

AHMED AVNİ KONUK

Mevlânâ Celâleddîn Rûmî

Mesnevî-i Şerîf Şerhi

- İndeksler ve Lügatçe ilâvesiyle -

-13-

Tercüme ve Şerh

AHMED AVNİ KONUK

Bu Cildi Yayına Hazırlayanlar

Prof. Dr. Dilâver Gürer - Prof. Dr. Mustafa Tahralı

Yayın Koordinatörü

Prof. Dr. Mustafa Tahralı

KİTÂBEVİ

Mesnevî-i Şerîf Şerhi'nin On Üçüncü Cild Fihristi

–Mesnevî VI. Cildinin Devâmı–

Takdim-Son Cildi Yayınlarken	9
O pâdişâhın zikridir ki, o âlimi ikrâh ile meclise getirdi ve oturttu. Sâkî şarabı âlime arz etti. Kadehi onun önüne tuttu. O yüz çevirdi ve aksiliğe ve sertliğe başladı. Şâh sâkiye: "Haydi, onu tab'a getir" dedi. Sâkî onun başına birkaç kere vurdu ve şarabı ona içmeye verdi... ..	13
Bahis ve mâcerânın tamâmından sonra şehzâdelerin Çin vilâyeti cânibinde olan ma'sûk ve maksûdlarının tarafına revân olmaları tâ ki mümkün olduğu kadar maksûda daha yakın olalar! Her ne kadar vuslat yolu kapalı ise de, mümkün olduğu kadar daha yakın olmak memdûhtur... ..	31
İmriü'l-Kays'ın hikâyesidir ki, Arab pâdişâhı idi ve sûrette azîm ve cemâl ile kendi vaktinin Yûsuf'u idi; ve Arab kadınları Züleyhâ gibi onun ölmüşü idi ve o şâir tabiatlı idi; ve bu onun şiiridir: "Durunuz, ma'sûku ve onun evini anarak ağlayalım!" Mâdemki kadınlar onun candan tâlibi idiler, acıdır ki, onun gazeli ve onun nâlesi ne için idi. Ancak bildi ki, toprak levhalar üzerine nakş etmiş oldukları bunlar hep heykel sûretidir. Âkıbet bu İmriü'l-Kays'a bir hâl zâhir oldu ki, gece yarısı mülkten ve evlâddan kaçtı ve kendisini bir eski libâsta gizledi; ve iklimden münezzeh olan o kimsenin talebinde o iklimden başka iklim'e gitti. "Allâh Teâlâ rahmetine dilediği kimseyi muhtas kılar."... ..	34

Onların tevakkuflarından sonra Çin beldelerinde tahtgâh olan şehirde mütevârî olmaları ve sabrın uzamasından sonra o büyüğün: "Ben gittim, elvedâ! Kendimi şâha arz ederim!" diye sabırsız olması. "Ya ayağım beni maksûduma nâil eder, Yâhud kalbim gibi başımı da oraya bırakırım." "Ya ayağım beni maksûda ve murâda eriştirir, Yâhud gönüm gibi başımı da oraya koyarım." Ve kardeşlerinin nasihatının ona fâide tutmaması.... "Ey âşık! ayıplayan kimse! Bu tâifeyi bırak. Onları Allâh ıdlâl etti; sen onları nasıl irşâd edersin?"... 56-57

Mücâhededen eli geri tutmayan mücâhidin beyânıdır. Gerçi Hakk'ın atâsının bastını bilir ki, o maksûdu başka tarafından ve başka türlü amel sebebi ile ona eriştirir ki, onun vehminde bile olmamış idi. Halbuki o bütün vehmi ve ümidi bu muayyen olan tarîka bağlamış idi ve ancak bu halkayı çalar idi, ola ki, Hak Teâlâ o rızkı ona onun tedbîr etmemiş olduğu başka kapıdan eriştirir ve Allâh Teâlâ ona zannetmediği yerden rızık verir, kul tedbîr eder ve Allâh Teâlâ takdîr eder ve kula "Ben her ne kadar bu kapının halkasını çalar isem de, bana bu kapının gayrından eriştirir" diye kulluk vehmi olması da olur. Hak Teâlâ ona da bu kapıdan rızık eriştirir. Hâsıl-ı kelâm, bütün kapılar bir sarayın kapısıdır... 91

O şahsın hikâyesidir ki, "Zenginlikten taleb ettiğin şey Mısır'da vefâ olur, orada filân mahallede, filân evde bir define vardır" diye rû'yâda gördü. Vaktâki Mısır'a geldi, bir kimse dedi ki: "Ben rû'yâda, Bağdâd'da filân mahallede, filân evde bir define vardır, diye rû'yâ görmüşümdür." Ve bu şahsın evini söyledi. O şahıs anladı ki, "O define Mısır'dadır" demek, bunun için idi ki, bana yakîn etsinler ki, kendi evinin gayrında aramak lâzım gelmez. Velâkin o define muhakkak Mısır'ın gayrında hâsıl olmaz... 103

Mü'minin duâsının kabûlünün geri kalmasının sebebi... 107

O şahsın kıssasına rücû' etmektir ki, ona Mısır'da definenin nişânını verdiler ve onun fakîrlikten dolayı Hz. Hakk'a yalvarmasının beyânı... 112

O şahsın Mısır'a erişmesi ve gece bir şebkûklük ve dilencilikden dolayı mahallede dışarıya çıkması ve onu polisin tutması ve çok dayak yedikten sonra onun murâdının polisten hâsıl olması. Ve "Siz bir şeyi kerîh addedersiniz, halbuki o şey sizin için hayırlıdır" ve "Hak Teâlâ bir güçlükten sonra kolaylık yaratır" onun kelâmıdır ve "Muhakkak kolaylık güçlük ile berâberdir" onun kavlidir ve "Ey musîbet! Şiddetlen ki, açılâsın ve mündefî' olasın!" Aleyhi's-selâm'ın sözüdür; ve Kur'ân'ın ve kütüb-i münzelenin hepsi bunun takrîrindedir... 117

Bu hadisin beyânındadır ki: "Yalan şühbedir ve doğru mutmain olmaklıktır."... ..	123
Polisin kendi rü'yâsını fakir olan garibe söylemesi ve onun evinde olan hazînenin nişânını da vermesi... ..	135
Mesel	141
O şahsın sevinerek ve murâdını bulup Hudâ'ya şükredici ve secde edici ve Hakk'ın işaretlerinin garâbetlerine hayrân olarak rücû' etmesi ve onun te'vîllerinin her bir vecihte zuhûrudur ki, hiçbir fehîm ve bir akıl oraya erişmez... ..	142-143
Kardeşlerin büyüğe nasîhat vermeyi mükerrer etmesi ve onun o nasîhata tâkat getirememesi ve onun onlardan ürkmesi ve şeydâ ve bî-hod olarak gitmesi ve kendisini izin istemeksizin pâdişâhın bârgâhına atması; fakat aşk ve muhabbetin fâtından, küstahlık ve lâübâllîlikden değil!... ..	160
Kâdının Cûhî'nin karsına meftûn olması ve sandık içinde kalması ve kâdının nâibi sandığı satın alması ve Cûhî'nin karsının geçen seneki oyun ümîdi üzerine tekrâr ikinci sene de gelmesi ve kâdının "Beni âzâd et ve başka bir kimseyi ara!" diye söylemesi... ..	179
Kâdının Cûhî'nin karsının evine gitmesi ve Cûhî'nin kapı üzerinde sert ve öfke ile halkayı vurması ve kâdının sandık içine kaçması... ..	188
Kâdının nâibinin pazar ortasına gelmesi ve sandık için Cûhî'den müşterîlik istemmesi... ..	200
Bu hadisin tefsîri hakkındadır ki, Mustafâ (a.s.v.) "Ben kimin efendisi isem, Alî de onun efendisidir" buyurdu. Nihâyet münâfıklar: "Bizim ona mutî'lik ve çâkerlik göstermemiz kâfi olmadı mı ki, bize hîlm-alûdun çâkerliğini de emr ediyor?" diye ta'n etmeleri... ..	206
Geçen seneki vazîfe ümîdi üzerine ikinci sene de Cûhî'nin karsının kâdının mahkemesine tekrâr gelmesi ve kâdının onu tanıması... ..	212
Şâhzâde kıssasının şerhine ve onun pâdişâha mülâzemetine rücû'... ..	223
Onun beyânındadır ki: Üzerinde sırât köprüsü olan cehennem der ki: "Ey mü'min sırattan pek çabuk geç ve acele et; tâ ki senin nûrunun azameti benim ateşimi söndürmesin! "Geç, ey mü'min! Zîrâ senin nûrun benim ateşimi söndürdü."... ..	230
Şehzâdelerden büyüğünün müteveffâ olması ve ortanca kardeşin kardeşinin cenâzesine gelmesi. Zîrâ küçüğü hastalıkta sâhib-fırâş idi; ve pâdişâhın ortancayı okşaması. Nihâyet o dahi ihsânın topalı oldu ve şâhın huzûrunda kaldı. O pâdişâhın devletinden ve nazarından ona yüz bin gaybî ve aynı ganîmetler erişti	241

Şehzâdeye şâh tarafından hâsıl olmuş olan bir istiğnâ ve bir keşif sebebinden bir vesvese peydâ oldu ve şükürsüzlüğe ve serkeşliğe kasd etti. Şâhın ilhâm ve sır yolundan haberi oldu. Onun gönlü incindi. Onun rûhuna bir zahm vurdu; öyleki, şâhın sûretinin haberi olmadı... ..	279
Hak Teâlâ'nın Azrâîl (a.s.)a: "Canlarını kabz ettiğin bu halâyıktan senin merhametin kimin üzerine pek ziyâde geldi?" diye hitâbı ve Azrâîl (a.s.)ın Hazret'e cevâbı... ..	290
Şeybân-ı Râî (k.s.)nun kerâmetleri... ..	294
Hak Teâlâ'nın Nemrûd'u çocukluğundan ana ve dâye vâsıtası olmaksızın beslemesi kıssasına rücû' etmektedir... ..	299
O şehzâdenin kıssasına rücû' etmektedir ki, şehzâde o tuğyân sebebiyle şâhın hâtırından zahm yedi, diğer fezâilin istikmâlinden evvel dünyâdan gitti... ..	310
"Benim üç evlâdımdan en tenbeli olan, malımı vefâtımdan sonra o alsın!" diye o şahsın vasiyet etmesidir... ..	314
Temsil... ..	322
Hz. Mevlânâ efendimizin büyük mahdûmları Mevlânâ Bahâeddîn Veled (k.s.) hazretlerinin <i>Hâtîme</i> 'si... ..	329
EKLER	351
Ahmet Avni Konuk'un el yazısından örnekler	353-354
Sure ve Ayet-i Kerimeler İndeksi	355
Hadîs-i Şerîfler İndeksi	369
Özel İsimler İndeksi	397
Kitap İsimleri İndeksi	419
Açıklanan Farsça, Arapça, Türkçe Kelimeler İndeksi	425
Terimler, Deyimler ve Bâzı Kelimeler İndeksi	487
LÜGATÇE	707

Takdim

Son Cildi Yayınlarken

Elinizdeki bu 13. cilt ile *Mesnevî-i Şerîf Şerhi*'nin son cildini , Allah'a şükürler olsun , yayımlamış oluyoruz. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi bu sonuncu ciltte bütün ciltlere âit çeşitli indeksleri ve şerhin dil bakımından anlaşılmasında yardımcı olacak oldukça geniş bir Lügatçe'yi de bu cilt içinde vermekteyiz. Bu Lügatçe Ahmed Avni Bey'in daha önce yayımlamış olduğumuz eserlerinden *Fîhi Mâ Fîh*, *Tedbîrât-ı İlâhiyye* ve *Fusûsu'l-Hikem* tercüme ve şerhleri için hazırladığımız lügatçelerin bâzı ilâvelerle bir araya getirilmesi sûretiyle meydana getirilmiştir.

Âyet-i kerîmeler, hadîs-i şerîfler, şerh esnâsında açıklaması yapılan Farsça, Arapça ve Türkçe kelimeler, şahıs ve yer isimleri, kitap adları ve terimler-bâzı kelimeler için hazırladığımız indekslerin tasavvuf, *Mesnevî*, *Mesnevî Şerhleri* ve klasik edebiyâtımız üzerinde çalışanlara büyük bir kolaylık sağlayacağına, çalışma ve incelemelerinde zaman ve sür'at kazandıracağına inanıyoruz. Gerçi 13 cilde âit bütün indekslerin birleştirilerek verilmesinin bâzı ilave güçlüklerle sebep olduğunu işin içine girince görmüş bulunuyoruz.

Bilgisayara âit indeks programlarının bizim kullandığımız imlâyâ göre yapılmamış olmasının bu güçlüğü doğuran esas sebeplerden biri olduğunu söyleyebiliriz. Bir diğer sebep de bizim işin başından itibaren kelimelerin yazımında tam bir imlâ birliğini sağlayamamış olmamızdır. Meselâ tamlama (-i) lerini aynı kelimeler için bâzan (-i) ve bâzan (-ı) ile yazmamız bir tamlama için iki yazım şeklinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Aynı kelimeyi bâzan (a) bâzan (e) ile -vazâif-vezaif, meâric-maâric gibi-, bir başka kelimeyi bâzan (u) bâzan (ü) -şühûd-şuhûd, mûnkalib-munkalib gibi- veya bir başka kelimeyi de bâzı yerlerde (i) bâzı yerlerde de (ı) -ızhâr-ızhâr, müstakîl-müstakîl, iyâl-ıyâl gibi- iki türlü yazmamız, otomatik olarak yapılan indekslerde tabiatıyla bize ilâve zorluklar çıkartmıştır. Bununla berâber, okuyucular bu sesli harf değişimlerini göz önünde bulundurlarsa indeksleri kolayca kullanabileceklerdir.

Okuyucularımızın Lügatçe ve İndeksleri kullanırken (a, e / ı, i / u, ü) sesli harflerinin değişik okunup yazılmış olması dolayısıyla kelimelerin alfabetik yerinin farklı olabileceğini göz önünde bulundurmalarının gerektiğini özür dileyerek ifâde etmek isteriz.

Farsça *Mesnevî* beyitlerinin imlâsında büyük ölçüde A. Avni Bey'in kullandığı imlâ ve yazım şekline bağlı kalmaya gayret etmekle berâber, buna tamâmen sâdık kalamadığımızı da söylemeliyiz. Meselâ (قطره) (katre-i), (ذره) (zerre-i), (خانه) (hâne-i) ve benzeri kelimelerin son harfinin yalnız tamlamalarda kullanılan bu yazım şeklini (قطره ای) (katreî), (ذره ای) (zerreî), (خانه ای) (hâneî), (شکسته ای) (şikesteî), (بسته ای) (besteî) şeklinde yazılması gereken yerlerde de aynen muhâfaza etmek istedik. Ama bu tür kelimelerdeki (ه) (he üzerinde hemze)yi teknik imkânsızlık sebebiyle ilk cildlerin ilk baskılarında (ذره) (zerre î), (قطره) (katre î), (شکسته) (şikeste î), (بسته) (beste î) şeklinde aynı yazmak zorunda kalmıştık. Bu durum daha sonraki ciltlerde ve ilk ciltlerin daha sonraki basımlarında düzeltilmiş ve genellikle Ahmed Avni Bey'in imlâsına uyulmaya çalışılmıştır. Birleşik veya ayrı yazılması gereken yerlerde de müellifin imlâsına her yerde sâdık kalamadığımızı belirtmek isteriz.

Avni Bey'in şerh esnâsında açıkladığı kelimelerin harekelerini yâni okunuş şekillerini genellikle aynen almakla berâber, bâzan elimizdeki lügatlere bakarak değişik şekilde okuduğumuz da olmuştur. Farsça lügatlerin de aynı kelimeyi zaman zaman farklı şekilde harakelediklerini göz önünde bulunduracak olursak bu tür farklı okuyuşların müsâmaha ile karşılanacağını umarız. Aynı şekilde geçmiş yüzyıllarda dilimizde de kullanılan bâzı Arapça ve Fars-

ça kelimelerin biri fasih diğeri galat iki türlü söylenişinin bulunduğu ve lügatlerde böyle veya öyle yer aldığı hatırlanacak olursa, meselâ “zâbita memuru, polis” anlamındaki kelimenin “şahne” veya “şihne” şeklinde iki türlü okununun bulunması, Osmanlı Türkçesinde de kullanılan “boş” anlamındaki Farsça “tehî”nin yine Farsça’da “tühî / tuhî” şeklinde söylenir olması, bu tür kelimeleri günümüz alfabesiyle seslendirerek vermek gerektiğinde, ister istemez ikili, hattâ (tehî, tühî, tuhî gibi) üçlü imlâ ortaya çıkmaktadır. Bu ve benzeri hususlarda kesin bir tercih yapamayışımız, bir bakıma yeterli derecede Farsça bilmemekten ileri gelmektedir de diyebiliriz.

Az bilmek veya bilmemekten ve Türkçe metinlerde konuya iyice girememekten dolayı bilgisayarda yazım esnâsında ortaya çıkan yanlış okumaları, teknik veya daha başka sebeplerden ileri gelen yanlışlardan ilk okuyuşta göze çarpanları, yayımlanmış bulunan 12 cildi okuyarak her cilt için Yanlış-Doğru Cetveli hazırlamakta bize fevkalâde yardımcı olan Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu’ya teşekkürlerimizi burada tekrar ifade etmek isteriz. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. ciltlere âit Yanlış-Doğru Cetvelleri bu 13. cilt ile birlikte verilecektir. İlk baskı ciltleri elinde olan okuyucuların bu cetvelleri âit olduğu cilt içine yerleştirmelerini ricâ ederiz.

Mesnevî-i Şerif Şerhi’nin yayımını bu ciltte tamamlarken *Fusûsu’l-Hikem* ve *Mesnevî-i Şerif* şârihi merhum Ahmet Avni Konuk Bey’i tasavvuf ve *Mesnevî* kültürümüze eserleriyle yapmış olduğu bu büyük katkıdan dolayı tekrar tekrar rahmetle anarız.

Bu eserin yayımlanması için otuz dört büyük defterlik eserin fotokopilerini ni ayrı ayrı ciltlenmiş hazır bir halde bize veren Özkaya Duman Bey’e teşekkürlerimizi yenilemek isteriz.

Eseri önce daktiloda sonra bilgisayarda yazmaya başlayarak yayımlamak azmiyle 1, 2, 5, 6 ve 7.ciltlere âit defterlerin çoğunu yazan fakat ömrü vefâ etmeyip 1995 yılında eseri tamamlayamadan ve basıldığını görmeden vefat eden sevgili meslektaşımız, arkadaşımız ve dostumuz Dr. Selçuk Eraydın’ı rahmetle bir daha anmak isteriz.

Rahmetli Selçuk Bey’in sağlığında eserin baskıya hazırlanmasında Prof. Dr. Osman Türer, Prof. Dr. Mehmet Demirci ve Doç. Dr. Sâfi Arpaguş’la birlikte çalışmaya başlamıştık Daha sonra Prof. Dr. Dilâver Güler ve Tasavvuf Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi Süleyman Gökbulut bize katılarak eserin tamamlanmasını sağladılar. Ayrıca Doç.Dr. Necdet Tosun baskı safhasında

ilk yedi cildin Farsça ve Arapça metin tashihlerini yaptı. Meslektaşımız Prof. Dr. Mahmut Erol Kılıç eserin yayımlanması için çeşitli yayınevleriyle ilk temasları yürüttü ve neticede ilk üç cilt Gelenek Yayınları arasında çıktı. Bu yayın teşebbüsünü gerçekleştirmemizde verdikleri hizmetten dolayı bu meslektaşlarımızın her birine ayrı ayrı teşekkürü, merhum Dr. Selçuk Eraydın ve kendi adıma bir borç bilirim. Bu arkadaşlarımızın yardım ve katkıları olmasaydı Selçuk Bey'in vefâtından sonra böylesine büyük hacimli bir eseri ne benim ne de bir başka arkadaşımızın tek başına gün yüzüne çıkarması elbette mümkün olmazdı.

On üç ciltlik bu hacimli eserin sayfa düzenlemelerini titizlikle yapan Ali Çiftçi Bey'e ve ilk üç cildin yayımını yapan Gelenek Yayınlarına ve 4.ciltten itibaren eserin basılmasını üzerine alan Kitabevi Yayınları sahibi Mehmet Vans' Bey'e de teşekkürlerimizi burada ayrıca dile getirmek isteriz.

1925 yılında tekkelerin kapatılmasından ve 1928'deki harf inkılabından sonra , dînî ve tasavvufî eserlerin ve düşüncenin âdeta yasak ve itibarsız olduğu bir dönemde ârifâne bir basîret ve dervişâne bir tevekkülle 1929-1937 yılları arasında bu *Mesnevî-i Şerîf Şerhi* gibi büyük bir eseri kaleme alan merhum Ahmet Avni Konuk Bey'i rahmetle bir daha anıyoruz.

Bizim irfan hayatımızda *Mesnevî-i Şerîf*'in geçmiş asırlarda mühim bir yeri olduğu gibi, bundan sonra da ön sırada yer alacak eserlerden biri olacağına ve bu şerhin *Mesnevî-i Şerîf*'in inceliklerini, derinliklerini ve güzelliklerini anlamakta önemli bir yer tutacağına inanıyoruz.

Böyle bir eseri yayımlamayı nasip ettiği için Cenâb-ı Hakk'a şükrediyor, Hz. Mevlânâ ve diğer pîrânın himmetlerini niyaz ediyoruz.

Prof. Dr. Mustafa Tahralı
Ocak 2009 - Fatih / İstanbul

ذکر آن پادشاه که آن دانشمند را باکراه در مجلس آورد و بنشانند و ساقی شراب بر دانشمند عرضه کرد ساغر پیش او داشت او روی بگردانید و ترشی و تندی آغاز کرد، شاه ساقی را گفت هین در طبعش آر، ساقی چندی بر سرش زد و شراب در خوردش داد

O pâdişâhın zikridir ki, o âlimi ikrâh ile meclise getirdi ve oturttu. Sâkî şarabı âlime arz etti. Kadehi onun önüne tuttu. O yüz çevirdi ve aksiliğe ve sertliğe başladı. Şâh sâkîye: "Haydi, onu tab'a getir!" dedi. Sâkî onun başına birkaç kere vurdu ve şarabı ona içmeye verdi

پادشاهی مست اندر بزم خوش می گذشتی يك فقیهی بر درش

3938. 'Bir sarhoş pâdişâh latîf mecliste iken bir fakîh onun kapısı önünden geçiyor idi.

Ya'nî, pâdişâhın biri musâhiblerini toplayıp bir içki meclisi tertîb etmiş ve kendisi de içip sarhoş olmuş idi. O esnâda sarayın önünden bir fakîh ya'nî âlim-i zâhirî geçmekte idi.

کرد اشارت کش درین مجلس کشید وین شراب لعل در خوردش دهید

3939. "Onu meclise çekiniz ve bu şarâb-ı la'li ona içmeye veriniz!" diye emr etti.

Ya'nî pâdişâh hizmetçilerine: "O âlim-i zâhirî efendiği bizim içki meclisi-mize çekiniz ve bu la'l renginde olan şarabı içmek için o fakîhe veriniz!" di-ye emr etti.

پس کشیدندش بشه بی اختیار شست در مجلس ترش چون زهر مار

3940. *Müteâkiben onu bî-ihtiyâr şâha çektiler. Mecliste yılan zehrî gibi ek-*
[3916] *şi oturdu.*

Şâhın bu emri üzerine hizmetçiler o fakîhi kendi irâdesi ve ihtiyân olma-yarak zor ile şâh tarafına çekip getirdiler. Fakîh mecliste içki içildiğini görün-ce, şen ve şâîr olan meclis ehli arasında suratını ekşitip yılan zehrî gibi nâ-hoş bir hâlde oturdu. "Şest", "nişest" kelimesinin muhaffefidir.

عرضه کردش می نپذیرفت او بخشم از شه و ساقی بگردانید چشم

3941. *Ona şarâb arz etti. O öfke ile kabûl etmedi. Şahtan ve sâkîden gözû çev-*
virdi.

Şarâb dağıtan hizmetçi o fakîhe şarâb arz etti. Fakîh öfkelen-di ve şarâbı kabûl etmeyip redd etti. Hem şâhın ve hem de sâkînin yüzüne öfkesinden do-layı aslâ bakmadı. Zîrâ bir adam öfkelen-diği kimsenin yüzüne bakmak iste-mez. Yüze bakarak konuşmak muhabbet veyâ bî-taraflik îcâbıdır.

که بعر خود نه خوردم شراب خوشتر آید از شرابم زهر ناب

3942. *Dedi ki: "Ömrümde şarâb içmemişimdir. Bana hâlis zehir şarâbdan da-*
ha hoş gelir."

Fakîh öfke ile dedi ki: "Ben ömrümde ağzıma şarâb koymamışım-dır. Ba-na hâlis ve müessir zehir içmek şarâb içmekten daha hoş ve latîf gelir." Ah-yâr zümresinden olan fakîhlerin hâli budur. Onlar icrâ-yı maâsîden bu dere-ce içtinâb ederler; ve ma'siyetten sonra tövbe edip Hakk'ın Gaffâr ism-i şerî-fine mazhar olmaktan gaflet ederler. Şeyh Nazîf-i Mevlevî'nin beyti:

Eylemeyim mi dilâ subha değin âh u vâh!

Eylemedim lâyık-ı afv olacak bir günâh.

Âyine-i mağfîret sûret-i isyânadır.

Halk günâh etmese halkeder âhar, ilâh.

Ve bu beyitlerde Ebâ Eyyûb el-Ensârî hazretlerinin rivâyet ettiği şu hadis-i şerîfe işâret olunur: لو لا انكم تذبون لذهب الله بكم وجاء بقوم يذبون فيستغفرون الله فيغفر لهم

ya'nî "Eğer siz günâh etmeseniz Allâh Teâlâ sizi giderir ve bir kavim getirir ki, onlar günâh yaparlar ve müteâkuben Allâh'a istiğfâr ederler. Allâh Teâlâ da onları mağfîret eder." Bunun sırrı budur ki: Mü'min beşeriyeti hasebiyle günâh yaptığı vakit, kendi ibâdât ve tââtine kıymet vermez ve Hak indinde kendisini zelîl ve hakîr görür; ve kendisini erbâb-ı fîsk indinde yüksek bir makamda görmez. Fakat günâhta ısrâr etmeyip akabinde tövbe ve inkisâr şarttır. Velhâsıl bu bahis gâyet nâziktir.

هين بجای می بمن زهری دهید تا من از خویش و شما زین وارهید

3943. "İğâh olun! Şarâb yerine bana bir zehir veriniz, tâ ki ben kendimden siz bundan kurtulasınız!"

Ya'nî, "Ey meclis ehli! Bana şarâb yerine bir zehir veriniz de öleyim, tâ ki ben kendimin kendiliğinden kurtulayım! Ve siz de bu ben somurtkan ve meclisin şevk ve şetâretini bozan fakîhten kurtulasınız!"

می نخورده عربده آغاز کرد گشته در مجلس گران چون مرگ و درد

3944. Şarâb içmedi. Arbeye başladı. Ölüm ve derd gibi meclise sıklet oldu.

Velhâsıl o fakîh sâkînin verdiği şarabı içmedi. Mecliste arbeye ve gürültü başladı. Fakîhin vücûdu meclise sıklet ve ağırlık verdi.

همچو اهل نفس و اهل آب و گل در جهان بنشسته با اصحاب دل

3945. Cihânda ashâb-ı dil ile oturmuş olan, nefis ehli ve âb u gil ehli gibi.

Ya'nî, bu sûret âleminde ashâb-ı dil ve ma'nâ ehli olan ârifler ile berâber oturan, sıfât-ı nefsâniyyelerinde müstağrak ve cismânî kimseler onların meclis-i irfânlannda ne derece ağırlık ve sıklet verirlerse, fakîh efendi de şâhın içki meclisinde o derece sıklet ve ağırlık verdi ve meclis ehlinin zevkini kaçırdı.

حق ندارد خاصگانرا در کمون از می ابرار جز در یثربون

3946. Hak hâsları gizlide ebrârın meyinden "Yeşrabun"un gayrında tutmaz.

Ya'nî, Hak Teâlâ kendi hâs kulları olan âriflerine kümûnda ve gizlide ebrârın âlem-i âhirette içeceğini va'd buyurduğu şarâb-ı ma'nevîden bu âlem-i sûrette içirir. Bu beyt-i şerifte sûre-i İnsân'da olan أَنَّا لَبَرَّارٌ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ (İnsân, 76/15) ya'nî "Muhakkak ebrâr mizâcî kâfûrdan olan ka-dehten içirler" âyet-i kerîmesine işâret buyurulur. Ya'nî, Hak Teâlâ hâs kul-

larını bu âlem-i sûrette ebrârın cennette içeceği şarâbdan başka şarâb içinde tutmaz. Velhâsıl ebrâr tâifesi bu şarâbı ancak âlem-i âhirette içerler ve Hakk'ın hâs kulları ise, bu dünyâda iken bu şarâbı içerler, demek olur. Âyet-i kerîmedeki "kadeh"ten murâd, sıfât ile mevsûf olan Zât-ı Hakk'ın tecellisinden kinâyedir; ve bu tecelliden âriflerin kalblerine ulûm-i ledünniyye vârid olur ve bu âlem-i sûrette kalbin susuzluğu ondan sâkin olur. Fakat bu şarâbı bu âlem-i sûrette içmeyen mü'minlerin kalblerine sebep-i sükûnet olan ulûm-i ledünniyye vârid olmaz. Onlar kendilerinin kendilikleri ıztırâbı içinde çırpınırlar.

عرضه می‌دارند بر محبوب جام حس نمی‌یابد ازان غیر کلام

3947. *Mahecûb üzerine kadehi arz tutarlar. His ondan kelâmın gayrını bulmaz.*

Ya'nî, ârifler içtikleri bu ma'nevî şarâbı elfâz kadehleri içinde, hicâb içinde olanlara arz ederler. Onların his kulakları o şarâb-ı ma'nevîden ancak sözün zâhirinden başka bir şey bulmaz. Meselâ bu *Mesnevî-i Şerîf*'in her bir beyti bir şarâb-ı ma'nevî kadehidir. Fakat hicâb içinde olanların kulakları, o beyitleri ancak manzûm ve muntazam bir sözden ibâret bulur; dekâyıkına nüfûz edemez. Nitekim bu cildin 161 numarasında şöyle buyurulmuş idi: *[ya'nî] "Sûret fakîri, ârifin zekât-ı irfânından ne vakit tadar? O ma'nâdır; feûlün failât değildir."*

رو همی‌گرداند از ارشادشان که نمی‌بیند به دیده دادشان

3948. *Onların irşâdından yüz çevirirler. Zîrâ göz ile onların vergisini görmez.*

Hakikat-i hâlden mahecûb olan bir âlim-i zâhirî ve bir fakîh kendi bilgisini bir şey zannettiğinden maârif-i ilâhiyyeden bahs eden ve hakikat yoluna sevk eden âriflerin ve kâmillerin irşâdından yüz çevirir; ve bu âriflerin dâd ve vergileri ma'nevî olduğundan, o fakîh, bunların bu ma'nevî vergilerini ve kalblerde olan tasarruflarını his gözüyle görmez.

گر ز گوشش تا بحلقش ره بدی سر نصیح اندر درونشان در شدی

3949. *Eğer onun kulağından boğazına yol olaydı, nushun sırrı onların içlerine gider idi.*

Eğer o zâhir perdesiyle mahecûb olan fakîhin kulağından ruhunun boğazına yol olaydı, ârifin nasihatının sırrı ve ince ma'nâsı onların kalblerine gider

ve te'sîr ederdi; ve kendi delîl ile bildiklerinin kıymetsiz bir ilim olduğunu an- lar idi. Nitekim Necmeddîn-i Kübrâ hazretlerine cenâb-ı Fahreddîn-i Râzî için, vücûd-ı Hakk'ı binbir delîl ile isbât etmiş olan bir âlimdir, demişler. O hazret dahi: "Demek ki, vücûd-ı Hak hakkında bin bir şübhesi var imiş!" demiştir. Zîrâ delîl şübheyi izâle etmek için araştırılıp ikâme olunur.

چون همه نارست جانش نیست نور که افکند در نار سوزان جز قشور

3950. *Mâdemki onun cânı hep nârdır, nâr değildir, yakıcı olan ateşe kabuk- larından başkasını kim bırakır?*

Mâdemki o fakihin cânı harâret-i garîziyyeden mütevellid olan rûh-ı hay- vâni mertebesinden henüz nûr-ı ilâhî olan rûh-ı izâfî mertebesine terakkî et- memiştir ve rûh-ı hayvânî ile yakıcı bir ateş mesâbesinde kibir ve hased ve ucüb gibi birtakım sıfât-ı nefsâniyye ile muttasıftır; binâenaleyh ateş cinsin- den olan bu rûh-ı hayvânîye kabuklar mesâbesinde olan elfâzdan başkasını hangi ârif tevdi' edebilir? Ya'nî bu gibilere ârifler yalnız kabuk mesâbesinde olan kelâmı söyler ve o kelâmın altında gizli olan remz ve işâreti ve ma'nâ- yı dakîki saklar.

مغز بیرون ماند و قشر گفت رفت کی شود از قشر معده گرم و زفت

3951. *İç dışarıda kaldı ve söz kabuğu gitti. Mi'de ne vakit kabuktan sıcak ve büyük olur?*

Bu gibi kimselere ârif söz söylediği vakit, o sözü'n içi olan remz ve işâret ve hakâyık onların his kulaklarının dışında kalır; ve onun kulağına ancak ka- buk mesâbesinde olan lafızlar ve kelimeler girer. Binâenaleyh onlar o sözler- deki dekâyıka ve ma'nâlara vâkıf olamayınca zevk alamazlar. Meselâ, mi'de- ye kabuk gittiği vakit, hazm olmadığı için mi'denin harâret-i garîziyyesi ço- ğalmaz; ve mugaddî bir şey olmadığı için mi'de hazm ile neşv ü nemâ bul- maz. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerif*'i ulemâ-i zâhireden birçoğu bir hikâye kitâ- bı sûretinde telakkî ederler; ve hattâ ba'zılan şiir ve lisân kâideleri nokta-i na- zarından kusurlu bile görürler. Çünkü bunların mi'de-i idrâkleri elfâz kabuğu yemeye ve yutmaya alışmıştır. Ma'nâdan bî-behredirler.

نار دوزخ جز که قشر افشار نیست مغز را با هیچ ناری کار نیست

3952. *Cehennemın ateşi kabuk sıkıcının gayrı değildir. İçin hiçbir ateş ile işi yoktur.*

Cehennemin ateşi ancak kabuk mesâbesinde olan ecsâmı sıkıcı ve azâb edicidir. Nitekim âyet-i kerîmede *إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ* (Enbiyâ, 21/98) ya'nî "Ey sûrete tapanlar! Muhakkak siz ve Allâh'ın gayrı olarak sizîn taptuğunuz şey cehennemin odunudur" buyurulmuştur. Rûh-ı hayvânî dahi harâret-i garîziyyeden mütevellid olduğundan cehennem ve ateş tabîaundadır. Binâenaleyh o da cehennem gibi ancak kabuk mesâbesinde olan sûrete sarılıp sıkıcıdır. Ma'nâya gelince iç olan bu ma'nânın hiçbir ateş ile işi ve münâsebeti yoktur. Zîrâ ma'nâ nûr olan rûh-ı izâfînin malıdır.

بهر پختن دان نه بهر سوختن

ور بود بر مغز ناری شعله زن

3953. *Ve eğer iç üzerine bir ateş şu'le vurucu olursa, yakmak için değil, pişmek için bil!*

Ve eğer iç ve bâtın olan rûh-ı izâfî üzerine sıfât-ı nefsâniyye ve cismâniyyeden bir ateş şu'le vurucu olursa, o rûh-ı izâfîyi yakmak için değil, o rûhın pişmesi ve kemâle gelmesi içindir. Nitekim Hz. Cüneyd'e "Âriften zinâ sâdır olur mu?" diye sormuşlar. Başını önüne eğip: *وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا* (Ahzâb, 33/38) [ya'nî "Allâh'ın emri takdîr edilmiş bir kaderdir"] buyurmuştur. Bunun sırrı budur ki: Âbid tâatinde ve ibâdetinde lezzet bulmaya başlar. Halbuki bu âbid için pek büyük bir noksandır. Nitekim muhakkıklardan Vâsîfî hazretleri *قَاتِلَةُ سُمُومِ فَانِهَا* ya'nî "Tâatlerinizin lezzetlerinden sakınınız! Zîrâ o lezzetler öldürücü zehirdirler" buyurmuştur. Nitekim Fâris İsâ-yî Bağdâdî hazretleri dahi *حَلَاوَةُ الطَّاعَاتِ وَالشُّرْكَ سَوَاءٌ* ya'nî "Tââtin halâveti şîrk ile berâberdir" buyurmuştur. İmdi böyle bir âbidin rûh-ı izâfîsi üzerine sıfât-ı nefsâniyye ve cismâniyyeden bir ateş şu'le vurucu olursa, onun nazarında Hak indinde tâât ve ibâdât ile mümtâz olduğu mülâhazası kalmaz; ve kendisini alçak görür ve Hakk'a kemâl-i zilletle istiğfâra ve münâcâta başlar. Bu hâl ise, onun pişmesi ve kemâle gelmesi içindir.

مستمر دان در گذشته و نامده

تا که باشد حق حکیم این قاعده

3954. *Mâdemki Hak hakîm olur, bu kâideyi geçmişte ve gelmemişte müstemir bil!*

"Hakîm", "her şeyi yerli yerinde tertîb eden" demek olup esmâ-i ilâhiyyedendir. Ya'nî, Hak Teâlâ ezelen ve ebeden hakîmdir. Kabuğu yakmak ve içi yakmamak kâide-i hikmettendir. Binâenaleyh bu kâide geçmişte ve gelecekte aleddevâm cârîdir. Zîrâ âlem-i sûrette nûr aslı ve nâr ârizîdir; ve nûr

latîf olan âlem-i ma'nâdan ve nâr kesîf olan âlem-i sûrettendir. Tecellî-i kah-rî-i nârî ile sûret ve kesâfet zâil olduğu vakit, nûr ve ma'nâ bâkî kalır. Bu hâl her zaman için umûmî bir kâide ve kânündür. Ba'zı nüshalarda ikinci mıs-râ' 'فائدہ زان تباری دان مستمر' sûretindedir. Ma'nâsı "Bu kâideyi dâim ve müstemir bil, tâ ki ondan fâide götüresin!" demek olur.

مغر نغز و قشرها مغفور ازو مغر را پس چون بسوزد دور ازو

3955. *Latîf olan iç ve kabuklar ondan mağfûrdur. Binâenaleyh içi nasıl ya-kar? Ondan uzaktır.*

"Gafr", lügatte "setr etmek ve örtmek" demektir. Ya'nî, bu âlem-i sûrette latîf olan için kabuklar ile ve kabukların dahi kesâfet perdesi ile mağfûr olma-sı ve örtülmüş olması Hakk'ın kâide-i hikmetündendir. Binâenaleyh tecellî-i kahrî ile üzerinden kabuğu kalkan bir içi ve cismâniyetten soyunan rûh-ı izâ-fîyi tekrâr tecellî-i kahrî nasıl yakar? O tecellî-i kahrî ateşi bu içten ve rûh-ı izâfiden uzaktır. "Dür ez o", "ondan uzak olsun!" diye cümle-i duâiyye ol-mak dahi câizdir.

از عنایت گر بگوید بر سرش اشتها آید شراب احمرش

3956. *Eğer onun başına inâyet cihetinden vurursa, onun kırmızı şarâbına işti-hâ gelir.*

Ya'nî, eğer rûh-ı izâfisi rûh-ı hayvânîsi altında mestûr olan bir kimsenin başına şarâb-ı hakîkînin sâkîsi olan Hak Teâlâ inâyet cihetinden vurur ve bu âlem-i sûrette kahr ile tecellî ederse, o sâkî-i bâkînin kırmızı olan aşk ve ma'rifet şarâbından içmeye iştiâ gelir ve insân-ı kâmillerin sohbetine cân atar. Baba Kemâl Hucendî'nin beyti (k.s.):

گر دلت بشکست دلبر مستی افزون کن کمال کر شکست جام مجنون قصد لیلی دیگرست

"Ey Kemâl! Eğer dilber senin gönlünü kırarsa, sarhoşluğu artır. Zîrâ Mecnûn'un kâ-sesini kırmaktan Leylâ'nın başka kasdı vardır."

ور نکوبد ماند او بسته دهان چون فقیه از شرب و بزم این شهان

3957. *Ve eğer vurmazsa o, şûrhdn ve bu şâhların meclisinden fakîh gibi ağızı bağlanmış kalır.*

Ve eğer o hicâb-ı cismâniyyet içinde kalan kimsenin başına Hak inâyet ci-hetinden yumruk vurmazsa, o kimse bu ma'nevî şarâbı içmekten ve hakîkat

âleminin şâhları olan insân-ı kâmillerin meclisinden, o şarâbdan istikrâh eden fakîh gibi, ağzı kapalı ve maârif-i ilâhiyyeden bî-behre kalır.

گفت شه با ساقیش ای نیک بی چه خموشیده بطبعش آر می

3958. Şâh o sâkîsine dedi: "Ey iyi izli! Niçin susmuştun? Onun tab'ına mey getir!"

Fakîh şarâb içmekten istinkâf edip öfkelenince, pâdişâh mecliste şarâb dağıtan sâkîsine dedi ki: "Ey iyi izli ve güzel gidişli ola sâkî! Fakîh efendi hidetlendi ve tabiati bozuldu. Sen niçin öyle susuyorsun? Şarâb getir ve onun tabiatini islâh et!"

هست پنهان حاکمی بر هر خرد هر کرا خواهد بفن از سر برد

3959. Her aklın üzerinde gizli bir hâkim vardır. Her kimi isterse fen ile başından götürür.

Ya'nî, her akıl sâhibi olan bir ferd-i beşerin üzerinde gizli bir hâkim vardır. O hâkim de onun ezelde ayn-ı sâbitesinin mazhar olduğu bir isimdir; ve o isim onun rabb-i hâssıdır. Binâenaleyh bu âlem-i sûrette o ismin icâbı ve ahkâm ve âsârı ondan zâhir olur; ve bu hâkim olan rabb-i hâs ve ism-i gâlib, her kimi isterse baştan çıkarır ve kendi sırât-ı müstakîmi üzerinde yürütür. Meselâ, ism-i Hâdî kendi mazharlarını îmâna ve zühd ve takvâya; ve Mudîll ismi dahi, kendi mazharlarını küfre ve fîsk u fücûra sevk eder. Binâenaleyh meşîyyet-i ilâhiyye kullar üzerinde onların mazhar oldukları rabb-i hâslarının hâssiyet ve isti'dâdları dâiresinde cereyân eder. İşte şâhın ve sâkinin ve fakîhin birbirlerine muhâlif olan halleri de bu ma'nâya müsteniden vâki' oldu.

آفتاب مشرق و تنویر او چون اسیران بسته در زنجیر او

3960. Maşrıkın güneşi ve onun tenvîri, esîrler gibi onun zincirinde bağlanmış. ^[3936]

Bu vücûd-i izâfî âleminde maşrıkın sûrî olan güneşi ve onun ziyâsını saçması ve âlemi nûrlandırması hâli, esîrler gibi o meşîyyet-i ilâhiyyenin mazhariyyet-i esmâ zincirinde bağlanmış.

چرخ را چرخ اندر آرد در زمن چون بخواند در دماغش نیم فن

3961. Çarha zamânında çarha getirir, vaktâki onun dimâğına yarım fen okuya.

Vaktâki feleğin dimâğına ya'nî ayn-ı sâbitesine yarım fen okur, ya'nî sanâyi'-i ilâhiyyesinde Hak Teâlâ cüz'î bir san'at göstermek murâd eder, güne-şi ve ayı ve seyyâreleri zamânında döndürür.

عقل کو عقل دگر را سخره کرد مهره زو دارد ویست استاد نرد

3962. *Akl ki, o diğer aklı mağlûb etti, mûhreyi ondan tutar, nerdin üstâdı odur.*

"Mühre", tavla oyunundaki pullar ve satranç oyunundaki şekillerdir. "Nerd", tavla oyunu, demektir. Ya'nî, bu sûret âleminde herhangi bir işte bir akıl diğer bir akla tefevvuk edip gâlib geldiği vakit, o akl-ı gâlib tavla oyunu mesâbesinde olan o işte pul mesâbesinde olan o işin teferruâtını Hakk'ın meşiyetinden alarak muvaffak olur. Bu hayât-ı dünyevîye tavla oyununun üstâdı ve esmâsı ve sıfâtı hasebiyle mütecellî olan Hak'tır.

چند سیلی بر سرش زد گفت گیر در کشید از بیم سیلی آن زحیر

3963. *Birkaç tokat onun başı üzerine vurdu. "Al!" dedi. O karın ağrısı, tokat korkusundan çekti.*

"Zahîr", karın ağrısı, demektir. Velhâsıl şarabı içmeyen fakîhin başına sâkî birkaç tokat vurdu ve "Al şu şarabı iç!" dedi. Karın ağrısı gibi ehl-i meclisin neş'esini kaçırın o fakîh tokat korkusundan sâkinin verdiği şarabı alıp içti.

مست گشت و شاد و خندان شد چو باغ در ندیمی و مضاحک رفت و لاغ

3964. *Sarhoş oldu ve bağ gibi şâd ve handân oldu. Nedîmliğe ve mazâhike ve latîfeye gitti.*

Alışmadığı bir şey olduğu için, içtiği şarâb fakîhe derhâl te'sîr edip sarhoş oldu ve öfkesi gitti. Diğer ehl-i meclis gibi neş'eli ve gülücü oldu; ve pâdişâha nedîmliğe ve tuhafıklara ve latîfelere başladı.

شیر گیر و خوش شد انگشتک بزد سوی مبرز رفت تا میزک کند

3965. *Yarım sarhoş ve zevkli oldu. Parmak çatlatlı ve işlemek için abdesthâneye gitti.*

"Şîr-gîr", yarım sarhoş, demektir. "Mebrez", "abdesthâne" ve "mîzek", "işemek" ma'nâlarıdır. Ya'nî, fakîh sarhoş oldu, ammâ büsbütün kendin-

den geçmedi. Yarı sarhoş ve zevkli oldu ve keyfinden parmaklarını şıkırdatarak oynamaya başladı. O sırada su dökmek için abdesthâneye gitti.

يك كنيزك بود در ميرز چو ماه سخت زيارو ز قُرْآن شاه

3966. *Abdesthâne de ay gibi, pek yakışıklı yüzlü, şâhın gözdelelerinden bir câriye var idi.*

“Kurnâk”, Türkçe bir kelime olup “gözde ve mahrem ve mu'temed” ma'nalarına gelir. Ya'nî, tesâdüfen abdesthâne de pâdişâhın gözdelelerinden ve mahremlerinden, ay gibi pek yakışıklı yüzlü bir câriye var idi.

چون بدید او را دهانش باز ماند عقل رفت و تن ستم پرداز ماند

3967. *Uaktâki onu gördü, onun ağzı açık kaldı. Akıl gitti, cismi sitem-perdâz kaldı.*

“Perdâhten” masdanın müteaddid ma'nâsı vardır. Burada “teveccüh etmek” ma'nâsı münâsibdir. “Sitem”, unf ü cebr, cevru zür ma'nâlarıdır. “Sitem-perdâz”, vasf-ı terkîbî olup “cebre teveccüh edici” demek olur. Ya'nî, vaktâki fakih o güzel câriyeyi gördü, ağzı açık kaldı, akli ve muhâkemesi gitti ve cismi şehvet galebesinden dolayı cebre teveccüh edici oldu.

عمرها بوده عزب مشتاق و مست در كنيزك در زمان در زد دو دست

3968. *Ömürlerce müştâk ve mest olan bekâr olmuş idi. Derhâl câriyeye iki eli-ni vurdu.*

Ya'nî, fakih müddet-i ömründe bekâr olup kadına müştâk ve ona karşı sarhoş idi. Derhâl câriyeye iki eli ile sarıldı.

بس طهید آن دختر و نعره فراشت بر نیامد باوی و سودی نداشت

3969. *O kız çırpındı ve na'ra kaldırdı. Ona gâlib geldi ve bir fâide tutmadı.*

Bu tecâvüzü gören kız, fakihin elinden kurtulmak için çırpındı ve bağırdı; fakih kuvvetli olduğundan başa çıkamadı ve bağırmasının ve çırpınmasının kurtulmak hususunda bir fâidesi olmadı.

زن بدست مرد در وقت لقا چون خمیر آمد بدست نانبا

3970. *Mülâkât vaktinde kadın erkeğin elinde, ekmekçinin elindeki hamur gibi geldi.*
[3946]

"Nânâ", ekmekçi ve hamîr-kâr, demektir. Ya'nî, kadın erkek ile birleştiği vakit, kadın erkeğin elinde ekmekçinin elindeki hamura benzer.

بِسْرِشْدْ گاهیش نرم و گه دُرُشْتْ زو بر آرد چاق چاقی زیر مُشْتْ

3971. *Onu gâh yavaş ve gâh sert yoğurur. Yumruk altında ondan bir çak çak getirir.*

Ekmekçi o hamuru gâh yavaş ve gâh sert ve şiddetle yoğurur. Onun yumruğu altında o hamur bir cık cık sadâsı çıkarır.

گاه پهنش وا کشد بر تخته دَرْ هَمَشْ آرد گهی یک لخته

3972. *Onu gâh bir tahta üzerinde enine çeker, gâh onu cem' ve gâh bir parça kadar getirir.*

"Laht", parça ve "lahte"nin âhirindeki "hâ" mikdâr içindir, "bir parça kadar" demek olur. Ya'nî, ekmekçi hamuru yoğururken onu bir tahta üzerinde enine yayar, gâh o yaydığı hamuru toplar ve gâh bir parça mikdân bir şekle koyar.

اینچنین بیچند مطلوب و طلوب اندرین لعبد مغلوب و غلوب

3973. *Matlûb ve tâlib böyle sarılırlar. Mağlûb ve gâlib bu oyun içindedirler.*

"Talûb", mübâlağa ile tâlib ve "galûb", mübâlağa ile gâlib ma'nâlarıdır. Ya'nî, keserât âlemi olan bu sûret âleminde birçok tâlib ve matlûblar vardır ki, bunlar bizim ta'rîf ettiğimiz vecih ile böyle birbirine sarılırlar; ve mağlûb ile gâlib olanlar bu âlem-i sûrette hep bu oyun içindedirler. Ya'nî âlem-i tabîatta müessir ve müesserün-fih olan şeyler vardır; ve bunlar birbirlerinin tâlibi ve matlûbu ve gâlibi ve mağlûbudurlar. Anâsır arasındaki taâmülât-ı kimyeviye bu kâidenin açık bir delilidir. Ve bu âlem-i sûret mütekâbil ve mütezâd olan esmâ-i ilâhiyyenin mazharı olduğundan, gâlib ve mağlûb ve tâlib ve matlûb böyle birbirlerine sarılmak oyunu içindedirler.

این لعب تنها نه شو را با زنست هر عشیق و عاشقی را این فنست

3974. *Bu oyun yalnız karı ile kocanın değildir. Her bir ma'sûk ve âşık için bu fen vardır.*

Ya'nî, bu oyun yalnız kan ve koca arasında değildir. Her ma'sûkun ve âşığın fenni ve ma'rifeti budur. Meselâ çiçeklerden her biri güneş ziyâsının ye-

di renginden birisine âşık olup o rengi kendisine çeker. Kimi kırmızı ve kimi mâî ve kimi sarı rengi cezb eder. Renk ma'sûk ve çiçek o rengin âşığıdır. Ve kezâ ateş müvellidü'l-humûzanın âşığıdır ve müvellidü'l-humûza ma'sûktur. Velhâsıl cemâdda, nebâtta ve hayvânda bu tâliblik ve mattûbluk ve âşıklık ve ma'sûkluğun birçok misâlleri vardır. "Âşîk", "ma'sûk" ma'nâsınadır.

از قدیم و حادث و عین و عرض پیچشی چون ویس و رامین مفترض

3975. *Kadîmden ve hâdisten ve ayndan ve arazdan Veys ve Râmîn gibi bir sarılış müfterazdır.*

"Veys", ma'sûk olan kızın ve "Râmîn", o kızın âşığı olan erkeğin ismidir. "Kadîm"den murâd, vücûd-i hakîkî-i Hak ve "hâdis"ten murâd, vücûd-i izâfî-i halktır. "Ayn"dan murâd, zâtıyla kâim olan madde ve cevherdir; ve "araz"dan murâd, renk gibi kendi zâtıyla değil, cevher ile kâim olan şeydir. Ya'nî, kadîm olan vücûd-i hakîkî-i Hak ile vücûd-i izâfî-i halk arasında butûn ve zuhûr i'tibârıyla bir sarılış ve cevher ile araz arasında da kayyûmiyet cihetiyle bir sarılış vardır. Zîrâ cevher olmaksızın arazın kıyâmı mümkün değildir. Meselâ cisim, kendisinde uzunluk ve enlilik ve derinlik olan şeye derler. Halbuki bunların hepsi arazdır; ancak cismin vücûduyla kâim olur ve görünür. Velhâsıl bunların hepsinin Veys ve Râmîn gibi birbirine sarılışı bu âlem-i sûreti ve kesâfeti vücûda getirmek için farz olunmuştur.

شوی و زن را گفته شد بهر مثل که مکن ای شوی زن را بد گسِلْ

3976. *"Ey koca! Karıyı bed-güsîl etme!" diye koca ve karı misâl için söylenmiş oldu.*

"Güsîl", vedâ etmek ve def etmek ve bir kimseyi bir yere yollamak, demektir (*Burhân*). Ya'nî, biz burada koca ve karı arasındaki irtibât ve münâsebeti bu âlem-i sûret için canlı bir misâl olarak söyledik ve bunu bilhâssa misâl olarak zikirden murâdımız, "Ey koca! Karıyı "bed-güsîl" etme, ya'nî hazz-ı nefsanî yüzünden boşama!" demek idi. Zîrâ hadis-i şerifte *لَعَنَ اللَّهُ كُلَّ ذَوَّاقٍ مَطْلَاقٍ* ya'nî "Allâh Teâlâ zevkleri için her bir karısını boşayana la'net eder" buyurulmuştur. Ve Allâh Teâlâ'nın indinde mübâhlânın en ziyâde buğz edilmiş olanı talâktur.

آن شب گردک نه یَنگا دست او خوش امانت داد اندر دست شو

3977. *O gerdek gecesi yenge onun elini kocanın eline hoş emânet vermedi mi?*

“Yengâ”, kardeş ve amca kızı ve evin hanımı ve gelini hazırlayan ve süsleyen kadını ma'nâsıdır (*Gıyâsü'l-Lügât*). Bu kelime Türkler arasında “yenge” sûretinde telaffuz olunur. Ve eskiden zifâf gecesi birbirlerinden utanan zevc ve zevceyi birbirlerine takdîm ve ülfetlerine ve ünsiyetlerine yardım eden kadına da “yenge hanım” derler idi. Ya'nî, o zifâf ve gerdek gecesi yenge hanım zevcenin elini latîf bir emânet-i ilâhî olmak üzere zevcin eline vermedi mi? Ve her ikisini birbirine takdîm etmedi mi? Bu takdîm keyfiyeti, zevce “Elbette bu latif emânet sana Hak tarafından tevdi' olunmuştur; ona güzel muâmele et!” demektir. Nitekim hadîs-i şerîfte فانكم اخذتموهن بامانة الله اتقوا الله فى النساء “Kadınlar hakkında Allâh Teâlâ'dan korkunuz, zîrâ siz onları Allâh'ın emâneti olarak aldınız” buyurulmuştur.

از بد و نیکی خدا با تو کند کانچه با او تو کنی ای معتمد

3978. *Zîrâ ey mu'temed! O şeyi ki sen iyiden ve kötüden ona yaparsın, Hudedâ sana yapar.*

Ya'nî, ey emînliğine i'timâden kendisine kadın tevdi' edilmiş olan kimse! Zîrâ sen bu emânet-i ilâhiyye olan kadına iyilikten ve kötülükten her ne yaparsan, Hak Teâlâ dahi o yaptığın fiillerin mukâbilini sana yapar.

حاصل اینجا آن فقیه از بیخودی نه عقیقی ماندش و نی زاهدی

3979. *Hâsılı burada o fakîhin bî-hodluktan dolayı ne afişliği ve ne de zâhidliği kaldı.*

Elhâsıl, câriyeye tesâdüf ettiği bu âbdesthâne arasında o fakîh bir taraftan sarhoşluk ve bir taraftan şehvetin galebesiyle kendinden geçti, kendisinde ne afiflik ve ne de zâhidlik duyguları kalmadı.

آن فقیه افتاد بر آن حور زاد آتش او اندر آن پنبه فتاد

3980. *O fakîh o hûrîden doğmuşun üzerine düştü. Onun ateşi o pamuğa düştü.*
[3958]

Ya'nî, o fakîh, hûrî gibi bir güzel kadından doğmuş olan o güzel câriyeyi yatırıp muâmele-i cinsiyyeye mübâşeret etti. Onun şehveti bir ateş ve kız dahi bir pamuk mesâbesinde idi. Gûyâ bir ateş bir pamuk üzerine düştü. Bu hâl dahi bu kal'a-i zâtü's-suverin safhalarından bir safhadır; ve bu insanların tevli'd-i misl için böyle muâmele-i cinsiyyelerindeki sarılış, bu âlem-i sûrette bilcümle eşyâ arasında türlü türlü renklerde ve tarzlarda câridir. Ve hayâtiy-

yât ilmi (biyoloji) tedkik olunursa, âlem-i tabîatin bu kânûn üzerine müesses olduğu görülür. Bu ictimâ' ve sarılışın sırları *Fusûsu'l-Hikem*'de Muhyiddîn b. Arabî (k.s.) hazretleri tarafından Fass-ı Muhammedî'de îzâh buyurulmuştur. Bu sırdan gâfil olanların nazarında şehvet-i hayvânîyyeden başkası meşhûd değildir.

جان بجان پیوست و قالبها خچید
چون دو مرغ سر بریده می طبید

3981. *Cân cânâ ulaştı ve kalıplar girift oldu. Başı kesilmiş iki kuş gibi çırpındı.*

"Haçiden", cimâ' vaktinde birbirine sarılmak ve bıçak ve kılıç ve hançeri kılıfına koymak demektir. Burada sarıl[mak] ve birbirine girift olmak münâsibdir. "Her iki cân"dan murâd, rûh-ı hayvânîdir. Ya'nî, rûh-ı hayvânî diğer rûh-ı hayvânîye ulaştı ve kalıplar ve cisimler birbirine sarıldı ve girift oldu, kadının ve erkeğin cismi lezzet-i cimâ'dan dolayı başı kesilmiş kuş gibi çırpındı. Bu ictimâ'dan dolayı ıztırâb ve çırpınmak bütün suver-i eşyâda câridir. Meselâ ateş üzerindeki su kaynar; ve fosfor hava ile ictimâ' ederse parlar; ve potasyum su ile ictimâ' ederse iştîâl eder ve onlardan diğer sûretler doğar.

چه سقّایه چه مَلِّک چه اَرَسَلان
چه حیا چه دین چه بیم و خوف جان

3982. *Ne şarâb kadehi, ne melik, ne arslan, ne hayâ, ne dîn, ne de cân korkusu (kaldı).*

"Sikâye" su içecek kap demektir. Burada şarâb kadehi murâd buyrulur. "Melik", pâdişâh; "Arslan", pâdişâhın ismi olmak münâsibdir. Nitekim Selçuklar'da Kılıçarslan isminde pâdişâh vardır. Ya'nî, fakîhin nazarında ne şarâb kadehi ve ne de Arslan ismindeki şâhın heybeti ve azameti ve ne de "bu yaptığım işte bana ne derler?" diye halktan utanmak ve ne dîn ve zühd ve takvâ ve ne de "bu yaptığım fiilden dolayı beni öldürürler" diye, cân korkusu kaldı. Zîrâ bunların hepsi akıl ve muhâkeme îcâbıdır. Halbuki hâl-i cimâ' erkeğin kadında ve kadının erekte fânî olmasıdır; ve hâl-i fenâda ise akıl ve muhâkeme kalmaz. Nitekim Hak'ta fânî olan evliyâ hakkında اَلَا اِنْ اَوْلِيَاءَ اللّٰهِ (Yûnus, 10/62) ya'nî "Âgâh ol! Muhakkak Allâh'ın velîleri üzerine korku ve hüzn yoktur!" buyrulur.

چشمشان افتاده اندر عین و غین
نی حَسَن پیداست اینجا نی حُسین

3983. *Onların gözü "ayn"a ve "gayn"a düşmüş. Burada ne Hasan ve ne de Hüseyin peydâdır.*

"Ayn" kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "zât" ma'nâsı münâsibdir ki, bundan murâd hakikat-i zâtiyyedir; ve abdin hakikat-i zâtiyyesi adem-i izâfî ve yokluk hâlidir. "Gayn", "bulut" ma'nâsına olup bundan murâd, sûret-i cismâniyyedir. "Hasan ve Hüseyin"den murâd, kendilerinde alâ-derecâtihim güzelliğ bulunan diğer suver-i eşyâdır. Ya'nî, bu iki şahsın gözle-ri ve nazarları bu inzâl hâli içinde hakikat-i zâtiyyeleri olan bu yokluğa ve fe-nâya ve birbirlerinin suver-i cismâniyyelerine düştü ve birbirlerinin sûretinde fânî oldular; ve bu hâl-i fenâ içinde alâ-derecâtihim kendilerinde güzelliğ bu-lunan diğer eşyânın sûretleri kalmaz. Zîrâ bu inzâl hâli içinde olanlar o anda muhîtlerinden tecerrüd ederler. Istilâh-ı süfiyyede bu hâle "tecellî-i vikâî" der-ler. Tafsîli *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Muhammedî'dedir ve dekâyıkı uzundur.

شد دراز و کو طریق باز گشت انتظار شاه هم از حد گذشت

3984. *Uzun oldu ve geri dönmek yolu nerede? Şâhın intizârı dahi hadden geçti.*

Ya'nî, fakîhin meclisten müfârakati uzadı ve meclise geri dönmesi yolu ne-rede kaldı? Şâhın fakîhi beklemesi dahi hadden geçti. Bu ma'nâ "kû" edât-ı is-tifhâm olduğuna göredir. "Gû", "söyle" demek olduğuna göre ma'nâ "Bu ba-his uzadı. Fakîhe geri dönmek yolunu söyle! Zîrâ şâhın intizârı dahi hadden geçti" demek olur.

شاه آمد تا ببیند واقعه دید آنجا زلزله القاره

3985. *Şâh vâkıayı görmek için geldi. Orada kıyâmet gününün zelzelesini gördü.*

"Kâria", şiddet-i zamâne ve kıyâmet günü. "Zelzele", lügatte "şiddetle kı-mıldanmak" demektir. Ya'nî, şâh, fakîhin meclise gelmekte gecikmesine sebep olan vâkıa ne olduğunu görmek ve anlamak için âbdesthâne tarafına geldi. Fakat orada kıyâmetin zelzelesi mesâbesinde olan câriye ile ictimâ' hâ-lini gördü.

آن فقیه از بیم بر جست و برفت سوی مجلس جام را بر بود تفت

3986. *O fakîh korkudan sıçradı ve meclis tarafına gitti. Harâretle kadehi kapı.*

O fakîh şâhı görünce, korkudan sıçradı ve câriyeden ayrıldı. Zîrâ bîhodluk hâ-linden ayıklık hâline gelmiş idi; ve ayıklık hâlinde akıl ve muhâkeme av-det eder. Fakîh efendi meclis tarafına gitti ve harâretle şarâb kadehini kapı ve yine bîhodluk hâline rücû' etmek istedi.

شہ چو دوزخ پر شرار و پر نکال تشنه خون دو جفت بد فعال

3987. *Şâh, cehennem gibi kıvılcımlar dolu ve azâb dolu olarak, kötü fiilli iki çiftin kanına susamış idi.*

“Şîrâr”, kıvılcımlar; “nekâl”, ukûbet ve azâb demektir. Yâni şâhın kalbi öfke kıvılcımları ve azâb etmek fikirleri ile dolu olarak, fenâ fiilde bulunan iki eşin ve çiftin kanına susamış ve öldürmek niyetinde bulunmuş idi.

چون فقیهش دید رخ پر خشم و قهر تلخ و خونی گشته همچون جام زهر

3988. *Uaktâki fakîh onun yüzünü öfke ve kahr dolu, zehir kadehi gibi acı ve katil gördü.*

“Hûnî”, kâtil demektir. Vaktâki fakîh, pâdişâhın yüzünü kaşları çatık, öfke ve kahr dolu ve zehir kadehi gibi acı ve öldürücü gördü.

بانگ زد بر ساقیش کای گرم دار چه نشستی خیره ده در طبعش آر

3989. *Onun sâkîsine: “Ey harâret tutucu! Niçin sersem oturursun? Ver, onu tab’a getir!” diye bağırdı.*

Şâhın sâkîsine: “Ey harâret tutucu! Ya’nî mecliste olan neş’e ve meşk harâretini verici olan sâkî! Niçin öyle sersem sersem oturuyorsun? Pâdişâhın tabîatı bozulmuştur, ona da şarâb ver ve onun tabîatını salâha getir! Nitekim benim başıma vura vura şarâb içirdin ve benim tabîatımı îslâh ettin ve bu salâh-ı tabîat yüzünden başıma neler geldi!” diye bağırdı.

خنده آمد شاهرا گفت ای کیا آمدم با طبع آن دختر ترا

3990. *Şâha gülme geldi. Dedi: “Ey büyük! Tab’a geldim, o kız senindir!”*

[3968] “Kiyâ”, büyük ve pâkîze ve ulu ma’nâsınadır. Fakîhin bu sözlerinden şâha gülme geldi ve dedi ki: “Ey ilm-i zâhîrîsi ile halk indinde büyük olan fakîh! Ben tab’a geldim ve benim tab’ım şarâb-ı sûrî içmeksizin hâl-i salâhtadır. O muâmele-i cinsiyede bulunduğun câriye kıızı sana verdim!”

پادشاهم کار من عدلست و داد زان خورم که یار را جودم بداد

3991. *“Ben pâdişâhım; benim işim adl ve ihsândır. Dosta cûdümün verdiğinden yerim.”*

Bu ve âtîdeki beyitlerde sûrî pâdişâhlara ve hükümdârlara nasîhat vardır. Ya’nî, “Ben Hakk’ın “Azîz” ism-i şerîfinin mazhanı olan pâdişâhım. Binâena-

şeyh benim işim idârem altında bulunan Allâh'ın kullanna adl ve ihsân etmektir. Benim cûd ve keremim dostlara her neyi vermeyi münâsib görürse, ben de onu yerim ve onlara yedirdiğim ve benim yediğim başka olmaz.”

آنچه آن را من نوشم همچو نوش کی دهم در خورد یار و خویش و نوش

3992. “O şeyi ki, ben şerbet gibi içmem, onu dosta ve akrabâya ve sana ne vakit veririm!”

Ya'nî, “Benim tatlı bir şerbet gibi içmediğim bir şeyi dostuma ve yakınlarıma ve sana aslâ vermem; ancak bana tatlı gelen şeyi onlara da veririm.”

زان خوراتم من غلامان را که من می خورم بر خوان خاص خویشان

3993. “Ben gulâmlara kendi hâssımın sofrası üzerinde yediğimden yediririm.”

“Ben husûsî sofram üzerinde ne yersem, kendi gulâmlarıma da o yediğim taâmdan yediririm.”

زان خوراتم بندگان را از طعام که خورم من خود ز پخته یا ز خام

3994. “Taâmdan bendelerime pişmiş veyâ çiğden kendi yediğimden yediririm.”

من چو پوشم از خز و اطلس لباس زان بپوشام حشم را نی پلاس

3995. “Uaktâki ben atlastan ve ipekten libâs giyerim, hizmetçilere de ondan giydiririm, pelâs değil!”

“Hazz”, yünden ve ipekten dokunmuş olan kumaştan yapılmış elbise (Gı-yâsü'l-Lügât). “Haşem”, hizmetçiler ve bir kimsenin tâbi'leri. “Pelâs”, âdî bez demektir. Ya'nî, “Ben kendi tevâbiime ve adamlarıma kendi giydiğim kumaş cinsinden libâs giydiririm; yoksa ben başka ve müzeyyen libâslar giyip onlara âdî bezlerden elbise giydirmem!”

شرم دارم از نبی ذو فنون ألبسوهم گفت مما تلبسون

3996. “Zû-fünûn olan Peygamber'den utanırım. “Onlara giydiğiniz şeyden giydiriniz!” buyurdu.”

مصطفی کرد این وصیت با بنون اطعموا الاذئاب مما تأكلون

3997. “Mustafâ bu vasiyeti oğullarına etti. “Eznâba yediğiniz şeyden it'âm ediniz!”

Bu iki beyt-i şerifte şu hadîs-i şerîfe işâret buyrulur. اخوانکم جعلهم الله تحت ایدیکم فمن جعله الله احاءه تحت یدیه فلیطعمه مما یاکل ویلبس مما یلبس ولا یكلفه من العمل ما یغلبه فان ya'nî "Sizin kardeşlerinizi Allâh Teâlâ sizin elinizin altında ya'nî idâresi altında kıldı. İmdi Allâh Teâlâ bir kimsenin kardeşini kendi idâresi altında kılarırsa, ona yediğinden yedirsın ve giydiğinden giydirsın ve ona güç gelen işi teklîf etmesin! Eğer teklîf ederse ona yardım etsin!" Bu hadîs-i şerîfin insanlık düstûru îzâha hâcet yoktur.

دیگران را بس طبع آورده در صبوری چست و راغب کرده

3998. İmdi başkalarını tab'a getirmişsin, sabârlukta çevik ve rağbet edici etmişsin.

Bu beyitler husûsiyet i'tibârıyla büyük şehzâdenin lisânındandır; ve umûmiyet i'tibârıyla halka va'z u nasihat eden kimselere Hz. Pîr efendimiz tarafından nasihattir. Ya'nî, ey vâiz efendi! Sen kürsiye çıkıp başkalarının tab'ını ıslâha çalışmışsın ve belâlara sabr etmek husûsunda onları çevik ve sabra rağbet edici kılmışsın.

هم بطبع آور بمردی خویش را پیشوا کن عقل صبر اندیش را

3999. Merdlik ile kendini dahi tab'a getir. Sabır düşüncü olan aklı pîşvâ et!

Fakat kendin belâya dâcâr olduğun vakit, halka tavsiye ettiğin sabrı unuttu şikâyet edersin. Binâenaleyh kendi tabîatını de merdlik ile ıslâha çalış! Sabır düşüncü olan aklı kendine pîşvâ ve kılavuz yap!

چون قلاووزی صبرت پر شود جان باوج عرش و کرسی بر شود

4000. Vaktâki sabrın kılavuzluğu sana kanat olur, cân arş ve kürsünün ucuna yukarı gider.

Vaktâki sana kılavuzluk eden sabır senin rûhuna kanat olur, rûhun o kanat ile uçup, arşın ve kürsünün üstüne kadar yükselir ve bu sûret âleminin fevkane çıkar.

معطفی را بین چو صبرش شد بُراقُ بر کشانیدش بیالای طباقُ

4001. Mustafâ'yı gör! Vaktâki onun sabrı Burâk oldu, onu tabakaların yukarısına çekti.

Ya'nî, Server-i enbiyâ (s.a.v.) Efendimiz'i gör: O hazretin bu âlem-i sûrette çektığı belâlara karşı olan sabrı Burâk sûretinde zuhûr etti ve onu sûret âleminin tabakalarının yukarısına kadar çekti. Zîrâ araz olan her amelden bir sûret tekevvün eder. Nitekim 2. cildin 959 numarasında: وقت محشر هر عرض را صورت هر يك عرض را نوبتست [ya'nî] "Mahşer vaktinde her arazın bir sûreti vardır; ve her arazın sûretine bir nöbet vardır" buyurulmuş idi. Sabır dahi araz cinsinden bir amel olduğundan, ondan dahi bir sûret tekevvün eder. Nitekim Resûl-i Ekrem hazretlerinin mi'râc-ı şeriflerinde bindikleri Burâk kendi amellerinden tekevvün eden bir sûret idi.

روان گشتن شاه زادگان بعد از تمام بحث و ماجرا بجانب
ولایت چین سوی معشوق و مقصود تا بقدر امکان بمقصود نزدیکتر باشند،
اگر چه راه وصل مسدود است بقدر امکان نزدیکتر شدن محمود است

Bahis ve mâcerânın tamâmından sonra şehzâdelerin Çin vilâyeti cânibinde olan ma'sûk ve maksûdlarının tarafına revân olmaları. Tâ ki mümkün olduğu kadar maksûda daha yakın olalar! Her ne kadar vuslat yolu kapalı ise de, mümkün olduğu kadar daha yakın olmak memdûhtur

Yukarılarda îzâh olunduğu üzere, Hakk'a giden yollar bu âlem-i sûrette her ne kadar mahlûkâtın nefesleri kadar çok ise de, külliyyâtı ve cinsi i'tibârıyla üçe münhasır olup, onlar da ahyâr ve ebrâr ve şüttâr yollarıdır; ve bu üç yolun sâliklerinin maksûdu ve matlûbu dahi hep Hak'tır. "Üç şehzâde"den murâd, bu üç yolun sâlikleridir; ve "Çin"den murâd, Zât-ı Hakk'ın hicâbı olan nefis-i küll ve sıfât âlemidir ki, rûh ve nefisten mürekkebe olan cisim ile sülûk edenlerin sülûkleri bu sıfât âlemi içindedir; ve bu âlem-i hicâb içinde maksûd olan Hak tarafına sülûkte vuslat yolu kapalıdır. Zîrâ ikilik ve sûret âlemidir. Sâlik bu sıfât âleminde Hakk'a müteveccihen sülûk ettiği vakit mümkün olduğu kadar, matlûbu ve maksûdu olan Hakk'a daha yakın olur. Zîrâ sıfât Zât-ı Hakk'ın zâhiri ve Zât, sıfâtın bâtınıdır; ve mümkün olduğu kadar matlûba yakın olmak elbette uzak olmaktan daha makbûl ve memdûhtur.

این بگفتند و روان گشتند زود هر چه بود ای یار من آن لحظه بود

4002. *Bunu söylediler ve çabuk revân oldular. Ey benim yârim! Her ne oldu ise o lahza oldu.*

Ya'nî, şehzâdeler sefer ve sülûk esnâsındaki zahmetlere ve meşakkatlere karşı bu sabra müteallik olan sözü söylediler ve hemen sefere çıktılar. Ey benim dostum! Her ne oldu ise ve onların başlarına her ne geldi ise o lahza ve dakikada geldi. Zîrâ o lahza ve dakika bunlara açılan bir ibtilâ kapısı idi.

صبر بگزیدند و صدیقین شدند بعد ازان سوی بلاد چین شدند

4003. *Sabrı ihtiyâr ettiler ve siddîkîn oldular. Ondan sonra Çin beldeleri tarafına gittiler.*

Bu üç şehzâde kendi mesleklerinde sabrı ihtiyâr ettiler ve sabr etmek hususunda siddîklardan oldular. Ondan sonra Çin'in beldeleri tarafına gittiler. "Çin'in beldeleri"nden murâd, âlem-i sûretin mesâlik-i muhtelifeleridir. Mese-lâ "ahyâr" sınıfı kesret-i muâmelâta ve "ebrâr" sınıfı kesret-i riyâzât ve mü-câhedâta ve "şüttâr" sınıfı suver-i cemâliyye aşkına müteveccih olurlar ve bu tarıklarda enzâr-ı hissiyyeden mestûr olan ma'sûk-ı hakîkîyi isterler.

والدین و ملک را بگذاشتند راه معشوق نهان برداشتند

4004. *Anayı ve babayı ve mülkü terk ettiler. Gizli olan ma'sûkun yolunu tuttular.*

Ya'nî, kemâl-i harâretle sülûk ettikleri bu yollarda gözlerine ana ve baba ve mal ve mülk muhabbeti görünmedi; hepsini terk ettiler; ve his gözünden gizli olan ma'sûk-ı hakîkinin yolunu tuttular.

همچو ابراهیم ادهم از سریر عشقشان بی‌پا و سر کرده فقیر

4005. *İbrâhîm Edhem gibi, aşk onları tahttan ayaksız ve elsiz fakîr etmiştir.*

Kendi mesleklerinin aşkı onları, Belh pâdişâhı İbrâhîm Edhem hazretleri gibi, telezüzât-ı nefsâniyye tahtından indirip, elsiz ve ayaksız ve serseri ve fakîr etmiştir. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 43. faslında İbrâhîm Edhem hazretlerinin kıssası şu sûretle beyân buyurulmuştur:

"İbrâhîm Edhem (k.s.) pâdişâhlık zamânında ava gitmiş idi. Bir âhûnun arkasından, askerinden tamâmiyle ayrınp uzak düşünceye kadar koştu. Ter içine battı. Hâlâ o sahrâda ta'kîb eder idi. Ta'kîb hadden aştı. Âhû söze gelip,

yüzünü arkasına çevirerek dedi: ما خلقت لهذا Ya'nî "Sen bunun için yaratıldın ve seni beni avlamak için getirmediler. Haydi beni avladın farz et; acabâ ne hâsıl olur?" İbrâhîm (k.s.) bunu işitince bir na'ra vurup kendisini atundan aşağıya attı. O sahrâda çobandan başka hiç kimse yok idi. Murassa' olan libâs-ı şâhânesini ve silâh ve atını çobana verip, onun arkasına giydiği abayı kendisine vermesini ve bu hâli hiç kimseye söylememesini ve kimseye ahvâ- linden nişân vermemesini ricâ etti; ve o abayı giyip yola çıktı. Sen şimdi onun garazına bak ki ne idi; ve Hakk'ın maksûdu ne idi? O âhûyu avlamak istedi; Hak Teâlâ ise, onu âhû ile avladı; tâ ki bu âlemde Hakk'ın murâdı vâki' olur idiğini bilesin!"

يا چو ابراهيم مرسل سر خوشى خويش را افکنده اندر آتشی

4006. *Yâhud mürsel olan İbrâhîm gibi, sarhoşluk kendilerini ateşe bırakmıştır.*

Yâhud, bir peygamber-i zîşân olan İbrâhîm (a.s.)ı aşk-ı ilâhî sarhoşluğu Nemrûd'un ateşine attığı gibi, o şehzâdeleri de kendi meslekleri aşkının sarhoşluğu belâ ve mihnet ateşine attı.

يا چو اسماعيل صبار مجيد پيش عشق و خنجرش حلقى كشيد

4007. *Yâhud şerîf olan sabr edici İsmâîl gibi, onun aşkı ve hançeri önünde bir boğaz çekti.*

Yâhud, mecîd ve şerîf olan sabr edici İsmâîl (a.s.) aşk-ı ilâhî ile Hak yolunda kurbân olmak için boğazını bıçağa teslim ettiği gibi, o şehzâdeler dahi kendi mesleklerinin aşkı ile belâ ve mihnet hançerine boğazlarını teslim ettiler. Ma'lûm olsun ki, her ne kadar meşhûr olan kavle göre zebîh İsmâîl (a.s.) ise de, muhakkıkların ve mükâşiflerin indinde zebîh keşfen İshâk (a.s.)dır. Hz. Şeyh-i Ekber *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı İshâkî'de zebîhin İshâk (a.s.) olduğunu beyân buyurduğu gibi, Hz. Pîr efendimiz dahi *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde şu beyitlerde zebîhin İshâk (a.s.) olduğuna işâret buyururlar:

اسحق نبی باید بودن قربان شده بر خاک درمن
کی بشکستم ای گوهر من اسحق منی ومن والد تو

[Ya'nî "Benim kapımın toprağı üzerinde kurbân olmuş İshâk nebî olmak gerektir. Sen benim İshâk'ımsın ve ben senin pederinim. Ey benim gevherim! Ben seni ne vakit kırarım?"]

Fakat *Mesnevî-i Şerîf*lerinde kavî-i meşhûra binâen İsmâil (a.s.) mezkûr-
dûr. Bu bâbda 1. cildin 228 numaralı beytinde ve bu 6. cildin 2494 numara-
lı beytinde izâhât geçti.

حکایت امرؤ القیس که پادشاه عرب بود و بصورت عظیم باجمال
یوسف وقت خود بود و زنان عرب چون زلیخا مرد او و او شاعر طبع بود و این شعر
اوست، قَفَا نَبْکَ مِنْ ذِکْرِی حَبِیبٍ وَ مَنْزِلٍ، چون همه زنان او را بجان می جستند ای
عجب غزل او و ناله او بهر چه بود، مگر می دانست که این همه تمثال صورتی اند
که بر تختهای خاک نقش کرده اند، عاقبت این امرؤ القیس را حالی پیدا شد که
نیم شب از ملک و فرزندان گریخت و خود را در دلق پنهان کرد و ازان اقلیم باقلیم
دیگر رفت در طلب آن کس که از اقلیم منز هست، وَاللّٰهُ یَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ یَّشَاءُ

İmruû'l-Kays'ın hikâyesidir ki, Arab pâdişâhı idi ve sûrette azîm ve cemâl ile kendi vaktinin Yûsuf'u idi. Ve Arab kadınları Züleyhâ gibi onun ölmüşü idi; ve o şâir tabiatlı idi ve bu onun şiiridir: "Durunuz, ma'sûku ve onun evini anarak ağlayalım!" Mâdemki kadınlar onun candan tâlibi idiler, acıbdır ki, onun gazeli ve onun nâlesi ne için idi? Ancak bildi ki, toprak levhalar üzerine nakş etmiş oldukları bunlar hep heykel sûretidir. Âkıbet bu İmruû'l-Kays'a bir hâl zâhir oldu ki, gece yarısı mülkten ve evlâddan kaçtı ve kendisini bir eski libâsta gizledi; ve iklimden münezzeh olan o kimsenin talebinde o iklimden başka iklîme gitti. "Allâh Teâlâ rahmetine dilediği kimseyi muhtas kılar."

Ma'lûm olsun ki, İmruû'l-Kays müşrikîn-i Kureys'in en belîğ şâirlerinden birisi idi. Resûl-i Ekrem'in bi'setinden evvel yaşamıştır. Arablar en fasîh ve belîğ olan şiirleri seçip Ka'be'nin duvarına asarlar idi. İmruû'l-Kays'in:

قَفَا نَبْکَ مِنْ ذِکْرِی حَبِیبٍ وَ مَنْزِلٍ بسقط الولی بین الدخول فحومل

[Ya'nî "Durunuz, ma'sûku ve onun Dahûl ile Havmel arasındaki kumsalın ucunun bittiği yerdeki evini anarak ağlayalım!"] matla' ile başlayan kasîdesi

de *Muallakât-ı Seb'a*'dandır. Hadîs-i şerîf kitâblarından İmâm Münâvî'nin *Kû-nûzû'l-Hakâyık*'ında ve Celâleddîn Süyûtî'nin *Câmiu's-Sağîr*'inde Ebâ Hureyre hazretlerinden mervî olarak *أمر القيس صاحب لواء الشعراء إلى النار* ya'nî "İmru'ül-Kays şâirlerin cehenneme bayrakdândır" hadîs-i şerîfi münderic olduğuna göre, âkıbet aşk-ı hakîkiye mübtelâ olup vahdet-i vücûdu müdrîk olması ve İbrâhîm Edhem hazretleri gibi, gece yansı tâc ve tahtını ve evlâd ve ıyâlini terk etmesi ve tarîk-ı fakr ihtiyâr etmesi vehle-i ûlâda müşkil görünür. Fakat Hz. Şeyh-i Ekber Muhyiddîn b. Arabî (k.s.) *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Dâvûdî'de buyururlar ki: "Ba'zan halîfeden hükümde bir hadîse muhâlif olan şey zâhir olur. Binâenaleyh onun itihâddan olduğu tahayyül olunur. Halbuki böyle değildir. Ancak bu imâm indinde o hadîs keşif cihetinden Nebî'den sâbit olmadı ve eğer sâbit olaydı, onunla hüküm ederdi; ve her ne kadar bu hadîsin yolu racûl-i adlden racûl-i adle oldu ise de, o racûl-i adl vehimden ve ma'nâya intikâlden ma'sûm değildir." İmdi, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in vâris-i ekmeli ve halifesi bulunan Hz. Mevlânâ (r.a.) indinde nakl olunan bu hadîs-i şerîften İmru'ül-Kays'ın mutlakâ ehl-i cehennemden olmadığı ve binâenaleyh aşk-ı hakîkiye mübtelâ olduğu keşfen sâbit olmuş olduğundan, bu sûrh-i şerîfteki beyânât bu keşfe müstenid bulunmuştur. Hiddet-i zekâ sâhibi olup meşrebinde aşk gâlib bulunan mûmâileyhin *وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ* (Bakara, 2/105) [ya'nî "Allâh Teâlâ rahmetine dilediği kimseyi muhtas kılar."] âyet-i kerîmesi mücibince, Hak Teâlâ hazretleri bir cezbe ihsân ederek onu sûretten ma'nâya çekmiş demek olur. Zîrâ ehl-i aşk şüttârîler sınıfındandır.

أمرؤ القيس از ممالك خشك لب هم كشيدش عشق از خطه عرب

4008. *İmru'ül-Kays memleketlerden huşk-leb olarak, aşk onu dahi hitta-i Arab'dan çekti.*

"Hitta", başkaları tecâvüz etmemek için çizgi çektikleri yer. Örfte "büyük şehir"e derler; ve zemînin bir parçası demektir. "Huşk-leb", "dudağı kuru" demek olup, kendi memleketlerinden bî-nasîb ve bî-behre olmasında kinâyedir.

تا ييامد خشت می زد در تبوک با ملک گفتند شاهي از ملوک

4009. *Tebûk şehrine kadar geldi. Kerpiç kesti. Melike dediler ki: "Pâdişâhlardan bir pâdişâh."*

"Tebûk", Medîne-i Münevvere'nin şimâlinde kâin bir şehrin adıdır. Ya'nî İmru'ül-Kays kendi memleketinden kaçtı ve Tebûk şehrine kadar geldi ve

orada taayyüş-i sûrîsi için amele gibi kerpiç kesmeye başladı. Orada onu tanıyan kimseler Tebûk şehrinin hükümdârına dediler ki: "Bu adam pâdişâh-lardan bir pâdişâhtır!"

امرؤ القيس آمدست اینجا بکد در شکار عشق خشتی می زند

4010. "İmru'û'l-Kays buraya ked ile geldi. Aşkın şikârında bir kerpiç kesiyor."
[3988]

"Ked", Arabî'de sa'y etmek ve çalışmak demektir. "Ged", fakîr ve fakîrlik demektir (*Burhân*). Burada her iki lûgat dahi münâsibdir. Ya'nî, "Pâdişâhlardan bir pâdişâh olan İmru'û'l-Kays buraya sa'y ile veya fakîrlik ile geldi. Aşkın avına tutulmuş olduğu hâlde burada amele gibi bir kerpiç kesiyor."

آن ملک بر خاست شب شد پیش او گفت او را ای ملک خوب رو

4011. *O melik kalktı, gece onun önüne gitti. Ona dedi: "Ey güzel yüzlü olan melik!"*

"Melik", pâdişâh, kâdir, mutasarrıf, sâhib ma'nâlarıdır. Ya'nî, Tebûk hükümdân İmru'û'l-Kays'ın pâdişâh olduğunu haber alınca, gece onun yanına gitti ve ona dedi ki: "Ey güzel yüzlü pâdişâh!"

یوسف وقتی دو ملکت شد کمال مر ترا رام از بلاد و از جمال

4012. "Sen vaktin Yûsuf'usun İki mülk kemâl olarak sana beldelerden ve cemâlden râm oldu."

"Sen güzelliikte vaktin Yûsuf'u mesâbesindesin. İki mülk sana râm ve münkâd oldu ki, onlar da güzellik ve pâdişâhlıktır; ve beldelerde hâkimiyet ve tasarruftur; ve bunlar senin kemâlindir."

گشته مردان بندگان از تیغ تو و آن زنان ملک مه بی میغ تو

4013. "Erkekler senin kılıcından bendelerdir; ve o kadınlar senin bulutsuz olan ayının mülküdür."

Ya'nî, "Erkekler kılıcının korkusundan sana bende olmuşlardır; ve o kadınlar ise senin bulutsuz ay gibi olan güzelliğinin mülkü ve meftûnudur; ve onlar da senin güzelliğine muhabbetle bende olmuşlardır." Nitekim mü'minler dahi iki tâifedir: Birisi Hakk'ın kahrından korkup ibâdet ederler ve diğeri de Hakk'a muhabbet ile taparlar. Ahyâr ve ebrâr tâifesi evvelki kısımdandır; ve şüttâriler ise ikinci kısımdandır.

بیش ما باشی تو بخت ما بود جان ما از وصل تو صد جان شود

4014. "Sen bizim yanımızda olur isen bizim bahtımız olur. Bizim cânımız senin vaslından yüz cân olur."

"Senin gibi kıymetli bir zât bizim yanımızda bulunursa, bizim için saâdet olur. Bizim cânımız senin vaslından ve sohbetinden terakkî ederek yüz cân kuvvetinde olur."

هم من و هم ملك من مملوك تو ای بهمت ملكها متروك تو

4015. "Ey himmet sebebiyle mülkler senin metrûkûn olan! Hem ben ve hem de benim mülküm senin memlûkündür."

"Ey şâh! Senin himmetin o kadar yüksektir ki, bu himmetin sebebiyle mülkü ve pâdişâhlığı terk ettin. Binâenaleyh hem ben ve hem de benim mülküm ve pâdişâhlığım senin kölen ve memlûkûn olduk; ve senin âlî olan himmetinin meftûnuyuz."

فلسفه گفتش بسی و او خموش ناگهان وا داشت از سر روی پوش

4016. O birçok felsefe söyledi ve o sâkit idi. Nâgehân baştan yüz örtüsünü açık tuttu.

Ya'nî, o Tebûk pâdişâhı İmruû'l-Kays'a çok hikmet-i akliyye ve felsefe söyledi. İmruû'l-Kays ise dinler ve hiçbir şey söylemez idi. Ansızın ve birdenbire bâtınının başından nikâbı kaldınıp açtı ve söz söylemeye başladı.

تا چه گفتش او بگوش از عشق و درد همجو خود در حال سر گردانش کرد

4017. Acabâ o onun kulağına aşk ve derdden ne söyledi? Onu da derhâl kendi gibi sergerdân etti.

"Tâ", taaccüb içindir. "Tâ çi güfteş" "Acabâ o ne dedi?" demek olur. Ya'nî, İmruû'l-Kays Tebûk pâdişâhının kulağına sırr-ı aşka dâir ve derd-i aşka dâir acabâ ne söyledi ki, o Tebûk pâdişâhını da kendisi gibi derhâl sergerdân ve hayrân etti.

دست او بگرفت و با او یار شد او هم از تخت و کمر یزار شد

4018. Onun elini tuttu ve onunla yâr oldu. O dahi tahtından ve kemerden bî-zâr oldu.

"Taht ve kemer"den murâd, esbâb-ı saltanattır. İmrüü'l-Kays sözleriyle Tebük şâhını da hayrân ve sergerdân bir hâle getirdikten sonra onun elini tuttu ve onunla dost ve musâhib oldu. O Tebük şâhı dahi İmrüü'l-Kays gibi esbâb-ı saltanattan bîzâr oldu ve tâc ve tahtını terk etti. Beyt-i Yûnus Emre (k.s.):

Niceler tâc u tahtı mâl ü mülkü,
Koyup üryan oluptur aşk elinden

تا بلاد دور رفتند این دو شه عشق یک کُرت نکردست این گنه

4019. O iki şâh uzak beldelere kadar gittiler. Aşk bu günâhı bir kere yapmamıştır.

Ya'nî, aşk, tâc u tahtından ve evlâd ü iyâlınden bîzâr etmek günâhını ve kabâhatını yalnız bu iki şâh hakkında yapmamıştır. Belki birçok pâdişâhlara ve onların mâdûnunda bulunan kimselere de yapmıştır.

بر بزرگان شهد و بر طفلانست شیر او بهر کشتی بود من الاخير

4020. Büyüklere bal ve çocuklara süttür. O her bir gemi için son yüküdür. [3998]

"Mennü'l-ahîr", "gemiye batırarak son yük" ma'nâsındır. "Büyüklük"den murâd, fenâ-fillâh mertebesinde olan zevâtür ki, aşk onlar için bal gibi lezizdir. Ve bu lezzet onları beka-billâh mertebesine getirir. Ve "çocuklar"dan murâd, henüz sûret kaydından kurtulmamış olan sâliklerdir ki, bu aşk onlar için dahi süt mesâbesinde olup, rûhlarını gıdâlandırı ve onları sûretten geçirir ve fenâ-fillâh makamına getirir. Binâenaleyh o aşk her vücûd-i izâffî gemisi için son yük olup onları vücûd-i hakîkî deryâsına gark eder.

غير این دو بس ملوک بی شمار عشقشان از ملک بر بود و تبار

4021. Bu ikiden başka çok sayısız mülûkû, aşk onları mülkten ve kavm ve kabileden kaptı.

"Tebâr", Fârisî'de taallukât ve akrabâ ve kavm ve kabîle ma'nâsındır. Ve Arabî'de "helâk" demektir. Burada Fârisî'si münâsibdir. Ya'nî, bu zıkr ettiğimiz iki pâdişâhtan başka sayısız birçok pâdişâhları dahi aşk, mülk ve saltanatdan ve evlâd ü iyâlden kaptı ve uzaklaştırdı.

جان این سه شه بچه هم گرد چین همچو مرغان گشته هر سو دانه چین

4022. Bu üç şehzâdenin cânı dahi Çin şehrinin etrâfında kuşlar gibi her ta-rafta tâne toplayıcı olmuştur.

Nitekim bu kal'a-i zâtü's-suver kıssasında beyân olunan üç şehzâdenin cânı dahi aşk sâikasıyla Çin'in ve bu sûret âleminin etrâfında kuşlar gibi aşk-larının neşv ü nemâsına hâdim olan tâneleri toplayıcı olmuştur.

زهره نی تالِب گشایند از ضمیر زانکه رازی با خطر بود و خطیر

4023. *Zamîrden ağız açmaları için mecâl yok, zîrâ ki tehlikeli ve mühim bir saraydı.*

“Zamîr”, hâtur, gönül, kalb ve hâtırda gizli olan sır. “Hatar”, tehlike ve “hatır”, mühim ma'nâlarıdır. “Zehre”, burada “cesâret ve mecâl” ma'nâsıdır. Ya'nî, üç şehzâdeden her birinin kalblerinde sakladıkları fikri ve hâtur elfâz ile söylemek için dudak ve ağız açmaya mecâlleri ve cesâretleri yok idi. Zîrâ ki sakladıkları fikir ve sır tehlikeli ve mühim bir sır idi.

صد هزاران سر بیولی آن زمان عشق خشم آلود زه کرده کمان

4024. *O zaman yüz binlerce baş bir pula!.. Hışm-âlûd olan aşk yayı germiştir.*

Ya'nî, aşkın sırrı inşâ olunduğu vakit, yüz binlerce baş kesilip bir pula satılır. Zîrâ hışma ve öfkeye bulaşmış ve bürünmüş olan aşk, ok yayının kirişini ve sırrı ifşâ edenleri nişân almıştır.

عشق خود بی خشم در وقت خوشی خوی دارد دمبدم خیره کُشی

4025. *Aşk hoşluk vaktinde hışımsız olduğu hâlde, dembedem zayıf öldürücülüğe huy tutar.*

“Hîre” [hıyre], kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada “âciz ve zayıf” ma'nâsı münâsibdir. “Hîre-küş”, “âciz ve zayıf öldürücü” demek olur. Ya'nî, aşk hoşluk ve sükûnet vaktinde öfkesiz iken bile dembedem zayıf ve âciz öldürücülük huyuna ve âdetine mâliktir.

این بود آن لحظه کو خشنود شد من چه گویم چون که خشم آلود شد

4026. *Aşkın hoşnûd olduğu o lahza bu olur. Hışm-âlûd olduğu vakit ben ne söyleyeyim?*

“Hoşnûd” kelimesi “hoş-vend” kelimesinin muhaffefidir ve bu kelime “hoş” ile edât-ı nisbet olan “vend” ve “dûn” kelimelerinin birinden mürekkebdır; ve bu edât-ı nisbetler “nûd” kelimesine kalb edilmiştir (*Gıyâsü'l-Lügât ve Bahâr-ı Acem*); ma'nâsı “râzı ve kâni” ve şâkir olan” demektir. Ya'nî,

aşkın hoşnûd ve râzı olduğu o lahzadaki hâli böyle âciz öldürücü olursa, acaba hısm-âlûd olduğu vakitteki hâli nasıl olur? Var, kıyâs [et!]. Ben bunun hakkında ne söyleyeyim?

لیک مرج جان فدای شیر او کش کشد این عشق و این شمشیر او

4027. *Fakat cân mer'âsı onun arslanına fedâ olsun ki, onu bu aşk ve onun bu kılıcı öldürür.*

“Cân mer'âsı”ndan murâd, âlem-i sûrette olan rûh-ı hayvânîdir. “O mer'ânın arslanı”ndan murâd, ma'sûkunun yolunda bu rûh-ı hayvânîsine kıymet vermeyen âşıktır. Ya'nî, lâkin bu âlem-i sûrette olan rûh-ı hayvânî mer'âsı bu mer'ânın cesûr arslanına fedâ olsun ki, o arslanı bu aşk ve bu aşkın kılıç gibi olan belâları öldürür. Zîrâ bu rûh-ı hayvânî hükmen ölü bir hâle gelince rûh-ı insânî dirilir. Beyt-i Fuzûlî:

Âşık oldur kim, kılar cânın fedâ, cânânına
Meyl-i cânân etmesin her kim ki kıymaz cânına
Cânını cânâna vermektir kemâlî âşıkın,
Vermeyen cân i'tirâf etmek gerek noksânına.

Beyit:

Vermem sana, çek benden elin ey melekü'l-mevt,
Cânânıma nezr eylediğim [câna] dokunma!

کشتنی به از هزاران زندگی سلطنتها مرده این بندگی

4028. *Ölmeklik binlerce dirilikten iyidir. Saltanatlar bu bendeliğin bir ölmüşüdür.*

Yâni, aşkın kılıcı ile ölmek, binlerce hayât-ı hayvânîyyeden ve rûh-ı hayvânî ile dirilikten iyidir. Sûrî saltanatlar ve hükümdârlıklar bu aşkın bendeliğinin bir ölmüşüdür. Bu aşka bende olmanın hasretinden ölmüştür. Zîrâ birçok hükümdârlar Allah âşıklarının hâline gıpta ederler ve hasret çekerler. Nitekim menâkıb-ı evliyâda birçoklarının hâli mezkûrdur.

با کنایت رازها با همدگر پست گفتندی بصد خوف و حذر

4029. *Sırları birbirleriyle kinâye ile, yüz havf ü hazer ile alçak söylediler idi.*

Ya'nî, şehzâdeler ma'sûklarına âid olan sırları açık söylemeye birçok korku ve tehlike olduğu için birbirleriyle gizli konuşurlar ve mükâlemelerinde elfâz-ı kinâye kullanırlar idi.

آه را جز آسمان همدم نبود

راز را غیر خدا محرم نبود

4030. *Sırlara mahrem Hudâ'nın gayrı olmadı. Âha gökten gayrı hemdem olmadı.*
[4008]

Bu üç şehzâdenin sırına ve alelîdâk sırâ Hak'tan gayrı bir mahrem yoktur. Zîrâ âyet-i kerîmede فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى (Tâhâ, 20/7) ya'nî "Hak Teâlâ sırı ve en gizliyi bilir" buyrulur. Ve bu şehzâdelerin harâret-i âşk ile çektikleri âha gökten gayrı hemdem yoktur. Zîrâ "âh" harâret-i âşk ile âşığın nefesini çıkarmasıdır; ve nefes sıcak hava olduğu için yukarıya çıkar. Binâenaleyh gök bu âhın hemdemi olmuş olur.

دا شتندی بهر ایراد خیر

اصطلاحاتی میان همدگر

4031. *Birbirlerinin arasında îrâd-ı haber için birtakım ıstılâhâtâ mâlik idiler.*

Bu üç şehzâde kendi ma'sûklarının ahvâlerinden birbirlerine haber vermek için aralarında herkesin anlayamayacakları birtakım ıstılâhlar koydular. "İstılâh", bir tâifenin bir şeyde ittifâkı ve resm ve âyin ve birbiriyle sulh etmek ma'nâlarıdır.

طمطراق و سروی اندوختند

زین لسان الطیر عام آموختند

4032. *Avâm bu kuş dilinden iğrendiler. Tumturâk ve serverlik tahsîl ettiler.*

Bu ve âtîdeki beyitlerde şehzâdelerin ıstılâhlarından evliyânın ıstılâhlarına intikâl buyrulur. "Kuş dili"nden murâd, hakâyika müteallık olarak evliyânın vaz' ettikleri ıstılâhlardır. "Endûhten", cem' etmek ve tahsîl etmek demektir. "Tumturâk", hodnümâlık ve kendini halka göstermek, "serverî", büyüklük ve riyâset ma'nâlarıdır. Ya'nî, hakikat âleminin ârifleri ve Hakk'ın âşıkları kendilerinin zevkî ve keşfî ve hâlî olan ma'rifetlerine dâir birbirleri arasında sohbet edebilmek için birtakım ıstılâhlar vaz' ettiler; ve Hak yolunun sâlikleri bunlardan istifâde edebilmek için dahi muhakkıklardan ba'zıları bu ıstılâhların ma'nâları hakkında kitâblar ve risâleler yazdılar. Abdürrezzâk Kâşânî hazretlerinin *İstılâhât-ı Sûfiyye*'si meşhûrdur. Ve Nî'metullâh hazretlerinin de bir risâlesi vardır. Fakat nefsânî ve cismânî olan kimseler bu kitâblardan ve risâlelerden bu ıstılâhları okuyup ezberlediler ve halka kendilerini göstermek ve onların hürmetlerini celb etmek için bu ıstılâhları kullandılar. Sâf-dil olan birtakım kimseler dahi bunları muhakkıklardan zannedip hürmet ettiler ve elerini ve eteklerini öptüler.

صورت آواز مرغست آن کلام غافلست از حال مرغان مرد خام

4033. *O kelâm kuşun sadâsının sûretidir. Ham olan adam kuşların hâlerinden gâfildir.*

Halbuki o kelâm ve istilâh, evliyânın kuş mesâbesinde olan rûh-ı insânîleri sadâsının sûretidir. Henüz rûh-ı hayânîlerinin hükmü altında zebûn ve ham olan adam bu ervâh-ı âliyenin hâlerinden gâfildir. Meselâ "cem'" ve "cem'u'l-cem'" sözleri ev' yânın vaz' ettikleri istilâhtır. Bunların ma'nalarını da kitâblarda yazmışlardır. Fakat bu haller içinde bulunan kimsenin zevki ve keşfi nasıl olduğunu bilmek mümkün değildir. Binâenaleyh kendi hâli olmadığı hâlde bunlardan bahseden kimse o kelâmın sûretini söylemiş olur. Bu hâl müddet-i ömründe bal yememiş olan kimsenin balı ta'rîf etmesine benzer.

کو سلیمانی که داند لحن طیر دیو گرچه ملک گیرد هست غیر

4034. *Hani bir Süleymân ki lahn-i tayrı bile, cin her ne kadar mülk tutar ise de, gayrdır.*

Bu beyt-i şerifte Süleymân (a.s.) ile cin kıssasına işâret buyrulur. "Dîv"den murâd, burada cindir. "Lahn"den murâd, sadânın ve kelâmın içi ve ma'nâ-yı zevkîsidir. Ya'nî, cin tâifesinden birisi Süleymân (a.s.)'ın mührünü çaldı ve onun sûretine temessül edip tahtına oturdu ve hükmetmeye başladı. Fakat cinnin elinde Süleymân (a.s.)'ın mührü bulunmak ve onun sûretine temessül etmek ile o cin Süleymân (a.s.)'ın aynı [olmadı], gayrı idi. Bunun gibi hakikat mülkünün Süleymân'ı olan insân-ı kâmillerin istilâhlarını çalıp halka insân-ı kâmil sûretinde görünen ve müşşidlik da'vâsında bulunan kimseler dahi bittabi' bu istilâhât ile sûrette onlara benzemek ile o insân-ı kâmillerin aynı değillerdir, gayrıdır. Mülk-i hakîkatin Süleymân'ı olan insân-ı kâmillerin kullandığı istilâhların ma'nâ-yı zevkîlerini bilen bir kâmil nerede! Zîrâ böyle bir kâmilin vücûdu pek nâdirdir. Bu yalancı müşşidler insân-ı kâmillere benzer mi? Nitekim 1. cildin 324 numaralı beytinde: حرف درویشان بدزد مرد دون تا بخواند بر سلیمی زان فسون [Ya'nî "Alçak adam! Bir sâf-dile o füsûndan okumak için dervişlerin sözünü çalar"]; ve yine o cildin 2311 numarasında dahi: حرف درویشان بدز دیده بسی تا گمان آید که خود هست او کسی [Ya'nî "O müddef ve mağrûr kimse kendini bir kemâl sâhibi zannetmeleri için dervişlerin birçok sözünü çalmıştır"] buyurulmuş idi.

- دیو بر شیه سلیمان کرد ایست علم مکرش هست و علمناش نیست
 4035. Cin, Süleymânın şibhi üzerinde kıyâm etti; ona mekr-i ilmî vardır, ona "Ullimnâ" yoktur.

"İst", duruş ve kıyâm, demektir. Ya'nî, cin Süleymân (a.s.)'ın şekline benzeyen bir sûrette kıyâm etti ve onun tahuna oturup hükm etti. Fakat o cin-nin ilmî, mekr ve hileden ibârettir. Onun hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَّمْنَا مَنطِقَ الطَّيْرِ (Neml, 27/16) ya'nî "Ey nâs! [Bize kuş dili öğretildi]" buyurulmamıştır. Bunun gibi, yalancı müşidler her ne kadar zâhirde insân-ı kâmil kıyâfetini takınmış iseler de onlarda kuş dili mesâbesinde olan ilm-i hakikat yoktur. Onların ilimleri hep hilekârlıktan ibârettir. Bu yalancı müşidler hakkında 3. cildin 680 numaralı beytinden 722 numaralı beytine kadar izâhât vardır.

- چون سلیمان از خدا بشاش بود منطق الطیری ز علمناش بود
 4036. Vaktâki Süleymân Hudâ'dan beşşâş idi, kuşlara mensûb olan mantık ona "Ullimnâ" dan oldu.

"Beşşâş", pek güler yüzlü ve mesrûr olan, demektir. Ya'nî, vaktâki Süleymân (a.s.) Hak tarafından güler yüzlü ve mesrûr idi; binâenaleyh kuşlara mensûb olan mantık ve kelâm, عَلَّمْنَا مَنطِقَ الطَّيْرِ (Neml, 27/16) [ya'nî "Bize kuş dili öğretildi"] âyet-i kerîmesi mücibince ona ta'lîm-i ilâhî ile ma'lûm oldu.

- تو از آن مرغ هوایی فهم کن که ندیدیستی طیور من لدن
 4037. Sen hevâya mensûb olan kuşdansın. Anla ki, ledünden olan kuşları görmemişsin.

Ya'nî, ey müşidlik da'vâsında olan mukallid! Sen nefsin hevâsında ve arzulannda uçan kuş cinsindensin. Anla ki, ledünden, ya'nî Allâh Teâlâ indinden olan kuşları ve tuyûr-ı ilâhîyi ya'nî ehl-i hakîkatin iç yüzünü bâtın gözüyle görmemişsin. Sen ancak his gözüyle o tuyûr-ı ilâhînin cisimlerini ve sûretlerini görmüş ve his kulağı ile de onların sözlerini ve istilâhlarını işitmişsin; onların bâtınlarından ve sözlerinin hakikatinden gâfilsin. Nitekim Hz. Mevlânâ efendimiz "Ben his gözüyle görülen sûret değilim, belki müridlerin bâtınında sözlerimden zuhûr eden zevk ve hoşluğum: O demi bulduğun ve o zevki tattığın vakit ganîmet bil ve şükür et ki, işte ben oyum ve beni buldun!" buyurmuşlardır. Ve kezâ sülûk ehlinde birisi demiştir ki: "Ben bir müddet

Horâsân'da Şeyh Ebû Saîd-i Ebu'l-Hayr hazretlerinin huzûrunda bulundum ve sonra Bağdâd tarafına gitmek istedim. Ebû Saîd hazretleri bana buyurdu ki: "Bağdâd'da sana, ne gördün ve ne fâide tahsîl ettin?" diye sorarlar ise ne diyeceksin? Ben Horâsân'da bir yüz ve bir sakal mı gördüm, diyeceksin?" Dedim: "Hz. şeyh ne buyurursa onu söylerim!" Buyurdular ki: Arabî bilen kimseye bu beyitleri oku:

قالوا خراسان اخرجت شيئاً
ليس له فى جماله ثانى
فمطلع الشمس من خراسانى
فلت لا تنكروا محاسنه

"Dediler ki: Horâsân bir şey çıkardı ki, onun cemâlinin ikincisi yoktur; Ben dedim ki: Onun mehâsinini inkâr etmeyiniz, şemsin matla'ı Horâsân'dan vâ-ki'dir."

Arabça bilmeyen kimseye de bu rubâîyi oku:

سبزی و بهشت و نوبهار از تو برند
آنى كه بخلد يادگار از تو برند
در چينستان نقش و نگار از تو برند
اين را همه قال روزگار از تو برند

"Yeşilliği ve cenneti ve nevbahârı senden alırlar. Bir hüsn ü ânsın ki, o ânu cennet-i hulde yâdigâr olarak götürürler. Çinistân'a nakşı ve nigârı senden götürürler. Bu vaktin hakâyika ve maârifê dâir sözlerini hep senden alırlar."

Bu menkıbelerden anlaşılır ki, evliyânın sözlerinde nihâyetsiz zevkler gizlidir; ve bu zevkleri onların sözlerinin zâhirinden bulmak mümkün değildir. Onların bu sözleri, rûhlarında terakkîye isti'dâd olan kimseleri bu zevklerin husûlüne teşvik içindir.

جای سیمرغان بود آن سوی قاف
هر خیالی را نباشد دست باف

4038. O Kâf tarafı sîmurgların yeri olur. Her bir hayâl için dest-bâf olmaz.

"Kâf"dan murâd, dünyâyı ve âhireti muhît olan hakikat-i muhammediyedir. Muhakkıkların istilâhında buna "mertebe-i vahdet ve ulûhiyet" dahi derler. "Sîmurg", ismi olup cismi olmayan bir kuşa derler. Ve "simurglar"dan murâd, ehassu'l-havvâs-ı evliyâdır. "Dest-bâf", üstâdsız, kendi kendine iş yapan kimseye derler. Ya'nî, o hakikat-i muhammediyye ve vahdet mertebesi tarafı ehassu'l-havâssın yeri ve makâmıdır. "Hayâl"den murâd, burada mevhum olan vücûdât-ı izâfiyyedir. Ya'nî, o makâma vusûl her bir vücûd-i

mevhûmun ve hayâlin üstâdsız ve mürşidsiz olarak kendi kendine yapabileceği bir iş değildir; ve o makâma evliyânın kelâmını dirâyet ve zekâvet-i nazârîsi ile anlayıp vâsıl olmak imkânı yoktur. Zîrâ o makâma kendi vücûd-i hayâlîsinden geçmedikçe vusûl mümkün olmaz. Beyit:

Vâsıl olmaz Zât-ı Hakk'a bir kişi

Geçmeyince cümle kendi kendiden.

Nitekim bu vücûd-i hayâlî yüzünden çok kimseler dalâlete düşmüşler ve hakikat yolunu şaşırmışlardır. Bu ma'nâ hakkında 5. cildin 2655 numaralı beytinde *گشت هفتاد و دو ملت اهل دین* ya'nî "Ehl-i yakînin yol vurucusu olan bu hayâlden ehl-i dîn yetmiş iki millet oldu" buyurulmuştur.

آنگهش بعد العیان افتد فراق

جز خیالی را که دید آن اتفاق

4039. *Bir hayâlin gayrı ki, ittifâkan onu gördü, o vakit ona uyândan sonra firâk düştü.*

"Bir hayâl"den murâd, burada evliyânın vücûd-i izâfîleri ve hayâlîleridir. Ya'nî, cismânî ve nefsanî kimselerin vücûd-i izâfîleri hayâldir; ve evliyânın cismâniyetleri de onlar gibi mevhûm ve hayâldir; ve Kâf dağı mesâbesinde olan mertebe-i vahdet her bir vücûd-i mevhûmun ve hayâlin makâmı değildir; ancak bir vücûd-i mevhûmun ve hayâlin yeridir ki, o vücûd-i mevhûm ve hayâlî, ittifâkan o, Kâf dağı mesâbesinde olan mertebe-i vahdeti gördü. O vakit o vücûd-i mevhûmun ve hayâlînin o mertebe-i vahdeti apaçık görüşünden sonra tekrâr o makâmdan cismâniyet ve ikilik âlemine ayrılık hâli vâki' oldu. Ma'lûm olsun ki, beşeriyette üç hâl vardır: Birincisi, "fark" hâlidir ki, bu da kendi vücûd-i cismânîlerini Hak'tan ayrı ve müstakil gören ve kendilerine varlık istinâd eden ehl-i gafletin hâlidir. Buna istilâh-ı sūfiyyede "fark kable'l-cem" ya'nî "cem'den evvelki fark ve ayrılık" derler. Bu mertebede halkın vücûdu Hakk'ın vücûduna hicâb olur. İkincisi, bir mürşidin terbiyesi altında sâlike vücûd-i hakîkî-i Hak ile vücûd-i izâfî-i halkın birliği zâhir olan bir makâmdır ki, buna da "cem" derler ve bu makâmda Hakk'ın vücûdu halkın vücûduna hicâb olur. Üçüncüsü, insân-ı kâmillerin hâlidir ki, bunlar bu âlem-i sûrette hem Hakk'ın vücûd-i hakîkîsini ve hem de halkın vücûd-i izâfîlerini görürler, biri diğerine hicâb olmaz. Buna "fark ba'de'l-cem" ya'nî "cem'den sonra fark ve ayrılık" derler. Bu beyt-i şerîfte bu üçüncü hâle işâret buyrulur.

نی فراق قطع بهر مصلحت کایمست از هر فراق آن منقبت

4040. *Fırâk-ı kat' değildir, maslahat içindir. Zîrâ o menkabet her fırâktan emîndir.*
[4018]

"Menkabet", bâis-i iftihâr ve mevkî-i bahs olan fazl ve hüner ve meziyet demektir. Ya'nî, fakat insân-ı kâmilin mertebe-i vahdeti müşâhedesinden sonra oradan ayrılıp cismâniyet âlemine rücûu "fırâk-ı kat'" değildir, ya'nî kat'î bir ayrılık değildir, belki bu ayrılık maslahat içindir. Ya'nî ehl-i gafletin müstaid olanlarını irşâd edip o makâma terakkîlerine hizmet etmek içindir; ve bu mertebe-i vahdeti iyânen müşâhede etmek fazl ve hüner ve meziyeti her fırâktan ve ayrılıktan emîndir.

بهر استقای آن روحی جسد آفتاب از برف یکدم می کشد

4041. *O rûha mensûb olan cesedin istibkâsı için güneş kardan bir dem çekilir.*

Ya'nî, bu "fark ba'de'l-cem"'den sonra kesâfeti gidip artık rûh-ı latîfe mensûb olan insân-ı kâmillerin cesedinin ve vücûd-i izâffisinin bu âlem-i sûrette istibkâsı, ya'nî bâkî kalıp halk nazarında meşhûd olması için, güneş mesâbesinde olan vücûd-i hakîkinin zâtı, kar mesâbesinde olan o vücûd-i izâffiden ve cesedden bir müddet çekilir. İmdi bu cesed-i rûhânîsi ile avâmm-ı halk arasına kanşan bu insân-ı kâmilî tanımak pek müşkildir. Bu zevât ancak kendilerine mülâkî olmak aşkını taşıyan müstaidlere kendilerini gösterirler.

بهر جان خویش جو زیشان صلاح هین مدزد از حرف ایشان اصطلاح

4042. *Sen kendi cânın için onlardan salâh iste! Sakın onların sözlerinden ıstılâh çalma!*

Ey kimse! Sen onlara mülâkî olmak aşkını taşı ve kendi rûhunun yükselmesi için onlardan salâh ve iyilik iste! Sakın sıfât-ı nefsâniyye lezzeti içinde bulunduğun hâlde, halka kemâl ızhâr edeceğim, diye onların hakâyika ve maârif-i ilâhiyyeye müteallık olan sözlerinden birtakım ıstılâhlar çalma!

آن زلیخا از سپندان تا بعدود نام جمله چیز یوسف کرده بود

4043. *O Züleyhâ üzerlik tohumlarından, ödağacına kadar cümle şeyin adını Yûsuf etmiş idi.*

Ya'nî, ehl-i hakîkatin ma'sûk-ı hakîkî olan Hak hakkında kullandıkları ıstılâhlar pek çoktur. Nitekim Yûsuf (a.s.)'ın âşığı olan Züleyhâ, tûtsü için kul-

landıkları üzerlik tohumlarından tut da, ödağacına kadar olan her şeyin adını Yûsuf koymuş idi. Ya'nî her şeyi Yûsuf hayâl etmiş idi. "Sipend", üzerlik tohumu demektir.

نام او در نامها مکتوم کرد محرمان را سر آن معلوم کرد

4044. *Onun adını adlar içinde mektûm etti. Mahremlere onun sırrını ma'lûm etti.*

Ya'nî, Züleyhâ Hz. Yûsuf'un adını eşyânın adları içinde gizlemiş idi ve mahremleri olan kimselere dahi "Benim bu isimlerden murâdım Yûsuf'tur" diye onun sırrını bildirmiş idi.

چون بگفتی موم ز آتش نرم شد این بدی کان یار با ما گرم شد

4045. *Uaktâki "Mum ateşten yumuşak oldu" diye idi, bu olurdu ki: yâr bizim ile germ oldu.*

Eğer Züleyhâ vaktâki "Mum ateşten yumuşadı" dese idi, bundan murâdı "Ma'sûkum olan Yûsuf bizim muhabbetimize karşı harâretlendi" demek olurdu.

ور بگفتی مه بر آمد بنگرید ور بگفتی سبز شد آن شاخ بید

4046. *Ve eğer "Bakınız! Ay yükseldi" diye idi ve eğer "Söğüt dalı yeşillendi" diye idi.*

ور بگفتی برگها خوش می طپند ور بگفتی خوش همی سوزد سپند

4047. *Ve eğer "Yapraklar latîf çırpırlar" diye idi ve eğer "Üzerlik tohumu latîf yanar" diye idi.*

ور بگفتی گل ببلبل راز گفت ور بگفتی شه سر شهناز گفت

4048. *Ve eğer "Gül bülbüle sır söyledi" diye idi ve eğer "Şâh şehnâzın sırrını söyledi" diye idi.*

ور بگفتی چه همایونست بخت ور بگفتی که بر افشانید رخت

4049. *Ve eğer "Tâlî' ne mübârektir!" diye idi ve eğer "Eşyâyı silkiniz!" diye idi.*

ور بگفتی که سقا آورد آب ور بگفتی که بر آمد آفتاب

4050. *Ve eğer "Saka su getirdi" diye idi ve eğer "Güneş yükseldi" diye idi.*

[4028]

ور بگفتی دوش دیگی پخته اند یا حوایج از پزش یک لخته اند

4051. *‘Ve eğer “Dün gece bir tencere pişirmişlerdir” veyâhud “hâcetler pişmek-ten bir parça olmuştur” diye idi.*

ور بگفتی هست نانها بی نمک ور بگفتی عکس می گردد فلک

4052. *‘Ve eğer “Ekmekler tuzsuzdur” diye idi ve eğer “Felek aksine dönüyor” diye idi.*

ور بگفتی که بدرد آمد سرم ور بگفتی درد سر شد خوشترم

4053. *‘Ve eğer “Bana baş ağrısı geldi” diye idi ve eğer “Baş ağrısı gitti, pek hoşum!” diye idi.*

گر ستودی اعتناق او بدی ور نکوهیدی فراق او بدی

4054. *‘Ve eğer medh ede idi, onun i’tinâkı olurdu; ve eğer zemm ede idi, onun firâkı olurdu.*

“İ’tinâk”, izhâr-ı muhabbet için boyun boyuna sarılmak ve muânaka etmek, demektir. Ya’nî, Züleyhâ’nın yukarıda geçen sözlerinden her birisi kendi kasdını ve murâdını mahremlerine anlatmak için vaz’ etmiş olduğu birtakım remz ve işâretlerden ibâret idi; ve eğer Züleyhâ’nın lisânından medhe müteallık elfâz-ı sürûr sâdır olsa idi, cenâb-ı Yûsuf’un muânakasına işâret olurdu ve eğer zemme müteallık elfâz-ı gam sâdır olsa idi, Hz. Yûsuf’un firâkına ve onun kendisinden ayrılığına işâret olurdu.

صد هزاران نام گر بر هم زدی قصد او و خواه او یوسف بدی

4055. *Yüz binlerce nâmı birbirine vura idi, onun kasdı ve onun murâdı Yûsuf olurdu.*

Velhâsıl böyle birçok isimleri birbirine karıştırıp tertîb ettiği kinâyelerden ve işâretlerden Züleyhâ’nın maksadı ve murâdı ancak ma’şûku olan Yûsuf (a.s.) olurdu.

گر سنه بودی چو گفתי نام او می شدی او سیر و مست جام او

4056. *Aç olaydı, onun adını söylediği vakit o tok ve onun kadehinin mesti olurdu.*

Ya'nî, Züleyhâ'nın karnı aç olaydı, Yûsuf (a.s.)ın adını söylediği vakit Züleyhâ doyar ve Hz. Yûsuf'un kadeh-i vücûdundan içtiği aşk şarâbının sarhoşu olurdu.

تشنگیش از نام او ساکن شدی نام یوسف شربت باطن شدی

4057. *Onun susuzluğu onun adından sâkin olurdu. Yûsuf'un adı bâtının şerbeti olurdu.*

Züleyhâ'nın susuzluğu Yûsuf (a.s.)ın adını andığı vakit sâkin olurdu. Zîrâ Hz. Yûsuf'un ism-i şerifi Züleyhâ'nın bâtının susuzluğunu kandıran şerbet olurdu.

ور بدی دردیش آن نام بلند درد را فی الحال گشتی سودمند

4058. *Ve eğer onun bir derdi olaydı, o nâm-ı bülend filhâl derde fâideli olurdu.*

O eğer Züleyhâ'nın vücûdunda bir derdi ve ağrı olaydı, Yûsuf (a.s.)ın yüksek olan adını anar ve bu ism-i şerif derhâl o derde ve ağrıyla fâideli olurdu.

وقت سرما بودی او را پوستین این کند در عشق نام دوست این

4059. *Kış vakti ona kürk olurdu. Aşkta dostun nâmı bunu yapar, bunu!*

Yûsuf (a.s.)ın ism-i şerifi kış mevsiminde Züleyhâ'nın vücûdunu ısıtmak için kürk olurdu. İşte aşk hâli böyle olur; ve aşk ateşi ile bir kimse yanıp tutuştuğu vakit, ma'sûkunun adı yukarıdan beri söylediğimiz te'sirleri yapar. İmdi sûret âşıklarının hâli böyle olunca, sûretten münezzeh olan Hak Teâlâ hazretlerine âşık olanların hâli bundan kıyâs olunsun! Eğer bir kimsenin sûretten münezzeh olan Hakk'a nasıl âşık olabileceği sorulursa: Hz. Pîr efendimiz bunun cevâbını *Fîhi Mâ Fîh*'lerinin 11. faslında muknî' bir sûrette verirler:

"Birtakım kimselerin "Niteliksiz ve keyfiyetsiz olan ve mahal ve mekânı ve sureti bulunmayan âlem-i bî-çûn ile, evliyâ-yı âşıkân nasıl aşk-bâzlık ederler ve ondan nasıl meded ve kuvvet alırlar ve müteessir olurlar?" demelerine taaccüb ederim. Nihâyet, gece ve gündüz, kendileri de bu hâl içindedir. Bunu söyleyen kimse bir şahsa muhabbet eder ve ondan meded alır. Nihâyet bu mededi onun lütuf ve ihsânından ve ilim ve zikirinden ve onun şâdî ve gamından alır. Halbuki bunların cümlesi âlemde lâ-mekândır; ve o şahıs, demedem bu ma'nâlardan meded alır ve müteessir olur da kendisine taaccüb gelmez. Böyle iken "Âlem-i lâ-mekâna nasıl âşık oluyorlar ve ondan nasıl istimedâd ediyorlar ve onunla nasıl aşk-bâzlık ediyorlar?" diye taaccüb ederler.

Hekîmin birisi bu ma'nâlara münkir idi. Bir gün hastalanıp kendinden geçti ve hastalığı uzadı. Bir hekîm-i ilâhî onun ziyâret ve iyâdetine gidip, aralarında şu mükâleme vâki' oldu:

Hekîm-i ilâhî:

— Şimdi sen ne istiyorsun?

Hekîm:

— Sıhhat.

Hekîm-i ilâhî:

— Sıhhatin sûretini ve nasıl olduğunu söyle ki, onu hâsıl edelim!

Hekîm:

— Sıhhatin sûreti yoktur, bî-çündür.

Hekîm-i ilâhî:

— Şimdi... mâdemki sıhhat bî-çündür, onu nasıl istiyorsun? Nihâyet, sıhhatin ne olduğunu söylemelisin.

Hekîm:

— Bunu bilirim ki, sıhhat gelince bende kuvvet hâsıl olur ve semiririm; ve rengim beyaz ve kırmızı ve ter ü tâze olur ve küşâyış bulurum.

Hekîm-i ilâhî:

— Ben senden sıhhatin nakşını sormuyorum; sıhhat ne şeydir? onu soruyorum.

Hekîm:

— Bilmiyorum, o bî-çündür.

Hekîm-i ilâhî:

— Eğer müslümân olup evvelki mezhebine rücû' eyler isen, sana ilâç yapıp ten-dürüst kılayım ve sana sıhhat bahş edeyim!.."

عام می خوانند هر دم نام پاک این عمل نکند چو نبود عشقناک

4060. *Avâm her dem nâm-i pâki okurlar. Aşk-nâk olmadığı vakit bu amel*
[4038] *etmez.*

Ya'nî, halkın avâmmı herhangi bir sûrette sıkıldıkları vakit bu elemelerinden ve sıkıntılarından kurtulmak için "Aman, yâ Rabbî! Ey benim Allâh'ım! Beni bu derdden kurtar!" diye yalvarırlar ve Hakk'ın ism-i şerifini zikr ederler. Fakat onların kalblerinde Hakk'ın aşkı bulunmadığı ve kalbleri bil'akis hevâ-yı nefsânî ile dolu olduğu ve binâenaleyh bu ism-i şerifin zikri aşklı olmadığı için bu zikrin te'siri olmaz. Nitekim 1. cildin 3494 numaralı beytinde ya'nî "Hevâ-yı nefsânîlerden,

Hû'nun kadehi olmaksızın ne vakit kurtulursun? Ey Hû'dan Hû'nun ismine kâni' olmuş olan kimse!"

آنچه عیسی کرده بود از نام هو می شدی پیدا و را از نام او

4061. *O şeyi ki, İsâ Hû'nun nâmından etmiş idi, onun nâmından ona pey-dâ olurdu.*

Ya'nî, İsâ (a.s.)'ın ölüyü diriltmesi ve hastalara şifâ vermesi "Hû" ismin-den idi. Hüviyyet-i ilâhiyyeye delâlet eden "Hû" ism-i şerifinden ona böyle birtakım mu'cizeler zâhir olurdu.

چونکه با حق متصل گردید جان ذکر آن اینست و ذکر اینست آن

4062. *Vaktâki cân Hakk'a muttasıl olur, onun zikri budur ve bunun zikri odur.*

Ya'nî, cân Hakk'a muttasıl olduğu vakit, i'tibârî olan gayriyet ortadan kal-kar ve zikr eden cân ile zikr olunan Hak bir olur. Binâenaleyh bunun zikri onun zikri ve onun zikri de bunun zikri olur. Beyit:

لقد كنت دهرا قبل ان يكشف الغطاء احوالك اني ذاكر لك شاعر
فلما اضاء الليل اصبحت شاهداً بانك مذکور و ذکر و ذاكر

"Ben perdenin keşfinden ve açılmasından evvel dehrde seni zâkir ve sana şâ-kir olduğumu zannederdim. Vaktâki gece ziyâlandı, zikr olunan ve zikr ve zikr eden muhakkak Sen olduğunu görücü olarak sabahladım."

Beyt-i Hz. Pîr:

دل چو جای حق بود با منست و من بحق حق بحق واصل شده بر خویشتن هو هو زم

"Vaktâki gönül Hakk'ın mahall-i tecellisi oldu, Hak benim iledir ve ben Hak ileyim. Hak Hakk'a vâsıl olmuştur, ben kendime "Hû, Hû" derim."

خالی از خود بود و پر از عشق دوست پس ز کوزه آن تلاید که دروست

4063. *Kendinden hâlî ve dostunun aşkından dolu oldu. Binâenaleyh testiden o sızar oldu.*

"Telâbed", "sızmak" ma'nâsına olan "telâbîden" masdarının fiil-i muzâ-risidir. Ya'nî, cânı Hakk'a muttasıl olan âşık kendi varlığından boşaldı ve onun vücûd-i izâffisi dost-ı hakîkî olan Hakk'ın aşkından dolu oldu. Binâena-

leyh böyle bir âşığın cism-i fânisi aşk-ı Hak ile dolu bir kap mesâbesindedir. Ve اناء يترشح بما فيه ya'nî "Her kap içinde bulunan maddeyi dışına sızdırır" darb-ı meseli mûcibince, bütün ahvâlinde bu cisimden Hakk'ın varlığı ve sıfâtı sızar. Ehl-i hakikat bu makâma "makâm-ı ittihâd" derler. Sipehsâlâr hazretleri kendi *Menâkıb*'ında buyurur ki: "İttihâddan maksûd olan odur ki, vaktâki sâlik cemî'-i makâmâtı geçmiş olur ve mücâhedât ve riyâzât kuvveti ile nefsinin bakırını iksîr-i a'zam yapıp ve bilcümle a'mâlîni hiçe sayıp kâbil-i sıfât-ı ahadiyyet olmuş bulunur. Ondan sonra cemî'-i irâde-i rûhânî ve cismânî ve sûrî ve ma'nevî kalkıp Hakk'ın irâdesine muttasıl ve âkubet onun sıfatı ile muttasıl olur." Beyit:

چندان برو این ره که دوئی برخیزد ور هست دوئی بزه روی بر خیزد
تو او نشوی ولیک اگر جهد کنی جائی برسی کز تو توئی بر خیزد

"Bu Hak yoluna o kadar git ki, ikilik kalksın; ve eğer ikilik mevcûd ise, bu yolculukta kalksın. Sen O olmazsın ve fakat eğer cehd ve azîmet edersen, bir makâma erişirsin ki, senden senlik kalkar."

خنده بوئی زعفران وصل داد گریه بوهای پیاز آن بعد

4064. *Usl za'ferânının kokusu hande, uzaklık soğanının kokuları girye verdi.*

"Za'ferân", ma'lûm bir nebâtın çiçeği olup, kokusu güzeldir ve yenildiği vakit insanın tab'ına neşât ve sürûr verir. Nitekim düğünlerde halkın tab'ına sürûr ve neşât vermek için za'ferân katıp zerde pişirirler. "Soğan", soyulduğu ve yenildiği vakit gözden yaş getirir ve kokusu kerîhtir. Bu münâsebetle beyt-i şerifte ma'sûka kavuşmak za'ferân kokusuna ve ma'sûktan uzaklaşmak ise soğan kokusuna teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, bir kimsenin cânı neşât ve sürûr ve inbisât içinde ise, za'ferân kokusu gibi olan ma'sûkun visâ-linden haber verir; ve eğer gam ve inkûbâz içinde ise, soğan kokuları gibi olan ma'sûkun uzaklığına delâlet eder.

هر یکی را هست در دل صد مراد این نباشد مذهب عشق و وداد

4065. *Her birinin kalbinde yüz murâd vardır. Aşk ve vidâd mezhebi bu olmaz.*

Ya'nî, ahyâr ve ebrâr ve şüttâr meşrebinde olan kimselerden her birinin kalbinde birçok murâdlar ve emeller vardır. Zîrâ "ahyâr", kesret-i ibâdât ve tâât ile dünyâda ve âhirette kendi murâdlarının husûlünü Hak'tan temennî

ederler; ve “ebrâr” ise, keşf ü makâmâtâ ve kerâmâtâ nâiliyet isterler. Ve “şüttârîler” ise, mezâhir-i cemîlenin aşkı içinde ve ma’sûk-ı sûrîlerine vuslâ emelindedirler. Halbuki Hakk’a olan aşk ve muhabbet mezhebi bu değildir; ve aşk-ı Hak bu murâdât ve emellerin hepsini yutar. Nitekim 5. cildin 2725 numaralı beytinde şöyle buyurulmuş idi: در جهان هر چه جز عشقست شد مأکول عشق [Ya’nî] “Aşk-ı Hakk’ın gayrı olan her şey, aşk-ı Hakk’ın me’kûlûdür. Dünyâ ve âhîret aşk-ı Hakk’ın gagası önünde bir habbedir.”

Ve 2. cildin 1756 numarasında dahi: عاشقان را ملت عشق از همه ملت جداست [Ya’nî] “Hak âşıklarının milleti bütün milletlerden ayndır. Bu âşıkların mezhebi ve milleti hep Hudâ’dır” [buyurulmuş idi.]

آفتاب آن روی را همچون نقاب یار آمد عشق را روز آفتاب

4066. *Aşk için yâr, gündüz için güneş geldi. Güneş o yüze nikab gibidir.*

Ya’nî, aşkı parlatan, ziyâlaştıran yâr ve ma’sûktur. Nitekim gündüzü gündüz yapan ve parlatan dahi güneştir. Ve aşk iki nevi’dir: Ya sûretten münezzezh olan Hakk’a olur veyâhud cemâl-i Hakk’ın mazharı olan bir güzel sûrette olur. Her iki nevi’ aşkta dahi, yâr ve ma’sûk o aşkın revnakı ve nûru gelmiştir. Binâenaleyh gündüze güneş lâzım olduğu gibi, bu aşka da ma’sûk lâzımdır. Fakat ma’sûk-ı hakîkinin aşka verdiği revnak, sûrî güneşin gündüze verdiği revnaka ve parlaklığa benzemez. Zîrâ o sûrî güneş cemâl-i Hakk’ın nikabı ve hicâbıdır. Nikâbsız olarak cemâl-i Hakk’ın verdiği revnak başka ve nikâbın verdiği revnak başkadır.

آنکه نشاند نقاب از روی یار عابد الشمسست دست از وی بدار

4067. *O kimse ki, yârin yüzünden nikabı tanımaz, güneşe tapıcıdır; ondan el kaldır!*

Ya’nî, yâr-i hakîkinin cemâlini onun nikâbından tefrik edip tanımayan kimse, nikâb olan güneşe tapıcıdır; ondan el kaldır ve uzaklaş! Zîrâ onda bir fâide bulamazsın. Ma’lûm olsun ki aşk, ya hakîkî veyâ mecâzî olur. Aşk-ı hakîkî sûretten münezzezh olan Hakk’ın aşkıdır. Aşk-ı mecâzî ise, cemâl-i Hakk’ın nikabı olan güzel sûretlerin aşkıdır ki, bu aşk-ı mecâzîde Mecnûn’un Leylâ’ya olan aşkı gibi şehvet-i nefsânînin dahli yoktur. Zîrâ bu aşk-ı mecâzîde âşık kendi nefsinin hazzından geçer ve ma’sûk olan sûrette fânî olur. Karşısına bin tâne başka güzel sûret çıksa hiçbirisine iltifât etmez. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*’in 17. faslında Hz. Pîr şöyle buyurur:

"Mecnûn'un zamânında Leylâ'dan daha çok güzeller yok mu idi? Fakat Mecnûn'un mahbûbu değil idiler. Mecnûn'a dediler ki: "Leylâ'dan daha güzeller vardır, sana getirelim." Mecnûn cevâb verdi ki: "Nihâyet ben Leylâ'nın sûretine muhabbet etmiyorum ve Leylâ sûret değildir; benim elimde bir kadeh gibidir. Ben o kadehten şarâb içiyorum. Binâenaleyh ben ondan içtiğim şarâba âşığım. Halbuki sizin nazarınız kadehedir; şarâbdan âgâh değilsiniz."

İmdi Mecnûn şarâb-ı aşkı, cemâl-i Hakk'ın nikâbı olan Leylâ'nın vücûd-i mecâzîsinden içerdi. Fakat bu nikâb hayâldir. Bunun için Hz. Pîr efendimiz yine *Fîhi Mâ Fîhi* lerinin 42. faslında şöyle buyururlar:

"Aşk galata, hatâya düşürücü hayâl ile olduğu vakit dahi mûcib-i vecd olursa, bu vecd Habîr ve Basîr olan ma'sûk-ı hakîkiye âşık olan âşığın vecdi gibi değildir. O âşığın hâli karanlıkta ma'sûk zanmı ile direği kucaklayıp ağlayan ve şikâyet eden kimseye benzer. Bunun lezâzeti Hayy ve Habîr olan ma'sûkun boynuna sanılmaya benzemez."

Bu îzâhâtan anlaşılıyor ki, kazâ-yı şehvet için bir güzel kadın sûretine muhabbet, aşk-ı mecâzî değildir, belki meyl-i hayvânîdir; ve meyl-i hayvânîde kazâ-yı şehvet için bir güzel sûreti bırakıp diğerine geçmek vardır. Aşk-ı mecâzînin kemâlinden inâyet-i Hak'la aşk-ı hakîkiye geçilmek mümkün olduğuna işaretle المجاز قطرة الحقيقة ya'nî "mecâz hakîkatin köprüsüdür" denilmiştir. İmrü'l-Kays'ın aşk-ı mecâzîsi dahi bu kabîlden olduğu anlaşılıyor.

روز او و روزی عاشق هم او دل هم او دل سوزی عاشق هم او

4068. *Gündüz odur, âşığın gûdâsı dahi odur, gönül dahi odur, âşığın dilsüzlüğü dahi odur.*

Âşık ma'sûkunun aşkında müstağrak olduğu vakit, onun gündüzü ve gûdâsı ve gönülü ve kalbin yanması dahi hep ma'sûkudur; ortada o âşığın kendisi yoktur.

ماهیانرا نقد شد از عین آب نان و آب و جامه و دارو و خواب

4069. *Balıklara suyun aynından ekmek ve su ve libâs ve ilâç ve uyku nakd oldu.*

Ya'nî, sûrî denizde yaşayan balıklara ekmek ve su ve libâs ve ilâç ve uyku nakdi nasıl ki suyun aynından hâsıl olursa, vücûd-i hakîkî-i Hak deryâsının balıkları mesâbesinde olan uşşâk-ı ilâhîye dahi her türlü ihtiyâç bu deryâ-yı hakîkinin aynından hâsıl olur. Binâenaleyh onların bu vücûd-i mecâzîye aslâ ihtiyâçları olmaz.

همچو طفلست او ز پستان شیر گیر او نداند در دو عالم غیر شیر

4070. O memeden süt tutan çocuk gibidir. O iki âlemde sütün gayrını bilmez.
[4048]

Ya'nî, çocuk sütü sevk-i tabî ile bilir. Çünkü karnı acıkınca onun bir ihtiyâ-ı tabîisi olur. Fakat idrâk ile bilmez ve sütün mâhiyetini anlamaz. Binâ-enaleyh hem bilir ve hem de bilmez. Bunun gibi âşik dahi vücûd-i hakîkiden emdiği bu aşk sütüne tab'an kendini muhtâc bilir. Fakat idrâk ile onun mâhiyetini bilemez. Çünkü tedbîrin ve idrâk ile bilişin bu tarafa yolu yoktur. Beyt-i Eşref-i Rûmî (k.s.):

Aceb hayrân ü mestim ki, bilişten bilmezem yârî;
Gözüm her kande ki baksa görünür sûret-i Rahmân.

گیج کرد این گنج نامه روح را تا یابد فایح و مفتوح را

4071. Bu genc-nâme rûhu perîşân etti, tâ ki fâtîhi ve meftûhu bula!

"Genc-nâme"den murâd, elfâzı altında hakâyık ve maârif-i ilâhiyye altınları ve cevherleri medfûn olan bu *Mesnevî-i Şerif*'in hey'et-i mecmûası veyâhud bu kal'a-i zâtü's-suver hikâyesi ve husûsiyle aşk-ı hakîkiye dâir olan İmru'ü'l-Kays'ın kıssası olmak münâsibdir. "Gic", burada "perîşân ve perâkende" demek olup diğer ma'nâları da vardır. Ya'nî, bu genc-nâme fâtîhi ve meftûhu ya'nî aşk yolunu açanı ve açılmış olan aşkı bulmak için rûhu perîşân etti.

گیج نبود در روش بلکه اندرو حاملش دریا بود نی سیل و جو

4072. Revişte perîşân olmaz; belki onda onun hâmile deryâ olur, 'sel ve ırmak değil!

Fakat insân-ı kâmilin terbiyesi altında vâkı' olan revişde ve sülûkde rûh perîşân olmaz. Belki o sülûk içinde o aşkın hâmile olan sâlik vücûd-i hakîkî deryâsının aynı olur. O deryânın seli ve ırmağı mesâbesinde olan vücûd-i izâfî mertebesinde kalmaz. Rubâî:

عشق آمد و شد چو خونم اندر رگ و پوست تا کرد زخود تهی و پر کرد زدوست
اجزای وجودم همگی دوست گرفت نامیست زمن بر من باقی همه اوست

Nazmen tercüme:

"Aşk geldi, damarlardaki kanım gibi oldu,
Varlık boşalıp her tarafım yâr ile doldu.

*Zabt eyledi yârim bütün eczâ-yı vücûdum,
Kaldı kuru bir ad ile bana bâkî hep o oldu."*

چون یابد او که یابد گم شود همچو سیلی غرقه قلزم شود

4073. O kimse ki, vaktâki bulur, "bulur" kaybolur. Bir sel gibi deryânın garkı olur.

O kimse ki, aşkı açanı ve açılmış olan aşkı bulur, artık o kimseden "bulur" ta'bîri kaybolur. Zîrâ "bulur" ta'bîri keserât için mevzû olan bir lügattir; ve bulmak için kaybolup bulunan ve bulan kimse lâzımdır. Bu fenâ-fillâh mertebesinde ise, keserât yoktur. Burada sâlikin bir sel gibi olan vücûd-i izâfisi vücûd-i hakîkî deryâsının garkı olur.

دانه گم شد آنکھی او تین بود تا نمردی زر ندادم این بود

4074. Tâne kayboldu; ondan sonra incir olur. "Sen ölmedikçe altın vermedim" bu olur.

Ya'nî, meselâ incir çekirdeği tânesi toprağa gömülüp kayboldu; ondan sonra birçok çekirdeklerin cem'iyetini hâiz olan incir olarak zâhir oldu. Bunun gibi sâlik kendi mevhum olan varlığını vücûd-i hakîkiye gömüp kaybetmedikçe cem'iyet-i esmâiyye ile insân-ı kâmil sûretinde zâhir olmaz. İşte yukarıda Sadr-ı Cihân kıssasında fakîr fakîhin sadaka almak için kendini nihâyet ölü sûretinde gösterdikten sonra Sadr-ı Cihân'dan ihsân alması ve Sadr-ı Cihân'ın ona: *گفت لیکن تا نمردی ای عنود. ای جناب من نبردی هیچ جود* [Ya'nî "Fakat ey inatçı! Sen ölmedikçe benim cenâbımdan aslâ ihsân alamadın ve sana altın vermedim" [6. cilt 3860 numaralı beyit] demesinin ma'nâsı bu olur.

بعد مکت ایشان متواری شدن در بلاد چین در شهر تخت گاه و بعد دراز

شدن صبر و بی صبر شدن آن بزرگین که من رفتم الوداع خود را بر شاه عرضه کنم

اِمَّا قَدَمِیْ یُنِیْلَنِیْ مَقْصُودِیْ اَوْ اَلْقِیْ رَأْسِیْ کَفُؤَادِیْ ثُمَّ

یا پای رساندم بمقصود مرا یا سر بنهم همچو دل از دست آنجا

ونصیحت برادران اورا سود نداشتن
يَا عَادِلَ الْعَاشِقِينَ دَعِ فِتْنَةً
أَضَلَّهَا اللَّهُ كَيْفَ تَرُشِدُهَا

Onların tevakkuflarından sonra Çin beldelerinde tahtgâh olan şehirde mütevârî olmaları ve sabrın uzamasından sonra o büyüğün: “Ben gittim, elvedâ! Kendimi şâha arz ederim” diye sabırsız olması.

“Ya ayağım beni maksûduma nâil eder, yâhud kalbim gibi başımı da oraya bırakırım.”

“Ya ayağım beni maksûda ve murâda eriştirir, yâhud gönlüm gibi başımı da oraya koyarım.”

Ve kardeşlerinin nasihatının ona fâide tutmaması.

“Ey âşıkları ayıplayan kimse! Bu tâifeyi bırak! Onları Allâh ıdlâl etti; sen onları nasıl irşâd edersin?”

“Meks”, kalmak ve durmak ve tevakkuf etmek. “Mütevârî”, bir şeyin arkasına gizlenmiş olan. Ya’nî, üç şehzâde bulundukları yerde tevakkuf edip birçok müzâkereden sonra, Çin memleketinin şehirlerinden tahtgâh ve ma-karr-ı idâre olan şehre gidip orada saklandılar; ve ma’sûklarına karşı sabırları uzadı. Şehzâdelerin en büyüğü diğer kardeşlerine hitâben: “Ben gidiyorum, size elvedâ! Kendimi şâha arz edeceğim ve hâlimi bildireceğim” diye sabırsız oldu ve Arabî olarak bu beyti söyledi: “Ya himmetimin ayağı beni maksûdum olan ma’sûkuma nâil eder, yâhud gönlümü buraya bırakuğum gibi, başımı da burada fedâ ederim.” Fârisî beyit dahi bu Arabça beytin tamâmen tercümesidir. Ve kardeşleri her ne kadar “Kendini şâha arz etme ve hâlini söyleme, sabret!” diye nasihat ettiler ise de onların bu nasîhati kâr etmedi ve onlara cevâben dedi: “Ey âşıkları, tavr-ı akla muhâlif olan ef’âl ve harekâtı dolaylı ayıplayan kimse! Bu âşıkları tâifesini kendi hallerine bırak! Zîrâ onları akıl ve tedbîr yolundan Allâh Teâlâ şaşırttı. Sen onlara nasıl akıl ve tedbîrin doğru yolunu gösterebilirsin?”

آن بزرگین گفت ای اخوان من ز انتظار آمد بلب این جان من

4075. O büyük dedi: “Ey benim kardeşlerim! Benim bu cânım intizârdan du-dağa geldi.”

Birçok müzâkereden sonra üç şehzâdenin en büyük kardeşleri diğerlerine hitâben dedi: "Ey benim kardeşlerim! Benim bu cânım ma'sûkuma kavuşmak intizârından dolayı dudağıma geldi, ya'nî ölmeye yaklaştım."

لا ابالی گشته ام صبرم نماند مرا این صبر در آتش نشاند

4076. "Lâübâlî olmuşum. Sabrum kalmadı. Muhakkak bu sabır beni ateşe oturttu."

"Lâ-übâlî", "her husûsta kayıtsızım" ma'nâsında terkîb-i Arabî'dir. Ya'nî, "Bende cân korkusu kaydı gitti ve sabrım kalmadı. "İntizâr ateşten daha şeddiddir" darb-ı meseli mûcibince, beklemek ve intizâr etmek sabrı beni ateşe oturttu."

طاقت من زین صبورى طاق شد واقعه من عبرت عشاق شد

4077. "Bu sabır edicilikten benim tâkatim tâk oldu. Benim vâkı'am âşıkların ibreti oldu."

"Tâk şuden", ferd ve cüdâ olmak ma'nâsındadır. Zîrâ "tâk", "tek aded"e derler; ve "cüdâ olmak" kinâye tarifkiyladır. Ya'nî, "Tâkat denilen ma'nâ benden ayrıldı ve sabır edicilik tâkati bende kalmadı, demek olur. Bu aşk yüzünden benim başıma her ne gelirse, âşıklar benden ibret alırlar."

من ز جان سیر آمدم اندر فراق زنده بودن در فراق آمد نفاق

4078. "Ben firâk içinde candan tok olmuşum. Firâk içinde diri olmak nifâk geldi."

Ya'nî, "Ben ma'sûkumun ayrılığı içinde candan bıktım. Zîrâ firâk ve ayrılık içinde diri olmak ve yaşamak nifâktır ve içi başka dışı başka bir hâlde olmaktır. Çünkü hâl-i firâkta âşığın bâtını ölüm ve zâhiri yaşayıştır."

چند درد فرقتش بکشد مرا سر بیر تا عشق سر بخشد مرا

4079. "Nice bir onun ayrılığının derdi beni öldürsün! Aşk, bana baş bağışlamak için başımı kes!"

"Ma'sûkumdan ayrı olmak derdi benim bâtınımı ne zamâna kadar öldürüp dursun! Benim bu zâhir başımı kes ki, bu hayât-ı zâhiriyyem munkatî olsun ve aşk bana bir ma'nevî baş bağışlasın ve ben ma'nâ âleminde yaşayayım!"

دین من از عشق زنده بودنت زندگی زین جان و سر ننگ منست
 4080. "Benim dînim aşkla diri olmaktır. Bu candan ve baştan dirilik benim
 {4059} ârındır."

"Benim dînim ve mezhebim aşk ile yaşamak ve aşktan diri olmaktır. Bu rûh-ı hayvâniden ve bu cismânî olan baştan hâsıl olan dirilik ve hayât benim için ârdır." Beyt-i Hz. Fîr:

عمر که بی عشق رفت هیچ حسابش مگیر آب حیانست عشق در دل و جانش پذیر
 "Aşksız geçen ömrü hiç hesâba katma; aşk âb-ı hayâtıdır. O aşkı kalbine ve câ-
 nına kabûl et!"

تیغ هست از جان عاشق گرد روب زانکه سیف افتاد محاء الذنوب
 4081. "Kılıç âşığın cânından toz süpürücüdür. Zîrâ kılıç günâhları mahv edici vâki' oldu."

"Gerd-rûb", vasf-ı terkîbidir, "toz süpürücü" demektir. Ya'nî, "Aşk-ı Hak kılıcı âşığın cânından sıfat-ı nefsânîyye tozlarını süpürücüdür. Zîrâ ki hadîs-i şerifte السیف محاء الذنوب ya'nî "Kılıç günâhları mahv edicidir" buyurulmuştur. Ya'nî Hak yolunda maktûl olanların günâhları mağfûr olur demektir."

چون غبار تن بشد ماهم بتافت ماه جان من هوای صاف یافت
 4082. "Uaktâki tenin tozu gitti, ayım parladı. Benim cânımın ayı sâf havayı buldu."

"Vaktâki cismin tozu olan nefsânî sıfatlar gitti, benim ay gibi olan rûh-ı insânîm parladı ve bu rûhun sıfatları zâhir oldu. Benim cânımın ayı bulanık olan hevâ-yı nefsânîden kurtuldu, rûhâniyet âleminin sâf olan havasını buldu."

عمرها بر طبل عشقت ای صنم ان فی موتی حیاتی میزم
 4083. Ey sanem! Ömürlerce senin aşkının davulu üzerine "Muhakkak benim hayâtım mevtimde diri!" vururum.

"Ey ma'sûk-ı hakîkî! Ömürlerce ve senelerce Senin aşkının davulu üzerine "Muhakkak benim hayâtım ölümümdedir!" neşidesini okuyup çalarım." İkinci mısra'da Hüseyin b. Mansûr-ı Hallâc hazretlerinin اقلونی یا ثقاتی ان فی قتلی حیاتی ya'nî "Ey mu'temedler! Beni öldürün! Muhakkak benim hayâtım benim katlimdedir" beytine işâret buyrulur.

دعوی مرغایی کردست جان کی ز طوفان بلا آرد فغان

4084. "Cân su kuşluğū da'vâsını etmiştir. Belâ tûfânından ne vakit figân tutar!"

Ya'nî, "Cân su kuşu gibidir ve rûhâniyet âlemi dahi deryâya benzer. Binâ-enaleyh cân rûhâniyet âlemine mensûbluk da'vâsını etmiştir. Cismânî olan belâ tûfânından ne vakit feryâd ve figân eder!"

بطّ را ز اشکستن کشتی چه غم کشتی اش بر آب بس باشد قدّم

4085. "Kaz için geminin kırılmasından ne gam vardır! Onun gemisi su üzerinde ayak vurur."

"Meselâ su kuşu olan kaz için geminin kırılıp batmasından ne gam vardır! Onun gemisi su üzerinde kendi ayağı olur ve gemisiz olarak deryâda yüzer. Bunun gibi cisim gemisinin kırılmasından ve harâb olmasından su kuşu mesâbesinde olan rûh için ne gam vardır! Onun gemisi deryâ mesâbesinde olan rûhâniyet âleminde kendi varlığının ayağı olur."

زنده زین دعوی بود جان و تنم من ازين دعوی چگونه تن زم

4086. "Cânım ve tenim bu da'vâdan diri olur. Ben bu da'vâdan nasıl susarım!"

"Rûhum ve cismim bu su kuşluğū da'vâsından veyâhud da'vâ-yı aşktan diri olur. Bana hayât-ı ma'nevî bahş eden bu da'vâdan nasıl susarım!"

خواب می بینم ولی در خواب نی مدعی هستم ولی کذاب نی

4087. "Rû'yâ görüyorum, fakat uykuda değil! Müddeiyim fakat yalancı değil!"

Ya'nî, "Halkın uyudukları vakit gördükleri misâl ve berzah âlemini ben de rû'yâda görüyorum; fakat uyku hâli içinde değil, uyanıklık hâli içinde görüyorum. Bu husûsta müddeyim. Fakat kuru da'vâ sâhibi olan yalancı değilim!"

Ma'lûm olsun ki, misâl ve dünyâ ve berzah sûretlerinin cümlesi mezâhir-i esmâ ve sîfât-ı ilâhiyye olup, ancak hayâlden ibârettir ve bu hayâlât içinde cilveger olan ancak Hak'tır. Ehl-i gâflet dünyâ hayâlâtı içinde müstağrak olduklarından bu dünyâ sûretlerinin hayâlâtı diğer âlemlerin suver-i hayâliyyesine hicâb olur. Bunlardan ba'zıları ancak kalbinin safveti nisbetinde uyku hâlinde âlem-i misâlin suver-i hayâliyyesini görebilirler. Buna "rû'yâ" derler. Fakat vaktâki sâlik dünyevî olan suver-i hayâliyyeden alâkasını keser ve gözlerini kapar, ona uyanıklık hâli içinde misâlî ve berzahî olan suver-i ha-

yâliyye zâhîr olur. Buna da "vâkıa" derler. Sâlikin nazarında bu sûretlerin cümlesi kalktığı vakit ona hakikatü'l-hakâyık olan Hak zâhîr olur.

گر مرا صد بار تو گردن زنی همجو شمع بر فروزم روشنی

4088. "Eğer benim yüz kere boynumu vursan, şem' gibiyim, aydınlığı artırırım."

Ya'nî, "Benim hâlim muma benzer. Mumun başındaki fitil makas ile ke-sildikçe aydınlığı çoğaldığı gibi, benim de cismâniyetimin fitili mesâbesinde olan nefsimin birçok sıfatlarından her birisi kesilip izâle edildikçe rûhumun parlaklığı artar."

آتش ار خرمن بگیرد پیش و پس شب روان را خرمن آن ماه بس

4089. "Eğer ateş harmanın önünü ve arkasını tutsa, gece gidicilere o ayın har-manı kâfidir."

Ya'nî, "Eğer fenâ ateşi cisim harmanın önünü ve arkasını tutsa, ya'nî her tarafını kaplasa, bu zulmet-i tabîyye içinde sefer edenlere o ay gibi par-lak olan rûhun harmanı yeter. Zîrâ insân rûh ile cisimden mürekkebdır. Cis-min kuvveti giderse rûhun kuvveti zâhîr olur."

حیلت اخوان ز یعقوب نبی کرده یوسف را نهان و مخفی

4090. "Kardeşlerin hilesi Ya'kûb peygamberden Yûsuf'u gizli ve muhtefî et-miş idi."

Meselâ kardeşlerinin hilesi Yûsuf (a.s.)'ı babası olan Ya'kûb peygamber (a.s.)dan gizlemiş ve saklamış idi. Bunun gibi rûh Yûsuf'unu bu cismâniyet âleminde onun kardeşleri olan rûh-ı hayvânînin sıfatları hile ile kendi aslı olan Hak'tan örttüler ve gizlediler.

خفیه کردندش بحیلت سازی کرد آخر پیرهن غمازی

4091. "Hile yapıcılık ile onu sakladılar. Nihâyet gömlek gammâzlık etti."

"Evet, rûh Yûsuf'unu bu sıfat-ı nefsâniyye hilekârlık ile bu cismâniyet âle-minde kendi aslı olan Hak'tan gizlediler ve perde arkasına koydular. Fakat nihâyet gömlek mesâbesinde olan o rûh Yûsuf'unun o perde-i kesâfet arka-sından zâhîr olan sıfatlarının kokusu ve eseri bu Yûsuf'un vücûdunu insana haber verdi ve gammâzlık etti." Büyük şehzâdenin lîsânından olan bu sözle-rin mürşidsiz kendi re'y ve tedbîrleriyle yaptıkları mücâhedât vâsıtasıyla

âlem-i rûhâniyyete ve nihâyet Hakk'a vâsıl olmak isteyenlere âid olduğu aşağıdaki ebyât-ı şerîfe karînesiyle anlaşılır.

آن دو گفتندش نصیحت در سمر که مک ز اخطار خود را بی خبر

4092. O ikisi semerde ona nasihat söylediler. Dediler ki: "Hatarlardan kendini habersiz etme!"

"Semer", gece vakti sohbet edenlerin meclisi ve söyledikleri masallar. "Ahtâr", "hatar"ın cem'i olup, "tehlikeler" demektir. Ya'nî, büyük şehzâdenin sözlerini dinleyen o diğer iki şehzâde gece sohbeti esnâsında ona nasihat edip dediler ki: "Kendi kendine sülûk ettiğin vakit, bu yolda çok tehlikeler vardır. Kendini bu tehlikelerden habersiz etme!"

هین منه بر ریشه‌ای ما نمک هین مخور این زهر بر جلدی و شک

4093. "Sakın bizim yaralarımız üzerine tuz koyma! Sakın bu zehri cesûrlük ve şek üzerine yeme!"

"Celdî", bahâdırılık ve cesûrlük. Ya'nî, "Bu yolda sakın belâlara düşüp, zâten ma'sûktan ayrılık sebebiyle kalblerimizde olan yaralar üzerine tuz ekme! Sakın bu hakikat yoluna kendi kendine sülûk etmek zehrini cesûrlük ve şek üzerine yeme ve ihtiyâr etme! Zîrâ insan bilmediği yolda şek ve şübhe ile yürür; ve bilmediği yolda cesûrâne yürümek insanın başına felâketler getirir."

جز بتدبیر یکی شیخ خبیر چون روی چون نبودت قلبی بصیر

4094. "Habîr olan bir şeyhin tedbîrinden gayrı mâdemki senin basîr olan bir kalbin yoktur, nasıl gidersin?"

Ya'nî, "Bu hakikat yoluna ancak bu yolun ahvâlinden haberdâr olan bir şeyhin tedbîrinden başkası ile gidilmez. Ey kardeş! Mâdemki senin görücü olan bir kalbin yoktur ve kalb gözün ile bu yolun tehlikelerini göremezsin, kendi kendine nasıl gidersin?" Beyt-i Mısırî-i Niyâzî (k.s.):

Mürşid gerektir bildire Hakk'ı sana hakka'l-yakîn,
Mürşidi olmayanların bildikleri gümân imiş!

وای آن مرغی که نارویده پر بر پرد بر اوج و افتد در خطر

4095. 'Uay o bir kuşa ki, kanadı bitmemiştir, evc üzerine uçar ve hatara dûçar olur.

Kanadı henüz bitmemiş iken yükseklere uçan ve sonra da tehlikeye düşen kuşun vay hâline! Ya'nî henüz sıfât-ı nefsânîyyeden kurtulup kanat me-sâbesinde olan rûhu kuvvetlenmemiş iken, Hak ve hakikat yoluna kendi re'y ve tedbîri ile sülûk edip, sonra nefis ve şeytanın oyuncacı olan mücâhidin vay hâline!

عقل باشد مرد را بال و پری چون ندارد عقل عقل رهبری

4096. *Akıl rehberlik aklını tutmazsa, merde akıl bir bâl ü per olur.*

Ya'nî, eğer bir kimseye akılı, rehberlik aklını tutmazsa, ya'nî onun akli mürşid-i kâmilin akli mertebesinde değilse, o kimse tarîk-ı Hak'ta terakkî edebilmek için mürşid-i kâmilin akıl ve tedbîrine muhtâçtır. Bu kimseye in-sân-ı kâmilin akli bu yolda bir kanat olur.

یا مظفر یا مظفر جوی باش یا نظور یا نظور جوی باش

4097. *Ya muzaffer yahud muzaffer isteyici ol! Ya nazar sâhibi yahud nazar sâhibini isteyici ol!*

Ya nefis ve şeytân ile harbde muzaffer olup insân-ı kâmil ol veyâhud böyle bir muzaffer olan insân-ı kâmilî isteyici ol! Ya nefis ve şeytânın hilelerini gören bir nazar sâhibi ol veyâhud böyle bir nazar sâhibini isteyici ol!

بی ز مفتاح خرد این قرع باب از هوا باشد نه از روی صواب

4098. *Akıl anahtarı olmaksızın bu kapıyı çalmak, hevâdan olup, savâb cihe-tinden değil!*

Zîrâ insân-ı kâmil aklının anahtarı olmaksızın bu hakikat şâhi sarayının kapısını çalmak hevâ-yı nefsânîden olur; ve bu hakikat yoluna kendi akıl ve tedbîri ile sülûk etmek doğru değildir. Zîrâ aklın akl-ı küll mertebesine kadar birçok mertebeleri vardır. Nitekim 5. cildin 460 ve 461 ve 462 numaralı beyitlerinde şöyle buyurulmuş idi:

این تفاوت عقلها را نیک دان در مراتب از زمین تا آسمان

هست عقلی همچو قرص آفتاب هست عقلی کمتر از زهره و شهاب

هست عقلی چون چراغ سر خوشی هست عقلی چون ستاره آتشی

[Ya'nî] "Akılların yerden göğe kadar olan mertebelerde bu tefâvütünü iyi bil! Güneşin kursu gibi parlak bir akıl vardır. Zühre ve Şihâb yıldızlarından

daha az nûrlu bir akıl vardır. Bir sarhoşun odasında yaktığı kandil gibi bir akıl vardır. Bir ateşin kıvılcımı gibi ziyâdâr olan bir akıl vardır."

İmdi Hak yoluna sülûk için güneşin kursu kadar parlak bir akıl-ı kâmil lâzımdır. Kendisinde böyle bir akıl olmayan kimse eğer insân-ı kâmiliden kendisini müstağnî görürse, onun bu istiğnâsı hevâ-yı nefsâniden mütevellid olan kibir ve ucûbden neş'et eder. Bir kimse ulûm-i zâhiriyyede ne kadar üstâd ve mütebahhir olursa olsun, tarîk-ı Hakk'a sülûk için insân-ı kâmilin muâvenetine muhtâctır. Nitekim bu ma'nâya işâreten 5. cildin 4139 numarasında şöyle buyurulmuş idi: فخر رازی راز دان دین بدی اندرین بحث گر خرد ره بین بدی [Ya'nî] "Eğer bu bahiste akıl yol görücü olaydı Fahr-i Râzî dînin sırnı bilici olur idi."

و ز جراحتهای هم رنگ دوا

عالی در دام می بین از هوا

4099. *Sen âlemi hevâdan ve ilâcın hem-rengi olan yaralardan dolayı tuzakta gör!*

Sen âlem ehlini hevâ-yı nefsâniden ve ilâca ve çâreye benzeyen yaralardan dolayı bu âlem-i sûretin tuzağına düşmüş bir hâlde gör! "İlâca ve çâreye benzeyen yaralar"dan murâd, ulûm-i istidlâliyye olmak münâsibdir. Zîrâ bu ulûm-i istidlâliyye sâhibleri kendilerinin idrâk-i hakâyık etmiş olduklarını zannederler ve bu zanları üzerine kibir ve ucûbe düşerler; ve bu kibir ve ucûb sebebiyle de kendilerini insân-ı kâmil ile müsâvî bir mertebede görürler; ve hattâ bu ilimleri sebebiyle onların ef'âl ve harekâtuna i'tirâz bile ederler. Nitekim sırası düştükçe yukarılarda ba'zı menâkıb dahi zikredilmiştir. Bu âlem-i sûret bunları kibir ve gurûr ve hased ve hırs-ı câh ve riyâset gibi sıfât-ı nefsâniyye bağlarıyla bağlayıp kendi tuzağına düşürmüştür. Ve bu ulûm-i istidlâliyye ilmiyeti i'tibârıyla ulûm-i ledünniyye ile hem-renk ise de rûhun ve kalbin yarasıdır.

در دهانش بهر صید اشگرف برگ

مار استادست بر سینه چو مرگ

4100. *Yılan ölüm gibi sine üzerinde oturmuştur. Av için onun ağzında büyük yaprak vardır.*

Ya'nî, hevâ-yı nefsânî sâhibi olan kimseler kuş gibidir ve onların nefisleri de yılan ve nefsin tezvîrât ve tesvîlâtı dahi onun ağzındaki büyük yaprağa benzer.

- در حشایش چون حشیشی او بیاست مرغ پندارد که او شاخ گیاست
4101. *Haşâyışte bir haşîş gibi o ayaktadır. Kuş zanneder ki, o ot dahıdır.*

O yılan otlar içinde bir ot gibi ayağa kalkıp durur. Kuş o yılanı bir ot dahi zanneder.

- چون نشیند بهر خور بر روی برگ در فتد اندر دهان مار و مرگ
4102. *Uaktâki yemek için yaprağın üzerine konar, yılanın ve ölümün ağızına düşer.*

- کرده تمساحی دهان خویش باز گرد دندانهاش کرمان دراز
4103. *Bir timsah kendi ağzını açmış, onun dişlerinin etrafında uzun kurtlar vardır.*

"Timsah"tan murâd, bu sûret âlemi olan dünyâdır. "Dişlerinin arasındaki kurtlar"dan murâd, huzûzât ve lezzât-ı dünyeviyyedir. "Kuşlar"dan murâd, cismânî ve nefsânî olan kimselerdir.

- از بقیهٔ خور که در دندانش ماند کرهما روید و بر دندان نشاند
4104. *Onun dişlerinde kalan yemek bakiyesinden kurtlar bitti ve dişleri üzerinde kaldı oturdu.*

- مرغکان بیند کرم و قوت را مرج پندارند آن تابوت را
4105. *Kuşçağızlar kurdu ve kütü görürler. O tabutu mer'â zannederler.*

Kuşçağızlar timsahın dişleri üzerindeki kurtları ve gıdayı görürler ve o tabut gibi olan timsahı bir mer'â zannederler.

- چون دهان پر شد ز مرغ او ناگهان در کشدشان و فرو بندد دهان
4106. *Uaktâki ağız kuştan dolu oldu, ansızın onları içeriye çeker ve ağzını bağlar.*

Kuşlar timsahın dişleri üzerine kurtları yemek için tamâmen dolduğu vakit timsah nefesiyle ansızın onları boğazına çeker ve ağzını da kapayıverir; ve kuşlar tamâmen timsahın gıdası olup helâk olur.

- این جهان پر ز نقل و پر ز نان چون دهان باز آن تمساح دان
4107. *Nuklden dolu ve ekmekten dolu olan bu cihânı o timsahın açık ağızı bil!*

"Nukl", içki esnâsında yenilen meze; "nân", ekmek demek olup, bunlardan murâd, sûret-i umûmiyyede yiyecek ve içecek vesâir huzûzât-ı nefsanîyedir. Ya'nî, nefsin hazzı ve gıdâlarıyla dolu olan bu dünyâyı, timsahın kuşları avlamak için açılmış olan ağzı bil! Zîrâ ezvâk-ı nefsanîyyelerine harîs olan kimselerin evvelen sıhhatleri bozulur ve çabuk ölürlere; ve yaşayanlar dahi ma'lûl olarak yaşarlar. Bu sûrî helâktir. Ve sâniyen rûh-ı insânîlerinin nûru sönere. Kendilerine hayvanlık sıfatları gâlib olur. Bu da bir ma'nevî helâktir.

بهر کرم و طعمه ای روزی تراش از فن تمساح دهر این مباشر

4108. *Ey rızık yontucu olan kimse! Kurttan ve tu'meden dolayı dehr timsahının fenninden emîn olma!*

"Rûzî terâş", vasf-ı terkîbî olup, "rızık yontucu" demektir ki, bundan murâd dahi, nefsin arzûlarını tahsîl ile meşgûl olan kimsedir. Ya'nî, ey hazz-ı nefsanîsiyle meşgûl olan kimse! Sen bu âlemde bir kuş gibisin. "Dehr" dahi timsah gibidir. Binâenaleyh bu dünyâda dehr ve zamân timsâhının fenninden ve hilesinden emîn olma ve bu hayâtın lezzâtına aldanma!

روبه افتد پهن اندر زیر خاک بر سر خاکش حبوب مکرناک

4109. *Tilki toprak altına yası düşer. Onun toprağı üzerinde mekrlî habbeler vardır.*

Meselâ tilki toprak altına yamyassı bir hâlde yayılıp saklanır. Üzerindeki toprağa da birtakım arpa ve buğday gibi hubûbât ve tâneler koyar.

تا بیاید زاغ غافل سوی آن پای او گیرد بمکر آن مکر دان

4110. *Tâ ki gâfil olan karga onun tarafına gelsin, o mekr bilen, mekr ile onun ayağını tutsun!*

Tâ ki tilkinin kasdından gâfil olan karga o tilki ve tâne tarafına gelsin ve o hîle ve mekr bilen tilki de bu yaptığı hîle ile karganın ayağından yakalasın!

صد هزاران مکر در حیوان چو هست چون بود مکر بشر کو مهترست

4111. *Mâdemki hayvanlarda yüz binlerce mekr vardır, beşerin mekri nasıl olur ki, o pek büyüktür.*

Bu âlem-i sûret ve tabiatın binâsı birtakım mekr ve hîleler üzerine kurulmuş olduğundan, mâdemki yılan ve timsah ve örümcek gibi hayvanlarda

kendi avlarını avlamak için böyle birçok hileler vardır, artık akli ve dirâyeti hayvanların fevkinde olan beşerin hileleri nasıl olur! Var kıyâs et! Onun murâdını elde etmek için kullandığı hileler şübhe yoktur ki pek büyüktür.

مصحفی بر کف جو زین العابدین خنجر پر قهر اندر آستین

4112. *Zeyne'l-âbidîn gibi elinde Mushaf, yeni içinde de kahır dolu hançer vardır.*

Âbidler zümresini vücûduyla süsleyen bir zât-ı muhterem gibi veyâhud evlâd-ı Resûlullâh'tan Zeyne'l-Âbidîn hazretleri gibi zâhiren elinde bir Mushaf-ı şerîf taşır, fakat yeninin içinde hemcinsini kahır ve helâk etmek için gizli bir hançer bulunur. Safdilleri Mushaf-ı şerîfle avlar ve fırsat bulduğu vakit o gizli hançer ile öldürür.

گویدت خندان که ای مولای من در دل او بابلی پر سحر و فن

4113. *Sana gülerek: "Ey benim efendim!" der. Onun kalbinde sihir ve fen dolu bir Bâbil vardır.*

O zeyne'l-âbidîn senin yüzüne gülerek: "Ey benim efendim!" der ve latîf diller döker. Halbuki onun kalbinde sihir ve hilenin menba'ı olan bir Bâbil şehri vardır. "Bâbil" kelimesiyle sûre-i Bakara'da olan هَارُوتَ وَمَارُوتَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ الخ (Bakara, 2/102) [ya'nî "Bâbil'de Hârût ile Mârût isimli iki meleğe indirileni öğretiyorlardı... ilh." âyet-i kerîmesinde beyân buyurulan Bâbil'e işâret buyurulur ki, oradaki sihir hakkında tefsîrlerde izâhât vardır.

زهر قاتل صورتش شهادت و شیر هین مرو بی صحبت پیر خبیر

4114. *Öldürücü zehirdir, onun sûreti baldır ve süttür. Sakın habîr olan pîrin sohbeti olmaksızın gitme!*

Bu zeyne'l-âbidîn'in bîatını ve kalbi öldürücü zehirdir. Sûreti ve zâhiri ise bal ve süt gibi tatlıdır. Böyle kimseleri anlamak ve sohbetlerinden kaçmak için onların bâunlarına vâkîf olmak lâzımdır. Ey sâf olan mü'mîn! Sende bu vukûf-i kalbi yoktur. Binâenaleyh ahvâl-i kalbden haberdâr olan bir mürşid-i kâmilin ve bir pîr-i muhteremin sohbetinde ve onun himâyesi altında bulunmadıkça zâhirinde salâh gördüğün her bir kimsenin önüne gitme!

جمه لذات جهان مکرست و زرق سوز تاریکیست گردِ نور برق

4115. *Cihânın bütün lezzetleri mekr ve riyâdır. Şimşek nârunun etrafı yakıcılık ve karanlıktır.*

Bu sûret âlemi olan cihânın bütün lezzetleri hîleden ve gösterişten ibâret-tir. Altında bataklık olan çemenzâra benzer. Onda gördüğün güzellikler ve lezzetler şerâre-i elektirîkiyyeden ibâret olan şimşek gibidir ki, bu şimşek nû-runun etrâfında yakıcılık ve karanlık vardır. Sür'atle çakar ve yakar ve mü-teâkiben karanlık basıp aydınlıktan eser kalmaz.

برق نور کوه و کذب و مجاز گد او ظلمات و راه تو دراز

4116. *Şimşek kısa nûr ve yalan ve mecâzdır. Onun etrâfı zulmetlerdir; ve se-nin yolun uzundur.*

Bu vücûd-i izâfî âleminin aydınlığı çok devâm etmez; kısa bir nûrdur ve yalandır ve mecâz ve ârızîdir; ve onun etrâfı karanlıktır. Ey sâlik! Sen ise, bu âlem-i sûrette âlem-i ervâhtan gelip bu sûret âlemi köprüsünden geçen bir yol-cusun; ve sûretsizlik âlemi olan aslına rücû' için yolun uzundur. Binâenaleyh bu uzun yolu kısaltmak için şimşegin nûru mesâbesinde olan bu vücûd-i izâ-fî âlemine olan alâkayı terk et! Nitekim 1. cildin 1163 numaralı beytinde şö-y-le buyurulmuş idi: *باز شد کائنات آیه راجعون* [Ya'nî] "Sû-ret sûretsizlikten dışarıya geldi; tekrâr gitti, zîrâ biz O'na dönücüleriz" (Baka-ra, 2/156).

نه بنورش نامه شاید خواندن نه بمنزل اسب تانی راندن

4117. *Onun nûrunda ne mektûb okumak lâayk olur, ne de menzile at sürebil-sin.*

Meselâ şimşegin nûru sâbit olmadığından onun aydınlığında ne bir mek-tûb ve kitâb okunabilir, ne de gece karanlığında istediğin menzile doğru at sürebilirsin. Bu âlem-i tabîat karanlığı içindeki vücûd-i izâfînin nümâyişleri dahi bu kabildendir.

لیک جرم آنکه باشی رهن برق از تو رو اندر کشد انوار شرق

4118. *Fakat onun cürmü ki şimşegin mukayyedi olasın, şarkın nûrları senden yüz çeker.*

"Şark", "güneş" ma'nâsınadır. Fakat bu sûret âleminin nümâyişlerine mü-teveccih olur isen, bu bir cürüm ve kusûr olur; ve bu cürümün netîcesi de şimşegin nûruna bağlanmış olman olur. Vücûd-i hakîkî güneşinin nûrları olan insân-ı kâmilleri senden yüz çevirirler. Bu âlem-i tabîat karanlığında de-lîlsiz kalırsın.

می کشاند مکر برقت بی دلیل در مفازهٔ مظلمی شب میل میل

4119. *Şimşeğin mekri seni delilsiz, gece mîl mîl bir karanlık mefâzeye çeker.*

Sonra şimşek mesâbesinde olan bu vücûd-i izâfî âleminin mekri ve hilesi seni delilsiz, mîl mîl karanlık olan bir mahall-i helâke çeker. "Mefâze", zıd ma'nâlan hâiz olan lügatlerdendir. "Mahall-i necât" ma'nâsına geldiği gibi, "mahall-i helâk" ma'nâsına da gelir. Burada "mahall-i helâk" demektir.

در که افتی گاه در جوی اوفتی گه بدین سو گه بدان سوی اوفتی

4120. *Gâh dağa düştün, gâh ırmağa düştün. Gâh bu tarafa, gâh o tarafa düş-*
[4099] *tün.*

O vakit, sen gâh enâniyet ve benlik dağına ve gâh ulûm-i istidlâliyye ırmağına düştün; ve bu ulûm-i istidlâliyyenin te'sîri ile şübhe ve tereddüd içinde yolunu şaşırdın, gâh bu âlem-i rûhâniyyet tarafına, gâh o âlem-i sûret ve nefsâniyyet tarafına düşerek çırpınıp durdun.

خود نبعینی تو دلیل ای راه جو ور بینی رو بگردانی ازو

4121. *Ey yol arayan! Sen ise delîli görmezsin; ve eğer görürsen ondan yüz çevirirsin.*

Ey hakikat yolunu arayan âlim-i istidlâlî! Sen o yolun delîli olan insân-ı kâmilî görmezsin; ve görürsen dahi onu da kendin gibi ulûm-i istidlâliyye sâhibi zannedip yüz çevirirsin ve nefsindeki benlik ve enâniyet sebebiyle teslîm olamazsın.

که سفر کردم درین ره شصت میل مر مرا گمراه گوید این دلیل

4122. *Dersin ki: "Bu yolda altmış yıl sefer ettim. Bu delîl ise bana "Güm-*
râh!" der."

Ey âlim-i istidlâlî! O delîli görsen dahi dersin ki: "Ben hakikati anlayıp bulmak için bu ulûm-i istidlâliyye ve bu ilm-i kelâm yolunda altmış yıl sefer ettim. Bu insân-ı kâmilî dedikleri delîl ise bana "Gümrah ve yolunu şaşırmış!" diyor. Bu kadar ilim ile beraber ben nasıl gümrah olurum! Nitekim Fahreddîn-i Râzî hazretleri hakkında Necmeddîn-i Kübrâ (k.s.) hazretlerine: "Vücûd-i Hakk'ı bin bir delîl ile isbât etmiş olan bir âlimdir" dedikleri vakit, Hz. Necmeddîn: "Bin bir şübhesi varmış" buyurmuşlardır. 5. cildin 4139 numarasına mürâcaat olunsun.

گر نهم من گوش سوی آن شگفت ز امر او را هم ز سر باید گرفت

4123. *Eğer o acib tarafına kulak koyar isem, onun emrini dahi baştan tutmak gerek.*

Eğer "Bu ulûm-i istidlâliyyeyi terk et!" dediği için acib olan bu delîl tarafına kulak asarsam onun bu emrini de tutmak ve bildiklerim de terk etmek îcâb eder. Halbuki "Senelerce çalışıp elde ettiğim bu kadar ilmi birdenbire nasîl terk ederim? Bu emir acib bir şeydir!" Beyt-i Hz. Pîr:

زدانشها بشویم دل ز خود خود را کم غافل که پیش دلبر مقبل نشاید ذو فنون رفتن

Nazmen tercüme:

*"Atıp dilden ulûmu, eyleyim benden beni gâfil,
Huzûr-ı dîlberê lâyık değıldir zû-fünûn gîtmek!"*

Ve Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri de bu ma'nâda buyururlar: Rubâî:

يك چند بعلم وعقل در كار شدم اندر سدد دانش وتكرار شدم
هم عقل عقيله بود وهم علم حجاب چون دانستم زهر دو يزار شدم

"Birkaç zaman ilim ve akıl ile çalıştım. İlim kasdı ve tekrâr ve mümârese için-de oldum. Vaktâki hem aklın hakikat yolunun düğümü ve bağı olduğunu ve hem de aklımın hicâb ve perde olduğunu bildim, aklın ve ilmin her ikisinden de bizâr oldum."

من درین ره عمر خود کردم گرو هر چه بادا باد ای خواجه برو

4124. *"Ben bu yolda kendi ömrümü rehin ettim. Ey efendi! Her ne olursa olsun, git!"*

O ilm-i istidlâlî âlimi der ki: "Ben bu ilmin tahsili yolunda bütün ömrümü bağladım. Ey hakikat yolunun delîli olan efendi! Senin sözlerine benim i'timâdim yoktur. Benim mestegîmin netîcesi her ne olursa olsun râzıyım; var, sen işine git!"

راه کردی لیک در ظن چو برق عشر این ره کن بی وحی چو شرق

4125. *"Yol etlin, fakat şimşek gibi olan zan içinde bu yolun onda birini şark gibi olan vahyîn ardınca et!"*

İnsân-ı kâmil cevâben der ki: "Evet, bu ulûm-i istidlâliyye yoluna gittin, fakat şimşek gibi çakan akl-ı cüz'înin ışığı ile zan ve şübhe içinde gittin. Bu

gittiğin yolun onda birini olsun, güneş gibi olan vahy ve ilhâm-ı ilâhîye tâbi' olarak git!" Zîrâ insân-ı kâmilin ilmi ilm-i istidlâlî değildir, Hakk'ın vahiy ve ilhâmıdır. "Şark", burada "güneş" ma'nâsınadır.

ظن لا يغنى من الحق خوانده و ز چنان برقى ز شرقى مانده

4126. "Zan Hak'tan ignâ etmez"i okumuşsun; ve öyle bir şimşekten dolayı bir güneşten kalmışsın!"

"Sen Kur'ân-ı Kerîm'de وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا (Necm, 53/28) ya'nî "Muhakkak zan Hak'tan bir şeyi ignâ etmez" âyet-i kerîmesini okumuşsun ve bu hükm-i Kur'ânî'ye muhâlif olarak ulûm-i istidlâlîyeye yapışmış kalmışsın. Halbuki delîl zan ve şübhenin izâlesi için aklın icâd ettiği bir vâsıta; ve senin getirdiğin o delîli diğer bir kimsenin aklının icâd ettiği delîl çürütebilir." Ve mütekelliminin birbirleriyle olan ihtilâfları ve yekdiğerinin getirdiği delîlin ibtâli bu müddeânın şahididir. Bunun için Mesnevî-i Şerîf'in bir beytinde Hz. Pîr efendimiz: پای استدلالیان چوبین بود پای چوبین سخت بی تمکین بود [Yanî] "İstidlâlîlerin ayakları ağaçtandır; ve ağaçtan ayak ise çök temkînsiz ve kuvvetsiz olur" buyurmuşlardır.

"Binâenaleyh sen böyle şimşek gibi olan akl-ı cüz'ünün nûrundan dolayı, güneş gibi olan vahyin nûrundan geri kalmışsın. Zîrâ yukandaki âyet-i kerîmeye muhâlefetinden haberin yoktur. Bu hâlin ile berâber ilm-i kelâm ile hakîkatı anladığını ve bulduğunu zannedersin."

هین درآ در کشتی ما ای نژد یا تو آن کشتی باین کشتی بند

4127. "Ey âciz! Âgâh ol, bizim gemimize gel! Yâhud sen o gemiyi bu gemiye bağla!"

"Nejend" ve "nîjend", gamlı ve âciz ve donmuş ve pejmürde ve hayrân ve öfkeli ma'nâlarıdır (Burhân). Ya'nî, "Ey hakîkat yolunda âciz olan âlim efendi! Âgâh ol! Ya bizim hakîkat gemimize gel, veyâhud sen o benliğin ve enâniyetin gemisini bizim benliğimizin ve enâniyetimizin gemisine bağla! Ya'nî ya bizim mertebemize vâsıl olup halk arasında kaptanlık ve riyâset et veyâhud varlığının gemisini bizim varlığımızın gemisine bağla!"

گوید او چون ترك گیرم گیرودار چون روم من در طغیلت کوروار

4128. O der ki: "Gîrûdârı nasıl terk ederim? Senin tufeylinde kör gibi nasıl giderim?"

“Gîrûdâr”, emir vericilik ve hüküm edicilik (*Burhân*). O âlim efendi cevâben der ki: “Ben bu kadar talebeye ders veriyorum ve ders esnâsında ilm-i hakikat nâmına birçok atıp tutuyorum ve muhîtimden hürmetler görüyorum ve tevâbiime emrediyorum; binâenaleyh bu emir vericiliği ve hüküm ediciliği nasıl terk ederim? Senin tufeylin ve tâbî'in arasında kör gibi nasıl giderim?”

کور با رهبر به از تنها یقین ز آن یکی ننگست و صد ننگست ازین

4129. “Kör rehber ile yalnızdan muhakkak iyidir. Ondan bir âr vardır ve bundan yüz âr vardır.

İnsân-ı kâmil cevâben der ki: “Mâdemki hakikat yolunun körüsün, körün rehber ve kılavuz ile gitmesi elbette yalnız gitmesinden iyidir. Rehber olan insân-ı kâmile tâbî' olmasında bir âlim-i zâhîr için muhîtime karşı nefsin bir ân ve utanması vardır; ve o yalnız gitmekten ise, birçok ârlar ve utanmalar vardır.” Zîrâ isbât-ı hakikat için girdiğin her bir delilini çürüten diğer bir delil çıkar; ve bu hâl senin âlimliğine karşı bir nakîsa olup dâimâ seni utandırır. Nitekim birtakım mesâlik-i felsefîyye, feylesofların birbirinin delillerini ibtâl etmesi yüzünden zuhûra gelmiştir ki, burada misâlleri uzun olur.

می گریزی از پشه در کزدمی می گریزی از نمی تو در نمی

4130. “Sen sivrisinekten akrebe kaçyorsun. Sen rutûbetten denize kaçyorsun.”
[4109]

“İnsân-ı kâmile tâbî' olmak ân bir sivrisinek mesâbesindedir. Halbuki delillerinin ibtâlî yüzünden nefsin ârız olan âr ise akrep gibi senin gurûrunu ve enâniyetini sokar. Binâenaleyh sen sivrisinekten akrebe kaçmış oluyorsun. Ve evvelki âr sıfât-ı nefsâniyyeden bir rutûbet ve ıslaklık mesâbesindedir; ve ikinci âr dâimâ nefsin ta'zîb eden ve boğan deryâ mesâbesindedir. Binâenaleyh sen rutûbetten denize kaçmış oluyorsun.”

می گریزی از جفاهای پدر در میان لوطیان شور و شر

4131. “Babanın cefâlarından şûr u şer olan lûtiler arasına kaçyorsun.”

“Şûr”, kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada “uğursuz ve nâ-mübârek” ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, “İnsân-ı kâmil şefkatli ve merhametli bir baba mesâbesindedir. Senin nefsin terbiye için onun yaptığı cefâdan uğursuz ve nâ-mübârek ve ayn-ı şer olan lûtiler ve gulâmpâreler mesâbesindeki nefis ve şeytan tarafına kaçyorsun; ve nefis ve şeytan senin insanlığına âid olan ırz ve nâmûsunu pâyimâl ederler ve sen onların înef'ûlü olursun.”

می گریزی همچو یوسف ز اندھی تا ز ترّغ نلّعب افتی در چھی

4132. *Yûsuf gibi bir gamdan kaçıyorsun. Nihâyet "Yeyip içelim, oynayalım!" dan bir kuyuya düşersin.*

Ya'nî, Yûsuf (a.s.) babası Ya'kûb (a.s.)'ın yanında hapis olmak gamından kaçtı; ve nihâyet kardeşleri نلّعب و ترّغ (Bk.: Yûsuf, 12/12) ya'nî "Yiyelim, içelim, oynayalım!" diye cenâb-ı Yûsuf'u kandırıp gezmeye götürdüler ve sonra da kuyuya atıldılar. Nitekim bu kıssanın tafsîli Sûre-i Yûsuf'tadır. Ey sâlik! Sen dahi Yûsuf (a.s.) gibi baba mesâbesinde olan insân-ı kâmilin sohbetinde hapis olmak gamundan kaçıp nefsânî olan arkadaşlarının "Gel bu âlem-i sûrette yeyip içip eğlenelim! Bu dünyâya bir daha gelecek değiliz!" diye seni iğvâ etmeleri yüzünden insân-ı kâmilin sohbetini terk edip âlem-i tabiatın karanlık kuyusuna düşersin.

در چه افتی زین تفرج همچو او مر ترا لیک آن عنایت یار کو

4133. *Bu teferrücden onun gibi kuyuya düştün. Fakat sana o yârin inâyeti nerede?*

"Teferrûc", Fârisîler indinde "temâşâ" ma'nâsında kullanılır. Ya'nî, nefsânî kimselerin iğvâsıyla vâkî' olan bu teferrücden dolayı tabiatın karanlık kuyusuna düştün. Fakat Yûsuf (a.s.)'a olan Hakk'ın inâyet-i ezeliyyesi senin için nerede? O hazret inâyet-i Hak'la kuyudan kurtulup hüküm sâhibi oldu. Sen düştüğün bu tabiat kuyusundan nasıl kurtulabilirsin?

گر نبودی آن فرمان پدر بر نیوردی ز چه تا حشر سر

4134. *Eğer o babanın emriyle olmaya idi, haşra kadar kuyudan baş çıkaramazdı.*

Ya'nî, eğer Yûsuf (a.s.)'ın teferrüce gitmesi babası olan Ya'kûb (a.s.)'ın müsâadesi ve emri ile olmayıp da kendisinin nefsânî olan arzûsuyla, kendi kendine olaydı, kardeşlerinin attığı kuyudan kıyâmete kadar dışarıya çıkamazdı, ya'nî helâk olurdu.

آن پدر بهر دل او اذن داد گفت چون اینست میلت خیر باد

4135. *O baba onun gönlü için izin verdi. "Mâdemki senin meylin budur, hayır ola!" dedi.*

O baba, ya'nî Ya'kûb (a.s.) Yûsuf (a.s.)'ın gönlünü almak için kardeşleriy-le berâber teferrüce izin verdi. Ve "Mâdemki senin gönlünün meyli teferrüce-

dir ve benim sohbetimden ayrılmaktır, âkıbeti hayır olsun!" dedi; ve babanın bu izni ve duâsı onun âkıbeti[nin] hayır olmasında müessir oldu. Binâenaleyh bir sâlikin mürşidinin izni olmaksızın meşrû' olan hazz-ı nefsânîsine meylî bile vahim olur.

هر ضریری کز مسیحی سر کشد او جهودانه بماند از رشد

4136. *Her bir kör ki bir Mesîh'ten baş çeke, o Cühûdlar gibi reşedden kalır.*

"Darîr", kör ve a'mâ demektir. "Cühûd"dan murâd, Benî-İsrâîl'dir. "Reşed" hidâyet ve doğru yol. Ya'nî, hakikat yolunun körü olan her bir kimse zamânının Mesîh'i ve İsâ'sı mesâbesinde olan insân-ı kâmiliden baş çeker ve ona serkeş olursa o kimse İsâ (a.s.)a muhâlefet eden efrâd-ı Benî-İsrâîl gibi doğru yoldan geri kalır ve dalâlete düşer.

قابل ضو بود اگر چه کور بود شد ازین اعراض او کور و کبود

4137. *Her ne kadar kör ise de ziyâyı kabûl edici idi. 'Bu i'râzdan dolayı o kûr u kebûd oldu.*

"Kûr ü kebûd", kara gün ve fenâ hâl ve gam ve endûh ma'nâlarıdır (*Ba-hâr-ı Acem*). Ya'nî, o serkeş kimsenin her ne kadar kalb gözü kör ise de, insan olmak i'tibârıyla nûr-ı hakikati ve ziyâ-yı ma'rifeti kabûle müstaid idi. İnsân-ı kâmiliden yüz çevirişinden dolayı o kûr u kebûd ve hâli fenâ olarak kaldı.

گویدش عیسی بز من دو دست ای عمی کحل عزیزی با منست

4138. *İsâ ona der ki: "İki elini bana ver, ey kör, azîzlik sürmesi benim iledir."*

İsâ (a.s.) meşrebinde olan insân-ı kâmil o serkeşe der ki: "Ey kör! İki elin ile bana sarıl! Kalb gözüne çekilecek olan insanlığa mahsûs azîzlik ve şerâfet sürmesi benim ile berâberdir ki, bu sürme de ma'rifet-i Hak sürmesidir."

از من ار کوری ییای روشنی بر قمیص یوسف جان می زنی

4139. *"Eğer kör isen, benden bir rûşenlik bulursun. Cân Yûsuf'unun gömleği üzerine çarparısın."*

"Eğer kalb gözün kör ise, benim terbiyem ve nazarımla sebebiyle aydınlık bulursun. Yûsuf mesâbesinde olan rûh-ı insânî gömleğinin üzerine çarpar. Ya'kub (a.s.)ın gözleri Yûsuf (a.s.)ın gömleğini sürmekle açıldığı gibi, senin dahi kalb gözünün körlüğü gider."

- کار و باری کت رسد بعد شکست اندران اقبال و منهاج رهست
4140. "İnkisârden sonra sana bir kâr u bâr erişir ki, onda ikbâl ve minhâc-ı
[4119] râh vardır."

"Kâr u bâr", iş ve güç ve meşgûliyet. "Minhâc", cadde, açık ve aydınlık yol. Ya'nî, "Senin insân-ı kâmile karşı inkisâr ve tevâzu'undan sana bir iş ve güç ve meşgûliyet hâsıl olur ki, bu meşgûliyet içinde ikbâl-i ma'nevî ve Hakk'ın cadde olan yolu vardır."

- کار و باری که ندارد پا و سر ترک کن هی پیر خرای پیر خر
4141. *Bir kâr u bâr ki, ayak ve baş tutmaz; terk et! Hey! Pîri satın al, ey pîr-i har!*

Hey! El ve ayak tutmayan, ya'nî rûhuna fâidesi olmayan ve aklının zanlanna müstenid olan istidlâlî ulûm ile meşgûliyeti terk et! Nakd-i enânîyyeti verip pîri ve mürşid-i kâmilî satın al, ey nefsânî sıfatlar içinde ihtiyarlamış olan eşek, ya'nî ahmak!

- غیر پیر استاد و سر لشکر مباد پیر گردون نی ولی پیر رشاد
4142. *Pîrden gayrı üstâd ve ser-leşker olmasın! Feleğin pîri değil, fakat pîr-i reşâd!*

Ya'nî, cihânda hakîkat yolunun pîrinden başka efrâd-ı beşerin üstâdı ve insanlar ordusunun başı olmasın! Efrâd-ı beşerin üstâdı ve muallimi ve insanlar ordusunun başı ancak o insân-ı kâmilîdir. Fakat bu "pîr" in ma'nâsı, üzerinden feleğin seneleri geçerek ihtiyarlamış olan kimse değildir. Bunun ma'nâsı ancak doğru yolun rehberi olan insân-ı kâmilîdir.

- در زمان چون پیر را شد زیر دست روشنائی دید آن ظلمت پرست
4143. *Uaktâki pîrin eli altında oldu, derhâl o zulmet-perest rûşenâlık gördü.*

Ya'nî, o zulmet-i tabîyyeye tapan ve bu sûret âlemine saplanan kimse, vaktâki kendi benliğini kırıp, beşerin üstâdı ve muallimi olan pîrin eli altında oldu ve o insân-ı kâmile tâbî olup onun terbiyesi altına girdi, derhâl rûhunun pertevini ve aydınlığını görür.

- شرط تسلیمست نی کار دراز سود نبود در ضلالت ترک‌کناز
4144. *Şart testîmdir, uzun iş değildir. Dalâlette koşmak fâide olmaz.*

"Türktâz", yağma için ansızın koşmak demektir. Burada mutlakan "koşmak" ma'nâsıdır. Ya'nî, Hak yolunda terakkînin şartı, kişi bu yolda cehlini i'tirâf ve kendi akıl ve tedbîrini terk edip, muallim ve üstâd olan insân-ı kâmile kendi bâtınını teslim etmekten ibârettir. Bu da uzun bir iş değildir. Meselâ bir hasta kendisinin tedâvîsi için bir doktora gittiği vakit kendini o doktorun re'y ve fikrine ve tarz-ı idâresine teslim eder; ve bilmediği tabâbet ilminde kendi akıl ve re'yinin müessir olamayacağını idrâk eder. Binâenaleyh ey ilmine mağrûr olan efendi! Hâl böyle iken, dalâlet ve şaşkınlık içinde koşmakta hayât-ı ebediyye için bir fâide yoktur.

Ma'lûm olsun ki, bu sûret âlemi peyderpey akan bir sel gibi Zât-ı ulûhiyyetten sâdır olup, meretebe meretebe birtakım istihâlât geçirdikten sonra, yine Zât-ı ulûhiyyete rücû' eder. Bu husûsta delâil-i kur'âniyye çoktur. Burada zikri uzundur. Sırası düştükçe bu *Mesnevi-i Şerif*'te dahi bu bahis müteaddid mahallerde geçmiştir. Binâenaleyh bu âlem-i sûretin hareketi ve istihâlâtı devrî olur. Şimdiki hâlde içinde bulunduğumuz bu âlem-i kesâfet, dâire-i seyr ve istihâlâtın yansı olup tamamen eltaf-ı latîf olan Zât-ı ulûhiyyetin mukâbilidir. Âlem-i sûretin bu meretebe-i kesâfetten yukarı olan yarım istihâlât dâiresi daha vardır ki, bütün eşyâ sûretlerinin seyr-i umûmîsi bu yarım dâire üzerinde vâki' olur ve nihâyet hepsi kendi aslına rücû' eder. Fakat bu seyr-i umûmî zamân-ı dünyevî i'tibâriyle milyonlar ve belki de milyarlarca sene içinde tamâm olur. İnsan dahi suver-i eşyâdan bir sûrettir. Fakat bilcümle eşyâdan mümtâzdır. Eğer insan bu seyr-i umûmîye tâbî' olursa, aslına vusûl için çok zahmetlere ve meşakkatlere ma'rûz kalır. Fakat seyr-i husûsî ile kendi aslına kolaylıkla ve az müddet süren meşâk ve mezâhim ile rücû' için bu âlem-i kesâfette insân-ı kâmilin terbiyesi vardır; ve bu sâyede milyonlar ve milyarlarca seneleri isti'dâdına göre birkaç sene içine sığdırmış ve sûrî ölümden ve istihâlât-ı mütemâdiyeden evvel kendi aslına vâsıl olmuş olur. İşte enbiyâ ve evliyanın efrâd-ı beşer arasındaki üstâdlıklarının ve muallimliklerinin sırrı... Hakîkî zekâveti ve fetâneti olanlara bu beyân kâfidir. Beyt-i Şemsî-i Sivâsî (k.s.):

"Mûtû kable en-temûtû" sırrına mazhar olan,
Haşr u neşri bunda gördü nefha-i sûr olmadan.

پیر جویم پیر جویم پیر پیر

من نجوم بعد ازین راه اثر

4145. Ben bundan sonra esîr yolunu istemem, pîr isterim, pîr isterim, pîr, pîr!..

"Esîr"den murâd, âlem-i sûret ve kesâfetin heyûlâsı olan seyyâle-i latîfdır ki, âlem-i ervâhın hicâbıdır; ve cismânî olan ilimlerin cümlesi "esîr" mertebesine kadar çıkar ve bu ilimlerin âlimleri de esîr yolunun rehberleridir. Bunun için Hz. Pîr tâlibler lisânından buyururlar ki: "Ben insân-ı kâmilin sâbit olan bu mertebesini anladıktan sonra, esîr yolu olan ilm-i zâhirîyi ve onların rehberleri olan feylesofları istemem! Âlem-i hakîkatin rehberi olan pîri isterim, pîri isterim, pîri, pîri, vesselâm!"

تیر باشد نردبان آسمان

تیر پران از که گردد از کمان

4146. *Göğün merdiveni pîr olur. Ok kimden uçucu olur? Yaydan!*

"Gök"ten murâd, âlem-i ulvî ve mertebe-i vahdettir. Yukarıki 4144 numaralı beytin izâhında beyân olunduğu üzere vücûd-i hakîkide olan merâtib-i istihâlâtur; ve insân-ı kâmil nefsinde bilcümle merâtibi câmi' olduğundan tâlibi elinden tutup birer birer bu istihâlât mertebelerini geçirir ve mertebe-i vâhdede îsâl eder. Binâenaleyh tâlibin vücûdu ok ve insân-ı kâmilin vücûdu da hi yay mesâbesinde olup tâlibi âlem-i ulvîye uçurur.

کرد با کرکس سفر بر آسمان

نی ز ابراهیم نمرود گران

4147. *Sakîl olan Nemrûd, İbrâhîm'den kerkes ile göğe sefer etmedi mi?*

Ya'nî, cismâniyeti hasebiyle sakîl olan Nemrûd, kendisini vâhdet-i Hakk'a da'vet eden İbrâhîm (a.s.)a muhâlefetten dolayı âlem-i ulvîye bizzât muttali' olmak için akbaba kuşlarına binip gök ve hava tarafına sefer etmedi mi? Nitekim kıssası tefsîr kitâblarındadır. Ve Nemrûd o zaman tayyâre gibi havaya uçmak için akbaba kuşlarını istihdâm etmiştir.

لیک بر گردون نبرد کرکسی

از هوا شد سوی بالا او نسی

4148. *O havadan yukarı tarafa birçok gitti; fakat bir kerkes felek üzerine uçamaz.*

O Nemrûd, bindiği akbaba kuşlarıyla havâ-yı nesîmî içinden yukarıya doğru bir hayli gitti. Fakat bir vâsita-i cismânî olan kerkes felek-i vahdet üzerine uçamaz.

کرکست من باشم اینت خوبتر

گفتش ابراهیم ای مرد سفر

4149. *İbrâhîm ona dedi: "Ey sefer adamı! Senin kerkesin ben olsam, bu sana daha güzeldir."*

İbrâhîm (a.s.) Nemrûd'a dedi: "Ey benim rabbimi bulmak için havâ-yı ne-simî veyâ hevâ-yı nefsânî içinden sefer eden adam! Maddiyyât ve tabiiyyât âleminde Hakk'ı bulmaya çalışmak boştur. Hak tarafına sefer için senin ak-baba kuşun yâhud senin dost ve refikin ben olsam, bu senin için daha güzel olur ve maksûduna vâsıl olursun." "Ger", edât-ı şart ve "kes", kimse ma'nâ-sına olmak dahi münâsibdir. Dost ve refikten kinâye olur. Birinci ma'nâyâ göre "Eğer senin kerkesin ben olsam" ve ikinci ma'nâyâ göre de "Eğer senin kesin ya'nî dostun ve yârin ben olsam" demek olur. Nitekim bu yukandaki îzâh bu ma'nâlara göre vâki' oldu.

بی‌پردن بر روی بر آسمان

چون ز من سازی بیلا نردبان

4150. "Uktâki yukarıya benden merdiven yapasın, uçmaksızın göğe gidersin!"
[4129]

"Bu âlem-i süfliden âlem-i ulvîye benden merdiven yaptığın vakit cismâ-niyetin rûhâniyetine münkalib olur, maddî ve cismânî uçmalara hâcet kal-maksızın nefsinde merâtib-i istihâlâtı geçirir ve felek-i vahdete gidersin."

بی‌ز زاد و راحله دل همچو برق

آنچنانکه می‌رود تا غرب و شرق

4151. "Öyle ki, gönül şimşek gibi zâd ü râhilesiz garba ve şarka kadar gider.

"Zâd", azık ve yiyecek; "râhile", yolcunun yük hayvanı demektir. Ya'nî öyle bir hâle gelirsın ki, kalbin şimşek ve cereyân elektriği gibi, yol yiyeceği ve yük hayvanı olmaksızın bir anda garbdan şarka gider ve zaman ve me-kân kayıtlarından kurtulursun."

حس مردم شهرها در وقت خواب

آنچنانکه می‌رود شب ز اغتراب

4152. Öyleki, gece uyku vaktinde adamın hissi iğtirâbdan dolayı şehirlere gider.

"İğtirâb", gurbette olmak ve gurûb etmek demektir. Ya'nî, bu gidiş, insan-lar geceleyin uyudukları vakit havâss-i hamselerinin cisimlerinden iğtirâbın-dan ve gurûbundan dolayı rûhlarının gördükleri rû'yâlarında, uyanıklıkta görmedikleri ve gezmedikleri şehirlere gitmesine benzer.

خوش نشسته می‌رود در صد جهان

آنچنانکه عارف از راه نهران

4153. Nitekim, ârif gizli yoldan hoş oturmuş yüz cihâna gider.

Nasıl ki ârif uyanıklık hâli içinde râhat râhat oturmuş olduğu hâlde rû-hun gizli yolundan birçok âlemlere, ya'nî âlem-i misâle, âlem-i ervâha ve

âlem-i berzaha ve fezâ-yı bî-nihâyede her biri birer âlem-i şehâdetten ibâret olan ecrâma kadar gider. Dünyâda kullanılan lügatler ve kelimeler ile tamâmıyla anlatılamayan bu âlemlere ıstılâhât-ı sûfiyyede “âlem-i simsime” derler. Nitekim Hz. Şeyh-i Ekber Muhyiddîn b. Arabî (k.s.) *Fütûhât-ı Mekkiyye*’lerinin ibtidâsında bu âlemlerin ahvâlinden ba’zı temsîlât ile bahis bulururlar.

گر نداده ستش چنین رفتار دست این خبرها زان ولایت از کیست

4154. *Eğer böyle refîâr ona elvermeye idi, o vilâyetten bu haberler kimdendir?*

Eğer ârifin böyle gizli yoldan âleme gidişi ve oraları gezişi olmaya idi, o âlem-i simsime vilâyetinden ve o vilâyetin ahvâlinden verilmiş olan haberler kimden olurdu? Nitekim ulemâ-i zâhireden Birgivî Muhammed Efendi’ye [âlem-i] berzahın ahvâlinden sormuşlar. “Gitmedim ki bileyim!” diye cevâb vermiştir. Halbuki keşf-i kubûr ve âlem-i berzah ise, Hak yoluna giden sâliklere en evvel vâki’ olan bir keşiftir. Onlar âlem-i berzahta kimin mütena’im ve kimin muazzab olduğunu görürler.

این خبرها وین روایات محق صد هزاران پیر بر وی متفق

4155. *Bu haberler ve bu muhakk rivâyetler ki vardır, yüz binlerce pîr onun üzerinde müttefiktir.*

Âlem-i bâtıneden ve simsimeden âriflerin verdikleri bu haberlerde ve bu doğru rivâyetlerde birçok pîrler ve insân-ı kâmiller müttefik ve müttehiddir; ve aralarında aslâ ihtilâf yoktur ve bunlar bu haberleri ve bu rivâyetleri birbirlerinden almış ve öğrenmiş değildirlir. Belki her birisi o âlemleri gezmiş ve görmüş ve gördüklerini haber vermiştir. Binâenaleyh bu zevât-ı şerife-nin müşâhedeye müstenid olan keşiflerinde aslâ hatâ vâki’ olmaz. Ancak henüz makâm-ı kemâle gelmemiş olan sâliklerin keşiflerinde hatâ vâki’ olur. Çünkü bunlar kendi hayâllerinden kurtulmamışlardır. Binâenaleyh ilm-i tasavvufta “Keşifte hatâ olur” hükmü ancak sâliklerin keşfine âiddir. Yoksa, Peygamber’in vâris-i kâmilleri olan âriflerin keşfinde aslâ hatâ olmaz. Binâenaleyh kendi keşiflerinden bahisle Şeyh-i Ekber’in ve Hz. Mevlânâ’nın keşiflerine i’tirâz edenler, o hazretlerin makamına vâsıl olamayan ehl-i sülûktür; ve bu i’tirâzları kendi mertebelerinin noksanını idrâk edemeyerek kendilerinin bir mürşid-i kâmil olduklarını zannetmelerinden neş’et eder.

آنچنانکه هست در علم ظنون

بک خلافي ني میان اين عيون

4156. *Bu uyûnun arasında bir hilâf yoktur; nitekim ilm-i zunûnda vardır.*

"Uyûn", "göz" ma'nâsına olan "ayn"ın cem'idir. Bunlardan murâd, âriflerin rûhlarının gözleridir. Ya'nî, bu ehassu'l-havâssın zübdesinin süzülmüşü olan insân-ı kâmillerin rûhlarının gözleri ve görüşleri arasında aslâ bir ihtilâf yoktur. Bu ihtilâf ancak ilm-i zunûn olan ulûm-i istidlâliyyede olur. Nitekim ilm-i kelâm erbâbından olan Mâtürîdîler ile Eş'arîler arasında yetmiş üç mes'eledede ihtilâf hâdis olmuştur. Çûmkü ilm-i kelâm ilm-i zunûn ve ilm-i istidlâlîdir, ilm-i tecellî ve ilm-i ledünnî değildir. Felsefiyât dahi bu kabildendir.

وين حضور كعبه و وسط نهار

آن تحری آمد اندر لیل تار

4157. *O aramak karanlık gecede geldi; ve bu Kâ'be'nin huzûru ve gün ortasıdır.*

Meşelâ kibleyi aramak karanlık gecede vâki' olur. Kible-i hakîkiyi aramak için delîl ikâmesiyle elde edilen ilm-i zunûn dahi cismâniyet ve tabîât karanlığında tahsîl edilmiş olan bir ilimdir. Ve bu ilm-i tecellî ve ledünnî ise, gün ortasında ve aydınlıkta kible olan Kâ'be'nin hâzır ve meşhûd olması mesâbesindedir. Binâenaleyh karanlık gecede kiblenin ta'yîninde nasıl hatâ vâki' olursa, ilm-i zunûn ve istidlâlîde dahi öyle hatâlar vâki' olur; ve ilm-i tecellîde ise aslâ hatâ vâki' olmaz.

نردبانی نایدت از کرکسان

خیز ای نمرود پر جوی از کسان

4158. *Kalk, ey Nemrûd! Keslerden kanat iste! Sana kerkeslerden merdivenlik gelmez.*

"Nemrûd", İbrâhîm (a.s.) zamânındaki muhâlif inadçı bir hükümdârın ismi olup burada inadçı ve muhâlif olmaktan kinâyedir. "Kes", muhterem bir şahsiyyet-i mümtâz olup burada insân-ı kâmilten kinâyedir. "Kerkesler"den murâd, ukûl-i cüz'iyye âlimleridir. Ya'nî, kalk, ey ilm-i zunûn ve istidlâlîye yapışmış olan inadçı efendi! İnsân-ı kâmillerden ma'rîfet-i hakîkiyye kanadını iste ki, âlem-i ulvîye uçasın! Sana ukûl-i cüz'iyye âlimlerinden âlem-i ulvîye çıkmak için merdivenlik hâsıl olmaz.

پر او با جیفه خواری متصل

عقل جزوی کرکس آمد ای مقل

4159. *Ey mukîll! Akl-ı cüz'î kerkes geldi. Onun kanadı cife yiyiciliğe muttasıldır.*

"Mukıll", fakır ve az kazanan kimse. Ey ulûm-i istidlâliyye tahsiline ömrünü sarf edip az bir şey kazanan ve ilimde fakır olan kimse! Bu husûsta senin kullandığın akl-ı cüz'î Nemrûd'un yükselmek için kullandığı akbaba kuşları mesâbesindedir. O akl-ı cüz'înin kanadı âlem-i zâhîr olan bu dünyâyâ muttasıldır. Ve hadîs-i şerifte *الدنيا جيفة وطالبيها كلاب* ya'nî "Dünyâ cifedir ve onun tâlibleri köpeklerdir" buyurulmuş olduğundan, o akl-ı cüz'î ancak cifeden ibâret olan bu dünyâdan ve bu âlem-i zâhirden ayrılmaz.

می‌پرد تا ظل سِدْرَةِ میل

عقل ابدالان چو پر جبرئیل

4160. *Abdâlların aklı Cebrâîl gibi, Sidre'nin gölgesine kadar mîl mîl gider.*
[4139]

"Abdâl"dan murâd, cismânîyetleri rûhânîyete tebeddül etmiş insân-ı kâmillerdir. "Sidre", lügatte bir ağaç ismidir. Burada murâd, "Sîdretü'l-müntehâ"dır ve bundan murâd, âlem-i sûretin nihâyeti olan âlem-i ervâhtır ki, onun gölgesi ve zillî misâl-i mutlak âlemi olur. Ya'nî, insân-ı kâmillerin akl-ı kâmilleri Cebrâîl (a.s.)'ın kanadı gibi, âlem-i ervâhın gölgesi olan misâl-i mutlak âlemine kadar mîl mîl uçar ve bu âlem-i şehâdette vâkî' olacak hâdisâtı o âlemde aynen ve tamâmen görür; ve Hz. Cibrîl gibi gördüğü ma'nâyı bu âlem-i sûrete inzâl eder.

فارغ از مردارم و کرکس نیم

باز سلطاتم گشتم نیکو بیم

4161. *Ben sultânın doğanuyum, mahbûbım, iyi izliyim. Murdârdan fâriğim ve kerkes değilim!*

Hz. Pîr insân-ı kâmillerin lisânından buyururlar ki: "Ben sultân-ı hakîkî olan Hakk'ın doğan kuşuyum. Mahbûb-ı ilâhîyim. Hak yolunda iyi izli ve iyi gidişliyorum. Murdâr ve cife olan bu dünyâdan fâriğim ve cifeye muttasıl olan kerkes değilim!

یک پر من بهتر از صد کرکست

ترک کرکس کن که من باشم کست

4162. *Kerkesi terk et ki, ben sana kes olayım. Benim bir kanadım yüz kerkesen daha iyidir!*

"Kes", kimse demektir. Burada "kıymetli bir arkadaş ve refîk"den kinâyedir. Ya'nî, Hakk'a vusûl için Nemrûd'un akbaba kuşu mesâbesinde olan akl-ı cüz'îyi terk et ki, bu husûsta ben sana kes ve kıymetli bir arkadaş ve refîk olayım! Benim hakîkat yoluna âid bir ma'rifet kanadım yüz akl-ı cüz'înin muhassalası olan ma'rifetten daha iyidir!

چند بر عمیّا دوانی اسب را باید استا پیشه را و کسب را

4163. *Atı nice bir amyâ üzere koşturursun? San'ata ve kesbe usta gerektir.*

"Amyâ", kör kadın ve mestûriyet ve örtülmüş şey ma'nâsındır (*Müntehabü'l-Lügât* ve *Gıyâsü'l-Lügât*). Burada "mestûriyet" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, himmetinin atını ne zamâna kadar mestûriyet üzerinde koşturursun? Ve hakîkati bulacağım diye körü körüne gidersin. Her san'at ve kesb için bir usta ve muallim lâzımdır.

خویشتن رسوا مکن در شهر چین عاقلی جو خویش از وی در مچین

4164. *Çin şehrinde kendini rüsvây etme! 'Bir âkılı iste, kendini ondan dürüp toplama!*

Sûretleri hâvî olan Çin şehrinde, ya'nî bu nefis-i küll âleminde idrâk-i hakikat etmiş olan kâmiller önünde kendini rezil ve rüsvây etme! Akl-ı küllün mazhan olan bir insân-ı kâmilin musâhabet ve refâkatini iste! Kendini ondan müstağnî görerek dürüp toplama ve men' etme!

آنچه گوید آن فلاطون زمان هین هوا بگذار و رو بر وفق آن

4165. *Zamânın o Eflâtûn'u o şeyi ki söyler, âgâh ol, hevâyı bırak, vefkı üzere git!*

Zamânın Eflâtûn'u mesâbesinde olan o âkılın hakâyika dâir söylediği sözleri kabûl et ve kendi akl-ı cüz'ünün bulduğu delâil-i akliyyeyi ve muhâlefeti terk et ve hakikat yolunda o âkile muvâfakat ederek yürü!

جمله می گویند اندر چین بجد بهر شاه خویشتن که لم یلد

4166. *Çin'de cidd ile kendi şâhı için derler ki: "Lem-yelidir."*

Ya'nî, bu nefis-i küll ve sûret âlemi içinde bulunan kâmillerin hepsi, kendilerinin mâliki ve mutasarrıfı olan şâh-ı hakîkî için cid ile "lem-yelid" ya'nî doğurmadı ve bir kimsenin babası değildir, derler. Ma'lûm olsun ki, ehl-i zâhir, bu eşyâ-yı mevcûde "heme ez-ost" ya'nî "hep Hak'tandır" derler; ve "bu eşyâ hep Hak'tan zuhûr etmiştir" demek "bir çocuk babadandır" demeye müsâvî olur. Ehl-i hakikat ise *فَإِنَّمَا تُولَدُوا فَتُمْ وَجَّهَ اللَّهُ* (Bakara, 2/115) ya'nî "Bu âlem-i sûret ve kesâfette her ne tarafa teveccüh ederseniz Allâh'ın vechi ve zâtı vâki'dir" âyet-i kerîmesine mutâbık olarak, "Bilcümle merâtib-i vücûd Hakk'ın-

dır" derler ve Hakk'ın varlığından başka bir varlık görmezler. Şu hâlde Hak hakkında "lem-yelid" ya'nî "doğurmadı" demiş olurlar ve sûre-i İhlâs'ın ma'nâsına muhâlefet etmezler.

شاه ما خود هیچ فرزندی نداد بلکه سوی خویش زن را ره نداد

4167. *Bizim şâhımız muhakkak hiçbir evlâd doğurmadı. Belki kendi tarafına kadına yol vermedi.*

Ya'nî, ehl-i hakikat derler ki: "Bizim şâhımız ve mutasarrıfımız olan Hak Teâlâ hiçbir evlâd doğurmadı ve belki kendi tarafına kadına ya'nî fâiliyetten müteessir olan bir münfailin vücûduna yol vermedi. Zîrâ fâil ile münfailin vücûdu ikiliği iktizâ eder. Halbuki mertebe-i vahdette ikilik yoktur ki, bu eşyânın zuhûru bir fâil ile bir münfailin birleşmesinden vâki' olsun! Belki bilcümle merâtib-i vücûdda zâhir olan sıfât ve esmâsı hasebiyle ancak Zât-ı Vâhid-i Hak'tır. Nitekim âyet-i kerîmede هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ (Hadîd, 57/3) ya'nî "Evvel ancak O'dur ve âhir ancak O'dur ve zâhir ancak O'dur ve bâtın ancak O'dur" buyrulur. Fakat ukûl-i cüz'îyye gayriyyet-i i'tibâriyye âlemi olan bu âlem-i kesâfette tekevvünâtın ahvâlinden istidlâlen Hakk'ın gayrı olan bu eşyânın Hak'tan zuhûruna hükmederler; ve bu hüküm neticesinde eşyânın Zât-ı Hak'tan doğmuş olduğuna hükmedilmiş olduğunun farkına varamazlar; ve gûyâ Hakk'ı tenzîh ettiklerine kâil olurlar. Kâmillerin "Heme ost" ya'nî "Hep O'dur" sözüne i'tirâz ederler; ve bu hüküm "vücûdîlik mezhebidir" diye vahdet-i vücûdu münkir olup kesret-i vücûd isbât ederler. Halbuki "vücûdîlik" başka ve "vahdet-i vücûd" başkadır.

هر که از شاهان ازین نوعش بگفت گردنش با تیغ بران کرد جفت

4168. *Şâhlardan her kim bu nevi'den söz söyledi, onun boynunu tığ-ı bürrân ile çift etti.*

"Şâh", lügatte "büyük" ma'nâsına da gelir. Binâenaleyh "şâhlar"dan murâd, ulûm-i zâhiriyye ve istidlâliyyede nâs tarafından parmakla gösterilen âlemler olur. "Tığ-ı bürrân", kesici kılıç demektir. Şöhret şâhibi ulemâ-i zâhireden her kim bu nevi'den, ya'nî bu eşyânın her vecih ile Hakk'ın gayrı olarak Hak'tan zuhûr ettiğini söyledi ve da'vâ etti ise, bu âlem-i hakikat yolunda onun rûhunun boynunu keskin olan kahir kılıcı ikiye ayırdı. Dünyâda ve âhirette ikilik içinde kaldı ve âhirette a'mâl-i sâlihâsı hasebiyle mahall-i naîm olan cennete girse bile, orada Hakk'ı müşâhede edemez; ve Kur'ân-ı Ke-

rîm'de رُبُّهَا نَاطِرَةٌ إِلَى رُبِّهَا نَاصِرَةٌ (Kıyâmet, 25/22-23) ya'nî "O günde yüzler vardır ki, revnaklıdır ve Rablerine nazar edicidirler" diye tavsîf buyurulan zümre hâricinde kalır.

شاه گوید چونکہ گفتی این مقال زود ثابت کن کہ دارم من عیال

4169. Şâh der ki: "Mâdemki bu sözü söyledin, çabuk benim ıyâl tuttuğumu sâbit et!"

"İyâl", bir adamın nafakasını verdiği evzâc ve evlâd ve etbâ' ve ensâbı demektir. Ya'nî, şâh-ı hakîkî olan Hak der ki: "Mâdemki bu sözü söyledin ve taayyün cihetiyle benim zâtımın gayrı olan eşyânın benden zuhûr ederek müstakillen bir vücûdu olduğuna hükmettin, bu sûrette bu eşyâ benden doğmuş olan benim ıyâlim olmuş olur; çabuk benim ıyâl sâhibi olduğumu isbât et!" "Üzeyr, Allâh'ın oğludur" diyen yahûdî cühelâsı ve "Mesîh, Allâh'ın oğludur ve Meryem O'nun zevcesidir" diyen nasrânîler ve "Melekler Allâh'ın kızlarıdır" diyen ehl-i dalâlet bu beyt-i şerîfin ma'nâsında dâhildir. Ma'lûm olsun ki, bu beyt-i şerifte "ıyâl" kelimesi yukarıda geçen "lem-yelid" ta'biri-ne nazaran, ancak bir adamın kendisinden doğup infâk ettiği kimselerdir. Bu kimseler o adamın ıyâli ve o adam bu kimselerin "muîl"i olur. Mahlûkât bu ma'nâ i'tibâriyle Hak'ın ıyâli olmadığı gibi, Hak da onların muîli değildir. Zîrâ yukarıda îzâh olunduğu üzere, Hak ile mahlûkât arasında her vecih ile ayniyet olmadığı gibi, her vecih ile gayriyet dahi mevcûd değildir. Bu ayniyet ve gayriyet mes'elesi sırası düştükçe yukarılarda îzâh olunmuştur. Tenzîh-i sırf erbâbı olan mütekellimîn ve ulemâ-i zâhire mahlûkâtın her vecih ile Hakk'ın gayrı olduğuna kâni' ve vahdet-i vücûdu ve vücûdun merâtibini münkir olduklarından onlar Hakk'a her vecih ile babanın gayrı olan evlâd isnâd edenler zümresine dâhil olurlar; ve bunların bu isnâdları zımnî olur; ve muhtelif dînler cühelâsının evlâd isnâdları ise cehrî olur. Fakat gayriyet-i i'tibâriyye cihetinden Zât-ı Hak mahlûkâtın Rezzâk'ı olduğundan, bu ma'nâ i'tibâriyle mahlûkâta Hakk'ın ıyâli ve Hakk'a "muîl" demek câiz olur. Nitekim 1. cildin 940 numaralı beytinde گفت الخلق عیال للإله گفتم حضرتیم و شیر خواہ. یا'nî "Biz Hz. Hakk'ın ıyâliyiz ve süt isteyiciyiz, Resûl-i Ekrem "Mahlûkât Allâh'ın ıyâlidir" buyurdu" ve kezâ 1. cildin 2332 numaralı beytinde dahi ما عیال حضرتیم و شیر خواہ. گفت الخلق عیال للإله شد عیال الله و حق نعم المعیل. یا'nî "Böylece sıvrisinekten tutasın, tâ file kadar, Allâh'ın ıyâli oldu ve Hak ne güzel muîldir" buyurulmuştur. Binâenaleyh vahdet-i vücûdun mühim bir esâsı olan ayniyet ve

gayriyet mes'alesi lâyıkiyla anlaşılmış olursa, bu beyit ile 1. cildin mezkûr beyitleri arasında tezâd ve tenâkuz olmadığı tevazzuh eder.

مر مرا دختر اگر ثابت کنی یافتی از تیغ تیزم ایمنی

4170. "Eğer benim için muhakkak kız sâbit edersen, benim keskin kılıcımdan emînlik bulursun."
[4149]

"Ey yalancı müddeî! Eğer benim için kız evlâd isbât edebilirsen, benim keskin olan kılıcımdan emîn olursun." Halbuki bunun isbâtı muhâldir. Binâ-enaleyh bu iddiâda bulunanların kahr-ı ilâhî kılıcından emîn olmaları da muhâl olur. Bu kılıçtan emîn olanlar ancak لا موجود الا الله ya'nî "Allah'tan başka mevcûd yoktur" diyen muhakkıklardır.

ور نه بی شک من بیرم خلق تو بر کشم از صوفی جان دل تو

4171. "Ve yoksa, şeksiz, ben senin boğazını keserim. Cân sîfluğundan senin delkını çekerim."

"Sûf", yün ve yünden ma'mûl kumaş. "Cân"dan murâd, rûh-ı hayvânîdir. "Delk", eski libâs ma'nâsına olup burada murâd, cisimdir. Ya'nî, "Eğer bana evlâd ve ensâb isbât edemez isen, yün kumaş gibi olan rûh-ı hayvânînden eski libâs gibi olan cismini çeker ve çıplak bırakırım, ya'nî seni helâk ederim!"

سر نخواهی برد هیچ از تیغ تو ای بگفته لاف کذب آمیغ تو

4172. "Sen hiç kılıçtan baş götürmeyeceksin, ey yalan karışık olan lâfî söylemiş olan sen!"

Ya'nî, "Ey eşyâya gayriyyet-i hakîkiyye isnâd edip benden doğduğunu iddiâ ederek yalan kanşık sözü söyleyen ilm-i zunûn sâhibi! Sen benim kahrimin kılıcından aslâ başı kurtaramayacaksın!"

بنگر ای از جهل گفته ناحقی پر ز سرهای بریده خندقی

4173. "Ey cehilden dolayı bir haksız söylemiş kimse! Kesilmiş başlardan bir hendeği dolu gör!"

"Ey hakîkate olan cehlinden dolayı bir haksız sözü söylemiş ve bana evlâd isnâd etmiş olan kimse! Bak, kesilmiş başlardan dolu olan bu dünyâ hendeği-ni gör! "Nitekim âyet-i kerîmede كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ (En'âm, 6/11) ya'nî "Ey peygamberim! Söyle: Yeryüzünde geziniz; yalancıların âkıbeti nasıl olduğuna bakınız!" buyrulur.

خندقی از قعر خندق تا گلو پر ز سرهای بریده زین غلو

4174. "Bir hendek ki, hendeğin dibinden boğazına kadar bu gülüvden kesilmiş başlardan dolu!"

"Gülüv", haddi tecâvüz etmek demektir. Ya'nî, "Öyle bir hendeği gör ki, o hendeğin dibinden boğazına kadar, Hak hakkında haddi tecâvüz eden bu da'vâdan dolayı kesilmiş başlardan doludur."

جمله اندر کار این دعوی شدند گردن خود را بدین دعوی زدند

4175. "Cümle bu da'vânın kârında oldular. Kendi boyunlarını bu da'vâ ile vurdular."

"Ehl-i zâhirin avâmından tut da havâssa kadar, hep bu da'vânın meşgûliyeti içinde oldular ve hakîkatten hicâba düşerek, kendi şerâfet-i insâniyyelerinin boynunu bu da'vâ ile vurdular ve insanlığın ve insanlığa mahsûs olan akıl ve idrâkin kadir ve kıymetini bilemediler."

هان بین این را بچشم اعتبار این چنین دعوی میندیش و میار

4176. Âgâh ol! Bunu i'tibâr gözü ile gör! Böyle da'vâyı düşünme ve getirme!

Ey Hak yolunun yolcusu! Kendine gel! Bu âlem-i sûreti ibret gözü ile gör! Hakk'a evlâd ve ensâb isnâdına âid da'vâyı düşünme ve aslâ kalbine getir-me ve delîl ikâmesine yeltenme!

تلخ خواهی کرد بر ما عمر ما که برین می‌دارد ای دادر ترا

4177. "Bizim üzerimize ömrümüzü acı etmek istersin. Ey birâder! Seni bunun üzerine kim tutar?"

Ya'nî, iki şehzâde, Çin pâdişâhının kızını bulmak için sefere azmeden büyük birâderlerine dediler ki: "Sen kendi kendine bu sefere azmedip bizim üzerimize hayâtımızı ve ömrümüzü acı yapmak istersin, zirâ bu yola yalnız başına ve bu i'tikâd ile gidilmez. Mutlakâ başına bir belâ gelir. Ey kardeş! Seni bu da'vâ ve azm-i sefer üzerinde sâbit tutan kimdir ki, böyle fikrinde musır oluyorsun?"

گر رود صد سال آن کاگاه نیست بر عما آن از حساب راه نیست

4178. Eğer yüz sene gitse, o kimse ki âgâh değildir, amâ üzerinedir, o yolun he-sâbından değildir.

Hakikat yolundan âgâh olmayan kimse bu i'tikâd ve da'vâ ile bu yola yüz sene gitse ve envâ'-ı mücâhedât içinde kendi kendine çalışsa, körlük üzerine gider ve onun bu gidişi bu hakikat yolunun hesâbından değildir ve hakikat yoluna gitmiş sayılmaz. Belki hayâl yolunda çırpınır durur. Zîrâ insân-ı kâmilin rehberliği olmaksızın kendi kendine mücâhede edenlere nefis ve şeytanın birçok hayâlât gösterdiği ve bunların da o hayâlâtı hak ve hakikat zannettiği menâkib-ı evliyâda mezkûrdur. Bu haller "Biz Kitâb ve Sünnet dâiresinde gidiyoruz" diyerek kendilerini mürşid-i kâmilin rehberliğinden ve irşadlarından müstağnî gören ahyâr ve ebrâr zümresinin halleridir.

این همه گفتند و گفت آن ناصبور که مرا زین گفته‌ها آید نفور

4179. *Bunun hepsini söylediler ve o sabırsız dedi ki: "Bu sözlerden bana nüfûr gelir."*

Ya'nî, iki şehzâde büyük kardeşlerine bu yukanda geçen sözlerin hepsini söylediler. Ve o hakikat yolundan habersiz olan büyük şehzâde ise onlara cevâben dedi ki: "Sizin bu sözlerinizden bana nefret gelir." Nitekim meslek-i ahyâr ve ebrâra sâlik olanlara bu gibi nasihatler kâr etmez ve onlar bu sözlerden nefret ederler ve mesleklerinde kendi bildikleri üzerine giderler. Nitekim ahyârdan Birgivî Mehmed Efendi'nin *Tarîkat-i Muhammediyye* nâmında yazmış olduğu kitâb bunların şahididir.

سینه پر آتش مرا چون منقلست کشت کامل گشت وقت منجلست

4180. *"Benim sînem mangal gibi ateş doludur. Ekin kâmil oldu, orak vaktidir."*
[4160]

"Mankal", mangal; "mincel", orak demektir. Ya'nî, "Benim kalbim bir mangal gibi mesleğim aşkının ateşi ile doludur. Bu kadar sene tâat ve ibâdât ve mücâhedât ile meşgûl oldum, nitekim ektiğim amel tohumları kemâle geldi; şimdi orak ile biçmek ve amellerimden istifade etmek vaktidir."

بر مقام صبر عشق آتش نشاند صبر من مرد آن شبی که عشق زاد

4181. *"Sabır makâmı üzerine aşk ateş oturttu. Aşkın doğduğu gece benim sabrım öldü."*

Ya'nî, "Bu yolda rehber bulmaya ve bulacağım rehberin göstereceği yolda yürümeye sabr edemem. Zîrâ sabrımın yeri üzerine mesleğim aşkı, ateş oturttu. Bu aşkının doğduğu gece benim sabrım öldü."

Bu beyit Ankaravî nüshasında böyledir. Ve “nişând” ile “zâd” kâfiyece nâ-tamâmdır. Fakat Hind nüshalarında iki beyit hâlinde şöyle yazılmıştır:

صدر را صبری بد اکنون آن نماند بر مقام صبر عشق آتش نشان
صبر من مرد آن شبی که عشق زاد در گذشت و حاضران را عمر باد

[Ya'nî] “Sadır için bir sabır var idi; şimdi o kalmadı, Sabır makamı üzerine aşk ateş oturttu. Benim sabrım aşk doğduğu gece öldü, geçti; ve hâzır olanlara ömür olsun”

Şâhidî'nin matbû' olan *Müntehabât*'ında dahi bu beyit Hind nüshalarına mutâbıktır.

ای محدث از خطاب و از خطوب زان گذشتم آهن سردی مکوب
4182. “Ey hitâbdan ve hutûbdan haber veren! Ondan geçtim; soğuk demiri dövme!”

“Hutûb”, “büyük iş” ma'nâsına olan “hatb” kelimesinin cem'idir. “Ha-tûb”, “çok hitâb eden” demektir. “Muhaddis”, haber veren. Ya'nî, “Ey hatb-dan ve büyük işlerden haber veren! Ben onları dinlemekten geçtim. Beyhü-de yere nefesini sarf etme ve soğuk demiri dövme!”

سرنگونم هی رها کن پای من فهم کو در جمله اجزای من
4183. “Baş aşağıyım; hey, ayağımı bırak! Benim bütün cüz'lerimde anlamak nerede!”

“Ben mesleğimin aşkı ile baş aşağı ve altüst olmuşum; hey, nasihat eden efendi! Benim himmetimin ayağını serbest bırak! Benim vücûdumun bütün cüz'lerinde bu nasihatlere kulak verip anlamak hâssası nerede!”

اشترم من تا توأم می کشم چون فتادم زار با کشتن خورشم
4184. “Ben deveyim; kâdir oldukça çekerim. Zayıf düştüğüm vakit ölmek ile hoşum.”

“Ben deve gibiyim, kudretim oldukça a'mâl ve mücâhedât yüklerini, kâdir oldukça aşk ile çeker ve taşınm. Zayıf düştüğüm vakit, ölmek ile hoşum ve ölümden müteneffir değilim. Çünkü hayât-ı uhreviyyemde amellerimin ve mücâhedelerimin mükâfâtını mutlakâ göreceğim.”

پر سر مقطوع اگر صد خندقت پیش درد من مزاح مطلقست

4185. "Eğer kesilmiş baş dolu yüz hendek var ise, benim derdimin önünde mutlaka müzâhtır."

"Müzâh", latîfe ve hezl ve eğlence (Sarrâh). Ya'nî, "Eğer bu âlem-i sûrette kesilmiş baş dolu birçok hendekler var ise bile, bu kesilmiş başlar, bu hendekler, benim mesleğimin aşkı önünde mutlaka eğlencedir." Bu beyit yukarıdaki 4173 numaralı beytin cevâbıdır.

من نخواهم زد دگر از خوف و بیم اینچنین طبل هوا زیر گلم

4186. "Ben korkudan dolayı artık böyle hevâ davulunu kilim altından çalmayacağım."

"Ben kahır korkusundan dolayı artık böyle mesleğime âid aşk ve hevâ davulunu gizli gizli, kilim altından çalmayacağım. Zîrâ ben mücâhidim ve fikrime muhâlif olana muhâlifim."

من علم اکنون بصحرا می زنم یا سر اندازی و یا روی صنم

4187. "Ben şimdi bayrağı sahrâya dikerim. Ya baş atıcılık veyâ ma'sûkum yüzü!"

"Alem be-sahrâ zeden", ızhârdan kinâyedir. Ya'nî, "Ben şimdi kendi ilmin bayrağını bu âlem-i sûret sahrâsına dikerim. Ya'nî ilmimi âleme ızhâr ederim ve nâsi mesleğime da'vet ederim. Ya başım gider veyâ ma'sûkum olan emelime vâsıl olurum." Ma'lûm olsun ki, ahyâr ve ebrâr tâîfesinden olan ulemâ-i zâhire kendi meslek-i ilmiyyeleriyle Hakk'a ve hakîkate vâsıl olacakları fikrindedirler. Binâenaleyh kendilerini müşşidden müstağnî görürler. Aşağıdaki beyitler Hz. Pîr efendimizin irşâdâtındandır.

حلق کان نبود سزای آن شراب آن بریده به بشمشیر و ضراب

4188. "Bir boğaz ki, o şarâbın lâıyığı olmaya, o kılıç ve vuruşma ile kesilmiş olmak iyidir.

"Dırâb", müfâale bâbının masdardır, "vuruşmak" demektir. Ya'nî, visâl şarâbının lâıyığı olmayan boğaz kahır kılıcı ile mudârabe ile kesilmiş olmak iyidir.

دیده کان نبود ز وصلش در فِرهٔ آنچنان دیده سپید و کور به

4189. *Bir göz ki, o onun vaslından ziyâde olmaya, öyle göz beyaz ve kör olmak iyidir.*

“Firih”, ziyâde olmak. Ya'nî, bir göz ki, Hakk'a kavuşmaktan ziyâde olmaya ve onun nûru kuvvet bulmaya, öyle gözün karası sönüp beyaz kalmak ve kör olmak iyidir.

گوش کان نبود سزای راز او برکش که نبود آن بر سر نگو

4190. *Bir kulak ki, o onun sırrının lâyiğî olmaya, onu kopar ki, o baş üzerinde iyi olmaz.* [4171]

Bir kulak ki, kâmilin nasihatlerini ve Hakk'ın esrârını dinlemeye lâyük değildir, sen o kulağı kopar! Zîrâ öyle bir kulağın baş üzerinde bulunması sâhi-bi için iyi bir şey değildir.

اندران دستی که نبود آن نصاب آن شکسته به بساطور قصاب

4191. *O bir elde ki, o nisâb olmaz, o kasabın satırı ile kırılmış olmak iyidir.*

“Nisâb”, asıl, esâs, merci' ve bir şeyin kıvâmı için mukarrer olan hâl. Ya'nî o bir elde ki, o nisâb, ya'nî insanlığın kıvâmına mahsûs olan iş ve amel olmaya, o el kasabın satırı ile kesilmiş olmak iyidir.

آنچنان پایى که از رفتار او جان نه پیوندد بنگس زار او

4192. *Öyle bir ayak ki, onun refâtârından rûh onun nergis-zârına vâsıl olmaz,*

Öyle bir cismin ayağı ki, o ayağın gidişinden cismin rûhu, Hakk'ın nergis-zâr olan hakâyika ve ulûm-i ledünniyyeye vâsıl olmaz ve kendi akl-ı cüz'îsinin icâd ettiği ulûm-i zanniyye yolunda yürür,

آنچنان پا در حدید اولترست کانچنان پا عاقبت درد سرست

4193. *Öyle ayak demirde olmak daha evlâdır. Zîrâ öyle ayak baş ağrısıdır.*

Öyle bir ayak demir zencir ve bukağıda bağlı olmak daha iyidir. Zîrâ öyle bir ayak, dâim olan hayât-ı uhreviyyede baş ağrısıdır ve belâdır.

بیان مجاهد که دست از مجاهده باز ندارد اگر چه داند بسطت عطای حق را که آن مقصود از طرف دیگر و بسبب نوع عمل دیگر بدو رساند که در وهم او نبوده باشد و او همه وهم و امید درین طریق معین بسته باشد، و حلقه همین در میزند بو که حق تعالی آن روزی را از در دیگر بدو رساند که او آن تدبیر نکرده باشد، و یرزقه من حیث لا یحتسب، العبد یدبر و الله یقدر، و بود که بنده را وهم بندگی بود که مرا از غیر این در برساند اگر چه من در حلقه این در می‌زنم، حق تعالی او را هم ازین در روزی رساند، فی الجملة این همه درهای یک سرایست

Mücâhededen eli geri tutmayan mücâhidin beyânıdır. Gerçi Hakk'ın atâsının bastını bilir ki, o maksûdu başka taraftan ve başka türlü amel sebebi ile ona erîştirir ki, onun vehminde bile olmamış idi. Halbuki o bütün vehmi ve ümîdi bu muayyen olan tarîka bağlamış idi ve ancak bu halkayı çalar idi; ola ki, Hak Teâlâ o rızıkı ona onun tedbîr etmemiş olduğu başka kapıdan erîştirir ve "Allâh Teâlâ ona zannetmediği yerden rızık verir." (Talâk, 65/3) Kul tedbîr eder ve Allâh Teâlâ takdîr eder ve kula "Ben her ne kadar bu kapının halkasını çalar isem de, bana bu kapının gayrından erîştirir" diye kulluk vehmi olması da olur. Hak Teâlâ ona da bu kapıdan rızık erîştirir. Hâsıl-ı kelâm, bütün kapılar bir sarayın kapısıdır

Bu sûrh-i şerifte iki türlü mücâhidin hâli beyân buyrulur. Bîrîsi Hakk'ın atâ ve ihsânının bastı ve ibzâli, kendi maksûdu ve murâdının husûlû için, başka taraftan ve başka amel vâsıtasıyla olabileceğini bildiği hâlde, bütün ümîdini ve vehmini ancak muayyen olan yola bağlamış ve hasr etmiş olur; ve Hak Teâlâ ise ona murâdını bu bildiği ve ta'kîb ettiği yoldan vermez de, başka kapıdan ve bilmediği yoldan ihsân eder. Nitekim sûre-i Talâk'taki âyet-i kerîme-de buyrulur: وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا. وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا (Talâk, 65/2-3) ya'nî "Allah'tan korkup maâsiden perhîz eden kimse için Hak Teâlâ bir mahrec ve bir mahall-i halâs yaratur ve ona zannetmediği yerden rızık verir; Allâh'a tevekkül eden kimseye o Allah yeter, muhakkak Allah emrini erîştiricidir, Allâh Teâlâ her

şey için muayyen bir mikdâr yarattı." Ve diğeri ise yine kula lâıyk olan bir vehim ve ümîd ile "Ben her ne kadar bu mücâhede kapısının halkasını çalar isem de, Hak Teâlâ benim maksûdumu başka kapıdan dahi verebilir" diye dâimâ bildiği kapıyı çalar; ve Hak Teâlâ dahi onun i'tikâdına göre beklediği rızkı bu bildiği kapıdan ihsân eder. Hülâsası budur ki: Mücâhidin birisi çaldığı kapıdan mazhar-ı ihsân olmaz, fakat mücâhedesinde yeise düşmez. Yi-ne çalışır ve Hak Teâlâ ona murâdını başka kapıdan verir. Diğeri çaldığı kapıdan mazhar-ı ihsân olur. Velhâsıl hangi kapı olursa olsun, hepsi şâh-ı hakîkî olan Hakk'ın bir sarayının kapısıdır. Saray birdir ve kapılar muhtelifdir. Bunun böyle olması sırr-ı kadere taalluk eder. Zîrâ kul bu âlem-i sûrette tedbîrini ve irâdesini kullanır ve Hak Teâlâ ise ezelde mukadder olan kazâsını ve irâdesini infâz buyurur.

یا چو باز آیم ز ره سوی وطن

یا درین ره آیدم این کام من

4194. *Ya bu yolda benim murâdım bana gelir, yâhud doğan gibi yoldan vatan tarafına gelirim.*

Ya'nî, ben doğan kuşu gibiyim, murâdımı avlamak için cismim ve zâhirim ve bâtınım ve fikrim ile mücâhede yoluna çıkarım. Eğer benim murâdım bu yolda hâsıl olmazsa, zâhirim ve cismim mücâhededede devâm ile berâber, bâtınım ve fikrim vatanıma ve sükûnete gelirim ve Hakk'ın murâdına intizâr ederim.

چون سفر کردم پیام در حضر

بو که موقوفست کام بر سفر

4195. *Belki murâdım sefer üzerine mevkûftur. Vaktâki sefer ettim, hazerde bulurum.*

Zîrâ belki benim murâdımın husûlü mücâhede yolundaki seferime mevkûf ve muallaktır. Vaktâki sefer ettim ve murâdım bu seferde husûle geldi, Hakk'ın murâdımı başka bir kapıdan verebileceğine mutmain olup, bâtınımı ve fikrimi sâkin kılarım ve murâdımı bu hazerde bulurum.

Nefehâtü'l-Üns'te menkûldür ki: "Mücâhidlerden birisi birçok yıllar gece uykusunu fedâ etmiş ve Hakk'ın tecellisine muntazır bulunmuştur. Murâdı bu kadar mücâhede neticesinde hâsıl olmamış ve bir gece uykusu basırdığından yastığı çekip uyumuştur. Ve bu uykusu esnâsında murâdı olan tecellîye mazhar olmakla, o yastığı yanında taşımıştır."

یار را چندان نمایم جد و چُست تا بدانم که نمی‌بایست چُست

4196. *Yâr için o kadar cidd ve çeviklik göstereyim ki, hattâ aramak lâzım olmadığımı bileyim!*

Ya'nî, yâr-i hakikî olan Hakk'ı bulmak için seferlerde aramak lâzım olmadığını bilinceye kadar çok derece mücâhedede cidd ve sa'y edeyim ve çevik olayım ve onu âfâkta cüst ü cü edeyim. Zîrâ sâlik سُرِّيْهِمْ اَيَاتِنَا فِي الْاَفَاقِ وَفِي اَنْفُسِهِمْ (Fussilet, 41/53) ya'nî "Biz onlara âyetlerimizi âfâkta ve nefislerinde göstereceğiz" âyet-i kerîmesinde beyân buyurulan tertîb üzere Hakk'ı evvelen âfâkta ve kendi nefsinin hâricinde arar; insân-ı kâmilin terbiyesi ve nazarı ile sonra nefsinde bulur. Nitekim Yûnus Emre hazretleri bir beytinde şöyle bu-yurur:

Dervîşlik baştadır, tacda değildir.

Kızdırmak oddadır, sacda değildir.

Ararsan Mevlâ'yı kendinde ara;

Kudûs'te Mekke'de hacda değildir.

این معیت کی رود در گوش من تا نگردم گرد دوران زمن

4197. *Bu berâberlik zamânın deverânının etrâfını dolaşmadıkça ne vakit benim kulağıma girer!*

Ya'nî, Hakk'ın mahlûkât ile berâberliği zamânın deverânının etrâfını ya'nî âfâkı ve ulûm-i zâhiriyye ve edille etrâfını dolaşmadıkça ne vakit benim kulağıma girer ve anlanm! Ma'lûm olsun ki, ilim iki nevî'dir. Birisi akl-ı cüz'înin icâd ettiği birtakım delîller ile hâsıl olan ilimdir ki, bu ilim kuvve-i vâhimenin te'sîri altındadır. Zîrâ kuvve-i vâhime vücûd-i insânîde sultânü'l-kuvâdır; ve vehim ile meşûb olan aklın indinde maiyyetin ve berâberliğin birtakım aksâ-mı vardır:

1-Beyaz veyâ kara rengin elbise ile berâberliği gibi: Ânzın ma'rûz ile berâberliğidir.

2-Gül veyâ diğer çiçek kokularının bunların renkleriyle berâberliği gibi: Arazın araz ile berâberliğidir.

3-Mâyîâtın şişe ile berâberliği gibi: Zarfın mazrûf ile berâberliğidir.

4-Bir şahsın diğer şahıs ile ve bir cismin diğer cisim ile berâberliğidir.

5-Hükemâ ve vücûdîler indinde sûretin heyûlâ ile ve "esîr" denilen seyyâle-i rakikâ ile berâberliğidir ki, bu berâberliğin hepsi gayriyyet-i hakikîyye üzerine mübtenidir.

den ve bu ilm-i zâhirî ile amelden ve husûsiyle bütün ağızlarda dolaşan ilm-i mantıktan fâriğ et!"

Ve ehl-i hakîkatin ehassu'l-havâssından olan Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri dahi bidâyette ulûm-i zâhiriyyede ferd ve bî-nazîr iken sonunda şu rubâîyi söylemiştir. Rubâî:

يك چند بعلم وعقل دركار شدم اندر سدد دانش وتكرار شدم
هم عقل عقيله بود وهم علم حجاب چون دانستم زهر دو بيزار شدم

"Birkaç zaman ilim ve akıl ile çalıştım, ilim kasdında ve tedrîste bulundum. Bil-dim ki, hem akıl düğüm ve hem ilim hicâb idi. Her ikisinden dahi bîzâr oldum."

كى كنم من از معيت فهم راز جز كه از بعد سفرهاى دراز

4198. *Ben uzun seferlerin gayrından, berâberlikten ne vakit sırrı anladım!*

Ya'nî, ben ulûm-i zâhiriyye ve edilleden bir netîce çıkmadığını gördüm. Bî-nâenaleyh insân-ı kâmilin terbiyesi ve rehberliği altında uzun seyr u sülûkten gayrı, bu Hakk'ın mahlûk ile berâberliğinin sırrını ne vakit anladım!

حق معيت گفت و دل را مهر كرد تا كه عكس آيد بگوش دل نه طرد

4199. *Hak berâberliği söyledi ve kalbe mühür etti, tâ ki kalbin kulağına akis gele, tard gelmeye!*

"Aks", ma'kûs ve ters ma'nâsınadır. "Tard" kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "istikâmet" demektir. Nitekim "tardu'l-emr" derler, "işin istikâmeti" ma'nâsınadır. Ya'nî, Hak Teâlâ, vücûd-i vehmî sâhibi olan bu âlem-i kesâfette "Nerede olsanız Hak Teâlâ sizinle berâberdir" (Hadîd, 57/4) buyurdu. Velâkin bu berâberliğin nasıl olduğu anlaşılmamak için kalbi ikilik âleminde müstağrak olan akl-ı cüz'î ile mühürledi; ve bu ma'nâyı akl-ı cüz'î mühür ile mühürlenmiş olan kalbin kulağına ma'kûs ve ters gelsin ve müstakim gelmesin diye söyledi. Zîrâ hakîkatten gâfil olan bir kalb bu sözü işittiği vakit, yukanda izâh olunduğu vecih ile, Hakk'ın berâberliği onun vücûd-i mutlakının kendi şuûnâtı ile berâberliği, ya'nî sîfât ve esmâsıyla berâberliği olduğunu idrâk edemez; ve Zât-ı Hakk'ı hâdisât-ı kevnîyyeden sırf tenzîh için mütekellimîn gibi, Hakk'ın ilminin berâberliğine kâni' olur ve Hakk'a ve eşyâya ayrı ayrı birer varlık isbât eder. Nitekim mütekellimînin müteeddible-rinden olan İmâm-ı Rabbânî Ahmed Sirhindî (rahmetullâhi aleyh) bu zümre-

dendir; ve *Mektûbât*'ında bu ma'nâyı isbât için pek beyhûde yorulmuş ve Ebu'l-Hasan-ı Harakânî ve Şâh-ı Nakşbend ve Şeyh-i Ekber Muhyiddîn b. Arabî ve Hz. Mevlânâ efendimiz (kaddesallâhu esrârahum) hazarâtı gibi ekâ-bire i'tirâzlar etmiştir. Fakîr bu i'tirâzlarını *İmâm-ı Rabbânî ve Mektûbât*'ı ismindeki risâlede gösterdim. Yazma bir nüsha Konya Âsâr-ı Atîka Müzesi Kütübhânesi'nde mahfûzdur.

چون سفرها کرد و داد راه داد بعد ازان مهر از دل او بر گشاد

4200. *Vaktâki seferler etti ve yolun hakkını verdi, ondan sonra mühür onun*
[4181] *kalbinden açıldı.*

Vaktâki Hakk'ın tâlibi olan sâlik bir insân-ı kâmilin rehberliğini kabul edip, Hak yolunda sefere çıktı ve kendi kılavuzu olan insân-ı kâmilin gösterdiği yolu ta'kîb ederek bu yolun hakkını da verdi, ondan sonra bu akl-ı cüz'î mühürü ve düğümü onun kalbinden açıldı ve Hakk'ın berâberliği ma'nâsı ne olduğunu anladı.

چون خطایین آن حساب با صفا گرددش روشن ز بعد دو خطا

4201. *O safâlı hesâb olan hatâyeyn gibi ona iki hatâdan sonra rûşen olur.*

Sâlikin bu hâli ilm-i hesâbda "hatâyeyn" dedikleri hesâb muâmelesine benzer ki, muhâsib iki hatâdan sonra istediği neticeye vâsıl olur. Bu "hatâyeyn hesâbı"nın hülâsası budur ki: Muhâsib ma'lûm adedlerden meçhûl adedleri bulur. Uzun muâmeleli ve faraziyeli bir hesâbdır. Bunu ilm-i cebrin muâdeleleri vâsıtasıyla halletmek daha kolaydır. Sâlikin bir hatâsı budur ki, o evvelce Hakk'a kendi vücûdunun gayrı hakîkî bir varlık ve kendisine de Hakk'ın vücûdundan gayrı hakîkî bir varlık tevehhüm ederdi. Bu ise Hakk'ın varlığına bir had ta'yininden ibâret olduğundan, şübhesiz hatâdır. İkinci hatâsı ise, Hakk'ı kendinden uzak görüp, O'na vâsıl olmak için sefere hâcet görmesidir. Halbuki Hak Teâlâ *وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ* (Kâf, 50/16) ya'nî "Biz ona şahdamarından daha yakınız" buyurur. İşte sâlik bu iki hatâ ile sülûkten sonra maksûdu olan Hakk'ın berâberliğini zevkan ve hâlen anlar.

بعد ازان گوید اگر دانستمی این معیت را کی او را جستمی

4202. *Onan sonra der: "Eğer bilse idim, bu berâberliği onun için ne vakit arardım!"*

Ya'nî, sâlik bu sülûkü ve seferi netîcesinde Hakk'ın berâberliğini zevkan ve hâlen kendi nefsinde müşâhede ettikten sonra der ki: "Eğer ben bu berâberliğin böyle olduğunu sülûkümden evvel bilmiş olsa idim, o Hakk'ın berâberliğini ne vakit arardım? Ve seyr u sefere lüzûm görür mü idim? Bu beyitlerde iki türlü seyr u sefere işâret buyurulur. Birisi Hak ve hakikate vâsıl olmak için bir mürşid-i kâmil bulmak üzere âfâkı dolaşmaktır. Nitekim aşağıda gelecek olan sûrh-i şerifte bu sefere işâret buyurulur. Bu seyr-i âfâkîdir. Diğer, mürşid-i kâmil bulduktan sonra onun göstereceği tertîb dâiresinde çalışarak nefsin merâtibi olan emmâre, levvâme, mülhime ve mutmainne mertebelerini kat' etmektir. Bu da seyr-i enfüsidir. Sâliklerden ba'zısı birçok zaman seyr-i âfâkîde ömrünü zâyî' ettikten sonra bir mürşid-i kâmile vâsıl olup seyr-i enfüsiye mübâşeret eder; ve mürşid emrine itâat edip bu yolun hakkını verirse, maksadına nâil olur. Bu revîşler sâlikin isti'dâdına ve sır-ı kadere bağlı hallerdir.

دانش آن بود موقوف سفر ناید آن دانش بتیزی فکر

4203. *Onun bilgisi sefere mevkûf idi. O bilgi fikrin keskinliği ile gelmaz.*

Sâlik seferi netîcesinde nefsinde maiyyet-i Hakk'ı anladıktan sonra, her ne kadar böyle der ise de, onun isti'dâdı ve sır-ı kaderi îcâbınca bunu bilmesi, sefere mevkûf ve muallak idi. Zîrâ akl-ı cüz'î kaydı ile mukayyed olan sâlik, her ne kadar keskin bir fikre ve zekâyâ mâlik olsa bile, Hakk'ın bu berâberliğini idrâk edemez. Çünkü kendinin mevhûm olan varlığı içinde müstağrak-tır. Bu mevhûm olan varlığından zevkan ve hâlen fânî olmadıkça bunu idrâk edemez. Nitekim 5. cildin 4141 ve 4142 numaralı beyitlerinde şöyle buyurulmuş idi: (Oradaki îzâhâta mürâcaat!):

کی شود کشف از تفکر این انا آن انا مکشوف شد بعد از فنا
می‌فد این عقلها در افتقاد در مغاک حلول و اتحاد

[Ya'ni] "Bu ene tefekkür cihetinden ne vakit keşf olur? Bu ene fenâdan sonra mekşûf olur. Bu akıllar gâib addettiği Hakk'ı aramakta hulûl ve itihâd çukuruna düşer."

آنچنانکه وجه وام شیخ بود بسته و موقوف گریه آن وجود

4204. *Nitekim şeyhin borcunun vechi o vücûdun açılmasına bağlanmış ve mevkûf idi.*

Nitekim Şeyh Ahmed Hadraveyh hazretlerinin borcunun ödenmesi vechi, ind-i ilâhîde helva satan çocuğun vücûdunun ağlamasına bağlı oldu. Zîrâ bu âlem-i sûrette bir işin husûlû diğer bir işin vücûduna bağlıdır; ve sebebler müteselsilen birbirine merbûttur. Meselâ tokluğun husûlû gıdâya ve gıdânın husûlû kesbe ve kesbin husûlû san'ata ve san'atın husûlû üstâda bağlıdır. Bu kıssa 2. cildin 373 numarasından i'tibâren başlar.

کودک حلوائی بگریست زار توخته شد وام آن شیخ کبار

4205. *Bir helvacı çocuğu yana yana ağladı. O büyük şeyhin borcu ödenmiş oldu.*

"Tühten", borcu ödemek; "kübâr", büyük demektir. Ya'nî, bir helva satan çocuk için için ve yana yana ağladı. O büyük şeyh olan Ahmed Hadraveyh hazretlerinin borcu ödenmiş oldu. Ahmed Hadraveyh (k.s.) Belh şehrinde yaşamış, hicretin 240. senesinde vefât etmiştir. Kabr-i şerifi Belh'te ziyâret olunur.

گفته شد آن داستان معنوی پیش از این اندر خلال مثنوی

4206. *O ma'nevî kıssa bundan evvel Mesnevî'nin hülâlinde söylenmiş oldu.*

Şeyh Ahmed Hadraveyh hazretlerinin ma'nevî olan kıssası bundan evvel *Mesnevî-i Şerîf*'in 2. cildinin ibtidâlarına yakın 373 numaralı beytinden i'tibâren söylenmiş oldu ve tafsîlâtı oradadır.

در دلت خوف افکند از موضعی تا نباشد غیر آنت مطمعی

4207. *Senin kalbine bir mevzî'den korku bırakır, tâ ki onun gayrı sana bir matma' olmaya!*

"Matma'", tama' mahallî demektir. Ya'nî, Hak Teâlâ senin kalbinin bağlanmış olduğu bir yerin elinden çıkması korkusunu kalbine bırakır. Tâ ki bağlandığın bir yerden başka senin için bir tama' mahallî olmaya! Ya'nî gerek dünyevî ve gerek uhrevî olan fâideyi ve murâdî o kalbinin bağlandığı yerden beklemen ve başka bir yerden beklememen ve "Aman elimden gitmesini!" diye oraya sarılman için o korkuyu kalbine koyar.

در طمع خود فائده دیگر نهد و آن مرادت از کسی دیگر دهد

4208. *Halbuki tama'a diğer fâide koyar; ve senin o murâdını bir başka kim-seden verir.*

Halbuki Hak Teâlâ o mevzi'in fâidesine tama' edip sanlman hâline de başka bir fâide koyar; ve senin oradan beklediğin fâideyi başka kimseden verir. Nitekim Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri Ammâr Yâsir isminde bir vefîye intisâb ederek onun emriyle halvete girip, maksûdunu ondan beklediği hâlde, matlûbu olan hâl-i fenâyı Mısır'a sefer ederek Rûzbihân-ı Bakî hazretlerinden bulmuştur ki, tafsîlâtı *Nefehâtü'l-Üns*'te mûndericidir.

ای طمع در بسته در یکجای سخت کآیدم میوه از آن عالی درخت

4209. "O yüksek ağaçtan bana meyve gelir" diye, ey bir yere sıkı tama' bağlamış olan!

Ya'nî, "Bu yüksek bir ağaç mesâbesinde olan o mevzi'den bana bir meyve ve fâide gelir" diye, ey bir yere sıkı sıkı sarılmış ve tama' bağlamış olan kimse!

آن طمع ز آنجا نخواهد شد وفا بل ز جای دیگر آید آن عطا

4210. O tama' oradan vâfî olmayacaktır. Belki o atâ başka yerden gelir.
[4191]

"Vefâ'", burada "vâfî" ma'nâsınadır ve burada "gelmek" demektir. Ya'nî, senin tama' ettiğin fâide sana muhakkak oradan gelmeyecektir, belki beklediğin atâ-yı ilâhî sana başka yerden gelir.

آن طمع را پس چرا در تو نهاد چون نبودش نیت اکرام و داد

4211. Mâdemki onun ikrâmı ve atâ niyeti olmadı, binâenaleyh o tama'ı niçin sende koydu?

Ya'nî, mâdemki Hak Teâlâ'nın sana o mevzi'den ikrâm ve atâ etmesi niyeti ve takdîri yok idi, binâenaleyh o mahall-i mahsûsa olan tama'ını senin kalbine niçin koydu?

از برای حکمتی و صنعتی نیز تا باشد دلت در حیرتی

4212. Yine bir hikmet ve san'at içindir, tâ ki senin kalbin bir hayrette ola!

Hakk'ın bu tama'ı senin kalbine ilkâsı dahi bir hikmet ve san'at izhârı içindir. O da budur ki, senin kalbin ve aklın bir hayrete düşer ve Hak Teâlâ senin murâdını hangi kapıdan vereceğini bilemeyip şaşırırsın.

تا دلت حیران شود ای مستفید که مرادم از کجا خواهد رسید

4213. Ey müstefîd! Tâ ki senin kalbin "Murâdım nereden erişecektir?" diye hayrân ola!

Yâni, ey fâide bekleyen kimse! Hak Teâlâ'nın böyle yapması, senin kalbin ve aklının "Benim maksûdum acabâ nereden gelecektir?" diye hayrette kalmak içindir.

تا بدانی عجز خویش و جهل خویش تا شود ایقان تو در غیب بیش

4214. *Tâ ki kendi aczini ve kendi cehlını bilesin! Tâ ki senin îkânın gayba ziyâde ola!*

Hak Teâlâ'nın sana tama' ettiği kapıdan murâdını vermemesi, kendi aklının ve irâdenin aczini ve kendinin cehlını bilmen ve bu âlem-i şehâdet ve zâhirden başka bir de âlem-i gayb ve ve bâtın olduğuna yakının ve îmânın ziyâde olmak içindir. "İkân", inanmak ve şübhesiz olmak demektir.

هم دلت حیران شود در منتجع که چه رویاند مُصرف زین طمع

4215. *Hem senin kalbin "Acabâ bu münteca'dan bu tama'dan dolayı musarrıf ne bitirir?" diye hayrân ola!*

"Münteca", *Sarrâh*'ın beyânına göre "su ve ot olan mahal"dir. Burada fâide aramak mahallinden kinâye olur. "Musarrıf", döndürücü demektir. Ya'nî, senin tama' ettiği yerden umduğun fâide hâsıl olmadığını gördüğün vakit senin kalbin "Acabâ, işleri döndürücü olan Hak Teâlâ bu fâide mahallinden ne bitirir ve ne çıkarır?" diye hayrân olur.

طمع داری روزی در درزی تا ز خیاطی بری زر تا زیی

4216. *Sen terzilikte rızık tama' ı tutarsın. Tâ ki hayyâtlıktan yaşaman için altın götüresin!*

Meselâ, sen rızıkını tedârik etmek için terzilik san'atına teşebbüs etmeye niyet edersin ve bu hayyâtlık ve terzilik cihetinden altın ve para kazanıp yaşamak istersin. "tâ ziyf"de "tâ", ta'lîl içindir. "Ziyf", "yaşamak" ma'nâsına olan "zîsten" masdannın müzâri'dir.

رزق تو در زرگری آرد پدید که ز و همت بود آن مکسب بعید

4217. *Senin rızıkını kuyumculukta zâhir getirir ki, o mikseb senin vehminden uzak idi.*

"Zerger", kuyumcu; "mikseb", kazanç âleti demektir ki, san'attan kinâye'dir. Ya'nî, sen terzilik san'atını öğrenmeye tama' ettiği hâlde, kuyumculuk

san'atına teşebbüs etmek mecbûriyetinde kalırsın ki, bu mikseb ve san'at senin vehminden ve fikrinden uzak idi ve aslâ hâtunna bile gelmez idi.

پس طمع در درزی' بهر چه بود چون نخواست آن رزق ز آن جانب گشود

4218. *Mâdemki o rızkı o taraftan açmak istemedi, binâenaleyh terziliğe tama' ne için idi?*

بهر نادر حکمتی در علم حق که نبشت آن حکم را در ما سبق

4219. *Hakk'ın ilminde olan bir garîb hikmet için ki, o hükmü mâ-sebakta yazdı.*

4214 numaralı beyitte Hakk'ın bu sûretle muâmele etmesi kula aczini ve cehlini bildirmek ve onu hayrette bırakmak ve âlem-i gayba îmânı kuvvetlenmek için olduğu beyân buyurulmuş idi. Hz. Pîr terzilik ve kuyumculuk misâllerini zikrettikten sonra bir hakikat perdesini daha açıp buyururlar ki: Hakk'ın kulunu bir yerde tama'a düşürüp atâsını ve ihsânını başka bir mahalden yapması onun ilminde olan bir garîb hikmet içindir ki, o hükmü mâ-sebakta ve ezelde yazdı. O da kulun ayn-ı sâbitisinin lisân-ı isti'dâd ile Hak'tan bu hâli taleb etmesinden nâşîdir; ve bu hâl kulun indinde meçhûl olan sırr-ı kaderdir. Bu hâlin îzâhı budur ki, kulun zâhiri ve cismâniyeti ve bâtını ve hakîkati vardır. Kulun zâhiri ve cismâniyeti kendi muhîtinin cereyânına kapılarak bir cihete meyl eder ve onun husûlünü ister. Fakat bâtını ve ayn-ı sâbitesi, isti'dâdı hasebiyle onun zâhirinin istediği bu hâlin zuhûrunu istemez. Mu'teber olan kulun bâtının ve ayn-ı sâbitisinin istediği şeylerdir. Eğer kulun zâhiren taleb ettiği şey, bâtının ve hakikatının taleb ettiği şeye muvâfık olursa, o şey mutlakâ zâhir olur; Ve eğer muvâfık olmazsa, zâhirinin istediği şey olmaz, ancak bâtının istediği şey olur. Bu ma'nâya binâen kendisinden duâ taleb olunan bir velî "Oğlum! Çok edilmedik duâlar vardır ki, kabûl olunmuştur" demiştir.

تا که حیرانی بود کل پیشه ات

نیز تا حیران بود اندیشه ات

4220. *Tâ ki yine senin düşüncen hayrân ola! Tâ ki senin san'atın bütün hayrânlık ola!*

Bu sırr-ı kaderin ve yazılmış olan hükmün böyle sana meçhûl olması, senin bu âlem-i zâhirdeki düşüncen hayrân olmak ve senin bütün bu âlem-i kesretteki san'atın ve işin gücün hayrânlık olmak içindir. Fakat garîbdir ki,

ehl-i gaflet hayâtlannda çizdikleri hatt-ı hareket hâricinde ummadıkları iyi ve kötü hâllere ma'rûz kaldıkları hâlde bütün işlerinde kendilerini mutasarrıf bilirler; ve kendilerinin fevkinde bir mutasarrıfın vücûdunu idrâke yanaşmazlar.

یا وصال یار زین سعیم رسد یا ز راه خارج از سعی جسد

4221. *Ya yârin visâli benim sa'yimden yâhud cesed sa'yinden hâric yoldan erişir.*

Ya'nî, mâdemki benim bir cismâniyetim ve zâhirim ve bir de ayn-ı sâbi-tem ve hakikatim vardır ve bunların da kendi mertebelerinde bir istekleri vardır, ben ise bu âlem-i sûrette matlûbüm ve yârin visâlini istiyorum. Binâenaleyh yârin visâli ya benim cismânî olan sa'yimden, yâhud bu cismânî olan sa'yimin hârici olan hakikatimin yolundan erişir ve ummadığım bir yoldan husûle gelir.

من نگویم زین طریق آید مراد می طیم تا از کجا خواهد گشتاد

4222. *Ben demem ki, "Murâd bu yoldan gelir; nereden açılacaktır?" diye çırpınırım.*

Ben demem ki, "Murâdım mutlakâ benim zâhiren sülûk ve taleb ettiğim yoldan gelir; sır-ı kadere vâkıf olmadığım için, acabâ, murâdım nereden açılacak ve hâsıl olacaktır?" diye bu cismâniyet âleminde çırpınırım.

سر بریده مرغ هر سو میفتد تا کدامین سو رهد جان از جسد

4223. *Başı kesilmiş kuş her tarafa düşer. Acabâ cesedden cân hangi taraftan kurtulur?*

Nitekim başı kesilmiş olan kuş, "Acabâ cesedden cân hangi taraftan kurtulur?" diye o tarafa bu tarafa çırpınır durur.

یا مراد من بر آید زین خروج یا ز برجی دیگر از ذات البروج

4224. *Ya benim murâdım bu çıkıştan, yâhud burçlar sâhibinden başka bir burçtan zâhir olur.*

"Burçlar sâhibi"nden murâd, Hak'tır. Zîrâ her bir ism-i ilâhî bu kal'a-i zâ-tü's-suverin bir burcudur ki, atâyâ-yı ilâhiyye kullara o isimlerin elleriyle vâsıl olur. Bunlara "atâyâ-yı esmâiyye" derler ki, tafsîli *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Şîsî'dedir. Ya'nî, benim murâdım ya irâdem ile bu sefere çıkıştan hâsıl

olur ki, bu da bir ism-i ilâhînin icâbıdır veyâhud birçok muhtelif isimlerin sâhibi olan Hakk'ın başka bir isminin elinden zâhir olur.

حکایت آن شخص که خواب دید که آنچه می‌طلبی از یسار بمصر وفا شود
آنجا گنجیست در فلان محله در فلان خانه چون بمصر آمد کسی گفت که من خواب
دیده‌ام که گنجیست بی‌غداد در فلان محله در فلان خانه نام محله و خانه این شخص
بگفت آن شخص فهم کرد که آن گنج در مصر گفتن جهت این بود که مرا یقین کنند
که در غیر خانه خود نمی‌باید جستن و لیکن آن گنج یقین جز در مصر حاصل نشود

O şahsın hikâyesidir ki, "Zenginlikten taleb ettiğin şey Mısır'da vefâ olur, orada filân mahallede, filân evde bir defîne vardır" diye rû'yâda gördü. Vaktâki Mısır'a geldi, bir kimse dedi ki: "Ben rû'yâda, Bağdâd'da filân mahallede, filân evde bir defîne vardır, diye rû'yâ görmüşümdür." Ve bu şahsın evini söyledi. O şahsın anladı ki, "O defîne Mısır'dadır" demek, bunun için idi ki, bana yakîn etsinler ki, kendi evinin gayrında aramak lâzım gelmez. Velâkin o defîne muhakkak Mısır'ın gayrında hâsıl olmaz

Bu kıssanın zımnındaki ma'nâ budur ki: Sâlik Hakk'ı bulmak için ister âfâkta sûretâ ve ister kendi nefsinin merâtibinde ma'nen sefer etsin, aradığı Hak ve hakikat definesi ancak kendi cisminin evinde mahfîdir. Fakat bu definenin kendi evinde mahfî olduğunu bilemez. Vehim ve hayâl âleminde kendinden hâric zanneder. Bu ma'nâyı bulmak için, sefere ve bir mürşid-i kâmilin haber verip göstermesine muhtâttır.

جمله را خورد و بماند او عور و زار بود زر میراثی را بی شمار

4225. *Bir mîrâsyedinin sayısız altını var idi; hepsini yedi ve o çıplak ve âciz kaldı.*

"Mîrâsî", mîrâsa mensûb ya'nî mîrâsyedi demek olur. "Ür", çıplak demektir.

مال میراثی ندارد خود وفا چون بنا کام از گذشته شد جدا

4226. *Mîrâsyedinin malı muhakkak vefâ tutmaz. Çünkü nâ-kâm olan geç-
miştên cüdâ oldu.*

Mîrâsyedinin eline geçen mîrâs malın muhakkak vefâsı yoktur. Pek çabuk ve az bir zamanda mahv olup gider. Çünkü bu mal murâdına nâil olamadan vefât edip bu dünyâ hayâtından geçmiş ve gitmiş olan bir kimseden ayrıldı ve arta kaldı; ve bu murâdsız kimsenin gözü bu mal üzerinde kaldı.

او نداند قدر هم کاسان بیافت کو بکد و رخ و کسبش کم شتافت

4227. *O kadrini de bilmez. Zîrâ kolay buldu. Zîrâ onun meşakkatine ve zah-
metine ve kazancına az koştu.*

O mîrâsyedi bu mîrâs malının kadir ve kıymetini de bilmez. Zîrâ bu malı kolay buldu ve zîrâ o malın meşakkatine ve zahmetine ve kazancına az koştu. "Kem şitâft", "az koştu" demek olur. "Az koşmak"tan murâd budur ki, vâris mîrâsını almak için müteveffânın terekesini yazdırmaya ve diğer vârisler arasında malı taksim ettirmek gibi hizmetleri ve zahmetleri ihtiyâr etmek-tir. Bu ise onu kazanmak için az bir zahmet ihtiyândır.

قدر جان زان می ندانی ای فلان که بدادت حق ببخشش رایگان

4228. *Ey filân! Ondan dolayı cânın kadrini bilmezsin ki, Hak sana bedâva
bahşış ile verdi.*

Ey filân kimse! Sen cânını Hak Teâlâ'nın atâsı ve bahşışı sebebiyle, mîrâsyedi gibi, bedâva bulduğun için kadir ve kıymetini bilmeyip hor ve hakîr kullanırsın. "Bu âlem-i sûrette zevk edelim!" diye tıbben muzır olan içkileri içerek mükeyyifâtı kullanırsın; ve sıhhatine lâzım olan uyku vakitlerini geçirirsin; ve gıdâ nâmı altında abur cubur şeyler yersin ve nihâyet tedâvîsi kâbil olmayan illetlere dûçâr olarak cânından bıkıp intihâra kadar gidersin. Halbuki bu cân, cânânı bulmanın ve satın almanın sermâyesidir.

نقد رفت و کاله رفت و خانه ها ماند چون جفدان درآن ویرانه ها

4229. *Nakd gitti ve metâ' ve evler gitti. Baykuşlar gibi o vîrânelerde kaldı.*

Velhâsıl mîrâsyedinin nakdi gitti ve eşyâsı ve evleri satılarak paraları harc olundu. O biçâre baykuşlar gibi o vîrânelerde kaldı.

گفت یا رب برگ دادی رفت برگ یا بده برگ و یا بفرست برگ
 4230. Dedi: "Yâ Rab! Berg verdin, berg gitti; ya berg ver veyâ ölüm gönder!"
 [4211]

"Berg", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "esbâb-ı maîşet ve servet ve zâd ü zahîre" demektir. O mirâsyedi dedi: "Yâ Rab! Servet verdin, bu servet gitti; ya bana esbâb-ı maîşet ver veyâhud ölüm gönder, bu sıkıcı hayattan kurtulayım!"

چون تهی شد یاد حق آغاز کرد یا رب و یا رب آجرتی ساز کرد
 4231. Vaktâki boş oldu, Hakk'ın zikrine başladı. "Yâ Rab ve yâ Rab! Bana necât ver!" i hîle yaptı.

"Sâz", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "mekr ve hîle ve ferîb" demektir (Şemsü'l-Lügât) "Sâz kerden", hîle ve mekr etmek demek olur. Ya'nî, o mirâsyedi eli boş kaldığı vakit Hakk'ı anmaya başladı. "Ve yâ Rab! Ve yâ Rab!" diye mükerrer hitâblar yaparak "Bana necât ver!" duâsıyla hîle yaptı. Fîhî Mâ Fîhî lerinin 70. faslında Hz. Pîr efendimiz bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Hak ile kul arasında hicâb ikidir; bâkî hicâblar bundan zâhiri olur: O da sıhhat ve mâldır. Sahîhu'l-beden olan kimse "Hani Hak? Bilmiyorum ve görmüyorum!" der. Kendisinde maraz peydâ olunca, "Yâ Allâh, yâ Allâh!" demeye başlar; ve Hak ile hem-râz olup tekellüm eder. Binâenaleyh gördün ki, o sıhhat onun hicâbı idi ve Hak o maraz altında gizlenmiş idi; ve bir adamın ne kadar mâl ve kuvâsı varsa, o kadar esbâb ve murâdâtını müheyyâ kılar ve gece gündüz onunla meşgûl olur. Bî-nevâlık teveccüh edince, nefis zayıf olup, Hak etrâfında dolaşır. Beyit:

بستی و تهی دستیت آورد بمن من بنده پستی و تهی دستیت تو
 "İlâhî! Zillet ve fakr ve el boşluğu Seni bana getirdi. Ben Senin zelîl ve eli boş bir kulunum!"

نی پیمبر گفت مؤمن مزهرست در زمان خالی ناله گریست
 4232. Peygamber "Mü'min mizherdir; boşluk zamânında nâle-gerdir" buyurmadı mı?

"Mizher", "ud" dedikleri sazın ismidir. Ba'zı nüshalarda "mizmer" vâki'dir ve mizmer, "düdük" ma'nâsınadır. Bu beyt-i şerifte المؤمن كمثل المزمار لا يحسن صوته ya'nî "Mü'min düdük gibidir, sesini ancak karnının boşluğu sebe-

biyle güzel çıkarır" hadis-i şerifine işâret buyurulmuştur. Ankaravî hazretleri bu hadis-i şerifi الخ المؤمن كمثل المهر... [ya'nî "Mü'min ud gibidir... ilh."] ibâresiyle nakl etmiştir. Bu sûrette hadis-i şerifte mü'min ud sazına teşbîh buyurulmuştur. Udun sesi iyi çıkmak için onun dahi düdük gibi hazînesinin içi boş olmak lâzımdır. Ya'nî Resûl-i Ekrem hazretleri hadis-i şeriflerinde "Mü'min düdük veyâ ud misâlidir; düdük veyâ ud nasıl içi boş olduğu vakit latîf sadâ verirse, mü'min dahi karnı boş olduğu ve acıktığı vakit, latîf ve güzel sözler ile Hakk'a yalvarıp ihtiyâcını ister" buyurmadı mı?! Nitekim Fussilet Sûresi'nde dahi وَإِذَا نَعَّمْنَا الْإِنْسَانَ أَعْزَضَ وَإِذَا يُجَانِبُهُ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذَلْهُ عَرِيضٌ (Fussilet, 41/51) ya'nî "Biz insana in'âm ettiğimiz vakit, bu ni'metlere dalıp bizden yüz çevirir, şükür ve duâya hâcet görmez; ve ona şer mess ettiği ve karîb olduğu vakit, çok ve uzun duâlar sâhibi olur" buyurulmuştur. Binâenaleyh mü'min, boşluğu zamânında nâle edici olur.

چون شود پر مطربش بنهد ز دست پر مشو کاسب دست او خوشست

4233. *Uaktâki dolu olur, mutrib onu elden koyar. Dolu olma ki, onun elinin âsîbi hoştur.*

"Âsîb", vurmak, sadme. Burada ud sazının tellerine vurulan mızrâbdır. Ya'nî, meselâ ud çalan bir mutrib onun hazînesinin dolu olduğunu görünce, "Buna mızrâb vurmak münâsib değildir; sesi çıkmaz!" deyip elinden bırakır. İnsan dahi Hakk'ın kudret elinde bir ud mesâbesindedir. Onun kalbi ve bâtını hevâ-yı nefsanî ve gill u gış ile dolu oldukça, ondan ilhâmâtâ müstenid olan maârif ve hakâyık-ı ilâhiyye zuhûr etmez. Binâenaleyh nefsanî sıfatlardan dolu olma! Zîrâ Hakk'ın tecelliyât-ı esmâiyyesini senden ızhân hoştur.

تی شو و خوش باش بین اصبعین کز می لا این سرمستیت این

4234. *Boş ol ve iki parmak arasında hoş ol! Zîrâ mekân mekânsızın sermes-tidir.*

"Tî", "boş" ma'nâsına olan "tuhi" kelimesinin muhaffefidir; "lâ-eyn", me-kânsız ve "eyn", mekân ma'nâlarıdır. Birinci mısra'da القلب بین المعصین من ya'nî "Kalb, Rahmân'ın parmaklarından iki parmak arasındadır; onu dilediği gibi döndürür" hadis-i şerifine işâret buyurulur. Ya'nî, nefsanî sıfatlardan boş ol ve Hakk'ın esmâ-i cemâliyye ve celâliyye-sinden ibâret olan iki parmağı arasında hoş ol! Zîrâ taayyün sâhibi olan me-kân, mekândan ve taayyünden münezzeh olan Hakk'ın zâtının sarhoşudur.

Nitekim sarhoş kendi harekâtında serbest olmayıp, onu ayık olanlar idâre ederler. Mekânın idâresi de lâ-mekân olan Hak tarafından vâki'dir.

رفت طغیان آب از چشمش گشاد آب چشمش زرع دین را آب داد

4235. *Tuğyân gitti, onun gözünden su açıldı. Onun gözünün suyu dîn zer'ine su verdi.*

Mirâsyedi züğürt olup aç kalınca, azgınlığı gitti ve inkisâr-ı kalb hâsıl olup, gözünden yaşlar akmaya başladı. Onun gözünün yaşı dîn ve inkiyâd zer'ini suladı ve kalbinin bostanı yeşillendi.

سبب تأخیر اجابت دعای مؤمن

Mü'minin duâsının kabûlünün geri kalmasının sebebi

ای بسا مخلص که نالد در دعا تا رود دود خلوصش بر سما

4236. *Ey ne çok muhlis ki, duâda inler! Hattâ onun hulûsunun dumanı göğe gider.*

Ya'nî, birçok muhlis kullar vardır ki, Hak'tan murâdlarını isteyip ağlayarak yalvarırlar. Hattâ onların kalblerindeki hulûslarının dumanı âlem-i ulvîye ve rûhâniye çıkar.

تا رود بالای این سقف برین بوی مجمر از این المذنبین

4237. *Günâhkârların inlemesinden micmer kokusu, bu yüksek tavan yukarısına kadar gider.*

"Micmer", içinde öd ağacı gibi güzel kokulu maddeler yakılan buhûrdânlık demektir. Burada günâhkârların harâretli olan göğüsleri, micmere ve kalblerindeki ihlâs, güzel kokulu maddeye ve çıkardıkları âhlar dahi, kokuya teşbîh buyurulmuştur. "Yüksek tavanın yukarısı"ndan murâd, âlem-i sûretin fevki olan âlem-i ervâhtır. Ya'nî, günâhkârların hulûs-i kalb ile ettikleri nâlelerden peydâ olan âhlar, âlem-i sûretin üstü olan âlem-i ervâha kadar gider.

پس ملائک با خدا نالند زار کای مجیب هر دعا وای مُسْتَجَارُ

4238. *Binâenaleyh melekler Hudâ'ya yana yana nâle ederler. Derler ki: "Ey her duâyı kabûl edici ve ey emn ve emân verici!"*

"Müstecâr", emn ve emân verici ve ecir mahalli veyâ kendisinden ecir taleb olunmuş. Binâenaleyh âlem-i ervâhtaki melâike bu mü'minin oraya vâsıl olan âhlânı görünce, cenâb-ı Hakk'a niyâz edip derler ki: "Ey her duâyı kabûl eden ve ey emn ve emân veren hâlıkımız!"

بنده مؤمن تعرض می کند او نمی داند بجز تو مُسْتَنْدُ

4239. *"Mü'min kul tazarru' ediyor. O senden başka dayanacak yer bilmiyor."*

تو عطا ییگانرا می دهی از تو دارد آرزو هر مشتهی

4240. *"Sen atâyı yabancılara veriyorsun; her müştehî arzûyu senden tutar."*
[4221]

"Yâ Rab! Sen seni tutmayan ve sana yabancı olan münkirlere türlü türlü ihsânlarını veriyorsun ve seni inkâr ettikleri hâlde onları gece ve gündüz ni'metlerine müstağrak ediyorsun; her iştihâsı ve murâdı olan kimse, arzûsuna senden nâil olmaktadır."

حق بفرماید نه از خواری اوست عین تأخیر عطا یاری اوست

4241. *Hak buyurur: "Onun hakîrliğinden değildir. Atânın te'hîrinin aynı onun mededkârlığıdır."*

Hak Teâlâ meleklerle hitâben buyurur ki: "Benim onun istediği şeyi derhâl vermemekliğim, benim indimde onun hakîrliğinden ve horluğundan dolayı değildir. Atâmı ve ihsânımı geri bırakmamın aynı, ona karşı mededkârlığımın ve inâyetimin aynıdır. Ya'nî ihsânımı geç bırakmam, ona olan inâyetimin aynı ve kendisidir."

حاجت آوردش ز غفلت سوی من آن کشیدش موکشان در کوی من

4242. *"Hâcet onu gafletten benim tarafıma getirdi. O onu saçından çekici olarak benim mahalleme çekti."*

"Zîrâ o kulumun ihtiyâcını onu saçından çeke çeke benim mahalleme ve benim tarafıma çekip getirdi."

گر بر آرم حاجتش او وا رود هم در آن بازیچه مستغرق شود

4243. "Eğer onun hâcetini getirir isem o geri gider. Yine o oyuncakla müstağrak olur."

"Eğer onun muhtâç olduğu ihsânımı derhâl verir isem, o yine geriye gidip gaflete düşer. Yine o âlem-i sûret ve kesâfet oyuncaklarında müstağrak olur. Zîrâ hayât-ı dünyâ وَلَهُوَ زِينَةٌ (Hadîd, 57/20) ya'nî "Dünyâ hayâtı ancak oyun ve lehvdir" âyet-i kerîmesi mûcibince çocukların oynadığı oyuncaklar makûlesidir.

گر چه می نالد بجان یا مستجار دل شکسته سینه خسته گو بزار

4244. Gerçi kalbi münkesir, sînesi mecrûh olarak "Yâ müstecâr!" diye cân ile inler, de.

İkinci mısraın nihâyetindeki "gû", "güften" masdarının emr-i hâzındır, "söyle, de!" demektir. "Bi-zâr", "zârîden" masdarından kezâlik emr-i hâzırdır, "inle!" demek olur" Ba'zı nüshalarda "gû bi-zâr" yerine "sûg vâr" vâki'dir; "sûg", mâtem, "vâr" edât-ı teşbîhtir. "Sûg vâr", mâtem ehli gibi demek olur. Ya'nî, "Gerçi benim o kulum kalbi münkesir ve sînesi mecrûh olarak "Yâ müstecâr!" diye bana hitâb edip inliyor, sen ona "Inle!" de!" İkinci nüshaya göre ma'nâ "Gerçi o kulum mâtem ehli gibi kalbi münkesir ve sînesi mecrûh olarak "Yâ müstecâr!" diye inliyor" demek olur.

خیوش همی آید مرا آواز او و آن خدایا گفتن و آن راز او

4245. "Bana onun âvâzı ve "yâ Rab!" demesi ve onun o râzı hoş gelir."

"Bana o kulumun sesi ve "yâ Rab!" diye bana hitâb etmesi ve kalbinin sırrını bana açması hoş gelir." Ma'lûm olsun ki, bu âlem-i keserât ve bu kal'a-i zâtî's-suver, birçok yerlerde îzâh olunduğu üzere, Hakk'ın sıfât ve es-mâsının aynasıdır. Kul zillet ve acz makâmında niyâza başladığı vakit, Hakk'ın azamet ve kudretinin makâmı zâhir olur. Bu nokta-i nazara göre mü'min ve ba'zı peygamberlerin münkiri olanlar, kullukları i'tibâriyle müsâvîdir. Fakat kabûl-i niyâz mes'elesinde mü'min ile münkire olan tecellî başkadır. Zîrâ münkir, Hakk'ın peygamberlerinden ba'zılarını reddetmekle Hakk'ı reddetmiş olduğundan mebgûz-ı ilâhî olmuştur. Onların niyâzı ve sadâsı da mebgûz-ı ilâhî olduğundan, makâm-ı azamet ve kudretten bir ân evvel istediğini alıp sesini kesmesi için hâceti çabuk verilir. Mü'min ise, mah-

büb-ı ilâhî olduğundan niyâzı ve sadâsı da makbûl-i Hak'tır. Niyâzına ve tazarru'una devâm etmesi ve sesini kesmemesi için Hak Teâlâ onun hâcetini te'hîr buyurur.

و آنکه اندر لایه و در ماجرا می‌فریاند بهر نوعی مرا

4246. "Ue o kimse ki yalvarmakta ve mâcerâda her bir nevi' ile beni aldatır."

"Fîrîbâniden", aldatmak, demektir. Burada kendi tarafına meyl ve teveccüh ettirmekten kinâyedir. Ya'nî, "O mü'min kulum ki, bana yalvarmakta ve kendi murâdının ve arzusunun mâcerâsında, kendi mertebe-i ma'rifeti nisbetinde türlü türlü sözler ve niyâzlar ile beni kendi tarafına meyl ve teveccüh ettirir." Nitekim 2. cildde Mûsâ (a.s.) zamânında bir çobanın kendi mertebesine göre Hakk'a olan münâcâtı geçmiş idi. Bu cildin 1707 numarasına mûrâcaat olunsun!

از خوش آوازی قفس در می‌کنند طوطیان و بلبلان را از پسند

4247. Tûtîleri ve bûlbûlleri beğenmekten, latîf seslilikten dolayı kafes içine koyarlar.

کی‌کنند این خود نیامد در قفس زاغ را و جغد را اندر قفس

4248. Kargayı ve baykuşu ne vakit kafese koyarlar! Bu ise kıssalarda geldi.

Bu beyitlerde mü'minler tûtî kuşuna ve bûlbûle ve mûnkîrler kargaya ve baykuşa teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, tûtî kuşlarını ve bûlbûlleri beğendikleri ve makbûl tuttukları için latîf olan seslerinden dolayı kafese koyarlar ve beslerler; fakat kargayı ve baykuşu makbûl tutup kafeste beslediklerini işitmedik. Bunun gibi, Hak Teâlâ mü'minlerin hâcetini derhâl vermemekle, onları kendi indinde hapseder ve münâcâtlarının tekrârından hoşlanır; ve mûnkîrlerin hâcetini derhâl vermekle onları nezdinden tard ve def' eder. Aşağıdaki beyitler bu hâlin diğeri misâlidir.

پیش شاهدباز چون آید دو تن آن یکی کمپیر و دیگر خوش ذقن

4249. Mahbûb-dostun önüne vaktâki iki kimse gelir, o birisi bunak ihtiyar ve diğeri latîf çeneli.

"Kempîr", bunak ihtiyar; "zekan", çene, "hoş-zekan", çenesinde kıl ve sakal bitmemiş olan şâbb-ı emredenden kinâyedir. "Şâhid", Fârisî'de "mahbûb" demektir. "Şâhid-bâz", mahbûb-dost ve güzel seven, demektir. Ya'nî, mese-

lâ, bir güzel seven kimsenin önüne birisi bunak ihtiyar ve diğeri parlak yüz-
lû olan iki kimse gelse.

هر دو نان خواهند او زوتر فطیر آرد و کمبیر را گوید که گیر

4250. Her ikisi ekmek isterler. O çarçabuk fatîri ihtiyara getirir. Der ki:
[4251] "Al!"

"Fatîr", lügatte "mayasız ekmek" demektir. Ya'nî, o kimse çabuk savuşup
gitmesi için ihtiyara acele mayasız ekmeği getirip "Al!" diye verir.

و آن دگر را که خوشستش قد و خد کی دهد نان بل بتأخیر افکند

4251. Ve o diğerine ki, onun boyu ve yanağı güzeldir, ne vakit ekmek verir!
Belki te'hîre bırakır.

گویدش بنشین زمانی بی گزند که بخانه نان تازه می یزند

4252. Ona der: "Bir zaman zararsız otur ki, evde tâze ekmek pişiriyorlar!"

O kimse o güzel yüzlüye der ki: "Biraz zararsız ve râhat otur, zîrâ evde tâ-
ze ekmek pişiriyorlar, sana ondan vereyim!"

چون رسد آن ناله گرمش بعد کد گویدش بنشین که حلوا می رسد

4253. Vaktâki ona zahmetten sonra sıcak ekmek erişe, ona der: "Otur ki, hel-
vâ geliyor!"

"Ked", emek ve bir şeyin husûlü için çekilen zahmet ve sa'y demektir.
Ya'nî, vaktâki o güzel yüzlüye emek ve zahmetle pişirildikten sonra sıcak ek-
mek gelir, ev sâhibi ona: "Otur ki, arkadan tatlı geliyor!" der.

هم بدین فن دار دارش می کند وز ره پنهان شکارش می کند

4254. Bu fen ile de ona "tut, tut!" yapar; ve onu gizli yoldan şîkâr eder.

"Dâr, dâr", "tut, tut!" ve "al, al!" demektir. Ya'nî, ev sâhibi o güzel yüz-
lüye birbiri arkasına "Al, al!" diye hîle yapar ve onun hâcetini te'hîr ederek
onu gizli yoldan avlayıp yanında tevkîf eder.

که مرا کاریست با تو یکرمان منتظر می باش ای خوب جهان

4255. Der ki: "Benim senin ile bir işim vardır, ey cihânın güzeli! Munta-
zır ol!"

Ya'nî, ev sâhibi bu hileleriyle demek ister ki: "Benim senin ile bir işim vardır, ey cihânın güzeli! Acele etme, bekle!"

تا بدین حيله فریباند و را تا مطیع و رام گرداند و را
4256. *Nihâyet bu hîle ile onu aldatır. Nihâyet onu mutî' ve münkâd eder.*

بی مرادئ مؤمنان از نیک و بد تو یقین می‌دان بهر این بود
4257. *Mü'minlerin iyiden ve kötünden murâdsızlığı, sen yakînen bil ki, bunun için olur.*

Ya'nî, mü'minlerin Hak'tan kendi nefislerine mülâyim gelen iyi bir şeyi istedikleri vakit, murâdlarının hâsıl olmaması veyâhud nefislerine mülâyim gelmeyen bir kötü şeyden kurtulmak istedikleri vakit, bu isteklerine nâil olamamalarını sen yakînen bil ki, bu yukarıda beyân ettiğimiz sebebdendir. Zîrâ hadîs-i şerîfte اِذَا أَحَبَّ الْعَبْدُ ابْتِلَاءَ لِيَسْمَعَ تَضَرُّعَهُ ya'nî, "Allâh Teâlâ bir kulunu sevdiği vakit onun yalvarmasını dinlemek için onu mübtelâ kılar" buyurulmuştur.

رجوع کردن بقصه آن شخص که او را نشان
گنج دادند بمصر و بیان تضرع او از درویشی بحضرت حق

O şahsın kıssasına rücû' etmektir ki, ona Mısır'da definenin nişânını verdiler ve onun fakîrlikten dolayı Hz. Hakk'a yalvarmasının beyânı

مرد میرائی چو خورد و شد فقیر آمد اندر یا رب و گریه و نفیر
4258. *Mîrâsyedi adam vaktîki yedi ve fakîr oldu, "yâ Rabb" a ve ağlamaya ve feryâda başladı.*

Ya'nî, o mîrâsyedi adam elindeki mîrâs malını yedi ve bitirdi ve fakîr oldu, sonra "Aman yâ Rab!" demeye ve yalvarıp ağlamaya ve feryâda başladı.

خود که کوید این در رحمت نثار که نیابد در اجابت صبحار
4259. *Muhakkak bu rahmet saçıcı olan kapıyı kim çalar ki, icâbette yüz bahar gelmesin!*

Ya'nî, Hak Teâlâ hazretlerinin rahmet saçıcı olan bu kapısını kim çalar ki, bu kapıdan onun istediği şey verilmesin ve niyâzının kabûlü husûsunda baharlarda açılan güller ve çiçekler gibi onun murâdının gülleri ve çiçekleri açılmış olmasın!

خواب دید او هاتفی گفت او شنید که غنای تو بمصر آید پدید

4260. *O rü'yâ gördü. Bir hâtif dedi. O işitti ki: "Senin zenginliğin Mısır'da zâhir gelir."*

"Hâtif", "seslenmek ve sadâ vermek" ma'nâsına olan "hetf" masdarından ism-i fâildir; ve "âlem-i gaybdan seslenen melek" murâd olunur. Ya'nî, o mîrâsyedi rü'yâ gördü ve rü'yâsında kendisi görünmeksizin bir melek ona bağırarak dedi ki: "Senin istediğin zenginlik sana Mısır'da hâsıl olur!"

رو بمصر آنجا شود کار تو راست کرد گدیت را قبول او مرتجایت

4261. *"Mısır'a git. Senin işin orada doğru olur. Senin tese'ülünü kabûl etti. O mürtecâdır."*

"Gedye", tese'ül ve dilencilik; "mürtecâ", kendisinden ümîd edilmiş olan, demektir. Ya'nî, hâtif mîrâsyediye dedi ki: "Mısır'a kadar git! Zîrâ senin zenginlik işin orada doğru olur ve neticelenir. Senin tazarru'un ve niyâzın üzerine Hak Teâlâ tese'ülünü ve dilenmeni kabûl etti; ve Hak Teâlâ kendinden her murâdın husûlû ümîd olunan bir kerîmdir."

در فلان موضع یکی گنجیست زفت در پی آن بایدت تا مصر رفت

4262. *"Fîlân mevzi'de bir azîm defîne vardır. Onun arkasında sana Mısır'a kadar gitmek gerektir."*

بی درنگی هین ز بغداد ای نزد رو بسوی مصر و منتگاه قند

4263. *"Âgâh ol, ey gamlı! Bir teahhursuz Bağdâd'dan Mısır ve şekerin menbet-gâhı tarafına git!"*

"Nejend" ve "nijend", donmuş ve gamlı ve süflî ve öfkeli, ma'nâlarıdır. Burada "gamlı" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, hâtif dedi: "Ey fakr u zarûretten dolayı gamlı olan kimse, âgâh ol! Bir teahhura ve teemmüle mahal vermeksizin hemân Bağdâd'dan Mısır'a ve şeker gibi tatlı olan murâdının neşv ü nemâ bulduğu tarafa kalk git!"

چون ز بغداد آمد او تا سوی مصر گرم شد پشتش چو دید او روی مصر

4264. *Uaktâki Bağdâd'dan Mısır tarafına geldi, o Mısır'ın yüzünü görünce arkası sıcak oldu.*

“Germ süden-i püşt”, arkanın sıcak olması, ümidinin kavî olmasından kinâyedir. Ya'nî, vaktâki o mîrâsyedi Bağdâd'dan Mısır'a gitti, Mısır'ın yüzünü görünce ümidinde kavî oldu.

بر امید وعدهٔ هاتف که گنج یابد اندر مصر بهر دفع رخ

4265. *Hâtifin va'di üzerine ki, def'-i renc için defîneyi Mısır'da bulur.*

در فلان کوی و فلان موضع دفین هست گنجی سخت نادر بس گزین

4266. *Filân mahallede, filân mevzi'de medfûn, pek nâdir, çok makbûl bir defînedir.*

Ya'nî, Mısır'ı gördüğü vakit ümidinin kuvvetlenmesine sebep bu idi ki: Hâtif ona def'-i renc ve meşakkat için defîneyi Mısır'da bulacağını ve filân mahallede ve filân yerde gömülmüş pek nâdir ve çok makbûl bir defîne bulunduğunu va'detmiş idi.

Bu kıssadan bir zevk husûlü için biraz rumûzu altında gizlenmiş olan ma'nâdan bahsetmek münâsib olur. “Mîrâsyedi”den murâd, bedâvâ bulduğu rûhunu hevâ-yı nefsanîsi uğrunda isrâf edip ömrü âhir olmaya başlayan kimsedir ki, kendisinin hayât-ı uhreviyyedeki müflisliğini ve idrâk-i hakâyıktan bî-behreligini idrâk edip Hakk'a niyâza başlar. “Define”den murâd, hakikat-i insâniyyedir ki, cenâb-ı Hak tarafından bu kimsenin niyâzı kabûl buyurularak, âlem-i ma'nâda hâtif tarafından kendisinde hakikat-i insâniyye medfûn Mısır, ya'nî bir şehir mesâbesinde olan insân-ı kâmilin bulunduğu mahall işaret buyurulur. Aşağıdaki beyitlerin bu ma'nâya göre mütâlaası lâzımdır.

لیک نفقش بیش و کم چیزی نماند خواست گدیه بر عوام الناس راند

4267. *Fakat onun nafakası ziyâde ve eksik bir şey kalmadı. Avâm-ı nâs üzerine tese'ül sürmek istedi.*

Ya'nî, defîneyi bulmak için sûrî sefere çıkan bu mîrâsyedinin artık eksik nafaka nâmına bir şeyi kalmadı. Bu defîneyi buluncaya kadar avâm-ı nâs üzerine dilencilige kalkıştı. Ya'nî tâlib-i hakikat olan bu kimse insân-ı kâmilî

buluncaya kadar, avâmm-ı nâstan ma'dûd olan ulemâ-i zâhirden istimdâda teşebbüs etti.

ليك شرم و همتش دامن گرفت خویش را در صبر افشردن گرفت

4268. *Fakat onun utanması ve himmeti eteğini yakaladı. Kendisini sabır içinde sükunet tuttu.*

Fakat bu mirâsyedi avâmm-ı nâsa karşı dilencilik yapmaktan utandı ve âlî olan himmeti "Bunu yapma!" diye eteğini yakaladı ve men' etti. Binâenaleyh kendisini sabır içinde bir tazyîk hâli tuttu.

باز نفسش از مجاعت بر طپید ز انتجاع و خواستن چاره ندید

4269. *Tekrâr onun nefsi açlıktan çırpındı. İnticâ'dan ve istemekten çâre görmedi.*

"Mücâat", açlık; "tapîden", çırpınmak; "inticâ'", su ve ot aramak ve bir iyilik talebi için bir kimsenin nezdine gitmek demektir. Ya'nî, tekrâr o mirâsyedinin nefsi açlıktan çırpındı ve bir kimseden murâdını talep etmekten ve istemekten başka bir çâre göremedi.

گفت شب بیرون روم من نرم نرم تا ز ظلمت نایدم در گدیه شرم

4270. *Dedi: "Ben gece yavaş yavaş dışarıya giderim, tâ ki karanlıktan dola-*
[4250] *yı, dilenmekten bana utanma gelmesin!"*

Mîrâsyedi kendi kendine dedi ki: "Karanlıktan dolayı, bana halktan utanma gelmemek için gece vakti sokaklara çıkarım."

همچو شبکو کی کنم من ذکر و بانگ تا رسد از بانگهای نیم دانگ

4271. *"Bir şebkûk gibi ben zikir ve sadâ ederim, tâ ki benim seslerimden yarım dâng erişir."*

"Şeb-kûk", gece vakti kasîdeler ve beyitler tegannî ederek mahalle mahalle dolaşip sadaka isteyen dilenci demektir (*Burhân*). "Dâng", eski zamanlarda kullanılan bir paranın ismidir. Arabça "دانق - dânik" kelimesinin Fârisî'ye naklidir; ve bu para bir dirhemın altıda biridir ki, iki kırât ağırlığındadır ve her kırât beş arpa ağırlığındadır. "Yarım dâng", cüz'î bir paradan kinâye olur. Türkçe'de "beş-on para" derler. Mîrâsyedi dedi ki: "Sokaklara çıkıp bir gece dilenci gibi kasîdeler okuyayım; benim sesimi işiten erbâb-ı kerem bana beş-on para veriler."

اندرین اندیشه بیرون شد بکوی واندرین فکر تهمی شد سو بسوی

4272. 'Bu düşünce içinde mahalleye dışarıya çıktı ve bu fikir içinde taraf taraf giderdi.

یک زمان مانع همی شد شرم جاه یک زمانی جوع می گفتش بخواه

4273. 'Bir zaman câhın utanması mâni' olurdu. Bir zaman ona açlık istetirdi.

Ya'nî, mîrâsyedi esâsen zenginlik görmüş ve dilencilik derekesine düşme-miş bir adam olduğu için, bu hâl içinde bir müddet kendi haysiyetini düşünerek, kendi mertebesinin utanması dilenmeye mâni' olurdu. Fakat kendine galebe eden açlık ona utanma[ksızın] istetirdi. Nitekim ulûm-i zâhire ve edille âlimlerinden birinin içine hakîkate itlâ' açlığı düşünce, zulmet-i tabîiyye içinde insân-ı kâmilin sohbetine mürâcaat husûsunda nefislerinin ân altında keşmekeş içinde bulunurlar.

پای پیش و پای پس تا ثلث شب که بخوام یا بخسیم خشک لب

4274. "İsteyim mi, yâhud duduğu kuru olarak uyuyayım mı?" diye gecenin üçte birine kadar ileri ayak ve geri ayak idi.

"İleri ayak ve geri ayak olmak" tereddüdden kinâyedir; ve "duduğu kuru olmak", açlıktan kinâyedir. Ya'nî, "İsteyim mi, yoksa aç olarak uyuyayım mı?" diye gecenin üçte birine kadar, bir adımı ileride bir adımı da geride ya'nî tereddüd içinde idi. Nitekim fakîrın üstâd-ı hakîkatım Mesnevîhân Selânikli Mehmed Es'ad Dede (k.s.) hazretlerine ilk def'a mürâcaatım dahi bu hâl içinde vâki' olmuştur ve bu hâl-i tereddüdümü arz ettiğim vakit fakîre şu cevâbı vermişlerdir:

Menkıbe: "Ma'rûf-ı Kerhî (k.s.) hazretleri zamânında bir râhib varmış. Rî-yâzât ve mücâhedât sebebiyle onda ba'zı hârikalar zuhûr etmeye başlamıştı. Meselâ oturduğu yerde, gelecek misâfirleri keşf eder imiş. Onun bu hâli ehl-i İslâm arasında garâbeti ve kıyl u kâlî mücib olmuş. Râhibin bu hâli hakkında îzâhât almak için ulemâ-i zâhireye mürâcaat etmişler. Onlar bir cevâb-ı muknî' verememişler ve Ma'rûf-ı Kerhî hazretlerine gidip sebebini ondan sormuşlar. Hz. Ma'rûf o râhibe gidip aralarında şu mükâlemeler cereyân etmiş:

Hz. Ma'rûf râhibe hitâben:

— Müslümân ol!

Râhib:

— Olmam, niçin olayım?

Hız. Ma'rûf:

— Niçin olmazsın?

Râhib:

— Nefsim tebdîl-i dîni kerîh görür.

Hız. Ma'rûf:

— Sen bu havârîka ne sebebiyle nâil oldun?

Râhib:

— Riyâzat ve mücâhedât sâyesinde nâil oldum.

Hız. Ma'rûf:

— Riyâzâtı ve mücâhedâtı nefsin kerîh görmedi mi?

Râhib:

— Evet, gördü. Fakat ben muhâlefet ederek riyâzâta ve mücâhedâta devâm ettim.

Hız. Ma'rûf:

— Mâdemki nefesine muhâlefet yüzünden bu kerâmâta nâil oldun, eğer bu nefse muhâlefet mesleğinde sâbit isen şimdi nefsinin kerîh gördüğü bu tebdîl-i dîn ile İslâm'ı da kabûl etmen lâzım gelir.

Râhib: -Bir hayli düşündükten sonra-

— İslâm'ı kabûl ettim, demiştir."

Bu menkıbeyi zikrettikten sonra Hız. Dede fakîre buyurdular ki: "Sen de şimdi nefesine muhâlefet edip geldiğin için çok iyi ettin!" Ve birçok da hakâyıktan bahis buyurdular.

رسیدن آن شخص بمصر و شب بیرون آمدن بکوی از بهر

شبهکوی و گدایی و گرفتن عسس او را و مراد او حاصل شدن از عسس
بعد از خوردن زخم بسیار، وَ عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ، و قوله
سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا، و قوله تعالى إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا، و قوله عليه
السلام اِسْتَدَىٰ أَرْمَةٌ تَنْفَرِجِي، وَ جَمِيعُ الْقُرْآنِ وَ الْكُتُبِ الْمُنَزَّلَةِ فِي تَقْرِيرِ هَذَا

O şahsın Mısır'a erişmesi ve gece bir şebkûklük ve dilencilikden dolayı mahallede dışarıya çıkması ve onu polislin tutması ve çok

dayak yedikten sonra onun murâdının polisten hâsıl olması. Ve “Siz bir şeyi kerîh addedersiniz, halbuki o şey sizin için hayırlıdır” (Bakara, 2/216) ve “Hak Teâlâ bir güçlükten sonra kolaylık yaratır” (Talâk, 65/7) onun kelâmıdır ve “Muhakkak kolaylık güçlük ile berâberdir” (İnşirâh, 94/6) onun kavlidir ve “Ey musîbet! Şiddetlen ki, açılâsın ve mündefî’ olasın!” Aleyhi’s-selâm’ın sözüdür. Ve Kur’ân’ın ve kütüb-i münzelenin hepsi bunun takrîrindedir

Bu sûrh-i şerifte rû’yâsında haber verilen defineyi bulmak için, mîrâsyedinin sefer zahmetini ihtiyâr etmesi ve Mısır’a vusûlünde gece polis tarafından yakalanıp dayak yemesi ve ancak sûret-i zâhiresi kerîh ve çirkin görünen bu meşakkatlerden ve güçlüklerden sonra asıl definenin yerini haber alıp murâdına nâil ve kolaylığa vâsıl olması beyân buyrulur. Ve güçlükten sonra kolaylık husûle geleceğine dâir de delîl olarak üç âyet-i kerîme zikrolunur. Birisi sûre-i Bakara’da vâki’ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ (Bakara, 2/216) [ya’nî “Siz bir şeyi kerîh addedersiniz, halbuki o şey sizin için hayırlıdır”] ve diğeri Elem-Neşrah sûresinde إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا (İnşirâh, 94/6) [ya’nî “Muhakkak kolaylık güçlük ile berâberdir”] ve üçüncüsü sûre-i Talâk’ta vâki’ سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا (Talâk, 65/7) [ya’nî “Hak Teâlâ bir güçlükten sonra kolaylık yaratır”] âyet-i kerîmesidir.

Bu hayât-ı dünyeviyye ve bu âlem-i sûret tedkîk olunursa, bu düstûrun hâricinde bir yaşayış olmadığı sâbit olur. Meselâ gnâ-yı sûrî ve saâdet-i dünyevî için sefer ve ticâret zahmeti ihtiyâr olunmak lâzımdır; ve gnâ-yı ma’nevî ve saâdet-i uhrevî husûlû için, riyâzât ve mücâhedât meşakkatleri ihtiyâr olunmak icâb eder. Bunun sırrı budur ki: Güçlük tecellî-i celâlî ve kolaylık tecellî-i cemâlîdir; ve Hakk’ın tecelliyât-ı celâliyyesinde tecelliyât-ı cemâliyyesi ve tecelliyât-ı cemâliyyesinde dahi tecelliyât-ı celâliyyesi gizlidir. Bu âlem-i sûret sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin mezâhiri olduğu için Hak Teâlâ dâimü’t-tecellîdir. Resûl-i Ekrem hazretlerinin اَشْتَدَى أَرْزَمَةً تَفَرَّجَ [ya’nî “Ey musîbet! Şiddetlen ki, açılâsın ve mündefî’ olasın”] hadîs-i şerîfi dahi bu ma’nâyı müşîrdir. “İşteddî”, infîâl bâbından emirdir. “Ezme” (أَزَمَ), kütük ve şiddet ve darlık demektir. “Tenfericî”, “infîrâc”dan fiil-i muzâri’dir. Aslı, “gamdan ve darlıktan kurtulup mesrûr olmak” ma’nâsına olan “ferec”dendir. “Ey kütük ve darlık! Şiddetlen ki açılâsın ve gam ve darlık zâil ola!” demek olur. İbn Nahvî’nin bu hadîs ile başlayan bir kasidesi vardır ki, buna “Kasîde-i Münferice” derler.

Şârih-i Mesnevî İsmâîl-i Ankaravî (k.s.) hazretleri bu kasîdeyi Türkçe'ye tercüme ve şerh buyurmuşlardır. Nüshası 1327 senesinde İstanbul'da tab' edilmiştir. Velhâsıl Kur'ân-ı Kerîm'in ve diğer enbiyâyâ nâzil olan kitâbların hepsi bu zikrolunan ma'nânın tesbîti ve takrîri hakkındadır.

ناگهانی خود عسس او را گرفت چوبها زد بی محابا ناشکفت

4275. *Ansızın polis onu tuttu. Habersiz, çekinmeksizin sopaları vurdu.*

"Muhâbâ", aslında "muhâbât"tır. Fârisîler "tâ"yı hafz ederek kullanırlar. "Terk etmek ve mürüvvet ve iâne ve sulh ve muhâfaza" ma'nâlarıdır. "Bî-muhâbâ", bu ma'nâların nefyi olup, Türkçe'de "çekinmeksizin" ma'nâsında müsta'meldir. "Nâ-şikift", sabırsız demektir ki, zâbta me'mûrunun sıfatıdır. Ya'nî, gece dolaşan mîrâsyediyi zâbta me'mûru ansızın yakaladı. Sabırsız polis o bîçârenin derdini dinlemeksizin ve çekinmeksizin sopalar vurarak dövdü. "Ases", gece kol gezen zâbta me'mûru ma'nâsına olan "âss" kelimesinin cem'idir. Fârisîler müfred makâmında kullanırlar. Zamânımızda "polis" demek olur.

اتفاقاً اندرین شبهای تار مردمان را بوده از دزدان ضار

4276. *Tesâdüfen bu karanlık gecelerde insanlara hırsızlardan zarar olmuş idi.*

"İttifâkan", tedbîrsiz ve me'mûl olmamak üzere demektir ki, "tesâdüfen" demek olur. Ya'nî, mîrâsyedinin gece dolaşması öyle bir zamâna tesâdüf etmiş idi ki, bu karanlık gecelerde şehirde sâkin olan insanlara hırsızlardan çok zarar vâki' olmuş idi.

بود شبهای مخوف و منتحس پس بجد می جست دزدان را عسس

4277. *Korkunç ve uğursuz geceler idi. Binâenaleyh polis hırsızları cidd ile arardı.*

تا خلیفه گفت کش بیرید دست هر که شب گردد اگر خویش منست

4278. *Hattâ halîfe ona demiş idi ki: "Her kim gece dolaşır ise, benim akrabâmdan ise de, elini kes!"*

Hattâ halîfe zâbta me'mûruna demiş idi ki: "Şehir halkına gece sokaklarda dolaşmayı yasak et! Her kim ondan sonra gece dolaşırsa, benim akrabâ ve taallukâtımdan bile olsa, hiç çekinme, elini kes!"

بر عسس کرده ملک تهدید و بیم که چرا باشید بر دزدان رحیم

4279. *Melik: "Niçin hırsızlara merhamet ediyorsunuz?" diye polis üzerine tehdid ve tahvif etmiş idi.*

عشوه شان را از چه رو باور کنید یا چرا ایشان قبول زر کنید

4280. *"Onların işvelerine ne cihetten i'timâd edersiniz? Yâhud onlardan niçin altın kabûl edersiniz?"*

Hükûmdâr, hırsızların çoğalması üzerine zâbîta me'mûrlarını tehdid ve ceza ile tahvif edip demiş idi ki: "Siz hırsızların işvelerine ve hilelerine ne sebebden i'timâd ediyorsunuz? Yâhud onlardan rüşvet olarak altın alıp salveriyorsunuz?"

رحم بر دزدان و هر منحوس دست بر ضعیفان ضربت و بی رحمیت

4281. *"Hırsızlara ve her uğursuz elliye merhamet, zayıflar üzerine darbe ve merhametsizliktir."*

Ya'nî, "Hırsızlara ve her uğursuz elli olan yankesiciye acımak, nâmûsları dâiresinde yaşayan zayıflara darbedir ve acımamaktır."

هین ز رنج خاص مگسل ز انتقام رنج او بگزار و بنگر رنج عام

4282. *"Sakın renc-i hâstan dolayı intikâmdan kesilme! Onun rencini bırak ve renc-i âmma bak!"*

Ya'nî, "Hırsızın zararı umûm halka karşıdır. Hırsıza yapılacak cezâdan ona hâsıl olacak husûsî elemden dolayı acıyıp intikâmdan ve cezâdan sarf-ı nazar etme! Sen o hırsıza vâki' olacak husûsî elem ve darbeyi düşünmeyi bırak, umûmî halkın hırsızların elinden çektiği eleme ve meşakkate bak!" Zîrâ "zarar-ı âmmu def için zarar-ı hâss ihtiyâr olunmak" kavâid-i akliyyeden ve düstûr-ı adâlettendir.

اصبع ملدوغ بر دفع شر در تعدی و هلاک تن نگر

4283. *Def'-i şerr husûsunda sokulmuş parmağı kes! Tecâvûze ve cismin helâkine bak!*

Meselâ zehirli bir hayvan tarafından sokulmuş ve zehirlenmiş ve kangren olmuş bir parmağı, def'-i şerr husûsunda kes! Sen parmağın kesildiğine bak-

ma; o zehrin bedene sirâyetine ve netîcede cismin helâkine bak! Cem'iyet-i beşerîyeyi teşkil eden insanlar birbirinin uzvudur. Onların arasında hırsızlar ve kâitler bir cisim hâlinde olan o cem'iyetin birer kangren olmuş cüz'leridir. Binâenaleyh onların zehri cem'iyet-i beşerîyeyi ifsâd etmemek için, onlara cezâ etmekte tereddüd etme ve acıma!

اتفاقاً اندران ایام دزد گشته بود انبه ز پخته و خام دزد

4284. *Tesâdüfen o günlerde hırsızın pişmişinden ve hamından çok hırsız olmuş idi.*

Ya'nî, mîrâsyedinin gece dolaştığı sıralarda hırsızların ustasından ve ace-mîsinden birçok hırsızlar peydâ olmuş idi.

در چنین وقتش بدید و سخت زد چوبهای زخمهای بی عدد

4285. *Böyle vakitte onu gördü. Sayısız sopa darbelerini şiddetle vurdu.*

Ya'nî, polis mîrâsyediyi böyle bir zamanda gördü ve yakaladı. Bu sebebden dolayı o biçâreye sayısız sopa darbelerini vurdu.

نعره و فریاد زان درویش خاست که مزن تا من بگویم حال راست

4286. *O fakîrden: "Uurma, tâ ki ben doğru olan hâli söyleyeyim!" diyerek na'ra ve feryâd kalktı.*

O fakîr mîrâsyedi, polis sopaları vurdukça acısından na'ra ve feryâd ededi. Nihâyet dedi ki: "Polis efendi, vurma! Biraz mühlet ver de ben sana hâlim ne ise doğrusunu söyleyeyim!"

گفت اینک دادمت مهلت بگو تا بشب چون آمدی بیرون بگو

4287. *Dedi: "İşte sana mühlet verdim; söyle! Nihâyet niçin gece dışarıya çıktın?"*

Polis mîrâsyediye dedi: "İşte dayağı kestim ve sana mühlet verdim. Nihâyet gece niçin mahalleye ve sokaklara çıkıp dolaştığını doğru söyle!"

تونۀ زینجا، غریب و منکری راست می گو تا بچه کار اندری

4288. *"Sen buradan değilsin. Bir garîb ve yabancısın. Doğru söyle, ne iş için desin?"*

"Münker", tanınmamış ve yabancı demektir. Ya'nî, polis mîrâsyediye dedi: "Sen bu şehir halkından değilsin. Bir garîb ve yabancısın. Doğrusunu söyle, bu şehre ne iş yapmak için geldin?"

اهل دیوان بر عسس طعنه زدند کہ چرا دزدان چنین انبه شدند

4289. "Dîvân ehli "Niçin böyle hırsızlar çok oldu?" diye zâbîta me'mûrları üzerine ta'ne vurdular."

"Dîvân", lügatte, birtakım kimselerin toplandığı mahal demektir. Mecâzen vüzerâ ve ümerâ-yı devletin meclisi ma'nâsında müsta'meldir. "Ehl-i dîvân"dan murâd, vüzerâ ve vükelâ-yı devlet demek olur. Ya'nî, "Vüzerâ ve ümerâ-yı devlet "şehirde hırsızlar çoğaldı" diye zâbîta me'mûrlarını tek-dir ettiler."

انبهى از تست و از امثال تست و انما ياران زشت را ننخست

4290. "Çokluk sendendir ve senin emsâлиндendir. Evvelen sen çirkin arkadaş-larını açık göster!"

Ya'nî, "Ehl-i dîvânın tekdîrine sebep olan hırsız çokluğu sendendir ve senin emsâлиндendir. Binâenaleyh seni yakaladım, şimdi sen o çirkin ve ahlâksız arkadaşlarını açık bir sûrette göster ve haber ver ki, onları da tu-tayım!"

ور نه کين جمله را از تو کشم تا شود این زر هر محتشم

4291. "Yoksa her muhteşemin altını emîn olmak için hepsinin kînini senden çıkarırım!"

Ya'nî, "Eğer arkadaşlarını haber vermez isen, her haşmet sâhibi olan zen-ginlerin altını ve serveti emniyet altında bulunmak için, bütün arkadaşlarının intikâmını ve kînini senden alırım ve sana ağır cezâlar yaparım."

گفت او از بعد سوگندان پر که نیم من خانه سوز و کیسه بر

4292. O parlak yemînlerden sonra dedi ki: "Ben o yakıcı ve kese götürücü de-ğilim!"

"Per", parlaklık ma'nâsındadır. "Kîse-ber", yankesici ve kese götürücü de-mektir. Ya'nî, mîrâsyedi, polise hitâben parlak ve müessir yemînlerden son-ra dedi ki: "Ben evleri soyup yakıcı ve yankesici değilim!"

- من نه مرد دزدی و بی دادم من غریب مصرم و بغدادیم
4293. "Ben bir hırsız ve bir zâlim adam değilim. Ben Mısır'ın garibiyim ve Bağdâd'lıyım."

بیان این خبر کہ الِکَذْبُ رِیَّةٌ وَ الصَّدْقُ طُمَأْنِیَّةٌ

Bu hadisin beyânındadır ki: "Yalan şübhedir ve doğru mutmain olmaklıktır."

Bu sühr-i şerifte İmâm Hasan hazretlerinden rivâyet olunan *دع ما یریک الی* ya'nî "Sen sana şübhe veren şeyi şübhe vermeyen şeye bırak! Zîrâ doğruluk sükûnettir ve yalan şübhedir" hadis-i şerîfine işâret buyrulur. Ya'nî, bir kimse binisinden yalan doğru söz dinlediği vakit, o sözün doğruluğu hakkında onun kalbinde bir îmân ve sükûnet hâsıl olur. Bu hâl doğru sözün kalb üzerine olan bir te'sîr-i ma'nevîsidir. Ve yalan söz işittiği vakit dahi o sözün doğruluğu hakkında kalbinde bir şek ve tereddüd hâsıl olur ve kalb "Acabâ, öyle midir?" der. Bu hâl dahi yalan sözün kalbe olan bir te'sîr-i ma'nevîsidir. Mîrâsyedi dahi kendi hâlini polise doğru olarak anlattığı vakit, polisin kalbinde bir sükûnet hâsıl oldu ve onun hırsız olmadığına kanâat geldi.

- قصه آن خواب و گنج زر بگفت پس ز صدق او دل آن کس شکفت
4294. O rü'yânın ve altın defînesinin kıssasını söyledi. Binâenaleyh onun doğruluğundan o kimsenin gönlü açıldı.

Ya'nî, mîrâsyedi polise gördüğü rü'yâyı ve altın defînesinin haber verilmesi mes'elesini söyledi. Bu haber üzerine sözün doğruluğundan polisin kalbindeki şübhe bulutları açıldı.

- بوی صدقش آمد از سو گند او سوز او پیدا شد و اسپند او
4295. Onun yemîninden onun doğruluğunun kokusu geldi. Onun harâreti onun üzerliğinden zâhir oldu.

"İspend", buhûrdânlıkta yakıp tütsü yaptıkları "üzerlik tohumu" demektir. Bu beyitte mîrâsyedinin vücûdu, buhûrdânlığa ve defineyi bulmak hırsı, ateşin harâretine ve doğru sözleri, üzerlik tohumuna teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, mîrâsyedinin hırsı ve harâreti ile, yana yana söylediği sözlerden ve ettiği yeminlerden onun doğruluğunun kokusu geldi.

آنچنانکه نشنه آرامد بآب

دل ییارآمد به گفتار صواب

4296. *Gönül doğru söz ile sâkin olur. Nitekim susamış olan, su ile sâkin olur.*

Ya'nî, susamış olan kimsenin harâreti su ile sâkin olduğu gibi, doğruluğa susamış olan kalbler dahi su gibi sâf olan doğru söz ile sâkin olur.

از نبیِّش تا غیبی تمیز نیست

جز دل محبوب کو را علتیست

4297. *Mahcûb olan kalbin gayrı ki, onun bir illeti vardır, onun nebîden gabîye kadar temyîzi yoktur.*

Fakat bu hâlin istisnâsı vardır. Sıfât-ı nefsâniyye hicâbı içinde olan kalb, illetli ve hastalıklı olduğu için, onda temyîz-i sahîh bulunmaz. Öyle bir kalb rûhânî olan peygamberin sözleri ile nefsânî ve cismânî olan gabînin sözlerini fark ve temyîz edemez. Nitekim peygamberlerin doğru olan sözlerini cismânî ve nefsânî olan kimseler kendilerinin sözleri gibi yalan ve hîle zannettiler de dediler ki: "Bunlar kendilerinin Allah tarafından gönderildiğini söyleyip efrâd-ı beşer üzerinde tahakküm etmek için birtakım yalanlar uydurdular." Hz. Pîr Efendimiz *Fîhi Mâ Fîh*lerinin 42. faslında bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Seyfeddîn-i Buhârî dedi ki: "Benim indimde enbiyâ ve evliyânın zann-ı bâtil üzerine oldukları ve da'vâlarının kuru da'vâdan başka bir şey olmadığı tahakkuk etti." Seyfeddîn mecliste hâzır farzıyla Hz. Pîr ona hitâben buyurdular ki: "Sen bu sözü şöylece boş ve tahmînî olarak mı söylüyorsun, yoksa hakikatini müşâhede ettin de mi söylüyorsun? Eğer rû'yet binâen söylüyor isen, o hâlde âlem-i vücûdda rû'yet denilen şey tahakkuk etmiş oldu. Ya'nî bilâ-tahakkuk söylüyor isen, bahse değer yeri yoktur. Mutlakâ bu iddiâ rû'yet ve müşâhede mebnî olmak lâzım gelir; ve bu rû'yet denilen şey âlem-i vücûdda eşyânın eazzi ve eşrefidir ve enbiyâyı tasdik demek olur. Zîrâ enbiyâ ancak âlem-i vücûdda ancak rû'yet olduğunu da'vâ ettiler. İşte sen de bunu ikrâr ettin. İmdi rû'yet ancak mer'înin vücûdu ile zâhîr olur. Çünkü rû'yet ef'âl-i müteaddiyedendir. Mutlakâ mer'î ve râî olmak lâzımdır. Mer'î

matlûb, râi de tâlibdir. Yâhud ber-akıdır. Ya'nî râi matlûb ve mer'î tâlibdir. Çünkü ma'sûk cemâlini âşık için tezyîn eder ve âşığın tâlibidir; ve âşık ma'sûkun tâlibi olmakla berâber ma'sûkun dahi matlûbu olmuş olur. Şu hâlde senin inkârın ile berâber tâlib ve matlûb ve âlem-i vücûdda rü'yet sâbit olmuş oldu. İmdi ulûhiyet ve ubûdiyet onun nefyinde ve isbâtında elbet-te vâcibetü's-sübût bir kazıyye olur. Ya'nî "ulûhiyet ve ubûdiyet vardır veyâhud yoktur" diye da'vâ olursa, "niçin yoktur veyâ vardır?" diye bi'l-isbât tahkîki lâzım gelen birer kazıyye olur; ve tahkîk ise, âlem-i vücûdda ancak rü'yetten ibârettir."

ور نه آن پیغام کز موضع بود بر زند بر مه شکافیده شود

4298. Yoksa o haber ki, o mevzi'den olur, ay üzerine vursa, yarılmış olur.

Yoksa doğruluk mevziinden ve makâmından sâdır olan haber, eğer ay üzerine çarpsa ve nâzil olsa ay yarılmış olur. Nitekim âyet-i kerîme لَوْ أَنزَلْنَاهُ هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ (Haşr, 59/21) ya'nî "Eğer biz bu Kur'ân'ı dağ üzerine indirsek, sen o dağı Allâh'ın haşyetinden hâşi' ve parçalanmış bir hâlde görür idin" buyrulur. Böyle iken makâm-ı sıdk olan cânib-i ulûhiyyetten insanlara nâzil olan Kur'ân, kalbleri sıfât-ı nefsâniyye ile illetli olanlara te'sîr etmemiş ve doğruluğun[dan] şübhe etmişlerdir.

مه شكافد و آن دل محبوب نی زانکه مردودست او محبوب نی

4299. Ay yarılr ve o mahbûbun kalbi değil! Zîrâ ki o merdûddur, mahbûb değildir.

Evet, o doğru haberden ay yanlr ve o sıfât-ı nefsâniyye hicâbiyla ma'lûl olan kalb yanılmaz. Zîrâ öyle bir kalb merdûd-i ezeldir ve ind-i ilâhîde o kalb sâhibinin ayn-ı sâbitesi şekâvetle zâhir olmuştur. Binâenaleyh o mahbûb-ı ilâhî değildir. Ona enbiyânın ve evliyânın doğru sözleri te'sîr etmez.

چشمه شد چشم عسس ز اشك مُبِلٌ نی ز گفت خشك بل کز بوی دل

4300. Polisin gözü, ıslatıcı göz yaşından çeşme oldu; kuru sözden değil, belki [4280] gönül kokusundan!

"Mûbil", ıslatıcı demektir. Ya'nî, mîrâsyedinin söylediği doğru sözlerin te'sîriyle polisin gözü, ıslatıcı, ya'nî çok akan göz yaşlarından bir çeşme gibi oldu. Fakat onda olan bu te'sîr kuru ve yalan sözlerden değil, belki kalbinde olan doğruluğun kokusundan idi.

يك سخن از دوزخ آيد سوى لب يك سخن از شهر جان در كوى لب

4301. *Bir söz dudak tarafına cehennemden gelir. Bir söz cân şehriden dudak mahallesine gelir.*

"Cehennem"den murâd nefistir. Zîrâ nefis cehennem tabîâtındadır. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de Hak Teâlâ cehenneme *هَلْ أُمْتَلأت* (Kâf, 50/30) ya'nî "Doldun mu?" diye hitâb buyurur, cehennem de *هَلْ مِنْ مَّزِيد* (Kâf, 50/30) ya'nî "Daha var mı?" diye cevâb verir. Nefis dahi kendî huzûzâtında ve şehevâtında doymaz ve dolmaz, ne kadar verilirse "Daha var mı?" der. Nitekim huzûzât-ı nefisânîyyelerine şiddet-i inhimâkten dolayı helâk olanlar sayısızdır. Ya'nî, bir söz cehennem tabîâtında olan nefis tarafından ağıza gelir ve bir söz dahi rûh tarafından lisân-ı zâhire gelir. Binâenaleyh söz iki nevi'den ibâret olur. Nefis tarafından gelen sözlerde yalanlar ve hîleler vardır. Rûh tarafından gelen sözlerde doğruluk ve safvet vardır.

بحر جان افزا و بحر پر حرج در میان این دو بحر این لب مرج

4302. *Cân artırıcı deniz ve harac dolu deniz vardır; ve bu iki denizin arasında bu dudak merecdir.*

"Harac", darlık ve sıkıntı. "Merec", burada "iki şeyin karışması" ma'nâsındır. "Cân artırıcı deniz"den murâd, rûhâniyet âlemi ve "harac dolu olan deniz"den murâd, dar ve sıkıntılı olan cismânîyet âlemidir. Ya'nî, cân artırıcı ve insanın rûhuna kuvvet bahş edici bir deniz vardır ki, rûhâniyet âlemidir; ve diğer bir deniz de vardır ki, o da darlık ve sıkıntı dolu olan cismânîyet ve sûret âlemidir. Bu her iki denizin dalgaları olan inkâr kalb-i beşere hücum eder. Bu iki denizin arasındaki bu ağzın dudağı bu iki deniz dalgalarının karıştığı yerdir ki, ondan hem rûhânî ve hem de nefsanî kelâmlar sâdır olur.

چون پینلو در میان شهرها از نواحی آید آنجا بهرها

4303. *Şehirler ortasında olan pazar gibidir. Behreler oraya nâhiyelerden gelir.*

["Yepunlû"], şehirler içinde sokaklarda kurulan pazar ma'nâsındır. "Behre", burada "nasib ve kismet" demektir ki, pazarlara getirilen muhtelif eşyâdan kinâyedir. Ya'nî, bu ağız ve dudak şehir içinde sokaklarda kurulan pazar gibidir. Oraya her taraftan herkesin nasibi olan şeyler gelir ve her sâmi'in isti'dâdına göre muvâfık sözler gelir.

کاله معیوب و قلب کیسه بر کاله پر سود و مستشرق چو زر

4304. *Ma'yûb olan metâ' ve kese götürücü olan kalp. Fâide dolu ve altın gibi parlak metâ' vardır.*

"Müsteşnk", rûşen ve tâbân ve parlak, ma'nâsınadır. Ya'nî, o pazarda ma'yûb ve kusurlu olan mallar ve kese götürücü, ya'nî keseye zarar olan kalp eşyâ ve paralar vardır. Diğer taraftan pek fâideli ve altın gibi parlak metâ' ve mallar dahi bulunur. Bunun gibi, bu ağız ve dudak pazarında boş ve kalp sözler ve fâideli ve nûrlu kelâmlar vardır.

زین پینلو هر که بازارگان ترست زین سره و بر قلبها دیده و رست

4305. *Her kim daha bâzergândır, bu pazardan sağ ve kalp üzerine gözlüdür.*

"Bâzergân" tâcir, "sere", sağ para. Ya'nî, her kim ki ticârette pek usta ve mâhirdir, bu pazardan sağlam para ve metâ' ile kalp para ve eşyâ üzerine açık gözlüdür; ve bunları çabuk tefrîk eder, aldanmaz. Bunun gibi, söz pazarını kuran nâkısalar ile kâmiller vardır. Nâkısaların sözleri kalp paraya ve metâ'a benzer. Kâmilin sözleri ise fâideli ve altın gibi parlaktır. Akıllarının gözleri kuvvetli olan kimseler bu iki türlü söz arasını ayırt eder.

شد پینلو مر و را دار الرباح و آن دگر را از عمی دار الجناح

4306. *Pazar muhakkak ona kâr evi oldu; ve o diğerine körlükten kabâhat evi oldu.*

Binâenaleyh bu kelâm pazarı o açık gözlü kimseye, muhakkak kâr ve fâide evi oldu ve orada rûhuna âid fâideler buldu; ve bunun başkasına da bu pazar körlüğünden kabâhat ve fenâlık evi oldu. Zîrâ aklının gözü kör olduğu için sağlam mal ile kalp malı ayırt edemedi, aldı.

هر یکی ز اجزای عالم یک یک بر غبی بندست و بر استاد فَکْ

4307. *Âlemin cüz'lerinden her birisi gabî üzerine birer birer bağdır ve üstâd üzerine fekkdir.*

"Gabî", fikri ve firâseti az olan kimse; "fekk", "bir şeyi ayırmak" demektir. Ya'nî, bu sûret âleminin cüz'lerinden her bir cüz' fikri ve firâseti ve fetâneti az olan kimseye birer birer bağdır; zîrâ fikri mahdûd olduğu için darlık içinde mahbûs kalır ve âlem-i itlâka çıkamaz; ve fikri geniş ve firâseti çok olan üstâda ve ârife ise, bu cüz'lerin kaydından ve bağından ayrılmak ve çö-

zûlmektir. Nitekim mütekellimîn bu âlem-i sûret içinde bağlanıp Hakk'ın eşyâyı zâtıyla değil, ilmi ile kaplamış olduğunu iddiâ ederler ve derler ki: "Eğer Hak bu sûret âlemini zâtı ile kaplamış olsa, mahall-i havâdis olmak lâzım gelir; bu ise tenzîhe mugâyirdir" Düşünmezler ki, Zât-ı Hak ile bu âlem-i sûret arasında her vecih ile gayriyet olsa, hadleri birbirinden ayrı iki vücûd olmak lâzım gelir ve "Zât-ı Hak hudûdu şuraya ve eşyânın hudûdu ise buraya kadardır" diye hüküm etmek îcâb eder; ve Hakk'ın vücûdunun tahdîdi ise, şenâat ve kabâhat olur. Binâenaleyh bu âlem-i sûretin hâdis olan cüz'lerinden her biri böyle bağladığı için bu şenâatin farkında olmazlar. Bu bağ sebebiyle bunlar vücûd-i kadîmi anlamadıkları gibi, vücûd-i hâdisin hakikatini de idrâk edememişlerdir. Fakat âriflerin indinde bu âlem-i sûret vücûd-i hakikî denizinin köpüğü mesâbesinde olduğundan onların nazarı köpüğe değil denizedir.

بر یکی قندست و بر دیگر چو زهر بر یکی لطفست و بر دیگر چو قهر

4308. *Biri üzerine şükürdür, diğeri üzerine zehir gibidir; ve biri üzerine lutuftur ve diğeri üzerine kahır gibidir.*

Ve bu sûret âleminin her bir cüz'ü ârifler üzerine şükür gibi zevk verir; zîrâ onlar Hakk'ın varlığının gayn bir şey görmezler. "Denizin dalgası ve köpüğü denizdir" derler; ve ehl-i hicâb olan diğeri bir tâife üzerine de zehir gibidir. Çünkü onların nazarında bu eşyâ Hakk'ın gayn olan bir vücûd-i müstakildir. Evvelki tâife üzerine her bir sûretin cüz'ü bir tecellî-i Hak olduğundan ayrı-ı lutuftur; ve ikinci tâife üzerine de Hakk'ın gaynı tarafından vurulan bir darbe telakkî olunduğu için kahır gibidir.

هر جمادی با نبی افسانه گو کعبه با حاجی گواه و نطق جو

4309. *Her bir cemâd peygamber üzerine efsâne söyleyicidir. Kâ'be hacıya şahid ve söz isteyicidir.*

Her bir cemâd, peygambere efsâne ve sergüzeşt söyleyicidir. Nitekim 1. cildde "Sütûn-i Hannâne" kıssasında direğin tekellümü ve Ebû Cehl'in elindeki taş parçalarının Resûl-i Ekrem hazretlerinin nübüvvetine şehâdeti geçti. Ve Kâ'be hacının haccına şehâdet edici ve bu şehâdeti ifâ için Hak'tan söz isteyicidir; ve bunların sözlerini rûhâniyet âleminde bulunan enbiyâ ve evliyâ işitirler. Cismâniyet âleminde müstağrak olanlar ise, mü'minlerden ise te'vîl ederler ve münkirlerden ise inkâr ederler. Nitekim 3. cildin 468 numaralı beytinde [ya'nî "Ecza-yı cihânın zikir

ve tesbîhleri göğse bir gulgule düşürdü"] ve 1018 numaralı beytinde dahi
 دیدن از جمادی عالم جانها روید . غلغل اجزای عالم بشنوید
 gidiniz. Eczâ-yı âlemin gulgulesini iştiniz!" buyurulmuş idi. Oradaki tercü-
 me ve izâhâta mürâcaat olunsun.

بر معلى مسجد آمد هم گواه کو همی آمد بمن از دور راه

4310. *Mescid dahi "O bana uzak yerden geldi" diye musallî üzerine şahid*
 [4290] *geldi.*

Cemâd olan mescid dahi "Yâ Rab! sana ibâdet etmek için o kulun bana
 uzak yoldan geldi" diye namaz kılan kimse üzerine ind-i ilâhîde şahid gel-
 di. Ey kimse! Eğer "Cemâd söz söyler mi?" diye i'tirâz edersen, bu i'tirâz se-
 nin cismâniyet âlemi içinde mahbûs kalmandan dolayıdır. Eğer bu cisimden
 kurtulup rûhâniyet âlemine girmiş olsa idin, bunun hakikat olduğunu görür
 idin.

با خلیل آتش گل و ریحان و ورد باز بر نمرودیان مرگست و درد

4311. *Halil üzerine ateş çiçek ve fesleğen ve güldür. Nemrûdlular üzerine*
ölüm ve derddir.

Bu âlem-i sûret ateşi İbrâhîm Halîl (a.s.) üzerine güzel kokulu çiçek ve
 fesleğen ve gül hâlinde zâhir oldu. Fakat cismâniyet âleminde mahbûs olan
 Nemrûd'a tâbî olanlar üzerine de yakıcı ateş ve ölüm ve derd oldu. Binâena-
 leyh bu âlem-i cemâd rûhânî olan kimseye rûhâniyeti ve cismânîye de cis-
 mânîyeti ile zâhir olur. Rûhânî olan kimse cismâniyet âleminden geçtiği için,
 cismâniyetin ve cismânînin hâlinden anlar. Amma cismânî rûhâniyet âlemin-
 den bîhaber olduğu için rûhânîlerin hâlinden anlayamaz, inkâr eder.

بارها گفتیم این را ای حسن می نگردم از بیانش سیر من

4312. *Ey hasen! 'Bunu def'alarca söyledik; onun beyânından ben tok olmadım.*

"Ey hasen!" ta'bîri husûsiyet i'tibârıyla bu *Mesnevî*'te muhâtab olan Hü-
 sameddîn Çelebi (k.s.) hazretlerine ve umûmiyet i'tibârıyla himmeti âlf olan
 sâliklere hitâbdır. Ya'nî, biz bu cemâdâtın tekellümüne ve rûtan gelen sözün
 müessir olduğuna ve nefisten gelen sözün te'siri olmadığına dâir olan sözle-
 ri bu *Mesnevî*'de def'alar ile söyledik. Fakat bu ma'nâları ibârât-ı muhtelif
 ile söylemekten doymadım.

بارها خوردی تو نان دفع ذُبُولُ این همان نانست چون نبوی ملول

4313. *Sen solmayı def' için def'alarca eklemek yedin. Bu yine o ekmektir; niçin melûl olmazsın?*

"Zübûl", solmak (*Ahter*). Ya'nî, "Tekrâr insana usanç vermez mi?" diye i'tirâz edersen, cevâben derim ki: "Sen cisminin ve benzinin sararıp solmasını def' için birçok def'alar eklemek ve taâm yedin; şimdi bu yediğin eklemek yine o evvelki yediğin ekmektir. Bundan niçin melûl olmazsın ve bıkmazsın?"

در تو جوعی می‌رسد نو ز اعتدال که همی سوزد از او تُخْمَه و ملال

4314. *İ'tidâlden dolayı sana yeni bir açlık erişir ki, ondan tuhme ve melâl yanar.*

"Tuhme", imtilâ, mi'de dolgunluğu demektir. Ya'nî, usanmamanın sebebi budur ki: Mizâcın i'tidâlde ve sıhhatin yerinde olduğu için sana yeni bir açlık gelir ki, bu açlıktan dolayı o evvelki mi'de dolgunluğu ve usanmak yanar ve zâil olur ve tekrâr o evvelki yediğin ekmeğe iştihâ gelir.

هر کرا درد مجاعت نقد شد نو شدن با جزو جزوش عقد شد

4315. *Her kime ki, açlık derdi nakd oldu, onun cüz'ünün cüz'üne yeni olmak akd oldu.*

"Nakd", "âmâde kerdên", hâzır etmek manâsınadır (*Müntehabü'l-Lügât*). "Cüz'ünün cüz'ü"nden murâd, zâhirî kulaktır. Zîrâ rûhun cüz'ü cisimdir; ve cismin cüz'ü de dinlemek husûsunda zâhirî kulaktır. Binâenaleyh zâhirî kulak, cüz'ün cüz'ü olmuş olur. Ya'nî, her kim için hakâyık ve maârif-i ilâhiyeye açlık derdi hâzır oldu ise, o evvelden söylenmiş olan sözlerin yeni olması, onun zâhirî kulağına bağ ve küpe oldu.

لذت از جوعست نی از نُقْلِ نَوُ با مجاعت از شکر به نان جَوُ

4316. *Lezzet açlıktandır, yeni nuklden değildir. Açlık ile arpa ekmeği şekerden iyidir.*

"Nukl", içki esnâsında yenilen meze demektir. Burada cismâniyet âleminin sarhoşluğu esnâsında yenilen gıdâ ma'nâsından kinâyedir. Ya'nî, lezzet açlıktandır, ele geçen yeni gıdâdan değildir. Zîrâ açlık olunca arpa ekmeği bile şekerden daha tatlı gelir. Bunun gibi, eğer bir kimsenin içinde ehlullâhın hakâyık ve maârifine vukûf açlığı olursa, ulûm-i ledünniyyenin birtakım

dekâyıkından sarf-ı nazar, pek ibtidâî olan ba'zı ma'lûmâtı bile ne kadar tekrâr olursa tatlı gelir.

پس ز بی جوعیست و ز تخمه تمام آن ملالت نی ز تکرار کلام

4317. *Böyle olunca usanmak açsızlıktan ve tamâmen hazımsızlıktandır, kelâmın tekrârından değildir.*

Ya'nî, mâdemki lezzet açlıktır, binâenaleyh usanmak aç olmamaktadır; ve evvelce dinlenilmiş olan maârif ve hakâyıkı tamâmen hazm edememiş olmaktadır. Yoksa kelâmın tekrârından değildir. Binâenaleyh Kur'ân-ı Kerîm'de Mûsâ (a.s.) ile Fir'avn arasındaki vak'a ve hâdisât-ı sâire muhtelif sûrelerde, muhtelif ibâreler ile mükerreren beyân buyurulmuştur. Münkirler havsala-i isti'dâllarının darlığından ve kısa nazarlarından dolayı "tekrâr insana usanç verir" diye i'tirâz ederler. Keskin nazarlı olanlar ise, bu tekrârlar içinde belâgat ve birçok yeni yeni rumûzât ve küşûfât görürler. Zîrâ hakîkatte tecellide tekrâr yoktur ve bir kelâmın aynen bile tekrârı belâgata ve fesâhata muhâlif değildir. Nitekim mükâlemât-ı âdiyede bile bir mes'ele hakkın-da birisini iknâ için "Filân zamanda şu hâl böyle oldu, bunu filân ve filân da nasıl etti? Bu da mı yalandır? Ve kezâ filân ve filân bu hâli gördüklerini bir takım kimseler muvâcehesinde alenen ve tafsîlen söylediler; bu da mı yalandır? denir; ve "bu da mı yalan?" sözleri aynen tekrâr olunur.

چون ز دکان و مکس و قبل و قال در فریب مردمت ناید ملال

4318. *Niçin sana dükkândan ve mekîsten ve adam aldatmakta kuyı u kâlden usanmak gelmez.*

"Meks", çarşıda ve pazarda satılan eşyâdan ve yolda ve şehir başlannda alınan harac ve vergi. Ya'nî "oktruva (اوکترووا) resmi" demek olur. "Mekîs", bu işle meşgûl olan. Ya'nî, tekrârdan usanmamanın birçok zâhirî misâlleri vardır. Meselâ "Sana niçin dükkândaki alım satım muâmelesinden ve mekîs olmaktan ve adam aldatmak husûsunda birçok çene çalıp dedikodu yapmaktan usanmak gelmiyor? Halbuki bunlar senin her gün tekrâr tekrâr yaptığın işlerdir!"

چون ز غیبت و اکل لحم مردمان شصت سالت سیری نامد ازان

4319. *Niçin sana altmış sene gıybetten ve adamların etini yemekten, ondan tokluk gelmedi?*

Ve kezâ sana niçin adam çekiştirmekten ve adamların etini yemekten almış yıldan beri tokluk gelmedi? “Adamların etini yemek” ta’biri gıybet sözünün tefsiridir. Nitekim sûre-i Hucurât’ta *وَلَا يَغْتَبُ بَعْضُكُم مِّنْ بَعْضٍ أَيُّبُ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ* (Hucurât, 49/12) ya’nî “Birbirinizi çekiştirmeyiniz; sizden biriniz ölmüş olan kardeşinin etini yemeyi sever mi?” âyet-i kerîmesinde bir kimseyi gıyâbında çekiştirmek ve aleyhinde söz söylemek onun ölmüş olan cismînin etini yemek mesâbesinde gösterilmiştir.

مدحها در صید شله گفته نی ملولی بارها خوش بشگفته

4320. Şulle avlamakta medihler söylemişsin; melûl değilsin; def’alarca açılmışsın. ^[4300]

“Şulle”, put ve-putperest; ve “şelle”, kadınların ferici (*Gıyâsü’l-Lügât*). Burada ma’şûktan kinâye olarak “put” ma’nâsına olmak münâsibdir. Ya’nî, sevdiğin ma’şûkanı avlamak için ve onu kendine meyil ettirmek için birçok şiirlerde ve gazellerde medihler söyledin; bundan usanmadın, def’alarca tekrâr ettiğin hâlde bu medihlerden gönlün gül gibi açıldı ve ferahlandı. Hind nüshalarında metine ilâve olunan Sultân Veled hazretlerinin şu beyti bu ma’nâyı te’yîd eder:

شعرها در عشق قجه گفته تو بی ملالت همچو گل بشگفته تو

“Sen bir fâhişenin aşkundan usanmaksızın şiirler söyledin, sen gül gibi açıldın.”

بار آخر گویش سوزان و چُست گرمتر صد بار از بار نُخست

4321. Son def’a onu sûzân ve çâlâk olarak evvelki def’adan yüz def’a daha harâretli söylersin.

Ya’nî, ma’şûkanın medhi hakkında evvelce söylediğin o şiirleri ve gazelleri, son def’a söylediğin vakit, yanıcı ve çâlâk olarak evvelki def’adan daha harâretli söylersin ve tekrârından hiç usanmazsın.

درد داروی کهن را نو کند درد هر شاخ ملولی خو کند

4322. *Derd, eski ilâcı yeni yapar. Derd her melâllük dalını kat’ eder.*

“Hav”, müteaddid ma’nâsı vardır. Burada “kesmek ve koparmak” demektir. “Hav kerden”, kat’ etmek demek olur. Ya’nî, meselâ insanın bir derdi ve elemi olur ve onu def’ için bir ilâc kullanır, o elem geçer. Bittabi’ ilâcı da bırakır. Fakat o elem ve derd yine geldiği vakit, yine o eski ilâcı kullanır. Böy-

lece o eski ilâç o derde yeni bir çâre olur; ve o eski ilâcı kullanmaktan bıkmaz. Bunun gibi, bir kimsede hakâyık ve maârifî öğrenmek derdi olursa, ne kadar tekrâr edilmiş olsa usanmaz. Binâenaleyh derd her nevi' usanmanın ve bıkmının dalını budağını keser koparır.

کیمیای نو کننده دردهاست کو ملولی آن طرف که درد خاست

4323. *Yeni edici olan kimyâ derdlerdir. Derd kalkan o tarafta usanmaklık nerede?*

Eskiye yeni yapan kimyâ, insanda olan derdler ve iştîyâklardır. Bir şey hakkında derd ve iştîyâk peydâ olan o kalb tarafında usanmaklık olur mu?

هین مزن تو از ملولی آه سرد درد جو و درد جو و درد درد

4324. *Sen sakın usanmaklıktan soğuk âh vurma! Derd iste ve derd iste, derd, derd!..*

Ey sâlik! Sakın sen evliyâullâhın tekrâr ve tekrâr beyân ettiği maârif ve hakâyıktan usanmaktan dolayı soğuk ve nefsanî olan âhı çekme! Eğer böyle bir usanma hâli gelirse, cenâb-ı Hak'tan o ulûm-i ledünniyyeye derd ve iştîyâk iste ve bu derd ve iştîyâkı istemekte ve niyâz etmekte musır ol!

خادع دردند درمانهای ژاژ رهنند و زرستانان رسم باژ

4325. *Fâidesiz dermanlar derdin hâdi'leridir. Yol vuruculardır. Baş resminin altın alıcılarıdır.*

"Jâj", tohumuz biten bir nevi' tatsız ottur; deve ne kadar çiğnese ağzında yumuşamaz. Bu i'tibâr ile zevksiz söz söylemeye "jâj hâyiden", "jâj çiğ-nemek" derler. Burada murâd, "te'sîrsiz ve fâidesiz" demektir. "Hâdi'", aldatıcı; "bâj", baş resmi, ya'nî "toprak bastı resmi" demektir. Ya'nî ey sâlik! Eğer sende maârif-i evliyâyâ karşı derd ve iştîyâk varsa, sakın müzevvirlere ve yalancı şeyhlere gitme! Zîrâ onların dermân ve çâre gibi görünen te'sîrsiz ve fâidesiz sözleri sendeki derde ve iştîyâka karşı aldatıcıdır. O müzevvirler yol vuruculardır. Tâcirlerden toprak bastı resmi için altın alıcılar gibidirler. Sendeki iştîyâkın nûrunu ve harâretini alırlar.

آب شوری نیست درمان عطش وقت خوردن گر نماید سرد و خوش

4326. *İçmek vaktinde her ne kadar bir acı su, soğuk ve latîf görünür ise de, susuzluğun çâresi değildir.*

"Ataş", susuzluk (*Ahterî*). Ya'nî, acı su, içerken her ne kadar soğuk ve latîf görünür [ise de,] susamış olan kimseyi kandırmazsa, hakâyık ve maârif-e susamışlık dahi mukallid ve müzevvir mürşidlerin acı su gibi olan sözleriyle mündefî' olmaz. Her ne kadar onların zâhirde mustalah ve süslü sözleri dinlenildiği vakit, hoş ve latîf görünür ise de, insân-ı kâmilin sözleri gibi kalbe bir te'sîr-i ma'nevî ilkâ edemez.

لیک خادع گشت و مانع شد ز جُست زاب شیرینی کزو صد سیزه رُست

4327. *Fakat hâdî' oldu ve yüz yeşillik bitirici olan bir tatlı sudan men' edici oldu.*

Fakat ne çâre ki, bu acı su mesâbesindeki müzevvirlerin sözleri tâlib-i hakikat olanları aldatıcı oldu ve kalblerde birçok maârif-i ilâhiyye yeşilliklerini bitiren insân-ı kâmilin tatlı su mesâbesindeki kelâmlarını aramaya mâni' oldu. Zîrâ tâlibler onların sûret-i zâhirelerine bakıp kâmil zannettiler.

همچنین هر زر قلبی مانعست از شناس زر خوش هر جا که هست

4328. *Böylece her bir kalp altın, her nerede latîf altın varsa, tanımaktan men' edicidir.*

Nitekim her bir kalp altın, her nerede latîf ve hâlis altın varsa, onları tanımaya ve ayırt etmeye mâni'dir. Zîrâ kalp altının zâhiri hâlis altınla berâberlik da'vâ edip aldatır.

پا و پُرت را بتزویری برید که مراد تو منم گیر ای مرید

4329. *"Ey mürîd! Senin murâdın benim, al!" diye senin ayağını ve kanadını tezvîr ile kesti.*

O müzevvir ve yalancı mürşid, "Ey hakikate vukufu murâd eden tâlib! Senin murâdın ve aradığın insân-ı kâmil benim, al!" diye sana kâmillerden aldığı sözleri söyler ve senin himmetinin ayağını ve kanadını bu tezvîr ve yalancı sözler ile keser. Bu yalancı şeyhler hakkında 3. cildin 680 numaralı beytinden 722 numaralı beytine kadar birtakım beyânât geçmiştir.

گفت دردت چنیم او خود درد بود خار بود ار چه بظاهر وُرد بود

4330. *"Senin derdini toplarım" dedi. Halbuki o derd idi. Zâhirde her ne kadar gül ise de, diken idi.*

O müzevvir sana der ki: "Ben senin derdini ve perişân olan kalbini toplam ve seni makâm-ı cem'e getirip kâmiller sırasına idhâl ederim." Halbuki o biçârenin kendisi derd idi ve kalben perişân idi. Zâhirde her ne kadar kıyâfeti ve süslü sözleri ile gül gibi hoş görünür ise de, bātını ve iç yüzü diken gibi idi; ve kalbi her birisi bir diken gibi olan nefsânî sıfatlar ile dolu idi.

رَوِّ زِ درمانِ دروغین می‌گیرِز تا شود دردِ معیّب و مشک بیز

4331. *Git, yalancı dermandan kaç, tâ ki senin derdin musîb ve müşk eleyici olsun!*

Ey tâlib-i hakîkat! Git, derdine karşı yalancı derman olan bu müzevvirden kaç! Tâ ki derdin, hakîkî derman olan bir insân-ı kâmile isâbet edici ve müşk mesâbesinde olan ulûm ve maârif-i ilâhiyyeyi taklîdî sözlerden eleyip tefrîk edici olsun!

گفتن عسس خواب خود را با غریب مسکین و نشان گنج دادن هم در خانه او

Polisin kendi rû'yâsını fakîr olan garîbe söylemesi ve onun evinde olan hazînenin nişânını da vermesi

Bu sûrh Ankaravî nüshasında yoktur, Hind nüshalarında mevcûddur. Fihristde kolaylık olmak için buraya derci münâsib görüldü.

گفت نی دزدی تو و نی فاسقی مرد نیکی لیک گول و احمقی

4332. *Dedi: "Hırsız değilsin ve fâsık değilsin; iyi adamsın, fakat bön ve ahmaksın!"*

Polis, mîrâsyedinin doğru sözlerine kâni' olup ona dedi ki: "Evet, sen hırsız değilsin, fîsk ile de meşgûl değilsin; iyi bir adamsın, fakat bön ve sâde-dil ve ahmaksın!"

بر خیال خواب چندین ره کنی نیست عقلت را تسوی روشنی

4333. *"Rû'yâ hayâlî üzerine bu kadar yol edersin, senin aklın için bir tesû parlaklığı yoktur."*

“Tesû”, dört arpa ağırlığındaki gümüşten yapılmış eski zamanlarda kullanılan bir paradır. Mîrâsyedinin aklının parlaklığı, elden ele dolaşarak karar-mış olan tesûnun parlaklığına teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, senin ahmaklığı-nın eseri budur ki, rü'yâda gördüğün bir hayâl üzerine Bağdâd'dan kalkıp Mısır'a kadar olan yolları kat' ederek geldin. Binâenaleyh senin aklında bir tesûnun parlaklığı kadar bir parlaklık yoktur. Aklın parlaklığı hakkındaki tefâvüt 5. cildin 460 ve 461 ve 462 numaralı beyitlerinde beyân buyurulmuştur.

که بیغدادست گنجی مستر بارها من خواب دیدم مستمر

4334. “Ben def'alarca “Bağdâd'da müstetir bir define vardır” diye müstemir-
ren rü'yâ gördüm.”

“Ben kaç def'a “Bağdâd'da müstetir ve medfûn bir define vardır” diye bir-biri arkasına rü'yâ gördüm ve bu defineyi bi'd-defaât bana rü'yâda haber ver-diler ve dediler ki:”

در فلان سوی و فلان کوی دفین بود آن خود نام کوی این حزین

4335. “*Filân tarafta ve filân mahallede medfûndur.*” Halbuki o, bu hazînin mahallesinin adı idi.

“O define Bağdâd'da filân tarafta ve filân mahallede medfûndur.” Halbu-ki polise rü'yâsında söyledikleri mahalle ve taraf bu mahzûn olan mîrâsyedi-nin mahallesinin adı idi.

هست در خانه فلانی رو بجو نام خانه و نام او گفت آن عدو

4336. “*Filânın evindedir; git, ara!*” O düşman onun evinin adını ve onun adı-nı söyledi.

Polis sözüne devâm edip dedi ki: “Bana rü'yâda, o define filânın evinde-dir; git, ara!” dediler. Mîrâsyediye düşman olarak karşısına çıkıp dayak atan o polis, o mîrâsyedinin evinin adını ve kendinin adını söyledi.

دیده ام خود بارها این خواب من که بیغدادست گنجی در وطن

4337. “Ben bu rü'yâyı “Bağdâd'da, ev içinde bir define vardır” diye def'alar-ca görmüşümdür.”

هیچ من از جا نرفتم زین خیال تو بیک خوابی بیایی بی ملال

4338. “Ben bu hayâlden dolayı aslâ yerimden gitmedim. Sen bir rü'yâ ile me-lâlsiz geliyorsun.”

"Ben def'alarla gördüğüm bu rü'yâ hayâlınden dolayı sâkin olduğum bu Mısır'dan aslâ Bağdâd'a kadar gitmedim. Sen ise bir rü'yâ ile hiç usanmaya-rak ve üşenmeyerek Bağdâd'dan Mısır'a kadar geliyorsun."

همچو او بی قیمتست و لاشیتست

خواب احمق لایق عقل ویست

4339. *Ahmağın rü'yâsı onun aklına lâyıktır. Onun gibi kıymetsiz ve lâ-şeydir.*

Yukanlarda birkaç yerde dahi izâh olunduğu üzere, rü'yâ üç nevi'dir. Bir "keşf-i mücerred"dir ki, misâl-i mutlak âleminden bu âlem-i şehâdete nüzûl edecek olan bir sûretin aynen müşâhedesidir. Bu rü'yâ ta'bîre muhtâc değildir. Rü'yâda görülen sûret bu âlem-i zâhîrde aynen ve tamâmen zuhûr eder. Diğer "keşf-i muhayyel"dir ki, bu âlem-i şehâdetde zâhir olacak olan bir sûret, misâl-i mutlak âleminde, ma'nâsı bu görülen sûretle münâsebetdâr olan başka bir sûret ile görünür. Meselâ süt içilir; bu âlem-i şehâdetde ilim ile ta'bîr olunur. Sütün ma'nâsı ile ilmin ma'nâsı arasındaki münâsebet budur ki: Süt çocukların nâkis olan bedenlerinin neşv ü nemâsına hâdimdir; ve ilim dahi nâkis olan rûhların kemâline hâdimdir. İşte bu nevi' rü'yâ böyle ta'bîrlere muhtâc olur. Üçüncüsü, "hayâl-i mücerred"dir ki, bu da uyanıklık hâlinde bu âlem-i süflînin sûretlerine olan alâkaların ve muhabbetlerin şiddetine mebnî dimâğa mün'akis olan ve kalbde yer tutan o sûretler hayâlâtının uyku hâlinde görülmesinden ibârettir ki, hayâl-i mücerred olduklarından aslâ ta'bîrleri yoktur. Bu beyt-i şerifte beyân buyurulan rü'yâ üçüncü nevi'den olan rü'yâdır. Zîrâ âlem-i süflîye şiddet-i irtibât ve muhabbet, serâba ve köpüklere olan muhabbet ve alâka kabilinden olduğundan, ehl-i hakikat indinde hâmakattir; ve akl-ı kâmil olan kimselerin rü'yâları bu kısımdan olmaz. Belki keşf-i mücerred ve keşf-i muhayyel kısmından olur. Ya'nî bu âlem-i süflîye muhabbet nâkis olan aklın kândır; ve aklı nâkis olan kimse dahi ahmak olur ve böyle bir kimsenin ehl-i Hak indinde kıymeti olmaz. Binâenaleyh onun gördüğü rü'yâ dahi bu nâkis olan aklına lâyıktır bir rü'yâ olup kendisi gibi kıymetsiz ve lâ-şey olur.

از بی نقصان عقل و ضعف جان

خواب زن کمتر ز خواب مرد مان

4340. *Kadınların rü'yâsı aklın noksânından ve rûhun za'fından dolayı, erkeklerin rü'yâsından daha nâkîstir.*

Ya'nî, kadınların akilları nâkis ve rûhları zayıftır. Zîrâ Resûl-i Ekrem Efendimiz, kadınların akılda ve dînde nâkis olduklarını haber vermiştir. Çünkü

onların bu âlem-i süflîye muhabbetleri ve alâkaları çoktur ve bu sebeble son derece süse ve modaya râbî'dirler; Ve rûhları zayıf olduğundan nefislerinin hazzına karşı metânetleri yoktur. Her şeyden çabuk müteessir olurlar. Metîn görünenlerin dahi birçok husûsâtta zaafıları vardır. Binâenaleyh onların rü'yâsı dahi erkeklerin rü'yâsından daha nâkıs olur... Bin üç yüz küsür sene evvel Resûl-i Ekrem Efendimiz'in beyân buyurduğu bu hakikat asr-ı hâzırda "biyoloji = ilm-i hayât" âlimlerinin en meşhûrlarından Kember ile Grey isimlerindeki iki âlimin 1925 senesinde basılan İngilizce *Text-Book of Anatomy & Physiology* isimindeki eserlerinde "Kadınların dimâği erkeklerin dimâğından vasatî hesabıyla 150 gram noksan olduğu ve hüceyrât mikdârının azlığı" beyân ve isbât olunmuştur ki, burada bünye nisbetinin te'siri yoktur. Binâenaleyh kadınları erkekler ile müsâvî tutanların biyoloji ilminin verdiği bu son hükm-i kat'iden ibret almaları ve Resûl-i Ekrem hazretlerinin hadis-i şeriflerine ta'n etmemeleri lâzım gelir.

خواب ناقص عقل و گول آید فساد پس ز بی عقلی چه باشد خواب ، باد

4341. *Nâkıs aklın ve ahmağın rü'yâsı fesâd gelir. Binâenaleyh akılsızlıktan dolayı rü'yâ ne olur? Hava!*

Bu beyt-i şerifte kadınların rü'yâsından aklı nâkıs olan erkeklerin rü'yâsına intikâl buyurulur. Ya'nî, akılları nâkıs olan ve dimâğlarının hüceyrâtı az olan erkekler dahi kadınlar gibidir. Onların rü'yâsı dahi bozuk gelir. Binâenaleyh akılsızlıktan dolayı bu aklı nâkıs kimselerin gördükleri rü'yânın kıymeti ne olur? Hava ve hayâl-i mücerred olur.

گفت با خود گنج در خانه منست پس مرا آنجا چه فقر و شیونست

4342. *Kendi kendine dedi: "Define benim evimdedir. Binâenaleyh benim için orada fakr ve nâle nedir?"*

Polisten bu sözleri dinleyen mîrâsyedi kendi kendine dedi ki: "Bu adam gördüğü rü'yâsında benim evimi haber veriyor. Demek ki, define benim evimin içindedir. Şu hâlde Bağdâd'da benim için fakr ve zarûretin ve zarûretten inlemenin ne işi vardır?"

بر سر گنج از گدایی مرده ام زانکه اندر غفلت و در پرده ام

4343. *"Definenin başı üzerinde dilencilikten ölmüşüm. Zîrâ ki gaflette ve perde içindeyim."*

Ya'nî "Ben define üzerinde oturduğum hâlde, fakr u zarûretten ölmüş ve bitâb olmuşum. Çünkü definenin benim evimde olduğundan gâfil idim ve hicâb içinde idim."

زین بشارت مست شد دردش نماند صد هزار الحمد بی لب او بخواند

4344. *"Bu müjdeden dolayı, sarhoş oldu. Onun derdi kalmadı. O dudaksız yüz bin "el-hamdü" okudu.*

Polisin definenin bulunduğu mahalle dâir verdiği müjdeden dolayı mîrâs-yedi meserret sarhoşu oldu ve artık onun defineyi aramak derdi kalmadı. O zâhirî ağzını ve lisânını kullanmaksızın rûhunun lisânı ile cenâb-ı Hakk'a birçok hamd ve senâ etti.

گفت بد موقوف این لت لوت من آب حیوان بود در حانوت من

4345. *Dedi: "Benim bu gıdâm bu dayağa mevkûf idi. Âb-ı hayât benim dükkânımda idi."*

"Let", dövmek ve dayak atmak; "lût", lezîz taâm ve gıdâ; "hânût", dükkân demektir. Mîrâsyedi dedi ki: "Benim gıdâm olan bu defineyi bulmak, bu dayağa bağlı idi. Âb-ı hayât mesâbesinde olan bu definenin benim dükkânımda medfûn olduğunu bu dayak netîcesinde anladım." Ma'lûm olsun ki, sâlik Hakk'ı bulmak için âfâkta ve enfûste seferler eder; ve âfâktaki seferinde mürşid-i kâmile mülâkî olur ve mürşid-i kâmil ona bu zulmet-i tabîyye içinde riyâzât ve mücâhedât-ı şedîde emreder. Sâlik bu riyâzât ve mücâhedât darbelerini yedikten sonra aradığı hakikat-i vücûd definесinin kendi evi olan cisminde medfûn ve gizli olduğunu anlar; ve nefsinde seyr-fillâh ve seyr-ma-allâhda bulunur ve rûhuyla da bu vuslattan dolayı Hakk'a hamd ve senâ eder. Binâenaleyh onun bu define-i hakikati bulması riyâzât ve mücâhede dayaklarına mevkûf olmuş olur.

رَو که بر لوت شگرفی بر زدم کورئ آن وهم که مفلس بدم

4346. *"Git ki, bir azîm gıdâ üzerine vurdum. O vehmin körlüğüne ki, müflis idim."*

"Lût", lezzetli taâm ve gıdâ demektir. "Git" hitâbı, ehl-i zâhire olmak münâsibdir. Zîrâ onlar Hakk'ı tenzîh edeceğiz diye, muhakkıkların ilm-i tecellilerine i'tirâz ederler. Ya'nî, "Ey vücûdu Hak ve halk diye iki müstakîl kısma ayıran âlim efendi! Ben bir azîm gıdâ-yı ma'nevî üzerine uğradım. Zî-râ ben de Hakk'ı bu mevhum olan vücûd-i izâfînin hâricinde tevehhüm eder

ve وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ (Hadîd, 57/4) [ya'nî "Nerede olsanız O sizinle berâberdir"] âyet-i kerîmesini te'vîl ederdim. Bu vehim ile Hak'tan ve hakîkatten müflis kalmış idim. Şimdi ise bu vehmin körlüğüne, murâdım olan Hakk'ı kendimde buldum. Rubâî-i Hz. Pîr:

پیدا و نهان تو بوده من غافل اندر دل و جان تو بوده من غافل
من در دو جهان ترا نشان می جستم خود جمله جهان تو بوده من غافل

Samî Dede'nin tercümesi:

"Ben bilmez idim, gizli ayân hep Sen imişsin.
Tenlerde vü canlarda nihân hep Sen imişsin.
Senden dü cihân içre nişân ister idim ben
Âhir bunu bildim ki, cihân hep Sen imişsin."

خواه احمق دان مرا خواهی فرو آن من شد هر چه می خواهی بگو
4347. "Beni ister almak bil, istersen aşâğı. Her ne istersen söyle; benim oldu."

"Ey âlim efendi! Sen kendi ilmine ve delâil-i akliyyene göre beni ister almak bil, istersen ahmaktan daha aşâğı bil! Cismimim evi içinde olan o defîne-i hakikat benim oldu. Artık o defineyi Mısır'da ve âfâkta aramaya hâcet kalmadı. Binâenaleyh ben istediğimi buldum. Sen her ne istersen söyle!"

من مراد خویش دیدم بی گمان هر چه خواهی گو مرا ای بد دهان
4348. "Ben şübhesiz kendi murâdımı gördüm. Ey kötü ağızlı! Her ne istersen bana söyle!"

"Ben şübhesiz olarak kendi murâdım olan Hakk'ı kendi vücûdumda gördüm. Hakk'ın varlığını isbât husûsunda şübheyi izâle edecek delîl aramaya ihtiyâç kalmadı. Ey kötü ağızlı ve muhakkıklara karşı atıp tutan ve fenâ li-sân kullanan âlim-i zâhirî efendi! Artık sen bana karşı her ne istersen söyle ve istediğin kadar dil uzat ve söv say!.."

تو مرا پر درد گو ای محتشم پیش تو پر درد و پیش خود خوشم
4349. "Ey muhteşem! Sen bana "pür-derd" de! Senin önünde pür-derdim ve kendi önümde hoşum!"

"Ey halkın nazarında ihtişâm ve debdebe sâhibi olan âlim efendi! Sen bana "pür-derd ve illetli" de! Evet, senin indinde ben derdliyim ve illetliyim; ve kendi indimde maksûduma nâil olduğum için hoşum."

وای اگر بر عکس بودی این مطار پیش تو گلزار و پیش خویش خار
 4350. "Eğer bu uçuş aksine olaydı, vay olurdu. Senin önünde gülzâr ve kendi
 [4330] önümde diken olurdu."

"Matâr", masdar-ı mîmî olup, "uçuş ve uçma" demektir. Bundan murâd, sefer-i âfâkî ve enfûsî olmak münâsibdir. Ya'nî, "Benim âfâkî ve enfûsî olan bu uçuşum ve seferim, benim şimdiki hâlimin aksi olan senin meslek-i ilmiyyene muvâfık olaydı, vay olurdu benim hâlime! Bu seferlerim senin indinde gülzâr ve makbûl ve memdûh olurdu. Fakat bana göre de diken gibi mez-mûm ve boş bir sa'y olurdu. Zîrâ benim şimdi ne hâl içinde olduğumu bilemezsin ve hükmünü kendi zannına ve tahmînine göre verirsin."

مثل

Mesel

گفت با درویش روزی يك حسى كه ترا اينجا نمى داند كسى
 4351. Bir gün bir denî bir dervîşe dedi ki: "Seni burada bir kimse bilmez."

Bir gün bir deniyyü't-tab' nefsânî ve cismânî olan kimse, bir dervîşe dedi ki: "Burada seni kimse bilmez ve tanımaz." Ya'nî halk nazarında tanınmış olan mu'teber bir kimse değilsin.

گفت او گر مى نداند عاميم خویش را من نيك مى دانم كيم
 4352. O dedi: "Eğer âmmî beni bilmezse, ben kendimi bilirim ki, kimim."

Dervîş o gâfile cevâben dedi: "Avâmm-ı halk beni bilmiyor ve tanımıyor ise, ben kendimin kim olduğumu biliyorum ve tanıyorum ve bana lâzım olan da kendimi tanımadır."

وای اگر بر عکس بودی درد و ریش او بدی بینای من من کور خویش
 4353. "Vay, eğer aksine olaydı, derd ve yara idi! O benim görücüm ve ben kendimin körü olurdum."

"Eğer tersine olaydı, vay olurdu hâlîme! Bu hâl bana derd ve yara idi. Ya'nî beni avâm bile idi ve ben kendimin kim olduğunu bilmeye idim, bu hâl benim için bir derd ve yara olurdu; ve avâm benim hakkımda görücü ve ben ise kendi hakkımda kör olurdum."

احمقم گير احمقم من نيك بخت بخت بهتر از لجاج و روی سخت

4354. "Beni ahmak tut; ben iyi tâlî'li ahmağım! Baht inâddan ve pek yüzden daha iyidir."

"Ey âlim efendi! Sen beni ahmak farzet! Evet, ben tâlî'î yâver olan ahmağım. Tâlî' ve saâdet-i ezeli elbet senin yaptığın inâddan ve pek yüzden ve terslikten daha iyidir." Nitekim bir bahs-i ilmîde kendi fikirlerinin muhâlifî olan kimseye ulemâ-i zâhire "Biz şeriatin müdâffiyiz" diye acı sözler söylediler ve tecâvüzât-ı lisâniyyede bulunurlar. Halbuki Hak Teâlâ ulûhiyet da'vâ eden Fir'avn hakkında Mûsâ ve Hârûn (a.s.)a فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَيْتًا (Tâhâ, 20/44) ya'nî "Fir'avn'a yumuşak ve mülâyim sözler söyleyin!" buyurur. Nefislerinin kibir ve azameti bu efendileri Hak Teâlâ'nın bu emrini görmekten kör eder.

این سخن بر وفق ظنّت می جهد ور نه بختم داد عقلم می دهد

4355. "Bu söz senin zannına muvâfık sıçrar. Yoksa benim bahtım benim ak-lumın hakkını verir."

Ya'nî "Ben ahmağım ve sen her ne istersen söyle!" değişim, senin zannına muvâfık olan sözlerdir. Yoksa benim tâlî'-i ezelîm ve ayn-ı sâbitemin isti'dâdı bana akla lâayık olan hakkı veriyor. Binâenaleyh akıl ile hamâkat bir yerde ictimâ' edemez.

باز گشتن آن شخص شادمان و مراد یافته و خدای

را شکر گوین و سجده کنان و حیران در غرایب اشارات حق

و ظهور تأویلات آن در هر وجهی که هیچ فهمی و عقلی بد آنجا نرسد

O şahsın sevinerek ve murâdını bulup Hudâ'ya şükür edici ve secde edici ve Hakk'ın işâretlerinin garâbetlerine hâyran

olarak rüçû' etmesi ve onun te'vîllerinin her bir vecih-te
zuhûrudur ki, hiçbir fehîm ve bir akıl oraya erişmez

Ya'nî, o mîrâsyedinin definenin kendi evinde olduğunu haber alması üzere, sevinerek ve murâdî olan defineyi bulup Hakk'a şükür edici ve secde edici olarak Mısır'dan Bağdad'a geri dönmesi ve defineyi bulmak husûsunda Hakk'ın garîb ve acîb olan işâretlerine hayrette kalması ve o işâretlerin te'vîllerinin emr-i sülûkün her bir vechinde müşâhede tarîkıyla zuhûrudur ki, bu müşâhededeki ve zuhûrdan evvel o te'vîllerin hiçbir anlayış ve akıl ile bilinmesi mümkün değildir. Nitekim Necmeddîn-i Kübrâ (k.s.) hazretleri *Nefehâtü'l-Üns*'te kendi sülûklerini şöyle nakil buyururlar:

"Ammâr Yâsir ismindeki bir mürşide gittim. Bir müddet sülûk ettim. Bir gece bana şöyle bir hâtıra vâki' oldu: "İlm-i bâtından haberdâr oldun ve ilm-i zâhîrin şeyhin ilminden ziyâdedir." Sabahleyin Şeyh Ammâr beni çağırdı. Dedi ki: "Necmeddîn! Kalk, Mısır'da Rûzbihân-ı Baklî'ye git ki, bu senin varlığını bir tokat ile dimâğından çıkarsın!" Bunun üzerine Mısır'a gittim. Vaktâki onun dergâhına gittim, az bir su ile abdest aldığını gördüm. İçimden dedim ki: "Bu kadar az su ile abdest almak şer'an doğru değildir; şeyh bunu bilmiyor mu? Bu nasıl şeyhliktir?" Hz. Rûzbihân abdestini bitirdi ve elini yüzüme silkti. Su damlaları yüzüme isâbet edince kendimden geçtim. Şeyh dergâha girdi, ben de arkasından girdim. Şeyh şükri vuzû' namâzına meşgûl oldu. Ben ayakta durup şeyhin selâm vermesini bekledim; ve bu beklemek esnâsında bu âlem-i zâhîr gözümünden kaybolup başka bir perde açıldı. Gördüm ki, kıyâmet kopmuş ve cehennem zâhîr olmuş ve adamları tutup ateşe atıyorlar. Bu ateşin yolu üzerinde bir tepe var. Bir şahıs o tepe üzerinde oturmuş, her kim "Ben bu tepeye mensûbum!" derse onu bırakıyorlar ve başkalarını ateşe atıyorlar. Nihâyet beni de tutup çektiler. "Ben bu tepeye mensûbum!" dedim, bıraktılar. O tepenin üzerine çıktım, Şeyh Rûzbihân'ı gördüm ve ayağına kapandım. Enseme şiddetle bir tokat vurdu, yüz üstü düştüm; ve "Bir daha ehl-i Hakk'ı inkâr etme!" dedi. Vaktâki bir tokat üzerine kendime geldim, şeyh namâzı bitirmiş idi. Zâhîrde dahi ayağına kapandım. Şeyh âlem-i bâtında olduğu gibi, âlem-i zâhîrde dahi enseme bir tokat vurdu ve yine "Bir daha ehl-i Hakk'ı inkâr etme!" dedi. Ve bu tokat üzerine bâtınımdaki enânîyet hastalığı gitti; ve bana dedi ki: "Geri dön ve Ammâr'ın huzûruna git! Ve Şeyh Ammâr'a "Her ne kadar

bakırı varsa gönder, hâlis altın yapıp yine sana göndereyim!" diyerek bir mektûb yazdı."

İşte bu menkıbeden bu sûrh-i şerîfteki beyânât-ı aliyenin rumûzları münkeşif olur. Zîrâ Hz. Necmeddîn'e vâkî' olan müşâhede-yi akıl ve fehm ile idrâk etmek mümkün değildir.

ساجد و راکع ثناگر شکر گو باز گشت از مصر تا بغداد او

4356. *O secde edici ve rûkû' edici ve senâ edici ve şükür söyleyici olarak Mısır'dan Bağdâd'a geri döndü.*

جمله ره حیران و مست او زین عجب ز انعکاس روزی و راه طلب

4357. *Bütün yolda rızkin ve taleb yolunun in'ikâsından dolayı o bu taaccübden hayrân ve mest oldu.*

Ya'nî, mîrâsyedi Mısır'dan Bağdâd'a dönerken bütün yolda istediği rızkin ve taleb yolunun misâl-i mutlak âleminde bu âlem-i zâhire ne sûretle in'ikâs ettiğini zevkan ve hâlen müşâhede etmesinden dolayı taaccüb etti ve bu taaccübden hayrette kaldı ve kendinden geçti.

کز کجا امیدوارم کرده بود و ز کجا افشاند بر من سیم و سود

4358. *Dedi ki: "Beni nereden ümîdvâr etmiş idi, halbuki benim üzerime gümüş ve menfaati nereden saçtı!"*

Ve yolda kendi kendine dedi ki: "Şu hâle bak ki, Hak Teâlâ benim ümidi mi nereye bağlamış idi; halbuki o ümîd ettiğim defneyi ve fâideyi nereden benim üzerime saçtı ve ihsân etti. Nitekim Hz. Necmeddîn'i Şeyh İsmâîl-i Kasrî, Ammâr Yâsir'e göndermiş idi. Cenâb-ı Necmeddîn defne-i hakîkati onda ümîd ederdi. Sonra Mısır'da Rûzbihân-ı Baklî hazretlerinden buldu. Bu hâlin bu âlem-i zâhirde de misalleri çoktur. Bir kimse hastalığın tedâvîsi için en meşhûr bir doktora gider, çâre bulamaz. Sonra hiç ummadığı bir doktorun tedâvîsinden murâdına nâil olur. Kezâ ticâret umûrunda dahi birçok kârlar ve menfaatler böyle zuhûr ediverir.

این چه حکمت بود که قبله مراد کردم از خانه برون گمراه و شاد

4359. *"Bu ne hikmet idi ki, murâd kablesini bana hâne dışarısından gümrah ve şâd olarak etti."*

Ya'nî, "Hakk'ın bu ne hikmeti idi ki, benim murâdımın kiblesi evimin içinde olduğu hâlde, o kibleyi Hak Teâlâ bana yanlış bir yol olan benim evimin dışarısından beni sevindirerek gösterdi."

تا شتابان در ضلالت می شدم هر دم از مطلب جداتر می شدم

4360. [4340] "Hattâ koşarak, dalâlet içinde gittim. Her dem matlabdan daha ayrı oldum."

Ya'nî, "Hakikat definesi benim cismimin evi içinde iken, onu âfâkta bulmak için koşarak, dalâlet ve şaşkınlık içinde sûrî seferler yaptım; ve bu sûrî seferler içinde her dem matlûbüm olan Hak'tan ayrı düştüm. Nitekim bu hâl zâhirde dahi böyledir. Meselâ bir kimse cebindeki sâatini dışarıda zannedip onu aramak için şuraya buraya gitse, matlûbu olan sâate vusûlden uzak ve ayrı düşer. Beyt-i Yûnus Emre (k.s.):

Dervîşlik baştadır, tacda değildir.
Kızdırmak oddadır, sacda değildir.
Ararsan Mevlâ'yı kendinde ara;
Kudûs'te Mekke'de hacda değildir.

Beyt-i Mısrî-i Niyâzî (k.s.):

Öyle sanırdım ayıyım, dost gayındır, ben gaynım,
Ben taşrada arar idim, ol cân içinde cân imiş.

باز آن عین ضلالت را بجدو حق وسیلت کرد اندر رشد و سود

4361. Hak yine o dalâletin aynını cûd ile rüşd ve sûda vesîle etti.

"Rüşd", hidâyet ve doğru yol demektir. Ya'nî "Hak Teâlâ yine gittiğim bu yanlış ve eğri yolu, lutuf ve keremi ile doğru yola ve fâideye vesîle etti."

گمراهی را منهج ایمان کند کز روی را محصد احسان کند

4362. Dalâleti îmânın caddesi yapar. Eğri gidiciliği ihsâna hasâd mahallî yapar.

"Menhec", geniş ve aydınlık yol ve cadde; "mahsad", hasâd mahallî ve ekinin biçildiği yer demektir. Hak Teâlâ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ (Hac, 22/61) ya'nî "Allâh Teâlâ geceyi gündüze ve gündüzü geceye idhâl eder" ve يَخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ (Yûnus, 10/31) "Ölüden diri ve diriden ölü çıkarır" âyet-i kerîmesi mücibince, gece karanlığı gibi olan dalâleti, gündüz

aydınlığında olan bir cadde gibi îmân caddesi yapar. Hak yolunda eğri gidiciliği, hidâyet ihsânının mahall-i hasâdı yapar. Ve *يُبدِلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ* (Furkân, 25/70) ya'nî "Allâh Teâlâ onların fenâlıklarını iyiliğe tebdîl eder" âyet-i kerîmesi mücibince ma'siyetten tâat çıkarır.

تا نباشد هیچ محسن بی و جا تا نباشد هیچ خائن بی رجا

4363. *Tâ ki hiçbir muhsin darbesiz olmaya! Tâ ki hiçbir hâin ümîdsiz olmaya!*

Hak Teâlâ'nın kullanı hakkında bu sûretle muâmele buyurması, hiçbir iyilik yapan kimse, kendi iyiliğine i'timâd edip mağrûr olmamak ve kahr-ı ilâhî darbesinden emîn olmak içindir. Beyt-i Sâib:

کس را بخیر طاعت خود اعتماد نیست آن بی بصر بود که کند تکیه بر عصا

"Hiçbir kimse için kendi tâatinin hayrına i'timâd yoktur, zîrâ asâya dayanan o bir kördür."

Ve kezâ Hakk'ın emrine karşı huyânet etmiş olan günâhkârlardan hiçbirisi Hakk'ın lutfundan ümîdini kesmemek içindir. "Vecâ", lügatte "el ile ve bıçak ile vurmak" demektir (*Ahter*).

اندرون زهر تریاق آن خفی کرد تا گویند ذو اللطف الخفی

4364. *O hafî, gizli lutuf sâhibi demeleri için, zehrin içinde tiryâk yaptı.*

Ya'nî, bu kesâfet perdesi arkasında o hafî ve gizli olan Zât-ı Hak kendisi-ne "gizli lutuf sâhibi" demeleri için zehrin içinde tiryâk, ya'nî panzehir koydu. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerîf*'in bir beytinde şöyle buyurulur:

حاکمت او يفعل الله ما يشا او زعین درد انگیزد دوا

[Ya'nî] "O Hak Teâlâ hâkim-i mutlak, dilediği şeyi işler; O derdin "ayn"ından devâyî çıkarır."

نیست مخفی در نماز آن مکرم در گنه خلعت نهد آن مغفرت

4365. *O mekrûmet namâzda mahfî değildir. O mağfireti günâh içine hil'at koyar.*

"Mekrûmet", izzet, şeref ve kerem demektir. Ya'nî, Hakk'ın keremi ve lutfu namâzda mahfî ve gizli değildir. Çünkü Hak Teâlâ Kur'ân-ı Kerîm'inde namâz kılanlara ve ibâdet edenlere lutfunu açıktan açığa va'detmiştir. Binâenaleyh o lutuf ve kerem namâzda ve ibâdetde zâhirdir. Fakat günâha ve kabâha-

te mağfîret libâsını giydirmesi gizli bir kerem ve lutuftur. Çünkü günâhkârlara karşı tehdidi ve vaîdi vardır. Ma'lûm olsun ki, kulların arazdan ibâret olan e'âli âlem-i ma'nâda birer sûret iktisâb eder. Eğer fil iyi ise iyi sûret ve eğer kötü ise kötü sûret peydâ olur; ve bunlar ölümden sonra âlem-i berzahta o kimsenin refikleri olup etrâfında toplanırlar ve onu taltif veya ta'zib ederler. Hak Teâlâ istiğfâr eden kullarına gizli olan lutfu ve keremi cihetinden o kuldân zâhir olan bu çirkin sûretlere birer güzel libâs giydirir ve onların çirkin sûretlerini örter. Beyt-i şerifte "günâha hil'at-i mağfîret koyar" ta'bîriyle bu hakîkate işâret buyurulmuştur. Şeyh-i Ekber hazretlerinin *Fütûhât-ı Mekkiyye*'lerinde dahi bu husûsta tafsîlât vardır. Diğer cildlerde sırası düştükçe zikrolunmuştur.

ذل شده عز و ظهور معجزات

منكراتنا قصد اذلال ثقات

4366. *Münkirlerin kasdı sîkatın izlâli oldu. Zillet, izzet ve mu'cizelerin zuhûru olmuştur.*

"Sîkat", "mu'temed" ma'nâsına olan "sika"nın cem'i olup, "mu'temedler" demektir. Bunlardan murâd, peygamberlerdir ve onların vârisleri olan evliyâdır. Bu ve aşağıdaki beyitler fenâdan iyilik zuhûrunun açık misâlleridir. Ya'nî, enbiyâyı ve evliyâyı inkâr edenlerin kasdı, onları halkın nazarında zelîl ve hakîr yapmaktır. Halbuki münkirlerin inkârları şiddetlendikçe, onların tezlîl ve tahkîr kasdlarının aksi olarak, enbiyâ ve evliyânın izzetleri ve enbiyâdan mu'cizeler ve evliyâdan kerâmetler ve hârikulâde haller zuhûr etmiştir. Binâenaleyh fenâ olan inkârdan, iyi olan izzet zuhûra gelmiştir ve dîn-i Hak kuvvet bulmuştur.

عين ذل عز رسولان آمده

قصدها ز انكار ذل دين بده

4367. *Onların inkârdan kasdı dînin züllü olmuştur. Züllün, "ayn" ı resûllerin izzeti gelmiştir.*

Ya'nî, münkirlerin inkârdan maksadları, dîn-i Hakk'ı alçaltmak ve tahkîr etmek olmuştur. Halbuki bu tezlîl ve tahkîrin "ayn"ından pergamberlerin izzeti zâhir olmuştur. Binâenaleyh münkirlerin inkârlarına rağmen pergamberlerin dînlerine tâbi olanlar milyonlarca çoğalmıştır.

معجزه و برهان چرا نازل شدی

گر نه انکار آمدی از هر بدی

4368. *Eğer her bir kötûden inkâr gelmeye idi, mu'cize ve burhân niçin nâzil olurdu?*

Ya'nî, eğer her bir kötü olan münkirden inkâr zâhir olmasa idi, dinin hak olduğunu isbât edici olan peygamberlerin mu'cizeleri ve evliyânın kerâmetleri nâzil ve zâhir olur mu idi? Zîrâ isbât, inkâr vukû'una karşı olur. Nitekim *Fihî Mâ Fih* 'ın 45. faslında Hz. Pîr şöyle buyurur:

"Müsbî-i Hak olan kimse dâimâ Hakk'ı izhâr eder. Nefy eden kimse dahi Hakk'ı muzhirdir. Zîrâ nefy vâki' olmaksızın bir şeyin isbâtı tasavvur-pe-zîr olmaz. Olsa da lezzetsiz ve zevksiz olur. Meselâ münâzırın biri mecliste bir mes'ele mevzû'-i bahs eder. Eğer orada "Teslîm etmeyiz!" diyen bir muânz olmazsa, o neyi isbât eyler? Onun nüktesinde ne zevk olur? Zîrâ isbât nefy mukâbelesinde hoş olur. Bunun gibi bu âlem dahi izhâr-ı Hak mahallidir. Müsbî ve nâfi olmaksızın bu mahalde bir revnak bulunmaz; ve her ikisi de muzhir-i Hak'tırlar."

خصم و منکر تا نشد مصداق خواه کی کند قاضی تقاضای گواه

4369. *Hasım ve münkir mısdâk isteyici olmadıkça, kâdî ne vakit şâhid tekzâ-sını eder?*

"Mısdâk", sözün doğruluğunun delîli ve tasdîk edici ve bir şeyin doğruluğuna muvâfık olan şey (*Sarrâh*). Ya'nî, bir mes'ele hakkında da'vâ vukû'un-da senin hasmın olan müddeî ve münkir senden doğruluk delîlini isteyici olmadıkça, kâdî ve hâkim senden şâhit ister mi? Zîrâ inkâra karşı isbât lâzımdır.

معجزه همچون گواه آمد ز کی بهر صدق مدعی در بی شکی

4370. *Mu'cize müddeînin şeksizliği hakkında sıdk için tezkiye olunmuş şâhid*
[4350] *gibi geldi.*

"Zekî", pâk-ı mutlak ve tertemiz demektir. Burada mu'cize[nin] sıfatıdır. Ya'nî, peygamberlerin mu'cizeleri müddeînin şeksizlik içindeki doğruluğu için, eğrilikten tertemiz olmuş ve tezkiye edilmiş olan şâhid gibidir. Nitekim ahkâm-ı fihriyyede şâhidlerin doğruluğunu tezkiye etmek usûlü vardır.

طعن چون می آمد از هر ناشناخت معجزه می داد حق و می نواخت

4371. *Vaktâki her tanımamadan ta'n geldi, Hak mu'cizeyi verdi ve okşadı.*

"Nâ-şinâht", "tanımayan ve vâkif olmayan" demektir ki, bundan murâd, münkirlerdir. Zîrâ inkâr doğruyu görmemekten ve tanımamak ve anlama-maktan zuhûra gelir. Ya'nî, vaktâki münkirler, peygamberlerin zâhirlerini gördüler ve iç yüzlerini görmediler ve tanımadılar, bunlardan enbiyâya ta'n

ve i'tirâzlar vâki' oldu, Hak, enbiyâsının münkirlerle karşı doğruluklarını isbât için onlara mu'cizeler verdi ve onların mağmûm olan kalblerini okşadı ve tesellî kıldı. Zamânın fen-dide olan münkirleri hâlâ inkârlarında devâm edip derler ki: "Eski zamanlardaki sâde-dil insanları kandırıp, cem'iyet-i beşeriyenin intizâmını te'mîn için aralarından birtakım akıllı insanlar çıktı, peygamberlik da'vâsında bulundular. Bu sâf insanları birtakım kizb-i mutalsam ile igfâl edip kendilerine tâbi' kıldılar. Bunlardan birinin inkâr-ı manzûmu şudur:

Muğfil ü muğfel o İsâ, Mûsâ,

Köhne bir kizb-i mutalsamdır asâ!

İnsanların akli terakkî etmiş ve fende yükselmiş olduğundan artık peygamberlik sevdâsının hükmü geçmiştir. Nitekim şimdiye kadar hiçbir peygamber zuhûr edememiştir; ve ara sıra şurada burada bu da'vâ ile çıkanlara da beşeriyet gülümüştür." Bu i'tirâzlara verilecek cevâblar pek çoktur. Bunların burada zikri uzundur. Ancak hulâsaten şunu söyleyelim ki: Doğru da'vâlar semeresiyle zâhir olur. Ma'lûmdur ki, bu peygamberler beşeriyete birer mukaddes kitâb ile geldiler ve birtakım sözler söylediler ve beşeriyetten bir maddî mükâfât beklemediler. Münkirlerin kavlen ve fiilen taarruzlarına ma'rûz kaldıkları hâlde korkmadılar, da'vetlerine devâm ettiler. Beşerin idrâk-i selîm sâhibleri onların hallerine ve sözlerine bakıp insâf ettiler ve ma'nâlı olan sözlerini doğru görüp kabûl ettiler. Yeryüzünde hâl-i hâzırda bunlara tâbi' olan Mûsevî ve İsevî ve Muhammedî olmak üzere milyonlarca efrâd-ı beşer vardır. Şu kadar ki, her ümmet tâbi' olduğu peygamberi tanıyıp, tekâmül kâidesinden gâfil oldu ve ondan sonra gelen peygamberleri inkâr etti. Âlem-i tabîatta hüküm süren bu tekâmül kâidesi mûcibince hâtem-i enbiyâ Muhammed (a.s.v.) Efendimiz Kur'ân ile geldi ve Kur'ân peygamberlerden hepsinin beyân ettiği hakâyık ve daha ziyâdesini câmi' olduğundan, artık beşeriyete hakâyık nâmına tefhîm edilecek bir şey kalmadı. Bu sebeble bin üç yüz küsûr seneden beri bir peygamber zuhûr etmedi ve etmeyecektir. Çünkü beşeriyetin biyolojide ve diğer fûnûnda bulunduğu hakâyığın cümlesi Kur'ân'ın ihbârını musaddıktır. Nitekim *Mesnevî-i Şerif*'in birçok beyitlerinde fenne mutâbık olan esrâr-ı kur'âniyye tavih buyurulmuştur. Binâenaleyh bundan sonra fen terakkî ettikçe, erbâb-ı fen karşılaşında Kur'ân'ın esrârını görürler ve Hâtem-i enbiyâ'nın nübüvvetini, nübüvvette tekâmül kâidesine muvâfık bulurlar.

مکر آن فرعون سبحد تو بده جمله ذل او و قمع او شده

4372. *O Fir'avn'ın mekri üç yüz kat olmuş idi. Hepsî onun zilleti ve kam'ı olmuş idi.*

Mûsâ (a.s.)a muhâlif olan Fir'avn'ın mekri ve hilesi, o hazreti tezlîl için, kat kat olmuş idi. Fakat bu mekr ve hilelerin hepsi o Fir'avn'ın zilletine ve kahına sebep olmuş idi.

ساحران آورده حاضر نیک و بد تا که چرخ معجزه موسی کند

4373. *Mûsâ'nın mu'cizesinin çarhını koparmak için, iyi ve kötü sihirbâzları hâzır getirmiş idi.*

Fir'avn'ın hilelerinden birisi de bu idi ki: Mûsâ (a.s.)ın mu'cizesi dolabını koparmak ve sökmek için Medâyin şehrinde iyi ve kötü ve usta ve mübte-dî sihirbâzların hepsini celb edip ihzâr etmiş idi. Zîrâ asânın yılan şekline te-beddülünü sihre haml etmiş idi.

تا عصا را باطل و رسوا کند اعتبارش را ز دلها بر کند

4374. *Tâ ki asâyı bâtl ve rûsvây etsin! Onun i'tibârını gönüllerden koparsın!*

Ya'nî, Fir'avn'ın sihirbâzları toplaması, cenâb-ı Mûsâ'nın asâsını ve mu'cizesini halkın nazarında ibtâl ve terzîl etmek ve onun yalan bir hîleden ibâret olduğunu isbât ederek, halkın kalblerinden onun i'tibârını koparmak ve iskât etmek için idi.

عین آن مکر آیت موسی شود اعتبار آن عصا بالا رود

4375. *O mekrin "ayn"ı Mûsâ'nın âyeti olur. O asânın i'tibârı yukarı gider.*

Fir'avn'ın mekrinin netîcesinde öyle bir hâl zâhir olur ki, o mekr ve hî-lenin "ayn"ı cenâb-ı Mûsâ'nın sıdkının âyeti ve şâhidi olur; ve o asânın i'ti-bârı yalnız avâmm-ı halk indinde değil, fenn-i sihre vâkıf olan sihirbâzların indinde de yükselir. Zîrâ sihir fenni mücibince ibtâl edilen sihirlerin âsân meydana kalmak lâzım gelirken, cenâb-ı Mûsâ'nın asâsı onların hepsini yılan olup yutar ve ortada hiçbir eser kalmaz; ve sonra yine asâya tebeddül eder. Sihirbâzlar bunları görünce asânın bir mu'cize olduğunu idrâk edip ce-nâb-ı Hakk'a îmân ederler Mûsâ'ya tâbi' olurlar. Bu hâl mu'cizenin seme-residir.

لشکر آرد او پگه تا حول نیل تا زند بر موسی و قومش سیل

4376. *Mûsâ ve onun kavmi üzerine yolu vurmak için Nîl'in kenârına kadar asker getirir.*

Fir'avn bu sihirbâzlar vak'asından sonra Mûsâ (a.s.)'ın ve ona tâbî' olan Benî-İsrâîl kavminin yolunu vurmak ve onları esir edip kahretmek üzere Nîl nehrinin kenânna kadar onları ta'kîben asker sevk eder.

ایمنی امت موسی شود او بتحت الارض و هامون در رود

4377. *Mûsâ'nın ümmetinin emînliği olur; o arzın altına ve çöle gider.*

"Hâmûn", çöl ve sahrâ demektir. Fir'avn'ın bu teşebbüsü de tersine olur. Zîrâ su yanlıp cenâb-ı Mûsâ ve ümmeti açılan yoldan geçerler ve Fir'avn boğulup cesedi evvelen çöle dalgalar ile atılır ve ondan sonra da yerin altına defin olunur. Nitekim kıssası sûre-i Tâhâ'da mezkûrdur.

گر بمصر اندر بدی او نامدی وهم از سبطی کجا زائل شدی

4378. *Eğer o Mısır'da olaydı, gelmezdi. Sibtî'den vehim nerede zâil olurdu?*

"Sibtî", Mûsâ (a.s.)'ın kavmine denir. Ya'nî, eğer cenâb-ı Mûsâ ve onun kavmi Mısır'da olaydı ve oradan çıkmaya idi, bittabi' Fir'avn onların ta'kîbine lüzûm görmez ve Mûsâ (a.s.)'ın kavminin Fir'avn'dan vehmi ve korkusu dahi zâil olmazdı. Cenâb-ı Mûsâ ile kavminin Mısır'dan çıkmak teşebbüsü üzerine Fir'avn'ın onları ta'kîb edip helâk olması, Benî-İsrâîl'in kalblerinde emniyet husûlüne sebep oldu.

آمد و در سبط افکند او گداز که بدان که امن در خوفست و راز

4379. *O geldi ve Sibt'a erime bıraktı. Zîrâ bil ki, emniyet korku içindedir ve gizlidir.*

Fir'avn ta'kîben geldi ve o cenâb-ı Mûsâ'nın kavminin kalblerine korkudan eriyiş bıraktı. Ya'nî Benî-İsrâîl Fir'avn'ın ta'kîbinden korktular, fakat bu korkunun neticesinde Fir'avn'ın helâki ile emniyet hâsıl oldu. Binâenaleyh bil ki, emniyet korku içindedir ve gizlidir. "Güdâz", "erimek" ma'nâsına olan "güdâhten" masdarından ism-i masdardır, "eriyiş" demektir. "Râz", sır ve gizli, demektir.

آن بود لطف خفی کو را صمد نار بنماید ولی نوری بود

4380. *Gizli lutuf o olur ki, onu Samed ateş gösterir, fakat bir nûr olur.*
[4360]

Ya'nî, gizli olan lutuf odur ki, Hak Teâlâ o lutfu ateş ve kahr sûretinde gösterir, fakat o sûret bir nûr ve lutuf olur. Nitekim bu sûret âleminde kahr yüzünden olan lutuflar çok kere vâki' olur.

نیست مخفی مزد دادن در تقی ساحران را اجر بین بعد از خطا

4381. *Tükâda ecir vermek mahfî değildir. Sâhirlere hatâdan sonra ecir gör!*

"Tükâ", takvâ ve perhîz etmek, demektir. Hak Teâlâ'nın ehl-i takvâyâ takvâları içinde ecir vermesi bir gizli lutuf değildir. Zîrâ takvâyâ ecir vereceğini va'd buyurmuştur. Sen cenâb-ı Mûsâ'ya mukâbele etmek cürmünden ve hatâsından sonra Hakk'ın sihirbâzlara verdiği ecre bak ki, asıl gizli olan lutuf budur. Onların fiili kahrâ ve cezâyâ lâayk iken neticede imân lutfuna sebep oldu.

نیست مخفی وصل اندر پرورش ساحران را وصل داد او در برش

4382. *Vasl içinde perveriş mahfî değildir. O sihirbâzlara inkitâ' içinde vasl verdi.*

Ya'nî, bir kulun kalbinin tâat ve ibâdet ile Hakk'a vasl ve ittisâli içinde, Hakk'ın o kulu lutfu ile perverde etmesi ve beslemesi gizli bir lutuf değildir. Sihirbâzlar kalben cenâb-ı Mûsâ'ya muhâlif ve Hak'tan munkatı' oldukları hâlde, onlara Hak Teâlâ kendi tarafına vasl ve ittisâl verdi; ve Fir'avn onların ellerini ve ayaklarını kesmekle tehdid ettiği vakit onlar اِنَّا اِلٰی رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ (Şuarâ, 26/50) ya'nî "Biz muhakkak Rabbimize döneriz" dediler. İşte gizli ve perde arkasında olan lutuf budur.

نیست مخفی سیر با پای روا ساحرانرا سیر بین در قطع پا

4383. *Gidici ayak ile seyr mahfî değildir. Sihirbâzların ayaklarının kat'ından olan seyrî gör!*

Bir kimsenin ayağı sağlam ve tamâm olarak Hak yolunda takvâ içinde yürümesi, o kimse hakkında Hakk'ın gizli olan bir lutfu değildir. Belki lutf-ı zâhir içinde diğer bir lutf-ı zâhirdir. Sihirbâzların sûret-i zâhireda kahr olan Fir'avn tarafından ayakları kesildikten sonra Hak tarafına olan seyr-i ma'nevîlerini gör ki, bu seyr kahr-ı zâhir içinde gizli bir lutf-ı ma'nevîdir. Nitekim

âyet-i kerîmede *بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهَرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ* (Hadîd, 57/13) ya'nî "Onun bâtununda rahmet vardır ve onun zâhiri azâb cihetindendir" buyrulur.

که گذر کردند از دریای خون

عارفان ز انند دائم آمون

4384. *Ârifler ondan dolayı emîndirler ki, kan deryâsından geçtiler.*

"Kan deryâsı"ndan murâd, Hakk'ın kahır ve lutfunun hicâbı olan bu âlem-i sûrettir. Nitekim yeryüzünde halife olarak yaratılacak insan hakkında melekler tarafından Hakk'a hitâben *وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ* (Bakara, 2/30) ya'nî "O insan yeryüzünde kan döker" denildi. Tafsîlâtı sûre-i Bakara'dadır. Ya'nî ârifler ondan dolayı emîndirler ki, kan deryâsı olan bu sûret âleminden geçtiler ve rûhâniyet âlemine gittiler; ve cismâniyet âleminden bir cüz' olan kendi vücûd-i mevhumlarından kurtuldular. Bunun için onlar hakkında Hak Teâlâ *أَلَّا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ* (Yûnus, 10/62) ya'nî "Âgâh ol! Allâh'ın velîleri üzerine korku ve hüzn yoktur" buyurdu. Zîrâ korku ve hüzn varlığa taalluk eder, onlar ise yok olmuşlardır.

لا جرم باشند هر دم در مزید

امنشان از عین خوف آمد پدید

4385. *Onların emniyetleri korkunun "ayn"ından zâhir geldi. Şübhesiz her dem ziyâdelikte olur.*

Emniyetin korkunun "ayn"ından zâhir olması budur ki: Onlar Hakk'ın azametini bildiler ve Hak'tan korktular. Nitekim âyet-i kerîmede *إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ* (Fâtır, 35/28) ya'nî "Ancak Allâh'ın âlim olan kulları Allah'tan korkar"; ve hadîs-i şerîfte de *إِنَّا أَعْلَمُكُمْ بِاللَّهِ وَارْخَاكُمْ مِنَ اللَّهِ* ya'nî "Ben sizin en ziyâde Allâh'ı bileninizim ve Allah'tan korkanınızım" buyrulur. Binâenaleyh Hak Teâlâ onlara bu korkunun "ayn"ından emniyet verdi. Bu âlem-i zâhirde dahi korkunun aynından emniyet hâsıl olmasının misâlleri çoktur. Meselâ buhâr kazanlarında patlamak korkusu için bu korkunun aynından emniyet tedbirleri itihâz olunmuştur; ve kezâ tüfenklerde ve toplarda ve sair makine-lerdeki emniyet âletleri hep korkunun "ayn"ından peydâ olmuştur. İmdi âriflerin korkularından peydâ olan emniyetleri de her dem ziyâdelikte olur. Emniyetin ziyâdeliği hakkında *Fîhî Mâ Fîh* in 12. faslında şöyle buyrulur:

"Emnden emne azîm farklar vardır. Mustafâ (s.a.v.) Efendimiz'in enbiyâyı saire üzerine fazlî, nihâyet emn cihetindendir. Yoksa, enbiyânın kâffesi emn içindedirler ve havftan geçmişlerdir. Ancak *بَعْضُ دَرَجَاتٍ* (Zuhruf, 43/32) ya'nî "Biz onların ba'zısını derecelerin ba'zısının fevkine

yükselttik" âyet-i kerîmesi mûcibince emn içinde makâmlar vardır. Âlem-i havfta makâmât-ı havf için nişân vermek mümkündür; fakat makâmât-ı emn bî-nişândır. Âlem-i havfa nazar olundukda, herkesin Hak yolunda bezl ettikleri görülür. Biri vücûdunu, biri malını, birisi de cânını bezl eder. Kimi oruç tutar, kimi zekât verir, kimi, on rek'at, kimi yüz rek'at namaz kılar. Binâenaleyh onların menâzili musavver ve muayyendir; onlardan nişân vermek mümkündür. Nitekim Konya'dan Kayseri'ye kadar olan menziller muayyendir; amma Antalya'dan Mısır'a kadar olan deryâdaki menziller bî-nişândır; onu gemiciler bilir ve kara ehline söylemezler, çünkü anlayamazlar."

امن دیدی گشته در خوفی خفی خوف بین هم در امید ای صفی

4386. *Emniyeti bir korku içinde hafî olmuş gördün. Ey safî! 'Bir ümîd içinde de korkuyu gör!'*

Ya'nî, ey ibâdet ve tâat ile kalbini sâfî kılan sûfî! Korku içinde emnin gizli olmuş olduğunu bu beyânâtımızdan gördün ve anladın. Bu ettiğin ibâdet ve hizmet tohumlarından mükâfât ümidi içinde de korkuyu gör! Zîrâ birtakım esbâb dolayısı ile bu tohumların fâsid olmak ihtimâli vardır. Nitekim bir kimse tarlaya tohumu eker ve ondan hâsılât almak ümidini besler. Fakat bu ümîd içinde ektiği tohumların çürüyüp çıkmaması korkusu gizlidir.

آن امیر از مکر بر عیسی تند عیسی اندر خانه رو پنهان کند

4387. *O emîr mekr cihetinden İsâ üzerine teveccüh etti. İsâ ev içinde yüzünü gizli eder.*

Târîhte mezkûrdür ki, İsâ (a.s.)'ı tutmaya me'mûr olan emîr, mekr ve hîle kasdıyla İsâ (a.s.) üzerine teveccüh etti. Cenâb-ı İsâ ev içinde kendini sakladı.

اندر آید تا شود او تاجدار خود ز شبه عیسی آید تاج دار

4388. *O tâcdâr olmak için içeriye gelir. Kendisi İsâ'nın şîbhinden dolayı dârin tâcî gelir.*

O cenâb-ı İsâ'yı tutup buna mükâfâten tâcdâr olmak ümid eden yahûdî beyi evin içerisine girer. Kendisi İsâ (a.s.)'ın sûretine müşâbih bir sûrete girer. Bu ümidi boşa çıkar ve İsâ (a.s.) zannıyla dârağacının tâcî olur ve çarmlıha gerilir.

من امیرم بر جهودان خوش نیم میاویزید من عیسی نیم

4389. *Der* ki: "Hey! Asmayınız, ben İsâ değilim! Ben emûrim. Cühûdlar üzerinde latîf izliyim!"

O evin içine giren yahûdî beyi dedi ki: "Yâhu! Beni asmayınız, ben İsâ değilim; ben sizin beyinizim, yahûdîler üzerinde latîf izliyim!" Ya'nî benim mezhebim ve meşrebim sizin mezheb ve meşrebinize muvâfıktır.

زوترش بر دار آویزید کو عیسی است از دست ما تخلیص جو

4390. *Dediler* ki: "Pek çabuk onu dâr üzerine asınız! O İsâ'dır. Bizim elimizden kurtulmak isteyicidir."
[4370]

Ya'nî, o beyle berâber İsâ (a.s.)ı tutmak için evin içine girenler, İsâ (a.s.) sûretine giren o bey için birbirlerine dediler ki: "Hayır, o İsâ'dır. Sîmâsını görmüyor musunuz? Bizim elimizden kurtulmak istediği için böyle bağınıyor." Bu beyitlerde ümîd içinde korku olduğu misâlen beyân buyurulmuştur. Nitekim cenâb-ı İsâ'yı tutup mükâfâta nâil olmak ümîd eden Tîtanus (طيطانوس) ismindeki bey hiç ummadığı bir kahr-ı ilâhî ile karşılaşmıştır. Ma'lûm olsun ki, İsâ (a.s.)a olan sû-i kasd hakkında ulemânın ihtilâfı vardır. Kavî-i meşhûr Hz. Pîr'in beyân buyurduğu bu kavldir. Ve Hz. Pîr efendimizin âdet-i seniyeleri bu *Mesnevî-i Şerîf*'te kavî-i meşhûru beyân buyurmaktır. Fakîr bu husûstaki mütâlââtı İsâ (a.s.) ismiyle yazdığım risâlede beyân ettim. Burada tafsilî uzundur.

چند لشکر می رود تا بر خورد برگ او فی گردد و بر سر خورد

4391. *İntifâ'* için birçok asker bir yere gider. Onun azığı ganîmet olur, başını yer.

"Ber", meyve; "horden" yemek; "ber horden", meyve yemek demek olup, intifâ'dan kinâyedir. "Berg", azık ve kût ve gîdâ; "fey", mâl-ı ganîmet ma'nâsınadır. Ya'nî, düşmana galebe edip intifâ' etmek için birçok asker harb etmek üzere bir yere gider ve onların bu intifâ' ümîdi aksine zuhûr edip mağlûb olurlar; ve bu mağlûbiyet neticesinde onların azıkları ve gîdâları düşmanın eline geçer ve onlara mâl-ı ganîmet olur; ve bu askerler kendi başlarını yerler.

چند بازرگان رود بر بوی سود عید پندارد بسوزد همچو عود

4392. *Nice bâzergân* kâr kokusu ile gider; bayram sanır; öd gibi yanar.

Bu beyit dahi ümid içinde korku gizli olduğunun misâlidir. Ya'nî, birçok bâzergân ve tâcir kâr etmek kokusu ve ümidi ile sefere gider. Pazar yerini bayram yeri zanneder. Fakat umduğu kâra nâil olamadığı için kalbi öd ağacı gibi yanar ve ümidi boşa çıkar.

چند در عالم بود بر عکس این زهر پندارد بود آن انگین

4393. *Âlemde bunun aksi üzere ne kadar olur! Zehir zanneder, o bal olur.*

Ya'nî, bu âlem-i sûrette bu ümidin aksi ve hilâfı üzere ne kadar çok hâdiseler vâki' olur! Meselâ zâhirde zehir ve kahır zannolunan bir şey bal gibi leziz ve zevkli bir şey olur.

بس سپه بنهاده دل بر مرگ خویش روشنها و ظفر آید بیش

4394. *Çok asker kendi ölümü üzere gönül koymuş; öne rûşenlikler ve zafer gelir.*

Çok askerler harb esnâsında zaferden ümidlerini kesmiş ve ölüme muntazır olmuş iken, hiç umulmayan bir sebebin zuhûruyla önlerine sevinç aydınlıkları ve zafer hâli çıkar ve korkudan emn ve kederden meserret peydâ olur.

آبرهه با پیل بهر ذل بیت آمده تا افکند حی را چو میت

4395. *Ebrehe diriği ölü gibi bırakmak üzere Beyt'i tahkîr için fil ile geldi.*

"Ebrehe", Yemen hükümdârı kumandanının adıdır. Yemen hükümdârı Kâ'be'nin şerefini Yemen'e nakl etmek için kemâl-i i'tinâ ile San'â'da bir ma'bed yaptırmış idi. Arab'ın Kenâne kabîlesinden bir şâhus o ma'bedi yakıtından hükümdâr öfkeleni ve Mekke'deki Kâ'be'yi tahrîb ve tezlîl etmek ve halkın mallarını yağma edip onları ölü gibi bir hâle getirmek üzere, Ebrehe'nin kumandası altında birçok filler ile berâber bir ordu göndermiş idi. Nitekim kıssası "E-lem-tera keyfe" [Mâûn] sûresinde, tefsîr kitâblarında mün-deriçtir. Bu vak'a İslâmiyet'in zuhûrundan evvel idi.

تا حریم کعبه را ویران کند جمله را زان جای سر گردان کند

4396. *Tâ ki Kâ'be'nin harîmini vîrân ede! Cümleyi o yerden sergerdân ede!*

Ebrehe o niyet ile geldi ki, Kâ'be'nin harîmini ve etrâfını bir harâbe-zâra çevirsin ve Mekke ahâlîsi artık o harâbe olan şehirde sâkin olamayıp oradan sergerdân olsun ve başka yerlere dağılsın!

کعبهٔ او را همه قبله کنند

تا همه زوَارُ گرد او تنند

4397. *Tâ ki bütûn ziyâretçiler onun etrâfına teveccüh edeler. Hepsî onun Kâ'be'sini kible edeler.*

Tâ ki Mekke'ye gelen bütün ziyâretçiler Yemen hükümdânının yaptırdığı ma'bed etrâfına teveccüh edeler ve hepsi o hükümdânın bu Kâ'be'sini kible itihâz edeler!

که چرا در کعبه ام آتش زنند

و ز عرب کینه کشد اندر گزند

4398. *Ve "Benim Kâ'beme niçin ateş vururlar?" diye Arab'dan zarar için de intikâm çeke!*

Ve hükümdâr, "Niçin benim yaptırdığım Kâ'beyi yaktılar?" diye Arablar'a zarar îrâs edip intikâm ala!

موجب اعزاز آن بیت آمده

عین سعیش عزت کعبه شده

4399. *Onun sa'yinin "ayn" ı Kâ'be'nin izzeti olmuştur. O beytin i'zâzını mücib gelmiştir.*

Vaktâki Ebrehe mağlûb olmayacağını zannettiği muazzam ordusuyla Mekke'ye geldi, mukadder olan kahr-ı ilâhîye ma'rûz kaldı ve hârikulâde bir hâl zuhûr etti. Filler Kâ'be tarafına yürümez oldu; ve havada kara bulut gibi ebâbîl kuşları peydâ oldu ve askerın başlarına taşlar yağdırdılar. Ordu büyük bir hezîmete uğradı. Bu sûretle Ebrehe'nin sa'yinin aynı Kâ'be'ye bir kat daha izzet ve şerâfet getirdi ve çalışma Beytullâh'ın i'zâzını mücib oldu.

تا قیامت عرشان ممتد شده

مکیان را عزِ یکی بد صد شده

4400. *Mekkeliler'in bir olan izzeti yüz olmuştur. Onların izzeti kuyâmete kadar mümted olmuştur.*

Mekke halkının izzeti bu yüzden bir kat iken yüz kat olmuştur. Hacılar içinde onların izzetleri ve şerefleri uzayıp gitmiştir. Zîrâ onlar hacılara tavâf ve ziyâret usûlünü öğrettikleri ve delil oldukları için dünyânın muhtelif cihetlerinden gelen hacılar onlara hürmet ederler.

از چیست این از عنایات قدر

او و کعبهٔ او شده مخسوف تر

4401. *O ve onun kâ'besi pek mahsûf olmuştur. Bu nedendir? Kaderin inâyellerindendir.*

"Fesh", bozmak; "azâyım", kasd ma'nâsına olan "azîmet"in cem'idir. "Himem", "kasd-i kalbî" ma'nâsına olan "himmet"in cem'idir. Bu beyitte define arayan mîrâsyedinin hâline rücû' buyurulmuştur. Ya'nî, mîrâsyedi kendi evinde olan defineyi haber aldıktan sonra, Mısır'dan Bağdâd'a dönerken, yolda yukarıdan beri zikrolunan hâdiselerdeki makâsîd-i kalbiyyenin ve azâim-i filiyyenin bozulması husûslarını her adımda fikren ve hayâlen temâşâda idi ve kendi kendine derdi ki: "Bu insanlar neler düşünürler ve nelere teşebbüs ederler? Netîcede onların bu düşünceleri ve teşebbüsleri müsmir olmaz. Bilakis hâtır ve hayâllerine gelmeyen şeyler zuhûr eder. İşte benim hâlim de bu kabîldendir. Ne garîb şeydir ki, ben defineyi Mısır'da ararken Bağdâd'da kendi evimde buluyorum!"

کارش از لطف خدایی ساز یافت

خانه آمد گنج را او باز یافت

4405. *Eve geldi. O defineyi açık buldu. Onun işi Hudâ'ya mensûb olan lutufdan tertîb buldu.*

"Sâz", kelimesinin müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "tertîb" ma'nâsı münâsibdir. Elhâsıl, o mîrâsyedi Mısır'dan Bağdâd'daki evine geldi. Aradığı defineyi orada âşikâr buldu. Onun işi halka değil, ancak Hakk'a mensûb olan lutufdan tertîb buldu. Yukarılarda dahi izâh olunduğu üzere, bu kıssadan maksûd olan şey tâlib-i Hakk'ın sülûkünü beyândır. Hakîkat defnesini arayan sâlik evvelen sefer-i sûrî ile bir mürşid-i kâmil arar. Sonra o mürşid-i kâmilin tertîb ettiği riyâzât ve mücâhedât dayakları netîcesinde sîfât-ı nefsânîyye kirlerinden ve paslarından temizlenip rûhâniyet kesb eder; ve hakikat defnesinin kendinin cisim evinde olduğunu âşikâre olarak hâlen ve zevkan görür ve bulur. Mürşidin vazîfesi ancak bundan ibârettir. Yoksa sâlike kendi ayn-ı sâbitesinin isti'dâdından fazla bir şey veremez; ve ayn-ı sâbitesinin isti'dâdı ise, ancak Hudâ'ya mensûb olan bir lutuftur. Nitekim *Fîhi Mâ Fih*'in 9. faslında Hz. Pîr efendimiz bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Hak Teâlâ enbiyâ ve evliyâyı cesîm ve berrâk sular gibi irsâl ve cârî kıldı. Küçük ve boyalı, bulanık sular onların derûnuna akıp dâhil olunca, kendi bulanıklıklarından ve ânzî olan renklerinden kurtulurlar. Binâenaleyh kendisini sâfî görünce "Ben mukademâ böyle sâf idim" diye evvelki hâlini tezekkür eder ve o bulanıklıkların ve renklerin ânzî olduğunu yakînen bilir; ve bu avârizden evvelki hâlini tahattur edip هَذَا الَّذِي رَقَمْتُ مِنْ قَبْلُ (Bakara, 2/25) ya'nî "Bu evvelce merzûk olduğumuz şeydir" âyet-i kerîmesini okur. İmdi enbiyâ

ve evliyâ ona evvelki hâlî müzekkir olurlar; yoksa onun cevherine yeni bir şey koymazlar...ilh."

مکرر کردن برادران پند دادن بزرگین را و تاب ناوردن او آن پند را و در
رمیدن او از ایشان و شیدا و بی خود رفتن و خود را در بارگاه پادشاه انداختن
بی دستوری خواستن لیک از فرط عشق و محبت نه از گستاخی و لا ابالی

Kardeşlerin büyüğe nasihat vermeyi mükerrer etmesi ve onun o nasihata tâkat getirememesi ve onun onlardan ürkmesi ve şeydâ ve bî-hod olarak gitmesi ve kendisini izin istemeksizin pâdişâhın bârgâhına atması; fakat aşk ve muhabbetin fartından, küstahlık ve lâübâlîlikden değil!

Bu sûrh-i şerifte "şâh"tan murâd, sûreti ve cismâniyeti nefis-i küll âlemi-
nin zübdesi ve hulâsası ve cem'iyet-i esmâiyyeyi hâiz olan insân-ı kâmil-
dir. Bu husûsta yukanda 4101 numaralı beytin başındaki sûrh-i şerifin îzâ-
hında da beyânât vardır. Ya'nî büyük şehzâde şiddet-i aşk sebebiyle insân-ı
kâmile dâhil olmak için sefere çıkmaya karâr verdi; ve diğer ortanca ve kü-
çük kardeşleri "Bu işi yapma, başına felâket gelir!" diye evvelce yaptıkları na-
sihatları tekrâr ettiler; ve büyük şehzâde fart-ı aşkı sebebiyle o nasihatları tut-
maya tâkat getiremedi ve hattâ onlardan ürküp kaçtı. Delice ve kendinden
geçmiş olarak yola çıktı. Bir rehberle hâcet görmeksizin, izinsiz olarak kendi-
sini insân-ı kâmilin huzûruna attı. Halbuki şerîatta izinsiz, bir kimsenin bu-
lunduğu yere girmek câiz değildir. Fakat bu şehzâdenin böyle yapması küs-
tahlık ve edebîsizlik cihetinden değil idi, fart-ı aşk ve muhabbetten idi. Zîrâ
ba'zı yerlerde terk-i edeb, ayn-ı edeb olur. Nitekim Şâh-ı Nakşibend hazretleri
buyururlar:

"Evliyâullâh sohbetlerinde hakikat-i edeb vakte riâyettir. Zîrâ vakit olur ki,
onların sohbetinde bî-edeblik ayn-ı edeb olur. Yine vakit olur ki, edeb ayn-ı
bî-edeblik olur."

- آن دو گفتندش که اندر جان ما هست پاسخها چو نجم اندر سما
 4406. *O ikisi ona dediler ki: "Bizim cânımızda gökte olan yıldız gibi cevâblar vardır."*

Ya'nî, büyük şehzâdeye o diğer iki kardeşleri dediler ki: "Senin yukarıdan beri bize söylediğin sözlere bizim cânımızda ve bâtınımızda gökte olan yıldızlar gibi parlak cevâblar vardır."

- گر نگوییم آن نیاید راست نزد ور بگویم آن دلت آید بدر
 4407. *"Eğer onu söylemesek oyun doğru gelmez; ve eğer onu söyler isek senin gönlüne derd gelir."*

Ya'nî, "Eğer o parlak ve açık sözleri söylemesek bu sülûk oyunu doğru netice vermez. Ya'nî biz sana "Allâh Teâlâ zâtıyla bütün eşyâyı muhîttir ve senin vücûdun dahi bu eşyâdan bir cüz'dür. Binâenaleyh Hakk'ı kendinde ara!" demesek, sülûk ettiğin Hak yolu senin i'tikâdına göre bir netice vermez. Ve eğer bu sözü söylesek "Siz Hakk'ı eşyâdan tenzîh etmediniz!" diye gön-lün mükedder olur.

- همچو جگریم اندر آب از گفت الم ور نگوییم اختناقست و سقم
 4408. *"Su içinde olan kurbağa gibiyiz; sözden elem vardır; ve eğer söylemesek boğulmak ve maraz vardır."*

"Bizim hâlimiz su içinde olan kurbağanın hâline benzer. Zîrâ kurbağa su içinde bağırmaktan elem ve zahmet çektiği için, bağıracağı vakit, sudan dışarıya çıkar da öyle bağırr; ve eğer su içinde bağırsa, boğulmak ve hastalanmak tehlikesi vardır. Biz de bâtınımızda olan bu sözleri vahdet-i vücûd deryâsı içinde söyler isek, bu sözlerden bize elem vardır. Çünkü söz ikilik âleminde ve vahdet âlemine münâfîdir; ve eğer söylemesek, bu cismâniyet âleminde söylemek lâzım geldiği hâlde, söylemediğimiz için ma'nen boğulmak ve maraza dâ-çâr olmak tehlikesi vardır. Ma'lûm olsun ki, ehl-i hakikat bu âlem hakkında "Heme ost" ya'nî "Hep O'dur" ma'nâsına i'tikâd ettikleri hâlde zâhirde "Heme ez ost" ya'nî "Hep Ondandır" derler ve bu sözleriyle hıfz-ı merâtib ederler.

- گر نگوییم آشتی را نور نیست ور بگویم آن سخن دستور نیست
 4409. *"Eğer söylemesek nûr için sulh yoktur; ve eğer o sözü söyler isek, ruhsat yoktur."*

"Ve eğer bâtinımızda olan bu sözleri söylemesek, sana karşı sulh ve muhabbetimizin nûru ve revnakı olmaz ve sana dostluk edememiş oluruz; ve eğer o sözü söyler isek, esrârdan ma'dûd olduğu için, izn-i ilâhî yoktur; ve ehlinin gayrına keşfi harâmdır. Binâenaleyh söylemek ile söylememek arasında muztar bir hâldeyiz."

در زمان بر خاست کای خویشان وداع اِنَّمَا الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا مَتَاعٌ

4410. *Derhâl kalktı ve dedi: "Ey akrabâ, vedâ'! Dûnyâ ve dünyâda olan şeyler metâ'dır!"*

"Metâ'", az, zebûn, fânî, ev eşyâsı ve kendisiyle intifâ' olunan şey. Bu beyt-i şerifte sûre-i Mü'min'de vâki 'إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ' (Mü'min, 40/39) ya'nî "Muhakkak hâyât-ı dünyâ fânîdir ve muhakkak âhîret karâr ve sebât evidir" âyet-i kerîmesine işaret buyrulur. Ya'nî, büyük şehzâde kardeşlerinin bu sözlerine karşı birdenbire ayağa kalktı ve onlara dedi ki: "Ey akrabâm! Ben gidiyorum ve sizlere vedâ' ediyorum. Zîrâ bu âlem-i sûret olan dünyâ ve dünyâda olan şeylerin hepsi metâ'dır ve fânîdir!"

پس بیرون جست او چو تیری از کمان که مجال گفت کم بود آن زمان

4411. *Müteâkiben, yaydan bir ok gibi dışarıya sıçradı. O zaman söz mecâlî az oldu.*

Büyük şehzâde, bu sözü müteâkiben, yaydan bir ok çıkar gibi dışarıya fırladı ki, bu zaman içinde güft ü gûya ve söz söylemeye mecâl az oldu ve söz birkaç kelimeye münhasır kaldı.

اندر آمد مست پیش شاه چین زود مستانه بیوسید او زمین

4412. *Çin şâhının huzûruna sarhoş olarak geldi. O sarhoşça hemen yer öptü.*

Büyük şehzâde Çin şâhının ya'nî insân-ı kâmilin huzûr-ı sûrisine sarhoş olarak geldi. Hemen o sarhoşça, şâha hürmeten bir yer öptü.

شاه را مکشوف یک یک حالشان اول و آخر غم و زلزالشان

4413. *Şâha onların hâli, evvel ve âhir gamı ve onların zilzâlî bir bir mekşûf idi.*

"Evvel"den murâd, sâlikin ayn-ı sâbitesi ve "âhir"den murâd, sâlikin hayât-ı sûrisi. "Zilzâl", çok hareket etmek. Ya'nî şâha ve insân-ı kâmile ayn-ı sâbitelerinin hâli ve isti'dâdları ve hayât-ı dünyeviyelerindeki gamları ve

aşkları ve ızırâbları bir bir mekşûf idi. Zîrâ insân-ı kâmilin nazarı âlem-i ma'nâyı ve sûreti muhîttir. Nitekim Şâh-ı Nakşibend hazretleri, Hz. Azîzân Alî Râmîtenî'nin şu sözlerini nakledip buyururlar ki: "Bu tâifenin nazarında yer-yüzü bir sofradır. Ben derim ki, tırnak kadardır. Onların nazarından bir şey gâib olmaz. Yerler ve gökler ârifin kalbine nisbette bir nokta gibidir. Kalbin vüs'atı ma'rîfetin vüs'atıdır. Zîrâ bütün kalblerin vüs'atı birdir; lâkin ma'rîfetlerinin vüs'atı bir değildir."

میش مشغولست در مرعای خویش لیک چوپان واقفست از حال میش

4414. *Koyun kendi mer'asında meşgûldür. Fakat çoban koyunun hâline vâkıftır.*

Meselâ koyun kendi mer'asında otlamakla meşgûldür. Fakat sürüyü idâre eden çoban koyunların ahvâline vâkıftır. Bunun gibi, insân-ı kâmil dahi terbiyesi altında bulunan sâliklerin ahvâline vâkıftır.

Menkıbe: "Gelibolulu Zaîm Mehmed Çelebi nakleder ki: Ben Sünbül Efendi hazretlerine inâbe edip, sıla için Gelibolu'ya gittim. Orada bir güzel çocuğa şiddetle alâka edip bâtınımda râhat ve huzûr kalmadı. Nihâyet çocuğu kandırıp hamamda birleşmeye karâr verdik. Hamama gittim. Çocuk benden evvel hamama gelip halvete peştemâlini açmış. Hemen peştemâli kaldırıp halvete girdim. Kurna başında Sünbül Sinân hazretlerinin oturduğunu gördüm. Aklım başımdan gidip dışarıya fırladım ve elbiselerimi giydim. İskeleye geldim. İstanbul'a giden bir gemi var imiş, hemen o gemiye binip İstanbul'a geldim. Vak-tâki Sünbül Efendi'nin huzûruna girdim, beni görünce buyurdular ki: "Ne zannedersin! şeyh müridini gözlemese şeytan ve hevâ onu helâk eder. Tövbe ve istiğfâr tecdid et!" Artık bi-hamdillâh hevâ-yı nefsâniden kurtuldum."

کُلُّکُمْ رَاعٍ بَدَانَدَاز رَمَه کِه علف خوارست و که در مَلَحْمَه

4415. *"Küllüküm râin..." mücibince, sürüden kim alef yigicidir ve kim melhame içindedir, bilir.*

"Melhame", büyük harb yeri. Bu beyt-i şerifte رعیت مسؤول عن کلکم راع و کلکم راع ya'nî "Sizin hepiniz çobandır ve hepiniz raiyyetinden mes'ûldür" hadîs-i şerîfine işâret buyurulur. Ya'nî bu hadîs-i şerîf mücibince insân-ı kâmil idârelerini taahhüd ettiği sâliklerin çobanıdır. Binâenaleyh o sâlikler sürüsünden hangisinin huzûz-ı nefsâniyyesiyle meşgûl olduğunu ve hangisinin nefis ve şeytan ile mücâhede ve muhârebe yerinde bulunduğunu bilir.

Menkıbe: “Hz. Pîr’in müridlerinden Mevlânâ Mecceddîn Atabek dâimâ çileye girmek isterdi. Bir gün Hz. Pîr’den ricâ etti. Hz. Pîr onu kendi refîki ile medresede birbirine muttasıl iki odada halvete oturttular. Birkaç gün sonra ona açlık te’sîr edip dayanamadı. Refîki ile berâber gece odalarından çıkıp ahbâblarından birinin evine gittiler ve açlıklarını söylediler. O zât onlara bir kaz dolması tertîb etti. Yedikten sonra gelip odalarında oturdular. Sabâh olunca Hz. Pîr âdet-i seniyyeleri vechi ile odanın kapısına geldiler ve mübârek parmaklarını odanın kapısına sürüp kokladılar ve buyurdular ki: “Ey as-hâbımız! Bu odadan riyâzat kokusu değil, kaz dolması kokusu geliyor!” Her ikisi de mübârek ayaklarına kapandılar ve tövbe ve istiğfâr edip: “Böyle bir rahmet dururken insanın kendisini halvet köşelerinde habsetmesi saâdetsizliktir” dediler.”

لیک چون دف در میان سور بود گر چه در صورت از آن صف دور بود

4416. *Gerçi sûrette o saftan uzak idi. Fakat def gibi düğün ortasında idi.*

Gerçi insân-ı kâmil zâhirde sâliklerin arasında değil idi ve onlardan uzak bir yerde bulunur idi; fakat düğünlerde çalınan def sadâsı orada bulunan halka nasıl müessir idiyse, insân-ı kâmil dahi sâliklerin ortasında öylece müessir idi.

واقف از سوز و لهیب آن وفود مصلحت آن بد که خشک آورده بود

4417. *O gürûhun sözünden ve lehibinden vâkıf idi. Maslahat o idi ki, tegâfûl etmiş idi.*

“Lehib”, ateşin alevi ve sıcaklığı ve harâreti; “vüfûd”, gürûh ve cemâat ma’nâsına olan “vefâ”ın cem’idir. Ya’nî, insân-ı kâmil her ne kadar sâlikler tâifesinin bulunduğu yerden zâhiren uzak ise de, onların bâtınlarının harâretinden ve aşkları ateşinin alevinden haberdâr idi. Fakat mürşidlik ve müridlik râbitasının icâbı olarak onların hâlerinden tegâfûl eder ve bir şey söylemez idi. “Huşk âverden”, sükût etmekten kinâyedir (*Bahâr-ı Acem*). Nitekim Hz. Pîr *Dîvân-ı Kebîr*’lerindeki şu beyt-i şeriflerinde bu kinâyeyi kullanmışlardır:

مستی فزود اندر سرم خامش کنم خشک آورم خواهی تمامش بشنوی امشب برو فردا بیا

“Başında sarhoşluk çoğaldı; sustururum, susarım. İstersen onu dinle; bu gece git, yann gel!”

در میان جانسان بود آن سَمی لیک قاصد کرده خود را اعجمی

4418. *O âlî onların cânı arasında idi. Fakat kendisini kasden a'cemî etmiş idi.*

"Semî", âlî; "a'cemî", burada "câhil" ma'nâsındır. Ya'nî, o mertebesi âlî olan insân-ı kâmil, sâliklerin bâtınları ve canları arasında idi ve onlar[ın] ahvâl-i bâtunelerini görür ve bilir idi; fakat kasden kendisini onların hiçbir hâl-lerine vâkıf değil imiş gibi gösterir idi.

صورت آتش بود پایان دیگر معنی آتش بود در جان دیگر

4419. *Ateşin sûreti tencerenin dibinde olur. Ateşin ma'nâsı tencerenin cânında olur.*

Meselâ, ateşin o kırmızı olan sûreti tencerenin dibinde ve dışarısında olur, fakat o ateşin ma'nâsı olan harâreti tencerenin cânında ve içinde olur. Bunun gibi, insân-ı kâmilin sûreti sâlikin vücûdunun dışarısındadır, fakat onun ma'nâsı sâlikin rûhunda ve bâtunında müessirdir.

صورتش بیرون و معنیش اندرون معنی معشوق جان در رگ چو خون

4420. *Onun sûreti dışarıda ve onun ma'nâsı içeridedir. Cân ma'shukunun ma'nâsı kan gibi damardadır.*

O insân-ı kâmilin sûreti ve cismi sâlikin cisminin dışarısındadır. Fakat onun ma'nâsı sâlikin ma'nâsında ve bâtunındadır. Nitekim cânın ma'shuku olan Hak Teâlâ dahi cemî'-i eşyâyı ve zerrâtı zâtıyla muhît ve kan gibi insanın damarlarında da sâfîdir. Nitekim وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (Kâf, 50/16) ya'nî "Biz ona şahdamarından daha yakınız" buyrulur.

شاهزاده پیش شه زانو زده آن معرف شارح حالش شده

4421. *Şehzâde şâhın önünde diz çökmüş, o muarrif onun hâlini şerh edici idi.*

"Muarrif", bir kimseyi pâdişâha takdîm ederken hâl ve şânını ta'rif eden kimseye derler. Burada mürşid-i kâmile intisâb arzûsunda bulunan bir sâlike o mürşidin kuranâsından rehberlik eden kimseden kinâye olur. Ya'nî, şehzâde kemâl-i hürmetle şâhın önünde diz çökmüş idi; ve şâhın karfını olan muarrif dahi "Bu zâtın ismi budur ve şu işle meşguldür ve hâli şudur, budur" diye şâha onun hakkında ma'lûmât arz etmekte idi.

گر چه شه عارف بد از کُلّ پیش پیش لبک می کردی معرف کار خویش

4422. *Eğerki şâh çok evvel gûlden ârif idi; fakat muarriif kendi işini yapar idi.*

Gerçi şâh, şehzâdenin ve şehzâdelerin hâllerine ve fiillerine çok evvel, ya'nî ayn-ı sâbite âleminde ârif idi; fakat muarriif şâhın huzûrunda kendi vazifesini yapar idi.

در درون یک ذره نور عارفی به بود از صد معرف ای صفی

4423. *Bâtında bir zerre âriflik nûru, ey safî, yüz muarriiften iyi olur.*

"Âriflik nûru"ndan murâd, فإنه ينظر بنور الله ya'nî "Mü'minin firâsetinden sakının; zîrâ o Allâh'ın nûruyla nazar eder" hadis-i şerifinde beyân buyurulan firâset-i şer'iyyedir. Zîrâ nûr-ı firâset iki nevi'dir. Birisi firâset-i şer'iyye, diğeri firâset-i hikemiyyedir. Firâset-i şer'iyye nûr-ı kalb vâsıtasıyla ahvâl-i bâtneyi müşâhededir ki bu firâsette hatâ olmaz. Firâset-i hikemiyye insanın zâhirinden ve şekil ve kıyâfetinden ahvâl-i bâtunesine nüfûz etmektedir ki, hatâ olur. Bu bâbda Hz. Şeyh-i Ekber efendimizin *et-Tedbirâtü'l-İlâhiyye fî Islâh'l-Memleketi'l-İnsâniyye* isimindeki kitâb-ı laûfında îzâhât vardır. Ya'nî, ey safî! Kalbde ve bâtında bir zerre firâset-i şer'iyye nûru bulunmak, yüz ma'rifetin vereceği ma'lûmâtattan daha iyidir. Zîrâ muarriif zâhirî olan ahvâle göre ma'lûmât verir.

گوش را رهن معرف داشتن آیت محجوبیست و حزر و ظن

4424. *Kulağı muarriife rehin tutmak mahcûbluk ve tahmîn ve zan alâmetidir.*

"Hazr", tahmîn demektir. Ya'nî, bu zâhirî kulağı muarriifin ma'lûmâtına rehin tutmak ve münhasır kılmak kalbin hicâb içinde bulunması ve zan ve tahmîne kâni' olması alâmetidir. Bu ise zan ve tahmîne müstenid olan firâset-i hikemiyyedir; ve verilecek hükümde hatâ olmak ihtimâli çoktur.

آنکه او را چشم دل شد دیده بان دید خواهد چشم او عین العیان

4425. *O bir kimse ki, ona gönül gözü dîde-bân oldu, onun gözü aynü'l-ıyânı görecektir.*

"Dîde-bân", eski zamanlarda yüksek bir mahalde oturup her tarafı gözleyen ve uzaktan gördüğü şeyleri haber veren me'mûr, demektir. "Ayn", burada "bir şeyin nefsi ve zâtı" demektir. "İyân", açık ve şübhesiz ve âşikâr

olan şeydir. Binâenaleyh "aynû'l-ıyân"dan murâd, "kendisinde hiç ihtilâf ve gizlilik olmayan şey" demektir. Ya'nî, bir kimsenin kalb gözü açılmış ve o göz ile her şeyi görücü olmuş ise, onun zâhir ve bâtın gözleri birleşip gördüğü şeyin hem zâhirini ve hem de bâtınını ve hakikatini görür.

با تواتر نیست قانع جان او بل ز چشم دل رسد ایقان او

4426. *Onun cânı tevâtüre kânî' değildir; belki onun ikânı gönül gözünden erişir.*

"Tevâtür", aklen yalanda ittifakları câiz görülmeyen bir cemâatin haberi-dir. "İkan", tahkik üzerine şübhesiz bilmek demektir. Bu beyt-i şerifte ulemâ-i zâhire ta'rîz buyrulur. Zîrâ ulemâ-i zâhir akvâl ve ahvâl ve ef'âl-i nebeviyye hakkındaki ma'lûmâtı tevâtürden alırlar. Fakat evliyâ-yı kirâm hazarâtı doğrudan doğruya keşfen Resûl-i Ekrem hazretlerinden alırlar. Zîrâ ulemâ-i zâhir *وَأَعْلَمُوا أَن فَيْكُم رَسُولُ اللَّهِ* (Hucurât, 49/7) ya'nî "Biliniz ki, Resûlulâh sizin içinizdedir" âyet-i kerîmesinin ma'nâsını zamân-ı mâzîye hamle-derler. Evliyâ-yı kirâma göre mâzî ve hâl ve müstakbel yoktur. Onlar her ân içinde Resûl-i Ekrem'den hicâb içinde değildir. Ya'nî kalb gözü açık olan ârifin cânı tevâtüre kanâat etmez. O ancak gördüğünü bilir ve bildiğini söyler. Ulemâ-i zâhir ise işittiğini bilir ve işitmekle bildiğini söyler. Binâenaleyh ârifin hakikat üzere bildiği şey ona kalb gözünün görmesinden hâsıl olur.

پس معرف پیش شاه منتجب در بیان حال او بگشود لب

4427. *Sonra muarrif makbûl olan şâhın önünde onun hâlini beyânda dudak açtı.*

"Müntecib", bergüzide ve makbûl, demektir. Ya'nî, sonra muarrif ind-i ilâhîde o makbûl olan şâhın huzûrunda kendisine intisâb eden sâlikin hâlini beyân husûsunda ağız açtı ve söz söylemeye başladı.

گفت شاه صید احسان توست پادشاهی کن که بی بیرون شوست

4428. *Dedi: "Ey şâh! Senin ihsânının sayıdır. Pâdişâhlık et ki, bîrûn-sevsizdir."*

"Bîrûn-sev", "hâriç ol, çık dışanya!" demek olur. Ya'nî, muarrif dedi ki: "Ey şâh-ı ma'nevî! Bu tâlib-i hakikat senin keremlerini işitmiş ve bu keremlerin ve ihsânların onu avladığı için senin huzûruna gelmiştir. Sen ona karşı şahlığın vazifesini yap ki, o tâlib bu aşk ile huzûrundan "çık dışarı!" diye kovalmaya lâayk değildir."

دست در فِترَاکِ این دولت زدست بر سر سر مست او بر مال دست

4429. "Bu devletin fitrâkine el vurmuştur. Onun sermest olan başı üzerine el sür!"

"Fitrâk", at eğerinin arkasında olan tasma ki, ona heybe vesâir levâzım asılır. Ya'nî, "Bu kimse senin binmiş olduğun kemâl atının fitrâkine yapışmıştır; onun şarâb-ı aşkının sarhoşu olan başı üzerine el sür ve onun başını okşa!"

گفت شه هر منصبی و مُلْکَتِی کالتماش هست یابد این فِتِی

4430. Şâh dedi: "Her bir mansıb ve mülket ki, onun iltimâsı vardır, bu delikanlı bulur."
[4410]

"Mülket", mülk ve "iltimâs", taleb etmek ve istemek demektir. "Fetî", delikanlı ma'nâsına olan "fetâ" kelimesinin imâle olunmuşudur. Ya'nî, o in-sân-ı kâmil muarrifin şefâatkârâne olan sözüne cevâben dedi: "Bu delikanlı bu aşk ve şevk ile istediği her bir ma'nevî mansıba ve mülke nâil olur. Zîrâ himmeti âlîdir."

ییست چندان ملک کو شد زان بری بخشمش اینجا و ما خود بر سری

4431. "Yirmi o kadar mülk ki, o ondan berî oldu, burada ona bağışlarım ve biz dahi ilâveyiz."

"Ber-serî", "bir yükün en üstüne koydukları yük" ma'nâsındadır ki, "ilâve" demek olur. Ya'nî, "Mülk-i dünyâdan bıraktığı ve terkettiği yirmi misli mülkü ben burada o tâlibe bağışlarım; ve bu mülke biz kendimizi dahi ilâve ederiz ve onun emrine âmâde oluruz; ve mâdemki o bizim için oldu, biz de onun için oluruz." Nitekim hadîs-i şerifte من كان لله كان الله له ya'nî "O kimse ki, Allah için oldu, Allah da onun için oldu" buyrulur.

گفت تا شایهت در وی عشق کاشت جز هوای تو هوایی کی گذاشت

4432. Dedi: "Senin şahlığın onda aşk ekeliden beri senin hevânın gayrı bir hevâ ne vakit bıraktı!"

Muarrif şâha hitâben dedi: "Senin şahlığın ve kâmilliğin onun kalbinde aşk-ı ilâhî tohumunu ekeliden beri senin hevândan ve muhabbetinden başka bir hevâ ve muhabbet bıraktı mı? O ancak senin muhabbetinde müstağrak-tır. Onun gözü bu sûret âleminin mansıbını ve mülkünü görmez olmuştur."

- بندگی، تش' چنان در خورد شد که شہی اندر دل او سرد شد
4433. "Senin bendeliğin ona öyle lâyık oldu ki, şahlık onun kalbinde soğuk oldu."

"Bu tâlib senin kapında kul olmaya öyle liyâkat kesb etti ki, dünyânın şahlığı ve mansıbı onun kalbinde soğudu ve şahlıktan nefret etti." "Şâh", lügatte "büyük" ma'nâsına da gelir. Bundan murâd, burada ilm-i zâhîride halk arasında mümtâz olup onların üzerinde ilmen hükümrân olmaktır. Nitekim bunlardan birisi Hz. Pîr efendimiz zamânında ulemâ-i meşhûreden olup Şemseddîn-i Mardîni hazretleridir ki, evvelâ Hz. Pîr'e muânz iken sonra o hazrete intisâb edip kapısında bende olmuştur (k.s.). Nitekim menkıbesi *Sî-pehşâlâr Tercümesi*'nde mezkûrdur.

- شاہی و شہزادگی در باختست از پی تو در غریبی ساختست
4434. "Şahlığı ve şehzâdeliği fedâ etmiştir. Senin için garîbliğe uymuştur."

"Derbâhten", burada "fedâ etmek" ve "sâhten", uymak ve muvâfakat etmek, demektir. Ya'nî, "Bu tâlib-i hakîkat şahlığı ve şehzâdeliği fedâ edip senin kapına gelerek bende olmuştur. Senin mansıb-ı kemâlinden dolayı hükümrânlıktan geçmiş ve garîbliğe muvâfakat etmiştir."

- صوفیست انداخت خرقه و جد در کی رود او بر سر خرقه' دگر
4435. "Sûfîdir, hırkayı vecdde attı. O ne vakit başka hırka tarafına gider?"

"Vecd der", "der vecd" takdîrindedir, "vecd içinde" demek olur. "Sûfî", Ebû Abdullâh-ı Hafif hazretleri "sûfî"yi şöyle ta'rif buyururlar: *الصوفی من استعفی* ya'nî "Sûfî o kimsedir ki, Hak Teâlâ onu kendi nefsi için muhabbeten tamâmiyle almıştır, ya'nî fânî kalmıştır." "Vecd", sâlikin kalbine ânz olan bir bîhodluktur. Bu beyt-i şerifte şehzâdenin hâli, vecd içinde arkasından hırkasını atan bir sûfiye teşbîh buyurulmuştur. Ve "hırka"dan murâd, mülk ve mansıb-ı dünyâdır. Ya'nî, "Bu şehzâde sûfîdir. Mülk ve mansıb-ı dünyâ hırkasını arkasından atmıştır. Artık o atmış olduğu hırkanın emsâli olan diğer bir hırka tarafına gider mi? Ma'lûm olsun ki, sûfîlerin âdâbı vardır. Bir sûfî vecd hâli içinde arkasındaki hırkayı atsa veya üzerinden bir şey düşse, artık o şeyi tekrâr almaz. Bu hâl Resûl-i Ekrem Efendimiz'in sünnet-i seniyyelerinden alınmıştır. Bir gün A'râbînin biri mescidde güzel bir ses ile şu beyitleri okudu:

كل صبح و كل اشراقى تيك عینى بدمع اشتیاقى
 لسعت حية الهوا كبدى لا طیب لها ولا راقى
 الا الحبيب الذى شغفت به عنده رقیتى وتریاقى

Nazmen tercüme:

"Her sabâh her zamân-ı işrâkta,
 Çeşmimi iştîyâk eder ibkâ.
 Sînemi hayye-i hevâ soktu;
 Rukye-hân ve tabîb yoktur ona.
 Beni meşgûf eden habîbimde,
 Bulunur yalnız bu derde devâ."

Resûl-i Ekrem Efendimiz bu beyitleri işittiğinde kalb-i münevverlerindeki ma'rifet ve şevk deryâları kaynadı ve bu beyitleri tekrâr etmesini A'râbîye emrettiler. Zât-ı seniyyeleri kemâl-i şevkten mübârek ellerini açarak şiddetle hareket buyurdular ve arkaarındaki ridâ düştü. Ashâb-ı kirâm o ridâyı kendi aralarında parçalayıp taksîm ettiler.

ميل سوى خرقة داده و ندم آنچنان باشد که من مغبون شدم

4436. "Verilen hırka tarafına meyil ve nedâmet öyle olur ki, "Ben mağbûn oldum!"

"Mağbûn", alış-verişte ziyân etmiş olan kimse demektir. Ya'nî, sûfinin verdiği hırkayı geri almaya meyletmesi ve verdiği pişman olması, "bu alış-verişte ziyân ettim" demek olur. Zîrâ vecd ve bî-hodluk bir insân-ı kâmile intisâbdan sonra sâlike onun feyz-i nazarıyla vârid olan bir hâldir; ve bu hâl içinde hırkasını ve mülkünden bir şeyi vermiş olan kimse, ayıldıktan sonra yine o şeyin muhabbetini kalbine koyup meyletmış olursa, "Bu alış verişte ben ziyân ettim, zararımı telâfi edeyim!" demektir.

باز ده آن خرقة این سو ای قرین که نمی ارزید آن یعنی بدین

4437. "Ey karîn! O hırkayı bu tarafa geri ver! Zîrâ o değmedi ya'nî buna!"

Bu meyilden, "Ey karînim ve musâhibim olan mürşid! O attığım hırkayı ve mülkü benim tarafıma geri ver! Zîrâ o vecd hâli bu hırkamı fedâyâ değmedi. Benim hırkam, senin bende vukû'a getirdiğin vecd hâlinde daha kıymetlidir!" ma'nası dahi çıkar.

دور از عاشق که این فکر آیدش
ور بیاید خاک بر سر بایدش
4438. *Âşıktan uzaktır ki, ona bu fikir gelsin; ve eğer gelirse onun başına toprak gerek!*

"Hâk", "mezâr" ma'nâsına da gelir. "Hâk ber ser", ölüm ve helâkten kinâyedir. Ya'nî, bir mürşid-i kâmile intisâb eden Hak âşığına böyle bir fikir gelmesi uzaktır; ve eğer böyle bir fikir ve pişmanlık gelirse, artık o kimse ölsün! Ya'nî o kimse Hak yolunun yolcuları arasında ölmüş ve helâk olmuş olmak gerektir.

عشق ارزد صد چو خرقة کالبد
که حیاتی دارد و حس و خرد
4439. *Âşk bir hayât ve his ve akıl tutan hırka gibi olan kâlbeyin yüzüne değer!*

"Kâlbey", kalıp ve cisim ve beden-i insânî. Ya'nî, âşk-ı ilâhî bir hayvânî hayâta ve hisse ve akl-ı cüz'îye mâlik olan ve rûh-ı insânînin hırkası mesâbesinde bulunan yüz cisme değer! Ve bu aşka bu cismin yüz misli fedâ olunur.

خاصه خرقة ملک دنیا کابرتست
پنج دانگ مستیش درد سرست
4440. *Husûsiyle ebter olan dünyâ mülkünü hırkası... Onun beş dâng olan sarhoşluğu baş ağrısıdır.*

"Ebter", hayır ve nefî' ve hüsn-i zikirten munkatı' olan. "Dâng", dirhemmin altıda biri ve iki kırat ağırlığı ve her kırat beş arpa ağırdır. "Beş dâng" demek "elli arpa ağırlığı kıymetinde olmak" demektir. Yukarıki beyitte cisim hırkaya ve bu beyitte dahi dünyâ mülkü cismin hırkasına teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, cisim hırkası rûh-ı insânînin âleti olduğu için yine oldukça bir kıymeti vardır. Fakat dünyâ mülkü ki, fânî olan cisme taalluk eden hayırsız ve fânî bir hırkadır; ve cismin havâss-i hamsesinden her biri bu fânî olan mal ve mülk hırkasından birer dâng kıymetinde birer sarhoşluk hâsıl eder; ve bu sarhoşlukların mecmû'u beş dâng kıymetinde bir şey olur. İşte bu sarhoşlukların her biri birer baş ağrısıdır.

ملک دنیا تن پرستان را حلال
ما غلام ملک عشق بی زوال
4441. *Dünyâ mülkü ten-perestlere helâldir. Biz zevâlsiz olan âşk mülkünü gûlâmıyız.*

Bu fânî olan dünyânın mülkü ki, tenin ve cismin hırkasıdır, bu hırka cisme tapanlara helâldir. Bunlar hakkında sûre-i Hicr'deki âyet-i kerîmede ذَرِّهِمْ

يَا كُلُّوْا وَيَتَمَعُّوْا وَيُلْهِمُ الْاَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ (Hicr, 15/3) ya'nî "Ey Resûlüm! Bırak onları yesinler, içsinler ve mülk-i dünyâ ile temettü' etsinler; ve emel onları meşgûl etsin; yakında ne yaptıklarını bileceklerdir" buyrulur. Beyt-i şerifteki "helâldir" ta'bîri tehdîde mahmûldür. Ehl-i Hak ve hakikat olan bizler mülk-i dünyâdan müstağniyiz ve aşk-ı ilâhî mülkünün kölesi ve gulâmıyız.

عامل عشقت معزولش مکن جز بعشق خویش مشغولش مکن

4442. "Aşkın âmilidir. Onu ma'zûl etme! Kendi aşkının gayrına onu meşgûl etme!"

"Âmil", burada "idâre me'mûru" demektir. Muarrif sâha dedi ki: "Bu tâlib dünyâ mülkünün âmili değil, aşk mülkünün me'mûru ve âmilidir; onu me'mûrluğundan ma'zûl etme! Onu kendi aşkının gayrına meşgûl etme!"

منصبی کام ز ریت محبست عین معزولست و نامش منصبت

4443. "Bir mansıb ki, o beni senin yüzünden muhcibdir, ma'zûllüğün "ayn" ıdır ve onun adı mansıbdır."

"Muhcib", örtücü. Ya'nî, "Ey insân-ı kâmil! Beni senin yüzünden örtücü ve uzak tutucu olan dünyevî mansıb o mansıbdan ma'zûl olmanın "ayn"ıdır. Halbuki sûrette onun adı mansıb ve mertebedir; ve ma'nâda o mertebeden sukût etmektedir." Bu ve aşağıdaki beyitler şehzâdenin lisânından olmak münâsibdir.

موجب تأخیر اینجا آمدن فقد استعداد بود و ضعف تن

4444. "Buraya gelmeye te'hîrin mücibi, isti'dâdın fakdi ve tenin zaafı idi."

"Şimdiye kadar buraya ve senin huzûruna gelmeye teahhur etmenin ve geç kalmanın sebebi isti'dâdın yokluğu ve cismin za'fı idi. İsti'dâd iki nevi'dir: Biri "gayr-i mec'ûl"dür. Bu isti'dâd ayn-ı sâbitenin isti'dâdıdır. Diğer "mec'ûl"dür. Bu da cismin isti'dâdıdır. Zîrâ ayn-ı sâbite âlem-i halktan değildir. Cisim ise âlem-i halktandır. "İsti'dâd-ı gayr-i mec'ûl"ün inkişâfı cismin mec'ûl olan isti'dâdının inkişâfına bağlıdır. Meselâ bir insan çocuğu ile bir hayvan yavrusu doğdukları vakit tekellûme muktedir değildirler. Fakat çocuğun isti'dâd-ı gayr-i mec'ûlünde tekellûm etmek vardır. Hayvanın yavrusunda bu tekellûm isti'dâdı yoktur. Çocuğun cismi tekemmül etikçe tekellûm isti'dâdı inkişâf eder. Hayvan yavrusunun cismi ne kadar tekemmül etse tekellûme muktedir değildir. Bu i'tibâr ile beyt-i şerifteki isti'dâd "isti'dâd-ı mec'ûl"e mahmûl olur. Binâenaleyh bir kimsenin isti'dâd-ı ezelisinde aşk-ı

ilâhî tohumu varsa, arz-ı cisminde ergeç bir sebep tahtında zuhûr eder. Eğer bu tohum ezelde mevcûd değil ise, münccemid bir hâlde gelir ve münccemid bir hâlde gider. Ya'nî, "Benim senin gibi bir insân-ı kâmil huzûruna gelmede geç kalmam, isti'dâd-ı mec'ûlümün yokluğu ve cismimin za'fı ve tekemmül edememesi sebebiyle idi."

بی ز استعداد در کانی روی بر یکی حبه نگریدی محتوی

4445. *İsti'dâdsız bir ma'dene gidersen, bir habbe için muhtevî olamazsın.*

"Ber yekî"de "ber" tahsis içindir. "Muhtevî", "cem' edici olan" demektir. Ya'nî, gerek isti'dâd-ı ezeli olmaksızın ve gerek isti'dâd-ı ezeli olup da bu isti'dâd cisminde inkişâf etmeksizin herhangi bir ma'den-i irfâna gitsen bir habbe ma'rifet için cem' edici olamazsın.

همچو عنینی که بکری را خرد گر چه سیمین بر بود کی بر خورد

4446. *Bir innîn gibi ki, bir bikri satın alır. Her ne kadar sîmîn-ber olsa, ne vakit mûntefî' olur!*

"Innîn", cimâ'a kâdir olmayan kimse demektir. Ya'nî, isti'dâdsız kimse bir innîne benzer. Meselâ bu innîn bir bâkire câriyeyi satın alır, o câriye her ne kadar gümüş gibi parlak beyaz göğüslü olsa, ne vakit ondan intifâ' eder ve kazâ-yı şehvet edebilir!

چون چراغی بی ز زیت و بی فتیل نه کنیرستش ز شمع و نی قلیل

4447. *Zeytsiz ve fitilsiz bir kandil gibi... Ona şem'den ne çok ve ne de az vardır.*

Kezâ isti'dâdsız bir kimse, içinde zeytin yağı ve fitil olmayan bir kandile benzer. Öyle bir kandile mumun ışığından ne çok ve ne de az bir ışık vardır. Ya'nî hiçbir ışık yoktur.

در گلستان اندر آید اخشیمی کی شود مغزش ز ریحان خرمی

4448. *Bir ahşem gülîstâna gelir. Ne vakit onun dimâğı [reyhândan] bir hurrem olur?*

"Ahşem", "burnu koku almayan kimse" demektir. "Reyhân", fesleğen dedikleri yeşil yapraktır ki, kokusu kalbe sürûr verir. Ya'nî, isti'dâdsız kimse burnu koku almayan kimseye benzer. Böyle bir kimse bir gülîstâna gitse, onun dudağı fesleğen kokusundan ne vakit bir mesrûr olur?

همچو خوبی دلبری مهمان غرُ بانگ چنگ و بر بطنی در پیش کر

4449. *Kahbenin misâfiri olan bir güzel bir dilber gibi!.. Sağırın önündeki çeng ve ud sesi gibi!..*

"Gar", kahbe ve fâhişe kadın demektir. "Berbut", ud denilen çalgı. "Çeng", kezâ bir sazın ismi. Ya'nî, isti'dâdsızın önünde bir insân-ı kâmil, bir kahbenin önünde bulunan bir güzel ve dilber misâfire benzer. O fâhişe bundan ne istifâde eder? Ve insân-ı kâmilin sözleri isti'dâdsızın önünde sağırın önündeki çeng ve ud sazlarının sesine benzer. Sağır bunlardan ne zevk alır?

همچو مرغ خاک کاید در بحارُ زان چه یابد جز هلاک و جز خسار

4450. *Denizlere gelen tavuk gibi. Ondan helâkin ve hasârın gayrı ne olur?*
[4430]

"Murg-ı hâk", tavuk ve horoz nev'inden olan kuşlardır. Ya'nî, isti'dâdsız kimse tavuklara benzer. Tavuklar denize gittikleri zaman boğuldıkları gibi, onlar da maârif-i ilâhiyye deryâsına girdikleri zaman havsalaları alamadığı için inkâr cihetine gidip ma'nen boğulur ve helâk olurlar.

همچو بی گندم شده در آسیا جز سپیدی ریش مو نبود عطا

4451. *Değirmene buğdaysız gitmiş gibidir. Sakal kılının beyazlığından gayrı atâ olmaz.*

Meselâ buğdaysız olarak değirmene gitmiş olan bir kimse o değirmende ancak un bulaşıklarıyla sakalını ağartır.

آسیای چرخ بر بی گندمان مو سپیدی بخشد و ضعف میان

4452. *Felek değirmeni buğdaysızlar üzerine kıl aklığı ve bel za'fı bahş eder.*

Bunun gibi, isti'dâd buğdayını hâiz olmayarak yaşayanlara bu felek değirmeni mürûr-ı zamân ile saç ve sakal aklığı ve ihtiyarlıktan dolayı ancak bel za'fı bahş eder.

لیک با با گندمان این آسیا ملک بخش آید دهد کار و کیا

4453. *Fakat buğdaylılara bu değirmen mülk bahş edici gelir, iş ve güç verir.*

Fakat isti'dâd sâhibi olanlara bu felek değirmeni mülk-i ma'nevî bahş edici gelir ve onu bir insân-ı kâmil makâmına oturtup iş ve güç verir, ya'nî ibâdullâhın irşâdı ile meşgul eder.

تا ز جنت زندگانی زایدت

اول استعداد جنت بایدت

4454. *Evvelen sana cennet isti'dâdî gerektir, tâ ki cennetten sana dirilik doğsun!*

"Cennete isti'dâd"dan murâd, sûre-i Tevbe'de olan إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ (Tevbe, 9/111) ya'nî "Allâh Teâlâ mü'minlerden cennet mukâbilinde nefislerini ve mallarını iştirâ eyledi" âyet-i kerîme mücibince Hak yolunda hevâ-yı nefsini ve malını fedâ edip, Hakk'ı cennet mukâbilinde kendisine müşteri etmektir. Bu âyet-i kerîme 1. cildin 2749 ve 2. cildin 2427 ve 5. cildin 1463 ve 6. cildin 895 numaralı beyitlerinde de geçti. Ya'nî ma'rifet-i ilâhiyye husûlüne isti'dâd için evvelen Hak yolunda hevâ-yı nefsini ve malını gözden çıkarıp cennet mukâbilinde Hakk'ı kendine müşteri etmek ve bu sûretle cennete isti'dâd kesb etmek lâzımdır. Tâ ki bu cennete olan isti'dâddan senin rûhuna bir dirilik doğsun ve rûhuna kâmillerin maârifini ve ulûm-i ledünniyyelerini anlamak isti'dâdî gelsin!

چه حلاوت و ز قصور و از قباب

طفل نو را از شراب و از کباب

4455. *Yeni çocuğa şarâbdan ve kebâbdan, köşklerden ve kubbelerden ne halâvet vardır?*

Zirâ yeni doğan çocuğa büyüyüp isti'dâd gelinceye kadar, şarâbdan ve kebâbdan ve köşklere ve kubbeli binâlardan zevk ve halâvet olmadığı gibi, mübtedî olan sâliklere de rûhun şarâbı ve kebabı ve köşkler ve kubbeli binâları mesâbesinde olan ulûm-i ledünniyye-i enbiyâ ve evliyâdan zevk ve halâvet olamaz!

تو برو تحصیل استعداد کن

حد ندارد این مثل کم جو سخن

4456. *Bu meselin haddi yoktur; sözü az iste! Sen git isti'dâd tahsil et!*

Bu isti'dâd hakkında getirdiğimiz mesellerin nihâyeti yoktur. Bu kabîlden olan sözleri az iste! Ve bu husûsta sana söylediğim sözler kâfidir. Ey sâlik-i mübtedî! Sen evvelen git, isti'dâd tahsil et! Bu beyt-i şerîfte "isti'dâd-ı mec'ûl"e işâret buyrulur. Nitekim yukarıda 4444 numaralı beyitte îzâh olundu.

شوق از حد رفت و آن نامد بدست

بهر استعداد تا اکنون نشست

4457. *"Şimdiye kadar isti'dâd için oturdu. Şevk hadden gitti ve o ele gelmedi!"*

Bu beyit muarrif tarafından olmak münâsibdir. Ya'nî muarrif şâha dedi: "Ey insân-ı kâmil! Bu şehzâde şimdiye kadar senin huzûrunda isti'dâd husû-

lû için oturdu. Ulûm-i ledünniyye tahsiline şevki hadden gitti. Halbuki o isti'dâd ele gelmedi!"

گفت استعداد هم از شه رسد بی ز جان کی مستعد گردد جسد
4458. *Dedi: "İsti'dâd dahi şâhtan erişir. Cansız cesed ne vakit müstaid olur?"*

Ya'nî muarrif sözüne devâm edip dedi ki: "Maahâzâ, isti'dâd-ı mec'ûl dahi şehzâdeye şâhdan, ya'nî sâlike insân-ı kâminden erişir. Fakat ayn-ı sâbi-tesinin isti'dâd-ı gayr-i mec'ûl olmak lâzımdır. Bu isti'dâd-ı gayr-i mec'ûl cesed mesâbesinde olan isti'dâd-ı mec'ûlün rûhu gibidir. Cansız cesed âsâr-ı hayât zuhûruna müstaid olmadığı gibi, isti'dâd-ı gayr-i mec'ûlsüz sâlik dahi, hayât-ı ma'nevî olan maârif ve esrâr-ı ilâhiyyeyi kabûle müstaid değildir."

لطفهای شه غمش را در نوشت شد که صید شه کند او صید گشت
4459. *Şâhın lutfı onun gamını vurdu. Gitti ki, şâhı sayd ede, o sayd oldu.*

"Neveşten", tayy etmek ve dürüp bükme (Burhân). Ya'nî, şâhın lufu şehzâdenin gamını dürüp бүktü, ya'nî derdine dermân oldu. Şehzâde şâhı avlamak için gitti, halbuki kendisi avlandı, ya'nî şâh şehzâdeyi avladı.

هر که در اشکار چون تو صید شد صید را ناکرده قید او قید شد
4460. *Her kim senin gibi şikârda sayd oldu, saydı bağlamamış iken o kayd oldu.*
[4440]

Ey sâlik! Her kim bu sûret âleminde senin gibi bir sûreti avlamak için gitti ise, muhakkak kendisi o sûretin avı ve esiri oldu ve o kimse o sûreti avlamamış olduğu hâlde, kendisi avlandı ve bağlandı. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh* 'ın 43. faslında şöyle buyrulur:

"Bir mahalle sefer etmek azminde bulunan her bir kimsede birtakım ma'kûl düşünceler peydâ olup der ki: "Eğer oraya gidersem, birçok işler müyesser olur ve ahvâlîm nizâm-pezîr olup, dostlarım sevinir, düşmanlarıma gâlib olurum." İşte onun düşüncesi budur. Hak Teâlâ'nın maksûdu ise başka şeydir. Bu kadar tedbîrler ile sefere çıktıktan sonra, düşündüklerinin birisi bile murâdına göre müyesser olmaz ... Halk, azim ve tedbîrlerinin bâtıl olduğunu ve hiçbir işin kendilerinin murâdî üzere meydana gelmediğini yüz bin kere görmüşlerdir... İbrâhîm Edhem (k.s.) pâdişâhlık zamânında ava gitmiş idi. Bir âhûnun arkasından, askerinden tamâmiyle ayrılp uzak düşünceye kadar koştu. Ter içine battı. Hâlâ o beyâbânda ta'kîb eder idi. Ta'kîb hadden aştı. Âhû söze gelip, yû-

zünü arkasına çevirerek dedi: ما خلقت لهذا ya'nî "Seni bunun için yaratmadılar" "ve beni avlamak için getirmediler. Haydi beni sayd ettin farzet, acabâ ne hâsıl olur?" İbrâhîm (k.s.) bunu işitince bir na'ra vurup kendisini atından aşağı attı. O sahrâda çobandan gayrı hiç kimse yok idi. Murassa' olan libâs-ı şâhânesini ve silâh ve atını çobana verip, onun arkasına giydiği abâyı kendisine vermesini ve bu hâli hiç kimseye söylememesini ve kimseye ahvâlinde nişân vermemesini ricâ etti; ve o abâyı giyip yola çıktı. Sen şimdi onun garazına bak ki, ne idi? Ve Hakk'ın maksûdu ne idi? O âhûyu avlamak istedi; Hak Teâlâ ise, onu âhû ile avladı; tâ ki bu âlemde Hakk'ın murâdî vâkî' olduğunu bilesin!"

هر که جویای امیری شد یقین پیش ازان او در اسیری شد رهین

4461. Her kim emîrlîk isteyici oldu, muhakkak ondan evvel o esîrlîğe rehîn oldu.

Ya'nî, bu âlemde umûmî kâide budur ki: her kim bir murâdını elde etmek istedi ise, bu murâdına vusûlden evvel mutlakâ bir kaydın ve esîrlîğin mahbûsu olur. Meselâ bu âlem-i sûrette bey ve reis olmak isteyen kimse, evvelen kendinden evvelki beylerin ve reislerin emrine mutî' ve esîr oldu ve sonra terakkî edip bey oldu. Bunun gibi, sûret ve cisim kaydından kurtulup hür ve kâmil olmak isteyen sâlik dahi evvelâ insân-ı kâmilin emrine münkâd ve esîr olur. Ondan sonra da hür ve kâmil olur.

عکس می‌دان نقش دیباجه جهان نام هر بنده جهان خواجه جهان

4462. Dîbâce-i cihânın nakşını akis bil. Her cihân bendesinin adı hâce-i cihândır.

"Dîbâce", yanak, alın ve kitâbın mukaddimesi ve her şeyin yüzü ve evveli (Ahterî ve Şemsü'l-Lügâ). Ya'nî, bu sûret âlemi olan dünyânın yüzündeki nakışları ve sûretleri akis ve ters bil! Meselâ her dünyâ esîrinin ve bendesinin adı, bu dünyânın efendisidir. Zîrâ her bir şâhın ve reis-i hükûmetin kalbi bu dünyâ sûretlerinin muhabbetine mağlûb olmuştur. Nitekim bu riyâset ellerinden çıkmamak için kardeşlerini ve babalarını öldüren hükümdârların ahvâlini târihler kayd etmektedir. Bunlar bu derece dünyânın esîri ve kölesi oldukları hâlde adları şâh-ı âlemdir ve halk onlara "efendimiz" diye hitâb ederler. İşte cismâniyet âleminin hâli böylece tersine ve ma'kûstür.

ای تن کز فکر متعکوس رو صد هزار آزاد را کرده گرو

4463. Ey ma'hûs gidici olan eğri fikirli, yüz binlerce âzâdî mukayyed etmiş cisim!

Ey tersine gidici ve eğri düşünücü olan cisim ve birçok âzâd ve hür olan rûhları bu sûret âlemine bağlamış olan cisim! "Cismin tersine gidici" olması, âlem-i fânîye müteveccih olması ve "eğri düşünücü" olması dahi bir dakika-lık hazzına ve zevkine hayât-ı bâkiyeyi fedâ etmesidir.

مدتی بگذار این حیلَت پزی چند دم پیش از اجل آزاد زی

4464. *Bir müddet bu hîle pişiriciliği bırak! Birkaç dem ecelden evvel hür yaşa!*

"Zî", "zîsten" masdarrının emr-i hâzın olup "yaşa!" demektir. "Hîle pişiricilik"ten murâd, cismin hazz-ı nefsanîye teveccühü için sebebler icâd etmesidir. Meselâ riyâzât ve mücâhedâtтан zayıf düşüp sâliki korkutarak vazgeçirir. Bu hâle işâreten Hz. Pîr Dîvân-ı Kebîr'lerinde şöyle buyururlar:

مرغت ز خور و هیضه ماندست درین بیضا بیرون شو ازین بیضه تا بار شود پرها
صفرای صیام ارجه سودای سر افزایش لیکن زچنین سودا یابندید بیضا

"Senin rûhunun kuşu yemekten ve imtilâdan bu cisim yumurtası içinde kalmıştır. Bu yumurtadan çık ki, kanatların büyüsün! Oruç safrâsı gerçi başın sevdâsını ve hayâlini artırır. Fakat böyle sevdâ ve hayâlden yed-i beyzâyı bulurlar."

Ya'nî, ey cisim! Hazz-ı nefsanîye teveccüh için sebebler icâdını bir müddet olsun terk et de birkaç zaman ölümden evvel, rûhun hükmüne tâbi' olarak bu âlem-i kesâfetten âzâd ve hür olarak yaşa!

ور در آزادیت چون خر راه نیست همچو دلویت سیر جز در چاه نیست

4465. *Ve eğer sana eşek gibi hürlük içinde yol yoksa, sana kova gibi kuyu içinde seyrin gayri yoktur.*

Ve eğer eşek gibi bu dünyânın yükü altında esîr olup sana hürriyet-i rûhânîyye içinde yol yoksa, senin için bu karanlık olan tabîat âleminin kuyusu içinde kova gibi inip çıkmadan gayri bir seyir yoktur. Zîrâ cismin mayası bu âlem-i kesâfettendir; rûhun rengine boyanıp letâfet kesb etmedikçe âlem-i tabîat kuyusu içinde mahbûs kalır.

مدتی رو ترک جان من بگو رو حریفی دیگری جز من بگو

4466. *Bir müddet git, benim cânımın terkini söyle! Git, benim gayrim olan bir musâhibi ara!*

Bir müddet git, benim rûhuma tasallutu terk et! Zîrâ benim benliğim rûh-ı insânîmdir. Git, benim rûh-ı insânîmin gayri olan diğeri bir musâhib ve mahrem ara! Zîrâ ben yolu değiştirdim ve âlem-i sûretin hâliki (هالکی) iken, şimdi Hak yolunun sâliki oldum.

نوبت من شد مرا آزاد کن دیگری را غیر من داماد کن

4467. *Benim nevbetim gitti; beni âzâd et! Benim gayrim olan bir diğerini dâmâd et!*

Binâenaleyh ey cisim! Şimdiye kadar beni habsettin; artık benim nevbetim gitti. Beni âzâd et! Banim gayrim olan, ya'nî âlem-i sûretin ezvâkına ve hazzına yapışan bir diğerini kendine dâmâd ve zevc ittihâz et!

ای تن در کار ترک من بگو عمر من بردی کسی دیگر بجو

4468. *Ey işte olan cisim! Benim terkimi söyle! Benim ömrümü götürdün, diğer bir kimseyi iste!*

Ey zerrâtı ve eczâsı olmak ve bozulmak işinde ve istihâlâ fa'âliyeti içinde olan cisim! Beni terk et! Şimdiye kadar sana yâr oldum, benim ömrümü boşuna telef ettin. Kendine yâr olarak başka bir münâsibini bul!

مفتون شدن قاضی بر زن جوحی و در صندوق ماندن

و نایب قاضی صندوق را خریدن، باز سال دوم آمدن زن جوحی بر

امید بازی پارینه و گفتن قاضی که مرا آزاد کن و کسی دیگر را بجو

Kâdının Cûhî'nin karısına meftûn olması ve sandık içinde kalması ve kâdının nâibi sandığı satın alması ve Cûhî'nin karısının geçen seneki oyun ümidi üzerine tekrâr ikinci sene de gelmesi ve kâdının "Beni âzâd et ve başka bir kimseyi ara!" diye söylemesi

"Cûhî" ve "Cuhâ" kendini kasden deli ve maskara gösteren ekâbirden birinin adıdır (*Burhân*). Bu sûrh-i şerifte rûhun cisim sandığında mahbûs olması, Cûhî ve kansı ve kâdı hikâyesine temsilen beyân buyurulmuştur.

جوحي هر سالي ز درويشي بفن رو بز ن كردى كه اى دل خواه زن

4469. *Câhî her bir yılda fakîrlikten dolayı hîle ile yüzünü [dönerek] karısına derdi ki: "Ey kalbin matlûbu olan kadın!"*

چون سلاحت هست رو صيدى بگير تا بدوشانيم از صيد تو شير

4470. *"Mâdemki silâhın vardır, git, bir av tut! Tâ ki senin avından süt sağalım!"*

Ya'nî, Cûhî her sene fakr u zarûretini hîle ile def etmek için kansını tav-sît edip der di ki: "Ey erkeklerin kalblerini kendine celb edecek kadar güzel olan kadın! Senin böyle güzellik silâhın vardır, niçin böyle zarûret içinde yaşayalım? Git, zen-pârê erkeklerden birini avla! Senin avladığın bu erkeği inekten süt sağağ gibi sağalım ve elinden parasını alalım!"

قوس ابرو تير غمزه دام كيد بهر چه دادت خدا از بهر صيد

4471. *"Kaş yayını ve gamze okunu, hîle tuzağını Hudâ sana niçin verdi? Sayd için!"*

"Gamze", göz kırpma ve nâz ve şîve ile göz süzmek demektir. Ya'nî, "Ey kadın! Yay gibi olan o güzel ince kaşları ve o kaşların altında ok gibi kalbeler batan güzellik gamzesini ve türlü türlü hîleler tuzağını Hak Teâlâ sana niçin verdi? Erkekleri aldatıp avlamak için değil mi?"

رو بى مرغ شگرفى دام نه دانه بنما ليك در خوردش مده

4472. *"Git, bir büyük kuş için tuzak koy! Tâneyi göster, fakat onu yemeye verme!"*

"Şigerf", büyük ve derin ve nâdir ve zîbâ ma'nâlarıdır. Ya'nî, "Git, bir büyük kuş mesâbesinde olan zengin bir erkeği avlamak için hîle tuzağını kur ve gamze oku ile avla! Ve tâne mesâbesinde olan visâlini va'd et, fakat va'dinde hulf edip visâline müsâade etme! Lisân-ı avâmda bu hîle "kundakçılık" derler. Ma'lûm olsun ki, kadın dünyânın bir timsâl-i mücessemi ve numûnesidir. Zîrâ dünyâ müzeyyenâtı ile nasıl gönülleri teshîr ederse, kadın da öyle yapar; ve dünyâ kendi âşıklarını nasıl perîşân-ı hâl ederse, kadın da kendi âşıklarını öyle yapar. Dünyânın dış yüzü nefse tatlı ve zevkli ve fakat iç yüzü elem ve acı vericidir. Kadınların hâli de böyledir. Velhâsıl böyle birçok vecihlerden kadın dünyânın numûnesidir ve dünyâ gibi nefse tatlı gelen bir belâdır. Bu

sebeble dünyâ ve kadın avâmm-ı halkın kublesi olduğu gibi, Hak yolunda hay-
li terakkî etmiş olan sâlikleri bile yollarından alıkoymuş ve avâmm-ı halk ara-
sında büyük kuş mesâbesinde olan bu sâliklerden birtakımlarını da tuzağa dü-
şürmüştür. Bunun için Resûl-i Ekrem Efendimiz اتقوا الدنيا واتقوا النساء ya'nî "Dün-
yâdan sakının ve kadından sakının!" buyurmuşlardır.

کام بنما و کن او را تلخ کام کی خورد دانه چو شد در حبس دام

4473. "Murâdî göster ve onu acı murâdlı et! Tuzak hapsine gittiği vakit tâ-
neyi ne vakit yer?"

Cûhî sözüne devâm edip karısına dedi ki: "O avlayacağın erkeğe onun mu-
râdı olan visâlini va'd et ve sonra va'dinden dönüp onu acı murâdlı ve me'yûs
et! Ya'nî visâlinden mahrûm et! Zîrâ senin hîlenin tuzağına tutulan bir erkek
artık senin zevk-ı visâlinden müstefid olamaz. Tuzağa düşüp zevk-ı visâlden
müstefid olamamaklığının tavzîhi için burada şu hikâyeyi yazmak münâsib
görüldü.

Hikâye: "Bir gün sabahleyin erkenden sâhib-i zevc bir güzel kadın kavâf-
ların çarşısından geçerken, birisi ihtiyar, diğeri delikanlı olan iki dükkâncı
arasındaki şu mükâlemeyi işitir:

İhtiyar:

— Dükkânı açarken besmele çektikten sonra, "Yâ Rab! Kadınların şerrin-
den ve hîlesinden sana sığınırım!"

Genç:

— Hacı Efendi! Kadınlar seni ne kadar korkutmuşlar?

İhtiyar:

— Oğlum! Sen daha gençsin, tecrüben yoktur; bu mahlûklar korkulacak
şeylerdir. Onların hîleleri ve tuzakları yamandır.

Genç:

— Hacı efendi, kadınlar çocuk gibidir; çabuk kanarlar. Onların tuzağının
ve hîlesinin ne ehemmiyeti olur!

Kadın gencin bu sözünden müteessir olmuş ve gideceği yere gidip işini bi-
tirdikten sonra, akşama doğru o gencin dükkânına girip şîveli bir edâ ile bir
ayakkabı istemiş ve ayakkabıyı giyerken latîf bacaklarını ziyâdece sıvamış.
Delikanlının elleri titremeye başlaması üzerine: "Benim evim bu akşam seni
kabûle müsâiddir, çünkü bu akşam kocam başka bir yere gidecektir. Ben ev-
de yalnız kalacağım. Fakat evde yiyecek yoktur, bir tavuk söğüşü al! Benim
arkamdan gel, hiç çekinmeksizin eve gir!" demiş.

Delikanlı da öyle yapmış. Kadın sofrayı hazırlayıp tavuğu ortaya koymuş ve o sırada şiddetle kapı çalınmış. Kadın pencereden bakıp: "Aman! Zevcim geldi. Gâlibâ gideceği yere gidemedi. Şimdi bizi bu hâlde görürse ikimizi de öldürür, şu dolaba gir!" demiş.

Delikanlı kemâl-i heyecân ile dolaba girmiş. Kadın da dolabı kilitleyip anahtarını cebine koymuş. Kadının kocası gelip sofraya oturmuşlar. Aralannın da şu mükâleme cereyân etmiş:

Zevc:

— Bu tavuğu sen mi aldın? Pek iyi pişmemiş!

Kadın:

— Bunun hikâyesi uzundur, hele biraz açlığım geçsin, anlatırım.

Tavuğu koparıp yemeye başlamışlar. Lâdes kemiği çıkınca kadın zevcine: "Haydi, lâdes tutuşalım! Eğer ben seni aldattır isem, hava pek sıcak, soğuk suya ihtiyâcımız var, şurada câmiin sahrıncı [:sarıncı] vardır, oradan bir güğüm soğuk su getirirsen içeriz; eğer ben aldanırsam, sana harçlığımdan bir mintan dikerim" demiş. Lâdes tutuşmuşlar. Kadın: "Tavuğun hikâyesini dinle!" deyip, ihtiyar ve kavâfın mükâlemelerini tamâmiyle anlatmaya başlar. Kadının bu sözlerini dinleyen dolaptaki delikanlı da kadının delîliğine hükmedip, aklı başundan gider. Nihâyet kadın der ki: "Ben bu delikanlıyı eve da'vet ettim. Bu tavuğu ona aldurdım ve sofraya oturup yiyeceğimiz vakit sen geldin. Delikanlının telâşı üzerine, şu dolaba koyup kilitledim. İnanmazsan al anahtarı da aç, bak da budalanın ne hâle geldiğini gör!" diyerek anahtarı kocasına uzatır. Kocası hayretle anahtarı elinden alınca kadın: "Lâdes!" diye bağırır. Kocası kahkaha ile anahtarı elinden atar. Fakat dolaptaki delikanlının dahi işi biter. Kocası böyle bir hîle ile aldatıldığına kâni' olduğundan güğümü alıp sahrıncı suyu getirmek üzere sokağa çıkınca, kadın dolabı açıp: "Çapkın! Kadın tuzağının ehemmiyetini anladın mı? Haydi, başına bir belâ gelmeden çabuk def' ol git!" der. Delikanlı da yaydan ok fırlar gibi kendini sokağa atar."

که مرا افغان ز شوی ده دله

شد زن او نزد قاضی در گله

4474. Onun karısı şikâyet husûsunda kâdıya gitti. Dedi: "On gönüllü kocadan bana efgân vardır!"

"Gile", şikâyet; "deh dile", on gönüllü demektir. Bundan murâd, gözü dı-şanda olup birçok kadınlara gönül veren demek olur. Ya'nî, Cûhî'nin kânsı avlamak için şehrin kâdısını münâsib görüp kadının huzûruna gitti. Dedi ki:

"Ben kocam ile geçinemiyorum. Zîrâ onun bende gözü yoktur. Birçok kadınlara gönül vermektedir. Onun elinden beni kurtarı!"

قصه کوتاه کن که قاضی شد شکار از مقال و از جمال آن نگار

4475. *Kıssayı kısa et ki, kâdı o nigârın makâlinde ve cemâlinde şikâr oldu.*

Ya'nî, kadın şikâyeti esnâsında güzel göğsünü ve kollarını açıp birtakım şûhâne vaz'iyetler gösterdi ki, bunları anlatmak uzar, kısa keselim. Kâdı ona avlanıverdi, vesselâm!

گفت اندر محکمه ست این غلغله می نتانم فهم کردن این نگار

4476. *Dedi: "Mahkemede bu gulgule vardır; bu şikâyeti anlamaya kâdir değilim!"*

Kâdı, kadının bu evzâ'-ı şûhânesini ve edâ-yı şfvekârânesini görünce dedi ki: "Mahkemede bu gulgule, ya'nî bu halkın da'vâları ve kıyl u kâlleri ve uğultuları vardır. Senin bu şikâyetini dinlemek için hâlf bir zihin lâzımdır. Binâenaleyh burası bu şikâyeti tedkîke ve teemmüle müsâid değildir!"

گر بخلوت آیی ای سرو سهی از ستمکاری شو شرح دهی

4477. *"Ey serv-i sehi! Eğer halvete gelirsen, kocanın sitemkârlığından bana şerh verir isen..."*

Bu beyt-i şerifte cümle-i şartıyye mezkûr ve "Ben de ona göre hükmümü veririm" cümle-i cezâiyyesi mahzûftur. Karîne bunu iktizâ eder. Ya'nî, "Ey boyu posu münâsib olan hanım! Eğer tenhâ bir yere gelirsen ve kocanın sana karşı olan zulmünden bana etrâfıyla izâhât verirsen, ben de ona göre hükmümü veririm" dedi.

گفت خانه تو ز هر نیک و بدی باشد از بهر گله آمد شدی

4478. *Dedi: "Senin evinde her bir iyiden ve kötünden şikâyet için bir "âmed şûd" olur."*

Kadın cevâben dedi: "Eğer tenhâ yer lâzım ise, orası senin evin olamaz. Çünkü senin evinde her bir iyiden ve kötünden her türlü şikâyet için halkın bir gelip gitmesi vardır."

خانه سر جمله پر سودا بود صدر پر وسواس و پر غوغا بود

4479. *Baş evi hep sevda dolu olursa, sadr vesvâs dolu ve kavgâ dolu olur.*

Burada “sevdâ”, hayâl ve “sadr”, kalb ma'nâlarıdır. “Baş evi”nden murâd dimâğdır. “Vesvâs”, vesvese demektir. Hz. Pîr kissadan hisseye işâret edip buyururlar ki: Eğer baş evi olan dimâğ bu dünyânın birtakım hayâlât-ı fâsidesi ile dolu olursa, kalb vesveseler ve birtakım düşüncelerin kavgaları ve izdihâmlarıyla dolu olur.

باقی اعضا ز فکر آسوده اند و آن صدور از صادران فرسوده اند

4480. *‘A’zânın bâkîsi fikirden âsûdedirler ve o sadrlar sâdırlardan fersûdedirler.*
[4460]

“Sâdırlar”dan murâd, kalbe gelen fikirler ve hâturalardır. Ya'nî, dimâğ ve kalbin hâricinde kalan a'zânın bâkîsi fikirden ve düşünceden âzâde ve âsûde bir hâlde olup, cereyân-ı tabîî dâiresinde neşv ü nemâ içindedirler; ve zavalı kalbler ise sâdır ve vârid olan fikirlerden ve hâturalardan fersûde ve yıpranmış bir hâldedirler. Ma'lûm olsun ki, efkâr ve “havâtûr” dört türlüdür: Rah-mânî ve melekî, nefsânî ve şeytânîdir. İnsanın bu dört türlü havâtûn kalbe gelmesinde bir irâdesi ve ihtiyârı yoktur. Şu kadar var ki, bu havâtûr ekseriyâ insanın ihtiyârıyla sâlik olduğu mesleğe âid olur. Bu bahiste izâh edilecek birçok dekâyık vardır. Bahis uzamamak için bu düstûr kâfidir.

در خزان و باد خوف حق گریز آن شقایقهای پارین را بریز

4481. *Hakk'ın hazân ve korku rüzgârına kaç! O geçen seneki şakâyıkları dök!*

“Şakâyık”, kırmızı renkli bir çiçeğin ismidir. Bundan murâd, nefsânî ve âfâkî fikirlerdir. “Pârîn”, geçen sene, demektir. Ya'nî, bu efkâr-ı fâsideden kurtulmak için Hakk'ın hazânına ve korkusunun rüzgârına kaç! Zîrâ sonbahar, ağaçların yapraklarını sarartıp döktüğü gibi, Hak korkusu dahi gönül ağacındaki bu nefsânî ve âfâkî olan hâtura yapraklarını döker. Binâenaleyh ey sâlik! Hakk'ın kalbe nâzır olduğunu düşünerek kork ve o evvelki fikir çiçeklerini dök ve terk et!

این شقایق منع نو اشکوفهاست که درخت دل برای آن نخواست

4482. *Bu şakâyık yeni çiçeklerin mâni'idir. Zîrâ gönül ağacı o nemâ içindir.*

“Men'”, “mâni'” ma'nâsınadır. Ya'nî, bu eski şakâyık ve efkâr-ı nefsânîye, yeni olan maârif-i ilâhiyye çiçeklerinin kalbde açılmasına mâni'dir. Zîrâ kalb ağacı o sır-ı vahdet çiçeklerinin neşv ü nemâ bulması içindir.

خویش را در خواب کن زین افتکار سر ز زیر خواب در یقظت بر آر

4483. *Bu iftikârdan kendini uykuda et! Başını uyku altından uyanıklığa getir!*

"İftikâr", fikretmek ve düşünmek demektir. "Yakaza", uyanıklık ma'nâsıdır. Ya'nî, cismânî ve nefsânî olan tefekkürden kendini uyut ve rûhunun başını bu uyku altından uyanıklığa getir! Zîrâ cisim uyanık oldukça rûh uykuda ve cisim uyuduğu vakit dahi, rûh uyanık olur.

همچو آن اصحاب کهف ای خواجه زود رو بایقاً که تحسبهم رُود

4484. *Ey efendi! Çabuk, o ashâb-ı Kehf gibi olan uyanıklar ile git ki, onları uyuyucu zannedersin.*

"Uyanıklar"dan murâd, insân-ı kâmillerdir. Ya'nî, ey efendi! Kendin gibi hakikatinden gâfil ve uyuyucu zannettiğin insân-ı kâmiller ile berâber çabuk git ki, onlar o hakikat âleminde uyanıklardır ve ashâb-ı Kehf gibidirlere. Cismâniyet cihetinden her ne kadar uyanık zannolunurlar ise de, uyumuşlar ve cismâniyet ile alâkaları kalmamıştır. Bu beyt-i şerifte sûre-i Kehf'de olan *وَتَحْسِبُهُمْ بَاقًا وَهُمْ رُودٌ* (Kehf, 18/18) ya'nî "Sen ashâb-ı Kehf'i cismâniyetleri cihetinden uyanık zannedersin. Halbuki onlar uyuyucudurlar" âyet-i kerîmesine işâret buyrulur.

گفت قاضی ای صنم معمول چیست گفت خانه این کنیزک بس تهیست

4485. *Kadı dedi: "Ey sanem! Ma'mûl nedir?" Dedi: "Bu câriyenin evi çok boştur."*

"Ma'mûl", amel edilmiş, demektir. Ba'zı nüshalarda "ma'mûl" yerine "tedbîr" vâki'dir. "Sanem", "put" demek olup, burada "ma'sûk"tan ve "güzel kadın"dan kinâyedir. Ya'nî, kâdı dedi ki: "Ey güzel kadın! Ma'mûl, ya'nî bu husûsta yapılacak şey veyâhud tedbîr nedir? Mâdemki ben seni mahkemede ve bizim evde dinleyemem. Şu hâlde ne yapalım?" Kadın cevâben dedi ki: "Bu câriyenin evi çok boştur."

خصم در ده رفت و حارس نیز نیست بهر خلوت سخت نیکو مسکنیست

4486. *"Hasım köye gitti ve bekçi dahi yoktur. Halvet için pek iyi bir meskendir."*

Ya'nî, "Senin hasmın ve düşmanın olması lâzım gelen kocam köye gitti ve evde beni gözetleyecek bir bekçi de yoktur. Binâenaleyh benim evim halvet ve yalnızlık için pek iyi bir meskendir."

کار شب بی سمعه است و بی ریا

امشب آر امكان بود آنجا بیا

4487. "Eğer imkân olursa bu gece oraya gel! Gece işi süm'asız ve riyâsızdır."

"Süm'a", nâsa iştirmek kasdiyle söylenen iyi söz ve yapılan iyi fiil; "ri-yâ'", "halka gösteriş olarak yapılan iyi fiil" olup, bunların ikisi de halka kendisini medh ettirmek için yapıldığından hulûs-i kalbden hâlidir ve kötü ahlâk-tandır. Kadının fiili fîsk nev'inden olduğu için her ne kadar halktan saklanacak ef'âlden ise de, ikinci mısra'da ma'nâ-yı ihlâsa intikâl buyurulur ve bu ma'nâ *Fîhi Mâ Fîh* in 14. faslında da şöyle buyurulmuştur:

"Nebî (a.s.v.) Efendimiz: *فلا تكدره بآثامك والنهار مضى* فلا تكدره بآثامك ya'nî "Gece uzundur, onu uykun ile kısaltma; ve gündüz aydınlıktır, onu günâhların ile karartma!" buyurdular. Halkın teşvişi ve düşmanların zahmeti olmaksızın sır söylemek ve hâcât taleb eylemek için gece uzundur. Bir halvet ve sükût hâsıl olmuştur; ve Hak Teâlâ ameller riyâdan masûn ve mahrûs bulunmak ve hâlisân lillâhi Teâlâ olmak için bir perde çekmiştir; ve geceleyin ri-yâkâr olan adam, muhlisten fark olur. Gece vakti mestûr olup, gündüz rûs-vây olurlar. Riyâkâr olan adam ise geceleyin rûsvây olur. O der ki: "Mâdemki bir kimse görmüyor, kimin için yapayım?" Ona derler ki: "Bir kimse görüyor; velâkin sen bir kimse değilsin ki, bir kimseyi göresin!" Senin hâlini öyle bir kimse görüyor ki, bütün kimseler O'nun kabza-i kudretindedir; ve acz vaktinde O'nu çağırırlar ve diş ağrısı, göz ağrısı, kulak ağrısı ve töhmet ve havf zamanlarında hep O'nu yâd ederler...ilh."

جمله جاسوسان ز خمر خواب مست زنگی شب جمله را گردن زدست

4488. *Bütün câsûslar uyku şarâbından sarhoştur. Gece zencisi hepsinin boyun-nu vurmuştur.*

Bizim hâlimizi tecessüs edenlerin hepsi şarâb gibi olan uykunun te'siriyle kendilerinden geçmişler ve sarhoş olmuşlardır. Zîrâ zenci gibi olan kara yüz-lü gece hepsinin boyunlarını vurup النوم اخ الموت ya'nî "Uyku ölümün kardeşidir" hadis-i şerifi mücibince ölüm gibi olan uykuya daldırılmıştır.

خواند بر قاضی فسونهای عجب آن شکر لب و آن گهانی از چه لب

4489. *O şeker-dudak kâdıya efsûnlar okudu ve sonra ne dudaktan!*

O şeker-dudak olan güzel kadın, kâdıya öyle nâz ve şîve ile insanı teshîr eden efsûn mesâbesinde acib sözler söyledi; ve sonra o sözleri öyle bir du-daktan söyledi ki, o dudagın güzelliği ta'rîf olunmaz!

چند با آدم بلیس افسانه کرد چون حوّا گفتش بخور آن گاه خورد

4490. *İblis Âdem'e ne kadar efsâne etti! Vaktâki Havvâ ona "Ye!" dedi,*
[4470] *o vakit yedi.*

İblis nehy olunan ağaçtan yedirmek için Âdem'i ne kadar kandırmaya çalıştı ve ne efsâneler okudu, fakat muvaffak olamadı. Vaktâki zevcesi olan Havvâ: "Bu ağaçtan ye!" dedi, o vakit yedi. Bundan anlaşılır ki, kadının efsûnu şeytanın efsûnundan daha müessirdir. Nitekim şeytan hakkında âyet-i kerîmede *ضَعُفًا كَانَ الشَّيْطَانُ* *كَانَ ضَعِيفًا* (Nisâ, 4/76) ya'nî "Muhakkak şeytanın hilesi zayıf oldu" ve kadın hakkında da *إِنْ كَيْدُكَ عَظِيمٌ* (Yûsuf, 12/28) ya'nî "Muhakkak onların hileleri büyüktür" buyrulur. Zîrâ şeytan "ma'nâ" âleminde ve kadın ise "sûret" âleminde; ve bu âlem-i sûrette bittabi "sûret", zâhir ve meşhûd olan güzelliği ile gâlib ve "ma'nâ" mestûr ve mağlûbdur.

اولین خون در جهان ظلم و داد از کف قاییل بهر زن فتاد

4491. *Bu zulüm ve adl cihânından ilk kan Kâbil'in elinden kadın için vâki' oldu.*

Bu dünyâ hem zulüm ve hem de adl cihânıdır. Zîrâ mütekâbil olan sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin mezâhiridir. Mazhar-ı celâl olanlar bu âlemde Hakk'ın âlet-i kahrı ve mazhar-ı cemâl olanlar dahi âlet-i lutfudur. Fakat her iki sınıfın irâde-i cüz'îyeleri vardır. Nitekim 5. cildin 3116 numarasına müsadîf olan *باز گونه زین سخن کاهل شدی. منعکس ادراک و خاطر آمدی* [ya'nî "Tersine olarak bu sözden tenbel oldun, idrâki ve hâtin mün'akis geldin"] beytinde izâh edilmiştir. Ya'nî, bu zulüm ve adl cihânı olan dünyâdan ilk çıkan kan Kâbil'in elinden kadın için çıktı. Zîrâ Kâbil kardeşi olan Hâbil'in karısını almış ise de Hâbil: "O sana helâl değildir, kurban keselim, hangimizin kurbanı kabûl-i ilâhî olursa, hak onun olsun" dedi. Kurban kestiler. Hâbil'in kurbanı makbûl oldu. Kâbil buna hased etti ve kardeşi olan Hâbil'i öldürüp karısını aldı. Binâenaleyh tek-lif-i ilâhîye muhâtab olan ilk insanlar arasında dökülen kan kadın yüzünden vâki' oldu. Nitekim bu vak'anın tafsîli sûre-i Bakara'da tefsîr kitâblarındadır.

نوح چون بر تابه بریان ساختی واهله بر تابه سنگ انداختی

4492. *Nûh vaktâki tava üzerinde biryân yapardı, Vâhile tava üzerine taş atardı.*

"Vâhile", Nûh (a.s.)ın zevcesinin adıdır. Ya'nî, Hz. Nûh ehl-i dalâletinin kalblerini hidâyet tavaşı üzerinde biryân ederek o kalblere harâret ilka eder idi; Vâhile o hidâyet tavaşı üzerine muhâlefet ve inkâr taşlarını atar idi.

مکر زن بر کار او چیره شدی آب صاف و عطر او تیره شدی

4493. *Kadının mekri onun işi üzerine gâlib olurdu. Onun sâf olan va'zının suyu bulanık olurdu.*

Kadının mekr-i mudillânesi Hz. Nûh'un hidâyete müstenid olan işine gâlib olurdu. Onun sâf ve berrâk su gibi olan va'z ve nasihatlarını bulandırır idi.

قوم را پیغام کردی از نهان که نگه دارید دین زین گمراهان

4494. *"Bu azgınlardan dîni saklayınız!" diye [kavme] gizliden haber ederdi.*

"Gümrehân", ya'nî "azgınlar"dan murâd, Hz. Nûh ile ona tâbi' olan mü'minlerdir. Ya'nî, Vâhile Hz. Nûh'un kavmine "Azgın olan Nûh'tan ve Nûh'a tâbi' olanlardan sâlik olduğunuz dîninizi saklayınız ve sakın onlara tâbi' olmayınız!" diye gizliden haber gönderir idi.

رفتن قاضی بخانه زن جوچی و حلقه زد

جوچی تند بخشم بر در و گریختن قاضی در صندوق

Kadının Cûhî'nin karısının evine gitmesi ve Cûhî'nin kapı üzerinde sert ve öfke ile halkayı vurması ve kâdının sandık içine kaçması

مکر زن پایان ندارد رفت شب قاضی زیرک سوی زن بهر دب

4495. *Kadının mekri nihâyet tutmaz. Zeyrek olan kâdı, gece deb için kadın tarafına gitti.*

"Debb", yavaş yavaş gitmek, şarabın ve hastalığın cisme sirâyeti ve elbisenin eskiliği (*Müntehabü'l-Lügât* ve *Şemsü'l-Lügât* ve *Ahter*), yere bir şey gömmek (*Şemsü'l-Lügât*), "deb", hıfz etmek (*Burhân*). Hind şârihlerinden Velî Muhammed Ekberâbâdî kendi şerhinde "debb" kelimesine "livâta" ma'nâsını vermiş ve bundan murâd, cimâ' olduğunu yazmış ise de, me'haz göstermemiştir. Ancak *Şemsü'l-Lügât*'ta "debbâb" (دباب) "livâta [edici]" ma'nâsına gösterilmiş olduğundan bu kelimedden me'hûz olması icâb eder; ve mevzûa

münâsib olan da cimâ' ve zinâ ma'nâsıdır. Ya'nî, kadın hîlesinin nihâyeti yoktur. Zekî olan kâdi efendi gece cimâ' için Cûhî'nin kansı tarafına gitti.

زن دو شمع و نقل مجلس راست کرد گفت ما مستیم بی این آب خورد

4496. *Kadın meclisin iki mumunu ve mezesini tertib etti. Dedi: "Bu âb-hordsuz sarhoşuz!"*

"Âb-hord", nasîb ve kısmet ve su alınan pınar başı (*Burhân*). Burada içki meclisinin tertibâtından kinâyedir. "Nukl", içki meclisinde yenilen meze, demektir. Ya'nî, kadın meclise mahsûs olan çifte mumu ve mezeyi tertib etti. Kâdi bu tertibâtı görünce: "Ey nâzenîn! Biz bu meclis-i işretin tertibâtı olmaksızın bile şehvetin sarhoşu olmuşuz" dedi.

اندر آن دم جو حی آمد در بزد جست قاضی مهری تا در خزد

4497. *O demde Cûhî geldi. Kapıyı çaldı. Kâdi sürtünerek gitmek için bir kaçacak yer aradı.*

Onlar bu hâl içinde iken kadının kocası olan Cûhî geldi. Kapıyı çaldı. Kâdi korkudan sürtünerek gitmek için bir kaçacak yer aradı. "Haziden", yeni yürümeye başlayan çocukların sürtünerek yürümesi, ma'nâsıdır. "Mehreb", kaçacak yer, demektir.

غیر صندوقی ندید او خلوتی رفت در صندوق از خوف آن فتی

4498. *Bir sandıktan başka o bir halvet görmedi. O delikanlı korkudan sandık içine gitti.*

Ya'nî, kâdi etrafına baktı. Oda içinde bir sandıktan başka halvet, ya'nî gizlenecek tenhâ bir yer görmedi. O delikanlı olan kâdi korkudan sandığın içine gitti. Bu beyt-i şerifte kâdının "delikanlı" olduğunun beyânı, sıfât-ı nefsâniyyesine mağlûb olan bir delikanlının hâkimliğinde adâlet ve istikâmet olmayacağına işârettir. Zîrâ hâkim, hakîm, emîn, mekîn, metîn, fehîm ve müstakîm olmak icâb eder. Hevâ-yı nefsânîsine mağlûb olan bir kimse ise, bu altı sıfattan pek uzaktır.

اندر آمد جو حی و گفت ای حریف ای و بالم در ربیع و در خریف

4499. *Cûhî içeriye girdi ve dedi: "Ey harîf! Ey benim ilkbaharda ve sonbaharda vebâlim!"*

"Harîf", musâhib ve mahrem. "Vebâl", siklet, masraf, sû-i âkîbet ma'nâ-lannadır. Ya'nî, Cûhî içeriye girdi ve dedi ki: "Ey mahremim olan zevcem! Ey ilkbaharda ve sonbaharda ya'nî gençliğimde ve ihtiyarlığimde üzerimde olan sikletim ve ağırlığım!.."

من چه دارم که فدایت نیست آن که ز من فریاد داری هر زمان

4500. "Ben ne tutarım ki, o sana fedâ değildir? Ki her zaman benden feryâd tutarsın?"
[4480]

Ya'nî, "Benim mal ve mülkümünden sana fedâ etmediğim nem vardır? Halbuki sen her zaman benden şikâyet ve feryâd edersin."

بر لب خشکم گشادستی زبان گاه مفلس خوانیم گاه قلیبان

4501. "Benim sükûtumun üzerine dil açmışsın. Bana gâh "müflis" ve gâh "kaltaban" ta'bir edersin."

"Leb-i huşk", sükûtтан kinâyedir. "Kaltabân", mahremi olan kadınların fuhşunu bildiği hâlde sükût eden "deyyûs" ma'nâsınadır. Ya'nî, "Benim sana karşı ağzım var, dilim yok, sâkit bir hâldeyim. Böyle iken bana dil uzatırsın. Gâh "müflis!" ve "züğürt!" ve gâh "deyyûs!" diye hitâb edersin."

این دو علت گر بود ای جان مرا آن یکی از تست و دیگر از خدا

4502. "Ey cân! Eğer benim bu iki illetim varsa, o birisi sendendir ve diğeri Hudâ'dandır."

"Ey cânım gibi sevdiğim kadın! Eğer bende senin söylediğin gibi bu müflislik ve deyyûsluk illetleri varsa, o deyyûsluk illeti sendendir ve müflislik illeti dahi Hak'tan gelmiştir."

من چه دارم غیر آن صندوق کان هست مایهٔ تهمت و پایهٔ گمان

4503. "Benim o sandıktan başka nem vardır ki, o töhmet mayası ve zan pâyesidir."

Ya'nî, "Mal ve mülk nâmına benim evin içindeki şu sandıktan başka hiçbir şeyim kalmamıştır; ve o sandık dahi halk nazarında benim hakkımda töhmetin aslı ve sû-i zannın pâyesi ve derecesi olmuştur. Ya'nî halk beni hurs ve buhl ile ithâm ederler ve hakkımda sû-i zan beslerler."

- صله واگیرند از من زین ظنون
 خلق پندارند زر دارم درون
4504. "Halk, içinde altınım var zannederler. Bu zanlardan dolayı benden atâyı geri tutarlar."

"Zîrâ halk bu sandığımın içinde altınlarım vardır zannederler. Halkın benim servetim olduğunu zannetmelerinden dolayı zenginler benden atâyı ve ihsânı geri tutarlar ve esirgerler ve bana zekât ve sadaka vermezler."

- صورت صندوق بس زیاست لیک
 از عروض و سیم و زر خالیست نیک
4505. "Sandığın sûreti çok yakışıklıdır. Fakat arûzdan ve gümüş ve altından çok boştur."

"Arûz", burada "insanın muhtâç olduğu muhtelif eşyâ" ma'nâsınadır. Ya'nî, "Bu sandığımın şekli ve sûreti çok mütenâsib ve güzeldir. Fakat içinde eşyâ ve gümüş ve altın cinsinden hiçbir şey yoktur, bomboştur."

- چون تن زراق خوب و بس وقار
 اندران سله نیایی غیر مار
4506. "Riyâkârın cismi gibi güzel ve çok vakârlıdır. O sepet içinde yulandan başkasını bulamazsın."

"Zerrâk", nifâk ve riyâ sâhibi; "vakâr", yavaşlık ve ağır meşreblilik ve aklın kemâle erişmesi; "selle", sepet ve zenbil ma'nâsınadır. "Bu sandık riyâkâr olan adamın cismi gibi zâhiren güzel ve vakâr sâhibidir, halbuki o riyâkârın sepet mesâbesinde olan cisminde her biri yılan mesâbesinde olan nefsanî sıfatlardan başka bir şey bulamazsın. Ya'nî bu cisimde rûhânî sıfatlardan bir sıfat arama!"

- من برم صندوق را قردا بکو
 پس بسوزم در میان چار سو
4507. "Ben yarın sandığı mahalline götürürüm. Sonra çarşı ortasında yakarım!"
- تا ببیند مؤمن و گبر و جهود
 که درین صندوق جز لعنت نبود
4508. "Tâ ki mü'min ve mecûsî ve cühûd görsünler ki, bu sandık içinde la'net-ten başkası olmadı."

"La'net", tard ve ihâş ma'nâsınadır. Ya'nî, "Bu sandığı enzâr-ı nâsta yakayım da her sınıf görsünler ki, bu sandığın içinde tard ve la'nete müstehak olan boşluktan başka bir şey yoktur." Ba'zı nüshalarda "la'net" yerine

"lu'bet" vâki'dir. Bu sûrette ma'nâ "Bu sandık içinde lehv ve lu'bdan başka bir şey yoktur, ya'nî boştur" demek olur.

گفت زن هی در گذر ای مرد ازین خورد سوگند آن که نکم جز چنین

4509. *Kadın dedi: "Hey! Ey adam bundan vazgeç!" O "Bunun gayrını yapmam!" diye and içti.*

Kadın, Cûhî'yi gûyâ bu fikrinden vazgeçirmek için zâhiren dedi ki: "Hey! Kendine gel! Bir boş sandıktan ne istersin? Ey adam bundan vazgeç!" Cûhî cevâben: "Hayır! Ben bu sandığı mutlakâ yakacağım!" diye yemin etti.

از پگه حمال آورد او چو باد زود آن صندوق بر پشتش نهاد

4510. *O erkenden rüzgâr gibi hamâl getirdi. Çabuk o sandığı onun sırtına koydu.*
[4490]

Cûhî sabahleyin erkenden rüzgâr gibi sür'atle hamâl getirdi. Çabuk o sandığı çarşıya götürmek üzere hamâlin arkasına yükledi.

اندران صندوق قاضی از نکال بانگ می زد کای حمال و ای حمال

4511. *Kādı o sandık içinde azâbdan: "Ey hamâl! Ey hamâl!" diye bağırır idi.*

"Nekâl", ukûbet ve zahmet ve azâb ma'nâsındır. Ya'nî, Cûhî sandığı hamâlin arkasına yükledikten sonra çarşı tarafına yalnız olarak salıverdi. Hamâl yolda giderken kadı sandık içinde bunalıp azâb çektikten sonra: "Hamâl! Hamâl!" diye bağırmakta idi.

کرد آن حمال راست و چپ نظر کز چه رو در می رسد بانگ و خیر

4512. *O hamâl sağına ve soluna nazar etti. Dedi ki: "Ne cihetten ses ve haber erişiyor?"*

هاتفست این داعی من ای عجب یا پریم می کند پنهان طلب

4513. *"Ey aceb! Bu beni dâî olan hâtîf midir? Yâhud beni gizli peri mi taleb ediyor?"*

"Hâtîf", sadâ-yı gaybî, mutlak seslenen ve âlem-i gaybdan seslenen melek ma'nâsındır. "Dâî", çağırان ve da'vet eden. Ya'nî hamâl dedi ki: "Etrâfımda bir kimse yoktur; acıb şey, bu ses nereden geliyor? Beni çağırان hâtîf midir, yoksa gizliden bir şey mi bana musallat olup çağırıyor?"

چون ییایی گشت این آواز بیش گفت هاتف نیست باز آمد بخویش
 4514. *Uaktâki bu ses birbiri arkasına çoğaldı, "Hâtîf değıldir!" dedi, kendine geldi.*

عاقبت دانست کان بانگ و فغان بد ز صندوق و کسی در وی نهان
 4515. *Âkıbet bildi ki, o ses ve figân sandıktan idi ve onda bir kimse gizli idi.*

عاشقی کو در غم معشوق رفت گر چه بیرونست در صندوق رفت
 4516. *Bir âşık ki, o ma'şûkun azminde gitti, her ne kadar dışarıda ise de sandığa gitti.*

Ya'nî, bu dünyânın mevhûm olan sûretlerinden herhangi birisini kendisine ma'şûk ittihâz eden bir âşık, mâdemki serâbdan ve hayâlden ibâret olan o ma'şûkun gamında yaşadı, her ne kadar onun vücûd-ı mecâzîsî ve hayâlîsî zâhîren o ma'şûkun vücûd-ı mecâzîsinden ve hayâlîsinden gayrı ve onun vücûdunun dışarısında ise de, bir sandık mesâbesinde olan onun gamı içindedir.

عمر در صندوق برد از اندهان جز که صندوقی نه بیند از جهان
 4517. *Ömrü gamlardan sandık içine götürdü. Cihânda bir sandıktan gayrını görmez.*

Binâenaleyh bu dünyâ sûretleri aşkının gamlarından dolayı o kimse ömrünü sandık içine götürmüştür ve sandık içinde mahbûs olarak yaşamaktadır. O âşık bu hayât-ı dünyevîyyesinde bir sandıktan başka bir şey görmez. Nitekim hadîs-i şerifte بحک الشئ یعنی و یعم ya'nî "Senin bir şeye muhabbetin seni kör ve sağır eder" buyurulmuştur.

آن سرّی که نیست فوق آسمان از هوس او را دران صندوق دان
 4518. *O bir baş ki, âsumânın fevkı olmaya, onu hevesten o sandık içinde bil!*

O bir baş ki, âlem-i sûret ve nâsûtun fevkı olan âlem-i melekûte ve rûhâniyet âlemine çıkmamıştır, sen o başı hevesât-ı nefsâniyyeden dolayı bu âlem-i tabîat sandığı içinde mahbûs bil!

چون ز صندوق بدن بیرون رود او ز گوری سوی گوری می شود
 4519. *Uaktâki beden sandığından dışarıya gider, o bir mezârdan diğer mezâr tarafına gider.*

Vaktâki rûh, cisim sandığından ölüm vâsıtasıyla dışarıya çıkar, o ruh, cisim mezârından yine bir mezâr tarafına gider ki, bu mezâr dahi mevhum olan bu âlem-i sûretten ve ma'sûk-ı mecâziden aynılık gamının ve hayâlinin mezândır. Nitekim hadîs-i şerifte *كما تموتون كما تعيشون و تحشرون كما تموتون* ya'nî "Yaşadığınız gibi ölürsünüz ve öldüğünüz gibi haşr olunursunuz" buyrulur.

این سخن پایان ندارد قاضیش گفت ای حمال و ای صندوق کش

4520. *Bu sözün nihâyeti yoktur. Kâdı ona dedi: "Ey hamâl ve ey sandık çekici!"*
[4500]

Ya'nî, rûhun sandıkta mahbûs olması sözünün nihâyeti yoktur. Hikâye-mize dönelim. Kâdı hamâla dedi ki: "Ey hamâl ve ey sandığı taşıyan kimse!"

از من آگه کن درون محکمہ نائیم را زودتر با این همه

4521. *"Mahkemenin içindeki nâibimi bu cümle ile berâber çabuk benden âgâh et!"*

"Sandığı bir tarafa bırak da, çabuk git, mahkemedeki nâibimi bütün bu ce-reyân eden vak'a ile berâber benim hâlimden âgâh et!

تا خردّ این را بر زرین بی خردّ همچین بسته بخانه ما برد

4522. *"Tâ ki bunu bu akılsızdan altın ile satın alsın! Böyle kapalı olarak bizim evimize götürsün!"*

"O nâib gelsin, bu sandığı bu akılsız Cûhî'den altın verip satın alsın ve hiçbir kimsenin huzûrunda açmayıp böylece kapalı olarak bizim evimize kadar götürsün!"

ای خدا بگمار قومی روحمند تا ز صندوق بدن مان واخرند

4523. *Ey Hudâ! Rûhlı olan bir kavmi nasb et! Tâ ki cisim sandığından bizi kurtarsın!*

"Rûh-mend"den murâd, insân-ı kâmilidir. Ya'nî, "Yâ Rab! Cismâniyet âlemin-den çıkıp rûhâniyet âleminde hür yaşayan insân-ı kâmilleri bizim terbiyemize nasb ve ta'yîn et! Tâ ki bizi bu cisim sandığından ve nefse esîrlikten kurtarsın!"

خلق را از بند صندوق فسون که خردّ جز انبیا و مرسلون

4524. *Halkı füsûn sandığının bağından enbiyâ ve mürsellerin gayrı kim kurtarır!*

"Füsûn"dan murâd, cismin icâbâtı olan sîfât-ı nefsânîyedir. Ya'nî, bu halkı sîfât-ı nefsânîyye efsûnlarıyla dolu olan cisim sandığının bağından ve esîrliginden ancak enbiyâ ve mürseller ve onların vârisleri olan insân-ı kâmil-ler kurtarır. Ma'lûm olsun ki, peygamberlerin ve insân-ı kâmilin va'z u nasîhatları ve tasarrufât-ı ma'nevîyeleri ancak ezelde saîd ve fakat muhîtinin te'sîrâtına tebean sîfât-ı nefsânîyye kirleriyle mülevves olan efrâd-ı beşer hakkında müessirdir. Şekâvet-i ezeliyyesi olanlar hakkında onların va'z u nasîhatları bunların izdiyâd-ı şekâvetlerine sebep olur. Nitekim mâlî helâke olan bir hastaya doktorun müdâvâtı müessir olamaz. Ebû Cehîl ve her asırda Ebû Cehîl meşrebinde olan münkirlerin hâli meydandadır. Bunların en makbûl sözlere karşı kulakları sağırdır.

از هزاران يك كسى خوش منظرست كه بداند كو بعندوق اندرست

4525. *Binlerden bir kimse hoş-manzardır ki, sandık içinde olduğunu bilir.*

"Manzar", masdar-ı mîmîdir, "nazar ve bakış" demektir. Ya'nî, efrâd-ı beşerden binlerde bir kimse iyi bakışlıdır ki, o kimse bu iyi bakışı ile kendisinin cisim sandığı içinde mahbûs olduğunu ve sîfât-ı nefsânîyye füsûn ve hileleri içinde kavrulduğunu bilir ve bu hapisten kurtulmak için çâreler arar.

او جهان را دیده باشد پیش ازان تا بدان ضد این ضدش گردد عیان

4526. *O bundan evvel cihânı görmüş olur, tâ ki ona o zıd ile bu zıd ayân olur.*

Bu iyi bakışlı kimse, her ne kadar bu âlem-i süflînin icâbâtına tebaan sîfât-ı nefsânîyye ile mülevves olmuş ise de, saâdet-i ezeliyyesi icâbınca rûhunun evvelce görmüş olduğu ma'nâ âlemini tahattur eder. Hattâ ki, o ma'nâ âlemi bu sûret âleminin zıddı olduğunu aklının gözüyle apaçık görür. Nitekim *Fîhî Mâ Fîh* in 19. faslında şöyle buyrulur:

"Ancak kendisinde asl bulunan veyâ kendisi asla mensûb olan bir kimse ma'nâyâ teveccüh eder. Çünkü rûz-ı eleste onun üzerine bir katre damlatmışlardır. O katre onu ebhâr-i asliye çeker; o teşvişler ve mihnetlerden halâs [eder.] "Gel! Bizden daha ne kadar uzak ve bigâne duracaksın ve teşvişler ve sevdâlar arasında kalacaksın?" Cinsini ne bir kimseden ve ne de kendi şeyhinden işitmemiş olan olan bir kavme bir kimse ne söyleyebilir?

Filvâki' ma'nâyâ teveccüh etmek vehle-i ûlâda o kadar latîf görünmez, fakat gittikçe daha ziyâde tatlı görünür. Sûret ise bunun hilâfıdır. Evvelâ latîf görünür, ba'dehû o sûret ile her ne kadar ziyâde ülfet edersen soğur-

sun. Kur'ân'ın sûreti nerede, ma'nâsı nerede? İnsana nazar et! Sûreti nerede, ma'nâsı nerede? Eğer o sûretten ma'nâ giderse bir lahza bile onda tutmazlar!"

زین سبب که علم ضالہ مؤمنست عارف ضالہ خودست و موقنست

4527. *Bu sebebdendir ki ilim, mü'minin kayıbidir. Kendi kayıbının ârifidir ve mûkındır.*

"Dâlle", bir kimsenin kaybettiği şey. "Mûkın", "bir şeyi hakikati üzere şübhesiz olarak bilici olan" demektir. Bu beyt-i şerifte الحکمة ضالۃ المؤمن فحیث ya'nî "Hikmet mü'minin kayıp ettiği şeydir; binâenaleyh onu nerede bulursa o, o hikmete ehaktır" hadîs-i şerifine işâret buyrulur. Ya'nî, iyi bakışlı olan kimsenin bu cisim sandığına gelmezden evvel âlem-i ma'nâyı görmüş olması sebebindendir ki, hadîs-i şerifte: "İlm-i hikmet mü'minin kayıp ettiği şeydir" buyurulmuştur. Binâenaleyh o kimse bu âlem-i süflîde bu cisim sandığı içinde bulunduğu müddetçe, kendisinin kaybettiği şey olan o ilm-i hikmetin ve ulûm-i ledünniyyenin ârifidir ve onun rûhu o ilmi tahkik üzere bilicidir.

آنکه هرگز روز نیکو خود ندید او درین ادبار کی خواهی طید

4528. *O kimse ki, aslâ iyi günü görmedi, o bu idbâr içinde ne vakit çırpındı?*

"İdbâr", arkasını çevirmek, geri gitmek perîşân olmak demektir. Ya'nî o kimsenin rûhu ki, ezelde aslâ o âlem-i ma'nâyı ve iyi günü görmedi, o rûh bu cisim sandığı içindeki mahbûsluk idbârından ne vakit muztarib olur ve çırpınır? Bilakis o kimseye bu âlem-i süflîdeki hayat zevkli gelir. Zîrâ nûru görmeyen ve bilmeyen, karanlığı bir hâl-i tabîi zanneder.

یا بطفلی در اسیری اوفتاد یا خود از اول ز مادر بنده زاد

4529. *Ya çocukluk ile esîrliğe düştü, yâhud evvelden anadan bende olarak doğdu.*

Bu cisim sandığından başka âlem olduğunu idrâk etmeyenler çocukluk hâli ile esîrliğe düşen veyâhud anasından köle olarak doğan kimselere benzer ki, onların evvelce bulundukları hürriyet âleminde haberleri yoktur. Nitekim Hz. Pîr Efendimiz *Fîhî Mâ Fîh* 16. faslında şöyle buyururlar:

"Ahvâl-i enbiyâ ve evliyâ ve halâyık ve nîk ü bed, hep mertebeleri ve cevherleri mikdârıncadır. Misâli odur ki, köleleri, kâfirlerin memâlikinden, müslümânların vilâyetine getirip satarlar. Ba'zılarını beş ve ba'zılarını on ve ba'zılarını da on beş yaşında getirirler. Çocuk olarak getirmiş oldukları köleler, birçok seneler müslümânlar arasında beslenip büyüyerek ihtiyarladıklarında o vilâyeti, bilküllüye unutulur ve ondan hiçbir şey tahattur etmezler; ve biraz büyücek olunca, az tahattur eder ve tamâmiyle büyük olunca memleketini daha ziyâde yâd eyler. Ervâh dahi böylece o âlemde huzûr-ı Hak'ta idiler. Nitekim Kur'ân-ı Mecid'de işâret buyurulmuştur: أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ (A'râf, 7/172) [ya'nî "Allâh Teâlâ: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" demiştir. Onlar da: "Evet, Rabbimizsin" demişlerdi."] Ve onların gıdâ ve kütleri bî-harf ve savt olan Hakk'ın kelâmı idi. Ba'zılarını çocuk olarak getirdiklerinden o kelâmı işitince, ahvâlini ondan tahattur etmez ve kendisine o kelâm yabancı gelir. O tâife külliyyen küfür ve dalâlete dalmış olan mahcûblardır. Ba'zılarının bir parça hâtırına gelir ve onların derûnunda o tarafın cûşu ve hevâsı başlar; ve onlar mü'minlerdir; ve ba'zıları o kelâmı işittikde o hâl evveliden nasıl idi ise, yine öylece hâzır olur; ve bilküllüye hicâblar kalkmış bulunur ve o asla vâsil olurlar. ... Onlar da enbiyâ ve evliyâdır."

هست صندوق صور میدان او

ذوق آزادی ندیده جان او

4530. *Onun cânı hürlüğün zevkini görmemiştir. Onun meydanı sûretlerin sandığıdır.*
[4510]

Çocukluk hâlinde esîr düşen veya anadan köle olarak doğan kimse mesâbesindeki şahsın rûhu âlem-i ervâhtaki hürriyetin zevkini görmemiştir. Onun cevelân ettiği meydan sûretler sandığının içidir ve âlem-i sûretin hâricinde başka âlem bilmez.

از قفس اندر قفس دارد گذر

دائما محبوس عقلش در صور

4531. *Onun akli dâimâ sûretlerin mahbûsudur. Kafesten kafese güzzer tutar.*

O kimsenin akli, dâimâ sûretlere alâka ile meşgûldür ve sûretler kafesi içinde mahbûstur. Bir sûret kafesinden diğer sûret kafesine gider.

در قفسها می رود از جا بجا

منفذش نی از قفس سوی علی

4532. *Ona ulâ tarafına menfez yoktur. Bir yerden bir yere kafes içinde gider.*

"Ulâ", yüce ve yüksek ve refi' ma'nâsındır. "Menfez", çıkacak yer. Ya'nî, böyle bir kimseye yüksek mertebe ve âlem-i ulvî tarafına çıkacak yer yoktur. Bir yerden bir yere sûret kafesleri içinde gider; ve bu sûret kafeslerinin içinden çıkıp sûretsiz olarak âlem-i ma'nâyâ giderek hür ve serbest bir hâlde yaşayamaz.

در نبی ان استطعتم فأنفذوا این سخن با جن و انس آمد ز هو

4533. *Kur'ân'da "İn istela'tüm fe'nfüzû!" vardır. Bu söz cinne ve inse "Hû"dan geldi.*

Bu beyt-i şerifte sûre-i Rahmân'da olan *يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ* (Rahmân, 55/33) ya'nî "Ey insan ve cin tâifesi! Eğer gücünüz yeterse göklerin ve arzın etrafından dışarıya çıkınız! Hayır! Çıkamazsınız... Ancak kuvvet-i ilâhiyye ile çıkabilirsiniz" âyet-i kerîmesine işaret buyrulur. Bu ma'nâ 1. cildin 1952 numarasına müşâdîf olan *يا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانْفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ* [ya'nî "Sûre-i Rahmân'da ma'sher-i cinni oku. Testetfû tenfüzû'yü açık bil!"] beytinde de geçti. Ya'nî, Kur'ân-ı Kerîm'de bu zikir olunan âyet-i kerîme vardır. Bu söz insanlar ve cinler tâifesine hüviyyet-i ilâhiyyeden hitâb edilmiştir; ve bu âyet-i kerîme mücibince âlem-i kesâfet olan göklerdeki ecrâmın ve âlem-i esîrin ve arzın hâricine ve âlem-i rûhânîyete ancak kuvvet-i ilâhiyye ile çıkılabilir.

گفت منفذ نیست از گردونتان جز بسلطان و بوحی آسمان

4534. *Buyurdu ki: "Sultânın ve âsumânın vahyinin gayrı ile size felekten menfez yoktur."*

"Sultân", gâlib, kâhir, kuvvet, hüccet ve burhân, ma'nâlarıdır. Burada kuvvet-i ilâhiyye murâd buyrulur. "Âsumân"dan murâd, âlem-i ulvîdir ve bilcümle merâtibin fevkı olan mertebe-i ulûhiyyettir. Ya'nî, velhâsıl Hak Teâlâ buyurdu ki: "Kuvvet-i ilâhiyyenin ve mertebe-i ulûhiyyetin ve cinnin gayrı ile size âlem-i sûret olan feleğin hâricine çıkacak yer yoktur." "Sultân", hüccet ve burhân ma'nâsına da geldiğine göre, burhân-ı aklîye de işaret vardır.

گر ز صندوقی به صندوقی رود او سمایی نیست صندوقی بود

4535. *Eğer o bir sandıktan bir sandığa giderse, semâî değildir, sandığa mensûb olur.*

Binâenaleyh eğer o bir kimse bir sûret sandığından diğer bir sûret sandığına giderse, onun rûhu âlem-i ulvîye mensûb değildir, belki âlem-i sûret olan bu âlem-i süflîye mensûbdur.

فرجه صندوق نو نو مسکرت درنیابد کو بصندوق اندرست

4536. *Sandığın yeni yeni fûrcesi sarhoş edicidir. Sandık içinde olduğunu anlamaz.*

"Fürce", yanık ve iki şeyin aralığı. "Fürce"den murâd, suver-i âlemden birtakım yeni yeni sûretlerin peyderpey kalbi teshîr etmesidir. Ya'nî, bu sûret âlemi sandığın birtakım fûrcelerinden ve yanıklardan ibâret olan yeni yeni nakışlar kalbi teshîr ettiğinden sarhoş edicidir. Bunların sarhoşu olan kimse sûret âlemi içinde mahsûr kaldığını idrâk edemez ve anlayamaz. Zevk içinde yaşadığını zanneder.

گر نشد غره بدین صندوقها همچو قاضی جوید اطلاق و رها

4537. *Eğer bu sandıklara mağrûr olmasa idi, kâdı gibi ıtlâk ve rehâ isterdi.*

Ya'nî, eğer o kimse bu sûret sandıklarına mağrûr olmasa ve aldanmasa idi, kıssamızdaki kâdı gibi o sandıktan âzâd olmayı ve kurtulmayı isterdi.

آنکه داند این نشان آن شناس کو نباشد بی فغان و بی هراس

4538. *O kimse ki onun bu nişânını bilir, o tanımadır ki, o figânsız ve korkusuz olmaz.*

Ya'nî, sandık içinde yaşadığını bilen kimsenin bu tanımalarının ve bilmesinin nişânı ve alâmeti figânsız ve korkusuz olmamasıdır. Ya'nî o kimse bu cisim sandığı açıldığı veya kırıldığı vakit rezîl ve rûsvây olmaktan korkar. Bu şinâs ve tanıma figân ve korku verir.

همچو قاضی باشد او در ارتعاد کی بر آید یکدمی از جان شاد

4539. *Kâdı gibi o, titreme içinde olur. Onun cânından bir dem sürûr ne vakit zâhir olur?*

O kimse kıssadaki kâdı gibi sandıkta titreme ve ıztırâb içinde olur; ve o kimsenin rûhundan bu cismâniyet sandığı içinde bir ân için olsun, ne vakit sürûr zâhir olur? Ya'nî o kimse "Ben rûhumu bu kesâfet âleminin te'sîrinden henüz kurtaramadım!" diye her ân gam içinde olur.

آمدن نائب قاضی میان بازار و خریداری کردن صندوقرا از جوحی

Kâdının nâibinin pazar ortasına gelmesi ve
sandık için Cûhî'den müşterîlik istemesi

نائب آمد گفت صندوقت بچند گفت نه صد بیشتر زر می دهند

4540. *Nâib geldi. Dedi: "Senin sandığın kaçadır?" Dedi: "Dokuz yüzden*
[4520] *daha ziyâde altın veriyorlar."*

Hamâl mahkemeye gidip nâibe haber verdiğinden nâib derhâl mahkemeden pazara geldi ve Cûhî'ye: "Senin sandığın kaçadır?" diye sordu. Cûhî cevâben dedi ki: "Benim bu sandığıma şimdiye kadar çıkan müşterîler dokuz yüz liradan fazla veriyorlar."

من نمی آیم فروتر از هزار گر خریداری گشا کیسه یار

4541. *"Ben binden daha aşağıya gelmiyorum. Eğer müşterî isen, aç keseyi, getir!"*

"Ben bin liradan daha aşağıya inmiyorum. Eğer sen bu sandığa müşterî isen, aç keseyi, bu bin lirayı getir ve sandığı al!"

گفت شرمی دار ای کوته ند قیمت صندوق خود پیدا بود

4542. *Dedi: "Ey kısa abalı! Bir utan! Sandığın kıymeti ise zâhirdir."*

Nâib Cûhî'ye cevâben dedi: "Ey fakîr kimse! Sandığın kıymeti meydandadır ve emsâline nazaran kıymeti bellidir. Utanmadan nasıl bin altın istiyorsun? "Kûteh nemed", "kısa abalı" demek olup fakîr ve müflisten kinâyedir.

گفت بی رؤیت شری خود فاسدست بیع ما زیر گلیم این راست نیست

4543. *Dedi: "Görmeksizin satın almak ise fâsiddir. Bizim satışımız kilim altındadır; bu doğrudur."*

"Şirî", "satın almak" ma'nâsına olan "şirâ" kelimesinin imâle olunmuşudur. "Zîr-i gilim", "kilim altında olmak", satılan şeyin sıfatı mestûr olmaktan

kinâyedir. Ya'nî, Cûhî nâibe cevâben dedi: "Bir malı görmeksizin satın almak şer'an fâsiddir. Zîrâ şeriatte müşteri için "hıyâr-ı rü'yet" vardır. Binâenaleyh bizim satışımız malın sıfatı mestûr olarak vâkî' oluyor. Bu hâl ise hukûken ve şer'an doğru değildir."

بر گشایم گر غی ارزد مخر تا نباشد بر تو حیفی ای پدر

4544. "Açayım, eğer değmezse satın alma! Ey baba! Tâ ki senin üzerine bir gadir olmasın!"

"Hayf", "gadir, zulüm, yazık, çevir, meded ve emân" ma'nâlarıdır. Ya'nî, "Sandığı açayım da içini gör; eğer istediğim bin lira değmezse satın alma! Ey baba, ya'nî ey hayatta tecrübe görmüş olan kimse! Böyle yapalım da sana gadir ve yazık olmasın!"

گفت ای ستار بر مگشای راز سر بیسته می خرم با من بساز

4545. Dedi: "Ey settâr! Sırrı açma! Başı kapalı olarak satın alıyorum. Bana muvâfakat et!"

"Settâr", "çok örtücü" demektir. Ya'nî, nâib Cûhî'ye hitâben dedi: "Ey çok örtücü olan satıcı! Bu sandığın içinde olan sırrı bu pazarda ve halkın muvâcehesinde açma! Ben bu sandığı böylece kapalı olarak satın almaya râzı oluyorum. Sen de benim bu arzûma muvâfakat et!"

Bu kıssada "sandık"tan murâd, sâlikin cismi ve "kâdı"dan murâd, sâlikin cisminde mündemic ve gizli olan kuvâ-yı nefsâniyyesinin hey'et-i mecmûasıdır; ve "nâib"den murâd, Resûl-i Ekrem'in nâibi olan insân-ı kâmilidir. "Cûhî"den murâd, sâlikî insân-ı kâmil huzûruna takdîm eden rehberdir; ve insân-ı kâmil sâlikin sıfât-ı nefsâniyyesini mündemic olan cismini huzûruna hiçbir ayıbını yüzüne vurmaksızın kabûl edip, isti'dâdına göre terbiye buyurur. Binâenaleyh insân-ı kâmil, Hakk'ın bütün sıfat ve esmâsının mazharı olduğu cihetle, kendisinden "Settâr" ism-i şerifinin eseri dahi bu sûretle zâhir olur. Nitekim insân-ı kâmilin bu hâline işâretle Hz. Pîr Dîvân-ı Kebîr'lerinde şöyle buyururlar:

بیند حال تو بداند قهر و کین تو ز رنگت لیک پوشاند نگرداند ترا رسوا

نظر در نامه می دارد ولی بالب نمی خواند همی داند که زین حامل چه صورت آیدش فردا

"İnsân-ı kâmil senin renginden dininin hâlini görür ve kahır ve kîninî görür; fakat örter, seni rûsvây etmez. Senin kalbinin nâmesine nazar eder, fakat ağ-

ziyla okumaz. O yarın bu sûret-i cismâniyye hâmilinde ne sûret zâhir olacağı-
nı bilir."

تا نبینی ایمنی بر کس مخند

ستر کن تا بر تو ستاری کنند

4546. Ört, tâ ki senin üzerine settârlık etsinler. Emînlik görmedikçe kimse üze-
rine gülme!

Bu beyt-i şerifte sâlikleri irşâden Hz. Pîr buyururlar ki: Ey sâlik! Sen mü'min kardeşlerinden gördüğün ayıbları ört ki, Hak Teâlâ ve Hakk'ın ve Resûl'ünün nâibleri olan insân-ı kâmiller de senin ayıplarını örtsünler. Zîrâ hadîs-i şerifte *يعمله حتى يموت* ya'nî "Bir kimse bir kardeşini bir kusûru sebebiyle ayıblarsa, o kimse o kusûru yapmadıkça ölmez!" buyurulmuştur. Binâenaleyh nefsinin kötü sıfatlarından temizlenip emîn olmadıkça vâki' olan kusûrundan dolayı hiçbir kimseye gülme ve onu hakir görme! Hz. Pîr efendimiz bu ma'nâ hakkında *Fîhi Mâ Fîh* 1erinin 6. faslında da şöyle buyururlar:

"Eğer dîn kardeşinde bir ayıb görür isen, o ayıb sendedir, halbuki onda görürsün. Âlem ayna gibidir, kendi nakşını onda görürsün; çünkü المؤمن مرآة المؤمن ya'nî "Mü'min mü'minin aynasıdır" buyurulmuştur: O ayıbı kendinden izâle et! Zîrâ incindiğin şey sendedir. Bir fili su içmek için bir pınara getirdiler. Suyun içinde kendini görünce ürktü. Halbuki o, başkasından ürktüğünü zannetti; kendisinden ürktüğünü bilmedi. Sende zulüm, kin, hased, hırs, merhametsizlik ve kibir gibi bütün ahlâk-ı zemîme olduğu hâlde, bundan münfail değilsin. Bunları bir başkasında görünce münfail olup, ondan ürkersin. Binâenaleyh bil ki, kendinden incinir ve ürkersin. Bir adamın kendi noksanı ve çıbanı kendisine çirkin görünmez. Yaralı eliyle yemeğini yer ve parmağını yalar; ve aslâ onlardan mi'desi bulanmaz. Ammâ başkasında bir çıban veyâ biraz yara görse, o taâmdan iğrenir ve hazm edemez. Ahlâk-ı zemîme de, nakâisa ve çıbanlara benzer. Bir adamın kendinde olunca, ondan rencide olmaz. Fakat başkasında onlardan bir parçasını görse, incinir ve nefret eyler. Sen ondan ürktüğün gibi, onun da senden ürkmelerini ve incinmesini ma'zûr tut! Senin incinmen onun özrüdür. Zîrâ senin rencin onu görmedendir; ve o da böyle görür. ...ilh."

خویش را اندر بلا بنشانده اند

بس درین صندوق چون توه انده اند

4547. Bu sandık içinde senin gibi çokları kalmışlardır. Kendilerini belâ içine koymuşlardır.

“Nişânden”, “nihâden” ya'nî “koymak” ma'nâsına da gelir (*Burhân*). Burada bu ma'nâ münâsibdir. Ya'nî, niçin başkalarına gülersin ve tahkîr edersin ki, çok kimseler de senin gibi bu cisim sandığı içinde mahbûs kalmıştır ve rûhları sıfat-ı nefsânîyyelerinin tuzağına düşüp kendilerini bu belâ sandığı içine koymuşlardır.

آنچه بر تو خواه آن باشد پسند بر دگر کس آن کن از رخ و گزند

4548. *O şey ki sana matlûbdur, o makbûl olur. Rencden ve zarardan diğer kimse üzerine onu yap!*

Ya'nî, ey kimse! Senin tab'ına mülâyim gelen istediğin ve makbûl gördüğün şey ne ise onu düşün de başkalarına karşı yapacağın renc ve zaran ona göre yap! Ya'nî sana birisi renc ve zarar veren bir muâmelede bulunsa, kalbin ondan nefret eder. Binâenaleyh tab'ının nefret ettiği şeyi başkalarına da yapma! Sana yapıldığı zaman hoşuna gidecek olan muâmeleyi yap! Nitekim hadîs-i şerifte لأخيه ما يحب لنفسه ما يحب لأخيه ya'nî “Sizden biriniz kendi nefsi için sevdiği şeyi mü'min kardeşi için dahi sevmedikçe mü'min olmaz” buyrulur. Zîrâ kendi nefsine hoş gelmeyen şeyin mü'min kardeşi hakkında vuku'unu istemek ona karşı adâvet ve nifâk âlâmetidir; ve nifâk ile îmân bir yerde müctemî olmaz. Ba'zı nüshalarda “renc” yerine “nef” vâki'dir, “Nef'den ve zarardan diğer kimse üzerine onu yap!” demek olur.

زانکه بر مرصاد حق و اندر کمین می دهد پاداش بیش از یوم دین

4549. *Zîrâ ki Hak mîrsâd üzerinde ve kemîndedir. Yevm-i dînden evvel pâdâş verir.*

“Mîrsâd”, güzergâh ve geçit ve geniş yol ve etrâfı gözetmeye münâsib olan mahal; “kemîn”, puslu; “pâdâş”, mükâfât ve ecir ve cezâ; “dîn”, cezâ ve inkıyâd ve âdet ma'nâlannadır. Ya'nî, sûre-i Hicr'de vâki' *إِنَّ رَبَّكَ لَبَالْمُرْصَادِ* (Fecr, 89/14) ya'nî “Muhakkak senin Rabbin elbette mîrsâddadır” âyet-i kerîmesi mücibince Hak Teâlâ kulların ef'âlini pusuda mîrsâd üzerinde gözetmektedir. Mükâfât ve cezâ günü olan kıyâmetten evvel bu hayât-ı dünyevîyede dahi bu iyi ve kötü fiillerin mükâfât ve mucâzâtını verir. Nitekim sûre-i Secde'de *وَلَنَذِقْنَهُمُ مِنَ الْعَذَابِ الَّذِي دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ* (Secde, 32/21) ya'nî “Biz elbette onlara azâb-ı ednâ olan dünyâ azâbını tattırırız ki, büyük azâb olan [âhiret] azâbından aşağıdır” buyrulur.

آن عظیم العرش و عرش او محیط تخت دادش بر همه جانها بسیط

4550. O azîmü'l-arşır ve O'nun arşı muhîttir. O'nun adlinin tahtı bütün can-
[4530] lar üzerine basıttır.

"Arş"tan murâd, Zât-ı Hakk'ın sıfatı olan "vücûd" tahtıdır ki, onun bu varlık sıfatının nihâyeti yoktur. Binâenaleyh o azîmü'l-arşır; ve onun vücûd-ı hakîkîsi vücûd-ı izâfî âlemini kaplamıştır. O'nun adâletinin tahtı bütün canlar üzerine yayılmıştır ve şâmilidir. "Basît", "mebsût" ma'nâsında "yayılmış" demektir.

گوشهٔ عرشش بتو پیوسته است هین مجنباں جز بدین و داد دست

4551. O'nun arşının köşesi sana vâsıl olmuştur. Sakın, dînin ve adlin gayrı ile elini kılmıdatma!

O'nun vücûd-ı hakîkîsi arşının köşesi, senin rûhunun ve cisminin varlığı olmak üzere, sana vâsıl olmuştur. Binâenaleyh varlığın ve vücûd-ı izâfînin O'nun vücûd-ı hakîkîsi hâricinde değildir. Hak Teâlâ her ân mîrsâd üzerinde senin ef'âline nâzırdır. Sakın, dînin ve adlin gayrı ile elini kılmıdatma! Bütün ef'âl ve harekâtını emr-i ilâhîye inkıyâd ve adâlet sûretiyle icrâ et!

تو مراقب باش بر احوال خویش نوش بین در داد و بعد از ظلم نیش

4552. Sen kendi ahvâlin üzerine murâkıb ol! Adlde nûş ve zulûmden sonra dahi nişi gör!

"Nûş", şerbet; "niş", iğne demektir ki, birisi lutf ve diğeri kahra işârettir. Ya'nî, bu hayât-ı dünyevîyyede sen kendi hallerine dikkat et ve murâkıb ol! Fiilinde adâlet ettiğin vakit ona mukâbil Hakk'ın nûşunu ve lutfunu gör; ve zulûm ettikten sonra dahi Hakk'ın nişini ve kahrını gör!

گفت آری اینچه کردم استمست لیک هم می دان که بادی اظلمست

4553. Dedi: "Evet, bu şeyi ki yaptım, zulümdür. Fakat yine bil ki, bâdî azlemdir."

"Bâdî", burada "sebeb ve illet ve mûcib" demektir. Nâibin bu sözlerine karşı Cûhî dedi ki: "Evet, bu yaptığım fiil ve kâdıyı sandıkta habsetmem bir zulümdür; fakat bunu da bil ki, benim bu zulmü icrâ etmeme sebeb olan kâdı benden daha zâlimdir."

گفت نائب يك يك ما باديم با سواد وجه اندر شاديم

4554. *Nâib dedi: "Biz bir bir bâdîyiz. Yüzkarası ile berâber şâdîlik içindeyiz."*

Nâib Cûhî'ye cevâben dedi: "Biz hep birer birer zulmün bâdîsiyiz. Meselâ senin karını teşvîk etmen yerinde mi idi? O bir zulüm değil mi idi? Ve senin bu zulmün kâdının karına taarruzu zulmüne sebep olmadı mı?! Binâenaleyh sen bâdî ve müsebbib oldun. Kâdının bu taarruz zulmü de, senin onu sandıkta habsetmen zulmüne sebep oldu. Binâenaleyh bu zulümde dahi kâdî müsebbib ve bâdî oldu; ve bu sebebiyyet böylece teselsül etti. Şu hâlde hep bâdî oldunuz. İşte bunun gibi, bu hayât-ı dünyeviyyede birbirimize karşı olan muâmelâtta böyle hep birer birer zulmün bâdîsiyiz. Nitekim 1. cildin 216 numaralı beytinde *سوی ما آرد نداها را صدا* [ya'nî "Bu cihân dağdır ve bizim işimiz bağürmaktır. Bağürmaların sesi bizim tarafımıza gelir"] buyurulmuş idi. Maahâzâ biz muâmelâtımızda böyle birbirimize karşı hep zulmün bâdîsi ve müsebbibi iken bu yüzkarası ile berâber şâdîlik ve meserret içindeyiz; ve hiçbir fânîlik yapmamış gibi kendimizi temize çıkarırız."

همچو زنگی کو بود شادان و خوش او نبیند غیران بیند رخش

4555. *Bir zenci gibi ki, şâdân ve hoş olur, o görmez, onun gayrı onun yüzünü görür.*

Ya'nî, kapkara bir renkte olan zenci gibi ki, o kara renk ile sürûr ve zevk içinde yaşar. O kendi yüzünün karalığını görmez, onun yüzünü başkaları görür.

ماجرا بسیار شد در من یزید داد صد دینار وان از وی خرید

4556. *"Men yezîd?" de mâcerâ çok oldu. Yüz altın verdi ve onu ondan satın aldı.*

"Men yezîd", ya'nî "kim atırır?" ma'nâsında terkîb-i Arabî'dir, "müzâyede" demektir. Ya'nî, velhâsıl sandığın müzâyedesinde mâcerâ ve dedikodu çok oldu. Nihâyet nâib yüz altın verdi ve sandığı Cûhî'den satın aldı.

هر دمى صندوقى ای بد پسند هاتقان و غیبیان می خردند

4557. *Ey kötüyü beğenici! Her dem sandığa mensûbsun. Hâtîfler ve gayblar seni satın alırlar.*

"Hâtîfler ve gayblar"dan murâd, Hakk'ın ve peygamberin nâibleri olan insân-ı kâmillerdir. Ya'nî, ey nefsin kötü sıfatlarını beğenen ve makbûl görüp

onları terk etmek istemeyen kimse! Senin rûhun her bir dem bu cisim sandığına mensûbdur. Nâib-i Hak olan insân-ı kâmiller senin cisim sandığını Cûhî gibi hilekâr olan şeytanın elinden satın alıp rûhunu âzâd ederler.

در تفسیر این خبر که مصطفیٰ علیہ الصلاۃ و السلام فرمود
 مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْهِ مَوْلَاهُ تَا مَنَافِقَان طَعَنَهُ زِدْنَاهُ كَيْسَ نَبُودْش كِه مَا
 مطیع و چاکری نمودیم او را چاکریِ خلم آلود مان هم می فرماید

Bu hadîsin tefsiri hakkındadır ki, Mustafâ (a.s.v.) "Ben kimin efendisi isem, Ali de onun efendisidir" buyurdu. Nihâyet münâfıklar: "Bizim ona mutî'lik ve çâkerlik göstermemiz kâfi olmadı mı ki, bize hılm-âlûdun çâkerliğini de emr ediyor?" diye ta'n etmeleri

"Mevlâ", "efendi, yâr, dost, büyük, kendisine tâbi' olunan, komşu, nedîm, amca oğlu, âzâd edici ve âzâd olunmuş" ma'nâlarıdır. "Hılm", Fârisî'de "sümük ve hışım ve gazab" ma'nâlarına gelir (*Burhân*). "Hılm-âlûd", sümûktü veya gazablı ve hışımlı, demek olur. İmdâdullâh (k.s.) şerhinde buyururlar ki: "Emîr Cemâleddîn-i Muhaddis (k.s.) *Sahîh-i Müslim* ve *Sahîh-i Burhân*'den nakl eder ki: Resûl-i Ekrem hazretleri hacc-ı vedâ'ı edâ buyurup Medîne'ye teveccüh ettiler. Esnâ-yı râhta Cuhfe nâhiyelerinden "Gadîrhum" menziline geldiler. Öğle namazını kıldılar. Ondan sonra yüzlerini ashâba çevirip buyurdular ki: "Ben mü'minlere kendi nefislerinden evlâ değil miyim?" Ashâb-ı kirâm "Evet!" dediler.

Ve diğer bir rivâyet de budur ki: "Beni âlem-i bekâya çağırıyorlar ve ben de icâbet ediyorum. Biliniz ki, ben sizin aranızda iki emr-i azîm bıraktım: Biri diğerinden daha büyüktür. Kur'ân ve Ehl-i beytimdir. Geliniz ve ihtiyât ediniz ki, benden sonra o iki emre nasıl sülûk edeceksiniz ve onların hukûkuna riâyeti ne keyfiyet ile edâ edeceksiniz ve o iki emr havz-ı kevser kenârında bana erişinceye kadar birbirinden ayrı olmayacaktır." Ve o vakit buyurdular ki: "Muhakkak Hak Teâlâ benim Mevlâmdır ve ben bütün mü'minlerin mev-lâsıyım." Ondan sonra Hz. Ali'nin elini tuttu, buyurdu ki: "Ben kimin efendi-

si isem, Alî de onun efendisidir. Ey benim Allâh'ım! Onunla sevişenleri sev ve düşmanlık edenlere düşman ol! Ve ona yardım edenlere yardım et ve onu perîşân ve terk edenleri perîşân ve terk et! Ve her nerede olursa onu Hakk'a ulaştır!"

Rivâyet olunur ki, Resûl-i Ekrem hazretleri bu hadîs-i şerîfi buyurduktan sonra Hz. Ömer, Hz. Alî'ye: "Ey Alî! Sana mübârek olsun! Öyle sabahladın ki, benim efendimsin ve her mü'min ve mü'minenin efendisisin!" dedi.

Ankaravî hazretleri dahi bu hadîs-i şerîfi Ahmed'in İbn Mâce'den ve Tirmizî ve Nesâî'nin Zeyd b. Erkam'dan rivâyet ettiklerini beyân eder. Bu sûrh-i şerîf yukarıda geçen *رسول و مرسلون* کی خرد جز انبیا و مرسلون. [ya'nî "Halkı füsûn sandığının bağından enbiyâ ve mürsellerin gayrı kim kurtarır?"] beytine merbûttur. Zîrâ Resûl-i Ekrem hazretleri halkı beden sandığından kurtardığı gibi, o hazretin vârisi olan Şâh-ı velâyet İmâm-ı Alî efendimiz dahi bu hadîs-i şerîfe nazaran beden sandıkları üzerinde mutasarrif olurlar.

زین سبب پیغمبر با اجتهاد نام خود را و آن علی مولا نهاد

4558. *Bu sebebdan icthâdlı olan Peygamber, kendinin ve o Alî'nin adını "efendi" koydu.*

Ya'nî, mü'minlerin rûhlarını cisim sandıklarından âzâd edip hürriyet bahş eden enbiyâ ve onların vârisleri olan evliyâ olması sebebinden dolayı Resûl-i Ekrem hazretleri kendilerinin adını ve vâris-i ulûm-i nebevîleri olan Hz. Alî'nin adını "efendi" koydu. Zîrâ "mevlâ ve efendi", "bir kimseyi kölelikten âzâd eden kimse"ye derler.

گفت هر کو را منم مولا و دوست این عم من علی مولاى اوست

4559. *Buyurdu ki: "Ben her kimin efendisi ve dostuyum, benim amcamın oğlu Alî de onun efendisidir."*

کیست مولا آنکه آزادت کند بند رقیبت ز پایت بر کند

4560. *Mevlâ kimdir? O kimsedir ki, seni âzâd eder. Kölelik bağını senin ayağından koparır.*

Mevlâ ve efendi kimdir? Sana hürriyet veren ve kölelik bağını senin ayağından koparan kimsedir. Peygamberler ve onların vârisleri olan insân-ı kâmiller ise senin rûhunu cismâniyet ve nefsâniyet âleminin köleliğinden ve esîrliğinden kurtarırlar. Bu sebeble onlar hakkında "efendi" derler.

مؤمنان را ز انبیا آزاد است

چون بازادی نبوت هادیست

4561. *Mâdemki âzâdlığa nübüvvet hâdîdir, mü'minlere peygamberlerden âzâdlık vardır.*

Mâdemki âzâd olmanın ve hürriyyet-i rûhiyye kazanmanın doğru yolunu gösterici olan peygamberlik mertebesidir ve bu âlem-i sûrette peygamberlere inanmak ve onların gösterdiği yolda yürümek ile âzâdlık ve hürriyet vardır ve onları inkâr ve gösterdikleri yollara muhâlefet edenler nefis ve hevâlarının esiri olup, başlarına sûri ve ma'nevî belâlar gelmektedir.

همچو سرو و سوسن آزادی کنید

ای گروه مؤمنان شادی کنید

4562. *Ey mü'minler tâîfesi! Sevininiz! Servi ve süsen gibi âzâdlık ediniz!*

"Sevsen" ve "süsen", susam çiçeği demektir. Yaprakları yaz kış servi gibi yeşil durur. Ya'nî, ey peygamberlere ve onun vârisleri olan evliyâyâ inanıp tâbî olan tâife! Sevininiz! Servi ağacı ve süsen çiçeğinin yaprakları nasıl ki sonbaharın ve kışın hücumlarından müteessir olmayıp hür ve yeşil bir hâlde kalmış iseler, sizler de bu îmân ve tebaiyyet hasebiyle, nefis ve şeytanın hücumundan ve taarruzundan âzâdelik ediniz ve rûhunuz hür olsun!

بی زبان چون گلستان خوش خضاب

لیک می گوید هر دم شکر آب

4563. *Fakat latîf boyalı gülîstân gibi dilsiz olarak her dem suyun şükrünü söyleyiniz!*

"Hızâb", "renk ve boyamak" ma'nâlarıdır. Ya'nî, gülîstân ilkbaharın yağmurlarını içerek renkli renkli çiçekler çıkarır. Bu hâl o gülîstânın "İçtiğim sular boşuna gitmedi; işte eserini gösteriyorum" diye hâlen ve dilsiz olarak şükür etmesidir. Fakat ey mü'minler! Sizler de her dem su mesâbesinde olan füyûzât-ı enbiyâ ve evliyâdan o renkli renkli çiçekler çıkaran gülîstân gibi, li-sân-ı zâhiri kullanmaksızın söyleyiniz ve o füyûzâtın şükrünü hâlen ve zevkan hürriyyet-i rûhiyye ve âzâdelik içinde ızhâr ediniz!

شکر آب و شکر عدل نو بهار

بی زبان گویند سرو و سبزه زار

4564. *Servi ve yeşillik dilsiz olarak suyun şükrünü ve ilkbaharın adlîni söylerler.*

Evet, servi ağacı ve yeşillik zâhirî dilleri olmadığı hâlde, içtikleri yağmurun suyunu ve ilkbaharın adlîni ve ihsânını hâl dilleriyle söylerler.

حله ها پوشیده و دامن کشان مست و رقص و خوش و عنبر فشان

4565. *Hulleler giymiş ve etek çekici sarhoş ve oynayıcı ve latîf ve anber saçıcıdır.*

Bağ ve bostanın ağaçları ve fidanları yeşil yaprak hullelerini ve libâslarını giyinmiş ve birer nâzenin rakkâse gibi eteklerini toplamış, latîf latîf esen rüzgârlardan raks edici ve hoş hey'etler ile etrâfa güzel kokular saçıcıdır.

جزو جزو آبستن از شاه بهار جسمشان چون درج پر در شمار

4566. *Cüz' cüz' bahar şâhından gebe kalmış cisimleri yemiş incisi doludur.*

"Âbisten", gebe; "dürc", tabla ve kutu; "simâr", meyve ve yemiş ma'nâsına olan "semer" in cem'idir, "meyveler ve yemişler" demektir. "Cüz' cüz'", izâfetsiz kat' ile okunduğu takdirde "parça parça" demek olur ki, bundan murâd, gülîstânı teşkîl eden ağaç ve fidanların her birisidir. İzâfetle okunursa "cüz'ün cüz'ü, parçanın parçası" ma'nâsına gelir. Evvelki ma'nâ daha münâsib görünür. Ya'nî, gülîstân cüz' cüz' ve parça parça bahar şâhından gebe kalmış ve gülîstânı teşkîl eden bu cüz'lerden her birisinin cismi bir tabla ve kutu gibi yemiş incileriyle dolu olmuştur. Bu beyitlerde insân-ı kâmile mensûb olan sâliklerden zuhûr eden vecd ve cezebâta işâret buyrulur.

مریان آبست بی شوی از مسیح خامشان بی لاف و گفتار فصیح

4567. *Meryemler Mesîh için kocasız gebe kaldı. Lâfsız ve fasîh sözsüz susmuşlardır.*

Bahar mevsiminde ağaçlar ve fidanlar, gûyâ Mesîh İsâ (a.s.) için kocasız gebe kalmış Meryemler gibidir. Hz. Meryem sûre-i Meryem'de vâki' *فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنَأْكُلَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا* (Meryem, 19/26) ya'nî "Ey Meryem! Ben Rahmân'a oruç nezr ettim, bugün aslâ bir insana söz söylemem, de!" emr-i ilâhîsine tebaan, hamli hakkında soranlara karşı susmuş olduğu gibi, bu feyz-i bahârdan gebe kalan ağaçlar da lâfsız ve fasîh sözsüz olarak susmuşlardır. Bu beyitte sâliklerin vecd ve cezebât içinde kendi hâllerinden bahisle söz söylemediklerine işâret buyrulur.

ماه ما بی نطق خوش در تافتست هر زبان نطق از فر ما یافتست

4568. *Bizim ayımız kelâmsız olarak lutfen doğmuştur. Her dil kelâmı bizim ferimizden bulmuştur.*

Bu beyt-i şerif insân-ı kâmil lisânındandır. "Fer", burada "pertev ve nûr" ma'nâsınadır. "Ay"dan murâd, insân-ı kâmilin rûhudur. Ya'nî, bizim ay gibi parlak olan rûh-ı pâkımız, kelâmsız ve nutuksuz olarak doğmuş ve parlamıştır. Bize mensûb olan her sâlikin dili, maârif ve hakâyık-ı ilâhiyyeye müteallik olan sözleri bizim rûhumuzun pertevinden ve nûrundan bulmuştur.

نطق آدم پرتو آن دم بود

نطق عیسی از فر مریم بود

4569. *İsâ'nın nutku Meryem'in ferinden olur. Âdem'in nutku o demin pertevinden olur.*

Nitekim İsâ beşikte bir çocuk iken sûre-i Meryem'de beyân buyurulduğu üzere *إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِي الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا* (Meryem, 19/30) ya'nî "Ben Allâh'ın kuluyum, bana kitâb verdi ve beni peygamber yaptı" diye söz söylemesi, bir insân-ı kâmil olan Hz. Meryem'in pertevinden ve nûrundan oldu. Zîrâ *كَمَلُ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ وَلَمْ يَكْمَلْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَرْيَمُ بِنْتُ عِمْرَانَ وَخَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ وَفَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ وَأَسِيَةُ امْرَأَةِ فِرْعَوْنَ* ya'nî "Erkeklerden birçokları kâmil oldu ve kadınlardan ancak İmrân'ın kızı Meryem ve Huveylid'in kızı Hadîce ve Muhammed'in kızı Fâtıma ve Fir'avn'ın zevcesi Âsiye kemâle erdi" hadîs-i şerifinde Hz. Meryem'in insân-ı kâmil olduğu beyân buyurulmuştur. Âdem'in nutku dahi *وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوْحِي* (Hicr, 15/29) [ya'nî "Ona rûhumdan üfledim"] âyet-i kerîmesinde beyân buyurulan o dem ve nefh-ı ilâhînin pertevinden ve nûrundan olmuştur. Bu beytin yukanki beyte rabtı ma'nâ-yı işârîsi ile mümkin görünür. O da budur ki: "İsâ"dan murâd, sâlikin rûhudur; ve "Meryem"den murâd, sâlikin mücâhede ve riyâzât altında bulunan cismi ve nefsidir. Zîrâ cisim ve nefis bu mücâhede ve riyâzat sâyesinde fer ve revnak kesb eder ve İsâ mesâbesinde olan rûh-ı insânîye hâmil olur; ve bu sâyede o, nutku ve kelâmı yukanki beyitte beyân buyurulduğu üzere, insân-ı kâmilin ferinden ve nûrundan bulur; ve "Âdem" ya'nî insân-ı kâmil ise nutku ve kelâmı doğrudan doğruya nefh-ı ilâhîden alır ki, buna da "ilhâm ve vahiy" derler.

پس نبات دیگرست اندر نبات

تا زیادت گردد از شکر ای ثقات

4570. *Hattâ ey sikât! Şükürden ziyâde olur. Binâenaleyh nebât içinde diğer nebât vardır.*

"Sikât", "mu'temed" ma'nâsına olan "sika"nın cem'idir. Ya'nî, ey îmânda ve insân-ı kâmile teslimiyette mu'temed olan sâlikler! İnsân-ı kâmilin huzû-

rundan ve terbiyesinden bulduğunuz ilim ve irfân ve aşk ve cezebât ve vecd ni'metlerine şükür ediniz ki, bu feyizler şükürden ziyâde olsun! Bu şükürden sonra nebât-ı ma'rifet içinde diğer nebât-ı ma'rifet hâsıl olur. Hz. Pîr efendimiz *Fîhi Mâ Fîh* 1erinin 47. faslında: "Şükür, ni'metleri avlayıp bağlamaktır. Şükür bir tiryâkur ki, kahınlutfa tebdîl eder. Şükür, ni'met memesini emmek-tir. Meme ne kadar süt ile dolu olursa olsun, memenin başına kadar gelmez; onu emmek lâzımdır" buyururlar. *Mesnevî*:

شکر نعمت نعمت افزون کند کفر نعمت از کفت بیرون کند

[Ya'nî], "Ni'metin şükürü senin ni'metini ziyâde eder. Ni'metin küfrânı da-hi o ni'meti senin elinden dışarıya çıkarır."

عکس آن اینجاست ذلّ من قنّع اندرین طورست عزّ من طمّع

4571. *Onun aksi buradadır ki: Kanâat eden kimse zelîl oldu. Bu tavır için-dedir ki, tama' eden kimse azîz oldu.*

Ya'nî, dünyâ işleri hakkında vârid olan *ذلّ من طمّع و عزّ من قنّع* ya'nî "Tama' eden zelîl ve hakîr oldu ve kanâat eden azîz ve şerîf oldu" kelâmı, Hak yolun-da aksine ve tersinedir. Bu yolda bu kelâmın aksi olan *ذلّ من طمّع و عزّ من قنّع* ya'nî "Kanâat eden zelîl oldu ve tama' eden azîz oldu" sözü doğrudur. Binâenaleyh bir sâlik, hâsıl olan maârif-i ilâhiyyeye şükür edip ziyâdesine tama' ederse azîz ve şerîf olur; ve eğer "Bu kadar bilgi ve hâl iyidir" diye kanâat edip şükürü terk ederse, o derece zelîl olur ve sukût eder. Ma'lûm olsun ki, şükür hem kavî ve hem de fiilî olur. Şükür-i kavî, ni'met-i ilâhiyyeyi ihvânı arasında lîsânen ızhâr etmektir. Şükür-i fiilî malda ihsân ve atâ ve ilimde ta'lîmdir. *وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ* (Duhâ, 93/11) ya'nî "Rabbinin ni'metini haber ver!" âyet-i kerîmesinde bû iki nevi' şükre işâret buyurulur. Ve *ان الله يحب ان يرى اثر نعمته على عبده* فى مأكله و مشربه ya'nî "Allâh Teâlâ kulu üzerinde olan ni'metin eserini yediği ve içtiği mahalde görmeye muhabbet eder" hadîs-i şerîfinde dahi kezâlik bu iki nevi' şükre işâ-ret vardır.

در جوال نفس خود چندین مرو از خریداران خود غافل مشو

4572. *Kendi nefsinin çuvalı içinde bu kadar gitme! Kendi müşterilerinden gâfil olma!*

Ey kimse! Zekâ ve ilmine mağrûr olup bu derece nefsinin çuvalı içinde ya-sama! Kendi müşterilerin olan insân-ı kâmillerden gâfil olma! Tâ ki kâdi gibi

cisim sandığında mahbûs olan rûhunu satın alıp seni âzâd etsinler ve hür yapsınlar!

باز آمدن زن جوحی بمحکمه قاضی سال دوم
بر امید وظیفه پارسال و شناختن قاضی او را

Geçen seneki vazîfe ümidi üzerine ikinci sene de Cûhî'nin karısının
kâdının mahkemesine tekrâr gelmesi ve kâdının onu tanıması

"Vazîfe", bir kimseye verilen muayyen rızık ve maâş ve şart, ahd ü mîsâk olan şey. Burada murâd, kâdının nâibinden sandık bedeli olarak alınan paradır.

بعد سالی باز جوحی از محن رو بزن کرد و بگفت ای چست زن

4573. Cûhî mihnetlerden dolayı yine bir sene sonra yüzünü kadına çevirdi ve dedi: "Ey çabuk olan kadın!"

Ya'nî, Cûhî kâdının nâibinden aldığı sandık bedeli olan yüz lirayı bitirdi ve tekrâr zarûrete dûcâr oldu ve züğürtlük mihnetlerinden dolayı bir sene sonra yüzünü yine kadına çevirip dedi ki: "Ey hilede ve fitnede çevik ve çabuk olan kadın!"

آن وظیفه پار را تجدید کن پیش قاضی از گله من گو سخن

4574. "O geçen seneki vazîfeyi tecdîd et! Kâdının önünde benim şikâyetimden söz söyle!"

"Haydi bakalım, o geçen sene kâdından çektiğin parayı yenile! Kâdının huzûrına git, benim aleyhimde bir da'vâ ikâme et ve benden şikâyete dâir söz söyle!"

زن بر قاضی بر آمد با زنان مر زنی را کرد آن زن ترجمان

4575. Kadın, kadınlar ile berâber kâdının nezdine geldi. O kadın bir kadını tercümân yaptı.

Cûhî'nin kansı birtakım kadınlar ile berâber kâdının nezdine geldi. Cûhî'nin o kansı kâdıya şikâyetini söylemek için başka bir kadını kendisinin tercümânı yaptı.

نا نبشاسد ز گفتن قاضیش یاد ناید از بلای ماضیش

4576. *Tâ ki kâdı onu söylemekten tanımaya! Onun geçmiş olan belâsı hâtırına gelmeye!*

“Cûhî'nin kansı başka bir kadını şunun için kendisine tercümân yaptı ki, kâdı, sesinden ve kelâmından kendisini tanımasın ve kâdının evvelce sandık içinde kalmak belâsı onun hâtırına gelmeye!

هست فتنه غمزۀ غماز زن لیک آن صد تو شود ز آواز زن

4577. *Kadının gammâz olan gamzesi fitnedir. Lâkin o kadın sesinden yüz kat olur.*

“Gamze”, mahbûbenin göz ve kaş ile işâreti. “Gammâz”, “sıkmak ve çimdiklemek ve göz ve kaşla işâret etmek ve koğuculuk etmek” ma'nâlarına gelen “gamz”den mübâlağa ile ism-i fâildir. Burada “çimdiklemek” ma'nâsı mü-nâsibdir. Ya'nî, kadının kalbi çimdikleyen göz ve kaşla işâreti erkekler için fitnedir. Fakat bu fitne kadının ince ve nâzik ve ihtizâzlı sesi ile yüz kat olur. Bu hâl o kadar vâzıh bir hakîkattir ki, her genç erkek bunu nefsinde çok def'a tecrübe etmiştir; ve kadının bu halleri müctemian zâhir olunca erkek içinin gıcıklandığını ve şehvet hissinin uyandığını görür.

چون نمی تانست آوازی فراشت غمزۀ تنهای زن سودی نداشت

4578. *Vaktâki bir ses yükseltmeye kâdir olmadı, kadının yalnız gamzesi fâide tutmadı.*

Vaktâki kadın herhangi bir sebeble ihtirâz edip sesini çıkarmaz ve sâkit kalır, o hâlde kadının yalnız gamzesi her ne kadar fitne olsa da, erkeğin kalbi üzerinde çok bir te'sîr icrâ etmez. Konuşması ve sesi bu gamzenin te'sîrini şiddetlendirir.

گفت قاضی رو تو خصمت را ییار تا دهم کار ترا با او قرار

4579. *Kadı dedi: "Git, hasmını getir! Tâ ki onunla senin işine karâr veriyim!"*

Kâdı dedi ki: "Ey da'vâcî hanım! Da'vâda hasmın haberdâr olması ve iki tarafın huzûru şarttır. Gît, hasmını getir! Tâ ki onunla senin aranda vâkî' olan ihtilâfî dinleyip ve anlayıp karâr vereyim!"

جو حى آمد قاضيش نشناخت زود كو به وقت لقى در صندوق بود

4580. *Cûhî geldi. Kâdı onu çabuk tanımadı. Zîrâ mülâkât vaktinde sandık içinde idi.*
[4560]

Kadının kocası olan Cûhî geldi. Kâdı Cûhî'yi derhâl tanımadı. Çünkü birinci def'a vâkî' olan mülâkâtta nâib sandığı Cûhî ile pazarlık ederken kâdı sandık içinde kapalı idi. Cûhî'nin şahsını görememiş idi. "Lakye", masdar-ı binâ-i merredir. "Bir kere vâkî' olan mülâkât" demek olur.

زو شنیده بود آواز از برون در شری و بیع و در نقص و فزون

4581. *Alım ve satımda ve eksiltme ve artırmada olan sesi ondan dışarıdan işitmemiş idi.*

Zîrâ sandığın Cûhî ile nâib arasında vâkî' olan alım satımı ve fiyâtın eksiltmesi ve artırması esnâsında kâdı sandık içinde bulunduğundan, Cûhî'nin sesini sandığın dışarısından işitmemiş idi.

گفت نفقه زن چرا ندهی تمام گفت از جان شرع را هستم غلام

4582. *Dedi: "Kadının nafakasını niçin tamâm vermezsin?" Dedi: "Şer'e candan köleyim."*

Kâdı, Cûhî'ye hitâben: "Niçin kadının nafakasını tamâm vermezsin?" dedi. Cûhî de kâdıya cevâben dedi ki: "Şerîatın hükmüne candan köleyim ve ne emr ederse kabûl ederim."

لیکن ار میرم ندارم من کفن مفلس این لعیم و شش پنج زن

4583. *"Fakat, ölsem benim kefenim yoktur. Bu oyunun müflisiyim ve altı beş vurucuyum."*

"Şeş-penc-zen", "zeden" masdarının emr-i hâzırından vasf-ı terkibidir, "altı ve beş vurucu" demek olup, âtîde gelecek olan 4587 numaralı beyitte "şeş penc-i nerd" buyurulmasına nazaran tavla oyununa işâret olur; ve tavla oyunu zımnında, "şeş" ile bu âlem-i sûretin altı ciheti ve "beş" ile de insanın havâss-i hamse-i zâhiriye murâd buyurulur. Eğer "şeş penc-i zen",

vasf-ı terkîbî olmayıp “zen”, kadın ma'nâsına olursa, terkîb-i izâfî olup, “kadının altısı ve beşi” demek olur ki, bundan da kadının hîlesi ve mekri murâd buyurulmuş olur. Zîrâ *Burhân-ı Kâti*'ın beyânına göre “şes ve penc”, kumardan ve ma'raz-ı telefte olan her bir şeyden ve mükerrer hîle ve aldatmadan kinâyedir. Ya'nî, Cûhî kâdiya cevâben dedi ki: “Evet, şer'an kadının nafakası boynumun borcudur, fakat bugün ölsem sanılacak bir kefenim veyâ kefen alacak bir param yoktur. Kur'ân-ı Kerîm'de وَأَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ (Hadîd, 57/20) ya'nî “Dünyâ hayâtı oyun ve boş meşgûliyetdir” buyurulduğu cihetle, “Bu hayât-ı dünyâ oyundur ve ben bu oyunda müflisim ve bu âlem-i sûretin altı cihetinde beş havâss-i zâhirem ile oraya buraya baş vurucuyum.” Veyâhud “Bu âlem-i sûrette bu oyunun ve kadının attığı hîle zarlarındaki şes ve beşin müflisiyim.”

زين سخن قاضى مگر بشناختش ياد آورد آن دغل وان باختش

4584. *Meğer bu sözden kâdi onu tanıdı. O hîleyi ve onun oynayışını hâtıra getirdi.*

“Değâl”, mekr, hîle, ayıp ve fesâd, demektir (*Burhân*). Ya'nî, kâdi Cûhî'nin bu sözünden ve sesinden onun evvelce hîle yapan kimse olduğunu ve o hîleyi ve Cûhî'nin oynadığı oyunu hatırladı.

گفت آن شش پنج با من باختی بار اندر شش درم انداختی

4585. *Dedi: “O altıyı ve beşi benim ile oynadın. Geçen sene altı kapıma attın.”*

“Şes ve penc”, kumar ve mekr ve hîle ve aldatmadan kinâyedir (*Burhân*). Ya'nî, “Evet, o kumarı benim ile oynadın. Geçen sene hîle zarını benim altı kapıma attın.” “Altı kapı”dan murâd, tavla oyununda oyuncuları pullarını dizdiği kapılardır ki, her oyuncu pullarını karşısındaki oyuncudan evvel dizip topladığı sûrette oyunu kazanmış olur; ve bu beyân ile kâdi kendisinin sandık içinde altı ciheti kapanmış ve yenilmiş olduğuna işâret eder.

نوبت من رفت امسال آن قمار با دگر کس باز دست از من بدار

4586. *“Bu sene benim nöbetim gitti. O kumarı başka kimse ile oyna! Elini benden kaldır!”*

“Ey Cûhî! Bu sene benim oyun nöbetim geçti. Sen o kumarı git başkası ile oyna ve benim yakamı bırak!”

از شش و از پنج عارف گشت فرد محترز گشتست زین شش پنج نرد

4587. *Ârif altıdan ve beşten ferd oldu. Tavla oyununun bu altısından beşinden muhteriz olmuştur.*

Hız. Pîr efendimiz sâlikleri irşâden buyururlar ki: Ârif, [ya'nî] insân-ı kâmil âlem-i taayyünâtın altı cihetinden ve cismin havâss-i hamsesinden münferid olmuş ve ayrılmıştır. Tavla oyununa müşâbih olan bu âlem-i sûretin penc ve şeşinden ya'nî hîle ve mekrinden muhteriz olmuş ve sakınmıştır.

رست او پنج حس و شش جهت از ورای آن همه کرد آگهت

4588. *O beş histen ve altı cihetten kurtuldu. Onun hepsinin verâsından seni âgâh etti.*

O ârif, cismin havâss-i hamsesinin verdiği hükümlerden ve âlem-i sûretin altı cihetinin dar sâhasından kurtulmuş ve onun rûh-ı pâki bu âlem-i taayyünâtın üstüne çıkmıştır. Binâenaleyh ey sâlik! Seni bunların hepsinin verâsından ve arkasından âgâh etti ve sana âlem-i ma'nâya âid birçok ma'lûmât verdi.

شد اشارتش اشارات ازل جَاوَزَ الْاَوْهَامَ طَرًّا وَاعْتَرَلَ

4589. *Onun işârâtı işârât-ı ezel oldu. Evhâmı toptan geçti ve i'tizâl etti.*

"İ'tezele", "bir tâife arasından ayrılmak" ma'nâsına olan "i'tizâl" masdardan fiil-i mâzîdir. "Turren", "cemîan ve kâffeten ve toptan" ma'nâsıdır. Ya'nî o ârifin bu taayyünât âleminin üstündeki âleme âid verdiği ma'lûmât ve işâretler âlem-i ezelin işâretleridir. İkilik ve keserât evhâmına müstenid olan bu sûret âlemini geçti ve cismânîler ve evhâmîler tâifesi arasından ayrıldı ve âlem-i hakîkate vâsıl oldu. Ma'lûm olsun ki, bir "ezel-i âzâl" ve bir de "ezel" vardır. "Ezel-i âzâl", Zât-ı ahadiyyet mertebesidir ki, ondan bahse aslâ imkân yoktur; ve "ezel", mertebe-i vahdettir ki, ondan birtakım işârât ve temsîlât ile beyânâta imkân-ı aklî vardır. Beyt-i şerîfteki "ezel"den murâd, bu mertebedir.

زین چه شش گوشه گر نبود برون چون بر آرد یوسفی را از درون

4590. *Bu altı köşeli kuyudan hâriç olmasa, bir Yûsuf'u içinden nasıl çıkarır?*
[4570]

Eğer o ârif, bu altı köşeli kuyu mesâbesinde olan bu cismâniyet âleminin dışarıya çıkmamış olsa, bir Yûsuf mesâbesinde olan sâlikin rûhunu bu

cismâniyet kuyusundan nasıl dışarıya çıkarabilir? Zîrâ birisinin, kuyuda olan [birisini] dışarıya çıkarmak için, mutlaka kendisinin kuyunun dışarısında olması icâb eder.

واردی بالای چرخ بی ستن جسم او چون دلو در چه چاره کن

4591. *Direksiz olan feleğin yukarısının bir vârididir. Onun cismi kova gibi kuyu içinde çâre edicidir.*

“Vârid”, burada “şecî” ve cesûr” kimse ma'nâsınadır (*Kāmûs*). Bu beyt-i şerifte sûre-i Yûsuf'ta olan وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا غُلَامٌ (Yûsuf, 12/19) ya'nî “Bir kâfile geldi ve onlar cesûr bir kîmseyi su almak için kuyuya gönderdiler; Hz. Yûsuf kuyu içinden bu kovaya sarıldı. Bu kovayı çıkarmayı müteâkub, o kimse: “Müjde! İşte bir köle!” diye bağırdı” âyet-i kerîmesine işâret buyrulur. “Direksiz felek”ten murâd, fezâ-yı bî-nihâyede muallakta dönen ecrâm ve âlem-i taayyünâtır. Bunun “bâlâsından ve yukarısından” murâd, âlem-i ma'nâdır. “Vârid”den murâd, insân-ı kâmilin rûh-ı latîfidir. “Kuyu”dan murâd, bu dünyâdır. Ya'nî, o ârif ve insân-ı kâmil, direksiz olan âlem-i taayyünâtın üstü olan âlem-i ma'nâdan inen bir rûh-ı latîftir. Onun sûret-i cismâniyyesi kova gibi bu dünyâ kuyusu içinde bunalıp kalan sâliklerin Yûsuf mesâbesindeki rûhlarını bu kuyudan çıkarmak için çâre edicidir.

یوسفان چنگال در دلوش زده رسته از چاه و شه معصری شده

4592. *Yûsuf'lar onun kovasına pençe vurmuş, kuyudan kurtulmuş ve Mısır'a mensûb şâh olmuştur.*

“Şeh”, burada “büyük ve azîz” ma'nâsınadır. Ya'nî, sâliklerin Yûsuf mesâbesinde olan rûhları, o ârifin kova mesâbesinde olan sûret-i cismâniyyelerine kalben teveccüh edip sarılmış ve bu kova ve sahlîş sâyesinde bu dünyâ kuyusundan kurtulmuş, rûhâniyet Mısır'ında izzet bulmuş ve büyük makâm sâhibi olmuştur.

دلوهای دیگر از چه آب جو دلو او فارغ ز آب اصحاب جو

4593. *Diğer kovalar kuyudan su isteyicidir. Onun kovası sudan fâriğ, ashâb isteyicidir.*

İnsân-ı kâmilin gayn olan kovalar ve cisimler bu dünyâ kuyusundan su isteyicidir. Ya'nî havâss-i hamseleri vâsitasıyla ilim ve hakikat idrâkine çalışıcıdır. Fakat ârifin cisim kovası, sudan ya'nî ulûm-i edille ve akliyyeden

fâriğdir. Onun ilmi âlem-i ezelden kalb-i şerîfine nâzil olur. O ârif ancak bu ilmi ve hakâyıkı ifâza için müstaid ashâb ve şâkird isteyicidir. Nitekim Hz. Pîr efendimiz bu *Mesnevî-i Şerîf*lerinde şöyle buyururlar:

آنچه گفتم آن بقدر فهم تست مردم اندر حسرت فهم درست

[Ya'ni] "O şeyi ki söyledim, o senin anlayışın mikdârıncadır. Ben doğru anlayışın hasretinden öldüm."

دلوا غواص آب از بهر قوت دل او قوت و حیات جان حوت

4594. *Kovalar gıda için suyun dalgıcıdırlar. Onun kovası balığın gıdâsı ve hayâtıdır.*

Âriften başkalarının cisim kovaları, küt ve gıdâ için bu cismâniyet ve tabiat kuyusunun dalgıcıdırlar. Fakat ârifin cisim kovası vücûd-ı izâfî deryâsında balık gibi yüzen tâliblerin ve sâliklerin rûhlarının gıdâsı ve hayâtıdır. "Gavvâs", dalgıç; "hût", balık demektir.

دلوا وابسته چرخ بلند دلوا در اصبعین زورمند

4595. *Kovalar yüksek olan feleğe bağlıdır. Onun kovası kuvvetli olan iki parmaktadır.*

Âriften başkalarının cisim kovaları yüksek ve uzak mesâfede bulunan ef-lâk ve ecrâmın ahkâmına bağlıdır. Meselâ nuhûseti Zühâl seyyâresinin ve saâdeti de Müşteri seyyâresinin te'sîrine atf ederler. Fakat ârifin cisim kovası Rahmân'ın kuvvetli olan iki parmağı arasındadır, ya'nî tecellî-i cemâlîsi ve celâlîsi arasındadır. Binâenaleyh ârif nuhûseti ve saâdeti seyyârâtta değil, Hakk'ın yed-i kudretinde görür.

دلوا چه و حیل چه و چرخ چه این مثالی بس رکیکست ای آچی

4596. *Kova nedir ve ip nedir ve çıkırık nedir? Ey ağabey! Bu çok zayıf bir misâldir.*

"Çarh", burada "kuyu çıkırığı" demektir. "Rekîk", zayıf ve gevşek; "eçi", büyük kardeş ve ağabey ma'nâlarıdır. Beyt-i şerîfteki "çi" ve "eçi" kâfiyeleri kâfiye-i lafzî değil, kâfiye-i semâidir. Ya'nî, bu beyitlerde biz insân-ı kâmil hakkında kova misâlini getirdik. Halbuki bu bahiste kova ve ip ve çıkırık misâllerinin ne kıymeti vardır? Bu misâller pek zayıf ve gevşek birer misâldir.

از کجا آرم مثالی بی شکست کُفُو آن نی آید و نی آمدست

4597. *Kırık olmayan misâli nereden getireyim? Onun nazîri ne gelecek ve ne de gelmiştir.*

“Şikest”, kırık ve nâkıs, demektir. “Küfûv”, nazîr ve misil, demektir. Ya'nî insân-ı kâmil hakkında kırık ve dökük ve nâkıs olmayan misâli nereden bulup getireyim ki, o kâmilin nazîri ne gelecektir ve ne de gelmiştir. Ma'lûm olsun ki, bu âlem-i sûrette birçok insân-ı kâmilleri gelmiştir. Bunlar sûret-i insâniyye ve cismâniyyet i'tibârıyla sayılabilirler ve birbirlerinden ayrı ve birbirlerinin küfûvü ve nazîridirler. Fakat ma'nâları i'tibârıyla hepsi Hak'da fânî olduklarından kendilerinin kendilikleri yoktur. Bu i'tibâr ile hepsi birdir ve kâbil-i ta'dâd değildirler. Birisini red ve inkâr hepsini red ve inkâr olur; ve birisini kabûl hepsini kabûl etmek olur. Nitekim مِنْ رُسُلِهِ لَا تَفَرُّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ (Bakara, 2/285) ya'nî “Biz Hakk'ın resûllerinden hiçbirisini ayırmayız” âyet-i kerîmesinde bu ma'nâya işâret buyrulur. Zîrâ resûllerin her birisi birer insân-ı kâmilidir; ve onların vârisleri olan evliyâ da böyledir. Onların mazharlarında zâhir olan Hakk-ı Vâhid'dir; ve Hakk-ı Vâhid ise كُفُوًا أَحَدٌ (İhlâs, 112/4) [ya'nî “Hiçbir şey O'nun küfûvü ve misli değildir”] âyet-i kerîmesi mücibince küfûvü ve nazîri ne gelmiş ve ne de gelecektir.

صد هزاران مرد پنهان در یکی صد کمان و تیر درج ناوکی

4598. *Yüz binlerce merd bir kimsede gizlidir. Yüz yay ve ok bir okun dercidir.*

“Derc”, bir şey bir şeyin içine dürülüp bükülüp girmek. “Nâvek”, ok demektir. Ya'nî, akla takrîb için ârifin şahsiyetine bir misâl getirmek icâb ederse deriz ki: “Binlerce adamın bir adamda gizli olmasıdır; ve yüz yay ve okun dürülüp bükülüp bir okun içine girmesidir. Hazret bu ma'nâ hakkında *Fîhi Mâ Fîh* lerinin 2. faslında şöyle buyururlar:

“وَمَا جَعَلْنَا عَدُوَّهُمْ إِلَّا فِتْنَةً” (Müddessir, 74/31) ya'nî “Halkın bu ta'dâdı ancak fitnedir.” Meselâ, halkın “Bu birdir ve onlar yüzdür” ya'nî velîye “birdir” ve halk-ı kesîre “yüz bindir” demeleri fitne-i azîmedir. Hangi yüz, hangi elli, hangi altmış veyâ yüz binden bahsediyorsun? Sen şimdi o halk-ı kesîre altmış veyâ yüz veyâ bin diyorsun ve velîye bir; halbuki onlar hiçtir ve bu velî bin ve yüz binlerce bindir. قَلِيلٌ إِذَا عَدُوا كَثِيرٌ إِذَا شَدُوا ya'nî “sayıldığı vakit azdır, fakat kuvvet ve mukâvemeti gelince çoktur. ... ilh.”

صد هزار اقليم اندر خانه

مَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ فِتْنَةً

4599. "Mâ rameyte iz rameyte" bir fitnedir. Yüz bin iklim bir ev içindedir.

Ya'nî, Hak Teâlâ'nın sûre-i Enfâl'de olan وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ (Enfâl, 8/17) ya'nî Ey Resûlüm! Toprağı küffâra attığın vakit sen atmadın" kelâmı merâtib-i vücûdundan gâfil olanlar için bir fitnedir. Zîrâ "rameyte" kelimeleri muhâtab sîgalarıdır. Ve muhâtab sîgasının isti'mâli, "hitâb eden" ile "hitâb olunan"ın ayrı ayrı vücûdlarını iktizâ eder. Binâenaleyh bu hitâb ehl-i hicâbın nazarında ikilik ve keserât vehmine sebep olduğu için fitnedir. Ehl-i hicâb bu fitneye düştükten sonra âyet-i kerîminin alt tarafı olan وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى (Enfâl, 8/17) ya'nî "Velâkin Allâh Teâlâ attı" kelâmının ma'nâsını te'vîle mecbûr olurlar. Halbuki bu hitâba muhâtab olan Resûl-i Ekrem Efendimiz külliyyen Hak'ta fânî idiler ve kendilerinin kendilikleri kalmamış idi. Binâenaleyh atan Resûl-i Ekrem hazretlerinin mazharından Hak idi. Yüz binlerce iklim ya'nî binîhâyê mezâhîr cem'iyet-i esmâiyeleri hasebiyle Resûl-i Ekrem hazretlerinin hâne-i cisimlerinde mündemic idi; ve o hazretin vârisleri olan insân-ı kâmilin hâlleri de böyledir. Bu âyet-i kerîme 2. cildin 1299 ve 2521 numaralı ve 3. cildin 3644 numaralı ve 4. cildin 766 ve 1721 numaralı ve bu 6. cildin 2855 ve 3217 numaralı beyitlerinde de geçti.

ناگهان آن ذره بگشاید دهان

آفتابی در یکی ذره نهان

4600. [4580] Bir güneş bir zerrede gizlidir. O zerre ansızın ağız açsa...

Bir güneş mesâbesinde olan insân-ı kâmilin rûh-ı azîmi, bir zerre mesâbesinde olan onun cisminde gizlidir. Eğer o zerre-i cisim ansızın ağızını açsa, ya'nî bâunı olan rûhunu izhâr etse...

پیش آن خورشید چون جست از کمین

ذره ذره گردد افلاک و زمین

4601. Vaktâki o güneş pusudan sıçrasa, gökler ve yer zerre zerre olur.

Vaktâki o kâmilin güneş mesâbesindeki rûh-ı azîmi onun cisminin pusundan sıçrasa gökler ve yer zerre zerre parçalanıp dağılır ve hiçbirisinin taa-yünleri kalmaz. Zîrâ insân-ı kâmilin rûhu halîfe-i Hak'tır; ve halîfe ise müstahflîn "ayn"ıdır. Binâenaleyh onun rûh-ı azîminin tecellîsi Hakk'ın tecellîsi olur. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا (A'râf, 7/143) ya'nî "Vaktâki Hz. Mûsâ'nın Rabb'i dağa tecellî etti, onu parça parça etti" buyrulur.

اینچنین جانی چه در خورد تست هین بشو ای تن ازین جان هر دو دست

4602. *Böyle bir cân tene ne lâyıktır? Ey ten! Âgâh ol, bu candan her iki elini yıka!*

Böyle bir azîm rûh, cisme nasıl lâyık olur? Ey cisim! Âgâh ol, bu rûh-ı azîm üzerinde müessir olmak hevesinden vazgeç!

ای تن گشته وثاق جان بستم چند تاند بحر در مشکى نشست

4603. *Ey cânın evi olan ölmüş cisim! Yeter! Ne vakte kadar deniz bir tulum içinde oturmaya kâdir olur?*

"Vüsâk", ev; "meşk", tulum demektir. Ya'nî, ey insân-ı kâmilin rûhunun evi olan ölmüş ve âlem-i sûrete irtibâtı kalmamış olan cisim! Artık yeter! Ne vakte kadar deniz mesâbesinde olan bu rûh bir tulum mesâbesinde olan cisim içinde mahbûs olup oturabilir? Zîrâ insân-ı kâmil rûhunun bu cisimden alâkasını mevt-i sûfî vâsitasıyla da kesmeye müştâktır. Nitekim Resûl-i Ekrem Efendimiz "Safer ayının çıktığını kim bana müjdeler ise onu cennetle müjdelerim" buyurmuşlardır; ve bu hadîs-i şerif 4. cildin 2575 numaralı beyt-i şerifinin başındaki sûrh-i latîfde geçti.

ای هزاران جبرئیل اندر بشر ای مسیحان نهان در جوف خر

4604. *Ey beşer içinde olan binlerce Ceb râîl! Ey eşek karnında gizli olan Mesâhler!*

Bu beyt-i şerifte insân-ı kâmillerin her birisi Ceb râîl (a.s.)a teşbîh buyurulmuştur. Zîrâ Hz. Cibrîl hakikat-i muhammediyyeden aldığı ma'nâları âlem-i sûrete inzâle me'mûr olduğu gibi, insân-ı kâmiller de yine o hakikatten aldıkları ulûm-i ledünniyye ve hakâyık ve maârif-i ilâhiyyeyi bu âlem-i sûrete harf ve savt ile inzâl buyururlar. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerîf* dahi bu kabildendir; ve insân-ı kâmillerin rûhları cisimlerinin merkebine binmiş olduğundan cisimleri bir eşeğe teşbîh buyurulmuştur; ve İsâ (a.s.) "rûhullâh" olduğu gibi, onların rûhları da Mesâh (a.s.)a müşâbihdir. Ya'nî, ey efrâd-i beşer arasında Hz. Cibrîl gibi hakikat-i muhammediyyeden ulûm-i ledünniyye inzâline me'mûr olan binlerce insân-ı kâmiller! Ey eşek mesâbesinde olan cisimlerinde Mesâh (a.s.) mesâbesindeki rûhları mestûr olan kâmiller!

ای هزاران کعبه پنهان در کنیس ای غلط انداز عفریت و بلیس

4605. *Ey kilise içinde gizli olan binlerce Kâ'be! Ey İfrâ ve İblîs'in galat-endâzı!*

"Kenîs", gayr-i müslimlerin ibâdethânesi ma'nâsına olan "kenîse"nin muhaffefidir; Türkçe'de "kilise" denir. Bundan murâd, dimâğî türlü türlü sûretlerin ve hayâllerin makarî olan cisimdir. "Kâ'be"den murâd, insân-ı kâmilin kalbidir. Zîrâ Kâ'be ism-i zâtın mazharı olduğu gibi, insân-ı kâmilin kalbi de öyledir. "İfrî", lügatte nihâyet derecede habîs ve şerîr ma'nâsındır (*Kâmûs*). "Bîlîs", İblîs'in muhaffefidir. Ya'nî, ey kilise mesâbesindeki cisim içinde gizli olan binlerce Kâ'be! Ey sûret-i cismâniyyesi cihetinden bu âlem-i sûrette Ebû Cehil gibi şerîr ve habîs kimseleri ve İblîs'i galata ve dalâlete düşürücü olan insân-ı kâmil! Bu habîs ve şerîr kimseler ile İblîs senin sûret-i cismâniyyene bakıp seni hakîr gördüler ve itâat ve serfûrû etmekten istinkâf ettiler; ve kendilerini senden daha yüksek bir mertebede görüp ki bir ve ucublerini izhâr ettiler.

سجده گاه لامکانی در مکان مریلسان راز تو ویران دکان

4606. *Mekânda lâ-mekânın secdegâhısın. Muhakkak İblislerin dükkânı senden vîrândır.*

Ey insân-ı kâmil! Sen mekânda ve bu âlem-i taayyünâtta lâ-mekân olan Hakk'ın Kâ'be gibi ikâme ettiği bir secdegâhısın. İblîs meşrebinde olan mütekebbir kimselerin halkı başlarına toplayıp ve kendilerine ta'zîm ettirmek için açtıkları dükkân senin saltanat-ı ma'neviyyenden vîrân ve harâbdır.

که چرا من خدمت این طین کنم صورتی را من لقب چون دین کنم

4607. *Derler ki: "Niçin ben bu çamura hizmet edeyim? Niçin ben bir sûrette dîn lakabını edeyim?"*

O İblîs meşrebinde olanlar derler ki: "Niçin bu topraktan mahlûk olan cisme hürmet ve hizmet edeyim? Niçin ben benim gibi bir cisim sûretine dîn lakabı vereyim ve Hakk'a vusûl için inkıyâd lâzımdır, diyeyim?"

نیست صورت چشم را نیکو مال تا ببینی شمعش نور جلال

4608. *Sûret değildir; gözünü iyi sil! 'Tâ ki nûr-ı celâlin şa'saasını göresin!*

Ey İblîs meşrebinde olan kimse! O insân-ı kâmil senin his gözün ile görüldüğün bir cisim sûreti değildir. Akıl ve idrâk gözünü kibir ve enâniyet çapaklarından sil de, dikkatle bak! Tâ ki celâl-i ilâhî nûrunun şa'saasını göresin! Hz. Pîr'in ism-i şerîfi "Celâleddîn" olduğundan "nûr-ı celâlin şa'saası" ta'biyyeyle zât-ı şerîflerinin nûruna remz ve işâret buyurdukları da vârid-i hâtur olur.

باز آمدن بشر قصه شاهزاده و ملازمت او در حضرت پادشاه

Şâhzâde kıssasının şerhine ve onun
pâdişâha mülâzemetine rücû'

شاهزاده پیش شه حیران این هفت گردون دیده در يك مشت طین

4609. Şâhzâde şâhın huzûrunda bunun hayrânı oldu ki, yedi feleği bir avuç toprakta görmüş idi.

"Şâh"tan murâd, burada insân-ı kâmilidir. "Bir avuç toprak"tan murâd, insân-ı kâmilin cism-i şenîfidir. "Yedi felek"ten murâd, ehl-i hakikat ıslâhında âlem-i kebîr ve insân-ı kebîr ta'bîr olunan manzûme-i şemsiyyedir. İnsân-ı kâmil cismen bu manzûmeyi teşkil eden mevâd cinsinin zerrâtını câmi' olduğu gibi, rûhen dahi onların cümlesinin rûhâniyetlerini de câmi'dir. Binâenaleyh insân-ı kâmil nefs-i küllün ve bu insân-ı kebîrin zâhiren ve bâtunen zübdesi ve hulâsası olur. Nitekim Şâh-ı velâyet İmâm-ı Alî (k.A.v. ve r.a.) efendimiz insân-ı kâmile hitâben şöyle buyururlar. Şiir:

ودواؤك منك وما تبصر

داؤك منك وما تشعر

بأحرفه يظهر المضمّر

وانت الكتاب المبين الذي

وفيك انطوى العالم الاكبر

وتزعم انك جسم صغير

"İlletin sendendir, halbuki senin vukûfun yoktur; ve ilâcın dahi sendendir, halbuki görmezsin; ve sen apaçık kitâbsın ki, onun harfleriyle muzmer olan şey zâhir olur; ve sen kendinin küçük cism olduğunu zu'm edersin, halbuki sende âlem-i ekber dâirülüp bükülmüştür."

"Şâhzâde"den murâd, hakikat yolunu arayan sâliktir. Ya'nî, hakikati arayan sâlik, insân-ı kâmilin huzûrunda bu hâle hayrette kaldı ki, o kâmilin bir avuç topraktan ibâret olan cisminde kalb gözü açılarak keşfen yedi feleği görmüş idi.

هیچ ممکن نی ببحثی لب گشود لیك جان با جان دمی خامش نبود

4610. *Hiçbir bahse dudak açmak mümkün değil! Fakat cân bir dem cân ile*
[4590] *sâkit değil idi.*

Hayretinden dolayı şehzâde için şâhın huzûrunda hiçbir bahse dâir dudak açmak ve söz söylemek mümkün değil idi. Fakat şehzâdenin cânı şâhın cânı ile bir dem konuşmaktan fâriğ ve sâkit değil idi. Zâhiri susmak olduğu hâlde bâtınından şâhın bâtınına hitâben söz söyler idi.

آمده در خاطرش کین بس خفیست این همه معنیست پس صورت ز چیست

4611. *Onun hâtırına gelmiş idi ki, "Bu çok hafîdir. Bu bütün ma'nâdır. Binâenaleyh sûret'ne içindir?"*

Ya'nî, şehzâdenin kalbine, "Bu şâh halkın nazarından çok gizlidir. Bu bütün ma'nâdan ibârettir. Binâenaleyh sûretin hizmeti ve hikmeti acabâ nedir?" diye bir hâtıra gelmiş idi. Bu suâl şehzâdenin cânından şâhın cânına vâkî' bir suâl idi.

صورتی از صورت بیزار کن خفته' هر خفته را بیدار کن

4612. *"Seni sûretten bîzâr edici bir sûrettir. Her uyumuşu uyandırıcı bir sûrettir."*

İnsân-ı kâmil sâlikin bu suâl-i kalbîsine cevâb olarak lisân-ı zâhir ile buyurdu ki: "Bu sûretin hizmeti ve hikmeti budur ki: Ey sâlik! Seni sûretten bîzâr eder ve usandırır. Onun sûreti bu sûret âleminde gözünü kapayıp uyumuştur ve âlem-i hakîkate karşı gözlerini kapamış ve uykuya yatmış olan rûhları uyandırıcıdır."

آن کلامت می رهند از کلام و آن سقامت می جهانند از سقام

4613. *O kelâm seni kelâmdan kurtarır; ve o maraz seni marazdan sıyratır.*

Ya'nî, o insân-ı kâmilin zâhirî olan kelâmı ve sözleri, seni kelâmdan ve kıyl ü kâlden kurtarır; ve onun sana aşladığı aşk-ı ilâhî hastalığı seni sîfât-ı nefsâniyye hastalıklarından dışarıya sıyratır ve seni nefsin hevâlarından halâs eder. İnsân-ı kâmilin kelâm-ı zâhirîsi ulemâ-i zâhireyi kelâmdan kurtardığına misâlen Hz. Pîr Efendimiz *Fîhi Mâ Fîh* 1erinin 38. faslında buyururlar ki:

"Hüsâmeddîn-i Erzincânî hizmet-i fukarâyâ vusûlden mukaddem onlar ile sohbet eder ve azîm bir bahhâs idi. Her nereye giderse, cidd ile bahs ve mü-

nâzara eyler idi. Hoş söyler idi. Amma, vaktâki dervişler ile mücâleset etti, o bahis ve münâzara gönlünde soğudu... Bu ilimler ahvâl-i fukarâya nisbeten bir oyundur ve ömrü zâyî' etmektedir... ilh."

Ma'lûm olsun ki, Hüsâmeddîn-i Erzincânî hazretleri Hz. Pîr'in son vakitlerine erişip, Çelebi Hüsâmeddîn ve Sultân Veled (kaddesallâhu sırrahümâ) hazretlerinin mazhar-ı inâyetleri olmuş ve Sultân Veled efendimiz bu zâtı Erzincân'da kendilerine kâim-makâm nasb buyurmuştur. Ulûm-i akliyye ve nakliyyede yed-i tûlâ sâhibi idi (*Menâkıb-ı Sipehsâlâr* dan.)

پس سقام عشق جان صحتست رنجهاش حسرت هر راحتست

4614. *Binâenaleyh aşk marazı sıhhatin cânıdır. Onun zahmetleri her râhatın hasretidir.*

Ya'nî, kelâm ve bahs ve münâzara kişinin ilminde kendi varlığını ve enâniyetini göstermek için nefsin iğvâsından ileri gelir. İnsân-ı kâmilin kelâmları ise kalbe te'sîr edip sâlike aşk-ı ilâhî bahş eder. Gerçi bu aşk sâlikin kalbinde bir ma'nevî hastalık olur. Fakat bu hastalık sebebiyle rûhun hastalığı olan nefsin sıfatları münkesir olduğundan, bu aşk hastalığı sıhhatin cânı ve esâsı olur; ve bu sâyede rûh-ı insânî sıfât-ı nefsâniyye hastalıklarından kurtulur. Binâenaleyh bu maraz seni diğer marazdan şifâyâb eder. Nitekim 5. cildin 2725 numaralı beytinde şöyle buyurulmuş idi:

هر چه جز عشقت شد مأکول عشق دو جهان یک دانه پیش نول عشق

[Ya'nî] "Aşkın gaynı her ne varsa aşkın me'külüdür. Aşkın gagası önünde dünyâ ve âhiret âlemleri bir habbedir."

Gerçi aşk-ı ilâhî de bir maraz-ı ma'nevî olup onun da meşakkatleri ve zahmetleri var ise de bu meşakkatlere her türlü sûrî ve cismânî olan râhatlar ve zevkler hasret çekerler.

ای تن اکنون دست خود زین جان بشو ورنمی شویی جز این جانی بجو

4615. *Ey cisim! Şimdi kendi elini cânından yıka ve eğer yıkamaz isen bundan başka bir cân iste!*

"Dest şusten", "el yıkamak", terk etmekten kinâyedir. Ya'nî, ey henüz cisimden ibâret olan sâlik! Mâdemki insân-ı kâmilin huzûruna geldin, artık onun emrine tebean cisminin hayvan olan rûhundan elini yıka ve bu rûhunun icâbâtını terk et! Ve eğer bu kâmilin emrine itâat edip terk etmez-

sen, git, kendine başka bir cân, ya'nî bir rehber bul ki, bu cân ism-i Hâ-dî'nin mazhan olan insân-ı kâmilin zıddı ve ism-i Mudill'in mazhanı bir cân olur.

حاصل آن شه نیک او را می نواخت او ازان خورشید چون مه می گداخت

4616. *Elhâsıl o şâh onu çok okşadı. O güneşten ay gibi eridi.*

"Nîk", "iyi" demek ise de, burada "çok" ma'nâsınadır. Ya'nî, elhâsıl şâh o şehzâdeyi çok okşadı ve taltif etti. O şehzâdenin rûh-ı hayvânîsi insân-ı kâmilin güneş mesâbesindeki rûh-ı şerifinden ay gibi erir ve incelir idi. Bu beyt-i şerifte sûre- Yâsîn'de vâki' *وَالْقَمَرُ قَدَرًا هَٰذَا مَنَازِلُ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ* (Yâsîn, 36/39) ya'nî "Biz aya menziller taktik; hattâ hurmanın dalı kuruyup ince ve sarı ve yay şeklinde büküldüğü gibi avdet eder" âyet-i kerîmesine işâret buyrulur. Sâlikin dahi sülûkünde birtakım menzilleri vardır ki, o menzillerin her birinde onun rûh-ı hayvânîsinin hükmü yavaş yavaş, incele incele erir; ve sonra bedir gibi olan rûh-ı izâfîye mübeddel olur.

آن گداز عاشقان باشد نُمُو همچو مه اندر گدازش تازه رو

4617. *Âşıkların o eriyişi nümûv olur. Eriyişte ay gibi tâze-rû olur.*

Âşıkların o rûh-ı hayvânîlerinin erimesi onların neşv ü nemâsı olur. Ay eriyip sonra bedir hâline geldiği gibi, onların rûh-ı hayvânîleri de rûh-ı izâfîye mübeddel olmak sûretiyle tâze yüzlü olur.

جمله رنجوران دوا دارند امید نالد این رنجور کیم افزون کنید

4618. *Bütün hastalar ilâç ümidini tutarlar. Bu hasta "Beni ziyâde ediniz!" diye inler.*

"În zencûr kim", "ki" edât-ı beyânîyesiyle mütekellim "mîm"inden mürekkebdir, "ki beni" demek olur. Ya'nî, bütün cisim hastaları bu hastalığın izâlesi için ilâç ümidindedirler. Bu aşk-ı ilâhî hastası ise "Beni ziyâde ediniz, ya'nî benim hastalığımı artırınız!" diye nâle eder ve aşk-ı ilâhî hastalığının çoğalmasını ister.

خوشر از این سم ندیدم شربت زین مرض خوشتر نباشد صحتی

4619. *Bu zehirden daha hoş bir şerbet görmedim. Bu marazdan daha hoş bir sıhhat olmaz!*

Zâhîrde zehir gibi acı görünen bu aşk-ı ilâhîden daha latîf ve hoş bir şerbet görmedim. Bu aşk-ı ilâhî marazından daha latîf ve zevkli bir sıhhat olmaz! Bu âşık, huzûzât-ı dünyeviyye ve cismânîyyeden geçtiği cihette avâm içinde zâhîren hasta görünür. Fakat bâtunen zevk ve lezzet içindedir.

Menkîbe: "Bir gün Hz. Mevlânâ evin damı üzerinde idi. Ashâbdan bir tâife odada hakâyık ve maânî bahsiyle meşgûl idiler. Onlardan birisi şiddet-i şevk ve zevk sebebiyle harâretle ciğerinden bir âh-ı sert çekti. Bir şahs-ı ma'rûf sokaktan geçmekte idi. Bu âh sadâsını işitiş: "Dam üzerinde Hz. Hüdâvendigâr'ın illetini işitiniz!" dedi. Zât-ı hazretleri dahi gayret sâikasıyla eğilip: "Bakalım illet kime vâkî olur?" buyurdular. Takdîr-i Rabbânî ile o şahıs bir illete giriftâr oldu; ve illet-i mezkûre uzayıp tedâvisinden âciz kaldı. Bir müddet sonra Hz. Mevlânâ'nın infîâlî hâtırına gelip bu hastalığın sebebini onların hâtır-ı şeriflerinin infîâlinden ileri geldiğini bilerek kalkıp zât-ı hazretlerine gitti. Tövbe ve istiğfâr ile meşgûl oldu. Tövbesi makrûn-ı icâbet olmakla o maraz ondan zâil oldu." (Menâkıb-ı Sipehsâlâr).

سألها نسبت بدین دم ساعتی

زین گنه خوشتر نباشد طاعتی

4620. *Bu günâhtan daha hoş bir tâat olmaz. Seneler bu deme nisbetle bir sâattir.*
[4600]

Ya'nî, avâm indinde günâh ve ma'yûb addedilmiş bu aşk-ı ilâhîden daha hoş ve latîf bir tâat ve ibâdet olmaz. Ya'nî bu maraz-ı aşk içinde olmadan seneler geçmiş olsa, bu aşk içinde geçen deme nisbetle o seneler bir şâât hükümünde ve kıymetinde olur. Nitekim *Dîvân-ı Kebîr*'lerindeki bir beyt-i şeriflerinde şöyle buyururlar:

عمر که بی عشق رفت هیچ حسابش مگیر آب حیاتست عشق در دل و جانش پزیر

"Bir ömür ki, aşksız geçti, onu hiç hesâba alma! Aşk âb-ı hayâtır. Onu gönlünde ve canda kabûl et!"

دل کباب و جان نهاده بر طبق

مدتی بد پیش این شه زین نسق

4621. *Bu şâhın önünde gönlü kebâb ve cânı tabak üzerinde olarak bir müddet bu nesk üzere oldu.*

Velhâsıl bu şehzâde bu nesk üzere, ya'nî aşk ateşinden gönlü kebâb olmuş ve cânı da pişmiş taâm gibi cisminin tabağı üzerinde bulunduğu hâlde, bir müddet şâhın huzûrunda bulundu.

گفت شه از هر کسی يك سر برید من ز شه هر لحظه قربانم جدید

4622. *Dedi: "Şâh her bir kimseden bir baş kesti. Ben ise şâhtan her lahza ye-ni kurbânım."*

Bu şehzâde ya'nî sâlik dedi ki: "Şâh her bir sâlikten bir baş kesti ve o sâlik kendinden geçti ve aşktan fânî oldu. Ben ise öyle çarçabuk ölmedim ve şâhın aşkı ve muhabbeti içindeyim. Bu aşktan dolayı her lahza yeni bir kurbân olmahtayım."

من فقیرم از زر از سر محتشم صد هزاران سر خلف دارد سرم

4623. *"Ben altından fakîrim, baştan muhteşemim. Benim başım yüz binlerce başı halef tutar."*

"Ben ma'rifet ve hakâyık altunından fakîrim. Fakat teklif-i ilâhîye muhâtab olan baştan muhteşemim ve zenginim. Zîrâ a'mâl-i zâhirem çoktur. Binâenaleyh benim başım yüz binlerce başın halefi ve bedelidir." Şehzâdenin bu sözlerinden kendisinin ahyâr zümresinden olduğu anlaşılır ki, bu tâîfenin uzun zamanda bu yoldan Hakk'a vâsıl olanları gayet azın azıdır. Nitekim yukarılarda Necmeddîn-i Kübrâ hazretlerinin *Usûl-i Aşere*'sinden ıktibâsen izâh olundu; ve bu sâlikin bu tâîfeden olduğu aşağıda gelecek olan 4634 ve 4635 ve 4636 numaralı beyitler karînesiyle de anlaşılır.

با دو پا در عشق نتوان باختن با یکی سر عشق نتوان باختن

4624. *İki ayak ile aşta koşmak mümkün olmaz. Bir baş ile aşk oynamak mümkün olmaz.*

Bu beyt-i şerîf Hz. Pîr tarafından irşâden buyurulur. Halbuki, ey sâlik! İki ayak ile ya'nî biri a'mâl-i zâhire ve diğeri mücâhede ve riyâzat ile aşk-ı ilâhî yolunda koşmak mümkün değildir; ve bu cismin bir başı ya'nî aklın muhâkemât ve istidlâlâtı ile aşk-ı ilâhî oyununu oynamanın imkânı yoktur.

هر کسی را خود دو پا و يك سرست با هزاران پا و سر تن نادرست

4625. *Her bir kimsenin muhakkak iki ayağı ve bir başı vardır. Cismin binlerce ayağı ve başı nâdirdir.*

Ya'nî, her bir sâlikin zühd ve a'mâl-i zâhire ve mücâhede ve riyâzat ayakları vardır; ve aklı ile muhâkeme ve istidlâl edebilecek bir de başı vardır. Bu-

nunla berâber bu iki ayak ve bir baş ile Hakk'a vâsıl olan sâlikler azın azıdır. Aşk yolunda ve tarîk-ı şüttârda ise hem zühhd ve a'mâl-i zâhire ve hem de mücâhedât ve riyâzat ve hem de başın muhâkemesi ve istidlâlâtı ve temyîzi vardır. Aşk-ı ilâhî [ile] berâber bunları cem' etmek cismin binlerce ayağı ve başı mesâbesinde olur ki, bu kadar ayağı ve başı hâiz olmak nâdirdir. Beyit:

بر کفی جام شریعت بر کفی سندان عشق هر هوسناکی نداند جام سندان باختن

"Bir elde şeriat camı ve şişesi, bir elde aşk-ı ilâhî örsü ve çekici lâzımdır. Hak yolunun her bir heveslisi şeriat şişesiyle aşk-ı ilâhî örsünü ve çekicini cem' edip oynamasını bilemez."

زین سبب هنگامها شد کل هدر هست این هنگامه هر دم گرم تر

4626. 'Bu sebebdan dolayı bütün hengâmeler heder oldu. 'Bu hengâme ise her dem daha harâretlidir.

"Hengâme", "cem'iyet, cenk ve kavga meydanı ve nizâ' ve gürültü, partırtı" demektir. Ya'nî, işte şehzâdenin kendi başına bu derece ihtişâm ve enâniyet tahayyül etmesi sebebinden dolayı sülûkünde insân-ı kâmile gösterdiği aşk ve muhabbet hengâmeleri heder ve bâtil oldu ve matlûbuna vâsıl olamadı. Beyt-i Sâib:

کس را بخیر طاعت خود اعتماد نیست آن بی بصیر بود که کند تکیه بر عصا

"Hiçbir kimse için kendi tâatinin hayrına i'timâd ve dayanmak yoktur. Zîrâ asâya dayanan, etrâfî görmeyen bir kör gibidir ve asâya dayanan ancak bir kördür."

Halbuki sâlikin kendisini ve zühhd ve tâatini nazarından ıskât edip aşk-ı ilâhî hengâmesi içinde sülûk etmesi lâzımdır. İşte bu hengâme her dem daha harâretlidir veyâ nice sâliki sür'atle Hakk'a îsâl eder.

معدن گرمیست اندر لامکان هفت دوزخ از شرارش يك دخان

4627. 'Harâretin ma'deni lâ-mekândadır. 'Yedi cehennem onun kıvılcımından bir dumandır.

"Şerâr", "kıvılcım" ma'nâsına olan "şerâre"nin cem'idir, "kıvılcımlar" demektir. Ya'nî, aşk ateşi, mekândan münezzeh olan vücûd-ı hakîkîde harâretin ma'deni ve menba'ıdır. Zîrâ bütün eşyâ zuhûra olan hubb-i ilâhînin harâ-

retinden peydâ olmuştur. Nitekim Hz. Pîr efendimiz *Aşk-nâme*'lerinin bir beytinde şöyle buyururlar:

همه از نور عشق شد پیدا

عشق بودست نوجد اشیا

“*Aşk eşyânın mûcidi olmuştur. Bütün eşyâ aşkın nûrundan zâhir oldu.*”

Bu aşk ateşi o kadar şiddetlidir ki, yedi cehennem o ateşin saçtığı kıvılcımlardan bir dumandır.

در بیان آنکه دوزخ گوید که قنطره صراط بر سر اوست ای مؤمن از صراط
زودتر بگذر و بشتاب تا عظمت نورتو آتش مرا نکشد جز یا مؤمن فَاِنَّ نَورَكَ اَطْفَا نَارِی

Onun beyânındadır ki: Üzerinde sırât köprüsü olan cehennem der ki: “Ey mü'min sırâtan pek çabuk geç ve acele et; tâ ki senin nûrunun azameti benim ateşimi söndürmesin!” “Geç, ey mü'min! Zîrâ senin nûrun benim ateşimi söndürdü.”

Bu sûrh-i şerifte şu hadîs-i şerîfe işâret buyrulur: تقول النار للمؤمن يوم القيامة يا مؤمن فقد أطفأ نورك لهی “Kıyâmet gününde ateş mü'mine der ki: Ey mü'min! Geç! Senin nûrun benim alevimi söndürdü.”

Ma'lûm olsun ki, cennet ve cehennem her bir âlemde mezâhiri mevcûddur.

1-İlm-i ilâhî mertebesinde a'yân-ı sâbiteleri vardır.

2-Vücûd-ı ilmlerinin emsâli âlem-i misâlde mütekevvindir.

3-Âlem-i şehâdet olan dünyâda her ikisi de karışık olarak zâhirdir. Zîrâ âlem-i şehâdet âlem-i âhirete nazaran geniş değil ise de daha toplu ve cem'iyetlidir. Nitekim elem ve lezzetin imtizâcını her zaman bu dünyâda zevkan biliriz.

4-Âlem-i insânîde mevcûddur. Zîrâ makâm-ı rûh ve kalb ve kemâlâtı ayn-ı naîmdir; ve nefis ve hevâ ve muktezayâtı ayn-ı cehennemdir. Bunun için makâm-ı kalb ve rûha dâhil olan ve ahlâk-ı hamîde ve sîfât-ı marziyye ile muttasıf olanlar envâ'-ı râhat ile müsterih olurlar. Nefis ve lezzâtı ve hevâ ve şehevâtı ile meşgûl olanlar, envâ'-ı belâlar ile muazzeb olurlar.

Celâleddîn-i Devvânî (k.s.) *Zevrâ Hâşiyesi*'nde buyurur ki: "Hak Teâlâ'nın *وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ* (Tevbe, 9/49) ya'nî "Cehennem kâfirleri el-ân kaplayıcıdır" âyet-i kerîmesini te'vîle hâcet yoktur. Zîrâ küffârın kötü i'tikâdları ve ahlâk-ı nâ-marziyyeleri neş'e-i uhrâda cahîm sûretinde zuhûr edip küffârın muazzeb kılacaktır." Arazlardan ibâret olan ahlâk ve a'mâl-i insâniyyenin âlem-i âhirette kendilerine münâsib sûretlerde zâhir olacağı bu *Mesnevî-i Şerîf*'in müteaddid mahallerinde ve ezcümle 2. cildin 959 numarasına müsâdif olan *وقت محشر هر عرض را صورتیست. صورت هر يك عرض را نوبتست* [ya'nî "Vakt-i mahşerde her araza bir sûret vardır; her arazın sûretine bir nevbet vardır"] beyt-i latîfinde geçti. Binâenaleyh cennet ve cehennemin beşinci mezâhiri dâr-ı âhirette olmuş olur; ve bu mertebede bunlar cismânîdir. Velâkin bu cismâniyette rûhâniyet hâli gâlibdir. Nefsâniyet hâli gâlib olan bu dünyânın hâline bakıp da cennet ve cehennem-i cismânî hakkında istidlâlen hüküm verenler hatâ ederler. Âtîdeki ebyât-ı şerîfede cehennemin ve cennetin bu zikr olunan merâtübine işâretler vardır.

ز آتش عاشق ازین رو ای صفی می شود دوزخ ضعیف و منطقی

4628. *Ey safî! Âşığın ateşinden bu yüzdən cehennem zayıf ve sönücü olur.*

Ya'nî, ey aşk-ı ilâhî ateşi ile kalbindeki mâsivâ hayâllerinin çorçöpleri yapıp tutuşarak sâfi kalmış olan sâlik! Âşığın aşkının ateşinden ve bu aşk ateşinin yüzünden nefis-i cehennemin alevi zayıf ve sönücü olur. Zîrâ nefis dahi âhiretin cehennem-i cismânîsi tabiatindedir. Hak Teâlâ tarafından cehenneme *هَلْ أَمْتَأَتْ* (Kâf, 50/30) ya'nî "Doldun mu?" diye hitâb buyrulur; ve cehennem *هَلْ مِنْ مَزِيدٍ* (Kâf, 50/30) ya'nî "Daha var mı?!" diye cevâb verir; bir türlü doymak bilmez. Nefis dahi ne kadar huzûzât-ı dünyeviyye verilmiş olsa "Daha var mı?" der. Meselâ yüz bin lira verilse, iki yüz bin ister, beş yüz bini bir milyon ve bir milyonu iki milyon yapmak ister ve ilâ-nihâye böylece gider. Kanâat aslâ şânından değildir.

گویدش بگذر سبک ای محتشم ورنه از انوار تو مرد آتشم

4629. *Ona der: "Ey muhteşem! Çabuk geç! Yoksa senin nûrlarından ateşim sönüdü."*

Nefis cehennemî âşığa der ki: "Ey muhteşem! Benim akabelerimi ve derekelerimi çabuk geç! Yoksa senin aşkının nûrlarından benim ateşim ve alevlerim olan hevâlarım sönüdü. "Murden", "ölmek" masdanı, Fâris'de ateş hakkında "sönmek" ma'nâsında müsta'meldir.

کفر که کبریت دوزخ اوست بس بین چه می پخساند او را این نفس
 4630. *Küfür ki, cehennemin kibriti odur, gör ki, ancak bu nefes onu nasıl pej-*
 [4610] *mürde eder!*

"Pehsâniden", pejmürde olmak ve erimek, gamdan ve derdden kurtulmak (*Burhân*). Ya'nî, nefis cehennemin alevlerini parlatan şey Hakk'ı ve ehl-i Hakk'ı inkâr etmek kibritidir. Cehennem bu küfür ve inkâr kibritinden tutuşur. Bak ki, ancak bu insân-ı kâmilin nefesi o cehennemi nasıl pejmürde eder ve soldurur!

زود کبریت بدین سودا سپار تا نه دوزخ بر تو تابد نه شرار
 4631. *Çabuk kibritini bu sevdâya ısmarla! Tâ ki ne cehennem, ne kıvılcımlar*
senin üzerine parlamasın!

Çabuk bu inkâr kibritini bu sevdâya, ya'nî Hakk'ın ve ehl-i Hakk'ın aşkına ve muhabbetine tevdî' et! Tâ ki bu aşkın nûru sebebiyle senin üzerine ne nefis cehennemî ve ne de onun kıvılcımlar mesâbesinde olan sıfatları parlamasın! Ma'lûm olsun ki, bir küfr ve inkâr-ı celi ve bir de inkâr-ı hafî vardır. "Küfr-i celi", Hakk'ın ve enbiyâsının inkârdır. "Küfr-i hafî" ise, Hakk'a ve peygambere imân ettikten sonra, Hakk'ın nâibleri ve peygamberin vârisleri olan evliyâyı ve kâmilleri inkâr etmektir. Evvelki münkirler dünyâda nefis cehenneminde ve âhirette dahi cehennem-i cismânide müebbeden muazzab olurlar; ve ikinci münkirler ise, dünyâda nefis cehenneminde muazzab olurlar ve âhirette dahi bu sıfat-ı nefsâniyyeleri yüzünden âsî olduklarından onlar hakkında âsî olan mü'minler hakkındaki muâmele cârî olur.

گویدش جنت گذر کن همچو باد ورنه گردد هر چه دارم من کساد
 4632. *Cennet ona der: "Rüzgâr gibi geç! Yoksa ben her ne tutarsam kesâd olur."*

Ehl-i aşka gelince: Onun aşkından cehennem ateşi söndüğü gibi, ona cennet de der ki: "Ey âşik-Hak! Benim üzerimden rüzgâr gibi geç! Yoksa mezâhir-i cemîleden ve güzel sûretlerden bende her ne varsa revâcsız ve kesâd olur." Zîrâ bütün kâinâtın hüsn ve cemâli ve revnakı rûh-ı kudsinin ve ârif-i rabbânînin güzelliğinin pertevidir. Binâenaleyh ârifin vücûdu asıl ve cennetin vücûdu ise fer' olur.

که تو صاحب خرمی من خوشه چین من بتی ام تو ولایتهای چین

4633. "Zîrâ sen harman sâhibisin. Ben ise başak toplayıcıyım. Ben bir putum, sen ise Çin'in vilâyetlerisin!"

"Ey Hakk'a olan aşkı kâmil olan ârif! Sen harman sâhibisin, ya'nî cem'iyet-i esmâiyyeyi hâizsin. Ben ise senin harmanında başak toplayıcıyım, ya'nî ba'zı esmânın mazharıyım; ve meselâ ben bir putum ve sûretim, sen ise bütün put sûretlerini hâvî olan Çin vilâyeti mesâbesindesin!"

هست لرزان زو جحیم و هم جنان نی مر این را نی مر آن را زو امان

4634. *Onan hem cehennem ve hem cennetler titreyicidir. Ne buna, ne ona ondan emân olur.*

"Emân", emînlik, korkusuzluk. İkinci mısra'daki "mer" kelimeleri zevâid-dendir. Yukarıdaki îzâhât mûcibince insân-ı kâmilinden ve âşıktan hem cehennem ve hem de cennet titreyicidir. Bu insân-ı kâmilinden ne cennet ve ne de cehenneme emînlik ve korkusuzluk vardır. Zîrâ cehennem bu âşığın nûrundan dolayı ateşinin sönmesinden korkar; ve cennet dahi kendi güzelliğinin revâcsızlığından korkar. Revâcsızlıktan korkmak budur ki: Bir güzelin güzelliği kendisinden daha güzel geldiği vakit nazarlardan sukût eder.

رفت عمرش چاره را فرصت نیافت صبر بس سوزان بد و جان بر نتافت

4635. *Onun ömrü gitti, çâreye fırsat bulmadı. Sabır çok yakıcı idi ve cân tâkat getiremedi.*

Velhâsıl o şehzâdenin mukadder olan ömrü gitti, ma'sûkuna vusûl için çâre tedârikine fırsat bulamadı. Kendi mesleğinde ve meşrebinde sabretti ise de, bu sabır onun cânını yakıcı idi; ve cânı bu yanmaya-tâkat getiremedi. Bu, sâlik ahyâr tâifesinin meşrebinde olduğuna işâret buyrulur. Nitekim yukarıda 4623 numaralı beyitte îzâh olundu.

مدتی دندان کتّان این می کشید نارسیده عمر او آخر رسید

4636. *Bir müddet dış sıkarak bunu çekti. Erişmemiş iken onun ömrü nihâyete erişti.*

O şehzâde insân-ı kâmilin huzûrunda bir müddet dişini sıkarak zahmetini çekti. Fakat maksûdu olan Hakk'a vâsıl olmaksızın onun ömrü nihâyete erişti. İsmâîl Hakkı (k.s.) hazretleri *Usûl-i Aşere*'nin şerhinde şöyle buyurur:

"Tarîk-ı ahyânın sâliklerinde uzun zamanda Hakk'a vâsıl olanlar azdan azdır. Zîrâ tarîk-ı zühddür, tarîk-ı aşk değildir. Onun için uzun zamâna muhtâttır. Âşğın üç senede kat' ettiği menâzili onlar otuz senede kat' ederler. Maahâzâ bu da her birine müyesser olmaz; belki çoğu yolda kalır."

صورت معشوق زو شد در نهفت رفت شد با معنی معشوق جفت

4637. *Ma'sûkun sûreti ondan gizlide oldu. Gitti, ma'sûkun ma'nâsı ile çift oldu.*

"Ma'sûkun sûreti"nden murâd, mezâhir-i sîfât ve esmâdır. "Ma'sûkun ma'nâsı"ndan murâd, zât-ı ulûhiyyettir. Zîrâ *وَالْبَاطِنُ وَالظَّاهِرُ وَالْأَوَّلُ وَالْآخِرُ* (Haddîd, 57/3) [ya'nî "Evvel O'dur ve âhir O'dur ve zâhir O'dur ve bâtin O'dur"] âyet-i kerîmesi mücibince bu eşyâ Hakk'ın zâhiridir ve Hak eşyânın bâtınıdır. Nitekim ârifin biri buyurur:

دو جهان يك حقيقت است ای شاه ظاهرش خلق باطنش الله

"İki cihân bir hakîkattir [ey şâh]! Onun zâhiri halktır, onun bâtını Allâh'tır."

Ahyâr tâifesi ise tenzîh-i sırf ehli olup, Hakk'ın zâtını eşyâdan tenzîh ederek, "Hakk'ın âlemi ihâtası ilmîdir" derler ve ma'sûk-ı hakîkî olan Hakk'ın sûreti ve zâhiri onların i'tikadından gizli kalır. Vaktâki ölüm vâsitasıyla cisim ve cismânîyetten kurtulurlar, ancak o vakit Hakk'ın zâtına ve sîfâtına vâkıf ve vâsıl olurlar. Şehzâde dahi bu tâifeden olduğundan, bu hayât-ı dünyeviyesinde ma'sûkun sûreti ondan gizli kaldı. Vaktâki bu âlemden intikâl etti, ma'sûkun ma'nâsına kavuştu ve çift oldu.

گفت لبسش گر ز شعر و شُشترست اعتناق بی حجابش خوشترست

4638. *Dedi: "Onun libâsı şa'rden ve Şüşter'den olsa bile, ona i'tinâk hicâbsız daha hoştur."*

"Şüşter", İrân'da bir şehrin adıdır. "Libâs-ı Şüşteri" bu şehirde yapılır (*Burhân*). "Şa'r", kıl ve ince ibrişimden yapılan bir nevi libâs (*Gıyâsü'l-Lügât*). "İ'tinâk", muânaka etmek ve boynuna sanılmak. Ankaravî nüshasında "şa'r" ile "Şüşter" arasında vâv-ı âtufe vardır, Hind nüshalarında yoktur, terkîb-i izâfi üzeredir. Ya'nî şehzâde intikâlden sonra hâl dili ile dedi ki: "Eğer ma'sûkun libâsı ince ipekten ve Şüşter şehrinde olsa veyâhud Şüşter şehrinin ince ipek libâsından olsa bile, o libâsı çıkarıp o ma'sûku hicâbsız olarak i'tinâk etmek

ve boynuna sarılmak daha hoştur." Ya'nî Zât-ı Hakk'ı mezâhir-i kevnîyye libâsından tecrîd etmek daha latiftir.

من شدم عريان از تن واز خیال می خرامم در نهایت الوصال

4639. "Ben cisimden ve hayâlden uryân oldum. Visâlin nihâyetlerinde salınıyorum."

"Hayâl"den murâd birkaç vecih ile olabilir:

1-Hayâl "ten"nin atf-ı tefsîri olur. Zîrâ cisim ve cismâniyet hayâldir. Nitekim Şeyh-i Ekber efendimiz Fass-ı Süleymânî'de: Beyit:

أما الكون خيال و هو حق في الحقيقة والذى يفهم هذا حاز اسرار الطريقة

"Kevn ancak hayâldir ve o hakîkatte Hak'tır. Bunu anlayan kimse tarîka-tin esrârını hâiz oldu" buyurur.

2-Cismâniyetle âlem-i kesâfete ve hayâl ile âlem-i letâfet olan misâl ve revâh mertebelerine işâret buyurulur. Zîrâ bu mertebelerde taayyün cihetiyle ikilik ve Hakk'ın gayriyeti vardır. Sâlik bu mertebelerden urûc edince, kendinin kendiliği ve gayriyeti kalmaz.

3-Cisim ile sâlikin cismine ve hayâl ile sâlikin bu âlem-i cismânîde Hak hakkındaki i'tikâdına işâret olunur. Zîrâ ahyâr tâifesi'nin i'tikâdları tenzîh-i sırfa müstenid olup, onlar Hakk'ın eşyâyı ihâtasını علمًا بكل شيء (Talâk, 65/12) ya'nî "Allah muhakkak her bir şeyi ilmen kapladı" âyet-i kerîmesi mücibince "ilmîdir" derler. Ve قَاتِمًا تَوَلَّوْا قَتَمَ وَجْهَ اللَّهِ (Bakara, 2/115) ya'nî "Her ne tarafa dönseniz Hakk'ın vechi ve zâtı vakî'dir" âyet-i kerîmesiyle emsâli olan âyâtı ve ahâdis-i şerîfeyi kendi hayâllerinde te'vîl ederler. Vak-tâki cismâniyetten kurtulurlar, âlem-i hakîkatte bu hayâllerinden dahi kurtulurlar.

"Visâlin nihâyetleri"nden murâd, sâlikin kendi hakîkatinin sâbit olduğu ilm-i ilâhî mertebesidir; ve bu hakîkat onun şey'iyetidir. Nitekim Hz. Pîr efendimiz 3. cildin 3887 numarasından i'tibâren bu urûcu beyân buyurmuş ve 3892 numaralı beyitte: پس عدم گردد عدم چون ارغنون . گویدم کاینًا إلیه راجعون [ya'nî "Böyle olunca adem olurum ve adem erganûn gibi bana der ki: Biz O'na rücu' edicileriz!" (Bakara, 2/156)] buyurmuşlar idi. Oradaki îzâhâta mürâcaat olunsun.

Ya'nî, ben hayâlden ibâret olan tenden ve cismâniyetten soyundum; artık visâlin nihâyetleri olan kendi hakîkatime vâsıl oldum.

هر چه آید زین سپس بنهفتنیست

این مباحث تا بدینجا گفتنیست

4640. *Bu mebhâsler buraya kadar söylenmeye lâyıktır. Bundan sonra her ne*
[4620] *gelirse gizlenmeye lâyıktır.*

"Güfteni" ve "nühtüfteni"deki "yâ"lar yâ-yı liyâkattir. Ya'nî, bu urûc bahisleri buraya kadar söylenmeye lâyıktır ve urûc hâminden sonra her ne gelirse ve ne vâki' olacak ise, avâmmin idrâkinden gizlenmeye lâyıktır. Zîrâ âriflerin o esrân, ma'rifetten bî-behre olan avâmma keşf ve ifşâ etmeleri câiz değildir.

هست پیگار و نگردد آشکار

ور بگوئی ور بکوشی صد هزار

4641. *Ve eğer söylesen, yüz bin sa'y etsen nizâ' olur ve âşikâr olmaz.*

"Peykâr", cenk ve kavga ve nizâ', demektir. Ya'nî, bu esrân söylesen ve söylemeye de birçok cehd ve gayret etsen, ulemâ-i zâhire ile aranda boşuna cîdâl ve nizâ' vâki' olur. Zîrâ onlar ilm-i kelâmın kıyl u kâlleriyle mukâbele-ye kalkarlar, sen mukâbele edip onların delîllerini dekâyık-ı kur'âniyye ve ahâdis ile ibtâl edersen, onlar yine inâd edip birtakım delîllere mürâcaat ederler. Velhâsıl münâzara ve cîdâl uzayıp gider ve hakîkat yine zâhir olmaz.

بعد آزیئت مرکب چوبین بود

تا بدریا سیراسب و زین بود

4642. *Deryâya kadar atın ve eyerin seyri olur; bundan sonra sana ağaçtan merkeb olur.*

"Zîn", at üzerindeki eyer demektir. "Ağaç merkeb"den murâd, ahşab gemi ve kayıktır. Ya'nî, meselâ at ve eyer ile denize gidinceye kadar karada yü-rünür. Deniz kenanna geldikten sonra artık gemi ve kayık gibi vâsıtalar lâ-zımdır. Bunun gibi, söz ve kelâm ma'nânın atı ve eyeri gibidir. Hakîkat der-yâsının kenanna kadar giden ma'nâlar, bu sûret ve elfâz atına binerek gider ve hakîkat deryâsına âid ma'nâlar için bu elfâz ve kelâm işe yaramaz; onlar için sükût gemisi lâzımdır.

خاص آن دریایان را رهبرست

مرکب چوبین بخشکی ابرست

4643. *Ağaçtan merkeb karada ebterdir. Husûsiyle o, deryâya mensûb olanlara rehberdir.*

Ağaçtan merkeb, ya'nî gemi karada ebter ve hayırsız olduğu gibi, sükût gemisi de kara mesâbesinde olan bu sûret ve kesâfet âleminde işe yaramaz.

Birtakım ma'nâların beyânı için bu cismâniyet âleminde elfâz ve kelimât kullanmak zarûrîdir. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerif*'te henüz cismâniyet âleminde müstağrak olan sâlikler için birçok sözler söylenmiştir; ve ba'zı hakâyık dahi zâhirde meskût bırakılmıştır. Nitekim şüttârîlerden olan üçüncü şehzâdenin kıssası da aşağıda görüleceği üzere beyân buyurulmayarak, *Mesnevî-i Şerif*'e nihâyet verilmiştir. Zîrâ bu şehzâdenin hâli hakkında sükût gemisine binmek icâb etmiştir; ve bu sükût gemisi ancak hakîkat deryâsına mensûb olanlara rehber olur.

این خموشی مرکب چوبین بود بحریان را خامشی تلقین بود

4644. *Bu susmaklık ağaç merkebe olur. Bahrî olanlara susmaklığı telkîn olur.*

Hakîkat deryâsına ve sırr-ı vahdete âid olan ma'nâlarda bu sükût ve susmaklık gemi mesâbesinde olur. Hakîkat deryâsına mensûb olanlara ve sırr-ı vahdete âşinâ olanlara susmak lâzım geldiğini telkîn etmek olur.

هر خموشی که ملولت می کند نعره های عشق آن سو می زند

4645. *Her bir susmuş ki, seni melûl eder, aşk na'ralarını o tarafta vurur.*

Sırr-ı vahdete dâir söz söylemekten susmuş olan her bir ârif, bu sükûtu ile seni melûl eder ve usandırır. Fakat aşk na'ralarını rûh-ı şerîf ile o hakîkat deryâsı tarafında vurur. Nitekim Hz. Pîr efendimiz bir beyitlerinde şöyle buyururlar. Beyit:

بگوشها برسید حرفهای ظاهر من بهیچ کس نرسد نعره های جانی من

"Benim zâhirî sözlerim kulaklara erişir; fakat cânâ mensûb olan benim na'ralarım hiçbir kimseye erişmez."

تو همی گویی عجب خامش چراست او همی گوید عجب گوشش کجاست

4646. *Sen dersin ki: "Acabâ niçin sâkittir?" O der ki: "Acabâ onun kulağı nerededir?"*

Sen o ârifin sükûtundan usanıp içinden dersin ki: "Acabâ bu ârif niçin susuyor ve söz söylemiyor?" O ârif de der ki: "Acabâ o kimsenin cân kulağı nerededir ki, benim cânımın na'ralarını işitmiyor?" Ma'lûm olsun ki, insân-ı kâmilin huzûrunda bulunan bir sâlikin o kâmilin söz söylemesini beklemesi doğru değildir. Zîrâ insân-ı kâmil sâlikin batinında mutasarrıftır ve maksûd

olan da budur. Nitekim Hz. Mevlânâ efendimiz *Fîhî Mâ Fîh* 1erinin 31. faslın-
da şöyle buyururlar:

"Senin evliyâ-yı Hakk'a nazar etmen ile onların sende tasarrufu ve bî-ke-
lâm ve bahs olarak maksûdların husûlû ve seni menzîl-i vasla eriştirmeleri
mümkündür."

من ز نعره کر شدم او بی خبر تیز گوشان زین سمر هستند کر

4647. *Ben na'radan sağır oldum, o bî-haberdîr. Kulağı keskin olanlar bu se-
merden sağırduurlar.*

"Ker", sağır; "semer", kışa ve hikâye demektir. Ya'nî, ben cânımın vur-
duğu na'raların şiddetinden sağır oldum, halbuki o kimsenin bu na'raların-
dan haberi yoktur. Benden zâhirî sözlere muntazırdır. Rûhlarının kulağı kes-
kin olanlar dahi bu aşk ve sır-ı vahdete dâir olan kışa ve hikâyeden sağır
oldular."

آن یکی در خواب نعره می زند صد هزاران بحث و تلقین می کند

4648. *O bir kimse uykuda na'ra vurur. Yüz binlerce bahs ve telkîn eder.*

Ârifin huzûrunda oturup onun cânının na'ralarını duymayarak, zâhirî ke-
lâmı bekleyen kimsenin misâli budur ki: Bir kimse uyurken uykusu içinde
rû'yâsında na'ra vurur. Karşısında gördüğü kimseler ile birçok bahs ve mü-
nâzaralar eder ve onlara birtakım ma'nâlar telkîn eder.

این نشسته پهلوی او بی خبر خفته خود آنست و کر زان شور و شر

4649. *Bu onun yanında oturmuş olan bî-haberdîr. Uyumuş olan ise odur ve o
şûr u şerden sağırdır.*

Bu uyuyan kimsenin yanında uyanık olarak oturmuş olan kimse, uyuyan
adamin na'ralarından ve mübâhaselerinden ve telkînlerinden bî-haberdîr.
Şimdi bir mukâyese yapılmak lâzım gelirse, o uyuyan adamın hâline o bî-
haber olan kimse, onun hâline nazaran uyumuş demektir. Uyuyan kimsenin
mübâhaselerinden ve şerr u şûrundan uyanık kimsenin kulağı sağırdır. Bu-
nun gibi, insân-ı kâmil dahi bu âlem-i sûretten uyumuş ve gözlerini âlem-i
hakîkate açmıştır. Na'ralarını o âlemde vurur; ve âlem-i sûrete gözlerini aç-
mış ve bu âlemde uyanık bulunmuş olan kimse ise, âlem-i hakîkate gözleri-
ni kapamış ve uyumuştur.

و آن کسی کش مرکب چوبین شکست غرقه شد در آب او خود ماهیست
 4650. *Ve o bir kimse ki, o ağaç merkebi kırdı, suya gark oldu; o muhakkak ba-*
 [4650] *lıktır.*

Ya'nî, sükût gemisini kırıp söz söyleyen ârif ise, hakikat deryâsına gark olmuştur. O, bu hakikat deryâsının balığıdır.

نه خموشست و نه گویا نادرست حال او را در عبارت نام نیست
 5651. *Ne sâkittir ve ne söyleyicidir, bir acıbdır. Onun hâline ibârede ad yoktur.*

Bu beyt-i şerîfin ma'nâsında vecihler vardır. Bir vecih budur ki: O sır-ı vahdet hakkında ne sâkittir ve ne söyleyicidir; acıb bir şeydir. Onun hâlini beyân için ibârede ve lafızlarda bir ad bulmak kâbil değildir. Nitekim bu *Mesnevî*'de hakâyika müteallik çok sözler vardır; ve sır-ı vahdete dâir olan sözler bunların zımındadır. Sâlik zevk ve hâl sâhibi olmayınca bu sözlerden kendi hayâline göre birtakım ma'nâlar çıkarır. Binâenaleyh bu sözler o sâlike karşı söylenmemiş ve Hz. Pîr dahi ona karşı sâkit kalmış olur. Hâl ve zevk-i rûhânî sâhibi olan sâlikler ise, Hz. Pîr'in murâdını anladıklarından, bunlara karşı da Hz. Pîr söyleyici olmuş olur.

Diğer bir vecih dahi budur ki: Hakikat deryâsına gark olup makâm-ı ittihâdda bulunan ârifin vücûdu hem vardır, hem yoktur. Söz söylediği vakit bu varlığı i'tibârıyla halkın nazarında söyleyicidir ve yokluğu i'tibârıyla de hakikatte sâkittir. Zîrâ onun mazharında mütekellim olan Hak'tır. Beyit:

*Mansûr "ene'l-Hak" söyledi,
 Haktır sözü, Hak söyledi.*

Velhâsıl bu makâm-ı ittihâdda bulunan ârife isim bulup vermek kâbil değildir. Zîrâ "insan" denilse, hâli insanların hâline benzemez. "Hak" denilse, Hak Teâlâ sûretten münezzehtir. Binâenaleyh ona ne "insan" ve ne de "Hak" ismini koymak mümkün değildir. Bu ârif acıb bir şeydir, vesselâm!

نیست زین دو هر دو هست آن بو العجب شرح این گفتن برونست از ادب
 4652. *O bü'l-aceb bu ikiden değildir, her ikisidir. Bunun şerhini söylemek edebden hâriçtir.*

"Bü'l-aceb", çok acıb demektir. "Edeb", âdet ve kâide ve salâh-ı nefis ma'nâlarıdır. Ya'nî, o çok acıb olan insân-ı kâmil, bu iki sınıftan, ya'nî söy-

leyici ve susucu sınıflarından değildir. Bir bakıma göre de hem söyleyici ve hem de susucudur. Nitekim yukarıda îzâh olundu. Eğer "söylemek ve susmak, birbirinin zıddı olan iki hâl bir kimsede nasıl ictimâ' eder?" diye taaccüb edip şerhini istersen, bunun şerhini bu *Mesnevî-i Şerîf*'de bu bahiste söylemek Hakk'a karşı edeb hâricidir; ve burada geçen îzâhâtta ziyâde bir şey söylemek ve bu bahsi açmak câiz değildir. Şu kadar söyleyelim ki, ehl-i hakikat insân-ı kâmil hakkında "câmiu'l-ezdâd" demişlerdir.

این مثال آمد رکیک و بی ورود لیک در محسوس ازین بهتر نبود

4653. *Bu misâl zayıf ve bî-vürûd geldi. Fakat mahsûsde bundan daha iyisi olmadı.*

"Vürûd", gelmek ve hâzır olmak demektir. Ya'nî, yukarıda "kelâm"ı ata ve eyere ve "sükût"u dahi gemiye ve "insân-ı kâmil"i hakikat deryâsının ba-lığına teşbîh ettik. Bu misâl zayıf geldi ve maksadın beyânına kâfi olmadı. Fakat bu his âleminde bu misâlden daha iyisi bulunamadı. Binâenaleyh hem söylemiş ve hem de söylememiş olduk. Beyt-i Hakîm Senâî (k.s.):

باز گشتم زآنجه گفتم زآنکه نیست در سخن معنی ودر معنی سخن

"Söylediğim şeyden rücû' ettim. Zîrâ ki sözde ma'nâ ve ma'nâda da söz yoktur."

Ve Hz. Pîr *Fîhî Mâ Fîh* 1erinin 51. faslında bu ma'nâda şöyle buyururlar:

"Mansûr'un muhabbeti derece-i nihâyeye vâsıl olduğda kendisine düş-man oldu ve kendisini ma'dûm kılıp "Ene'l-Hak" ya'nî "Ben fânî oldum, Hak kaldı" dedi. Bu ise gaye-i tevâzu' ve nihâyet-i abdiyyettir; ya'nî "ancak O vardır" demek olur. Binâenaleyh da'vâ ve tekebbür "Sen Hudâ'sın ve ben bendeyim!" demendir. Bu hâlde kendinin mevcûdiyetini de isbât etmiş olur-sun ve burada ikilik icâb eder; ve senin "Hüve'l-Hak" demen dahi ikiliktir. Zî-râ "ene" olmadıkça "Hüve" mümkün olmaz. Binâenaleyh "ene'l-Hak" kelâ-mını Hak söyledi, çünkü O'ndan gayrı bir mevcûd yoktu ve Mansûr fânî ol-muş idi. O söz Hakk'ın kelâmı idi. Âlem-i hayâl, âlem-i musavverât ve mah-sûsâta nisbetle vâsî'dir. Zîrâ bütün musavverât hayâlden doğar; ve âlem-i hayâl, hayâlin vücûd bulduğu âleme nisbetle dardır. Söz ile bu kadar anlaşıl-ır, yoksa hakikat-i ma'nânın lafız ve ibâreden ibâret olması muhâldir. Sözün fâidesi odur ki, seni talebe sevk eder, yoksa söz matlûbu hâsıl etmez. Eğer böyle olsa idi, bu kadar mücâhedeye ve kendinin fenâsına hâcet olmaz idi."

متوفی شدن بزرگین از شهزادگان و آمدن برادر میانین بجزاوه برادر که آن
کوچکین صاحب فراش بود از رنجوری و نواختن پادشاه میانین را تا او هم لنگ احسان
شد و ماند پیش پادشاه صد هزار غنایم غیبی و عینی بدو رسید از دولت و نظر آن پادشاه

Şehzâdelerden büyüğünün müteveffâ olması ve ortanca kardeşin
kardeşinin cenâzesine gelmesi; zîrâ küçüğü hastalıkta sâhib-firâş
idi. Ve pâdişâhın ortancayı okşaması. Nihâyet o dahi ihsânın
topalı oldu ve şâhın huzûrunda kaldı. O pâdişâhın devletinden ve
nazarından ona yüz bin gaybî ve aynî ganîmetler erişti

Büyük şehzâdenin kıssası zımında, ahyâr tâifesinden olan sâlikin hâlî beyân buyuruldu. Bu sûrh-i şerifte de ortanca şehzâdenin kıssası zımında ebrâr tâifesinden olan sâliklerin sülûkü ve neticesi beyân buyurulacak ve bu nevi' sâlikin Hak yolunda ne vecih ile insân-ı kâmilin ihsânının topalı olarak sülûkünü itmâm edemediği izâh edilecektir.

کوچکین رنجور بود و آن وسط بر جنازه آن بزرگ آمد فقط

4654. *Küçük hasta idi ve yalnız o ortanca o büyüğün cenâzesine geldi.*

Ya'nî, küçük şehzâde zümre-i şüttârîlerden olduğundan, aşk hastası idi. Binâenaleyh ma'sûka vâsıl olmadan vefât eden büyük kardeşinin cenâzesinde bulunamadı. Onun cenâzesinde yalnız ebrâr meşrebinde olan ortanca kardeşi bulundu.

شاه دیدش گفت قاصد این کیست که ازان بحرست این هم ماهیست

4655. *Şâh onu gördü, kâsıl olarak dedi ki: "Bu kimdir? O bahrden midir? Bu da balık mıdır?"*

Şâh, ya'nî insân-ı kâmil o ortanca şehzâdeyi gördü. Bütün ahvâlini bildiği hâlde, kasden, muarriife ve rehber sordu ki: "Bu kimdir? Bu da vahdet ve aşk denizinden midir? Bu da o denizin balığı mıdır?"

- پس معرف گفت پور آن پدر
این برادر زان برادر خردتر
4656. *Sonra muarrif dedi: "O babanın oğludur. Bu kardeş o kardeşten daha küçüktür."*

"Muarrif", ekâbirden bir kimsenin huzûruna çıkan bir kimseyi, ahvâlini beyân ederek takdîm eden şahıs demektir. Ma'lûm olsun ki, mü'minlerin babası Sultân-ı enbiyâ (s.a.v.) Efendimiz'dir; ve mü'minler sûret-i umûmiyye-de üç sınıftan hâriç değildir. Bu sınıflar da ahyâr, ebrâr ve şüttâr sınıflarıdır. Binâenaleyh bu üç sınıfa mensûb olan mü'minler birbirlerinin kardeşidir; ve Resûl-i Ekrem hazretlerinin şehzâdeleridir. Büyük ve ortanca ve küçük olmaları budur ki: "Ahyâr" meşrebinde olan şehzâde a'mâl-i zâhiresine kıymet verdiğinden sûretlere bağlanmış kalmış ve ma'nalara teveccüh edememiştir; ve bu revîş sâlikin ibtidâî hâlidir. "Ebrâr" meşrebinde olan ikinci şehzâde tasfiye-i bâtına meşgûl olduğundan, kısmen ma'nâya teveccüh etmiş ise de, keşf ve kerâmât gibi sûretlerden ve hayâllerden alâkasını kesmemiştir. Bu da sâlikin vasat hâlidir. "Şüttârîler"den olan üçüncü şehzâde موتوا قبل ان تموتوا [ya'nî "Ölmeden evvel ölünüz!"] emrine imtisâlen mevt-i ihtiyârîyle ölmüş ve sûret ve ma'nâdan geçerek Hakk'a vâsıl olmuştur. Bu da sülûkün nihâyetidir.

- شہ نوازیدش کہ ہستی یادگار
کرد او را ہم بدین پرسش شکار
4657. *Şâh "Sen yâdigârsın!" diye onu okşadı. Onu dahi bu suâl ile şikâr etti.*

Şâh ortanca şehzâdeyi "Sen bize baba yâdigârsın!" diye okşadı ve taltîf etti. O şehzâdenin gönlünü böyle soruşturma ve istihracı ile avladı ve muhabbetini celb etti.

- از نواز شاه آن زار حنید
در تن خود غیر جان جانی بدید
4658. *O biryân olmuş zayıf, şâhın okşamasından kendi cismindeki cânının gayrı bir cân gördü.*

"Hanîz", biryân olmuş ve kızartılmış; "zâr", zayıf. "Hanîz" kelimesinin "bedîd" kelimesine kâfiye olması bu "bedîd" kelimesindeki dâl'in "zâl" ile ["bedîz"] okunmasıyla olur. "Dâl" harfinin nerelerde "dâl" ve nerede "zâl" okunacağını gösteren kâide aşağıdaki beyitlerde mezkûrdur: Beyt-i Şihâbed-dîn-i Kirmânî:

هر کجا ما قبل وی جز حرف علت ساکنست همچو مرد و کرد و سرد و برد اورا دال خوان
هر کجا ما قبل وی ساکن بحرف علتست همچو باز و بید و بوز و باز اورا ذال خوان

"Merd ve kerd ve serd ve berd kelimelerinde olduğu gibi, dâlin mâ-kabli harf-i illetin gayrı ve sâkin ise onu "dâl" oku! Bâz ve bîz ve bûz ve bâz kelimelerinde olduğu gibi, dâlin mâ-kabli harf-i illetle berâber sâkin ise onu "zâl" oku!"

Maahâzâ bu beytin birinci mısırâ Hind nüshalarında از نوازشهای آن شاه وحید sûretindedir. Ya'nî "O vahîd olan şâhın nevâzişlerinden" demek olur. Ya'nî şâhın muhabbeti ile biryân olan o zayıf şehzâde, şâhın bu teveccüh ve iltifâtından dolayı cismindeki rûh-ı hayvâniden başka rabbânî bir rûh gördü.

در دل خود دید عالی غلغله که نیابد صوفی آن در صد چله

4659. *Kendi kalbinde âlî gulgule gördü ki, sûfî onu yüz çilede bulmaz.*

Şehzâde şâhın teveccühünden ve nazanndan dolayı kendi kalbinde âlî gulgule, ya'nî bâtunî bir hâl gördü ki, kendi ihtiyârıyla ve bir mürşidin izni olmaksızın halvete ve erbaîne giren bir sûfî o bâtunî olan hâli yüz çilede ve erbaînde bulamaz. "Çile", burada "sâliklerin bir köşede oturup riyâzât ve mücâhedât dâiresinde kırk gün ibâdetle meşgûl olmaları ve halktan uzlet etmeleri" ma'nâsınadır. Buna "erbaîn" ve "halvet" dahi derler.

عرصه و دیوار و سنگ و کوه تافت پیش او چون نار خندان می شکافت

4660. *Arsa ve duvar ve taş ve dağ parladı. Onun önünde gülücü nar gibi yarıldı.*
[4640]

"Nâr-ı handân", gülücü nar, olmuş ve çatlayıp açılmış olan nardan kinâyedir. Ya'nî, insân-ı kâmilin nazarından dolayı şehzâdenin kalb gözü açıldı ve onun önünde eşyâ-yı kesîfenin bâtınları olmuş ve çatlamış nar gibi yarılarak parladı.

ذره ذره پیش او همچون قباب دمدم می کرد صد گون فتح باب

4661. *Onun önünde zerre zerre kubbeler gibi idi. Her dem yüz türlü feth-i bâb ederdi.*

Şehzâdenin kalb gözü önünde eşyâ-yı kesîfe zerre zerre kubbeler gibi zâhir olurdu. Şâh vakit vakit onun gözüne yüz türlü acıb kapılar açar idi. Ba'zı nüshalarda birinci mısırâ او چون آفتاب sûretindedir, ya'nî "Eşyâ onun önünde zerre zerre güneş gibi idi" demek olur.

باب گه روزن شدی گاهی شعاع خاک گه گندم شدی و گاه صاع

4662. *Kapı gâh pencere ve gâh şua' olurdu. Toprak gâh buğday, gâh ölçek olurdu.*

"Sâ'", buğday ölçtükleri ölçek demektir. Ya'nî, eşyâ-yı kesifenin tarz-ı istihâlâtı şehzâdenin kalb gözüne münkeşif olup, kapı gâh pencere ve gâh sırf şua' ve ziyâ olurdu. Toprak gâh buğday ve gâh buğday ölçülen ölçek olurdu.

در نظرها چرخ بس کهنه و قدید پیش چشمش هر دمی خلق جدید

4663. *Felek nazarlarda çok eski ve kadîd idi. Onun gözünün önünde her bir dem halk-ı cedîd vardı.*

"Kadîd", eski libâs ve et kurusu ya'nî pastırma, demektir. Burada evvelki ma'nâ münâsibdir. Ya'nî, bu felek ve âlem-i suret sâlikin nazarlarında çok eski ve eski libâs olurdu. Onun gözünün önünde her bir anda yeni bir yaratılış olurdu. "Eski libâs"tan murâd, vücûd-ı hakîkinin sıfât-ı kadîmesidir.

Ma'lûm olsun ki, hâdisâtın vücûdu Hakk'ın hâlikiyet sıfatının mazhandır; ve Hakk'ın sıfatları zâtı gibi kadîmdir. Binâenaleyh Hak Teâlâ ezelen ve ebeden hâlikur. Fezâ-yı bî-nihâyede keyfiyyet-i halkın ibtidâsı ve intihâsı yoktur. Ancak efrâd-ı hâdisden her birinin evveli ve âhiri vardır; ve bizim âlemi-miz dahi evvele ve âhire tâbî'dir. Keyfiyyet-i hudûs vücûd-ı kadîmden münfek değildir. Zîrâ sıfât ve esmâ-i ilâhiyye ta'til kabul etmez. Âlem-i hâdisi bizim dünyamızdan ve âlemimizden ibâret zanneden hukemâ ve ulemâ-i zâhir arasında öteden beri hudûs ve kâdem hakkında birtakım ma'nâsız kıyl u kâller cereyân etmiştir. Hz. Şeyh-i Ekber efendimiz bu ma'nâya *Fusûsu'l-Hikem*'lerinde Fass-ı Âdemî'de *فهو الانسان الحادث الازلي والنشأ الدائم الابدی* [ya'nî "O ezeli olan insân-ı hâdistir ve ebedî olan neş'e-i dâimdir"] ibâresiyle işâret buyurmuşlardır ki, fakir *Fusûsu'l-Hikem Şerhi*'nde açık bir sûrette ve delâil-i kur'âniyye ile izâh ettim. Ve Hz. Pîr efendimiz dahi 3. cildin Dekûkî kıssasındaki *اول و آخر توبی بی منتها* [ya'nî "Der ki: Ey Hudâ! Cümleden ümitsiz oldum, müntehâsız olan Evvel ve Âhir sensin!"] beyt-i şerîfinde bu ma'nâya işâret buyurmuşlardır. Zîrâ Hakk'ı evveliyet ve âhiriyyet ile tavsîf eden hâdisin vücûdudur. Hak nihâyetsiz Evvel ve Âhir olunca keyfiyyet-i halkın ve hudûsün ezeli ve ebedî olduğuna şübhe kalmaz. Beyt-i şerîfin ikinci mısra'ında da "teceddüd-i emsâl"e işâret buyurulur. Bu teceddüd-i emsâl hakkındaki izâhât dahi 1. cildin 1164 numarasına mûsâdif olan *پس ترا هر لحظه مرگ و رجعتیست . معطفی فرمود دنیا ساعتیست* [ya'nî "İmdi sana her lahza

ölüm ve ric'at vardır. Mustafâ, "Dünyâ bir sâattir" buyurdu"] beytinde ve yine o cildin 2066 numarasına müsâdîf olan باقیان فی نَفسِ ناید آن الا که بر خاصان پدید. باقیان فی نَفسِ [ya'ni "O ancak hâslara zâhir olârak gelir; bâkiler "halk-ı cedidden lebs içindedir"] beytinde îzâh ve tafsîl olundu. Burada tekrâra hâcet yoktur.

روح زیبا چونکه وارست از جسد از خدا بی شک چنین چشمش رسد

4664. *Rûh-ı zîbâ cesedden kurtulduğu vakit, şübhesiz Hudâ'dan ona böyle göz erişir.*

Güzel ve latîf olan rûh-ı insânî cismin hükümlerinden ve esâretinden kurtulduğu vakit, şübhesiz Hak Teâlâ tarafından o rûha böyle eşyânın hakikatlerini görücü olan göz ihsân olunur.

صد هزاران غیب پیشش شد پدید آنچه چشم محرمان بیند بدید

4665. *Yüz binlerce gayb onun önünde zâhir oldu. O şeyi ki mahremlerin gözü görür, gördü.*

İnsân-ı kâmilin nazarı yüzünden, o şehzâde gözü önünde, âlem-i gaybın birçok ahvâlî zâhir oldu. Hakk'ın esrânna mahrem olan evliyânın gözlerinin gördüğü ahvâl-i gaybiyyeyi o şehzâde dahi gördü.

آنچه او اندر کتب بر خوانده بود چشم را در صورت آن بر گشود

4666. *O şeyi ki, o kitâblarda okumuş idi, gözü onun sûretine açtı.*

Ya'ni, o sâlik, kalbinin gözünü ehl-i hakîkatin kitâblarda yazmış olduğu hakâyık-ı eşyâ ve teceddüd-i emsâl ma'nâlarının sûretine açtı ve ilme'l-yakîn bildiği şeyler hakka'l-yakîn ma'lûmu oldu.

از غبار مرکب آن شاه نر یافت او کحل عزیزی در بحر

4667. *O er olan şâhın merkebinin tozundan o göze bir azîz sürme buldu.*

O bir insân-ı kâmil olan şâhın rûh-ı şerfinin merkebi olan cisminin tozundan, ya'ni nazar-ı zâhîrisinden ve teveccüh-i sûrisinden o şehzâde kalbinin gözüne bir azîz ve şerif sürme buldu; ve bu teveccüh ve nazar sürmesinden kalbinin gözü açılıp, eşyânın iç yüzünü görmeye başladı.

بر چنین گلزار دامن می کشید جزو جزوش نعره زن هل من مزید

4668. *Böyle gülzâr üzerinde etek çekti. Onun cüz'ünün cüz'ü "Daha var mı?" na'rası vurucu oldu.*

Şehzâde böyle bir âlem-i gayb gülzârında seyr u temâşâ için akl-ı cüz'î ve havâss-i hamse eteklerini topladı. Onun rûhunun cüz'ü olan cisminin cüz'ü ya'nî nefsinin kuvveti "Daha var mı?" na'rasını vurucu oldu. Zîrâ sâlik bu mer-tebede nefsinin hazzından kurtulmamıştır. Binâenaleyh bu gibi keşifler onun nefisine hoş ve zevkli gelir; ve nefis ise ayn-ı cehennem olduğundan, cehen-nemin vurduğu "Hel min mezîd" [هَلْ مِنْ مَزِيدٍ] (Kâf, 50/30) ya'nî "Daha var mı?" na'rasını vurur.

گلشنی کز بقل روید یک دمست گلشنی کز عقل روید خرمست

4669. *Bir gülşen ki, baklden biter, bir demdir. Bir gülşen ki, akıldan biter, hurremdir.*

"Bakl", gıdâ nev'inden biten yeşillik ve sebzevât demektir. Ya'nî, baklden ve gıdâ-yı sûriden neşv ü nemâ bulan dimâğın ve bu dimâğa taalluk eden akl-ı cüz'îden biten ve neşv ü nemâ bulan ulûm-i zâhiriyyenin kuvveti ve hükmü bir demdir. Zîrâ delâile müstenid olan bu ulûm ve ma'rifet, diğer bir-takım deliller ile ibtâl olunabilir. Fakat insân-ı kâmilin akl-ı kâmilinden neşv ü nemâ bulan ilm-i ledünnî ise dâimâ hurremdir ve tâzedir ve tarâvet içindedir. O ulûmun deliller ile taâruzuna imkân yoktur.

گلشنی کز گل دمد گردد تباه گلشنی کز دل دمد وا فرحتاه

4670. *Bir gülşen ki, çamurdan biter, tebâh olur. Bir gülşen ki, gönülden biter, vâ-ferhatâh!*
[4650]

Çamurdan, ya'nî cisimden neşv ü nemâ bulan bir ma'rifet gülşeni, çabuk bozulur ve harâb olur. Fakat kalbden neşv ü nemâ bulan ulûm-i gaybiyye ve ledünniyye "vâ-ferhatâh!" demeye, ya'nî "ne sürûr ve şâdî!" diye hitâb olun-maya lâyıktır.

علمهای با مزه دانسته مان زان گلستان یک دو سه گلداسته دان

4671. *Bizim bilinmiş olan zevkli ilimlerimizi o gülîstândan bir, iki, üç demet gül bil!*

Ey ma'rifet tâlibi! Ehl-i hakîkatten bize intikâl etmiş ve bizce de aklen bi-linmiş olan zevkli ilimlerimizi, akl-ı kâmilin ulûm-i ledünniyye gülîstânından toplanmış bir, iki, üç demet gül ve çiçek bil! Zîrâ okuduğun ve bildiğin o zevkli ilimler bu kadar değildir. O ulûm-i ledünniyyenin nihâyeti yoktur.

زان زبون این دو سه گل دسته ایم که در گلزار بر خود بسته ایم

4672. *Biz bu iki, üç deste gülün mağlûbu olduğumuzdan dolaydır ki, gülzârın kapısını kendi üzerimize kapamışız.*

Ya'nî, biz ehl-i hakikat tarafından yazılan kitâblardaki bu zevkli ilimlere kanâat ettiğimizden dolayı, bu ma'rifetin mağlûbu olduk; ve bunları okuyup bir dereceye kadar anlamakla iş bitti zannettik. Bundan dolayı o hakikat gül-listânının kapısını kendi üstümüze kapadık ve ilm-i yakînimizi ayne'l-yakîne tahvîle çalışmadık.

آنچنان مفتاحها هر دم بنان می فند ای جان دریغا از بنان

4673. *Ey cân! Öyle anahtarlar her dem nân sebebi ile yazık ki, parmaklardan düşer.*

Ey cân ve ey sâlik! Ehl-i hakikatın kendi kitâblarında bize verdikleri ulûm-i ledünniyye kapısının anahtarları her dem gıdâ-yı sûriye olan hırs ve iştiâ yüzünden yazık ki, parmaklardan düşer. Ya'nî o kitâbları elimizden bir tarafa bırakıp yeme ve içme ve hazz-ı nefsanî tahsîli için oraya buraya koşarsınız. "Benân", parmaklar demektir.

وردمی هم فارغ آرندت ز نان گرد چادر گردی و عشق زنان

4674. *Ve eğer bir dem seni ekmekten fâriğ getirirler, çarşaf ve kadınların aşkı etrâfında dolaşırsın.*

"Çâder", kadınların örtündükleri çarşaf demektir. Çarşafın zikri mücâveret alâkasıyla mecâzîdır; ve kadın çarşafın atf-ı tefsîridir. Ya'nî eğer sana bol bol gıdâ-yı sûrî verip, seni bu gıdânın tahsiline koştuktan fâriğ kılsalar, içinde kadın örtülü olan çarşafların ve kadınların aşkı etrâfında dönüp dolaşırsın. Nitekim yakın vakitlere kadar ipekli ve süslü çarşaflar ile örtülmüş olan kadınların etrâfında dolaşan, karınları tok beyzâdeler ve zenginler var idi. Bu zamanda ise kadınların tesettürü kalkmış olduğundan, çarşaf etrâfında dolaşmaya lüzûm kalmadı. Baldırları ve bacakları açık ve bütün endâmları meydanda olan kadınlara perestîş olunmaktadır.

باز استسقات چون شد موج زن ملک شهری بایدت پر نان و زن

4675. *Mâdemki senin istiskân tarafı dalga vurucu oldu, sana ekmek ve kadın dolu bir şehrin mülkü gerektir.*

"Bâz", kelimesinin müteaddid ma'nâları vardır. Burada "taraf" ma'nâsı münâsibdir. "İstiskâ", susamak ve bir illetin adıdır ki, bu illete mübtelâ olan kimse ne kadar su içse kanmaz. Burada "illet" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, mâdemki senin yemeye ve içmeye ve kadınlara kanmaman tarafı dalgalandı, artık sana âlem-i gaybın gülzârı değil, leziz yemekler ve kadınlar ile dolu bir şehrin mülkü gerek olur.

یک سرت بود این زمانی هفت سر مار بودی ازدها گشتی مگر

4676. *Yılan idin, ancak ejderhâ oldun. Senin bir başın var idi, şimdi yedi başın vardır.*

Ey cismânî kimse! Senin nefsin evvelce yılan idi, büyüye büyüye ancak ejderhâ oldu. Binâenaleyh nefsin yılan iken bir başın var idi, şimdi yedi başın oldu. Velhâsıl insanlık dâiresinden çıkın, muzır bir hayvan oldun.

ازدهای هفت سر دوزخ بود حرص تو دانه ست و دوزخ فح بود

4677. *Yedi başlı ejderhâ cehennem olur. Senin hırsın tânedir ve cehennem tuzağıdır.*

Yedi başlı ejderhâ olan nefis, cehennem tabîatında ve meşrebinde olur. Senin hırsın ve şehvetin ise tânedir; ve cehennem meşrebindeki nefis dahi senin rûhunun tuzağıdır. Ya'nî kibir, ucûb, buhl, şehvet, gazab, hased ve kinden ibâret olan yedi sıfatının hepsini hâiz olan nefis bir ejderhâ olup, bu sıfatların her biri onun bir başıdır; ve cehennem-i cismânînin birer kapısıdır. Nitekim âyet-i kerîmede لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِنْهَا جُزْءٌ مَّقْسُومٌ (Hicr, 15/44) ya'nî "Cehennemin yedi kapısı vardır. Onlardan her bir kapının taksim olunmuş bir cüz'ü vardır" buyrulur. Meselâ gazabın cüz'-i maksûmu nâsa eziyet, bağı ve şikâk ve kuvve-i şehviyyenin cüz'-i maksûmu da ızrâr-ı nâs, fuhuş, ni-fâk gibi sıfatlardır. "Fah", tuzak demektir, Türkçe'de "fak" derler.

دام را بدران بسوزان دانه را باز کن درهای نو این خانه را

4678. *Tuzağı yırt, tâneyi yak! Bu eve yeni kapılar aç!*

Ya'nî, bu sıfatların en büyüğü hırs ve şehvet-i nefsanîdir. Binâenaleyh nefis cehennemi tuzağı üzerine konulmuş olan bu hırs ve şehvet tânesini yak ve nefis cehennemini de yırt ve yık! Bu cisim üzerine ayn-ı cennet olan rûhun yeni kapılarını aç ki, bu kapılar nefsin sıfatlarının tamâmen zıddı ve aksi olan tevâzu', sehâvet, iffet ve hilim gibi sıfatlardır.

چون تو عاشق نیستی ای نر گدا همچو کوهی بی خبر داری صدا

4679. *Ey er dilenci! Mâdemki sen âşık değilsin, bir dağ gibi habersiz olarak sadâ tutarsın.*

"Ner gedâ", "erkek dilenci" demektir, pek yüzlü ve sıkılmaz dilenciden kinâyedir. Bundan murâd, ehl-i hakîkatin kitâblarda yazdığı hakâyık ve maârifî çalıp mürsidlik da'vâsına kalkan müzevvir ve mukallid kimsedir. Ya'nî, ey yüz­süz dilenci! Mâdemki sen Hakk'ın âşığı değilsin, nefsinin âşığısın, hürmetlerini kazanmak ve maddî fâideler elde etmek için halkı başına topladın; o mürid ittihâz ettiğin kimselere ehl-i hakîkatten söylediğin sözler, ma'nâsından bî-haber olarak, bir dağın çıkardığı aks-i sadâ gibidir.

کوه را گفتار کی باشد ز خود عکس غیرست آن صدای معتمد

4680. *Dağa ne vakit kendinden kelâm olur? O mu'temed olan sadâ gayrın aksidir.*
[4660]

Ya'nî, dağ kendiliğinden söz söylemez. O mu'temed ve doğru olan ses ve kelâm, ey müzevvir ve mukallid, senin değildir, rûh sâhibi olan bir başkasının söylediği sözlerin aksidir.

گفت تو زان سان که عکس دیگرست جمله احوالت بجز هم عکس نیست

4681. *Senin kelâmın o gibidendir ki, bir başkasının aksidir. Bütün ahvâlin dahi aksin gayrı değildir.*

"Sân", edât-ı teşbîhtir; "zân sân", o gibidendir, demek olur. Ya'nî, ey mürsid-i müddeî! Senin kelâmın dağdan gelen aks-i sadâ gibidir ve başkasının sözünün aksidir. Senin bütün hâllerin dahi akisten başka bir şey değildir. Bütün ahvâlin başkasının aksi olması budur ki: Mürsid-i müzevvir ve mukallid, harekât ve sekenâtında ve sözlerinde hürriyet-i rûhâniyyeye mâlik değildir. Başına topladığı müridlerin mizâclarını ve hâırlarını gözetmek ve onlara müdâhene etmek kaydındadır. Onların danlıp başından dağılımlarından çekinir. Binâenaleyh ef'âl ve harekâtı ve sözleri başkalarının irâdelerinin te'sirinden ve kendisine aksetmesinden olur. İnsân-ı kâmil ise hürriyyet-i rûhâniyyesine mâlik olduğundan, onun ef'âli ve harekâtı ve sözleri sırf kendinden olur. Nitekim Hz. Pîr efendimiz Selçuk Devleti'nin vezîri olan Muînüddîn Emîr Per-vâne'ye hitâben *Fîhi Mâ Fîh*lerinin 1. faslında hiç çekinmeksizin şöyle buyurmuşlardır:

"Sen mukaddemâ, "Kendimi ve akıl ve re'yimi ve tedbirimi İslâm'ın bekâsı ve kesreti maksadına fedâ edeyim, tâ ki İslâm pâyidâr olsun!" diyerek müslümânlarla siper olmuş idin. Vaktâki kendi re'yini beğendin ve Hakk'ı görmedin ve her şeyi Hak'tan bilmedin, imdi Hak Teâlâ o sebebin ayrını ve kemâl-i sa'yi sebep-i noksân-ı İslâm kıldı. Zîrâ sen Tatarlar ile bir olup, Şamlılar'ı ve Mısırlılar'ı ifnâ etmek ve vilâyet-i İslâm'ı harâb eylemek için muâvenet ettin. İslâm'ın bekâsına âid olan o sebebi, Hak Teâlâ sebep-i naks-ı İslâm eyledi. İmdi, bu hâlde yüzünü mahall-i havf olan Hakk'a çevir ve arz-ı ihlâs eyle ki, seni bu fenâ hâlden ya'nî havftan halâs eylesin! ...ilh."

خشم و ذوق هر دو عکس دیگران شادی قواده و خشم عران

4682. *Öfken ve zevkin her ikisi başkalarının aksidir. Kavvâdenin şâdilîği ve avânın öfkesi gibi.*

"Kavvâde", vâsıtalık eden pezevenk kadın, "avvân", (عَوَّان) serheng-i dîvân-ı sultân (*Gıyâsü'l-Lügât*), ya'nî, zamânımızda "zâbıta me'mûru" demek olur. Teşdîsiz ["avân"] okunması zarûret-i vezn içindir. Ya'nî, ey mukallid! Senin öfken ve zevkinin her ikisi pezevenk kadının zevki ve sürûru ve zâbıta me'mûrunun öfkesi gibi, sende başkalarının zevkinin ve öfkesinin aksinden olur. Meselâ pezevenk kadın bir zamparaya bir fâhişe kadın götürür. Zampara ile fâhişe kadının birleşmesinden haz ve zevk duyar. Nitekim *Şefik-Nâme Şerh*'inde mezkûrdur ki:

"Arab'ın Hüzeyl kabîlesinden Zalme isminde bir kadın gençliğinde fâhişe imiş. Gençliği gidince kavvâdelik ve pezevenklikten zevk ve sürûr duyar imiş. Son derece ihtiyarlayıp kavvâdeliğe de tâkati kalmayınca, "Bundan sana ne zevk hâsıl olur?" diye sormuşlar. "Çiftleşme esnâsında olan sestten mütelezziz olurum" demiş. Avânın yakaladığı kimseye olan öfkesi de, kendi içinden çıkma bir öfke değildir. Pâdişâhtan veyâ erkân-ı hükûmetten birinin öfkesinin aksidir. İşte mürşid-i mukallidin hâli de böyledir. Bu yalancı şeyhler hakkında 3. cildin 680 numarasından 722 numarasına kadar îzâhât vardır.

آن عوان را آن ضعیف آخر چه کرد که دهد او را بکینه زجر و درد

4683. *Nihâyet o zayıf o avâna ne yaptı ki, ona kîne ile zecr ve derd verir?*

Nihâyet o avânın yakalayıp dövdüğü o âciz ve zayıf kimse, o avâna ne fenâlık etti ki o zavallıya kîn ve intikâm ile dayak atıp elem ve derd verir ve onu hürriyetinden men' eder?

جهد کن تا گرددی صاحب واقعه

تا بکی عکس خیال لامعه

4684. *Hayâl-i lâmianın aksi ne vakte kadardır? Cehd et; tâ ki vâkıa sâhibi olasın!*

"Hayâl-i lâmia"dan murâd, mürşidin kalbinde parlayıp mukallidin kalbine akseden maârif-i ilâhiyyedir ki, bu maârif mürşide ve insân-ı kâmile nazaran hakikat ve mukallide nazaran aks ve hayâldir. "Sâhib-i vâkıa olmak"tan murâd, sa'y ve mücâhedât neticesinde kalb gözünün açılarak mukallidin bizzât hakikatı müşâhede etmesidir. Ya'nî, ey mukallid mürşid! Ne zamâna kadar bir kâmilin kalbinde parlayıp onun sözlerinden senin kalbine ekseden hayâlâtâ kanâat edeceksin? Hak yolunda riyâzât ve mücâhedât ile çalış; tâ ki bu hakâyık ve maârif-i ilâhiyye doğrudan doğruya senin kalbine parlâsın ve hayâl mertebesinden ileriye geçesin. Hz. Pîr bu ma'nâ hakkında *Fîhi Mâ Fîh* 1e-rinin 13. faslında şöyle buyururlar:

"Sizin dahi bu sözleri kendi bâtınızdan işitmenizi Hak'tan ümîd eyleriz. Zîrâ müfid olan odur. Eğer hâricen bin hırsız gelse, onlara içerden bir hırsız muâvenet etmedikçe, kapıyı açamazlar. Hâricen bin söz söyleyen, bâtinen musaddık olmadıkça fâide vermez. Nitekim bir ağacın kökünde yaşlık olmazsa, eğer bin sene su dökse fâide vermez. Onun neşv ü nemâsına meded etmek için kökü yaş olmak lâzımdır."

سیر تو با پر و بال تو بود

تا که گفتارت ز حال تو بود

4685. *Tâ ki senin sözün senin hâlinden olsun! Senin seyrin senin per ü bâlin ile olsun!*

Ya'nî, çalış ki, hakâyık ve maârif-i ilâhiyyeye dâir olan sözlerin senin hâlinden zuhûr etsin ve ilim ve irfân gülşenindeki gezişin ve uçuşun senin per ü bâlin ve elin ve ayağın ile olsun!

لا جرم بی بهره است از لحم طیر

صید گیرد تیر هم با پر غیر

4686. *Ok dahi başkasının kanadı ile sayd tutar. Şübhesiz kuşun etinden bir behredir.*

Ya'nî, ey mürşid-i mukallid! Gerçi sen ehl-i hakikatın kelâmını ezberleyip halkı avlayarak etrâfına toplarsın ve kendin gibi Hakk'a vâsıl edemezsin, fakat bu yaptığın iş mukâbilinde şâh-ı hakîkî olan Hak indindeki kıymetin ve istifâden nedir? Hiç!.. Meselâ ok dahi başkasının kuvvet-i bâzûsuyla av tutar, fakat o tuttuğu kuşun etinden onun hiçbir nasibi ve istifâdesi yoktur.

باز صید آرد بخود از کوهسار لاجرم شامش خوراند کبک و سار

4687. *Doğan bizzât dağlıktan av getirir. Şübhesiz şâh ona keklîk ve sığırıcık kuşu yedirir.*

Fakat Hak tarafından irşâd-ı ibâda me'mûr olan insân-ı kâmil, şâh tarafından ava me'mûr olan doğan kuşuna benzer. Doğan kuşu kendi kuvveti ile dağlıktan huzûr-ı şâha av getirir. Şâh dahi doğanın o hizmetine mükâfât olarak ona keklîk ve sığırıcık kuşunun etini yedirir. Binâenaleyh insân-ı kâmil, dağlık mesâbesinde olan bu dünyâ içinde nefsâniyet hâlinde lâkayd gezen insanları avlayıp huzûr-ı şâha îsâl eder. Bu hizmete mükâfât olarak küt-i ilâhî ile mütena'im olur. "Kebk", keklîk; "sâr", sığırıcık kuşu demektir.

منطقی کر وحی نبود از هواست همچو خاکی در هوا و در هباست

4688. *Bir nutuk ki, vahiyden olmaya, hevâdandır. Toprak gibi hevâda ve hebâdadır.*

"Hebâ'", havada uçan ince tozlar. Hakk'ın kalbe ilkâ buyurduğu olmayan bir söz, nefsin hevâsındandır; ve nefsin hevâsından olan sözün hiç te'sîri ve kıymeti yoktur. O söz, toprak nasıl rüzgâr ile havaya uçup toz gibi dağılırsa, öylece dağılıp gider.

گر نماید خواجه را این دم غلط اول و النجم بر خوان چند خط

4689. *Eğer efendiye bu söz galat görünürse, 'Ve'n-Necm'in evvelini birkaç yazı oku!*

Ya'nî, biz, "Vahy-i ilâhîden olmayıp, hevâ-yı nefsâniden olan sözün kıymeti yoktur" dedik; eğer bir âlim-i zâhîrî çıkıp derse ki: "Biz halka Kur'an'dan ve hadîsten bahisle söz söylüyoruz. Binâenaleyh bizim sözümüz peygambere olan vahiydendir, hevâ-yı nefsâniden değildir." Biz cevâben deriz ki: "Evet, Kur'an'ı ve hadîsi söyledikten sonra onları, kalbine olan vahy ve ilhâm-ı ilâhîden değil, kendi nefsinin hevâsından ve hayâlinden tefsîr ediyor-sun." Binâenaleyh hevâdan olan sözün kıymeti olmadığını anlamak için Ve'n-Necm sûresinin evvelini, birkaç yazı ve kelime oku! Nitekim 1. cildin 1099 numarasında şöyle buyurulmuş idi:

بر هوا تأویل قرآن می کنی پست و کثر شد از تو معنی سنی

[Ya'nî] "Kur'an'ı hevâ üzerine te'vîl ediyorsun; yüksek olan ma'nâ senden dolayı alçak ve eğri oldu."

تَا كِه مَا يَنْطِقُ مُحَمَّدٌ عَنْ هَوَىٰ اِنْ هُوَ اِلَّا بِوَحْيٍ اِحتَوَىٰ

4690. *Tâ ki "Muhammed hevâdan söylemez!" O ancak ihtivâ ettiği vahiy iledir.*
[4670]

"İhtivâ", hâvî olmak ve toplanmak demektir. Ya'nî, o sûreyi oku, tâ ki billesin, Muhammed (a.s.) hevâ-yı nefsâniden söz söylemez. Onun söylediği söz muhakkak kalb-i şerîfine toplanan vahy-i ilâhî iledir. Binâenaleyh ilimde peygamberin vârisi olan insân-ı kâmil Kur'ân'ı ve hadîsi kalblerine Hak tarafından ilkâ olunan ma'nâlar ile tefsîr ederler. Onları inkâr etmek, Hakk'ı inkâr etmek demek olur.

احمد! چون نیست از وحی یاس جسمیان را ده تحری و قیاس

4691. *Ey Ahmed! Mâdemki sana vahiyden yeis yoktur, taharrîyi ve kıyâsı cismîlere ver!*

"Kıyâs", lügatte "takdîr etmek" ma'nâsındadır; ve şerîatte "bir şey hakkın-da hüküm vermek için, nâstan istinbât olunan ma'nâdan ibârettir ki, o da asıl ile fer' arasını cem' etmektir"; ve ilm-i mantıkta "esâsen doğruluğu kabul edilmiş olan birtakım kazıyyeleri bir araya toplayıp bir netice çıkarmaktır". Meselâ "âlem mütegayyirdir" ve "her mütegayyir hâdistir" cümleleri iki kazıyyedir ve bundan "öyle ise âlem hâdistir" kazıyyesi çıkar. Kıyâsın "istisnâî ve iktirânî ve müsâvât" nevi'leri vardır ki bunlar, ilm-i mantıkta izâh edilmiştir. Ya'nî, ey paygamberin ilimde vârisi olmak i'tibârıyla bâtunen Ahmed olan insân-ı kâmil! Mâdemki senin kalbine Hakk'ın vahiy ve ilhâmından me'yûs olmak yoktur, Kur'ân ve hadîs için te'vîl aramayı ve kıyâslar yapıp-neticeler çıkarmayı, cismî ve nefsi olan âlim efendilere bırak! Varsın onlar birtakım te'vîlât ve kıyâsât yapıp dursunlar. Zîrâ bu hâl onlar için zarûrîdir. Çünkü kalbleri vahiy ve ilhâma mahal değildir.

کز ضرورت هست مرداری حلال که تحری نیست در کعبه وصال

4692. *Zîrâ zarûretten bir murdâr helâldir. Ki, Kâ'be-i visâldে taharrî yoktur.*

Zîrâ zarûret vâkî' olduğu vakit, bir murdâr ve harâm olan şey helâl olur. Nitekim açlıktan ölecek bir hâle gelen kimse şer'an domuz etini yiyebilir ve şarâb içebilir. Halbuki Kâ'be'den uzak olan kimse kibleyi arar ve Kâ'be'ye vâsıl olan kimse bittabî' karşısındaki Kâ'be'yi aramaz. Bunun gibi, hakikat Kâ'be'sine vâsıl olan kâmil dahi o hakikatı birtakım delîller ve kıyâslar getirmek sûretüyle aramaz, söylerken gördüğünü söyler.

هر که بدعت پیشه گیرد از هوا

بی تحری و اجتهادات هدی

4693. *Taharrî ve hüddânın ictihâdları olmaksızın her kim hevâdan bid'atî âdet tutarsa...*

Bu beyt-i şerifte kalbi vahy ve ilhâm-ı Hakk'a mahal olamayıp, fakat kemâl-i hulûs ile çalışan zâhirî âlimler ve müctehidler ma'zûr tutulmuş ve bunların te'vîl araması ve doğru yolda vâki' olan ictihâdları makbûl addedilmiş olur. "Hüddâ", doğru yol ve yol göstermek; "ictihâd", çalışmak; "bid'at", dinin kemâlinde sonra dinde yeni bir âdet çıkarmak demektir. Ya'nî ulemâ-i zâhîreden kemâl-i hulûs ve hüsn-i niyyet ile te'vîlât-ı ma'küle aranmaksızın ve doğru yolu göstermek sa'y ve gayretleri olmaksızın, her kim hevâ-yı nefsâniden ahkâm-ı şer'iyyede bir âdet ve usûl vaz' ederse...

نی سلیمانست تا تختش کشد

همچو عا‌دش بر برد بادش کشد

4694. *Âd gibi, onu yukarı götürür; onu havâ öldürür. Süleymân değildir, tâ ki tahtını çeke!*

Havâ, Âd kavmini nasıl yukarılara kadar kaldırıp yere çarparak helâk etti ise, bu hevâ-yı nefsâniden dinde bid'at yapan âlim efendi'yi de o hevâ-yı nefsânisi öylece öldürür. O âlim Hz. Süleymân meşrebinde olan bir kâmil değildir ki, havâ, Hz. Süleymân'ın tahtını alıp üzerinde taşıdığı gibi taşısın! Ya'nî insân-ı kâmilin hevâ-yı nefsânî üzerinde tasarrufu vardır ve hevâ-yı nefsânî insân-ı kâmilin mahkûmudur. Birinci mısra'da el-Hâkka sûresinde olan *وَأَمَّا عَادُ فَأَهْلَكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ* (Hâkka, 69/6) ya'nî "Âd kavmine gelince: Haddi tecâvüz eden şiddetli bir rüzgâr ile ihlâk olundular"; ve ikinci mısra'da sûre-i Sebe'de olan *وَلِسُلَيْمَانَ الرِّيحُ غَدُوها شَهْرٌ وَرَوَّاحُها شَهْرٌ* (Sebe' 34/12) ya'nî "Biz Süleymân'a rüzgân teshîr ettik ki, sabahtan öğleye kadar bir aylık ve akşamı kadar da bir aylık yol giderdi" âyet-i kerîmelerine işâret buyrulur.

همچو بره بر کف مرد اکول

عاد را بادست حمال خنول

4695. *Âd için rüzgâr hazûl bir hamâldır. Ekûl olan adamın elinde kuzu gibidir.*

"Hazûl", zelîl ve hakîr edici ve utandırıcı; "ekûl", çok yiyen obur kimse demektir. Ya'nî, rüzgâr Âd kavmi için zelîl ve hakîr edici bir hamâldır. Âd kavmini yüklenip sırtında taşımış ve fakat onu yere çarpıp hakîr ve zelîl bir hâle koymuştur. Âd kavmi bu rüzgânın elinde obur kimsenin kucağında taşıdığı bir kuzuya benzer idi.

همچو فرزندش نهاده بر کنار می برد تا بکشدش قصاب وار

4696. *Bu onu evlâdı gibi kucağına koyup, kasap gibi onu öldürmek için götürür.*

Rüzgâr ve havâ o Âd kavminin efrâdını evlâdı ve kuzu gibi kucağına alıp, kasap gibi onu öldürmek için götürmekte idi. Nitekim bu zamân-ı medeniyette tayyâreleri ve zeplinleri sırtında taşıyıp ara sıra serkeşlik ile yere çarparak içindekileri helâk eden havâ-yı nesimî dahi Âd kavminin havasına nazîr-yapmaktadır.

عاد را آن باد ز استکبار بود یار خود پنداشتند اغیار بود

4697. *O rüzgâr Âd'a istikbârlarından idi. Kendi yârî zannettiler, ağıyâr idi.*

Âd kavminin helâkine sebep olan o şiddetli rüzgâr ve fırtına, Âd kavminin kendi nefislerini büyük görmelerinden idi. Nitekim sûre-i Fussile'teki âyet-i kerîmede فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً (Fussilet, 41/15) ya'nî "Âd kavmine gelince: Yeryüzünde haksız olarak kendilerini büyük gördüler ve "Kuvveti bizden daha şiddetli olan kimdir?" dediler." Vaktâki şiddetli fırtınayı getirecek olan bulut ufukta zâhir oldu, o bulutu kendilerine dost ve hayırhâh zannettiler ve هَذَا عَارِضٌ مُّمْطَرًا (Ahkâf, 46/24) ya'nî "Bu bulut bize yağmur getirici olan bir buluttur" dediler. O bulut ve ondan gelen rüzgâr onlara ağıyâr ve düşman idi.

چون بگردانید ناگه پوستین خردشان بشکست آن بس القرین

4698. *Uktâki ansızın kürkü çevirdi, o fenâ arkadaş onları parça parça kırdı.*

"Postîn", hayvan derisi, kürk, kuvvetli deriden kaplı libâs. "Postîn gerdâniden", "kürkü tersine çevirmek" demek olup, bâtın olan hâlin izhârından kinâyedir. "Bi'se'l-karîn", fenâ dost ve fenâ arkadaş, ma'nâsınadır. Ya'nî, Âd kavminin kendi haklarında lutuf zannettikleri fırtına, birdenbire iç yüzü olan kahr-ı ilâhîyi izhâr etti ve kürkün içi dışına çevirildi. O fenâ arkadaş olan fırtına onları yerlere çarpıp parça parça etti.

باد را بشکن که بس فتنه ست باد پیش از آنکه بشکند او همچو عاد

4699. *Hevâyı kır ki, hevâ çok fitnedir; ondan evvel ki Âd gibi kıra!*

Ya'nî, hevâ-yı nefsanî dahi Âd kavmini yerlere çarpıp helâk eden havâ gibidir. Binâenaleyh ey sâlik! Sen o hevâyı kır ve teskîn et! Zîrâ o hevâ-yı nefsanî insan için çok fitnedir ve imtihân-ı ilâhîdir; ve Âd kavmini helâk et-

tiği gibi, seni de kırıp helâk etmezden evvel sen bu hevâ-yı nefsânîyi kır ve teskîn et!

بند دادی هود کای پر کبر خیل بر کند از دستتان این باد ذیل

4700. *Hûd nasihat verirdi; derdi ki: "Ey kibir dolu cemâat! Bu hevâ sizin elinizden eteği koparır."*

"Hayl", burada cemâat ve "zeyl", etek demektir. Ya'nî, Hûd (a.s.) meb'ûs olduğu Âd kavmine nasihat verip derdi ki: "Ey kendilerini beğenen ve içleri kibir ve ucüb dolu olan cemâat! Bu hevâ-yı nefsânî sizden eteğini koparır, ya'nî sizin cisminiz mahv ve helâk olacağı vakit sizden ayrılar ve size olan dostluğunu ve arkadaşlığını bırakır."

لشکر حقست باد و از نفاق چند روزی با شما کرد اعتنا

4701. *"Havâ Hakk'ın leşkeridir. Birkaç gün nifâk cihetinden sizinle i'tinâk etti."*

"Zîrâ hevâ-yı nefsânî sizi imtihân için gelmiş olan Hakk'ın askeridir ve nifâk cihetinden birkaç günden ibâret olan bu dünyâ hayâtında sizin boynunuza sarılmıştır ve size dost ve yâr görünmüştür. Halbuki nifâk içindedir ve iç-yüzü size düşmandır."

او بسر با خالق خود راستست چون اجل آید بر آرد باد دست

4702. *"O sırda Hâlık'ına sâdiktir. Vaktâki eccl gelir, havâ el kaldırır."*

"O hevâ-yı nefsânînin dış yüzü her ne kadar size karşı böyle dost görünür ise de, iç yüzü ve bâunı Hâlık'ına sâdiktir. Zîrâ Hâlık'ı ona: "Sana tâbî ve bana muhâif olanı helâk et!" diye emir buyurmuştur. Nitekim sûre-i Câsiye'de *أَفْرَأَيْتَ مَنْ أَخَذَ إِلَهُهُ هَوَاهُ* (Câsiye, 45/23) ya'nî "Ey Resûlüm! Allâh'ı bırakıp hevâsını ilâh itihâz eden kimseyi gördün mü?" buyrulur. Vaktâki eccl ve ölüm gelir, dost zannettiğiniz o hevâ-yı nefsânî sizden el çeker. Ondan sonra hayât-ı uhreviyyenizde belâ-yı azîm içinde kalırsınız."

باد را اندر دهن بین رهگذر هر نفس آیان روان با کر و فر

4703. *Havânın ağızda reh-güzerini gör! Her nefis kerr u fer ile gelici ve gicidir.*

Bu ve âtidedeki beyitlerde hevâ-yı nefsânî havâ-yı sûriye teşbîh ve cisme olan te'sîrleri beyân buyrulur. "Reh-güzer", yol ve tarîk ve geçit demektir.

"Kerr u fer", eski zamanlarda muhâriblerin esnâ-yı harbde ileri geri hareketleri demektir. Ya'nî, havâ-yı nesîmînin insanın ağzındaki geçidini gör! Her nefis, pehlivânların harbdeki fiilleri gibi gelici ve gidicidir. Havâ-yı nesîmî ciğerlere girerken temiz bir hâlde girer ve müvellidü'l-humûza getirir. Fakat çıkarken hâmuza karbon ve zehir olarak çıkar. İşte hevâ-yı nefsanî dahi sana gelirken latîf ve zevkli olarak gelir, fakat çıkarken sende icâd ettiği birtakım kötü sıfatlar sebebiyle zehir olarak çıkar ve seni ma'nen helâk eder.

حلق و دندانها از او ایمن بود حق جو فرماید بدنجان در فتنه

4704. *Boğaz ve dişler ondan emîn olur. Vaktâki Hak diş "Düşsün!" diye emreder.*

Havâ-yı sûfî ağza girerken boğaza ve dişlere dokunmaz ve emniyet dairesinde ciğerlere gider. Vaktâki Hak Teâlâ diş çürütüp havaya: "Diş te'sîr et ve ağrı!" diye emreder.

کوه گردد ذره باد و ثقیل درد دندان داردش زار و علیل

4705. *Havanın zerresi dağ ve sakîl olur. Diş ağrısı onu zayıf ve alîl tular.*

O vakit ağızdan emniyet ile geçen havanın zerresi bile vücûda dağ gibi azîm ve sakîl gelir; ve havanın isâbeti yüzünden gelen diş ağrısı o kimseyi zayıf ve hasta bir hâlde getirir.

این همان بادست کاین می گذشت بود جان کشت و گشت او مرگ گشت

4706. *Bu yine o havadır ki, emîn geçirdi. Ekinin cânı idi ve o ekinin ölümü oldu.*

Ya'nî, bu diş ağrıtan hava, ağızdan emniyet ile geçen yine o hava idi; şimdi diş ağrısı oldu; ve o hava tarlalardaki ekinin cânı ve sebeb-i tarâveti idi; ve yine o hava o ekinin ölümü ve solması oldu. Ya'nî bir hava eser ki, ekine tarâvet verir ve bir hava eser ki, ekini kurutur. Ba'zı nüshalarda ikinci mısra' *"Cân gibi idi ve ölüm gibi oldu"* demek olur. Ya'nî a'yân ve suver-i eşyâ Hakk'ın emriyle müessirdir. Bir zamanda latîf olan diğer bir zamanda kahrhâr olur.

دست آنکت دست بوسد بی عبوس وقت خشم آن دست می گردد دیوس

4707. *O kimsenin eli ki, ekşi yüzölümüne olmayarak senin elini öper, öfke vaktinde o el topuz olur.*

"Abûs", ekşi yüzlü ve somurtkan kimse demektir. Meselâ sana karşı somurtkan olmayıp güler yüzlü olan bir kimsenin eli, senin elini tutup öper. Fakat yine o kimse sana öfkelendiği vakit onun eli sana karşı topuz gibi bir yumruk olur. Görüyorsun ki, aynı el latîf iken kakhâr oluveriyor. Bu suver-i eşyâ dahi böyledir. Lutf-ı Hak'la latîf ve kahr-ı Hak'la kakhâr olur.

یا رب و یا رب بر آرد او ز جان که بَر این باد را ای مستعان

4708. *O candan: "Yâ Rab ve yâ Rab! Ey Müsteân! Bu havayı kes!" ni-yâzını kaldırır.*

Ya'nî, havanın te'sîrinden dışı ağrıyan kimse: "Yâ Rab! Yâ Rab! Ey Müsteân! Bu beni ta'zîb eden havayı kes!" diye candan yalvarmaya başlar. Hevâ-yı nefsanîden insanın başına da türlü belâlar ve azâblar gelir. Zamânımızda her gün gördüğümüz açık bir misâli budur ki: Bir kimse hevâ-yı nefsanîsi sâikasıyla bir fâhişeye mübtelâ olur ve onun yüzünden rakîbler ile münâzaaya başlar; ve nihâyet aralarındaki kavga ya kendisinin veyâ rakîbinin dövülmesi veyâ öldürülmesiyle neticelenir. O ağır yara içinde duyduğu ıztırâb ona bu nefsinin hevâsından gelmiştir; ve aklı başına gelince: "Yâ Rab! Beni bu belâdan kurtar, tövbe ediyorum!" diye Allâh'a yalvarır; ve Hakk'ı tanımayan ve hevâ-yı nefsanîsine şiddetle mağlûb olanlar o intikâm hissi içinde ıztırâb çekip nihâyet terk-i hayât eder.

ای دهان غافل بدی زین باد رو از بن دندان در استغفار شو

4709. *Ey ağır bu havadan gâfil idin. Git, dış dibinden istiğfârda ol!*

"Gafr", örtmek; "istiğfâr", örtmeyi istemek, demektir. "Ey ağır!", zikr-i cüz' ve irâde-i küll kabîlinden mecâzdır. "Ey ağır sâhibi" ma'nâsınadır. Ya'nî, hayâtın devâmına sebep olan latîf havâ-yı nesîminin bir de böyle kâhir tecellisinden gâfil olan ey ağzın sâhibi! Dışın dibine girip ağrı yapan havadaki kahr-ı sıfatının lutuf sıfatı ile örtülmesini Hak'tan iste! Ma'lûm olsun ki, a'râzdan ibâret olan her bir kötü amele âlem-i ma'nâda bir fenâ sûret vardır. Hakk'a istiğfâr ile bu sûretlere güzel bir sûret giydirilir; ve istiğfâr eden kimse قَاتِلُكَ يُدَلُّ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ (Furkân, 25/70) ya'nî "Allâh Teâlâ onların fenâlıklarını iyiliklere tebdîl eder" âyet-i kerîmesindeki va'de mazhar olur.

چشم سختش اشکها باران کند منکران را درد الله خوان کند

4710. *Onun pek olan gözünü yaşlar yağdırıcı eder. Derd, münkirleri "Allah!" deyici eder.*

"Çeşm-i saht", pek ve tehlikeden sakınmayan cesûr göz, demektir. Ya'nî havanın kahr libâsı ile de tecellîsinden gâfil olan o kimsenin pek ve cesûr olan gözü, gevşeyip yağmur gibi yaşlar yağdırır. Velhâsıl derd ve belâ Hakk'ın münkirlerine "Allah!" dedirtir. Hz. Pîr *Fîhi Mâ Fîh* in 14. faslında bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Senin hâlini öyle bir kimse görüyor ki, bütün kimseler O'nun kabza-i kudretindedir; ve acz vaktinde O'nu çağırırlar ve diş ağrısı, göz ağrısı, kulak ağrısı ve töhmet ve havf zamanlarında hep O'nu yâd ederler ve onun işittiğine ve hâcetlerini revâ eyleyeceğine kuvvetle i'timâd ederler; ve bir hastanın sıhhati ve belânın def'i için, gizli gizli sadaka verirler; ve kezâ o atâyı ve sadakayı kabûl ettiğine mutmain olurlar. Onlara sıhhat ve ferâgat ihsân eyledikte, o yakîn onlardan geri gider ve hayâl-endişlik avdet eyler. "Hudâvendâ! O zindan köşesinde usanmaksızın bin "Kul hüvellâh" okuyarak sıdk ile seni çağırılmaz ve senin bizim hâcâtımızı revâ eylemen ne hâl idi?" derler. Şimdi... Biz zindan içinde nasıl muhtâç idiysek, zindan hâricinde de öylece muhtâcız; tâ ki bizi bu âlem-i zulmânî zindanından nûrânî olan âlem-i enbiyâyâ ihrâc eylesin! Şimdi... Zindan ve hâl-i derd hâricinde iken, o ihlâs bize niçin gelmiyor? Zîrâ, acabâ fâide eder mi, yoksa etmez mi? diye bize bin hayâl ânız oluyor ve bu hayâlin te'sîri bin tenbellik ve melâlet veriyor. Hani o hayâlsiz olan yakîn?"

چون دم یزدان نپذیرفتی ز مرد
وحی حق را همین پذیرا شو ز درد

4711. *Mâdemki merdden Hâlîk'ın demini kabûl etmedin, âgâh ol, derdden Hakk'ın vahyini kabûl edici ol!*

Ey gâfil! Biz sana bu hakâyıkı söyledik. Mâdemki merdden ve insân-ı kâ-milden zâhîr olan Hâlîk'ın kelâmını kabûl etmedin, bâri âgâh ol da, hevâ-yı nefsânî yüzünden başına gelen derd ve elemden vahy-i ilâhîyi kabûl edici ol! Zîrâ kelâm-ı enbiyâ ve evliyâyı kabûl etmeyenleri Hakk'ın maddî ve tabîî kuvvetler ile te'dîbi, onlar hakkında vahiy ve işârettir. Beyt-i Ziyâ Paşa:

Nush ile yola gelmeyişi etmeli tekdir;
Tekdir ile uslanmayanın hakkı kôtektir.

باد گوید بیکم از شاه بشر
که خبر خیر آورم که شور و شر

4712. *Hava der ki: "Ben beşerin şâhından haber getiriciyim. Gâh hayır, gâh şûr u şer haberini getiririm."*

"Şûr", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "fitne ve kavga" demektir. Ya'nî, hava der ki: "Ben beşerin şâhı ve hâkim-i mutlakı olan Hak tarafından size haber getiriciyim. Ba'zan size hayır ve ba'zan da şer ve fitne haberini getiririm."

زانکه مأمورم بامر خود نیم من چو تو غافل ز شاه خود کیم

4713. "Zîrâ ki me'mûrum, kendi emrim ile değilim. Ben senin gibi ne vakit kendi şâhımdan gâfilim?"

"Zîrâ ben Hâlık'ımın me'mûruyum; kendi emrim ve irâdem ile hareket edemem. Ey insan! Ben senin gibi ne vakit şâhımdan ve Hâlık'ımdan gâfilim?" Hz. Şeyh-i Ekber *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Ishâkî'de, "Evvelen a'ref-i billâh cemâd, sonra nebât, sonra hayvan ve sonra insandır" buyururlar. Fakat bu tertîb Hakk'ın hükmüne ve tasarrufuna derece-i teslîmiyyet ve inkıyâdları cihetindendir. Merâtib-i ma'neviyyeye nazaran Allâh'ı en çok tanıyan ve bilen insân-ı kâmilidir. Bunların esbâbı ve tafsîlî fakîr tarafından *Fusûsu'l-Hikem*'e yazılan şerhte açık ibârât ile îzâh edilmiştir.

گر سلیمان وار بودی حال تو چون سلیمان گشتمی حمال تو

4714. "Eğer senin hâlin Süleymân gibi olaydı, Süleymân gibi senin hamâlin olurum."

"Ey kimse! Senin hâlin insân-ı kâmil olan Süleymân (a.s.)'ın hâli gibi olaydı, Hz. Süleymân'ı tahtı ile berâber nasıl taşıdım ise, seni de hamâl gibi arkamda öylece taşırdım."

عاریه ستم گشتمی ملک گفت کردمى بر راز حق من واقفت

4715. "Âriyetim; senin elinin mülkü olurum. Hakk'ın sırrı üzerine seni vâ-kıf ederdim."

"Fakat şimdi senin elinde âriyetim. Benim üzerimdeki tasarrufun iğretidir. Ya'nî tayyârelerini ve balonlarını ve zeplinlerini taşıyım. Eğer Süleymân meş-rebinde bir insân-ı kâmil olaydın, bende tasarruf için bu kadar âlât ve edevât kullanmaya ihtiyâcın olmazdı ve ben âriyetlikten çıkıp, senin elinin mülkü olurum. Hakk'ın bu eşyâdaki ve kuvâ-yı tabîyyedeki sırrı üzerine seni vâ-kıf kılardım." Meselâ münkirler yakın vakitlere kadar: "Uzak yerden ses işitilmez, binâenaleyh evliyâdan rivâyet olunan bu gibi hârikalar hurâfâttır. Çünkü kânûn-ı tabîata muhâlifîttir" derler idi. Vaktâki radyo keşf olundu, uzak

memleketlerdeki sesler ve konserler dinlenilmeye başlandı. Anlaşıldı ki, uzak yerlerden seslerin işitilmesi kânûn-ı tabîata değil, kânûn-ı cehle muhâlefet imiş. İşte insân-ı kâmil, insân-ı gâfillerin âletler vâsıtasıyla işittiği bu sesleri kendi vücûduyla âletsiz olarak işitirler. Radyonun âhizesi ve mürsilesi kendisindedir. Nitekim Hz. Ömer Medîne'den, İrân'da harb eden kumandan Sâriye'ye: يا سارية الجبل الجبل يا'nî "Yâ Sâriye! Dağ tarafından çekin!" diye bağırды ve Sâriye de bir aylık yoldan işitti; ve ona göre askerî tertiblerini yaptı ve düşmana galebe etti.

ليك چون تو ياغي من مستعار مى كنم خدمت ترا روز سه چار

4716. "Fakat sen bir bâğîsin, ben müsteârım. Üç, dört gün sana hizmet ederim."

"Yâğî", bâğî ve âsî ve şakî demektir. Ba'zı nüshalarda da "bâğî" vâkî'dir. Ya'nî, "Fakat ey insân-ı gâfil! Sen bir bâğî ve âsîsin ve Hakk'ın peygamberinin emrine muhâlifsin. Bu sebeble ben de senin elinde müsteârım ve iğreti-yim. Bu dünyâ hayâtının içinde sana üç, dört gün hizmet ederim."

پس چو عادت سرنگوניהا دهم ز اسپه تو ياغيانه بر جهم

4717. "Sonra sana sernigûnluklar veririm. Senin askerinden yağıyâne sıçarım."

"Ser-nigûn", başı aşağı olmak. Ya'nî, "Sonra sana Hâlık'ın emriyle sernigûnluklar ve zilletler veririm. Senin aklın ile kullandığın elinden ve ayağından vesâir a'zândan ve diğer âlât ve edevât-ı hâriciyyenden sıçarım ve itâat etmez olurum." Nitekim Umûmî Harb'de İngiltere'yi tahrib etmeye giden Almanya'nın zeplinleri muhâlefet-i havanın te'siriyle perişân bir hâle geldi, bir iş göremedi. Çünkü kazâ-yı ilâhî böyle idi.

تا بغيب ايمان تو محكم شود آن زمان كايماآت مایه غم شود

4718. "Nihâyet senin o zaman gayba îmânın muhkem olur ki, îmân sana mâye-i gam olur."

"Benim bu muhâlefetim üzerine, senin âlem-i gaybda bir hâkim-i mutlak olduğuna îmânın kuvvetli olur; olur ammâ o zamandaki îmân sana gamın mayası ve aslı olur. Sen hayât-ı dünyeviyyende enbiyâ ve evliyânın da'vetine icâbet ve gayba îmân etmediğine çok hasret çekersin. Zîrâ görünen bir şeye "inandım" veya "inanmadım" demenin ma'nâsı yoktur."

آن زمان خود جملگان مؤمن شوند
آن زمان خود سرکشان بر سر دوند
4719. *Halbuki o zaman hep mü'min olurlar. O zaman ise serkeşler baş üzere-
rinde koşarlar.*

Bu beyt-i şerifte ölüm hâlinde olan münkirler işâret buyurulur. Ya'nî, her hangi bir sebeble ölüm hâline gelip, nazarında gayb perdesi açılarak ahvâl-i berzahı gören münkirlerin hepsi mü'min olurlar ve o zaman münkirler ve “Benim de peygamberler kadar irfânım ve ilmim ve zekâvetim vardır” diyen serkeşler tepe taklak olurlar.

Ma'lûm olsun ki, Hz. Şeyh-i Ekber *Fusûsu'l-Hikem*'de Fass-ı Müsevî'de îmânın sınıflarını beyân buyururlar ki, hülâsası şudur:

1-Münkir, hâl-i hayâtında ulûhiyetin ve nübüvvetin ve âhiretin hak olduğu kanaat getirip îmân eder. Bu tam ve sâf bir îmândır.

2-Münkir, dünyâda Hakk'ın birtakım vesâit-i tabîyye ile azâbını gördüğü vakit îmân eder. Bu da iki nevi'dir:

a) Münkir, bu îmân sebebiyle Yûnus (a.s.)'ın kavmi gibi muazzeb olmaz ve âhirette de bu îmânın fâidesini görür.

b) Münkir, bu îmânı ettikten sonra dünyâda muazzeb olursa da, âhirette fâidesini görür.

3-Münkir, ölüm hâline geldiği vakit ahvâl-i berzahı görür ve henüz rûh ceseden alâkasını kesmemiş olduğu hâlde kelime-i hakkı telaffuz eder. Bunun îmânında ihtilâf vardır:

a) Bir tâife indinde onun îmânı makbûldür. Zîrâ onun hâli ما عليه ويحشر على ما عليه كان ya'nî “Kişi bulunduğu hâl üzere kabz olunur ve öldüğü hâl üzere haşr olunur” hadîs-i şerîfine mutâbıktır; ve âlem-i âhirette bulunduğu hâl-i îmân üzerine intikâl etmiştir.

b) Bir tâife indinde onun îmânı makbûl değildir. Zîrâ bunun hâli Allâh Teâlâ'nın *يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ* (En'âm, 6/158) ya'nî “O gündé ki, Rabbinin ba'zı âyâtı gelir, evvelden îmân etmeyen nefse, îmânın nef'i olmaz” âyet-i kerîmesine mutâbıktır. Bu îmân îmân-ı ye'stir. Maahâzâ bu kısımlara dâhil olan her ferдин emri hakîkatte Allâh Teâlâ'ya râ-cî'dir. Zîrâ allâmü'l-guyûb olan Hak Teâlâ hazretleridir. Her ferдин mahfî olan ayn-ı sâbîtesinin isti'dâdı ancak ind-i ilâhîde ma'lûmdur.

آن زمان زاری کنند و افتقار
همچو دزد و راهزن در زیر دار
4720. *O zaman darağacının altındaki hırsız ve yol vurucular gibi zârîlik ve if-
[4700] tikâr ederler.*

"İftikâr", fakîr ve muhtâç olmak, demektir. "Zânî", yana yana ağlamak. Ya'nî, kahr-ı ilâhî ile helâke müteveccih olanlar o zaman darağacının altına asılmak için getirilmiş olan hırsız ve yol vuran şakî gibi, şefâate muhtâç olup yana yana ağlarlar.

لیک گر در غیب گردی مستوی مالک دارین و شحنة خود توی

4721. *Fakat gaybda müstevî olur isen, dâreynin mâliki ve kendi şıhnen olursun.*

"Müstevî", düz ve doğru demektir. Ya'nî, fakat sen gayba îmân eder ve bu îmânında da doğru ve müstakîm olur isen, dünyânın ve âhiretin mülkü senin olur ve emr-i ilâhîye itâat ve nehy-i ilâhiden ictinâb husûslarında nefsinin zâbita me'mûru yine sen olursun ve hâricîten emr bi'l-ma'rûf ve nehy ani'l-münker eden bir zâbita me'mûruna senin için hâcet kalmaz.

شحنه و پادشاهی مقیم نه دو روزه مستعارست و سقیم

4722. *Mukîm olan şıhnelik ve pâdişâhlık, iki günlük müsteâr ve sakîm değildir.*

Ya'nî, senin vücûdunda mukîm ve dâim olan zâbita me'mûrluğu ve şâhlık, vücûdunun hâricinde olan zâbita me'mûrluğu ve şâhlık gibi iki günlük iğreti; ve zulmetmek sûretiyle de sakîm ve ma'lûl değildir. Ya'nî senin rûhun nefsinin zâbita me'mûru ve şâhı olursa, bu rûhunun hükmünde aslâ zulûm ve sekâmet olmaz; ve onun zâbita me'mûrluğu ve şâhlığı bâkîdir. Ve lâkin hâricîten senin nefsin zâbita me'mûrluğu ve şâhlık eden kimsenin men'i ve zecri iki günlüktür ve fânîdir ve iğretidir; ve hükmünde zulm etmek sûretiyle de sakîm ve ma'lûldür.

Menkıbe: "Hz. Ömer'in hilâfeti zamânında bir delikanlı mescide girip çabuk çabuk bir namaz kılmış; ve elinde kamçı olduğu hâlde etrafı teftiş eden Hz. Ömer de onun bu hâlini görüp: "Delikanlı, o nasıl namaz! Kalk, namazını ta'dîl-i erkân ile tekrâr kıl!" demiş. Delikanlı kalkıp tekrâr ağır ağır namazını kılmış. Namaz bittikten sonra Hz. Ömer ona: "Evvelki namaz mı, yoksa şimdiki namaz mı daha iyi oldu?" diye sormuş. Delikanlı: "Yâ Emîre'l-mü'mînîn! Doğrusunu ister misin? Evvelki namazım daha iyi idi" demiş. Hz. Ömer: "Niçin?" demiş. Delikanlı: "Çünkü evvelki namazı Allah korkusu ile kılmış idim; sonraki namazı ise senin kamçının korkusundan kıldım!" demiş. Hz. Ömer sükût edip gitmiştir."

رستی از پیکار و کار خود کنی هم تو شاه و هم تو طبل خود زنی

4723. *Cenkten kurtulursun ve kendi işini yaparsın. Şâh hem sensin ve hem kendi davulunu çalarsın.*

Ya'nî, rûhun nefsinin zâbîta me'mûru ve şâhu olunca, artık bu hayât-ı dünyeviyende başkalarıyla nizâ' ve cidâl etmekten kurtulursun ve ancak kendi işin ile meşgûl olursun. Binâenaleyh nefsinin şâhu ve hâkimi yine sen olursun; ve vücûdunun ikliminde tebaan hükmünde olan bütün kuvân ve a'zân üzerinde saltanat davulunu çalan da yine sen olursun.

چون گلو تنگ آورد بر ما جهان خاک خوردی کاشکی حلق و دهان

4724. *Boğaz bizim üzerimize cihânı dar getirdiği vakit, keşke boğaz ve ağız toprak yese idi!*

Boğaz, ya'nî yemek ve içmek ve türlü türlü gıdalar ile telezzüz etmek ibtilâsı bizim üzerimize bu cihânı dar getiriyor ve bizi türlü türlü eziyetlere ve sıkıntılara düşürüyor; ve bu boğaz yüzünden insanlar birbirinin hayâtına bile kasd ediyor. Böyle bir zamanda keşke o boğaz ve ağız böyle türlü türlü gıdâlardan ve cenk ve cidâlden vazgeçip bu birkaç günlük hayat için toprak yese idi daha iyi olurdu.

این دهان خود خاک خواری آمدست لیک خاکی را که او رنگین شدست

4725. *Bu ağız zâten bir toprak yiyici gelmiştir, fakat bir toprağı ki, o rengin olmuştur.*

Evet, zâten bu ağız bir toprak yiyici olarak yaratılmıştır. Fakat o ağız bu ham toprağı yemez de türlü türlü renklere boyanmış ve meselâ armut, şeftâli ve üzüm gibi şekillere girmiş olan toprağı yer.

این کباب و این شراب و این شکر خاک رنگینست و نقشین ای پسر

4726. *Ey oğul! Bu kebâb ve bu şarâb ve bu şeker rengin ve nakşın topraktır.*

Ey kimyâdan ve istihâlât-ı anâsırdan bi-haber olan oğlum! Bu yediğin kebâb ve şeker ve içtiğin şarâb ve su o renklere ve nakışlara bürünmüş olan topraktır. Azot, karbon, kıls, fosfor, müvellidü'l-mâ ve müvellidü'l-humûza ve emsâli anâsır bir araya gelip bu şekilleri izhâr etmiştir.

چونکه خوردی و شد آنها لحم و پوست رنگ و لحم داد این هم خاک کوست

4727. *Uaktâki yedin, onlar et ve deri oldu, renk ve et verdi. Bu da mahallenin toprağıdır.*

Vaktâki bu renkli ve şekilli toprakları yedin, onlar senin vücûdunda et ve deri sûretine girdi ve Hak Teâlâ onlardan senin vücûduna renk ve et verdi. Bunlar da hep mahallenin ve yerin toprağıdır.

هم ز خاکی بخیه بر گل می زند جمله را هم باز خاکی می کند

4728. *Çamur üzerine yine bir topraktan yama vurulur. Hepsini de yine bir toprak yaparlar.*

Ya'nî, böyle topraktan terekkeb eden çamur mesâbesindeki cisminde vâki' olan sarfiyât yüzünden yanklar ve delikler peydâ olur. Bu yanklara ve deliklere yine topraktan yama vururlar. Ya'nî o renkli ve nakışlı topraklar ki, onlardan kiminin adı baklava ve kiminin adı börek ve kiminin adı kadayıdır. Bunları yersin, sarfiyâtını telâfi edersin ve bu sûretle cismine yama vurursun. Fakat bir taraftan vücûdundan ayrılan cüz'lerini yine toprak yaparlar; ve öldüğün vakit ise cisminin hepsi toprak olur.

هندو و قپچاق و رومی و حبش جمله یکرنگند اندر گور خوش

4729. *Hindli ve Kıpçaklı ve Rûmî ve Habeş... Hepsi mezârda hoş bir renktirler.*

Ya'nî, nitekim Hindli ve Kıpçaklı ve Rûmî ve Habeş ırklarına mensûb olan insanların hepsi öldükleri vakit, hayât-ı dünyeviyelerinde ayrı ayrı olan şekilleri ve biçimleri gider ve kaybolur; mezârda hoş ve müttehid bir toprak renginde olurlar.

تا بدانی کان همه رنگ و نگار جمله رو پوشست و مکر و مستعار

4730. *Tâ bilesin ki, o bütün renk ve nakış hep nikâbdır ve mekrdir ve müsteârdır!*

Nihâyet bu hâli görüp bilesin ki: Onların o ayrı ayrı olan bütün renkleri ve sûretleri hep nikâb ve yüz örtüsünden ibârettir; ve bu sûretler ve şekiller zâhir-bîn olanları aldatmak için bir mekrdir ve iğreti bir şeydir; ve âkîbet hepsi de fânîdir.

رنگ باقى صبغة اللّٰهست و بس غير آن بر بسته دان همچون جرس

4731. *Bâkî olan renk ancak sıbğatullâhtır. Onun gayrını çingırak gibi ber-bes-te bil!*

"Sıbğa", lügatte "boya" ma'nâsındır. Burada murâd, rûhun rengidir. O rûhun rengi ister sıdk ve takvâ ve yakîn rengi gibi iyi bir renk olsun, ister şek ve küfür ve nifâk gibi kötü olsun. Zîrâ o rûhun rengi ayn-ı sâbitelerinin aksidir; ve a'yân-ı sâbite ise sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin sûretleridir; ve sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin cümlesi ise güzeldir. Nitekim âyet-i kerîmede لَهٗ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ (Tâhâ, 20/8) ya'nî "Allâh'ın güzel isimleri vardır" ve sûre-i Bakara'da dahi صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً (Bakara, 2/138) ya'nî "Allâh'ın boyası vardır ve Allâh'ın boyasından daha güzel kimin boyası vardır?" buyrulur. "O boyanın gayrı"ndan murâd, cismin rengidir. Ya'nî bâkî olan renk Allâh'ın rengi olan rûhun rengidir; ve rûhun renginin gayrı olan cismin rengi ise, bir çingırak gibi o rûhun boynuna bağlanmışır.

رنگ صدق و رنگ تقوى و يقين تا ابد باقى بود بر عابدين

4732. *Sıdk rengi ve takvâ ve yakîn rengi âbidler üzerinde ebede kadar bâkî olur.*

Ma'lûm olsun ki, Hak Teâlâ taleblerine binâen sıfât ve esmâsı âsâr ve ahkâmının zuhûrunu murâd eder; ve ba'zısından râzıdır ve ba'zısından râzı değildir. Nitekim takvâ ve sıdk "Hâdî" isminin ve küfür ve nifâk dahi "Mudill" isminin mazhandır. Halbuki Hak Teâlâ "Hâdî" isminin âsârından râzı ve "Mudill" isminin âsârı küfürden râzı değildir. Nitekim ehl-i hidâyet hakkında: وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ (Beyyine, 98/8) ya'nî "Allâh onlardan râzı ve onlar da Allah'tan râzıdır" buyrulur; ve kezâ ehl-i dalâlet hakkında: رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ (Zümer, 39/7) ya'nî "Allâh Teâlâ kullarının küfrüne râzı değildir" buyrulur. Ve bir şeyi murâd etmek ondan râzı olmak değildir. Zîrâ eğer Hak Teâlâ küfürden râzı olsa idi, peygamberleri vâsıtasıyla kullarını hidâyete da'vet etmezdi; ve cenâb-ı Pîr Efendimiz *Fîhi Mâ Fîh* 'ın 46. faslında bu ma'nâ hakkında şöyle buyururlar:

"Allâh Teâlâ hazretleri hayrı ve şerri murâd eder; fakat hayrdan râzı olur ve şerre râzı olmaz; eğer râzı olsa idi, hayır ile emretmezdi. Bunun nazîri budur ki: Tedrîsî murâd eden kimse müteallimin cehlini murâd eder. Zîrâ tedrîs ancak müteallimin cehli ile mümkün olur; ve bir şeyi murâd etmek, onun levâzımından olan şeyi murâd etmektir. Velâkin o kimse cehle râzı değildir. Râzı olsa ta'lîm etmez idi. Ve kezâ tabîb tabâbeti murâd ettiği vakit, nâsın ma-

Zîrâ boş karnı ve mi'de "Allahlık" lafından ibâret olan benlik ve enâniyet da'vâsında bulunmadı. Zîrâ onun nefsinin sıfatları ateşine odun mesâbesinde olan cisminden meded yoktur. Çünkü cisim gıdâdan semirir ve cisim semirdikçe ve kuvvet buldukça nefsin kötü sıfatları da baş kaldırır. Binâenaleyh oruç tutmanın fâidelerinden birisi de budur. "Tî", boş ma'nâsına olan "tuhi" kelimesinin muhaffefidir.

اشکم خالی بود زندان دیو کش غم نان مانعست از مکر و ريو

4747. *Boş karın şeytanın zindanı olur. Zîrâ ekmek gamı mekrden ve hileden ona mâni'dir.*

Boş karın ve mi'de şeytanın habs olunduğu bir zindandır. Çünkü karnı boş ve aç olan bir fakîrin gıdâ tedârîki gamı ve kaygısı, enâniyet ve gurûr göstermek için mekr ve hîle yapmaya mâni' olur; ve böyle bir kimse dâimâ muhîtime karşı tevâzu' hâli içinde olup benlik da'vâsında bulunamaz.

اشکم پر لوت دان بازار دیو تاجران دیو را در وی غریو

4748. *Gıdâ-dolu olan karnı şeytanın pazarı bil! Onda şeytan tâcirlerinin gırvi vardı.*

Gıdâ ile dolu ve tok olan karnı ve mi'deyi şeytanın pazarı bil! O mi'dede ihlâs ve îmân esmânı mukâbilinde hayâlâtta ibâret olan huzûzât ve muzah-rafât-ı dünyevîyye satan şeytan tâcirlerinin gırvı ve feryâdı vardır.

تاجران ساحر لاشی فروش عقلهای تیره کرده از خروش

4749. *Lâ-şey satıcı olan sâhirler hurûştan akılları bulandırmıştır.*

Ya'nî, hiç ve hayâl satıcı olan bu sihirbâz şeytân tâcirleri, şamatalarından dolayı akılları bulandırmış ve karartmıştır.

خُمُ روان کرده ز سحری چون فرس کرده کرباسی ز مهتاب و غلَسْ

4750. *Küpü bir sihirden at gibi gidici etmiş, mehtâbdan ve galesten bir kîrbâs yapmıştır.*

"Kîrbâs", bez; "gales", gecenin sonundaki karanlıktır ki, gâyet hafif ziyâ ile karışktır. "Sihir", lügatte temâşâ edenlerin hayâlinde tasarruf edip bâtılı hak sûretinde göstermeye derler. Ya'nî, şeytan tâcirleri insanların gözüne mahzâ hayâlâtta ibâret olan bu sûret-i dünyevîyyeyi dâim ve müstemir gös-

زشت آن زشتست و خوب آن خوب و بس دائم آن ضحاک و این اندر عبس

4736. Çirkin o çirkindir ve güzel ancak o güzeldir. O dâim dahhâk ve bu abes-tedir.

"Dahhâk", çok gülen; "abes", ekşi yüzölçüm demektir. Ya'nî, çirkin hakîkatte dâim ve bâkî olan çirkindir. Bu da rûhun çirkinliğidir; ve güzel dahi dâim ve bâkî ve zevâlsiz olan güzeldir ki, o da kezâlik rûhun güzelliğidir; ve bu güzellik ve çirkinlik cisimler üzerinde zâhir olur. O rûhu güzel olan kimse hem dünyâda ve hem de âhirette gülücüdür; ve bu çirkin dahi her iki âlemde ekşi yüzölçüm içindedir.

خاک را رنگ و فن و سنگی دهد طفل خویاترا بر آن جنگی دهد

4737. Toprağa renk ve fen ve taşlık verir; çocuk huylulara onun üzerine bir cenk verir.

Ya'nî, Hak Teâlâ hazretleri toprağa renk verir; altın ve gümüş ve elmas ve pırlanta olur; ve fen verir; topraktan türlü türlü san'atlar peydâ olur; ve bayağı taş olmak hâssasını verir. Çocuk huylu insanlar altın ve gümüş ve pırlantayı ve diğer parlak taşları görüp, "Sen almayacaksın, ben alacağım!" diye birbirleriyle kavgaya tutuşurlar. Hak Teâlâ bu çocuk huylulara bu kavgaya etmek duygusunu verir.

Menkıbe: "Bir işi için Hz. Mevlânâ'ya nezr etmiş olan yabancı bir bey, murâdî hâsıl olduktan sonra bir kese altın alıp huzûr-ı şeriflerine geldi ve onun kabûlü için o hazrete and verip altınları mübârek yenlerine döktü. O şahıs kayboldukta Hz. Hudâvendigâr derhâl onların cümlesini yere döküp gitti. Cemâat-i ashâb arkalarından gidip meblağ-ı mezbûru toplayarak bir müddet vech-i mâişetlerine sarf ettiler."

از خمیری اشتر و شیرى پزند کودکان از حرص آن کف می گزند

4738. Bir hamurdan deve ve arslan pişirirler; çocuklar onun hırsından el ısırırılar.

Ya'nî, fırıncılar hamurdan deve ve arslan resimleri ve sûretleri yapıp pişirirler. Çocuklar bunları gördükleri vakit içleri hırslarından titreyip ellerini ısırırılar ve onları almak isterler. İşte topraktan hâsıl olan ma'denleri ve kıymetli taşları gören çocuk tabiatlı insanlar dahi hırsta bu çocukların aynıdırılar.

درنگیرد این سخن با کودکان

شیر و اشتر نان شود اندر دهان

4739. *Arslan ve deve ağızda ekmek olur. Bu söz çocuklara te'sir etmez.*

Ya'nî, çocuklara, "Bu hamurdan yapılan arslan ve devenin şekilleri sizi meftûn etmesin, bunlar ağızda çiğnendiği vakit ekmek olur" denilse, bu söz çocuklara te'sir etmez ve onlar yine arslan ve deve şekline harîs olmaktan vazgeçmezler.

شکر باری قوت او اندکیست

کودک اندر جهل و پندار و شکiest

4740. *Çocuk cehil ve pindâr ve bir şek içinde dir. Bârî'ye şükûr, onun kuvveti [4720] azdır.*

Bu sözlerin çocuğa te'sir etmemesinin sebebi budur ki: Çocuk cehil ve vehim ve bir şek içindedir ve anlayışı azdır. Maahâzâ bu noksanı ile berâber onun kuvveti de az olduğundan büyükler üzerine musallat ve onların başlarına belâ olamaz; ve çocuk haddini tecâvüz ederse, büyükler onu te'dîb eder.

شکر این که بی فن و بی قوتست

طفل را استیزه و صد آفتست

4741. *Çocuğun inâdı ve yüz âfeti vardır. Buna şükûr ki, fensiz ve kuvvetsizdir.*

Vâkıa, çocuğun kendi yaşına göre bir inâdı ve büyüklere karşı birçok âfetleri ve eziyetleri vardır. Buna şükûr ki, akli noksân olduğundan hilesiz ve kuvvetsizdir.

گشته از قوت بلای هر رقیب

وای ازین پیران طفل نادیب

4742. *Uay bu edebsiz olan çocuk ihtiyarlardan! Kuvvetten dolayı her bir rakîbin belâsı olmuştur.*

"Edebsiz olan çocuk ihtiyarlar"dan murâd, ilimlerine ve mansıplarına mağrûr olup ehl-i hakîkatin beyân ettikleri hakâyık ve maârif-i ilâhiyyeyi bir takım delîller îrâdı ile ibtâlâ çalışan müddeîlerdir. "Kuvvet"ten murâd, birtakım delâil-i akliyye ve kazâyâ-yı mantukıyyedir. Bu müddeîler her zaman evliyâullâha muhâlefet ve onlar ile mücâdele etmişler ve netîcede mağlûb olmuşlardır. Sırası düştükçe diğer cildlerde onların menkıbeleri zikredilmiştir. Ya'nî, çocuk meşrebinde olan bu ihtiyarlardan vay ehl-i hakîkatin hâline! Onlar ilimde kendilerine rakîb gördükleri her bir velînin başına câhilâne îrâd ettikleri delîl kuvvetinden dolayı belâ olmuşlardır.

چون سلاح و جهل جمع آید بهم گشت فرعونى جهان سوز از ستم

4743. *‘Vaktâki silâh ve cehil berâber cem’ gelir, zulûmden dolayı cihân yakıcı bir Fir’avn olur.*

Ya’nî, vaktâki silâh mesâbesinde olan ulûm-i edille ve cehil bir kimsede cem’ olur, sitem ve zulûm cihetinden o kimse cihâmî yakıcı bir Fir’avn olur. Nitekim 4. cildin 1435 numarasında دادن تیغی بدست راهن دادن آموختن. بد گهر را علم و فن آموختن. [ya’nî] “Kötü cevherli kimseye ilim ve fen öğretmek, yol vurucunun eline kı-
lıç vermektir” buyurulmuştur.

Ve kezâ 2. cildin 1387 numaralı beytinde بی گمان چون قلم در دست غداری بود. ya’nî “Vaktâki kalem bir gaddârın elinde olur, şübhesiz Man-
sûr ber-dâr olur”; ve yine o cildin 1388 numaralı beytinde چون سفیهان راست این. ya’nî “Vaktâki bu iş-güç seffihlerin elinde olur, pey-
gamberleri öldürmeleri lâzım gelir” buyurulmuştur.

شکر کن ای مرد درویش از قصور که ز فرعونى رهیدی و ز کفور

4744. *Ey fakîr adam! Kusûrdan dolayı şükûr et ki, Fir’avnlıktan ve küfûr-
dan kurtuldun*

“Kusûr”, âcizlik; “küfûr”, hakkı setr edici[lik], demektir. Ya’nî, ey fakîr adam! Sen ulûm-i akliyye ve nazariyyeden bî-behresin, paran yoktur ve bir mansıb sâhibi de değilsin. Bu husûstaki aczinden dolayı şükûr et ki, bir Fir’avn gibi enâniyetten ve gurûrdan ve hak olan kelâmı setr etmeye çalış-
maktan ve ehl-i Hakk’a muhâlefetten kurtuldun.

شکر کن مظلومی و ظالم نه آمن از فرعونى و هر فتنه

4745. *Şükret, mazlûmsun ve zâlim değilsin! Fir’avnlıktan ve her fitneden emînsin!*

Ey fakîr! Şükret ki, sende vesâit-i gurûr ve enâniyet olan şeyler olmadığı için, efrâd-ı beşer arasında mazlûm mevki’indesin; ve elinde halka tecâvüz edecek silâh olmadığı için zâlim değilsin. Binâenaleyh bu sebeble Fir’avnlık-
tan ve nefsin her fitnesinden emîn bir hâldesin!

اشکم تی لاف الهی نزد کاتشش را نیست از هیزم مدد

4746. *Boş karın “Allahlık” lâfını vurmadı. Zîrâ onun ateşine odundan me-
ded yoktur.*

razını murâd eyler. Zîrâ onun zuhûr-ı tıbbî ancak nâsın marazı iledir. Fakat nâsın marazına râzî olmaz. Eğer râzî olsa idi, nâsı tedâvî etmez idi. Ve kezâ ekmekçi kesb ü maâşının husûlû için nâsın açlığını murâd eder; velâkin onların açlığına râzî değildir. Eğer râzî olsa idi, ekmek satmaz idi. ...ilh."

İmdi abdden sâdır olan ef'âl ayn-ı sâbitesinin icâbına müsteniddir. A'yân-ı sâbite ise sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin sûretleridir; ve abdin ilm-i ilâhîde sâbit olan hakikati ise ebede kadar bâkîdir. Binâenaleyh abdin ayn-ı sâbitesinin icâbı olan sıdk ve takvâ rengi onun rûhunun üzerinde ebede kadar bâkîdir.

رنگ شك و رنگ كفران و نفاق تا ابد باقی بود بر جان عاق

4733. *Şekkin rengi ve küfrân ve nifâkın rengi âkın cânı üzerinde ebede kadar bâkî olur.*

"Ak", âsi demektir. Ya'nî, kezâlik abdin ayn-ı sâbitesinin icâbı olan şek ve küfür ve nifâk rengi dahi onun cânının üzerinde ebede kadar bâkîdir.

چون سیه رویی فرعون دغا رنگ او باقی و جسم او فنا

4734. *Hilekâr Fir'avn'ın kara yüzülüğü gibi ki, onun rengi bâkî ve onun cismi fânîdir.*

Bu beyt-i şerîf ulemâ-i zâhirin kavline müsteniddir. Zîrâ ulemâ-i zâhir içinde kavli-i meşhûr Fir'avn'ın îmânının adem-i makbûliyyeti merkezindedir. Ve *Fusûs* şârihlerinden Sofyalı Bâlî Efendi dahi ulemâ-i zâhirin bu kavline ittibâ' etmiştir. Velâkin Şeyh-i Ekber hazretleri Fass-ı Müsevî'de Fir'avn'ın îmânının makbûlüne kâildir. Ve şurrâh-ı kirâm ve ezcümle Abdülganî Nâblusî hazretleri kendi şerhlerinde bu husûsu şübhe bırakmayacak sûrette isbât etmişlerdir. Hz. Pîr efendimizin *Mesnevî-i Şerîf*'te âdet-i seniyyeleri kavli-i meşhûr beyân etmektir. Nitekim *Dîvân-ı Kebîr*'lerinde Hz. Şeyh-i Ekber gibi zebîh İshâk (a.s.) olduğunu beyân buyurdıkları hâlde *Mesnevî-i Şerîf*'te kavli-i meşhûra binâen hep İsmâil (a.s.) buyururlar; ve husûsiyle bu beyt-i şerîf kavli-i meşhûra binâen bir teşbîhtir. Binâenaleyh Hz. Pîr'in Fir'avn'ın îmânının adem-i makbûliyyetine zâhib olduklarına sûret-i kat'iyyede hükm edilemez.

برق و فر روی خوب صادقین تن فنا شد و آن بجا تا يوم دين

4735. *Sâdıkların güzel yüzünün berki ve ferri, ten fânî oldu ve o yevm-i dine kadar yerinde kaldı.*

terip onları şaşırtarak hayât-ı bâkiye ve ebediyyeden mahrûm ederler. Nitekim sihirbâzlar bir sihir yaparak küpü at gibi yürüyücü gösterirler. Ay ışığından ve gecenin nihâyetinde zulmetle karışık hafif ziyâdan top top bezler yapıp arşın arşın satarlar; ve alan kimse elinde hiçbir şey kalmadığını görüp hayret eder ve elindeki parası boşuna gider.

چون بریشم خاک را بر می تنند خاک در چشم ممیز می کنند

4751. *Toprağı ipek gibi örler. Temyîz edici olan gözde toprağı koparırlar.*

Ve kezâ yine sihirbâzlar toprağı ipek gibi örüp müşterinin hayâlinde tasaruf ederek satarlar; ve toprağı ayırt edici olan gözdeki temyîzi koparır ve izâle ederler; ve o mümeyyiz olan göz toprakla ipeği fark edemeyecek bir hâle gelir.

جندلی را رنگ عودی می دهند بر کلوخی مان حسودی می دهند

4752. *Bir taşâ öd rengi verirler. Bir kerpîç üzerine bize hasûdluk verirler.*

"Cendel", taş demektir. Ya'nî, sihirbâzlar bir taşâ öd ağacı rengini verirler ve bir kerpici kıymetli bir taş hâlinde gösterip, biz o kerpicin elimizde bulunmamasından dolayı hased ederiz.

پاک آنکه خاک را رنگی دهد همچو کودک مان بر آن جنگی دهد

4753. *Pâktir o ki, toprağa bir renk verir; onun üzerine çocuk gibi bize cenk verir.*

Pâk ve mukaddestir o Hak Teâlâ hazretleri ki, toprağa altın ve gümüş ve elmas ve pırlanta gibi türlü türlü renkler verir. Çocuklar hamurdan yapılmış arslan ve deve sûretleri üzerine birbirleriyle nasıl kavga ederse, bizler de toprağın bu renkleri ve sûretleri üzerine birbirimizle öyle kavga ederiz ve hattâ birbirimizi öldürürüz.

دامن پر خاک ما چون طفلکان در نظر مان خاک همچو زر کان

4754. *Çocukcağızlar gibi eteğimiz toprak doludur; toprak nazarımızda ma'denin altını gibidir.*

Ya'nî, altın ve gümüş toprağın istihâlelerindendir. Bizim toprak ya'nî altın ve gümüş dolu olan eteğimiz de çocukların oynarken toprak doldurdıkları eteklerine benzer. Binâenaleyh toprak bizim nazarımızda bu şekl-i mübeddel-den dolayı ma'denin ve menba'ın altını gibidir.

طفل را حق کی نشاند با رجال

طفل را با بالغان نبود مجال

4755. *Çocuğun bâliğlere mecâli olmaz. Hak çocuğu ne vakit ricâl ile berâber koyar?*

Ya'nî, âlem-i keserâtın renklerine aldanan çocuk meşrebindeki kimselerin, âlem-i vahdete vâsıl olan kâmillere karşı mecâli ve kuvveti yoktur. Hak Te-âlâ bu çocuk meşrebinde olan kimseleri ne vakit er olan insân-ı kâmiller ile bir mertebeye koyar?

پخته نبود غوره گویندش بنام

میوه گر کهنه شود تا هست خام

4756. *Meyve eğer köhne olsa, ham oldukça pişmiş olmaz. Ona ad ile koruk denir.*

Meselâ kütüğünden kopmuş olan üzüm meyvesi ne kadar eski olursa olsun, ham oldukça pişmiş ve kemâle gelmiş olmaz. Onun adına koruk derler. Bunun gibi bir insan ne kadar yaşlanırsa yaşlansın, mâdemki keserâtın renklerine aldanmıştır, o kimse ham meyve mesâbesindedir ve o hâlde kaldıkça ekşi bir koruktur.

طفل غوره است او بر هر تیز هُش

گر شود صد ساله آن خام تُرُش

4757. *Eğer o ekşi olan ham yüz yıllık olsa, o her keskin akıllının yanında koruk olan çocuktur.*

O ekşi olan ham kimse eğer yüz yaşında olsa, o her keskin akıllı olan insân-ı kâmilin indinde henüz koruk mesâbesinde olan çocuktur. Nitekim 1. cildin 3349 numaralı beytinde: *جمله حیوان را پی انسان بکش . جمله انسان را بکش از بهر هش* [Ya'nî] "Bütün hayvanları insan için öldür; bütün insanları da akıl için öldür!" buyurulmuştur.

هم در آن طفلی خوفست و امید

گر چه باشد مو و ریش او سپید

4758. *Gerçi onun saçı ve sakalı ak olur, yine korku ve ümîd çocukluğu içindedir.*

Gerçi o ihtiyarın saçı ve sakalı ak olur, fakat hakîkate vâsıl olmadığı için, çocuklar gibi hem korku ve hem ümîd içindedir. Meselâ bir kimsenin biri küçük ve diğeri büyük iki oğlu olur; küçüğü akşama kadar sokaklarda oyunlara dalar ve üstü başı kirlenip berbâd olur. Akşam o yine tekdîre uğramak korkusu veyâhud bu tekdîrden kurtulmak ümîdi ile döner. Fakat büyük oğlu bir

vazîfe sâhibi olduğundan, akşam olunca böyle bir havf ve ümîd duyguların-
dan ârî olarak evine gelir.

که رسم یا نارسیده ماندم ای عجب با من کند کرم آن کرم

4759. *Der* ki: "Erişir miyim yâhud erişmemiş mi kalırım? *Ey aceb! Kerîm bana o keremi eder mi?"*

"Kerem", râ'nın fethi ve ["kerm"], sükûnü ile ehl-i lûgat indinde "kerîm" ma'nâsına gelir. Vâhidi ve tesniyesi ve cem'i, müzekkeri ve müennesi müsâvidir (*Ahterî*). Ya'nî, bu çocuk meşrebinde olan ihtiyar kendi kendine der ki: "Acabâ, ben Hakk'a vâsıl olur muyum, yoksa vâsıl olmamış bir hâlde mi kalınm? Ve Kerîm olan Hak Teâlâ bana o kendisine vusûl keremini eder mi?"

با چنان ناقابلی و دوری بخشد این غوره مرا انگورئ

4760. *"Öyle nâ-kâbillik ve uzaklık ile benim koruğuma üzümlük bahş eder mi?"*

"Böyle kâbiliyetsiz olan hâlim ve uzaklığım ile berâber benim henüz koruk mesâbesinde olan kalbime Hak Teâlâ acabâ üzümlük ve olmuşluk bahş eder mi?"

نیستم امید وار از هیچ سو و آن کرم می گویدم لا تأسوا

4761. *"Hiçbir taraftan ümîdvâr değilim! Halbuki o kerem bana "Lâ-tey'esû!" der."*

"Zirâ hâlîme bakıyorum, çocuklar gibi bu keserât âleminin âlâyîşine müstağ-rak olduğumu görüyorum ve hâlimin kesb-i salâh etmesi için hiçbir taraftan im-dâd ve yardım ümidini göremiyorum. Halbuki Hak Teâlâ *وَلَا تَيْسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ* (Yû-suf, 12/87) ya'nî "Allâh'ın revh ve rahmetinden me'yûs olmayınız!" buyuru-yor. Ben ise şimdiki hâlde böyle bir rahmet eserini de göremiyorum."

دائما خاقان ما کردست طو گوش مارا می کشد لا تقنطوا

4762. *Hâkânımız dâimâ meşrûr etmiştir. Bizim kulağımuza "Lâ-tekna-tû!" yu çeker.*

Bu ve aşağıdaki beyitler böyle düşünenlere karşı Hz. Pîr efendimiz tarafın-dan verilen tesellî cevâblardır. "Tû", "tûy" kelimesinin muhaffefidir; ve "tûy" [:toy] Türkçe'de "dügün sürûru ve şâdîsi" ma'nâsıdır (*Gıyâsü'l-Lügât*). Ya'nî, ey ümitsiz kalan kimsel! Bizim hâkânımız ve şâhımız olan Hak Teâlâ

hazretleri dâimâ bize düğün sürûru ve şâdisi tertûb etmiştir; ve Kur'ân-ı Kerim'inde, يٰۤاَعْبَادُ الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰۤى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ (Zümer, 39/53) ya'nî "Ey benim nefîslerini isrâf eden kullarım! Allâh'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin!" hitâbına bizim kulağımızı çekiyor ve bizi bu müjdesiyle dâimâ düğün sürûru içinde tutuyor.

گر چه ما زین ناامیدی در گویم چون صلا زد دست اندازان رویم

4763. *Gerçi biz bu ümitsizlikten çukurdayız. Mâdemki salâ vurdu, el atıcı olarak gideriz.*

Gerçi bu ümitsizlikten dolayı bu kesâfet ve keserât âlemi olan dünyâda gam çukuru içinde çırpınıp dururuz. Fakat mâdemki "Ey kullarım! Ümidinizi kesmeyiniz, ben gafûr ve rahîmim!" diye bizi ma'rîfet ve rahmet sofrasına da'vet etti, ecelimiz geldiği vakit el atıcı ve raks edici olarak sürûr içinde huzûr-ı ilâhîye gideriz.

دست اندازیم چون اسبان سیس در دویدن سوی مرعای انیس

4764. *Terbiye olmuş atlar gibi, enîs olan mer'â tarafına koşmakta el atarız.*

"Sîs", "kıyl" vezninde "siyâset"ten müştakk olup, "müeddeb ve terbiye olunmuş" ma'nâsındır. "Enîs", mûnis ve ünsiyet olunmuş, demektir. "Mer'â"dan murâd, âlem-i ervâhtır. Ya'nî, mâdemki mü'miniz, ecel geldiği vakit evvelce alıştığımız ve bulunduğumuz mer'â-yı ervâh tarafına koşmak husûsunda terbiye edilmiş atlar gibi, el atarak dört na'la koşarız.

گام اندازیم و آنجا گام نی جام پردازیم و آنجا جام نی

4765. *Adım atarız, halbuki orada adım yoktur; kadeh tutarız, halbuki orada kadeh yoktur.*

"Perdâhten" masdarının müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "tutmak" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, o âlem-i ervâh tarafına adım atarız, halbuki orada bu bizim bildiğimiz cismânî ve kesif olan ayak ve adım yoktur. Şarâb-ı tahûr kadehini tutarız, halbuki orada bizim bu dünyâda gördüğümüz kesif kadeh yoktur.

زانکه آنجا جمله اشیا جانست معنی اندر معنی اندر معنیست

4766. *Zîrâ ki orada bütün eşyâ câna mensûbdur. Ma'nâ içinde, ma'nâ içinde ma'nâdır.*

Zîrâ ki orada bütün eşyâ rûhânîdir ve kesâfet yoktur. Ma'nâ içinde, ma'nâ içinde ma'nâdır. Birinci "ma'nâ"dan murâd, rûhtur ki, cisme nazaran "ma'nâ"dır; ve ikinci "ma'nâ"dan murâd, rûhun müstenid olduğu ayn-ı sâbitedir ki, rûha nazaran "ma'nâ"dır; ve a'yân-ı sâbite dahi sîfât ve esmâ-i ilâhiyyenin sûretleri olduğundan, bunlara nazaran sîfât ve esmâ dahi "ma'nâ"dır; ve sîfât ve esmâ da şuûnât-ı zâtîyye olduğundan, zât-ı ulûhiyyet dahi bunlara nazaran "ma'nâ"dır. Binâenaleyh müteselsilen ma'nâ, ma'nâ içinde ve ma'nâ ma'nâ içindedir.

هست صورت سایه معنی آفتاب نور بی سایه بود اندر خراب

4767. *Sûret gölge ve ma'nâ güneştir. Gölgesiz nûr harâbda olur.*

Ya'nî, "sûret" gölge ve "ma'nâ" güneş mesâbesindedir. Gölgesiz olan nûr, ancak harâb olmuş olan binâlarda olur. Zîrâ cisim hâk ile yeksân olunca, gûneşin nûrû önünde artık onun gölgesi kalmaz.

چونکه آنجا خشت بر خشتی نماند نور مه را سایه زشتی نماند

4768. *Mâdemki orada kerpiç bir kerpiç üzerinde kalmadı, ayın nûruna bir çirkin gölge kalmadı.*

"Kerpiç kerpiç üzerinde kalmamak", sûret ve vücûd-ı izâfî âleminin kâmil-en yıkılmasından kinâyedir. Nitekim yıkılan bir binâ hakkında, "taş taş üstünde kalmadı" derler. Ya'nî, vaktâki bu vücûd-ı izâfî âlemi yıkılıp taş taş üstünde kalmadı, vücûd-ı hakîkî ayının nûruna enâniyet ve benlik da'vâsında bulunan bir çirkin vücûd-ı izâfî gölgesi kalmadı.

خشت اگر زرین بود بر کندنیست چون بهای خشت وحی و روشنیست

4769. *Kerpiç eğer altınla olsa, koparmaya lâyıktır. Çünkü kerpiğin bahâsı vahiy ve rûşenlikler.*

Ya'nî, kerpiç masbesinde olan o vücûd-ı izâfî ve cismânî altınla olsa, ya'nî peygamberlerin ve onların vârisleri olan velîlerin vücûd-ı cismânîleri gibi rûhâniyet rengine bürünmüş olsa bile, koparmaya ve yıkmaya lâyıktır. Çünkü o insân-ı kâmilin vücûd-ı izâfîlerinin bahâsı ve kıymeti vahy-i ilâhîden ve akılları aydınlatmaktan ibârettir. Nitekim *الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ* (Mâide, 5/3) ya'nî "Bugün sizin dîninizi kâmil ve tamâm kıldım" âyet-i kerîmesi nâzil olduktan sonra, Resûl-i Ekrem hazretlerinin vücûd-ı cismânîleri ölüm ile fânî oldu. Zîrâ vücûd-ı şerîfinin bahâsı ve kıymeti vahy-i ilâhî nüzûlû ve tenvîr-i

ukûl için idi. Dîn tamâm olup vahy-i ilâhîye lüzûm kalmadı. Onların vücûd-ı saâdetleri bu âlem-i süretten çıktı. Kâmillerin halleri de böyledir. Nitekim bu *Mesnevî-i Şerif*'in altı cildi tamâm olduktan sonra Hz. Mevlânâ efendimizin vücûd-ı latîfleri de az bir zaman sonra âlem-i âhirete intikâl etmiştir.

کوه بهر رفع سایه مند کست پاره گشتن بهر این نور اند کست

4770. *Dağ gölgenin ref'inden dolayı mündektir. Bu nûr için pâre olmak azdır.*
[4750]

"Mündekk", "parça parça olmuş" ma'nâsındır. Ya'nî, dağ mesâbesinde olan vücûd-ı izâfî ve cismânî, gölgenin ref'i için sûf olan ölüm vâsıtasıyla mündektir ve parça parçadır; ve vücûd-ı hakîkî nûrunun tecellîsi, ya'nî tecellî-i zâtî o kadar kıymetlidir ki, onun tecellîsi için bu vücûd-ı cismânînin parça parça olması ve erimesi azdır bile. Bu beyt-i şerifte *لَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًا* (A'râf, 7/143) ya'nî "Vaktâki Mûsâ'nın Rabb'i dağa tecellî etti, onu parça parça etti" âyet-i kerîmesine işâret buyrulur.

بر برون کوه چو زد نور صمد پاره شد تا در درونش هم زند

4771. *Vaktâki Samed'in nûru dağın hâricine vurdu, onun içine de vurmak için pâre oldu.*

Vaktâki Samed olan zât-ı ulûhiyyetin nûru, dağ mesâbesinde olan vücûd-ı zulmânî ve cismânînin hâricine ve zâhirine vurdu, o vücûdun bâtını olan rûha da vurmak için bu vücûd ölüm vâsıtasıyla parça parça oldu.

گرسنه چون بر کفش زد قرص نان واشکافد از هوس چشم و دهان

4772. *Vaktâki açın eline ekmeğin kursu çarptı, hevesten dolayı gözünü ve ağızını yarar.*

"Aç"tan murâd, tecellî-i zâtîye âşık olan zâttır. Ya'nî, aç olan kimsenin eline bir yuvarlak ekmeğe geçtiği vakit, gözlerini dört açar ve o ekmeği ısırarak yemek için de ağızını kemâl-i iştihâ ile son derecede açar. Bunun gibi, tecellî-i zâtîye âşık olan zât da o tecellîyi gördüğü vakit vücûd-ı hakîkîye hicâb olan vücûd-ı kesîfin kalkmasını dört gözle bekler. Nitekim Resûl-i Ekrem Efendimiz: "Bana Safer ayının çıktığını haber veren kimseyi cennetle müjdelerim" buyurdular. Zîrâ Rebîü'l-evvel ayında cismâniyet âlemini terk buyuracaklar idi. Ve Hz. Mevlânâ efendimizi maraz-ı mevtlerinde Sadreddîn-i Konevî hazretleri iyâdete gelmiş idi: "Allâh Teâlâ sana acele şifâ versin!" dedikleri vakit, Hz. Mevlânâ efendimiz: "Bundan sonra, Hak acele şifâ versin! duâsı sizin olsun, âşık

ile ma'sûk arasında kıldan bir gömlekten ziyâde bir şey kalmamıştır. Nûrun nûra ulaşmasını istemez misin?" buyurmuştur. Zîrâ ölüm tecellî-i zâtîdir.

صد هزاران پاره گشتن ارزد این از میان چرخ برخیز ای زمین

4773. *Bu yüz bin parça olmaya değer! Ey zemîn! Felek ortasından kalk!*

Bu tecellî-i zâtî bu vücûd-ı cismânînin yüz bin parça olmasına değer! Ey vücûd-ı hakîkiye hicâb olan yeryüzü ve cismâniyet âlemi! Felek ortasından kalk!

تا که نور چرخ گردد سایه سوز شب ز سایه تست ای یاغی روز

4774. *Tâ ki çarhın nûru gölge yakıcı ola! Ey gündüzün bâğîsi! Gece senin gölgendir.*

Tâ ki çarhın nûru gölge yakıcı ola! (Nûr, 24/35) ya'nî "Allâh Teâlâ göklerin ve yerin nûrudur" âyet-i kerîmesinde beyân buyurulduğu üzere, feleğin ve çarhın nûru olan vücûd-ı hakîkî-i Hak bu cismâniyet gölgesini yakıcı olsun! Ey gündüz mesâbesinde olan vücûd-ı hakîkî-i Hakk'ın bâğîsi ve âsîsi! Bu cismâniyet gecesi ve karanlığı, o nûr-ı vücûddan hâsıl olan senin gölgendir. Hakikat bu merkezde iken, sen o vücûd-ı hakîkî müvâcehesinde varlık ve enâniyet da'vâ edip ona karşı âsî ve bâğî olursun; ve kezâ vücûdunun gölge olduğunun farkında değilsin.

این زمین چون گاهواره طفلکان بالغان را تنگ می دارد مکان

4775. *Bu zemîn çocukların beşiği gibidir. Bâliğlere mekânı dar tutar.*

Bu yeryüzü mini mini çocuklar mesâbesinde olan nâkis insanların beşiği gibidir. Fakat bülûğa ermiş olan insân-ı kâmillere mekânı darlaştı. Zîrâ o kâmillere, bu dar olan cismâniyet âleminden bir ân evvel kurtulmak ve lâ-me-kân âleminde cevlân etmek isterler.

بهر طفلان حق زمین را مهد خواند و اندرون زان شیر بر طفلان فشاند

4776. *Çocuklar için, Hak zemîne "mehd" ta'bîr etti; ve içinde çocuklar üzerine ondan süt saçtı.*

Ya'nî, Hak Teâlâ hazretleri sûre-i Tâhâ'da vâkî 'الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا' (Tâhâ, 20/53) ya'nî "O Allâh Teâlâ ki, sizin için arzı mehd kıldı" âyet-i kerîmesinde bu yeryüzüne, çocuk mesrebinde olan insanlar için "mehd" ya'nî "beşik" ta'bîr buyurdu. Bu beşik içinde bu çocuklar üzerine süt, ya'nî türlü türlü lezzetli gıdâlar ve meyveler saçtı.

خانه تنگ آمد ازین گهوارها طفلکانرا زود بالغ کن شها

4777. *Hâne bu beşiklerden dar geldi. Ey şâh! Çocukları çabuk bâliğ et!*

"Gevvâre", "beşik" demektir. Bu beyt-i şerîf Hz. Pîr'in terbiyesi altında bulunan sâlikler için duâ ve münâcât olmak münâsibdir. Ya'nî, ey şâh-ı hakîkî olan Hak Teâlâ! Kalb evi, rûhun beşiği mesâbesinde olan bu cisimlerden dolayı daraldı ve sıkıldı. Terbiyem altında sülûk eden ve çocuk meşrebinde olan sâlikleri lutuf ve kereminle çabuk bâliğ ve insân-ı kâmil yap ve onları cismâniyet ve nefsâniyet sıfatlarından geçir!

ای گواره خانه را ضیق مدار تا تواند کرد بالغ انتشار

4778. *Ey beşik! Hâneyi dar tutma, tâ ki bâliğ intişâr edebilsin!*

"Gevvâre", "gehvâre"nin muhaffefi olup, "beşik" ma'nâsındır (*Burhân*). "Dayyık", "dar şey" demektir (*Ahter*). "Intişâr", dağılmak, saçılmak, yayılmak, demektir. Ya'nî, ey dünyâ beşiği! Kalb evini bize dar bir şey yapma, tâ ki bâliğin rûhu rûhâniyet âlemine doğru yayılsın! Bu beyt-i şerifte sâlikleri terbiye husûsunda insân-ı kâmilin bu âlem-i sûrette çektiği zahmetlere işâret buyrulur. Zîrâ kâmil henüz cismâniyet âleminde müstağrak olan sâliklerin destgîri olabilmek için rûhâniyet âleminde bu cismâniyet âleminin icâbâtuna tenezzül etmeye mecbûrdur.

وسوسه پادشاه زاده را پیدا شد از سبب استغنائی و کشفی که از شاه دل او را حاصل شده بود و قصد ناشکری و سرکشی می کرد، شاه را از راه الهام و سر شاه خبر شد، دلش درد کرد، روح او را زخمی زد چنانکه صورت شاه را خیر نبود

Şehzâdeye şâh tarafından hâsıl olmuş olan bir istiğnâ ve bir keşif sebebinden bir vesvese peydâ oldu ve şükûrsüzlüğe ve serkeşliğe kasd etti. Şâhın ilhâm ve sır yolundan haberi oldu. Onun gönölü incindi. Onun rûhuna bir zahm vurdu; öyleki şâhın sûretinin haberi olmadı

Bu kassa ibtidâlarında dahi beyân olunduğu üzere "üç şehzâde"den murâd, ahyâr ve ebrâr ve şüttâr meşrebinde olan üç sâlikin insân-ı kâmile intisâb ede-

rek Hak yoluna sülûk etmeleridir. “Ahyâr” tâifesinden olan birinci şehzâdenin hâl-i sülûkü yukarıda anlaşıldı. Burada da “ebrâr” tâifesinden olan şehzâdenin netice-i sülûküne işaret buyrulur. Ma'lûm olsun ki, ebrâr tâifesi Necmeddîn-i Kübrâ hazretlerinin *Usûl-i Aşere*'sinde beyân buyurulduğu üzere, mücâhedât ve riyâzât erbâbıdır. Bunlar kötü huyların tebdîline ve nefis-i emmâreyi bu huy-lardan temizlemeye ve kalbin safvetine ve rûhun cilâlanmasına çalışırlar. Bun-lara hizmetinde bulundukları insân-ı kâmilin nazarı ve himmeti ile keşf-i me-lek ve keşf-i cin ve kabirlerin keşfi ve keşf-i zamîr gibi birtakım keşifler vâki' olur. Fakat bunlar henüz nefislerinin kaydıdan kurtulamadığından bu keşif-lerden hoşlanıp birtakım makâm sâhibi olduğunu zannederler. İkinci şehzâde dahi aynı vartaya düşmüş ve bu yüzden mensûb olduğu insân-ı kâmilin kal-bini incitmiştir. Zîrâ insân-ı kâmilin sa'y ve gayreti, sâlikî nefsinin akabelerin-den geçirmeye ma'tûftur. Sâlikte bunun aksi vâki' olunca, himmetin berhavâ olduğunu görüp, bittabi' müteessif olur. İşte bu incinme yüzünden insân-ı kâ-milin rûhu şehzâdenin rûhuna bir darbe-i ma'nevî vurmuş ve onu bu keşif mertebesinden ıskât etmiştir; ve o insân-ı kâmil, bu darbeyi vururken sûret-i zâhire ve cismâniyyesinde bir dargınlık ve infîâl eseri göstermemiştir. Bu bir acib hâldir ki, ancak insân-ı kâmile mülâkî olup, onun hizmetinde bulunanlar zevkan bilirler. Üçüncü şehzâde ise, “şüttâriler”den ve ehl-i aşk zümresinden olduğundan ve bunların nazarlarında ne zâhirî amellerinin ve ne de keşif ve kerâmât ve makâmâtın kıymeti olmayıp, vücûd-ı hakîkî-i Hak muvâcehesinde bütün varlıklarını fedâ etmiş olduklarından, Hz. Pîr efendimiz bu tâifeye men-sûb şehzâdenin kıssasını meskût bırakarak *Mesnevî-i Şerîf*'i ikmâl buyurmuş-tur. Zîrâ ehl-i aşkın hâlini söz ile anlatmak mümkün değildir. Nitekim 1. cildin 112 numaralı beytinde از آن هر چه گویم عشق را شرح و بیان. چون به عشق آیم حجل باشم از آن ya'nî “Aşkın şerh ve beyânına dâir her ne söylersem, aşkın zâtına geldiğim va-kit bu şerh ve beyândan utanırım” buyurulmuştur. Binâenaleyh *Mesnevî-i Şe-rîf*'in nâtamâm bırakılmış olduğunu iddiâ etmek bu inceliğe vâkıf olmamaktan ileri gelir. Bu husûsta inşâallâh aşağıda daha ziyâde îzâhât verilir.

چون مسلم گشت بی بیع و شری از درون شاه در جانش جری

4779. *Uaktâki şâhın bâtınından onun cânına alım ve satımsız nafaka muhak-kak oldu...*

“Bi-bey' u şirî”, “satım ve alımsız” demek olup, burada mütekâbil menfa-at olmayıp, “Allah rızâsı için” demektir. “Müsellem”, muhakkak ve muay-yen, demektir. “Cirî”, maâş ve vazîfe ve me'mûriyet ve nafaka, ma'nâlarına

gelir. Burada kuvâ-yı rûhdan kinâyedir. Ya'nî, kemâl-i hulûs ile insân-ı kâmilin huzûruna gelmiş olan ortanca şehzâdenin rûhuna o insân-ı kâmilin bâ-tınından alımsız ve satımsız, ya'nî bir mütekâbil menfaat olmayarak ma'nevî nafaka ve füyûzât verilmesi muhakkak oldu.

قوت می خوردی ز نور جان شاه ماه جانش همچو از خورشید ماه

4780. *Onun cânının ayı, güneşten ay gibi şâhın cânının nûrundan gıdâ yerdî.*
[4760]

Ya'nî, ay güneşten ziyâ aldığı gibi, şehzâdenin ay gibi olan cânı dahi, şâhın güneş gibi olan cânının nûrundan ziyâ alır ve gıdâ-yı ma'nevî yer idi.

راتبه جانی ز شاه بی ندید دمدم در جان مستش می رسید

4781. *Câna mensûb olan nafaka nazîrsiz olan şâhtan dembedem onun mest olan cânına erişirdi.*

"Râtibe", vazîfe, maâş, nafaka, demektir. Ya'nî, misli ve nazîri olmayan şâhtan, cânâ mensûb olan nafaka ve füyûzât-ı rûhâniyye dembedem, şehzâdenin o füyûzâtan mest olan cânına erişir idi.

آن نه که ترسا و مشرک می خوردند زان غدائ که ملائک می خوردند

4782. *O değildir ki, kâfir ve müşrik yerler; o bir gıdâdur ki, melekler yerler.*

Ya'nî, şehzâdenin rûhu ile yediği gıdâ, kâfirlerin ve müşriklerin yediği gıdâ cinsinden değildir. O şehzâde meleklerin yediği gıdâdan yerdî. Zîrâ kâfirlerin ve müşriklerin rûhlarına dahi feyz-i mukaddesten imdâd vâki' olur. Fakat onlara vâki' olan feyz ism-i Mudill hazretindendir; meleklerle ve Hak yolunun sâliklerine vâki' olan feyz ise, ism-i Hâdî hazretindendir.

اندرون خویش استغنا بدید گشت طغیانی ز استغنا پدید

4783. *Kendinin içinde istîgnâ gördü. İstîgnâdan bir tuğyân zâhir oldu.*

Şehzâde, sülûkü esnâsında kalbine peyderpey vârid olan bu feyizlerden dolayı kendi içinde, terbiyesinde bulunduğu insân-ı kâmilden istîgnâ gördü ve bu gördüğü istîgnâ yüzünden kalbinde bir tuğyân ve haddini tecâvüz hissi zâhir oldu.

که نه من هم شاه و هم شهزاده ام چون عنان خود بدین شه داده ام

4784. *Dedi ki: "Ben dahi şâh ve şehzâde değil miyim? Niçin inânımı bu şâha vermişim?"*

Şehzâde kendi kendine dedi ki: "Ben dahi bir makâm sâhibi şâhım ve şeh-zâdeyim; niçin kendi irâdemin dizginini bu şâha vermişim? İşte bende dahi füyûzât ve keşif halleri zuhûr etti ve insân-ı kâmil oldum!"

چون مرا ماهی بر آمد با لَمَعُ پس چرا باشم غباری را تبع

4785. "Mâdemki benim için lem'alı bir ay doğdu, binâenaleyh niçin bir toza tâbi' olurum?"

"Mâdemki arz-ı cismimin gölgesi altında husûfe uğrayan rûhum ayı, be-nim için parlak olarak doğdu, binâenaleyh niçin bu insân-ı kâmilin gubâr ve toz mesâbesinde olan sûret-i cismâniyyesine tâbi' olup hizmet ederim?"

آب در جوی منست و وقت ناز ناز غیر از چه کشم من بی نیاز

4786. "Su benim ırmağımdadır ve nâz vaktidir. Ben bî-niyâz, başkasının na-zını neden çekeyim?"

Ya'nî, "Ma'nâ suyu benim ırmak gibi olan kalbimden akıyor, binâenaleyh niyâz ve yalvarma vakti değil, nazlanmak vakti gelmiştir. Ben böyle bî-niyâz iken neden dolayı başkasının nâzını çekeyim ve hizmet ettiğim müşşidin hiz-metini sırtıma yükleneyim?"

سر چرا بندم چو درد سر نماند وقت روی زرد و چشم تر نماند

4787. "Başımı niçin bağlayayım? Baş ağrısı kalmadı. Sarı yüz ve ıslak göz vakti kalmadı."

Ya'nî, "Ben evvelce nefsimin sıfatlarıyla ma'lûl idim ve başım ağrır idi; şimdi tecellî-i rûhânî sebebiyle bunlar gitti, baş ağrısı kalmadı, artık başımı ni-çin bağlayayım ve mücâhede ve riyâzât ile uğraşayım? Hicâb içinde bulun-duğum vakit utanmaktan yüzüm sanı olur ve gözlerim ağlar idi. Şimdi mak-sûduma vâsıl oldum, ne sanı yüzüm ve ne ağlayan gözüm kalmadı ve bir müşşid-i kâmil oldum!"

چون شکر لب گشته ام عارض قمر باز باید کرد دکان دگر

4788. "Mâdemki şeker dudaklı ve ay yanaklı olmuşum, başka dükkân açmak gerektir."

Ya'nî, "Mâdemki ma'nâyâ müteallik sözlerde şeker dudaklı oldum ve rû-humun yanağı da ay gibi parlak oldu, binâenaleyh ben de bir müşşid-i kâmil

oldum; artık başka bir dükkân ve dergâh açıp Hakk'ın kullarını irşâda başlamak gerektir!" Bu gibi tecellî-i rûhânîye nâil olup kendisini müşşidden müstağnî gören ve insân-ı kâmil olduğunu zannederek halkı irşâda kıyâm eden sâlike "sâlik-i ebter" derler. Kendi Hakk'a vâsıl olmadığı gibi, başkalarını da vâsıl edemez. Hicâbât-ı nûrânîyye içinde çırpınıp durur.

زین منی چون نفس زائیدن گرفت صد هزاران ژاژ خاییدن گرفت

4789. *Bu benlikten vaktâki nefis doğurmak tuttu, yüz binlerce herze çiğnemek tuttu.*

Şehzâdenin bu benlikten vaktâki nefsi birtakım sıfatlarını doğurmaya başladı, bittabî' o nefis birçok böyle herze ve boş sözler çiğnemeye ve söylemeye başladı. Çünkü tecellî-i rûhânî, tecellî-i rabbânî gibi değildir. Sâlike gurûr ve pindâr veren nefsin sıfatlarını mahv ve izâle etmez, ancak örter ve o sıfatlar fırsat bulduğu vakit meydâna çıkar.

صد بیابان زان سوی حرص و حسد تا بدانجا چشم بد هم می رسد

4790. *Hırs ve hased tarafından yüz beyâbân vardır, oraya kadar ki, kötü göz dahi erişir.*

Sâliklerin insân-ı kâmile karşı olan hırs ve hasedi tarafından birçok sahrâlar vardır ki, sâliklerin bu sahrâları esnâ-yı sülûkünde kemâl-i sabr ile kat' etmeleri lâzım gelir. Hattâ bu hırs ve hasedin te'sîri buraya kadar gelir ki, sâlikin kendi mürebbîsi olan insân-ı kâmile, bu hasedi yüzünden nazan bile değer. Zîrâ gözde hased sâikasıyla bir te'sîr hâsıl olur ki, isâbet eden kimseyi hasta eder ve öldürür. Nitekim böyle bir kimsenin nazan Resûl-i Ekrem Efendimiz'i yürürken düşürdüğü için, sûre-i Kalem'in nihâyetindeki *وإن يكاد الذين كفروا ليرثونك* (Kalem, 68/51) [ya'nî "Kâfirler, neredeyse seni gözleriyle deviriverceklerdi"] âyet-i kerîmesi nâzıl oldu ki, bu husûstaki izâhât yukarılarda 5. cildin 498, 499 ve 506 numaralı beytinin sûrh-i şerîfinden i'tibâren geçti. Binâenaleyh sâlikin insân-ı kâmilin cisminde nazan değmek vâki' olur; ve hadîs-i şerifte *يسبق القضاء لسبقته العين* ya'nî "Eğer kazâ-yı ilâhîden ileriye geçen bir şey olsa idi, elbette kötü göz ve nazar değmek geçerdi" buyurulmuştur; ve diğer bir hadîs-i şerifte *ان العين تدخل القبر والجمل القدر* ya'nî "Muhakkak nazar değmek adamı kabre ve deveyi çömleğe koyar" buyrulur.

Menkıbe: "Hindli Hâce-i Türkistânî isminde birisi, sâdât-ı Nakşbendîyye'den Ubeydullah Ahrâr (k.s.) hazretlerinin iltifâtına mazhar olup, az za-

manda ondan acîb ve garîb haller zuhûr etmeye başlamış. Bir gün Hz. Ubeydullâh, o dervîşin bir sahrâda kuş gibi uçtuğunu görmüş ve onun bu hareketini hoş görmediği için o hâli ondan selb etmiş. O dervîş havadan şiddetle yere düşüp vücûdu berelenmiş ve ondan sonra kendisini bu kerâmâtın hâli bulduğu için Hz. Ubeydullâh'ın ayaklarına kapanıp ağlamış ise de, o hazret hiç aldırmamış. Nihâyet o dervîş huşûnete ve edesizliğe başlayıp demiş ki: "Bende olan hâli üzerimden kaldırdın, eğer yine verirsen ne a'lâ! Yoksa seni öldürürüm; ve eğer sana fırsat bulmazsam kendimi helâk ederim!" ... ilh." (*Reşahât*'tan).

İşte bu beyt-i şerifte sâliklerin bu hâllerine işâret buyurulmuştur.

بحر شه که مرجع هر آب اوست چون نداند آنچه اندر سيل و جوست

4791. Şâhın bahri ki, her suyun merci'i olur, selde ve ırmakta olan şeyi nasıl bilmez!

Şâhın deryâ gibi olan kalbi sâliklerin su gibi hâturasının ve fikirlerinin rûcû' ettiği ve akıp gittiği yerdir; sâliklerin sel ve ırmak gibi olan hâturasında olan şeyleri nasıl bilmez!

شاه را دل درد کرد از فکر او ناسپاسی عطای بکر او

4792. Onun fikrinden ve onun bîkr olan atâsının şükürsüzlüğünden şâhın gönlü derdlendi.

Şâh, şehzâdenin yukanda zikrolunan düşüncesinden ve hâturasından ve onun bîkr ve yeni yeni olan atâ-yı ma'nevîyyesine karşı şükürsüzlüğünden dolayı şâhın gönlü derdlendi ve incindi.

گفت آخر ای خس واهی ادب این سزای داد من بود ای عجب

4793. Dedi: "Ey edesiz alçak! Acîb şey! Nihâyet benim atâmın lâyyığı bu mu idi?"

"Vâhî", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "bî-esâs ve boş ve bâtl" ma'nâsı münâsibdir. Şu hâlde "vâhî edeb", "edesiz" demek olur. Bâtın cihe-tinden şehzâdenin hodbinâne olan fikirlerine vâkıf olup, kendi kendine dedi ki: "Ey alçak edesiz! Bu ne acîb şeydir! Bu fikirlerin ve bu hodbinliklerin nihâyet benim, kalbine döktüğüm yeni yeni ve tâze tâze füyûzât atâlanmın lâyyığı mı idi?"

- من چه کردم با تو زین گنج نفیس تو چه کردی با من از خوی خسیس
4794. "Ben sana bu nefis hazînededen ne yaptım? Ey alçak huylu! Sen ise bana ne yaptın?"

"Ben sana bu nefis ve kıymetli olan kalbimin ma'nâ hazînesinden, ne kıymetli ma'nâ cevherlerini ihsân ettim; ey alçak huylu! Bu ihsâna karşı teşekkür edeceğin yerde, kendini bu ma'nâ cevherlerinin menba'ı bildin ve hodbinliğe kalktın!"

- من ترا ماهی نهادم در کنار که غروبش نیست تا روز شمار
4795. "Ben senin kucağına bir ay koydum ki, kıyâmete kadar onun gurûbu yoktur."

"Ben senin nefsinin sıfatlarıyla husûfe uğramış olan rûhunu o nefsinin sıfatlarını silerek parlattım, bir ay gibi oldu ve senin kucağına koydum; ve o parlak rûh-ı insânînin kıyâmete kadar gurûbu yoktur."

- در جزای آن عطای نور پاک تو زدی در دیده من خار و خاک
4796. "O pâk olan nûrun atâsının cezâsından, sen benim gözüme diken ve toprak çarptın!"

"O pâk olan rûh-ı insânînin nûrunu sana ihsân etmemin cezâsı ve mükâfâtı olarak, sen benim kalbimin gözüne hodbinlik diken ve topraklarını çarptın!"

- من ترا بر چرخ گشته نردبان تو شده در حرب من تیر و کمان
4797. "Ben senin için felek üzerine merdiven olmuşum; sen ise benim harbimde ok ve yay olmuşsun!"

"Ben senin için ma'nâ feleği üzerine merdiven olmuşum ve seni yetişemediğin ma'nâ ve rûhâniyet âleminde çıkarmışım; sen ise, teşekkür edeceğin yerde, bana karşı hasım kesildin ve benim ile harb etmek için ok ve yay mesâbesinde oldun!"

- درد غیرت آمد اندر شه پدید عکس درد شاه اندر وی رسید
4798. Gayret derdi şâhta zâhir geldi. Şâhın derdinin aksi ona erişti.

Şehzâdenin bu fikirleri üzerine şâhın ve insân-ı kâmilin bâtununda bir gayret derdi zuhûra geldi ve şâhın bu incinmesinin aksi, şehzâdenin rûhuna kadar erişti.

مرغ دولت در عتابش بر طپید پرده آن گوشه گشته بر درید

4799. *Devlet kuşu onun itâbında çırpındı. O cedel olmuşun perdesini yırttı.*

“Güşe”, “güşende ve cenk ve cedel” (*Şemsü'l-Lügât*); “güşe geşte”, cenk ve cedel olmuş, demek olur. Ya'nî, şâhın devletinin kuşu, ya'nî rûh-ı saîdi, o sâlikin itâbı emrinde çırpındı ve o insân-ı kâmile karşı cenk ve cedel olmuş olan sâlikin keşif perdesini yırttı.

چون درون خود بدید آن خوش پسر از سیه کاری خود گرد و اثر

4800. *O hoş oğul vaktâki kendi bâtınında kendi günâhkârlığından gam ve eser*
[4780] *gördü,*

“Siyehkâr”, günâhkâr; “gerd”, toz ve gam, demektir. Ya'nî, o hoş oğul olan şehzâde, vaktâki kendi kalbinde ve bâtınında bu yaptığı hodbînlik günâhkârlığından dolayı gam ve eser gördü,

آن وظیفه لطف و نعمت کم شده خانه شادئ او پر غم شده

4801. *O lutuf ve ni'metin vazîfesi noksan olmuş, onun şâdi evi pür-gam olmuş idi.*

Ya'nî, insân-ı kâmilin lutuf ve ni'metinden kaynamakta olan vazîfe ve îrâd ve ta'yînât birdenbire noksan olmuş ve şehzâdenin o îrâd-ı ma'nevî ile mesrûr olan kalbinin evi gamla dolmuş idi.

با خود آمد او ز مستی عقار ز آن گنه گشته سرش خانه خمار

4802. *O şarâb sarhoşluğundan kendine geldi. O günâhtan onun başı humâr evi*
olmuş idi.

“Ukâr”, şarâb; “humâr”, sarhoşluktan sonra ânz olan başağrısı ve sersemlik, demektir. Ya'nî, o hodbînlik şarâbının sarhoşluğundan ayıldı, fakat o günâhtan onun başı humâr ve ağrı ve sersemlik evi olmuş idi.

خورد گندم حله زو بیرون شده خلد بروی بادیه و هامون شده

4803. *Buğday yemiş, hulle ondan hâriç olmuştur; huld onun üzerine bâdiye ve*
hâmûn olmuştur.

O sâlikin bu hâli, Hz. Âdem'in cennette buğday yeyip, cennet libâsı olan hulle arkasından çıkarılarak çınl çıplak kalmasına ve huld ya'nî cennet onun üzerine sahrâ ve çöl hâline gelmesine benzer.

دید کان شربت و را بیمار کرد زهر آن ما و مینها کار کرد

4804. *Gördü ki, şerbet onu hasta etti. O "bizliklerin ve benliklerin zehri" iş yaptı.*

Velhâsıl, şehzâde gördü ki, bu benlik ve hodbînlik şerbeti kendisini hasta etti; ve "bizlikler ve benlikler zehri" bir fenâ iş ve te'sîr yaptı.

جان چون طاوس در گلزار ناز همچو جغدی شد بویرانہ مجاز

4805. *Nâz gülzârında tâvus gibi olan cânı, bir baykuş gibi mecâz vîrânesine gitti.*

Nâz gülîstânı olan rûhâniyet âleminde bir parlak tâvus kuşu gibi gezen şehzâdenin rûhu, bir baykuş gibi bu mecâz ve kesâfet âlemi vîrânesine gitti ve sukût etti; ve rûhunun gözleri kapandı, âlem-i gaybı görmez oldu. Ancak evvelki hâli gibi his gözleriyle taşı toprağı görür bir hâle geldi.

همچو آدم دور ماند او از بهشت در زمین می راند گاوی بهر کشت

4806. *O Âdem gibi cennetten uzak kaldı. Yeryüzünde zirâat için bir öküz sürdü.*

O şehzâde, Âdem (a.s.) gibi letâfet ve rûhâniyet âlemi olan cennetten uzaklaştı ve âlem-i kesâfet olan yeryüzünde zirâat için öküz ile çift sürmek mecbûriyetinde kaldı, ya'nî âlem-i kesâfet ve tabîat ahkâmına tâbî' oldu.

ایشک می راند او که ای هندوی زاو شیر را کردی اسیر دم گاو

4807. *O, göz yaşı sürdü. Dedi ki: "Ey kuvvetli köle! Arslanı öküz kuyruğunun esîri ettin!"*

"Zâv", müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "kuvvetli" ma'nâsı münâsibdir. "Hindû" kelimesinin *Şemsü'l-Lügât*'ın beyânına göre müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "köle" ma'nâsı münâsibdir. Ya'nî, o şehzâde ağlamaya başladı. Kendi kendine dedi ki: "Ey önce şâha köle olan kuvvetli nefsim! Şâh arslan ve ben ise onun huzûrunda onun hizmetlerini ifâ eden bir öküz mesâbesinde idim; ve sen de benim kuyruğum idin. Binâenaleyh sonra kalktın, o arslan olan şâhı kendi aklınla bir öküzün kuyruğuna bağlayıp esîr ettin ha!"

کردی ای نفس بد بارد نفس بی حفاظی با شه فریادرس

4808. *"Ey soğuk nefesi olan kötü nefis! Feryâd-res olan şâha bî-hıfâzlık ettin!"*

"Hıfâz", "nigehbânlık etmek ve göz tutmak ve neng ve âr göstermek ve tahattur edici" ma'nâlarıdır (*Şemsü'l-Lügât*). Burada "göz tutmak" ma'nâ-sı münâsibdir; ve şu hâlde "bî-hıfâzî", "göz tutmamaklık" demek olur. Ya'nî, "Ey soğuk sözlü ve özlü olan kötü nefis! Feryâda erişici olan şâha karşı göz tutmamaklık ettin ve onun ihsânlarını görmemezliğe geldin!"

دام بگزیدی ز حرص گندمی بر تو شد هر گندم او کزدمی

4809. "Bir buğday için hırstan dolayı tuzağı ihtiyâr ettin. Senin üzerine onun her buğdayı akrep oldu."

"Buğday'dan murâd, hubb-i riyâset ve baş olmak sevgisi ve başlı başına mürşid olmak hevesi. "Tuzak"tan murâd, nefsin sıfatları. "Her buğday"dan murâd, hubb-i riyâset dâiyesi ile nefsin geçirdiği haz anları ve dakikaları. Ya'nî, bir baş olmak sevgisi için, bu sevgiye olan hırstan dolayı, nefsin sıfatları tuzağını ihtiyâr ettin. Senin üzerine onun her bir dakika-i hazzı akrep oldu ve rûhunu sokmaya başladı.

نوحه می کرد این نمط بر جان خویش که چرا گشتم ضد سلطان خویش

4810. [4791] "Bu minvâl üzere kendi cânı üzere nevha ederdi. Derdi ki: "Niçin kendi sultânımın zıddı oldum?"

Bu zikrolunan minvâl üzere, rûhunun mahrûm kaldığı füyûzât üzerine nevha eder ve ağlardı. Derdi ki: "Niçin ben sultânım olan mürebbîmin zıddı oldum ve ona muhâlefet ederek başlı başına şâhlık da'vâsına kıyâm ettim?"

آمد او با خویش و استغفار کرد با انابت چیز دیگر یار کرد

4811. O kendine geldi ve istiğfâr etti. İnâbetle berâber diğer şeyi yâr etti.

"İnâbet", rücû' etmek ve geri dönmek. "Diğer şey"den murâd, selâmet-i îmân derdidir. Zîrâ şehzâde, mürebbîsi olan insân-ı kâmile karşı yukarıdaki 4785 numaralı beyitte را تع پس چرا باشم غباری [ya'nî "Niçin bir toza tâbî olurum?"] demiş ve onun sûret-i cismânîyesini toz mesâbesine tutmuştur. Halbuki 2. cildin 1173 numaralı beyt-i şerifinde ای بسا کس را که صورت راه زد. ya'nî "Ey çok kimselerin ki, sûret yolunu vurdu, sûrete kasd etti; halbuki Allah üzerine çarptı" buyurulmuş idi. Zîrâ insân-ı kâmil Hak'ta fânîdir ve ondan zâhir olan Hak'tır. Nitekim âyet-i kerîmede إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ (Ahzâb, 33/57) ya'nî "Şu kimseler ki, Al-lâh'a ve resûlüne ezâ ettiler; Allâh Teâlâ onlara dünyâda da âhirette de la'net

eder" buyurulmuştur. İnsân-ı kâmiller ise, verese-i enbiyâdır. Binâenaleyh bu âyet-i kerîmenin makâli insân-ı kâmile ezâ edenlere de şâmil olur. İşte bu ma'nâyâ binâen şehzâde bu yaptığı işten pişmân olmakla ve istiğfâr etmekle berâber, selâmet-i îmân mes'elesini tövbesine ve istiğfârına yâr ederek yalvardı. Nitekim aşağıdaki beyt-i şerifte bu dakikaya işâret buyurulur.

درد کان از وحشت ایمان بود رحم کن کان درد بی درمان بود

4812. *Derd ki, o vahşet-i îmândan olur; rahm et ki, o derd dermansız olur.*

"Vahşet", gam, gussa, korku ve korkulu yer, demektir. Ya'nî, îmân gamından ve korkusundan kalbde hâsıl olan bir derdin çâresi olmaz. Zîrâ îmân bir tevfik-ı ilâhîdir. Şunun bunun zoru ile kalbe giremez. Meselâ bir münkiri iknâ' için birçok açık deliller getirildiği hâlde, yine onda îmân hâsıl olmaz. Nitekim münkirler peygamberlerden birçok ma'nâlî sözler dinledikleri ve birçok mu'cizeler de gördükleri hâlde, inkârlarında ısrâr ettiler; ve îmân edenlerden ba'zıları da şübheye düşüp mürted oldular. Ba'zı sâliklerin insân-ı kâmiller hakkındaki i'tikâdları ve îmânları da böyledir. Evvelce şiddetle merbût iken, sonra bir sebeble muhâlefete başladılar. Velhâsıl böyle derde mübtelâ olan kimseye merhamet etmek ve acımak lâzımdır.

مر بشر را خود مَبَّا جامهٔ دُرُست چون رهید از صبر در حین صدر جُست

4813. *Muhakkak beşerin dürüst câmesi olmasın! Vaktâki sabırdan kurtuldu, derhâl sadr istedi.*

"Me-bâ", "olmasın!" ma'nâsına olan "me-bâd" kelimesinin muhaffefidir. "Câme-i dürüst", sağlam libâs demek olup, sûrî ve ma'nevî kudretten kinâ-yedir. "Derhîn", "derhâl" demektir. Ya'nî, muhakkak nefsinin hükmü altında olan cins-i beşerin servet ve zenginlik gibi sûrî ve keşif gibi ma'nevî ve rûhânî kuvveti olmasın! Zîrâ fakîrin nefsi zarûret-i hâl ile kibir ve ucûbden sabreder ve dâimâ mütevâzî' olur; ve rûhânî kuvvetten hâlî olan bir sâlik dahi insân-ı kâmilin huzûrunda kezâlik tevâzu' ve tezellül eder ve nefsi bu hâlî içinde sâbir olur. Vaktâki fakîre zenginlik gelir, bu sabırdan sadra geçmek ister ve kibir ve azamet gösterir. Sâlik dahi biraz kuvve-i rûhâniyyeye mâlik olunca, evvelki zilleti ve tevâzu'u bırakıp mürşidliğe kuyâm eder.

مر بشر را پنجه و ناخن مباد کو نه دین اندیشد آنگه نی سداد

4814. *Muhakkak beşerin pençesi ve tırnağı olmasın! Zîrâ o vakit ne dîn düşünür, ne sedâd!*

"Pence ve tınak" kudretten kinâyedir. "Sedâd", işte ve sözde doğruluk. Ya'nî, muhakkak nefsinin hükmü altında zebûn olan beşerin sûrî ve ma'nevî kudreti olmasın! Zîrâ böyle bir kudret sâhibi olunca, onun en büyük mak-sadı baş ve reîs olmaktır; ve başa geçmek ve reîs olmak için de ne dînin icâ-bâtını ve ne de kavâid-i insâniyyeyi ve ne de işte ve sözde doğruluğu düşü-nür. Bu gibi kimseler hakkında Türkçe'de "Allah kaşıyacak tınak vermesin!" derler.

آدمی اندر بلا کشته به است نفس کافر نعمت ست و گمراهست

4815. *Âdemî, belâ içinde olmak iyidir. Nefis ni'metin kâfiridir ve gümrâhtır.*

Ya'nî, beşerin belâ içinde olması kendi hakkında hayırlıdır. Zîrâ o vakit nefsi mütevâzi' ve zelîl olur ve mün'im olan Hakk'ın ni'metlerini bilir ve "aman Allah!" diye yalvarır. Fakat üzerinden belâ kalkıp, kendisine kudret hâsıl olunca, ni'metlerin kâfiri ve münkiri olur ve azgın bir hâle gelir.

خطاب حق تعالی بعزرائیل علیه السلام که ترا رحمی بر که بیشتر آمد ازین

خلائق که قبض جان ایشان کردی و جواب عزرائیل علیه السلام مر حضرت را

Hak Teâlâ'nın Azrâîl (a.s.)a: "Canlarını kabz ettiğin bu halâyıktan senin merhametin kimin üzerine pek ziyâde geldi?" diye hitâbı ve Azrâîl (a.s.)ın Hazret'e cevâbı

Bu sûrh-i şerîfin yukanya rabtında iki vecih vârid olur. Birisi: En ziyâ-de şâyân-ı merhamet olmak husûsudur. Zîrâ sâlik nefsinin kaydından kur-tulmak üzere rûhun tecellîsine mazhar olup sâhil-i selâmete çıkmış iken baş aşağı sukût etmiştir ve rûhu yetim kalmıştır. Nitekim bu kıssada çocu-ğun anası sâhil-i selâmete çıkmış iken, Hz. Azrâîl rûhunu kabz etmiş ve çocuk yetim kalmıştır; ve cenâb-ı Azrâîl bu hâle çok acımıştır. İkinci vecih budur ki: Bundan sonra gelecek kıssada görüleceği üzere bu yetim kalan çocuk Nemrûd idi. Hak Teâlâ onu türlü ni'metleriyle besleyip büyüttüğü hâlde Hakk'a âsi oldu ve Hakk'ın Halîl'i olan İbrâhîm (a.s.)ı ateşe attı. Yu-

kariki kıssada da şehzâde şâhın lutuflarına nâil olmuş iken ona muhâlefet etti.

حق بعزرائیل می گفت ای نقیب بر که رحم آمد ترا از هر کتیب

4816. *Hak, Azrâil'e dedi: "Ey nakîb! Her keîbden sana kimin üzerine merhamet geldi?"*

"Nakîb", halkın iyisi ve kavmin hayırlısı ve kâhyâ ve kefl ve müfettiş ma'nâlarıdır (*Ahterî*). Burada "me'mûr-ı ilâhî"dir. "Keîb", gamlı ve mah-zûn ma'nâsındır. Ya'nî, Hak Teâlâ Hz. Azrâil'e hitâben buyurdu ki: "Ey kul-larımın cânını almaya me'mûr olan kulum! Her hâl-i ihtizârda gamlı ve mah-zûn olan kullardan sen kime acıdın ve merhamet ettin?"

گفت بر جمله دلم سوزد بدرد لیک ترسم امر را اهمال کرد

4817. *Dedi: "Hepsi üzerine derd ile gönlüm yandı. Fakat bana emri ihmâl etmek korkusu vardır."*

İkinci mısra'daki "tersem" fiil-i muzâri değildir, isim olan "ters" kelimesi ile mütekellim "mîm"inden mürekkebdir, "bana korku" demek olur. Ya'nî, Hz. Azrâil, Hak Teâlâ'ya cevâben dedi: "Yâ Rab! Canlarını alırken kullarının hepsine derd ile gönlüm yandı ve cümlesine acıdım. Fakat ne yapayım ki, bana Sen azîmü's-şânın emrini ihmâl etmek korkusu gâlib geldi ve acımayı bırakıp emrini icrâ ettim."

تا بگویم کاشکی یزدان مرا در عوض قربان کند بهر فتا

4818. *"Hattâ derim ki: "Keşke, Hâlık beni delikanlı için wazda kurbân ede!"*

"Hattâ bir delikanlının cânını alacağım vakit o derece acıdım ki, "Keşke, Hâlık'ım beni bu delikanlıya bedel olarak kurbân etse idi!" derim."

گفت بر که بیشتر رحم آمدت از که دل پر سوز و بریان تر شدت

4819. *Dedi: "Sana en ziyâde kimin üzerine merhamet geldi? Kimden dolayı senin gönlün daha pür-süz ve biryân oldu?"*

Hak Teâlâ hazretleri tekrâr cenâb-ı Azrâil'e buyurdu ki: "Evet, benim kul-larımın hepsine acıdığın ma'lûmdur. Fakat yine sana söylemek isterim ki, bu kullarımdan hangisine daha çok acıdın ve hangisinin ölümünden dolayı gön-lün çok yandı ve daha biryân ve kebâb oldu?"

گفت روزی کشتی بر موج تیز من شکستم ز امر تا شد ریز ریز

4820. *Dedi: "Bir gün şiddetli dalga üzerinde olan bir gemiyi ben emirden kırdım. Hattâ parça parça oldu."*
[4801]

Hız. Azrâil cevâben dedi: "Yâ Rab! Bir gün şedîd ve azgın dalgalar üzerinde giden bir gemiyi senin emr-i şerifinden dolayı kırdım. Hattâ o gemi parça parça oldu."

پس بگفتی قبض کن جان همه جز زنی و غیر طفل زان رمه

4821. *"Sonra dedin: "O sürüden bir kadından ve çocuktan başka hepsinin canını al!"*

هر دو در يك تخته درماندند تخته را آن موجها می‌راندند

4822. *"Her ikisi bir tahtada âciz kaldılar. Tahtayı o dalgalar sürdüler."*

"Emr-i şerifin mücibince gemideki yolcuların hepsinin cânını aldım. Kucağındaki bir çocuğu ile bir kadını diri bıraktım. Kadın ve çocuk bir tahta üzerinde âciz bir hâlde kaldılar. Onların bindikleri o tahta parçasını o şedîd dalgalar karaya doğru sürdüler."

باز گفתי جان مادر قبض کن طفل را بگذار تنها ز امر کن

4823. *"Tekrâr dedin: "Ananın cânını al! "Kün!" emrinden dolayı çocuğu yalnız bırak!"*

"Emr-i kün"den murâd, sır-ı kadere işârettir. Zîrâ aşağıda görüleceği üzere bu çocuk kazâ-yı ilâhî neticesi olarak Nemrûd nâmiyle saltanat makamında zuhûr etmiştir.

چون ز مادر بگسلیدم طفل را خود تو می‌دانی چه تلخ آمد مرا

4824. *"Vaktâki çocuğu anadan kat' ettim, muhakkak sen bilirsin ki, bana ne acı geldi!"*

"Ey Hâlıkım! Vaktâki emrin mücibince kadının dahi cânını alıp süt emen çocuğu anasından ayırdım, muhakkak benim hâlime vâkıfsın ki, bu hâl bana ne kadar acı geldi ve ben o çocuğun hâline ne kadar acıdım!"

پس بدیدم دود ماتمهای زفت تلخی آن طفل از فکرم نرفت

4825. *"İmdi ben büyük mâtemlerin dumanını gördüm. O çocuğun acılığı fikrimden gitmedi."*

"Yâ Rab! Ben Azrâil olalıdan beri nihâyetsiz canlar aldım ve büyük mâ-temlerin dumanı olan kulların âhını ve feryâdını gördüm. Fakat bu süt emen çocuğu anasından ayırdığım zamandaki acılık aslâ fikrimden gitmedi ve hâ-tırıma geldikçe hâlâ acır durumum."

گفت حق آن طفل را از فضل خویش موج را گفتم فگن در بیشه ایش

4826. *İlâk buyurdu: "Kendi fazlımdan dalgaya dedim: "O çocuğu bir orma-na bırak!"*

بیشه پر سوسن و ریحان و گل پر درخت میوه دار خوش اکل

4827. *"Bir ormana ki, süsen ve fesleğen ve gül doludur. Yenilmesi latîf olan meyveli ağaç doludur."*

"Süsen" ve "sevsen" susam çiçeği. "Reyhân", fesleğen yaprakları. "Ükül", yenilen her şey, demektir.

چشمه های آب شیرین زلال پروریدم طفل را با صد دلال

4828. *"Tatlı, sâf su çeşmeleri vardı. Çocuğu yüz nâz ile besledim."*

"Delâl", "dilâl", "naz ve güzellik" demektir. Ya'nî, "O çocuğu çıkarttığım ormanda tatlı ve sâf olarak kaynayan pınarlar vardı. O çocuğu böyle nâz ile besledim."

صد هزاران مرغ مُطَرَّب خوش صدا اندران روضه فگنده صد نوا

4829. *"Yüz binlerce süür verici güzel sesli kuş, o bahçeye yüz nağme bırakmıştır."*

بسترش کردم ز برگ نَسْتَرَن کردم او را بمن از صدمه فتن

4830. *"Nesteren yaprağından ona döşek yaptım. Onu fitnelerin sadmesinden emîn ettim."*

"Nesteren", "ağustos gülü" dedikleri, güzel kokulu "beyaz gül" demektir. Ya'nî, "Ben ormanda o çocuğa beyaz gülün yumuşak yaprağından döşek yaptım. Onu harâret, bürûdet ve rutûbet ve yubûset gibi erkân-ı tabiatın sadmesinden ve darbesinden emîn ettim."

گفته من خورشید را کو را مگر باد را گفته برو آهسته وز

4831. *"Ben güneşe, "Onu ısıрма!" demişimdir. Rüzgâra, "Onun üzerine ya-vaş es!" demişimdir."*

"Me-gez", "ısırmak" ma'nâsına olan "gezîden" masdarının nehy-i hâzındır. "Vez", esmek ma'nâsına olan "vezîden" masdarının emr-i hâzındır. Ya'nî, "Ben güneşe, "O çocuğu ısırma, ya'nî harâretle yakma!" ve rüzgâra da, "Onun üzerine yavaş yavaş es, incitme!" diye emrettim."

ابر را گفته برو باران مریز برق را گفته برو مگرای تیز

4832. "Buluta, "Onun üzerine yağmur dökme!" demişimdir. Yıldırıma, "Onun üzerine şiddetli hamle etme!" demişimdir."

"Me-grây", "gerâiden" ve "girâiden" masdarından nehy-i hâzırdır; ve "gerâiden," "kasd ve âhenk ve meyil göstermek ve hamle etmek ve itâatsizlik etmek" ma'nâlarıdır (*Burhân*). "Berk", yıldırım ve şimşek ma'nâlarıdır. Burada her iki ma'nâ dahi münâsib olur. Ya'nî, "Buluta, "Çocuğun üzerine yağmur yağdırma!" diye emrettim; ve yıldırıma, "Onun üzerine hamle etme!" veyâ şimşeğe, "Onun üzerine şiddetle çakma!" diye emrettim."

زین چمن ای دى مبر آن اعتدال پنجه ای بهمن برین روضه مال

4833. "Ey kış! 'Bu çemenden o i'tidâli götürme! Ey uzun el! 'Bu bahçe üzerine pençe sürme!"

"Dey", kış; "behmen" kelimesinin müteaddid ma'nâları vardır. Burada "uzun el" ma'nâsı münâsibdir (*Burhân* ve *Şemsü'l-Lügât*); ve "uzun el"den murâd, kuvâ-yı tabîyyeden ve zîrûhtan hiçbirinin pençe vurmaması ve te'sîr etmemesi olur.

کرامات شیبیان راعی قدس سره

Şeybân-ı Râî (k.s.)nun kerâmetleri

Şeybân-ı Râî hazretleri İmâm-ı Şâfiî hazretleriyle muâsır olan evliyâullâh-tandır. İmâm-ı Şâfiî onun huzûruna gidip edeble iki diz üstü oturur imiş. Ona demişler ki: "Siz bir mezheb imâmı ve allâme-i zamân olduğunuz hâlde ümmî bir çobanın huzûrunda bu kadar tevâzu' ve tezellül etmeniz câiz olur mu

ve ilmin şerefi yok mudur?" demişler. Hz. İmâm: "Evet, benim ilm-i zâhirim çoktur, fakat o Allâh'ı benden daha iyi bilir ve tanır" buyurmuşlardır. Bu sûrh-i şerfin buraya rabtu kudret-i Hakk'ın esbâb-ı zâhiriyye ile mukayyed olmadığını beyân içindir.

همچو آن شیبان که از گرگ عنید وقت جمعه بر رعا خط می کشید

4834. O Şeybân gibi ki, anîd olan kurttan dolayı cum'a vakti sürü üzerine bir çizgi çekerdi.

"Anîd", çok inâdçı. "Riâ", hayvânât-ı ehliyye sürüsü, demektir. Ya'nî, çoğunun terbiyesi husûsunda kudret-i Hakk'ın hâtikalar göstermesi taaccüb olunacak bir şey değildir. Nitekim Şeybân-ı Râî hazretleri cum'a namâzına gideceği vakit muannid olan kurt hücum edememek için gittiği koyun sürüsünün etrâfına bir dâire çizdi.

تا برون ناید ازان خط گوسفند نی در آید گرگ و دزد با گزند

4835. 'Ta ki o çizgiden koyun dışarıya gelmeye! Kurt ve zararlı olan hırsız gelmeye!

Hız. Şeybân o çizgiyi koyunlar dışarıya çıkıp dağılmamak ve kurtlar ve hırsızlar içeriye girip zarar îkâ' etmemek için çizdi.

بر مثال دائره تعویذ هود کاندران صرصر امان آل بود

4836. Hûd'un ta'vîz dâiresinin misâli üzere ki, onun içinde sert rüzgâr onun emânı idi.

"Ta'vîz", bir hastalığın veyâ bir zararın def'i için üstte taşınan muska ve duâ ve eşkâl gibi şeylerdir. "Âl", ehl ve iyâl ve etbâ' ve ehîbbâ ve asdikâ ma'nâsınadır. Burada Hûd (a.s.)ın mü'min olan ümmeti murâd olunur. "Emân", burada "emniyet" demektir. Ya'nî, Şeybân-ı Râî hazretlerinin çizdiği [çizgi] Hûd (a.s.)ın çizdiği ta'vîz dâiresine benzerdi ki, o ta'vîz dâiresinin içinde Hz. Hûd'a muhâlif olanları helâk için zuhûr eden sert rüzgâr ve fırtına, ona îmân eden âlin ve asdikânın emânı ve emniyeti idi. Nitekim Âd kavminin böyle fırtına ile helâki küssası "el-Hâkka" sûre-i şerifinde mezkûrdur.

هشت روزی اندرین خط تن زنید و ز برون مثله تماشا می کنید

4837. "Bu çizgi içinde sekiz gün susunuz ve dışarıdan müsleyi temâşâ ediniz!"

Ya'nî, Hûd (a.s.) kendisine tâbî' olan mü'minlere dedi ki: "Sekiz gün bu çizdiğim dâire içinde sâkit bir hâlde durunuz ve dışarıdan zâhir olan müsleyi ve azâbı seyrediniz!" "Müsle", azâb etmek ve hayvanı oka hedef yapmak veyâhud diri iken hayvanın elini ve ayağını kesmek, demektir (*Ahterî*). "El-Hâkka" sûre-i şerifesinde mezkûr olunduğu üzere, Hûd kavminin münkirlerini helâk etmek için çıkan fırtına yedi gece ve sekiz gün esti. Dâire içindeki mü'minler fırtınanın te'sîrinden mahfûz kaldılar.

بر هوا بردی فگندی بر حجر تا دریدی لحم و عظم از همدگر

4838. *Hava üzerine götürürdü, taş üzerine bırakırdı. Hattâ eti ve kemiği birbirinden yırtardı.*

Dâire hâricinde kalan münkirleri o fırtına havaya kaldırıp ve sonra taş üzerine çarpar idi; ve hattâ bu çarpma o kadar şiddetli olurdu ki, münkirlerin cisimlerinin etlerini kemiklerinden ayırıp parça parça ederdi.

يك گره را بر هوا بر هم زدى تا چو خشخاش استخوان ریزه شدی

4839. *Bir tâîfeyi hava üzerinde birbirine çarpardı. Hattâ kemik haşhaş gibi parça olurdu.*

Münkirlerden bir kısmını fırtına havaya kaldırıp o kadar şiddetle birbirine çarpar idi ki, haşhaş çiçeğinin kurumuş olan başı nasıl un ufak olursa, onların kemikleri de böyle un ufak olurdu.

آن سیاست را که لرزید آسمان مثنوی اندر نگنجد شرح آن

4840. *Göğün titredığı o siyâsetin şerhi Mesnevî içine sığmaz.*
[4821]

Hak Teâlâ hazretlerinin münkirler hakkında yaptığı o siyâset o kadar dehşetlidir ki, onun heybetinden ve dehşetinden eflâk titrer. O dehşetin şerhi ve tasviri hakkındaki beyânât bu *Mesnevî-i Şerîf*'in içine sığmaz.

گر بطبع این می کنی ای باد سرد گرد خط دائرة آن هود گرد

4841. *Ey soğuk rüzgâr! Eğer bunu tab' ile yapıyor idiyisen, o Hûd'un dâiresi çizgisinin etrâfını dolaş!*

Ey soğuk rüzgâr ve şiddetli fırtına! Eğer sen bu kahın kendi tabîâtının icâbı olarak yapıyor ve tabîâtının hâricinde bir hareket elinden gelmiyor ise, o Hûd (a.s.)'ın mü'minler için çizdiği dâirenin etrâfını da dolaş ve o dâire içindekilere de zarar îrâs et bakalım! Hayır, bunu yapamazsın!

Ma'lûm olsun ki, tabîat ulûhiyetin zâhiri ve ulûhiyet tabîiatın bâtınıdır. Ta-bîyyûn ve biyoloji âlimleri bu düstûrdan bî-haber oldukları için, kuvâ-yı ta-bîyyenin âdet hilâfında olarak te'sîrlerini terk edemeyeceklerine kâni'dirler. Halbuki "tabîat ulûhiyetin zâhirdir" düstûruna nazaran, bunların mu'tâdları hilâfında hareketleri aklen uzak bir şey değildir. Bunu bir misâl ile tavzîh edelim: Ma'lûmdur ki, insanın cismi zâhiri ve dîşî ve nefs-i nâtukası da bâtını ve içidir. Cismin ve a'zâsının harekâtı bâtınından gelen emre müsteniddir. Meselâ bâtını olan nefs-i nâtukası ayaklara "Yürü!" diye emir verir ve ayaklar derhâl harekete başlar. Ayaklar mu'tâd vecih ile yürürken, bâtından gelen emir mücibince, o mu'tâd olan istikâmeti çevirir. Binâenaleyh cismin ve ellerin ve ayakların hareketleri kendiliklerinden değildir. Belki bâtından gelen emre ve irâdeye bağlıdır. İşte peygamberlerin mu'cizeleri ve evliyânın kerâmâtı bu esâs dâiresinde cereyân eder.

ای طبعی فوق طبع این ملک بین یا بیا و محو کن از مصحف این

4842. Ey tabî! Tab'ın fevki olan bu feleği gör! Yâhud gel, Mushaf'tan bunu mahv et!

Ey "kuvâ-yı tabîyye kendi tabîatlerinin hâricine çıkamaz!" kanâatinde olan tabî ve biyoloji âlimi efendi! Bu tabîatın fevkinde ve yukarısında olan feleği ve tasarrufu gör! Yâhud gel, Kur'ân'da mezkûr olan, münkirlerin fırtına ve zelzele ve tûfân gibi kuvâ-yı tabîyye ile helâkine dâir olan kıssaları sil ve mahv et! Buna imkân var mı? Bu hâdiseler vâki' ve âsârıyla sâbittir. Zirâ yere gömülmüş bir hâlde çıkan şehirler vardır ki, bunlar "âsâr-ı atîkadır" diye müzelere nakledilmektedir. Acabâ, bir şehrin böyle birden bire nasıl olup hey'etiyle yere geçmiş olduğunu da düşünmek lâzım değil mi? Şimdi neden olmuyor? İ'tirâz, hâdisât-ı câriyeyi göremeyecek kadar akıl gözünün körlüğü olur. Acabâ, umûmî harb ve dokuz on milyon efrâd-ı beşerin helâki az bir kahır mı idi? Ve dâhî siyâsîlerin akları nerede idi ki, bu fecî neticeyi kendi elleriyle hazırladılar. Bu gibi kahırlara ma'rûz kalan insanlar nasıl gâfil idiyse-ler, şimdiki insanların dahi gâflette onlardan farkları yoktur.

مَقْرَآن را منع کن بندی بنه یا معلم را بمال و سهم ده

4843. Okuyucuları men' et, bir bağ koy! Yâhud muallimi te'dîb et ve korku ver!

"Bi-mâl", "gûşmâl ve te'dîb et!" ma'nâsında emirdir. "Sehm", "korku" demektir. Ya'nî, ey münkir! Elinde kuvvet oldukça Kur'ân okuyucuları ve hâ-

fızları okumaktan men' et ve onların ağızlarını bağla! Yâhud Kur'ân ta'lîm eden muallimi te'dîb et ve onu cezâlar ve azâblar ile korkut! Bak, men' edebilir misin? Ne Kur'ân âyâtını Mushaf'tan silebilirsin, ne de okuyanları men' edebilirsin ve ne de ta'lîm edenleri te'dîb ve tahvîf edebilirsin. Bin üç yüz küsür seneden beri Kur'ân'ın münkiri olan ehl-i garb kuvvetleriyle ve her türlü hileleriyle ve iftirâlı neşriyâtlarıyla Kur'ân'ın hükmünü ve te'sîrini ibtâlê çalıştılar. Hattâ Rusya Çarlığı Kur'ân'ın ba'zı âyetlerini tab'ı esnâsında Mushaf'tan çıkarmak teşebbüsünde bulundu, muvaffak olamadılar. Zîrâ Kur'ân-ı Kerîm'de *إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ* (Hicr, 15/9) ya'nî "Kur'ân'ı biz indirdik ve muhakkak ve elbette biz onu saklayıcılarız" buyurulmuştur.

عاجزی و خیره کاین عجز از کجاست عجز تو تاین ازان روز جزاست

4844. *Âciz ve mütehayyirsin ki, bu acz neredendir? Senin aczin o rûz-i cezâdan bir akistir.*

"Hiyre", (خیره) müteaddid ma'nâsı vardır. Burada "mütehayyir" demektir. "Tâb", kelimesinin de müteaddid ma'nâları vardır. Burada "akis ve eser" demektir. Ya'nî, ey münkir! Bu kadar gayret ettiğın ve kudret sarf eylediğın hâlde, "Bu acz neden geliyor ve niçin bu kadar tedbîr müessir olamıyor?" diye âciz ve mütehayyirsin. İşte senin bu aczin ve istediğın şeyi yapamamalığın, senin inkâr ettiğın cezâ gününden sana bir akis ve eserdir. Ya'nî senin idrâkinin fevkinde bir irâde vardır ki, senin tedbîrlerini ibtâl etti. O yüksek irâdeye muhâlefet ettiğın için, senin bir cezâyâ ma'rûz kalman tabîidir; ve mâdemki o irâde senin irâdesinin fevkindedir, o cezâyı da def'e muktedir değılsin. Ma'lûm olsun ki, "acz" ve "hayret"ın mezmûmu ve memdûhu vardır. Münkirler kendi irâdelerine sâhib olduklarını iddiâ ettikleri için, istedikleri olmadığı vakit acz ve hayrete düşmeleri mezmûmdur. Fakat mu'tekidlerin aczi ve hayreti memdûhtur ve makbûldür. Çünkü onlar kendi irâdelerinin fevkinde bir yüksek irâdeyi kabûl etmişlerdir.

عجزها داری تو در پیش ای لجوج وقت شد پنهانیان را نک خروج

4845. *Ey muannid! Sen önde aczler tutarsın. İşte gizli olanlara hurûc vakti oldu.*

"Lecûc", inâdçı demektir. "Gizliler"den murâd, a'râzdan ibâret olan suver-i a'mâldir. Nitekim 2. cildin 959 numarasında *وقت محشر هر عرض را صورتیست*. *ya'nî "Vakt-i mahşerde her araza bir sûret vardır; her*

bir arazın sûretine nevbet vardır" buyurulmuş idi. Orada îzâhât vardır. Ya'nî, ey inâdçı münkir! Senin önünde aczler vardır. Her amelinden âlem-i gaybda bir sûret peydâ olur. Binâenaleyh bu âlem-i gaybda gizli bu sûretlerin hurûcu vakti oldu, ya'nî ölüm vakti geldi. Sen ise ne ölümü ve ne de bu gizli olan a'mâlinin sûretlerini def'e muktedir değilsin.

خرم آنکه عجز و حیرت قوت اوست در دو عالم خفته اندر ظل دوست

4846. *Hurrem o kimsedir ki, acz ve hayret onun gıdâsıdır. İki âlemde dostun zullinde yatmıştır.*

Bu beyt-i şerîfte Hak'ta fânî olan insân-ı kâmilin acz ve hayretine işaret buyurulur ki, bu acz ve hayret mahmûd ve makbûl olan acz ve hayrettir. Resûl-i Ekrem Efendimiz رَبِّكَ تَحِيَّاً ya'nî "Yâ Rabbi, benim senin hakkında olan hayretimi ziyâde et!" hadîs-i şerîfi ile bu hayretin ziyâdeleşmesini istemiştir; ve bu acz ve hayret insân-ı kâmilin rûhunun gıdâsıdır. Ya'nî nihâyeti olmayan sıfât ve esmâ-i ilâhiyyenin âsârı kâmilin rûhuna zâhir olup, maârif ve hakâyık-ı ilâhiyyenin kendisine münkeşif olmasından dolayı mesrûrdur. Binâenaleyh o kâmil dünyâda ve âhirette hakîkî dost ve ma'sûk olan Hakk'ın kudreti sâyesinde yatmış ve irâdesini terk edip kendinin sıfât ve esmâ âsânının meclâsı olduğunu görmüştür.

هم در اول هم در آخر عجز دید مرده شد دین عجائز را گزید

4847. *Hem evvelde, hem âhirde aczi gördü. Ölmüş oldu, acâizin dînini ihtiyâr etti.*

"Acâiz", "kocakan" ma'nâsına olan "acûze"nin cem'idir. Ya'nî, insân-ı kâmil zâten makâm-ı fenâyâ gelmezden evvel dahi kendi aczini gördü. Çünkü kendi irâdesiyle teşebbüs ettiği bir işin, bu irâdenin fevkünde olan yüksek bir irâde ile bozulduğunu gördü. Binâenaleyh irâdesini terk edip makâm-ı fenâyâ geldi; ve bu makâm-ı fenâda, ilme'l-yakîn olan kanâati ayne'l-yakîne mübeddel oldu. Şu hâlde aczini hem evvelde ve hem de âhirde gördü; ve kâmilin kendi irâdesinden tecerrüd etti ve öldü; ve عجائز بدین العجائز ya'nî "Kocakanların dînini üzerinize lâzım kılınız!" hadîs-i şerîfi mücibince dînde muhâkemât-ı akliyyelerini bırakıp, ihbârât-ı kur'âniyye ve ahâdis-i şerîfeye tâbi' oldular. Nitekim 4. cildin 1407 numaralı beytinde: عَقْل حَيْرَانَ كُنْ بِهٖ يَشْ مَعْصُفَى. حَسْبَى [Ya'nî] "Akı Mustafâ'nın önünde hayrân et, "Hasbiyallâh!" ya'nî "Allah bana kâfidir" de!" buyurulmuştur.

Ma'lûm olsun ki, akıl iki nevi'dir. Birisi "akl-ı maâş", diğeri "akl-ı maâd"-dır. Akl-ı maâş, havâss-i hamsenin verdiği ma'lûmât dâiresinden dışarıya çıkamayan akıldır; ve akl-ı maâd, bu dâirenin hâricine çıkabilen akıldır. Bu her iki nevi' aklın birçok mertebeleri vardır; ve âlem-i keserâtı peydâ eden tecelliyât-ı ilâhiyye aklın verâsında değildir. Yalnız, bu tecelliyâtı ukulün kâffesi idrâk edemez. Bunları muhît olan akl-ı külldür; ve Resûl-i Ekrem'in ve enbiyânın ve ehassu'l-havâss olan insân-ı kâmillerin akılları akl-ı külldür. Binâenaleyh bu akl-ı küll muvâcehesinde onun aşağısındaki akılların durması lâzımdır. Meselâ Resûl-i Ekrem hazretleri kadınlar hakkında ناقصات العقل ya'nî "Akılları noksandır" buyurmuştur. Ehl-i garb yakın vakitlere kadar bu hadîs-i şerîfin çöl ahvâlinin ve bedâvet âleminin te'sîrâtı ile söylenmiş bir söz olduğunu iddiâ ve hakikati inkâr etmekte idiler. Vaktâki biyoloji (hayâtiyât ilmi) terakkî etti, vasatî hesâb ile yaptıkları tedkîkât netîcesinde, kadınların dimâğı erkeklerin dimâğından yüz elli (150) gram noksan olduğunu gördüler ve mebhût olup hayrette kaldılar. İşte ihbârât-ı kur'âniyye ve ahâdis-i nebeviyyenin hepsi de böyledir. Inkâr ancak aklın zulmet-i cehl ile örtülmüş olmasındandır.

چون زلیخا یوسفش بر وی بتافت از عجزوی در جوانی راه یافت

4848. *Züleyhâ gibi ki, Yûsuf onun üzerine tulû' etti, acûzlükten civanlığa yol buldu.*

Bu beyt-i şerîfte, dîn-i acâizi ihtiyâr eden kimse, Yûsuf (a.s.)'ın âşığı olan Züleyhâ'ya teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, Züleyhâ, Yûsuf (a.s.)'ın aşkı ile pejmürde olmuş ve bir kocakan hâline gelmiş idi. Vaktâki bir gün Yûsuf (a.s.)'ın geçtiği yol üzerinde durdu; ve cenâb-ı Yûsuf onun hâline acıyıp iltifât etti ve hâlini ve hâtinini sordu. Bu iltifâttan Züleyhâ'ya civanlık ve tâzelik hayâtı ve dirilik geldi. Bunun gibi, bir mü'min, akl-ı küll sâhibi olan Resûl-i Ekrem'in ve onun vârisleri olan insân-ı kâmillerin huzûrunda akl-ı maâşlarının muhâkemâtını terk edip, kemâl-i acz ile teslim olduğu vakit, göreceği iltifâttan onun rûhuna ve aklına bir dirilik ve civanlık gelir.

زندگی در مردن و در محتست آب حیوان در درون ظلمتست

4849. *Dirilik ölmekte ve mihnettedir. Âb-ı hayât zulmet içindedir.*

Ya'nî, rûhun diriliği nefsin teşvîk eylediği akl-ı maâşın ölmesindedir ve nefsin mihneti içindedir. Zîrâ maârif ve hakâyık-ı ilâhiyye âb-ı hayâtı, bu zul-

met-i tabiat içinde gizlidir. Nefis ölüp tabiat zulmeti akl-ı maâş üzerinden sıyrılınca, rûhun ahkâmı ve âsân zâhir olur.

رجوع کردن بقصهٔ پروردن حق تعالی نمود را بی واسطهٔ مادر و دایه در طفلی

Hak Teâlâ'nın Nemrûd'u çocukluğundan ana ve dâye vâsıtası
olmaksızın beslemesi kıssasına rücû' etmektir

حاصل آن روضه جو باغ عارفان از سموم و صرصر آمد در امان

4850. *Elhâsıl, o bahçe âriflerin bağı gibi semûndan ve sarsardan emân içinde idi.*
[4831]

"Semûm", sıcak esen zehirli rûzgâr. "Sarsar", sert rûzgâr ve fırtına. Bunlardan murâd, Hakk'ın tecelliyât-ı kahriyyesidir. Ya'nî, elhâsıl, cenâb-ı Azrâîl tarafından anasının cânı kabz olunan süt emen çocuğun yalnız kaldığı o orman ve o bahçe, âriflerin kalblerinin ve canlarının bağı gibi, Hakk'ın tecelliyât-ı kahriyyesinden hıfz ve emân içinde idi.

يك بلنگی طفلكی نوزاده بود گفتم او را شیر ده طاعت نمود

4851. "Bir kaplan yeni bir yavrucuk doğurmuş idi. "Ona süt ver!" dedim, itâat gösterdi."

Ya'nî, cenâb-ı Hak, Azrâîl (a.s.)a hitâben buyurdu ki: "Yeni yavru doğurmuş olan bir kaplana, "Git, o ormanda yalnız kalan çocuğa süt ver!" diye emrettim."

پس بدادش شیر و خدمتهاش کرد تا که بالغ گشت و زفت و شیر مرد

4852. "Binâenaleyh ona süt verdi ve ona hizmetler etti. Hattâ ki, bâliğ ve cesîm ve arslan adam oldu."

"Binâenaleyh o kaplan emrime itâat edip gitti, o çocuğa süt verdi ve hizmetler etti. Nihâyet o çocuk bülûğa erdi ve iri cüsseli ve arslan gibi bir adam oldu."

چون فطامش شد بگفتم با پری تا در آموزید نطق و داوری

4853. "Vaktâki onun sütün kesilmesi oldu, nutuk ve hükûmet için bir perîye emrettim."

"Fitâm", çocuğu sütün keşmek; "dâverî", hükûmet, demektir. Ya'nî, "Vaktâki çocuk büyüdü, sütün kesilmek zamânı geldi, ona hemcinsleriyle konuşmayı ve hükûmet idâresi usûlünü öğretmek için bir perîye ve cin tâifesinden birisine emrettim. İnsan sûretine girip, ona söz ve hükûmet idâresini öğretti."

پرورش دادم مراو را زان چمن که بگفت اندر بگنجد فن من

4854. "Ben o çemenden ona perveriş verdim ki, benim fennim söze sığmaz."

"Ben o çemenlik olan ormandan ona öyle bir terbiye verdim ki, benim fen ve sana'tım insanların mahdûd elfâz ve kelimelerine sığmaz ve onların beyânı bu dar ifâdeler ile şerh ve îzâh olunamaz."

داده من ایوب را مهر پدر بهر مهمانی کرمان بی ضرر

4855. "Ben Eyyûb'a, zararsız olan kurtların mihmânlığı için, baba muhabbetini vermişim."

"Benim fen ve san'atım acıbdır. Ben peygamberim olan Hz. Eyyûb'un vücûduna kurtcağızları üşürdüm ve o kurtlar onun vücûdunda misâfir olup etlerini yerlerdi. Fakat aslâ hayâtına zarar vermezlerdi. Şâyed o kurtlardan birisi cenâb-ı Eyyûb'un vücûdundan yere düşse, o kurda karşı baba muhabbetini vermiş olduğum için, eliyle alıp yine vücûduna koyar idi."

Menkûbe: Macar mühtedîlerinden olup son derecedeki takvâsıyla ehlul-lâhtan olduğuna şübhe olmayan bir zât hakkında rûfekâmızdan birisi fakîre şu hâli hikâye etti. "Mûmâileyh son derece fakîr olduğundan, bir handa dolap gibi karanlık bir odada ikâmet ederdi. Ziyâretine gittim. Güneş almak için odanın kapısını açmış idi. Bana dedi ki: "Biraz evvel gelse idin, cenâb-ı Hakk'ın acîb bir tecellisini görür idin. Ben kimsesizliğim ve fakrım ve ihtiyarlığım sebebiyle bitlere üşüdüm; saçım sakalım bitler içinde kalmış idi. Bu hayvanlar her tarafımı ısırp haşlamakta idiler. Cenâb-ı Hakk'a hâlimi arz edip hâlâsım hakkında münâcât ettim. O dakikada gördüm ki, vücûduma her taraftan dehşetli bir karınca istilâsı vâki' oldu. Dedim: "Yâ Rab! Beni bitler boğacak idi, bir de bu karıncaların hücûmuna nasıl tahammül ederim?" Dikkat ettim, gördüm ki, hücûm eden karıncalardan her birinin ağzında bir bit olduğu

hâlde kaçmakta idiler. Beş dakîka sonra vücûdumda ne bittin, ne de karnı-
cadan eser kalmadı" (Fe-sübhânallâhi'l-azîm!).

داده کرمان را برو مهر ولد بر پدر من اینت قدرت اینت ید

4856. "Kurtlara da onun üzerine ben babaya olan veled muhabbetini vermişim-
dir. İşte kudret, işte el!"

Ya'nî, "O kurtlara da cenâb-ı Eyyûb'a karşı evlâdın babaya olan muhabbe-
tini vermişimdir. İşte kudret-i ilâhiyyem ve işte kâinât üzerindeki tasarruf elim!"

مادران را مهر من آموختم چون بود لطفی که من افروختم

4857. "Analara şefkati ben öğrettim. Benim parlattığım lutuf nasıl olur?"

Ya'nî, "Analarda evlâtlarına karşı olan şefkat ve merhamet, benim şefkat
ve merhametimin aksidir. Zîrâ benim yaktığım ve parlattığım bir lutuf nasıl
olur? Hiç söner mi?" Ba'zı nüshalarda "lutuf" yerine "şem'" vâki'dir. Beyit:

Tedbîr-i Hudâ kuvvet-i bâzû ile dönmez,
Bir şem'a ki, Mevlâ yaka, bir vech ile sönmez!

Beyt-i Yûnus Emre (k.s.):

Açıldı bağ u bostânın, okundu dilde destânın,
Sen baktığın gülistânın, gülleri solmaz Allâh'ım!

صد عنایت کردم و صد رابطه تا ببیند لطف من بی واسطه

4858. "Yüz inâyet ve yüz râbîta ettim. Tâ ki benim vâsitasız olan lutfümü göre!"

Ya'nî, "Büyüyüp Nemrûd ismini alan o çocuğa birçok inâyet ettim ve be-
nim ile onun arasında doğrudan doğruya râbîtalar yaptım; ve ananın, baba-
nın ve diğer esbâb-ı âdiyenin vâsitasıyla olmayan benim lutuflarını görsün
de yakîn sâhibi olsun, dedim."

تا نباشد از سبب در کشمکش تا بود هر استعانت از منش

4859. "Tâ ki sebebden dolayı, keşmekeş içinde olmaya! Tâ ki onun her istiâne-
si benden ola!"

"Bunları görsün de âlem-i tabîatta kulların dâimâ görmeye alıştığı sebeb-
lerden dolayı keşmekeş ve ıztırâb içinde olmasın ve onun yardım taleb etme-
si doğrudan doğruya benden olsun, dedim."

ور نه تا خود هیچ عذری نبودش شکوتی نبود ز هر یار بدش

4860. "Yoksa onun kendi için hiçbir özrü olmaya. Her kötü dosttan onun şikâyeti olmaya!"
[4841]

Ya'nî, "Büyüttüğüm çocuk, "Şöyle, böyle oldu da, benim işim ve hayâtım yolunda cereyân etmedi" diye kendi nefsi için bana karşı hiçbir özür ve bahâne gösteremesin ve "Doğru giden benim işimi bozdu" diye her kötü dosttan onun bir şikâyeti olmasın!" "Tâ hod"da "tâ", ta'lîl içindir.

این حصّات دید با صد رابطه تا به بیند لطف من بی واسطه

4861. "Benim vâsıtasız olan lutfumu görmek için, yüz râbıtalı olan bu hızâne-yi gördü."

"Hızâne" (حصانة), "ananın çocuğu kucagında besleyip terbiye etmesi", demektir. Ya'nî, "Bu çocuk doğrudan benim tarafıma bağlı olan bu hızâne-yi ve terbiyeyi, benim vâsıtasız olan lutfumu görmek için gördü ki, bu müşâhede hâli aslâ inkâra mecâl bırakmaz."

شکر او آن بود ای بنده جلیل که شد او نمرود و سوزنده خلیل

4862. "Ey celîl kul! Onun şükürü o idi ki, o Nemrûd ve Halîl'i yakıcı idi."

"Ey celîl kulum olan Azrâîl! O çocuğun bu yaptığım lutuflara karşı teşekkür etmesi bu oldu ki, o Nemrûd isminde bir zâlim oldu ve benim dostum ve halîlim olan İbrâhîm (a.s.)ı ateşte yakmaya teşebbüs etti."

همچنان کین شاهزاده شکر شاه کرد استکبار و استکثار جاه

4863. Onun gibi ki, bu şehzâde şâhın şükürünü istikbâr ve istiksâr-ı câh cihe-tinden etti.

"İstikbâr", büyüklük etmek ve ululanmak. "İstiksâr", çok istemek ve çok görmek. Ya'nî, Nemrûd'un bu hâli ve nânkörlüğü, ululanmak ve mertebe çokluğunu istemek cihetinden şehzâdenin şâha karşı ters bir teşekkürüne, ya'nî nânkörlüğüne benzedi.

که چرا من تابع غیری شوم چونکه صاحب ملک و اقبال نوم

4864. Dedi ki: "Mâdemki yeni mülk ve ikbâl sâhibiyim, niçin ben bir gayrın tâbi'i olayım?"

O şâhzâde, şâhın teveccühünden dolayı biraz rûhânî hallere nâil olunca, teşekkür edeceği yerde dedi ki: "Mâdemki şimdi ben yeni mülk-i ma'nevî ve ikbâl-i gaybî sâhibiyim, niçin bir başkasına tâbî' olup onun bendesi olayım?"

لطفهای شه که ذکر آن گذشت از تجیر بر دلش پوشیده گشت

4865. *Şâhın lutfuları ki, onun zikri geçti, tecebbürden dolayı onun kalbinde ör-tülmüş idi.*

"Tecebbür", tekebbür etmek ve ululanmak, demektir. Ya'nî, şehzâde, şâhın yukarıda zikri geçen lutfalarını tekebbürden ve kendisini büyük görmekten dolayı unuttu; ve bu lutfaları onun kalbindeki nefsin tekebbür sıfâtı örttü.

همچنان نمرود آن الطاف را زیر پا بنهاد از جهل و عمی

4866. *Böylece Nemrûd o lutfuları, cehil ve körlük cihetinden ayak altına koymuştur.*

Ya'nî, tecebbür ve tekebbür duygusu kalbe geldiği vakit, aklın gözünü kör eder ve bildiği lutfaları unutturduğu için cehil içinde kalır. Nemrûd dahi böylece gördüğü o lutfaları cehil ve körlük cihetinden ayak altına almış ve nân-kör olmuştur.

این زمان کافر شد و ره می زند کبر و دعوی خدایی می کند

4867. *"Şimdi kâfir oldu ve yol vurur! Kibir ve hudâlık da'vâsı eder!"*

"Bu kadar lutfalarını gören o Nemrûd şimdi bu ni'metlerin ve lutfaların kâfiri ve münkiri oldu ve hidâyet yolunu vuran bir şakîdir! Hükümdârlık makâmında kibir eder ve ulûhiyet da'vâsında bulunur!"

رفته سوی آسمان با جلال با سه کبر کس تا کند با من قتال

4868. *"Benim ile kütâl etmek için üç kerkes ile celâllî olan gök tarafına gitti."*

"Celâl", ululuk ve azamet; "kerkes", cüssesi azîm akbaba kuşu demektir. Âsumân, fezâ-yı bî-nihâyeden ibâret olduğu ve nihâyetsiz olan bu fezâ ayn-ı vücûd-ı mutlak bulunduğu için, âsumân sıfat-ı celâl ile tavsîf buyurulmuştur. Ya'nî, "O Nemrûd benim ile harb ve kütâl etmek için, üç kerkes kuşunu tay-yâre makâmında istihdâm ederek, celâl sâhibi olan gök ve fezâ tarafına gitti." Tefsîr kitâblarında ve *Ravzatü's-Safâ* isimindeki kitâbda mezkûr olan bu kıssanın hülâsası şudur: Nemrûd, İbrâhîm (a.s.)ı ateşe attı ve yanmadığını

gördü. Gökte zannettiği İbrâhîm (a.s.)'ın Rabbi ile kûl ve harb etmek için üç büyük akbaba kuşuna, içine iki kişi sığacak kadar bir kafesli sandık yapıp muhkem bağladı; ve sandıkların hem üstüne ve hem altına birer büyük sink dikti. Kuşların yukarı uçmalarını murâd ettiği zaman üst direklerin ucuna bayrak çeker gibi et parçası çekerdi ve aşağıya inmelerini istediği vakit, alt sınkların ucuna et çekerdi ve kuşlar ete müteveccihen uçarlar idi. Kuşlar pek ziyâde yükselince korkmaya başladı ve aşağıya indi. Garîbdir ki, bu kadar terakkiyât-ı fenniyyeye rağmen yine zamânımızda ulûhiyete mu'tekad olan ba'zı dindârlar Allâh'ı hâlâ gökte tahayyül ederler. Halbuki Kur'ân-ı Kerîm'de sûre-i Zuhruf'ta *وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهُ* (Zuhruf, 43/84) ya'nî "O öyle Allah'tır ki, gökte de ilâhtır ve yeryüzünde de ilâhtır" buyrulur. Binâenaleyh O'nu gökte aramaya hâcet yoktur.

صد هزاران طفل بی تلویم را کشته تا یابد وی ابراهیم را

4869. "Yüz binlerce telvimsiz çocuğu, İbrâhîm'i bulmak için öldürdü."

"Telvîm", levn etmek ve ayıplamak; "bî-telvîm", bir kusûru görülüp ayıplanmamış, demektir. Ya'nî, "Nemrûd müneccimlerin haber vermesi üzerine hiçbir kusûru ve kabâhatleri olmadığı için ayıplanmamış olan yeni doğan birçok çocukları İbrâhîm (a.s.) olması hayâlî ve vehmî ile öldürdü." Nitekim Fir'avn dahi Mûsâ (a.s.)'ı bulup öldürmek için öyle yapmış idi.

که منجم گفت اندر حکم سال زاد خواهد دشمنی بهر قتال

4870. *Zîrâ müneccim dedi ki: "Yılın hükmünde, kûl için bir düşman doğacaktır."*
[4851]

Zîrâ Nemrûd'un müneccimleri haber verdiler ki: "Bu yılın hükmü ve te'sîri içinde seninle kûl ve harb etmek için bir çocuk doğacaktır. İlm-i nücûm bize bunu gösteriyor."

هین بکن در دفع آن خصم احتیاط هر که می زائید می کشت از خباط

4871. "Âgâh ol! O hasmın def'inde ihtiyât et!" Her kim doğdu ise, hubâtta dolay öldürdü.

"Hubât", delîlîğe müşâbih bir illet adıdır ki, dimâğı muhtel ve tebâh eder (*Kâmûs*). Ya'nî, müneccimler Nemrûd'a dediler ki: "Aklını başına topla! O doğacak düşmanın def'i husûsunda ihtiyât et!" Nemrûd bu sözü işitince dimâğı muhtel oldu ve her kim doğdu ise delice öldürdü.

کورئ او رست طفل وحی کش ماند خونهای دگر در گردش

4872. "Onun körlüğüne vahiy çekici olan çocuk bitti. Diğer kanlar onun boy-nunda kaldı."

"Nemrûd'un körlüğüne ve bu kadar kan döküşüne rağmen cenâb-ı Hakk'ın vahyini çekici bir peygamber olan çocuk bitti ve neşv ü nemâ bul-du; ve Nemrûd'un döktüğü diğer çocukların kanı onun boynunda kaldı."

از پدر یابید آن ملک ای عجب تا غرورش داد ظلمات نسب

4873. "Ey aceb! Zulümât-ı neseb ona gurûr vermek için o mülkü babasından mı buldu?"

Nesebin yüksek olması, evlâdda kibir ve ucûb gibi nefsin zulmânî olan sı-fatlarını tahrîk eder ve evlâd asâlet da'vâsına kıyâm edip âhâd-ı nâs üzerine tefevvuk etmek ister. Nitekim bir beyzâde Sokrat'ı tahkîr için: "Sen âdî bir kimsenin evlâdısın, ben bir asilzâdeyim!" der. Sokrat dahi cevâben: "Ey bed-baht! Senin asâletin sende bitiyor ve benimki bende başlıyor!" demiştir. Ya'nî, "Acib şey! Nemrûd bir hükümdâr evlâdı değil idi ve o mülkü babasın-dan bulmadı ki, neseb zulmetleri ona kibir ve gurûr versin!" Şu hâlde anlaşıl-ır ki, gurûr ve kibrin menşei neseb değil, ancak nefistir.

دیگران را گر اُم و آب شد حجب او ز ما یابید گوهرها بجیب

4874. "Eğer başkalarına ana ve baba hicâb oldu ise, o cevheri cebinde bizden buldu."

"Hicb", "hicâb" kelimesinin imâle olunmuşudur. Ya'nî, "Başkalarının cevher gibi kıymetli olan hayâtının husûlüne anaları ve babaları hicâb oldu ve sebab-i hayât olarak o çocuk onları bildi ise, o Nemrûd hayât cevherini kendi vücûdunun cebinde doğrudan doğruya bizden buldu." Buraya kadar Azrâil (a.s.)a Hakk'ın hitâbı idi.

گرگ درنده است نفس بد یقین چه بهانه می نهی بر هر قرین

4875. "Kötü nefis muhakkak bir yırtıcı kurttur. Her karîne ne bahâne koyarsın?"

Bu beyitler Hz. Pîr efendimiz tarafından irşâden vâki'dir. Ya'nî, nefs-i em-mâre muhakkak yırtıcı bir kurttur. Eline fırsat geçtiği vakit, kendi hazzından, murâdından başka hiçbir şeye bakmaz, yırtar ve kırar döker. Binâenaleyh ey kimse! Senin elinden bir fenâlık zuhûr edecek olursa, hiçbir arkadaşına ve ka-rînine bahâne bulma ve "Bana bunu yaptıran filândır" deme! Onu yapan se-

nin nefis-i emmârendir. Ârifin birisi nefis hakkında şöyle diyor: "Nefse bir sûret verilse şekli şudur: Başı kibir, gözü ucüb, ağzı hased, dili yalan ve gıybet, kulağı unutmak, göğsü hıkd ve kîn, karnı şehvet ve iftirâ, elleri hıyânet ve sirket, ayakları emel, kalbi gafflet, rûhu küfürdür. Nefsin aklı ve anlayışı yoktur. O dâr-ı fenâdaki bir saatlık şehvetine cenneti ve ni'metlerini ve cennetteki ebediyeti satıverir. Nefis mücâhede ile ölmez, fakat hapis ve ta'zîb olunur."

در ضلالت هست صد کل را کلهٔ
نفس زشت کفرناک پر سفه

4876. *Küfr-nâk pür-sefeh olan çirkin nefis dalâlette yüz keke külâh olur.*

"Küfr-nâk", küfre mensûb; "sefeh", akılsızlık ve hafiflik; "kel", başında saç olmayan kimsedir. "Kel"den murâd, temyîzden ârî olan ahmakların başıdır. Ya'nî, bu küfre mensûb olan ve aklı ve anlayışı olmayan nefis dalâlette temyîzden ârî ve birçok ahmakların başına külâh olur. Onlar bu sıfât-ı nef-sâniyye külâhı altında türlü türlü şaşkınlıklar yaparlar ve yaptıklarını iyi bir şey zannederler. Nitekim onlar hakkında sûre-i Kehf'deki âyet-i kerîmede وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا (Kehf, 18/104) ya'nî "Onlar işlerini güzel yaptıklarını zânnederler" buyrulur.

زین سبب می گویم ای بندهٔ فقیر
سلسله از گردن سگ بر مگیر

4877. *Ey fakîr olan bende! Bu sebebdan derim, zenciri köpeğin boynundan yukarı tutma!*

Ey fakîr olan bende ve ey Hak yolunun sâlik! Bu sebebdan nasîhat edip derim ki: Riyâzat ve mücâhede zencirini köpek tabîatinde olan nefsin boynundan yukarı tutma ve kaldırma!

گر معلّم گشت این سگ هم سگست
باش ذلتِ نفسه کو بد رگست

4878. *Bu köpek eğer ta'lîm olunmuş olsa bile, yine köpektir. "Zellet nefsuhu" ol ki, o kötü damarlıdır.*

İkinci mısra'da ذلتِ نفسه ya'nî "Ne mutlu o kimseye ki, nefsi zellî [oldu]" hadis-i şerîfine işâret buyrulur. Ya'nî, ey sâlik! Bu nefis köpeğine mücâhede ve riyâzat ile Hak yoluna gitmesi öğretilmiş ve ta'lîm olunmuş olsa bile, o yine köpektir. Fırsat bulduğu vakit, yine dünyâ cifesine saldırır. Binaenaleyh sen dâimâ nefsinin hâline murâkûb olup, hadis-i şerîfi mücibince nefsini zellî eden kimselerden ol! Zîrâ o nefis haddizâtında kötü damarlıdır ve fenâ cevherlidir.

بر سهیلی جون ادم طائفی

فرض می آری بجا گر طائفی

4879. *Eğer tavâf edici isen, farzı yerine getirirsin. Yumuşaklık üzerinde Tâ-if'in sahtiyânı gibisin.*

Birinci mısra'daki "tâif", "tavâf edici" ma'nâsındır. İkinci mısra'daki "Tâ-if", Mekke-i Mükerreme civârındaki meşhûr şehrin ismidir. "Sehîl", "suhûlet"ten sıfat-ı müşebbehe olup, nihâyetindeki "yâ" masdariyet içindir. "Sehîli", "yumuşak oluculuk" demek olur. "Edîm", "sahtiyân" ma'nâsındır. Ya'nî, ey sâlik! Kibir ve ucûbden vazgeçip insân-ı kâmilin etrâfını tavâf edici ve dolaşıcı isen, Hakk'a vâsıl olmak farzını yerine getirirsin ve bu sûrette nefsinin zelîl kılınmış olursun. Binâenaleyh yumuşak oluculuk üzerinde Tâif şehrinde yapılan makbûl bir sahtiyân gibi olursun.

تا شوی چون موزه هم پای دوست تا سهیلت واخرد از ننگ پوست

4880. *Nihâyet yumuşaklık post ayıbından kurtarır. Hattâ çizme gibi dostun*
[4861] *ayağının berâberi olursun.*

"Sehîlet", "yumuşaklık" ma'nâsına olan "sehâlet" kelimesinin imâle olunmuşudur. "Vâhariden", halâs olmak. Ya'nî, nihâyet nefsinin bu yumuşaklığı seni post ve cismâniyet ayıbından ve kusûrundan kurtanır. Hattâ dost-ı hakîki olan Hakk'ın kudret ayağının ve kadem-i Cebbâr'ının berâberi olan çizme gibi olursun.

جمله قرآن شرح خبث نفسهاست بنگر اندر مصحف آن چشمت کجاست

4881. *Bütün Kur'ân nefislerin hubsünün şerhidir. Mushaf'a bak! Senin o gözün nerededir?*

Ya'nî, Kur'ân-ı Kerîm baştan başa nefislerin murdârlığının ve hilekârlığının şerhidir. Bu husûsta Mushaf-ı Şerîf'e bak ve tedkik et! Senin akıl ve basîret gözün nerededir?

در قتال انبیا مویی شکافت

ذکر نفس عادیان کالت یافت

4882. *Âdilerin nefsinin zikri vardır ki, âlet buldu, enbiyanın kutâlinde kılı yardı.*

"Âdiler"den murâd, peygamberlere adâvet eden ve düşman olan tâifedir. Ya'nî, Kur'ân-ı Kerîm'de düşmanların nefsinin zikri vardır ki, o düşmanlar

nefislerinin ahkâmını icrâya âlet ve fırsat buldular. Peygamberlerin kitâlinde ve harbinde kılı kırk yararcasına ince ince tedbîrler ve hîleler yaptılar.

قرن قرن از نفس شوم بی ادب ناگهان اندر جهان می زد لهب

4883. *Edebsiz olan menhûs ve uğursuz nefisten devir devir ansızın cihâna alev çarptı.*

"Karn", devir ve zamandan yüz sene müddeti. Ya'nî, edebsiz ve uğursuz olan nefsin yüzünden devir devir ve zaman zaman ansızın cihâna zulüm ve fesâd ateşinin alevleri çarptı. Nitekim sûre-i Rûm'da *ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ* (Rûm, 30/41) ya'nî "Nâsın elleriyle kazandığı şey sebebiyle karada ve denizde fesâd zâhir oldu" buyrulur. Zamânımızdaki Harb-i Umûmî dahi azgın ve uğursuz nefislerin yüzünden vâkî' olmuş ve karada tayyâreler efrâd-ı beşerin başına ateş ve alev saçtığı gibi, tahtelbahirler dahi denizlerde râhât ve huzûr bırakmamıştır. Nefislerin günden güne daha ziyâde azgınlıklarına bakılırsa, âlem-i beşerîyyetin daha büyük fesâdlara ve belâlara ma'rûz kalması pek muhtemeldir.

رجوع کردن بدان قصه که شاهزاده بدان طغیان زخم

خورد از خاطر شاه، پیش از استكمال فضائل دیگر از دنیا برفت

O şehzâdenin kıssasına rücû' etmektir ki, şehzâde o tuğyân sebebiyle şahın hâtırından zahm yedi, diğer fezâilin istikmâlinden evvel dünyâdan gitti

Yukarılarda dahi izâh olunduğu üzere, bu "ortanca şehzâde"den murâd, "ebrâr" meşrebinde olan herhangi bir sâliktir ki, sülûkî esnâsında kendisine vâkî' olan keşif kaydı ve bendi içinde kalır ve ileriye geçemeyip nefsinin gururu yüzünden sukût eder ve hayât-ı dünyâda erişilmesi matlûb olan fezâil ve kemâlâtın nihâyetine vâsil olmaksızın terk-i hayât eder.

قصه کوتاه کن که آن رشک غیور برد او را بعد سالی سوی غور

4884. *Kıssayı kısa et ki, o gayûrun reşki onu bir sene sonra mezâr tarafına götürdü.*

"Gayûr", "mübâlağa ile gayret edici demektir; ve "gayret" in aslı bir şeyi kendine mahsûs kılmak ve onu gayrdan men' etmektir. "Reşk", kıskanma ve gayret demektir. Gayret hakkında 1. cildin 1790 numaralı beytinden i'tibâren uzun uzadıya tafsîlât geçti. Hz. Pîr zât-ı şerîflerine hitâben buyururlar ki: "Ey Mevlânâ! Kıssayı kısa kes ki, o gayûr olan şâhın ve insân-ı kâmilin gayreti o tekebbür ve tecebbür eden şehzâdenin hayât-ı dünyeviyyesine nihâyet verip, bir sene sonra mezâr tarafına götürdü."

شاه چون از محو شد سوی وجود خشم مریخیش آن خون کرده بود

4885. *Şâh vaktâki vücûd tarafından mahv oldu, onun Merih'e mensûb olan hışmı, o kanı etmiş idi.*

"Merih", manzûme-i şemsiyyemizi teşkîl eden seyyârelerden birisinin ismidir ve ilm-i nücûmda "nahs-i asgar" addolunup gazab ve husûmet Merih'e nisbet edilir. Ya'nî, şâh vaktâki vücûd-ı izâfî ve nefsanî tarafından mahv oldu ve fenâ-fillâh makâmına geldi ve onun varlığı yerine Hakk'ın varlığı kâim oldu, o şâhın gazabı ve rızâsı Hakk'ın gazabı ve rızâsı oldu; ve gazabın şâha izâfesi vücûd-ı zıllîsi i'tibâriyledir. Nitekim 1. cildde [beyit: 3016]: *دست او جز قبضه الله نیست* [Ya'nî] "Pîrin eli gâiblerden uzak değildir. Onun eli Allâh'ın kabzasının gayrı değildir" buyurulmuş idi. Binâenaleyh şâhın cismâniyetinin ve nefsanîyetinin dahil olmaya-rak Hakk'ın nâibi olan rûhunun Merih'e mensûb olan gazabı bu şehzâdeyi öldürdü.

چون بترکش بنگرید آن بی نظیر دید کم از ترکشش یک چوبه تیر

4886. *Uaktâki o bî-nazîr terkeşe baktı, o terkeşten bir ok deyneğini eksik gördü.*

"Terkeş", ok koydukları kese ve mahfaza. "Bî-nazîr" ta'bîriyle şâhın kutbiyet makamında bulunduğu işaret buyurulur. Zîrâ kutb-ı zamân her asırda birdir ve onun nazîri yoktur. "Terkeş"ten murâd, kutb-ı zamânın kalb-i şerîfidir ki, halkın isti'dâdına göre kullanılmak üzere Hak Teâlâ muayyen olan kahr oklarını onun kalb-i şerîfine koyar. Zîrâ gerek kahr ve gerek lutuf ile Hakk'ın tecellisi halkın isti'dâdına tâbi'dir. Vaktâki kutb-ı zamân olan şâh mahvdan sahva ve fenâ-fillâh hâlinde beka-billâh makâmına avdet etti, muayyen olan kahr oklarını yokladı; onun bir tânesinin eksilmiş ve kullanılmış olduğunu gördü.

گفت کو آن تیر و از حق باز جست گفت اندر خلق او آن تیر نست

4887. *Dedi: "O ok hani?" Ve Hak'tan araştırdı. Dedi: "O senin okun onun boğazındadır."*

"Bâz custen", tefahhus etmek ve bir şeyin iç yüzünü araştırmak demektir. Ya'nî, şâh o kahr okunun birisini eksilmiş görünce: "Acabâ o ok nerededir?" dedi ve kendisini halîfe ve nâib yapmış olan Hak'tan araştırdı. Hak Teâlâ hazretleri cevâben: "Sana niyâbet tarîkıyla kullanmak üzere verdiğim o ok, o şehzâdenin boğazına saplanmıştır" buyurdu.

عفو کرد آن شاه دریادل ولی آمده بد تیر او بر مقتلی

4888. *Deryâ-dil velî olan o şâh afv etti. Onun oku bir maktel üzerine gelmiş idi.*

Ya'nî, deniz gibi geniş bir kalbe mâlik bir velî olan o şâh, şehzâdenin rûhuna âriz olan kibir ve enânîyeti rûhundan afv ve mahv etti. Fakat ne çâre ki, onun kahr oku, şehzâdenin mahall-i katline ve ölecek yerine gelmiş ve onun cisminin işi bitmiş idi. "Afv", burada "mahv etmek" ma'nâsınadır.

کشته شد در نوحه او می گریست اوست جمله هم کشنده هم ولیست

4889. *Ölmüş oldu. Onun nevhâsında ağladı. Hem öldürücü hem velî odur.*

"Velî", "dost" demektir. "Nevha", feryâd ile ağlamak. Ya'nî, bu kahr okundan o şehzâdenin cismi ölmüş oldu; ve şâh sahv hâlinde bunu görünce, feryâd içinde o şehzâdenin hâline ağladı. Zîrâ o insân-ı kâmil hem öldürücüdür ve hem de dosttur; ve cem'îyyet-i esmâiyyeyi hâiz olduğundan ondan "Mümît" ve "Muhyî" isimlerinin birbirine zıd olan hükümleri ve eserleri de zâhir olur; ve bu hükümlerin zuhûru halkın isti'dâdına göredir.

ور نباشد هر دو او پس کل نیست هم کشنده خلق و هم ماتم کنیست

4890. *Ve eğer ikisi olmazsa, imdi o küll değildir. Hem halkın öldürücüsü ve hem bir mâtem edicisidir.*

Ve eğer bir ârifte böyle zıd ve mütekâbil esmâ-i ilâhiyye ahkâmı ve âsân zâhir olmazsa, o ârif cem'îyyet-i esmâiyyeye mazhar olmuş bir küll değildir. Cem'îyyet-i esmâiyyeye mazhar olan insân-ı kâmil, halkın "Mümît" isminin icâbıyla hem öldürücüsü ve hem de Raûf ve Rahîm ism-i şerîflerinin icâbıyla halka açıyıp onların bir mâtem edicisidir. Nitekim âyet-i kerîmede إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَّءُوفٌ رَحِيمٌ (Bakara, 2/143) ya'nî Muhakkak Allâh Teâlâ nâsa Raûf ve Ra-

hîm'dir" buyurulur; ve halife-i Hak olan insân-ı kâmil dahi ahlâk-ı ilâhiyye ile mütehallıktır.

شکر می کرد آن شهید زر خد کان بزد در جسم و در معنی نزد

4891. *O yüzü sarı olan şehîd, şükr ederdi ki, onu cisme vurdu ve ma'nâya vurmadı.*

Cisminin yüzü ölüm sebebiyle sararmış olan şehîd şehzâde, o kahır okunun ma'nâsına ve rûhuna değil, cismine vurulmuş olduğuna teşekkür ederdi. Zîrâ insân-ı kâmil tarafından bir kimsenin rûhuna ve ma'nâsına vurulan kahır oku, onun şekâvet-i ebediyyesine sebebedir (Neûzü billâh!)

جسم ظاهر عاقبت خود رفتنیست تا ابد معنی بخواید شاد زیست

4892. *Zâhir olan cisim muhakkak gitmeye lâyıktır. Ma'nâ ebede kadar şâd olarak yaşayacaktır.*

Çünkü bu zâhîr olan cisim, âkıbet bozulmaya ve gitmeye lâyıktır. Zîrâ kevn ü fesâd âleminde dir. Kahır okundan sâlim kalan rûh ve ma'nâ ise, rûhâniyet âleminde ebede kadar şâd ve mesrûr olarak yaşayacaktır.

آن عتاب ار رفت هم بر پوست رفت دوست بی آزار سوی دوست رفت

4893. *O itâb eğer vâkî' olduysa dahi, post üzerine vâkî' oldu. Dost âzârsız dost tarafına gitti.*

Ya'nî, her ne kadar şâhın şehzâdeye o itâbı ve kahır vâkî' oldu ise de, ancak post mesâbesinde olan cismine vâkî' oldu; rûhuna ve ma'nâsına bir zarar vâkî' olmadı. Binâenaleyh şâhın dostu olan o şehzâdenin rûhu bî-âzâr olarak ve incinmeksizin dost-ı hakîkî olan Hak tarafına gitti. Şu kadar var ki, bu sûret âleminde Hak'tan hicâb içinde oldu.

گر چه او فتراک شاهنشہ گرفت آخر از عین کمال او ره گرفت

4894. *Gerçi o şahenşâhın fitrâkını tuttu. Nihâyet o ayn-ı kemâlden yolu tuttu.*

"Fitrâk", at eyeri arkasında olan tasma ki, ona heybe ve levâzım asılır. "Şâhenşâh", ya'nî şahların şâhı ta'bîrî ile şâhın makâm-ı kutbiyyette bulunduğu işaret buyurulur. Zîrâ kutbun zamânındaki her bir veliyy-i kâmil bir şâhtır. Fakat onların kalblerine gelen füyûzât kutb-ı zamânın kalbinden tevzi olunur. "Ayn-ı kemâl", "nazar değmek" ma'nâsıdır. Ya'nî, gerçi o şehzâde ikmâl-i sülûk için şâhenşâhın himmeti atının fitrâkine asıldı, fakat so-

nunda onun kemâl-i teslîmiyyetine nazar değmesi yüzünden nefsinde bir zarar peydâ oldu ve kendisini kâmil olmuş zannetti. Bu nazar değmek onun yolunu tuttu ve hayât-ı dünyevîyyesinde diğer fezâile nâil olamadı.

وان سوم کاهلترین هر سه بود صورت و معنی بکلی او ربود

4895. O üçüncü her üçün en kâhili idi. Süreti ve ma'nâyı külliyyen o kaptı.

Ve o üçüncü şehzâdeye gelince: Bu üç şehzâde içinde nefsinin hazzına karşı en lâkayd ve en tenbel idi. Zîrâ bu şehzâde şüttârîlerden ve ehl-i aşktan olup, onun nazarında ne ibâdât-ı zâhirenin ve ne de keşif ve kerâmâtın kıymeti yok idi; ve nazarı riyâsete değil, ancak kendi mevhum olan varlığından geçip Hakk'a vâsıl olmak idi. Binâenaleyh sülûkünde kuş gibi uçup terakkî etti ve sür'atle fenâ-fillâh ve beka-billâh mertebelerine vâsıl olarak sûrette makâm-ı irşâdî ve ma'nâda hilâfet-i Hakk'ı ve tasarrufât-ı ilâhiyyeyi tamâmıyle o kaptı. Nitekim Necmeddîn-i Kübrâ hazretleri *Usûl-i Aşere*'sinde sâliklerin bu üçüncü tâifesi hakkında şöyle buyururlar: وثالثها طريق السائرین الى الله واثالثها طريق الشطار من اهل الخبة فالداخلون بهذا الطريق في البدايات اكثر من غيرهم في النهايات Ya'nî "Envâ'-ı turukun üçüncüsü Allâh'a seyr edenlerin yoludur ve ehl-i muhabbetten şüttâr olanların yoludur. İmdi bu tarîk ile ya'nî aşk ve muhabbet ile seyr u sülûk edenlerin bidâyetlerinde vâsıl olmaları, başkalarının nihâyetlerde vâsıl olmalarından çoktur."

وصیت کردن آن شخص که بعد از

وفات من او برد مال مرا از سه فرزند من که کاهلترست

"Benim üç evlâdımdan en tenbeli olan, malımı vefâtımdan sonra o alsın!" diye o şahsın vasiyet etmesidir

آن یکی شخصی بوقت مرگ خویش گفته بود اندر وصیت بیش بیش

4896. O bir şahıs kendi ölümü vaktinde vasiyette çok çok söylemiş idi.

Şahsın birisi ölüm hâline yaklaştığını idrâk ettiği vakit, akrabâ ve taallukâtını yanına çağırıp vasiyet husûsunda çok çok sözler söylemiş idi.

- سہ پسر بودش چو سہ سرو روان وقف ایشان کرده او جان و روان
4897. *Onun üç serv-i revân gibi üç oğlu var idi. O cânını ve revânını onlara vakf etmiş idi.*

O şahsın üç düzgün servi ağacı gibi boylu ve boslu ve tenâsüb-i endâma mâlik üç oğlu var idi. O şahıs cânını ve rûh-ı hayvânîsini ve revânını ya'nî rûh-ı insânîsini onların hizmetine ve terbiyesine vakf etmiş idi.

- گفت هر چه در کفم کاله و زرست آن برد زین هر سه کو کاهترست
4898. *'Dedi: "Elimde her ne metâ' ve altın varsa, bu üçten o götürsün ki, ziyâde tenbeldir."*

O şahıs vasiyetinde dedi ki: "Eşyâdan ve nakdden her ne varsa, bu üç evlâdımdan en tenbeli onların hepsini alsın!"

- گفت با قاضی و بس اندرز کرد بعد ازان جام شراب مرگ خورد
4899. *Kâdıya dedi ve çok vasiyet etti. Ondan sonra ölüm şarâbının kadehinden içti.*

Bu vasiyeti taallukâtı huzûrunda kâdıya söyledi ve çok vasiyet etti. Ondan sonra *كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ* (Âl-i Imrân 3/185) ya'nî "Her bir nefis ölümü tadıcıdır" âyet-i kerîmesi mücibince ölüm şarâbının kadehinden içti. "Enderz kerden", "vasiyet etmek" demektir.

- گفته فرزندان بقاضی کای کریم و گذریم از حکم او ما سه یتیم
4900. *Evlâdlar kâdıya dediler ki: "Ey kerîm! Biz üç yetîm onun hükmünden geçmeyiz."*

Ya'nî, yetim kalan üç evlâd kâdıya dediler ki: "Ey kerîm! Biz üç yetîm babamızın vasiyetini infâz etmekten ve bu vasiyetin hükmünü yerine getirmekten aslâ vazgeçmeyiz; onun hükmüne râzıyız."

- سمع و طاعة می کنیم او راست دست هر چه او فرمود بر ما نافذست
4901. *"Sem' ve itâat ediyoruz. El onundur. O her ne emretti ise, bizim üzerimizde nâfizdir."*

Ya'nî, "Biz babamızın vasiyetini dinler ve itâat ederiz. İrâde eli onundur; o her ne emretti ise, onun emri bizim üzerimizde nâfiz ve câridir."

ما چو اسماعیل ز ابراهیم خود سر نیچیم ار چه قربان می کند

4902. "Eğerki kurbân ederse de, kendi İbrâhimimizden biz İsmâîl gibi baş çevirmeyiz."

Müteaddid mahallerde de izâh olunduğu hâlde, zebîhin İsmâîl (a.s.) olduğu, kavî-i meşhûra binâen *Mesnevî-i Şerîf*'te zikrolunmuştur. *Dîvân-ı Kebîr*'de keşfen İshâk (a.s.) olduğuna işâret buyrulur: Beyit:

اسحق نبی باید بودن قربان شده خاک درمن

اسحق منی ومن والد تو کی بشکستمت ای گوهر من

[Ya'nî "Benim kapımın toprağı üzerinde kurbân olmuş İshâk nebî olmak gerektir. Sen benim İshâk'ımsın ve ben senin pederinim. Ey benim gevherim! Ben seni ne vakit kırarım?"]

Hız. Şeyh-i Ekber dahi *Fusûsü'l-Hikem*'de Fass-ı İshâkî'de zebîhin İshâk (a.s.) olduğunu beyân buyurmuşlardır.

گفت قاضی هر یکی با عاقلیش تا بگوید قصه از کاهلیش

4903. *Kādı dedi: "Her biriniz kendi âkülliliğı ile, kendinin tenbelliğinden elbette bir hikâye söyleyin."*

"Tâ bi-gûyed"de "tâ", "elbette ve mutlaka" ma'nâsınadır. Sonlardaki "şın" "kendî" ma'nâsınadır. Ya'nî kâdı çocuklara dedi ki: "Her biriniz kendi aklınızın derecesine göre mutlaka kendinin tenbelliğinden bir hikâye ve vak'a söyleyin!"

تا به بینم کاهلی هر یکی تا بداتم حال هر یک بی شکى

4904. "Tâ ki her birinin tenbelliğini göreyim! Tâ ki her birinin hâlini şübhesiz olarak bileyim!"

"Bu söyleyeceğiniz vak'alar ve kıssalar üzerine her birinizin ne derece tenbel olduğunu ve her birinizin hâli ne olduğunu şübhesiz olarak bileyim ve ona göre hükmü vereyim!"

عارفان از دو جهان کاهلترند زآنکه بی شد یار خرمن می برند

4905. *Ârifler iki cihândan pek tenbeldirler. Zîrâ ki zirâatsiz harman götürürler.*

"Şudyâr[iden]", çift sürmek (*Burhân*). Ya'nî, ârifler dünyâ ve âhîret sûretle-
rinin sıfât ve esmâ-i ilâhiyye mezâhiri olduğunu ve onlarda mütecellî olan Zât-ı
Hak bulunduğunu gördüler ve bildiler. Binâenaleyh ölü yıkayıcının elindeki ölü
gibi, kendilerini Hakk'ın irâdesine teslim ettiler ve dünyâ ve âhîret umûruna
karşı olan hırsı ve emeli kalblerinden silip, ahyâr ve ebrâr tâîfelerinin duygula-
rından tecerrüd ettiler. Binâenaleyh her iki cihândan tenbel oldular. Nitekim
hadîs-i şerifte *الدنيا حرام على اهل الآخرة والآخرة حرام على اهل الدنيا وهما حرامان على اهل الله*
ya'nî "Dünyâ, âhîret ehline harâmdır ve âhîret dahi dünyâ ehline harâmdır ve
her ikisi de Allah ehline harâmdır" buyurulmuştur. Âriflerin dünyâ ve âhîret
umûrundan tenbel olmalarının sebebi budur ki: Onlar çift sürmeksizin ve zirâ-
at etmeksizin harman toplarlar. Bu ârifler bütün âlem-i mezâhirde Hakk'ın irâ-
desi cârî olduğunu bilip, kendilerini o irâdeye teslim etmiş olduklarından, Hak
Teâlâ hazretleri onların dünyâ işlerini diğer kullarını tavsiit ederek te'mîn eder;
ve onların âhîret amelleri de farzlara ve vâciblere münhasır kalır. İbâdât-ı nâ-
file ile meşgûl olmazlar. Zîrâ bu vücûd-ı izâfî âleminde teklîfât-ı ilâhiyye hiçbir
ferdden sâkit olmaz. "Biz irâdemizi Hakk'ın irâdesine terk ettik!" deyip, ferâiz
ve vâcibâtı terk eden ve fakat nefislerinin huzûzâtından vazgeçmeyen tâîfe
"Mudill" isminin te'sîri altındadır.

کاهلی را کرده اند ایشان سند کار ایشان را چو یزدان می کند

4906. *Mâdemki onların işini Hâlık yapıyor, onlar tenbelliği sened etmiş-
lerdir.*

Bu ve aşağıdaki beyitler Hz. Pîr efendimizin huzûr-ı şerifinde mukâbele
edilmiş nüshadan 677 senesinde, ya'nî Hz. Pîr'in irtihâllerinden beş sene
sonra istinsâh edilmiş olan nüshadan alınmıştır.

Ya'nî, mâdemki o âriflerin işini bu vücûd-ı izâfî âleminde birtakım vesâit
icâd etmek sûretiyle Hak Teâlâ hazretleri yapıyor, o ârifler kendilerine tenbel-
liği sened ve dayanacak yer yapmışlardır; ve "Şu veyâ bu makamlara terak-
kî edeceğiz" diye bâtunlarında telâş kalmamıştır.

کار یزدان را نمی بینند عام می نیاسایند از کد صبح و شام

4907. *Avâmm Hâlık'ın işini görmezler. Sabah ve akşam zahmetten râhat et-
mezler.*

Ya'nî, avâmma gelince: Onlar bu sûret âleminde cereyân eden Hâlık'ın
işlerini görmezler. Binâenaleyh kendi emellerine nâil olmak için, sabah ve

akşam zahmet içindedirler ve aslâ râhat yüzü görmezler. Meselâ iki kişi aynı miktârdaki sermaye ile ticârete başlarlar; ve ikisi de ticâretlerinin terakkîsi için gece gündüz düşünür ve çalışırlar. Halbuki muvâfık sebebler zuhûr etmesinden dolayı birisinin ticâreti terakkî eder; ve muhâlif sebebler zuhûrundan dolayı da diğeri iflâs eder. Bunların her ikisi de bu husûsta Hakk'ın ef'âlini görmezler de, terakkîyi ve iflâsı esbâbdan bilir. İmdi mâdemki avâmın i'tikâdı bu merkezdedir ve Hakk'ın tecelliyâtı dahi i'tikâda göredir; binâenaleyh onların tenbelliği sened ittihâz etmeleri câiz değildir. Bu sebeble hadis-i şerifte لا يحب البطالين ya'nî "Allâh Teâlâ battâlları ve tenbelleri sevmez" buyurulmuştur; ve Kur'ân-ı Kerim'de مَا سَعَى لِّلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى (Necm, 53/39) ya'nî "İnsan için ancak sa'y ettiği şey vardır" buyurulması dahi bu ma'nâdadır. Zîrâ dünyâda bir buçuk milyar tahmîn olunan nüfûs-ı beşer içinde ârifler istisnâ teşkîl ederler; ve istisnâlar ise kâide değildir, belki kâide hâricidir. Binâenaleyh âriflere mahsûs olan bu revîşin avâm tarafından taklidi ile kâide-i umûmiyyenin terki câiz değildir. Avâmma hem dünyâ ve hem de âhiret için sa'y ve gayret lâzımdır. Bu bahiste 5. cildin 3116 numaralı خاطر آدمی و منعكس ادراك و باز گونه زين سخن كاهل شدی. [ya'nî "Ter-sine olarak bu sözden tenbel oldun, idrâki ve hatırı mün'akis geldin"] bey-tindeki uzun izâhâtın mütâlaası lâzımdır.

تا بدمان حد آن از كشف راز

هين ز حد كاهلى گوئيد باز

4908. "Kâhillik haddinden açık söyleyiniz! Keşf-i râz cihetinden, tâ ki onun haddini bileyim!"

Kâdı yetim kalan üç çocuğa dedi ki: "Tenbelliğinizin derecesini bana açıkça bir sûrette söyleyiniz! Ben dahi kapalı kalmış olan bu tenbellik derecesini ve haddini keşfedip bileyim ve bu husûsta hanginizin daha tenbel olduğuna hükmedeyim!"

چون بجنيد پرده سرها واصلست

بى گمان كه هر زبان پرده دلست

4909. "Şühbesiz ki, her dil kalbin perdesidir. Perde kımıldadığı vakit sırlar vâsıldır."

"Hiç şübhe yok ki, her bir kimsenin dili kalbinin perdesidir. Kalbe gelen hâtıralar meydâna çıkmak için dil perdesinin açılması lâzımdır. Zîrâ dil söylemeye başladığı vakit, bir kimsenin gizli olan hâtıraları ve fikirleri muhâtabın kulağına vâsil olur."

پرده کوچک چو یک شرحه کباب می‌پوشد صورت صد آفتاب

4910. *Bir kebâb parçası gibi olan küçük perde, yüz güneşin süretini örter.*
[4891]

Ya'nî, bir et kebâbı parçası gibi olan küçük perde, ya'nî dil, ârifin kalbinde olan birçok ma'rifet güneşinin süretlerini örter. Ya'nî bu dil söylemezse, ârifin kalbine vârid olan maârif ve hakâyık-ı ilâhiyye lafız ve savt ile bu his âleminde zâhir olmaz.

گر بیان نطق کاذب نیز هست لیک بوی از صدق و کذب مخبرست

4911. *Gerçi yalan sözün dahi begânı vardır, fakat koku onun sıdkından ve kizbinden haber vericidir.*

Ya'nî, bu küçük perde olan dil açıldığı vakit, kalbden birtakım yalan sözler dahi zâhir olur. Fakat itmi'nân kokusu o sözün doğruluğundan ve eğriliğinden haber vericidir. Nitekim bu cildin 4294 numaralı beytinin başındaki sûrh-i şerifte zikrolunan والصدق طمأنينة الکذب ريبة ya'nî "Yalan söz şübhedir ve doğru söz mutmain olmakur" hadîs-i şerifi mücibince bir kimse birisinden bir doğru söz dinlediği vakit, o sözün doğruluğu hakkında onun kalbinde bir îmân ve sükûnet hâsıl olur. Bu hâl doğru sözün kalb üzerine olan bir te'sir-i ma'nevîsidir; ve kezâ yalan sözü işittiği vakit dahi o sözün doğruluğu hakkında kalbde bir şek ve tereddüd hâsıl olur; ve kalb "Acabâ öyle midir?" der. Bu hâl dahi yalan sözün kalbe olan te'sir-i ma'nevîsidir.

آن نسیمی که بیاید از چمن هست پیدا از سموم گولخن

4912. *O bir nesûm ki, çemenden gelir, külhanın semûmundan mıdır? Zâhirdir.*

"Semûm", "sıcak hava" demektir. Meselâ, bir çimenlik üzerinden gelen havâ-yı nesîmî, bu külhanın sıcak havasından mı geliyor ve külhan kokusu mu getiriyor? zâhir olur. Ve kezâlik gülîstândan gelen havâ-yı nesîmî dahi getirdiği kokudan belli olur.

بوی صدق و بوی کذب گول گیر هست پیدا در نفس چون مشک و سیر

4913. *Sıdk kokusu ve ahmak tutucu olan yalan kokusu nefeste misk ve sarmısak gibi zâhirdir.*

Ya'nî, sözdeki sıdk ve doğruluk kokusu ile ahmakları tutucu ve aldatıcı olan yalan ve eğrilik kokusu, ağızda misk veyâ sarmısak bulunan kimsenin nefesinden bu her ikisinin kokusu nasıl zâhir olursa, öylece zâhir olur.

گر ندانی یار را از دَه دَله از مشام فاسد خود کن گله

4914. *Eğer on gönüllü olan dostu bilemez isen, kendinin fâsıl olan meşâmmın-dan şikâyet et!*

"Deh dile", "on gönüllü" demek olup "başka türlü düşünerek, başka türlü söyleyen kimse"den kinâyedir. Ya'nî, ey kimse! Eğer sen on gönüllü dostu sözünün kokusundan bilemiyor isen, kendinin bozuk olan meşâmmından ve burnundan şikâyet et! Ve muhakkak bil ki, senin kuvve-i temyîzinde bir noksan vardır ki, doğru söz ile eğri sözü ayırt edemiyorsun. Bu temyîzsizlik ise hamâkattir; ve yalan söz ise temyîzsiz olan ahmakları avlar.

بانگ حیزان و شجاعان دلیر هست پیدا چون فن رویاه و شیر

4915. *Muhanneslerin ve yiğit şecî'lerin sesi, tilkinin ve arslanın fennî gibi zâhirdir.*

"Hîz", muhannes ve mef'ûl ve kadın tabîatlı korkak kimse, demektir. Ankaravî nüshasında "hîzân" yerine "hayrân" vâki' ise de, nüsha-i asliyyede "hîzân" yazılmıştır. Ya'nî, Hak yolunda muhanneslerin ve yalancı mürşidlerin ve yiğit şecî' olan insân-ı kâmillerin sesi ve kelâmı, tilkinin hîlesi ve arslanın apaçık merdâne olan harekâtı gibi zâhirdir ve her ikisi sözlerinden belli olur.

یا زبان همچون سر دیگست راست چون یجنید تو بدانی چه آباست

4916. *Yâhud dil, dürüst bir çömlek kapağı gibidir. Kımıldadığı vakit sen ne aş vardır, bilirsin.*

"Ebâ", aş ve yemek ve çorba, demektir (*Gıyâsü'l-Lügâ*). Ya'nî, yâhud dil, tamâmı tamâmına bir çömlek veyâ tencere ağzına kapatılmış bir kapak gibidir. İnsanın efkân ve havâtın dahi tencere içinde pişen yemeğe benzer. Onun harâreti ile yemek kaynamaya başladığı vakit, buhâr kapağı kımıldatır ve içindeki yemeğin kokusu dışarıya çıkar. Sen bu kokudan tencere içinde pişen yemeğin ne cinsten olduğunu anlar ve bilirsin.

از بخار آن بداند تیز هاش دیگ شیرین را ز سِکِّبَاجِ تُرُشْ

4917. *Keskin akıl onun buhârından tatlı çömleğini ekşi taâmdan bilir.*

"Sikbâc", sirkeli yemek, demektir. Ya'nî, keskin akıl ve temyîz, çıkan buhârdan, içinde tatlı kaynayan çömlek midir, yoksa ekşi taâm kaynayan çöm-

lek midir? bilir ve anlar. Bunun gibi, dil kapağı gönül çömleği üzerinden söz söylemek harâretiyle kımlıdadığı vakit, keskin akıl ve temyiz-i sahîh sâhibi olan kimse, çıkan sözün kokusundan o gönülde doğru veyâ eğri fikirler kaynadığını bilir ve anlar.

Menkıbe: "Vâizlerden birisi: "Her kim Âdem (a.s.)'ın ve Havvâ vâlidemi-zin ism-i şerîflerini bir kâğıda yazıp evine asarsa, o eve şeytan giremez" demiş. Dinleyenlerden birisi vâize hitâben: "Efendi! Sen ne söylüyorsun? Şeytan Âdem ile Havvâ cennette iken onların yanlarına girip iğvâ etti; kendilerinden kaçmayan şeytan onların isimlerinden kaçır mı?" demiş; ve bittabi' vâiz cevâb bulamamış.

دست بر دیگی نوی چون زد فتی وقت بخريدن بدید اشکسته را

4918. *Delikanlı bir yeni çömleğe el vurduğu vakit, satın alma vaktinde kırılmışı gördü.*

Meselâ, bir delikanlı çömlekçiden yeni bir çömlek satın alacağı vakit elini o çömleğe vurup muâyene eder ve çömleğin çıkardığı sestten çatlak olup olmadığını anlar.

گفت داتم مرد را در حین ز پوز در نگويد دانش اندر سه روز

4919. *Dedi: "Adamı derhâl ağızından bilirim; ve eğer söylemezse onu üç günde bilirim."*

Bu beyit kâdının suâline cevâben üç evlâddan birisi tarafından kâdıya söylenmiştir. "Pûz", ağız etrafına derler. Burada "ağız" ma'nâsına olup, "söz"den kinâye olur. Ya'nî, çocuklardan birisi kendisinin tenbelliğine delîl olmak üzere, kâdıya dedi ki: "Ben adamın mâhiyetini sözünden tanırım ve eğer söz söylemezse, üç gün içinde onun hâline ve etvânna bakıp, nihâyet nasıl bir adam olduğunu anlanm."

و آن دگر گفت ار بگوید دانش ور نگويد در سخن پیچانمش

4920. *Ve o diğeri dedi: "Eğer söylerse onu bilirim ve eğer söylemezse onu söze dolaştırırım."*

"Der sühan pîçâniden", söze dolaştırmak ve söze getirmek demektir. Ya'nî, diğer ikinci çocuk kâdıya dedi ki: "Eğer söz söylerse bir adamı ben de sözünden bilirim; fakat söylemezse, öyle kardeşim gibi üç gün bekleyemem, onu söze getirmeye çabalarım."

گفت اگر این مکر بشنیده بود لب ببندد در خموشی در رود

4921. *Dedi: "Eğer bu mekri ısıtmış olur da, dudağını bağlar, hamûşluğa giderse?.."*

Kadı bu ikinci çocuğun sözüne cevâben dedi: "Eğer senin söze getirmek istediğin dahi bu mekri ve hileyi ısıtmış ve bilmış olur da, ağzını kapayıp sü-kût ederse, o vakit ne yaparsın?"

تمثیل

Temsîl

آنچنانکه گفت مادر بچه را گر خیالی آیدت در شب فرا

4922. *Nitekim, ana çocuğuna dedi: "Eğer sana gecede bir hayâl gelirse..."*

677 târifli nüsha-i asliyyede bu beyit aynen böyle olduğu gibi, üzerinde böyle bir nüsha yazılmıştır:

آنچنانکه گفت مادر با پسر گر خیالی آیدت در خانه در

[Ya'nî] "Nitekim, anası oğluna dedi: "Eğer ev içinde sana bir hayâl ge-lirse."

یا بگورستان و جای سهمگین تو خیالی بینی اسود پر ز کین

4923. *"Yâhud, mezârlıkta ve korkunç yerde, sen kîn dolu kara bir hayâl gö-rürsen..."*

Bu beytin ikinci mısra'ı 677 târifli nüsha-i asliyyede böyle olduğu gibi, ikinci mısra'ın üzerinde de *ma'nâsı*: "Eğer sen pusudan çirkin bir hayâl görürsen" demek olur. Hind nüshaların-da İmdâdullâh hazretlerinin şerhinde bu ikinci nüsha da gösterilmiştir. Yalnız gerek Ankaravî'de ve gerek bu nüshada "ez kemîn" yerine "der kemîn" vâ-ki'dir.

دل قوی دار و بکن حمله برو او بگرداند ز تو در حال رو

4924. "Gönlünü kavî tut ve onun üzerine hamle et! O derhâl senden yüzçevirir."

Ya'nî, "Ey oğlum! Kalbini kuvvetli tut, hiç korkma, onun üzerine hücum et; o hayâl senin bu hücumundan dolayı derhâl senden yüzçevirip kaçır."

گفت کودک آن خیال دیو وش گر بدو این گفته باشد مادرش

4925. Çocuk dedi: "O dev gibi olan hayâle, onun anası da ona bunu söylemiş olursa?"

Çocuk anasına cevâben dedi: "O bana görünen dev gibi hayâlin anası da, senin bu bana yaptığın vasiyeti yapmış olursa?"

حمله آرم افتد اندر گردم ز امر مادر پس من آنکه چون کنم

4926. "Hamle getiririm, anasının emrinden dolayı boynuma sarılır; sonra ben o vakit ne yaparım?"

Ya'nî, "Ben o hayâle senin emrin vechi ile hücum ederim; o hayâl dahi anasının emri vechi ile gelip benim gırtlığıma yapışırsa, o vakit ben ne yaparım?"

تو همی آموزم که چست ایست آن خیال زشت را هم مادر است

4927. "Sen, "Çevik dur!" diye bana öğretiyorsun; o çirkin hayâlin dahi anası vardır."

Ya'nî, "Ey anacığım! Sen, "Hayâl gördüğün vakit kalbini kuvvetli tut ve çevik dur!" diye bana nasihat ediyorsun, halbuki o gördüğüm çirkin hayâlin dahi anası vardır. Senin bana ettiğin nasîhati, anası o hayâle de eder." Bu söz söylemek ve söylememek mes'elesi hakkında Hz. Pîr Efendimiz *Fîhî Mâ Fîh*lerinin 11. faslında şöyle buyururlar:

"Bir adamı tanımak istersen, onu söylet; sözünden bilirsin; ve eğer yankesci olursa ve bir kimse de ona "Adamı sözünden tanılır" demiş olsa, o yankesci kelâmında ihtiyât eder ve zâbıta me'mûru onu anlamaz. Bu o hikâyeye benzer ki: Sahrâda bir çocuk vâlidesine dedi ki: "Karanlık gecede bana dev gibi korkunç bir zenci görünüyor ve ben çok korkuyorum!" Vâlidesi cevâb verdi ki: "Korkma, o sûreti gördüğün vakit, ona cesûrâne hücum et! Hayâl midir, yoksa hakikat midir? belli olur." Çocuk dedi: "Ey vâlide! Ya o zenciye de vâlidesi böyle vasiyet etmiş ise ben ne yaparım? Şimdi ona, "Söz

söyleme, hâlin belli olmasın!” diye vasiyet etmiş olurlarsa, ben onu nasıl tanıyayım?” Bu hâlde onun huzûrunda sükût et ve kendini ona ver ve sabret! Belki onun ağzından bir kelime fırlar ve eğer fırlamazsa belki senin dilinden, arzun hilâfına bir kelime fırlar veyâhud hâtırında bir söz veyâ endişe baş vurur. O endişeden ve o sözden onun hâlini bilirsin. Çünkü ondan müteessir oldun ve o, onun aksi ve ahvâlidir ki, senin derûnunda zuhûr etti....ilh.”

دیو و مردم را ملقن آن یکيست غالب از وی گردد ار خصم اندکيست
4928. *Şeytana ve Âdem'e telkîn edici olan O birdir. Eğer hasım az ise de, gâlib enderdir.*

Bu beyt-i şerîfte “dîv” ile insân-ı kâmilin muhâlifine ve “merdüm” ile insân-ı kâmile işâret buyrulur. Ya'nî, gerek şeytan mesâbesinde olan insân-ı kâmilin muhâlifine ve gerek insân-ı kâmile telkîn edici olan birdir ve o da Hak Teâlâ hazretleridir. Telkîn, birisine ism-i Mudill hazretinden ve diğerine de ism-i Hâdî hazretinden vâkî' olur; ve bu muhâlifler avâmdan ziyâde havâstan geçinen ve kibir ve gurûr sâhibi olan ulemâ-i zâhire arasında bulunur; ve bunların adedi her ne kadar az ise de, insân-ı kâmilin onlara gâlib olması da yine Hak Teâlâ hazretleri tarafındandır.

تا کدامین سوی باشد آن یوآشُ الله الله رو تو هم زان سوی باش
4929. *O terbiyeli at hangi tarafta olursa, "Allah Allah!" sen dahi git, o taraftan ol!*

“Yuvâş”, “terbiye olunmuş at” demektir ki, bundan murâd, mücâhedât ve riyâzât ile terbiye edilmiş olan insân-ı kâmilin nefis-i nefsidir. Ya'nî, ey kimse! İnsân-ı kâmilin muhâliflerine bakma, onun terbiyeli at mesâbesinde olan nefis-i şerîfi ne tarafa doğru giderse, Allah hakkı için, sen de ona tâbi' olup, o tarafa git ki, dünyâda ve âhirette felâh ve necât bulasın!

گفت اگر از مکر ناید در کلام حيله را دانسته باشد آن همام
4930. *Dedi: "Eğer mekrden dolayı kelâm gelmezse, o hümâm hileyi bilmiş olursa?"*

“Hümâm”, büyük adam ve baş olan ve himmet sâhibi kimse, demektir. Bu beyit kâdî tarafından ikinci çocuğa hitâbdır. Ya'nî, kâdî dedi: “Eğer senin söze getirmeye çabaladığın o himmet sâhibi kimse senin hileni bilmiş olur da söz söylemezse?”

سر او را چون شناسی راست گو گفت من خامش نشینم بیش او

4931. "Onun sırrını nasıl tanırırsın? Doğru söyle!" Dedi: "Ben onun önünde hâmuş otururum."

"O kimsenin bâtûnunda gizli olan havâtûr ve efkârını nasıl tanırırsın? Doğru söyle!" Çocuk kâdiya cevâben dedi: "Ben onun önünde hâmuş ve sâkit bir hâlde otururum."

صبر را سلم کنم سوی درج تا بر آیم صبر مفتاح الفرج

4932. "Sabrı dereceler tarafına merdiven yaparım. Nihâyet sürûrun anahtarı olan sabra çıkarım."

"Ferec", sürûr ve şâdî; "süllem", merdiven; "derec", "derece"nin cem'idir, "dereceler" demektir. Bu beytin ikinci mısra'ı 677 târîhli nüsha-i asliyyede [ya'nî "Nihâyet sürûrun anahtarı olan sabra çıkarım"] olduğu gibi, bu ikinci mısra'ın üstünde de Ankaravî ve Hind nüshalarına muvâfık olarak فرج تا بر آیم بر سر بام فرج ya'nî "Sürûr damının başına çıkmak için sabrı dereceler tarafına merdiven yaparım" demek olur.

ور بجوشد در حضورش از دلم منطلقی بیرون ازین شادی و غم

4933. "Ue eğer onun huzûrunda bu şâdîden ve gamdan hâriç bir kelâm gönlümden kaynarsa..."

من بدانم کو فرستاد آن بمن از ضمیر چون سهیل اندر بمن

4934. "Ben bilirim ki, onu bana zamîrden Yemen'de Süheyl gibi o gönderdi."

"Süheyl", bir yıldızın ismidir; ve Yemen diyârında görüldüğü için "Sitâre-i Yemenî" dahi ta'bîr ederler; ve Yemen halkı akîk taşının kırmızılığını ve meyvelerin olgunluğunu ve letâfetine bu yıldızın nûrunun te'sîrinden olduğuna kâni'dirler (Kâmûs). Bu beyitlerde insân-ı kâmilin huzûruna işâret buyrulur. Zîrâ yukarıdaki "Onun huzûrunda şâdîden ve gamdan hâriç bir kelâm gönlümden kaynarsa" ta'bîri bu karîneyi gösterir; ve bu kelâmdan murâd dahi, sâlikin bâtûnunda zuhûr eden sırr-ı vahdete âid maânî ve aşk-ı ilâhîdir. Nitekim 1. cildin 1820 numaralı beytinde جز سبز عشق کو بی منهاست. باغ سبز عشق کو بی منهاست. جز ya'nî "Aşkın yeşil bağı ki, nihâyetsizdir; gam ve şâdîden başka onda çok meyveler vardır" buyurulmuş idi. Ma'lûmdur ki, gam ve şâdî taayyünât ve keserât âlemini kaplamıştır; ve bu taayyünât âlemi iki-

lik âlemidir. Binâenaleyh gam ve şâdî beşeriyetin âriyet olan bu vücûd-ı mecâzîsinin iktizâsıdır. Bu vücûd-ı izâfî ve mecâzî evsâfının altında yaşayan, bu iki âriyet sıfatlar ile yaşar. Nitekim yine 1. cildin 1819 numaralı beytinde بود او بدین دو عاریت زنده بود. او بستۀ غم و خنده بود. "O kimse ki, gama ve gülmeye bağlanmış ola, o kimse bu iki âriyet ile yaşar" buyurulmuş idi. Binâenaleyh yukarıki beyitte şâdî ve gamdan hâriç bir mantık ve kelâm ancak sırr-ı vahdete ve aşk-ı ilâhîye dâir bir kelâm-ı nefis ve bâtunî olur; ve bu da ancak sâlike insân-ı kâmilin huzûrunda hâsıl olur.

Bu beyt-i şerifte dahi insân-ı kâmilin kalb-i şerifinden ve zamîr-i münîrin-den sâlikin kalbine akseden kelâm-ı bâtunî Süheyl yıldızına teşbîh buyurulmuştur. Ya'nî, Süheyl yıldızı Yemen'den görünüp onun nûru nasıl ki taşı şeffâf bir akîk hâline getirir ve meyvelerin olgunluğuna sebep olursa, insân-ı kâmilin kalbinden sâlikin kalbine akseden nûr-ı feyz ve kelâm-ı bâtunî dahi, onun taş gibi olan kalbini şeffâf ve latîf yapar ve nefsinin kesif olan sıfatlarından kurtarır; ve nefsinin hamlılığını izâle edip kemâle getirir ve ona sırr-ı vahdeti ve aşk-ı ilâhîyi telkîn eder.

در دل من آن سخن زان میمنه است زانکه از دل جانب دل روزنه است

4935. "Benim gönlümde o söz o sağ taraftandır. Zîrâ ki gönülden gönül tarafına pencere vardır."

"Meymene", sağ taraf, demektir. Ya'nî, "Benim kabime gelen o söz, o sağ taraftandır. Ya'nî huzûrunda bulunduğum kâmilin benim sağ tarafıma düşen kalbi tarafındandır. Zîrâ kalbden kalbe pencere vardır."

* * *

Mesnevî-i Şerîf bu beyt-i latîf ile bitmiş oluyor. Son kıssadaki şâhtan ve üç şehzâdeden murâd ne olduğu yukarılarda izâh edilmiştir. Cenâb-ı Pîr, üç şehzâdeden ikisinin sergüzeştini beyân buyurduğu hâlde, üçüncü şehzâde hakkında yukarıdaki 4895 numaralı beyitte: صورت. "O üçün en tenbeli o üçüncü idi; sûreti ve ma'nâyı kulliyen o kaptı" buyurmuşlar ve onun sergüzeştini meskût bırakmışlardır. Burada husûsiyyet-i ma'nâ i'tibâriyle Çelebi Hüsâmeddin (k.s.) hazretlerine işâret vardır. Zîrâ bu üçüncü şehzâde şüttârîler meşrebinde olan ehl-i aşktan olup, onun nazarında ne ibâdât-ı zâhirenin ve ne de keşif ve kerâmâtın kıymeti yok idi; ve o kâmilin Hakk'a müteveccih ve Hakk'ın âşığı idi; ve "tenbellik" ne demek olduğu dahi yukarıda geçen 4905 ve 4906 numaralı

کاهلی را کرده‌اند ایشان سند. ve عارفان از دو جهان کاهلترند. زآنکه بی‌شد یار خرمن می‌بردند کاهلی را کرده‌اند ایشان سند. [ya'ni "Ârifler iki cihândan pek tenbeldirler. Zîrâ ki zirâatsiz harman götürürler" ve "Mâdemki onların işini Hâlik yapıyor, onlar tenbelliği sened etmişlerdir"] beyitlerde îzâh olundu.

Üç evlâdı olup malını en tenbeline vasiyet eden şahsın kıssası dahi bu üç şehzâde hikâyesinin diğer bir misâl ile zübdesidir. "Şahıs"tan murâd insân-ı kâmilidir. "Malı"ndan murâd, ulûm-i ledünniyye ve maârif ve hakâyık-ı rab-bâniyyedir. "Evlâdının en tenbeli"nden murâd, yine ehl-i aşktan olan sâlik-tir. Nitekim iki evlâdın kadı huzûrundaki beyânâtı mezkûr olduğu hâlde, üçüncüsünün hâli, üçüncü şehzâdedeki gibi meskût bırakılmıştır. Zîrâ ehl-i aşkın hâlini söz ile anlatmak mümkün değildir. Onlar fenâ-fillâh hâli içindedirler. Onların hâlini yine fenâ-fillâh hâli içinde olanlar bilir. Beyit:

پرسید یکی که عاشقی چیست گفتم که چو من شدی بدانی

"Birisî âşıklık nedir?" diye sordu. "Benim gibi ol ki, bilesin!" dedim.

Kıssadaki iki evlâdın ehl-i hâl değil, ehl-i kelâm ve ehl-i sûret olduğuna işâret buyurulmuştur. Nitekim evlâdın birisi: "Ben adamı sözünden bilirim ve eğer söylemezse iki-üç gün ef'âline bakar, bilirim" dedi; ve ikincisi: "Eğer bir adam söylerse onun hâlini bilirim; söylemezse söze getiririm" dedi. Halbuki kelâm ve fiil arazdır. Nitekim menkûldür ki: "Hz. Pîr'in mürşid-i âlîleri Sey-yid Burhâneddîn Muhakkık Tirmizî (k.s.) hazretleri söz söyler idi. Bir şahıs: "Fîlân kimseden senin medhini işittim" dedi. Buyurdular ki: "Evvelen göreyim, o kimse nasıl bir kimsedir?" Onda o mertebe var mıdır ki, beni anlayıp medhetsin. Eğer o beni söz ile tanımış ise, muhakkaktır ki, tanımamıştır. Zî-râ bu söz ve o harf ve savt ve o dudak ve ağız kalmaz; bunlar arazdır; ve eğer fiil ile tanımış ise, yine böyledir; ve eğer benim zâtımı tanımış ise, sûret zâta uymaz ki, medhetsin!"

Hz. Pîr Efendimiz dahi *Fîhi Mâ Fih* 17. faslında bu ma'nâ hakkın-da şöyle buyururlar:

"Emîr Pervâne bana: "Asıl olan ameldir" dedi. Ona cevâben dedim ki: "Amel ve tâlib-i amel nerededir ki, onlara ameli göstereyim? Sen hâlen kelâmın tâlibisin, "Bir şey dinleyeyim!" diye kulak tutmuşsun. Eğer söylemesem melûl olursun. Tâlib-i amel ol ki, ameli sana göstereyim. Biz âlemde, ameli göstermek için bir adam anyoruz. Amelin müşterisini bulmuyoruz, kelâmın müşterisini buluyoruz. Onun için kelâm ile meşgûlüz. Sen mâdemki âmil değilsin, ameli ne bilirsin? Ameli amel ile bilmek ve ilmi ilim ile ve sûreti sûret

ile ve ma'nâyı da ma'nâ ile anlamak mümkündür. Mâdemki bu yolun yolcusu yoktur, bizim yolda ve amelde olduğumuzu nasıl bileceklerdir. Nihâyet bu amel, namaz ve oruç değildir; ve bunlar amelin sûretidir. Amel-i ma'nevî bâ-tındadır. Nihayet, devr-i Âdem'den tâ devri Mustafâ (s.a.v.)e kadar, namaz ve oruç bu sûrette değil idi; halbuki amel mevcûd idi. Binâenaleyh bu sûret, amel değildir. Amel insanda bir ma'nâdır. ... ilh."

İmdi bu izâhâtan anlaşılır ki, *Mesnevî-i Şerîf* bu 6. cild ile hitâm bulmuş-tur ve kussalar nâtamâm bırakılmış değildir. Belki kussaların mütebâkîsi elfâz ile anlatılmak mümkün olmadığı için meskût bırakılmıştır. Buradan ilerisi hâl ve zevk işidir. Cenâb-ı Hak mahzâ inâyeti ve Resûl-i Ekrem hazretlerinin şefâati ve evliyâullâhın himmeti ile bizlere ve isteyen kardeşlerimize ihsân bu-yursun!

* *

Cenâb-ı Hakk'a hamd ü senâ olsun ki, fakîr bu *Mesnevî-i Şerîf*'in şerhine 1348 hicrî senesinde başladım ve 1356 sene-i hicrisi Ramazân-ı şerîfinin 24. Pazar günü bitirdim. Demek ki, sekiz sene zarfında ikmâl olundu. Arada hastalık ve diğer esbâb gibi birçok teahhurlar da vâki' oldu. Bu şerhten maksadım, Hudâ bilir ki, aslâ istihâr değildir. Ancak insanlık yolunu öğrenmek için *Mesnevî-i Şerîf*'i hatmetmektir. Zîrâ çok tecrübe ettim ki, anlamak için okumak, yazmak gibi değildir. İnsan okurken anladığını zannedip geçiyor; fakat yazarken iş değişiyor, sözlerin zevkine varmak için çok düşünmek ve tedkik etmek lâzım geliyor. Fakîrin yazdığım eserlerin hepsi de bu maksad ile yazılmıştır. Belki şerh esnâsında yanlış anlayışların ve kusûrların vâki' olmuş olabilir. Fakîr bu hâli şârihlerin şerhlerinde de gördüm. *Mesnevî* gibi bir deryâyı bi-pâyân içinde bu gibi kusûrların erbâb-ı irfân tarafından afv olunacağını ümid ederim. Evliyâullâh kerem sâhibidirler; onların rûhâniyetleri bizim gibi hüsn-i niyyet sâhibi olan âcizleri ma'zûr görürler. Bu maksad ile bir eser yazıştan güzel bir netice de çıkmış olur ki, o da fakîrden sonra okuyup zevk duyan dîn kardeşlerimizin ve hattâ ilim ve irfân arkasında koşan bilumûm efrâd-ı beşerin hayır ile yâdetmesidir.

* *

Bu şerhin nihâyetine Sultân Veled (k.s.) efendimizin *Mesnevî-i Şerîf* hakkındaki *Hâtîme*'lerinin ilhâkını fâideli gördüm. Zîrâ bu *Hâtîme*'yi okuyanlar artık *Mesnevî-i Şerîf*'in 7. cildi olmadığına kat'an kanâat getirirler.

"Ledün", "İnd ve nezd" demektir; "İlm-i ledün", "Hak indinden olan ilim" ma'nâsıdır. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de cenâb-ı Hızır hakkında "وَعَلَّمَ الْغَيْبَ" (Kehf, 18/65) ya'nı "Biz ona kendi indimizden bir ilim ta'îlm etti" bu-

2. "Ne güzden artık söz söylemiyorsun? Niçin ilm-i ledün kapısını bağladın?"
از چه روگری نی گویی سخن بفر چه هستی در علم لدن

İl olan muhterem ve mübarek babam!"
sonra artık bir beyit daha söylemedi; ona dedim di: "Ey dîni nefesli ve kelâm-
o sağ taraftandır. Zira ki gönülden gönül tarafına pencere vardır" beytinden
در دل راسته است. زانکه از دل جانب دل روز است. ای سخن را بنه سخن [Ya'nı "Benim gönümdede o söz
İlânâ bir müddet bu Mesnevî-i Şerîf'ten sâkıt oldu ve son beyit olan Hz. Mev-
"Dem", "nefes ve kelâm" ma'nâsına gelir. Ya'nı, vaktâkı babam Hz. Mev-
"demi diri olan!"
1. "Vaktâkı babam bir müddet bu Mesnevî'den hâmiş oldu, ona dedim ki: "Ey

شد خست گفتم و را کای زنده دم مدتی زین میجوی چون والد

HZ. MEVLÂNÂ EFDENDİMİZİN BÜYÜK MAHÂDÜMLERİ MEVLÂNÂ
BAHÂEDDİN VELED (K.S.) HAZRETTERİNİN HÂTİME'Sİ

yurulur. Ya'nî, "Artık ne cihetten ve ne sebebdan dolayı söz söylemiyorsun ve ilm-i ledûn kapısını niçin kapadın?"

ماند نا سفته درِ سومن پسر

قصهٔ شهزادگان نامد پسر

3. "Şehzâdelerin kıssası bitmedi. Üçüncü oğlun incisi delinmemiş kaldı."

"Der âmeden", âhir olmak ve bitmek (*Bahâr-ı Acem*). Ya'nî, "Üç şehzâdeden üçüncü şehzâdenin kıssası ve sergüzeşti bitmedi. Onun inci gibi olan kıssası delinip nazım ipliğine çekilmedi." İkinci mısra' diğer bir nüsha ile şöyle mukayyeddîr: پسر ماند نهفته سر آن يك يا'nî "O bir oğulun sırn gizli kaldı" demek olur. Hz. Mevlânâ efendimiz *Mesnevî-i Şerîf*'i 659 senesinde te'lîfe başlamış, iki sene beş ay fâsıladan sonra 666 hicrî târîhinde altı cild olarak ikmâl buyurmuşlardır. Şu hâlde 55 yaşlarında başlamışlar ve 62 yaşlarında bitirmişlerdir.

نیستش با هیچکس تا حشر گفت

گفت نطقم چون شتر زین پس بخفت

4. Dedi: "Bundan sonra nutkum deve gibi yattı. Ona hiçbir kimse ile haşre kadar kelâm yoktur."

Cenâb-ı Mevlânâ efendimiz, Sultân Veled hazretlerine cevâben buyurdu: "Nutkum deve gibi çöktü. Artık o nutkumun hiçbir kimse ile kıyâmete kadar bu nevi' kelâm ile konuşması vâki' olmaz." Ya'nî bu *Mesnevî-i Şerîf* bitmiştir, daha söylenecek söz kalmamıştır. Artık Hz. Pîr'in bu beyânına karşı *Mesnevî-i Şerîf*'in yedi cild olduğundan bahsedilmesi bir hezeyân olur. Gerçi Ankaravî hazretleri şerh etmiş ise de, hûnrîz olan Sultân Murâd-ı Râbi'in isrâ-ıyla yapmıştır.

بسته شد دیگر نمی آید برون

هست باقی شرح این لیکن درون

5. "Bunun bâkî olan şerhi vardır, fakat bâtındadır, kapanmıştır, artık dışarıya gelmiyor."

"Evet, bu şehzâdeler kıssasının bâkî kalan şerhi vardır, fakat bâtındadır ve ma'nâdan ibârettir. Ma'nâdan ibâret olan dekâyık ve hakâyık, artık elfâz ile anlaşılamayacağı için, mecrâ-yı kelâm olan cismin ağzı ve dudağı kapanmıştır. Binâenaleyh o ma'nâlar harf ve savt ile dışarıya çıkamıyor."

او یگوید من دهان بستم ز گفت

همچو اشتر ناطقه اینجا بخفت

6. "Nâtika burada deve gibi yattı. O söyler, ben kelâmdan ağzımı bağladım."

"Nâtuka"dan murâd, nefs-i nâtuka, ya'nî rûh-ı izâfî ve insânîdir. Ya'nî, "Nâtukam burada üçüncü şehzâdenin kıssasında deve gibi yatmış ve çökmüş-tür. Bu kıssanın mütebâkisini artık o söylüyor. Ben cismimin ağzını bu ke-lâm-ı zâhirden bağladım. Binâenaleyh nefs-i nâtukamın ve rûhumun sözleri-ni rûhlannın kulaklarıyla işitebilenler anlayabilirler."

وقت رحلت آمد و جستن ز جو کُل شئی هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ

7. "Rihlet ve ırmaktan sıçramak vakti geldi. Onun vechinin gayrı her bir şey hâliktir."

Ya'nî, "Dünyâdan rihlet vakti ve her ân akmakta bulunan feyz-i mukad-des ırmağı olan bu vücûd-ı izâfî ve cismânî âleminden sıçrayıp gitmek zamâ-nı geldi. Zîrâ کُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ (Kasas, 28/88) âyet-i kerîmesi mücibince bu âlem-i keserâtta Hakk'ın zâtundan başka her şey hâliktir." Hz. Pîr efendimi-zin târîh-i irthâllerî hakkında *Sipehsâlâr Menâkıbı*'nda şu ma'lûmât münde-ricidir: "Altı yüz yetmiş ikinci [672] sene-i hicriyyesi Cemâde'l-âhire'sinin be-şinci [5.] Pazar gününe müsâdif kış faslının ibtidâsında takfir-i hakâyık ve maârif buyurdukları esnâda güneş batarken onların celâllerinin güneşi de âlem-i kuds mağribine gurûb etti." Hz. Hudâvendigâr'ın doğum târîhleri 604 olduğuna göre, ömr-i şerîfleri 68 sene olmuş olur. Şu hâlde *Mesnevî-i Şerîf*i ikmâlden sonra beş-altı sene daha muammer olmuş olurlar.

باقی این گفته آید بی زبان در دل آنکس که دارد زنده جان

8. "Bunun bâkîsi dilsiz olarak söylenmiş gelir, o kimsenin kalbine ki, diri cân tutar."

Ya'nî, "Şüttârîlerden olan üçüncü şehzâdenin kıssası, aşk-ı ilâhî kıssasıdır; ve aşkı birtakım elfâz ve lügât ile anlatmak mümkün değildir. O aşk, rûh-tan rûha ve kalbden kalbe, kelâm-ı zâhiriye hâcet olmaksızın gelir; ve bu ge-liş öyle bir kimsenin kalbine ve rûhuna vâki' olur ki, o kimsenin cânı ve rû-hu aşka âşinâdır ve âb-ı hayât olan aşk-ı Hak ile diridir." Nitekim *Dîvân-ı Ke-bîr*lerinde şöyle buyururlar:

عمر که بی عشق رفت هیچ حسابش مگیر آب حیاتست عشق در دل و جانش پزیر

Nazmen tercüme:

"Bî-aşk geçen ömrünü hiç katma hesâba,
Aşk âb-ı hayâtı, dil ü cândan onu ahz et!"

گفتگو آخر رسید و عمر هم مرده آمد وقت آن کر تن رهم

9. "Güft ü gû ve ömür dahi nihâyete erişti. O vaktin müjdesi geldi ki, cisimden kurtulayım!"

"Güft ü gû"dan murâd, hakâyık ve maârifet dâir olan manzûm ve mensûr kelâmlardır. Cenâb-ı Pîr efendimiz şiire aslâ kıymet vermezler. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh* lerinde şöyle buyururlar:

"Benim huzûruma gelen dostların melûl olmalarından çekinerek, onunla meşgûl olmaları için şiir söylerim. O kadar terk ettiğim hâlde yine şiir söylemek icâb eder. Yoksa şiir nerede, ben nerede! Vallâhi ki, ben şiirden bîzânım ve benim indimde şiirden bed-ter [beter] bir iş yoktur... ilh."

Mesnevî-i Şerîf'i nazmen söylemeleri de kelâm âşıklarını hakikat tarafına avlamak için kurulmuş bir tuzaktır. Binâenaleyh *Mesnevî-i Şerîf*'e şiir nokta-i nazarından bakanlar ondaki hakâyık ve maâriften bî-behre kalırlar. Nitekim 6. cildin 161 numaralı beytinde şöyle buyurulmuş idi:

کی چشد درویش صورت زآن زکات معنیست آن نی فعولن فاعلات

İzâhan tercüme:

"Şiir sûretine meclûb ve muhtâc olan bir kimse, ârifin zekât-ı irfânını ne vakit tutar! Zîrâ bu *Mesnevî-i Şerîf* ma'nâdır, şiirden ve feûlün fâillattan ibâret değildir."

Ve nesir ve kelâm hakkındaki *Fîhi Mâ Fîh* 'ın 17. faslındaki beyânât-ı aliyeye dahi 6. cildin son beytindeki izâhâtta geçti; ve *Dîvân-ı Kebîr* lerinde dahi güft ü gû hakkında şöyle buyururlar:

کی باشد ای گفت زبان من از تو مستغنی شده با آفتاب معرفت در سایه شاه آمده
یا رب مرا پیش از اجل فارغ کن از علم و عمل خاصه که علم منطقی در جمله افواه آمده

İzâhan tercüme:

"Ey cisim dîlinin kelâmı! Ben ne vakit senden müstağnî olup, ma'rifet güneşi ile hakîkî olan Hakk'ın sâyesine gelmiş olurum? Yâ Rab! Beni ecelden evvel zâhirî ilimlerden ve bu zâhirî ilimlere müteallık olan amellerden ve çalışmalardan ve husûsiyle ağızlarda gezen ilm-i mantığın delîllerinden ve kıyâslarından fâriğ et!"

Ya'nî "Zâhirî kelâm ve güft ü gû ve ömrüm nihâyete erişti. Artık rûhumun bu cisim habsinden kurtulmak zamânının müjdesi geldi." Ma'lûm olsun ki,

enbiyâ ve onların vârisleri olan evliyâ ölümün âşığdırlar. Nitekim Resûl-i Ekrem Efendimiz "Safer ayının çıktığını haber vereni cennetle müjdelerim" bu yurdular. Zîrâ rebîü'l-evvel ayında irtihâlleri vâki' olacak idi. Bu zevât-ı aliyeye bilirler ki, kendilerinin bu vücûd-ı izâfîleri ervâh-ı şerifeleriyle vücûd-ı hakîkî-yi Hak arasında 'hicâbdır. Bir ân evvel bunun ortadan kalkmasını isterler. Binâenaleyh onların ölümleri kendileri için bayram olur. Nitekim Hz. Pîr *Divân-ı Kebîr*'lerinde şöyle buyururlar:

عاشقانی که با خبر میرند پیش معشوق چون شکر میرند
از الست آب زندگی خوردند لا جرم شیوه دگر میرند
تو گمان می بری که شیران نیز چون سگان از برون در میرند

"Haber ile ölen âşıklar, ma'sûklarının huzûrunda şeker gibi tatlı tatlı ölürlər.
"Elestü bi-Rabbiküm" hitâbı zamânında dirilik suyunu içerler. Şübhesiz başka bir şfvede olurlar. Sen zannedersin ki, bu ma'nevî arslanlar dahi, köpek mesâbesinde olan cismânîler gibi kapının dışarısında ölürlər."

در جهان جان کنم جولان همی بگذرم زین نم در آیم دریمی

10. "Dâimâ cân âleminde cevelân edeyim! Bu nemden geçeyim, bir azîm yemme geleyim!"

"Nem", rutûbet ve ıslaklık demektir. Bundan murâd, vücûd-ı izâfî ve cismânî âlemidir. "Yemm", deniz ve deryâ, demektir. Bundan murâd dahi, vücûd-ı hakîkî-yi Hak'tır. Zîrâ zâhîrde rutûbet denizden hâsıl olduğu gibi, rutûbet mesâbesinde olan bu vücûd-ı izâfînin varlığı dahi, deryâ mesâbesinde olan vücûd-ı hakîkî-yi Hakk'ın varlığındandır; ve rûh ile vücûd-ı hakîkî-i Hak arasında başka ikilik mertebesi yoktur. Bu i'tibârla, rûh Hakk'ın müşâhididir. Fakat cismâniyet âleminde başka kesâfet ve ikilik mertebeleri olduğundan, cism-i beşer Hakk'ın müşâhidi değildir. Bu sebeble Hakk'ın varlığını inkâr edenler ve O'nun varlığını isbât için delil arayanlar çoktur; ve onların cevelânı ulûhiyetin zâhiriyesi olan tabiat âleminde ve "nem" âleminde "yemm" âlemine çıkamazlar.

زانکه این عالم ز نم زنده ست و خوش ازیمی نم یافت زان خوبست و گش

11. "Zîrâ ki bu âlem nemden diri ve hoştur. Bir azîm deryâdan nem buldu; ondan güzel ve latîftir."

"Geç", "latîf ve ra'nâ" demektir. Ya'nî, "Bu vücûd-ı izâfî ve cismâniyet âlemi vücûd-ı hakîkinin nem mesâbesinde olan tecelliyât-ı esmâiyye ve sıfâtiyyesinden ve feyz-i mukaddesten diridir ve hoştur. Bu sûret âlemi vücûd-ı hakîkî-i Hak deryâsından nem ve rutûbet bulduğu için güzeldir ve latîftir."

چونکه جان در خاک و نم زنده بود در جهان بم بین تا چون شود

12. "Mâdemki cân, topraktan ve nemden diri olur, deryâ cihânında gör acabâ nasıl olur?"

"Tâ çûn"de "tâ", ta'lîl içindir. "Çûn", istifhâm içindir. Ya'nî, "Mâdemki cân ve rûh-ı izâfî topraktan ve rutûbetten ibâret olan cismâniyet âleminde ulûm-i ledünniyye ve ma'rîfet-i rabbâniyye ile diri olur, bak artuk, rûhâniyet deryâsı âleminde acabâ ne olur ve ne hâle gelir?"

Ma'lûm olsun ki, rûh-ı insânînin mekteb-i irfânı bu vücûd-ı izâfî ve kesâfet âlemi olan dünyâdır. Rûh bu kesâfet âlemine taalluk etmezden evvel, melekîyet mertebesinde olup, "Sübbûh" ve "Kuddûs" isimlerinin mazhandır; ve diğer birçok esmâ-i ilâhiyye âsâr ve ahkâmına melekler gibi yabancıldılar. Meselâ melekler Hakk'a isyân etmedikleri için, "Gaffâr" isminden nasîbleri yoktur; ve yiyip içmedikleri için "Rezzâk" isminin ahkâmına da yabancıldılar. Rûh-ı insânî de böyledir. Ancak cismâniyet âlemine taalluk ettikleri vakit, bu esmânın zevkini bilirler. Velhâsıl, rûhun cismâniyet âlemine taalluku onlarca meçhûl olan birtakım esmâ-i ilâhiyye âsârına vukûf peydâ etmeleri içindir; ve onlar cismâniyet âleminde ancak bu vukûf ve ma'rîfet sâyesinde diri olurlar. İnsân-ı kâmil ise ancak bu âlem-i cismânîde cem'îyyet-i esmâiyye nâil olur. Vaktâki bu ma'rîfeti bu âlem-i kesâfet mektebinde tahsîl ettikten sonra ölüm vâsıtasıyla âlem-i ervâh deryâsına dönerler, oradaki zevkleri bu cismâniyet âlemine gelmezden evvelki zevklerinden pek ziyâde olur; ve insân-ı kâmilin cem'îyyet-i esmâiyyeye mazhariyeti hasebiyle zevkini ta'rîf etmek mümkün değildir. Bu mektebden ma'rîfetsiz giden ervâhın vay hâline!

بم چو شهرست و چو دروازهست نم نم چو قطره دان و بی اندازه بم

13. "Yemmi şehir gibidir ve nem kapı gibidir. Nemi katre gibi ve yemmi ölçüsüz bil!"

Ya'nî, "Rûhâniyet deryâsı şehir gibidir ve bu cismâniyet nemi de o şehrin kapısı gibidir. Rûhlar bu cismâniyet kapısından peyderpey ve kâfile kâfile o şehre girerler. Bu vücûd-ı izâfî ve cismâniyet nemi, rûhâniyet deryâsına na-

zaran katre mesâbesindedir ve rûhâniyet deryâsının ölçüsü yoktur." Zîrâ nem âlemi, sûret âlemi olduğundan, altı cihet ile mukayyedir. Fakat rûhâniyet âlemi cihetlerden ârîdir.

زین نمی کو همچو جانست اندرآ در یم جانان که تا پای بقا

14. "Bu bir nemdir ki, o cân gibidir. Cânânın yemmine, içeriye gel ki, nihâyet bekâ bulasın!"

Ya'nî, "Cân gibi görünen bu cismâniyet neminin rûh-ı hayvânîsinden, cânânın ve Hakk'ın deryâsı olan rûhâniyet âleminin içine gel ki, âkabet bekâ bulasın!" Zîrâ rûh-ı hayvânî cisimde, yanan bir kibritin alevi gibidir, derhâl söner. Zîrâ sûret âleminde. Fakat rûh-ı insânî âlemi ise bâkîdir, sönmez. Zîrâ ma'nâ âleminde.

چونکه نم از بحر جانست این طرف پس ز راه جان طلب کن آن شرف

15. "Mâdemki bu tarafta nem, cân bahrindendir, binâenaleyh o şerefi cân yolundan taleb et!"

Ya'nî, "Mâdemki bu dünyâ tarafında cân gibi görünen nem, ya'nî cismî rûh-ı hayvânîsi dahi cân deryâsındandır ve çünkü muharrik-i ecsâmdır, binâenaleyh o insanlık şerefini rûh-ı hayvânî yolundan değil, bu rûhun fevk ve aslı olan rûh-ı insânî ve izâfî yolundan taleb et!" Zîrâ rûh-ı insânî yolunda ittîhâd ve rûh-ı hayvânî yolunda tefrika vardır. Nitekim 2. cild *Mesnevî*'nin 186 numarasında [ya'nî] "Tefrika ve ayrılık, rûh-ı hayvânîde olur, rûh-ı insânî ise nefis-i vâhid olur" buyurulmuş idi. Rûh-ı hayvânî cisimlerin adedince ve rûh-ı insânî ise güneş gibi birdir. Nitekim yine 2. cildin 184 numarasında da درون روزن ابدانها "Mü'minler cisimleri i'tibârıyla ma'düddür, fakat îmânları birdir; onların cisimleri sayılmıştır, fakat cân birdir" buyurulmuştur. Bu beyt-i şerifte şöyle diğ er bir vech-i ma'nâ daha vardır: "Bu taraf'tan murâd, bu dünyâ ve sûret âle midir. "Nem"den murâd, insân-ı kâmilin cism-i şerifidir. Ya'nî, mâdemki bu sû ret âleminde nem mesâbesinde olan insân-ı kâmilin cism-i şerifi cân deryâsın dandır. Nitekim onlar اشباحا ارواحنا وارواحنا اشباحا ya'nî "Bizim cisimlerimiz ruhla rımızdır ve ruhlarımız cisimlerimizdir" buyururlar. Binâenaleyh insanlık şerefi ni bu cân yolundan, ya'nî insân-ı kâmilin yolundan taleb et!"

جستن اندر خاک یم بیهوده است

تا ترا آنجا برد کو بوده است

16. "Tâ ki seni oraya götürsün ki o, mevcûd olmuştur. Deryâyı toprak içinde aramak beyhûdedir."

Birinci ma'nâ: "Tâ ki o rûh-ı insânî seni o bulunduğu âlem-i ervâh tarafına götürsün! O rûhâniyet deryâsını topraktan ibâret olan cismâniyet ve rûh-ı hayvânî içinde aramak beyhûdedir, boştur."

İkinci ma'nâ: "Tâ ki cân bahrinden olan insân-ı kâmil seni bulunduğu rûhâniyet âlemi tarafına götürsün! Bu rûhâniyet deryâsını toprak yığınının ibâret olan cismânî kimselerde aramak beyhûdedir, boştur."

موج بحر جان سوی جانان برد

جز و هر خاکی بخاکستان برد

17. "Her bir toprağın cüz'ü topraklığa götürür. Cân bahrinin dalgası cânân tarafına götürür."

Birinci ma'nâ: "Toprağın cüz'ü olan her bir cisim ve rûh-ı hayvânî, insanı bittabî kendisinin cinsi olan topraklık tarafına götürür. Rûhâniyet deryâsının dalgası olarak cism-i beşere taalluk eden rûh-ı insânî dahi, insanı cânân ya'nî ma'sûk-ı hakîki olan Hak tarafına götürür. Zîrâ rûh-ı insânî ile Hak arasında başka bir ikilik mertebesi yoktur ki, Hak ile rûh arasına hicâb olsun!"

İkinci ma'nâ: "Toprak yığını mesâbesinde olan her bir cismânî kimse, seni topraklık ve cismâniyet tarafına götürür. Cân deryâsının dalgası olan insân-ı kâmil ise seni Hakk'a götürür."

بی لب و بی کام می گو نام رب

پس زجان کن وصل جانان را طلب

18. "Binâenaleyh cânânın vaslını cânân ist! Dudaksız ve ağzızsız Rabb'in adını söyle!"

Birinci ma'nâ: "Binâenaleyh eğer cânâna ve Hakk'a vâsıl olmak istersen, bu tavassutu rûh-ı insâniden iste! Cismin dudağı ve ağzı telaffuz etmeksizin, rûhun ile Rabbin adını söyle, ya'nî ism-i celâl olan "Allâh" ismini zikret!" Zîrâ hadis-i kudside ذکرني من انا جلیس ya'nî "Ben beni zikredenin celîsiyim" buyurulmuştur. Eğer bir kimsenin rûhu Hak'tan gâfil ve kalbi mâsivâ ile meşgûl olup, dili "Allâh" dese, Hak ancak onun dilinin celîsi olur, rûhunun celîsi olmaz; ve eğer rûhu ile bilâ-harf ve savt "Allâh" derse, Hak onun hem kuvâ-yı rûhâniyyesinin ve hem bilcümle kuvâ-yı cismâniyyesinin celîsi olur.

İkinci ma'nâ: "Binâenaleyh Hakk'a vâsıl olmayı cân bahrinin dalgası olan insân-ı kâminden iste ve onun tavassutuna mürâcaat et! İnsân-ı kâmilin sâyesi altına girdikten sonra da ağzını ve dudaklarını bile kımıldatmaksızın rûhun ile Allâh'ın ism-i şerîfini zikir edersin."

تا رهی از حبس این فانی جهان در جهان جان بمانی جاودان

19. "Tâ ki bu fânî cihânın habsinden kurtulasın! Cân cihânında ebedî kalasın!"

"Tâ ki rûhunun bu zikrî ile bu fânî cihânın ve dünyânın habsinden kurtulasın ve cân cihânında ve rûhâniyet âleminde ebedî olarak kalasın!" Ba'zı nüshalarda "hapis" yerine "cins" vâki'dir. Bu sûrette ma'nâ "Bu toprak âlemi olan dünyânın cinsi olup, fânî olmaktan kurtulursun" demek olur.

نخمهای عمر را در شوره خاک می بکاری تا شوی آخر هلاک

20. "Ömrün tohumlarını çorak toprak içine ekiyorsun; elbet sonunda helâk olursun."

"Ey kimse! Ömrünün tohumlarını dünyâ umûruna sarf ediyor ve çorak toprak içine ekiyorsun. Elbet sonunda ma'nen helâk olursun ve rûhâniyet âleminde hicâb içinde kalırsın." "Tâ şevî"de "tâ", "elbet ve mutlak" ma'nâsındır.

اینچنین عمر عزیز بی بها بی عوض ضائع کنی هر دم چرا

21. "Böyle bahâsız olan azîz ömrü her dem niçin bedelsiz olarak zâyi' edersin?"

"Bu dünyâ bir ticârethâne gibidir ve insanın kıymetli ve azîz ömrü de bir tâcirin sermâyesi gibidir. Ey kimse! Böyle kıymet takdîr olunamayan azîz ömrü sermâyesini her nefeste niçin bir bedel ve ıvaz mukâbili olmayarak zâyi' edersin ve havaya verirsin?"

غن می ناید ترا ای مرد کار تا دهی گلزار و گیری خارزار

22. "Ey iş adamı! Sana gabn gelmez mi? Tâ gülzârı verip dikenliği alasın!"

"Gabn", alış verişte zarar vermek ve aldanmak demektir. "Ey bu dünyâ ticârethânesinde "mücâdele-i hayât" diye gece ve gündüz çalışan iş adamı! Bu azîz ömrü sermâyesini serâb ve havadan ibâret olan ezvâk-ı dünyeviyeye sarf etmek sûretiyle yaptığın alış veriş, sana gabn ve aldanmak kanâ-

atini vermez mi ki, bir gülzâr olan rûhunun ezvâkını verip, dikenlikten ibâret olan cismâniyet ve nefsâniyet âleminin ezvâkını alırsın?" İkinci mısraın garzı, "Sen elden gülü verirsin ve dikenini alırsın" demektir.

عمر کان شد صرف در دنیا نماند خرم آنکش حق بسوی خویش خواند

23. "Ömür ki, o dünyâyâ sarf oldu, kalmadı. Mesrûr o kimsedir ki, Hak onu kendi tarafına da'vet etti."

"Dünyâ ezvâkına sarf olunan ömür sermâyesi, o ezvâk gibi fânî oldu ve kalmadı. Binâenaleyh bu ticâretin neticesi hüsrân ve gamdır. Bu hayât-ı dünyeviyye ticâretinde ancak Hakk'ın kendisine da'vet ettiği kimse hurrem ve mesrûrdu." Zîrâ o kimse ömür sermâyesini Hak ve hidâyet yolunda sarf etmiştir ve ticâretten pek büyük kâr etmiştir. Ömür sermâyesini ezvâk-ı dünyeviyyeye sarf edenlerin hiçbir kân yoktur. Nitekim sûre-i Bakara'nın baş tarafındaki âyet-i kerîmede *اُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْعَالَمَةَ بِالْهَدْيِ فَمَا رِبْحُ تِجَارَتِهِمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ* (Bakara, 2/16) ya'nî "Hidâyeti verip, dalâleti saun alan kimseler ticâretlerinde kâr etmediler ve onlar doğru yolu bulmadılar" buyurulmuştur.

عمر معدود و شمرده چون دهی در ره حق گردد آن نا منتهی

24. "Eğer sayılmış olan ömrü Hak yolunda verir isen, o nâ-müntehî olur."

"Eğer Hak ve hidâyet yolunda sayılı ve ma'dûd olan ömrünü ve cismânî olan benliğini verir isen, o sayılı olan ömrün bu Hak yolu ticâretinde nihâyet-siz ve hesâbsız olur; ve sende aslâ zamân ile mukayyed olmayan rûhânî bir benlik hâsıl olur." Nitekim âyet-i kerîmede sûre-i Zümer'de *إِنَّمَا يُوفِي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ* (Zümer, 39/10) ya'nî "Allâh Teâlâ sabır edenlerin ecirlerine ve mükâfâtlarına hesâbsız bir sûrette vefâ eder" buyrulur.

بی شمار و بی حد و بی عد شود عمر دهٔ روزه که در طاعت رود

25. "Tâat içinde giden on günlük ömür, sayısız ve hadsiz ve adedsiz olur."

هین تجارت کن درین بازار تو صد هزاران گل بر از یک خار تو

26. "Âgâh ol! Sen bu pazarında ticâret et! Sen bir dikenden yüz binlerce gül götür!"

"Diken"den murâd, cisim ve nefistir. Ya'nî, "Âgâh ol! Bu dünyâ hayatının pazarında, diken gibi olan cismini ve nefsinin ve enâniyetini Hakk'a sat! Ve bu

ticâret mukâbilinde irfân cennetinin yüz binlerce ezvâk güllerini al!" Nitekim âyet-i kerîmede الْجَنَّةُ بِأَنْ لَّهُمْ وَأَمْوَالُهُمْ بِأَنْ لَّهُمْ (Tevbe, 9/111) ya'nî "Allâh Teâlâ mü'minlerin nefislerini ve mallarını cennet mukâbilinde satın aldı" buyrulur. 1. cild *Mesnevî-i Şerif*'in 2749 ve 2. cildin 2427 ve 5. cildin 1463 ve 6. cildin 895 numaralı beyitlerine mürâcaat.

از یکی دانه که کاری صد هزار دانه بر گیری ز فضل کردگار

27. "Ektiğin bir tânededen Kirdigâr'ın fazlından dolayı yüz binlerce tâne alırsın."

Ya'nî, "Emr-i ilâhîye muvâfık olan bir amel tohumunu ekersen; fâil-i hakîkî olan Hakk'ın fazlından ve artırmasından dolayı, o tohum mukabilinde yüz binlerce ve hesâbsız tâne ve mükâfât alırsın."

خود شمار آنجا بود کآخر بود بیشمارست آن طرف کان بر بود

28. "Muhakkak sayı orada olur ki, âhir olur, o semerenin olduğu o taraf sayısızdır."

"Ber", burada "meyve ve sebze" demektir. Ya'nî, "Muhakkak sayı, sonu ve nihâyeti olan yerde olur. Halbuki o semerenin ihsân olduğu rûhâniyet ve cennât-ı sîfât âlemi sayısızdır ve hesâbsızdır."

سوی کُلّ خود رو ای جزو جدا از خودی بگذر گریز اندر خدا

29. "Ey ayrılmış cüz'! Kendinin küllü tarafına git! Kendiliğinden geç! Hudâ'ya kaç!"

"Küll"den murâd, Hakk'ın hakîkî varlığı; "cüz"den murâd, abdin mevhum varlığıdır. Ya'nî, "Ey Hakk'ın hakîkî varlığından ayrılmış cüz' olan vücûd-ı mevhum sâhibi abd! Kendinin bu mevhum olan kendiliğinden ve varlığından geç de فَرُّوا إِلَى اللَّهِ (Zâriyât, 51/50) ya'nî "Allâh'a kaçınız!" âyet-i kerîmesindeki emir mûcibince Hudâ'ya kaç ve kendi gülün olan Hakk'ın varlığı tarafına git!"

در تن همچو سبزه هستی چو آب گفت و گو و صلح و جنگ چون حباب

30. "Testi gibi olan ten içinde sen su gibisin. Senin kıyl ü kâlin ve sulhün ve cengin su kabarcığı gibidir."

"Âb"dan murâd, rûh-ı insânîdir. Ya'nî, "Ey kimse! Senin umûmî hey'etin bu sûret âleminde testi içinde su gibidir. Ya'nî için rûh ve dışın cisimdir. Se-

nin güft ü gûn ve sulhûn ve cengin su üzerindeki kabarcıklar gibidir; ve o su kabarcıkları sâbit olmaz, gâh çıkar, gâh söner." Zîrâ bunların hepsi rûh içinde mestûr ve mahfî ma'nâlardır. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'ın 15. faslında Hz. Pîr bu ma'nâyı diğer bir misâl ile [şöyle] beyân buyururlar:

"Nitekim insanda dahi bu evsâf gizlidir, zâhir değildir. Ancak dâhilî ve hâricî vesâit ile ya'nî bir kimsenin kelâmından ve âzârından ve cenk ve sulhünden zâhir olur. Sıfât-ı beşeriyyeyi görmüyor musun? Kendinde teemmül edersin, hiçbir şey bulamazsın ve kendini bu sıfâtın boş bilirsin. Bu hal, sende olan şeyin tegayyüründen değildir, ancak sende mahfî olmasındandır ve deryâya müşâbihtir. Deryâ, deryâdan ancak tebahhurât vâsıtasıyla hârice çıkar ve ancak mevc ile zâhir olur. Sıfât dalgaları kaynaşmaya başlayınca, vâsita-i hâricî olmaksızın senin derûnundan peydâ olur. Velâkin deryâ sâkin oldukça, hiçbir şey göremezsin. Cismnin deniz kenârındır ve cânın da denizdir. Görmez misin, onda bin türlü yılanlar ve balıklar ve kuşlar ve türlü türlü mahlûkât-ı acîbe peydâ olup, kendilerini gösterirler ve yine o deryâya dalarlar. Senin gazab, hased ve şehvet vesâire gibi sıfatların, işte bu deryâdan başlarını çıkarırlar... ilh."

چون حبابست این نقوش و این صور بر سر آب درون ای نامور

31. "Ey nâm sâhibi! Bâtin suyunun başı üzerinde bu nakışlar ve bu sûretler su kabarcığı gibidir."

"Ey ulûm-i zâhiriyyede şöhet ve nâm sâhibi olan efendi! Rûhunun der-yâsından dalgalanıp, cisminden kelâm ve fiil olarak zâhir olan bu nakışlar ve sûretler, bâtının suyu olan rûhunun yüzü üzerinde su kabarcığı gibidir."

یا چو کفی بر سر آب درون تا شود سر درون پیدا برون

32. "Yâhud bâtin suyunun başı üzerinde bir köpük gibidir. Nihâyet bâtının sırrı dışarıya zâhir olur."

"Yâhud, kelâm ve fiil nakışları ve sûretleri, bâtin suyu olan rûhun başı üzerinde bir köpük gibidir. Nihâyet bu köpükler vâsıtasıyla bâtında gizli olan sıfatlar dışarıya çıkar ve meselâ bâtında gizli olan gazab ve nîzâ bir sebebin te'sîri ile kabanıp, söz ve fiil köpükleriyle meydâna çıkar."

از تف واز کف واز بوی قدور می نماید خوردینها در تنور

33. "Çömleklerin harâretinden ve köpüğünden ve kokusundan fırında yemekler görünür."

"Kudûr", çömlük ma'nâsına olan "kıdr" kelimesinin cem'idir, "çömlükler" demektir. "Tennûr", fırın ve tandır, demektir; aslında "nevvûr (نور)" idi, ay-ne'l-filini ["nûn"]un evveline getirip "tâ"ya kalbederek "tennûr" derler. Fârisî'de ve Arabî'de müşterektir. Cem'i "tenânîr" gelir (*Ahter*). Teşdîsiz telâfuzu zarûret-i veznden nâşîdir. Ya'nî, "Meselâ fırında ve ocakta olan çömlüklerin harâretinden ve kaynayışından ve köpüğünden ve kokusundan, içindeki yemeklerin cinsi görünür ve anlaşılır."

تا که شیرینی و یا ترشیست آن می شود ظاهر بر بیر و جوان

34. "Hattâ ki, o bir tatlı mıdır veyâ ekşi midir? İhtiyarın ve gencin indinde zâhir olur."

"Hattâki, o çömleğin içinde pişmekte olan yemek tatlı veyâ ekşi cinsinden midir, buhânndan ve kokusundan ihtiyarın ve gencin indinde zâhir olur." "İhtiyar ve genç" ta'bîrinin isti'mâl buyurulması, tecrübeli ve tecrübesiz kimselerin indinde vehleten zâhir olur, demekten kinâyedir.

همچنین از فعل و قول مردمان می شود پیدا که چه سانسست جان

35. "Böylece adamların fiilinden ve kavlinden cânı ne üslûbda olduğu zâhir olur."

"İşte cism-i beşer, içinde yemek pişirilen bir çömleğe de benzer. Ondan sâdir olan sözden ve fiilden rûhunun ne gibi ve ne tarzda bir rûh olduğu zâhir olur."

جان او در مرتبه چونست چیست مؤمنست و یا که کافر یا ولیست

36. "Onun cânı mertebede nasıldır? Nedir? Mü'min midir veyâhud ki, kâfir veyâ velî midir?"

"Velhâsıl, o kimsenin sözlerinden ve fiillerinden cânının mertebesi anlaşılır. Ya'nî mü'min midir ve mü'min ise mü'minlerin avâmından mıdır, yoksa velîlerinden midir? Yâhud kâfir ve münkir midir? O kimsenin ahvâli zâhir olur." Nitekim "Kelâmından olur ma'lûm kişinin kendi mikdârı" buyurulmuştur. Sözden anlaşılmanın misâli:

"Bir ziyâfette Mevlânâ Câmî hazretleriyle bir sofı bir sofrada bulunur. Ev sâhibi sofraya tuz koymayı unutmuş. Mü'minlerin avâmından olan bu sofı: "Yemeğe tuz ile başlamak sünnettir, sofraya tuz getiriniz!" demiş. Mevlânâ Câmî hazretleri onun bu sözünü kerîh görüp: "Buyurun, ekmekte de tuz var-

dır" buyurmuşlar. Biraz sonra sofı sofrada bulunanlardan birisine hitâben: "Ekmeği bir el ile kopanyorsun, bir el ile ekme koparmak mekrûhtur" demiş. Mevlânâ Câmî hazretleri: "Sofrada başkalarının ahvâliyle meşgûl olmak, bir el ile ekme koparmaktan daha mekrûhtur" buyurmuş. Herkes sükût içinde yemekle meşgûl olduğu bir sırada sofı: "Sofrada söz söylemek sünnet-i şerîfedir" demiş. Mevlânâ Câmî hazretleri: "Çok söylemek mekrûhtur" buyurup, her sözünde sofıyı iskât etmiştir." İşte bu mükâlemelerde bir velînin rûh-ı şerîfi ile, mü'minlerin avâmından olan bir kimsenin rûhu arasındaki fark ve mertebe zâhir olmuştur.

Fiilden anlaşılmanın misâli: "Bâyezîd-i Bestâmî hazretlerine bir şahsın kemâlinde ve velâyetinde bahsetmişler. Hazret o kimsenin ziyâretine gitmiş. Ve o şahıs câmi-i şerîfe müteveccihen yolda gidiyormuş. Giderken kableye karşı tükürmüş. Bâyezîd hazretleri: "Bu zât kiblesinden gâfil, nasıl velî olur?" buyurmuşlar ve geri dönmüşler." Binâenaleyh rûhun merâtibi böyle âgâhlık veyâ gaflet ile zuhûr eden fiilden dahi anlaşılır.

تا نگرده آب شیرین نا گوار

آب را اندر سبوی بی مدار

37. "Suyu testi içinde yemmsiz tutma, tâ ki tatlı su nâ-güvâr olmasın!"

"Yemm", deniz ma'nâsınadır. Burada "yemm"den murâd, ulûm-i ledünniye deryâsı olan insân-ı kâmil. "Âb"dan murâd, rûhtur. "Testi"den murâd, cisimdir. Ya'nî, "Ey kimse! Cisminin testisi içinde su mesâbesinde olan rûhunu ulûm-i ledünniye deryâsı olan insân-ı kâmilden uzak tutma! Tâ ki senin tatlı su mesâbesinde olan îmânî rûhun birtakım sîfât-ı nefsânîye ile bozulup hâzım olunamaz hâle gelmesin!" "Nâ-güvâr", hazmı güç olan gıdâ, demektir.

رنگ و بوی و طعم خوب ازوی رود

کاب ساکن بی مدد نا خوش شود

38. "Zîrâ sâkin olan su yardımsız nâhoş olur. Güzel olan rengi ve kokusu ve lezzeti ondan gider."

Ya'nî, "Rûhunu insân-ı kâmilin musâhabetinden men' etme! Zîrâ rûh su gibidir ve sâkin ve durgun olan suya hâriçten latîf bir su akıp gelmezse, dura dura nâhoş olur. Güzel rengi ve kokusu ve lezzeti ondan gider ve hattâ kurtlanır." Nitekim *Fîhi Mâ Fîh* 'ın 71. faslında cenâb-ı Pîr efendimiz şöyle buyururlar:

"İnsanın nefsinde hayvânât ve sibâ'da olmayan bir şer vardır; derler. Bu, insanın onlardan beter olması cihetinden değildir. Bu o cihettendir ki, insan-

da bulunan sû-i ahlâk ve uğursuzluklar ve şer, onda olan gizli bir gevher habesbiyledir. Bu ahlâk ve şomluklar ve şer, o gevherin hicâbı olmuşlardır. Gevher her ne kadar enfes ve a'zam ve eşref olursa, onun hicâbı da o kadar ziyâde olur. Binâenaleyh bir adamın şomluğu ve şerri ve sû-i ahlâkı o gevherin sebeb-i hicâbı olmuştur; ve bu hicâbların kalkması, ancak mücâhedât-ı kesîre ile olur; ve mücâhedâtın envâ'ı vardır. Mücâhedâtın a'zamı, Hakk'a teveccüh edip, bu âlemden i'râz eylemiş yârân ile ihtilâl etmektir. Yârân-ı sâlih ile oturmaktan daha kavî hiçbir mücâhede yoktur ve onları müşâhede etmek nefsin ifnâsı ve terkidir; ve bundan dolayıdır ki, cehil yılanı bir sene âdem görmezse ejderha olur, derler. Ya'nî şerri ve şomluğu terke sebeb olan bir kimseyi görmezse, demektir... ilh."

Bu bahiste "yârân-ı sâlih"ten murâd, insân-ı kâmilidir ve meşâyih-i hakikiyye hazarâtıdır. Nitekim 3. cildin 2538 numaralı beyt-i şerifinde نفس از در هاست [ya'nî] "Nefis yüz kuvvetli ve hileli ejderhâdır. Şeyhin yüzü göz koparıcı zümrüddür" buyurulmuş ve 5. cildin 1950 ve 1951 numaralı beyitlerinde de bu ma'nâ mezkûrdur.

گفت احمد هر که دو روزش یکیست هست مغبون و گرفتار شکست

39. "Ahmed buyurdu: "Her kimin iki günü birdir, mağbûndur" ve bir şekkin giriftârıdır."

Bu ve âtidedeki beytler مغبون yomah fəh ya'nî "İki günü bir olan kimse mağbûndur" hadîs-i şerîfinin tefsiridir. Ya'nî, "Ahmed (a.s.v.) Efendimiz "İki günü müsâvî olan kimse aldanmıştır" buyurmuştur. "Mağbûn", aldanmak ve zaifü'r-re'y ma'nâsınadır. İki günü müsâvî olan kimsenin aldanması ve şekke giriftâr olması budur ki: O kimse i'tikâdında bir yakîn sâhibi olmayıp, bulduğu delâil-i akliyye ile taklîd dâiresinde yaşar ve onun taklîdi her gün için müsâvî bir tarzda olur. Eğer karşısına birisi çıkıp, i'tikâdî hilâfında kavî bir delîl getirirse, bu i'tikâdında ve taklîdinde şübheye düşer. Bununla berâber yakîn sâhibi olan insân-ı kâmilî de beğenmez ve onun hüccetine kendi gurûr-ı ilmîsi yüzünden lüzûm görmez. Maahâzâ, delîl ile elde edilmiş i'tikâdâtın sâbit olmadığını gördüğü hâlde, yine o delâile i'timâd eder. Bu hâl ise hamâkattir."

پر زبانی همچو انبان تهی

بی یقینی می زید در ابلهی

40. "Ahmaklık içinde yakînsiz yaşar. Boş dağarcık gibi hava doludur."

"İşte o kimse, böyle ahmaklık içinde i'tikâdâtında yakînsiz ve taklîd ile yaşar. Kendinin ilmi delîllerine istinâden boş dağarcık gibi hevâ-yı nefsanî ile doludur."

هر دمى پس مى رود از پیش صف مى شود صافیش دُرْدی همچو کف

41. "Her bir dem saf önünden geri gider. Onun sâflığı köpük gibi bir tortu olur."

"Bu kimsenin iki günü müsâvî olmak şöyle dursun, bu gurûru sebebiyle, mü'minlerin safi önünden her dem geriye gider. Esâsen onun sâf olan rûhu, sıfât-ı nefsanîyyesi yüzünden köpük gibi bir tortu olur ve büsbütün cism-i ke-sîfî hâline inkılâb eder."

ریخ او هر لحظه بدتر مى شود هر دمى او زشت و ابتر مى شود

42. "Onun renci her lahza daha fenâ olur. O her bir dem çirkin ve ebter olur."

"Ebter", hayır ve nefi' ve hüsn-i zikirden munkatı' olan kimse. Ya'nî, "Kendi akl-ı cüz'isine i'timâden sa'y eden o feylesofun ve âlim-i zâhîrînin bu sıfât-ı nefsanîyyesinden dolayı çektiği hased ve gazab gibi ma'nevî renciler ve zahmetler her lahza daha beter olur. Onun sıfât-ı nefsanîyyesi gitgide kuvvetlenerek her dem daha çirkin ve hayır ve nefi'den munkatı' olur, ya'nî nâs arasında kötülük ile yâd olunur."

سوی دوزخ مى رود آن رد باب بی عذاب بحر در نار و عذاب

43. "O bâbın merdûdu cehennem tarafına gider; bahrin tatlı suları olmaksızın, âleş-i azâb içinde."

"Redd", "merdûd" demektir. "İzâb", "tatlı su" ma'nâsına olan "azb" in cem'idir; ve "tatlı sular" dan murâd, ulûm-i ledünniyye ve yakîniyyedir. Ya'nî, "O hakikat ve yakîn kapısının merdûdu, artık cehennem tarafına gider. Ulûm-i ledünniyye ve yakîniyye bahri olan enbiyâ ve evliyânın, tatlı su mesâbesinde olan ulûm-i ledünniyye ve yakîniyyesinden bî-behre olarak, Hak'tan ve hakîkatten uzaklık ateşi ve nefsinin sıfatları azâbı içinde kalır." Zîrâ nefis ayn-ı cehennemdir ve onun ateşi rûha ve kalbe musallattır. Nitekim sûre-i Hümeze'de النَّارُ تَطْلُعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ (Hümeze, 104/6-7) ya'nî "Allâh'ın yaktığı bir ateştir ki, kalbleri ihâta eder" buyrulur.

هر دمی غفلت ترا واپس برد

پیش از آنکه کار تو آنجا رسد

44. "Ondan evvel ki, senin işin oraya erişir, her bir demde gaflet seni daha geriye götürür."

Ya'nî, "Senin kâın ve hâlin oraya, ya'nî nefsinin sıfatlarının ateşine ve azâbına seni getirmezden ve her bir demde Hakk'a ve hakîkate karşı olan gafletinin seni daha geriye götürmezden ve büsbütün âlem-i süflîye çekmezden evvel!"

بگذر از استاره و چرخ چونیل

رو بسوی اصل خود همچون خلیل

45. "Halil gibi, kendi aslın tarafına git! Yıldızdan ve nıl gibi olan felekten geç!"

Bu beyt-i şerîf yukanki beytin mütemmimidir. Ya'nî, "Halil (a.s.) ibtidâ-yı hâlinde, ibtidâ yıldızları ve sonra ayı ve sonra güneşi gördü ve her birerlerine *هَذَا رَبِّي* (En'âm, 6/76) [ya'nî] "Bu benim Rabbidir!" dedi. Vaktâki onlar *لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ* (En'âm, 6/76) [ya'nî] "Ben âfil ve kaybolanları sevmem!" dedi, yüzünü kâmlen Hakk'a çevirdi. Sen dahi ilm-i nücûmda yıldızların âsâr ve ahkâmından ve nıl-i nebâtî renginde olan çerh ve felek ile meşgûliyetten geç de, kendi aslın olan onların Hâlık'ı tarafına git!" "Nıl", usâresiyle elbise boyadıkları bir nebâtun ismidir, gök rengindedir. Bu beyt-i şerîf, arz üzerinde vâkî olan hâdisât ve inkılâbâtı yıldızların te'sirine atfeden ilm-i nücûm ile meşgûl feylesoflara hitâb olmak münâsibdir. Nitekim *Fîhi Mâ Fîh*'in 58. faslında şöyle bir bahis vardır:

"Huzûrda olanlardan birisi: "O müneccim, "Siz bu eflâkın ve küre-i hâkînin hâricinde bir şey mevcûddur" diye da'vâ edersiniz. Benim indimde bunun gayn bir şey yoktur. Eğer varsa nerede olduğunu gösteriniz!" diyor. Hz. Pîr-i destgîr cevâben buyurdular: "Evvelen bu suâl fâsiddir; zîrâ "Nerededir?" di-yorsun. Halbuki O'nun yeri yoktur. Ondan sonra gel sen söyle ki, senin bu i'tirâzın neredendir ve hangi mahaldedir? Dilde, ağızda, gözde ve sînede değildir. Bunların cümlesini tefahhus etsen ve parça parça, zerre zerre eylesen, bu i'tirâz ve endîşeyi aslâ bulamazsın. Kendi düşüncenin mahallini bilemeyince, Hâlık-ı endîşenin mahallî nasıl bilirsin? Sana bu kadar bin endîşe ve ahvâl gelir, elinde değildir ve senin mağdûrun ve mahkûmun değildir; ve eğer buna muttali' olsan, senin üzerini pek ziyâde memerr ittihâz eden bu şeylerin cümlesinin nerede olduğunu bilir idin. Halbuki sen bunların nereden gelip nereye gittiğinden ve ne yapacağından bî-habersin. Mâdemki kendi ahvâline ittîlâ'dan âcizsin, Hâlık'ına ittîlâ'yı nasıl ümîd eylesin? ...ilh."

سر بر آن ایوان و آن درگاه نه

پای همت بر خور و بر ماه نه

46. "Himmet ayağını güneş ve ay üzerine koy! Başı o eyvân ve o dergâh üzerine koy!"

Ya'nî, "Ey müneccim efendi! Himmetinin ayağını güneş ve ay üzerine koy, ya'nî sûret âlemini çiğne geç! Ve başını kazâ-yı ilâhî dîvânhanesine ve dergâh-ı izzete koy ve himmetini yüksek tut!" Nitekim *Fîhî Mâ Fîh* 'ın 18. faslında cenâb-ı Pîr şöyle buyurur:

"Hak Teâlâ size matlûbunuzu ihsân eder ve himmetinizin eriştiği makâmı atâ kılar; zîrâ يطير بطير بهمته والمؤمن يطير بجناحيه ya'nî "Kuş kanatlarıyla uçar, mü'min ise himmet ile uçar".

Mahlûkât üç sınıftır. Bir kısmı melâikedir, onlar akl-ı mahzdırlar. Onların tâati, ibâdeti ve zikri ve tabiatları ve gıdaları ve taâmları kendilerinin hayatlarıdır. Meselâ suda balıkların hayatı sudandır. Yatağı ve yastığı hep sudur. Onlar hakkında bunlar külfet değildir. Çünkü şehvetten mücerred ve pâkidirler. Binâenaleyh eğer o pâk olup, aslâ şehvete tâbi' değil ise, yâhud sâika-i nefis ile hevâyâ meyil etmez ise, bir hüner mi olur? Çünkü bunlardan pâktir ve onların aslâ mücâhadesi yoktur. Eğer itâat ederse, onu itâat etmiş addetmezler, çünkü onun tabiatı odur ve onsuz olamaz. Ve sınıf-ı diğer behâyimdir ki, onlar mahz-ı şehvettirler. Akl-ı zâcirleri olmadığından, onlara teklîf vâki' olmamıştır. Kaldı, akıl ve şehvetten mürekkeb olan miskîn âdemî... Onun [yansı melek], yansı hayvan ve yansı yılan ve yansı balıktır. Balıklığı su tarafına ve yılanlığı toprak cânibine çeker. Keşâkeş ve nizâ' içindedir. Akıllı şehvetine gâlib olan kimse melâikeden a'lâdır; ve şehveti aklına gâlib olan kimse dahi behâyimden aşağıdır."

Ve *Mesnevî-i Şerîf* 'ın 6. cildinde de [beyit: 133-134] şöyle buyrulur:

پر مردم همت است ای مردمان

مرغ با پر می رود تا آشیان

خیر و شر منگر تو در همت نگر

عاشقی کالوده شد در خیر و شر

[Ya'nî] "Kuş, kanadı ile yuvaya kadar gider. Ey adamlar! Adamin kanadı da himmettir. Âşıklık ki, hayır ve şerde âlûde olmuştur, sen hayır ve şerre bakma, himmete bak!"

تا نمانی همچو ابلیسی جدا

این خودی را خرج کن اندر خدا

47. "Bu kendiliğini Hudâ'ya harc et! Tâ ki bir İblîs gibi cüdâ kalmayasın!"

"Bu kendiliğini ve varlığını Hakk'ın varlığı karşısında harc et ve fânî kıl! Tâ ki bir İblîs gibi, kendinin kendiliğine vücûd verip Hak'tan cüdâ ve ayrı kal-mayasın!" Nitekim bu ma'nâ hakkında Hz. Pîr *Fîhî Mâ Fîh* ın 6. faslında şöy-le buyururlar:

"Hakk'ın huzûruna "iki" ve "ene" ya'nî "ben" ta'birleri sığmaz. Sen "ene" dersin, O da "ene" der, ya sen O'nun müvâcehesinde öl, yâhud O senin mü-vâcehinde ölsün! Fakat O'nun ölmesine ne hâriçte ve ne de zihinde imkân yoktur. Zîrâ لا يموت وهو الحى الذى لا يموت ya'nî "O ölmeyen bir diridir." O'nun o derece lutfu vardır ki, eğer mümkün olsa idi, senin için ölürdü. O vakit ikilik kalkar-dı. Şimdi mâdemki O'nun ölmesi mümkün değildir, sen öl, tâ ki O sana tecel-lî eylesin ve ikilik kalsın! Aynı cinsten iki kuşu berâberce bağlasan, iki ka-nat dörde mübeddel olduğu hâlde, uçamazlar; çünkü ikilik kâimdir. Velâkin diri kuşa bir ölmüş kuş bağlasan o uçar; zîrâ ikilik kalmamıştır. ...ilh."

آب جان را ریز اندر بحر جان تا شوی دریای بی حد و کَرآن

48. "Cân suyunu cân bahrine dök, tâ ki hadsiz ve kenârsız deryâ olasın!"

"Kerân", "kenâr" ma'nâsınadır. "Cân bahri"nden murâd, rûh-ı küllî-i mu-hammedîdir. Zîrâ o hazret "ebu'l-ervâh"ur. "Hadsiz ve kenârsız deryâ ol-mak"tan murâd, fânî-fillâh olmaktır. Ya'nî, "Ey Hak yolunun sâlikî! Cisminin testisinde mektûm olan cân suyunu rûh-ı küllî-i muhammedîye dök ve onda fânî ol ki, bu fenâ-fi'r-resûl mertebesinden sonra fenâ-fillâh mertebesine vâ-sıl olup, hadsiz ve kenârsız deryâ olasın! Ya'nî cem'iyet-i esmâiyyeye maz-har bir insân-ı kâmil olasın! Ve "Allâh" ism-i câmi'inin mazhan bulunasın!"

قصه کوتاه کن که رفتم در حجاب هین خمش والله اعلم بالصواب

49. "Kıssayı kısa et ki, hicâba gittim. Âgâh ol! Sus, vallâhü a'lem bi's-savâb!"

"Ey oğlum Sultân Veled! Bu *Mesnevî* hakkında söz söylemek kıssasını kı-sa kes ki, ben artık âlem-i sûretten ve kelâm âleminde hicâba gittim ve hu-zûr-ı izzetteyim. Benim bu hâlîme âgâh ol ve sus! Ve Allâh Teâlâ kullarından zuhûr edecek ahvâlin doğrusunu en ziyâde bilicidir."

Ma'lûm olsun ki, insân-ı kâmillerin iki hâli vardır. Birisi budur: Hakk'ı ârif olduktan sonra halkı irşâd edip söz söyler. Nitekim من عرف الله طال لسانه ya'nî "Al-lâh'ı ârif olanın dili uzar", ya'nî çok söz söyler. Hz. Pîr (r.a.) efendimiz *Mes-nevî-i Şerîf*'i bu hâl-i âlîleri içinde söylemiştir. Ve ârifin diğer hâli budur ki: ke-serâtan hicâba düşüp, huzûr-ı izzette sâkit olur. Nitekim من عرف الله كل لسانه

ya'nî "Allâh'ı ârif olan kimsenin dili yorgun olur." Hitâm-ı *Mesnevî*'den sonra Hz. Pîr efendimizin hâli böyle olduğuna işâret buyrulur. Esâsen *Mesnevî-i Şerîf*'in son beyt-i şerîfi hakkındaki izâhâtta anlaşılabacağı üzere, âlem-i keserâta âid olan kelâm mes'elesi kapanmış ve hâl ve zevk bahsi açılmıştır.

شکر این نامه بعنوانی رسید گم نشد نقد و باخوانی رسید

50. *Şükür, bu nâme ünvân ile erişti, nakit kaybolmadı ve ihvânıma erişti.*

Bu beyt-i şerîf Sultân Veled efendimiz hazretleri tarafından'dır. Ya'nî, şükür ki, *Mesnevî-i Şerîf*'in hitâmından sonra Hz. Pîr'in beyânât-ı aliyyelerini hâvî olan bu nâme bir *Hâtîme* ünvânı ile kulağımıza erişti. Binâenaleyh Hz. Hudâvendigâr'ımızın nakd-i ceyyid ve hâlis olan kelâm-ı âlîleri kaybolmadı ve kardeşlerime de erişti!

نردبان آسمانست این کلام هر که از این بر رود آید پیام

51. *Bu kelâm gönül merdivenidir. Her kim bundan yukarıya giderse, dama gelir.*

Ya'nî, Hz. Mevlânâ'nın bu kelâm-ı âlîleri ma'nâ göğünün merdivenidir. Her kim bu kelâm ve vesâyâyı kabûl edip icrâ ederse ve bu merdivenden yukarıya çıkarsa, maksûd olan ma'nâ tarafına gelir.

نی پیام چرخ کان احضر بود بل پیامی کز فلک بر تر بود

52. *Ahdar olan çerh üzerine değil, belki bir dama ki, felekten daha yukarı olur.*

Bu dam, sûrî olan yeşil renkli feleğin damı değildir. Belki bu sûrî feleğin daha yukarı olan rûhâniyet âlemidir ve melekût âlemidir. Nitekim sûre-i En'âm'da (En'âm, 6/75) وَكَذَٰلِكَ نَرَىٰ إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَيَكُونُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ (En'âm, 6/75) ya'nî "Biz İbrâhîm'e mümkünlerden olması için, göklerin ve yerin melekûtunu ve iç yüzünü gösterdik" buyrulur. Ey sâlik! Eğer Hz. Pîr'in yukarıda 45 numaralı beyitte beyân buyurduğu üzere, sen dahi İbrâhîm Halîl (a.s.) gibi süretten geçersen, sana da göklerin ve yerin fevki bulunan onların melekûtu gösterilir.

بام گردون را ازو آید نوا گردشش باشد همیشه زان هوا

53. *Feleğin damına nevâ ondan gelir. Onun dönüşü dâimâ o havadan olur.*

"Nevâ", kelimesinin müteaddid ma'nâları vardır. Burada "âhenk, intizâm-ı hâl, revnak ve gıdâ" ma'nâlarının her birisi münâsibdir. Ya'nî, bu sûrî feleğin damına âhenk ve intizâm-ı hâl o rûhâniyet âleminden gelir ve o feleğin devrî dâimâ o rûhâniyet havasından ve aşkındandır. Nitekim 1. cildin bir sûrh-i şerîfinde Hakîm Senâî hazretlerinin کارفرمای آسمان جهان . کافرهای جان . آسمانهاست در ولایت جان ya'nî "Cân vilâyetinde gökler vardır. Bu sûrî göğün işini buyurucudur" beyti geçmiş ve Hz. Pîr tarafından 2065 numaralı beyitten i'tibâren tefsîr buyurulmuş idi.

Cenâb-ı Hakk'a bî-nihâye hamd ve senâ olsun ki, bu *Hâtîme*'nin şerhi dahi 2 Şevvâl, sene 1356 ve 5 Kânûn-i Evvel, sene 937 târîhine müsâdîf olan Pazar günü bitmiştir.

Hz. Mevlânâ'nın bâb-ı ırfânının kıtmîri
Ahmed Avnî

MESNEVÎ'NİN VI. CİLDİ
ve MESNEVÎ-İ ŞERÎF ŞERHİ'NİN
SONU

EKLER

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki),
III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

۷۴۹

۴۴۷ - نشت کرد از تو خیل آن رسام ، شبنم که داری از بحر الحیات
ترجم - او نماز از خیل ، هیأت و کزنده ملک او بظن بر شبنم سنده نشت ایام
ایضا - او شبنم) بر شبنم سر زنی دیدنی گزیده غلام و خانم مقارن او و اینک جمیع
انشت) صوری و باقی که سحر کنی کندی خیلک دیگر . بحر الحیات براد ، انکار
ایضا مناسبت . شبنم براد ، انکار که حققت سنده سالکده حق کلمه فیض
یف ایضا ، انکار او و دوستی که دافرا ملک خیلک ، انکار که حققت
خیلک دانه که خیلک که نبضان غلامان ، سنده سحر کنی نشت ایام و اینک
آنرا ضلله بیله خانم ایضا .

۴۴۸ - لب نشسته نشت آیم اندر عصوه . آن بود گاه به جنبه در رکون
ترجم - اندر رکون صوبه نشت آیم از اولو که رکونده قلمدان
ایضا - اگر به خیلک بیضه نشت ایضا ، سنده به انکار ملک
داند که نشسته و عروقتی بیله ایضا ، بر عروقت او در که سنده حقیقت طر
میل و رکون قلمدان و دافرا از اولو و انکار که حقیقت عینک نشت ایضا
دانه که کندی ایضا .

۴۴۹ - عصوه حرّ ساج تر و تازه بود . یکسی که سو کشیده می شود
ترجم - حرّ عصوه نایب و تازه دالی ایضا ، هر طر میگزیریم که ایضا
ایضا - نایب غلامه بلور و دافرا او که کبیله عصوه تر و تازه بر آیم دالی کبیله
هر طر میگزیریم ، او لاف که ایضا اولو . انکار که حقیقت طر
۴۵۰ - هر میسند که تواند کرد نشت . حکم تولد کرد جنبه گردن
ترجم - اگر ایضا آن میسند یا ایضا ؛ آنکه به نشت جنبه دانی یا ایضا

Mesnevî'nin 6. cildi şerhinden Ahmed Avni Bey'in el yazısıyla bir sayfa

Sure ve Ayet-i Kerimeler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki),
III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

- Abese, 80/1-4 ... C. IV 75; C. VIII 72
 Abese, 80/1-42 ... C. IV 438
 Abese, 80/15-16 ... C. I 61
 Abese, 80/17-22 ... C. V 113
 Abese, 80/34-35 ... C. V 573
 Abese, 80/34-36 ... C. V 175; C. VIII 381, 382
 Abese, 80/34-37 ... C. IX 490
 Ahkaf, 46/3 ... C. II 543
 Ahkaf, 46/9 ... C. VII 20
 Ahkaf, 46/19 ... C. VI 160
 Ahkaf, 46/20 ... C. II 190; C. IX 466
 Ahkaf, 46/24 ... C. IV 327; C. XIII 255
 Ahzâb, 23/57 ... C. V 322
 Ahzâb, 33/4 ... C. IX 481; C. XI 252; C. XII 106
 Ahzâb, 33/6 ... C. IV 275
 Ahzâb, 33/9 ... C. VI 389
 Ahzâb, 33/21 ... C. III 326; C. IX 164
 Ahzâb, 33/23 ... C. X 482, 508
 Ahzâb, 33/38 ... C. IV 391; C. XIII 18
 Ahzâb, 33/41 ... C. III 472; C. VIII 375
 Ahzâb, 33/43 ... C. IV 191; C. V 561
 Ahzâb, 33/45 ... C. II 517; C. XII 300
 Ahzâb, 33/45-46 ... C. VII 28; C. VIII 419
 Ahzâb, 33/46 ... C. II 559
 Ahzâb, 33/53 ... C. II 446
 Ahzâb, 33/56 ... C. V 561; C. XII 426
 Ahzâb, 33/57 ... C. II 176; C. III 331; C. V 105;
 C. VII 181, 426; C. VIII 247; C. XIII 288
 Ahzâb, 33/62 ... C. III 294; C. X 336
 Ahzâb, 33/71 ... C. IX 587
 Ahzâb, 33/72 ... C. II 25, 26; C. IV 152; C. VI
 601; C. IX 508; C. XI 83, 85
 A'lâ, 87/1-4 ... C. IV 371
 Alak, 96/5 ... C. X 162
 Alak, 96/6 ... C. VI 478
 Alak, 96/6-7 ... C. VIII 549
 Alak, 96/9-10 ... C. IX 392
 Alak, 96/15 ... C. V 173
 Alak, 96/19 ... C. II 459; C. III 339; C. V 52; C.
 VII 22, 122, 203; C. X 606
 Âl-i İmrân, 3/5 ... C. II 344; C. XI 153
 Âl-i İmrân, 3/6 ... C. VIII 154
 Âl-i İmrân, 3/7 ... C. VIII 109; C. X 318
 Âl-i İmrân, 3/8 ... C. II 537
 Âl-i İmrân, 3/14 ... C. II 145; C. IV 249; C. VIII
 56, 413; C. IX 137, 208; C. XII 540
 Âl-i İmrân, 3/15 vb. ... C. IV 171
 Âl-i İmrân, 3/17 ... C. XI 565
 Âl-i İmrân, 3/18 ... C. II 469, 470
 Âl-i İmrân, 3/21-22 ... C. III 391
 Âl-i İmrân, 3/22 ... C. I 519; C. III 264
 Âl-i İmrân, 3/26 ... C. III 449; C. XII 363
 Âl-i İmrân, 3/27 ... C. IX 195, 345
 Âl-i İmrân, 3/30 ... C. VIII 570
 Âl-i İmrân, 3/31 ... C. IX 259
 Âl-i İmrân, 3/37 ... C. III 10; C. IX 107
 Âl-i İmrân, 3/38-41 ... C. III 463
 Âl-i İmrân, 3/40 ... C. IX 504; C. XI 24, 200
 Âl-i İmrân, 3/49 ... C. I 290; C. VI 54
 Âl-i İmrân, 3/52 ... C. XI 183

- Âl-i İmrân, 3/54 ... C. VII 426; C. VIII 247; C. IX 177
 Âl-i İmrân, 3/64 ... C. IV 484; C. VIII 48
 Âl-i İmrân, 3/95 ... C. IX 424
 Âl-i İmrân, 3/97 ... C. III 366; C. VI 194
 Âl-i İmrân, 3/103 ... C. VI 481; C. XII 490
 Âl-i İmrân, 3/106 ... C. II 438; C. X 18
 Âl-i İmrân, 3/133 ... C. VI 271
 Âl-i İmrân, 3/134 ... C. II 403; C. VII 51; C. X 566; C. XII 215, 218, 278
 Âl-i İmrân, 3/137 ... C. II 336
 Âl-i İmrân, 3/140 ... C. I 415; C. VIII 409
 Âl-i İmrân, 3/145 ... C. I 308; C. X 100
 Âl-i İmrân, 3/159 ... C. II 311; C. II 560; C. VII 365; C. IX 381; C. XII 222
 Âl-i İmrân, 3/162 ... C. X 198
 Âl-i İmrân, 3/169 ... C. III 305; C. X 508
 Âl-i İmrân, 3/169-170 ... C. II 531; C. III 125; C. VIII 236; C. IX 559
 Âl-i İmrân, 3/180 ... C. VIII 300
 Âl-i İmrân, 3/181 ... C. VI 543
 Âl-i İmrân, 3/185 ... C. V 324; C. VI 421; C. VII 394; C. XI 260; C. XIII 315
 Âl-i İmrân, 3/189 ... C. X 263
 Âl-i İmrân, 3/190 ... C. XI 541
 Âl-i İmrân, 3/195 ... C. I 553
 Ankebût, 29/6 ... C. II 341
 Ankebût, 29/14 ... C. XI 18; C. XII 235
 Ankebût, 29/20 ... C. III 291; C. IV 138
 Ankebût, 29/25 ... C. V 404
 Ankebût, 29/38 ... C. IV 151
 Ankebût, 29/39 ... C. IV 151
 Ankebût, 29/41 ... C. VI 417
 Ankebût, 29/45 ... C. II 510; C. VI 182
 Ankebût, 29/54 ... C. IV 199
 Ankebût, 29/57 ... C. II 220; C. XI 530
 Ankebût, 29/60 ... C. X 103
 Ankebût, 29/64 ... C. II 80, 167; C. IV 209; C. V 137; C. VI 379; C. VII 150, 459; C. VIII 560; C. X 447; C. XI 457
 Ankebût, 29/65 ... C. V 577
 Ankebût, 29/69 ... C. VII 298; C. XI 525; C. XII 150
 A'râf, 7/8 ... C. VI 353
 A'râf, 7/12 ... C. II 362, 486; C. IV 227; C. VI 101; C. VII 247; C. VIII 466; C. IX 394; C. X 213
 A'râf, 7/13 ... C. VIII 102
 A'râf, 7/14 ... C. III 177; C. IX 266
 A'râf, 7/16 ... C. I 447; C. V 288; C. VII 111
 A'râf, 7/20-21 ... C. XI 445
 A'râf, 7/23 ... C. I 387, 445; C. II 486; C. III 19; C. IV 184, 242; C. V 288; C. VII 111, 399; C. IX 186, 625; C. XI 144
 A'râf, 7/24 ... C. XII 355
 A'râf, 7/26 ... C. XI 554
 A'râf, 7/27 ... C. VII 523
 A'râf, 7/31 ... C. IX 33, 465; C. X 196; C. XI 59
 A'râf, 7/34 ... C. VI 419
 A'râf, 7/40 ... C. II 137, 321, 322; C. VI 474; C. VIII 240; C. IX 553; C. XII 436
 A'râf, 7/50 ... C. IX 528; C. XII 509
 A'râf, 7/54 ... C. VI 288; C. XI 40, 404
 A'râf, 7/55 ... C. IV 46; C. V 71
 A'râf, 7/60 ... C. VI 84
 A'râf, 7/78 ... C. II 179
 A'râf, 7/92-93 ... C. II 183
 A'râf, 7/104 ... C. VIII 148
 A'râf, 7/113-114 ... C. V 332
 A'râf, 7/116 ... C. V 313
 A'râf, 7/118 ... C. V 29
 A'râf, 7/133 ... C. VII 312; C. VIII 537
 A'râf, 7/134 ... C. VIII 542
 A'râf, 7/136 ... C. II 332, 339
 A'râf, 7/143 ... C. I 92; C. III 117, 150; C. V 21; C. XII 175; C. XIII 220, 277
 A'râf, 7/156 ... C. I 471, 551; C. II 461; C. IV 217; C. V 476; C. VI 202; C. IX 184, 185; C. IX 496
 A'râf, 7/157 ... C. I 258
 A'râf, 7/172 ... C. I 305, 384; C. III 45, 65, 333, 385, 461; C. IV 282, 305, 345; C. V 620, 621, 622; C. VI 569; C. VII 220, 494; C. VIII 76; C. IX 286; C. X 446; C. XI 247; C. XII 131, 474; C. XIII 197
 A'râf, 7/179 ... C. III 86; C. IV 21; C. IV 333
 A'râf, 7/179 ... C. VI 42, 320; C. VII 443; C. IX 157; C. XII 161
 A'râf, 7/189 ... C. II 145
 A'râf, 7/198 ... C. II 559; C. VII 426; C. VIII 508; C. IX 361; C. XI 75
 A'râf, 7/201 ... C. VIII 576
 A'râf, 7/204 ... C. I 489; C. IV 430, 484; C. VI 91; C. VII 423; C. VIII 68
 Asr, 100/2-3 ... C. I 76
 Asr, 103/1-3 ... C. V 489
 Asr, 103/2 ... C. IV 239
 Asr, 103/2-3 ... C. XI 268
 Asr, 103/3 ... C. V 489
 Bakara, 2/2 ... C. I 35; C. VIII 502
 Bakara, 2/3 ... C. II 465, 467; C. VIII 204; C. IX 205; C. XII 502
 Bakara, 2/7 ... C. III 189; C. V 69, 321; C. VI 58, 99, 138; C. VIII 20, 314, 475; C. XII 124
 Bakara, 2/11 ... C. VIII 106
 Bakara, 2/15 ... C. VII 426
 Bakara, 2/16 ... C. XIII 338
 Bakara, 2/20 ... C. III 426
 Bakara, 2/23 ... C. VI 490; C. VIII 311
 Bakara, 2/24 ... C. I 418
 Bakara, 2/25 ... C. I 77; C. XIII 159
 Bakara, 2/26 ... C. I 35, 56, 60; C. II 256; C. III 204; C. VI 481, 590; C. VII 315, 446; C. VIII 503; C. X 134; C. XI 228, 435; C. XII 318,

- 548
Bakara, 2/28 ... C. VI 397
Bakara, 2/29 ... C. IV 46; C. V 226; C. VIII 14
Bakara, 2/30 ... C. II 211, 217, 274, 276; C. III 67; C. VIII 321; C. IX 514; C. XII 82; C. XIII 153
Bakara, 2/31 ... C. I 382, 383; C. II 211; C. IV 242; C. VI 211; C. VII 105; C. VIII 341; C. IX 545; C. XII 234
Bakara, 2/32 ... C. II 211; C. IV 355; C. V 301
Bakara, 2/33 ... C. I 382; C. IV 12, 379; C. IX 514; C. X 26
Bakara, 2/34 ... C. IV 214; C. X 280; C. XI 64
Bakara, 2/35 ... C. I 386; C. XII 562, 587
Bakara, 2/36 ... C. X 455; C. XII 324, 562
Bakara, 2/37 ... C. IV 184
Bakara, 2/40 ... C. IX 397
Bakara, 2/44 ... C. I 116; C. II 398; C. III 247; C. IV 321; C. V 590; C. VII 232; C. IX 394; C. XII 624
Bakara, 2/50 ... C. IV 68
Bakara, 2/54 ... C. V 113; C. VII 496; C. XII 245
Bakara, 2/57 ... C. I 112; C. II 128; C. IV 68
Bakara, 2/60 ... C. III 175; C. IV 68; C. IX 33; C. XI 346
Bakara, 2/61 ... C. I 112; C. II 494
Bakara, 2/65 ... C. X 164
Bakara, 2/67 ... C. III 401; C. VI 39
Bakara, 2/69 ... C. VIII 63
Bakara, 2/73 ... C. VI 395
Bakara, 2/74 ... C. V 361; C. VI 24; C. IX 498; C. X 23
Bakara, 2/89 ... C. VIII 617
Bakara, 2/102 ... C. II 390; C. IV 175; C. VI 430; C. VII 362; C. IX 223; C. IX 224; C. XIII 67
Bakara, 2/105 ... C. II 95; C. XIII 35
Bakara, 2/106 ... C. I 500; C. II 527; C. IX 280; C. X 473; C. XI 168
Bakara, 2/107 ... C. III 126
Bakara, 2/115 ... C. I 362, 423; C. II 194; C. II 96, 329; C. III 214; C. V 383; C. VI 328, 604; C. VII 41; C. VIII 444, 451; C. IX 130, 205; C. X 36, 371; C. XI 438, 482; C. XII 271, 318, 335, 390, 400, 413, 418, 542, 551; C. XIII 82, 235
Bakara, 2/125 ... C. I 197
Bakara, 2/136 ... C. VII 129
Bakara, 2/137 ... C. VII 78; C. XII 579
Bakara, 2/138 ... C. I 267; C. III 375; C. XIII 266
Bakara, 2/143 ... C. XII 157; C. XIII 312
Bakara, 2/144-150 ... C. IV 406
Bakara, 2/146 ... C. VI 332
Bakara, 2/152 ... C. IX 396
Bakara, 2/153 ... C. VII 345
Bakara, 2/154 ... C. II 546; C. III 301
Bakara, 2/155 ... C. VII 114; C. XI 180
Bakara, 2/155-156 ... C. IV 303
Bakara, 2/156 ... C. II 547; C. V 136, 298; C. VI 297, 397; C. IX 380; C. XI 28, 483, 507; C. XIII 68, 235
Bakara, 2/158 ... C. VI 162
Bakara, 2/170 ... C. VI 31
Bakara, 2/173 ... C. III 153; C. XI 185
Bakara, 2/179 ... C. II 527, 535; C. VI 28; C. VII 413; C. VIII 561; C. X 28
Bakara, 2/181 ... C. VIII 341
Bakara, 2/186 ... C. IV 464; C. XII 162
Bakara, 2/189 ... C. I 490; C. V 395; C. VIII 462; C. XI 414
Bakara, 2/194 ... C. IV 278; C. IX 231; C. XI 172, 444
Bakara, 2/195 ... C. I 89; C. II 545; C. VI 268, 271; C. VII 351; C. IX 210, 417; C. X 114; C. XI 443; C. XII 546
Bakara, 2/197 ... C. IV 333
Bakara, 2/201 ... C. IV 197
Bakara, 2/210 ... C. V 268; C. XII 551
Bakara, 2/213 ... C. III 96
Bakara, 2/216 ... C. I 304; C. III 414; C. VI 228; C. VII 32; C. XI 82; C. XIII 118
Bakara, 2/218 ... C. V 579
Bakara, 2/219 ... C. VIII 99
Bakara, 2/228 ... C. VII 473
Bakara, 2/231 ... C. V 101
Bakara, 2/238 ... C. V 404
Bakara, 2/245 ... C. VI 105
Bakara, 2/249 ... C. III 115
Bakara, 2/251 ... C. VI 30; C. VII 237
Bakara, 2/253 ... C. I 507; C. IV 208; C. VI 560; C. VII 334
Bakara, 2/254 ... C. IX 210
Bakara, 2/255 ... C. V 573; C. X 587; C. XI 200; C. XII 383
Bakara, 2/256 ... C. I 477; C. III 354; C. XI 345; C. V 468; C. VIII 441
Bakara, 2/260 ... C. IV 11
Bakara, 2/261 ... C. VII 516; C. IX 487; C. X 353
Bakara, 2/264 ... C. IX 99; C. X 37
Bakara, 2/268 ... C. III 179; C. IV 47; C. VI 285; C. IX 37; C. IX 497
Bakara, 2/269 ... C. IX 401
Bakara, 2/273 ... C. VII 528
Bakara, 2/284 ... C. XII 276
Bakara, 2/285 ... C. I 178, 247, 350; C. VI 84, 560; C. X 250; C. XII 176, 550; C. XIII 219
Bakara, 2/286 ... C. V 401; C. VIII 535; C. IX 198; C. X 590
Bakara, 2/26 ... C. XII 318
Beled, 90/1-4 ... C. I 511
Beled, 90/8-9 ... C. XII 495
Beyyine, 98/1-3 ... C. V 401; C. VIII 615
Beyyine, 98/5 ... C. II 426
Beyyine, 98/8 ... C. VII 314; C. XII 214; C. XIII 266

Burûc, 81/1-7 ... C. I 261
 Burûc, 85/1 ... C. VI 532
 Burûc, 85/11 ... C. IV 172
 Burûc, 85/16 ... C. III 192
 Câsiye, 45/15 ... C. XI 144
 Câsiye, 45/23 ... C. I 344; C. III 445; C. VI 69; C. VIII 355; C. XI 222; C. XIII 256
 Câsiye, 45/24 ... C. V 33; C. VI 453; C. VIII 313; C. IX 263
 Câsiye, 45/26 ... C. VIII 59
 Cin, 72/8 ... C. XI 93
 Cin, 72/8-9 ... C. VI 565; C. VIII 460
 Cin, 72/9 ... C. VII 525
 Cin, 72/26-27 ... C. V 626; C. VI 108
 Cin, 72/28 ... C. V 142
 Cum'a, 62/1 ... C. V 272
 Cum'a, 62/5 ... C. II 423
 Cum'a, 62/6 ... C. VI 406
 Cum'a, 62/6-7 ... C. II 555; C. VIII 212
 Cum'a, 62/10 ... C. X 101
 Cum'a, 62/11 ... C. V 126; C. IX 562
 Duhâ, 93/1 ... C. III 100, 101
 Duhâ, 93/1-3 ... C. IV 191
 Duhâ, 93/3 ... C. III 102
 Duhâ, 93/7 ... C. IX 270
 Duhâ, 93/9 ... C. VI 426
 Duhâ, 93/10 ... C. II 238
 Duhâ, 93/11 ... C. I 421; C. VI 47; C. IX 235; C. XIII 211
 Duhân, 44/4 ... C. III 238
 Duhân, 44/43-44 ... C. VI 280
 Duhân, 44/51 ... C. IX 576
 En'âm, 6/1 ... C. XII 382
 En'âm, 6/2 ... C. II 193
 En'âm, 6/5 ... C. XII 405
 En'âm, 6/9 ... C. VIII 589
 En'âm, 6/11 ... C. II 294; C. XIII 85
 En'âm, 6/14 ... C. V 24; C. IX 254; C. XI 200
 En'âm, 6/18 ... C. II 391
 En'âm, 6/21 ... C. I 251
 En'âm, 6/25 ... C. V 308; C. VI 489; C. VIII 525
 En'âm, 6/28 ... C. VI 202; C. XI 127
 En'âm, 6/32 ... C. II 417
 En'âm, 6/38 ... C. VIII 312; C. XII 230
 En'âm, 6/43 ... C. IX 520
 En'âm, 6/49 ... C. VI 89; C. XII 300
 En'âm, 6/59 ... C. I 339; C. V 500; C. IX 119; C. X 326; C. XII 227, 304
 En'âm, 6/75 ... C. II 354; C. V 297; C. XIII 348
 En'âm, 6/76 ... C. I 196; C. III 101; C. V 387; C. X 180; C. XI 44; C. XII 285; C. XIII 345
 En'âm, 6/79 ... C. IV 392
 En'âm, 6/90 ... C. VI 86
 En'âm, 6/94 ... C. II 352
 En'âm, 6/95 ... C. VI 276
 En'âm, 6/96 ... C. VI 276
 En'âm, 6/97 ... C. XII 233

En'âm, 6/103 ... C. I 359; C. X 480, 627; C. XII 100, 413
 En'âm, 6/112 ... C. II 485; C. III 180
 En'âm, 6/116 ... C. II 297
 En'âm, 6/119 ... C. IX 421
 En'âm, 6/121 ... C. I 439; C. IV 376; C. VIII 257
 En'âm, 6/122 ... C. IV 479; C. V 26; C. VII 519
 En'âm, 6/124 ... C. VII 334
 En'âm, 6/132 ... C. V 599; C. VII 129
 En'âm, 6/141 ... C. XI 59
 En'âm, 6/149 ... C. IV 81; C. V 405, 539; C. VIII 326, 359; C. X 315; C. XI 501, 606; C. XII 549
 En'âm, 6/151 ... C. II 223; C. IV 189; C. VI 449; C. VII 456; C. VIII 45; C. XI 283
 En'âm, 6/158 ... C. V 579; C. XIII 262
 En'âm, 6/160 ... C. I 450; C. III 251, 264; C. VI 379, 449; C. IX 346; C. X 326, 353; C. XII 518
 En'âm, 6/162 ... C. V 502; C. IX 267
 En'âm, 6/164 ... C. V 473; C. XI 146; C. XII 318
 En'âm, 6/165 ... C. II 454
 En'âm, 7/175-176 ... C. II 384
 Enbiyâ, 21/8 ... C. IV 408
 Enbiyâ, 21/11 ... C. VII 497; C. X 587; C. XII 89
 Enbiyâ, 21/16 ... C. II 543
 Enbiyâ, 21/16-18 ... C. II 162
 Enbiyâ, 21/17-18 ... C. X 35
 Enbiyâ, 21/23 ... C. II 153, 515; C. III 295; C. V 365; C. VI 104; C. VII 481; C. VIII 324; C. X 314
 Enbiyâ, 21/30 ... C. I 394; C. II 161, 270, 486; C. IV 137; C. VI 288, 473; C. VIII 139, 430; C. IX 79, 83, 610; C. X 206; C. XI 404; C. XII 471, 542
 Enbiyâ, 21/33 ... C. II 396
 Enbiyâ, 21/69 ... C. V 258; C. XII 31
 Enbiyâ, 21/87 ... C. IV 345
 Enbiyâ, 21/89 ... C. IX 495
 Enbiyâ, 21/91 ... C. XI 242
 Enbiyâ, 21/93 ... C. VI 397
 Enbiyâ, 21/98 ... C. II 542; C. XIII 18
 Enbiyâ, 21/104 ... C. VI 608
 Enbiyâ, 21/107 ... C. I 255, 551; C. V 479; C. IX 50; C. XII 426
 Enfâl, 8/11 ... C. IX 62
 Enfâl, 8/13 ... C. III 331; C. VII 181, 426; C. VIII 247
 Enfâl, 8/17 ... C. I 234, 547; C. II 508; C. III 362; C. IV 190; C. V 18, 497; C. VI 331; C. VII 230, 434, 506; C. VIII 80, 333; C. X 67; C. XI 28, 498; C. XII 111, 291, 406; C. XIII 220
 Enfâl, 8/19 ... C. VI 553
 Enfâl, 8/22 ... C. VI 569
 Enfâl, 8/25 ... C. I 111
 Enfâl, 8/30 ... C. XII 498

- Enfâl, 8/32 ... C. VI 553
Enfâl, 8/33 ... C. II 176; C. III 392
Enfâl, 8/36 ... C. II 98
Enfâl, 8/37 ... C. IV 367; C. IX 81
Enfâl, 8/39 ... C. XI 147
Enfâl, 8/42 ... C. XI 606
Enfâl, 8/43 ... C. IV 131
Enfâl, 8/44 ... C. II 173; C. IV 131
Enfâl, 8/47 ... C. VII 511
Enfâl, 8/48 ... C. II 432; C. VII 329; C. VIII 257
Enfâl, 8/60 ... C. XI 171
Enfâl, 8/61 ... C. XI 171
Enfâl, 8/70 ... C. VI 549
Fâtr, 35/1 ... C. II 472; C. VI 211; C. VIII 590
Fâtr, 35/2 ... C. VI 182
Fâtr, 35/8 ... C. III 364
Fâtr, 35/9 ... C. II 352; C. IX 570; C. X 554
Fâtr, 35/10 ... C. I 294, 296; C. VI 281, 527
Fâtr, 35/11 ... C. IX 34
Fâtr, 35/12 ... C. VI 516
Fâtr, 35/13 ... C. IX 196
Fâtr, 35/15 ... C. VII 262; C. VIII 397; C. IX 238
Fâtr, 35/18 ... C. III 206
Fâtr, 35/19-21 ... C. III 445
Fâtr, 35/22 ... C. VI 42; C. XI 506
Fâtr, 35/24 ... C. IV 488
Fâtr, 35/28 ... C. X 608, 609; C. XIII 153
Fâtr, 35/32 ... C. I 262, 514; C. VI 298
Fâtr, 35/43 ... C. VI 441
Fâtiha, 1/5 ... C. VIII 329
Fâtiha, 1/6 ... C. II 99, 406; C. VIII 588
Fâtiha, 1/6-7 ... C. I 438; C. XI 84
Fecr, 89/3 ... C. I 548
Fecr, 89/14 ... C. X 560; C. XIII 203
Fecr, 89/27 ... C. XI 432, 572
Fecr, 89/27-28 ... C. III 327; C. VIII 375; C. IX 200, 422
Fecr, 89/27-30 ... C. II 214; C. VIII 93, 490
Fecr, 89/29-30 ... C. IX 528
Fecr, 89/30 ... C. IV 375
Felak, 113/1 ... C. VI 276
Felak, 113/4 ... C. VI 440
Fetiğ, 48/1 ... C. I 541; C. VI 557; C. XI 69
Fetiğ, 48/2 ... C. II 196
Fetiğ, 48/4-7 ... C. VII 236
Fetiğ, 48/6 ... C. II 315; C. VII 314; C. IX 522; C. XII 214
Fetiğ, 48/10 ... C. I 484; C. II 301, 496; C. IV 37; C. V 19, 262; C. VIII 286; C. IX 258; C. X 225; C. XI 28
Fetiğ, 48/11 ... C. IV 329; C. V 61; C. IX 98; C. X 122; C. XII 625
Fetiğ, 48/14 ... C. VIII 218; C. XI 197
Fetiğ, 48/17 ... C. IX 444; C. X 273
Fetiğ, 48/24 ... C. VI 577
Fetiğ, 48/25 ... C. VI 576
Fetiğ, 48/26 ... C. V 118
Fetiğ, 48/27 ... C. V 189
Fetiğ, 48/29 ... C. I 409; C. II 350; C. III 52; C. VII 85; C. XII 209, 259
Fîl, 105/1 ... C. IV 287, 426; C. VII 237
Fîl, 105/3 ... C. VI 38
Furkân, 25/7 ... C. I 163; C. II 277; C. III 227; C. V 367; C. VI 87, 212; C. XII 405
Furkân, 25/28 ... C. IX 490
Furkân, 25/43 ... C. III 445; C. XII 119
Furkân, 25/44-45 ... C. I 195
Furkân, 25/48 ... C. III 58; C. X 131
Furkân, 25/63 ... C. V 230
Furkân, 25/70 ... C. I 283; C. II 520; C. IV 314, 385; C. V 105; C. IX 78, 587; C. X 61, 81; C. XII 125, 249; C. XIII 146, 258
Furkan, 25/46 ... C. IX 334
Fussilet, 41/5 ... C. VI 138
Fussilet, 41/6 ... C. IV 453
Fussilet, 41/11 ... C. II 66, 217; C. V 276; C. VI 157, 549; C. VII 184
Fussilet, 41/12 ... C. IX 410
Fussilet, 41/15 ... C. XII 255
Fussilet, 41/16 ... C. IX 460
Fussilet, 41/20-21 ... C. V 271
Fussilet, 41/21 ... C. II 80, 378
Fussilet, 41/27 ... C. VIII 157
Fussilet, 41/30 ... C. I 430; C. II 440; C. IV 323
Fussilet, 41/40 ... C. XI 441
Fussilet, 41/42 ... C. I 61
Fussilet, 41/46 ... C. I 154; C. VII 482; C. VIII 193; C. X 560
Fussilet, 41/51 ... C. V 72; C. XIII 106
Fussilet, 41/53 ... C. VIII 340; C. XIII 93
Fussilet, 41/54 ... C. II 543; C. III 411; C. IV 373; C. VIII 564; C. IX 86, 363; C. X 180; C. XII 189, 443
Gâfir Bk. Mü'min, 40/16 ... C. III 292; C. X 34
Gâfir Bk. Mü'min, 40/47-48 ... C. IX 128
Gâfir Bk. Mü'min, 40/57 ... C. VII 164
Gâfir Bk. Mü'min, 40/60 ... C. III 112; C. IV 46; C. V 210, 495, 586, 611, 614, 615; C. VI 158; C. VII 345
Gâfir Bk. Mü'min, 40/61 ... C. VI 351
Gâşiye, 88/8-12 ... C. VII 519
Hac, 22/5 ... C. V 153; C. X 206
Hac, 22/7 ... C. XI 262
Hac, 22/11 ... C. II 167
Hac, 22/18 ... C. I 173; C. II 527
Hac, 22/21 ... C. VI 516
Hac, 22/27 ... C. IV 110
Hac, 22/46 ... C. I 163, 425; C. IV 25; C. XII 223
Hac, 22/47 ... C. II 421; C. XI 404
Hac, 22/52-53 ... C. X 500
Hac, 22/55 ... C. IX 263
Hac, 22/56 ... C. I 543; C. II 228, 340; C. III 183; C. IV 195
Hac, 22/61 ... C. VIII 341; C. XI 132; C. XIII 145

- Hac, 22/65 ... C. I 469; C. IV 191
Hac, 22/78 ... C. XI 302
Hadîd, 57/3 ... C. I 525; C. III 214; C. VIII 515;
C. IX 363; C. X 374; C. XI 221, 475; C. XII
147, 193, 271, 387, 418; C. XIII 83, 234
Hadîd, 57/4 ... C. I 86, 441, 454, 456; C. II 44;
C. III 323, 448; C. V 104, 134, 196, 636; C.
VII 229; C. VIII 231, 428, 431, 564; C. IX
259, 262, 362; C. X 36; C. XI 232, 234,
248; C. XII 133, 147, 153, 293, 297, 310,
335, 400; C. XIII 95, 140
Hadîd, 57/7 ... C. II 96, 311; C. VI 318; C. XII
513
Hadîd, 57/13 ... C. I 274; C. VIII 433; C. IX 155;
C. XI 307; C. XIII 153
Hadîd, 57/16 ... C. X 330
Hadîd, 57/18 ... C. VII 181; C. VIII 247; C. IX
339; C. XII 69
Hadîd, 57/19 ... C. XI 116
Hadîd, 57/20 ... C. II 417; C. VIII 560; C. XI 159,
204; C. XII 191; C. XIII 109, 215
Hadîd, 57/23 ... C. I 415; C. VI 230; C. XI 193
Hadîd, 57/28 ... C. III 42
Hâkka, 69/6 ... C. I 288; C. XII 238; C. XIII 254
Hâkka, 69/12 ... C. IX 497
Hâkka, 69/17 ... C. IX 512
Hâkka, 69/21-23 ... C. VI 279
Hâkka, 69/25-29 ... C. IX 17
Hâkka, 69/44-46 ... C. VIII 312
Haşr, 59/2 ... C. II 450
Haşr, 59/7 ... C. XI 321
Haşr, 59/11 ... C. IV 280
Haşr, 59/14 ... C. IV 494; C. VI 423; C. XII 360
Haşr, 59/16 ... C. I 564; C. IV 246; C. XII 532
Haşr, 59/17 ... C. XII 534
Haşr, 59/20 ... C. III 111
Haşr, 59/21 ... C. II 25; C. III 150, 373; C. XIII
125
Haşr, 59/23 ... C. II 344
Haşr, 59/24 ... C. V 137
Hicr, 15/1 ... C. III 469
Hicr, 15/2 ... C. XII 382
Hicr, 15/3 ... C. II 485; C. VII 313; C. VIII 561;
C. X 237; C. XIII 172
Hicr, 15/9 ... C. I 62; C. V 13, 321; C. VIII 312;
C. XIII 298
Hicr, 15/16 ... C. VI 532
Hicr, 15/16-18 ... C. VII 525
Hicr, 15/21 ... C. III 10, 12; C. IV 47, 382; C. V
170; C. VI 348; C. VII 345; C. IX 347; C. XI
280
Hicr, 15/22 ... C. II 52; C. III 24
Hicr, 15/26-27 ... C. III 339; C. IX 610
Hicr, 15/27 ... C. II 408, 486; C. III 254
Hicr, 15/29 ... C. I 356, 444, 445, 535; C. II 36;
C. III 396; C. VI 405, 600; C. VIII 417, 418;
C. IX 279; C. X 251, 397, 520; C. XI 64,
242, 341; C. XII 527; C. XIII 210
Hicr, 15/30 ... C. IX 514
Hicr, 15/36 ... C. IV 228
Hicr, 15/38 ... C. IV 228
Hicr, 15/39 ... C. I 445; C. VII 400
Hicr, 15/39-40 ... C. III 366
Hicr, 15/40 ... C. III 449; C. VI 47
Hicr, 15/44 ... C. I 272; C. VI 160; C. XIII 248
Hicr, 15/49 ... C. IV 334
Hicr, 15/49-50 ... C. III 429; C. VII 65
Hicr, 15/51-52 ... C. V 120
Hicr, 15/72 ... C. I 226, 455; C. VIII 128; C. IX
50, 623
Hicr, 15/95 ... C. VII 425
Hucurât, 49/2 ... C. IV 430
Hucurât, 49/7 ... C. V 60, 325; C. XII 524; C.
XIII 167
Hucurât, 49/10 ... C. III 82; C. IV 491; C. VII
129, 130; C. VIII 433
Hucurât, 49/12 ... C. IV 66; C. V 47; C. IX 109;
C. X 78; C. XII 210; C. XIII 132
Hucurât, 49/13 ... C. IX 399; C. X 569
Hucurât, 49/17 ... C. IV 79
Hûd, 11/6 ... C. II 114; C. V 39; C. X 106
Hûd, 11/12 ... C. V 205
Hûd, 11/37-39 ... C. VI 112
Hûd, 11/42-43 ... C. V 351; C. VIII 474
Hûd, 11/43 ... C. IV 231; C. VII 405
Hûd, 11/44 ... C. IV 151
Hûd, 11/45 ... C. V 356
Hûd, 11/51 ... C. III 164
Hûd, 11/56 ... C. III 363; C. VII 456; C. XI 524
Hud, 11/57 ... C. IX 256
Hûd, 11/62 ... C. II 185
Hûd, 11/75 ... C. XI 304
Hûd, 11/82 ... C. VII 237
Hûd, 11/89 ... C. III 323
Hûd, 11/91 ... C. III 391
Hûd, 11/101 ... C. IX 338
Hûd, 11/106 ... C. IV 60
Hûd, 11/112 ... C. IV 181; C. VI 76; C. VIII 535;
C. X 439
Hûd, 11/113 ... C. IV 284
Hûd, 11/114 ... C. VI 18
Hûd, 11/118 ... C. II 283
Hûd, 11/118-119 ... C. IX 123
Hûd, 11/123 ... C. VIII 406
Hümeze, 104/6-7 ... C. III 95, 209; C. XIII 344
İbrâhîm, 14/4 ... C. IV 394; C. VI 380; C. X 263
İbrâhîm, 14/7 ... C. III 121; C. V 109; C. VI 137;
C. VI 77; C. VII 16, 22; C. X 114; C. XI 591
İbrâhîm, 14/9 ... C. VII 431
İbrâhîm, 14/10 ... C. I 163; C. III 322; C. IX 378
İbrâhîm, 14/16 ... C. VI 237
İbrâhîm, 14/22 ... C. X 278
İbrâhîm, 14/24 ... C. VIII 534
İbrâhîm, 14/24-25 ... C. VI 526

İbrâhîm, 14/27 ... C. III 490; C. V 83; C. VI 606;
C. VIII 416; C. XII 268
İbrâhîm, 14/35 ... C. II 199
İbrâhîm, 14/46 ... C. I 312; C. IX 163
İbrâhîm, 14/48 ... C. III 290, 292; C. VI 281; C.
VIII 201; C. VIII 438
İhlâs, 112/1 ... C. XI 283
İhlâs, 112/3 ... C. V 353
İhlâs, 112/4 ... C. XI 215; C. XIII 219
İnfîrâr, 82/1 ... C. II 465; C. III 452
İnfîrâr, 82/10 ... C. V 549
İnfîrâr, 82/14 ... C. V 103
İnfîrâr, 82/19 ... C. VI 412
İnsân, 76/1 ... C. III 275; C. VI 179; C. VII 270;
C. XII 137
İnsân, 76/5 ... C. XI 223
İnsân, 76/5-6 ... C. VIII 422
İnsân, 76/9 ... C. XII 425
İnsân, 76/11 ... C. VIII 524
İnsân, 76/12 ... C. VIII 563
İnsân, 76/13 ... C. XI 33
İnsân, 76/15 ... C. XIII 15
İnsân, 76/17 ... C. II 449
İnsân, 76/18 ... C. II 449; C. XII 493
İnsân, 76/21 ... C. I 146, 571; C. III 14; C. V
192; C. VI 218; C. VII 254; C. IX 567; C. X
449
İnsân, 76/30 ... C. III 208, 297; C. VI 106
İnşikâk, 84/1 ... C. III 446, 447, 452
İnşikâk, 84/1-5 ... C. VII 61
İnşikâk, 84/10-11 ... C. IX 45
İnşikâk, 84/16 ... C. XI 491
İnşikâk, 84/19 ... C. III 231
İnşikâk, 84/19-20 ... C. II 194; C. IX 276, 569;
C. XII 386
İnşirâh, 94/1 ... C. V 623; C. IX 359, 360; C. XII
299
İnşirâh, 94/2 ... C. V 623
İnşirâh, 94/4 ... C. VII 292
İnşirâh, 94/5-6 ... C. VI 228; C. IX 134; C. X 471
İnşirâh, 94/6 ... C. III 171; C. XI 534; C. XIII 118
İsrâ, 17/1 ... C. II 354; C. VII 168
İsrâ, 17/8 ... C. VI 131; C. X 563
İsrâ, 17/13 ... C. VII 328
İsrâ, 17/14 ... C. III 263; C. V 526; C. VIII 165
İsrâ, 17/16 ... C. X 586
İsrâ, 17/23 ... C. VI 159; C. XII 169, 582
İsrâ, 17/27 ... C. IX 407
İsrâ, 17/29 ... C. IV 45
İsrâ, 17/30 ... C. VII 77
İsrâ, 17/32 ... C. I 386; C. VIII 486
İsrâ, 17/34 ... C. IV 280
İsrâ, 17/36 ... C. V 571
İsrâ, 17/44 ... C. II 68; C. IV 152; C. V 22, 44,
137, 272, 274, 402, 561; C. VI 236; C. VII
150; C. VIII 522, 573; C. IX 87; C. X 448,
626; C. XI 580; C. XII 169, 193

İsrâ, 17/50 ... C. III 37
İsrâ, 17/55 ... C. I 507; C. VII 147; C. XI 395
İsrâ, 17/60 ... C. III 477; C. IX 323; C. XII 562
İsrâ, 17/64 ... C. III 184; C. VI 511; C. IX 103,
104
İsrâ, 17/70 ... C. I 249, 286; C. IV 39, 506, 507;
C. V 635; C. VI 237, 239; C. VII 230; C. IX
244, 411, 432; C. X 441; C. XI 448; C. XI
59
İsrâ, 17/71 ... C. III 466; C. IV 508; C. V 478; C.
VII 253; C. XII 60
İsrâ, 17/72 ... C. I 538; C. V 599; C. IX 130, 336;
C. XI 480
İsrâ, 17/79 ... C. I 341; C. VIII 248
İsrâ, 17/81 ... C. III 292, 374; C. VII 284; C. IX
438
İsrâ, 17/82 ... C. I 35; C. VIII 502
İsrâ, 17/83 ... C. VIII 548
İsrâ, 17/84 ... C. III 130; C. V 432; C. VI 526; C.
VII 257; C. XI 19, 440; C. XII 316, 570
İsrâ, 17/85 ... C. I 80, 128, 536, 548; C. III 262;
C. III 72; C. VIII 208, 553, 585; C. XI 39,
529; C. XII 304, 375, 440
İsrâ, 17/88 ... C. I 36; C. VI 490
İsrâ, 17/89 ... C. I 37
İsrâ, 17/110 ... C. I 540; C. IV 46; C. VI 495; C.
IX 587
Kâf, 50/2 ... C. V 539
Kâf, 50/3 ... C. V 465; C. VII 270; C. IX 570
Kâf, 50/6 ... C. XII 577
Kâf, 50/9 ... C. VI 509
Kâf, 50/15 ... C. I 363; C. II 49; C. XII 274
Kâf, 50/16 ... C. II 88, 543; C. IV 169; C. V 78,
196; C. VII 229; C. VIII 426; C. IX 206; C. XI
221, 232, 233; C. XII 99, 148; C. XIII 96,
165
Kâf, 50/21-22 ... C. VII 382; C. X 278
Kâf, 50/22 ... C. III 278, 493; C. V 51
Kâf, 50/30 ... C. I 242, 418; C. II 316, 487; C. III
16, 348; C. VIII 544; C. IX 107; C. XIII 126,
231, 246
Kâf, 50/36 ... C. IV 497
Kâf, 50/37 ... C. III 243
Kâria, 101/4-5 ... C. III 291
Kâria, 101/5 ... C. III 452
Kâria, 101/6 ... C. IX 402
Kâria, 101/7-8 ... C. IV 81
Kâria, 101/8-11 ... C. I 293
Kâfirûn, 109/1 ... C. I 62; C. VIII 100
Kâfirûn, 109/2 ... C. VIII 100
Kâfirûn, 109/6 ... C. X 545; C. XI 356
Kalem, 68/4 ... C. IV 78, 180; C. VI 230; C. VIII
72, 598; C. XI 70, 164, 366
Kalem, 68/16 ... C. IV 383; C. XI 471
Kalem, 68/17-19 ... C. V 140
Kalem, 68/51 ... C. IX 179; C. XII 283
Kamer, 54/1 ... C. III 131; C. IV 37; C. V 273; C.

- X 218; C. XI 44
 Kamer, 54/1-2 ... C. I 343; C. XII 477
 Kamer, 54/2 ... C. III 131; C. IV 37; C. V 323
 Kamer, 54/31 ... C. XII 86
 Kamer, 54/54-55 ... C. II 435; C. VII 520; C. VIII 598
 Kamer, 54/55 ... C. I 389; C. III 366; C. IV 118; C. VI 295; C. VII 451; C. X 508; C. XII 135
 Kasas, 28/6-7 ... C. V 259
 Kasas, 28/7 ... C. IV 305; C. VII 61, 548
 Kasas, 28/9 ... C. V 260
 Kasas, 28/12 ... C. IX 246
 Kasas, 28/15 ... C. VIII 152, 155
 Kasas, 28/30 ... C. IV 119, 281, 282; C. VIII 80, 533; C. XII 62
 Kasas, 28/31 ... C. V 145
 Kasas, 28/32 ... C. IV 96; C. VIII 519; C. XI 621
 Kasas, 28/38 ... C. III 103
 Kasas, 28/40 ... C. XII 91
 Kasas, 28/56 ... C. VI 92; C. XI 82
 Kasas, 28/76 ... C. V 148; C. VI 356; C. VIII 97, 386
 Kasas, 28/77 ... C. II 199; C. VI 111; C. VIII 420; C. IX 65; C. X 571
 Kasas, 28/81 ... C. V 273
 Kasas, 28/88 ... C. I 361, 538; C. II 91, 101, 254, 319, 391; C. VI 598; C. VIII 220, 300; C. IX 254; C. XII 64, 109, 411; C. XIII 331
 Kehf, 18/17 ... C. II 308
 Kehf, 18/18 ... C. I 189; C. II 355, 356; C. III 398; C. X 267; C. XI 89; C. XIII 185
 Kehf, 18/23-24 ... C. I 100; C. V 437
 Kehf, 18/24 ... C. II 199; C. X 590
 Kehf, 18/25 ... C. VIII 77
 Kehf, 18/26 ... C. VI 147
 Kehf, 18/28 ... C. IV 111; C. VII 46, 445
 Kehf, 18/39 ... C. II 396; C. X 373
 Kehf, 18/50 ... C. IV 215; C. VII 366; C. IX 611
 Kehf, 18/60 ... C. V 518; C. XI 378
 Kehf, 18/65 ... C. X 162; C. XIII 329
 Kehf, 18/67-68 ... C. VIII 147
 Kehf, 18/70 ... C. IV 443
 Kehf, 18/75 ... C. IV 377
 Kehf, 18/78 ... C. II 301; C. V 482
 Kehf, 18/82 ... C. IV 377, 446; C. VI 487; C. IX 14; C. XI 498
 Kehf, 18/84-85 ... C. I 285; C. XII 558
 Kehf, 18/104 ... C. XIII 308
 Kehf, 18/109 ... C. I 543; C. III 151; C. IV 449; C. VII 430
 Kehf, 18/110 ... C. II 405, 475, 558; C. III 33; C. IV 87, 134, 238, 453, 507; C. VIII 255; C. IX 17, 98; C. X 502
 Kevser, 108/1 ... C. IX 411; C. X 441
 Kiyâmet, 75/6-9 ... C. III 452
 Kiyâmet, 75/8 ... C. IX 244
 Kiyâmet, 75/11 ... C. V 532
 Kiyâmet, 75/14-15 ... C. V 202
 Kiyâmet, 75/16-17 ... C. IX 471
 Kiyâmet, 75/22-23 ... C. VIII 421; C. X 627; C. XIII 84
 Kiyâmet, 75/29-30 ... C. VI 258
 Kiyâmet, 75/36 ... C. V 433; C. VII 236
 Leheb, 111/5 ... C. III 342
 Leyl, 92/4 ... C. IX 99
 Leyl, 92/7 ... C. X 63
 Leyl, 92/10 ... C. X 63
 Lokmân, 31/7 ... C. IV 282
 Lokmân, 31/13 ... C. VI 115, 602; C. VIII 154, 345
 Lokmân, 31/20 ... C. I 460, 543; C. IV 42; C. VI 191; C. X 441; C. XII 461
 Lokmân, 31/27 ... C. I 35; C. III 203; C. IV 449; C. VIII 502; C. XII 112
 Maâric, 70/1-7 ... C. II 329
 Maâric, 70/4 ... C. II 420; C. III 491; C. X 50, 521
 Maâric, 70/4-5 ... C. V 123; C. VIII 608
 Maâric, 70/19-23 ... C. XII 240
 Maâric, 70/22-25 ... C. IX 485
 Maâric, 70/23 ... C. II 510
 Mâide, 5/1 ... C. I 173; C. II 527; C. IV 91; C. VI 606; C. VIII 416; C. IX 504; C. XI 200; C. XII 268
 Mâide, 5/3 ... C. VI 145; C. XIII 276
 Mâide, 5/14 ... C. XI 129
 Mâide, 5/15 ... C. VI 591; C. VIII 111; C. XII 521
 Mâide, 5/17 ... C. VII 82
 Mâide, 5/31 ... C. VII 375
 Mâide, 5/33 ... C. VIII 196
 Mâide, 5/38 ... C. V 447; C. XI 148
 Mâide, 5/48 vb. ... C. IV 197
 Mâide, 5/54 ... C. I 521; C. III 10; C. VI 459, 540; C. VIII 418; C. IX 593; C. X 51, 423; C. XI 332, 573; C. XII 244, 432, 517
 Mâide, 5/60 ... C. X 164
 Mâide, 5/66 ... C. VI 217
 Mâide, 5/67 ... C. III 327; C. VI 144, 184; C. VIII 538; C. IX 181, 256; C. XI 17, 293
 Mâide, 5/69 ... C. XI 57, 96
 Mâide, 5/73 ... C. III 106; C. VI 612
 Mâide, 5/83 ... C. IX 59
 Mâide, 5/89 ... C. IV 91
 Mâide, 5/90 ... C. VIII 100
 Mâide, 5/99 ... C. VIII 535; C. X 545; C. XI 17
 Mâide, 5/101 ... C. VI 240
 Mâide, 5/111 ... C. VII 548
 Mâide, 5/112 ... C. I 113
 Mâide, 5/114 ... C. I 113; C. IX 33
 Mâide, 5/119 ... C. V 205; C. IX 522
 Meryem, 19/12 ... C. VIII 381, 382; C. IX 426
 Meryem, 19/17 ... C. VI 343; C. VIII 590
 Meryem, 19/18 ... C. VI 342
 Meryem, 19/23-25 ... C. IX 399

- Meryem, 19/25 ... C. XI 427
 Meryem, 19/26 ... C. XIII 209
 Meryem, 19/29-31 ... C. V 474
 Meryem, 19/30 ... C. VIII 365; C. IX 426; C. XIII 210
 Meryem, 19/30-31 ... C. XII 236
 Meryem, 19/71 ... C. III 231
 Meryem, 19/71-72 ... C. IV 197; C. XI 98
 Mesed, Bk. Tebbet 111/2 ... C. III 496; C. VI 38
 Muhammed, 47/1-2 ... C. IX 337, 339
 Muhammed, 47/2 ... C. IX 340
 Muhammed, 47/7 ... C. X 91, 194; C. XII 69
 Muhammed, 47/12 ... C. IV 332; C. VIII 545
 Muhammed, 47/15 ... C. II 450, 458; C. VI 278; C. VIII 207; C. IX 528
 Muhammed, 47/29-30 ... C. V 220
 Muhammed, 47/30 ... C. VII 86, 528
 Muhammed, 47/31 ... C. III 280; C. IV 304; C. VI 89; C. VII 115; C. VIII 325, 359, 539; C. IX 71; C. XI 571; C. XII 269, 300
 Muhammed, 47/36 ... C. V 44; C. VII 206, 332; C. VIII 56, 146, 384; C. IX 157; C. X 571
 Muhammed, 47/38 ... C. II 239; C. IX 238
 Mutaaffîn, 83/7 ... C. I 218; C. III 450; C. V 103; C. V 135; C. X 617; C. XII 545
 Mutaaffîn, 83/14 ... C. IV 414
 Mutaaffîn, 83/18 ... C. I 218; C. V 103, 135, 200; C. X 617
 Mutaaffîn, 83/25-26 ... C. V 296
 Mutaaffîn, 83/27-28 ... C. XII 493
 Mücâdele, 58/6 ... C. VII 83
 Mücâdele, 58/7 ... C. VI 612
 Mücâdele, 58/16 ... C. IV 279, 283
 Mücâdele, 58/18 ... C. II 381
 Müddessir, 74/2 ... C. V 404
 Müddessir, 74/4 ... C. VIII 172
 Müddessir, 74/8 ... C. VII 220
 Müddessir, 74/11 ... C. III 378; C. VIII 451
 Müddessir, 74/26 ... C. VII 30
 Müddessir, 74/31 ... C. XI 22; C. XII 359, 552; C. XIII 219
 Müddessir, 74/38 ... C. I 401; C. II 352; C. III 298; C. XI 150
 Müddessir, 74/48 ... C. V 472
 Müddessir, 74/49-51 ... C. II 388
 Mülk, 67/2 ... C. III 470; C. VI 89; C. VII 437; C. VIII 359, 539; C. IX 71; C. XI 19
 Mülk, 67/3 ... C. II 465; C. III 492; C. IV 381
 Mülk, 67/3-4 ... C. IV 299
 Mülk, 67/5 ... C. II 474; C. X 633; C. XI 387
 Mülk, 67/8 ... C. VIII 138; C. XII 563
 Mülk, 67/8-10 ... C. VII 138
 Mülk, 67/10 ... C. VIII 296; C. X 246; C. XII 563
 Mülk, 67/13 ... C. V 47; C. XI 153
 Mülk, 67/13-14 ... C. V 141
 Mülk, 67/14 ... C. III 16
 Mülk, 67/15 ... C. VI 354
 Mülk, 67/22 ... C. V 407, 568; C. VII 368; C. XII 221
 Mülk, 67/30 ... C. III 453, 454; C. X 45
 Mü'min Bk. Gâfir
 Mü'min, 40/7 ... C. X 279
 Mü'min, 40/11 ... C. II 481
 Mü'min, 40/39 ... C. XIII 162
 Mü'min, 40/44 ... C. XI 550
 Mü'min, 40/57 ... C. II 212; C. X 443; C. XI 281; C. XI 83
 Mü'min, 40/60 ... C. I 105; C. XII 138, 145
 Mü'min, 40/85 ... C. XI 187
 Mü'minûn, 23/12-14 ... C. II 365; C. VII 266
 Mü'minûn, 23/14 ... C. II 365; C. VIII 215
 Mü'minûn, 23/17 ... C. IV 382
 Mü'minûn, 23/42 ... C. XII 398
 Mü'minûn, 23/51 ... C. III 302
 Mü'minûn, 23/83 ... C. IX 388
 Mü'minûn, 23/97 ... C. I 332
 Mü'minûn, 23/101 ... C. II 409
 Mü'minûn, 23/106 ... C. V 62
 Mü'minûn, 23/106-108 ... C. IV 60
 Mü'minûn, 23/107 ... C. VI 157
 Mü'minun, 23/108 ... C. V 62
 Mü'minûn, 23/109-110 ... C. I 501
 Mü'minûn, 23/115 ... C. II 352; C. XII 527
 Mümtəhine, 60/1 ... C. VIII 265; C. IX 244
 Mümtəhine, 60/4 ... C. IX 423, 424
 Münâfikun, 63/2 ... C. IV 279, 283
 Münâfikun, 63/4 ... C. I 254; C. V 220; C. XI 227; C. XII 351
 Münâfikun, 63/8 ... C. III 309; C. V 288
 Müzzemmil, 73/1 ... C. VII 419, 420
 Müzzemmil, 73/1-2 ... C. IX 429
 Müzzemmil, 73/2 ... C. V 404
 Müzzemmil, 73/2-4 ... C. VII 420
 Müzzemmil, 73/5 ... C. V 374
 Müzzemmil, 73/9 ... C. III 315
 Müzzemmil, 73/17-18 ... C. X 174
 Müzzemmil, 73/20 ... C. IX 60, 339, 397; C. X 194
 Nahl, 16/7 ... C. VII 148
 Nahl, 16/8 ... C. XII 228
 Nahl, 16/9 ... C. VI 606
 Nahl, 16/16 ... C. II 474; C. V 155; C. IX 19; C. X 632
 Nahl, 16/19 ... C. I 105
 Nahl, 16/33 ... C. X 558
 Nahl, 16/35 ... C. V 101
 Nahl, 16/36 ... C. V 87; C. XII 89
 Nahl, 16/40 ... C. I 436; C. II 72, 159; C. VIII 324
 Nahl, 16/43 ... C. IV 110
 Nahl, 16/60 ... C. III 473
 Nahl, 16/63 ... C. III 87
 Nahl, 16/66 ... C. III 16; C. XI 465
 Nahl, 16/67 ... C. VIII 99

- Nahl, 16/68 ... C. I 324; C. IV 376; C. VII 548;
C. IX 410; C. XII 322
- Nahl, 16/69 ... C. IV 25; C. VII 38; C. IX 411; C. IX 531
- Nahl, 16/75 ... C. V 562
- Nahl, 16/78 ... C. V 101
- Nahl, 16/84 ... C. II 377
- Nahl, 16/96 ... C. III 265; C. VI 265; C. XI 452
- Nahl, 16/97 ... C. IV 336
- Nahl, 16/99 ... C. VI 579
- Nahl, 16/106 ... C. VII 510; C. X 308; C. XI 124
- Nahl, 16/118 ... C. II 515; C. III 295; C. VII 481; C. X 315
- Nahl, 16/123 ... C. IX 423
- Nahl, 66/68 ... C. VII 376
- Nâs, 114/5 ... C. II 115, 293
- Nâs, 114/5-6 ... C. VI 437
- Nasr, 110/1 ... C. I 401
- Nasr, 110/2 ... C. VII 431
- Nâziât, 79/5 ... C. I 239; C. VII 526
- Nâziât, 79/13-14 ... C. IX 126
- Nâziât, 79/24 ... C. IV 188; C. VIII 161; C. IX 646; C. X 118, 183, 598
- Nâziât, 79/40-41 ... C. XII 493
- Nebe', 78/7 ... C. IV 381
- Nebe', 78/9 ... C. II 529; C. XII 132
- Nebe', 78/9-11 ... C. VI 535
- Nebe', 78/13 ... C. I 265, 436; C. III 31; C. VII 24
- Nebe', 78/18 ... C. IX 575; C. X 554
- Nebe', 78/23 ... C. I 419
- Nebe', 78/40 ... C. III 496; C. V 122
- Necm, 53/1 ... C. XI 45
- Necm, 53/3 ... C. I 439; C. V 593; C. VI 144; C. XII 111
- Necm, 53/3-4 ... C. III 203; C. IV 375; C. V 618; C. VIII 469; C. IX 443; C. XI 284, 522
- Necm, 53/4 ... C. IX 472
- Necm, 53/9 ... C. II 38
- Necm, 53/10 ... C. IV 376; C. V 618; C. IX 594; C. X 311
- Necm, 53/17 ... C. II 551; C. IV 500; C. VI 409; C. VIII 176, 245; C. X 29; C. XII 298
- Necm, 53/17-18 ... C. VII 377
- Necm, 53/18 ... C. VII 377
- Necm, 53/19 ... C. VI 221; C. XI 499
- Necm, 53/19-20 ... C. VI 553
- Necm, 53/28 ... C. II 422; C. XIII 71
- Necm, 53/39 ... C. III 207, 467; C. VIII 217, 324, 437, 515; C. XI 146; C. XII 24, 491; C. XIII 318
- Necm, 53/40-41 ... C. III 271
- Necm, 53/42 ... C. II 210, 547; C. III 433; C. V 262; C. VI 481; C. VIII 405; C. X 341; C. XII 551
- Necm, 53/42-43 ... C. X 549
- Necm, 53/59-60 ... C. X 548
- Neml, 27/16 ... C. X 627; C. XIII 43
- Neml, 27/18 ... C. X 627
- Neml, 27/18-19 ... C. VII 260
- Neml, 27/19 ... C. X 477
- Neml, 27/20 ... C. IX 289
- Neml, 27/24 ... C. VII 180
- Neml, 27/25 ... C. VI 569
- Neml, 27/31 ... C. VII 192
- Neml, 27/34 ... C. I 88
- Neml, 27/35 ... C. VII 177
- Neml, 27/37 ... C. VII 190
- Neml, 27/38 ... C. VII 271
- Neml, 27/39 ... C. I 330; C. VII 271
- Neml, 27/40 ... C. VII 272, 273
- Neml, 27/44 ... C. VII 258; C. XII 420
- Neml, 27/61 ... C. VI 69; C. VII 344
- Neml, 27/62 ... C. VI 214
- Neml, 27/80 ... C. XI 505
- Neml, 27/81 ... C. III 445
- Neml, 27/88 ... C. XII 570
- Neml, 27/89 ... C. VII 517
- Neml, 27/90 ... C. VI 42
- Neml, 27/93 ... C. VII 518
- Nisâ, 4/1 ... C. XII 309
- Nisâ, 4/18 ... C. IX 625
- Nisâ, 4/26 ... C. XII 271
- Nisâ, 4/29 ... C. IX 64
- Nisâ, 4/32 ... C. I 553
- Nisâ, 4/34 ... C. VII 473
- Nisâ, 4/41 ... C. VI 89; C. VII 115; C. VIII 148; C. VIII 359; C. IX 69; C. XII 300
- Nisâ, 4/43 ... C. VIII 99
- Nisâ, 4/56 ... C. IX 614
- Nisâ, 4/58 ... C. III 158
- Nisâ, 4/59 ... C. I 469; C. XII 51, 412
- Nisâ, 4/76 ... C. IV 246; C. XIII 187
- Nisâ, 4/78 ... C. I 438, 449; C. II 128; C. III 314; C. V 439; C. X 470; C. XI 475
- Nisâ, 4/79 ... C. I 268, 448; C. II 404; C. III 314; C. IV 135, 439; C. V 405; C. VII 401; C. X 31
- Nisâ, 4/80 ... C. V 322; C. XII 406
- Nisâ, 4/98 ... C. VIII 169
- Nisâ, 4/103 ... C. XII 240
- Nisâ, 4/126 ... C. I 447; C. XII 119
- Nisâ, 4/134 ... C. X 100
- Nisâ, 4/136 ... C. I 343; C. VIII 520; C. IX 19, 98
- Nisâ, 4/142 ... C. XII 108
- Nisâ, 4/143 ... C. I 438; C. V 623; C. VI 429; C. X 395
- Nisâ, 4/164 ... C. IV 281
- Nisâ, 4/171 ... C. I 528
- Nûh, 71/5 ... C. VIII 538
- Nûh, 71/5-7 ... C. I 425
- Nûh, 71/8-9 ... C. VIII 538
- Nûh, 71/14 ... C. XII 385
- Nûh, 71/17 ... C. II 193; C. VIII 150, 554

- Nûh, 71/22 ... C. IV 228
 Nûh, 71/26 ... C. I 81; C. V 40, 361
 Nûr, 24/2 ... C. VI 274; C. XII 218
 Nûr, 24/19 ... C. VII 75
 Nûr, 24/26 ... C. I 451; C. III 41, 302; C. IV 81, 473; C. VI 50; C. VII 93; C. XII 340
 Nûr, 24/27 ... C. IV 195; C. V 453; C. XI 172
 Nûr, 24/30 ... C. II 229; C. V 554
 Nûr, 24/32 ... C. IX 445
 Nûr, 24/35 ... C. I 58; C. II 560; C. III 42, 358, 369, 425; C. VI 264; C. XIII 278
 Nûr, 24/37 ... C. II 57, 199; C. VII 140; C. IX 66; C. X 482
 Nûr, 24/39 ... C. I 165; C. II 444; C. VIII 258
 Nûr, 24/40 ... C. V 185; C. VII 361
 Nûr, 24/45 ... C. XI 17
 Nûr, 24/54 ... C. IV 310
 Nûr, 24/61 ... C. III 424; C. IV 59
 Nûr, 24/63 ... C. X 68
 Ra'd, 13/2 ... C. I 286; C. II 527; C. III 427; C. V 17; C. VI 569; C. VII 116; C. X 305; C. XI 43
 Ra'd, 13/3 ... C. VI 531
 Ra'd, 13/4 ... C. IV 124
 Ra'd, 13/8 ... C. XI 13
 Ra'd, 13/11 ... C. IV 267; C. V 549; C. IX 256
 Ra'd, 13/13 ... C. I 318
 Ra'd, 13/15 ... C. V 272
 Ra'd, 13/16 ... C. III 427; C. V 303
 Ra'd, 13/23 ... C. VII 431
 Ra'd, 13/27 ... C. IV 236
 Ra'd, 13/35 ... C. IX 33
 Ra'd, 13/38-39 ... C. I 169
 Ra'd, 13/39 ... C. I 384; C. III 365; C. VI 126
 Ra'd, 13/41 ... C. III 192; C. V 134; C. VI 414
 Ra'd, 13/42 ... C. VIII 247; C. XII 498
 Rahmân, 55/1-2 ... C. I 551, 552
 Rahmân, 55/7 ... C. III 10; C. XI 595
 Rahmân, 55/7-9 ... C. VIII 14; C. IX 462
 Rahmân, 55/8 ... C. I 133
 Rahmân, 55/10 ... C. V 345
 Rahmân, 55/15 ... C. IX 611; C. X 557
 Rahmân, 55/19-20 ... C. I 169; C. III 383; C. VI 314
 Rahmân, 55/19-21 ... C. II 186
 Rahmân, 55/22 ... C. II 261
 Rahmân, 55/26 ... C. II 101; C. IV 396; C. VIII 300; C. XI 609; C. XII 411
 Rahmân, 55/26-27 ... C. I 155
 Rahmân, 55/29 ... C. I 76, 550; C. II 323; C. III 31, 215; C. IV 226; C. V 438; C. VIII 170, 301; C. IX 612, 632; C. X 154, 462, 617; C. XI 198; C. XII 255, 448
 Rahmân, 55/33 ... C. II 16; C. IV 226; C. V 341; C. VII 554; C. XI 92; C. XIII 198
 Rahmân, 55/41 ... C. I 390; C. VII 86; C. X 20; C. XII 209
 Rahmân, 55/50 ... C. I 447
 Rahmân, 55/56 ... C. X 368
 Rahmân, 55/60 ... C. I 450; C. IV 202
 Rahmân, 55/72 ... C. X 368
 Rûm, 30/4 ... C. III 127
 Rûm, 30/7 ... C. II 47; C. V 367; C. VI 416; C. VII 441; C. VIII 425; C. XII 535
 Rûm, 30/18 ... C. IX 537
 Rûm, 30/19 ... C. IX 195; C. X 318
 Rûm, 30/22 ... C. III 461; C. IV 255
 Rûm, 30/24 ... C. III 358
 Rûm, 30/27 ... C. I 210
 Rûm, 30/41 ... C. I 117; C. XIII 310
 Rûm, 30/42 ... C. XII 223
 Rûm, 30/50 ... C. II 45; C. II 540; C. VII 392; C. IX 196; C. X 76; C. XII 91
 Rûm, 30/53 ... C. III 445
 Rûm, 30/54 ... C. III 315
 Sâd, 38/4 ... C. IX 630
 Sâd, 38/5 ... C. I 453; C. V 539
 Sâd, 38/23-24 ... C. V 514
 Sâd, 38/26 ... C. II 297; C. V 397; C. VII 363
 Sâd, 38/27 ... C. II 39; C. XII 218, 527
 Sâd, 38/31-32 ... C. II 199
 Sâd, 38/35 ... C. II 197
 Sâd, 38/37-38 ... C. VI 592
 Sâd, 38/38 ... C. III 48
 Sâd, 38/41 ... C. V 37; C. X 478
 Sâd, 38/42 ... C. II 63; C. X 620
 Sâd, 38/69 ... C. II 218
 Sâd, 38/72 ... C. I 268; C. II 337; C. IV 190; C. IX 279; C. XI 64
 Sâd, 38/75 ... C. II 218; C. IV 87, 227
 Sâd, 38/76 ... C. IV 88, 227; C. VIII 466; C. XI 65
 Sâd, 38/77 ... C. IV 227
 Sâd, 38/78 ... C. IV 219, 221; C. IX 158
 Sâd, 38/79 ... C. III 177; C. IV 228
 Sâd, 38/80-81 ... C. IV 228
 Sâd, 38/82-83 ... C. III 366; C. X 265
 Sâd, 38/83 ... C. III 449; C. IV 228
 Sâd, 38/84 ... C. IV 228
 Saff, 61/1 ... C. X 521
 Saff, 61/2 ... C. II 118
 Saff, 61/2-3 ... C. XII 625
 Saff, 61/6 ... C. I 259; C. XI 576
 Saff, 61/8 ... C. VIII 258; C. IX 100; C. XII 56
 Sâffât, 37/11 ... C. III 339; C. XI 405
 Sâffât, 37/96 ... C. I 446; C. VII 401; C. X 283
 Sâffât, 37/139-144 ... C. IV 345
 Sâffât, 37/164-166 ... C. VIII 50
 Sâffât, 37/165-166 ... C. II 413; C. X 621; C. XII 346
 Sebe', 34/2 ... C. VI 414; C. VII 167
 Sebe', 34/10 ... C. III 256, 412; C. V 195, 273, 396; C. VI 30; C. VI 30, 189, 498; C. VII 124; C. VIII 180; C. X 403; C. XI 297; C. XII 237

- Sebe', 34/12 ... C. V 273; C. VI 189; C. XII 238; C. XIII 254
 Sebe', 34/13 ... C. II 483; C. VI 167
 Sebe', 34/15 ... C. V 89; C. VI 74
 Sebe', 34/19 ... C. V 111
 Sebe', 34/28 ... C. I 551; C. VII 422; C. VIII 286; C. XI 172
 Sebe', 34/47 ... C. VIII 247
 Sebe', 40/60 ... C. IX 398
 Secde, 32/5 ... C. II 527; C. III 427; C. IV 51; C. IX 556
 Secde, 32/7 ... C. IX 609; C. XII 590
 Secde, 32/7-8 ... C. VII 98
 Secde, 32/7-9 ... C. VI 266
 Secde, 32/8 ... C. III 339
 Secde, 32/11 ... C. IX 547; C. X 263; C. XI 40
 Secde, 32/12 ... C. IX 576
 Secde, 32/16 ... C. IX 416
 Secde, 32/21 ... C. VIII 92; C. XIII 203
 Secde, 32/30 ... C. IV 74; C. IX 100
 Şems, 91/8 ... C. IV 154
 Şems, 91/11-14 ... C. II 173
 Şuarâ, 26/5 ... C. VIII 525
 Şuarâ, 26/18-19 ... C. VIII 153
 Şuarâ, 26/23 ... C. II 208; C. V 295; C. VIII 19
 Şuarâ, 26/34-37 ... C. V 310
 Şuarâ, 26/44 ... C. V 332
 Şuarâ, 26/44-25 ... C. V 28
 Şuarâ, 26/50 ... C. V 457; C. VIII 78; C. X 310, 379, 595; C. XII 355; C. XIII 152
 Şuarâ, 26/63 ... C. IV 68; C. V 273
 Şuarâ, 26/79 ... C. V 39
 Şuarâ, 26/88 ... C. IX 295
 Şuarâ, 26/88-89 ... C. VII 510; C. XI 568
 Şuarâ, 26/109 ... C. VI 86, 145
 Şuarâ, 26/189 ... C. XII 88
 Şuarâ, 26/196 ... C. VI 44
 Şuarâ, 26/217-219 ... C. V 307
 Şuarâ, 26/224 ... C. XI 68
 Şûrâ, 42/7 ... C. VI 89; C. VIII 359; C. XII 301
 Şûrâ, 42/9 ... C. VIII 59
 Şûrâ, 42/11 ... C. I 519; C. VI 116
 Şûrâ, 42/13 ... C. I 351
 Şûrâ, 42/15 ... C. VI 76; C. VIII 535; C. XII 252
 Şûrâ, 42/16 ... C. XII 227
 Şûrâ, 42/19 ... C. III 16
 Şûrâ, 42/20 ... C. I 318; C. II 70; C. VI 66; C. VII 476; C. VIII 420; C. IX 156, 167; C. X 100; C. XI 533, 604; C. XII 588
 Şûrâ, 42/25 ... C. XII 536
 Şûrâ, 42/26 ... C. VIII 157
 Şûrâ, 42/27 ... C. VI 166; C. IX 194
 Şûrâ, 42/29 ... C. II 208; C. IV 255; C. VI 569
 Şûrâ, 42/30 ... C. VI 258
 Şûrâ, 42/37 ... C. VI 478
 Şûrâ, 42/38 ... C. IX 67; C. XI 518; C. XII 222
 Şûrâ, 42/40 ... C. I 401, 470; C. III 440; C. V 119, 449, 585; C. VI 131, 273, 275; C. VII 65, 315; C. VIII 41; C. X 326, 562; C. XI 150
 Şûrâ, 42/51 ... C. IV 281; C. XI 618
 Şûrâ, 42/52 ... C. IX 270; C. X 394
 Tâhâ, 20/5 ... C. I 159; C. II 213, 476, 477; C. III 304; C. V 67, 500; C. VI 481; C. VII 451, 537; C. IX 512; C. XII 494, 536
 Tâhâ, 20/7 ... C. II 344; C. XIII 41
 Tâhâ, 20/8 ... C. XIII 266
 Tâhâ, 20/12 ... C. III 372
 Tâhâ, 20/14 ... C. II 529; C. VI 522
 Tâhâ, 20/17 ... C. VI 110
 Tâhâ, 20/17-18 ... C. X 543
 Tâhâ, 20/18 ... C. VI 110; C. VIII 537
 Tâhâ, 20/19-21 ... C. X 543
 Tâhâ, 20/21 ... C. IV 129; C. V 294; C. VI 109
 Tâhâ, 20/22 ... C. VIII 182; C. X 544
 Tâhâ, 20/41 ... C. III 118; C. IX 344
 Tâhâ, 20/43-44 ... C. VIII 608
 Tâhâ, 20/44 ... C. XIII 142
 Tâhâ, 20/46 ... C. I 71; C. III 323; C. VIII 341; C. XI 618
 Tâhâ, 20/50 ... C. I 367; C. III 362; C. V 161
 Tâhâ, 20/53 ... C. XIII 278
 Tâhâ, 20/58-59 ... C. V 292
 Tâhâ, 20/65 ... C. I 487
 Tâhâ, 20/66 ... C. V 313
 Tâhâ, 20/67 ... C. VII 490
 Tâhâ, 20/69 ... C. VII 487
 Tâhâ, 20/71 ... C. V 28, 456; C. X 310
 Tâhâ, 20/72 ... C. X 330, 380
 Tâhâ, 20/82 ... C. XII 536
 Tâhâ, 20/88 ... C. II 105, 159; C. IV 69
 Tâhâ, 20/95-96 ... C. VIII 463
 Tâhâ, 20/97 ... C. II 105; C. IV 53; C. X 404
 Tâhâ, 20/105-107 ... C. VII 70
 Tâhâ, 20/114 ... C. XI 439
 Tâhâ, 20/120 ... C. IX 64
 Tâhâ, 20/124 ... C. I 75; C. V 107
 Tahrim, 66/6 ... C. I 418; C. V 18; C. VII 435; C. IX 518, 611
 Tahrim, 66/8 ... C. VII 189, 190; C. X 62
 Talâk, 65/1 ... C. III 350; C. VIII 437
 Talâk, 65/2 ... C. VI 133
 Talâk, 65/2-3 ... C. I 61; C. VIII 400; C. X 103; C. XI 104; C. XIII 91
 Talâk, 65/3 ... C. XIII 91
 Talâk, 65/7 ... C. XIII 118
 Talâk, 65/12 ... C. I 324; C. IX 271; C. XI 180; C. XII 189; C. XIII 94, 235
 Tânk, 86/4 ... C. V 548, 549
 Tânk, 86/5 ... C. IX 607
 Tânk, 86/5-6 ... C. V 71; C. IX 589; C. X 31
 Tânk, 86/7 ... C. VII 61
 Tânk, 86/9 ... C. II 98; C. V 48; C. IX 124, 461
 Tânk, 86/9-10 ... C. I 308; C. II 286; C. II 458;

- C. V 106; C. VII 496
Tebbet, 111/2 ... C. III 496; C. VI 38
Tebbet, 111/1-4 ... C. V 443
Tebbet, 111/4 ... C. IX 370
Tebbet, 111/5 ... C. VI 586; C. VII 326; C. IX 322; C. XII 65, 317
Tegabûn, 64/2 ... C. III 172
Tekâsür, 102/1-8 ... C. VI 454
Tekâsür, 102/3-4 ... C. X 488
Tekâsür, 102/5 ... C. VI 454
Tekvîr, 81/1 ... C. III 99, 452; C. VIII 419; C. XI 44
Tekvîr, 81/6 ... C. III 452
Tekvîr, 81/7 ... C. VIII 419
Tekvîr, 81/20 ... C. V 18
Tekvîr, 81/29 ... C. III 208; C. X 257; C. XI 474
Tevbe, 9/25-26 ... C. VI 388
Tevbe, 9/26 ... C. VI 388
Tevbe, 9/28 ... C. V 552; C. VII 97; C. XI 329; C. XII 194
Tevbe, 9/32 ... C. VII 28
Tevbe, 9/36 ... C. VIII 41
Tevbe, 9/47 ... C. VI 427
Tevbe, 9/49 ... C. IV 199; C. VI 153; C. XIII 231
Tevbe, 9/51 ... C. VI 556
Tevbe, 9/57 ... C. VI 110
Tevbe, 9/60 ... C. XI 123
Tevbe, 9/61 ... C. V 45
Tevbe, 9/72 ... C. I 295; C. XII 340
Tevbe, 9/73 ... C. VI 156; C. XI 36, 171
Tevbe, 9/82 ... C. I 455; C. IX 57; C. XI 516
Tevbe, 9/94 ... C. X 122
Tevbe, 9/100 ... C. II 231
Tevbe, 9/103 ... C. XI 123
Tevbe, 9/107-108 ... C. IV 270
Tevbe, 9/108 ... C. X 482
Tevbe, 9/111 ... C. I 206; C. II 227, 229; C. III 164; C. IV 167, 378; C. V 98; C. VI 452; C. VII 519; C. VIII 237, 517; C. IX 480; C. XI 302, 339, 420; C. XII 315, 325; C. XIII 175, 339
Tevbe, 9/114 ... C. IX 414; C. XI 304, 326
Tevbe, 9/116 ... C. III 126
Tevbe, 9/118 ... C. XI 197, 332
Tevbe, 9/119 ... C. I 254; C. III 162, 306; C. IV 111; C. V 173, 391; C. VI 227; C. X 176, 531; C. XII 330, 347
Tevbe, 9/120 ... C. I 317, 552; C. X 319
Tevbe, 9/125 ... C. III 446
Tevbe, 9/126 ... C. V 207
Tevbe, 9/128 ... C. II 475; C. IV 39; C. VI 442; C. VIII 254
Tîn, 95/4 ... C. X 440; C. XI 342
Tîn, 95/4-5 ... C. VIII 414; C. IX 72, 328
Tîn, 95/5-6 ... C. IX 331
Tûr, 52/7 ... C. III 151
Tûr, 52/21 ... C. X 532
Vâkıa, 56/4-6 ... C. III 374
Vâkıa, 56/10-11 ... C. X 489
Vâkıa, 56/27 ... C. II 394
Vâkıa, 56/41 ... C. II 394
Vâkıa, 56/79 ... C. XI 310, 399
Vâkıa, 56/80 ... C. I 61
Vâkıa, 56/85 ... C. II 88; C. VII 229; C. IX 550; C. XI 221; C. XII 99
Yâsîn, 36/8 ... C. II 369; C. VII 326
Yâsîn, 36/9 ... C. II 369; C. IX 261; C. IX 48; C. X 524
Yâsîn, 36/12 ... C. V 142
Yâsîn, 36/18 ... C. III 391; C. VI 151; C. VII 94
Yâsîn, 36/26 ... C. VII 306; C. IX 558
Yâsîn, 36/26-27 ... C. IX 17; C. X 83
Yâsîn, 36/27 ... C. IX 557; C. X 596
Yâsîn, 36/30 ... C. IX 129
Yâsîn, 36/31-32 ... C. XII 446
Yâsîn, 36/32 ... C. II 480; C. VI 261; C. VII 141
Yâsîn, 36/33 ... C. V 137
Yâsîn, 36/38 ... C. IV 382; C. XI 12, 13
Yâsîn, 36/39 ... C. I 393; C. XI 13; C. XIII 226
Yâsîn, 36/53 ... C. II 480; C. XII 446
Yâsîn, 36/58 ... C. X 140
Yâsîn, 36/59 ... C. II 165; C. III 221; C. VII 369
Yâsîn, 36/60 ... C. V 579; C. XII 534
Yâsîn, 36/65 ... C. II 80; C. VI 21; C. VII 238; C. X 58; C. XI 68
Yâsîn, 36/68 ... C. III 200; C. IX 328
Yâsîn, 36/77-79 ... C. VII 267
Yâsîn, 36/80 ... C. IV 16
Yâsîn, 36/82 ... C. VIII 381, 382
Yâsîn, 36/83 ... C. I 538; C. II 421; C. X 510, 616; C. XI 598
Yûnus, 10/3 ... C. II 527; C. V 501; C. X 255
Yûnus, 10/5 ... C. III 31; C. VII 24
Yûnus, 10/7 ... C. III 317; C. IV 384; C. IX 32; C. XI 13
Yûnus, 10/25 ... C. IV 498; C. VII 217; C. VIII 54
Yûnus, 10/31 ... C. XIII 145
Yûnus, 10/36 ... C. II 72
Yûnus, 10/62 ... C. II 462; C. V 27; C. VI 59; C. VII 436; C. VIII 92, 128; C. X 179; C. XII 419; C. XIII 26, 153
Yûnus, 10/80 ... C. I 487
Yûnus, 10/90 ... C. VIII 202, 234; C. X 183
Yûnus, 10/96 ... C. IX 263
Yûnus, 10/98 ... C. IX 524
Yûsuf, 12/4 ... C. V 617; C. VIII 484
Yûsuf, 12/12 ... C. V 124; C. XIII 73
Yûsuf, 12/13 ... C. III 394
Yûsuf, 12/15 ... C. V 618
Yûsuf, 12/17 ... C. III 394; C. V 116
Yûsuf, 12/19 ... C. II 250; C. VII 205; C. XIII 217
Yûsuf, 12/20 ... C. XII 450
Yûsuf, 12/21 ... C. V 242; C. XII 315
Yûsuf, 12/28 ... C. VII 70; C. XIII 187

- Yûsuf, 12/31 ... C. V 427; C. VIII 77; C. X 353
 Yûsuf, 12/33 ... C. XII 279
 Yûsuf, 12/39 ... C. IV 97, 111; C. VII 345; C. VIII 49
 Yûsuf, 12/42 ... C. XII 464, 466
 Yûsuf, 12/43 ... C. IX 316; C. XII 278
 Yûsuf, 12/53 ... C. I 271; C. IV 123
 Yûsuf, 12/55 ... C. I 376
 Yûsuf, 12/64 ... C. I 62
 Yûsuf, 12/76 ... C. VIII 405
 Yûsuf, 12/82 ... C. V 111
 Yûsuf, 12/87 ... C. I 172; C. III 312; C. V 265, 266; C. XIII 274
 Yûsuf, 12/93-96 ... C. IV 367
 Yûsuf, 12/94 ... C. III 338; C. VII 538
 Yûsuf, 12/94-95 ... C. VII 545
 Yûsuf, 12/95 ... C. I 572
 Yûsuf, 12/96 ... C. I 572
 Yûsuf, 12/100 ... C. VI 441; C. VIII 485
 Yûsuf, 12/108 ... C. V 636; C. VIII 473
 Yûsuf, 12/110 ... C. V 536; C. VI 182; C. VIII 563
 Zâriyât, 51/7 ... C. III 304
 Zâriyât, 51/9-11 ... C. II 280
 Zâriyât, 51/15-18 ... C. II 353
 Zâriyât, 51/20-21 ... C. V 333; C. IX 361
 Zâriyât, 51/21 ... C. VIII 426; C. XII 335
 Zâriyât, 51/22 ... C. IV 47, 514; C. IX 558
 Zâriyât, 51/48 ... C. IV 331; C. XI 595; C. XII 386
 Zâriyât, 51/49 ... C. XI 184
 Zâriyât, 51/50 ... C. III 169; C. IV 498; C. V 139; C. VI 344; C. VIII 325; C. X 571; C. XI 164; C. XII 127; C. XIII 339
 Zâriyât, 51/56 ... C. I 47; C. II 461; C. VI 158, 159; C. VIII 27, 218, 314; C. XI 136; C. XII 191, 192, 306
 Zâriyât, 51/58 ... C. VIII 52
 Zilzâl, 99/1 ... C. VIII 181
 Zilzâl, 99/1-5 ... C. II 377; C. VIII 181
 Zilzâl, 99/7 ... C. V 24; C. X 323, 435; C. XI 152
 Zilzâl, 99/7-8 ... C. I 496; C. VIII 191, 564
 Zuhruf, 43/14 ... C. VIII 405
 Zuhruf, 43/25 ... C. II 332
 Zuhruf, 43/31 ... C. IX 461; C. XI 382
 Zuhruf, 43/32 ... C. VI 175; C. X 95, 568; C. XIII 153
 Zuhruf, 43/33 ... C. VII 505
 Zuhruf, 43/36 ... C. V 172; C. XII 339
 Zuhruf, 43/38 ... C. VII 384
 Zuhruf, 43/51 ... C. V 281; C. X 597
 Zuhruf, 43/52 ... C. I 371; C. XI 382
 Zuhruf, 43/67 ... C. VI 82; C. IX 490
 Zuhruf, 43/71 ... C. VI 127; C. IX 212; C. X 198; C. XI 377
 Zuhruf, 43/84 ... C. XIII 306
 Zuhruf, 43/85 ... C. XII 166
 Zümer, 39/2 ... C. II 426
 Zümer, 39/6 ... C. III 463
 Zümer, 39/7 ... C. II 526; C. III 206; C. V 368; C. VII 438; C. X 88; C. XIII 266
 Zümer, 39/8 ... C. V 305
 Zümer, 39/9 ... C. XII 504
 Zümer, 39/10 ... C. VIII 169; C. XIII 338
 Zümer, 39/10-53 ... C. XI 283
 Zümer, 39/22 ... C. X 119
 Zümer, 39/29 ... C. V 561
 Zümer, 39/36 ... C. VII 425; C. VIII 518; C. IX 594; C. X 311
 Zümer, 39/42 ... C. VI 338; C. IX 547, 571; C. X 263; C. XI 46
 Zümer, 39/47 ... C. III 493
 Zümer, 39/53 ... C. I 172, 469; C. II 169, 520; C. IV 190, 414; C. VI 186; C. X 328, 623; C. XI 192, 421, 617; C. XII 124; C. XIII 275
 Zümer, 39/55 ... C. VII 69
 Zümer, 39/60 ... C. X 18; C. X 19
 Zümer, 39/62 ... C. III 427; C. X 290
 Zümer, 39/63 ... C. XI 47
 Zümer, 39/67 ... C. I 568; C. II 351; C. IV 184; C. VII 344
 Zümer, 39/68 ... C. IX 568
 Zümer, 39/69 ... C. II 271; C. III 99

Hadîs-i Şerîfler İndeksi

Not: Sayfa numaralanna ilk baskının I. cildi için 2 (iki),
III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

- C. XII 69 ابغوني في ضعفائكم فانما ترزقون وتنصرون بضعفائكم.
- C. X 102 ابواب الارزاق مقفولة والحركة مفتاحها.
- C. II 241, 494, 495, 496; C. III 305; آيت عند ربى يطعمنى و يسقبنى
- C. IV 19; C. V 39, 357; C. VI 34; C. VII 448; C. IX 341, 559; C. XII 31, 322, 537
- C. XII 176 اتانى ملك الجبال وملك البحار.
- C. VI 18 اتبعوا كل سيئة حسنة تمحها.
- C. XIII 25 اتقوا الله فى النساء فانكم اخذتموهن بامانة الله.
- C. IX 325 اتقوا الدنيا و اتقوا النساء فان ابليس طلاع رصاد وما من شئ من فخوخه باوثق لعيده.
- C. XIII 181 اتقوا الدنيا واتقوا النساء.
- C. VIII 413 اتقوا الدنيا فو الذى نفسى بيده انها لأسحر من هاروت و ماروت.
- C. I 406; C. II 206, 248, 313; اتقوا غراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله.
- C. III 269, 410; C. V 619; C. VI 85; C. VII 528, 548; C. VIII 104, 485; C. XI 103, 383;
- C. XII 264; C. XIII 166
- C. VIII 587 اتقيا امتى ابعدهم عن التكلف.
- C. I 386 اجتنبوا برد الخريف فانه يعمل بايدانكم كما يعمل باشجاركم.
- اجتنبوا السبع الموفقات الشرك بالله و السحر و قتل النفس التى حرم الله الا بالحق و اكل الربا و اكل مال اليتيم و التولى يوم الزحف و قرف المحصنات المؤمنات الغافلات.
- C. II 444 أجركم بقدر تعبكم.
- C. IV 15 اجعلوها فى سجودكم.
- C. IV 371

- احبوا العرب لثلاثة لانى عربى والقرآن عربى و كلام اهل الجنة عربى C. VI 380
 الاحتماء افضل من الدواء C. X 235
 احتشوا على وجوه المداحين التراب C. IV 141
 احرقوه و اهدموه و اجعلوا مكانه كناسة C. IV 317
 الاحسان ان تعبد الله كأنك تراه و ان لم تكن تراه فانه يراك C. I 231; C. II 353; C. III 349;
 C. VI 134; C. XI 386
 الأحمق عدوى والعافل صديقى C. VIII 28
 الأخذ ضامن والزعيم غارم C. III 158
 اخرج بعفتائى الى خلقى من قصدك قصدنى C. II 476; C. III 368; C. V 587;
 C. VI 323, 348, 471; C. X 226; C. XII 579 476
 أخرجهن حيث أخرهن الله C. IV 21
 اخشَوْهُنَّ وَاخْشَوْهُنَّ وَاَمْسُوْهُنَّ خُفَاةً عُرَاةً تَرَوْنَ
 الحق بقلوبكم وتخلصوا عن شر نفوسكم C. VI 166; C. XII 606
 اخوانكم جعلهم الله تحت ايديكم فمن جعله الله اخاه تحت يديه فليطعمه
 مما ياكل ويلبس مما يلبس ولا يكلفه من العمل ما يغلبه فان كلفه ما يغلبه فليعنه عليه C. XIII 30
 آدم و من دونه تحت لوائى يوم القيامة و لا فخر C. VII 165
 اديموا قرع باب الملكوت بالركوع والسجود C. IX 650
 اذا احب الله عبدا ابتلاه ليسمع تضرعه C. V 70, 71;
 C. VI 58, 448; C. XIII 112
 اذا احب الله عبدا ابتلاه ولا خير فى عبد لا يذهب ماله ولا يسقم جسمه C. VIII 420
 اذا احب الله عبدا لم يضر ذنبه C. III 485
 اذا احببت عبدا كنت له سمعا و بصرا و لسانا
 و يدا فى يسمع و بى يبصر و بى ينطق و بى يبطش C. I 499; C. II 275, 301, 337;
 C. IV 191, 430; C. V 189; C. VI 41, 42; C. VIII 504; C. IX 178; C. XII 57
 اذا اراد الله انفاذ قضائه وقدره سلب عن ذوى العقول عقولهم حتى
 ينفذ قضاءه وقدره فاذا امضى امره رد اليهم عقولهم و وقعت الندامة C. X 48; C. XII 266
 اذا اراد الله بعد خيرا عاتبه فى منامه C. VIII 198
 اذا التقى المسلمان بسيغهما فالقاتل والمقتول كلاهما فى النار C. XII 393
 إذا أوجهت إلى عبد من عبادى مصيبة فى بدنه أو ماله أو ولده
 فاستقبل ذلك بصبر جميل استحييت أن انصب له ميزانا و انشر له ديوانا C. IV 122
 اذا تغلت الغيلان فبادروا بالأذان C. III 211
 اذا جاء القضاء عمى البصر و اذا حل القدر بطل الحذر C. I 372
 اذا جالستم اهل الصدق فاجلسوهم بالصدق فانهم جواسيس
 القلوب يدخلون فى قلوبكم وينظرون الى هممكم C. VII 529

- إذا حشر الخلائق يوم القيامة جيئ بعد اصطنع اليه عبد من عباده معروفا فيقال له هل شكرت
عبدى فيقول يا رب علمت ان ذلك منك فشكرتك عليه فيقول الله عز وجل لم تشكرنى
C. XII 427 إذا لم تشكر من أجريت ذلك على يده.
- C. V 346; C. X 119 إذا دخل النور القلب انشرح و انفسح
- C. XII 301 إذا رايت مثل الشمس فاشهد ولا فذع.
- إذا رأيتم القطر قد منع فاعلموا ان الناس قد منعوا الزكاة فمنع الله
ما عنده و اذا رأيتم الربا قد فشا فاعلموا ان الزنا قد فشا.
- C. I 115 إذا رأيتم المداحين فاحشوا فى وجوههم التراب.
- C. V 564 إذا قال العبد يا رب يقول الله تعالى لييك عبدى إسأل.
- C. III 335 إذا قال المؤمن اللهم اجرنى من النار تقول النار اللهم اجرنى منه.
- C. VIII 269 إذا كفر الرجل اخاه فقد باء بها احدهما.
- C. X 627 إذا لقيتم شجرة من أشجار الجنة فاقعدوا فى ظلها و كلوا من أثمارها قالوا وكيف يمكن هذا فى
دار الدنيا يا رسول الله قال عليه السلام إذا لقيتم عالما فكأنما لقيتم شجرة من أشجار الجنة.
- C. IV 479 إذا مدح الفاسق غضب الرب و اهتز لذلك العرش.
- C. I 159 إذا مضى شطر الليل او ثلثاه ينزل الله الى سماء الدنيا فيقول هل من داع
فيستجاب له و هل من مستغفر فيغفر له و هل من سائل فيعطى سؤاله.
- C. XI 208 اذكروا الله حتى يقولوا مجنون.
- C. I 84 ارتعوا فى رياض الجنة قالوا وما رياض الجنة يا رسول الله قال مجالس العلم.
- C. III 271; C. XII 488 ارجع ارجع فإنك فى عيال محمد.
- C. IV 75 ارحموا ترحموا.
- C. I 280 ارحموا ثلاثا عزيز قوم ذل و غنى قوم افتقر و عالما يلعب به الجهال.
- C. IV 322; C. IX 284 ارحموا من فى الارض يرحمكم من السماء.
- C. I 280 ارحنا يا بلال.
- C. II 31; C. IX 88 أرنا الأشياء كما هى.
- C. IX 626 Bk. C. I 373, 374; C. V 185 الأرواح جنود مجنّدة فما تعارف منها ائتلف و ما تباكر عنها اختلف.
- C. I 110; C. III 293; C. VIII 612 استر ذهبك و ذهابك و مذهيبك.
- C. I 334 استعينوا بالله من الطمع فإن الطمع يهدى إلى الطغي.
- C. III 163; C. IV 252 الاستغفار منجاة الذنوب و صقالة القلوب.
- C. V 109 استفت قلبك وان افتاك المفتون.
- C. XI 137 اسلم تسلم يؤت الله اجره مرتين.
- C. III 224 اسلم شيطانى.
- C. III 449 اسلم شيطانى على يدى.
- C. XI 65; C. XII 545 اسمى فى الكتب السالفة فارق ليطا.
- C. IV 80 اشد البلاء على الانبياء ثم الاولياء ثم الامثل فالامثل.
- C. VIII 46; C. VIII 46; C. XI 372

- C. V 377 اشرف امتى حملة القرآن.....
- C. I 68; C. II 474; C. VII 157; اصحابى كالنجوم بايهم اقتديتم اهتديتم.....
- C. XI 387, 520; C. XII 233
- C. II 543; C. XII 312 اصدق كلمة قالها الشاعر كلمة لبيد الا كل شئ ما خلا الله باطل.....
- C. VI 525 اطلب العلة كى اغفر الزلة.....
- C. X 102 اطلبوا الرزق فى خبايا الارض.....
- C. X 127 اطلبوا العلم ولو بالصين.....
- C. I 540; اعددت لعبادى الصالحين ما لا عين رأت و لا اذن سمعت و لا خطر على قلب بشر.....
- C. VI 264; C. VII 179; C. IX 61; C. XI 303; C. XII 250
- C. I 300; C. VI 438; C. VIII 18; C. IX 237, 242 اعدى عدوك نفسك التى بين جنبيك.....
- C. IX 63 اعط كل بدن ما تعوده.....
- C. I 302 اعقل بعيرك ثم توكل على الله.....
- C. II 52 اغتنيوا برد الربيع فانه يعمل بايديكم كما يعمل بأشجاركم
وأجتنبوا برد الحريف فانه يعمل بايديكم كما يعمل بأشجاركم.....
- C. X 182 افترقت اليهود على احدى وسبعين فرقة و تفرقت النصارى على
اثنين وسبعين فرقة فترقت امتى على ثلاث وسبعين فرقة.....
- C. I 417 افضل الجهاد ان يجاهد الرجل نفسه و هواه.....
- C. VII 189 افلا اكون عبدا شكورا.....
- C. II 288; C. IV 359; C. VII 409; C. XII 154 اكثر اهل الجنة البله.....
- C. III 271 اكثروا اغراس الجنة قالوا وما اغراس الجنة يا رسول الله قال التسييح والتهيل.....
أكثرؤا من غراس الجنة . قالوا:
- C. VI 276 و ما غراس الجنة يا رسول الله؟ قال عليه السلام: التسيح و التهيل
- C. I 141 اكذب الناس الصواغون.....
- C. IV 455 ألا أنبتك يا جعفر إن الله تعالى أعطى لك جناحين من نور لتطير بهما فى الجنة.....
- C. XI 260 الا ان اولياء الله لا يموتون بل ينقلون من دار الى دار.....
- C. I 357 اللهم اجعل فى قلبى نورا وفى سمعى نوراً وفى بصرى نورا و عن يمينى نورا و عن
شمالى نورا و فوقى نورا و تحتى نورا و امامى نورا و خلفى نورا واجعل لى نورا.....
- C. IV 181 اللهم اجعلنى من أمة محمد.....
- C. VIII 120, 122 اللهم اجعلنى من التوابين واجعلنى من المتطهرين واجعلنى من عبادك
الصالحين واجعلنى من الذين لا خوف عليهم ولا هم يحزنون.....
- C. VI 562; C. VII 279 اللهم احينى مسكيتا و امتى مسكيتا واخشنى فى زمرة المساكين.....
- C. VIII 119 اللهم ارحنى رايحة الجنة وارزقنى من نعيمها.....
- C. I 373; C. V 185 Bk. C. I 374 اللهم ارنا الاشياء كما هى.....

- اللهم ارنا الحق حقا و ارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه
 اللهم ارنا الاشياء كما هي..... C. I 374; C. VII 390; C. VIII 532; C. IX 556; C. XII 497
 اللهم اسلمت نفسي اليك و فوضت امرى اليك و الجأت ظهري اليك..... C. I 303
 اللهم اغفرلى وارحمنى والحقنى بالرفيق الأعلى..... C. VIII 230
 اللهم انت الرفيق الأعلى..... C. VIII 230
 اللهم اني اعوذ بك من الفقر..... C. XI 484
 اللهم اهد قومى فانهم لا يعلمون..... C. I 81; C. IV 24, 26; C. V 478; C. XI 70, 536; C. XII 43
 اللهم خلصنا عن الملاهى وارنا الاشياء كما هي..... C. III 141
 اللهم علم معاوية الكتاب والحساب و قه العذاب..... C. IV 211
 اللهم كما حسنت خلقى فحسن خلقى..... C. III 285
 اللهم لا احصى ثناء عليك انت كما اثيت على نفسك..... C. VIII 573
 اللهم لا تكنلى الى نفسى طرفه عين ولا اقل من ذلك..... C. IX 235
 امتى امة مرحومة..... C. II 335
 امتى هذه امة مرحومة ليس عليها عذاب في
 الآخرة انما عذابها في الدنيا الفتن والزلازل والقتل والبلا..... C. XI 166
 امرأ القيس صاحب لواء الشعراء الى النار..... C. XIII 35
 امرت بمداواة الناس كما امرت بأداء الفرائض..... C. IV 148
 انا اعلمكم بالله و انا اخشاكم من الله..... C. I 238; C. X 608; C. XIII 153
 أنا أغضب كما يغضب البشر..... C. IV 180; C. IX 220
 انا افصح العرب..... C. II 41
 انا املح من اخي يوسف و يوسف اجمل منى..... C. II 41
 أنا أولى بالمؤمنين من أنفسهم فمن توفى من المؤمنين
 فترك ديناً فعلى قضاؤه و من ترك مالا فلورثه..... C. IV 275
 أنا بشر مثلكم وانا اغضب كما يغضب البشر..... C. VIII 255
 انا جليس مع من ذكرني..... C. XI 432
 انا جليس من ذكرنى..... C. II 424; C. III 91; C. IV 97; C. V 66, 430;
 C. VII 139; C. XI 486; C. XIII 336
 انا عند ظن عبدى بى..... C. IX 584
 أنا فرق بين الناس..... C. IV 80
 انا مدينة العلم و على بابها..... C. II 501
 انا من الله و المؤمنون من نورى..... C. I 340; C. III 27, 199; C. VIII 599;
 C. IX 242; C. XII 277, 523
 انا من نور الله و المؤمنون من نورى..... C. V 509
 انا نبي السيف..... C. XI 171

- C. VII 425 انا والساعة كهاتين.....
- C. VIII 440 ان احذكم لن يرى ربه حتى يموت.....
- C. VI 58 ان الاحمق يعصيب بجعله اعظم من فجور الفاجر.....
- C. IX 325 ان اخوف ما اخاف عليكم بعدى فتنة النساء فانقوا النساء.....
- C. IX 288, 313 ان الاسلام بدأ غريباً وسيعود غريباً كما بدأ فطوبى للغرباء فطوبى للغرباء.....
- C. III 208 ان اصابك شئ فلا تقل لو انى فعلت كذا كان كذا وكذا ولكن قل قدر الله.....
- ان الانبياء كانوا أوتاد الأرض فلما انقطعت النبوة أبدل الله مكانهم قوماً من أمته يقال لهم
الأبدال لم يفضلوا على الناس بكثرة صوم ولا صلاة ولكن بحسن الخلق وصدق النية
وسلامة القلوب لجميع المسلمين والنصيحة لهم ابتغاء مرضات الله اولئك خلفاء الانبياء
قوم اصطفاهم الله لنفسه واستخلصهم بعلمه لنفسه وهم اربعون صديقاً منهم ثلاث مائة
رجلاً فلو بهم على قلب إبراهيم خليل الرحمن بهم تقوم الأرض وبهم يدفع الله المكاره
عن أهل الأرض وبهم يحطرون وبهم يرزقون وبهم ينصرون على الأعداء.....
- C. IV 41 ان الانبياء ماورثوا درهما ولادينارا واتما ورثوا العلم فمن اخذه اخذ حظاً وافراً.....
- C. XII 224 ان اولياء الله لا يموتون بل ينقلون من دار الى دار.....
- C. VI 585 ان اهل المعروف فى الدنيا هم اهل المعروف فى الآخرة
وان اهل المنكر فى الدنيا اهل المنكر فى الآخرة.....
- C. X 554 ان اهل مكة سئلوا رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ان
يريهم آية فأراهم انشقاق القمر شقتين حتى رأوا حراء بينهما.....
- C. XII 477 انتم اعلم بمصالح دنياكم.....
- C. I 532 ان الحق لينطق على لسان عمر.....
- C. III 203 ان الحق يتجلى يوم القيامة للخلق فى صورة منكورة فيقول انا ربكم الاعلى
فيقولون نعوذ بالله منك فيتجلى فى صور عقائلهم فيسجدون له.....
- C. IX 130 ان رجلاً سأل عيسى فقال يا عيسى ما اشد الاشياء قال غضب
الرب فقال وبم النجاة منه قال اذا غضبت ان تترك غضبك.....
- C. VII 50 ان رجلاً من بنى إسرائيل قال لا أتزوج حتى اتشاور مع عاقل فعزم على ان من لقيه غدا
يشاوره ويعمل برأيه فلما أصبح وخرج من منزله لقي مجنوناً راكباً على قسيه فاغتم
لذلك ولم يجد بداً من وفاء عهده فتقدم اليه فقال له المجنون احذر فرسى كيلا يضربك
فقال له الرجل احبس فرسك حتى أسئلك عن شئ فوق فقال الرجل انى اريد ان اتزوج
فكيف اتزوج قال النساء ثلاثة واحدة لك واحدة عليك واحدة لا لك ولا عليك ثم
قال احذر الفرس كيلا يضربك ومعنى فقال الرجل يا هذا احبس فرسك فحبسها ودنى
منه فقال فسر له انى لم افهم مقاتلتك قال اما التى لك فهى بكر ومحبتها لك ولا تعرف
أحدًا غيرك و اما التى عليك فهى المرأة ذات ولد تأكل مالك وتبكي على الزوج الأول
و اما التى لا لك ولا عليك فالمرأة التى لا ولد لها فان كنت لها خيراً من الأول فهى لك
والا فهى عليك فقال الرجل ويحك كلامك كلام العاقلين وعملك عمل المجانين قال

- يا هذا ان بنى إسرائيل ارادوا ان يجعلونى قاضيا فاييت فالخوا على حتى جعلت نفسى
 مجنونا فنجوت منهم..... C. IV 143
- ان رجلا فى زمان شعيب قال لى كم أعصيك فلا تعاقبنى فأوحى الله إلى شعيب قال يا شعيب
 قل لفلان كم أعاقبه ولكن لا يعلمه ألم أسلب عنه لذت طاعنى ألم أخذ خلاوة مناجاتى..... C. IV 416
- ان رسول الله صلى الله عليه و سلم عاد رجلاً من المسلمين قد ضعف فصار مثل الفرخ فقال
 رسول الله صلى الله عليه و سلم هل كنت تدعوالله شىء أو تسأله إياه قال نعم كنت
 أقول اللهم ما كنت معاقبنى به فى الآخرة فعجله لى فى الدنيا فقال رسول الله صلى الله
 عليه و سلم سبحان الله لا تطيقه و لا تستطيعه أفلا قلت اللهم آتنا فى الدنيا حسنة و فى
 الآخرة حسنة و قنا عذاب النار..... C. IV 197
- ان الروح اذا قبض يتبعه البصر..... C. III 190
- ان روح القدس مع حسان..... C. VII 350
- ان سعدا لغير و انا غير من سعد و الله اغير منى..... C. I 527
- ان الشيطان ذئب الانسان كذئب الغنم يأخذ الشاة القاصية
 والدانية فايكم و الشعاب و عليكم بالجماعة و العامة و المسجد..... C. XI 174
- ان الصدق طمأنينة و ان الكذب رية..... C. XII 212
- ان العبد كلما أذنب ذنبا حصلت فى قلبه نقطة سوداء ان إستغفر صقلت و ان عاد زادت
 حتى يسود قلبه و هو الران الذى قال الله تعالى فى كتابه كَلَّا بَلْ رَأَى عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا
 كَانُوا يَكْسِبُونَ..... C. IV 413
- ان عفريتا من الجن نقلت البارية ليقطع على صلوتى فامكننى الله منه فاخذته فاردت ان
 اربطه على سارية من سوارى المسجد حتى ينظروا اليه كلكم فذكرت دعوة اخى
 سليمان فرددته خاسئا..... C. II 197
- ان عينائى تامان و لا ينام قلبى..... C. IV 450
- ان العين تدخل القبر و الجمل القدر..... C. IX 178; C. XIII 283
- ان الغضب لا يخرجنى عن الحق..... C. VI 22
- ان فى الجنة سوقا يباع فيها الصور..... C. IV 209
- ان قلوب بنى آدم بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء..... C. IX 544; C. XI 29; C. XII 498
- ان قلوب بنى آدم كلها بين اصبعين من اصابع الرحمن..... C. VI 495
- ان القلوب بين اصبعين من اصابع الله تعالى يقلبها..... C. V 83
- ان القلوب تصدأ كما يصدأ الحديد قالوا و ما جلاؤها يا رسول الله قال ذكر الله..... C. IV 413
- ان الله اعطى موسى الكلام و اعطانى الرؤية و فضلى بالمقام المحمود و الخوض المورود..... C. XII 310
- ان الله تعالى خلق الارواح قبل الاجساد..... C. III 65, 333
- ان الله تعالى خلق درة بيضاء فنظر الجلال و الهيبة فذابت حياء فصار نصفها ماء
 و نصفها ناراً فحصل منها دخان فخلق السموات من دخان و الارض زيدا
 فكان عرشه على الماء..... C. IV 137; C. VII 183; C. IX 371

ان الله تعالى خلق مائة الف فتاديل وعلقها بالعرش و السموات و الارض
و ما فيها حتى الجنة و النار كلها فى فتدليل واحد و لا يعلم احد ما فى

الفتاديل الا الله تعالى..... C. I 264; C. VIII 246

ان الله تعالى يقول انا مع عبدى اذا ذكرنى و تحركت شفتاه..... C. V 431

ان الله تعالى يلقي الحكمة على لسان الواعظين بقدر همهم..... C. VIII 612

ان الله خلق آدم على صورته..... C. I 382; C. II 477; C. VI 525; C. VII 348, 350;

C. VIII 449; C. X 37; C. XI 244; C. XII 161, 387

ان الله خلق آدم من قبضة قبضتها من جميع الارض فجاء بنى آدم على قدر الارض

منهم الاحمر و الابيض و الاسود و الاصفر و بين ذلك السهل و الحزن و الخيث و الطيب..... C. IX 506

ان الله تعالى خلق آدم فضرب يمينه على يمينه فاخرج ذرية بيضاء كالفضة

فضرب يسراه على اليسرى فاخرج ذرية كالحميمية ثم قال هؤلاء فى الجنة

لا ابالى و هؤلاء فى النار و لا ابالى..... C. II 441

ان الله خلق الخلق فى ظلمة ثم رش عليهم من نوره..... C. I 570; C. VII 184

ان الله خلق الخلق فى ظلمة ثم رش عليهم من نوره فمن

اصابه من ذلك النور اهتدى و من اخطأ فقد ضل..... C. III 72; C. XII 326

ان الله خلق الخلق فى ظلمة ثم رش عليهم من نوره فمن اصابه

من ذلك النور فقد اهتدى و من اخطأ فقد ضل ضلالا بعيدا..... C. VII 97

ان الله خلق لكل داء دواء..... C. III 190

ان الله رفيق يحب الرفق..... C. I 431

ان الله لا يحب البطالين..... C. I 550; C. VIII 437

ان الله لا ينظر الى صوركم و لا الى اعمالكم بل ينظر الى قلوبكم و نياتكم..... C. I 327; C. IX 295

ان الله هو السخى..... C. XI 289

ان الله يحب ان يحمد..... C. I 105

ان الله يحب ان يرى اثر نعمته على عبده فى مأكله و مشربه..... C. XIII 211

ان الله يحب العطاس فإذا عطس أحدكم و حمد الله كان

حقاً على كل مسلم سمعه أن يقول له يرحمك الله..... C. IV 223

ان الله يحب القلب الحزين..... C. VI 356

ان الله يحب المدح..... C. VII 349

ان الله يحب الملحني..... C. V 210

ان الله يحب الملحني فى الدعاء..... C. V 399

ان الله يقول الحق على لسان عبده..... C. II 18; C. IV 430

ان الله يقول يوم القيامة يا ابن آدم مرضت فلم تعدنى قال يا رب كيف اعودك و انت رب

العالمين قال اما علمت ان عبدى فلانا مرض فلم تعده اما علمت انك لوعدتى لوجدتني

عنده..... C. III 477 Bk. C. II 496; C. IX 60; C. XII 69

- C. III 431; C. VI 216; C. VII 19 ان الله يلقن الحكمة على لسان الواعظين بقدر استعداد المستمعين
- C. XII 32 ان الله يلقن الحكمة على لسان الواعظين بقدر همم المستمعين
- C. II 181 انا وجدنا ما وعد ربنا حقاً فهل وجدتم ما وعد ربكم حقاً
- C. II 19; C. XII 62 الانسان سر من اسرارى
- C. IV 12 الانسان سرى
- C. IV 117 الانسان سرى و أنا سره
- C. III 204, 373; C. IV 430; C. VI 91, 491; الانسان والقرآن توأمان
- C. X 318; C. XI 396, 435 Bk. C. II 280 انكم لن تروا ربكم عز وجل حتى تموتوا
- C. X 187; C. XI 258 ان لربكم فى ايام دهركم فتحات الافتراضوا لها
- C. II 23 ان للشيطان عرشا بين السماء والارض اذا اراد بعد فتنة كشف له عنه
- C. XII 615 ان للشيطان لمة وللملك لمة باين آدم فاما لمة الشيطان فايعاد بالشر وتكذيب بالحق و اما لمة الملك فايعاد بالخير وتصديق بالحق فمن وجد ذلك فليحمد الله ومن وجد الاخرى
- C. I 331 فليعوذ بالله من الشيطان
- ان للشيطان لمة باين ادم وللملك لمة فاما لمة الشيطان فايعاد بالشر وتكذيب بالحق و اما لمة الملك فايعاد بالخير وتصديق بالحق فمن وجد ذلك فليعلم انه من الله فليحمد الله ومن
- C. VI 285 وجد الاخرى فليستغذ بالله من الشيطان ثم قرأ الشيطان يَدِكُمُ الْفَقْرَ وَ يَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ
- C. V 499 ان للقرآن ظهرا و بظنا و لبطنه بظنا الى سبعة ابطن
- C. X 45 ان لله ارزاق كتب له فى اللوح قاليبها يوم الجمعة
- C. VIII 612 ان لله اولياء اخفاء معروفون بين اهل السماء ومستورون بين اهل الارض
- ان لله تعالى اولياء اخفاء الشعة رؤسهم المغبرة وجوههم استأذنوا على الامير لم يؤذن لهم واذا غابوا لم يفتقدوا وان حضروا لم يدعوا وان مرضوا لم يعادوا وان ماتوا لم يشهدوا
- C. VI 189 وهم مجهولون فى الارض ومشهورون فى السماء
- ان لله تعالى سبعين ألف حجاب من نور وظلمة لو
- C. VIII 570 انكشف لاحترق سحبات وجهه ما انتهى اليه بصره
- C. II 248 ان لله ثلاثمائة قلبهم كقلب آدم
- C. III 230 ان لله سبع مائة حجاب
- C. III 230; C. VII 128; C. XI 618 ان لله سبعين الف حجاب من نور وظلمة
- C. III 230 ان لله سبعين حجابا
- C. VII 254 ان لله شرابا اعده لاوليائه اذا شربوا سكروا واذا سكروا طابوا واذا طابوا صامتوا
- ان لله تعالى شرابا اعده لاوليائه اذا شربوا سكروا واذا سكروا طابوا واذا طابوا طاشوا واذا طاشوا طاروا واذا طاروا طربوا واذا قاموا هاموا واذا شخصوا جروا واذا ذابوا خلصوا
- واذا بلغوا وصلوا واذا وصلوا بقوا واذا بقوا صاروا ملوكا فى مقعد صدق عند مليك
- C. XI 223 مقتدر واذا وجدوا هذا يقولون قولاً لا يفهمه الا السكارى

- C. VI 103 ان لله ملكا يسوق الال الال الال
- C. III 15 ان لنفسك عليك حقا ولعنك حقا ولزوجك حقا فصم وافطر وقم ونم
- C. V 509 انما انا لكم بمنزلة الوالد لولده
- C. IV 221 انما خلقت الخلق ليربحوا على و لم أخلقهم لأربح عليهم
- C. VI 572 انما مثلى ومثلكم كرجل استوقد نارا فجعلت القراش يقعن فيها و انا آخذ بحجزكم و انتم تقتحمون فيها
- C. V 472 ان من امتى من يشفع للقبائل ومنهم من يشفع للقبيلة ومنهم من يشفع للعصبة ومنهم من يشفع للرجل حتى يدخل الجنة
- C. VI 443 ان من البيان لسحرا
- C. V 86 ان من الحزم سوء الظن
- C. VIII 561 ان ناركم هذه جزؤ من سبعين جزأ من نار جهنم
- C. VII 373 ان نبيا من الانبياء يخط خطا فمن وافق خطه صدق و من لم يوافق كذب
- C. VIII 452 انه ليغان على قلبى وإنى لاستغفر الله فى كل يوم مائة مرة
- C. IX 325 انهن حبايل الشيطان
- C. VII 259 انى انا الله لا اله الا انا من يقول بالتوحيد دخل حصنى و من دخل فى حصنى امن من عذابى
- C. III 337; C. V 60; C. VII 173, 538; C. XII 290 انى لأجد نفسى الرحمن من قبل اليمن
- C. VIII 452 انى لاستغفر الله فى كل يوم سبعين مرة
- C. VII 235 انى لم ابعث لعانا و لكنى بعثت داعيا و رحمة الله اهد قومى فانهم لا يعلمون
- C. XI 622 اول ما خلق الله العقل
- C. III 199 اول ما خلق الله عقلى
- C. VIII 436 اول ما خلق الله القلم وروحى
- C. VIII 436 اول ما خلق الله العقل والنفس
- C. V 571 اول ما يسئل العبد يوم القيامة عن النعم
- C. VI 190, 333; C. VIII 105; C. X 504; C. XII 223 الاولياء تحت قبائى لا يعرفهم غيرى
- C. IX 198 اياكم و التعمق فى الدين فان الله تعالى قد جعله سهلا فخذوا ما تطيقونه
- C. X 175 اياكم و جليس السوء
- C. III 285; C. V 359; C. XII 334 اياكم و خضرء الدمن
- C. V 35; C. VII 501 اياكم والطمع فان الطمع يعمى و يعمى
- C. III 208 اياكم و كلمة لو فانها من كلام المنافقين
- C. I 463 اياكم و مجالسة الموتى
- C. IX 565 اياكم و مجالسة الموتى قالوا من الموتى يا رسول الله قال اهل الدنيا
- C. VII 363 اياكم و الهوى فان الهوى يعمى و يعمى
- C. II 495 اياكم والوصال
- C. II 511 ابن ابن عمك

- C. XI 78 اينما يصلى يخضر ماحوله.
- C. I 278 بشروا القتال بالقتل.
- C. II 100 بشروا مال البخل بحادث او وارث.
- بعث داعياً و مبلغاً و ليس إلى من الهداية شئ و خلق
 C. IV 236 الشيطان مزيناً و موسوساً و ليس إليه من الضلالة شئ.
- C. XI 366 بعث لانعم مكارم الاخلاق.
- C. IV 359; C. VIII 45 بعث معلماً.
- C. VI 287; C. IX 36; C. XI 405 الثانى من الرحمن والعجلة من الشيطان.
- C. X 61, 329; C. XI 161 التائب من الذنب كمن لا ذنب له.
- C. V 346; C. X 119 التجافى عن دار الغرور و الانابة الى دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله.
- C. VIII 619 تجلّون شر الناس يوم القيامة ذو الوجهين الذى يأتى هؤلاء بوجه وهؤلاء بوجه.
- C. I 88; C. II 259, 404; C. III 40; C. IV 425; تخلقوا باخلاق الله.
- C. V 587; C. VI 251; C. VIII 184; C. IX 80, 303; C. X 214, 454; C. XI 201, 439, 468;
 C. XII 251, 404, 439
- C. I 318 ترك الدنيا رأس كل عبادة.
- C. XI 411 تعس عبد فرجه.
- C. IX 59 تفكر ساعة خير من عبادة سبعين سنة.
- C. I 431; C. VIII 573; C. XII 106, 219 تفكروا فى آلاء الله.
- C. VIII 570 تفكروا فى آلاء الله ولا تفكروا فى الله.
- C. VIII 570 تفكروا فى خلق الله ولا تفكروا فى الله فتهلكوا.
- C. VIII 570 تفكروا فى كل شئ ولا تفكروا فى ذات الله.
- C. VIII 267 تقول جهنم يوم القيامة جز يا مؤمن فان نورك اطفأ نارى.
- C. II 487; C. III 348 تقول النار يوم القيامة جز يا مؤمن فان نورك اطفأ نارى.
- C. XIII 230 Bk. C. II 487; تقول النار للمؤمن يوم القيامة جز يا مؤمن فقد اطفأ نورك لهبى.
- C. III 348; C. VI 282; C. XIII 230
- تكون فى آخر الزمان دجالون كذابون يأتون لكم من الاحاديث بما لم
 C. I 186 تسمعوا انتم و لا آباؤكم فاياكم و اياهم لا يضلونكم و لا يفتنونكم.
- C. XI 499 تلك الغرائق العلى فان شفاعتهن لترجى.
- C. VIII 136 تموتوا بالفتن.
- C. I 504; C. III 395; C. IV 450; تموتون كما تعيشون و تحشرون كما تموتون.
- C. V 482; C. VI 72; C. XIII 194
- C. II 37; C. XII 301 تنام عيناى و لا ينام قلبي.
- C. II 206 تهادوا تحابوا.
- C. V 151 التوطن فى القرى قبر للنهى.

- ثلاثة لا يكلمهم الله يوم القيامة ولا ينظر إليهم ولا يزكّيهم
 C. II 120 ولهم عذاب اليم شيخ زان وملك كتاب و فقير متكبر
 C. XII 348 الجار ثم الدار الرقيق ثم الطريق
 C. VI 282; C. XIII 230; جز يا مؤمن فان نورك اطفأ نارى
 Bk. C. II 487; C. III 348; C. VIII 267
 C. VI 205; C. VII 456 جذبة من جذبات الرحمن توازى عمل الثقلين
 C. IX 60 Bk. C. II 496 جعت فلم تطعمنى
 C. VIII 454; C. X 319, 336 جف القلم بما انت لاقى
 C. X 319 جف القلم بما هو كائن
 C. II 311; C. IV 95, 98; C. VIII 450 الجماعة رحمة
 C. V 412 جمال الرجل فصاحة اللسان
 C. IX 300 الجنة تحت اقدام الامهات
 C. X 235 الجوع دواء لكل داء سوى السام
 C. VI 34 الجوع طعام الله فى الارض يحى به ابدان الصديقين
 C. VII 478, 549 الْجُوعُ طَعَامُ اللَّهِ يُحْيِي بِهِ أَبْدَانُ الصِّدِّيقِ أَى فِى الْجُوعِ يَعْصِلُ طَعَامُ اللَّهِ
 C. VII 379; C. X 45, 556, 561 حاسبوا قبل ان تحاسبوا
 C. I 318 حب الدنيا رأس كل خطيئة
 C. VI 371; C. VIII 118, 124 حب الوطن من الايمان
 C. II 148; C. IV 368; حب الى من دنياكم ثلاث النساء والطيب وجعلت قرة عيني فى الصلاة
 C. V 633; C. X 445 Bk. C. V 550
 C. II 127, 209; C. IV 245; C. V 625; C. VII 475; حبك الشئ يعمى ويصم
 C. X 360; C. XI 46; C. XII 303; C. XIII 193
 C. XII 113 حدثوا عنى ولا حرج فرب حامل فقه غير فقيه ورب حامل فقه الى من هو افقه
 C. XII 519 حصنوا اموالكم بالزكاة
 C. I 483; C. II 191; C. III 403; C. IV 16; حفت الجنة بالمكاره وحفت النار بالشهوات
 C. VI 547; C. VII 390, 549; C. IX 66; C. X 570, 601 Bk. C. I 373; C. VI 299; C. VII 497;
 C. IX 155; C. XI 517
 C. I 373; C. VI 299; C. VII 497; C. IX 155; حفت النار بالشهوات وحفت الجنة بالمكاره
 C. XI 517 Bk. C. I 483; C. II 191; C. III 403; C. IV 16; C. VII 390, 549; C. IX 66;
 C. X 570, 601
 C. I 369 الحق مر
 C. III 461; Bk. C. IV 461; C. XIII 196 الحكمة ضالة المؤمن
 C. XIII 196; Bk. C. III 461; C. IV 461 الحكمة ضالة المؤمن فحيث وجدها فهو احق بها
 C. IV 424 الحمد لله جعلت لى الأرض مسجدا وطهورا

- الحمد لله الذى رد أمر الشيطان الى الوسوسة..... C. IV 244
- الحياء من الإيمان..... C. III 382
- الحياء والإيمان مقرونان لا يفترقان فاذا رفع احدهما رفع الآخر..... C. VI 16
- الحياء و الإيمان اخوان لا يفارق احدهما الآخر..... C. III 382
- الحياء يمنع الإيمان..... C. III 382
- خذ الامر بالتدبير فان رأيت فى عاقبته خيرا فامضه و ان خفت منه فامسك..... C. VI 287
- خذوا شطر دينكم من حميراء..... C. I 31
- خلق الله الخلق فى ظلمة ثم رش عليهم من نوره..... C. VI 116
- الخلق عيال الله..... C. I 306 Bk. C. II 115; C. V 38, 59
- الخلق عيال الله و احب الخلق اليه ارحمهم لعماله..... C. II 115; C. V 38, 59 Bk. C. I 306
- خلقت الخلق كي يربحوا على لَأْ لَأَنْ اربع عليهم..... C. X 615
- خلقتك لاجلى..... C. VI 625
- خلقت المرأة من الضلع اليسر..... C. XI 470
- خمروا آنتيكم و او كوا اسقيتكم و اغلقوا ابوابكم..... C. I 335
- خير الكلام ما قل و دل..... C. VIII 69
- خير المال ما انفق في سبيل الله..... C. II 98; C. VI 298
- خير الناس من ينفع الناس..... C. XI 166
- دع الحذر فان الحذر لا يغنى عن القدر..... C. I 301
- دع ما يريبك إلى ما لا يريبك فإن الصدق طمأنين والكذب ريب..... C. IV 248; C. XIII 123
- الدعاء ترد البلاء..... C. I 372
- الدعاء مخ العبادة..... C. V 210; C. XII 145
- الدموع والخضوع والامراض..... C. XI 304
- الدنيا جيفة و طالها كلاب..... C. I 275; C. II 121; C. V 592; C. VII 305;
- C. VIII 56; C. IX 226, 407; C. X 599; C. XI 339, 438; C. XII 486; C. XIII 81
- الدنيا حرام على اهل الآخرة والآخرة حرام على اهل الدنيا و هما حرامان على اهل الله..... C. II 241;
- C. VI 615; C. VII 452; C. XI 117; C. XII 150, 302; C. XIII 317
- الدنيا سجن المؤمن و جنة الكافر..... C. III 176; C. VIII 56
- الدنيا كحلم النائم..... C. V 76, 205, 459; C. VI 477; C. IX 323, 599, 633;
- C. X 522; C. XI 371; C. XII 505, 562
- الدنيا كل ما الهاك عن مولاك..... C. I 318
- الدنيا مزرعة الآخرة..... C. I 311, 555; C. III 241; C. V 569; C. VI 572; C. XII 503
- الدنيا والآخرة ضرتان فيقدر ما ترضى احدهما تسخط الاخرى..... C. VIII 419
- الدين النصيحة لله و لرسوله و لكتابه و لائمة المسلمين و عامة المؤمنين..... C. VI 407
- الدين النصيحة..... C. X 383 Bk. C. VI 407

- C. IV 9.....الذاكر بين الغافلين كالخى بين الميتين
- C. XIII 211ذل من طمع و عز من قنع.
- C. VIII 230.....ذهب الناس وبقى التسانس.
- C. X 435الراحمون يرحمهم الرحمان ارحموا من فى الارض يرحمكم من فى السماء.
- C. X 196رب زدنى علما.
- C. II 502; C. V 187, 297, 541; C. VII 405;رب زدنى فيك تحيرا.
- C. IX 275; C. X 256, 585; C. XIII 299
- C. I 454; C. III 482.....رتبة العلم اعلى الرتب.
- C. I 417; C. IV 154; C. X 499.....رجعنا من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر.
- الرجل على أربعة أنواع رجل يدرى و يدرى أنه يدرى فهو عالم فاتبعوه ورجل لا يدرى
ولا يدرى أنه لا يدرى فهو جاهل فاجتنبوه و رجل يدرى و لا يدرى أنه يدرى فهو
نائم فابقطوه و رجل لا يدرى و يدرى أنه لا يدرى فهو يدرى فهو عاجز فارحموه.
- C. IV 322.....
- C. I 323رحم الله امرأ عرف قدره و لم يتعد طوره.
- C. IV 424.....رفع عن امتى الخطأ و النسيان.
- C. XII 241زرتنى غيا تزدد حيا.
- C. IX 426زُوِيَتْ الْأَرْضُ فَأَرَيْتُ مَشَارِقَهَا وَ مَغَارِبَهَا لى.
- C. V 155سافروا تصحوا و تغنموا.
- C. V 151ساكن الكفور كساكن القبور.
- C. I 290سبحان الله و بحمده.
- C. XI 529سبحانك ما عرفناك حق معرفتك.
- C. I 407; C. II 216, 217; C. IV 219; C. VI 467;سبقت رحمتى على غضبى.
- C. VII 66; C. VIII 184; C. IX 77, 184, 511, 517
- C. IX 111سبح قدوس ربنا و رب الملكة و الروح.
- C. X 627; C. XI 69.....سترون ربكم كما ترون القمر ليلة البدر.
- C. II 380; C. VI 630; C. VII 404ستفتقر امتى ثلاثا و سبعين فرقة كلهم فى النار الا واحدة.
- السخاء شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدليات فى الدنيا
فمن اخذ غصنا منها قاده ذلك الغصن الى الجنة.
- C. III 353; C. VIII 517 Bk. C. XII 340.....
- السخاء شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدليات فى الدنيا فمن اخذ بعضا منها قاده ذلك
الغصن الى الجنة والبخل شجرة من النار اغصانها متدليات فى الدنيا فمن اخذ بعضا من
اغصانها قاده ذلك الغصن الى النار.
- C. XII 340 Bk. C. III 353; C. VIII 517.....
- C. XII 340.....السخاء وحسن الخلق غصنان من شجرة الجنة.
- C. I 430السلام تطوع والرد فريضة.
- C. I 429السلام قبل الكلام.
- C. XI 72سلمان من اهل البيت.

- C. XII 518 السماح رباح.
- C. IX 88 الصلوة معراج المؤمن.
- C. II 296; C. VIII 118 شاو رو هن خالفوهن.
- شر العلماء من زار الأمراء و خير الأمراء من زار العلماء
- C. IV 107 نعم الأمير على باب الفقير و بس الفقير على باب الأمير.
- C. I 528; C. V 599; C. VIII 451, 453; الشرك فى امتى اخفى من ديب التمل على الصفا.
- C. IX 98; C. XI 233; C. XII 55, 121
- C. III 178; C. V 471; C. XII 298 Bk. C. V 471 شفاعتى لأهل الكبائر من امتى.
- شفاعتى لأهل الكبائر من امتى و ان زنا
- C. V 471 Bk. C. III 178; C. V 471; C. XII 298 و ان سرق على رغم انف ابى ذر.
- C. VIII 459 الشهوة الخفية والرياء شرك.
- C. V 470 الشيخ فى قومه كالنبي فى امته.
- C. VI 436 الشيطان جائم على قلب بنى آدم فاذا ذكر الله تولى و خنس و اذا نسى الله التقم قلبه.
- C. III 180 الشيطان يجرى من ابن آدم مجرى الدم فضيقوا مجراه بالجوع والعطش.
- C. XII 617 الشيطان يفر من ظل عمر.
- C. II 282, 564; C. VII 23; C. XI 206, 465 الصبر مفتاح الفرج.
- C. VI 248 الصدقة تدفع سبعين نوعا من انواع البلايا.
- C. I 162; C. VII 514; C. XII 216 الصدقة ترد البلاء و تزيد العمر.
- C. I 162 الصدقة تطفى غضب الرب.
- C. IV 368; C. IX 625; C. XII 240 الصلاة معراج المؤمن.
- C. V 473 صلحاء امتى لا يحتاجون لشفاعتى و انما لهم شفاعتى فى المذنبين.
- C. XII 163 الضيافة على اهل الوبر وليست على اهل المدر.
- C. X 101 طلب الحلال فريضة بعد الفريضة.
- طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة و واضع العلم
- C. IV 379 Bk. C. XII 219 عند غير أهله كمقلد الخنازير الذهب و اللؤلؤ و الجواهر.
- C. XII 219 Bk. C. IV 379 طلب العلم فريضة لكل مسلم ومسلمة.
- C. IV 252 الطمع يذهب الحكمة من قلوب العلماء.
- C. VIII 467, 468, 459; C. XIII 308 طوبى لمن ذلت نفسه.
- C. II 22 طوبى لمن رأى و آمن بى و طوبى لمن رأى من رأى و آمن بى.
- طوبى لمن شغله عيه عن عيوب الناس و انفق
- C. I 405; C. III 353; C. IV 398 الفضل من ماله و امسك الفضل من قوله.
- C. VII 351; C. XI 411 طوبى لمن طال عمره و حسن عمله.
- طوبى لمن كان عيشه كعيش الكلاب عشر خصال عيب كلها عند المؤمن اولها ليس له امال
- و الثانى ليس له قدر بين الخلايق و الثالث الارض كلها بساط و الرابع اكثر اوقاته جائع

والخامس ان ضرب صاحبه لا يترك بابه والسادس يأخذ العدو ويترك الصديق والسابع
يحفظ باب صاحبه بالليل والنهار لا ينام والثامن اكثر عمله السكوت والتاسع بما يدفعه

- C. XII 319 صاحبه راضيا قليلا وكثيرا والعاشر اذا امات لم يبق له ميراث
- C. XIII 346 الطير يطير بجناحه والمؤمن يطير بهمته
- C. I 400 الظلم ظلمات يوم القيامة
- C. III 203 ظهرت بناييع الحكمة من قلبه
- C. XII 511 العائد في هبته كالكلب يعود في قيته
- C. I 399 العافية عشرة اجزاء تسعة منها في الصمت الا ذكر الله و الجزء الآخر ترك مجالسة السفهاء
- C. VI 53; C. VIII 28; C. XI 393; C. XII 224 العاقل صديقي والاحمق عدوى
- C. X 101 العبادة عشرة اجزاء تسعة منها طلب الحلال و جزء منها سائر الاعمال
- C. X 157; C. XII 128 العجلة من الشيطان التأني من الرحمن
- C. X 166 عجلوا بالتوبة قبل الفوت
- C. IV 213 عجلوا بالصلوة قبل الفوت
- C. IV 213 عجلوا صلوة النهار في يوم غيم
- C. IV 27 عداوة العاقل خير من صداقة الجاهل
- C. IV 61 عرض المؤمن كدمه
- C. X 192 عز من قنع ذل من طمع
- C. XII 276 عفى عن امي ما حدثت به انفسها
- C. II 469 علم الباطن سر من اسرار الله و حكم من حكم الله يقذفه في قلوب من شاء من عباده
- C. II 127 العلم و المال يستران كل عيب و الفقر و الجهل يكشفان كل عيب
- C. I 66, 507; C. II 201; C. IV 429, 489; علماء امتي كانبياى بنى اسرائيل
- C. V 599; C. VIII 454; C. IX 149, 169, 258; C. XI 21
- C. IX 271 العلماء في الارض كمثل النجوم في السماء
- C. VII 129, 130 العلماء كنفس واحدة
- C. IX 271 العلماء مصاييح الارض
- C. V 599 العلماء ورثة الانبياء
- C. II 76, 281, 465; C. XIII 299 عليكم بدين العجائز
- C. XI 71 عمالك عمالك
- C. IV 116 العمرة إلى العمرة كفارة لما بينهما من الذنوب والخطايا
- C. III 194 عند ربكم لا صباح ولا مساء
- C. VII 198 عيناي تزنيان
- C. V 328 عيناي تنامان و لا ينام قلبي عن ربي
- فاذا احببت عبدا كنت له سمعا و بصرا و لسانا و يدا و بى يسمع و بى
- يصر و بى ينطق و بى يبطش ... الخ
- C. X 150 Bk. C. I 102, C. II 19; C. III 422, 478

- C. IX 513..... فان لم تستحي فاصنع ما شئت
- C. III 338 فإذا هم الأنصار
- فأبغضني الله الى الارض في صلب آدم و جعلني في صلب نوح و قذف بي في صلب ابراهيم
ثم لم يزل يقلني من الاصلاب الكريمة و الارحام الطاهرة حتى اخرجني بين ابوي لم
يلتقيا على سفاح قط.
- C. VII 303 في بيهر
- C. XII 302 الفرار مما لا يطاق من سنة المرسلين
- C. XI 173 الفقر فخري و به افتخر
- C. II 125, 129, 503; C. IV 38, 562;
C. VIII 279; C. IX 238; C. XI 484
- C. IV 251 القاضي جاهل بين عالمين
- قال الله تعالى لا اجمع خوفين في قلب عبدي ولا امنين ان خافني في
الدنيا لم يخف في الآخرة وان امنني في الدنيا لم يأمن في الآخرة
- C. V 146 قال جابر رضى الله عنه اتيت باب النبي صلى الله عليه و سلم
فدققت الباب فقال من ذا فقلت انا فقال انا انا كأنه كرهها
- C. II 320 القرآن و الانسان توأمان
- C. II 280 Bk. C. III 204, 373; C. IV 430;
C. VI 91, 491; C. X 318; C. XI 396, 435
- C. I 496; C. IV 199, 397; C. VIII 524 القبر روضة من رياض الجنة او حفرة من حفرات النيران
- C. X 320 قد جف القلم بما انت لاق
- C. XII 166 القسم في النار
- C. I 561 قطعت عنق اخيك ثلاثا
- C. I 480; C. VIII 66 قل الخير و الا فاسكت
- C. VI 287 قل لا خلافة ولى الخيار ثلثة ايام
- C. V 438 القلب اشد تقليباً من القدر في غلباتها
- C. II 393; C. VII 309; C. XI 429; القلب بين اصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء
- C. XII 284; C. XIII 106
- C. XI 311 القلب كريشة في فلاة يقلبها الرياح كيف يشاء ظهراً و بطناً
- C. VI 105 قلب المؤمن بين الاصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء
- C. II 260 القلب ملك اذا صلح الملك صلحت جنوده و اذا فسد الملك فسدت جنوده
- قلت يا رسول الله انى رجل شاب و انا اخاف على نفسى العنت و لا اجد ما اتزوج النساء
قال فسكت عنى قلت مثل ذلك فسكت عنى ثم قلت مثل ذلك فقال النبي صلى الله
عليه و سلم يا ابا هريره جف القلم بما انت لاق فاخص على ذلك
- C. II 525 قم يا ابا التراب قم يا ابا التراب
- C. II 511 القناعة كنز لا يفنى
- C. X 105 كاد الفقر ان يكون كفراً
- C. II 503; C. III 153; C. X 232; C. XI 154.....

- C. I 302الكاسب حبيب الله
- C. VI 70.....كاسيات عاريات
- C. I 456, C. III 378; C. V 429;كان الله و لم يكن معه شئ و الآن كما كان
- C. VI 309; C. IX 117; C. XI 528
- C. XI 532كان النبي صلى الله عليه وسلم يستفتح بصعاليك المسلمين
- C. VI 47; C. IX 220.....الكبر الى المتكبر صدقة
- C. IX 191الكبرياء ردائي والعظمة ازارى فمن نازعنى فى واحد منهما قرفته فى النار
- C. IX 186.....الكبرياء ردائي والعظمة شعارى فمن نازعنى فيهما ادخلته نارى و لا ابالى
- C. XI 516كثرة الضحك تبت القلب
- C. XIII 123, 319الكذب ربة و الصدق طمانة
- C. XI 156كفا بالموت واعظا
- C. VIII 388كل شئ مقدر حتى المعجز و الكيس
- C. X 353كل عمل بنى آدم يجزى بعشر امثالها الى سبع مائة ضعف
- C. XII 217.....كل معروف صدقة
- C. VIII 197كل مولود يولد على فطرة الاسلام ثم ابواه يهودانه وينصرانه ويمجسانه
- C. I 205; C. V 432; C. X 319; C. XI 20; C. XII 316كل ميسر لما خلق له
- C. IX 445كل ناقص ملعون
- كلكم راع و كلكم مسئول عن رعيته والرجل راع على اهل بيته و هو مسئول عن رعيته
والمرأة راعية على بيت زوجها و ولده و هى مسئولة عنهم و عبد الرجل راع على مال
سيده و هو مسئول عنه الا كلكم راع و كلكم مسئول عن رعيته
- C. VI 461كلكم راع و كلكم مسئول عن رعيته
- C. XIII 163كلّموا الناس على قدر عقولهم
- C. II 513; C. XI 373 Bk. C. IV 394; C. XI 414كلّموا الناس على قدر عقولهم لا على قدر عقولكم
- C. IV 394; C. XI 373, 414 Bk C. II 513كلّموا الناس على قدر عقولهم لا على قدر عقولكم
- C. IX 44, 332, 571; C. XI 602كما تعيشون تموتون و كما تموتون تحشرون
- كمل من الرجال كثير و لم يكمل من النساء الا مريم بنت عمران
و خديجة بنت خويلد و فاطمة بنت محمد و آسية امرأة فرعون
- C. XIII 210كنت عند النبي صلى الله عليه وسلم اذ جاءه رجل ابيض الوجه وعليه ثياب بيض فقال
السلام عليك يا رسول الله قال عليه السلام و عليك السلام و رحمة الله فقال ما الدنيا ؟
قال عليه السلام الدنيا كحلهم النائم فقال فكيف يكون الرجل فيها ؟ قال عليه السلام
متشمر كطالب القافلة و قال فكم القرار فيها ؟ قال عليه السلام كقدر تخلف المختلف
عن القافلة فقال فكم ما بين الدنيا والاخرة قال عليه السلام غمضة عين فذهب الرجل
فقال عليه السلام هذا جبرائيل اتاكم ليزهّدكم عن الدنيا ويرغبكم فى الاخرة
- C. VIII 557كنت كنتا مخفيا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف
- C. I 81; C. III 120; C. VIII 215;كنت كنتا مخفيا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف
- C. IX 139, 639; C. X 201, 206, 517, 519; C. XI 245, 333, 336; C. XII 306

- C. I 88; C. III 308; C. V 38; C. VI 564; كنت له سمعا و بصرا
- C. VII 229, 301; C. XI 522; C. XII 62, 156, 422 Bk. C. II 19; C. III 422, 478
- C. III 118, 254; C. IV 183; C. V 323; كنت نبيا وآدم بين الماء والطين
- C. VII 166, 245, 422; C. VIII 106; C. X 207; C. XII 407
- C. V 581 الكيس من دان نفسه و عمل لما بعد الموت والعاجز من اتبع نفسه هواها و يتمنى على الله
- C. V 262 لا احمسى ثناء عليك كما اثنيت على نفسك
- لَا بُدَّ مِنْ قَرِينٍ يُدْفِنُ مَعَكَ وَهُوَ حَيٌّ وَتُدْفِنُ مَعَهُ وَأَنْتَ مَيِّتٌ إِنْ كَانَ كَرِيمًا أَكْرَمَكَ وَإِنْ كَانَ لَئِيمًا أَسْلَمَكَ. وَذَلِكَ الْقَرِينُ عَمَلُكَ فَاصْلَحْهُ مَا سَطَعَتْ.....
- C. IX 354 لا تزال جهنم تقول هل من مزيد حتى يضع الجبار فيها قدمه فتقول قط قط
- C. I 419 لا تسب الدهر فان الدهر هو الله
- C. VIII 453 لا تسبوا الديك فانه يوقظكم للصلاة
- C. VI 246 لا تسبوا الريح فانها من نفس الرحمن
- C. II 394 لا تسكن الكفور فان ساكن الكفور كساكن القبور
- C. V 151 لا تضع الدر في أفواه الكلاب
- C. IV 379 لا تظهر الشماعة لأخيك فيرحم الله ويتلىك
- C. IV 323 لا تعطوا الحكمة على غير اهلها فتظلموها
- C. I 116 Bk. C. XII 41 لا تعطوا الحكمة لغير اهلها فتظلموها ولا تمنعوا عن اهلها فتظلموها
- C. XII 41, 508 Bk. C. I 116 لا تعلقوا الجواهر في أعناق الخنازير فإن الحكمة خير من الجواهر و من كرهها شر من الخنازير
- C. IV 379 لا تغضولوني على يونس ابن متى بان كان عروجه في
- C. VI 559, 560 بطن الحوت و عروجي كان في السماء على العرش
- C. VIII 572; C. XI 530 لا تفكروا في ذات الله
- C. IX 303 لا تقوم الساعة حتى يقال في الارض الله الله
- C. I 341 لا تمارضوا فانكم اذا تمارضتم فتمرضوا
- C. V 422 لا تمارضوا فتمرضوا
- C. VII 49 لا تنزع الرحمة الا من شقى
- C. XII 224 لارهبانية في الاسلام
- C. V 575; C. IX 424; C. XII 240 لا صلوة الا بحضور القلب
- C. VI 173 لا صلوة الا بالطهور
- C. VIII 433; C. XI 512; C. XIII 203 لا يؤمن احدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه
- C. III 354 لا يؤمن احدكم حتى يكون هواه تبعا لما جئت به
- C. VII 49 لا يدخل الجنة الا رحيم
- لا يزال عبيد يتقرب الى بالتواكل حتى احبه فاذا احببت كنت له سمعا و بصرا و لسانا و يدا في
- C. II 19; C. III 422, 478 Bk. C. I 88, 102, 338; يسمع و بى يهسر و بى ينطق و بى يبطش
- C. III 203; C. V 38; C. VI 564; C. VII 229, 301; C. X 150; C. XI 522; C. XII 62, 156, 422

- لا يسعني ارضي و لا سمائي و لكن يسعني قلب عبد المؤمن التقى التقى C. I 159, 257, 326;
 C. II 213, 432; C. IV 116, 117, 339, 406; C. V 603; C. VI 226, 606; C. VII 164, 243,
 393, 516; C. VIII 484; C. XI 300; C. XII 285, 306, 367, 439
- لا يلدغ المؤمن من جحر واحد مرتين..... C. I 300
- لعن الله الراشي والمرتشى والرايش بينهما..... C. IV 252
- لعن الله كل ذواق مطلق..... C. XIII 24
- لعن الله من عمل عمل قوم لوط..... C. X 135, 559
- لكل داء دواء..... C. III 190; C. IX 548
- لكل شيء دعامه و دعامه المؤمن عقله فيقدر عقله تكون عبادته..... C. IX 164
- لن يؤمن احدكم حتى يكون هواه تبعا لما جئت به..... C. I 344
- لن يرى احدكم ربه حتى يموت..... C. III 241
- لو ان ابن آدم يهرب من رزقه كما يهرب من الموت لادركه رزقها كما يدركه الموت..... C. X 104, 108
- لو انكم تتوكلون على الله حق توكله لرزقكم كما يرزق الطير..... C. X 103
- لو بكى محزون في امة رحم الله تلك الامة فقال النبي صلى الله عليه وسلم انا المحزون امتي
 هي الامة فقال اللهم اعطني هطالتين قبل ان يكون الدمع دما والا ضراس جمرًا..... C. XII 143
- لو تعلمون ما أعلم لبكىتم كثيراً و لضحكتم قليلاً و ما أكلتم طعاماً على شهوة أبداً ولا
 شربتم شرباً على شهوة أبداً ولا دخلتم بيتاً تستظلون فيه ولمرتم على الصعدان تلومون
 صدوركم و تكونون على أنفسكم..... C. IV 34
- لو خشع قلبه لخشعت جوارحه..... C. V 221
- لو دليتم بحبل على الارض السقلى لهبط على الله..... C. VIII 453
- لو دنوت أئمة لا احترقت..... C. VIII 604; C. XI 396; C. XII 299
- لو علمتم ما أعلم لضحكتم قليلاً و بكيتم كثير أ..... C. IV 34
- لو كان اخي موسى حيا لما وسعه الا اتباعي..... C. I 507; C. IV 181
- لو كان شيء يسبق القضاء لسبقته العين..... C. IX 178; C. XIII 283
- لو كان لابن آدم واديان من ذهب و فضة لا تبغى اليهما ثالثا و لا يملأ جوف ابن آدم الا التراب..... C. I 90
- لو كانت الدنيا زن عند الله جناح بعوضة ماسقى منها كافرا شربة ماء..... C. XI 535
- لو كانت الدنيا دما عيطا لا يكون قوت المؤمن إلا حالالا..... C. IV 423
- لو لا انكم تذنوبون لذهب الله بكم و جاء بقوم يذنوبون فيستغفرون الله فيغفر لهم..... C. I 450; C. III 112;
 C. VII 105; C. X 24; C. XIII 14
- لولا البلاء من الله لم يكن لعبد اليه سبيل..... C. XI 372
- لولا الحمقاء خربت الدنيا..... C. II 57
- لولاك لولاك لما خلقت الافلاك..... C. I 72; C. III 31, 70, 324; C. VII 163;
 C. VIII 823; C. IX 594; C. X 206, 207; C. XI 48, 243, 542; C. XII 66, 307
- لو وزن إيمان ابى بكر بإيمان اهل الارض لرجحهم..... C. IX 110; C. XI 73

- لى مع الله وقت لا يسعنى فيه ملك مقرب و لا نبى مرسل..... C. II 552; C. III 40
- ليس الأعمى من يعمى بصره إنما الأعمى من يعمى قلبه..... C. IV 26
- ليس الأعمى من يعمى بصره إنما الأعمى من يعمى بصيرته..... C. V 551
- ليس الخبير كالعاينة..... C. VII 101
- ليس شئ أحب الى الله من قطرتين قطرة دموع من خشية الله و قطرة دم يهراق فى سبيل الله..... C. IX 525
- ليس عند ربكم صباح و لا مساء..... C. IX 436
- ليس لابن آدم حق فى سوى هذه الاشياء من الدنيا بيت ليسكنه و ثوب يوارى عورته
و جلف الخبز و الماء..... C. V 598
- ليس للماضين هم الموت و إنما لهم حسرة القوت..... C. IX 566
- الليل طويل فلا تقصره بتمامك و النهار مضى فلا تكدره بآثامك..... C. XIII 186
- المؤمن أشرف على الله من الكعبة..... C. IV 116
- المؤمن حلو يحب الحلو..... C. X 145
- المؤمن القوى خير و أحب الى الله من المؤمن الضعيف..... C. IX 63
- المؤمن كرجل واحد ان اشتكى رأسه اشتكى كله و ان اشتكى عينه اشتكى كله..... C. VIII 433
- المؤمن كمثل المزار لا يحسن صوته الا بخلاء بطنه..... C. XIII 105
- المؤمن كمثل المزهر..... C. XIII 106
- المؤمن كنفس واحدة..... C. VIII 433
- المؤمن كيس مميز..... C. IV 297
- المؤمن للمؤمن كالنبيان يشد بعضه بعضا..... C. XI 183
- المؤمن مرآة المؤمن..... C. I 405; C. II 344; C. XII 391; C. XIII 202
- المؤمن يألف و يؤلف و لا خير فيمن لا يألف و لا يؤلف..... C. V 508
- المؤمن يألف و يؤلف به و المناق لا يألف و لا يؤلف به..... C. X 405
- المؤمن يهرب من الد الخصاص كما يهرب الغنم من الذئب..... C. VI 576
- ما انزل الله داء الا انزل له دواء..... C. III 190
- ما انزل الله داء الا و انزل له شفاء..... C. IX 548
- ما بعث الله نبيا الا رعى الغنم فقالوا و انت يا رسول الله فقال
عليه السلام نعم كنت ارعى على قراريط لاهل مكة..... C. XII 435
- ما ترددت فى شئ انا فاعله ترددي فى قبض روح عبدي
المؤمن يكره الموت و انا اكره مسأته و لا بد له من لقاء..... C. II 550; C. VI 294
- ما تركت بعدى فتنة اضر على الرجال من النساء..... C. IX 325
- من تشبه بقوم فهو منهم..... C. IX 77
- ما خلق الله مباحا احب اليه من العتاق و ما خلق الله مباحا ابغض اليه من الطلاق..... C. III 481
- ما شاء الله كان و ما لم يشاء لم يكن..... C. I 565; C. VII 16; C. X 311, 316, 318, 320
- ما عجزت عن احياء الموتى كما عجزت عن اصلاح الاحمق..... C. VI 56

- مَا مَاتَ مَنْ مَاتَ الْآ وَتَمَّتْ أَنْ يَمُوتَ قَبْلَ مَا مَاتَ أَنْ كَانَ بَرًّا
 لِيَكُونَ إِلَى وَصُولِ الْبَرِّ أَعْجَلَ وَ إِنْ كَانَ فَاجِرًا لَيَقْلُ فُجُورُهُ
 C. IX 218
 المال حية فى اللحد والجاء أضر منه
 C. V 217
 المال حية والجاء أضر منها
 C. IV 298; C. IX 185
 ما من آية الاولها ظهر و بطن و لكل حرف حد و لكل حد مطلع
 C. I 60
 ما من مؤمن يشاك بشوكة فما فوقها الا حط الله بها خطيئة ورفع له درجة
 C. IV 122
 ما منكم من احد الا و قد و كل به قرين من الجن و قرين من الملائكة
 C. VI 375 Bk. C. IX 108
 ما منكم من احد الا و قد و كل به قرينه من الجن و قرينه من الملائكة قالوا و اياك
 يا رسول الله ؟ قال و اياى ولكن الله اعاننى عليه اسلم شيطانى على يدى فلا
 يأمرنى الا بخير
 C. IX 108 Bk. C. VI 375
 ما من يوم الا ملكان يترلان و يقولان اللهم اعط متفقاً خلفاً اللهم اعط كل ممسكاً تلقاً
 C. III 123
 ما وسعنى ارضى و لا سمانى ولكن وسعنى قلب المؤمن التقى النقى
 C. V 594; C. IX 296; C. XII 83
 متى قيام الساعة يا رسول الله
 C. XI 263
 مثل امتى كمثلى سفينة نوح من تمسك بها نجا و من تخلف عنها غرق
 C. VII 169, 421; C. IX 624
 مثل المجلس السوء كثافخ الكير اما ان يحرق ثيابك و اما ان تجد منه رايحة خبيثة
 C. XI 167
 مثل سنتى كمثلى سفينة نوح فمن تمسك بها نجا و من تخلف عنها غرق
 C. VIII 472
 مثل العالم الذى يعلم الناس الخير ونسى نفسه كمثلى السراج يضئ للناس و يحرق نفسه
 C. VI 174
 مثل القلب مثل الريشة فى القلاة تقلبها الرياح ظهر الباطن
 C. V 438
 مثلى كمثلى رجل استوقد ناراً فلما أضاءت ما حولها جعل الفراش و هذه الدواب التى تقع
 فى النار يقعن فيها و جعل يحجزهن و يغلبهن فيقتحن فيها فأنا أخذ بحجزكم عن النار
 هلم عن النار و أنتم تقتحمون فيها
 C. IV 276
 مثلى و مثل علماء امتى كسفينة نوح فمن تمسك بها نجا و من تخلف عنها غرق
 C. VIII 472
 المخلصون على خطر عظيم
 C. III 364
 مداراة الناس صدقة
 C. IV 148
 المرء مخفى تحت لسانه
 C. I 391; C. III 237; C. V 411
 المرء مع من أحب
 C. V 194; C. IX 259, 260; C. XI 609
 مرحباً بالذى عاتبنى فيه ربى
 C. IV 75
 مرضت فلم تعدنى
 C. II 496 Bk. C. III 477; C. IX 60; C. XII 69
 المستشار مؤتمن
 C. I 333
 المعدة بيت الداء و الحمية رأس الداء
 C. IX 227
 ملك من ملائكة الله موكل بالسحاب معه محاريق من نار يسوق بها السحاب حيث شاء الله
 C. XI 320
 من احب لله و ابغض لله و اعطى لله و منع لله فقد استكمل الايمان
 C. II 511; C. IX 413
 من أحببني قتله و من قتله فانا ديتة
 C. I 524; C. VIII 238; C. XI 507
 من أحببني قتله و من قتله فعلى ديتة و من كانت ديتة على فانا ديتة
 C. IV 167 Bk. C. I 524

- من اخلص لله اربعين صباحا ظهر ينابيع الحكمة في قلبه..... C. I 338 Bk. C. IX 362; C. XI 620
- من اخلص لله اربعين صباحا ظهرت ينابيع الحكمة من قلبه الى لسانه..... C. VIII 34; C. IX 362; C. XI 620 Bk. C. I 338
- من ادعى ما ليس فيه ليس منا..... C. V 209
- من اذنب ذنباً فعمل ان له ربا ان شاء ان يغفر له و ان شاء ان يعذبه ان حقا على الله ان يغفر له..... C. IX 585
- من أراد أن يجلس مع الله فليجلس مع أهل الذکر..... C. IV 97; C. XI 432
- من اراد ان ينظر الى وجه ميت يمشى في الارض فالينظر الى ابني قحافه..... C. X 511; C. XI 259
- من استوي يوماه فهو مغبون و من كان يومه شرا من امسه فهو ملعون..... C. II 117; C. XIII 343
- من اعان ظلما سلطه الله عليه..... C. XI 513
- من اقبل على الله بكيته اقبل الله عليه بكيته و من اعرض عن الله بكيته اعرض الله عنه بكيته..... C. I 316; C. VI 521
- من اكرم غنيا لغناه فقد ذهب ثلث دينه..... C. VI 164
- من أكل الطين فكأنما أعان على قتل نفسه..... C. IV 168
- من اكل لحم اخيه في الدنيا فرأى اليه لحمه في الاخرة وقيل له كله ميتا كما اكلته حيا فياكل ويصيح ويستكره..... C. V 47
- من القى جلباب الحياء فلا غيبة له..... C. XII 211
- من آمن بالنجوم فقد كفر..... C. XI 46
- من اهان لى ولما فقد بارز لى بالمحاربة..... C. III 330, 479
- من ايقن بالخلف لم يحذر التلف..... C. VI 449
- من بشرني بخروج الصفر بشرته بالجنة..... C. XI 456
- من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله عليه..... C. VIII 203
- من تواضع رفعه الله , من تكبر خفضه الله..... C. V 133 Bk. C. VII 294
- من تواضع لله رفعه الله..... C. VII 294 Bk. C. V 133
- من تولى من أمر المسلمين شيئا فاستعمل عليهم رجلا وهو يعلم أن فيهم من هو أولى بذلك وأعلم منه بكتاب الله و بسنة رسول الله فقد خان الله و رسوله و جماعة المسلمين..... C. IV 163
- مَنْ جَعَلَ الْهُمُومَ هِمًّا وَاحِدًا كَفَاهُ اللَّهُ سَائِرَ هُمُومِهِ وَمَنْ تَفَرَّقَتْ بِهِ الْهُمُومُ لَا يَبَالِي اللَّهُ فِي أَى وَادٍ مِنْهَا هَلَكَ..... C. IX 366
- من حفر بئرا لاخيه وقع فيه..... C. I 278, 400; C. XI 512; C. XII 556
- من خاف الله خافه كل شيء و من خاف غير الله خوفه الله عن كل شيء..... C. I 429
- من ذكر الله عند الوضوء طهر جسده كله فان لم يذكر اسم الله لم يطهر منه الا ما اصاب الماء..... C. VIII 120
- من رأتى فقد رأى الحق..... C. III 33; C. IV 108, 117, 339, 453; C. VIII 85, 444, 507; C. XII 577
- من زار قبرى بعد وفاتى فكأنما زارنى فى حياتى..... C. XII 350
- من سكت نجما..... C. VIII 66

- C. V 152 من سكن فى القرى يوما تحمق شهرا ومن سكن شهرا تحمق دهرا.
من سن سنة حسنة فله اجرها و اجر من عمل بها و من سن سنة
- C. I 261; C. IX 621 Bk. C. VII 351 سيئة فله جزاؤها و جزاء من عمل بها.
من سن فى الاسلام سنة حسنة فله اجرها و اجر من عمل بها من بعده من غير ان ينقص
من اجورهم شئ و من سن فى الاسلام سنة سيئة كان عليه وزرها و وزر من عمل بها من
بعده من غير ان ينقص من اوزارهم شئ. C. VII 351 Bk. C. I 261; C. IX 621; C. VII 351
- C. X 125 من صبر ظفر.
- C. XII 600 من صمت منكم نجيا.
- C. III 467 Bk. C. V 264 من طلب و جد و جد و من قرع الباب و لج و لج.
- C. V 264 Bk. C. III 467 من طلب وجد و جد.
- C. VI 631 Bk. C. III 467 من طلب شيئا وجد و جد و من قرع بابا و لج لج.
- C. VI 322 من عادى لى و ليا فقد بارزنى بالمخاربة.
- C. IV 316 من عرف الله بصفاته كل لسانه.
- C. VI 381 من عرف الله كل لسانه.
- C. IV 462; C. VI 72; C. IX 202, 362; C. X 30 من عرف نفسه فقد عرف ربه.
- C. IV 167 من عشقنى فعشقه و من عشقته فقتلته و من قتله فأنا ديتة.
- C. XIII 202 Bk. C. IV 323 من عيب اخاه بذنب لم يمت حتى يعمله.
- C. IV 323 Bk. C. XIII 202 من عير أخاه بذنب لم يمت حتى يعمله.
- C. VIII 54; C. X 137 من غشنا فليس منا.
- C. XI 57 من غلب عقله على شهوته فهو اعلى من الملائكة ومن غلب شهوته على عقله فهو ادنى من البهائم.
- C. II 386 من غصب شيئا من ارض طوق الله تعالى من سبع ارضين.
- C. IV 98 من فارق الجماعة شيئا فقد خلع ربة الاسلام.
- C. I 344 من فسر القرآن برأيه فليتبوأ مقعده من النار.
- C. VII 424 من قاد اعمى اربعين خطوة غفر له ما تقدم من ذنبه.
- C. III 81 من قرأ القارعة امن من فتنة الدجال و شدائد يوم القيامة.
- C. IX 651 Bk. C. VI 631 من قرع الباب و لج و لج.
- C. II 20, 334, 341; C. VI 586; C. VII 21, 42; من كان لله كان الله له.
- C. VIII 238; C. XII 285; C. XIII 168
- C. VIII 66 من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليذكر اسم الله او ليصمت.
من كان يحب ان يعلم منزله عند الله فلينظر منزلة الله
- C. VI 529 عنده فان الله ينزل العبد بحيث انزله العبد من نفسه.
- C. XIII 206 من كنت مولاه فعلي مولاه.
- C. V 109 من لزم الاستغفار جعل الله له من كل هم مخرجا.
- C. V 495; C. XI 515 من لم يرض بقضائى فليطلب ربا سوائى.

- C. VI 77, 225; C. XII 425 من لم يشكر الناس لم يشكر الله
- C. VIII 103 من لم يكن له شيخ فشيخه الشيطان
- C. XII 180 من لم يورق كبيرنا ولم يرحم صغيرنا ليس منا
- C. I 537; C. II 286; C. III 290; C. VIII 203, 438; C. XI 261, 463 من مات فقد قامت قيامته
- منهومان لا يشبعان طالب الدنيا وطالب العلم وهما لا يستويان اما طالب العلم فيزداد في رضى الرحمن اما طالب الدنيا فيزداد في الطغيان
- C. XI 439; C. XII 619 من وجد خيرا فليحمد الله ومن وجد غير ذلك فلا يلومن الا نفسه
- C. II 87; C. VII 242 من يضمن لي شيئا اضمن له الجنة . قال ثوبان انا يا رسول الله . فقال عليه السلام لا تسأل الناس شيئا اضمن لك الجنة . فكان ثوبان لا يسأل الناس شيئا حتى سقط يوما سوطه
- C. XI 120 فنزل واخذه ولا امر احدا ان يناوله
- C. II 62 الموت اخ النوم
- C. VII 493; C. XI 455 الموت تحفة المؤمن
- C. XI 156 موت الجار كفا بك واعطا
- C. I 60, 152, 527; C. II 544; C. IV 167; C. V 192, 462; موتوا قبل ان تموتوا
- C. VI 358; C. VII 395; C. VIII 136; C. IX 286, 341, 344; C. X 511; C. XI 253, 332, 587; C. XII 12, 162, 245, 246, 523, 606; C. XIII 242
- C. I 207; C. IX 41, 517 الناس على دين ملوكهم
- C. XI 62 الناس كلهم موتى الا العالمون
- الناس كمعادن الذهب والفضة خيارهم فى الجاهلية خيارهم فى الاسلام اذا فقهوا
- C. XII 289 Bk. C. IV 77; C. VII 293; C. VII 49 الناس معادن كمعادن الذهب والفضة
- C. IV 77; C. VII 49, 293 Bk. C. XII 289 الناس مجزيون باعمالهم ان خيرا فخير و ان شرا فشر
- C. I 496 الناس نيام فاذا ماتوا اتنبهوا
- C. II 116; C. IV 329; C. V 459; C. VI 68; الناس ناقص ملعون
- C. VII 395, 557; C. IX 122, 572; C. X 522, 541; C. XII 505, 562
- C. III 423 ناقصات العقل والدين
- C. XI 71, 237; C. XIII 300 نحن الاخرون السابقون
- C. V 301; C. VII 165; C. VIII 592 نحن امرأة مجلوة قد يرى كل احد فينا صورته
- C. I 133 نحن معاشر الانبياء امرنا أن نزل الناس منازلهم و نكلم الناس على قدر عقولهم
- C. IV 394; C. V 636 الندم توبة
- C. X 63 نفسك مطيتك فارفق بها
- C. I 149; C. II 273, 563; C. IV 45, 176; نعم الادم الخلل
- C. VI 47; C. IX 63; C. XI 153
- C. VII 199 النظر سبهم مسموم من سهام الشيطان
- C. II 196

- نعم المال الصالح للرجل الصالح..... C. I 89, 319; C. IV 298; C. VII 84; C. IX 231, 619
- النوم أُنح الموت..... C. IV 450; C. VI 298; C. IX 44, 573; C. XIII 186
- نوم العالم خير من عبادة الجاهل..... C. V 327; C. XII 618
- نوم على علم خير من صلوة على جهل..... C. XII 618
- هذا يد الله..... C. I 484; C. IV 453
- هنيئا لك ابوك يطير مع الملائكة في السماء..... C. VIII 65
- والآخرة حرام على اهل الدنيا..... C. VI 66
- واخرجهم عن النار و ادخلهم الجنة حتى ما يبقى في النار الا من حبسه القرآن..... C. V 471
- وا شوقاه الى لقاء اخواني يكونون من بعدى شانهم شان الانبيا وهم عند الله بمنزلة الشهداء يفرون من الآباء و الامهات و الاخوة و الاخوات ابتغاء لمرضات الله
- تعالى الخ. C. VI 615 Bk. C. IV 33; C. XI 530
- والذي لا اله غيره و ما آمن احد ايمانا افضل من ايمان يغيب ثم قرأ عليه السلام
- وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ..... C. II 467
- والذي نفس محمد بيده لو خرجوا جميعا لأضرم الله عليهم الوادى نارا..... C. V 126
- والله لا يستحيى ان يقول الحق..... C. II 446
- و بى ينطق..... C. I 338 Bk. C. II 19; C. III 422, 478 vb.
- وجعلت قرة عيني في الصلاة..... C. V 550 Bk. C. II 148
- الولد سر ابيه..... C. IX 611
- و يحشر على ما عليه مات كما انه يقبض على ما عليه كان..... C. V 578; C. XIII 262
- ويلك قطعت عنق اخيك ثلاث..... C. V 564
- يؤتى بالدنيا يوم القيامة على صورة عجز شمطاء زرقاء ابتابها بادية لا يراها احد الا كرهها فتشرف على الخلائق فيقال لهم اتعرفون هذه فيقولون نعوذ بالله من معرفتها فيقال لهم
- هذه الدنيا التي تفاخرتم بها وتقاتلتم عليها..... C. VIII 415
- يا ابن آدم اذكرني حين تغضب اذكرك حين اغضب..... C. VII 51
- يا ابن آدم خلقت الاشياء لاجلك و خلقتك لاجلى..... C. V 226; C. X 146, 441
- يا ابن آدم مرضت فلم تعدنى يا ابن آدم استطعمتك
- فلم تطعمنى واستسقيتك فلم تسقى..... C. XII 69 Bk. C. II 496; C. IX 60
- يا احمد لو دنوت اثملة لاحترقت..... C. I 339
- يا انسان خلقت الاشياء لاجلك و خلقتك لاجلى..... C. VI 586
- يا بلال حبذا لى حبذا..... C. XI 327
- يا حارثة كيف اصبحت قال اصبحت مؤمنا حقا قال لكل شئ حقيقة فما حقيقة ايمانك يا حارثة فاجاب و قال عزلت نفسى عن الدنيا فاستوى عندى حجرها و مدرها و ذهبها و فضتها و اظلمات نهارى و اسهرت ليلى و كأتى انظر الى عرش ربى بارزا وانظر الى اهل الجنة يتزارون فيها و اهل النار يتعاورون قال النبي صلى الله عليه و سلم اصبحت فالزم..... C. II 436

- يا حيان فقل لا خلافة لى الخيار ثلاثة ايام..... C. VI 286
- يا حيان اذا بايعت فقل لا خلافة لى الخيار ثلاثة ايام..... C. XII 509
- يا داود كنت كنترا مخفيا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لأعرف..... C. VIII 215 Bk. C. I 81;
- C. III 120; C. VIII 215
- يا رسول الله بم يتفاضل الناس فى الدنيا..... C. IX 164
- يا صهيب ويا سلمان ويا بلال تعالوا نجلس ونؤمن ساعة فأتوا الى رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلم فقالوا يا رسول الله انا آمننا بالله تعالى ورسوله ويقول لنا معاذ هكذا قال رسول الله صلى الله عليه وسلم دعوا معاذا فانه رجل يحب الله ورسوله..... C. VIII 520, 521
- يا عايشة و هل عملوا الا بقدر ما اعطاهم الله العقل ويقدر ما اعطوا من العقل كانت اعمالهم و بقدر ما عملوا يجزون..... C. IX 164
- يا عائشة افلا اكون عبدا شكورا..... C. X 476
- يا على اذا تقرب الناس الى خالقهم بانواع البر تقرب الى ربك بانواع العقل تسبقهم درجة و زلفى عند الناس فى الدنيا و عند الله فى الآخرة..... C. II 298
- يا فتى لا شجاعة قبل الحرب..... C. VI 423
- يا ليت رب محمد لم يخلق محمدا..... C. I 72, 525; C. III 102; C. VIII 245
- يا مقلب القلوب و الابصار ثبت قلوبنا على دينك يا الله..... C. I 238
- يبيع الناس على ماماتوا عليه..... C. XI 601
- يبيع الناس على نياتهم..... C. XI 602
- يد الله مع الجماعة..... C. II 496; C. IV 95
- يدخل الجنة بشفاعه رجل صالح من امتى اكثر من بنى تميم..... C. V 472
- يدخل الجنة من امتى سبعون الفا بغير حساب لا يسترقون و لا يتطيرون و على ربهم يتوكلون..... C. I 303
- يعتصر الوالد على ولده من ماله..... C. V 490
- يقول الله بلسان عبده سمع الله لمن حمده..... C. VII 229; C. VIII 87
- يهرم ابن آدم و يشيب فيه خصلتان الحرص و طول الأمل..... C. III 345

Özel İsimler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının 1. cildi için 2 (iki),
III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

A

Abbâdan C. IV 511
Abbâs, Hz. (r.a.) C. II 252; C. VI 550; C. X 556;
C. XI 513
Abbâs-ı Debs C. X 188, 193; C. X 212
Abd-i Uzzâ C. VI 221
Abdullah (Şam ulemâsından) C. VII 119
Abdullâh (Hz. Peygamberin babası) C. VII 290
Abdullâh b. Ca'fer C. VIII 65
Abdullah b. Mes'ûd Balyânî C. X 31
Abdullâh b. Revâha C. VIII 64, 65
Abdullâh b. Sa'd ibn Ebî Serh C. II 365, 367
Abdullâh b. Ümm-i Mektûm C. IV 75
Abdullah bin Ömer C. VI 461, 469; C. X 627
Abdullah bin Übey C. VIII 106
Abdullah Bosnevî (k.s.) C. II 299; C. IX 302, 494
Abdullah Haffî (k.s.) C. IX 357
Abdullah ibn Hâzır C. II 109
Abdullâh ibn Mektûm C. VIII 72; C. IX 41
Abdullah ibn Mes'ûd C. V 126
Abdullâh ibn Sa'd C. II 368
Abdullah Magribî C. VII 186, 187, 188
Abdullâh-ı Ahrâr C. XI 448
Abdullâh-ı Balyânî C. II 495; C. III 214; C. XII
298
Abdullâh-ı Ensârî, Şeyhülislâm C. XII 40
Abdullâh-ı Haffî C. XII 338
Abdullâh-ı Tûrusî [Ebû] C. XI 474
Abdullah Kurbânî, Şeyh C. VIII 523
Abdülâtîf, Şeyh C. IV 153

Abdurrahmân Leknevî C. I 39, 64; C. VIII 502,
503; C. XI 623
Abdû Menâf C. IV 211
Abdû Şems C. IV 211
Abdül-Alî Bk. Bahtu'l-Ülûm C. V 115
Abdül-Kerîm Cîf C. I 519; C. III 177; C. IV 218,
219, 224, 237; C. VII 30; C. IX 66, 122; C.
X 510; C. XI 500
Abdül-Melik C. V 280
Abdül-Muttalib C. II 559; C. IV 32
Abdül-Vâhid C. I 39
Abdülaziz C. VI 221
Abdülfeztâh (Hind şârihlerinden) C. I 39; C. III
328; C. VII 546; C. VIII 482; C. XII 94
Abdülgaflâr, Şeyh C. IX 596
AbdülGâfur C. II 355
Abdülğafûr-ı Lârf C. XI 32
Abdülğanî Nâblusî C. VII 219; C. IX 323; C. XIII
267
Abdülğavs C. XII 337, 338, 339
Abdülhak Dihlevî C. V 48
Abdülhâlık Gucdüvânî (k.s.) C. XII 348
Abdülkâdir (k.s.), Şeyh C. VII 119; C. XI 26
Abdülkâdir-ı Geylânî (k.s.) (Gavs-ı A'zam) C. I
499; C. II 168; C. VII 120; C. IX 340, 341;
C. XI 22, 165; C. XII 257
Abdülkebir Yemenî, Şeyh C. IX 314; C. X 202; C.
XII 59
Abdülkerîm Şehristânî C. X 264
Abdülkerîm-î Yemenî C. IV 395; C. VIII 140

- Abdüllatif C. I 39; C. III 198; C. IX 298
 Abdüllatif, Şeyh C. V 38, 48; C. VII 482
 Abdüllatif Makdisî, Şeyh C. VII 301
 Abdülmuttalib C. IV 502; C. VI 120; C. VII 280,
 289, 290, 292, 302, 303, 426; C. VIII 40
 Abdülvahid C. XII 354
 Abdülvehhâb Şirâzî, Şeyh C. VII 546
 Abdürrahim C. IX 596
 Abdürrezzâk Kaşânî C. XIII 41
 Abdürrezzâk-ı Kaşânî C. II 353; C. III 262; C. VI
 190
 Abdürrezzâk, Şeyh C. V 544
 Abîd Dede C. I 28, 29
 Acem C. I 42, 175; C. II 103, 104; C. IV 437; C.
 V 261; C. IX 138; C. X 198; C. XI 110; C. XII
 321
 Âd kavmi C. I 287, 288; C. II 336, 386, 394,
 395; C. IV 151, 229, 342, 351; C. VI 118,
 119; C. VII 56, 236; C. VIII 189; C. IX 262,
 460; C. XI 448; C. XII 86, 95, 237, 238,
 491; C. XIII 254, 255, 256, 295
 Adana C. III 25; C. IX 637
 Âdem (a.s.) C. I 117, 325, 382, 385, 386, 387,
 448, 449, 462, 491, 518, 551, 563; C. II
 21, 36, 76, 109, 145, 146, 211, 212, 217,
 233, 251, 270, 276, 383, 408, 410, 411,
 415, 472, 477, 478, 485, 486, 536, 537,
 554, 561; C. III 17, 18, 19, 96, 177, 226,
 254, 255, 273; C. IV 10, 12, 87, 88, 116,
 123, 133, 184, 185, 186, 218, 222, 224,
 242, 249, 323, 379, 400, 431, 479; C. V
 169, 208, 209, 288, 339, 340, 341, 573,
 609, 624; C. VI 100, 101, 110, 124, 125,
 126, 212, 213, 568; C. VII 105, 106, 111,
 115, 165, 166, 243, 247, 303, 399, 403,
 422, 473; C. VIII 102, 149, 219, 247, 296,
 341, 342, 365, 412, 449, 466, 467, 489,
 551, 554, 555, 593; C. IX 64, 186, 187,
 328, 503, 506, 507, 514, 524, 525, 608,
 609, 610, 611, 619, 621; C. X 25, 26, 27,
 28, 37, 169, 213, 224, 280, 409; C. XI 64,
 102, 144, 405, 430, 445, 446, 448, 449,
 577; C. XII 38, 118, 134, 184, 234, 235,
 255, 256, 282, 324, 407, 521, 522; C. XIII
 187, 286, 287, 321, 328
 Âdem Dede C. I 28
 Âdem-i kurb C. III 97
 Âdem-i Safî (a.s.) C. VI 125, 126; C. VIII 412,
 466
 Aden C. III 165; C. VII 544; C. X 340, 341; C. XI
 386; C. XII 325, 506
 Afganistan C. VIII 401; C. XI 239
 Ahî Türk C. I 67; C. VI 122; C. VIII 365
 Ahî Türk Hasan C. I 67
 Ahmed (a.s.) Bk. Peygamber Efendimiz, Resûl-i
 Ekrem Server-i âlem C. I 157, 174, 259,
 260, 273, 327, 339, 340, 350, 351; C. II
 132, 133, 169, 222, 252, 476; C. III 116,
 117, 120, 178, 338; C. IV 222; C. V 273,
 274, 301, 302, 411, 443; C. VII 245, 280,
 284, 291, 297, 298, 456, 457, 559; C. VIII
 248, 443, 598, 600, 602; C. IX 180, 413; C.
 X 91, 218, 545; C. XI 68, 166, 236, 262,
 283, 297, 307, 308, 396, 450, 451, 491,
 576, 610; C. XII 223, 290, 291, 406; C. XIII
 343
 Ahmed en-Nâmekî el-Câmî, Şeyhü'l-İslâm C. VIII
 163; C. XII 136, 591
 Ahmed er-Rifâî, Seyyid C. VII 509; C. IX 596
 Ahmed Hadraveyh, Şeyh C. III 125, 131, 134; C.
 XIII 98
 Ahmed Midhat Efendi C. I 113
 Ahmed-i Hadraveyh C. III 122
 Ahmed Remzî Efendi (Mesnevîhân) C. XII 330
 Aîşe-i Sıddîka (r.a.) C. II 30, 31, 44, 48, 55, 146;
 C. IV 423, 424; C. V 374; C. VI 189; C. VII
 93; C. X 476; C. XI 234, 235, 240, 241
 Aknûn C. XI 504
 Akreb (burcu) C. VII 58; C. X 633; C. XI 316
 Aksaray C. XII 349
 Alâeddin Âbîzî C. XI 180
 Alâeddin Çelebî C. IV 23
 Alâeddin-i Attâr (k.s.) C. XII 59
 Alâeddin-i Gucdüvânî C. IV 388
 Alâeddin Keykubâd, Sultân C. I 63; C. IV 361; C.
 VI 316; C. VII 223; C. VIII 284, 511; C. XI
 15, 247, 276; C. XI 398
 Alâüddin, Mevlânâ C. IX 314; C. X 202
 Alevler C. XII 599
 Ali b. Ebî Tâlib, İmâm (k.v) Bk. Aliyyü'l-Murtazâ
 C. I 99, 157; C. II 129, 135, 150, 298, 300,
 395, 419, 491, 492, 497, 498, 501, 504,
 507, 511, 517, 518, 523, 524, 526, 544,
 548, 550, 557, 560; C. III 106, 224, 228,
 235, 241, 295, 305, 347, 437; C. IV 102,
 103, 253, 455, 512; C. V 84, 115, 348,
 427, 511, 514; C. VI 117, 163, 469, 517,
 528; C. VII 113, 164; C. VIII 33, 64, 106,
 107, 125, 126, 252, 253, 299, 397, 416,
 574, 605; C. IX 103, 104, 400, 626; C. X
 73, 136, 188, 218, 443, 503; C. XI 72, 81,
 271, 277, 374, 433, 470, 610; C. XII 33,
 125, 266, 356, 414, 417, 418, 453, 599; C.
 XIII 206, 207, 223
 Ali b. Ca'fer C. XII 50
 Ali Ebu'l-Hasan el-Mağribî eş-Şazeli C. VIII 172
 Ali Hittî, Şeyh C. XI 22
 Ali Vassî Kurt C. X 31
 Aliyyu'l-Karî C. I 39
 Aliyyü'l-Murtazâ, İmâm Bk. Haydar-ı Kerrâr,
 Şâh-ı velâyet C. II 500, 505; C. III 258; C.
 VII 112; C. VIII 447, 477, 571
 Alman C. VI 635; C. IX 403
 Almanya C. IV 362; C. V 180; C. VII 29; C. XII

- 113; C. XIII 261
 Altun C. VI 178, 179
 Amerika C. VI 635; C. VII 29
 Âmil b. Şurabbil C. III 401
 Âmir b. es-Seken C. IV 317
 Ammâr b. Yâsir C. I 486; C. IV 55; C. XI 124; C. XIII 99, 143, 144
 Amr Bk. Zeyd C. I 496, 497, 498; C. IV 471, 472; C. V 69, 140, 335; C. VI 111; C. VIII 328; C. IX 489; C. XI 146
 Anadolu C. X 84
 Anka C. XII 429
 Ankaravî, Hz. Şârih Bk. İsmâil-i Ankaravî C. I 28, 29, 39, 47, 48, 64, 81, 140, 256, 503; C. II 44, 51, 58, 81, 87, 142, 150, 174, 185, 186, 245, 252, 272, 288, 297, 308, 358, 365, 370, 395, 445, 454, 521, 522, 523; C. III 43, 45, 59, 61, 73, 78, 84, 93, 110, 115, 123, 186, 198, 224, 229, 234, 240, 246, 274, 285, 290, 296, 308, 311, 323, 324, 338, 350, 360, 365, 380, 390, 405, 410, 415, 419, 425, 444, 446, 485; C. IV 19, 22, 24, 34, 52, 57, 61, 67, 92, 104, 109, 110, 116, 120, 132, 148, 150, 170, 185, 214, 240, 248, 265, 277, 304, 350, 397, 416, 418, 433, 447, 462, 511; C. V 38, 41, 58, 73, 84, 94, 112, 129, 130, 142, 146, 150, 171, 183, 194, 218, 253, 268, 278, 280, 284, 306, 318, 319, 333, 391, 397, 493, 499, 500, 505, 513, 520, 533, 558, 560, 562, 579, 589, 600, 602, 609, 610, 623, 628; C. VI 24, 50, 63, 70, 78, 96, 118, 161, 169, 193, 204, 226, 240, 293, 329, 334, 356, 400, 403, 416, 444, 456, 483, 486, 544, 545, 553, 563, 571, 575, 579; C. VII 23, 61, 166, 188, 198, 212, 230, 232, 270, 277, 286, 300, 321, 327, 330, 341, 369, 482, 508, 513, 514, 515, 530, 534, 549; C. VIII 23, 28, 85, 125, 161, 166, 169, 177, 204, 223, 230, 241, 267, 287, 291, 400, 407, 482, 500, 541, 547, 599, 605, 606, 607, 609, 615; C. IX 38, 92, 138, 155, 157, 171, 176, 275, 284, 293, 301, 335, 449, 457; C. X 26, 47, 55, 93, 132, 198, 224, 321, 390, 392, 416, 453, 468, 497, 505, 527, 565, 570; C. XI 166, 495; C. XII 12, 94, 106, 319, 395, 433, 439, 451, 480; C. XIII 88, 106, 135, 158, 207, 234, 320, 322, 325, 330
 Antakya C. III 391; C. VI 151; C. IX 197; C. XI 270
 Antakya Kapısı C. XI 270, 271, 272
 Antalya C. XIII 154
 Arab C. I 67; C. II 66, 103, 104, 105, 106, 279; C. III 185; C. IV 76, 106; C. VI 203, 221, 380, 433, 444, 621; C. VII 275, 280, 282; C. XI 80; C. XIII 34
 A'râbf C. II 113, 246, 250; C. VII 223, 224
 Arabistan C. II 29; C. III 56; C. VI 188; C. IX 371
 Arabistan Yarmadaşı C. VIII 286
 Arablar C. XI 81
 Arâfât C. XII 174, 177
 Arnavud C. IV 106; C. XI 250; C. XII 349
 Arslan C. X 634; C. XIII 26
 Arslan Mahmûd C. XI 461
 Arz-ı Ken'ân C. XII 126
 Âs b. Münebbih C. VIII 477
 Âs ibn Vâil C. VII 268
 Âsaf b. Berhiyâ C. III 315; C. VII 272, 273, 361; C. X 358
 Âsar-ı Atika Müzesi C. I 29
 Âshâb-ı Kehf C. I 191, 327; C. VIII 76, 77
 Âsim'in kızı C. IX 104
 Âsiye, Hz. C. III 218; C. V 260; C. VIII 233, 234, 242, 252; C. XIII 210
 Âsur C. I 175
 Asya C. IV 142, 325; C. V 381; C. VI 635; C. VII 111; C. IX 432; C. XI 543, 560; C. XII 197, 477
 Aşkî C. XI 538
 Atâ C. XI 306
 Attâr, Bk. Feridüddîn Hz. C. II 396; C. VII 460, 477; C. IX 373; C. XI 458; C. XII 297, 584
 Avc bin Unuk Bk. Üc İbn Avk C. IV 133
 Avrupa C. I 176; C. V 321; C. VI 503, 635; C. XI 479; C. XII 477
 Ay C. X 162
 Ayasofya C. VIII 587
 Ayâz C. III 293; C. VII 265; C. IX 588, 590, 591, 592, 593, 594, 598, 600, 607, 608, 621, 623, 625, 626, 630, 631, 632, 633; C. X 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 28, 29, 30, 32, 37, 38, 343, 344, 357, 358, 359, 383, 384, 405, 406, 460, 461, 481, 570, 576, 577, 578, 583, 584, 585, 586, 587, 606, 608, 619, 623; C. XI 94, 95, 96, 139, 142, 143, 238, 239
 Aybek C. X 303, 399
 Aynulkudât-ı Hemedânî (k.s.) C. III 178; C. IV 222; C. VI 175, 615; C. VII 461; C. IX 547; C. X 263
 Ayyâzi (r.a.) C. X 498; C. X 501, 502, 504
 Ayyûk C. XII 410
 Azâzil C. IV 218, 259, 323; C. IX 608; C. IX 610
 Âzer C. IX 105, 414, 543, 544; C. XII 74
 Âzerbaycan C. IV 432
 Azîz Neseff C. I 79, 87; C. VI 472, 474, 475, 478; C. VII 130, 132, 142, 174, 408, 541; C. VIII 47, 204, 232, 240, 294; C. IX 118; C. X 66; C. XI 48, 157, 176; C. XII 432, 436, 564
 Azîzân Âli Râmitenî C. XIII 163
 Azrâ C. XII 243, 244
 Azrâil, Hz. (a.s.) C. I 148, 313, 314; C. II 403; C.

- V 17, 49, 51, 385, 576; C. VI 345; (a.s.) C. VII 68; C. IX 507, 512, 534, 535, 536, 537, 540, 541, 545, 546, 547, 550, 551, 552; C. X 72, 173; C. XI 40, 135; C. XIII 290, 291, 293, 301, 304, 307
- B**
 Bâbil C. I 217; C. II 390, 397; C. IV 174, 175; C. V 138, 139; C. VI 430; C. VII 362; C. VIII 401, 441; C. IX 222, 223, 224; C. XI 145, 146; C. XII 346; C. XIII 67
 Bâbü'l-Mendeb Boğazi C. VII 544; C. X 340
 Bâbü't-Tâka C. IX 646
 Bağdâd C. II 221, 226, 252, 279; C. III 65, 245, 259, 260, 333; C. V 195, 264, 270, 276, 277, 282, 283; C. VII 119, 521, 530, 557; C. VIII 168, 374, 401; C. IX 346, 347, 387, 526, 528, 646; C. X 536, 613; C. XI 73, 187, 202, 203, 251, 436; C. XIII 44, 103, 113, 114, 123, 136, 137, 138, 143, 144, 159
 Bahâeddîn C. XI 409
 Bahâeddîn Bahri C. X 146
 Bahâeddîn Sultan Veled (k.s.) C. I 28, 63; C. VII 223; C. XIII 329
 Bahreyn C. XI 378
 Bahr-i Ahmer C. I 289; C. IV 390; C. VI 36, 84, 118, 171, 321, 497; C. VII 236; C. VIII 446; C. IX 324, 541; C. X 218; C. XI 386; C. XII 325, 353
 Bahr-i Kulzüm C. IV 390
 Bahr-i Lût C. VII 237
 Bahr-i Muhîr C. VII 509, 510; C. XII 194, 517
 Bahr-i Muhîr-i Atlas C. X 631
 Bahr-i Muhîr-i Hindî C. X 631
 Bahr-i Muhîr-i Kebir C. X 631
 Bahr-i Münccemid-i Cenûbî C. X 631
 Bahr-i Münccemid-i Şimâlî C. X 631
 Bahr-i Seffid C. X 631
 Bahr-i Siyâh C. X 631
 Bahru'l-Ulûm Abdü'l-Alî C. I 39, 486; C. II 238, 322, 342, 367, 392, 444, 458, 520, 523, 549; C. III 169, 198, 201, 229, 230, 274, 290, 304, 315, 338, 365, 410, 416, 444; C. IV 22, 34, 215, 288, 369, 397, 455, 511; C. V 38, 44, 70, 73, 84, 115, 261, 303, 307, 449, 558; C. VI 39, 118, 225, 334, 487, 543, 636; C. VII 126, 170, 262, 281, 327, 373, 421, 516, 559; C. VIII 231, 601; C. IX 50, 53, 214, 284, 335; C. XI 345, 561; C. XII 393, 439
 Ba'lbek C. XI 79
 Bânâne C. I 176
 Basra C. IV 76, 344; C. V 282; C. IX 278; C. XI 187, 188, 346
 Batar C. VII 498
 Batlamyus C. IV 381; C. VIII 566
 Bâyezîd-i Bistâmî Bk. Ebâ Yezîd C. I 67; C. II 109, 213, 275, 342, 466, 559; C. III 65, 77, 122, 259, 333; C. IV 32, 100, 109, 110, 114, 115, 119, 391, 502; C. V 19, 192, 400, 451, 452, 497, 636; C. VI 120, 229, 496, 548, 609; C. VII 21, 169, 408, 426, 532, 533, 537, 540, 541, 543, 545, 546, 556; C. VIII 20, 21, 23, 24, 63, 81, 82, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 100, 176, 482; C. IX 144, 171, 297, 380, 469, 641; C. X 385, 386, 393, 396, 397, 400; C. XI 436; C. XII 100, 118, 204, 368, 432, 468, 544, 545; C. XIII 342
 Bâyezîd, Sultân C. VIII 83
 Bâyezîd, Şeyh C. X 393
 Bazilidiyen C. I 177
 Bedeşşân C. VIII 459
 Bedir C. I 415; C. II 181, 252; C. VI 431, 432; C. VII 477; C. IX 62, 263; C. XI 606, 610; C. XII 86
 Bedreddîn Ömer C. XII 352
 Bedreddîn Simâvî C. VIII 555; C. IX 25
 Bedreddîn-i Tebrîzî C. IV 420
 Begavî Yezîd ibn Ebî Habîb, İmâm C. II 368
 Behlûl C. V 195, 496, 498, 499
 Behrâm C. XII 220, 369
 Beka Efendi C. XII 37
 Bekbaruk C. X 384
 Bekr C. I 300; C. V 140, 589
 Bel'am b. Bâur C. II 384, 385; C. III 323; C. V 208, 209; C. VI 633
 Beldah C. VI 557
 Belh C. I 63; C. III 122; C. IV 362; C. VII 204, 248; C. VIII 378, 511; C. X 414; C. XI 250, 560, 561; C. XII 43; C. XIII 32, 98
 Belkıs C. III 315, 442, 443; C. IV 499; C. VII 177, 179, 190, 192, 193, 200, 201, 216, 217, 231, 235, 236, 239, 240, 244, 245, 248, 251, 257-265, 271-273, 304, 305, 319, 321, 324, 500; C. VIII 249; C. X 30; C. XII 420, 476
 Belyâ bin Melkân C. XI 78
 Benâtü'n-na's C. VI 593; C. XII 406
 Benâtü'n-na'sî kübrâ C. I 356; C. V 531
 Benî Amr C. IV 270
 Benî Avf C. IV 270
 Benî Ganem b. Benî Avf C. IV 270, 272
 Benî Hâşim C. II 132
 Benî İsmâil C. I 259
 Benî İsrâil C. I 60, 112, 259, 304, 306; C. II 159; C. III 193, 216, 301; C. IV 53, 68, 69, 144, 178, 179, 429, 489; C. V 234, 235, 238, 239, 244, 250, 254, 256, 294; C. VI 162, 163; C. VIII 149, 152, 155, 266, 295, 296, 299, 349, 446, 454, 463, 495, 542; C. IX 258, 324; C. X 218; C. XI 21, 433, 576, 578, 579, 604; C. XII 47, 86, 167, 192, 268; C. XIII 74, 151

- Benî Kinâne C. VI 431
 Benî Kureyza C. VI 558
 Benî Nadîr C. VI 558
 Benî Sa'd C. VII 276, 283
 Benî-Esed C. IX 179
 Benû Hanîfe C. VII 498
 Bereke-i Hemedânî, Şeyh C. VI 175
 Beyhakî C. III 354
 Beyt C. XIII 156
 Beyt-i Makdis C. VII 123, 124; C. VIII 441; C. IX 596; C. XI 436
 Beyt-i Muazzam C. XII 264
 Bilâl-i Habeshî (r.a.) C. II 31, 35-37; C. V 62-64, 126; C. VI 291-296, 302; C. VIII 521; C. IX 88; C. XI 306-310, 312, 325-327-329, 331, 332, 336, 337, 338, 341, 344, 345, 349-359, 360, 362, 363, 368, 369, 370, 374, 375
 Birgîvî Mehmed Efendi C. XIII 87, 79
 Birinci Batlamyus C. I 175
 Bistâm C. VII 532; C. XII 43
 Bizanslılar C. VIII 97
 Bombay C. XI 16
 Bû Saîd C. X 510
 Bû'l-Hikem C. III 226
 Buda C. II 46
 Buhârâ C. V 306; C. VI 338, 339, 367, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 376, 381, 384, 386, 387, 389, 390, 401, 524, 583, 587, 613, 630; C. VIII 483; C. IX 431, 432; C. XII 348, 596, 597
 Buhârî C. II 68, 97, 197, 543
 Buhtu'n-Nasr C. I 175; C. VIII 441; C. XI 129
 Bulgar C. V 381
 Burâk C. II 459, 460; C. III 313; C. IV 512; C. VII 174, 175; C. XIII 30, 31
 Burhâneddin Muhakkuk-i Tirmizî (k.s.) C. III 367; C. VI 293; C. XIII 327
 Busrâ C. VIII 64
 Bû'l-alâ C. XI 140
 Bû'l-Hasan C. VII 357
 Bû'l-Hikem C. XII 193
 C
 Câbir ibn Abdullah (r.a.) C. II 68, 320; C. V 471; C. VIII 557; C. XI 165
 Ca'fer Berneki C. II 247, 248; C. VI 457
 Ca'fer-i Sâdik C. IV 420; C. VI 448; C. VII 84; C. IX 299
 Ca'fer-i tarrâr C. IV 455
 Ca'fer-i Tayyâr (r.a.) C. IV 455; C. VIII 64, 65, 79; C. XII 356, 357, 358, 359
 Câlînos C. I 91, 215; C. IV 82; C. VI 411, 412, 413, 415; C. VII 92; C. IX 63; C. X 459
 Câlûr C. VI 30; C. VII 237
 Câmî, (k.s.) Mevlânâ C. I 33, 52, 548; C. II 284, 342; C. III 65, 196, 332; C. IV 295, 360; C. V 46, 172, 431; C. VII 30, 62, 186; C. VIII 63, 71, 83, 94, 374, 379, 483; C. IX 327, 454, 638; C. X 333, 517, 518, 577; C. XI 22, 97, 151, 215, 392, 608; C. XII 22, 50, 93, 112, 257, 338; C. XIII 341, 342
 Cebel-i Sâlihîyye C. I 44
 Cebrâil, Bk. Cibrîl (a.s.) C. I 339, 518; C. II 476; C. IV 31, 53; C. V 17, 119, 408; C. VI 220, 342, 345, 483; C. VII 437, 455, 558, 559; C. VIII 248, 414, 343, 344, 463, 558, 589; C. IX 49, 112, 118, 119, 329, 506, 507, 510, 511, 513, 518, 533, 535, 538; C. X 199, 431, 432; C. XI 431, 583; C. XII 28, 73, 299, 344, 544; C. XIII 81, 221
 Cedy C. VII 58; C. XI 316
 Celâl C. VI 348
 Celâleddin C. I 63; C. XIII 222
 Celâleddin Devvânî C. VI 153; C. XIII 231
 Celâleddin Ferîdün C. IV 420; C. VIII 29
 Celâleddin Süyûtî C. XIII 35
 Celâleddin, Hz. Bk. Mevlânâ C. III 367; C. VI 348, 349; C. VII 28
 Celîl C. I 176, 177
 Cemâleddin C. XII 287
 Cemâlin C. I 177
 Cengiz, Cingiz C. II 396; C. XI 215
 Cercis (a.s.) C. XI 306, 307
 Cerîr C. VI 219
 Cerrâh-i Meshîf C. XI 576
 Cevzâ C. VII 58
 Ceyhun C. II 232; C. VI 386; C. VII 404; C. XI 22, 36, 283; C. XII 144, 530
 Cezâir-i Arab C. IV 511
 Cibrîl, Bk. Cebrâil (a.s.) C. I 339, 340, 475; C. II 18, 159, 160; C. III 21, 229, 325, 334; C. IV 69, 281, 401, 414, 466; C. V 18, 618; C. VI 44, 118, 211, 215, 221, 247, 310, 343, 345, 359, 360, 361, 393; C. VIII 11, 255, 376, 419, 463, 464, 526, 590, 593, 594, 599, 600, 602-606; C. IX 472, 508, 509, 510, 512, 514; C. X 557; C. XI 396, 499, 611; C. XII 74, 143, 336, 370
 Cercis (a.s.) C. IX 416, 417; C. XI 504
 Cuhâ Bk. Cûhî C. X 376, 377, 378, 379
 Cuhfe C. XIII 206
 Cûhî C. IV 342; C. XIII 179, 180, 181, 182, 188, 189, 190, 192, 194, 200, 201, 204, 205, 206, 212, 213, 214, 215
 Cûneyd-i Bağdâdî C. I 57, 67; C. II 40, 206, 395; C. III 258, 486; C. IV 100; C. V 192; C. VI 230, 609; C. VII 548; C. VIII 83; C. IX 357, 411, 438, 469; C. XIII 18
 Ç
 Çayırılı Medresesi C. VIII 469
 Çelebî Alâeddin C. III 319
 Çelebî Celâleddin Ferîdün C. X 146
 Çigil C. IV 348; C. VI 457
 Çin C. I 343; C. VIII 167; C. IX 237; C. X 127; C.

XI 251; C. XII 477, 584, 594, 621; C. XIII
 31, 32, 38, 39, 57, 82, 86, 162, 233
 Çinistân C. XIII 44
 D
 Dâbşelîm C. IV 468; C. VI 113; C. VIII 115, 501
 Dahhâk C. XI 306; C. XII 321
 Dahûl C. XIII 34
 Dâr C. VI 32
 Dârâ C. I 219
 Dârû's-selâm C. IX 382
 Darvân C. V 139, 140; C. IX 483, 484
 Dâvûd (a.s.) C. II 270, 341; C. III 57, 147, 255,
 300, 411, 412; C. IV 36, 123, 509; C. V
 195, 273, 392, 395, 396, 397, 487-489,
 514, 613, 628-630, 632, 633, 635-638; C.
 VI 11-14, 16, 17, 22, 24-27, 29-32, 45, 46,
 49, 120, 121, 189, 499; C. VII 123-125,
 127, 129, 153, 237; C. VIII 180, 215; C. IX
 442; C. X 194, 403, 404; C. XI 297, 594; C.
 XII 92, 126, 127, 237
 Dâvûd-ı Kayserî C. III 29, 234; C. VIII 471; C. XI
 72
 Debernûş C. III 25
 Deccâl-ı Mesîh C. III 81; C. VIII 164, 165; C. XII
 255, 256
 Dede Ömer Rûşenî C. VIII 377; C. XII 51
 Dekûkî C. V 505-508, 511, 512, 514, 519, 520,
 522, 524-526, 535, 538-544, 547, 550,
 560, 566, 575, 576, 584, 586, 588, 605-
 610; C. VII 442; C. XIII 244
 Delk C. XII 198
 Delkak C. IV 142, 143; C. X 423, 424, 425; C.
 XII 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202,
 203, 204, 208, 209, 210, 211, 212, 213,
 214, 216, 217, 221
 Delv C. VII 58; C. X 634; C. XI 316
 Derî C. VII 212
 Dikyânus C. III 25
 Dicle C. II 230, 266-269, 271; C. V 41, 277; C.
 XI 490
 Dihyetü'l-Kelbî C. VIII 85; C. X 101
 Dimeşk-i Şam C. III 319; C. VI 356; C. VIII 448
 Dimene C. V 359
 Dimne C. IV 468, 469
 Dûldûl C. IV 512
 E
 Ebâ Eyyûbe'l-Ensârî (r.a.) C. I 450; C. III 112; C.
 VII 105; C. XIII 14
 Ebâ Hureyre C. XIII 35
 Ebâ Yezîd Bk. Bâyezîd-i Bistâmî C. I 57; C. VII
 531; C. VIII 79; C. IX 543; C. X 385
 Ebâbîl C. I 402; C. II 71, 79; C. IV 425, 426; C.
 VI 38, 117, 118; C. VII 236
 Ebhâz C. IX 346, 347
 Ebher C. XII 43
 Ebî İkal Magribî C. II 342

Ebî Muhammed el-Bagavî C. X 603
 Ebî'l-Hasen, Şeyh C. IX 596
 Ebrehe C. I 402; C. II 71; C. III 115; C. IV 287,
 425; C. VI 117; C. VII 237; C. IX 482; C. XII
 264; C. XIII 156, 157, 158
 Ebrehe ibn es-Sabbâh el-Eşrem C. VI 38
 Ebtore C. I 176
 Ebû Abdullah Dâsitânî C. IX 435
 Ebû Abdullah el-Fâstî C. V 46
 Ebû Abdullah Haffî, Şeyh C. IX 47; C. XIII 169
 Ebû Ali Dekkak (k.s.), Şeyh C. VI 317; C. VII 538
 Ebû Âmir C. IV 270, 277
 Ebû Bekir Kettânî C. VI 190, 230
 Ebû Bekir Rebâbî C. IV 36
 Ebû Bekir Şibli C. VI 229
 Ebû Bekr-i Rebâbî C. III 435
 Ebû Bekr-i Şibli C. XII 22
 Ebû Bekrî's-Siddîk, Hz. C. I 63; C. II 133, 154,
 222; C. III 164, 257, 260; C. IV 72, 463; C.
 VI 80, 145; C. VII 112, 155, 156, 498; C.
 VIII 106, 251, 416, 605; C. IX 48, 110,
 290, 292, 293, 294, 295, 297, 400; C. X
 511, 588; C. XI 72, 73, 259-261, 306, 308,
 309, 327, 328, 331, 336-338, 343-345,
 348-352, 358, 362-364, 366, 370, 433,
 610; C. XII 432
 Ebû Cafer el-Harrâr C. IX 47
 Ebû Cehîl C. I 165, 273, 327, 382, 452; C. II 80-
 82, 132, 154, 189, 385, 409, 559; C. III
 226, 393, 443, 444; C. IV 32, 230, 502; C.
 V 118, 539, 581; C. VI 120, 431; C. VII 111,
 112, 245, 246, 268, 426; C. VIII 180, 251,
 252; C. IX 263, 392; C. XI 393, 610, 611;
 C. XII 86, 193, 223; C. XIII 128, 195, 222
 Ebû Dâvud C. II 68; C. IV 245
 Ebû Derrâ C. IV 41; C. V 471
 Ebû Eyyûb Ensârî Bk. Eyûb Sultan C. VI 36
 Ebû Hamza-ı Bağdâdî C. VIII 237
 Ebû Hanîfe Bk. İmâm-ı A'zam C. VI 377; C. XI
 496, 497
 Ebû Hasan-ı Eş'arî C. IV 214
 Ebû Hüreyre (r.a.) C. II 97, 378, 525; C. III 208,
 477; C. IV 16, 21, 77, 116, 275, 276; C. VII
 230; C. VIII 127, 203, 454; C. IX 287; C. X
 221, 222, 319; C. XII 241, 434, 518
 Ebû İshâk C. IV 214; C. VI 229
 Ebû Leheb C. III 131, 342; C. IV 230, 418; C. V
 193, 443, 538, 539; C. VI 37, 38, 586; C.
 VIII 251, 252; C. IX 370; C. XII 65, 354
 Ebû Medyen Magribî C. II 38, 543; C. IV 184,
 295; C. V 524, 544; C. XII 582
 Ebû Muhammed C. XII 616
 Ebû Muhammed el-Begavî C. VIII 471
 Ebû Muhammed Haffâf C. XII 615, 617
 Ebû Mürre C. V 189
 Ebû Müseylem C. I 174; C. VII 497, 498
 Ebû Nûvâs C. VIII 70

- Ebü Sâbit Muhammed b. Abdülmelik et-Tûsî ed-Deylî C. XII 330
 Ebû Said Ebu'l-Hayr, Şeyh C. VIII 339; C. IX 646; C. X 511; C. XI 174, 436; C. XIII 44
 Ebu Saîd el-Hudrî C. IX 164
 Ebû Seleme C. III 190
 Ebû Süfyan C. IV 211; C. V 443; C. VI 431
 Ebû Tâlib C. VIII 64; C. XI 80-82
 Ebû Tâlib Mekkî C. X 470; C. XII 236
 Ebû Tûrâb Bk. Ali b. Ebî Tâlib C. II 511
 Ebû Yezîd Bk. Bâyezîd-i Bistâmî C. IV 391
 Ebû Yûsuf ve Muhammed C. XI 496
 Ebû Zer Gıfârî (r.a.) C. II 441; C. VI 615
 Ebû'd-Derdâ C. IV 245; C. XI 532
 Ebu'l-Abbâs (k.s.) C. XII 52
 Ebû'l-Abbâs Demenhûrî, Şeyh C. IV 111; C. XII 69
 Ebu'l-Abbâs el-Mürsî C. VII 119
 Ebû'l-Abbâs et-Tancî, Şeyh C. IX 596
 Ebu'l-Abbâs Harîrî, Şeyh C. VIII 523
 Ebû'l-Abbâs Kassâb Âmulî C. III 194; C. VIII 75, 339; C. IX 435; C. XI 203, 436
 Ebu'l-Alâ Maarî C. V 215, 216
 Ebû'-Leys C. IV 143
 Ebu'l-Fazl, Şeyh C. X 333
 Ebu'l-Fazl Yûsuf C. X 73
 Ebu'l-Gusn C. X 376
 Ebu'l-Hasan C. VII 338, 339, 540, 542; C. VIII 22, 23; C. XII 44, 48, 49, 51-53, 55, 62, 65, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76
 Ebu'l-Hasan Gûrî C. I 234
 Ebu'l-Hasan Harakânî, Hz. (k.s.) C. I 469; C. IV 109, 339; C. VI 495; C. VII 531, 541, 545, 546; C. VIII 20, 21, 24, 140, 482; C. IX 435, 469; C. XI 484; C. XII 43, 50, 55, 118, 412, 521; C. XIII 96
 Ebu'l-Hasan Şâzelî C. II 267; C. IV 310; C. VII 418; C. XII 52
 Ebu'l-Hasen Ali C. VII 509
 Ebu'l-Hayr Tînâtî (k.s.) C. V 436, 437, 445-448, 451-454, 494; C. VI 170; C. IX 196, 197
 Ebu'l-Hikem C. I 452; C. III 226; C. IV 230
 Ebu'l-Hüseyn Nûrî C. VIII 237; C. X 417, 418
 Ebu'l-Kâsım Kasrî C. V 172
 Ebu'l-Kâsım-ı Gûrgânî C. XI 174
 Ebu'l-Kâsım-ı Kusrî C. XII 338
 Ebu'l-Mecd Mecdûd b. Âdem C. I 572
 Ebu'l-Vefâ C. I 67; C. VII 171
 Ebu'l-Vefâ Ahî Türk C. II 428
 Ebu'l-Vefâ Bağdâdî, Şeyh C. I 67
 Ebu's-Suûd Efendi C. XII 601
 Ebû't-Tufeyl C. VIII 574
 Ebu-Saîd Ebu'l-Hayr C. VIII 140
 Ebû'l-alâ C. XI 141
 Edirne C. VIII 91
 Efdalüddîn Hâkânî C. II 213; C. V 315; C. VI 496; C. VIII 337; C. IX 237
 Eflâdus C. II 542
 Eflâkî C. XI 398
 Eflâtûn C. I 91; C. V 150, 395; C. VIII 20; C. X 596; C. XIII 82
 Eflâtûnîler C. I 177
 Eflûn C. XI 307
 Ehrîm C. II 34, 46, 541; C. VII 366, 368; C. VIII 113, 507; C. XII 290
 Ekmelüddîn Tabîb, Mevlânâ C. VI 222
 Elbistan C. V 236
 Emevî C. IX 216
 Emîn, Halîfe C. VI 636
 Emîr Hüseynî C. I 528; C. II 302
 Emîr Hüsrev C. VII 452; C. IX 602
 Emîr Pervâne C. VII 472; C. VIII 42; C. XII 24; C. XIII 327
 Emîr Sultân C. IV 146
 Endülüs C. VII 531; C. VIII 322, 483
 Enes b. Mâlik C. I 238, 306; C. III 208; C. IV 197; C. V 471; C. VI 192, 193, 194, 195, 287; C. VIII 198; C. X 356; C. XII 266, 370, 477
 Enîs C. XI 239
 Enverî C. II 248
 Ernst Haeckel C. I 127
 Erzincân C. XIII 225
 Erzurum C. VIII 284
 Esed C. VII 58; C. XI 316
 Esedullâh C. V 511
 Eseniye C. I 176
 Esma binti Umeys C. X 218
 Esved b. Ka'b C. XI 610
 Eşâire C. III 265, 275
 Eşref C. III 98
 Eşref-ü Rûmî C. V 497; C. VI 325; C. VII 518; C. VIII 346; C. X 602; C. XIII 55
 Etrâk Bk. Türk C. XII 349
 Evhadüddîn Kirmânî, Şeyh C. II 426; C. VI 588; C. III 196; C. VIII 77; C. IX 454
 Evlâd-ı Mûderris C. X 146
 Evs C. IV 490, 493
 Eymen vâdisi C. IV 282
 Eyüp Sultân C. VI 36; C. XII 601
 Eyyüb (a.s.) C. I 486; C. II 63; C. V 132; C. VI 37; C. X 255, 475, 478, 620; C. XI 302; C. XIII 302, 303
 Eyyübî Mehmed Zekâî Dede C. III 34
 F
 Fahreddîn C. I 410
 Fahreddîn-i Irâkî C. VII 438; C. VIII 77; C. IX 151
 Fahreddîn-i Râzî C. I 46-48, 167, 410, 411; C. V 214; C. VII 27; C. VIII 88, 471; C. X 603-605; C. XII 19, 52, 92, 450, 531, 591; C. XIII 17, 64, 69
 Fahreddîn-i Sivâsî C. VII 529; C. X 146
 Fahrü'l-mürselin (s.a.v.) Bk. Peygamber Efendimiz, Muhammed (a.s.) C. VII 235

Faraklît, Fârkîlât C. IV 80
 Fâris İsâ-yı Bağdâdî C. XIII 18
 Fârisî C. IV 73
 Fârûk C. III 260; C. VI 400; C. X 635
 Fasîh-i Mevlevî C. VI 277
 Fâtma, Hz. C. II 511; C. III 479
 Fâtîh Sultân Mehmed Câmiî C. I 381; C. XII 36, 49, 56
 Ferrec C. XI 110, 111, 113, 115, 116
 Ferhad C. V 78; C. IX 404; C. X 144
 Feridüddîn Attâr Bk. Attâr C. I 65, 87, 482; C. II 395; C. III 141; C. V 284, 385; C. VI 190; C. VIII 126, 443; C. IX 16, 452; C. X 91, 330, 498, 525; C. XI 215, 459; C. XII 50, 225, 317, 444, 468
 Ferkad C. XII 11, 406, 407
 Ferkadân C. XII 12
 Fezâre C. X 376
 Fîrat C. II 232; C. X 201, 620; C. XI 346
 Filibeli Alâeddîn Ali Çelebi C. VIII 115
 Filistin C. I 175; C. II 180; C. XI 306, 504
 Fir'avn C. I 56, 60, 71, 73, 215, 216, 219, 272, 276, 289, 304, 371, 373, 487, 488, 519, 556, 562; C. II 153, 154, 155-158, 160, 165, 167, 189, 210, 284, 336, 340, 385, 519; C. III 55, 103, 115, 137, 216, 217, 218, 256, 393; C. IV 53, 55, 68, 134, 188, 230, 298, 305, 306, 342, 347; C. V 28, 29, 40, 69, 70, 216, 217, 218, 232-235, 237-240, 242-245, 247, 249, 250, 252-257, 260-264, 281, 285, 287-293, 295, 310, 312, 314, 318, 331-333, 416, 455-457, 462, 463; C. VI 36, 118, 119, 121, 171, 275, 366, 400; C. VII 29, 236, 312, 313, 358, 359, 360, 361, 478, 486, 487; C. VIII 18, 19, 78, 147-149, 151-157, 160-162, 164, 165, 174, 175, 180, 182, 183, 185, 187-191, 198-203, 205-207, 210-212, 223-225, 227, 228, 232-235, 241, 242, 251, 252, 266, 267, 270-273, 282, 283, 291-293, 295, 299, 308, 348, 349, 406, 434, 493, 494, 497, 499, 521, 537, 541-543, 547-549, 608; C. IX 153, 163, 168, 246, 262, 335, 412, 578, 620, 645, 646; C. X 118, 183, 218, 310, 330, 331, 379, 380, 504, 505, 544, 595-601; C. XI 28, 86, 173, 282, 283, 306, 307, 382, 447, 603, 604; C. XII 85, 86, 134, 167, 268, 346, 355, 377, 502, 539; C. XIII 131, 142, 150-152, 267, 270, 306
 Fir'avnî C. VI 365
 Fir'avnlr C. II 336
 Firdevs C. V 41; C. XII 380
 Firdevsî C. IV 442; C. VIII 501
 Fransa C. I 292; C. VII 29; C. VIII 310; C. XII 113
 Fransız C. VI 635
 Fudayl b. İyâz (k.s.) C. VII 460, 461; C. X 330,

331
 Fuzûlî C. XIII 40
 G
 Gadirhum C. XIII 206
 Gâlib-i Mevlevî, Şeyh C. II 164; C. VII 214
 Ganem Dede C. I 28
 Gâfîr mahallesi C. I 142
 Gaznî C. IX 597; C. X 185, 190, 191
 Gazzâlî, İmâm C. I 548; C. II 384; C. III 65, 88, 270, 332; C. IV 50, 98; C. VII 60; C. VIII 139, 374, 446; C. IX 413; C. X 348; C. XII 51
 Gelibolu C. XIII 163
 Gelibolulu Zaim Mehmed Çelebi C. XIII 163
 Geş C. IX 140
 Geylân C. XI 412
 Gıyâseddîn Keyhüsrev C. V 236
 Gird-i küh C. VIII 88
 Grey C. XIII 138
 Guz C. IV 325; C. IX 42
 Guz Türkleri C. IX 341
 Gülhâne C. VIII 587
 Gülşenî C. VIII 377
 Güneş C. VII 162; C. VIII 456; C. X 162
 Gürc C. V 293
 Gürcü C. V 293
 Güştâsb C. XI 561
 H
 Habbân C. XII 509
 Habes C. IV 76, 287; C. V 261; C. VI 38, 292; C. XIII 265
 Habîb Efendi C. IV 381
 Hâbîl C. VII 375, 376; C. VIII 296; C. XII 84; C. XIII 187
 Haccâc Yûsuf es-Sakaffî C. V 280, 281; C. IX 216; C. X 449
 Hâce Abdülhâhk-ı Gucdüvânî C. VI 529
 Hâce Alâeddîn C. IV 395
 Hâce Eyyûb C. II 454
 Hâce Hâfız Şîrâzî (k.s.) C. I 50, 521; C. II 239, 249, 276, 373, 420; C. IV 18, 149; C. V 26, 382; C. VI 57, 420, 530, 635; C. VII 534; C. VIII 309; C. IX 257; C. X 27, 271, 620; C. XI 533, 579, 603; C. XII 81, 225, 283, 543
 Hâce Muhammed Ali Hakîm Tirmizî C. IX 306
 Hâce Muhammed Bahâüddîn Şâh-ı Nakşbend (k.s.) C. XII 348
 Hâce Muhammed Pârsa C. I 45; C. II 358; C. III 376
 Hâce Şemseddin Muhammed el-Kûsevi el-Câmî C. X 167
 Hâce Ubeydullah (k.s.) C. VIII 511
 Hâce Yûsuf Hemedânî C. VIII 222
 Hâcegân C. VI 43
 Hâcegî C. XII 12
 Hâce-i Türkistânî C. XIII 283

Hacı Bayram Veli C. VIII 91
 Hacı Halife el-Kastamonî C. XII 595
 Haçlar Yolu Bk. Kehkeşan C. VI 614
 Hâkim C. II 501
 Hakîm Senâî C. I 65, 87, 527; C. II 49, 208, 416;
 C. IV 316; C. V 60, 309; C. VI 103, 355,
 486, 504; C. VII 445, 453, 454; C. VIII 222,
 342, 468; C. IX 373, 460, 599; C. X 190,
 248, 461, 597, 621; C. XI 253, 374; C. XII
 83, 276, 351, 440, 450, 528; C. XIII 240,
 349
 Hakîm Süzenî C. X 401
 Halâviye Medresesi C. X 39
 Haleb C. VII 194; C. X 39, 49; C. XI 270, 272
 Hâlid b. el-Velid C. VIII 65
 Hâlîme C. VII 276-283, 285-287, 289, 301
 Hallâc-ı Mansûr Bk. Mansûr Hallâc C. I 134,
 546; C. II 546; C. III 35, 65; C. V 193; C. VI
 381, 609; C. VIII 79, 229, 337; C. IX 347,
 438, 646; C. XII 14, 42, 408; C. XIII 59
 Hâmân C. I 371; C. IV 151; C. V 333; C. VII 358-
 361, 478; C. VIII 233, 242, 251, 252, 266,
 267, 269-274, 276, 282, 283
 Hamel C. III 440; C. VII 58; C. IX 141; C. X 139;
 C. XI 316, 359, 360, 557; C. XII 52
 Hamîdüddîn-i Aksarayî C. IV 146
 Hâmûn C. XIII 151
 Hamza (r.a.) C. II 146; C. VI 267, 269, 270; C.
 VII 498; C. X 497; C. XI 565, 566, 610
 Harakân C. VII 532, 540, 541; C. XII 43, 44,
 412
 Harb C. IV 211
 Harem C. VII 538
 Harem-i Şerîf C. VI 190, 552; C. VII 277
 Hârezm C. I 410; C. VI 321; C. IX 291; C. X 604;
 C. XII 482
 Hârezmşâh (r.a.) Bk. Muhammed Hârezmşâh C.
 IX 294, 295; C. XII 202, 449, 450, 451,
 455, 474, 475, 479, 481, 485, 498
 Hâris C. VI 432-435
 Hâris b. Hişâm C. I 64
 Hâris b. Umeyr C. VIII 64
 Hâris bin Hâşim C. VI 431
 Harîşler C. I 176
 Hârûn (a.s.) C. I 71; C. II 171; C. III 323; C. IV
 53; C. V 69, 218, 281, 292, 314, 333; C. VI
 636; C. VIII 608, 613; C. XI 618; C. XIII 142
 Hârûn er-Reşîd C. V 195; C. III 260; C. VI 636;
 C. VIII 143; C. V 496
 Hârût C. II 390, 391, 397, 399, 413, 414; C. IV
 174, 175; C. V 138, 139, 222, 223, 229,
 451; C. VI 430; C. VII 362; C. VIII 256, 413;
 C. VIII 401; C. IX 222, 223; C. X 359, 360,
 455, 456, 621; C. XII 345; C. XIII 67
 Hasan C. VII 358; C. XI 226; C. XIII 26, 27
 Hasan bin Hamevî C. IX 47
 Hasan ibn Muhammed es-Sabbâh C. VI 448

Hasan ibn Muhammed ibni Hasan C. I 57
 Hasan Sâhib C. I 39; C. VII 161, 515
 Hasan Vâiz C. VIII 115
 Hasan (vezîr) C. VII 366
 Hasan, Imâm (a.s.) C. IV 248; C. VI 168; C. XIII
 123
 Hasan-ı Basrî C. IV 214, 248; C. V 412; C. VI
 469
 Hasan (hasîs) C. VII 366
 Hassân (r.a.) C. VII 350
 Hâtem-i Asamm C. III 381
 Hâtem-i enbiyâ (a.s.v.) Bk. Muhammed,
 Mustafâ (a.s.) C. I 296, 406, 444, 518, 519,
 551; C. II 23; C. IV 24, 26, 208, 299, 307,
 368, 376, 484, 488; C. VII 294, 426; C. VIII
 29; C. IX 517; C. X 250; C. XI 237, 343,
 345, 599; C. XII 38, 300, 431
 Hâtem-i Tâi C. II 102; C. III 132; C. X 226; C. XI
 71; C. XII 352, 430, 431, 456
 Hâtûb b. Beltea C. III 456
 Hatîm C. VII 277, 278, 279, 280, 286
 Havâriyyûn C. XI 306
 Hâvend-i Tahûr C. XII 544
 Havmel C. XIII 34
 Havvâ C. I 387; C. II 145, 146; C. III 19; C. IV
 184, 242; C. V 339, 340; C. VI 125, 126,
 568; C. VII 111, 399; C. VIII 554; C. IX 186;
 C. XI 144, 445; C. XIII 187, 321
 Hayber C. III 347; C. V 166; C. VI 558; C. V 166;
 C. VI 517; C. X 503
 Haydarâbâd Dekken C. V 47
 Haydar-ı Kerrâr Bk. Ali b. Ebî Tâlib, Şâh-ı Velâyet
 C. VI 517; C. X 503
 Hazır, Hazır Bk. Hızır C. XI 78
 Hazrec C. IV 490, 493
 Hebbeneka C. V 96, 216
 Hendek C. VI 117, 388; C. X 218
 Herakl C. VIII 224
 Herat C. VIII 163, 167; C. X 331, 332, 334, 604;
 C. XI 73, 250; C. XII 592
 Herî C. X 332
 Herod C. I 175
 Herodetler C. I 176
 Hûbbân, Hz. C. VI 286
 Hırkân C. VII 532
 Hitâ C. V 191; C. X 268; C. XI 543, 544, 545,
 551, 558
 Hızır (a.s.) C. I 158, 159, 477; C. II 201, 300,
 301, 302; C. III 133, 134; C. IV 110, 114,
 377, 378, 390, 422, 443, 446; C. V 67, 68,
 199, 482, 515-519; C. VI 73, 114, 190,
 487, 625; C. VII 52, 207, 421; C. VIII 147,
 278, 445; C. IX 14, 149, 190, 250; C. X
 470; C. XI 54, 78, 79, 124, 203, 379, 436,
 498; C. XII 54, 57, 231, 232, 421; C. XIII
 329
 Hicâz C. IV 395; C. X 349; C. XI 306, 308; C. XII

- 86
Hiksoslar C. XII 376, 377
Hilâl, Hz. (r.a.) C. XI 325, 326, 327, 369, 373-375, 381, 385-387, 390, 391, 392, 394-397, 402
Hilâli Efendi C. VIII 116
Himalaya C. IV 181
Hımmetî Dede C. VIII 362
Hind Bk. Hindistan C. I 64, 140, 343; C. II 285, 441; C. III 482; C. IV 211; C. VII 185; C. VIII 167, 375, 501; C. IX 237; C. XI 460
Hind şârihleri C. I 459; C. II 102, 107
Hindî C. VII 212
Hindîler C. I 51
Hindistan Bk. Hind C. I 33, 39, 314, 466, 478, 479, 494, 553, 554; C. II 47; C. III 56, 293; C. IV 114, 468, 474, 475, 479; C. V 35, 46, 47, 313; C. VI 95, 477, 478, 503, 635; C. VII 29, 162; C. VIII 115, 373, 374, 378, 379, 380; C. IX 161, 237, 565, 599; C. XI 459, 623; C. XII 477, 514, 515
Hindî C. XIII 265
Hindû C. II 133, 244, 441; C. XI 459
Hirâ Dağı C. I 343; C. X 218, 431; C. XII 477
Horasan C. III 122; C. VI 339; C. VII 218, 532; C. VIII 608; C. IX 42, 387, 597; C. X 331, 332; C. XII 43, 450; C. XIII 44
Hoten C. IV 215; C. V 347; C. IX 237; C. X 126
Hûd (a.s.) C. I 287; C. II 386; C. III 323; C. IV 327; C. VI 37, 118; C. VII 56; C. XII 86, 95, 96; C. XIII 259, 295, 296
Hudâvendigâr, Hz. Mevlâna C. II 290, 292, 327, 549; C. IX 20, 627; C. X 90; C. XI 401; C. XII 92
Hudeybiye C. II 301; C. VI 556, 557, 558, 576, 577; C. IX 257, 258; C. XI 71
Humeyrâ C. II 31, 146
Huneyn C. VI 388
Husrev C. IX 403
Husrev-i Pervîz C. VI 210
Hût C. VII 58; C. X 634
Huveylid'in kızı Hadîce C. XIII 210
Huzeyfe C. IV 21
Huzeylî C. VIII 101
Hüzistan C. IX 346
Hüdâyî, Hz. (k.s.) C. III 214; C. VI 347; C. VII 137, 172; C. VIII 428; C. IX 128; C. X 518; C. XI 232
Hüsameddin Çelebi C. I 28, 30, 33, 40, 42, 43, 65-68, 87, 129, 131, 132, 134, 196, 364, 506, 545, 546; C. II 202, 290, 291, 428, 562-564; C. III 11-14, 75, 76, 315, 320, 431; C. IV 94, 127, 129, 130; C. V 15, 19-21, 223, 460, 556, 557, 559-561, 566; C. VI 122, 630; C. VII 17, 19-24, 28, 29-31, 227, 229, 300, 482; C. VIII 69-71, 356, 365, 398, 491-493, 583, 607-612; C. IX 19-25, 27-31, 342, 596; C. X 90, 145, 439, 538; C. XI 15, 43, 77-79, 95, 103, 231, 325, 361, 400-402, 623; C. XII 26-29, 32-34, 284, 504, 578; C. XIII 129, 225, 326
Hüsameddin-i Erzincânî C. XII 191; C. XIII 224, 225
Hüsâmî-nâme C. XI 16
Hüseyn C. XIII 26, 27
Hüseyn bin Hameviyye C. IX 47
Hüseyn Efendi C. X 627
Hüseyn, İmâm (r.a.) C. IV 104; C. IX 526; C. XI 270, 271, 273, 274, 275, 276; C. XII 215
Hüseyn-i Hârezmî C. III 331; C. IV 504; C. V 73
Hüseyn-i Meymendi C. XII 55
Hüsrev C. IX 404; C. X 144, 145
Hüzeyl C. VIII 40, 41, 55, 98; C. XIII 250
Hüzeylî C. VIII 55, 61, 100, 102
İ
İlgın Kaplıcalan C. I 30
Irak C. II 553; C. V 278, 279, 282; C. VII 511, 517; C. VIII 167; C. XI 349
İrbâz B. Sâriye C. IV 211
İ
İblîs C. I 117, 165, 196, 219, 296, 325, 330, 448; C. II 82, 218, 235, 294, 361, 362, 381-385, 408-411, 486, 536, 537, 554, 555; C. III 21, 48, 53, 54, 55, 82, 88, 177-181, 183, 225, 226, 231, 316, 366, 428, 450; C. IV 87, 88, 185, 192, 211-219, 222-229, 231-233, 236, 237, 239, 241-244, 246, 247, 255, 256, 259, 260, 261, 323, 324, 403, 425, 431; C. V 189, 208, 209, 288, 609, 624; C. VI 47, 100, 101, 110, 125-127, 212, 213, 431, 432, 435, 439, 512-515, 633; C. VII 111, 247, 294, 366, 399, 400, 401, 403, 421, 461, 472, 473, 501, 502; C. VIII 102, 108, 138, 235, 257, 258, 320, 464, 466-468, 479, 489, 513, 514, 516, 539, 540, 576; C. IX 103, 158, 175, 186-188, 266, 267, 306, 320-327, 393, 482, 516, 517, 604, 608-610, 612, 613, 619-621; C. X 80, 121, 168, 169, 213, 263, 265, 275, 277, 302, 409, 604; C. XI 64-66, 101, 102, 144, 145, 381, 382, 423, 424, 445; C. XII 53, 83, 84, 86, 323, 324, 389, 390, 402, 418, 522, 562; C. XIII 187, 221, 222, 346
İbn Abbâs (r.a.) C. I 157; C. II 252; C. IV 163, 214, 215; C. V 471, 536; C. VI 469; C. VIII 218, 415; C. XI 115, 124, 136, 306, 320; C. XII 306
İbn Acûz C. IX 104
İbn Asâkir C. II 368
İbn Atâ C. IX 411
İbn Cevzî C. II 501
İbn Fârz C. I 548; C. IV 450; C. VIII 85, 374; C.

- X 517
 İbn Hallikân C. V 84
 İbn Mâce C. XIII 207
 İbn Mes'ûd (r.a.) C. I 157; C. IV 214; C. VI 284, 469; C. IX 108; C. XI 439; C. XII 619
 İbn Mülcem C. II 523, 525, 526, 544, 548, 549; C. XI 277
 İbn Nahvî C. XIII 118
 İbn Ömer C. IV 236, 248
 İbn Sa'dân C. XII 615
 İbn Sekkâ C. VII 119
 İbn Sinâ C. V 549; C. VII 159, 160, 267; C. VIII 472, 476; C. IX 26; C. XII 94
 İbn Übey C. VIII 107
 İbn-i Ahî Türk C. I 57
 İbn-i Çavuş C. X 410
 İbn-i Ömer C. VIII 381
 İbrahim, Şeyh C. X 429
 İbrâhîm (a.s.) Halil İbrâhîm, Halil, Halîlullah C. I 156, 179, 195, 220, 371, 274, 289, 351, 483, 499, 518, 556; C. II 75, 79, 189, 199, 383, 487; C. III 39, 101, 123, 161, 255, 429, 430, 451, 456; C. IV 11, 110, 111, 117, 151, 331, 392; C. V 19, 39, 120, 258, 273, 297, 387, 567, 568, 573, 619; C. VI 37, 188, 194, 460, 469, 483; C. VII 237, 245, 303, 332, 333, 335; C. VIII 179, 307, 343, 344, 520, 592; C. IX 28, 29, 90, 91, 145, 146, 158, 160, 163, 265, 319, 400, 414, 416, 417, 423, 424, 503, 544; C. X 137, 179-181, 224, 463; C. XI 44, 134, 304, 326, 430, 447, 467, 561, 562; C. XII 31, 43, 63, 74, 84, 85, 126, 135; C. XIII 33, 77, 78, 129, 177, 290, 304, 305, 306, 345, 348
 İbrâhîm b. Ahmed b. Mevlîd es-Süfî er-Rakkî C. X 201
 İbrâhîm b. Edhem C. I 63; C. III 259; C. IV 362, 363, 365, 369, 401, 402; C. VII 204, 218, 219, 220, 248, 249, 250, 252; C. VIII 378, 379; C. X 457; C. XI 561; C. XIII 32, 35, 176
 İbrâhîm Hakkî C. X 583
 İbrâhîm Halil C. XII 567
 İbrâhîm Havvâs C. VI 625
 İbrâhîm-i Gülşenî C. VIII 377; C. XII 51
 İbrâhîm-i Şuttâr (k.s.) C. XI 223
 İbrâhîm-i Zerdüşt C. XI 561
 İdrîs (a.s.) C. II 201; C. III 257; C. V 341; C. VII 374; C. VIII 255, 256; C. X 194; C. XI 253, 599; C. XII 341, 342, 343
 İffrit C. VII 271; C. IX 80, 81; C. XIII 221
 İkrime (r.a.) C. I 157; C. II 409; C. VI 163, 469; C. XI 78
 İlyâs C. II 201; C. XI 79
 İmâdül-Mülk C. VIII 331, 335, 336, 343, 344, 346; C. XII 449, 450, 455, 456, 458, 459, 460, 473, 474, 475, 480, 481, 485, 486, 494, 497, 498
 İmâm Münâvî C. XIII 35
 İmâmeyn C. XI 497
 İmâm-ı A'zam Bk. Ebû Hanîfe C. I 157; C. III 381; C. IV 392; C. V 587; C. VI 469; C. IX 29, 298
 İmâm-ı Ahmed Hanbel C. IV 211; C. VI 377
 İmâm-ı Buhârî C. XII 477
 İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık (r.a.) C. I 157; C. VI 469, 491; C. XI 53
 İmâm-ı Haremeyn C. VIII 471; C. X 603
 İmâm-ı Mâlik C. VI 377
 İmâm-ı Muhammed C. VI 382
 İmâm-ı Rabbânî, Ahmed Sirhindî C. VIII 139, 147, 447; C. XII 51, 59; C. XIII 95
 İmdâdullah Çiştî (k.s.) C. I 30, 39, 503, 526; C. II 53, 101, 238, 287, 316, 393, 395, 444, 458; C. III 73, 105, 198, 201, 290, 311, 323, 338, 415, 444, 446; C. IV 34, 171, 175, 215, 397, 462, 511; C. V 44, 73, 84, 171, 303, 307, 449, 493, 528, 629; C. VI 39, 334, 356, 436, 437, 444, 487, 636; C. VII 126, 161, 262, 508, 515, 516, 559; C. VIII 94, 231, 447, 571, 601; C. IX 50, 214, 335, 451, 604, 605; C. X 26, 27, 50, 390; C. XI 561; C. XII 13, 418, 439; C. XIII 206, 322
 İmrân C. V 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 256, 257; C. VIII 149, 151
 İmrân'ın kızı Meryem C. XIII 210
 İmrû'l-Kays C. V 112; C. XIII 34, 35, 36, 37, 38, 54, 55
 İngiliz C. V 313; C. VI 635
 İngilizler C. I 562; C. VI 503
 İngiltere C. IV 362; C. V 180; C. VII 29; C. IX 136; C. XII 113, 429; C. XIII 261
 İran C. I 31; C. V 553; C. VIII 326, 501; C. IX 389, 508; C. X 75; C. XI 273, 561; C. XII 280; C. XIII 234, 261
 İran-ı kadîm C. IX 168
 İrem C. X 94
 İsâ (a.s.) Bk. Mesîh İsâ C. I 113, 114, 176-178, 181, 185, 201, 208, 209, 215, 224, 241, 242, 259, 261, 270, 275, 290, 351, 480, 519, 528, 574; C. II 18, 172, 189, 201, 251, 413, 414; C. III 45, 57, 59, 104, 136-138, 139, 151, 235, 256, 257, 391, 392; C. IV 20, 22, 23, 80, 85, 208, 233, 465, 466; C. V 93-95, 104, 169, 216, 339, 340, 474, 538, 562, 573; C. VI 52-56, 58, 59, 215, 288, 308, 360, 460, 495, 497, 527, 560, 571; C. VII 50, 51, 311, 335, 422, 437; C. VIII 29, 93, 106, 114, 164, 255, 261, 365, 514, 533, 613, 619; C. IX 104, 105, 318, 369, 385, 399, 426, 440, 442, 503; C. X

- 136, 150, 164, 224, 250, 406, 407, 416, 557; C. XI 67, 68, 129, 164, 172, 183, 306, 307, 393, 395, 396, 397, 430, 434, 469, 576, 583, 597, 598; C. XII 28, 135, 176, 178, 333, 334, 336, 459, 606; C. XIII 51, 74, 149, 154, 155, 210, 221
- İsâ Mesîh Bk. Mesîh İsâ (a.s.) C. V 387; C. XII 236
- İsâ Rûhullâh C. XII 187
- Ishak (a.s.) C. I 157; C. I 157; C. III 124, 255; C. V 567, 568; C. VI 469, 470; C. XI 320, 447; C. XII 184; C. XIII 33, 267, 316
- Ishak bin Muhammed C. VII 531; C. VIII 322, 483
- Ishâk Efendi, Hoca C. I 343; C. XII 477
- İskender-i Kebîr (Zü'l-Karneyn) C. I 175, 219, 285; C. II 529; C. III 27; C. VIII 574
- İskenderiyye C. IV 512
- İsmâil (a.s.) C. I 156, 157, 197; C. III 124, 255; C. V 567; C. VI 37, 448, 469; C. XI 320, 447; C. XII 183, 184; C. XIII 33, 267, 316
- İsmâil-i Ankaravî Bk. Ankaravî, Hz. Şârih C. I 27, 28; 41, 46, 369, 518, 548; C. II 26, 107, 133, 168, 343, 363; C. III 168, 169; C. IV 506; C. V 92, 115, 188, 333, 581; C. VI 225; C. VII 134, 160, 410, 418; C. VIII 99, 329, 402, 457; C. IX 87, 164, 415, 452, 516, 631; C. X 54, 73; C. XI 222, 317, 413; C. XIII 119
- İsmâil-i Kasrî, Seyh C. XIII 144
- İsmâil Hakki C. XIII 233
- İsmâil Nevvâb C. IX 596
- İsmet-i Buhârî C. III 383; C. V 202; C. XII 613
- İspanya C. XI 576
- İsrâîl (a.s.) C. I 36, 190; C. II 17, 236; C. III 337; C. V 17; C. VI 316, 327, 345, 609; C. VII 220, 251, 427; C. IX 225, 442, 507, 510, 511, 525, 526, 527, 532, 533, 535, 538; C. X 614; C. XI 219, 220; C. XII 92
- İsrâîl C. V 234
- İsrâîlîler C. V 235, 237, 238, 240, 244, 250, 254; C. VI 171
- İstanbul C. VIII 83; C. IX 488; C. XI 547; C. XII 519; C. XIII 119, 163
- İsviçre C. VII 29; C. XII 113
- İzzeddin Erzincânî, Mevlânâ C. X 146
- K
- Kâ'be C. I 402; C. II 303, 410; C. III 260, 485; C. IV 109, 110, 113, 115, 116, 117, 287, 406; C. V 299; C. VI 38, 194, 609; C. VII 149, 167, 245, 274, 276, 277, 289, 290, 292, 302, 332, 333; C. IX 298, 482; C. X 349; C. XI 299, 301; C. XII 61, 174, 190, 264, 265, 280; C. XIII 34, 80, 128, 156
- Kâ'be-i savâb C. VII 227
- Ka'bû'l-Ahbâr C. VIII 211
- Kâbil C. V 226
- Kâbil C. VII 375, 376, 377; C. VIII 296, 401, 413; C. XI 239; C. XII 84; C. XIII 187
- Kâbilli C. VIII 404, 405
- Kadızaâde (Kadıoğlu) C. X 626, 627; C. XII 53
- Kaf dağı C. II 299; C. VII 250, 255, 422; C. XII 365, 366, 429
- Kâfûr C. VII 78
- Kalis C. VI 38
- Kamer C. VII 162; C. VIII 456
- Kanâ C. IX 596
- Kant C. I 127
- Karan C. VII 539
- Kardinal Gose C. I 113
- Karga Baba C. I 185
- Karpokratiyen C. I 177
- Karûh C. XII 192
- Karûn C. I 289; C. I 290; C. II 386; C. IV 150, 151; C. V 104, 273; C. VI 111; C. VII 236, 346; C. VIII 180, 299; C. IX 400; C. X 23; C. XII 87, 192, 557
- Kâş C. XII 414, 415
- Kâşân C. XII 415, 416, 417, 418, 419
- Katâde b. Nu'mân C. VI 193
- Kavs C. VII 58; C. X 634
- Kavs-Hût C. XI 316
- Kaymaz C. IV 102
- Kayser C. I 422; C. IV 77
- Kayseri C. V 236; C. XIII 154
- Kazibû'l-Bân-i Mevslî C. IV 422, 457
- Kazvin C. XII 43
- Kazvinli C. II 304, 305, 306, 307
- Kazvinliler C. II 304
- Kefestatayyûs C. III 25
- Kehf C. IV 72; C. IX 637
- Kehkeşan Bk. Saman Uğrusu C. VI 614
- Kelbî C. VI 469
- Kelîle C. IV 468, 469
- Kelîm
- Kelîmullâh, Kelîm Bk. Mûsâ (a.s.) C. V 517; C. VI 255; C. XI 367; C. XII 432, 433
- Kemâl es-Simmânî C. VIII 471; C. X 603
- Kemâleddin b. Adîm C. X 39
- Kemâl-i Hocendî, Baba C. I 473; C. VIII 347; C. XIII 19
- Kember C. XIII 138
- Ken'an C. II 409; C. V 350, 351, 352, 354, 355, 356, 362; C. VII 405, 407, 544, 545; C. VIII 213, 473, 474, 475, 476; C. XII 58, 150, 151, 153, 267
- Kenâne C. VI 38; C. XIII 156
- Kerbelâ C. V 36, 229, 230; C. VI 482; C. IX 526; C. XI 270, 271, 274, 275
- Kerh C. III 259
- Kerîmullâh C. I 39
- Kerrûbî C. VIII 513
- Keş C. XII 160
- Keştâseb C. II 542

- Keygâtu C. XII 349, 350
Keyhusrev C. V 155
Keykâvûs C. XI 120
Keyvân C. III 471; C. VIII 303; C. XI 281; C. XII 369, 376, 465
Kibt C. XI 603, 604
Kibtî C. VI 171; C. VII 29, 478; C. VIII 155
Kibtîler C. III 193, 301; C. V 234; C. VI 366; C. VIII 152, 296, 299
Kılıçarslan C. XIII 26
Kıpçak C. IX 320
Kıpçaklı C. XIII 265
Kıtmîr C. IV 150
Kimyâ C. III 319
Kirmân C. II 357; C. IX 597
Kisât C. V 372
Kitabçı Mehmed C. I 485
Konya C. I 28, 63, 93; C. III 311, 319, 368; C. V 235, 608; C. VI 101; C. VIII 17, 482, 483, 511; C. XI 398; C. XII 349, 364; C. XIII 154
Konya Âsâr-ı Âtika Mützesi C. I 28, 30, 43, 64; C. XI 453; C. XII 51; C. XIII 96
Konya Hamamı C. I 30
Kopernik C. III 26; C. VI 305; C. VIII 575
Kubâ C. IV 287
Kubâd C. XI 438
Kuddûsî (k.s.) C. X 203, 580
Kuddûs-i Şerîf C. I 175, 177; C. II 543; C. V 41, 78; C. VI 161, 162; C. VII 168, 177; C. VIII 182, 441, 428; C. IX 362; C. XI 203; C. XII 148; C. XIII 93, 145
Kûfe C. V 412; C. VIII 495
Kul Mes'ûd C. VIII 116
Kule Kapısı (Galata) C. I 28
Kulzüm C. VI 84
Kureys C. I 401, 402, 452, 486; C. II 181; C. V 539; C. VI 80, 431, 432, 551-554, 586; C. VII 30, 268, 303, 418, 498, 538; C. VIII 40, 41, 46, 72; C. XI 124, 471, 610; C. XII 477; C. XIII 34
Kureysî C. I 259
Kureyza C. VI 558
Kuşeyrî, İmâm C. XII 236
Kutû C. V 381
Kürd C. I 57, 67; C. II 66; C. III 184, 185, 187; C. IV 106; C. VI 203
Kürd Irak C. I 67
Kürt Mehmed C. I 28
L
Lafonten C. IV 468
Lâhicî C. IX 204
Lâleli Kütüphânesi C. VIII 116
Laplace C. I 127; C. VII 184
Lât C. VI 553; C. XI 499
Lebid ibn A'sâm C. II 543; C. VIII 414
Leknev C. I 33
Leylâ C. I 192, 204, 467, 473; C. II 223; C. III 197; C. V 78, 163, 164, 165; C. VII 448, 449, 451, 452, 455; C. VIII 78, 260, 347; C. IX 327, 635, 640, 641, 648; C. X 199, 200, 358, 366, 367, 540; C. XI 108; C. XII 290; C. XIII 19, 53, 54
Lokman, Hz. (a.s.) C. I 359; C. II 27, 28, 455, 456, 457; C. III 406, 408, 412, 414, 415, 418, 419, 420, 421, 422; C. IV 237; C. V 32, 487-489; C. XI 373, 374
Londra C. I 28; C. XI 239
Lût (a.s.) C. II 386; C. IV 229; C. V 41; C. VI 117, 362; C. VII 237, 526; C. VIII 97, 589, 594; C. IX 482
Lût gölü C. IV 229; C. V 41; C. VI 117
Lût kavmi C. VII 237; C. IX 51, 623
M
Magrib C. VII 188; C. VIII 17
Mahmûd Sebüktekin, Sultân C. IV 502; C. VI 120, 446, 447
Mahmûd Şebisterî C. II 302; C. VIII 50, 81, 145; C. XII 564
Mahmûd-ı Gaznevî, Sultân C. I 469; C. II 559; C. III 293; C. IV 32; C. VI 445; C. VII 265, 426; C. IX 588, 593, 598, 607, 626, 630-633; C. X 12, 15, 16, 18, 22, 29, 343, 344, 357, 383, 384, 570, 619; C. XI 94, 95, 139, 143, 459, 461-463, 477; C. XII 51, 287, 292, 293, 295, 296, 315, 412
Makabe C. I 175
Makedonya C. I 175
Maksûd Efendi C. I 343
Mâlik C. VIII 410; C. IX 615
Mâlik b. Dînâr C. VIII 584
Mâlik b. Duşşüm C. IV 317
Ma'n b. Adıyy C. IV 317
Mansûr Hallâc, Hz. Bk. Hallâc-ı Mansûr C. I 547; C. II 221; C. III 103, 353, 390; C. IV 188; C. VI 482, 483, 620; C. VII 49, 335; C. VIII 87, 374, 612; C. IX 304, 469, 645; C. X 147, 183; C. XI 202; C. XII 62, 63, 444; C. XIII 239, 240, 270
Marsiyonist C. I 177
Marûf-ı Kerhî C. II 295, 296; C. III 259; C. XIII 116, 117
Mârûr C. II 390, 391, 397, 399, 413, 414; C. IV 174, 175; C. V 139, 222, 223, 229, 451; C. VI 430; C. VII 362; C. VIII 256, 401, 413; C. IX 222, 223; C. X 359, 360, 455, 621; C. XII 345; C. XIII 67
Mâverâünnehîr C. IX 320; C. X 421, 604; C. XII 158, 160
Mâzenderân C. VIII 88
Mecdeddin Merâğî C. X 146
Mecdeddin-ı Atabek C. III 21; C. IX 402; C. XII 597; C. XIII 164
Mecdü'l-Cilî C. VIII 471; C. X 603
Mecdüddin-ı Bağdâdî, Şeyh C. III 323; C. VII

159; C. VIII 472; C. XII 202
 Mecmau'l-Bahreyn C. XI 379
 Mecnûn C. I 84, 192, 204, 467, 473; C. II 223;
 C. III 197; C. V 78, 163, 164, 165; C. VII
 448, 449, 450, 451, 454, 455; C. VIII 78,
 260, 347; C. IX 327, 635, 636, 648; C. X
 199, 200, 358, 366, 367, 540; C. XI 108; C.
 XII 290; C. XIII 19, 53, 54
 Medâyin C. V 292, 310, 331; C. XIII 150
 Medine-i Münevvere C. I 422; C. II 61; C. III 118;
 C. V 126, 127; C. VI 36, 389, 556, 557; C.
 VIII 22, 538, 598; C. X 101; C. XI 173, 203,
 436; C. XIII 35, 206, 261
 Medyen C. II 250; C. IV 151; C. XII 88
 Mehmed Es'ad Dede (Mesnevîhân) C. I 28, 31,
 33, 95, 485; C. III 178; C. IV 223; C. VI 303;
 C. VII 76; C. VIII 469; C. IX 94, 420, 643; C.
 XI 138, 456; C. XIII 116
 Mehmed Yûsuf C. VII 300
 Mekke-i Mükerreme C. I 343, 402; C. II 71, 98,
 365, 368, 543, 551, 553; C. III 96, 115,
 118, 151; C. IV 109, 113; C. V 78, 215; C.
 VI 38, 117, 388, 431, 557, 552, 558; C. VII
 47, 149; C. VIII 428; C. IX 48, 314, 362,
 461; C. XI 81, 173, 203, 382, 436; C. XII
 59, 148, 435, 477; C. XIII 93, 145, 156,
 157, 158, 309
 Mekselinâ C. III 25
 Melik Zâhir C. V 236
 Me'mûn C. VI 636
 Menât C. VI 553; C. XI 499
 Menekçe C. IX 447
 Menûcihr C. II 542
 Merâğa C. VIII 471; C. X 603
 Meram C. I 30
 Merih C. I 265; C. VII 162; C. VIII 303, 456; C.
 IX 553; C. X 162; C. XI 50, 316; C. XII 220,
 369; C. XIII 311
 Mernûş C. III 25
 Merv C. I 167; C. VIII 608; C. XI 560; C. XII 43,
 157
 Mervân C. V 280
 Mervezî C. I 167
 Meryem, Hz. C. II 18; C. III 45, 334; C. IV 465-
 468; C. V 474; C. VI 52, 215, 342-345,
 359-361, 363, 367; C. VII 526; C. VIII 93,
 255, 365, 514, 589, 603; C. IX 106, 107,
 398, 399; C. X 520, 557; C. XI 427, 434,
 583, 608; C. XII 28; C. XIII 84, 209
 Mescid-i Aksâ C. III 188; C. VII 123, 124, 149,
 150, 168, 324, 325, 332, 333, 336, 371,
 372, 378, 379, 390, 391, 396, 397; C. IX
 596
 Mescid-i Dirâr C. IV 269, 288, 317, 318
 Mescid-i Harâm C. III 188; C. VII 168, 333
 Mescid-i Kubâ C. IV 270, 318
 Mesih İsâ (a.s.) Bk. İsâ (a.s.) C. I 100, 243, 481;

C. III 334; C. IV 23; C. V 386; C. VI 54; C.
 VIII 164; C. X 136, 230, 407; C. XI 434; C.
 XII 178, 189; C. XIII 74, 84, 221, 209
 Mesihâ C. XII 459
 Mesih-i Deccâl C. VIII 164
 Mettâ'nın oğlu Yûnus C. VI 559
 Mevlânâ Celâleddin Rûmi Bk. Hudâvendigâr C. I
 28-31, 33-37, 39, 40, 42, 43, 45-50, 52,
 53, 59, 63, 64, 66, 72-74, 77, 85, 87, 91,
 93, 218, 128, 129, 132, 134, 139, 231,
 334, 249, 476, 518, 524, 540; C. II 23, 33,
 79, 166, 169, 171, 211, 222, 223, 267,
 268, 270, 299, 319, 460, 552; C. III 21,
 229, 230, 239, 311, 324, 329, 368, 369,
 429, 434, 446, 476, 482; C. IV 35, 133,
 174, 208, 331, 339, 362, 420, 481, 507; C.
 V 15, 333, 342, 368, 384, 385, 401, 516,
 599, 610, 637; C. VI 108, 305, 345, 469; C.
 VII 19, 30, 168, 234, 255, 262, 300, 319,
 335, 458, 482, 529, 550; C. VIII 29, 71,
 259, 360, 363, 371, 374, 425, 453, 454,
 503, 534, 575, 598, 608; C. IX 16, 53, 91,
 213, 319, 306, 454, 607; C. X 54, 150,
 436; C. XI 293, 398, 468, 471; C. XII 30,
 51, 63, 94, 119, 253, 349, 355, 396, 407,
 444, 612; C. XIII 35, 43, 79, 96, 227, 268,
 277
 Mevlevî-i Ma'nevî, Hz. C. I 39
 Mısır C. I 41, 56, 60, 112, 175, 288, 289, 330,
 572; C. II 156, 293, 349; C. III 123, 301; C.
 IV 55, 111, 151, 178, 367, 416; C. V 155,
 216, 238, 261, 281, 310, 325, 326, 427; C.
 VI 171, 343, 366; C. VII 29, 98, 335, 359,
 544; C. VIII 77, 152, 180, 182, 266, 295,
 495, 538; C. IX 316, 373; C. X 144, 353,
 370, 512, 513, 514, 519, 527, 534, 546,
 560, 561, 564, 569, 578, 596, 597, 599; C.
 XI 604; C. XII 69, 126, 167, 227, 267, 277,
 278, 279, 337, 376, 377, 378, 464; C. XIII
 99, 103, 112, 113, 114, 117, 118, 123,
 136, 137, 140, 143, 144, 151, 154, 159,
 217
 Mısır Kütüphanesi C. I 28
 Mısırlılar C. V 235, 237; C. XIII 250
 Mısırlı Niyâzî, Bk. Niyâzî-i Mısırlı Hz. C. I 400,
 434, 567; C. II 103, 133, 370, 503; C. III
 23, 64, 135, 215, 379; C. IV 54, 138, 405;
 C. V 78, 168, 170; C. VI 328, 333; C. VII
 171, 363, 456; C. VIII 60, 89, 343, 423; C.
 IX 158, 221, 420; C. X 43, 209, 252, 256,
 354, 382, 417, 528, 455, 481, 624; C. XI
 76, 180, 182, 221, 257, 450; C. XII 149,
 235, 261, 542, 586; C. XIII 62, 145
 Micerre C. VI 614
 Midhat Efendi C. I 177
 Mikâil C. V 17; C. VI 345; C. IX 507, 511, 514-
 518, 533, 535, 538; C. XII 429

- Minâ C. V 215; C. VII 149
Mini C. V 215
Mîr Abdülfettâh C. III 444; C. IV 171, 462; C. VII 126
Mîr Cemâleddîn Hüseyin C. VII 212
Mîr Eyyüb C. X 189, 235
Mîr Nûrullâh C. II 142; C. III 198, 274, 365, 415; C. V 34, 499, 623; C. VI 96, 575; C. VII 151; C. VIII 415; C. IX 284; C. XI 137
Mîr-i İllâhî C. II 198
Mîrzâ Sâib C. XII 122
Mislinâ C. III 25
Mizân C. VII 58; C. XI 316
Moğol C. V 235, 237; C. XI 135, 549
Moğollar C. IV 325; C. V 236
Molla Cemâleddîn C. XII 286
Montanist C. I 177
Muâviye b. Ebî Süfyan C. IV 211-214, 226, 230, 232, 240, 241, 243, 247, 253, 254, 255, 256, 259, 260, 268; C. VII 461; C. XI 271; C. XII 371
Muâz b. Cebel C. VIII 99, 520, 521
Mudar C. IX 284
Muğân C. VI 367
Muhammed, Şeyh C. X 186, 187, 188, 189, 191, 193, 194, 199
Muhammed (a.s.) Bk. Mustafâ (a.s.), Server-i enbiyâ, Seyyid-i Kâinât, Sultân-i enbiyâ, Peygamber Efendimiz C. I 57, 72, 174, 278, 423, 525; C. II 33, 41, 201, 238, 365, 556; C. III 226, 257, 357, 443, 444; C. IV 32, 72; C. V 45, 538, 539; C. VI 203, 270, 552, 554, 555; C. VII 283, 284, 289, 302, 498; C. IX 238, 392, 413, 441; C. X 206, 258, 263, 394, 605; C. XI 71, 172, 261, 310, 311, 432; C. XII 298, 299, 426; C. XIII 253
Muhammed Harzemşâh, Sultân C. VIII 284; C. IX 290-293; C. X 604; C. XII 494
Muhammed b. Hasan Askerî C. III 228
Muhammed b. Ka'b C. VI 469
Muhammed b. Zekeriyâ Râzî C. III 454
Muhammed Baba Semmâsî C. XII 348
Muhammed bin İslâ el-Hâfiz el-Mevlevî el-Konevî C. I 28
Muhammed bin İsmâil C. VI 448
Muhammed bin Ömer bin el-Hasen C. X 603
Muhammed Efdal, Şeyh C. I 39, 486; C. II 327, 393, 395; C. III 169, 198, 296, 365; C. IV 175, 511; C. V 84, 188, 493, 508, 514; C. VI 444, 487; C. VII 212; C. VIII 415; C. IX 284, 335; C. X 468; C. XI 250; C. XII 94, 418
Muhammed Ekberâbâdî C. IV 171; C. VI 223
Muhammed Emîr C. VII 126
Muhammed Eyyüb C. I 39; C. VII 126
Muhammed Hârezmşâh Bk. Hârezmşâh C. I 63, 410; C. XI 215; C. XII 202
Muhammed Hâşim C. I 39; C. V 602
Muhammed ibn Muhammed ibni Hüseyin el-Belhî C. I 57
Muhammed Mîr C. I 39; C. VIII 90; C. IX 335
Muhammed Mustafâ (s.a.s.) Bk. Resûl (a.s.) Sultân-i enbiyâ, Peygamber Efendimiz C. I 517; C. V 581; C. VI 460; C. VII 93; C. X 189, 68, 478; C. XII 190, 367
Muhammed Naim C. I 39
Muhammed Rızâ, Şeyh C. II 148, 395; C. III 198, 274, 296; C. IV 110, 433; C. V 152, 560
Muhammed Serrezi, Şeyh C. VIII 93; C. X 189, 190, 195, 205, 210, 211, 217, 221
Muhammed Serrezi-i Gaznevî (k.s.) C. X 185
Muhammed Şükrullâh C. I 39
Muhammed'in kızı Fâtıma C. XIII 210
Muhbir-i sâdik (S.a.v.) Bk. Muhammed (a.s.) C. X 605
Muhibbullah(?) (k.s.) C. IX 53
Muineddin Pervâne C. I 563; C. V 235, 236; C. VI 549
Muineddin-i Çiştî C. IV 203
Muinüddin Emîr Pervâne C. XIII 249
Mukavkis C. III 456; C. VIII 224
Murâd-i Râbî, Sultân C. I 41; C. X 626, 627; C. XII 53; C. XIII 330
Murtazâ, Hz. Bk. Ali (k.v.), İmâm C. III 258, 260
Müsâ (a.s.) Bk. Kelimullâh C. I 34, 60, 71, 92, 112, 158, 159, 164, 178, 215, 259, 272, 289, 290, 304, 351, 359, 371, 383, 487, 488, 507, 519, 556; C. II 76, 105, 153-160, 163, 165, 171, 172, 174, 189, 260, 251, 284, 300, 301, 340, 383, 384, 386, 432, 451, 493, 494, 519; C. III 57, 58, 104, 115, 117, 118, 133, 134, 137, 150, 151, 193, 216-218, 256, 323, 372, 373, 401, 402, 451, 474, 475, 480, 481, 484, 487, 488, 490; C. IV 9-11, 13, 53-55, 67, 95, 96, 110, 118, 119, 128, 129, 133, 134, 150, 151, 178-181, 208, 281, 282, 305, 306, 377, 378, 420, 422, 443, 446; C. V 28, 29, 40, 64, 69, 104, 113, 145, 146, 208, 209, 218, 232, 240-242, 246, 247, 256-261, 271, 273, 281, 283-285, 287-295, 310, 314, 320, 323, 324, 326, 328, 330, 331, 333, 334, 339, 340, 456, 482, 515-519, 562, 573; C. VI 36, 37, 39, 73, 109-111, 117, 118, 161, 162, 171, 188, 231-233, 235, 236, 239-241, 255-261, 275, 276, 394, 460, 487, 495-498, 520-522, 560, 633; C. VII 29, 236, 312, 335, 346, 358-360, 452, 457, 460, 478, 486, 487, 490, 491, 492; C. VIII 18, 19, 29, 42, 63, 78, 80, 147, 148, 151-153, 155, 156, 160-162, 164, 165, 175, 180, 182, 185, 199, 205-207, 209-211, 223-225, 227, 228, 232-236, 241, 252, 266, 269-273, 282, 283, 291, 292,

- 295, 298, 299, 308, 327-329, 349, 353, 354, 356-358, 406, 434, 446, 458, 465, 493, 494, 497-499, 519-521, 533-539, 541-543, 547-549, 561-563, 608, 613; C. IX 14, 60, 91, 92, 127, 149, 168, 216, 245, 246, 323, 324, 335, 344, 400, 439, 440, 442, 469, 501, 503, 541, 568, 601; C. X 23, 118, 143, 183, 218, 224, 250, 310, 330, 331, 375, 404, 504, 505, 537, 543, 544, 595, 598; C. XI 28, 78, 124, 173, 346, 367, 378-380, 382, 396, 430, 432, 442, 444, 476, 498, 520, 576, 578, 618, 620, 621; C. XII 47, 54, 57, 62, 85-87, 90, 133, 134, 171, 172, 174-177, 186, 189, 192, 231, 232, 268, 310, 346, 355, 363, 364, 369, 370, 371, 396, 407, 433, 434, 436, 502; C. XIII 110, 131, 142, 149, 150, 151, 152, 306
- Mustafâ (a.s) Bk. Peygamber Efendimiz C. I 72, 110, 258, 361; C. II 22, 30, 35, 44, 55, 68, 367, 442; C. III 100, 131, 141, 203; C. IV 92, 173, 213, 359, 418, 423, 490; C. V 60, 169, 320, 323, 580; C. VI 193, 197, 206, 219, 226; C. VII 156, 165, 169, 276, 278, 279, 292, 405, 420, 434, 460; C. VIII 45, 331, 532, 569, 590; C. IX 38, 42, 46, 47, 53, 56, 67, 101, 149, 354, 423, 503, 595; C. X 90, 108, 224, 431, 459, 631; C. XI 234, 240, 259, 262, 306, 327, 328, 336-338, 358, 362, 386, 389, 391, 395, 430, 520, 532, 599; C. XII 86, 134, 180, 186, 434, 497, 518, 619; C. XIII 29, 30, 153, 206, 299, 328
- Mustafa Paşa C. XII 37
- Musul C. IV 344; C. V 506; C. VIII 250; C. IX 524; C. X 512-517, 519, 527, 535, 548, 560-564; C. XI 145, 146, 188, 251, 307, 504
- Mûte C. VIII 64, 65, 79
- Mücâhid C. VI 469
- Müceddid-i elf-i sâni Bk. İmâm-ı Rabbânî C. XII 51
- Müemmil Cessâs C. XII 615
- Münker C. V 49
- Müseylimetü'l-Kezzâb C. I 174; C. II 365, 367; C. VII 498; C. XIII 311
- Müslim, İmâm C. II 97, 197, 543, C. X 627, C. XII 477
- Müslim Magribî C. X 201
- Müşteri C. III 427, 471, 472; C. IV 307; C. VII 162; C. VIII 89, 303, 456; C. IX 475, 553; C. X 162, 180, 479, 633, 634; C. XI 49, 316; C. XII 187; C. XIII 218
- N
- Nadîr C. VI 558
- Nakşî C. I 468; C. VI 218; C. VII 254
- Nakşibendiyye C. X 202
- Nâmik C. XII 136
- Nâsiruddîn C. XII 286
- Nasrâbâdî, Şeyh C. VII 84
- Nasrânî C. I 177
- Nasreddin Efendi, Hoca C. III 209; C. X 376
- Nasûh C. X 63-68, 70, 72-75, 77-79, 83, 84
- Nazîf-i Mevlevî, Şeyh C. I 450; C. III 112; C. XIII 14
- Nebâ C. XI 414
- Nebîyy-i zîşân Bk. Resûl-i Ekrem, Server-i enbiyâ, Peygamber Efendimiz C. IV 39, 76, 182; C. VIII 251, 522; C. IX 258; C. XI 209, 365; C. XII 538, 549
- Necâşî C. I 402; C. VI 38
- Necmeddîn Kübrâ C. I 48, 411; C. III 323; C. IV 54; C. V 137; C. VII 27, 159, 253; C. VIII 71, 162; C. IX 638; C. X 54, 213, 604; C. XI 88, 392; C. XII 52, 55, 523, 615; C. XIII 17, 69, 70, 95, 99, 143, 144, 228, 280, 314
- Nekîr C. V 49
- Nemrûd C. I 73, 220, 285, 289, 371, 499, 519, 556; C. II 71, 75, 78, 189, 385, 487; C. III 114, 115, 255, 393, 451, 456; C. IV 151, 230, 342, 392; C. V 19, 258, 273; C. VI 119, 121, 188, 483; C. VI 37; C. VII 236, 237, 245; C. VIII 179, 307, 343, 344, 520, 592; C. IX 153, 158, 160, 163, 262, 273, 423, 544, 620; C. XI 134, 282, 283, 561, 562; C. XII 31, 43, 84, 85, 518, 539, 560; C. XIII 33, 77, 78, 80, 81, 129, 290, 292, 301, 303, 304, 305, 306, 307
- Nergis C. IX 447
- Neriman C. V 622
- Neron C. I 175; C. IX 620
- Nesâî C. II 68, 97; C. XIII 207
- Nessâc (k.s.), Şeyh C. II 407
- Neş'et Efendi, Hoca C. VIII 83, 84
- Nevevî, İmâm C. II 501
- Nicholson C. I 28, 49; C. VII 29
- Nil C. I 56, 60, 371; C. III 193, 301; C. V 259, 260, 281; C. VI 171, 365, 366; C. VII 29, 486; C. VIII 179, 180, 295, 296, 299, 348, 349, 434, 493, 494, 495, 497, 499, 517, 518, 520-522, 537, 540, 541; C. IX 163, 412; C. X 597; C. XI 296, 447, 476; C. XIII 151
- Nî'metullah Nahcıvânî C. II 193, 378; C. V 28; C. VIII 150; C. IX 411, 529
- Nî'metullah (k.s.) C. VIII 554; C. XIII 41
- Ninova C. IV 344; C. IX 524
- Nişâbur C. IX 597
- Niyâzî-i Mısırî, Hz. Bk. Mısırî-i Niyâzî, C. VI 347; C. VIII 604, 621; C. IX 430
- Nizâm C. I 39
- Nizâmeddin, Şeyh C. XII 53
- Nizâmeddin Gencevî C. II 34
- Nizâmeddin Hattât C. X 146

Nizâmî, Mevlânâ C. VIII 176
Nizâmiye Medresesi C. VII 119
Nûh (a.s.) C. I 191, 351, 424, 425, 556; C. II 336-339, 409; C. III 116, 137, 255, 323; C. IV 151, 228, 327; C. V 350-357, 359-361, 363, 573; C. VI 111, 112, 311, 326, 327, 330; C. VII 236, 303, 335, 405-407, 420; C. VIII 27, 97, 312, 472-474, 538; C. IX 42, 498, 624; C. X 89, 136, 137, 181, 250; C. XI 18, 21, 275, 293; C. XII 43, 58, 63, 70, 101, 105, 151, 153, 235, 236; C. XIII 187, 188

Nûrî Efendi C. XII 56

Nûrullâh C. I 39

Nûşîrevân C. II 268; C. V 252; C. VIII 272; C. X 587; C. XI 438; C. XII 15

O

Osman Zi'n-nûreyn (r.a.) C. II 366, 368, 550; C. III 258, 260; C. VI 557; C. VII 154-156; C. VIII 378; C. IX 95, 400; C. XI 72, 610

Osman ibn İshâ el-Mevlevî C. I 28, 29; C. XII 512

Ö

Ömer C. XII 414-418

Ömer b. Abdülâziz C. IX 216

Ömer b. Osman C. V 84

Ömer Hayyâm C. I 470; C. IV 360; C. IX 628; C. X 214, 429; C. XI 120, 612; C. XII 205; C. XIII 94

Ömer (r.a.) İbnü'l-Hattâb, Ömerü'l-Fârûk C. I 110, 157, 383, 422, 426, 427, 429, 431, 432, 434, 435, 452, 456-458, 461, 462; C. II 13, 65, 82-85, 89, 92, 95, 181, 312, 488-490, 518, 519, 550; C. III 50, 51, 151, 228, 257; C. IV 211; C. V 45, 193; C. VI 213, 469; C. VII 65, 66, 155, 156; C. VIII 99, 106, 211, 266, 388; C. IX 49, 198, 290, 400; C. X 182, 449, 635; C. XI 72, 431, 610; C. XII 48; C. XII 414, 617; C. XIII 207, 261, 263

P

Paraklit C. XI 576

Paraklites, Periklitos C. XI 576

Paraklitos, Periklitos C. I 259

Pavlos C. I 177; C. VIII 106

Pelin C. I 176

Pervâne C. IX 170, 171

Pervîn C. IV 85; C. XII 594

Peygamber Bk. Muhammed, Mustafâ, Server-i Kâinat, Seyyid-i âlem (a.s.) C. I 78, 238, 362, 511, 529; C. II 23, 31, 76, 121, 125, 146, 149, 172, 212, 530, 551, 552; C. III 178, 466, 483; C. IV 32, 37, 130, 131, 173, 177, 180; C. V 15, 363, 374, 375, 478, 509; C. VI 120, 189, 194, 331, 332, 550, 551, 549, 552, 560, 562, 564, 566, 615, 573; C. VII 160, 277, 350, 406, 425, 472,

506, 537; C. VIII 42, 45, 66, 87, 165, 308, 476, 508, 522, 614; C. IX 103, 179, 209, 216, 554, 443; C. X 29, 569; C. XI 21, 69, 261 268, 498; C. XII 307, 310, 406, 409; C. XIII 29, 79

Pîr, Hz. Bk. Mevlânâ, Hz. C. I 81, 93; C. II 26, 74, 221, 229, 304, 560, 561; C. III 14; C. IV 24, 135; C. VII 20, 305; C. VIII 29, 340; C. IX 596, 600, 606; C. X 47, 344, 371; C. XI 209, 306, 480; C. XII 284, 364

Prizrenli Ali Dede C. I 28

Pûr-i Şûş C. XI 545

R

Rabîa C. IV 211

Râbiatü'l-Adeviyye (k.s.) C. I 73; C. X 202, 476

Rahş C. IX 508

Râmin C. V 77, 78; C. VII 538, 539; C. IX 403, 404; C. X 275; C. XIII 24

Ravza C. VII 538

Raziyyüddin Abdülgafûr C. II 354

Rebî' ibn Enes C. VI 469

Rebve C. VI 356

Refabit C. I 176

Remle C. II 368

Resûl (a.s.) Hâtem-i enbiyâ, Server-i enbiyâ Bk.

Peygamber Efendimiz C. III 205, 456; C. VI 196, 556; C. VIII 40; C. IX 102, 103, 104, 442; C. X 556; C. XI 72, 171, 235, 366, 367, 430, 513; C. XIII 202

Resûl-i Ekrem, Bk. Muhammed, Server-i âlem, Seyyid-i Kâinat, Peygamber Efendimiz C. I 31, 81, 184, 238, 335, 336, 339, 342, 352, 401; C. II 37, 48, 80, 98, 201, 206, 495, 502, 503, 511, 553, 554; C. III 118, 345; C. IV 183, 204, 211, 275, 502; C. VI 36, 58, 117, 557, 558, 565, 576; C. VII 423, 424, 428; C. VIII 40, 46, 56, 172, 255, 290, 298, 414, 416, 453, 461, 473, 507, 523, 524, 590, 594, 603-605, 615-619; C. IX 39, 41, 48-55, 65, 66, 68, 88, 105, 106, 108, 112, 596; C. X 30, 194, 311, 341, 355, 432, 476, 609; C. XI 44, 174, 327, 358-360, 363, 368-370, 388, 392, 394, 396, 411, 414, 433, 451, 456, 471, 479, 499, 500, 532, 600; C. XII 143-145, 223, 224, 299, 301, 306, 307, 350, 412, 435, 476, 477, 546, 587, 617; C. XIII 34, 167, 169, 207, 220, 276, 277, 300

Resûl-i zişân, Bk. Server-i âlem, Peygamber Efendimiz C. II 335; C. IV 118; C. V 598; C. VI 80; C. VII 170, 276, 277, 283, 365, 425, 427; C. VIII 249; C. XII 176, 406

Reşahât C. XI 32

Rey C. I 167; C. V 552, 553; C. VI 402, 403; C. VII 532; C. VIII 88, 608; C. X 604; C. XI 73, 140, 141; C. XII 157

Reyyân ibnû'l-Velîd C. IX 316

Risâletpenâh (s.a.v.) Bk. Resûl-i Ekrem, Nebiyy-i zîşân, Peygamber Efendimiz C. III 311; C. IV 270; C. V 185; C. VII 242; C. VIII 491
 Roma C. I 175, 177, 292
 Romalılar C. VIII 97; C. IX 620
 Rûhu'l-Emin, Rûhu'l-Kudûs C. V 346, 347; C. VI 247, 342, 343, 346, 360, 361, 393; C. VII 350
 Rûhullâh Bk. İsâ (a.s.) C. III 141, 142; C. VII 421, 422
 Rûm C. I 93; C. II 103; C. III 185; C. IV 215; C. V 261, 293; C. VII 119; C. VII 531; C. VIII 322, 483; C. IX 602; C. X 525; C. XII 160
 Rûmî C. XIII 265
 Rusya Çarlığı C. I 62; C. XIII 298
 Rüşenî C. VIII 377
 Rûzbihân Bakî C. II 495; C. IV 55; C. VI 211; C. VIII 71, 248; C. IX 411; C. XIII 99, 143, 144
 Rûkneddin C. V 214
 Rûkneddin Alâuddevle, Şeyh C. IV 208, 391; C. VIII 21, 104
 Rûstem C. II 418; C. III 121; C. IV 274, 353; C. V 191, 226, 622; C. IX 168, 331, 332, 389, 508; C. X 497, 503, 514, 538, 539; C. XI 565, 608, 614; C. XII 32, 411, 533
 Rûstem-i Zâl C. II 146
 S
 Sabâ C. VII 500
 Sabelliyânizm C. I 177
 Sa'd C. VII 282
 Sa'd b. Ebî Vakkâs C. VIII 100
 Sa'd b. Muâz C. I 527, 529
 Sa'deddin C. X 264
 Sa'deddin Hamevî, Şeyh C. V 269; C. IX 638
 Sa'deddin-i Kâşgari, Mevlânâ C. XI 180
 Sa'dî (k.s.), Şeyh C. I 50; C. III 64, 460; C. IV 46; C. V 37; C. VI 214, 534, 635; C. VII 224; C. VIII 27, 166; C. IX 249; C. X 90, 160; C. XI 492, 580; C. XII 267, 347, 462
 Sadreddin-i Konevî (k.s.), Şeyh C. I 45, 85, 548; C. II 395; C. III 20, 21, 65, 145, 230, 332; C. IV 457; C. V 284, 385; C. VI 222; C. VII 531; C. VIII 71, 322, 374, 482, 483; C. XI 456; C. XII 242; C. XIII 277
 Sadreteyn C. X 627
 Sadr-i Cihân C. VI 338, 339, 367, 369, 370, 373, 377, 381, 389, 390, 391, 401, 524, 525, 527, 542, 543, 583, 587, 588, 599, 603, 607-610; C. XII 596-605; C. XIII 56
 Sadr-i Eccl C. VIII 482-484; C. XII 597, 598
 Sâdûkkâr C. I 176
 Safûrâ, Hz. C. XII 371, 372
 Safiyyüddin b. Ebî Mansûr, Şeyh C. IX 596
 Sahr C. IV 211
 Sahre C. II 454
 Sâib C. I 450; C. II 234; C. IV 399; C. VII 555; C. VIII 536; C. XI 566; C. XIII 146, 229

Sâib-i İsfahânî (k.s.) C. VIII 604; C. X 580
 Said ibnû Cübeyr C. I 157; C. VI 469
 Said ibnû'l-Müseyyeb C. IV 214; C. VI 469
 Salâhaddin Zerkûb-i Konevî, Şeyh C. III 368, 369, 433, 435; C. IV 127, 128, 132, 509; C. VIII 62, 398; C. IX 19, 21, 91, 393; C. X 146, 411
 Sâlih (a.s.) C. II 173-175, 177-181, 183-186, 386; C. III 323; C. IV 307; C. V 122; C. VI 118, 560, 600, 608; C. VIII 29, 189, 249, 250; C. XI 173; C. XII 86
 Salmânasar C. I 175
 Sâm C. V 622; C. IX 104
 Saman Uğrusu Bk. Kehkeşan C. VI 614; C. XII 411
 Sâm-i Nerimân C. X 497
 Sâmî Paşa C. I 32
 Sâmîrî C. II 105, 159; C. IV 53, 54, 69, 70, 71, 145, 178; C. VI 393; C. VIII 463, 464; C. X 404; C. XI 578; C. XII 49, 192
 Samîrî Dede C. XIII 140
 San'â C. VI 38; C. V 139; C. IX 483; C. XIII 156
 San'ân, Şeyh C. X 525
 Sara Vak C. XI 239
 Sarî Abdullah C. VI 615
 Sangûz Efendi C. XII 36, 37
 Sâriye, Hz. C. V 45; C. XIII 261
 Savol C. I 177
 Sebâ, Sebe' C. III 443; C. V 89, 90, 110, 111, 113, 114, 117, 118; C. VI 59, 60, 74, 76, 77, 79, 84, 121, 138; C. VII 177, 180, 200, 202, 216, 251, 252, 257, 258, 271, 272
 Sebzvâr C. IX 290, 291, 292, 294, 295, 297, 302, 303, 304
 Sedivü C. II 454
 Sehl b. Abdullâh Tüsterî C. I 92; C. IV 217; C. XII 41
 Sehl b. Amr C. VI 557
 Sehl b. Sa'd C. VIII 381
 Selçuk C. VII 36
 Selçûkîler (Selçuk Türkleri) C. V 235, 236; C. IX 486; C. XIII 26
 Seleme bin Selâme C. VI 388
 [Selim-i] Sâni, Sultân C. XII 601
 Selmân (r.a.) C. VIII 521; C. XI 72; C. XII 618
 Selûkûs Nikator C. I 175
 Selûsidler C. I 175
 Semerkand C. I 141, 146; C. IV 325; C. VI 386; C. VII 557; C. VIII 448; C. XII 160, 196, 197, 203
 Semûd C. II 173, 175, 178-180, 184, 185, 386; C. IV 298, 342; C. V 122; C. VI 118, 119; C. VIII 189, 594; C. IX 262; C. XII 86
 Sencer, Sultân C. IX 42
 Seretân C. VII 58; C. XI 316, 557
 Seriy-i Sakatî C. I 442; C. X 477
 Server-i âlem (s.a.v.), Bk. Muhammed, Seyyid-i

- âlem, Peygamber Efendimiz C. I 92, 216, 374; C. II 42, 170, 523; C. VII 165, 526, 559; C. VIII 125, 229, 286, 600; C. IX 594, 600, 601; C. X 207; C. XI 69, 70, 73, 262, 321, 387; C. XII 66, 371
- Server-i enbiyâ (s.a.v.), Bk. Resûl-i Ekrem, Server-i âlem C. II 172, 311; C. XII 43, 524; C. XIII 31
- Server-i kâinât (s.a.v.), Bk. Peygamber Efendimiz, Server-i âlem C. I 67, 69; C. III 70; C. IX 595; C. X 53, 445, 587; C. XI 529; C. XII 486
- Sevbân b. İbrâhîm C. III 388; C. XI 120, 121
- Sevr C. VII 58; C. X 634; C. XI 316
- Seyfeddin Buhârî C. V 324; C. XIII 124
- Seylân C. II 542
- Seyyid C. X 264
- Seyyid Burhâneddin Muhakkik-i Tirmizî C. I 77, 88; C. III 32, 368; C. V 596; C. VI 494; C. VII 506; C. IX 248; C. XI 384, 587; C. XII 60
- Seyyid Eccl C. IV 142
- Seyyid Nizâm C. VII 41
- Seyyid Seyfullah C. VII 41
- Seyyid-i âlem Efendimiz, Bk. Resûl-i Ekrem, Peygamber Efendimiz C. I 302, 303
- Seyyid-i kâinât, Bk. Muhammed, Nebiyy-i zişân, Peygamber Efendimiz C. XI 536
- Sezâî (k.s.) C. II 452; C. XI 487
- Sibtî C. I 171; C. VII 478; C. XII 47
- Sibeveyh C. V 84; C. VII 342
- Sidretü'l-mintehâ C. IX 370; C. XI 611
- Simâk C. I 38; C. IV 166, 242; C. VI 361; C. VII 303
- Simâk-ı A'zel C. VII 303
- Simâk-ı Râmiḥ C. I 228; C. VII 303
- Sinâ C. II 448; C. X 143
- Sind C. III 482
- Sipehsâlâr, Feridun b. Ahmed C. I 42; C. V 400, 599; C. VII 21, 84, 223, 224; C. VIII 336, 397, 612; C. IX 19, 21, 91, 393, 594, 634; C. X 145; C. XI 15, 247, 276; C. XII 12, 28, 31, 578, 584; C. XIII 52
- Sirâceddin Bayburtî, Mevlânâ C. X 146
- Sirâceddin, Mevlânâ C. VIII 29
- Sîrus C. I 175
- Sivâsî Efendi C. X 626, 627
- Siyâus ibn Keykāus C. V 155
- Sodom Karyesi C. IV 229; C. V 41
- Sofyalı Bâî Efendi C. XIII 267
- Sokrat C. III 407; C. VI 568; C. XI 101; C. XIII 307
- Spinoza C. I 51
- Suheyb C. (k.s.) Bk. Bahâeddin Sultân Veled C. I 29, 40, 43, 49, 64, 515; C. II 81; C. III 20, 314, 319, 320, 328, 329, 367, 433; C. IV 23; C. V 608; C. VII 300; C. VIII 398, 612; C. IX 43, 60, 64, 80, 100, 175, 393; C. X 145, 201, 365; C. XI 67; C. XIII 132, 225, 328, 330, 347, 348
- Sultân-i enbiyâ (s.a.v.), Bk. Server-i âlem, Peygamber Efendimiz C. II 197; C. VIII 592; C. XII 189; C. XIII 242
- Sultânul-Ulemâ Bahâeddin Veled C. I 63, 410; C. III 367; C. IV 361; C. VI 316; C. VII 521; C. VIII 284, 510; C. XI 276, 398, 587; C. XII 12, 450
- Sungur C. X 384
- Sunkur C. VI 178-181
- Sûriye C. I 175; C. V 553
- Sühâ C. I 356; C. III 449; C. V 531; C. VI 593; C. VII 555; C. IX 318, 345
- Süheyl C. XIII 325
- Süheyl yıldızı C. XIII 326
- Süheylî C. VIII 65
- Sührâb C. IX 168
- Süleyman (a.s.) C. I 313, 319, 314, 329, 374-379, 475, 506, 507, 508; C. II 197-200, 236, 261, 453, 454, 463, 464, 482, 483; C. III 166, 256, 315, 442, 443; C. IV 487, 488, 494, 497, 499, 502, 503, 508, 509; C. V 139, 273, 391; C. VI 61, 117, 189, 589, 591, 594-597; C. VII 106, 123, 125, 129, 130, 149, 150, 153, 177, 179, 190, 192, 193, 200, 216, 217, 231, 234, 235, 244, 251, 252, 257-264, 271-273, 305, 319, 324, 325, 336, 337, 361, 364-368, 370-373, 378, 390, 391, 396, 397, 406, 500; C. VIII 13-15, 17, 582; C. IX 289, 400, 475; C. X 194, 336, 358, 477; C. XI 281, 420, 501; C. XII 238, 407, 420, 476; C. XIII 42, 43, 254, 260
- Süleymân (Çelebi) C. VIII 605
- Süleyman Efendi C. IV 401; C. XI 611
- Sümnûn-ı Muhib C. I 472; C. V 207; C. VI 229
- Sünbül Sinan C. I 381; C. XII 36, 37, 49; C. XIII 163
- Sünbüle C. VII 58
- Sünbüle-Cevzâ C. XI 316
- Sürâka bin Mâlik C. VI 431, 433, 434
- Süreyyâ C. II 282, 283; C. VII 354; C. XII 594
- Sürûf C. II 395; C. XI 538
- Süveyş C. XI 386
- Ş
- Şâb Denizi C. XII 353
- Şa'bî C. VI 469
- Şâfi, İmâm C. I 288; C. IV 392; C. V 587; C. VI 469, 377; C. XIII 294
- Şâh Abdurrahmân (Mesnevîhân) C. I 33, 35, 38
- Şâh Hüseyin Sâhib C. I 39
- Şâh Mahmûd C. X 572, 573; C. XI 460
- Şâh-ı Nakşibend, Muhammed Bahâeddin C. III 407; C. IV 236; C. VI 43, 567; C. VII 118; C.

- VIII 139, 259, 377; C. IX 302; C. X 408; C. XI 466; C. XII 51, 54, 59, 80; C. XIII 96, 160, 163
- Şâh-ı Velâyet İmâm-ı Alî (k.v.) Bk. Alî b. Ebî Tâlib, Şîr-i Hudâ C. II 499, 549, 550, 555, 557; C. VI 529; C. VIII 32, 194; C. IX 617
- Şâhidî C. XIII 88
- Şakik-ı Belhî C. III 259, 260, 381
- Şam C. I 144, 515; C. II 553; C. III 319, 324; C. IV 211, 270, 277; C. V 41, 236, 552, 553, 608; C. VI 356; C. VII 119, 120; C. VIII 167; C. XI 271; C. XII 86
- Şam Mevlevihânesi C. VIII 362
- Şamlı Hüseyin Efendi C. X 626
- Şamlılar C. XIII 250
- Şatt C. II 232; C. V 276
- Şâzenûş C. III 25
- Şâzelî, İmâm Bk. Ebu'l-Hasan Şâzelî C. IV 310
- Şeddâd C. VI 119; C. X 95
- Şehâbeddîn Sühreverdî C. IX 547
- Şehzâde C. VIII 246
- Şem'î C. I 133; C. II 395
- Şemseddîn-i Mârdînî, Mevlânâ C. III 62, 63; C. IV 509; C. V 600; C. VIII 29, 491; C. XIII 169
- Şemseddîn-i Tebrizî (k.s.) C. I 93, 94, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 196, 198, 476, 506-510, 515; C. II 267, 426; C. III 196, 311, 312, 314, 317, 319, 320, 324, 368, 369, 433; C. IV 23, 127, 128, 132, 146, 494, 499, 509; C. V 211, 372, 516, 599, 608; C. VI 101; C. VII 223, 551; C. VIII 430; C. IX 21, 87, 89, 91, 454; C. X 429; C. XII 193, 378, 379, 396, 457
- Şemsî-i Sivâsî C. III 61; C. IV 354; C. VII 498; C. IX 232; C. X 227; C. XI 138, 260; C. XII 52; C. XIII 76
- Şerîf İbrâhîm Mâhîr Efendi C. VIII 116
- Şevkî Paşa C. IV 381
- Şeybân-ı Râî (k.s.) C. I 288; C. XIII 294, 295
- Şeyh-i Akta' Ebu'l-hayr Tînâtî Bk. Ebu'l-Hayr Tînâtî C. V 452; C. VI 170
- Şeyh-i Ekber, Muhyiddîn ibn Arabî (k.s.) C. I 44, 45, 52, 64, 79, 81, 86, 97, 134, 157, 231, 234, 250, 283, 287, 390, 395, 418, 481, 498, 499, 500, 502, 503, 512, 516, 520, 528, 548; C. II 34, 40, 71, 75, 79, 88, 96, 102, 148, 157, 206, 208, 222, 233, 236, 250, 258, 270, 284, 288, 301, 322, 342, 376, 377, 395, 406, 454, 455, 477, 496, 520, 528, 543; C. III 15, 33, 34, 65, 96, 135, 142, 195, 215, 221, 229, 239, 257, 266, 275, 332, 338, 339, 340, 432, 471, 478, 479, 482, 483; C. IV 10, 69, 75, 151, 208, 217, 229, 230, 246, 289, 302, 307, 368, 377, 391, 400, 410, 422, 457, 495; C. V 22, 24, 39, 69, 92, 105, 135, 210, 259, 284, 312, 333, 337, 341, 342, 343, 364, 365, 458, 484, 504, 524, 544, 567, 574, 578, 633; C. VI 56, 57, 85, 109, 130, 294, 344, 360, 458, 469, 493, 527, 531, 533, 543, 589; C. VII 25, 31, 124, 140, 146, 148, 173, 175, 224, 238, 272, 313, 324, 328, 334, 400, 519, 528, 531; C. VIII 19, 51, 71, 127, 131, 139, 140, 169, 185, 198, 201, 215, 234, 246, 259, 261, 292, 320, 322, 360, 374, 392, 431, 440, 441, 447, 482, 483, 484, 507, 523, 570, 571, 576, 582, 587, 588; C. IX 31, 53, 58, 61, 116, 119, 159, 200, 206, 214, 216, 296-298, 344, 422, 463, 494, 504, 512, 526, 533, 600, 622, 632, 639; C. X 31, 63, 197, 271, 316, 453, 475, 478, 579, 606, 611, 617; C. XI 16, 33, 177, 197, 198, 220, 223, 241, 242, 282, 285, 320, 332, 447, 448, 471, 474, 477, 532, 599; C. XII 39, 51, 56, 65, 67, 116, 120, 121, 154, 308, 341, 404, 408, 476, 515, 564; C. XIII 26, 33, 35, 79, 96, 147, 166, 235, 244, 260, 262, 267, 316
- Şibli, Hz. (k.s.) C. III 130, 144, 486; C. VII 452; C. XI 203, 436
- Şihâb C. XIII 63
- Şihâbeddîn Sühreverdî C. V 339; C. VI 51; C. VII 158; C. VIII 129; C. IX 266; C. XI 242
- Şihâbüddîn Avzî, Sultân C. X 604
- Şihâbüddîn-i Kirmânî C. VIII 413; C. XIII 242
- Şimr zî'l-cevşen C. IV 104; C. XI 271
- Şîrâz C. XII 615
- Şîrâzî C. IV 442
- Şîr-i Hudâ Bk. Alî (k.v.), Şâh-ı velâyet C. X 136
- Şîrîn C. V 78; C. IX 403, 404; C. X 144, 145
- Şîs (a.s.) C. II 108, 109; C. III 96, 255; C. X 250
- Şuayb (a.s.) C. II 183, 250; C. III 323, 391, 455, 456; C. IV 151, 409, 414, 415, 416; C. IX 416, 417; C. XII 88, 89, 90, 371
- Şurahbîl ibn Amr el-Gassânî C. VIII 64, 65
- T
- Taberânî C. VIII 65
- Tabes C. IX 387
- Tâc-ı Belh, Şeyh-i İslâm C. X 414
- Tâcîk C. II 66
- Tâgût C. I 477; C. III 354
- Tâîf C. VII 47; C. IX 461; C. XI 382; C. XIII 309
- Takî b. Mahled C. XII 190
- Tâlekan C. XII 43
- Tâlût C. VI 29, 30
- Tâmmetü'l-Kübrâ C. IV 55
- Tarsus C. III 25
- Taşkend C. XII 287
- Tatarlar C. XIII 250
- Tay kabilesi C. II 102; C. X 226
- Tayyâr C. XII 356
- Tebrîz C. XII 351, 352, 353, 377-380, 423, 424, 445, 499, 505

Tebûk C. IV 76; C. XII 615; C. XIII 35, 36, 37, 38
 Temûm-i Dârî C. X 383
 Terapotlar C. I 176
 Terrend C. IV 142
 Tîrâz C. XI 251
 Tîbet C. IX 597
 Tîh Sahrâsî C. I 112, 306; C. II 384, 493; C. IV 68, 178; C. VI 498; C. VII 452; C. XI 173, 578, 579
 Tîlîmsân C. XI 474
 Tîr C. X 634; C. XII 369
 Tîrmîd C. XII 197
 Tîrmîz C. X 423; C. XI 587; C. XII 60, 197, 198, 199
 Seyyîd, Tîrmîz Şâhî C. XII 196, 202
 Tîrmîzî, Şeyhu'l-İslâm C. I 77 C. II 501; C. IV 248; C. XI 320; C. XIII 207
 Tîtânus C. XIII 155
 Tokat C. V 236
 Tûran C. IX 466
 Tûr Dağı, Tûr, Tûr-ı Sînâ C. I 34, 92, 290, 359; C. II 105; C. III 150, 372, 373; C. IV 53, 282, 367; C. V 21; C. VI 117, 498; C. VIII 463; C. IX 601; C. X 143, 218; C. XII 171, 172, 174, 175, 177, 186, 365, 366, 370
 Tûs C. IX 597; C. XI 120, 174
 Türk C. I 282; C. II 66, 103, 133, 441; C. III 137, 138, 185; C. IV 325, 326; C. V 154; C. VI 208, 355; C. IX 486; C. X 268, 269; C. XII 349
 Türkçe C. IV 66, 81
 Türkistan C. IV 348; C. VI 457; C. VIII 167; C. IX 346, 432
 Türkîstân-ı Çînî C. XI 543
 Türkiye C. VI 335; C. XII 197
 Türkler C. IX 42; C. X 497
 Türkân C. X 264, 265
 Türkmen C. I 281; C. VII 427
 U-Ü
 Ubeyd Dede C. XII 512
 Ubeydullâh Ahrâr (k.s.) C. IV 388, 391; C. V 504; C. VI 49; C. VII 52, 169, 242; C. VIII 249; C. IX 190; C. XII 286, 287; C. XIII 283, 284
 Üc ibn Avk, Bk. Avc bin Unuk C. IX 42
 Uhud C. I 81, 415; C. II 146; C. III 150; C. IV 24, 26, 270; C. V 478; C. VII 235; C. VIII 249; C. IX 400; C. X 30; C. XI 21, 70, 345
 Uhud Dağı C. III 151
 Ukkâse (r.a.) C. VIII 228, 229, 231
 Ummân Denizi C. II 357
 Urmevî C. I 67
 Urmiye C. I 67
 Urmiye Gölü C. I 67
 Urşelim C. I 177
 Urya C. V 514

Usâm-ı Yemenî C. VII 173
 Utârid C. III 441, 442; C. IV 307; C. VI 391; C. VII 162; C. VIII 456, 457; C. IX 553; C. X 38, 161, 162, 253, 634; C. XI 50, 316; C. XII 369, 475
 Utbân b. Mâlik C. VIII 100
 Utbe C. XI 610, 611
 Uzzâ C. VI 221, 553; C. VII 276, 281, 282; C. XI 499
 Ü
 Übey ibn Halef C. VII 268; C. XI 345
 Ülker C. VII 354
 Ümeyye C. IV 211
 Ümeyye b. Halef C. XI 306, 307, 345
 Ümm-i Mektûm C. IV 75, 77, 78
 Ümmî Sinân C. IV 54
 Ümmü Cemîl C. V 443; C. IX 370
 Ümmü Habîbe Bintî Ebî Süfyan C. IV 211
 Ümmü Mektûm C. V 551; C. VIII 72
 Üveys el-Karanî C. III 337; C. VII 173, 538, 539, 541; C. XII 290
 Üzeyr (a.s.) C. III 235; C. IV 11; C. V 467, 469; C. VIII 441, 442, 443; C. XIII 84

V

Vâdî-i Eymen C. II 250; C. VIII 80
 Vâhile C. XIII 187
 Vahş C. VIII 459
 Vahşî C. IV 317; C. VII 498
 Valantinîyen C. I 177
 Vâmîk C. XII 243, 244
 Vâsîf Bey C. XII 626
 Vâsîl ibn Atâ C. V 412
 Vâsîlî C. XIII 18
 Veled C. XI 398
 Velî Muhammed Ekberâbâdî, Şeyh C. I 39, 417, 486; C. II 33, 120, 201, 270, 327, 341, 342, 365, 384, 473; C. III 78, 169, 274, 285, 296, 315, 337, 364, 365, 444, 446; C. IV 13, 22, 23, 110, 174, 175, 296, 462, 511; C. V 44, 163, 431, 540, 553, 560, 602, 609, 619, 629, 634; C. VI 96, 259, 330, 334, 416, 444, 544, 553, 616; C. VII 277, 327, 508, 534, 559; C. VIII 23, 88, 415, 573; C. IX 335, 452; C. X 27, 189, 390, 468; C. XI 561; C. XII 13, 418; C. XIII 188
 Velîd ibn'ül-Mugîre C. VII 30, 418; C. XI 471
 Venüs C. VII 244; C. XII 369
 Veys C. XIII 24
 Vîs C. VII 538, 539; C. IX 403, 404; C. X 275
 Vîse C. V 77, 78; C. VII 539
 Vîyana C. X 526
 Vûsâk C. IX 53
 Y
 Yâfîî, İmâm C. VII 119
 Yahûda C. VII 545

Yahûdâî C. I 176

Yahyâ (a.s.) C. I 556; C. III 462, 463; C. IV 465-468; C. V 274; C. VI 527; C. VIII 382; C. IX 426

Yahyâ b. Yağân, münzevî C. XI 474

Yahyâ Efendi, Şeyhülislâm C. X 626, 627

Ya'kûb Çerhî C. IX 302

Ya'kûb (a.s.) C. I 129, 571, 572; C. III 173, 256, 300, 338, 393, 394; C. IV 367, 368; C. V 116, 124, 234, 265, 266; C. VI 172, 173, 489, 564, 630; C. VII 335, 534, 538, 545; C. VIII 155; C. IX 136, 172; C. X 359, 369, 370, 543, 578; C. XI 302, 392; C. XII 33, 265-268, 281; C. XIII 61, 73, 74

Yavuz Sultan Selim C. IX 326

Yehûdâ C. VI 173, 174

Yemâniye C. IX 278

Yemen C. II 188; C. III 33, 165, 337, 443; C. IV 287, 499; C. V 59, 60, 89, 111, 139; C. VI 38, 60, 208; C. VII 173, 177, 500, 537, 539, 541, 544; C. VIII 215, 216, 249; C. IX 483, 484; C. X 340, 573; C. XI 141; C. XII 264, 265, 290, 420, 476, 506; C. XIII 156, 157, 325, 326

Yemlîhâ C. III 25

Yenikapı Mevlevihânesi C. I 28

Yesrib C. VIII 598

Yezdân C. II 46; C. VIII 507

Yezîd C. II 109; C. IV 104; C. XI 155, 271, 274, 275; C. XII 544, 545

Yıldırım Bâyezîd C. IV 146

Yuda C. I 176

Yuhanna C. I 259; C. VIII 619; C. XI 68

Yunan C. IV 82; C. VI 411; C. XII 92

Yunanca C. IX 602

Yunânîler C. I 51

Yunanistan C. I 177

Yûnus (a.s.), ibn Mettâ C. IV 344-346; C. VI 559, 560; C. IX 263, 416, 417, 521-524; C. XI 173; C. XII 131, 132; C. XIII 262

Yûnus Emre (k.s.) C. I 67; C. II 103; C. IV 500; C. V 78, 165; C. VI 41; C. VII 204, 417; C. VIII 428; C. IX 362; C. X 111, 339, 626; C. XI 283; C. XII 148, 315; C. XIII 38, 93, 145, 303

Yûsuf (a.s.) C. I 62, 125, 129, 288, 376, 571, 572; C. II 41, 250, 348-351, 357, 358, 499; C. III 53, 173, 256, 300, 338, 354, 355, 393, 394; C. IV 23, 61, 72, 85, 123, 192, 344, 367, 368; C. V 75, 116, 119, 124, 125, 155, 265, 427, 617, 618, 619, 620, 621, 625; C. VI 172-174, 206, 271, 343, 366, 372, 489, 564, 607, 630; C. VII 205, 254, 335, 409, 455, 534, 538, 545; 77, 213, 424, 435, 484, 485, 559; C. IX 136, 172, 316, 373, 374, 453, 633; C. X 144, 274, 335, 353, 354, 359, 369, 370, 517,

526, 543, 578; C. XI 174, 329, 366, 373, 374, 392, 426, 427, 469, 603, 604; C. XII 33, 265-268, 277-281, 290, 362, 363, 373, 376-378, 450, 464-466, 468, 482, 540, 541, 613; C. XIII 34, 36, 46-49, 61, 73, 216, 217, 300

Yûsuf b. el-Hüseyn C. II 109

Yûsuf Bey C. XI 453

Yûsuf es-Sekafî C. V 280

Yûsuf Hemedânî, Hoca (k.s.) C. I 572

Yûsuf-ı hakikî C. X 519

Yûsuf-ı Mısırî (a.s.) C. III 393; C. IX 455

Yûsâ' (a.s.), b. Nûn C. II 384; C. V 519; C. XI 379; C. XII 231, 232

Z

Zâhir Baybars el-Bundukdârî C. V 235

Zâi Rûstem C. III 121; C. X 552; C. XII 280

Zalme C. XIII 250

Zehebî C. II 501

Zekerîyyâ (a.s.) C. III 462, 463; C. IV 467; C. IX 107, 197, 495

Zencî C. II 66

Zerdûst C. XI 561

Zervân C. VIII 414

Zeyd (-Amr) C. I 300, 496, 497, 498; C. IV 471, 472; C. V 69, 335, 370, 512, 589; C. VI 111, 337, 338; C. VII 39; C. VIII 328; C. IX 489; C. X 305, 306; C. XI 146

Zeyd b. Erkam C. XIII 207

Zeyd b. Hârîse, Hz. C. II 436-438, 441, 442, 446, 448, 459, 460, 473, 478, 479; C. V 598; C. VIII 64, 65; C. XI 288, 451

Zeyne'l-Âbidîn C. XIII 67

Ziyâ Paşa C. VI 304, 423; C. XI 541; C. XIII 259

Ziyâ-i Delk C. X 414, 415

Ziyâüddîn C. X 603

Zübeyde C. VI 636

Zûhal C. III 307, 427, 471, 472, 473; C. IV 307, 452; C. VI 36, 445; C. VII 162, 163, 185; C. VIII 303, 456; C. IX 141; C. X 161, 162, 479; C. XI 49, 236, 281, 316; C. XII 187, 341, 369, 376, 465; C. XIII 218

Zühre C. I 121, 136, 217, 218, 219, 266; C. II 60; C. IV 307; C. VI 346, 391; C. VII 162, 180; C. VIII 89, 456; C. IX 475, 553; C. X 38, 162, 180, 439, 440, 443, 444, 483; C. XI 46, 49, 316, 557; C. XII 369; C. XIII 63

Züleyhâ C. I 125; C. II 349; C. III 53, 300; C. V 617, 618; C. VI 489; C. VII 409; C. VIII 77, 78; C. IX 373, 374; C. X 353, 370, 517, 519, 526; C. XI 426, 427; C. XII 278, 376, 464, 540, 541, 613; C. XIII 34, 46-49, 300

Zü'l-humâr C. XI 610, 611

Zülkarneyn, Hz. C. V 381; C. VIII 574, 576, 577, 581, 582, 583

Zünnûn-ı Mısırî C. III 387-390, 399, 400, 403-405; C. VII 117; C. VIII 464

Kitap İsimleri İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının 1. cildi için 2 (iki),
III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

A

- Abdüllatif C. VIII 613
Ahteri C. I 150; C. X 174; C. XI 23, 44, 88, 166,
169, 360, 442; C. XII 114, 292, 411, 537,
571; C. XIII 130, 134, 146, 177, 188, 274,
279, 291, 296, 341
Ahteri-i Kebir C. I 39; C. V 278; C. IX 484, 497;
C. XI 445, 521
Âkâmü'l-Mercân fî Ahkâmî'l-Cân C. I 330; C. IX
104; C. XII 337, 397; C. II 293
Akrebü'l-Mevârid C. I 39; C. V 286, 566; C. VI
195, 222, 561; C. VII 557; C. VIII 596; C. IX
36, 41, 456, 457, 494, 564, 644; C. X 153,
353; C. XI 280, 360; C. XII 398, 456, 553,
623
Ankaravî Bk. Şerh-i Ankaravî C. I 475, 483; C. V
58; C. XII 55
Ansiklopedi C. I 113
Arâisü'l-Beyân C. I 40; C. II 472; C. IV 55; C. VIII
72, 248
Asr-ı Saâdet C. VIII 616
Aşk-nâme C. XIII 230
Avârifu'l-Maârif C. I 40; C. V 339; C. VI 51; C.
VII 158; C. VIII 129; C. IX 266, 547, 650; C.
XI 242
Âyine-i Hakâyık-nümâ C. XI 223
Aziz Nesevî Resâilî C. I 40

B

- Bahâr-ı Acem C. I 39, 131, 213; C. II 86, 521; C.
III 78, 160, 243; C. IV 30, 153; C. V 49,

- 161, 294, 548, 616; C. VI 45, 100, 249,
444, 577, 601, 610; C. VII 110, 163, 212,
316, 384, 447, 463, 471, 478, 530; C. VIII
128, 143, 186, 226, 338, 354, 467; C. IX
74, 102, 121, 171, 174, 181, 225, 314,
325, 344, 402, 449, 452, 467, 493, 535,
547, 645; C. X 46, 85, 173, 192, 199, 210,
242, 297, 401, 515, 549, 550, 575, 580; C.
XI 42, 71, 110, 197, 210, 290, 312, 329,
353, 377, 472, 487, 502, 602, 617; C. XII
122, 129, 131, 204, 287, 433, 467, 510; C.
XIII 39, 74, 164, 330
Bahru'l-Ulûm Şerhi C. II 71, C. VI 36, 37; C. X
536, 591;
Bir Mahkûmun Son Günü C. X 29
Bî-ser-nâme C. VIII 443; C. X 91
Bostân C. VII 224
Buhârî(-i Şerîf) C. II 428; C. V 430; C. VI 264; C.
VIII 454; C. XII 312, 393, 434
Burhân(-ı Kâu') C. I 39; C. II 188, 521; C. III 80;
C. IV 19, 132, 149; C. V 84, 183, 366; C. VI
45, 330, 367, 440, 444, 577, 591; C. VII
74, 168, 384, 470, 484, 500, 530; C. VIII
88, 98, 222, 230, 358, 394, 402, 406, 459,
485, 529, 551, 606; C. IX 23, 107, 159,
270, 314, 317, 327, 331, 360, 367, 373,
383, 389, 410, 446, 449, 452, 467, 478,
498, 508, 530, 533, 535, 560, 577, 609,
621, 637; C. X 16, 17, 55, 57, 81, 86, 92,
99, 103, 109, 135, 192, 197, 198, 210,

211, 217, 225, 236, 267, 279, 399, 412, 416, 417, 428, 447, 468, 479, 486, 495, 520, 547, 550, 579, 631, 634; C. XI 36, 52, 69, 82, 97, 99-101, 103, 104, 107, 111, 112, 130, 136, 141, 149, 156, 161, 177, 199, 247, 248, 250, 251, 271, 273, 277, 279, 280, 283, 287, 290-292, 294, 316, 329, 330, 364, 368, 375, 413, 422, 424, 468, 534, 551, 575; C. XII 45, 145, 157, 181, 193, 197, 288, 423, 451, 459, 462, 487, 489, 493, 495, 542, 559, 584, 590, 604; C. XIII 24, 71, 72, 115, 176, 179, 188, 189, 203, 215, 232, 234, 279, 294, 317
 Bustânü'l-'Arifin C. IV 143
 Bülğatü'l-Gavvâs C. I 40; C. XI 304
 Bülûğ ve Hürriyyet C. I 87; C. VIII 232
 C
 Câmiu's-Sagîr C. I 528; C. II 469; C. V 470; C. VIII 381; C. XIII 35
 Câmiü'l-Hikâyât C. X 188
 Cevâhir-i Gaybî C. I 40, 104; C. V 619; C. VIII 263; C. XI 223; C. XII 404
 Cihangîrî C. VIII 485, 529
 Ç
 Çerâğ-ı Hidâyet C. I 39; C. II 521; C. VI 444; C. VII 530; C. IX 449
 D
 Divân-ı Alî Şerhi C. XII 55
 (Divân-ı) Efdaluddîn-i Hâkânî C. III 98
 Divân-ı Kebîr C. I 31, 44, 124, 157, 249, 349, 525, 541, 548; C. II 24, 60, 292, 299, 337, 410, 495, 545, 551; C. III 33, 45, 124, 161, 189, 230, 240, 245, 309, 459, 476; C. IV 388, 406, 508; C. V 210, 461, 567; C. VI 365, 377, 405, 449, 470, 522, 603, 621, 632; C. VII 48, 493; C. VIII 25, 78, 81, 96, 111, 213, 235; C. IX 213, 305, 341, 346, 459, 551, 565, 605; C. X 41, 94, 497, 567, 605, 613, 625; C. XI 62, 74, 76, 199, 212, 320, 427, 447, 584; C. XII 51, 63, 184, 226, 259, 274; C. XIII 33, 94, 164, 178, 201, 227, 267, 316, 331-333
 Divân-ı (ı) Yûnus Emre) C. VI 41
 E
 el-Erbain C. VIII 471; C. X 604
 el-İnsânü'l-Kâmil C. I 40, 108, 519; C. III 177; C. IV 218, 219, 224, 237; C. VII 30; C. VIII 204; C. IX 66, 122; C. X 510; C. XI 500
 el-Maâlim C. VIII 471; C. X 604
 el-Metâlibü'l-Âliye C. VIII 471; C. X 604
 el-Münkizü mine'd-Dalâl C. VII 60; C. X 348
 en-Nefhu ve't-Tesviye C. III 270
 Envâr-ı Süheyli C. IV 468; C. VI 95; C. VIII 115, 502
 Envâr-ı Rahmân li-Tenviri'l-Cenân C. I 33; C. VIII 502; C. XI 623

Esrârü'l-Halvet C. II 342
 et-Tedbirâtü'l-İlâhiyye fî Islâhi Memleketi'l-İnsâniyye C. I 40, 97, 390, 481, 503, 516; C. II 34, 206, 236, 288, 454, 477, 528; C. III 432, 437; C. IV 246, 289, 302, 391, 410; C. V 92, 135, 333, 484; C. VI 85, 531, 605; C. VII 31, 146, 224, 324, 328, 528; C. VIII 261, 320; C. IX 31, 58, 61, 119, 159, 200, 298, 463, 512, 622; C. X 197, 617; C. XI 242; C. XII 67, 564; C. XIII 166
 Eyyühe'l-Veled C. IX 413

F

Fâtiha Tefsîri C. IX 415
 Ferheng-i Cihangîrî C. I 39, 513; C. III 168; C. IV 71; C. V 508; C. VI 367; C. VII 212; C. VIII 358, 402; C. IX 535; C. X 69, 192
 Ferheng-i Hüseyin-i Vefâi C. IX 283
 Ferheng-i Reşidî C. IX 317; C. X 69
 Ferheng-i Sürûrî C. IX 98
 Fetâvâ-yı Süfîyye C. XI 78
 Fezâil-i Kur'ân C. XI 26
 Fihi Mâ Fih C. I 40, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 81, 88, 89, 124, 146, 367, 562; C. II 26, 194, 265, 398, 407, 519, 561; C. III 34, 55, 57, 71, 93, 103, 106, 151, 177, 203, 396; C. IV 35, 107, 362, 380, 382, 385, 411, 433; C. V 118, 236, 324, 373; C. VI 21, 170, 266, 549, 550, 560; C. VII 156, 422, 429, 431, 436, 440, 441, 448, 459, 485; C. VIII 42, 57, 80, 93, 151, 333, 348, 377, 378, 413, 425, 429, 430, 506, 540; C. IX 40, 49, 87, 92, 95, 110, 118, 124, 149, 153, 170, 176, 208, 209, 235, 273, 276, 318, 324, 332, 359, 379, 442, 502, 505, 528, 557, 570, 582, 628, 648; C. X 40, 45, 106, 131, 171, 185, 204, 224, 228, 240, 265, 363, 410, 421, 425, 446, 457, 519, 532, 555, 616, 622; C. XI 13, 53, 57, 66, 70, 73, 102, 122, 125, 126, 164, 196, 213, 214, 219, 228, 245, 248, 267, 278, 293, 296, 303, 310, 326, 384, 409, 410, 430, 431, 455, 458, 463, 464, 513, 520, 540, 576, 590, 600, 602, 604, 621; C. XII 24, 61, 90, 129, 169, 191, 193, 283, 308, 309, 331, 359, 385, 387, 391, 408, 413, 502, 508, 530, 546, 552, 556, 568, 575, 576, 582; C. XIII 32, 49, 53, 54, 105, 148, 158, 159, 176, 195, 196, 202, 211, 219, 224, 238, 240, 249, 251, 259, 266, 323, 327, 332, 340, 342, 345, 346, 347
 Fusûs Şerhi (Şeyh Muhibbullâh) C. IX 53
 Fusûsü'l-Hikem C. I 40, 45, 52, 81, 86, 102, 134, 157, 249, 276, 287, 316, 361, 498, 502, 512, 520, 528, 548; C. II 40, 72, 88, 96, 128, 148, 157, 197, 211, 217, 236, 288, 301, 377, 456, 496, 516, 550; C. III 18, 34, 60, 64, 67, 70, 104, 135, 142, 195,

- 215, 217, 218, 239, 257, 266, 275, 276, 294, 295, 315, 316, 443, 450, 478, 483; C. IV 10, 11, 69, 75, 137, 151, 152, 194, 208, 215, 217, 229, 230, 307, 368, 377, 446, 492; C. V 17, 22, 24, 29, 42, 62, 69, 105, 295, 296, 328, 337, 341, 364, 404, 442, 457, 458, 460, 524, 544, 564, 567, 578, 633, 637; C. VI 56, 57, 73, 99, 101, 104, 294, 344, 360, 441, 458, 469, 527, 533, 589; C. VII 25, 79, 124, 125, 140, 175, 181, 184, 238, 242, 245, 272, 273, 313, 334, 392, 400, 429, 488, 519; C. VIII 19, 20, 51, 127, 145, 185, 198, 201, 247, 255, 256, 266, 267, 292, 297, 302, 312, 325, 424, 431, 440, 441, 461, 507, 535, 555, 571, 582; C. IX 116, 130, 131, 206, 263, 296, 297, 327, 499, 504, 533; C. X 34, 256, 306, 316, 348, 445, 475, 478, 579, 582, 611; C. XI 16, 151, 177, 241, 282, 320, 405, 477, 532; C. XII 83, 125, 173, 190, 307, 367, 404, 408, 476, 515, 549; C. XIII 26, 27, 33, 35, 102, 244, 260, 262, 267, 316
- Fusûsu'l-Hikem Şerhi (A. Avni Konuk) C. VIII 507
- Fusûsu'l-Hikem Şerhi (Abdullah Bosnevi) C. IX 302, 494
- Fusûsu'l-Hikem Şerhi (Dâvûd-ı Kayserî) C. III 29, 234; C. VIII 471; C. XI 72
- Fütûhât-ı Ayniyye C. I 41; C. VIII 330; C. IX 631; C. XI 222
- Fütûhât-ı Mekkiyye C. I 40, 52, 53, 231, 283, 395, 418, 499; C. II 201, 202, 222, 261, 322, 376, 496, 520; C. III 15, 33, 92, 96, 166, 221, 338, 339; C. IV 217, 422; C. V 39, 69, 341, 342, 343, 364, 504, 574; C. VI 360, 493, 531; C. VII 173, 224, 313, 529, 546; C. VIII 169, 198, 201, 392, 588; C. IX 297, 494, 512, 526, 632; C. XI 332, 474, 599; C. XII 120, 154, 501; C. XIII 79, 147
- G
- Gıyâsü'l-Lügât C. I 39; C. II 184, 521; C. IV 261; C. V 49, 183; C. VI 125, 239, 249, 270, 321, 339, 408, 420, 440, 444, 591; C. VII 74, 301, 400, 530; C. VIII 55, 82, 358, 410, 495, 529; C. IX 42, 103, 107, 259, 340, 389, 449, 451, 467, 535, 593, 632, 640; C. X 27, 100, 144, 156, 174, 196, 210, 223, 243, 260, 287, 359, 460, 477, 488, 515, 574, 575; C. XI 79, 155, 236, 526, 528, 584; C. XII 97, 353, 423, 462, 469, 481, 556, 602, 604; C. XIII 25, 29, 39, 82, 132, 234, 250, 274, 320
- Gınyetü't-Talibin C. XI 165
- Gülüstan C. VIII 27; C. XII 347
- Gülşen-i Râz C. II 302; C. VII 274; C. VIII 50, 81, 145, 443; C. IX 204

H

- Hadîka C. VII 454; C. VIII 223, 468; C. XI 374
- Hadikatü'l-Hakika C. I 572; C. VIII 222
- Hall-i Lügât C. IX 454
- Hal'u'n-Na'leyn C. I 64
- Havzu'l-Hayât C. III 471; C. XII 341
- Hayâtü'l-Hayavân C. IV 79; C. XII 48
- Heft-Kulzum C. I 39; C. II 86, 521; C. V 183; C. VI 45, 444; C. VII 530; C. IX 449; C. X 16, 173; C. XI 42, 99
- Hıyâbân C. I 39
- Hidâye C. V 188
- Hümâyûn-nâme C. IV 469; C. VI 95; C. VIII 116, 502
- Hüsâmî-nâme C. XI 15
- Hüseyn Hârezmi Şerhi C. V 638

I

- İstîlâhât-ı Süfiyye C. III 262; C. V 223; C. VIII 131; C. IX 600; C. XI 220; C. XIII 41
- İstîlâhât-ı Süfiyye-i Ni'metullâh C. I 40
- İstîlâhât-ı Süfiyye-yi Kaşânî C. I 40

İ

- İhyâü'l-Ulûm C. VIII 446; C. IX 204; C. X 377
- İlâhî-Nâme C. I 87; C. VI 103, 355; C. VIII 223; C. X 190; C. XII 450
- İmâm-ı Rabbânî ve Mektûbât C. XIII 96
- İmdâdullah (Şerhi) C. VIII 613
- İncil C. I 177, 202, 258, 259, 409, 519; C. III 255; C. VI 43, 213; C. VIII 165, 312, 615, 616; C. XI 68, 69, 576
- İnsân-ı Kâmil Bk. el-İnsânü'l-Kâmil
- İrsâdü'n-nezâir C. VIII 471; C. X 604
- İsâ (a.s.) C. XIII 155
- İzâhu'd-Delâlat fî Semâil'-Âlât C. VII 219; C. IX 323
- İzâhü'l-Merâm fî Keşfi'z-Zalâm C. VIII 616; C. XI 69

J

- Jend C. II 542; C. XI 561

K

- Kâmûs C. I 39; C. II 119; C. VI 574, 575; C. VII 15, 16, 62, 219, 230, 341, 381, 397, 465, 474; C. VIII 47, 179, 194, 210, 228, 264, 308, 360, 378, 496, 500, 594; C. IX 103, 107, 130, 183, 188, 207, 240, 255, 261, 278, 284, 446, 504, 612; C. X 219, 297, 345, 405, 437, 452, 466, 497; C. XI 45, 55, 140, 168, 193, 194, 200, 300, 390, 413, 423; C. XII 72, 81, 91, 106, 188, 231, 304, 430, 440, 447, 451, 464, 578; C. XIII 217, 222, 306, 325
- Kaside-i Hamriyye C. I 548; C. III 65, 332
- Kaside-i Münferice C. XIII 118
- Kaşânî Tefsiri C. II 353
- Kelîle ve Dimne C. I 298; C. IV 468, 469; C. VI 94, 98, 107, 114; C. VIII 115, 116, 501,

503, 504, 505
 Kenzül-Lügât C. VII 88; C. VIII 195; C. X 515
 Keşfü'l-Lügât C. III 285; C. VIII 358; C. IX 459;
 C. X 192, 515, 575
 Keşşâf C. I 146
 Kısas-ı Enbiyâ C. VII 237, 245; C. XI 374
 Kılâyetü'n-Necmyn C. VI 361
 Kitâb-ı Fükûk C. VII 531
 Kitâb-ı Lemeât C. VII 438
 Kitâb-ı Tevhid C. IX 596
 Kitâb-ı Tuhfe C. VII 301
 Kitâbü'l-Erbain C. VIII 471; C. X 604
 Kitâbü'l-Büyû C. VI 287
 Kitâbü'l-İsâbe C. II 368
 Kur'ân-ı Kerim C. VI 43, 44
 Kütü'l-Kulûb C. X 470; C. XII 236
 Künûzü'l-Hakâyık C. XIII 35
 L
 Lemeât C. I 52; C. VIII 77, 450; C. IX 151
 Letâîf-i Ma'nevî C. III 73
 Letâîfu'l-Lügât C. I 39; C. VI 339, 591; C. VIII
 55, 227, 529; C. XI 77; C. XII 481
 Levâmî'u'l-Envâr C. VII 546
 Lisân-ı Arab C. VII 17
 Luka C. I 177
 Lügât-i Reşidî C. XI 480
 M
 Maâricü'n-Nübüvve C. III 123; C. IV 133
 Mahzen C. X 568
 Makâlât-ı Şeyh Serrezi C. X 189, 429
 Makâsıd C. X 264
 Ma'nevî Şerhi C. I 40
 Mantıku't-Tayr C. I 87; C. VIII 126; C. X 525
 Ma'rîfet-i İnsan C. XI 157
 Ma'rîfet-nâme C. I 40; C. X 583; C. XI 208
 Mark C. I 177
 Matla'u'l-Ulûm Mecma'u'l-Fünûn C. I 40; C. V
 312; C. VII 162; C. IX 161, 162, 351, 597
 Matta Incili C. I 114, 177
 Mebde' ve Maâd C. VII 267; C. VII 142
 Medâr C. IX 458; C. X 192, 575
 Medâru'l-Efâzıl C. X 468
 Medâru'l-Lügât C. VI 249
 Mektûbât C. VIII 139, 147, 447; C. XII 51, 59; C.
 XIII 96
 Men arafe nefsehü fe-kad arafe Rabbühü C. XI
 285
 Menâkıb C. XI 247
 Menâkıb-ı evliyâ C. XII 287
 Menâkıb-ı Sipehsâlâr C. I 40, 42, 43, 63, 73, 93,
 129, 364, 476, 506, 508, 546, 562; C. III
 21, 63, 311, 314, 319, 367-369, 433; C. IV
 127, 420, 509; C. V 384, 599; C. VI 35,
 101, 222; C. VII 227, 529, 550, 556; C. VIII
 29, 62, 69, 80, 285, 336, 397, 491, 612; C.
 IX 19, 21, 342, 593, 402, 594, 596, 627,

634; C. X 39, 90, 436, 538; C. XI 15, 95,
 325, 401, 587; C. XII 12, 28, 31, 58, 92,
 253, 349, 396, 450, 578, 584; C. XIII 52,
 225, 227, 331
 Menâkıblar C. XI 198
 Menâkıbü'l-Arifin C. II 33
 Menâzîlü'l-Hâirîn C. VIII 162; C. X 213; C. XI
 392
 Menâzîlû's-Sâirîn C. XII 40
 Menhec-i Kavî C. IV 123; C. VII 176; C. X 87
 Mesnevi-i Şerif C. I 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34,
 35, 36, 38, 39, 41-44, 48-50, 52-54, 56-
 62, 64, 65, 71, 73, 74, 78, 79, 87, 95, 108,
 129, 131, 132, 134, 157, 176, 218, 230,
 251, 256, 295, 360, 365, 400, 455, 463,
 507, 508, 516, 545, 566; C. II 23, 38, 47,
 64, 96, 148, 167, 169, 202, 267, 278, 282,
 290, 291, 298, 327, 330, 411, 420, 469,
 475, 496, 532, 547, 561, 564; C. III 11, 13,
 14, 30, 75, 124, 239, 246, 255, 257, 293,
 312, 332, 372, 431; C. IV 35, 67, 95, 119,
 133, 171, 253, 293, 308, 359, 362, 388,
 426, 449, 470, 497, 507, 516; C. V 13, 15,
 16, 23, 93, 120, 136, 144, 180, 303, 307,
 308, 333, 400, 401, 402, 499, 532, 541,
 554, 556, 557, 561, 567, 574; C. VI 43, 72,
 108, 122, 303, 348-350, 380, 469, 475,
 486-489, 502-504, 506, 507, 510, 541,
 618, 635; C. VII 14, 17-26, 28-31, 125,
 148, 212, 227, 228, 237, 255, 300, 301,
 315, 316, 364; C. VIII 30, 49, 65, 69, 70,
 80, 83, 127, 168, 223, 228, 247, 249, 330,
 454, 491, 492, 493, 497, 500, 501, 502,
 503, 504, 505, 525, 529, 606, 609, 610,
 611; C. IX 20, 132, 264, 358, 420, 444,
 508, 599, 606, 607; C. X 47, 87, 134, 144,
 145, 157, 162, 230, 241, 247, 253, 271,
 274, 316, 319, 336, 345, 390, 462, 544,
 604, 606, 617, 632, 633, 634, 635; C. XI
 12, 15, 16, 18, 36, 37, 38, 41-43, 47, 66,
 67, 69, 74, 77, 86-88, 177, 184, 185, 228,
 245, 265, 306, 319, 320, 359, 447, 453,
 456, 471, 498, 499, 500, 584, 613, 622,
 623; C. XII 108, 112-115, 121, 184, 224,
 284, 292, 315, 355, 408, 423, 429, 489,
 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511,
 512, 513, 514, 550, 612; C. XIII 16, 17, 34,
 55, 76, 98, 129, 149, 155, 221, 231, 237,
 239, 240, 267, 280, 328, 330-332, 347,
 348
 Meşânk C. IV 16
 Mevâhib-i Ledünniyye C. IV 211; C. VIII 312; C.
 IX 531
 Mevâkıf C. X 264
 Mevlid-i Şerif C. IV 401; C. VII 406; C. VIII 605;
 C. XI 611
 Mezâmîr C. VI 500

Mısbâhu'l-Esrâr C. III 425
 Millet ve Nihâl C. II 380; C. X 182, 264, 271,
 290, 348; C. XII 187
 Minhâcü'l-Âbidîn C. II 384
 Minhâcü'l-Fukarâ C. VI 486
 Mi'râciyye C. XII 94
 Mir'ât-i Hakâyık C. XII 564
 Mir'ât-ü'l Muhakkukîn C. VIII 145
 Mir'âtü's-şühûd li-Seyyidi'l-vücûd C. IX 596
 Mişkâr C. V 471; C. IX 204
 Mişkât Tercümesi C. V 48
 Muallakât-ı Seb'a C. XIII 35
 Muhâdaratü'l-Ebrâr C. IV 211
 Muhîr C. IV 106; C. IX 87
 Mushaf C. VI 47, 48
 Musibet-Nâme C. I 87; C. XI 459, 460
 Mutlak Birlik-Nefsini Bilen Rabbinî Bilir C. X 31
 Müdafaa C. I 113, 177
 Müeyyidi'l-Fudalâ C. I 39; C. V 163; C. VIII 358;
 C. IX 457, 458; C. X 100, 192
 Mükâşefât-ı Rızavî C. I 39; C. II 148; C. X 604
 Müntehabât C. XIII 88
 Müntehabü'l-Lügât C. I 39; C. II 48; C. III 410; C.
 IV 24; C. V 301, 359, 480; C. VI 339; C. VII
 62, 182, 470; C. VIII 408, 419, 495; C. IX
 91, 107, 437, 452, 459, 613; C. X 55, 260,
 297, 431, 449, 515; C. XI 194, 255, 422,
 574, 593; C. XII 361; C. XIII 82, 130, 188
 Müslim C. II 428; C. III 190; C. XII 312, 477
 Müzîlû'l-Aglâr C. I 39; C. X 192, 297, 466
 N
 Nefehât-i İlâhiyye C. V 385
 Nefehâtü'l-Üns C. I 40, 44, 545, 572; C. II 109,
 206, 503; C. III 122, 194, 230, 323; C. IV
 112, 362; C. V 46, 172, 206, 431; C. VI
 175; C. VII 30, 82, 117, 119, 159, 186,
 204, 256, 510, 532, 541; C. VIII 75, 163,
 172, 237, 250, 339, 378, 379, 472, 483,
 523; C. IX 47, 196, 340, 435, 454, 547,
 638; C. X 167, 201, 263, 330, 333, 417,
 477, 511, 577; C. XI 22, 26, 78, 174, 215,
 392, 425, 435, 468, 608; C. XII 22, 50, 69,
 202, 257, 337, 338, 349, 444, 592, 595,
 616; C. XIII 92, 99, 143
 Nihâyetü'l-ukûl C. VIII 471; C. X 604
 Nikâye C. V 188
 Nusûs C. I 45
 Nüzhetü'n-Nâzırîn C. VI 193
 R
 Ravzatü'l-Ahbâb C. III 123
 Ravzatü's-Safâ C. XI 306, 307, 374; C. XII 192;
 C. XIII 305
 Rehnûmâ-yı Ma'rîfet C. X 124; C. XII 330
 Resâil C. VI 478; C. VIII 204; C. XII 564
 Reşâhâtü Ayn'l-Hayât C. I 40; C. II 354; C. IV
 395; C. V 504; C. VII 242; C. VIII 249, 511;

C. X 202; C. XII 59, 286; C. XIII 284
 Reşîdî C. I 39; C. VI 239, 367; C. VIII 82, 529; C.
 IX 389; C. X 192, 520, 575
 Risâle-i Ahadiyye C. X 31
 Risâle-i Gavsiyye C. III 191, 273; C. VIII 277,
 488, 490; C. IX 344
 Risâle-i Kudsiyye C. II 358; C. III 376
 Risâle-i Kuşeyriyye C. III 166; C. XII 236
 Risâle-i Rûhiyye C. III 88
 Risâle-i Ünsiyye C. IX 302
 Risâle-i Vâldiyye C. IV 391; C. VII 52, 169; C. IX
 190; C. XI 448
 Rumûzu'l-Hikem C. I 32
 Rüşdî C. IX 508, 535
 S
 Sahîhain C. II 428; C. XII 217
 Sahîh-i Buhârî C. VI 168; C. VIII 120; C. X 431;
 C. XII 477; C. XIII 206
 Sahîh-i Müslim C. XIII 206
 Sarrah C. I 39; C. VI 71; C. VIII 55, 166, 352; C.
 IX 34, 107, 457; C. X 185, 297, 515; C. XI
 77, 149, 168, 480; C. XII 52, 328, 395,
 590; C. XIII 89, 100, 148
 Semerâtü'l-Fuâd C. VI 615
 Sihâh C. X 340
 Silsile C. VI 382
 Sinoptin C. I 177
 Sipehsâlâr Tercümesi C. XIII 169
 Sirâcü'l-Lügât C. I 39; C. VIII 82, 485; C. IX 458,
 535; C. X 575
 Sîret-i Halebî C. XI 306, 328
 Sîret-i Halebiyye C. XI 306
 Ş
 Şâmil C. VIII 471; C. X 603
 Şefik-Nâme Şerhi C. XIII 250
 Şehnâme C. II 146; C. III 121; C. IV 274, 353; C.
 VIII 501, 502, 503, 504, 505
 Şemsü'l-Lügât C. I 39; C. II 521; C. III 402; C. IV
 149; C. V 183, 199; C. VI 17, 28, 339, 386,
 444, 577; C. VII 530; C. VIII 118, 243, 308,
 468; C. IX 79, 107, 118, 283, 320, 360,
 367, 449, 549; C. X 197, 210, 242, 265; C.
 XI 210, 335, 345; C. XII 43, 73, 97, 185,
 423, 440, 608; C. XIII 105, 177, 188, 287,
 288, 294
 Şerh-i Ankaravî Bk. Ankaravî C. I 459, 486; C.
 III 13
 Şerh-i Eyyûb C. XI 593
 Şerh-i İmdâdullâh C. II 66; C. V 308; C. VI 36,
 37; C. IX 466
 Şerh-i Ma'nevî C. XI 324
 Şerh-i Veli Muhammed C. XI 593
 Şerhu'l-Esmâ'l-Hüsnâ C. X 604
 Şerhu'l-işârât C. VIII 471; C. X 604
 Şir'a C. IX 204
 T

Tabakât-ı Sübkî C. X 603
 Tacû'l-Masâdir C. X 259
 Ta'rîfât-ı Seyyid C. I 40; C. IX 401, 509, 537; C. X 214; C. XI 96, 374
 Târîh-i Enbiyâ C. I 287
 Târîh-i İslâm C. IX 216
 Tarîkat-i Muhammediyye C. XIII 87
 Tarîkatnâme C. V 92
 Tedbîrât-ı İlâhiyye Bk. et-Tedbîrâtü'l-ilâhiyye
 Tefsîr-i Bahr-i Mevvâc C. V 536
 Tefsîr-i Begavî C. XI 328
 Tefsîr-i Fâtîha Hâşiyesi C. VIII 246
 Tefsîr-i Hüseyinî C. III 123
 Tefsîr-i Kaşânî C. VI 211; C. VIII 72, 590
 Tefsîr-i Kebîr C. I 411; C. VIII 471; C. X 604
 Tefsîr-i Medârik C. V 397
 Tefsîr-i Nahcivânî C. I 40
 Tefsîr-i Zâhidî C. V 514
 Tefsîrü Arâisi'l-Beyân C. I 40; C. II 495; C. VI 211; C. IX 411
 Tevhîd risâlesi C. IX 643
 Tevhîd-nâme C. XI 138
 Tevrât C. I 258, 259, 409; C. VI 43; C. VIII 442, 615, 616; C. XI 68, 69, 129, 576; C. XII 192
 Tevrâtü'l-Mesnâ C. I 259
 Text-Book of Anatomy & Physiology C. XIII 138
 Tezkiretü'l-Evliyâ C. III 122, 144; C. IV 362; C. VI 190; C. VII 460; C. X 330, 498; C. XII 50,

468
 Tuhtetü'l-Erif fi'r-Redd alâ Ehli's-Salib C. XI 576
 U
 Usûl-i Aşere C. I 40; C. VII 253; C. X 54; C. XI 88; C. XII 523, 615; C. XIII 228, 233, 280, 314
 Uyûnü'l-hikmet C. VIII 471; C. X 604
 V
 Vahdet-i Vücûd Risâlesi (İmdâdu'llâh'ın) C. VIII 94, 447, 571
 Vâridât C. VIII 555; C. IX 25
 Vasit C. IV 106
 Veli Muhammed Ekberâbâdî Şerhi C. XI 565; C. XII 609
 Z
 Zâdû's-Sâlikîn C. I 572; C. VII 445, 453, 454; C. IX 355, 460; C. XII 83
 Zebûr C. VI 30, 43
 Zemahşerî C. I 146
 Zevrâ Hâşiyesi C. XIII 231
 Zevrâ' C. VI 153
 Zevrâ' Hâşiyesi C. IV 199
 Ziyâdât C. VI 382
 Ziyâu'l-Kulûb C. VI 436, 437
 Zübdetü'l-Hakâyik C. III 178; C. IV 222; C. VI 615; C. VII 174, 408, 541; C. VIII 47; C. XI 48; C. XII 432, 436

Açıklanan Farşça, Arapça, Türkçe Kelimeler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki),
III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

A

â C. VIII 272
âb C. IX 244
âb ez ser türe est C. VII 506
âb u revgan C. V 49; C. VII 110
âb ü gil C. IX 281
âbâd C. VII 103; C. IX 194; C. XI 33
abbâdiye C. IV 510
âb-cû C. IX 362
abdâl C. II 376; C. XII 404; C. XIII 81
abdâl-i Hak C. XII 404
abd-i zâif C. I 63
abdü'l-butûn C. XI 611
âber C. IX 307
âbes C. XIII 268
âbest C. XI 292
âb-gün C. IX 558
âbher C. XII 372
âb-hor C. VIII 518
âb-hord C. XIII 189
âb-ı cû C. IX 362
âb-ı kevser C. X 33
âb-ı revân C. XII 258
âb-ı rû C. VI 543; C. X 266; C. XI 526
âb-ı zindegi C. IX 390
âbî C. III 142
âbî C. VIII 522
âbile C. III 420; C. XII 433
âbile şuden C. XII 433
âbîr C. VII 361

âbisten C. XIII 209
âb-kör C. II 174
âb-rîz C. VII 469
abûs C. XIII 258
acâiz C. XIII 299
a'cemî C. V 249; C. VI 248; C. VIII 356; C. XI
224; C. XII 618; C. XIII 165
acem pidesi C. XII 415
acın C. V 561
a'cûbe C. II 415
acûl C. XI 403
acûz C. VI 71; C. IX 446
acûze C. XIII 299
açık C. II 41
a'dâd C. V 335
aden C. X 340; C. XII 325, 506
ades C. I 112
adl C. IX 368; C. XI 609; C. XII 306
adüv C. VIII 224; C. X 280
âfî C. I 68
âfil C. XII 535
âfitâbî C. XII 322
afv C. XIII 312
afv-lân C. X 589
afv-rân C. X 589
afyon C. VII 447; C. X 370
ağber C. VII 295
ağlâl C. VII 327
ağsân C. I 59; C. VII 213
âhâr C. X 287

ahd C. IX 385; C. XI 205
 ahd-i medid C. XI 573
 âhek C. VII 150; C. X 377
 âhen gûsil C. III 438
 âhen hâiden ez hûşm C. VI 373
 âhenc C. VI 98; C. IX 560
 âhenciden C. VI 98; C. IX 560
 âheng C. III 83; C. V 298; C. VI 318; C. XI 244
 âhen-rübâ C. X 35
 âhermen C. V 183; C. XII 290
 ahlât C. V 279
 ahmak C. V 152; C. VI 52
 ahmak-kede C. XI 353
 ahres, ahras C. IX 470; C. XI 580
 ahsente C. VIII 233
 ahşem C. VII 364; C. VIII 504; C. XIII 173
 ahtâr C. XIII 62
 âhur C. III 432; C. VIII 476
 ahvel C. XI 151
 ahzân C. I 60
 âjeng C. VIII 227
 âk C. V 307; C. XI 443; C. XIII 267
 akabe C. V 144, 464; C. XI 176
 akâkîr C. VII 371
 akâr C. XII 459
 akd C. XII 140
 âkûle C. X 24; C. XI 495
 akûde C. X 130
 âkîf C. IV 386
 âkil C. X 103
 akîle C. II 122
 akûm C. IX 189
 akûr C. XI 615
 akkâr C. VII 371
 akl C. III 387; C. XII 269
 akr C. IX 37
 akra' C. XI 407
 aks C. XIII 95
 akûl C. VII 410
 akûr C. XI 591
 âl C. II 443; C. VIII 499; C. XIII 295
 alâ C. VI 223; C. VIII 206; C. XII 514
 a'lâm C. VI 191
 alef C. VII 383, 435; C. X 242
 alem C. VIII 23; C. XII 291, 446
 alem be-sahrâ zeden C. XIII 89
 aleyhâ C. XI 249
 aliyy C. XII 130
 aliyyân C. XII 599
 Allâh C. VII 342; C. IX 434
 Allâh Allah C. V 81; C. IX 461; C. X 457, 493,
 564; C. XI 229; C. XII 539
 Allâhi C. I 569
 alp C. IX 291; C. XI 599
 altı kapı C. IV 225
 âlû C. IX 42
 âlûde C. IX 42

âlûdegân C. VIII 60
 alûvyân C. XII 599
 âmade kerdin C. XIII 130
 âmeden C. VIII 272
 ameş C. VII 81; C. XI 131
 a'meş C. II 108; C. VII 470
 amî C. IX 637
 amid C. X 332
 âmil C. VII 15; C. VIII 333; C. XIII 172
 âmin C. I 142; C. V 208; C. VIII 405, 596; C. IX
 194; C. XII 438, 613
 âmîn C. XII 21
 Amr C. IV 472
 amûd C. XII 618
 amyâ C. IX 429; C. XIII 82
 amyân C. V 376; C. XI 280
 ân C. VII 294, 439; C. VIII 260; C. IX 549; C. XI
 59, 314, 451; C. XII 122
 ân cihân C. XI 601
 ân çi C. VII 236
 ân çi didî C. VII 236
 anâ C. IX 647; C. X 599
 anân C. V 523; C. VI 565; C. VII 557
 a'nânû's-semâ C. VI 565
 anânû's-semâ' C. VII 557
 anber C. VII 361; C. IX 307; C. XII 322
 ancak C. VIII 329
 âne C. II 184; C. X 377
 ânek C. I 536
 anen C. VI 565
 anet C. VIII 184
 anîd C. XIII 295
 anîf C. V 355
 ankebût C. XII 387
 ansiklopedi C. I 113
 anûd C. IX 276
 ânzerût C. XII 97
 apsun C. IV 274
 âr C. IX 320; C. XI 136
 âr zû C. XI 136
 a'râb C. X 349
 araz C. IX 202; C. X 441
 arec C. V 189
 ârız C. IV 327; C. VII 369; C. VIII 63
 ârî C. XII 435
 arîn C. IX 636; C. X 175
 arîş C. V 452; C. XII 494
 âriye C. XII 338
 armağan C. IX 74; C. X 489
 arpa C. II 311
 arricû C. VI 416
 arrihû C. VI 416
 arş C. I 66; C. VI 593; C. VII 537; C. IX 24, 141,
 512; C. X 53; C. XII 494
 arşiyîn C. I 69
 arûs C. II 37; C. VIII 401; C. IX 103; C. XI 588
 arûsî C. VIII 401

arûz C. XIII 191
 arzî C. VIII 607
 ârzû C. XI 136
 asâ C. V 267
 Âsaf C. X 358
 asbî' C. VI 106
 ases C. IV 164; C. VI 637; C. VIII 127; C. XII 50,
 609; C. XIII 119
 asfâd C. VI 592
 ashâb-ı Kehf C. IX 637
 ashâb-ı sebt C. X 164
 âsib C. III 332; C. VII 34; C. VIII 377; C. X 122;
 C. XI 196; C. XIII 106
 asîr C. XII 34
 âsiye C. VIII 233
 asla' C. IX 330
 asr C. V 490; C. VII 296; C. VIII 609; C. XII 34
 âss C. XIII 119
 âstîn C. II 512
 âsumân C. XI 226
 âsumân-gûn C. IX 597
 âsumân-kadr C. IV 145
 aşaka C. X 203
 aşîk C. IV 495; C. IX 592; C. X 65; C. XIII 24
 âşînâ C. XII 114
 âşînâyi C. V 350
 aşîret C. XII 428
 aşk C. X 375
 aşk-kışân C. VIII 347
 aşk-sâz C. VII 261
 aşk-verz C. XII 374
 âşnâ C. I 110; C. XII 618
 aşr C. XI 422
 âşûb C. VI 382; C. XII 21
 aşûre günü C. XI 271
 âşûften C. IV 33
 aşve C. X 522
 atab C. V 440; C. IX 511
 atan C. IX 449
 ataş C. XIII 134
 a'taynâke C. X 441
 ateb C. IX 511
 âteş üftâden der pelâs C. XII 199
 âteş-kede C. IV 64; C. VI 542
 âteş-kûn C. VI 466
 âteş-pâ şuden C. VII 35
 âteş-perde C. X 425
 âteş-zene C. VIII 591; C. XI 130
 atîd C. VI 518
 a'tî C. VIII 607
 a'tiyâ C. XI 503
 atıyy C. XI 503
 atlâl C. V 359; C. X 358
 atlasî zed der begal C. XI 547
 armâr C. I 69
 atşân C. XI 36
 attâr C. XI 215

atyâr C. IX 28
 avân C. II 150; C. V 108; C. VI 438; C. VII 37; C.
 VIII 154
 a'vân C. VI 438
 avânân C. V 257, 258
 âvâre C. VI 308; C. VIII 82
 avaz C. VII 341
 âverden C. IX 71; C. XI 136
 âverdenî C. VII 179
 a'ver C. VII 473; C. XI 145
 avez C. VII 341
 âvihten C. V 183; C. VI 390
 âvîz C. X 441
 âvîziş nümûden C. XII 510
 avî C. III 410
 avn C. V 230
 avr C. XI 569
 a'vûne C. VI 438
 avvân C. VI 374, 438; C. VII 37, 357; C. X 72;
 C. XIII 250
 ay C. X 474
 ayak terî C. III 169
 ayak ve baş tutmamak C. VIII 11
 a'yân C. IX 202
 ayâr C. VII 47
 âyât-gû C. IV 265
 ayâz C. III 293; C. IX 588
 âyed C. XII 272
 âyîn besten C. VIII 409
 âyîne-dâr C. V 369
 âyîn-fezâ C. IV 495
 âyis C. VI 412; C. VII 34; C. XII 124
 ayn C. I 59, 530; C. III 148; C. IV 404; C. VIII
 341; C. IX 435; C. XI 29; C. XIII 27, 80, 166
 ayneyn C. XII 524
 ayn-ı kemâl C. XIII 313
 aynü'l-ıyân C. XIII 167
 aynü'l-lâme C. VIII 387
 ays C. X 547
 ays C. X 546; C. XII 430, 502
 ayyâr C. V 87, 549; C. VI 381; C. VII 47; C. X
 304; C. XI 166; C. XII 361
 ayyıl C. XII 70
 ayyûk C. XII 411
 âz C. V 586; C. VI 438; C. XI 137; C. XII 128
 azâ C. IX 196, 573; C. X 362; C. XI 275
 azâb C. VIII 386
 azâylim C. XIII 159
 azâzil C. I 117; C. IX 608
 azb C. VIII 386; C. XIII 344
 azeb C. XII 608
 âzer C. VI 302, 479; C. VIII 279; C. IX 177; C. XI
 577
 âzil C. XI 210
 azîmet C. XIII 159
 azî C. IX 503
 azm C. VI 106; C. IX 535

âzmûden C. I 139
 Azrâ C. XII 244
 azud C. V 158, 460; C. VI 83
 âzürden C. VIII 36
 azvâ' C. I 68
 azzâ C. V 247; C. X 362; C. XI 275
 B
 bâ C. VI 11, 517; C. VII 149; C. VIII 457; C. IX 175; C. X 463, 488; C. XI 292, 367
 bâ sad imtiñân C. VIII 408
 bâb C. XII 524
 bâd C. VI 500, 510; C. VII 530; C. IX 383; C. X 14; C. XI 42; C. XII 159
 bâd dâden C. IX 480
 bâd dem ki C. XII 238
 bâd u bûd C. VII 530; C. IX 147
 bâd-ı bürüt C. II 120; C. VI 591; C. X 541
 bâd-ı havâ C. X 112
 bâd-ı rîş C. III 405
 bâdî C. XIII 204
 bâdiye C. X 349; C. XII 272
 bâd-peymây C. V 291; C. VI 500
 bâften C. X 77
 bâğî C. VIII 152; C. XII 590; C. XIII 261
 bağal C. II 448
 bağaltırak C. V 191; C. XII 627
 bah bah C. VI 129
 bahâ C. III 184
 bahâne C. III 184; C. X 550; C. XI 80
 bahâne-i çerb âverden C. X 550
 bahh C. VI 129
 bâ-hod C. VIII 91
 bahr C. V 480
 bahr-dest C. VII 339
 bahş C. VIII 551
 bahşâyış-ger C. X 458
 bahşîdüm C. II 493
 bahşîşhâ-yı râd C. VII 305
 baht C. V 499; C. XII 223, 430
 bâhten C. XII 20
 bâ-ifdâl C. IX 175
 bâj C. XIII 133
 bakar C. XII 166
 ba'l C. VIII 228
 bâl C. XI 264
 bâl küşâden C. V 82
 bâlân C. XII 571
 ba'le C. VIII 228
 bâliden C. II 465; C. VI 570; C. XII 571
 bâliğ C. XII 236
 bâlûa C. V 225
 bam C. II 137; C. VII 206
 bân C. X 407
 bâ-nemek C. XII 501
 bâng C. XI 352
 bang-i safr C. IV 228
 bang-i zîr C. II 92

bânû C. VI 466
 ba'r C. VIII 73
 bâr C. XII 79, 318
 bâr besten C. VIII 143
 baras C. VIII 394
 ba're C. VIII 73
 barbut C. VI 213
 bardakçılar C. III 436
 bâre C. VI 136, 178; C. VIII 46; C. X 406; C. XI 444
 bâregî C. XI 101
 bârgâh C. IV 198; C. V 516; C. XI 40
 bârgî C. VI 419
 bâr-i süh C. X 339
 bârî C. VII 410; C. XII 437
 bârık C. VII 439; C. IX 116
 bârık resîden C. XI 110
 bârık-rîs C. IX 116; C. XI 110; C. XII 144
 bârık-kâr C. VII 439
 bâr-nâme C. VII 558
 bârr C. I 61
 bârû C. IX 344; C. XI 55, 56
 bâ-rüşd C. XII 299
 ba's C. XI 286, 597
 basâir C. I 69
 bâ-ser ü sâ mân C. IX 417
 basîret C. I 69
 basît C. VIII 576; C. XIII 204
 basît-i merg-zâr C. I 516
 basra C. XI 188
 bast C. VIII 378; C. XII 497
 bastatî C. VIII 246
 baş açmak C. IX 523
 başa toprak saçmak C. IX 523
 bâ-şecer C. XII 419
 bâğî C. V 499
 bâ-şükûh C. XII 175
 batar C. I 100; C. II 439; C. XI 422; C. XII 191
 batır C. II 439
 batman C. VI 335
 batn C. XI 611
 battâl C. IX 580; C. XII 48
 ba'ûl C. VIII 228
 ba'ûle C. VIII 228
 bâystend C. VII 143
 bâz C. I 113; C. III 133, 327; C. VI 205; C. VII 145; C. VIII 241, 391; C. IX 21, 277, 360; C. XI 238, 469; C. XII 202; C. XIII 248
 bâz custen C. VIII 354; C. XII 548; C. XIII 312
 bâz harîden C. VII 463; C. IX 402; C. X 139
 bâz hürden C. XII 287
 bâzed C. XII 20
 bâzergân C. XIII 127
 bâz-ı menzilhâ C. IX 277
 bâzig C. XI 103
 bâzil C. XI 413
 bâz-nâme C. IX 82

bâzpes C. XI 555
 bâzüver C. XII 571
 be C. III 389; C. IX 536; C. X 391
 beçgi C. XI 259
 be-dân-sân C. VIII 260
 be-dâr C. VIII 425
 bedbaht C. X 172
 bed-dâverî C. I 151
 bed-dil C. VIII 326; C. XI 413
 bedel C. XII 404
 bed-flâl C. XI 74
 bedfûz C. V 31; C. XI 322
 bed-gevher C. III 436
 bed-hisâl C. XI 74
 bedîd C. XIII 242
 bedin sân C. XII 532
 bed-meniş C. X 135
 bed-mihâlî C. I 318
 bedpûs C. V 31
 bedregî C. VII 204
 bedrûden C. XII 503
 bed-sigâl C. XI 74
 be-dû C. XII 149
 bedv C. VIII 301
 be-fikh C. XI 498
 behâ C. X 185
 be-hakk C. IX 536
 behî C. II 100; C. XII 263, 310
 be-hill C. VI 11
 behmen C. XIII 294
 behr C. VII 71
 behrâm C. XII 298
 behre C. XIII 126
 behre-hâ C. I 505
 be-ist C. VI 96
 be-istem C. V 371
 bekâş C. VII 486
 bekbaruk C. X 384
 bel bağlamak C. IX 507
 belâ C. VIII 95; C. IX 70; C. X 360
 belâdur C. VII 447; C. X 27
 belâğ C. IV 310; C. VI 90
 belâlî C. V 225
 be-lâş C. II 60
 belh C. XI 560
 belî C. VII 356
 belîle C. VIII 159
 belme C. VI 304
 belûda C. V 225
 bem C. VII 222
 be-mâ C. V 390
 be-medhî C. XI 367
 benân C. VI 105
 benân C. XIII 247
 benâne C. VI 105
 benât-ı na'ş C. VII 556
 benâtü'n-na'ş-i kübrâ C. IX 318

be-nbüh C. X 488
 bend C. XI 419
 bende-i bed C. XI 308
 bende-perest C. VIII 272
 bend-i nkk C. XII 136
 beng C. V 186; C. VIII 546; C. IX 489; C. X 548
 bengî C. V 188
 bengiyân C. X 548
 be-nigerî C. VII 264
 bennâ C. VII 333; C. X 306; C. XI 133, 454; C. XII 487
 benûn C. XI 235
 benü'l-villât C. I 68
 benzi atmak C. IX 522
 ber C. VI 316, 545; C. VII 35, 348; C. VIII 528;
 C. IX 54; C. X 441, 517; C. XI 248, 375; C. XII 417; C. XIII 155, 173, 339
 ber beste C. VIII 290
 ber cüst hâst C. X 420
 ber cüst râst C. X 420
 ber dehend C. VII 348
 ber dü sad C. VI 545
 ber engihten C. IX 613
 ber horden C. XIII 155
 ber kabâ kemer besten C. IV 287
 ber kerden C. VIII 434
 ber reste C. VIII 290
 ber riş u seblet-i hod handîden C. II 447
 ber ser ü riş handen C. V 614
 ber ser-keden C. VIII 485
 ber ser zeden C. VII 110
 ber tâften C. VIII 157
 ber yekî C. XIII 173
 ber-âb ber C. VIII 135
 ber-âmeden C. VI 465
 berân C. IV 185
 berât C. VII 345
 berâziş C. XII 459
 herbâd dâden C. III 160
 ber-beste C. II 107; C. VI 51, 52; C. X 129
 ber-besten C. VII 500
 berbut C. XIII 174
 berd C. IV 165; C. IX 457; C. XII 155, 181
 berd ü mât C. IX 352
 ber-dâsten C. VIII 425
 berd-bâr C. V 587
 berde C. II 126
 berdü'l-acûz C. XI 380, 427
 ber-em C. X 550
 berere C. I 61
 berg C. IV 359; C. VIII 63, 385, 388, 544; C. IX 60; C. XI 273, 457, 479; C. XII 537; C. XIII 105, 155
 berg ve nevâ C. IV 201
 ber-hod-zenem C. VIII 135
 berhordâr şûden C. I 98
 berthürden C. X 321

berî C. V 314
berik C. X 515
berk C. VI 315; C. VII 352; C. X 600; C. XII 79,
475; C. XIII 294
berr C. XI 480, 612
berre C. VII 82; C. XI 469
ber-res C. XI 375
ber-resid C. XI 375
ber-reste C. II 107; C. VII 500
ber-sarfe C. IX 35
ber-ser C. III 129
ber-serî C. XIII 168
bertâften C. XII 110, 111
ber-vâresiden C. XI 375
ber-zeden C. VIII 527
bes C. VI 520, 634; C. VII 450; C. VIII 232, 614;
C. XII 486
bes kesâ C. VIII 428
besâ C. IX 193; C. XI 46; C. XII 320
be-saydî C. XII 556
besî C. VI 86
besic C. VIII 304
besiç C. VI 153
bessü C. XI 160
bessüke C. XI 160
bested C. VIII 399
beşir C. XI 541
beşşâr C. XI 595
beşşâş C. XIII 43
be-şükr C. X 391
be-tâb C. VII 462
betfüz C. V 31
betnûz C. XI 322
betpûz C. V 31
bevl-karûre C. X 248
bevş C. VI 543; C. VII 22, 369
bey' ve şîrâ' C. VIII 218
beydak C. V 155; C. VII 416; C. XII 452
beyler C. VI 167
beyne beyn C. IX 544
beyne cydî C. IX 261
beyyine C. XI 606
bez C. IX 452
be-zâr C. XIII 109
beze C. IX 227, 621
be-zindânî C. III 389
bezl C. XI 413
bezm C. VI 620; C. IX 452; C. XI 84
bitrakad C. II 521
bittih C. VIII 611
bittih-zâr C. VIII 611
biyık burmak C. IX 603
biyıkda yel tutmak C. I 394
bi'se'l-karîn C. XIII 255
bi'se'l-mihâd C. XII 535
biâl C. VIII 228
bi-bey' u şîrî C. XIII 280

bibi C. X 497
biçek C. VI 469
bi-çigûne C. V 358
biçuk C. VI 469
bi-çûn C. V 358, 547; C. IX 299; C. XI 526
bi-çûnlük C. XI 397
bîd C. V 196
bid' C. III 127
bid'at C. XI 165; C. XIII 254
bi-dev C. XII 149
bi-dil C. II 128; C. IV 251; C. VIII 273; C. IX 404;
C. XI 492; C. XII 516
bi-dil ü cân C. XI 387
bi-direng C. VII 204
bi-drevem C. IX 292
bi-emân C. III 167
biğâh C. I 85
biğâne C. I 135
biğâr C. III 140
bigirâyend C. IX 373
bi-günâhi C. X 18
biñ C. IX 552; C. X 130
bi-hifâzî C. XIII 288
biñî C. II 100; C. IX 552
bi-hiç-bûd C. XI 350
bi-hod C. III 416; C. VIII 91
bi-hodî C. XII 573
bihte C. VI 428
bihten C. I 468
biñûde C. IX 175, 320; C. X 502
bi-hurdegî C. VII 102
bi-huşî C. XII 516
bi-huşluk C. XII 262
bi-iyâr C. VII 467
bi-ist C. VIII 462; C. X 310; C. XI 426
bika' C. XII 373
bi-kâr C. VII 178, 463
bi-karâr C. VIII 60
bikr C. VI 83
bi-lâş C. VI 16; C. XI 509
bi-lâ-şey C. VI 16; C. XI 509
bilis C. XIII 222
bîm C. V 402; C. VI 53
bi-mahîr C. IX 272
bi-mâl C. XIII 297
bi-mâye C. VI 357
bi-menn C. III 382
bi-mer C. X 223
bi-muhâbâ C. XIII 119
bi-nazîr C. XIII 311
bi-nemek C. XI 192
bîni me-kün C. II 373
bîniş C. IX 160
bîniş-verî C. IX 160
bi-nûş C. X 16
bi-purs C. XI 375
birr C. VII 346, 483; C. IX 302, 346; C. X 392;

C. XII 229, 428
 birûn-şev C. IV 160; C. X 346; C. XII 361; C. XIII 167
 birûn-şev kerdin C. XII 208, 589
 bis C. XI 424
 bisât C. VI 372; C. XI 559; C. XII 628
 bismil C. IX 29; C. X 491; C. XI 605
 bişt C. III 394; C. VIII 462; C. X 310; C. XI 426
 bistem C. V 371
 biştend C. VII 143
 bister C. X 465
 biş C. III 61
 bitâne C. XI 602
 bi-telvîm C. XIII 306
 bi-temyiziyan C. X 149
 bive C. XII 598
 bivegân C. XII 598
 bi-vürûd C. XI 423
 biyâmüzim C. IX 224
 biz C. I 468
 bîzâr C. VIII 497
 bi-zimnet C. VI 263
 bi-zinhâr C. X 412
 bizle C. XI 413
 bû batar C. XII 191
 bû ki C. X 498
 bu du'l-maşnıkayn C. VII 384
 bûd C. VI 364; C. VII 304, 530; C. VIII 117; C. XI 42
 bûd der şişe kerdin C. XI 489
 bûd ki C. X 498
 bûden C. VIII 117
 bûdenî C. IX 401
 bûd-i men C. VIII 362
 buğtâk C. V 191
 buğz C. VIII 355
 buhâr C. VI 367
 buhârâ C. VI 367
 buhl C. VIII 396
 buhrân C. X 453; C. XI 480; C. XII 29
 buhrân-ı mahmûd C. X 453
 buhrân-ı mezmûm C. X 453
 buht C. XII 185
 buhtâk C. V 191
 buhûr C. V 60
 buhûrdân C. XII 622
 bûk C. X 428
 buk'a C. VI 558; C. XII 241, 373
 bû-kaht C. IX 42
 bukûr C. XII 166
 bulamaç C. III 109
 bulgâr C. V 381
 bunduk C. III 115
 burâk C. IV 512; C. VII 352; C. X 600; C. XII 100
 burden Bk. bürden C. IX 35
 bûriyâ kübî C. III 169
 burtula C. VIII 527

butûn C. XI 611
 buva C. IV 393
 bûy C. VIII 235, 316
 buyruk C. XII 304
 bûz C. XI 284
 bû'l-aceb C. VII 211; C. XIII 239
 bû'l-alâ C. XI 140
 bû'l-beger C. X 213
 bû'l-fudûl C. V 163; C. IX 23
 bû'l-fuzûl C. I 132; C. II 366; C. VIII 55
 bû'l-heves C. VII 392; C. XI 295
 bû'l-kerem C. XII 44
 bû'l-ulâ C. XII 269, 514
 bû'l-vuhûş C. IX 309
 bûd C. IV 344, 373
 bûdd C. V 285; C. X 247
 bûkm C. XII 406
 bûlme C. VI 304
 bûn C. VI 362; C. XI 377
 bûne C. X 488
 bûngâh C. VI 362; C. IX 586
 bûn-i dendân C. VI 45
 bûnyâd C. XII 386
 bûr C. VI 447
 bûrd C. I 166, 230; C. V 242; C. VI 473, 545; C. VII 49; C. VIII 317, 403; C. IX 632; C. XI 528
 bûrd-bâr C. V 355
 bürden, burden C. VI 545; C. VIII 186; C. IX 35
 bürdenî C. VII 179
 bûrehne C. VI 267
 bûrin C. III 419; C. XI 539
 bûrr C. V 153; C. XI 357; C. XII 229
 büsr C. IX 134
 bûved ki C. X 428
 bûz giriften C. IX 452
 bûzgâle C. VII 82
 bûzüğ C. XI 591
 C
 câbir C. VII 495
 câbir-i işkestegân C. VII 495
 câblûs C. VII 383, 482; C. XII 211
 ca'd C. VI 382; C. VII 470; C. XI 211
 câdde C. VII 503; C. X 584
 câdû C. VIII 410; C. IX 162
 câdûluk C. V 319
 câdûyî C. VIII 494
 câh C. VIII 395; C. X 455
 câh ü mâl C. VIII 395
 cahd C. II 394
 cahûdî C. IV 277
 câize C. II 451
 ca'l C. VII 386
 Câlînos C. I 91; C. X 459
 câme C. X 575
 câmegî C. X 575; C. XI 203
 câme-i dürrüst C. XIII 289

câme-ken C. II 245; C. XI 60
 cân C. VII 389
 cân bâhten C. IX 464
 cân ü ser C. VIII 389
 cân-âhenc C. VI 98
 cân-bâz C. I 99
 cânbâzlık C. VII 135
 candâr C. VI 458
 cân-dostân C. X 630
 can-fezâ C. VII 369
 cân-güdâz C. XII 19
 cânî C. I 550; C. XI 327
 câriyâr C. VIII 149
 cass C. IX 153
 câsûs C. XI 390
 câş C. VI 36
 ca'şûş C. VI 433
 câvid C. X 233
 cavk C. VI 410
 cavlakî C. I 162
 cây-gîr C. X 499
 ceâşiş C. VI 433
 cebân C. VIII 326
 cebîn C. VI 208; C. VIII 424
 cebr C. VII 495; C. X 309
 cedb C. XI 596
 cedd C. VII 15; C. IX 650; C. X 204
 cefâ C. VIII 435; C. X 325
 ceff C. XII 113
 cehân C. VIII 317; C. XI 23
 cehâniden C. VIII 317
 cehâz C. VI 246; C. XIII 158
 cehed C. I 137
 cehennem C. II 515
 cehîden C. XI 23
 cehîz C. I 504; C. VI 246
 cehnâm C. XII 535
 cehûdî C. IV 277
 cehûl C. VIII 134
 celâl C. XIII 305
 celdî C. V 501; C. XIII 62
 celeb C. V 126
 celî C. IX 103
 cellâd C. IX 546
 cemîl C. II 41
 cemş C. VIII 594
 cenâb C. XII 53
 cenâbet C. XI 398
 cenân C. I 59
 cendel C. XIII 272
 cendere C. XI 408
 cendil C. VII 500
 cenîn C. V 260
 cenn C. XI 121
 cenne C. IX 529
 cennet C. VI 263; C. IX 529; C. XI 121
 cennetü'l-huld C. VI 277

cens C. XII 430
 cerâ' C. VII 551
 cercis C. XI 306
 cerî C. V 435; C. IX 303; C. X 123
 cerîr C. VI 219
 cerr C. VI 219; C. XI 521
 cerre C. X 408; C. XII 275
 cerv C. VII 549, 551
 cervî C. X 87
 cesten C. I 137; C. VIII 115
 cev C. III 294; C. VIII 166, 448; C. X 20
 cevâd C. XII 125
 cevâhir C. IX 202
 cevâr C. VIII 149
 cevâri C. VIII 149
 cevâz C. IX 164; C. X 507
 cevî C. X 51
 cevîh C. V 94
 cevher C. X 441
 cevher-i evvel C. XI 433
 cevîk C. V 94; C. VII 278, 424
 cevîr C. VII 44
 cevşen C. IV 203; C. XII 87
 cevîv C. VI 305; C. VIII 377
 cevîv-i felek C. VI 305; C. VIII 451
 cevîz-bûn C. VII 226
 cevîz C. VII 226
 ceyb C. II 48; C. VIII 187
 ceyn C. V 207
 cezâ C. IV 39; C. XI 594
 cezâf C. XII 26
 cezbe C. XI 360
 cezbe C. XI 486
 cezbe-i sem' C. XI 540
 cezer C. X 130
 cezr C. VI 368; C. X 384; C. XII 443
 cis C. IV 393
 cîb C. IX 36; C. X 274
 cici C. IV 393
 cidâl C. VIII 302
 cidd C. I 68; C. VIII 529; C. IX 447, 650
 cidd-i cidd C. X 149
 cîfe C. VI 571; C. XII 48
 cîger C. V 270; C. X 457; C. XI 106
 cîger-bend C. X 247
 cîger hûn geştin C. VIII 282
 cîh C. XI 56
 cîhândâr C. VII 205
 cîhân-ı gayb veş C. X 464
 cîhâr C. VIII 423
 cîhâz C. IV 287; C. V 154; C. VI 479
 cîhet C. I 135
 cîhet-gû C. IV 265
 cîhîden C. II 122
 cîhîz C. IV 287
 cîlf C. X 237; C. XII 102
 cîlve-gâh C. IX 231

- cinân C. I 59
 cinâs-ı kalbî C. V 402
 cinâs-ı lâhuk C. V 402
 cinâs-ı münharif C. V 402
 cinâs-ı nâkis C. V 402
 cinâs-ı tām C. V 402
 cinâze C. XI 118
 cins C. XII 430
 cirâ C. VII 433; C. VII 549
 citî C. VII 504; C. XIII 280
 cirm C. XI 492
 civân C. X 362
 civân-baht-i mecdî C. VIII 553
 civâr C. VIII 149
 cizâf C. X 69
 cû C. VI 468; C. VIII 59; C. XI 313; C. XII 101
 cû' C. VI 173
 cu'l C. VIII 210
 cû-be-cû C. X 351
 cûd C. VII 346, 435; C. XII 340
 cuğd C. XI 58, 329
 cuhâ C. X 376; C. X 376; C. XIII 179
 cûhî C. X 376; C. XIII 179
 cuhûd C. VIII 289
 cul C. XI 356
 cur'a C. I 62; C. XII 356
 cûş C. IV 10; C. VI 630; C. VIII 597
 cûşen C. IV 203
 cûu'l-bakar C. III 84; C. VIII 547; C. IX 107; C. X 243; C. XII 247
 cûu'l-kelb C. X 171
 cuul C. VII 92
 cûy C. XI 313
 cûyânî C. XI 581
 cûy-cû C. XI 313
 cûy-cûyân C. XI 313
 cû'al C. IV 79
 cûbâr C. XI 494
 cûft C. I 92
 cûft geşten C. X 530
 cûft u şû C. XI 340
 cûft-i Bû-Leheb C. IX 370
 cûhd C. V 558
 cûhdü'l-mukall C. IX 372; C. X 111; C. XII 569
 cûhd C. VIII 488; C. X 250; C. XI 345; C. XIII 74
 cûlâb C. VIII 409
 cûlâb-ı kand C. VIII 409
 cûllâb C. V 163
 cûmûd C. XII 161
 cûnâh C. V 94
 cûnbiden giriften C. VI 607
 cûnd C. VII 60
 cûndî C. VII 60
 cûnne C. IV 279
 cûnûn C. VIII 565
 cûnûb C. VIII 165
 cûr'a C. IX 139
 cûrbûz C. XII 559
 cûst-cû C. IX 575
 cûsten C. XI 313
 cûvân C. XII 589
 cûvâr C. VIII 149
 cûz C. XI 47
 cûz meger C. XI 47
 cûz' cûz' C. XIII 209
 cûzâf C. X 69
 cûzâm C. V 294
 Ç
 çabuk C. XI 185
 çâder C. XIII 247
 çâdur C. VIII 501; C. X 49
 çâğz C. VIII 158
 çâh C. X 455
 çâh-ı teng C. IX 177
 çakal C. VIII 618
 çakır C. V 282
 çâllâk C. I 92; C. V 134
 çâlçene C. VIII 459
 çaldı düdüğü C. XII 544
 çâliš C. VII 296; C. VIII 597; C. X 530; C. XI 564
 çalmak C. IX 82
 çâne C. IV 40
 çâplûs C. VII 383, 482
 çâr C. X 390
 çâr dâng C. VII 301; C. IX 451
 çâr dâng-i Hindûstân C. VII 301
 çâr perre C. VII 466
 çârcûb C. XII 112
 çarh C. XIII 218
 çarh zeden C. XII 277
 çarmıh etmek C. IV 254
 çarmıh C. IX 560; C. XII 492
 çarmıh-ı mi'de C. IX 560
 çâr-sû C. V 276
 çâr-şâh C. III 225; C. XI 90
 çâr-tâk C. I 393; C. VII 468
 çâş C. VI 36; C. X 582; C. XI 280, 589
 çâşt C. IX 377, 382
 çâstgâh C. XII 246
 çâst-hâr C. X 86
 çâst-sâz C. IX 382
 çeft C. VI 17
 çekkek C. III 350
 çekre C. IX 593
 çemîn C. VII 52
 çenbere C. VIII 171
 çend C. XII 501
 çendin C. VI 168
 çeng Bk. çenk C. VIII 597; C. IX 322; C. XI 49, 540; C. XII 126, 488; C. XIII 174
 çengi C. XI 540
 çeng-lûk C. VI 302
 çenk C. II 137; C. VII 220

çep C. II 522
 çerâ C. V 116; C. XII 143
 çerâ kerdên C. V 116
 çerb C. V 75; C. VII 469; C. X 550
 çerbiden C. V 411; C. VI 385
 çeremdan C. IV 304, 436
 çerğ C. V 282
 çerh C. VIII 593
 çerh zeden C. VI 608
 çeriden C. XI 225
 çest C. X 629
 çeşm ["Nergis-] C. VII 470
 çeşm dâştên C. VI 179
 çeşm dühtên C. VIII 432
 çeşm nihâden C. II 178
 çeşm pür-âb kerdên C. VI 205
 çeşm zeden C. VIII 512
 çeşm-bend C. V 295; C. XII 448
 çeşm-dûzi C. XII 448
 çeşm-hâ C. XII 122
 çeşmî C. VIII 176
 çeşm-i bed C. IX 178
 çeşm-i saht C. XIII 259
 çeşm-i şûh C. VI 460; C. X 339; C. XII 411
 çeşm-i teng C. XI 549
 çeşm-i ter C. IX 519
 çeşm-i zahm C. VIII 387
 çeşm-sîr C. XI 279
 çeşvân Bk. çeşvân C. II 159; C. III 107; C. VIII 595; C. X 184
 çeşvân C. I 562
 çi C. XII 47, 490; C. XIII 218
 çiden C. I 139; C. VII 109; C. VIII 273
 çigil C. IV 348; C. VI 457
 çigüne C. IX 299; C. XI 526; C. XII 367
 çihil C. X 499
 çille Bk. çille C. IX 476; C. XIII 243
 çille C. X 499
 çin C. I 139; C. VII 109; C. VIII 273; C. XII 584
 çin gülü C. XII 249
 çine C. X 17; C. XII 27
 çire C. VIII 289; C. XI 36
 çirk C. VII 86
 çirk-i ter C. VII 87
 çî-sân C. XII 448
 çist C. XII 490
 çizi C. X 396
 çüb-i hüner C. V 40
 çün C. III 494; C. V 547; C. VI 152, 373; C. VIII 234; C. IX 153, 299; C. XI 135, 138, 298, 526; C. XII 362, 367, 501; C. XIII 334
 çün adem C. XII 362
 çünlük C. XI 397
 çurbek C. VI 112; C. XI 418
 çüstî C. XII 203
 çü C. II 358; C. VII 462
 çü nûr-i sinei C. II 358

çün C. II 470; C. X 522
 çün bây u gedâ hâke berâber girecektir C. II 113
 çünhâ C. XI 398
 çüst C. VIII 123; C. XI 580
 çüstî C. XII 451
 D
 dacc C. XI 596
 dacer C. X 431
 dâd C. I 513; C. V 121, 448, 628; C. VI 408, 496, 594; C. IX 320; C. XI 514, 554; C. XII 394, 505, 583
 dâd-âr C. IX 320
 dâde C. XI 554
 dâden C. V 291; C. VI 610; C. VII 356; C. IX 314; C. X 66; C. XI 273, 514, 554
 dâdeş C. VIII 399
 dâdger C. XI 504
 dâdistân C. V 448
 dâdver C. XII 466
 dâfi'-i zarar C. XII 457
 dâğ C. IV 61; C. V 438; C. VI 477; C. VII 39
 dâgal C. II 448
 dâğ-ı derûn C. VII 39
 dahhâk C. XIII 268
 dâhız C. XII 226
 dâhî C. VIII 406
 dahîl C. X 219
 dâhiye C. XII 533
 dahl C. X 31; C. XI 143, 495, 605
 dahl ü harc C. II 394
 dahm C. IX 41
 dahme C. V 76; C. XI 97
 dahrece C. XI 612
 dai C. IV 151
 dâi C. XIII 192
 dâir C. I 136
 dâiye C. IX 497
 dak C. II 526; C. IX 331
 dakk C. III 169; C. IV 314; C. VI 137, 391; C. IX 415; C. XII 73, 484
 dakkul'-hasir C. III 169
 dâl C. XI 284
 dal'âl C. VIII 133; C. IX 540
 dâll C. II 416
 dâllân C. XII 583
 dâllân-i güm C. XII 583
 dâlle C. XIII 196
 dâm C. I 109; C. VIII 165, 293; C. X 103, 202; C. XII 421
 damdan leğenin düşmesi C. X 535
 dâmen keşân C. II 451
 dâmen keşiden C. VIII 267; C. IX 181
 dâmen-i Hak C. II 512
 dâmi C. VI 128
 dân C. VI 565; C. IX 286, 579
 dâned C. IX 521
 dâng C. III 126; C. VII 300; C. IX 451, 627; C. X

- 19, 390, 479; C. XI 352; C. XII 415; C. XIII 115, 171
dânik C. III 285
dânisten C. VI 565
dânışmend C. VI 377
dâr C. VI 482; C. VIII 607; C. X 600; C. XII 72
dâr u gir C. VI 269; C. X 426
dâr, dâr C. XIII 111
darb C. III 156
darb-ı girân C. III 156
dârem C. XII 142
darîr C. III 145; C. XI 134, 235; C. XII 607; C. XIII 74
darre C. VIII 419; C. IX 405
dârû'l-gırâr C. VII 381
dârû'l-gurûr C. VII 394
dârû'l-hulûd C. VII 153
darvân C. IX 483
dâs C. I 112; C. VIII 357
dâšten C. VIII 425
dav' C. X 54; C. XI 620
dâv C. XII 495
dâver C. VI 248; C. XI 574; C. XII 466
dâverî C. I 151; C. VI 257; C. XI 574; C. XIII 302
davul çalmak C. VI 393
dâye C. V 158; C. IX 245; C. XI 204
dayı C. IV 211
dazıyık C. XIII 279
dazıglen C. II 233
debb C. IX 135; C. XII 608, 609; C. XIII 188
debbâb C. XII 608
debbe C. III 185
debbûs C. X 422; C. XI 134, 249
debûr C. V 192; C. VIII 368
ded C. VIII 165; C. X 86, 202; C. XII 421, 611
dede C. XIII 158
def C. I 118
def'-î nâ-savâb C. X 399
def'-î zarar C. XII 457
defin C. V 134; C. IX 32
defterdar C. X 332
degâ C. III 457; C. V 62, 614; C. XI 163, 466
degal C. VII 367, 467; C. IX 494; C. XIII 215
degayî C. XI 466
deh esbe C. II 361
deh esbe tâhten C. II 361
deh kese C. X 277
dehâ C. VII 79; C. VIII 396; C. IX 437; C. XII 533
dehâd C. VII 356; C. X 66
Dehdehî C. VII 178; C. IX 259; C. XI 125, 468
deh-dile C. I 532; C. XII 605; C. XIII 182, 320
dehed C. VII 356; C. X 66
dehliz C. VII 504
dehlîzî C. IV 486
dehr C. XII 255, 435
dehşet C. IX 366
dejem C. IV 301; C. V 545
dek C. IX 331
dekal C. XI 360
dekk C. VIII 593; C. XII 359
delâl C. VI 206; C. VIII 419; C. XI 472, 557; C. XIII 293
delâle C. X 275
delk C. III 320; C. VII 250, 306, 511; C. IX 81; C. XII 198; C. XIII 85
delkak C. X 423; C. XII 196, 198
delk-pûş C. IV 296
dellâk C. X 64
dellâl çağırılmak C. XII 197
dellâle C. V 378; C. VII 195; C. VIII 67; C. X 276, 540; C. XII 482
delv C. X 634
dem C. II 120, 185; C. IV 414; C. VI 390, 434; C. VII 103, 482, 529; C. VIII 84, 118, 189, 191, 384, 415; C. IX 162; C. X 550; C. XI 225; C. XII 482; C. XIII 329
dem zeden C. VI 440; C. VIII 113; C. XII 200
dem-â-dem C. XII 623
demâr C. IV 34; C. V 59; C. VI 597; C. VII 238; C. VIII 406; C. XI 494; C. XII 411, 492
demdeme C. III 86; C. IV 185; C. VI 202; C. X 132, 163; C. XI 23; C. XII 30, 45
dem-geh C. VI 346; C. VIII 114
dem-i bî-müntehâ C. II 25
dem-i subh C. X 465
dem-i zinde zeden C. VIII 113
demiden C. XI 369
demim C. VIII 189
dem-sâz C. I 84, 92
dem-zeden C. XI 191
dendân C. III 174
dendân künân C. V 182
dendâne C. III 174
deng C. IV 84; C. V 520; C. VII 204, 274, 450; C. VIII 546; C. IX 44; C. X 56
der C. II 100; C. VI 425; C. VII 110, 299; C. VIII 57; C. IX 591; C. X 77; C. XI 375, 573; C. XII 542
der âmeden C. XIII 330
der ân cihân C. XI 601
der bād dâden C. IV 229
der bâften C. X 364; C. XII 188
der bâhtî C. X 364
der cuvâl şüden C. IX 493
der galat mî efkenî C. V 626
der hûn ve hâk âmîhten C. X 412
der kemîn C. XIII 322
der me-yuft C. XII 510
der selle kerden C. IX 66
der sūhan piçâniden C. XIII 321
der şişe kerden C. IX 405
der vâmişevî C. XII 489
der vecd C. XIII 169
derâ C. X 144; C. XII 244

derahş C. VIII 459
 derbâhten C. XIII 169
 derbend C. VI 176; C. VIII 188
 derbendân C. VIII 293
 derc C. XII 323; C. XIII 219
 derd C. VI 417; C. VII 312
 derdâ C. XI 400
 derdeş kened C. IX 318
 derd-i bis C. XI 424
 derd-i şüş C. III 126
 derd-i zih C. VI 302
 derec C. XIII 325
 der-em C. XII 214
 dergâh C. XI 40, 63; C. XI 294
 derhem C. VII 163
 derhîn C. XIII 289
 deriden C. XII 214
 derrâk C. III 58
 ders C. IX 87; C. X 461
 der-üftâden C. XII 510
 dervâ C. XII 488
 derviş C. II 503; C. XI 484
 deryâ-bâr C. X 457
 der-yâften C. I 87; C. VIII 490
 dest C. IV 473; C. VII 353; C. VIII 366, 405, 581;
 C. IX 68, 144, 260; C. XI 287, 419, 622; C.
 XII 355
 dest ber-leb zeden C. VIII 65
 dest bürden C. XI 71
 dest der dâm kün C. IX 147
 dest der kün C. IX 147
 dest dest C. VIII 366
 dest efsân C. XII 539
 dest hûş [: haveş] C. XI 136
 dest gusten C. III 182; C. XI 327; C. XIII 225
 dest u pâ zeden C. XI 569
 dest yâften C. VIII 277
 dest-âmûz C. XI 419
 destân C. III 58; C. V 255; C. VIII 582; C. IX 162;
 C. X 93, 161; C. XI 80, 110
 destâr bürden C. VIII 74
 dest-âviz C. II 352
 dest-bürd C. X 631
 dest-dâr C. V 129
 dest-efsânden C. II 481
 destek zeden C. VI 399
 destenbüy, destenbû C. VIII 222; C. VIII 222
 dest-gâh C. X 223
 dest-gâr C. VIII 592
 dest-i bürd C. X 46
 dest-i peymân C. XI 104
 dest-mûzd C. VI 580
 destûr C. V 290
 deş C. X 55
 deşne C. X 494
 deşt C. IV 473
 dev C. VII 383; C. VIII 274; C. XII 332

dev-â-dev C. VII 383; C. VIII 274
 devân C. VII 466
 deve diken C. II 28
 deverân C. XI 388
 devî C. VI 595
 devide C. VI 566
 deviden C. I 152; C. VII 383; C. VIII 274
 devlet C. VIII 274, 479
 devletî C. VII 290
 devr C. IV 157; C. V 522; C. XI 72, 313
 devr-i gezend C. VI 18
 dey C. VII 355; C. XI 554; C. XIII 294
 deyr C. V 522; C. X 390; C. XII 418
 deyyân C. VII 342; C. XII 385, 487
 deyyâr C. I 136; C. VIII 328; C. X 227; C. XII 22
 deyyûs C. IV 263; C. VIII 529
 dîhk C. XI 549
 dîhm C. IX 41
 dîk C. VI 346; C. IX 560
 dîkk C. I 393; C. VII 68; C. XI 49, 105, 444; C.
 XII 591
 dirâb C. V 428; C. XII 361; C. XIII 89
 dirâbhâne C. IX 380
 dirâht-ı saht C. VIII 531
 dirâz huften C. V 328
 dîrs C. XI 357
 dî C. X 463
 dîbâce C. III 412; C. V 506; C. XIII 177
 dicle C. VIII 464; C. IX 528
 did C. XI 451; C. XII 193
 didâr C. VIII 180; C. IX 505
 dîde C. XII 143
 dîde-bân C. I 462; C. VI 176; C. XIII 166
 dîde-keş C. IX 28
 dîden C. III 250
 dîden rûy-i kâr C. XI 548
 dîg C. IX 457
 dîg puhten C. V 286
 dîgdân C. X 460
 dîh C. VI 330; C. XI 273
 dîhîd C. XI 273
 dîhlîz C. I 135; C. IX 70
 dîj C. VIII 186; C. XII 563
 dîjem C. XI 413, 418
 dîl şikesten C. V 294
 dîl şüde C. XI 230
 dîlâl C. XI 472; C. XIII 293
 dîl-ârâm C. I 75
 dîlber C. XII 17
 dîldâr C. XII 516
 dîl-hâh C. XI 185; C. XII 197
 dîl-sipâr C. XI 279
 dîl-sitân C. XI 526
 dîl-şüde C. XI 230
 dimâg C. VII 544
 dimen C. V 118, 359; C. XII 334
 dimene C. V 359

- dîn C. II 377; C. III 298; C. V 468; C. VI 387; C. IX 631; C. XI 102, 179; C. XII 385, 487; C. XIII 203
- dînâr C. III 126; C. VIII 310; C. IX 285
- dîr zî C. IV 223
- dirâ C. X 144
- direm C. VIII 310; C. X 507; C. XII 256
- direng C. VII 204
- dirhem C. II 311; C. X 507
- dirîğ C. VI 13; C. XI 590
- dirîğâ C. XI 400
- dir-keşiden C. XI 617
- dirre C. VIII 584; C. XI 494
- disâr C. III 186; C. VI 67
- diş dîbinden söylemek C. IV 256
- dîv C. VII 325, 366; C. XI 192; C. XII 612; C. XIII 42, 324
- dîvân C. VIII 597; C. XII 198, 539, 612; C. XIII 122
- dîvâne end C. VII 325
- dîvânend C. VII 325
- dîvân-ı edeb C. IV 475
- divâr C. XII 478
- dîvçe C. III 143
- diy C. VIII 133
- diyâr C. XII 72
- diyet C. X 24
- dîz C. VI 210; C. VI 345
- dîziye çekmek C. V 616
- dolak C. III 485
- dost-dâr C. XII 462
- dost-kâm C. VIII 17
- duâ C. V 61; C. VIII 324, 514, 537
- dûçâr C. VII 300
- dûçâr zeden C. VIII 91
- dûd C. VII 514; C. XI 304
- dudak altundan C. IX 450
- dudak çiğneyicilik C. XII 94
- dûde C. IX 615
- dûdmân C. VI 253; C. VIII 223; C. XI 505
- dûğ C. IX 425; C. IV 90, 261
- duhke C. V 286
- dûhten C. V 253
- dûk C. III 309, 464; C. VI 187; C. XI 602
- dûl C. X 308
- dûlet C. XII 142
- duman ve toz çıkarmak C. VIII 330
- dûn C. XIII 39
- dûr dest C. XII 472
- dûr ez o C. XIII 19
- dûr kerden C. IX 367
- dûr-bâş C. IV 86; C. VII 106; C. VIII 595; C. IX 136
- dûr-dest C. IX 102; C. XI 298
- dûreğ C. VII 261
- dûrûden Bk. dûrûden C. IX 292
- dûrûger C. XII 447
- dûşâha C. XI 82; C. XII 45
- dûv C. XI 620
- dû C. VI 545; C. VII 301; C. X 390
- dû çâr C. X 390
- dû çâr dâng C. VII 301; C. X 390, 479
- dû dil bûd C. II 463
- dû esbe C. II 361
- dû lebî C. VII 290
- dû mer C. X 223
- dû-dil C. V 178
- dûhâ C. VIII 373; C. IX 66, 437
- dûkkân C. V 414; C. VII 325; C. XI 498
- dûldûl C. IV 512
- dûlger C. XII 447
- dûm C. II 185; C. VII 471; C. VIII 114
- dûm-gaze C. IX 621
- dûm-geh C. VIII 114
- dûmmel C. IV 244
- dûmm-i zîst C. VII 471
- dûmtüne dûm C. III 440
- dûnbel C. IV 244
- dûnbûl C. X 15
- dûrahş C. VIII 459
- dûrc C. XI 593; C. XIII 209
- dûrd C. IX 418; C. XII 438
- dûrer C. I 65
- dûrr C. I 65
- dûrr-i Aden C. XII 506
- dûrr-i yetîm C. VIII 132; C. X 77; C. XII 299, 477
- dûrrî zî kân C. XII 483
- dûrûden Bk. dûrûden C. V 152; C. VI 28
- dûrûğî C. XII 105
- dûruhş C. VIII 459
- dûstûr C. IV 305; C. VII 360
- dûşmen-kede C. IX 294
- dûşnâm C. VIII 29
- dûşvâr-yâb C. I 137
- dûvâr C. VIII 458
- dûvel C. VII 367
- dûvî C. VIII 405
- dûzd C. XI 424
- dûzgûn C. X 439
- E
- ebâ C. IX 457; C. X 460; C. XIII 320
- ebced C. II 233
- ebed C. XI 33; C. XII 255
- ebhâz C. IX 346
- ebî C. XII 114
- ebkem C. XII 406
- ebleh C. II 288; C. VII 408
- eblûc C. VII 194
- ebnâ-i sebîl C. XII 428
- ebnâü's-sebîl C. I 59
- ebrehe C. XIII 156
- ebriki C. XII 379
- ebter C. VI 42; C. VII 473; C. VIII 390; C. XIII 171, 344

ebû C. VIII 37
 ebu'd-dînâr C. VII 159
 ecell C. IV 142
 ecr C. VII 549; C. X 225
 ecrâ C. VII 549
 ecr-i nâ-memnûn C. X 225
 ecriye C. VII 549
 eği C. XI 550; C. XII 481; C. XII 490; C. XIII 218
 edât-ı hasr C. VIII 329
 edeb C. I 111, 116; C. IV 162; C. VI 336; C. VII 53; C. VIII 47; C. IX 378; C. XI 495; C. XIII 239
 edesiz C. I 116
 edesizlik C. I 111
 edend C. III 127
 edib C. I 116; C. III 223; C. IX 116, 378, 408
 edim C. IV 148; C. XIII 309
 edken C. XI 499
 efi C. XII 607
 efk C. XI 140
 Eflâtûn C. I 91
 efrâten C. II 332
 efsâne C. VIII 335; C. IX 601; C. XI 581
 efsûn C. I 525; C. II 119; C. IV 274; C. VI 390; C. IX 405; C. X 213; C. XI 187, 489
 efsûn okumak C. IV 469
 efsûnger C. VI 457
 efsûs C. V 48; C. IX 384; C. XI 187
 efsûsiyân C. V 217
 efzâr C. V 572
 ehl C. X 561
 ehl-i kalem C. II 346
 ehl-i meder C. XII 163
 ehl-i perde C. VIII 395
 ehl-i veber C. XII 163
 ehrimen C. II 35; C. V 183; C. VII 366; C. XII 290
 ekmeç C. II 323
 ekmek ve tuz C. I 140
 eksâb C. IX 506
 eksûn C. VIII 381
 ekûl C. XIII 254
 eledd C. IX 523; C. XII 463
 eleh C. VII 342
 elest C. X 360
 elestim C. IX 70
 elestü C. X 34
 el-garaz C. IV 483
 el-hak C. XII 475
 elhâsıl C. IV 483
 el-haşâ C. VI 380
 elif C. VII 356; C. XI 400
 elif C. IX 310, 552
 elini boynuna bağlamak C. IV 45
 elkâb C. I 62; C. VIII 449; C. XI 272
 elkefi C. III 165
 el-kıssa C. IV 483
 elleti C. V 171

el-murâd C. IV 483
 emân C. VIII 148; C. XIII 233, 295
 emel C. VII 15
 emînü'd-devle C. XI 272
 emlah C. II 41
 emlâk C. XII 538
 emr C. XII 304
 emred C. XI 554; C. XII 608
 emr-i kün C. X 432
 emr-i şücut C. VIII 540
 emr-kün C. X 432
 enâm C. IX 313
 enbân C. IX 173; C. XI 25, 303
 enbâz C. I 99; C. X 112; C. XII 416
 enbâzi-künim C. I 99
 enbuh Bk. enbüh, enbüh C. VI 17
 enbüh C. VI 17; C. XI 616; C. XII 362, 516
 enbüh C. X 488; C. XI 616; C. XII 362, 516
 encümen C. VII 485; C. XII 608
 ender C. V 52, 458; C. VI 479; C. XI 498
 ender âhur kerden C. IX 288
 ender âmeden ez pây C. V 52
 ender fikh mebin C. XI 498
 ender gûş kerden C. VI 88
 ender-güzîn C. XI 149
 enderz kerden C. XIII 315
 endüh C. IV 229; C. V 420; C. VII 106, 281, 484; C. XII 593
 enduhân C. IV 229
 endühân C. IV 229; C. VII 484; C. VII 484; C. XII 593
 endühten C. X 613; C. XIII 41
 endüh Bk. endüh C. VII 106; C. XII 593
 ene C. IX 578
 ene'l-hak C. X 147
 enf C. VI 619
 engâr C. VII 270
 engârden C. VII 270
 engâştên C. VII 270; C. IX 232; C. XII 140
 engebîn C. I 102
 engihten C. II 187; C. VIII 190, 270; C. IX 293; C. XII 223
 engur C. VIII 491
 engüşt zeden C. IX 325
 engüşteğ zeden C. IX 325
 engüştêrî, zeden C. II 453
 enhâr C. X 372
 enih C. XII 378
 enis C. XIII 275
 enzâl C. IX 340
 erbâh C. IX 130
 erbain" C. XIII 243
 erc C. X 109, 170
 ercümend C. VIII 211; C. X 109
 ergan C. V 395
 erganon C. X 596
 erganün C. V 395

ergun, ergün C. X 596
erkân C. VI 369
erneb C. VII 420
esamm C. XII 406
esâtîr C. V 307
esb C. XII 217, 265, 452
esbâb C. XII 294
esb-i tâzî C. I 147
esed C. X 525, 634
esîr C. I 127; C. VI 389, 446, 484; C. XII 402; C.

XIII 77

eskîze C. VIII 549
esrâr C. X 437; C. XI 355
esrârhâ C. X 437
esrâr-ı Kün C. X 451
es-salâ C. V 234; C. VI 12; C. VII 216
est C. IX 74
ester C. XII 102
eşbâh C. VII 127
eşcân C. VIII 540; C. XI 521
eşek C. II 267; C. X 115; C. XI 341
eşek başı C. VIII 611
eşheb C. XI 376
eşhed C. X 373
eşhedü C. X 373
eşreff C. III 98
etbâ' C. VIII 495
evâmîr C. XII 304
evân C. XII 219
evbâş C. III 79; C. IV 162; C. VIII 375, 477
evc C. I 396; C. VIII 64, 293, 603; C. XI 481
evhad C. VII 242
evrâd C. VIII 119
evvâh C. XI 304
ey C. VII 259; C. VIII 389
ey semme hayr C. XII 418
eyke C. VII 17
eymân C. V 448
eymen C. IV 198; C. VI 63
eymin Bk. imin C. V 208; C. VIII 596
eyn C. IX 279; C. XIII 106
eyş C. I 442; C. X 261, 263, 311, 523
eyvân C. I 423; C. VI 635; C. VII 544; C. IX 558,
567; C. X 455; C. XII 594
eyvân-ı büleñd C. VI 317
eyyâmü'r-rihân C. VIII 308
eyyü şey' C. X 261, 311
eyyü şey'in C. I 442
ez C. I 137; C. VII 339; C. VIII 380; C. X 431; C.
XI 136; C. XII 480, 495
ez âb C. XII 480
ez çün C. VII 339
ez dest reften C. VIII 406
ez dest şoden C. V 294
ez har efkenden C. IV 213
ez kemîn C. XIII 322
ez tu bahr-dest C. VII 339

ezel C. XII 255; C. XIII 216
ezel-i âzâl C. XIII 216
ezfer C. XI 465
ezher C. I 58
ez-hod C. III 416
eziz C. IX 457; C. X 566
ezme C. XIII 118
F
fah C. VI 157; C. VIII 293; C. IX 378; C. XI 187;
C. XIII 248
fahfere C. X 236
fâhir C. XI 299
fahl C. VI 268; C. X 393, 415
fâhte C. V 610; C. XII 441
fâide C. VIII 351
fak C. VI 157; C. VIII 293; C. IX 378; C. XI 187;
C. XIII 248
fâka C. XII 378
faka basmak C. VIII 293; C. IX 378
fakd C. XI 266
fakr C. IX 357
fâl C. XII 199
fâl-i bed zeden C. VI 152
falk C. XII 184
farak C. VII 544
fârk C. V 505; C. XII 243
fâris C. XI 118
fârisî C. VIII 597
fark C. VI 105; C. IX 330, 362; C. X 374
fârik C. X 635; C. XII 243
fasd C. IV 135; C. VI 266
fâsik C. VII 482
fâtîr C. XII 484
fatîr C. XIII 111
faysal C. XII 85
fazâhat C. VII 413; C. VIII 97
fâziha C. XI 192
fâzil C. V 498
fazîhat C. VII 413
fazl C. VI 601; C. VII 297
fazûl C. XI 361
fecr C. X 372
fectârû C. XII 395
fedâ C. IX 460; C. X 92
fedî C. IX 460; C. X 92
fehâme C. III 409
fehleviyye C. X 214
fehîm-gird-ârim C. I 99
fekâre C. XI 497
fekk C. XIII 127
felâ C. XII 514
felâh C. IX 519
felâhsen C. I 460
felak C. VI 276; C. VIII 414
felâseng C. I 460
felât C. XII 514
felek C. I 116; C. VI 305; C. VIII 377; C. IX 183

felek-peymâ C. XI 328
 feliv C. IV 132, 419; C. VII 343
 felsefe C. VI 40; C. VII 339; C. X 214
 felsefi C. VI 40
 fen C. VII 360, 465; C. VIII 405; C. XI 111, 143, 199, 570
 fenâ C. I 104
 fenâ-kûn C. X 496
 fer C. VIII 99, 227, 603, 615, 618; C. X 328; C. XI 279; C. XII 459; C. XIII 210
 ferâ C. VI 385
 ferâğ C. VII 553; C. IX 265
 ferah C. X 77
 ferahç C. X 447
 ferahçı C. X 447
 ferâz C. I 115; C. III 80; C. XII 516
 ferc C. VIII 393; C. X 51
 ferce C. V 80; C. XII 374
 ferce-cû C. V 80
 ferec C. V 299; C. IX 132; C. XI 111; C. XII 114, 546, 623; C. XIII 118, 325
 feres-i şemûs C. VII 188
 ferfed C. XII 12
 fergarde C. X 130
 ferh C. XII 334, 344, 479
 ferhâd C. IX 403
 ferheng C. IV 356; C. IX 236, 625; C. XI 199; C. XII 130, 183, 200, 209, 590, 606
 ferhundegî C. VIII 487
 ferkad C. XII 406
 ferr C. I 152; C. X 505; C. XI 236; C. XII 181, 617
 ferruh C. VI 206; C. VIII 227, 618; C. X 588; C. XI 279
 fers C. XI 465
 fersah C. VI 174; C. VII 168, 450
 ferseng C. VI 174; C. VII 450
 ferş C. I 66; C. X 53
 ferş-i zemin C. XI 559
 ferû C. XI 428
 ferûk C. V 505
 ferzâne C. IX 159; C. X 556; C. XI 199
 ferzâneğî C. VII 99
 ferzend C. III 244
 ferzendekem C. III 244
 ferzîn C. IV 231; C. V 155; C. VIII 76; C. IX 168
 ferzîn-bend C. IX 168
 fesh C. VI 106; C. XIII 159
 feslegen C. VIII 28
 feşânden C. II 95
 feşâr C. III 475; C. XI 548; C. XII 613
 feşâden C. XII 527
 fetâ C. IV 297; C. IX 337; C. XI 583; C. XII 20; C. XIII 168
 fetan C. X 199
 feth C. VII 54
 feti C. XI 583; C. XIII 168

fettân C. IX 605
 fevh C. XII 380
 fevz C. VII 167
 fey C. XII 114; C. XIII 155
 fey'âl C. VIII 328
 feylesof C. XI 591
 feyz C. VI 204
 fezâ C. I 119; C. XII 13, 496
 feza' C. X 243
 fezer C. VI 333
 fikâr C. XI 497
 fıkah C. II 266
 fındık-ı ten C. IX 613
 fitâm C. V 343; C. VI 355, 522; C. XIII 302
 fitnat C. XII 441
 fitrat C. II 347
 fid C. VIII 351
 figende-i gâv-i âbî C. XII 322
 fiker C. X 538; C. XI 416; C. XII 91
 fikr C. V 371; C. XII 91
 fikret C. VIII 369
 fikret-şinâs C. VI 285
 fil C. III 489; C. XII 452
 filâneddin C. VII 340
 fila-sof C. VI 40
 finâ' C. I 68
 fir'avn C. V 261; C. X 596
 firâk C. V 482
 firâz C. X 548; C. XI 511
 firdevs C. VIII 611; C. XI 331
 firenk C. X 72
 firib dâden C. VII 27
 firib horden C. VI 88
 firibâniden C. XIII 110
 firih C. VII 47; C. X 197; C. XII 551, 580; C. XIII 90
 firih dâden C. VI 576
 firûd C. IX 24
 firûze C. IX 597
 fişûs C. XI 113
 fişûsiden C. XI 113
 fişâr C. III 475
 fitâm C. V 31; C. IX 111
 fitne C. IX 191, 233
 fitne kumkumasi C. III 185
 fitne-kâv C. X 421
 fitrâk C. VI 143; C. XIII 168, 313
 fuâd C. VIII 369, 410
 fudûl C. X 298
 fuş C. XII 45
 fuhûl C. VI 268
 fukâ' C. III 436
 furat C. XI 346, 396
 furû bin C. XI 428
 fuşâr C. XI 473
 fuzla C. VII 469
 fuzûl C. VI 601; C. VII 114, 392; C. VIII 459; C.

- IX 49; C. X 308; C. XI 165
 fücüce C. IX 106
 fücüci C. IX 106; C. XII 14
 fücül C. IX 463
 fūrce C. V 80; C. VIII 315; C. XI 36, 37; C. XIII 199
 fūrū âmeden C. IV 42
 fūrū meyhâ C. IV 42
 fūrūd C. IX 24
 fūrūğ C. VI 243
 fūrūht ü harîd C. I 112
 fūrūhten C. V 291; C. VI 610
 fūrū-mâ C. IV 42
 fūshar C. VII 158
 fūsūn C. IV 274, 466; C. VIII 415, 494; C. IX 66, 74, 292; C. X 86, 501; C. XII 487
 fūsūn horden C. II 119
 fūsūs C. X 442; C. XI 418
 fūsūs kerdin C. XI 418
 fūşâr C. III 475; C. IX 479, 553
 fūşârât C. IX 564
 fūşurden C. III 475; C. IX 458
 fūtâd C. XII 360
 fūtâd o ber-kafâ C. XI 358
 fūtūh C. VII 465; C. X 137
 fūtūr C. VII 157
 fūtūvvet C. II 490; C. X 453
 G
 gabi C. V 614; C. VII 231; C. VIII 98, 522; C. XIII 127
 gabin C. I 531; C. III 498; C. IV 256; C. IX 566; C. XI 552; C. XII 455
 gâbir C. X 245
 gâbn C. VII 26; C. IX 21; C. XI 354, 479; C. XIII 337
 gâc C. V 463; C. VIII 73
 gad C. XII 447
 gâdî C. XII 272
 gâdir C. I 62
 gâdiye C. XII 272
 gadr C. VI 390
 gadv C. XII 447
 gaffâr C. IX 78
 gafr C. IX 78; C. X 558; C. XIII 19, 258
 gâh C. VII 522; C. VIII 60
 gâh-i harb C. V 318
 gâhi C. VIII 60
 gâib C. I 69
 gâiden C. IX 448
 gâim C. X 453
 gaj C. VIII 174
 gajân C. VIII 254
 gaj-gajân C. VIII 254; C. XI 394
 gajiden C. III 344; C. V 265; C. VII 398; C. VIII 13, 174, 254; C. XI 394
 galat mi efkenî C. V 626
 gâl-dâden C. XI 111
 gales C. XIII 271
 galil C. VIII 569
 galle C. VII 325
 galtaban C. VIII 528
 galtâk C. V 191
 galt-ı galtân C. VII 455
 galûb C. XIII 23
 gâm C. X 533; C. XII 265, 356, 553
 gamâm C. IX 104
 gamân C. I 138; C. V 251; C. XI 59
 gam-dân C. V 54
 gam-güsârî C. V 144
 gamhâ C. V 251
 gammâz C. I 95; C. X 17, 325; C. XI 385, 490; C. XIII 213
 gammâze C. I 541
 gamz C. XI 385, 490; C. XIII 213
 gamze C. I 541; C. VI 345; C. X 59; C. XII 586; C. XIII 180, 213
 gâm-zen C. XII 265
 gân C. IX 445; C. XII 344
 ganc C. IX 326
 ganîmet C. I 113
 gâniye C. VII 15
 gâr C. VII 27
 gâr C. VIII 347
 gar C. VIII 389; C. XI 607; C. XII 626; C. XIII 174
 garâib C. I 65
 garâm C. XI 352
 garânik C. XI 499
 garâre C. VII 407
 gard C. VII 17
 garer C. VIII 390, 427
 garîb C. VIII 607
 garîbî C. XI 272
 garîm C. V 99
 gark-âb C. I 104; C. IX 625
 garr C. IX 494
 garre C. XI 446; C. XII 48
 gars C. V 147; C. XII 469
 garûr C. XI 556; C. XII 537
 gasak C. XII 468
 gaşeyân C. XII 176
 gaşiye C. X 212
 gâv C. III 168, 186; C. X 421; C. XII 166
 gavâyet C. VIII 540
 gavga C. V 286; C. IX 553
 gâv-i pis C. XI 602
 gâv-i zûr C. XII 166
 gavl C. III 410
 gavle C. VII 330
 gâv-miş C. II 391
 gavs C. VIII 617; C. XII 428
 gavta hürden C. IX 129
 gavvâs C. XIII 218
 gayb C. IX 103; C. XI 429

gayb-dân C. VI 565
 gâyed C. IX 448
 gayjiden C. V 265
 gaym C. X 453
 gayn C. XIII 27
 gayret C. VI 318; C. VII 369; C. X 341, 566; C. XII 223, 473, 543; C. XIII 311
 gays C. VIII 300
 gayûr C. I 529; C. X 47; C. XI 235; C. XII 543; C. XIII 311
 gayy C. XI 255, 511
 gâz C. XII 155
 gaze, gâze C. IX 621
 gazel C. XI 541; C. XII 237
 gâzer C. II 533
 gâzur C. X 85
 gazv C. XI 607
 gebr C. III 424; C. IV 195; C. V 362; C. VI 429; C. VII 39; C. VIII 507, 615
 gebr-i kühen C. III 173
 gebz C. VI 64, 302; C. VII 172, 251
 ged C. XIII 36
 gedâ-rû C. I 115
 gedbe C. X 187
 gedi C. X 187
 gedye C. VII 202; C. XIII 113
 gedye-sâz C. IX 361
 geh C. VI 345; C. VII 522; C. VIII 114, 317
 geh şüden C. VIII 317
 gehvâre C. XIII 279
 gele C. X 267; C. XII 362
 gelle C. X 267
 gemiz C. XII 194
 genc C. VIII 143; C. X 355, 396; C. XII 480
 genc-i revân C. I 144
 genc-nâme C. XI 615
 gencûr C. IX 410
 gende C. X 135
 gende-pîr C. XI 236
 gündüm C. III 294
 geng C. XI 112
 engel C. XI 291
 gep C. V 199; C. XII 193
 ger C. VIII 26; C. XIII 78
 gerâiden C. XIII 294
 gerd C. III 155; C. VII 451; C. X 53; C. XII 181; C. XIII 286
 gerden nihâden C. VI 166
 gerden-keş C. VI 158
 gerdiden C. XI 290
 gerdkân C. X 130
 gerd-rûb C. XIII 59
 gerdûn C. IX 271; C. XII 97
 gergeden C. X 173, 552
 gergin C. XI 196
 gerive C. VIII 478
 germ C. III 78; C. VIII 415; C. X 524; C. XI 207,

304
 germ şüden-i püşt C. XIII 114
 germ ü serd C. XII 309
 germâ C. V 177
 germ-dârân C. II 375
 germ-i sir C. III 78
 gerrâ C. XI 107
 gerû C. VI 279
 geş C. III 296; C. V 457; C. VII 247; C. IX 140, 330; C. XI 100, 277; C. XIII 334
 geşi C. XII 451
 geşt C. VII 341; C. VIII 234; C. IX 66; C. X 551
 geşt serd C. I 505
 geştin C. IX 66
 gev C. III 80; C. VI 84, 329; C. VII 70; C. VIII 482
 gevâhi C. II 225
 gevâre C. XIII 279
 geveze C. VIII 459
 gevheri C. X 458
 gevher-i Kâviyân C. XII 321
 gevr C. X 486
 geyhân C. IX 23
 gez C. VIII 277; C. XII 482
 gezer C. X 130
 geziden C. VIII 277; C. XIII 294
 gezz C. X 43
 gırcı C. VIII 388
 gıll C. IV 303; C. X 177
 gıll ü gış C. IX 592
 gir C. VI 135
 grâr C. V 588, 589; C. VII 331, 381; C. IX 376; C. XII 509
 girre C. VI 561; C. VIII 221, 536; C. X 538; C. XII 48
 gışş, gış C. IV 220, 303; C. X 177
 gıyâs C. XI 82
 gıyer C. VI 269
 gıyşe C. XI 178
 gî C. X 575
 gic C. IV 128; C. V 79, 181, 280, 463, 614; C. VII 114; C. VIII 304, 588; C. IX 157; C. X 239; C. XI 250; C. XIII 55
 gıcân C. IX 158
 gıcı C. XII 142
 giç C. VIII 73
 gidye C. V 277; C. XII 424
 gidye-perest C. XII 424
 gil C. II 363; C. VII 89, 194; C. X 49; C. XI 383
 gillâbe C. X 229
 gile C. XIII 182
 gilim C. IV 146
 gil-kâv C. XII 325
 gimiz C. VII 222
 gin C. VIII 26
 gir u dâr C. VII 520; C. VIII 596
 girâiden C. XIII 294
 girânende C. XI 133

- girâyisten C. IX 373
 girdâb C. XI 335
 girdek C. XI 111
 girdgân Bk. girdkân C. XI 207
 gird-i küh C. VIII 88
 girdirân C. X 401; C. XI 534
 girdirân bâ-gerdenest C. X 401
 girdkân, girdekân C. XII 431, 483
 girev C. II 333; C. III 294; C. VI 217; C. VIII 485;
 C. IX 507; C. XII 272
 girev besten C. IV 66
 girev geşten C. VI 620
 girevgân C. IV 202; C. IX 556
 giriftâr C. I 122
 giriftâr-i dil C. I 122
 giriften C. IX 314; C. XI 133
 girih C. IX 368; C. XII 215, 429
 girûdâr C. XIII 72
 giryem zâr C. XI 460
 giryê-i aynû'l-mülâh C. IX 435
 gıyâh C. VII 378
 gizâf C. III 167; C. VIII 485; C. X 225; C. XII 26
 gönül C. IX 553
 götûrû, götrû C. III 127
 gû C. VII 454; C. XI 89, 594; C. XII 149; C. XIII
 27, 109
 gubâd C. X 75
 gûh C. III 284; C. IX 269, 286, 579; C. XI 250;
 C. XII 194
 gûl C. II 259, 293; C. VII 114; C. IX 158; C. X
 540; C. XI 290, 574; C. XII 155, 188
 gûl C. I 183; C. II 293, 425; C. III 211; C. IV 104;
 C. VII 417; C. X 540, 584; C. XI 339
 gulâm C. II 514; C. XI 399
 gulâmek C. III 244
 gulbe C. VI 306
 gül-gerd C. XII 45
 gulgul C. XII 196
 gulgule C. VIII 132
 gülhan C. III 285
 gull C. IV 44; C. VII 471; C. XII 312, 517
 gultûl C. I 132; C. VI 408
 gultûvv, gultûv C. VI 259; C. X 195; C. XIII 86
 gulyabânî C. I 183
 gumr C. IV 24; C. VII 417
 gunbedî kerdin C. X 156
 gunûden C. V 130; C. X 467
 gûr C. II 174; C. IV 52; C. VI 504; C. VII 307; C.
 IX 637; C. XII 362
 gûr-â C. XII 149
 gûre C. VII 330
 gurur C. I 65
 gurfe C. V 258; C. XI 388
 gûrhar C. IX 637
 guriden Bk. gurriden C. IX 182, 636; C. X 175
 gurin C. IX 182, 636; C. X 175
 gûristân C. VII 395
 gurmûk C. XI 499
 gurr C. IV 418
 gurrân C. XII 74
 gurru C. I 147; C. VI 95; C. VIII 39, 492, 516
 gurred C. XI 245
 gurriden C. VIII 39; C. IX 182; C. XI 245; C. XII
 74
 gurûr C. VII 394; C. X 14; C. XI 116; C. XII 537
 gûsale C. V 186; C. XI 578
 gusn C. I 59; C. VII 213
 gusterâniden C. X 465
 gusterden C. X 465
 gûş C. IX 26, 649
 gûş dâr ân C. II 44
 gûş giriften-i âb C. VI 218
 gûş kûn C. XII 40
 gûş râ halka dâden C. IX 114
 gûşdâr C. II 44
 gûşdârân C. II 44
 gûşe C. XIII 286
 gûşe geşe C. XIII 286
 gûşmâl C. VII 239; C. XII 221
 gûşvâr C. IX 649; C. XI 274
 gûş-ver C. IX 427
 guvend C. V 322
 gûy C. VII 454; C. XI 89, 594
 gûy burden C. XII 544
 gûyend C. V 322
 gûyûs C. VIII 300
 guyyeb C. I 69
 guz C. IV 325
 guzz C. VII 111
 güdâhten C. XIII 151
 güdâz C. X 22
 güdâz C. XIII 151
 güft C. V 376; C. IX 469
 güften C. IX 314; C. XIII 109
 güftenî C. I 92; C. XI 17; C. XIII 236
 güft-gû C. IX 575
 güfti C. XII 501
 güh C. III 284; C. IX 269, 286, 579; C. XI 250
 gühdân C. IX 286
 güh-dân-hâ C. IX 579
 güh-hâr C. III 284
 güll C. VII 172
 güllâb C. V 163
 güllâbe C. VIII 340
 güll-ârız C. VIII 64
 güll-gîni C. X 152
 gülgüne C. VII 486; C. X 439; C. XI 115, 407
 güll-i müşkin C. XII 249
 güll-i nesrin C. XII 249
 güll-izâr C. V 156
 güll-ruhân-ı hâr-hû C. VII 301
 güleşker C. II 135
 güll-zâr C. I 428
 gûm C. XII 583

gümâşten C. V 291; C. VI 610
 gümîz C. IX 313
 güm-râh C. II 366; C. IX 244
 gümrehân C. XIII 188
 günbed kerdên C. X 529
 günc C. I 128
 güncâ C. IV 58
 günc-kâv C. IX 120
 güng C. VII 258; C. VIII 364
 gürâziden C. V 354
 gürbiz C. XII 559
 gürbüz C. IV 175; C. XII 559
 gürç C. III 419
 gürd C. V 123; C. XI 554
 gürg-i büz C. IV 175
 gürm C. V 420; C. X 84, 559; C. XI 207
 gürpüz C. VII 91
 gürz C. V 49; C. IX 39
 güsâl C. IX 431
 güsest C. VI 420
 güsîl C. II 562
 güsîl C. IX 431; C. XI 52; C. XIII 24
 güsîsten C. VI 420
 güstâh gû C. XII 315
 güstâh-rev C. X 332
 güsterân C. V 420
 güsterâniden C. V 420
 güşâd C. V 150 C. VI 135, 358; C. VII 54, 391,
 471; C. IX 566; C. X 21, 430; C. XI 137,
 474
 güşâden C. IV 30
 güşâdî C. V 95
 güşâyî C. V 95
 güşûden C. IV 71
 güzâf C. III 405; C. V 58; C. VII 102; C. X 69,
 206, 225; C. XI 194; C. XII 26, 438
 güzâr C. X 562
 güzârdên C. XII 527
 güzâre C. VIII 320; C. IX 547; C. XI 487
 güzâridên C. X 562
 güzâştên C. VII 463
 güzîn C. XI 149
 H
 hâ C. VI 244; C. IX 579; C. X 499, 616; C. XI
 249, 417; C. XII 122, 265, 357; C. XIII 23
 hâb C. VIII 202; C. X 362
 habâb C. VII 226, 482; C. XII 420
 habâyâ C. I 66
 habb C. IV 245
 habbâz C. XII 416
 habbe C. VIII 238, 398
 habbezâ C. IX 131; C. XI 327, 378
 hâb-ı hargûş C. III 79; C. VIII 128
 habîr C. VIII 581
 habîs C. VIII 466; C. XII 188
 habî C. XII 490
 habn C. III 246

hâb-nâk C. VIII 134
 habr C. II 410; C. VIII 582
 habs-bâd C. IX 560
 habt C. I 460; C. VII 525; C. IX 48; C. X 233
 hacâ C. V 301
 hacc C. V 299; C. VII 23
 haccîc C. V 280
 hâce C. IX 35, 609; C. XI 412
 hacel C. XI 23; C. XII 52
 hâce-taş C. II 156; C. III 246; C. VI 358; C. VII
 493; C. VIII 273; C. IX 35
 hâcib C. I 109; C. VIII 25; C. X 573
 hâcibe C. X 69
 hacil C. IX 514
 hacle C. X 533
 haçiden C. XIII 26
 had C. VIII 25; C. XII 400
 hadd C. VII 371; C. VIII 572; C. IX 202; C. X
 439; C. XI 494
 hadeng C. XI 134; C. XII 533
 hader C. III 259
 hades C. VII 92; C. VIII 301, 475; C. IX 113,
 438; C. XII 248
 hadım C. IX 209
 hâdî C. VII 321; C. XII 378; C. XIII 133
 hadîka C. IX 477
 hadis C. XII 164
 hadrâ C. XII 334
 hady C. VII 321
 haf C. XII 413
 haff C. XII 113
 hâfîd C. XI 595
 hâfik C. V 169; C. X 371
 hâfikayn C. V 169; C. X 371; C. V 520
 hafîr C. XI 524
 hafne C. I 62; C. IX 514
 hafrik C. VII 266
 hah hah C. XII 45
 hâibe C. XII 598
 hâk C. X 412; C. XIII 171
 hâk ber ser C. XIII 171
 hâk ber ser kerdên C. IX 174, 523
 hâk rihtên C. VIII 31
 hâk ve hâkister C. II 353
 hâk-bîz C. I 468
 hâkî C. III 496
 hâk-i tû hoş bâd C. XII 444
 hakim C. XIII 18
 hâkistân C. IX 526
 hakn C. XI 78
 hâk-puş C. IX 45
 hâk-tûd C. IX 24
 hâl C. IV 211; C. VI 314; C. VII 385; C. IX 547;
 C. XI 584; C. XII 400
 halâ C. X 430; C. XII 367, 440
 halâat C. VI 339
 halâik C. VI 61

halak C. VIII 153; C. IX 357; C. XI 145
 halâkat C. X 260
 haleb C. VII 194
 halef C. I 68; C. VII 516
 half C. IX 261
 halhâl C. VI 188
 halhale C. VII 454
 hâlib C. IX 359
 halîden C. I 137; C. XII 312, 586
 halîfe-i râstî C. VIII 473
 hallî C. IX 265
 haliş C. XII 311, 312, 586
 halk C. VI 61
 halk, boğaz C. IX 20, 474
 halka der gûş C. VI 345
 halkatîrât C. X 214
 hall C. XI 261; C. XII 140
 hallet C. XII 456
 hallî C. XI 188
 halvet C. I 135; C. XIII 243
 ham C. VII 454
 hârn C. I 87; C. VIII 449; C. IX 230; C. XII 612
 hârn rîş C. XII 47
 hamâil C. VII 293
 hamâm C. X 523; C. XI 293; C. XII 549
 hamâmât C. XII 549
 hârn C. VII 509
 hame C. IX 610
 hamel C. IX 141; C. XI 359; C. XII 52
 hârn C. XII 226
 hamîden C. V 304
 hârn C. VII 486; C. VIII 333
 hamîle C. VII 293
 hamîm C. VIII 210
 hamîr C. XI 235
 hamîr-kâr C. XIII 23
 hamîs C. XI 424
 hamîyyet C. II 398; C. V 118; C. X 493; C. XII 360
 haml C. XI 88
 hamrâ C. II 30
 hamr-hâr C. XII 611
 hârn-rîş C. V 277; C. XII 204
 hârn C. IX 69; C. XIII 151
 hamuş kûn C. XI 586
 hamuş şûd C. XI 586
 hârn C. XI 557
 hamyet C. XII 360
 hamza C. X 497; C. XI 565
 hamze C. X 497
 hamze-hâr C. XII 611
 hân C. I 112; C. IV 19; C. XI 413, 534
 hân bâşî C. V 499
 hân u mân C. V 441; C. XI 413
 hânde C. XI 376
 handîden C. VI 471
 hânêdân C. XI 213; C. XII 455

hâne-nîşîn C. V 157
 hâne-sûr C. X 465
 hâne-şîn C. V 157
 hanet C. XII 451
 hanîr C. VI 249; C. VII 91; C. VIII 328; C. IX 526; C. XII 536
 hanîz C. XIII 242
 hânkah C. XII 611
 hannâne C. V 274; C. VIII 180
 hannet C. XII 451
 hanûr C. XII 507
 hanût C. VI 222; C. XIII 139
 hânümân C. III 167
 hanzal C. V 156
 hap C. V 573
 har C. II 186
 hâr C. I 139; C. V 306
 har der-gil behuft C. I 126
 har mürden ve bâr bürden-i seyl C. V 355
 harac C. I 118; C. V 299; C. IX 132; C. XII 114, 623
 harâc C. VII 205; C. IX 291; C. XII 428; C. XIII 126
 harâfet C. XI 421
 hârankan C. XII 43
 haramdân C. IV 304
 harâre C. XI 249, 541
 harâs C. XII 97
 haraz C. VI 340; C. IX 173, 293
 harbat C. VI 487; C. XI 380
 harbe C. X 491
 har-bende C. II 295
 harbet C. VI 487
 harbete C. VI 487
 harb-gâh C. V 318
 harbuze C. III 419; C. X 484
 harc C. XI 605; C. XII 428
 hâr-gîn C. I 139
 hareb C. VI 291, 433
 harem C. X 563
 hares C. V 172
 hargâh C. X 169, 266, 376
 hargeh C. XII 496
 hâr-hâr C. VIII 347; C. IX 575
 harhâş C. XI 511
 harhaşa C. XI 537
 hâr-hû C. VII 300
 harî C. V 174, 306, 435
 harîden C. II 186; C. III 246; C. V 291; C. VI 610
 harîden hod C. V 289
 harîf C. VII 468, 470; C. VIII 528
 harîf C. I 83; C. VII 63, 100, 535; C. IX 391; C. XI 166, 421; C. XII 535; C. XIII 190
 harîf-i bî-gam C. V 268
 harîk C. III 115
 harîkî C. VII 101
 harîr C. VI 273

hâr-keş C. V 156
 har-meges C. X 460
 har-mühre C. XI 341
 harmûb C. VII 396
 hârpust C. VI 437
 harpûste C. X 492; C. XI 610
 harra mağsiyyen C. XI 358
 harrâka C. V 278
 harre C. I 92
 harrûb C. VII 122, 396
 harûn C. VI 46; C. IX 100; C. X 148
 hârût C. VII 362; C. X 359; C. XII 346
 har-vâr C. X 572
 haryâr C. X 32
 harz C. V 468
 harzen C. XII 75
 has C. I 138; C. IX 530
 hasâ C. XII 592
 hasal C. IX 484
 hasb C. XII 486
 hasbü C. XI 160
 haseb C. I 68
 hased C. IX 183
 hasen C. VIII 37; C. XI 226
 hasf C. I 567; C. II 386, 444; C. IV 151; C. VIII 299
 hasım C. VIII 224
 hasî C. IX 320
 hasîr C. III 169
 hasis C. VIII 141, 467
 hasiyy C. IX 209
 hasm C. VI 403
 hasr C. VIII 329; C. IX 130
 hasretâ C. XI 400
 hasta C. VI 167
 hasta-ciger C. XI 106
 haste C. XII 590
 hasten C. III 344
 hastî C. III 344
 hâşâ C. VI 245
 haşa C. X 212
 hâşâ lillâh C. III 400
 hâşâk C. XI 315
 hâşe C. X 263
 hâşe lillâh C. II 131; C. IV 279; C. X 151, 263; C. XII 439
 haşem C. III 292; C. VII 154; C. IX 35; C. X 514; C. XII 623; C. XIII 29
 haşer C. III 128; C. VI 571; C. VIII 156
 haşhâş kerdên C. IV 90
 haşin C. XI 571
 haşîş C. VI 218
 hâşiye C. X 44
 haşr C. II 351; C. VII 137; C. IX 276; C. XI 587
 haşv C. VIII 451
 hat C. VIII 64
 hatâ C. XI 543

hatab C. IX 371
 hatar C. III 454; C. XI 386; C. XIII 39, 62
 hatâyeyn C. XIII 96
 hatâyeyn hesabı C. XIII 96
 hatb C. II 325; C. XI 137; C. XIII 88
 hâtem C. XI 68; C. XII 352
 hâtem-kede C. XII 352
 hâtîf C. III 152; C. IX 478; C. X 335; C. XI 615; C. XIII 113, 192
 hatûm C. VII 277, 465; C. XII 280
 hatîr C. XIII 39
 hatne C. X 465
 hatne-sûr C. X 465
 hatre C. XII 228
 hatûb C. XIII 88
 hâtûn C. VIII 395; C. IX 399; C. X 78
 hav C. VI 84; C. XIII 132
 hav hav C. X 275
 hav kerdên C. IX 367; C. XIII 132
 havel C. XI 479, 524; C. XII 401
 hâvend C. X 524
 hâvendgâr C. X 524
 havf C. VI 53
 havic C. VII 316
 hâviye C. VI 200
 havl C. IV 350
 havrâ C. XI 365; C. XII 133; C. XII 543
 hay hay C. III 474; C. X 217; C. XII 626
 hay huy C. III 474
 hây u hüy C. VII 22, 522; C. XII 30
 hayâl C. XI 12
 hayât-ı huld C. XI 311
 haybet C. XII 598
 haydar C. VII 470
 hayevân C. VII 151
 hayeyân C. VII 151
 hayf C. I 531
 hayf C. IX 406; C. XI 337, 421, 464; C. XIII 201
 hâyiden C. VI 244; C. XI 355
 hayl C. VIII 55; C. IX 209; C. X 615; C. XI 103; C. XII 547; C. XIII 256
 hayme-i gerdûn C. VIII 261
 hayn C. V 207; C. XI 168
 hayr bâdî kerdên C. V 56
 hayrân C. I 173
 hayû C. II 491
 hayyât C. XI 538
 hayyâtî C. IX 135
 hayye ale'l-felâh C. IX 519
 hayye ale's-salâh C. IX 519
 hayy-i cân-efzâ C. X 362
 hazâb C. VIII 352
 hazâcîr C. IV 408
 hazân C. VI 519
 hazar C. X 405
 hâze C. XI 100
 hâze-ger C. XI 100

hazen C. II 125; C. VI 242
 hazende C. IV 89
 haz-hazân C. XI 394
 hâzîr C. VII 371
 hâzik C. I 146
 hâzî C. VII 321
 hazîden C. IV 89; C. V 116, 246, 252, 286; C. VI 519; C. VII 559; C. VIII 13; C. IX 44; C. XI 18; C. XIII 189
 hazîn C. IX 397
 hazır C. IX 507
 hazîre C. VIII 23
 hazîz C. I 396
 hazm C. V 74, 85; C. VI 123, 574; C. IX 534; C. X 216, 428; C. XI 144, 163; C. XII 550
 hazr C. VII 421; C. XIII 166
 hazret C. IX 267; C. X 46
 hazr-ı vaktî C. VII 422
 hazûl C. XIII 254
 hazz C. XIII 29
 he C. VI 581
 hebâ C. III 104; C. VI 340; C. VII 390; C. VIII 130, 178; C. XIII 252
 hebenneka C. V 96
 hecâ C. V 301
 hedde C. VII 220
 hedede C. VII 220
 hediyy C. VIII 230
 helâ C. IV 51, 261; C. VI 77; C. X 533
 hele C. VI 63, 77; C. VIII 81, 527
 helîle C. I 102; C. II 290; C. VII 540; C. VIII 159
 helîlec C. VII 540
 helvâ-yî sebûs C. X 442
 hem C. II 297
 hemân C. VI 56; C. IX 441
 hem-bâz C. XII 416
 hem-dil C. XI 470
 heme C. V 431
 hem-hâb C. V 431
 hem-hâbe C. VIII 138; C. XI 542
 hem-hâne C. V 156
 hemî C. V 540
 hemî dâni C. V 540
 hem-kâse C. VI 385; C. IX 102
 hemm C. XI 520
 hem-makiyl C. XII 73
 hem-reh C. XII 402
 hemşîre C. I 394
 hemyân C. VI 42; C. X 506
 hem-zebân C. I 93
 hencâr C. VIII 362
 heng C. VIII 188; C. IX 535
 hengâme C. V 270; C. VIII 302; C. X 343; C. XI 539; C. XIII 229
 her çend C. III 110
 herâs C. V 322
 herîse C. X 411

hervele C. XI 578
 hesâb C. IX 413
 hestend C. VII 212
 hestî C. IX 69
 hest-i mutlak C. IX 621
 heft C. XIII 113
 hetl C. XII 143
 hettâle C. XII 143
 hettâleteyn C. XII 143
 hevâ C. VI 217; C. X 375; C. XI 45, 99
 hevl C. IV 350; C. V 220; C. IX 107; C. X 58, 515; C. XII 362
 hevl-eftâ C. XII 264
 hevn C. V 230
 hevvez C. II 233
 hey C. IX 64; C. XI 286, 316, 443, 511, 568
 hey hey C. III 474; C. XI 418; C. XII 624
 hey mori C. XI 250
 heycâ C. III 115
 heyend C. VII 212
 heyhât C. IX 64
 heyhây C. X 426; C. XI 191, 272; C. XII 30, 625
 hey-kerden C. XI 191
 heyülâ C. X 556; C. XI 433
 hezâr C. IX 452
 hezîmet C. V 280; C. VI 344
 hezl C. VI 60; C. VIII 529
 hezze C. IX 36
 hibâk C. XII 133
 hibr C. VIII 582; C. IX 67; C. X 340; C. XII 236, 334
 hibret C. VIII 581; C. XI 61
 hicâl C. X 533
 hüdâ C. X 18
 hüdâ C. IX 428
 hîfâz C. VI 238; C. IX 233; C. XIII 288
 hîkd C. VIII 289; C. XI 344
 hülâat C. VI 339
 hülâl C. II 55; C. X 242; C. XI 357
 hûlm C. IV 286; C. V 366; C. X 609; C. XIII 206
 hûlm-âlûd C. XIII 206
 hûlt C. VIII 158
 humâle C. VII 293
 humâm C. IX 182; C. X 523
 humâr C. VI 219; C. XI 610
 humâr-ı vahşî C. IX 637
 huml C. XI 88
 humye C. XII 360
 humyet C. IX 386
 humyet-i dîn C. IX 386
 hung C. VI 239; C. VII 175
 hunnâ C. XI 111
 hurâb C. II 508; C. V 428; C. XI 546
 hurâs C. XI 93
 hired C. IV 389
 hurem C. IX 456
 hurfe C. XII 130

hurfet C. VII 374
 hurka şüden C. XII 129
 hürkayı başına çekmek C. III 468
 hurmân C. XII 603
 hurmen-sûhte C. IX 392
 hurs C. XII 128
 hisâm C. VIII 302
 hisb C. XI 596
 hisın C. VIII 295; C. XII 487
 hışm-âlûde C. IX 42
 hışt C. XII 590
 hışt hışt C. X 547
 hışt-i lâzib C. III 339
 hışt-zen C. VI 461; C. XII 112
 hitât C. V 603
 hitta C. V 603; C. VI 162; C. XII 255; C. XIII 35
 hiyârşenbe C. X 198
 hiyât C. VI 372
 hiyre C. XIII 39, 298
 hıys C. I 135
 hızbâb C. VIII 352; C. XIII 208
 hızbâne C. VI 575
 hızbâne C. XIII 304
 hicâ C. V 301; C. IX 605; C. XI 367
 hicâb C. IV 410; C. XII 153; C. XIII 307
 hicib C. II 146; C. IV 259; C. IX 205; C. X 174;
 C. XI 267; C. XII 153; C. XIII 307
 hicrân C. V 482
 hığ C. XI 581
 hığ-ten C. IV 181
 hidiv C. V 251; C. VII 359; C. XII 76, 481
 hidiy C. VIII 230
 hik C. V 199; C. VII 349
 hikmet C. X 402
 hil'at C. I 145; C. IV 206; C. V 255; C. VI 610; C.
 VII 304, 512; C. X 204, 573
 hîle C. III 296; C. IX 66
 hîle pişiricilik C. XIII 178
 hîle-cû C. XII 604
 hiliden C. VI 430
 hilim C. IV 286; C. V 366; C. VIII 597; C. IX 270;
 C. X 609
 hill C. VI 11
 hilye C. X 451
 himâm C. VII 372
 himem C. XIII 159
 himmet C. VIII 324; C. XIII 159
 himmet-perest C. IX 176
 hîn C. XI 168
 hindû C. VII 145; C. XI 99; C. XIII 287
 hindû-yı bed C. II 285
 hink C. VII 470; C. IX 508
 hink-i rahş C. IX 508
 hire C. VI 259, 623; C. VII 506; C. XI 526, 604;
 C. XIII 39
 hire hand C. XI 515
 hire şüden C. IX 84

hire-çeşmi C. VI 259
 hiref C. VIII 392
 hire-gûi C. VI 259
 hire-hand C. XI 604
 hire-küş C. XIII 39
 hire-küşî C. VI 259
 hire-rûi C. VI 259
 hire-ser C. XII 616
 hire-serî C. VI 259
 hırfet C. VIII 392
 hirs C. XI 509
 hisâb C. VI 560; C. X 152; C. XII 46
 hisâl C. XII 568
 hisbân C. XII 560
 hisbet C. XI 418
 hisib C. VI 560; C. IX 413; C. X 152; C. XII 46
 hış C. VII 250
 hışt C. X 100
 hışten C. V 183; C. VIII 18, 401; C. X 100
 hitâm C. VIII 475
 hitl C. XII 143
 hîz C. IV 297; C. V 515; C. VI 221; C. X 538; C.
 XII 255; C. XIII 320
 hizân C. XIII 320
 hizebr C. VI 268
 hizekân C. IV 297
 hize C. IX 36
 hod C. XI 366; C. XII 400
 hod çi bâsed C. XI 563
 hod-kâme C. VII 534
 hôr C. VI 479
 hor C. VIII 518; C. X 555
 horden C. VI 316; C. XIII 155
 hôrî C. VI 316
 hortûm C. VII 364
 hoş C. I 91; C. VIII 608; C. X 242; C. XII 232
 hoş-bedfûz C. XI 322
 hoş-cevâz C. IX 164
 hoş-dehân C. IX 58; C. X 242
 hoş-dem C. III 186
 hoş-dil C. X 406
 hoş-güzârân C. III 125
 hoş-izâr C. XII 541
 hoşnûd C. XIII 39
 hoş-vend C. XIII 39
 hoş-zâd C. III 109
 hoş-zekan C. XIII 110
 Hıten C. IX 237
 hubât C. III 87; C. V 256; C. VI 123; C. VIII 98;
 C. IX 77; C. XIII 306
 hubs C. VII 44
 hubûk C. XII 133
 hubye C. I 66
 hud C. VIII 272
 hûd C. III 115, 465; C. VIII 597; C. X 136
 hudâ C. IV 31; C. VII 282; C. VIII 153, 272; C. X
 57

- hudâ' C. XII 378
 hudar C. V 67; C. VII 392
 hudâvend C. IV 193; C. V 416; C. VII 282; C. VIII 153, 272; C. X 57, 524
 hudâvendgâr C. X 524
 hudû C. XI 423
 hudûk C. III 309
 huduv C. II 491
 hudv C. XII 378
 huffâş C. VIII 108
 hufrik C. VII 266
 hufte-şekî C. V 265
 hukub C. XI 379
 hul' C. VI 383
 huld C. VI 277; C. VIII 124; C. X 396; C. XI 78, 289, 311
 huldistan C. XI 78
 hulel C. VIII 294; C. IX 192
 hulik C. IX 80
 hulle C. IV 512; C. VIII 294; C. IX 192; C. X 573
 hulm C. X 609
 hulv C. XII 226
 hum C. VII 537
 humâr C. V 597; C. VIII 60; C. IX 286; C. XI 230, 323; C. XII 241; C. XIII 286
 humâr-işken C. VIII 60
 humdân C. X 408
 humeyrâ C. II 30
 hummâ-yı dikk C. I 393
 hummûk C. III 67
 humre C. VIII 362; C. IX 589; C. X 635; C. XI 442, 577
 humre-perest C. XI 442
 humûd C. XI 475
 humûl C. IV 447; C. VII 233
 humûz C. X 497
 hûn C. X 412; C. XI 248
 hûn giriften C. X 515
 hûn horden C. V 614; C. VI 393; C. X 566
 hunb C. VI 620
 hunbek C. VI 620
 hunbûk C. III 67, 436
 hûn-i bîhude C. IX 175
 hûn-i ciğer C. I 131
 hûn-i rez C. V 195
 hûnî C. XI 126
 hûnî C. XIII 28
 hûn-i dil C. X 417
 hunk C. XII 356
 hunâk C. IX 635; C. XII 88
 hunsâ Bk. hünsâ C. X 139
 hunûs C. VI 436
 hûr C. XI 365; C. XII 133, 543
 hurd u mûrd C. V 435; C. X 155, 259, 568
 hurdegi C. VII 102
 hurka C. XII 603
 hurrem C. XI 589
 hurs C. IX 470; C. XI 580
 hûrşid C. V 196, C. XII 299
 hurtûm C. XI 471, 592
 hurtûş C. VI 465; C. VIII 597; C. IX 45
 husbiden C. VIII 467
 husbiden-i har C. V 608
 husrev Bk. hüsrev C. X 65
 husûf C. XI 591
 husûmet C. XI 81
 husûn C. XII 487
 huş Bk. huş C. III 403
 huş C. III 403; C. IX 28; C. X 416
 huşâre C. XI 548, 560
 hûşe C. VII 109, 516; C. X 119
 hûşe-çîn C. VII 109
 hûşe-i çalâk C. V 134
 hûşe-i gaybî C. X 119
 hûşhâ C. XII 516
 huşk C. IV 511; C. VI 155; C. IX 277, 383
 huşk âr C. VI 485
 huşk âverden C. VIII 25; C. XIII 164
 huşk geşt C. IV 427
 huşk geştin C. V 280
 huşk-bend C. IX 466; C. XII 122
 huşk-leb C. XIII 35
 huşû' C. IX 220
 huşûk C. III 396
 huşûnet C. XI 571
 hûşyâr C. XI 117
 hût C. X 634; C. XIII 218
 hutâm C. VIII 544
 hutî C. II 233
 hutûb C. II 325; C. XI 137; C. XIII 88
 huvl C. IV 350
 huy C. IX 80; C. XI 468
 hûy kerdin C. XI 468; C. XII 201
 huzû' C. VII 371
 huzzâr C. I 69
 hübü C. XII 269
 hüdâ C. VIII 230, 355; C. XIII 254
 hüdi C. VIII 230, 355
 hüft ü hîz C. VIII 477
 hülk C. VII 199
 hûm C. VIII 607
 hûmâ C. IX 533; C. X 356, 588
 hûmâm C. VII 420; C. VIII 398; C. IX 440; C. XI 309; C. XII 399; C. XIII 324
 hûmâyûn C. VII 149; C. XII 173, 456, 500
 hûmûm C. XI 520
 hûnsâ Bk. hunsâ C. XI 470
 hûnsâ-yı müşkil C. XI 470
 hûrr C. IX 173
 hûsâm C. VII 24; C. XI 43
 hûsrev Bk. husrev C. IX 403
 huş Bk. huş, huş C. IX 28
 huş-rübâ C. XII 539
 hüveydâ nî hafâ C. VII 74

hüvl C. IX 108
 hüvvî C. VIII 238
 İ
 idlâl C. IX 516; C. XI 65
 idrâr C. IX 284
 ikâl C. VIII 471; C. XII 269
 mâk C. V 482
 innîn Bk. innîn C. XIII 173
 ırk C. VIII 252
 ırz C. XI 495
 isba' C. VI 106
 isbî' C. VI 106
 isgâ C. V 143
 istabl C. VII 435; C. VIII 48
 istifâ' C. VIII 74; C. XI 363, 542
 istikâk C. X 121
 istulâh C. XI 359; C. XIII 41
 itlâk C. I 102; C. V 350; C. XII 410
 iyâl C. XII 70; C. XIII 84
 iyâr C. VII 47; C. X 399; C. XI 121
 iys-sâz C. I 412
 rzâb C. XIII 344
 iztirâb C. XII 480
 İ
 ibâ C. XI 292
 ibâhar C. XII 48
 ibdâ' C. IX 347; C. XII 183
 ibhâm C. V 559
 iblâs C. IX 608
 iblis C. III 449; C. IX 608
 iblisi C. IX 394
 ibn C. Xk 235
 ibnû'l-lebûn C. XI 465
 ibrişim-bahâ C. II 62
 ibtidâ C. XII 138
 ibtidî C. XII 138
 ibtilâ C. VII 114; C. XI 87
 ibtişâr C. XII 349
 icl C. XI 579
 iclâl C. VI 105
 icrâ C. X 87
 icrî C. X 87
 ictâzû C. XII 395
 ictibâ C. VIII 373
 ictihâd C. I 64; C. IX 515; C. XIII 254
 ictinâ C. VII 14
 id C. XI 273
 idâ C. X 280
 i'dâd C. V 335
 idbâr C. II 294; C. V 355; C. VI 634; C. VII 369,
 416, 417; C. VIII 480; C. XIII 196
 idbîr C. II 294; C. V 355, 441; C. VII 369, 416
 ider C. VII 167
 idrâk C. VI 617
 idrâr C. V 250; C. X 204; C. X 574
 ifâza C. XII 379

ifk C. XI 140
 ifrît C. VII 272; C. IX 560; C. XIII 222
 iftikâd C. VII 513; C. VIII 225, 235; C. IX 111; C.
 X 606; C. XI 272
 iftikâr C. XI 573; C. XII 462, 576; C. XIII 185
 iftikâr C. XIII 263
 iftirâz C. IX 240
 iftirî C. IV 469
 iftûân C. IX 408; C. XI 596; C. XII 613
 ig C. III 309; C. IX 425
 iglâk C. XII 610
 igrâf C. IX 515
 igretî C. XII 338
 igtidâr C. III 221
 igtifâr C. X 558
 igtinâm C. VII 282
 igtirâb C. VIII 374; C. XIII 78
 igtirâf C. VIII 498
 ihbâl C. XI 587
 ihtimâm C. VIII 289; C. X 335; C. XI 352
 ihtirâf C. IX 469
 ihtirâz C. X 29
 ihtisâb ağası C. XII 351
 ihtisâs C. VIII 373
 ihtişâm C. VIII 79; C. IX 348
 ihtivâ C. XIII 253
 ihtiyâl C. IX 406
 ihtiyâr C. IX 231; C. X 281
 ihtiyât C. IX 277
 ihtizâz C. XI 184
 ikal C. VIII 263
 ikân C. X 182; C. XII 221; C. XIII 100, 167
 ikbâl C. X 347
 iki gönüllü olmak C. IV 180
 iksîr C. III 193; C. VI 196; C. IX 272
 iksûn C. VIII 382
 iktibâs C. XI 303; C. XII 480
 iktinâf C. XI 620
 iktinâs C. XII 465
 iktirâh C. IX 519
 iktiyâb C. XII 464
 iktizâ C. XI 552
 ilâc C. IX 196
 ilâh C. XI 222
 i'lâm C. VI 191; C. X 390
 ileyk C. VII 138
 ilf C. XI 467
 ilhâh C. VIII 539
 ilhâm C. VI 49; C. IX 410; C. XI 522
 illet C. VII 389
 illiyîn C. V 200
 ilm-i ledûn C. XIII 329
 iltibâs C. VI 22; C. IX 537; C. XI 232
 iltifât C. V 633
 iltihâb C. XI 218
 iltimâs C. XIII 168
 im'ân C. XII 91, 94

imâd C. VI 569
 imâm C. XII 473
 imân C. I 530
 imâm C. V 567; C. XII 473
 imâm C. I 142; C. V 208; C. VII 548; C. VIII 405,
 596; C. IX 35, 194; C. XII 21, 438, 613
 imîn" [eymin] 434
 imîn-âbâd C. IX 194
 imlâ C. IX 427
 imlî C. IX 427
 imtihân C. VIII 408; C. IX 576; C. XII 58
 imtinân C. VII 406
 in C. V 513; C. IX 182
 in emr unâ [; uniyey] C. XII 515
 in serâ C. V 75
 in sitâre C. XI 48
 in unâ [; uniyey] emr C. XII 515
 in zencûr kim C. XIII 226
 inâbet C. XII 124; C. XIII 288
 inâd C. XI 114
 inâha C. XII 378
 inân C. X 153
 inâs C. XII 72
 inâyet C. XII 607
 inbisât C. X 333; C. XI 559
 incâh C. XII 255
 indikâk C. XII 359
 inet C. VIII 384
 inhâ C. IX 293
 innâ C. IX 578
 innîn Bk. innîn C. IV 44
 insân C. IX 111; C. XII 143
 insânû'l-ayn C. VI 292
 insihâb C. XII 328
 insirâf C. IX 349
 intiâş C. XII 533
 inticâ C. XIII 115
 intikâd C. VII 58
 intikâm C. X 37
 intikâm-güzâr C. X 563
 intisâl C. VIII 188
 intişâr C. XII 175, 349; C. XIII 279
 intizâr C. V 331
 inzâr C. VII 410
 irâ C. X 277
 ircâ' C. XI 595
 irem C. X 95
 irhâsât C. XI 262
 irtiâş C. XI 199
 irticâ C. IX 111
 irticâl C. IX 519
 irtifâk C. IX 304
 irtiyâh C. VII 72
 is'âd C. XII 378, 464
 isâr C. VI 250; C. VII 513; C. X 502, 573; C. XII
 431
 isâr C. VIII 423; C. IX 36; C. X 481; C. XII 231,

233, 281
 iskencübîn C. XI 20
 iskîze C. IX 369
 islâm C. XII 54
 ismet C. IX 181
 ismid C. I 462
 ispeh C. IV 93; C. XII 542
 ispend C. XIII 124
 israh C. XII 379
 İsraîl C. V 234
 ist C. XI 480; C. XII 91, 243; C. XIII 43
 istâden C. III 394; C. V 371; C. VI 96; C. X 310;
 C. XI 426; C. XII 91
 istâden C. VII 31, 143; C. VIII 462
 istân C. X 99
 isti'bâd C. II 467
 isti'sâm C. X 140
 istibâd C. VIII 465
 istibâr C. VI 328
 isticâbe C. IX 313
 istidlâl C. XII 569
 istidrâc C. V 223; C. XI 392
 istigfâr C. V 252; C. XIII 258
 istihkân C. XI 78
 istihsâs C. IX 612
 istikâmet C. X 454
 istikân C. XI 606
 istikbâr C. XIII 304
 istiklâl C. XI 104
 istiksâr C. XIII 304
 istimâlet C. IX 304
 istinkâ C. VII 327
 istinşâk C. VIII 119
 istirkâk C. II 514
 istiskâ C. XIII 248
 istisnâ C. XII 550
 istivâ C. XI 217; C. XII 221
 istize-ger C. IX 519
 isyân C. IX 396
 iskâl C. V 302; C. VIII 109; C. IX 431, 477; C. X
 347
 iskâr-bend C. VI 143
 iskem tühî C. X 85
 israf C. IX 515
 isrâk C. I 59; C. XII 39
 isrâk zeden C. XII 415
 işteddî C. XIII 118
 işve C. III 88; C. VI 243, 610; C. X 522; C. XI
 210, 553
 işve-dâden C. XI 111, 204
 işve-dih C. VI 243
 işvehâ kem diğ C. V 291
 itâb C. XI 389
 i'tefir C. XI 188
 i'temid C. II 298
 i'tezele C. XIII 216
 itib C. X 274

i'tibâr C. VIII 97; C. XI 618
 i'tidâd C. VI 352; C. X 249
 i'tifâr C. XI 188
 i'tikâf C. XI 202
 itlâf C. IX 272
 itûâl C. V 358, 611; C. VII 187; C. VIII 557
 i'timâd C. VI 195
 itimâr C. XII 436
 i'timîd C. VI 195
 i'tinâk C. VI 534; C. XIII 48, 234
 i'tizâl C. XIII 216
 i'tizâr C. III 221
 ittîfâka C. I 97
 ittîfâkan C. XIII 119
 ittîhâd C. IX 634; C. XII 422
 ittîsâl C. VII 229
 iyâs C. VI 412; C. VII 34; C. XII 124
 iyyâke C. VIII 329
 izâb C. VIII 386
 izâr C. IX 191; C. XII 541, 553
 izz C. IX 503
 J
 jağjağ C. X 42
 jâj C. III 475; C. IV 417; C. VI 244; C. IX 320,
 593; C. XI 109, 355; C. XIII 133
 jâj hâiden C. IV 417
 jâj hâyiden C. XIII 133
 jâj-hâ C. VI 244; C. XI 355
 jende-delk C. V 217
 jendeğî C. III 301
 jende-püş C. VII 359
 jengâr C. I 95
 jerf C. IV 436; C. IX 125
 jîğ jîğ C. VIII 388
 K
 kabâ C. X 260; C. XII 539
 kabâ-dûz C. IX 132
 kâ'beteyn C. X 619
 kâbil C. VIII 402
 kâbin C. VII 34; C. XI 100
 kâbûk C. VIII 402
 kabûl C. V 630; C. VIII 402
 kâbüs C. XII 496
 kabz C. I 102; C. XII 497
 kadd C. X 439
 kader C. VII 121
 kadh C. XI 367
 kadın C. VIII 395; C. IX 399; C. X 78
 kadîd C. XIII 244
 kadr C. IX 518; C. X 178
 kâf C. VII 378
 kâfer C. IV 397
 kafese koymak C. III 436
 kâfi C. I 146
 kâfir C. IV 397; C. V 576; C. VIII 256; C. XII 177
 kâfiye C. I 517; C. III 202; C. V 402

kâfiye-i mücerrede C. V 402
 kâfiye-i müreddefe C. V 402
 kâfiye-i mürekkebe C. V 402
 kâfûr C. VII 78
 kâfz C. VIII 264
 kâğ C. IX 266
 kâğîd C. VI 364
 kâğız C. VI 364
 kâh-berg C. IV 133
 kâhil C. V 392
 kâhin C. VIII 289
 kâhiş C. VIII 402
 kaht-ı girân C. III 185
 kâid C. X 437; C. XII 180
 kâj C. IV 417
 kaka C. IV 393
 kâl C. VII 486; C. XI 584
 kâl C. X 577
 kal'a-i zâtî's-suver C. XII 522
 kalak C. VIII 414; C. XI 617
 kalb C. IX 272
 kâlbed, kâlbûd C. VII 458; C. XIII 171
 kalb-zen C. VII 26; C. XI 558
 kâle C. XI 290; C. XII 526
 kalem C. VII 261
 kallâb C. III 98, 393; C. VII 26; C. XI 126, 558;
 C. XII 390
 kallâş C. III 182; C. IV 202; C. VIII 375; C. XI
 509; C. XII 48
 kalmâş C. VIII 606; C. XI 534
 kalmâşî C. VIII 606
 kalmâşit C. VIII 606
 kalp C. VII 26; C. VIII 104
 kaltabân C. V 590; C. VIII 528, 621; C. XI 250;
 C. XIII 190
 kalye C. XI 403
 kâm C. VII 60, 534; C. IX 264; C. X 109; C. XI
 309; C. XII 356, 553
 kameriye C. VIII 597
 kâmrân C. VII 60; C. IX 22
 kâm-yâr C. IX 497
 kân C. I 143; C. VI 592; C. VII 162; C. XII 483
 kan tutmak C. VI 207
 kand C. VI 549; C. VII 194
 kand-hâ C. XII 441
 kand-hû C. VIII 72
 kand-rîz C. V 128
 kânûn C. VIII 84; C. IX 536; C. XI 590
 kâr C. I 428; C. VI 421, 505; C. VII 439; C. X 524
 kâr u bâr C. II 120; C. XI 83; C. XII 478; C. XIII
 75
 kâr u kiya C. IX 143
 kar' C. XI 407
 kar'-ı legâm C. XII 553
 karalama C. IV 14
 karaşet C. II 233
 kârbân C. XI 140

- kâr-efzâyân C. VI 505
 kâr-fermâ C. IX 143
 kâr-ı zâr C. X 123
 kârî C. VII 439
 kârî'a C. X 107; C. XIII 27
 karîne C. XII 180
 karîr C. XII 334, 384
 kârîz C. X 16; C. XII 525
 karn C. VI 43; C. VII 288; C. VIII 308; C. IX 162,
 608, 620; C. XI 21, 273; C. XII 85, 388,
 398; C. XIII 310
 kârûre C. I 120; C. X 248
 kârûre-i bevl C. X 248
 kârûn C. XI 140
 karye C. XII 163
 kârzâr C. I 428; C. VI 421; C. X 123; C. XI 302
 kasabû's-sükker C. IV 126
 kasâvet C. IX 534
 kâse vur, bardak ye C. III 440
 kâse-lîs C. VI 165; C. XII 47
 kasem C. XI 491
 kasîd C. IV 475
 kâsûrâtû't-tarf C. X 368
 kasîl C. IX 484; C. X 243; C. XII 185
 kasr C. VIII 329
 kassâs C. XI 544
 kâste C. V 576
 kâsten C. VIII 402
 kasvet C. I 100
 kaş C. X 55
 kaşalo C. VII 361
 kâşâne C. XII 441
 kâşki C. I 151
 kâşten C. VI 273; C. VIII 234
 katâ' C. VII 499
 katâf C. V 139
 katâr C. X 100
 katârîk C. X 488
 katre C. X 72
 kâv C. III 149, 168; C. IX 120; C. X 421; C. XII
 166
 kavâim C. V 399
 kavârî' C. X 107
 kâve C. XII 321
 kaved C. VI 574; C. X 331
 kâvîden C. III 149; C. IV 357; C. V 632; C. IX
 120, 314; C. X 421
 kavim C. I 119; C. XI 190
 kavs C. VI 263; C. X 634
 kavsara C. VIII 104
 kavs-i kuzah C. III 442; C. VI 263
 kavvâd C. X 561; C. XI 443
 kavvâde C. XIII 250
 kavvâl C. VII 153
 kavvâs C. XII 147
 kaylûle C. I 59
 kayrûvân C. XII 288
 kayser C. V 261
 kayyim C. X 306
 kâz C. III 186
 kazâ C. I 119
 kazâ rânden C. VI 596
 kâze C. XI 368
 kazer C. VII 327
 kazf C. II 386; C. IX 632
 kazıyye C. X 573
 kazî C. X 228
 kazîb C. VIII 288
 kazz C. VI 273
 kazzâz C. XI 499
 kebed C. IX 421
 keber C. VII 316
 kebk C. XIII 252
 kebs C. XII 556
 kebt C. X 166
 kebûd C. I 213; C. VII 329
 kebûdî zeden C. II 304
 kecâve C. XI 88
 ked C. VI 466; C. XIII 36, 111
 ked-bânû C. VI 466
 kedd C. XI 555; C. XII 578
 kede C. VI 542; C. VII 150; C. IX 294; C. XI 353;
 C. XII 352
 ked-hudâ C. X 300
 kedû C. XI 406
 kef C. V 337; C. XI 279, 315
 kefâet C. VIII 395
 kefe C. VII 339
 kefe-i âmihte C. IX 484
 keff C. VI 336; C. IX 299
 keffe C. VI 336
 keff-i haşîş C. VIII 260
 kefk C. V 621
 kefliz C. VI 466
 keftâr C. IV 408; C. VII 69; C. X 92
 keften C. XII 430
 kefür C. XI 118
 keh C. VII 89; C. XI 590
 kehal C. XI 524
 kehf C. IV 442; C. V 165; C. X 406; C. XI 542;
 C. XII 479
 kehgîl C. VII 89, 537
 kehâl C. IX 547
 kehkeşân C. II 479
 kehl C. V 474
 kehrûbâ C. III 457; C. X 35; C. XI 215
 keib C. XII 423; C. XIII 291
 kejavê C. XI 88
 kejmey C. IV 9; C. VIII 64
 kel C. I 161; C. VI 108; C. XIII 308
 kelâg C. X 368
 kelâl C. VIII 471; C. XI 594, 595
 kelân C. X 467; C. XI 408
 kelâpise C. X 486, 494

kelel C. X 532
 kelemen C. II 233
 keler C. IX 330
 kelîçe C. VI 76
 kelîm C. IV 146; C. V 285
 kell C. VI 108
 kellâ C. XI 491
 kelle C. XI 490
 kem âmeden C. VII 463
 kem cû C. IX 537
 kem hırâş C. XII 214
 kem kerdend güm C. VIII 255
 kem şitâft C. XIII 104
 kem taleb C. XI 119
 kem zeden; C. VI 346
 kemân-ı Rüstem C. VI 263
 kemer bağlamak C. I 110; C. V 81
 kemer besten der cüsten C. IV 476
 kemer-besten C. II 303
 kemîn C. VIII 167; C. IX 177; C. XI 83; C. XIII 203
 kempîr C. III 109; C. XIII 110
 kemter C. X 316
 kenâr C. X 457
 kenâre kerdên C. V 201
 kend C. VI 549
 kend güden C. IV 153
 kenden C. VI 580; C. IX 367
 kendi sakalına gülmek C. XII 626
 kened C. VI 580; C. IX 318
 kenîs C. XIII 222
 kenîse C. XIII 222
 kenîz C. I 135
 kenîzek C. I 135
 kennâs C. VII 152
 kens C. VII 152
 kepî C. X 45; C. XI 590
 ker C. XIII 238
 ker ü ferr C. VI 571
 ker' C. IX 531
 keraht C. III 259
 kerâmet C. XI 392
 kerân C. III 156, 406; C. V 201; C. VIII 406; C. XIII 347
 kerâne C. V 201
 kerb C. IX 526, 642; C. XI 596
 Kerbelâ C. IX 526
 kerb-i lâ C. IX 526
 kerd C. III 155; C. VIII 260; C. X 552
 kerde C. XII 91
 kerdek C. X 552
 kerdên C. III 155; C. VIII 186; C. IX 314, 318; C. X 432; C. XII 91
 kereb C. VII 88, 222
 kerem C. XIII 274
 kerges, kerkes C. IX 112, 181; C. X 625; C. XIII 305

kerh C. III 259
 kerîh C. X 298
 kerîm C. XII 354
 kerm C. VI 540, 635; C. VIII 214; C. XIII 274
 kerr C. X 505; C. XII 357, 364
 kerr ü ferr C. IV 349; C. V 214; C. VI 358, 424; C. VII 149; C. VIII 422; C. IX 306, 554, 587; C. X 505, 538; C. XI 142, 291; C. XII 34, 79, C. XIII 257
 kerrâr C. VIII 617
 kerrübî C. VIII 514
 kerrübiyân C. XII 55
 kes C. I 153; C. IV 206; C. VIII 121; C. IX 433; C. XI 386; C. XIII 78, 80
 kesâd C. VIII 544; C. X 21; C. XI 386; C. XII 510
 kesb C. XII 557
 kesel C. VIII 397
 kesîb C. VI 197
 keş C. II 467; C. IX 591; C. X 140; C. XII 160
 keşâkeş C. IX 508
 keşâniden C. V 418
 keşf-i muhayyel C. XI 118
 keşî C. X 438
 keşîden C. IV 30; C. V 58, 418; C. X 438; C. XI 617
 keşiş C. XI 575
 keşmekeş C. XII 623
 keşt C. VIII 234; C. IX 66
 ketm C. XII 577
 kevn C. IX 113
 kevr C. X 486
 kevser C. X 33, 612; C. XI 304
 key C. III 426; C. V 155; C. VI 623; C. VIII 272, 303; C. X 75
 keyd C. V 370; C. XII 541, 603
 keyf C. XII 367
 keyfer C. V 47, 58; C. IX 458
 keygubâd C. X 75
 keyhân C. IX 23
 keyk C. VII 138
 keykubâd C. VIII 272; C. X 75, 513
 keyl C. IX 511
 keyvân C. VI 36; C. XI 236; C. XII 376
 keyy C. IV 61
 kez C. VIII 34
 kez pey-i heft sad C. XI 618
 kez pey-i şeş sad C. XI 618
 kible C. X 452
 kıbt C. VI 171; C. VIII 495; C. XI 604
 kıdr C. XIII 341
 kûf C. XII 106
 kûfâr C. XI 233
 kûhf C. XII 106
 kılavuz C. I 370; C. V 168; C. VII 411
 kılıç ve kefen ile gelmek C. XII 357
 kinnâb C. VI 270
 kır at C. IX 508

- kurâ C. XII 163
 kırân C. VII 414; C. VIII 286, 308; C. IX 475; C. X 479, 633; C. XI 557
 kırât C. XI 352; C. XII 435
 kurba C. VI 197
 kureb C. VI 197
 kirebât C. VI 197
 kırn C. X 539
 kısas C. VIII 604
 küsem C. XII 260
 kısım C. VII 549; C. IX 113
 kıssa C. VIII 604
 kıssis C. XI 575
 kısr C. VII 98
 kıtar C. V 566
 kıtar C. V 566
 kıtarât C. V 566
 kıtl C. XI 169
 kıvâm C. X 159
 kıyâs C. IX 537; C. XII 498; C. XIII 253
 kıyâf C. XII 106
 kıyl ü kâl C. I 118
 ki C. VII 466; C. IX 516; C. X 361; C. XI 601
 ki orâ süy-i gencest püşt C. XII 149
 kıfl C. VI 447
 kîh C. VIII 315
 kîh kîh C. VI 168
 kîhân C. VIII 315
 kîhan C. IX 23
 kîl C. VI 178
 kîlid C. X 102
 kîlimî kara olmak C. IV 241
 kîlk C. VII 261
 kîmuht C. X 173
 kîmyâ C. III 60; C. VIII 376; C. X 197; C. XI 301; C. XII 192
 kîmyâyî C. VII 183
 kîn C. VI 282
 kîn fehast C. VI 282
 kîne C. XI 557
 kîn-güzâr C. X 563
 kîng, kînk C. IV 350; C. XII 614
 kîr C. II 188; C. VIII 339; C. X 421
 kîrâ C. VIII 218
 kîrâm C. I 61; C. XII 354
 kîrbâs C. IX 351; C. XII 482; C. XIII 271
 kîrdigâr C. VII 384; C. VIII 406; C. X 159; C. XII 360
 kîrî C. VIII 218
 kîr-i gâv C. X 421
 kîrîsm C. VI 35
 kîrîşme C. I 541; C. VI 35
 kîrm C. VIII 214; C. XI 332
 kîrpâs Bk. kîrbâs C. II 326
 kîsâ C. XII 365
 kîse ber çizî dühten C. VII 344; C. IX 171
 kîse-ber C. XIII 122
 kîsrâ C. V 261
 kîsre C. V 558
 kîş C. VI 102, 264; C. XI 364; C. XII 572
 kîşt C. VIII 234
 kîştei C. VI 273
 kîşten C. VI 28, 273
 kîtâb C. XI 424
 kîtûb C. VIII 458; C. XI 424, 620
 kîyâ C. XIII 28
 kîyâset C. XII 163
 koç C. XI 161
 konuk C. III 61; C. VII 146; C. IX 38; C. X 269, 465
 kopuk, kunuk C. X 237
 ko-râ C. XII 149
 korkunç C. X 515
 köknar C. IX 576
 köprü C. I 142
 kör C. I 213
 köse C. XII 38, 608
 kösemen C. V 298
 kû C. IV 265; C. VIII 478; C. XII 441, 443; C. XIII 27
 kubâd C. II 268; C. V 238, 252; C. VIII 272; C. X 587; C. XI 438; C. XII 15
 küçek C. II 87
 kuddûs C. IX 78, 191
 kudmet C. XII 81
 kudûm C. XI 72, 291; C. XII 233, 341
 kudûr C. XIII 341
 kudve C. I 66; C. XI 387
 kuff C. XII 106
 küften C. VI 125
 kul mâ şî'te C. VIII 606
 kuillâb C. IX 494
 kulle C. XII 88
 kulunc C. IX 546, 560
 kulzem C. XI 481; C. XII 353
 kulzûm C. IV 390; C. VI 321; C. XI 386, 481; C. XII 353
 kumâş C. XI 104
 kummâ C. XI 236
 kun C. VIII 360
 kûn C. XI 113
 kunfuz C. VI 437
 kunû' C. IX 220
 kunuk Bk. konuk C. VII 146; C. X 465
 kunût C. III 269; C. VII 428
 kûr C. I 213; C. IV 52; C. X 486; C. XI 574
 kûr u kebûd C. I 213; C. IV 298; C. VI 100; C. X 85, 199; C. XII 467; C. XIII 74
 kurâ C. XII 163, 164
 kurâza C. V 435
 kurâze C. VIII 447
 kurban C. VII 215
 kûr-dîl C. IV 155
 kurnâk C. XIII 22

- kurr u kur C. XI 357
 kurre C. V 633; C. XII 334
 kurûn C. VIII 308; C. XII 388
 kûs C. II 444
 kuskun C. III 83
 kustûr C. XIII 270
 kuş C. IX 26; C. X 553
 kuşiden C. IX 26; C. X 553
 kuşûr C. VII 98
 kır C. IX 401; C. XI 224
 kutât C. VII 499
 kutb C. XI 388
 kûteh C. VIII 103
 kûteh kûn kîlîm C. II 306
 kûteh nemed C. XIII 200
 kutû C. V 381; C. IX 301
 kutu C. IX 301
 kuvâ C. VIII 355
 kuvl C. IX 108
 kuvvâd C. X 437
 kuvve-i vâhime C. XI 12
 küy C. VIII 478; C. XII 431
 kûz C. IX 583
 kuzah C. VI 263; C. XI 44
 küze-i men C. II 228
 kübâr C. XIII 98
 küffe C. VI 336
 küfrân C. X 453; C. XI 590; C. XII 124
 küfr-i celî C. XIII 232
 küfr-i hafî C. XIII 232
 küfr-nâk C. XIII 308
 küfür C. XIII 270
 küfür C. V 563; C. VIII 256
 küfüv C. XIII 219
 küfviyyet C. VIII 395
 kühdân C. XI 152
 kühl C. IV 26
 kührûbâ C. XI 215
 küjmeç C. IV 9
 küî C. VI 386
 külâğ C. VI 63
 küleh-dârân C. XII 539
 kûmîz C. VII 222
 kûmûn C. VI 576
 kûn C. VI 592; C. X 432, 451; C. XI 586
 kûn fekân C. II 159
 künc C. III 149
 küncid C. XII 97
 künc-kâv C. III 149
 künd C. III 400; C. VIII 318; C. IX 479
 künde C. IV 44; C. VI 538; C. VII 556; C. X 75;
 C. XI 277
 künd-şuden C. XII 13
 kündü C. XI 25
 küned C. IX 318
 kün-fe-kân C. VI 592
 küng C. XI 112; C. XII 614
 küngüre C. V 54; C. VIII 97
 küni C. VII 338
 künişt C. X 258, 390
 kür' C. XI 418
 kürbet C. IX 172
 kürd C. VII 316
 küre C. VI 493
 küreb C. IX 172; C. XI 596
 kürkü ters yapmak C. II 536
 kürm C. X 559
 kürr C. I 494
 kürsi C. IX 141
 kürû' C. IX 531; C. XI 418
 kürüm C. VI 540, 635
 kûs C. XI 471
 küsbân C. VI 197
 küseb C. VI 407
 küstâh C. I 116
 küsten C. VI 125
 küstî C. VI 125
 küsûf C. I 117; C. XI 319
 küşâd C. VII 54
 küşed C. VIII 267
 küşiş C. XI 374
 küşte C. XII 590
 küşten C. V 58; C. VI 28; C. VIII 267; C. X 438;
 C. XI 374
 küştenî C. VII 39; C. X 433
 küştî C. VI 125
 küttâb C. V 425; C. VI 326; C. VIII 227, 460
 küvvirat C. XI 45
 L
 lâ C. IX 526
 lâb C. VIII 566; C. IX 602
 lâbe C. IV 10, 271; C. VIII 367
 lâbe-kerden C. I 114
 lâ-bûd C. XI 350
 lâ-eyn C. XIII 106
 lâf C. VII 76; C. IX 312, 383, 469, 478
 lâf bâfiden C. VII 76
 lâf zeden C. I 379; C. III 51, 126; C. V 626; C. VII
 102, 492; C. IX 312
 lâfend lâf C. VII 251
 lâf-kîş C. XII 47
 lâğ C. VI 90; C. VII 395, 544; C. VIII 384; C. IX
 382; C. X 251
 lâğv C. VII 94
 lahd C. XI 156
 lahlaha C. VIII 222
 lahn C. V 63; C. VII 153; C. XIII 42
 laht C. VI 401; C. XII 409; C. XIII 23
 lahte C. XIII 23
 lâiden C. IV 417
 laîn C. X 115, 135
 lakab C. I 62; C. VIII 449
 lakve C. VI 141
 lakye C. VII 33; C. XIII 214

lala C. V 158; C. VII 107; C. X 562
 läleng C. VI 249; C. XI 273
 lâlê-zâr C. I 428
 la'l-i cân-fezâ C. XI 324
 lâm C. VIII 341
 lâ-misâs C. II 105; C. X 404
 lân C. IV 432; C. X 589
 lânden C. X 589
 la'net C. IV 185; C. XIII 191
 lâ-nüsellim C. V 494; C. VIII 55
 lâ olmak C. IV 35
 lâş C. I 442; C. II 60
 lâşe C. VI 62
 lâşe-tâz C. VI 62
 lâ-şey C. I 442; C. II 60
 lâ-şey'im C. XI 475
 lâşim C. XI 475
 lâ-şüden C. IX 180
 lâ-ubâlf C. VI 268; C. IX 585; C. X 205, 523; C. XII 311, 340; C. XIII 58
 lavâş C. XII 415
 lealle C. X 203
 leb C. I 92
 leb-âlûden C. VII 33
 leb-â-leb C. XII 623
 lebbeyk C. V 67
 leb-huşk C. XII 67; C. XIII 190
 kebik C. XII 513
 leb-i nân C. V 616; C. VI 242; C. IX 174, 362
 lebis C. V 429
 lecâc C. VIII 539; C. IX 71, 198; C. X 402; C. XI 590
 lecâc-endiş C. IX 198
 lecc C. VI 439
 lecem C. XII 321
 lecûc C. XIII 298
 ledeyhi C. IX 211
 ledğ C. VIII 388
 lediğ C. VIII 388
 ledün C. VI 564; C. XI 594; C. XIII 329
 ledünnî C. XI 594
 lehad C. IX 354
 lehce C. VI 497
 leheb C. VIII 370; C. X 33, 249
 lehib C. XIII 164
 lehv C. VII 94
 leim C. V 174; C. VI 155
 leimî C. VIII 397
 lem yekûn C. VI 179
 lema' C. IX 428; C. X 537
 lems C. XI 588
 lemtür C. III 145; C. IX 106, 397; C. X 243
 leng C. IV 503; C. V 265
 leng u lûk C. IV 503
 lesin C. IV 497
 let C. VII 383; C. VIII 274; C. X 422; C. XII 264; C. XIII 139

leteyyâ C. V 171
 levend C. V 96, 614; C. XI 126
 levh-i mahfûz C. XII 346
 levşe C. IX 64
 levz C. IX 395
 li ve lek C. XII 336
 libâd C. XII 603
 libân C. VIII 552
 libâs C. V 429; C. VIII 298
 libâs-ı Şüşterî C. XIII 234
 libd C. XII 333, 603
 ligâm C. X 523
 lihâf C. X 425
 lihâni C. XII 38
 likâ C. I 118
 litâf C. IX 142
 lîz C. VI 451
 lu'bet C. VI 451; C. IX 403; C. X 450, 522; C. XI 529; C. XII 114; C. XIII 192
 lûbya C. XI 206
 lûk C. IV 503; C. V 265
 lundiden C. II 392
 lût C. V 630; C. VII 469; C. VIII 547; C. X 245; C. XII 500; C. XIII 139
 lût u pût C. V 121; C. X 245
 lutf C. VI 130
 lûti C. X 135
 lûbâb C. VII 182, 421; C. VIII 357; C. IX 616; C. XI 55, 258
 lûdd, lûd C. VII 62; C. IX 523; C. X 130; C. XI 574; C. XII 463
 lûgat, lûgât C. VIII 329
 lûgay C. VIII 329
 lûgaz C. X 529; C. XII 485
 lûknet C. III 165
 lûle C. II 259
 lûnc C. IX 321; C. X 355, 428
 lûteyyâ C. V 171
 M
 mâ C. IV 500; C. XII 443
 mâ vü men C. VIII 36, 280; C. VII 553
 maâd C. XI 530; C. XII 227
 maâric-hâ C. XII 269
 maâş C. XII 502, 539
 ma'bed C. VI 160
 ma'ber C. IX 96, 220; C. X 264
 ma'bûd C. XII 581
 mâcerâ C. XI 210
 madarr C. IX 284
 mâde C. XI 345
 mâder C. VIII 363
 mâder fûrûş C. XII 614
 mâder-i garân C. V 426
 ma'dûmî C. X 525
 mâfiş C. I 442
 mâ fihî şey'ün C. I 442
 magas C. VI 417

mağ C. VII 190
 mağâris C. XI 452
 mağbûn C. III 498; C. XIII 170, 343
 mağfîret C. X 96
 mağres C. IX 165, 622; C. XI 389, 452; C. XII 275
 mağz C. II 341; C. VII 303
 mağz-ı har horden C. VI 94; C. VII 447
 mâhâ C. V 251
 mahber C. VIII 63, 173; C. XI 61
 mahbûb-kiş C. VI 264
 mahdûm C. VI 542; C. X 279
 mahdûş C. VIII 602
 mahfil C. XII 205
 mâh-i müzn C. XII 363
 mâhî sitabr C. X 551
 mahîr C. IX 272
 mâhîtabî C. XII 322
 mahlas C. II 202; C. VI 364; C. VIII 293; C. IX 575; C. XI 489; C. XII 533, 551
 mahmide C. XII 340
 mahmil C. V 513; C. VIII 586
 mahmûde C. XII 410
 mahmûl C. VIII 333; C. IX 203
 mahmûlün-aleyh C. IX 211
 mahmûlün-bih C. IX 211
 mahmûr C. X 406, 449; C. XI 223
 mahsad C. XIII 145
 mahsûf C. XIII 158
 mahsûn C. VIII 295
 mahşer C. IX 526; C. XI 260
 mahtûm C. X 599
 ma'hûd C. VII 43
 mâhûlyâ C. XI 364; C. XII 18
 mahv C. II 266
 mahz C. XII 568
 mâ-i azb C. VIII 386
 mâ-i izâb C. VIII 386
 mâ-i main C. VII 52
 mâ-i müzn C. XII 363
 mâide C. I 112; C. VIII 30
 ma'in C. VI 204; C. IX 650; C. XII 173
 mak'ad C. IX 567
 mak'âd-i sâdk C. IX 567; C. X 508
 makâl C. XII 325
 makarr C. VII 193; C. VIII 60; C. X 528
 makdem C. VI 498
 makderet C. VIII 117
 makiyl, makîl C. I 59; C. XII 73, 325
 maknis C. III 365
 maksad C. XII 44
 makt C. X 165
 maktei C. VI 246
 mâkû C. XII 443
 makzî C. X 346
 mâlîden C. IX 630
 mâlîh C. III 80

mâlihulyâ C. III 80; C. XI 364; C. XII 18
 mâliş C. IX 630
 mâliş dâden C. XII 464
 mâm C. VIII 363; C. XII 524
 mama C. IV 393
 ma'mûl C. XIII 185
 mân C. I 112
 ma'n C. XII 91
 mânâ C. VI 198; C. VIII 600
 ma'nâ C. X 581
 mancınık C. VII 359
 mânden esb ez refîâr C. II 479
 mânend C. VIII 153
 mânisten C. VI 198
 mankal C. XIII 87
 manzar C. VI 220; C. VIII 166; C. XII 306, 482, 489; C. XIII 195
 manzara C. I 107
 mâr C. V 268
 mâr ber sahrâ şitâften C. VII 415
 mâ-râ C. I 112
 ma'reke C. VI 268; C. XI 443
 mâr-gîr C. III 56
 mâr-i ker C. XII 364
 mâric C. IX 611
 ma'riz C. V 138
 Mârût C. X 359; C. XII 346
 maslahat C. XI 171
 masrû' C. VII 91
 ma'sûm C. XI 522
 ma'sûr C. XII 34
 mâş C. X 582
 mât C. I 166, 230, 392; C. IV 186, 224; C. V 242, 282; C. VI 473; C. VII 49; C. VIII 317, 403; C. IX 632; C. X 462; C. XI 528; C. XII 36
 mat'ûn C. VII 525
 matâr C. II 513; C. VI 412; C. XI 90, 238; C. XII 473, 588; C. XIII 141
 matara C. III 185
 mâte Zeydûn C. VI 337
 matma C. XIII 98
 matma' C. XI 612
 maûnet C. XI 349
 mav C. X 275
 mâyan C. I 112; C. V 251
 mâye C. I 107; C. VI 357; C. XI 411
 mâ zâg C. IV 500
 mazâhik C. XIII 21
 mâzâr C. VIII 36
 mazhar C. XI 63; C. XII 100
 mazik C. XI 175
 mazleme C. XII 494
 mazlime C. X 484
 me'haz C. VI 150
 me'lefet C. XII 408
 me'men C. X 541

me'ser C. VII 183
 me'vâ C. XII 446
 meâb C. XI 507
 meâl C. XII 274, 485
 me-bâ C. II 108; C. XIII 289
 me-bâd C. II 108; C. XIII 289
 mebbânî C. I 65
 mebbîn C. XI 498
 mebnâ C. I 65
 mebrez C. XIII 21
 mebtaha C. VIII 611
 mecâz C. X 507
 mecîd C. XI 622; C. XII 164
 me-cih C. II 122
 mecma' C. VI 105; C. XII 446
 meczûb-ı ebter C. IX 650
 meczûb-ı sâlik C. IX 649
 medâhik C. XI 549
 medâr C. II 513; C. XI 313
 medd C. VI 368; C. X 384; C. XII 443
 medd ü cezr C. IX 309
 meddâh C. XI 538
 meder C. XI 166; C. XII 163
 medh C. VII 509; C. IX 22
 medhûş C. IX 366
 medîh C. V 558; C. VII 508
 medlûl C. X 283
 medrek C. XII 254
 mefâze C. III 409; C. VII 167; C. VIII 394; C. X 387; C. XIII 69
 mefcer C. X 372
 mefer C. VII 193
 mefrûk C. XII 243
 megâk C. X 606
 meger C. XI 47
 me-gez C. XIII 294
 me-grây C. XIII 294
 meh tu rehî C. V 420
 mehân C. X 450
 me-har C. X 142
 mehca' C. VIII 468
 mehd C. XIII 278
 meh-l zerger C. II 283
 mehlb C. VIII 288
 mehin C. III 480; C. IX 55
 mehleke C. X 114
 me-hor C. X 142
 mehreb C. XIII 189
 mehûl C. VIII 617; C. X 515
 mehûli C. VIII 617
 mehûlûn-minh C. X 515
 me-kâv C. IV 357; C. IX 314
 mekid C. XII 218, 541, 603
 mekidên C. VI 533
 mekiş C. XI 354; C. XIII 131
 mekmên C. XII 100
 mekraa C. XI 418

mekrûb C. XII 21
 mekrûmet C. X 186; C. XI 363; C. XII 429; C. XIII 146
 meks C. XI 354, 420; C. XIII 57, 131
 meksebe C. X 112, 113; C. XII 246
 meksebe kûnist C. VII 72
 mekteb C. VII 72
 mekteb-kûn C. VII 72
 mel'ûn C. X 135
 melâ C. VI 12; C. VII 289
 melah C. V 179; C. IX 378; C. X 520
 melak C. V 79
 melâm C. IX 382
 melâmet-ger C. V 213
 melbes C. IX 357
 melek C. IX 507
 melhame C. VIII 166; C. XI 406; C. XII 79, 590; C. XIII 163
 melî C. V 393
 melîh C. II 41; C. XI 572
 melik C. V 416; C. IX 189; C. X 456; C. XI 564; C. XIII 26
 melik C. XII 237; C. XIII 36
 melk C. IX 189
 melûf C. XI 290
 me-lund C. II 392
 memâlik C. VI 594
 memerr C. XI 284
 memleket C. VI 594
 men C. II 228; C. III 382; C. X 398; C. XI 254; C. XIII 184
 men ü mâ C. VIII 596
 men yezîd C. XIII 205
 menâh C. VI 299; C. IX 567
 menâhic C. XII 547
 menâl C. V 386
 menâs C. V 131, 403; C. VIII 57; C. XII 97
 menâsik C. XII 249
 menât C. XI 251
 menbel C. III 78; C. V 392; C. VI 408, 409; C. IX 640
 mend C. X 109
 mendek C. XI 565
 menem diger nîst C. VI 64
 meneş C. X 135
 menfez C. IX 360; C. XIII 198
 menfûş C. XII 23
 mengîd C. VII 211
 mengiden C. VI 563; C. VII 211
 menhec C. XII 547; C. XIII 145
 menhel C. IX 428
 menî C. VII 113
 meniş C. X 135
 menkabe C. V 431
 menkabet C. XIII 46
 menkaş C. XII 23
 mensek C. XII 249

mennü'l-ahîr C. XI 254
 me-pâ C. XI 119
 me-püy C. IV 44
 mer C. IX 642; C. X 223; C. XI 250; C. XIII 233
 merâ C. VIII 401
 merâbî' C. VII 12
 merah C. VIII 387
 merbat C. XII 280
 merc C. X 155; C. XI 605; C. XII 184
 merd-i behî C. XII 263
 merd-i fuzûl C. V 498
 merd-i gar C. XI 607
 merd-i kâr C. IX 317; C. X 51
 merd-i Rûmî C. IV 411
 merd-i zindânî C. VI 299
 merdüm C. VI 265; C. XIII 324
 merdüm-i didê C. VI 292
 merdüm-i nâ-dide C. VI 292
 merdüm-rübâlık C. X 33
 merrec C. XIII 126
 merg C. IX 310; C. X 86
 mergaz C. XII 157
 mergazî C. XII 157
 merg-zâr C. I 467; C. IX 310, 369; C. X 86; C. XI 155
 merhabâ C. I 119
 merhale C. XI 97, 578
 merîd C. V 283; C. X 56, 92, 267
 Merih C. X 474; C. XIII 311
 merkeb C. XI 119
 merkeb-i dergehî C. I 434
 mersad C. VIII 602
 mersiye C. XI 273
 merta' C. XII 59
 mertea C. VII 89
 Merv C. XI 560
 merveha C. VII 55
 Mervezî C. VIII 608; C. XII 157
 mesâf C. I 428; C. VII 522
 mesaff C. VI 118; C. X 488; C. XII 574
 mesâğ C. VI 528; C. XII 461
 mesbûk C. VIII 475
 mesel C. VI 110
 mesh C. VI 150; C. VIII 469, 514; C. X 164
 Mesîhâ C. VI 53; C. XII 459
 mesîr C. XI 319; C. XII 274, 475, 593
 meslah C. XI 411
 meslaha C. VIII 611
 mesma' C. VII 476
 mesnûn C. IX 610
 mesrah C. XI 77, 90
 mesvâ C. XII 178
 meş'ar C. XI 436
 meşâir C. XI 436
 meşâir-i aşere C. XI 436
 meşâmm C. VI 174, 253; C. VIII 124; C. IX 313
 meşemmm C. VI 253; C. VIII 124

meşhed C. XII 11
 meşîd C. XII 573
 meşk C. IV 256; C. V 309; C. IX 174; C. XI 615;
 C. XII 538; C. XIII 221
 meşraa C. XI 418
 meşrûh C. VIII 538; C. XI 77
 metâ C. XIII 162
 me-tâb C. VII 462
 metâf C. VI 609
 me-ten C. VIII 528; C. XII 203, 490
 me-tırâş C. VIII 468
 metn C. VIII 361; C. XII 324
 meûnet C. XI 349
 mevâlid C. XI 585
 mevdûd C. IX 621
 mevîz C. VIII 491
 mevkib C. V 314; C. XII 450
 mevlâ C. XIII 206
 mevlûd C. XI 585
 mevrûd C. IX 621
 mevzû' C. IX 203
 mey C. X 443
 mey-bâre C. X 406
 meymene C. XIII 326
 meymûn-fâl C. XI 328
 meyt C. XII 351
 me-yûft C. IV 90
 meyyit C. XII 351
 mezza' C. VIII 468
 mezheb C. XII 475
 mezîd C. VII 179
 mezîden C. VI 533; C. XI 551
 mihleb C. IX 359
 mikdem C. IX 294
 miknaa C. XI 112
 miktel C. VI 247
 muntik Bk. mintıyk C. XI 522
 minzar C. VIII 166; C. XII 489
 misbâh C. X 249; C. XI 12
 misdâk C. XIII 148
 miskale C. II 347; C. VIII 195
 mithara C. IX 50
 mızganmak C. X 467
 mızleme C. XII 494
 mî C. VII 281
 mî cuved C. XI 488
 mî gürîht C. VII 471
 mî keşed C. VI 513
 mî küşed C. VI 513
 mî mîrî C. X 502
 mî munkatî' şud C. VII 281
 mî murî C. X 502
 miâd C. X 110
 mi'bed C. VI 160
 micen C. IX 232
 micmer C. X 389; C. XII 622; C. XIII 107
 midâd C. IV 449; C. XI 428; C. XII 112

midhat C. XII 408
 midîd C. IV 449; C. XI 428; C. XII 112
 miftâh C. I 66
 miğ C. VII 190; C. XI 279, 590, 609
 miğfer C. III 465; C. VIII 244, 597; C. IX 78; C. X 136
 mih C. IV 403; C. V 513; C. XII 239
 mihâd C. XII 535
 mihâk C. II 444
 mihâl C. I 318
 mihân C. IV 403; C. X 450
 mihîn C. V 513
 mihr C. XI 590
 mihrâb C. I 104
 mihrâk C. IX 532
 mihraka C. VIII 55
 mihrîbân C. IV 274; C. V 508; C. IX 633
 mihr-mend C. X 292
 mihten C. III 141
 mihter C. V 176; C. XII 486
 miknâs C. VII 152
 mikseb C. III 205; C. XII 557; C. XIII 100
 mîl C. VII 168, 289
 mîlâd C. V 252
 mîlh C. II 41; C. XI 127
 mîlh rîhten C. XI 127
 milk C. IX 189
 millet C. III 486
 minâ C. II 193; C. VII 185, 212; C. VIII 376; C. IX 271, 594
 minâger C. VII 212; C. VIII 376; C. IX 271, 594
 mincel C. XII 503; C. XIII 87
 minhâc C. VIII 58; C. XI 590; C. XIII 75
 minhû C. X 515
 minnet C. VII 406
 minnyk Bk. mintik C. X 345
 minzar C. XII 30
 mûrâsî C. XIII 103
 mirend C. VII 143
 mirî C. IX 182; C. XII 226
 mîr-i dâd C. X 574
 mîrsâd C. VI 176; C. VIII 465; C. XI 140, 183; C. XIII 203
 mirveha C. VII 54
 mis C. IV 403; C. IX 176
 misâl C. VII 134; C. XI 52
 misîl C. XI 52
 misk göbeği C. I 152
 miskin illeti C. V 294
 misl C. VII 134; C. XI 527
 misma' C. IX 588
 miss C. XI 333
 mi-sigift C. VII 471
 mişkât C. II 20; C. XII 366
 miyân besten C. III 79
 miyâncî C. IV 487
 miz C. X 185

mizâc C. I 106; C. V 463; C. XI 596
 mizâc-ı mûmtezic C. XI 596
 mizâh C. X 469; C. XI 220, 291
 mîzed C. III 141
 mîzek C. XIII 21
 mîzer C. VI 195
 mîzher C. XIII 105
 mîzic C. V 463
 mola C. II 65
 mola taşî C. II 65
 moli moli C. II 65
 mû C. V 260
 muabbir C. VIII 387
 muâf C. V 145
 muâfî C. V 145
 muakkal C. XII 269
 muammâ C. I 437
 muarîf C. VI 222; C. XIII 165, 242
 muasser C. I 206
 muâyîn C. XII 210
 mubâh C. IX 586
 mû-be-mû C. XI 451
 mu'bed C. VI 160
 mûbid C. VIII 276
 mûcezc C. XI 185
 mu'cib C. IX 229; C. XI 238; C. XII 140
 mû'cibî C. XII 140
 mu'cize C. XI 392
 mufzil C. V 632
 mugaffel C. XII 269
 mugaylân C. II 29
 mugis C. I 66
 muğ C. IX 293; C. XI 599
 muğîr C. XII 458, 473
 muğis C. XII 164
 muğhk C. XII 610
 muğrif C. IX 515
 muğredâ C. XI 550
 muğrenem C. VII 282
 muh C. VIII 73
 muhâbâ C. XIII 119
 muhâbât C. XIII 119
 muhaddis C. XI 413; C. XIII 88
 muhâk C. II 349; C. VII 468
 muhâl C. VI 314; C. VIII 131
 muhalhal C. VII 397, 454; C. X 158
 muhallas C. XI 577
 muhallel C. VII 397
 muhannes C. IV 254, 348; C. VIII 185; C. X 139; C. XI 179, 565; C. XII 343
 muharrem C. XI 289
 muhâsib C. VIII 597
 muhassînât-ı kelâmîyye C. V 402
 muhayyil C. X 537
 muhber C. VIII 173
 muhbîr C. VIII 173
 muhcib C. XIII 172

muhibb-i zen C. X 406
 muhikk C. VII 68
 muhît C. IX 272
 muhîlas C. II 202; C. III 366; C. V 556; C. XI 374;
 C. XII 563
 muhlis C. VI 364; C. XI 489; C. XII 563
 muhsin C. XI 386; C. XII 162
 muhtâlün-ileyh C. XII 426
 muhtebeş C. XII 456
 muhteбі C. XI 298
 muhteceb C. XII 555
 muhterif C. VII 470
 muhtesib C. II 84; C. IV 267; C. XII 351, 352
 muhteşem C. VII 72; C. VIII 79
 muhtevî C. XIII 173
 muîn C. XII 173
 muînü'l-memâlik C. XI 272
 mukaddem C. X 426
 mukallid C. V 414; C. IX 427
 mukavvim C. VIII 534
 mukbil C. XI 211; C. XII 162
 mukıl Bk. mukıl C. V 558; C. VI 256; C. IX 372;
 C. XII 101, 599; C. XIII 81
 mûkin C. XIII 196
 muknis C. III 365
 muktebes C. XI 303; C. XII 480
 muktedâ C. VIII 61
 mûl C. VIII 527; C. IX 100, 581; C. X 241
 mûl mûl C. IX 100; C. X 533
 mûlî' C. XI 552
 mumu söndürmek C. I 420
 munâh C. X 430
 mûnis C. XII 581
 munkatî' C. XI 155
 munkatî' mî şud C. VII 281
 munsaraf C. IX 349, 373
 murdâr C. VI 571
 murden C. XIII 231
 murg-ı âbî C. VI 284
 murg-ı hâk C. XIII 174
 murg-ı hâkî C. III 84; C. VI 284
 murg-ı zâr C. I 467
 mu'riz C. IX 350
 murtezâ C. I 119
 müsâ C. V 260
 müsâb C. VI 244
 musallat C. X 170, 213
 musarrıf C. XIII 100
 musavver C. XII 568
 musırr C. VI 79
 mu'sir C. XII 126
 muska C. VIII 615
 mustafâ C. VIII 74
 müş-hâr C. XII 345
 mutâ' C. XII 539
 mu'tekef C. XII 447
 mu'temed C. I 65

mu'tenî C. VI 544
 mu'teraz C. IX 443
 mutmî' C. XI 546, 612
 mutrb C. III 156; C. VII 153; C. XI 224
 muvâsâ Bk. muvâsâ C. VI 28
 muvâsât Bk. muvâsât C. VI 28
 muza'fer C. VI 587
 müze C. VI 223; C. VIII 470
 muzhîr C. XI 63
 muzleme C. XII 494
 mübârâ C. VI 383
 mübârât C. VI 383
 mübeyyinât C. XI 12
 mübeyyine C. XI 12
 mübil C. XIII 125
 mübin C. XII 342
 mübtedî' C. X 348
 mübtelâ C. XII 598
 mücâat C. XIII 115
 mücassas C. IX 153
 mücemmed C. XI 52
 mücidd C. I 68
 mücmilem C. V 513
 müctebâ C. I 119; C. V 294; C. XII 564
 müdâfaa C. I 113
 müdâm C. III 328; C. VI 621; C. VIII 95; C. XII
 269
 müdârâ C. XII 42
 müdârât C. VIII 607
 müdbir C. V 441; C. X 321; C. XI 494
 müddehal C. VI 110
 müdemmag C. VI 619
 müessem C. VI 152
 müfâz C. VII 167; C. XII 379
 müfelsef C. XI 612
 müfelsit C. XII 105
 müfik C. VII 349
 müflis C. II 225
 müftekad C. VII 127
 müfteker C. XI 573
 müfteraz C. IX 240; C. X 442; C. XII 546
 müfteten C. X 607
 müğram C. IX 130
 mühân C. IV 404; C. XII 346
 mühezzeb C. IX 448; C. XI 96
 mühim C. VIII 448
 mühl C. IX 34
 mühre C. VII 416; C. X 220; C. XII 78, 125, 129;
 C. XIII 21
 mühr-i savm C. IV 280
 mükâfât C. X 563
 mükettem C. XII 594
 mükil Bk. mukıl C. X 229
 mükirr C. X 629
 mükis C. XI 420
 müktebes C. XII 123
 müktenef C. XI 378

- müktesî C. XII 92
 mülâh C. IX 435
 mülâk C. X 456
 mülâha C. IX 435
 mülhid C. V 576; C. X 72; C. XII 611
 mülk C. IX 189; C. XII 538
 mülket C. XIII 168
 mültebes C. XII 456
 mültecâ C. IX 382
 mültehad C. IX 354
 mültehib C. VIII 389
 mültevi C. XII 550
 mülûk C. I 69
 mûmârât C. VII 233
 mûmeyyez C. XII 270
 mûmeyyiz C. XII 270
 mûmtâz C. I 95
 mûmtehak C. IX 295
 mûmtehan C. III 336; C. IX 374; C. XII 156, 611
 mûmtehen C. X 496
 mûmtehin C. XI 571
 mûmtelif C. IV 30; C. IX 473
 mûmtezic C. XI 596
 mûn'am C. VII 72; C. XIII 158
 mûn'amân C. V 203
 mûnâ C. X 59; C. XII 515
 mûnâdî zeden C. XII 197
 mûnâfîk C. X 502
 mûnâh, munah C. V 361; C. XI 90; C. XII 379
 mûnâhât C. XII 379
 mûnbasit C. I 396
 mûnbet C. VI 352
 mûnbil C. III 78
 mûncesim C. X 396
 mûndekek C. VIII 593; C. XIII 277
 mûndik C. XII 359
 mûneccim C. XII 388
 mûnfezir C. XII 125
 mûnhanî C. X 277
 mûnhazim C. VI 574, 575
 mûnhezim C. VIII 49
 mûnhî C. IX 293
 mûnimin C. XII 209
 mûnker C. V 34, 48, 614; C. VI 215; C. XIII 122
 mûnker-nâk C. V 34
 mûnkir C. V 615; C. VIII 256; C. IX 434
 mûnsehab C. XII 328
 mûnsenî C. VI 228; C. IX 145, 401; C. X 295
 mûnşî C. V 313
 mûntamis C. XII 56
 mûnteca' C. X 243; C. XIII 100
 mûnteceb C. X 243; C. XII 608; C. XIII 167
 mûntecim C. V 246
 mûntehek C. XI 564
 mûnteis C. V 435
 mûntekad C. VI 287
 mûnteni C. VI 228
 mûnye C. IX 32; C. X 59; C. XII 515
 mûnzevî C. XI 474
 mûr C. I 180; C. VII 411
 mûrahîk C. XI 100
 mûrâl C. X 502
 mûrd C. XI 554
 mûrde C. VII 452, 553; C. X 362; C. XII 431
 mûrden C. VIII 384
 mûrde-rîg C. I 394; C. II 29; C. III 176; C. IV 358;
 C. VI 629; C. VII 205; C. X 436; C. XI 190;
 C. XII 394
 mûrg-i hân C. IX 283
 mûrid C. X 267
 mûrmed C. IX 22
 mûrşed C. VII 477
 mûrtebat C. XII 518
 mûrtecâ C. IX 605; C. XII 428; C. XIII 113
 mûrtchen C. XII 331
 mûrtekad C. XII 610
 mûrteşî C. II 32
 mûriivvet C. XI 568
 mûrz C. V 49
 mûsâb C. XI 348
 mûsellem C. XIII 280
 mûskal C. X 489
 mûsle C. XIII 296
 mûsnid C. V 619
 mûsta'cil-tegî C. XII 128
 mûstagîs C. XI 82
 mûstahîf C. XI 421, 422
 mûstahîl C. XI 364; C. XII 331
 mûstahîl-i cins C. XII 332
 mûstaid C. IX 447
 mûstain C. XI 445
 mûstakzir C. VII 327
 mûsta'mel C. VIII 333
 mûsta'mel kerdin C. IV 424
 mûstatîl C. VI 347
 mûsteân C. X 261; C. XI 562
 mûstebid C. XI 294
 mûstebîn C. X 33
 mûstecâr C. XII 473; C. XIII 108
 mûsteced C. XI 587
 mûstecib C. IX 313
 mûstecif C. XI 422
 mûstecîr C. IX 571
 mûstedill C. XII 569
 mûstefid C. VIII 356
 mûstehâm C. XI 521
 mûstehân C. XI 559
 mûstehass C. IX 612
 mûste'ir C. IX 337
 mûstekar C. V 508; C. VIII 311; C. XII 227, 313
 mûstemendân C. IX 484
 mûstemid C. XI 294
 mûstemîr C. V 311; C. VII 483; C. X 392
 mûstencem C. VI 306

müstenkâ C. XII 219
 müstenker C. VI 150
 müstenküh C. VII 327
 müstenkî C. VII 327
 müsteridd C. XII 511
 müste'sal C. XII 283
 müsteski C. V 516; C. VI 392, 398; C. XII 242
 müsteski-taleb C. XII 242
 müsteşnik C. XIII 127
 müstetâb C. IX 605; C. XII 173
 müstetim C. XII 280
 müstevfâ C. XII 430
 müstevfi C. X 332
 müstevhaş C. XI 466
 müstevi C. VI 53; C. XI 593; C. XII 130; C. XIII 263
 müşâ' C. XII 285
 müşebbek C. X 459
 müşîr C. XII 309
 müşk C. IV 238
 müşkbâr C. VI 382
 müşkûn-ceyb C. VIII 377
 müşrif C. II 346; C. VIII 564; C. IX 515
 müştebek C. XI 232
 müşterâ C. IX 482
 müşterî C. X 473
 mü'tefik C. XI 140
 mü'telef C. XII 447
 mü'temen C. XI 185
 mü'temer C. XII 436
 mü'temir C. IX 507
 mütevârî C. X 365; C. XIII 57
 mütevarîye C. XII 338
 müteyyem C. XI 594
 müttehem C. VIII 447
 mütvârî C. X 365
 müvâsâ Bk. müvâsâ C. VI 383
 müvâsât Bk. müvâsât C. VI 383
 müvesvis C. XI 204
 müzâh C. XIII 89
 müzâhame C. III 29
 müzâhim C. IX 35
 müzd-i rûz C. XI 147
 müzmen C. VIII 64
 müzmin C. VIII 617
 müzn C. XII 363
 müzzemmil C. VII 419
 N
 nâ C. I 101
 nâ-âhâr C. X 287
 nâb C. XII 361
 nâ-bâyest C. VII 466
 nâbecâr C. X 159
 nabız C. I 120; C. XI 440
 nâcûd C. X 442
 nâ-dâd C. I 513
 nâdî C. IX 181

nâdîde C. I 115
 nâ-dîdegân C. XI 574
 nâdir C. VII 347; C. IX 103
 nâdir-âver C. XII 454
 nâdiye C. X 349
 nâf C. I 152; C. V 145; C. IX 308
 nâfe C. IX 312
 nâ-fercâm C. III 492; C. XII 45
 nâfîkâ C. IX 275
 nâfir C. IX 111
 nâ-gezîr C. IV 267
 nâ-günc C. IV 58
 nâ-güvâr C. V 57; C. IX 530; C. XI 460, 560; C. XIII 342
 nâ-güzîr C. VI 178
 nağz C. II 341; C. V 220, 591; C. VIII 75; C. IX 395
 nağzek C. VIII 75
 nâhâr C. X 287
 nâ-hâr C. XI 251
 nahcîrân C. VI 95
 nahhâs C. VI 174, 285; C. XII 450
 nahîl C. XII 524
 nahiv C. II 266
 nahl C. II 298; C. VI 237, 277, 365, 400; C. X 31; C. XI 25
 nahr C. II 434
 nahs C. I 396; C. VI 314; C. VIII 260, 596; C. X 473
 nahvet C. II 119; C. VI 316; C. XI 389; C. XII 35
 nâiş C. XI 465
 nâk C. X 361
 nakd C. I 96; C. V 604; C. VII 26, 497; C. VIII 444; C. X 26; C. XI 49, 261, 266, 304, 431; C. XIII 130
 nakd-i hâl C. VII 264
 nâ-kerdenî C. X 71
 nâkes, nâ-kes C. VIII 121; C. IX 433, 530
 nâkud C. VII 524
 nakî C. XI 260
 nakîb C. XI 40; C. XII 181; C. XIII 291
 nakîr C. XII 511
 nâkis C. XII 602
 nakkâd C. X 26
 nakl C. X 466
 nakş kend C. VII 273
 nakşbendânend C. VIII 377
 nakş-ı bîkr C. II 347
 nakş-ı hüb C. X 339
 nakş-ı hurd C. X 339
 nakş-ı Kandeihâr C. VII 273
 nâkûr C. VII 220
 nakz C. VIII 264
 nâle C. IX 145
 na'l rîhten C. II 479; C. VI 493
 na'l-rîz C. X 156
 namâz-bâre C. VI 178

- nâ-memnûn C. X 225
 nâmerd C. I 116
 nâmiden C. V 304
 nâmûs C. II 119; C. VII 399, 465; C. X 553; C. XI 211
 nâmûs-kûş C. X 553
 nâ-münteiş C. V 435
 nâ-müştebiḥ C. IX 538
 nân C. XI 417; C. XIII 66
 nânâ C. XI 417; C. XII 414, 416; C. XIII 23
 nâne C. XI 417
 nâ-nebîl C. X 298
 nân-ı der C. VII 110
 nânkör C. II 174
 nâred C. XII 180
 nârencâr C. V 138
 nâ-revâ C. I 101; C. XI 524
 nâr-ı handân C. XIII 243
 nârî C. IX 71
 nâ-savâb C. X 367
 nâ-sedîd C. VI 423
 nâsî C. XI 574
 nâshat C. VI 408; C. X 383
 nâ-sipâs C. XII 228
 nâsûḥ C. X 62, 63; C. XI 241
 nâsûr C. VI 87; C. VIII 237
 nâ-ş C. XI 465
 nâşî C. XI 529, 574
 nâşîf C. XII 108
 nâ-şikift C. XIII 119
 nâ-sinâht C. VI 101; C. XIII 148
 nâ-şitâ C. XI 251
 nâ-şitâb C. XI 251
 nâ-şûste-rû C. VI 61
 nâ't C. II 299; C. VIII 615
 nat' C. IV 184, 224
 nâvdan C. VI 567; C. XII 537
 nâvek C. XIII 219
 nây C. VII 198
 nâyize C. II 451
 nâz C. VIII 608; C. IX 193, 575; C. XI 235; C. XII 430
 nâzâ C. IX 193
 nazar C. XI 542
 nazâr C. XI 542; C. XII 318
 nazar ber-dûhten C. III 20
 nazar deġmek C. VIII 387
 nazâre C. XII 318
 nâz-ḥoş C. VIII 608
 nazım C. V 402
 nâziden C. V 326; C. IX 193
 nâziş C. V 326
 nâz-nâz C. IX 575
 nazzâre C. XII 318
 ne mutlu C. VIII 467
 ne saâdet C. VIII 467
 neb' C. VIII 34
 nebâ C. VII 24
 nebâhet C. VIII 392
 nebel C. VI 408
 neberd C. X 79, 276, 307, 495
 nebî C. I 66
 nebîd C. IV 422
 nebîn C. VIII 392
 nebîl C. V 567; C. XI 296; C. XII 428
 nebîz C. IV 422; C. V 187; C. X 119
 necâh C. XII 518
 necâşî C. V 261
 necdet C. X 442
 ne-cehed C. IX 137
 neces C. XI 303
 necî C. IX 133
 necm-i sâkib C. VI 566
 ne-dârem C. XII 142
 nedî C. VIII 355
 nedîd C. III 250
 ne-dîd C. III 250
 nedîm C. XII 621
 nefâd C. IX 504
 nefer C. VIII 547; C. IX 523; C. XI 141; C. XII 85
 nefes C. I 129; C. XII 431
 neffâsât C. VIII 415
 neffâse C. VIII 415
 neffât C. III 363
 neffr C. VI 583
 nefîs C. VIII 489; C. XI 101; C. XII 431, 522
 nefrîn C. XI 345, 412
 nefîs C. V 618
 nefîs-i gîl C. II 363
 neft C. IV 318
 negûl C. VII 225
 nehîb C. II 146; C. IV 259; C. X 174
 nehr C. X 372; C. XII 255
 nejend C. VI 489; C. VIII 227, 465; C. IX 540; C. XIII 71, 113
 neka C. VII 327
 nekâhet C. VII 327
 nekâl C. VI 150; C. VII 333; C. VIII 97; C. XIII 28, 192
 nekam C. XII 292
 nekir C. V 48; C. X 293
 neks C. VI 91; C. X 187; C. XII 602
 nem C. VII 262; C. XIII 333
 nemat C. XI 310; C. XII 198
 nemed efkenden C. VI 514
 nemek C. II 41; C. VII 492; C. X 277
 nemî C. V 304
 nemî güd leb firâz C. X 548
 nemr C. X 101
 Nemrûd C. XIII 80
 neng C. I 151
 neng-i müddei C. VII 419
 ne-nigerî C. VII 264
 ne-nûşim C. V 129

ne-perdâzi C. VIII 259
 ner C. IX 446; C. X 211; C. XI 412
 ner gedâ C. XIII 249
 nerd C. I 536; C. III 154; C. IV 277; C. VII 275;
 C. VIII 274; C. XI 207; C. XII 124; C. XIII 21
 nerdûbân C. VI 567
 ner-gedâ C. X 211
 nergis C. IX 447
 nergisek C. IX 447
 nerm C. VIII 601; C. IX 449
 nerme C. IX 449
 nerm-sâr C. VIII 601
 neseb C. I 68
 nesf C. VIII 299
 nesh C. VI 106; C. IX 116
 nesic C. XII 627
 nesim C. X 520; C. XI 96
 nesnâs C. VII 230; C. X 229; C. XII 72
 nesrin C. VI 456; C. VII 172; C. VIII 519; C. IX
 557; C. XII 249
 nesrin-i menâsik C. XII 249
 nesteren C. XIII 293
 neş' C. XI 574
 neşâ C. XI 529
 neşâf C. XI 194
 neşefe C. XI 194
 neşf C. I 567; C. XII 107
 neşid C. IX 261; C. XII 428
 neşir C. II 351
 neşkuhend C. XII 510
 neşşâf C. XI 193
 netân C. VI 140
 netâyic C. X 532
 netec C. IX 184
 netice C. IV 103; C. IX 184; C. X 532
 netüvân C. VI 140
 nevâ C. I 93; C. XI 188, 235, 573; C. XII 105; C.
 XIII 349
 nevâdî C. IX 181
 nevâdir C. I 65; C. IX 103; C. XI 573
 nevâle C. XII 462
 nevâsir C. VI 87
 nevâz C. X 22
 nevbet C. VI 447
 nevbet çalmak C. XI 323
 neverd C. IX 118; C. X 276; C. XII 304
 nevesten C. XIII 176
 nevha C. XIII 312
 nev-hat C. VIII 63
 nev-kün C. XI 368
 nevmid kerdin C. XI 589
 nev-sühan C. X 358
 ne-yâred C. IX 35; C. XII 180
 ne-yârî C. IX 71
 neyem C. VII 197
 ney-şeker C. IV 126
 neyûşiden C. VI 610

neyyir C. X 396
 nezâre C. XI 290
 nezih C. V 123
 nezir C. IV 152
 nezzâre C. X 633
 nıkmet C. XII 214, 292
 ni'me C. I 68
 nidâ C. IX 159
 nidd C. XI 527
 nidi C. V 619; C. IX 159
 nife C. XI 551
 nigâr C. X 513; C. XI 334; C. XII 153
 nigeş dâştin C. XI 133
 nigeristen C. XII 255
 nigeriş C. XII 255
 nigîn C. XI 423
 nihâb C. V 179; C. VIII 595
 nihâd C. VI 597
 nihâden C. VIII 137; C. XIII 203
 nihâl C. VII 33
 nihib C. V 179; C. VIII 595; C. XI 621; C. XII
 174, 296
 nijâd C. XI 514
 nijend C. VIII 227, 465; C. XIII 71, 113
 nîk C. VIII 375; C. XIII 226
 nîk hâh C. XII 246
 nîkam C. XII 214, 292
 nîkamât C. XII 292
 nîk-pey C. VI 402
 nikris C. XI 119
 niks C. VI 91
 nikû C. VIII 582
 nikû dâverî C. VI 257
 nikû güftî C. VIII 233
 nikû-fâl C. VI 314
 nikû-kâr C. VII 516
 nîl C. X 148; C. XIII 345
 nîlî hisâr C. XII 336
 nîlüfer C. VI 398; C. XII 322
 nîm mest C. X 422
 nîm şeb C. X 422
 nîmi C. XI 338
 nîrenc C. V 138; C. X 213
 nîrencât C. V 138; C. X 213
 nîreng C. V 138
 nisâb C. XI 351; C. XIII 90
 nisâr C. V 603; C. VI 146; C. VII 98; C. X 13; C.
 XI 590
 niş C. IV 11; C. VI 86; C. VII 44; C. XI 537; C. XII
 21; C. XIII 204
 nişâf C. XI 194
 nişân C. XI 104; C. XII 279
 nişân yâftin C. VI 489
 nişânden C. VIII 137; C. XII 279; C. XIII 203
 nişest C. XIII 14
 nişeste C. VI 252; C. XI 460
 nişesten C. III 412; C. XII 358

nütac C. V 334
 nivâle C. XII 462
 niyûş C. XII 40
 niyûşiden C. III 88; C. IV 469; C. V 129; C. VI 217, 253; C. X 174; C. XII 40
 nizzâr C. I 122
 nuâs Bk. nuâs C. VII 176, 333
 nûd C. XIII 39
 nudâr C. XI 460
 nugûl C. VII 392
 nuhle C. XII 511
 nuhûl C. IV 447
 nukal C. XII 322
 nûker C. XII 85
 nukl C. VI 137; C. VIII 77; C. X 119, 466; C. XI 24, 224; C. XII 27, 322, 384; C. XIII 66, 130, 189
 nuklân C. IX 219
 nukûd Bk. nukûd C. V 604
 nûl C. IX 32; C. X 202
 nûr C. VIII 424; C. XI 197
 nûr-bahş C. XII 262
 nûr-bahş-ı âftâb C. XII 262
 nûr-gâr C. VII 27
 nûriyyin C. I 69
 nush C. X 383; C. XII 218
 nûş C. III 420; C. IV 11; C. V 75; C. VI 630; C. X 16, 42; C. XII 40, 417; C. XIII 204
 nûş kûn C. XII 40
 nuş-â-nûş C. VII 383
 nûşem C. VI 253
 nûşiden C. VI 479; C. IX 113
 nuzzâr C. I 69
 nuâs Bk. nuâs C. VIII 429; C. IX 350
 nûbî C. III 424; C. VII 24; C. VIII 474; C. IX 103; C. XI 44
 nûcûm C. I 68
 nûhâ C. I 66; C. VI 309; C. VII 56; C. XI 543
 nûhbe C. XI 176
 nûhûs C. VIII 596
 nûhûftenî C. XIII 236
 nûhye C. I 66; C. VI 309
 nûker C. XII 85
 nûks C. VI 91; C. X 187
 nûkte C. VI 83; C. X 272; C. XI 620; C. XII 487
 nukûd Bk. nukûd C. X 26
 nûkûl C. XI 158
 nûmûvv C. XII 463
 nûs C. VII 339; C. VIII 402
 nûsâr C. VII 339
 nûsûk C. XII 249
 nûsye C. I 132; C. XII 255
 nûşâbe C. II 389
 nûşşâb C. II 389
 nûşûr C. VII 474
 nûvâr C. X 100
 nûvid C. II 114

nûzhet C. XII 441
 nûzûl C. IX 340
 nûzûr C. II 517; C. VII 409, 410
 O
 okka C. VI 335
 on vermek C. XI 114, 119
 org C. X 596
 ortak C. VIII 419; C. IX 405
 ot C. X 377
 Ö
 ölçüden hâric olmak C. X 621
 ölmek C. XIII 231
 öndil C. IV 66; C. VIII 309
 örs C. IX 189
 övendire C. XI 182
 P
 pâ C. V 189
 pâ hod fûşûrden C. X 141
 pâ şikeste C. V 299
 pâ-bend C. X 579
 pâçile C. III 485
 pâdâş C. XI 147, 594; C. XIII 203
 pâdişâhî C. VIII 393
 pâkbâz C. VI 511; C. VII 514; C. IX 171; C. XII 598
 pâk-ceyb. Bk. pâk-cıb C. VI 344; C. VIII 187
 pâk-cıb C. IX 36; C. X 274
 pâlâ C. III 83
 pâlâheng C. III 83
 palan C. XI 87
 palâs Bk. pelâs C. IV 266
 pâlehang C. III 83
 pâlliz C. X 92; C. XII 137
 pâlüde C. IX 623
 pâ-müjd C. XI 388
 papas C. XI 575
 pâr C. VII 352
 pâre C. V 59; C. X 616
 pâre-dûz C. VIII 470
 pâre-hâ C. X 616
 pâre-hâr C. V 59
 pâ-resî C. V 189
 pârin C. XIII 184
 parsâ C. X 83; C. XII 456
 pârsâl C. VII 352
 pâs C. VIII 496, 509
 pâşî C. VIII 606
 pâşiden C. VIII 606
 pâtabe C. III 485
 pây C. V 52, 332; C. VIII 415, 516; C. XI 406, 409, 416
 pây küften C. II 481
 pâyan-ı kâr C. I 560
 pâydâr C. XII 526
 pâye C. III 383
 pâyendân C. VI 434; C. X 579

pâygâh C. VII 105
 pây-i alem C. XII 446, 455
 pây-i kûh C. VIII 482
 pây-i merd C. V 129
 pâyî C. I 550
 pây-i dâr C. XII 526
 pây-i dil C. IX 389
 pây-i müzd C. VIII 210, 415
 pâyiden C. XI 119
 pây-mâçân C. I 491
 pây-merd C. III 125; C. XII 423
 pedrûd C. VI 234
 pegâh C. IX 71; C. XII 451
 peh peh C. VI 129
 pehlû tehlî kerden C. IX 498
 pehlû-yi ârâm-gâh C. VIII 57
 pehlû-zeden C. II 286
 pehn C. IX 162; C. X 494; C. XI 534
 pehsâniden C. XIII 232
 pejmürde C. VII 512
 pejlûde C. X 56
 pelâs C. II 444; C. IV 266; C. XII 199, 498; C. XIII 29.
 pelid C. X 398
 pelte C. IX 623
 penâg C. VI 63
 penâh C. VI 344, 345; C. VII 259
 penbe kerden C. IV 100
 pend-tûz C. XII 564
 per C. I 94; C. XII 346, 588; C. XIII 122
 perân C. IV 185
 perçem C. II 385
 perdhât C. III 56
 perdhâten C. VII 373; C. VIII 259; C. X 412; C. XII 495; C. XIII 22, 275
 perdâzi C. VIII 259
 perde C. VI 268
 perde-besten C. VII 367
 perde-i ırâk C. II 86
 perdesini yırtmak C. II 537
 perde-sûz C. VIII 603
 perî C. IV 139; C. IX 560; C. XII 337
 periden C. IV 185
 perîr C. XII 380
 perre C. III 488; C. IV 316; C. V 500; C. X 400
 perrende C. IX 283
 pertâb C. III 361
 pervâ C. X 450; C. XI 542
 pervâr C. IX 317
 pervây C. I 94
 pervâz C. IX 283
 perver C. IX 317
 perverde C. IX 317
 perveri C. III 142; C. IX 317
 pervîn C. II 282, 562; C. IV 85; C. XII 594
 pes C. V 161; C. VI 520, 634; C. VII 450; C. VIII 614

pest C. VI 497; C. XI 505
 pest-kerden C. XI 131
 peşm C. II 108; C. X 540
 peşm-i nerm C. III 291
 petnûz C. XI 322
 pey C. VI 402, 493; C. IX 74; C. XI 141, 291; C. XII 242
 pey bürden C. VI 489; C. VIII 569
 pey kerden C. VI 486
 pey küned C. XII 114
 peyem C. VII 197
 peygâm C. VIII 162
 peygâm C. IX 384
 peyk C. I 505; C. V 311; C. VII 217; C. IX 432; C. X 405; C. XI 420; C. XII 25
 peykân C. XI 397
 peykâr C. VI 579; C. VII 178, 463; C. X 495; C. XIII 236
 peykâr-vâr C. VI 579
 peyker C. XII 482
 peymâ C. VI 500
 peymân C. XII 278
 peymûden C. VI 500
 peyrev C. VI 30
 peyvestegî C. VII 71; C. XII 459
 pez C. VIII 571
 pezlîrâ C. VI 479
 piç C. VIII 35; C. X 68; C. XI 581
 piç piç C. V 577; C. VI 133; C. IX 351, 551, 564
 piçâ-piç C. V 577
 piçi C. XII 142
 piçiden C. V 449; C. VIII 35
 pîh C. XI 417
 pijûlâniden C. XII 513
 pijûliden C. XII 513
 pîle C. V 101
 pindâşten C. XII 604
 pîr C. II 186; C. X 362; C. XII 589
 pîrûz C. IX 597
 pîs C. VIII 394; C. XI 424, 602
 pîste C. IX 395
 piş C. III 61
 piş-âheng C. IV 427; C. V 298; C. X 580
 pişe C. XI 273; C. XII 572
 pişiz C. XII 117
 pişkeş C. IX 74
 piş-reften-kâr C. VIII 549
 pişvâ C. VIII 61
 pişyâr C. I 120
 piyâde C. VI 418
 post deriden C. X 335
 posteg ber-ser-keşiden C. II 318
 postûn C. XIII 255
 rostûn gerdâniden C. XIII 255
 pûd C. VIII 250; C. XI 481
 puhsiden C. VI 300
 puhte C. I 87

puhten C. VIII 571
 pûl-i sırât C. III 87
 pursiden C. XI 375
 pûş C. IV 284
 pûşiden C. IV 284
 puşt-dâr C. XI 279
 pût C. X 245
 pûyiden C. IV 44
 pûz C. V 164, 621; C. VIII 479; C. X 99, 351; C. XI 422; C. XIII 321
 pûz-bend C. X 351
 pür bād-ı meşk C. IX 174
 pür ve bisyâr C. VI 135
 pür-bād C. VII 172
 pür-bād olmak C. VI 563
 pür-dil C. VIII 326
 pür-fen C. V 143, 257
 pür-girih C. X 154
 pür-heves C. II 394
 pür-kâr kerden C. X 514
 pür-mâye C. I 107
 pûser C. XII 156, 194
 pûşk C. IV 238; C. VII 97; C. VIII 504; C. IX 308; C. X 125
 pûşt C. X 224; C. XII 353
 pûşt-dârî C. V 39
 pûşte C. V 280
 pûşt-ham C. X 227
 pûşt-şikeste C. X 224
 R
 râ C. IX 74; C. XI 374
 raâ C. XII 437
 rab C. VIII 47; C. X 598
 rabaz C. VI 162; C. XI 55
 rabbânî C. I 69; C. IV 103
 rabbû'l-felak C. VI 276
 ra'be C. VIII 500, 501
 râbitî C. V 562
 racim C. VI 233
 rād C. V 41, 155, 556; C. VI 412; C. VII 89, 305; C. VIII 344; C. IX 20, 399; C. X 179; C. XI 462, 474; C. XII 429, 456, 458
 râdf C. IV 193
 râfız C. V 321
 râfi C. XI 595
 ragif C. V 31; C. VII 503; C. X 232; C. XI 377
 râğ C. IV 100; C. VI 74, 540
 rağad C. X 369
 rağam C. II 520
 rağbe C. VIII 500
 rağm C. II 46; C. VI 619; C. X 260; C. XII 564
 rağm-ı enf C. II 46; C. VI 619
 rāh C. II 86; C. VII 103
 rāh dāden C. VIII 408
 rāh kerden C. III 243; C. VIII 125
 rāh peymüden C. IV 178
 rāh ser-kerden C. III 243

rāh zeden C. III 51
 rāh-bân C. X 407
 rāh-dân C. X 407
 rāh-gân C. VIII 526
 rāhib C. IX 209; C. XI 575
 rahik C. II 34, 232; C. V 296; C. IX 114, 343
 rahîl C. XI 426
 rāhile C. XIII 78
 rahis C. VI 571
 rahmet-perest C. X 98
 rahne C. IX 374; C. XII 216
 rahş C. IV 274; C. IX 389, 508
 raht C. VI 344; C. VIII 479, 533; C. XI 323
 raht âverden C. VII 277
 raht ber gerdün nihāden C. XII 273
 rāhvan C. VII 109
 rāhvâr C. VII 109
 râî C. XI 593
 raib C. VIII 288
 râid C. VII 15
 râiz C. III 302
 rakib C. VI 245; C. XII 309
 raks C. VIII 264
 raksu'l-bair C. VIII 264
 raksu'l-ibîl C. VIII 264
 rām C. XI 219
 ramim C. VIII 210; C. IX 526
 Râmin C. IX 403; C. XIII 24
 rāmû C. VIII 607
 rân C. IV 410; C. VII 60
 ra'n C. VI 430
 ra'nâ C. VI 430
 rānden C. VII 60
 rasad C. V 252; C. VI 403; C. VII 531; C. XI 140, 183; C. XII 250, 343, 595
 rasadhâne C. V 252
 râst C. IX 74
 râst-hîz C. V 568
 rastî C. VIII 473
 rat' C. XII 59
 râtime C. XI 589; C. XII 246, 530, 598; C. XIII 281
 ratl C. XII 35
 râviye C. VI 199; C. VII 349
 ravz C. XII 354, 488
 ravza C. V 184; C. XII 354, 488
 ra'y C. XII 436
 rāye C. VI 581
 rāygân, rāyegân C. VIII 507, 526
 râyit C. V 562
 râyız Bk. râyız C. XII 456, 554
 râyız C. VIII 45
 rāz C. VIII 608; C. XIII 151
 rāz sultân C. XII 460
 Râzî C. I 167; C. VIII 608; C. XI 141; C. XII 157
 re's C. XI 319
 re's-i mâl C. XII 274

reb' C. X 358
 rebâh C. XII 518
 rebât C. II 373
 rebve C. XII 294
 rec' C. VII 15
 recâ' C. X 612
 recm C. II 521; C. XI 387
 recül-i adl C. II 287
 recül-i şemûs C. VII 188
 redd C. III 313; C. XIII 344
 rede C. VIII 563; C. IX 225
 refs C. VI 368
 reften C. I 101, 144; C. VI 459; C. VII 322; C. VIII 288
 refû C. II 534
 reg C. VII 204
 reg-zen C. IX 636
 reh C. IV 349
 rehâ' C. X 372
 rehak C. X 526
 rehbanîyet C. XI 164
 reh-güzler C. XIII 256
 rehî C. II 153; C. IV 349; C. VI 354; C. VII 63, 245; C. IX 352
 rehin C. II 27, 333; C. VII 346; C. XI 600
 rehîn C. V 612; C. VII 381
 rehn C. VIII 308
 reh-nümûn C. XII 240
 reh-perest C. XII 274
 reht C. X 68
 reh-vâr C. V 95
 reh-zen C. I 116
 rehzen C. X 398
 rekik C. XIII 218
 reme C. V 411; C. XI 469
 remed C. IX 22; C. X 589
 reml C. III 489
 renc C. VIII 143
 reng rîht C. X 148
 reng rîhten C. IX 522
 reng-i âl C. II 444
 res C. V 189
 resâil C. II 14; C. V 396; C. VI 30
 resîd C. XI 375
 resîl C. V 396; C. VI 30, 220; C. XII 126
 reste C. IX 121
 resten C. IX 121
 resthîz C. V 568; C. X 247
 resûl C. VI 624
 reşâ C. II 32
 reşâd C. VII 216; C. VIII 230; C. XII 388
 reşed C. II 189; C. V 505; C. VII 424, 477; C. VIII 58, 69, 364; C. IX 195; C. XI 521; C. XII 313, 327; C. XIII 74
 reşha C. IX 593
 reşîd C. V 237
 reşk C. VII 369; C. X 566; C. XII 538; C. XIII 311

reşkin C. X 47
 reşk-nâk C. XI 235
 retem C. XII 328
 retîme C. XII 328
 retû' C. XII 59
 rev C. III 325; C. VI 459
 revâ C. I 101; C. VI 71; C. VIII 288
 revâk C. X 353
 revân C. I 144; C. III 438; C. IV 277; C. VII 322, 466; C. VIII 456
 revd C. VII 15
 revh C. VIII 28; C. XII 380
 revî C. V 144, 313, 342; C. VII 411; C. X 129; C. XII 234, 581
 revîden C. I 144
 revîş C. VII 390
 revm C. VIII 607
 revvâk C. IX 142
 rey C. XI 143
 rey' C. X 400; C. XII 588
 reyb C. IV 248
 reybey C. XI 12
 reybû'l-menûn C. IX 459
 reyhan C. VII 276; C. VIII 28; C. XIII 173, 293
 reyta C. V 562
 rez C. V 178; C. VII 299; C. VIII 611
 rezm C. XI 84; C. XII 431
 ndvân C. VII 216
 rîk C. XI 617
 nkk C. VI 346; C. XI 49; C. XII 136, 591
 rîl C. IX 560; C. XII 35
 riâ C. XI 593; C. XIII 295
 ribât C. XI 518
 ribh C. IX 130
 rîd C. XI 418
 ridâ C. I 68; C. IX 191
 rîden C. VI 13; C. IX 44; C. XI 418, 419
 rîfâk C. XII 183
 rîh C. VIII 28
 rihân C. VIII 308; C. XI 603
 rîhten C. V 291; C. VI 610
 rîk C. VI 237
 rikâb C. XI 118
 rikâbî âlî olmak C. XI 118
 rim C. VIII 448
 rimâh C. II 389
 rimyâ C. IX 162
 rînd C. VI 238
 rinûd C. VII 219
 risâle C. II 14
 rîsmân C. XI 226
 rîsten C. VI 13; C. XI 419
 riş C. VIII 158, 190
 riş gîriften C. X 141
 riş hand C. XII 46
 riş kenden C. VI 126, 445
 riş-gâv C. IX 120; C. X 540

riş-hand C. II 435; C. III 79; C. VII 315; C. VIII 556; C. XI 312
 riş-i çağz C. VIII 158
 riş-i pür-bâd C. II 230
 rişte C. IX 57
 rişte-tâb C. IX 57
 ritâc C. XI 300
 rîv C. I 563; C. VII 359
 rivâk C. X 353; C. XI 294; C. XII 373
 riyâ C. XIII 186
 riyâz C. V 184
 riyâzet-bâre C. VIII 46
 rû C. VI 459; C. XII 451
 rû hanet C. XII 451
 rûbâh-bâzî C. III 53
 rûbeh-ân C. IV 360
 rûd C. VIII 413, 414, 597
 rufât C. XI 168
 ruh C. III 489; C. IV 471; C. VIII 618; C. XII 217, 452
 rûhânî C. I 69
 ruhân C. IX 209
 rûh-mend C. XIII 194
 ruk'a C. VII 60, 503; C. XI 615
 rukak C. IV 102; C. IX 105
 rukûd C. III 398
 rukûm C. IX 115
 rukye C. X 213
 rumh C. II 389
 rûstâl C. IX 479
 ruste C. VI 51, 52
 rûşen C. VIII 143; C. X 324
 rûşen-cebîn C. VII 399
 rûşenî C. VI 180; C. X 324
 ruvâk C. X 353
 rûy C. I 128
 rûy vâpes kerdin C. IX 580
 rûy zerd şuden C. V 131
 rûyâniden C. II 540
 rûy-i kâr C. XI 602
 rûyiden C. II 540
 rûz C. I 513; C. VIII 413
 rûz-efzûn C. VII 557
 rûzgâr C. VIII 310
 rûzî C. XII 223
 rûz-i dîn C. III 298
 rûz-i gezend C. III 395
 rûz-i nahr C. XI 605
 rûzî taleb C. VII 92
 rûzî terâş C. XIII 66
 rûz-kûr C. IX 645
 rûcûm C. II 474; C. XI 387
 rûgû C. XII 602
 rûnûd C. VII 219
 rûstem C. IV 353; C. VIII 326; C. XI 565; C. XII 411
 rûstem-i sad Zâl C. X 552

rûşd C. XII 299; C. XIII 145
 rûşvet C. II 32; C. XI 535
 S
 sâ C. V 260; C. XIII 244
 saâdet C. VII 17
 sâat-i kamer C. VIII 422
 sabâ C. V 110; C. VI 60; C. VIII 368; C. XII 114
 sâbîn C. XII 618
 sabr C. XII 365
 sabûh C. IX 642; C. XI 223
 sâbûn-i sultânî C. X 468
 sa'd C. I 396; C. X 473
 sad dile C. VII 286
 sad esbe C. XII 265
 sad hezârân C. IV 30; C. V 277
 sad sâle C. XI 554
 sadakti C. X 509
 saddak C. VI 223
 saddakn C. X 509
 sa'deyn C. IX 475
 sadid C. VI 237
 sadr, sadır C. V 513; C. VI 369, 611; C. VII 423; C. VIII 394; C. XI 53; C. XII 379; C. XIII 184
 sadr-i Ecell C. VIII 482
 sadr-i felek C. VII 423
 sadru'n-nehâr C. VI 611
 sadru't-tâife C. VI 611
 sa'd ü nâhs C. XI 555
 saf' C. X 610; C. XI 442, 509
 safâ C. VIII 74
 sa'fas C. II 233
 saf-der C. IX 330
 safed C. VI 592
 sâffe C. X 452
 saff-i niâl C. II 479; C. VIII 395
 safi C. I 66
 sâfir C. I 61
 safir C. III 423; C. VII 258; C. IX 474; C. XII 855
 safrâ C. I 122
 safûrâ C. XII 371
 sâgar C. IX 544
 sagbe C. V 166
 sagrâk C. VI 148; C. VIII 82; C. XII 493
 sâgri C. X 173
 sahh C. XII 225
 sahî C. XI 289
 sâhib C. VII 355
 sâhib-i alem C. VII 554
 sâhib-kurân C. VIII 89; C. X 479; C. XII 187, 239
 sahîl C. IX 88
 sâhir C. X 361
 sâhire C. VI 122; C. XII 311
 sahn C. X 154
 sahra C. XI 318
 saht C. VI 268; C. X 172
 sahte kemânî C. XII 147
 sâhten C. XIII 169

saht-giri C. X 47
 sāhti C. X 170
 saht-rev C. VI 459
 saht-rû C. VI 459, 460; C. X 172
 saht-zih C. VI 268
 sahûr C. X 295; C. XI 294
 sāikā C. I 92
 sāika C. II 386
 sāir C. VIII 210; C. IX 579
 sāk C. V 260
 saka C. X 97; C. XI 454; C. XII 354
 sa'ka C. XII 174
 sakal kımıldatmak C. XII 625
 sakalına gülmek C. XII 626
 sakar C. VI 158; C. VII 30; C. XII 489
 sākub C. VI 566
 sākil C. XI 188
 sākıt C. I 69
 sakkā C. X 97; C. XI 454; C. XII 354
 sakl C. XI 599
 sakr C. V 282; C. IX 497
 sakrāk C. VI 148
 sakt C. VI 242; C. IX 182
 sāl C. IX 79
 salā C. IV 261; C. VI 12, 271; C. X 279; C. XI 210
 sālār C. IX 173; C. X 329
 salār C. VI 553; C. VII 345
 sālegān C. XI 554
 salhāna C. XI 411
 sālīk-i ebter C. IX 650
 sālīk-i meczûb C. IX 649
 salsāl C. IX 610
 sālûs C. I 559; C. V 287; C. XI 46
 sāmān C. V 449; C. IX 417
 samed C. VIII 499; C. IX 195; C. XI 483
 samsam C. VIII 496
 sār C. VIII 260; C. XII 448, 532; C. XIII 249
 sanem C. I 133; C. VII 428; C. IX 571; C. XI 569; C. XIII 185
 sanî C. XII 527
 sār C. VIII 601; C. IX 642; C. XII 317; C. XIII 252
 sar C. VII 91
 sarf C. II 266
 sarfe C. V 43, 126; C. IX 35
 sarfe-ber C. IX 35
 sarh C. XI 508
 sarı yüzü olmak C. IV 168; C. VIII 309
 sarır C. X 547
 sārīye C. V 151
 sarıç C. XII 495
 sarraf C. V 310
 sarsar C. XII 238, 475; C. XIII 301
 sa'ter C. XII 344
 sāv C. III 402
 savāff C. X 452
 sa've C. IX 21, 162

savb C. VII 13
 savl C. XII 362
 savieân C. X 184, 595
 savmaa C. XI 453
 sāye bûd C. XII 350
 sāye burde C. XII 350
 sayha C. XII 86
 saykal C. II 347; C. VI 424; C. VIII 194, 195, 323; C. XI 77
 saykali C. VIII 194, 195, 196
 sayreffi C. VIII 63
 sayyâd C. VIII 116
 sâz C. IV 89; C. VII 261; C. IX 382; C. X 56; C. XII 627; C. XIII 105, 159
 sâz kerden C. XIII 105
 sâz-ı çâst C. IX 382
 se C. V 161
 sea C. I 61
 seâd C. XII 13
 seat C. XI 462
 sebâ C. VI 121
 sebak C. VII 348; C. VIII 14, 309, 475
 sebak burden C. XI 484
 sebelet C. VIII 188
 sebil C. II 388; C. X 298; C. XII 493
 sebk C. IX 184
 seblet C. V 590; C. VIII 188; C. XI 312; C. XII 354
 seblet hod rîş-hand kerden C. XI 312
 seblet kenden C. VII 471; C. IX 344; C. X 299
 sebûs C. VII 383
 sebûk C. VI 249; C. XI 551
 seby C. VII 82
 sebz C. IX 538
 sebzvâr C. IX 290
 secâf C. XII 440
 secde-kûn C. XI 318
 secf C. XI 200
 sedâd C. XIII 290
 sedid C. VI 423
 sefeh C. XIII 308
 sefere C. I 61
 sefih C. VI 508; C. IX 611
 sefseta C. XII 560
 seg-dilân C. III 128
 seg-sâr C. II 184
 seğri C. X 173
 sehâ C. IX 75
 sehâb C. XI 12
 sehâlet C. XIII 309
 sehaz C. II 233
 seher C. XII 311
 sehil C. XIII 309
 sehilet C. XIII 309
 sehili C. XIII 309
 sehl C. I 99; C. X 366; C. XI 101
 sehm C. VII 523; C. X 182; C. XIII 297

- sehte C. XII 145
 sekam C. X 459
 sekâm C. XI 502
 sekâmet C. XII 610
 sekar C. X 594
 sekât C. VI 242
 sekât C. IX 182; C. X 192
 seken C. VIII 139, 484
 sekr-bahşî C. XI 195
 sekta C. II 449
 sekte C. II 529; C. VII 447; C. X 109, 132; C. XI 620
 sel C. XII 493
 selâm C. V 603; C. IX 382
 selâmet C. V 603
 selef C. I 68
 selim C. V 166; C. VI 233; C. VIII 137; C. X 175, 298; C. XII 188
 sellâh C. VII 357
 selle C. VII 86; C. XIII 191
 selsebîl C. I 59; C. II 449; C. XII 493
 selvet C. XII 246
 semâ' C. VII 219; C. X 443
 semâh C. XII 518
 semâviyyîn C. I 69
 semek C. VII 303
 semend C. XI 117
 semender C. IX 90
 semer C. I 126; C. VII 207; C. X 466; C. XI 539; C. XII 31, 288, 337; C. XIII 62, 209, 238
 semî C. XIII 165
 semm C. VI 82, 372; C. VII 56
 semme C. XII 164
 semme hayr C. XII 418
 semmü'l-huyât C. VI 372
 semûm C. VI 82; C. VII 56; C. IX 610; C. XI 597; C. XIII 301, 319
 senâ C. XII 79
 senâm C. IX 278
 senâmü'l-arz C. IX 278
 senb C. VII 369
 sendân C. VIII 593
 sened C. VIII 424, 442; C. IX 234, 563; C. X 589; C. XII 248
 seng C. VII 557
 seng-lâh C. III 224
 seng-sâr C. IV 229; C. XII 535
 senî C. VI 275; C. VII 39; C. X 340
 seperden C. VI 510
 sepûs C. VII 383
 sepürden C. X 192
 ser C. I 123, 137; C. II 332; C. IV 306, 397; C. V 134, 391; C. VIII 346; C. IX 389, 417, 523, 535, 642; C. X 456; C. XI 145, 408, 484; C. XII 30, 396
 ser bürden C. VIII 338
 ser bürden be-clb C. IX 205
 ser der kerden C. V 548
 ser endâhten C. V 391
 ser kadem kerden C. IX 540
 ser kerden C. VII 55
 ser nihâden C. VI 161
 ser süden-i şeb C. IX 46
 ser u kâr C. VIII 226
 serâ C. III 450; C. VII 354; C. VIII 583; C. X 53, 396
 serâb C. X 13
 serâiden C. XII 77
 serâr C. VII 114
 serâyende C. XII 77
 ser-bâlâ-taleb C. VI 482
 ser-bâz C. VIII 338
 serd C. IX 457
 ser-dih C. VI 598
 sere C. III 428; C. IV 225; C. VIII 104; C. XIII 127
 ser-efrâz C. IX 389
 serem C. VI 455
 Seretân C. V 289
 ser-firâz C. II 332
 sergerden C. XI 377
 ser-geşte C. VI 208
 sergin C. VI 163
 sergüzeşt C. X 466
 serheng C. IV 146; C. VIII 188; C. IX 535; C. X 72
 serhengân-ı mest C. XII 296
 ser-i hod griften C. VIII 43
 serî C. XII 583
 ser-i cân C. II 142
 ser-i sofrâ C. XI 408
 serid C. VII 179; C. XI 576
 seriyye C. VIII 40
 ser-kerden C. III 243; C. VI 601
 ser-keş C. IV 48; C. XI 238
 ser-keşiden C. V 598
 ser-külâh C. VIII 464
 sermâ C. V 177
 ser-medüzd C. IX 389
 ser-nigûn C. VIII 572, 616; C. XII 317; C. XIII 261
 ser-nigûn-sâr C. XII 317
 ser-nihâden C. VIII 467
 serrez C. X 185
 ser-sâm C. VI 417; C. IX 546
 ser-sebz C. I 143; C. VII 520
 serseri C. VI 175; C. VII 349; C. IX 513; C. X 122, 213, 414
 serveri C. XIII 41
 serv-i şehî C. XI 407; C. XII 252
 ser-zede C. VI 598
 ser-zir C. VII 369
 setûr C. VI 581; C. VII 100
 setr C. XI 121
 settâr C. XIII 201

sevâb C. IX 605
 sevâd C. VII 532
 sevda C. I 91, 112, 351; C. III 13; C. V 533; C.
 VII 286, 378; C. VIII 571; C. XI 304, 331,
 498, 562; C. XII 515; C. XIII 184
 sevdâi C. XI 331
 sevdâiyan C. IX 120
 sevdâ-nâk C. XII 515
 sevdâ-peş C. VIII 571
 sevdâ puhten C. VI 445
 sevg C. XII 461
 sevm C. IX 427
 sevr C. X 634
 sevsen C. XII 322; C. XIII 208, 293
 seyb C. IX 478
 seybistân C. IX 478
 seyl-bend C. VIII 288
 seyran C. VIII 168
 seyyid C. I 65
 seyyidetî C. II 139; C. III 196; C. VI 195, 362,
 477; C. XI 106
 sibğa C. IX 48; C. XIII 266
 sibr C. XII 365
 sibt C. VI 171; C. IX 168
 sibti C. XII 47; C. XIII 151
 siddîk C. I 67; C. XI 260
 sîdk C. IX 567
 sıfat C. X 512
 sıfat kerden C. X 512
 sıhâf C. X 632
 sıhrîc C. XII 495
 sıkal C. XI 77
 sıkâr C. V 282
 sıkâre C. V 282
 sıla C. IV 107; C. V 282; C. VII 357; C. X 95; C.
 XII 110, 589
 sıla-cû C. XII 604
 sılat C. V 282; C. VI 553; C. VII 357; C. XII 110
 sıle C. IX 291
 sıle C. IV 94
 sır C. V 199; C. X 456, 491; C. XI 355
 sırât-ı müstakîm C. XI 83
 sır-feşan C. V 199
 sıvân C. XII 365
 sıyt C. XI 263
 sıâd C. XII 12
 sılat C. XI 462
 sib C. IX 477; C. XI 287
 sibâ C. VI 121
 sibâl C. V 590; C. VIII 188; C. XII 345
 sib-der C. VII 554
 sibistân C. IX 477; C. XI 41
 sıcâf C. V 426; C. X 425; C. XI 200; C. XII 440
 sıdre C. III 490; C. V 528; C. VIII 602; C. IX 371;
 C. XIII 81
 sıdretü'l-müntehâ C. VIII 602; C. XI 611; C. XIII
 81

sıfâl C. X 249
 sıfil C. VIII 254
 sıfr C. IX 19
 sigâl C. III 274
 sigâlden C. V 140
 sigâliş C. X 178
 sıh C. XI 182
 sıhir C. I 142; C. VI 442; C. VII 367; C. XIII 271;
 C. X 213
 sıhr-bâf C. IX 351
 sıhr-i helâl C. IX 163; C. XII 322, 497
 sıhr-i mutlak C. I 106; C. X 147
 sıka C. II 546; C. VII 49, 93; C. IX 131; C. XII
 607; C. XIII 147, 210
 sıkâ C. IX 247
 sıkâlden C. VIII 18
 sıkat C. II 546; C. VII 49, 93; C. IX 131; C. XII
 607; C. XIII 147, 210
 sıkâye C. XIII 26
 sıkbâc C. XIII 320
 sıkîze C. IX 369
 sıli-bâre C. XI 444
 silk C. V 616
 sill C. IX 548
 sillû'r-rie C. III 126
 silm C. XI 287
 sîmâ C. VII 85; C. XII 209, 617
 Simâk C. III 130; C. IV 166, 242; C. VI 361; C.
 VII 303; C. IX 79
 Simâk-i a'zel C. VI 361
 Simâk-i râmiş C. VI 361
 simâr C. XIII 209
 simât C. II 373
 sîm-bürde C. V 311
 sîm-endâm C. XI 100
 sîm-pâş C. XII 256
 sîmurg C. VI 87
 sîmyâ C. IX 161, 351
 sinân C. IX 546; C. XI 504; C. XII 586
 sine C. V 130
 sine râ-pâ kerden C. VIII 127
 sine-bâz C. VI 267
 sipâh C. IV 93; C. XII 542
 sipend C. III 53; C. IX 326; C. XI 325; C. XIII 47
 siper C. VI 510
 siperden C. VI 510; C. X 192
 sipergam C. IX 311
 sipes C. V 161; C. XI 378
 sipûhten C. IX 446
 sıptûz C. IX 446
 sıpürden C. X 192
 sır C. I 112; C. III 78; C. VII 316, 522
 sır horden C. VI 242
 sırar C. VII 114, 115; C. X 277; C. XII 474
 sırayet C. VII 525
 sır-çeşm C. VII 33
 sirem C. VI 455

- sıret C. VI 109
 sır-gâh C. VII 522
 sır-germ C. III 78
 sirışt C. VII 508
 sirışten C. VII 94
 sirke C. X 367
 sirkengebin C. I 102, 460
 sirû bî C. VII 149
 sis C. XIII 275
 sitabr C. IX 58; C. X 551
 sitâd C. VII 31
 sitân C. VI 386; C. IX 458, 477; C. X 99; C. XII 377
 sitânden C. V 448
 sitâre C. IX 334; C. X 394; C. XI 130
 sitâre-i Yemenî C. XIII 325
 sitebr C. IX 58
 sitem C. VI 96, 330; C. X 274; C. XII 427; C. XIII 22
 sitem-perdâz C. XIII 22
 sitenbe C. VII 382
 sitî C. II 139; C. VI 362; C. XI 106
 sitûr C. X 399
 sitûz C. VI 439; C. XII 564
 sitr C. IV 284
 sitr-pûş C. IV 284
 sittî C. II 139; C. III 196; C. VI 195; C. VI 477
 siyâh âbe C. IV 229
 siyâh-ahter C. III 224
 siyâset C. XII 42; C. XIII 275
 siyehkâr C. XIII 286
 siyeh-tâb C. XI 353; C. XII 320
 Sofistâiyye C. XII 92
 soğuk demiri dövmek C. XII 91
 sol ayak C. II 522
 su' dâ C. VII 17
 su' dâñ C. XII 464
 suâl C. XII 493
 subaşı C. XII 609
 subh-dem C. X 465
 subh-i tarab C. XI 296
 subh-i dürrûğ C. X 533
 subr C. XII 365
 subûh C. IV 346; C. VII 465; C. IX 642
 sūd C. III 13
 sudâ' C. I 112; C. VII 181; C. XI 210
 sudâ' bürden C. VII 181
 sūdager C. XI 290
 sudûr C. I 60; C. XII 379
 sūf C. IX 135, 468; C. XIII 85
 sūfî C. VII 65; C. IX 132; C. XIII 169
 sūğ C. IX 425; C. XIII 109
 sūğ vār C. XIII 109
 suğrâk C. VIII 82
 suhre C. III 140; C. VIII 479; C. IX 180; C. XI 337, 522; C. XII 228
 suhte C. XI 131; C. XII 371
 suhte C. XII 145
 suhuf C. XI 620
 suhur C. VII 79; C. X 261
 suhût C. IX 482
 sukm C. VIII 355
 sukûr C. V 282
 sükûre C. V 282
 sulb C. II 347
 sulb-i fitrat C. II 347
 sultân C. XI 93; C. XIII 198
 sultân-i şigerf C. V 375
 sultânî C. XI 276
 summ C. XII 406
 sungur C. X 384
 sunkur C. VI 178
 sûr C. IX 526
 sûr-engihî C. III 418
 sûret-gerân C. IX 402
 sûr-i hatne C. X 465
 süsen C. X 81; C. XI 247; C. XII 322; C. XIII 208, 293
 süsen-i âsumân-günî C. X 81
 süsen-i âsumânî C. XI 247
 süsen-i âzâd C. X 81; C. XI 247
 süsen-i ezrak C. X 81; C. XI 247
 süsen-i hatâî C. X 81; C. XI 247
 suûd C. X 633
 sûû'l-kazâ C. I 148
 suvân C. XII 365
 suvgend horden C. IX 536
 sūz C. I 85
 sû'r C. III 418
 sübhân C. X 559
 sübûr C. VII 285; C. IX 45; C. XI 188
 sübûl C. V 180
 sücûd C. VII 435
 südde C. VI 143
 süfl C. III 448
 süfül C. VIII 254
 sühâ C. I 356; C. III 450; C. V 32, 531; C. VII 556; C. IX 318
 sühan-pâş C. VIII 606
 Süheyl C. XIII 325
 sühre C. X 148
 süket C. I 69
 sükker C. VI 549
 süksük C. VI 426; C. VIII 47
 sükûre C. VI 60
 sükûrre C. VI 60
 sülâle C. III 339
 Süleymânî C. VII 338
 Süleymânî kûn C. VII 338
 süllem C. XIII 325
 süm C. V 293, 554; C. VII 175; C. IX 121
 süm'a C. XIII 186
 süm̄m C. IV 161
 sümûm C. VI 82; C. VII 56

sünbül C. XII 322
 süpühten C. IX 579
 süpüzend C. IX 579
 süpürden C. X 192
 süpürden C. X 192
 sürâ C. XI 387
 Süreyyâ C. II 282; C. VII 354
 sürfe C. X 356
 sürh-rûyî C. VIII 63
 sürme C. I 462
 sütüden C. VII 508
 sütüh C. IV 149; C. VIII 88, 302
 sütür C. XI 319; C. XII 544
 sütürg C. VI 197
 süvâr C. VII 453; C. XI 118; C. XII 357
 süvârî C. VII 453
 Ş
 şâbâş C. X 573
 şa'bede C. X 214
 şâd C. VI 135; C. VII 172
 şâdâ C. IX 211
 şâd-âb C. VI 135
 şâd-bâş C. I 91
 şâd-kâm C. XII 354
 şâdurvân C. II 415; C. XI 276
 şafak C. IX 103; C. XI 490
 şâh C. II 391; C. V 191; C. VI 446; C. VII 416; C. VIII 403; C. XIII 169
 şâh C. XII 174, 217
 şâhenşâh C. XIII 313
 şâh-ı çîn C. VIII 273
 şâh-ı kubâd C. V 252
 şâh-ı ma'nâ C. IV 479
 şâh-ı sidre C. IX 371
 şâhid C. II 370; C. III 199; C. VII 521; C. IX 95, 283, 333, 384; C. XII 305; C. XIII 110
 şâhid-bâz C. XIII 110
 şâh-mât C. XI 206
 şahne Bk. şihne C. X 72; C. XI 149
 şâh-râh C. VIII 188
 şahs C. XII 472
 şâirî C. XI 272
 şakâyık C. XIII 184
 şânî C. XII 437
 şa'r C. IV 266; C. VII 347; C. XIII 234
 şarâb-ı la'l C. XI 324
 şânk C. I 69
 şârî C. VIII 188; C. XI 521
 şark C. IX 644; C. X 473; C. XI 43; C. XII 411; C. XIII 68, 71
 şa'sa' C. VII 419
 şâşiden C. VIII 606
 şat C. V 276; C. VIII 118
 şatah C. X 308; C. XI 220
 şâtır C. IX 283
 şe'n C. XII 304
 şebân C. IV 212

şeb-çere C. II 333
 şeb-dîz C. VI 210
 şebe C. II 188; C. VII 550; C. VIII 358; C. IX 125
 şebih C. III 165
 şebeke C. IX 619
 şeb-gerd C. XII 296
 şebgîr C. VI 577
 şeb-hîz C. XII 301
 şebîke C. VIII 419; C. IX 619
 şeb-kûk C. XIII 115
 şeb-kûr C. III 166; C. VIII 377; C. IX 645
 şebper C. XII 402
 şeb-revân C. XII 258
 şecen C. VIII 540; C. IX 600; C. XI 521
 şecv C. VII 16
 şef'a C. I 113
 şefâat C. I 113
 şegaf C. V 181
 şegâl C. III 274
 şegaf C. VIII 392
 şeh C. IX 19; C. XIII 217
 şeh-becce C. VIII 401
 şehd C. VIII 491
 şehî C. II 225; C. V 508; C. VII 281
 şehîh C. X 211
 şehik C. IV 60
 şehnâz C. IX 103
 şehper C. VIII 594
 şehr C. XI 556; C. XII 571
 şehriyâr C. VIII 596
 şeh-r-tâş C. I 139
 şehsüvâr C. XI 380
 şehvet C. VIII 15; C. XI 377
 şeker-hâne C. IX 217
 şeker-rîz C. X 200
 şeker-rîz-i hured C. X 200
 şekil C. IX 431
 sekk C. XI 12
 şekür C. VI 30
 şel-i gam C. VII 317
 şell C. XI 134
 şelle C. XIII 132
 şem C. X 550
 şem' C. VII 420
 şem'-i trâz C. I 149; C. XI 256
 şemâl C. XI 597
 şemâtet C. VI 564
 şemen C. III 248; C. V 213; C. VIII 12; C. XII 40
 şemiden C. IX 312
 şemmâme C. VIII 222
 şemme C. I 145
 şemşîr C. X 550
 şemtâ C. VIII 419
 şemûl C. V 431
 şemûs C. VII 188
 şen' C. XII 437
 şen'a C. XI 80

şeneved C. IX 312
 şeniden C. VI 253; C. IX 312; C. X 174
 şeniden gırlıften C. VI 607
 şenk C. II 225
 şer' C. IV 171; C. X 108
 şerâr C. VI 341; C. IX 452; C. X 196, 525; C. XI 309; C. XIII 229
 şerâre C. VI 341; C. XI 30; C. XIII 229
 şerbet C. X 436; C. XII 529
 şerbet-meki C. XII 106
 şereh C. IX 454; C. X 236, 252
 şerer C. IX 457; C. XI 30
 şerere C. XI 30
 şerfe C. XI 130
 şerh C. I 74; C. IX 359
 şerha C. I 74
 şest C. III 140, 361; C. XIII 14
 şeste C. VI 252; C. XI 460; C. XII 358
 şeş penc-i nerd C. XIII 214
 şeş penc-i zen C. XIII 214
 şeş ve penc C. XIII 215
 şeş-dere C. III 174
 şeş-penc-zen C. XIII 214
 şetan C. IX 188
 şetit C. IX 99
 şettâ C. IX 99; C. XI 226
 şev C. VIII 360
 şevâri C. X 108
 şevved C. IX 137
 şeyd C. IV 162; C. V 163, 626; C. XI 330
 şeydâ C. XII 448
 şeyh C. XII 180
 şeyn C. IV 468; C. VII 384; C. XI 508
 şeyt C. IX 188
 şeytan C. IX 187
 şıdk C. V 294
 şihne Bk. şahne C. II 175; C. VII 296; C. X 297; C. XI 149; C. XII 492
 şıkk C. VII 148
 şî'rî bî-nemek C. II 41
 şîa C. XI 270
 şîâr C. III 186; C. IV 272; C. V 98; C. VI 67; C. X 390; C. XI 405; C. XII 234
 şîba' C. IX 91
 şîbh C. III 165
 şîd C. V 196; C. XII 299
 şîfâ C. XII 610
 şîfi C. IV 258; C. VII 535; C. XII 610
 şîgerf C. I 458; C. II 266; C. IV 436; C. VIII 115; C. IX 125; C. XIII 180
 şîgift C. V 185; C. V 279; C. X 69, 587; C. XI 249; C. XII 424
 şîgift C. V 185; C. V 279; C. VIII 516
 şîğîften C. V 249; C. VIII 516; C. XII 535
 şîğâl C. VI 115
 şîhâb C. VII 525; C. VIII 461; C. IX 166
 şîir C. V 402

şîkak C. IV 443
 şîkâl C. III 274; C. V 302; C. VIII 109; C. IX 431, 477
 şîkem-hâr C. VI 137
 şîkest C. XI 296; C. XIII 219
 şîkesten C. X 259
 şîkeste-şâhî C. VI 224
 şîkîb C. IX 36
 şîkûh C. VII 74; C. IX 120; C. X 174
 şîküftten C. IV 71
 şîküst C. VI 289
 şîn C. III 412; C. IV 468
 şîniden C. IX 312
 şîr C. I 163; C. III 274; C. X 550
 şîr ü şegâl C. III 274
 şîrâ' C. VIII 218; C. XIII 200
 şîrân C. XI 398
 şîrâr C. XIII 28
 şîrb C. IX 340
 şîre C. VI 623
 şîreh C. IX 454
 şîrfe C. XI 130
 şîr-germ C. III 78
 şîr-gîr C. XIII 21
 şîri C. VIII 218; C. XIII 200
 şîr-i mest C. XI 213
 şîrin C. IX 403
 şîste C. XI 555
 şîsten C. I 531; C. XI 555
 şîşe-cân C. XI 178
 şîşe-hâne C. VII 359
 şîşek C. XI 174
 şîtâb C. X 157
 şîtâb reften C. II 479
 şîvâ C. VIII 30
 şîve C. V 124; C. XII 520
 şîm C. X 163
 şîud Bk. şîud C. II 462
 şîude C. XII 352
 şîuden Bk. şîuden C. II 102; C. III 161
 şîudyâr[iden] C. XIII 317
 şîuh C. IV 98; C. IX 469; C. X 632; C. XII 269
 şîuh-çeşm C. X 493
 şîuhh C. VIII 396
 şîukûhiden C. XII 510
 şîulle C. XIII 132
 şîur C. IX 429; C. XII 370; C. XIII 72, 260
 şîur u âb C. IX 538
 şîur-âb C. IX 538
 şîurâbe C. IX 281, 538
 şîur-baht C. IV 481
 şîur-engîhtî C. III 418
 şîuriş C. XI 210
 şîurûk C. XII 411
 şîuv C. X 467
 şîübhe C. XI 12
 şîucûn C. VIII 540; C. IX 600; C. XI 521

şüd Bk. şud C. I 92
 şüden Bk. şüden C. I 92
 şüh C. IV 71; C. VII 377; C. X 424
 şühür C. XI 556
 şühüb C. VIII 461; C. XI 93
 şük-r-bahşi C. XI 195
 şüküh C. VII 74; C. VIII 479; C. IX 120, 480; C. X 174; C. X 218, 492; C. XI 171; C. XII 224, 585
 şülle C. XI 471
 şün'a C. XI 80
 şüpus C. IX 496
 şürb C. IX 340
 şüsten C. I 531
 şüş C. III 126
 şüşter C. XIII 234
 şütün C. IX 188
 T
 tâ C. III 419; C. IV 234; C. VI 17, 368, 390; C. VII 288, 298, 540; C. VIII 233, 288, 407, 414, 606; C. IX 236, 269, 358; C. XI 248, 597, 604; C. XII 79, 155, 411, 474, 510, 514; 541; C. XIII 37, 100, 304, 316, 337
 tâ be-güyed C. XIII 316
 tâ ber-küşâyem C. VIII 407
 tâ çi C. III 419; C. VII 540; C. XI 248; C. XII 155
 tâ çi güfteş C. XIII 37
 tâ cün C. XIII 334
 tâ ferd gerdi C. IX 169
 tâ hod C. XIII 304
 tâ kesî dü C. VII 301
 tâ kücâst C. XII 79
 tâ küdâmin C. IV 234
 tâ nemâned C. VIII 407
 tâ rehî C. VIII 414
 tâ şevî C. XIII 337
 tâ vârehî C. IX 169
 tâ zi çi C. XII 139
 tâ ziyî C. XIII 100
 taab C. XI 615
 ta'âne C. VI 487
 taarruf C. XII 73
 taâric C. XII 269
 taassub C. III 134; C. X 47
 tâb C. VI 520; C. VIII 12, 512; C. IX 57; C. XI 353, 545; C. XIII 298
 taba' C. IX 91
 tabânce C. IX 538
 tâbe serâhu C. XII 444
 tabes C. IX 387
 tabiat C. XI 596
 tabîb C. I 91
 ta'bîr C. XI 290
 ta'bîr-hân C. VIII 387
 tâbiş C. XI 609
 tabi C. II 444; C. III 327
 tabla C. XI 215

tabla-hor C. V 250
 tabl-hâr C. III 175; C. IX 43; C. X 112; C. XII 47
 tabli C. IX 43
 tâften C. IX 57
 tâgî C. V 321; C. VI 573; C. VIII 152
 tâgüt C. VII 362; C. XI 464
 tahiyât C. V 561
 tahiyye C. V 561
 tahlîl C. X 277
 tahrîc C. XII 495
 tahrîk C. XII 483
 tahrîz C. XII 548
 tahsîr C. X 224; C. XI 548
 tahşîr C. X 223; C. XI 548, 560
 taht C. V 500
 tâht C. VIII 186
 tahta-bend C. IX 152
 tahte tahte C. X 182
 râhten C. VIII 186; C. IX 225; C. X 17
 tâhten ez kemîn C. IV 30
 tahyîl C. IX 207; C. X 537
 tahyîlî C. XI 442
 tahzîm C. VI 575
 tâib C. VIII 439
 tâif C. XIII 309
 tâ'im C. X 369
 tâk C. III 308, 468; C. XII 507; C. XIII 58
 tâk şüden C. XIII 58
 tâk u çift C. X 461
 tâk u turenb C. VII 369
 tâk u turum C. VII 411; C. XII 196
 tâk u turunb C. VII 411, 487
 tâk u türunb C. VII 411
 tâk ve çift C. VI 245
 takazâ C. VI 467; C. VII 354; C. IX 43; C. X 629; C. XI 368
 takazâ-ger C. V 400
 taklîd C. VIII 303
 takrî C. VIII 291
 taksîr C. X 224
 takîf C. IV 182; C. XII 112
 takvâ C. IX 75
 tâl C. VII 486
 talâk C. XI 340
 talb talb C. VII 278
 taleb C. VI 482; C. VII 92
 talebiden C. I 135; C. VI 482; C. VII 92; C. IX 135
 tâlefû C. II 297
 talel C. X 358, 532
 tâluh C. VIII 393
 ta'lîl C. VII 17
 talik C. VII 60
 Tâlekan C. XII 43
 talûb C. XIII 23
 tam C. VI 439
 tâmât C. XII 16
 tâmi C. XI 612

- tams C. VIII 228; C. XI 588
 tamtırak C. VI 439
 ta'n C. VII 525; C. X 177
 tâne C. IX 521
 tang C. XII 102
 tänger C. XIII 158
 tanin C. VIII 376
 tannâz C. X 398
 tantana C. IV 246; C. VII 312; C. X 132
 tanz C. IV 478; C. VII 79; C. X 398
 tapiden C. VIII 616; C. XIII 115
 târ C. VIII 250; C. IX 169; C. XI 481
 târ u pûd C. V 466; C. VII 304, 530; C. IX 27, 147; C. XII 365
 tarab C. XI 224, 388
 târâc C. XII 320
 tard C. XIII 95
 tardu'l-emr C. XIII 95
 târek C. VIII 16
 târet C. XII 378
 tarf C. V 267; C. VIII 129; C. XI 66; C. XII 160
 tarh C. VII 360
 târ-ı la'net teniden C. I 403
 tânk C. V 505; C. XI 255
 tarî C. IX 383
 tarîf C. V 37
 târîh C. VIII 454; C. X 53
 târîh-i dirâz C. VIII 454
 târik C. X 410
 ta'ris C. II 36; C. VIII 597
 tark C. II 521; C. XI 255
 tarkad C. II 521
 tarkiden C. II 521
 tarrâr C. V 186, 613; C. VI 126, 457; C. VII 194; C. IX 75
 tarûb C. IV 248; C. VI 242
 tâsâ C. VI 444
 tasallûf C. I 130
 tâsâniden C. VI 444
 tâse C. I 144
 tashîf C. VI 625
 tasrîf C. VII 54
 tasûc C. VI 357
 taş C. I 139; C. IX 35
 taş ez bâm ûftâden C. V 419; C. VI 568; C. VII 91, 492; C. VIII 515; C. X 535
 tatyîb C. I 61
 tâûn C. X 177; C. XI 163
 tavâf C. VIII 339; C. XII 539
 tâvân C. X 468; C. XI 494
 tavâşî C. XI 555
 tavcı C. II 162
 ta'vid C. V 507
 ta'vik C. V 612
 ta'vil C. XII 382
 tavile C. V 548; C. VIII 49; C. X 529; C. XII 563
 ta'vîz C. VII 60; C. VIII 615; C. XIII 295
 tavk C. VII 471
 tavla C. X 529
 tâvûs C. V 200
 tây C. X 210
 tayy C. IX 192; C. XI 568
 tayy kerden C. XII 293
 tayy-ı mushaf C. IX 192
 tâz C. X 17
 tazarraû C. XII 395
 ta'zîr C. XI 494
 ta'ziye C. XI 270
 ta'ziye-nâme C. X 44
 ta'ziyet C. V 497
 teaffûf C. X 140
 teâl C. VIII 44; C. IX 540; C. X 533; C. XI 595
 teb C. X 242, 243; C. XI 49
 teba' C. VIII 495; C. VIII 399
 tebâb C. X 346
 tebâh C. VIII 479
 tebahtür C. XI 110
 tebâr C. XI 103; C. XIII 38
 teber C. VIII 222
 teberra C. VIII 222
 tebettül C. VI 488
 tebgîz C. XII 548
 tebürrak C. VI 447
 tebzîr C. IX 407
 tecâfî C. VIII 380
 tecâvîf C. XI 93
 tecâvîfî's-semâvâtî'l-ulâ C. XI 93
 tecebbür C. XIII 305
 tecellî-i berkî C. XII 79
 tecemmûş C. VIII 594; C. XI 372
 teceşşüm C. VIII 179; C. XI 389
 tecnis C. V 402
 tecvîf C. XI 93
 tedric C. XI 402
 teennî C. IX 36; C. X 507; C. XI 403
 tef C. XII 370
 tefahhus C. IX 447
 tefânî C. XI 33
 tefârik C. X 506
 tefekkür C. V 371
 teferrüc C. V 80; C. XIII 73
 teferrüd C. VII 17
 tefes C. VIII 565
 tefestut C. X 285
 tefestüt C. X 285
 tefric C. XI 403
 tefrik C. X 506
 tefsîr C. I 125; C. IX 537
 teft C. IV 318; C. VI 623; C. VII 514; C. IX 433; C. XI 292; C. XII 72
 teg C. VIII 103
 tegâr Bk. tegâr C. XI 542, 613
 tegarrud C. VII 17
 tegî C. VIII 103

- teğâr Bk. teğâr C. V 73
tehaşşum C. VIII 179
tehâvün C. X 591
tehdîd C. VII 220
tehettükk C. XI 591
tehnîyet C. V 497
tek C. IX 182; C. XII 475
tek mi, çift mi C. IV 270
tekâzâ Bk. takâzâ C. XI 368
tekazzûz C. X 406
tekellîf C. I 130
tekliif C. IX 300
tekvîr C. XI 45
tekye C. VI 390
tekye kem kunî C. XII 558
tekye kerdên C. VI 390
telâbed C. XIII 51
telâbiden C. XIII 51
telb telb C. VII 278
telbis C. VII 367, 440
telh C. IX 264
telh-kâm C. IV 481; C. IX 264; C. XII 16
tell C. X 492; C. XI 190
telvîm C. XIII 306
telvîn C. IX 632; C. XI 217
temer C. II 116
te'mîl C. VII 15
temkîn C. V 397; C. IX 401, 631, 632; C. XI 96, 217
temûz C. V 289
temvîh C. XII 453
ten C. VIII 460
ten dâden C. VII 384
ten zeden C. VII 296; C. VIII 25; C. IX 225, 580; C. X 398; C. XI 248, 398; C. XII 625
tenânîr C. XIII 341
tenbîh C. XII 589
ten-bûrehne C. VI 267
tencîm C. XII 388
tened C. VI 440; C. IX 112
tenem C. X 193
tenessûk C. XI 591
tenessûm C. VII 17
tenferîcî C. XIII 118
teng C. IV 356; C. VII 347; C. IX 369; C. XII 623
ten-gâ-teng C. XII 623
tenîden C. I 415; C. VI 440, 534; C. VII 27, 400, 440, 478, 513, 524; C. VIII 105, 117, 145, 249, 328, 330, 460, 520, 528; C. IX 48, 76, 112, 124, 640; C. X 193, 217, 266, 359; C. XI 25, 331, 584; C. XII 25, 121, 203, 328, 460, 490, 530
tenkiye C. X 228
tenkîh C. XI 251
tenkîh-i menât C. XI 251
tennûr C. XIII 341
tenzeden Bk. ten zeden C. XI 248
tenzîh C. VIII 430
tenzîl C. I 61
ter C. VIII 98
terâcî' C. VI 349
terâş C. XI 475
terâşîden C. VIII 468
terbî' C. V 139; C. XI 557
terciye C. VI 149
tere C. X 198
tereddûd C. V 144
terehhûb C. XI 164
tere-tût C. X 198
terhâl C. XI 204
terhîb C. XI 547
terk C. IX 314
terk be-gû C. XII 147
terk güften C. V 179; C. XII 147, 357
terkân C. X 497
terkeş C. XIII 311
terre C. X 198, 298
ters C. V 322, 402; C. XIII 291
tersân C. VI 272
tersem C. XII 291
tertib dâden C. IV 30
tesahhur C. III 278; C. IV 478
tesbîh C. IX 111; C. XII 408, 550
tesdîs C. XI 557
tesefseta C. XII 559
tesefsut C. X 285
tesellîs C. IX 96
teshar C. VII 79; C. X 261
teslîs C. XI 557
tesnîm C. XII 493
tesû Bk. rûsû C. III 285; C. VI 357; C. X 19; C. XI 509; C. XIII 136
tesvîl C. VI 238; C. X 173
teşennûc C. XI 408
teşne C. IX 84; C. XII 538
teşnegân-ı hâk C. IX 83
teşnî' C. VIII 25
tevâ C. IX 340; C. X 434, 523; C. XI 188
tevânger C. XIII 158
tevâtûr C. XIII 167
tevbe C. XI 332
tevîk C. I 111; C. V 231; C. XI 197
tevîr C. VII 513; C. XI 358; C. XII 601, 620
tevîd C. IX 634
te'vîl C. IX 537; C. X 318
tevkî' C. XII 66, 226
tevsen C. XI 186
tevvâb C. VI 130
tevzî C. X 136; C. XII 424
teyh C. VI 329
tezkiye C. IX 97
tezvîr C. IV 305; C. VII 307; C. VIII 498; C. XII 36, 459
tîbb C. XI 445

tubî C. XII 108
 tûlî gîreş C. VIII 102
 tûlek C. V 255
 tûlekân C. V 255
 tûlî C. XI 259
 tûlasm C. VI 403
 tûlism C. VI 403; C. X 169
 tûlism Bk. tûlism C. X 169, 213
 tûlismât C. III 443
 tûmm C. VIII 448
 tûmm ü rimm C. VIII 448; C. XII 303
 tûmr C. I 69
 tûnâb C. VI 270; C. VII 482
 tûnnâb C. VI 270
 tûrâk C. V 370; C. VI 439; C. XI 443
 tûrâz C. I 149; C. V 566; C. VII 304; C. IX 193; C. XI 251, 256
 tûybet C. X 469
 tûyre C. IX 632
 tû C. X 512; C. XIII 106, 271
 tû tû C. IV 393
 tûbâ C. XI 473
 tûbaş C. VI 180
 tûğîn C. XI 423
 tûğ-i bürrân C. XIII 83
 tûh C. VI 329
 tûhû C. XI 531
 tûmâr C. XII 170
 tûmâr dâşten C. XI 568
 tûr C. VII 127; C. X 634; C. XII 588
 tûr dûhten C. X 634
 tûrbid C. VIII 601
 tûre C. X 549
 tûregî C. XII 434
 tûrhâl C. VII 281
 tûr-i hadeng C. XI 134; C. XII 533
 tûrîz C. IX 193
 Tirmid C. XII 197
 Tirmiz C. X 423; C. XII 197
 tiryâk C. I 84
 tiryâk-ı fârûkî C. X 635
 tîz-gûş C. IX 26, 137
 tîz-hûş C. IX 137
 toğulga C. X 136
 tolga C. III 115, 465; C. VIII 597; C. X 136
 top C. I 562; C. III 107
 toprak bastı resmî C. XIII 133
 topuz C. X 422
 toy C. XIII 274
 tövbe C. VIII 142
 tû C. XIII 274
 tu me rehî C. V 420
 tu'me C. XI 542; C. XII 345, 384
 tu'me-cû C. XII 345
 tu'me-pezir C. XII 384
 tûbâ C. V 267; C. VIII 467
 tûbâ leke C. VIII 467

tûbâke C. VIII 467
 tubî C. XII 108
 tûbre C. XII 364
 tûd C. IX 24
 tûde C. IX 24
 tû-eş C. XI 284
 tûfân C. XII 96
 tûfeyl C. VIII 495
 tûfeylî C. VIII 495
 tuğrâ C. X 162
 tûh C. VIII 482
 tûh C. X 424
 tûhî C. XIII 271
 tûhme C. IV 247; C. V 76; C. VI 76; C. IX 560; C. XII 164; C. XIII 130
 tûhte C. XII 353
 tûhten C. XII 353, 564; C. XIII 98
 tûka Bk. tûka C. VIII 397
 tûlb C. VII 292
 tûliden C. XI 557
 tûma'nîn C. IV 248
 tûma'nînet C. XII 212
 tum-turâk C. XI 79; C. XIII 41
 tûn C. IV 66, 272; C. VI 434; C. XI 113
 tûnger C. XIII 158
 tûnî C. IV 66
 tûniyân C. XI 113
 tûr C. I 92; C. II 159
 turfe C. X 493
 turren C. XIII 216
 turûk C. V 505
 turum C. III 308
 turunciden Bk. türünciden C. X 520
 turunç C. VII 293; C. X 520
 tuş C. XI 284
 tûr C. X 198
 tûtiyâ C. III 316
 tutmâc Bk. tutmâç C. XI 542, 613
 tutmaç C. III 109; C. VIII 243; C. X 265
 tutuk C. II 415
 tûveh C. VIII 482
 tûy C. XIII 274
 tuyb C. VIII 467
 tûz C. XII 564
 tûziden C. XII 564
 tû sûhan C. X 358
 tûbsrûn C. X 369
 tûf C. VIII 93
 tûhî-rev C. XI 538
 tûka Bk. tûka C. XII 548; C. XIII 152
 tûlb C. VII 292
 tûnd bâd C. XI 311
 tûnd-zebân C. VI 219
 tûnûk C. VI 249
 türbûd C. VIII 601
 Türk C. VI 355
 türk-cûş C. XI 573

türk-tâz C. XII 19, 239
 türktâz C. XIII 76
 türrehât C. II 119; C. IX 366; C. X 579; C. XI 331
 türünciden Bk. turunciden C. IX 321
 türüş C. VII 515
 tüşü Bk. teşü C. III 445
 U-Ü
 uavvid C. V 507
 ubbâd C. I 65
 ubür C. XI 290
 ucâb C. XII 138
 ucb C. IX 229
 u'cûbe C. II 415
 uçar yıldız C. VIII 461
 ûd C. VI 274
 udûl C. I 146
 ufât C. I 68
 uhde C. X 225
 uhûd C. XII 184
 ukâb C. VI 223
 ukâr C. IV 422; C. XI 613; C. XIII 286
 ukbe C. X 349, 492; C. XI 176
 ukbetü't-tâir C. X 349
 ûkıyye C. VI 335
 ukûk C. XI 493
 ulâ C. VI 223; C. VIII 206; C. XII 367, 514; C. XIII 198
 ulâhâ C. XI 249
 ulak C. XII 196
 ulâlây C. XI 18
 ullâçuk C. VII 427
 ulu C. X 569; C. XII 168
 uluş C. IX 291; C. X 569; C. XII 168
 ulûk C. X 530
 ulûv C. X 195
 umrân C. IX 250
 umre C. IV 116
 umud C. VI 569; C. XII 618
 umûr C. XII 304
 un helvası C. XII 188
 un ufak C. X 568
 unâ (; unıye) C. XII 515
 unsur C. VII 435; C. XI 72, 596
 unvân C. VII 462
 ûr C. II 294; C. IX 580; C. X 109; C. XI 569; C. XIII 103
 urcûn C. X 228; C. XI 425
 urs C. XII 368
 usba' C. VI 106
 usbu' C. VI 106
 uskur C. V 282
 ustur C. I 123; C. VIII 566; C. IX 602
 usturlâb C. I 123; C. IV 316; C. VIII 566; C. IX 602; C. XII 387
 usûl C. XI 199
 uş C. XI 486
 uşve C. V 291; C. VI 610; C. X 522; C. XI 210

uşve dâden C. X 550
 Utârid C. VI 391; C. X 474; C. XII 475
 utbe C. XI 610
 utû Bk. utüvv C. IX 583; C. XI 468; C. XII 47
 utûl C. VIII 124; C. X 345
 utüvv C. V 67; C. VIII 243, 501, 539; C. XI 468, 503
 uyûn C. I 59; C. XIII 80
 uzak şehir C. I 145
 Ü
 ü'allilü C. VII 17
 üftâde nîst C. VIII 280
 üftâden C. IV 90
 üftâden be-dûğ C. VI 88
 üfûl C. XI 468
 ükkâl C. IX 256; C. X 103
 ükkâl-i galiz C. IX 256
 ükül C. XIII 293
 ülihe ileyhi C. VII 342
 ümmehât C. XI 596
 ümniyyet C. IX 32; C. XI 167
 üns C. XII 581
 ürib C. III 489
 üşgur C. VII 46
 üskere C. X 621
 üskerre C. X 621
 üsküre C. VI 60
 üstun C. VII 344
 üstüre C. V 307
 üsturlâb C. I 123; C. IV 316
 üsûd C. X 525
 üstür C. XII 231
 üşgur C. VII 46
 üşküñ C. X 218
 üştülüñ C. XI 283
 üştür C. XII 102
 üştür-dil C. VI 430; C. XI 177
 V
 vâ C. I 137; C. II 496; C. VI 291; C. IX 45
 vâ dâd C. II 496
 vâ dâden C. I 137; C. II 496
 vâ dâden atâ C. II 496
 vâ güften C. VI 206
 vâ güşûden C. IV 219
 vâ hareb C. VI 291
 vâ nümûden C. VI 208
 vâ sübüra C. IX 45
 vâ tû neğest C. XI 147
 vâ-ferhatâh C. XIII 246
 vâfi C. XIII 99
 vahal C. IV 407; C. XI 783
 vâhariden C. IX 520; C. XII 465, 537; C. XIII 309
 vâhî C. VII 482; C. XIII 284
 vâhî edeb C. XIII 284
 vâhile C. XIII 187

- vahim C. XII 469
 vahış C. XII 132, 469
 vahş C. IV 387; C. X 88; C. XII 345
 vahşet C. XIII 289
 vahy C. I 439; C. VI 49; C. VII 376, 485; C. VIII 327, 345; C. IX 410; C. XI 522
 vâiye C. IX 497
 vakâr C. XII 435; C. XIII 191
 vâkerden C. X 494
 vakf C. IX 421
 vakih C. VI 525; C. VIII 164; C. X 136
 vakîha C. IX 234
 vakt hirmen-gâh C. VII 430
 vâlideyn C. XII 428
 Vâmik C. XII 244
 vân ki gûsesteş C. II 45
 vâr C. VI 579; C. IX 649; C. XIII 109
 vâres C. XI 375
 vârid C. XII 46; C. XIII 217
 varrâk C. XI 615
 vasat C. I 396
 vasâyâ C. I 66
 vâsik C. XII 353
 vasi C. IX 320
 vasiyyet C. I 66
 vaslet C. V 255
 vasm C. XI 511
 vaşak, vaşâk C. XII 88
 vâşî C. II 520; C. XII 107
 vatâ C. XII 624
 vatan C. X 49, 465; C. XII 608
 vâveylâ C. VI 12
 vâveyletâ C. XI 162
 vâveylî C. VI 12
 vây C. I 94
 vây vây C. XII 626
 vazîfe C. XII 351, 384; C. XIII 212
 vâzîr C. III 206
 ve's-şefâk C. XI 491
 vebâ C. I 115; C. VI 60, 340
 vebâl C. I 150; C. VI 95; C. IX 191, 194; C. XI 557; C. XIII 190
 vebed C. VIII 276
 veber C. XII 163
 vecâ C. XIII 146
 vecd C. X 89; C. XI 540; C. XIII 169
 vecd der C. XIII 169
 vecel C. IX 218; C. XI 96
 vech C. III 140; C. IV 358; C. XI 168; C. XII 604
 veche'l-Arab C. IV 358
 Vedûd C. VII 156; C. VIII 422; C. XI 326
 vefâ C. XIII 99
 vefd C. I 68; C. XI 539; C. XII 164; C. XIII 164
 vegâ C. X 156; C. XI 564
 vehal C. IX 192, 218, 610
 vehm C. XI 12
 vehm-i dârem C. XII 142
 vekîh C. X 211
 vekt C. III 321
 veks C. IV 186
 velâ C. VII 127; C. VIII 95
 veleh C. VII 342
 velî C. VII 356; C. XIII 312
 vend C. VII 282; C. VIII 153, 272; C. XIII 39
 ver C. IX 160
 verâ C. I 66; C. VIII 203
 verd C. VII 276; C. XI 388
 verdü's-Sinî C. XII 249
 verî C. VIII 203
 verkâ C. VII 17
 verz C. XII 374
 verziden C. XII 374
 vesah C. XI 569
 vesâk C. VI 258
 vesen C. VII 366; C. XI 247
 vesselâm C. VIII 175
 vesvâs C. V 488; C. VIII 504; C. X 351; C. XI 204, 255; C. XIII 184
 vesvese C. IX 410; C. X 351; C. XI 204
 veşm C. II 304
 veşt C. XI 271, 575
 veted C. XI 488
 vetîre C. IX 564
 vey C. XI 536
 veyh C. V 84
 veyl C. XI 271, 461
 Veys C. XIII 24
 vez C. I 137; C. XIII 294
 veziden C. XIII 294
 vezn nihâden C. V 75
 vidâd C. XII 125
 vikâ' C. XII 574
 vikâye C. XI 93
 vilâ C. VIII 95, 355, 488; C. IX 419
 vîrd C. VI 370; C. VIII 119; C. X 434; C. XII 168
 vîs C. IX 403
 visâk C. VI 258; C. XI 34
 vizr C. III 206; C. XII 318
 vufûd C. III 398
 vuhûş C. IX 309; C. X 88; C. XII 345
 vukuf C. VIII 348; C. IX 439
 vukye C. VI 335
 vuslat C. IX 633
 vücûh C. IV 358
 vüdd C. VI 56; C. X 583
 vüfûd C. XI 539; C. XIII 164
 vürûd C. XI 423; C. XII 265; C. XIII 240
 vüsâk C. IV 99; C. VI 258; C. IX 53; C. XII 272, 384; C. XIII 221
 vüşât C. II 520; C. XII 107
 Y
 yâ C. I 513; C. III 142, 167; C. V 193, 306, 391; C. VI 128, 215, 257, 299; C. VII 39, 226, 338, 439, 464; C. VIII 338, 617; C. IX 160,

173, 552; C. X 18, 71, 80, 149, 236, 279,
321, 324, 433, 458; C. XI 276, 354, 367,
418, 466, 547; C. XII 140, 168, 501; C. XIII
236
yâ bister-i kemhâda ya vîrâne can ver C. II 113
yâ hasretâ C. VI 113
yâ şecer C. XII 419
yâ veche'l-Arab C. II 247
yâ veyletâ C. VI 113
yaban adamı C. XII 72
yaban eşeği C. IX 637
yâften C. VIII 490
yâğî C. VIII 616; C. XIII 261
yakaza C. XIII 185
yaki C. XI 93
yâkût-ı zekât C. II 287
yârâ C. XI 99, 212
yâresten C. IX 35
yâr-ı gar C. IV 120
yârî C. I 83
yâsâ C. VI 444
yasa C. XII 600
yasak C. XII 600
yâsâniden C. VI 444
yasavul C. VII 52
yasavulun C. VII 52
yâse C. V 234; C. VI 444
yase C. XII 600
Yâsin C. IV 104
yavaşa C. IX 64
yâve C. VI 525; C. X 17; C. XI 545
yâve-tâz C. III 175; C. X 17; C. XII 127
yedekeçi C. X 437
yek esbe C. II 361
yek fakihî C. VII 464
yek reh C. XI 568
yek süvâre C. XII 357
yek şebî C. XI 214
yek zemânî C. XII 168
yek-dil C. VIII 162
yek-reh C. X 84, 232
yemin C. V 58, 448; C. VI 63; C. VII 344
yemm C. XIII 333, 342
yemût C. I 394
yenâbî C. XI 346
yenbû' C. II 367; C. XI 346; C. XII 529
yengâ C. XIII 25
yepunlû C. XIII 126
yerhamük' Allah C. IV 223
yesâr C. XII 126
yeşb C. I 212
yeşim, yeşm C. I 212; C. II 108; C. X 540
yetim C. XII 299
yevm-i din C. II 377; C. V 468; C. XI 463
yorga C. VIII 47
yufka ekmeği C. XII 415
yurt C. VI 345

yurt-geh C. VI 345
yuvâş C. VIII 47; C. XIII 324
yûbsarın C. X 369
yûkû arabaya koymak C. XII 273
yûkû bağlamak C. XI 127
Z
zabt-ı kün C. X 451
zaby C. VII 82
zaci' C. VIII 411
zacret C. VII 158
zâd C. III 109; C. VIII 117, 286; C. XI 586; C.
XIII 78
zâd u bûd C. XI 329
zâden C. III 109; C. VIII 286; C. XI 586
za'ferân C. VI 587
zaif C. VI 65
zâğ C. IV 500; C. VIII 245
zağbe C. VIII 500
zağferân C. XIII 52
zahf C. IV 442
zâhid C. XI 612
zâhil C. XII 228
zahîr C. III 171; C. IV 25, 334; C. V 276; C. VI
162; C. IX 368; C. X 238, 581; C. XI 199; C.
XII 417; C. XIII 21
zahîre C. I 65
zahm C. XI 564
zahmet C. VIII 344
zâid C. VII 15
zaif C. V 37; C. X 488
zaif-i zâr zâr C. XI 502
zâim C. XI 595
zâin C. V 142; C. VIII 607; C. XII 265
zâl C. II 146; C. III 121; C. VI 95; C. VIII 406,
419; C. IX 243, 447, 531, 535; C. X 552; C.
XI 284; C. XII 411
zâlâm C. VII 184; C. XI 12
zall C. IX 130
zamâ' C. XII 275
zamîr C. VIII 116; C. X 477; C. XIII 39
za'n C. V 408; C. VII 12
zân sân C. XIII 249
zâpe C. XI 236
zâr C. I 122, 428; C. III 344; C. VI 378, 421; C.
VIII 611; C. IX 171, 173, 310; C. X 106,
245; C. X 86; C. XI 460, 502; C. XII 428; C.
XIII 242
zârî C. I 122; C. IX 173; C. XIII 263
zâriden C. X 72; C. XIII 109
zârtûşt C. II 542
zâtü's-sudûr C. XII 363
zâtü's-suver C. XII 539
zâv C. XII 495; C. XIII 287
zav' C. I 68
zay'a C. VII 473
zayf C. XII 164, 367
zaymurân C. VIII 552

zeb C. VII 459
zebâne C. VII 87
zebân-ı Ceñr C. VI 219
zebâni C. XI 411
zebed C. XI 526
Zebûr C. XI 515
zecr C. XII 464
zeden C. VIII 230; C. IX 591; C. XI 295, 546; C. XII 197; C. XIII 214
zeft C. V 220; C. VI 268, 507; C. VIII 588; C. IX 106
zehî C. VIII 384
zehr hand C. X 419
zehr nûş C. X 419
zehr-âb C. XI 79
zehr-bâ C. IV 172
zehrre C. II 25; C. VI 346; C. VIII 499; C. X 495; C. XI 617; C. XII 357; C. XIII 39
zekan C. XIII 110
zekât C. I 115; C. II 287
zekan C. XII 87
zeker C. XI 472
zekî C. XIII 148
zekin C. XII 87
zelak C. XI 446
zelk C. V 285
zelle C. I 114; C. VIII 13, 489; C. IX 186
zellet C. X 434, 558
zelzele C. XIII 27
zemen C. XI 92, 365
zemherîr C. VIII 210; C. XI 33
zemin-bûş C. XI 388
zemistân C. VII 355
zemr C. XI 91
zen C. XIII 215
zen be-müzd C. VII 380
zenah C. XI 156
zenah-zeden C. XI 156
zenb C. VII 471
zen-bâre C. VIII 46; C. X 406; C. XI 444
zen-be-müzd C. IV 263
zencebîl C. II 449
zen-dost C. VIII 46; C. XI 444
zeneb C. XII 277
zeneb ukdeleri C. XI 319
zengî C. XI 603
zengi-cebîn C. VI 208
zep C. IX 577
zer C. III 126; C. VI 520
zer şumâr, zer şumer C. II 89
zer-beft C. III 70; C. XII 294
zerd C. VI 457, 520
zerd-rû geştin C. III 133
Zerdüşt C. II 542
zer-ger C. I 141; C. XIII 100
zer-gün C. IX 597
zerk C. VII 308, 313, 483; C. IX 307; C. XII 211

zerrâd C. V 488; C. VI 457
zerrâd-hâne C. VI 457
zerrâk C. IX 468; C. XII 46; C. XIII 191
zerre C. V 24; C. X 396
zerr-i kühen C. VII 504
zerrin-kabâ C. VI 167
zer-tâb C. VI 520
zeşt-sâz C. XI 239
zevd C. VII 15
zeyd Amr'ı döğdü C. IV 471
zeyl C. XIII 256
zeyn C. VI 496; C. XI 508; C. XII 358
zeyrek-sâr C. I 513
ziâf C. X 488
zımn C. I 132
zındık C. XII 611
zunnet C. VI 263
zunh C. VIII 597
zî C. IV 15; C. XI 69; C. XIII 178
zî mâhî tâ-be mâh C. V 323
zıbl C. XII 520
zidûden C. IX 573
zifâf C. VI 65
zih C. VI 268, 302
zihâr C. X 57; C. XII 469
zihiden C. XII 462
zıkr C. VII 428
zilzâl C. XIII 162
zîn C. XIII 236
zîn dükkân reftin C. VI 188
zindeğî C. VII 153
zındık C. XII 611
zinhâr C. VI 255, 600; C. IX 288; C. X 412; C. XI 117, 363, 617; C. XII 29, 455
zîr C. II 137; C. VII 222
zîr dest C. VII 71
zîr u bem C. XI 301; C. XII 126
zîr ü zâr C. IX 467
zîrdest C. XII 14
zîrefkend-i hurd C. II 87
zîr-i gîlîm C. XIII 200
zîsten C. XIII 100, 178
ziyâ' C. VI 74; C. VII 473
ziyâd C. II 40, 41
ziyî C. XIII 100
zobu C. IV 360
zû C. V 420; C. XI 137, 472; C. XII 13
zû ter C. IX 271
zûba' C. IV 360
zûba'-ân C. IV 360
zûd C. V 420; C. XII 13
zûd-ter C. III 403
zû-fünûn C. VI 180; C. VIII 12
zulem C. IX 571
zulle C. VI 102; C. XII 88
zulm, zulûm C. V 614; C. IX 368; C. X 274; C. XII 427

zulmet-dost-dâr C. XII 462
zû-lübâb C. VIII 357
zûr C. VIII 405; C. XII 167
zû-ter C. III 403
zû'l-himâr C. XI 610
zübâb C. IX 255
zübâl C. XII 461
zübâle C. VI 361; C. XII 461
zübûl C. XIII 130
zûbûr C. XI 515
zûcâc C. XII 366
Zûhal C. IX 141; C. X 473; C. XI 236
zûhd C. XII 302
zûhhâd C. I 65

Zühre C. II 60; C. VI 346; C. IX 166; C. X 474
zükâ C. V 295
zûkr C. VII 428
zülâl C. VI 95
zûlf C. VII 470
zûlfikâr C. VIII 477; C. XII 72
zûlfikâr-endîşe C. XII 72
zûll C. XII 517
zûmrûd C. IX 619; C. XI 364, 607
zûmûrûd C. IX 592
zûnbûr C. IX 255
zûnnâr C. I 182; C. IV 513
zûnnûn C. III 388

Terimler, Deyimler ve Bâzı Kelimeler İndeksi

Not: Sayfa numaralarına ilk baskının I. cildi için 2 (iki),
III. ve IV. ciltleri için 4 (dört) sayfa eklenecektir.

- A
 âb Bk. su C. X 351
 âb u gül C. V 143; C. XIII 15
 abâ C. III 409; C. VII 297; C. IX 468; C. X 408,
 457; C. XIII 177
 Abbâdiye C. IV 510
 Abbashk C. X 211
 abd C. II 19, 20, 163, 238, 342, 526; C. III 33,
 35, 99, 166, 177, 183, 239, 241, 328, 377,
 422; C. VI 57, 160, 399, 400; C. VII 229,
 403; C. VIII 91, 239, 240, 282, 325, 338,
 339; C. IX 594, 643, 645; C. X 30, 68, 311,
 340, 355, 606, 622; C. XI 264, 346; C. XII
 112, 117
 abd abddir C. III 241; C. VIII 571
 abdâl C. I 44, 431; C. II 51, 109, 376, 377, 382,
 411; C. III 229, 230; C. IV 41, 42; C. V 18,
 34, 524, 525, 529, 530, 594; C. VI 421,
 422; C. XII 404; C. XIII 81
 abdâl-i Hak, Hudâ, ilâhî C. I 163; C. II 372, 376;
 C. V 447; C. VI 190; C. XII 404
 abdâl-i seb'a C. II 260; C. V 524, 528, 529, 530,
 541, 544, 545, 547, 566, 575, 594, 605,
 606, 607, 608; C. VII 442
 abdâlin C. V 19
 abdest C. VIII 119, 544; C. IX 87; C. XIII 143
 abdest suyu C. IV 513
 abd-i Hudâ C. IX 648
 abd-i mahz C. I 194, 517, 518; C. II 167, 168; C.
 V 501, 502, 503, 504; C. VIII 54; C. IX:625,
 626, 632; C. X 22, 23, 29, 30, 32, 38, 40,
 311, 611; C. XI 264; C. XII 412, 413
 abd-i rabbânî C. VIII 576
 abd-i Uzzâ C. VI 221
 abdiyyet C. II 343; C. III 34, 113, 239, 339, 341,
 484; C. V 383; C. VI 336, 337; C. VIII 334;
 C. IX 643; C. X 622; C. XI 264, 476, 486; C.
 XII 312; C. XIII 240
 abdiyyet-i mahza C. I 63; C. VI 195, 227; C. VII
 203; C. VIII 93; C. IX 594, 600, 617, 625;
 C. X 311, 623
 abdullâh C. III 142; C. V 475, 591, 622; C. VI
 182, 195, 227
 abdû'd-dînâr C. V 622; C. XII 136
 abdû'l-Aliyy C. XI 21, 22
 abdûlazîz C. VI 221
 abdû'l-câh C. V 622; C. XII 136
 abdû'l-evlâd C. V 592
 abdûlgavs C. XII 336
 abdû'l-Hâdî C. VI 284
 abdû'l-mâl C. V 592
 abdû'l-Melik C. XII 12
 abdû'l-Mudîl C. VI 284
 abdû'n-nefs C. V 475, 592, 622; C. VI 195, 227;
 C. XII 136
 abdû'n-nisâ C. V 622
 abdû'r-Rab C. XII 12
 abdû'r-rûh C. VI 227
 abdû'z-zevc C. V 592
 abes C. II 543; C. VIII 351

Abese C. IV 75
 Abese ve tevellâ C. VIII 72
 âb-hord C. XIII 189
 âb-ı fehm C. V 555
 âb-ı feyz C. III 382
 âb-ı hayâ C. III 142
 âb-ı hayât C. I 59, 60, 338; C. II 194, 484, 485, 529; C. III 27, 201, 340, 349, 385; C. IV 478, 479; C. V 26, 91; C. VI 114, 398, 504, 507, 584, 506; C. VII 29, 321; C. IX 83, 86, 267, 271, 282, 386, 390; C. X 42, 61, 75, 94, 341, 630; C. XI 227, 296, 396, 517; C. XII 42, 417, 421, 422; C. XIII 59, 139, 300, 331
 âb-ı hayât zulmet içindedir C. VI 398; C. XIII 300
 âb-ı hayât-ı hakîkî C. III 339
 âb-ı hayât-ı ma'rifet C. VI 506
 âb-ı hayevân Bk. âb-ı hayât C. IV 479
 âb-ı hayvânî C. V 26
 âb-ı Hızır Bk. âb-ı hayât C. VI 506
 âb-ı kevser C. IX 412; C. X 33
 âb-ı mahmûd C. VIII 248
 âb-ı ma'rifet C. VI 508
 âb-ı mübarek C. VI 509
 âb-ı revân C. IV 387
 âb-ı zülâl C. I 209
 âb-ı zülâl C. II 450; C. III 458; C. IX 156
 âb-ı zülâl çeşmesi C. III 372
 âb-ı zülâl-ı maârif C. III 372
 âbî C. VI 532; C. XII 260
 âbid C. I 57; C. III 410; C. V 12; C. VI 512; C. VII 242; C. IX 212, 411; C. IX 95, 214; C. X 230, 525, 537; C. XI 163, 453; C. XII 583, 617; C. XIII 18, 266
 âbidiyet C. VIII 314
 âbüsü'l-vech C. VIII 524
 acele C. II 564; C. VI 287; C. IX 36; C. X 157; C. XII 128
 Acem C. II 104; C. X 535; C. XII 220
 a'cemî C. XII 618
 acı C. II 187; C. XII 173
 acı deniz C. I 169; C. II 189; C. VI 515
 acı su C. I 262; C. VII 307; C. IX 281, 282; C. X 120, 143, 449, 554; C. XIII 133, 134
 acı su seli C. IX 281
 acılık C. XI 537
 acımak C. XII 221
 âcil C. IX 155
 âcil lezzet C. IX 156
 âciz C. I 239
 aciz C. XI 94
 âciz kılmak C. VIII 538
 âcizlik C. X 290
 acüllük C. IX 413
 acûze C. VI 71; C. XI 60, 61
 acz C. I 203, 330, 373, 573; C. III 315, 480; C. IV 122, 414; C. V 71, 354; C. VI 166, 203,

233, 234, 597; C. VII 388, 407; C. VIII 589; C. IX 191, 195, 556; C. X 290, 291, 343, 344, 410, 456, 608, 609; C. XI 96, 97, 267; C. XII 145, 174, 279; C. XIII 100, 109, 259, 298, 299, 300
 acz zinciri C. XI 267
 aczi C. XIII 101
 aç C. XIII 48, 49, 277
 açlık C. II 544; C. III 15, 180; C. IV 16, 303; C. V 113; C. VI 32, 34, 169, 173, 378; C. VII 549-551; C. VIII 547, 548; C. IX 111, 125, 559, 561; C. X 234-239, 287, 288, 322; C. XI 180, 208, 209; C. XII 22, 396, 552; C. XIII 115, 116, 130, 267
 açlık korkusu C. X 241-244
 ad C. IX 133; C. XIII 47, 49, 56
 Âd kavmi C. VIII 179, 277
 âdâb-ı şeriat C. VII 84
 âdâb-ı şer'iyye C. III 486
 adâlet C. II 317; C. IV 41, 67, 487; C. VI 15, 45, 376, 595; C. VII 219; C. VIII 41; C. IX 463; C. X 321, 323, 424, 449, 518; C. XI 150, 491, 514, 594; C. XII 166; C. XIII 204
 adâlet terâzi C. XI 489
 adam C. X 381
 adam aramak C. X 251
 adâvet C. IV 490; C. IX 49
 aded C. III 105; C. XI 35, 38, 179; C. XII 362
 adedlerin çokluğu C. XII 359
 âdem Bk. insân C. I 383; C. II 214, 215, 218; C. III 18, 450; C. IV 452, 453, 506; C. V 609; C. VI 212, 288, 491, 541; C. VII 243, 306, 348; C. VIII 247, 590; C. IX 328; C. X 441; C. XI 343; C. XII 24, 83, 84, 118, 387, 403, 520, 564, 568; C. XIII 210, 324
 âdem Bk. yokluk C. I 83, 214, 384, 436, 568, 570; C. II 43, 323, 325, 329, 482, 483, 508, 540, 547; C. III 16, 49, 301; C. IV 217, 298; C. V 136; C. VI 148, 170, 176, 288, 294, 297, 301, 319, 361, 397, 412, 539, 599, 616; C. VII 79, 141; C. VIII 51, 113, 268; C. IX 116, 117, 120, 145, 214, 276, 345, 346, 347, 404, 621; C. X 84, 628, 629, 635; C. XI 136, 195, 214, 286, 287, 288, 451, 454, 455, 457, 477, 507, 563, 581; C. XII 137, 149, 204, 272, 362, 385, 386, 520
 âdem ayn-ı azâbdır C. XII 272
 âdem maa'l-vücûd C. X 34
 âdem sahrâsı C. XII 272
 âdem sıkıntısı C. XII 368
 âdem, âlem-i kübrâdır C. VII 164
 âdem, âlem-i suğrâdır C. VII 164
 âdem, âlemin rûhudur C. VII 243
 Âdem'e secde C. XII 55
 âdemî C. XI 57, 58, 621; C. XII 55, 223; C. XIII 346

- adem-i hakikî C. I 436; C. II 323; C. III 191; C. IX 621; C. XII 81
 âdem-i hakikî C. III 446, 450; C. VII 221; C. XII 561
 âdem-i hüsn C. IX 328
 adem-i isti'dad C. VII 99
 adem-i i'tibârî C. IX 621; C. XI 287
 adem-i izâfî C. I 384, 436, 570; C. II 67, 152, 323, 325, 396, 480-482; C. III 191, 192, 200, 215; C. IV 217; C. VI 176, 288, 319, 397, 561, 568, 598, 608; C. VI 201; C. VII 136, 175; C. VIII 186; C. IX 116, 117, 118, 120, 346, 347, 378, 398, 404, 527, 621, 622; C. X 34, 35, 525, 530, 531, 628, 629, 635; C. XI 287, 288, 339, 451-454, 456, 457, 462, 477, 483, 484, 563, 581; C. XII 137, 271-274, 386, 577; C. XIII 27
 adem-i izâfî deryâsı C. XII 271
 adem-i izâfî sahrâsı C. XII 271
 âdem-i kebîr C. XI 242
 adem-i mahz Bk. adem-i mutlak C. IV 297; C. VI 561; C. VII 138; C. VIII 574; C. IX 214, 621, 649; C. XI 249, 452; C. XII 82, 272
 adem-i mukayyed C. IX 621; C. XI 287
 adem-i mutlak Bk. adem-i mahz C. II 323; C. VI 170; C. IX 346; C. XI 287; C. XII 272
 adem-i mutlak yoktur C. XII 137
 Âdem-i safî C. II 210
 adem-i sırf Bk. adem-i mutlak C. I 384; C. XI 527
 Âdem'in hilkatı C. VII 270; C. XI 405
 Âdem'in nutku C. XIII 210
 Âdem'in zellesi C. IX 186
 Âdemoğlu C. VIII 412; C. VII 347; C. XI 57
 ademü'l-vücûd C. II 323
 Aden incisi C. XII 325, 506
 âdet C. I 261, 262; C. IV 76; C. VII 351; C. IX 502, 503, 620, 621, 631
 âdet-i ilâhiyye C. II 79; C. VI 257; C. X 112
 adgâs ü ahlâm C. I 104; C. VIII 372; C. XII 190
 adım C. XIII 275
 adını söylemek C. XIII 48, 49
 âdil C. II 128; C. IX 97, 570
 Âdiler C. XIII 309
 âdil-i mutlak C. XI 504
 Adl C. I 211; C. II 26, 377; C. III 250, 260, 349, 350; C. IV 400; C. V 12, 468; C. VII 66, 67; C. VIII 522, 563; C. IX 367, 368, 463; C. X 32, 321, 323, 617; C. XI 490, 509, 605, 609, 610; C. XII 84, 218, 306, 397, 398, 399; C. XIII 28, 29, 187, 204, 208
 adl günü C. XI 609
 adl-cû C. XII 613
 adl-i cüz'î C. XI 491, 492
 adl-i ilâhî C. VII 480; C. XI 490, 491
 adl-i küllî-i ilâhî C. XI 491
 adl-i mahz C. VI 602
 âfâk C. I 32; C. III 440, 460; C. IV 302, 303; C. V 78, 333, 334, 462; C. VIII 145, 340; C. XI 12; C. XII 389, 545, 564; C. XIII 93, 97, 103, 139, 140
 âfâkî C. VIII 186, 203, 248
 âfât-i tabiiyye C. VIII 437
 âfil C. V 387; C. XI 467; C. XII 535, 536
 âfitâb Bk. güneş C. III 311, 317
 âfitâb-ı celâl C. X 90, 538
 âfitâb-ı hakikî C. III 311, 312; C. V 635
 âfitâb-ı ma'nevî C. II 95
 âfitâb-ı neyyir C. X 396
 âfiyet C. I 399; C. VIII 211; C. IX 599; C. X 100
 Afv C. IV 399; C. X 593, 607, 615, 616
 afv C. VI 527; C. VII 371; C. IX 585, 586; C. X 32, 33, 37, 328, 336, 434, 435, 587, 592, 607, 609, 615-617, 620; C. XI 94; C. XII 216, 217
 afv-i ilâhiye C. X 588
 afyon C. III 416; C. IV 254; C. VI 49; C. VII 90, 95, 447; C. VIII 260; C. X 27, 370, 411; C. XII 585
 âgâhlık C. XI 62
 ağaç C. I 409; C. II 51-53, 250, 323, 530, 531; C. III 24, 25, 191, 272, 273, 282, 333, 353, 354, 431, 432, 458; C. IV 49, 119, 237, 238, 239, 474-476, 478, 480, 481; C. V 134, 151, 154, 301, 345, 347, 528, 530, 532, 534, 536, 537, 540-542, 603; C. VI 272, 276, 277, 279, 520-522, 526, 557, 568, 629; C. VII 17, 165, 166, 185, 275, 553; C. VIII 80, 81, 204, 299, 467, 517, 525, 529, 533, 534, 554, 593; C. IX 127, 346, 367, 368, 391, 398, 414, 621; C. X 20, 131, 154, 207, 302, 333, 404, 441, 555, 557, 618; C. XI 18, 54, 169, 269, 287, 378, 389, 407, 451, 452, 454, 528, 562, 563, 580, 583; C. XII 62, 67, 112, 133, 340, 409, 419, 525, 530, 531, 561; C. XIII 184, 209, 251
 ağaç ayak C. II 73
 ağaç merkeb C. XIII 236, 237, 239
 ağber C. VII 295
 ağır usûller C. III 156
 ağır C. I 272; C. III 16; C. XII 29, 30, 213; C. XIII 258, 264, 321
 ağıza tükürmek C. III 21
 ağlamak C. I 280, 455, 572; C. II 89, 140, 144, 139, 184; C. III 121, 122, 134, 135, 143, 144, 457, 458; C. IV 45; C. V 552, 587; C. VII 122; C. VIII 460, 559; C. IX 56-59, 172, 173, 176, 222, 423-426, 435, 436, 443, 519, 521, 525; C. X 217, 219, 549; C. XI 31, 516, 517, 518, 533; C. XIII 282
 ağmez-i ebyât C. VII 270, 300
 ağniyâ-yı şâkirin C. VII 84
 ağrâz-ı nefsâniyye C. IX 175
 ağn C. VIII 389

ağustos güllü C. XIII 293
 ağvâr Bk. gayr C. I 424, 527; C. II 476; C. III 20,
 21, 52, 53; C. IV 375; C. V 66; C. VI 364,
 365, 629; C. VIII 465; C. X 518; C. XII 137,
 509
 ağvâra söylemek C. XII 508
 ağzı bağlamak C. III 14
 ağzında büyük yaprak C. XIII 64
 âh etmek C. III 480; C. IV 158, 159, 257, 258,
 259; C. VI 524; C. VII 539; C. VIII 125-127,
 383; C. IX 519, 526, 627; C. X 82, 436,
 586, 620; C. XI 304, 325, 326, 416; C. XII
 33, 159; C. XIII 41, 107, 108, 133
 âh u enin C. XII 536
 âh u vâh C. XI 326
 âh ü zâr C. IX 518
 Ahad C. II 211; C. VIII 443; C. X 91, 227; C. XI
 300, 306, 308, 309, 310, 328, 331, 370; C.
 XII 82
 ahâdis, Bk. hadis C. I 463; C. VII 447; C. IX 607;
 C. XI 67, 178
 ahâdis-i nebeviyye C. III 110; C. VIII 51; C. XI
 71, 237; C. XII 154, 155, 595
 ahâdis-i sahiha C. II 428; C. XI 17
 ahâdis-i şerife, Bk. hadis-i şerif C. III 97; C. IV
 209; C. VII 29, 231; C. VIII 127, 453; C. X
 317, 348; C. XI 284, 349, 359
 ahadiyyet C. I 456, 548; C. II 477; C. III 71, 449;
 C. VIII 106, 553; C. X 34
 ahadiyyet güneşi C. III 390
 ahadiyyet-i zâtiyye C. XI 622; C. XII 169
 ahadiyyü'l-esmâ' ve's-sıfat C. XI 599
 ahadiyyü'z-zat C. XI 599
 ahassu'l-havâs C. XII 35
 ahd Bk. ahid C. IV 90, 92; C. VI 203; C. IX 396,
 397
 ahde vefâ C. III 438; C. V 99; C. IX 392, 397,
 398, 401
 ahdi bozma C. X 165
 ahd-i elest C. X 33
 ahd-i ezeli C. IX 119; C. X 40
 ahd-i küllî C. VI 160
 ahd-i ubûdiyyet C. IX 391
 âheng C. III 83
 ahfâ C. I 83; C. III 213
 âh-i sert C. XIII 227
 ahur C. III 432; C. VII 441; C. VIII 48, 476; C. IX
 287, 288, 309, 311, 313; C. X 150, 151; C.
 XI 319, 391, 392; C. XII 344, 555
 ahırcı C. V 549
 ahırnı görücü C. VII 472
 ahırnı beyi C. X 151
 ahid Bk. ahid C. IV 280; C. IX 391, 392, 394,
 399, 400
 âhir C. III 273; C. V 574; C. VI 353; C. VII 476;
 C. VIII 247, 515; C. X 374; C. XI 285, 286,
 474, 475; C. XII 484

âhir görücü C. VII 494, 496, 501; C. VIII 476
 âhir zaman C. I 195; C. II 530; C. IV 326, 361,
 488; C. XII 256
 âhir zaman peygamberi C. VII 424; C. XI 576
 âhir zamânın fitnesi C. IV 135
 âhiret C. I 107, 555; C. II 352, 353, 501; C. III
 215, 276, 277, 351; C. IV 199, 332; C. V
 137; C. VI 280, 385, 416, 488; C. VII 26,
 152, 199, 218, 452, 453, 477, 496; C. VIII
 246, 294, 295, 349, 380, 386, 400, 419,
 420, 421, 440, 445, 557, 558, 561; C. IX
 65, 130, 156, 212, 566, 570, 579; C. X
 202, 203, 278, 279, 280, 281, 301, 394,
 448, 511, 554, 555, 579, 581; C. XI 33, 68,
 70, 103, 159, 269, 292, 340, 341, 348,
 426, 458, 479, 482, 567, 568, 604; C. XII
 62, 150, 187, 255, 311, 535, 620, 621; C.
 XIII 232, 262, 317, 318
 âhiret âlemi C. XII 503
 âhiret azâbı C. IV 176
 âhiret evi C. X 447
 âhiret ilmi C. XII 621
 âhiret işi C. I 240
 âhiret ni'metleri C. X 100
 âhiret sultanları C. X 328
 âhireti inkâr C. VI 411
 âhiretin meşakkati C. VII 45
 âhiretin râhatı C. VII 45
 âhiretin tarlası C. V 569
 âhiri görme C. VII 472, 496, 502
 âhirin C. IX 213
 âhiriyyet C. XIII 244
 âhize C. XIII 261
 ahkâb Bk. hukub C. I 419
 ahkâm-i cismâniyye C. X 604
 ahkâm-i cüz'îyye C. IX 119; C. X 327
 ahkâm-i dîniyye C. IX 26
 ahkâm-i esmâ C. VII 34; C. X 215
 ahkâm-i ezeliyye C. X 253
 ahkâm-i ilâhiyye C. III 416
 ahkâm-i keserât C. X 270
 ahkâm-i külliyye C. IX 119
 ahkâm-i merâtib C. I 456
 ahkâm-i rûhiyye C. V 374
 ahkâm-ı şeriat C. VIII 480; C. IX 521; C. X 142;
 C. XI 263; C. XII 312
 ahkâm-ı şer'iyye C. I 270, 284, 442; C. III 180;
 C. IV 288; C. VI 73; C. VIII 437; C. X 54,
 492; C. XIII 254
 ahkâm-ı ulûhiyyet C. IX 494
 ahkâm-ı vahdet C. X 270
 ahlâk C. I 80, 404, 505; C. II 117, 191, 342; C.
 III 285, 396; C. IV 126, 207, 238; C. V 550,
 552, 587; C. VI 272; C. VII 86, 326, 497; C.
 IX 73, 74, 355, 413, 460, 517, 572, 624; C.
 X 54, 176, 235, 241, 387, 430, 454, 518,
 555, 570; C. XI 70, 201, 239, 439, 601,

- 614; C. XII 22, 207, 335, 345, 347, 391, 625; C. XIII 231
 ahlâk-ı enbiyâ C. I 81
 ahlâk-ı fâzıla C. III 494, 496; C. VIII 307
 ahlâk-ı hamîde C. III 95; C. IV 199, 435; C. V 114, 530; C. VI 230, 456; C. VIII 209; C. IX 220, 393; C. X 88, 352; C. XI 161; C. XII 146, 214; C. XIII 230
 ahlâk-ı hasene C. V 432; C. X 482; C. XI 76, 160; C. XII 318, 319
 ahlâk-ı hayvâniyye C. III 391; C. VIII 376; C. X 200
 ahlâk-ı ilâhiyye C. I 59; C. II 259, 404, 509, 559; C. IV 372; C. V 98; C. VII 349, 438; C. IX 256, 259, 303, 517, 529, 534; C. X 88, 442, 454; C. XI 35, 121, 367, 372, 439, 468; C. XII 251, 282, 318, 404, 431, 457; C. XIII 313
 ahlâk-ı insâniyye C. VIII 376
 ahlâk-ı kerîm C. IV 67, 68
 ahlâk-ı memdûha C. III 383
 ahlâk-ı mezmûme C. IX 393; C. XI 442; C. XII 219
 ahlâk-ı muhammediyye C. IX 246, 413
 ahlâk-ı rezîle C. VII 314
 ahlâk-ı seyyie C. IV 59; C. V 432
 ahlâk-ı zemîme C. I 279; C. III 92, 333, 380, 383; C. VIII 209; C. IX 413; C. X 60; C. XII 391; C. XIII 202
 ahlât-ı erbaa C. I 122; C. III 80, 342; C. IV 442; C. VI 307, 308; C. VIII 158
 ahmak C. I 194; C. II 57, 267, 288, 417, 447; C. III 57, 59, 104, 137-139, 142; C. IV 40, 62, 63, 78, 80, 90, 231, 243, 244, 297, 466; C. V 152; C. VI 53, 55, 56, 58-60, 91, 165; C. VII 214, 308, 317, 329, 330, 343, 410, 416, 418, 419, 429, 431, 432, 552, 553; C. VIII 26-30, 123, 137-139, 141, 143, 157, 158, 161, 280, 291, 294, 451, 452, 512; C. IX 285, 444, 467, 470; C. X 13, 147, 150, 177, 230, 233, 246, 290, 291, 366, 622; C. XI 76, 380, 392, 393, 574; C. XII 65, 188, 224, 535; C. XIII 135, 137, 140, 142, 308, 319, 320
 ahmak tutucu C. IV 70
 ahmak-ı ezeli C. I 448
 ahmak-ıstân C. XI 353
 ahmaklık C. IV 359, 483; C. VI 57, 72; C. VIII 108, 134, 191, 192; C. X 233, 324; C. XI 592; C. XIII 343, 344
 Ahmed'in sikkesi C. VIII 310
 ahrâr C. I 56, 59; C. VIII 126; C. XI 88
 ahsen-i takvîm C. II 440, 441; C. VII 268; C. IX 88, 372, 607; C. X 152; C. XI 342, 448; C. XII 350
 ahşem C. VIII 504; C. XIII 173
 âhû C. I 164, 443; C. III 62, 64, 453; C. IV 233, 234, 487; C. V 396; C. VI 165, 335, 336; C. VII 81; C. VIII 379; C. IX 287, 288, 307-310, 312, 313; C. X 116, 126, 202, 457; C. XI 200, 531; C. XII 556; C. XIII 32, 33, 176, 177
 ahvâl Bk. hâl C. V 384, 387, 388; C. VII 185; C. X 220; C. XI 198
 ahvâl-i âdem C. VIII 425
 ahvâl-i âhiret C. VI 600; C. X 541, 542
 ahvâl-i aşk C. XI 89
 ahvâl-i bâtûne C. II 455; C. IV 164; C. VI 49; C. VII 528; C. VIII 259; C. X 342, 462; C. XI 228, 436, 437, 472; C. XII 207; C. XIII 165, 166
 ahvâl-i berzah C. V 481, 578; C. VI 627; C. IX 263; C. XII 383; C. XIII 262
 ahvâl-i cennet C. VIII 194
 ahvâl-i cihân C. VII 478
 ahvâl-i cismiyye C. XI 287
 ahvâl-i fukarâ C. XIII 225
 ahvâl-i gaybiyye C. VI 259; C. VII 30, 282, 287; C. VIII 323; C. XIII 245
 ahvâl-i kalbiyye C. I 229; C. IV 364; C. VII 463, 525; C. IX 19; C. XI 80, 95
 ahvâl-i kıyâmet C. III 279; C. VIII 194
 ahvâl-i melekût C. V 443
 ahvâl-i mümkünât C. VI 99
 ahvâl-i rûh C. IV 440; C. XI 287; C. XII 326
 ahvâl-i Semûd C. VI 118
 ahvâl-i sülûk C. I 143
 ahvâl-i tabiyye C. VIII 13; C. XI 134, 136
 ahvâl-i zâhire C. X 462; C. XI 228, 436, 437, 472
 ahyâr C. I 65, 86; C. II 248; C. IV 340; C. VII 254, 256; C. IX 212; C. XII 523, 538, 542, 546, 547, 549, 562, 581, 583, 585, 591, 593, 595, 606, 615, 622; C. XIII 14, 31, 32, 36, 52, 87, 89, 228, 233, 234, 235, 241, 242, 279, 280, 317
 ak C. VIII 388; C. XI 211; C. XII 463, 545
 ak bulut C. XII 362, 363
 ak sakallı C. VIII 102, 103
 akabât-i ma'nevîyye C. III 213
 akabe C. III 247; C. VIII 128, 129; C. IX 426; C. XI 175, 195
 akâid C. I 209; C. IV 361
 akâid-i bâtûle C. I 38; C. X 350; C. XI 237
 akâid-i mevrûse C. XI 180
 akâid-i sahîha C. XII 187
 a'kal-i nâs C. VII 365
 akan su C. XII 258, 403, 411
 akbaba C. IX 112, 181; C. X 625; C. XIII 77, 78, 81, 305, 306
 akçıger C. VI 307, 352, 353; C. VIII 158
 akçe C. XI 524
 akd-i nikâh C. XII 557
 akdoğan C. IV 260, 261; C. VII 499

âkıbet C. II 190; C. III 426; C. VIII 349; C. XII 587

âkıbet görücülük C. VII 474, 495

akıl C. I 48, 50, 74, 84, 99, 120-122, 125, 126, 132, 133, 136, 141, 150, 221, 226, 227, 237, 285, 307, 310, 317, 333, 339, 352-355, 356, 380, 381, 395, 417, 522, 525, 544, 452, 453, 456, 472, 474, 569, 570; C. II 34, 36, 53, 54, 64, 68, 72, 73, 77, 79, 122, 163, 169, 170, 185, 202-204, 209, 210, 219, 225, 234, 261, 298, 301, 387, 388-390, 393, 437, 438, 448, 473, 480, 481, 484, 496-498, 513, 526; C. III 19, 22, 27, 32, 107, 199, 201, 202, 223, 226, 227, 229, 245, 269, 290, 331, 332, 356-360, 387, 389, 390, 400, 403-405, 410, 413, 424, 426, 427, 442-444, 459, 480, 482, 483, 486, 488; C. IV 19-21, 27, 38, 48, 51, 52, 59, 118, 124-126, 128, 138-141, 151-153, 162, 166, 170, 194, 254, 300, 357, 358, 360, 374-376, 380, 392, 393, 410, 422, 439, 457, 490, 496, 502; C. V 12, 27, 54, 118-120, 138, 151, 153, 180, 214, 333, 344, 345, 411-413, 444, 483-485, 521, 526, 529, 569, 585, 604, 605; C. VI 21, 32-34, 39, 46, 48, 77, 81, 82, 102, 121, 211-214, 287, 308, 309, 313, 329, 340, 345, 347, 349, 353, 372, 377, 387, 391, 408, 435, 508, 526, 531, 543, 549, 575, 593, 598, 599, 606, 614, 616, 623, 630; C. VII 30, 53, 67, 95, 132, 159, 160, 173, 174, 178, 226, 227, 267, 268, 271, 324, 333, 360, 362, 364, 365, 374, 402, 404, 406, 410, 411, 412, 427, 434, 436, 437, 440, 442, 449, 450, 474, 500; C. VIII 19, 28, 30, 32, 38, 42-45, 57, 77, 82, 83, 87, 96, 101, 108, 112, 114, 134, 138, 141-147, 179, 181, 195, 196, 204, 207, 226, 233, 242, 257, 261, 264, 265, 269, 291, 296, 297, 298, 320, 340, 355, 416, 434, 436, 439, 440, 442, 444, 447, 449, 450, 456, 457, 458, 471, 472, 474, 476, 504, 507, 510, 545, 546, 553, 555, 556, 564, 565, 566, 568, 569, 578, 580, 581; C. IX 23, 28, 58, 67, 68, 72, 83, 90, 91, 109, 112, 118-120, 137, 151, 164, 165-168, 170, 222, 223, 233, 236, 257, 263, 266, 276, 277, 281, 282, 329, 372, 383, 389, 421, 426, 431, 435, 436, 501, 513, 534, 565, 566, 569, 599, 604-607, 628, 640, 641; C. X 13, 14, 28, 41, 47, 48, 51, 74, 75, 89, 123, 161, 166, 179, 180, 181, 183, 215, 216, 230, 254, 282, 288, 289, 294, 295, 327, 342, 348, 352, 353, 355, 362, 364, 373, 383, 413, 416, 418, 426, 442, 481, 483, 487, 496, 500, 503, 524, 527, 528, 542, 576, 603-606, 624, 631, 632; C.

XI 13, 27, 52, 55, 57, 59, 60, 61, 64, 65, 94, 97, 105, 132-134, 189, 210, 214-216, 219, 224, 233, 237, 239, 241-243, 255, 260, 264, 317, 321, 323, 324, 338, 340, 355, 361, 368, 372, 373, 377, 386, 414, 416, 434, 438, 474, 519, 521, 523, 529, 530, 531, 553, 577, 612, 622; C. XII 12, 18, 19, 22, 23, 36, 37, 42, 57, 64, 92, 93, 114-116, 139, 141, 146, 147, 151, 156-158, 170, 185, 188, 193, 222-224, 230, 244, 245, 266, 280, 304, 305, 329, 330, 334, 335, 343, 361, 383, 385, 386, 387, 401, 405, 421, 443, 454, 462, 476, 478, 496, 502, 506, 531, 538, 546, 554, 559, 560, 575, 580, 588, 590-593, 595, 613, 625, 627; C. XIII 20, 21, 26, 27, 30, 57, 63, 64, 70, 76, 95, 136, 137, 142-144, 197, 228, 246, 273, 276, 300, 309, 320

âkıl C. II 147; 148, 298, 300; C. III 400; C. IV 27, 28, 63-66, 354, 356, 361; C. VI 21, 82, 256, 352, 353, 355, 356, 388, 391, 508, 547-549; C. VII 418, 419; C. VIII 29, 37, 110, 111; C. IX 418, 599, 604, 635; C. X 253, 542, 543; C. XI 154, 393, 406

akıl çobanı C. V 117

akıl demiri C. VI 508

akıl deryâstı C. I 351

akıl doktoru C. I 105

akıl erliği C. X 570

akıl gözü C. I 363; C. III 36, 359; C. IV 474, 495; C. V 51; C. VII 107-109, 501, 502; C. VIII 243, 320, 429, 498; C. IX 350, 372; C. X 535; C. XI 37, 372, 393, 429, 451, 452, 482; C. XII 64, 273, 333, 335, 358, 415, 420, 561; C. XIII 297

akıl güneşi C. XI 322

akıl ikâldir C. VIII 470, C. VIII 471

akıl kapıcı C. XII 539, 564, 585, 586

akıl kılavuzu C. X 417

akıl körlüğü C. XII 62

akıl meleği C. VIII 141

akıl mertebesi C. XII 547

akıl noksanı C. III 424

akıl nûru C. VIII 31

akıl sâhibi C. IX 168

akıl suyu C. IX 367, 368

akıl şâhı C. XII 158, 245

akıl tavrı C. VIII 556

âkil ve bâliğ C. VI 325

akıl yayı C. XII 13; 16, 129, 147, 148

akılâda nâkıs C. XI 71

âkile C. VI 23; C. X 24, 25; C. XI 495

âkil-i hakîkî C. IV 352

âkil-i kâmil C. VIII 111-114, 129

akılların ihtilâfı C. V 412

akılların tefâvütü C. V 412; C. IX 166

akılsızlık C. XIII 138

- akid C. VIII 349
akide Bk. akâid C. X 130; C. XI 602
akik C. VIII 215, 216; C. IX 539, 646; C. X 340, 341; C. XII 441; C. XIII 326
akik taşı C. XIII 325
âkil C. V 27; C. IX 251, 254, 255, 257; C. XI 609
âkiliyet C. IX 251, 252, 253, 255, 265
akis C. VI 115, 131; C. VII 394; C. X 220, 228, 229; C. XII 387, 400, 401, 403, 407, 421, 422, 471; C. XIII 177
akl-ı beşer C. V 411; C. IX 509; C. XII 250
akl-ı cüz'î C. I 96-98, 101, 110, 120-122, 128, 136, 140, 142, 147-149, 153, 154, 353; C. II 34, 35, 53, 54, 93, 94, 272, 322, 387, 390, 496; C. III 19, 201, 400; C. V 306, 417; C. VI 41, 42, 310, 311; C. VII 363, 374-377; C. VIII 361, 456-460, 463-466, 553, 569, 570; C. IX 167, 565, 566, 627; C. X 123, 162, 351, 418; C. XI 210, 261, 239, 361, 362; C. XII 155, 255, 256, 329, 330, 335, 375, 596; C. XIII 70, 71, 80-82, 90, 93, 95-97, 171, 246, 344
akl-ı derrâk C. VI 340
akl-ı dimâğî C. VI 311, 312; C. X 129
akl-ı evliyâ C. II 472
akl-ı evvel C. I 352; C. III 199, 275; C. V 119; C. VI 309, 310; C. VIII 436; C. IX 509, 587; C. XI 622
akl-ı fa'âl C. XI 393
akl-ı fitrî C. V 413; C. X 575
akl-ı hayvânî C. X 295
akl-ı imânî C. VIII 39
akl-ı insânî C. XII 383
akl-ı istihrac C. VII 374
akl-ı kâmil C. I 106; C. IX 68, 138, 484, 566, 629; C. XII 223, 225, 330, 545, 593
akl-ı kâzib C. IX 565
akl-ı kesbî ve tahsilî C. VIII 33, 34
akl-ı küll C. I 159, 339, 352, 357, 475, 518, 544, 546, 570, 571; C. II 54, 93, 170, 280, 387, 390, 393, 496, 497; C. III 105, 199, 240, 275, 276, 277, 289, 325, 359, 360, 361, 428; C. IV 139, 162; C. V 152, 153, 306; C. VI 40-42, 44, 86, 184, 346; C. VII 363, 377, 419, 426; C. VIII 106, 107, 108, 110, 436, 437, 438, 466, 553; C. IX 28, 119, 165, 167, 329, 474, 513, 587, 604-607; C. X 161, 162, 383; C. XI 65, 321, 473, 524, 529, 530, 621, 622; C. XII 115, 170, 561, 562; C. XIII 63, 82, 300
akl-ı külle muhâlefet C. VIII 437
akl-ı küllî C. I 110, 353; C. II 35; C. X 211
akl-ı maâd C. I 49, 69, 369, 370, 398; C. II 204, 496; C. III 19, 22, 403, 469; C. IV 21, 22, 23, 43, 129, 166, 205; C. V 197, 483, 484, 605; C. VI 600, 601; C. VII 363, 364, 439, 440, 443; C. VIII 27, 38, 39, 396, 416, 434, 456; C. IX 408, 496, 604; C. X 352, 383; C. XIII 300
akl-ı maâş C. I 49, 369, 417, 440; C. II 47, 75, 76, 77, 81, 169, 204, 496; C. III 19, 22, 400, 403, 444, 469; C. IV 21, 22, 139, 140, 141, 143, 166, 455, 497; C. V 42, 197, 345, 351, 637; C. VI 40, 41, 600, 603; C. VII 253, 363, 375, 409, 440, 441, 443; C. VIII 39, 396, 416, 487, 556, 586; C. IX 234, 604, 605, 627, 628; C. X 51, 160, 161, 162, 352, 353, 354, 632; C. XI 52; C. XII 155, 156, 277, 462; C. XIII 300, 301
akl-ı mahz C. III 444; C. IV 79; C. VII 436, 437; C. XI 57; C. XIII 346
akl-ı matbû C. VIII 32, 33
akl-ı mâ-zag C. VII 377
akl-ı meleki C. III 19; C. X 352
akl-ı mesmû' C. VIII 32-34
akl-ı mevhub C. VIII 33
akl-ı min ledün C. XII 42
akl-ı Muhammedi C. VIII 554
akl-ı mücerred C. VIII 256
akl-ı müntekad C. VI 287
akl-ı nâkis C. VIII 466; C. IX 628, 629; C. XI 133
akl-ı nazari C. I 50; C. XII 154, 476
akl-ı nefsanî C. XII 538
akl-ı nûrânî C. VI 48
akl-ı selîm C. I 83; C. VI 33, 34, 287; C. VII 148; C. VIII 547; C. IX 566; C. XI 55; C. XII 166
akl-ı surf C. II 274
akl-ı tâmm C. IX 59
akl-ı vehbî C. VIII 33, 34
akl-ı zâcîr C. XI 57
aklın akli C. VI 40
aklın güneşi C. IX 28
aklın tedbîrini terk C. XII 596
aklın verâsî C. X 362
akrabâ C. V 573; C. VIII 204; C. XI 266; C. XII 105, 106, 107
akrabâlik C. IV 459
akreb C. I 300; C. IV 189; C. VI 280; C. VII 189, 264; C. X 633; C. XII 153
akrep C. II 184, 185; C. III 170, 237; C. V 54; C. VII 185, 415; C. VIII 194, 525; C. IX 461; C. X 166, 167, 168; C. XIII 72, 288
aks C. I 402, 403; C. III 162; C. VI 226, 227; 273; C. X 220, 335, 336; C. XI 257; C. XII 389, 390, 392-394, 397, 399, 405, 420
aksînk C. IV 223; C. VIII 452; C. X 314
aks-ı envâr C. III 311
aks-ı pertev C. X 364
aks-ı sadâ C. I 154; C. II 356; C. XIII 249
aksine tertîb C. III 414
aksû'l-amel C. VIII 433; C. X 73
akşam C. III 100; C. VI 621; C. XI 160; C. XII 255, 272
akşam namazı C. VI 621

aktâb Bk. kutb C. II 299; C. IX 594-596; C. XI 95
 aktâr C. III 95
 aktâri's-semâvâtı ve'l-arz C. XI 92
 aktâri'z-zemen C. XI 92
 akûl C. VII 410
 akvâl C. I 230
 akvâl-i hasene C. III 271
 akvâl-i seyyie C. III 271
 akvâl-i tayyibe C. VI 527; C. VIII 534
 âl C. VIII 499
 alaca öküç C. XI 602, 603
 alacaklı C. X 225
 alâim-i semâ C. III 442; C. VI 263; C. XI 44
 alâmât-ı kıyâmet C. VII 425
 alâmet C. IV 264
 alâmet-i mâtem C. VII 329
 alâmet-i nifâk C. V 623
 âlât-ı fenniyye C. VIII 581
 âlât-ı harbiyye C. I 312; C. XII 620
 alay C. VIII 595
 a'lâ-yı illiyyin C. IV 139; C. IX 411
 âlâyış C. III 409
 âlâyış-i dünyâ C. VII 492, 501; C. X 124, 586; C. XI 104
 alçak C. X 339
 alçak gönüllü C. IX 55
 alçak tazyik-ı nesnî merkezi C. VII 54
 alçı C. VII 162
 aldanma C. VI 286
 aldatma yoktur C. VI 286
 alef C. X 242, 448; C. XI 202
 alef-zâr C. X 236, 237
 aleka C. VIII 555
 âlem Bk. dünyâ, cihân C. I 352, 362, 393, 520;
 C. II 242, 258, 269, 270, 395; C. III 234,
 274, 289, 300, 460, 492; C. IV 50, 453; C.
 V 33, 270, 338, 340, 341, 601; C. VI 347,
 435, 543, 593; C. VII 243, 316, 389; C. VIII
 247, 300, 436; C. IX 116, 297; C. X 89,
 221, 285, 347, 441, 443, 631; C. XI 343,
 464, 556, 602; C. XII 93, 391, 440, 568; C.
 XIII 161, 202
 âlem hâdisdir C. VIII 300, 301; C. XIII 253
 âlem hayâldir C. IX 117; C. XI 97
 âlem kadîmdir C. VIII 303
 âlem mütegayyirdir C. XIII 253
 âlem on sekiz bin C. II 499
 âlemden maksûd C. III 278
 âlem-i âhiret C. III 277; C. VI 157, 215, 413,
 429; C. VII 151, 476; C. IX 245, 282, 367,
 465, 483, 492; C. XI 32, 33, 69, 304, 480;
 C. XII 501, 502; C. XIII 230, 231
 âlem-i âhiret evsâ'dır C. VI 296
 âlem-i âhirette terakkî C. IV 207
 âlem-i a'lâ C. VII 304
 âlem-i amâ C. XI 404
 âlem-i anâsır C. I 223

âlem-i asgar C. VII 164
 âlem-i a'yân C. V 459
 âlem-i bakâ Bk. âlem-i bekâ C. II 341
 âlem-i bâlâ C. VI 127, 376; C. IX 411; C. XI 161,
 261; C. XII 422
 âlem-i bâtın C. I 524; C. IV 298; C. V 481, 483,
 566; C. VI 154; C. VI 349, 371; C. VII 87; C.
 X 193, 524; C. XI 40, 236, 452; C. XII 249,
 250; C. XIII 79, 143
 âlem-i bekâ C. II 341; C. VII 135; C. IX 390; C.
 XIII 206
 âlem-i berzah C. I 253, 290, 308; C. II 289, 440;
 C. II 443; C. IV 207; C. V 48-51, 106, 482;
 C. VI 110, 406; C. VII 328, 331, 395, 444;
 C. VIII 22, 457, 560; C. IX 336, 355, 367,
 460, 462, 494, 526, 566, 624; C. X 233,
 487, 509, 510, 531-533; C. XI 48, 148,
 411; C. XII 162; C. XIII 79, 147
 âlem-i beşeriyet C. X 549; C. XIII 310
 âlem-i bi-çün C. I 124, 125; C. V 547
 âlem-i bi-sûret C. III 491
 âlem-i cem C. III 314
 âlem-i cemâd C. V 136; C. XI 464
 âlem-i cism C. I 103
 âlem-i cismânî C. XII 515
 âlem-i cismâniyet C. III 27; C. IV 367; C. IX 277,
 287, 506, 527; C. X 42, 468, 472, 545; C.
 XI 441, 442, 533, 544; C. XII 262, 324,
 377
 âlem-i çün C. V 547
 âlem-i dünyâ C. I 465; C. VI 415; C. VII 382; C.
 VIII 294; C. IX 217; C. X 531, 542, 554; C.
 XI 33; C. XII 505
 âlem-i dünyâ ecma'dır C. VI 296
 âlem-i ecssâm C. I 306; C. III 358, 360; C. VII
 318; C. XII 280
 âlem-i ef'âl C. I 433, 484; C. II 186, 187, 204; C.
 III 214; C. IV 232, 246; C. V 405, 437; C. VI
 19, 262; C. IX 69, 533; C. X 321; C. XI 27,
 437, 501; C. XII 38, 280, 324
 âlem-i eflâk C. XI 621
 âlem-i ekber C. V 348; C. VII 164; C. XIII 223
 âlem-i eksef C. I 359
 âlem-i elfâz C. X 374
 âlem-i emir C. II 203; C. III 213; C. VI 472, 479;
 C. VII 131; C. VIII 568
 âlem-i emir ve ge'n C. I 79
 âlem-i emr C. III 308, 309; C. V 103, 104, 466;
 C. VIII 567; C. IX 278, 614; C. X 153; C. XI
 40, 157; C. XII 160, 161, 440
 âlem-i enbiyâ C. XIII 259
 âlem-i ervâh C. I 103, 109, 191, 268, 290, 305,
 325, 352, 384, 465, 516, 543; C. II 31, 64,
 221; C. III 65, 333, 361, 373, 467; C. IV 86,
 183, 219, 305, 359, 464; C. V 20, 122,
 274, 459, 581, 620; C. VI 120, 222, 270,
 302, 303, 345, 569, 603; C. VII 14, 222,

- 317, 318, 422, 452; C. VIII 21, 340, 374; C. IX 70, 117, 283, 304, 309, 346, 371, 375, 379, 387, 388, 540, 551, 553, 556, 558; C. X 126, 150, 151, 152, 304, 340, 446, 449, 622; C. XI 40, 57, 78, 98, 138, 202, 398; C. XII 233, 262, 282, 407, 474, 500, 505, 507, 512, 515; C. XIII 68, 77, 78, 81, 107, 108, 197, 275, 334, 336
- âlem-i ervâh feleği C. X 632, 633
- âlem-i esbâb C. IX 521; C. X 101, 103, 104, 108; C. XII 467
- âlem-i esfel C. VI 481; C. VII 304; C. XI 12, 161
- âlem-i esîr C. IX 379; C. XI 330; C. XIII 198
- âlem-i esrâ C. II 313; C. III 387
- âlem-i ezal C. X 315; C. XI 145; C. XIII 216, 218
- âlem-i fânî C. XIII 178
- âlem-i fark C. I 473
- âlem-i fenâ C. II 341; C. VI 261; C. VII 135
- âlem-i fikir C. III 290
- âlem-i gayb C. I 87, 109, 274, 476, 496; C. II 38, 49, 56, 96, 432, 344, 432, 462, 468; C. III 278, 387; C. IV 51, 370, 371, 372, 419, 451, 502, 507; C. V 138, 150, 276, 327, 485; C. VI 31, 44, 222, 261, 270, 271, 361, 363, 415, 423, 432, 518; C. VII 30, 31, 287, 290, 367; C. VIII 118, 196, 246, 323, 345, 472, 498, 521; C. IX 226, 375, 379, 382, 486, 511; C. X 222, 263, 342, 370, 464, 530; C. XI 102, 134, 148, 149, 203, 261, 354, 355, 368, 541, 622; C. XII 265, 285, 286, 382, 389, 429, 439, 474, 502, 571; C. XIII 100, 113, 245, 246, 248, 261, 287, 299
- âlem-i gayb feleği C. XII 388
- âlem-i gayba imân C. XIII 101
- âlem-i gaybî müşâhede C. III 402
- âlem-i gaybî C. VII 286
- Âlem-i hâdis C. XIII 244
- âlem-i hakikat C. I 275; C. II 246, 264, 293; C. III 162; C. IV 166, 307, 369; C. V 317, 407, 591; C. VI 318, 506; C. VII 169, 175, 321, 363, 424, 484, 485, 486; C. VIII 374, 375, 427, 562, 608; C. IX 17, 218, 248, 264, 350; C. X 314, 315; C. XI 262, 263, 292, 339, 340, 413, 478, 592; C. XII 255, 256, 277; C. XIII 77, 216, 224, 235, 238
- âlem-i hakikî C. XI 287
- âlem-i halâ C. II 435
- âlem-i halk C. I 79, 128; C. II 285; C. III 10, 213, 308, 309; C. V 103, 104, 459, 466, 603; C. VI 472, 473, 479; C. VII 131; C. VIII 146, 572; C. IX 277, 278, 614, 623; C. X 153, 193, 207; C. XI 40, 157, 243, 244; C. XII 160, 440; C. XIII 172
- âlem-i halvet C. XII 11
- âlem-i haşr C. IX 569
- âlem-i havf C. XIII 154
- âlem-i hayâl C. I 193; C. IV 200; C. V 458; C. VI 345, 362; C. VII 491, 526; C. VIII 427, 562, 589; C. IX 118, 507; C. X 181; C. XI 317; C. XIII 240
- âlem-i hayât C. X 448, 501
- âlem-i hayvânî C. XI 196
- âlem-i hicâb C. IV 268; C. X 593; C. XIII 31
- âlem-i his C. III 195; C. IV 151; C. V 459, 483; C. VI 361, 362; C. VIII 590, 591, 594; C. IX 507; C. X 272, 500, 543; C. XI 148, 220; C. XII 190
- âlem-i itlâk C. I 433; C. II 283, 437; C. IX 454; C. XII 291; C. XIII 127
- âlem-i icmâl C. V 526
- âlem-i ilâhî C. IV 51
- âlem-i ilim C. IX 533
- âlem-i illiyîn C. I 218, 240, 464; C. II 63; C. III 263; C. IV 417; C. V 103, 106, 135, 142, 228; C. VI 297, 312, 382, 481, 488; C. VII 395; C. IX 289; C. XI 380
- âlem-i imtihân C. III 277
- âlem-i insânî C. XI 196; C. XIII 230
- âlem-i insâniyyet C. X 242
- âlem-i İslâm C. XII 477
- âlem-i isneyniyyet C. IX 278
- âlem-i istihâle feleği C. V 458
- âlem-i kebir C. I 544; C. II 477; C. VI 435; C. IX 23; C. XIII 223
- âlem-i kelâm C. VI 363, 364; C. VIII 71; C. X 375; C. XI 402; C. XII 111
- âlem-i kesâfet C. I 109, 435; C. II 16, 415; C. III 215; C. V 123, 136, 184; C. VI 170, 299, 307; C. VIII 96, 175, 230, 256, 266, 319, 342, 457; C. IX 13, 36, 66, 70, 304, 374, 379, 380, 383, 400, 411, 423, 463, 472, 530, 532, 545, 563, 567, 587, 626, 633; C. X 41, 304, 315, 370, 371, 401, 510; C. XI 90, 151, 221, 267, 268, 317, 318, 537, 585, 603; C. XII 31, 60, 100, 114, 192, 256, 280, 281, 307, 346, 400, 440, 467, 492, 502; C. XIII 76, 83, 178, 198, 235
- âlem-i keserât C. I 250; C. II 433; C. VI 323, 530; C. VIII 118, 127; C. IX 286, 323, 336, 344, 545, 597, 598, 639; C. X 23, 256, 258, 263, 270, 273, 315, 346, 348, 374, 624; C. XI 206, 216, 220, 221, 232, 233, 234, 247, 248, 253, 257, 612; C. XII 11, 12, 39, 83, 143, 149, 243, 256, 285; C. XIII 109, 273, 300, 348
- âlem-i kesif C. I 225; C. VI 298; C. IX 116
- âlem-i kesret C. IX 85, 89; C. X 271
- âlem-i keşf C. VIII 483
- âlem-i kevn C. I 72, 86, 284, 325, 395, 398; C. V 516; C. VI 103, 466; C. VII 165, 166; C. VIII 175, 418; C. IX 499, 527, 603; C. X 152, 197, 322, 440, 455, 518; C. XI 238, 477, 621; C. XII 67, 256, 425; C. XIII 94

âlem-i kevn ü fesâd C. IV 13
 âlem-i kuds C. I 74; C. X 501; C. XI 219; C. XIII 331
 âlem-i kübrâ C. II 30, 172; C. VII 164
 âlem-i lâmekân C. V 104; C. XIII 49
 âlem-i latîf C. I 190; C. VII 302; C. X 533; C. XII 503
 âlem-i latîf-i ervâh C. I 241
 âlem-i latîf-i melekût C. I 225
 âlem-i latîf-i rûhâniyyet C. I 240
 âlem-i letâfet C. II 15, 415; C. III 448; C. VI 170; C. VIII 96, 118, 230, 256; C. IX 80, 127, 217, 379, 380, 382, 383, 423, 557, 567, 612; C. X 248, 401; C. XI 276; C. XII 493; C. XIII 255
 âlem-i maânî C. IV 139, 140
 âlem-i maddiyat C. IX 335, 566
 âlem-i mahsûsât C. I 103; C. III 359; C. VI 148
 âlem-i mahv ve isbât C. III 365
 âlem-i ma'nâ C. I 95, 215, 216, 224, 227, 248, 317, 502, 571; C. II 18, 28, 43, 101, 159, 274, 302, 393, 549; C. III 270, 286, 326, 414, 444; C. IV 9, 16, 37, 48, 50, 151, 206, 258, 307, 474; C. V 135, 515, 532, 544; C. IX 282, 323, 324, 346, 350, 374, 378, 432, 433, 460, 556, 557; C. VI 20, 170, 173, 215, 276, 296-298, 387, 497, 527, 570; C. VII 138, 298, 323, 378, 484, 517; C. VIII 90, 292, 491, 370; C. IX 78; C. X 94, 151, 314, 315, 319, 320, 364, 376, 430, 452, 461, 464; C. XI 38, 48, 78, 125, 145, 299, 349, 364, 479, 533, 534; C. XII 176, 230, 324, 437, 479, 517; C. XIII 19, 114, 147, 163, 196, 198, 216, 217, 258
 âlem-i ma'nâ şâhî C. VII 228
 âlem-i ma'nâ ve ervâh C. V 547
 âlem-i ma'nâ ve letâfet C. XII 440
 âlem-i mekân C. I 104
 âlem-i melâike C. V 347
 âlem-i melekût C. I 187, 275, 332, 402; C. II 67, 329, 354; C. III 38; C. IV 43; C. V 137, 272, 274, 297, 444, 466, 483, 485, 522, 526, 541; C. VI 211, 270, 301, 350, 479; C. VII 105, 131, 172, 322, 503, 527; C. VIII 464, 612; C. IX 85, 313, 317, 374; C. XI 40, 89, 157; C. XII 12, 160; C. XIII 193
 âlem-i mezâhîr C. XII 81; C. XIII 317
 âlem-i misâl C. I 107, 109, 142, 417; C. II 18, 49, 50, 71, 103; C. III 467; C. IV 115, 199, 371; C. V 429, 459, 524; C. VI 110, 405, 567; C. VII 30, 31, 317, 318, 393; C. VIII 319, 340, 371, 372, 434, 439; C. IX 117, 317, 335, 526, 527; C. X 150; C. X 531, 532; C. XI 39; C. XII 190, 512; C. XIII 60, 78, 230
 âlem-i misâl-i mutlak C. IV 371; C. VI 605
 âlem-i musavverât C. XIII 240

âlem-i müccerredât C. XI 158
 âlem-i mükâşefe C. IX 170
 âlem-i mülk C. I 276; C. II 527; C. III 46; C. IV 43; C. V 34, 37, 466, 522, 541; C. VI 342, 479; C. VII 131, 239, 240, 503, 517; C. VIII 490, 612; C. X 31; C. XI 40, 89, 157; C. XII 12, 160
 âlem-i nâr C. III 450
 âlem-i nâsût C. IX 313, 317
 âlem-i nebât C. XI 196
 âlem-i nefis C. XI 247
 âlem-i nefsanîyyet C. V 231; C. VI 229; C. VIII 205
 âlem-i nûr C. III 450; C. X 501
 âlem-i renk C. V 381
 âlem-i rûhânî C. VII 304; C. XI 247, 420; C. XII 317
 âlem-i rûhâniyet C. I 289, 332, 423, 571; C. II 63; C. III 27, 189, 483; C. IV 367; C. V 35, 60, 137; C. VI 229, 350; C. VIII 205, 225; C. IX 69, 277, 287, 335, 345; C. X 83, 455, 545, 596; C. XI 603; C. XII 281, 377; C. XIII 62, 69, 198
 âlem-i sagîr C. I 476, 544; C. IX 23
 âlem-i semâvât C. IV 307
 âlem-i sıfât C. I 79, 231; C. VI 211; C. VIII 339; C. IX 334; C. X 314; C. XI 39; C. XII 280, 324, 393
 âlem-i sıfât cenneti C. XII 282
 âlem-i sıccîn C. I 218; C. V 103, 142; C. VI 297, 312
 âlem-i simsime C. V 342; C. XIII 79
 âlem-i suflî C. I 317
 âlem-i suğrâ C. II 30, 172; C. VII 164
 âlem-i sûret C. I 215, 248, 352, 353, 396, 421, 524, 571; C. II 159, 549; C. III 213, 313, 341, 360, 390, 414; C. IV 47, 48, 51, 64, 156, 268, 365; C. V 515, 544; C. VI 20, 331, 482, 560; C. VII 163, 298; C. VIII 90, 170, 345, 543, 603; C. IX 120, 214, 263, 277, 282, 286, 323, 324, 346, 350, 351, 378, 400, 433, 500, 509, 511; C. X 23, 41, 67, 94, 154, 305, 314, 315, 320, 321, 323, 324, 347, 354, 372, 376, 396, 397, 400, 401, 430, 446, 452, 461, 531, 580, 581, 586, 628; C. XI 27, 38, 40, 130, 136, 145, 148, 261, 319, 349, 382, 392, 393, 397, 437, 438, 440, 442, 443, 447, 500, 523, 533, 534, 536, 563; C. XII 38, 78, 84, 115, 138, 168, 170, 227, 233, 250, 278, 291, 314, 325, 350, 355, 417, 437, 440, 538, 541, 543-546, 549, 558, 560, 565, 566, 574, 585, 587, 593, 612; C. XIII 18-20, 23, 25, 31, 32, 40, 45, 64, 66, 73, 76, 81, 86, 98, 102, 104, 107, 109, 118, 128, 129, 153, 156, 162, 177, 179, 187, 193, 194, 197-199, 208, 215, 216, 219, 221, 238,

- 244, 277, 347
 âlem-i sûret âlem-i ef'âldir C. XII 527
 âlem-i sûri C. IV 43
 âlem-i süflî C. I 66, 124; C. IV 48, 56; C. VI 164, 362, 363, 376, 449, 472, 482, 538, 540; C. VII 131, 167, 254, 410, 449, 452, 471; C. VIII 240, 256, 257, 265, 421, 423, 434, 461, 466, 572; C. IX 27, 29, 72, 113, 183, 222, 223, 286, 375; C. X 153, 195, 237, 326, 327, 397, 445, 451, 455, 456, 468; C. XI 40, 46, 48; C. XII 280, 281, 324, 325, 368, 394, 471, 588; C. XIII 78, 137, 138, 195, 196, 199
 âlem-i şehâdet C. I 235, 359; C. II 67, 283, 330; C. III 208, 216, 278, 365, 469; C. IV 137, 200; C. V 272, 340, 341, 405; C. VI 405, 415, 518, 570, 638; C. VII 290, 318, 476, 484; C. VIII 22, 118, 301, 340, 372, 434, 438, 539; C. IX 25, 69, 71, 117, 273, 375, 463, 472, 509, 512, 527, 569; C. X 150, 151, 222, 297, 304, 365, 369, 531; C. XI 24, 34, 35, 36, 39, 62, 82, 211, 261, 501, 622; C. XII 68, 273, 274, 512; C. XIII 81, 100, 137, 230
 âlem-i şe'n C. V 103
 âlem-i taayyün C. II 299; C. IV 401; C. IX 324; C. XI 452
 âlem-i taayyünât C. I 263, 449; C. IV 224; C. V 528, 547; C. VII 541, 543; C. IX 297, 323, 639; C. XI 247; C. XIII 216, 217, 222
 âlem-i tabiat C. I 219, 418; C. III 48; C. IV 139, 198; C. V 135, 137; C. VI 472, 475; C. VII 378; C. VIII 169; C. IX 158, 223, 254, 370, 442, 443, 486; C. X 214, 248, 257, 372, 417, 461, 607, 617; C. XI 34, 63, 64, 92, 93, 138, 238, 262, 263, 268, 301, 319, 428, 463, 567, 578, 579; C. XII 50, 150, 253, 402, 462, 473, 588; C. XIII 26, 73, 178, 193, 303
 âlem-i tabiat karanlığı C. XIII 68
 âlem-i tafsîl C. IX 71
 âlem-i tevhid C. II 331
 âlem-i ukul C. III 359
 âlem-i ulvî C. I 66, 124, 317; C. III 354, 359, 447, 450; C. IV 197; C. V 475; C. VI 362, 363, 449, 472, 475, 481, 509, 527, 538, 540; C. VII 131, 224, 254, 277, 505, 365, 471; C. VIII 256, 257, 265, 423, 461; C. IX 27, 29, 66, 379, 382, 555, 556; C. X 153, 444, 445, 446, 451, 452; C. XI 40, 48, 259, 260, 420; C. XII 65, 336, 368, 465, 466, 537, 555; C. XIII 77, 78, 80, 107, 198, 199
 âlem-i unsurf C. III 433
 âlem-i unsuriyât C. VI 100; C. VII 395; C. IX 379
 âlem-i vahdet C. II 433; C. VIII 118, 214; C. IX 82, 85, 88; C. X 271; C. XII 284; C. XIII 273
 âlem-i vehm C. X 180, 181
 âlem-i vücûd C. VI 108; C. X 304; C. XII 312
 âlem-i zâhir C. I 224, 503; C. VI 349; C. IX 142, 511, 535; C. X 256, 524, 537; C. XI 149, 219, 236, 245, 368, 371, 429, 452; C. XII 62, 497, 512; C. XIII 81, 143, 144
 âlem-i zâhir ve bâtın C. X 188; C. XI 386; C. XII 368
 âlem-i zât C. VI 211, C. VIII 339
 âlem-i zuhûr C. IV 300; C. V 103; C. XI 40
 âlem-i zulmânî C. XIII 259
 âlem-i zulmet C. IX 304
 âlemin cânı C. I 530
 âlemin hey'et-i mecmûası a'râz C. III 266
 âlemin kalbi C. III 234
 âlemin kıdem ve hudûsu C. IV 137
 âlemin rahmeti C. VI 551
 âlet C. I 234, 285; C. II 508, 526, 527; C. VII 262, 308, 312, 506; C. VIII 573; C. IX 543, 544; C. X 68, 512; C. XII 448, 576; C. XIII 261
 âlet-i Hak C. II 525
 âlet-i kahr C. XIII 187
 âlet-i lutf C. XIII 187
 âlet-i sayd C. VII 309
 âlet-i tecellî C. II 527
 âlet-i tekellüm C. VII 301
 âlet-i tenâsül C. I 272; C. X 381
 âlev C. II 392; C. VI 334, 335; C. X 196; C. XIII 310
 Alevî C. IV 98
 Aleviler C. XII 599
 alım satım C. VI 286
 alış veriş C. VI 286; C. XI 291
 âl-i Hak C. II 552
 Âl-i Muhammed, Resûl C. IV 104; C. VI 168; C. XI 270
 Âl-i Mûsâ C. XII 48
 Âl-i Yâsîn C. IV 104
 âlî-güher C. VIII 493
 Âlîm C. I 67, 414, 474; C. II 428; C. IV 478; C. V 300; C. VII 77, 78, 274; C. VIII 365; C. IX 258; C. X 162, 226, 290, 291, 325; C. XII 398
 âlim C. I 77, 92, 146, 255, 329, 383, 386, 410; C. IV 107, 252, 304, 322, 479; C. VI 46, 70, 174; C. VII 368, 472; C. VIII 490; C. IX 67, 284, 285, 423, 537, 571; C. X 30, 318; C. XI 62, 163, 426; C. XII 41, 52, 61, 231, 419, 596, 599
 âlim-i bâtın C. IX 433
 âlim-i billâh C. III 210
 âlim-i istidlâfî C. XIII 69
 âlim-i mukallid C. III 146, 147
 âlim-i müddeî C. VI 83
 âlim-i nefsanî C. VI 83
 âlim-i rabbânî C. X 604; C. XI 62
 âlim-i zâhir C. VI 71, 523; C. VIII 525; C. XII 36,

58
 âlim-i zâhirî C. III 245, 247, 253, 262, 263, 267,
 277, 382, 384; C. IV 85; C. V 215, 216; C.
 VI 71, 491; C. VIII 456, 466; C. IX 201,
 203, 230, 281, 282, 433; C. X 43, 45, 120,
 586, 626; C. XI 102, 217, 253, 256, 270,
 283, 286, 532; C. XII 14-17, 21, 35, 36, 37,
 51, 57, 60, 64, 155, 194, 588, 627; C. XIII
 13, 14, 16, 72, 140, 252, 344
 âlimin uykusu ibâdetten iyi C. XII 618
 âlin C. IV 227
 Alî'yi Ömer'den ayrı görmek C. XII 417
 Aliyy C. II 211; C. XI 21, 531; C. XII 82
 alkış C. VII 461
 Allah C. I 474, 551; C. II 46, 152, 211, 213,
 299, 311, 469, 477; C. III 30, 148; C. III 99;
 C. IV 182; C. V 68, 360, 478; C. VI 226,
 295, 495; C. VII 243, 342, 345, 346; C. VIII
 28, 58, 59, 449, 490; C. IX 296, 415, 488;
 C. X 47, 226; C. XI 22, 23, 64, 222, 257,
 299, 485, 486; C. XII 119, 306, 368, 403;
 C. XIII 258, 259, 306, 336, 337
 Allah Allah C. X 493
 Allah birdir C. XII 255
 Allah dilediğini işler C. XII 267
 Allah için olmak C. VIII 238
 Allah isterâ C. VIII 517
 Allah kaşıyacak tırnak vermesin C. XIII 290
 Allah korkusu C. XIII 263
 Allah onun için olur C. VIII 238
 Allâh Teâlâ birdir C. XII 256
 Allâh'a arz-ı ihtiyâç C. VII 343
 Allah'a da'vet C. V 636
 Allah'a giden yollar C. X 153
 Allah'a ikrâz edin C. X 194
 Allah'a imân C. II 222
 Allâh'a yardım C. X 91, 194
 Allâh'ı Allâh ile bildim C. IV 504
 Allâh'ı bilmek C. V 533
 Allâh'ı görmek C. IV 452; C. VIII 247; C. XI 48,
 343
 Allâh'ın arslanı C. V 511; C. X 136
 Allah'ın arzı genişdir C. II 354
 Allah'ın boyası C. I 267; C. III 375; C. IX 47, 48
 Allah'ın dilediği oldu C. X 261, 263, 311
 Allah'ın eli C. IX 53
 Allâh'ın gayrı olan her şey bâtıldır C. XII 312
 Allâh'ın habli C. XII 491
 Allah'ın iyâli C. I 306; C. II 114
 Allâh'ın ipi C. XII 490
 Allâh'ın kılıcı C. XI 43
 Allâh'ın kokusu C. IV 43
 Allah'ın kulu C. VIII 490
 Allâh'ın ma'nası C. VII 342
 Allah'ın nâm C. I 406
 Allah'ın nûru ile nazar C. I 405, 406
 Allah'ın zıllı C. I 194

Allâhî C. IV 346
 Allâhîler C. IV 340
 Allahlık C. XIII 270, 271
 Allah'tan gayri mevcûd yoktur C. IX 214; C. XIII
 85
 Allâhu ekber C. V 566, 567
 allâme C. II 265; C. IV 361
 allâme-i zamân C. XIII 294
 Allâmü'l-beyân C. VIII 568
 Allâmü'l-guyûb C. III 410; C. XIII 262
 Alleme'l-esmâ C. I 381, 383, 385, 386; C. II
 211; C. IV 242; C. VIII 341; C. X 26; C. XII
 234, 247
 Alleme'l-esmâ'nın beyi C. XII 247
 Alleme'l-insan C. X 162
 altı C. V 327, 591; C. VII 533; C. IX 380; C. X
 461; C. XI 351; C. XII 390, 394, 510
 altı cihet C. VIII 567, 568; C. IX 276, 277, 297,
 298; C. XI 16, 382; C. XII 390, 394, 408,
 541, 542; C. XIII 215, 216, 335
 altı galat C. XII 390
 altı gün C. XI 404
 altı kapı C. III 174; C. XIII 215
 altı köşeli kuyu C. XIII 216
 altı ve beş vurucu C. XIII 214
 altı yüz kanatlı C. VIII 590
 altın C. I 89, 90, 143, 147, 212; C. II 126, 187,
 188, 506, 518; C. III 29, 98, 170, 193, 210,
 232, 237, 267, 268, 353, 396, 406, 421,
 423, 456, 459; C. IV 358, 361, 374, 375,
 403, 414, 434; C. V 18, 125, 196, 312,
 317, 385, 434; C. VI 67, 140, 315, 518-
 521, 532; C. VII 45, 87, 162, 180, 191,
 192, 201, 202, 205-207, 209, 210, 213,
 246, 247, 263, 292, 293, 441, 493, 494,
 495; C. VIII 49, 53, 65, 104, 218, 310, 448,
 511, 516, 533; C. IX 15, 16, 142, 269, 272,
 300, 320, 321, 384, 387, 575, 587, 594; C.
 X 12-16, 19, 152, 197, 199, 221-223, 225,
 226, 240, 333, 396, 408, 409, 585; C. XI
 125, 259, 292, 302, 334, 353, 411, 468,
 523, 612, 620; C. XII 69, 147, 288-290,
 294, 320, 321, 383, 384, 431, 483, 499,
 500, 506, 511, 512, 519, 540, 598; C. XIII
 134, 191, 268, 272
 altın halka C. VII 191
 altın ma'deni C. V 161; C. XI 335
 altın varak C. XI 422
 altın varakçı C. III 368
 alüminyum C. VIII 511
 a'mâ C. I 454, 538; C. III 38; C. IV 75, 76, 77,
 78; C. XI 235, 240, 241
 amâ C. II 217
 a'mâl C. III 275, 281, 298; C. IV 240; C. VI 215,
 526, 527
 a'mâl ile tefâzul C. IV 237
 âmâl-i dünyevîyye C. XII 484

a'mâl-i hasene C. I 308; C. II 356; C. VII 517, 550; C. X 352
a'mâl-i hasene C. IX 367, 391
a'mâl-i ibâd C. VI 131
a'mâl-i insânîyye C. XIII 231
a'mâl-i kabîha C. VIII 200
a'mâl-i sâliha C. I 188; C. II 351, 352; C. III 206, 264, 268, 336, 351, 353, 496; C. IV 206, 237, 238, 290, 372, 417; C. V 585; C. VI 273; C. VII 516; C. VIII 204, 321; C. X 54, 60, 618; C. XI 121; C. XII 250, 251, 601; C. XIII 83
a'mâl-i sâliha C. V 432; C. IX 346, 500, 580
a'mâl-i seyyile C. I 308; C. III 270; C. VI 411
a'mâl-i şer'îyye C. III 207; C. IV 457
a'mâl-i zâhire C. VII 511; C. X 317; C. XI 383, 384; C. XII 250; C. XIII 228, 229, 242
aman yâ Rab C. IX 523; C. XIII 112
amca C. XI 530
amcanın canı C. X 148, 149
âmed güd C. XIII 183
amel C. I 51, 77, 165, 284, 309, 311, 312, 327, 342, 401, 464, 496, 502, 552; C. II 204, 207, 224, 234, 272, 444; C. III 145, 207, 268, 272, 273, 277, 279, 281, 297, 298, 351, 352, 415, 417, 483; C. IV 207, 319; C. V 51, 52, 135, 390, 391; C. VI 131, 132, 235, 239, 250, 272, 278, 279, 636, 637; C. VII 14, 152, 157, 174, 175; C. IX 17, 72, 76, 77, 95, 110, 164, 346, 354, 355, 356, 359, 392, 398, 411, 495, 572, 624; C. X 43, 44, 46, 58, 60, 71, 129, 138, 312, 313, 319, 320, 427, 524, 532, 533, 554, 555, 556, 570; C. XI 12, 71, 73, 196, 268, 269, 383, 384, 385, 412, 486, 587; C. XII 13, 14, 15, 22, 24, 154, 616, 618; C. XIII 91, 258, 299, 327, 328, 339
amel defteri C. IX 573, 577, 578; C. X 57
amel insanda bir ma'nâdır C. XIII 328
amel tohumları C. II 192; C. III 297; C. XII 588
amelde mezheb C. III 381
amel-i bâtnî C. XII 25
amel-i hâlis C. III 178
amel-i ma'nevî C. XII 24; C. XIII 328
amel-i rahmânî C. III 15
amel-i sâlih C. I 294; C. II 465, 490, 516; C. III 125, 352; C. IV 172; C. V 490, 492; C. VI 281, 527; C. VII 516, 517; C. VIII 307; C. IX 17, 77, 219, 398, 566; C. X 256, 330; C. XI 411; C. XII 274, 509, 550, 595
amel-i şeytânî C. III 15
ameliyat C. III 416
amelîyât-ı sıhriyye C. IX 162
ameş C. VII 81; C. XI 131
amid C. X 332
âmil C. X 533; C. XI 71; C. XII 24; C. XIII 172
âmil-i hakikî C. III 215

âmin C. XI 495
âmme-i mü'minîn C. I 528
âmme-i nâs C. IX 20
âmmî C. XIII 141
ampul C. I 58
amr C. IX 50, 51
amyâ C. XIII 82
an C. I 363; C. III 261, 262
ana C. II 219; C. III 119, 219, 220, 282; C. IV 45; C. V 100; C. VIII 187, 328, 363, 364, 552, 553; C. IX 56, 245, 300, 301; C. XI 462, 463, 473, 474, 516, 525; C. XII 280, 524, 525; C. XIII 292, 293, 301, 303, 304, 307, 322, 323
ana hakkı C. V 99
ana rahmî C. II 353, 354; C. V 31, 33, 35, 71; C. VI 302, 414; C. XII 280
anahtar C. XI 47
analar C. III 463
anân C. VI 564
ananın şehveti C. XII 280
anâsır C. I 283, 297, 567; C. II 32; C. III 452, 467; C. V 19, 20, 141, 466, 595; C. VI 307, 479, 480, 536, 537; C. VII 131, 526; C. VIII 50; C. IX 273; C. X 628; C. XI 30, 157, 158; C. XII 386, 565, 594
anâsır perdesi C. XII 594
anâsır-ı basita C. I 396; C. V 466; C. VI 532; C. VIII 511, 552; C. XI 30, 35, 347, 585; C. XII 526, 564
anâsır-ı erbaa C. I 567; C. VII 238; C. XI 90
anâsır-ı mürekkebe C. XI 30, 35
anâsır-ı müteferrika C. IX 273
anasız C. XI 430
anbar C. I 186, 187
anber C. VI 483, 556; C. VII 93, 97; C. IX 307, 312; C. XIII 209
and verilme C. IX 518
âne C. X 377
ân-ı gayr-ı münkasım C. I 361, 362, 446, 447, 538, 540, 541, 544; C. II 50, 67, 88, 89, 96, 265, 270, 309, 324, 528; C. III 180, 215, 274, 468, 492; C. IV 386; C. V 42, 101, 205; C. VII 136, 543; C. IX 239, 251, 388; C. XI 580, 589, 599; C. XII 101, 241, 272-274, 390, 476
ân-ı vâhidde i'dâm ve icâd C. VII 272
ankâ Bk. zümür-i ankâ C. I 345, 433; C. II 506; C. III 31, 443, 404; C. VI 87, 417, 609; C. VII 33, 250, 255, 256, 422, 423; C. X 202; C. XI 622; C. XII 16, 429
Ankaravî nüshası C. I 315; C. VII 54
ankâ-yı ruh C. I 434
ankebût C. XII 387, 388
ankebût nakışları C. XII 387
ankebûtiyye C. XI 347
anlamak C. I 464; C. II 282; C. XIII 328

anlayış C. II 243; C. V 12, 13, 553; C. VIII 444
 anlayışın hasreti C. XIII 218
 antisiklon C. VII 55
 anüd C. IX 276
 aptal C. XII 188
 âr C. VII 258, 259; C. VIII 175; C. IX 461
 Arab C. IV 358, 482, 497; C. V 505; C. VI 636;
 C. VII 17; C. VIII 250, 311, 499, 616; C. IX
 67, 68, 172, 187, 284, 631; C. X 358, 376;
 C. XII 352; C. XIII 157, 158, 250
 Arab anı C. III 313; C. VIII 44, 45, 47, 49; C. X
 96, 98, 99, 100, 331, 635; C. XI 546, 550;
 C. XII 198
 Arab beyleri C. VIII 285, 286, 287, 288, 289,
 290
 Arab güneşi C. XII 354
 Arab kavmi C. VIII 286
 Arabça C. I 119; C. II 139; C. IV 223, 460, 482;
 C. V 94, 130, 163, 337; C. VI 346, 380,
 437; C. VIII 84; C. IX 540, 606; C. X 533; C.
 XI 358, 576; C. XII 141, 249, 304, 416; C.
 XIII 44, 57, 115
 arabî C. I 135, 145, 296; C. II 100, 333, 407,
 425, 443; C. III 61, 115; C. IV 408, 500; C.
 V 82, 342, 366, 390; C. VI 53, 90, 108,
 122, 268, 292, 357, 380, 430, 440, 447,
 493; C. VII 110, 113, 138, 149, 159, 198,
 259, 380, 396; C. VIII 118, 120, 210, 214,
 222, 274, 375, 471, 502, 597, 619; C. IX
 64, 270, 314, 457, 578, 585, 593, 599; C.
 X 47, 69, 119, 130, 136, 157, 205, 247,
 261, 274, 311, 376, 451, 507, 533, 566,
 604; C. XI 575; C. XII 128, 167, 272, 322,
 336, 340, 364, 443, 475, 559, 594; C. XIII
 38, 44, 57, 58, 205, 341
 a'râbî C. II 104; C. IV 355, 356, 357; C. IX 172;
 C. XIII 169, 170
 Arablar C. IV 510; C. VII 349; C. VIII 308; C. IX
 189; C. X 332, 349, 387, 442; C. XI 502; C.
 XII 374
 a'râf C. III 46, 208, 497
 aramak C. I 395
 arayıcı C. V 264
 araz C. I 88, 221, 228, 290, 446; C. II 67, 236,
 237, 243, 381; C. III 32, 264-272, 274-
 277, 280, 483, 484; C. IV 164, 338, 439; C.
 V 601; C. VI 273; C. VII 26, 243; C. VIII
 200, 559; C. IX 57, 96, 97, 165, 202, 240,
 248, 443; C. X 285, 441, 442; C. XI 384,
 478, 601, 608; C. XII 93, 491; C. XIII 24,
 31, 231, 298, 299, 327
 a'râz-ı a'mâl C. III 279
 a'râzın nakli C. III 274
 arazın nakli ve cem'i C. III 269
 a'ref-i billâh C. I 287; C. VII 238; C. XIII 260
 a'ref-i billâh cemâddır C. VI 533
 a'ref-i enbiyâ C. I 362

argaç C. VIII 250
 an C. I 324, 548; C. VII 138, 139, 140; C. IX
 255; C. XI 25; C. XII 322; C. XIII 116
 âr-ı kayd C. XII 320
 âr-ı nefsanî C. XII 19
 arış C. VIII 250
 anışı argacı C. XI 481
 ânz C. XIII 93
 ânz-ı rahmet C. IV 327
 ânzî C. X 220
 ârif C. I 31, 85, 86, 170, 189, 190, 288, 442; C.
 II 149, 213; C. III 63, 64, 221, 237, 294,
 317, 340, 399; C. IV 115, 203, 204, 332,
 388, 389, 391, 444; C. V 12, 13, 44, 73,
 179, 180, 308, 504, 565, 580, 621; C. VI
 46, 52, 104, 108, 186, 328, 333, 351, 354,
 381, 503; C. VII 172, 173, 206, 207, 240,
 256, 257, 299, 300, 301, 321, 393, 407,
 411, 479, 518, 519, 523, 524; C. VIII 63,
 71, 170, 176, 216, 356, 374, 375, 390,
 391, 490, 601; C. IX 94-96, 130, 170, 204,
 205, 214, 259, 278, 304, 309, 310, 311,
 358, 421, 423, 436, 442, 543, 551, 603,
 633, 641; C. X 50, 65, 66, 144, 145, 198,
 230, 447, 453, 463, 581, 583, 624; C. XI
 17, 103, 220, 226, 229, 265, 335, 406,
 448-451, 472, 520, 575, 587; C. XII 60,
 119, 137, 194, 195, 209, 235, 293, 297,
 298, 309, 315, 364, 370, 371, 419, 446,
 519, 528, 542, 544, 567; C. XIII 15-18, 78,
 79, 128, 153, 163, 166, 167, 196, 216-
 219, 233, 234, 236-239, 301, 312, 316-
 319, 327, 332
 ârif gamdan fâriğdir C. X 582
 ârif süfler C. II 345
 ârif-billâh Bk. ârif-i billâh C. V 531; C. XI 62,
 284; C. XII 38, 60, 269, 298, 315, 317, 318
 ârifde himmet olmaz C. V 504
 ârif-i âşik C. X 51
 ârif-i billâh Bk. ârif-billâh C. I 475; C. III 31, 70;
 C. IV 15, 17, 479; C. V 181, 562; C. VI 178,
 319; C. VII 300, 319, 391, 430; C. IX 296,
 312; C. X 624
 ârif-i Hak C. IX 281
 ârif-i Hakkânî C. XII 41
 ârif-i kâmil C. III 315, 386; C. IV 22, 23, 25, 27;
 C. V 198, 341; C. VI 310, 334; C. VII 521;
 C. VIII 443; C. IX 305, 313, 314; C. X 381;
 C. XI 21, 22, 227
 ârif-i rabbânî C. VII 318; C. VIII 374; C. IX 281;
 C. XIII 232
 ârif-i vâsil C. V 384; C. X 65, 87
 ârifin duâsı C. X 67
 ârifin hurkası C. XII 370
 ârifin irşadı C. I 411
 ârifin kelâm C. VII 430
 ârifin kiblei C. XI 611

- ârifin libâsı C. XII 364, 365
 ârifin nazarı C. XII 298
 ârifin-billâh C. XI 261
 âriflerin işi C. XIII 317
 âriflerin kalbleri C. VII 13
 âriflerin nüktesi C. VII 500
 arış C. V 452; C. XII 494
 âriyet C. XIII 260
 arkadaş C. X 176; C. XI 167
 armağan C. IX 74
 armud C. VI 290
 armut ağacı C. II 131; C. VIII 525-527, 530-532
 arpa C. II 276; C. III 294; C. IV 294; C. VIII 448, 449; C. X 126, 127; C. XII 332, 475
 arpa ekmeği C. X 418; C. XII 135, 257, 557; C. XIII 130
 arpa sarhoşları C. VIII 261
 arsa-i vahdet C. II 330
 arsa-i vücûd C. X 34
 arslan C. I 174, 231, 234, 299, 300, 311, 316, 321, 327, 329, 347, 351, 364, 365, 367, 369, 370, 372, 373, 389, 398, 399, 402, 404, 408, 410, 411, 414, 421, 516; C. II 274, 298, 304, 305, 307, 310, 313, 314, 316, 317, 318, 332, 333, 334, 338, 339, 340, 341, 348, 390, 391, 493, 507, 508, 555; C. III 149, 258, 385, 398, 414, 415; C. IV 40-42, 50, 57, 132, 303, 363, 403; C. V 116, 117, 165, 174, 198, 219, 396, 511, 592; C. VI 15, 48, 49, 164, 165, 335, 336, 391, 422, 471, 502, 550, 563, 602; C. VII 135, 171, 275, 293, 307, 308, 540; C. VIII 39, 133, 368, 492, 493, 600, 601, 605, 606; C. IX 273, 274, 314-317, 426, 432, 551, 637; C. X 45, 85-88, 90, 92, 93, 115, 123, 140, 141, 155-159, 169, 171, 173-175, 178, 200, 201, 231, 237, 246, 247, 269, 281, 286, 329, 372, 393, 483, 488, 491, 495, 496, 497, 503, 524-530, 547, 548, 552, 570, 588, 621, 634; C. XI 170, 200, 213, 245, 257, 289, 392, 397, 398, 531, 604, 605; C. XII 74, 75, 77, 105, 106, 109, 166, 167, 235, 284, 319, 355, 362, 389, 442, 473, 494, 533; C. XIII 26, 40, 268, 269, 272, 287, 301, 320, 333
 arslan avcısı C. VIII 86
 arslan resmi C. II 307; C. VIII 368
 arş C. I 159; C. II 212-214, 435, 438, 476, 477, 478, 498; C. III 201, 304, 308, 447; C. IV 113, 138, 502; C. VI 382, 472, 481, 482, 496, 560; C. VII 183, 184; C. IX 24, 25, 86, 141, 371, 512, 527, 529, 536; C. X 193, 481; C. XI 451; C. XII 55, 160, 280, 367, 380, 494, 536; C. XIII 204
 arş ve kürsü C. XIII 30
 arşa vusûl C. VII 451
 arş-ı ilâhî C. XI 390, 394; C. XII 266
 arş-ı ma'nâ C. XII 160
 arş-ı Rahmân C. II 478; C. IV 340; C. V 569; C. VII 451; C. IX 512; C. XII 537
 arş-ı rahmânî C. IX 512
 arşın garîbî C. XI 394
 arşın hâmilî C. IX 512, 527, 515, 536
 arşın kokusu C. XII 380
 arşı C. II 438; C. XII 160
 arşıyyîn C. I 69
 arşullâh C. II 213
 arûs C. II 37, 38; C. X 467
 arûs-i zîbâ C. IX 528
 arûz C. I 50; C. XIII 191
 arz C. II 377, 378; C. III 192, 448; C. V 343, 345, 529; C. VI 305, 414, 531, 532, 537, 549; C. VII 317, 318, 344, 543; C. VIII 14; C. IX 535, 536, 538, 540, 545, 610; C. X 197, 555; C. XI 46, 50, 92
 arz ehli C. VIII 612
 arz-ı cism C. XIII 282
 arz-ı ekber günü C. II 285, 286
 arz-ı simsime C. VIII 169
 arz-ı vücûd C. VIII 143; C. XI 622
 arzın rûhu C. IX 545
 arzû C. XI 136, 137, 138
 asâ C. I 164, 165, 215, 383; C. II 75, 76, 451; C. III 57, 58, 104, 115, 256; C. IV 71, 129; C. V 29, 261, 271, 289, 294, 314, 316-318, 323, 328, 329, 333; C. VI 109, 110, 259; 275, 276, 495-497; C. VII 312, 313, 335, 487, 488, 491; C. VIII 160, 181, 182, 185, 291, 292, 293, 298, 519, 536, 537, 543; C. IX 216, 217, 439, 440, 442, 501; C. X 118, 218, 379, 504, 505, 543, 544; C. XI 346, 430, 432; C. XII 90, 134, 175, 592, 593; C. XIII 150, 229
 asâ mu'cizesi C. V 294
 asâlet C. III 407; C. XI 101; C. XIII 307
 âsâr C. I 76, 230; C. II 257; C. III 282; C. VII 392; C. VIII 573; C. XI 168, 343, 360, 361; C. XII 305
 âsâr-ı atîka C. XIII 297
 âsâr-ı esmâ C. VIII 601
 âsâr-ı evliyâ C. I 464
 âsâr-ı gaybî C. X 629
 âsâr-ı kadem C. III 61
 âsâr-ı kalemlî C. III 62
 âsâr-ı kazâ C. V 364
 âsâr-ı kıdem C. III 62
 âsâr-ı muhakkıkın C. IV 119; C. XI 622
 âsârın âsârı C. VII 393
 asâya dayanan C. XIII 146
 asâ-yı mu'cize C. V 40
 asâ-yı Mûsâ C. V 28, 29, 261, 320, 324; C. VIII 535, 537
 ases C. VIII 127; C. XII 609, 610
 asfiyâ C. I 171; C. XII 437

ashâb C. I 335, 336; C. II 473; C. IV 92, 270, 272, 277, 287, 288; C. V 126; C. XI 183, 520
 ashâb-ı Bedir C. VIII 605
 ashâb-ı celâî C. XI 500
 ashâb-ı cemâl C. XI 500
 ashâb-ı cennet C. XII 154
 ashâb-ı dalâî C. VI 486; C. VIII 201
 ashâb-ı dil C. XIII 15
 ashâb-ı fehîm C. X 474
 ashâb-ı fenâ C. VIII 605
 ashâb-ı Fîl C. IV 287, 426; C. IX 482
 ashâb-ı harb C. X 474
 ashâb-ı kâl C. XI 95
 ashâb-ı Kehf C. I 189; C. II 308, 355; C. III 25, 398; C. IV 72, 150, 441, 442; C. V 72, 73, 97; C. VI 147, 301; C. VIII 441; C. IX 637; C. X 166; C. XI 89, 543; C. XII 318, 333, 479; C. XIII 185
 ashâb-ı Kehf'in köpeği C. III 398, 399; C. IV 72; C. IX 638; C. XII 318, 319, 479
 ashâb-ı kerâmât C. I 59
 ashâb-ı kirâm Bk. ashâb C. I 426; C. II 69; C. V 375; C. VII 170; C. IX 39, 41; C. XI 263, 414, 532; C. XII 371
 ashâb-ı mâide C. X 164
 ashâb-ı makâmât C. IX 494
 ashâb-ı mükâşefe C. III 395
 ashâb-ı nefis C. I 400; C. V 116
 ashâb-ı Sair C. XII 561
 ashâb-ı saltanat C. X 474
 ashâb-ı sebt C. X 164, 165
 ashâb-ı suffa C. I 501; C. IV 271
 ashâb-ı şimâl C. II 443, 444; C. III 136, 173; C. IX 156; C. X 45, 46; C. XI 429
 ashâb-ı Uhud C. VIII 605
 ashâb-ı visâl C. XII 154
 ashâb-ı yemin C. III 173; C. V 572; C. VII 553; C. IX 156; C. XI 429
 Ashâbım yıldızlardır C. II 474
 ashâbın yolu C. XII 49
 asıl C. I 80, 87, 293; C. II 421; C. IV 114; C. VII 348; C. X 558; C. XI 35, 38, 41, 59, 199
 asılların aslı C. IV 318
 asılma C. VIII 372
 âsî C. II 519, 521; C. III 338; C. IV 224; C. VI 275, 280; C. VIII 185, 292, 331, 540; C. IX 324; C. X 265, 589; C. XI 197; C. XIII 278
 asilzâde C. XIII 307
 asîr-i ilâhî C. XII 34
 âsitâne C. IV 268
 âsitân-ı evliyâ C. II 164
 asker C. IV 130; C. VII 235, 237, 238; C. VIII 41, 42, 519; C. IX 39, 40; C. X 327, 528, 529; C. XII 275, 388, 623, 624, 627; C. XIII 156
 aslâb-ı âbâ' C. VIII 187
 asl-ı hakîkat C. XI 434

asl-ı hakîkî C. I 75, 294, 420, 425; C. II 421; C. V 136; C. VI 115; C. VIII 345; C. IX 347; C. X 480, 510; C. XI 27, 29, 314; C. XII 82
 asl-ı hakîkiye rûcû' C. V 137
 asl-ı usûl-i usûl-i usûl-i dîn C. VIII 502
 aslın aslı C. VIII 323; C. IX 412, 419
 aslına rûcû' C. XIII 68, 76
 aslına vusûl C. XIII 76
 aslını aramak C. I 395
 asma çubuğu C. VII 22; C. VIII 214
 asma filizi C. X 185, C. X 212
 astar C. XI 601, 602
 âsumân Bk. gök C. III 460; C. VII 167, 429; C. XI 59; C. XII 91, 557; C. XIII 198, 305
 âsumân-ı evvel C. VI 474
 aşeka C. VII 259
 aşî C. III 24; C. IV 42; C. XII 101
 âşîğin şîri C. XI 67
 âşık C. I 75, 81, 85, 94, 123, 126, 157, 440, 468, 473, 474, 521, 522, 524, 525, 532, 541, 544, 550; C. II 31, 34, 99, 141, 150, 152, 238, 239, 242-244, 253, 254-257, 275, 276; C. III 195, 197, 199, 205, 385, 415, 422, 467, 484, 485; C. IV 167, 223, 368; C. V 156, 159, 194, 362, 374, 376, 379-381, 385, 387-389, 520, 521, 564; C. VI 169, 170, 336, 338, 356, 370-372, 378, 379, 381-386, 390, 392, 394, 397, 400, 401, 406, 408, 409, 411, 458, 464, 467, 504, 511, 517, 520, 524, 527-530, 541, 544, 548, 549, 581-584, 586-589, 598, 599, 601, 603, 605, 607, 609, 613-616, 618, 619, 621, 624, 626, 631; C. VII 33, 34, 36, 38, 41, 53, 81, 100, 103, 191, 225, 228, 229, 254, 258, 259, 294, 398, 450, 494, 518; C. VIII 23, 294, 305, 334, 346, 444, 450, 605; C. IX 151, 152, 212, 213, 364, 404, 416-419, 480, 481, 586, 593, 601, 634, 635, 639, 641, 642, 646; C. X 50, 53, 54, 65, 94, 106, 122, 146, 155, 187, 197-199, 201-205, 208-210, 213, 215, 216, 241, 242, 330, 341, 342, 351, 357, 358, 360, 361, 363, 382, 411, 417, 433, 434, 436, 440, 460, 513, 517, 518, 520, 523-525, 535, 624, 625; C. XI 58, 200, 205-208, 211, 213, 230, 247, 298, 313, 331, 333, 335, 368, 419, 420, 456, 478, 486, 505, 526, 557, 572, 573, 584; C. XII 19, 20, 22, 23, 28, 239, 240-244, 385, 400, 517, 542, 543, 544, 582, 585; C. XIII 23, 24, 40, 49, 55, 57-59, 125, 171, 180, 193, 226, 227, 233, 249, 277, 333
 âşık kıssası C. VII 32
 âşık safâ C. IX 217
 âşık-ı ârif C. X 52
 âşık-ı bi-pervâ C. III 380
 âşık-ı cemâl-i Hak C. V 120

âşık-ı civânmerd C. III 178
 âşık-ı Hak C. II 246; C. VI 337; C. VII 227; C. X 203, 376; C. XIII 232
 âşık-ı hakikî C. V 78
 âşık-ı Hakkânî C. VII 534
 âşık-ı hasûd C. III 178; C. IV 222
 âşık-ı hodkâm C. VII 534
 âşık-ı mâl ve câh C. V 601
 âşık-ı mecâzî C. X 363
 âşık-ı sâdik C. VI 511; C. XII 545
 âşık-ı sıfât C. I 472; C. VIII 334
 âşık-ı sûret C. X 364
 âşık-ı şûrîde C. III 489
 âşık-ı vehm C. II 246
 âşık-ı Zât C. I 472; C. II 254; C. V 382; C. VIII 334
 âşıkların mezhebi ve milleti C. III 486; C. XI 94; C. XII 24
 âşıklık C. I 540, 541; C. II 35, 207, 355; C. III 10; C. VI 617; C. VIII 612; C. X 338, 363, 376; C. XI 32, 265, 332, 333, 486; C. XII 516, 517; C. XIII 24
 âşıklık nedir C. XIII 327
 aşılama C. III 105
 aşır C. XI 422, 423
 âşinâ C. XII 105
 âşinâ kokusu C. XI 308
 aşırân C. II 86
 aşk Bk. muhabbet, hubb C. I 75, 76, 80, 90, 91, 94, 95, 123-126, 142, 151, 154, 155, 232, 267, 271, 435, 472, 522, 523, 528, 539-541, 570; C. II 34, 35, 37, 39, 208, 244, 255, 261, 275, 292, 333, 334, 350, 355, 376, 379, 483, 484; C. III 10, 178, 179, 195-198, 205, 286, 311, 319, 385, 470, 484, 486; C. IV 73, 209, 210, 366-369, 470; C. V 26, 68, 73, 74, 160, 196, 264, 345, 368, 369, 372, 382, 383, 388, 389, 515, 519; C. VI 173, 217, 336, 338, 367, 374, 377, 380, 381, 387, 389, 393, 398, 399, 401, 411, 420, 424, 425, 457, 467, 483, 520, 524, 528, 529, 541-544, 549, 581, 583, 586, 601, 605, 609, 614, 616, 619, 621-624, 626; C. VII 34, 62, 63, 99, 223, 224, 253, 259, 293, 294, 309, 325, 404, 411, 432, 449, 455, 514, 539; C. VIII 77, 175, 305, 342, 422, 448, 450, 522, 605; C. IX 109, 136, 150-152, 212, 213, 322, 327, 390, 415, 419, 454, 459, 481, 586, 590, 600, 601, 613, 614, 637-640, 642, 643, 644; C. X 50-53, 62, 63, 90, 94, 96, 152, 186, 197, 200-209, 212, 214, 217, 227, 339, 351-354, 358, 359, 361-363, 367, 370, 375, 376, 384, 387, 429, 433, 508, 517-520, 522, 523, 527, 543, 580, 624, 630, 631; C. XI 16, 32, 201, 202, 207, 210, 211-215, 241, 264, 265, 288,

292, 293, 304, 306, 309, 312-315, 323, 324, 328, 332, 333, 335, 379, 395-397, 411, 427, 431, 505, 534, 557, 573, 611; C. XII 18, 19, 21, 24, 27, 28, 31, 109, 145, 162, 242, 243, 244, 307, 371, 397, 399, 400, 517, 523, 544, 547, 580, 582, 585, 586; C. XIII 19, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 49, 51, 53, 54, 55, 58, 59, 87, 88, 89, 160, 164, 167, 168, 171, 211, 225, 228, 230, 231, 232, 238, 241, 280, 314, 331
 aşk âb-ı hayâtîr C. V 369; C. XIII 227
 aşk ateşi C. I 81; C. III 485; C. X 217; C. XII 109
 aşk atı C. III 389
 aşk delîlî C. XII 23
 aşk deryâsı C. X 519; C. XI 315
 aşk dîni C. III 486
 aşk güneşi C. IX 85
 aşk Hâlik'ın vasfıdır C. X 51, 52
 aşk körlüğü C. V 625
 aşk mektebi C. V 301
 aşk mezhebi C. VI 615
 aşk mezhebli C. XII 23
 aşk mushafı C. VI 377
 aşk mülkü C. XIII 171, 172
 aşk oyunu C. XII 186
 aşk pazan C. XI 305
 aşk rızkı C. XII 397
 aşk şâhı C. XII 27
 aşk sarâbı C. VIII 77, 362; C. IX 215; C. X 624; C. XI 229, 324, 325; C. XII 35; C. XIII 49
 aşk tâîfesi C. VII 253
 aşk vehbidir C. X 203
 aşk yılanı C. XII 370
 aşk yolu C. I 90; C. III 389; C. IX 420; C. X 209, 418; C. XIII 229
 aşk yolu belâlidir C. XII 586
 aşka çalışmak C. XII 374
 âşkbaz C. III 369; C. VI 365; C. XI 573, 583
 âşk-bâzluk C. I 124; C. XIII 49
 âşk-ı Ahadî C. XI 309
 âşk-ı Bâkî C. IX 481
 âşk-ı cüz C. IV 493
 âşk-ı ezeli C. I 232; C. II 292
 âşk-ı fânî C. IX 481
 âşk-ı Hak C. I 125, 172; C. IV 210, 419; C. V 302; C. VI 501, 527, 620, 629; C. X 140, 203, 354, 355, 357, 417, 512; C. XI 333, 392, 427; C. XII 370; C. XIII 52, 53, 59, 331
 âşk-ı Hak sarhoşu C. XI 298
 âşk-ı hakikî C. I 126; C. II 261; C. III 196, 423; C. IV 493; C. VI 612, 626, 627; C. VIII 77; C. IX 136; C. X 344, 354, 363, 364, 519; C. XI 333; C. XIII 35, 53, 55
 âşk-ı hâlî C. VII 294
 âşk-ı hayvânî C. I 124
 âşk-ı Hudâ C. I 172; C. X 199

aşk-ı ilâh C. X 405
 aşk-ı ilâhî C. I 80, 90, 92, 95, 149, 151, 175, 268, 270, 492, 524, 540; C. II 101, 289, 416, 555; C. III 178, 369, 384, 388, 389, 459, 466, 486; C. IV 202, 204, 222, 362, 493; C. V 71, 166, 231, 303, 346, 371, 372, 626; C. VI 34, 58, 278, 377, 523; C. VII 259, 310, 403, 404, 435, 539; C. VIII 99, 193, 362, 618; C. IX 150, 151, 171, 176, 318, 332, 390, 391, 415, 420, 556, 586, 605; C. X 36, 54, 94, 129, 143, 146, 187, 215, 228, 318, 344, 351, 375, 376, 379, 380, 403, 404, 441, 445, 449, 460, 585, 592, 622, 632, 635; C. XI 25, 210-212, 226, 235, 292, 304, 310, 311, 325, 395, 427, 464, 476, 504, 561, 573; C. XII 28, 29, 54, 109, 291, 429; C. XIII 33, 171, 172, 224, 225-229, 231, 325, 326, 331
 aşk-ı ilâhî ateşi C. II 90
 aşk-ı ilâhî atı C. III 390
 aşk-ı ilâhî şarâbı C. V 227, 228; C. X 436; C. XI 94, 228, 229, 613; C. XII 241, 283
 aşk-ı Kibriyâ C. VIII 78
 aşk-ı küll C. IV 493
 aşk-ı meâl C. I 171
 aşk-ı mecâzî C. I 126; C. II 261; C. III 196; C. VI 626; C. VIII 77, 78; C. X 200, 363, 364, 519; C. XI 333; C. XIII 53, 54
 aşk-ı Mecnûn C. I 84
 aşk-ı Muhammedî C. XI 307, 309, 311
 aşk-ı pâk C. X 206
 aşk-ı rabbânî C. XI 336
 aşk-ı Resûlullah C. XI 396
 aşk-ı sâfî C. IX 327
 aşk-ı sermed C. VI 357, 358
 aşkın milleti C. III 486
 aşk-nâme C. V 379
 aşûre (âşûrâ) günleri C. XI 270, 273, 274, 275
 at C. III 356-358, 361, 397; C. VI 319, 419, 504, 545; C. IX 103, 363, 364; C. X 99, 100, 203, 286, 510, 580, 581; C. XI 378; C. XII 217, 218, 450-453, 455, 459, 461, 475, 479-482, 485-487, 494, 495, 498; C. XIII 236, 240, 272, 275
 at sürüsü C. IX 320
 atâ C. II 247, 509, 512; C. III 122; C. IV 168, 318; C. V 603, 616; C. VI 44, 203, 449; C. IX 269, 270, 347, 433, 442, 499, 500, 542, 584, 585; C. X 95, 162, 204, 220, 223, 249, 372, 588; C. XI 122, 281, 284, 554, 555, 593; C. XII 136, 217, 218, 257, 285, 394, 395, 401, 498, 616; C. XIII 91, 99, 101, 108, 191, 211
 atâ güneşi C. XII 161, 467
 atâlet kanûnu C. I 82
 atâyâ Bk. atâ C. II 324; C. V 634
 atâyâ-yı esmâiyye C. I 190, 409, 540, 541, 543,

544; C. II 43; C. III 360, 361, 362, 447; C. VI 496; C. IX 499, 527; C. X 372; C. XIII 102
 atâyâ-yı ilâhiyye C. I 367; C. II 260; C. III 12; C. VII 14; C. IX 270, 298, 504; C. X 224; C. XIII 102
 atâyâ-yı sıfâtiyye C. XII 467
 atâyâ-yı zâtiyye C. I 547; C. VI 604; C. IX 500; C. X 373; C. XII 355, 394, 467
 atâ-yı esmâî C. IX 502
 atâyı geri almak C. XII 511
 atâ-yı ilâhî C. I 254; C. IV 382; C. VI 78, 217, 251; C. VIII 192; C. IX 502, 503; C. XI 301, 535; C. XII 395; C. XIII 99
 atâ-yı kalb C. V 604
 atâ-yı ma'nevîyye C. XIII 284
 atâ-yı umûmî-i ilâhî C. VIII 548
 atâ-yı zâtî C. VII 480, 481; C. IX 499, 500, 501, 502; C. XII 395
 A'taynâke C. X 441
 ateş Bk. nâr C. I 80, 81, 273, 274, 281, 283, 286, 292, 363, 407, 418, 500, 509, 556; C. II 71, 75, 78, 146, 147, 250, 338, 374, 376, 408, 458, 486-489, 542; C. III 34, 95, 209, 232, 233, 241, 242, 254, 328, 329, 347, 348, 349, 351, 375, 376, 377, 378, 379, 384, 406, 447-449, 452; C. IV 16, 151, 225, 227, 276, 404, 419, 485; C. V 18, 19, 258, 357, 465, 609; C. VI 101, 188, 192, 195, 282, 283, 307, 322, 334, 341, 369, 400, 401, 478, 483, 484, 520, 521, 522, 525, 578, 597, 619; C. VII 184, 293, 328, 335, 497; C. VIII 177, 179, 264, 268, 279, 281, 305-308, 333, 343, 344, 383, 446, 490, 520, 533, 543, 548, 584, 585, 592, 593; C. IX 90, 126, 152, 154-161, 163, 164, 171, 177, 189, 205, 206, 240, 241, 267, 272, 274, 335, 371, 372, 392, 400, 419, 438, 453, 454, 456, 457, 461, 462, 522, 556, 567, 586, 609-616; C. X 49, 67, 211, 212, 224, 254, 284, 362, 394, 395, 412, 485, 525, 526, 527, 553, 557, 594, 601; C. XI 30, 33, 35, 41, 127, 128, 129, 157, 307, 430, 561, 562, 584, 585, 596; C. XII 31, 63, 85, 109, 133, 135, 160, 193, 215, 340, 371, 413, 491, 492, 517, 518, 553, 560, 564, 567, 577, 586; C. XIII 17, 18, 24-26, 47, 61, 129, 143, 152, 165, 344
 ateş alevleri C. VIII 461
 ateş söndürücü C. XI 131
 ateşe girme C. VIII 307
 âteş-i aşk C. III 386; C. V 505; C. VII 99; C. VIII 516; C. XI 213, 214, 303; C. XII 32
 âteş-i aşk-ı ilâhî C. I 515; C. III 385; C. IX 556
 âteş-i buhl C. II 489
 âteş-i fırak C. VII 142

- âteş-i gazab C. III 451
 âteş-i kahr C. VIII 592
 âteş-i şehvât C. VI 132
 âteş-i şevk C. VIII 584
 âteş-i tecellî C. IX 90
 âteş-i tevhîd C. VI 253, 254
 âteşin ağız C. VIII 542
 âteşin gülzâr olması C. III 451
 âteşin kamçı C. XI 320
 âteşin yakmaması C. I 285
 âteşkede C. X 258, 390
 âteşperest C. IX 293
 âteşperestlik C. II 542
 âteşte yanmamak C. VI 194
 âteş-zene C. VIII 591
 a'tıyyât-ı esmâiyye C. III 14
 aınyye C. VII 18
 Atıullâh Bk. Etıullâh C. XII 51
 Atıu'r-Resûl Etıu'r-Resûl C. XII 51
 atlı C. V 359
 atılâ C. V 360
 atlas C. XI 356; C. XIII 29
 atlas kumaş C. XI 547
 atom C. I 82, 127, 128; C. III 105; C. V 24, 137; C. XI 27
 atş-i kâzib C. XII 215
 attâr C. III 95, 151; C. VII 88, 194, 196, 197, 198; C. XI 215
 attığın vakit C. XI 497, 498
 Atuf C. V 477
 av C. I 521; C. II 310; C. III 22, 363, 365; C. V 612; C. VI 349, 350, 601, 602; C. VII 308; C. VIII 379; C. IX 146, 147, 149, 178, 227, 260, 261, 281; C. X 89, 92, 93, 140, 413, 457; C. XI 125, 139, 140, 155, 200, 419, 455, 456, 457; C. XII 148, 284, 285, 556; C. XIII 32, 64, 67, 176, 251, 252
 av hayvanları C. I 300
 av olmak C. IX 150
 avâlim C. II 217; C. V 342
 avâlim-i bî-nihâye C. IV 137
 avâlim-i şehâdiyye C. I 361; C. II 330; C. III 239; C. IV 137; C. VIII 52, 302
 avâm C. I 32, 185; C. II 267; C. III 279, 389, 390; C. IV 76, 165, 392; C. V 498, 499; C. VI 16, 327, 411; C. VII 215, 307, 461, 462, 548; C. VIII 284, 346, 347, 354, 356, 446, 447, 595, 597, 606; C. IX 89, 386, 403, 508; C. X 35, 239, 240, 266, 302, 339, 342, 343, 388, 391, 417, 464, 487, 535; C. XI 41, 42, 66, 122, 233, 265, 298, 363, 542, 567, 600; C. XII 78, 180, 181, 240, 267-269, 297, 388, 467, 508, 514, 612; C. XIII 41, 50, 142, 227, 236, 317, 318, 324, 341, 342
 avâm-i beher C. IV 506
 avâm-i evliyâ C. VIII 258
 avâm-i halk C. IX 150, 475; C. X 598; C. XI 175; C. XII 270; C. XIII 181
 avâm-i melek C. IV 506
 avâm-i mü'minin C. IX 98, 205, 553
 avâm-i nâs C. IX 20; C. X 474; C. XIII 115
 avâmin rû'yâsı C. VIII 373
 avâmin şerri C. III 400
 avâmm-i mü'minin C. XII 187, 355
 avân C. II 150; C. VII 49, 51; C. XIII 250
 avânlık C. VII 36, 52
 avâruz C. IV 300
 âvâze C. II 87
 âvâz-ı gınâ C. XI 247
 avcı Bk. sayyâd C. I 173, 298, 521; C. II 257; C. III 62, 365; C. V 79, 87; C. VI 50, 127; C. VII 308, 309; C. VIII 129-134; C. IX 75, 76, 252, 260, 261; C. XI 154, 155, 160, 164, 166, 167, 170, 173, 184-186, 194
 avcılık C. VII 308; C. IX 150
 avdet C. XII 161
 avlamak C. V 167; C. VII 308; C. IX 151; C. XI 499; C. XIII 33, 67, 176, 177, 332
 avret C. X 294
 avret mahallî C. VI 62, 440
 avvân Bk. avân C. VI 374; C. VI 375; C. VII 50, 357; C. X 72
 ay Bk. kamer C. II 291, 311, 474, 475, 505, 513; C. III 50, 51, 130, 131, 196, 239, 240, 291, 325, 405, 430, 452, 453; C. IV 19, 85, 148, 272, 382, 404, 405, 452; C. V 273, 311, 387, 524, 531; C. VI 95, 115, 292, 295, 305, 369, 390, 534, 635; C. VII 24-26, 145, 259, 260, 417; C. VIII 234, 235, 297, 299, 369, 370, 371, 484, 497, 507, 508, 512, 577, 602, 614; C. IX 91, 92, 141-246, 382, 428, 479; C. X 48, 183, 367, 371, 440, 444, 450, 451, 474, 514, 550, 551; C. XI 19, 20, 45, 47-49, 52, 69, 143, 179, 197, 206, 207, 247, 312, 315, 317-319, 334, 339, 368, 371, 372, 387, 402, 430, 433, 460, 465, 591, 620; C. XII 27, 59, 60, 64-66, 72, 258, 268, 277, 281, 297, 362, 363, 369, 372, 398, 399, 421-423, 453, 475-477, 487, 496, 540, 543, 598; C. XIII 47, 59, 61, 209, 210, 226, 281, 282, 285, 345, 346
 ay aydınlığı C. V 311
 ay başı C. IX 597
 ay ışığı C. IX 351; C. XI 339, 340; C. XIII 272
 ay ışığını kumaş gibi göstermek C. V 313
 ay tutulmak C. II 155
 ay yanaklı C. XIII 282
 ay yanılır C. XIII 125
 ay yüzü C. XII 423
 ağının toprağı C. VIII 477
 ayak Bk. kadem C. I 272, 307; C. III 303, 379, 479; C. V 414, 428, 429, 432, 569; C. VI

- 19-21, 215; C. VIII 376; C. IX 571; C. X 58, 59, 373; C. XI 239; C. XII 355; C. XIII 90, 229, 275
- ayak teri C. VIII 210; C. XI 388
- ayakkabı C. IX 571; C. XI 159
- ayakların sükrü C. VI 78; C. XI 449
- a'yân Bk. ayn C. III 208, 276; C. V 29, 365; C. VIII 543; C. IX 202, 269, 272
- ayân C. III 214, 215; C. VIII 363
- a'yân ve anâsır C. VII 526
- a'yân ve eşraf C. VII 303
- a'yân vücüd kokusunu koklamamıştır C. III 310
- a'yân-ı âlem C. X 347
- a'yân-ı anâsır C. II 218
- a'yân-ı halk C. V 540
- a'yân-ı hariciyye C. IV 219; C. V 100
- a'yân-ı hâriciyye C. IX 269
- a'yân-ı kevnîyye C. III 120; C. IV 216; C. IX 500, 501; C. XII 560, 563
- a'yân-ı mâddîyât C. V 29
- a'yân-ı mümkünât C. II 239, 287; C. III 105; C. X 347, 579
- a'yân-ı sâbite C. I 74, 109, 233, 235, 241, 292, 385, 433, 435, 441, 449, 513, 530; C. II 39, 152, 158, 278, 287, 292, 330, 329, 432, 433, 439, 461, 480, 481, 513, 525; C. III 11-13, 42, 46, 47, 68, 69, 119, 120, 192, 215, 272, 278, 280, 308, 361, 364, 450, 467, 488; C. IV 47, 48, 51, 199, 216-219, 318, 371, 375, 376, 378, 464; C. V 100, 232, 364, 365, 405, 435, 539, 581, 613; C. VI 57, 115, 126, 184, 301, 327, 530, 568, 569, 598, 605-607; C. VII 20, 79, 121, 167, 386, 393, 403, 480, 544; C. VIII 73, 107, 240, 345, 373, 424, 542, 585; C. IX 117, 145, 347, 499, 500, 504, 614; C. X 322, 337, 372, 581; C. XI 19, 63, 196, 237, 336, 361, 441, 483; C. XII 68, 275, 300, 305, 572, 594; C. XIII 230
- a'yân-ı sâbite-i enbiyâ C. IV 376
- a'yân-ı vücûdiyye C. X 348
- âyât-ı dîn C. VIII 586
- âyât-ı ilâhiyye C. VII 518
- âyât-ı kur'âniyye C. III 110; C. X 317; C. XI 17, 349, 359, 443
- ayb Bk. ayıb, ayıp C. VI 13, 66
- aybını örtmek C. I 279
- aydan doğmuş olan at C. XII 475
- aydan süt sağma C. V 313
- aydın C. XIII 186
- aydınlık C. II 360; C. III 41, 98, 99; C. VI 534; C. VII 137, 186; C. X 281, 284, 296, 531; C. XI 317; C. XII 133, 521, 564; C. XIII 61, 68, 75
- âyet C. I 500; C. II 527; C. IX 280; C. XII 541
- ayn C. III 397; C. IV 40, 50, 56, 61, 62, 63, 66, 67, 74, 89, 90; C. V 43; C. IX 444, 454, 637; C. X 166; C. XI 509, 510
- aynı yarmak C. X 224; C. XI 44; C. XII 134
- ayıb Bk. ayıp C. III 248, 249, 250, 252; C. IV 321, 322, 323, 327; C. X 567; C. XII 224, 330; C. XIII 202
- ayıblı abâ C. VI 398
- ayık C. I 130; C. VIII 296; C. X 623; C. XI 523
- ayıklık C. I 516, 542; C. II 57, 58, 89, 90, 91; C. VI 205; C. VIII 503; C. IX 68; C. X 411, 413, 414, 416, 442; C. XI 217, 220; C. XII 141, 142, 502; C. XIII 27
- ayın C. XI 92
- ayın elçisi C. VI 96
- ayın nuru C. IX 421; C. XIII 276
- ayın yanılması C. IV 37; C. X 218; C. XII 477, 478
- ayın yüzü C. XII 258
- ayıp Bk. ayıb C. I 405; C. II 38, 39; C. IV 435; C. VI 65, 366; C. XII 391
- âyîn C. VII 223
- âyîne C. I 95, 333, 405, 450, 537; C. II 92, 133, 149, 162, 304, 344, 346, 347, 357, 434, 528; C. III 23; C. IV 405; C. V 123, 362, 438, 459, 540, 557, 562; C. VI 256, 323; C. VII 508, 521; C. VIII 51, 89, 439, 450; C. IX 165, 297, 301, 471, 634, 635; C. X 402; C. XII 543
- âyîne-i ef'âl C. III 214
- âyîne-i kalb C. II 431, 434; C. III 47, 163, 365; C. V 379; C. VIII 196; C. IX 630
- âyîne-i küllî C. III 46
- âyîne-i küllü'l-küll C. III 46
- âyîne-i mağîret C. III 112
- âyîne-i sâf C. II 347
- âyîne-i zamîr C. V 638
- ayn Bk. a'yân C. I 53, 89, 530, 565; C. II 200, 281, 284, 315, 341; C. III 105, 148, 181, 257, 265, 281, 282, 294, 310, 312, 426; C. IV 205, 216, 392, 396, 404; C. V 338, 478, 564; C. VI 176, 380, 397, 539; C. VII 81, 386, 480; C. VIII 91, 340, 341, 349, 351, 421, 424, 427, 520, 572; C. IX 254, 491, 635, 639, 640; C. X 210, 319, 322, 337, 576; C. XI 29, 284, 486, 487, 562; C. XII 116, 119, 120, 408, 420, 445, 524; C. XIII 24, 26, 146, 147, 150, 153, 157
- ayna Bk.âyîne C. II 211, 358, 360, 397, 427, 431, 446, 447, 448, 455; C. III 23, 44, 45, 64, 163, 224, 231, 365, 491, 492; C. IV 405, 412; C. V 27, 379; C. VI 272, 292, 293; C. VII 323, 389, 489; C. VIII 92, 93, 94, 193, 194, 200, 247, 536, 605; C. IX 472, 473, 630; C. X 184, 185, 362, 422, 423, 480, 518, 540; C. XI 95, 201, 257, 345, 426, 494, 495, 566; C. XII 28, 37, 43, 82, 83, 116, 117, 368, 374, 391, 392, 398, 399, 400, 422, 589, 590; C. XIII 94, 109,

- 202
ayne'l yakîn C. III 242; C. II 433, 434, 436; C. III 243, 314; C. IV 11, 52, 53, 93, 110, 118, 208, 515; C. VI 384, 385, 453-455; C. X 110, 256, 536, 542; C. XIII 247, 299
ayn-ı aşk C. XII 23
ayn-ı âteş C. III 241; C. X 67
ayn-ı basîret C. III 46, 47, 241
ayn-ı cân C. VII 393
ayn-ı cehennem C. XIII 230, 246
ayn-ı cem C. IX 61
ayn-ı cennet C. XIII 248
ayn-ı Furkân C. III 238
ayn-ı Hak C. II 342; C. V 634
ayn-ı hayât C. VI 539
ayn-ı Hü C. VIII 571
ayn-ı insân C. III 446
ayn-ı insânî C. IX 279
ayn-ı kâfir C. XI 223
ayn-ı kemâl C. XIII 313
ayn-ı kıyâmet C. XI 263
ayn-ı ma'sûk C. I 94
ayn-ı nâim C. XIII 230
ayn-ı nûr C. IX 335
ayn-ı padişâh C. X 622
ayn-ı rûh C. XI 518
ayn-ı sâbite C. I 97-99, 142, 315, 382, 383, 436, 565; C. II 83, 153-155, 157, 158, 210, 219, 318, 347, 515, 538, 548; C. III 12, 94, 129, 200, 208, 241, 290, 294; C. IV 168, 215, 221, 239, 268, 269, 295, 391; C. V 78, 232, 366, 436, 582, 634; C. VI 13, 57, 73, 89, 103, 104, 107, 126, 141, 160, 183, 218, 221, 256, 257, 262, 328, 334, 356, 374, 405, 469, 526, 569, 633, 634; C. VII 98, 115, 117, 257, 300, 326, 327, 381, 417, 418, 488, 520, 531, 544; C. VIII 32, 198, 207, 240, 256, 341, 359, 470, 475, 514, 539; C. IX 69, 93, 119, 120, 165, 201, 322, 323, 500, 501, 533, 546, 612, 613; C. X 24, 95, 150, 153, 186, 256, 322, 427, 472, 543, 579, 580, 582, 609, 611; C. XI 19, 39, 130, 151, 393, 448, 515, 606; C. XII 38, 116, 185, 204, 207, 275, 278, 300, 453, 549, 570-572, 575, 589; C. XIII 20, 21, 101, 102, 125, 142, 159, 162, 166, 172, 176, 262, 266, 267, 276
ayn-ı vâhîde C. IV 51; C. V 347; C. VI 109, 539, 540; C. XI 528
ayn-ı vasl C. IX 150
ayn-ı vücûd C. I 433; C. II 270, 396; C. V 246; C. VI 414, 569; C. VII 184; C. XI 90, 92; C. XII 520, 568
ayn-ı vücûd-ı Hak C. I 435; C. VIII 302, 431; C. IX 89
ayn-ı vücûd-ı mutlak C. II 137; C. III 191; C. V 16; C. IX 553; C. XIII 305
ayn-ı yakîn C. III 46, 47, 240; C. IV 516; C. VIII 321
ayn-ı basîret C. III 42, 46
ayn-ı vücûd-ı hakîkî C. I 82
ayn-ı yakîn C. III 42, 46
ayniyyet C. I 486, 533; C. II 163, 258; C. III 32, 33, 294; C. V 358; C. VII 489; C. VIII 571; C. IX 207, 635; C. X 22, 23; C. XI 221, 285; C. XIII 84
ayniyyet-i hakikiyye-i istilâhî C. VII 489; C. IX 635
aynü'l-ıyân C. XIII 166
aynü'l-mülâh C. IX 435
ayran C. VIII 361, 362, 366, 367; C. X 16, 95, 96, 625
ayran kâsesi C. X 534
ayrı C. XI 248
ayrılık Bk. fırâk, fırkat C. I 71, 74, 85; C. III 39; C. V 380; C. VII 103; C. X 432, 593, 594; C. XI 34, 35, 243, 402; C. XII 282, 422; C. XIII 45, 46, 58, 62
ayrılıktan şikâyet C. I 72
ayva C. X 130
ayyâr C. I 313; C. X 304; C. XI 166; C. XII 361
âz C. XII 127, 359
az yemek C. X 235
a'zâ C. II 261; C. IV 391; C. V 141, 432; C. VI 20, 104, 215; C. VII 238; C. X 89, 628; C. XIII 264, 297
azâb C. I 417, 470; C. III 270; C. IV 176, 177, 196, 327; C. VI 114, 157, 177, 178, 526; C. VIII 295; C. IX 185, 289, 461; C. X 58, 81, 613; C. XI 166, 187, 307; C. XII 90, 95, 96, 292, 316, 492; C. XIII 153, 258
azâb fırtınası C. XII 95
azâb korkusu C. IX 417
azâb melâikesi C. VI 412; C. XI 41'; C. XII 492
azâb-ı âhîret C. IV 174; C. VII 553; C. VIII 198, 561
azâb-ı dünyâ C. VIII 561
azâb-ı ekber C. VIII 92
azâb-ı huzy C. IX 461
azâb-ı hicâbî C. XI 607
azâb-ı ilâhî C. I 471; C. II 178; C. IX 153; C. XII 534, 535
azâb-ı sermedî C. VI 439
azâb-ı şedîd C. IX 289
azâb-ı zulle C. XII 88, 89
âzâd C. III 414
âzâde C. X 384
âzâdlık C. X 204; C. XI 363; C. XIII 208
azâim C. IX 405; C. XI 489
azamet C. II 477; C. VIII 282
azamet-ü nübüvvet C. IX 55
a'zâ-yı cism C. X 89
azdâdül'l-lûgat C. IX 220
azgın C. XIII 188

azhâr Bk. zahr C. VIII 360
 azhar-ı zuhûr C. IV 481
 azık Bk. küt C. V 531; C. VI 216; C. VII 305; C.
 XI 457
 azıksız C. IV 206
 azıksızlık C. III 385
 Azım C. IX 258
 azîmet C. XI 187, 309; C. XII 284
 azîmet yolu C. XI 186
 azîmü'l-arş C. XIII 204
 Azız C. II 271; C. VI 221; C. IX 243, 284, 285;
 C. XII 305; C. XIII 28
 azîz-i Mısır C. IX 317; C. XII 278
 azizler C. II 60, 61
 azm C. VI 546
 azot C. I 297, 396; C. IX 388, 508; C. XI 50; C.
 XII 525, 526; C. XIII 264

B

bâ C. VIII 314
 baba C. II 219; C. V 509; C. VI 23; C. VII 166; C.
 VIII 187, 436, 437, 438; C. IX 301, 613; C.
 XI 338, 473, 474, 496, 497, 516, 525, 530;
 C. XII 280, 524, 525, 538, 546, 590, 595;
 C. XIII 72, 73, 82, 242, 307, 315
 baba muhabbeti C. XIII 302
 babanın sırrı C. IX 613; C. XI 525
 babasız C. XI 430
 bâb-ı düvel C. X 551
 bâb-ı rahmet C. II 501
 bâde Bk. şarâb, mey C. II 416; C. V 372; C. VI
 622; C. VII 532; C. X 410, 440; C. XI 202,
 323; C. XII 566
 ba'de harâbi'l-Basra C. XI 187
 bâde-i aşk-ı ilâhî C. II 417
 bâde-i hayât C. VIII 371
 bâde-i Mansûr C. I 547
 bâde-i sûri C. II 417
 bâde-i şeytân C. XI 229
 bâde-i tartûb C. X 369
 ba'de'l-meyt ba's C. VIII 555
 bâdem C. VII 185; C. IX 395
 bâdem helvası C. III 322
 bâdem yağı C. I 102
 bād-i gayb C. III 360, 361
 bād-i sabâ C. IV 512; C. V 114
 bād-i sarsar C. I 288
 bād-i semûm C. IV 511
 bādî C. VI 532; C. XIII 204, 205
 bâdiye C. IV 391, 513, 515, 516; C. XII 272; C.
 XIII 286
 bâğ C. XIII 261, 278
 bağ C. III 65, 387; C. IV 419; C. VII 32, 202; C.
 VIII 214, 374, 505, 506; C. X 302, 303,
 372, 373; C. XI 24, 319, 389, 515, 554,
 583; C. XII 32, 420
 bağa C. XI 397
 bağaltak C. XII 627

bağban C. II 287; C. VII 554
 bağçe C. III 313
 bağcevân C. III 431
 bağ-ı âlem C. VIII 60
 bağ-ı gaybî C. IV 387
 bağ-ı hakikat C. IV 368; C. VIII 214
 bağ-ı maârif C. X 126
 bağ-ı ma'nâ C. IV 366
 bağ-ı vahdet C. VIII 214
 bağutlak kuşu C. VII 499, 500
 bağışladığı şeyi geri almak C. XII 511
 bağış C. VIII 616
 bağırsız meyve C. XI 434
 bağı C. IX 194; C. XIII 248
 bahâne C. II 223
 bahâr C. I 570; C. II 288, 289, 351, 540; C. II 53;
 C. III 24; C. III 459; C. IV 216, 300, 302; C.
 V 149; C. VII 12; C. IX 570, 576; C. X 372,
 373, 405, 553-555, 614, 634; C. XI 318,
 397, 537, 562, 583, 589, 596; C. XII 531,
 536; C. XIII 209
 bahar şâhi C. XIII 209
 bahar yağmuru C. II 56
 bahçe C. VIII 524; C. X 82, 83; C. XII 379, 518,
 541
 bahçıvan C. II 250, 287, 530, 531; C. X 31, 207
 bahhâs C. XIII 224
 bahil C. II 97, 100; C. III 123, 250, 251, 252; C.
 VIII 480; C. XI 548
 bahis ve cîdâl C. I 411; C. V 363, 370, 371
 bahis ve münâzara C. VII 256
 bâhisi C. IV 293
 bâhisin C. IV 292, 293
 bahr Bk. deniz, deryâ C. V 555; C. XI 245, 605
 bahr-ı ledûn C. VII 307
 bahr-ı muhit C. V 348; C. IX 152; C. XI 30
 bahr-ı hakikat C. IV 504
 bahr-ı Hüviyyet C. IV 504
 bahr-ı imkân C. IX 302
 bahr-ı letâfet C. IV 507
 bahr-ı ma'nâ C. V 556
 bahr-ı muhit-i esrâr C. III 45
 bahr-ı rahmet C. V 595
 bahr-ı remel C. I 53, 54
 bahr-ı rûh C. VIII 472
 bahr-ı savâb C. IX 79, 81
 bahr-ı vahdet C. I 209
 bahr-ı vücut C. IX 302
 bahr-ı zehhâr-ı hakikat C. IV 504
 bahru'l-hayât C. XII 107
 baht C. VII 323; C. XI 150, 151, 323; C. XIII 142
 bâise C. VI 211
 bakâ Bk. beka C. I 95; C. II 342; C. III 317, 484;
 C. IV 54, 203, 323, 505
 baka-billâh Bk. beka-billâh C. I 309, 477; C. II
 25, 89, 152, 401, 499; C. III 30, 291, 335,
 366, 379, 416, 447, 478; C. IV 135, 202,

- 266
bakır C. I 212; C. II 222, 360, 518, 533; C. III 29, 98, 170, 193, 199, 267, 268, 396, 402, 421, 456; C. IV 357, 358, 361, 374, 375, 403, 404, 414, 420, 434; C. V 18, 317, 385; C. VI 140, 196, 532; C. VII 45, 162, 202, 291, 441, 494, 495; C. VIII 53, 80, 105, 376, 511, 516, 533; C. IX 15, 176, 269, 272, 587, 594, 634; C. X 197; C. XI 301, 334, 358; C. XII 289, 584; C. XIII 52, 144
bakın altın yapmak C. XII 375
bakış C. XI 482
bâkiye C. II 334
bâkî C. III 41; C. VIII 368; C. X 512
bâkî billâh C. III 232; C. VI 318, 334; C. VIII 262; C. XII 204
bâkire C. IV 144
baklava C. XIII 265
bal C. I 460; C. II 182, 476, 495; C. III 242; C. IV 11, 12, 25, 54, 261, 421, 422, 423; C. V 194; C. VI 278, 335; C. VII 38; C. VIII 491; C. IX 410, 411, 530, 531; C. X 95, 96, 195, 367, 475; C. XI 20, 25, 304, 318, 467; C. XII 322, 323; C. XIII 38, 42, 67, 156
bal anısı C. IV 376; C. VI 237; C. IX 410, 411
bal denizi, deryâsı C. II 63; C. VIII 492; C. IX 643; C. X 620, 625
bal helvası C. XII 163, 188, 189
bal ırmağı C. VI 278; C. VIII 207; C. IX 528
bal mumu C. VII 420; C. IX 410
bal nehirleri C. II 450; C. VI 278; C. VIII 208; C. IX 529
bâlâ C. X 396
balgam C. I 122
balgam C. IV 442; C. VI 306, 307, 308; C. VIII 158; C. XI 230
balık C. I 86, 209, 210, 463; C. II 137, 241, 244; C. III 223, 224, 261, 288, 312, 388, 469; C. IV 344-347, 365, 366, 401, 402, 436, 444; C. V 358, 529, 559; C. VI 181, 184, 313, 314, 359, 560; C. VIII 115, 116, 125, 127-129, 135, 137; C. IX 308; C. X 39, 634; C. XI 57, 284, 359, 456, 457; C. XII 38, 39, 67, 231, 232, 241, 242, 491, 538; C. XIII 54, 218, 239, 240, 241, 340, 346
balık sâhibi C. III 388
balık uykusu C. VI 511
balıkçı C. VIII 116
bâliğ C. II 417; C. VIII 232; C. XIII 278, 279
balo C. X 245
balon C. XIII 260
balta C. II 156; C. VI 629; C. VIII 222
bânî C. IV 454
barbut C. VI 213
bardak C. VI 399; C. X 367, 369, 370
bârgâh-ı cemâl C. IX 136, 137
bârik C. XII 364
bârikat C. IX 596, 597; C. X 90; C. XII 578
bârikat-ı envâr-ı cemâl C. X 538; C. XII 578
ba's C. II 50; C. III 46, 497; C. VI 412; C. IX 571, 572, 575; C. XI 286, 601, 602; C. XII 273
basâir sâhibleri C. I 69
basamak C. X 153
Basar C. I 82; C. III 18, 190; C. V 271; C. VI 235; C. VII 77; C. VIII 50, 51, 340, 341, 449; C. XI 282, 416; C. XII 100, 137, 224
basar-ı basîret C. I 247, 248, 250; C. III 42, 241, 248, 250, 314, 318, 426, 460; C. IV 57, 153, 346, 347, 384; C. V 87, 88, 92, 127, 376, 461, 464, 465, 532, 534, 538, 549, 552; C. VI 14, 29, 115, 507; C. VII 20, 83, 107, 159, 205, 262, 294, 309, 408; C. VIII 70, 104, 136, 189, 444, 445; C. IX 365, 431, 474, 547, 549, 603; C. XI 299, 335, 416; C. XII 40, 41, 87, 116, 123, 134, 143, 193, 519
basar-ı hissi C. I 363; C. V 464
bâstra C. II 228; C. III 28; C. IV 368
Bâst C. III 75, 169, 311, 312, 386, 427; C. VI 368, 496; C. VII 546; C. VIII 61, 96; C. XI 24; C. XII 81
ba's-i ekber C. X 542, 544
Basîr C. I 474; C. V 625; C. VII 77, 78, 274; C. X 363; C. XI 322; C. XII 582; C. XIII 54
basîret C. I 405, 406; C. II 190; C. III 43; C. IV 391; C. V 22; C. VII 519; C. IX 431, 476; C. X 579; C. XII 102
basîret gözü C. I 441; C. VI 65; C. VIII 444; C. IX 566; C. XI 315; C. XII 134, 359; C. XIII 309
basîret üzere da'vet C. VIII 473
bast C. I 570; C. III 371, 428; C. IV 302, 303; C. V 109, 386, 546, 610; C. VI 105, 351, 352, 353, 359, 360; C. VII 16, 241; 546; C. VIII 520; C. IX 132, 133, 428; C. X 384, 556; C. XI 513; C. XII 309, 497
bast-ı dâim C. VI 359
bast-ı külli C. IV 45
bast-ı zamân C. II 322; C. V 521; C. VIII 556; C. IX 561; C. XII 477
baş C. V 414; C. IX 248; C. XI 55, 56; C. XII 582, 583; C. XIII 228, 229
baş ağrısı C. XIII 48, 282
baş eğmek C. VI 162
baş evi C. XIII 183, 184
baş gözü C. X 544; C. XII 298
baş olmak C. X 11; C. XI 119
baş olmak sevgisi C. XIII 288
başak C. VII 516, 517
başak toplayıcı C. VII 109; C. XIII 233
başın sükrü C. VI 78
bataklık C. XIII 68
batar C. VII 498; C. XI 422
bân C. XI 245

batı rûzgârı C. VIII 369
 bätül C. II 38, 542, 543; C. III 41, 238; C. IV 72, 81, 293-295, 297, 304, 305, 472, 473; C. VI 638; C. VIII 532; C. IX 566; C. X 35, 36, 213, 535, 536, 539, 577, 578; C. XII 169, 218, 312, 313, 497, 582
 bätül kible C. XII 228
 bätül söz C. IV 472
 bätül-i hakikî C. II 543; C. IV 298; C. XII 312
 bätül-i izâfî C. II 162, 163, 543; C. IV 298; C. X 35, 36; C. XII 312-314
 bätül-i mahz C. X 536
 bâtun C. I 79, 169, 200, 304, 305, 395; C. II 236; C. III 280, 282, 375; C. IV 164, 332, 366, 481, 501; C. V 153, 154, 356, 374, 400, 481, 520, 521, 633; C. VI 337, 361, 495, 557; C. VII 298; C. VIII 155, 247, 313, 314, 317, 318, 376, 435, 500, 506, 508, 523, 591; C. IX 99, 155, 254, 360, 533, 534, 647; C. X 201, 209, 229, 231, 238, 314, 374, 443, 510, 616; C. XI 70, 286, 353, 355, 430, 437, 442, 454, 487, 515, 516, 602; C. XII 23, 24, 28, 29, 33, 160, 311, 333, 470, 474, 487, 521, 530, 589; C. XIII 153, 224, 251, 330, 340
 bâtun ahvâlî C. X 461
 bâtun bozukluğu C. VIII 435
 bâtun gözü C. I 186, 207; C. II 408, 412; C. III 46, 173, 249; C. V 551; C. VI 292; C. VII 104, 157, 161, 502; C. VIII 476, 477, 478, 532; C. XI 282; C. XII 299, 467
 bâtun kapısı C. XII 488
 bâtun kokusu C. IV 367
 bâtun köşkü C. XII 488
 bâtun kulağı C. II 407, 412; C. VII 501
 bâtun putu C. III 121
 bâtun-bîn C. XII 305
 bâtun-ı ahvâl C. VIII 434
 bâtun-ı kalb C. VIII 410
 bâtun-ı mutlak C. VI 616
 bâtun-ı şeriat C. V 598
 bâtun-ı tarikat C. V 598
 bâtun-nişin C. XI 612, 613
 batman C. IX 39; C. X 398
 batn C. I 60; C. V 499; C. VI 490, 491, 492
 bây C. VIII 511
 baykuş C. III 317-326; C. IV 498, 499; C. VI 111, 350; C. IX 289, 290, 376, 387, 388; C. XI 58, 329, 330; C. XII 157, 158; C. XIII 104, 110, 287
 bayrağı sahrâya dik C. XIII 89
 bayrak C. I 231, 234; C. II 525; C. V 130; C. VI 21; C. VIII 368; C. X 514; C. XII 65, 83, 84, 204
 bayrak arslanı C. VIII 133, 369; C. X 372
 bayrak dibi C. XII 455
 bayram C. VI 18, 517; C. XI 605, 606; C. XIII

333
 bayram davulu C. VI 516, 517
 bâzergân C. XIII 155, 156
 bâzil C. XI 414
 bebek C. VI 451; C. X 450
 bedbaht C. VIII 258; C. IX 498
 bed-dil C. XI 414, 443
 bedduâ C. I 81; C. IV 24, 127, 128; C. V 478; C. VI 274, 427; C. XI 411, 412, 461
 bedel C. III 251, 252; C. VI 250, 251, 252, 265; C. XII 404
 beden C. III 330-332, 373; C. IV 303; C. V 596; C. VI 104, 539; C. VIII 175, 176, 369, 384, 568; C. IX 88, 289, 558; C. X 89, 198, 228, 397, 509, 628; C. XI 32, 62; C. XII 281, 304, 470; C. XIII 193
 beden kafesi C. VI 414; C. XII 159
 beden sandığı C. XIII 207
 beden-i berzahî C. V 457
 beden-i misâlî C. III 425
 beden-i unsurî C. V 457
 bedevî C. X 349; C. XII 370
 bed-güslî C. XIII 24
 Bedî C. IX 139, 144; C. X 632
 bedir Bk. bedr C. VII 322, 423; C. XI 391, 403, 414; C. XIII 226
 bed-nâm C. XII 320
 bedr Bk. bedir C. XI 19, 312, 402; C. XII 315, 484
 bedr-i kâmil C. IV 405
 bedr-i münîr C. VII 423
 behâyim C. XI 48, 57; C. XIII 346
 behmen C. III 26
 behrâm C. XII 298
 behre C. XIII 126
 bekâ C. V 307, 459; C. VI 205, 206, 334, 379, 380, 381, 398, 399, 597, 598, 608; C. VII 127, 254; C. IX 177, 178, 214, 254, 275, 279, 345, 385, 600, 647; C. X 153, 570, 612, 631; C. XI 33, 72; C. XII 207, 297, 419
 bekâ güneşi C. XI 487
 bekâ-billâh Bk. bekâ-billâh C. II 134; C. V 199, 301; C. VI 327, 602, 607, 609; C. VII 126, 174, 175, 229, 404, 410, 416, 417, 428; C. VIII 245, 423; C. IX 256, 345, 497; C. X 137, 161, 340, 601; C. XI 181, 217, 219, 220, 261, 262, 286, 362, 505, 587; C. XII 145, 225; C. XIII 38, 311, 314
 bekâr C. XII 608, 610; C. XIII 22
 bekâr evi C. XII 608
 bekçi C. IV 444; C. X 47, 48; C. XI 189-192, 400, 401
 bel C. XII 13
 belâ C. I 303, 498; C. III 169, 171, 406; C. IV 51, 385; C. V 70, 71, 72, 179, 237, 305, 406, 433, 578, 580, 582, 620, 622; C. VI 107,

- 134-136, 167, 229, 230, 262, 275, 465, 466, 468, 471, 476, 477, 579; C. VII 46, 48, 49, 433; C. VIII 46, 76, 77, 79, 144, 191, 192, 325, 326, 328, 346-349, 481, 494, 495, 498, 537, 538, 540, 541, 549; C. IX 158, 262, 263, 519-521; C. X 15, 81, 209, 360, 475, 477, 583, 592, 599; C. XI 115, 116, 128, 134, 136, 147, 166, 187, 302, 372, 411, 412, 451, 536, 570, 590; C. XII 19, 152, 216, 269, 533, 546, 554, 562, 587, 590, 591, 595, 625-627; C. XIII 31, 33, 40, 60, 62, 180, 202, 208, 213, 258, 259, 290, 310
- belâ kuyusu C. XII 585
 belâ sahrası C. V 230
 belâ sandığı C. XIII 203
 belâ sofrası C. XII 622
 belâ ve cefâ C. I 472
 Belâ! = Evet! C. IX 70
 belâdür C. VII 447; C. X 27
 belâgat C. I 216; C. III 484; C. VI 47; C. VIII 503; C. XI 419; C. XIII 131
 belâgat-ı fitriyye C. X 128
 belâğ C. IV 309, 310
 belâhet C. V 13; C. IX 32; C. XII 559
 belâ-i nefis C. VII 434
 belâ-yı abdiyyet C. III 102
 belâ-yı Hak C. X 478
 belâ-yı ilâhî C. XII 212, 270
 beldelerin rûhu C. XI 365
 beled C. I 511
 belî C. II 67
 belki C. VI 186, 187
 belsoğukluğu C. VII 67; C. VIII 480; C. X 526, 613; C. XI 115, 128
 bem C. VII 222
 ben Bk. ene C. I 537, 538; C. II 200, 309, 319, 320, 321, 325, 334, 337; C. III 73; C. VIII 423, 530; C. IX 578, 618, 644, 645; C. X 598, 599, 605, 608; C. XII 12, 64; C. XIII 347
 ben abd-i Hudâ'yım C. XI 248; C. XII 413
 ben ateşim C. III 241, 377; C. IX 438; C. XII 577
 Ben bilmez idim C. VIII 363; C. XIII 140
 ben eskiyim, sen yenisin C. XII 185
 ben Hakk'ım C. IX 438, 645, 646
 ben ondan hayrılıym C. VIII 466
 ben ve bîz C. I 536
 ben de C. I 520; C. II 466, 523; C. III 368, 408; C. V 383; C. VI 364, 543, 544, 616; C. VII 200; C. X 23, 311, 410; C. XII 411; C. XIII 29, 40
 ben de-i hâs C. II 298; C. VIII 490
 ben de-i hevâ C. IV 423, 424
 ben de-i Hudâ C. IV 423, 424
 bendelik C. III 413; C. VI 616; C. IX 590; C. X 384; C. XI 211
 benî âdem C. I 329; C. VI 29, 237, 496; C. VII 434; C. X 152, 168; C. XI 59
 benî-beşer C. III 96
 Beni-lsrâil C. VIII 180, 188; C. VIII 619; C. XIII 151
 Beni-lsrâil sûresi C. XII 440
 benlik C. I 80, 146, 406; C. II 87, 88, 337, 340, 364, 413; C. III 202, 468, 469; C. IV 169, 187, 188; C. VII 48, 112, 137, 142, 148, 204, 236, 241, 242, 456; C. VIII 35, 54, 146, 280, 468, 518, 525, 530, 531, 533, 596; C. IX 172, 373, 430, 460, 498, 581, 608, 620, 641, 645; C. X 184, 594, 599-603, 606, 608, 619, 625; C. XI 54, 56, 231, 238, 239, 256, 257, 381, 483, 497; C. XII 106, 117, 130, 131, 582; C. XIII 69, 75, 271, 287, 338
 benlik da'vâsı C. IX 394; C. XIII 276
 berâberlik C. VIII 431, 567; C. IX 259, 361, 362; C. XIII 93, 95, 94, 96, 97
 berât C. IV 310
 berbeste C. XI 425
 berd-i lutf C. VIII 585
 berdü'l-acûz C. XI 427
 bereket C. VIII 191; C. IX 273, 484, 485; C. X 222
 berg C. XI 273
 berg-i nebâtî C. VIII 317
 berk C. VIII 439
 berzah C. I 142; C. II 150, 187, 445; C. III 16, 46, 208, 215, 229, 383, 395, 497; C. IV 190, 200; C. V 578; C. VI 314, 561; C. VII 268, 318, 322; C. VIII 472; C. IX 44, 58, 217, 263, 302, 495, 527; C. XI 59, 63, 287, 451, 452, 605; C. XII 272; C. XIII 60, 79
 berzah-ı azim C. XII 355
 berzah-ı câmil' C. IX 298
 berzahiyet C. XI 79
 besmele C. V 568
 besmele-i İncil C. I 519
 beş C. V 327, 591; C. VII 533; C. IX 276, 380; C. X 461; C. XII 394; C. XIII 214
 beş gevher C. XI 593
 beş havâs C. XII 394
 beş his C. II 451, 453; C. XIII 216
 beş kapı C. XII 564, 565
 beş lüle C. II 228
 beş nevbet C. VIII 290
 beş vakit C. XII 240
 beşer C. I 163; C. II 277, 474, 475, 478, 547, 555; C. III 330, 444; C. IV 87, 119, 231, 340, 507, 509; C. V 136, 340, 465; C. VI 93, 94, 116, 158, 297; C. VII 435, 439; C. VIII 13, 254, 255, 256; C. IX 317, 378, 441, 473, 474, 535, 637; C. XI 196, 197; C. XII 336, 345; C. XIII 289, 290
 beşere C. IX 587

beşeriyet C. I 119; C. III 445, 493; C. IV 87; C. V 229, 230, 231; C. VI 147; C. VIII 105; C. IX 473; C. X 160; C. XI 223, 398, 399; C. XII 346
 beşeriyet kokusu C. IX 637
 beşeriyet perdesi C. VIII 507
 beşik C. XIII 278, 279
 beşir C. V 48; C. XI 541
 bettîh C. III 421
 bevâtûn-ı eşyâ C. VI 18; C. VIII 314
 bey C. V 133, 616; C. VI 163, 164, 165, 166, 167, 376; C. VIII 285, 287, 394; C. X 11-18, 20, 22, 212, 217-221, 332, 406-408, 411, 413, 416, 420, 422, 426, 434, 435, 437, 438, 469, 474, 565, 583, 584; C. XI 118, 139-142, 147; C. XII 450, 452, 455, 457, 458, 460, 473, 475, 479, 595
 beyâbân C. III 409; C. XI 425; C. XIII 283
 beyân C. VI 443; C. X 632
 beyaz C. III 213; C. XII 83, 171, 314
 beyaz bayrak C. XII 83-85, 86
 beyaz gül C. XIII 293
 beyaz inç C. IV 137
 beyaz insan C. XI 603
 beyaz ölüm Bk. mevtrî ebyaz C. X 37, 38, 501; C. XI 255
 beydak C. XII 452
 beyin C. III 331, 332
 beyit C. XII 508
 beylik C. VIII 286, 287, 519; C. X 193; C. XI 117; C. XII 458
 beylik sabunu C. X 467, 468
 beyt C. I 197; C. XII 291
 beyt sâhibi C. VII 23
 beyt-i kalb C. III 115
 beytullâh C. II 213; C. IV 338; C. VI 194; C. XI 299; C. XIII 157, 158
 beytül-hikme C. XI 324
 beytül-izzet C. XI 324
 beytül-mâl C. V 397; C. XI 495
 beyyine C. XI 606
 beyzâde C. XIII 247
 bez yıkayıcı C. III 223
 bezirgan C. VI 185
 bezl-i emvâl C. VIII 43
 bezl-i mâl C. IX 413
 bezl-i vücûd C. XII 20
 bezm C. X 449; C. XI 84
 bezm-i elest C. XI 247
 bezm-i hâs C. VIII 596
 bıçak C. VIII 88, 89, 91; C. XI 447
 bıkmak C. I 395
 bıyık C. VII 558; C. VIII 189; C. X 139; C. XII 35
 bîat C. II 110; C. IV 37; C. VI 557; C. VIII 286; C. IX 257, 258, 259
 bîat ehli C. IX 257
 bîat-ı Rûdvân C. II 301; C. VI 557; C. IX 257, 258

biçmek C. XII 503, 504
 bî-çün C. XI 526, 527; C. XII 366
 bî-çûnluk C. XI 397
 bid'at C. XIII 254
 bidâyet-i teşekkül C. XI 18
 bî-edeb C. III 429
 bî-edeblik C. III 478
 bî-harf ü savt C. II 328, 329
 bî-hıfâzlık C. XIII 287
 bî-hod C. II 271; C. VIII 92, 93
 bî-hodluk C. II 34; C. V 92; C. VIII 423; C. IX 241; C. XI 91, 92, 498; C. XIII 27, 170
 bî-hûş C. XII 573
 bî-hûşluk C. XII 141, 142, 262, 574
 bi-iznî kum C. X 602
 bikâ' C. XII 373
 bî-keyfiyyet C. III 491
 bîkr C. XIII 284
 bîkr-i hâss C. IV 161
 bilek C. III 14
 bilfil C. III 477; C. XI 157
 bilfil ma'dûm C. IX 621; C. XII 272
 bilgi C. XII 130; C. XIII 211
 bi'l-ihtiyâr C. XI 157
 bilinmeye muhabbet C. XI 245
 bilkuvve C. III 477
 bilkuvve mevcûd C. IX 621; C. XII 272
 billûr köşk C. XII 420
 billûrât C. VII 297
 bilmek C. III 280; C. V 194; C. IX 16; C. XI 264
 bin C. XI 21, 22
 bin gibi bir C. XII 430
 bin sene C. XI 404, 405
 binâ C. IV 454; C. VII 332
 bî-namâz C. XII 157
 binâ-yı kalb C. VII 337
 Bî-nazîr C. XI 33; C. XIII 311
 binek C. IV 307; C. VI 419; C. IX 88
 binek hayvan C. II 273
 binici C. III 253, 356, 358, 361; C. XI 212
 bî-nihâye C. V 516
 bî-nihâye avâlim C. VIII 302
 bî-nilyâz C. XIII 282
 bir C. II 326; C. III 105; C. IX 125; C. XI 21, 22; C. XII 552
 bir bilmek C. VIII 336
 bir demek C. VIII 94, 336
 bir görmek C. VIII 94; C. XI 454
 bir hakikat C. II 325; C. IV 485
 bir kimse C. V 27
 bir olmak C. VIII 336
 bir renk C. XI 32, 599, 603
 bir renklilik C. XI 600
 bir renklilik küpü C. XI 597
 bir şey istemek C. XI 121, 123
 bir yol C. X 84
 bî-renk C. I 400; C. III 213, 491; C. V 382; C. IX

- 335, 336; C. XI 34
bî-renk nûr C. XII 172
bî-renklik C. II 160
biri iki gören C. XII 413
birliğin hakikati C. XII 255
birlik C. I 207; C. II 331; C. VIII 174, 337; C. XII 40, 244, 245, 256
birün-şev C. XII 361, 588, 589
biryân C. XIII 187, 291
bisât C. XI 559
bi'set C. VII 242; C. XI 491
bi'set-i seniyye C. VI 566; C. VII 526; C. VIII 461
bismil C. XII 110, 117, 120
bismil C. XI 605
bismillâh C. XII 110
bî-sûret C. V 382
bi-şartı lâ-şey C. I 231
bi-şartı şey C. I 231
bişnev C. IV 171
bit C. VIII 537; C. X 375; C. XI 367, 370; C. XIII 302, 303
bî-vatan C. II 260
biyolojî C. I 79; C. XI 566; C. XIII 26, 138, 149, 297, 300
biz C. II 309, 317, 319, 334; C. IV 508; C. IX 578; C. XII 12
Bizanslılar C. VIII 486
bizlik C. II 340; C. VI 470; C. VIII 280, 596; C. IX 394, 498; C. X 619
bizlik ve benlik C. VII 553; C. VIII 43
boğaz C. V 20-23, 27, 29, 451, 452; C. IX 20, 412; C. X 544, 545; C. XIII 264
boğaz hırsı C. V 450
bok böceği C. II 47; C. IV 79, 86; C. VI 148; C. VII 92, 93; C. IX 286
bolluk C. XI 597
borç C. XII 354, 377-379, 424, 428, 437, 438, 500, 504-506
borçlu C. X 225; C. XII 437, 441, 443
bostân C. III 460; C. IV 419; C. VII 316, 321; C. IX 366, 367; C. XI 528; C. XII 137; C. XII 380
bostan dolabı C. XII 97
bostân-ı Hudâ C. I 109, 473
boş karın C. XIII 270, 271
boşalmak C. IV 31
boşluk C. VIII 113; C. XI 92; C. XIII 105, 106
boya C. I 267; C. XIII 266
boya küpü C. V 201
boynuz C. VIII 182, 185
boyun çekici C. III 330
boyunduruk C. VI 468; C. XI 83
boza C. VI 623
bozulmak C. XI 567
böğrölce C. XI 206
bön C. XIII 135
börek C. IX 125; C. XIII 265
brahman C. III 106
bû C. VIII 413
bu el Osman'ın elidir C. VI 557
bu'd C. I 530
bugün C. XII 256
bugday C. II 251, 276, 350, 561; C. III 294; C. IV 249, 294, 355, 356, 374; C. IX 64, 186, 270, 496; C. X 27, 32; C. XI 185, 186, 445; C. XII 189, 228, 229, 282, 331, 332, 561, 566, 567; C. XIII 174, 244, 286, 288
bugday ağacı C. XII 563
bugday ekmeği C. X 418; C. XII 135, 557
bugday yemek C. XII 282
bugz C. III 92; C. VI 366; C. IX 415; C. XI 94, 266
bugz-ı fillâh C. III 92
bugz-ı ilâhî C. X 165
buhar C. IX 522; C. X 557
buhâr makineleri C. VII 59
buhâr-ı nârf C. I 418, 419; C. V 340; C. VII 184; C. IX 454, 610, 611; C. XI 45
buhl Bk. buhul C. I 164; C. II 100, 489, 512; C. III 87, 88, 250, 251; C. IV 44, 45; C. VII 185, 253; C. IX 199, 220, 413, 496, 572; C. X 12, 404, 405; C. XI 122, 279, 447; C. XII 431, 447; C. XIII 190, 248
buhrân C. X 453; C. XI 480
buhûr C. V 60; C. VII 90
buhurdan C. X 389
buhul Bk. buhl C. II 198, 431, 444; C. III 354; C. V 140; C. VIII 43; C. IX 485
bukağı C. X 75; C. XI 277
Bulgarca C. VIII 84
bulgur çorbası C. X 496, 497
bulgur çorbası yiyici C. XII 611
bulmak C. I 395; C. IV 372; C. V 634; C. XIII 56
bulur C. XIII 56
bulut C. II 493, 509; C. III 457, 458; C. IV 301, 480, 515, 516; C. V 185, 342; C. VI 534; C. VII 190, 507; C. VIII 297, 405, 459, 507, 508, 550; C. IX 56-58, 79, 85, 143, 241-247, 365; C. X 91, 106, 131, 453, 473, 477, 550, 553, 557; C. XI 41, 165, 279, 320, 357, 515, 516, 536, 537, 590; C. XII 89, 315, 354, 467, 587; C. XIII 27, 255, 294
bulutsuzluk C. IX 241
bumbar dolması C. VII 466
Burâk C. I 342; C. II 419, 422; C. IV 307; C. X 344, 600; C. XIII 31
burç C. VI 532; C. X 405, 406, 474, 633, 634; C. XI 316, 317, 359; C. XII 476, 540; C. XIII 102
Burçlar sâhibi C. XIII 102
burhân C. III 368; C. IV 67, 68, 352; C. V 12; C. VIII 181, 303, 313; C. IX 93; C. XI 12; C. XII 24; C. XIII 147

burhân-ı nübüvvet C. VI 204
 burun C. VIII 123, 173, 174, 175, 176; C. XI 592; C. XII 285, 314, 330
 büselik C. XI 540
 butûn C. II 378, 480, 481; C. III 291; C. V 271, 471; C. XIII 24
 buz C. I 213; C. II 309; C. IV 301; C. VI 539; C. VII 229; C. VIII 91, 239; C. IX 404, 522, 616; C. X 403-405, 520; C. XI 303, 563, 582, 587, 588; C. XII 401
 buzağı C. II 105; C. IV 81, 82; C. V 113; C. VIII 463, 464; C. X 404; C. XI 578, 579; C. XII 48, 49, 53
 buzağı heykeli C. IV 53, 71; C. VI 393; C. XII 192
 buzağıya tapan C. XII 47, 49
 bühtan C. I 141
 bükâ C. I 514
 Bü'l beşer C. IX 587; C. X 213
 bülbül C. I 93, 473, 508, 544; C. II 114, 400; C. III 14, 26, 459; C. IV 86, 470, 501; C. V 382; C. X 154; C. XI 24, 245, 419, 586, 607; C. XII 41, 231; C. XIII 47, 110
 bülbül nevâsi C. XI 547
 bülbül-i bağ-ı Muhammedî C. I 518
 Bü'l-herreb C. VII 419
 bü'l-kerem C. XII 44
 büllûğ C. I 87; C. VIII 232; C. IX 135; C. XIII 278
 bürd C. I 230; C. VI 473; C. VIII 317
 bürd u mâd C. I 166; C. VIII 403; C. XI 528
 bürüdet C. IV 485, 486; C. VII 38, 89, 547; C. IX 273; C. XI 567
 büyü Bk. sihîr C. VIII 402, 403, 407, 410, 414
 büyü Bk. sihîrbâz C. VIII 410, 413, 414
 büyük C. X 590
 büyük cihâd C. X 499; C. X 503
 büyük haşr C. IX 572, 573
 büyük kıyâmet C. II 57
 büyük ölüm C. IX 573
 büyükler C. I 467
 büzürg C. XI 540
 C
 cadde C. II 85, 425; C. III 358; C. IV 171; C. V 304; C. X 108, 270; C. XII 273, 274; C. XIII 75, 145, 146
 cadde-i hakikat C. I 453
 cadde-i şeriat C. II 294, 486
 cādû C. V 323
 cādûluk C. V 320
 Ca'ferî altın C. II 248; C. VI 457
 cāh C. III 55; C. IV 298; C. V 217, 218, 227, 282, 597, 601; C. VII 314; C. IX 30, 32, 163, 185, 186, 189, 191, 616, 618, 619; C. XI 252; C. XIII 116
 cāh hırsı C. IX 187
 cāh ve mansib duyugusu C. IX 146
 cāhidû annâ C. XII 150

cāhidû fînâ C. XII 150
 cāhil C. I 170; C. II 147, 148; C. III 25, 110; C. IV 27, 73, 85, 322, 466; C. V 69, 215, 433; C. VII 415; C. VIII 356; C. IX 159, 284, 478, 537; C. X 233, 290, 291, 318, 367; C. XI 414, 472, 473, 488; C. XII 42, 123, 152
 cāhiliye C. XII 289
 cāhiliyyet C. VII 275, 283
 cāhillik C. X 290
 cāhim C. VI 454
 cāhūd C. IV 317
 cāhūdî C. IV 277
 cāiz C. VIII 429; C. X 216; C. XI 53
 cam C. VII 480
 cāmeğî C. X 575
 cāmekân C. II 245
 cām-i tahûr C. X 449
 cāmi' C. IV 338; C. VIII 59; C. XII 49, 181, 182
 cāmid C. XII 403
 cāmi'-i cemî'-i esmâ C. I 382; C. II 148; C. III 39; C. IV 182, 498; C. V 478; C. VII 315
 cāmi'-i şerif C. V 323
 cāmiiyyet-i esmâ C. XI 85; C. XII 306
 cāmîu'l-ezdzâd C. I 358, 472; C. III 428; C. V 376; C. VIII 334; C. XIII 240
 can C. I 79, 80, 95, 329, 348, 354, 409, 435, 444, 447, 452, 525, 535, 558; C. II 31, 37, 42, 53, 62, 96, 101, 246, 260, 289, 377, 394, 524; C. III 44, 66, 201, 223, 324, 330, 331, 361, 384, 385, 438, 468; C. IV 34, 48, 56, 303, 392, 398, 399, 401, 414, 507; C. V 609; C. VI 42, 61, 70, 102, 104, 379, 385, 451, 471, 472, 539, 540, 603, 604, 615, 622; C. VII 61, 274, 318, 362, 451, 452, 456, 557, 558; C. VIII 57, 151, 197, 276, 336, 363, 384, 420, 510, 568, 580, 600, 606, 609, 613, 614; C. IX 60, 93, 95, 97, 143, 160, 207, 215, 301, 302, 358, 365, 368, 541, 542, 552, 557, 570, 571, 602, 639, 640; C. X 13, 14, 25, 75, 128, 144, 249, 373, 375, 376, 404, 409-411, 444, 454, 597; C. XI 35, 38, 40, 50, 51, 56, 60, 61, 64, 194, 219, 273, 281, 302, 323-327, 352, 353, 456, 505, 529, 563; C. XII 19, 94, 261, 262, 276, 277, 331, 374, 396, 397, 402, 440, 454, 526, 528, 568, 586, 617; C. XIII 26, 51, 60, 165, 221, 224-226, 233, 237, 242, 247, 257, 275, 280, 281, 315, 334, 335, 340, 341
 can âlemi C. III 355; C. VIII 606; C. XI 62; C. XIII 333
 cān bahri C. XIII 336, 337, 347
 cān birdir C. XII 304
 can dalı C. IX 59
 can denizi C. III 286
 can feleği C. X 632
 can gözü C. I 454

can güneşi C. I 127, 128, 328
 can kılığı C. II 112
 can korkusu C. III 389; C. VIII 326; C. XIII 26
 can kulağı C. I 439; C. XIII 237
 cân kurbâğı C. XII 262
 can kuşları C. IV 488, 489, 494
 can kuşu C. II 59, 62; C. VII 334
 can mutnı C. XI 225
 can na'raları C. VIII 493
 can nûru C. IX 240
 can olmak C. IV 190
 cân oyunculuğu C. XI 178
 can sultanları C. VI 615
 can suyu C. VI 622; C. XI 37, 322; C. XIII 347
 can tâvusları C. V 215
 can tutucular C. VII 106
 can vermek C. X 508
 cânân Bk. yâr C. VI 32; C. X 418; C. XI 221,
 379, 611, 614; C. XII 586; C. XIII 335, 336
 cânân-ı hakîkî C. VI 42, 61, 91, 398; C. XI 55,
 614
 canbâzlık C. VII 135; C. XI 449, 486
 candan geçme C. IX 420
 can-dost C. X 630
 cân-ı âlem C. VIII 56
 cân-ı bâkî C. III 264
 cânı bilmek C. VI 70, 210
 cân-ı evvel C. XI 63
 cân-ı hüda C. VI 378
 cân-ı insânî C. VI 31
 cân-ı küll C. III 333
 cân-ı mutlak C. II 40
 cân-ı pâkler C. VII 278
 cân-ı sâf C. XI 54
 canın âleti C. V 141
 canın ateşi C. IX 611
 canın boğazı C. V 30
 cânın cânı C. I 444, 445, 534, 546; C. II 377; C.
 III 361; C. IV 190; C. VII 230, 239, 274; C.
 VIII 369; C. IX 105, 510; C. XI 63, 64; C. XII
 568
 cânın cânının cânı C. VIII 369
 canın cüz'ü C. V 51
 canın gözü C. I 440; C. XI 227
 canın kubesi C. IX 123
 canın kulağı C. I 440
 canın sırrı C. XI 61
 canın sultânı C. IV 363
 cânın ziyâsı C. I 453
 cânının cânı C. VII 239
 cânın C. II 486; C. III 254; C. IX 610
 cârîye C. I 96-98, 140, 147, 148, 154; C. VI 14,
 25, 174, 175; C. VII 259; C. X 46, 47, 49,
 56, 265, 512-514, 516, 517, 523, 527,
 529, 534, 535, 546-549, 551-553, 560,
 562-564, 566-569; C. XI 235, 236; C. XII
 452, 552; C. XIII 22, 25, 27, 28

câsus C. VII 528; C. XIII 186
 câsûsluk C. XI 390
 cavlakî C. I 162
 câzib C. XII 314
 câzibe C. III 262; C. VIII 269
 câzibe cânûn-ı ilâhîsî C. I 265
 câzibe cânûnu C. II 166; C. VI 531
 cebâbire C. VI 164
 Cebbâr C. I 311; C. VI 229
 Cebbâr'ın ayağı C. I 419
 cebbâriyet C. I 234-236, 238, 447; C. VII 400; C.
 IX 612; C. X 255
 cebel-i râsih-i şerîat C. II 103
 ceberût C. VIII 490; C. IX 301
 cebir C. I 234-236, 309, 310, 320, 340, 341,
 347, 440-443, 447, 451-454; C. II 157,
 158, 239, 240, 515; C. III 208; C. IV 268,
 269; C. V 532; C. VI 140, 186; C. VII 255,
 388, 400, 401, 403, 480-482, 495; C. VIII
 324; C. IX 612; C. X 55, 253, 256, 264,
 270, 271, 282-284, 297, 305-309, 315,
 337, 345, 582; C. XI 475, 476; C. XII 307
 cebir i'tikâdî C. X 304, 338, 344; C. XI 475
 cebir mezhebi C. I 237
 Cebrâil C. VIII 85
 Cebrâil (a.s.)'ın kanadı C. XIII 81
 cebri C. I 37, 238, 307, 310, 317, 320, 442; C.
 V 403-405; C. VI 137, 139, 142, 236; C. VII
 255, 400, 402-404; C. IX 586; C. X 264,
 269-274, 282-286, 289-296, 298-304,
 307, 309, 312, 313, 316, 321, 323, 337,
 344, 345, 347, 350; C. XI 145
 cebri-hakîkî C. I 236, 238, 239
 cebri-mahmûd C. VII 255
 cebri-mezmûm C. VII 255
 cebri-mutavassıt C. VII 255
 cebri-sırf C. V 405
 Cebrîler C. VII 255; C. X 318, 322, 325, 346,
 348, 349; C. XI 143, 475
 Cebrîlik C. I 321; C. II 380; C. VII 257; C. X 337
 cebrin hakîkatî C. X 338
 cebrin sırrının sırrı C. X 337
 Cebriye C. II 344, 381; C. XII 187
 cedd C. XI 157
 cedel C. XIII 286
 cefâ C. I 523, 532; C. III 330, 405, 406; C. IV 26,
 27; C. V 90, 105, 113, 177, 620; C. VI 156,
 157, 161, 225, 424, 425, 427, 464; C. VII
 518; C. VIII 388, 435, 436; C. IX 217, 407,
 495, 496, 633; C. X 325-330, 501; C. XI
 488, 492, 536, 568; C. XII 86, 122; C. XIII
 72
 cefâger C. II 522
 ceffe'l-kalem C. VIII 454; C. X 319-321, 323,
 326, 336
 cehâlet Bk. cehil C. II 290; C. III 494; C. IV 24,
 50; C. V 160; C. VII 170, 367

cehâlet tohumu C. XII 595

cehennem C. I 44, 168, 417-420, 496, 538; C. II 55, 107, 186, 187, 191, 398, 445, 487; C. III 92, 93, 112, 208, 209, 260, 348-350, 354, 385, 402, 403, 497; C. IV 16, 32, 55, 64, 129, 198, 199, 201, 219, 337, 385, 492, 502; C. V 103, 105, 503; C. VI 149, 153, 157, 158, 160-162, 200, 276, 280, 282, 340, 454, 455, 547, 578, 580, 581, 582; C. VII 30, 50, 142, 221, 309, 313-315, 360, 368, 390, 426; C. VIII 193, 194, 201, 205, 208-210, 240, 246, 266-269, 292-294, 359, 489, 524, 544, 545, 561-563, 583; C. IX 66, 72, 107, 122, 155, 370, 461, 615; C. X 81, 94, 198, 199, 246, 270, 271, 301, 369, 510, 569, 594, 612-614, 617; C. XI 91, 98, 99, 290, 411, 450, 451, 517, 561; C. XII 19, 166, 301, 340, 393, 432, 470, 489, 535; C. XIII 17, 18, 126, 143, 230, 231, 232, 233, 248, 344

cehennem cinsi C. VIII 266

cehennem kapısı C. XII 489

cehennem korkusu C. X 50, 198

cehennem köprüsü C. IV 277

cehennem öküzü C. VI 19

cehennem-i cismânî C. I 496; C. IV 200; C. VI 119; C. XIII 232, 248

cehennem-i rûhânî C. I 496

cehennemin yedi kapısı C. II 444; C. VIII 209

cehennemlik C. IX 614; C. XI 289

cehil Bk. cehâlet C. I 101, 454; C. II 127; C. IV 33, 47, 268, 483, 499, 509; C. V 12, 151; C. VI 402, 602; C. VII 368, 432, 519; C. VIII 214, 268, 354, 584; C. IX 145, 167; C. X 366, 531, 613, 614, 635; C. XI 57, 227, 374, 490, 505, 506, 553, 599; C. XII 547, 618; C. XIII 266, 270

cehil yılanı C. XIII 343

cehil zulmeti C. IV 200

cehûd C. VI 213

cehûdî C. IV 277

cehûl C. VI 601

celâl C. I 211, 264, 274, 455; C. II 189; C. III 428, 450, 486; C. IV 87, 88; C. VI 105, 228, 352; C. VII 184, 438, 457, 518; C. VIII 38; C. IX 194, 371; C. X 34, 367, 436; C. XI 50, 198, 405, 534; C. XIII 305, 331

celâl sahîbi C. X 68

celâlet-i Hak C. VI 374

celâlî C. VII 82, 474

celâl-i Hak C. VI 340; C. XI 24

celâl-i ilâhî C. I 394; C. XII 176

celâl-i ilâhî nûru C. XIII 222

celb-i ervâh C. V 316

celb-i mağnem C. III 182

celîs C. V 66, 430; C. VII 139, 140; C. X 451; C. XI 432; C. XIII 336

cellâd C. VII 66; C. X 541, 586; C. XII 293, 297

cem' C. I 204, 542; C. III 29; C. IV 266; C. VI 205; C. VII 450; C. VIII 450; C. IX 214; C. XI 519; C. XIII 42, 45

cem' olmak C. X 631

cemâat C. IV 95, 98; C. VIII 450; C. XI 174, 175; C. XII 49

cemâat namazı C. IV 257

cemâat rahmettir C. II 311; C. XII 230

cemâat yoldaş gibidir C. XI 175

cemâd Bk. cemâdât C. I 117, 123, 217, 287, 291; C. II 68, 73, 482; C. III 463, 480; C. IV 151-153, 155, 318; C. V 137, 157, 270-272, 274-276, 340, 402, 432; C. VI 42, 194, 303, 304, 473-475, 481, 535, 541, 607; C. VII 131, 149, 150, 172, 173, 237, 239, 266, 268-270, 274, 275, 286, 294, 297, 372, 439, 485; C. VIII 201, 296-299, 369, 522, 523, 551, 554, 555, 618; C. IX 59, 215, 269, 275, 277, 318, 345, 383, 384, 640, 645; C. X 217, 273, 290, 293, 295, 305, 307, 357, 358, 360-362, 379, 448, 518, 520, 521; C. XI 30, 42, 50, 54, 63, 157, 184, 282, 297, 298, 348, 406, 432, 433, 464, 529, 530, 563, 566; C. XII 161, 162, 169, 237, 331-333, 385, 454; C. XIII 24, 128, 129, 260

cemâdât ve nebâtâtın tesbîhi C. II 79; C. V 274, 403

cemâdâtın nutku ehl-i bâtın C. II 378

cemâdâtın tekellümü C. II 71, 79, 80; C. XIII 129

cemâddan nükteler işitmek C. VIII 523

cemâdiyyet C. V 136; C. X 195

cemâdlık C. II 529; C. V 136, 137; C. VI 396, 480; C. VII 151; C. VIII 24, 552, 599; C. IX 276, 279

cemâl Bk. hüsn, güzel C. I 264, 274, 407; C. II 189, 270, 358; C. III 40, 136, 188, 200, 428, 450, 486; C. IV 87, 88, 169, 182, 272; C. V 121; C. VI 105, 109, 228, 352, 382, 458; C. VII 438, 457, 518; C. VIII 450; C. IX 143, 194, 326, 329, 453, 454; C. X 34, 204, 353, 354, 367, 428, 429, 440, 517, 518, 540, 588, 593, 594, 599, 624; C. XI 69, 236, 241, 405, 416, 500, 534, 584; C. XII 173, 543; C. XIII 53

cemâl ve kemâl-i ilâhî C. XII 590

cemâlî C. VII 82, 474

cemâl-i bâ-kemâl C. IX 326

cemâl-i ezeli C. IX 132, 140

cemâl-i Hak C. II 149, 406; C. III 165; C. VI 340; C. VII 410; C. IX 137, 318, 479, 480; C. X 143, 186, 187, 451, 459; C. XI 208, 210, 214, 618; C. XII 242, 375, 456; C. XIII 53, 54

cemâl-i hakikat C. X 540

cemâl-i hakikî C. X 534, 540

cemâl-i Hakk'ın müşâhedesi C. VIII 421; C. XI 201
 cemâl-i ilâhî C. IX 139, 329; C. X 458
 cemâl-i ma'nevî C. II 249; C. XI 416
 cemâl-i mutlak C. III 196, 198, 423, 425; C. V 265, 267; C. IX 551; C. X 354, 364, 518, 519, 624; C. XI 335; C. XII 307, 363, 400, 582
 cemâli ve celâli C. XII 498
 cemâl-i Yûsuf C. VII 410
 cemâl-i zâtî C. IV 167; C. X 368, 370, 536, 594; C. XII 578, 582
 cem'den evvelki fark C. VIII 530, 536
 cem'den sonra fark C. IV 391; C. VIII 530
 cem'-i ahadiyyet C. X 517
 cem'-i mâl C. VII 86
 cemî'-i cessed C. I 83
 cemî'-i esmâ C. XI 64
 cemûl C. III 40; C. VI 456, 457; C. IX 139; C. XII 400
 cemûl-i hakîkî C. IX 215
 cem'iyet arasına karışmak C. XI 166
 cem'iyet-i kalb C. XII 362
 cem'iyet C. II 116; C. III 34, 221, 360, 378; C. IV 95, 487; C. V 270; C. VI 226; C. VIII 294, 449; C. XI 175, 183, 184, 566; C. XII 358-362
 cem'iyet-i cemâliyye C. XI 236
 cem'iyet-i esmâ C. XII 57
 cem'iyet-i esmâliyye C. I 540; C. II 26, 211, 212, 408; C. III 46, 335; C. IV 12, 97, 129, 132, 152, 182, 184, 204, 399, 480; C. V 270, 348, 478, 479, 607; C. VI 99, 101, 211, 226, 295, 329, 336, 348, 457, 497, 606; C. VII 40, 243, 272, 521; C. VIII 28, 107, 245, 462, 581; C. IX 29, 30, 271, 508, 545; C. X 27, 30, 90, 91, 170, 216, 226; C. XI 48, 50, 56, 399, 446, 566; C. XII 53, 55, 82, 83, 307, 359, 413, 422; C. XIII 56, 160, 220, 233, 312, 334, 347
 cem'iyet-i hâtr C. X 507
 cem'iyet-i külliyye C. I 551
 cem'iyet-i ma'nâ C. III 39
 cem'iyet-i unsuriyye C. IX 273
 cem'u'l-cem' C. I 542; C. II 499; C. III 29, 30, 239; C. IV 51, 266; C. VI 205; C. VII 100, 450-452; C. VIII 54; C. X 42, 458; C. XIII 42
 cenâze C. IV 341; C. VI 422; C. XI 117, 118
 cendere C. XI 408
 cengî C. II 418
 cenûn C. II 353, 505, 506, 545; C. IV 465; C. V 31-33, 35, 99, 400, 465, 466; C. VI 302, 303, 413, 414; C. XII 594
 cenk C. II 161, 163, 189, 419, 530; C. III 456; C. IV 353; C. V 267, 268; C. VIII 319, 325, 326; C. X 122, 123, 394, 494-497, 503, 505, 506, 514; C. XI 21, 26-36, 171, 442,

564, 596, 597
 cenn C. IV 375
 cennât-i sıfât C. I 59; C. IV 372; C. IX 529; C. XI 121; C. XII 282; C. XIII 339
 cennât-i zât C. IV 372; C. IX 529; C. XI 121
 cennât-i a'mâl C. XII 282
 cennet C. I 44, 59, 386, 417, 483, 496, 538; C. II 70, 107, 186, 187, 191, 214, 235, 240, 253, 406, 435, 445, 449, 450; C. III 17, 93, 112, 164, 176, 177, 208, 353, 354, 402, 403, 497; C. IV 13, 16, 167, 172, 198, 199, 200, 209, 242, 337, 348, 371, 372, 375, 378, 385, 404, 405, 492; C. V 103, 502, 553, 599; C. VI 125, 149, 160, 161, 221, 264, 276-279, 299, 448, 452, 455, 547, 548, 549, 578, 580-582; C. VII 151, 152, 153, 209, 221, 314, 315, 390, 394, 462, 497, 549, 550, 553; C. VIII 119, 193, 204, 205, 208, 209, 246, 267, 293, 294, 359, 421, 438, 440, 444, 467, 490, 517, 524, 554, 563; C. IX 66, 73, 122, 126, 155, 212, 300, 420, 528, 529, 554, 557, 564, 570; C. X 26, 27, 33, 43, 81, 94, 124, 140, 198, 199, 203, 227, 244, 270, 271, 279, 369, 396, 469, 557, 569, 570, 601, 613; C. XI 33, 69, 98, 120, 121, 289, 290, 303, 365, 366, 388, 421, 445, 446, 451, 517, 602; C. XII 19, 150, 281, 282, 301, 340, 369, 370, 380, 470, 582; C. XIII 16, 175, 230, 231, 232, 233, 286, 287, 308
 cennet ağacı C. II 69, 70; C. IV 479; C. XII 340
 cennet bağçeleri C. III 271; C. XII 488
 cennet hüllesi C. VII 465
 cennet kapıcısı C. VII 216
 cennet kokusu C. VIII 123, 124
 cennet kuşu C. I 290; C. VI 276, 277
 cennet ümidi C. X 50
 cennete isti'dâd C. XIII 175
 cennet-i 'âcil C. I 537; C. II 230; C. V 516; C. VII 151, 173, 519; C. VIII 228, 438, 440, 524; C. X 385; C. XI 32, 98, 99; C. XII 493
 cennet-i 'âcile C. IV 203; C. VI 128; C. VIII 209; C. XI 98
 Cennet-i Adn C. VIII 204
 cennet-i a'lâ C. IX 328
 cennet-i a'mâl C. II 321; C. VI 276
 Cennet-i Firdavs C. VIII 204
 cennet-i hakikat C. III 64
 cennet-i hâs C. VII 142
 cennet-i Huld C. I 571; C. III 111; C. VI 277, 278; C. VIII 204
 cennet-i ırfân C. IV 172; C. VI 578; C. VII 520
 cennet-i kalb C. X 614; C. XI 324
 Cennet-i Maârif C. VIII 205
 Cennet-i Me'vâ C. VIII 204
 Cennet-i Naîm C. VIII 204
 cennet-i sıfât C. VIII 421

Cennet-i Vesîle C. VIII 204
 cennet-i visâî C. XII 154
 cennet-i zât C. II 240, 322; C. III 64; C. IV 169, 184, 185; C. VI 44, 296, 578; C. VII 173, 221; C. VIII 93, 421, 518, 592; C. IX 530; C. XI 445; C. XII 561
 cennetin ağaçları C. III 271; C. VI 276
 cennetin dört ırmağı C. II 450
 cennetin duvarı C. VII 150
 cennetin ırmakları C. II 450
 cennetin kapıları C. VIII 209
 cennetle müjdelanmış C. IX 259
 Cennetü'l-Fazile C. VIII 204
 Cennetü'l-Firdevs C. VIII 204
 Cennetü'l-Hulk C. VIII 204
 Cennetü'l-istihkak C. VIII 204
 Cennetü'l-Maârif C. VIII 204
 Cennetü'l-Mekâsib C. VIII 204
 cennetü'l-me'vâ C. VIII 208; C. XI 121
 Cennetü'l-Mevâhib C. VIII 204
 Cennetü'l-Mücâzât C. VIII 204
 Cennetü'n-Na'im C. VIII 204
 Cennetü's-Selâm C. VIII 204
 Cennetü's-Sifât C. VIII 204
 Cennetü'z-Zât C. VIII 204
 cer C. XII 452
 cerâhat C. XII 220, 221
 ceride C. VI 126
 ceride-i âlem C. V 26
 cerr C. II 393
 cerr u medd C. III 427
 cerrâh C. II 363
 cesâret C. II 506; C. VII 135; C. VIII 326; C. X 442
 cesed Bk. ecsâd C. I 197, 548; C. III 234, 450; C. IV 121; C. V 428; C. VIII 89, 374; C. IX 88, 89, 574, 576; C. X 362, 380, 381, 448; C. XI 530; C. XIII 176, 245
 cesed-i beşer C. III 458
 cesed-i müsevvâ C. I 325
 cevâb C. IV 495, 496; C. VI 216; C. VII 429, 431; C. VIII 354, 356, 509, 510
 cevâbın terki cevâbdır C. VII 432
 Cevâd C. II 238; C. V 404; C. XI 289; C. XII 125, 284
 Cevâd-i mutlak C. I 211, 212; C. XI 420, 606
 cevâhir Bk. cevher C. IV 379
 cevâhir-i mücerrede-i nûrâniyye C. III 254; C. V 344
 cevâhir-i mücerrede-i nûriyye C. III 361
 cevâmiu'l-kelim C. I 514; C. VIII 50
 cevârih C. VI 20
 cevher Bk. cevâhir C. I 50, 51, 221, 228, 249; C. II 67, 236, 237, 243; C. III 265-268, 270, 272, 273, 276, 277, 280, 283, 388, 408, 483, 484; C. IV 164, 235, 379, 439; C. V 601; C. VI 71, 273, 479; C. VII 26, 243; C.

IX 96, 165, 202; C. X 285, 357, 441, 442, 572-575, 577, 578, 580, 583, 584, 619, 628, 635; C. XI 338, 340-342, 352, 605; C. XII 32, 93, 295, 369, 592; C. XIII 24, 160
 cevher-i basit C. VI 405, 539
 cevher-i esrâr ve maânî C. XII 29
 cevher-i evvel C. X 556
 cevher-i heyûlânî C. II 217
 cevher-i imân C. XI 329
 cevher-i kalb C. IX 96
 cevher-i maânî C. XII 506
 cevher-i ma'nâ C. III 286
 cevher-i mücerred C. II 210
 cevher-i mücerred-i nûrânî C. III 65; C. VI 270, 604; C. IX 240; C. X 459; C. XI 39, 92, 93, 529; C. XII 304
 cevher-i ni'met C. X 225
 cevher-i nûrânî C. XI 35, 340, 342; C. XII 324
 cevher-i rûh C. XI 32, 341; C. XII 325
 cevher-i rûhânî C. V 457
 ceviz C. I 253, 348; C. III 76, 151; C. IV 416; C. VII 185, 225-227; C. IX 395, 615, 616; C. X 130, 239, 380, 381; C. XI 205, 208, 209; C. XII 483-485
 ceviz kabuğu C. X 40, 42
 ceviz sağıltısı C. V 77
 cevri C. I 471; C. X 179
 cevri ü cefâ C. II 145; C. V 177
 cevri-i küfr C. XII 43
 ceyb C. IX 91; C. XI 620, 621
 cezâ C. I 292; C. III 278, 279; C. V 469; C. VI 131, 132, 273-275; C. VIII 191; C. IX 211, 212, 262, 631; C. X 37, 427, 435, 555, 556, 558-565; C. XI 127, 135, 138, 147, 149, 150, 152, 194, 511, 513, 514; C. XII 68, 309, 556
 cezâ-i seyyie C. V 105
 cezâ-yı rabbânî C. X 565
 cezb C. II 168; C. IV 189; C. V 68; C. VI 530, 531, 535, 541, 542, 544, 582, 583; C. VII 214, 216, 455, 456; C. VIII 265; C. X 55, 364
 cezbe C. I 248; C. III 489; C. V 149, 150; C. VI 168, 205, 537; C. VII 456, 457; C. IX 56, 68, 430, 649, 650; C. X 309, 310, 342, 365, 379, 629; C. XI 32, 403, 486; C. XII 269, 270, 453, 454
 cezbe-i ilâhî C. III 207; C. VI 616; C. VII 204, 485; C. VIII 378, 379; C. IX 529-531, 650; C. X 140, 310, 342, 363, 364, 458
 cezbe-i ilâhiyye C. VIII 208; C. X 457
 cezbe-i rabbânî C. III 389; C. V 346; C. VII 432
 cezb-i âmm C. VII 456, 457
 cezb-i bâttın C. IV 210
 cezb-i eczâ C. V 466
 cezb-i Hak C. VII 456
 cezb-i hâss C. VII 456

cezb-i ilâhî C. VI 449; C. X 55; C. XI 84; C. XII 452
 cezb-i kelâm C. I 74
 cezebât C. XIII 209, 211
 cezebât-i ilâhiyye C. V 345; C. VI 377; C. VII 124; C. IX 649, 650
 cezr C. X 384; C. XII 443, 444
 cezr ve medd C. X 384; C. XII 271, 443
 cezüb-i rahmet C. VI 91
 cezzâb C. XII 313
 cıva C. V 385; C. VI 140; C. VII 162, 441
 cibillî C. IV 238, 239
 cidâl C. VIII 401
 cidd C. II 284; C. IX 447
 ciddin ciddî C. VI 573; C. X 149
 cîfe C. VI 571; C. VIII 245; C. IX 305, 407; C. X 447, 599; C. XI 339; C. XII 66, 486; C. XIII 81
 cîfe-i dünyâ C. XII 255
 cîger C. X 246, 247, 248, 249
 Cîger Oğlu C. XI 545
 cihâd C. I 317, 417; C. II 530; C. IV 131; C. V 73; C. VI 479; C. VII 437, 447, 460, 484; C. IX 73, 75, 97, 207, 208, 435, 647; C. X 54, 495, 500-502; C. XI 170, 406; C. XII 523
 Cihâd kapısı C. VIII 204
 cihâd-ı asgar C. IV 131; C. VI 427, 430; C. X 488, 489, 498, 509; C. XI 608
 cihâd-ı ekber C. I 417; C. IV 131, 154; C. V 43, 191; C. VI 427, 430, 585; C. IX 343, 344; C. X 123, 488, 489, 494, 495, 497-499, 503, 509, 511, 521; C. XI 607, 608
 cihâd-ı ma'nevî C. XI 302
 cihân Bk. dünyâ, âlem C. I 424; C. III 214, 299, 300, 335; C. IV 346; C. V 141; C. V 345; C. VII 205; C. VIII 363, 577; C. IX 603; C. X 54, 597, 628; C. XI 136; C. XII 276; C. XIII 65, 67, 68, 310, 337
 cihân bendesi C. XIII 177
 cihân güneşi C. XII 178
 cihân perdedir C. XII 503
 cihân rû'yâdır C. V 458
 cihandan maksûd C. VI 158
 cihân-ı bekâ C. VI 270
 cihân-ı gayb C. XI 368
 cihân-ı ma'nâ C. IX 387, 390, 425
 cihân-ı ma'nevî padişâhı C. III 261
 cihân-ı münbasır C. V 20
 cihân-ı sûrî C. III 16, 355
 cihânın câni C. V 141; C. X 628
 cihânın icâdı C. VII 488, 489
 cihâr-yâr-i güzîn C. VIII 416
 cihet C. III 174, 191; C. IV 265; C. V 595; C. VII 533; C. VIII 567; C. IX 131, 380; C. XI 48, 51; C. XII 394, 413
 cihetsiz C. III 191; C. VIII 568
 cihetsizlik C. II 42

cihnâm C. II 515
 cîlâ Bk. saykal C. II 427, 430, 434; C. III 268; C. IV 413; C. XII 42
 cilâcılık C. VIII 323
 cilve C. I 431
 cimâ C. II 418; C. VI 325; C. VIII 228, 392; C. IX 185-187 445-448; C. X 393, 443, 485, 522, 532, 545-547; C. XII 573, 574; C. XIII 26, 188, 189
 cimâ'-ı meşrû C. X 530
 cimrîlik C. II 489
 cin C. I 330, 331, 332; C. II 15, 78, 197, 218, 293, 379, 425, 454, 464, 482, 483; C. III 256; C. IV 139, 214, 215; C. V 172, 402; C. VI 171, 363, 375, 403, 438, 490, 565, 566, 590, 592; C. VII 272, 273, 324, 325, 337, 364-366, 417; C. VIII 83, 84, 461-463, 465; C. IX 108, 121, 266, 610, 611; C. X 500, 557, 584; C. XI 92, 93, 339; C. XII 337, 338, 397; C. XIII 42, 302
 cin geytanları C. I 62; C. V 237
 cinâs C. XI 49
 cinâs-ı nakıs C. VI 458
 cinâs-ı tām C. VI 458; C. VIII 222
 cinâyet C. VIII 92
 cinnî C. II 15, 463; C. VIII 177; C. IX 407; C. XII 339
 cinnin cismî C. XI 92
 cins C. I 240; C. II 208; C. III 95, 290, 328, 329; C. IV 72, 205, 473; C. VIII 252-256, 264-266, 268, 269, 545; C. XI 184; C. XII 335
 cins cinsî cebeder C. VIII 255
 cins cinsine meyleder C. III 41
 cins-i habîs C. IX 560
 cins-i latîf C. IX 560
 cinsiyet C. I 296, 297; C. III 328, 329; C. IV 83; C. VII 479; C. VIII 252, 254-256; 269; C. XI 392, 393; C. XII 330, 331, 336, 337, 339-343
 cinsiyet kokusu C. XI 393
 cinsiyet sırrı C. XII 330, 331
 cinsiyet-i rûhiyye C. VIII 255
 cinsiyet-i sûriyye C. VIII 255
 cirdî C. I 419
 cirit C. III 107, 363; C. VII 454; C. VIII 595; C. X 184, 495, 595; C. XI 89, 230, 594; C. XII 544
 cirm C. X 443
 cisim Bk. ecsâm C. I 85; C. II 176, 177, 237; C. III 137, 204, 205, 224, 265-267, 295, 324, 356; C. IV 27, 50, 322, 332, 340, 346, 374; C. V 466, 596; C. VI 479-481, 526, 527, 528, 539, 540, 601, 622; C. VII 131, 133, 134, 137, 142, 168, 247, 253, 260-262, 451, 452, 454, 455; C. VIII 359, 368, 512, 600, 602, 606, 613; C. IX 40, 57, 59, 61, 202, 240, 272, 290, 335, 462, 556, 557,

- 563, 571, 602, 603, 613-615; C. X 13, 23, 41, 61, 75, 81, 187, 249, 313, 314, 369, 397, 398, 400, 401, 404, 459, 460, 463, 510, 511, 585, 598, 599, 615; C. XI 40, 43, 50, 51, 56, 62, 119, 157, 198, 227, 277, 281, 284, 378, 383-385, 463-465, 467, 469, 488, 506, 529-531, 577, 578, 598, 602, 603; C. XII 22, 30, 88, 89, 92, 100, 160, 261, 262, 263, 280, 286, 289, 304, 325, 326, 331, 333, 334, 360, 373, 375, 379, 386, 395, 396, 402, 408, 438, 439, 470, 471, 485, 492, 522, 531, 565, 572; C. XIII 24, 31, 93, 171, 177, 178, 179, 185, 210, 221, 222, 235, 246, 313, 339
- cisim ağacı C. VIII 536
 cisim âlemi C. V 547
 cisim cübbesi C. IX 135
 cisim gemisi C. XIII 60
 cisim gözü C. X 535
 cisim habisi C. XIII 332
 cisim hırkası C. XIII 171
 cisim kafesi C. I 435; C. IX 290
 cisim kılıcı C. X 512
 cisim memleketi C. I 149
 cisim meshi C. X 165
 cisim öküzü C. VI 33, 34; C. XII 522
 cisim perdesi C. XII 363
 cisim sandığı C. XIII 179, 194, 195, 196, 206, 212
 cisim sandıkları C. XIII 207
 cismânî C. IV 407, 408; C. VII 299; C. VIII 607; C. IX 645; C. XIII 216
 cismânî cehennem C. I 418
 cismânî kimse C. XI 170; C. XII 326
 cismânî lezzet C. IX 156
 cismânîler C. VIII 186, 187, 608; C. IX 61, 384, 386, 387, 388, 389; C. XII 480
 cismâniyet C. III 372; C. IV 451, 506; C. V 339; C. VI 147; C. VII 544; C. VIII 606; C. IX 20, 60, 110, 286, 287, 384, 649; C. X 13, 22, 40, 82, 84, 143, 147, 214, 229, 291, 337, 396, 440, 446, 455, 456, 524, 545, 596, 597, 599, 600, 603, 611-613, 621, 622; C. XI 32, 62, 63, 93, 176, 368, 375, 380, 397-402, 435, 468-470, 477, 507, 508, 592, 605, 614; C. XII 107, 123, 341, 443, 444, 448, 535, 538, 564, 565, 594; C. XIII 126, 129, 153, 207, 216, 235, 237, 278, 279, 309, 311, 334, 338
 cismâniyet âlemi C. I 73; C. XI 33, 48; C. XII 280, 492, 559; C. XIII 333
 cismâniyet kuyusu C. XIII 217
 cismâniyet perdesi C. IX 21
 cism-i berzahî C. VIII 22, 371, 372, 383, 384, 390, 439; C. X 58, 403; C. XII 501
 cism-i berzahî gözü C. VIII 371, 372
 cism-i beşer C. VI 302; C. VIII 599; C. IX 273; C. X 31, 430; C. XII 290
 cism-i cemâd C. V 466; C. VI 479
 cism-i cin C. XI 92
 cism-i hayvan C. VI 479
 cism-i insân C. VIII 150; C. VIII 177, 371
 cism-i kesif C. VI 171; C. VIII 204, 228; C. IX 567, 572, 645; C. X 401, 402, 403
 cism-i kül C. II 420; C. VII 536
 cism-i latîf C. VI 170, 171
 cism-i Muhammedî C. VIII 606
 cism-i nebât C. V 466; C. VI 479
 cism-i nûrânî C. IX 341
 cism-i şerîf C. XII 406
 cism-i usurî C. III 356; C. VIII 371, 372, 384; C. IX 223, 241; C. X 229, 380
 cism-i zulmânî C. VI 48
 cismîn gözü C. XI 227
 cismiyyet C. IX 311; C. X 23
 civan C. X 464
 civânmerd C. XII 20
 civciv C. IV 504
 coğrafya C. X 632; C. XII 620
 cömerd C. III 250, 353; C. X 588; C. XII 431, 456, 598
 cömerdlik C. II 100, 490; C. III 122, 251, 353, 354; C. V 13; C. VII 253, 346, 358; C. IX 220; C. X 226; C. XI 70; C. XII 340, 385, 447, 518
 cömerdlik kârdır C. XII 518
 cû C. II 238, 512
 cûd C. II 237, 238, 239; C. III 295; C. IV 317, 361, 383; C. V 12; C. VII 546; C. IX 220; C. XI 21, 70; C. XII 340; C. XIII 28, 29, 145
 cûd deryâsi C. VIII 517
 cûd u atâ C. VI 78
 cûd ve sehâ C. II 359
 Cûda C. V 13
 cûd-ı hakkânî C. II 51
 cûd-ı ilâhî C. III 64
 cûd-ı hakikî C. XI 452
 Cûhî C. IV 341
 cû'-i kelb C. X 171
 cum'a C. V 126; C. X 45, 46
 cum'a namâzı C. XI 165, 519
 cûu'l-bakar C. VIII 547; C. X 124, 243
 cûu'l-kelb C. X 231
 cûbbe C. III 377; C. IX 132, 133, 134; C. XI 414
 Cûbbemin içinde Hudâ'nın gayri yokdur C. VIII 87
 cûbn C. III 87; C. IX 209, 221
 cûhelâ C. V 180; C. VI 327
 cûhûd C. III 392; C. IV 317; C. IX 455; C. X 249, 394, 427; C. XI 326, 331, 338, 344, 350, 599; C. XIII 155, 191
 Cûhûdluk C. XI 306, 345
 cûlâb-ı kand C. VIII 409
 cûmûdiyye C. VII 344

cünd-i ervâh C. VIII 553; C. XI 242
 cünüd-i ilâhiyye C. I 342; C. VII 239; C. VIII 186, 187
 cünüd-i semâviyye C. III 116
 cünüd-i mücennede C. III 293
 cünûn C. II 261, 379, 448; C. III 386, 387, 388
 cünüblük C. IX 62; C. XI 398, 399
 cür'a C. IX 139, 140, 141, 142, 144
 cür'a-i cemâl C. IX 145
 cür'a-i sâf C. IX 143
 cürm C. VII 123; C. X 84, 331, 559, 609, 613, 615, 620, 622; C. XI 147, 150; C. XII 391
 cüst ü cü C. I 395
 cüvân C. XII 589
 cüz' C. I 267, 292, 296, 459, 474; C. II 255, 256, 280, 281, 288, 308; C. IV 97, 204, 205; C. V 40, 44, 267, 509, 510, 593; C. VI 22, 215; C. IX 29, 55; C. XI 490, 491, 581-583, 588, 621; C. XII 60; C. XIII 105, 130, 339
 cüzâf C. X 69
 cüz'e muhabbet C. II 257
 cüz'î C. II 451
 cüz'-i mahzûf C. I 53
 cüz'iyât C. I 397; C. II 281, 451
 cüz'ünün cüz'ü C. XI 580, 581; C. XIII 130
 Ç
 çadır C. III 137; C. V 154; C. X 368; C. XI 488; C. XII 496, 543
 çadır ehli C. XII 163
 çakal C. V 201, 213-215, 217
 çâkerlik C. VI 316
 çakul taşı C. VII 500
 çakır C. IX 497
 çakmak C. I 271, 283; C. VIII 591
 çakmak fitili C. XII 371
 çakmak taşı C. I 269; C. III 104; C. IV 49, 50; C. XII 521
 çalçı C. II 13, 61, 85, 95; C. IX 322, 323; C. X 443; C. XI 91, 226, 228, 541
 çalıcı C. II 14, 59, 83, 84, 86, 89, 92, 94; C. XI 222
 çalgıcılık C. II 62
 çalınmış metâ' pâyidâr olmaz C. XII 526
 çalışma C. I 203, 300, 302, 306, 307, 310, 311, 313, 320, 340; C. VI 187-189, 566, 633, 634; C. X 102, 103, 104, 107, 111; C. XI 143, 144
 çalma kapıyı, çalarlar kapını C. X 561
 çalmak C. VII 512
 çamur C. I 409; C. III 302, 303; C. IV 227, 452; C. V 30, 141, 594, 595, 596, 600, 601, 609; C. VII 270, 271; C. VIII 16, 341, 342, 554, 609; C. IX 609; C. X 228, 229, 248, 402, 409; C. XII 32, 324, 325, 326, 347, 402, 412, 438, 529, 535, 584; C. XIII 222, 246, 265

çamur legen C. IX 360
 çamur sahrası C. V 150
 çanak C. XI 613
 çâr dâng C. VII 301
 çâr unsur C. X 455
 çârcûb C. XII 112
 çardak C. VII 468
 çäre C. III 190
 çarh C. XI 621; C. XIII 20, 278
 çarh-ı felek C. XI 83, 314, 316
 çarık C. VIII 340; C. IX 607, 608, 621, 623, 624; C. X 11-14, 16, 30, 31, 343, 344, 357-359, 383, 384; C. XI 94, 96, 239, 367
 çarmıh C. IV 302; C. XI 90, 331; C. XII 491, 492; C. XIII 154
 çarşaf C. VII 70, 75; C. VIII 501; C. IX 124, 450; C. X 49, 65, 376, 377; C. XII 603, 624; C. XIII 247
 çâr-sâh C. III 225
 çarşı C. XI 292
 çâr-tâk C. VII 468
 çavuş C. V 221, 234; C. VIII 594, 595; C. XII 455, 475
 çavuş kuşu C. III 443
 Çeharyâr C. IX 291; C. XI 72
 çehre C. XII 245
 çekçek C. III 349
 kekiç C. XIII 229
 çekirdek C. I 409; C. II 323; C. III 191, 333; C. IV 417; C. V 134; C. VI 290, 568; C. IX 346, 621; C. X 557; C. XI 287, 451, 563; C. XII 272, 561; C. XIII 56
 çekirge C. VIII 537, 543; C. X 514, 520
 çemen Bk. çimen C. XI 419, 420; C. XIII 294
 çemenzâr C. III 458; C. XIII 68
 çeng C. I 230, 471; C. II 13; C. VIII 597; C. XI 49, 540, 541; C. XII 126; C. XIII 174
 çengel C. IX 494
 çengi C. IX 322, 323; C. XI 540, 541; C. XII 488
 çeng-i hikmet C. XII 489
 çerâğ C. I 246; C. III 352; C. IV 18; C. VI 264, 528; C. VII 136, 137, 142, 143, 144, 145; C. VIII 109, 384, 390, 391; C. X 249, 551; C. XII 461
 çerâğ-ı cısım C. VII 136
 çerâğ-ı ilâh C. VII 499
 çerez C. X 466
 çergi C. V 452
 çerh C. I 286; C. II 393; C. VI 593; C. X 595; C. XIII 345
 çerh-ı felek C. I 286, 395; C. X 587
 çerhin devirleri C. VII 220
 çeşme C. VIII 422, 454; C. IX 158; C. X 83, 365; C. XII 91, 92, 94, 123, 524, 525, 528, 529
 çeşme-i füyûzât C. IV 404
 çeşme-i gayb C. VI 205
 çeşme-i ilâh C. VIII 421

çeşme-i kalb C. III 373
 çeşme-i vidâd C. XII 125
 çeşm-i azîz C. XII 305
 çeşm-i bâtun C. I 380; C. III 241; C. IV 114
 çeşm-i binâ C. XII 592
 çeşm-i mâ-zâg C. XIII 245
 çeşm-i şüh C. X 339
 çeşm-i zâhir C. I 380
 çeşni C. III 418
 cevğân C. I 562; C. II 159; C. III 107, 363; C. VII 454; C. VIII 595; C. X 495, 595; C. XI 89, 230, 318
 cevğân-ı kazâ C. III 107
 çiban C. X 15; C. XII 391; C. XIII 202
 çifit C. I 182
 çığırtkan C. VI 51
 çıkırık C. I 285; C. XIII 218
 çınar C. III 458
 çingirak C. X 144; C. XII 244; C. XIII 266
 çıplak C. IV 206, 445; C. VI 62, 66, 70
 cırak C. II 262
 cıraklık C. XI 574
 çiçek C. I 571; C. II 289; C. III 24, 385, 459; C. X 126, 146, 154, 155, 208, 556, 634; C. XIII 23, 24, 93, 184, 208, 246
 çift C. II 118, 121; C. III 104, 105, 194; C. XI 184
 çift sürmek C. XIII 317
 çiftçi C. IX 486, 487
 çigil nakış C. VI 456
 çigüne C. XI 526
 çiğ C. I 86
 çil kuşu C. XI 531
 çile C. IX 402, 476, 477; C. X 195, 453, 458, 499; C. XII 597; C. XIII 164, 243
 çile-i aşk C. VI 624
 çimen Bk. çemen C. IX 56, 60; C. X 126
 Çin şahının kızı C. XII 621
 Çinliler C. II 428, 429, 430
 çirkin C. I 304; C. III 224, 375; C. IV 192, 193, 194, 196, 235, 236; C. V 366, 389; C. VI 104; C. IX 588; C. X 355, 359; C. XII 497
 çirkin fiil C. VII 328
 çirkin ses C. IV 60; C. X 387-392
 çirkinlik C. IX 587; C. X 367; C. XII 334; C. XIII 268
 çividi C. XII 314
 çiy C. C. III 359
 çizgi C. XIII 295
 çoban C. III 474-476, 478, 480-482, 487, 488, 490, 492; C. V 117, 319; C. VI 461, 462, 515; C. VIII 126, 249, 379; C. X 375, 376, 379, 457; C. XI 75, 593; C. XII 33, 432, 433, 519, 520; C. XIII 33, 110, 163, 177, 294
 çobanlık C. XII 434, 435, 437
 çocuk C. I 305; C. II 417-419, 421; C. III 34,

119, 135, 282; C. IV 45, 46, 125, 209, 210, 394; C. V 110, 426, 604; C. VI 67, 170, 332, 352, 353, 355, 451, 519, 521, 579, 581; C. VII 206, 331, 468; C. VIII 177, 225, 226, 231, 232, 327, 328, 363, 364, 381, 393, 552, 553; C. IX 56, 59, 430, 431; C. X 15, 282, 293, 380, 381, 421, 446, 450, 530, 542; C. XI 13, 158-160, 204, 207, 208, 259, 338, 339, 341, 352, 406, 555, 583, 586; C. XII 114, 115, 502, 614; C. XIII 38, 55, 175, 181, 197, 268, 269, 272-274, 278, 279, 292-294, 301, 302, 304, 307, 322, 323
 Çocuk babasının sırrıdır C. VIII 392, 393; C. IX 611, 613
 çocuk dili C. IV 393
 çocuk huylu C. XIII 268
 çocuk ihtiyarlar C. XIII 269
 çocuk merkebi C. II 422
 çocukların kani C. XIII 307
 çocukluk C. VIII 67, 223; C. XIII 196
 çök C. XII 359
 çok düşmanı az görmek C. IV 131
 çok söyleyici C. IV 441
 çok söz C. IV 449
 çok uyku C. IV 449
 çok yaşa C. IV 223
 çok yemek C. IV 456
 çokluk C. XI 218; C. XII 362, 415
 çolak C. XI 577
 çoluk çocuk C. VII 320
 çorak C. X 522, 523
 çorba C. X 460
 çöl C. VI 112; C. IX 423; C. XI 234; C. XII 233; C. XIII 286
 çömlek C. V 461; C. VI 629; C. X 206, 217, 249; C. XI 41; C. XII 42; C. XIII 320, 321, 340, 341
 çömlekçi C. IV 494; C. V 141, 461; C. XII 42; C. XIII 321
 gör çöp C. III 131; C. IV 386, 387, 388, 389
 çukur C. VIII 524; C. XII 17
 çul C. XI 356
 çulha C. III 473; C. VII 338, 417; C. XII 443
 çulhalık C. XI 203
 çün C. XI 526
 çün u çend C. XII 501
 çün ü çirâ C. I 411
 çünlük C. XI 397-399
 çuval C. IV 355; C. VII 463, 464, 476
 çürük elma C. V 531, 533
 D
 dâd-ı gayb C. III 360, 361, 362
 dâfia kanûnu C. II 167
 dag C. I 154, 230, 291, 359, 394; C. II 356, 509, 510; C. III 150, 289, 371, 373, 374; C. IV 101, 381, 432; C. V 21, 89, 304, 360, 361,

- 396; C. VI 30, 499, 500; C. VIII 180, 279, 474, 577; C. IX 383, 384, 400, 442, 597, 601; C. X 30, 90, 181, 200, 206, 209, 218, 335, 481, 492, 525, 537, 538, 627; C. XI 282, 297, 449; C. XII 32, 58, 126, 151, 162, 169, 172-175, 237, 251, 276, 298, 540; C. XIII 69, 249, 277
- dağ keçisi C. V 86
- dağarcık C. X 222; C. XI 313; C. XIII 343, 344
- dağdan nâka çıkması C. X 224
- dağdan uçma C. XI 449
- dağların meleği C. XII 176
- dahl C. X 31; C. XI 452
- dahme C. XI 97
- dahme-i cisim C. XI 97
- dâimûn C. XII 240
- dâimû't-tecellî C. II 96, 470; C. V 17; C. XIII 118
- dâire C. VI 474; C. XII 95, 96, 314; C. XIII 296
- dâire-i idrâk C. IX 21
- dâire-i rû'yet C. VIII 171
- dâire-i seyr ve istihâlât C. XIII 76
- dâire-i vücûdun kutbu C. V 581
- dakkû'l-hasir C. III 169
- dal C. VII 165; C. VIII 517, 554; C. IX 414; C. X 20, 154; C. XI 169, 314, 378, 425; C. XII 340, 531; C. XIII 242, 243
- dalak C. VI 307; C. VIII 158
- dalâl C. II 185; C. IV 295
- dalâlet C. I 35, 60, 235, 296, 440; C. II 77, 156, 157, 167, 182, 285, 536, 537; C. III 228, 308, 316, 445; C. IV 72, 75, 194, 236, 237; C. VI 99, 481, 512; C. VII 50, 275, 315, 401; C. VIII 340, 355, 359, 369, 539; C. IX 64, 103, 126, 263, 320, 322, 327, 612; C. X 35, 80, 88, 134, 182, 291, 292, 605, 606, 634; C. XI 228, 239, 435, 472, 508, 523, 501, 566; C. XII 53, 84, 85, 112, 125, 473, 535, 549; C. XIII 75, 76, 145, 197
- dalâlete sevk C. VIII 503
- dalâletin aynı C. XIII 145
- dalga C. I 75, 225; C. II 480, 560; C. III 71; C. V 479; C. VII 489; C. VIII 333, 334, 430, 474; C. IX 277, 278; C. X 75, 152, 205, 376, 462, 480, 519, 529; C. XI 481; C. XII 38, 39, 58, 59, 93, 137; C. XIII 126, 336, 337, 340
- dalğır C. I 483, 484; C. III 251, 485; C. VIII 426; C. IX 125; C. XII 618; C. XIII 218
- dalkavuk C. VI 165
- dâlî C. XI 228
- dam C. XI 254; C. XII 572, 573; C. XIII 348
- dam kenârî C. VIII 95, 96, 97
- dama C. VIII 316
- damar C. VIII 577, 578; C. X 403; C. XI 428
- damda deve arama C. VIII 379
- dâm-i âhîret C. VII 199
- dâne Bk. tâne C. II 44; C. III 96, 421; C. VIII 357; C. IX 397, 399
- dâne-i amel C. IX 398
- dâng C. VI 580; C. VII 301; C. X 390; C. XI 352; C. XIII 115, 171
- dânîk C. XIII 115
- dânîsmend C. III 61, 63
- dans C. X 245
- dar C. II 330
- dar kapı C. IX 177
- darağacı C. IX 152, 153; C. X 418, 557, 600; C. XI 148, 149; C. XII 491, 492, 526; C. XIII 262, 263
- darbe-i ma'nevî C. XIII 280
- darbhâne C. XI 524
- darb-i emsâl C. I 37
- darb-i mesel C. II 255, 256, 279; C. III 295, 387, 405; C. VI 108, 184, 185, 215, 356, 475, 504, 527, 529, 590, 636; C. VII 51, 506; C. VIII 134, 144; C. IX 189, 381, 393, 627; C. X 38, 134, 507, 561, 566; C. XI 187, 461, 502, 512, 518; C. XII 21, 22, 152, 470, 472; C. XIII 52, 58
- darb-i şer'î C. V 267
- dâr-i âhîret C. XI 121, 159; C. XIII 231
- dâr-i azâb C. X 554
- dâr-i beka C. IX 464
- dâr-i dünyâ C. IX 464; C. X 555; C. XII 509
- dâr-i fenâ C. XIII 308
- dâr-i gurûdan uzak olmak C. X 119
- dâr-i küfr C. VI 59
- dâr-i nâim C. X 554; C. XI 378
- dâr-i suver-i hayâliyye C. X 554
- dâr-i suver-i kesife C. X 554
- dâr-i tecerrüd C. X 554
- dâr-i teklîf C. X 554
- dâr-i temyiz C. X 554
- darlık C. VIII 175
- Dârr C. I 234; C. III 169; C. IV 111; C. V 405; C. VI 228, 496; C. VII 327, 522; C. VIII 60, 438; C. IX 505; C. X 153, 200, 347, 600; C. XI 24, 564; C. XII 81, 91, 219, 557
- dârû'l-gurûr C. VIII 411; C. X 119, 601; C. XII 531
- dârû'l-emân C. VIII 261
- dârû'l-harb C. X 44
- dârû'l-hilâfe C. II 235, 246
- dârû'l-islâm C. XII 377
- dârû'l-karâr C. VIII 204; C. IX 245
- dârû'l-melâm C. IX 382
- dârû'l-mülk C. XII 378
- dârû's-selâm C. IV 498; C. VII 217; C. VIII 204
- dârû's-sürûr C. VIII 411
- dârû's-şifâ C. XII 610
- dâv C. XII 495
- da'vâ C. II 224; C. IV 459, 460, 461, 462, 463; C. VI 424, 425, 595; C. IX 618; C. XI 53; C. XII 325; C. XIII 240

da'vâ-yı aşk C. XIII 60
 da'vâ-yı enâniyyet C. II 307, 320; C. IV 60; C. VIII 282
 da'vâ-yı irşad C. I 251; C. II 171; C. IV 353, 429; C. V 480
 da'vâ-yı istiklâl C. V 44
 da'vâ-yı iştirâk C. VI 115; C. VIII 345
 da'vâ-yı kemâl C. IV 59; C. V 186
 da'vâ-yı kemâl C. IX 429
 da'vâ-yı müsâvât C. III 378
 da'vâ-yı nübüvvet C. IX 382
 da'vâ-yı ri'yaset C. X 422
 da'vâ-yı tasarruf C. VIII 277
 da'vâ-yı ulûhiyyet C. VII 173; C. VIII 81
 da'vâ-yı vücûd C. II 471
 dâver C. I 190; C. XII 466
 da'vet C. II 164, 171; C. IV 11, 75, 81, 82, 377, 463; C. VI 122, 145, 182-184, 247; C. VII 214; C. VIII 535, 538-540, 542; C. IX 149, 627; C. XI 17, 18, 293
 da'vet-i enbiyâ C. IV 378; C. VI 121, 149; C. IX 119; C. X 326, 327
 da'vet-i enbiyâ ve evliyâ C. VII 251
 da'vet-i halk C. XI 293
 da'vet-i ma'neviyye C. VII 214
 da'vet-i tevhid C. IV 464
 dâvûd (ney) C. III 492
 davul C. III 327; C. IV 351, 352; C. V 180; C. VI 446-448, 516, 517; C. VII 220; C. VIII 597; C. X 498, 500, 514, 528; C. XI 370, 371; C. XII 65, 204, 212
 davulcu C. XI 295
 dayak C. XIII 139, 159
 dâye C. IV 504, 505; C. V 31; C. VII 555; C. VIII 526; C. IX 245, 246
 debb C. IX 135; C. XIII 188
 debbâh C. XIII 188
 debbâğ C. VII 48, 88, 89, 92, 95, 96
 debûr C. VIII 369
 deccâl C. I 185
 dedikodu C. III 353; C. IV 101; C. VI 20, 506
 def C. V 43; C. XII 452; C. XIII 164
 def-i belâ C. XII 216
 def-i gam C. VIII 505; C. XI 91
 def-i havâtîr C. XII 74
 def-i mağrem C. III 182
 def-i şerr C. XIII 120
 defîn C. XII 412
 define C. III 207; C. IV 23; C. V 302; C. VI 425; C. VIII 216, 217, 221, 222; C. IX 250; C. X 396, 409; C. XI 390, 517, 591, 615, 619, 622, 623; C. XII 14, 15, 17, 18, 21, 34, 67, 108, 115, 116, 122, 127, 129, 140, 146-149, 151, 152, 153, 372, 373, 470; C. XIII 103, 112, 113, 114, 118, 123, 136, 138, 139, 143, 144, 159
 define-i hakikat C. XIII 139, 140, 144

define-nâme C. XII 25
 defnolunmuş para C. XII 504
 defterdâr C. II 346; C. X 332, 334
 defterdân köleleri C. X 332; C. X 335
 defter-i a'mâl C. II 455; C. IX 577; C. X 45, 46, 60
 değirmen C. II 327; C. VII 109; C. X 372; C. XI 209, 315; C. XII 19, 97; C. XIII 174
 değirmen fâresi C. III 134
 değirmen taşı C. X 254, 374; C. XI 313, 314
 değirmenci C. II 328
 değnek Bk. deynek C. V 28; C. VI 495; C. VIII 536; C. X 543
 Dehdehif altını C. IX 259; C. XI 468
 dehliz C. IX 71, 72
 dehr C. II 547, 548; C. VIII 453; C. XI 379; C. XIII 66
 dehr timsahı C. XIII 66
 dehrî C. IV 136, 137; C. VI 453; C. VIII 300; C. XII 255
 dehrin arslanı C. VI 573
 dehkâik-i felsefiyye C. IX 26
 dehkâyık C. II 148; C. IX 443; C. X 35; C. XII 302, 508; C. XIII 330
 dehkâyık-i hikemiyât C. X 134
 dehkâyık-i rûhiyye C. XII 514
 delâil-i akliyye C. I 47, 48; C. XI 591; C. XII 18, 151, 187, 227, 271, 325; C. XIII 140, 269, 343
 delâil-i fikriyye C. XII 148, 149, 153
 delâil-i mantikiyye C. IX 431; C. XII 151
 delâl C. XI 557
 delâlet C. VI 347, 348
 dele C. IX 170
 deli C. I 84; C. III 389, 390, 400; C. IV 82, 141, 143, 144, 145, 155, 156, 159, 162, 164, 475; C. VI 123; C. VII 478; C. VIII 380; C. IX 597, 598, 604-607; C. X 19, 246, 421; C. XI 210, 214; C. XII 22, 23
 deli çocuk C. XII 114, 115
 delice tohumu C. II 79
 delikanlı C. III 414; C. VIII 101, 102; C. XIII 189
 delikanlılık C. X 450
 delîl C. I 126, 195; C. II 73, 75, 469; C. III 461; C. IV 393; C. V 168, 379; C. VII 171; C. VIII 463; C. IX 15, 16, 87, 90, 91, 203-205, 350, 430, 431; C. X 604; C. XI 12, 44, 246; C. XII 17, 150, 193-195, 592; C. XIII 17, 68-72, 80, 93, 140, 246
 delîl ile isbât C. IX 205
 delîl-i akfî C. I 454; C. II 72, 76; C. IX 205; C. XI 246; C. XII 195, 227
 delîlik C. II 380; C. III 386, 387, 400, 404, 405; C. IV 83, 140, 143, 145, 146, 162-164, 244, 376; C. IX 600, 604, 605; C. XI 199, 210; C. XII 23
 delk C. VII 250, 265; C. X 590; C. XIII 85

dellâk C. X 64, 83
 dellâl C. XII 197
 dellâle C. X 540; C. XII 482
 dem C. VI 266; C. IX 388; C. XII 376
 demdeme C. XII 30
 demevî C. IV 244
 dem-i ilâhî C. X 251
 demir C. I 269, 271, 283; C. II 374; C. III 34, 104, 232, 233, 235, 241, 255, 328, 376-379, 411, 412; C. IV 36, 48, 49, 50, 485; C. V 18, 195, 273, 357, 397, 487, 488; C. VI 30, 188, 334, 400, 597; C. VII 162, 206, 441, 477, 478, 555; C. VIII 281, 333, 511; C. IX 269, 438, 442; C. X 67, 211, 327, 403; C. XI 297; C. XII 237, 268, 289, 521
 demir pasları C. VII 185
 demirci C. IV 411; C. VII 542; C. X 306; C. XII 321, 432
 denî C. VII 416; C. XII 394
 deniz Bk. deryâ, bahr C. I 75, 210; C. II 171, 187, 188; C. III 66, 71, 75, 162, 203, 288, 386, 390; C. IV 129, 346, 362, 363, 365, 395, 402, 448, 506; C. V 479, 480; C. VI 181, 188, 311; C. VII 344, 421, 489; C. VIII 66, 239, 241, 405, 425, 426, 430, 602; C. IX 277, 278, 348, 349, 360, 364, 400, 433; C. X 181, 205, 206, 214, 218, 368, 480, 481, 517, 519, 529, 621, 629; C. XI 245, 282, 283, 315, 359, 432, 434, 480, 481, 483, 487, 490, 520, 528, 605, 609, 610; C. XII 67, 70, 112, 114, 232, 233, 276, 353, 369, 429, 437, 443, 467, 564, 618; C. XIII 126, 128, 174, 221, 333, 340
 deniz mühresi C. III 165
 deniz suyu C. X 121
 denizin asâ ile yarılması C. VI 37
 denizin cezri ve meddi C. XII 271
 denizin dalgası ve köpüğü denizdir C. XIII 128
 denizin köpüğü C. III 426
 denizlerin meleşti C. XII 176
 derd C. I 77, 238, 534; C. III 190, 448; C. IV 42, 158; C. V 70, 72, 305; C. VI 135, 136, 215, 216, 275, 377; C. VII 44, 45, 81; C. VIII 17, 559; C. IX 398; C. X 343, 512; C. XI 485, 486; C. XII 24, 626; C. XIII 37, 49, 132, 133, 134, 135, 141, 142, 170, 258, 259; C. XIII 133
 derd-i aşk C. XIII 37
 derd-i bânnî C. V 71
 derd-i fırkat C. V 71
 derd-i Hak C. X 418
 derd-i ilâhî C. X 512
 derd-i taleb C. V 391
 derd-i zâhiri C. V 71
 derdli C. IV 73
 derdli C. XIII 140
 derdsizlik C. IV 187, 188

derecât-ı kalbiyye C. IX 649
 derecât-ı saâdet C. XI 606
 derecât-ı uivîyye C. VI 212
 derece-i kemâl C. III 11
 derekât C. I 417
 derekât-ı süflîyye C. VI 212
 derekât-ı şekâvet C. XI 606
 dergâh C. II 279; C. III 40; C. VI 521; C. IX 135, 306; C. X 141; C. XI 43; C. XII 11, 12; C. XIII 283
 dergâh-ı Hak C. XI 64
 dergâh-ı Hudâ C. IX 438
 dergâh-ı ırşâd C. II 279, 280
 dergâh-ı izzet C. XI 302, 445, 446
 derî C. VII 47, 48
 derk C. VIII 142
 dermân C. III 190; C. VIII 519; C. X 418; C. XII 24; C. XIII 135
 ders C. IX 87, 88
 ders-i hakâyık C. VII 399
 derûn C. IV 354
 dervîş C. I 161, 162, 249, 410; C. II 109, 240, 503; C. III 188, 189, 240; C. IV 93, 148, 149, 296, 411, 412, 435, 436, 442, 446, 449, 456, 457, 500, 501; C. V 165, 190, 436; C. VI 32, 250, 334; C. VII 27, 207, 209, 250, 256; C. IX 135, 154, 155, 471, 475, 476; C. X 64, 111, 160, 195, 327, 626; C. XI 67, 119, 283, 484, 497; C. XII 36, 37, 151, 152, 188, 191, 611; C. XIII 141, 225, 284
 dervîş sözü C. X 535
 dervîş tekyesi C. XII 611
 dervîşlerin kelâmı C. VII 499, 500
 dervîşlik C. II 129; C. III 43; C. VIII 428; C. IX 362; C. X 117; C. XI 66, 119; C. XII 148; C. XIII 145
 deryâ Bk. deniz, bahr C. II 93; C. III 13, 31, 261, 313, 359, 379; C. IV 129, 134, 480, 505, 508; C. V 337-339, 348, 401, 522, 595; C. VI 260, 313, 314, 321, 380; C. VII 247, 263, 284, 285, 287, 291, 305, 404, 421, 422, 489, 501, 550; C. VIII 127, 129, 135, 239, 240, 246, 517; C. IX 83, 85, 365, 432, 561; C. X 74, 75, 121, 152, 171, 182, 204, 205, 256, 257, 264, 283, 316, 340, 368, 376, 393, 394, 396, 440, 443, 456, 457, 462, 495, 518, 581, 615; C. XI 21, 23, 28, 37, 255, 279, 283-285, 288, 341, 386, 457, 480, 519, 523, 526-530, 605; C. XII 29, 31, 38, 39, 56, 58, 93, 101, 102, 105, 133, 134, 149, 241, 381, 507, 537, 538, 618; C. XIII 38, 54-56, 60, 72, 218, 284, 333-336, 340, 342, 347
 deryâ-dil C. VIII 493
 deryâ-dil velî C. XIII 312
 deryâ-yı afv C. X 615

deryâ-yı ahdar C. III 373
 deryâ-yı akıl C. I 353
 deryâ-yı aşk C. X 518
 deryâ-yı bî-nihâye C. V 529
 deryâ-yı celâl C. VI 314
 deryâ-yı cemâl C. II 93, 94
 deryâ-yı cüd C. II 269; C. III 64
 deryâ-yı hakikat C. III 380; C. IV 346, 505, 508,
 509; C. V 479, 595, 596; C. VI 69, 260,
 313; C. VIII 241; C. IX 94, 440; C. X 338,
 340, 341; C. XI 23; C. XII 38
 deryâ-yı hakîkî C. XIII 54
 deryâ-yı itlâk C. III 389; C. V 18
 deryâ-yı küll C. VIII 472, 473, 474; C. IX 299,
 300
 deryâ-yı maânî C. VII 347
 deryâ-yı ma'rîfet-i ilâhî C. XII 29
 deryâ-yı melekûtî C. VI 314
 deryâ-yı muhit C. IV 479
 deryâ-yı mülkî C. VI 314
 deryâ-yı rahmet C. III 121, 122; C. XII 137
 deryâ-yı rûhâniyyet C. IX 278
 deryâ-yı safâ C. V 580, 581
 deryâ-yı vahdet C. II 93; C. III 232, 379, 389,
 445, 447; C. IV 346; C. V 513; C. VII 322;
 C. VIII 128, 136, 138; C. IX 81, 379; C. X
 257
 deryâ-yı vücûd C. II 137; C. VI 314; C. VIII 406;
 C. XI 279, 284, 480
 desise C. IV 287
 dest Bk. el. yed C. I 499
 dest-bâf C. XIII 44
 dest-bürd C. X 631
 destgâh C. X 223; C. XI 567
 desti Bk. testi C. III 286
 dest-i Hak C. X 172
 deş C. X 55
 deşt-i Kerbelâ şühedâsı C. VIII 605
 dev C. XIII 268
 devâ C. III 190, 448; C. IV 42; C. VI 216, 275,
 418
 deve C. II 169, 170, 175, 177, 321, 322; C. III
 461; C. IV 289, 290, 306-308, 310, 312,
 313, 315, 356, 426-429, 447; C. V 226;
 227, 463, 621, 622; C. VI 446, 447, 567,
 600, 608; C. VII 185, 249, 250, 441, 448-
 451, 453, 454; C. VIII 189, 250, 264, 361,
 379, 400, 478, 479, 486, 487; C. X 294,
 295, 430; C. XII 179, 183, 184, 185, 379;
 C. XIII 88, 269, 272, 283, 330, 331
 deve arayıcı C. IV 306
 deve katarı C. VIII 400
 deve yavrusu C. II 173, 174, 178
 deveci C. II 169, 170; C. VII 321; C. X 294; C.
 XII 378, 379
 deve-gönüllü C. XI 177, 178
 devenin oluk üzerinde durması C. VI 567

devenin yavrusu C. II 177
 deverân-i dem C. IX 175
 devir C. I 393, 414; C. IV 157; C. VI 382, 383,
 384, 397
 devlet C. III 38; C. IV 17; C. VI 376; C. VII 383;
 C. VIII 274; C. X 96, 97, 117; C. XII 517
 devlet gözü C. X 147
 devlet kuşu C. XIII 286
 devlet-i dünyâ C. VII 383
 devlet-i ma'nevî C. XI 326
 devrân C. I 381
 devrân-i feleğin cevri C. XI 567
 devre-i Ahmedi C. III 118
 devre-i fetkiyye C. XI 404
 devre-i istihâle C. X 554
 devre-i külliyye C. VI 288
 devre-i mâliyye C. VI 288; C. XI 404
 devre-i nâriyye C. VI 288; C. XI 404
 devre-i nebâtiyye ve hayvâniyye C. VI 288
 devre-i ratkiyye C. XI 404
 devre-i ratkiyye ve fetkiyye C. VI 288
 devre-i tûrâbiyye C. VI 288; C. XI 404
 devri C. IX 13
 devr-i Âdem C. X 532
 devr-i felek C. VIII 409
 devr-i Muhammed C. XI 396
 devr-i Mûsâ C. III 118
 devr-i Mustafâ C. X 532; C. XII 24
 devr-i rahmet C. III 117; C. XI 396
 devr-i rû'yet C. XI 396
 devr-i zaman C. V 545
 deymûmiyyet C. XI 286
 deynek tutucu C. VIII 181
 deynekçi C. XII 181
 deyr C. XII 418
 Deyyân C. VII 342; C. XII 385-487
 deyyâr C. III 227
 deyyûs C. VII 380; C. VIII 529, 621; C. X 562; C.
 XIII 190
 dikk C. VII 68, 69; C. XII 591
 dikk hastası C. XI 444
 dil'-i eyser C. VIII 554
 dirâbhâne C. IX 379
 dış yüz C. X 544
 dışannın su C. XII 530
 dibâce C. III 239; C. XII 412
 dibâce-i cihân C. XIII 177
 dibâgat C. VII 47, 92; C. IX 357
 didâr C. I 516; C. II 249; C. III 166; C. VIII 50; C.
 X 204, 622
 didâr-i Hak C. XI 13
 dide Bk. göz, çeşm C. III 18
 Dieu protégé La France C. VIII 310
 diken C. I 137, 138; C. II 27, 28, 30, 64, 161,
 257, 308; C. III 53, 59, 95, 343-348; C. IV
 405, 419; C. V 156, 231; C. VI 522; C. VII
 13, 301, 364; C. VIII 354, 422, 423, 478,

- 610; C. IX 366, 367, 368; C. X 209; C. XI 24, 259, 307, 308, 309, 325, 326, 331, 465, 562; C. XII 18, 95, 96, 125, 137, 251, 252, 554, 587, 588; C. XIII 134, 135, 141, 338
- diken ağacı C. X 260
- dikenlik C. XIII 337, 338
- dikiş C. X 194
- dil Bk. gönül C. IV 170; C. X 373, 403, 474; C. XII 236, 301; C. XIII 320
- dil süpürgesi C. III 22
- dil-ârâm C. XI 126
- dilber C. I 133; C. VI 528, 559, 582; C. IX 152, 606; C. XI 228; C. XII 23, 231; C. XIII 19
- dilber-i ayyâr C. XII 63
- dildâr C. I 516; C. IV 434, 435
- dildâr-ı hakikî C. XII 544
- dilenci C. II 120, 135; C. III 148; C. IV 328, 329, 349, 383; C. V 237; C. VIII 397, 398; C. X 188, 191, 192, 193, 205, 211, 212, 220, 221, 237; C. XI 417, 418, 452, 485; C. XII 461; C. XIII 115
- dilencilik C. X 193; C. XIII 114, 115, 116, 117, 138
- dilenme C. X 190-193; C. XIII 115, 116
- dil-i sergeste C. IX 139
- dil-sitân C. XI 526
- dilsiz C. VII 258; C. VIII 364
- dilsiz söz söylemek C. XII 230
- dilsûzluk C. XIII 54
- dimâğ C. I 567; C. VII 132; C. IX 588; C. XI 237, 348; C. XII 314, 446; C. XIII 138, 184, 246, 300
- dimâğ-ı beşer C. XII 573
- dimâğ-ı bozuk C. XII 18
- din C. I 33, 38, 180, 199, 207, 222, 237, 253, 276, 282, 289, 317, 338; C. II 31, 54, 275; C. III 360, 486, 490; C. IV 76, 276, 330, 360; C. V 323, 445, 634; C. VI 186, 188, 387, 512; C. VII 251, 351; C. VIII 30, 53, 269, 339, 399, 400, 445; C. IX 26, 27, 40, 41, 170, 305, 563, 631; C. X 106, 107, 241, 383, 567, 585, 586, 618; C. XI 26, 102, 103, 104, 155, 237, 239, 278, 308, 310, 339, 382, 439, 576; C. XII 157, 586, 591; C. XIII 26, 59, 188, 201, 204, 222, 277, 289, 290, 299
- din derdi C. V 370
- din ehli C. IX 75
- din gamı C. VIII 398, 399
- din işi C. VII 330
- din mer'âsı C. XII 285
- din mülkü C. I 97
- din nasihatdır C. VI 407; C. X 383
- din sultanları C. VII 321
- din yolu C. VI 512, 513; C. XI 179, 180
- dinâr C. VII 301; C. VIII 310
- dinde taammuk C. IX 198
- dîn-i acâiz C. XIII 300
- dîn-i Ahmed C. IV 362; C. XI 68, 164
- dîn-i Hak C. I 243; C. III 121; C. IV 296; C. X 88; C. XI 69
- dîn-i hakkın çarpması C. II 79
- dîn-i hanifi C. II 201; C. XI 239
- dîn-i ilâhî C. VII 492
- dîn-i İsa C. I 201, 208, 243, 252; C. XI 171
- dîn-i İslâm C. IV 276; C. X 387; C. XI 171
- dîn-i Muhammedî C. X 450; C. XI 165, 171
- dîn-i Mûsâ C. I 179
- dînin sultânı C. X 193
- dinlemek C. I 490; C. III 486; C. IV 171; C. XI 520, 582, 586
- dinlerde ihtilâf C. I 207
- dinleyen C. XI 38, 348; C. XII 32
- dinsiz C. IV 412; C. VI 517
- dirâyet C. X 230
- direk C. II 68, 69, 76; C. IV 41; C. XI 297
- direksiz felek C. XIII 217
- direm C. VIII 310; C. XI 510; C. XII 256
- dirhem C. VII 195, 196; C. X 507
- diri C. I 170, 463; C. II 17; C. IV 479; C. V 157, 158, 389, 401; C. VI 42, 55, 257; C. VII 302, 310, 311, 519; C. VIII 117, 281, 290; C. IX 195, 345, 557, 559; C. X 92, 221, 362, 380, 447, 448, 450, 511, 569, 600, 603, 625, 630; C. XI 62, 198, 259, 503, 505, 506, 507, 563; C. XII 349, 350, 351, 397, 501; C. XIII 145, 331, 334
- dirilik C. VI 379; C. IX 442, 565-567; C. X 433, 434, 600, 630; C. XI 253; C. XII 397, 520; C. XIII 40, 59, 300, 333
- dirilik suyu C. IV 239
- dirilme C. VII 251
- diriltmek C. II 509
- diriği bir nazar ile öldürmek C. VII 520
- diş C. XIII 257, 258
- diş ağrısı C. VII 59, 60; C. VIII 293, 294; C. XIII 257, 259
- dişi C. VI 533; C. X 123, 267; C. XI 265, 345, 608
- dişi deve C. V 622; C. VI 118
- dişi koyun C. V 514
- dişilik C. XI 608, 614
- div C. VII 336; C. VIII 177; C. X 336
- divân C. XII 295, 296, 538
- divâne C. III 387, 400; C. IV 354
- divâr C. XII 478
- div-i nefis C. I 559
- divit C. IX 623
- diyet C. III 379, 401; C. IV 167; C. VI 23; C. VII 502, 503; C. VIII 238; C. X 24, 25; C. XI 495, 496, 503, 504, 507
- diz C. V 315
- doğan (kuşu) C. I 186, 345; C. II 95, 114, 251,

498, 506; C. III 14, 108, 111, 113, 317, 318, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 411; C. IV 487, 497-500; C. V 128, 129; C. VI 349, 430, 515; C. VII 234, 256, 499, 537; C. VIII 242-244, 245, 248, 249, 391, 464, 465; C. IX 21, 226, 227, 279, 280, 289, 290, 304, 387, 388, 497; C. X 74, 75, 152, 153, 635; C. XI 58, 125, 219, 238, 293, 329, 382, 419, 469, 476, 477, 531, 606, 607; C. XII 157, 158, 283, 284, 285, 345, 467; C. XIII 81, 92, 252
doğmak C. I 274; C. III 104, 480; C. VI 585; C. XI 586
doğru C. IV 248, 249, 279, 294, 473; C. VIII 361; C. XII 104, 105
doğru haber C. XIII 125
doğru niyet C. IV 41
doğru söyleyicilik C. III 247
doğru söz C. IV 249; C. XIII 124, 125, 319, 320
doğruluk C. III 250; C. IV 248; C. X 217; C. XIII 125, 126
doğum C. II 439; C. IV 187; C. VI 303, 304; C. VII 59; C. IX 70
doğum ağnsı C. IV 187; C. VI 302, 303; C. VII 60
doğurmak C. III 280
doğuş C. VIII 613
doktor Bk. tabib C. I 96; C. II 74, 75; C. VII 529, 530; C. VIII 372; C. IX 95; C. X 526; C. XI 105; C. XII 554; C. XIII 144, 195
dokuz felek C. IV 452; C. VII 536
dokuz tabaka C. II 419
dokuzuncu felek C. III 308, 309; C. IX 587
dolak C. III 233, 475
dolap C. I 280; C. II 393; C. X 255; C. XI 314
domuz C. III 395, 396; C. IV 351, 379, 421; C. VIII 194; C. IX 461; C. X 106, 164, 166, 525; C. XI 25; C. XII 556; C. XIII 253
domuz avı C. IX 150
donuklar C. XII 162
donukluk C. XII 161
dost C. I 425; C. II 459, 524; C. III 242, 405, 406; C. IV 100, 113; C. V 125; C. VI 366, 467, 584; C. VII 45, 48, 410; C. VIII 36, 37, 121, 598; C. IX 147, 148, 493, 613, 614, 644, 645; C. X 36, 37, 62, 95, 178, 179, 184, 187, 265, 280, 316, 360, 428, 537, 544, 634, 635; C. XI 160, 161, 167, 169, 173, 176, 282, 347, 393, 438, 464, 466, 482; C. XII 81, 116, 247, 374, 418, 453, 463, 581; C. XIII 28, 29, 51, 207, 299, 312, 313
dost Hak'dır C. VI 586; C. V 449; C. VI 146; C. VII 308, 410, 411; C. X 545; C. XI 125, 347, 485; C. XII 116, 126, 418; C. XIII 51, 309, 313
dostluk C. II 204; C. III 250, 405, 406; C. VIII 355, 516; C. IX 49; C. XI 472; C. XII 230,

231
dostun cemâli C. XII 374
dostun gözü şahid-i adl C. XII 306
dostun nâmı C. XIII 49
doymak C. IX 125
dönmek C. XI 225
dördüncü çardak C. VII 543
dördüncü felek C. III 256; C. VII 28, 29, 544; C. X 150
dördüncü gök C. XII 178, 187
dördüncü hâne C. XI 557
dört C. V 591; C. XI 585
dört anâsır C. XI 157
dört huy C. IX 32
dört ırmak C. VI 278
dört nehir C. IX 530
dört rûkûn C. XI 90; C. XII 564, 565
dört tabiat C. V 465; C. VI 307, 479; C. XI 157; C. XII 564
dört unsur C. V 465; C. VI 307, 479; C. XI 30; C. XII 565
döşek C. X 465
döşeme C. XII 386
duâ C. I 372; C. III 56, 57, 112, 113, 192, 193, 455, 456, 458; C. IV 46, 169, 172, 173, 177, 184, 196, 415; C. V 62, 64, 65, 68-72, 95, 210, 211, 305, 392, 394, 395, 398, 399, 441, 444, 477, 478, 495, 503-505, 508, 574, 579, 585-588, 605, 611, 613-617, 624, 626, 627, 629, 630, 632; C. VI 233, 239, 260, 261; C. VII 43, 44, 59, 60, 429; C. VIII 119, 122, 404, 513-516, 537, 541, 542, 547, 548; C. IX 115, 177, 235, 398, 399, 554, 631; C. X 65, 67, 68, 72, 113, 327, 611, 612; C. XI 187, 208, 411-413, 532, 594, 595; C. XII 24-26, 129, 130, 138, 140, 145, 146, 175, 226, 242, 506; C. XIII 101, 106-108, 279
duâ evi C. V 557
duâ ve taleb C. VII 345
duâsı C. XIII 74
duâsı müstecâb C. II 383
duâ-yı ilâhî C. IX 399
duâ-yı lafzî C. VII 345
duâ-yı lafzî ve ilâhî C. II 537
duâ-yı lisânî C. IX 399
dudağı kuru olmak C. XIII 116
dudak C. I 336, 543; C. XII 503
dudu kuşu C. XI 65, 66, 607
duhâ C. III 100; C. IV 191; C. XII 366
dul kadın C. IV 144, 161; C. XII 599
duman C. VI 597; C. VII 184; C. VIII 104; C. IX 205, 216, 371, 372; C. X 284; C. XII 193, 567
duman ateşin vücûduna delâlet eder C. XII 193
dürbâş C. IX 136
durgun su C. XII 318

durûb-i emsâl C. VI 109
 dut ağacı C. X 333
 dut yaprağı C. X 198
 duvar C. III 339, 340; C. V 563; C. VIII 618; C. XI 183, 407; C. XII 89, 480
 dü çâr dâng C. X 390, 479
 dübü C. VIII 123
 düdük C. VIII 126; C. XI 91; C. XIII 105, 106
 düello C. XI 172
 düğüm C. I 455; C. IV 495, 496; C. VIII 407, 408, 414-417, 497; C. IX 201; C. X 403; C. XII 68; C. XIII 95, 96
 düğün C. I 196; C. IV 452; C. XIII 164
 düğün taâmı C. XII 368
 dükkân C. IX 468; C. XI 198, 452, 498, 567; C. XII 152, 153, 417; C. XIII 282
 Duldül C. II 419, 422
 dülgir C. IV 380; C. X 306; C. XI 454; C. XII 447
 dülgelik C. XI 621
 düm C. X 482
 düm C. X 463; C. XII 256
 dünbe C. X 482
 dünya Bk. âlem, cihân C. I 75, 89, 97, 107, 154, 155, 170, 204, 215, 275, 276, 318, 319, 555; C. II 57, 58, 121, 254, 353, 354, 459; C. III 16, 17, 111, 169, 276, 278, 279, 295, 313, 317, 318, 320, 364; C. IV 196, 199, 230, 232, 237, 332, 505, 516; C. V 26, 31, 39, 76, 120, 143, 230, 231, 282, 343, 344, 459, 569; C. VI 62, 63, 68, 98, 125, 129, 130, 164, 165, 260, 261, 299, 300, 350, 376, 385, 478, 488, 492, 514, 563, 571, 572; C. VII 44, 45, 83, 85, 87, 94, 167, 199, 218, 245, 275, 305, 306, 317, 394, 395, 410, 440, 441, 444, 452, 453, 467, 468, 471, 475, 476, 483, 485, 496, 497, 508, 522; C. VIII 29, 45, 56, 139, 193, 246, 295, 349, 380, 386, 400, 412, 413, 414, 416, 417, 419, 420, 421, 438, 460, 550, 557, 558, 560, 593; C. IX 65, 71, 96, 97, 130, 156, 157, 160, 161, 164, 167, 168, 208, 226, 287, 303, 304, 309, 311, 312, 313, 325, 343, 346, 347, 351, 352, 369, 374, 376, 387, 407, 465, 552, 564, 565, 566, 599, 619; C. X 36, 106, 108, 119, 124, 151, 202, 203, 237, 239-241, 244, 280, 281, 301, 324, 394, 430, 447-449, 460, 554, 579, 581, 585, 599, 600, 601; C. XI 13, 33, 68, 70, 90, 97-99, 103, 114, 115, 116, 137, 262, 330, 331, 338, 339, 341, 348, 353, 426, 438, 442, 451, 479, 482, 568, 581, 600, 602, 604, 605, 609, 610; C. XII 22, 62, 66, 143, 150, 291, 310, 418, 419, 485, 486, 490, 493, 502, 503, 522, 531, 532, 535, 540, 545, 547, 562, 564, 620, 621; C. XIII 60, 65, 66, 81, 162, 180, 181, 184, 187, 193, 211, 217, 232,

317, 318, 334, 335, 337, 338
 dünya adamı C. VI 66
 dünya ahır C. VI 353
 dünya bir sâattir C. X 631
 dünya cîfeditir C. V 592; C. X 447, 448
 dünya cîfesi C. XIII 308
 dünya dâr-ı tekliif C. III 276
 dünya ehli C. IX 565; C. XII 465
 dünya evi C. X 601
 dünya gecesi C. XII 299, 311, 317-319
 dünya habsi C. XI 390; C. XII 381
 dünya hayatı C. IX 572
 dünya için dünyâyı terk C. III 409
 dünya ilmi C. XII 620
 dünya işi C. I 240
 dünya kuyusu C. VII 206; C. XI 458; C. XII 388
 dünya külhanı C. VII 93
 dünya misâfirhâne C. IX 245
 dünya muhabbeti C. V 127; C. VII 434
 dünya mülkü C. XIII 171
 dünya nedir? C. VII 320, 487; C. XII 546
 dünya ni' metleri C. X 100
 dünya rû'yası C. VIII 558; C. VIII 559
 dünya sihirbazı C. VIII 415
 dünya sultânı C. X 328
 dünya şehveti C. III 246
 dünya tarlası C. III 297; C. XII 588
 dünya uykusu C. VIII 558
 dünya uyuyan kimsenin rû'yası C. VIII 557
 dünya ve âhiret güneşi C. XI 236
 dünya zenginleri C. VI 68
 dünya zindanı C. I 240; C. III 177, 179; C. VI 562; C. VII 200
 dünyanın efendisi C. XIII 177
 dünyanın kapısı C. XII 540
 dünyanın meşakkatî C. VII 45
 dünyanın nizamı C. VI 200
 dünyanın râhatı C. VII 45
 dünyanın sihirbazlığı C. IX 352
 dünyanın tâlibî C. XII 619
 dünyâ-yı hoş C. III 220
 dünyâyı ma'mûr etmek C. XI 12, 13
 dünyâ-yı süflî C. IX 177
 dürr-i Aden C. III 165
 dürr-i yetim C. III 390; C. VII 290; C. XII 299, 477
 düstür-i adâlet C. XIII 120
 düşman C. I 416; C. II 486, 544; C. III 218, 221-223, 393; C. IV 65, 509; C. VI 319-322, 436, 438, 534, 564; C. VII 45, 314; C. VIII 18, 19, 36, 37, 274, 326; C. IX 39, 208, 237, 242; C. X 37, 95, 123, 125, 178, 316, 317, 394, 395, 418, 537, 590, 605; C. XI 160, 161, 171, 177, 178, 188, 392, 393, 467, 608; C. XII 81, 375, 390, 391, 463
 düşmanlık C. VIII 355; C. XII 390
 düşünce Bk. fikir C. I 505, 570; C. II 282; C. III

- 237, 289; C. IV 453, 454; C. VI 471; C. VII 13; C. IX 40, 175, 255, 280, 395, 570; C. X 131, 463, 613; C. XI 148, 416, 514, 602; C. XII 362, 448, 460, 571, 572, 573, 577; C. XIII 184, 345
- düzgün C. XI 407, 408, 422, 428
- E
- ebâbıl C. III 115; C. VII 237; C. XIII 157
- ebced C. II 233
- ebdân C. IX 535
- ebdân-ı misâliyye C. III 425, 426
- ebe C. IV 187
- ebed C. II 278, 437, 438; C. III 194; C. IV 501; C. VIII 339; C. IX 436; C. X 452; C. XII 255; C. XIII 266, 313
- ebed bağı C. X 383
- ebedî C. V 340; C. X 446
- ebediyyet C. III 488, 497; C. XIII 308
- ebedü'l-âbâd C. XII 272
- Ebgaza lillâh C. IX 415
- ebî C. XII 114
- Ebitü inde Rabbî C. II 494, 495; C. XII 31
- ebleh C. II 288; C. VII 409, 410; C. VIII 51; C. XI 75; C. XII 154, 155, 156, 281
- ebrâr C. I 56, 59, 65, 86, 90; C. II 248; C. IV 267, 340; C. VII 254, 256; C. VIII 13, 422; C. IX 212; C. XI 88, 89, 223; C. XII 466, 523, 538, 542, 546, 547, 549, 562, 582, 583, 585, 593, 595, 606, 615, 622; C. XIII 15, 16, 31, 32, 36, 52, 53, 87, 89, 241, 242, 279, 280, 310, 317
- ebr-i nisân C. XII 479
- ebtan-ı butûn C. I 382; C. II 61, 426; C. III 214; C. IV 481; C. VIII 179
- ebter C. XIII 171
- ebûcehil karpuzu C. V 156
- ebu'l-beşer C. VIII 219; C. XII 38
- ebu'l-ervâh C. II 23; C. III 199; C. IV 121; C. V 307, 581; C. VIII 219, 602; C. IX 246; C. X 451; C. XI 338; C. XII 38, 522, 524, 538, 549; C. XIII 347
- ebu'l-hâl C. V 386
- Ebu'l-Hereb C. VII 419
- ebu'l-vakt C. I 131; C. V 386
- ebvâb-ı semâ C. V 342
- ebyât-ı müşkile C. VI 623
- ebyât-ı Velediyye C. VIII 115
- ecel C. II 193, 194, 324, 545; C. III 129; C. V 341, 574; C. VI 537; C. VIII 211, 394, 558; C. IX 546, 548, 550; C. X 233, 631, 632; C. XI 479, 556, 598, 599; C. XIII 275, 332
- ecel akşamı C. XI 160
- ecel rûzgârı C. I 288
- ecel-i müsemmâ C. II 193, 194
- ecell C. VIII 483
- ecir C. III 203; C. IX 211
- ecma' C. III 220, 221; C. XII 502
- ecr C. IV 15; C. IX 212
- ecrâm-ı semâviyye C. VIII 297; C. X 519; C. XI 92; C. XII 367, 569
- ecrâm-ı süfliyye C. VI 391
- ecrâm-ı unsuriyye C. II 218
- ecşâd Bk. cesed C. III 65, 333; C. VII 336, 441
- ecşâd-ı beşeriyye C. I 569
- ecşâm Bk. cisim C. IV 371; C. V 22; C. VI 281; C. VII 254; C. XI 585
- ecşâm-ı beşeriyye C. XII 333
- ecşâm-ı hayvâniyye C. XI 405
- ecşâm-ı kesife C. III 425
- ecşâm-ı şeytânî C. VII 524
- eczâhâne C. IX 83
- eçi C. XII 481
- edât-ı hasr C. VIII 329
- edât-ı illet C. VII 462
- edât-ı nidâ C. XI 233, 234
- edât-ı teşbîh C. VII 462
- edeb C. I 36, 111, 116, 120, 136, 359, 448, 449, 450, 507; C. II 133, 142, 321; C. III 437, 484, 485, 486, 490; C. IV 162, 237, 364, 430; C. V 575; C. VI 91, 92, 226, 316, 317, 336, 337; C. VII 53, 62, 119, 232, 333, 367, 435; C. VIII 47, 48, 98, 99, 469; C. IX 625; C. X 33, 51, 282, 323, 618, 620; C. XI 100, 495; C. XII 163, 195, 461, 612; C. XIII 160, 239, 240
- edeb-i bâtnî C. XII 248
- edeb-i sülûk C. VI 427
- edeb-i zâhir C. IV 364
- edeb-i zâhirî C. I 184
- edebiyyât C. XII 508
- edeb-maallah C. II 478
- edebisiz C. I 111, 112, 117; C. XIII 310
- edebisizlik C. I 115, 117; C. II 332; C. IV 428; C. VIII 572; C. X 589
- edib C. I 116; C. III 245; C. IV 481; C. VII 347; C. IX 408
- edim-i Tâîff C. IV 148
- edim-i Yemenî C. IV 148
- ed'iye C. IX 171
- ed'iye-i me'sûre C. V 587
- edvâr kitâbları C. VII 221
- ef'âl Bk. fiil C. I 76, 80, 230, 234, 446; C. II 472, 520, 526; C. III 193, 214, 215, 220, 239, 275, 281, 282, 298, 362; C. IV 375, 377, 452; C. VI 32, 358, 526, 527; C. VII 185, 328, 336, 462; C. VIII 247, 353, 354; C. IX 103, 572; C. X 512; C. XI 48, 223, 343, 348, 529; C. XII 403, 527; C. XIII 267
- ef'âl sâhası C. XII 316
- ef'âlî C. IX 217; C. XI 346
- ef'âl-ı bâtne C. III 205
- ef'âl-ı beşer C. VI 281; C. XII 503
- ef'âl-i dünyeviyye C. IV 368
- ef'âl-i Hak C. I 460; C. III 169, 329, 330; C. IV

- 10; C. VI 556; C. VII 509; C. X 412; C. XI 567
 efâl-i hamîde C. V 109
 efâl-i hasene C. III 270, 415, 416; C. IV 238, 372; C. VI 454; C. IX 529; C. XI 121
 efâl-i hayvâniyye C. X 387
 efâl-i ibâd C. I 341, 496; C. III 269; C. VII 506
 efâl-i ilâhiyye C. I 341; C. II 216; C. III 26, 208, 214, 215; C. V 17; C. VI 555; C. VIII 589; C. IX 507; C. XI 360, 406, 523, 528, 542; C. XII 425, 572
 efâl-i mahiûkât C. VI 378
 efâl-i mahmûde C. X 482
 efâl-i menhiyye C. II 521
 efâl-i sâliha C. V 114
 efâl-i seyyile C. III 270, 333; C. V 109; C. VI 412, 416, 419, 454
 efâl-i zâhiriyye C. II 205, 207
 efâl-i zâhiriyye-i nebeviyye C. III 205
 efâl-i zâlimâne C. VIII 201
 efâd C. XII 170
 efendi C. I 377; C. II 523, 549; C. III 239, 407, 408, 412, 413, 414, 421; C. VI 25, 33, 34, 45, 364; C. VII 102; C. X 204, 316, 318, 332, 334, 335, 483; C. XI 114; C. XII 22, 401, 402, 411, 412, 423, 426, 437, 499, 500, 515, 516; C. XIII 206, 207, 252
 efendi yaratıcı C. XII 412
 efendilerin efendisi C. X 316
 efendilik C. III 413; C. VIII 283, 284; C. XI 211
 Efendimiz (S.a.v.) C. VIII 219
 efî C. III 437; C. VIII 355; C. XII 479, 607
 efî C. XII 607
 efî-i pîr C. XII 607
 efkâr Bk. fikir C. VII 458; C. XI 244; C. XII 276
 efkâr-i bâtil C. XI 26, 238
 efkâr-i fâside C. XIII 184
 efkâr-i felsefiyye C. XI 238
 efkâr-i mâsivâ C. V 297
 efkâr-i nefsanîyye C. XIII 184
 efâk Bk. felek C. III 68, 411; C. IV 381; C. V 141; C. VI 99, 305, 312; C. VII 163, 302; C. IX 118, 119, 379; C. X 90, 207, 289, 326, 327, 396, 628; C. XI 45; C. XII 66, 367, 478; C. XIII 218, 345
 efâk gülşeni C. VIII 73
 efâkî C. III 254; C. XIII 555
 efâk-i maânî C. IV 508
 efâk-i seb'â C. V 560
 efâk-i sûrî C. XI 621
 efrâd-i beşer C. XII 304
 efrâd-i insânî C. II 163
 efsâne C. I 37; C. IV 466, 468; C. VI 489; C. VIII 503; C. IX 388, 601; C. XI 359, 553, 580, 583, 603
 efsûn C. I 435; C. IV 129; C. VI 54, 495, 497; C. VII 474; C. VIII 163; C. XI 489; C. XII 364, 370; C. XIII 195
 efsûncu C. II 123; C. XII 370
 efsûn-i gaybî C. VI 56
 eğer C. III 207-209, 217
 eglence C. V 107; C. VII 206, 225; C. X 245
 eğri C. IV 473
 eğri ayağa eğri pabuç C. III 236
 eğri söz C. XIII 320
 ehabbâ'llâh C. IX 413
 ehass C. VIII 603, 604
 ehass-i evliyâ C. V 636; C. VII 277, 427; C. X 537
 ehass-i evliyâullah C. VIII 473
 ehass-i kâmil C. IX 359
 ehassu'l-havâs C. I 212, 499; C. II 492, 496; C. V 574; C. VI 107; C. VII 406; C. IX 73, 358, 553, 641; C. XI 321, 362; C. XII 226; C. XIII 300
 ehassu'l-havâs-i evliyâ C. IX 595; C. XIII 44
 ehassu'l-havâssın zübdesi C. IV 135
 ehassu'l-havâssın zübdesinin süzülmüşü C. XIII 80
 ehl C. V 356
 ehl-i âhiret C. III 252; C. VI 417; C. XI 117; C. XII 150
 ehl-i âkl C. XII 22
 ehl-i aşk C. I 86; C. VI 616; C. VII 256; C. IX 212; C. XI 88; C. XII 583; C. XIII 35, 232, 280, 314, 326, 327
 ehl-i aşk ve iştiyâk C. IX 88
 ehl-i azâb C. III 221
 ehl-i azâim C. VI 440
 ehl-i basîret C. V 444, 445
 ehl-i bâtil C. IV 295
 ehl-i bâtin C. II 379; C. III 26, 53; C. VI 337; C. XII 41
 ehl-i belâdet C. V 13
 ehl-i beyt C. VIII 499; C. XI 72, 275; C. XIII 158, 206
 ehl-i bu'd C. VI 89; C. VIII 359; C. XII 301
 ehl-i câh C. IX 146
 ehl-i cehennem C. II 187, 446; C. XI 288, 289, 290; C. XII 509
 ehl-i celâl C. II 188, 444, 481, 485; C. XII 219
 ehl-i cem' C. II 499
 ehl-i cemâl C. II 188, 481, 485; C. XII 219
 ehl-i cennet C. II 187, 288, 445, 446; C. VI 576; C. VII 152, 221; C. IX 126; C. XI 288; C. XII 150, 509
 ehl-i cennetin kelâmı C. VI 380
 ehl-i cihân C. VII 554
 ehl-i dalâl C. VIII 486
 ehl-i dalâlet C. III 40, 41; C. IV 39, 72; C. V 295, 296; C. VII 43; C. VIII 108, 274, 296, 539; C. X 336; C. XI 239; C. XII 549; C. XIII 187
 ehl-i Dirâr C. IV 319
 ehl-i dil C. I 257; C. II 31, 423; C. IV 155, 338,

364, 434, 467, 492; C. IX 296; C. X 117; C. XII 325
ehl-i dîn C. I 289; C. II 74, 381, 382, 490; C. IV 15; C. XI 179
ehl-i divân C. X 38
ehl-i divân C. XIII 122
ehl-i duâ C. V 495
ehl-i dünyâ C. I 194, 463; C. II 58, 294; C. III 26, 252, 320, 408, 409; C. IV 63, 286, 348, 351, 352; C. V 604; C. VI 63, 67, 68, 163, 164, 165, 171, 252, 417, 519; C. VII 86, 87, 88, 199, 206, 317, 332, 483, 484, 487; C. VIII 29, 123, 128, 186, 228, 233, 244, 245, 248, 273, 380, 512, 608; C. IX 226, 249-251, 281, 286, 287, 295, 297, 304, 305, 309, 310, 313, 314, 383, 388, 491-493, 530, 600; C. X 15, 92, 618; C. XI 56, 114, 117, 159, 252, 257, 338-342, 353, 517, 555; C. XII 150, 253, 303, 327, 532
ehl-i evhâm C. X 36
ehl-i fakr C. IX 250; C. XI 484
ehl-i fark C. II 499
ehl-i Fârs C. VI 383
ehl-i felsefe C. III 30; C. VII 26
ehl-i fen C. I 362; C. III 469; C. XI 92, 404
ehl-i fenâ C. II 164, 165; C. IV 158; C. V 195; C. XI 216, 217
ehl-i fesad C. VII 96; C. VIII 596; C. X 586
ehl-i fîsk C. VII 219; C. IX 29
ehl-i Fîrs C. IV 124, 397; C. VII 329
ehl-i fütüvvet C. IV 297
ehl-i gaffet C. I 138, 451, 455, 462, 463; C. III 107, 318; C. V 214, 429, 461, 465, 541, 568, 581, 583, 584; C. VI 165, 178, 200, 226, 355; C. VIII 146, 509, 525, 530, 534, 537, 544, 562, 583, 584; C. IX 55, 92, 440, 444, 490, 626; C. X 187, 244, 256, 371, 460, 624; C. XI 56, 122, 217, 264, 370, 432, 584, 606; C. XII 106, 122, 123, 137, 318, 321, 467, 485, 502, 519, 578, 579; C. XIII 45, 60, 102
ehl-i garb C. IV 299; C. XI 172; C. XIII 298, 300
ehl-i Hak C. I 108; C. III 26; C. IV 295; C. IX 131; C. X 93, 476; C. XI 474; C. XIII 172
ehl-i hakâyık C. XI 586
ehl-i hakikat C. I 79, 108, 134, 456, 514, 530, 566; C. II 53, 232, 233, 293; C. III 35, 266, 387, 401, 464; C. IV 155, 164, 165, 215, 295, 504; C. V 383, 417, 578; C. VII 262, 370, 409, 484; C. VIII 428, 429, 456, 586, 587, 588, 608; C. IX 14, 60, 206, 269, 412, 522, 553, 647; C. X 115, 283, 314, 322, 338, 339, 348, 349, 350, 382, 407, 417, 430, 434, 462, 517, 541, 625; C. XI 59, 151, 223, 233, 289, 414, 419, 622; C. XII 14, 36, 42, 49, 50, 51, 123, 148, 152, 319, 320, 351, 417; C. XIII 43, 46, 52, 82, 83,

137, 161, 223, 245, 246, 247, 249, 269
ehl-i hakikat meclisleri C. III 162
ehl-i hakikat ve ma'rifet C. VII 26
ehl-i Hakk'ı inkâr etme C. XIII 143
ehl-i hâl C. I 432; C. VII 307; C. XIII 327
ehl-i hâl ve hakikat C. IV 53
ehl-i Haleb C. XI 270
ehl-i hased C. IV 487
ehl-i hâtır C. IV 467
ehl-i havâss C. XI 187, 489; C. XII 341
ehl-i hevâ C. IX 287; C. XI 161; C. XII 548
ehl-i hey'et C. I 249; C. II 166; C. VII 184, 536; C. IX 610; C. X 444; C. XII 341
ehl-i hicâb C. III 387; C. IV 390, 455; C. V 482, 522; C. VI 109; C. VIII 22; C. IX 472, 479, 597; C. X 445, 531; C. XII 118; C. XIII 128, 220
ehl-i hidâyet C. III 40, 41; C. VII 314; C. VIII 257, 274, 296, 539; C. X 36; C. XII 549
ehl-i his C. I 326
ehl-i ibtilâ C. X 478
ehl-i ihlâs C. IX 77; C. X 342
ehl-i ilim C. II 471
ehl-i imân C. I 530; C. II 288, 443; C. III 98; C. IV 361, 491; C. V 432; C. IX 637; C. X 510
ehl-i imân ve irfân C. III 97; C. VIII 520
ehl-i inkâr C. III 98; C. IV 244
ehl-i irfân C. IV 237, 253; C. VIII 294; C. X 38; C. XI 291, 292
ehl-i İslâm C. IV 299
ehl-i istidlâl C. VI 324, 327; C. VIII 426-429, 431, 520, 556; C. IX 87
ehl-i l'tizâl C. IV 292, 293; C. V 276
ehl-i kader C. X 345
ehl-i kahr C. IV 237; C. V 69
ehl-i kaleme C. II 346
ehl-i kebâir C. V 472; C. XII 298
ehl-i kelâm C. V 368; C. XIII 327
ehl-i kemâl C. II 167, 168; C. V 517; C. X 36, 339
ehl-i kerâmet C. IV 340
ehl-i kesâfet C. X 440
ehl-i keşf C. II 419, 420; C. III 439; C. V 272, 435; C. VII 536; C. VIII 556; C. X 121, 567; C. XI 580, 622; C. XII 166, 184, 249, 318
ehl-i keşf ve vücûd C. X 258
ehl-i kîn C. II 490
ehl-i kitâb C. I 269; C. III 96; C. VIII 48, 619, 620
ehl-i kitâbet C. X 38
ehl-i Kur'ân C. III 203
ehl-i kurb C. VI 89; C. VIII 359; C. XII 301
ehl-i küfür C. II 500; C. III 97; C. V 432
ehl-i mahşer C. III 29, 30; C. VI 281; C. VII 201
ehl-i makâm C. I 432
ehl-i ma'nâ C. II 236, 237; C. III 408; C. VI 171, 222; C. XII 250, 241
ehl-i ma'rifet C. X 333, 334

ehl-i ma'rûf C. X 554
ehl-i Mekke C. VII 289
ehl-i melekût C. V 326, 560; C. VIII 612
ehl-i mihnet C. VI 166
ehl-i muhabbet C. XI 88; C. XII 176, 523, 582
ehl-i mücâhede C. IV 201; C. VIII 145
ehl-i mükâfe C. VII 442
ehl-i münker C. X 554
ehl-i müşâhede C. I 414; C. VIII 22, 346; C. XII 116
ehl-i namâz C. II 510
ehl-i nâz C. I 572; C. III 321; C. VII 406; C. IX 625
ehl-i nefis C. II 197, 198, 203; C. III 53; C. IV 24, 25, 79, 85, 148, 351; C. V 355; C. VI 238, 521, 556; C. VIII 19, 123, 186, 244, 245, 248, 269, 313, 350, 601, 609; C. IX 44, 129, 160, 304, 316, 493, 495; C. X 195; C. XI 77, 129, 264, 503, 606; C. XII 50
ehl-i nifâk C. III 308; C. IV 270; C. VI 423
ehl-i ni'met C. VI 166
ehl-i niyâz C. III 321; C. VII 406; C. IX 625; C. X 338, 473; C. XII 395
ehl-i nücûm C. X 444, 634; C. XI 46
ehl-i perde C. VIII 395
ehl-i rahmet C. III 221
ehl-i rasad C. II 420; C. IX 371
ehl-i ri'yâ ve taklîd C. X 393
ehl-i ri'yâzet C. II 379
ehl-i saâdet C. II 51; C. III 365; C. IV 319, 463; C. VII 301; C. VIII 261, 349; C. X 123, 320, 505, 510; C. XI 431, 477
ehl-i sabır C. VI 358
ehl-i sah v C. IV 156
ehl-i saykal C. II 434
ehl-i sebt C. X 166
ehl-i semâ' C. VIII 439; C. XII 303
ehl-i silâh C. X 474
ehl-i sûret C. II 236; C. III 37, 38; C. VIII 561, 608; C. X 433; C. XI 613; C. XII 230, 350; C. XIII 327
ehl-i sülûk C. I 89; C. II 135, 287; C. III 181, 231; C. IV 95, 266, 290; C. VI 128, 259, 289, 387; C. VII 14, 555; C. VIII 68, 69, 319, 526; C. IX 128, 198, 416, 633; C. X 36, 244; C. XI 572; C. XII 78; C. XIII 79
ehl-i Sünnet C. IV 293; C. V 412, 413; C. VI 107; C. VII 255; C. IX 224; C. X 284, 627; C. XIII 94
ehl-i sünnet ve'l-cemâat C. IX 412; C. X 348; C. XI 181; C. XII 187
ehl-i şekavet C. III 323; C. IV 80, 319; C. VII 221, 292, 315; C. VIII 261, 349; C. X 320, 505; C. XI 477
ehl-i şeriat C. VII 26; C. XII 48
ehl-i şimâl C. XI 239
ehl-i tahkik C. III 364; C. XI 180, 181

ehl-i taklîd C. II 72; C. X 392; C. XI 181
ehl-i takvâ C. IV 280; C. VII 84, 85; C. VIII 204; C. IX 76; C. X 329; C. XII 548
ehl-i tarab C. X 474
ehl-i tarîk C. II 300; C. IV 306; C. V 454; C. VI 382; C. VIII 54, 80, 85; C. IX 129; C. XI 174, 177
ehl-i tarîkat C. II 293; C. III 187; C. VII 26; C. VIII 147; C. XII 196
ehl-i tasavvuf C. IV 455; C. I 461, 462, 463, 566; C. VIII 301; C. IX 61; C. X 38, 42; C. XI 585; C. XII 191
ehl-i tasfiye C. IX 205, 206
ehl-i tecellî C. X 538
ehl-i tefrika C. VIII 58
ehl-i temkin C. II 510; C. IV 160; C. V 375, 385
ehl-i ten C. II 423; C. IV 364; C. IX 113
ehl-i tenâsüh C. II 443
ehl-i tenzih C. VIII 431
ehl-i tevhid C. III 45; C. VI 616; C. VIII 336
ehl-i tükâ C. XII 548
ehl-i ulûm C. II 470
ehl-i umrân C. IX 250
ehl-i vahdet C. VII 506; C. IX 593
ehl-i velâyet C. II 494; C. IV 340
ehl-i vilâ C. VIII 488
ehl-i visâl C. III 241
ehl-i yakîn C. III 71; C. X 258, 473; C. XI 179; C. XIII 45
ehl-i zâhir C. II 423; C. III 26, 30, 53, 469; C. IV 158, 159; C. VI 337; C. VIII 80, 564; C. IX 205, 213; C. X 145; C. XI 53, 180, 371; C. XII 41, 49, 401, 422, 529, 583; C. XIII 82, 86, 139
ehl-i zamân C. V 548
ehl-i zan C. I 414
ehl-i zikir C. IV 97, 110; C. VII 219, 220; C. XI 432
ehl-i zühhd C. XI 154
ehlullâh C. III 252; C. IV 328, 340, 345-347, 352, 353, 360, 485; C. V 20, 44, 302, 439, 497, 554, 608; C. VI 477, 615; C. VII 199; C. VIII 237, 380; C. IX 314, 315, 318, 600; C. X 45, 122, 202; C. XI 52, 76, 117, 198, 201, 289, 425; C. XII 59, 150, 151, 302; C. XIII 130, 302
ehlullâhi bilmek C. V 533
Ehriren C. III 106
ejder C. VI 437, 496
ejderhâ C. I 269, 383, 417; C. IV 50, 56, 57, 61, 62, 71, 128, 129, 434; C. V 217, 218, 261, 264, 277, 281, 289, 293, 294, 314, 323, 324, 329, 416; C. VI 46, 109, 110, 151, 152, 259, 495; C. VII 312, 487, 488, 491, 554; C. VIII 160, 161, 181, 182, 214, 292, 293, 294, 576; C. IX 185, 619; C. X 118, 176, 177, 218, 298, 543; C. XI 77, 214,

- 215, 333, 432; C. XII 105, 106, 123, 124, 396; C. XIII 343, 248
 ejderhâ-yı nefis C. V 263, 284
 ekâbir-i evliyâ C. III 97
 ekâlim-i seb'â C. II 376
 ekin C. I 409; C. III 294, 296, 297, 351; C. VI 216; C. VIII 357, 543; C. XIII 257
 ikinci C. IX 622; C. X 473
 ekl C. IV 116, 445
 ekl ve şûrb C. VIII 422
 ekl-i harâm C. II 192
 ekmek C. II 249, 253, 289, 563; C. VII 347; C. VIII 500, 519; C. IX 91, 175, 270, 362, 639; C. X 91, 195, 196, 212, 238, 240, 557; C. XI 38, 39, 45, 46, 167; C. XII 163, 170, 372, 384, 410, 417, 574; C. XIII 48, 130, 247
 ekmek korkusu C. X 244
 ekmek zamânı C. XII 504
 ekmeğe C. II 249; C. V 368; C. XII 414, 415, 416, 464; C. XIII 267
 ekmele-i rusûl C. III 100
 ekşi C. X 145, 146
 ekşi nâr C. VII 185
 ektiğini biçmek C. X 336
 ekûl C. XIII 254
 ekvân C. VIII 578
 ekzema C. X 613
 el ağrısı C. X 556
 el Bk. dest, yed C. I 272, 307, 484, 499; C. II 32; C. III 479; C. V 262, 428, 429, 432, 569; C. VI 19, 20, 21, 215; C. VIII 519; C. IX 260; C. X 58, 59, 373, 480, 544; C. XI 429; C. XII 135, 288, 355, 383, 557; C. XIII 257, 303, 315
 el elin üstündedir C. IX 260
 el kesmek C. XI 148
 el vermek C. I 173
 el-Âlî C. VI 638
 elbise C. III 409, 412; C. V 121; C. VIII 172; C. XI 159, 163, 601, 602
 elçi C. III 443, 445; C. VI 96, 624; C. VII 201; C. VIII 362; C. IX 331; C. X 470, 474, 635, 636
 elçi tavşan C. VI 97, 98
 eleh C. IX 415
 elek C. XI 180
 elektrik C. II 380; C. VI 484, 536; C. VII 136; C. VIII 511; C. X 214, 352
 elektrik dalgası C. V 137
 elektrik kamçıları C. VIII 461
 elektron C. V 137; C. VI 532; C. XI 27
 elektron nazariyesi C. I 212, 396; C. II 152; C. V 24, 246; C. VI 140; C. VIII 511; C. IX 282; C. XII 273
 elem C. I 358; C. IV 491; C. VI 105, 234, 299, 301; C. VIII 294, 295, 386; C. X 70, 81, 245, 246, 462, 581, 594, 595; C. XI 109; C. XIII 161, 180, 259
 Elem neşrah C. XII 299
 elem ve lezzet C. XII 502
 elemın hakikati C. VIII 209
 elest C. I 383; C. III 45, 460; C. IV 305; C. V 620, 622; C. X 33, 360
 elest âlemi C. VI 569
 elest deryâsı C. VIII 492
 elest günü C. V 621, 624; C. IX 304
 elest iklimi C. IX 217; C. XII 474
 elest kadehi C. IX 286
 elest sâkisi C. IX 144
 elest esrâr C. XI 247
 elestü C. II 67
 Elestü bi-rabbiküm C. III 65, 385, 461, 468, 469; C. VI 23; C. VII 14, 494; C. VIII 492; C. IX 89, 144, 217, 380; C. X 33, 34, 592; C. XIII 333
 el-Fakru fahrî C. IX 250
 elfâz C. III 202, 204, 205, 206, 237; C. V 349; C. VIII 342, 611; C. IX 24; C. X 621; C. XI 37, 41, 47; C. XIII 237, 331
 elfâz-ı hamide C. VIII 340
 elfâz-ı lisâniyye C. III 379
 elfâz-ı sürîyye C. VIII 610
 elfâz-ı zâhire C. XI 613
 el-fırâk C. VI 294
 el-Garâniku'l-ulâ C. XI 499
 el-hamdülillâh C. VII 509
 elhân C. VII 16, 17, 222
 elif C. II 283, 284; C. X 454; C. XI 46; C. XII 111, 117, 120, 140, 141
 elif lâm C. IX 440
 Elif Lâm Mîm C. IX 440, 441
 elifba usûlü C. IV 394
 elif-i duâiyye C. X 66
 elif-i nüdbe C. XI 400
 elifte bir şey yoktur C. IV 393
 elifte yok C. IV 394
 elim sağma C. VI 263
 elma C. I 253; C. IV 28, 29, 38; C. VI 44, 290; C. VII 553, 554; C. IX 414; C. X 31, 122, 151, 152; C. XI 41; C. XII 409
 elma ağacı C. XII 409
 el-Ma'nâ hüvâllâh C. II 395
 elmas C. VII 162; C. XIII 268, 272
 el-Mülkü akimün C. IX 188, 189
 eltaf-ı eltaf-ı latîf C. VIII 179
 eltaf-ı latîf C. I 231; C. III 16; C. VI 380; C. VII 184; C. IX 348; C. XII 579; C. XIII 76
 elvâh Bk. levh C. II 210; C. IX 509
 el-visâl C. VI 294
 emân C. X 394; C. XII 298
 emânât-ı ilâhiyye C. VI 357; C. XI 51, 159
 emânet C. I 36; C. II 26, 287; C. IV 152, 153, 187; C. VI 316, 601, 603; C. IX 72, 413,

- 508; C. X 319, 320, 328, 329, 523, 565; C. XI 85, 185
emânet-i ilâhî C. III 206; C. XIII 25
emânet-i ilâhiyye C. VI 212, 213, 317; C. VIII 591; C. XI 468
emânet-i rabbânî C. IX 509
emânet-i rabbâniyye C. IX 508; C. XI 50
emân-nâme C. XII 616
emâret C. XII 457
emel C. I 141, 314; C. III 347, 348; C. VI 65, 547; C. VIII 394; C. IX 30, 32; C. X 124; C. XII 330, 485; C. XIII 172, 308, 317
emîn C. I 229; C. II 287; C. III 279; C. VI 360
emîn olduğun yer C. III 417
emîn-i mahzen C. IV 439
emir Bk. evâmîr C. I 203; C. II 204; C. VIII 208; C. IX 533; C. X 270, 271, 274, 380, 580, 605; C. XI 40, 243, 336; C. XII 305
emir Bk. ümerâ C. I 337; C. III 279, 407; C. IV 107; C. VI 285; C. VIII 334; C. X 407, 435, 444; C. XI 147; C. XII 436
emir ve nehy C. V 621; C. X 286, 288, 289, 290, 300, 302, 308, 309, 312, 313, 315, 316
emir ve sıfât âlemi C. VIII 567
emir-i hakikî C. XI 147, 319
emir-i hevâ C. II 454; C. VII 324
emir-i Türk C. XI 223
emîrlik C. VIII 286; C. XIII 177
emrî'l-mu'mîn C. II 382
emmâre C. I 150; C. II 334; C. V 560; C. IX 277; C. XIII 97
emmek C. XIII 211
emn C. XIII 153, 154, 156
emniyet C. V 146; C. VIII 278, 279; C. XIII 151, 153
emr bi'l-ma'rûf C. XIII 263
emr ü nehy C. X 302
emrâz C. V 94
emrâz-ı ma'deniyye C. VI 140
emrâz-ı ma'neviyye C. IX 83
emrâz-ı nefsanîyye C. V 93; C. VI 87
emrâz-ı sûriyye C. VII 13
emre itâat C. X 589
emr-i bi'l-ma'rûf C. II 550, 551
emr-i Hak C. X 192
emr-i Hakk'a ittibâ C. X 572
emr-i ilâhî C. I 349, 477; C. II 404; C. III 355; C. IV 359, 379; C. VI 99, 126; C. VI 475; C. VIII 537; C. IX 198, 518; C. X 219, 304, 328, 526; C. XI 123-125, 129, 150; C. XII 125, 238, 346
emr-i ilâhiye imtisâl C. VI 177
emr-i ilâhiye itâat C. X 317, 318
emr-i ilâhiye ittibâ' C. X 318, 323, 571; C. XI 152
emr-i ilâhiye muhâlefet C. XI 134, 135, 151
emr-i irâdî C. I 235; C. II 83, 84, 153-157, 515; C. IV 224, 491, 492; C. VI 56, 58, 141, 605, 606; C. VIII 475, 535; C. IX 533-536; C. X 27, 255; C. XII 393, 549
emr-i irâdî ve icâdî C. IV 222
emr-i irâdî ve tekvîni C. IV 193; C. XII 125
emr-i irâdiyye C. X 27
emr-i kün C. XIII 292
emr-i ma'kûs C. X 211
emr-i ma'rûf C. II 84; C. X 406, 420-422; C. XI 165; C. XII 61, 62, 217
emr-i teklîf C. I 235; C. II 83, 84, 153, 154, 155, 156, 515; C. IV 194, 222, 224, 491, 492; C. VI 56, 58, 141, 606; C. VIII 475, 535; C. IX 533, 534, 536; C. X 28, 255; C. XII 125, 393, 549, 550
emr-i teklîf ve şer'î C. IV 193
emr-i tekvîni C. V 435; C. XII 125, 173
emr-i vicdânî C. VIII 342
Emruhûm şûrâ C. XII 222
en'âm C. XII 540
enâniyet ağacı C. VIII 525, 526, 530
enâniyet dağı C. XII 153
enâniyet da'vâsı C. V 45
enâniyet hastalığı C. XIII 143
enâniyet-i cismânîyye C. X 601, 607
enâniyet-i mevhûme C. II 315; C. IX 529
enâniyet-i muhayyele C. X 159
enâniyyet C. I 73, 122, 136, 141, 142, 145, 147, 152, 216, 217, 325, 345, 370, 373, 406, 421-423, 439, 462-468, 470, 475, 484, 489, 492, 517-520, 538, 545, 554, 564, 573; C. II 34, 35, 42, 43, 76, 77, 93, 115, 154, 158, 164, 167, 171, 197, 198, 203, 224, 249, 262, 266, 267, 272, 290, 304, 308-310, 313-315, 318, 320, 329, 332, 333, 334, 335, 336, 339, 340, 344, 362, 363, 364, 369, 370, 371, 372, 377, 383, 385, 424, 435, 459, 521; C. III 22, 23, 49, 114, 149, 181, 183, 215, 216, 241, 245, 329, 339, 343, 345, 346, 347, 349, 351, 374, 384; C. IV 55, 59, 118, 132, 141, 153, 168, 169, 178, 186, 202, 224, 230, 322, 354, 414, 504; C. V 43, 152, 199, 200, 218, 296, 370, 546, 621; C. VI 51, 64, 157, 169, 182, 317, 422, 435, 468, 523, 597, 602, 612; C. VII 112, 148, 172, 173, 236, 265, 399, 418, 456, 458, 459, 509, 531; C. VIII 43, 54, 112, 114, 136, 157, 175, 181, 236, 279, 280, 423, 444, 468, 470, 488, 525, 530, 532, 536, 573, 596; C. IX 127, 151, 168, 169, 196, 373, 412, 460, 461, 473, 478, 479, 482, 498, 531, 577, 578, 608, 611, 612, 618, 619, 620, 646, 648; C. X 142, 184, 229, 420, 422, 457, 488, 594, 601, 606; C. XI 42, 53, 54, 77, 94, 117, 119, 255, 381, 464, 477, 484; C. XII 58, 59, 106, 109, 111, 117, 132, 151,

162, 174, 251, 579, 580, 589, 596; C. XIII
69, 71, 72, 222, 225, 229, 270, 271, 276,
278, 312, 338
enânîyyet-i beşerîyye C. XII 111
enânîyyet-i cismânîyye C. IX 241
enânîyyet-i Hakkânîyye C. VII 540; C. X 601,
607
enânîyyet-i mevhûme C. V 462
enânîyyet-i nefsanîyye C. VI 498; C. VII 540
enbiyâ (a.s.) C. I 50, 51, 77, 115, 155, 164-
166, 175, 242, 266, 267, 285, 296, 317,
323, 350, 351, 415, 463, 464, 465, 467,
468, 475, 503, 517, 528, 548, 551; C. II
14, 19, 40, 42, 47, 54, 76, 78, 167, 170-
172, 176, 186, 201, 239, 338, 339, 348,
354, 356, 370, 386, 387, 389, 390, 400,
401, 409, 411-413, 422, 427, 444, 458,
472, 492, 515-517, 552, 555; C. III 66, 67,
70, 97, 99, 100, 119, 131, 164, 166, 221,
222, 224, 228, 253, 254, 309, 310, 320,
323, 327, 330, 332, 360, 391, 392, 393,
445, 447, 449, 469, 470, 477, 478; C. IV
11, 18, 22, 27, 38, 72, 75, 79, 81, 82, 84,
110, 124, 137, 138, 152, 180, 191, 194,
201, 208, 217, 228, 231, 233, 235, 236,
239, 281, 298, 327, 328, 337, 340, 367,
369, 376, 377, 420, 424, 440, 449, 450,
464, 492, 493; C. V 34, 39, 42, 74, 118,
143, 196, 202, 219, 257, 265, 296, 297,
302, 325, 326, 328, 361, 375, 376, 444,
536, 537, 561, 572, 618, 633, 635, 636; C.
VI 22, 35, 36, 58, 59, 84, 85, 90, 91, 92,
93, 94, 98, 99, 100, 101, 102, 107, 113-
117, 119-124, 137-139, 141, 142, 149,
151, 153, 164, 165, 180, 182, 183, 188-
192, 194, 211, 212, 225, 247, 253, 297,
305, 322, 332, 333, 345, 362, 415, 442,
459, 460-462, 480, 491, 492, 516, 527,
592, 594, 615, 633; C. VII 20, 46, 94, 97,
129, 130, 143, 145, 147, 165, 182, 202,
206, 234, 238, 244, 246, 247, 248, 251,
275, 297, 303, 321, 333, 334, 363, 376,
407, 427, 436, 437, 444, 458, 463, 477,
483, 501, 526, 548, 554; C. VIII 13, 29, 46,
47, 51, 57, 59, 92, 99, 106, 109, 113, 114,
123, 138, 146, 150, 171, 172, 186, 204,
209, 217, 225, 236, 237, 244-246, 248,
264, 265, 290, 298, 308, 313, 314, 341,
345, 348, 364, 374, 412, 416, 417, 424,
440, 442, 444, 454, 456, 457, 460, 462,
463, 479, 480, 506, 509, 535, 538, 540,
553, 589, 620; C. IX 17, 21, 25, 122, 149,
185, 246, 258, 304, 359, 377, 378, 380,
383, 386, 388, 389, 394, 400, 410, 420,
441, 443, 462, 467, 529, 535, 594, 595,
625, 629; C. X 11, 18, 19, 125, 126, 151,
169, 181, 195, 207, 250, 270, 321, 446,

447, 448, 449, 450, 473, 568, 575, 576,
627; C. XI 19, 24, 25, 57, 131, 136, 151,
219, 269, 305, 339, 340, 341, 361, 362,
370, 378, 382, 392, 414, 431, 432, 434,
522; C. XII 66, 95, 96, 123, 125, 151, 176,
267, 301, 305, 350, 363, 365, 366, 388,
393, 401, 402, 408, 411, 413, 437, 476,
540, 546, 562, 563, 577, 588; C. XIII 76,
124, 125, 147, 149, 153, 159, 175, 194,
195, 197, 207, 261, 300, 309, 333, 344
enbiyânın aslı C. VII 245
enbiyânın filleri C. VII 335, 336
enbiyâyı bilmek C. V 533
encüm C. IX 118, 119; C. X 327
endâm aynası C. XII 307
endişe Bk. düşünce, fikir C. III 93, 180, 194,
237, 272, 274, 288, 371; C. IV 453, 454; C.
VII 458; C. IX 40, 93, 570; C. X 471; C. XI
464; C. XII 572; C. XIII 345
ene Bk. ben C. IV 188; C. VII 242; C. IX 646,
647, 648; C. X 598, 599, 601, 602, 606; C.
XI 216; C. XII 63, 64, 118, 151, 245, 295,
580; C. XIII 97, 240, 347
ene'l-abd C. III 34; C. VIII 80; C. IX 648; C. XII
244
ene'l-Hak C. I 477, 542, 546, 547; C. II 221; C.
III 34, 35, 65, 103, 241, 333, 376; C. IV
119, 187, 188; C. V 193; C. VI 381, 399,
521, 522, 588, 609, 620; C. VII 242, 335;
C. VIII 79-81, 87, 263, 374, 534; C. IX 347,
438, 469, 648, 649; C. X 147, 172, 183,
602; C. XI 62, 202, 248; C. XII 62-64, 244,
413, 422, 577; C. XIII 239, 240
ene'llâh C. III 103; C. VIII 534
ene'n-nâr C. III 377
enfâs-ı ma'dûde C. III 417
Enfîk C. IX 209
enfûs C. I 32; C. III 440, 460; C. IV 303; C. V
333, 462; C. VIII 145; C. XII 389, 564; C.
XIII 139
enfûsi C. IV 302; C. VIII 186, 203, 249
engür C. IV 482, 483, 497; C. XI 202
enis C. X 451
enkerü'n-nekerât C. IV 217
enlîlik C. III 265
en-Nâs maâdin C. XII 289
ensâb C. XIII 86
ensâr C. IV 490; C. VIII 100
Enstû C. IV 430; C. VI 91; C. VIII 68
envâ'-ı mücâhede C. VIII 425
envâr Bk. nûr C. III 23
envâr-ı cemâl C. X 90
envâr-ı Hak C. III 234
envâr-ı Hü C. X 459
envâr-ı Hudâ C. I 265
envâr-ı ilâhiyye C. XII 52, 439
envâr-ı kıdem C. III 62

envâr-ı maârif C. IX 92
 envâr-ı sıfâtıyye C. XII 172
 envâr-ı şems C. III 311
 envâr-ı tecelliyât C. I 265; C. III 312
 er C. XIII 273
 er kişi C. X 267
 erbâb Bk. rab C. X 598
 erbâb-ı akl C. X 48; C. XII 222
 erbâb-ı cenk C. X 474
 erbâb-ı dalâlet C. I 296
 erbâb-ı fen C. XII 273
 erbâb-ı hakikat C. IV 398
 erbâb-ı halvet C. X 474
 erbâb-ı hasenât C. II 288
 erbâb-ı hâssa C. VI 160
 erbâb-ı hidâyet C. I 296; C. IV 72
 erbâb-ı hükûmet C. VII 293; C. XII 221
 erbâb-ı kâl C. IX 249, 250
 erbâb-ı kalem C. X 474
 erbâb-ı keşf C. IV 391
 erbâb-ı mükâsefe C. X 626; C. XI 242
 erbâb-ı müteferrika C. IV 97, 111, 182, 372, 498; C. VII 345; C. VIII 49; C. IX 86, 529; C. XI 121
 erbâb-ı nefis C. VI 515
 erbâb-ı safâ C. VIII 605
 erbâb-ı tasavvuf C. III 230
 erbâin C. XIII 243
 organûn C. II 547; C. V 395; C. VI 297, 397; C. X 596; C. XI 507
 erhâm-ı ümmehât C. VIII 187
 Erhamû'-Râhimîn C. V 105
 erik C. III 282; C. X 554
 Erîni C. XII 175
 erkân C. III 342
 erkân-ı basîret C. IV 110
 erkân-ı devlet C. X 585, 586
 erkân-ı erbaa C. I 396, 567; C. II 218, 414; C. III 213; C. IV 9; C. V 19, 465; C. VI 307, 369; C. XI 30, 90; C. XII 113
 erkân-ı tabiat C. II 32; C. III 450; C. IV 485; C. XIII 293
 erkân-ı tövbe C. X 63
 erkek Bk. merd C. I 73, 74, 310, 311, 536; C. II 32, 139, 144, 148-151, 202, 203, 210, 225, 232, 235, 296; C. III 442, 443, 479; C. IV 21, 243, 348, 349; C. V 515; C. VI 196, 531, 532, 533; C. VII 425, 473, 474, 476, 492; C. VIII 67, 392, 413; C. IX 325, 326, 405; C. X 123, 124, 267, 377, 378, 381, 484, 485, 498, 509, 512, 533, 570, 594; C. XI 87, 104, 178, 259, 265, 409, 410, 470, 471, 472, 559, 608, 614; C. XII 343, 344, 374, 573, 574, 594, 613, 614; C. XIII 22, 23, 26, 36, 137, 138, 180, 181, 210, 213, 300
 erkek arslan C. II 170, 171; C. IV 132; C. X 435;

C. XII 284
 erkek dölenci C. XIII 249
 erkeklerin kadınlar üzerine fazla C. VII 473
 erkeklik C. IV 44; C. X 139, 381, 482, 569, 570, 571; C. XI 415, 472, 608, 614
 erler C. V 43; C. X 482, 495, 496, 509
 erlerin şahı C. X 407
 erlik C. X 481, 495, 569
 ervâh âlemi C. I 74
 ervâh Bk. rûh C. I 123, 317, 325, 328, 330, 352, 385, 433, 478, 480, 523; C. II 137, 175, 210, 217, 329, 330, 415, 420, 471; C. III 67, 169, 199, 215, 217, 254, 293, 426; C. IV 216, 296, 371, 379, 504; C. V 20, 298, 342; C. VI 270, 362, 405, 475, 540; C. VII 127, 222, 253, 254; C. VIII 50, 613; C. IX 335, 507, 511, 517, 526, 527, 553, 555, 611; C. X 402, 446, 456, 621; C. XI 32, 63, 93; C. XII 158, 304, 324, 367, 501; C. XIII 197
 ervâh ve ân C. VII 441
 ervâh-ı âbidin C. VI 474
 ervâh-ı âliyye C. II 63; C. III 68; C. IV 43; C. VIII 612; C. XII 334, 479; C. XIII 42
 ervâh-ı alıyye C. VIII 172
 ervâh-ı beşer C. I 305
 ervâh-ı cüz C. VIII 374
 ervâh-ı cüz'iyye C. I 353, 548; C. III 65, 105, 332, 333; C. IV 50, 508; C. V 299, 478, 509; C. VI 312, 540; C. VII 253; C. VIII 553; C. XII 60, 388
 ervâh-ı enbiyâ C. III 68
 ervâh-ı enbiyâ ve evliyâ C. VII 527
 ervâh-ı eşkiyâ C. II 439, 440
 ervâh-ı habise C. I 420, 421; C. III 149; C. VIII 256; C. IX 407
 ervâh-ı kâmilîn C. XI 366
 ervâh-ı kuds C. VII 142
 ervâh-ı kudsiyân C. XI 299
 ervâh-ı kudsiyye C. VI 211; C. XI 301
 ervâh-ı külliyye C. I 548; C. III 65, 68, 332, 333; C. VI 312; C. VII 253; C. VIII 553; C. XII 60, 388
 ervâh-ı külliyye-i beşer C. III 66
 ervâh-ı külliyye-i evliyâ C. V 509
 ervâh-ı kümmel C. III 69
 ervâh-ı kümmelîn C. III 66, 69; C. VI 303; C. VII 199
 ervâh-ı latîfe C. III 58
 ervâh-ı melâike C. II 212
 ervâh-ı melekıyye C. III 65, 333; C. XI 158
 ervâh-ı mukaddese C. I 468, 475; C. VII 277, 431
 ervâh-ı mücerrede C. I 435; C. III 425; C. V 344; C. VII 336; C. VIII 256; C. XI 253; C. XII 367
 ervâh-ı mü'minîn C. VI 474; C. VII 188; C. XII 523

ervâhı müşâhede C. VIII 22
 ervâh-ı nâriyye C. III 17; C. IV 215; C. VII 525, 527
 ervâh-ı nûriyye C. III 17; C. IV 215; C. VII 525, 527
 ervâh-ı sîudâ C. II 439, 440; C. IV 464
 ervâh-ı şeyâtin C. VII 527
 ervâh-ı tayyibe C. I 420, 421; C. VIII 256
 ervâh-ı tayyibe ve habîse C. XII 159
 ervâh-ı ulviyye C. I 385; C. II 218; C. VII 526; C. VIII 50
 ervâh-ı unsuriyye-i nâriyye C. VII 526
 ervâh-ı zühhâd C. VI 474
 ervâhın babası ve anası C. IV 504
 ervâhın gıdâsı C. VI 34
 ervâhın sadâsı C. VIII 24
 ervâh-ı cüz'îyye C. VIII 553
 erzâk C. IX 515; C. X 88; C. XI 613
 erzâk-ı ma'nevî C. VI 318
 erzâk-ı rûhâniyye C. XI 622
 esâret C. II 515, 517; C. VIII 334
 esâtir C. VI 489
 esâtir-i evvelin C. V 308
 esb C. XII 217
 esbâb Bk. sebeb C. I 303, 306, 341, 414, 504; C. II 226; C. III 313, 453; C. IV 510, 513, 514; C. V 115, 116, 305, 306, 393, 490, 494, 583; C. VI 39, 200, 203, 606; C. VIII 169, 544; C. IX 183, 261, 273, 501-506; C. X 106, 107, 224; C. XI 360, 361, 430, 431; C. XII 90, 91, 93, 135, 532, 556; C. XIII 318
 esbâb âlemi C. IX 504
 esbâb perdeleri C. VII 200; C. IX 489, 521
 esbâba teşebbûs C. I 302, 303, 304; C. V 395, 397, 583; C. X 241; C. XII 135, 466
 esbâb-ı azâb C. XII 90
 esbâb-ı cemâl C. IX 327
 esbâb-ı gam C. II 330
 esbâb-ı ıdlâl C. IX 325
 esbâb-ı maddiyye C. VIII 578, 579; C. XII 91
 esbâb-ı maişet C. X 112; C. XIII 105
 esbâb-ı ma'nevîyye C. I 286
 esbâb-ı mülk C. V 615, 616
 esbâb-ı rızık C. IV 47
 esbâb-ı semâ C. X 352
 esbâb-ı sûrî C. XII 467, 537
 esbâb-ı sûriye teşebbûs C. XII 468
 esbâb-ı sûriyye C. I 286; C. IX 521
 esbâb-ı tabiiyye C. III 451; C. IV 19; C. X 89; C. XII 554, 555
 esbâb-ı tabiiyye ve mâddiyye C. XII 90
 esbâb-ı temellûk C. V 614
 esbâb-ı zâhire C. VI 35, 36
 esbâb-ı zâhirî C. VIII 519
 esbâb-ı zâhiriyye C. VI 37, 38, 40; C. IX 263; C. XI 438; C. XII 95; C. XIII 295
 Esed burcu C. II 305

eser C. III 461; C. X 558; C. XI 134, 360, 433, 437, 438, 440; C. XII 194, 569
 eserden müessire C. I 453; C. IX 205
 eser-i kazâ C. VII 387, 388; C. X 346, 347
 esfel-i sâflîn C. I 213, 217, 219, 223, 228, 235, 294; C. II 283, 441, 510, 515; C. III 17, 48, 328, 359, 497; C. IV 51, 139, 197, 198, 220, 234, 244, 331, 401; C. V 136, 282, 595; C. VI 230, 474, 475; C. VII 368; C. VIII 414, 418; C. IX 83, 322, 328, 331, 382, 411, 441; C. XI 12; C. XII 282, 346, 545, 561
 esfel-i sâflîn-i tabiat C. I 268; C. IV 47, 84, 169; C. IX 430; C. X 519
 esfelû's-sâflîn C. XI 58
 esir C. I 82, 127, 128, 568; C. II 389, 514; C. III 408; C. V 134; C. VI 484, 536, 537; C. VII 555; C. VIII 334, 394; C. IX 152, 363, 509; C. X 490-492, 494, 495, 556; C. XI 58, 59, 133, 433; C. XII 402, 569; C. XIII 76, 93
 esir nazariyyesi C. I 127
 esir yolu C. XIII 77
 esir mertebesi C. XIII 77
 esirân-ı kazâ C. XII 308
 esirci C. VI 174, 175
 esir-i cevher-i seyyâli C. I 82
 esir-i dünyâ C. VII 200
 esirlik C. XIII 177, 196
 eski C. IX 388
 eski cellâd C. X 586
 eski libâs C. X 38; C. XIII 244
 eski tâk C. VII 260, 261
 Esleme's-şeytan C. IX 108
 esmâ Bk. isim C. I 85, 86, 109, 230-232, 234, 250, 284, 315, 325, 326, 358, 431, 436, 449, 456, 475, 496, 499, 530, 543, 551, 567; C. II 39, 94, 116, 158, 160-162, 172, 174, 176, 186, 187, 189, 199, 200, 211-213, 217, 219, 238, 241-243, 254, 255, 269, 270, 273, 278, 280, 281, 283, 308, 323, 328, 337, 340, 343, 378, 393, 471, 472, 475, 486, 508, 520, 526; C. III 64, 69, 99, 114, 117, 169, 170, 177, 191, 192, 195, 200, 201, 208, 220, 235, 239, 273, 290, 294, 312, 313, 326, 328, 375, 446, 483; C. IV 115, 116, 182, 220, 304, 387, 399, 439, 452; C. V 312, 341, 358, 367, 388, 438, 459, 462, 477, 513, 515, 593, 636; C. VI 73, 74, 89, 115, 176, 177, 212, 225, 226, 323, 328, 336, 348, 358, 383, 397, 405, 457, 458, 466, 623, 638; C. VII 40, 77, 114, 115, 227, 274, 285, 293, 314, 372, 381, 386, 393, 403, 409, 411, 488, 534, 546; C. VIII 247, 301, 302, 314, 340, 341, 346, 347, 360, 433, 438, 439, 510, 539, 540, 563, 573; C. IX 48, 51, 53, 69, 85, 139, 217, 280, 296, 365, 404, 422,

436, 499, 500, 503, 506, 545, 606, 612; C. X 23, 27, 91, 314, 348, 365, 372, 402, 480, 517, 593, 624; C. XI 25, 34, 35, 48, 197, 199, 201, 223, 289, 299, 339, 343, 348, 604; C. XII 39, 235, 242, 272, 300, 368, 375, 403, 425, 542; C. XIII 94, 95, 233, 266, 299

esmâ cem'iyetinde i'tidâl C. VIII 29
esmâ mütekâbildir C. VI 496, 530
esmâ ve sıfat C. II 543; C. III 492; C. IV 216; C. XII 387

esmâ ve sıfat mütekâbildir C. VI 466
esmâ ve sıfat-ı ilâhiyye C. I 230, 263; C. XI 153; C. XII 214, 628

esmâ-i celâliyye C. I 437, 551, 552; C. IV 506; C. VII 316; C. XI 24, 446, 564

esmâ-i cemâliyye C. IV 506; C. VI 73, 456; C. VII 316; C. IX 139, 140, 141, 144; C. X 607; C. XI 25, 29, 564

esmâ-i cemâliyye ve celâliyye C. VI 496; C. VII 344; C. XIII 106

esmâ-i cüz'iyye C. V 479

esmâ-i Hak C. IX 614

esmâ-i hâkime C. VI 160

esmâ-i hüsnâ C. III 34; C. IV 237; C. VII 80; C. VIII 341; C. X 593; C. XI 622; C. XII 306

esmâ-i ilâhiyye C. VI 606

esmâ-i ilâhiyye C. IX 347

esmâ-i ilâhiyye Bk. esmâ C. I 233, 293, 382, 435; C. II 462; C. III 11, 26, 62, 70, 278, 294, 311, 324, 360; C. IV 12, 137, 194, 208, 216, 319, 506; C. V 17, 44, 164, 269, 411, 609, 634; C. VI 36, 54, 57, 61, 73, 103, 160, 228, 530, 560, 605, 623; C. VII 34, 316; C. VIII 38, 60, 107, 170, 214, 354, 449, 578; C. IX 302, 323, 513, 528, 545, 563, 564, 587; C. X 26, 30, 153, 154, 347, 348, 372, 447, 521, 549, 598, 624; C. XI 21, 24, 33, 64, 168, 169, 336, 361, 441, 443, 565, 567, 598; C. XII 81, 130, 167, 218, 234, 368, 405, 421, 575, 582; C. XIII 23, 118, 187, 266, 267, 276, 312, 317, 334

esmâ-i ilâhiyye cem'iyeti C. XII 75

esmâ-i ilâhiyye ta'til kabul etmez C. XIII 244

esmâ-i kahriyye C. VI 73

esmâ-i kevnîyye C. V 609

esmâ-i külliyye C. I 235

esmâ-i muhtelif C. IX 122

esmâ-i müteferrika C. II 311; C. V 201; C. VIII 58, 59; C. IX 29, 55, 86, 123; C. XII 359

esmâ-i mütekâbile C. III 427; C. V 405; C. VI 442; C. VII 522, 546; C. X 347; C. XI 443

esmâ-i mütezâdde C. III 26

esmâ-i Zât C. IX 580

esmâ-i zâtiyye C. II 477; C. VIII 314; C. X 347

esneme C. VIII 452

esrâr Bk. sır C. I 74; C. II 287; C. III 280, 415, 488; C. IV 73, 88, 300, 441; C. V 188; C. VI 317, 318, 319, 346; C. VII 20, 90, 370; C. VIII 125, 126, 606, 610; C. IX 144; C. X 145, 192, 256, 372, 544, 545; C. XI 17, 41, 42, 88, 89, 222, 265; C. XII 61; C. XIII 162, 236

esrâr denizi C. II 264

esrâr içici C. X 548

esrâr suyu C. VI 623

esrâr-ı aşk C. I 93

esrâr-ı bâtinîyye C. VI 510

esrâr-ı Celâl C. V 23

esrâr-ı dîn C. XII 42; C. X 121, 604

esrâr-ı esmâ C. I 212

esrâr-ı fâş etme C. XI 370

esrâr-ı felek C. IV 360

esrâr-ı gaybiyye C. IV 406, 467; C. VI 304

esrâr-ı gaybiyyeye itilâ C. VI 259, 260

esrâr-ı Hak C. III 387; C. IV 118

esrâr-ı hakikat C. IV 457; C. V 599; C. X 214; C. XII 15, 108, 115, 129, 135, 146, 149

esrâr-ı Hakk'ın emini C. III 439

esrâr-ı Hû C. II 497

esrâr-ı hüviyyet C. VIII 126

esrâr-ı ilâhî C. I 116; C. XI 223, 429

esrâr-ı ilâhiyye C. I 78, 527; C. II 449, 460, 469, 478; C. III 326, 402, 429; C. IV 156, 379; C. V 20, 21, 145; C. VI 246, 259, 316, 485, 506, 618; C. VII 117, 152, 160, 173, 182, 430; C. VIII 16, 126, 127, 251, 464, 465, 551; C. IX 145, 474, 622, 623; C. X 42, 88, 126, 138, 142, 145, 152, 189, 208, 216, 340, 341, 355, 356; C. XI 15, 17, 40, 43, 66, 68, 86, 223, 245, 265, 323, 345, 346, 564, 602; C. XII 16, 33, 34, 128, 155, 232, 355; C. XIII 176

esrâr-ı kazâ ve kader C. VI 565

esrâr-ı kur'âniyye C. VI 504; C. XI 17

esrâr-ı Kün C. X 451

esrâr-ı ledünnî C. II 469

esrâr-ı ma'rîfet C. III 325; C. VII 304

esrâr-ı muhammedîye C. VI 195

esrâr-ı rabbânî C. VIII 609, 611

esrâr-ı rabbânîyye C. VI 253, 510, 565; C. IX 143, 606, 649; C. X 144; C. XII 232

esrâr-ı sülûk C. VI 489

esrâr-ı şeriat C. X 123

esrâr-ı tabîiyye C. X 88

esrâr-ı tarîk C. II 258

esrâr-ı tarîkat C. III 195; C. V 458; C. IX 116; C. XI 477

esrâr-ı tevhîd C. XI 359; C. XII 421

esrâr-ı vahdet C. I 135; C. XI 622; C. XII 41, 121

esrârın ifşâsı C. VII 369

esrârın şiddeti C. XII 63

esrarkeş C. V 188

es-selâmü aleyküm ve rahmetullah C. IX 89
esvâb C. X 409

eş C. II 117, 118, 121

eş'âr Bk. şüir C. VI 518

eş'âr-ı ârifâne C. VI 41

Eş'arî mezhebi C. X 284

Eş'ariler, Eşâire C. XII 187; C. XIII 80

eşbâh C. VII 127, 252

eşeğe bindir C. XI 508

eşek C. I 124, 125, 138; C. II 294, 295, 313, 318; C. III 202, 204, 206, 289, 290, 302, 313, 397, 436; C. IV 20, 21, 22, 31, 32, 81, 85, 235, 407; C. V 467; C. VI 353; C. VII 62, 320, 433, 435, 436, 438, 479; 480; C. VIII 423, 441, 486, 562; C. IX 287, 288, 308-313, 369, 386, 444-450, 453, 455, 456, 458, 460, 461; C. X 85-87, 93, 94, 96-100, 102, 103, 105, 111, 113-115, 121, 123, 124, 126, 132, 140, 141, 142, 147-151, 155-159, 165-167, 172, 173, 175, 181, 230-233, 246-248, 393, 422, 481, 482, 568, 569; C. XI 67, 155, 167, 182, 341, 342, 344, 494; C. XII 100, 421, 522, 535, 555, 558, 559, 612; C. XIII 178, 221

eşek başı C. VIII 610, 611

eşek beyni yemek C. VII 447

eşek erliği C. X 570, 571

eşek kuyruğu C. XII 558

eşek satan dellâller C. II 162, 163; C. VIII 356

eşek sesi C. IV 60

eşeklik C. III 375; C. X 158, 159; C. X 123, 230, 233

eşeklik sıfatları C. XII 344

eşhed C. X 373, 374

eşhedü C. X 60

eşhedü en lâ ilâhe illallâh C. XI 369

eşhedü enne Muhammeden resûlullâh C. XI 369

eşkiyâ Bk. şakî C. II 165, 174, 441, 444; C. IV 95, 376; C. V 536; C. VI 515, 516; C. VII 475; C. VIII 245, 348

eşraf C. X 474

eşrât-ı saat C. XI 491

eşrefi C. III 98

eşyâ Bk. şey C. I 53, 79, 85, 94, 261, 357, 359, 362, 373, 374, 384, 388, 423, 475, 476, 512; C. II 37, 50, 242, 255, 256, 360, 543; C. III 37, 141, 313, 448, 450, 468, 477; C. IV 265, 266, 332, 336, 373, 386, 401; C. V 306, 364, 365, 430, 501, 508, 541, 567; C. VI 328, 638; C. VII 41, 149, 229, 262, 323, 386, 390, 409, 489, 506, 516; C. VIII 17, 313, 319, 406, 430, 431, 443, 444, 449, 523, 530, 567, 569; C. IX 69, 206, 207, 214, 365, 566, 613, 626, 645, 647; C. X 35, 36, 441, 442, 480, 517, 518, 605, 624; C. XI 59, 151, 168, 180, 243, 430, 438, 452, 527, 563, 584; C. XII 119-121, 147,

148, 149, 171, 172, 189, 193, 195, 234, 235, 272, 303, 305, 307, 308, 418, 497, 542; C. XIII 47, 83, 84, 95, 128, 161, 165, 230, 245, 275, 276

eşyâ Hakk'ın zâhiridir C. XIII 234

eşyâ hep Hak'tandır C. XII 400

eşyâ zi-rûhdur C. VII 372

eşyâda Hakk'ı müşâhede C. VIII 373; C. IX 207; C. XII 317

eşyânın "ayn"ı C. I 234

eşyânın bâtını C. VII 280

eşyânın bâtınının bâtını C. V 141

eşyânın hakâyıkı C. I 407; C. VII 167

eşyânın hakikatı Hak C. III 478

eşyânın hakikati C. I 51, 362; C. VI 69, 110

eşyânın hudûdu C. XII 400

eşyânın hüviyeti ve hakikatı Hak C. I 349

eşyânın tesbîhi C. X 626

eşyânın tesbîhi kâl iledir C. X 626

eşyâ-yı hasise C. XII 195

eşyâyı hayâl bilmek C. XII 559

eşyâyı ızhâr C. I 234

eşyâyı ihâta C. XII 102

eşyâ-yı kesife C. V 457; C. VIII 572; C. XIII 243, 244

eşyâ-yı kevnîyye C. I 231; C. IX 363

eşyâ-yı mevcûde C. XIII 82

eşyâ-yı semâviyye C. VIII 14

eşyâ-yı zâhire C. XII 497

et C. IX 169; C. X 398, 400

etbâk C. X 352

etekleri ıslık çalmak C. II 230

etibbâ-yı ilâhî C. VI 92

Etlullah Bk. Atullah C. XII 412

Etlu'r-Resûl Bk. Atlu'r-Resûl C. XII 412

etkiyâ C. VII 474; C. VIII 587

etrâk C. X 474

etvâr Bk. tavr C. VI 288; C. XI 343; C. XII 403

etvâr-ı aşk C. I 123

etvâr-ı hilkat C. IV 138; C. VIII 555; C. XII 385

etvâr-ı seyr-fillah C. VII 535

etvâr-ı tarikat C. IV 457; C. V 599

ev C. VI 364; C. X 268; C. XI 192

ev C. I 490; C. III 237; C. IV 113; C. VIII 218, 221; C. X 227, 229, 471, 472, 497, 498, 600; C. XII 22, 89, 384; C. XIII 135, 136, 138, 139, 143, 145, 159, 248

ev hanımı C. VI 466, 468, 478

ev hanımlığı C. VI 532, 533

evâmir Bk. emir C. I 237, 239

evâmîr-i ilâhiyye C. III 354; C. V 237; C. VII 424;

C. XI 564

evbaş C. XI 432

evc C. II 86; C. VIII 293; C. XI 481

evc perdesi C. II 137

Evfü bi-ahdi C. IX 396

evhad C. VII 241

evhâm C. I 346, 347; C. V 334; C. XII 18, 41, 42, 79
 evhâmî C. XIII 216
 evin içinden bir su C. XII 528, 529
 evlâd Bk. veled, çocuk C. I 89; C. III 184; C. VI 616; C. VII 552; C. X 585; C. XI 97, 148, 516; C. XII 524, 525, 540, 546; C. XIII 83, 84, 85, 86
 evlâd geçmesi C. XII 524, 525
 evlâd fitnessi C. IX 164
 evlâd ü iyâl C. XIII 38
 evlâd-ı Ali C. III 228
 evlâd-ı Resûl C. IV 103
 evlere kapılardan giriniz C. VIII 461
 evliyâ Bk. evliyâullah, vefî C. I 48, 50, 51, 53, 77, 109, 115, 163-166, 171, 175, 255, 266, 267, 285, 316, 317, 338, 410, 431, 439, 443, 464, 467, 468, 498, 499, 500, 501, 508, 517, 528, 572, 574; C. II 16, 17, 19, 40-42, 47, 51, 52, 54, 55, 60, 74-77, 109, 134, 167-171, 175, 176, 186, 201, 236, 239, 288, 295, 308, 330, 338, 339, 355, 356, 363, 370, 376, 379, 386, 387, 400, 401, 411-413, 433, 434, 442, 458, 462, 472, 490, 495, 501, 515, 516, 517, 552, 555; C. III 18, 49, 66, 67, 97-99, 110, 131, 164, 166, 203, 221, 222, 224, 305, 309, 310, 320, 323, 327, 330, 332, 372, 389, 393, 395, 409, 447, 449, 469, 477, 478; C. IV 27, 38, 41, 55, 72, 75, 79, 81, 84, 97, 191, 201, 204, 217, 228, 239, 298, 327, 328, 330, 337, 339, 340, 364, 367, 369, 391, 420, 422, 423, 440, 449, 450, 489, 492, 493, 499; C. V 34, 38, 39, 40, 42, 72, 73, 97, 118, 143, 169, 196, 202, 219, 237, 265, 266, 296, 297, 299, 300, 303, 312, 325, 326, 328, 334, 361, 376, 444, 476-478, 494-496, 515, 527, 530, 533, 534, 537, 538, 540, 572, 594, 609, 610, 618, 619, 635; C. VI 22, 35, 36, 45, 58, 59, 85, 90-93, 98-102, 107, 113, 114, 117, 119, 120, 123, 138, 148, 164, 165, 188-194, 211, 225, 246, 253, 283, 301, 304, 305, 316, 322, 328, 333, 345, 348, 362, 366, 415, 442, 459, 460, 462, 480, 488, 491, 492, 493, 498, 500, 501, 506, 510, 527, 578, 592, 633; C. VII 20, 46, 76, 94, 97, 119, 130, 143, 145, 147, 157, 158, 182, 206, 207, 234, 244, 245-248, 251, 254, 256, 275, 311, 321, 363, 367, 377, 406, 407, 431, 434, 436, 437, 444, 458, 463, 477, 483, 499, 531, 548, 554; C. VIII 27, 42, 46, 51, 57, 59, 71, 92, 99, 105, 106, 109, 114, 123, 128, 138, 139, 150, 171, 172, 186, 204, 209, 217, 225, 232, 235, 236, 237, 244, 245, 248, 264, 265, 290, 308, 313, 314, 345, 348, 363, 364,

412, 417, 440, 442, 444, 454-457, 460, 462, 463, 477, 479, 480, 506, 509, 523, 524, 553, 577, 589, 612, 620; C. IX 17, 21, 25, 86, 89, 107, 122, 184, 185, 246, 271, 313, 358, 359, 378, 380, 383, 385, 386, 388, 389, 394, 400, 410, 443, 453, 462, 467, 470, 475, 478, 501, 503, 529, 535, 563, 594, 596, 600, 604, 605, 624, 625, 641; C. X 11, 38, 88, 121, 125, 126, 131, 151, 167, 172, 181, 195, 201, 207, 224, 250, 292, 330, 339, 341, 342, 354, 371, 421, 446-449, 457, 473, 536, 542, 567, 575, 576, 587, 605, 627; C. XI 19, 22, 24, 25, 41, 57, 58, 63, 74, 131, 136, 151, 177, 178, 181, 183, 208, 219, 222, 223, 229, 256, 268, 269, 285, 299, 321, 341, 360-362, 370, 378, 382, 393, 414, 425, 430-434, 437, 448, 449, 506, 522, 585, 602, 603, 605, 622; C. XII 65, 66, 76, 95, 96, 134, 154, 225, 226, 267, 300, 301, 305, 350, 365, 366, 388, 393, 401, 402, 408, 410, 411, 413, 423, 476, 501, 540, 546, 562, 563, 577; C. XIII 26, 41, 42, 44, 45, 76, 124, 125, 147, 148, 159, 160, 167, 175, 197, 207, 208, 219, 232, 238, 245, 259, 260, 261, 297, 333, 344
 evliyâ Hakk'ın etfâlidir C. V 37, 38, 39
 evliyâ huzurî C. IV 97
 evliyâ-i beşer C. IV 506
 evliyâ-i kâmil C. XI 72
 evliyâ-i kümmelîn C. VIII 374; C. XI 177
 evliyâ-i melek C. IV 506
 evliyâ-i muhakkikîn C. IX 47
 evliyâlik taslamak C. VII 307
 evliyanın bedduası C. IV 129
 evliyanın düşmanı C. VI 322
 evliyanın yediği içtiği C. I 164
 evliyâullah Bk. evliyâ, vefî C. I 185, 191, 209, 345, 451, 453, 454, 501, 503, 514, 571; C. II 138, 293, 398, 407, 412, 419, 421, 427, 428, 455, 496; C. III 170, 435; C. IV 36, 97, 155, 160, 164, 202, 203, 328, 338, 364, 365, 395, 419; C. V 18, 26, 79, 91, 215, 334, 503, 544, 557, 568, 607; C. VI 51, 229, 263, 437, 514, 515, 630, 635; C. VII 174, 207, 210, 211, 509, 533, 543; C. VIII 50, 77, 85, 250, 259, 472, 537; C. IX 238, 469, 606; C. X 284, 381, 397; C. XI 32, 72, 75, 259, 614, 622; C. XII 187, 202, 315, 395, 419; C. XIII 133, 160, 269, 328
 evliyâullahın hizmet C. XII 319
 evliyâullahın mesleği C. XI 214
 evliyâullahın tasarrufu C. XI 26
 evliyâyâ muhâlefet C. IV 128
 evliyâ-yı âşıkân C. I 124
 evliyâ-yı âşıkâh C. XIII 49
 evliyâyı bilmek C. V 533

- evliyâ-yı Hak C. VI 320; C. IX 95; C. XI 214, 614
 evliyâ-yı Hind C. VI 436
 evliyâyı inkâr C. XII 286
 evliyâ-yı kâmilîn C. V 509
 evliyâ-yı kümmelîn C. I 510; C. VI 312; C. VII 334
 evliyâyı taklîd C. XI 449
 evrâd Bk. vird C. IV 329; C. V 94, 106, 480; C. VI 289; C. VII 325, 431; C. VIII 42, 119; C. IX 171
 evrâd ve ezkâr C. I 552
 evrâd-ı vâsılân C. VII 431
 evsa' C. III 221; C. XII 502
 evsâf kadîmdir C. VII 78
 evsâf-ı beşerîyye C. II 265
 evsâf-ı cismânîyye C. XII 403
 evsâf-ı ezel C. XII 387
 evsâf-ı ilâhîyye C. II 478
 evsâf-ı kadîme C. VII 79, 80
 evsâf-ı ma'nevîyye C. II 477
 evsâf-ı Muhammedî C. IX 595, 596
 evsâf-ı rûhânîyye C. XII 403
 evsâf-ı ulvî C. XII 387
 evsat C. IV 442, 446, 447, 448; C. XI 384
 evtâd Bk. veted C. II 201, 260; C. IX 596
 evvâh C. XI 304
 evvel C. III 273; C. V 574; C. VIII 247, 515; C. X 374; C. XI 285, 286, 474, 475; C. XII 484
 evvel komuş, sonra ev C. XII 348
 evvelden âhîrî görme C. VI 356
 evvelîn C. IX 213
 evvelîyyet C. XIII 244
 eyer C. XIII 236, 240
 eyminlik C. III 192
 eyn C. IX 279
 eyvân C. VI 635; C. X 454
 ezâ C. III 330, 331; C. IV 27; C. V 90; C. VII 426; C. VIII 247; C. X 501
 ezâ ve cefâ C. I 276; C. VI 32; C. XII 81
 ezân C. I 485; C. IV 113, 114; C. V 63; C. VI 179, 246; C. VIII 290; C. IX 88; C. X 387, 388, 389, 390, 391, 392; C. XI 369
 ezân-ı Muhammedî C. V 237
 ezdâd Bk. zidd C. I 358, 472; C. II 187; C. III 428; C. VI 149; C. VIII 157, 210, 334; C. XI 31, 33, 35, 525
 ezel C. I 312; C. II 278, 437, 438, 448, 461, 512, 525; C. III 129, 194, 280, 296, 308, 361, 362, 466, 467, 487; C. IV 222, 235, 269, 306, 362, 463, 492; C. VI 101, 102, 138, 181, 183, 470, 481, 565, 605, 606, 633, 636; C. VIII 198, 339, 454, 476; C. IX 71, 156, 201, 323, 436, 503, 594, 595, 612; C. X 104, 452, 455, 510, 579, 580, 582, 593, 599, 629; C. XI 19, 77, 130, 330, 440; C. XII 255; C. XIII 20, 92, 101, 195, 196, 216
 ezel benliği C. X 601
 ezel güneşi C. III 317
 ezeli C. V 340
 ezel-i âzâl C. II 278, 279; C. III 483, 487; C. IX 139, 323; C. XIII 216
 ezeli ve ebedî C. V 574
 ezîyet C. VIII 143; C. XIII 248
 eziz C. X 566
 ezkâr Bk. zıkr C. IV 329; C. V 396; C. VI 289; C. VII 325; C. VIII 42
 eznâb C. XIII 29
 ezvâk Bk. zevk C. X 245, 448; C. XII 421
 ezvâk-ı âcile C. IX 155
 ezvâk-ı cismânîyye C. X 444, 460, 545; C. XI 542, 543, 554, 614
 ezvâk-ı dünyevîyye C. IX 160, 164, 287; C. X 412; C. XII 484; C. XIII 337
 ezvâk-ı ilâhîyye C. I 359
 ezvâk-ı maârif C. VIII 614
 ezvâk-ı mâddîyye C. XI 607
 ezvâk-ı ma'nevîyye C. V 91; C. X 134
 ezvâk-ı muhammedîyye C. VI 193
 ezvâk-ı nefsanîyye C. VIII 97, 521; C. X 412; C. XI 340
 ezvâk-ı rûhânîyye C. III 19; C. IX 66; C. X 460; C. XI 268, 340, 407; C. XII 516
 ezvâk-ı vehmîyye C. IX 492
 F
 fâ C. II 86
 fa'âl C. VII 154, 157; C. IX 95
 faâliyyet-i bâunî C. III 369
 fa'âlûn li-mâ-yürîd C. III 364; C. IX 645
 fâcîr C. IX 262, 393; C. XII 545
 fâhiş C. IV 142; C. VIII 389, 526; C. X 183, 483; C. XII 192, 345, 626; C. XIII 250, 258
 fahl C. X 393
 fahşâ C. II 510; C. XII 519, 520
 fâide C. VIII 351, 352
 fâil C. II 149, 520, 525, 535; C. III 169, 363; C. IV 452; C. V 27; C. VI 337, 338; C. VII 229; C. VIII 573; C. IX 521; C. X 68; C. XI 128, 184, 346, 559; C. XII 534, 535; C. XIII 83
 fâil Hak'dır C. VII 308
 fâilât C. I 53; C. XI 66, 67
 fâilâtûn C. I 53
 fâil-i habîs C. X 135
 fâil-i hakikî C. I 312, 349, 497; C. II 221, 526; C. III 107, 213, 214, 314, 362, 494; C. IV 331, 400; C. V 69, 242, 437, 454, 501; C. VI 626; C. VII 183; C. VIII 260; C. IX 547; C. X 263; C. XI 293, 580, 609; C. XII 102, 134, 360, 383, 411; C. XIII 339
 fâil-i muhtâr C. IX 521; C. X 620
 fâil-i mutlak C. II 99, 158; C. IV 9; C. V 573; C. VIII 148, 149, 206; C. XI 133, 458, 595; C. XII 534, 576
 fâilîyet C. XIII 83

fâilûn C. I 53
 fâiz C. VII 425
 fakih Bk. fukahâ C. IV 98, 99, 103, 105, 106, 481; C. V 372; C. VII 464; C. IX 570; C. X 202; C. XI 102; C. XI 602; C. XII 59, 114, 194, 599, 602-605; C. XIII 13-17, 19-21, 25-28, 56
 fakir Bk. fukarâ C. I 358; C. II 125, 127, 237, 238, 239, 241, 320, 340, 359; C. III 233, 234, 337; C. IV 93, 107, 148, 296, 438, 445; C. V 237; C. VI 170, 543, 616; C. VIII 278; C. IX 250, 284; C. X 189, 208, 218, 228, 333, 335; C. XI 484, 532, 618, 619, 622, 623; C. XII 69, 108, 115, 116, 118, 122, 127, 146, 153, 248, 370, 597; C. XIII 135, 270, 289
 fakir-i hakiki C. II 127
 fakirlik Bk. fakr C. I 314, 319; C. II 140, 503; C. III 179; C. VIII 397; C. IX 37; C. XII 557; C. XIII 180
 fakr Bk. fakirlik C. I 319; C. II 119, 125, 127, 129, 134-136, 240, 274, 275, 343, 435, 483; C. III 153, 369; C. IV 16, 115, 363; C. V 583, 584; C. VI 216, 234, 384, 513, 562; C. VII 262, 444, 549; C. VIII 278, 279, 397, 398; C. IX 37, 238, 250, 359, 496, 497; C. X 100, 232; C. XI 154, 462, 463, 484, 498, 570; C. XII 204, 517, 571; C. XIII 105
 fakr dükkânı C. XI 498
 fakr iftihârmıdır C. VI 38
 fakr sultânı C. XI 463
 fakr u fenâ C. II 263
 fakr u gınâ C. II 359
 fakr u zarûret C. III 153; C. VII 44
 fakr-i etemm C. I 542
 fakr-i hakiki C. II 129, 503; C. V 306, 504; C. X 40, 219; C. XI 497
 fakr-i ihtiyârî C. VII 27, 515
 fakr-i ma'nevî C. IX 432; C. XI 503
 fakr-i mutlak C. IX 190
 fakr-i sûrî C. II 129, 503; C. XII 65, 68, 69
 fakr-i şedid C. VII 185
 fakr-i tâm C. III 369
 fal C. V 421
 falcih C. VII 418
 fânî C. V 587; C. VIII 368; C. IX 238, 240; C. X 512; C. XII 112, 117, 412, 543
 fânî olmak C. XI 94
 fânî reddolunmaz C. III 366
 fânî-illâh C. I 209; C. II 164, 167; C. V 193; C. VI 318, 334, 607; C. VII 410; C. VIII 92, 262; C. XII 204; C. XIII 347
 fânî-i Hak C. X 622
 fânî-i mutlak C. XI 94
 fânîlik C. XI 266
 fânîye yemîn C. III 100, 102
 farazıyyât-i istidlâliyye C. V 246

fâre Bk. sıçan C. III 289; C. IV 35, 429, 447; C. V 361; C. VII 185; C. VIII 38; C. IX 27; C. XI 202; C. XII 255, 261
 fâre deliği C. III 169
 fârisî C. I 135, 138, 152, 295, 394, 395, 428, 434, 491; C. II 41, 100, 228, 363, 443, 479; C. III 61, 140, 182, 199; C. IV 223, 350, 468, 500, 511; C. V 59, 84, 138, 282, 337, 366, 390, 573; C. VI 53, 90, 94, 108, 122, 167, 168, 263, 346, 364, 380, 430, 437, 487, 493, 549, 610; C. VII 54, 113, 185, 396, 459, 484, 521; C. VIII 115, 118, 120, 124, 188, 274, 362, 376, 389, 413, 471, 492, 495, 502; C. IX 32, 64, 95, 270, 271, 283, 314, 331, 333, 384, 457, 594; C. X 69, 119, 130, 157, 182, 196, 223, 247, 274, 376, 432, 437, 451, 465, 533, 566, 604; C. XI 33, 59, 69, 103, 130, 166, 239, 249, 284, 295, 358, 546, 621; C. XII 122, 128, 167, 174, 321, 364, 427, 443, 486; C. XIII 38, 57, 73, 110, 115, 206, 231, 341
 Fârisice C. I 370; C. IV 482; C. VIII 84; C. IX 606; C. X 47; C. XII 416
 Fârisiler C. VIII 315; C. IX 313; C. XI 149; C. XIII 119
 fark Bk. tefrika C. I 542; C. IV 266; C. VI 205; C. VII 100, 450; C. VIII 530; C. IX 640, 641; C. X 374; C. XIII 45
 fark ba'de'l-cem C. I 542; C. II 499; C. X 458; C. XIII 45, 46
 fark kable'l-cem C. VIII 585; C. X 430; C. XIII 45
 farktan sonra cem' C. IV 390
 fâruk C. IV 305
 farz C. XIII 317
 farz-ı ayn C. VII 460
 farz-ı kifâye C. VII 460
 fâsik C. V 578; C. VI 18, 62; C. VII 189; C. IX 85, 219, 324, 393, 576, 577; C. X 230, 265; C. XI 76, 163; C. XII 218, 333; C. XIII 135
 fâsik i'tikad C. X 337
 fâsik-ı mahrûm C. VIII 417
 fasıl C. II 208; C. XI 35
 fâsîd C. IV 13
 fâsîdât C. XI 261
 fasl C. VII 348; C. VIII 568, 569, 570
 fasl günü C. X 402
 fass C. III 370
 fassâl C. III 248
 Fass-i Âdemî C. I 502, 520; C. II 211, 217; C. IV 10; C. V 17, 337; C. VIII 51, 246, 571; C. IX 296, 297, 422; C. XI 282; C. XII 404; C. XIII 244
 Fass-i Dâvûdî C. XIII 35
 Fass-i Eyyûbî C. III 135, 478; C. VII 181; C. IX 436; C. X 475, 478
 Fass-i Hûdî C. VII 519; C. IX 130; C. X 306, 582
 Fass-i İdrîsî C. III 257; C. VIII 256

Fass-ı İlyâsî C. III 483; C. VII 79, 334; C. VIII 507
 Fass-ı İsevî C. I 250; C. II 217; C. III 142, 450;
 C. IV 69; C. VI 344, 360; C. VIII 255
 Fass-ı İshâkî C. IV 151; C. V 22; C. VI 469, 533;
 C. VII 238; C. VIII 145, 297; C. XII 190; C.
 XIII 33, 260, 316
 Fass-ı İsmâîlî C. VI 73; C. X 306, 582
 Fass-ı Lokmânî C. V 24
 Fass-ı Lûtî C. III 315; C. V 544
 Fass-ı Muhammedî C. I 512; C. II 40, 148; C. III
 34, 239; C. IV 368; C. V 404, 564, 633; C.
 VI 294, 458; C. VII 245; C. VIII 440; C. IX
 131, 327; C. X 445; C. XI 241; C. XII 408;
 C. XIII 26, 27
 Fass-ı Müsevî C. I 276, 548; C. II 157, 301; C. III
 104, 217, 218; C. IV 230; C. V 29, 69, 457,
 578; C. VII 313; C. VIII 19, 185, 234, 266,
 292; C. IX 263, 504; C. X 183; C. XIII 267
 Fass-ı Nühî C. II 96; C. III 483; C. IV 229; C. V
 637; C. VIII 312
 Fass-ı Sâlihî C. II 72, 88; C. IV 307; C. V 442; C.
 VII 175, 242, 400; C. VIII 325; C. X 306; C.
 XII 173
 Fass-ı Süleymânî C. I 86; C. II 197, 258; C. III
 195, 316, 443; C. IV 217; C. V 458; C. VII
 272, 273; C. VIII 582; C. IX 116; C. XI 477;
 C. XII 476; C. XIII 235
 Fass-ı Şîsî C. II 128; C. VII 429; C. IX 499; C. X
 611; C. XI 532; C. XIII 102
 Fass-ı Şuaybî C. I 361; C. III 64, 275; C. IV 208;
 C. V 42; C. VII 392; C. X 34; C. XII 83, 367,
 515
 Fass-ı Üzeyrî C. I 102, 316; C. III 294; C. IV 11;
 C. V 364, 365; C. VI 73, 101, 104; C. VIII
 325, 441; C. X 306; C. XII 307, 308
 Fass-ı Ya'kûbî C. IX 533; C. II 377, 516; C. III
 60; C. IV 492; C. V 105, 296; C. VI 56, 57,
 99; C. VIII 325, 535; C. X 306, 579, 582; C.
 XI 151; C. XII 125, 549
 Fass-ı Yûnusî C. VII 124, 140
 Fass-ı Yûsufî C. V 460; C. VI 441, 589; C. VII
 488; C. X 348
 fâtiḥ C. XIII 55
 fâtiḥa C. III 295, 432; C. VII 547; C. IX 201; C.
 X 201; C. XI 192; C. XII 452, 453
 Fâtiḥa-ı şerîfe C. VIII 329
 fatîr C. XIII 111
 fazâhat C. VIII 97
 fâzil-ı nâkis C. X 129
 fâzîhat C. VII 415
 fâzîlet C. VI 560
 fazl C. VII 67; C. X 344; C. XII 398, 399
 fazl-ı ilâhî C. III 349, 355; C. VII 495; C. X 625
 fâcîr C. X 371
 fedâ C. X 433, 434
 fedâî C. XII 358, 361
 fedâ-yı cân C. VI 585; C. X 433

fedâ-yı nefis C. XI 178
 Fedhulî fî ibâdî C. VIII 489
 fehîm C. II 243; C. V 13, 553-555; C. VI 21; C.
 X 351; C. XII 387
 Fehlevîyye C. VIII 163
 fehîm-i âhîret C. V 12
 fehîm-i avâm C. V 600
 fehîm-i havâss C. V 600, 601
 felâḥ C. XI 103
 felâket C. VI 593
 felâsife Bk. feylesof C. I 76, 346, 380; C. VI 382;
 C. VIII 472; C. IX 521; C. XII 152; C. XIII 94
 felâsife-i Meşşâî C. VIII 372
 feleğin cellâdî C. XI 50
 feleğin damı C. VIII 462; C. XIII 348, 349
 feleğin dönüşlerinin sesi C. VII 220, 221
 feleğin fennî C. XII 179
 feleğin fevki C. X 337
 feleğin kâtibi C. XI 50
 feleğin mi'râcî C. XI 94
 feleğin mutrıbrı C. XI 49
 felek Bk. eflâk C. I 286; C. II 393, 419, 420, 422;
 C. III 309; C. IV 135, 137, 366, 373, 374,
 384, 507; C. V 12, 135, 150, 348; C. VI
 309, 472, 474, 493, 494, 527, 532, 533,
 534, 560; C. VII 28, 162, 176, 280, 322,
 365, 423, 527, 535; C. VIII 206, 241, 246,
 255, 264, 299, 300, 302, 333, 451, 493,
 460; C. IX 176, 182, 183, 553, 603; C. X
 146, 151, 160, 194, 205, 206, 208, 209,
 215, 253, 376, 379, 384, 429, 441, 452,
 519, 540, 633; C. XI 12, 161, 209, 317,
 319, 320, 492, 541, 553, 554, 556, 558-
 560, 612, 618, 621; C. XII 281, 303, 369,
 384, 386, 445, 478; C. XIII 21, 48, 77, 94,
 198, 244, 278, 285, 297, 345, 348
 felek değirmeni C. XIII 174
 felek dolabı C. X 255
 felek ölçücü C. XI 328
 felek-i Ahadiyyet C. VII 28
 felek-i âmm C. III 257
 felek-i Arş C. VII 536
 felek-i arz C. V 17
 felek-i ares C. III 308
 felek-i duhânî C. V 12
 felek-i ervâḥ C. I 482; C. III 308; C. IX 558
 felek-i esîr C. I 536; C. III 265, 308; C. V 135; C.
 VII 527; C. X 206
 felek-i hâk C. III 308
 felek-i hakikat C. IV 316; C. VI 305
 felek-i hakikatın güneşi C. II 474
 felek-i havâ C. III 308
 felek-i Kamer C. II 420; C. VII 174, 536; C. VIII
 240; C. IX 553; C. XII 436, 437
 felek-i Kürsî C. VII 536
 felek-i mâ C. III 308
 felek-i ma'nâ C. IV 455; C. V 485

- felek-i Mirrîh C. II 420; C. VII 536
 felek-i misâl C. III 308
 felek-i muhit-i âm C. V 323; C. VII 165
 felek-i Müstehri C. II 420; C. VII 536
 felek-i risâletin ayı C. V 518
 felek-i rûh C. VII 28
 felek-i rûhânî C. V 12; C. IV 385
 felek-i sevâbit C. II 420; C. VII 536
 felek-i Şems C. II 420; C. VII 536
 felek-i tabiat C. I 323; C. IV 360
 felek-i ulvî C. X 195; C. XII 65
 felek-i Utârid C. II 420; C. VII 536; C. VIII 240;
 C. XII 436
 felek-i Vahdet C. VII 28; C. XIII 77, 78
 felek-i Vâhidîyyet C. VII 28
 felek-i velâyet C. VII 188
 felek-i velâyetin güneşi C. V 518
 felek-i Zühâl C. II 420; C. VII 536
 felek-i Zühre C. II 420; C. VII 536
 felekiyât C. VII 297
 felekü'l-burûc C. VII 536; C. II 420
 felsefe C. I 176; C. II 380, 381, 517; C. IV 360,
 361; C. V 42; C. VII 440, 441; C. VIII 456,
 470; C. IX 26, 87; C. X 213; C. XI 217; C.
 XII 266, 267, 390, 627; C. XIII 37
 felsefî Bk. feylesof C. I 37; C. II 79; C. III 453,
 454, 455; C. IV 293; C. V 324, 325; C. VIII
 300, 301, 305; C. IX 204, 205; C. XII 149
 felsefiyyât C. IX 204; C. XIII 80
 fen C. I 82, 151, 418; C. IV 467; C. IX 363; C. X
 214, 433, 434; C. XI 71; C. XII 192, 569; C.
 XIII 268, 302
 fen terakki ettikçe C. XIII 149
 fenâ C. I 95, 105, 130, 225; C. II 262, 264, 265,
 276, 342, 518; C. III 265, 315, 317, 366,
 370, 376, 378, 484; C. IV 54, 126, 156,
 159, 160, 202, 203, 266, 323, 504; C. V
 459, 587; C. VI 101, 205, 334, 381, 399,
 598; C. VII 126, 127; C. IX 214, 238, 239,
 275, 279, 345, 600, 601, 643, 647; C. X
 153, 570, 606, 612; C. XI 33, 72, 94, 151,
 215, 216, 221, 455, 485, 498, 609; C. XII
 12, 64, 117, 118, 119, 120, 129, 151, 152,
 207, 212, 245, 295, 297, 419, 497, 580; C.
 XIII 97, 240
 fenâ fi's-sifât C. XII 109, 110
 fenâ fi'z-zât C. XII 109, 110
 fenâ makâmı C. XII 507
 fenâ söz C. II 403
 fenâ ve beka C. VI 325, 335, 336
 fenâ zulmeti C. VI 398
 fenâdan iyilik zuhuru C. XIII 147
 fenâ-ender-fenâ C. I 186, 225, 542; C. III 372,
 430
 fenâ-illâh C. I 51, 309, 475, 476; C. II 89, 94,
 134, 272, 283, 401, 497; C. III 27, 291,
 335, 379, 416, 447, 470; C. V 202, 266,
 268, 269; C. V 189, 199, 301; C. VI 170,
 182, 327, 378, 488, 603, 609; C. VII 125,
 174, 175, 229, 404, 416, 417, 428; C. VIII
 245, 332, 422, 530, 532; C. IX 254, 256,
 318, 344, 345, 436, 497; C. X 340, 601; C.
 XI 28, 181, 217, 219, 220, 231, 261, 262,
 286, 362, 463, 464, 505, 518, 587; C. XIII
 38, 56, 311, 314, 327, 347
 fenâ-fi'r-restûl C. I 469; C. III 46; C. VII 559; C. IX
 318; C. XIII 347
 fenâ-fi's-seyyh C. I 469; C. III 39, 46, 47; C. VI
 182; C. VIII 554; C. IX 318; C. X 130
 fenâ-i hakîkî C. I 225
 fenâ-i rûhânî C. I 225
 fenâhün cezâsı C. III 440
 fenânik C. I 403, 405, 406, 470, 471; C. IV 192;
 C. V 263, 585; C. VI 273, 274, 280; C. VII
 315; C. VIII 18, 192; C. X 79, 80, 81, 561,
 562; C. XI 150
 fenânın hayâlân C. III 202
 fenâ-yı külli C. II 18, 93; C. VI 44; C. IX 278
 fenâ-yı külli-i mahz C. I 225
 fenâ-yı mahz C. III 69; C. V 635
 fenâ-yı sâlis-i mahk-i külli C. V 439
 fenâ-yı sıfât C. VI 334
 fenn C. XI 316, 438
 fenne mutâbik olan esrâr-i kur'âniyye C. XIII
 149
 fenn-i mantık C. XII 286
 fenn-i sihr C. IX 162
 fenn-i tabâbet C. XI 237
 fenn-i tıp C. X 525
 fer C. I 293; C. IV 114; C. IX 412, 419; C. X 253;
 C. XI 35
 ferâce C. IX 132, 133
 ferah C. I 415; C. VI 105, 229; C. IX 175, 436;
 C. XI 617
 ferahlanma C. V 148
 ferahlık C. III 171
 ferc C. V 450, 451; C. X 59, 544, 545; C. XI 411
 Ferd C. VIII 438
 ferdânî C. XII 465
 ferd-i muhammedî C. II 74
 ferdiyyet da'vâsı C. V 590
 ferdiyyet-i selâsiyye C. II 72; C. V 442; C. VI
 251; C. XII 173
 ferec C. III 171; C. IX 133
 feroci C. IX 132, 133
 ferheng C. XII 606
 Ferkad C. XII 12
 fermân C. X 197, 263; C. XII 225
 fermân-ı ilâhî C. IX 319
 ferr C. X 508
 ferrâs C. III 38, 39; C. IX 170, 171
 ferş C. III 38; C. IX 536; C. XII 160
 ferşî C. XII 160
 ferş-i devlet C. III 39

ferş-i sûret C. XII 160
 feryâdcı C. III 146
 feryâd-res C. X 343, 354
 ferzîn C. III 55; C. IV 186; C. VIII 76; C. IX 168
 ferzîn-bend C. III 54, 55; C. IV 186, 231
 fesâd C. I 180; C. III 25, 308; C. IV 10-12, 129, 270, 318; C. VI 593; C. VII 44, 368, 467-470, 471, 472, 474, 475; C. VIII 596; C. IX 254; C. X 136, 416, 433; C. XII 266, 394, 489; C. XIII 310
 fesâd ateşi C. XIII 310
 fesâd-ı ahlâk C. IV 124
 fesâd-ı dünyâ C. VII 476
 fesâd-ı i'tikâd C. II 287
 fesâhat C. II 42; C. III 484; C. VI 47, 456; C. VIII 503; C. X 128; C. XI 419
 fesâhat-ı kelâm C. V 220
 fesâhat-ı lisan C. V 412
 fesleğen C. IV 26; C. IX 311; C. X 126, 127, 188; C. XI 277, 360, 371; C. XIII 129, 173, 293
 feşâr C. XI 548
 fetâ C. I 254; C. IV 296; C. XII 20
 feth-i bâb C. VII 217; C. XIII 243
 feth-i Mekke C. II 367, 368; C. VI 577
 feth-i mübin C. II 557
 fetih C. VI 552, 556, 558, 572; C. X 579; C. XI 137
 fetret C. VII 283; C. X 431
 fetret-i vahiy C. X 432
 Fettâh C. VIII 29; C. IX 139, 144; C. X 549
 fetvâ C. III 389; C. V 13, 384; C. VI 382; C. IX 87; C. XI 137, 186, 198, 225
 fetvâ kalemi C. III 390
 feûlün C. XI 66, 67
 feûlün fâilât C. XI 613; C. XII 508
 fevâhiş C. I 527, 529
 fevâid-i dünyeviyye C. V 125
 fe-yekûn C. VIII 324, 382
 feyezân C. I 211
 feyiz C. V 603; C. X 116; C. XIII 211
 feyiz yağmuru C. XII 67
 feylesof Bk. felâsife C. I 51, 217, 499, 500; C. II 78-80, 166, 167, 172, 378, 379; C. III 451, 454; C. IV 230, 292-294, 355-358, 360, 361; C. V 216, 345; C. VI 40, 49; C. VII 420; C. VIII 59, 60, 300, 301, 303-308, 456, 502, 525, 556, 583; C. IX 27, 350, 521, 522, 628; C. X 183, 257; C. XI 42, 50, 591, 592, 600, 612; C. XII 92, 94, 103-105, 149-151, 155, 191, 194, 335, 390, 490, 588; C. XIII 72, 77, 344, 345
 feylesofcuk C. II 165
 feylesoflaşmış C. XI 612
 feylesofluk C. IV 359; C. XII 154
 Feyyâz C. III 75; C. VIII 28
 Feyyaz-ı hakikî C. IV 312
 feyz C. I 257, 258; C. III 437; C. IV 24, 313, 360;

C. V 96, 296; C. VI 504; C. VIII 503; C. IX 296, 428; C. X 89; C. XII 27, 107; C. XIII 281
 feyz yağmuru C. XII 259
 feyz-i akdes C. II 20; C. IV 216; C. VIII 106, 424; C. IX 499, 500
 feyz-i bahâr C. XIII 209
 feyz-i bâtın C. IV 495
 feyz-i bâtinî C. IV 416
 feyz-i ilâhî C. I 427; C. II 23, 240; C. VII 499
 feyz-i maârif C. VI 316
 feyz-i ma'nevi C. XI 370
 feyz-i mukaddes C. I 540; C. II 20; C. III 416; C. IV 137, 216, 217, 219; C. VIII 106, 424; C. IX 499, 500; C. XIII 281, 331, 334
 feyz-i rabbânî C. XII 432
 feyz-i rahmânî C. XI 37, 580
 fezâ C. I 82, 127, 128, 214, 265, 418, 419, 433; C. II 217, 218; C. III 38, 39, 68, 192, 448; C. IV 381; C. V 16, 134, 135, 246, 340, 345; C. VI 158, 389, 390, 391, 569, 593, 608; C. VII 98, 526; C. VIII 50, 246, 461; C. IX 371, 454, 610; C. X 206, 213; C. XI 13, 45, 51, 59, 92, 93, 315, 404; C. XII 367, 386, 399, 496; C. XIII 305
 fezâil C. XIII 310, 314
 fezâil-i insâniyye C. X 387
 fezâil-i Kur'ân C. XI 26
 fezâil-i zâhiriyye C. IX 230
 fezâ-yı bi-nihâye C. I 82, 155, 214, 249, 264, 392, 433, 435, 536, 538; C. II 137, 212, 270, 396; C. III 118, 275; C. IV 137, 307, 506; C. V 17, 246, 271, 341; C. VI 446, 484, 536, 569; C. VII 184, 188, 318, 536; C. VIII 206, 302, 352, 355, 431, 573, 581; C. IX 89, 139, 141, 536, 553; C. X 289; C. XI 133, 598; C. XII 568; C. XIII 79, 217, 244, 305
 fezâ-yı bi-nihâye ayn-ı vücûd-ı mutlak C. XII 399
 fezâ-yı hakikat C. VIII 169
 fezâ-yı lâ-taayyûn C. V 528
 fezâ-yı nâmûtenâhî C. II 393; C. III 191; C. VI 70, 414; C. X 521; C. XI 90, 93
 fikâr C. XI 497
 fıkıh C. I 56, 58; C. II 262, 265, 275, 435; C. VI 69, 310; C. X 632; C. XII 114
 fındık C. III 115; C. IX 614-616
 fırak-ı dâlle C. II 382; C. XI 443
 fırak-ı islâmiyye C. XII 187
 fırın C. V 257, 258; C. VI 192, 193; C. XI 235; C. XIII 340, 341
 fırıncı C. XIII 268
 fırtına C. IV 301, 327; C. V 119; C. VIII 437; C. XII 89; C. XIII 255, 295, 296, 297, 301
 fışk C. I 283; C. II 185; C. III 319; C. VII 185; C. IX 572; C. X 57, 58, 355, 561, 562, 617; C.

- XI 24, 163; C. XII 211; C. XIII 186
fisk ve fücür C. VI 234; C. VII 401; C. IX 323; C. X 60; C. XIII 20
fıstık C. IX 395
fitâm Bk. fitâm C. VI 522
fitnat-ı insâniyye C. X 253
fitrat-ı asliyye C. IX 529
fitrat-ı İslâm C. VIII 197
Fî-cidihâ hablün min mesed C. IX 264
fihrist C. VII 460-462, 467
fihrist-i ehyât C. I 53
fil Bk. ef'âl C. I 71, 88, 445, 446; C. II 204, 205, 521; C. VI 273; C. VII 154, 157, 329, 506; C. IX 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 353, 354, 502; C. XI 147, 148, 150, 151, 384, 498; C. XII 491; C. XIII 327, 341, 342
fil dili C. IX 353
filî C. IX 357, 358
filî cenk C. XI 29
fil-i Hak C. V 449; C. IX 547, 549
filî nasihat C. VII 154
filî şâhid C. IX 98
fil-i şenî C. IV 350
fil-i şüm C. VIII 152
fillerin hâlikı C. X 283
fikir Bk. düşünce, endişe, efkâr C. I 334, 360, 375, 446, 569; C. II 63, 163, 191, 273, 282, 422, 498; C. III 72, 240, 259, 272-277, 287-290, 417, 439, 482; C. IV 361; C. V 51, 52, 135, 297, 437-439; C. VI 471, 472, 473; C. VII 166, 384, 385, 458-460, 463, 464; C. VIII 369, 378, 459, 474, 523, 583; C. IX 92, 134, 200, 204, 255, 349, 395, 430, 431, 510, 574, 599; C. X 107, 131, 177, 254, 464, 470-480; C. XI 51, 60, 153, 238, 256, 267, 440, 485, 521, 590, 601-603, 618; C. XII 12, 64, 146, 275, 276, 277, 331, 362, 446, 460, 495, 559, 573, 576; C. XIII 184, 284
fikir âlemi C. III 290
fikir oku C. XII 13, 14, 16, 129, 147, 148, 153
fikir ve ma'nâ âlemi C. III 289
fikret C. III 69, 325
fkr-i bâul C. VIII 583
fkr-i gam C. X 470, 475-479
fkr-i latîf C. VII 13
fkr-i mâsivâ C. I 224; C. XII 498
fkr-i sürür C. X 470, 476
fkr-i şadı C. X 476
fkrîyye C. XI 593
fil C. I 153; C. II 114; C. III 115; C. IV 114; C. V 335, 336, 337; C. VI 95, 97, 98, 107, 113, 114, 115, 117, 119, 477, 478; C. VII 236, 237, 427; C. VIII 312, 373-376; C. IX 599; C. X 86, 87, 170, 286, 500; C. XI 610; C. XII 264, 265, 514, 515; C. XIII 156, 157, 202
fil vak'ası C. I 402
fil yavrusu C. V 35, 36, 46, 55-59
Filâneddîn C. VII 340
fincan ve yüzük oyunu C. II 466
fırak Bk. ayrılık, fırkat C. II 86, 321, 538; C. V 121, 381; C. VI 312, 341, 370, 422, 538, 583, 599, 600, 614; C. VII 99, 552; C. X 187, 593; C. XI 34, 188, 189, 210, 317, 568; C. XIII 48, 58
fırak âteşi C. II 320
fırak-ı aşk C. VI 339
fırak-ı kat' C. XIII 46
fıraset C. I 406; C. II 206, 248, 313; C. III 249, 410, 432; C. V 257, 618, 619; C. VI 85, 93, 214; C. VII 528, 548; C. VIII 104, 282, 485; C. X 550, 551; C. XI 103, 180, 383; C. XII 213, 263, 264
fıraset-i hikemîyye C. I 390; C. II 111, 206, 207, 248; C. III 410, 432; C. V 61, 257; C. VI 85, 630; C. VII 479, 528; C. XIII 166
fıraset-i şer'iyye C. II 111, 206, 207, 248; C. III 287, 410, 432; C. V 61; C. VI 85, 630; C. VII 479, 528; C. VIII 104; C. XIII 166
Fır'avn'ın imânı C. V 69; C. VII 313; C. VIII 198; C. XIII 267
Fır'avniler C. VII 312, 313, 314
Fır'avnlık C. II 372; C. XIII 270
Fırdevs C. VIII 170, 610; C. XI 330, 388; C. XII 380
fırengî C. VII 67, 329; C. VIII 480; C. X 526, 613; C. XI 114, 128, 135
fırengî serumu C. XI 135
firenk C. X 72
fırîh C. XII 580
fırkat Bk. ayrılık, fırak C. I 543; C. VI 340, 499 C. X 417
firûze C. VII 162; C. IX 597, 598
fitâm C. V 32; C. VI 522; C. IX 110
fitil C. I 269, 271; C. VII 136; C. XII 461; C. XIII 61, 173
fitne C. I 134, 180, 186, 201, 253, 260; C. III 195, 196, 319, 477; C. IV 129, 130; C. VI 485, 486; C. VII 208; C. VIII 596; C. IX 233, 325, 327; C. X 134, 136, 566, 628; C. XI 22, 86, 164, 166, 489, 501; C. XII 76, 359, 562, 616; C. XIII 212, 213, 220, 255, 270, 293
fitne-i âhir zamân C. IV 135
fitne-i evlâd C. VII 502
fitne-i taayyünât ve keserât C. V 477
fîtrâk C. XIII 168, 313
fodla C. VII 503
fosfor C. IX 508; C. XI 50; C. XIII 26, 264
fotoğraf C. III 265; C. VIII 315
Fransızca C. VIII 84; C. X 596
frenk sicimi C. II 255

fuâd C. VIII 410
 fuşş C. XII 491
 fuşşiyat C. I 572
 fuşş C. II 229; C. VII 425; C. XI 224; C. XIII 248
 fukahâ Bk. fakih C. IV 21
 fukarâ Bk. fakir C. V 140, 165; C. IX 484; C. X 190
 fukarâdan duâ taleb C. XI 532
 fukarâ-i müslimin C. XI 533
 fukarâlık C. II 316
 fukarânın hakk-ı ma'lûmu C. IX 485
 fukarâ-yı ashâb C. I 501
 furat C. XI 396
 Furkan C. III 238, 239; C. V 636
 fuzla C. VII 469
 fuzûl C. I 46; C. VIII 459
 füc'eten ölüml C. VII 67
 fücür C. IV 154; C. V 604; C. IX 225
 fûnûn C. III 387
 fûnûn-ı hâzıra C. XI 237
 fûnûn-ı acibe C. XII 192
 fürce C. VIII 315; C. XI 37
 Fûrs C. V 280, 463; C. VIII 203; C. XII 438
 fûrû C. XI 361, 362
 fûsûn C. XII 487; C. XIII 195
 fûsûn sandığı C. XIII 194
 fûsûn-ger C. II 123
 fûsûn-ı gayb C. VI 55
 fûsûs C. X 442
 fûtûh C. VII 217; C. VIII 217; C. X 137; C. XII 27
 fûtûvvat C. X 450; C. XII 20
 fûtûvvat ehli C. II 490
 fûtûvvat sâhibi C. XII 20
 füyûzât C. IV 219; C. VII 535; C. IX 429; C. X 634; C. XII 38, 107, 108; C. XIII 282, 288, 313
 füyûzât-ı enbiyâ C. XIII 208
 füyûzât-ı Hak C. IX 298
 füyûzât-ı ilâhiyye C. I 67, 119; C. II 23, 288, 314, 362; C. III 191, 234, 479; C. IV 127, 129, 313, 404; C. VIII 577; C. IX 230; C. X 89; C. XII 186, 259, 278, 279, 281
 füyûzât-ı ma'neviyye C. V 92
 füyûzât-ı Muhammediyye C. II 530
 füyûzât-ı rabbâniyye C. II 311; C. III 327; C. VI 205; C. IX 246, 312; C. X 340; C. XII 153
 füyûzât-ı rûhâniyye C. XII 252; C. XIII 281
 G
 gabi C. XIII 127
 gâbin C. XII 455
 gâbn C. XIII 337
 gaddâr C. III 390; C. XI 556; C. XIII 270
 Gaffâr C. I 450; C. II 26; C. III 111; C. IV 12, 185, 399; C. V 17; C. VII 105; C. VIII 301; C. X 24; C. XIII 14, 334
 gaffâriyet C. X 365

gâfil C. III 91, 364; C. IV 31; C. VI 21, 545; C. X 381, 445; C. XI 175; C. XII 161, 446, 463, 535
 gâflet C. I 34, 76, 100, 141, 305, 387, 395; C. II 57, 58, 91, 198, 295, 327, 344, 478, 485, 516; C. III 364, 477; C. IV 70, 154, 340; C. V 60, 127, 143, 160, 172; C. VI 136, 202, 226, 227, 304, 534; C. VII 45, 217, 377, 383, 385, 387, 395, 440, 443; C. VIII 128, 164, 236, 237, 353, 455, 538, 556, 562, 584, 585, 592; C. IX 157, 219, 261, 268, 363, 365, 506, 616; C. X 65, 91, 124, 195, 216, 238, 254, 362, 417, 434, 476, 479, 550, 589, 590, 591, 593, 597, 600; C. XI 13, 122, 192, 275, 300, 301, 372, 430, 451, 490, 492, 513, 568, 575, 599; C. XII 112, 161, 262, 317, 330, 339, 502, 509, 550, 553, 554; C. XIII 108, 109, 138, 297, 308, 342, 345
 gâflet gözü C. V 446
 gâflet perdesi C. XII 161
 gâflet şarâbı C. X 25, 28
 gâflet uykusu C. IV 38, 509; C. VIII 128, 380, 456; C. XI 204, 205; C. XII 156, 263, 311, 325, 339, 351
 Gâfûr C. III 429; C. IV 12, 185; C. X 153, 588; C. XI 302
 gaga C. X 202
 gâib C. IV 467; C. XII 583
 gâibden haber C. VI 153
 galatât-ı fikriyye C. XI 478, 480
 galebe C. IX 184
 galebe nevbeti C. XII 167
 gales C. XIII 271
 gâlib C. V 242; C. VI 554, 555, 574, 575; C. VIII 317; C. IX 543; C. XII 168; C. XIII 23
 gâlibiyet C. I 414; C. V 242
 gâlit C. XI 570
 galîz C. V 355
 gam C. I 115, 282, 358, 415, 523, 532, 534, 539, 540, 543, 544, 570; C. II 43, 55, 56, 115, 182, 183, 187, 244; C. III 194, 281, 309, 331, 332, 385, 428; C. IV 123, 157, 158, 159, 388; C. V 108, 109, 149, 489, 494, 496, 583, 584; C. VI 105, 178, 229, 234, 235, 290, 291, 299, 307, 323, 352, 353, 355, 356, 357, 358, 365, 410, 411, 511, 559; C. VII 153, 222, 241, 296, 514; C. VIII 17, 144, 339, 383, 385, 387, 399, 436, 504, 505, 520, 557, 558, 559; C. IX 175, 366, 368, 436, 440, 526, 531, 600, 620; C. X 51, 70, 73, 82, 84, 94-97, 209, 243, 245, 336, 343, 382, 389, 417, 430, 432, 445, 462, 463, 470-476, 479, 549, 555, 558, 559, 581, 594, 613, 617, 618; C. XI 34, 36, 59, 109, 152, 195, 209, 259, 274, 275, 304, 466, 467, 472, 517, 537,

- 554, 581, 589, 591, 592; C. XII 102, 374, 432, 474, 507, 617; C. XIII 48, 52, 176, 193, 194, 199, 275, 286, 325, 326
- gam fikri C. X 479
- gam timsâhı C. VII 322
- gam ve şâdi C. XII 507
- gam-hâne C. XII 381
- gam-ı dünyâ C. V 107
- gam-ı mâsivâ C. VI 629
- gammâz C. I 541; C. II 520; C. IV 236; C. X 513; C. XI 550; C. XIII 213
- gamze C. I 541; C. II 32; C. VI 457; C. XII 586; C. XIII 180, 213
- Ganî C. IV 385; C. VI 251; C. IX 250
- ganîmet C. IX 75; C. XIII 158
- gâniye C. VII 14
- ganiyy-i mutlak C. II 343; C. IX 250
- gâr C. I 191
- garaz C. I 179; C. II 253, 514; C. IV 73, 251; C. V 34; C. VIII 559; C. IX 342; C. X 441; C. XI 267; C. XII 180, 302, 303
- garaz-ı nefsanî C. IV 238, 252; C. IX 171, 343
- garb C. VIII 369, 599; C. XI 609; C. XII 52, 66, 158, 443; C. XIII 78
- garb hükemâsı C. IV 468
- garbî C. XI 43
- garîb C. I 106; C. IV 153, 240, 464; C. VI 294, 538; C. IX 286, 287, 288, 313, 378; C. X 121; C. XI 609; C. XII 353, 354, 375, 377, 378, 380, 382, 401, 423, 424, 437, 441, 443, 457, 499-501; C. XIII 123, 135
- garîblık C. VI 294, 464
- garîk-ı nûr C. X 621
- garûr C. XI 556
- gasb C. III 184; C. IV 47
- gavâyet C. VIII 540
- gavî C. IX 171, 172
- gavs C. VII 119; C. VIII 277, 617; C. XII 50
- gavs-ı a'zam C. I 503; C. III 191, 273
- gavsiyyet C. III 229
- gayb C. I 441, 442; C. II 38, 58, 65, 468, 498, 504; C. III 361; C. IV 322, 375, 377, 378, 405; C. VI 204, 361, 494; C. VII 21, 23, 30, 323, 534, 537; C. VIII 187, 195, 196, 197, 246, 319, 320, 323, 458, 480; C. IX 119, 485, 486; C. X 187, 221, 223, 234, 342, 347, 370, 462, 464, 530, 531, 533, 543, 629; C. XI 148, 373, 429; C. XII 265, 286, 381, 388, 439, 456, 474, 492, 503, 571; C. XIII 100, 205, 245, 263
- gayb âlemi C. I 103; C. XII 487, 492
- gayb bilici C. XII 75, 76
- gayb deryâsı C. XII 429
- gayb görücülük C. VI 226; C. VIII 246; C. XII 388
- gayb gözü C. VI 265; C. VII 31; C. IX 317; C. X 544
- gayb güneşi C. XII 456
- gayb hazînesi C. X 226, 234
- gayb kesesi C. X 225
- gayb perdesi C. VIII 16; C. X 278; C. XI 585
- gayb ricâli C. VIII 187
- gayb yağmuru C. II 48, 56
- gayb Yûsufî C. X 144
- gayba îmân C. II 465, 467; C. VIII 204; C. XII 502; C. XIII 261
- gaybet C. II 233, 468; C. V 37, 38
- gaybı görmek C. VI 226
- gayb-ı imkânî C. X 531
- gaybın feleği C. XII 387
- gayb-ı muhâlf C. X 531
- gaybîler C. VII 286
- gâye-i hilkat C. VIII 27; C. XII 192
- gayn C. XIII 26
- gayr Bk. ağıâr C. I 360, 529; C. II 542, 543; C. III 366, 433; C. IV 223, 255; C. V 371; C. VI 318, 347; C. VII 84, 489; C. VIII 423, 328, 329; C. IX 254, 365, 643, 647; C. X 197, 227, 228, 340, 374, 412, 480, 517, 523; C. XI 84, 168, 258, 284, 289, 348, 467; C. XII 401, 453, 544
- gayret C. I 349, 512, 527, 529-532, 537; C. IV 223, 224, 509; C. VII 124, 287, 370; C. VIII 250, 251; C. IX 136, 415, 594; C. X 341, 342; C. XI 314; C. XII 222, 473, 543, 544; C. XIII 285, 311
- gayret-i dîn C. VII 461
- gayret-i dîniyye C. II 79, 398
- gayret-i Hak C. VI 625; C. XII 284
- gayret-i ilâhî C. VII 370
- gayret-i ilâhiyye C. I 527; C. II 413; C. VII 109, 110; C. IX 594
- gayrı görmek C. III 364; C. X 315
- gayr-ı Hak C. IX 214
- gayrılık C. XII 422
- gayr-ı mec'ûl C. III 362; C. IV 218, 219; C. XIII 172
- gayr-i müslim C. XII 158, 177, 477
- gayr-ı sâlim C. I 53
- gayriyet perdesi C. XI 258
- gayriyet-i i'tibârîyye C. XIII 84
- gayriyet C. I 204, 235, 236, 484, 511, 524, 532, 534, 537, 543, 548; C. II 33, 101, 137, 242, 258, 324, 328, 329, 332, 426, 478, 547; C. III 32, 47, 48, 49, 71, 181, 241, 254, 294, 300, 332, 361, 366, 367; C. IV 183, 224, 281, 375, 401, 464, 491, 493, 504; C. V 17, 18, 120, 136, 358, 371, 515; C. VI 23, 115, 380, 397, 463, 468, 539, 604; C. VII 387, 403; C. VIII 91, 251, 345, 443, 553, 571; C. IX 205, 207, 335, 516, 541, 542, 593, 635, 639; C. X 22, 23, 315, 374, 456, 521, 554; C. XI 39, 65, 92, 221, 243, 258, 285, 401, 402; C. XII 39, 42, 172, 544; C. XIII 51, 84, 128, 235

gayriyyet-i hakîkî C. III 366
 gayriyyet-i hakîkî-i istilâhî C. IX 635
 gayriyyet-i hakîkiyye C. III 367; C. XII 39, 42; C. XIII 93
 gayriyyet-i hakîkiyye-i istilâhî C. VII 489
 gayriyyet-i hakîkiyye-i lügaviyye C. VII 489
 gayriyyet-i i'tibâriyye C. I 534; C. III 366; C. VI 347; C. XII 39, 172, 242; C. XIII 83
 gayriyyet-i lügaviyye C. I 453
 gayriyyet-i mevhûme C. XI 258, 259
 gayriyyet-i mutlaka C. IX 207
 gayûr C. I 512, 529; C. VI 625; C. VII 213; C. XII 401, 473; C. XIII 310
 gayy C. XI 255
 gayyâ-yı cehennem C. III 231
 gaz C. VI 307, 369, 484; C. VII 184
 gaz mertebesi C. IX 273
 gazâ C. IV 348; C. VI 423, 571; C. VII 124, 414; C. VIII 186, 187; C. IX 343, 344; C. X 489, 496, 498, 500, 501, 505; C. XI 607; C. XII 571
 gazab C. I 178, 179, 183, 266, 287, 305, 405, 423, 455, 468, 555; C. II 24, 25, 148, 216, 398, 404, 405, 444, 509-512, 517; C. III 347, 348, 362, 383, 408, 449, 451, 476; C. IV 44, 57, 126, 129, 130, 134, 180, 200, 201, 219, 286, 416, 425; C. V 51, 117, 208, 227, 231, 484; C. VI 19, 21, 22, 117, 119, 280, 467, 521; C. VII 50, 51, 66, 144, 234, 310, 314, 333, 371, 449, 528; C. VIII 26, 38, 184, 185, 210, 260, 332, 334, 343, 394; C. IX 77, 175, 184, 199, 209, 220, 221, 226, 270, 277, 456, 511, 517, 522, 534; C. X 33, 34, 37, 202, 252, 274, 287, 425, 481, 482, 487, 494, 523, 569, 609; C. XI 411, 503, 504, 506; C. XII 214, 215, 217, 218, 279, 387; C. XIII 248, 311, 340, 344
 gazab ateşi C. III 458
 gazab kasapları C. XI 411
 gazab-ı Hakkânî C. VI 22
 gazab-ı ilâhî C. VII 51; C. VIII 27, 542; C. XI 411
 gazab-ı nefsanî C. VI 22
 gazâl C. X 202
 gazel C. XI 541; C. XIII 34, 132
 gâzi C. VII 60; C. VIII 186, 187; C. X 491, 493, 494, 500
 gebe C. XIII 209
 gece C. I 533; C. II 43, 285, 291, 484, 485; C. III 27, 99, 100, 101, 106, 294, 295, 298, 348, 427; C. IV 18, 80, 91, 210, 272, 290, 295, 296; C. V 156, 185, 357; C. VI 170, 305, 350, 351, 369, 463, 534, 535; C. VII 181, 182, 186, 187, 290, 487; C. VIII 74, 82, 144, 339, 370; C. IX 99, 196, 429, 437; C. X 21, 281, 338, 417, 537, 606, 607, 633, 634; C. XI 159, 208, 237, 296, 317, 401,

465, 537, 574, 575, 596, 603; C. XII 31, 126, 131-133, 138, 139, 233, 242, 243, 246, 259, 287, 295-297, 299, 310, 311, 319, 363, 462, 463, 476, 564; C. XIII 48, 51, 78, 115, 116, 119, 121, 145, 186, 278
 gece gidici C. XII 258
 gece kalkıcılığı C. XII 319
 gece karanlığı C. X 469
 gece taâmı C. II 333
 gece uykusuzluğu C. XI 208
 gece yansı C. XI 296
 geceye tapıcılık C. XII 472
 geçit C. IX 96, 97
 geçmiş C. II 90, 279; C. XII 255
 geçmişe gam yeme C. VIII 131, 132
 geçmişe pişmanlık C. VIII 130
 geçmişî terk C. XI 428
 gel, yine gel C. IX 306
 geldi C. XIII 48
 gelecek C. II 90, 279; C. XII 255
 gelin C. I 196, 431, 432; C. III 105; C. VII 34; C. XI 112, 115, 588
 geliniz C. XI 604-606
 gelinlik C. XI 111
 gemi C. I 319; C. III 137, 388; C. IV 435-438; C. V 83, 338, 339; C. VI 112, 508; C. VII 59, 169, 175, 335, 405, 422; C. VIII 472, 474; C. IX 250, 624; C. X 74, 89, 136, 137, 181-183, 495, 629, 634; C. XI 214, 254, 255; C. XII 58, 96, 101, 102, 105, 139, 153, 381; C. XIII 38, 60, 71, 236, 240, 292
 gemici C. VII 421; C. X 632
 genc-i muktebes C. XII 480
 genc-nâme C. XI 615, 619, 622; C. XII 14, 17, 21, 127; C. XIII 55
 gençlik C. III 341, 342; C. V 150; C. VI 513; C. VIII 349; C. IX 329-332, 334; C. XI 318
 gerd ü mürd C. XII 131
 gerdanlık C. II 188; C. X 441
 gerdek gecesi C. XIII 24, 25
 gergedan C. X 170, 173
 gergef C. I 233
 gevher Bk. cevher C. III 49, 50, 97, 213, 238; C. IX 321, 364; C. X 152, 409, 458, 478; C. XI 19, 339, 394; C. XII 294, 321, 322, 323, 326, 421
 gezinme C. IV 443
 gezmek C. XII 223
 gıpta C. IV 201, 298; C. VI 580; C. XII 279
 gıdâ C. I 493; C. II 532; C. III 179, 302-306; C. IV 330, 332, 383; C. V 22, 24, 25, 31, 32, 120, 121, 130, 135, 343, 357, 499, 519; C. VI 169-171, 471, 472, 503; C. VII 95, 132, 144, 176, 215, 223, 224, 347, 448, 479, 485, 549, 550; C. VIII 32, 500, 545, 547; C. IX 64, 102, 105, 106, 107, 108, 109, 111, 113, 254, 341, 559-563, 614; C. X 89,

- 106, 126, 195, 198, 237, 240, 242-245, 368, 369, 408, 446, 448, 512; C. XI 25, 46, 57, 230, 607; C. XII 27, 67, 145, 146, 323, 384, 397, 409, 552; C. XIII 54, 98, 130, 139, 197, 218
- gıdâ-yı ahlâkî C. III 306
- gıdâ-yı âsumânî C. III 304
- gıdâ-yı bâtnî C. VI 35
- gıdâ-yı cismânî C. VI 35; C. IX 133; C. X 140, 238
- gıdâ-yı hayvânî C. III 303, 304
- gıdâ-yı insân C. VI 466
- gıdâ-yı mâddî C. IX 110
- gıdâ-yı mâddî ve ma'nevî C. X 89
- gıdâ-yı ma'nevî C. I 61; C. II 240; C. III 178, 305; C. V 20; C. VI 35, 173; C. IX 109-111, 401; C. XI 203; C. XII 322; C. XIII 139, 281
- gıdâ-yı nefis C. IV 234
- gıdâ-yı nefsanî C. V 120; C. IX 112
- gıdâ-yı rûh C. III 179; C. IV 234, 470; C. VI 81, 172, 474, 475; C. VIII 609; C. X 127; C. XI 622
- gıdâ-yı rûhânî C. VI 353, 509; C. VIII 545; C. IX 112, 401, 561, 562; C. X 35, 126, 238
- gıdâ-yı semâvî C. III 303
- gıdâ-yı sûrî C. II 241, 533, 562, 563; C. III 243, 305; C. VI 355; C. VIII 31, 500, 545; C. IX 112; C. X 127, 196, 239, 250, 418; C. XI 203; C. XIII 246, 247
- gıdâ-yı süflî C. IX 112
- gıdâ-yı zâhir C. VIII 500
- gıdâ-yı zâhîrî C. VI 35, 81; C. X 142
- gılı ü gış C. X 359
- gılmân C. IV 419
- gînâ C. II 134-136, 537, 550; C. IV 115; C. VI 519; C. IX 238
- gînâ-yı bâtnî C. III 207
- gînâ-yı Hak C. III 126
- gînâ-yı kalb C. II 135; C. VI 520; C. VII 516
- gînâ-yı kalbî C. VII 515
- gînâ-yı ma'nevî C. XIII 118
- gînâ-yı mutlak C. X 211
- gînâ-yı sûrî C. XIII 118
- gînâ-yı zâtf C. II 276
- gırâr C. VII 331; C. XII 509
- gıriv C. XIII 271
- gışâve C. IV 410; C. VIII 321
- gışş C. III 97
- gıtâ C. IV 410; C. VIII 321
- giybet C. I 141, 405; C. IV 61; C. V 47, 48, 58, 59; C. VII 233, 234; C. X 59, 124; C. XI 444; C. XII 211, 330; C. XIII 131, 132, 308
- girdâb C. VIII 127; C. X 181
- gîrûdâr C. XIII 71
- giryê C. II 89
- gîtmek C. XIII 48
- giydiğiniz şeyden giydiriniz C. XIII 29
- gizli C. III 356
- gizli hazîne Bk. kenz-i mahfî C. I 81; C. VIII 215, 360; C. IX 639; C. X 201, 206; C. XI 245
- gizli lutf C. XIII 152
- gizli sûret C. VIII 424
- gizli velîler C. VI 189, 190; C. XII 457
- gizlilik C. XI 242
- gonca C. III 495; C. XII 125, 419
- gonca-i ma'rifet C. XII 419
- göbek kokusu C. III 63
- göç C. VII 12
- göçebe C. XII 163
- göge urûc C. XII 436
- gögün merdiveni C. XIII 77
- gök Bk. semâ, âsumân C. II 212; C. III 325; C. VI 531, 318, 533, 592, 594; C. VII 297, 298, 343, 468, 541, 543, 553; C. VIII 292; C. IX 25, 556; C. X 130, 131, 153, 455, 517, 519, 597, 633; C. XI 59; C. XII 261, 276, 386, 393, 399, 411, 436, 438, 525, 526, 540, 557; C. XIII 77, 163, 305, 306
- gök ehli C. VIII 612
- gök gürlemesi C. IV 509; C. XI 357
- gök kal'asının bedâ'îleri C. XII 178
- gök suyu C. IV 510
- gök tanrı C. XI 134
- gökkubbe C. XI 255
- gökler C. IX 371
- gök yüzü Bk. gök C. IV 300; C. XI 60
- göl C. VIII 127; C. IX 360
- gölge Bk. zıll, sâye C. I 126, 154, 194, 195, 250; C. II 257, 446, 462, 475, 508; C. III 70, 195, 289, 290, 374; C. IV 453; C. V 381, 382, 457, 460, 563; C. VI 69, 305, 309, 310, 347, 484, 485, 589; C. VII 163, 553; C. VIII 83, 265, 279, 553, 554; C. IX 237, 239, 240, 241, 259, 627; C. X 20, 310, 311, 347, 348, 417, 444, 450, 459, 460, 608; C. XI 147, 169, 197, 292, 336, 478, 495, 530, 600; C. XII 89, 171, 172, 381, 439, 572, 573, 576; C. XIII 276, 277, 278, 282
- gölge vermeyin C. XII 89
- gölgesiz C. IX 238
- gölgesiz güneş C. III 310, 311
- gömlek C. I 129; C. III 256; C. VI 173, 174; C. VII 335, 544; C. VIII 424; C. IX 136; C. X 359; C. XI 392, 456; C. XII 242, 267, 290; C. XIII 61, 74, 278
- gönlü incinmiş C. IV 127
- gönül Bk. kalb, dil C. I 143, 144, 188, 222, 257, 326, 444, 535, 570; C. II 52, 53, 282, 313, 427, 431, 432, 433, 435, 451, 452, 455, 471, 476; C. III 63, 90, 200, 201, 235, 305, 325, 381, 383, 437, 439, 484; C. IV 20, 22, 249, 343, 363, 434; C. V 91, 304, 327, 494, 520, 593, 594, 600, 601, 602, 603; C.

- VI 105, 496, 509, 603; C. VII 167, 208, 211, 243, 337, 338, 380, 392, 394, 398, 409, 548; C. VIII 57, 345, 523; C. IX 160, 204, 222, 300, 301, 303, 362, 369, 576, 598, 608, 640, 641; C. X 45, 136, 139, 112, 472, 473, 615, 616, 625; C. XI 63, 105, 314, 318, 319, 320, 585; C. XII 42, 130, 212, 213, 231, 266, 268, 269, 277, 306, 347, 348, 366, 439, 547; C. XIII 51, 54, 78, 246, 326
- gönül ağacı C. X 472; C. XIII 184
- gönül ankası C. VII 378
- gönül aynası C. II 432; C. III 38, 268; C. IV 73; C. VIII 263; C. XII 403
- gönül birliği C. I 375
- gönül darlığı C. X 430, 431; C. XI 468
- gönül denizi C. III 383, 384
- gönül dikenî C. I 138
- gönül diriliği C. XI 373
- gönül doğan C. XII 283, 285
- gönül evi C. VII 153; C. VIII 516; C. X 227
- gönül gamı C. XI 105
- gönül gözü C. III 332; C. VII 108, 109, 394; C. XII 302, 497; C. XIII 166, 167
- gönül hânesi C. IV 342
- gönül hastalanı C. V 143
- gönül hastalığı C. XI 105, 111
- gönül havuzu C. III 383
- gönül Hindistanı C. VIII 378
- gönül hoşluğu C. V 600
- gönül ipliği C. XII 327
- gönül Kafî C. VII 378
- gönül kanı C. VIII 618; C. X 417
- gönül kırmızı C. V 602
- gönül kokusu C. IX 638; C. XIII 125
- gönül kulağı C. V 44
- gönül merdiveni C. XIII 348
- gönül meshi C. X 165
- gönül mülkü C. IV 365
- gönül nûru C. I 356; C. III 332
- gönül oyunu C. XII 230
- gönül perdesi C. XII 274
- gönül şahibi C. I 482; C. IV 399; C. V 592, 598; C. VII 442; C. IX 295, 304, 306, 476; C. XII 326
- gönül sahrası C. V 150, 151
- gönül sultanı C. X 474
- gönül şişesi C. IX 595, 596
- gönül tabii C. I 138; C. XI 572
- gönül vahyi C. VII 407
- gönülden nutk C. XII 231
- gönüller dağı C. III 371
- gönüllerin sultanı C. IX 302, 303
- gören C. VII 41; C. X 480; C. XI 201; C. XII 543
- görmek C. I 357; C. III 240, 280; C. IV 52, 386; C. V 634; C. VI 120; C. VIII 171, 176, 177; C. IX 16; C. X 480, 535, 536, 539; C. XI 374, 482, 487, 618; C. XII 193, 413, 501
- görmek filî C. XI 347
- göricü C. VII 71; C. XI 471, 472
- göricü göz C. XII 592
- görülen C. X 480; C. XI 201
- görünen C. VII 41; C. XII 543
- görüş C. VII 41, 42; C. XI 482, 483
- gösteren C. VII 41; C. XI 201
- göz C. I 247, 272, 359; C. II 126, 471; C. III 22, 41-43, 47-49, 97, 136, 143, 190, 223, 239, 240, 241, 243, 252, 256, 282, 287, 306, 314, 331, 356, 447; C. IV 52, 170, 285, 385, 439, 450, 451; C. V 45, 265, 328, 554, 569, 585; C. VI 509; C. VII 40-42, 185, 186, 238, 377, 502, 503, 528, 557; C. VIII 51, 52, 173, 175, 176, 179, 180, 246, 371, 378, 423, 430, 482, 485, 486, 523, 524, 567; C. IX 136, 178, 437, 440, 588, 603, 626, 627; C. X 59, 480, 536, 539, 543, 633; C. XI 102, 256, 281, 282, 288, 317, 346, 347, 397, 430, 450, 482, 486, 487, 518, 541, 582; C. XII 30, 124, 133, 143, 213, 285, 288, 298, 299, 301, 305, 310, 311, 314, 334, 335, 372, 384, 388, 410, 412, 448, 449, 486, 490, 524, 544, 592; C. XIII 80, 90, 258, 283, 287
- göz ağsı C. VII 238, 239; C. XIII 259
- göz bağı C. XII 448
- göz hakır C. X 535
- göz karası C. XII 521
- göz nûru C. III 331
- göz yaşı C. I 280, 491, 534; C. III 121, 144, 457, 460; C. VIII 305; C. IX 58, 59, 423, 424, 425, 518, 525, 555; C. XI 43, 292, 303, 304, 516; C. XII 143, 144, 145, 146, 159, 587; C. XIII 287
- göz yaşı yağmuru C. XII 145
- göz zinâsı C. VII 198
- gözbebeği Bk. insânî'l-ayn C. I 322, 323, 476, 502, 503; C. II 74, 170, 186, 287, 448; C. III 18, 47, 97; C. V 338; C. VI 265, 292, 293; C. VIII 51, 246; C. IX 111, 297, 422; C. XI 282; C. XII 143, 302, 521
- gözde C. XIII 22
- gözler görmedik şeyler C. XII 250
- gözük tok C. IX 36
- gözün nûru C. I 356
- gözün şükrlü C. VI 78
- gubâd C. X 75
- gûl Bk. gulyabânî C. II 293, 294; C. III 212; C. IV 47, 276; C. V 181; C. X 584; C. XI 338, 340; C. XII 317
- gulâm C. II 514; C. VI 122, 205; C. X 329, 411, 413, 420, 442, 622; C. XI 459, 486; C. XIII 29, 171, 172
- gulâm-ı Hindü C. XI 463

- gulampâre C. X 135; C. XII 610, 611, 613; C. XIII 72
- gülûl C. VI 407, 408
- gülün kölesi C. II 516
- gülün sadâsı C. III 212
- gultiv C. X 195; C. XIII 86
- gulyabânî Bk. gül C. I 348; C. II 293, 425; C. III 211; C. IV 135; C. V 75, 181, 462; C. VI 78, 234; C. VII 330, 417, 421; C. VIII 28; C. X 584; C. XI 29, 340; C. XII 154, 318, 535
- gûr C. IV 52; C. VII 308
- gurbet C. V 596; C. VI 371, 538, 626; C. VIII 374
- gurfe C. XI 388
- gurmûk C. XI 499
- gürûb C. VII 468; C. X 433, 601
- gurûr C. I 136, 464, 465, 558, 559, 573; C. II 154, 156, 158, 164, 167, 197, 227, 230, 267, 344, 369, 370, 390, 408; C. IV 55, 132, 354, 427, 431; C. V 51, 87, 113, 194, 200, 206, 218, 300, 416; C. VI 368; C. VII 265, 314, 394, 399; C. VIII 102, 189, 263, 472, 476; C. IX 231, 232, 235, 249, 432; C. X 14, 340, 456, 541, 600; C. XI 96, 117, 256, 425; C. XII 35, 152, 354, 404, 537; C. XIII 64, 72, 270, 283, 307, 310, 324
- gurûr evi C. VII 394; C. VIII 380; C. X 601; C. XII 528
- gurûr-ı ilmî C. III 247; C. XII 152; C. XIII 343
- gurûrun ateşi C. XI 561
- gussa C. V 108, 109; C. VIII 557; C. X 209, 336, 417, 430; C. XI 562, 589
- gusûl C. III 380; C. X 613, 620
- gûş-mâl C. XI 320, 321
- gûbre C. IV 85, 285; C. VII 98; C. X 127; C. XI 303; C. XII 520
- güçlük C. VI 228; C. IX 134; C. X 472; C. XII 500; C. XIII 118
- güft ü gû C. IX 477; C. XIII 332
- güher Bk. cevher C. III 237, 286, 352
- gül C. I 93, 246, 544, 570, 571, 574; C. II 29, 46, 47, 161, 257, 308, 400; C. III 53, 59, 94, 350, 385, 459, 495, 496; C. IV 86, 452, 470, 501; C. V 382; C. VII 13, 172, 173, 364, 534, 544; C. VIII 354; C. X 45, 81, 126, 127, 152, 155, 188, 319, 383, 614; C. XI 73, 143, 154, 245, 325, 326, 388, 465, 562, 586; C. XII 18, 41, 95, 96, 99, 137, 231, 251, 252, 314, 347, 377, 378, 500, 554; C. XIII 47, 129, 134, 135, 166, 246, 247, 293, 303, 338
- gül ağacı C. VIII 553; C. X 146
- gül dah C. VIII 553
- gül fidanı C. III 347, 348
- gül kokusu C. I 571; C. IV 80, 369; C. VI 148; C. X 382, 383; C. XI 24, 245, 289
- gül suyu C. I 246; C. III 95; C. IV 79; C. VII 89, 93; C. VIII 411; C. XI 589, 590; C. XII 381
- gül toplayıcı C. X 152
- gül yağı C. XII 347, 403
- gül yığını C. XI 589, 590
- gül yüzü C. III 375
- gül-be-şeker C. II 135; C. VII 522
- gülîstan Bk. gülzâr C. I 93; C. II 250, 394; C. III 59, 60, 95, 350, 458; C. IV 86, 501; C. VII 299, 321; C. VIII 505, 520; C. X 151, 224, 382, 525, 614; C. XI 430, 561; C. XII 153, 259, 313, 314, 377, 378, 379; C. XIII 173, 208, 209, 246, 303
- gülîstân-ı ma'nâ C. II 29
- gülmek C. I 280, 455; C. VI 67, 68, 299; C. VIII 386, 387; C. IX 56, 436, 443; C. X 548, 549; C. XI 51, 516-518, 533; C. XII 258
- gül-ruhlar C. VII 300
- gül-şeker C. VII 522
- gülşen C. III 95; C. VI 146, 176, 630; C. X 449, 477; C. XI 138, 326; C. XIII 246, 251
- gülün kokusu C. XI 246
- gülzâr Bk. gülîstân C. III 26; C. IV 371; C. V 156; C. VII 534; C. XI 325, 326, 339; C. XIII 141, 245, 246, 247, 248, 337, 338
- gülzâr-ı hakâyık C. VIII 592
- gülzâr-ı ruhânî C. IX 586
- gümrah C. XIII 69
- gümüş C. I 88, 90, 143, 147; C. VI 140; C. VII 162, 201, 207, 293, 320, 441; C. VIII 49, 218, 511; C. IX 387; C. X 12, 13, 152, 240, 396, 585; C. XI 351; C. XII 289, 540, 546; C. XIII 191, 268, 272
- gün C. II 43, 484; C. III 98, 99, 101; C. VI 288; C. VIII 409; C. X 450; C. XI 404, 405, 596
- günah C. I 237, 448-450, 477; C. II 92, 196, 397, 515, 518, 520-522; C. III 112, 113, 206, 392, 485; C. IV 173-175, 179, 267, 268, 323, 327; C. V 94, 105, 473, 514; C. VI 11, 13, 18, 274; C. VII 105, 388, 400-402, 433, 519; C. VIII 13, 155, 192; C. IX 193, 621, 568, 585, 586, 620; C. X 24, 44, 61, 63, 75, 230, 277, 328, 359, 371, 455, 558, 564, 590, 591, 620, 622; C. XI 144, 146, 320, 321, 421; C. XII 302, 391, 393, 466, 468, 537, 606; C. XIII 15, 146, 186, 227, 286
- günah çıkartma C. X 363
- günâhı affetmek C. X 359, 364
- günâh-ı kebâir C. V 412, 472
- günahkâr C. II 399; C. V 473; C. VIII 488; C. X 24, 619; C. XIII 107, 146, 147
- günah-nâme C. X 43
- gündüz C. I 533; C. III 27, 98, 99, 294, 427; C. IV 80, 272; C. VI 170, 305, 351, 534, 535, 621; C. VII 182, 187, 290, 468; C. VIII 144, 370; C. IX 99, 196, 645; C. X 21, 215, 281, 296, 417, 633; C. XI 159, 160, 296, 537, 574, 575, 596; C. XII 50, 126, 242, 243,

246, 247, 259, 262, 296, 311, 406, 564; C. XIII 53, 54, 145, 186, 278
 güneş Bk. şems, hürşid C. I 80, 126, 127, 129, 134, 151, 195, 211, 213, 246, 263, 265; C. II 95, 96, 170, 171, 198, 290, 299, 341, 374, 446, 448, 469, 471, 473, 481, 505, 506, 508, 513; C. III 26, 27, 28, 30, 31, 70-72, 93, 94, 97, 99, 100, 114, 116, 193, 198, 201, 222-224, 241, 256, 259, 291, 304, 307, 309, 310, 312, 317, 325, 348, 390, 404, 423, 430, 440, 445, 448, 452, 453, 458; C. IV 79, 114, 162, 272, 316, 382, 405, 420, 452, 480; C. V 134, 156, 159, 161, 196, 197, 282, 283, 295, 304, 349, 387, 466, 467, 522, 529, 531, 635; C. VI 116, 117, 120, 164, 246, 281, 305, 320, 322, 334, 335, 347, 399, 402, 459, 503, 534, 589, 597, 598, 635; C. VII 16, 24-29, 87, 101, 133, 134, 138, 141, 143, 146, 147, 157, 163, 180-186, 188, 191, 192, 247, 248, 264, 297, 298, 322, 417, 468, 486, 543; C. VIII 83, 204, 234, 235, 297, 300, 370, 371, 432, 440, 484, 491, 507, 519, 566, 598, 599; C. IX 21-23, 27, 57, 58, 85, 87, 92, 94, 141, 233, 238, 244, 334, 335, 345, 365, 422, 563, 602, 603, 611, 616, 644; C. X 21, 38, 91, 139, 146, 163, 180, 181, 190, 214, 215, 296, 327, 371, 403, 440, 443, 444, 453, 474, 534, 536, 537, 553, 606, 610, 619, 633, 634, 635; C. XI 13, 27, 28, 33, 34, 42-45, 48, 50, 53, 73-75, 77, 92, 138, 152, 153, 169, 200, 208, 213, 216, 218, 232, 236, 238, 243, 244, 246, 255, 256, 303, 311, 312, 315, 317-321, 336, 359, 360, 364, 365, 368, 369, 372, 387, 395, 401, 404, 485, 487, 490, 491, 515, 516, 523, 524, 531, 537, 590, 600, 603, 609, 621; C. XII 32, 52, 56, 89, 90, 92, 131, 161, 171, 248, 249, 268, 299, 303, 304, 310, 314, 316, 359, 369, 381, 386, 402, 403, 406-408, 411, 429, 440, 445, 452, 453, 456, 461-464, 467, 472, 479, 480, 515, 525, 526, 540, 598; C. XIII 20, 47, 53, 63, 64, 68, 71, 220, 226, 276, 281, 293, 294, 319, 331, 335, 345, 346
 güneş çeşmesi C. III 453
 güneş yüzü C. X 534
 güneşi geri döndürmek C. X 218
 güneşi gurubundan te'hir C. XI 44
 güneşin dürlülüp bükülmesi C. XI 44, 45
 güneşin güneşi C. VI 322
 güneşin mağribden tulu'u C. VIII 203
 güneşin tebessümü C. X 473
 güneşin yıldızları C. XI 75
 gürbüz C. XII 558
 Gürcüce C. VIII 84

gürd ü mürd C. XI 553
 gülpüz C. VII 91
 gülrz C. XI 257
 güstâh-gü C. XII 315
 güvercin C. III 443, 459; C. IV 487, 500; C. VII 16, 17, 256; C. IX 131; C. X 615, 616; C. XI 293; C. XII 26, 27, 549
 güvercin yuvası C. XII 27
 güzel C. II 238, 358; C. III 41, 195, 224, 285, 375, 393; C. IV 192, 194, 196, 235, 236; C. V 366, 367, 389, 411; C. VI 104, 541, 581; C. VII 469; C. IX 142; C. X 359, 525; C. XI 372, 448; C. XII 399, 400, 452, 571, 586; C. XIII 266
 güzel ahlâk C. VI 230; C. VII 337; C. XII 191
 güzel fil C. VII 330, 331
 güzel huy C. III 226; C. IV 41; C. XII 191
 güzel hayr C. XII 347
 güzel koku C. II 148; C. IV 368; C. V 633; C. VI 222; C. XII 78, 314, 347; C. XIII 107
 güzel ses C. II 36; C. V 396; C. VII 219; C. IX 88
 güzel yüz C. II 144, 347
 güzel yüz ve ses C. X 391
 güzelliik Bk. hüsn, cemâl C. I 151; C. II 520; C. III 194, 198-200, 262, 423; C. VI 542; C. VII 81, 468, 472, 475, 521; C. VIII 399, 413; C. IX 140, 141, 142, 215, 328, 329, 333, 334, 338, 605; C. X 354, 364, 367, 522, 534, 543; C. XI 59, 60, 104, 241, 329, 333-335, 428; C. XII 78, 313, 334, 363, 268, 399, 400, 450, 541, 543, 566; C. XIII 27, 36, 268
 güzelliik cenneti C. IX 328
 güzelliik mülkü C. XII 376, 377
 güzide C. III 378
 H
 Hâ Mîm C. IX 440, 441, 442
 haber C. VIII 67, 68; C. IX 203
 Habeş C. VI 636
 Habeşî-zâde C. VI 206
 habîb Bk. sevgîli, mahbûb C. III 257; C. VI 174, 380; C. VII 14; C. XII 380
 Habîb-i Kibriyâ C. IX 596
 Habîr C. V 47, 258, 388; C. VIII 183; C. X 325, 363; C. XII 398, 582; C. XIII 54
 habîs C. II 458, 459; C. III 92, 302; C. IV 367, 372, 473; C. VI 104; C. VII 52, 93, 94; C. XII 250
 habîs ma'nâ C. VII 93
 habîsât C. II 458, 459
 habîse C. VII 93
 habs C. XI 138
 habs-i bevl C. V 207
 habs-i nefes C. VII 139
 habt C. I 460; C. IX 48
 hac C. I 38; C. III 268; C. IV 109, 113, 115, 116; C. VI 557, 558; C. VII 23, 461; C. IX 73, 75;

C. X 54, 428; C. XI 298, 300; C. XII 523, 547; C. XIII 93
 hac kapısı C. VIII 204
 hacâlet C. IX 175
 hacamat C. I 470; C. IV 14, 15; C. IX 640
 hacamatçı C. I 160; C. II 75
 hâcât C. XIII 259
 hacctemek C. IX 171
 hacc-i vedâ C. XIII 206
 hâce-i cihân C. XIII 177
 hacer-i esved C. VII 441
 hacer-i semâvî C. VIII 461
 hacer-i zümürd C. VIII 576
 hâcet C. IV 382, 383; C. V 72, 94; C. VI 218; C. IX 342; C. XIII 48, 109-111
 hâcet vermek C. VII 344
 hâce-tâş C. III 246; C. VI 357, 358
 hacı C. XII 61; C. XIII 128, 157
 hâcib C. X 573
 hâcise C. VI 46
 hacle C. X 533
 hadd C. I 60
 hadd-i fâsil C. IV 456
 hadd-i sekr C. V 188; C. X 623
 hadd-i şer'î C. XI 444
 hadd-i şûrb C. V 188; C. X 623
 hademe-i esmâ C. II 470
 hadenk oku C. XII 533
 hades C. VIII 121; C. IX 438, 612, 613
 Hâdi C. I 60, 108, 234, 235, 438, 451; C. II 39, 152, 153, 159, 515; C. III 96, 229, 238; C. V 405; C. VI 212, 228, 496, 639; C. VII 424, 522; C. VIII 48, 49, 61; C. IX 500; C. X 256, 347; C. XI 24, 25, 228, 267, 564, 566; C. XII 81, 167, 232, 549, 575; C. XIII 208, 266
 hadis C. I 162, 334; C. II 68, 428, 437; C. VI 490, 502, 550; C. VII 129; C. IX 38, 537; C. X 345, 346; C. X 632; C. XI 222, 320; C. XIII 35, 252, 253
 hâdis C. III 293, 376, 473, 480; C. IV 138, 222; C. V 375; C. VIII 300, 302-304, 339-341; C. IX 436, 438, 499, 612; C. XIII 24, 244
 hâdisât C. III 386, 387; C. IV 300; C. IX 633; C. XIII 244
 hâdisât-ı kevnîyye C. XII 216
 hâdis-i fîlî C. XI 71
 hâdis-i kesif C. I 472
 hâdis-i kudsi C. I 81, 159, 257, 326, 338, 499, 524; C. II 19, 213, 216, 270, 275, 301, 337, 425, 432, 476, 517, 550; C. III 70, 91, 120, 203, 324, 330, 368, 422, 478, 479; C. IV 12, 97, 110, 116, 117, 122, 167, 191, 221, 338, 339, 406, 430; C. V 39, 66, 146, 189, 226, 364, 430, 431, 495, 558, 587, 594, 603; C. VI 190, 322, 323, 333, 348, 419, 471, 525, 564, 586, 606, 625; C. VII

41, 42, 51, 66, 121, 139, 163, 164, 179, 229, 243, 260, 301, 393; C. VIII 105, 184, 215, 238, 277, 314, 338, 360, 370, 484, 504, 593; C. IX 60, 61, 77, 139, 178, 184, 186, 191, 296, 511, 517, 584, 594, 639; C. X 146, 150, 201, 205, 206, 207, 226, 441, 504, 517, 615; C. XI 48, 84, 245, 300, 303, 333, 336, 405, 432, 507, 515, 542, 577; C. XII 57, 62, 66, 83, 156, 250, 285, 302, 306, 367, 422, 439, 579; C. XIII 336
 hadis-i mü'nîf C. IV 455
 hadis-i nebevî Bk. hadis-i şerif C. I 439; C. III 120; C. V 618; C. VI 15; C. VII 50; C. VIII 380, 517; C. XII 143, 531
 hadis-i sahîh C. X 218
 hadis-i şefâat C. V 573
 hadis-i şerif Bk. hadis-i nebevî C. I 60, 66, 68, 84, 89, 90, 105, 115, 116, 141-143, 149, 152, 159, 187, 191, 205, 264, 275, 278, 280, 300-303, 306, 311, 316, 318, 323, 327, 330, 331, 333, 335, 338, 340, 341, 344, 369, 372, 373, 382, 386, 399, 400, 405, 417, 419, 429, 430, 431, 450, 478, 480, 483, 496, 504, 527, 528, 529, 538, 565, 570; C. II 18, 20, 22, 23, 52, 53, 54, 57, 62, 76, 87, 97, 98, 100, 115-117, 120, 121, 127, 129, 133, 147, 148, 196, 197, 206, 209, 222, 241, 248, 259, 260, 273, 282, 286, 288, 296, 298, 311, 313, 320, 321, 334, 341, 344, 346, 351, 378, 380, 381, 386, 393, 394, 436, 441, 444, 446, 465, 467, 469, 474, 487, 494-496, 501, 503, 511, 518, 525, 530, 543, 548, 552, 563; C. III 23, 27, 35, 65, 72, 81, 103, 112, 123, 125, 141, 153, 156, 171, 176, 190, 199, 203, 208, 211, 227, 230, 237, 241, 249, 261, 263, 285, 293, 303, 333, 335, 337, 338, 348, 349, 353, 354, 364, 379, 382, 395, 403, 410, 423, 432, 449, 461, 467, 477, 478, 481, 485; C. IV 9, 15, 16, 19, 21, 26, 27, 34-36, 41, 45, 77, 80, 95, 97, 98, 107, 116, 117, 141, 143, 148, 154, 163, 167, 168, 176, 183, 197, 213, 223, 236, 238, 244, 245, 248, 251-253, 275, 297, 298, 319, 321-323, 359, 368, 394, 413, 423, 424, 429, 430, 442, 450, 461, 479, 489; C. V 35, 38, 39, 59, 60, 70, 71, 74, 76, 83, 86, 109, 115, 133, 143, 152, 155, 187, 194, 205, 209, 210, 217, 264, 274, 297, 301, 323, 327, 328, 357, 359, 363, 364, 377, 411, 422, 431, 432, 438, 459, 460, 470-473, 482, 490, 499, 508, 509, 550, 551, 571, 573, 575, 578, 581, 587, 592, 593, 598, 599, 619, 625, 633; C. VI 22, 34, 47, 53, 56, 66, 68, 70, 72, 77, 85, 103, 105, 116, 134, 164, 174, 181, 189, 205, 216, 246, 248, 251, 264, 282,

284, 286, 287, 299, 356, 371, 375, 380,
381, 408, 436, 438, 439, 443, 448, 449,
461, 477, 495, 496, 521, 529, 547, 548,
560, 562, 572, 576, 585, 586, 615, 616,
631; C. VII 16, 23, 42, 46, 49, 77, 84, 97,
98, 101, 130, 165, 166, 169, 170, 183,
184, 198, 230, 235, 242, 245, 293, 294,
303, 305, 309, 349, 351, 363, 373, 379,
388, 395, 404, 409, 421, 422, 424, 425,
439, 452, 456, 475, 493, 497, 501, 511,
514, 516, 528, 538, 541, 548, 549; C. VIII
18, 28, 46, 49, 54, 56, 61, 66, 69, 87, 103,
104, 106, 118, 119, 120, 124, 128, 136,
192, 197, 203, 215, 226, 230, 234, 238,
246, 267, 269, 336, 349, 367, 371, 380,
382, 386, 388, 392, 397, 399, 413, 415,
419, 420, 433, 436, 438, 440, 449-452,
454, 467, 468, 469, 472, 473, 476, 485,
486, 507, 524, 557, 561, 570, 572, 573,
592, 599, 612, 613, 619; C. IX 36, 44, 59,
63, 66, 77, 88, 104, 108-110, 117, 149,
155, 164, 178, 185, 198, 219, 220, 224,
226, 227, 231, 237, 238, 242, 250, 259,
260, 271, 286, 288, 295, 300, 303, 313,
323, 325, 332, 341, 342, 344, 362, 371,
407, 413, 415, 424, 426, 445, 456, 506,
508, 517, 525, 544, 548, 559, 565, 566,
571-573, 585, 599, 612, 619, 624-626,
633, 639, 650, 651; C. X 24, 31, 37, 45,
48, 61, 63, 73, 100, 101, 104, 108, 125,
127, 135, 137, 145, 157, 175, 182, 187,
192, 207, 235, 237, 311, 312, 316, 318-
320, 323, 326, 329, 336, 353, 360, 383,
405, 435, 445, 454, 499, 511, 522, 541,
554, 556, 561, 570, 590, 599, 601, 603,
608, 609, 627; C. XI 20, 21, 29, 35, 46, 62,
65, 69, 71, 73, 78, 84, 103, 115, 117, 120,
124, 153, 156, 164, 166, 167, 171, 172,
174, 183, 201, 206, 223, 233, 244, 253,
258, 259, 260, 289, 311, 339, 348, 366,
371-373, 383, 386, 387, 395, 405, 411,
414, 429, 432, 438, 439, 455, 463, 468,
470, 507, 512, 513, 516, 517, 525, 530,
532, 535, 559, 572, 587, 601, 602, 609,
618, 620, 622; C. XII 22, 31, 32, 35, 41,
55, 69, 106, 144, 145, 150, 154, 161, 163,
165, 172, 187, 211, 213, 217, 219, 223,
224, 230, 240, 241, 245, 251, 264, 266,
276, 277, 284, 285, 289, 290, 298, 301,
303, 310, 312, 316, 319, 322, 326, 335,
340, 348, 387, 393, 404, 425, 427, 435,
473, 497, 498, 503, 505, 509, 511, 518,
519, 523, 537, 545, 556, 600, 606, 616-
620; C. XIII 14, 24, 25, 35, 59, 81, 106,
112, 118, 123, 138, 153, 163, 166, 168,
186, 193, 194, 196, 202, 203, 207, 210,
211, 221, 230, 262, 283, 299, 300, 308,

317-319, 343
hadis-i şerif-i kudsi C. VI 467
hadisü't-tekvîn C. III 34
hadsiz C. I 215
hâfî C. XI 595, 596, 597
Hâfîd C. VII 546; C. XI 596
hâfîk C. X 371
hâfikayn C. X 371
hâfîz C. V 377; C. XI 619
hâfîza C. IV 368; C. XI 196, 593
hâfîz-ı hakîkî C. VI 459; C. IX 256, 488; C. XI
620
hâfîz-ı ilim C. VI 174
hâfîzî C. VIII 142
hâfî C. I 83; C. III 213, 370; C. IV 504; C. XIII
146
hâfîf C. III 156
Hâfs kırâatı C. I 92
haham C. IX 126
hâk Bk. toprak C. XII 260
Hak C. I 51, 78, 87, 108, 234, 361, 448, 499,
512, 513, 520, 530, 536, 569; C. II 19, 30,
163, 176; C. III 33, 35, 37, 49, 99, 166,
170, 174, 195, 215, 229, 238, 239, 241,
297, 298, 324, 363, 492; C. IV 116, 152,
156, 167, 184, 294, 295, 296, 298, 304,
305, 367, 368, 373, 396, 438, 452, 453,
464; C. V 141, 149, 565, 587; C. VI 94,
115, 116, 146, 266, 270, 285, 308, 336,
337, 347, 383, 400, 495, 549, 559, 586,
588, 602, 603, 612; C. VII 229, 262, 301,
348, 350, 488; C. VIII 87, 91, 236, 237,
244, 245, 314, 331, 334, 362, 423, 443,
444, 449, 504, 509, 510, 534, 569; C. IX
149, 212, 232, 362, 364, 412, 416, 531,
566, 580, 593, 634, 643, 645; C. X 22,
213, 290, 340, 448, 583, 585, 590, 605,
628; C. XI 18, 194, 201, 203, 208, 524,
599, 601, 606; C. XII 42, 116, 147, 151,
194, 310, 413, 418, 421, 422, 446, 487,
521, 542, 551, 557, 574, 576, 581; C. XIII
24, 31, 61, 83, 89, 93, 95, 139, 140, 202,
205, 220, 239, 288, 336
Hak abdin hüviyetidir C. XII 293
Hak adamı C. II 126
Hak âşıkları C. XIII 53
Hak birdir C. X 605
Hak eşyanın bâtımdır C. XIII 234
Hak gâibdir C. XII 297
Hak gökte değildir C. XII 576
Hak Hak'dır C. III 241; C. VIII 571
Hak her yerde C. XII 297
Hak ile muâmele C. X 583
Hak kapısı C. II 508; C. III 116; C. IX 35, 650,
651; C. XI 585; C. XII 26, 192
Hak kılıcı C. VIII 279
Hak kul ve kul da Hak olmaz C. XII 42

- Hak kuşu C. II 411
 Hak sarhoşları C. XI 220, 585
 Hak sarhoşluğu C. XI 219
 Hak tarafından irşâda me'zûniyet C. XII 206
 hak ve doğru C. X 577, 578
 Hak ve hakikate vâsıl olmak C. XIII 97
 hak yol C. I 48; C. VII 442; C. XI 178, 181, 182; C. XII 20
 hakaik Bk. hakâyık C. II 347; C. VIII 452; C. IX 204; C. X 88, 192
 hakaik-ı eşyâ C. VI 109; C. X 285, 428
 hakaik-ı imkânîyye C. IX 302
 hakaik-ı ledünnîyye C. IX 393
 hakaik-ı rabbânîyye C. IX 302
 hâkân C. VIII 511; C. XII 557; C. XIII 274
 hakâret C. I 278; C. VI 638
 hakâyık Bk. hakaik, hakikat C. I 67, 73, 74, 93, 108, 116, 131, 133, 224, 310, 336, 411, 434, 571, 574; C. II 14, 21, 27-29, 47, 109, 130, 138, 244, 278, 290, 327, 480, 496, 497, 513, 514; C. III 12, 65, 75, 118, 192, 213, 223, 236, 237, 239, 243, 258, 278, 280, 282, 335, 358, 360, 372, 379, 385, 440, 451, 465, 488; C. IV 19, 36, 73, 88, 164, 171, 172, 217, 226, 228, 289, 290, 291, 293, 319, 347, 353, 379, 387, 405, 425, 430, 464, 498, 501, 507, 516; C. IV 304, 318; C. V 200, 297, 389, 390, 401, 507, 531, 532, 609, 620; C. VI 35, 62, 100, 146, 216, 217, 218, 260, 315, 317, 318, 348, 459, 491; C. VII 13, 17, 18, 20, 109, 148, 152, 158, 167, 240, 252, 254, 256, 258, 328, 395; C. VIII 117, 197, 325, 517, 588, 610, 611; C. IX 13, 20, 61, 88, 92, 114, 132, 137, 145, 281, 309, 313, 389, 412, 453, 474, 482, 521, 606, 607; C. X 42, 119, 122, 126, 129, 133, 138, 151, 162, 196, 271, 318, 339, 341, 345, 356, 357, 436, 453, 532, 586, 629; C. XI 24, 43, 52, 153, 175, 224, 225, 246, 284, 295-297, 301, 345, 371, 372, 404, 407, 414, 425, 438, 449, 471, 587; C. XI 289; C. XII 58, 188, 235, 258, 290, 302, 379, 408, 421, 505, 506, 522, 591; C. XIII 17, 46, 55, 90, 117, 130, 131, 133, 134, 149, 218, 221, 227, 228, 237, 239, 249, 251, 330, 332
 hakâyık güneşi C. XI 153
 hakâyık meyhânesi C. III 333; C. XII 584
 hakâyık-ı ahvâl C. III 313
 hakâyık-ı âlem C. IV 231, 439
 hakâyıkı anlamak C. I 414
 hakâyık-ı enbiyâ C. VII 147; C. XI 290, 622
 hakâyık-ı eşyâ C. I 109, 194, 221, 338, 414, 441, 538; C. II 73, 329, 462, 512; C. III 13, 42, 47, 97, 365, 429, 451; C. IV 35, 51, 52, 371, 375, 439; C. V 44, 142, 337, 338, 406, 544; C. VI 309, 440, 471, 605; C. VII 333, 382, 395; C. VIII 50, 70, 123, 454, 472, 556; C. X 143, 232, 347; C. XI 289, 433; C. XII 92, 149, 173, 303, 305, 311, 363, 560; C. XIII 245
 hakâyık-ı eşyânın tebeddülü C. VI 441
 hakâyık-ı evliyâ C. VIII 109; C. XI 426, 507, 586
 hakâyık-ı ilâhiyye C. I 60, 443; C. III 26, 400, 459; C. IV 305, 441; C. V 22, 123; C. VI 253; C. VII 231; C. IX 346, 413; C. X 146, 195; C. XI 67, 69, 71, 178, 359, 371, 434; C. XII 260, 417; C. XIII 106, 210, 299, 300, 319
 hakâyık-ı ilmiyye C. V 459
 hakâyıkı inkâr C. XII 560
 hakâyık-ı ledünnîyye C. XII 551
 hakâyık-ı rabbânîyye C. I 78; C. VI 504, 506; C. IX 412; C. X 154; C. XI 20, 339, 427; C. XIII 327
 hakâyıkı selb etmek C. XII 559
 hakâyık-ı vücûdiyye C. XI 71
 hakâyıkın tebeddülü C. III 347
 hak-bîn C. II 57
 Hak'dan korkmak C. I 428
 Hak'dasın ve Hak sendedir C. VI 266
 Hakem C. II 377; C. V 468; C. VIII 563; C. XI 605
 hâkî C. II 284; C. VI 532; C. XII 260
 hakikat Bk. hakâyık C. I 58, 66, 86, 116, 169, 309, 337, 342, 349, 353, 359, 373, 382, 383, 385, 407, 448, 520, 535, 536, 548, 552, 565, 566; C. II 30, 43, 66, 87, 88, 101, 153, 202, 225, 258, 277, 282, 284, 291, 292, 307, 318, 330, 331, 336, 338, 366, 369, 409, 420, 422, 425, 426, 443, 446, 462, 466, 475, 476, 478, 480, 484, 496, 502, 515, 541, 549, 551; C. III 49, 62, 63, 70, 106, 113, 134, 141, 148, 167, 174, 187, 195, 208, 239, 268, 275, 279, 282, 283, 364, 416, 430, 431; C. IV 16, 18, 27, 31, 114, 116, 117, 169, 179, 190, 200, 239, 264, 265, 292, 295, 304, 307, 310, 312, 315, 338, 372, 376, 396, 455, 462, 485, 504, 515; C. V 29, 34, 78, 127, 136, 186, 334, 356, 367, 407, 457-460, 515, 540, 551, 598, 599; C. VI 92, 103, 149, 266, 334, 336, 375, 409, 425, 463, 464, 470, 472, 481, 486, 487, 526, 568, 578, 593, 605; C. VII 27, 45, 48, 109, 147, 166, 268, 280, 287, 301, 321, 322, 326, 387, 425, 431, 484, 488, 489, 491, 506, 544; C. VIII 111, 140, 194, 234, 236, 238, 239, 244, 256, 324, 338, 367, 396, 422, 423, 436, 438, 454, 456, 473, 504, 507, 508, 529, 542, 603; C. IX 13-17, 87, 111, 124, 126, 257, 306, 307, 311, 318, 323, 324, 350, 423, 521, 522, 531, 569, 601, 603,

- 617, 626, 628, 647; C. X 22, 23, 42, 116, 207, 255, 263, 265, 271, 297, 304-307, 313, 314, 323, 348, 367, 368, 371, 380, 381, 397, 417, 433, 539, 543, 544, 545, 575, 576, 624, 634; C. XI 18, 38, 53, 73, 97, 122, 124, 168, 196, 232, 233, 237, 245, 246, 266, 368, 380, 397, 519, 533, 566, 579, 592, 603, 605; C. XII 34, 36, 38, 61, 81, 93, 107, 116-119, 124, 127, 143, 147-152, 168, 187, 188, 302, 312, 317, 318, 417, 418, 420, 425, 472, 485, 488, 490, 497, 529, 559, 560, 571, 572, 575, 581, 589, 594, 595, 607; C. XIII 43, 69, 71, 86, 89, 102, 103, 140, 145, 217, 234, 235, 245, 253, 267, 332
- hakikat âlemi C. XI 520; C. XII 46
hakikat aramak C. XII 18
hakikat arslanı C. III 114; C. VII 308; C. VIII 601; C. X 45
hakikat ateşi C. IX 127
hakikat bağı C. VIII 214
hakikat defnesi C. XII 21; C. XIII 159
hakikat denizi C. II 231; C. III 381; C. V 479, 597
hakikat deryası C. VIII 127; C. XIII 236, 239
hakikat ehli C. VI 333
hakikat güneşi C. I 68, 134; C. II 170, 308, 434, 508, 511, 513; C. III 20, 28, 29, 30, 445; C. IV 19, 20, 315, 316; C. VI 246, 387, 487; C. VII 157, 158, 159, 182, 183, 191, 257, 336; C. IX 562, 647; C. X 607; C. XI 246, 296, 317, 486; C. XII 53, 56, 222, 473, 598
- hakikat hazinesi C. XII 16
hakikat helvası C. XIII 190
hakikat kapısı C. XII 488
hakikat kiblesi C. XII 227, 228
hakikat meyhânesi C. XI 230
hakikat mülkü C. XIII 42
hakikat perdesi C. XIII 101
hakikat şâhı C. XII 590
hakikat şâhı sarayı C. XIII 63
hakikat şarâbı C. VI 622; C. XII 270
hakikat ve ma'rifet C. VII 26
hakikat yolu C. X 632; C. XII 18, 19, 134; C. XIII 62, 63, 69, 70, 72, 74, 81, 87
- hakikata vusûl C. III 285, 372; C. IX 110
hakikat-ı abdiyyet C. III 376, 377
hakikat-ı aklî C. II 473
hakikat-ı beşîyye C. III 377
hakikat-ı câmia C. V 601, 609
hakikat-ı cehennem C. VIII 209
hakikat-ı cennet C. VIII 209
hakikat-ı cisim C. VII 131
hakikat-ı eşyâ C. IV 466; C. V 317, 605; C. VI 177, 322; C. VIII 174; C. XII 143
hakikat-ı îblîs C. XI 65
hakikat-ı îblîsiyye C. VIII 108
hakikat-ı ihâta C. VIII 431
- hakikat-ı ilâhiyye C. XI 533
hakikat-ı imân C. I 93; C. XII 41;
hakikat-ı insân C. VI 71
hakikat-ı insânî C. VII 304
hakikat-ı insâniyye C. I 219, 327; C. II 328; C. III 18, 275, 308, 428, 438; C. IV 150; C. V 72; C. VI 327, 569; C. VII 305, 317, 393, 417, 544; C. VIII 370, 424, 585, 589, 618; C. XI 65, 237; C. XII 11; C. XIII 114
- hakikat-ı ma'nâ C. XII 129
hakikat-ı mi'râc C. VII 176
hakikat-ı mizâc C. VII 131
hakikat-ı muhammedî C. XII 407
hakikat-ı muhammediyye C. I 68, 263, 518, 535, 540, 546, 551, 571; C. II 20, 30, 31, 292, 299, 428, 474, 475, 497, 549, 562; C. III 27, 46, 73, 74, 102, 118, 144, 261, 275, 304, 308, 310; C. IV 166, 191, 204, 219; C. V 17, 479, 555; C. VI 86, 116, 309, 327, 568; C. VII 165, 245, 285, 317, 377, 417, 423, 426, 534, 542, 559; C. VIII 11, 52, 106, 107, 110, 111, 215, 220, 436, 454, 577, 589, 603, 604, 606; C. IX 145, 299, 474, 587, 594, 596, 597, 599, 601, 603, 623, 639; C. X 87, 92; C. XI 22, 36, 64, 205, 237-240, 365, 366, 368, 372, 500, 622; C. XII 206, 222, 277, 300, 307, 354, 355, 407; C. XIII 44, 221
- hakikat-ı muhammediyye güneşi C. XII 408
hakikat-ı müşâhede C. XII 615
hakikat-ı nübüvvet C. I 178
hakikat-ı ruh C. VII 131
hakikat-ı tabiat C. III 376, 380
hakikat-ı tevhid C. VII 25; C. VIII 80
hakikat-ı vahdet C. I 441
hakikat-ı vâhîde C. I 178; C. II 160; C. III 72; C. VII 484, 485; C. VIII 443
- hakikat-ı vücûd C. I 247, 275, 357, 456, 477, 539; C. II 242, 476; C. III 22, 29, 38; C. IV 35, 56, 373, 396, 470; C. V 349, 522; C. VI 331, 602, 622; C. VIII 127, 197, 217, 426, 430; C. IX 90, 616; C. XI 481; C. XII 148, 193, 551, 538; C. XIII 139
- hakikat-ı vücûd vâhîddir C. IV 315
hakikat-ı vücûd-ı Vâcib C. IV 396
hakikat-ı vücûdu ve eşyâ C. XI 13
hakikat-ı zâtî ve sıfâtî ve e'fâlî C. XI 529
hakikat-ı zâtîyye C. XIII 27
hakikatın Hak'dır C. VII 322
hakikatlerin hakikati C. XI 533
hakikatta vücûd birdir ve o da Hakk'ın vücûdu C. III 294
hakikatü'l-hakâyık C. III 118, 311; C. IV 295, 376; C. VI 61; C. VII 520; C. X 67; C. XIII 61
hakikî altın C. III 210
hakikî benlik C. X 608
hakikî dost C. VI 586; C. XI 47

hakikî mürşid C. VII 499
 hakikî pâdisahlık C. VIII 381
 hakikî sultân C. X 504, 505; C. XI 503, 504
 hâkîler C. II 485
 Hâkim C. I 179, 315, 337; C. V 365; C. X 263;
 C. XI 489, 490, 491, 492, 503, 505, 510,
 512, 593; C. XII 308; C. XIII 189
 Hakîm C. I 67, 358, 367; C. III 186, 245, 371;
 C. IV 356, 357; C. V 40; C. VI 104; C. VII
 117, 420, 530; C. VIII 37, 183, 251, 352,
 523; C. X 290, 291, 535, 613, 620; C. XI
 289, 565; C. XII 94, 495; C. XIII 18
 hâkim-i âdil C. XII 302
 hakîm-i ilâhî C. I 32, 51; C. V 32; C. VIII 117
 hakîm-i mutlak C. XII 495, 496; C. XIII 260, 261
 hâkim-i şer' C. XII 21
 hâkimiyet C. X 306, 307
 hakîr C. VI 368; C. X 390
 Hak C. I 86, 294, 441, 542; C. VIII 282, 564,
 572; C. IX 215
 Hakk'a da'vet C. V 152
 Hakk'a giden yollar C. XIII 31
 Hakk'a hizmet C. XII 406
 Hakk'a ilticâ C. VI 344
 Hakk'a i'timâd C. III 168
 Hakk'a rücû' C. I 361; C. XII 169
 Hakk'a teveccüh C. IX 472; C. X 72; C. XII 169
 Hakk'a vâsıl C. XII 229
 Hakk'a vusûl C. I 47, 172, 173, 257; C. X 580;
 C. XI 375; C. XII 615
 hakka'l-yakîn C. II 433; C. III 242, 243, 314; C.
 IV 110, 118; C. V 462; C. VI 453, 454; C.
 VIII 208; C. IX 529, 530, 531; C. X 256,
 380; C. XIII 245
 Hakkanî'ene C. X 602, 603, 606
 Hakk'ı gâib farz etmek C. XII 293
 Hakk'ı görmek C. I 425; C. VI 166; C. VIII 444
 Hakk'ı kesrette müşâhede C. IX 214
 Hakk-ı latîf C. IX 645
 hakk-ı ma'lûm C. IX 485
 Hakk'ı müşâhede C. XII 319; C. XIII 83
 Hakk'ı nasıl gördün C. IX 154
 Hakk-ı Vâhid C. XIII 219
 hakk-ı yakîn C. VI 579
 Hakk'ın adli C. XI 494, 495
 Hakk'ın âleti C. I 234, 470; C. II 19, 525, 535;
 C. VII 234, 308; C. XII 302
 Hakk'ın arslanı C. II 491, 555
 Hakk'ın askeri C. XIII 256
 Hakk'ın berâberliği C. XIII 96
 Hakk'ın cemâli C. IX 327
 Hakk'ın eli C. I 484; C. II 302, 525; C. VI 591; C.
 X 225
 Hakk'ın emri C. X 586
 Hakk'ın eşyâ ile berâberliği C. XIII 94
 Hakk'ın evzâkı C. VIII 247
 Hakk'ın fiili C. I 445, 448

Hakk'ın gayrı C. II 508; C. XI 467, 468; C. XII
 312, 401
 Hakk'ın gazabı C. VII 50; C. XI 506
 Hakk'ın güneşi C. VI 164
 Hakk'ın hakikati C. VIII 281; C. X 599
 Hakk'ın hem-nişini C. II 490
 Hakk'ın hudûdu C. XII 400
 Hakk'ın hüviyeti C. VIII 125; C. XII 23
 Hakk'ın hüviyetinde tekevvün C. XII 443
 Hakk'ın irâdesi ilmine tâbî'dir C. X 315
 Hakk'ın kahrı C. XI 506
 Hakk'ın köpekleri C. VI 164
 Hakk'ın leşkeri C. VII 238; C. XIII 256
 Hakk'ın lisânı C. IV 464
 Hakk'ın ma'sûkları C. III 261
 Hakk'ın murâdî vâkı' olur C. XIII 33
 Hakk'ın nâibi C. XI 494, 495
 Hakk'ın nûru C. III 357; C. X 120
 Hakk'ın ordusu C. VII 236
 Hakk'ın rahmeti C. VI 323
 Hakk'ın rezzâklığı C. XI 280
 Hakk'ın sadâsı C. II 17
 Hakk'ın sarhoşu C. XI 218
 Hakk'ın suyu C. X 526
 Hakk'ın tasarrufu C. VI 548; C. XII 73
 Hakk'ın te'yidi C. I 414
 Hakk'ın varlığını isbât C. XII 193, 195
 Hakk'ın vechi C. XII 551
 Hakk'ın vücûdu C. XII 270
 Hakk'ın yakınlığı C. VI 560
 Hakk'ın zâhiri C. III 450
 hakkıyet C. VIII 334
 Hak'la görmek C. VII 229
 Hak'la işitmek C. VII 229
 Hak'la söylemek C. VII 229
 Hak'la tutmak C. VII 229
 Hak'ta halk C. XII 297
 Hak'ta ittihâd C. XI 38
 Hak'tan gafîl olmak C. XII 546
 Hak'tan halka rücû' C. IX 149
 Hak'tan utanma C. XII 612
 hâl Bk. ahvâl C. I 309, 431, 432; C. III 483; C. V
 194, 308, 384, 386, 387, 388; C. IX 324,
 547; C. XI 266, 584, 585, 587; C. XIII 167
 hal' C. VIII 216, 250
 hâl dili C. IV 470
 hâl sâhibi C. I 131
 hâl ve kâl C. VI 618
 hâl ve kâl-i evliyâ C. VIII 588
 hâl ve zevk C. IX 634
 halâ C. II 435; C. XII 367
 halâik gölgeler gibidir C. XI 336
 halâs C. I 322
 halâyık C. IV 394; C. XII 270
 Haleb Şıası C. XI 274
 Haleb kili C. VI 178
 halel-i dimâğ ehli C. XII 18

hâlet-i nezi C. VI 302; C. IX 625; C. XII 482
 Hâlik C. I 446; C. II 279; C. V 341; C. VII 311; C.
 VIII 301, 438; C. X 154; C. XI 281, 437,
 598, 622; C. XII 168, 540
 hâlik-ı hayır C. VIII 507
 hâlik-ı şer C. II 35; C. VIII 507; C. XII 290
 Hâlik'm arslanı C. X 269
 hâlikiyet C. XII 42
 hâlikiyet ve mahfûkiyyet nisbeti C. XII 271
 hâli C. II 542, 543; C. XIII 41
 hâl-i bâtm C. X 462
 hâl-i ezeli C. IX 70
 hâl-i fenâ C. I 51; C. III 446; C. VI 618; C. XIII
 26, 27, 99
 hâl-i hâzır C. XI 428
 hâl-i ihtizâr C. VIII 204, 207; C. X 604
 hâl-i semâ' C. XI 76
 hâl-i vuslat C. XI 324
 hâlidine ebedâ C. III 310; C. X 150
 halife C. I 67, 78, 246, 382, 386, 499, 502, 518;
 C. II 211, 216, 221, 225, 235, 236, 253,
 266, 268, 279, 287, 332, 454, 523, 550; C.
 III 18, 30-32, 43, 44, 67, 69, 255, 327; C.
 IV 12, 37, 183, 190; C. V 79, 102; C. VI 93,
 121, 124, 145, 163, 251, 302, 591, 603; C.
 VII 240; C. VIII 51, 261, 263, 321, 412,
 449, 578; C. IX 50, 51, 175, 270, 298, 302,
 311; C. X 88, 91, 512, 513, 516, 517, 519,
 523, 527, 528, 534, 535, 540, 546-549,
 552, 553, 568; C. XI 38, 44, 72, 201, 244,
 282, 401, 459; C. XII 82, 83; C. XIII 35,
 119, 153, 312
 halife-i asır C. VIII 575
 halife-i Hak C. I 156, 484, 499; C. II 21, 211,
 221, 225, 237, 247, 249, 253, 259, 315; C.
 III 259, 334, 357, 370; C. IV 18, 489, 503;
 C. V 383, 384, 387; C. VI 108, 182, 285,
 312, 349, 422, 471, 594; C. VII 159, 251,
 438; C. VIII 213, 269, 362, 412, 419; C. IX
 31, 175, 240, 593; C. X 147, 456, 511; C.
 XI 35, 217, 366, 507; C. XII 128, 404; C.
 XIII 220, 313
 halife-i ilâhi C. I 226, 503; C. I 78; C. III 229; C.
 V 483; C. VI 496; C. VIII 600; C. XI 64; C.
 XII 68
 halife-i ulâ C. VIII 553; C. XI 242
 halife-i zamân C. VIII 575
 halife-zâde C. XI 72, 73
 hâlik C. II 319; C. V 17; C. VI 598; C. VII 78; C.
 XI 168, 438
 hâlikiyet C. VII 78; C. XIII 244
 Halil C. IX 90
 Halîlu'r-Rahmân kalbi C. IV 41
 Halim C. II 217, 219, 509; C. VII 234; C. VIII
 251; C. IX 584; C. X 23, 24, 609; C. XI 565
 hâlin edebi C. VI 317
 hâlis altın C. III 210, 393

halk C. I 342, 521, 542; C. II 163, 270, 283,
 291, 398; C. III 72, 229, 239, 248; C. IV
 153, 221; C. VII 462; C. IX 20, 25, 149,
 150, 156, 157, 232, 301, 639; C. X 89,
 430, 583, 585, 590; C. XI 40, 160, 243,
 438, 444, 536, 599; C. XII 50, 116, 117,
 123, 124, 132, 134, 194, 368, 397, 398,
 404, 413, 426, 491, 520, 542; C. XIII 24,
 45, 139, 234
 halk âlemi C. VIII 567
 halk denizi C. II 188
 halk Hak C. XII 425
 halk ile ihtilâl C. XI 171, 173, 181, 184
 halk ile muâmele C. X 583
 halk ile sohbet C. VI 229
 halk müflistir C. X 194
 halk ten gibidir C. VIII 42
 halka C. III 371, 380, 386
 halka gönül bağlamak C. XII 383
 halka şefkat C. V 206
 halka teveccüh C. IX 472
 halka-i seyr C. XI 566
 halka-i tasarruf C. VIII 576
 halka-i zikr C. III 77
 halkatirât C. VIII 163; C. X 213; C. XI 392
 halka-zen C. VII 269
 halk-i âlem C. IV 394; C. IX 301
 halk-i cedid C. I 363; C. II 49, 50, 96, 219; C. V
 359; C. VII 272; C. VIII 224, 438; C. X 463;
 C. XI 266; C. XII 273, 274; C. XIII 244, 245
 halk-i ef'âl C. II 380
 halk-i evvel C. II 532
 halk-i kesir C. XIII 219
 halkı müşâhede C. XII 117
 halk-ı sâlis C. II 532
 halk-ı sâni C. II 532
 halkın fiili C. I 445
 halkın kabûlû C. V 217, 592
 halkın kabûlû ve ta'zimi C. V 218
 halkın kavgaları C. V 267
 halkın vücûdu C. IX 60; C. XII 270
 halkta Hak C. XII 297
 Hallâk C. IV 193; C. VII 348; C. VIII 177, 303; C.
 IX 508
 Hallâk-ı vücûd C. V 17, 18
 hallâkhk C. XI 593
 halvet C. I 135, 221, 222, 229, 398, 411; C. II
 341; C. III 20, 21, 170; C. IV 55; C. V 430,
 636; C. VI 384, 385; C. VII 171, 422; C. VIII
 377; C. IX 251, 402, 477, 478; C. X 430,
 431, 453, 457, 458, 498, 499, 502, 503,
 604; C. XI 160, 164, 165, 167, 181, 284; C.
 XII 283, 571, 597; C. XIII 99, 164, 183,
 185, 243
 halvetgâh-ı Hak C. III 169
 halvet-i vuslat C. III 118
 ham C. II 320; C. VII 474; C. IX 134; C. X 35,

- 253, 254, 509; C. XI 289, 292, 403, 406; C. XII 204; C. XIII 42, 273
ham hurma C. XI 359, 360
ham meyve C. V 345; C. XII 67
hâm şüh C. XII 270
hamâil C. VII 293
hamâkat C. IV 50, 67; C. VI 56, 79; C. VII 432, 441; C. VIII 26, 27, 108, 114, 134, 140, 141, 143, 291; C. X 115, 116, 123, 158, 230, 376, 544; C. XI 341; C. XII 155, 224; C. XIII 137, 142, 320
hamâkat-ı dîniyye C. VIII 30
hamâkat-ı iblîsiyye C. X 230
hamal C. IV 15; C. VI 356, 357; C. XIII 192, 194, 254, 260
hamam C. II 245, 246; C. III 246; C. VI 300; C. VII 84, 85, 87, 194; C. VIII 352; C. IX 596; C. X 48, 49, 56, 68, 69, 73, 74, 77, 79, 83, 90, 117, 377, 538, 539; C. XI 60, 113; C. XII 578; C. XIII 163
hamâm nakşı C. VII 240; C. VIII 508; C. XI 60, 61, 506
hamd C. III 492; C. IV 152; C. V 561, 562; C. VI 74, 276, 277; C. VII 150, 348-350, 509, 513, 517-519, 522, 553; C. XI 590, 591; C. XII 309
hamd ve senâ C. III 493; C. VII 517; C. XII 272
hamd-i filî C. VII 520
hamdû lillâh C. V 561
hame-i menûn C. VIII 554
Hamel burcu C. III 440; C. V 139
hâmız-ı karbon C. I 290; C. XIII 257
hâmîl C. II 419; C. XI 583
hâmîle C. III 280; C. VII 61; C. X 484, 485
hâmîl-i sır-ı Mustafavî C. III 230
hamûm suyu C. VII 209
hamîs C. XI 424
hamiyyet C. III 374; C. V 118; C. X 492; C. XII 360
hamiyyet-i câhiliyye C. V 118
hamiyyet-i dîniyye C. II 398; C. IX 385, 386
hamiyyet-i mahmûde C. X 493
hamiyyet-i mezmûme C. X 493
haml C. XI 583
hamlık C. III 232; C. VII 100; C. X 254
hamse-i muhtefîye C. I 212; C. II 31; 152; C. V 312
hâmûn C. XIII 286
hamur C. XI 235, 577; C. XIII 268, 269, 272
hâmûşluk C. XI 426
hamze C. X 497
Hanâbile C. XII 187
hançer C. VI 47; C. X 188; C. XI 43, 277, 614; C. XIII 67
hâne C. I 135; C. IV 203; C. VIII 216, 220; C. X 227, 358; C. XI 51; C. XII 373, 551
hânedân-ı Resûlullâh C. IV 103
Hanefîler C. V 188
hânende C. VI 499, 500; C. XI 224, 226, 228, 229, 541
hânelik C. VI 500
hanîn C. XII 536
hannâne direği C. II 68, 379; C. VIII 180
hannâs C. VI 436, 437, 438
hanût C. VI 221, 222
hapis C. II 459; C. XIII 195, 337
hapis cezâlan C. VII 413
hapishâne C. V 108
hâr C. II 394
harâb C. VIII 353
harâb köy C. III 484
harâb-âbâd C. III 320
harâbât ilmi C. X 605
harâbât-ı ezel C. XI 202
harâbe C. III 317, 318, 485; C. IV 499; C. V 302, 359; C. IX 250; C. X 358, 409, 449; C. XI 330, 331, 517, 533
harâblık C. XI 13, 591; C. XII 502
harâc C. III 484, 485; C. VII 205; C. IX 599; C. XII 428
harâm C. II 191; C. III 302, 395; C. IV 412, 423; C. VII 429, 546; C. IX 455, 456, 465; C. X 59; C. XIII 253
harâm iokma C. I 494
harâret C. I 265; C. IV 486; C. VI 531, 536; C. VII 38, 547; C. IX 57, 58, 61, 273; C. XI 567; C. XII 313
harâret-i aşk-ı ilâhî C. V 202
harâret-i garîziyye C. I 286, 290, 396; C. III 449; C. V 20, 465; C. VI 369, 473, 484; C. VIII 370; C. IX 216, 372; C. X 31, 397; C. XIII 17, 18
harb C. I 416, 421; C. II 558; C. IV 16, 17; C. V 283; C. VI 268, 269, 270, 421, 423, 424, 435, 571, 573; C. VII 60; C. IX 262; C. X 496, 499, 508, 516, 538, 539; C. XI 29, 129; C. XII 571, 623, 624; C. XIII 155, 156
harb ateşi C. XI 129
harbat C. XI 380
harbî C. IX 75; C. XI 43
harb-i dâhilî C. I 421
harb-i dâimî C. II 530
harb-i ma'nevî C. VI 424; C. VIII 326; C. X 497, 499
harb-i sûrî C. X 489, 499, 509
harb-i umûmî C. IX 403; C. XIII 310
harb-i zâhirî C. VI 424
harbuze C. III 421
hareket C. I 82; C. VI 539; C. VII 61, 184; C. X 102; C. XI 28, 31, 438, 480, 481, 525
hareket-i tabîiyye C. IX 58
hareket-i tabîiyye-i fitriyye C. VIII 297
harf Bk. hurûf C. I 168, 517; C. II 284, 426, 427; C. VI 491, 497; C. VIII 345; C. IX 116, 117,

133, 439-442, 473; C. X 443; C. XI 244,
245, 347; C. XII 110; C. XIII 221
harf bulutu C. XI 41
harf nakşetmek C. IX 115
harf ve savt C. II 328; C. III 491; C. XII 360
harf-i illet C. VIII 413, 414
harfsiz ve savtsız C. II 66; C. VIII 610
hargâh C. X 266, 268
Hâricî Bk. Havâric C. IV 104
hâriç C. I 568; C. VI 539
hâriçde zuhûr C. VI 539
harîf C. VII 101; C. X 444; C. XIII 189
hârîka Bk. havânk C. II 322; C. V 313, 320, 323;
C. VII 31, 275, 286, 287, 288, 291; C. IX
501; C. X 194; C. XI 262, 307, 347, 348,
392, 393; C. XIII 116, 260
hârik-i âdet C. I 478; C. XI 392, 393
hârikülâde C. IX 96, 522; C. XI 431, 433, 435
harîs C. I 312; C. III 321; C. VI 232; C. IX 31, 33,
34; C. X 106; C. XI 280, 439, 444; C. XII
619
harîs-i dünyâ C. VI 61, 65, 66; C. VII 467
harman C. I 509; C. II 338; C. VIII 213, 358; C.
IX 144; C. XI 280, 281, 491; C. XIII 61
harman sāhibi C. XIII 233
harman vakti C. VII 430
harman-ı rûh C. IX 144
harmanı yeke vermek C. VIII 282
harrûb C. VII 122, 396, 397, 398
harûn C. IX 100
haryâr C. X 32
hâs C. III 279; C. VIII 603
has kul C. III 414; C. X 237, 239; C. XIII 16
has kullar C. III 410, 411, 413; C. V 513
hasbiyallâh C. VII 405
haseb ve neseb C. I 207
hased C. I 117, 141, 164, 197, 198, 378, 380,
493, 555; C. II 58, 78, 104, 197, 198, 250,
348, 444, 521; C. III 82, 173, 179, 225,
226, 227, 228, 314, 316, 317, 319, 351,
378, 393, 394, 430, 433, 435, 449; C. IV
23, 61, 63, 73, 129, 185, 200, 201, 222-
224, 260, 323, 328, 337, 403, 406, 425,
457, 509; C. V 116, 208, 227, 330, 408,
557, 615; C. VI 47, 80, 84, 125, 172, 200,
332, 486, 504, 521, 580; C. VII 133, 336,
406, 407, 470; C. VIII 43, 257-259, 261,
350, 435; C. IX 23, 73, 74, 103, 169, 172,
182, 183, 185, 199, 264, 277, 392, 393,
396, 402-408, 412, 413, 483, 484, 493,
589, 605, 629; C. X 124, 338, 339, 341,
370, 578; C. XI 79, 80, 139, 266, 325, 353,
370; C. XII 32, 35, 161, 279, 330, 391,
392, 450; C. XIII 17, 64, 187, 202, 248,
283, 308, 340, 344
hased kurdu C. III 394
hasedci Bk. hâsîd C. III 395, 433; C. V 559; C. IX

22; C. X 39; C. XI 80; C. XII 32
hasedcilik C. IV 270
hasen C. XIII 129
hasenât C. II 286; C. IV 267; C. VI 18; C. VIII 13,
14; C. IX 78, 402, 568, 587; C. X 617; C.
XII 249, 466
hasenâtü'l-ebrâr seyyiâtü'l-mukarrebîn C. VIII
13
hasene C. II 520, 521; C. III 264; C. IV 197; C. V
105; C. VII 352
hasım C. VI 459, 460, 595; C. VII 314
hasır C. X 222, 223, 224, 225; C. XI 184
hâsîd Bk. hasedci C. V 558; C. VI 486; C. VII
501; C. IX 25
hasîs C. III 123; C. VII 358; C. IX 112
hasîslik C. II 494; C. XII 340
hasiyy C. IX 209
hasm C. VI 596; C. X 36
hasr C. VIII 329
hasret C. IX 129, 130; C. XII 372
hâss C. VIII 604
hâssa-i rû'yet C. VIII 176, 180; C. XI 347
hâss-i ilâh C. II 300
hâssiyet-i esmâ C. III 364; C. X 200
hâssların huzûruna âmmeye yol olmaz C. VII
214
hasta C. II 360, 401; C. III 223, 477; C. IV 18,
92, 93, 96, 107; C. VII 424, 431; C. VIII
211, 420, 460, 543; C. IX 16, 227, 228,
305, 628; C. X 487, 488, 567; C. XI 216,
439-443, 463, 487, 505, 508, 509, 510,
571-573; C. XII 28, 29; C. XIII 195, 226,
227, 259
hasta ziyâreti C. IV 94
hasta-i aşk C. XII 29
hastalık Bk. maraz C. I 237, 341; C. II 115, 316;
C. IV 42, 96, 97, 121, 122, 177, 187, 303,
334; C. V 70, 457; C. VI 92, 141, 142, 167,
262, 418, 536; C. VII 44, 91, 92, 94, 528-
530; C. VIII 17, 183, 389; C. IX 83, 227,
393, 549, 635; C. X 90, 234, 235, 453; C.
XI 269, 386, 391, 537, 554, 596; C. XII 92,
591; C. XIII 224, 225
hasûd Bk. hasedci C. I 371; C. III 218, 221, 225,
246, 304, 305, 316, 317, 351, 436; C. IV
241, 260; C. VIII 205; C. IX 393, 407, 408;
C. X 40; C. XII 32, 34
hâse illâh C. IV 279; C. X 150; C. XII 439
haşer C. VI 571
haşaş C. VIII 260; C. XIII 296
haşır C. VII 268
hâşi' C. III 483
haşır C. II 351, 378, 442, 443; C. III 46, 335,
395, 397, 497; C. V 468, 620; C. VI 395,
412; C. VII 137, 138, 268, 445; C. IX 276,
460, 461, 527, 571-573; C. X 403, 541,
631; C. XI 601, 608; C. XII 273

haşır günü C. VII 137; C. IX 127
 haşır ve neşir C. II 50; C. IV 12, 13; C. XI 260;
 C. XIII 76
 haşış C. VIII 260; C. XI 578; C. XIII 65
 haşır-ı ecssâd C. II 443; C. VII 267-269
 haşır-ı ecssâd-ı inkâr C. VII 267, 271
 haşır-ı ervâh C. II 443
 haşır-ı ekber C. IX 573, 574
 haşır-ı ma'nevî ve sûrî C. XI 261
 haşır-ı rûhî C. II 443
 haşv-i felek C. VIII 451
 haşyet C. III 150; C. X 609; C. XII 612
 hat C. X 627
 hatâ C. I 477; C. III 485; C. XI 144
 Hatâ Türkü C. XI 551, 552, 558
 hatâları mahveden C. XI 304
 hatâyeyn C. XIII 96
 hâtem C. II 454; C. XI 70, 71
 hâtem-i enbiyâ C. I 351, 552; C. III 257, 258; C.
 VI 332; C. VII 425; C. XI 68, 69, 395, 491;
 C. XII 407; C. XIII 149
 hâtem-i nübüvvet C. VIII 248
 hâtem-i pâdişâh C. XI 303
 hâtemü'n-nebiyyîn C. XI 68, 70
 hâtir Bk. havâtır C. XII 446
 hâtıra Bk. havâtır C. I 135; C. III 439; C. V 580;
 C. VI 107, 286; C. VII 122; C. X 230, 464,
 477, 500; C. XI 12, 148; C. XII 276; C. XIII
 184, 284, 318
 hâtıra-i melekî C. VI 284; C. X 230
 hâtıra-i nefsânî C. VI 240, 284; C. X 230
 hâtıra-i rahmânî C. VI 284; C. X 230
 hâtıra-i şeytânî C. V 75; C. VI 284; C. X 230
 hâtîrât C. II 66, 313
 hâtîr-i hakkânî C. V 257, 619; C. VIII 345
 hâtîr-i vesvese C. X 507
 hatîb C. VII 347
 hâtîf C. III 152; C. IX 478; C. X 335; C. XI 619;
 C. XII 13, 25, 146, 380; C. XIII 113, 114,
 192, 193, 205
 hatîm C. XII 280, 281
 hâtîme C. III 295, 432; C. IX 201
 hatm C. XI 70, 71
 hatm-i evliyâ C. I 45
 hatmü'l-eşkiyâ C. I 45
 hattât C. VIII 316
 hattâtlik C. VIII 215
 hatt-i fâsil C. III 87
 hatt-ı istivâ C. XII 178
 hâtûn C. X 78
 havâ C. I 283, 293, 286, 433; C. III 328, 329,
 447, 448; C. V 465; C. VI 307, 369, 478,
 534, 537; C. VIII 178, 197, 239, 264, 586;
 C. IX 272, 400; C. X 254, 403; C. XI 30, 31,
 35, 157, 585, 596; C. XII 160, 564; C. XIII
 256, 257, 258, 259, 260, 343
 havâdis C. VIII 121

havâî C. II 284
 havânk Bk. hâtîka C. II 295, 296; C. III 31; C. IV
 38, 70; C. V 150, 196, 524; C. VII 213; C.
 VIII 165, 307, 309, 601; C. IX 96, 400,
 441, 563; C. XI 435, 436; C. XIII 117
 havânk-ı âdât C. II 295, 316, 343; C. II 316,
 380; C. III 451; C. IV 340, 390, 463; C. VIII
 164, 556; C. IX 223, 561; C. X 136
 havânk-ı kevnîyye C. VII 311
 Havâric Bk. Hâricî C. XII 187
 havâriyyûn C. I 113, 114; C. XI 576
 havâs C. II 123, 124, 355; C. III 203; C. IV 165,
 274, 371; C. V 499; C. VI 295; C. VIII 595,
 597; C. IX 170, 508, 553; C. X 464, 632; C.
 XI 122, 265, 363, 600; C. XII 78, 268, 531;
 C. XIII 324
 havâs-ı zâhire ve bâtnesi C. V 12
 havâs-ı zâhire C. X 287
 havâss-ı esmâ C. II 384
 havâss-ı evliyâ C. II 50, 434, 440; C. IV 267; C.
 VIII 375, 416; C. IX 90, 91, 604; C. X 375,
 446; C. XI 123; C. XII 355, 363, 378
 havâss-ı evliyâullâh C. VII 541
 havâss-ı ibâd C. II 214
 havâss-ı mü'minin C. V 619
 havâss-ı rûhânî C. I 265
 havâss-ı ümmet C. II 553
 havâssın rû'yâsı C. VIII 373
 havâss-ı aşere C. VI 329, 330
 havâss-ı bâtne C. I 104, 135; C. II 331, 451; C.
 III 28, 29, 30, 37; C. IV 368, 369, 399; C. VI
 451; C. VIII 142, 144; C. X 287, 288, 289;
 C. XI 12, 317, 593; C. XII 495, 496, 498
 havâss-ı beşerîyye C. V 485
 havâss-ı cism C. XI 372
 havâss-ı hamse C. I 224; C. II 227, 229, 230,
 231, 232, 260, 347, 363, 451; C. IV 56,
 399, 439, 440; C. V 184, 276, 327, 406,
 408, 467, 469, 560, 571; C. VI 451; C. VIII
 50, 586; C. IX 281, 390; C. X 461; C. XI
 287, 316, 317, 382, 582; C. XII 138, 139,
 285, 471, 472, 478, 501; C. XIII 78, 171,
 216, 217, 246, 300
 havâss-ı hamse-i bâtne C. VIII 429, 430; C. XI
 196, 233, 256; C. XII 496, 565
 havâss-ı hamse-i zâhire C. II 272; C. III 37, 358;
 C. IV 374; C. VII 533; C. VIII 52, 429; C. IX
 276, 277, 380; C. XI 196, 233, 256, 593; C.
 XII 469, 496, 516, 565; C. XIII 214
 havâss-ı hamse-i zâhire ve bâtne C. X 632
 havâss-ı hamse-i zâhiriyye ve bâtniyye C. I 170
 havâss-ı hâricîyye C. III 30
 havâss-ı hayvânî C. III 358
 havâss-ı insânîyye C. XI 436
 havâss-ı rûhânîyye C. III 30
 havâss-ı zâhir C. II 331; C. IV 372; C. IX 400; C.
 XI 371; C. XIII 215

havâss-i zâhire C. I 104; C. II 465; C. III 28-30, 36-38, 359; C. IV 368-370, 373; C. V 483; C. VIII 142, 598; C. IX 366, 437; C. X 288, 289; C. XI 12, 13, 24, 385, 436; C. XII 495, 498, 500, 516, 570, 593
havâss-i zâhire ve bâtına C. VII 324, C. XI 370, 612, C. XII 285
havâtür Bk. hâtıra, hâtür C. I 135, 500, 501, 570; C. II 27, 313-315, 344, 345, 425; C. III 38, 53, 54, 61, 91, 180, 398, 399, 439; C. IV 285, 364, 365, 387, 388, 389, 453, 454; C. V 185, 437, 439; C. VI 106, 284, 286, 287, 501, 610; C. VII 122, 257, 378-380, 391, 398, 460, 461; C. VIII 193, 197; C. IX 94, 199, 257, 477; C. X 169, 231, 464, 471; C. XI 153; C. XII 74, 276, 559; C. XIII 184, 320, 325
havâtıra uttlâ sırrı C. V 543
havâtür-i Hakkânî ve melekî C. VII 379
havâtür-i kalbiyye C. VII 104
havâtür-i mahmûde C. III 17
havâtür-i melek C. I 331
havâtür-i melekîyye C. V 439
havâtür-i mezmûme C. II 347; C. III 17
havâtür-i murâkabe C. VIII 193
havâtür-i nefsânî C. V 145
havâtür-i nefsânî ve şeytânî C. VII 379, 381
havâtür-i nefsânîyye C. I 271; C. II 300; C. III 211, 365; C. VIII 38, 39; C. X 228, 229; C. XI 485
havâtür-i nefsânîyye ve şeytânîyye C. VII 496
havâtür-i rabbânîyye C. V 439
havâtür-i rahmânî C. X 169
havâtür-i rahmânî ve melekî C. VII 380, 381
havâtür-i şeytân C. I 331
havâtür-i şeytânîyye C. I 227; C. II 300
havâ-yı hâr C. I 418; C. IX 266
havâ-yı ilâhî C. XI 464
havâ-yı nesîmî C. I 286, 294, 433; C. III 448; C. VII 533; C. VIII 264; C. XI 45; C. XIII 77, 78, 255, 257, 258, 319
havâ-yı sûrî C. XIII 256, 257
havel C. XII 401
havf C. I 570; C. II 462; C. III 415, 428; C. IV 118, 301, 302, 303, 363; C. V 27, 518; C. VI 21, 186, 351, 352, 359, 578, 583; C. VII 16, 436; C. VIII 263; C. IX 175; C. X 582, 609; C. XI 597; C. XII 612; C. XIII 153, 154, 250, 259, 274
havf ve recâ C. II 245; C. XI 57; C. XII 387, 419
havf-i ilâhî C. I 270, 271
Hâviye C. I 293
havsala-i idrâk C. IX 20
havsala-i isti'dâd C. IX 21, 150
havuç C. X 130
havuz C. II 259-261; C. III 380-382; C. IV 395; C. VII 227; C. X 169; C. XI 399, 400; C. XII

495

Havvâ-yı hakikî C. XII 561
havz-i kalb C. III 381
havz-i Kevser C. I 571; C. II 445; C. IX 340; C. XIII 206
havz-i mevrûd C. XII 310
havz-i şîr C. VIII 491
hayâ C. II 223; C. III 260, 382, 437; C. V 202; C. VI 15, 16; C. VII 435; C. VIII 202; C. IX 413, 513, 514, 608; C. X 523; C. XI 199, 200; C. XII 19, 211, 318; C. XIII 26
hayâ perdesi C. XI 200, 212
hayâ-i hakkânî C. III 382
hayâ-i nefsânî C. III 382
hayâl C. II 330
hayâl âlemi C. X 179; C. XII 115
hayâl askerî C. XII 274, 275
hayâl Bk. hayâlât C. I 85, 107-109, 193, 194, 204, 478, 511; C. II 101, 258, 330, 425; C. III 170, 172, 173, 180, 195, 272, 290, 473; C. IV 295, 359, 368, 440; C. V 29, 30, 127, 429, 565; C. VI 175-177, 362, 363, 455; C. VII 167, 224, 394, 395, 425, 491; C. VIII 169, 361, 392, 428, 459, 529, 557; C. IX 116-118, 120-123, 126, 136, 137, 139, 161, 255, 350, 351, 453, 469, 473, 506, 573-575; C. X 181, 182, 230, 349, 350, 361-363, 394, 395, 497, 522, 523, 525, 539-541, 581, 608; C. XI 97, 169, 179, 196, 257, 438, 449, 477, 593, 611, 612; C. XII 93, 102, 103, 106, 107, 109, 115, 117, 124, 139, 168, 242, 275, 277, 278, 312, 339, 390, 400, 405, 471, 472, 484, 485, 496, 560, 562, 569, 571, 572, 582, 585, 594, 595; C. XIII 44, 45, 60, 103, 136, 193, 235, 240, 322, 323
hayâl mertebesi C. II 330
hayâl perdesi C. IX 350; C. XII 419
hayâl putu C. III 121
hayâl şarabı C. XII 270
hayâlât Bk. hayâl C. IV 209; C. VII 283, 284; C. IX 552; C. X 14, 231; C. XI 477, 478, 479, 480, 601; C. XII 18, 149, 561; C. XIII 87
hayâlât-i dünyeviyye C. VIII 558
hayâlât-i mevhûme C. XII 583
hayâlât-i nefsânîyye C. V 334; C. XII 156
hayâlât-i süflîyye C. VI 363
hayâlât-i zihniyye C. XII 275
hayâl-endişlik C. XIII 259
hayâl-hâne C. VIII 223
hayâl-i âlem C. IX 509
hayâl-i bâtlî C. I 104, 108; C. IX 122
hayâl-i fâsîd C. VIII 583
hayâl-i hak C. I 108; C. IX 122
hayâl-i hubbî C. XII 327
hayâl-i ictimâ' C. VII 223
hayâl-i insânî C. XII 190

Hayâl-i lâmia C. XIII 251
 hayâl-i mutlak C. XI 39
 hayâl-i mücerred C. I 103; C. VII 547; C. VIII 372; C. XII 190; C. XIII 137, 138
 hayâl-i mülkî C. IX 137
 hayâl-i mürşid C. III 39
 hayâl-i nâriyye C. IX 454
 hayâl-i zâil C. IV 303
 hayâsızlık C. III 247
 hayâr C. I 79, 80, 82, 397; C. III 94; C. IV 115; C. V 26, 33, 136, 271; C. VI 42, 235, 379, 393, 471, 517, 539; C. VII 77, 239, 274, 275, 444; C. VIII 340, 341, 342, 449; C. IX 61, 510, 527, 565; C. X 368, 448, 521, 553, 600, 630; C. XI 54, 434, 457; C. XII 137, 431
 hayat ağacı C. IV 477
 hayat çeşmesi C. XI 54
 hayat denizi C. IX 526; C. XII 107
 hayat deryâsi C. V 358
 hayat evi C. X 447
 hayat mücadelesi C. V 43
 hayat suyu C. IV 239; C. XI 54
 hayât-ı âhiret C. VI 440
 hayât-ı bâkiye C. V 34
 hayât-ı bâkî C. IV 480; C. VIII 425
 hayât-ı bâkiye C. XIII 178
 hayât-ı berzahîyye C. I 308; C. V 33, 317; C. VI 119; C. VII 395; C. VIII 77, 559, 562; C. IX 14; C. X 256
 hayât-ı dâimî C. VI 379; C. XI 54
 hayât-ı dünyâ C. II 145; C. IV 209, 210; C. VI 411, 415, 416, 439; C. VII 206, 241, 320, 332; C. VIII 559, 560, 562; C. IX 157, 565, 566, 573; C. X 571; C. XI 13, 457; C. XII 298, 493; C. XIII 109, 215
 hayât-ı dünyevîyye C. IV 114; C. V 44; C. VI 150, 151, 153, 385, 435; C. VIII 564; C. IX 202, 491, 492; C. X 19, 244, 280, 416, 510, 533, 542; C. XI 19, 160, 260, 340, 602; C. XII 312, 504, 505; C. XIII 21, 118, 205
 hayât-ı ebedî C. III 352; C. IV 353
 hayât-ı ebedî çeşmesi C. XII 528
 hayât-ı ebedîyye C. III 422; C. VI 600; C. IX 105, 492; C. X 352, 434; C. XI 55; C. XII 397, 520
 hayât-ı ebedîyye-i ma'nevîyye C. XII 395
 hayât-ı ezeliyye ve ebedîyye C. VIII 207; C. IX 529
 hayât-ı fânî C. VIII 232
 hayât-ı Hak C. VII 141
 hayât-ı hakikî C. VIII 232
 hayât-ı hakikîyye C. IV 479
 hayât-ı hayvânîyye C. I 341; C. IV 18; C. V 510; C. X 569; C. XI 55; C. XIII 40
 hayât-ı ilâhîyye C. VIII 322

hayât-ı ilmiyye C. III 469
 hayât-ı insânîyye C. V 510
 hayât-ı kalbiyye C. XI 15
 hayât-ı ma'nevî C. II 55; C. XI 220; C. XIII 176
 hayât-ı ma'nevîyye C. VII 311; C. VIII 43; C. X 92; C. XI 508
 hayât-ı nebâtîyye C. III 498
 hayât-ı nefsânîyye C. IV 123
 hayât-ı nûrânîyye C. VIII 255
 hayât-ı rûhânîyye C. I 341; C. IV 18; C. XII 520
 hayât-ı sûrî C. III 54; C. X 631; C. XI 365; C. XIII 162
 hayât-ı sûriyye C. VII 311; C. X 352, 380; C. X 379
 hayât-ı tabîiyye C. IV 17
 hayât-ı tayyîbe C. IV 336
 hayât-ı uhrevî C. XI 457
 hayât-ı uhrevîyye C. II 501; C. VI 119, 385, 411; C. VII 320; C. IX 72, 200, 202, 220, 491; C. X 19, 234, 280, 448, 449, 541, 542; C. XI 412; C. XII 504, 549; C. XIII 90
 hayâtum ölümündedir C. XIII 59
 hayâtın canı C. V 141
 hayâtistân C. XI 398
 hayâtiyyât ilmi C. XIII 25, 300
 hayâ-yı nefsanî C. XII 19
 hayâ-yı şer'î C. XII 19
 haydar C. VII 470
 haydi C. X 533
 hayır C. I 304, 331, 496; C. III 414; C. IV 234, 235, 261, 262, 299; C. VI 228, 375; C. VII 44, 48, 242, 330, 460, 461; C. VIII 319, 320, 328; C. IX 541, 542, 572; C. X 230, 323, 326, 355, 555, 617; C. XI 46, 58, 523, 606; C. XII 217, 219, 498, 518, 519, 547; C. XIII 266
 hayır duâ C. VII 43
 hayır ve hasenât C. III 268
 hayır ve şer C. V 368; C. IX 506; C. X 95, 323, 620
 hayır ve şer Hak'dandır C. VII 462
 hayız C. III 493; C. XII 324
 hayız görmek C. XII 324
 hayız kanı C. V 32, 33, 35
 hayl-i müsevvene C. XII 540
 hayme C. X 368
 hayrân C. III 488; C. V 427, 520, 523; C. VII 405; C. VIII 588; C. IX 139; C. X 429, 585, 601, 602; C. XI 223; C. XIII 99, 100, 101, 142, 223
 hayranlık C. I 38; C. II 162; C. VII 404, 405; C. XIII 101
 hayret C. I 86, 173, 386, 452, 566; C. II 20, 69, 92, 93, 162, 163, 502, 503; C. III 32, 33, 379; C. IV 376; C. V 297, 306, 523-525, 541, 544, 548; C. VI 205, 206, 381; C. VII 120, 185, 213, 275, 279, 281, 285, 308,

- 325, 405, 409, 410, 491, 542; C. VIII 87, 588, 589, 599; C. IX 123, 274, 336, 605; C. X 154, 211, 256, 350, 354, 357, 398, 400, 433, 511, 601, 605; C. XI 67, 371, 531; C. XII 474; C. XIII 99-101, 143, 144, 223, 224, 298, 299
- hayret içinde hayret C. VIII 603, 604
 hayret zinciri C. VII 325, 326
 hayret-hâne C. XI 530
 hayret-i mahmûde C. I 173; C. II 502; C. V 187, 297; C. VII 405, 409; C. IX 274, 275, 336; C. X 256; C. XI 584
 hayret-i mahz C. XII 568
 hayret-i mezmûme C. I 173; C. V 297, 548; C. VII 405; C. IX 274, 275; C. X 256, 605
 hayr-ı mahz C. X 472
 hayr-ı mutlak C. XII 218
 hayvan Bk. hayvânât C. I 123; C. II 147, 148, 387, 482, 532; C. III 97, 397, 463, 480; C. IV 81, 82, 151, 152, 367, 398, 399, 506, 507; C. V 271, 340; C. VI 42, 319, 320, 354, 473, 480, 484, 541; C. VII 131, 132, 239, 268, 275, 296, 434, 435, 436, 438-440, 443, 480, 502; C. VIII 44, 45, 522, 523, 552, 554, 555; C. IX 59, 253, 269, 275, 277, 318, 345, 372, 379, 384, 637; C. X 164, 165, 166, 237, 250, 273, 286, 295, 322, 441, 448, 518, 521; C. XI 54, 57, 157, 196, 224, 342, 374, 377, 406, 566, 621; C. XII 160, 161, 170, 230, 304, 541, 543, 544, 612; C. XIII 24, 66, 67, 260, 273, 346
- hayvan dili C. VI 240
 hayvan eti C. XII 595
 hayvânât Bk. hayvan C. II 32; C. III 397; C. V 272, 402; C. VI 303, 304, 533; C. VII 294, 297; C. IX 58, 380; C. XI 18, 30; C. XII 385
- hayvânât dili C. VI 255
 hayvânât-ı ehliyye C. X 448; C. XII 422
 hayvânât-ı vahşiyye C. II 387, 388, 389; C. IV 419
 hayvân-ı latîf C. VII 442
 hayvân-ı nâûk C. VI 71; C. VII 485; C. XI 13
 hayvâniyet Bk. hayvanlık C. II 387, 390, 532; C. V 465; C. IV 64, 67; C. VI 571; C. VII 446, 447; C. VIII 256, 599; C. IX 61, 275, 383; C. X 31, 127, 195, 200, 237, 352, 569; C. XI 58, 225; C. XII 613
- hayvâniyet mertebesi C. VI 441
 hayvanların dili C. VI 231, 233, 241
 hayvanlık Bk. hayvâniyet C. II 168; C. V 136; C. VI 396, 481; C. VII 132; C. VIII 485, 552; C. IX 277, 315; C. X 124, 201, 266; C. XI 13, 226, 373, 448; C. XII 587, 612, 620
- hayvanlık mertebesi C. X 200
 Hayy C. I 436, 474; C. IV 387; C. VI 539, 540; C. VII 274; C. VIII 139; C. X 363, 615; C. XI 216; C. XII 582; C. XIII 54
- hayyâtılık C. XIII 100
 Hayye ale's-salâ C. V 62, 63, 64
 hayye-i hevâ C. XIII 170
 Hayy-i ezel C. V 158
 hayyız C. I 551; C. III 191; C. IV 502; C. VI 71; C. VIII 431
- hayz-ı ricâl C. IX 563; C. XI 393
 hazâin-i gayb-ı ilâhî C. IX 511
 hazâin-i ilâhiyye C. IV 47; C. X 88
 hazâin-i ilâhiyyenin emîni C. IV 480
 hazân Bk. sonbahâr C. XIII 184
 hazân-ı ma'nevî C. II 56
 hazar C. V 431; C. X 405
 hazarât-ı esmâiyye C. V 516
 hazarât-ı hamse C. V 327; C. XII 79
 hazarât-ı sitte C. V 327
 hazer C. XII 558
 hâzi C. III 483
 hâzır C. IV 467
 hâzıra C. IV 391
 hâzil C. IX 445
 hâzin C. X 328; C. XI 281
- hazîne Bk. hazâin C. I 88; C. II 270, 395; C. III 207, 237; C. IV 111, 301; C. V 125; C. VI 60, 425, 459, 464; C. VIII 217; C. IX 347, 650; C. X 105, 197, 348, 355, 409, 470, 517, 519, 549; C. XI 336, 381, 382, 517, 532, 591; C. XII 11, 13, 14, 87, 294, 306, 470, 471, 480, 522, 598; C. XIII 135, 285
- hazîne vîrânlık içindedir C. XII 470
 hazîne-i esrâr C. I 568
 hazîne-i feyz C. IV 94
 hazîne-i gayb C. X 225, 322; C. XII 463
 hazîne-i gayb-ı ilâhî C. X 89
 hazîne-i Hak C. IV 93
 hazîne-i hakîkat C. XI 622
 hazîne-i Hakk'ın emîni C. XII 68
 hazîne-i ilâhî C. XI 280
 hazîne-i ilâhiyye C. II 236; C. III 229; C. VI 496; C. VII 506; C. X 409; C. XII 66, 317
- hazîne-i ilâhiyyenin emîni C. VIII 578; C. XI 613
 hazîne-i kemâl C. XI 532
 hazîne-i tecelliyât C. X 571
 hazîne-i vücûd C. XI 623
 hazm C. III 83, 86; C. V 74-76, 78, 79, 85-88, 130, 226, 582, 583; C. VI 123, 124, 128, 130, 184, 576, 577; C. X 216, 428; C. XI 144, 163; C. XII 211, 550, 551, 558
- Hazret C. I 423; C. XI 617
 hazret-i hayâl C. V 459
 hazret-i şehâdet C. IV 199; C. V 459; C. VI 115, 349; C. VIII 345
- hazûl C. XIII 254
 hazz-ı nefis C. VII 438
 hazz-ı nefsanî C. I 73; C. V 30, 31, 86, 87; C. VIII 609; C. IX 226; C. XI 54, 137; C. XIII 66, 74
 hebâ C. III 105

hecr Bk. hicr C. II 320
 hediye C. II 204, 205, 351, 353, 357, 358; C. VII
 179, 193; C. IX 73, 74
 hediyeleşmek C. II 206; C. IX 73
 heft renk C. XI 353
 hekûm C. IV 18; C. XIII 50
 hekûm-i ilâhî C. XI 440; C. XIII 50
 Hel etâ C. VIII 524
 helâk C. VII 199; C. IX 262; C. X 434; C. XI 168
 helâk-i mâddî C. XI 175
 helâk-i mânevî C. VIII 326; C. X 246, 418, 462,
 593; C. XI 117, 175, 188, 189, 435
 helâk-i sûrî C. X 246
 helâk-i uhrevî C. X 434
 helâl C. I 494; C. III 302; C. IV 423; C. V 629; C.
 VII 208; C. VIII 429; C. IX 465; C. XIII 253
 helâl evlâd C. VIII 486
 helâl lokma C. I 493, 494
 helâl rızık C. V 612; C. VI 32; C. VII 207, 211; C.
 XI 594
 helîle C. II 289; C. VII 185, 540; C. XII 553
 helva C. III 126; C. IX 125; C. X 36; C. XII 162,
 163, 164, 170, 187, 188, 190, 219
 helvacı çocuğu C. XIII 98
 hemdem C. XI 435
 hem-derd C. XII 228, 229
 Heme ez ost C. I 456, 565, 566; C. XIII 82, 161
 Heme ost C. I 456, 566; C. XIII 83, 161
 hem-hâbe C. XI 542
 hem-nişîn C. XII 329
 hem-râh C. II 297
 hem-sohbet C. XI 176
 hem-zebanlık C. I 375
 hemze-i kat C. I 54
 hemze-i vasl C. I 54
 hendek C. VI 389; C. XIII 85, 86, 89
 Hendek muhârebesi C. X 509
 hendese C. VII 442; C. IX 204; C. X 474, 632; C.
 XII 620
 hep bâtıldır C. XI 177
 hep Hak'tandır C. XIII 82
 Hep Hak'tır C. IV 297; C. XI 177; C. XII 400
 Hep Ondandır C. XIII 161
 her şey zî-ruhtur C. VI 42
 her şeyin adı C. XII 234
 herise C. X 411
 herkes Allah'ın kuludur C. VI 160
 hervele C. XI 578
 hesâb C. III 497; C. VI 236; C. IX 204, 570, 631;
 C. X 556, 561, 632; C. XI 602; C. XII 620
 hesâb günü C. X 581
 hest-i nîst-nümâ C. VI 561, 581
 hettâleteyn C. XII 143
 hevâ C. I 158, 283, 284, 343, 344, 349, 350; C.
 II 53, 294, 297, 316, 336, 417, 424, 502,
 503; C. III 14, 445; C. IV 199, 250, 360; C.
 V 484; C. VI 14, 378, 508; C. VII 360, 363,

435-437, 460, 467; C. VIII 160, 586; C. IX
 147, 209, 307, 463; C. X 300, 342, 375,
 501, 568, 570, 614; C. XI 174, 188, 222,
 396, 397, 414, 445, 522, 554, 564; C. XII
 53, 78, 325, 442, 491, 492, 493, 494, 537;
 C. XIII 43, 82, 208, 224, 230, 231, 252,
 253, 254, 255, 256
 hevâ ehli C. X 434
 hevâ ipleri C. IX 322
 hevâ köleleri C. III 413
 hevâ ve hevces C. X 605
 hevâ-yı aşk C. I 409
 hevâ-yı aşk-i ilâhî C. I 410
 hevâ-yı nefis C. II 558; C. VI 135; C. VII 223,
 362, 444; C. VIII 242, 265; C. IX 30, 31; C.
 X 434, 470, 519; C. XII 77
 hevâ-yı nefisânî C. I 344; C. II 27, 509; C. III 354,
 407, 486; C. IV 26, 276; C. V 114, 192,
 333, 484, 592; C. VI 508; C. VII 46, 360,
 363; C. VIII 196, 197, 198, 202, 221; C. IX
 307, 322, 529; C. XI 42, 129, 130, 228,
 445, 448, 464, 522; C. XII 53, 54, 327,
 329, 335, 491, 492, 494, 548, 549; C. XIII
 50, 59, 63, 64, 78, 106, 114, 189, 252,
 254, 255, 256, 257, 258, 259, 344
 hevâ-yı nesîmî C. I 268; C. V 244; C. IX 79, 85
 hevâyı terk C. XII 491
 hevesât C. VIII 160
 hevesât-i nefisâniyye C. I 423, 424; C. III 137; C.
 VI 14; C. X 318; C. XI 578; C. XIII 193
 hevvez C. II 233
 hey mirî C. XI 250
 heybet C. I 427, 428, 533, 570; C. II 245; C. III
 428; C. VI 514, 515; C. VII 214; C. VIII 595,
 596; C. IX 371; C. X 171, 590; C. XII 173,
 174
 heybet-i Hak C. X 25, 27
 hey'et C. X 632; C. XI 217; C. XII 620
 hey'et-i felekiyye C. I 264
 hey'et-i keşfiyye C. IV 381
 hey'et-i ülâ C. XI 433
 hey'et-şinâs C. XI 44
 heykel C. II 244; C. IV 70; C. VIII 194, 464, 509,
 512; C. IX 52, 53, 54, 314; C. X 360; C. XII
 119, 477, 540, 565, 576; C. XIII 34
 heykel-i âdem C. II 299; C. VI 365, 495
 heyûlâ C. VII 184; C. X 556, 557; C. XI 433; C.
 XIII 77, 93
 hezl C. I 32, 36; C. II 284, 285; C. IV 314; C. V
 44; C. VI 60, 61; C. VII 395; C. VIII 503; C.
 IX 406, 445; C. X 133, 134, 251; C. XII 508
 hezl ta'lim içindir C. VIII 529
 hezliyyât C. III 156, 162; C. VIII 611
 hibret C. VII 336; C. XI 61, 264; C. XII 293
 hibret-i ilâhiyye C. XI 261
 hıfz edici C. VII 113
 hıfz-i enfâs C. II 394

hıfz-ı merâtib C. IV 118, 129, 135; C. VI 36; C. XIII 161
 hıkd C. I 141; C. II 444; C. III 433; C. V 227; C. VII 185; C. VIII 257; C. IX 413; C. X 124; C. XII 330; C. XIII 308
 hılâl gibi zayıf C. X 242
 hılîm C. V 366
 hılm-âlıd C. XIII 206
 hılt C. IV 442; C. VIII 158; C. XI 230
 hılt-ı dem C. IV 442
 hılt-ı sevda C. II 379; C. III 80; C. V 294
 hıred C. X 383
 hırfet C. VII 374; C. IX 356
 hırıstıyan C. I 177, 179, 180, 183; C. VII 549; C. X 359, 363, 390, 391, 525, 596; C. XI 575; C. XII 156, 157, 164, 165, 167, 168, 170, 178, 179, 186
 Hıristıyanlık C. I 175, 176
 hırka C. III 485; C. IX 342; C. XII 175, 364, 369, 370; C. XIII 169, 170, 171
 hırka-i mübareke C. XII 365
 hırmân C. XII 603
 hırs C. I 34, 89, 90, 158, 303, 305, 312, 314, 481; C. II 28, 57, 58, 130, 431, 444, 509, 554; C. III 140, 155, 163, 166-168, 172, 321, 345, 347, 348, 426, 498; C. IV 48, 200, 201, 447, 457, 488; C. V 35, 92, 167, 515, 568, 585, 586; C. VI 47, 65, 66, 128, 130, 136, 351, 438, 521; C. VII 85, 87, 306, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 363, 435, 460, 467, 500, 501; C. VIII 397, 417, 556; C. IX 30, 32-34, 36, 53, 64, 65, 73, 106, 146, 157, 186, 187, 188, 220, 225, 226, 260, 264, 265, 277, 342, 343, 387, 413, 445, 454, 462, 463, 464, 470, 482; C. X 13-15, 132, 138, 166, 197, 212, 232, 233, 236, 238, 241, 252, 296, 487, 507, 508, 513, 524, 551, 568, 569, 571, 617, 618; C. XI 154, 187, 188, 194, 280, 281, 409, 411, 438, 439, 503, 504; C. XII 127, 279, 391; C. XIII 190, 202, 248, 268, 283, 288, 317
 hırs kazı C. IX 145
 hırs kokusu C. V 61
 hırs-ı câh C. II 550; C. V 219
 hırs-ı câh ve rıyâset C. XIII 64
 hırs-ı cem C. VII 498
 hırs-ı cîmâ' C. IX 186
 hırs-ı dünyâ C. I 91; C. II 132; C. V 51; C. VI 110; C. X 17, 119
 hırs-ı gıdâ C. II 534
 hırs-ı maddî C. V 92
 hırs-ı makkûl C. XI 438
 hırs-ı ma'nevî C. V 92
 hırs-ı mezmûm C. XI 439
 hırs-ı nefsanî C. VI 135, 351; C. VIII 142; C. XI 186

hırs-ı rıyâset C. IX 188; C. XII 193
 hırs-ı şehvet C. XI 410
 hırsız C. II 485; C. III 187, 297, 298, 417; C. IV 80, 147, 154, 155, 240, 262-264, 265, 302; C. V 107, 108, 447; C. VI 66-68, 127, 158, 573, 574; C. VII 27, 28, 65, 66, 296, 299, 319, 320; C. VIII 39; C. IX 253, 479, 579; C. X 27, 199, 297, 303, 328, 329, 418, 419; C. XI 131, 132, 149, 159-163, 187, 189-191, 538, 546; C. XII 287, 289, 294, 295, 296, 308, 315, 317, 318, 530; C. XIII 119-123, 135, 251, 262, 263
 hırsız elinin kesilmesi C. XI 126
 hırsızlık Bk. sirkat C. IV 16, 25, 384, 435; C. VII 66; C. VIII 480; C. X 320, 321, 557; C. XI 126, 148, 543, 545; C. XII 54, 317
 hışım C. VI 21, 117, 374; C. VIII 525; C. X 33, 252; C. XI 544; C. XII 387
 hışım güneşi C. XII 162
 Hıtâ Türkü C. XI 551, 552, 558
 hyânet C. I 141; C. VII 185; C. VIII 465; C. X 328, 329; C. XII 330; C. XIII 308
 hıyâr-ı rü'yet C. XIII 201
 hıyâr-ı şart C. XII 509
 hıyâr-ı şîrâ C. VI 287
 hızb C. VIII 352
 Hızır C. IV 93
 Hızır'ın suyu C. XII 421
 Hızırler C. VII 207
 hıbe C. V 616
 hicâb Bk. perde C. II 162, 200, 255, 370, 426, 448, 508, 561, 562; C. III 55, 114, 188, 189, 223, 228, 230, 231, 340, 366; C. IV 187, 188, 191, 259, 267, 281, 311, 397, 410, 485; C. V 34, 44, 50, 70, 148, 231, 300, 306, 343, 349, 358, 515, 541, 542, 578, 633; C. VI 167, 181, 182, 340, 383, 468, 527, 559, 617; C. VII 142, 231, 382, 412, 453, 533, 558; C. VIII 128, 197, 198, 216, 263, 294, 320, 325, 334, 339, 346, 347, 348, 366, 418, 427, 439, 445, 453, 535, 543, 550, 572, 592; C. IX 21, 92, 123, 137, 204-206, 212, 220, 222, 257, 261, 263, 274, 318, 365, 476, 478, 487, 490, 503, 505, 547, 549, 550, 626, 645; C. X 153, 213, 233, 234, 337, 354, 368, 432, 440, 447, 448, 453, 456, 492, 534, 622; C. XI 199, 232, 246, 258, 323, 348, 377, 430, 463, 617, 618; C. XII 134, 145, 153, 169, 193, 270, 297, 303, 306, 311, 312, 316, 467, 470, 472, 544, 545, 561, 580, 615; C. XIII 16, 31, 45, 70, 77, 86, 95, 105, 124, 125, 139, 166, 234, 277, 278, 282, 307, 313, 333, 337, 343, 347
 hicâbât C. IX 126
 hicâbât-ı nûrâniyye C. III 231; C. IV 340; C. V 207, 344; C. VII 553; C. VIII 194; C. XI 117;

- C. XIII 283
hicâbât-ı taayyünât C. VIII 440
hicâbât-ı zulmânîyye C. III 231; C. V 207; C. VII 553; C. VIII 194
hicâb-ı azâb C. XI 606
hicâb-ı beşerîyyet C. VIII 584
hicâb-ı cismânî C. XI 607
hicâb-ı cismânîyyet C. XIII 19
hicâb-ı ezeli C. IV 289
hicâb-ı gayb C. XI 618
hicâb-ı ma'nevî C. III 228
hicâb-ı mâsivâ C. VII 224
hicâb-ı nefsanî C. VI 521
hicâb-ı nefsanîyye C. XII 591
hicâb-ı nefsanîyyet C. X 234
hicâb-ı nûrânî C. IV 267; C. VII 142, 453; C. IX 122, 126
hicâb-ı tabîat C. VI 295
hicâb-ı tabîî C. VI 459
hicâb-ı Zât C. II 199
hicâb-ı zulmânî C. VII 142, 453; C. IX 123; C. XI 117
hicâb-ı zulmet C. IX 219
hicâz C. XI 540
hiciv C. I 561; C. XI 367
hicr Bk. hecr C. X 431, 593; C. XI 34; C. XII 569
hicrân C. III 428; C. VI 499; C. XI 210; C. XII 242
hicv C. I 560; C. VII 350
hicviye C. VII 357
hiç C. VIII 515; C. XI 477, 478; C. XII 413
hiç olmak C. IX 189
hiçlik C. I 373; C. IV 54; C. V 149; C. IX 607; C. XI 96
hidâyet C. I 35, 60, 235, 296, 406, 440; C. II 77, 83, 154, 156, 157, 182, 189, 536, 537; C. III 445; C. IV 39, 75-77, 200, 236; C. V 476, 478, 586; C. VI 93, 99, 481, 512, 514, 607; C. VII 27, 235, 275; C. VIII 249, 258, 326, 355, 359, 369, 516, 538, 539, 540; C. IX 320, 322, 500; C. X 36, 88, 134, 263, 315, 341, 428; C. XI 47, 69, 70, 77, 93, 228, 441, 501, 520, 521, 523, 566, 622; C. XII 84, 85, 498, 534, 536, 549; C. XIII 187
hidâyet kılıcı C. X 336
hidâyet yıldızı C. XII 233
hidâyete sevk C. VIII 503
hidâyet-i ezeliyye C. I 76
hidâyet-i fîliyye C. IV 486
hidâyet-i kavliyye C. IV 486
hiddet C. IX 456
hidiv C. VII 359; C. XII 76, 227
hiffet C. IX 413
hiffet-i akıl C. V 426
hikâyât C. I 37, 251
hikâye C. I 32, 38, 50, 132; C. II 204, 279, 280; C. III 76, 236; C. V 306, 307, 558; C. VI 489; C. VII 29, 228; C. VIII 168, 501, 610, 611; C. X 633; C. XI 114, 499; C. XII 508
hikâyenin rûhu C. IV 468
hikem Bk. hikmet C. IV 291, 300; C. VIII 493, 609
hikem-i ilâhiyye C. III 210
hikem-i rabbânîyye C. VIII 453; C. IX 307
hikemiyât-i ilâhiyye C. V 343; C. X 131
hikemiyât-i rabbânîyye C. VI 237; C. X 382
hikemiyât C. I 176; C. III 108; C. IV 360; C. V 21; C. VIII 28, 49, 65, 502, 581; C. XII 429, 508
hikemiyât-ı dîniyye C. IV 360
hikemiyât-ı enbiyâ C. XI 342
hikemiyât-ı feylesofâne C. IV 229
hikemiyât-ı ilâhiyye C. I 51; C. III 351, 372, 458; C. X 452; C. XII 29, 32, 224
hikemiyât-ı tabîiyye C. I 51
hikmet Bk. hikem C. I 116, 222, 227, 256, 338, 414, 450, 454, 457, 477; C. II 39, 70, 161, 372, 400, 458-460, 561; C. III 11, 108, 186, 280, 362, 399, 404, 429, 448, 461; C. IV 11, 12, 162, 163, 170, 171, 172, 252, 305-308, 358-360, 379, 446, 461-463; C. V 12, 22, 612; C. VI 69, 216, 315, 353-355, 526; C. VII 19, 205, 436, 485, 520; C. VIII 34, 38, 134, 236, 237, 352-354, 358, 359, 369, 539, 545, 612; C. IX 51, 362, 363, 401; C. X 126, 400, 402, 578, 632; C. XI 13, 293, 346, 516, 539, 540, 544, 565, 566, 620; C. XII 32, 73, 488, 508, 559; C. XIII 99, 101, 144, 145, 196
hikmet çengi C. XII 488
hikmet devesi C. IV 290
hikmet hazinesi C. VIII 360
hikmet sûtü C. I 75
hikmet-i aklıyye C. XIII 37
hikmet-i ba's C. III 228
hikmet-i hilkat C. XI 567
hikmet-i hükûmet C. VIII 184
hikmet-i ilâhî C. III 10; C. VII 530; C. IX 49; C. XI 607; C. XII 54, 92
hikmet-i ilâhiyye C. III 478; C. IV 82; C. V 109; C. VI 45; C. VIII 237, 413, 542; C. IX 258; C. XII 31
hikmet-i kalbiyye C. VII 392
hikmet-i Kur'an C. IV 289, 290
hikmet-i rabbânîyye C. X 189
hikmet-i tabîiyye C. V 19; C. XI 30, 34, 49; C. XII 314, 620
hikmetullâh C. IV 479
hilâfet C. I 484; C. II 341, 342, 550, 551; C. V 475, 480; C. VI 639; C. VIII 54, 150, 462; C. IX 168, 302; C. XII 226
hilâfet-i Hak C. V 397; C. XIII 314
hilâfet-i ilâhiyye C. I 386; C. II 36; C. III 309; C. V 430, 637; C. VI 601

hilâfet-i ma'nevîyye C. II 252
 hilâl C. I 523; C. III 50, 51; C. VII 322; C. IX 597,
 598; C. X 182; C. XI 311, 312, 368, 369,
 391, 402, 403, 414; C. XII 411, 456, 484
 hil'at C. VII 304, 359; C. VIII 107, 172; C. X
 204, 344, 454, 573, 574, 575
 hil'at-i imân C. VIII 172
 hil'at-ı İslâm C. VIII 172
 hil'at-ı ma'rîfet C. VIII 172
 hil'at-ı muhabbet C. VIII 172
 hil'at-ı tevhid C. VIII 172
 hil'at-ı atlas C. X 634
 hil'at-ı mağîret C. XIII 147
 hile C. I 369; C. II 491; C. III 184, 413, 439; C.
 IV 25, 35, 353, 354, 361; C. V 125; C. VI
 47; C. VII 185, 307, 337, 360, 362, 367,
 368, 440, 467, 468, 476, 483; C. VIII 542;
 C. IX 65, 307; C. X 93, 501; C. XI 128, 164,
 489; C. XII 183, 279, 498, 532-534, 541,
 596; C. XIII 66, 67, 68, 69, 126, 181, 182,
 212, 215, 216, 271
 hilekâr C. IV 23; C. IX 393; C. XII 183
 hilim C. I 287, 455; C. II 217, 219, 497, 509; C.
 IV 180, 200, 201; C. V 12, 366; C. VI 17,
 21, 28, 282, 525, 526; C. VII 115, 234,
 371; C. VIII 75, 99, 187, 251, 597; C. IX
 270, 277, 413, 537, 539; C. X 24, 25, 27,
 30, 32-34, 65, 609; C. XI 21, 94, 453, 504,
 550; C. XII 213, 214, 217-219, 279, 387,
 435, 436, 457, 577; C. XIII 248
 hilim güneşi C. II 501
 hilim kılıcı C. II 560
 hilkat C. II 347, 350; C. IV 137, 138; C. V 340,
 345; C. IX 506; C. X 518; C. XI 31
 hilkat keyfiyeti C. XI 598
 hilkat-ı insandan maksûd C. V 598
 hilkat-ı Âdem C. VIII 554; C. IX 610
 hilkat-ı âlem C. V 340
 hilkat-ı eşyâ C. XII 307
 hilkat-ı tabîyye C. III 315
 hill C. XI 53
 hilm-i Hak C. III 495; C. X 23
 hilm-i ilâhî C. X 24, 27, 28, 30
 hilye C. VII 543
 himmet C. III 114, 115, 131, 132; C. IV 330; C.
 V 504, 519, 610; C. VI 520; C. VII 19; C.
 VIII 324; C. IX 176, 556; C. X 611, 632; C.
 XI 18, 57, 58; C. XII 32; C. XIII 115, 280,
 313, 328, 346
 himmet taleb etmek C. XII 444
 himmet-i mürşid C. III 231, 232
 himmet-i seniyye C. IV 173
 himyâ C. I 212
 Hind fakîrleri C. VII 31; C. XI 392, 435
 Hind hükemâsı C. IV 468
 Hind lügat C. VIII 467
 Hind lügatları C. III 308

Hind mesnevîhânları C. XI 623
 Hind nüshaları C. I 140, 315; C. II 45, 51, 58,
 81, 144, 186, 235, 363, 454, 522; C. III 61,
 115, 123, 134, 140, 153, 168, 186, 224,
 234, 247, 276, 325, 360, 374, 398, 405,
 409, 410, 415, 416, 418, 420, 421, 424,
 450, 472, 488; C. IV 15, 19, 24, 52, 57, 67,
 92, 94, 98, 104, 105, 109, 120, 128, 131,
 148, 185, 207, 227, 240, 277, 297, 304,
 317, 318, 320, 339, 359, 360, 386, 389,
 458, 465, 466, 473, 482; C. V 35, 37, 39,
 50, 58, 77, 107, 110, 129, 130, 134, 141,
 142, 172, 174, 177, 181, 202, 216, 229,
 253, 256, 267, 268, 278, 304, 318, 319,
 333, 346, 414, 420, 426, 489, 491, 498,
 499, 502, 507, 513, 520, 536, 562, 579; C.
 VI 27, 35, 53, 61, 62, 73, 77, 84, 88, 154,
 236, 272, 277, 322, 403, 420, 442, 479,
 483, 520, 563, 566, 567, 575, 619, 623,
 632; C. VII 13, 15, 17, 33, 54, 59, 72, 74,
 79, 96, 101, 126, 138, 156, 183, 195, 212,
 232, 247, 251, 261, 264, 290, 296, 299,
 300, 321, 330, 341, 348, 356, 405, 412,
 462, 471, 475, 477, 482, 499, 513, 514,
 524, 530, 531; C. VIII 27, 28, 36, 39, 53,
 97, 115, 125, 133, 149, 150, 160, 161,
 174, 176, 178, 189, 196, 201, 204, 218,
 223, 227, 232, 267, 273, 277, 289, 328,
 338, 343, 346, 347, 351, 353, 369, 375,
 389-391, 395, 399, 407, 451, 467, 491,
 500, 522, 531, 538, 541, 547, 551, 569,
 571, 585, 591, 597, 615, 621; C. IX 27, 38,
 57, 68, 78, 83, 92, 103, 135, 138, 143,
 158, 165, 168, 239, 252, 278, 279, 284,
 290, 301, 307, 308, 328, 361, 373, 475,
 479, 549, 613, 624; C. X 132, 156, 392,
 505, 553, 570, 596, 609; C. XI 32, 155,
 169, 427; C. XII 87, 135, 426, 448; C. XIII
 88, 132, 135, 234, 243, 322, 325
 Hind şâirleri C. I 483, 486, 503; C. II 26, 33,
 120, 142, 148, 149, 185, 201, 245, 252,
 270, 308, 322, 327, 341, 342, 365, 367,
 384, 395, 443, 444, 458, 473, 521, 523; C.
 III 93, 110, 149, 169, 184, 198, 221, 274,
 285, 296, 304, 308, 311, 315, 323, 324,
 328, 337, 338, 364, 365, 390, 415, 416,
 444, 446, 447, 485; C. IV 13, 22, 34, 110,
 124, 132, 148, 153, 160, 167, 171, 174,
 175, 193, 215, 248, 265, 288, 296, 369,
 397, 433, 455, 462, 511; C. V 34, 38, 48,
 73, 115, 152, 163, 188, 218, 261, 284,
 303, 391, 431, 449, 493, 499, 505, 508,
 514, 553, 558, 581, 601, 602, 609, 619,
 623, 629, 634; C. VI 96, 118, 121, 161,
 168, 169, 246, 259, 330, 334, 416, 444,
 479, 544, 575, 616, 636; C. VII 126, 151,
 212, 262, 277, 298, 327, 482, 508, 514,

- 515, 534, 546, 559; C. VIII 23, 88, 90, 99, 231, 402, 415, 457, 482, 502, 573; C. IX 155, 214, 284, 298, 302, 335, 449, 451, 457, 604; C. X 26, 27, 189, 235, 390, 468; C. XI 137, 250, 345, 561; C. XII 13, 94, 354, 393, 395, 418; C. XIII 188
- Hindçe C. IV 468; C. VIII 84
- Hind-i kadim C. VIII 376; C. IX 271, 594
- Hind-i kadim C. VIII 115
- Hindistan eriği C. VII 540; C. VIII 159
- Hindli C. II 285; C. IV 320, 321; C. V 335, 589
- Hindû C. II 441; C. VI 122; C. X 329; C. XI 112, 116, 126, 128
- Hindû çocuğu C. XI 477
- Hindû köle C. XI 99, 105
- hipnotizm C. IV 258
- his C. II 422; C. III 35, 36, 443; C. IV 370-374, 407, 439, 444; C. V 482, 483; C. VIII 174; C. IX 372; C. X 283, 286, 287; C. XI 60, 61, 256; C. XII 286, 287
- his gözü C. I 49; C. III 47, 173, 202, 356, 357, 359-361, 363, 444, 445, 452, 469, 477; C. IV 369, 502; C. V 337; C. IX 372, 374, 375; C. XI 392, 393, 433, 437, 451, 452, 482; C. XII 91, 92, 94, 155, 224, 313, 333-335, 363, 407, 409, 476
- his nûru C. III 360
- hisâr C. VIII 186
- hisbân C. XII 560
- hiss-i basar C. VIII 171, 425
- hiss-i bâtin C. XI 196; C. XII 565
- hiss-i bâtinî C. III 29
- hiss-i dinî C. I 170
- hiss-i dünyevî C. I 171
- hiss-i hayvânî C. XII 100
- hiss-i kable'l-vukû' C. XII 267, 268
- hiss-i müdrik C. VIII 170
- hiss-i müsterek C. II 453; C. III 28, 37; C. IV 368, 369, 399; C. VIII 52, 142; C. XI 12, 196, 593; C. XII 495, 496
- hiss-i sem' C. VIII 171
- hiss-i zâhir C. III 28; C. IV 399; C. VIII 52; C. XI 196
- hiss-i zâhirî C. I 224; C. III 29
- hissin nûru C. III 357
- hitâb C. VII 219, 220; C. X 623; C. XI 618
- hitâbât-ı ef'âliyye C. XI 572
- hitâbât-ı ilâhiyye C. V 574; C. XI 572
- hitâbât-ı sıfatiyye C. XI 572
- hitâbât-ı zâtiyye C. XI 572
- hitâb-ı Hak C. II 329; C. XI 618
- hitâb-ı ilâhî C. II 18; C. VII 220, 221; C. IX 641
- hiyeroglif C. X 596
- hîz C. IV 297
- hizmet C. I 376; C. II 468; C. V 612; C. VI 92; C. VII 498; C. VIII 42; C. IX 190, 590, 626; C. X 91, 93, 197, 204, 205; C. XI 620; C. XII 170, 188, 406
- hizmet meyli C. I 494
- hizmetçi C. XIII 29
- hizmet-i aşk C. V 368
- hizmet-i esmâ C. IX 502
- hizmet-i gâibâne C. II 468
- hizmet-i zâhiriyye C. X 92
- hodbin C. II 57; C. VIII 480
- hodbinlik C. II 413, 414; C. VII 204; C. VIII 36, 43, 181; C. IX 498; C. X 14; C. XI 248; C. XII 285-287
- hod-kâme C. VII 534
- hod-perest C. IV 327, 328
- hodperestlik C. IX 185
- hokka C. IX 623; C. XI 354, 355
- hokkabaz C. VIII 163; C. X 214
- hokkayı yarma C. XI 354
- Horasânî C. IX 597
- horoz C. VI 241-247, 249, 255; C. VII 256, 257; C. IX 28, 31, 32, 94, 265, 319, 320, 625-627; C. XI 434
- hoş C. I 304
- hoş yâr C. XII 232
- hoş-dem C. VIII 416
- hoşların hayâlâtı C. III 170
- hoş-manzar C. XIII 195
- Hû C. I 349, 362; C. II 337, 424, 425, 427, 518; C. III 491; C. VIII 125, 536, 571; C. X 459; C. XII 442; C. XIII 51
- Hû bahçeleri C. VII 516
- Hû küpü C. III 375
- Hû ismi C. XIII 51
- hûb C. V 462
- hubât C. XIII 306
- hubb-ı ilâhî C. XI 336
- hubb-ı nefis C. VII 553
- hubb-ı ri'yaset C. IX 229
- hubb-ı câh C. IV 225; C. IX 413
- hubb-ı dünyâ C. II 70, 129; C. XII 539
- hubb-ı ezeli C. I 83
- hubb-ı ilâhî C. I 271, 320, 521, 547; C. II 204, 205, 207, 418; C. III 466, 467; C. V 70, 232; C. VIII 418; C. IX 639; C. X 203, 517, 519; C. XI 336; C. XII 517; C. XIII 229
- hubb-ı kalb C. V 514
- hubb-ı mâl C. IX 413
- hubb-ı mâsivâ C. II 516; C. VIII 120; C. XI 231
- hubb-ı müstehâ C. VIII 70, 71
- hubb-ı nefis C. II 484; C. X 497; C. XI 614
- hubb-ı ri'yaset C. IV 230; C. IX 168; C. XIII 288
- hubb-ı vatan C. VI 371
- hubb-ı zâtî C. X 206, 207
- hubb-ı zuhûr C. II 217; C. VII 184
- hubb-ı zuhûr-ı ilâhî C. X 206, 519
- hubbû'l-vatan C. VIII 118, 124, 484
- hubs C. IV 373
- hubûbat C. VII 185; C. IX 83

hubût C. IV 185
 huceyrât C. XI 589, 590
 huceyre C. XI 581, 582
 Hudâ C. III 100, 481; C. IX 438
 hud'a C. III 440; C. XII 533
 hud'a harbi C. V 635, 636
 Hudâ ile berâber oturmak C. XII 225, 423
 Hudâ'dan gâfil olmak C. I 318; C. XI 97
 Hudâ'nın bağı C. X 302
 Hudâ'nın kulu C. X 302
 Hudâ'nın sopası C. X 303
 hudâvend C. III 388; C. VI 510; C. X 57
 huddâm-ı ilâhî C. VII 181
 Hudeybiye musâlahası C. VI 557, 558, 577; C. XII 167
 hudûd-ı şer'iyye C. II 297
 hudûd-ı ilâhî C. VIII 437
 hudûd-ı ilâhiyye C. VIII 438, 480
 Hûd'un dâiresi C. XIII 296
 Hudûs C. V 17, 340, 341; C. VII 490; C. VIII 300, 301, 302, 304, 309, 571; C. IX 499, 613; C. XII 147; C. XIII 244
 hudutsuz C. VIII 431
 huffâş C. VIII 109; C. XI 74, 75
 huffeti'l-cenneh C. X 570
 huffeti'n-nâr C. X 570
 huffîş C. XI 48
 hufre C. VIII 523
 hukemâ C. IX 205
 hukemâ C. XIII 244
 hukub Bk. ahkâb C. I 419; C. XI 379
 hukûk-ı harb C. II 530
 hukûk-ı sâbika C. VI 22
 hul' C. VI 384
 hulâsa C. X 440
 hulâsa-ı mevcûdât C. IX 297
 huld C. VIII 490, 517; C. XI 289, 311; C. XIII 286
 huld ırmağı C. VI 277
 huldistan C. XI 77
 hulefâ-i râşidin C. V 126; C. X 101
 hulk C. III 167; C. VII 327, 348; C. VIII 204; C. IX 80
 hulk-ı ânzî C. VII 327
 hulk-ı asîl C. VII 327
 hulle C. VIII 294; C. X 573; C. XIII 209, 286
 hulm C. X 609
 hulûd C. I 558; C. X 124
 hulûl C. I 46, 52, 455, 457, 458; C. III 376; C. VI 539; C. VIII 85, 86, 336; C. IX 206, 278, 300, 634, 646, 647; C. X 606, 607; C. XI 94, 215, 216; C. XII 64, 151, 245, 295, 367, 422, 580, 584; C. XIII 97
 Hulûliye C. VIII 569
 hulûs C. IX 101
 hulûs-ı kalb C. I 294, 295; C. VII 511
 humâr C. X 555, 556; C. XII 241, 269

humeyrâ C. XII 374
 hummâ C. XI 537; C. XII 36
 hummâ-yı muhrika C. VII 529; C. XII 92
 humre-perest C. XI 442
 hums C. VIII 91
 humûd C. III 87; C. IX 209, 221; C. XII 559
 humûl C. X 66
 hunhâr C. VIII 394
 hûn-i dil C. X 417
 hunnâk C. I 102; C. IX 635, 636
 Hû'nun surları C. III 411
 hunûs C. VI 436
 hurâfat C. VI 416; C. VII 364; C. IX 179; C. X 474; C. XI 307, 331, 340; C. XIII 260
 hurâfe C. VII 366
 hurd u mürd C. X 155
 hûrî C. II 552; C. IV 419; C. V 553; C. VI 172, 173; C. VII 264, 462; C. VIII 195; C. X 368, 618; C. XI 365, 371; C. XII 369, 543; C. XIII 25
 hûr-i cennet C. XI 611
 hurma C. IX 125; C. X 222; C. XI 427, 452
 hurma ağacı C. II 69, 443; C. VI 365, 400; C. IX 27, 280, 391; C. X 228; C. XI 425, 427; C. XII 524
 hurma lifi C. VII 326; C. IX 264
 hurma lifinden ip C. IX 321
 hurşid-i Arab C. XII 354
 hurşid-i kemâlî C. III 27
 hurşid-i şark C. IV 24
 hurûf Bk. harf C. II 283-285; C. VIII 347, 348; C. X 621, 632
 hurûf-ı mukattaât C. II 285; C. IX 440
 hurûf-ı zâhire C. XII 110
 hurûf-ı hecâ C. X 454
 hurûf-ı mukattaât C. VIII 518; C. IX 439, 441, 442
 hurûf-ı zâhiriyye C. IX 443
 husûf C. II 155, 444, 561, 562; C. VI 305; C. VII 187; C. X 48; C. XI 591; C. XIII 282, 285
 husûf namazı C. II 155
 husûmet C. VI 576; C. VII 357; C. IX 407
 huşû' C. III 483; C. IX 220
 hutâm C. VIII 544
 hutbe C. I 350, 351
 hutût-ı şuâiyye C. XII 314
 huveynât C. VIII 392; C. X 530
 huy C. I 282, 504; C. III 224, 228, 285, 306, 396-398; C. VII 348; C. VIII 488; C. IX 460; C. X 176, 555, 556; C. XI 575, 614; C. XII 347, 391
 huzû' C. V 354; C. IX 631
 huzûr C. II 468; C. III 380; C. IV 191; C. V 37, 603, 604; C. VIII 247, 344; C. XI 431, 432
 huzûr-ı dîber C. X 605; C. XIII 70
 huzûr-ı evliyâ C. II 346; C. III 76; C. IV 97, 108, 110; C. VII 215; C. VIII 235

huzûr-ı Hak C. III 229; C. IV 110; C. V 308, 475, 575, 594; C. X 446, 634; C. XII 324, 325; C. XIII 197
 huzûr-ı Hak'ta hâzır C. III 380
 huzûr-ı ilâhî C. I 294; C. VII 178; C. X 508, 583, 587, 609, 620; C. XI 63, 300, 387
 huzûr-ı izzet C. XIII 347
 huzûr-ı kalb C. II 406; C. X 408; C. XII 240
 huzûr-ı kâmil C. III 23
 huzûr-ı Peygamberî C. XI 388
 huzûr-ı pîr C. XI 520
 huzûr-ı Risâlet-penâhî C. XI 395
 huzûr-ı şâh C. III 384
 huzûr-ı tâm C. X 356, 357
 huzûr-ı vefî C. VII 215
 huzûr-ı zâtî C. IV 191
 huzûr-ı kâmil C. VIII 469; C. IX 26
 huzûr-maallah C. V 555
 huzûz C. IX 135, 341
 huzûzât C. VI 478; C. VII 449; C. VIII 417; C. IX 403; C. IX 61, 66, 351, 412; C. X 245, 570; C. XI 115, 116, 137, 153, 416
 huzûzât-ı âcile C. I 438, 439; C. II 454; C. V 75, 76; C. XII 253
 huzûzât-ı cismânîyye C. VII 97; C. X 119, 475; C. XI 342
 huzûzât-ı dünyeviyye C. VI 64, 130, 132, 477; C. VII 96, 501; C. VIII 366; C. IX 168, 310, 342, 492; C. X 586; C. XI 378, 450, 451; C. XII 302; C. XIII 227
 huzûzât-ı hayâlîyye C. IX 352
 huzûzât-ı nefis C. VII 84
 huzûzât-ı nefsanîyye C. V 103, 129; C. VI 127, 133, 192, 353; C. VII 84, 97, 434, 501; C. VIII 296; C. IX 62, 64, 75, 164, 225, 228, 305, 327, 343, 623; C. X 169, 267, 296, 460; C. XI 53, 415; C. XII 326, 523, 533; C. XIII 66, 126
 huzûzât-ı rûhânîyye C. IX 199; C. XII 302
 huzûz-ı dünyeviyye C. VIII 244
 huzûz-ı nefsanî C. XI 410
 hübürl C. VI 125; C. XII 269, 281
 hüccet C. VIII 148, 303, 304-306, 309, 313, 535, 615
 hüccet-i bâliğa C. IV 81, 82, 378; C. VI 57, 89; C. VII 115; C. VIII 326, 359, 539; C. IX 69, 533; C. XI 501, 606, 607; C. XII 300, 301, 549
 hüccet-i bâliğa-i ilâhîyye C. IX 322
 hüccet-i şer'î C. V 630
 hüda C. XI 500
 hüdhüd C. I 374, 377, 379, 380, 388; C. III 442, 443; C. IV 499; C. VII 257, 499, 500; C. IX 289; C. XI 420
 hükemâ C. I 217; C. III 30, 65; C. VI 85; C. VII 164, 297; C. IX 206; C. X 327; C. XI 237, 319, 584; C. XIII 93

hükemâ-i isrâkîyye C. III 62
 hükemâ-i meşâyîyye C. III 62
 hükemâ-yı Acem C. XI 540
 hükemâ-yı ilâhî C. VII 164
 hükemâ-yı tabîîyye C. I 51
 hükemâ-yı yunânîyye C. VII 420
 hükkâm C. X 474
 hük-m-i bâtunî C. IX 533
 hük-m-i Hak C. VIII 20
 hük-m-i ilâh C. X 297
 hük-m-i ilâhî C. III 208; C. V 132; C. VIII 401
 hük-m-i irâde C. X 579
 hük-m-i kader C. VI 103
 hük-m-i kazâ C. VII 389; C. X 48
 hük-m-i küllî C. IX 119
 hük-m-i küllî-i icmâlî C. X 297, 322, 323, 336; C. XI 19
 hük-m-i mutlak C. X 312
 hük-m-i şâbık C. X 321
 hük-m-i sebak C. VIII 475; C. X 321
 hük-m-i şer'î C. XI 489, 503
 hük-m-i şeriat C. VII 293
 hük-m-i zâhirî C. IX 533
 hükûmât-ı islâmîyye C. IV 106
 hükûmet C. II 453; C. IV 41; C. VIII 595, 596; C. IX 183; C. XI 34; C. XIII 302
 hükûmet adamları C. VII 36
 hükûmet-i esmâ C. I 190
 hükûmet-i Selçûkîyye C. I 562; C. XI 148
 hükûmet-i sûriyye C. II 260
 hükûmet-i zâhire C. XII 307
 hükûmet-i zâhirîyye C. VIII 82
 hüküm C. IV 424; C. IX 631
 hükûmdar C. I 502; C. II 260; C. VI 163-165, 543; C. VII 202, 205, 348, 362; C. VIII 82, 83, 278, 283, 310, 576; C. IX 41; C. X 143; C. XI 172, 564; C. XII 96, 298, 539; C. XIII 28
 hükûmdâr-ı zâlim C. VII 362
 hükûmdarlara yakınlık C. VII 414
 hükûmdarlık C. III 443; C. VIII 234, 284; C. XI 117
 hümâ C. I 346; C. III 325; C. VI 94, 102; C. IX 533; C. X 356, 588
 hümâm C. V 478; C. XIII 324
 hümûm C. XI 519
 hûner C. I 376, 377, 378; C. III 397; C. IV 54; C. VI 450; C. VIII 426, 580; C. IX 191, 196, 229-236, 238, 245, 248-251, 338, 356; C. XII 192, 193, 317-319
 hünsâ C. XI 470, 471
 hür C. II 514, 517; C. III 165, 166, 414; C. VII 200; C. VIII 334, 394; C. IX 152; C. X 65, 66, 251; C. XI 525; C. XII 107; C. XIII 177, 178, 194, 198, 212
 hür oğlu hür C. XII 300
 hürlik C. I 415; C. XIII 178

hürre C. II 254, 255; C. VII 448
 hürre ile zinâ C. II 256
 hürriyet C. I 87, 282; C. II 107, 514; C. III 166;
 C. V 289, 474; C. VI 297; C. VII 200; C. VIII
 232, 334, 394; C. XIII 197, 207, 208
 hürriyet âlemi C. XIII 196
 hürriyet-i hakikiyye C. VIII 82
 hürriyet-i hayvâniyye C. XI 92
 hürriyet-i rûhâniyye C. XIII 178, 249
 hürriyet-i hakikiyye C. VI 616; C. VIII 320
 hürriyet-i kelâm C. VII 36
 hürriyet-i kelâmîyye ve mezhebiyye C. VIII 162
 hürriyet-i rûhâniyye C. VII 202
 hürriyet-i rûhiyye C. XIII 208
 hüseyinî C. XI 540
 hüsn C. II 520, 521; C. III 423, 426; C. IX 140,
 142, 229, 326, 329, 334, 453; C. X 519; C.
 XI 241; C. XII 376, 377
 hüsn-i ahlâk C. III 397; C. VI 376; C. VII 77,
 172, 356; C. VIII 396; C. IX 52, 221, 413;
 C. X 14; C. XI 453
 hüsn-i beyân C. VI 456
 hüsn-i hakikî C. III 423
 hüsn-i hulk C. III 167, 226; C. VI 74; C. XII 191
 hüsn-i ilâhî C. IX 333
 hüsn-i kazâ C. II 500
 hüsn-i ma'nevî C. VIII 77, 78
 hüsn-i mukayyed C. VII 82
 hüsn-i mutlak C. VII 81; C. IX 454; C. XI 333,
 334, 335; C. XII 375
 hüsn-i mutlak-ı Hak C. XII 544
 hüsn-i rabbânî C. XII 541
 hüsn-i rahmânî C. IX 648
 hüsn-i sîret C. I 123
 hüsn-i sûret C. I 123
 hüsn-i sûrî C. VIII 77
 hüsn-i zan C. III 83; C. IV 66; C. V 492, 496; C.
 IX 110; C. XI 285
 hüsn-i zâfî C. II 520, 521
 hüsrân C. I 176; C. V 490
 hüstre C. VI 345; C. X 143; C. XI 276
 hüsyârlık C. XI 13
 hüve C. I 525; C. IX 646, 647, 648; C. XIII 240
 Hüve'l-Hak C. XIII 240
 Hüve'z-Zâhir C. XII 400
 hüviyet C. I 94, 349, 359, 525; C. II 424, 443,
 475, 476; C. V 78; C. VIII 238, 239, 240,
 449; C. IX 360, 617; C. XI 59, 213, 232,
 233; C. XII 99, 443
 hüviyet-i ilâhiyye C. IX 443
 hüviyyet-i eşyâ C. I 203; C. X 396
 hüviyyet-i Hak C. I 362; C. II 337; C. VI 334
 hüviyyet-i ilâhiyye C. I 349; C. II 424, 427, 428,
 497, 518; C. III 411; C. IV 189; C. VII 210,
 409; C. VIII 451, 536, 571; C. XII 20, 33,
 96, 442; C. XIII 51, 198
 hüviyyet-i izâfî C. VIII 239

hüviyyet-i mutlaka C. II 470; C. VIII 239
 hüviyyet-i nebeviyye C. II 476
 hüviyyet-i zâtiyye C. VII 516
 hüviyyet-i zâtiyye-i Hak C. III 375
 hüzn C. IV 118; C. V 27, 149; C. VII 222; C. X
 431, 432; C. XII 266, 442; C. XIII 153
 I
 idlâl C. IX 66
 innin C. IV 44; C. X 460; C. XIII 173
 irâk C. XI 540
 irak perdesi C. II 86, 137
 irk-ı ebyaz ve asfar ve esved ve ahmer C. VII 297
 irmağın suyu C. X 254
 ırmak C. III 260; C. IV 388, 447, 510; C. VI 279,
 399; C. VII 227; C. VIII 506, 518; C. IX 40,
 94; C. X 39, 94, 250, 463, 585, 615; C. XI
 279, 314, 322, 523; C. XII 230, 258, 260,
 329, 399, 411, 419, 421-423, 445, 528; C.
 XIII 55, 69, 282, 284, 331
 ırmak suyu C. XII 400
 ırz C. XI 76, 211; C. XIII 72
 isbîrû C. IX 210
 isfahân C. XI 540
 islâh-ı âlem C. XII 98
 islik C. I 183; C. VI 505, 506
 ısrar C. VIII 539
 istıfâ C. XI 363
 istulâh Bk. istulâhât C. II 411, 412; C. III 481,
 482; C. IV 485; C. XI 228, 359; C. XIII 42,
 43, 46
 istulâhât C. IX 358, 359; C. XIII 41
 istulâhât-ı evliyâ C. II 233
 istulâhât-ı süfiyye C. I 174; C. XIII 79
 ışıık Bk. ziyâ C. V 337; C. IX 14; C. XIII 173
 itfâ'-i hakikat C. XI 129
 ıtır C. IV 26; C. VII 88
 ıtlâk C. V 474
 ıtrıyât C. VII 89
 ıtrıyâta meyl C. XI 173
 iyâl Bk. iyâl C. II 114, 115; C. XIII 84
 ızhâr C. VIII 215; C. IX 613, 639
 ızhâr-ı hak C. IX 163; C. X 520
 ızhâr-ı hakâyık ve maârif C. XI 245
 ızhâr-ı tasarruf C. XI 240
 ızrâr-ı nâs C. XIII 248
 ıztırâb C. I 75; C. VI 20; C. XII 489
 ıztırâbât-ı kalb C. X 245
 ıztırâr C. VI 214, 216; C. VII 126, 402; C. X 288,
 297
 ıztırârî ölüm Bk. mevt-i ıztırârî C. XII 520
 İ
 ibâda dühûl C. VIII 490
 ibâdât Bk. ibâdet C. III 265, 364, 365; C. IV 16,
 235; C. VI 74, 279; C. VII 152; C. IX 97,
 165, 190, 420, 524; C. X 107, 503, 601; C.
 XII 617; C. XIII 87

- ibâdât-ı bedeniyye C. IX 73, 75
 ibâdât-ı kalbiyye C. III 381
 ibâdât-ı zâhire C. IX 164; C. XIII 314, 326
 ibâdet Bk. ibâdât C. I 184, 248; C. II 342, 405, 406, 503; C. III 112, 349, 352; C. IV 27, 198, 210, 215, 416, 417; C. V 451, 577; C. VI 78, 134, 158, 159, 235, 236, 354, 474, 513, 579, 582, 633; C. VII 462, 542; C. VIII 321, 510; C. IX 59, 78, 131, 164, 419, 520, 525; C. X 204, 331, 502, 580, 608; C. XI 57, 136, 163, 208, 476; C. XII 145, 169, 306, 542, 615, 618; C. XIII 18, 36, 146, 152
 ibâdethâne C. VI 157, 158, 161
 ibâdet-i Hak C. XII 108
 ibâdet-i mâliyye C. IX 73
 ibâdullah C. VI 195
 ibâhat C. XII 48, 53, 54
 ibâre C. III 484; C. VI 491
 İblîs C. I 187, 188, 447, 448, 485; C. IV 214; C. V 119; C. VII 111
 İblîsiyet C. XII 118
 İbn-i vakt C. V 386, 388; C. XII 257
 İbnü'l-vakt C. I 131; C. V 386
 İbrâhîm-i Muhammedî C. V 334
 İbrânice C. V 234; C. VI 497; C. XII 192
 İbret C. IV 327; C. V 22, 87, 117; C. VI 78; C. VIII 261; C. IX 157, 158; C. XI 450, 574
 İbret gözü C. VIII 198
 İbrîk C. VI 622; C. VIII 377; C. XII 283, 284
 İbrîşim C. XI 499
 İbtidâ C. I 510; C. V 340; C. XII 587
 İbtidâî insanlar C. XI 18
 İbtidâî mektebi hocaları C. V 426
 İbtîlâ C. II 198; C. III 169; C. V 71, 136, 223; C. VI 57, 58, 448, 470; C. VII 297, 506; C. VIII 77; C. IX 224, 276; C. XI 87; C. XII 270, 454, 460
 İbtîlâ-yı ilâhî C. XII 269
 İbtîlâ-yı ilâhî şarabı C. XII 270
 İcâbet C. III 192, 193; C. V 587; C. VIII 514, 535; C. X 611; C. XI 594
 İcâbet-i duâ C. V 210
 İcâd C. I 361, 363; C. II 50; C. V 17; C. VII 376, 488, 489, 491; C. VIII 438; C. IX 613; C. XI 343; C. XII 174, 273, 476
 İcâd ve i'dâm C. VII 272
 İcâd ve i'dâm-ı âlem C. I 447
 İcâd-ı âlemden maksûd C. III 324
 İcâd-ı halk C. III 66; C. VII 489, 491
 İcâz C. VI 491
 İclâl C. V 30
 İclâl-i Hak C. II 552
 İcmâ'-ı ümmet C. IV 98; C. VI 73
 İcrâ C. V 437
 İctihâd C. I 64; C. II 512; C. VI 358; C. VIII 74; C. XI 143, 146, 512; C. XIII 35, 254
 İctimâ' C. XIII 26, 27
 İctimâ' hayâlî C. VII 224
 İç C. I 169; C. IV 373, 374; C. IX 24, 301, 614, 616-618; C. X 41, 42, 152; C. XI 437, 486, 487; C. XII 62, 136; C. XIII 17, 18, 19
 İç sıkıntısı C. V 108
 İç yüz C. X 544
 İçeri C. XII 530
 İçki C. IV 126, 254; C. VI 630; C. VII 425; C. VIII 86, 95, 142, 259, 276, 368; C. X 81, 143, 442, 443, 449, 513, 592, 613; C. XI 91, 92, 115, 128, 150, 224, 225, 226, 229, 230, 430, 450
 İçki âlemleri C. X 245
 İçki meclisi C. VI 620; C. X 411; C. XIII 14
 İçme C. IV 442, 443
 İd C. IX 631
 İ'dâm C. I 361, 363; C. II 50; C. VII 413; C. VIII 438; C. XI 343; C. XII 174, 273, 476
 İ'dâm fetvâsı C. III 391
 İdâre-i memleket C. III 279
 İdbâr C. XI 494; C. XIII 196
 İdrâk C. I 567; C. II 328, 394, 422; C. III 181; C. VI 348, 349; C. VII 109, 234, 271; C. VIII 171, 173, 226, 227, 247, 410; C. IX 24, 25, 65, 72, 363; C. X 74, 75, 128; C. XI 41, 59, 60, 61, 62, 63, 265, 348, 521, 529
 İdrâk gemisi C. XI 255
 İdrâkât C. VI 347, 349
 İdrâkât-ı rûhiyye C. XI 611; C. XII 516
 İdrâk-i hakâyık C. III 30, 68; C. IV 384; C. VIII 424; C. IX 59, 603, 628; C. XII 229, 335, 591; C. XIII 64, 114
 İdrâk-i hakikat C. III 423; C. IV 64; C. X 337; C. XI 62, 591; C. XIII 82
 İdrâk-i hâs C. X 35
 İdrâk-i maânî C. V 346; C. IX 361, 384, 588
 İdrâk-i selîm C. IX 59
 İdrâr C. VI 86; C. IX 93; C. X 204
 İfâza-i vücûd C. I 447; C. III 295; C. VI 103; C. VII 401; C. XI 196
 İffet C. III 87; C. VII 77; C. VIII 261; C. IX 209, 211, 221, 225; C. XI 504; C. XII 279; C. XIII 248
 İflâs C. III 183; C. VIII 480; C. XII 519; C. XIII 318
 İflâs-ı hakikî C. III 183
 İflâs-ı mecâzî C. III 183
 İfrât C. II 99, 273, 274; C. IV 442, 446, 447, 448; C. V 170; C. IX 209, 210, 221, 463; C. XII 157, 187, 559
 İfrît C. I 329, 330; C. II 197, 453, 464; C. VI 171; C. VII 271, 272, 273, 364; C. X 336, 337; C. XII 337
 İfsâd C. IX 512
 İfsâd-ı beşeriyet C. XI 129
 İfşâ C. XI 87, 88

ifşâ-yı esrâr C. II 449, 460, 469; C. XI 87
iftâr C. IX 561; C. XII 396
iftihâr C. II 537
iftikad C. II 437; C. X 606; C. XI 272
iftikar C. I 520, 521; C. II 435; C. VI 543, 544;
C. VIII 63, 277, 477; C. IX 151, 195; C. XI
94; C. XII 145, 576
iftikar-ı ilâhî C. VI 543
iftirâ C. XII 330; C. XIII 308
iftitân C. XI 597
îğ C. XI 602, 603
îğne C. II 321; C. IV 365, 366, 401, 402
îğne deliği C. II 321, 322
îğne ile dikiş C. VII 374
îğne ucu C. I 137
îğtirâb C. XIII 78
îğvâ C. IV 246; C. VI 127; C. XII 532, 533, 535,
548
îğvâât-ı şeytânîyye C. XI 154
îğvâ-yı vehm C. XII 562
îhâm C. VI 491; C. XI 49
îhâm-ı hüsn C. XI 391
ihâta C. I 447; C. II 281; C. IV 373; C. VI 70, 71;
C. VII 25; C. IX 302, 363, 647; C. X 36,
214; C. XI 180; C. XII 189, 307, 588; C. XIII
234, 235
ihâta-ı ilmî C. VIII 431
ihâta-ı ilmiyye C. IV 191, 372; C. VI 70, 328; C.
VII 262, 506; C. VIII 564, 565; C. IX 122; C.
X 610; C. XI 233; C. XII 39, 54, 102, 189,
390
ihâta-ı zâtî C. IX 206
ihâta-ı zâtiyye C. IV 191, 343, 372; C. VI 328; C.
VIII 564, 565, 569; C. IX 122, 262, 361; C.
X 36; C. XI 233; C. XII 54
ihbâl C. XI 587
ihbâr-ı gaybî C. VII 282
ihbitû C. I 305; C. VIII 592; C. X 455, 456; C. XII
280, 324, 325
ihlâs C. I 184, 187, 253; C. II 207, 491; C. III
179, 263, 350, 415, 417; C. IV 215, 227,
240, 241, 287, 410, 486; C. V 454; C. VI
92, 265, 630; C. VII 332, 337; C. VIII 44,
321, 501; C. IX 76, 97, 99, 100, 362, 479;
C. X 60, 267, 312, 330, 384, 427; C. XI
159, 188, 620; C. XII 563; C. XIII 107, 186,
271
ihşân C. II 235, 238, 239, 353; C. III 135, 350,
382, 386; C. III 349; C. IV 202; C. IV 94; C.
V 101, 603; C. VI 44, 134; C. VII 340, 346,
350, 351, 354-356, 416, 507, 513, 518; C.
IX 269; C. X 30, 162, 204, 223, 333, 334,
588; C. XI 122, 281, 358, 386; C. XII 216,
218, 228, 229, 278, 352, 425, 428, 431,
437, 438, 445, 446, 467, 550, 598, 605; C.
XIII 28, 29, 56, 91, 92, 101, 108, 109, 167,
208, 211

ihşân edici C. VII 346, 350
ihşân güneşi C. XII 162, 445
ihşân ümîdî C. VII 355
ihşân-ı ilâhî C. II 229; C. III 358; C. VI 80; C. VII
275, 518; C. IX 585
ihticâb C. III 311
ihtidâ C. XI 239; C. XII 177
ihtilâf C. I 244; C. II 161, 162, 189, 283, 284; C.
IV 489, 493, 498; C. V 337; C. XI 30, 31
ihtilâf-ı dîn C. VIII 516
ihtilâm C. VIII 372; C. X 522, 523
ihtilât C. V 507; C. VII 299; C. IX 491
ihtilât sünneti C. XI 175
ihtilât-ı erbaa C. XI 230
ihtirâk C. I 264, 393; C. III 38, 306
ihtisâb C. X 157
ihtiyaç C. IV 46, 382; C. VI 215-218; C. VII 262,
346; C. VIII 294; C. XI 123; C. XII 217; C.
XIII 108
ihtiyâr C. I 234, 235, 236, 240, 320, 381, 440,
442, 443, 445, 451-454; C. V 549; C. VI
236, 237, 238, 239, 548; C. VII 126, 128,
288, 400, 401, 402; C. VIII 325; C. IX 119,
224, 586, 587, 588; C. X 55, 165, 256,
257, 264, 271-278, 281-286, 288-290,
292-297, 299-302, 304-309, 315-317,
322, 323, 327, 345, 349, 592, 620; C. XI
82-87, 89-92, 144, 145, 360; C. XII 36
ihtiyâr (yaşlı) C. VII 468, 470; C. VIII 101, 102,
103; C. X 473
ihtiyâr eşek C. XII 522
ihtiyâr-ı cüz'î C. VII 128
ihtiyâr-ı Hak C. VII 128
ihtiyâr-ı küllî C. VII 128
ihtiyârî ölüm Bk. mevt-i ihtiyârî C. XI 258; C. XII
520
ihtiyârî veyâ ızdırârî ölüm C. XII 492
ihtiyarlık C. III 342, 343, 345, 351, 352; C. IV
121, 335, 336; C. V 150; C. VII 469, 470; C.
VIII 349; C. IX 58, 328-333; C. XI 318, 409,
410, 428; C. XII 286; C. XIII 174
ihtiyât C. III 83, 86, 152; C. V 75, 76, 78, 79,
85, 87, 88, 124, 130, 226, 230, 582; C. VI
123, 130, 184, 287, 289, 576, 577; C. X
216; C. XI 163; C. XII 211, 558
ihtiyâtsizlik C. V 79
ihtizâr C. II 150; C. V 49, 578; C. VI 258, 412; C.
VIII 211, 472
ihtizâzât C. VI 536; C. XI 184
ihtizâzât-ı elektrikiyye C. XII 273
ihvân C. III 63; C. IV 308, 321, 490; C. V 109,
599; C. IX 130
ihvân-ı dîn C. VII 16
ihvân-ı safâ C. II 538; C. V 64, 65; C. X 178
ihvân-ı tarîk C. XII 282
ihvân-ı tarîkat C. IV 95; C. XII 33
ihyâ C. I 574; C. VII 266; C. VIII 59; C. XI 343

- ihyâ-i mevtâ C. VI 56
 ihyâ-yı emvât C. I 480
 ikâb C. VI 230
 ikân C. I 254; C. V 333; C. VI 149; C. VIII 268;
 C. X 182; C. XIII 100, 167
 ikbâl C. VI 561, 562; C. IX 407
 ikbâl-i gaybî C. XIII 305
 ikbâl-i ma'nevî C. I 258
 iki C. II 321, 326; C. IX 412; C. XI 524; C. XII
 404, 411-413, 418; C. XIII 347
 iki adım C. VII 452, 453
 iki cihân C. XIII 316, 327
 iki cihânın sultânı C. XI 388
 iki defa doğmak C. VI 308; C. VIII 533, C. XI
 262
 iki deniz C. VI 516
 iki el C. VII 344; C. IX 53; C. XI 405
 iki gönüllü C. VII 194
 iki görmek C. I 246; C. II 325; C. VII 41; C. XI
 285, 286, 454, 479
 iki görücü C. XII 414, 417
 iki görücülük C. XII 544
 iki harîs doymazlar C. XII 619
 iki kalb C. XI 252
 iki kanatlı C. III 428
 iki kible C. X 452
 iki maşrûk C. X 371
 iki ma'sûk C. IX 481
 iki ortak C. VIII 419, 420
 iki parmak C. VI 496; C. XI 29; C. XII 498; C.
 XIII 218
 iki renkli C. IX 146
 iki varlık C. II 309; C. III 378; C. XII 121, 271
 iki vücûd C. II 332
 iki yol C. XI 84
 iki yüzlü C. IX 146
 iki zîd cem' olur C. VI 330
 ikilik Bk. isneyniyet C. I 225, 517, 532; C. II
 200, 309, 319, 325; C. III 364, 375, 378; C.
 IV 492, 493, 497; C. V 507, 508; C. VI 378,
 380, 397, 463, 468, 529, 530, 588; C. VII
 323; C. VIII 154, 337, 443, 507, 508, 571,
 585, 586, 612, 613; C. IX 118, 237, 278,
 437, 516, 529; C. X 340, 510, 570; C. XI
 34, 65, 179, 285, 348, 396, 402, 501, 507,
 611; C. XII 31, 40, 41, 116, 227, 244, 245,
 255, 256, 375, 404, 408, 583, 594; C. XIII
 31, 45, 52, 83, 95, 161, 216, 220, 235,
 240, 333, 336, 347
 ikilik âlemi C. I 435; C. XII 111, 312; C. XIII 325
 ikilik gecesi C. VI 463
 ikilik vehmi C. VIII 440
 ikinci doğuş C. VIII 613
 ikinci felek C. III 257
 ikinci kat gök C. XII 178
 ikinci kat semâ C. XII 178
 ikindi namâzı C. X 218
 ikiyi bir görmek C. I 247
 ikiz C. III 373; C. VI 91; C. XI 435
 ikiz kardeş C. VI 491
 iklâm C. VIII 551, 555; C. XI 406; C. XII 508; C.
 XIII 34, 220, 264
 ikrah C. VII 401, 402
 ikrâm C. II 252
 ikrâr C. I 267; C. VII 269-271; C. VIII 76; C. IX
 72
 ikrâr-ı lisân C. VII 462
 ikrâz C. IX 61
 iksîr C. I 212, 255; C. II 152, 153, 222, 309,
 360; C. III 44, 193, 267, 268; C. IV 358,
 361, 414, 434; C. V 246, 312, 385; C. VI
 140, 196; C. VII 132, 145, 207, 246, 291,
 442, 495; C. VIII 53, 376; C. IX 15, 176,
 272; C. X 197; C. XI 301, 358, 359; C. XII
 283
 iksîr-i a'zam C. VIII 80; C. IX 634; C. XII 584; C.
 XIII 52
 iksîr-i kimyâ C. IV 403
 iksîr-i muhîr C. IX 272
 iksîr-i nübüvvet C. V 317
 iktidâ C. IV 390
 iktinâf C. XI 619, 620
 iktirâb C. X 606, 607; C. XI 216
 iktisâb C. I 301
 iktiyâb C. XII 463
 iktizâ C. I 235
 iktizâ-yı zâtî C. II 526; C. VI 323; C. VII 490; C.
 IX 499
 ilâç C. I 320; C. IV 42; C. VI 141, 142, 275, 418,
 424; C. VII 91, 92, 95, 371-373; C. VIII
 460, 519, 543; C. IX 83, 549; C. X 235; C.
 XI 152, 436, 437, 445, 463; C. XII 111,
 112, 122, 123, 268, 553; C. XIII 132, 133,
 223, 226
 ilâç pınarı C. XII 173
 ilâh C. II 279; C. III 392; C. V 17; C. VI 69; C. IX
 131, 415; C. X 47; C. XI 222; C. XII 119
 ilâha teşebbüh C. X 214
 ilâh-ı bânî C. IX 415
 ilâh-ı muhayyel C. IX 131
 i'lâ-i kelimetullah C. IV 232
 i'lâl C. V 221
 i'lâ-yı kelimetullah C. VIII 41
 ilel C. I 53
 ileri ayak ve geri ayak olmak C. XIII 116
 ilhâd C. IX 214
 ilhâh C. VIII 540
 ilhâh ve ibrâm C. VIII 539
 ilhâm C. I 35, 64, 66, 80, 324, 331, 349, 439,
 440; C. II 26, 61, 472; C. IV 169, 422, 449,
 487; C. V 257, 495, 618, 619; C. VI 49, 86,
 91, 211, 238; C. VII 94, 540, 548; C. VIII
 345, 502; C. IX 478, 533; C. X 230, 280,
 551; C. XI 522; C. XII 263; C. XIII 210, 253,

254, 279
 ilhâm vahye tâbî'dir C. V 619
 ilhâmât C. XIII 106
 ilhâmât-ı ilâhiyye C. I 349; C. II 291; C. VII 14, 408
 ilhâm-ı ilâhî C. I 158; C. V 617; C. VI 489; C. VII 20, 430, 548; C. VIII 155, 363; C. X 340, 551; C. XI 118; C. XII 41, 128, 146, 419, 529; C. XIII 71, 252
 ilhâm-ı rabbânî C. VII 485; C. X 129, 131
 ilik C. XII 402
 ilim Bk. ulûm C. I 49, 82, 93, 103, 118, 136, 140, 146, 147, 170, 248, 250, 329, 337, 366, 380, 410, 414, 454, 463, 554, 565-567; C. II 73, 127, 129, 230, 232, 234, 259, 266, 267, 269, 272, 327, 423, 424, 497, 511; C. III 25, 32, 62, 108, 146, 181, 210, 247, 260, 280-282, 287, 304-306, 334, 397, 422, 423, 429, 438, 448, 482, 488, 494; C. IV 20, 47, 52, 54, 140, 165, 166, 171, 200, 201, 206, 234, 235, 237, 239, 245, 254, 293, 304-308, 343, 349, 354, 360, 373-375, 379, 380, 398, 399, 479, 483, 496, 509; C. V 12, 26, 271, 351, 366, 367, 379, 390, 391, 406, 407, 478; C. VI 43, 71, 72, 174, 175, 191, 235, 259, 297, 367, 384, 385, 402, 416, 450, 453-455, 471, 525, 568, 578, 622, 635; C. VII 14, 22, 41, 48, 77, 152, 167, 171, 172, 231, 318, 367, 408, 413-415, 432, 434, 436, 442, 480, 485; C. VIII 50, 59, 127, 139, 165, 204, 214, 226, 268, 340-342, 354, 355, 358, 364, 365, 369, 372, 406, 424, 425, 426, 449, 455, 515, 545, 564; C. IX 17, 56, 66, 67, 109, 110, 122, 145, 165, 191, 281, 282, 355, 356, 359, 363, 357, 392, 401, 411, 456, 457, 465, 510, 529, 546, 571, 603; C. X 30, 32, 130, 131, 162, 196, 230, 282, 347, 366, 380, 442, 443, 531, 579, 603-605, 609; C. XI 13, 16, 24, 48, 57, 73, 102, 103, 152, 163, 180, 211, 291, 293, 362, 374, 383-385, 425, 439, 453, 527, 565, 566, 575, 599, 612, 620, 621; C. XII 18, 32, 48, 61, 64, 137, 151, 154, 188, 190-192, 194, 219, 224, 229, 268, 375-377, 397, 398, 405, 432, 510, 519, 529, 530, 531, 545, 574, 580, 590, 598, 618-620, 627; C. XIII 70, 93, 94, 137, 196, 211, 217, 225
 ilim ağacı C. IV 478
 ilim erbâbı C. X 474
 ilim libâsı C. VI 67
 ilim maiyyet ve berâberliği C. XIII 94
 ilim ma'lûma tâbî'dir C. I 235; C. III 281, 364; C. IV 304; C. V 368, 405; C. VI 57, 606; C. VII 115; C. X 315; C. XI 130
 ilim meclisleri C. III 271; C. XII 488

ilim mertebesi C. X 381; C. XI 39
 ilim mülkü C. XII 377
 ilim rütbesi C. I 454
 ilim sâhibi C. II 386; C. II 470
 ilim suyu C. III 146
 ilim şehrinin kapısı C. II 501
 ilim taleb etmek C. IV 379
 ilim tâlibi C. XII 619
 ilim ve irtfân sâhibi C. II 385
 ilim, âlim ve ma'lûm C. VII 115
 ilimsizlik C. III 247
 ilk mâdde C. XI 59
 ilkaât C. X 280
 ilkaât-ı ilâhiyye C. XI 522
 ilkaât-ı nefsanî C. VI 284
 ilkaât-ı rabbânî C. VI 284
 ilkaât-ı şeytânî C. VII 461
 ilkaât-ı şeytânî C. XI 465
 ilkaḥ C. III 24
 ilka-yı melek C. I 331
 ilka-yı şeytânî C. I 331
 ilkbahar C. II 53, 54; C. III 442; C. IX 58; C. XI 359, 562; C. XII 52; C. XIII 189, 190, 208
 ilkbaharın soğuğu C. II 52
 ilâ C. I 526; C. II 319, 412; C. VIII 334; C. IX 643
 ilallâh C. I 320; C. II 319; C. V 262; C. IX 213, 415; C. XI 268; C. XII 119, 120
 illet C. III 451; C. IV 410, 414; C. V 221, 358, 611; C. VI 536; C. VII 78, 239, 481, 490; C. IX 521, 547, 548, 612, 613; C. X 436, 532; C. XII 20, 58, 111, 112, 591; C. XIII 223, 227, 248
 illet-i cehl C. II 282
 illet-i cüz'î C. VI 308
 illet-i gâiyye C. II 162; C. III 324
 illet-i ma'neviyye C. VI 79
 illet-i nefsanîyye C. VI 88
 illet-i ulâ C. I 50, 51; C. III 450; C. IV 292; C. VI 308, 309; C. VII 78; C. IX 613
 illet-i ulâ, akl-ı evvel C. VII 78
 illetlerin illeti C. III 451; C. VI 308
 illetlerin illeti Hak C. VII 78
 illetli C. XIII 140
 illiyyîn C. I 241, 289; C. IV 85, 391; C. V 137, 200; C. VI 124, 125; C. X 449, 617; C. XI 379
 ilm-billâh C. XI 532
 ilme'l-yakîn C. III 314; C. IV 52, 93, 110, 118, 119, 208, 515; C. V 407, 462; C. VI 384, 385, 455; C. X 110; C. XIII 245, 299
 imâ C. IV 226
 ilm-i âhiret C. XII 620
 ilm-i ahkâm-ı nücüm C. VII 547
 ilm-i aklî C. XI 287, 362
 ilm-i âlf C. I 326
 ilm-i ânzî C. IV 485

- ilm-i arûz C. I 53, 54
 ilm-i bâtın C. I 92; C. II 469; C. XII 41; C. XIII 143
 ilm-i bâtın ve ledünnî C. X 351
 ilm-i cebr C. XIII 96
 ilm-i cîfir C. VII 373
 ilm-i cüz'î C. I 567; C. VII 141
 ilm-i dîn C. VII 425
 ilm-i dünyâ C. XII 620
 ilm-i enbiyâ C. VIII 221
 ilm-i enbiyâ ve evliyâ C. V 406
 ilm-i esmâ C. X 26
 ilm-i esmâî ve sıfatı C. III 281; C. IV 343; C. XII 219
 ilm-i ezeli C. VII 123; C. X 609, 610
 ilm-i fakr C. II 263; C. IX 358, 359
 ilm-i gayb C. II 428; C. VIII 221; C. XII 388
 ilm-i Hak C. I 384; C. II 267; C. III 281; C. V 595; C. VII 242; C. XII 226
 ilm-i Hak, ma'lûma tâbî'dir C. VII 115
 ilm-i hakâyık C. VII 400
 ilm-i hakikat C. I 120; C. VII 403, 404; C. VIII 140, 146, 364; C. IX 125, 356, 359, 432; C. XI 574, 592; C. XII 14, 51; C. XIII 43, 72
 ilm-i hakikî C. VII 307; C. IX 362, 363
 ilm-i hakikî ve şühûdî C. X 351
 ilm-i hâl C. I 52; C. II 263; C. XI 95
 ilm-i halîfe C. II 269
 ilm-i hayât C. I 79; C. XI 566; C. XIII 138
 ilm-i hayvânât C. VIII 178
 ilm-i hendese C. II 284; C. V 42; C. VII 440
 ilm-i hesâb C. XIII 96
 ilm-i hevâ C. V 13
 ilm-i hey'et C. II 165, 167; C. IV 452; C. VI 36, 305, 608; C. VII 373, 536; C. VIII 573; C. IX 141; C. X 213, 371; C. XI 45, 360, 414
 ilm-i hikmet C. IV 439; C. X 603; C. XI 217, 592
 ilm-i himyâ C. II 31; C. V 312, 316
 ilm-i Hudâ C. II 271; C. III 151
 ilm-i hurûf C. IX 439
 ilm-i icmâlî C. IX 71
 ilm-i iksîr C. II 152
 ilm-i ilâh C. XII 453
 ilm-i ilâhî C. I 109, 169, 194, 315, 382, 383, 385, 435, 520; C. II 20, 67, 266, 269, 443, 480, 547, 548; C. III 46, 47, 119, 208, 273, 275, 276, 278, 294, 296, 299, 377, 497; C. IV 51, 81, 82, 199, 216, 217, 232, 239, 295, 301, 304, 307, 318, 362, 371, 376; C. V 136, 142, 457, 495, 581, 613; C. VI 103, 104, 141, 260, 470, 515, 526, 561, 569, 608; C. VII 98, 115, 117, 121, 167, 268, 372, 394; C. VIII 239, 520, 585; C. IX 347, 499, 521, 533, 612-614; C. X 297, 546, 581, 582; C. XI 39, 82, 196, 336, 507, 567, 606; C. XII 118, 172, 256, 289, 560, 570-572, 575; C. XIII 230, 235, 267
 ilmi ile muhît C. XII 271, 583
 ilm-i istidlâfî C. III 242; C. V 406, 407; C. VI 327; C. IX 87; C. XI 256; C. XIII 70, 71, 80
 ilm-i kâl C. I 52
 ilm-i kelâm C. I 48; C. V 370, 371; C. VI 69; C. IX 87, 202, 204, 205; C. X 348, 577, 632; C. XI 434; C. XII 42, 51, 151, 152, 187, 588; C. XIII 69, 71, 80, 94, 236
 ilm-i kelâm erbâbî C. VIII 446, 447; C. IX 98
 ilm-i kesbî C. XI 61
 ilm-i keserât C. XII 421
 ilm-i küllî C. VII 141
 ilm-i ledün Bk. ilm-i ledünnî C. I 278; C. II 300, 469, 526; C. IV 446; C. V 340, 516, 517, 519; C. VI 371, 487, 506; C. VII 207, 421; C. VIII 454, 455; C. IX 14, 282, 359, 360, 362, 432, 510, 511; C. XI 346; C. XII 232, 618; C. XIII 329
 ilm-i ledünnî C. I 85, 326; C. II 130; C. IV 166, 449; C. V 30, 300, 374; C. IX 360; C. X 131, 162; C. XI 324, 385; C. XII 227, 229; C. XIII 80, 246
 ilm-i lîmyâ C. V 312
 ilm-i maânî C. VIII 329
 ilm-i mantık C. I 48; C. IX 203, 204, 205; C. XIII 95, 253, 332
 ilm-i nabız C. I 139
 ilm-i naklî C. VII 407, 408
 ilm-i nazar C. I 51
 ilm-i nübüvvet C. IV 378
 ilm-i nücûm C. I 263, 265; C. II 60, 505; C. III 306, 427, 441, 471; C. IV 204, 232; C. V 246; C. VI 69, 72, 532; C. VII 162, 180, 185, 373, 441, 547; C. VIII 89, 456; C. IX 121; C. X 38, 162, 253, 473, 474, 633; C. XI 44, 45, 46, 47, 316, 556, 557, 621; C. XII 392, 393; C. XIII 306, 311, 345
 ilm-i reml C. VII 373, 547
 ilm-i rîmyâ C. V 312
 ilm-i risâlet C. XI 172, 395
 ilm-i sarf C. V 221
 ilm-i sıfatî ve esmâî C. IV 304; C. VII 115
 ilm-i sîmyâ C. V 312
 ilmî sûret C. XII 560
 ilm-i sülûk C. IX 357
 ilm-i şeriat C. II 263; C. V 599; C. VIII 140, 146; C. IX 125, 465; C. XII 595
 ilm-i şühûdî C. I 51
 ilm-i tabîat C. XI 133
 ilm-i tafsîlî C. IX 71
 ilm-i tahkîkî C. IV 140
 ilm-i tahkîkî ve zevkî C. IV 378
 ilm-i taklîd C. IX 336
 ilm-i taklîdî C. IV 140, 378, 379, 384, 393, 396; C. V 531; C. VII 307, 407
 ilm-i taklîdî ve ta'lîmî C. IV 165
 ilm-i tasavvuf C. I 39, 485, 567; C. V 77; C. VIII

340; C. XIII 79
 ilm-i tecellî C. V 300; C. VI 73; C. VII 78, 79; C. IX 281, 282; C. X 314; C. XI 385, 434; C. XII 187; C. XIII 80, 94, 139
 ilm-i tecellî-i ilâhî C. IV 360
 ilm-i tevhîd C. IV 140, 201
 ilm-i tûb C. IV 336; C. VI 87; C. VII 373, 440-442, 529
 ilm-i vahy C. VIII 208
 ilm-i velâyet C. IV 378; C. VIII 249
 ilm-i yakîn C. III 42, 240, 242; C. IV 11, 516; C. V 408; C. VI 453, 454; C. VIII 440; C. X 256, 536, 542; C. XIII 247
 ilm-i yakînî C. IV 140, 398; C. V 406, 408; C. IX 87
 ilm-i yakînî ve zevkî C. V 409
 ilm-i zâhir C. I 92, 345; C. IV 55; C. VIII 54, 491; C. XII 41, 52; C. XIII 94, 143, 295
 ilm-i zâhirî C. I 48; C. II 424; C. III 247, 367, 469; C. IV 349; C. VII 26, 373, 408; C. VIII 458; C. IX 392; C. XI 102, 296, 471; C. XIII 28, 95, 169
 ilm-i zâhirî ve istidlâlî C. X 351
 ilm-i zâtî C. III 281; C. IV 485
 ilm-i zevk C. IX 337
 ilm-i zevkî C. II 229; C. IV 12, 35, 377, 378; C. V 141, 404, 516; C. VII 336; C. VIII 183, 581; C. IX 336, 359; C. XI 61, 62, 287
 ilm-i zevkî ve vicdânî C. IV 165; C. VI 327; C. XI 362
 ilm-i zûnun C. XIII 80
 ilmin şehri C. III 258
 ilmin tâlîbi C. XII 619
 iltibâs C. XI 232
 ilticâ C. VI 344
 i'mâlât-hâne C. IX 622; C. XI 483, 484
 imâle C. II 298
 imâm C. I 263; C. II 201; C. III 46, 65, 228, 231, 333, 412, 466, 467; C. IV 124, 305, 387, 391, 484, 508; C. V 136, 299, 545, 550, 551; C. VII 479; C. IX 95; C. X 452, 454; C. XI 72, 401, 530, 585; C. XII 12, 72, 73, 281, 472, 473; C. XIII 35
 İmâm kutbu'l-aktâb olan velîyy-i kâmil C. III 228
 imâman C. II 260; C. XII 12
 imâmet C. III 230; C. V 550, 551, 566, 575
 imâm-i esmâ C. VI 495
 imâm-i ezeli C. III 466
 imâm-i kâim C. III 228
 imâm-i mutlak C. III 228
 imâm-i takî C. III 230
 imâm-i zamân C. III 231
 İmâmiyye C. III 228
 imâmların imâmı C. III 466
 imân C. I 33, 113, 114, 254, 267, 272, 273, 277, 278, 343, 387, 447, 496, 530; C. II 33, 152, 155, 157, 158, 187, 201, 217,

236, 244, 321, 339, 340, 381, 383, 384, 394, 409, 436, 467, 468, 485, 492, 497, 509, 518; C. III 95, 145, 171, 172, 178, 179, 203, 277, 301, 382, 390, 445, 479; C. IV 151, 172, 193, 194, 226, 241, 279, 282, 286, 343, 360, 395, 396, 397, 398, 440, 480; C. V 52, 456, 476, 502, 503, 509, 578, 579; C. VI 15, 16, 31, 59, 140, 141, 149, 165, 186, 222, 237, 257, 258, 260, 283, 429, 474, 496, 502, 548, 578, 580, 584, 585; C. VII 27, 30, 49, 129, 130, 179, 231, 235, 275, 313, 462, 463, 477, 479, 519; C. VIII 43, 106, 111, 172, 202, 207, 210, 212, 225, 232, 234, 235, 245, 266-270, 291, 307, 359, 445, 446, 457, 497, 498, 500, 513, 613, 516, 542, 555; C. IX 76, 93, 96, 98, 100-102, 106-108, 165, 205, 263, 276, 337, 338, 389, 479, 524, 566, 567, 574, 588, 624; C. X 88, 120, 221, 249, 259, 313, 330, 384-387, 389, 392-395, 405, 450, 453, 517, 531, 533, 577, 605; C. XI 24, 73, 123-125, 188, 227, 268, 338, 339, 350, 362, 392, 393, 433, 435, 504, 597, 599, 600; C. XII 25, 54, 67, 68, 99, 150, 154, 224, 304, 369, 483-485, 509; C. XIII 20, 145, 146, 152, 208, 232, 262, 267, 271, 289, 335
 im'ân C. XII 94, 95
 iman etmek C. X 389
 imân incisi C. XII 482
 imân libâsı C. XI 176
 imân nûru C. XI 344
 imâna da'vet C. VII 258
 imân-i Fir'avn C. VIII 267
 imân-i gayb C. VIII 498; C. IX 205
 imân-i gaybî C. II 465; C. III 38; C. IV 396, 397; C. VIII 204, 446; C. VIII 445; C. XI 600, 601
 imân-i hakikî C. I 344; C. III 348, 349, 382; C. VIII 228, 520, 521; C. IX 19, 20, 98; C. X 393, 396; C. XII 177
 imân-i ıyânî C. IX 205
 imân-i istidlâlî C. VIII 520, 521
 imân-i kâmil C. VIII 53; C. IX 416
 imân-i kavî C. IX 131
 imân-i mecâzî C. X 393
 imân-i resmî C. VIII 228
 imân-i şühûdî C. VI 496; C. VIII 204; C. X 120; C. XI 600, 601
 imân-i tahkikî C. VII 129, 130
 imân-i taklîd C. VI 578; C. X 120
 imân-i taklîdî C. III 144; C. IV 398; C. VI 107; C. VII 129, 130; C. X 576
 imân-i tâm C. VIII 501
 imân-i yakîn C. X 386
 imân-i yakînî C. III 440; C. IX 108
 imân-i ye's C. XIII 262
 imânını tâzelemek C. I 343

imâret C. VIII 158, 159
 imâret-i bâtin C. VII 253
 i'mâr-i kalb C. VII 336, 337
 imâte C. XI 343
 imdâd C. IV 41, 42; C. VII 163; C. IX 301; C. XI 398, 406
 imdâd-ı bâtinî C. II 50
 imdâd-ı ilâhî C. V 134
 imdâd-ı ma'nevî C. III 380
 imdâd-ı rûhânî C. XII 17
 imsâk C. II 97, 100; C. VII 253, 546; C. X 296; C. XI 295
 imtihân C. I 472; C. II 198, 382, 383; C. III 228, 276-278, 281, 470, 471, 497; C. IV 299, 303, 304; C. V 190, 191, 206-208, 437; C. V 224, 514; C. VI 89, 467; C. VII 101, 102, 112, 114-121, 236, 298, 506; C. VIII 306, 359, 408, 540, 564; C. IX 191, 224, 233, 374, 605; C. X 29, 349, 576, 577, 619; C. XI 19, 83, 87, 179, 180, 560, 561, 571; C. XII 26, 300
 imtihânât-ı ilâhiyye C. XI 178
 imtihân C. IX 191
 imtihân-ı ilâhî C. III 228; C. V 507, 592; C. VII 114; C. VIII 325; C. IX 325, 333; C. X 30, 494; C. XI 501; C. XII 253, 325; C. XIII 255
 imtihân-ı rabbânî C. XII 269
 intisâl-i emr-i ilâhî C. VI 127
 İn isteta'tüm fe'nfüzû C. XIII 198
 inâbe C. III 438, 494; C. VIII 491
 inâd C. III 131; C. IV 73, 492; C. VII 357; C. VIII 189, 475; C. IX 71, 72; C. X 230; C. XI 590
 İnâdiyye C. I 221; C. IV 439; C. X 285; C. XII 92
 in'am C. VI 78; C. XI 589
 inân C. X 153
 inâyet C. I 279, 565; C. V 231; C. VIII 504; C. IX 475; C. X 45, 46, 96, 97, 203, 204, 258, 259, 344, 457, 478, 518, 521, 612, 618, 629; C. XI 143; C. XII 590, 595, 596, 606, 607, 616, 617; C. XIII 19, 73, 108, 158, 303
 inâyet-i ezeliyye C. I 565, 566; C. II 539; C. IV 217; C. VI 631; C. VIII 418, 419; C. X 203, 538, 539; C. XIII 94
 inâyet-i Hak C. VIII 501, 513; C. XII 145; C. XIII 54
 inbisât C. II 232, 233; C. V 20, 388; C. X 76, 333, 334, 473, 474, 476; C. XI 559; C. XII 309
 ince perde C. IX 326, 327
 inci C. II 188; C. III 163, 251, 258, 286, 287, 390; C. IV 436, 437, 456; C. V 238, 607; C. VI 100; C. VII 109, 110, 162, 183, 201, 263, 291, 304, 305, 347, 352, 550; C. VIII 163, 164, 262, 358, 359, 426, 461, 462, 512, 517, 581; C. IX 83, 125, 142, 356, 365, 371, 640; C. X 341; C. XI 124, 283,

284, 301, 341, 354; C. XII 67, 300, 325, 326, 369, 429, 482, 506, 563, 592; C. XIII 209
 inci dânesi C. II 349
 inci toplamak C. IX 121
 inci tozu C. VII 110
 incilâ C. XI 453
 incinme C. XIII 202, 280, 285
 incir C. II 243; C. IX 125; C. XI 265; C. XIII 56
 incir çekirdeği C. XIII 56
 incitmek C. IX 581; C. XIII 280
 incizâb C. III 40, 43; C. XI 433; C. XII 313
 incizâb-ı rûhânî C. IV 416
 İndiyye C. I 221; C. IV 439; C. X 285; C. XII 92
 ineb C. IV 482, 483, 497
 inebiyye C. XI 347
 inek C. III 149; C. V 311
 infâk C. I 89; C. II 97, 98; C. IX 60, 210, 211, 488, 497
 infisâl C. V 358
 infitrâ C. III 325
 İngiliz C. XI 239; C. XII 227
 İngilizce C. XIII 138
 inîş C. VIII 146
 inkâr C. I 115, 267, 270; C. II 283, 369, 372, 379, 380, 394, 519; C. III 277, 316, 455, 476; C. IV 299; C. V 538; C. VI 59, 149, 183, 222, 237, 238, 411, 419, 429; C. VII 231, 267, 269-271, 463; C. VIII 27, 29, 30, 41, 43, 76, 197, 309, 350, 353, 359, 475, 497, 546, 548, 589, 614; C. IX 443, 498, 574, 606, 607, 617, 638; C. X 146, 545, 635; C. XI 17, 18, 24, 25, 227, 501, 590; C. XII 58, 575; C. XIII 147, 148, 149, 219, 232, 300
 inkâr-ı celi C. XIII 232
 inkâr-ı enbiyâ C. VIII 27
 inkâr-ı hafî C. XIII 232
 inkibâz C. II 233; C. V 20, 388, 620; C. VII 16; C. XIII 52
 inkihâr-ı keserât C. VII 428; C. XI 261
 inkilâb C. I 393, 396; C. VI 532; C. VIII 300, 511
 inkilâb-ı hakâyık C. VII 484
 inkirâz C. IV 124
 inkıyâd C. I 289, 326; C. VIII 53, 297, 298, 469, 549; C. XIII 260
 inkisâr C. I 81; C. IV 42, 121; C. V 149; C. VI 548, 555, 561; C. VII 111; C. IX 176; C. XI 296, 483; C. XII 129, 155; C. XIII 15, 75
 inkisâr-ı kalb C. IV 322; C. XIII 107
 Innâ ileyhî râciün C. XI 28
 Innâ zalemnâ C. IV 242; C. VII 111
 Innenî enellâh C. VI 522
 İnñi enellâh C. VIII 533; C. XII 62
 İnñi karib C. XII 162
 innîn Bk. innîn C. IV 44; C. X 460
 ins C. I 330; C. VII 324, 325; C. VIII 463; C. XI

92
 ins ü cin C. XI 611
 ins ve cinn-i şeytânî C. XII 329
 insâf ve şefkat C. XI 504
 insan C. I 79, 94, 95, 123, 235, 329, 425, 502;
 C. II 26, 67, 201, 280, 386, 387, 482; C. III
 17, 18, 97, 170, 273, 287, 360, 373, 396,
 397, 428, 449, 480; C. IV 12, 112, 115,
 117, 151-153, 190, 225, 399, 404, 506,
 507; C. V 83, 86, 112, 166, 269, 271, 276,
 304, 335, 338, 345, 389, 402, 403, 490,
 526; C. VI 21, 42, 115, 235, 354, 457, 473,
 478, 480, 491, 571; C. VII 47, 131, 132,
 241, 242, 266-269, 271, 296, 316, 381,
 393, 437, 439, 440, 442, 443, 480, 485,
 558; C. VIII 14, 38, 44, 49-51, 150, 220,
 486, 555; C. IX 36, 59, 111, 272, 275, 277,
 302, 344, 345, 365, 379, 462, 500, 540,
 588; C. X 146, 273, 295, 401, 441-443,
 448, 518, 521, 602; C. XI 18, 23, 59, 60,
 157, 201, 224, 281, 282, 342, 406, 435,
 492, 566, 601, 621; C. XII 160, 161, 170,
 214, 225, 230, 347, 359, 568; C. XIII 239,
 260, 273
 insan men' olunduğu şeye harîstir C. XII 548,
 561, 563
 insan şeytanları C. I 62; C. II 235; C. III 86, 87,
 88; C. V 237; C. IX 408, 412
 insan ve cin şeytanları C. X 634
 insan ve Kur'an ikizdir C. III 240; C. XI 399
 insan, dil altında gizlidir C. III 237
 insân-i câhil C. VII 274
 insân-i gâfil C. XIII 261
 insân-i hâdis C. III 18; C. XIII 243
 insân-i kâmil C. I 51, 63, 68, 71-73, 75, 76, 78-
 81, 83-85, 87, 96, 106, 107, 109, 118,
 120-122, 136-138, 142, 153, 156, 157,
 159, 160, 162, 194-197, 209, 254, 256,
 258, 261-265, 325, 349, 398, 400, 409,
 426, 427, 443, 468, 470, 474-477, 483,
 484, 486, 499, 509, 513, 514, 526, 544-
 546, 550, 574; C. II 18, 20, 22-25, 27, 30,
 107, 169, 170, 172, 186, 197, 210-213,
 217, 221, 222, 232, 240, 241, 262, 266,
 267, 269, 271, 272, 275, 277, 280, 291,
 298, 299, 302, 303, 308, 310, 311, 315,
 316, 327, 336, 340-343, 345, 347, 356,
 376, 377, 410, 411, 421, 433, 466, 470,
 477, 478, 484, 485, 487, 500, 501, 503,
 504, 518, 533, 559; C. III 12, 20, 21, 23,
 24, 30, 32-35, 37, 40, 43, 44, 46-49, 52,
 54, 60, 63, 64, 70, 97, 99, 101, 102, 106,
 113, 132, 139, 141, 163, 164, 180, 204,
 213, 220, 234, 235, 239, 245, 263, 267,
 273, 277, 278, 280, 282, 283, 291, 311,
 317, 323, 324, 327, 330, 331, 334, 335,
 347-351, 358, 370-373, 375, 376, 378,

380-382, 384, 388, 390, 398, 399, 411,
 412, 431, 433, 436-439, 441, 442, 445,
 449, 456, 459, 467, 468, 476, 494, 497; C.
 IV 11, 12, 18, 19, 23-27, 31, 32, 36, 37,
 39, 40, 50, 56, 63, 73, 75, 82, 85-87, 97,
 107, 108, 110-112, 114, 116-118, 119,
 126, 127, 129, 132-134, 136, 150, 154,
 170, 181, 184, 185, 187-190, 204-206,
 291, 292, 305, 361, 370, 379, 392-404,
 405, 421, 425, 426, 429, 432, 434, 439,
 452, 453, 455, 479, 481, 484, 486-489,
 492, 497-499, 501-503, 507, 508; C. V 22,
 93, 127, 153, 162, 165, 166, 194, 203,
 213, 266, 267, 299, 327, 337, 338, 350,
 351, 355, 358, 359, 375, 376, 383, 385,
 387, 390, 400, 427, 473, 477-480, 493,
 498, 509-511, 516, 518, 520, 522, 523,
 530-535, 537, 546, 556, 558, 559, 592,
 595, 596, 598, 601, 603, 604, 610, 611; C.
 VI 41, 46, 47, 74, 82, 91, 93, 99-101, 108,
 154, 155, 163, 182, 196, 212, 225, 227,
 232, 336, 246, 247, 265, 282, 292, 293,
 314, 316-318, 321, 322, 324, 325, 327,
 334, 336, 337, 348, 349, 364-366, 368,
 371, 387, 395, 396, 460, 466, 471, 472,
 477, 495, 496, 497, 498, 509, 521-524,
 584, 586, 591, 597, 609, 621, 639; C. VII
 25-27, 41, 87, 120, 127, 162, 133, 142,
 158, 159, 162-165, 173, 217, 218, 227,
 231, 253-255, 258, 260, 261, 301, 308,
 309, 312, 320, 324, 325, 334, 336, 337,
 349, 372, 393, 394, 396, 399, 404, 421,
 459, 493-495, 498, 520-525, 528, 529,
 543, 544, 546; C. VIII 28, 29, 42-44, 46,
 50, 53, 54, 56-62, 73, 74, 76, 78, 89-91,
 93, 94, 100, 103, 104, 107, 108, 115, 117,
 147, 203, 231, 233, 235, 241, 242, 245-
 248, 250, 262, 269, 273, 284, 331, 332,
 339, 369, 370, 376, 378, 412, 416, 418,
 443, 444, 449, 455, 464-468, 470, 474,
 477, 487, 488, 490, 491, 520, 521, 529,
 534, 553, 561, 563, 584, 593, 605, 614; C.
 IX 23, 26-31, 67, 81-88, 93-96, 103, 143,
 144, 167, 168, 175-177, 183, 184, 246-
 248, 256-259, 271, 287, 295-300, 302,
 303, 305-307, 312, 315-318, 320, 338-
 340, 344, 355, 356, 389, 390, 391, 398,
 412, 413, 420, 422, 423, 430, 435-437,
 439, 453, 472, 474, 489, 493, 494, 497,
 510, 593, 594, 619, 623, 626, 634, 638,
 643, 644, 647, 649, 650; C. X 22, 23, 29,
 30, 38, 45, 67, 91, 93, 94, 115, 117, 118,
 120, 121, 123, 126, 128-130, 136, 142-
 144, 147, 150, 159, 160, 162, 170, 171,
 177, 181, 182, 195-197, 206, 207, 211,
 213, 222, 226, 230, 252, 316, 318, 319,
 336, 337, 351, 356, 357, 383, 384, 398,

- 400, 404, 405, 420, 422, 427, 428, 438-441, 444-446, 452, 454, 455, 458, 462, 481, 495, 518, 521, 524, 570, 571, 585, 587, 593, 594, 601, 606, 607, 609-614, 619, 622, 623, 625, 627; C. XI 20-23, 25, 26, 36, 37, 42, 44, 46, 48-51, 54, 56, 63-65, 67, 75, 77, 87, 95, 96, 99, 173-175, 180, 189, 201, 204, 205, 209, 224, 226, 228, 229, 231, 232, 244, 245, 252, 255-257, 264, 282, 283, 285, 295, 296, 299-302, 324, 341-343, 346, 348, 355, 370-373, 375, 378-380, 383-385, 398-403, 415, 416, 419, 420, 427, 429-432, 435, 437, 439, 440, 446, 469, 473, 501, 508, 516, 524, 530, 531, 563, 586, 620-622; C. XII 11, 12, 28, 31, 37, 38, 44, 52, 54-60, 62, 64-67, 70, 71, 73, 76, 77, 82, 83, 92, 106-109, 111, 128, 151-153, 161, 170, 188, 195, 204, 206, 212, 222-229, 232-235, 239, 247, 251, 252, 255, 257-261, 278, 279, 282-284, 286, 289, 290, 295, 298, 305-307, 309, 327, 329, 330, 343, 347, 348, 355, 359, 366-368, 373, 374, 379-381, 383, 387, 402-406, 408-413, 417, 419-423, 429, 431, 439-444, 463, 465, 467, 468, 480, 488, 489, 498, 499, 515, 517, 521, 522, 528, 529, 546, 564, 579, 580, 589, 591-598, 607, 615-617; C. XIII 19, 20, 42, 43, 45, 46, 55, 56, 64, 68-77, 79-81, 87, 93-96, 114, 116, 134, 160, 162-165, 170, 172-177, 185, 194, 195, 201, 205-207, 209-211, 216-226, 229, 232, 233, 237, 238, 240, 241, 245, 246, 249, 251-253, 259-261, 273, 276, 278-283, 286, 288, 289, 299, 300, 309, 311-313, 320, 324, 326, 327, 334-337, 342, 343, 347
- insân-ı kâmil bi'l-asâle C. X 206
 insân-ı kâmil külldür C. V 44
 insân-ı kâmil-i âzâd C. X 66
 insân-ı kâmilî görmek C. IV 32; C. XII 408
 insân-ı kâmilî imtihân C. VII 121, 122
 insân-ı kâmilin gazabı C. III 441
 insân-ı kâmilin kabri-i şerifi C. XII 349
 insân-ı kâmilin kabrinin ziyâreti C. XII 424
 insân-ı kâmilin kalbi C. III 437; C. IX 301; C. XI 300; C. XII 368; C. XIII 222
 insân-ı kâmilin nazarı C. XIII 163
 insân-ı kâmilin rûhu C. XI 43
 insân-ı kâmillerin sırrı C. I 132
 insân-ı kebir C. I 325, 476; C. III 441; C. IV 204; C. XII 564, 568; C. XIII 223
 insân-ı nâkûs C. I 73, 75, 78, 85, 87, 88; C. II 27; C. III 49334, 375; C. IV 118, 429, 464, 491; C. VI 498, 584; C. VII 25, 41, 120, 121, 142, 332, 393, 493; C. VIII 61, 242, 345, 488, 529; C. IX 30, 176, 230; C. X 521; C. XI 20, 21, 29, 65, 343, 524, 531; C. XII 161, 162, 480
 insân-ı sagır C. I 325, 326; C. XII 564, 565, 568
 insanın bütünü C. XI 621
 insanın cismi C. XI 92
 insanın kalbi C. III 401
 insâniyyet C. II 532; C. III 391, 498; C. V 465, 510; C. VI 354, 571; C. XI 566
 insanların izzeti C. VIII 511
 insanların kıymeti C. XII 289
 insanlık Bk. insâniyet C. II 168; C. V 335; C. VIII 554; C. IX 59, 275, 277; C. XI 226, 517; C. XII 587
 insanlık emâneti kalb C. IV 187
 insanlık mertebesi C. III 482, 497; C. VIII 599; C. X 530
 insanlık yolunu C. XIII 328
 insân-u'l-ayn Bk. gözbebeği C. III 18, 446; C. XII 302
 insi C. IX 407
 insîlâh C. IV 435; C. VIII 256
 İnşâillâh C. I 100, 101; C. V 437; C. XII 558
 inşikak C. III 325
 inşikak-ı kamer C. I 343; C. III 444; C. IV 37; C. VI 567
 inşikak-ı kamerin rü'yeti C. XII 477
 inşikak-ı semâ C. III 446, 447
 inşirâh-ı kalb C. XI 472
 intîlâş C. XII 533
 intibâh C. I 237; C. VI 136; C. XI 13; C. XII 502
 inticâ C. XIII 115
 intihâ C. I 510; C. IV 400, 401; C. V 340; C. IX 403
 intihâr C. VI 439; C. X 187, 233, 431, 432
 intikâl C. III 427; C. VI 415; C. XI 277, 278
 intikâm C. I 471, 552; C. II 332, 339, 340, 526; C. VI 20; C. VII 314, 371; C. VIII 38, 332; C. X 560, 563, 564, 566, 570; C. XI 346; C. XII 215
 intikâm-ı ilâhî C. VII 360; C. X 515
 intisâb C. II 302, 303; C. III 225; C. IV 56; C. V 167, 170; C. VI 611; C. VIII 491; C. IX 170, 337, 338, 339, 340, 391, 393, 468, 469; C. X 93, 121, 130, 147, 181; C. XI 180, 373, 378, 530; C. XII 188, 295; C. XIII 170
 intizâm-ı âlem C. XI 289; C. XII 98
 intizâr C. VI 281, 626; C. VII 354, 355; C. IX 562; C. X 37, 38, 480; C. XII 474; C. XIII 58
 inzâl C. X 486
 inzâl hâli C. XIII 27
 inzivâ C. III 468
 ip C. I 285, 455, 456; C. III 342, 354, 355; C. V 28, 443, 444; C. VI 481, 482; C. VII 326; C. IX 217; C. X 82; C. XI 254; C. XII 261, 317; C. XIII 218
 ip oynatıcı C. XII 277
 ip oyunculuğu C. XI 449

ipek C. XI 499; C. XII 69; C. XIII 29, 272
ipek böceği C. I 324, 401; C. X 333
ipekçi C. XI 499
iplik C. II 321, 325; C. III 281; C. VIII 340, 407,
408, 414; C. X 284; C. XII 261, 263, 328
i'râb C. IV 471
irâd C. IX 486, 487; C. XI 360; C. XII 518, 519
irâde C. I 82, 116, 117, 234, 235, 236, 238,
307, 309, 310, 320, 441, 565; C. II 189,
209, 225, 264, 356, 394, 452, 526; C. III
46, 54, 107, 207, 208, 329, 364, 385, 429;
C. IV 56, 152, 258, 452; C. V 18, 271, 366,
400, 401, 404, 405, 438, 441, 501-504,
539, 546, 549, 587; C. VI 57, 169, 235,
236, 238, 471, 546, 547, 549, 588, 606,
612; C. VII 21, 77, 127, 128, 214, 255,
288, 309, 401, 403, 404, 556; C. VIII 84,
136, 193, 281, 325, 332, 333, 341, 346,
449, 369, 438, 515; C. IX 237, 542, 587,
634, 645; C. X 254, 257, 260-263, 271-
276, 282, 283, 286, 288-290, 292, 295-
297, 299-301, 304-309, 311, 313, 314,
316, 320, 322, 323, 349, 445, 454, 512,
579, 581; C. XI 85, 130, 144-146, 152,
438, 476; C. XII 130, 131, 137, 140, 324,
331, 422, 446; C. XIII 52, 298, 299, 317
irâde-i beşeriyye C. III 314
irâde-i cüz'îyye C. I 237; C. VI 235, 239, 464; C.
VII 141; C. X 257, 305; C. XII 152, 553,
554; C. XIII 187
irâde-i Hak C. III 363; C. V 496, 497; C. VI 548;
C. VII 21, 556; C. IX 237; C. X 269, 445
irâde-i ilâhiyye C. V 439; C. III 67
irâde-i ilâhiyye C. II 265; C. VI 141, 262; C. VIII
297, 298, 315; C. IX 420, 533; C. X 305,
451, 593
irâde-i küll C. IV 203
irâde-i külliyye C. VI 464; C. VII 128, 141; C. X
305
irâde-i nefsanî C. V 226
irâde-i rahmânîyye C. X 620
irâde-i sebeb C. XII 224
irâd-i ma'nevî C. XIII 286
irci'î C. III 259, 327; C. VIII 82; C. IX 422, 423;
C. XI 618
irfân C. I 31, 170, 254, 337, 410, 456, 554; C.
II 47, 52; C. III 287, 429; C. IV 54, 209,
234, 235, 237, 239, 245, 339, 398, 509; C.
V 170, 333, 351; C. VI 333, 354, 471, 568,
578, 622, 635; C. VII 41, 171, 172, 205,
206, 231, 318, 411; C. VIII 204, 226, 235,
268, 307, 500; C. IX 56, 109, 130, 165,
413, 593; C. X 50, 115, 117, 126, 196,
420, 428, 450; C. XI 16, 403; C. XII 32, 99,
128, 177, 510, 598; C. XIII 211, 251
irfân cenneti C. XIII 339
irfân-füruşluk C. IX 135

irfân-i ilâhî C. I 254
irfân-i Muhammedî C. I 326; C. IX 139; C. X 40
irfân-i nübüvvet C. II 200
irfân-i zevkî C. VIII 194
irhâsât C. XI 262
irsâl C. II 472
irsâl-i mesel C. VI 491; C. XI 230
irsâl-i rûsul C. II 77
irşâd C. I 67, 68, 95, 116, 166, 227, 434, 485,
525, 533, 534, 542, 555, 566; C. II 236,
238, 341, 363, 466, 500, 502; C. III 12,
187, 314, 315, 491; C. IV 54, 76, 127, 129,
156, 158, 159, 353, 391, 429, 485, 486; C.
V 201, 384, 475, 517, 591; C. VI 492; C. VII
26, 206, 255, 307, 308, 495, 498; C. VIII
54, 228, 244, 263, 488, 606, 608, 621; C.
IX 84, 139, 148, 149, 248, 285, 302, 345,
444, 453, 464, 479, 494; C. X 137, 153,
342, 572, 601; C. XI 89, 419, 472, 570,
586, 622; C. XII 76, 111, 122, 123, 206,
207, 262, 436, 578, 626; C. XIII 16, 46, 87,
174, 283, 347
irşâd da'vâsı C. VII 493; C. X 340
irşâd gayreti C. V 303
irşâd sadâsı C. III 371
irşâda kıyâm C. IX 470
irşâda me'zûn kuldî C. XII 206
irşâd-ı fikr C. XII 490
irşâd-ı halk C. VIII 262; C. IX 468; C. X 270
irşâd-ı ibâd C. IX 86, 344, 420; C. XI 456
irşâd-ı ibâdullâh C. III 366
irşâd-ı mürşid C. II 502
irşâd-ı sâlikin C. X 231
irtidâd C. II 365, 366; C. VI 557
irtihâl C. XI 90
irtikâ C. IX 177
irtikâb-ı maâsî C. IV 410
irtişâ C. VII 425
îsâ'nın nefesi C. I 574
îsâ'nın şibhi C. XIII 154
îsâr C. II 491; C. IV 200, 361; C. VI 137, 277,
250; C. VII 514, 515; C. IX 36, 280; C. X
501; C. XII 276, 430
isbât C. I 384, 519, 520; C. II 101; C. VII 259; C.
IX 213, 349, 643; C. X 34; C. XI 221, 222,
252, 257, 268; C. XII 575; C. XIII 148
isbât ve mahv C. XII 447
isbât-ı mâsivâ C. VIII 321
isbât-ı rubûbiyyet C. X 34
isbât-ı vücûd C. VIII 321
îsevi C. I 253; C. XII 187, 188, 189, 190; C. XIII
149
îsevi-i Muhammedî C. V 334
îseviler C. I 176, 251, 259, 260, 269, 270; C. III
106, 235; C. IV 194; C. V 538, 562; C. XI
164, 165; C. XII 157, 177, 189
îseviyet C. I 176; C. IX 385; C. X 416

İseviyyü'l-meşreb C. XI 67

ishâl C. XII 410

isim Bk. esmâ C. I 1211, 382, 449; C. II 210, 219, 239, 395, 425, 426, 427; C. III 64, 70, 102, 150, 214, 340, 375, 386; C. IV 332, 379, 386, 481, 482, 485; C. V 78, 362; C. VI 103, 104, 160, 623; C. VII 77, 78, 314, 317; C. VIII 341, 342; C. IX 133, 134, 502; C. X 624; C. XI 226; C. XII 117, 360, 421, 589; C. XIII 20, 47, 48

isim asası C. VIII 536

iskâ-yı ilâhî C. II 496

iskencûbin C. XI 20, 21

islâm C. V 371, 372; C. VII 462; C. VIII 448, 615; C. IX 287, 288, 313; C. X 344; C. XI 239; C. XII 54, 289; C. XIII 250

İslâm vatani C. IV 272

İslâm-ı hakikî C. IX 313; C. XII 177

İslâm-ı kabûl C. XIII 117

İslâm'ın binâsı C. VII 461

İslâmiyet C. II 295, 296; C. IV 194; C. VIII 40, 41; C. X 393, 416; C. XIII 156

İsmâîlîler C. VI 448

İsmâîlîyye C. VI 448

ismet C. II 399, 400; C. IV 391; C. V 40; C. XII 466

ismet-i ilâhiyye C. IV 231

ism-i Hâdî C. I 384

ism-i Adl C. IX 296

ism-i alem C. VII 78

ism-i a'zam C. II 383; C. III 57, 58; C. V 208; C. VI 55, 56; C. VII 272

ism-i Bâsıt C. II 280

ism-i Bâtin C. I 81, 276, 460, 465, 525; C. II 280, 378, 379, 460, 462, 465, 466; C. III 99, 238, 280; C. IV 370, 374; C. V 288, 376, 484, 607; C. VI 349, 560; C. VII 529; C. VIII 28, 29, 236, 247, 324, 584; C. XII 33, 68

ism-i câmi C. I 476; C. II 299, 311; C. III 229, 436; C. IV 60, 97, 111; C. V 26, 27, 201; C. VI 295; C. VIII 58, 107, 490; C. X 226, 549; C. XI 23, 64, 343, 485; C. XII 403; C. XIII 347

ism-i Celâl C. III 450; C. V 360; C. XI 485; C. XIII 336

ism-i celîl-i Hak C. III 149

ism-i Cemâl C. III 450

ism-i Cemîl C. IX 144

ism-i Dârr C. II 280

ism-i Fettâh C. VI 560

ism-i gâlib C. I 519; C. VIII 28, 29; C. XI 343; C. XIII 20

ism-i Hâdî C. I 69, 167, 169, 266, 284; C. III 12, 40, 94, 107, 129, 130, 278, 317, 428; C. IV 39, 226, 235, 239, 255, 318, 387; C. V 193, 295, 352, 619; C. VI 160, 237, 284,

435, 442, 516, 633; C. VII 221, 246, 284, 314, 316, 327, 334, 381, 422, 424, 457; C. VIII 539; C. IX 306, 324, 407; C. X 265; C. XI 84, 442, 501; C. XII 83, 84, 167, 393; C. XIII 20, 226, 281, 324

ism-i hakikî C. I 384

ism-i hâs C. I 383, 385, 477; C. II 271; C. III 431; C. V 546; C. VI 73; C. VII 326, 488; C. VIII 360; C. IX 499, 500

ism-i ilâhî C. I 235, 474, 520; C. III 64, 104, 138, 150, 416; C. IV 208; C. VI 328, 560, 606; C. VII 274, 327, 418; C. VIII 49, 322; C. IX 518; C. X 24, 73, 255, 549; C. XI 299; C. XII 161, 406, 589; C. XIII 102, 103

ism-i Kabız C. II 280

ism-i Kakhâr C. VIII 268

ism-i Latîf C. VIII 268; C. IX 91

ism-i mecâzî C. I 384

ism-i Mudill C. I 167, 169, 284, 493, 529; C. II 526; C. III 40, 95, 108, 180, 278, 428; C. IV 216, 218, 222, 226, 235, 239, 255, 318, 387; C. V 193, 352; C. VI 160, 237, 435, 439, 442, 516; C. VII 246, 284, 381, 382, 457; C. VIII 539, 583; C. IX 306, 323, 407, 516, 517, 612; C. X 256, 265; C. XI 65, 84, 442; C. XII 83-85, 393, 394; C. XIII 226, 281, 324

ism-i Muhyî C. II 280

ism-i Muntakim C. II 339

ism-i mutasarrîf C. XII 360

ism-i Mümt C. II 280

ism-i Nâfi C. II 280

ism-i Samed C. III 104

ism-i Selâm C. III 177; C. VII 217; C. X 277

ism-i şerîf C. XIII 49, 50

ism-i Zâhir C. I 81, 276, 460, 465, 519, 525; C. II 271, 280, 378, 379, 460, 462, 465, 466; C. III 238, 280, 469; C. IV 11, 43, 370, 374; C. V 288, 376, 484, 607; C. VI 349, 354, 560, 610; C. VII 488, 529; C. VIII 29, 236, 539, 584; C. IX 398, 433; C. X 91; C. XI 64; C. XII 33, 68, 168

ism-i Zâhir ve Bâtin C. III 229; C. VI 496

ism-i Zât C. IV 406; C. V 299, 400; C. VI 295; C. VII 227; C. VIII 449; C. XI 299, 300

ism-i zâtın mazhan C. XIII 222

isneyniyet mertebesi C. I 503

isneyniyette vahdet C. VII 506

isneyniyyet Bk. ikilik C. I 537, 548; C. II 102, 354, 370, 448, 462, 476; C. III 181, 332; C. IV 137, 222, 316; C. VI 23, 186, 381, 448, 460, 467, 530; C. VII 301, 400; C. VIII 82, 208, 346, 453, 553, 571; C. IX 531; C. X 257, 322; C. XI 396

ispirto C. VIII 276, 277

isrâ C. VII 168

isrâf C. IV 46; C. IX 465; C. X 240, 623

istâ C. IV 439
 istâfil C. IV 483
 İstanbul kadısı C. XII 36
 istiâne C. XIII 303
 istiâre C. VI 491
 istibdâd C. V 289; C. VIII 465
 isti'dâd Bk. isti'dâdât C. I 74, 76, 79, 120, 121,
 131-133, 136, 169, 199, 205, 212, 225,
 233, 235, 236, 251, 257, 267, 304, 305,
 310, 315, 326, 367, 449, 468, 473, 480,
 541, 565; C. II 39, 52, 83, 128, 133, 153,
 154, 164, 169, 181, 182, 220, 224, 254,
 282, 287, 288, 291, 301, 310, 312, 318,
 324, 326, 328, 349, 351, 366, 454, 466,
 496, 497, 515, 518, 528, 540, 561; C. III
 11, 14, 39, 40, 104, 106, 114, 130, 146,
 172, 193, 208, 231, 233, 276, 285, 289,
 306, 308, 316, 318, 370-372, 412, 431,
 432, 437, 448, 450, 467, 492; C. IV 20, 23,
 26, 36, 47, 63, 72, 156, 204, 218, 222,
 254, 268, 269, 289, 291, 299-301, 307,
 311-313, 319, 344, 368, 371, 391, 401,
 447, 508, 515, 516; C. V 21, 23, 77, 105,
 189, 196, 210, 232, 269, 270, 296, 300,
 301, 303, 343, 364-366, 378, 432, 436,
 439, 480, 498, 499, 508, 539, 546, 548,
 556, 582, 598, 603, 613, 636; C. VI 20, 31,
 59, 89, 99, 102, 103, 122, 126, 158, 171,
 175, 181, 213, 233, 240, 259, 260, 295,
 313, 325, 375, 387, 398, 456, 457, 486,
 582, 593, 624, 634; C. VII 19, 20, 23, 28,
 79, 98, 99, 108, 115, 117, 121, 127, 147,
 189, 224, 232, 254, 255, 257, 267, 275,
 293, 316, 327, 338, 345, 370, 379-381,
 386, 400, 401, 408, 429, 430, 442, 446,
 447, 480, 481, 542, 555; C. VIII 32, 207,
 251, 324, 326, 355, 359, 364, 371, 376,
 382, 393, 416, 423, 437, 454, 469, 470,
 491, 493, 539, 553, 562, 569, 612; C. IX
 30, 31, 69, 115, 117-119, 150, 167, 214,
 298, 301, 322, 347, 361, 363, 379, 384,
 389, 412, 499, 500, 515, 539, 546, 570,
 647; C. X 24, 32, 33, 70, 88, 89, 116, 134,
 145, 150, 152, 153, 186, 214, 250, 273,
 282, 297, 304, 305, 308, 315, 406, 416,
 427, 432, 441, 442, 460, 462, 521, 546,
 549, 553, 554, 567, 580, 581, 609, 611,
 612, 614, 633; C. XI 17, 19, 22, 64, 66, 67,
 77, 130, 151, 172, 176, 209, 289, 291,
 293, 312, 322, 324, 355, 372, 383, 405,
 415, 416, 434, 441, 483, 540, 572, 606,
 609, 614, 623; C. XII 27, 29, 32, 67, 185,
 204, 275, 300, 308, 314, 349, 370, 385,
 409, 426, 432, 479, 489, 498, 505, 507,
 508, 510, 544, 597, 598; C. XIII 20, 44, 76,
 97, 101, 126, 131, 142, 159, 162, 172,
 174, 175, 176, 201, 262, 311, 312

isti'dâd sâhibleri C. I 414
 isti'dâdât Bk. isti'dâd C. I 208; C. II 192, 280,
 344, 375; C. III 295, 371; C. IV 304, 447; C.
 V 73, 161, 405, 532; C. VI 247; C. VIII 345;
 C. X 405
 isti'dâdât me'ûl değıl C. III 295
 isti'dâdât-ezeliyye C. II 330
 isti'dâdât-ezeliyye C. III 362, 364; C. IV 404
 isti'dâdât-gayr-i me'ûle C. II 330
 isti'dâdât-zamâniyye C. X 315
 isti'dâd-ezel C. VI 220
 isti'dâd-ezelî C. I 267, 380; C. II 112, 280, 318,
 371, 383; C. III 217, 255, 361, 436, 491,
 497; C. IV 32, 50, 51, 194, 208, 219, 380;
 C. V 70, 105, 208; C. VI 218, 222, 462,
 526; C. VII 228, 379, 531, 555; C. VIII 20,
 207, 324, 360, 416, 470, 554, 562; C. IX
 148, 345, 595; C. X 36, 147; C. XI 13, 19,
 196, 622; C. XIII 172, 173
 isti'dâd-gayr-i me'ûl C. I 449; C. II 516, 537;
 C. III 11, 12; C. VI 99; C. VIII 470; C. X 322;
 C. XIII 172, 176
 isti'dâd-i me'ûl C. II 516; C. III 12, 13; C. IV
 218; C. VII 345; C. VIII 470; C. X 322; C.
 XIII 172, 173, 175, 176
 isti'dâd-zâtî C. X 322, 337, 538
 isti'dâdsız C. XIII 173, 174
 istidlâl C. II 72, 73, 74; C. III 201, 410; C. IV
 140; C. V 88; C. VI 210, 324, 325, 327; C.
 VII 426, 556; C. IX 204; C. XIII 231
 istidlâlât C. IX 282; C. XIII 228, 229
 istidlâlât-ı akliyye C. V 590; C. VIII 73, 74; C. X
 129, 131, 348
 istidlâlî C. I 47; C. XI 217; C. XIII 71
 istidlâlî-i aklî C. III 62
 istidlâlî ulûm C. XIII 75
 istidrâc C. V 149, 223; C. VII 31; C. IX 563; C. XI
 392, 435
 istifhâm-i isbâtî C. X 34
 istifşâr C. IV 430
 istigase C. V 115
 istigfâr C. I 115; C. II 353, 367; C. III 455, 457;
 C. IV 179, 180, 391, 392, 413; C. V 109,
 197; C. VI 24, 437; C. VII 105, 153; C. VIII
 192, 194, 452, 453, 491, 498; C. IX 78,
 186, 520, 521, 627; C. X 61, 63, 436, 470,
 559, 560, 561; C. XI 208, 270, 448, 554; C.
 XII 276, 277, 427, 537; C. XIII 15, 18, 147,
 163, 227, 289
 istignâ C. V 376; C. VI 544; C. IX 151, 193, 194,
 195, 196, 198; C. XIII 279, 281
 istigrâk C. I 423; C. II 89, 342, 460; C. IV 379,
 464; C. VIII 345, 346, 348, 372, 377, 503,
 549, 550; C. IX 605, 643, 648; C. XII 396,
 412, 413
 istihâlât Bk. istihâle C. II 482; C. III 254, 447,
 448, 452, 453; C. VI 288; C. VIII 239, 240,

- 555; C. IX 269, 272, 372; C. X 554; C. XIII 77
 istihâlât-ı dâime C. I 396
 istihâlât-ı devrî C. XIII 76
 İstihâlât-ı mütemâdiye C. VIII 511
 istihâle Bk. istihâlât C. V 521, 547; C. VII 533; C. VIII 598; C. IX 545, 569, 575; C. X 607; C. XII 385
 istihâza C. III 493
 istihkak C. VI 214; C. XI 195, 196; C. XII 136, 137
 istihlâf C. VI 318
 istihlâk C. III 315
 istihyâ C. VII 181; C. XII 318
 istihzâ C. II 184, 185; C. VI 112; C. VII 181, 315, 425, 426; C. X 261
 istikamet C. V 205; C. VII 107; C. VIII 535; C. X 454
 istikamet sāhibi C. V 205
 istikbâl C. I 441, 442
 istiklâl C. II 115, 541; C. V 358, 456; C. VI 470; C. VIII 345, 547; C. IX 333, 616, 645; C. XII 64, 271
 istiklâl da'vâsı C. II 315
 istiklâl-i vücûd C. VIII 423; C. IV 464; C. VI 115; C. VIII 345
 istilâ C. II 478
 istimdâd C. V 115, 572; C. XII 350, 463; C. XIII 49
 istincâ C. VIII 120, 122
 istinkâh-i esrâr C. VI 566
 istinşâk C. VIII 119, 122
 istirâhat C. VI 351
 istiskan C. XIII 247
 istisnâ C. I 100, 101; C. V 169; C. XII 119, 550, 551, 558, 563; C. XIII 318
 istişâre C. I 333, 334, 335
 istitâr C. I 533, 535, 540; C. XII 562
 istivâ C. VI 481; C. XI 217; C. XII 221
 istivâ-yı Rahmân C. I 445
 isyân C. II 26; C. IV 47; C. VIII 198, 321; C. VIII 292; C. IX 194, 396; C. X 328, 329, 487
 iş C. VI 273
 iş adamı C. VII 39
 işârât-ı ezel C. XIII 216
 işâret C. III 205; C. VI 491, 509, 560; C. VIII 244, 529; C. IX 316, 398, 600, 635, 643; C. X 217, 221; C. XI 242; C. XII 129, 309; C. XIII 17, 48, 142, 143, 216, 222
 işâret-i gaybî C. X 210
 işâri C. VII 326
 iş-güç C. XIII 270
 işi cereyân-ı tabîisine bırakmak C. XII 269
 işitmek C. I 71, 490; C. III 240; C. IV 52, 385, 386; C. VII 260; C. VIII 52, 171; C. X 535, 536, 539; C. XI 618; C. XII 501
 işkâl C. V 303
 işkembe C. IX 235, 236; C. XI 67
 işkembe yıkmak C. I 31
 işkence C. X 449; C. XI 307; C. XII 585
 işkence şâhi C. XII 585
 işret C. V 565, 566; C. X 442
 iştibâh C. XI 232
 iştihâ C. IV 447; C. VIII 93
 iştihâr C. I 142, 465
 iştihâ-yı kâzib C. XII 215
 iştihâ-yı sâdik C. XII 215
 iştirâ C. XI 420
 iştiyâk C. I 76, 521; C. VI 544; C. VIII 375; C. X 440; C. XIII 133, 170
 işve C. X 522
 itâat C. IV 114, 195; C. VI 158; C. X 27, 201, 218, 344
 itâm C. IX 60, 254
 itibâr C. IV 439; C. VI 116, 347; C. XIII 86
 itibâr akıl ve istî'dâdadır C. XII 185
 itibârât C. IV 373
 itidâl C. I 516; C. III 15, 359, 429; C. IV 442, 446, 447; C. V 19, 170; C. VI 462, 560; C. IX 209, 210, 211, 221, 465, 466; C. XII 157; C. XIII 130
 itikâd C. I 108, 185; C. II 73, 151, 272, 287, 344, 380, 381; C. IV 379; C. V 404, 412; C. VI 160; C. VII 257; C. VIII 355; C. IX 73, 97, 122, 123, 130, 131, 170, 213; C. X 107, 261, 262, 264, 271, 283, 284, 290-292, 298, 299, 301, 306, 322, 337, 348, 349, 350, 359; C. XI 308, 309, 310, 478, 533, 576, 603; C. XII 270, 271, 420, 487; C. XIII 231, 235, 318
 itikâdât C. XI 180, 601; C. XIII 344
 itikâdât-ı bâtil C. XII 168
 itikâdât-ı fâside C. XI 26
 itikâdât-ı muhayyele C. XI 600
 itikâdât-ı muhtelif C. XII 168
 itikâd-ı cebr C. X 298
 itikâd-ı fâsik C. X 336
 itikâd-ı hâs C. IX 131
 itikâd-ı sahîh C. XII 61
 itilâl C. V 611
 itimâd C. VI 196
 itinâk C. XIII 48, 234, 256
 itirâf-ı zûnûb C. VII 403
 itirâz C. I 159, 400, 459; C. II 526, 527, 535; C. III 23, 362; C. IV 9-11, 31, 285, 395, 406; C. V 495, 606; C. VII 100, 232; C. VIII 29, 588; C. X 230; C. XI 257, 435, 506, 574; C. XII 57, 59, 60, 64, 65, 72, 73, 76, 123, 234; C. XIII 64
 itirâzât C. III 22
 itiyâd C. V 506
 itizâl C. III 35
 itim'nân C. IV 248, 249; C. XIII 319
 itihâ' C. VII 442

ittihâk C. III 308
 ittihâd C. I 248, 455, 457, 537, 538, 547; C. II 160, 285, 329; C. III 35, 47, 201, 325, 376, 419; C. IV 493, 494, 495, 498; C. V 18, 357, 400, 540; C. VI 533, 539, 626; C. VII 21, 42, 130, 132, 142, 143, 144, 147; C. VIII 80, 336, 344, 346; C. IX 206, 278, 300, 437, 512, 634, 635, 639, 641, 646, 647; C. X 22, 23, 606, 607; C. XI 34, 38, 200, 215, 216, 402; C. XII 64, 151, 176, 245, 295, 367, 422, 580, 584; C. XIII 52, 97, 335
 ittihâd âlemi C. XI 32, 33
 ittihâd ve ittihâk C. IV 106
 ittihâd-ı bâtin C. IV 491
 ittihâd-ı enbiyâ C. XII 177
 ittihâd-ı zamân C. VII 272
 ittisâl C. I 78, 263, 458; C. III 331, 418; C. IV 451; C. V 357, 358, 510, 525; C. VII 130, 229, 230; C. VIII 209; C. IX 299, 300, 360, 371; C. X 530; C. XI 429, 433; C. XII 111
 ivaz C. VI 251, 252, 265, 449
 iyâdet C. II 404; C. III 477; C. IV 92, 93; C. IV 95, 106, 107; C. XI 216
 iyâl Bk. iyâl C. V 39
 iyâllullah C. V 38
 iyân C. VIII 172
 iyi C. II 518; C. III 92; C. IV 126, 235, 373; C. VI 101, 103, 104; C. VII 388; C. IX 165; C. XI 124, 138, 167, 466; C. XII 81, 123, 363, 497
 iyi ahlâk C. III 93; C. X 66; C. XI 366
 iyi akvâl C. X 66
 iyi amel C. IX 355
 iyi ef'âl C. X 66
 iyi göz C. XII 283
 iyi huy C. III 228
 iyi huylu C. VII 233
 iyi mal C. I 319
 iyiler C. I 262
 iyilğe fenâlık C. VI 156
 iyilik C. I 406; C. III 112, 281; C. IV 270; C. V 90, 91; C. VI 156; C. VII 43; C. VIII 192, 325; C. IX 574; C. X 81, 336, 502, 565; C. XI 474, 475; C. XII 99
 İyyâke na'bûdü C. VIII 329
 iz C. III 62, 63
 izâfât C. I 82, 359, 456; C. III 16; C. IV 315; C. V 246, 271
 izâfâtın ıskâtı C. II 427
 izâfet-i lâmiyye C. IX 328; C. XI 353
 izâfî varlık C. XI 90
 izâfî vücûd C. V 358
 izdivâc C. VII 72; C. X 402, 403
 lze'n-necmü hevâ C. XI 45
 izhâr Bk. izhâr C. VIII 359, 540
 izn C. XIII 74

izn-i ilâh C. XIII 162
 izz ü celâl C. II 360
 izzet C. III 309; C. VI 543, 544; C. IX 55, 238, 285, 617, 618; C. XI 109, 533; C. XIII 147
 izzet-i dünyâ C. III 309
 izzet-i gnâ C. VI 543
 izzet-i hakikî C. V 288
 izzet-i hakikiyye C. III 309
 izzet-i Hakk'ın mazhan C. XII 55
 izzet-i nefis C. IX 171
 J
 jag'iağ C. X 41, 42
 K
 kabâ C. X 260
 kabâhat C. I 470; C. VI 78, 525, 527; C. X 80; C. XI 147, 150
 kabak C. IV 241; C. VIII 179; C. IX 444, 468; C. XI 406
 kabak kalyesi C. XI 403
 Kâ'be C. IV 447; C. V 168; C. IX 124; C. XI 299, 300, 611; C. XII 53; C. XIII 156, 157, 158, 221, 222, 253
 Kâbe kavseyn C. II 495; C. V 357; C. VI 34; C. IX 342
 Kâbe Kavseyn meyhânesi C. VI 35
 Kâ'be-i hakikat C. IV 393
 Kâ'be-i ma'nevî C. IV 406, 407
 Kâ'be-i Muazzama C. XII 551
 Kâ'be-i sûri C. IV 406
 Kâ'be-i visâl C. XIII 253
 Kâ'be-i Zât C. V 299; C. VII 23
 Kâ'betullah C. VI 194
 Kabız C. II 480; C. III 75, 169, 311, 312, 386, 427; C. VI 368, 496; C. VII 546; C. VIII 61, 96, 438; C. XI 24; C. XII 81
 kâbilî C. I 102
 kâbil-i dalâlet C. VII 381
 kâbil-i hidâyet C. VII 381
 kâbil-i sîfât-ı ahadiyyet C. VIII 80
 kâbiliyyet Bk. isti'dâd C. I 233, 235, 315, 326; C. IV 254, 304; C. V 296, 300, 303, 539; C. VI 607; C. VII 79, 115, 381, 386, 480, 481; C. VIII 234, 381, 382, 469; C. IX 322, 499-502, 539, 545, 546; C. X 462; C. XI 19, 130, 324, 606; C. XII 136, 308, 349; C. XIII 274
 kâbiliyyetsiz C. XI 416
 kâbiliyyât C. VIII 345
 kâbiliyyet-i asliyye C. V 582; C. X 322, 337
 kâbiliyyet-i zâtiyye C. VIII 359, 539; C. XII 300
 Kâbillî C. VIII 401, 406, 412, 413
 Kâbillî kocakan C. VIII 400, 412, 417
 kabir Bk. mezar C. I 496; C. III 263; C. IV 199; C. VI 628; C. VII 21, 23, 126, 524; C. IX 332, 495, 557, 558; C. XII 348, 349, 423, 438, 501

kabir azâbı C. VII 395
 kabir ziyâreti C. XII 444; C. VIII 21; C. XII 499
 kabirlerin keşfi C. XIII 280
 kable'l-cem' fark C. IV 390
 kabr-ı şerif C. XII 348, 350
 kabristan C. VI 627; C. VII 378
 kabuk C. I 348; C. III 356; C. IV 373, 374, 387, 397; C. VI 44, 308; C. VIII 366, 445, 446, 501; C. IX 24, 301, 395, 613-618; C. X 41, 152; C. XI 47, 265, 437, 486, 487; C. XII 62, 136, 566; C. XIII 17, 18, 19
 kabûl C. XIII 219
 kabûl-i halk zevki C. III 415
 kabûl-i niyâz C. XIII 109
 kabz C. I 570; C. II 55; C. III 371, 428; C. IV 302, 303; C. V 105-109, 386, 546, 610; C. VI 105, 351-353, 359, 360; C. VII 241, 546; C. VIII 520; C. IX 132, 133, 215; C. X 470, 473, 474, 477, 555, 556; C. XI 513, 557; C. XII 309, 497
 kabza C. VI 496
 kabza-i Hak C. II 302
 kabz-ı dâim C. VI 359
 kabz-ı ervâh C. IX 546
 kaçmak peygamberlerin sünnetidir C. XI 173
 Kad ceffe'l-kalem C. X 320
 kadâyıf C. XIII 265
 kadeh C. I 74; C. II 40, 424, 425; C. III 212; C. IV 122, 202, 419, 420; C. V 73, 372; C. VI 621; C. VIII 71; C. IX 139, 140; C. X 369-371, 444, 622, 623, 624; C. XII 35, 565, 566; C. XIII 16, 26, 27, 48, 54, 275
 kadeh-i cism C. X 370
 kadeh-i vücûd C. VI 405; C. XIII 49
 kadem Bk. ayak C. II 201; C. V 334
 kadem-i Âdem C. II 376
 kadem-i Cebbâr C. I 419, 420; C. XIII 309
 kadem-i Halîl C. II 376
 kadem-i Hârûn C. II 376
 kadem-i İsâ C. II 376
 kadem-i Kelîm C. II 376
 kadem-i Mûsâ C. V 334
 kadem-i nebi C. VI 319
 kadem-i sülûk C. III 62
 kadem-i Yûsuf C. II 376
 kadem-i İdrîs C. II 376
 kader C. I 102, 301, 311, 372, 380, 449; C. III 208, 216; C. V 364, 404, 405, 439, 440; C. VI 104, 530; C. VII 386; C. VIII 295, 538; C. IX 509; C. X 48, 270, 271, 282, 290, 297, 322, 435; C. XI 361, 620; C. XII 558; C. XIII 157
 kader, kader ile reddolunur C. X 322
 Kaderî C. I 37; C. VII 255; C. X 264, 283, 284, 345, 347, 350
 kader-i Hudâ C. X 327
 kader-i ilâhî C. III 299; C. VI 374, 565; C. VIII

189; C. XI 315
 Kaderîler C. X 322, 346, 348, 349
 Kaderîlik C. II 380; C. VII 257
 Kaderîyye C. II 344, 381; C. X 290, 291
 kadh C. XI 367
 kadı C. III 391; C. IV 144, 162, 163, 250, 251, 253; C. V 372, 450, 451; C. VI 418, 425; C. XI 488, 489, 490, 493, 494, 502, 505, 508, 512, 523, 525, 536, 538, 562, 564; C. XII 42, 301; C. XIII 179, 182, 183, 186, 188, 189, 192, 194, 199, 200, 201, 204, 205, 211, 212, 213, 214, 215
 Kadî'l-hâcât C. V 209
 kadîlik C. IV 163, 250
 kadın C. I 73, 74, 89, 310, 311, 536; C. II 139, 144-151, 202, 203, 210, 224, 235, 296; C. III 196, 285, 443, 479, 493; C. IV 21, 44, 102, 125, 144, 205, 243, 328, 368; C. V 227, 359, 514, 515, 564, 565, 633; C. VI 196, 531, 532, 533, 616; C. VII 245, 320, 422, 425, 473, 474, 492, 552; C. VIII 118, 228, 245, 392, 396, 400, 415, 416, 417; C. IX 209, 325-327, 384, 405; C. X 122-124, 136, 183, 267, 330, 353, 354, 376, 377, 378, 433, 436, 443, 445, 474, 484, 485, 487, 497, 498, 503, 519, 525-527, 533, 585, 586, 594; C. XI 71, 87, 97, 104, 116, 117, 164, 173, 178, 228, 237, 241, 345, 410, 415, 470, 491, 522, 542, 556, 558, 559, 568, 583, 607, 608, 613; C. XII 77, 279-281, 335, 343, 344, 374, 491, 540, 544, 557, 573, 574, 585, 594, 613, 614, 624, 626, 627; C. XIII 22, 23, 25, 26, 34, 36, 83, 137, 138, 180, 181, 183, 187-189, 192, 210, 212, 213, 215, 247, 248, 300
 kadın hilesi C. XIII 189
 kadın sesi C. XIII 213
 kadına muhabbet C. II 147
 kadını sevmemek C. II 145
 kadının efsûnu C. XIII 187
 kadının nafakası C. XIII 214, 215
 kadınların güzelliği C. IX 325
 kadınların kiskançlığı C. X 566
 kadınlık C. II 32
 kadım C. II 243; C. IV 138, 304; C. V 17, 340, 359, 374, 375; C. VI 499; C. VII 78, 115, 167, 386; C. VIII 83, 301, 302, 339, 364, 585; C. IX 436, 438, 499, 502, 612, 613; C. XIII 24
 kadım-i latîf C. I 472
 Kadir C. I 474; C. XI 192
 Kadir Gecesi C. IV 295, 296, 310; C. VI 41; C. XII 315
 Kadirî C. II 327
 kadr-i müsterek C. IV 83, 84
 Kaf dağı C. I 380, 421; C. II 102, 103, 187, 299, 314; C. III 31; C. VI 609; C. VII 250, 256; C.

VIII 498, 574, 575, 582, 583; C. X 514; C. XII 429; C. XIII 44, 45
 kafes C. I 435, 558; C. VI 409-411, 414-417; C. VIII 49, 50; C. IX 289; C. XII 157, 158, 159, 334; C. XIII 197
 kâf-i küfi C. XI 538
 kâf-i mevsûle C. VII 466
 Kâfi C. VIII 518, 519
 kâfir C. I 165, 170, 240, 382; C. II 98, 99, 151, 152, 161, 235, 389, 458, 459; C. III 147, 148, 177, 277, 301, 364, 444, 495, 496, 497; C. IV 193-195, 198, 216, 217, 397, 398, 413, 492; C. V 355, 412, 536, 564, 578; C. VI 18, 42, 142, 156, 237, 238, 489; C. VII 218, 246, 274, 457; C. VIII 124, 179, 186, 187, 198, 256-258, 266, 269, 295, 444, 445, 457; C. IX 38, 69, 73, 105, 153, 306, 461, 500, 537, 564, 565, 645; C. X 46, 57-59, 230, 250, 261, 270, 284, 285, 308, 318, 330, 344, 345, 384, 385, 387, 388, 389, 392, 393, 394, 411, 446, 450, 463, 464, 489-492, 494, 495, 501, 510, 545, 546; C. XI 25, 36, 76, 131, 163, 227, 228, 341, 350, 362, 457, 476, 499, 500, 501, 599; C. XII 63, 177, 337, 391, 393, 454, 532; C. XIII 197, 281, 290, 305, 341
 kâfire horluk ile bakmayınız C. XII 177
 kâfir-i aslı C. IV 491
 kâfir-i ezeli C. IV 491
 kâfir-i nîmet C. V 117, 119
 kâfirin mezârı C. IX 153
 kâfiristan C. X 388
 kâfirilere ve zâlimlere hürmet C. VII 425
 kâfirlik C. IX 617; C. XI 26, 345
 kâfiye C. I 37, 64, 516, 461, 517; C. III 202; C. V 401, 402; C. VII 455; C. IX 599
 kâfir C. VIII 394, 422; C. XI 223
 kâğıd C. IV 14; C. VIII 511; C. XI 183
 kâğıttan kanat yapma C. XI 449
 Kâhâr C. I 292, 455, 551, 552, 569; C. III 92, 169; C. V 17, 405; C. VI 228; C. VIII 438; C. XI 311; C. XIII 258
 kahır C. I 160, 211, 291, 374, 394, 472, 523, 552; C. II 91, 179, 190, 366, 367, 507, 527, 531; C. III 489, C. IV 122, 178, 220, 234, 246, 301, 302, 326, 480, 385; C. V 117, 405, 406, 531; C. VI 156, 228, 229, 271, 467, 468, 544, 570, 573, 574; C. VII 57, 67, 171, 172, 314, 426, 512, 517; C. VIII 38, 184, 296, 334, 337, 339, 346, 418, 433, 563, 584, 585; C. IX 153, 154, 184, 516, 521, 522, 534, 612, 616; C. X 33, 35, 37, 317, 385, 436, 437, 462, 519, 565-567, 595; C. XI 20, 134, 136, 534-536, 560, 561, 590, 609; C. XII 88, 97, 102, 125, 133, 134, 257, 340, 363, 389, 518, 571; C. XIII 36, 67, 128, 153, 156, 201,

204, 211, 258, 297, 311
 kahır kılıcı C. XI 609; C. XIII 89
 kahır libâsı C. XIII 259
 kahır oku C. XIII 312, 313
 kahır şarâbı C. I 373
 kahırda lutuf C. V 406
 kâhil C. XIII 314
 kâhin C. VII 362, 418, 526; C. VIII 461; C. XI 610
 Kâhir C. II 528; C. VI 546; C. VII 315
 kâhire C. XII 310
 kahr evi C. XI 609
 kahramanlık C. X 552
 kahr-ı Hak C. XIII 258
 kahr-i ibâd C. XII 393
 kahr-i ilâhî C. I 292, 373; C. II 339, 385, 390, 391, 392; C. III 476; C. V 42, 117-119, 268, 352; C. VI 57, 106, 119, 258; C. VII 66, 113, 160, 499; C. VIII 198, 296, 299, 434, 587, 592; C. IX 185, 191, 193, 196, 520; C. XI 20, 134, 135, 268, 435, 610; C. XII 87, 144, 312, 393; C. XIII 85, 146, 155, 157, 263
 kahr-i ilâhiye mukâvemet C. IX 198
 kahr-i sult C. X 595
 kahr-i zâhirî C. XIII 152
 kâide C. XI 211; C. XIII 18, 19
 kâide-i hikmet C. XIII 18, 19
 kâil C. V 27, 619; C. XI 348
 kâim-makâm C. XII 228; C. VI 232; C. XI 401; C. XII 504, 514
 kâin C. III 295; C. IV 13
 kâinât C. II 25, 270; C. V 17; C. VII 243; C. VIII 302, 430; C. XI 43, 261, 262, 621
 kal C. XI 584, 585, 586, 587; C. XII 530
 kâl ve kıyl C. VII 486
 kal'a C. IV 196; C. VIII 186; C. XII 522, 538-540, 545, 546, 547, 561, 563, 564, 584-586, 590
 kalabalık C. V 278; C. XII 362
 kal'a-i memnûa C. XII 562
 kal'a-i zâtî's-suver C. IV 196; C. XII 612, 620; C. XIII 25, 39, 55, 102, 109
 kalay C. I 212; C. VII 162; C. VIII 511
 kalb Bk. gönül C. I 60, 83, 135, 144, 187, 197, 238, 271, 319, 320, 330, 336, 348, 434, 517, 518; C. II 20, 27, 201, 213, 214, 260, 312-315, 328, 345, 346, 347, 362, 363, 373, 393, 423, 451, 452, 458, 478, 485, 512, 513, 553, 561; C. III 30, 61, 64, 122, 163, 213, 202, 234, 235, 237, 240, 243, 258, 303, 304, 370-374, 380, 383, 398, 401, 411, 429, 442, 455-457, 459, 483-485, 487, 490, 494; C. IV 20, 31, 41, 59, 114, 115, 153, 179, 199, 203, 204, 280, 343, 364, 367, 378, 388, 390, 391, 405, 410, 412, 413, 450, 451, 490, 501, 504; C.

- V 26, 65, 66, 78, 151, 328, 361, 432, 437-439, 593, 594, 598, 600, 603, 611, 634; C. VI 77, 79-81, 85, 105, 138, 166, 196, 226, 227, 256, 316, 362, 368, 377, 380, 448, 454, 495, 506-509, 518, 519, 527-529, 593, 601, 604, 606; C. VII 83, 132, 243, 260, 268, 309, 311, 336, 359, 378, 379, 392, 393, 411, 462-464, 473, 477, 509, 511, 516, 518, 522, 524, 550; C. VIII 31, 39, 186, 192-199, 209, 257, 268, 320, 321, 323, 345, 380, 429, 452, 466, 484, 504, 516, 545, 551, 580, 620; C. IX 31, 86, 96, 115, 126, 144, 170, 248, 295, 296, 302, 303, 305, 311, 312, 335-337, 360, 361, 365, 368, 369, 383, 396, 420, 481, 510, 511, 519, 520, 553, 557, 574, 588, 596, 608, 622, 623, 637, 638; C. X 20, 61, 66, 74, 76, 88, 126, 131, 136, 139, 165, 176, 179, 184, 190, 209, 214, 216, 219, 228, 229, 231, 235, 248, 249, 257, 264, 274, 356, 357, 364, 366, 373, 379-382, 417, 430, 436, 464, 470-472, 474, 476, 494, 495, 501, 518, 524, 536, 540, 545, 550, 551, 585, 603, 613, 632, 633; C. XI 29, 42, 43, 68, 102, 137, 157, 188, 194, 213, 224, 228, 252, 254, 264, 265, 267, 278, 281, 283, 284, 300, 311, 317, 324, 349, 350, 355, 371, 373, 374, 397, 403, 416, 424, 428, 429, 431, 435, 438, 440, 442, 457, 484, 492, 506, 516, 517, 536, 573, 579, 620-622; C. XII 32, 50, 62, 64, 83, 92, 106, 213, 236, 258, 259, 262, 275, 276, 283-285, 295, 309, 333, 348, 358, 366, 368, 373, 375, 394, 420, 422, 429, 439, 442, 446, 470, 498, 511, 515, 520, 523, 524, 528, 530, 537, 538, 559, 586, 606; C. XIII 62, 64, 78, 96, 99, 106, 107, 123, 124, 125, 133-135, 137, 154, 163, 184, 187, 218, 222, 230, 243, 246, 252, 253, 254, 274, 279, 280, 284, 285, 301, 311, 312, 319, 331
- kalb ağacı C. XIII 184
kalb âlemi C. IV 366
kalb aynası C. X 227
kalb cenneti C. X 140, 530; C. XI 290
kalb çeşmesi C. XII 275, 529
kalb dağları C. III 371
kalb gözü C. I 49, 178, 187, 223, 422, 423, 424, 425, 441; C. II 42, 49, 73, 75, 76, 108, 530; C. III 38, 39, 42, 107, 188, 202, 213, 239, 240, 268, 306, 313, 315, 316, 318, 369, 438, 439, 469, 487; C. IV 17, 25, 26, 94, 119, 134, 135, 146, 154, 369, 393, 396, 417, 467, 468, 473, 474, 502, 509; C. V 88, 172, 231, 356, 481, 552, 599; C. VI 204, 487, 630; C. VII 15, 31, 109, 157, 161, 501; C. VIII 172, 174, 314, 315, 319, 320, 322, 377, 427, 458, 474, 524, 587; C. IX 22, 281, 361, 372, 476, 547; C. X 229, 339, 427, 531, 579, 596; C. XI 43, 103, 279, 288, 299, 371, 373, 374, 439; C. XII 463, 530; C. XIII 62, 74, 167, 223, 243, 244, 251
- kalb gözüyle Hakk'ın müşâhadesi C. XII 606
kalb hastası C. IX 110
kalb kal'ası C. III 347
kalb kalemi C. VI 106
kalb körlüğü C. VII 501
kalb meshi C. X 164
kalb nûru C. III 331
kalb penceresi C. V 634; C. XII 374
kalb perdesi C. XII 275
kalb sarhoşluğu C. XI 430
kalb sarhoşu C. XI 430
kalb şehri C. VIII 38; C. XI 188
kalb yolu C. XII 207
kalbden kalbe pencere C. III 439; C. XIII 326
kalbden kalbe yol vardır C. XII 207
kalbe gelen perde C. VIII 453
kalbe sığmak C. VII 516
kâlbced C. XIII 171
kalb-i Âdem C. II 201, 248, 260
kalb-i ârif C. II 213; C. III 64, 238; C. VI 496; C. IX 144, 297; C. XII 368
kalb-i âşık C. VII 191, 192
kalb-i beşer C. III 237
kalb-i cismânî C. XII 538
kalb-i ekmel C. XI 324
kalb-i hakâyık C. I 169; C. VI 440, 636; C. XII 251, 560
kalb-i hakâyık mümkün değildir C. VII 327; C. XII 251
kalb-i hâlî C. IX 88
kalb-i insân C. IX 198
kalb-i insânî C. I 326, 409; C. VII 191, 243; C. VIII 418
kalb-i kâmil C. II 561; C. IV 407; C. V 602, 603; C. VII 243; C. IX 300, 304; C. X 39, 355; C. XII 213
kalb-i Muhammed C. II 287
kalb-i Muhammedî C. I 517; C. II 292; C. VI 348; C. VII 408, 542; C. VIII 331, 577; C. IX 299, 494, 593; C. X 87, 90, 588; C. XII 66, 300, 432
kalb-i müdrik C. IX 384
kalb-i mü'min C. IV 117; C. VI 496
kalb-i mürid C. III 370
kalb-i selîm C. VII 510; C. IX 295, 297
kalb-i Şîs C. II 201
kalb-i vâhid C. V 602
kalbin casusları C. IX 94
kalbin cennetleri C. I 59
kalbin gölgesi C. V 601
kalbin huzuru C. I 187

kalbin perdesi C. XIII 318
kalbin susuzluğu C. XIII 16
kalbin şakirdi C. VIII 466
kalbine nazar etmek C. XII 207
kalbiyle buğuz C. XI 172
kalbleri ihyâ C. III 139
kalblerin ahvâli C. III 410
kalblerin câsûsları C. III 410; C. VII 528
kalblerin yâkûtu C. XII 236
kalblerinizden fetvâ isteyin C. XI 137
kalbur C. V 434, 435; C. X 459, 460
kâlbûd C. VII 458
kalb-zen C. III 98
kale Bk. kal'a C. VIII 382
kalem C. III 62, 203, 390; C. IV 449; C. V 170;
C. VI 184; C. VIII 436, 579, 580, 582; C. IX
505, 544, 623; C. X 320, 326, 336; C. XI
183; C. XII 90, 112, 135, 557; C. XIII 270
kalem kâtibi C. VI 105
kalem kırıldı C. X 621
Kalem kurumak C. II 525; C. X 319, 320
kalem-i a'lâ C. III 275
kalem-i icâd C. VIII 553; C. XI 242
kalem-i kalb C. VI 106, 107
kalem-i kazâ C. II 525; C. X 320
kalender C. XII 286
kâlet nemletün C. VII 261
kalib C. III 138, 213, 253, 254; C. V 362; C. VII
459; C. X 401; C. XI 458
kalıb-ı insânî C. VII 458
kalkan C. X 125, 172; C. XII 574
kalmâşık C. VIII 606
kalp C. III 97; C. VII 492, 493, 494; C. VIII 104,
305; C. XI 421; C. XIII 127
kalp akçe C. IV 304
kalp altın C. I 298; C. II 382; C. V 160; C. VII
495; C. VIII 620; C. IX 492; C. XIII 134
kalp para C. IV 294; C. VII 27; C. XII 104
kalpazan C. VII 26
kaltaban C. VIII 621; C. XIII 190
kalye C. XI 403
kamçı C. III 260; C. VIII 584; C. XI 121, 494; C.
XII 75
kamçı ile dövmek C. X 422
Kamer Bk. ay, mâh C. III 116, 117; C. VIII 485
kâmet C. VIII 290
kamsı C. I 164; C. II 90; C. VI 405; C. VII 174; C.
VIII 126; C. XII 33, 549
kamsılık C. I 73, 74; C. IV 164
kâmil C. I 74, 76, 162, 265, 383, 406, 485, 486,
488, 489, 540, 541, 542, 547, 552, 555; C.
II 19, 21, 29, 40, 54, 111, 195, 196, 356,
373, 434, 435, 448; C. III 31, 50, 162, 163;
C. V 96, 97, 136, 145, 201, 263, 339, 386,
387, 435, 517, 524, 555, 581, 582, 587,
592, 600, 601; C. VI 226, 313, 320, 324; C.
VII 104, 158, 160, 235, 251, 528, 531; C.

VIII 68, 69, 226, 228, 250, 347, 363, 481;
C. IX 129, 130, 232, 233, 278, 285, 286,
302, 337, 341, 358, 359, 372, 421, 474,
597, 619, 629, 632; C. X 39, 96, 129, 144,
162, 163, 216, 238, 246, 257, 335, 355,
382, 385, 434, 440, 490, 532, 545; C. XI
28, 29, 72, 73, 219, 220, 233, 284, 291,
297, 456, 471, 475, 476, 532, 572, 605,
606, 607; C. XII 116, 129, 225, 226, 228,
270, 449; C. XIII 90, 127, 175, 177
kâmil mürşid C. IX 148
kâmil ve mükemmil C. IV 60; C. X 351; C. XII
226
kâmilî imtühân C. VII 120
kâmilî incitmek C. II 176
kâmil-i mükemmil C. IX 302, 303
kâmilin gönü C. III 440
kâmilin kabrini ziyâret C. XII 445
kâmilîyyet-i insâniyye C. XI 398, 399
kâmilîlerin sohbeti C. XI 416
Kâmû kûsâlâ C. XII 108
kan C. I 122; C. II 74; C. III 485; C. IV 61; C. VI
307, 308, 366; C. VIII 158, 180, 349, 434,
493, 494, 495, 496, 498, 499, 500, 520,
521, 537, 540; C. X 31, 39; C. XI 230, 296,
476; C. XII 445; C. XIII 165, 187
kân C. IV 26; C. XII 16
kan deryâsi C. XIII 153
kan dökücülüğü C. VII 124
kan uyumaz C. VI 28; C. VIII 560
kanâat C. I 90, 305; C. II 117, 118, 120, 121,
131, 135, 541; C. III 371; C. IV 359; C. VI
378; C. VIII 397; C. IX 65, 220, 277, 413,
465; C. X 66, 105, 106, 113, 115, 124,
125, 132, 133, 192, 193; C. XI 485, 504; C.
XII 279, 591; C. XIII 211, 231
kanat C. III 114, 339; C. IV 455, 496; C. VI 211;
C. VIII 16, 65, 590; C. IX 207, 229-232,
245, 248, 264; C. X 53; C. XI 476, 477; C.
XII 344; C. XIII 63, 80
kandîl C. III 229, 230, 425; C. VIII 246; C. X
249; C. XII 222, 348, 349, 366, 386; C. XIII
64, 173
kâne C. X 311
kâne lillah C. VII 21
kânellâhu leh C. VII 42; C. VIII 238
kangren C. XIII 121
kanser C. X 526
kânûn C. XIII 19, 26
kânûn-ı hikmet C. XII 92
kânûn-ı ilâhî C. VII 293; C. VIII 437; C. IX 405
kânûn-ı sâni C. XII 365
kânûn-ı tabiat C. VI 39; C. XIII 261
kap C. VIII 523
kap, içinde olan şeyi sızdırır C. VII 63
kapı C. I 336, 490; C. II 502; C. III 14, 380; C. IV
225; C. V 90, 91; C. VI 162; C. XI 70, 291,

- 292; C. XII 489, 565; C. XIII 91, 92, 244, 248, 334
kapı çalmak C. IX 651
kapı gıcırtiları C. VIII 388
kapı kapı dolasmak C. XII 417
kapı sesi C. XII 487, 488
kapı yoldaşı C. VI 358; C. VIII 273
kapının sesi C. XII 489
kaplan C. I 329; C. IV 487; C. V 313; C. IX 426; C. XII 355; C. XIII 301
kar C. IV 301; C. V 554; C. VIII 583, 584; C. X 403, 405; C. XI 42, 43, 304, 318; C. XII 160, 161, 176; C. XIII 46
kâr C. VI 187, 188, 191, 450
ka'r C. VIII 266
kar dağı C. VIII 582-584; C. XI 43
kar taneleri C. VI 452
kar tepesi C. XI 42
kâr u bâr C. XII 478; C. XIII 75
kara C. III 441; C. IX 308; C. X 43, 44, 45; C. XI 324, 605, 609, 610; C. XII 70, 83, 564
kara bayrak C. XII 83, 85, 86
kara bulut C. XII 89
kara kil C. V 473, 474, 475
kara nokta C. VIII 192
kara ölüm Bk. mevt-i esved C. X 37, 38, 501; C. XII 255
kara renk C. VI 292
kara sakallı C. VIII 101, 103
kara sel C. X 70
kara şeytan C. V 194
kara yılan C. VII 185
karâbet C. IV 204; C. XI 72
karâbet-i dîniyye C. V 356
karâbet-i ma'neviyye-i rûhiyye C. VIII 499
karâbet-i tyniyye C. V 356
karabiber C. VII 185
karacığer C. III 331, 332; C. VI 307, 352, 353; C. VIII 158
karanfil C. VII 185; C. X 126
karanlık Bk. zulmet C. I 246, 400; C. II 360; C. III 98; C. IV 459; C. V 335, 337; C. VI 170; C. VII 137, 144, 186, 519; C. IX 282; C. X 281, 296, 338, 347, 417, 524, 531, 606, 607, 634; C. XI 12, 238, 317, 542; C. XII 132, 233, 258, 287, 297, 298, 311, 462, 468, 469, 473, 493, 521, 564; C. XIII 68, 69, 73, 80, 115, 119, 196
karanlık gece C. XII 133
karâr C. XI 525, 526
karâr-ı zâti C. III 265
karbon C. I 297, 396; C. V 19; C. VII 132; C. IX 388, 508; C. XI 50; C. XII 525, 526; C. XIII 264
kardeş C. XIII 160
kardeşler C. XII 281
karga C. I 378, 380, 569; C. III 26, 54, 404, 470; C. IV 84, 456, 499, 500; C. V 119, 172; C. VI 63, 111; C. VII 234, 375, 378, 499; C. VIII 245; C. IX 28, 31, 32, 265, 266, 268, 279, 289, 290, 304, 305, 319; C. X 368, 418; C. XI 24, 476, 477, 606, 607, 621; C. XII 157, 158, 327-329, 336, 339; C. XIII 66, 110
kârgâh C. XI 483, 484
kârgâh-ı Hak C. III 217
kâr-ı ilâhî C. VI 108, 109
karı ve koca C. XIII 23
karın C. I 272
karınca C. IV 488; C. VII 260; C. VIII 453, 579, 580; C. X 166; C. XI 280, 281, 491, 492; C. XII 331-333; C. XIII 302, 303
kâria C. X 107
karib C. VIII 431; C. XI 347
karın C. X 176, 531
karn Bk. kurn C. VI 43, 44; C. VII 288; C. VIII 584; C. XI 21, 22; C. XII 398, 399, 446, 586
karpuz C. III 419-421; C. X 483, 484
kartal C. IV 500; C. V 165; C. X 626; C. XI 283
kârûre C. X 248
kârvân C. III 211
karye Bk. köy C. V 151; C. VIII 441; C. XI 56; C. XII 163, 164
karyeler ehli C. XII 163
karz C. IX 60, 397
karz almak C. VIII 247
kâr-zâr C. XI 301
karz-ı hasen C. IX 339, 397; C. X 194
kasab C. VII 314; C. X 381, 401, 482; C. XI 507, 508, 534; C. XII 362; C. XIII 255
kasaplık C. XI 436
kâsd C. VI 546, 547
kâse C. III 306; C. IX 143; C. X 365, 369; C. XII 585
kâse-i vücûd C. III 306
kasem-i ilâhî C. III 102
kâsid C. IV 475, 476
kasık kılı C. X 377, 378
kâsırâtü't-tarf C. X 367, 368
kasırga C. V 119
kasîde C. XIII 34
kasîde-i Hamriyye C. VIII 374; C. X 517
kasıl C. X 243; C. XII 185
kasr C. VIII 329
kasr-ı âlî C. I 565
kasr-ı emel C. XII 279
Kassâm fi'n-nâr C. XII 165
kasvet C. X 235
kaş C. XII 429; C. XIII 180
Kâşî C. XII 415
kaç-ı merâtib C. III 497
katır C. V 463; C. VII 191; C. VIII 478, 479, 486, 487

katır ferici C. VII 191
 kâtib C. II 346; C. IV 204, 391; C. IX 622; C. XI 133
 kâtib-i felek C. III 441; C. IV 204; C. VI 391
 kâtib-i vahy C. II 365-368, 400; C. VI 226
 kâtil C. I 267; C. VIII 191; C. X 28, 29; C. XI 572;
 C. XII 393; C. XIII 121
 katl C. II 444; C. XI 166, 572
 katil câiz C. III 390
 katl-i nefis C. V 113; C. VI 28, 31; C. VII 403
 katre C. III 390, 445; C. V 522; C. VIII 239, 240,
 241; C. X 393-395, 440, 443; C. XI 487,
 490; C. XIII 335
 katre-i tecellî C. III 163
 kav C. XII 413
 kavâid-i insâniyye C. XIII 290
 kavâid-i şî'riyye C. II 308
 kavânin-i ictimâiyye C. VIII 480
 kavânin-i tabîiyye C. XII 134
 kavga C. II 418; C. V 268, 405; C. XI 34
 kavil C. IX 98, 100
 kavil şâhidi C. IX 98
 Kâvîler C. XII 321
 kavli C. IX 92-94, 96, 97, 101
 kavli C. IX 357, 358
 kavli cenk C. XI 29
 kavli-i meşhûr C. XI 319, 320; C. XII 184
 kavm C. V 356
 kavm-i Hüd C. IV 327
 kavm-i Lût C. IX 482
 kavm-i Mûsâ C. VII 452
 kavm-i Nûh C. IV 327
 kavm-i Yûnus C. V 578
 Kavs C. X 634
 kavsara C. VIII 104
 kavs-i kuzah C. III 442; C. XI 44
 kavun C. X 484
 kavvâd C. VII 380
 kavvâde C. XIII 250
 kavvâl C. VII 154, 157; C. VIII 378; C. IX 95
 kaya C. XII 231, 232
 kayadan dışı deve çıkarmak C. VIII 189
 kayadan suyu akıtmak C. XI 347
 kayd-ı tabiat C. III 195
 kayıp C. XIII 196
 kayak C. XIII 236
 kaynak C. V 151; C. IX 326, 327
 kayyim C. X 306
 Kayyûm C. I 361, 530; C. II 88; C. IV 373, 479;
 C. V 430; C. VI 467, 605; C. VII 239; C. VIII
 438; C. IX 349; C. X 512, 614, 615; C. XI
 216, 221; C. XII 64, 397
 Kayyûm-i âlem C. IX 509
 kayyûmiyet C. XI 286
 kayyûmiyyet-i zâtîyye C. XI 360, 361
 kaz C. III 379, 380, 386; C. IV 447, 503, 504,
 505; C. V 128; C. IX 28, 31, 32, 145, 146,

185, 265; C. X 368; C. XIII 60
 kaz dolması C. III 21; C. IX 402; C. XIII 164
 kazâ C. I 102, 148, 151, 239, 317, 372, 374,
 380, 381, 386, 388, 389, 394; C. II 39,
 150, 151, 153, 158, 369, 371, 461, 516,
 524, 525, 535-538, 548; C. III 152, 193,
 216, 296, 297, 299, 362, 451; C. IV 128,
 194; C. V 131, 139, 251, 295, 363, 364,
 365-371, 449, 502, 621; C. VI 104, 183,
 227, 228, 231, 374, 470, 530, 546; C. VII
 386, 389; C. VIII 92; C. IX 503, 535, 549;
 C. X 48, 95, 296, 297, 322, 326; C. XI 19;
 C. XII 267, 308, 453; C. XIII 92
 kazâ kuyusu C. VII 108
 kazâ ve kader C. I 238, 537; C. IV 17; C. VII 430;
 C. VIII 555; C. IX 118
 kazâ ve kader-i ilâhî C. XII 558, 559, 561
 kazâ-yı sâbûk C. IX 509
 kazan C. X 339
 kazanın beyi C. XII 308
 kazanma C. I 302
 kazâya nżâ C. II 39; C. III 256
 kazâyâ-yı mantıkîyye C. XII 17; C. XIII 269
 kazâ-yı ezeli C. VIII 20
 kazâ-yı Hak C. II 348; C. VI 126
 kazâ-yı Hudâ C. X 327
 kazâ-yı ilâhî C. I 98, 148, 301, 303, 304, 315-
 317, 321, 322, 324, 380, 396, 449, 496-
 499, 512; C. II 83, 328, 370, 391, 392; C.
 III 12, 107, 208, 217, 221, 256, 295, 296,
 313, 317, 318, 361, 362; C. IV 118, 128,
 129, 186, 187, 269; C. V 114, 115, 132,
 138, 139, 224-226, 229, 231, 232, 241,
 253, 306, 437, 440, 441, 443-445, 451,
 473, 495, 496, 501, 503, 504, 533, 578,
 620; C. VI 138, 181, 229, 230, 236, 248,
 250, 256, 257, 391, 409, 419; C. VII 64,
 67, 107, 108, 275, 326, 385-388, 401,
 509, 545, 552; C. VIII 390, 401, 454; C. IX
 178, 183, 311, 379, 548; C. X 95, 252-
 255, 272, 297, 299, 301, 313, 320-322,
 326, 328, 346, 355, 565, 578, 582; C. XI
 19, 144, 145, 146, 150, 152, 188, 312,
 319, 320, 331, 386, 393, 428, 514, 515,
 523, 524, 534, 606; C. XII 77, 216, 229,
 266-269, 307, 346, 453, 553-555; C. XIII
 283, 292, 346
 kazâ-yı ilâhî arslanı C. V 583
 kazâ-yı ilâhî oku C. III 362
 kazâ-yı ilâhiyye nżâ C. VIII 401
 kazâ-yı küfür C. V 366, 367
 kazâ-yı makzî C. V 371
 kazâ-yı muallak C. I 498; C. II 537; C. III 216; C.
 VI 140; C. XI 146; C. XII 453
 kazâ-yı mübrem C. I 498, 499; C. II 150, 178,
 524, 526, 535, 537, 548; C. III 216, 217; C.
 VI 140; C. XI 146, 152; C. XII 453

- kazâyı münkir olan C. I 380
 kazâ-yı rabbânî C. V 439, 442
 kazık C. XI 488
 kâzib C. IV 312
 kazıyye C. XII 513, 514; C. XIII 253
 kazma C. XII 13
 kazûrât C. VII 469
 kazzâz C. XI 499
 kebab C. VIII 93; C. X 399; C. XIII 175, 264
 kebâir C. VIII 248
 keber C. VII 316
 kebere C. VII 316
 keçi C. III 397; C. VII 185; C. IX 42, 444, 452; C. X 381; C. XI 514; C. XII 558, 559
 keçi boynuzu C. VII 122, 123, 396
 keçi kılının ipeğe tebeddülü C. VI 37
 ked-bânû C. VI 466
 keder C. II 115; C. III 194; C. IV 157; C. VIII 17, 339, 383, 384, 386, 387; C. X 84, 556; C. XI 513; C. XIII 156
 kederlenme C. VI 68
 kedi C. IV 35; C. V 547; C. VI 164, 410-412, 415-418; C. VII 185; C. VIII 38, 39, 74; C. IX 76, 273, 274; C. X 398, 399, 400; C. XI 202, 312, 313; C. XII 171, 183, 345, 359, 360, 361, 362
 kedi pençesi C. III 169
 keffâet C. VIII 396; C. X 483
 keffâret C. IV 279
 kefen C. VIII 409; C. XI 156; C. XII 604
 kefen istemek C. XII 603-605
 keff-i yed C. VI 577
 keffür C. XI 118
 kehal C. XI 524
 kehânet C. VII 418; C. VIII 289
 kehf C. IX 637; C. X 406; C. XI 542; C. XII 479
 kehhâl C. IX 547; C. X 428
 kehl C. V 474
 kehrübâ C. II 168; C. VI 531, 542; C. VII 162, 477, 478, 550; C. XI 214, 215; C. XII 313
 keîb C. XIII 291
 keklik C. III 470; C. VI 515; C. VII 256, 257; C. X 152, 153; C. XIII 252
 kelâm C. I 235, 429, 446; C. IV 281, 445, 464; C. V 271, 274, 359; C. VI 235, 503; C. VII 274, 275; C. VIII 342, 363, 364, 378, 449; C. IX 25, 92, 95, 278, 475, 599, 601; C. X 42, 130, 136, 143-145, 607; C. XI 265, 344, 361, 521; C. XII 24, 137, 310, 440, 503; C. XIII 17, 42, 43, 45, 197, 209, 224, 225, 236, 240, 249, 327, 332, 341, 348
 kelâm âlemi C. IX 89
 kelâm âşıkları C. XIII 332
 kelâm-ı bâtnî C. XIII 326
 kelâm-ı ehl-i tevâtür C. X 536
 kelâm-ı ehlullâh C. X 202
 kelâm-ı enbiyâ C. XIII 259
 kelâm-ı enbiyâ ve evliyâ C. VII 148
 kelâm-ı evliyâ C. VI 495, 515; C. VII 447; C. IX 91; C. X 137, 140, 143, 145; C. XI 425; C. XII 129
 kelâm-ı filî C. II 378
 kelâm-ı hafî C. VII 376
 kelâm-ı hafî C. IX 410, 411
 kelâm-ı Hak C. I 35; C. IV 464; C. VIII 87; C. XII 129
 kelâm-ı hikemiyye C. V 344
 kelâm-ı hikmet C. VIII 501
 kelâm-ı Hudâ C. III 203
 kelâm-ı ilâhî C. I 439; C. IV 287; C. V 618; C. XII 146, 154, 155
 kelâm-ı istisnâî C. XII 119
 kelâm-ı kavî C. II 378
 kelâm-ı kibâr C. II 134
 kelâm-ı kudsî C. VIII 502
 kelâm-ı lafzî C. II 329
 kelâm-ı mu'ciz C. VIII 503
 kelâm-ı nebevî C. XII 146
 kelâm-ı nefsi C. II 328, 329; C. VI 501; C. VIII 502
 kelâm-ı nefsi mefrûzu'l-kurâa C. I 35
 kelâm-ı nefsi ve bâtnî C. XIII 326
 kelâm-ı Resûlullâh C. X 536
 kelâm-ı zâhirî C. IX 395; C. XIII 224, 331
 kelâm-ı Zülcelâl C. VIII 504
 kelâmmullah C. IX 442; C. X 134, 536; C. XI 393
 kelâpise C. X 486
 keler C. III 343
 keîl C. XI 593
 Kelîm C. III 118; C. IV 146; C. V 374, 375; C. VI 275
 kelîm Bk. kelime C. III 142
 kelîmât Bk. kelime C. IV 449; C. V 349; C. VI 497; C. VIII 347
 kelîmât-ı câmia C. XI 95
 kelîmât-ı eşyâ C. I 543
 kelîmât-ı hikemiyye C. V 344
 kelîmât-ı tayyibe C. I 294
 kelime Bk. kelîmât C. I 169, 528; C. III 151, 203, 273, 463; C. V 170, 309; C. VI 281, 527; C. VIII 342, 534; C. XI 78
 kelime-i habîse C. XII 119
 kelime-i Hak C. V 578, 579
 kelime-i şehâdet C. I 528; C. VII 461; C. VIII 106; C. IX 69, 70, 98, 101, 108; C. XI 81, 222
 kelime-i tayyibe C. VI 526, 527; C. VIII 534; C. XII 119, 120
 kelime-i tevhit C. I 343, 519; C. V 360; C. VII 259; C. VIII 310; C. IX 415, 416; C. XI 268, 297
 kelîmetullâh C. III 142
 Kelîm-i hakîkî C. V 378
 Kelîmullâh C. III 117; C. V 285
 kelle C. XI 490

kemâl Bk. kemâlât C. I 88, 227; C. II 195, 270, 360-362, 364, 374, 520; C. III 188; C. IV 13, 182, 192, 193, 296; C. V 358, 599; C. VI 543, 638; C. VII 99, 100, 242, 257, 316, 522; C. VIII 470; C. IX 340, 595; C. X 520; C. XI 531; C. XII 28, 48, 53, 122, 280, 579
kemâl burcu C. XII 52
kemâl da'vâsı C. IX 428; C. VII 522, 524
kemâlât Bk. kemâl C. I 554, 555, 559; C. II 341, 342; C. V 206, 564; C. VI 336; C. VII 315; C. VIII 215; C. IX 594, 595, 596, 639; C. X 207; C. XIII 310
kemâlât-ı bâtne C. II 342
kemâlât-ı beşeriyye C. XI 386
kemâlât-ı esmâiyye C. VI 543; C. XII 426
kemâlât-ı Hak C. XII 28
kemâlât-ı ilâhiyye C. V 562, 563; C. XI 532; C. XII 28, 589
kemâlât-ı muhammediyye C. XI 343
kemâle vusûl C. IX 341, 342
kemâl-i celâ C. X 517
kemâl-i celâ ve isticlâ C. X 517; C. XII 280
kemâl-i esmâî C. VI 543
kemâl-i ırfân C. VII 438
kemâl-i isticlâ C. X 517, 518
kemâl-i i'tidâl C. III 273
kemâl-i ma'rîfet C. III 315; C. XI 533
kemâl-i tenzih C. II 242
kemâl-i teslîmiyyet C. XIII 314
kemâl-i zuhûr C. XII 507
kemân C. IX 139
kemend C. XII 291, 294
kemend atmak C. XII 291
kemer C. IX 191
kemer bağışlamak C. III 114
kemik C. II 121; C. IV 385, 386; C. VII 275, 276; C. XI 347, 348; C. XII 402
kemin C. XI 83; C. XIII 203
kempîr C. VIII 248
Ken'an'lı C. VIII 475
kendi C. I 52, 354, 355, 404, 405, 468; C. III 368; C. V 44, 78, 166, 348, 349, 457, 505, 526, 532, 634; C. VIII 429, 430; C. IX 364, 641; C. X 366, 381; C. XI 62, 256, 257, 259, 268, 383; C. XII 23, 24, 62, 117, 118, 121, 129, 148, 171; C. XIII 143, 159, 235
kendi aslin C. VI 73
kendi bıyıklarına gülme C. VIII 188
kendi evi C. XIII 103
kendi hakikati C. I 447, 448; C. VI 74, 92
kendi kendine güveyi C. XII 205
kendi kendine halvet C. X 431
kendi kendine sülûk C. XII 205; C. XIII 62
kendi kendine vâsıl C. XII 205
kendi kitabı C. V 526
kendi nefsi C. XIII 93
kendi re'yini beğenmek C. XIII 250

kendi varlığını görmek C. XII 419
kendilik C. II 94, 462; C. VI 470, 602, 605; C. IX 365; C. XI 29, 248, 497; C. XII 110, 131, 140, 422, 582; C. XIII 219, 220
kendiliksiz C. IX 178
kendini tanımak C. XIII 141
kendinde aramak C. VIII 428; C. IX 362
kendinde bulmak C. VIII 428
kendini beğenmek C. II 361
kendini görme C. II 372; C. IX 333; C. X 382
kendini görücülük C. XI 53, 54
kendinin ifnâsı C. XII 580
kendinin kendiliği C. XI 53
kendisini bilmek C. XI 53
kenz-i mahfî Bk. gizli hazîne C. II 270, 271; C. IV 291, 301, 381; C. V 298, 299; C. VI 35, 109; C. VII 184, 410; C. VIII 215, 360, 540; C. IX 139, 545; C. X 518
kepek C. IV 81; C. XI 180
kerâmât Bk. kerâmet C. I 59, 86, 285, 288, 500; C. II 71, 72, 75, 81, 341, 343, 422; C. IV 18, 340; C. V 149, 313; C. VI 39; C. VII 311; C. VIII 309; C. X 136; C. XI 196, 203, 435; C. XII 65, 113, 567, 582, 583; C. XIII 53, 117, 242, 280, 284, 297, 314, 326
kerâmât-ı evliyâ C. III 387; C. XI 343
kerâmât-ı kevnîyye C. IX 96
kerâmât-ı ma'nevîyye C. IX 400, 401
kerâmât-ı sûrî C. IX 400; C. XI 435
kerâmât-ı sûriyye ve kevnîyye C. IX 400
kerâmet Bk. kerâmât C. II 124; C. III 132; C. IV 369, 421, 422, 435, 440, 510; C. V 195, 454, 455; C. VI 37, 51, 190; C. VII 542; C. VIII 163; C. IX 400, 501, 502, 563; C. XI 203, 305, 393, 430, 431, 434, 436, 447; C. XII 96, 432; C. XIII 147, 148, 294
kerâmet-i ilmiyye C. XI 393
kerâmet-i kevnîyye C. IX 563
kerb C. IX 526
kerbâs C. XII 482
kerem C. I 155, 367; C. II 237, 239, 310, 490; C. III 122, 260; C. IV 92, 96, 121; C. VI 21, 191, 203, 233, 239; C. IX 74, 76, 584, 585, 586; C. X 223, 234, 342, 439, 610, 611, 612, 629; C. XI 21; C. XII 216, 352, 387, 431, 437, 438, 445, 461, 462, 577, 617; C. XIII 29, 146, 147, 167, 328
kerem-i ilâhî C. XII 53, 461
kereste C. XII 447
Kerhen geliniz C. VI 549, 580, 581
kerîh C. VI 228; C. VII 32; C. XIII 117, 118
kerîm C. II 237, 239; C. III 119; C. V 26, 212; C. VI 156, 160, 161, 166, 195; C. IX 74; C. X 588, 618
kerîmler C. I 155; C. V 589
kerkes C. III 212; C. XII 490; C. XIII 77, 80, 81, 305

kerpiç C. III 336, 337, 338, 339, 340, 341; C. VI 256, 460; C. IX 140, 142; C. X 39, 282, 289, 339, 362, 631, 632; C. XII 37, 411, 589, 590, 608-610, 614-617; C. XIII 276
kerpiç kesme C. XIII 35, 36
kerr u fer C. IV 502; C. VI 359, 424, 439, 449; C. XI 85
Kerrâmiyye C. X 604
Kerramnâ benî Âdem C. IV 506; C. IX 411; C. X 441
Kerrûbîler C. XII 55
Kerrûbiyân C. IV 145
kervan C. IV 95, 290; C. X 108, 110, 418; C. XI 182, 189-192, 359, 380; C. XII 272
kervânsaray C. XII 160
keşâfet C. I 351; C. III 375, 448; C. VIII 89-91, 95, 112, 118, 256; C. X 229, 304; C. XII 31, 285, 471
keşâfet âleminin darlığı C. VI 298
keşâfet hicâbı C. IX 94
keşâfet perdesi C. XII 502, 503
keşâfet-i beşerîyye C. XII 277
keşâfet-i cismâniyye C. X 404, 533; C. XII 153, 260, 363
keşâfet-i cismiyye C. XII 161, 162
keşâfet-i hayvâniyye C. VI 604
keşâfet-i unsuriyye C. I 419
keşâfet-i vücûdiyye C. XI 264
kesb C. I 303, 306, 317; C. IV 208, 209; C. V 631; C. IX 64, 211, 220; C. X 102, 103, 106, 111-114, 284; C. XI 203, 436, 592, 594; C. XII 571
kesb yolu C. I 248
kesbî C. I 249; C. III 62; C. VIII 32
kesb-i dünyâ C. I 318
kese mes'alesi C. VI 383
keserât C. I 204, 207, 209, 234; C. II 331, 430; C. IV 159, 315, 498; C. VI 294, 318, 349, 463, 464, 617; C. VII 241, 294, 323; C. VIII 112, 346, 452; C. IX 82, 549; C. X 284, 408, 417; C. XI 231, 262, 528, 618; C. XII 34, 40, 374, 545; C. XIII 56, 216, 347
keserât âlemi C. I 122
keserât âleminin hârici C. XII 420
keserât tozu C. XII 27
keserâta nazar C. I 204
keserât-i âlem C. I 309
keserât-i esmâiyye C. X 624
keserât-i eşyâ C. IX 411, 412; C. X 257, 285; C. XII 335
keserât-i hayâliyye C. IX 551
keserât-i sifâtiyye C. XI 603
keserât-i ta'ayyünât C. XII 562
keserâta vahdeti müşâhede C. VII 300
kesif C. I 232, 234, 352; C. IX 647; C. X 213, 401
kesilmiş baş C. XIII 85, 86, 89

kesirü's-sifât C. IV 132
kesret C. V 540; C. VI 295; C. VII 242; C. VIII 94, 551; C. IX 89, 214; C. X 605; C. XI 16, 38, 66, 597; C. XII 284, 462
kesretde vahdet C. I 95, 108; C. III 388; C. V 348, 349
kesret-i vücûd C. I 453; C. XI 179; C. XII 149, 166
keşf-i ahvâl C. III 415
keşf-i akli C. VI 85
keşf-i akli ve ilmî C. XII 166
keşf-i cin C. XIII 280
keşf-i esrâr C. I 522, 527; C. VI 485
keşf-i evliyâ C. X 542
keşf-i hakâyık C. XII 187
keşf-i ilâhî C. IX 439
keşf-i kalbî C. VI 85
keşf-i kubûr C. XIII 79
keşf-i ma'nevî C. IV 452
keşf-i melek C. XIII 280
keşf-i muhayyel C. I 103, 104; C. VII 547; C. VIII 182, 202, 372, 484, 485; C. IX 317, 478; C. XI 118; C. XII 190; C. XIII 137
keşf-i mücerred C. I 103, 104, 106, 107; C. VII 547; C. VIII 202, 372; C. XII 190, 191; C. XIII 137
keşf-i rûhânî C. X 474
keşf-i vehmî C. XII 166
keşf-i zâhiri C. IV 452
keşf-i zamîr C. XIII 280
keşfiyât-ı maddiyye ve fenniyye C. X 88
keşfiyyât C. V 408
keşfiyyât-ı fenniyye C. IV 137; C. XII 476
Keşî C. XII 160
keşif C. II 379; C. IV 373, 496; C. V 149, 479; C. VI 310, 330, 606; C. VII 31, 169, 373, 542, 546; C. VIII 54, 67, 140, 294; C. IX 205, 649; C. X 167, 430, 431, 541, 567, 605; C. XI 306, 362; C. XII 38, 177, 236, 432, 582, 583; C. XIII 41, 42, 53, 79, 94, 242, 246, 279, 280, 282, 286, 289, 310, 314, 326
keşif ve ihbâr C. I 513
keşifte hatâ olur C. XIII 79
keşîş C. XI 575
keten C. VII 185
ketm C. XI 87, 88
ketm-i adem C. II 343; C. IX 185; C. X 347; C. XII 577
ketm-i esrâr C. VIII 96
ketûm C. VI 259
kevn C. II 336; C. III 195; C. VII 467-469, 471, 472, 474-476; C. VIII 247; C. IX 116, 303; C. X 433; C. XIII 235
kevn hayâldir C. V 458
kevn ü fesâd C. III 480; C. VII 467, 476, 508; C. IX 569; C. XI 568; C. XIII 313
kevn-i câmi C. I 326; C. IV 453; C. VIII 247; C.

IX 297, 298; C. XI 621
 kevn-i dünyâ C. VII 476
 kevn-i latîf C. VII 469
 kevn-i vücûd C. IV 453
 kevser C. II 445; C. IV 16; C. VI 218; C. IX 154,
 155, 411-414; C. X 441, 612-614; C. XI
 303
 kevser çeşmesi C. IX 343
 kevser şarâbı C. IX 413
 keyd C. XII 541; C. X 444
 keyfiyyet C. III 494
 keyfiyyet-i halk C. V 341, 574; C. XIII 244
 keyfiyyet-i hilkat C. II 270; C. IV 137; C. V 341
 keyfiyyet-i hudûs C. VIII 301; C. XIII 244
 keykubâd C. VIII 271; C. X 513
 keylûs C. XI 230
 keymûs C. XI 230
 Keyvânî C. XII 465
 kezm-i gayz C. II 403
 kible C. I 104; C. II 112, 299, 410; C. III 106,
 485; C. IV 109, 339, 398, 406; C. VI 170,
 194, 365, 495; C. IX 87, 123, 124, 469; C.
 XI 43, 213, 214, 436, 611-614; C. XII 12,
 24, 53, 119, 227, 228, 385, 404, 412, 413,
 428, 472, 473, 520; C. XIII 144, 145, 181,
 253, 342
 kible-i hakîkî C. XIII 80
 kible-i ibâdet C. IV 116
 kible-i zât C. IX 122
 kibleyi aramak C. XIII 80
 Kibt C. V 260
 Kibtî C. I 289; C. VIII 179, 180, 266, 295, 493-
 496, 499, 500, 513, 514-517, 520; C. XI
 603
 Kibtîler C. VIII 182, 434, 498, 540, 541
 kîdem C. III 18; C. V 17, 341, 353; C. VII 175; C.
 VIII 302; C. XIII 244
 kıl C. I 422; C. III 49; C. VIII 176, 407, 408; C.
 XI 382, 383, 384, 385
 kıl gömlek C. I 85; C. XI 456
 kılavuz C. II 170, 293; C. V 75, 168; C. VIII 67,
 486; C. IX 136, 380, 517; C. X 381, 382,
 383, 418; C. XI 41, 524
 kılavuz kadın C. V 378
 kılavuzluk C. III 485, 486; C. VII 416, 498
 kılınç güneşi C. X 574
 kılınç C. I 124, 131, 255; C. II 101, 363, 507-509,
 560; C. III 116, 260; C. IV 337, 340, 353,
 394, 395; C. V 50; C. VI 47, 258, 269; C. VII
 293, 414, 415; C. VIII 40, 41, 92, 118, 279,
 409, 587, 594, 595; C. IX 233, 234, 315; C.
 X 123, 188, 336, 495, 496, 504, 511, 514,
 528, 529; C. XI 42, 43, 171, 277, 447, 503,
 610; C. XII 131, 470, 574; C. XIII 36, 40,
 59
 kılınç kuvvetiyle intişâr C. VIII 40
 kılınç peygamberi C. XI 171

kılıç ve kefen C. VII 102; C. VIII 408, 409
 kılıcsız öldürmek C. II 497
 killet-i ekl C. I 514
 killet-i kelâm C. I 514
 killet-i nevâm C. I 514
 kın C. XII 131, 470
 kına C. XI 134
 kına gecesi C. XI 111
 kırân C. VIII 286; C. IX 475; C. X 632; C. XII 187
 kırat C. VIII 448
 kırba C. IV 515
 kırıklık C. VIII 278
 kırk sadık C. IV 41
 kırklar C. II 260
 kırılma C. II 261
 kırmızı C. II 177, 179; C. III 213, 442; C. XII
 171, 314
 kırmızı atlas libâs C. X 635
 kırmızı ciğer C. III 331, 332
 kırmızı gül C. X 588
 kırmızılık C. III 307; C. X 458
 kısâ C. X 613
 kısa kuyluklu C. VIII 262
 kısâs C. I 270; C. II 526, 527; C. VI 27, 31, 45;
 C. VII 413; C. VIII 41, 560, 561; C. X 28, 29,
 562; C. XI 172, 487, 488, 509, 511; C. XII
 218, 219
 kısasta hayat C. X 28
 kıskaç C. VII 213
 kışkâncılık C. I 529, 531, 532; C. IV 509, 510; C.
 IX 415; C. X 566; C. XI 235, 236, 240-244,
 246
 kısık C. IX 64
 kısmet C. III 139, 140; C. IV 269; C. X 101-104
 kısra C. I 32, 37, 48, 132; C. II 204; C. III 236;
 C. IV 175, 469, 470; C. V 116; C. VI 489; C.
 VII 228; C. VIII 49, 228, 610, 611; C. IX
 598, 599, 600, 607; C. X 619; C. XI 359,
 499; C. XII 17
 kussa-i cânân C. IV 223
 kuş C. II 351, 375; C. IV 300, 302; C. V 112,
 149, 481; C. VI 307, 352; C. IX 58, 569,
 576; C. X 553, 634; C. XI 464, 582, 587,
 588, 596; C. XII 161, 513, 577; C. XIII 208,
 294
 kuş C. III 367; C. IV 373, 387; C. VI 45; C. IX 24,
 301, 614; C. XI 47, 124
 kitâ C. VIII 41
 kitlık C. VI 37, 592; C. VIII 439, 547, 548, 549;
 C. X 89, 101, 238; C. XI 515, 516, 560,
 596, 597
 kitlık senesi C. V 126; C. VIII 431, 432
 kırılma C. IV 48, 49; C. X 394, 395, 525
 kırıcık saç C. XI 211
 kıyâfet C. IX 136; C. X 382
 kıyâm C. IX 88
 kıyâmet C. I 254, 400, 504, 537, 538, 539; C. II

50, 285, 286, 352, 378, 379, 382, 442, 443; C. III 81, 88, 98, 99, 106, 144, 278, 279, 290-292, 335, 349, 374, 395, 397, 452; C. IV 337; C. V 122, 175, 205, 468, 572; C. VI 72, 170, 282, 516, 517, 609, 614; C. VII 151, 165, 189, 190, 201, 285, 328, 395, 427-429; C. VIII 181, 191, 193, 200, 203, 204, 287, 290, 302, 311, 382, 438, 457; C. IX 127, 158, 303, 461, 470, 490, 491, 512, 569, 573, 575; C. X 43, 164, 247, 248, 553, 554, 555, 567, 581, 586; C. XI 115, 261-264, 286, 288, 312, 331, 332, 431, 432, 440, 463, 464, 490, 491, 493, 600, 601, 605, 606; C. XII 162, 273; C. XIII 143, 203, 230

kiyâmet bayramı C. VI 517
 kiyâmet günü C. VIII 619
 kiyâmet-i kübrâ C. I 418, 538; C. II 285, 286; C. III 290, 291, 335, 374; C. IV 198; C. V 341; C. VII 427, 428; C. VIII 301, 302, 382; C. IX 127, 130; C. XI 261, 432, 605
 kiyâmet-i ma'nevî C. III 374
 kiyâmet-i suğrâ C. VII 428; C. IX 127; C. XI 261
 kiyâmet-i süri C. III 374
 kiyâmet-nâme C. VI 614
 kıyâs C. II 75, 76, 402, 407-411, 413, 415, 421, 422, 504; C. VI 210, 309, 310, 347; C. VII 333; C. IX 203, 537, 540, 609; C. XIII 253, 332
 kıyâsât C. XII 151
 kıyâsât-ı akliyye C. II 423, 424, 434
 kıyâsât-ı mantikiyye C. XII 17, 148, 196
 kıyâs-ı akfî C. I 326
 kıyâs-ı fâsîd C. VI 110, 491
 kıyâs-ı fukahâ C. VI 73
 Kıyâs-ı iktirânî C. IX 203
 kıyâs-ı istisnâî C. IX 203
 kıyâs-ı mantikî C. II 408, 411, 412; C. VI 111; C. VIII 301
 kıyâs-ı akfî C. X 125
 kıyl ü kal C. IV 495, 496, 497, 501, 502; C. X 354
 kıyl ü kâl ilmi C. III 263
 kıymet C. III 408
 kız C. IV 422; C. X 450; C. XIII 84, 85
 kızarmış balık C. XII 231
 kızgınlık C. V 118
 kızıl C. III 98
 kızıl ölüm Bk. mevt-i ahmer C. X 37, 38, 480, 501; C. XI 255
 kızılçık C. X 554
 kibir C. I 34, 91, 138, 141, 152, 405, 422, 423, 425, 439, 484, 490, 493, 554, 559-562, 564, 573, 574; C. II 76, 119, 120, 132, 144, 158, 361, 369, 370, 383, 384, 391, 400, 408, 444; C. III 225, 226, 227, 382, 413; C. IV 42, 53, 54, 59, 73, 141, 230,

430, 431, 457, 501; C. V 51, 133, 208, 212, 217, 227, 353; C. VI 47, 80, 83, 84, 162; C. VII 172, 259, 265, 314, 336, 371, 399, 404, 409, 418, 444, 498, 550; C. VIII 43, 123, 175, 190, 226, 257, 261, 275, 277-280, 467, 470, 488, 489, 491, 547, 614; C. IX 185, 186, 191, 199, 220, 229, 265, 357, 413, 417, 432, 460, 461, 482, 578, 588, 607, 608, 611, 612, 616, 618, 621; C. X 57, 124, 230, 410, 415, 424, 541; C. XI 54, 76, 77, 95, 96, 102, 117, 447, 544, 614; C. XII 140, 152, 153, 279, 330, 354, 357, 358, 391, 392, 606; C. XIII 17, 64, 142, 202, 222, 248, 256, 289, 305, 307, 308, 309, 312, 324

kibir kokusu C. V 61
 kibrit-i karbon C. VII 237
 kibriyâ C. III 253; C. VIII 282; C. IX 186, 191; C. X 456
 kîh kîh C. VI 168
 kil C. VII 194, 196, 198; C. X 49; C. XII 347
 kil yiyici C. VII 194, 195, 196
 kılim C. VI 425; C. VIII 439; C. XII 220
 kilimi kurtarmak C. VIII 137
 kilise C. IX 121; C. X 259, 388-391, 450, 596; C. XIII 221, 222
 kılt C. VI 138, 181; C. X 12, 16, 348; C. XI 47; C. XII 386
 kıls C. IX 388; C. XII 525; C. XIII 264
 kimseden bir şey istememek C. XI 120
 kımyâ C. I 212, 255; C. II 152, 222, 249, 360, 518, 533; C. III 60, 170, 193, 267, 268, 402; C. IV 357, 403, 404, 420; C. V 19, 246, 312, 385, 497; C. VI 69, 140; C. VII 45, 185, 291, 494; C. VIII 53, 511, 516, 533; C. IX 15, 141, 176, 587; C. X 197, 632; C. XI 30, 217; C. XII 192, 225, 283, 375, 517, 564, 620; C. XIII 133
 kimyâcı C. II 309
 kimyâger C. II 248; C. VI 532; C. VII 183, 185, 202, 206, 207, 213, 246, 441, 442; C. VIII 376; C. IX 594
 kimyâgerlik C. III 193; C. IX 271, 272
 kımyâ-yı atîk C. XI 301
 kımyâ-yı cedîd C. VII 532
 kımyâ-yı fâzîl C. VII 494
 kımyâ-yı hakikî C. II 152, 153
 kımyâ-yı müttakî C. III 60
 kımyâ-yı şakî C. III 60
 kimyon C. II 357
 kîn C. I 141, 220; C. II 189, 252, 431; C. III 92, 93, 131, 218, 219, 223, 397; C. IV 90, 430, 431, 432, 433, 492, 499; C. V 615; C. VI 172; C. VII 49, 50, 359, 404, 449, 508; C. VIII 185, 207, 257, 261; C. IX 199, 305, 493; C. X 57, 124, 294, 370, 438, 481, 531, 562, 563, 566, 567, 570; C. XI 31, 94,

95, 266, 344, 439, 441; C. XII 330, 391; C. XIII 201, 202, 248, 308
 kinâyât C. VI 491
 kinâyât-ı Acem C. VI 45; C. X 390; C. XII 129, 287
 kinâye C. XI 17; C. XIII 16, 40, 48, 100, 115, 116, 164, 185
 kine C. XI 557; C. XII 27
 kir C. III 380
 kirâ C. VIII 218, 220
 kirâlık C. VIII 219, 220
 kirbâs C. XIII 271
 Kırdığâr C. XII 534
 kireç C. VII 162
 kırışm C. I 541
 kırman C. III 281
 kirpi C. VI 436, 437; C. VII 299, 300, 301
 kisve C. IX 521, 522, 569
 kisve-i taayyün C. IX 575
 kiş C. XI 364
 kitâb C. I 77, 338; C. II 427, 431; C. III 61, 62, 96, 469; C. V 368; C. VI 310; C. VII 333, 481; C. VIII 340, 444, 458, 555; C. IX 15; C. X 318, 326, 442, 443; C. XI 25, 26, 602; C. XII 417; C. XIII 87, 223, 245
 kitâbet C. III 441
 kitâbet C. IV 204
 kitâb-ı a'mâl C. IX 45
 kitâb-ı bâtin C. III 412
 kitâb-ı Hudâ C. IX 118; C. X 326, 327
 kitâb-ı kâinât C. V 348; C. VI 104, 159, 364; C. XII 412
 kitâb-ı merkûm C. VI 605
 kitâb-ı mukaddes C. VI 30
 kitâb-ı mübîn C. III 469; C. V 348
 kitâb-ı tabîat C. I 444
 Kitâbullâh C. I 38; C. VI 488
 kiyâset C. VII 388; C. XII 163
 kizb C. I 141; C. IV 286; C. VIII 145; C. X 124; C. XII 213
 kizb-i mutalsam C. XIII 149
 klor C. VI 534; C. IX 388
 kloroform C. III 416
 klorür C. X 121
 koca ve karı C. XIII 24
 kocakarı C. II 381; C. III 111; C. VIII 244, 245, 249, 401, 402, 404, 408, 412, 414, 415, 419, 422; C. XI 115, 235, 236, 408, 415, 421, 423-425
 kocakarı soğuğu C. XI 380, 427
 kocakarıların dinleri C. II 465
 kocakarılık C. XI 426
 koç C. XI 161-163; C. XII 179, 183-185
 kokain C. X 143
 koklamak C. XII 290, 295, 397
 koku C. I 199, 390, 570-572; C. II 23, 26, 46, 504; C. III 595; C. IV 43, 367-369; C. V 59,

60; C. VI 171, 173, 174, 222, 253, 319; C. VII 86, 87, 108, 173, 204, 254, 522, 523, 532, 534, 536, 537, 539, 540, 544, 545; C. VIII 119, 174, 225, 413, 424; C. IX 136, 229, 247, 312, 313, 637, 638; C. X 124, 125, 430, 445, 585, 586; C. XI 41, 42, 301, 326, 327, 392-394; C. XII 131, 132, 285, 290, 380, 396, 397, 565, 578; C. XIII 61, 93, 107, 319, 340
 koku görücülük C. XII 289
 koku tanıyıcı C. VII 522
 kol C. VIII 579, 580
 kolaylık C. VI 228; C. X 472; C. XII 500; C. XIII 118
 kolera C. VII 539; C. XII 101
 komşu C. XII 348
 konser C. XIII 261
 konuk C. IX 38; C. X 464
 konuşma C. XIII 302
 kor C. VII 328, 329, 331
 korkaklık C. X 503
 korkmak C. I 430; C. XI 180
 korku C. I 271, 273, 301, 330, 430; C. II 483, 484; C. IV 303, 334; C. V 146, 456, 461; C. VI 307, 525, 526, 582; C. VII 325, 326; C. VIII 96, 151; C. X 50-54, 70, 76, 77, 84, 94, 179, 445, 527, 537, 582, 583; C. XI 85, 458; C. XII 98, 99, 102-104, 138, 174, 267, 521; C. XIII 26, 98, 151, 153, 154, 156, 184, 199, 273
 korku ve ümid C. XII 419
 korkuluk C. X 115
 korkutucu C. XII 99, 102
 koruk C. I 88; C. II 195, 196; C. III 366; C. IV 491, 492, 516; C. VI 152; C. VII 100, 329, 330; C. VIII 490, 491; C. XIII 273, 274
 kova C. X 634; C. XI 254; C. XIII 178, 217, 218
 koyun C. I 288, 396; C. IV 370, 371, 487; C. V 116; C. IX 571; C. XI 77, 174, 289; C. XII 433-435; C. XIII 163, 295
 koyun çobanlığı C. XII 435
 koza C. I 401
 kök C. VI 526; C. IX 391; C. X 20, 131, 472, 555; C. XII 530, 531; C. XIII 251
 köle C. I 377; C. II 514, 515, 549; C. III 46, 253, 258, 262, 263, 267, 277, 292, 407, 408, 412, 414, 415, 422; C. VI 14, 25, 26; C. VII 200, 259, 503; C. X 265, 329, 332, 334, 408, 410, 412, 416, 446, 483; C. XI 99, 100, 104-107, 109-112, 114-116, 128, 277, 349-352, 355, 356, 363, 373, 381, 390, 391; C. XII 363, 452; C. XIII 158, 172, 196, 197, 287
 kölelik C. III 412, 413, 414; C. X 622; C. XI 363, 390; C. XII 135, 136, 591; C. XIII 207
 kölelikten âzâd eden kimse C. XIII 207
 köpek C. I 282, 327; C. II 121, 184, 273, 274,

- 312, 555; C. III 142, 398, 399; C. IV 147-150, 234; C. V 72, 90, 91, 97, 98, 163, 165, 219, 477; C. VI 15, 48, 49, 134, 135, 164, 241-245, 249, 250, 476, 502, 510, 571; C. VII 275, 276, 284, 305-308, 313, 314, 423; C. VIII 257; C. IX 172-174, 224-227, 249, 355, 461, 476, 478, 479, 551, 637, 638; C. X 106, 166, 167, 264, 265-270, 275, 281, 286, 291, 292, 295, 306, 329, 447, 448, 599; C. XI 18, 19, 20, 25, 397, 398, 410, 411, 474, 542, 543, 591, 604, 613; C. XII 21, 56, 59, 65, 66, 167, 288, 293, 318, 319, 333, 479, 486, 511; C. XIII 308, 333
- köpek pislîği C. VII 91, 92, 93, 95, 96
köpek postlu C. V 73
köpek yavrusu C. IX 476, 477
köpeklik C. X 420
köprü C. VII 312; C. IX 96; C. XII 531; C. XIII 68
köpük C. I 75; C. II 275, 276; C. IV 129; C. VI 69; C. VII 263; C. VIII 333; C. IX 348, 349, 351, 371, 440; C. X 121, 214, 256, 257, 264, 283, 284, 316, 338, 396, 517-519; C. XI 245, 279, 315, 480, 481, 526, 528; C. XII 93, 149, 443, 471, 472, 479; C. XIII 128, 137, 340, 341, 344
- kör C. II 73, 74, 76, 82, 512; C. III 143, 145, 150, 202, 204, 216, 278, 314-316, 368, 385, 444, 445; C. IV 77, 85, 93, 147-150, 153, 365, 367, 473, 474, 492, 495, 498; C. V 94, 376, 377, 461, 551, 601, 624, 625; C. VI 55, 56, 61, 65, 66, 115, 120, 487, 506, 507, 519, 593; C. VII 108, 294, 307, 308, 424, 472, 478, 500, 501, 502; C. VIII 189, 318, 319; C. IX 282, 379, 380, 444, 470, 609, 637; C. X 233, 273, 449, 486, 580, 596; C. XI 234, 235, 280, 371-374, 397, 574; C. XII 102, 103, 122, 149, 267, 303, 490; C. XIII 72, 74, 146, 229
- kör dilenci C. IV 57; C. VII 306
kör doğan C. III 318
kör kalbli C. IV 155; C. IX 281, 282; C. X 596
kör sıçan C. IV 384
körlük C. IV 25, 57, 58, 59, 494, 499; C. VI 58, 88, 89, 90, 92, 102; C. VII 426; C. IX 281, 610; C. X 158, 160; C. XII 134, 195
- kös C. XII 608
köse C. X 64; C. XII 609, 614
köselik C. VI 304
kösemen C. V 299; C. X 381
köşk C. I 422; C. X 380; C. XIII 175
kötek C. XIII 259
kötü C. I 262; C. III 92; C. IV 235, 373, 403, 404; C. VI 50, 103, 104, 273; C. VII 388; C. IX 165; C. XI 124, 138, 167, 179, 466; C. XII 81, 123, 363
kötü ad kazanmış C. XII 320
- kötü adı C. XII 319
kötü ahlâk C. III 285, 347; C. VIII 194; C. IX 28; C. XI 25, 366; C. XII 219, 220, 523
kötü ahlâklı C. XII 221
kötü damarlı C. X 178; C. XII 167
kötü dost C. X 176, 177
kötü fiil C. VII 329, 330; C. X 336; C. XI 150
kötü göz C. VIII 245; C. IX 178, 179, 182-184; C. X 224; C. XI 79, 80, 324; C. XII 282, 283; C. XIII 283
kötü huy C. III 343, 346, 381, 393, 397; C. IV 433; C. IX 30; C. X 635; C. XI 375
kötü huylu C. VII 233
kötü nazar C. IX 179, 180-182; C. XI 80
kötü söz C. XII 488
kötülere duâ C. VII 43
kötülük C. II 413, 414; C. III 281; C. IV 186; C. VI 275; C. VII 65; C. VIII 325; C. IX 574; C. X 81, 326, 336, 565; C. XII 99
kötülük nisbeti C. VII 38
köy Bk. karye C. V 151, 152, 153, 156; C. VI 330; C. IX 341, 599; C. XI 56, 119, 322; C. XII 22, 164
köylü C. V 153, 180, 186; C. IX 479
krom ma'deni C. IV 229; C. VII 237
kü C. XII 441, 442
kü kü C. XII 443
kubâd C. XII 359
kubbe C. V 54; C. VIII 105; C. XII 11; C. XIII 243
kubbe-i şerif C. XII 349
kubh C. II 520, 521; C. IX 587
kubh üzerine kubh, ekbah olur C. X 414
kubh-ı mutlak C. VII 38
küçek C. II 87; C. XI 540
Kuddûs C. II 211, 342; C. IV 12; C. IX 78, 111; C. XI 64; C. XII 82; C. XIII 334
kuddûsiyyet C. II 477; C. IX 81, 82
kudmet C. XII 81
kudret C. I 82, 204, 235; C. III 329, 385; C. V 17, 271; C. VI 169, 233, 235, 239, 471; C. VII 77; C. VIII 52, 340, 341, 405, 449, 515; C. XI 287, 288; C. XII 137; C. XIII 290, 303
kudret helvâsı C. I 112, 306; C. II 494; C. IV 68
kudret-i Hak C. I 309; C. VI 363; C. XIII 295
kudret-i ilâhiyye C. IX 504; C. XIII 303
kudret-i kâsibe C. X 284
kudret-i kelâm fitnedir C. VII 208
kudret-i müessire C. X 284
kudret-i rûhâniyye C. VII 554; C. XII 355
kudret-i sûriyye C. VI 164
kudretin şükürü C. I 309
kudsîyyet C. III 482
kudûm C. XII 35
küfi kâfi gibi C. XI 538
kukla C. VI 451; C. X 450, 522; C. XI 529; C. XII 114
kul C. I 367; C. II 70, 141, 507; C. III 142, 239,

- 429, 476, 477, 481, 483; C. IV 96; C. V 592; C. VI 160, 195, 336; C. VII 433; C. VIII 331-334, 348, 490; C. IX 585, 587, 594; C. X 24, 204, 268, 314, 315, 332, 335, 349, 375, 404, 580, 612, 623; C. XI 174, 198, 360, 572; C. XII 42, 226, 425, 579; C. XIII 169
- Kul edzü C. VIII 413, 414; C. IX 352
- kul fiilinin hâlikıdır C. VI 106; C. X 271, 349
- kul fiilinin mücidi'dir C. X 283
- Kul hüvellâh C. XIII 259
- Kul' emri C. X 341
- kula at C. XI 117
- kulağın sükrü C. VI 78
- kulak C. I 71, 272; C. III 223, 240, 241, 243; C. IV 119, 170, 171, 430, 439; C. V 554, 569, 585; C. VIII 51, 52, 173, 176, 364; C. IX 649; C. X 59, 403, 535, 536, 539, 540; C. XI 256, 274, 317, 347, 348, 416, 541, 582, 586, 618; C. XII 285, 288, 319, 449, 503; C. XIII 90, 130, 195
- kulak ağrısı C. XIII 259
- kulle C. IV 392; C. XII 88, 89
- kulluk C. II 461, 467; C. III 137, 414; C. IV 332; C. V 354, 577; C. VI 158, 159, 182, 235, 236; C. IX 151, 324; C. X 203, 205, 265, 384, 429; C. XII 136, 306; C. XIII 109
- kulluk kesbîdir C. X 203
- kulluk şarabı C. VII 204
- kulûb-ı beşer C. V 360
- kulûb-ı sâfiye C. X 131
- kulûb-ı âmme C. XII 213
- kuluçka C. VII 98
- kulzûm C. XI 386; C. XII 353, 354
- kum C. I 337; C. IV 25, 355, 356; C. X 206; C. XII 126, 162, 233, 467, 567
- kumandan C. VIII 41, 42
- kumar C. III 184; C. IV 47, 236; C. VIII 480; C. XIII 215
- kumarbaz C. II 245
- kumaş C. V 311; C. XI 339
- kumluk C. X 523
- kumru C. XII 441
- kumun un olması C. VI 37
- kundakçılık C. XIII 180
- kunduracı C. III 103; C. IX 487, 570; C. XI 602
- kunduz C. III 151
- Kunût duâsı C. V 587
- kûr u kebûd C. IV 298; C. XII 467; C. XIII 74
- kuraklık C. VIII 432
- Kur'an C. I 35, 56, 60, 270, 344, 346, 463, 464, 470, 519, 552; C. II 18, 280, 465; C. III 103, 151, 202, 204, 238, 239, 373, 392, 445; C. IV 289; C. V 89, 116, 169, 170, 320, 321, 323-325, 333, 373, 375, 376, 377, 472, 492, 499, 636; C. VI 39, 91, 481, 486, 487, 489, 490-492, 502, 503, 504, 522; C. VII 29, 231, 446, 447; C. VIII 87, 146, 147, 266, 311, 312; C. IX 14, 163, 443, 472, 528, 537, 607, 631; C. X 127, 134, 289, 318, 319, 341, 345, 346, 348, 356, 626, 627; C. XI 44, 66, 67, 69, 172, 178, 228, 370, 399, 414, 435, 499; C. XII 111, 112, 129, 148, 523, 548, 561, 562, 568, 595; C. XIII 119, 125, 149, 196, 206, 252, 253, 297, 298, 309
- Kur'an-ı Fârisi C. VIII 502
- Kur'an-ı filî C. III 469
- Kur'an-ı inkâr C. II 79
- Kur'an-ı kavî C. III 469
- Kur'an-ı nâtik C. II 280
- Kur'an'ın sandığı C. V 376, 377
- kurb C. I 530; C. V 634; C. VI 560; C. VII 22, 229; C. VIII 422, 566, 567; C. IX 207, 268; C. XI 323, 332
- kurb mekânî değildir C. X 87
- kurb sıfâtîdir C. X 87
- kurbaga C. VIII 537; C. XII 229-231, 239, 246, 254, 255, 260, 261, 263, 326, 327, 329, 336; C. XIII 161
- kurban C. II 98, 99; C. V 566, 567, 568; C. VI 394, 397, 448; C. VII 405; C. X 127; C. XI 447, 605; C. XII 20, 184; C. XIII 33, 187, 228
- kurban bayramı C. VI 394
- kurbân günü C. XI 605
- kurbânî C. IV 202
- kurbet C. V 626, 627
- kurb-i âmm C. V 196
- kurb-i evliyâ C. V 195
- kurb-i ferâiz C. II 19, 301, 508; C. VII 229, 231, 233, 308, 309; C. IX 641; C. X 68; C. XI 28, 29
- kurb-i Hak C. III 313; C. VI 560, 561; C. X 583
- kurb-i hakikî C. V 196
- kurb-i hâs C. V 196
- kurb-i ilâhî C. I 448; C. V 52; C. VII 203
- kurb-i mahz C. IV 219
- kurb-i nevâfil C. II 19, 508; C. III 422, C. VII 229
- kurb-i zâtî C. IX 206
- kurbîyyet C. II 99
- kurd C. III 82
- Kureyşî C. VIII 619
- kurâ hâfız C. V 372
- kurre C. XII 529, 530
- kurret-i ayn C. V 260
- kurs-ı âlî C. X 619
- kurs-ı bülend C. X 619
- kurs-ı rûh C. VI 312
- kurşun C. VII 441; C. VIII 511
- kurt C. I 288, 396; C. II 310, 317, 332-336, 339; C. III 53, 289, 393, 395, 396; C. IV 35, 72, 85, 233, 246, 487; C. V 116, 161, 319; C. VIII 43, 194, 278, 559; C. IX 479, 637;

- C. X 76, 335; C. XI 174, 289, 469, 514, 603; C. XII 182, 183, 462, 519; C. XIII 65, 295, 302, 303, 307
- kurtluk C. IV 61
- kuru başak C. IX 316
- kuru duâ C. IX 398
- kuru gübre C. VIII 73
- kuru üzüm C. III 76; C. X 239, 380, 381
- kuru zühd C. XI 578
- kuruluk C. III 450; C. IV 485
- kurûn Bk. karn C. XII 388
- kurûn-i mâziye C. II 335
- kuş C. XII 256
- kusûr C. I 400, 405; C. VI 525; C. VII 433; C. XII 391, 489
- kusûr görmek C. IV 59
- kuş C. I 186, 194, 227, 240, 298, 435, 475, 509; C. II 232, 241, 243, 244, 257, 261, 400, 411, 412; C. III 276, 277, 365, 366; C. IV 496, 498, 502, 507, 508; C. V 396, 559; C. VI 129, 283, 289, 290, 349, 350, 409, 410-416, 499, 536, 537, 607, 608; C. VII 198, 199, 234, 242, 250, 254, 255, 258, 308; C. VIII 49, 130-134, 232, 586; C. IX 30-32, 132, 217, 341, 466, 467, 475; C. X 103, 119, 120, 143, 152, 203, 238, 356, 357, 413, 449; C. XI 55-57, 154, 160, 164, 166, 170, 173, 184, 185, 186, 193, 194, 202, 265, 364, 382-385, 400, 420, 610; C. XII 139, 158, 230, 237, 257, 334-336, 439, 441, 479, 491, 594; C. XIII 42, 43, 62, 63, 64, 65, 66, 102, 178, 180, 181, 251, 293, 314, 340, 347
- kuş dili C. II 412; C. IV 487; C. VII 254; C. XIII 41, 43
- kuş gibi uç C. XIII 284
- kuş uykusu C. VI 511
- kuş yavrusu C. XII 334, 344
- kuşluk C. III 100, 101; C. X 440; C. XII 247
- kuşluk taâmı C. II 333
- kut Bk. azık C. III 302
- kutb (kutub) Bk. aktâb C. I 476, 517; C. II 201, 267, 292; C. III 14, 229, 230; C. IV 54, 93, 477; C. V 580; C. VI 329; C. VII 542; C. VIII 575; C. IX 271, 494; C. X 38, 87-92, 141, 231; C. XI 388, 389, 613; C. XII 68, 71, 293, 428, 432; C. XIII 313
- kutb-i âlem C. I 249; C. II 221, 236; C. IX 301, 302; C. X 88, 91, 92; C. XII 300
- kutb-i diyâr C. XII 72
- kutb-i irşâd C. IV 54, 93
- kutb-i zamân C. I 119, 249, 503, 504, 518; C. II 73, 248, 249, 260, 266, 267; C. IV 146; C. V 524; C. VI 348, 349; C. VII 146, 176, 408, 540, 545; C. VIII 576, 577; C. IX 475; C. X 38, 88; C. XI 22; C. XII 12, 66, 69, 281, 355, 428, 433; C. XIII 311, 313
- kutb-i zamândan istimdâd C. XII 281
- kutbiyyet C. I 249, 517, 518; C. II 292; C. III 14, 229; C. VI 348; C. VII 541; C. IX 596; C. X 38, 144; C. XI 613; C. XII 432; C. XIII 311
- kutbu'l-aktâb C. I 518; C. II 20, 21, 74, 287, 288, 299, 314, 363; C. III 228-231; C. IV 54, 480; C. VI 51; C. VIII 575-578, 581, 582; C. IX 216, 299, 494, 593; C. X 87; C. XI 75; C. XII 66-68, 72
- kutbu'l-ârifîn C. III 259; C. V 451
- kutbun avı C. X 89
- kutbun rızası C. X 88, 89
- kut-i aslı C. III 303
- kuttâ'-ı tarîk C. IX 197
- kutub yıldızı C. XII 406
- kuvâ C. VII 337; C. XIII 264
- kuvâ-yı bâtûne C. VII 324
- kuvâ-yı cismâniyye C. II 473; C. IV 56; C. VIII 186; C. XII 396; C. XIII 336
- kuvâ-yı elektirikîyye C. XI 93; C. XII 176
- kuvâ-yı fâile-i ulviyyât C. III 443
- kuvâ-yı harûriyye C. XII 176
- kuvâ-yı ilâhiyye C. VIII 589; C. IX 507, 509; C. XI 321
- kuvâ-yı insâniyye C. III 211
- kuvâ-yı külliyye C. VI 364
- kuvâ-yı münfâile-i süflîyyât C. III 443
- kuvâ-yı nefsanîyye C. II 482; C. III 444; C. VIII 223; C. IX 367; C. XI 432; C. XIII 201
- kuvâ-yı ruh C. XIII 281
- kuvâ-yı ruhâniyye C. II 473; C. III 444; C. VIII 186; C. XI 189; C. XIII 336
- kuvâ-yı şehevîyye C. VII 336
- kuvâ-yı tabîî C. VII 107
- kuvâ-yı tabîîyye C. VII 106; C. VIII 322; C. XI 320; C. XIII 297
- kuvâ-yı tabîîyye ve unsuriyye C. XI 257
- kuvâ-yı tabîîyye-i ilâhiyye C. XI 64
- kuvâ-yı ulûhiyyet C. XI 65
- kuvâ-yı unsuriyye C. III 66; C. IX 610
- kuvâ-yı zâhire C. III 358; C. VII 324
- kuvâ-yı zâhire nûru C. III 359
- kuvâ-yı zâhire ve bâtûne C. XII 358, 422
- kuvve C. IX 639
- kuvve-i âkile C. I 357
- kuvve-i aklıyye C. III 68; C. IX 509; C. XII 545
- kuvve-i anî'l-merkeziyye C. V 16
- kuvve-i bâise C. VIII 52
- kuvve-i basar C. II 74; C. III 211
- kuvve-i bâsıra C. II 451; C. III 359; C. IV 368, 369
- kuvve-i câzibe C. II 168; C. VII 344
- kuvve-i dâfiâ C. II 166; C. VII 344
- kuvve-i fâile C. VIII 52
- kuvve-i fikriyye C. VIII 142, 143, 146, 147
- kuvve-i fikriyye C. XII 496
- kuvve-i gazabî C. VIII 52

kuvve-i gâziye C. VI 211
 kuvve-i hâfıza C. II 453; C. III 28; C. VIII 142; C. X 235; C. XII 496
 kuvve-i hayâliyye C. II 453; C. III 28; C. VIII 142, 222, 392; C. XI 12; C. XII 496
 kuvve-i hayvâniyye C. XI 13
 kuvve-i ilmiyye C. IV 369; C. VI 211
 kuvve-i külliyye C. IX 507
 kuvve-i lâmise C. II 451; C. III 211; C. XI 593
 kuvve-i melekîyye C. III 172, 173
 kuvve-i mutasarrıfa C. II 453; C. VIII 142; C. XII 496
 kuvve-i müdrîke C. VI 211
 kuvve-i müfekkîre C. II 228; C. III 12, 29; C. VII 558; C. XI 65
 kuvve-i müfekkîre ve hayâliyye C. V 265
 kuvve-i mütefekkir C. III 28
 kuvve-i mütehayyile C. I 103, 104; C. IX 161
 kuvve-i müzekkir C. VIII 576
 kuvve-i nâriyye C. IX 188
 kuvve-i nâtika C. VI 44; C. IX 511
 kuvve-i nefsanîyye C. III 172, 173
 kuvve-i nutkiyye C. IX 391; C. X 354, 357
 kuvve-i rûhâniyye C. III 173; C. VIII 65; C. IX 367; C. XI 447; C. XII 376; C. XIII 289
 kuvve-i rûhiyye C. VII 31
 kuvve-i sâmia C. II 451
 kuvve-i şâmm C. II 451; C. IV 369; C. VIII 504
 kuvve-i şehevânî C. VIII 52
 kuvve-i şeytânîyye C. III 172
 kuvve-i temyiz C. XIII 320
 kuvve-i vâhime C. I 50, 102, 109; C. II 36, 73, 244, 453; C. III 28, 47, 68; C. VI 440; C. VIII 142, 144, 145, 430; C. IX 431, 516; C. X 39, 51, 182, 359, 360; C. XI 65, 339, 501, 521; C. XII 103, 104, 389, 390, 496, 545; C. XIII 93
 kuvve-i vehmiyye ve hayâliyye C. V 333
 kuvve-i zâika C. II 451; C. III 211; C. IV 369
 kuvvet C. VIII 33, 303, 322; C. IX 282; C. XII 565, 567, 574
 kuvvet-i bâtne C. I 371
 kuvvet-i cemâdiyye C. IX 335
 kuvvet-i Hak C. VI 363
 kuvvet-i hayvâniyye C. IX 335
 kuvvet-i ilâhiyye C. XIII 198
 kuvvet-i mâddiyye C. VI 164; C. VIII 405
 kuvvet-i ma'neviyye C. VIII 405
 kuvvet-i nebâtiyye C. IX 335
 kuvvet-i rûh C. XI 52
 kuvvet-i rûhâniyye C. XII 396
 kuvvet-i tasarruf C. III 315
 kuvvet-i zâhire C. I 371; C. XII 168
 kuvvet-i zâhire erbâbî C. X 425
 kuyruk C. III 401; C. IV 403; C. V 588, 589, 592; C. VI 39; C. XI 55, 56, 377; C. XII 171, 582, 583

kuyruk salan C. IX 21
 kuyruklu yıldızlar C. IV 299
 kuyu C. I 285, 398, 400, 401, 411; C. II 515, 521; C. III 354, 355; C. IV 344; C. V 619; C. VI 172; C. VII 205; C. VIII 125, 126, 411, 414, 419; C. IX 222, 223; C. X 82, 169, 454, 455, 522, 524, 525, 575, 578; C. XI 254, 257, 457, 458, 508, 512, 603, 604; C. XII 17, 33, 34, 277, 346, 388, 389, 493, 496, 556, 559; C. XIII 73, 178, 216, 217
 kuyûd-i beşeriyye C. II 437
 kuyumcu C. I 96; C. III 103, 371, 393; C. V 434, 435; C. IX 570
 kuyumculuk C. XI 621; C. XIII 100
 kuzah C. XI 44
 kuzu C. IV 35; C. IX 571; C. X 76, 621; C. XI 469; C. XIII 254, 255
 küçük cihâd C. X 499, 503
 küçük haşır C. IX 573; C. IX 572
 küçük kapı C. VI 163
 küçük kuyâmet C. II 57
 küçük ölüm C. IX 573
 küdürât-ı tabiyye C. VIII 256; C. XI 253
 küdürât-ı vücûd C. XI 247
 küffâr Bk. kâfir C. I 170, 240, 276, 312, 418; C. III 52; C. V 476; C. VI 212, 553, 577; C. VIII 296; C. IX 336; C. X 35, 265, 600; C. XII 303; C. XIII 231
 küfrân C. V 585; C. VIII 325; C. IX 337; C. XII 124, 193; C. XIII 211
 küfrân-ı ni'met C. I 203; C. V 110, 114; C. VI 77, 79; C. VII 434; C. IX 338; C. X 576; C. XI 118, 591
 küfre hizmet C. III 25
 küfre nızâ küfürdür C. V 363, 364
 küfr-i cehûdî C. I 165
 küfr-i inâdî C. I 165
 küfr-i inkârî C. I 165
 küfr-i nifâkî C. I 165
 küfr-i sırf C. X 395
 küfür C. I 141, 165, 166, 267, 270, 272, 528; C. II 39, 152, 155, 158, 182, 183, 187, 236, 275, 303, 394, 444, 481, 497, 518, 526; C. III 25, 95, 171, 172, 476, 490; C. IV 118, 193, 194, 226, 395, 396-398, 480; C. V 105, 363-366, 371, 372, 503, 563, 564; C. VI 58, 59, 114, 140, 149, 222, 237, 238, 496, 514, 543, 572; C. VII 477, 479; C. VIII 43, 164, 167, 190, 197, 268, 269, 339, 445, 446, 448, 497, 498, 499, 500, 513, 516, 548, 615; C. IX 165, 214, 224, 263, 338, 587, 590; C. X 44, 57, 58, 88, 95, 124, 221, 232, 259, 307, 308, 313, 319, 320, 355, 394, 395, 447, 453, 531; C. XI 24, 25, 123, 124, 154, 163, 350, 501, 590, 599; C. XII 53, 54, 63, 67, 68, 73, 330, 369, 394, 533, 534, 550, 584; C. XIII 20,

197, 232, 266, 267, 308
 küfüv C. VII 72; C. X 483, 484, 593; C. XIII 219
 küfviyet C. VII 72; C. VIII 396
 kükürt C. VII 162, 441
 küll C. I 267, 459; C. II 93, 256, 281; C. V 334;
 C. IX 29, 55, 175
 küllâh C. XIII 308
 küllhan C. III 95, 246; C. VI 176; C. VII 13, 83-
 87, 305; C. IX 618; C. X 449; C. XIII 319
 küllhanca C. VI 75; C. VII 85-88
 küllhanın şahı C. VII 305
 küll C. I 263, 292, 296, 396, 474; C. II 255; C.
 IV 97, 204, 205, 453, 493; C. V 267, 268,
 479, 509, 510, 593; C. VI 22; C. XI 490,
 491, 621; C. XII 60, 105; C. XIII 312, 339
 küll deryası C. IX 299
 külle muhabbet C. II 257
 küllî C. II 451
 külliyyât C. I 396, 397, 451; C. XI 318
 külliyyet C. II 281; C. V 510
 Küllüküm râin C. XIII 163
 küllü'l-küll C. I 296, 548; C. III 65, 332, 333,
 334; C. IV 204, 508; C. V 478, 509; C. VI
 317; C. VIII 553, 554
 küllün küllü C. IV 204
 Küllü C. IX 33, 210, 465; C. X 196
 kümes C. VI 600
 kümmel-i evliya C. I 383, 548; C. II 93, 152,
 376; C. III 70; C. VIII 127
 kümmelîn-i evliya C. I 415, 475; C. III 67; C. VI
 84, 247; C. VII 542, 547; C. VIII 244, 249,
 370; C. IX 441
 Kün C. I 538, 539; C. II 72, 322, 323, 325, 331,
 332; C. III 142, 295; C. V 298; C. VI 262,
 607; C. VII 242, 400; C. VIII 382; C. X 451;
 C. XI 239, 240, 403, 404; C. XII 272
 Kün fekan C. II 159
 Kün! emrinin sultanı C. X 607
 künh-i Zât C. I 231, 508; C. III 482, 487; C. VI
 323, 328
 künn C. IV 410; C. VIII 321
 Küntü kenzen C. VIII 360
 küp C. II 228, 229, 272; C. III 376; C. V 311; C.
 VI 620; C. VIII 262; C. X 143, 408, 440,
 443, 444, 635; C. XI 22, 222, 223, 282,
 283, 284, 303, 342, 598; C. XIII 271, 272
 küp benim C. III 376
 küpe C. XI 274
 küpe binmek C. V 313
 Kürd C. VIII 250, 365
 kürdan C. X 242
 küre C. VI 493; C. XII 517
 küreb C. XI 461
 küre-i âhîret C. III 99; C. IX 526, 527
 küre-i arz C. V 134; C. XII 540
 küre-i âreşin C. IX 371; C. XI 404
 küre-i duhânî C. V 16

küre-i hâkî C. XIII 345
 küre-i nâr C. XI 404
 küre-i şems C. I 418
 küre-i zemîn C. III 99
 küreyvât-i hamrâ C. I 122; C. III 307; C. VII 239
 kürk C. IX 623; C. X 11-13, 16, 30, 31, 81; C.
 XIII 49
 kürsî C. II 420, 435; C. IV 502; C. VI 472; C. IX
 141; C. X 193, 377; C. XI 451; C. XII 348
 kürüm C. VI 635
 küstâh C. I 117; C. X 339
 küstâhlık C. I 117; C. X 333, 334, 589
 küsûf C. I 437; C. II 449; C. VI 305; C. VII 181,
 187; C. VIII 440; C. X 417, 418, 444; C. XI
 319, 320, 321
 küsûf-i çizî C. XI 321
 küttâb C. V 424
 kütüb-i evliya C. VI 45
 kütüb-i münzele C. III 96; C. XIII 118
 kütüb-i semâviyye C. VI 43
 L
 lâ C. I 149, 526; C. II 16, 319, 412; C. V 262; C.
 VI 447, 597; C. VII 259; C. VIII 334; C. IX
 213, 415, 438, 643; C. XI 455, 456, 483; C.
 XII 119, 120
 Lâ aynun raet C. IX 60
 Lâ dayra C. X 379, 595
 lâ denizi C. XI 456
 lâ havle C. III 181; C. VI 127, 363, 364, 445; C.
 VII 231, 232; C. X 17; C. XII 452
 lâ havle ve lâ C. IX 456
 lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh C. III 87; C. VI
 446; C. XII 73, 452
 Lâ hılâbe C. VI 285
 lâ ilâhe C. I 320; C. II 319; C. IX 213; C. XI 257,
 268; C. XII 119, 120
 lâ ilâhe illâ gayrullâh C. XII 119
 lâ ilâhe illâ Hû C. VII 259, 260
 lâ ilâhe illallah C. I 528; C. IV 233; C. VII 259,
 461; C. VIII 206; C. IX 98, 213, 415, 416;
 C. XI 222, 257, 268; C. XII 119
 lâ ilâhe illallah Muhammedü'r-Resûlullâh C. VIII
 310
 lâ mevcûde illallah C. I 528; C. VI 447; C. XII 68
 lâ nüsellim C. V 494; C. XII 575
 lâ taknatü C. XI 617
 lâ tüsrifü C. IX 465; C. X 196
 lâ ühubbü'l-âfilin C. XI 44
 lâbis C. V 428
 lâ-bi-sartı-şey C. I 231
 lâdes kemigi C. XIII 182
 Lâ-edriyye C. I 221; C. IV 439; C. X 285; C. XII
 93
 lâf C. VI 423, 424, 430, 433, 434; C. IX 478
 lâf zeden C. I 379
 lafiz C. I 337; C. III 483; C. IV 316, 386, 471; C.
 VIII 348; C. IX 133, 134; C. XI 37, 41, 226-

228; C. XIII 17, 319
 lâ-garbi C. III 425
 lâğ C. X 251
 lahd C. XI 97
 lahn C. V 221; C. VII 220, 221, 222, 528; C. X 280
 lahn-i nûşûr C. VI 370
 lahn-i tayr C. XIII 42
 lâhût C. III 491; C. IX 89, 301; C. XII 369
 lâhûtîyyet C. III 35, 492; C. VIII 229; C. X 492, 521
 laib C. VIII 232, 560; C. XI 410
 laib u lehv C. II 417; C. VII 332
 laim C. X 115
 lakab C. VII 370
 la'l C. II 193, 506; C. III 222, 486; C. VII 320; C. IX 142, 643, 644, 647, 649; C. X 634, 635; C. XI 323, 324, 341, 354, 355; C. XII 32, 236, 421, 440, 507, 508
 la'l olmak C. III 373
 la'l taşı C. XII 480
 lala C. IV 348; C. X 562
 lâle C. III 350, 459; C. VI 300; C. IX 312; C. X 196; C. XI 154
 lâleg C. XI 273
 lâlezâr C. VI 146; C. VII 252; C. XI 419, 420
 lâ-mekân C. I 124, 328, 419, 477, 478; C. II 159, 260; C. III 174, 190, 191; C. IV 85, 156, 514; C. V 253, 304, 308; C. VI 204, 297, 414, 422, 497, 501, 539, 540; C. VII 254; C. IX 226, 279, 505, 506; C. X 263; C. XI 203, 335, 398; C. XII 581; C. XIII 49, 107, 222, 229, 278
 lâ-misâs C. X 404
 lâmise C. II 228; C. III 28; C. IV 368; C. V 265
 la'n C. III 48
 la'net C. IV 186, 188, 219; C. IX 267; C. X 30, 68
 lapçın C. VI 223-226, 230
 lâ-şarki C. III 425
 lâ-şey C. XI 475, 477, 478
 lâ-taayyûn C. II 426; C. VIII 107
 lâ-taayyûn âlemi C. II 334
 Lâ-teknatû C. XIII 274
 Lâ-tey'esû C. XIII 274
 latif C. I 232, 234, 352, 359; C. VII 82, 315; C. XII 577; C. XIII 258
 Latif C. II 528; C. IV 123; C. V 47, 141, 405; C. VI 228, 456, 457; C. IX 139, 380, 647; C. X 213, 401
 latif kal'a C. XII 564
 latif koku C. V 266
 latif ma'nâ C. VII 93
 latife C. III 213, 261, 262; C. VI 601
 latife-i ilâhiyye C. VII 134
 latife-i kalb C. III 213, 257, 263; C. V 594; C. VII 378

latife-i nefis C. IV 24
 latife-i nûrânî C. V 304
 latife-i Rabbânî C. VI 456
 latife-i ruh C. I 535, 536; C. III 263
 lâübâlî C. IX 585
 lâ-yecûz C. XI 102
 lâ-yezâli C. XII 270
 lâ-yûr'am C. IX 254
 le-amrûk C. IX 50, 51
 leb C. II 412; C. XII 258
 lebbeyk C. I 476; C. III 335, 336; C. V 66, 67, 68, 210; C. VII 429; C. VIII 514; C. X 190; C. XI 300, 301, 486, 572; C. XII 25
 lebbeyk ey kulûm C. VIII 255
 leb-i deryâ-yî Yezdân C. VII 304
 lebs C. VIII 216, 250; C. XII 274
 Ledeynâ muhdarûn C. VI 261
 Ledeynâ muhdarûn dalgası C. II 480
 ledûn C. VII 307; C. XIII 43
 ledûnniyât C. VIII 49
 leff ü neşr C. III 101
 legen C. IX 454; C. X 455
 legen damdan düşmek C. VII 91, 492
 leğensiz şem' C. X 469
 leheb C. X 33, 249
 lehib C. XIII 164
 lehv C. V 126, 127; C. VIII 232; C. IX 157; C. X 571; C. XI 410
 lehviyât C. XI 225
 leim C. IV 148; C. VI 156, 157, 160, 161, 166; C. VII 362; C. IX 148, 562
 lek lek C. III 459; C. IV 500
 Lekûm dîn ve liye dîn C. X 545
 Lem yelid C. V 353, 388; C. XIII 82, 83, 84
 Lem yüled C. V 353, 388
 lems C. XI 588
 Len terânî C. I 34
 Le-nahnû's-sâffûn C. XII 346
 leş C. IX 225, 226, 249; C. XII 490
 leşker C. X 144, 494
 let C. VII 383; C. XII 264
 letâfet C. I 471, 472; C. III 426, 448; C. VI 456; C. VIII 89-91, 94, 95, 175, 256; C. IX 85, 91; C. XII 285, 313, 314, 471; C. XIII 178
 letâif Bk. latife C. I 83; C. III 213, 370, 442; C. VI 491
 levh Bk. elvâh C. II 210; C. IV 14; C. IX 119, 509
 levha C. III 300; C. VIII 240
 levh-i hâfız C. I 338; C. VIII 33
 levh-i hayâl C. IX 117
 levh-i heyûlâ C. IX 509
 levh-i kader C. II 210; C. XII 346
 levh-i kazâ C. II 210
 levh-i kazâ ve kader C. VII 429
 levh-i küll C. IX 119, 509; C. XII 263, 264
 levh-i mahfûz C. I 338; C. V 638; C. VI 184, 565, 568; C. VII 546, 547; C. VIII 20, 33, 211,

- 319, 320; C. IX 118, 119, 324, 509; C. X 320, 326; C. XI 515; C. XII 232, 264, 346
 levh-i mahv ve isbât C. II 211
 levhlâk C. III 273; C. X 206; C. XI 542; C. XII 66, 307
 levm C. IV 141; C. VII 253
 levsyât C. VI 173
 levsyât-ı maddiyye C. VI 196
 levsyât-ı ma'neviyye C. VI 196
 levvâme C. I 146, 150; C. II 334; C. III 58, 66, 333, 370; C. V 560; C. VI 580; C. IX 277; C. XI 178, 195; C. XIII 97
 leyl Bk. gece C. IV 191
 Leylâ C. I 468
 Leylâ-yı hakikî C. XII 290
 leyile-i mî'râc C. VI 211; C. VIII 590
 leylek C. III 459; C. IV 84, 500; C. XI 420
 leyse C. X 34
 Leyse fi cübbeti sıvâllâh C. I 542
 lezâiz-i cismânîyye C. X 169; C. XI 579, 613
 lezâiz-i dünyeviyye C. VI 64; C. X 87; C. XI 330
 lezâiz-i nefsanî C. X 140
 lezâiz-i uhreviyye C. XI 377
 lezzât Bk. lezzet C. VI 478; C. IX 67, 164
 lezzât-ı âcile C. I 438
 lezzât-ı cismânî C. X 418
 lezzât-ı cismânîyye C. VI 127; C. VII 444; C. VIII 414, 420; C. IX 343; C. XI 450, 451, 571; C. XII 372
 lezzât-ı dünyâ C. III 364
 lezzât-ı dünyeviyye C. VI 63; C. VII 497; C. VIII 420; C. X 119; C. XI 377; C. XIII 65
 lezzât-ı ma'neviyye C. IV 416
 lezzât-ı nefsanîyye C. IX 135; C. X 475
 lezzât-ı uhreviyye C. VIII 420
 lezzet Bk. lezzât C. III 353; C. VII 502; C. VIII 294, 295; C. IX 161; C. X 581, 594; C. XI 468, 581, 582, 583; C. XIII 18, 67, 68, 130
 lezzet açlıktır C. XIII 131
 lezzet-i cimâ C. XI 264
 lezzet-i rûhânî C. IV 416
 lezzet-i tâât C. IV 416
 lezzetin hakikatı C. VIII 209
 lez. etlerde istiğrâk C. IX 321
 Lî maallâh vakt C. VIII 336; C. IX 89
 libâs C. III 477; C. IV 118, 207, 445; C. V 40, 54, 428, 429, 462; C. VI 116, 329; C. VII 334, 335; C. VIII 172, 247; C. X 291, 292, 408, 409, 456, 460, 573; C. XI 159, 303, 466, 474, 554; C. XII 63, 298, 317, 364, 369, 370, 371, 403, 405, 413, 421, 444, 457, 539, 543; C. XIII 29, 147, 209, 234, 235, 244
 libâs-ı abdiyyet C. III 34
 libâs-ı ahîr C. VII 381, 393
 libâs-ı fakr C. XII 457
 libâs-ı gayriyyet C. V 136; C. VI 115; C. VIII 345
 libâs-ı ihlâs C. VIII 39
 libâs-ı mezâhir C. VII 242
 libâs-ı şeriat C. XI 159
 libâs-ı taayyûn C. X 479
 libâs-ı takvâ C. VI 62, 66; C. XI 159, 161, 554
 libâs-ı ten C. V 462
 libâs-ı zâhirî C. XI 154
 lika C. II 495; C. VI 294; C. X 458
 lika esbâbî C. VI 74
 lika-i cemâl-i ilâhî C. IX 342
 lika-i ilâhî C. X 459
 lika-i zât C. VI 380
 likaullah C. V 120
 lika-yı Hak C. X 458
 lîmyâ C. I 212; C. VIII 163
 lînet C. I 102
 lisan C. I 375, 509; C. III 237, 482; C. IV 430; C. V 66, 309, 411; C. VI 77, 381
 lisân-ı aşk C. I 507, 508; C. II 261
 lisân-ı celâl C. XI 500
 lisân-ı celâlî C. XI 501
 lisân-ı cemâlî C. XI 501
 lisân-ı Fârisî C. XI 284
 lisân-ı Fûrs C. III 83; C. V 512
 lisân-ı Hak C. I 509; C. II 18; C. III 204
 lisân-ı isti'dâd C. I 233, 235, 239, 315; C. II 515, 525; C. III 362; C. IV 491, 508; C. VI 101, 104, 160, 183, 218, 296, 530, 605; C. VII 326; C. VIII 475; C. IX 115; C. X 297, 304, 305, 314, 579, 582, 629; C. XI 19, 201, 322, 361, 440, 515, 606; C. XII 307, 324, 549, 570; C. XIII 101
 lisân-ı işâret C. III 304; C. IV 21, 172; C. VII 516; C. XII 405
 lisân-ı mahremiyyet C. I 375
 lisân-ı şeriat C. II 217; C. IX 606
 lisân-ı Yunânî C. IV 439
 lisân-ı zâhir C. IX 508, 606, 607; C. XIII 224
 livâta C. IV 229; C. IX 135; C. X 133, 135, 166; C. XI 559, 560; C. XII 343, 608, 609, 612; C. XIII 188
 Li-ya'bûdün C. VIII 218; C. XI 136; C. XII 306
 Li-ya'rîfûn C. VIII 218; C. XI 136; C. XII 306
 lokma C. I 493; C. II 26-28, 560, 561; C. IV 457; C. V 21, 24, 90; C. IX 20, 21, 251
 Lokman'ın hikmeti C. II 457
 lu'bet C. X 522
 lûbya C. XI 206
 lûgaz C. XII 485
 lut C. IX 154; C. X 135
 Lût kavmi C. X 135; C. XI 559
 lutf-i azîm C. XI 535
 lutf-i Hak C. IX 194; C. XI 588; C. XII 350; C. XIII 258
 lutf-i Hak güneşi C. XII 479
 lutf-i ilâhî güneşi C. XII 480
 lutf-i ma'nevî C. XIII 152

lutf-ı mutlak C. I 160
 lutf-ı ilâhî C. VI 106; C. IX 156, 517; C. X 596;
 C. XI 20, 534, 561
 lutf-i ma'nevî C. X 595
 lûti C. X 133, 136; C. XI 560; C. XII 608, 609;
 C. XIII 72
 lutuf C. I 472, 523, 524; C. II 251, 252, 527,
 531; C. III 486; C. IV 26, 92, 94, 96, 121,
 122, 168, 170, 234, 246, 301, 302, 326,
 385, 400, 480; C. V 68, 405, 406; C. VI
 271; C. VII 57, 67, 171, 172, 314, 426,
 512, 517; C. VIII 296, 334, 337, 339, 346,
 433, 563, 584, 585, 598; C. IX 522, 534,
 539, 584, 585; C. X 21, 35, 37, 385, 462,
 519, 607, 612; C. XI 20, 21, 560, 561, 590,
 609; C. XII 96, 97, 102, 125, 133, 153,
 173, 204, 211, 253, 304, 363, 397, 398; C.
 XIII 128, 146, 147, 152, 153, 159, 204,
 211, 304, 305, 311
 lutuf güneşi C. XII 479
 lutuf suyu C. III 494
 lurufta kahr C. V 406
 lûbb C. IX 617
 lûbâb C. IX 616
 lûbâb sâhibi C. VIII 356
 lûbb-i Kur'ân C. IV 484, 507; C. V 308; C. VIII
 30
 lûbb-i ma'nâ C. V 378
 lûbbün lûbbü C. IX 618
 lûgât C. X 632; C. XIII 531
 lûle C. II 229, 259, 260, 261
 lûmme-i melekî C. VI 286
 lûtf-i ilâhî C. X 462
M
 mâ C. I 519, 520; C. XII 12
 Mâ rameyte iz remeyte C. I 233; C. VII 230, 506;
 C. VIII 333; C. XII 111, 291, 292, 406; C.
 XIII 220
 mâ ve men C. IX 498
 Mâ zâgâ'l-basar C. X 451
 maâd C. III 20; C. IV 289; C. VII 94, 325, 440,
 518; C. VIII 38; C. XI 412, 530; C. XII 158,
 159
 maâdin Bk. ma'den C. VII 162, 297
 maâliyât-i ahlâkıyye C. XII 625
 maânî Bk. ma'nâ C. III 286; C. V 378; C. VII 258;
 C. X 436, 632; C. XI 41, 42, 371; C. XII 58,
 429, 508
 maânî-i bâtine C. VII 29
 maânî-i gaybiyye C. V 459
 maânî-i latîfe C. VI 44; C. VIII 348
 maânî-i uhreviyye C. XI 605
 maânî-yi Kur'ân C. XI 178
 maârif Bk. ma'rîfet C. I 60, 73, 74, 93, 131, 133,
 294, 310, 336, 574; C. II 27-29, 47, 51, 55,
 138, 244, 293, 327, 328, 347, 496, 497,
 562-564; C. III 12, 213, 236, 256, 379,

400, 440; C. IV 19, 163, 171, 172, 226,
 228, 290, 291, 293, 344, 347, 353, 379,
 405, 425, 429, 430, 498, 501, 507, 509,
 516; C. V 109, 145, 389, 401, 507, 531,
 532, 609; C. VI 35, 81, 100, 128, 318, 329,
 459, 622, 630; C. VII 13, 147, 152, 173,
 215, 252, 254, 256, 316, 328, 430, 520,
 559; C. VIII 28, 109, 117, 214, 325, 364,
 376, 493, 505, 517, 581, 610; C. IX 61, 88,
 92, 137, 144, 309, 385, 412, 413, 453,
 482; C. X 66, 88, 90, 119, 122, 126, 131,
 145, 151, 152, 162, 195, 196, 339, 341,
 356, 357, 452, 532, 629; C. XI 15, 24, 224,
 246, 284, 290, 295-297, 301, 372, 403,
 407, 414, 425, 434, 471, 586, 614, 622; C.
 XII 31, 379, 408, 417, 421, 506, 510, 511;
 C. XIII 106, 131, 133, 134, 176, 210, 319,
 327, 332
 maârif mirâsi C. XII 512
 maârif-i enbiyâ C. X 131; C. XI 177
 maârif-i enbiyâ ve evliyâ C. VIII 31
 maârif-i evliyâ C. VI 81, 313; C. VIII 109; C. X
 133, 145, 339, 341; C. XI 175, 472
 maârif-i ilâhî C. IX 401
 maârif-i ilâhiyye C. I 61, 67, 93, 118, 151, 339,
 434, 570, 571; C. II 14, 90, 96, 109, 274;
 C. III 28, 192, 237, 254, 258, 287, 303,
 372, 385, 459, 463, 496; C. IV 139, 237; C.
 V 31, 93, 120, 151, 297, 309, 554; C. VI
 41, 42, 44, 84, 114, 129, 146, 216-218,
 237, 315, 319, 353, 355, 458, 509, 518,
 620; C. VII 15, 109, 378, 380, 516, 518; C.
 VIII 30, 31, 44, 53, 139, 197, 453, 455,
 463; C. IX 20, 31, 67, 87, 112-114, 132,
 143, 283, 307, 313, 314, 378, 389, 412,
 414, 474, 478, 623, 649; C. X 39, 129,
 131, 143-146, 152, 154, 202, 206, 238,
 340, 342, 382, 419, 429, 613, 614, 634,
 635; C. XI 17, 20, 25, 37, 66, 69, 88, 89,
 146, 225, 235, 238, 290, 322, 427, 438,
 600, 607; C. XII 59, 123, 137, 153, 161,
 235, 236, 254, 255, 258, 259, 290, 295,
 326, 329, 409, 419, 421, 504, 508, 512,
 522, 524, 542, 618; C. XIII 16, 20, 46, 55,
 130, 134, 135, 174, 184, 211, 221, 251,
 269
 maârif-i latîfe C. XII 258
 maârif-i mülkî C. VI 216
 maârif-i mülkî ve melekûtî C. VI 217
 maârif-i rabbâniyye C. I 255; C. V 634; C. VI
 246, 365, 368, 520; C. VII 110; C. X 127,
 128, 142, 171, 208, 341, 356, 614, 625; C.
 XI 227, 371, 613; C. XII 153
 maârifî zevkî ve vicdânî C. XII 295
 maâsi C. V 578, 579; C. IX 500; C. X 138
 maâş C. III 137; C. VII 440; C. IX 134; C. XII 538
 ma'bed C. VI 160, 161; C. X 390

- mâbeyn C. III 492
ma'bûd C. I 528; C. II 238, 303; C. V 387; C. VII 242; C. IX 156, 157, 214; C. XI 222, 264, 601; C. XII 120
ma'bûd-i bâtl C. VII 275; C. XII 582
ma'bûd-i hakîkî C. VII 275; C. XI 222; C. XII 119, 581
ma'bûd-i küll C. XII 581, 582
ma'bûdiyet C. VIII 314
ma'bûdluk C. VII 288
Macar mühtedî C. XIII 302
madde C. I 82, 127, 512, 513; C. II 40; C. VIII 33, 303, 440; C. IX 282, 327
madde-i hayâtiyye C. XI 404
mâdde-i latîf C. XII 402
madde-i ulâ C. VII 185
maddî gıdâ C. VIII 31
maddî güneş C. XII 52
maddiyât C. IX 350, 609, 610; C. X 89; C. XII 476
maddiyyûn C. VIII 33, 303; C. IX 282
ma'den Bk. maâdin C. V 162, 634; C. VII 246, 284, 285, 293; C. VIII 49, 279; C. XII 289, 369; C. XIII 268, 272
ma'den-i ırfân C. XIII 173
ma'den-i kâmil C. V 312
ma'deniyât C. II 506; C. VII 162, 185; C. IX 83
ma'deniyât-ı nâkis C. V 312
mâdih C. V 563
ma'dûd C. II 432
ma'dûdât C. II 433
ma'dûm Bk. yok C. VI 356; C. XI 229, 288; C. XII 521
ma'dûm olmak C. XII 273
ma'dûmu'l-ihtiyâr C. VII 126
magas C. VI 417
mağara C. X 267; C. XI 542; C. XII 479
mağbûn C. XIII 170, 343
mağfîret C. I 450; C. II 26; C. III 112; C. IX 585, 586; C. X 88, 96, 336, 364, 609; C. XI 448; C. XII 213, 214; C. XIII 146, 147
mağlata C. VII 403
mağlûb C. VI 555; C. VII 127; C. VIII 317; C. XIII 23
mağlûbiyyet C. I 414; C. V 242; C. VI 555, 561
mağlûbu'l-ahvâl C. III 484
mağlûbu'l-hâl C. VII 125, 126
mağnezyum C. X 121
mağres C. XI 389; C. XII 275
mağrib C. III 27, 28; C. IV 502; C. VII 188, 384; C. VIII 204, 369; C. X 371; C. XI 43, 609; C. XII 341; C. XIII 331
mağribî C. VIII 50, 484
mağrûr C. VII 313; C. XII 152
mağz C. IX 394, 395
mağz-ı tevhdî C. VIII 446
mağzûb C. VII 115; C. VIII 359, 539; C. IX 69; C. X 315; C. XI 84; C. XII 300, 301
mağzûbun-aleyh C. VIII 334
mâh Bk. ay, kamer C. IV 85; C. IX 143; C. X 514, 527
mâh aşkı C. V 520
mahall-i hatar C. XI 458
mahall-i havâdis C. XIII 128
mahall-i tecellî C. VII 105
mahall-i temâğâ C. X 248
mahârîk C. XI 320
mahbes C. I 215
mahbûb Bk. habîb, ma'sûk, yâr C. I 288; C. II 209, 386, 411; C. VI 32, 35, 379, 380, 467; C. VII 447; C. VIII 450; C. IX 95, 259, 260, 283, 454, 592, 633; C. X 151, 152, 351, 475; C. XI 233, 252; C. XII 109, 125, 231, 313, 370, 371; C. XIII 110
mahbûb mezhebli C. VI 264
mahbûbe C. X 530
mahbûb-ı Hak C. XI 390
mahbûb-ı hakîkî C. I 196; C. III 423; C. VII 521; C. X 519; C. XI 228, 234; C. XII 120, 543
mahbûb-ı Hudâ C. XI 209
mahbûb-ı ilâhî C. V 326; C. VII 407; C. X 566; C. XIII 81, 109
mahbûb-ı latîf C. X 351
mahbûs C. VIII 550, 556; C. IX 21, 152; C. XIII 197, 221
mahbûs-ı ri'yâset C. IX 152
mahcûb C. II 163; C. V 540; C. IX 126, 205; C. X 381, 447; C. XIII 16, 124, 197
mahdûd C. I 215; C. II 432
mahdûm C. VI 542
mahfî C. X 314; C. VIII 360
mahfûz C. XII 393
mahfûz-ı ilâhî C. X 526
mâh-ı hakîkat C. IX 454
mâh-ı hakîkî C. V 388
mâh-ı nübüvvet C. VI 292
mâhiden mâha kadar C. V 323
mâhiyet C. II 208; C. VI 324, 327, 328
mâhiyyât C. VI 327
mâhiyyet-i ilâhiyye C. II 208; C. V 295; C. VIII 19, 234; C. X 183
mahkeme C. XIII 194, 212
mahkeme-i kübrâ C. VII 320
mahkûm C. V 365
mahkûmun-aleyh C. IX 203; C. XII 308
mahkûmun-bih C. IX 203
mahlas C. VI 486; C. X 346; C. XII 533, 551
mahlûk C. II 478; C. V 341; C. VIII 568, 572; C. X 270, 583; C. XI 599; C. XII 50, 99, 540
mahlûkât C. I 230; C. II 242; C. VIII 50, 490; C. X 52, 201, 521; C. XI 598
mahlûkâtın sırları C. III 411
mahlûkiyet C. XII 42
mahlûkun âşıkı C. V 363

mahmidet C. XII 340
 mahmûd C. V 562
 mahmûde C. XII 410
 mahmûl C. II 419; C. IX 203
 mahmûlân-ı Hak C. II 419-421
 mahmûlün-aleyh C. IX 211
 mahmûlün-bih C. IX 211
 mahmûr C. X 406
 mahmûr göz C. XII 283
 mahmûrluk C. XII 241
 mahrek C. XI 51
 mahrem C. II 136; C. VII 301; C. X 368, 371, 525; C. XII 41; C. XIII 41, 47
 mahsûl C. IX 485, 486, 488
 mahsûs C. I 37
 mahsûsât C. II 451; C. III 358, 359; C. X 288
 mahşer C. III 335; C. VII 495; C. VIII 322, 558; C. IX 512, 526, 573-577; C. X 58, 59, 60, 403, 541; C. XI 263, 277, 288, 544, 600-602, 607-609; C. XII 311; C. XIII 231, 298
 mahşer-i âlem C. IX 527
 mâhûlyâ C. XII 18
 mahv C. I 95, 225, 384; C. II 232, 233, 262, 264, 266, 329, 435; C. V 546; C. IX 278, 639; C. X 422; C. XI 217; C. XII 19, 32; C. XIII 311
 mahv ve isbât levhalan C. VII 546
 mahv-ı hakikî C. I 225
 mahv-ı ıztırârî C. II 266
 mahv-ı ihtiyârî C. II 266
 mahv-ı küllî C. I 542
 mahv-ı rûhânî C. I 225
 mahviyyet C. VIII 503
 mahzar C. VI 599, 600
 mahzen C. III 408; C. X 549
 mahzen-i esrâr-ı ilâhî C. XI 324
 mahz-ı şehvet C. XIII 346
 mahzûn C. XII 143
 mâi C. II 284; C. III 213; C. XII 314
 mâi renk C. VII 329
 mâ-i tahûr C. III 58
 mâide C. I 112-114; C. VIII 29, 30; C. X 164
 mâide-i hakîkiyye C. II 110
 maişet C. V 13; C. VII 506; C. X 300
 maiyyet C. V 196; C. VIII 431; C. IX 259; C. XI 180; C. XIII 93
 maiyyet-i âmme C. IX 259
 maiyyet-i Hak C. I 454; C. II 44; C. VIII 564; C. XIII 97
 maiyyet-i hâssa C. IX 259
 maiyyet-i husûsiyye C. IX 259
 maiyyet-i ilâhî C. XIII 94
 maiyyet-i ilâhiyye C. V 104
 makâbir-i evliyâ ziyâreti C. VIII 22
 makâbir-i evliyâyâ teveccüh C. VIII 21
 mak'ad-ı sıdk C. II 232, 435; C. III 366; C. IV 118; C. VII 451, 520; C. VIII 598; C. IX 73,

567; C. XI 223, 277; C. XII 444
 makâm C. I 431, 432; C. II 374; C. V 507; C. XI 540
 makâm sâhibi C. I 131, 132
 makâmât C. II 373; C. XII 582
 makâmât-ı emn C. XIII 154
 makâmât-ı ma'nevîyye C. V 506, 507, 512
 makâm-ı abdiyyet C. III 340; C. VIII 601; C. IX 617
 makâm-ı aslî C. XII 437
 makâm-ı cem C. I 473; C. IV 269; C. VII 100, 322, 323; C. VIII 585; C. IX 214; C. X 127; C. XIII 135
 makâm-ı didâr C. XI 520
 makâm-ı evvel C. VIII 240
 makâm-ı fenâ C. VI 381, 493, 603, 605; C. VIII 128; C. XI 195, 206, 219; C. XIII 299
 makâm-ı hakikat C. XI 531
 makâm-ı hâss-ı şefâat C. I 551
 makâm-ı ibâdet C. VIII 240; C. XII 436
 makâm-ı imân C. VII 174; C. VIII 240; C. XII 436
 makâm-ı irşâd C. II 382; C. VIII 553; C. IX 168, 169; C. XIII 314
 makâm-ı itihâd C. II 93; C. III 35, 37, 47; C. V 18, 359, 497, 503; C. VI 44, 588, 609; C. VII 21, 41, 42, 317; C. VIII 80, 82, 281, 336, 344, 346; C. IX 278, 437, 634, 641; C. XII 422, 583, 584; C. XIII 52, 239
 makâm-ı izzet C. VIII 541; C. IX 286
 makâm-ı kalb C. IV 303; C. VII 301; C. XIII 230
 makâm-ı kelâm C. XI 520
 makâm-ı kuds C. I 432
 makâm-ı kurbet C. II 222
 makâm-ı kutbiyyet C. II 314, 362; C. X 144; C. XI 75; C. XIII 313
 makâm-ı mahbûbiyyet C. IX 593
 makâm-ı mahmûd C. I 341; C. VII 559; C. VIII 248; C. XI 343; C. XII 310
 makâm-ı ma'rîfet C. XI 363
 makâm-ı müşâhede C. VIII 347; C. XI 386
 makâm-ı nefis C. IV 303; C. VII 301; C. VIII 447
 makâm-ı rahmâniyyet C. XII 494
 makâm-ı recûliyyet C. IX 135
 makâm-ı rızâ C. V 496
 makâm-ı rişâset C. IX 152, 153, 285, 616, 618, 619
 makâm-ı rûh C. VII 301; C. XIII 230
 makâm-ı rû'yet C. VIII 490
 makâm-ı sıdk C. II 435
 makâm-ı sır C. VII 301
 makâm-ı Süleymânî C. VIII 582
 makâm-ı şefâat C. X 587
 makâm-ı temkîn C. XI 198
 makâm-ı tevhid C. VIII 336; C. IX 278, 634; C. XII 584
 makâm-ı ubûdiyyet C. III 315; C. X 571
 makâm-ı vahy C. VIII 11

makâm-ı za'f ve acz C. I 476
makarr-ı aslî C. VI 464
makarr-ı evliya C. XII 379
makas C. XI 489
makbûl C. V 25
makhûr C. XI 610
maknıs C. III 365
maksad C. II 250; C. IX 13
maksem C. II 362
maksûd C. VI 159; C. IX 14; C. XI 126, 176; C. XIII 31
maksûda vusûl C. XI 399
maksûd-ı aslî C. III 325
maksûd-ı hakikî C. IX 127
maksûr C. I 53
maktel C. XIII 312
makrûl C. VI 28, 29; C. X 28; C. XII 393
mâkû C. XII 443
ma'kul C. I 37; C. VI 284; C. XI 133
ma'kulât C. III 202; C. X 288; C. XI 132, 233, 487
ma'kulât-ı fıkriyye C. X 352
ma'kulât-ı keşfiyye ve şühûdiyye C. X 352
ma'kûs C. XIII 177
ma'kûs olan cihan C. III 408
makzere C. VI 607
makzî C. I 148, 151; C. II 39, 515; C. V 364, 365-368, 370; C. VII 389; C. X 346, 355
makziyye rızâ C. II 39
mal C. I 89, 90, 98, 319; C. II 126, 127, 129, 227, 490; C. III 55, 212, 260; C. V 217, 218, 227, 282, 597, 601; C. VI 66, 67, 68, 248, 250, 452, 616; C. VII 84, 414, 415, 515; C. VIII 245, 348, 417, 420; C. IX 34, 36, 37, 196, 229, 231-233, 251, 353, 492, 496, 616, 618, 619, 623; C. X 12, 13, 14, 267, 585; C. XI 97, 101, 103, 104, 116, 117, 159, 252, 463; C. XII 22, 320, 518; C. XIII 105, 211
mal ve mülk C. I 319; C. VII 258, 259, 320, 552; C. VIII 400
mâl-ı ganîmet C. XIII 155
mâl-ı yetim C. XI 186
malın ziyân ve telef olması C. VI 250, 261
mâl-i dünyâ C. IX 34, 235
mâlik C. VI 546; C. VII 199, 200; C. X 583; C. XI 168
mâlik-i dîn C. I 282
mâlik-i hakikî C. VII 240
mâlikiyet C. VII 240; C. XI 168
mâlikiyet da'vâsı C. VII 305
Mâlikü'l-mülk C. III 298; C. V 101; C. VII 203; C. XII 362, 497
malların muhabbeti C. III 55
ma'lûl C. V 358; C. VII 78, 79, 481, 490
ma'lûm C. I 235, 366, 565; C. II 158; C. III 364; C. IV 304; C. V 365, 379, 405, 539; C. VI

606; C. IX 204, 546; C. X 315, 579, 582; C. XI 130, 287
ma'lûmât C. V 364; C. VI 62; C. XIII 166
ma'lûm-ı ilâhî C. VII 386
ma'mûre C. IV 515; C. XI 591
ma'mûre-i âlem C. VI 417
ma'mûrluk C. VII 440; C. XII 502
ma'nâ Bk. maânî C. I 32, 60, 86, 168, 215, 228, 248, 254, 294, 297, 298, 326-328, 348, 360, 370, 372, 375, 446, 458, 539, 547; C. II 42, 101, 158, 187, 189, 204, 207, 208, 212, 214, 233, 237, 239, 241, 260, 273, 277, 289, 325, 326, 332, 392, 393, 395, 397, 420, 466, 562, 563; C. III 21, 39, 50, 69-71, 202, 204, 205, 224, 243, 261, 286, 306, 328, 330, 357, 407, 408, 447, 449; C. IV 38, 81, 300, 303, 316, 343, 366, 373, 385, 386, 456, 458, 460, 461, 463, 468, 469-471, 482, 494, 506; C. V 54, 62, 91, 104, 108-110, 133, 135, 149, 153, 154, 166, 298, 309, 335, 374, 376, 378, 389, 459, 465, 467, 473, 481, 609; C. VI 60, 62, 100, 101, 104, 170, 171, 210, 295, 350, 478, 479, 495, 522, 557, 568; C. VII 131, 141, 164-167, 176, 185, 192, 247, 250, 298, 301, 426, 473, 536, 554; C. VIII 342, 347, 349-351, 366, 393, 567, 568, 587, 591, 594, 598, 610; C. IX 20, 40, 76, 91, 133, 134, 135, 316, 351, 443, 475, 511, 535, 557, 599, 614, 615; C. X 40, 42, 208, 209, 210, 213, 250, 313, 315, 338, 379, 382, 384, 387, 409, 445, 462, 533, 581, 595, 621; C. XI 37-41, 47, 66, 78, 102, 116, 125, 157, 227, 228, 245, 246, 350, 353, 371, 381, 415, 416, 436, 456, 464, 519, 596, 598-600, 613, 620; C. XII 13, 17, 24, 25, 83, 114, 159-161, 170, 171, 241, 331, 334, 343, 346, 347, 360, 388, 399, 404-406, 415, 508, 566, 567-570, 574, 577, 581; C. XIII 16, 17, 18, 19, 165, 187, 196, 219, 224, 236, 237, 240, 242, 252, 275, 276, 282, 285, 313, 314, 328, 330, 332
ma'nâ ağacı C. IV 479
ma'nâ âlemi C. I 138; C. III 97, 205, 355, 359; C. IV 435; C. V 199, 518; C. VI 147; C. VII 322; C. X 338, 524; C. XI 39; C. XII 33, 84, 241, 508, 568; C. XIII 195, 335
ma'nâ âleminin sultânı C. XI 561
ma'nâ ancak Allah'dır C. II 395; C. X 581; C. XII 566
ma'nâ arsları C. IX 315; C. X 237
ma'nâ arûsları C. XII 508
ma'nâ cem'iyeti C. XII 360
ma'nâ denizi C. I 168; C. IV 505; C. XI 36, 37; C. XII 565
ma'nâ ehli C. I 254; C. XIII 15

ma'nâ erliği C. XI 472
 ma'nâ fakiri C. II 241
 ma'nâ feleği C. XII 399, 407, 440; C. XIII 285
 ma'nâ göğü C. XIII 348
 ma'nâ güneştir C. XIII 276
 ma'nâ güzelliği C. X 391
 ma'nâ kapısı C. II 273
 ma'nâ sâhası C. XII 16
 ma'nâ sâhibleri C. XI 612
 ma'nâ sahrâsı C. XII 12
 ma'nâ sarhoşluğu C. V 376
 ma'nâ sofrası C. V 498
 ma'nâ sultanları C. X 409
 ma'nâ şâhi C. XII 319
 ma'nâdan sûrete intikâl C. XII 573
 manastır C. X 390, 410; C. XI 453
 ma'nâya teveccüh C. XIII 195
 ma'nâ-yı âdemi C. III 290
 ma'nâ-yı aslı C. XI 38
 ma'nâ-yı azîm ve muhîr C. XII 574
 ma'nâ-yı bâtne C. VIII 500
 ma'nâ-yı bâtunî C. I 490; C. II 53, 54; C. VI 527;
 C. VII 93, 98; C. X 91; C. XI 387, 606
 ma'nâ-yı beşer C. X 213
 ma'nâ-yı dakik C. XIII 17
 ma'nâ-yı İsevî C. VIII 603
 ma'nâ-yı işârî C. I 409, 490; C. III 172, 383,
 447; C. V 265; C. VI 498; C. XIII 210
 ma'nâ-yı nübüvvet C. VI 84
 ma'nâ-yı vahdet C. VII 323
 ma'nâ-yı vâhid C. IV 316
 ma'nâ-yı vâsî C. VII 78
 ma'nâ-yı zâhiri C. II 53
 ma'nâ-yı zâhiri C. VII 93, 98; C. X 91
 ma'nâ-yı zevkî C. XIII 42
 mancınık C. X 514
 ma'nevî C. XI 37
 ma'nevî azık C. VI 627
 ma'nevî boğaz C. V 30
 ma'nevî gıdâ C. III 305
 ma'nevî göz C. VI 376
 ma'nevî güneş C. XI 237; C. XII 52
 ma'nevî hastalık C. VII 118
 ma'nevî koku C. I 572
 ma'nevî lokma C. V 21
 ma'nevî ölüm C. XI 188
 ma'nevî nızk C. X 89
 ma'nevî rif'at C. IV 49, 50
 ma'nevî sultânlar C. XI 277
 ma'nevî şarâb C. XIII 19
 ma'nevî yıldız C. XII 399
 ma'nevîyât C. IX 609, 610; C. X 89
 ma'nevîyet C. IX 385
 Mânî' C. I 437, 499; C. II 116, 190; C. III 75,
 169, 311, 312, 429; C. IV 111; C. VII 34,
 546; C. VIII 61; C. X 549; C. XI 24; C. XII 81
 mansıb C. I 562; C. II 483; C. III 165, 212, 464;

C. VI 99, 376, 616; C. VII 313, 314, 414-
 416; C. VIII 245, 417; C. IX 32, 103, 153,
 186, 190, 191, 196, 231, 233, 251, 616,
 618, 623; C. X 267; C. XI 104, 116-118,
 252; C. XIII 172
 mansıb hırısı C. IX 186, 187
 mansıb-ı dünyâ C. XIII 169
 mansûr C. III 492
 mantık C. I 452, 453, 456; C. II 381; C. V 42; C.
 VI 69; C. IX 202, 204; C. X 627, 632; C. XI
 211; C. XIII 43
 mantıkçı C. III 454; C. V 372
 manyetizma C. IV 258; C. VIII 245; C. IX 47,
 179; C. XII 140
 manzar C. XII 306
 manzûme C. IV 382
 manzûme-i şemsiyye C. I 214, 264, 265, 395,
 433; C. II 217, 393, 420; C. III 68, 291,
 441, 452, 471; C. IV 138, 204, 299, 449; C.
 VI 281; C. VII 184, 261, 373; C. VIII 246,
 352, 355, 377, 593; C. IX 610; C. X 162,
 206, 208; C. XI 49, 50, 132, 237, 314; C.
 XII 575; C. XIII 223
 maraz Bk. hastalık C. I 320; C. III 416; C. IV 116,
 121; C. VI 56, 57, 58, 80, 86, 98, 99, 140,
 142, 537; C. VIII 348; C. IX 15, 16, 93, 546,
 548, 550; C. X 73, 234, 343, 436; C. XI
 269, 463; C. XII 112, 547; C. XIII 105, 225,
 226, 227, 267
 maraz-ı aşk C. XIII 227
 maraz-ı ma'nevî C. VI 58, 81; C. XIII 225
 maraz-ı muhâlefet C. VI 142
 ma'raz-ı telef C. XIII 215
 ma'reke C. XI 443; C. XII 543
 mârgîr C. III 56
 ma'rif C. XIII 163
 ma'rifet Bk. ma'arîf C. I 59, 118, 248, 250, 320,
 339, 463; C. II 46, 163, 281, 502; C. III
 210, 232, 259, 326, 334, 341, 422, 438,
 482, 483, 490, 494; C. IV 20, 26, 27, 52,
 119, 162, 206, 289, 293, 305, 343, 399-
 401, 500; C. V 73, 74, 272, 343, 565, 598;
 C. VI 211, 256, 297, 354, 471, 488, 504,
 506-508, 544; C. VII 22, 77, 147, 173, 224,
 232, 255, 273, 318, 321, 347, 367, 411,
 449, 519; C. VIII 90, 91, 194, 214, 218,
 219, 259, 297, 298, 314, 354, 473, 523,
 545, 555, 572, 580, 621; C. IX 27, 56, 145,
 331, 421, 426, 454, 602, 612; C. X 97,
 335, 419, 480, 582, 614; C. XI 19, 24, 62,
 63, 80, 136, 221, 235, 291, 293, 362, 397,
 483, 530, 575, 578, 580; C. XII 60, 61,
 128, 143, 229, 375, 376, 405, 408, 417,
 519, 545, 580; C. XIII 19, 41, 166, 170,
 173, 228, 236, 246, 247, 275
 ma'rifet ağacı C. VII 14
 ma'rifet altını C. VI 520

- ma'rifet borcu C. XII 506
ma'rifet bostânı C. XII 380
ma'rifet da'vâsı C. VII 320
ma'rifet güneşi C. III 26, 30; C. XIII 94, 319, 332
ma'rifet helvası C. XII 189
ma'rifet hırsızları C. VIII 74
ma'rifet meyvesi C. XII 420
ma'rifet mirâsı C. XII 511
ma'rifet müşterisi C. XI 291
ma'rifet nûru C. XII 263
ma'rifet pazarı C. VII 319
ma'rifet suyu C. VI 506, 507
ma'rifet süti C. XII 511
ma'rifet şarâbı C. VI 622; C. VIII 563; C. IX 606
ma'rifet vahdet-i Hak C. III 446
ma'rifet yağmurları C. IX 83
ma'rifet yemişleri C. XII 420
ma'rifet-fürûşluk C. XII 508
ma'rifet-i cemâd C. VIII 522
ma'rifet-i enbiyâ ve evliyâ C. VII 148
ma'rifet-i fitriyye-i zâtiyye C. VIII 298
ma'rifet-i Hak C. I 150; C. II 504; C. III 473; C. V 306; C. VI 72; C. VIII 218, 220; C. X 333; C. XI 202, 519, 577; C. XII 194, 195, 196, 405, 408, 504, 505; C. XIII 74, 94
ma'rifet-i hakîki C. IX 204
ma'rifet-i hakîkiyye C. XIII 80
ma'rifet-i ilâhî C. V 296; C. XII 592
ma'rifet-i ilâhiyye C. II 70, 269, 351; C. III 27, 210, 303, 304; C. V 22, 148; C. VI 214, 510; C. VIII 157; C. IX 86, 268, 606; C. X 42; C. XI 434, 519, 538; C. XII 27, 32, 192, 395, 507, 618, 620; C. XIII 175
ma'rifet-i nefis C. VIII 218, 220
ma'rifet-i rabbânî C. XI 607; C. XII 42
ma'rifet-i rabbâniyye C. III 255; C. XIII 334
ma'rifet-i tâm C. VIII 263
Ma'rifet-i tâmmе C. XII 189
ma'rifet-i tenzihî C. II 274
ma'rifet-i teşbihî C. II 274
ma'rifetullâh C. IV 479; C. VIII 449; C. XI 366
mart C. XI 380, 427
martı C. XI 435
ma'rûf C. XII 61, 309
ma'rûz C. XIII 93
marziyye Bk. merziyye C. II 334; C. III 66, 333, 370
marzî C. II 520; C. V 366; C. VII 115, 438; C. VIII 359, 539; C. IX 69; C. X 315; C. XI 84; C. XII 300
masal C. III 76; C. VI 60; C. VII 29, 364, 478; C. VIII 501; C. IX 388; C. XI 553, 556, 581
masdar-ı ca'îf C. VI 482
ma'siyet C. I 448; C. II 518, 519, 520, 521; C. III 112, 180, 380; C. II 405, 406; C. IV 390, 392, 412, 422; C. V 107; C. VI 131, 501; C. VII 66, 105, 402; C. VIII 192; C. IX 78; C. X 44, 46, 68, 75, 81, 265, 319, 320, 556; C. XI 332, 333, 448, 513, 599; C. XII 309; C. XIII 14, 146
maşîr C. IV 290
mâsivâ Bk. mâsivâllah C. I 426; C. II 172, 240, 347, 406, 476; C. III 39, 43, 48, 52, 61, 106; C. IV 82, 153, 190, 400, 435, 452; C. V 65, 68, 432, 625; C. VI 170, 182, 409, 629; C. VII 139, 140, 182; C. VIII 422, 448, 478; C. IX 82, 84, 85, 145, 176, 213, 252, 256, 267, 270, 424, 469, 495, 617, 622, 623; C. X 13, 29, 63, 161, 227, 522, 537, 570; C. XI 220, 231, 252, 484; C. XII 42, 81, 299, 498
mâsivâ pislikleri C. III 380
mâsivâllah Bk. mâsivâ C. II 406; C. IV 419; C. V 578; C. VI 102; C. VIII 121, 325; C. IX 90, 204
mâsivâ-yı Hak C. IX 62
maskara C. XII 197, 204, 205
maslahat C. XII 381
masnû C. III 461; C. IX 203, 205
masnûât C. IV 265; C. IX 206
masnû'-ı Hak C. VI 461; C. VII 500
masnû'-ı halk C. VII 500
Masonluk C. XI 129
masraf C. IX 395, 486; C. XII 518, 519
ma'sûm C. IV 231; C. VIII 155; C. XII 393
maşûta C. II 423
maşrık C. I 543; C. III 27, 28, 310; C. IV 502; C. VII 188, 384; C. VIII 369, 370; C. X 371; C. XI 43; C. XII 341, 439
maşrık-ı rûhâniyyet C. X 601
maşrıkî C. VIII 50
ma'sûk Bk. yâr C. I 75, 81, 85, 94, 95, 133, 157, 513, 521, 534, 541, 544; C. II 31, 37, 141, 148, 238, 255; C. III 195, 197, 198, 257, 311, 385, 486; C. IV 223; C. V 78, 156, 194, 374, 376, 379-383, 387-389, 564; C. VI 101, 370-372, 382-385, 387, 389, 393, 394, 400, 467, 517, 520, 524, 528-530, 541, 542, 544, 549, 559, 581, 583, 586-588, 599, 605, 613-615, 631; C. VII 32-34, 100, 102-104, 228, 229, 294, 453, 494; C. VIII 67, 262, 305, 344, 346, 411, 449, 450, 612; C. IX 151, 152, 212, 364, 404, 416-420, 590, 593, 601, 625, 634, 635, 639, 641, 642; C. X 54, 140, 204, 209, 215, 241, 358, 417, 434, 447, 460, 518, 624, 625; C. XI 126, 194, 195, 198, 200, 205-213, 218, 228, 233, 235, 246, 252, 302, 310, 314, 335, 396, 456, 486, 526, 569, 572, 573; C. XII 19, 20, 23, 28, 241-244, 400, 517, 540, 543, 585; C. XIII 23, 24, 31, 32, 40, 47, 48, 49, 54, 57, 58, 62, 89, 125, 165, 185, 193, 233, 234, 241, 278, 299, 333

ma'sûka C. II 145; C. VII 53, 62; C. VIII 411; C. XII 374, 375, 509
 ma'sûka kavuşmak C. XIII 52
 ma'sûkan-ı Hak C. III 311; C. VI 101
 ma'sûkan-ı ilâhî C. VIII 612; C. X 473
 ma'sûkan-ı ilâhiyye C. I 506
 ma'sûk-ı Hak C. VII 410
 ma'sûk-ı hakîkî C. I 516, 523, 525, 526, 529, 532, 535, 542, 543, 550; C. II 37, 38, 239, 400; C. III 386; C. IV 368, 369; C. V 357, 382, 383, 462, 622; C. VI 266, 380, 381, 399, 559, 588, 589; C. VII 41, 42, 254, 335, 450, 452, 455; C. VIII 334, 362; C. IX 419, 551; C. X 55, 363, 447, 523, 540, 625; C. XI 194, 200, 202, 212, 213, 218, 573; C. XII 241, 375, 582; C. XIII 32, 46, 53, 54, 59, 234, 336
 ma'sûk-ı ilâhî C. I 198; C. III 320
 ma'sûk-ı meczâî C. XIII 194
 ma'sûk-ı sûrî C. III 195; C. XIII 53
 ma'sûk-ı sûrî ve fânî C. X 447
 ma'sûk-ı meczâî C. VII 40
 ma'sûkluk C. X 338; C. XII 516, 517; C. XIII 24
 ma'sûkun ma'nâsı C. XIII 234
 ma'sûkun sûreti C. XIII 234
 mat C. I 230; C. III 54, 174; C. VI 473; C. VIII 317; C. IX 138; C. XI 206, 528; C. XII 269
 matâr C. XII 587
 matbah C. IX 143, 623; C. X 239, 495
 mâtem C. I 569; C. IV 452; C. X 361; C. XI 271, 272, 273-277
 mâtem âlâmeti C. X 469
 mâtem edici C. XIII 312
 mâtem libâsı C. V 496; C. VI 494; C. VII 329
 mâtem tutmak C. XI 278
 matiyye C. IV 307; C. XI 188
 matiyye-i nefis C. VI 419
 matla C. I 60; C. XII 129
 matlab C. VII 33; C. X 602, 603
 matlûb C. II 251; C. V 389; C. VI 540, 541, 542; C. VII 34, 35, 40; C. IX 556; C. X 603; C. XI 609; C. XII 129, 300; C. XIII 23, 31, 145
 matlûb-ı hakîkî C. V 32
 matlûbluk C. XIII 24
 matma' C. XIII 98
 Mâtürîdîler C. XIII 80
 Mâtürîdiyye C. XII 187
 Mâûn sûresi C. XIII 156
 mâvî C. X 469; C. XI 49, 324
 mâvî ve sarî şîşe C. II 554
 maya C. V 69; C. IX 431; C. XI 292
 mâye-i adem C. VI 608
 mâyi C. VI 307, 369
 mâyiât C. XIII 93
 mâyi'-i nârî C. V 340; C. VII 184; C. IX 454; C. XI 45, 404
 maymun C. I 165, 166; C. VII 230; C. VIII 194;

C. X 45, 164, 165, 230, 286; C. XI 591; C. XII 72, 183
 maymun huylu C. XI 590, 591
 mâ-zâğ C. XII 298
 mazanna C. VII 60
 mazhar Bk. mezâhir C. I 108, 235, 382, 383, 518, 519; C. II 148, 151, 152, 255, 272, 273; C. III 340, 478; C. IV 202, 311, 367, 375, 379, 406; C. V 266, 272, 513, 515, 516, 563, 587; C. VI 345, 458; C. VII 81, 242, 274; C. VIII 322, 443, 539; C. IX 81, 502; C. X 154, 297, 593; C. XI 531; C. XII 303, 393, 398, 426, 541, 542; C. XIII 219, 220, 239
 mazhar-ı aklî C. III 325
 mazhar-ı akl-ı küllî C. VII 437
 mazhar-ı câmi C. V 102
 mazhar-ı Celâl C. VIII 539; C. XIII 187
 mazhar-ı Cemâl C. VIII 539; C. XIII 187
 mazhar-ı cemîl C. VII 82
 mazhar-ı esmâ' ve sîfât C. III 306
 mazhar-ı etemmi C. IV 115, 116; C. VII 284, 422, 424; C. VIII 539
 mazhar-ı hakikat-ı muhammediyye C. XII 432
 mazhar-ı ism-î Rahmân C. II 477
 mazhar-ı ism-î Zât C. II 410; C. IV 110; C. V 299; C. XII 53
 mazhar-ı kahr C. V 69
 mazhar-ı küllî C. I 474
 mazhar-ı Muhammedî C. IX 327
 mazhariyyet C. IX 53; C. X 33
 mazhariyyet-i esmâ C. XIII 20
 mâzî C. I 441, 442; C. II 90, 91, 279; C. III 69; C. V 308, 309; C. VII 185; C. VIII 320; C. IX 324; C. X 311; C. XI 266; C. XII 256; C. XIII 167
 mazlime C. X 484
 mazlûm C. I 179; C. IV 40, 41; C. V 119; C. VI 14-16, 29, 274, 279, 280, 575, 593, 594; C. VII 52; C. VIII 494, 498, 559; C. XI 187, 445, 495; C. XIII 270
 mazmûn C. II 395
 mazrûf C. XI 227; C. XIII 93
 mazrûfiyyet C. XII 367
 ma'zûr-ı mutlak C. X 309
 meâb C. XI 507
 meâric-i rûhiyye C. IX 649
 mebdâî C. IX 204
 mebdâî-i silsile-i vücûd C. III 333
 mebdî C. IV 289; C. VI 472; C. VII 325, 442, 518; C. IX 14; C. X 554
 mebdî' ve maâd C. IX 59
 mebdî-i vücûd C. VIII 423
 mebguz-ı ilâhî C. XIII 109
 mebdî-i halkiyye C. X 517
 mecâz C. II 243; C. IV 338, 372; C. VI 491; C. VIII 504; C. X 392; C. XIII 68

- mecâz vîrânesi C. XIII 287
mecaz, hakikatın köprüsüdür C. VI 626
mecâzî C. II 244; C. X 263, 602
mecâzî âşik C. VII 81, 82
mecâz-i mürsel C. V 111; C. XI 92
mecâzî sûfî C. X 504, 505
mecâzîb Bk. meczûb C. I 533; C. VIII 57
mecâzîb-i ilâhiyye C. IV 160; C. V 496; C. IX 401; C. XI 219
mecâzîb-i mutlak C. VIII 340
mecbûr C. I 234, 236, 238, 239; C. V 403, 404; C. X 326; C. XII 36
mechûl-i mutlak C. I 50
Mecîd C. XI 622
meclâ Bk. mecalî C. II 526; C. III 208, 213, 214; C. IV 506; C. V 359, 516; C. VI 237, 346, 442, 638; C. VII 34, 393, 411; C. VIII 170, 433, 539, 563; C. IX 81; C. X 30, 549; C. XI 21, 23, 168, 224, 343; C. XII 403; C. XIII 299
meclâ-yı ef'âl C. III 217
meclâ-yı keserât C. IV 196
meclâ-yı sîfât ve esmâ C. VIII 581
meclis C. X 453
meclis-i hâs C. VIII 597; C. XII 220
meclis-i ırfân C. II 320; C. XI 325
mecma'-i ulûm C. VI 384, 387
Mecmau'l-Bahreyn C. IV 110; C. V 518; C. XI 379
mecmau'l-ulûm C. VI 367
meclûn C. I 84, 468
mecrâ C. XII 529
mec'ûl C. I 315; C. II 515; C. III 364; C. V 532; C. VI 103; C. VII 386; C. XIII 172
mec'ûliyyet C. III 11
mecûsî C. I 205; C. II 47, 542, 558; C. III 424; C. IV 193, 195, 255; C. V 335, 362; C. VI 429, 639; C. VII 218, 382; C. VIII 86, 124, 163, 164, 197, 507; C. IX 126, 293, 306, 346; C. X 214, 258, 259, 261, 270, 271, 347, 390; C. XI 214, 400, 435, 561, 599; C. XII 168, 169, 290, 463, 611; C. XIII 191
Mecûsîlik C. X 258, 259
meccûb Bk. meczûb C. I 542; C. IV 390; C. XII 314
meccûb-i ebter C. IX 649
meccûb-i sâlik C. IX 649
medâr-i emr-i ilâhî C. VIII 575
medâr-i muhtâcin C. V 625
medâric-i kemâlât C. IV 208
medd C. II 393; C. X 384; C. XII 443, 444
meddah C. IV 141; C. XI 538, 539, 543, 544
meded C. IX 523
medeniyet C. II 530; C. VI 416; C. XI 239
medh C. I 88, 558, 559, 560-563; C. III 250, 252, 481, 482; C. IV 141, 431; C. V 408, 557, 559, 561-564, 592; C. VI 293; C. VII 350, 508, 509, 513; C. IX 21, 22, 199; C. X 503; C. XI 367, 368, 384, 407; C. XIII 48
medh isteyicilik C. VII 349
medh ü senâ C. VII 512
medhiye C. V 359; C. VII 346, 347, 348
medihden hoşlanmak C. VII 349; C. VII 350
medlûl C. I 126; C. III 461; C. IV 393; C. V 379; C. IX 15, 204, 205, 350
medrese C. V 306; C. XI 453; C. XII 597
medrese softası C. XII 270
mefâtihu'l-gayb C. IV 376; C. V 581
mefâze C. III 409; C. VIII 394; C. X 387; C. XIII 69
meftûl C. XII 170
meftûm-ı külli C. V 335
meftûm-i külli-i ulûhiyyet C. XI 51
meftûş C. X 374, 375
meftûzû'l-kurâe C. VIII 502
meftûh C. XIII 55
meftûl C. IV 296, 348; C. V 515; C. VI 221; C. VII 382; C. X 134, 135, 139, 420; C. XI 128, 559; C. XII 534, 535; C. XIII 72, 320
mehâbet C. VIII 595, 598
mehâk C. VII 468
mehâmid C. V 557, 558
mehcûr C. XII 547
mehd C. XIII 278
mehdî C. III 229
meh-rû C. I 109; C. II 330
mehtâb C. III 239; C. V 460; C. VIII 497; C. XIII 271
mehter C. II 155; C. XI 323
mekân C. I 328, 433, 498; C. II 159; C. III 174, 188, 191, 242; C. IV 156, 514; C. V 253, 308, 507; C. VI 298, 317, 405, 539; C. VIII 225, 556, 599; C. IX 279, 374; C. XI 51, 248; C. XII 256, 443, 477, 478, 581; C. XIII 106, 107, 222
mekânın mekânı C. III 191
mekânsız C. XIII 106
mekânsızlık C. IX 374
mekârih C. IV 16
mekârim-i ahlâk C. III 226; C. XI 366
mekîd C. XII 603
mekîk C. XII 443
mekis C. XI 354; C. XIII 131
mekkâr C. IV 129; C. IX 177
mekmen C. VIII 58; C. X 230; C. XII 99
mekr C. I 277, 312, 318; C. III 295, 393; C. IV 129, 130, 162, 186, 229, 231, 240, 247, 259, 260, 274-276, 279, 281, 317, 329, 333, 353, 361; C. V 125, 636; C. VI 513; C. VII 181, 337, 362, 367, 440, 476; C. VIII 247, 542; C. IX 162, 163, 169, 177; C. X 322, 327, 576; C. XI 128, 163, 457, 458, 489, 563; C. XII 182, 183, 218, 279, 281, 454, 497-499, 533, 541, 555, 595; C. XIII

66, 67, 69, 215, 216, 265, 271
mekr-i ilâhî C. I 216; C. II 316, 317; C. IX 164;
C. XII 41
mekr-i ilmi C. XIII 43
mekr-i nefis C. VIII 447
mekr-i şeytânî C. VI 240
mekrûh C. II 191; C. VI 547; C. VII 390, 549,
550; C. IX 155; C. IX 66; C. X 601
mekrûhât C. IV 16; C. VI 299
mekrullâh C. IX 154
mekrûmet C. X 186; C. XII 429; C. XIII 146
mekseh C. VIII 32; C. X 112, 113
mekşûf C. X 464
mekteb C. VI 579; C. VIII 32; C. IX 130, 545; C.
XI 453; C. XIII 334
mekteb-i irfân C. XIII 334
mektûb C. V 380; C. VII 458, 459, 461-464; C.
X 190
me'kul C. V 27; C. IX 254, 255; C. XI 609
me'kulât-ı leziz C. IX 321
me'külyet C. IX 251-255, 265
mekzûb C. V 536
melâhat C. II 42; C. VI 456
melâik C. IX 21, 87
melâike Bk. melek C. I 325, 330, 331, 385, 476,
565; C. II 63, 172, 211, 212, 216-218, 329,
415, 420, 470-473, 532, 547; C. III 38, 39,
58, 66, 67, 69, 378; C. IV 12, 88, 113, 198,
203, 214, 215, 296, 399, 400, 403, 507; C.
V 17, 120, 136, 141, 301, 402; C. VI 213,
297, 345, 362, 375, 388, 396, 431, 432,
565; C. VII 27, 28, 105, 181, 324, 434,
435, 526, 527; C. VIII 65, 255, 256, 461,
555, 589, 605; C. IX 108, 176, 507, 509,
510, 512, 515, 528, 535, 552, 570, 610,
611; C. X 621, 628; C. XI 40, 57, 79, 253,
602; C. XII 82, 193, 427; C. XIII 346
melâike-i âlin C. I 385; C. II 415, 472; C. III 66,
67; C. IV 400; C. XI 500; C. XII 55
melâike-i arzî C. II 473
melâike-i arzıye C. IV 215
melâike-i azâb C. II 440; C. VI 416; C. VII 106,
107; C. XI 93; C. XII 253
melâike-i berere C. I 61
melâike-i mukarrabın C. III 325; C. VI 362
melâike-i mutahhara C. VII 431
melâike-i müheyymiyye C. IV 400
melâike-i müheyymün C. XII 55
melâike-i nûriyyûn C. VIII 50
melâike-i rahmet C. II 440; C. XI 93
melâike-i semâviyye C. II 473
melâike-i süflâ C. VIII 50
melâike-i tabiyyûn C. VII 526
melâike-i unsuriyye C. VIII 461; C. XI 93
melâike-i unsuriyyûn C. II 218, 415, 472; C. IV
400; C. VI 565; C. VII 526; C. VIII 321, 322;
C. XI 64; C. XII 55, 56, 176

melâikenin kanadları C. II 472; C. VIII 590
melâl C. VI 350; C. VIII 504
melâmet C. IV 141; C. XII 49, 320
Melâmiyye C. I 343; C. XII 320
melbûsât C. II 451
Mele-i a'lâ C. II 218; C. III 67
melek Bk. melâike C. I 164, 217, 218, 325, 332,
565; C. II 34, 35, 97, 214, 216, 217, 218,
253, 390, 421, 470, 471, 473, 478, 480; C.
III 17, 123, 397, 398; C. IV 55, 87, 88, 145,
174, 175, 215, 375, 379, 384, 399, 506,
507; C. V 17, 18, 119, 136, 139, 229, 397;
C. VI 211-213, 285, 345, 354, 435, 473,
474; C. VII 225, 336, 362, 434-438, 445,
526, 555, 556; C. VIII 44, 49, 50, 52, 195,
264, 265, 321, 322, 502, 536, 540, 589; C.
IX 80, 81, 108, 111, 223, 313, 324, 328,
344, 355, 410, 461, 514, 516, 518, 536,
579, 580, 585, 595, 615; C. X 26, 265,
276-281, 336, 337, 456, 500, 568; C. XI
57, 64, 320, 321, 342, 446, 492, 507, 611;
C. XII 55, 176, 188, 336, 346, 397, 402,
404, 405, 434, 474, 481, 521, 544; C. XIII
84, 108, 281
melekî C. IV 387; C. V 439; C. VI 284; C. VII
460; C. X 464; C. XII 276
melek-i mukarreb C. II 552, 553; C. VIII 337,
340, 604, 605; C. XII 35
melekiyyet C. II 390, 532; C. IV 87, 88; C. VI
397; C. VII 439, 442, 446, 447; C. IX 385,
637; C. X 200, 336, 521, 621; C. XI 58,
224, 566; C. XII 346, 545; C. XIII 334
melekût C. I 395; C. II 399, 421, 472; C. III 15,
42, 46; C. V 34, 37, 137, 271, 327, 481,
520, 521; C. VIII 490; C. IX 301, 650; C. X
510, 616; C. XIII 348
melekûtî C. II 284
melekût-i âlem C. V 521
melekûtî olan hayâl C. IX 137
melekût-i semâvât C. VI 308
melekû'l-meyt C. IX 261; C. XI 425
melhame C. VIII 433; C. XI 406; C. XII 79, 590;
C. XIII 163
melik C. IX 189; C. XI 276, 564; C. XII 367; C.
XII 377, 594; C. XIII 26, 36, 120
Melik-i Muktedir C. IV 118
melikû'l-meşâyih C. VI 222
me'lûh C. X 34
melûl C. VI 146, 315
mel'ûn C. III 423
memât Bk. ölüm C. IV 116; C. IX 134; C. XII 607
memdûh C. V 562, 563
meme C. III 119; C. V 31; C. XII 511; C. XIII 55,
211
me'men C. X 542
memerr C. XI 284
memlaha C. III 375

- memleket C. II 527
 memleket-i insâniyye C. IV 391
 memleket-i vücûd C. VII 360; C. VIII 269
 memlûk C. VII 199; C. XIII 37
 memlûk-i âşık C. IX 151
 memnû C. XI 185
 memsûh C. III 395; C. V 281; C. VIII 194
 memsûsât C. X 287
 me'mûr C. XIII 260
 me'mûrîn-i ilâhiyye C. XI 522
 men C. XII 12
 men' etme C. XII 546-548
 Men hafer bi'ren C. XI 512
 men ve selvâ C. II 493
 Men yezîd C. XIII 205
 menâkûb Bk. menkibe C. V 538; C. X 201, 525; C. XIII 64
 menâkûb-i evliyâ C. II 469; C. VII 499; C. VIII 216, 250, 258, 594; C. IX 91; C. X 333; C. XI 373, 379; C. XII 228, 287, 501; C. XIII 40, 87
 menâs C. VIII 57, 58; C. XII 151
 menâsik nesrinî C. XII 249
 menâr C. XI 251
 menâzil-i kamer C. VI 361
 menâzil-i nefsanîyye C. VI 501
 menâzil-i sülûk C. V 512
 menba' C. V 161
 menba'-ı hikmet C. IV 501
 menbel C. VI 409
 mendûb C. VII 220
 menekşe C. III 458; C. XII 314
 menfaat C. X 342; C. XII 98
 menfaatperest C. VII 86
 menfez C. XIII 198
 menfî C. XI 27, 30
 menfûh-i ilâhî C. I 224; C. VII 145, 182, 274
 menhel C. IX 428
 menhiyât C. I 239; C. III 380
 menî C. I 384
 menkibe Bk. menâkûb C. XIII 44, 117
 mensûb C. XII 429
 mensûh C. II 528
 menûb C. I 246
 menzil C. III 371; C. VI 501; C. VIII 551; C. IX 277, 279, 379, 380, 382, 649; C. XI 117, 196, 198; C. XIII 226
 menzilhâne C. XII 196
 menzil-i aşk C. XI 396
 menzil-i maksûd C. XI 163
 menzil-i melekûtî C. IX 279
 menzil-i mülki C. IX 279
 menzil-i vâsl C. XIII 238
 mer'â C. IV 371; C. X 171; C. XI 605; C. XII 184, 500; C. XIII 40, 65, 275
 merâbî' C. VII 12
 merâkib C. VII 352
 merâkib-i mezâhir C. V 115, 116
 merâtib Bk. mertebe C. I 208, 423, 449, 454; C. II 242, 254, 257, 329; C. IV 191, 192, 226; C. V 358; C. VI 336, 539; C. VII 317, 403, 404; C. X 402, 607; C. XI 484
 merâtibe riâyet C. I 450
 merâtibe tenezzül C. III 294, 328
 merâtib-i a'dâd C. III 105
 merâtib-i akl C. IX 604
 merâtib-i evliyâ C. IV 208
 merâtib-i Hak C. IV 119
 merâtib-i hayâliyye C. II 330
 merâtib-i ilâhiyye C. III 67
 merâtib-i istihâlât C. XIII 77, 78
 merâtib-i kesâfet C. I 234
 merâtib-i kevnîyye C. V 357; C. VIII 247; C. X 517; C. XI 343; C. XII 403
 merâtib-i külliyye C. V 348
 merâtib-i nefis C. V 560; C. IV 179
 merâtib-i nefsiyye C. II 334
 merâtib-i nüzûl C. VIII 556; C. IX 217
 merâtib-i sülûk C. I 244; C. V 506
 merâtib-i tafsîl ve kesret C. X 517
 merâtib-i talim C. III 145
 merâtib-i tenezzülât C. VII 301
 merâtib-i urûc C. VIII 556; C. IX 217, 336
 merâtib-i vücûd C. II 50, 66, 71, 147, 283, 424, 470, 547; C. III 33, 327, 425; C. IV 244, 377; C. V 327, 358, 383; C. VI 116, 617; C. X 352, 624; C. XI 39, 220; C. XII 79, 115, 309, 310; C. XIII 82, 83, 220
 mer'â-yı ervâh C. XIII 275
 mer'â-yı gaybî C. IV 371
 merbat C. XII 280
 merbûb C. II 477, 520; C. X 34, 598, 599; C. XII 393
 mercân C. I 546; C. VI 458; C. XI 37
 merci' C. IV 290
 mercimek C. VII 185; C. X 582; C. XI 251, 252
 merd Bk. er, erkek C. VII 477; C. X 136, 512, 571; C. XI 207; C. XIII 219, 259
 merdân C. IX 619
 merdân-i Hudâ C. I 256; C. XI 425; C. XII 225
 merdân-i ilâhî C. VII 461; C. IX 430
 merd-i Hak C. I 338, 339; C. II 554; C. III 99; C. VI 521; C. VII 349; C. IX 294
 merd-i Hudâ C. I 337; C. IV 339; C. XI 178
 merd-i ilâhî C. IX 295; C. X 381, 580
 merd-i kâr C. IX 317; C. X 50
 merdiven C. III 256; C. VIII 280; C. X 153, 154; C. XI 254; C. XIII 78, 80, 285, 348
 merdlik C. IV 50, 353; C. X 159, 497, 523; C. XI 117
 merdüm C. VI 265
 merdüm-i dîde Bk. gözbebeği C. VI 292
 merec C. XIII 126
 Mergazi C. XII 157

- merg-zâr C. X 86, 87
 merhamet C. I 280; C. II 413, 507; C. IV 26, 42, 57, 59, 135, 136, 322, 323; C. V 212, 476, 477, 481, 505, 584; C. VII 49, 550; C. VIII 184; C. X 435, 439, 564, 609; C. XI 266, 517; C. XII 252, 293, 340, 385, 431, 432, 434, 435, 437; C. XIII 120, 290, 303
 merhametsizlik C. XII 391; C. XIII 202
 merhem C. VIII 578; C. XII 220, 221
 merhûm C. IX 299
 mer'î C. XIII 124
 merîd C. X 267
 Merih Bk. Mirrîh C. I 264; C. II 505; C. III 116; C. IV 452
 merkad C. XII 12
 merkeb C. I 547; C. III 204, 205, 351; C. IV 20, 21; C. V 188; C. VI 472; C. VII 268, 352, 450, 454; C. IX 63, 387; C. X 509, 525, 600; C. XI 40, 119, 161, 316, 344, 396, 407, 410; C. XII 100; C. XIII 221, 245
 merkeb-i aşk C. XI 395, 397
 merkeb-i cism C. XI 212
 merkeb-i kâlib C. VI 474
 merkeb-i necât C. XII 100, 101
 merkeb-i nefis C. III 259
 merkeb-i rûh C. III 205
 merkeb-i tövbe C. XI 161
 merkeb-i vücûd C. II 313
 merkez sâhibleri C. I 502, 503
 merkûb C. IV 307; C. VI 33, 34; C. X 203
 mermer C. X 289; C. XII 421
 mermerden on iki pınar C. XII 134
 mersad C. VIII 602; C. IX 170
 mersiye C. XI 273
 mertebe Bk. merâtib C. I 51, 213, 536; C. II 210, 437, 470, 480; C. III 281, 478; C. V 457, 636; C. VII 40; C. X 159, 160, 207; C. XI 39, 476
 mertebe-i adem C. II 330
 mertebe-i ahadiyye C. III 105, 304; C. IV 225, 304; C. VI 568; C. VIII 436; C. IX 371; C. XI 223
 mertebe-i ahadiyyet C. III 482, 483; C. VII 161, 317; C. VIII 107; C. IX 323; C. X 34
 mertebe-i akul C. III 379; C. VIII 341, 342, 605
 mertebe-i ayn C. VI 481; C. IX 499
 mertebe-i azhar C. VIII 539
 mertebe-i bâtin C. III 364
 mertebe-i beşerîyyet C. IX 84
 mertebe-i cemâdiyyet C. I 217; C. VII 297
 mertebe-i cismâniyye C. IV 392
 mertebe-i cismiyye C. X 160
 mertebe-i ef'âl C. I 435; C. II 67, 526, 527; C. III 138, 200; C. IV 226; C. VII 336
 mertebe-i ervâh C. I 235, 306; C. IV 375, 401; C. VI 23, 405, 463, 539; C. VII 534, 544; C. VIII 551; C. XI 65
 mertebe-i fenâ C. III 366
 mertebe-i gayb C. IV 406; C. VII 21
 mertebe-i haflâ C. XI 243
 mertebe-i hafî C. IV 504
 mertebe-i hakika C. XI 531
 mertebe-i hakikat C. X 605; C. XII 166
 mertebe-i hayâl C. X 480; C. XII 115, 166
 mertebe-i hayâliyye C. III 145
 mertebe-i hayvâniyye C. II 18
 mertebe-i hayvâniyyet C. III 333; C. IX 83; C. X 237, 295
 mertebe-i hilâfe C. VIII 555
 mertebe-i his C. X 480
 mertebe-i hissiyye C. III 145
 mertebe-i ıtlâk C. I 471, 535, 536; C. II 159; C. VI 568; C. VIII 247; C. XI 343; C. XII 403
 mertebe-i ilim C. III 119; C. VI 397, 481; C. VIII 240; C. IX 499; C. X 304
 mertebe-i insan C. VII 297
 mertebe-i insâniyyet C. IX 275
 mertebe-i insâniyye C. II 18, 211; C. III 463, 497; C. VI 395, 396; C. VIII 555, 556, 605; C. IX 371; C. X 530; C. XI 59, 566
 mertebe-i kalb C. VIII 447; C. XII 547
 mertebe-i kemâl C. I 305
 mertebe-i kemâle vusûl C. IX 341
 mertebe-i kesâfet C. I 250, 471; C. III 477; C. IV 152
 mertebe-i küll C. VII 534
 mertebe-i lâhûtiyye C. X 492
 mertebe-i letâfet C. I 234, 250, 359, 535; C. IV 151; C. VI 472
 mertebe-i ma'nâ C. III 120
 mertebe-i ma'nevî C. XI 448
 mertebe-i misâl C. I 235; C. III 94; C. V 457; C. VII 393, 544; C. XII 79, 80, 178
 mertebe-i rûhâniyye C. IV 19, 392; C. X 540
 mertebe-i rûhâniyyet C. X 340; C. XII 280
 mertebe-i rûhiyye C. III 94, 145; C. VIII 553
 mertebe-i rûhiyyet C. III 71, 430; C. VI 405
 mertebe-i sıfat C. VII 336; C. XII 282
 mertebe-i sırafet C. IX 335
 mertebe-i süflîyyet C. X 364
 mertebe-i şef'iyye C. I 395
 mertebe-i şehâdet C. I 224, 450, 456, 470; C. II 330; C. III 94; C. V 271; C. VI 400; C. VII 317, 318, 544; C. VIII 247; C. IX 472; C. X 600; C. XI 343, 476; C. XII 79, 80, 178, 272, 278, 403
 mertebe-i şeriat C. XI 174, 324
 mertebe-i şeriat ve tarikat C. X 605
 mertebe-i tarikat C. XI 174, 324
 mertebe-i tenezzül C. I 419, 448; C. IV 439, 452
 mertebe-i ulûhiyye C. VIII 247; C. XII 80
 mertebe-i ulûhiyyet C. III 450, 483; C. VI 327, 594; C. VII 534; C. VIII 111; C. IX 299; C. X 314; C. XII 324, 367, 403, 422; C. XIII 198

mertebe-i ulûhiyyet ve vahdet C. II 328
 mertebe-i ulviyyet C. X 364
 mertebe-i vahdet C. I 248, 517; C. II 94, 278, 329, 330, 437-439, 448, 460; C. III 27, 73, 275, 308, 325, 460, 483; C. IV 219, 304; C. VI 327, 397, 568; C. VII 77, 317, 417, 426; C. VIII 106, 107, 215, 323, 436; C. IX 117, 145, 299, 474, 639; C. X 50; C. XI 34, 237; C. XII 45, 46, 77, 83
 mertebe-i vahdet ve ulûhiyyet C. III 118; C. XIII 44
 mertebe-i vâhidîyye C. VI 126, 604
 mertebe-i vâhidîyyet C. II 278; C. III 308; C. IV 304, 387; C. VI 327, 405, 568; C. VII 393, 544; C. VIII 107, 424, 585; C. IX 323; C. X 34; C. XI 34, 237
 mertebe-i vitriyyet C. I 395
 mertebe-i yakîn C. III 70; C. X 271; C. XI 73, 179
 mertebe-i zât C. XII 561
 mertebe-i zuhûr C. XI 243
 merteb-i ervâh C. IX 516
 Mervezî C. I 167
 merziyye Bk. marziyye C. I 150; C. III 58; C. V 560; C. VI 461
 merzûk C. II 238
 mesâf C. VII 522; C. XII 574
 mesâlih-i dünyeviyye C. VI 62
 mesâlik-i felsefiyye C. XIII 72
 mesâs C. IV 209
 mesbûk C. X 607
 mescid C. IV 270, 272, 276, 277, 286, 317, 319, 338, 339; C. V 371; C. VI 161, 179, 402-404, 406-408, 419, 420, 443, 455, 482, 510, 511, 516-518, 520; C. VII 332, 333, 398; C. X 259; C. XII 470; C. XIII 129
 Mescid-i Dirâr C. IV 269, 270, 274, 276, 287, 288, 317, 318, 319
 mescid-i hakîkî C. IV 338
 mescidin direği C. XI 297
 mescûd C. III 378; C. VII 274; C. XII 402, 454, 520, 521
 mescûd-i melâike C. IV 479
 mesel C. I 210; C. V 558; C. VI 111, 112, 114; C. VII 315; C. IX 89; C. X 134, 401; C. XIII 141
 mesel getirmek C. VI 107
 meserret C. III 331; C. VII 514; C. VIII 96, 97, 339, 384, 385; C. IX 436; C. X 472, 555, 581; C. XI 513; C. XIII 156, 205
 mesh C. I 217, 218, 219; C. VI 150; C. VIII 469, 513, 514; C. IX 407, 460; C. X 164, 165, 166
 mesh-i bâtin C. III 395
 mesh-i sûret C. X 164, 166
 mesh-i zâhir C. III 395
 Mesîh C. I 243
 Mesîhâ C. VI 53

Mesîhî C. XII 189
 mesîr C. XII 274, 593
 mesken C. V 506, 507
 meskenet C. IV 363; C. V 299, 354; C. VII 172; C. IX 172, 176, 191, 195, 198, 357
 meslek C. I 205; C. II 326, 327; C. XI 88
 meslek-i evliyâ C. X 541, 542
 meslek-i ırân C. XII 505
 meslek-i ma'rîfet C. XII 507
 meslek-i şemsi C. V 17
 meslûbû'l-imân C. VIII 503
 mesmû' C. IX 203
 Mesnevi C. I 57; C. V 13
 Mesnevi şeyhlik eder C. V 93
 Mesnevi-dânlik C. I 39
 Mesnevihan C. I 155; C. VIII 492; C. XII 511
 Mesnevi-i Şerîf C. I 506; C. VIII 360
 mest C. IV 114, 156; C. VI 223, 224, 226; C. VIII 259; C. X 602, 622; C. XI 217, 223, 431, 432; C. XIII 48
 mest-i Hak C. VIII 193; C. XI 231
 mest-i lâ-ya'kul C. VIII 259
 mestlik C. II 89; C. XI 217, 219; C. XII 468
 mestür C. II 136; C. X 464
 mestürân-i Hak C. VIII 506
 mestüre C. II 138; C. IV 142; C. VII 73; C. VIII 242; C. X 399
 mestûrelik C. VII 75
 Mestûrler C. XII 491
 mes'ûl C. X 314
 mesvâ C. V 142
 meşâir C. XI 436
 meşâir-i aşere C. II 331, 422, 453; C. VIII 52; C. IX 365; C. X 632; C. XI 256, 593
 meşakkat C. IV 15, 17, 121; C. V 520, 521; C. VI 134, 229, 357, 358, 464, 468, 477; C. VII 44, 45, 48, 364, 426; C. VIII 143, 325, 326, 347, 348; C. IX 650; C. X 96, 97; C. XII 156, 623
 meşakkat çekmek C. VIII 247
 meşakkate sabr C. XI 165
 meşakkatsiz helâl nızık C. V 392
 meşakk-i dünyevî C. IX 163
 meş'ale C. IV 136; C. VIII 110
 meşâmm C. IV 43; C. VII 534, 539; C. XIII 320
 meşâmm-i cân C. IV 366, 367, 369; C. V 61; C. VI 173
 meşâmm-i cisim C. VII 539; C. VIII 123, 124
 meşâmm-i ma'nevî C. VIII 504
 meşâmm-i rûh C. I 571; C. II 46; C. VI 222; C. VII 536, 539, 545; C. VIII 123, 124; C. XI 42, 301, 394
 meşâmm-i rûhâniyyet C. V 59
 meşârib-i evliyâ C. IX 342
 meşâyih C. VII 223; C. XI 176, 407
 meşâyih-i hakikiyye C. VIII 540; C. XIII 343
 meşâyih-i rûsum C. III 44, 45; C. VII 531; C. VIII

109; C. X 586; C. XII 196
meşâyih-i rûsûm ve mukallidîn C. V 480
meşâyih-i sûfiyye C. III 62
meşâyih-i tarikat C. III 44
meşelik C. II 95, 156
meşhed C. VI 599; C. XII 11
meşhûdât C. X 287, 288
meşid C. XII 573
meşime-i tabiat C. VI 308, 309; C. VIII 613
meşimlyye C. XI 347
meşiyet C. II 154, 155, 157, 540; C. III 297; C. V 364, 438; C. VII 274, 481; C. X 311, 314
meşiyetî C. II 526; C. VI 323
meşiyet-i ilâhiyye C. II 340; C. III 314, 477; C. XIII 20
meşreb C. I 258; C. III 481, 497; C. IV 65, 307, 313, 331, 494; C. VII 311, 317; C. VIII 545; C. X 29; C. XI 87, 88; C. XII 207, 417, 542
meşreb-i Muhammedî C. VIII 334; C. XII 177
meşrûbât-ı nefise C. IX 321
Meşşâiyûn C. VII 267; C. VIII 372
meşûk C. X 433
meşveret C. I 333, 335; C. IV 123-125, 144, 159; C. VII 365; C. VIII 117, 125, 233, 251; C. IX 67; C. X 524; C. XI 518; C. XII 222
metâ' C. XI 420; C. XII 546; C. XIII 162
metâ'-i dünyâ C. IV 488; C. VIII 56; C. IX 320, 322
metbû' C. VII 480; C. XI 387
metn C. XII 412
metres C. IV 194; C. XI 173
mevâlid C. VI 479; C. X 628; C. XI 157, 585
mevâlid-i selâse C. I 395; C. V 141; C. VII 297; C. IX 335
mevâtûn Bk. mevtn C. I 235; C. II 340; C. X 579, 582
mevcûd Bk. var C. I 436; C. VI 191, 356; C. XII 520
mevcûd olmak C. XII 273
mevcûdât C. II 163; C. VI 57; C. VII 395; C. VIII 438
mevhibe C. IX 299; C. X 333, 334
mevhûm C. I 73, 80, 85, 236, 360; C. II 242, 309, 319, 371, 427, 504, 538; C. V 562, 596; C. VI 323, 324, 451, 470, 561, 597, 609, 612; C. VIII 112, 422, 423; C. IX 411, 421, 623; C. X 52, 74, 96, 177, 184, 199, 257, 374, 445, 488, 581, 583, 601, 608, 624, 625; C. XI 229, 475, 476, 483, 484, 575; C. XII 20, 55, 64, 425, 521, 542, 589, 606; C. XIII 56, 97, 139, 314
mevhûm benlik C. X 612
mevhûm varlık C. II 336; C. VIII 280; C. IX 342; C. X 115, 537; C. XI 96, 258, 303, 348; C. XII 132, 142, 150, 580, 582, 583; C. XIII 339
mevhûm-ı mahz C. IV 298; C. XII 82

mevki-i iktidâr C. VII 415
Mevlâ C. I 248; C. IX 643; C. XIII 145, 206
mevlâ ve efendi C. XIII 207
Mevlevî C. II 327; C. IX 89, 132
Mevlevîler'in semâ'ı C. II 481
mevlûd C. III 480; C. XI 231
mevsim C. IV 302; C. VIII 313
mevsim-i istitâr C. V 481
mevsim-i zuhûr C. V 481
mevsûf C. II 425; C. III 312; C. IV 221; C. VII 506; C. XII 421
mevt Bk. ölüm C. I 433; C. II 50, 289; C. VIII 204; C. IX 564; C. X 172; C. XII 273
mevtin Bk. mevâtın C. I 86, 224, 240, 498; C. II 254, 460, 538; C. III 28, 46, 208, 215, 220, 327, 497; C. IV 12, 200, 216, 291, 332, 453; C. V 37, 352, 620; C. VI 605; C. VII 268, 345, 586; C. VIII 550, 567; C. IX 122, 130, 158, 375, 467, 494, 569; C. X 554; C. XI 597; C. XII 71, 242
mevtin-i âhîret C. III 220, 270, 271; C. IX 470
mevtin-i ba's ve hisâb C. X 554
mevtin-i berzah C. III 28
mevtin-i cehennem C. X 554
mevtin-i cennet C. X 554
mevtin-i dünyâ C. II 516; C. III 270, 271; C. IX 569; C. X 554
mevtin-i ervâh C. X 554
mevtin-i haşr C. III 28; C. IX 569
mevtin-i hayâl C. I 499
mevtin-i hisâb ve mizân C. X 554
mevtin-i misâl C. X 554
mevtin-i zuhûr C. II 537
mevtin-i e'fâl C. II 154
mevt-i ahdar Bk. yeşil ölüm C. V 113; C. VI 32, 378; C. X 501; C. XI 255
mevt-i ahmer C. V 113; C. VI 32, 378; C. X 37, 38, 501; C. XI 255
mevt-i ahzar Bk. mevt-i ahdar C. VI 378
mevt-i ebyaz Bk. beyaz ölüm C. V 113; C. VI 32, 34, 378; C. X 501; C. XI 255
mevt-i esved Bk. kara ölüm C. V 113; C. VI 32, 378; C. X 501; C. XI 255
mevt-i ızdırârî Bk. ızdırârî ölüm C. II 354; C. III 290, 291, 329; C. IV 38; C. VI 421, 506, 588, 589; C. VII 142, 444; C. VIII 217, 307, 308; C. IX 271, 367, 419; C. X 434, 437; C. XI 258, 455, 462, 463, 467, 478; C. XII 113
mevt-i ihtiyâr C. IX 367; C. XIII 242
mevt-i ihtiyârî Bk. ihtiyârî ölüm C. II 354; C. III 329; C. V 199; C. VI 254, 396, 421, 588; C. VII 140, 396, 444, 454, 519; C. VIII 217, 281; C. IX 143, 271, 341, 367; C. X 163; C. XI 255, 259, 260, 286, 455, 462, 463, 503, 504
mevt-i irâdî C. IV 38; C. V 459; C. VII 427, 556;

- C. VIII 128, 438, 440; C. IX 143, 567; C. XII 523, 606, 607
- mevt-i irâdî ve ihtiyârî C. I 537; C. XI 261, 262
- mevt-i ma'nevî C. I 154
- mevt-i sûr C. XIII 221
- mevt-i sûrî C. I 154, 537; C. III 28; C. IX 400; C. X 596, 631; C. XI 455, 456; C. XII 606
- mevt-i tabîî C. I 361; C. II 43, 64; C. IV 167, 445; C. V 24, 343; C. VI 342, 421, 604; C. VIII 371; C. IX 336, 420; C. X 162, 278, 511, 586; C. XI 259, 260, 266, 279, 286, 339, 479, 503-505
- mevt-i tabîî ve iznârî C. XI 261
- mevzû' C. IX 203
- mey Bk. şarâb C. II 289, 416, 498; C. III 65, 69, 70, 122, 333, 461; C. IV 420, 421; C. VI 356, 426, 621, 622; C. VII 447; C. VIII 179, 259-262, 374; C. X 143, 146, 309-311, 443; C. XI 202, 222, 223, 228, 229, 231, 604; C. XII 236; C. XIII 15, 20
- meyhâne C. II 416, 495; C. IV 422, 423; C. V 357; C. VI 34; C. IX 342; C. XI 229, 230, 231
- meyl C. VI 173; C. VIII 261; C. IX 224-227; C. XII 481
- meyl-i âhiret C. VII 515
- meyl-i hayvânî C. IX 327
- meyl-i hayvânî C. XIII 54
- meyl-i kalbî C. IV 284
- meyl-i şehvet C. IX 224
- meymene C. XI 424
- mey-perest C. X 406
- meysere C. XI 424
- meyye C. II 117, 289; C. III 24, 272-274, 350, 432, 496; C. IV 49; C. V 109, 134, 154, 301, 345-347, 481, 528-531, 534, 537; C. VI 266, 279, 527; C. VII 165, 321; C. VIII 214, 313, 355, 593; C. IX 27, 125, 142, 366-368, 391, 395, 398, 414, 485, 528, 613; C. X 128, 207, 302, 555, 634; C. XI 18, 37, 169, 434, 588; C. XII 56, 67, 408, 420, 422, 507, 509, 520, 561, 566; C. XIII 273, 325, 326, 339
- meyye-i hakâyık ve maârif C. V 533
- meyye-i maârif C. V 534, 535, 537
- meyyeli ağaç C. IV 237
- mezâhib Bk. mezheb C. IV 294, 295; C. XII 425
- mezâhib-i hakka C. I 38
- mezâhib-i muhtelif C. I 209; C. IV 292
- mezâhir Bk. mazhar C. I 108, 109, 293; C. II 255, 285; C. III 170, 192, 278, 426; C. IV 438; C. V 149, 438, 439, 462, 513, 562, 563, 564; C. VI 323, 347; C. VII 348, 350; C. VIII 405, 406, 438; C. IX 506; C. X 23, 153, 206, 215, 315, 347, 348, 354, 447, 448, 480, 520, 521, 593; C. XI 168, 197, 199, 201, 221, 244, 361, 524, 564, 565, 567; C. XII 82, 388, 408, 421, 522, 544; C. XIII 317
- mezâhirde zuhûr C. VIII 443
- mezâhir-i kevnîyye C. VI 442; C. VII 34
- mezâhir-i sıfât C. VII 323
- mezâhir-i âlem C. IX 501
- mezâhir-i celâliyye C. XI 33
- mezâhir-i cemâliyye C. XI 33
- mezâhir-i cemîle C. XI 32; C. XII 582; C. XIII 53, 232
- mezâhir-i esmâ C. I 537; C. III 16, 375; C. IV 332, 333, 498; C. V 349; C. VII 344, 389, 506; C. VIII 449; C. IX 85; C. XIII 60
- mezâhir-i esmâ ve sıfât C. I 73, 246; C. V 246; C. XI 542, 580; C. XII 122
- mezâhir-i esmâliyye C. I 190; C. II 138; C. XII 143
- mezâhir-i esmâliyye ve sıfâtliyye C. XII 250
- mezâhir-i fâile C. X 594
- mezâhir-i hayâl C. X 480
- mezâhir-i ilâhiyye C. VIII 322; C. X 585; C. XII 446
- mezâhir-i kevnîyye C. I 86; C. VI 383; C. IX 499; C. XII 494, 551, 552; C. XIII 235
- mezâhir-i münfâile C. X 594
- mezâhir-i sıfât C. VI 383; C. VII 372; C. XII 39; C. XIII 234
- mezâhir-i sıfât ve esmâ C. X 519; C. XII 537
- mezâhir-i sıfât-i ilâhiyye C. VII 203
- mezâhir-i taayyünât C. XI 221
- mezâlim C. V 69
- Mezâmîr C. VII 154
- Mezâmîr-i Zebûr C. III 300
- mezar Bk. kabir C. IV 342, 343; C. V 48, 49, 53; C. VI 422; C. VII 251; C. VIII 23, 407, 408, 457, 523, 524; C. IX 45, 153, 353, 354, 557; C. X 614; C. XI 356, 458, 505, 506, 598, 610, 621; C. XII 252, 253, 254, 347, 349, 350, 499, 502, 526; C. XIII 193, 194, 265
- mezar kazıcılık C. VII 375
- mezar kazmak C. VII 376
- mezardan çağırmaq C. V 315
- mezarlık C. VIII 407; C. IX 558; C. XI 606, 607; C. XIII 322
- mezârlık ashâbı C. XI 503
- mezâyâ C. IX 235
- mezâyâ-yı zâhiriyye C. IX 230-232
- mezbele C. II 375
- meze C. VIII 77; C. IX 142; C. X 466; C. XI 24, 224, 225; C. XIII 130, 189
- mezellet C. IX 151; C. X 192, 193, 344
- mezheb Bk. mezâhib C. I 205, 334; C. III 35, 444, 486; C. IV 292, 293, 307, 313; C. V 562; C. VI 615; C. IX 14, 131; C. X 346, 349, 350, 555; C. XI 87, 155; C. XII 572; C. XIII 53, 59

mezheb imâmı C. XIII 294
 mezheb imamları C. VI 377
 mezheb-i cebr C. X 345
 mezheb-i felsefe C. I 176
 mezheb-i Hanefî C. VI 382
 mezid C. VI 161
 mezid ender mezid risâlet C. XII 206
 mezleka-i akdâm C. IV 473
 mezûr C. IV 107, 108
 miknâus C. II 166; C. VII 162, 477, 478; C. X 35
 misbâh C. I 58; C. III 425; C. X 249
 mizganmak C. V 130
 mızıkâ C. II 155; C. X 144
 mızrâb C. I 230; C. V 73; C. XIII 106
 mızrâk C. III 314; C. VIII 595; C. IX 542, 543; C. X 503, 508; C. XI 504; C. XII 586, 587, 624
 miâd C. VI 124; C. X 110
 mi'bed C. VI 161
 micmer C. X 389
 micmer C. XIII 107
 midâd C. IV 449
 mi'de C. IX 227; C. X 36, 139; C. XII 384
 mi'de fesâh C. X 234
 midîd C. IV 449
 miştâh-ı hâs C. XI 47
 miştâh-ı vücûd C. VIII 553; C. XI 242
 mihâk C. VII 468
 mihek C. I 170; C. II 345; C. IV 80, 304, 305; C. VII 492, 493, 497; C. VII 524; C. VIII 146, 326, 620, 621; C. IX 97
 mihnet C. I 305; C. IV 16, 17; C. V 305; C. VI 229, 467, 477; C. VIII 144, 326; C. IX 155, 158; C. X 209, 369; C. XI 570; C. XII 156, 626
 mihnet tenceresi C. XII 502, 503
 mihnet-i mâddî C. XI 568
 mihnet-i ma'nevî C. XI 568
 mihrâb C. III 313; C. V 322; C. VI 163; C. XII 551
 mihr-i müeccel ve muaccel C. VII 34
 mihter C. XII 486
 mikât C. X 427, 532; C. XII 229
 mikrop C. V 24; C. VII 239; C. VIII 575; C. X 453, 526; C. XI 26, 319
 mikseb C. XII 557; C. XIII 100, 101
 millet-i muhtelif C. XII 169
 millet C. I 205; C. VI 615; C. IX 631; C. XII 168
 millet-i İsevî C. I 253
 milletlerin teveccühü C. XII 169
 milliyet C. IV 106
 mîm C. XII 140, 141
 mi'mâr C. II 359; C. III 270, 275, 280; C. VII 333; C. X 617; C. XI 132, 133, 454; C. XII 487, 576, 577, 584
 mi'mârın düşüncesi C. XII 576
 mi'mârlık C. VI 416; C. VIII 215; C. XI 621
 Min emri Rabbi C. XII 304
 min ledûn C. VI 564

minâ-ger C. VII 185, 212
 minâgerlik C. III 193
 minâre C. V 322, 323; C. VIII 307, 309-311; C. IX 88; C. XI 369, 370, 382-385, 448, 449
 minber C. V 322; C. VIII 310, 311
 minber-i şerif C. VII 155
 minhâc-ı râh C. XIII 75
 minnet C. VII 406, 407
 minzar C. XII 30
 mi'râc C. I 339, 342, 518; C. II 354, 460, 551, 552; C. III 12, 449; C. IV 113, 307, 368, 401, 512; C. V 223; C. VI 117, 474, 559, 560; C. VII 168, 174, 176; C. VIII 256, 602, 603; C. IX 625; C. X 53, 218; C. XI 324, 327, 328, 395, 397; C. XII 299, 307, 476, 477; C. XIII 31
 mi'râc-ı nebevi C. III 188, 447; C. XI 328, 611; C. XII 476, 477
 mi'râc-ı peygamberî C. XII 154
 mi'râc-ı ruhî C. III 490
 mîrâhor C. VIII 45
 mîrâs C. XI 470, 576; C. XII 22, 224, 320
 mîrâs-ı fazl C. II 409
 mîrâsyedî C. XIII 104, 105, 107, 112, 114, 115, 116, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 135, 136, 138, 139, 143, 144, 159
 mîr'ât-ı kalb C. VIII 320
 mîr-i dâd C. X 574
 Mirrîh Bk. Merh C. I 129, 264
 mîrsâd C. VIII 465; C. IX 170; C. XIII 203, 204
 misâfir C. II 351, 353, 357, 358; C. III 123; C. VI 468, 472, 521; C. VIII 29; C. IX 38, 39, 41, 43, 46-49, 52-55, 101, 105, 106, 562; C. X 463-471, 474-479; C. XII 163, 164, 274, 367, 425, 428, 505-507, 510, 511, 513-515, 626
 misâfir öldürücü mescid C. VI 521
 misâfire ikrâm C. XII 163
 misâfirhâne C. X 463, 470, 474
 misâfir-i gaybî C. VI 468; C. X 470
 misâfirini hoş tutmak C. X 470
 misâk C. IV 280; C. VI 202
 misâl C. I 352, 451, 457; C. II 330; C. III 46, 208, 215, 378, 449, 473, 488; C. IV 225; C. V 298, 309, 511; C. VI 110, 111, 324; C. VII 134, 135; C. VIII 526; C. IX 335, 336, 471, 472; C. X 209, 210, 606, 607; C. XI 23, 52, 237, 429, 602; C. XIII 60, 219
 misâldir, misl degildir C. VIII 526
 misâl-i evvel C. VII 206; C. IX 527; C. X 531
 misâl-i imkânî C. X 531
 misâl-i imtinâî C. X 531
 misâl-i muhâlf C. X 531
 misâl-i mutlak C. VII 317, 318; C. XIII 81, 137, 144
 misâl-i sâni C. VII 206; C. IX 526, 527; C. X 531
 misâl-i sâtî C. V 341

- misil Bk. misl C. IX 471, 472
 misk C. II 137; C. III 64, 90; C. IV 255; C. VI 556;
 C. VII 88, 89, 97, 108; C. IX 307, 312, 313;
 C. X 116, 125, 127, 188; C. XI 607; C. XIII
 319
 misk göbeği C. I 443; C. III 453; C. VIII 73
 miskal C. XI 351
 miskin C. I 465; C. VI 562; C. VIII 279; C. XI
 532; C. XII 219, 220
 miskinlik C. IX 171
 misl C. I 519; C. V 511, 512; C. VII 134; C. IX
 471, 472; C. XI 527, 528
 miss C. XI 333
 mişyoner C. I 113; C. XI 239
 mişkât C. I 56, 58; C. III 229, 230, 425; C. XII
 366
 mişkât-ı nübüvvet C. IV 510
 mizâc C. IV 126; C. V 19, 30, 465, 466; C. VI
 307, 479; C. VII 131; C. VIII 204; C. XI 157,
 445; C. XII 160, 564, 565; C. XIII 130
 mizân C. III 46, 497; C. IV 88; C. VIII 14; C. VIII
 38, 326; C. IX 463, 570; C. X 134; C. XI
 602
 mizân-ı ilâhî C. II 455; C. IV 81
 mizân-ı i'tidâl C. VIII 15
 moda C. VII 474; C. XIII 138
 muabbir C. V 232, 233, 458; C. VIII 373, 558
 muâhaze C. IV 409, 410, 415
 muallel C. V 221
 muallim C. I 207, 490; C. II 262, 427; C. III 223,
 477, 478, 482; C. IV 239; C. V 208, 368; C.
 VII 374, 376; C. VIII 45, 364, 365, 456,
 458-460; C. IX 471-473; C. X 80, 315, 421,
 487, 488, 575; C. XI 496, 539, 540; C. XIII
 75, 76, 82, 297, 298
 muâmelât-ı şer'iyye C. XII 523
 muâmele-i cinsîyye C. XIII 25
 muammâ C. I 439
 muânaka C. XIII 48
 muannid C. XIII 298
 muarrif C. III 409; C. VI 222, 223; C. X 519; C.
 XI 102, 103; C. XIII 165, 166, 167, 168,
 172, 175, 176, 241, 242
 Muavvizeteyn C. VIII 414
 muâyene C. IV 396; C. VIII 204; C. IX 649
 muazzib C. VI 57, 466
 mubâh C. IX 465; C. XI 185
 mubâhase C. V 165
 mubâhât C. III 270; C. X 476; C. XI 52
 mubâhî C. III 486
 mübed C. IX 126
 mücibe-i cüz'iyye C. X 627
 Mücid C. II 541; C. VIII 438; C. XII 574, 575; C.
 XIII 230
 mu'ciz C. VIII 288, 311; C. XI 267
 mu'cizât Bk. mu'cize C. I 285, 500; C. II 71, 72,
 75, 81; C. IV 70; C. VI 189, 560, 571; C. VIII
 311, 601; C. IX 400, 441; C. XII 154, 567
 mu'cizât-ı enbiyâ C. III 387; C. XI 343
 mu'cizât-ı nebeviyye C. XII 193
 mu'cize Bk. mu'cizât C. I 164; C. II 76, 77, 80,
 174, 222, 432, 519; C. III 444, 456; C. IV
 18, 37, 67, 72, 73, 369, 440; C. V 28, 295,
 313, 316, 317, 321, 323, 395, 533; C. VI
 29-31, 36, 37, 39, 117, 118, 200, 201,
 203-206, 219, 222; C. VII 101, 112, 484,
 491; C. VIII 161, 163, 189, 190, 289, 499,
 543; C. IX 501, 502, 503; C. X 118, 194,
 218, 310, 331, 544, 595; C. XI 183, 305,
 307, 393, 430-435, 504, 620; C. XII 96,
 477-479, 502; C. XIII 51, 147-150, 289,
 297
 mu'cize-i haff C. XI 431
 mu'cize-i kâime C. V 321; C. VIII 311
 mu'cize-i nebevî C. X 218
 mu'cize-i Peygamberî C. IX 247
 mu'cize-i Risâletpenâhî C. VI 199
 mu'cizeler imânın mücibi olmaz C. XI 392
 mudârâ C. IV 148, 433
 mudârabe C. XIII 89
 mudârât-ı nâs C. IV 149
 mudga C. VII 265; C. VIII 555
 mudhike C. XI 551, 555, 556
 Mudill C. I 60, 108, 234, 235, 292, 325, 437-
 439, 451, 484; C. II 39, 152, 153, 154,
 159, 380; C. III 96; C. IV 222; C. V 405; C.
 VI 212, 228, 284, 496; C. VII 315, 327,
 522; C. VIII 49, 61, 108; C. IX 324, 500,
 587; C. X 347, 596; C. XI 24, 462, 564,
 566; C. XII 81, 167, 549, 575; C. XIII 20,
 266, 317
 muzfihât C. XII 310
 mugaddî C. XIII 17
 mugâyeret-i i'tibâr C. V 525
 mugaylân C. II 29
 mugayyebât C. VIII 312
 muganniye C. IX 170
 muğîr C. XII 473
 Muğni C. III 177
 muğtenem C. VII 353
 muğtesel C. II 63; C. X 620
 muhabbet Bk. aşk, hubb C. I 83, 427, 469; C. II
 147, 148, 181, 189, 204-207, 209, 467,
 468; C. III 10, 179, 205, 250, 257, 406,
 421, 422, 497, 499; C. IV 41, 63, 67, 90,
 217; C. V 159, 231, 265, 506, 625; C. VI
 173, 211, 217, 277, 380, 467, 529, 540; C.
 VII 224, 253, 294, 398, 432, 451, 515,
 539; C. VIII 207, 208, 215, 327, 418; C. IX
 114, 133, 213, 415, 481, 482, 490, 491,
 605, 633, 634, 637, 638, 643, 644; C. X
 51, 52, 53, 63, 186, 475, 517, 518, 519,
 522, 531, 543; C. XI 214, 245, 252, 304,
 310, 311, 324, 332, 333, 431, 480, 559,

570; C. XII 169, 230, 244, 247, 481, 523, 537, 544; C. XIII 14, 36, 47, 53, 160, 162, 232, 314
 muhabbet müteakbildir C. VI 528
 muhabbet şarabı C. V 431
 muhabbet-i dünyâ C. I 318, 320; C. XI 58; C. XII 498
 muhabbet-i Hak C. I 469; C. II 484; C. XI 231
 muhabbet-i ilâhî C. I 547; C. X 152; C. XI 573
 muhabbet-i ilâhiyye C. I 81, 220; C. II 403; C. V 432; C. VII 191; C. IX 114, 323, 639; C. XII 566
 muhabbet-i kâmile C. III 418, 419
 muhabbet-i mal C. I 319
 muhabbet-i mâsivâ C. V 127
 muhabbet-i peygamber C. I 469
 muhabbet-i zâtiyye-i ilâhiyye C. IX 530
 muhabbet-i zevkiyye C. IX 529
 muhabbet-i zevkiyye-i ilâhiyye C. IX 531
 muhabbetullâh C. III 417, 418; C. X 344
 muhadderât C. VIII 395
 muhaddis C. XI 413, 414; C. XII 615
 muhâk C. H 349; C. VII 468
 muhâkât C. XII 240
 muhâkemât-ı akliyye C. IV 288; C. VIII 73; C. XII 266, 267
 muhâkemât-ı fikriyye C. VIII 74
 muhakkık C. I 48; C. III 146-148, 187; C. IV 52; C. V 77, 516, 540; C. VI 581, 582; C. VII 460; C. VIII 147, 207, 572; C. IX 401; C. XI 233, 242; C. XII 102, 121, 123, 128, 129, 152, 153, 161, 171, 172, 187, 195, 606; C. XIII 41, 44, 139
 muhakkukın C. II 163, 278, 296, 301; C. III 373; C. VI 73; C. VIII 140, 554; C. X 34, 35, 172
 muhakkikînin seyyidi C. III 258
 muhakkikler C. II 322
 muhâl C. II 322, 323; C. IV 36, 37; C. VI 329; C. VIII 131, 133
 muhâlefet C. II 90, 160; C. III 107, 283; C. IV 82, 139, 340, 492, 493, 497, 499; C. VI 158, 572; C. VII 40, 65, 132, 143, 238, 501; C. VIII 209, 294, 437; C. IX 236, 237; C. X 26, 81, 255, 266, 317, 352, 526; C. XI 21, 27, 28, 29, 32, 35, 36, 150, 446
 muhâlefet-i esmâ C. XI 27
 muhâlefet-i nefis C. X 38
 muhâl-i âdi C. IV 36
 muhâl-i hakîki C. IV 36
 muhâlif C. VI 534; C. IX 61
 Muhammedî C. VI 317; C. XII 190; C. XIII 149
 Muhammedî meşreb C. V 478
 Muhammediler C. I 409
 Muhammed'in nûru C. VI 270
 Muhammedün Resûlullah C. I 528
 muhannes C. IV 348-351; C. V 191; C. X 133, 138, 139, 538, 539; C. XI 75, 76; C. XII

320
 muhârebe C. III 479
 muhârebe-i ma'nevîyye C. VIII 325
 muharrem C. IX 293; C. XI 271
 muharremât C. II 190, 191, 192
 Muharrem'in 10. günü C. XI 274, 275
 muharrik C. IV 184; C. VI 211, 539; C. XII 90, 93, 135, 160, 557
 muharrik-i ecssâm C. X 192; C. XIII 335
 muharrik C. IX 505; C. XII 557
 muhâsebe C. VII 379; C. VIII 193; C. IX 266
 muhâsebe-i nefis C. II 316
 muhâsib C. XIII 96
 muhassinat-ı kelâm C. VIII 222
 muhassinat-ı kelâmîyye C. VI 458, 491
 muhavvilü'l-ahvâl C. III 427
 muhayyelât C. X 351
 muhbir-i sâdik C. IV 396
 muhcib C. XIII 172
 muhdes C. III 105; C. VIII 571
 muhdis C. III 480; C. VIII 571
 muhib C. II 209; C. III 406; C. VI 467, 582; C. VII 14, 438, 475; C. IX 151, 259
 muhibb-i hikmet C. VI 40
 muhibler C. VII 315
 muhîr C. I 359, 447, 568; C. VII 176, 184, 516; C. VIII 206, 431, 443, 564; C. IX 86, 117, 363; C. XI 180; C. XII 147, 307, 418, 443; C. XIII 161, 204
 muhitin ahvâl ve gerâitü C. I 132
 muhkemât C. I 439; C. VIII 109
 muhlas C. III 366, 367, 449; C. IV 228; C. X 265; C. XI 374
 muhlasin C. IV 231
 muhlis C. III 364, 365, 366; C. IV 193, 257; C. VII 13; C. X 265; C. XII 563; C. XIII 107
 muhlislerin hediyesi için istirdâd yoktur C. XII 512
 muhsin C. II 238; C. III 349, 422; C. VI 143; C. VII 346, 350, 351; C. XII 278; C. XIII 146
 muhtâc C. XII 461, 579
 muhtâc-ı himmet C. XI 406
 muhtâcün-ileyh C. I 214
 muhtâc C. V 237; C. VI 530; C. VII 295
 muhtâlün-ileyh C. XII 426
 muhtâr C. I 236; C. V 403; C. X 294, 295, 304, 309, 314
 muhtâr-ı mutlak C. V 606
 muhtâriyet C. X 304
 muhtazir, muhtazar C. V 49-51, 578; C. VIII 204; C. XII 482, 483
 muhteceb C. XII 555
 muhterif C. VII 470
 muhtesib C. IV 267, 268; C. XI 403; C. XII 351-354, 377-385, 401, 423, 424, 437, 439, 445, 499-501, 504, 515, 516
 muhteşem C. VII 72

Muhyî C. III 340; C. V 17; C. VIII 59, 301, 314, 438; C. IX 139; C. XII 542; C. XIII 312
 muhzarûn C. VII 141
 muhzır C. VI 418
 Muîd C. VIII 314
 muîl C. V 39; C. XIII 84
 muîn-i visâl-i ilâhî C. XI 279
 Muizz C. VII 254; C. VIII 314
 mukâbele bi'l-misil C. VIII 41; C. XI 172
 mukaddem C. XI 424
 mukadder C. XII 558
 mukaddes kitâb C. XIII 149
 mukallibü'l-kulûb C. III 428
 mukallid C. I 166, 175, 185, 262; C. III 145-149, 161; C. IV 308; C. V 167, 189, 200; C. VI 186, 578-582; C. VII 257; C. VIII 103; C. IX 302, 427, 429-431; C. X 45, 117, 120, 121, 125, 127, 128, 132, 142, 166, 231, 234, 350, 575, 577; C. XI 181, 345, 361, 362; C. XII 75, 76, 177, 390, 592; C. XIII 43, 134, 249, 251
 mukallid âlim C. XII 422
 mukallid mürşid C. XII 207
 mukallid şeyh C. V 152, 153
 mukallidin imânî C. X 577
 mukârenet C. III 306-308
 mukarreb C. IV 267; C. VI 295; C. VIII 13; C. X 622; C. XII 466
 mukarrebîn C. VI 294
 mukarrebler C. VII 553
 mukavvim C. XI 477
 mukayyed C. II 255, 281; C. V 474
 mukbil C. I 266; C. II 222; C. V 25; C. VI 89; C. VIII 109, 359; C. X 433, 616; C. XII 300
 mukbillik C. VII 42
 mukill C. XIII 80
 mûkin C. X 258
 mukri C. V 372
 muktedâ C. IV 40, 310; C. VIII 103; C. IX 601; C. XI 387; C. XII 31, 233
 muktedâ-bih C. IV 391
 muktedâlik C. V 550
 muktesid C. I 262
 muktezâ-yı hâl C. V 40
 muktezeyât-ı tabiat C. VII 444
 mum Bk. şem' C. I 247; C. II 22, 198; C. III 143, 370, 411, 412; C. V 195, 273; C. VI 334, 335, 523; C. IX 240; C. X 196, 284; C. XI 133, 214, 256, 297, 486; C. XII 268, 461, 616; C. XIII 47, 61, 173, 189
 munâh C. X 430; C. XI 90
 munkatî C. XI 155
 munsaraf C. IV 448
 Muntakim C. I 551; C. II 26
 murâd C. I 143; C. III 461-466; C. VI 358, 541, 546-548; C. VIII 157; C. X 593; C. XI 456, 457; C. XII 558; C. XIII 144, 145, 176, 177

murâd-ı aslî C. IX 149, 150
 murâkabe C. III 20, 61; C. V 547; C. IX 267; C. XII 580
 murg-i rûh C. I 435; C. VII 330
 mûris C. VIII 110
 Mûsâ kavmi C. XI 578
 musâhabet C. III 397
 musâhib C. IV 443; C. VII 362; C. XIII 179
 musâlaha C. VI 557
 musallat C. VIII 163
 musallî C. XIII 129
 Mûsâ-meşreb C. IV 146
 Musavvir C. V 17; C. VIII 154, 438; C. IX 139, 144; C. X 306; C. XII 400
 musavvire C. VII 211
 Mûsâ-yı rûh C. VIII 497
 Müsevî C. IX 126; C. XII 187-190; C. XIII 149
 Müsevî-i Muhammed C. V 334
 Müsevîler C. V 538, 562; C. VIII 48; C. IX 385; C. XII 189
 Müseviyyet C. IX 385
 Müseviyyet C. I 269
 Mushaf C. IV 90, 279, 280; C. V 376, 486, 490-493; C. X 551; C. XI 398, 399, 422, 424, 518; C. XII 67, 297, 298, 309
 musibet C. II 56, 57; C. IV 122; C. VI 265; C. XIII 118
 musibet sofrası C. XII 622
 mûsiki C. II 137; C. II 14, 60, 86, 87, 92; C. VI 500; C. VII 220, 222, 224; C. XI 540
 mu'sir C. XII 126
 muskâ C. VII 293; C. VII 60; C. XIII 295
 musluk C. II 259
 mutaassib C. III 220, 389; C. IX 413
 mutasarrafun-fih C. III 315
 mutasarrıf C. I 305; C. III 235, 314, 315, 334; C. IV 184; C. V 545; C. XI 222; C. XII 584; C. XIII 102
 mutasarrıfa C. IV 368; C. XI 196, 593
 mutasarrıf-ı aslî C. VII 106
 mutasarrıf-ı hakikî C. I 111; C. VII 106; C. VIII 277, 583; C. XI 46, 257; C. XII 553
 mutavassıt C. III 484; C. XI 223
 mu'tekad C. XI 180; C. XII 195
 mu'teraz C. IX 443
 Mu'tezile C. III 36; C. V 412, 413; C. VI 106; C. IX 166; C. X 290, 604; C. XII 187
 Mu'tezilî C. III 36
 Mu'tî C. II 116, 509; C. III 169, 311, 312, 429; C. IV 111; C. VII 34, 546; C. VIII 61; C. X 549; C. XI 24, 25; C. XII 81, 401
 mu'tî C. IV 224; C. VIII 540; C. IX 324; C. X 265
 mutlak C. II 255, 281
 mutlakı müşâhede C. XI 478
 mutmainne C. I 150; C. II 210, 334; C. III 58, 66, 333, 370, 428; C. V 560; C. XIII 97
 mutrib-ı cismânî C. XI 224, 226

mutrib-i rûhânî C. XI 224-226, 229, 231, 232
 mutrib C. II 13, 59, 61, 63-65, 91, 92, 95; C. III
 156; C. IV 502; C. V 43, 372, 385; C. VI
 499, 616; C. IX 89; C. X 141; C. XI 223-
 226, 228-231, 246, 247, 249, 250, 252,
 257, 294, 297, 301
 mutriblik C. VI 500
 muttakilerin imâmı C. VII 425
 Mûtû kable en temûtû C. XI 260; C. XIII 76
 muvâfakat C. VIII 209, 294
 muvâhhid C. I 442; C. III 32, 33, 483; C. V 540;
 C. VII 461; C. VIII 446; C. IX 547; C. XII 42
 muvâhhid-i müstağrak C. X 171
 muvâhhidin C. II 163
 muvâneset C. IV 101
 muvâsâ C. X 25
 mûze C. VI 223
 muzhir C. IX 335, 364
 muzhir-i Hak C. XII 576
 muzika C. XI 323
 muzlem C. XII 521
 muzmahill C. X 605
 mübâh C. XIII 24
 mübâhase C. V 427
 mübâhî C. VII 404; C. X 35
 mübâlağa-i şâirâne C. VII 280
 mübârâ C. VI 384
 mübârât C. VI 383
 mübâseta C. X 333
 mübâyaa, mübâyaaat C. VII 472; C. VIII 286
 mübâyaa-i âmme C. IX 494
 mübdel C. VI 562
 Mübdi C. VIII 314, 438; C. IX 139, 144, 347
 mübdil C. IX 500; C. XII 136
 mübeddil C. IX 275, 276; C. XII 555
 mübeddil-i hakîkî C. IX 279
 Mübeddîlû'l-ahvâl C. XII 249
 Mübeşşir C. V 48
 mübrem C. I 372
 mübtedâ C. IX 203
 mübtedî C. III 484; C. VII 322; C. IX 260; C. X
 209, 211, 464; C. XIII 175
 mübtedî sâlik C. XII 156, 589, 590
 mübtelâ C. IV 383; C. V 71, 93, 94; C. VI 58; C.
 VII 265; C. VIII 420; C. IX 197; C. XII 598,
 602; C. XIII 112
 mücâdele-i hayât C. XIII 337
 mücâdele-i ilmiyye C. XII 16
 mücâhedât C. I 59, 77; C. II 290, 307; C. III 124;
 C. IV 31, 167, 293, 306, 329, 370; C. VII
 253, 454; C. VIII 171, 172, 194, 196, 217,
 227, 258, 319, 478, 480; C. IX 15, 72, 139,
 156, 158, 161, 164, 401, 402, 417, 420,
 615, 634, 650; C. X 228, 427, 428, 458,
 581, 604; C. XI 88, 98, 99, 182, 209, 252,
 503, 578; C. XII 187, 224, 245, 278, 279,
 344, 470, 471, 582, 584; C. XIII 52, 88,

116, 117, 118, 139, 159, 178, 229, 243,
 251, 280, 324
 mücâhede C. I 65, 77, 172, 248, 310, 316; C. II
 135, 246, 247, 271, 272, 289, 291, 295,
 301, 341, 390, 413; C. III 233, 345; C. IV
 15, 23, 43, 44, 61, 140, 154, 176, 189,
 198, 199, 243, 298, 311, 313, 349, 353,
 354, 434, 440, 445, 456, 468; C. V 206,
 283, 284, 327; C. VI 424, 425, 427, 428,
 466, 476, 477, 580, 585, 588; C. VII 46-48,
 171, 223, 291, 298, 408, 422, 438, 459,
 556; C. VIII 135, 219, 222, 223, 323, 347,
 366, 470, 477, 501, 548; C. IX 62, 90, 95,
 157, 159, 160, 177, 208, 236, 237, 264,
 279, 318, 337, 339-341, 370, 394, 395,
 419, 435, 457, 458, 555, 562, 647; C. X
 139, 140, 229, 231, 234, 309, 337, 411,
 412, 418, 419, 429, 453, 459, 492, 509,
 511, 518, 579, 585; C. XI 95, 153, 170,
 180, 264, 325, 326, 407, 442, 464, 467,
 472, 473, 485, 486, 518, 563, 571, 587,
 607, 614; C. XII 13, 14, 15, 60, 61, 122,
 129, 150, 207, 220, 257, 295, 396, 523,
 547; C. XIII 87, 91, 92, 163, 210, 228, 240,
 282, 308, 343
 mücâhede kılıcı C. III 401
 mücâhede-i nefis C. V 191; C. VI 421
 mücâhede-i nefsanîyye C. XI 435
 mücâhede-i nefsiyye C. VIII 323; C. IX 338
 mücâhid C. IV 16, 302, 305; C. VIII 325; C. IX
 71; C. X 487, 503, 505-508; C. XII 150,
 372; C. XIII 63, 89, 91, 92
 mücâzât C. III 276; C. IX 164; C. XIII 203
 Mücessime C. II 381; C. VI 482; C. VIII 569
 mücrim C. VI 89; C. VIII 331, 332, 359; C. X 32,
 33, 587, 589, 594, 607-612, 615, 619,
 620, 623; C. XII 292, 297, 300, 492
 müctehid C. IV 455; C. VI 309, 310, 358; C. XI
 72, 512; C. XIII 254
 müctehid-i din C. VI 377
 müctehid-i muhtî C. XI 177
 müdâhane C. I 559; C. IX 226
 müdâm C. VI 621; C. XII 269
 müdârâ C. VI 28; C. VIII 607; C. X 235; C. XII
 42, 81
 müdbir C. II 294; C. VI 634; C. XI 369, 370
 müdbirlik C. VII 42
 müddeâ-aleyh C. XI 510; C. XII 302
 müddeî C. I 173; C. II 106, 112, 113; C. V 186,
 190, 192, 193, 195, 198, 199, 209, 210,
 218, 284, 604; C. VII 319, 320; C. IX 629;
 C. XI 407; C. XII 228, 302
 müddeî şeyh C. IX 480
 müddeî-i kâzib C. II 123; C. V 76, 77, 79; C. VI
 48, 320, 321; C. VII 28, 527; C. IX 495
 müddeî-i müzevvir C. II 122; C. XI 185
 müdebbir C. VIII 580; C. X 327, 352

müdebbirü'l-umûr C. VII 348
 müdhike C. V 434
 müdrekat C. VIII 170, 171; C. XI 621
 müdrekat-ı âdemoi C. XI 621
 müdrikât-ı akliyye C. XI 12
 müennes C. IV 21
 müesserrün-fih C. III 104, 371; C. VIII 317; C. XI 184; C. XIII 23
 müessir C. III 104, 371, 461; C. VI 308; C. XI 134, 184, 222, 361, 362, 436, 440; C. XII 194, 569; C. XIII 23
 müessirât C. I 415
 müessir-i hakikî C. I 282; C. IX 273; C. XI 43, 134
 müezzîn C. V 63; C. VI 245; C. VIII 307, 308; C. IX 94, 519; C. X 387-389, 391, 392
 müfelsef C. XI 611
 müfelsif C. VIII 471, 472
 müflis C. I 298; C. II 225, 226; C. III 174, 176, 179, 181, 183-186; C. IV 141, 417; C. V 401; C. VI 66, 67; C. VII 295; C. X 195; C. XIII 140, 190, 214, 215
 müflislik C. II 225; C. XIII 114
 müfsid C. IV 129; C. VII 367, 368, 370, 414, 415; C. VIII 110
 müftekir C. VI 543
 müfteraz C. XII 545; C. XIII 24
 müfteten C. X 607; C. XI 216
 müftû C. V 12, 372; C. XI 137, 186, 225; C. XII 14, 42
 mühendis C. III 272; C. IX 574, 575; C. X 473
 müheyyemûn C. XII 55
 müheyyiç C. IX 324; C. X 265
 mühlet C. XII 570
 mühlîkât-ı seb'a C. II 444
 mühre C. VI 473; C. X 220, 580; C. XII 78, 125, 128
 mühreyi kapmak C. X 220
 mühr-i hilâfet C. II 454, 455
 mühr-i Süleymân C. II 453
 mühtedi C. XI 91
 mühür C. I 329; C. II 453, 454; C. III 188, 189, 370, 486; C. IV 282; C. VI 138; C. VII 337, 338; C. VIII 20, 475; C. XI 68, 71; C. XII 268, 616; C. XIII 96
 mühürülenmek C. IV 282
 müjde C. VIII 440, 442, 443, 444; C. XIII 139
 müjdecî C. XI 369, 370
 mukâfât C. III 276; C. VIII 191; C. X 320; C. XI 138
 mukâfât-ı uhreviyye C. III 415
 mukâşefât C. IX 95
 mukâşefe C. I 103; C. XI 324
 mukellef C. III 33
 mukemmil C. I 533; C. IX 285, 286; C. XI 72, 73; C. XII 116, 226
 mükevenât C. XII 39

mükis C. XI 420
 müktetem C. XII 573
 mülabese C. VIII 314, 457
 mülakât C. XIII 22
 mülayemet C. XII 429, 433
 mülayim söz C. VIII 608, 609
 mülhîd C. III 364, 486; C. V 13; C. VIII 88; C. X 72; C. XII 613
 mülhime C. I 150, 208; C. II 334; C. III 58, 66, 333, 370, 428; C. V 560; C. VI 501; C. VII 190; C. IX 277; C. XI 195; C. XIII 97
 mülk C. I 320; C. II 197-200, 228, 340; C. III 260, 431, 464; C. V 271; C. VI 68, 229, 616; C. VII 203, 218, 240, 248, 304; C. VIII 218, 285, 286, 338, 417; C. IX 189; C. X 263, 540, 541, 583, 585, 596, 597, 599; C. XI 168; C. XII 96, 166, 363, 376; C. XIII 37, 38, 169
 mülk kısırdır C. IX 189
 mülk ve mâl C. VII 323
 mülki C. II 284
 mülk-i beka C. X 518
 mülk-i cihân C. V 346
 mülk-i cihânın varisi C. IX 489
 mülk-i dünyâ C. I 415; C. VII 257, 320; C. XI 342; C. XIII 172
 mülk-i hakikat C. XIII 42
 mülk-i ilâhî C. VI 593; C. IX 397; C. X 153
 mülk-i ma'nevî C. VII 215, 304, 305; C. XIII 174, 305
 mülk-i mukayyed C. VIII 290
 mülk-i mutlak C. VIII 290
 mülk-i rûhânî C. VII 203
 mülk-i sûrî C. IX 143
 mülk-i Süleymân C. I 329
 mülk-i vücûd C. VII 338; C. VIII 142, 218; C. IX 322
 mülk-i zâhir C. I 416
 mülkiyet C. II 228; C. IX 334; C. XI 168
 mülkün mâlikî C. XII 362
 mülûk C. XII 507
 mü'min C. I 166-168, 170, 179, 269, 276, 278, 287, 292, 316, 382, 383, 405, 406; C. II 39, 152, 161, 213, 235, 277, 344-346, 459, 512, 556, 562; C. III 96, 97, 147, 148, 164, 277, 301, 348, 349, 445, 483; C. IV 13, 72, 117, 193-196, 198, 204, 205, 216, 217, 223, 255, 275, 284, 289, 290, 343, 344, 390, 398, 461-463, 492, 505; C. V 128, 129, 305, 335, 355, 412, 490, 509; C. VI 237, 238, 282, 322, 428, 429, 432, 465, 475, 476, 486, 555, 556, 558, 576-579, 627; C. VII 246, 247, 393, 414, 436, 457, 548; C. VIII 86, 106, 179, 198, 237, 267-269, 295, 308, 344, 345, 363, 401, 412, 433, 444, 445, 479-481, 497, 498, 506, 517, 613; C. IX 19, 29, 34, 35, 69, 73, 85,

89, 108, 122, 130, 144, 164, 176, 415, 537, 555, 558, 564, 567, 575, 594-596; C. X 35, 37, 144, 145, 249, 250, 258, 270, 271, 318, 323, 330, 331, 347, 384-386, 405, 411, 429, 447, 463, 464, 586, 600; C. XI 25, 57, 82, 98, 99, 183, 228, 233, 274, 275, 302, 307, 330, 360, 374, 381, 410, 455, 476, 499, 500, 597, 605, 606; C. XII 156, 157, 164, 165, 167-169, 187, 224, 264, 303, 304, 306, 325, 326, 337, 340, 368, 391-393, 436, 538; C. XIII 15, 36, 105-110, 112, 191, 196, 197, 203, 206-208, 230, 296, 300, 335, 341, 342

mü'min cin C. XII 339

mü'min mizherdir C. XIII 105

mü'min, mü'minin aynası C. II 344; C. III 23; C. XIII 202

mü'min-i hakîkî C. II 346; C. III 348

mü'min-i kâmil C. IX 481

mü'min-i kâmilin kalbi C. VII 243

mü'min-i muhakkık C. XII 187

mü'min-i sâlik C. V 129

mü'minin gıdâsı C. IV 423

mü'minin kalbi C. II 213; C. XII 367

mü'minler C. I 240; C. VIII 414, 457, 507

mü'minler kardeşler C. IV 491

mü'minlerin babası C. XIII 242

mü'minlerin beyi C. X 407

mü'minlerin mevlâsı C. XIII 206

Mümîr C. IV 479; C. V 17; C. VIII 59, 301, 314, 438; C. XIII 312

mümkin C. II 322, 323; C. III 105

mümkinât C. XII 520

mümsik C. III 123, 124

mümtahan C. III 470

münâcât C. I 229; C. II 372, 406; C. III 458, 474, 475, 487, 492; C. IV 9, 35, 169, 179, 180, 184, 197, 257, 285, 416, 514, 515; C. V 69, 70, 117, 304, 372, 396, 580, 632, 633; C. VI 23, 499; C. VIII 328, 403, 509, 515; C. IX 56, 114, 139, 269, 401, 467, 525, 581; C. XI 86, 152, 192, 194, 301; C. XII 126, 237, 277, 315, 474, 475; C. XIII 18, 110

münâdâ C. IV 281

münâdî C. IV 281

münâfîk C. I 165, 166, 167, 168, 170, 297, 335, 336, 375; C. II 385; C. III 90, 91, 92, 208, 268, 301; C. IV 72, 226, 269, 270, 274, 276-279, 281, 283, 284, 286, 287, 329, 494; C. V 45, 63, 64, 77, 220, 221, 472, 623; C. VI 156, 428, 429; C. VII 67, 68, 370, 462, 463, 465; C. VIII 53, 106, 107, 544, 601, 621; C. IX 69, 98, 392, 553; C. X 122, 395, 405, 502, 533, 541; C. XI 36, 357; C. XII 25, 331, 520; C. XIII 206

münâh C. X 430 C. XI 90

münâzara C. V 371; C. XII 16; C. XIII 225, 236

münâzara erbâbı C. V 370

müncemid C. XI 416

mündek C. XIII 277

müneccim C. I 304; C. V 232, 233, 239, 243, 247-254; C. VI 152, 153; C. VII 182; C. VIII 156, 165, 183, 184, 543; C. IX 602; C. X 599; C. XI 43-47, 50, 555, 557, 558, 560; C. XII 268, 388; C. XIII 306, 345, 346

münezzihler C. VIII 572

münfâil C. II 149; C. XI 184; C. XIII 83

münfik C. II 97; C. III 123, 124

mün'im C. II 116; C. IV 122; C. VI 57, 466, 468, 469, 581; C. VII 315; C. VIII 313, 438; C. IX 139; C. X 74; C. XI 604; C. XII 426

mün'imlik C. XII 517

münkasım C. II 434

münker C. II 510; C. XII 519, 520

münkerât C. VII 438

münkesir C. I 216; C. IX 177

münkesirü'l-kalb C. VIII 279; C. IX 177

münkir C. II 46, 47, 78, 167, 369, 370; C. III 96, 97, 188, 189, 222, 364, 434, 445; C. IV 72, 277, 281, 287, 317, 340, 422; C. V 472; C. VI 31, 94, 112, 119, 121, 123, 137, 138, 140, 142, 149, 150, 154, 182, 183, 332, 567, 627; C. VII 26, 27, 232, 246, 414, 424, 426, 427; C. VIII 40, 257, 259, 308-314, 350, 589, 601, 614; C. IX 73, 85, 184, 185, 262, 378, 379, 392, 576, 577, 594, 606, 614; C. X 35, 37, 146, 250, 255, 270, 450, 542, 546, 634; C. XI 17, 18, 20, 26, 133, 307, 330, 344, 370, 371, 382, 392, 434, 435, 465; C. XII 40, 58, 59, 63, 99, 121, 151, 152, 177, 224, 340, 350, 407, 408, 478, 574; C. XIII 50, 109, 110, 147, 148, 195, 258, 259, 260, 262, 289, 296-299, 341

münkir-i evliyâ C. III 389; C. VII 313; C. X 145; C. XI 371; C. XII 178

münkir-i haşr C. VII 269

münkir-i Mesnevî C. X 634

münkir-i tarîk-i evliyâ C. XII 177

münkir-i ulûhiyyet C. VIII 307, 308, 310, 352; C. IX 263, 488; C. X 285; C. XI 132, 134, 135, 136, 437; C. XII 575

münkir-i vicdânî C. X 287

münkirin C. III 391

münkirlik C. IV 286

Müntakim C. I 552; C. II 116; C. III 92; C. IV 122; C. VII 315; C. VIII 38, 92; C. X 73; C. XI 445

müntecâ C. XIII 100

müntehâ C. VIII 49; C. X 554

müntehâsız olan Evvel ve Âhır C. V 574

müntehâ-yı sülûk C. III 433

müntehî C. III 484; C. IV 119; C. VII 322; C. IX 201; C. XI 223

müntesib C. VIII 491; C. XI 189
 münzevî C. V 432
 mürâât-ı nazir C. IX 87
 mürâî C. III 90; C. IV 389; C. X 12, 502
 Mürcie C. XII 187
 mürebbi C. I 194, 229; C. III 233, 345; C. IV 32, 219, 331; C. V 436; C. VI 165, 364, 478; C. VII 274; C. VIII 526, 616; C. IX 56, 270; C. X 258, 323; C. XII 232; C. XIII 283, 288
 mürebbi-i hâs C. V 38
 mürebbiye C. IV 45
 mürekkeb C. III 203; C. IV 448, 449; C. XI 183; C. XII 112
 mürekkebât-ı fahmiyye C. III 339; C. XI 404
 mürîd C. I 222, 227, 229, 236, 298, 434; C. II 27, 106, 107, 109-112, 122-124, 131, 171, 196, 302, 310, 311, 328, 341, 365; C. III 20, 23, 45, 46, 370, 371, 434, 436, 437, 441, 442; C. IV 23, 32, 113, 114, 305, 389, 395, 403, 418-422, 425, 443, 444, 499, 501, 502, 508; C. V 12, 206, 384, 385, 422, 480, 534, 535; C. VI 51, 130, 226, 368, 387, 437, 610; C. VII 99, 100, 104, 108, 117, 118, 122, 158, 169, 171, 172, 212, 233, 307, 308, 416-418, 528, 533; C. VIII 43, 54, 69, 88, 90-92, 249, 250, 620; C. IX 81, 110, 112, 139, 148, 151, 167, 176, 177, 258, 265, 303, 305, 306, 308, 318-320, 376, 390, 391, 426-429, 430, 468, 471-474, 479-481, 497; C. X 64, 87, 92-95, 115-117, 119, 121, 124, 125, 128, 132, 133, 136, 137, 140, 141, 146, 150, 159-161, 170, 177, 178, 185, 231, 238, 239, 246, 267, 381, 382, 385, 386; C. XI 38, 74, 182, 203, 231, 407, 434; C. XII 28, 50, 53, 54, 71-74, 76, 77, 80, 253, 567; C. XIII 43, 134, 163, 164, 249
 mürîdân C. III 433
 mürîd-i âkıl C. X 147
 mürîd-i âşik C. VII 111
 mürîd-i ebter C. VI 51
 mürîd-i hakikî C. VIII 609
 mürîd-i hâs C. IX 434
 mürîd-i hilekâr C. X 126
 mürîd-i mukallid C. IV 308-313; C. IX 433
 mürîd-i mücâhid C. IV 306
 mürîd-i sâdik C. IV 310-312, 314; C. V 537; C. XI 173, 402, 403; C. XII 26
 mürîdin kalbi C. III 370, 371
 mürîdlik C. XIII 164
 mürîdullah C. V 622
 mürsel C. VIII 344; C. XII 478; C. XIII 194, 195
 mürsile C. XIII 261
 mürşid Bk. rehber, üstâd C. I 36, 66, 96, 129, 227-229, 236, 298, 528; C. II 27, 28, 107, 110, 111, 210, 245, 291, 293, 295, 302, 304, 315, 365, 370, 373, 374, 503; C. III

20, 21, 23, 39, 40, 45-47, 162, 178, 258, 381, 432; C. IV 31, 50, 75, 444, 462, 500; C. V 88, 106, 144, 201, 213, 339, 409, 436, 479, 510, 535, 536; C. VI 46, 51, 52, 129, 240, 282, 477, 609; C. VII 101, 102, 108, 111, 171, 370, 398, 416, 417; C. VIII 42, 43, 54, 67, 88, 98, 99, 103, 262, 319, 503, 553, 620, 621; C. IX 29, 126, 127, 130, 146, 165, 168, 171, 258, 270, 307, 356, 408, 413, 480, 602, 647, 650; C. X 153, 154, 184, 351, 428, 524; C. XI 166, 173, 175, 178, 180, 182, 217, 370, 378, 402, 403, 406, 466, 506, 519, 574, 623; C. XII 28, 204, 206, 207, 270, 281, 282, 284, 319, 444, 589, 591, 595, 597; C. XIII 45, 61, 62, 74, 89, 134, 143, 170, 243, 251, 282, 283, 288
 mürşid[lik] C. XII 295
 mürşid-i ârif C. V 350
 mürşid-i hakikî C. II 382; C. VII 498
 mürşid-i kâmil C. I 120, 135, 136, 139, 145, 147-150, 256, 434, 463, 537; C. II 27, 54, 55, 95, 106, 112, 130, 132, 207, 232, 236, 238, 243, 259, 271, 279, 289, 290, 291, 293, 297, 300, 301, 303, 307, 312-314, 316, 318, 319, 327, 332, 363, 364, 502, 504, 533, 534; C. III 20-23, 39, 40, 43-45, 62, 64, 113, 114, 233; C. IV 32, 57, 190, 305, 306, 308-310, 312, 445, 477, 478; C. V 31, 92, 114, 168, 206, 334, 350, 351, 384, 408, 409, 550; C. VI 43, 45, 50, 424, 425, 442, 461, 466, 468, 469, 597, 604, 609, 610; C. VII 31, 99, 104, 110, 118, 132, 158, 198, 256, 257, 260, 325, 365, 367, 398, 399, 404, 411, 412, 416, 418, 459, 493, 494, 499, 500, 509; C. VIII 137, 175, 227, 228, 318, 417-419, 526, 533, 554, 569; C. IX 19, 72, 91, 127, 131, 149, 150, 165, 167, 256, 265, 302, 308, 311, 338, 355, 357, 358, 371, 375, 376, 408, 473, 494, 649; C. X 132, 137, 429, 431, 437, 604, 632; C. XI 66, 76, 77, 114, 115, 173, 174, 176, 178, 182, 225, 231, 232, 401, 518-520, 622; C. XII 13, 26, 251, 252, 261, 278-281, 283, 388, 403, 417, 418; C. XIII 63, 67, 79, 97, 103, 139, 159, 165, 171, 282
 mürşid-i kâzib C. V 76
 mürşid-i mukallid C. IX 303; C. XIII 250, 251
 mürşid-i müddei C. XIII 249
 mürşid-i müzevvir C. XI 176; C. XIII 249
 mürşid-i nâkas C. VII 417; C. IX 128, 149; C. X 246; C. XI 508; C. XII 206
 mürşidinde fânî olmak C. IV 56
 mürşidlik C. I 256; C. VI 50; C. VII 371, 482, 493; C. VIII 117; C. IX 94, 151, 470; C. X 139, 269, 382, 460, 586; C. XI 325, 471; C.

XII 35, 152, 208, 626; C. XIII 164, 249, 289
 mürşidlik da'vâsı C. IX 493; C. V 213; C. VII 28;
 C. X 381; C. XI 29, 469; C. XII 204; C. XIII
 42, 43
 mürtaiş C. I 451
 mürtecâ C. VII 19; C. XIII 113
 mürted C. III 364; C. XIII 289
 mürvüvvet C. II 493; C. III 250
 müşâfir C. V 142; C. VIII 117, 118
 müşâvât C. III 444
 müşâvîlik da'vâsı C. III 437
 müşbet C. XI 27, 30
 müşbit-i Hak C. XII 575
 müşebbib C. IV 135, 510, 516; C. V 116; C. VI
 201; C. VII 54; C. IX 274, 502, 503, 505,
 506; C. XI 430; C. XII 134, 135; C. XIII 205
 müşebbib-i esbâb C. V 583
 müşebbib-i hakikî C. XI 169
 müşebbübü'l-esbâb C. IV 17, 135, 514; C. V 115;
 C. VI 36, 39, 201, 308; C. IX 504
 müşebbih C. IV 345, 346; C. XII 132
 müseddes mahzûf C. I 54
 müseddes maksûr C. I 54
 müsemmâ C. I 211, 250, 315, 358, 449, 520; C.
 II 152, 158, 219, 238, 328, 425, 426; C. III
 11, 39, 64, 169, 170, 192, 208, 290, 294,
 340, 375, 427, 460; C. IV 235, 498; C. V
 78, 362, 462; C. VI 74, 103, 177, 328, 623;
 C. VII 40, 77, 386, 403, 409, 506; C. VIII
 170; C. X 91, 348, 585, 624; C. XI 84; C.
 XII 78, 130, 161, 235, 421, 542
 müsemmâ ismin hakikatidir C. XII 130
 mütle C. XIII 295, 296
 müslim C. IV 489; C. IX 130, 131; C. XII 158,
 177
 müslüman C. I 269; C. II 151, 518; C. VII 312,
 548; C. IX 105, 109; C. X 58, 258, 259,
 262, 264, 385, 387, 388, 391, 392, 446,
 576, 636; C. XII 167, 177, 186, 188, 190;
 C. XIII 50, 197
 müslüman olmak C. X 389
 Müslümanlık C. VIII 41; C. IX 76; C. X 391, 387,
 393, 395
 müstrîf C. II 97
 müstagfir C. II 325
 müstagrak C. VIII 550; C. X 72, 316
 müstahakk C. XI 494
 müstahakk C. XI 494; C. XII 135, 137
 müstahîl C. X 216
 müstahîf C. I 386, 518; C. II 225, 315, 523; C.
 III 32, 327, 370; C. IV 37, 190; C. VI 145;
 C. VIII 600; C. IX 51; C. XI 38, 244; C. XIII
 220
 müstaid kalb C. XII 42
 müstaid C. IX 26; C. XIII 46, 176, 218
 müstaid-i ezefi C. XII 158

müstâin C. XI 445
 müstakbel C. II 90, 91; C. III 69; C. V 308, 309;
 C. VIII 319, 320, 323; C. IX 324; C. X 311;
 C. XI 266; C. XII 255, 256, 274; C. XIII 167
 müstakil C. VIII 450, 546; C. XI 430
 müstakillü'l-vücûd C. VI 102; C. IX 327
 müstakzır C. VII 327
 müstashib C. XI 397
 müstail C. VI 347; C. IX 13
 Müsteân C. III 459; C. V 404, 492; C. X 58, 261;
 C. XI 413, 562; C. XIII 258
 müsteâr C. XIII 261
 mütebid zâlim C. V 462
 mütebit hükümdar C. VIII 162
 müteccübü'd-da've C. V 495
 müteccâr C. XII 473; C. XIII 109
 mütecin C. X 314
 mütecciz C. XII 279
 mütedir C. IX 13
 mütegâs C. IX 115
 mütehâza C. III 493
 mütehcen kıssa C. X 134
 mütehle C. II 342; C. VIII 339, 360
 mütemi C. II 561, 564; C. VI 316; C. XI 293
 mütemi' O'dur C. XI 348
 mütenkâh C. VII 327
 müteski C. VI 392, 398; C. XII 241
 müteşrik C. I 49, 53; C. VIII 60; C. XII 508
 müteşâb C. XII 445
 mütetim C. XII 197
 mütevâ C. II 213
 mütevâ-yı Rahmân C. II 477; C. XIII 536
 mütevhâş C. XI 466
 mütezâd C. VII 334
 mütezâd beyit C. XII 63
 müşâ C. XII 285
 müşâbehet C. I 297, 298
 müşâgale C. VI 115
 müşâhedât C. IX 650; C. X 351
 müşâhede C. I 50, 108, 130, 247, 261; C. II 162,
 231, 328, 359, 434, 502, 503, 512, 513,
 514; C. III 166, 169, 241, 300, 446, 461; C.
 IV 265, 266, 296, 369, 371, 373, 393, 396-
 398, 422, 485; C. V 17, 18, 148, 272, 357,
 406, 513, 515, 525, 526, 565, 633, 634; C.
 VI 211, 230, 304, 385, 388, 453, 454, 584,
 604, 606, 613, 618; C. VII 30, 31, 140,
 161, 242, 245, 272, 460, 484, 508; C. VIII
 50, 67-69, 198, 236, 340, 344, 439, 440,
 443, 444, 450, 508, 522, 530, 531; C. IX
 61, 111, 131, 132, 267, 336, 347, 349,
 411, 625, 649; C. IX 617; C. X 143, 186,
 204, 258, 367, 422, 445, 453, 459, 480,
 518, 536, 537, 539, 541, 577; C. XI 22,
 201, 216, 233, 324, 520; C. XII 117, 154,
 174-176, 193, 233, 242, 267, 268, 278,
 285, 302, 413, 542, 545, 615; C. XIII 46,

79, 94, 124, 143, 144
 müşâhede mertebesi C. X 453
 müşâhede şarâbı C. VIII 71
 müşâhede-i cemâl C. X 538
 müşâhede-i Hak C. II 149; C. IX 327
 müşâhede-i hakâik C. IX 60
 müşâhede-i hakikat C. III 38; C. VIII 446; C. X 429
 müşâhede-i vahdet C. IX 365
 müşâhede-i zât C. VIII 344
 müşâhede-i zevkıyye C. VIII 247
 müşâhid C. XIII 333
 müşâvere C. II 296; C. IV 124; C. VII 365; C. VIII 251; C. XII 222
 müşebbek C. X 459
 müşebbih C. I 52; C. III 32, 33; C. V 13; C. VIII 572
 Müşebbihe C. II 381; C. XII 187
 müşebbihin teşbîhi C. III 378
 müşfik C. IV 275
 müşir C. XII 309
 müşk C. IV 237; C. VII 522
 müşk-i Çin C. X 127
 müşkil C. VI 216; C. VII 50
 müşkilin müşkili C. X 149
 müşrik C. I 335; C. III 236; C. IV 130, 131; C. V 13, 472; C. VI 555, 558, 577; C. VIII 450, 451, 607, 616; C. X 249, 250, 585; C. XI 329, 351, 599; C. XII 43, 119, 193, 194; C. XIII 281
 müşrikçe konuşmak C. XII 40
 müşrik-i hafî C. VIII 451
 müştâk C. II 239; C. VI 530, 584; C. VII 219; C. XI 400; C. XII 272
 müştâklık bângi C. III 373
 müştehyât-i nefsanıyye C. VII 444; C. IX 460, 462
 müştehi C. XIII 108
 müsterâ C. IX 483
 müşteri C. II 505; C. III 116, 164, 117; C. IV 167, 378, 379, 452; C. VIII 237; C. IX 376, 480-483; C. X 634; C. XI 24, 49, 290, 291, 292, 293, 302, 303, 305; C. XII 314, 315, 508; C. XIII 211
 mütâbaat C. VII 472
 mütâlaa C. I 77
 mütâlaât-ı felsefiyye C. IX 313
 müteallim C. XII 547
 müteayyin C. V 565
 mütecâsir C. III 429
 mütecellâ-leh C. II 553
 mütecellî C. VI 345; C. XII 467; C. XIII 317
 müteeddib C. XIII 95
 müteellim C. III 478
 mütefekkiye C. I 109
 mütegayyir hâdisir C. XIII 253
 müteharrik C. VI 539

mütehayyile C. I 109; C. VIII 142; C. XI 65; C. XII 496
 mütekebbir C. II 132, 332, 369; C. VI 157, 158, 162, 164; C. VII 295, 313; C. VIII 277; C. XII 152
 Mütekellim C. III 150; C. V 375; C. XI 430; C. XII 134; C. XIII 239
 mütekellimîn C. I 453, 530; C. II 73, 237, 243; C. IV 292, 293, 294, 304; C. VI 382; C. VIII 530; C. XII 187, 189; C. XIII 71, 84, 94, 95, 128
 müteleziz C. III 478
 mütenâhi C. II 213; C. V 501
 mütenâsib endâm C. VI 456
 mütesâbihât C. I 439; C. V 377; C. VI 329; C. VIII 109, 453; C. X 318; C. XI 349
 mütesâbihât-ı Kur'aniyye C. IV 373
 müteşerri' C. IV 164; C. IX 29
 müteşeyyih C. IV 351; C. XI 406, 407
 mütevârî C. X 365
 mütevassıt C. VII 322
 mütevâzî' C. III 228; C. V 546; C. VI 157, 317; C. VII 295; C. VIII 276, 474, 463; C. IX 55, 373; C. X 208; C. XIII 289, 290
 müteyyem C. XI 594
 mütezillil C. II 377
 müttakî C. III 60, 148; C. VII 21, 84, 519; C. VIII 484, 497; C. IX 399, 529, 576; C. XI 104, 105
 müttakâ C. XII 123
 müvekkel C. VI 21, 373-376, 550, 563, 564; C. VIII 58
 müvekkel-i hafî C. VI 374
 müvellêdât C. VI 534
 müvellid C. XI 582
 müvellide C. VI 211
 müvellidü'l-humûza C. I 286, 293, 297, 396; C. III 452; C. V 19; C. VI 484, 534; C. VII 132, 533; C. VIII 264; C. IX 79, 152, 388, 522; C. XI 30, 31; C. XII 492, 517, 525; C. XIII 24, 257, 264
 müvellidü'l-mâ C. I 293, 297, 396; C. III 452; C. VI 534; C. VII 533; C. IX 79, 152, 588, 522; C. XI 30; C. XII 517; C. XIII 264
 müvesvis C. VIII 540; C. IX 324; C. X 265; C. XI 204
 müzâh C. XIII 89
 müzâyede C. XIII 205
 müze C. VII 300
 müzekker C. IV 21
 müzekkir C. I 77; C. XIII 160
 müzevvir C. II 106; C. VIII 620; C. X 381; C. XI 216; C. XII 490; C. XIII 133, 134, 135
 müzevvir şeyh C. VII 499, 500; C. X 137, 176; C. XI 154
 müzeyyenât C. IX 208; C. XIII 180
 müzeyyenât-ı dünyeviyye C. IX 207, 208

Müzill C. II 271; C. VII 30, 254; C. VIII 314; C. XI 341
 müzmahil C. X 624
 N
 nabız C. I 137, 140, 141; C. VII 90, 529, 530; C. XI 440, 428, 429
 nâdiye C. X 349
 nâ-ehil C. X 368
 nafaka C. VII 551; C. IX 464; C. XI 568, 569, 570; C. XIII 281
 Nâfi' C. I 234; C. III 169; C. IV 111; C. V 405; C. VI 228, 496; C. VII 327, 522; C. VIII 61; C. IX 505; C. X 153, 200, 347; C. XI 24, 25, 564; C. XII 81, 91, 219, 557
 nağamât C. II 37; C. VII 221, 222; C. IX 88, 89
 nağamât-i mûsikîye C. XII 48
 nağme C. II 14, 15, 17, 59; C. IV 444, 501, 502; C. VI 500, 501; C. VII 221; C. XI 230, 231, 247, 541, 557; C. XIII 293
 nağme-i mûsikî C. VII 220
 nâhâr C. X 287
 nahîl C. XII 524, 525
 nahiv C. II 263-266, 435; C. IV 472; C. V 378; C. VI 69
 nahivci C. II 264; C. IV 473
 nâhiye C. XIII 126
 nahl C. II 298; C. VI 277, 400; C. VII 411; C. IX 153; C. X 31; C. XII 525
 nahl-i revân C. VI 277
 Nahnû's-sâffûn C. X 621
 nahr günü C. XI 605
 nahs C. I 264; C. III 117, 427; C. VI 72; C. X 473, 474; C. XI 316, 556; C. XII 276, 277, 392, 394
 nahs ve sa'd halleri C. IX 121
 nahs yıldızı C. IV 232
 Nahs-i asgar C. III 116; C. X 474; C. XIII 311
 Nahs-i ekber C. II 505; C. III 116, 471; C. VII 185; C. X 161, 162, 221, 473; C. XI 49; C. XII 341
 nahvet C. II 119, 120, 369; C. VI 316; C. X 14; C. XI 389; C. XII 35
 nahvî C. II 262, 266; C. V 372
 nâib C. I 246; C. II 202; C. VI 93; C. VII 240; C. IX 175, 256, 270, 298, 453, 489, 528; C. X 207; C. XIII 179, 194, 200, 201, 202, 204, 205, 212, 214, 232, 311, 312
 nâib-i Hak C. II 225; C. V 27; C. IX 176; C. XI 620; C. XIII 206
 nâib-i ilâhî C. I 171
 nâib-i Rahmân C. II 221
 nâib-i şeytân C. XII 329
 nâim C. I 417
 nâiş C. XI 465
 nâka C. VI 608; C. VII 450; C. VIII 249, 250; C. IX 503
 nâka-i Hudâ C. VI 600

nâka-i ilâhî C. II 175
 nâka-i rûh C. VI 600, 604
 nâkatullah C. II 173
 nakd Bk. nakid C. IV 55; C. VIII 305; C. X 26; C. XII 289
 nakd-i ceyyid C. XIII 348
 nakd-i enâniyyet C. XIII 75
 nakd-i hâl C. VIII 444
 nakd-i hâlis C. IV 56, 304
 nakd-i ilm C. XII 289
 nâkid C. VI 277, 365; C. VII 524
 nakıl gibi donanmış C. VI 277, 365
 nâkül-i sadâ C. XII 238
 nâkus C. I 74, 162; C. II 222, 373; C. VI 259, 336; C. VII 496; C. VIII 53, 241, 262; C. IX 372, 444; C. X 36, 129; C. XI 198, 406, 414, 434, 456; C. XIII 127
 nâkus akıl C. III 423
 nâkus ilim C. III 423
 nâkus insan C. XI 87
 nâkus mürşid C. IX 129, 148; C. XI 507, 508
 nâkus rehber C. IX 131
 nâkuslar C. XI 99
 nâkusu'l-akl C. XII 57
 nâkış C. I 233, 327, 348, 529; C. II 40, 239, 240, 244-246, 277, 278, 288, 314, 315, 338, 344, 430-434; C. III 38, 286, 290, 370, 491; C. IV 10, 81, 193; C. V 253, 388, 389; C. VI 108; C. VII 121, 135, 240; C. VIII 92, 93, 222, 223, 315, 316, 353, 368, 420, 421, 509, 512, 579, 580, 615, 618; C. IX 117, 314, 490; C. X 121, 179, 184, 185, 209, 228, 339, 461, 367, 450, 451, 504, 505, 513, 516; C. XI 50, 60, 285, 419, 479-481, 508, 601, 602, 612; C. XII 390, 420, 446, 471, 540, 541, 565; C. XIII 177, 265, 340
 nâkış bağlayıcılar C. VIII 376
 nakî C. II 213; C. IV 339, 406; C. V 594, 603; C. VI 226; C. VII 393, 516; C. XII 83, 285, 306, 367, 439
 nakîb C. II 247, 259, 268; C. XII 181; C. XIII 291
 nakid Bk. nakd C. II 345; C. VIII 443
 nakîl C. VIII 395
 nakîl mes'elesi C. III 270
 nakîr C. XII 511
 nakkâb nîkab C. X 429
 nakkâre C. II 444
 nakkâş C. I 233; C. II 314, 315; C. III 38, 39; C. IV 192; C. V 253, 367, 368; C. VII 121; C. VIII 315, 420
 nakkâş-ı hakîkî C. III 39
 nakkâşlık C. II 429; C. X 474
 nakl Bk. nakil C. VI 585
 nakl-i a'râz C. III 274
 nakl-i ma'nevî ve mecâzî C. III 270

- nakl-i zillî C. III 270
 Nakşbendiyye Bk. Nakşîyye C. VIII 447; C. IX 302; C. XII 51; C. XIII 283
 nakş-ı abdânî C. III 34
 nakş-ı evliyâ C. I 195
 nakş-ı hasen C. V 368
 nakş-ı Kandeihâr C. VII 273
 Nakşî C. II 327
 Nakşîyye C. VI 529; C. IX 314; C. XI 180
 nâkûr-ı küll C. VII 220
 nakz-ı ahd C. V 472; C. VII 484; C. X 164, 165
 nal Bk. na'l C. VII 320
 nâle C. I 73, 74, 78, 230, 472, 532, 533; C. III 327; C. V 69, 70, 72, 73
 na'leyn C. III 372
 nalın C. IX 463
 na'l-i ma'kûs C. XI 533
 na'lin ters olması C. XI 518, 561, 592
 nâm C. III 409; C. VII 258, 370; C. VIII 175
 nâmahrem C. II 136; C. III 341; C. VII 301; C. X 367, 371; C. XI 241, 246, 435
 nâ-marzî C. VII 438
 namaz Bk. salât C. I 187; C. II 148, 204, 205, 341, 406, 407, 510; C. III 179, 207, 264, 265, 268, 493; C. IV 21, 41, 213, 214, 255-259, 272, 320, 321, 368, 396, 415, 423, 424, 444, 447; C. V 541, 542, 545, 550, 566, 568, 569, 572, 574, 575, 586, 587, 605, 633, 634, 636; C. VI 172, 179, 180; C. VII 363, 425, 461, 462; C. VIII 205, 502, 544; C. IX 73, 75, 89, 96-98, 164, 165, 293, 419, 423-425, 524; C. X 54, 56, 57, 59, 121, 277, 377, 378, 445, 476, 532, 533, 570, 576, 608, 620; C. XI 585; C. XII 12, 24, 49, 240, 324, 325, 432, 519, 520, 523, 547, 606, 618; C. XIII 146, 263, 328
 namaz kapısı C. VIII 204
 namazda ağlamak C. IX 425
 namazda âh etmek C. IX 519
 namazda cemâat C. XI 165
 nâme C. V 634; C. XI 601, 602
 nâme-i kalb C. XI 440
 nâmeşrû C. IV 422
 nâm-i Ahmed C. I 260
 nâm-i ilâhî C. VIII 310, 311
 nâm-i peygamberî C. VIII 310
 nâm-i Resûl C. VIII 311
 nâm-i pâk C. XIII 50
 nâmiye C. VI 211
 nâmûs C. II 369, 370; C. IV 141; C. VII 435; C. XI 76, 77, 211; C. XII 611-614; C. XIII 72
 nâmûs da'vâsî C. XII 35
 nâmûs-ı ma'nevî C. XI 608
 nâmûs-ı mevhûm C. II 367, 368
 nâmûs-ı şer'î C. IV 141
 nâmütenâhî C. II 213; C. III 191; C. V 246, 501; C. VII 318
 nar C. I 253, 255, 256; C. II 495; C. X 151, 152
 nâr Bk. ateş C. III 17, 181, 348, 349; C. VI 522, 523, 524; C. VII 186, 208; C. VIII 268, 269; C. IX 160, 453; C. X 531; C. XII 55, 369; C. XIII 18, 19
 nar çiçeği C. VI 358
 na'ra C. VIII 493; C. X 378, 379; C. XIII 237, 238
 nardenk şerbeti C. I 253
 nâr-ı fırkat C. VI 616
 nâr-ı nefsanîyyet C. III 17
 nâr-ı semûm C. II 486
 nâr-ı şehvet C. II 486, 487
 nâr-ı şevk C. VIII 585
 nâri C. II 284; C. III 41; C. VI 532
 nâr-i semûm C. III 254
 nâr-i şehvet C. VI 22
 nârlar C. II 485
 nâs C. VII 230, 293; C. IX 517; C. XII 289
 Nasârâ C. III 391, 392; C. VIII 615; C. XI 307
 nâ-savâb C. X 367
 nasâyihi-i enbiyâ C. VI 140
 nasâyihi-i enbiyâ ve evliyâ C. VII 97
 nasb-ı himmet C. IV 446
 nâsin hayırlısı C. XI 166
 nasir C. VIII 181, 237
 nasîb C. IV 269; C. IX 35, 36, 112, 113; C. X 327
 nasihat C. I 554, 557; C. II 181, 182; C. III 302; C. IV 41, 63, 64, 66, 74, 75, 77, 78, 187, 324, 327, 328; C. V 477, 478; C. VI 138, 142, 145, 154-156, 183; C. VII 154, 315, 467, 468; C. VIII 134, 190, 475, 488, 608; C. IX 497, 498; C. X 15, 425; C. XI 20, 47, 156, 268; C. XII 218, 625-627; C. XIII 88, 160
 nasihatçı C. VI 152
 nâsih-i rabbânî C. VII 360
 nâsiye C. III 363; C. VII 456; C. VIII 49; C. X 255; C. XI 525
 nasrânî C. III 391; C. IV 276; C. VI 332; C. VIII 48, 615; C. X 182, 359, 365, 450; C. XI 214; C. XII 169, 463
 Nasrânîyyet C. VIII 106
 nass C. VI 309, 310
 Nasûh C. X 61, 62
 Nasûh tövbesi C. X 67
 nâsûr C. VIII 237
 nâsûr C. III 491; C. IX 301; C. XII 369; C. XIII 193
 nâsûtiyyet C. III 35, 492, 493, 495; C. VIII 229, 230, 337
 na't C. VII 77
 nâtik C. V 403; C. VI 216
 nâtuka C. II 328, 460; C. VI 43, 44, 216; C. XIII 330, 331
 nâtuk-ı kâmil C. V 498, 499, 501

nây Bk. ney C. III 146
 nayzen Bk. neyzen C. VI 405
 nâz C. I 524, 525, 573; C. III 188; C. V 353; C. V 376; C. VI 528, 542; C. VII 406; C. IX 193-196, 198; C. X 473, 481, 618; C. XI 416, 486; C. XIII 282
 nâz ehli C. X 338
 nâz gülîstânı C. XIII 287
 nâz gülzân C. XIII 287
 nazar C. I 204; C. II 222, 249; C. VII 81, 198, 199, 523, 531, 548, 555; C. VIII 378; C. X 169, 339, 594, 595; C. XI 482; C. XII 343
 nazar âyeti C. IX 180
 nazar ber-dühten C. III 20
 nazar değdirici göz C. XI 79
 nazar değdirmek C. I 555; C. IX 182
 nazar değmek C. IX 178, 179; C. XI 79, 80, 325; C. XII 282, 283; C. XIII 313, 314
 nazar değmemek C. IX 326; C. XII 125
 nazar değmesi C. VIII 245; C. IX 179
 nazar eylemek C. XII 283
 nazar takımları C. IX 179
 nazargâh C. IV 117; C. V 335, 337; C. IX 300
 nazargâh-ı Hak C. V 594, 601, 602
 nazar-ı aklî C. VI 71; C. VII 108; C. X 257, 606; C. XII 152, 153
 nazar-ı cemâli C. X 595
 nazarı değmek C. XIII 283
 nazar-ı evliyâ C. III 316; C. XI 433
 nazar-ı fikrî C. II 422; C. VII 231; C. VIII 472, 474; C. XII 154-156
 nazar-ı hakâretle bakmak C. XII 177, 178
 nazar-ı iksîr C. IV 288
 nazar-ı iksîr-i Risâletpenâhî C. VI 205, 206
 nazar-ı ilâhî C. VII 191; C. IX 297
 nazar-ı inâyet C. XII 284
 nazar-ı kalbî C. IV 467; C. VIII 323
 nazarı mâsivallahdan kat' etmek C. VII 84
 nazar-ı peygamberi C. IX 69
 nazar-ı rahmet-i ilâhî C. X 569
 nazârın C. II 320
 nazariyyât-ı fenniyye C. XI 27
 nâzenin C. X 239
 nazım C. I 37; C. V 401, 402; C. IX 599; C. X 42, 632
 nazım ve kâfiye C. X 632
 nâzır-ı Hak C. XII 299
 nazîr C. III 239; C. XIII 219
 nazlanmak C. IX 194
 nazm-ı hâl C. X 407
 ne ekersen, onu biçersin C. VI 632
 nebât Bk. nebâtât C. I 117, 123; C. II 482; C. III 463, 480; C. IV 151, 388; C. V 271, 340; C. VI 42, 304, 396, 473, 480, 541; C. VII 131, 173, 239, 268, 296, 297, 371, 397; C. VIII 150, 318, 378, 522, 523, 552, 554, 555, 599; C. IX 59, 83, 269, 275, 276, 277, 345,

372, 379, 574, 575; C. X 242, 273, 290, 305, 448, 462, 518, 520, 521; C. XI 54, 157, 196, 359, 406, 566, 577; C. XII 541; C. XIII 24, 210, 260
 nebât ile mükâleme C. VII 372
 nebâtât Bk. nebât C. II 73, 540; C. IV 152; C. V 272, 402; C. VI 303, 533; C. VII 294, 297, 379; C. VIII 297; C. IX 58, 83, 570; C. X 243, 553; C. XI 18, 30
 nebâtât-ı ibtidâiyye C. XI 405
 nebât-ı ma'rîfet C. XIII 211
 nebâtîlik C. V 136
 neberd C. X 307
 nebî Bk. peygamber, resûl C. I 519, 528; C. II 201, 326, 327, 455, 491; C. III 99, 323; C. IV 329, 336, 338; C. VI 145, 152, 191; C. VII 206, 311, 360, 472; C. VIII 155, 187, 235; C. IX 258, 307, 385; C. X 207; C. XI 21; C. XII 428, 478
 nebîl C. V 117; C. XII 567
 nebînin erzâkı C. VI 34
 nebîyy-i mürsel C. II 552, 553; C. VIII 337; C. XII 35
 nebîyy-i sâdik C. IX 382
 nebîyy-i seyf C. XI 171
 nebîyy-i ta'rîf C. I 66
 nebîyy-i teşrîf C. I 66
 necâset C. III 380, 494, 495; C. V 552, 553; C. XII 99, 195
 necâset böceği C. XI 289; C. XII 99
 necâset-i ahlâk C. III 494
 necâset-i bâtne C. V 553
 necâset-i nefis C. III 494
 necâsetten tahâret C. III 380
 necât C. V 577; C. XI 103, 268; C. XII 298
 Neccâriyye C. XII 187
 neces C. V 552; C. VII 97; C. XII 195
 neces-i bâtmî C. XII 194, 195
 necm Bk. yıldız, nücûm C. V 541; C. VII 547; C. VIII 72; C. XI 45
 necm-i sâkub C. VI 565
 nedâmet C. III 457, 480; C. VI 23, 24, 525; C. VIII 143, 144; C. IX 129, 130, 175; C. X 25, 48, 61, 63, 82
 nedâmet-i kalb C. III 458
 nedîm C. X 333, 334
 nedîm-i şâh C. X 334
 Nefahât C. VI 405; C. XII 527
 nefehât Bk. nefha C. II 25, 26, 43
 nefehât-ı ilâhiyye C. II 26, 27
 nefes C. I 294, 295; C. II 51, 54, 55, 60, 61, 284, 337, 394, 395; C. III 57, 58, 237; C. IV 281; C. V 51, 52, 588; C. VI 440, 497; C. VII 56, 57, 480; C. VIII 342; C. IX 440, 442; C. X 528; C. XI 28, 42, 360; C. XII 259
 nefes-i abdânî C. III 259
 nefes-i rabbânî C. III 259

nefes-i Rahmân C. III 337; C. VII 538, 541
 nefes-i rahmânî C. I 249, 363, 433; C. II 25, 67, 217, 218, 324, 394, 395, 434; C. III 38, 492; C. IV 137, 220; C. V 16; C. VI 346, 405; C. VII 17, 136, 184, 251, 252, 480, 481, 526, 537; C. IX 379, 388, 389; C. X 520, 521; C. XI 404; C. XII 368
 neffâh C. XII 172, 173
 neffâs C. VI 440
 neffâsât C. VIII 415
 neffât C. III 363
 nefh C. VI 266, 406; C. VIII 418; C. XI 507, 508
 nefha C. II 23, 24, 26, 55; C. III 396; C. XI 508
 nefha-i feyz C. III 326
 nefha-i ilâhî C. VI 603; C. X 250
 nefha-i sûr C. XI 260; C. XIII 76
 nefh-i hayât C. IX 510
 nefh-i ilâhî C. XIII 210
 nefh-i sûr C. IX 527, 569; C. X 554; C. XI 288
 nefh-i Cibrîl C. V 618
 nefh-i ilâhî C. I 459; C. IV 190; C. VII 230; C. X 520
 nefh-i maârif C. II 90
 nefh-i rûh C. VII 98
 nefh-i sûr C. II 60, 236; C. IX 568
 nefir C. X 218
 nefis C. I 39, 83, 98, 104, 122, 136, 142, 147, 149, 150, 152-154, 184, 192, 227, 269, 271-373, 283, 310, 411, 416, 417, 419, 424, 425, 559, 562; C. II 40, 53, 55, 74, 91, 190, 202-204, 209, 210, 219, 224, 227, 229, 234, 245, 273, 279, 280, 294, 296, 307, 312, 322, 327, 381, 398, 487, 514, 541; C. III 16, 19, 22, 206, 212, 213, 220, 222, 224, 225, 298, 304, 348, 350, 366, 401, 426, 427, 450, 487; C. IV 21, 22, 32, 44, 50, 56, 57, 64, 123-127, 129, 132, 154, 169, 199, 200, 210, 211, 224, 233, 244, 268, 298, 302, 315, 319, 328, 333, 342, 347, 348, 351, 353, 354, 360, 361, 380, 392, 393, 422, 435, 439, 440, 487, 504, 509; C. V 26, 74, 96, 97, 111, 113, 114, 116, 119, 121, 122, 150, 161, 162, 190, 192, 193, 216, 217, 263, 269, 281, 283, 288, 327, 333, 416, 510, 579, 590, 592; C. VI 22, 32, 33, 34, 45-48, 82, 106, 114, 129, 132, 133, 149, 154, 155, 156, 165, 166, 212-314, 234, 237, 282, 285, 294, 298, 306, 344, 355, 358, 416, 424, 427, 428, 435, 438-443, 459, 460, 462, 476, 514, 580, 597, 602; C. VII 17, 29, 45, 46, 83, 142, 189, 267, 305, 319, 324, 337, 402, 412, 436, 437, 450, 455, 456, 459-461, 477, 484-486, 496, 498; C. VIII 18, 43, 44, 80, 118, 128, 129, 135-138, 145, 157, 160, 185, 214, 233, 242, 249, 259, 260, 265, 266, 269, 273, 274, 276, 307,

325, 326, 369, 436, 444, 459, 465, 474, 480, 481, 489, 497, 514, 518, 521, 546, 548, 549, 576, 596; C. IX 63, 66, 72, 98, 111, 157, 230, 233, 235-238, 242, 243, 251, 256, 257, 264, 275, 277, 306, 307, 318, 327, 341, 344, 361, 390, 402, 412, 445, 452, 454, 456, 457, 460, 463, 464, 479, 555, 634, 645; C. X 25, 65, 88, 93, 94, 96, 97, 123-125, 139, 150, 244, 258, 259, 261, 269-271, 274, 275, 291, 292, 299, 300, 317, 336-340, 342, 351, 380, 381, 403, 417-419, 425, 427, 440, 476, 487, 489, 492, 494, 500-503, 507, 509, 512, 524, 525, 570, 571, 579, 603, 612-614, 633, 635; C. XI 21, 28, 29, 53, 76, 96, 99, 101, 114, 137, 138, 152, 153, 163, 171, 174, 176, 178, 180, 181, 186, 188, 192, 206, 224, 226, 253, 268, 287, 290, 302, 310, 324, 340, 375, 377, 378, 380, 407, 410, 416, 421, 425, 426, 464, 473, 474, 497, 498, 508, 560, 563, 564, 565, 571, 579, 591, 603, 608, 614; C. XII 54, 55, 124, 157, 251-253, 259, 272, 278, 279, 321, 330, 375, 421, 494, 523, 546, 562, 595, 606, 607, 613; C. XIII 31, 61, 63, 72, 87, 105, 116, 117, 126, 129, 138, 142, 163, 208, 210, 230, 231, 246, 248, 256, 257, 280, 285, 287, 288, 290, 301, 307, 308, 310, 342, 344
 nefis buzağısı C. XI 579
 nefis cehennemi C. XIII 231, 232, 248
 nefis ejderhâsı C. V 282, 284
 nefis eşiği C. III 206
 nefis gazâsı C. XI 607
 nefis gulyabânisi C. III 211
 nefis hırsız C. III 298
 nefis ile cenk C. VIII 319
 nefis köpeği C. VI 46; C. XIII 308
 nefis kurdu C. XI 604
 nefis kuyumcusu C. I 141, 147, 153
 nefis öküzü C. III 402, 403
 nefis ölümü C. I 152
 nefis sâhibi C. III 218
 nefis şeytânı C. VII 338
 nefis ve şeytan yılanı C. XII 607
 nefislere muhâlefet C. IV 124
 nefislerin hubsü C. XIII 309
 nefis-perest C. X 517
 nefret C. XII 264
 nefrin C. XI 345, 412
 nefsanî C. IV 25, 387, 408; C. V 439; C. VI 284; C. VII 460; C. VIII 91; C. X 21, 464; C. XII 260, 276, 340
 nefsanî haz C. IX 156
 nefsanî kimse C. IV 149, 150; C. XII 327, 490
 nefsanî sarhoşluk C. V 228
 nefsanî sıfatlar C. VII 522; C. IX 650; C. XI 48;

C. XII 344; C. XIII 135, 191
 nefsiâniyet C. I 176, 406; C. III 60; C. IV 198, 344;
 C. V 384; C. VI 120, 128, 635; C. VII 42,
 362, 371; C. VIII 35, 141, 142, 205; C. IX
 22, 132, 243, 263, 287, 384; C. X 82, 147,
 200, 420, 455, 603, 613; C. IX 385; C. XI
 62, 176, 224, 368, 397, 400, 403, 440,
 469, 471, 477, 578; C. XII 107, 258; C. XIII
 207, 231, 252, 279, 311, 338
 nefsiâniyet kapısı C. III 347
 nefse muhâlefet C. IV 140
 nefsi boşamak C. VI 384
 nefsi-i cüz'îyye-i semâviyye C. IX 509
 nefsi-i emmâre C. I 83, 84, 142, 145, 146, 208,
 269-272, 369, 370, 398, 417, 420, 441,
 442; C. II 123, 130, 417, 517; C. III 66,
 142, 143, 333, 415, 455; C. IV 22, 31, 36,
 50, 91, 179, 201, 239; C. VI 15, 275, 437,
 438, 477, 478, 501, 580; C. VII 190, 415,
 428; C. VIII 185, 201, 207, 292; C. IX 199,
 264, 479, 555; C. X 500, 502; C. XI 178,
 179, 192, 195; C. XII 75-77, 389, 523,
 562, 563, 587, 588; C. XIII 280, 307, 308
 nefsi-i evvel C. VI 183, 184
 nefsi-i Fir'avn C. VI 366
 nefsi-i gazabiyye C. IV 410; C. VIII 320
 nefsi-i hayvânî C. III 219; C. IV 233; C. V 270,
 567; C. VI 200, 237, 397; C. VIII 44, 46; C.
 X 124, 141, 237, 500, 506; C. XI 377
 nefsi-i hayvânîyye C. II 274, 295, 296, 300,
 312; C. IV 43, 234; C. VI 211, 396, 400; C.
 VII 485; C. VIII 292, 320; C. IX 58, 586,
 587
 nefsi-i insânî C. VI 211, 397; C. VII 485; C. X
 244; C. XI 65
 nefsi-i kâmile ve sâfiye C. VIII 241
 nefsi-i kâtile C. X 25
 nefsi-i kesif C. VII 105
 nefsi-i küll C. I 459; C. II 280, 362; C. III 65, 67,
 68, 105, 333; C. VI 184; C. VIII 374; C. IX
 463; C. XI 202; C. XII 561, 562, 584; C. XIII
 31, 82, 160, 223
 nefsi-i küll mi'mân C. XII 585, 586
 nefsi-i küll şâhu C. XII 594
 nefsi-i leim C. VIII 584
 nefsi-i levvâme C. I 83, 208; C. III 415, 428, 455;
 C. VI 501; C. VII 190, 428; C. IX 199; C. X
 14; C. XII 563
 nefsi-i melekî C. VI 397
 nefsi-i merziyye C. I 83
 nefsi-i mevhum C. V 474; C. X 497
 nefsi-i muhammediyye C. XI 500
 nefsi-i mutmainne C. I 83, 242; C. II 214, 517; C.
 III 415; C. IV 22, 201; C. VII 190, 333, 428;
 C. VIII 258; C. IX 199, 586, 587; C. X 14; C.
 XI 195; C. XII 587
 nefsi-i muzlim C. IX 196

nefs-i mülhime C. I 83; C. III 415; C. IV 154; C.
 VI 49; C. VII 428; C. IX 199; C. XI 179
 nefsi-i nâtika C. I 144; C. II 386, 387, 460; C. VI
 526; C. VII 46; C. IX 422; C. XII 94, 234,
 304; C. XIII 297, 331
 nefsi-i nâtika-i külliyye C. IX 509
 nefsi-i nebâtî C. VI 397
 nefsi-i nebâtîyye C. VI 211
 nefsi öldürmek C. IV 189; C. XII 245
 nefsi-i râziye C. I 83; C. VI 461
 nefsi-i sâfiye C. I 83, 150; C. II 210; C. IV 179; C.
 V 442, 487; C. VI 401, 494; C. VII 441; C.
 VIII 74, 82, 93; C. IX 341; C. X 177; C. XI
 431
 nefsi-i sâfiye ve kâmile C. VIII 129
 nefsi-i sâlih C. VIII 419
 nefsi-i sâni C. VI 183
 nefsi-i şehvet C. X 500
 nefsi-i tabîî C. VI 397
 nefsi-i vâhide C. IV 489, 491, 494; C. VI 29, 170;
 C. VIII 433; C. XI 63, 597
 nefsi-i zâlim C. VII 310
 nefsi-i zulmânî C. VI 48
 nefsi, nefsi C. VII 408, 542
 nefsim, nefsim C. VIII 577; C. X 88
 nefsin arzûsuna muhâlefet C. IV 123
 nefsin başını kesmek C. IV 189
 nefsin hilesi C. I 184
 nefsin igvâsı C. I 340
 nefsin ile meşveret C. IV 126
 nefsin mihneti C. XIII 300
 nefsin şerri C. IV 244
 nefsinde geçmek C. VII 453
 nefsiine muhâlefet C. XIII 117
 nefsiine zâlim C. I 262; C. VI 298
 nefsiine zulüm C. VIII 437
 nefsiini bilmek C. VI 72; C. VIII 429; C. IX 202,
 362
 nefsiini tezkiye C. VIII 12
 nefsinin çuvalı C. XIII 211
 nefsinin eşeği C. III 414
 nefsi'l-emir C. VIII 450
 nefi yağı C. VIII 279; C. X 633; C. XII 553
 nefy C. I 519, 520; C. II 101; C. VI 447; C. VII
 259; C. IX 213, 349, 643; C. X 34; C. XI
 221, 222, 252, 257, 258, 325; C. XII 575;
 C. XIII 148
 nefy ü isbât C. VI 331, 332, 334, 336, 337; C.
 XI 180
 nefy ve isbât arasında cem' C. VI 330
 nefy-i havâtır C. IV 454
 nefy-i kesret C. IX 214
 nefy-i mâsivâ C. VIII 321
 nefy-i riya C. VIII 329
 nefy-i vücûd C. I 526; C. VIII 321; C. X 161
 nefy-i vücûd-ı izzâfî C. X 34
 nefy-i vücûd-ı mâsivâ C. VI 447

nefî-i zîd C. XI 258
 negamât-ı mevzûne C. VI 500
 negamât-ı mûsikiyye C. II 31
 nehir C. IV 172; C. VIII 118; C. IX 528, 529, 530; C. X 371
 nehy C. I 203; C. II 204; C. IV 442; C. X 270, 274, 605; C. XII 546, 547, 548
 nehy-i anî'l-münker C. II 550, 551; C. XIII 263
 nehy-i ilâhî C. IV 359, 379; C. VI 475; C. IX 198; C. X 271, 299, 326, 328
 nehy-i ilâhiden ictinâb C. VI 177; C. X 318
 nehy-i münker C. II 84
 nehy-i tahrimî C. I 386
 nehy-i tenzihî C. I 386
 nekâl C. VI 150; C. VIII 96
 nekâvet C. V 603
 nem C. XII 375; C. XIII 333, 334, 335
 nem âlemi C. XIII 335
 nemmâm C. X 18
 nemmâmluk C. V 444
 Nemrûdluk C. I 483; C. XI 135
 neng C. III 409
 Neptûn C. II 420; C. IV 452
 nerd C. XII 124
 nergis C. III 212; C. VIII 176; C. X 188; C. XI 430; C. XII 372, 490
 nergis-zâr C. XIII 90
 neseb C. III 407; C. VII 303, 304; C. XIII 307
 neseb sâhibi C. IX 492
 neseb ve asâlet C. VI 568
 nesh C. I 500, 501; C. IX 116; C. XI 501
 nesh-i şeriat C. II 528
 nesim C. X 520; C. XIII 319
 nesir C. X 42; C. XIII 332
 nesl-i beşer C. VIII 188
 nesl-i pâk-i ma'nevî C. XI 73
 nesnâs C. VII 230; C. X 229, 230; C. XII 72, 73
 nesrin C. VII 172, 173
 nesteren C. XIII 293
 neşât C. X 216; C. XII 628
 neş'e-i âhiret C. III 291; C. VIII 438; C. XI 261
 neş'e-i dâim C. XIII 244
 neş'e-i nefsanîyye C. IV 199, 209, 322; C. IX 569; C. X 416
 neş'e-i uhrâ C. II 339, 351; C. IV 199; C. XIII 231
 neş'e-i uhrevîyye C. VII 428
 neş'et C. IX 510; C. XI 258, 261
 neş'et-i âhiret C. II 287
 neş'et-i beşerîyye C. XI 261
 neş'et-i dâimî-i ebedî C. III 18
 neş'et-i insânîyye C. VII 140
 neş'et-i insânîyyenin mürââtı C. VII 125
 neş'et-i rûhânîyye C. III 291
 neşir C. II 351; C. XII 273
 neşgâf C. XI 193
 neşve C. X 410

netice C. X 531, 532
 nevâ C. XI 540
 nevâ perdesi C. II 137
 nevâfil C. III 422, 478
 nevâhî C. I 237
 nevbet C. I 414, 415; C. VI 448; C. VIII 290; C. X 144
 nevbet muzıkası C. I 416; C. II 155
 nevha C. XI 400
 nevhaber C. III 147
 nevmîd C. II 461
 nevr C. III 23
 nevrûz C. VI 18; C. XI 322
 ney C. I 71, 73, 76, 77, 81-84, 230; C. III 146, 327, 492; C. VI 405; C. VIII 597; C. XII 29, 30, 31, 35
 neyistan C. I 73
 neyyireyn C. III 117
 neyzen C. II 90; C. III 492; C. VI 405; C. XII 29
 nezîr C. VIII 138, 139; C. X 169; C. XI 42
 nezir, nezr C. V 436, 439, 440, 446, 449
 nezzâre C. X 632
 nîkmet C. V 114
 nîkmet-i rabbânî C. IX 185
 nîsîf C. VIII 91
 nîam Bk. nî'met C. V 111; C. VI 167
 nîam-ı bâtune C. IV 42
 nîâm-ı cinânîyye C. XI 377
 nîam-ı ilâhîyye C. V 100, 101, 114; C. IX 492
 nîam-ı uhrevîyye C. VII 497
 nîam-ı zâhire ve bâtune C. VI 137
 nîam-ı zâhirîyye C. IV 42
 niçinlik C. XI 398
 niçinlik hayâtistânı C. XI 398
 nidâ C. II 66; C. IV 281; C. X 335
 nidâ-yı celâlî C. VII 474
 nidâ-yı cemâlî C. VII 474
 nidâ-yı Hak C. II 66
 nidd C. XI 527
 nîfâk C. I 403; C. II 444; C. III 208, 308; C. IV 25, 106, 271; C. V 364; C. VIII 167; C. XI 275; C. XIII 203, 248, 256, 266, 267
 nigâr C. X 513; C. XI 211, 334; C. XII 153, 565
 nihân C. III 214; C. VIII 363
 nihâyet C. V 528
 nihâyetsiz C. VIII 431
 nikâb C. II 136, 286, 299, 303, 337; C. III 469; C. IV 398; C. VI 200, 201, 204, 335, 336, 358, 365, 495; C. VIII 334, 339, 342; C. X 224; C. XI 353, 354, 431; C. XII 23, 119, 135, 364, 370, 520; C. XIII 53, 54, 265
 nikâb-ı kesâfet C. V 32
 nikâh C. III 105, 267; C. VII 72; C. VIII 396, 399; C. IX 455, 456; C. X 608
 nikâh-ı sahîh C. III 184
 nikâh-ı şer'î C. VII 34
 nik-baht C. II 22

nîkû-hisâl C. VIII 483
 nîl-i nebâtî C. XIII 345
 Nî'me'l-mâhidûn C. IV 331
 nî'met C. I 199, 460; C. III 301, 420, 421; C. IV 15; C. V 111, 146, 148, 305, 571, 585; C. VI 77, 78, 79, 88, 133, 136, 137, 156, 167, 189, 191, 265, 354, 355, 468, 581; C. VII 16, 18, 45, 295; C. VIII 411, 548, 562; C. IX 107, 108, 161, 465, 489; C. X 95, 96, 97, 100, 117, 300, 301, 369; C. XI 115; C. XII 426, 427, 570; C. XIII 211, 290
 nî'met-i dünyâ C. IX 466
 nî'met-i ilâhiyye C. IX 337; C. XI 304, 583; C. XIII 211
 nî'metin eseri C. XIII 211
 nî'metin şükürü C. VI 136
 nî'renc C. VIII 163; C. X 213
 nî'rencât C. V 312; C. VIII 163; C. X 213; C. XI 392
 nisâb C. XIII 90
 nisan yağmuru C. VIII 512; C. IX 83; C. XII 592
 nisbet C. III 195; C. IV 397; C. V 309; C. VII 39
 nisbet-i bâtin C. I 39
 niseb Bk. nisbet C. I 456; C. IV 315; C. IX 501, 502; C. X 322, 337
 niseb ve şunûnât C. IV 216
 niseb-i ademîyye C. VIII 342
 niseb-i rûhânî C. II 409
 niseb-i sûrî C. II 409
 niseb-i zâtîyye C. VII 489
 nist-i hest-nümâ C. VI 561, 598
 nisyân C. I 141; C. VI 132; C. X 124, 589, 590, 591
 niş C. XIII 204
 Nişâbü'nî C. IX 597
 nişadır C. VII 441
 nişan C. III 242; C. IV 264; C. XII 260, 261, 266
 nişest C. XIII 14
 niyâbet C. II 342; C. XII 226; C. XIII 312
 niyâbet-i ilâhiyye C. VIII 150
 niyâz C. I 279, 572, 573; C. III 122, 179, 335; C. IV 45, 46; C. V 66, 68-72, 354, 376, 398, 433, 492, 513, 603, 604, 625, 627; C. VI 23, 107, 215, 352, 375, 528, 542; C. VII 59, 122, 315; C. VIII 263, 509; C. IX 194, 195, 198, 634; C. X 473, 481; C. XI 301, 416, 486; C. XII 24, 25, 145-147, 155; C. XIII 109, 110, 113, 114
 niyet C. I 327; C. III 483; C. VII 152, 511; C. IX 67, 77; C. XI 602
 niyyât Bk. niyet C. IV 237
 niyyet-i fâside C. I 167
 niyyet-i hâlîsa C. I 166
 nîzâ C. II 138, 160-164; C. III 220, 221; C. IV 403, 489, 493, 497; C. VII 132, 143, 458
 nîzâm-ı âhiret C. X 452
 nîzâm-ı akl C. XII 68

nîzâm-ı âlem C. II 287; C. III 360; C. VII 205; C. VIII 237, 560; C. X 112
 nîzâm-ı dünyâ C. X 452
 nohut C. VI 465, 466, 468, 470-473, 476-478, 480
 noksan C. II 360; C. IV 13
 noksân-ı beden C. III 424
 noksanını görmek C. II 360
 nokta C. X 627; C. XIII 163
 nokta-ı siyâh C. II 530
 Nûh rûfânî C. VIII 27
 Nûh'un gemisi C. V 101, 350; C. VII 169, 170, 421; C. VIII 472, 473
 nuhûs C. XI 557
 nuhûset Bk. nuhûset C. XI 46, 49; C. XIII 218
 nukabâ-i ilâhiyye C. II 248
 nukl C. XIII 65
 nukûş Bk. nakış C. IV 81
 nukûş-ı felsefî C. X 604
 nukûş-ı ilmiyye C. XI 419
 nukûş-ı kevnîyye C. XI 585
 nûn C. IX 623
 Nûn ve'l-kalem C. IX 622, 623
 nûr Bk. envâr C. I 56, 58, 247, 356, 357, 359, 373, 436, 570; C. II 107, 211, 374; C. III 17, 72, 181, 238, 254, 261, 304, 348, 349, 358, 359, 378, 425, 441; C. IV 52; C. V 343, 344, 509, 563, 634; C. VI 264, 270, 282, 283, 292, 312, 347, 415, 436, 479, 503, 509, 521-524, 554, 591, 597, 598, 638; C. VII 16, 19, 98, 131-134, 143-147, 150, 160, 184, 189, 190, 264, 295, 298, 302, 304, 308, 377, 427, 488, 558; C. VIII 165, 267, 268, 367, 380, 424, 490, 491, 519, 571; C. IX 92, 111, 126, 160, 214, 240, 244, 302, 304, 335, 336, 344, 413, 422, 428, 430, 437, 453, 580, 645, 646; C. X 119, 128-130, 180, 189, 196, 215, 220, 249, 347, 366, 371, 384, 395, 396, 455, 459, 531, 537, 606, 619; C. XI 157, 197, 218, 232, 242, 243, 333, 336, 346, 356, 365, 384, 400, 402, 431, 456, 500, 516, 523, 524, 620; C. XII 53, 55, 79, 81, 82, 99, 133, 149, 171, 172, 242, 277, 300, 303, 311, 326, 363, 366, 367, 369, 372, 373, 380, 432; C. XIII 18, 19, 152, 196, 276, 277
 nûr denizi C. II 560
 nûr deryâsı C. III 261
 nûr iklimi C. IX 580
 nûr üzerine nûr C. III 358
 nûr yemek C. X 196
 nûrânî C. VII 299; C. X 21; C. XI 618; C. XII 369
 nûrânî perde C. III 230
 nûrânîler C. III 261
 nûrânîlik C. IX 647
 nûrânîyyet C. III 294; C. XI 603

nûr-ı Ahad C. I 164; C. XII 161
 nûr-ı Ahmed C. I 260
 nûr-ı akıl C. III 358, 359; C. IV 410; C. VIII 320;
 C. I 355; C. III 360; C. VIII 31; C. X 181-183
 nûr-ı bâkî C. III 426
 nûr-ı basar C. I 355-357; C. VIII 177
 nûr-ı bâtın C. III 350, 409; C. X 604; C. XI 401
 nûr-ı bâtın-ı nebevi C. III 239
 nûr-ı bi-rengi C. IX 336
 nûr-ı cân C. VII 136, 190
 nûr-ı cebîn C. VIII 424
 nûr-ı celâl C. XII 139, 322; C. XIII 222
 nûr-ı celâlin pertevi C. VI 85
 nûr-ı Cemâl C. IV 246; C. IX 437
 nûr-ı cezbe C. VIII 380
 nûr-ı dil C. I 414
 nûr-ı din C. II 487; C. VI 523
 nûr-ı esmâ ve sıfât C. V 308
 nûr-ı fâiz C. III 258
 nûr-ı feyz C. XIII 326
 nûr-ı firâset C. XIII 166
 nûr-ı Furkân C. III 239
 nûr-ı füyûzât C. XII 373, 374
 nûr-ı gayb C. VI 264
 nûr-ı gevher C. III 239
 nûr-ı Hak C. I 356, 359; C. III 203, 210, 238,
 358, 359; C. IV 118; C. VI 270, 523; C. VII
 161, 182, 448, 479; C. VIII 104, 110; C. IX
 331, 332; C. X 131, 195; C. XII 12, 172,
 303
 nûr-ı hakikat C. V 349; C. VII 29; C. IX 14, 128;
 C. XI 132; C. XIII 74
 nûr-ı hakîkî C. V 344; C. XI 524
 nûr-ı hâlis C. I 250
 nûr-ı hayât C. IV 410; C. VIII 320
 nûr-ı hidâyet C. III 369, 428; C. VI 514; C. VII
 98, 99; C. X 394, 395, 418
 nûr-ı hissi C. III 359
 nûr-ı Hü C. III 369
 nûr-ı Hudâ C. I 164; C. III 303
 nûr-ı hulûd C. IX 127, 128
 nûr-ı ihlâs C. II 226
 nûr-ı ilâhî C. I 356; C. II 448, 487; C. III 201; C.
 VI 292, 361, 591, 592; C. VII 158, 186,
 188, 408; C. VIII 57, 484, 485; C. IX 244;
 C. X 54, 248, 249, 250, 417, 440; C. XI
 299, 401, 620; C. XII 53, 171, 320, 363-
 365, 370, 521; C. XIII 17
 nûr-ı ilâhî ile nazar C. I 406; C. IX 95
 nûr-ı ilim C. IV 480; C. VI 635; C. VIII 320; C. XI
 599
 nûr-ı ilm-i ledünnî C. XII 170
 nûr-ı imân C. VIII 268, 497, 500, 513; C. IX
 109; C. X 395, 396; C. XI 350, 599
 nûr-ı imân-ı yakînî C. IX 108
 nûr-ı irtfân C. VII 519; C. VIII 31; C. XI 237; C.
 XII 32, 463

nûr-ı Kadîm C. III 18
 nûr-ı kalb C. I 356, 357; C. II 428; C. III 331,
 399; C. X 130; C. XII 76; C. XIII 166
 nûr-ı keşf C. V 275
 nûr-ı kudret C. VII 551
 nûr-ı Kur'ân C. XI 186
 nûr-ı maârif C. XI 372
 nûr-ı maddî C. I 355-357
 nûr-ı mahz C. VII 436
 nûr-ı ma'nâ C. X 633
 nûr-ı ma'nevî C. XI 391
 nûr-ı ma'rîfet C. III 303, 305; C. V 365; C. VI
 487; C. VII 256, 550, 552; C. VIII 31, 621;
 C. IX 111, 233, 411; C. X 604; C. XI 19,
 516; C. XII 59, 262
 nûr-ı ma'rîfet-i ilâhî C. XII 56
 nûr-ı merdân C. XII 52
 nûr-ı Muhammedî C. III 72, 258, 259; C. V 324,
 334; C. VI 523, 524
 nûr-ı muhîr C. IX 214; C. XII 149, 303, 580
 nûr-ı Mustafâ C. XI 599
 nûr-ı mutlak C. VII 435
 nûr-ı mübtelî' C. III 258
 nûr-ı münîr C. X 397
 nûr-ı müsteâr C. VIII 424
 nûr-ı mü'telif C. VII 519
 nûr-ı nebevi C. I 263
 nûr-ı nübüvvet C. I 209; C. III 255-257; C. V
 295, 356; C. VII 28; C. X 250
 nûr-ı pâk C. VI 523
 nûr-ı rabbânî C. III 303; C. V 374; C. VIII 485
 nûr-ı reşâd C. XII 371
 nûr-ı rûh C. I 356; C. VI 312, 313; C. VII 299; C.
 IX 241; C. XI 296, 591
 nûr-ı rûhâniyyet C. III 17, 347
 nûr-ı rû'yet C. I 247; C. XI 347
 nûr-ı şuur C. XI 282
 nûr-ı tecellî C. V 161; C. VIII 439
 nûr-ı tevhîd C. III 463; C. V 333; C. VII 508
 nûr-ı vahdet C. VII 263
 nûr-ı vahy C. VII 427
 nûr-ı velâyet C. XII 50
 nûr-ı visâl C. XI 611
 nûr-ı vücûd C. III 230, 231; C. V 389; C. VI 347;
 C. VII 488; C. VIII 86; C. IX 335, 336, 587,
 647; C. X 121; C. XI 29, 179, 384; C. XII
 195, 412; C. XIII 278
 nûr-ı vücûd-ı Hak C. III 235
 nûr-ı vücûd-ı hakikat C. IX 127
 nûr-ı vücûd-ı hakîkî C. XI 258
 nûr-ı yakîn C. I 280; C. III 42; C. IV 393, 396,
 410; C. V 457; C. VI 282, 283, 419, 579; C.
 VII 550; C. VIII 212, 304, 305, 307, 320,
 321, 545; C. X 130; C. XI 385
 nûr-ı zât C. XI 303; C. XII 173, 366
 nûr-ı zâhî müşâhedesi C. XII 172
 nûr-ı zâhî C. III 328

nûrî C. III 41
 nûriyyîn C. I 69
 nûrun alâ-nûr C. VII 361
 nûrun nûru C. XI 365
 nûsh C. XIII 259
 nusret C. VI 552, 553
 nûş C. XIII 204
 nutfe C. II 440, 441; C. III 116; C. V 521; C. VII 162, 265-268; C. VIII 456, 555, 586; C. X 31, 39, 162, 556, 557; C. XI 196, 197; C. XII 611
 nutk C. III 93, 94; C. IX 443; C. XIII 330
 nutk-ı Ahmedî C. XI 283
 nutk-ı bâtin C. II 328
 nutk-ı cemâdât C. II 379, 380
 nutk-ı darb C. II 529
 nutk-ı evliyâ C. VI 508
 nutuk C. II 327, 328; C. IV 316; C. V 498, 554; C. VI 215; C. VIII 342; C. IX 24, 25, 599; C. XII 503; C. XIII 252, 302
 nûtr C. VI 617
 nûbüvvet Bk. risâlet C. I 66, 159, 178; C. II 81, 182, 183, 201; C. III 99, 104, 119, 139, 254, 482; C. IV 11, 183, 194, 208, 378, 464; C. V 28, 155, 321, 322, 335, 518, 619, 633, 637; C. VI 93, 95, 98, 189, 560; C. VII 179, 292, 304, 422, 423; C. VIII 147, 155, 249, 289, 298, 311, 337, 362, 453; C. IX 169, 258; C. X 207; C. XI 361, 392, 433; C. XII 35, 66, 435; C. XIII 208
 nûbüvvet ağacı C. IX 413
 nûbüvvet güneşi C. III 256
 nûbüvvet hâlî, zevkî ve vicdânîdir C. VII 336
 nûbüvvet-i âmme C. II 222
 nûbüvvet-i Muhammedî C. III 255
 nûbüvvet-i mutlaka C. VIII 106
 nûbüvvet-i ta'rifîyye C. IV 429, 489; C. VIII 454; C. IX 169, 258; C. XI 21, 307
 nûbüvvet-i teşrîfiyye C. IV 429, 488; C. IX 169, 258
 nûcûm Bk. necm C. II 265; C. VI 153; C. VII 440, 442; C. X 632; C. XII 341, 342
 nûcûmun âvâzı C. XII 342
 nûcûmun rûhânîyetleri C. XII 342
 nûfûr C. XIII 87
 nûfûs C. II 280; C. IV 81; C. XI 158; C. XII 367
 nûfûs-ı beşerîyye C. XII 272
 nûfûs-ı cüz'îyye C. I 548; C. III 65, 66, 333, 334
 nûfûs-ı külliyye C. I 548, 551; C. III 65, 332
 nûfûs-ı muntabîa C. XII 367
 nûfûs-ı mücerrede C. XII 367
 nûfûs-ı nâkîsa C. VI 461
 nûfûs-ı nâtîka C. XII 367
 nûfûs-ı pâk C. VII 163
 nûfûs-ı sâfiyye C. V 443, 444
 nûfûs-ı sâliha C. VII 305
 nûfûs-ı cüz'îyye C. III 65, 332; C. VIII 374

nûfûs-ı külliyye C. VIII 374
 nûfûs-ı sâliha-i bâkiye C. V 27
 nûh felek C. IV 452; C. XI 611
 nûhûset Bk. nûhûset C. III 306, 307, 427, 428, 472, 473; C. X 162, 633
 nûkte C. X 32
 nûmûne C. I 490; C. XI 513
 nûmûne-i ilâhî C. I 518
 nûsha C. VII 60
 nûsha-i asliyye C. VII 300; C. XI 454
 nûşûr C. II 352; C. VI 370
 nûvâr C. X 99
 nûvvâb C. II 201
 nûzûl C. I 295, 538; C. II 279, 351; C. III 192, 497; C. IV 307; C. V 136, 142, 595; C. VI 383, 397, 405, 472, 481
 nûzûl ve urûc devridir C. VI 383
 nûzûl ve urûc-ı dâimî C. II 350
 nûzûl-ı Cibrîl C. V 618
 nûzûl-ı melâike C. III 446
 nûzûl-ı vahy C. V 374
 O
 O kulaktır C. V 45
 obur C. IX 43; C. XIII 254
 ocak C. III 384, 385; C. VII 316-318; C. X 460
 odun C. II 392; C. III 375; C. V 444; C. VI 322, 484; C. VII 13, 213; C. IX 370, 371; C. XI 41, 508, 509
 odun hammalı C. V 443; C. IX 370
 oğlan C. IV 422
 oğul C. VIII 393; C. IX 134, 135; C. X 209; C. XI 60, 61, 496; C. XII 524
 ok C. I 194, 234, 420, 421, 495, 498, 499, 509, 523; C. III 361, 362, 416; C. V 150, 253, 473; C. VI 257, 269, 409, 457, 458; C. VII 505; C. VIII 192, 486; C. IX 137-139, 544; C. X 330, 436, 437, 508, 514, 634; C. XI 431; C. XII 12-14, 16, 60, 146-148, 533, 555, 571, 586, 588; C. XIII 77, 162, 180, 219, 251, 285, 311, 312
 ok atıcı C. IV 352, 353
 ok atıcılık C. XII 153, 571
 okumak C. IX 358; C. XIII 328
 olduğu gibi görünmek C. V 212
 olmak C. I 464; C. IV 372; C. V 194; C. XI 264, 567; C. XII 405
 olmak ve bulmak C. I 464
 olta C. IV 318; C. VII 501
 oluk C. V 161; C. VI 567; C. XII 537
 oluk üzerinde deve C. VI 619; C. VII 70
 on gönüllü C. XIII 182, 320
 on havâs C. VI 330
 on iki burç C. VI 532; C. XI 316, 540
 on iki makâm C. XI 540
 on iki pınar C. X 224; C. XI 430
 on vermek C. XI 120, 124-126, 128
 on zindan C. VI 329

O'na dönücüleriz C. XIII 68
onu görmek Hâlık'ı görmek C. XII 406
ordu C. II 324; C. V 12, 130; C. X 488, 494
orman C. III 396, 398; C. IV 64, 363; C. X 394,
395, 488; C. XI 604; C. XII 113, 442, 473;
C. XIII 293, 302
orospu C. IV 142; C. X 183, 483
orta yol C. IV 446, 448
ortak C. I 230
ortaklık C. VIII 280, 281
oruç C. II 204, 205; C. III 179, 207, 264, 265,
268; C. IV 41, 415, 416; C. V 113, 316,
634; C. VI 180; C. VII 461; C. VIII 205; C. IX
73-76, 96, 97, 164, 165, 419, 449, 524,
561, 581; C. X 54, 195, 460, 532, 533,
570, 608; C. XI 301; C. XII 24, 396, 523,
547, 606; C. XIII 178, 271, 328
oruç mührü C. IV 280
oruçlu C. XII 164
ot C. III 498; C. VII 372, 373, 391, 396; C. IX
253; C. XI 154
ot demeti C. XII 185
otomobil C. XII 228
oturmak C. IV 443; C. X 106
oyun C. II 162, 417, 418, 419; C. III 356; C. IV
209, 210, 277, 278; C. V 125, 150; C. VI
519; C. VII 206, 225, 331; C. VIII 56, 175,
242, 274, 317, 560; C. IX 157, 160, 161,
168; C. X 571, 619; C. XI 159, 160, 204,
208, 225; C. XII 114, 115, 124, 191, 628;
C. XIII 23, 109, 161, 214, 215
oyun âleti C. VIII 55
oyun hırsı C. VII 331, 332
oyuncak C. V 110; C. X 522, 585; C. XII 114,
115; C. XIII 109
Ö
öd C. VI 307; C. VIII 236; C. IX 312; C. X 389
öd ağacı C. II 487; C. III 465; C. IV 26, 297; C.
VI 274, 483; C. VII 90, 500; C. XI 607; C.
XII 622; C. XIII 46, 47
öfke C. II 403; C. IV 180, 286, 431, 432, 485; C.
VI 20, 117, 280; C. VII 50, 51, 314, 528; C.
VIII 435, 497, 498; C. X 292-294, 481,
487, 551, 565, 566, 568, 569; C. XI 544; C.
XII 215, 447, 491; C. XIII 250, 257
öfkelenmek C. IV 180
öfkeyi yutmak C. II 403; C. X 252
öğmek C. VII 509
öğrenmek C. VII 512
öksürük C. X 314
öküz C. I 124; C. III 302, 397, 401, 402; C. V
529; C. VI 11-14, 18, 22, 23, 25-27, 29, 31,
33, 39, 46; 47, 394, 395; C. VII 62, 185,
441, 502, 503; C. VIII 63; C. IX 288, 314-
316; C. X 87, 242-244, 308, 309, 634; C.
XI 315, 579, 605, 606; C. XII 47, 97, 100,
166, 167, 179, 183-185, 495, 522, 555; C.

XIII 287
öküz heykeli C. IV 70
öküz kuyruğu C. XII 287
öküzü öldürmek C. III 403
öküzün ayağı C. XII 495
öküzün boynuzu C. V 529; C. XII 495
öküzün kuyruğu C. III 402
ölçek C. IV 469, 470, 471; C. XIII 244
ölçü C. X 621
öldükten sonra dirilmek C. VII 266
öldürmek C. X 562
öldürücü C. XIII 312
ölmeden evvel ölmek C. I 557; C. II 265; C. IV
167; C. VII 431; C. VIII 135, 136; C. IX 469;
C. XI 253, 263, 332, 503, 587; C. XII 523,
605
ölmek C. I 253, 573; C. II 332, 337; C. III 241;
C. VI 271, 378, 417; C. VIII 383; C. IX 419,
557; C. X 172, 433, 434, 594, 631; C. XI
253, 265, 266, 286; C. XII 605, 606; C. XIII
40, 56, 300
ölmüş kuş C. VII 208, 309
ölmüş put C. X 447
ölmüşler C. XI 214
ölü C. I 170, 463, 480; C. II 13, 14, 17, 25, 181,
239, 240, 264, 323; C. III 401, 422; C. IV
398; C. V 157, 401; C. VI 42, 54, 56, 297,
337, 567, 571, 609, 627, 628; C. VII 220,
251, 310, 311, 427, 485, 519; C. VIII 135,
137, 508, 512, 522, 523; C. IX 153, 195,
249, 286, 345, 354, 495, 526, 565, 640; C.
X 76, 92, 221, 289, 362, 450, 511, 569,
600, 603, 614, 625; C. XI 62, 63, 169, 220,
259, 261, 298, 479, 503, 505, 506, 509,
544, 560, 621; C. XII 232, 347, 351, 395,
421, 431, 605; C. XIII 56, 145, 317
ölü yıkayıcı C. X 603; C. XIII 317
ölüleri diriltme C. VII 311
ölüm Bk. mevt C. I 191, 254, 268, 274, 288,
309, 314, 361, 392, 397, 524, 569, 570; C.
II 56, 115-117, 286, 434, 435, 439, 443,
483, 484, 528, 534, 544-546, 550, 556,
557; C. III 263, 301, 339, 385, 416, 495; C.
IV 12, 13, 15, 118, 210, 343, 450; C. V
113, 385, 386, 457, 469, 504, 580, 582,
583; C. VI 32, 64, 65, 67, 68, 70, 81, 119,
120, 150, 255-258, 260, 263, 269, 270-
272, 290, 291, 294, 296, 298, 302, 303,
338, 378, 379, 396, 398, 406, 409-412,
416-419, 421, 422, 426, 439, 448, 456,
504, 513, 517, 536, 537, 570, 584-586,
629; C. VII 67, 94, 133, 141, 205, 244,
267, 268, 319, 320, 328-331, 350, 351,
431, 444, 445, 461, 486, 487, 492, 493; C.
VIII 136, 151, 212, 214, 216, 217, 221,
228-230, 232, 290, 371, 380, 384, 385,
388-390, 393, 394, 471, 558, 559, 561,

566, 567, 580; C. IX 32, 44, 58, 70, 127, 142, 143, 216, 218, 220, 262, 266, 267, 271, 331, 385, 414, 459, 464, 470, 489, 527, 540, 546, 549, 551, 553, 554, 564-566, 572-575, 581, 582, 623-626; C. X 37, 70, 84, 97, 104, 108, 187, 233-235, 330, 368, 382, 403, 448, 452, 480, 487, 501, 502, 509, 523, 531, 541, 594, 598, 600, 614, 630-632; C. XI 35, 46, 48, 156, 157, 159, 169, 170, 188, 252, 255, 258-260, 262, 266, 268-270, 275, 277-279, 354, 355, 385, 425, 455-457, 478-480, 503, 504, 581, 597; C. XII 158, 162, 249, 255, 286, 311, 382, 383, 465, 484, 485, 520, 526, 531, 532, 589, 606, 607; C. XIII 58, 64, 105, 147, 178, 194, 234, 245, 256, 257, 262, 276-278, 299, 333, 334
ölüm günü C. II 263, 264; C. XII 317
ölüm istemek C. II 556; C. VIII 212, 213
ölüm muhabbeti C. II 555
ölüm seferi C. XI 426
ölüm şarabının kadehi C. XIII 315
ölüm uykusu C. XII 263
ölüm yolu C. VI 65
ölüme âşık olmak C. XI 456;
ölümsüzlük ölümü C. II 544
ölüyü diriltmek C. II 17; C. VII 520; C. XIII 51
Ömer'i Hz. Âlî'den ayrı görmek C. XII 414
Ömer'in adli C. X 449
ömr ü hayat C. XII 384
ömr-i ruhânî C. IV 123
ömrün sâkisi C. X 353
ömrün uzun olsun C. XI 411
ömür C. II 113; C. III 66, 352; C. V 569; C. VII 478; C. VIII 211, 212; C. IX 34, 266, 267, 352; C. XI 18, 411, 412, 556; C. XIII 227, 337, 338
ömür güneşi C. III 351
ömür istemek C. IX 268
ömür uzunluğu C. XII 185
ördek C. XI 435
örs C. XIII 229
örtücü bulut C. XII 407
örümcek C. IV 138, 260, 261; C. VI 417, 515; C. VII 147, 148; C. VIII 113; C. XII 387; C. XIII 66
örümcek ağı C. II 120
öşür C. III 484, 485; C. IX 484, 485
özür C. I 365, 366; C. II 145, 151; C. V 15, 16, 19; C. X 608, 609
P
pabuç C. III 224, 225; C. XI 159, 498
pabuçu C. XI 498
pabuçluk C. I 491
pâdâş C. XIII 203
pâdişâh Bk. şâh, sultân C. I 88, 97, 239, 350, 416, 502, 520, 530, 531; C. II 200, 260,

345; C. III 61, 111, 261, 292, 318, 326, 407, 436, 473; C. IV 195, 394, 395; C. VI 316; C. VII 193, 211, 215, 336, 358, 505, 513; C. VIII 277, 284, 330, 331, 382, 466, 595, 596; C. IX 188, 189, 403, 517, 528, 628; C. X 38, 98, 227, 265, 313, 324, 325, 335, 357, 394, 410, 513, 519, 570, 574, 583, 587, 622; C. XI 139-142, 438; C. XII 16, 21, 96, 182, 218, 284, 296, 357, 358, 398, 451, 459, 508, 522; C. XIII 13, 28, 36, 38, 160, 223, 241
pâdişâh ve câriye C. III 320
pâdişâh-ı âdil C. VII 310
pâdişâh-ı azim C. X 71
pâdişâh-ı hakîki C. IV 196; C. X 75; C. XI 438, 564
pâdişâh-ı kâmyâr C. VIII 219
pâdişâhın emrini tutmak C. X 578
pâdişâhın hazinesi C. XII 294
pâdişâhlık C. VII 202; C. VIII 382; C. IX 153; C. X 103, 439, 622; C. XII 368; C. XIII 36, 37
pâk C. XII 157, 158
pâkân-ı çarh C. XII 334
pâk-bâz C. III 464; C. XII 20
pâk-bâzlık C. IV 448; C. XII 20
pâk-cib C. IX 36
pâlâheng C. III 83
palan C. III 202, 204
pâlehang C. III 83
pamuk C. X 49, 485, 525; C. XI 582; C. XIII 25
panik C. IV 274
panteizm C. I 50
panzehir C. I 84; C. IV 432; C. VI 442; C. X 370; C. XI 446, 447, 477; C. XII 364; C. XIII 146
papağan C. IV 140
papas C. X 359, 365; C. XI 575, 576
para C. I 334, 350; C. III 165; C. VI 67, 616; C. VII 552; C. VIII 310, 311, 417; C. XI 117, 291, 292, 411
parmak C. VI 105, 106, 496; C. VIII 579, 580; C. XI 29; C. XII 498; C. XIII 106
parsâ C. X 83
pas C. I 60; C. II 430; C. IV 412, 413; C. VIII 194-199, 263
pâs-ı enfâs C. II 394; C. VI 437
pasturma C. XI 251, 252
pathican kalyesi C. XI 403
pâymerd C. XII 423, 424, 504
pazar C. VIII 237, 238; C. XI 290, 292, 304; C. XIII 126, 127
peçe C. X 65, 377
peder C. VII 166; C. XI 287
pehlivan C. II 346; C. VI 163, 164, 166; C. VIII 145; C. X 523, 529, 530, 534, 539, 547, 548, 552, 553, 560, 561, 563, 564-566, 568; C. XI 599; C. XII 435
pekmek C. IV 486; C. X 130; C. XII 401

pekmez sirkedir C. XII 401
 pelâs C. XII 498; C. XIII 29
 penc ve şeş C. XIII 216
 pencere C. I 80; C. II 374; C. IV 113, 114, 115;
 C. V 634; C. VII 147; C. X 190; C. XII 304,
 373, 374, 406, 407, 408; C. XIII 244
 pençe C. VI 417, 418
 per C. V 139; C. IX 477
 perde C. XIII 61, 138, 318, 319
 perde Bk. hicâb C. I 83, 94; C. II 90, 239, 462;
 C. III 214, 227, 231, 237, 325, 469; C. IV
 168, 169, 265, 266, 346, 397, 410, 485; C.
 VI 200, 201, 203, 204, 309, 336, 340, 347,
 358, 383, 459, 460, 527, 617; C. VII 147,
 382, 412, 533, 554; C. VIII 104, 108, 171,
 172, 197, 198, 216, 314, 319, 320, 428,
 445, 449, 452, 501, 523, 524, 543, 546,
 571, 572; C. IX 20, 22, 47, 48, 205, 206,
 505, 548, 550, 551, 593, 626; C. X 186,
 187, 280, 281, 364, 365, 409, 453, 599,
 625; C. XI 41, 46, 197, 199, 200, 232, 244,
 253, 254, 267, 346, 348, 359-361, 401,
 402, 430, 451, 478, 480, 515, 571, 585,
 603; C. XII 23, 116, 134, 193, 302, 303,
 307, 312, 316, 369, 370, 419, 471, 472,
 486-488, 580, 594
 perde düzcüklük C. XII 306
 perde-i beşeriyet C. VIII 74, 584
 perde-i gayb C. VIII 199
 perde-i kesâfet C. XIII 61
 perde-i mezâhir C. VII 242
 perde-i nefsanî C. IX 243
 perde-i nokta-i rûy C. X 599
 perde-i sâde C. XI 585
 perde-i zât C. VII 203
 perdesini yırtmak C. I 279
 pergel C. X 627
 perhîz C. II 282; C. III 266, 267; C. IX 227; C. X
 235; C. XI 440, 441, 443, 455
 perî C. I 329, 330; C. II 15, 379, 453, 464; C. III
 256; C. V 138; C. VI 170, 171, 403, 494,
 589, 590; C. VII 336, 239, 318, 324; C. VIII
 83, 177; C. XI 213; C. XII 337, 339, 396; C.
 XIII 192, 302
 perîşân C. XIII 135
 perükâr C. V 369
 pervâne C. IV 276, 470; C. VI 132; C. VII 478; C.
 VIII 142, 599, 604, 605; C. IX 126, 128,
 151, 152, 159, 160, 171; C. XI 127, 214; C.
 XII 517
 pervâz C. IX 283
 pest C. II 137
 peşin C. XII 257
 peygamber (a.s.v.) Bk. resûl C. I 76, 163, 240,
 316, 322, 350, 496, 517; C. II 15, 77, 171,
 172, 326, 373, 528; C. III 96, 142, 164,
 166, 203, 223, 227, 228, 230, 253, 254,

392, 447, 482; C. IV 41, 123, 340, 360,
 429, 463, 464, 497; C. V 318, 320, 325,
 328, 334, 367, 368, 470, 490, 536; C. VI
 152, 156, 332, 460-462, 488, 510, 515,
 527, 560, 591, 615; C. VII 46, 94, 146,
 170, 192, 193, 234, 237, 244, 311, 332,
 333, 345, 350, 373, 406, 407, 479, 481,
 484; C. VIII 46, 164, 189, 235, 345, 362,
 363, 445, 450, 453, 459, 475, 497, 502,
 506, 535, 539; C. IX 129, 184, 270, 378,
 379, 389, 409, 443, 461, 471, 498, 501,
 510, 630; C. X 11, 19, 180, 182, 194, 207,
 290, 315, 451, 569; C. XI 17, 21, 35, 36,
 68, 69, 71, 80, 123, 181, 183, 372, 382,
 392, 393, 396, 431, 433, 465, 468, 504,
 536, 541, 590, 591; C. XII 49, 90, 176,
 300, 405, 407, 413, 434, 435, 456, 466,
 478, 534, 536, 587; C. XIII 109, 124, 128,
 147, 148, 149, 205, 208, 232, 253, 262,
 266, 270, 276, 289, 297, 307
 peygamber huylu C. XI 590
 peygamber yüzü ve sesi mu'cizedir C. IV 463
 Peygamber'e hizmet C. XII 406
 Peygamber'e imân C. II 78
 Peygamber'e karâbet C. XI 72
 Peygamber'e mütâbaat C. VII 472
 peygamber-i zamân C. VI 635
 Peygamber'in kıssası C. VI 488
 Peygamberin nûru C. VII 189
 Peygamberin sesi C. IV 464
 peygamberin yıldızı C. V 246, 248
 peygamberler C. I 241, 246, 284, 285; C. III 95,
 96, 97; C. IV 284; C. V 12; C. VII 27; C. VIII
 254; C. X 591
 peygamberler ırsâli C. II 258
 peygamberlere adâvet C. XIII 309
 peygamberlerin ittihâdî C. XII 176
 peygamberlik C. XI 392; C. XII 434
 peygamberlik da'vâsı C. VII 497; C. IX 377, 380,
 383, 409
 peygamberlik gevheri C. I 263
 peyk C. I 476; C. X 190, 405; C. XI 486; C. XII
 25
 pezevenk C. V 378; C. VII 380; C. X 561
 pezevenklik C. IX 461
 pınar C. I 59; C. III 260, 372; C. VI 98; C. VIII
 518; C. X 82, 83, 169, 365; C. XI 620, 622;
 C. XII 153, 236, 529
 pırlanta C. XIII 268, 272
 pilîç C. VII 98; C. X 208
 pindâr C. XIII 283
 pinhân C. III 215
 pîr Bk. pîrân C. I 106; C. II 112, 291, 292, 300,
 303, 362-364; C. III 64; C. IV 54, 114, 402,
 405; C. V 106, 474, 475, 605; C. IX 256,
 258, 391-394, 426; C. X 362, 363; C. XI
 90, 431, 520, 555; C. XII 37, 207, 589; C.

XIII 75, 76, 77
 pîrân Bk. pîr C. IV 36
 pîrân-ı tarikat C. V 58
 pire C. III 245
 pîr-har C. II 186
 pîr-i akıl C. II 185
 pîr-i hakikat C. XII 504, 514, 515
 pîr-i ırşad C. V 605; C. XIII 75
 pîr-i sâni C. XII 51
 pîr-i tarikat C. XII 207
 pîrin eli C. XIII 311
 pîriñ C. IX 161
 pîrlerin himmeti C. II 302
 pis C. XI 25
 pis koku C. III 395
 pislik C. XI 25
 piş-âhenk C. X 580
 pişirmek C. XIII 48
 pişkeş C. IX 74
 pişmanlık C. VII 385-388, 481; C. VIII 130, 143;
 C. X 288
 pişmek C. I 86; C. XIII 48
 piyâde C. V 155
 polis Bk. zâbita C. VI 164; C. VII 32, 36-38, 49,
 99, 296, 319, 320; C. IX 136, 253; C. X 72,
 297; C. XII 492; C. XIII 117, 118, 119, 120,
 121, 123, 125, 135, 138, 139
 porsuk C. VII 46
 post C. I 348; C. II 18; C. VIII 121, 260, 366; C.
 IX 607, 608, 614-617, 621, 624; C. X 16,
 343, 383, 384, 429; C. XI 94, 124, 506,
 507; C. XII 375, 453; C. XIII 309, 313
 post ehli C. VI 307
 posta tatan C. XII 196
 posteki C. X 38, 344, 357-359, 383
 postin C. X 343
 potasyum C. XIII 26
 poyraz C. X 339
 projektör C. I 58; C. XI 620
 protoplazma C. III 339; C. XI 404
 pusu C. XI 83; C. XII 454, 546
 pusula C. IX 278
 puşt C. VII 382; C. XII 343
 puştluk C. IX 461
 put Bk. sanem C. I 204, 268, 269, 271-273,
 528; C. II 141, 277; C. III 39, 278; C. IV 69,
 70, 179, 255; C. V 559, 564; C. VI 102,
 553, 554; C. VII 245, 274-276, 282-284,
 286-288, 362; C. VIII 255, 458, 459, 492,
 508; C. IX 490, 544; C. X 47, 137, 357,
 447, 517; C. XI 247, 268; C. XII 53, 454,
 586; C. XIII 185, 233
 put kırmak C. III 39, 120
 put yontucu C. XII 565, 566
 puta secde C. I 273
 puta tapmak C. III 120; C. X 517; C. XII 565,
 566

pûte C. I 158
 puthâne C. VII 245, 246
 putların hitâbı C. VII 285
 putperest C. I 176, 269; C. II 141, 277; C. III
 444, 445; C. IV 431; C. V 213, 214; C. VI
 639; C. VII 218, 245, 275, 287, 288; C. VIII
 12, 124, 451, 508; C. XI 356, 400, 599; C.
 XII 40, 168
 putperestlik C. III 278; C. IV 224
 pür-derd C. XIII 140
 R
 Rab Bk. erbâb C. II 163, 279, 470; C. III 33; C.
 X 598, 599; C. XI 469
 rabbânî C. I 69; C. V 406; C. VIII 91
 Rabbenâ zalemnâ C. VII 399
 rabb-i a'lâ C. X 118; C. X 598
 rabb-i din C. VII 357; C. X 225
 Rabbi erini C. XII 177
 rabb-i hâss C. I 99, 235, 438; C. II 152, 153; C.
 III 278, 294, 371, 431, 497; C. IV 208, 216,
 222, 235, 310; C. V 170, 478, 479, 516; C.
 VI 73, 89, 160, 176, 296, 560; C. VII 114,
 274, 327, 334, 345, 418, 457, 531; C. VIII
 28, 29, 48, 49, 359, 539; C. XII 125, 300,
 393; C. XIII 20
 Rabb-i mutlak C. I 301
 Rabbi zidnî ilmen C. IX 56
 Rabbim'i Rabbim'le tanıdım C. III 241
 Rabb'in nûru C. XI 401
 Rabbiye'l-a'lâ C. II 156; C. X 163
 rabbû'd-dâr C. X 598
 Rabbû'l-âlemin C. VI 295
 Rabbû'l-erbâb C. I 438; C. II 152; C. IV 111, 372;
 C. VI 89; C. VII 345; C. VIII 359, 490, 539;
 C. X 315; C. XII 300
 rabbû'l-felak C. I 301
 rabbû'l-mâl C. X 598
 râbita C. III 39, 233, 234; C. IX 90, 338; C. XII
 327
 râbita-i kalbiyye C. X 384; C. XII 327
 râci' C. II 547
 râciûn C. V 298
 racûl-i adl C. III 396; C. XIII 35
 râd C. XI 462
 radyo C. XIII 260
 radyum C. V 485; C. XII 321
 Râfiziler C. IX 290, 293, 294
 Râfi' C. VII 546; C. XI 596
 ragîf C. X 232; C. XI 377
 râhat C. VI 234, 235; C. VII 45
 râhat ümidi C. III 168
 râhat-ı bâtin C. III 210
 râhat-ı kalb C. III 210
 râhat-ı mutlaka C. X 449
 râh-bân C. X 407
 râh-ı aşk C. XI 611
 râhib C. I 182; C. II 295, 296; C. IX 126; C. X

- 251, 252, 364, 365, 391, 408, 410, 416, 417, 435; C. XI 170, 435; C. XIII 116, 117
 rahik C. II 231; C. V 296; C. IX 343
 rahil C. XI 426
 rahim C. I 274, 275; C. II 545; C. VI 413; C. VIII 187, 188; C. XII 469, 570
 rahim C. I 551; C. III 429; C. X 153; C. XI 327; C. XIII 312
 rahim zindanı C. XII 280
 Rahmân C. I 551, 552; C. II 477; C. III 169; C. IV 387; C. VI 105-107, 205, 287, 481, 495; C. VIII 438; C. IX 36; C. X 153, 157; C. XI 29, 405, 429, 439; C. XIII 106, 218
 Rahmân'ın kokusu C. VII 173
 Rahmân'ın parmakları C. I 238; C. IX 544
 Rahmân'ın şarabı C. XI 229
 Rahmânî C. V 439; C. VII 460; C. X 464; C. XII 276
 rahmâniyyet C. II 477
 rahmet C. I 276, 280, 406, 407, 455, 470, 551; C. II 56, 216, 462, 477, 507, 517; C. III 117, 119, 120, 122, 457, 493; C. IV 13, 40-43, 45, 46, 121, 190, 191, 217, 406, 414; C. V 105, 266, 476-478; C. VI 146, 202, 203, 218, 323, 324, 351, 366, 467, 525; C. VII 21, 26, 49, 66, 125, 501; C. VIII 184, 204, 337, 418, 454, 455, 535, 582; C. IX 184, 185, 475, 496, 511, 516, 517, 523, 532, 534, 568; C. X 30, 33, 36, 37, 70, 74, 76, 80, 88, 366, 457, 559, 583; C. XI 192, 396, 448, 536, 537, 560; C. XII 132, 135, 245, 426, 427, 441, 571; C. XIII 112, 113, 153, 275
 rahmet denizi C. III 122, 134
 rahmet hazinesi C. X 223
 rahmet kenân C. X 75
 rahmet meleş C. IX 527, 532, 533; C. XII 253
 rahmet suyu C. III 349
 rahmet şarabı C. IV 42
 rahmeten li'l-esmâ C. III 294, 304
 rahmet-i âhme C. II 461, 462; C. IV 45; C. XII 163
 rahmet-i âhme-i sıfâtiyye C. II 235; C. III 119; C. IV 216, 218; C. VI 495
 rahmet-i âhme-i zâtîyye C. I 407; C. III 119, 326; C. IV 216; C. V 476, 478; C. VI 323, 495
 rahmet-i âhme-i zâtîyye ve sıfâtiyye C. IV 45, 217
 rahmet-i cüz'îyye C. V 478, 479, 480, 481
 rahmet-i deryâ C. V 479
 rahmet-i Hak C. I 220, 471; C. III 428; C. VI 324
 rahmet-i hâssa C. VIII 404
 rahmet-i hâssa-i sıfâtiyye C. II 235; C. III 120
 rahmet-i hâssa-i zâtîyye C. III 119, 120; C. IV 217; C. V 476, 478; C. VIII 418
 rahmet-i hâssa-i zâtîyye ve sıfâtiyye C. IV 45
 rahmet-i ilâhiyye C. I 63; C. II 235; C. III 18, 423; C. V 342, 505; C. VI 24, 91, 261; C. VII 51; C. VIII 321, 432, 587; C. IX 77, 171, 184, 196, 527; C. X 76, 81; C. XI 205; C. XII 136, 144, 260, 426, 535, 536
 rahmet-i imtinâniyye C. IV 216, 217, 219; C. VIII 582
 rahmet-i külli C. IV 45; C. V 478, 479, 481
 rahmet-i rahimiyye C. I 407, 471, 551; C. II 157, 235, 311; C. III 120, 349; C. IV 168, 183, 227; C. V 476, 477, 484; C. VII 314; C. IX 185, 299, 609; C. X 88, 526; C. XI 47
 rahmet-i Rahmân C. IX 580
 rahmet-i rahmâniyye C. I 420, 471, 550, 551; C. II 212, 235, 343; C. III 120; C. IV 45, 219, 220, 222; C. V 476, 477; C. IX 36, 185, 299; C. X 76, 88
 rahmet-i sıfâtiyye-i âhme C. I 63
 rahmet-i sıfâtiyye-i hâssa C. I 63
 rahmet-i sıfâtiyye C. I 409
 rahmet-i vücûb C. VIII 582
 rahmet-i vücûbiyye C. IV 217
 rahmet-i zâtîyye-i âhme C. I 63
 rahmet-i zâtîyye-i hâssa C. I 63
 rahmetin kapısı C. II 501
 rahmetin şahı C. XII 260
 rahm-i mâder C. VI 480; C. VII 162
 rahş C. IX 389, 508
 râi C. V 429; C. XIII 124
 raiyyet C. II 452; C. VI 461; C. IX 40, 41
 râiz C. III 302
 rakâik-i şihâbiyye C. IX 170
 rakâyık C. III 57
 rakı ve şarap içmek C. IX 135
 rākum C. VI 605
 rākib C. III 357-359, 361, 466; C. IV 159, 160; C. V 116; C. VI 33, 475
 rakkâse C. XIII 209
 raks C. I 410; C. III 189; C. V 21, 43, 44; C. VII 425; C. X 525; C. XI 226, 557, 558; C. XII 48, 49
 ramazan C. IV 296; C. IX 561; C. XII 396
 rân C. IV 410, 414; C. VIII 320
 ra'nâ C. VI 430
 rasad C. XII 342, 343, 595
 rasadât C. IV 299
 râsih C. X 318, 319
 râsihûn C. VIII 109
 râst C. II 86; C. XI 540
 ra'se C. I 451
 râşid C. III 258
 ratb ve yâbis C. XII 304
 râtib C. XI 589
 Raûf C. I 551; C. V 477; C. XIII 312
 ravza C. VIII 523
 Ravza-i mutahhara C. XII 350
 râyız C. XII 554

râzık C. V 29, 30
 râzık-ı hakikî C. X 234
 râziye C. I 150; C. II 334; C. III 58, 66, 333, 370;
 C. V 560
 Râzi C. I 167; C. XII 157
 rebâb C. VII 219, 220; C. XII 35
 rebîu'l-evvel C. VIII 229; C. XI 456; C. XIII 277,
 333
 recâ C. I 570; C. II 462; C. III 428; C. IV 301-
 303, 363; C. V 518; C. VI 21, 186, 351,
 352, 578; C. VII 16, 436; C. IX 585; C. X
 582, 611; C. XI 597; C. XII 612
 recâ ehli C. II 494
 receb ayı C. III 13
 recfe C. I 290; C. II 180; C. V 41
 recûliyyet C. IV 324; C. IX 233
 redd-i cüz'î C. X 327
 redd-i kader C. X 322, 327
 redd-i kaderle kaderle mümkün olur C. X 327
 redd-i kazâ C. X 327
 redd-i külli C. X 327
 ref' C. XI 595, 596, 597
 refâh C. V 111, 112
 refik C. I 431; C. IX 354; C. XI 181, 183, 200
 refik-i a'lâ C. III 192; C. VIII 230, 231
 refref C. III 466
 refref-i aşk C. III 467
 regâib namazı C. III 13
 rehâvî C. XI 540
 rehbanîyet C. IX 121
 rehber Bk. mürşid C. I 174, 195; C. II 293, 370,
 374, 485, 487; C. III 210; C. V 88, 168,
 169, 264, 299; C. VII 412; C. VIII 111, 113,
 485; C. IX 126-130, 136, 270; C. X 382,
 575; C. XI 217, 524, 525; C. XII 19, 379,
 490, 534, 591, 595; C. XIII 72, 77, 87, 160,
 201, 226, 241
 rehber-i hakikî C. IX 127
 rehberlik C. VII 416, 498, 499; C. IX 168; C. XIII
 63, 165
 rehin C. XI 323
 reh-nümün C. XII 240
 reh-rev C. XI 68
 rehzen C. III 365; C. IV 187; C. V 181; C. VII
 189, 360; C. VIII 112, 546; C. X 349
 rehzen-i tarîk C. II 235
 reis C. VIII 42, 510; C. IX 146; C. IX 480; C. XII
 436
 reis olmak C. X 19
 reis-i cumhur C. VIII 284
 reis-i hükûmet C. IX 39, 40; C. X 328; C. XII 96
 reis-i rûhânî C. I 252
 reislik C. VIII 54; C. IX 285, 376
 rekîbe C. IV 307, 308, 310; C. VII 175
 rekîbe-i isti' dâd C. IV 309-315
 reml C. III 489; C. VII 547
 remmâl C. III 489

remz Bk. rumûz C. V 344, 347; C. VII 198; C.
 VIII 244, 529; C. IX 316; C. X 64; C. XI 454;
 C. XII 129; C. XIII 17, 48, 222
 renc-i âmm C. XIII 120
 renc-i hâs C. XIII 120
 rengber C. XI 454
 reng-i mâtem C. I 213
 rengi uçmak C. X 148
 rengine boyanmak C. IX 136
 renk C. I 151, 208, 209, 355, 357, 358, 390,
 523; C. II 159-161, 278; C. III 213, 265,
 375, 409, 497; C. IV 182, 266; C. V 201,
 213, 381, 604; C. VI 170; C. VIII 225, 381,
 413; C. IX 229, 247, 336, 430; C. X 37, 38,
 124, 567, 585, 586; C. XI 27, 33, 34, 50,
 51, 223, 439, 442, 468, 576, 598; C. XII
 131, 132, 314, 338, 565, 578; C. XIII 24,
 25, 93, 201, 265-268, 272, 273, 276
 renk âlemi C. II 160
 renklilik C. II 430; C. XI 603
 renksiz C. II 160; C. IX 336; C. XI 324
 renksizlik C. II 159, 161, 430; C. XI 21, 27, 28,
 31-34, 37, 442
 re's-i mâl C. XII 274
 resm C. X 513, 516
 ressam C. III 300; C. IV 192, 193; C. V 362, 363,
 366; C. VIII 240, 315; C. IX 347; C. X 355;
 C. XII 560
 ressamlik C. VIII 215; C. X 314
 resûl Bk. peygamber, nebî C. II 201, 472, 475; C.
 III 116, 227, 228, 275, 276, 445; C. IV 281;
 C. V 322; C. VI 95, 108, 121, 211, 315,
 316, 318, 326, 624; C. VII 244, 334, 498;
 C. VIII 461, 462, 464, 535, 555; C. IX 90,
 91, 533; C. X 126; C. XI 430; C. XII 260,
 261; C. XIII 219
 Resûlallâh C. III 63
 Resûl'den mirâs C. XII 224
 resûle imân C. II 222
 Resûl-i Ekrem C. VII 420; C. IX 164
 Resûl-i Ekrem'in hakikati C. XII 426
 resûl-i ilâhî C. VI 560
 Resûl-i zîşân C. IV 120; C. V 321, 324
 Resûlullâh sizin içinizde C. XIII 167
 reşk-i ilâhî C. VII 370
 reşş-i nûr C. VII 97, 98
 Revâfız C. III 228, 235
 revâk Bk. rivâk C. X 353
 revân C. II 96; C. VII 318, 322; C. IX 552; C. XIII
 315
 revân-ı pâk C. IV 32; C. VII 182
 revh C. IX 134, 135
 revî C. X 129; C. XII 580
 re'y C. II 163, 164; C. V 27
 rey'b C. XI 305
 reybet C. XI 12; C. XII 213
 reybü'l-menûn C. IX 459

reyhân C. IV 371; C. VII 173; C. IX 311, 312; C. X 188
 Reyyân kapısı C. VIII 204
 rezâlet C. X 80
 rezûm C. XI 84
 Rezzâk C. II 114, 238; C. III 190; C. V 17, 30, 127, 128; C. VI 190; C. VII 18, 274; C. VIII 301, 544; C. IX 34; C. IX 562; C. X 103, 234; C. XI 203, 281, 589; C. XIII 84, 334
 Rezzâk-ı cihân C. XI 580
 Rezzâk-ı hakikî C. II 129; C. IV 17; C. VI 201
 rezzâk-ı mecâzî C. II 129
 rezzâkiyyet C. III 179, 190
 rezzâkiyyet-i Hak C. II 380
 rezzâklık C. XI 593
 rıdvân C. I 295; C. V 553; C. XII 369
 rıdvân-ı ekber C. I 295
 rıfk C. XII 429, 433, 591
 rızâ C. III 318; C. IV 40, 195; C. V 132, 364, 365, 495, 496, 501-503; C. VI 229, 529; C. VII 314, 514; C. VIII 261; C. IX 522; C. X 475, 476, 478, 583; C. XI 200; C. XII 214, 215, 447; C. XIII 311, 340
 rızâ-yı Bârî C. V 502
 rızâ-yı Hak C. V 503, 504; C. X 503
 rızâ-yı ilâhî C. I 295; C. III 348; C. VII 552; C. X 502; C. XI 620; C. XII 309
 rızık C. I 56, 61, 90, 306; C. II 114, 121, 531; C. III 139-141, 168, 179, 305; C. IV 47, 423, 514; C. V 24, 25, 128, 393, 395, 397, 398, 625, 626; C. VI 33, 34, 46, 133, 175, 201, 354, 565, 566; C. VII 208-210, 274, 506, 550; C. VIII 544; C. IX 34-36, 37, 132, 194, 487-489, 511, 515, 528, 556, 558-560; C. X 45, 89, 95, 101-104, 106-108, 110-112, 114, 234, 239-242, 244, 352; C. XI 203, 436, 592-594, 604, 613-615, 622; C. XII 66, 67, 69, 223, 428-430, 463, 537; C. XIII 66, 91, 92, 100, 101, 114
 rızık duâsı C. XII 25
 rızık ümidi C. VI 187
 rızık-ı helâl C. V 614
 rızık-ı helâl talebi C. X 101
 rızık-ı ma'nevî C. I 455; C. V 537; C. VI 33, 44, 133, 566; C. IX 511, 556
 rızık-ı rûhânî C. IX 563
 rızık-ı sûrî C. VI 566
 riâyet C. IX 266
 ribât C. II 187, 188, 374; C. IX 245; C. IX 277; C. XI 518
 ricâl C. III 428; C. V 515; C. VI 518, 521; C. VIII 231, 232, 472; C. X 482; C. XII 366
 ricâl ravzası C. XII 378
 ricâl-i erbaa C. VII 509
 ricâl-i gayb C. VIII 187
 ricâl-i Hak C. IX 295
 ricâl-i nisâ' C. XI 608

ricâllullâh C. IV 114; C. V 283; C. VI 451; C. VIII 80, 232; C. X 139; C. XII 378
 ricâlû'l-gayb C. VII 30
 ricâlûn C. X 509
 ricâlûn sadakâ C. X 508
 ric'at C. X 617, 631; C. XI 262, 581; C. XIII 245
 ric'at-ı kahkariyye C. VIII 91
 ridâ C. XIII 170
 ridâ-i mübârek C. XII 371
 Rifâi C. II 327
 rif'at C. IV 50
 rihlet C. IX 88; C. X 600; C. XIII 331
 rikâb C. XI 118
 rikkat C. II 148
 rikkat-i kalb C. XI 517
 rîmyâ C. I 212; C. VIII 163; C. X 213
 rind C. III 389; C. IV 422
 risâlet Bk. nübüvvet C. II 201, 222; C. VI 97, 107, 144-146, 315, 316, 560; C. IX 104; C. XI 17
 risâlet güneşi C. XI 395
 risâlet-penâhî C. IX 246
 riş-hand C. VII 315
 rişte C. VII 381
 ritâc C. XI 300
 rivâk C. X 353; C. XI 294; C. XII 372
 riyâ C. I 188, 294; C. II 190, 191, 406, 407; C. III 91, 268, 285, 287, 350; C. IV 25, 293, 329, 418, 486; C. V 12, 627; C. VI 47, 48; C. VII 333, 337, 483, 524; C. VIII 329; C. IX 98, 99, 307; C. X 59, 382, 392; C. XI 95, 216, 275; C. XII 49, 606; C. XIII 67, 186
 riyâkâr C. II 205; C. III 287; C. V 454; C. VII 494, 495; C. IX 75-77, 98, 494, 495; C. IX 76; C. XI 547; C. XIII 191
 riyâkârlık C. III 321; C. IX 172
 riyâset C. I 147, 350; C. III 472; C. IV 17, 225, 431, 432; C. V 202, 218, 289; C. VI 99, 100; C. VII 313; C. VIII 54, 286, 466; C. IX 146-151, 183, 185-191, 377, 479, 482, 619; C. X 267; C. XII 96, 136; C. XIII 177, 314
 riyâset da'vâsı C. IX 620
 riyâset hırsı C. IX 185
 riyâz C. II 390
 riyâzât Bk. riyâzet C. I 59, 65, 77, 316, 482; C. II 290, 296, 421, 534; C. III 124; C. IV 16, 31, 44, 293, 298, 329, 370; C. V 74, 114, 312; C. VI 425, 604; C. VII 253, 454; C. VIII 80, 171, 172, 194, 196, 213, 216, 217, 256, 258, 465, 478, 480; C. IX 15, 72, 95, 139, 158, 159, 161, 164, 264, 279, 318, 339, 370, 401, 402, 417, 420, 560, 615, 634; C. X 54, 91, 139, 185, 411, 412, 427, 428, 458, 579, 604; C. XI 52, 88, 95, 98, 99, 153, 182, 209, 252, 264, 325, 326, 435, 442, 467, 472, 473, 485, 486, 503,

518, 563, 571, 578, 614; C. XII 122, 187, 207, 220, 224, 245, 257, 278, 279, 295, 339, 344, 422, 432, 470, 471, 547, 582, 584, 597; C. XIII 32, 52, 116-118, 139, 159, 164, 178, 210, 228, 229, 243, 251, 280, 282, 308, 324
 riyâzât-ı şakkâ C. VIII 464, 465; C. XI 253
 riyâzet Bk. riyâzât C. I 158, 172, 203, 221, 248, 410, 421, 523, 562; C. II 135, 144, 246, 247, 271, 272, 273, 289, 291, 301, 307, 322, 341, 413, 427, 459, 466, 534, 542; C. III 15, 21, 62, 207, 233, 246, 283, 345, 347, 351, 368, 374, 422; C. IV 15, 23, 43, 61, 140, 154, 167, 176, 189, 198, 199, 243, 306, 311, 353, 408, 434, 440, 445, 456, 457, 468; C. V 32, 43, 283, 316, 461, 503, 510, 533; C. VI 33, 192, 248, 250, 254, 261, 262, 266, 304, 354, 355, 356, 358, 421, 424, 425, 466, 476, 477, 585, 588; C. VII 31, 46, 47, 48, 171, 223, 291, 408, 437, 438, 459, 460, 542, 550, 556; C. VIII 45, 46, 137, 214, 219, 222, 223, 227, 323, 347, 366, 470, 477, 501, 548; C. IX 61, 62, 90, 91, 111, 155-157, 159, 160, 166, 177, 337, 340, 341, 413, 419, 476, 563, 572, 647; C. X 137, 140, 195, 228, 229, 231, 337, 418, 419, 426, 427, 429, 453, 458, 459, 492, 499, 501, 511, 518, 585
 riyâzet-keş C. IV 16, 293
 riyâzlyye C. V 42
 rol C. VIII 175
 Romalılar C. VIII 486
 rub' C. VIII 91
 rubûbiyyet C. II 319, 477; C. III 366; C. X 34, 35, 374, 598; C. XII 312
 rubûbiyyet-i mutlaka C. IV 345, 346; C. IX 72, 73; C. XII 132
 rûh, Bk. ervâh C. I 65, 78, 79, 80, 83, 96-98, 103, 107, 110, 121, 122, 126, 128, 133, 141, 143, 146, 147, 150, 151, 153, 154, 169, 188, 190, 215, 218, 220, 223, 226, 240, 255, 272, 287, 289, 325, 327, 328, 339, 347, 348, 353-355, 373, 394, 409, 434, 435, 454, 457-459, 461, 474, 475, 481, 535, 536, 543, 548, 549, 552, 555, 567; C. II 15, 17, 31-33, 40, 41, 63, 64, 74, 75, 79, 90, 92, 96, 175-178, 185, 189, 202-204, 210, 219, 232, 244, 283, 289, 290, 327-329, 331, 347, 350, 375-377, 393, 421, 423, 439, 440, 549, 553, 562; C. III 19, 27, 29, 32, 34, 44-46, 71, 73, 90, 105, 136-138, 142, 144, 178, 180, 181, 190, 199, 204-206, 211-213, 218, 222, 224, 225, 243, 254, 258, 262-264, 268, 286, 290, 294, 332, 351, 355, 356, 365, 366, 370, 373, 374, 382, 388, 397, 402,

403, 425, 440, 442, 449, 450, 458, 459, 460, 461, 467, 483, 487, 498; C. IV 19-23, 26, 27, 43, 44, 50, 52, 56, 61, 69, 121, 141, 164, 168, 190, 199, 206, 219, 225, 234, 300, 303, 315, 322, 331, 332, 343, 344, 346, 348, 354, 374, 376, 384, 386-393, 397, 453, 461, 463, 464, 470, 488, 494, 496, 504, 505, 507-509; C. V 12, 18, 20, 22, 24, 48, 104, 119-123, 143, 145, 283, 333, 334, 339, 344, 350, 389, 427-430, 432, 457, 466, 467, 483, 516, 521, 590, 595-597, 600, 609; C. VI 33, 34, 42, 45, 70, 104, 118, 121, 210, 250, 254, 285, 294, 296-299, 302, 304, 306, 309-312, 315, 316, 350, 353, 354, 357, 358, 361, 362, 366, 380, 405, 406, 411-417, 422, 436, 472-474, 479, 491, 514, 515, 538-540, 598, 603, 621, 622, 627-630, 638; C. VII 13, 17, 23, 29, 131, 133-137, 141-143, 148, 151, 159, 167, 168, 174, 175, 185, 215, 221, 224, 251, 253, 260-262, 268, 298, 334, 360, 362, 363, 438, 455, 473, 549, 551, 556-559; C. VIII 21, 22, 31, 49, 55, 60, 76, 82, 89, 96, 121, 124, 139, 151, 169, 171, 176, 198, 208, 213, 214, 216, 217, 219, 232, 233, 234, 240, 242, 249, 250, 255, 256, 260-265, 269, 358, 361, 368, 369, 374, 376, 425, 452, 455, 466, 463, 464, 472, 514, 545, 550, 551, 553, 554, 556, 567-569, 598, 599, 606-608, 610, 614; C. IX 40, 61, 63, 66, 80, 83, 88, 89, 92, 97, 111, 112, 131, 135, 143, 170, 207, 216, 217, 220, 222, 223, 234, 236, 238, 240, 242-244, 246, 247, 250, 264, 266, 269, 272, 277, 282, 289, 290, 301, 307, 311, 318, 327, 335, 336, 358-360, 369, 372, 435, 454, 462-464, 479, 509-511, 516, 535, 545, 546, 553, 554, 557, 558, 563, 567, 570, 571, 574, 575, 599, 601, 602, 613-615, 618, 624, 649; C. X 13, 22, 25, 41, 42, 50, 61, 75, 81, 89, 90, 119, 126, 127, 143, 147, 150, 151, 192, 229, 233, 237, 248, 250, 281, 313, 314, 340, 352, 364, 370, 380, 384, 397, 398, 400, 401, 405, 444, 449, 451, 452, 454, 456, 459, 460, 468, 487, 503, 509-511, 517, 520, 523, 524, 533, 540, 543, 545, 554, 596, 597, 615, 633, 635; C. XI 32, 35, 37-39, 43, 48, 50, 51, 53, 62, 63, 65, 66, 76, 77, 92-94, 116, 119, 148, 157, 158, 198-201, 206, 217, 219, 223-226, 231, 233, 237, 241-243, 252, 258, 259, 261, 264, 273-278, 283, 322, 324, 326, 327, 339, 340-342, 353-355, 363, 364, 366, 368, 369, 378, 382, 383, 394, 397, 416, 426, 433, 447, 458, 465, 467, 469, 480, 488, 493, 497, 505-507, 515-517, 529,

- 531, 553, 563, 568, 577, 579, 603, 604, 609; C. XII 26, 27, 29, 30, 33, 58, 60, 66, 67, 75, 88, 89, 92, 94, 100, 108, 124, 132, 159, 160, 162, 185, 195, 217, 253, 254, 258, 261-263, 277-281, 286, 303-305, 311, 316, 324, 325, 329, 333, 336, 339, 343, 360, 374, 375, 379, 380, 382, 385, 386, 395, 396, 402-405, 410, 422, 436, 440, 443, 448, 449, 452, 463, 465, 470, 472, 474, 492-494, 498-501, 505, 511, 513, 515, 522, 523, 527, 529, 531, 538, 540, 545, 549, 562, 565, 572, 591; C. XIII 31, 55, 60, 61, 63, 64, 75, 78, 90, 114, 126, 129, 130, 137, 138, 139, 165, 175, 176, 178, 179, 185, 194-196, 199, 203, 206, 207, 210, 212, 221, 224, 230, 245, 262, 268, 276, 279-281, 285, 287, 288, 290, 301, 311-313, 331-333, 336, 338, 340-342
- rûh âlemi C. V 526, 547; C. XI 39
- rûh ankası C. VII 378
- rûh birdir C. VII 131; C. IX 601
- rûh cevherdir C. XI 157; C. XII 160
- rûh doktoru C. IX 93
- rûh fîli C. VIII 380
- rûh gözü C. I 77, 363; C. III 249; C. VII 186; C. XI 482; C. XII 89
- rûh güneşi C. I 127; C. III 26; C. VIII 367; C. XII 387, 388
- rûh güvercini C. XII 27
- rûh kulağı C. VIII 24
- rûh kuşu C. I 464; C. IV 228; C. VII 336; C. XII 335
- rûh mertebesi C. XII 547
- rûh sâhibi C. XI 580
- rûh yolu C. XII 276
- rûh Yûsuf'u C. XII 279, 281
- rûhânî C. I 69; C. VI 284; C. VII 299; C. XII 260, 515
- rûhânî boğaz C. V 22, 23
- rûhânî çobanlık C. XII 436
- rûhânî kimse C. XII 326
- rûhânî koku C. VII 539, 540
- rûhânî sıfat C. XII 344; C. XIII 191
- rûhânîler C. V 560; C. VII 306; C. VIII 186, 187; C. IX 21; C. XII 480
- rûhâniyet C. I 265-267; C. II 60, 420; C. III 28, 60, 372, 471, 472, 498; C. IV 87, 88, 343, 380, 506; C. V 91; C. VI 128, 129, 147, 149, 281, 295, 512; C. VII 42, 151, 371, 544; C. VIII 175, 176, 205, 216, 256, 606; C. IX 60, 110, 140, 278, 286, 287, 385, 561, 649; C. X 82, 143, 147, 195, 200, 337, 340, 341, 352, 455, 468, 525, 569, 585, 596, 597, 621; C. XI 33, 93, 176, 202, 203, 375, 381, 396, 435, 458, 470, 471, 507, 508, 578, 603, 607, 614; C. XII 94, 123, 297, 317, 325, 341, 342, 402, 409, 444, 454, 564, 571, 588; C. XIII 60, 126, 129, 153, 223, 231, 276, 279, 285, 287, 313, 334
- rûhâniyet âlemi C. VI 148; C. XI 54; C. XII 260, 275, 342, 374, 438, 503, 594; C. XIII 335, 349
- rûhâniyet arşı C. XII 280
- rûhâniyet göğü C. XII 276
- rûhâniyet mertebesi C. XII 178
- ruhân C. VII 422; C. XI 164
- rûhbâniyyet C. II 528; C. VII 422; C. XI 164, 167; C. XII 224
- rûhdan suâl C. V 315
- rûh-ı akli C. I 474
- rûh-ı âli C. V 119
- rûh-ı ârif C. VI 310
- rûh-ı a'zam C. I 107; C. IV 504; C. VI 345, 346, 540; C. VII 130, 559; C. VIII 599-602; C. XI 242, 243, 244, 365, 368, 433
- rûh-ı a'zam güneşi C. XI 243
- rûh-ı a'zam-ı Muhammedî C. VIII 601
- rûh-ı cemâd C. I 79; C. V 466; C. VI 479; C. VII 131; C. XI 157; C. XII 160
- rûh-ı cemâdî C. XII 397
- rûh-ı cismânî C. XI 63
- rûh-ı cüz'î C. III 334; C. V 478, 510, 546; C. VI 104; C. IX 302; C. X 585; C. XII 60
- rûh-ı cüz'î-i mü'min C. VII 299
- rûh-ı emîn C. I 260
- rûh-ı evliyâ C. IX 92
- rûh-ı fikrî C. I 474
- rûh-ı gabî C. VIII 137
- rûh-ı hassâsî C. I 474
- rûh-ı hayâlî C. I 474
- rûh-ı hayânî C. XIII 42
- rûh-ı hayvân C. I 79, 188; C. V 466; C. VI 298, 479, 603; C. VII 131; C. XI 157; C. XII 160
- rûh-ı hayvânî C. I 129, 356, 444, 458, 462, 567; C. II 16, 24, 25, 32, 33, 92, 96, 101, 102, 337, 350, 524, 533, 562; C. III 72, 105, 136, 137, 154, 161, 218, 263, 264, 268, 305, 313, 352, 384, 403; C. IV 20, 21, 34, 190; C. V 18, 52, 334, 352, 529, 568, 601; C. VI 32, 70, 85, 297, 300, 350, 395, 404, 414, 474, 480, 481, 484, 503, 517, 600-603; C. VII 98, 131-134, 137, 142-146, 170, 202, 230, 236, 251, 310, 318, 338, 347, 412, 413, 439, 441, 443, 444, 447-449, 451, 454, 543, 555, 556, 558; C. VIII 31, 155, 233, 276, 317, 325, 361, 362, 366, 367, 370, 371, 374, 384, 390, 417, 418, 425, 464, 500, 567, 600, 613, 618, 619; C. IX 31, 105, 108, 109, 113, 179, 183, 215, 216, 217, 240, 241, 243, 244, 270, 279, 280, 283, 302, 335, 372, 388-390, 440, 510, 511, 530, 552, 602, 640; C.

- X 175, 234, 248-250, 376, 380, 397, 404, 482, 496, 509, 511, 520, 530, 531, 598, 599, 601, 603; C. XI 54, 55, 62, 63, 199, 341, 342, 356, 365, 505, 597, 598; C. XII 19, 94, 95, 100, 255, 256, 304, 326, 361, 397, 439, 526, 538, 568, 594; C. XIII 17, 18, 19, 26, 40, 59, 61, 226, 243, 315, 335, 336
- rûh-ı ilâhî C. X 530; C. XI 50, 64
- rûh-ı insân C. I 79; C. VII 131; C. VIII 554; C. X 234; C. XI 125
- rûh-ı insânî C. I 78, 95, 129, 224, 356, 357, 514; C. II 524; C. III 28, 72, 136, 137, 142, 154, 263, 264, 268, 305, 352-357, 403; C. IV 21, 22, 344, 451, 491; C. V 52, 304, 352, 463, 466; C. VI 32, 33, 48, 237, 298, 395, 404, 540, 603; C. VII 132, 143, 145, 147, 170, 202, 230, 240, 274, 318, 412, 443, 448, 449, 558, 559; C. VIII 31, 44, 204, 277, 361, 362, 367, 370, 390, 418, 464, 500, 551, 552, 555, 556, 613, 619; C. IX 31, 59, 105, 109, 113, 240-244, 280, 283, 290, 306, 332, 335, 368, 371, 372, 384, 389, 390, 422, 440, 442, 510, 530, 531, 552, 602; C. X 25, 74, 75, 147, 175, 229, 248-250, 380, 444, 454, 455, 571, 482, 483, 509, 511, 512, 520; C. XI 56, 57, 63-66, 90, 97, 98, 158, 199-201, 243, 342, 363, 378, 433, 465, 467, 505, 542, 553, 597, 598; C. XII 38, 91, 92, 95, 100, 101, 234, 245, 303-305, 314, 324, 326, 375, 397, 409, 431, 439, 443, 472, 490, 516, 522, 568, 588; C. XIII 40, 42, 59, 66, 74, 171, 179, 210, 225, 245, 285, 315, 334, 335, 336, 339
- rûh-ı insânî güneşi C. VIII 371
- rûh-ı insânî ve ızâfî C. X 570; C. XII 527
- rûh-ı ızâfî C. I 144, 188, 444, 462; C. II 16, 24, 25, 32, 35, 37, 40, 60, 92, 93, 96, 101, 190; C. III 72, 137, 204, 211, 218, 264, 352, 399, 438; C. IV 233, 234, 388, 389; C. V 510; C. VI 70, 396, 405, 414, 471, 474, 503, 519, 600, 601, 603, 604; C. VII 98, 99, 133, 134, 145, 151, 175, 182, 251, 322, 338, 363, 417, 450-452, 454, 556; C. VIII 31, 33, 361, 362, 366, 370; C. IX 105, 215, 216, 217, 282; C. X 380, 397, 404; C. XI 206; C. XII 527, 568, 594; C. XIII 17, 18, 19, 226, 331, 334
- rûh-ı ızâfî ve insânî C. VIII 155; C. XII 397
- rûh-ı kâmil C. III 333; C. VI 310; C. VII 188; C. XI 43, 48
- rûh-ı kudsî C. I 475; C. VI 310; C. VII 143, 145, 146; C. XI 324; C. XIII 232
- rûh-ı küll C. I 546; C. IV 369
- rûh-ı küllî C. I 107, 128, 353, 548; C. III 65, 262, 333, 334; C. IV 305, 505, 508; C. V 546; C. VI 104, 312, 317, 540; C. VII 130, 221, 248, 250, 299, 556, 559; C. VIII 418, 553, 602; C. IX 59, 244, 302, 602, 603; C. XI 241, 242, 243, 369, 530; C. XII 80
- rûh-ı küllî-i Muhammedî C. I 339, 352, 353, 540, 541, 546; C. III 71, 199, 254, 261, 262, 428; C. IV 137, 348, 504; C. VII 28; C. VIII 374, 598, 599, 600, 602; C. IX 242, 243, 246, 601; C. X 451, 619; C. XI 73, 241, 312, 327, 366, 369, 530; C. XII 79, 523; C. XIII 347
- rûh-ı latîf C. I 79, 240; C. VII 105; C. VIII 118, 228; C. IX 246, 572; C. X 401, 402, 403; C. XI 277, 433
- rûh-ı melek C. II 532
- rûh-ı menfûh C. VII 132, 230
- rûh-ı muazzam C. XII 291
- rûh-ı Muhammedî C. I 548; C. II 38; C. III 65, 332, 333, 334; C. IV 504, 508; C. V 509; C. VIII 553; C. XI 327, 369
- rûh-ı mukaddes C. I 475
- rûh-ı musaffâ C. III 264; C. VIII 73
- rûh-ı musavver C. V 45, 609; C. XII 336
- rûh-ı mutlak C. VII 437, 438
- rûh-ı müctered C. II 274; C. VII 435; C. X 459, 460
- rûh-ı münîr C. X 400
- rûh-ı nârif C. IV 215
- rûh-ı nebât C. I 79; C. V 466; C. VI 395, 479; C. VII 131; C. XI 157; C. XII 160
- rûh-ı nebâtî C. VI 396; C. VII 131; C. IX 279; C. XI 199; C. XII 100, 397, 568
- rûh-ı nefsanî C. VII 131
- rûh-ı nûrânî C. XII 324
- rûh-ı rabbânî C. VIII 362
- rûh-ı revân C. I 229, 432; C. VII 175; C. XII 94, 95, 96
- rûh-ı saf C. X 403; C. XI 243
- rûh-ı sâfî C. V 483; C. VIII 348; C. XI 433
- rûh-ı said C. VII 17; C. XIII 286
- rûh-ı sultânî C. I 432; C. III 136; C. IV 190; C. V 483, 510; C. VI 466; C. VII 310, 318; C. XI 276, 277
- rûh-ı tabîî C. VI 353, 395, 396; C. VII 543; C. XI 199
- rûh-ı temyîz C. I 188, 190
- rûh-ı vâhid C. XI 63
- rûh-ı vâhid âlemi C. XI 598
- rûh-ı vahy C. IV 375-377
- rûhiyyet mertebesi C. XI 507
- rûhiyyet C. III 447; C. V 136; C. VI 120, 397; C. VIII 613
- rûhlârin babası C. XI 530
- rûhlârin Kâ'besi C. XI 611
- ruhsat C. IV 407; C. XI 309
- ruhsat yolu C. XI 186
- ruhsat-ı şer'î C. IV 408

- ruhsat-ı şer'iyye C. IV 421, 423
 rûhta itihâd C. XI 38
 Rûhu'l-Emîn C. IV 414; C. XI 611
 rûhu'l-Hak C. XI 68
 rûhullâh C. I 480; C. III 45, 136, 142; C. X 150;
 C. XI 396; C. XIII 221
 rûhun bedene taalluku C. I 457, 459; C. III 332
 rûhun birliğı C. VIII 367
 rûhun çocuğı C. XII 369
 rûhun gıdâsı C. V 519; C. IX 111, 112; C. XI
 434; C. XII 417
 rûhun gölgesi C. IX 237, 238
 rûhun gözü C. III 357; C. VI 304
 rûhun himmeti C. XI 56
 rûhun nûru C. VI 326
 rûhun rengi C. XIII 266
 rûhun rûhu C. V 339; C. IX 215
 rûhun tecelliyâtı C. XII 586
 rûhun terakkîsi C. XII 436
 ruk'a C. XI 615
 rûkye C. VII 474; C. VIII 163; C. X 213; C. XI
 392
 rûkye-hân C. XIII 170
 Rûm C. IV 497
 Rum elçisi C. I 422, 426, 427, 429, 434, 435,
 457, 461
 Rumca C. VIII 84
 Rûmî C. IV 411, 483; C. XI 258, 603, 604; C. XII
 160
 Rûmîler C. II 428-431, 439, 440
 rumûz Bk. remz C. I 133, 439; C. III 425, 426;
 C. VIII 492; C. IX 358, 359; C. XI 359; C.
 XIII 114, 144
 rumûzât C. I 132; C. IV 347; C. IX 169; C. XIII
 131
 rumûzât-ı kur'âniyye C. III 97
 rumûz-ı hakâyik C. V 222
 rusûl-i beşer C. IV 506
 rusûl-i melek C. IV 506
 rutûbet C. VI 531; C. VII 547; C. IX 58, 61, 273;
 C. XI 567; C. XIII 72, 333, 334
 ruûnât-ı nefsiyye C. II 304
 ruûnet C. V 577
 rûz-i cezâ C. II 381, 382; C. X 556; C. XI 513; C.
 XII 315, 316, 318; C. XIII 298
 rûz-i dîn C. III 297
 rûz-i elect C. IV 345; C. V 621; C. XIII 195
 rûz-i haşr C. VI 21
 rûz-i istiftâh C. III 13
 rûz-i mahşer C. VIII 559
 rûcû' C. I 361, 545; C. II 352, 480; C. V 136,
 298-300; C. VI 472; C. XI 197, 309, 323,
 332, 507; C. VI 397, 474; C. IX 14, 336,
 375; C. X 521, 616-618; C. XI 432; C. XII
 161, 169, 382, 383; C. XIII 76
 rûcûm C. II 474; C. XI 387
 rûfakâ-yı sülûk C. XII 281
 rûkn-ı tabiât C. V 591
 rûkû' C. V 570; C. VI 276; C. IX 650, 651; C. XI
 585; C. XIII 144
 rûkûn C. V 20; C. XI 31, 585
 rûstem C. X 514
 rûsûm C. III 486
 rûsûm-ı şer'iyye C. III 486
 rûşvet C. I 179; C. IV 252; C. V 59, 451, 585; C.
 XI 535; C. XIII 120
 rûtbe C. III 212; C. VII 414; C. IX 103; C. XI 104,
 116
 rûtbe-i insâniyye C. VIII 536
 rû'yâ C. I 67, 103, 106, 109, 193, 224, 498; C.
 II 49, 66, 329, 537; C. III 63, 305, 454,
 461-468; C. IV 114, 115, 200, 258, 285,
 286, 288, 307, 450, 451, 461, 462; C. V
 48, 49, 75, 76, 148, 232, 233, 297, 317,
 347-349, 429, 430, 458-460, 482, 483,
 485, 617, 618, 621, 622, 625, 626; C. VI
 68, 299, 301, 405, 477, 478; C. VII 207,
 395, 416, 443, 444, 478, 547, 558; C. VIII
 21, 22, 89, 172, 182-184, 198-202, 370,
 372-375, 378, 379, 383-387, 426, 427,
 455, 457, 484, 485, 529, 549, 550, 557-
 559, 576, 587, 618; C. IX 44, 316, 323,
 375, 376, 430, 468, 469, 476-478, 554,
 555, 573, 599, 633; C. X 66, 335, 522,
 532, 541, 545, 578, 609; C. XI 118, 208,
 209, 317, 364, 365, 371, 372, 438, 604; C.
 XII 57, 130, 132, 138, 139, 169-171, 177,
 178, 186, 190, 191, 205, 253, 278, 349,
 376, 464, 465, 468, 499-502, 504, 505,
 513-515, 516, 517, 561, 562; C. XIII 60,
 78, 103, 113, 118, 123, 135, 136-138, 238
 rû'yâ âlemi C. VIII 373
 rû'yâ aynası C. IX 316
 rû'yâ ma'nâ âlemidir C. VI 147
 rû'yâ ta'bîrî C. III 256; C. XI 118
 rû'yâ ta'bîrî ilmi C. XII 376
 rû'yâ-yı sâdıka C. I 134
 rû'yâ-yı sâliha C. II 472; C. V 617; C. XI 208
 rû'yâ-yı şeytânî C. I 104
 rû'yet C. I 76, 355, 357, 358, 360; C. II 214,
 549, 553; C. III 117; C. IV 385; C. V 325; C.
 VI 293, 455; C. XI 232, 324, 396, 582; C.
 XII 310, 375; C. XIII 124, 125
 rû'yet hâssası C. VIII 181
 rû'yet-i cemâlullâh C. XI 69
 rû'yet-i Hak C. II 550; C. III 35, 36; C. IV 13
 rû'yetullâh C. IV 113; C. X 627
 rûzgâr C. I 231, 234, 288, 314, 349; C. II 509;
 C. III 237, 356; C. IV 151, 301; C. V 273; C.
 VI 118, 188, 189, 594, 596, 597; C. VII 56-
 58, 60, 236; C. VIII 368; C. IX 437; C. X 91,
 294, 352, 372, 446, 629; C. XI 37, 311,
 312, 429, 448; C. XII 86, 96, 238, 239,
 475; C. XIII 254, 255, 293, 294, 295, 296,

301

S

saâdet C. I 167, 169, 448; C. II 24, 287, 330, 371, 394; C. III 48, 306, 427, 441, 471; C. IV 81, 82, 233, 235, 315; C. V 112, 229, 533, 581; C. VI 140, 187, 272, 328, 375, 488, 515, 634; C. VII 435, 481; C. VIII 326, 399, 482; C. IX 156, 201, 224, 345, 483, 650; C. X 162, 320, 321, 326, 327, 433, 479, 633, 634; C. XI 46, 49, 448, 523; C. XII 13, 170, 223, 368; C. XIII 218

saâdet meyleri C. VIII 261

sââdet-i ârziyye C. VI 141

saâdet-i asliyye C. VI 141

saâdet-i dünyevî C. XIII 118

saâdet-i ebediyye C. VIII 489; C. X 214

saâdet-i ezeli C. XIII 142

saâdet-i ezeliyye C. I 84; C. III 326; C. VI 516, 633; C. VIII 214, 325, 488, 493; C. XI 501; C. XII 251; C. XIII 195

saâdet-i hakikiyye C. X 380

saâdet-i ma'nevîyye C. X 404

saâdet-i uhrevîyye C. VI 239; C. VIII 212; C. X 191; C. XIII 118

saâdetli C. XII 187

saat C. VI 146, 147

sâat-i kamer C. VIII 422

sabâ C. V 44; C. VII 252, 499, 538; C. VIII 369; C. X 35; C. XI 188, 212; C. XII 290

sabâ rûzgârı C. VI 596, 607, 625; C. VII 538

sabâh C. XI 239; C. XII 255, 272

sabâh şarabı C. I 467; C. IX 642

sabbâğ C. II 553

sâbık C. V 301; C. X 382, 607

sâbık olan âhîrleriz C. VII 165

sabır C. I 118, 340, 391, 481; C. II 117, 118, 135, 140, 181, 237, 282, 301, 307, 329, 404, 509, 516, 564; C. III 38, 170-172, 206, 213, 312, 354, 371, 384; C. IV 16, 17, 174, 303, 331, 347, 348, 361; C. V 71, 73, 74, 91, 121, 122, 123, 362, 487, 488, 489, 490; C. VI 91, 128, 156, 234, 277, 289, 339, 356, 358, 476; C. VII 23, 51, 53, 148, 232, 233, 255, 298, 344, 345, 364, 553; C. VIII 326, 421, 470; C. IX 36, 37, 196, 208-211, 221, 228, 232, 247, 270, 402, 413, 562; C. X 38, 43, 95, 103, 111, 114, 125, 157, 160, 236, 238, 239, 241, 252, 255, 288, 330, 331, 474-476, 478, 481, 564, 618; C. XI 53, 107, 115, 116, 152, 165, 180, 200, 206, 302, 332, 440, 441, 443, 464-466, 536, 568, 590, 612; C. XII 42, 43, 77, 80, 215, 221, 435, 436, 459, 570, 623-625; C. XIII 30-33, 57, 58, 87, 88, 115, 233, 289, 325

Sabır sürûrun anahtardır C. XII 623

sabır yakıcı C. XII 564

sabırsızlık C. VIII 147; C. XI 467, 468

sâbir C. IX 71, 436

sâbitât C. VI 472

sabr-i cemîl C. IV 122; C. V 123

sabr-i mücsem C. X 255

sabrı veren C. X 255

sabun C. X 49

sabun köpüğü C. III 355

Sabûr C. II 509; C. V 355; C. X 236; C. XI 467, 565

sâcîd C. IV 193, 194; C. VII 274; C. XII 402, 520, 521

saç C. VIII 388; C. IX 140

sa'd C. I 395; C. III 117; C. VI 72; C. X 473, 474; C. XI 316, 556, 557, 558; C. XII 276, 392

Sa'd yıldızı C. IV 232

sadâ C. II 59; C. III 188, 189, 212, 373; C. IV 101, 501; C. V 244; C. VI 282, 515; C. VII 221, 224, 474; C. IX 88; C. X 335; C. XI 247, 347, 348

sadaka C. II 490; C. III 268; C. IV 16; C. V 143, 558; C. VI 168, 248, 251; C. IX 220, 463; C. X 37, 190, 327; C. XII 68, 216, 217, 276, 277, 518, 519, 602, 603; C. XIII 191, 259

Sadakkâlahü'l-azîm C. VIII 469

sadâkat C. VI 407, 408; C. VIII 41; C. X 267, 268, 335, 506, 508, 509

sâdât Bk. seyyid C. XI 72; C. XII 197

sadâ-yı hafî C. X 66

sadâ-yı irşâd C. III 371

sadâ-yı latîf C. V 396

sadâ-yı mutlak C. II 284

sadâ-yı safrî C. IV 228

sâde-dil C. XI 407

sadef C. I 442; C. III 163, 286, 287, 437; C. VIII 163, 355, 358, 359, 512; C. IX 83, 356, 364, 365, 640; C. XI 124; C. XII 479, 592

Sa'd-ı ekber C. III 471; C. X 221, 473

sâdik C. IV 312; C. VI 408, 548; C. X 220; C. XI 565; C. XII 241, 543; C. XIII 267

sâdik peygamber C. IX 409

sâdiklar C. III 306

sadır C. I 56; C. VII 242; C. VIII 266, 380, 483; C. XI 355; C. XIII 183, 184

Sa'd-ı asgar C. X 474

sadr-i ecîl C. I 44; C. VIII 394, 482

sâf C. IX 133-135, 142; C. X 177

safâ C. I 523; C. III 305, 306; C. VII 63; C. IX 199

safâ-i esrâr C. VI 229

safâ-yı kalb C. II 181; C. VII 256

safidil C. XIII 67

Safer ayı C. VIII 229, 230, 231; C. XI 456; C. XIII 221, 277, 333

saff C. XI 424

saff-i niâl C. I 491

sâffün C. VIII 52

- saff C. I 166; C. V 386, 388, 389; C. XIII 166, 231
 sâfil C. VII 445
 safir C. I 190, 298; C. VII 258; C. XII 285
 safiye C. I 147; C. III 58; C. VI 461
 safrâ C. I 102, 122, 460; C. IV 24, 25, 30, 44, 442; C. VI 306-308; C. VIII 158; C. XI 20, 230, 231; C. XII 219
 safra kesesi C. VI 307
 safrâf C. IV 24; C. X 145
 safrâ-i fâkâ' C. VIII 63
 safran C. VI 587
 safrâvî C. X 36
 safvet C. VII 63; C. IX 134-136; C. XI 492
 safvet-i kalb C. VII 516
 sağ C. II 394; C. III 97; C. IX 154-156, 572, 582; C. X 45, 46; C. XI 27, 89, 429, 602
 sağ el C. II 441; C. IX 577; C. X 44, 46, 57; C. XII 70
 sağ taraf C. II 346
 sağır C. II 401-405, 407, 412; C. VI 55, 56, 65; C. VII 258, 500, 501; C. VIII 364; C. IX 427, 470; C. XII 303, 364; C. XIII 174, 195
 sağırılık C. VI 58
 sahâbe C. IV 283; C. IX 201
 sahâbe-i kirâm C. V 373
 sahâbî C. IV 108, 120, 284, 285, 287
 sāha-i esrîyye C. II 435
 sāha-i ilm C. III 267
 sahare Bk. sāhir C. I 276
 sahâvet C. IV 201
 sahh C. XII 225, 226
 sahi C. II 97; C. X 588
 sāhib-dil C. II 148; C. IV 363, 364
 sāhib-i cemâl C. XI 236, 241; C. XII 585
 sāhib-i devlet C. X 147
 sāhib-i dil C. I 482, 483; C. IX 296, 306
 sāhib-i himmet C. IV 494
 sāhib-i inkişâr C. IV 323
 sāhib-i keşf C. IV 288; C. VI 627; C. IX 529
 sāhib-i nefis C. I 482, 483
 sāhib-i ni'met C. XII 574
 sāhib-i nisbet C. XII 353
 sāhib-i saâdet C. IX 475; C. X 479
 sāhib-i tasarruf C. VIII 263; C. X 262
 sāhib-i telvin C. IX 401; C. XI 198, 462
 sāhib-i temkîn C. XI 198
 sāhib-i velâyet C. VII 31
 sāhib-i zan C. II 504
 sāhib-i zevk C. I 164, 200, 201
 sāhib-kırân C. IX 475; C. X 479; C. XI 426, 465; C. XII 187, 238
 sāhir Bk. sihirbâz C. I 487, 488; C. V 28, 29, 310, 318, 319, 325, 329, 455; C. VIII 410; C. IX 351; C. X 379, 380, 594, 596; C. XII 134; C. IX 126; C. XII 310
 sāhirlerin ipleri C. V 334
 sahrâ C. III 480; C. IV 31, 166, 474; C. VIII 112, 394, 582; C. X 94, 188, 190, 191, 212, 244, 417; C. XI 457, 458, 578, 579, 620; C. XII 12, 17, 175, 271; C. XIII 286
 sahrâ-nişin C. XII 163
 sahrâ-yı cân C. II 63
 sahrâ-yı ervâh C. I 215
 sahrâ-yı fikir C. VIII 582
 sahrâ-yı hakikat C. VI 128, 129, 130, 132
 sahrâ-yı imkân C. V 438
 sahrâ-yı tabiat C. II 280, 293
 sahrınc C. XIII 182
 sahte mürşid C. I 298; C. IX 128
 sahte peygamber C. IX 377, 378, 382
 sahte şeyh C. IX 96
 sahte ve nâkis mürşid C. XII 223
 sahûr C. X 295, 296
 sahûr davulu C. XI 294, 295, 301, 302
 sahv C. I 95, 533, 542; C. III 390; C. IV 159; C. V 375, 384, 550; C. VI 205, 206, 609, 621; C. VII 535; C. IX 68; C. XI 217, 220; C. XII 32, 261; C. XIII 311, 312
 saîd C. I 206; C. II 165, 189, 287, 347, 441, 450, 460, 461, 481; C. III 69, 98, 294, 302, 313, 414, 471; C. IV 216, 232, 236, 239, 304, 318, 480, 492; C. V 444; C. VI 72, 73, 141, 149, 161, 183, 184, 186, 318, 636; C. VII 300; C. VIII 324, 348, 493; C. IX 155, 201-203; C. X 321, 385, 578; C. XI 393, 432, 440, 448, 572; C. XII 251; C. XIII 195
 saîd-i ezeli C. IV 239; C. VIII 325, 326; C. XI 448; C. XII 125
 saîl C. II 238, 239; C. XI 485
 saîm C. IX 75
 Sair C. VIII 210; C. IX 579
 sāir fi'l-menâm C. XII 269
 sāis C. V 548, 549
 sakâ C. X 99; C. XII 448; C. XIII 47
 sakal C. VII 202, 203, 250, 558; C. VIII 388; C. X 139, 381, 382, 481, 482; C. XI 102, 575, 576; C. XII 292, 293, 297, 614, 626; C. XIII 174
 Sakar Bk. sekar C. I 33; C. VII 29, 30; C. XI 98; C. XII 193, 488
 sâkî C. III 201, 373; C. IV 202; C. V 227, 372; C. VI 420, 622; C. VIII 262, 362, 368, 371, 563; C. X 410; C. XI 235; C. XII 35; C. XIII 13, 14, 15, 19, 20, 28
 sâkî-i bâkî C. XII 35; C. XIII 19
 sâkî-i hakikî C. VI 623
 sakîl C. III 156
 sakka C. XII 354, 355
 salâ C. IV 261; C. VI 12, 271
 salâh C. III 397; C. IV 268; C. VII 44, 45, 74, 75
 sâlâr C. VIII 42; C. X 329
 salât Bk. salavât, namaz C. I 38; C. VII 344; C. X 428; C. XII 240, 426, 427
 salât ü selâm C. V 60

salât-ı dâime C. II 510; C. VI 621
 salât-ı husûf C. II 156
 salât-ı ma'nevî C. V 594
 salavât Bk. salât C. XII 426
 sâlibe-i külliyye C. X 627
 sâlih C. II 99, 174, 175; C. IV 457; C. VIII 393,
 397, 399, 401; C. IX 219, 259, 324; C. X
 265; C. XII 218, 225, 226, 333, 337
 sâlih amel C. III 203; C. IX 67, 581
 sâlihîn C. V 572
 sâlihler C. V 561; C. XII 222
 sâlik yolcu C. I 59, 84, 85, 88-90, 96, 103,
 106, 109, 118-121, 135-137, 139, 141-
 143, 145, 149, 154, 159, 186, 187, 208,
 214, 217, 224, 225, 227, 248, 249, 256-
 258, 271, 272, 290, 291, 309, 310, 319,
 339, 342, 421, 425, 427, 431, 432, 439,
 441, 463, 465, 472, 482-484, 487-490,
 514, 515, 522-524, 526, 528, 529, 537,
 542, 552, 565, 570, 571, 572; C. II 17, 21,
 33, 34, 52, 53, 55, 91, 95, 108, 110, 112,
 160, 169, 195, 196, 228, 229, 234, 242,
 243, 245, 246, 259, 262, 265, 266, 269,
 272, 273, 275, 279, 281, 282, 283, 289,
 290, 293-295, 297, 299, 301, 302, 307-
 316, 318, 322, 327, 329, 331, 341, 362-
 364, 372-374, 376, 377, 393, 397, 403,
 405, 413, 416, 418, 425, 427, 466, 469,
 474, 501-503, 533; C. III 15, 16, 20-22,
 24, 25, 37, 39, 40, 44-46, 48, 50, 52-55,
 73, 74, 88, 89, 107, 111, 135, 139, 144,
 147, 162, 181, 186, 189, 191, 196, 200,
 207, 212-214, 232, 245-247, 250, 263,
 281-283, 309, 326, 340, 346, 347, 365,
 367, 371, 374, 376, 382, 388, 411, 417,
 427, 428, 429, 431-433, 468, 483, 484,
 486, 494; C. IV 23, 27, 31, 32, 36, 38, 43,
 45, 50, 54, 56, 103, 108, 119, 126, 147,
 148, 150, 153, 154, 160, 164, 189, 190,
 203, 204, 206, 267, 290, 292, 302, 303,
 306, 312, 319, 324, 353, 370, 373, 383,
 393, 425, 434, 445, 457, 484; C. V 18, 22,
 25, 31, 58, 70, 75, 77-79, 87, 91-93, 95,
 96, 98, 106, 109, 119, 125, 132, 143, 145,
 148-152, 158, 161, 166-168, 173, 180,
 181, 203, 205-207, 215, 226, 263, 265,
 266, 274, 283, 297, 301, 303, 308, 327,
 334, 339, 340, 343, 345, 348-350, 370,
 378, 381, 382, 384, 387, 408, 409, 422,
 429, 435, 459, 460-462, 475, 479, 480,
 499, 506, 516, 517, 541, 547, 555, 574; C.
 VI 34, 35, 65, 126, 129, 130, 132, 182,
 217, 227-229, 250, 266, 306, 311, 316,
 317, 337, 342, 350-359, 364, 378, 402,
 424, 425, 427, 429, 430, 436-438, 463,
 464, 466, 468-471, 475-477, 489, 492,
 506, 510, 512, 514, 519, 521-523, 538,

548, 585, 586, 589, 597, 598, 602-604,
 608, 630, 639; C. VII 13, 14, 17, 23, 40,
 47, 48, 139, 140, 143, 147, 158, 159, 161,
 169, 170, 171, 189, 199, 215, 224, 232,
 234, 250, 256, 260, 263, 300, 316, 317,
 322, 323-325, 337, 360, 363, 378, 381,
 398, 400, 416, 417, 434, 450, 452-456,
 483, 496, 523, 546, 549-551, 555, 556,
 558; C. VIII 17, 18, 37, 58, 68, 75, 80, 94,
 96, 98, 106, 127-129, 135-137, 145, 193,
 194, 227, 240, 262, 263, 270, 282, 294,
 319, 321, 366, 376, 405, 412, 423, 429,
 459, 465, 468-470, 473, 478, 533, 548,
 549, 553, 554, 599, 609, 613; C. IX 16, 26,
 31, 56-59, 61, 62, 67, 72, 90, 111, 114,
 134, 135, 137, 157, 158, 160, 166, 181,
 194-196, 198, 200, 202, 208, 209, 211,
 230-232, 235-237, 241, 246, 248, 250,
 251, 254-256, 258, 260, 261, 264, 266,
 269, 277, 278, 280, 283, 289, 311, 336,
 337, 339-341, 353, 357-361, 365, 366,
 368, 369, 371, 390, 392, 395, 398, 401,
 416, 454, 465, 460, 481, 497, 517, 619,
 634, 649, 650; C. X 60, 87, 125, 127, 129,
 130, 142, 143, 147, 152, 176, 178, 179,
 209, 211, 220, 231, 234, 245, 246, 254,
 337, 356, 418, 419, 427, 430, 431, 437,
 458, 459, 464, 470-475, 477, 479, 489,
 497, 499, 503, 509, 518, 524, 532, 539,
 540, 553, 572, 589, 601, 614, 629, 632-
 634; C. XI 12, 29, 32, 41, 42, 66, 68, 76,
 77, 91, 99, 115, 116, 122, 125, 137, 146,
 151, 153-155, 166, 169, 174, 175, 177,
 178, 182, 184, 185, 188, 189, 194, 195,
 206, 208, 217, 219, 220, 222, 223, 225,
 226, 262, 264, 268, 284, 305, 324, 325,
 326, 348, 370, 373, 375, 377, 378, 380,
 384, 398, 399, 400, 403, 404, 406, 420,
 429, 435, 440, 449, 462, 463, 466-468,
 473, 474, 483, 485, 486, 501, 506, 518,
 520, 521, 530, 535, 542, 554, 563, 570,
 571, 572, 574, 612-614; C. XII 11, 22, 23,
 32, 35, 74, 75, 79, 106-108, 110, 145,
 150, 154, 171, 172, 174, 177, 178, 188,
 205, 207, 226, 229, 232-234, 247, 251,
 255, 257, 258, 260-262, 269, 270, 274,
 275, 277-279, 281, 282, 318, 319, 327,
 330, 336, 375, 376, 379, 380, 383, 397,
 403, 409, 422, 448, 454, 456, 488, 494,
 498, 508-510, 514, 540, 546, 558, 565,
 567, 577, 578, 580, 584, 595, 597, 606,
 607, 617; C. XIII 31, 38, 41, 45, 52, 55, 56,
 60, 61, 68, 73, 74, 79, 93, 96, 97, 103,
 129, 133, 139, 159, 162-165, 169, 170,
 175-179, 181, 184, 201, 202, 209-211,
 216-218, 223-225, 228, 229, 231, 233,
 235, 237, 239, 241, 242, 244, 246, 247,

- 255, 279, 280, 281, 283, 284, 286, 289, 290, 308, 309, 310, 325, 326
- sâlikân-ı tarikat C. V 58
- sâlikân-ı tıfıl-ı hâim C. XI 554
- sâlik-i âbid C. IX 417
- sâlik-i âşik C. III 469; C. VI 393, 394
- sâlik-i bî-cdeh C. III 438
- sâlik-i ebter C. II 364; C. V 339, 409; C. VII 158; C. VIII 129; C. IX 649; C. XI 406, 407; C. XIII 283
- sâlik-i hakikî C. IX 626
- sâlik-i meczûb C. IX 649, 650
- sâlik-i mutavassıt C. XI 224
- sâlik-i muvahhid C. IX 278
- sâlik-i mübtedî C. II 111; C. X 60; C. XI 60, 152, 402; C. XIII 175
- sâlik-i nâkıs C. VI 259
- sâlik-i rûhânî C. IX 283
- sâlik-i sâdık C. IX 416, 419, 420
- sâlik-i tarikat C. III 339, 416; C. V 213, 214; C. XII 71
- sâlikin terakkîsi C. I 469
- sâlim kalb C. IV 41
- salkum C. II 289
- Sallallahu aleyhi ve sellem C. VIII 472
- salsâl C. III 254
- salтанat C. II 197, 200; C. IV 361-363, 365, 366; C. V 281; C. VI 316, 460, 594, 616; C. VII 205, 219, 250; C. VIII 541; C. IX 151, 152, 189; C. XI 276; C. XIII 38, 40, 264
- salтанat sevdâsi C. VII 204
- salтанat-ı âlem C. VI 594
- salтанat-ı ma'nevîyye C. I 416; C. IV 362; C. VII 204; C. XI 95
- salтанat-ı zâhiriyye ve ma'nevîyye C. VII 216
- sâlûsluk C. IX 96
- saman C. IV 374; C. VII 477, 478, 479; C. VIII 357, 359; C. X 126, 127; C. XI 37
- saman çöpü C. XI 312
- samanlı çamur C. VII 90
- samanlık C. X 203
- Samed C. VIII 107, 499, 518; C. IX 195; C. X 305, 352, 353; C. XI 90, 483; C. XIII 152, 277
- samedîyyet C. II 477; C. IX 112
- sâmia C. II 228; C. III 28; C. IV 368
- samur C. VII 185
- san'at C. I 490, 504, 505; C. II 32; C. III 272, 288, 312, 375; C. IV 193, 207, 216, 380; C. V 168; C. VI 450; C. VII 33, 262, 374, 375, 470; C. IX 356, 357; C. X 112, 194, 282, 300, 306, 355; C. XI 70, 71, 134, 483, 574; C. XII 570, 572; C. XIII 82, 98, 99, 101, 302
- san'at ehli C. X 474
- san'at öğrenmek C. VIII 42
- san'at-ı hakîmâne C. XI 457
- san'at-ı ilâhî C. XI 541
- san'atkâr C. VII 262, 470; C. VIII 580; C. XI 454
- san'atlar vahiyden oldu C. VII 376
- sanâyi'-i bedî'iyye C. XI 49, 230
- sancak C. XII 387
- sandık C. XIII 179, 188-195, 198, 200-202, 204, 205, 212-215
- sanem Bk. put C. XI 156, 569; C. XIII 59
- Sânî' C. III 512, 461; C. VIII 573; C. IX 203, 205; C. XI 80; C. XII 448
- Sânî'-i hakîm C. VIII 352, 355; C. IX 205; C. XI 133; C. XII 448
- Sanskrit C. VIII 115
- sap C. II 363
- sapan C. I 460, 461
- sar'a C. II 79
- saray C. X 455; C. XII 500; C. XIII 91, 92
- sârân C. XII 379
- sarf C. V 378
- sarhoş C. I 345, 516, 533, 547; C. II 417, 498, 553; C. III 485; C. IV 42, 156-158, 202, 216, 250, 336; C. V 188, 192, 198, 199, 203, 224, 231, 372; C. VI 422, 623; C. VII 254, 308, 478, 539; C. VIII 76, 82, 259, 261, 296, 367, 368, 546, 572; C. IX 114, 320, 322, 453, 531; C. X 119, 129, 143, 309, 310, 321, 364, 371, 411, 413, 422, 438, 439, 445, 449, 534, 548, 591, 592, 622, 623, 625; C. XI 25, 94, 217, 218, 221-224, 229-231, 238, 252, 323-326, 416, 430, 523, 584, 585, 587, 614; C. XII 34, 190, 270, 272, 470, 471, 474, 514, 516; C. XIII 13, 21, 22, 64, 106, 107, 162, 168, 186, 199, 209
- sarhoşluk Bk. sekr C. I 373, 542, 547; C. II 205, 416, 417; C. IV 122; C. V 188, 190, 225, 228, 229, 597, 621; C. VI 205, 422; C. VII 533, 536; C. VIII 98, 99, 100, 128, 261, 263, 546, 547; C. IX 489, 599, 608, 647, 648; C. X 25, 143, 410, 411, 413, 414, 417, 442, 592, 623, 624; C. XI 91, 217, 224-226, 230, 416, 583; C. XII 241, 242; C. XIII 25, 33, 130, 164, 171, 286
- san C. II 178; C. III 98, 213, 441; C. IV 24; C. XI 324; C. XII 171, 314
- san helile C. IX 342
- san ölüm C. X 37
- san yüz C. III 303; C. X 457-459; C. XIII 282
- sank C. VII 464-467; C. XI 102
- sârî C. I 283, 287; C. III 105, 106, 113, 180; C. IV 152, 191, 192, 369, 453; C. V 272, 430; C. VI 42, 539; C. VII 537; C. VIII 431, 449, 451; C. IX 647; C. X 201; C. XI 199; C. XII 195
- sârî hastalık C. I 115, 116
- sarmaşık C. III 322; C. VII 259, 316, 522, 529; C. X 203; C. XII 92; C. XIII 319

sarıç C. XII 496, 498
 sarraf C. VII 27; C. X 382
 sarsar C. VII 56, 427; C. XII 237, 238, 475; C. XIII 301
 satın alma C. XI 421
 sâtir C. IV 397; C. V 563
 satranç Bk. satranç C. I 392; C. IV 471; C. V 155; C. VI 125; C. VIII 403; C. IX 138, 168, 632; C. X 220, 272, 423, 424, 425, 462, 580; C. XI 206, 528; C. XII 78, 129, 217, 452, 495, 628; C. XIII 21
 satranç tahtası C. V 242; C. XII 628
 satranç taşları C. X 272; C. XII 452
 sa've C. IX 162
 savm Bk. oruç C. I 38; C. IX 76; C. X 428
 savmaa C. V 93; C. XI 453; C. XII 611
 savm-ı ramazan C. V 461
 savm-ı vîşâl C. III 15
 savt Bk. ses C. I 517; C. II 274; C. VII 308; C. VIII 345, 348; C. IX 133, 167, 170, 281; C. X 88, 92, 351; C. XI 244, 245, 347, 455, 456; C. XIII 167, 176, 177, 221, 251
 sa'y C. I 301, 306, 309-311, 313, 316, 317, 320; C. VI 189, 190; C. XI 146; C. XII 24; C. XIII 318
 sa'y u gayret C. VII 34
 sâye Bk. gölge, zill C. V 457; C. VIII 83; C. XI 494; C. XII 350, 381, 615
 sayha C. VI 118; C. VIII 189
 sayı C. XI 179
 sa'y-i bâtnî C. XII 24
 sa'y-i zâhirî C. XII 24
 saykal Bk. cilâ C. II 347, 427, 430; C. V 379; C. VI 424, 427; C. VIII 194, 195, 323; C. IX 165; C. XI 426
 sayyâd Bk. avcı C. III 365; C. VII 309; C. IX 167
 saz C. VII 219, 221
 sâzende C. XI 224, 228, 229, 541
 se div C. II 454
 seb'a semâvât C. IV 137
 seb'a-i seyyârât C. VII 547; C. IX 371
 seb'a-i seyyâre C. IV 137; C. XI 46, 49
 sebak C. V 321; C. VIII 309
 Sebbaha lillâh C. X 521
 sebeb Bk. esbâb C. I 220, 284, 285, 302, 306, 311, 358, 497-499; C. II 223, 224, 226; C. III 282; C. IV 17, 18, 48, 135, 222, 510, 514, 515; C. V 358, 395, 397, 519, 584; C. VI 35-37, 199, 201, 202, 278, 308, 537, 637; C. VII 54, 61, 78, 91; C. VIII 168, 169, 191, 192, 233, 519, 543, 544; C. IX 273-275, 488, 501-505, 546-550, 612, 613; C. X 68, 101, 108, 224, 241, 401, 553; C. XI 146, 243, 360, 361; C. XII 20, 92, 134, 309, 310, 531, 555-558; C. XIII 98, 303, 318, 340
 sebeb âlemi C. XII 558

sebeb perdesi C. XII 134
 sebeb ve müsebbib hep O'dur C. VI 309
 sebeb yakıcılık C. XII 560
 sebebdan müsebbibe C. I 453
 sebeb-i evvel C. VI 308
 sebeb-i hayât C. VIII 385; C. XIII 307
 sebeb-i helâk C. VII 385
 sebeb-i hilkat C. XII 504
 sebeb-i icâd C. III 99
 sebeb-i ilâhî C. IX 61
 sebeb-i ma'nevî C. I 284, 287
 sebeb-i müstakil C. VIII 578
 sebeb-i sûri C. I 284, 287
 sebeb-i zuhûr C. I 81; C. III 341
 sebebiyyet C. XIII 205
 sebeblerin sebebi C. III 451; C. VI 308
 sebil-i sabr u rızâ C. V 505
 sebt ve mahv C. XII 446
 sebze C. VII 316
 seccâde C. IV 423; C. IX 170
 secde Bk. sücûd C. I 104; C. II 217, 218, 299, 303, 307, 333, 377, 378, 383, 410, 411; C. III 225, 340, 457, 494, 495; C. IV 30, 87, 88, 116, 214, 218, 222, 224, 227, 339, 371, 398, 465; C. V 542, 570, 571, 575, 577, 632; C. VI 78, 125, 163, 212, 213, 365, 495; C. VII 22, 166, 203, 274, 282, 283, 398; C. VIII 509, 510; C. IX 293, 469, 609, 610; C. X 280; C. XI 499, 501; C. XII 52, 56, 116, 118, 119, 402, 405, 520, 521; C. XIII 144
 secdegâh C. IV 339; C. XIII 222
 secde-i hulûs C. X 607
 secde-i kurb C. III 339, 340
 secde-i şükür C. VI 78
 sed C. II 369, 370; C. X 524
 sedd-i pes C. VIII 320
 sedd-i piş C. VIII 320
 sedene-i esmâ C. III 38
 sedivü C. II 454
 sefer Bk. seyr C. I 432; C. II 293, 294, 321; C. III 211, 224, 467, 496, 497; C. IV 108, 110, 111, 114, 216, 240; C. V 142, 344, 431, 510, 512, 519-521; C. VI 464, 480; C. VII 206; C. VIII 118, 125, 128, 551; C. IX 13, 14, 88, 89, 102; C. X 468, 474, 618; C. XI 170; C. XII 312, 490; C. XIII 32, 61, 69, 77, 78, 86, 92, 96, 97, 103, 114, 118, 160, 176
 sefer-i âfâkî ve enfûsî C. XIII 141
 sefer-i âhîret C. III 178, 498
 sefer-i sûri C. XIII 159
 sefer-i urûc C. IV 291
 sefih C. XIII 270
 sehâ C. II 129, 310, 311, 491; C. III 352, 495, 496; C. IV 210, 317; C. IX 75, 76, 77, 572; C. X 366; C. XI 447; C. XII 523

sehâb Bk. bulut C. III 428; C. VII 184
 sehâbe C. II 217
 sehâb-ı muzî C. I 249; C. IV 137; C. V 16, 340;
 C. VI 288; C. VII 184, 185; C. IX 371, 610;
 C. XI 404
 sehare C. X 504, 505
 sehâvet Bk. cömertlik C. I 203; C. II 99, 102,
 311; C. III 87, 132, 250, 252, 353, 354; C.
 IV 473; C. VII 416; C. VIII 517; C. IX 413; C.
 X 588; C. XIII 248
 sehâ-yı nefis C. IV 361
 seher C. II 353; C. IX 563, 572; C. XI 208
 seher rûzgârı C. VI 629
 sehâre C. VIII 414
 Sekâhum Rabbühüm C. VI 218
 Sekar Bk. Sakar C. X 594
 sekiz cennet C. II 438; C. VIII 204; C. IX 557; C.
 X 198
 sekiz melek C. IX 512
 sekr Bk. sarhoşluk C. I 45, 95, 225, 542; C. II
 232, 233; C. V 91, 92, 375; C. VI 621; C. VII
 535; C. IX 68; C. X 413
 sekr-i hakîkî C. I 225, 226
 sekr-i ma'nevî C. I 416; C. II 416
 sekr-i rûhânî C. I 225
 seksen yıl C. V 518
 sekte C. II 529; C. X 109
 sel C. I 495; C. VIII 287-290; C. X 294, 615; C.
 XI 313; C. XIII 55, 56, 76, 284
 selâm vermek C. I 429, 430, 557; C. V 572; C.
 VI 252; C. VII 396; C. VIII 509; C. IX 88, 89;
 C. X 277; C. XI 364
 selâmet C. V 577
 selâmet-i îmân C. XIII 288, 289
 selâmet-i kalb C. IX 295
 selâm-ı Hak C. VI 253, 254
 selâtin-i mâziye C. II 346
 selb-i ilim C. II 318
 selb-i servet C. II 318
 selb-i sıhhat C. II 318
 Selçuk Devleti C. XIII 249
 Selçuk hükümdârları C. XII 517
 Selçukî hükûmeti C. V 235
 selhâne C. XI 411
 selim C. X 175
 selsebil C. I 56; C. II 449, 450; C. XII 493, 494
 selvâ C. I 112, 306; C. II 494
 selvâ kuşları C. IV 68
 Sem' C. V 271; C. VI 235; C. VIII 449; C. XII 137
 semâ' C. I 410, 516; C. II 267, 481; C. III 62, 63,
 77, 153, 155, 157, 161, 188, 189, 368; C.
 IV 420; C. V 43, 384; C. VI 167, 168, 616;
 C. VII 219, 223-225 256; C. IX 88, 89, 596;
 C. X 40, 443; C. XI 76, 211, 223, 226; C.
 XII 35, 36, 37, 49, 285, 480
 semâ Bk. gök, semâvât C. III 156, 304, 354,
 447; C. IV 47; C. VI 549; C. VII 161, 163; C.

VIII 542; C. IX 556, 558, 559; C. XII 186
 semâ' etmek C. VI 382; C. XII 48
 semâ'-ı ervâh C. IV 43
 semâ'-ı hakîkî C. III 161
 semâf C. XIII 198
 semâ-i dünyâ C. IX 509
 semâvât Bk. semâ C. I 224; C. II 212; C. IV 300;
 C. IX 371; C. XI 50
 semâvât-ı ulâ C. XI 93
 semâvân kilidi C. XI 47
 semâvî C. III 254
 semâviyyîn C. I 69
 semâya urûc C. XI 93
 semâ-yı hakikat C. IV 510; C. VIII 198
 semâ-yı iltâk C. II 426
 semâ-yı rûhâniyyet C. V 60
 semek C. VII 303
 semer C. XIII 62
 semere C. XIII 339
 Semî' C. I 474; C. VII 77, 78, 274; C. X 325; C.
 XI 322
 Semi' C. I 82; C. VII 77; C. VIII 340, 341
 Semiallâhu limen hamideh C. VIII 87
 semiz öküz C. IX 316, 317; C. XII 278
 semme vecchullâh C. I 423; C. III 64; C. VI 328;
 C. X 624; C. XII 235, 542
 semûm C. IV 511, 512; C. XI 597; C. XIII 301,
 319
 sen C. I 537, 538; C. II 317, 320, 321, 325, 334;
 C. X 599, 608
 senâ C. III 492; C. V 262; C. VII 349; C. VIII 574;
 C. XII 506; C. XIII 144
 senâ-yı Hakk C. VIII 573
 senlik C. II 91, 427; C. III 113; C. IV 373; C. VI
 92, 468, 470, 588, 589; C. X 619, 625; C.
 XI 231; C. XIII 52
 sensin C. II 325
 sepet C. IX 428; C. X 456; C. XII 409, 420
 serâ C. IV 502; C. X 396
 serâb C. I 298; C. II 443, 444; C. VIII 426, 427,
 455; C. X 13, 14; C. XI 425; C. XII 467; C.
 XIII 137, 193, 337
 serçe C. III 411; C. IX 261
 ser-çeşme-i mevcûdât C. VI 184
 Seretân C. V 139
 seretân illeti C. XII 56
 sereyân C. IV 265; C. V 358; C. VI 539; C. VII
 262; C. X 258; C. XII 195
 sereyân-ı zâtî C. II 79, 543; C. IV 372, 373; C. V
 358, 501; C. VII 25, 149, 506; C. XII 39, 54,
 189, 195, 390
 serfûrî C. VIII 275
 serhadd-i gayb C. VIII 186
 sermâye C. XI 291, 292; C. XII 274; C. XIII 318,
 337, 338
 sermed C. X 373
 sermest C. III 486; C. X 627

ser-rişte C. IX 571; C. XI 602
 ser-sâm C. VI 417
 serum C. X 526; C. XII 101
 server C. VIII 42, 510
 Server-i enbiyâ C. I 258; C. III 101
 serverlik C. III 42
 servet C. I 562; C. II 550; C. V 148; C. VII 185;
 C. IX 185; C. X 433
 servi C. II 70; C. X 81; C. XI 195, 562; C. XIII
 208
 serv-i revân C. XIII 315
 serv-i sehi C. XII 252; C. XIII 183
 ses Bk. savt C. II 13, 59, 390; C. IV 459, 463; C.
 V 221, 395; C. VI 319; C. VII 227, 474; C. X
 41; C. XI 41, 241
 setr C. VI 11, 17, 18, 23, 619; C. VII 73, 74
 setr-i avret C. III 165; C. V 598
 Settâr C. II 382, 449; C. III 101, 102; C. IV 182,
 185, 415; C. V 60; C. VI 11, 619; C. VII 64;
 C. VIII 523; C. IX 47, 583, 584; C. X 80,
 567; C. XI 74, 439, 550; C. XIII 201
 settâriyyet C. VI 13
 settârlık C. III 100, 101; C. VI 18; C. IX 48; C. X
 71; C. XIII 202
 sevâb C. II 405; C. III 270; C. VII 304; C. IX 211,
 212
 sevâb-ı dünyevî C. I 308
 sevda C. I 122; C. IV 442; C. VI 306-308, 458;
 C. VIII 158; C. XI 230, 231, 562; C. XIII
 178, 183
 sevdâf C. III 386; C. IX 120; C. XI 330
 sevdâ-yı aşk C. X 518
 sevdâ-yı hâm C. XI 364
 sevdâ-yı riyâset C. V 208
 sevgi Bk. aşk, muhabbet C. VI 366; C. VIII 327;
 C. XI 571
 sevgili Bk. habîb, mahbûb, yâr C. XI 569
 sevcî kadın C. XII 344
 sevinç C. III 194; C. VIII 385; C. XII 102
 sevinmek C. VI 68
 sevk-i tabîi C. VI 235; C. IX 488
 seyâhat C. IV 108, 111; C. VIII 168
 seyfullâh C. XI 43
 seysis C. XI 391
 seylâb C. IX 262; C. XII 89
 seyr Bk. sefer C. III 229; C. V 522; C. VII 277,
 456; C. IX 13, 278; C. X 50, 51; C. XI 566;
 C. XIII 178
 seyr ü sefer C. V 507, 520, 521; C. VII 170; C.
 VIII 117; C. XIII 97
 seyr ü sülûk C. III 324; C. IV 31; C. V 506; C. VII
 253; C. VIII 21; C. IX 650; C. XIII 94, 95,
 314
 seyr-billâh C. VII 456, 457
 seyr-fillâh C. II 162, 310; C. III 381; C. IV 119;
 C. V 516, 559; C. VII 42, 535; C. VIII 139;
 C. IX 278; C. XI 579; C. XIII 139

seyr-i âfâkî C. XIII 97
 seyr-i anillâh C. I 510
 seyr-i cismânî C. IX 277
 seyr-i enfûsî C. XIII 97
 seyr-i husûsî C. XIII 76
 seyr-i ma'nevî C. IX 277; C. XIII 152
 seyr-i mekânî C. VI 148
 seyr-i melekûfî C. IX 278, 279
 seyr-i mülkî C. IX 278, 279
 seyr-i rûhânî C. VII 454; C. IX 277, 278
 seyr-i sır C. III 488
 seyr-i sûrî C. IX 277
 seyr-i umûmî C. XIII 76
 seyr-i urûcî C. V 461, 499
 seyr-i zamânî C. VI 148
 seyr-i zâfî C. IX 278, 279
 seyr-ilallâh C. IV 119; C. VII 456, 457; C. IX 277
 seyr-maallâh C. XIII 139
 seyyâlât-i esîriyye C. VIII 461
 seyyâle-i latîf C. XIII 77
 seyyâle-i rakîka C. VI 536; C. XIII 93
 seyyârât Bk. seyyâre C. I 342, 395; C. III 471; C.
 VI 281, 531, 569, 593; C. VII 162, 163,
 184, 185; C. X 162; C. XI 318, 404
 seyyârât-i felekiyye C. X 595
 seyyârât-i seb'a C. I 263, 266, 325
 seyyâre Bk. seyyârât C. III 68; C. IV 204, 299,
 381; C. V 16; C. VI 472; C. VII 185, 373; C.
 IX 141, 610; C. X 633, 634; C. XI 13, 44,
 46, 50, 237, 314; C. XII 341-343; C. XIII
 311
 seyyârelerin rûhâniyeti C. XII 342
 seyyiât Bk. seyyie C. II 520; C. IV 267, 314; C.
 VI 18; C. VIII 13; C. IX 568, 587; C. X 61;
 C. XII 249, 466
 seyyiâtın hasenâta tebdîli C. II 520, 521
 seyyid Bk. sâdât C. II 549; C. IV 99; C. XII 197,
 412
 Seyyid-i kâinât C. XII 413
 Seyyid-i küll C. V 479
 seyyidlik C. XI 486
 seyyidü'l-ekvân C. VI 206
 seyyidü's-sühedâ C. VI 270
 seyyie Bk. seyyiât C. I 470; C. II 521; C. V 105;
 C. VII 352
 sıbğatullâh C. XIII 266
 Sibtî C. VIII 179, 180, 266, 295, 493-497, 513-
 517, 520; C. XIII 151
 sibyan-ı şerîat C. III 390
 sıcak C. IV 69; C. X 327; C. XII 89
 sıcak su C. II 457, 458
 sıcaklık C. III 450; C. IV 485
 sıçan Bk. fâre C. I 186, 187; C. IV 377, 378, 380,
 383, 426-428; C. VI 110, 164, 165, 415,
 416; C. VIII 493; C. IX 26, 112, 113; C. X
 483, 496, 503, 547, 552, 553; C. XI 58; C.
 XII 183, 229-231, 239, 246, 254, 260,

261, 263, 326-329, 345, 359-362, 402
 sıçan yiyici C. XII 345
 siddik C. II 222, 466; C. III 363, 364; C. VI 34;
 C. VII 520, 549; C. VIII 237; C. IX 559, 577;
 C. X 237
 siddikun sohbeti C. VII 214
 siddikuyyet C. I 67; C. II 222
 siddikîn C. XIII 32
 siddiklar C. II 544
 sıdk C. I 187; C. II 226, 467; C. III 178, 179,
 260; C. IV 369, 370; C. VI 196, 265, 474,
 475, 630; C. VII 107, 515; C. IX 97, 99-
 101, 413; C. X 217, 219, 220, 224, 267,
 330, 331, 342, 481, 508, 509, 533; C. XI
 75, 76, 159, 208, 209, 344; C. XII 25, 212,
 213, 509; C. XIII 266, 267, 319
 sıdk kokusu C. XIII 319
 sıdk mak'adi C. X 508
 sıdk u hulûs C. II 112
 sıdk-ı bâtun C. X 218
 sıfât Bk. sıfat C. I 85, 86, 109, 230, 231, 232,
 234, 250, 315, 325, 326, 382, 431, 436,
 496, 530, 567; C. II 94, 213, 238, 241,
 242, 243, 254, 255, 257, 269, 270, 273,
 276, 278, 280, 281, 283, 308, 323, 324,
 328, 337, 340, 343, 471, 476; C. III 114,
 117, 170, 191, 192, 195, 201, 208, 214,
 220, 239, 241, 273, 294, 313, 328, 483; C.
 IV 115, 116, 182, 265, 266, 304, 346, 452,
 481; C. V 358, 388, 438; C. VI 323, 328,
 336, 358, 457, 458, 466, 638; C. VII 115,
 227, 285, 293, 348, 403, 488, 506, 546; C.
 VIII 170, 247, 301, 346, 347, 360, 433,
 510, 540, 573; C. IX 48, 51, 53, 69, 217,
 365, 422, 499, 612; C. X 314, 365, 372,
 402, 480, 517; C. XI 48, 199, 201, 223,
 289, 343, 348, 361, 528; C. XII 39, 110,
 111, 112, 120, 172, 272, 403, 425; C. XIII
 31, 94, 95, 266, 267, 276, 299, 317, 340
 sıfat Bk. sıfat C. II 425, 426; C. III 102, 150,
 268, 312, 375, 386, 450; C. IV 221, 332; C.
 VI 104, 325, 503, 525; C. VII 77, 78, 348;
 C. VIII 364, 449, 564; C. IX 641; C. X 210,
 617; C. XI 39, 224; C. XII 161, 324, 570,
 579, 589; C. XIII 244
 sıfat-ı nefsanîyye C. XI 260
 sıfat ve esmâ C. II 20; C. III 386; C. VII 239; C.
 XII 399, 408, 427, 541, 542, 543, 566; C.
 XIII 109
 sıfat ve esmâ ta'til kabul etmez C. VII 51
 sıfat ve esmâ-ı ilâhiyye C. X 581; C. XII 100,
 398, 399, 467, 522, 592, 593
 sıfat-ı abd C. III 166
 sıfat-ı abdânî C. III 368
 sıfat-ı abdâniyye C. V 19; C. X 606; C. XI 258;
 C. XII 109, 111, 578
 sıfat-ı abdiyyet C. III 478

sıfat-ı ahadiyyet C. IX 634; C. XII 584
 sıfat-ı aşk C. X 52
 sıfat-ı beşerî C. VI 399; C. XII 404
 sıfat-ı beşerîyye C. III 376; C. VI 146, 399; C. VII
 263; C. VIII 104; C. IX 311, 357, 422, 637;
 C. X 454, 551; C. XII 110, 112, 132, 212,
 346, 403, 404
 sıfat-ı beşerîyyet C. IX 644
 sıfat-ı Celâl C. VI 237; C. IX 582; C. X 436; C.
 XIII 305
 sıfat-ı celâliyye C. XII 219
 sıfat-ı cemâl C. IX 582
 sıfat-ı cemâliyye C. V 160; C. XII 219
 sıfat-ı cemâliyye ve celâliyye C. XI 405; C. XII
 502
 sıfat-ı cismânîyye C. X 177, 607; C. XII 493
 sıfat-ı cüz'îyye C. XII 579
 sıfat-ı fiiliyye-i Hak C. V 364
 sıfat-ı Hak C. I 279; C. II 210, 342; C. III 166,
 329, 330, 366, 378; C. VI 323, 324, 325; C.
 VII 174; C. VIII 439; C. IX 644, 647; C. X
 456; C. XI 279, 507; C. XII 404, 422
 sıfat-ı Hakkânî C. II 376; C. VI 421; C. V 19; C.
 X 603, 607; C. XI 258; C. XII 245
 sıfat-ı hakkıyye C. IX 643
 sıfat-ı hamîde C. IV 419; C. VI 279
 sıfat-ı Hayât C. I 94, 283, 287, 394; C. III 31,
 286, 329, 340, 361; C. IV 190, 387; C. V
 339; C. VI 42, 405, 471, 540; C. VII 239,
 274, 310, 372, 412; C. IX 422, 541, 542; C.
 X 380, 448, 521; C. XI 39, 198, 243, 438;
 C. XII 304, 316, 397, 472
 sıfat-ı hayvânîyye C. III 415, 438; C. IV 488; C.
 V 601; C. VI 592; C. VII 395; C. VIII 256; C.
 X 383, 403, 404; C. XI 227, 253, 601, 603,
 604, 605
 sıfat-ı ilbîsiyye C. IV 225
 sıfat-ı ilâhî C. V 594; C. X 66
 sıfat-ı ilâhiyye C. I 284; C. II 299; C. III 375; C.
 V 591; C. VI 73, 74, 326, 327, 330, 365,
 471; C. VII 163, 167, 201, 263, 344, 350,
 393, 411, 489, 506; C. VIII 421, 424, 563,
 581, 582, 585; C. IX 256, 323, 404, 436,
 606; C. X 39, 365, 511, 617; C. XI 39, 85,
 211, 342, 343, 478, 599; C. XII 100, 109,
 303, 387, 388, 399, 471
 sıfat-ı ilâhiyye deryâsı C. X 30
 sıfat-ı ilâhiyye ile ittisâf C. XII 282
 sıfat-ı ilâhiyye Zât-ı Hakk'ın ayıdır C. VI 323
 sıfat-ı ilm C. VI 42; C. X 66; C. VIII 443
 sıfat-ı insânîyye C. X 383
 sıfat-ı kadime C. XIII 244
 sıfat-ı kahr C. III 31, 349; C. VIII 584; C. XII 389,
 393
 sıfat-ı kalbiyye C. VI 351
 sıfat-ı kelâm C. III 94, 150, 193, 329, 377; C. IV
 281, 449; C. VI 617; C. VII 229, 274, 372;

C. X 521; C. XII 30
 sıfat-ı kemâliyye C. V 266, 267
 sıfat-ı kemâliyye-i ilâhiyye C. IX 529; C. XI 121
 sıfat-ı kevnîyye C. IV 115-118, 453; C. VII 181, 426; C. VIII 247
 sıfat-ı kudret C. VIII 589; C. XII 576
 sıfat-ı kudsiyye C. X 454
 sıfat-ı küfür C. VI 140
 sıfat-ı külliyye C. XII 579
 sıfat-ı mağzûbe C. X 315
 sıfat-ı mahmûde C. X 618
 sıfat-ı marziyye C. X 315
 sıfat-ı melekîyye C. VIII 65; C. XII 346
 sıfat-ı mezmûme C. VI 419
 sıfat-ı münfaile-i kevnîyye C. IV 116
 sıfat-ı nefsanî C. V 594; C. VI 81; C. X 603
 sıfat-ı nefsanîyye C. I 410, 481; C. II 64, 111, 130, 294, 296, 315, 371, 376, 382, 399, 417, 425, 427; C. III 115, 161, 170, 221, 225, 227, 246, 339, 340, 343, 345-347, 351, 354, 359, 365, 366, 380, 382, 383, 385, 398, 415, 416, 441, 442, 458; C. IV 20, 24, 25, 36, 43, 44, 61, 73, 86, 90, 126, 169, 227, 238, 277, 286, 322-324, 343, 403-405, 432, 440, 445, 456, 489, 492, 493, 501, 503; C. V 65, 66, 122, 185, 200, 201, 213, 229, 231, 374, 388, 474, 475, 576, 586, 591; C. VI 50, 69, 82, 93, 125, 173, 283, 351, 376, 398, 421, 422, 425, 521-523, 593, 635; C. VII 16, 77, 189, 200, 300, 301, 325, 333, 337, 438, 459, 487, 495, 523, 524, 540, 545; C. VIII 39, 54, 60, 117, 197, 198, 207, 219, 262, 263, 266, 358, 466, 592, 608, 618; C. IX 21, 80, 81, 91, 169, 183, 185, 228, 231, 242, 265, 306, 307, 314, 318, 327, 370, 394, 481, 482, 647; C. X 39, 64, 65, 74, 115, 116, 128, 133, 147, 178, 233, 291, 340, 341, 404, 417, 425, 453, 503, 511, 525, 604, 611, 613; C. XI 20, 21, 25, 35, 62, 58, 68, 96, 154, 223, 225, 255, 263, 268, 296, 364, 378, 380, 396, 399, 411, 439-441, 444, 447, 471, 497, 504, 507, 614; C. XII 33, 151, 153, 161, 220, 240, 251, 252, 278, 279, 280, 281, 282, 320, 373, 374, 422, 540, 591, 606, 613; C. XIII 15, 17, 18, 46, 59, 61, 63, 64, 72, 124, 125, 159, 189, 195, 201, 203, 224, 225, 232, 342, 344
 sıfat-ı nefsiyye C. III 224; C. IX 629
 sıfat-ı rabbânî C. II 446
 sıfat-ı ruh C. XI 504
 sıfat-ı ruhânî C. VIII 263
 sıfat-ı ruhânîyye C. III 383, 458; C. IV 36; C. VI 50, 146, 283, 422, 592; C. VII 522; C. IX 311, 312, 327, 650; C. X 336, 403, 404, 568; C. XI 20, 21, 364, 446, 447, 469, 504, 579; C. XII 112, 251, 252, 373, 403

sıfat-ı ruhâniyyet C. XI 311
 sıfat-ı rûhiyye C. III 224; C. IV 26; C. IX 196; C. XI 35
 sıfat-ı settâriyyet C. X 66
 sıfat-ı sübûtiyye C. V 136; C. VI 235
 sıfat-ı tekvîn C. VI 201
 sıfat-ı tenzîhiyye C. VIII 443
 sıfat-ı tenzîhiyye ve selbiyye C. IX 204
 sıfat-ı ulvî C. XII 387
 sıfat-ı zâtîyye C. VIII 314
 sıfat-ı zemîme C. I 421; C. IV 419; C. V 109
 sıfatım ile halkıma çık C. X 226
 sığır C. XII 325
 sığırıcık C. XIII 252
 sıhhat C. VI 537; C. VIII 211, 348; C. IX 15, 16; C. X 235; C. XI 463, 537, 554, 596; C. XIII 50, 105, 226, 227, 259
 sıhhat-ı vücûd C. XI 582
 sıhrîc Bk. samîc C. XII 495
 sıkıntı C. I 115; C. VI 177; C. VII 44; C. VIII 57, 58; C. X 238, 239; C. XII 489
 sıla C. IV 94, 107; C. XII 110
 sıla kapısı C. VIII 204
 sınıat C. XII 375
 sır Bk. esrâr C. I 78, 79, 83, 107, 143, 334, 335; C. III 213, 370, 392, 487; C. IV 397, 398, 504; C. VII 337, 520, 542; C. VIII 104; C. IX 73, 74; C. X 13, 42, 51, 66, 74, 372, 456, 543; C. XI 17, 324, 416, 501, 602; C. XII 33, 62; C. XIII 40, 41, 47
 sır âlemi C. VI 568
 sır gözü C. X 451, 544; C. XII 37
 sır güneşi C. XI 600
 sır kapısı C. IV 156; C. XII 489
 sır köşkü C. XII 488
 sır kulağı C. II 71
 sır saklama C. I 143; C. VI 619
 sır söylemek C. VI 259; C. X 256
 sırât C. III 88
 Sırât köprüsü C. III 87, 88; C. IV 348; C. XIII 230
 sırât-ı müstakim C. I 292, 438; C. II 99, 153, 154; C. III 87, 88; C. IV 194, 371, 515, 516; C. V 352; C. VI 160, 475; C. VII 457; C. VIII 359, 490; C. IX 69; C. X 255, 315; C. XI 83, 84, 525; C. XII 301; C. XIII 20
 sırça C. III 425; C. X 248; C. XII 366
 sırlara mahrem C. XIII 41
 sır-ı aşk C. III 416; C. VI 620; C. XIII 37
 sır-ı aşk-ı ilâhî C. VI 619
 sır-ı dîn C. X 605
 sır-ı hakikat C. XII 151
 sır-ı hayât C. IX 639
 sır-ı Hudâ C. XI 453, 454
 sır-ı ilâhî C. VIII 403; C. X 456; C. XI 17, 500
 sır-ı kader C. I 173, 212, 238, 383, 389; C. II 83, 84, 157, 340, 344, 371, 441, 460, 461, 512, 513, 516, 526; C. III 42, 99, 208, 280,

- 283, 294, 295, 298, 365, 471; C. IV 11, 82, 208, 377, 378, 421, 492; C. V 232, 306, 405, 439, 539, 581, 582, 624, 633; C. VI 13, 140, 142, 149, 177, 184, 186, 188, 375, 606, 631, 633, 636; C. VII 20, 115, 326, 381, 385, 389; C. VIII 416, 454, 475, 488, 538; C. IX 120, 500, 650; C. X 320, 322, 337, 371, 427, 609; C. XI 151, 152, 346, 361, 362, 448; C. XII 178; C. XIII 92, 97, 101, 102, 292
- sırr-ı kader C. III 283
- sırr-ı kadere nazar C. XI 151
- sırr-ı kaderin sırrı C. X 322, 337
- sırr-ı kadim C. IX 474
- sırr-ı kazâ ve kader C. VI 565; C. VII 383
- sırr-ı kutbiyyet C. VII 408; C. XII 432
- sırr-ı ledün C. I 527
- sırr-ı Muhammedi C. II 133; C. IV 118; C. XI 75
- sırr-ı nihân-ı ilâhî C. VIII 501
- sırr-ı pinhân C. II 83, 84
- sırr-ı tevhîd C. XI 359; C. XII 418
- sırr-ı vahdet C. I 134, 503, 546; C. IV 309, 311, 353; C. VI 44, 69, 186; C. X 354, 355; C. XI 17, 179, 199, 200, 223, 382, 383, 385, 396, 574, 575; C. XII 119, 123, 127, 128, 151, 177; C. XIII 184, 237, 238, 239, 325, 326
- sırr-ı visâl C. XI 586, 587
- sırr-ı vücûd C. VI 94, 309, 620; C. VII 231; C. VIII 448, 531, 564; C. IX 564; C. X 34, 36; C. XI 612
- sırr-ı zât-ı ilâhiyye C. XI 478
- sırr-ı evliyâ C. III 99
- sırrın necâseti C. III 494
- sırrın sırları C. VIII 462
- sırlan C. IV 408; C. X 92
- sıtma C. I 381, 393; C. IV 44; C. IX 414; C. XII 36
- sîb C. XI 287
- siccîn C. I 240; C. II 185; C. III 450; C. IV 85; C. V 135; C. X 617; C. XII 545
- sıdık C. VIII 505; C. IX 312, 313
- sıdre C. V 528; C. VIII 602; C. IX 371; C. XI 611; C. XII 28, 299; C. XIII 81
- Sidre-i müntehâ C. I 518; C. III 490
- Sidretü'l-müntehâ C. I 339; C. IV 400; C. VIII 602, 603; C. IX 112; C. XII 28, 299
- sigâ-i duâiyye C. VII 356
- sihir Bk. büyü C. I 164; C. II 444, 519; C. III 444; C. IV 37, 70, 71, 175; C. V 28, 295, 310-312-316, 319, 320, 324, 325, 329, 332; C. VI 199, 403, 439-443; C. VII 272, 362, 367, 487, 488, 490-492; C. VIII 162, 163, 165, 289, 401, 406, 410, 412-418, 494-499; C. IX 158, 161-163, 217, 223, 224, 351, 352, 405, 630; C. X 213, 379, 504; C. XI 145, 146, 339, 340, 392, 393, 435-437, 457, 489; C. XII 193, 346, 502; C. XIII 67, 150, 271, 272
- sihir bozma C. IX 223
- sihir ilmi C. VIII 407
- sihir şakirdliği C. VIII 406, 407
- sihirbaz Bk. büyücü C. I 164, 487; C. II 81, 519; C. III 104, 149; C. IV 127; C. V 28, 261, 289, 330, 311-313, 318, 323, 328, 332, 333, 456; C. VI 439, 441, 442; C. VII 312, 419, 487; C. VIII 78, 165, 308, 406, 410, 413, 414, 416; C. IX 161, 162, 216, 351, 352, 629, 630; C. X 11, 19, 170, 310, 330, 360, 361, 379, 504, 595, 597, 599, 601; C. XI 307, 339, 340, 436, 437; C. XII 134, 502; C. XIII 150, 152, 272
- sihirbazlık C. IV 69; C. V 315, 319, 320; C. VI 551, 552; C. VII 491; C. VIII 162, 164, 494
- sihr-i Bâbilî C. VIII 401
- sihr-i helâl C. IV 128; C. VI 314; C. IX 163; C. XII 322, 497
- sihr-i mutlak C. X 147
- sihr-i müstemir C. IV 37; C. XII 478
- sikât C. VI 379; C. IX 130; C. XII 607
- sikke C. I 350; C. II 248; C. V 322; C. VIII 310, 311, 448, 449; C. XI 524
- siklon C. VII 55; C. IX 348
- silâh C. IV 353; C. VII 414; C. IX 233, 234, 236; C. XIII 270
- silsile C. I 68; C. VI 382, 383, 384, 397
- silsile-i illet C. IV 292
- silsile-i ma'nevîyye C. XI 72
- silsile-i tarikat C. IX 338
- silsile-i vücûd C. XI 405
- sîmâ C. I 390; C. X 20; C. XII 209
- Simâk C. III 130
- simsime C. V 342; C. VIII 169; C. XIII 79
- simurg C. I 186; C. II 241, 299; C. VI 609; C. VII 310; C. XII 369; C. XIII 44
- simurg-ı rûh C. I 433
- sîmyâ C. I 212, 281; C. IV 420; C. IX 161, 351
- sıncap C. VII 185
- sîne C. II 448; C. XII 83; C. XIII 64
- sîne darlığı C. VIII 147
- sîne genişliği C. VIII 147
- sinek C. I 345, 346; C. IV 260, 261, 500; C. V 165; C. VI 515; C. X 16, 134, 460, 534, 625, 626; C. XI 283, 622
- sinema C. III 265
- siper C. IV 283
- sîrâc C. VIII 419
- sîret C. III 97, 284, 396, 481; C. IV 126; C. IX 460; C. X 403, 433, 541; C. XI 601, 608
- sîret-i evliyâ C. VII 497
- sîret-i hayvânîyye C. IV 86
- sirkat Bk. hırsızlık C. I 141, 267, 303; C. II 256; C. III 184; C. X 124, 319
- sirkat-ı asâ C. V 331

sırke C. I 460; C. II 196, 476; C. IV 25, 254, 485, 486; C. VI 335, 422; C. IX 643; C. X 36, 146, 337, 367; C. XI 20, 21; C. XII 401
 sırke pekmezdir C. XII 401
 sirkengübün C. IV 25; C. XII 553
 Sîrû C. XII 223
 sis C. VII 190
 sis kânûnu C. XII 575
 sitem C. X 274
 sitir C. X 399
 sitte-i zarûriyye C. VII 136; C. IX 175
 sivrisinek C. I 371, 372; C. II 114; C. III 114, 115; C. VI 102, 589, 590, 594, 595, 596; C. VII 236, 237; C. IX 273, 437; C. X 16, 265; C. XI 535, 610; C. XII 542; C. XIII 72
 siyâdet-i hakîkiyye C. III 102
 siyâh C. II 177; C. III 213; C. XII 171
 siyâh saç C. VII 441
 siyâset C. IV 230; C. V 456, 462; C. VI 543; C. X 93; C. XII 42; C. XIII 296
 siyâset-i zâhiriyye C. IX 305
 siyâsi emel C. IV 106
 sizlik C. X 619
 sodyum C. III 452; C. VI 534; C. IX 152, 388; C. X 121; C. XI 30; C. XII 517
 sof C. IV 439
 sofistâî C. I 220, 221; C. IV 439, 440; C. IX 274; C. X 285; C. XI 97; C. XII 93, 559, 560, 561
 Sofistâiyye C. X 285; C. XII 93
 sofrâ C. I 113, 114; C. VIII 30; C. IX 102, 112; C. XI 398, 434, 611; C. XIII 29, 341, 342
 sofrâ örtüsü C. VI 195
 sofrada söz C. XIII 342
 sofrâ-i ma'nevî C. IX 112
 sofrâ-i ma'rîfet C. II 320
 sofrâ-i nübüvvet C. IX 102
 sofrâ-i ulûm C. V 499
 sofrâ-i zikr C. II 110
 sofu C. XIII 341, 342
 sofyân C. III 156
 soğan C. IV 286; C. XIII 52
 soğanın kokusu C. VII 522
 soğuk C. IV 69; C. VI 525; C. X 327, 634
 soğuk cehennem C. VIII 210
 soğuk fikir C. VIII 583
 soğukluk C. III 450; C. IV 485, 486
 sohbet C. I 67, 462; C. III 245; C. IV 56, 119; C. V 512, 516, 517, 535, 545, 546, 595, 598-600, 610; C. VI 227; C. VIII 402; C. X 36; C. XI 375, 416, 468; C. XII 31, 230, 326, 347; C. XIII 160
 sohbet ashâbı C. I 129
 sohbet-i ârif C. XI 176
 sohbet-i evliyâ C. V 95; C. VII 215
 sokurdamak C. VI 563
 sol Bk. yesâr C. II 394; C. IX 154-156, 572, 577, 582; C. X 44, 45, 46; C. XI 27, 89,

429, 602
 sol el C. II 441; C. IX 573; C. X 44; C. XII 70
 sol yan C. II 346
 solucan C. XI 123
 somurtkan sūfî C. VII 299
 somurtkanlık C. VII 299, 300
 son görücü C. XI 450, 451
 son nefes C. XII 178
 sonbahâr Bk. hazân C. I 570; C. II 53, 286, 287, 291, 540; C. III 24, 26, 375; C. IV 300, 302; C. VI 307; C. VII 364; C. IX 58, 329; C. X 553, 614, 634; C. XI 269, 537, 554, 562, 582; C. XII 282, 536; C. XIII 184, 189, 190, 208
 sonbahar soğuğu C. II 52
 sonbahar yağmuru C. II 56
 sopa C. XII 220, 421
 sormak C. V 488
 Sovyetlik C. XI 129
 soyunmak C. IV 445; C. VII 454
 söğüt C. X 445
 söğüt ağacı C. II 443; C. VII 283; C. XIII 47
 söylemek C. III 491; C. IV 442, 443; C. VII 460; C. VIII 66; C. IX 395; C. X 340; C. XI 245, 520, 521, 586
 söylenmemiş duâ C. IX 115
 söyleyen Hak C. II 272; C. XI 38, 348; C. XII 422
 söz Bk. kelâm C. I 78, 88, 118, 337, 348, 360, 446, 480, 481, 489, 490, 500, 501, 509; C. II 127, 136, 208, 276, 370, 401, 403; C. III 57, 205, 240, 243, 335, 483, 484; C. IV 166, 316, 459, 470, 495; C. V 220, 221, 272, 306, 309; C. VI 280, 501; C. VII 57, 86, 150, 151, 241, 254, 255, 275; C. VIII 68, 69, 190, 342, 363, 364, 606, 608, 609, 611; C. IX 92, 93, 95-97, 99, 248, 394, 395, 475, 599; C. X 41, 42, 45, 46, 67, 128, 129, 131, 132, 137, 138, 142, 462, 536, 621; C. XI 38, 42, 47, 48, 109, 208, 245, 246, 266, 293, 344, 347, 360-362, 430, 520, 521, 587; C. XII 41, 129, 134, 233, 236, 325, 441, 487-489; C. XIII 17, 126, 129, 161, 162, 209, 215, 224, 236, 237, 239, 240, 249, 251, 252, 253, 319, 321, 326, 327, 341
 söz bulutu C. XI 41
 söz çekici C. VII 380; C. XI 540
 söz dili C. IX 353
 söz öldürücü C. VII 380
 söz pazarı C. XIII 127
 söz söylemek C. VII 208; C. XIII 323
 sözün sultânı C. III 193
 su C. I 209, 225, 270, 274, 283, 293, 298, 319, 336, 337, 394, 407, 409, 556; C. II 146, 147, 227-230, 232, 234, 235, 253, 259, 260, 269, 309, 327, 376, 396, 486, 488, 489; C. III 131, 146, 162, 193, 194, 224,

- 233, 241, 286, 303, 312, 328, 336-339, 341, 349, 382, 438, 447, 448, 452, 469, 485, 494; C. IV 138, 151, 386-388, 404, 462, 463, 504, 505, 513, 515; C. V 19, 389, 390, 439, 451, 465, 483, 554, 594-597, 600, 601, 607; C. VI 201, 216, 278, 283, 307, 366, 369, 398, 478, 505, 507, 509, 530, 532, 533, 534, 536, 537, 597; C. VII 184, 225-227, 229, 243, 270, 271, 316, 318, 344, 393, 408; C. VIII 59, 91, 139, 180, 232, 239, 306, 341, 342, 349, 405, 426, 427, 430, 431, 434, 455, 493, 494-500, 505, 517, 518, 520, 521, 537, 543; C. IX 21, 40, 62, 79, 80-86, 89-92, 152, 155-161, 163, 164, 168, 247, 255, 282, 335, 363, 364, 366-368, 400, 522, 528, 530, 531, 556, 567, 615, 616, 649, 650; C. X 119, 122, 131, 228, 229, 238, 250, 255, 351, 372, 374, 395, 402, 403, 411, 457, 490, 526, 553-555, 630, 634; C. XI 25, 30, 31, 33, 35, 37, 46, 57, 157, 204, 205, 235, 254, 279, 296, 346, 347, 360, 395, 400, 442, 464, 476, 490, 493, 563, 584, 585, 596, 609; C. XII 91, 92, 94, 160, 169, 173, 215, 231, 241, 255, 258, 260, 262, 390, 392, 397-401, 420-422, 445, 471, 472, 480, 482-484, 495, 509, 517, 524, 528-531, 542, 543, 553, 564, 584, 592, 595; C. XIII 26, 54, 124, 161, 208, 217, 218, 282, 284, 293, 339, 340, 342, 346
- su havuzu C. XI 399, 400
 su kabarcığı C. XIII 339, 340
 su kuşu C. II 63; C. VI 260; C. X 237, 351, 620; C. XI 434, 605; C. XIII 60
 su nehirleri C. VIII 207; C. IX 529
 su sığırı C. XII 321-323
 su testisi C. II 266
 su tulumu C. XII 448, 538
 su ve çamur C. XI 334; C. XII 385
 Suâd C. XII 13
 suâl C. IV 495, 496; C. VII 429; C. VIII 354; C. VIII 356; C. X 67
 suâl-i kalbî C. XIII 224
 subaşı C. VII 296
 Subbûh C. XII 82
 subh C. I 543
 subh-ı kâzib C. III 212; C. VII 496, 497; C. IX 429, 627, 629; C. X 533, 534; C. XI 523, 524
 subh-ı sâdik C. III 212; C. VII 496; C. IX 429, 628, 629; C. XI 523, 524
 suç C. X 21, 80, 559, 560, 561, 564
 suçlu C. XII 316
 su'dâ C. VII 17
 suda sepet C. IX 428
 sudûr C. I 361; C. XI 287
- sûf C. VII 63; C. IX 135, 468
 sûfî C. I 77, 131, 291, 432; C. II 279, 346, 431; C. III 61, 62, 155, 156; C. IV 98-101, 441, 442, 481; C. V 386; C. VI 512; C. VII 299, 300, 391, 549, 550; C. VIII 439, 447; C. IX 14, 132-136, 342; C. X 382, 487-494, 496, 504, 505, 506, 618, 619; C. XI 442, 443, 450, 484, 485, 487, 489, 492, 493, 502, 505, 508-511, 514, 522, 523, 525, 527, 534-536, 538, 562, 564, 615; C. XII 255-257; C. XIII 154, 169, 243
 sûfî vaktin oğludur C. XII 254-257
 sûfî-i safâ C. V 388
 sûfîlik C. IX 135; C. XI 485, 488
 sûfiyye C. I 572; C. III 479
 sûfiyyûn C. XI 228
 suhût C. IX 482
 sû'-i ahlâk C. I 403; C. III 397; C. XIII 343
 sû'-i edeb C. II 342, 343; C. III 455; C. VI 91; C. IX 605
 sû'-i fâtiha C. XII 453
 sû'-i hâtîme C. XII 453
 sû'-i hulk C. III 167
 sû'-i kazâ C. I 148, 373, 374, 398; C. II 500
 sû'-i kelâm C. X 59
 sû'-i muâmele C. VIII 480
 sû'-i zan C. II 315, 343, 344; C. III 82; C. IV 64, 66, 70, 103, 244; C. IX 630; C. X 12; C. XII 210, 211; C. XIII 190
 sukyâ C. VII 254
 sulanın canı C. IX 160
 sulb C. II 324; C. VI 307, 369; C. VIII 187
 sulb-i fitrat C. II 347
 sulb-i peder C. XII 272
 sulbiyye C. XI 347
 sulehâ C. V 117
 sulehâ-yı beşer C. IV 506
 sulehâ-yı melek C. IV 506
 sulh C. I 397, 455; C. II 138, 160, 189, 530; C. III 456; C. V 267; C. XI 28, 29, 32-36, 287, 596, 597
 sulh-i umûmî C. VII 40
 sultân Bk. pâdişâh, şâh C. II 466; C. III 259, 288, 322, 324, 368; C. IV 394, 395, 429; C. VI 316, 317, 371; C. VII 240, 363, 463, 554; C. VIII 511; C. IX 143, 175, 176, 388, 494; C. X 99, 106, 329, 570, 607; C. XI 77, 93, 95, 277, 329, 355, 390, 476, 524, 606; C. XII 14, 186, 293, 295, 369, 456, 458, 460, 461, 467, 474, 480, 494; C. XIII 198, 288
 sultân tanyıcı C. XII 317
 sultân-ı aşk C. IX 151, 152; C. X 54
 sultân-ı azîm C. V 375; C. XII 169
 sultân-ı azîz C. IX 497
 sultân-ı basar C. II 74
 sultân-ı dervîşân C. VI 38
 Sultân-ı enbiyâ C. III 100, 257; C. VI 209; C. XI

396; C. XII 186
 sultân-ı fakr C. XI 462, 463
 sultân-ı hakikat C. II 230; C. VI 515; C. IX 137, 306
 sultân-ı hakikî C. III 324; C. VI 318, 337, 448; C. VIII 83; C. X 328; C. XI 93, 95, 329, 477, 607; C. XIII 81
 sultân-ı hazar C. X 405
 Sultân-ı kevneyn (s.a.v.) C. VII 419
 sultân-ı ma'nâ C. V 518
 sultân-ı ruh C. I 145, 147, 149
 sultân-ı vakt C. II 249
 sultânın emri C. X 584
 sultânın sadakası C. VI 317
 sultânî C. XI 275
 sultanların sultânı C. VI 375; C. XI 381
 sultanlık C. X 408
 sultanlık davulu C. I 416
 sultânü'l-ârifîn C. V 400; C. VIII 176
 sultânü'l-mahbûbin C. VII 551; C. XII 396
 sultânü'l-ma'sûkin C. III 196; C. VII 406
 sultânü'l-ârifîn C. V 497
 sultânü'l-âşkın C. II 292; C. V 368
 sultânü'l-hüdâ C. XI 77
 sultânü'l-kuvâ C. XIII 93
 sultânü'l-müfessirin C. II 252; C. XII 306
 sultânü'z-zâkirin C. VII 169
 sun'-ı Hakk'ın âşkı C. V 363
 sun'-ı Hakk'ın kâfir C. V 363
 sun'-ı Hudâ C. XI 454
 sun'-ı ilâhî C. V 363; C. XII 386
 sun'-ı mukaddes C. IX 612
 sun'-ı pâk C. IX 613
 sun'-ı rabbânî C. XI 542
 sür C. II 14; C. VI 316; C. VII 427; C. IX 225, 442, 510, 526, 575; C. X 554, 614; C. XI 220, 544
 süre C. XI 398
 sûre-i Fâtîha C. XII 453
 sûre-i Hüdâ C. VIII 535
 sûret âlemi C. III 430; C. IV 435; C. V 199; C. VII 322; C. XII 584, 622; C. XIII 30, 76, 126, 178, 195, 335
 sûret âşkı C. V 359; C. X 363, 364, 429
 sûret bâtinın perdesidir C. VIII 614
 sûret Bk. suver C. I 164, 248, 249, 254, 297, 298, 326, 327, 329, 348, 353, 360, 361, 370, 372, 384, 395, 458; C. II 189, 204, 207, 208, 236, 239, 244, 245, 277, 286, 289, 326, 338, 392, 397, 409, 420, 427, 477, 478, 553, 561, 562, 563; C. III 32, 37, 38, 76, 188, 189, 195-199, 202, 204, 224, 275, 278, 284-287, 290, 306, 330, 356, 357, 386, 483; C. IV 81, 192, 300, 303, 397, 506; C. V 153, 166, 374, 381, 389, 465, 473, 593; C. VI 44, 45, 60, 103, 478, 479, 494, 495, 525, 557, 558; C. VII 131,

141, 167, 176, 240, 247, 318, 348, 350, 365, 370, 473-475, 536, 558; C. VIII 350, 351, 434, 449, 559, 580, 594, 598; C. IX 53, 91, 92, 95, 134, 248, 278, 510, 511, 535, 613, 615, 647; C. X 22, 37, 92, 208, 210, 213, 228, 249, 250, 313, 314, 360, 365, 367, 368, 371, 382, 445, 450, 480, 513, 516, 517, 519, 525, 533, 535, 581, 595; C. XI 27, 39, 40, 50, 51, 58, 66, 73, 116, 125, 157, 227, 228, 244, 268, 285, 350, 381, 464, 483, 596, 601, 608; C. XII 24, 25, 62, 83, 100, 114, 160, 171, 330, 333, 335, 338, 346, 347, 360, 404, 415, 446, 471, 472, 540, 542, 565-568, 570, 572, 573, 575-581, 585, 586, 591, 593; C. XIII 31, 53, 54, 60, 61, 68, 82, 93, 165, 176, 177, 187, 193, 195, 196, 222, 224, 231, 233, 242, 258, 276, 298, 299, 314, 327, 328, 340
 sûret dervîş C. XI 66, 246, 613
 sûret fakîr C. II 241; C. XII 508
 sûret gölgedir C. XIII 276
 sûret güzelliği C. III 286; C. XI 357
 sûret kabuğu C. XII 567
 sûret kadehleri C. XII 566
 sûret kafesleri C. XIII 198
 sûret libâsı C. XII 413
 sûret mertebesi C. XI 39
 sûret perdesi C. III 355, 363; C. VII 312; C. VIII 194; C. XII 223
 sûret sandığı C. XIII 199
 sûrete tapıcı C. XI 246, 612
 sûret-i abdâniyye C. XII 412
 sûret-i ahvâl C. VII 241
 sûret-i âlem C. III 361; C. V 141; C. IX 53
 sûret-i asliyye-i melekîyye C. VIII 590
 sûret-i berzahîyye C. VI 405; C. VIII 89
 sûret-i beşerîyye C. III 227, 228, 330, 445; C. IV 118, 480; C. V 365, 368; C. VIII 108, 594; C. IX 643; C. X 213, 404
 sûret-i cisim C. X 511
 sûret-i cismâniyye C. VII 241; C. X 367, 369, 517, 523; C. XI 322; C. XII 406
 sûret-i cismiyye C. X 546
 sûret-i dünyeviyye C. XIII 271
 sûret-i esmâniyye C. III 142
 sûret-i evliyâ C. VI 495
 sûret-i Hak C. IX 53
 sûret-i hakikî-i Peygamberî C. VIII 618
 sûret-i halk C. IX 53
 sûret-i hayâliyye C. IX 574; C. X 360, 361, 535, 546; C. XI 149
 sûret-i hissiyye C. X 535
 sûret-i hissiyye-i beşerîyye C. III 142
 sûret-i ilâhiyye C. I 235; C. V 338; C. VIII 345; C. IX 297, 494, 508; C. XI 50
 sûret-i ilmi C. V 457; C. VII 488; C. XII 560

- sûret-i ilmiyye C. I 169, 382; C. II 210; C. III 295, 324; C. V 142; C. VI 405; C. VII 166, 167; C. X 24, 304; C. XII 570, 571, 589
- sûret-i insâniyye C. IV 115; C. IX 341; C. X 441, 521, 549; C. XII 331, 628
- sûret-i liseviyye C. X 520
- sûret-i Kâ'be C. IV 115
- sûret-i kevnîyye C. VI 217
- sûret-i ma'neviyye C. VI 586
- sûret-i mevhûme C. XII 543
- sûret-i misâliyye C. II 210, 219; C. III 44-46, 294; C. V 443, 457, 458; C. VI 362; C. VII 30, 322, 331; C. VIII 22; C. XI 39
- sûret-i peygamberî C. XII 407
- sûret-i Rahmân C. X 602; C. XIII 55
- sûret-i rûhiyye C. III 142
- sûret-i şehâdiyye C. XI 39
- sûret-i tabiat C. III 376
- sûret-i tabîî C. III 379
- sûret-i unsurî C. II 210
- sûret-i unsuriyye C. X 518
- sûret-i zâhir C. III 286
- sûret-i zâhiri C. VI 441
- sûret-i zâhiriyye C. XI 102
- sûret-i zıllî C. II 160
- sûretin aşkı C. XII 586, 587, 622
- sûretler kadehleri C. XII 565
- sûretler kafesi C. XIII 197
- sûretler kal'ası C. XII 545-547
- sûretler sâhibi C. XII 539, 540, 545, 564, 584, 621
- sûretler sandığı C. XIII 197
- sûretler sûretsizden vücûd tutar C. XII 575
- sûretlerden doğan ma'nâ C. XII 574
- sûret-perest C. III 330; C. VIII 508, 607; C. IX 120, 121; C. XI 350; C. XII 330
- sûretsiz C. XII 567, 569, 570, 574, 576-578, 581
- sûretsiz sûret C. II 432
- sûretsizlik C. I 361; C. II 161; C. XI 27, 483; C. XII 568
- sûretsizlik âlemi C. XIII 68
- sûretten ma'nâya intikal C. XII 573
- sûr-i İsrâîlî C. VII 220, 427; C. VIII 457; C. IX 526, 527, 570; C. XI 544, 602
- sûrî gıdâ C. III 305
- sûrî kıyâfet C. VI 51
- sûrî kıyâmet C. XI 263
- sûrî ölüm C. X 509; C. XIII 76
- susam çiçeği C. V 23; C. VII 297, 298; C. XIII 208
- susam yağı C. XII 403
- susamış C. IV 462, 463, 509; C. VI 530; C. VII 226, 227; C. XI 204, 205, 235; C. XII 315; C. XIII 124
- susamış adam C. VII 225
- susamışlık C. V 390; C. VI 216; C. XIII 134
- sûsen C. III 385; C. V 23; C. X 81; C. XII 321; C. XIII 208, 293
- susmak C. VIII 66; C. XI 245
- susuzluk C. III 180; C. VI 217; C. VIII 263, 456; C. XI 209; C. XIII 49, 133
- suûd C. X 632; C. XI 557
- sûû'l-kazâ C. I 151
- suver Bk. sûret C. XI 529
- suver-i âlem C. II 344; C. III 212, 290; C. VI 329, 347, 350; C. VIII 325; C. X 347; C. XI 480, 481; C. XII 93, 114, 136, 271
- suver-i bâtine C. V 172; C. VIII 194
- suver-i bâtinîyye C. XII 109
- suver-i beşeriyye C. XII 113
- suver-i cemâliyye aşkı C. XIII 32
- suver-i cemîle C. X 525
- suver-i cismâniyye C. XI 79; C. XII 134, 388
- suver-i cismâniyye ve hayâliyye C. XII 134
- suver-i cismiyye C. X 402
- suver-i dünyâ C. VII 471
- suver-i dünyeviyye C. VIII 550; C. XI 339, 478
- suver-i esmâ C. II 153; C. IX 499
- suver-i esmâliyye C. VII 393
- suver-i eşyâ C. III 461, 492; C. VII 263, 274; C. IX 269, 272, 280; C. X 256; C. XI 361, 567, 580; C. XII 109, 143, 242, 272, 312, 313, 316, 566; C. XIII 258
- suver-i eşyâ muhabbeti C. XI 484
- suver-i fâile C. I 536; C. XII 594
- suver-i fâile ve müessire C. I 74
- suver-i fâniye C. XII 335
- suver-i fâniye sevdâsı C. XII 594
- suver-i gaybiyye C. II 432; C. IV 422, 457
- suver-i halkiyye C. V 459
- suver-i hayâliyye C. I 511; C. IX 122; C. XII 109, 190, 275; C. XIII 60
- suver-i hissiyye C. XII 190
- suver-i ilm-i ilâhî C. IV 376; C. VII 393
- suver-i ilmiyye C. I 232, 234, 235, 382, 449; C. II 344, 432; C. III 69, 272, 360; C. V 405; C. VI 405, 530, 539, 540, 561, 623; C. VIII 424; C. IX 85, 116, 145, 323, 500; C. X 372, 402, 510; C. XI 34, 39, 153, 243; C. XII 80, 109, 275
- suver-i ilmiyye-i esmâliyye C. VII 386
- suver-i ilmiyye-i Hak C. III 411
- suver-i ilmiyye-i ilâhiyye C. VI 176; C. XII 79
- suver-i insâniyye C. X 152
- suver-i ızâfiyye C. X 570
- suver-i kâinât C. XI 285
- suver-i kesife C. III 477; C. VI 347; C. VIII 424; C. X 480; C. XI 168; C. XII 299
- suver-i kesire C. XI 480
- suver-i kevnîyye C. I 194; C. III 48, 49, 113, 363; C. VIII 353; C. IX 302; C. X 152, 412; C. XI 209, 210, 212, 523, 524, 533
- suver-i kevnîyyeye muhabbet C. XII 563

suver-i mâddiyyât C. XII 93
 suver-i maddiyye C. V 246; C. IX 327
 suver-i mevhûme C. III 215; C. XI 333
 suver-i mezâhir C. X 520
 suver-i misâliyye C. II 329; C. VIII 89, 216; C. X 402, 531
 suver-i misâliyye ve unsuriyye C. I 432
 suver-i münfaile C. I 536; C. XII 594
 suver-i münfaile ve müteessire C. I 74
 suver-i müteayyine C. III 276; C. X 461; C. XII 561
 suver-i rûhâniyye C. XI 79
 suver-i tabiyye C. I 385; C. IV 249; C. VII 526; C. XII 486
 suver-i uhreviyye C. X 448; C. XI 605
 suver-i vücûdiyye C. X 177
 suver-i zâhire C. V 172; C. XII 593
 suver-i zâhire fitnesi C. XII 595
 suver-i zâhiriyye C. XII 109
 suver-i zihniyye ve hayâliyye C. XII 275
 suya gark olmak C. XII 413
 suyun sesi C. XI 204, 205
 suyun suyu C. IX 79; C. X 631
 süadâ C. II 441; C. IV 492; C. VI 516
 süadâ-yı ezeliyye C. III 120
 Sübbûh C. II 211; C. IV 12; C. IX 111; C. XI 64; C. XIII 334
 Sübhân C. II 341-343; C. X 559
 Sübhâne Rabbiye'l-a'lâ C. III 494, 495
 Sübhâne Rabbiye'l-azîm C. V 570
 Sübhânî mâ a'zama şânî C. I 542; C. VIII 79, 81
 sübût C. VI 126; C. XI 196
 sücûd Bk. secde C. III 494; C. VI 276; C. VII 434; C. IX 220, 650, 651; C. XI 475
 südde C. VI 143
 südüs C. VIII 91
 süfehânın mücâleseti C. I 399
 süflî C. VII 445
 süksük C. VI 425, 426
 sükün C. V 136; C. VI 539; C. IX 413
 sükünet C. XI 28, 31
 sükünet-i kalb C. VIII 263; C. X 244
 sükünet-i kalbiyye C. VIII 513
 sükût C. I 336, 399, 526; C. III 23, 435; C. IV 36; C. V 23; C. VI 11, 91; C. VII 232, 233, 429-431; C. VIII 66, 68, 469; C. X 42, 43, 611; C. XI 180, 209; C. XII 22, 320, 600; C. XIII 236, 240
 sükût çeşmesi C. XII 120
 sükût gemisi C. XIII 237, 239
 Süleymân-ı zamân C. IV 488, 497, 498, 501, 502, 507-509; C. VII 251, 336; C. X 337; C. XI 501
 Süleymânî C. IX 597
 Süleymânîlik C. VII 337, 338
 sülük C. I 67, 90, 103, 118, 120, 136, 154, 158, 184, 242, 484, 487, 510, 542, 552, 565; C.

II 160, 245, 247, 274, 283, 292, 302, 310, 315, 316, 327, 353, 374, 381; C. III 43, 53, 232, 247, 428, 429, 431, 432, 433; C. IV 38, 119, 282, 308, 310, 311, 313, 315, 324, 329, 330, 362; C. V 105, 106, 144, 145, 168, 170, 202, 401, 480; C. VI 217, 311, 355, 364, 387, 424, 425, 428-431, 451, 453, 476, 518, 548, 579, 584, 611, 612; C. VII 21, 84, 142, 169, 171, 232, 418, 550, 556; C. VIII 42, 67, 117, 118, 270, 281, 318, 446, 447; C. IX 72, 148, 196, 230, 340, 390, 398, 402, 413, 420, 470, 649; C. X 54, 117, 159, 178, 464, 479, 498, 510, 579, 588, 633; C. XI 201, 261, 403, 406, 518, 521, 522, 563, 572, 574; C. XII 140, 146, 171, 207, 226, 283, 349, 396, 417, 456, 457, 523, 580, 587, 595; C. XIII 31, 32, 43, 55, 62, 63, 64, 97, 143, 159, 161, 226, 229, 241, 242, 279, 280, 281, 283, 310, 313, 314
 sülûkün kılavuzu C. IX 517
 sülûk C. III 142, 143; C. IV 312
 sülûs C. VIII 91
 süm'a C. I 294; C. II 190, 191; C. III 268, 287, 350; C. VII 333; C. IX 98, 99; C. XIII 186
 sünbül C. I 570; C. III 350, 351; C. IV 371; C. IX 311, 312; C. XII 321, 551
 sünbül-i tayyib C. XII 322
 sünnet C. I 45, 302; C. V 15; C. VI 310; C. VIII 340, 472, 501; C. IX 624; C. X 270, 318, 609; C. XI 166; C. XII 80, 417; C. XIII 87
 sünnet düğünü C. X 465
 sünnet yoldur C. XI 175
 sünnet yolu C. X 112, 271; C. XI 175
 sünnet-i ilâhiyye C. X 336; C. XII 33
 sünnet-i peygamberî C. I 349
 sünnet-i seniyye C. II 156; C. XI 70, 175, 321; C. XIII 169
 sünneti terk C. XI 174
 Sünnî C. I 76; C. III 35, 36; C. V 403-405; C. VIII 300, 301, 303-307; C. IX 290, 291; C. X 270, 272, 274, 299, 344, 345
 sünûhât C. II 365
 süpürge C. V 434, 435
 sür'at C. XII 476
 sürh-i şerîf C. XIII 35, 91, 97, 118, 123, 160, 179
 sürme C. IV 26; C. IX 369, 603; C. X 428; C. XI 482, 483, 524; C. XII 299, 410, 486; C. XIII 74, 245
 sürür C. I 523; C. II 187; C. IV 491; C. VI 105, 299, 307, 353, 355, 356, 358; C. VII 23, 241; C. VIII 96, 97; C. X 463, 470, 471, 472, 476, 479; C. XI 206, 259, 562, 592; C. XII 500, 546; C. XIII 48, 52
 sürür evi C. VIII 380
 sürür kadehi C. I 157

sürür ve safâ C. XII 524
 stürürün anahtan C. XIII 325
 sürü C. XI 174, 469; C. XII 362; C. XIII 163
 süslenmek C. XI 614
 süt C. I 103, 326; C. II 18, 136, 182, 495; C. III 17, 256, 305, 362; C. IV 46, 219, 305, 306; C. V 31, 32, 45, 46; C. VI 278, 458; C. VII 480; C. VIII 372, 491, 552; C. IX 56, 57, 359, 530; C. X 195, 475; C. XI 78, 90, 91, 304, 318, 367, 467; C. XII 190, 468, 511; C. XIII 38, 55, 67, 137, 278, 301, 302
 süt çeşmesi C. IX 360
 süt emmek C. XI 73
 süt havzı C. VIII 492
 süt ırmağı C. VI 277; C. VIII 207; C. IX 528
 süt nehirleri C. II 450; C. VI 278; C. VIII 208; C. IX 529, 531
 sütnine C. V 343
 stürün-i hannâne C. II 69, 76, 79, 379; C. III 57; C. IX 442; C. VIII 618; C. XIII 128
 süvâr C. XI 118
 süvâre C. VI 362
 süvârî C. III 356, 390, 467; C. IV 352, 353; C. VI 545; C. VII 454; C. IX 363, 364; C. X 304; C. XII 554
 süveydâ C. II 529, 562; C. XI 492
 süveydâ-yı kalb C. III 205, 331, 359; C. IX 588
 Ş
 şâbb-ı emred C. III 196; C. IV 324; C. VII 468; C. XII 609, 613, 614
 şa'bede C. VIII 163; C. X 213; C. XI 392
 şâd-i halk C. XI 522
 şadırvan C. II 259
 şâdi C. I 539, 540, 544, 570; C. II 43, 244; C. III 194; C. VI 352, 353, 355, 356, 358, 365; C. VIII 96, 97, 144, 339; C. X 474, 549; C. XI 554, 562, 581-583, 591; C. XIII 325, 326
 şafak C. XI 490, 491
 Şâfi C. III 177; C. X 343; C. XII 298
 şah Bk. pâdişâh, sultân C. I 521, 550; C. II 259, 279; C. III 14, 111, 245, 263, 267, 275, 276, 278, 280, 282, 310, 320-323, 325, 327, 328, 357, 358, 362, 408, 422, 492; C. IV 362, 425, 430, 435; C. V 242, 591; C. VI 123, 166, 297, 345, 368, 371; C. VII 228, 277, 294, 321, 322, 360, 361, 362, 458, 463, 501, 545; C. VIII 123, 244, 245, 334, 337, 346, 393, 394, 398, 412, 443, 449, 583, 594, 608; C. IX 40, 41, 138, 152, 533, 536, 543, 593, 594; C. X 13, 19, 21, 22, 30, 50, 55, 149, 150, 156, 159, 162, 186, 325, 333, 334, 379, 383, 410, 423, 425, 432, 454, 461, 508, 515-517, 550, 551, 560, 561, 565, 572, 573, 575, 576, 580, 584-587-589, 592, 607-610, 612, 615, 616, 619, 620, 623, 629, 631; C. XI 58, 76, 95, 118, 125, 139, 143, 206, 276, 390,

398, 399, 488, 535, 583, 586, 603, 604; C. XII 15, 16, 17, 21, 44, 46, 62, 67, 81, 130, 182, 216, 217, 220, 221, 256, 279, 280, 283, 293-295, 297, 315, 316, 318, 319, 363, 377, 401, 451, 458, 486, 487, 494, 498, 522, 523, 538, 539, 545, 547, 557, 564, 584, 587, 590, 594; C. XIII 15, 19, 20, 22, 27, 37, 38, 47, 83, 160, 162, 165-168, 176, 217, 223, 224, 226-228, 241, 243, 245, 252, 259, 260, 264, 274, 279-282, 284, 285, 287, 288, 291, 304, 305, 310-313
 şâh taş C. XII 452
 şâhân C. III 389
 şahbâz C. III 326; C. X 55; C. XI 382; C. XII 284, 463
 şahbâz-ı arşî C. IV 84
 şahdaman C. VIII 565; C. XI 233; C. XII 148
 şâhensâh C. III 277; C. XI 206; C. XII 616; C. XIII 313
 şâheser C. I 50
 şâh-ı âdil C. VII 361; C. XII 466
 şâh-ı âlem C. X 587; C. XIII 177
 şâh-ı aşk C. VI 374
 şâh-ı cihân C. VII 545; C. X 612; C. XI 611
 şâh-ı ferd C. X 454
 şâh-ı fil C. VI 97
 şâh-ı hakikat C. III 390, 405; C. VI 47, 551; C. IX 434; C. X 160
 şâh-ı hakîkî C. II 506; C. III 111, 113, 321, 324, 326, 327, 351, 384; C. V 401; C. VI 108, 347, 419, 468; C. VII 294, 308-311, 458, 501; C. VIII 190, 244, 284, 334, 338, 339, 465, 564, 566, 608; C. IX 138, 139, 433, 518, 543, 593, 598, 607; C. X 23, 50, 55, 325, 334, 455, 593, 607, 609, 612, 624, 627, 628; C. XI 40, 95, 209, 277, 322, 329, 405, 469, 482, 488, 586; C. XII 277, 283, 284-286, 297, 298, 315, 316, 367, 594; C. XIII 82, 84, 92, 94, 251, 279
 şâh-ı ma'nâ C. VI 349; C. VIII 583
 şâh-ı ma'nevî C. VI 349; C. VII 546; C. X 38; C. XI 390; C. XIII 167
 şâh-ı müctebâ C. XII 564
 şâh-ı necâh C. XII 518
 şâh-ı nübüvvet C. VI 109
 şâh-ı refî C. IX 494
 şâh-ı ruh C. VII 360
 şâh-ı tanıyıcı olmak C. XII 298
 şâh-ı velâyet C. II 491, 492, 497, 501, 506, 511, 517, 549; C. III 295; C. VII 113; C. VIII 125, 126, 252; C. IX 626; C. XI 72, 277; C. XII 33; C. XIII 207, 223
 şâh-ı vîdâd C. XII 318
 şahun emri C. X 583, 584
 şahun gözü C. III 357
 şahun heybeti C. VIII 596

şâhın okunu göstermek C. IX 138
 şahıs C. V 20; C. VIII 214
 şahid C. II 377, 469; C. IV 237; C. VI 89, 418, 424, 425; C. VIII 449; C. IX 71, 75, 76, 92-101; C. XII 300, 301, 306; C. XII 306; C. XIII 128, 129
 şahid-bâz C. XII 307
 şahidbâzluk C. XII 306
 şahid-i âdil C. II 516, 517; C. XII 301, 302
 şahid-i mutlak C. XII 305
 şahidin sözü C. XII 301
 şahidlik C. II 514; C. IX 69, 73
 şahların sikkesi C. VIII 310
 şahların şâhi C. XI 206
 şahlık C. X 596; C. XI 117; C. XII 398; C. XIII 169
 şahne Bk. şihne C. VIII 38, 39
 şahne-i kibriyâ C. IV 302
 şâhrâh C. IV 171
 şahs-ı vâhid C. VIII 433; C. XI 218
 şahsiyet C. VIII 238, 239
 şahsûvâr C. III 253, 254
 şahzâde Bk. şehzâde C. XIII 223
 şâik C. X 433
 şâir Bk. eşkiyâ C. I 32, 50, 57, 77, 216, 572; C. IV 481; C. VI 198, 199; C. VII 338, 339, 340, 341, 346, 347, 348, 350, 352; 354, 418; C. X 358; C. XI 67, 270, 272, 273, 274; C. XII 312; C. XIII 34
 şâirin hediyesi C. VII 346
 şakâvet-i ezeliyye C. I 76; C. XI 441
 şakâyık C. XIII 184
 şakî Bk. eşkiyâ C. I 206; C. II 165, 167, 175, 189, 285, 287, 372, 439, 441, 446, 460, 461, 481, 536; C. III 60, 69, 98, 217, 294, 302, 313, 323, 364, 414, 471; C. IV 216, 222, 232, 236, 239, 297, 304, 318, 480; C. V 444, 578; C. VI 24, 72, 73, 141, 161, 162, 183, 184, 236, 318, 633, 636; C. VII 242, 275, 414, 451; C. VIII 201, 278, 324; C. IX 201-203, 499; C. X 172, 234, 317, 321; C. XI 409, 410, 441, 572; C. XII 125
 şakî-i ezeli C. VI 101; C. VIII 258, 325, 326; C. IX 498; C. XII 158, 251
 şâkil C. III 130
 şâkile C. VI 526
 şâkîlik Bk. şekâvet C. X 330
 şâkir C. XIII 51
 şâkird C. III 437
 şâkird-i menhûs C. III 438
 şâkirdlik C. VIII 470, 477
 şakk-ı kamer C. I 343; C. III 116, 131, 257, 444; C. IV 73; C. XI 432
 şakk-ı kamer mu'cizesi C. I 444; C. XII 477
 şakk-ı sadr C. VII 286
 şalgam C. VII 317
 şalvar C. X 260, 378

şâmme C. II 228; C. III 28; C. IV 368; C. V 265
 şans C. V 583
 şarâb Bk. bâde, mey C. I 416, 547; C. II 34, 40, 54, 196, 289, 292, 411, 495; C. III 70, 328, 329; C. IV 419, 421-423; C. V 73, 188, 227, 296; C. VI 278, 422, 426, 620, 622, 630; C. VII 22, 90, 254, 533, 535; C. VIII 70, 75, 76, 78, 79, 82, 99, 100, 101, 263, 449, 450, 546; C. IX 114, 142, 320, 322, 323, 489, 528, 530, 531; C. X 27, 119, 129, 146, 151, 152, 310, 321, 367-371, 399, 406-411, 416-420, 435, 438-442, 444, 446, 449, 513, 555, 592, 623, 625; C. XI 91, 222-224, 226, 228, 229, 232, 413, 613; C. XII 34, 136, 242, 269, 270, 470, 474, 566; C. XIII 14-16, 20, 21, 26, 27, 28, 54, 175, 186, 253, 264, 286
 şarâb ırmagı C. VI 278; C. VIII 208; C. IX 528
 şarâb içen C. III 395; C. XII 611
 şarâb nehirleri C. II 450; C. VI 278; C. VIII 208; C. IX 529
 şarâb sarhoşluğu C. XIII 286
 şarâbçı C. XII 464, 466
 şarâb-ı aşk C. II 292; C. III 341, 373; C. VI 504; C. VII 125; C. XI 325; C. XIII 54, 168
 şarâb-ı aşk-ı ilâhî C. I 571; C. III 14, 305; C. IV 202; C. V 190, 195, 198; C. VI 349; C. VII 535; C. VIII 262; C. IX 343; C. X 436, 444, 445; C. XI 430; C. XII 493
 şarâb-ı cezbe C. X 309
 şarâb-ı ebedî C. I 416
 şarâb-ı feyz C. VIII 498
 şarâb-ı gaflet C. VIII 128; C. X 28
 şarâb-ı hakîkar C. IX 648
 şarâb-ı hakîkî C. X 438; C. XIII 19
 şarâb-ı hâss C. VIII 508
 şarâb-ı Hû C. II 425
 şarâb-ı ilâhî C. IV 159; C. V 228; C. VI 148; C. X 439; C. XII 236, 237
 şarâb-ı la'î C. XI 323; C. XIII 13
 şarâb-ı Lâ-yezâl C. III 333
 şarâb-ı lâ-yezâli C. I 549; C. VIII 374; C. XII 270
 şarâb-ı maddî C. VII 447
 şarâb-ı ma'nevî C. II 34; C. V 228, 229; C. VI 622; C. VII 23, 533, 535, 536; C. VIII 98, 100; C. XI 223, 224, 225; C. XIII 15, 16
 şarâb-ı ma'rîfet C. I 461; C. VIII 449
 şarâb-ı ma'rîfet ve aşk C. V 74
 şarâb-ı muhabbet C. XII 566
 şarâb-ı rahik C. V 297
 şarâb-ı ruhânî C. V 228; C. VIII 76
 şarâb-ı sûrî C. VIII 98, 100; C. XIII 28
 şarâb-ı tahûr C. I 416; C. V 192; C. VIII 261, 262; C. X 449; C. XIII 275
 şarâb-ı tecellî-i ilâhî C. VIII 95
 şarâb-ı vahdet C. I 546
 şânk C. X 395

şâri' C. VIII 187
 şârih C. XIII 328
 şark C. I 50; C. VIII 369, 370, 599; C. IX 644; C. XI 43; C. XII 52, 66, 158, 443; C. XIII 68, 70, 78
 şarkî C. XI 43
 şa'aa-i âftâb-ı celâl C. XII 578
 şaşı C. I 178, 207; C. III 107, 232, 236, 294; C. IV 417, 473; C. VIII 174, 451, 531, 607; C. IX 549, 565; C. XI 179, 285; C. XII 39-41, 401, 414, 415, 417, 418, 552
 şaşılık C. I 247; C. III 106, 239, 240; C. IX 215; C. XI 479; C. XII 119, 149, 401, 415, 418, 420, 544, 559
 şatah C. X 308
 şathiyyât C. II 119, 120; C. V 190
 şathiyyât-ı meşâyih C. XI 331
 şâtir C. XI 88
 şatranc, şatranç, Bk. satranç C. I 230; C. III 54, 55, 489; C. IV 184-186, 230, 231; C. VI 473, 636; C. VII 49, 416; C. VIII 76, 316, 317
 şatranc tahtası C. IV 224
 Şâvirhüm C. XII 222
 şeamet C. IX 77; C. X 163
 şebe C. VIII 358; C. IX 125
 şeb-hiz C. XII 301
 şeb-i dünyâ C. III 106
 şebkiyye C. XI 347
 şebkük C. XIII 115
 şebkûklük C. XIII 117
 şebnem C. XII 107
 şecâat C. II 506; C. III 87; C. VI 423, 453; C. VII 135; C. VIII 326; C. IX 209, 221; C. X 538; C. XI 171
 şecer C. III 35; C. V 541
 şecere-i cehennem C. III 354
 şecere-i circir C. I 419
 şecere-i ilim C. IV 480
 şecere-i kevn C. II 20; C. III 273, 274; C. V 346; C. VI 266; C. VII 165; C. VIII 214; C. IX 302; C. XI 18; C. XII 56, 67
 şecere-i mel'ûne C. I 491; C. XII 562
 şecere-i mel'ûne ve matrûde C. XII 561, 587
 şecere-i menhiyye C. I 448; C. II 76, 251; C. III 17, 18, 54; C. X 27; C. XII 562
 şecere-i Müsâ C. VI 521; C. VI 523; C. IX 127
 şecere-i rûh C. V 530
 şecere-i şeriat C. VI 639
 şecere-i taayyûn C. I 491
 şecere-i tayyibe C. VI 526, 527; C. VIII 534;
 şecer-i ma'nevi C. V 537
 şefâat C. I 551, 552; C. II 501; C. III 231, 338; C. IV 209; C. V 331, 471-473, 572, 573, 605; C. VIII 248, 330-333, 335, 336, 344, 346; C. IX 625; C. X 24, 587, 594, 609, 612, 619; C. XI 69, 70, 81; C. XII 298, 299,

458; C. XIII 263, 328
 şefâatçı C. V 471; C. VII 291; C. VIII 330, 332, 334-336; C. IX 519; C. X 608; C. XI 69
 şefâatçıların seyyidi C. X 587
 şeffi C. VII 291; C. VIII 330, 331, 334, 335; C. XI 69
 şef'iyyet C. I 548; C. III 332; C. VIII 553; C. X 322
 şefkat C. IV 42, 46, 489; C. V 528; C. VI 277; C. VII 124; C. IX 405; C. X 40, 587; C. XI 517; C. XII 431, 432, 434, 435, 437; C. XIII 303
 şeh Bk. şâh C. IX 137
 şehâdet C. I 276, 352, 442; C. II 470, 471, 473; C. III 46, 182, 208, 449; C. IV 225; C. V 298; C. VI 517; C. VII 461; C. IX 68, 71, 101, 335, 336; C. X 60, 600; C. XII 272, 301, 324
 şehâdet-i fîlî C. IX 70
 şehâdet-i icmâliyye C. IX 71
 şehâdet-i kavî C. IX 70
 şehâdet-i tafsiliyye C. IX 71
 şehensâh-ı rusûl C. XI 388
 şehevât Bk. şehvet C. I 284, 373; C. II 192, 194, 240; C. III 209; C. IV 16, 234, 235, 237; C. VI 299; C. VII 84, 449, 461; C. VIII 417; C. IX 67, 341; C. X 230, 234, 570
 şehevât-ı hayvâniyye C. VII 437
 şehevât-ı nefsâniyye C. I 289, 429; C. V 227; C. VII 96, 97, 325, 447, 497; C. VIII 201, 414; C. IX 66, 462, 530; C. X 235, 250, 519, 570, 571; C. XII 544
 şehid C. III 124, 305, 485; C. VIII 236; C. IX 459; C. X 499, 509-511, 516, 600; C. XIII 313
 şehid-i Hak C. IX 68
 şehid-i pür-hûn C. III 485
 şehidin kanı C. IX 525
 şehidlik C. III 301; C. X 510; C. XI 277
 şehinşâh C. IV 430; C. VII 205, 303; C. X 623; C. XII 71, 369; C. XIII 47
 şehinşâh-ı mutlak C. XI 305
 şehir C. I 88; C. V 151, 153; C. VI 330, 372; C. VIII 550, 551; C. IX 375; C. X 144, 145, 149, 188-191, 193; C. XI 56, 119, 120; C. XII 11, 163, 538; C. XIII 126, 334
 şehir ehli C. XII 163
 şehir hârici C. XII 11
 şehirli C. V 153, 180
 şehri-i kalb C. VIII 39
 şehri-i tarikat C. X 150
 şehriyâr C. VII 281, 540; C. VIII 596; C. XI 419, 460, 532; C. XII 65, 150, 181
 şehriyâr-ı hakikî C. IV 497, 499; C. VII 309; C. XI 419, 533
 şehvet Bk. şehevât C. I 141, 158, 178, 179, 183, 289, 423, 468; C. II 24, 25, 147, 148, 191, 390, 399, 418, 431, 444, 488, 509, 514; C.

III 14, 87, 196, 211, 341, 342, 347, 348, 353, 383, 408, 449; C. IV 16, 44, 52, 200, 201, 229, 233, 250, 253, 364, 425, 430, 431, 433, 434; C. V 208, 226, 241, 282, 283, 484, 515, 564, 565, 568, 580, 597; C. VI 19, 22, 47, 438, 521, 547; C. VII 62, 83, 84, 85, 144, 173, 244-246, 310, 325, 390, 422, 434, 436, 438, 442, 444, 480; C. VIII 15, 145, 146, 228, 260, 394, 458, 459, 546, 586; C. IX 30, 32, 66, 155, 185, 186, 199, 208, 209, 210, 221, 223, 227, 265, 277, 319, 320, 327, 444, 445, 449, 452-456, 459, 461, 462; C. X 49, 62, 65, 106, 124, 166, 240, 250, 252, 425, 481-484, 486, 487, 494, 500, 516, 519, 525, 528, 530, 546-548, 558, 568-570, 601; C. XI 13, 52, 57, 186, 377, 378, 409-411, 422, 463, 503, 504, 517, 556, 559; C. XII 279, 330; C. XIII 22, 25, 54, 213, 248, 308, 340, 346

şehvet ateşi C. II 486, 487; C. VII 247
şehvet sarhoşluğu C. V 226, 227; C. XI 583
şehvet-i celiyye C. IV 431
şehvet-i cismâniyye C. VII 99; C. X 481
şehvet-i dünyâ C. VII 87, 305; C. IX 185
şehvet-i dünyeviyye C. X 601
şehvet-i hafîyye C. IV 431; C. VIII 459
şehvet-i hayvâniyye C. X 196; C. XI 241; C. XIII 26

şehvet-i nefis C. IX 327
şehvet-i nefsanî C. VII 85; C. X 526; C. XIII 53
şehvet-i nefsanîyye C. I 124; C. V 43; C. VII 501; C. VIII 372; C. IX 457, 458; C. X 481, 518, 522, 523, 528; C. XI 52, 342

şehvet-i nûrânî C. V 227

şehvet-i ruhânîyye C. V 227

şehvet-i zulmânî C. V 227

şehvetin kölesi C. II 514, 515

şehvet-perest C. IX 319, 320; C. X 519

şehzâde C. IV 362; C. VIII 412; C. XI 345; C. XII 523, 538, 539, 545, 547, 548, 550, 563-565, 585-587, 590, 593, 594, 621; C. XIII 31-33, 40, 41, 57, 61, 62, 86, 87, 160-162, 165, 166, 169, 172, 175, 176, 223, 224, 226, 228, 229, 233, 237, 241-246, 279-284, 286-289, 291, 304, 305, 310-314, 327, 330, 331

şek C. I 170; C. II 73, 275; C. IV 248, 249, 288, 360, 439; C. V 29, 30; C. VIII 268; C. X 128, 129, 381; C. XI 12, 305, 362, 553, 599; C. XII 93; C. XIII 266, 267

şekâvet C. I 169, 448, 501; C. II 287, 330, 371, 394, 461; C. III 48, 228, 441, 471; C. IV 70, 75, 81, 82, 180, 215, 219, 233, 239, 298, 359, 491; C. V 296, 581, 582; C. VI 58, 140, 142, 144, 150, 187, 272, 328, 375, 463, 515, 572, 633; C. VII 105, 258, 362,

379, 435, 481, 494; C. VIII 261, 324, 326; C. IX 201, 224, 500; C. X 326, 327, 330; C. XI 523; C. XII 13, 125, 251, 498, 534, 545; C. XIII 125

şekâvet meyleri C. VIII 260

şekâvet-i ânzîyye C. VI 140; C. IX 263

şekâvet-i asliyye C. V 564; C. VI 140, 141, 145

şekâvet-i ebediyye C. XII 546; C. XIII 313

şekâvet-i ezeliyye C. I 84; C. III 60; C. IV 75, 237; C. VI 107; C. VIII 258, 325, 364, 488, 542; C. VIII 489; C. IX 263; C. X 25, 178; C. XI 501; C. XII 251; C. XIII 195

şekâvet-i zâtîyye C. VI 141

şeker C. III 241; C. IV 164, 254, 294; C. VI 276; C. VII 38, 90, 174; C. VIII 609; C. IX 143, 551; C. X 144, 145, 635; C. XI 20, 21, 607

şeker çığneyici C. XII 441

şeker dağırcığı C. XI 25

şeker dudaklı C. XIII 282

şeker illeti C. V 516

şeker kamışı C. VI 276; C. X 145

şeker şurubu C. VIII 409

şeker yağdancı C. XII 440

şekeristan C. XIII 610

şekûr C. X 153

şem' Bk. mum C. IV 470; C. V 523, 524, 526, 528; C. VI 401, 524; C. VII 210, 420, 478, 498, 499; C. VIII 112, 599, 604, 605; C. IX 13, 14, 126, 127, 128, 129, 152, 239, 240; C. XI 213, 214, 516, 573; C. XII 461, 517, 523; C. XIII 61, 173, 303

şemâil-i şerîfe C. XI 236

şemâter C. IV 323

şem'-i belâ C. IV 202

şem'-i cân C. II 23

şem'-i dîn C. VI 523

şem'-i hakikî C. VIII 605

şem'-i Hudâ C. XII 57

şem'-i ilâhî C. VII 498

şem'-i söndürmek C. XI 486

şem'lik da'vâsı C. IX 151

şems Bk. güneş, hurşid C. I 128; C. III 310-312, 428; C. IV 113, 114; C. VIII 485; C. XI 75

şems-i Arşî C. IV 382

şems-i ekber C. IX 645

şems-i hakikat C. I 68; C. III 213; C. V 635; C. VI 292, 296, 320, 518; C. VIII 109; C. XI 364, 365

şems-i hakikî C. II 471

şems-i hidâyet C. III 317

şems-i nübüvvet C. IV 491; C. XII 407

şems-i ruh C. XI 44

şems-i velâyet C. VII 486

şems-i zât C. I 195; C. II 209, 283; C. VI 589, 621; C. VIII 82, 83; C. IX 122, 143

şemşir C. X 550

şe'n Bk. suânât C. I 80, 407, 447, 525, 532,

- 536, 538; C. III 72, 262; C. IV 226; C. V 17, 438; C. VIII 52; C. X 208, 215
- ş'e'n-i ilâhî C. I 548; C. III 72, 144, 249, 262, 332, 334; C. VI 598; C. VII 130; C. VIII 553; C. XI 39, 40; C. XII 280
- şer C. I 304, 331; C. III 414; C. IV 171, 234, 235, 242, 299; C. VI 228, 375; C. VII 44, 48, 242, 461; C. VIII 319, 328; C. IX 541, 572; C. X 291, 230, 326, 355, 464, 555; C. XI 46, 58, 523, 606; C. XII 219, 547; C. XIII 342, 343
- şer' Bk. şeriat C. I 58
- şer u şür C. VIII 86
- şerâre-i elektrikiyye C. XI 320
- şerâyi' Bk. şeriat C. V 490
- şerâyi'-i enbiyâ C. X 270
- şerbet C. IX 143; C. X 337, 370; C. XI 523; C. XIII 49, 226, 287
- şeref C. XI 109
- şerh C. IV 457; C. IX 209, 221, 455
- şerh C. X 32; C. XIII 328
- şerh-i sadr C. V 624; C. IX 359
- şer'-i Ahmedî C. VIII 481
- şer'î amelleri terk C. I 116
- şer'-i ilâhî C. IV 171; C. X 256; C. XII 60, 218
- şeriat Bk. şer' C. I 45, 51, 58, 66, 116, 149, 150, 158, 159, 319, 519, 551; C. II 76, 77, 87, 103, 229, 258, 267, 293, 295, 326, 347, 419, 514, 520, 528, 543; C. III 15, 134, 153, 206, 228, 389, 482; C. IV 389, 412, 455; C. V 129, 136, 550, 551, 598, 616; C. VI 12, 26, 73, 116, 180, 486, 487, 620; C. VII 26, 109, 256, 293, 413, 425, 442, 503; C. VIII 30, 81, 85, 140, 146, 194, 367, 444, 453, 454, 472, 473, 501; C. IX 13, 14, 15, 16, 17, 87, 126, 220, 405, 406, 463, 464, 563, 606, 624, 631; C. X 123, 137, 313, 314, 315, 322, 407, 416, 495, 623; C. XI 21, 52, 124, 153, 160, 176, 181, 220, 253-255, 258, 268, 342, 348, 449, 475, 476, 491, 579; C. XII 36, 42, 48, 56, 57, 60, 145, 146, 217, 276, 379, 401, 407, 417, 418; C. XIII 160, 201, 214, 229
- şeriat caddesi C. X 271
- şeriat ulemâsı C. VII 146
- şeriat-ı riâyet C. III 380
- şeriat-ı Ahmediyye C. II 492; C. IV 424; C. VII 288
- şeriat-ı İseviyye C. II 528; C. X 417; C. XI 172
- şeriat-ı Muhammediyye C. II 528; C. XI 172
- şeriat-ı müseviyye C. X 164
- şeriat-ı mutahhara C. VII 288, 298; C. X 35; C. XII 407
- şeriat-ı peygamberî C. VII 497
- şeriat-ı ta'til C. I 251; C. II 258; C. VII 255; C. IX 14
- şeriatın müdâfiyiz C. XIII 142
- şerif C. IV 98, 99, 102-105, 122; C. IX 621
- şerik C. III 239, 427; C. IV 345, 346; C. VIII 448, 451; C. XII 166, 316
- şerir C. IV 148
- şerr-i cüz'î C. IV 125
- şerr-i küllî C. IV 125
- şerr-i mahz C. XI 268
- şerr-i munfasıl C. IV 125
- şerr-i mutlak C. XII 218, 219
- şerr-i muttasıl C. IV 125
- şest C. XIII 14
- şes C. IX 276; C. XIII 214
- şevk C. VI 211; C. IX 600
- şevk-i didâr C. X 602
- şevk-i Hak C. XI 122
- şevk-i ilâhî C. VIII 583, 584; C. IX 600
- şevk-i müfrit C. VIII 208
- şey Bk. eşyâ C. I 235, 382; C. III 46, 375; C. IV 217, 481; C. VI 356; C. VII 79
- şey' lillâh C. X 193
- şeyâtîn Bk. şeytan C. I 331, 332; C. IV 376; C. VII 526, 527; C. VIII 461; C. XI 58
- şeyâtîn-i cin C. IX 412
- şeyâtîn-i ins ve cin C. IV 239; C. V 576; C. VII 28
- şey'en lillâh C. X 210
- şeyh Bk. üstad, mürid C. I 434; C. II 106-108, 111, 112, 122, 396; C. III 46, 407, 408, 432; C. IV 54, 55, 113, 114, 158, 159, 161, 389, 390, 395, 403, 404, 417-419, 421, 422, 425, 441, 445, 477, 486; C. V 152, 206, 214, 284, 469, 473-476, 480; C. VI 32, 46, 49, 51, 368; C. VII 118, 170, 171, 233, 234, 307, 499; C. VIII 21, 23, 69, 88, 103, 540, 576; C. IX 318, 376, 426-429, 434, 468, 471, 472, 480; C. X 67, 129, 136, 137, 140, 238; C. XI 74, 155, 401, 406, 474; C. XII 12, 205, 593; C. XIII 62, 163
- şeyh-i basîr C. XII 593
- şeyh-i dîn C. II 395; C. X 581; C. XII 72, 566
- şeyh-i fa'âl C. III 369
- şeyh-i hakîkî C. V 162
- Şeyh-i İslâm Bk. şeyhülislâm C. X 415
- şeyh-i kâmil C. III 371; C. V 152, 284, 481; C. VI 368; C. VII 170-173, 175; C. VIII 263, 469; C. IX 110; C. X 130, 141, 160, 161, 220; C. XII 75
- şeyh-i kâzib C. II 123; C. X 123, 341
- şeyh-i mukallid C. V 162, 167, 168, 170, 181, 185, 186, 189-191, 194; C. VI 50
- şeyh-i müddeî C. IX 377
- şeyh-i müzevvir C. II 124; C. VII 307, 308, 500; C. X 122; C. XI 154, 155, 177
- şeyh-i nâkıs C. X 87, 138, 141
- şeyh-i yakîn C. XI 74
- şeyh-i zamân C. X 205
- şeyhlik C. IV 119; C. V 475; C. VI 43; C. IX 358,

376, 377; C. X 128; C. XI 623; C. XII 204, 208, 295; C. XIII 143
 şeyhlik iddiâsı C. IX 377
 şeyh-mürîd ilişkisi C. I 546
 şeyhülislâm C. X 415, 604; C. XII 14
 şey'-i ma'lûm C. III 70
 şeyin ashı C. XI 433
 şey'iyet C. VII 242, 243; C. XIII 235
 şeytan Bk. şeyâtın C. I 104, 164, 192, 193, 227, 278, 310, 331, 387, 447, 484, 492, 493, 563, 564, 564; C. II 35, 46, 73, 74, 293, 294, 298, 312, 379, 380, 381, 399, 400, 454, 455, 473, 474, 485, 486, 521, 522, 541; C. III 17, 48, 53, 86-88, 108, 179, 180, 183, 184, 304, 305, 308, 366, 398, 403, 417, 438, 449, 486, 494; C. IV 32, 43, 47, 97, 98, 104, 141, 147, 148, 155, 183-186, 228, 244, 246, 255, 297, 348, 351, 379, 418, 509; C. V 66, 67, 74, 87, 128, 130, 138, 139, 150, 172, 173, 230, 327, 361, 510, 580; C. VI 66, 106, 114, 125, 127, 129, 132-134, 165, 212-214, 234, 240, 285, 287, 344, 354, 355, 358, 363, 375, 424, 426-428, 431-435, 438, 439, 442, 446, 459, 460, 491, 511-515, 564, 565, 589, 590, 592, 593; C. VII 29, 49, 189, 225, 239, 264, 317, 318, 324, 325, 329, 336-338, 362, 365-368, 370, 382, 477, 479, 523-526; C. VIII 43, 128, 129, 136, 137, 145, 185, 205, 233, 256, 257, 460, 465, 474, 480, 481, 490, 504, 540, 546, 576; C. IX 36, 37, 62-67, 102-104, 107-109, 158, 159, 188, 220, 230, 233, 243, 256, 266, 324, 325, 392, 393, 396, 405, 406-408, 456, 479, 482, 496, 497, 516, 520, 555, 581, 625; C. X 25-28, 76, 120, 121, 123, 127, 139, 157, 168, 229, 248, 258, 259, 261-270, 274-278, 280, 281, 291, 292, 317, 336, 337, 351, 381, 404, 412, 422, 427, 494, 570, 584, 605, 633, 634; C. XI 12, 29, 44, 65, 101, 155, 163, 171, 174, 175, 176, 181, 188, 189, 192, 229, 287, 302, 305, 338-340, 407, 416, 423, 424, 444-446, 464, 489, 500, 501, 564, 614; C. XII 54, 55, 72-74, 76, 83, 103, 128, 157, 210, 290, 321, 327, 339, 375, 464, 466, 481-484, 523, 532-535, 537, 543-545, 595, 607, 612, 615-617; C. XIII 63, 72, 163, 187, 206, 208, 271, 321, 324
 şeytan azabda gerektir C. XII 152
 şeytan yakıcı C. X 633
 şeytanet C. IX 188
 şeytân-ı laîn C. VII 501; C. XI 565
 şeytân-ı mel'ûn C. X 43
 şeytân-ı racim C. X 120
 şeytân-ı vehim C. III 48, 378; C. XII 267

şeytanın bâdesi C. X 413
 şeytanın düzdüğü C. VI 221
 şeytanın efsûnu C. XIII 187
 şeytanın sidîği C. IV 419
 şeytanî C. IV 387; C. V 439; C. VI 284; C. VII 460; C. X 464; C. XII 276
 şeytanlık C. III 83
 şühne Bk. şahne C. V 449; C. VIII 82; C. XII 27, 616; C. XIII 263
 şura C. IV 491, 493; C. VI 426
 Şia C. II 550; C. III 228; C. VI 213; C. XI 270-273; C. XII 187, 414, 415
 şiddet-i aşk C. XII 244
 şiddet-i kurb C. VII 18
 şiddet-i kurb ve zuhûr C. XI 232
 şiddet-i zuhûr C. I 354, 355; C. XI 243; C. XII 149
 şifâ C. I 56, 60; C. III 177; C. IV 25; C. VI 537; C. VII 13; C. VIII 543; C. IX 442, 548; C. X 343; C. XII 173, 242
 şifâ verme C. XIII 51
 şifâ-yı âcil C. XI 456
 şihâb C. VII 526, 527; C. IX 166; C. X 38, 180; C. XI 93
 şihâb-ı muhrîk C. VII 525
 şillik taassubu C. XII 414
 şîir Bk. eş'âr C. I 31, 50, 53, 216, 460, 461; C. II 41; C. V 359; C. VI 109; C. VII 339, 340, 346, 347, 350, 352, 418; C. IX 235, 236; C. XI 66, 67, 273; C. XII 370, 508; C. XIII 17, 132, 332
 şîir söylemek C. I 31
 şîir ve inşâ C. III 441
 Şîiyet C. XI 129
 şikâk C. XIII 248
 şikâr Bk. av C. II 274; C. VII 309
 şikâyet C. I 71, 472; C. II 348; C. III 107; C. V 268, 622; C. VII 48, 49, 233, 234, 518, 522, 553; C. VIII 325; C. X 95, 475, 476, 478; C. XI 535, 536
 şikâyet etmemek C. XI 165
 şikâyet-i bâtne C. XI 590
 şikâyet-i zâhire C. XI 590
 şimendifer C. XII 227, 228
 şimşek C. I 455; C. III 254, 423-426, 457, 458; C. IV 301; C. VII 478; C. VIII 459; C. X 160, 473, 540, 541; C. XI 320; C. XII 79, 267, 475; C. XIII 68, 69, 70, 71, 78
 şimşek nûru C. XIII 67
 şîr C. VIII 606
 şîre C. VI 623
 şîrk C. I 203, 528; C. II 321, 444, 558; C. III 91, 427, 494; C. IV 134, 222, 298, 464; C. V 13, 577, 578, 599; C. VI 115, 602; C. VII 235; C. VIII 154, 345, 450, 451, 453, 459, 612; C. IX 98, 213, 215, 516, 617; C. X 355, 394; C. XI 36, 65, 233, 374, 599; C.

XII 39, 54, 55, 121, 149, 468, 563; C. XIII 18
 şirk koşmak C. XII 194, 271
 şirket C. VIII 280, 281
 şirk-i ahfâ C. IX 98, 100; C. XI 233, 234; C. XII 121
 şirk-i alenî C. IX 412
 şirk-i cel C. IX 100
 şirk-i celi C. II 321; C. IX 98; C. XII 121
 şirk-i hafî C. I 225; C. II 321, 406; C. IV 51, 513, 515; C. V 166, 599; C. VI 186, 378, 616; C. VIII 451, 569; C. IX 69, 98, 100, 213, 617; C. X 371; C. XII 121
 şirk-i hafî ve celi C. I 429; C. XI 374
 şirk-i vücûd C. III 234
 şiş C. XIII 93
 şişe C. I 178; C. IX 334-336, 428; C. X 249
 şişe-hâne C. VII 359
 şitâb C. X 157
 şitâ-yı akîf C. XI 464
 şive C. III 188
 şöhrat C. I 465; C. III 409; C. IV 349; C. VII 259, 508; C. IX 146, 147, 235, 236; C. X 433; C. XI 256
 şöhrat ve riyâset duygusu C. IX 147
 şua C. XIII 244
 şuarâ Bk. şâir C. XI 584
 şuarâ-yı hindiyye C. II 198
 şubat C. XI 380, 427
 şu'be C. II 87; C. VII 221
 şugul C. XI 91
 şüh-çeşm C. X 493
 şuhûs-ı selâse C. I 352
 şulle C. XIII 132
 şur u şer C. XIII 259
 şürde C. III 388, 489
 şürdelik C. III 388
 şurrah C. VII 15, 16, 103, 270; C. VIII 46; C. XI 369
 şurrah-ı Hind C. II 95, 303
 şurrah-ı hindiyye C. II 287, 316
 şuûnât Bk. şe'n C. I 455, 518, 519, 525, 532, 536; C. II 526; C. IV 226; C. V 526; C. VII 242, 243, 323, 400, 507; C. VIII 515; C. IX 214, 499; C. XI 84, 528, 529; C. XII 39, 387, 388, 401; C. XIII 94, 95
 şuûnât-ı celâliyye C. IV 69
 şuûnât-ı cemâliyye C. IV 69
 şuûnât-ı esmâiyye C. IX 502
 şuûnât-ı Hak C. VIII 341
 şuûnât-ı ilâhiyye C. III 309, 425; C. IX 502; C. X 462; C. X 371
 şuûnât-ı nefsiyye C. III 224
 şuûnât-ı rabbâniyye C. XI 39
 şuûnât-ı zâtîyye C. I 232; C. II 270; C. V 459; C. VII 386; C. VIII 342; C. X 322, 337; C. XIII 276

şuûr C. IX 363
 şübhe C. I 115, 144; C. IV 495, 496, 500, 513, 515; C. IX 65; C. X 120, 128, 129, 535; C. XI 12, 305, 362, 553, 599; C. XIII 17, 69, 70, 71, 123
 şübhe-i Cebriyâne C. XI 143
 şühedâ Bk. şehid C. II 531; C. VI 615
 şühûd C. I 108; C. II 358; C. IV 266; C. VII 242; C. IX 205
 şühûd-ı ahadiyyet der-kesret C. VII 242
 şühûd-ı vahdet C. V 334; C. IX 214
 şühûdî C. I 108
 şükri filî C. VI 133; C. X 476; C. XI 118; C. XIII 211
 şükri-Hak C. VI 76
 şükri-kavli C. XIII 211
 şükri-lisânî C. VI 133
 şükri-mün'im C. VI 136
 şükri-vuzû' namâzı C. XIII 143
 şükür C. I 199, 340, 391, 409, 459, 460, 472; C. II 316, 334, 335, 342, 399, 481; C. III 121, 206, 362, 371, 421, 492; C. IV 40, 327, 385; C. V 91, 100, 109, 148, 268, 362, 571, 585, 622; C. VI 74, 77, 78, 133, 136, 137, 166, 167, 189; C. VII 14, 16, 22, 36, 348-350, 512, 553; C. IX 337, 339, 413; C. X 82, 95, 113, 300, 301, 319, 320, 470, 474, 476, 629; C. XI 122, 536, 590, 591; C. XII 228, 276, 425-427; C. XIII 128, 144, 208, 210, 211, 304, 313
 şükür edici C. XII 570
 şükürsüzülük C. I 112, 311; C. V 96; C. VI 18, 80, 88; C. XIII 284
 şûrb C. IV 116, 445; C. VIII 422; C. XII 474; C. XIII 19
 şûrb-i hamr C. IV 390; C. IX 170
 şürefâ Bk. şerîf C. XI 72
 şürük C. X 433
 şüttâr C. I 90; C. XII 523, 538, 546, 547, 549, 562, 585, 593, 622; C. XIII 31, 32, 52, 242, 279, 314
 şüttârî C. VII 256; C. XII 542, 543; C. XIII 36, 237, 241
 şüttârîler C. XIII 35, 53, 280, 314, 326, 331
 T
 tâ C. VII 474
 taaccüb C. V 538, 539, 542; C. X 548
 taaddûd C. V 27
 taaddûd-i zevcât C. IV 194; C. XI 173
 taalluk C. VIII 568, 569; C. XII 444
 taalluk-ı nefsanî C. V 475
 taallüm C. IX 472
 taâm C. II 495; C. VI 87; C. VII 549, 551, 555; C. VIII 594, 523; C. XII 396
 taâm-ı ilâhî C. II 494, 495
 taâm-ı ma'nevî C. I 485
 taammuk C. IX 200

taammuk-ı fikr C. IX 198
 taâmmullâh C. VII 550
 taâmmül C. XII 313
 taâmmülât-ı kimyevîyye C. XII 313; C. XIII 23
 taâmmül-ı kimyevî C. XI 315; C. XII 565
 taârrûc C. XII 269
 taassub C. II 370; C. III 134, 389
 tâat zevki C. VI 278
 tâat, tâât C. I 184, 477; C. IV 298, 416; C. V 12;
 C. VI 134, 157, 192; C. VII 152; C. IX 420,
 631; C. X 107, 319, 320, 503, 556, 557,
 580, 601, 622; C. XI 24, 57, 332, 333; C.
 XII 617; C. XIII 146, 227, 229, 338
 tâat-ı ilâhî C. XII 372
 tâat-ı zâhire C. XI 384
 tââtın halâveti C. XIII 18
 tâat-perest C. XII 615
 taayyûn C. I 85, 178, 249, 536; C. II 20, 242,
 258, 277, 281, 284, 426, 480, 543; C. III
 239; C. IV 493, 514; C. V 525, 540, 562; C.
 VI 116; C. VII 274, 403, 489; C. VIII 250,
 431; C. IX 522, 569, 593, 643, 647; C. X
 22, 554; C. XI 348, 382, 480, 487; C. XII
 39, 62, 173, 413; C. XIII 106
 taayyûnât C. I 51, 134, 535-537; C. II 213, 527;
 C. III 213, 478; C. V 360, 361, 565; C. VII
 242; C. VIII 424, 440, 443; C. IX 521, 626,
 639; C. X 256-258, 263, 284, 461, 554; C.
 XI 34, 213, 262, 529; C. XII 82, 172, 443,
 472
 taayyûnât âlemi C. XI 266
 taayyûnât âlemi C. XIII 325
 taayyûnât perdesi C. VI 18
 taayyûnât-ı âlem C. III 170
 taayyûnât-ı beşerîyye C. V 362
 taayyûnât-ı cehennemîyye C. VIII 440
 taayyûnât-ı ilmiyye C. I 432
 taayyûnât-ı kesife C. VIII 247; C. X 537; C. XI
 343; C. XII 403
 taayyûnât-ı kesife C. X 264, 620; C. XI 222
 taayyûnât-ı sûri C. X 92
 taayyûnât-ı şahsiyye C. V 334, 335
 taayyûn-ı abdânî C. III 34
 taayyûn-ı beşerî C. III 228, 445; C. VI 365
 taayyûn-ı evvel C. IV 219, 304; C. VII 115; C.
 VIII 106, 107; C. IX 474; C. X 50
 taayyûn-ı misâlî C. V 528
 taayyûn-ı Muhammedi C. IV 191; C. IX 242; C.
 XI 501; C. XII 562
 taayyûn-ı sâni C. IV 304; C. VII 115
 taayyûn-ı sûfî C. I 392; C. IX 297; C. XII 404
 tab' C. III 329
 tabâbet C. VI 85; C. IX 588
 tabâbet-ı atika C. I 139; C. IV 485; C. VI 307; C.
 VII 90; C. IX 175; C. XI 230
 tabâbetin rûhu C. VII 92
 tabak C. XII 408

tabak aşkı C. XI 542
 tabaka C. III 231; C. X 197
 tabaka-i baide C. III 231
 tabakât-ı cehennem C. XII 193
 tabakât-ı esirîyye C. III 448
 tabakât-ı merâtib-i vücûd C. X 352
 tabasbus C. I 559; C. II 439; C. VIII 275
 tabâyî' C. III 328; C. V 20, 466; C. VI 479; C. VII
 185, 131; C. XI 157, 158; C. XII 386
 tab'-ı beşer C. I 165, 206
 tâbî' C. VII 480
 tab'î cenk C. XI 29
 tabiât C. II 218, 235, 420, 515; C. III 105, 195,
 333, 450; C. IV 18, 20, 31, 344, 359, 451,
 485; C. V 20, 465, 592; C. VI 431, 432,
 472, 479, 481, 635; C. VII 131, 309; C. VIII
 543; C. IX 14, 20, 26, 66, 253, 254, 257,
 521; C. X 215, 230, 235, 613, 614, 634; C.
 XI 28, 31, 157, 401, 508, 567, 579; C. XII
 159, 160, 408, 473, 545; C. XIII 297
 tabiât âlemi C. I 294; C. XI 63; C. XIII 333
 tabiât âlimleri C. I 82, 128
 tabiât ana C. XI 54, 462
 tabiât cehennemî C. III 499; C. X 140
 tabiât dükkânı C. XI 568
 tabiât gececi C. XII 564
 tabiât kâideleri C. IX 521
 tabiât karanlığı C. X 632; C. XI 19; C. XII 233
 tabiât sârikür C. III 162, 306, 397; C. VI 227
 tabiât ulemâsı C. VI 604
 tabiât ulûhiyyetîn zâhiriyyetidir C. IX 273; C. XI
 566, 567; C. XII 297
 tabiât zulmeti C. X 633; C. XI 486
 tabiât-ı ânzî C. III 379
 tabiât-ı aslî C. III 380
 tabiât-ı cüz'îyye C. III 105
 tabiât-ı hayvânîyye C. VII 83
 tabiât-ı küllî C. XI 433
 tabiât-ı nefsanîyye C. IV 20, 21
 tabiâtın bâtını C. IV 18
 tabîb C. II 534; C. III 60, 223, 245, 386; C. IV
 75, 236, 334, 336; C. V 296, 368, 406,
 445; C. VI 56, 84-87, 91, 93, 99, 141, 152,
 153, 308, 411; C. VII 14, 118, 171, 373,
 529, 530; C. VIII 460; C. IX 93, 305, 549,
 628; C. X 343, 567, 613; C. XI 152, 439,
 441, 443; C. XII 268, 370, 547, 552, 553;
 C. XIII 266
 tabîbân-ı ilâhî C. VI 84; C. VII 528, 529
 tabîb-i hakikî C. III 386
 tabîb-i hâzik C. IX 371
 tabîb-i ilâhî C. I 96; C. V 599; C. VI 424; C. VIII
 416
 tabîb-i ma'nevî C. XI 440
 tabîb-i rûhânî C. V 32
 tabîblik C. VII 373
 tabîî ölüm Bk. mevt-i tabîî C. XI 260, 279

tabîyyûn C. II 218; C. II 75; C. VIII 543; C. IX 61; C. XIII 297
 ta'bîr C. I 103; C. VIII 373, 558; C. IX 187, 317, 478, 633; C. XII 190, 376; C. XIII 137
 ta'bîr günü C. VIII 559
 ta'bîrât C. III 482; C. IV 485
 ta'bîrât perdeleri C. IX 24
 ta'bîr-hân C. VIII 386
 tabut C. X 150; C. XI 97, 118, 278, 509; C. XIII 65
 tâc C. III 485; C. VII 293; C. VIII 14, 15, 16; C. IX 362; C. X 441
 tâc sâhibleri C. XII 539
 tâc ve taht C. IV 204, 205, 362; C. VII 263; C. XIII 38
 tâc ve tahtı terk C. VII 204
 tâc-ı izzet C. I 477
 tâc-ı saltanat C. II 198
 ta'cîl C. X 157
 tâcîr C. IV 297, 298; C. VII 26; C. XI 189; C. XII 325; C. XIII 271
 ta'dâd C. XI 22; C. XII 552
 ta'dîl-i erkân C. XIII 263
 tafazzul C. V 509
 tafzîl C. I 414
 tagaddî C. IV 371
 tagayyûr C. VIII 600; C. XI 525
 tagayyûrât C. I 396
 tâgût C. III 354; C. IV 330; C. VII 362
 tagayyûr-i bâtin C. III 441
 tâğî C. VI 573; C. VIII 548
 tahalluk C. IV 372
 tahallül C. III 243
 tahammül C. VII 371; C. X 567; C. XII 77, 80
 tahâret Bk. temizlik C. I 38; C. III 380, 381, 485, 493, 494; C. VI 172; C. VIII 121; C. IX 87; C. XI 507
 tahâret-i bâtin C. II 418
 tahâret-i kâmile C. VI 173
 tahâret-i zâhiri C. II 418
 tahayyül-i hubbî C. XII 327
 tahayyûr C. V 543
 tahdîd C. II 243; C. X 36
 tâhir C. II 211; C. XII 82
 tahıyyât C. V 561
 tahkîk C. III 145, 162; C. IV 312, 315; C. XI 180
 tahkîr-i ibâd C. IX 229
 tahlîl-i tayfî C. XII 314
 tahric C. XII 495, 496
 tahşîr C. XI 548, 560
 taht C. VI 316, 616; C. VII 202, 260-265, 272, 273, 322, 323; C. X 150; C. XII 615
 taht ve kemer C. XIII 38
 tahta kılıç C. I 124, 254, 255, 347; C. II 419; C. VIII 55; C. X 137, 450
 tahtadan at C. XI 356
 tahtelbahir C. XIII 310

tahte's-serâ C. X 53
 tahvîl-i makâm C. V 83
 tahvîl C. II 512; C. IX 137, 138
 tahvîlât C. X 605
 Tâif sahtiyânı C. VII 46
 tâife C. IX 126, 127
 tâim C. X 369
 tâir C. VII 327, 328
 tâkat C. VIII 535
 takâzâ Bk. tekâzâ C. I 75, 233; C. II 93; C. IX 115; C. X 185, 629
 takâzâ-yı nefsanî C. VI 344
 takdîr C. II 535; C. V 248; C. X 47, 48, 296, 297; C. XI 13
 takdîrât-ı ilâhiyye C. XI 318
 takdîr-i ilâhî C. III 216, 296; C. IV 269, 301; C. V 442; C. VII 57, 284; C. XIII 158
 takdîs C. II 211; C. XII 82
 takıyye C. II 550
 takî C. II 213; C. IV 280, 339, 406; C. V 594, 603; C. VI 226; C. VII 393, 516; C. XII 83, 285, 306, 367, 439
 taklîb C. VIII 581
 taklîb-i a'yân C. IV 420-423
 taklîb-i Hudâ C. VIII 580
 taklîb-i ilâhî C. VI 107; C. XII 561
 taklîd C. I 165, 166; C. II 72, 400, 512; C. III 145, 151, 152, 160-163, 409, 410; C. IV 17, 139, 140, 151, 288, 308, 309, 312-315; C. V 152, 153, 460, 480; C. VI 324; C. VIII 103, 104, 303; C. IX 136, 167, 427, 429-431, 474; C. X 120, 165, 172, 230, 575, 576; C. XI 180, 181, 362, 373, 374, 449; C. XII 154, 270, 271, 592; C. XIII 343, 344
 taksîm C. II 317, 333, 334; C. XII 165, 166
 taksîm-i ezeli C. VI 139
 taksîm-i ilâhî C. X 568
 taksîr C. XI 143, 144
 takvâ C. I 428, 429; C. II 488, 490; C. III 246, 283, 409, 410; C. IV 154, 200, 201, 287, 359, 417; C. V 484, 578, 603; C. VI 177, 234, 238; C. VII 84, 85, 87, 425, 519; C. VIII 397; C. IX 75-77, 90, 91, 231, 456, 572, 573, 581; C. X 27, 55, 172, 328, 412; C. XI 48, 52, 53, 95, 103, 104, 136, 137, 155, 160, 554; C. XII 60, 61, 225, 612, 613; C. XIII 20, 26, 266, 267
 takvâ hamamı C. III 246; C. VII 83, 85, 305; C. IX 90, 91
 takvâ libâsı C. XI 161
 takvâ-yı bâtinî C. XI 98
 takvâ-yı kulûb C. II 488
 takvâ-yı şer'î C. XI 98
 takvâ-yı zâhiri C. XI 98
 takyeci kalıbı gibi C. XI 510
 talâk C. III 481; C. V 188; C. XI 570; C. XIII 24

- talâkat-i lisâniyye C. IX 391
 taleb C. I 407; C. III 362; C. IV 46; C. V 264, 390, 391, 610, 611, 629, 632; C. VI 183, 217, 218, 239, 288, 520, 544; C. VII 63, 401; C. VIII 263; C. IX 556; C. X 67, 101, 108, 320, 611; C. XI 453, 474, 475, 515; C. XII 129, 324; C. XIII 144, 240
 taleb yolunda na'l ma'küsdür C. XI 561
 talebde ısrâr C. VI 240
 talebe C. X 32
 talebe-i ulûm C. XII 14
 taleb-i delîl C. IX 200
 taleb-i duâ C. XI 533
 taleb-i ezeli C. V 432
 taleb-i Hak C. V 392
 taleb-i ilim C. V 13
 taleb-i rahât C. IV 237
 talei C. X 358
 tâli' C. V 583; C. X 429; C. XI 151; C. XIII 47, 142
 tâl-i beka C. X 329
 tâlib C. I 75; C. III 459; C. V 32, 391; C. VI 315, 540-542, 544; C. VII 34, 40; C. VIII 58; C. X 32, 152, 153, 602, 603; C. XI 52, 205, 231, 435, 508, 516, 519, 609; C. XII 11, 505; C. XIII 23, 77, 218
 tâlib dünyâ mülkü C. XIII 172
 tâlib-i amel C. XII 24; C. XIII 327
 tâlib-i dünyâ C. I 275; C. XII 619
 tâlib-i Hak C. XI 173, 204; C. XII 116, 538; C. XIII 159
 tâlib-i hakikat C. I 456; C. III 242; C. IV 293, 294, 314; C. V 610; C. VI 43; C. VII 473; C. X 145; C. XI 508, 517, 622; C. XII 12, 51, 108, 128, 146, 417, 418, 505, 529, 530, 577; C. XIII 114, 134, 135, 167
 tâlib-i ilm C. XII 619
 tâlib-i ma'rîfet C. IX 603; C. X 42, 120; C. XI 434; C. XII 510, 511
 tâlib-i merd-i ilâhî C. IV 111
 tâlib-i sâdık C. VII 308
 tâlib-i şeriat C. XII 417
 tâliblik C. XIII 24
 tâlih C. VII 323
 tâli' i ezeli C. X 578; C. XI 143, 144, 323
 ta'lîl C. V 221
 ta'lîm C. V 412, 413, 598; C. VII 364, 365, 460; C. X 339; C. XI 532, 533; C. XIII 211
 ta'lîm C. IX 472
 ta'lîm mansıbı C. VIII 458, 459
 ta'lîm-i ilâhî C. V 618; C. XIII 43
 ta'lîm-i ilâhî C. IX 410
 tama' C. II 131, 134, 135, 280, 313, 431; C. III 140, 163, 164-168, 172, 188, 206, 207, 415; C. IV 252; C. V 34, 35, 55; C. VII 500, 501, 512; C. VIII 417; C. IX 73, 463, 617; C. X 105, 106, 179, 192, 193, 197, 459, 560; C. XI 154, 163, 187, 612; C. XIII 98, 99, 100, 101, 211
 tama' kokusu C. V 61
 tama'-i hâim C. V 179
 tama'-i nefsanî C. X 296
 tâmât C. XII 16
 tams C. XI 588
 tamu C. X 43
 ta'n C. VI 502, 506, 510
 tanbûr C. VII 220, 221
 tâne C. X 202, 203, 556; C. XI 136, 137, 280, 281, 491; C. XIII 56, 248
 tank C. I 312
 Tanrı Fransa'yı korusun C. VIII 310
 târ u pûd C. IX 148; C. XII 207
 tarab C. XI 557, 558
 tarafsız C. IX 131; C. XI 202
 tânk C. XI 255
 tâ'rif C. IX 202
 târîh C. X 53
 Târîh-i Kadîm Zeyline Reddiye C. VIII 113
 tarik arkadaşı C. IV 95
 tarik Bk. tarikat C. I 205, 565; C. III 403; C. VII 223, 253; C. IX 29, 41, 170, 306; C. X 54; C. XI 62, 88; C. XII 207
 tarikat Bk. tarik C. I 58, 66, 116; C. II 124, 293; C. III 134; C. IV 297; C. V 136, 598; C. VII 26, 425, 496, 498; C. VIII 194, 367, 473; C. IX 13-17, 454, 469, 470; C. X 142, 147; C. XI 52, 72, 254, 255; C. XII 36, 73, 74, 152
 tarikat çocuğu C. IX 430; C. XII 51
 tarikat kardeşleri C. IV 94
 tarikat-i Mevleviyye C. I 491; C. II 320; C. III 14; C. VI 162
 tarikat-i Nakşebendiye C. XI 72
 tarikatın sırları C. I 86
 tarikat-nâme C. VI 486
 tarik-i ahyâr C. VII 253; C. X 54; C. XI 88; C. XIII 234
 tarik-i akıl C. III 389
 tarik-i âmm C. VIII 187
 tarik-i aşk C. IX 213; C. XIII 234
 tarik-i ebrâr C. VII 253; C. X 54; C. XI 88
 tarik-i enbiyâ C. IV 171
 tarik-i evliyâ C. II 321; C. III 225
 tarik-i fakr C. IX 274, 358; C. XI 215
 tarik-i Hak C. I 197; C. II 107, 295, 302, 304, 326, 425; C. III 22, 43-45, 53, 63, 73, 74, 114, 124, 143, 180, 219, 224-226, 231, 245, 303, 318, 330, 357, 376, 428; C. IV 310, 429; C. V 168, 170, 180, 192, 206, 214, 300, 461, 475, 507, 520; C. VI 428, 510, 521, 584; C. IX 31, 134, 158, 171, 469, 487, 491; C. X 430, 480; C. XI 12, 76, 122, 416, 614; C. XII 185
 tarik-i hakikat C. II 301; C. X 629
 tarik-i Hakk'a sülûk C. XIII 64

tarîk-ı hidâyet C. III 358; C. XI 525
 tarîk-ı ilâhî C. VIII 548
 tarîk-ı istidlâl C. III 44
 tarîk-ı i'tidâl C. II 99; C. IV 447
 tarîk-ı ma'rifet C. II 268
 tarîk-ı mecâzî C. II 269
 tarîk-ı Muhammedî C. VII 422
 tarîk-ı şeriat C. IV 179
 tarîk-ı şüttâr C. III 14; C. VII 253, 254; C. X 54,
 55; C. XI 88; C. XII 523, 583; C. XIII 229
 tarîk-ı şüttâr C. XII 582
 tarîk-ı tasavvuf C. IX 61
 tarîk-ı zühed C. XIII 234
 tarîk-ı aşk C. X 55
 tarîk-i duâ C. V 505
 tarîk-i evliyâ C. VI 427
 ta'ris C. II 37
 tarla C. I 555; C. VIII 349; C. XI 452
 tarrarlık C. IX 75
 tarzîye vermek C. III 457; 458
 tasadduk C. V 13; C. VI 262; C. IX 60
 tasallutât-i şeytâniyye C. XII 519
 tasarruf C. I 111, 305, 475, 478, 484, 498-502,
 507, 514, 517, 522; C. II 169, 315; C. III
 132, 183, 314, 315, 327, 329, 362, 370,
 438, 445, 450, 451; C. IV 37, 152; C. V
 524, 544; C. VI 49, 51, 314, 349, 548, 567,
 590, 592, 611; C. VII 120, 121, 127, 173,
 192, 201, 203, 211, 273, 294, 337, 338,
 545; C. VIII 82-84, 277, 281, 284, 290,
 297, 376, 377, 577, 578, 581, 601; C. IX
 56, 358; C. X 38, 88, 137, 144, 159, 163,
 171, 194, 217, 260, 305, 307, 336, 337,
 437; C. XI 45, 429, 431; C. XII 68, 75, 76,
 92, 134, 316, 348, 349, 359, 368, 403,
 436, 464, 478; C. XIII 238, 260, 297, 303
 tasarruf da'vâsı C. VIII 175
 tasarrufât Bk. tasarruf C. VII 506
 tasarrufât-i ahmediyye C. XI 239, 240
 tasarrufât-i ilâhiyye C. V 500; C. VI 545; C. XI
 46; C. XII 375, 460; C. XIII 314
 tasarrufât-i ma'nevîyye C. VI 592; C. X 161; C.
 XIII 195
 tasarrufât-i muhammediyye C. XI 238, 239
 tasarrufât-i rûhâniyye C. IX 358
 tasarruf-ı bâtnî C. IV 55
 tasarruf-ı eşyâ C. VII 272
 tasarruf-ı Hak C. VI 547; C. XII 68
 tasarruf-ı ilâhî C. XII 552, 554
 tasarruf-ı ma'nevî C. IV 129; C. VI 233; C. VII
 368, 427; C. X 139; C. XI 398; C. XII 350
 tasarruf-ı sûrî C. XI 398; C. XII 237, 298, 355
 tasarruf-ı tabîî C. XI 411
 tasarruf-ı zâhiri C. VII 368
 tasavvuf C. I 45; C. IV 118, 165, 295; C. V 152;
 C. VI 230; C. VIII 60, 471; C. IX 371; C. X
 604, 632; C. XII 236

tasavvuf nedir C. VI 229
 tasavvuf yolu güzel ahlâktır C. III 226
 tasdik C. V 538; C. IX 72; C. XI 24
 tasdik-ı kalbî C. IX 69
 tasdik-ı lisânî C. IX 71
 tasdik-ı nübüvvet C. VI 221
 tasdik-ı vahdet-i ilâhî ve nübüvvet C. IX 69
 tasdik-ı iyânî C. IV 398
 tasfiye C. IX 204
 tasfiye-i bâtın C. XII 187; C. XIII 242
 tasfiye-i kalb C. III 62; C. VII 253; C. X 54, 442;
 C. XI 88
 tasma C. VI 476; C. VII 293
 tasrîf C. V 221; C. VII 581
 tasrîf-i ilâhî C. I 287
 tasvîr C. XII 471
 tasvîrât C. XII 275, 400
 tasvîr-i hayâlî C. X 535
 tasvîr-i şeytân C. III 48
 taş C. I 574; C. II 80, 81, 458; C. III 373; C. IV
 48; C. VII 173, 185, 206, 263, 275, 286,
 288, 337, 463; C. VIII 180, 298, 299; C. IX
 115, 643-647; C. X 209, 282, 289, 295,
 300, 301, 365, 436, 631, 632; C. XII 169,
 421
 taş kalbî C. X 209
 taşdan nükte işitmek C. VIII 523
 taşlık C. III 456, 457
 taşra C. IV 354; C. IX 365
 taştan at C. XII 454
 taştan öküz C. XII 454
 Tatarca C. VIII 84
 tathîr-i kulûb C. II 363
 ta'tîl C. I 451; C. VIII 433; C. XI 198, 220
 ta'tîl-i esmâ C. XI 33
 ta'tîl-i şeriat C. II 243; C. III 486; C. V 187; C. VII
 404
 tathî C. I 262; C. II 187; C. XII 173
 tatlı deniz C. I 169, 170; C. II 101, 189; C. VI
 515
 tatlı deryâ C. I 169
 tatlı su C. X 120, 121, 338; C. XIII 134, 344
 tatma C. X 605
 tatyîb-i ahlâk C. I 56
 tâûn C. IX 262
 tava C. XIII 187
 tavâf C. IV 115, 116, 118; C. VIII 340; C. XII 55;
 C. XIII 157
 tavâf-i Ka'be C. IV 110
 tavan C. XI 183; C. XII 386, 540
 Tav'an geliniz C. VI 549, 580, 581
 tavâşî C. XI 555
 tavîle C. V 548; C. VIII 49; C. IX 276; C. X 529
 tavîle-i cemâdî C. XII 385
 ta'vîz dâiresi C. XIII 295
 tavla C. I 236, 537; C. II 40, 41; C. III 154, 174;
 C. IV 277, 278; C. V 403; C. VII 275, 490,

545; C. VIII 274; C. X 619, 620; C. XII 495;
C. XIII 21, 214, 215, 216
tavla oyuncuları C. VIII 319
tavla oyunu C. XI 207; C. XIII 21
tavla pulları C. VII 275
tavr Bk. etvâr C. I 283, 475; C. II 38; C. III 463;
C. V 444; C. VIII 551, 555, 556, 565, 589;
C. IX 279, 597, 598, 604, 605; C. XI 324;
C. XII 385, 582
tavr-ı akıl C. I 452, 518; C. II 77; C. III 378, 384,
386; C. IV 145, 147, 159, 160, 164, 202; C.
VI 329, 377, 389; C. VII 120; C. VIII 340,
380, 411, 556; C. XI 210, 211; C. XII 154,
155; C. XIII 57
tavr-ı aklın hârici C. V 529
tavr-ı aşk C. I 518
tavr-ı vahy C. VIII 502
tavşan C. I 321-324, 332, 333, 336, 347, 351,
364-367, 369, 370, 389, 398, 399, 408,
410-414, 417; C. VI 95, 96, 107, 113-117,
391; C. VII 420; C. X 141, 525; C. XII 389,
390
tavşan uykusu C. VIII 128
tavşancıl C. VI 223, 224, 225, 230; C. VII 257
tavuk C. III 386; C. IV 503, 505; C. V 284; C. VI
600; C. IX 283; C. XI 434; C. XIII 174
tavuk kümesi C. VI 600
tavuk yumurtası C. VI 383
tâvuk C. I 152; C. IV 440, 501; C. V 215, 216,
218; C. VI 430, 431; C. IX 28, 31, 32, 146,
178, 179, 185, 192, 193, 196, 221, 222,
228-230, 232, 248, 264, 265; C. XI 419; C.
XII 251, 252, 380; C. XIII 287
tâvuk kanadı C. IX 191, 198
tâvûs-ı ilâhî C. V 218
tâvûslar C. XI 238
tayf-ı şemsi C. XI 49
tayfun C. IX 348
ta'yîn C. VII 504, 505; C. VIII 17
ta'yînât C. VII 549, 550
tayyâre C. I 312; C. XII 228; C. XIII 77, 255,
260, 305, 310
tayy-i mekân C. II 322; C. III 449; C. V 521; C.
VI 493; C. VIII 556; C. IX 561; C. XII 477
tayy-i zamân C. IX 561
tayyib C. I 450, 451; C. II 211; C. III 92, 302; C.
IV 367, 372; C. VII 52; C. XII 82, 250
tayyibât C. VII 93; C. XII 384
tazarru' C. I 279; C. VI 23, 107; C. IX 520, 521,
524; C. XII 147, 580
ta'zîm C. IX 26; C. X 589
ta'ziye C. VI 494; C. XI 278, 458
tazyîk-i hava C. VII 54
tazyîk-i nesimî C. VII 55; C. VII 54
teâl C. VIII 44, 45; C. IX 540
Teâlev C. VIII 45, 47, 48, 49, 53, 54
tebâb C. X 346

tebâbet C. XI 217
Tebbet C. XII 65
Tebbet yedâ C. VII 326
tebdil C. I 414; C. X 208, 212, 317
tebdil-i ahlâk C. VII 253; C. IX 95; C. XI 88
tebdil-i ahvâl C. VIII 376
tebdil-i a'mâl C. II 538
tebdil-i dîn C. XIII 117
tebdil-i hakâyık C. I 382; C. II 537; C. III 294
tebdil-i makâm C. IV 444
tebdil-i mevâtün C. V 83
tebdil-i zât C. III 242
tebea, tebaa C. II 259; C. X 41; C. XIII 264
tebeddül C. X 607; C. XI 525
tebeddül-i sûret C. VI 276
tebessüm C. II 316; C. IX 58
tebettül C. VI 488
tebliğ C. VI 144, 145, 184; C. VIII 535, 538; C.
X 545, 546
tebliğ-i maânî C. III 276
tebrûk C. VI 447, 448
tebzîr C. III 87, 88
tecdid C. XII 476
tecdid-i imân C. I 343; C. VI 369; C. VIII 520; C.
X 627
tecebbür C. XI 503, 504; C. XIII 305, 311
teceddud C. V 341, 359; C. VIII 170; C. XI 599
teceddud-i emsâl C. I 361-364, 447, 544; C. II
49, 50, 67, 88, 96, 152, 434; C. III 275,
468; C. V 42, 101, 137; C. VII 137, 273,
543; C. VIII 223; C. IX 280, 389; C. X 617,
631; C. XI 261, 265, 581; C. XII 101, 272,
273, 477; C. XIII 244, 245
tecellî Bk. tecelliyât C. I 76, 225, 459, 518, 519;
C. II 88, 96, 128, 242, 251, 312, 377, 534;
C. III 61, 69, 117, 150, 193, 198, 220, 259,
312, 328, 372, 459, 468, 492; C. IV 123,
159, 160, 311, 367, 501; C. V 17, 21, 73,
78, 105, 123, 137, 142, 438, 479, 513,
516, 532, 574; C. VI 313, 329, 347, 456,
457, 460, 521, 526, 530, 540, 588, 589,
597, 605; C. VII 149, 224, 334, 381, 386,
438, 517, 543; C. VIII 83, 85, 87, 89, 262,
263, 301, 433; C. IX 130, 140, 144, 280,
311, 327, 388, 596, 597, 612; C. X 154,
160, 162, 227, 367, 368, 416, 459, 463,
480, 594, 602; C. XI 168, 195, 201, 208,
241, 323, 484, 531, 585, 586, 598; C. XII
54, 55, 89, 133, 171, 172, 186, 255, 363,
366, 419, 420, 427, 454, 476, 498, 578; C.
XIII 16, 92, 220, 259, 290, 311, 347
tecellî güneşi C. XII 172
tecellî ve istitâr C. III 379
tecellîde tekrâr yoktur C. II 96; C. X 472; C. XI
599; C. XIII 131
tecelligâh C. III 169
tecellî-i adlî C. XI 605

tecelli-i adlî-i umûmî C. IX 575
tecelli-i ahîr C. II 470, 480; C. III 239
tecelli-i bekri C. XII 79
tecelli-i âmm C. IX 569; C. X 554
tecelli-i Celâl C. I 392; C. IV 122
tecelli-i celâl C. IV 504
tecelli-i celâlî C. I 533; C. II 245; C. III 421; C. V 223; C. VII 501; C. IX 597; C. X 90, 538; C. XI 213, 429, 534, 535; C. XII 173, 174, 578; C. XIII 118
tecelli-i celâlî ve kahri C. XII 162
tecelli-i celâlî-i Hak C. III 254
tecelli-i Cemâl C. I 392; C. IV 122
tecelli-i cemâlî C. I 533; C. II 245; C. III 300, 421; C. V 159, 242; C. VIII 474; C. X 279, 367, 478, 595, 623; C. XI 429, 534; C. XII 173, 566; C. XIII 118, 218
tecelli-i cemâlî ve lutfî C. XII 376
tecelli-i ef'âl C. VI 555; C. IX 597
tecelli-i ef'âl ve âsar C. I 76
tecelli-i ef'âlî C. XII 578
tecelli-i esmâ C. IX 563
tecelli-i esmâ ve sıfat C. VII 405, 438
tecelli-i esmâî ve sıfatî C. IX 612
tecelli-i esmâîyye C. XI 201
tecelli-i fîlî C. XI 347
tecelli-i gayriyyet C. I 533
tecelli-i Hak C. III 275, 312, 362, 373; C. IV 301, 302; C. VI 172, 173, 350; C. VII 324; C. VIII 91, 263; C. IX 312, 563; C. X 160; C. XI 607, 609; C. XII 78, 403; C. XIII 128
tecelli-i Hakkânî C. VII 540
tecelli-i Hak'ta tekrar yoktur C. X 463; C. XII 178
tecelli-i hâs C. I 546; C. II 30; C. III 197; C. IV 367
tecelli-i hâss-i ilâhî C. XI 208
tecelli-i hubbî C. XI 586
tecelli-i ilâhî C. I 92, 290; C. II 503; C. III 233; C. VII 480; C. VIII 95; C. X 218, 462; C. XI 322, 327; C. XII 79
tecelli-i ilmnî C. VI 328
tecelli-i kahr C. I 393
tecelli-i kahri C. I 219, 220, 397, 436, 524; C. II 265, 318, 391, 434, 527, 528, 530, 531, 540; C. VI 228, 229, 230; C. VII 82, 136, 438; C. VIII 432, 434, 435, 474, 563; C. IX 194, 195, 569; C. X 30, 96, 384, 462; C. XI 168, 537, 561, 565, 589, 609; C. XII 96, 99, 101-103, 543; C. XIII 19
tecelli-i kahri ve celâlî C. V 42
tecelli-i kahri-i nârî C. XIII 19
tecelli-i kahri-i umûmî C. IX 569
tecelli-i kâmil C. XII 579
tecelli-i kemâlî C. XI 531
tecelli-i lutfî C. II 265, 434, 527, 528, 530, 531, 540; C. V 42; C. VII 136, 438; C. VIII 434, 563; C. IX 194; C. X 96, 384, 462; C. XI

168, 537, 588, 589; C. XII 96, 99, 101, 479, 480
tecelli-i lutfî ve cemâlî C. XII 174
tecelli-i mi'râc C. XI 327
tecelli-i nûrî C. I 524; C. VII 185
tecelli-i rabbânî C. V 339; C. VI 598; C. VII 158, 159; C. VIII 263; C. IX 311; C. X 143, 460; C. XIII 283
tecelli-i rabbânî ve zâfî C. XII 404
tecelli-i rahmânî C. XI 279
tecelli-i rubûbiyyet C. IX 570; C. X 35, 553
tecelli-i rûhânî C. V 339; C. VII 158, 159; C. VIII 263; C. IX 278, 311; C. XI 264, 279; C. XII 404; C. XIII 282, 283
tecelli-i sıfat C. XII 172
tecelli-i sıfatî-i nûrânî C. XII 171, 172
tecelli-i sıfatî C. II 243; C. IX 336, 597; C. XI 590; C. XII 172, 578
tecelli-i sûrî C. XII 580
tecelli-i sûrî-i ilâhî C. VIII 375
tecelli-i vikaî C. XIII 27
tecelli-i Zât C. I 195; C. IV 372; C. V 122; C. VII 438; C. IX 206, 529, 563; C. X 539
tecelli-i zâfî C. I 76, 533, 535, 540, 542, 543, 546; C. II 243, 552, 553; C. III 241, 242, 430, 491; C. IV 396; C. V 188, 357; C. VI 295, 400, 589, 599, 600, 621; C. VII 438, 540; C. VIII 79, 82, 94, 212, 228, 533, 571, 605; C. IX 61, 90, 239, 241, 336, 420-422, 437, 597; C. X 38, 140, 186, 404, 405, 537, 538, 625; C. XI 121, 169, 198, 199, 201, 232, 590; C. XII 172, 404, 413, 577, 578; C. XIII 277, 278
tecelli-i zâtî ve rabbânî C. XII 403
tecelli-i zâfî-i Hak C. III 241
tecelli-yât Bk. tecelli C. I 232; C. II 50, 158, 162, 190, 213, 236, 313, 341, 530; C. III 61, 64, 313, 427; C. IV 27, 219, 302; C. V 439, 520, 544, 603; C. VI 171, 218, 315, 345, 393, 448, 462, 539; C. VII 243, 370, 517, 520; C. VIII 213, 334, 339, 573; C. IX 139, 311, 467, 469, 534, 596, 598, 605; C. X 90, 205, 354, 430, 581; C. XI 224, 318, 319, 322, 480, 488, 504, 579; C. XII 273, 371, 390, 578; C. XIII 318
tecelli-yât-ı cehennemîyye C. VI 161
tecelli-yât-ı celâliyye C. I 264; C. IV 220; C. X 610, 618; C. XI 213, 318
tecelli-yât-ı celâliyye ve cemâlîyye C. IX 596, 597
tecelli-yât-ı cemâlîyye C. I 264; C. IV 42, 43; C. V 223; C. IX 464; C. X 618; C. XI 318; C. XII 566
tecelli-yât-ı cemâlîyye ve celâliyye C. IV 480
tecelli-yât-ı cemâlîyye-i ilâhiyye C. II 147
tecelli-yât-ı cinâniyye C. VI 161
tecelli-yât-ı dâime C. XII 255
tecelli-yât-ı ef'âl C. XI 360

teccliyât-ı esmâ C. X 257
 teccliyât-ı esmâî ve sıfatı C. XI 531
 teccliyât-ı esmâîye C. I 241; C. II 323, 408; C. III 386, 429, 430, 469, 470; C. IV 446; C. V 359; C. VI 496; C. VII 254; C. VIII 96; C. IX 499, 500; C. X 94, 365, 593; C. XI 390; C. XII 67, 68, 368; C. XIII 106, 334
 teccliyât-ı esmâîye ve sıfatıye C. IV 133; C. V 516; C. VII 396
 teccliyât-ı gazabiyye C. II 316
 teccliyât-ı Hak C. II 148, 310, 312; C. III 341, 428, 436; C. IV 375; C. V 265; C. VII 509, 518; C. X 208, 381; C. XII 171, 274
 teccliyât-ı ilâhiyye C. II 362; C. III 311, 437, 445; C. V 223, 224, 228, 513, 514; C. VIII 294, 438, 463, 474; C. IX 595, 597; C. X 155, 189; C. XI 534; C. XII 101; C. XIII 300
 teccliyât-ı ilmiyye-i ilâhiyye C. XII 258
 teccliyât-ı kahriyye C. I 472, 473; C. V 386; C. VII 293, 521; C. XI 610; C. XIII 301
 teccliyât-ı kahriyye ve lutfiyye C. X 385
 teccliyât-ı latife C. VIII 608; C. X 29
 teccliyât-ı lutfiyye C. I 473
 teccliyât-ı lutfiyye ve kahriyye C. X 88
 teccliyât-ı mütevaliyye C. III 386
 teccliyât-ı nuriyye C. I 523
 teccliyât-ı nüzüliyye C. V 223
 teccliyât-ı rabbâniyye C. II 283; C. VI 51, 600; C. IX 512; C. X 59
 teccliyât-ı rahmânîyye C. I 280
 teccliyât-ı rahmânîyye C. I 50
 teccliyât-ı ruhânîyye C. II 283; C. III 383; C. VI 51, 350; C. IX 311; C. XI 396
 teccliyât-ı ruhiyye C. VI 313
 teccliyât-ı sıfat C. II 353; C. X 152
 teccliyât-ı sıfatıye C. III 386; C. V 382, 383, 522; C. X 186; C. XII 101
 teccliyât-ı sıfatıye ve esmâîyye C. III 329, 387; C. XI 397; C. XII 273, 274, 473
 teccliyât-ı urûciyye C. V 223
 teccliyât-ı zâtiyye C. I 361
 teccliyât-ı zâtiyye C. II 288; C. V 462; C. XII 311
 teccliyât-ı zâtiyye ve sıfatıye C. XI 480
 tecerrüd C. X 214
 tecessüd C. XII 501
 tecessüs C. X 11
 techîl C. XI 532
 teclîye-i kulûb C. IX 204
 teclîye-i ruh C. VII 253; C. X 54; C. XI 88
 tecrid C. X 364
 tecrid-i vücûd C. IX 342
 tecrübe C. V 412, 413; C. IX 166; C. X 85
 tecvid C. III 202, 203
 tedâbir-i aklıyye C. V 226
 tedâvî C. VI 99; C. VII 91
 tedbîr C. I 236, 301, 304, 312, 316, 318, 322,

333; C. II 225, 301, 332, 527; C. III 295-299, 486; C. IV 50, 51, 124; C. V 68, 131, 132, 138, 139, 232, 233, 247, 248, 251, 253, 262, 577, 579, 588, 589; C. VI 123, 130, 182, 546; C. VII 48, 389; C. VIII 403, 581; C. IX 119, 139; C. X 48, 253; C. XI 44, 60, 61, 152; C. XII 90, 130, 139-143; C. XIII 176
 tedbîrât-ı beşeriyye C. X 255
 tedbîrât-ı dünyeviyye C. IX 200
 tedbîrât-ı ilâhiyye C. I 503; C. VI 107; C. VIII 543; C. XI 83
 tedbîrât-ı Rabbânî C. VI 108
 tedbîr-i Hudâ C. XIII 303
 tedbîr-i ilâhî C. IV 51
 tedbîr-i umûr C. XI 43
 te'dîb C. VIII 437; C. XII 221
 te'dîb-i ma'nevî C. V 106
 te'dîb-nâme C. XII 612
 tedric C. XI 405
 tedris C. XII 547
 teennî C. VI 287-289; C. IX 36, 37, 413; C. XI 403, 405; C. XII 128, 214, 221
 teessüf C. I 511
 tefâhur C. XI 614
 tefânî C. XI 33
 tefâvüt C. II 280; C. IV 139, 319; C. V 411; C. VIII 49, 50
 tefâvüt-i isti'dâdât C. II 496
 tefâzûl C. V 411, 515; C. VI 560; C. VII 40; C. VIII 50
 tefâzûl-i esmâ C. IV 376
 tefekkür C. I 146, 147, 570; C. II 394; C. III 289; C. VII 13; C. VIII 570, 573; C. IX 58, 59; C. X 606; C. XII 64, 151, 245, 374, 375, 448, 580
 teferrüc C. III 307; C. XII 374; C. XIII 73
 tefessüd C. IX 253, 254, 511, 535
 tefestut C. X 284; C. XII 559, 560
 tefe'ül C. V 422
 tefhîm C. XI 532, 533
 tefhîm kable't-teslîk C. IV 309
 tefhîmden sonra teslîk C. IV 36
 tefhîm-i ilâhî C. V 619
 tefhîm-i Rabbânî C. V 618
 tefrid C. IX 342
 te'rika Bk. fark C. IV 101, 277, 487, 492, 493; C. V 583; C. VIII 55, 58, 450, 612, 613; C. IX 214, 215, 243, 366; C. XI 597; C. XIII 335
 tefrit C. II 99, 203, 274; C. IV 442, 446, 448; C. IX 209, 211, 221, 463; C. XII 157, 187, 559
 tefsîr C. I 344; C. VIII 53; C. X 632; C. XIII 252
 tefsîr-i işârî C. VII 326
 tefsîr-i Kur'ân C. XI 67
 tefvîz C. I 303; C. III 315; C. X 611

tegannf C. VI 499; C. VII 17, 219-221, 224; C. IX 88; C. X 443; C. XI 297
 tegâra C. XI 542
 tehâlûf C. XI 27
 teheccüd C. IX 417; C. X 477
 teheccüd namâzı C. I 342; C. IV 121
 tehevvr C. III 87; C. IX 209, 221
 te'hirde âfetler vardır C. XII 254, 257
 tehlike C. XII 546
 tehli C. I 294; C. III 271; C. VI 276
 rehizb-i ahlâk C. V 267
 tek mi çift mi C. X 461, 462
 tekabül C. II 280; C. VI 530
 tekabül-i esmâ C. VII 40
 tekâlif C. I 450
 tekâlif-i ilâhiyye C. III 486
 tekâlif-i şakka C. V 490
 tekâlif-i şer'iyye C. V 187; C. VIII 339
 tekalüb C. X 607
 tekâmül C. II 193, 194, 350, 351
 tekâmül kâidesi C. XIII 149
 tekarrüb C. V 68
 tekâsûf C. V 457
 tekâzâ Bk. takâza C. III 281; C. XI 368, 369
 tekbir C. V 566, 568; C. XIII 259
 tekebbür C. I 270, 394; C. II 373, 410; C. III 87; C. IV 329, 410; C. V 230, 577; C. VII 172, 204; C. VIII 36, 55, 56, 123, 243, 276, 278, 292, 320, 546; C. IX 186, 191, 220, 618; C. XI 503, 504; C. XII 35, 140; C. XIII 305, 311
 tekellûf C. VIII 587
 tekellüm C. II 328; C. XIII 172
 tekevvün C. III 295; C. VIII 568; C. IX 253, 254
 tekevvün-i suver C. VII 468
 tekfir C. X 627
 tekke C. XI 154
 teklif Bk. teklifât, tekâlif C. I 496; C. V 189; C. VIII 340, 535; C. X 290, 308, 605; C. XI 57, 85
 teklif, bâtında tekvîn içindir C. I 342
 teklifât C. XI 564
 teklifât-i Hak C. X 298
 teklifât-i ilâhiyye C. III 276; C. XI 449, 476; C. XIII 317
 teklifât-i ilâhiyye C. X 292
 teklifât-i şer'iyye C. I 235; C. II 287; C. V 188, 189; C. X 313; C. XI 475
 teklif-i ilâhi C. I 99, 317; C. IV 400; C. V 622, 624; C. VI 144; C. IX 509; C. X 273; C. XI 321; C. XII 249; C. XIII 187, 228
 teklif-i mâ-lâ-yutâk C. VIII 251
 tekrâr C. II 96; C. XIII 130, 131, 132
 tekrârdan usanmamak C. XIII 131
 Tekvîn C. I 235; C. II 72; C. III 295; C. V 271, 442; C. VI 235, 251, 471; C. VII 242, 386, 400

tekye C. III 122, 153, 155, 157; C. IV 159; C. VII 367; C. X 126, 136, 137, 140-142, 342, 495; C. XI 453; C. XII 206, 611, 612
 telattuf C. IV 149
 telbis C. I 181, 183; C. IV 218, 224, 240-242, 244, 270, 272; C. VII 367, 370, 440, 509; C. IX 154
 telefon C. I 285
 televvün C. IV 379
 telezzüzât-i nefsanî C. VIII 609
 telezzüzât-i nefsanîyye C. VIII 366
 telkin edici C. XIII 324
 telkin-i kelîmeteyn-i şehâdeteyn C. X 627
 telkin-i hakâyık C. IX 472
 telkin-i şeriat C. VIII 416
 telkin-i tarikat C. VIII 416
 tellâl C. VIII 237
 telmih C. VI 491
 telsiz-telefon C. V 282
 telvîm C. XIII 306
 telvîn C. II 509; C. IV 181; C. V 385, 547; C. IX 401, 632; C. XI 96, 195, 198, 211, 217, 462, 463, 537, 598
 telvinde temkin C. XI 198
 temâşâ C. IV 332; C. VII 308; C. IX 212; C. XII 83, 181, 314, 478, 543
 temâşâ-ger C. VIII 450
 temâşâ-yı cemâl C. III 196
 temelluk C. VIII 275
 temellük C. III 183
 temellük-i sürî C. VII 320
 temennî C. VIII 143, 144
 temessül C. VI 362; C. VIII 255, 589, 594, 600
 temeyyüz C. II 328, 329
 temiz su C. I 406
 temizlik Bk. tahâret C. III 380, 381; C. XI 442
 temkin C. I 59; C. II 509; C. IV 379; C. V 376, 397; C. VII 536; C. IX 631, 632; C. X 206; C. XI 96, 198, 211, 462
 temmuz C. XI 464, 587, 588
 temmuzun güneşi C. XI 427
 temsil C. VI 110; C. X 87, 374; C. XI 242
 temsilât C. VIII 204; C. XI 23
 temvîh C. XII 453
 temyiz C. II 206, 207; C. IV 398, 399
 temyiz sâhibi C. V 402; C. VII 367
 ten C. I 79, 558; C. II 62, 175, 227, 246, 260, 261, 375, 377, 394, 549, 550; C. III 66, 204, 218, 219, 235, 258, 340, 341; C. V 121, 428, 429; C. VI 250, 254, 304, 394, 398, 404-406, 414, 417, 452, 535; C. VII 61, 136, 451-454, 456; C. VIII 42, 81, 193, 363, 420, 434, 598, 600; C. IX 60, 61, 63, 91, 142, 215, 247, 248, 369, 602, 614; C. X 41, 380, 443; C. XI 277, 326; C. XII 388, 570; C. XIII 60, 221, 235, 267, 339
 ten ağacı C. III 351; C. VIII 535

ten cihânı C. III 430
 ten denizi C. III 383
 ten ehli C. IX 91
 ten hasıslığı C. III 353
 ten havuzu C. III 383
 ten hırkası C. VI 418
 ten kafesi C. I 188, 464, 465, 475; C. VI 412, 415-418; C. IX 565
 ten kılıcı C. X 512
 ten libâsı C. IV 445
 ten mektûbu C. VII 459
 ten sıçanı C. XII 262
 ten vesvesesi C. VII 63
 tenâkuz C. I 549; C. IX 99-101
 tenâstûb C. VI 491; C. X 518
 tenâstûh C. II 443, 480; C. III 395, 497; C. VI 481
 tenâsûl C. IV 116; C. VIII 187
 tenbel C. XIII 314, 315, 316, 327
 tenbelhâne C. VII 367
 tenbellik C. V 393; C. VI 187, 189; C. XIII 316-318, 326, 327
 tenbîh C. XII 453
 tencere C. VIII 74; C. X 254; C. XIII 48, 165, 320
 tencere yuvarlandı, kapağını buldu C. III 41
 tene tapmak C. II 116
 tenezzül C. I 234, 432, 450, 456; C. II 242, 254, 480; C. III 231; C. IV 375; C. VI 617; C. VIII 215, 247, 436
 tenezzülât C. I 82, 250; C. III 16; C. VII 28; C. VIII 423
 tenezzülât-ı kemâliyye-i vücûdiyye C. XI 48, 343; C. XII 403
 tenezzül-i ma'nevî C. XII 341
 tenezzül-i zâîf C. III 295
 ten-i kesîf C. I 240
 tenin canı C. IX 510
 tenis C. III 107, 363
 tenkîh-i menât C. XI 251
 tenkir C. X 40
 ten-perest C. III 400; C. X 615; C. XI 218; C. XIII 171
 tenzîh C. I 52, 519; C. II 211, 243; C. III 34, 37, 482, 490, 494, 495; C. IV 51, 345-347, 399, 453; C. V 22, 402-404; C. VI 71, 116, 328; C. VII 25, 334; C. VIII 90, 312, 430, 431, 443, 507, 572; C. IX 365; C. X 36, 263, 375, 521, 559; C. XII 82, 177, 271, 401, 408; C. XIII 83, 95, 128, 139, 161
 tenzîhde teşbîh C. II 344; C. VII 334
 tenzîh-i filî C. X 521
 tenzîh-i hakîkî C. III 483
 tenzîh-i ilâhî C. V 296
 tenzîh-i sırf C. I 519; C. II 344; C. III 483; C. IV 399; C. VIII 427, 428, 431, 569, 586; C. XII 176, 177, 187; C. XIII 84, 234, 235
 tenzîh-i vehmî C. VII 231; C. VIII 426; C. X 36; C. XII 40

tenzîhte teşbîh C. III 483; C. IV 51
 tepe C. XI 578; C. XIII 143
 terâhî C. VIII 233
 terakkıyât-ı ma'nevîyye C. VIII 321
 terakkî C. II 501; C. IV 119, 208, 209; C. VI 289, 474, 480, 481, 540; C. VIII 240, 453; C. IX 178; C. XII 42, 145; C. XIII 318
 terakkıyât-ı fennîyye C. XIII 306
 terâzî C. II 311, 447, 455; C. III 52, 164; C. V 434, 435; C. VIII 14; C. IX 406; C. IX 406; C. X 324; C. XI 489
 terbiât C. XI 557
 terbiye C. I 316, 406, 554, 565; C. II 236; C. III 245, 357, 358, 371, 411, 431-433, 497; C. IV 27, 35, 36, 50, 54, 56, 129, 160, 190, 208, 218, 219, 237, 293, 306, 370, 403, 446, 498; C. V 263, 267, 436, 475, 517, 595, 598, 599; C. VI 140, 472, 480, 611; C. VII 100, 316, 327; C. VIII 45-47, 480; C. IX 539, 569; C. X 33, 342, 618; C. XI 76, 360, 406, 516; C. XII 76, 436; C. XIII 75, 279, 302, 304
 terbiye ocağı C. VII 317
 terbiye-i azâbiyye C. IX 72, 73
 terbiye-i evliyâ C. IX 119; C. X 326, 327
 terbiye-i husûsî C. VIII 480; C. XI 360
 terbiye-i husûsiyye C. VIII 47; C. IX 72; C. XI 361
 terbiye-i mürîdân C. VI 43
 terbiye-i nefis C. IX 337
 terbiye-i umûmiyye C. VIII 47, 480; C. XI 360, 361
 terbiye-i umûmiyye-i ilâhiyye C. IX 72
 terci' C. VI 499
 tercümân C. III 237, 486; C. V 68, 107; C. VII 379; C. IX 470; C. X 131; C. XIII 212, 213
 tercümân-ı ilâhî C. VIII 553; C. XI 242
 tere C. X 298
 tereddüd C. V 144, 623, 624; C. VIII 34; C. IX 65; C. XI 84, 85, 87, 89, 145, 146, 603
 terehnhüb C. XI 164, 165; C. XII 224
 terennüm C. VII 16, 17, 219, 224
 terhib C. XI 547
 terk C. VIII 294; C. X 66
 terkeş C. I 194; C. XIII 311
 terk-i amel C. X 138
 terk-i cevâb C. VII 429
 terk-i dünyâ C. I 318
 terk-i edeb C. VIII 572; C. XII 461; C. XIII 160
 terk-i hevâ C. III 354; C. XI 571
 terk-i me'lûfât C. V 507
 terk-i saltanat C. VII 250
 terk-i tasarruf C. I 305
 ters tecellî C. XI 561
 ters vurulmuş nal C. IX 152, 153, 155-157; C. X 211; C. XI 533-535, 592
 terslik C. VIII 17

tertib C. VIII 352
 tertib-i mukaddemât C. III 69
 terzi C. III 363; C. IV 380; C. IX 570, 628; C. XI 414, 538, 543-551, 554-556, 602; C. XII 447
 terzi-i âmm C. XI 554
 terzilik C. XI 621; C. XIII 100, 101
 terzi-nâme C. XI 539
 tesâdüf C. I 83, 414; C. VIII 355; C. XII 575
 tesbîh C. I 290, 294; C. II 68, 71; C. III 90, 271, 285, 483, 495; C. IV 152, 201, 344-347; C. V 22, 137, 272, 273, 275, 276, 396, 402-404, 541, 570; C. VI 236, 276, 277; C. VII 150, 151; C. VIII 237, 522; C. IX 87, 111; C. X 375, 417, 448, 521, 626, 627; C. X 61; C. XII 49, 478, 479, 537, 550
 tesbîhât C. IX 171
 tesbîh-i filî C. IV 347, 348
 tesefsut C. XII 559
 tessestür C. XI 240, 241, 614; C. XIII 247
 tesse'ül C. X 219, 222, 227; C. XI 124; C. XIII 114
 teshîr-i suver C. II 200
 te'sîr C. VIII 377, 378; C. XI 361
 te'sîr ile itisâl C. VIII 590
 te'sîrât-ı zâhiriyye C. XII 134
 teslik C. II 310, 314, 315, 466; C. IV 36
 teslikten sonra tefhîm C. IV 36
 teslim C. I 302, 303, 305; C. VIII 239; C. X 27; C. XI 200; C. XIII 75, 76, 317
 teslim hırkası C. XI 487, 488
 teslim-i tâm C. III 247
 teslim-i tamâm C. I 203
 teslimiyet C. I 145, 326; C. II 381; C. VII 261; C. VIII 297, 298; C. XI 77; C. XIII 260
 tesnüm C. XII 493
 testere C. VIII 147
 testi C. II 226-231, 234, 235, 259, 266-269, 271, 272, 279; C. III 286; C. IV 156, 157, 494; C. V 553-555; C. VI 506-508; C. X 408, 410, 413, 419, 436, 585; C. XI 227, 303; C. XII 275, 447; C. XIII 51, 342, 347
 tesû Bk. tîsû C. XII 601, 602; C. XIII 136
 teşâhhusât-ı beşeriyye C. V 360
 teşbîh C. I 52, 209, 519; C. III 32, 37, 378, 379, 493, 494; C. IV 51, 399, 453; C. V 13, 22; C. VI 116; C. VII 25, 334; C. VIII 90, 312, 507; C. X 209; C. XI 242; C. XII 177, 579
 teşbîh ve tenzîhi câmi' C. VIII 312
 teşbîhât C. III 379; C. XI 23
 teşbîhât-ı akliyye C. III 379
 teşbîhte tenzîh C. II 344; C. VII 334
 teşbîh-i sırf C. II 344; C. III 490; C. VIII 572, 586; C. XII 187
 teşbîhte tenzîh C. III 483; C. IV 51
 teşebbûh C. IX 77
 teşekkür C. VI 77, 78, 225; C. XII 425, 427; C.

XIII 285, 304, 313
 teşemmüs C. III 31
 teşe'üm C. I 303; C. III 391; C. VI 151
 teşne C. XII 537
 teşrîhâne C. VIII 587
 tetâli-i bârikât C. X 538
 tevâcüd C. VI 168; C. XII 49, 371
 tevakkuf C. VIII 587
 tevâlî-i tecelliyât C. X 538
 tevâtür C. XIII 167
 tevâzu' C. I 138, 574; C. II 362, 410; C. III 87, 212, 382, 414, 483; C. IV 42; C. V 133, 135, 180, 208, 230, 299, 529; C. VII 105, 111, 112, 172, 293, 371; C. VIII 80, 123, 462, 464, 467, 477, 487, 489, 511, 531, 532; C. IX 55, 172, 220, 413; C. X 208, 410; C. XI 94, 296, 389, 390, 447, 504; C. XII 279, 413; C. XIII 75, 248, 289, 294
 tevbe Bk. tövbe C. XI 309
 tevcih-i kalbî C. VIII 578
 teveccüh C. III 371, 372, 432, 442, 468; C. VI 170
 teveccüh-gâh C. XII 551
 teveccüh-i kalbî C. III 370-372
 teveccüh-i sûri C. XIII 245
 tevekkül C. I 203, 299-303, 306, 311, 313, 316, 320, 347; C. II 119, 144; C. III 371; C. V 128; C. VI 184; C. VIII 319; C. IX 65, 277, 374, 413; C. X 102-108, 111, 113-115, 117, 120, 124, 125, 132, 133, 138, 140, 234, 238-242; C. XI 447; C. XII 466; C. XIII 91
 tevekkül-i sırf C. I 321
 tev'em C. III 373; C. VI 91
 teverrüm C. VIII 402
 tevfk-ı ilâhî C. III 455, 457; C. IV 179; C. V 231; C. XI 300; C. XII 550; C. XIII 289
 tevhiid C. I 45, 52, 526, 528; C. II 160, 427; C. III 32, 181, 427, 494; C. IV 500; C. V 141, 296, 360, 361; C. VI 211; C. VII 461, 506; C. VIII 174, 446, 447, 504; C. IX 205, 213, 278, 415, 547, 548, 550, 631, 634; C. X 254, 355, 628; C. XI 80; C. XII 40, 41, 591, 592
 tevhiid izâfaun iskândır C. I 456
 tevhiid-i ef'âl C. II 260, 525; C. III 463; C. VI 358; C. IX 603; C. X 126, 254
 tevhiid-i esmâ C. X 254
 tevhiid-i esmâ ve sıfat C. II 260; C. III 463; C. VI 358; C. IX 603; C. X 126
 tevhiid-i Hak C. I 52; C. II 309; C. VI 221; C. XI 94
 tevhiid-i hakikî C. I 150; C. II 525; C. IV 378; C. V 408; C. IX 204, 613; C. XI 370, 371; C. XII 591
 tevhiid-i hâlf C. III 459; C. VII 41; C. IX 547, 548, 550, 603

tevhîd-i hâlf ve zevkî ve vücûdî C. II 470
 tevhîd-i Hudâ C. VIII 94
 tevhîd-i ilâhî C. V 429; C. VIII 211; C. IX 547; C. X 394; C. XI 369, 370; C. XII 42
 tevhîd-i ilmi C. III 459; C. VII 41; C. IX 547
 tevhîd-i imânî C. IX 547
 tevhîd-i lafzî ve resmî C. II 470
 tevhîd-i resmî C. III 459; C. IX 415
 tevhîd-i resmî ve taklîdî C. XII 591
 tevhîd-i sıfât C. II 525
 tevhîd-i sırf C. VIII 446
 tevhîd-i vücûdî C. IV 398
 tevhîd-i vücûdî C. II 35; C. IV 172, 398
 tevhîd-i zât C. II 260, 525; C. III 463; C. IX 603; C. X 126, 254
 tevhîd-i zât ve sıfât C. VIII 447
 tevhîd-i Zât-ı Hak C. VI 358
 te'vîl C. I 102, 344, 346, 386; C. II 54, 495, 496, 497; C. III 110, 387; C. IV 373, 407, 412; C. V 276, 443, 444; C. IX 537, 538, 540, 633; C. X 26, 270, 317, 318, 320; C. XI 178, 228, 414; C. XII 147, 148; C. XIII 143, 252, 253, 254
 te'vîlât C. VII 231; C. XII 155
 tevkî C. XII 66
 tevkî-i şeytânî C. IV 246; C. IX 159
 tevîlîd-i misil C. IV 116
 Tevrât C. VIII 312
 tevsen C. XI 186
 Tevvâb C. IV 399; C. VI 132, 133; C. XI 197, 332
 Tevvâb-ı Latîf C. VI 130
 Tevvâb-ı lutf C. VI 130
 teyakkuz C. I 455; C. IV 154, 155
 teyemmüm C. VII 284, 408; C. IX 87; C. X 490
 tezâd C. II 161; C. VI 491
 tezâdd-i esmâ C. XII 305
 tezebzûb C. V 623
 tezek C. VII 87; C. IX 618
 tezelliül C. II 391; C. III 212, 339, 340, 457, 460, 483; C. V 354; C. VII 122; C. VIII 477, 509, 510; C. XI 504, 543
 tezkîr C. XII 235
 tezkiye C. I 38; C. IV 293
 tezkiye-i nefis C. VII 253; C. X 54, 442; C. XI 88
 tezvîr C. IV 224, 241, 261, 286, 287; C. V 125; C. VIII 499; C. XI 545
 tezyînat-ı zâhiriyye C. IX 229
 tîb C. I 122; C. V 372; C. VII 239, 374; C. VIII 211; C. IX 15, 16; C. X 632; C. XI 445, 621; C. XII 23
 tîb san'atı C. II 360
 tîbb-i atîk C. III 80; C. IV 25, 442, 485; C. VII 110
 tîbb-i Câlînos C. I 215
 tîlî-i şîr-âmûz C. V 31
 tîhsmât C. V 312

tûlûm C. II 395; C. IV 23; C. VI 403, 516, 518, 519, 521; C. VIII 163, 512; C. X 169, 170, 171, 178, 213; C. XI 392
 tûmarhâne C. III 387, 389, 390, 399, 400; C. X 478; C. XII 22
 tûmm u rîmm C. XII 303
 tûmak C. III 114
 tûyb C. IV 373; C. VI 622
 tûynet C. IX 359
 tûyn-i lâzîb C. III 339; C. XI 404
 tî tî C. IV 393
 Tibet lamalan C. VII 31
 ticâret C. V 126, 127, 612; C. VI 185, 187, 188; C. VII 140; C. VIII 17; C. X 103; C. XI 291, 339; C. XIII 118, 318, 338
 ticâret oyunu C. VI 519
 ticârethâne C. XIII 337
 tîfo C. X 526; C. XI 135; C. XII 101
 tîlki C. I 329; C. II 310, 333-335, 338, 340; C. IV 244, 351, 468, 469; C. V 588, 589, 592; C. VII 171; C. VIII 600, 606; C. IX 393; C. X 86, 87, 92, 93, 101-105, 111, 113, 114, 121, 132, 140, 141, 147, 150, 155-159, 167, 170, 172, 173, 177, 178, 231, 233, 246, 247, 292, 524, 525, 588; C. XI 469; C. XII 109, 355; C. XIII 66, 320
 tîmsâh C. I 329; C. IX 426; C. XII 131-133, 357; C. XIII 65, 66
 tîmsahın açık ağzı C. XIII 65
 tîmsâl C. XII 540
 tîmsâl-i hamâkat C. X 230
 tîmsâl-i mücsem C. XIII 180
 tîrit C. XI 251, 252
 tîrit sevdâsı C. XI 576
 tîryâk C. IV 432; C. VI 442; C. X 221; C. XI 26, 446, 447, 590; C. XII 370; C. XIII 146, 211
 tîryâk-ı fârûkî C. X 635
 tîryâk-ı Lâni C. IV 431, 432
 tîyatro C. X 122
 tîz C. II 137
 tîz-gûş C. IX 137, 138
 tîz-hûş C. IX 137, 138
 tohum C. I 143, 211, 434; C. III 125, 297, 299, 351, 352; C. IV 239; C. VII 65, 516, 517; C. VIII 357; C. IX 398, 488, 574, 622, 623; C. X 400, 524, 553, 555; C. XII 61, 503, 509, 588; C. XIII 173, 337, 339
 tohumluk C. IX 486
 tohumu gizlemek C. XII 503
 tok C. XIII 48
 tokat C. X 609, 610; C. XI 172, 442-446, 450, 473, 487, 488, 493, 506, 508-513, 523, 534-536; C. XII 219, 220, 257; C. XIII 143
 tokluk C. III 15; C. VIII 519, 548; C. IX 91, 106; C. X 234, 235, 288, 287, 322; C. XIII 98
 tolga C. III 465; C. VIII 244; C. X 136
 tomar C. I 177

top C. II 159; C. III 363; C. VII 454, 455; C. X 495, 496, 595; C. XI 318, 594

topal C. V 94

topallık C. IV 84; C. V 95

toprağı koklamak C. XII 290, 294

toprağı üzerinde hoş olsun C. XI 455

toprak Bk. hâk C. I 210, 211, 283; C. II 187, 188, 408, 410; C. III 193, 194, 254, 302, 328, 356, 447, 449, 460, 495-497, 499; C. IV 151, 300, 301; C. V 465; C. VI 101, 181, 307, 315, 369, 478, 537, 607; C. VII 207, 265, 266, 268, 293-298; C. VIII 150, 151, 177, 178, 239, 371, 382, 511, 512, 542, 543, 555; C. IX 113, 140, 142, 144, 175, 269, 270, 272, 335, 400, 524, 525, 530, 532-537, 540, 545, 576, 610, 649; C. X 20, 208, 209, 222, 223, 226, 229, 254, 337, 397, 402, 409, 553, 554, 557, 614, 629; C. XI 30, 31, 35, 38, 39, 43, 102, 157, 196, 201, 259, 458, 585, 596, 598; C. XII 122, 160, 169, 249, 254, 260, 289, 290, 348-350, 402, 404, 405, 543, 544, 564, 590; C. XIII 222, 223, 244, 264, 265, 268, 272, 334, 336, 337

toprak kuşu C. XI 434

toprak küre C. IX 535

toprak yiyici C. XII 123; C. XIII 264

topraklık C. III 496, 497; C. X 208

toptan C. X 69

topu bırakmak C. XI 237

topuz C. IV 31; C. V 49; C. IX 39; C. XI 256, 257; C. XII 358; C. XIII 257, 258

tortu C. VIII 262; C. IX 133, 134; C. XIII 344

toz C. II 554; C. X 304, 372, 440; C. XI 490; C. XII 27, 72, 400; C. XIII 59

tozluk C. I 374

töhmüt C. VI 274; C. XIII 259

tövbə Bk. tevbe C. I 203, 449; C. II 91, 92, 367, 368, 369, 521; C. III 455-458, 494; C. IV 174, 390-392, 411, 412, 422; C. V 97, 98, 109, 117, 197, 579, 580; C. VI 130-132, 136, 202, 437, 501; C. VII 153, 313, 351; C. VIII 142-144, 192, 194, 198, 203, 205, 453, 489, 491; C. IX 266, 287, 306, 582, 625, 627; C. X 60, 61, 63, 65, 66, 70, 71, 74, 80-85, 139, 161, 163, 165, 328-330, 436, 613; C. XI 127, 128, 152, 160, 161, 165, 197, 203, 270, 309-311, 323, 327, 332, 400; C. XII 129, 536, 537; C. XIII 14, 15, 163, 227, 289

tövbə kəpisi C. VIII 204, 205

tövbə merkebi C. XI 167

tövbə-i nasüh C. VI 407; C. X 62, 63

tövbə-i sâdık C. VI 407

tövbelerin düşmanı C. XI 310

tövbeyi bozmak C. X 164, 166

tramvay C. XII 228

tübə ağacı C. II 25; C. VIII 467, 468

tübə C. XII 364, 370

tûfân C. II 338, 339; C. III 116; C. IV 327; C. V 350, 355, 360, 363; C. VI 311, 592; C. VII 169, 170, 236, 312, 405, 421; C. VIII 27, 437, 474, 537; C. IX 262; C. X 181; C. XII 58, 96, 101, 105, 151; C. XIII 60, 297

tûfân dalgaları C. VII 312

tûfân-i belâ C. V 351

tûfân-i hayâl C. X 183

tûfân-i mekr C. IV 231

tûfân-i Nûh C. IV 133, 231; C. VI 118; C. XI 274

tufeyli C. VII 301; C. VIII 495; C. XIII 71, 72

tuğyan C. VII 219; C. VIII 563; C. X 29; C. XII 562, 620; C. XIII 107, 281, 310

tuhme C. XII 164; C. XIII 130

tûl C. II 237; C. III 266

tûl-i emel C. III 345; C. VI 65; C. IX 261; C. IX 265, 413; C. XII 279

tulum C. I 336; C. II 88; C. IV 515; C. V 199; C. VI 199-204, 207, 210, 507; C. VIII 383; C. XI 78; C. XII 41, 42, 538; C. XIII 221

tuma'nînet C. IX 413; C. XII 212, 213

tu'me C. XIII 66

tumturak C. III 308, 309; C. XIII 41

tura C. VIII 584

Tûr-i enânîyyet C. VI 498

tuıp C. X 297, 298

tuıp oğlu tuıp C. IX 463; C. X 528

tuıuk Bk. tarık, tarikat C. XI 88

tuıuk-i muhtelif C. V 144

tuıuncu C. XII 314

tuıunç C. VII 293; C. X 151, 152

tutan C. X 480

tûtî C. I 160-162, 465-467, 475, 478, 479, 494, 495, 506, 508, 511-514, 549, 553, 554, 557, 573; C. III 330; C. IV 501; C. VI 627; C. IX 249, 470-474; C. X 143, 144, 145; C. XI 419; C. XIII 110

tûtîyâ C. VII 109, 110, 162; C. VIII 511

tûtîyâ-yı kibriyâ C. III 316

tutmaç C. VIII 244, 245; C. IX 124; C. X 265, 266; C. XI 542, 613

tuyûr-i ilâhî C. XIII 43

tuz C. II 41; C. III 375; C. XII 574; C. XIII 341

uzak C. I 183, 186, 188, 190; C. III 363, 409, 421, 436, 437; C. IV 317, 488, 495, 496; C. V 86; C. VI 127-129, 132, 133, 134, 157; C. VII 198, 199, 330, 242, 469, 471, 478; C. VIII 508; C. IX 146, 148-150, 322, 325, 466, 467; C. X 96; C. XI 116, 117, 136, 137, 155, 187, 194, 499, 610; C. XII 335, 559; C. XIII 181, 203, 248, 288, 332

tuızla C. II 41, 42; C. III 375; C. XI 598, 599

tuızsuz C. XIII 48

tûh C. VIII 266; C. XII 65

tûnek karnışı C. XII 549

türbe C. V 54; C. VIII 23
 türbe-i şerîf C. XII 349, 350, 364
 Türk C. II 441; C. IV 497; C. VI 122, 178, 272, 318; C. VII 111; C. VIII 84, 284; C. IX 341, 486, 588; C. X 265, 291; C. XI 221, 222, 224, 231, 232, 247, 249, 257, 538, 543-546, 548-551, 555, 556; C. XII 349
 Türk beyi C. XI 246, 250, 252
 Türk çiftçisi C. IX 486
 Türk-cûş C. XI 574
 Türkçe C. I 92, 213; C. II 69, 156, 230, 255, 373; C. III 61, 83, 127, 440, 443, 468, 474, 489; C. IV 45, 93, 103, 162, 188, 223, 261, 274, 352, 383, 397, 427, 429, 469; C. V 58, 81, 88, 163, 168, 194, 378, 499, 549; C. VI 56, 95, 129, 148, 157, 167, 176, 215, 245, 247, 263, 270, 358, 365, 401, 469, 475, 493, 529, 563, 568, 587, 614; C. VII 92, 146, 185, 204, 380, 383, 396, 411, 468, 509; C. VIII 43, 83, 84, 100, 116, 120, 134, 210, 266, 274, 293, 308, 329, 394, 406, 419, 459, 467, 502, 597; C. IX 23, 38, 49, 193, 291, 378, 405, 425, 498, 522, 627; C. X 17, 69, 73, 78, 97, 136, 148, 149, 212, 237, 269, 377, 422, 424, 439, 467, 515, 533, 566, 568, 569; C. XI 117, 187, 236, 250, 337, 341, 356, 364, 427, 453, 454, 464, 481, 494, 576, 599; C. XII 152, 196, 197, 241, 338, 354, 447, 470, 473, 481, 495, 544, 600; C. XIII 22, 115, 119, 222, 248, 274, 290
 Türki C. IV 482; C. VIII 82
 Türkiye Posta pulları C. VIII 310
 Türkler C. VI 355; C. IX 447; C. X 384, 497; C. XII 188; C. XIII 25
 türktaş C. XII 239
 türrehât C. IX 366; C. X 579
 tûsû Bk. tesû C. III 445
 tûtsû C. VII 90; C. XI 325
 tûysûz gençler C. X 474
 U
 Ubbâdiye C. IV 511
 ubûdet C. VI 579
 ubûdiyyet C. II 319; C. III 366; C. X 374; C. XI 476
 uçub, uch C. I 138, 141, 153, 188, 484, 489, 490, 493, 554, 558, 559, 562, 564, 573, 574; C. II 383, 391, 406, 413; C. III 413; C. IV 410, 457, 501; C. V 194, 200, 208, 217, 218, 227; C. VI 47, 83, 84; C. VII 336, 371; C. VIII 226, 261, 263, 277, 279, 320, 488, 489, 491, 547; C. IX 185, 199, 229, 230, 231, 265, 588, 607; C. X 124, 541; C. XI 76, 102, 503, 504, 508, 544, 614; C. XII 155, 279, 330, 404, 606; C. XIII 17, 64, 222, 248, 256, 289, 307, 308, 309
 uçucu kuş C. IX 283

ûd C. III 465; C. IV 297; C. XIII 105, 106, 174
 Ūfi ahdekûm C. IX 396
 ufk-ı şarkî C. X 533
 uğursuz C. VI 151; C. X 163
 uğursuzluk C. III 472; C. VI 152, 154; C. X 161
 ukâb C. VII 257
 ukalâ C. VI 85
 ukalâ-yı mecânîn C. IV 145
 ukbâ Bk. âhîret C. VII 199
 ukbe C. X 349; C. XI 176
 ukde C. X 444
 ukde-i zeneb C. X 444
 ukûbet C. VI 131; C. X 320
 ukûl Bk. akıl C. II 280; C. XI 158; C. XII 187, 367
 ukûl-i beşeriyye C. I 475
 ukûl-i cüz'îyye C. I 353; C. XI 238, 239, 307, 592; C. XIII 80
 ukûl-i evliyyâ C. XI 242
 ukûl-i ilâhî C. I 475
 ukûl-i kâsra C. XII 121
 ukûl-i melekiyye C. X 352
 ukûl-i nâkusa C. III 110; C. XI 74
 ulâ C. XIII 197
 ulak C. XII 197, 204
 ulemâ Bk. âlim C. I 255; C. III 225, 389; C. IV 107, 499, 509; C. VI 327, 503; C. VII 130, 313; C. VIII 506; C. IX 258, 271, 314; C. X 425, 473, 586, 608; C. XI 584; C. XII 410
 ulemâ'-ı bâtne C. III 240; C. XI 181
 ulemâ'-ı billâh C. I 439; C. IV 429, 489; C. V 281; C. VII 25; C. IX 271
 ulemâ'-ı hakîkiyye C. IV 361; C. XI 17, 21
 ulemâ'-ı Kelâm C. III 266
 ulemâ'-ı kelâmîyye C. III 62; C. VI 70
 ulemâ'-ı mukallide C. X 45
 ulemâ'-ı mütekelîmîn C. III 269
 ulemâ'-ı râşihûn C. IX 126
 ulemâ'-ı rûsûm C. V 598, 599
 ulemâ'-ı ümmet C. VIII 473
 ulemâ'-ı zâhîr C. II 232; C. IV 155, 352, 372, 455; C. V 275, 595; C. VI 337, 486, 523, 620; C. VII 25, 234, 256, 262; C. VIII 80, 85, 136, 426, 427, 428, 447, 450, 530, 534, 556; C. IX 98, 126, 206, 432, 606, 646; C. X 35, 145, 606, 625; C. XI 42, 52, 54, 180, 181, 348, 382; C. XII 42, 49, 120, 121, 151, 189, 196, 228, 286, 400, 401, 591; C. XIII 115, 167, 244, 267
 ulemâ'-ı zâhire C. I 98, 134, 346, 410, 411, 439, 453, 530; C. II 72-75, 233, 236, 237, 243, 265, 267, 293, 296, 407, 412; C. III 62, 240, 389, 390; C. IV 52, 140, 351, 500, 501, 510; C. V 165, 213, 299, 377, 417, 427, 444; C. VI 486, 523; C. VIII 54, 109, 453; C. IX 69, 280; C. X 626; C. XI 53, 121, 217, 233; C. XII 14, 36, 39, 48, 50, 51, 54,

62, 123, 152, 187, 195, 240, 270, 505, 528; C. XIII 17, 79, 84, 89, 116, 142, 224, 236, 254, 324
 ulemâ-yı mukallidîn C. VII 548
 ulemâ-yı şeriat C. II 103
 Ullimnâ C. XIII 43
 ulu a'mâ C. III 389
 ulu beyler beyi C. X 569
 ulu sultân C. XII 168
 uluğ C. XI 599
 ulûhiyyet C. I 519; C. II 477; C. III 391, 392, 447; C. IV 451; C. VII 77, 314, 315, 426; C. VIII 385; C. IX 186, 190, 191, 253, 587; C. X 34, 267; C. XI 63; C. XIII 297, 306, 333
 ulûhiyyet da'vâst C. IV 347; C. V 416, 590; C. XII 539; C. XIII 305
 ulûhiyyet isnâdi C. III 235
 ulûm Bk. ilim C. V 312; C. VI 128, 566; C. IX 202; C. X 605; C. XII 421
 ulûm ve fûnûn-ı zâhire C. XII 317
 ulûm-ı aklıyye C. VI 73; C. X 604; C. XI 283; C. XII 15, 16, 52, 123, 227, 305; C. XIII 94
 ulûm-ı aklıyye ve felsefiyye C. XII 344
 ulûm-ı aklıyye ve nakliyye C. VII 493; C. XII 48; C. XIII 225
 ulûm-ı bâtune C. IV 54; C. VII 28, 373, 374; C. VIII 460
 ulûm-ı bâtuniyye C. VIII 33; C. IX 432; C. X 120
 ulûm-ı câriyye C. IV 510
 ulûm-ı celliyye C. I 212
 ulûm-ı cismâniyye C. XII 325
 ulûm-ı cüz'îyye C. IV 384
 ulûm-ı dîniyye C. XII 599
 ulûm-ı dünyeviyye C. V 120; C. VII 508, 558
 ulûm-ı edille C. XIII 94, 270
 ulûm-ı edille ve aklıyye C. XIII 217
 ulûm-ı enbiyâ C. IV 228, 295, 298; C. VIII 74, 108, 109; C. IX 414; C. XI 74, 178, 341; C. XII 177
 ulûm-ı enbiyâ ve evliyâ C. III 110; C. VII 317, 320; C. X 127; C. XII 185
 ulûm-ı evliyâ C. V 417; C. IX 280, 606; C. X 142; C. XI 42, 472; C. XII 177, 187, 270
 ulûm-ı evliyâyı inkâr C. VIII 30
 ulûm-ı felâsife C. XI 26
 ulûm-ı garibe C. III 489; C. XII 192
 ulûm-ı gaybiyye C. VIII 59, 60; C. XIII 246
 ulûm-ı hafıyye C. I 212
 ulûm-ı ilâhiyye C. II 229; C. III 304; C. IV 384; C. IX 410; C. XI 439
 ulûm-ı istidlâli C. VII 27
 ulûm-ı istidlâliyye C. VII 317; C. VIII 586; C. IX 125, 280; C. X 120, 348, 352; C. XI 42, 256; C. XIII 64, 69, 70, 80, 81
 ulûm-ı istidlâliyye ve taklidiyye C. XII 529, 530, 531
 ulûm-ı ledünnî C. IV 14, 54

ulûm-ı ledünniyye C. I 45, 48, 51, 59, 61, 110, 255, 338, 346, 475; C. II 90, 110, 229, 232, 244, 271, 274, 291, 327, 424, 428, 456; C. III 21, 24, 114, 243, 268, 287, 304, 305, 325, 351, 405; C. IV 31, 43, 114, 164, 168, 457, 510; C. V 93, 120, 151, 215, 301, 343, 374, 485, 529, 530, 601, 634; C. VI 34, 35, 41, 42, 43, 44, 73, 114, 368, 455, 519, 521, 565, 622; C. VII 15, 25, 26, 130, 316, 321, 407, 408, 421; C. VIII 33, 34, 53, 139, 207, 208, 312, 464, 470, 491, 505, 506, 610; C. IX 87, 134, 282, 356, 361, 391, 414, 529, 530, 531, 556, 622; C. X 120, 127, 131, 155, 171, 341, 351, 352, 614, 625; C. XI 37, 77, 227, 235, 238, 284, 290, 293, 296, 301, 339, 419, 434, 613, 622; C. XII 129, 153, 154, 187, 224, 232, 289, 323, 355, 395, 407, 408, 419-421, 431, 440, 480, 488, 507, 508, 528, 529; C. XIII 16, 64, 90, 130, 133, 175, 176, 196, 221, 246, 247, 327, 334, 342, 344
 ulûm-ı ledünniyye menba' C. IV 85
 ulûm-ı muhakkıkîn C. XI 42
 ulûm-ı muhtefiyye C. VI 140
 ulûm-ı muhtelif-e zâhiriyye C. V 213
 ulûm-ı nazariyye C. VII 407; C. X 127, 129; C. XII 188
 ulûm-ı resmîyye C. I 411; C. V 303, 378, 379; C. IX 201
 ulûm-ı ri'yâziyye C. X 474; C. XII 286
 ulûm-ı rûhâniyye C. XII 326
 ulûm-ı şeytâniyye C. III 21
 ulûm-ı tabîiyye C. IV 380; C. XI 132, 133, 134; C. XII 151
 ulûm-ı tabîiyye ve zâhiriyye C. VIII 30
 ulûm-ı taklidiyye C. XII 528, 529
 ulûm-ı taklidiyye ve nazariyye C. VII 307
 ulûm-ı vahy C. VII 427
 ulûm-ı vehmiyye C. VIII 429
 ulûm-ı yakîniyye C. V 343
 ulûm-ı yakîniyye ve zevkiyye C. VII 307
 ulûm-ı zâhir C. XII 480, 531
 ulûm-ı zâhire C. I 346; C. V 116, 427; C. VI 70, 72; C. VII 374; C. VIII 455, 460; C. IX 281; C. X 632; C. XII 505, 579, 590, 591; C. XIII 116
 ulûm-ı zâhire erbâbı C. VI 382
 ulûm-ı zâhirî ve taklidi C. XII 422
 ulûm-ı zâhiriyye C. I 47, 326, 380; C. III 63; C. IV 85, 349; C. V 180, 300, 374; C. VI 69, 70, 72, 74, 327; C. VII 432, 441, 442, 486; C. VIII 33, 105, 429, 455, 470; C. IX 200, 202, 391, 431, 432; C. X 120; C. XI 52-54, 419, 434, 592; C. XII 226, 390, 423; C. XIII 64, 83, 93, 95, 246, 340
 ulûm-ı zâhiriyye ve tabîiyye C. IX 281
 ulûm-ı zannîyye C. XIII 90

ulûm-ı zevkiyye C. III 263; C. IV 384; C. VIII 428
 ulûmun kapısı C. VIII 462
 ulû'l-elbâb C. I 174
 ulû'l-emr C. XII 51, 412
 ulûvv C. VI 638
 ulûvv-ı himmet C. IX 176
 ulûvv-ı mekânât C. XI 22
 ulviyât C. IX 183
 umk C. II 237; C. III 266
 umre C. IV 109
 Umûmî Harb C. XIII 261, 297
 umûr-ı külliyye C. VIII 342
 umûr-ı ademîyye C. IX 501
 umûr-ı dünyevîyye C. VIII 420
 umûr-ı kevnîyye C. VIII 504
 umûr-ı uhrevîyye C. VI 184
 un C. III 123; C. IV 81; C. XI 180; C. XII 126, 567; C. XIII 174
 unsur C. V 465; C. VI 479; C. VII 131; C. XII 160
 unsur-ı nâr C. VI 100
 unsuriyât C. I 224, 418; C. VII 297
 unsuriyyûn C. II 415
 Unsurlâh C. X 194
 unutkanlık C. VI 307; C. VIII 141; C. X 591
 unutmak C. V 96; C. X 158, 160
 unvân C. VII 462, 463
 ür C. X 109
 Urânüs C. II 420; C. IV 452
 urcân C. XI 425
 urefâ Bk. ârif C. I 380, 527; C. VII 223; C. XI 121
 urefâ-ı billâh C. VII 519
 urefâ-ı ilâhiyye C. X 144, 145
 urefâ-yı ashâb C. I 336
 urefâ-yı billâh C. IX 100
 urefâ-yı ilâhiyye C. XII 118
 Urmeviyyü'l-asl C. I 57
 urûc C. I 295, 537, 558; C. II 279, 293, 351, 460, 547; C. III 192, 497; C. IV 197, 307, 401; C. V 136, 137, 142, 156, 595; C. VI 383, 397, 405, 472, 474, 475, 481; C. VII 132, 174; C. VIII 240, 256; C. IX 17, 177, 178, 336; C. X 50, 521; C. XI 48, 93, 507; C. XIII 236
 urûc-ı âcil C. III 497
 urûc-ı batî C. II 421; C. V 595
 urûc-ı serif C. V 595
 urve-ı vüskâ C. III 354
 usanmak C. II 421; C. XIII 131, 133
 usr C. III 171
 usta Bk. üstad C. II 262, 487; C. IX 468; C. X 282; C. XIII 82
 usturlâb Bk. üsturlâb C. I 123, 136; C. VIII 566; C. IX 602, 603; C. XII 387, 388
 usturlâb-ı reşâd C. XII 388
 usûl C. I 58; C. XI 361, 362
 usûleyn C. VI 73
 usûl-i dîn C. VI 73; C. XI 319

usûl-i fikh C. II 262; C. VI 69, 73, 74
 usûl-i kelâm C. VI 73, 74
 usûl-i sülûk C. XI 29
 usûl-i tarîkat C. VIII 469
 usûl-i terbiye C. IV 36
 usûl-i teslik C. IV 36
 uşşâk C. XI 540
 uşşâk-ı ilâhî C. II 550; C. V 143, 622; C. VIII 334; C. X 97; C. XIII 54
 uşşâk-ı ilâhiyye C. X 489
 uşve C. X 550
 utanmak C. I 236; C. III 382; C. VI 15; C. IX 513, 514; C. XII 491, 612, 613; C. XIII 115, 116, 282
 Utârid C. I 129, 264; C. II 505; C. III 116; C. IV 452; C. VII 543; C. X 38
 utûvv C. VIII 501
 uyanık C. I 192, 224; C. IV 450, 451; C. XIII 185
 uyanıklık C. VIII 373, 431, 558, 566, 567; C. IX 573, 575; C. XI 208, 209; C. XIII 78, 185
 uykü C. I 189-192, 505; C. II 116, 353, 355, 503, 528, 529; C. III 25, 26; C. IV 38, 114, 445, 449-451; C. V 320, 325-327, 459, 460, 467, 469, 482, 485, 587; C. VI 68, 87, 298, 299, 301, 307, 351, 405; C. VII 136, 137, 333, 395, 443, 555; C. VIII 371-373, 426, 428, 429, 431, 456, 556-558, 566, 567, 580, 601; C. IX 44, 45, 122, 255, 569, 571-573, 575, 633; C. X 229, 235, 362, 590, 608; C. XI 204, 208, 209, 275, 317, 615; C. XII 130-132, 138, 139, 262, 362, 500, 501, 505, 516, 562, 618; C. XIII 60, 78, 186, 224, 238
 uykulu C. IV 444
 uykusuzların mahallesi C. XI 214
 uykusuzluk C. XI 180, 209; C. XII 257
 uyluk kemîği gerdan ile berâberdir C. X 401
 uyûb-ı nefsânîyye C. IX 307
 uyumak C. IV 442; C. V 319; C. IX 570
 uyûn C. XII 524; C. XIII 80
 uyuycu C. XIII 185
 uyuz C. VIII 26; C. IX 493
 uzak C. IV 467
 uzaklık C. XI 430, 571
 uzlet C. X 66; C. XI 180, 181, 184
 uzlet köşesi C. XII 458
 uzun el C. XIII 294
 uzun ömür C. XII 395
 uzun ömür duâsı C. XI 412
 uzunlук C. III 265
 Ū
 ücret C. II 405; C. III 164, 165, 245; C. VI 86, 89, 122, 145, 273, 274, 357; C. VII 530; C. X 199
 ücret-i tedrisîyye C. V 424
 ücretle ibâdet C. II 406
 uç C. V 442

üç def'a işlemek C. V 15
 üç def'a söylemek C. V 15
 üç gün C. III 463
 üç sâlik C. XII 176
 üç şehzâde C. XII 523, 538, 563, 585, 593, 621,
 622; C. XIII 31, 32, 38, 39, 41, 57, 58, 279
 üç taş C. VI 30
 üç yolcu C. XII 176
 üç yüz C. IV 41
 üç yüz yıllık yol C. VIII 582
 üç yüzler C. II 260
 üçün üçüncüsü C. VI 612
 Udhulî fi cenneti C. VIII 489
 üfürmek C. VI 405, 406
 üfürükçü C. III 58; C. VI 440
 ülfet C. IV 508; C. X 404, 405; C. XI 156
 ülü'l-ebâr C. II 138
 ümem-i mâziye C. VI 120
 ümem-i sâliye C. IV 326
 ümenâ-yı Hak C. III 283
 ümerâ Bk. emîr C. II 550, 551; C. IV 107; C. XI
 139
 ümerâ-yı cihân C. VII 200
 ümid C. II 252; C. VI 184, 186, 187, 195, 525,
 582; C. VII 16, 35, 355; C. IX 127, 525; C.
 X 445, 582, 583; C. XI 85, 597; C. XII 138,
 500; C. XIII 144, 154, 156, 273, 274
 ümid-i rahmet C. II 461
 ümidini kesmemek C. XIII 146
 ümitsizlik C. II 520; C. VI 146; C. IX 306; C. XII
 18; C. XIII 275
 ümitsizlik dergâhı C. VI 639; C. XI 400
 ümit kesmek C. III 312; C. VI 143
 ümitsizlik C. I 257; C. IV 414
 ümm C. XII 141
 ümmehât C. V 465, 466; C. VI 303, 307, 478-
 480, 485; C. VII 131, 297; C. XI 157
 ümmet C. II 326, 373, 528; C. III 254; C. IV 463;
 C. V 470, 472; C. VII 170, 234, 421; C. IX
 389, 471, 472, 624; C. XI 532; C. XII 298,
 370, 398, 524; C. XIII 149
 ümmet-i Ahmed C. II 494
 ümmet-i da'vet C. IV 299
 ümmet-i icâbet C. IV 299; C. IX 624
 ümmet-i İsâ C. I 252; C. XI 172
 ümmet-i islâmiyye C. VIII 287
 ümmet-i mehdîyye C. III 120
 ümmet-i merhûme C. II 335, 495; C. X 590; C.
 XI 166
 ümmet-i Muhammed C. I 409, 507, 517; C. II
 496; C. IV 181, 326, 424, 489; C. VII 278;
 C. VIII 328; C. X 450; C. XI 166, 172
 ümmet-i Muhammed isti'dâdî C. XI 172, 173
 ümmet-i Muhammediyye C. V 334
 ümmet-i vâhîde C. III 96
 Ümmetî, ümmetî C. VII 408, 542
 Ümmetim, ümmetîm C. VIII 577; C. X 87

ümmetlerin sıracı C. VIII 419
 ümmî C. I 67, 198, 216, 288; C. III 210; C. IV
 501; C. V 166, 302, 303; C. VII 542; C. X
 626; C. XI 283; C. XIII 432; C. XIII 294
 ümmîd-i necât C. VI 525
 ümmü rakûb C. I 395; C. III 221; C. V 31, 39,
 343, 344, 346; C. VI 217
 ümmü'l-kitâb C. I 168; C. III 365; C. VI 126; C.
 VIII 311, 312
 ümmü'l-mû'minîn C. XI 235
 üns C. I 533, 570; C. II 245; C. III 428; C. X 583;
 C. XII 468
 ünsiyet C. IV 487; C. XI 468; C. XII 469
 üryan C. IV 445
 üsârâ-yı Kureyş C. VI 567; C. VI 570
 üslûb C. I 44
 üslûb-ı hakîmâne C. IV 25, 495, 508; C. IX 160
 üslûb-i Mesnevî-i Şerîf C. VII 301
 üstâd Bk. mürşid, rehber, şeyh, usta C. I 206,
 207; C. II 262; C. IV 56, 206, 207, 230,
 493; C. V 168; C. VII 374, 375, 398, 399,
 470; C. VIII 42, 469, 470; C. IX 15; C. IX
 355, 356, 468, 470, 473; C. X 32, 80, 282;
 C. XI 483, 497, 574; C. XII 152, 153, 188,
 270; C. XIII 45, 64, 75, 76, 98, 127
 üstâd-i cihân C. III 437
 üstâd-i ezel C. III 330
 üstâd-ı hakîkat C. XIII 116
 üstâd-ı hakîkî C. XII 468
 üstâd-ı hidâyet C. IV 493
 üstâd-ı kâmil C. I 73; C. III 438, 467
 üstâd-ı kâmil sohbeti C. I 39
 üstâdların üstâdî C. XI 483
 üstâdlık C. XII 35
 üsturlâb Bk. usturlâb C. IV 316
 üveyik C. II 114
 Üveysî C. II 302
 üzerlik C. IV 419; C. IX 326; C. XI 325; C. XIII
 46, 47, 124
 üzerlik tohumu C. XII 282
 üzerlik yakmak C. XI 324, 325
 Üzkürü ezkürüm C. IX 396
 Üzkürüllâh C. VIII 375
 üzüm C. I 88; C. II 195, 196; C. III 65, 69, 70,
 333, 366; C. IV 482, 483, 490, 491, 516; C.
 VI 356, 476; C. VII 23; C. VIII 374, 490,
 491; C. X 557
 üzüm suyu C. XI 226, 228, 229
 V
 vâcib C. X 216; C. XIII 317
 vâcibü'l-vücd C. I 536, 539; C. VI 73, 308; C.
 VIII 341; C. XII 588
 va'd C. I 144
 vahdâniyyet C. I 411; C. X 605
 vahdâniyyet-i külliyye C. XII 304
 vahdet C. I 204, 208, 248, 525, 548; C. II 430;
 C. III 71, 239, 378, 449; C. IV 225, 373,

üç def'a işlemek C. V 15
 üç def'a söylemek C. V 15
 üç gün C. III 463
 üç sâlik C. XII 176
 üç şehzâde C. XII 523, 538, 563, 585, 593, 621,
 622; C. XIII 31, 32, 38, 39, 41, 57, 58, 279
 üç taş C. VI 30
 üç yolcu C. XII 176
 üç yüz C. IV 41
 üç yüz yıllık yol C. VIII 582
 üç yüzler C. II 260
 üçün üçüncüsü C. VI 612
 Udhulî fi cenneti C. VIII 489
 üfürmek C. VI 405, 406
 üfürükçü C. III 58; C. VI 440
 ülfet C. IV 508; C. X 404, 405; C. XI 156
 ülü'l-ebşâr C. II 138
 ümem-i mâziye C. VI 120
 ümem-i sâliye C. IV 326
 ümenâ-yı Hak C. III 283
 ümerâ Bk. emîr C. II 550, 551; C. IV 107; C. XI
 139
 ümerâ-yı cihân C. VII 200
 ümid C. II 252; C. VI 184, 186, 187, 195, 525,
 582; C. VII 16, 35, 355; C. IX 127, 525; C.
 X 445, 582, 583; C. XI 85, 597; C. XII 138,
 500; C. XIII 144, 154, 156, 273, 274
 ümid-i rahmet C. II 461
 ümidini kesmemek C. XIII 146
 ümitsizlik C. II 520; C. VI 146; C. IX 306; C. XII
 18; C. XIII 275
 ümitsizlik dergâhı C. VI 639; C. XI 400
 ümit kesmek C. III 312; C. VI 143
 ümitsizlik C. I 257; C. IV 414
 ümm C. XII 141
 ümmehât C. V 465, 466; C. VI 303, 307, 478-
 480, 485; C. VII 131, 297; C. XI 157
 ümmet C. II 326, 373, 528; C. III 254; C. IV 463;
 C. V 470, 472; C. VII 170, 234, 421; C. IX
 389, 471, 472, 624; C. XI 532; C. XII 298,
 370, 398, 524; C. XIII 149
 ümmet-i Ahmed C. II 494
 ümmet-i da'vet C. IV 299
 ümmet-i icâbet C. IV 299; C. IX 624
 ümmet-i İsâ C. I 252; C. XI 172
 ümmet-i islâmiyye C. VIII 287
 ümmet-i mehdîyye C. III 120
 ümmet-i merhûme C. II 335, 495; C. X 590; C.
 XI 166
 ümmet-i Muhammed C. I 409, 507, 517; C. II
 496; C. IV 181, 326, 424, 489; C. VII 278;
 C. VIII 328; C. X 450; C. XI 166, 172
 ümmet-i Muhammed isti'dâdî C. XI 172, 173
 ümmet-i Muhammediyye C. V 334
 ümmet-i vâhîde C. III 96
 Ümmetî, ümmetî C. VII 408, 542
 Ümmetim, ümmetim C. VIII 577; C. X 87

ümmetlerin sıracı C. VIII 419
 ümmî C. I 67, 198, 216, 288; C. III 210; C. IV
 501; C. V 166, 302, 303; C. VII 542; C. X
 626; C. XI 283; C. XIII 432; C. XIII 294
 ümmîd-i necât C. VI 525
 ümmü rakûb C. I 395; C. III 221; C. V 31, 39,
 343, 344, 346; C. VI 217
 ümmü'l-kitâb C. I 168; C. III 365; C. VI 126; C.
 VIII 311, 312
 ümmü'l-mû'minîn C. XI 235
 üns C. I 533, 570; C. II 245; C. III 428; C. X 583;
 C. XII 468
 ünsiyet C. IV 487; C. XI 468; C. XII 469
 üryan C. IV 445
 üsârâ-yı Kureyş C. VI 567; C. VI 570
 üslûb C. I 44
 üslûb-ı hakîmâne C. IV 25, 495, 508; C. IX 160
 üslûb-ı Mesnevî-i Şerîf C. VII 301
 üstâd Bk. mürşid, rehber, şeyh, usta C. I 206,
 207; C. II 262; C. IV 56, 206, 207, 230,
 493; C. V 168; C. VII 374, 375, 398, 399,
 470; C. VIII 42, 469, 470; C. IX 15; C. IX
 355, 356, 468, 470, 473; C. X 32, 80, 282;
 C. XI 483, 497, 574; C. XII 152, 153, 188,
 270; C. XIII 45, 64, 75, 76, 98, 127
 üstâd-ı cihân C. III 437
 üstâd-ı ezel C. III 330
 üstâd-ı hakîkat C. XIII 116
 üstâd-ı hakîkî C. XII 468
 üstâd-ı hidâyet C. IV 493
 üstâd-ı kâmil C. I 73; C. III 438, 467
 üstâd-ı kâmil sohbeti C. I 39
 üstâdların üstâdî C. XI 483
 üstâdlık C. XII 35
 üsturlâb Bk. usturlâb C. IV 316
 üveyik C. II 114
 Üveysî C. II 302
 üzerlik C. IV 419; C. IX 326; C. XI 325; C. XIII
 46, 47, 124
 üzerlik tohumu C. XII 282
 üzerlik yakmak C. XI 324, 325
 Üzkürü ezkürüm C. IX 396
 Üzkürüllâh C. VIII 375
 üzüm C. I 88; C. II 195, 196; C. III 65, 69, 70,
 333, 366; C. IV 482, 483, 490, 491, 516; C.
 VI 356, 476; C. VII 23; C. VIII 374, 490,
 491; C. X 557
 üzüm suyu C. XI 226, 228, 229
 V
 vâcib C. X 216; C. XIII 317
 vâcibü'l-vücd C. I 536, 539; C. VI 73, 308; C.
 VIII 341; C. XII 588
 va'd C. I 144
 vahdâniyyet C. I 411; C. X 605
 vahdâniyyet-i külliyye C. XII 304
 vahdet C. I 204, 208, 248, 525, 548; C. II 430;
 C. III 71, 239, 378, 449; C. IV 225, 373,

- vakit hârici C. X 452
vakitsiz öten kuş C. IV 188; C. XI 409
vakitsiz ötmek C. VI 247
vakt Bk. vakit C. V 386
vakt-i icâbet C. V 495
vaktin Hızır'ı C. VII 421
vaktin Süleyman'ı C. X 336
vaktinin peygamberi C. I 35; C. VI 194
vâli C. III 260, 279, 343-345
vâlid C. I 511; C. III 105; C. V 509; C. XI 231
vâlideyn C. XI 574
vâlih ü hayrân C. VII 409
var Bk. mevcûd C. II 43; C. III 355; C. VI 324, 598; C. IX 214, 350, 363, 375; C. XI 287, 288, 451, 452, 453; C. XII 411
var görünen yok C. III 195
var vâdan çıkar C. III 312
varak C. III 96
vâdan var olmak C. III 477
vârid C. I 516; C. II 233; C. XII 275, 446; C. XIII 217
vâridât C. I 331; C. II 328; C. V 148; C. IX 145; C. XII 265
vâridât-ı akliyye C. II 314
vâridât-ı fikriyye C. II 345
vâridât-ı gaybiyye C. III 441; C. VI 217, 518, 521; C. VIII 73
vâridât-ı Hak C. III 162
vâridât-ı ilâhiyye C. II 376; C. XII 27, 258, 265
vâridât-ı ilmiyye C. VIII 139
vâridât-ı kalbiyye C. II 345; C. XII 289
vâridât-ı mücmele C. I 65
vâridât-ı rûhâniyye C. XI 434; C. XII 106, 123
vârid-i gaybî C. VI 351
vâris C. I 50, 68, 76, 92, 316, 383, 415; C. II 19, 23, 42, 387, 478, 492, 552, 553; C. III 447, 469; C. IV 37-39, 81, 84, 108, 118, 191, 201, 204, 239, 298, 327, 340, 367; C. V 34, 145, 296, 297, 325, 375, 444, 478, 509, 510, 594, 636; C. VI 59, 84, 94, 99, 113, 117, 119, 120, 123, 138, 164, 165, 190, 247, 460, 527; C. VII 130, 145, 146, 206, 234, 235, 245, 321, 336, 407, 427, 463, 472, 477, 483; C. VIII 46, 51, 110, 244, 246, 248, 265, 290, 314, 370, 416, 466, 522, 605; C. IX 388, 441, 472, 489; C. X 151, 446, 545, 587; C. XI 17, 19, 36, 321, 430, 536; C. XII 298, 301, 306, 388, 401, 406, 408, 411-413, 504, 510, 540, 546, 562; C. XIII 147, 195, 207, 219, 220, 232, 253, 276, 300, 333
vâris-ı ekmel C. II 501
vâris-ı enbiyâ C. XI 522
vâris-ı hulk-ı Ahmedi C. IV 130
vâris-ı kâmil C. III 355; C. IV 36, 489; C. V 307, 349, 443, 479, 550, 598, 599; C. VI 108, 635; C. VII 20, 28, 168, 252; C. VIII 105-107, 110-112; C. IX 88, 184, 474, 594; C. X 29, 92, 451, 452, 453; C. XI 434; C. XII 431; C. XIII 79
vâris-i kâmil-i Muhammedî C. VIII 250
vâris-i kâmil-i Nebevî C. VIII 453
vâris-i Muhammedî C. I 72; C. IV 75, 430, 484; C. VIII 110
vâris-i nebevî C. I 484, 517; C. VI 226, 310; C. VIII 53, 73; C. IX 258, 307; C. XII 302, 477
vâris-i peygamberî C. IX 149, 259; C. X 545; C. XI 522
vâris-i ulûm-ı nebevî C. V 349; C. XII 188, 409, 504, 515; C. XIII 207
varlığın aynası C. II 359
varlığın birliği C. I 50, 51; C. IX 412, 648; C. XI 480
varlığın fâidesi C. III 299
varlık Bk. vücûd C. I 213, 230, 232, 234, 236, 358, 520, 569; C. II 89, 92, 224, 242, 262, 309, 319, 330, 340, 344, 359, 483, 508; C. III 49, 191, 192, 216, 362, 365, 369, 385; C. IV 382; C. VI 169, 470, 598, 599, 601, 605, 612, 616, 626; C. VII 530; C. VIII 157, 262, 263, 279, 280, 281, 361, 422, 423, 451, 460, 530-533, 536, 537, 585; C. IX 69, 147, 214, 345, 346, 348, 364, 373, 430, 585, 608, 638, 645, 647, 648; C. X 180, 184, 207, 270, 333, 380, 402, 440, 456, 457, 537, 594, 599, 605, 606; C. XI 91, 201, 285, 288, 438, 457, 464, 476, 477, 484, 524, 527, 528, 589; C. XII 20, 39, 119, 142, 149, 166, 195, 244, 271, 404, 419; C. XIII 45, 95, 96
varlık ağacı C. VIII 531, 535
varlık âlemi C. II 330
varlık birdir C. XII 552
varlık cûbbesi C. IX 135
varlık da'vâsı C. VIII 128
varlık deryâsı C. X 458
varlık dikenî C. VIII 422
varlık güneşi C. IX 645
varlık ikidir C. XII 166
varlık ni'meti C. XI 580
varrâk C. XI 615
vasat C. IV 448
vasâyâ-yı şer'iyye C. XII 204
vâsil C. I 88, 262; C. IV 266, 393; C. V 378, 598; C. VIII 362, 481, 571; C. IX 363, 420, 497; C. X 42, 54, 55, 67, 129, 234, 244, 447, 604; C. XI 181, 198, 384, 397, 584, 587; C. XII 205; C. XIII 242
vâsil olmak C. XIII 314
vâsil-ı Hak C. VI 451, 510; C. VIII 347
vâsil-ı hakikat C. IV 393; C. VII 412
vâsil-ilallah C. X 54
vâsita C. IX 89, 91, 273, 274, 298; C. XII 538
vasî C. XI 185

vasiyet C. V 616; C. XIII 314, 315
vasl Bk. visâl, vuslat, vusûl C. V 634; C. VII 552;
C. VIII 568, 569, 570; C. X 227, 579, 594;
C. XI 34; C. XII 242
vasl cenneti C. XII 282
vasl za'ferânı C. XIII 52
vaşâk C. XII 88
vatan C. II 547; C. III 320, 321; C. IV 215; C. V
395, 596; C. VI 294, 330, 371, 416; C. VIII
118, 124, 139, 313; C. X 449, 611
vatan-ı aslı C. II 547; C. V 143; C. VI 384, 464;
C. VIII 124, 374; C. IX 311; C. XI 413
vatan-ı mecâzi ve sürî C. XI 413
va'z ve nasîhar C. V 206
vâzî-i kanûn C. XI 149
vazîfe-i dalâlet C. IX 324
vazîfe-i hidâyet C. IX 324
Ve hüve maakûm C. XII 297
vebâ C. I 394; C. V 114; C. VI 340; C. VII 539;
C. IX 262; C. X 35; C. XII 101
vebâl C. VI 376
vecd C. V 91, 92; C. VI 167, 230; C. IX 596,
637; C. X 363; C. XI 122, 225; C. XII 371,
480, 582; C. XIII 169, 170, 209, 211
vech Bk. vücûh C. I 155; C. II 163, 247, 319; C.
IV 397; C. VI 365; C. XI 232; C. XII 109,
168, 542
vech-i bâkî C. IX 347
vech-i Hak C. I 423, 424; C. VI 365; C. IX 212;
C. XII 542
vech-i hakikî C. I 533
vech-i mukayyed C. XII 168
vech-i mutlak C. XII 169
vech-i mutlak-ı Hak C. XII 169
vech-i vahdet C. I 249; C. IV 221; C. XII 562
vech-i zât C. XII 312
Ve'd-duhâ C. III 100, 101
Vedûd C. I 455; C. II 388, 389; C. VI 260, 611;
C. VIII 177, 365, 422; C. X 27
vefâ C. III 197, 198, 250; C. IV 90; C. V 98, 99,
105, 177; C. VI 157, 161, 225; C. VII 62,
63, 435, 484, 518; C. IX 407, 496; C. X 40,
326, 328-331, 335, 340, 343, 384, 475,
571; C. XI 53, 208, 209; C. XII 249, 250
vefâger C. II 522
vefâkarlık C. V 98; C. X 329
vefâsız C. XI 467
vefâsızlık C. V 102; C. VII 483; C. XI 466
vegâ C. X 156; C. XII 523
vehbî C. I 249; C. III 62; C. VIII 32
vehb-i ilâhî C. IX 478; C. X 354
vehb-i ilâhî yolu C. I 248
Vehhâb C. II 103, 269; C. III 429, 447; C. XII
527
Vehhâb-ı hakikî C. II 95
vehhâbî C. XII 260
vehhâblar C. IV 60

vehim, vehm C. I 158, 313, 544; C. II 46, 101,
103, 163, 164, 242, 421, 422; C. III 245; C.
IV 424; C. V 413, 415-419, 455, 461, 596;
C. VI 306, 312, 470; C. VII 185, 329, 330,
333; C. VIII 144-148, 345, 361, 440, 442,
507, 568, 569, 570, 571; C. IX 106, 469; C.
X 51, 129, 177-179, 181-184, 360, 487,
488, 633; C. XI 12, 330, 368; C. XII 103,
104, 139, 210, 244, 268, 277, 339, 375,
400, 496, 562; C. XIII 93, 94, 103, 220
vehm-i enâniyyet C. IV 191; C. VIII 236; C. X
184, 333, 422
vehm-i gayriyyet C. VIII 508
vehm-i isneyniyyet C. XI 258
vehm-i istiklâl C. VIII 536
vehm-i vücûdî C. II 158; C. IV 191; C. V 27, 456,
457, 458; C. VI 266
vekil C. III 315; C. VI 368
velâdet C. VI 532
velâdet-i sâniye C. XI 262
ve'l-Asr C. V 489
velâyet C. I 36, 39, 67, 296, 501, 513; C. II 201;
C. III 99, 323; C. IV 378, 430, 467; C. V
216, 303, 335, 516, 518, 533, 619, 633,
637; C. VI 98, 492; C. VII 292, 304, 336; C.
VIII 54, 104, 147, 337, 453, 454, 503; C.
IX 596; C. X 207, 250; C. XI 203, 361, 433,
436, 623; C. XII 35, 66, 457
velâyet merâtib üzerinedir C. III 323
velâyet-i hâssa-i muhammediyye C. II 221
velâyet-i hâssa-i peygamberî C. XII 35
velâyet-i kâmile C. XI 395
velâyet-i muhammediyye C. I 296; C. II 552,
553
velâyet-i mutlaka C. VIII 106
ve'l-ba'sü ba'de'l-mevt C. XI 278
veled C. I 511; C. III 105; C. VI 303; C. VIII 392;
C. X 530; C. XI 60, 287, 525; C. XII 272
veled muhabbeti C. XIII 303
veled-i gayr-i meşrû' C. X 530, 531
veled-i kalbî C. IV 187
veled-i ma'nevî C. XI 15, 345, 623
veled-i meşrû' C. X 531
veled-i zinâ C. IV 151, 195; C. VIII 486
veli Bk. evliyâ C. I 257, 528; C. II 164, 170, 177,
196, 308, 326, 327, 455, 491; C. III 99,
228-231, 479; C. IV 93, 145-147, 159,
160-162, 204, 329, 336, 338, 379, 422,
494; C. V 218, 454, 493, 494, 544; C. VI
189, 251, 494, 500; C. VII 131, 211, 311,
360, 407, 408; C. VIII 22, 42, 105, 235,
259, 576, 577; C. IX 307, 385, 473, 563; C.
X 11, 142, 452, 504, 511, 532, 567; C. XI
21, 22, 154, 177, 178, 181, 344, 392, 434,
506, 507; C. XII 105, 182, 225, 226, 228,
263-265, 305, 319, 359, 431, 432, 460,
468; C. XIII 219, 276, 312, 341, 342

- velinin gıdâsı C. III 305
 velinin kabri C. XII 348
 veliyye-i affe C. VI 342, 343
 veliyy-i ahd C. XI 459
 veliyy-i ârif C. III 304
 veliyy-i Hak C. I 337; C. V 494; C. X 142, 409, 451; C. XI 256
 veliyy-i ilâhî C. VIII 17
 veliyy-i kâmil C. I 36, 498, 499, 501, 503, 510; C. II 73, 76, 164, 165; C. III 228, 355; C. IV 403, 420; C. V 198, 284, 308, 512, 538, 557; C. VI 46, 309, 522, 586; C. VII 158, 206, 213, 308; C. VIII 92, 307, 309, 322, 363, 377, 455, 482, 503; C. IX 80, 175, 625, 627; C. X 36, 537, 545, 546; C. XI 436, 623; C. XII 228, 297; C. XIII 313
 veliyy-i zamân C. VIII 43
 veliyyullah C. XI 22
 Ve'l-leyli C. III 102
 Ve'nşekka'l-kamer C. XI 44
 vera' C. XI 95
 vera' kapısı C. VIII 204
 verâset C. VII 166; C. X 207
 verâset-i muhammediyye C. III 309, 355; C. IV 507, 508; C. X 341; C. XI 293
 verâset-i Süleymânî C. VII 336
 verâ-yı hicâb C. IV 281
 verem C. X 613; C. XI 115, 128
 verese C. VI 58
 verese-i enbiyâ C. I 439; C. III 360; C. XIII 289
 verese-i kâmilin C. V 599
 verese-i kümmelin C. III 70, 258; C. IV 36
 veresiye C. XII 257
 vergi C. XI 172, 284
 vesâvis-i şeytânîyye C. III 365; C. V 334; C. VIII 38, 39
 vesîle C. II 223, 224, 226, 235; C. V 362
 vesvâs C. II 115, 314; C. IV 43; C. VIII 505; C. X 351; C. XI 255; C. XIII 183
 vesvese Bk. vesâvis C. I 331, 386, 423; C. III 180; C. IV 47, 100, 226, 244, 246, 249, 419, 424, 426; C. V 67, 74, 327, 580; C. VI 284, 307, 431, 432, 436, 438, 441, 514, 592; C. VII 139, 232, 337, 524; C. VIII 264, 504, 505, 609; C. IX 62, 64, 408; C. X 174, 230, 276, 277, 351; C. XI 204; C. XII 72, 73, 76, 230; C. XIII 184, 279
 veted Bk. evtâd C. IV 381
 vetediyet C. IX 596
 veyl C. XI 461
 veyl ü veşt C. XI 271
 vezin C. I 461; C. XI 66
 vezir Bk. vüzerâ C. I 179, 226; C. III 279; C. IV 267; C. V 155; C. VII 339, 340, 348, 358, 360, 363; C. VIII 261; C. IX 528; C. X 312, 328, 329, 358; C. XI 118; C. XII 357, 358, 474
 vezir-i âkil C. VII 361
 vezir-i fâsîd C. VII 362
 vezir-i hüekâr C. I 183
 vezir-i mekkâr C. I 180
 vezirlik C. XI 117
 vezn-i sâlimi C. I 53
 vicdân C. IV 165, 166, 172; C. IX 439; C. IX 474; C. X 287
 vicdân azâbı C. III 457
 vicdânî C. II 94; C. VIII 305; C. IX 642
 vidâd C. XIII 52
 vifâk C. VIII 622
 vika' C. XII 573
 vilâdet C. III 480
 vilâyet-i cân C. II 49
 vilâyet-i İslâm C. XIII 250
 virâne C. III 318, 324, 326; C. V 302; C. VI 60, 350; C. IX 44, 250, 387; C. X 409; C. XI 120, 329-331, 390, 533; C. XII 372, 522, 598; C. XIII 104
 vird Bk. evrâd C. V 105, 106; C. VI 165, 179; C. VIII 119, 122; C. XII 168
 visâl Bk. vuslat, vasl vusûl C. I 72, 74, 85, 88; C. II 425, 495, 508; C. III 35; C. IV 220, 265; C. V 283, 380; C. VI 211, 271, 294, 452, 499, 524, 607, 614, 626; C. VII 126, 452, 552; C. VIII 422; C. IX 298; C. X 540, 579; C. XI 278, 317, 584; C. XII 110, 111, 242, 246, 311, 569; C. XIII 180, 181, 235
 visâl hazinesi C. XII 471
 visâl sarhoşları C. XI 587
 visâl şarâbı C. XIII 89
 visâlden sakının C. II 495
 visâl-i Hak C. XI 587
 visâl-i ilâhî C. XI 279, 584; C. XII 471
 visâl-i mutlak C. I 72
 visâlin nihâyetleri C. XIII 235
 vitriyyet C. I 548; C. III 332; C. VIII 553; C. X 322
 vuhûş C. X 88
 vukûf-ı zevkî ve vicdânî C. VII 230
 vuslat bayramı C. VI 394
 vuslat Bk. visâl, vasl, vusûl C. I 74, 80, 85, 204, 535, 550; C. III 459, 463; C. V 380, 381; C. VI 217, 294, 384, 398, 464, 517, 520, 523, 528, 588, 597, 601, 602, 604, 605, 613, 624, 631; C. VII 253, 254, 451, 455, 499; C. X 95, 460, 523, 580, 616; C. XI 176, 214, 323, 563; C. XII 242, 247; C. XIII 31
 vuslat-ı Hak C. III 252, 433; C. IV 20; C. VI 356, 598
 vuslat-ı ilâhî C. II 230
 vuslat-ı yâr C. VII 454
 vuslat-ı zârif C. IV 191
 vuslat-ı ilâllâh C. VII 455
 vusûl aşkı C. VI 217
 vusûl Bk. vuslat, visâl, vasl C. I 47, 56, 120,

- 136, 528; C. II 237, 240, 245, 327, 556, 557; C. III 365; C. IV 265; C. V 264, 300, 378, 379; C. VI 589; C. VII 34, 84, 199, 217; C. IX 15, 17, 19, 482, 531; C. X 54, 440, 479, 492, 510, 540, 580, 582, 583; C. XI 205, 254, 256, 403, 478; C. XIII 222, 233, 274
- vusûl halkası C. IX 651
- vusûl talebi C. V 265
- vücûb-ı zâtî C. II 276; C. III 324, 328, 376; C. XII 404
- vücûd Bk. varlık C. I 73, 83, 230, 359, 455, 496, 499, 512, 520, 521, 523, 530, 568, 569, 570; C. II 71, 239, 358, 426, 427, 462, 508; C. III 16, 181, 239, 265, 427; C. IV 191, 346, 414; C. V 17, 429; C. VI 57, 69, 115, 336, 470, 530, 539, 546, 617; C. VII 21, 386, 400, 488; C. VIII 12, 85, 126, 204, 215, 268, 281, 340, 341, 371, 427, 451, 515, 540, 566, 567, 585; C. IX 69, 185, 205, 206, 213, 214, 259, 263, 282, 299, 335, 362, 364, 398, 412, 430, 516, 580, 584, 585, 639, 640, 643, 645, 646, 651; C. X 52, 74, 199, 257, 270, 271, 314, 374, 380, 445, 456, 479, 480, 539, 585, 594, 605, 606, 635; C. XI 65, 84, 151, 201, 237, 475, 476, 480, 505, 527, 528, 553, 589; C. XII 64, 79, 121, 149, 166, 251, 271, 302, 335, 399, 403, 412, 542, 565, 575, 606; C. XIII 84, 128, 139, 140, 161, 204, 264
- vücûd ayn-ı rahmettir C. XII 272
- vücûd birdir C. II 66; C. V 272; C. IX 647
- vücûd da'vası C. II 539
- vücûd güneşi C. VIII 566
- vücûd hakk'ındır C. II 526; C. VII 326
- vücûd halkası C. IX 650
- vücûd iklimi C. V 328
- vücûd kokusunu koklamak C. XII 520
- vücûd ormanı C. III 396
- vücûd ve sıfat benimdir C. IV 384
- vücûd ve varlık birdir C. V 271
- vücûd vehmi C. VIII 281
- vücûdât-ı izâfiyye C. I 134, 158; C. II 212-214, 219, 319, 477, 478; C. III 105, 106, 191, 192, 423, 424; C. V 136, 262, 340, 636; C. VI 617; C. VIII 302, 406, 540, 546; C. IX 82, 141, 254, 536, 551; C. X 121, 253, 372, 373; C. XI 23, 169, 221, 285, 335, 346, 348, 452, 524, 526, 527; C. XII 40, 42, 82, 101, 105, 134, 193, 272, 382, 398, 425, 582; C. XIII 44
- vücûdât-ı kesife C. X 373
- vücûdât-ı mevhumê C. I 158; C. II 163; C. VIII 118; C. IX 213; C. XI 29; C. XII 120
- vücûdât-ı mukayyede C. I 231, 455; C. XI 59
- vücûdât-ı unsuriyye C. I 232
- vücûddan kurtulmak C. II 307
- vücûd-ı abdânî C. II 18, 20, 40, 51, 196, 307-309, 337, 411, 476, 503; C. III 234; C. IV 205, 281, 338; C. V 152, 166, 308, 594; C. VII 174, 411; C. VIII 79, 82, 85, 91, 117, 238, 281; C. IX 60, 339, 341, 343, 436, 437, 643, 646; C. X 67, 96, 97, 211, 309; C. XII 110, 404
- vücûd-ı âdem C. VI 405; C. IX 532
- vücûd-ı âlem C. III 299, 300
- vücûd-ı âmm C. I 231, 536; C. X 556; C. XI 59
- vücûd-ı aynî C. IV 381; C. VII 167; C. VIII 341, 342
- vücûd-ı aynî ve hâricî C. III 299
- vücûd-ı aynî ve izâfî C. IV 382
- vücûd-ı aynî-î hâricî C. VI 183
- vücûd-ı berzahî C. III 305; C. X 403
- vücûd-ı beşer C. III 397; C. VI 60
- vücûd-ı câmid C. I 231
- vücûd-ı cismânî C. IX 287; C. X 602, 606; C. XI 235; C. XII 45, 276, 278
- vücûd-ı eşyâ C. V 578; C. VII 348
- vücûd-ı hâdis C. VIII 341
- vücûd-ı Hak C. I 359, 449, 519, 538, 544, 545; C. II 34, 88, 272, 281; C. III 281, 477; C. IV 255, 387; C. V 136, 337, 353, 564, 567, 578; C. VI 347; C. VII 79, 489; C. VIII 12, 92, 450, 508, 566, 586; C. IX 178, 278, 333, 363, 365, 501, 644, 647; C. X 304, 315, 422, 456, 581-583, 604, 624; C. XI 151; C. XII 145, 543; C. XIII 17, 69
- vücûd-ı Hak aynası C. XII 117
- vücûd-ı Hak güneşi C. V 339, 340
- vücûd-ı hâkî C. IX 144
- vücûd-ı hakikî C. I 51, 75, 79, 80, 82, 86, 213, 214, 234, 235, 352, 359, 528, 532, 534, 548; C. II 152, 159, 162, 242, 243, 266, 276, 307, 308, 323, 324, 329, 471, 480, 529; C. III 16, 34, 49, 69, 71, 105, 106, 114, 191, 231, 290, 308, 313, 314, 328, 332, 366, 379, 449, 460; C. IV 35, 220, 298, 373, 464, 501; C. V 136, 142, 159, 161, 253, 262, 268, 271, 304, 306, 335, 338-340, 344, 349, 358, 389, 595; C. VI 69, 102, 116, 182, 200, 261, 266, 297, 309, 314, 347, 399, 447, 451, 467, 468, 471, 473, 493, 539, 561, 597, 617, 622; C. VII 41, 106, 137, 163, 185, 227, 242, 260, 262, 285, 425; C. VIII 52, 118, 179, 209, 216, 238, 240, 247, 302, 334, 338, 406, 431, 460, 508, 553; C. IX 13, 69, 117, 245, 246, 278, 334, 335, 340, 343, 347, 348, 350, 360, 365, 371, 404, 430, 436-438, 508, 522, 545, 551, 580, 587, 618, 620, 639, 645, 648; C. X 34, 35, 38, 50, 74, 75, 96, 163, 180, 181, 184, 199, 215, 253, 271, 283, 314, 322, 340, 371, 372, 374,

- 396, 456, 457, 462, 474, 480, 581, 615, 624, 625; C. XI 22, 27-29, 34, 39, 41, 50, 51, 59, 62, 92, 94, 97, 151, 153, 201, 217, 220, 221, 232, 233, 245, 247, 248, 255, 257, 259, 279, 282-285, 287, 288, 315, 323, 341, 475, 478, 480, 482, 483, 487, 525, 527-531, 533, 580, 605; C. XII 39, 81, 82, 122, 134, 149, 168, 193, 232, 272, 278, 280, 299, 310, 355, 382, 394, 403, 411, 425, 462, 467, 520, 521, 537, 538, 543, 552, 562, 568, 575, 582, 583, 589; C. XIII 24, 38, 45, 46, 54-56, 68, 77, 128, 204, 244, 276, 277, 278, 280, 333, 334
- vücûd-ı hakikî aşkı C. I 171
vücûd-ı hakikî birdir C. V 246
vücûd-ı hakikî deryâsı C. III 313; C. XII 113, 241
vücûd-ı hakikî feleği C. XI 94
vücûd-ı hakikî güneşi C. XII 381, 494
vücûd-ı hakikî hakikatü'l-hakayyıkur C. XII 93
vücûd-ı hakikî-i Hak C. V 242; C. VIII 424, 430; C. IX 253; C. X 25; C. XI 212; C. XII 93, 116, 120, 402
vücûd-ı hakikî-i nâmütenâhî C. XI 23; C. XII 81
vücûd-ı Hakk C. VIII 301; C. IX 207
vücûd-ı hakkânî C. II 20, 40, 196, 307-309, 319, 337, 411, 446, 476, 503, 510; C. III 45, 367, 436; C. IV 338; C. V 25, 152, 166, 594; C. VII 127, 174, 543; C. VIII 85, 117, 238, 281, 339, 531, 533, 537; C. IX 60, 343, 373, 420, 437, 643, 644, 646; C. X 67, 96, 97, 127, 211, 309, 311, 440, 601; C. XI 223, 224, 286, 287, 587; C. XII 150, 227
vücûd-ı Hakk'ı isbât C. XII 196, 592
vücûd-ı Hakk-ı Mutlak C. X 348
vücûd-ı halk C. VIII 450, 508; C. IX 501
vücûd-ı hâricî C. II 94; C. VII 386; C. VIII 240; C. XI 34
vücûd-ı hayâlî C. XIII 45
vücûd-ı ilmi C. I 436; C. III 299; C. IV 199, 381; C. VI 183, 336, 598; C. VII 167, 480; C. VIII 240, 341, 342; C. XIII 230
vücûd-ı imkânî C. VI 169, 176; C. VIII 531, 566; C. IX 122; C. XI 12, 31; C. XIII 93
vücûd-ı insânî C. I 226; C. III 398
vücûd-ı insânî memleketi C. VIII 171, 261
vücûd-ı i'tibârî C. V 272
vücûd-ı izâfî C. I 119, 153, 158, 210, 213, 361, 436, 534; C. II 16, 152, 324, 343, 396, 432, 471, 481, 482, 540; C. III 192, 193, 194, 215, 328, 473; C. IV 35, 117, 192, 196, 220, 297, 298, 373, 374; C. V 101, 138, 145, 242, 253, 359, 456, 473, 576, 595; C. VI 103, 109, 115, 182, 257, 261, 288, 314, 324, 328, 330, 347, 369, 397, 447, 451, 467, 470, 471, 561, 568, 589, 592, 593, 598, 608, 612, 617, 638; C. VII 17, 21, 38, 160, 163, 285, 386, 393, 401, 403, 411, 491, 492, 501, 506, 519, 522, 537; C. VIII 87, 118, 135, 168, 175, 186, 216, 217, 221, 225, 239, 240, 320, 321, 432, 460, 529, 542; C. IX 81, 120, 141, 175, 215, 238, 244, 245, 246, 253, 267, 277, 332, 334, 347, 348, 382, 437, 438, 472, 473, 501, 506, 517, 527, 587, 588, 601, 613, 617, 623, 639, 648; C. X 23, 30, 33, 34, 35, 53, 54, 74, 154, 181, 215, 253, 256, 258, 266, 272, 338, 344, 347, 348, 373, 374, 442, 462, 531, 537, 549, 571, 579, 615, 625, 627, 629, 635; C. XI 27-29, 34, 35, 91, 94, 97, 136, 198, 201, 214, 224, 245, 255, 314, 333, 360, 361, 404, 449, 452, 453, 454, 456, 467, 475, 477, 481, 553; C. XII 82, 101, 103, 113, 178, 241, 242, 355, 381, 382, 394, 400, 403, 413, 463, 485, 537, 538, 572, 583; C. XIII 24, 46, 55, 56, 68, 69, 139, 204, 218, 276, 277, 311, 317, 326, 331, 333, 334
- vücûd-ı izâfî âlemi C. VII 175
vücûd-ı izâfî arşı C. IX 528, 529, 530; C. XII 536
vücûd-ı izâfî gemisi C. XIII 38
vücûd-ı izâfî-i beşer C. XI 563
vücûd-ı izâfî-i halk C. XIII 45
vücûd-ı izâfî-i kesif C. IX 644
vücûd-ı kadîm C. IX 438; C. XIII 128, 244
vücûd-ı kesif C. III 16; C. V 342; C. VIII 229; C. IX 645, 647; C. XI 168, 264; C. XIII 277
vücûd-ı kesif-i izâfî C. IX 350
vücûd-ı kevnî C. IX 348, 527; C. X 74
vücûd-ı latîf C. III 477; C. V 338; C. VIII 229; C. IX 205, 647; C. X 373
vücûd-ı latîf-i Hak C. I 530; C. II 160; C. IX 349, 644
vücûd-ı latîf-i hakikî C. I 351
vücûd-ı lâ-yetenâhî C. I 433
vücûd-ı mahdûd C. XI 248
vücûd-ı mahz C. IV 297; C. VI 561; C. IX 621; C. XI 452; C. XII 82, 272
vücûd-ı mânevî C. VIII 612, 613; C. XI 324
vücûd-ı mecâzî C. I 539; C. III 183, 447, 486; C. IV 35, 165, 184, 192, 193, 419, 420; C. V 53, 159, 161; C. VI 331, 601, 609, 616, 618; C. VII 127, 260; C. VIII 504; C. IX 69, 71, 245, 246; C. X 38, 54, 199, 579, 630, 631; C. XI 325; C. XII 41, 117, 122, 177, 467, 583; C. XIII 54, 193, 326
vücûd-ı mecâzî ve izâfî C. X 609; C. XII 583
vücûd-ı mevhû C. I 52
vücûd-ı mevhûm C. I 63; C. II 91, 319, 322, 359; C. III 27, 45, 365, 366; C. IV 230; C. V 456, 473, 474, 475, 563; C. VI 254, 498; C. VII 326; C. VIII 227, 236, 238, 334, 338, 525, 529; C. IX 206, 345, 363, 600, 617, 618; C. X 54, 159, 163, 171, 179, 184,

- 186, 497, 601, 606, 625; C. XI 151, 258, 430; C. XII 64, 111, 119, 120; C. XIII 45, 153, 339
- vücûd-ı mevhum-ı abdânî C. IX 420
- vücûd-ı mevhum-ı ızâfî C. VIII 508; C. IX 438; C. XI 258
- vücûd-ı mevhum-ı mecâzî C. VI 598
- vücûd-ı misâlî C. IV 451, 468
- vücûd-ı muhayyel C. XI 478
- vücûd-ı mukayyed C. I 231; C. XI 284; C. XII 82
- vücûd-ı mutlak C. I 46, 209, 230, 231, 250, 261, 359, 448, 450, 454, 456, 471, 474, 512, 514, 516, 524, 535, 536, 538; C. II 33, 37, 40, 42, 67, 93, 160, 208, 214, 255, 279, 281, 396, 477, 543; C. III 16, 32, 73, 191, 199, 231, 240, 254, 275, 325, 377, 460, 482, 499; C. IV 118, 151, 191, 219, 281, 381, 396, 420, 451, 452, 453, 479, 514; C. V 17, 18, 24, 120, 161, 253, 501, 635; C. VI 23, 86, 327, 397, 405, 463, 539, 568, 592, 593, 617; C. VII 184, 301, 317, 334, 381, 393, 403, 410, 488, 506, 520, 537, 553; C. VIII 90, 91, 106, 107, 111, 239, 247, 436, 473, 570, 589; C. IX 25, 244, 336, 347, 364, 499, 502, 506, 509, 512, 545, 580, 621, 622; C. X 314, 372; C. XI 48, 59, 243, 258, 284, 287, 343, 524-529, 563; C. XII 137, 282, 355; C. XIII 94, 95
- vücûd-ı mutlak-ı Hak C. I 214, 361; C. III 230, 477, 478, 491; C. IX 335, 360, 365; C. X 347; C. XII 117
- vücûd-ı mutlak-ı latîf C. I 395
- vücûd-ı mümkün C. II 208, 426; C. III 328, 331; C. VIII 571; C. XII 404
- vücûd-ı müstakîl C. I 455; C. IV 298; C. VI 347; C. VII 242; C. IX 214; C. XI 452; C. XII 82; C. XIII 94, 128
- vücûd-ı nefsü'l-emr C. VIII 447, 450
- vücûd-ı rahmân C. I 550
- vücûd-ı ruhânî C. IV 42
- vücûd-ı sırf C. XI 527
- vücûd-ı sürî C. XII 404, 405, 408-410
- vücûd-ı şehâdî C. IV 451
- vücûd-ı tabîî-i ânzî C. III 366, 376
- vücûd-ı tabîî-i aslî C. III 376
- vücûd-ı unsurî C. II 331; C. V 217; C. VIII 371, 571; C. XI 505
- vücûd-ı vâcib C. II 208, 426; C. III 328, 331; C. VIII 340, 531, 554, 571
- vücûd-ı vâhid C. III 240, 281; C. IV 137; C. VIII 531, 554; C. IX 87
- vücûd-ı vâhid-i Hak C. I 358; C. II 330; C. X 258; C. XI 284
- vücûd-ı vâhid-i hakîkî C. I 361, 419, 432; C. III 427; C. IV 224, 346; C. VII 184, 241; C. IX 254, 506; C. X 152, 256, 257, 316; C. XI 221, 480, 481, 598; C. XII 335, 413, 552
- vücûd-ı vâhidîyyet C. VI 539
- vücûd-ı vâhidu'l-ayn C. VII 41
- vücûd-ı vehmî C. II 158, 245; C. III 236; C. IV 191; C. V 27, 246, 456; C. VI 266, 312, 589; C. VIII 148, 236, 525; C. IX 206, 287; C. X 177, 179, 354; C. XIII 95
- vücûd-ı zâhîrî C. IV 42; C. V 457; C. VI 400
- vücûd-ı zillî C. IX 371; C. XII 82; C. XIII 311
- vücûd-ı zillî-i halk C. IX 253
- vücûd-ı zulmânî C. XIII 277
- vücûdî C. I 108
- vücûdî feylesof C. I 53
- vücûd-ı hâdis C. IX 438; C. XIII 128
- Vücûdîler C. I 50, 51, 52; C. XIII 93
- vücûdîlik C. I 50, 51; C. XIII 83
- vücûdun aslı C. I 457
- vücûdun nüzülü C. I 536, 537
- vücûdun vahdeti C. XII 166
- vücûh Bk. vech C. XII 109
- vücûh-ı Hak C. XII 168
- vücûh-ı ilâhiyye C. XII 168
- vücûh-ı te'sîrât C. I 339
- vücûh-ı Cibrîlî C. IX 511
- vücûh-ı te'sîrât C. X 53
- vüzerâ Bk. vezîr C. II 260
- Y
- yâ C. IV 435; C. VII 453; C. X 40; C. XI 233, 234
- yâ Hû C. XII 442
- yâ Rab C. XIII 109, 112
- yâ Rabbi C. III 335
- yaban adamı C. VII 230
- yaban eşeği C. VII 307, 308; C. VIII 606; C. XII 362
- yaban kavunu C. V 156
- yaban öküzü C. XII 362
- yabancı C. I 336; C. III 340, 341; C. IV 459; C. VIII 598
- yabânî meyve C. VII 210
- yâd daşt C. VIII 142
- yağ C. VIII 176, 177, 362, 366; C. IX 21; C. X 319, 395, 411
- yağma C. X 590, 591; C. XII 294
- yağmur C. I 115; C. II 43, 48, 50, 51, 55, 56; C. III 458; C. IV 301, 515; C. V 185, 342, 634; C. VII 297, 507; C. VIII 27, 322, 355, 459, 547; C. IX 56-58, 62, 85, 515; C. X 106, 131, 352, 473, 631, 632; C. XI 321, 357; C. XII 89, 90, 259, 429, 587; C. XIII 294
- yağmur bulutu C. IV 509
- yağmur suyu C. II 226, 230; C. IV 516
- yahni C. IX 125; C. XII 187, 188
- yahûdî C. I 176, 205, 269; C. IV 276, 277, 317; C. V 122, 335; C. VI 213, 332, 558; C. VII 112, 113; C. VIII 86, 197; C. X 164-166, 182, 347; C. XI 214, 306, 308-310, 337, 341, 344; C. XII 156, 157, 164, 165, 167-

- 172, 174, 175, 176, 186, 187, 189; C. XIII 154, 155
 yahûdî vezîr C. I 182
 Yahûdice C. VIII 84
 yahûdiler C. I 175-177, 270; C. II 555, 556; C. III 235, 392; C. VIII 48, 212, 615, 616; C. XI 129, 599; C. XII 177
 yakaza C. IV 307; C. XI 122
 yakın C. VIII 342
 yakınlık C. II 206; C. V 195, 196, 197; C. VIII 566, 567; C. XI 232, 571
 yakışıklı C. XI 235
 yakışıklılık C. XI 241
 yakın C. I 170, 220; C. II 73, 275; C. III 43, 242; C. IV 288; C. V 29, 30; C. VI 453-455; C. VII 425; C. VIII 194, 204, 306; C. IX 109, 110, 413, 649; C. X 182, 183, 381, 535, 536, 577, 582; C. XI 73, 74, 395-397, 599; C. XIII 100, 266, 343, 344
 yakın âyinesi C. IX 641
 yâkût C. IX 441; C. XII 236, 507, 508
 yalan C. I 144; C. III 184; C. IV 248, 249, 294, 473; C. V 44; C. VI 245; C. VII 95, 307; C. VIII 361; C. X 19, 59, 566; C. XI 179; C. XII 104, 267, 330; C. XIII 68, 123, 124, 126, 308, 319, 320
 yalan kokusu C. XIII 319
 yalan söz C. XII 212, 213; C. XIII 319
 yalançı C. I 186; C. VII 86; C. XI 128; C. XII 104, 105
 yalançı müddeî C. I 174, 175
 yalançı mürşid C. II 106, 108, 109, 119, 122; C. V 75, 76; C. VII 493, 527; C. IX 495; C. X 231, 381; C. XI 507; C. XII 204, 205, 212; C. XIII 42, 43, 134, 320
 yalançı pâdişâh C. II 120
 yalançı sabah C. X 533
 yalançı sultân C. X 504
 yalançı şeyh C. II 109-112, 120, 124; C. V 76; C. VI 50, 51; C. VII 367, 495, 498; C. VIII 54; C. IX 479, 480; C. X 341, 382; C. XI 216, 426; C. XIII 133, 134, 250
 yalançı ve riyâkâr şeyh C. VII 320
 yalançı yüzü C. IV 463
 yaldız C. VIII 105
 yalı C. XII 626
 yalın ayak olmak C. I 104
 yaltaklanmak C. IX 226
 yalvarmak C. VI 375; C. IX 520, 521, 524; C. X 610, 611; C. XI 594; C. XIII 112
 yamalı elbise C. V 113; C. VI 32, 378
 yanak C. IX 140
 yangın C. II 488, 489
 yangınmak C. III 484, 485; C. VI 483; C. XIII 47
 yaprak C. V 530; C. VI 272, 526; C. VIII 214; C. X 20, 154, 472; C. XI 429, 580; C. XIII 47
 yâr Bk. ma'sûk, cânân C. I 74, 83, 191, 248; C. III 20, 22-24, 45, 59, 60, 305, 306; C. V 125; C. VI 364, 365, 371; C. IX 67; C. X 145, 355, 462, 537; C. XI 16, 173, 177, 178, 181, 200, 209, 213, 372, 518; C. XII 137, 207, 232, 233, 250, 251, 261, 311, 544; C. XIII 53, 55, 56
 yara C. XII 220, 221
 yaradılış C. XI 405
 yârân C. I 248
 yârân-ı sâlih C. XIII 343
 yarasa C. II 224, 471; C. III 28, 222; C. IV 52, 79, 85, 405, 502, 503; C. VI 320, 321; C. VII 256; C. VIII 108, 109, 110; C. X 536, 537; C. XI 48, 74, 77, 238, 401; C. XII 57, 99, 402, 462, 463, 467, 473
 yarasalık C. XII 472, 473
 yardım C. IX 489; C. X 91, 92; C. XII 69
 yarıncı C. IV 299
 yarın gün C. XII 370
 yarın C. III 352; C. XII 256
 yarın günleri C. VIII 308
 yâr-i acib C. XI 212
 yâr-i cismânî C. XI 169, 170
 yâr-i gar C. XI 207, 363
 yâr-i hakîkî C. III 21, 61; C. V 522; C. VI 365, 382; C. VII 308, 335; C. VIII 209, 422; C. IX 397; C. X 462, 579; C. XI 218, 327, 372; C. XII 120, 121, 531; C. XIII 53, 93
 yâr-i hâriç C. III 195, 196
 yâr-i kâmil C. XII 251
 yâr-i ma'nevî C. VII 540
 yâr-i muhâlif C. III 24, 25
 yâr-i sadık C. VII 173; C. XI 173, 181
 yârin alını C. XII 232
 yârin gölgesi C. III 20
 yârin sırrı C. I 132
 yârin visâli C. XIII 102
 yasakçı C. VIII 595
 yâsemin C. III 458; C. X 126, 445; C. XI 195; C. XII 258
 Yâsin okumak C. XI 189
 Yâsin ve En'âm okumak C. XI 186
 yaş C. XIII 258
 yaşamak C. VI 291; C. XI 597
 yaşlılık C. III 450; C. IV 485
 yavru C. VII 449; C. XI 583
 yay C. I 234, 420, 421, 495, 498, 509; C. III 361; C. V 473; C. VI 257; C. VII 505; C. VIII 486; C. IX 139; C. X 634; C. XII 12, 13, 16, 146-148, 151, 152; C. XIII 77, 162, 180, 219, 285
 yâ-yı hikâye C. X 207
 yâ-yı hitâb C. X 207
 yâ-yı liyâkat C. VII 179; C. X 71
 yâ-yı ta'zim C. VII 503
 yâ-yı tenkîr C. VII 474
 yayık C. VIII 362

yaz C. II 291, 375; C. IV 300; C. V 112; C. VI 307, 352; C. IX 58; C. XI 318, 464, 582, 588, 596; C. XII 577
 yaz mevsimi C. VII 22
 yazı C. XI 50, 133, 183, 602
 yazı meşki C. IV 14
 yazı yazma C. VII 374
 yazmak C. XIII 328
 yecüz, lâ-yecüz C. XI 102; C. XII 194
 yedi Bk. seb'a C. I 44; C. V 560; C. VI 472; C. IX 316
 yedi adam C. V 527, 542
 yedi ağaç C. V 528, 540, 542
 yedi arslan C. V 542
 yedi a'zâ C. I 272; C. XI 582
 yedi baş C. XIII 248
 yedi başlı ejderhâ C. XIII 248
 yedi beyzâ C. III 303; C. IV 129; C. V 333; C. VII 335, 551; C. VIII 182, 458, 519; C. IX 501; C. XI 231; C. XII 396; C. XIII 178
 yedi bin sene C. VIII 554
 yedi cehennem C. II 438; C. XIII 229, 230
 yedi celâl ve cemâl C. IV 227
 yedi deniz (deryâ) C. III 445, 446; C. IV 449; C. X 205, 631
 yedi evsâf-ı hamîde C. XII 278
 yedi felek C. I 476; C. II 334; C. IV 381; C. VII 493; C. X 67; C. XI 49; C. XIII 223
 yedi-i feyyâz C. II 128
 yedi-i Feyyâz'da buhl yoktur C. VII 275
 yedi gök (yedi semâ) C. I 264, 325; C. II 212; C. VII 284, 285
 yedi Güneş C. IV 381
 yedi-i Hak C. II 301
 yedi iklim C. II 376; C. III 229; C. IV 363
 yedi kapılı cehennem C. I 272
 yedi kat arz C. II 386
 yedi kat semâvât C. IV 382
 yedi-i kudret C. III 107; C. VII 312; C. XI 136; C. XIII 218
 yedi kuru başak C. XII 278
 yedi letâif C. III 213
 yedi Mushaf C. X 551
 yedi öküz C. IX 317
 yedi perde C. VII 220
 yedi renk C. XI 353; C. XII 314
 yedi semiz öküz C. XII 279
 yedi sene bolluk C. XII 278
 yedi sene kıtlık C. XII 278
 yedi seyyâre C. III 446; C. IV 449; C. VII 220; C. X 444; C. XI 49; C. XII 341
 yedi sıfât-ı zemîme C. XII 278
 yedi şem' C. V 523, 525, 527
 yedi tabaka C. IV 424; C. X 197, 198
 yedi tarîk C. IV 382
 yedi vefî C. V 542
 yedi yeşil başak C. XII 278

yedi yıldız C. II 505
 yedi yüz yıl C. XI 379
 yedi zayıf öküz C. XII 278, 279
 yediğinden yedirmek C. XIII 29
 yedinci C. IX 371
 yedinci cild Mesnevî C. XI 16
 yedinci felek C. IV 452; C. VI 36; C. VIII 241
 yedinci gök C. III 430; C. VII 441; C. IX 372
 yedinci kat gök C. VIII 531
 yedinci kat yer C. III 449
 yedinci mertebe C. VII 441
 yedinci tabaka C. IV 438, 439
 yedullah C. IX 53
 Yef'alû mâ yeşâ' C. XI 24
 yegâh perdesi C. II 137
 yehûd C. VIII 615
 yeis C. III 428; C. X 507
 yel C. VI 607; C. VII 59
 yelken C. V 83; C. VII 59
 yem C. X 203
 yemek C. VI 354; C. VII 136, 137, 551; C. IX 455, 456; C. X 229, 236, 244, 408; C. XI 377, 542; C. XII 396; C. XIII 248, 264, 340, 341
 yemek ve içmek C. IV 332, 442, 443; C. V 450; C. VII 552; C. IX 59; C. X 545
 yemek yemek C. VIII 317
 yemin C. IV 90, 91, 92, 279, 280, 283; C. IX 51
 yemiş C. IV 387; C. VII 14; C. IX 478; C. XI 582, 583; C. XII 409; C. XIII 209
 yemişli ağaç C. XII 409
 yemm C. XIII 334
 Yemişli mülkibben C. XII 221
 yenâbî'-i hikmet C. VI 45
 yenbü'-i ilâhî C. II 367
 yenge C. XIII 24, 25
 yenge hanım C. XIII 25
 yeni C. IX 388
 yeni misâfir C. XII 505
 yenilik C. II 96
 yer C. VI 531, 533; C. VII 297; C. XII 525, 526
 yerhamük' Allah C. IV 223
 yeryüzü C. III 411; C. XII 91, 186, 249, 261, 384, 386, 411, 438, 557; C. XIII 163, 278, 287
 yeryüzü melekleri C. VIII 321, 322
 yeryüzünde gezmek C. XII 223
 yeryüzünün yetimleri C. IX 83
 ye's C. XII 138
 yeşâr Bk. sol C. XII 126
 Yestefühûn C. VIII 616, 617
 yeşb C. I 212
 yeşil C. III 213, 442; C. V 60; C. XI 324; C. XII 171, 314
 yeşil başak C. IX 316
 yeşil dal C. I 409
 yeşil libâslı C. VII 286

yeşil ölüm Bk. mevt-i ahdar C. X 38, 501; C. XI 255
 yeşil sahrâ C. VI 302
 yeşillenmek C. XIII 47
 yeşillik C. III 373; C. VIII 463, 464; C. X 146; C. XII 153, 259, 311; C. XIII 134, 208
 yeşim C. I 212, 373
 Yeşrâbun C. XIII 15; C. VIII 421
 yetim C. IV 153; C. V 39; C. VI 426, 593; C. XI 185, 186; C. XII 299
 yetim malını yemek C. II 444
 yetmiş iki C. X 348
 yetmiş iki fırka C. X 181; C. X 182, 264, 271
 yetmiş iki millet C. II 380; C. VI 616; C. X 182, 347; C. XI 179, 533, 603; C. XIII 45
 yetmiş üç fırka C. X 182; C. XII 187
 yevm-i âhiret C. II 455; C. VIII 555
 yevm-i ba's C. II 540; C. III 395; C. V 105, 467; C. VI 119; C. VII 395; C. IX 494
 yevm-i dîn C. II 377; C. III 48; C. V 433, 468; C. VII 363; C. XI 463; C. XII 316; C. XIII 203, 267
 yevm-i hisâb C. V 433
 yevm-i kıyâmet C. II 377, 381, 409, 438, 441, 458, 466, 540; C. III 98, 298; C. V 472, 572; C. VIII 323, 415, 524
 yevm-i nüshûr C. II 540
 Yezdân C. III 100, 106; C. IV 235, 237
 yıl C. VI 146, 147
 yılân C. I 269, 300, 442; C. II 102, 103, 123, 124, 130, 184; C. III 56, 59, 60, 88, 170, 171, 237; C. IV 23, 28, 31, 34, 39, 128, 298, 432-434; C. V 28, 29, 261, 264, 268-271, 277; C. VI 46, 102, 109, 154, 237, 275, 280, 290, 313, 314, 366, 425, 437; C. VII 189, 415; C. VIII 194, 209, 298, 525, 576; C. IX 112, 113, 185, 216, 461, 501, 503, 544, 619; C. X 118, 166, 175, 176, 224, 368, 543, 544; C. XI 25, 57, 98, 99, 397, 430, 446, 447, 457, 458; C. XII 75, 77, 80, 81, 90, 125, 153, 251, 252, 364; C. XIII 64, 65, 66, 150, 191, 248, 340, 346
 yılân tutucu C. V 284
 yılânın efsûnu C. II 123
 yılânın gözünü kör etmek C. VIII 576; C. XII 364
 yıldırım C. XII 89, 100; C. XIII 294
 yıldız Bk. necm C. I 342, 523; C. II 155, 288, 473, 474, 481, 505; C. III 241, 291; C. IV 307, 382; C. V 156, 245-248, 387; C. VI 399, 446, 473, 551, 597, 598; C. VII 138, 141, 146, 162, 180, 182-185, 280; C. VIII 297, 484, 485, 491, 543, 550, 577; C. IX 238; C. X 38, 151, 181, 215, 289, 405, 406, 479, 606, 632, 633; C. XI 12, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50-52, 75, 77, 216, 237, 256, 281, 314, 316, 317, 387, 460, 519, 520, 555, 556, 558, 560, 620; C. XII 233,

275-277, 281, 303, 342, 359, 363, 366, 367, 386, 392, 393, 397-399, 445, 478, 540; C. XIII 63, 161, 345
 yıldızlar Bk. nücum C. I 263; C. IX 19
 yıldızlara kâmilin bâtından imdâd C. VII 176
 yıldızların ağlaması C. VII 280
 yıldızların te'siri C. I 342; C. VI 552
 yıldıznâme C. II 305
 yurtıcı C. X 200, 201; C. XII 422
 yurtıcı hayvan C. II 78; C. X 87, 88, 200, 201, 229, 230
 yurtıcıların sultânı C. X 246
 yiğit C. XI 277
 yine gel C. XI 400
 yirmi dört âvâze C. II 87
 yirmi dört makâm C. II 87
 yirmi dört şu'be C. II 87; C. XI 540
 yiyecek C. XII 551, 552
 yiyci-yenilmiş C. V 25
 yok Bk. ma'dûm C. I 233; C. II 43, 508; C. III 355; C. VI 324, 561, 568, 597, 598; C. VIII 113; C. IX 214, 350, 363, 373, 375, 501; C. XI 288, 438, 451-453, 455, 456, 478, 582
 yok görünen var C. III 195; C. VI 581
 yok olmak C. X 601
 yokluk Bk. adem C. I 358, 520, 569; C. II 242, 266, 267, 323, 359, 483; C. III 48, 49, 191, 192, 215, 312; C. VI 169, 561, 598, 599, 601, 616, 626; C. VII 126, 174, 175; C. VIII 146, 148, 157, 262, 460; C. IX 189, 344, 346-348, 419, 430, 621, 622; C. X 440; C. XI 92, 94, 96, 97, 453-456, 484, 485, 498, 503; C. XII 19, 129, 149, 204, 271, 404, 520; C. XIII 27
 yokluk atı C. VII 175
 yokluk denizi C. XI 457, 483
 yokluk ırmağı C. XI 215
 yokluk yolu C. XII 19
 yoksul C. XII 126
 yoktan hiçbir şey çıkmaz C. II 242; C. III 312
 yoktan var olmak C. III 477
 yokuş C. VIII 146
 yol Bk. tarîk, tarîkat C. II 293, 295, 300, 302, 425; C. III 343, 358, 365; C. IV 57, 171, 197, 361; C. VII 421, 453; C. VIII 296, 428; C. IX 13, 14, 373-375, 379, 382; C. X 522; C. XI 29, 175, 178-181, 416, 524, 566; C. XII 551, 582; C. XIII 31, 68, 75
 yol çocuğu C. IX 430
 yol ikidir C. XI 566
 yol kesici C. III 365; C. IX 171
 yol vurucu C. VII 189; C. XI 179, 524
 yolcu Bk. sâlik C. I 59; C. III 351, 365; C. IV 393; C. VI 65; C. VIII 456; C. IX 619; C. X 468; C. XI 170, 171; C. XII 164; C. XIII 68
 yolculuk C. XII 157, 274
 yoldaş C. IX 354; C. XI 175-178

yoılar C. III 304
 yolun toprağı C. XII 410
 yular C. IV 382, 383; C. VII 381
 yulan gammazın eline vermek C. IV 437
 yumurta C. III 276, 277; C. VI 289, 290; C. VII 336, 551; C. X 152, 208; C. XII 396, 479; C. XIII 178
 yumurta tavuk C. VI 383
 yumuşaklık C. XI 21
 Yunan feylesofları C. XII 345
 Yunânî C. VIII 566; C. XI 480
 Yunânîce C. XI 576
 Yunânîler, Yunanlılar C. IV 360; C. X 459
 yund kuşu C. IX 21, 162
 Yûnus kavmi C. IX 524
 Yûsuf-ı hakikî C. V 265
 Yûsuf-ı Muhammedî C. V 334
 Yûsuf-ı rûh C. XII 34
 Yûsuf-ı sâhib-ı kırân C. XI 427
 Yûsuf'un gömleği C. X 358
 Yutahhırakûm C. IX 62
 Yut'imu ve yûskîni C. II 494, 495
 yûbüset C. VII 547; C. IX 273; C. XI 567
 yük C. II 423, 424; C. XI 254, 380; C. XII 421
 yüksek binâ C. VII 425
 yüksek taziyk-i nesîmî merkezi C. VII 54
 yûn C. III 49; C. VIII 400; C. XII 162
 yûrek C. X 246-248
 yûrûk semâi C. III 156
 yûrûk usûl C. III 156
 yürüyen bir ölü C. XI 260
 yûrsr C. III 171
 yüz aklığı C. XII 35
 yüz Bk. vehc C. II 247; C. IV 463; C. XI 56, 95; C. XII 312
 yüz dilî C. VIII 311, 312
 yüz gönüllülük C. XI 603
 yüz göz olmak C. XII 241
 yüz güzelliğı C. XI 101
 yüz renkli iplik bükücü C. XI 603
 yüz renkli küp C. XI 597
 yüz renklilik C. XI 603
 yüz suyu C. X 266; C. XII 35
 Yûzlüküne C. IX 179
 yüzmeyi bilmek C. II 264; C. XII 618
 yüzü sarı olmak C. III 304
 yüzücü C. XII 618
 yüzük C. II 464; C. III 370, 371; C. VII 364, 366
 yüzün rengi C. I 391
 Z
 zâbıta Bk. polis C. VII 36, 37, 49, 51, 52, 66; C. VIII 82, 83; C. IX 190; C. X 293; C. XII 492; C. XIII 119, 120, 122, 263, 264
 zabt C. VIII 142
 zafer C. V 73, 74; C. VI 557, 558, 571; C. XII 574; C. XIII 156
 zafer günü C. IX 597, 598

zafer rûzgân C. VII 60
 za'ferân C. II 177; C. VII 316, 318; C. XIII 52
 zafer-ı ma'nevî C. X 579
 zâhid C. I 57, 325, 341, 342; C. III 260, 364, 410; C. IV 510-516; C. V 436, 441, 446, 578; C. VI 512; C. VIII 262, 431, 432, 438; C. IX 212, 411; C. X 46, 50, 53, 56, 93-96, 107, 108, 110, 111, 115-117, 120, 121, 124, 132, 133, 140, 141, 159, 160, 161, 163, 170, 172, 184, 185, 230, 231, 234, 406, 411-413, 416, 417, 419-423, 426-429, 431, 434, 435-439, 445, 493, 498, 506, 537, 580, 581; C. XI 155, 163, 173, 174, 176, 184, 186, 193, 612; C. XII 61, 302, 606
 zâhid-ı âbid C. X 52
 zâhid-ı fakîr C. XI 182
 zâhid-ı huşk C. IV 511
 zâhidin-kablesi C. XI 612
 zâhidlik C. XIII 25
 zâhir C. I 200, 304, 305; C. II 236; C. III 280; C. IV 164, 332; C. V 149, 153, 633; C. VI 458, 486, 487, 491, 497; C. VII 45, 298; C. VIII 247, 313, 314, 317; C. IX 99, 155, 254, 335, 336, 364; C. X 201, 374; C. XI 70, 221, 245, 286, 355, 381, 430, 435, 437, 442, 454, 515, 516; C. XII 24, 57, 149, 160, 193, 310; C. XIII 153, 234
 zâhir görücü C. XII 417
 zâhir gözü C. I 186; C. III 173, 249; C. V 551; C. VIII 476, 522
 zâhir, bânının ünvanıdır C. V 221
 zâhir-bîn C. VIII 433, 439, 451; C. XI 372; C. XII 305, 338, 401; C. XII 341
 zâhirde teklîf, bâtında tekvîn içindir C. VI 278; C. XII 249
 zâhire değil, bâtına nazar C. VII 510
 zâhirî güzellik C. X 391
 zâhirî kuvvet C. XII 167
 zâhir-i şer' C. IX 607; C. XII 57
 zâhir-i şer'e muhâlefet C. IX 14
 zâhir-i şeriat C. V 599; C. X 35; C. XII 240
 zâhir-i şeriatle amel C. V 598
 zâhiriyyet C. IX 53
 zâhir-perest C. III 444; C. VII 309; C. XI 353, 612
 zahm C. XII 570, 571
 zahmet C. IV 15, 121; C. XI 570; C. XII 152
 zahmetsiz nâzik C. V 394, 399, 400, 629; C. VI 34
 zahr C. I 60; C. V 499; C. VI 490; C. VIII 360
 zâika C. II 228; C. III 28; C. IV 368; C. V 265
 zâilât C. II 270; C. V 17; C. VIII 302
 zâir C. IV 107, 108
 zâkir C. II 425, 426; C. III 91, 156; C. IV 97; C. VII 140; C. XIII 51
 zâkire-i müfekkire C. VI 65

zâkire-i mütefekkiye C. VIII 142, 143; C. XII 496
 zakkûm C. VI 279
 Zâl C. VIII 419; C. IX 243
 zâl C. XII 411; C. XIII 242, 243
 zâlâm C. XI 264
 zâlim C. I 179, 400-403, 480; C. II 123, 150; C. III 391; C. IV 9, 10, 13, 15, 284, 412; C. VI 14-16, 19, 22, 26, 28, 29, 32, 164, 298, 301, 591-593, 602; C. VII 43, 44, 52, 350, 415; C. VIII 189, 191, 224, 228, 494, 562; C. IX 570, 571; C. XI 163, 289, 356, 444, 513, 514, 602; C. XIII 270
 zâlim hâkim C. II 390
 zalûm C. VI 14, 70, 119, 601, 602
 zamân C. I 498; C. III 65, 69, 188, 333; C. V 308, 482, 547, 548; C. VI 147, 298, 317, 405, 539; C. VIII 556; C. X 429; C. XI 92; C. XII 256, 368, 476-478, 581; C. XIII 66
 zaman ve mekân C. I 433
 zaman ve mekân kayıtları C. XIII 78
 zamân-ı dünyevî C. XIII 76
 zamân-ı hâl C. II 279
 zamân-ı saâdet C. VIII 290
 zamânın aktarı C. XI 92
 zamânın isâ'sı C. II 384
 zamansızlık C. V 548
 zâmin C. XI 495
 zamîr C. II 313; C. III 100; C. VI 20, 21, 316, 317; C. VII 210, 211; C. IX 92, 93, 100, 533, 574; C. X 238, 477, 555; C. XIII 39, 325, 326
 zamîrin resûlîleri C. I 36
 zamîrini bilmek C. X 226, 229
 zampara Bk. zen-pâre C. III 220; C. X 528
 zan C. II 72, 73, 422, 460, 464, 503, 504, 512; C. III 143; C. IV 360; C. V 406, 407, 417, 419; C. VI 453, 455, 522; C. IX 110; C. X 577; C. XI 73, 74; C. XII 210, 277; C. XIII 70, 71, 166
 za'n C. VII 12
 zan ve tahmîn C. II 407
 zandaka C. IV 118
 zânf C. III 395; C. IV 103; C. X 530
 zâniye C. III 220
 zann-ı bâtil C. XIII 124
 zar C. VII 275
 zarar için tasarruf C. III 315
 zarar-ı âmmu def C. XIII 120
 zarar-ı hâss C. III 220; C. XIII 120
 zarf C. I 168; C. X 368; C. XI 227; C. XIII 93
 zarfiyet C. XII 367
 zarûret C. III 153; C. VI 215; C. XI 185, 186; C. XIII 253
 zarûret-i tabiiyye C. XII 566
 zarûret-i vezn C. II 388, 398
 zât C. I 88, 155, 234, 246, 279; C. II 199, 200, 241, 255, 277, 341, 426; C. III 32, 214,

239, 241, 268, 375, 491; C. IV 115, 116, 265, 266, 346, 397, 452, 481; C. V 17, 78; C. VI 358, 494, 503; C. VII 348, 488-490; C. VIII 238, 364, 443, 444, 564; C. IX 61, 248, 516; C. X 23, 92, 314, 372, 380, 384, 402, 480, 518; C. XI 29, 48, 65, 168, 197, 199, 348, 384, 527, 530; C. XII 100-112, 120, 172, 189, 282, 542; C. XIII 27, 31, 327
 zât cennetleri C. I 59
 zât güneşi C. IX 241
 zât için ziyâdelik ve âfât yoktur C. VII 488
 zât mertebesi C. II 241
 zât-ı ahadî C. I 134, 196
 zât-ı ahadiyye C. III 473, 494; C. IV 220; C. VI 116, 397; C. VII 77, 78, 79; C. VIII 360; C. X 314, 624; C. XI 244; C. XII 324
 zât-ı ahadiyye-i Hak C. III 478
 zât-ı ahadiyyet C. IX 499, 502; C. XII 272; C. XIII 216
 zât-ı baht C. I 108, 109, 213, 250; C. III 491; C. IV 265
 zât-ı Hak C. I 382; C. II 101, 210, 242, 270, 543; C. III 48, 469, 494; C. IV 375, 479; C. V 460; C. VI 246, 305, 322, 330, 581, 589; C. VII 25, 490; C. VIII 81, 83, 342, 439, 443, 566, 570, 572, 573; C. IX 123, 214, 243, 302, 323, 363, 422, 563, 617, 618; C. X 38, 92, 214, 383, 402, 459, 480, 520; C. XI 244, 256, 366, 429, 500, 528; C. XII 100, 109, 467; C. XIII 128, 235, 317
 zât-ı Hakk'ın nûru C. XII 373
 zât-ı Hudâ C. VIII 569
 zât-ı ilâhî C. XI 430; C. XII 399
 zât-ı ilâhiyye C. II 329; C. III 38; C. XII 110
 zât-ı Kadîm C. VIII 570; C. IX 612
 zât-ı latîf C. VI 617; C. VIII 431, 439; 572; C. X 371, 372; C. XI 168, 197; C. XII 307, 576
 zât-ı Latîf-i Hak C. I 359; C. IX 206; C. X 373, 375, 402; C. XII 577, 583
 zât-ı mukaddes C. VII 242
 zât-ı mutlak C. I 126; C. II 93, 254; C. V 635; C. VI 598; C. IX 614; C. XI 39, 224, 232; C. XII 572
 zât-ı mutlak-ı Hak C. III 425, 450; C. X 374; C. XII 594
 zât-ı müsemmâ C. X 402
 zât-ı sırf C. III 450; C. XI 527
 zât-ı ulûhiyyet C. III 39; C. X 337; C. XII 79, 80, 561, 562; C. XIII 76, 234
 zât-ı vâhid C. X 23
 zâtıyla muhît C. XIII 165
 zât-maa's-sifât C. IX 613
 zâtullah C. V 168; C. VII 521
 zâtü'l-yemin C. II 356; C. III 428
 zâtü's-şimâl C. II 356; C. III 428
 zâviye C. XII 611

zayıf öküz C. IX 316, 317
 zebânı terk etmek Ç. XI 586
 zebânî C. XII 253
 zeberced C. VII 162
 zebh C. V 567; C. VI 396
 zebih C. III 255, 257; C. VI 448; C. XI 320, 447;
 C. XII 184; C. XIII 33
 zecr C. XII 217
 zehâb C. I 334
 zeheb C. I 334
 zehir C. IV 11, 12, 294; C. VIII 91, 92, 276, 278;
 C. X 200, 221, 367-369, 480, 635; C. XI
 25, 26, 98, 115, 116, 227, 447, 457, 472,
 523, 537; C. XII 251; C. XIII 14, 15, 67,
 128, 146, 156, 226, 227
 zehr-âb C. X 370; C. XI 79
 zehr-i katil C. X 635
 zehr-i ma'nevî C. XI 177
 zekâ C. I 251; C. III 145, 250; C. IV 93, 349; C.
 VII 159, 160; C. VIII 19; C. XII 193
 zekât C. I 38, 115, 116; C. III 268, 337, 464; C.
 IV 16, 415; C. V 143; C. VI 277; C. VII 461;
 C. VIII 27, 191; C. IX 73-76, 96, 463; C. XI
 66, 123, 246, 351, 613; C. XII 69, 192,
 247, 519, 600; C. XIII 191
 zekât kapısı C. VIII 204
 zekât-ı ırfân C. XII 508; C. XIII 16, 332
 zekâvet C. VIII 234, 471, 476; C. IX 66, 151,
 229, 232, 234, 235; C. XII 155, 156, 194
 zekâ-yı sûri C. IV 349
 zeker C. X 393, 481-483; C. XI 114, 128, 470,
 472
 zekî C. II 191; C. X 253
 zekiyy-i mutlak C. VI 52
 zelif C. II 224, 309; C. V 39; C. VI 368; C. VIII
 276, 463; C. IX 284, 285; C. XI 192, 194
 zellât C. IV 391, 392
 zelle C. III 18; C. IV 405; C. VII 106, 111; C. VIII
 489; C. IX 186; C. X 560, 592; C. XI 448; C.
 XII 466
 zellet C. X 558
 Zellet nefsuhi C. VIII 467; C. XIII 308
 zelzele C. I 393; C. II 180; C. V 119; C. VI 592;
 C. VIII 437, 577-579; C. IX 262; C. XI 166;
 C. XII 89; C. XIII 297
 zemherî C. VII 297; C. VII 480; C. XI 318
 zemherîr C. VII 368; C. VIII 210; C. XI 33, 588;
 C. XII 88
 zemm C. I 560, 561; C. III 250, 481, 482; C. V
 408; C. X 503; C. XI 367; C. XIII 48
 zenâdık C. IV 439
 zenb C. I 470
 zenbil C. X 194
 zencebîl C. II 449, 450
 zenceffe C. VII 162
 zenci C. IV 411; C. VI 206-208, 272; C. VII 78,
 414; C. VIII 200, 394; C. IX 282; C. XI 258,

259, 354, 355, 603, 604; C. XII 133; C. XIII
 186, 205
 zenci köle C. VI 198, 204, 209, 219
 zencîr Bk. zincîr C. III 386
 zendeka C. III 364; C. XII 121
 zeneb C. II 561, 562; C. XI 320; C. XII 277
 zeneb ukdesi C. XI 319, 320
 zengî Bk. zenci C. XI 603
 Zengîler C. II 439
 zengin C. I 115, 358; C. II 127; C. VI 32, 67, 68,
 164, 478; C. VII 85, 240; C. VIII 397; C. IX
 284, 285, 300; C. X 189; C. XI 503; C. XII
 69, 370, 445, 499, 505, 518, 519, 599; C.
 XIII 247
 zenginlik C. IV 17, 47; C. VI 234; C. VII 84, 444;
 C. VIII 396; C. XI 104; C. XII 126, 557; C.
 XIII 103, 113, 116, 289
 zengüle C. XI 540
 zen-pâre Bk. zampara C. XIII 180
 zeplin C. XII 228; C. XIII 255, 261
 zerde C. VI 587; C. VII 317; C. XIII 52
 zer-i Ca'ferî C. VI 457
 zerk C. IV 25; C. VII 307, 483
 zernih-i ahmer C. VII 162
 zerrâd C. VI 457
 zerre C. II 170, 171, 502, 503; C. III 390; C. V
 24, 25, 522; C. VIII 599; C. X 395, 396,
 443, 445, 627; C. XI 26, 27, 28, 152, 153,
 281, 487, 531; C. XII 161; C. XIII 220, 243
 zerrîn kâse C. XI 613
 zevâhir Bk. zâhir C. VIII 523
 zevâhir-i eşyâ C. XII 375
 zevc C. II 280; C. VII 297; C. VIII 228
 zevc ve zevce C. XIII 25
 zevce C. II 117, 118, 279; C. VII 297; C. VIII
 228; C. XI 241; C. XII 546
 zevk Bk. ezvâk C. I 297, 296, 517; C. II 33, 233;
 C. III 336, 476, 477, 483, 487, 491; C. IV
 65, 165, 166, 339, 378, 399, 416, 417,
 463, 464, 496; C. V 338; C. VI 80, 170,
 210, 290, 310, 329; C. VII 148, 203, 209,
 311; C. VIII 386, 446, 509, 510, 515, 521;
 C. IX 163, 165, 178, 436, 439, 474, 634,
 648; C. X 63, 97, 339, 362, 380, 411, 438,
 442-444, 446, 449, 450, 601, 621; C. XI
 94, 128, 201, 264, 285, 472, 517, 531,
 553, 572, 583; C. XII 412, 468-470, 473,
 474, 489, 554, 557, 567, 580, 581, 582; C.
 XIII 42, 43, 44, 334, 348
 zevk ve nûr-i hâl C. X 632
 zevkan müşâhede C. VII 140
 zevkan ve keşfen C. V 460
 zevk-i isneyniyyet C. II 199, 516; C. IX 436
 zevk-i ma'nevî C. V 96; C. IX 251
 zevk-i Müsevî C. I 360
 zevk-i müşâhede C. IX 412
 zevk-i rû'yet C. V 338; C. IX 297

- zevk-ı vicdân C. IX 475
zevk-i aşk C. I 125
zevk-i bâkî C. X 446
zevk-i bâtın C. VI 456
zevk-i bâtını C. IV 417
zevk-i cân C. IV 415
zevk-i cimâ C. VI 325, 326
zevk-i cismânî C. X 449
zevk-i fânî C. X 446
zevk-i günâh C. X 63
zevk-i hakikî C. II 418; C. XI 558
zevk-i hâl C. VI 350
zevk-i harâm C. II 192
zevk-i hayâl C. XII 582
zevk-i ıblisî C. III 178
zevk-i ilmi C. VIII 564; C. XII 293, 295
zevk-i îmân C. XI 75, 76
zevk-i intikâm C. XII 215, 216
zevk-i irfân C. I 171; C. VI 164; C. VII 461, 462
zevk-i kâzib C. XI 558
zevk-i kesret C. X 36
zevk-i ma'rifet C. VI 501, 543
zevk-i Muhammedî C. I 360; C. III 178; C. V 459, 636; C. XII 177
zevk-i müşâhede C. VIII 215; C. X 443; C. XI 385
zevk-i nefsanî C. IX 160; C. XI 115, 128
zevk-i ruhânî C. I 226, 410, 413; C. V 620; C. VII 198; C. IX 160; C. X 143, 449; C. XI 181
zevk-i şuhûdî C. VIII 215; C. IX 639
zevk-i tenâsül C. VIII 394
zevk-i tenzîh C. I 519
zevk-i tevhid C. II 460, 470
zevk-i ulûhiyyet C. VI 544
zevk-i ümid C. X 363
zevk-i vahdet C. II 138, 516; C. V 335; C. IX 84; C. X 36, 408
zevkî ve vicdânî C. IV 501
zevk-i vicdânî C. I 126
zevk-i visâl C. III 458
zevkte itihâd C. XI 38
zeyne'l-âbidîn C. XIII 67
zeyrek C. VIII 282; C. XII 155
zeyreklik C. VII 403-405, 409; C. XII 155
zeyt C. XIII 173
zeytin C. VII 185
zeytin yağı C. II 161; C. VII 136
zeytûn C. III 425
zıbk C. XII 344
zıdd Bk. ezdâd C. I 358, 440, 568; C. II 33, 190, 284, 326, 357, 358, 359, 360, 529, 534, 562; C. III 348, 427, 428, 445; C. IV 88, 411; C. VI 337, 358, 534, 628; C. VII 388; C. VIII 269, 335; C. IX 217, 288, 304, 345, 437, 438, 645; C. X 200, 350, 368, 385, 400, 401, 449, 577, 578; C. XI 21, 25, 27, 30, 31, 33, 194, 257, 258, 443, 500, 525, 527, 528, 554; C. XII 72, 81, 84, 159, 238, 243, 447, 492, 517, 518, 521, 575; C. XIII 312
zıddeynî câmiyyet C. XI 500
zıddiyyet C. II 280, 285, 326; C. VI 332; C. XI 31, 32, 599; C. XII 161
zıddlar müctemî' olmaz C. III 328
zılâl Bk. zull C. VI 540; C. VII 488; C. IX 214
zılâl-ı sıfât ve esmâ C. XII 278
zılâl-i esmâ C. II 158, 255, 475, 480; C. III 290
zılâl-i esmâiyye C. VII 395
zılâl-i sıfâtıyye C. XII 562
zull Bk. zılâl gölge, سایe C. I 315, 520; C. II 160, 219, 257, 432, 474, 475, 508; C. III 101, 195, 265, 270, 290, 294, 295, 310; C. IV 216; C. V 460; C. VI 57, 463, 464, 589; C. VII 386; C. VIII 83; C. IX 116, 259, 323, 333, 334, 347, 613, 614; C. X 314, 347, 348, 446, 624; C. XII 572, 594, 595; C. XIII 299
zull-i esmâ-i ilâhî C. VIII 279
zull-i ilâhî C. I 196, 426; C. II 509; C. X 347
zull-i zâil C. V 430, 432
zımân C. V 372
zındık C. I 442; C. II 293, 466; C. III 363, 364; C. VI 116; C. XII 613
zırh C. IV 509; C. V 397, 488, 489; C. VI 267, 268, 270; C. X 194, 403; C. XI 464
zırh yapıcılık C. VI 30
zırnık C. VII 441
zıfâf C. II 38; C. VII 34
zihâfât C. I 53
zî-hayât C. V 272
zikir Bk. ezkâr C. I 84; C. II 63, 68; C. III 90, 91, 112, 192, 459, 472, 473, 493; C. IV 9, 311, 413; C. V 67, 69, 70, 107, 297, 430, 431, 480; C. VI 127, 165, 230, 437, 446; C. VII 139, 140, 520; C. IX 111, 204, 396; C. X 521; C. XI 57, 432, 485; C. XII 206, 580, 591; C. XIII 49, 51, 105
zikr ü fikr-i ilâhî C. II 347
zikr-i cehrî C. VIII 416
zikr-i celî C. VI 437
zikr-i cüz ve irâde-i küll C. III 199; C. IV 203; C. VII 25, 376; C. XI 491; C. XIII 258
zikr-i haff C. VIII 416
zikr-i Hak C. I 295; C. II 124; C. III 212, 417; C. IV 390; C. V 65; C. VII 140, 169; C. IX 131; C. X 14
zikr-i ilâhî C. IX 476; C. XI 224
zikr-i küll, irâde-i cüz C. VII 545
zikr-i müsebbib C. XII 224
zikrullâh C. I 399; C. III 21, 90, 181, 417, 418; C. IV 505; C. V 66; C. VI 436, 620; C. VII 140; C. VIII 171, 219; C. IX 194, 237; C. X 323, 430; C. X 230
zikrullâh meclisleri C. III 162

zillet C. I 236, 278, 520, 573; C. II 224, 329, 360, 410, 483; C. III 87, 309, 339, 340, 414; C. V 180, 306, 354, 457, 529; C. VI 368, 384, 543, 544, 558, 559, 561, 562; C. VII 105, 444; C. VIII 63, 277, 464, 468, 470, 489, 491; C. IX 238, 285, 357, 390, 431, 432, 617; C. X 30, 191, 192, 208, 210, 343, 357, 358, 410, 434, 456; C. XI 94, 96, 97, 124, 390, 486; C. XII 145, 174, 517; C. XIII 18, 105, 109, 147, 289

zillet-i fakr C. VI 543

zillet-i mahmûde C. X 459

zillet-i mezmûme C. X 459

zillet-i nefis C. VII 172; C. X 459

zinâ C. I 115, 116, 218, 267, 529, 572; C. II 120, 192, 254, 255, 256; C. III 219, 220, 395; C. IV 103, 250, 412; C. VI 274, 275, 361; C. VII 67, 96, 198, 303, 329, 403, 425, 539; C. VIII 27, 480, 486, 527; C. IX 135, 374; C. X 166, 359, 525-527, 530, 561, 613; C. XI 114, 128, 134; C. XIII 18, 189

zinâ isnâd etmek C. II 444

zincir C. II 348, 369; C. III 371; C. VI 549, 578; C. VII 325, 326, 471; C. IX 606; C. XI 97, 211, 267, 277

zindân C. I 318, 410; C. II 331; C. III 176, 177, 225; C. IV 344, 451, 452; C. V 108, 123; C. VI 124, 157, 158, 302, 563; C. VII 519; C. VIII 56, 59; C. IX 551, 552, 554, 556, 565, 578; C. XI 276; C. XII 220, 277, 278, 376, 468, 469, 491, 613; C. XIII 259

zindânî C. I 318; C. III 167; C. V 560; C. XII 465

zindânîler C. IX 21

zindanlık C. VI 299

zinet C. VIII 463

zinet-i dünyâ C. XII 498, 499

zinet-i zâhire C. V 267

Zinnüreyin C. III 258

zîr C. VII 222

zîr u bem C. XI 301; C. XII 126

zirâat C. III 267; C. V 631; C. VIII 349; C. X 634; C. XIII 287

zirâat günleri C. III 351, 352

zirâatsiz harman C. XIII 316, 317, 327

zirefkend-i büzürk C. II 87

zirefkend-i hürd C. II 87

zi-rûh C. I 287; C. III 373; C. XI 59

ziyâ Bk. ıskık C. VI 528, 536; C. VII 24, 25, 26; C. X 347, 348, 352, 531; C. XI 218, 243; C. XII 195, 445, 461; C. XIII 51

ziyâde C. XIII 226

ziyâfet C. XII 163

ziyân C. VI 230, 248

ziyâret C. IV 107

ziyâ-yı ma'rîfet C. XIII 74

zi-zill C. II 480; C. III 294; C. VI 57

zuhûr C. I 53, 234, 520, 521, 543; C. II 239, 328, 329, 378, 480, 481; C. III 214, 291, 299, 300, 311, 324, 326; C. V 271, 471; C. VI 347, 530; C. VII 242, 386, 400; C. VIII 126, 215, 247, 428, 438; C. IX 639; C. X 207, 314, 430, 517, 519, 520; C. XI 232, 244, 245, 287, 528; C. XII 33, 120, 148, 272, 275, 324, 473, 560; C. XIII 24, 83, 84, 229

zuhûra meyl C. XII 324

zuhûra muhabbet C. XI 245; C. XII 306

zuhûrât C. II 38; C. XII 582

zuhûr-ı Âdem C. III 273

zuhûr-ı ahkâm C. XII 300

zuhûr-ı beşer C. XI 196

zuhûr-ı esmâî C. II 520

zuhûr-ı eşyâ C. III 450

zuhûr-ı Hak C. III 239

zuhûr-ı hakikat C. IX 127

zuhûr-ı kemâl C. III 14

zuhûr-ı taleb C. XII 368

zuhûr-ı zât C. III 214

zulmânî C. IX 645; C. X 21; C. XII 369

zulmânî hicâblar C. XII 231; C. XI 618

zulmânî perde C. III 230

zulmânî ve nûrânî hicâb C. XII 311

zulmânîlik C. IX 647

zulmâniyyet C. III 294

zulmet Bk. zulumât, karanlık C. I 357, 359, 373, 387, 570; C. II 187, 475, 529, 542; C. III 22, 41, 72; C. IV 391; C. VI 119, 120, 398, 402, 479, 481, 534, 554, 591; C. VII 131, 132, 136, 146, 184, 298, 362, 368, 487, 488, 498; C. VIII 497; C. IX 25, 26, 437, 547; C. X 347, 366, 416, 417, 531, 537; C. XI 157, 237, 517, 599, 603; C. XII 81, 369; C. XIII 68

zulmet yakıcı C. II 484

zulmet-i beşeriyye C. II 484, 485

zulmet-i cehîl C. III 304, 482; C. IV 310; C. VI 415

zulmet-i Celâl C. IV 246

zulmet-i dünyâ C. III 298; C. XII 301

zulmet-i fenâ C. VI 398

zulmet-i hayâl C. X 537

zulmet-i isyân C. XI 197

zulmet-i nefsiyâne C. VI 604; C. X 404

zulmet-i tabiat C. II 475; C. III 317; C. IV 80, 324; C. V 184, 185, 193; C. VI 149, 514, 638; C. VII 145, 182, 189; C. VIII 412, 459, 467; C. IX 13, 14, 19, 429; C. XI 267, 296, 387, 397, 434, 465, 517; C. XII 161, 297, 363, 462; C. XIII 300

zulmet-i tabîiyye C. IV 38, 219, 220, 221, 225, 234, 464, 502, 503; C. V 283, 576, 582, 586; C. VI 592, 635; C. XI 264, 318; C. XII 310, 561, 562, 567; C. XIII 61, 75, 116

- zulmet-i tabîyye ağacı C. XII 563
 zulmet-i tabîyye-i beşerîyye C. IV 18, 19
 zulmet-perest C. XIII 75
 zulm-i azîm C. VIII 345
 zulüm C. I 211, 291, 387, 400, 402-404, 456, 514; C. II 128, 183, 185, 515; C. III 350; C. IV 10-13, 15, 26, 27, 457; C. V 12; C. VI 13, 15, 16, 19, 20, 23, 28, 115, 164, 186, 274, 275, 280, 298, 301, 376, 572, 575, 591-594, 596, 597, 602; C. VII 51, 350, 351, 362, 425, 480, 481; C. VIII 154, 191, 198, 291, 345, 358; C. IX 211, 367-369, 407, 543; C. X 57, 274, 315, 323, 326, 327, 560, 617; C. XI 289, 444, 445, 464, 490-493, 509, 514, 550, 609; C. XII 84, 182, 211, 216-218, 391, 427, 428, 494, 508; C. XIII 187, 202, 204, 205, 270
 zulüm son dereceye gelince C. I 292
 zulûmât Bk. zulmet C. II 285, 291
 zulûmât perdeleri C. XI 621
 zulûmât-ı cismânîyye C. IX 261
 zulûmât-ı kevnîyye C. V 417
 zulûmât-ı neseb C. XIII 307
 zulûmât-ı selâse C. III 463
 zulûmât-ı tabiat C. XI 98
 zulûmât-ı tabîyye C. IV 276; C. VI 604; C. VII 421; C. XI 114, 116, 231
 zunûn Bk. zan C. VIII 268
 zurna C. VII 220
 zübde C. X 207, 440
 zübde-i âlem C. III 360; C. VII 243; C. IX 36
 zübde-i cihân C. III 335
 zübde-i ehassu'l-havâs C. I 472; C. IV 430
 zübde-i kâinât C. IX 297
 zübde-i mevcûdât C. IX 595
 zücâc C. III 425; C. IX 428; C. XII 366
 zücâciyye C. XI 347
 zügürt C. XIII 190
 Zühâ C. II 505; C. III 68, 116; C. IV 452
 Zühâ'ın rûhânîyeti C. XII 341
 zühâ C. I 204; C. III 409, 410; C. VII 74, 75, 437, 438; C. IX 411, 456, 457, 525; C. X 50, 55, 137, 141, 159, 171, 172, 231, 246, 412, 420, 426, 427, 430, 494, 525, 580, 581; C. XI 104, 155, 163; C. XII 60, 61; C. XIII 20, 26, 229
 zühâ-i bârid C. IX 88; C. X 94, 115, 179
 zühâ-i hakîki C. III 409
 zühâ-i huşk C. X 94, 132, 133; C. XI 166
 zühâ-i sûri C. X 94
 Zühre C. I 129, 264; C. II 60, 505; C. III 116; C. IV 452; C. VII 543; C. IX 166; C. X 38
 zü'l-akl C. XII 116, 117
 zü'l-akl ve zü'l-ayn C. XII 116
 zü'l-ayn C. XII 116
 zü'l-cenâheyn C. IV 455
 zülf C. VI 108, 358, 365; C. IX 140, 606; C. XI 211
 Zülfekâr C. VIII 477
 Zülfkâr C. VIII 92, 477; C. X 136, 137, 528; C. XI 497; C. XII 441, 470
 zü'l-hubûk C. XII 132
 Zü'l-kuvveti'l-metîn C. V 17
 züll, zül C. VI 561, 562; C. XIII 147
 zümrûd C. VI 46; C. VII 259; C. VIII 575, 576; C. IX 619; C. X 176, 177; C. XII 364, 607; C. XIII 343
 zümrûd-i ankâ Bk. ankâ C. II 241; C. VI 87, 609
 zünnâr C. II 558; C. IV 513, 515; C. XI 254; C. XII 369
 Zür gibben C. XII 241, 244
 zürriyet C. IX 103; C. X 532
 zürriyet-i cismânîyye C. X 532
 zürriyet-i rûhânîyye C. X 532
 zürriyyât C. VII 243
 zürriyyet-i beşer C. VIII 188
 Züyyine C. VIII 413

Lügatçe

A

Âb: Su.

Âb u gîl (kîl): Su ve çamur.

Abâ: Yünden yapılmış kaba elbise.

Âbâd: Mâmur, bayındır, şen.

Abd: Kul, köle.

Abdânî: Kula âit, kul ile ilgili.

Abdiyyet: Kulluk, kul olma.

Abdullah: Allah'ın kulu.

Abdü'l-câh: Makam, mevki kulu.

Abdü'l-Hâhk: Yaratıcının kulu.

Abdü'l-mâl: Malın kulu.

Abdü'n-nefs: Nefsin kulu.

Âb-ı Hızır: Âb-ı hayât.

Âb-ı revân: Akarsu.

Âbid: İbâdet eden.

Abûsü'l-vech: Asık suratlı, suratı asık.

Acâibât: Acâyip şeyler, şaşılacak şeyler.

Âcâl: Eceller.

Acîb, acîbe: Taaccüb edilecek; şaşılacak.

Acîb: Taaccüb edilecek, şaşılacak, tuhaf.

Acûl: Çok aceleci.

Acûlâne: Çok acele olarak, âcil şekilde.

Acz: Âcizlik.

A'dâ: Adıuvler; düşmanlar.

Âdâb: Edebler; terbiyeler; usûller.

A'dâd: Adetler, sayılar.

Adalât: Adaleler, kaslar.

Adâvet: Düşmanlık.

Add: Sayma, sayı; itibâr etme.

Aded-i ezmân: Zamanların sayısı.

Adeden: Adet olarak, sayıca.

A'del: En âdil; en dengeli.

Âdem: İnsan; adam.

Adem: Yokluk.

Adem-âbâd: Yokluk ülkesi.

Adem-i: ...in yokluğu, ...sızlık.

Adem-i icâbet: İcâbet etmemek; cevap vermemek, kabul etmemek, râzı olmamak.

Adem-i muhâdara: Karşılıklı olarak hikmetli konuşma yokluğu.

Adem-i rızâ: Rızâsızlık, râzı olmama.

Adem-i rû'yet: Görmeme, görmezlik; görüşsüzlük.

Adem-i tenâhî: Nihâyetsizlik, nihâyeti olmama.

Adem-i vusûl: Vâsıl olamama; erişememe.

Ademiyyet: Yok olma hâli, yokluk.

Âdemî: Âdemoğlu, insan.

Âdemiyyet: Âdem oluş, insanlık.

Ademü'l-adem: Yokluğun yokluğu.

Ademü'l-vücûd: Varlığın yokluğu.

Âdeten: Âdet olarak, alışılmış olarak.

Âdeti hark etmek: Alışılmışın üstüne çıkmak; tabiat kânunları dışına çıkmak; hârikulâde şey yapmak.

Adgâsü ahlâm: Karışık rüyâlar; tâbire gerek olmayan, mânâsız rüyâlar.

Adimü'l-îmkân: Mümkün olmayan, imkânsız.

Adl: Adâlet; doğruluk.

Adû, Adüvv: Düşman.

Âfâk: Ufuklar; insana nisbetle dıştaki varlık âlemi, dış âlem, cismânî âlem.

Âfâkî, âfâkıyye: Âfâka âit, dış dünyâya âit, maddî âlem ile ilgili.

Âferide: Yaratılmış, mahlûk.

Âfitâb: Güneş.

Âfitâb-ı felekî: Feleğe mensup güneş.

Afüvv: Dâima affeden, merhametli, bağışlayan.

Âgâh: Bilgili, haberdar; uyanık.

Âgâhî: Âgâhlık; bilgili olma.

Agâlit, Egâlit: İnsanı yanıltacak hatâli sözler, şeyler.

Âgâz: Başlama.

Ağdiye: Gıdâlar.

Ağlâl: Boyuna geçirilen zincirler, prangalar, kelepçeler.

Ağleb: Daha gâlip, en gâlip; daha kuvvetli, en üstün.

Ağmez: En gâmız, en kapalı, en güç, anlaşılması en zor.

Ağnâ kulûbenâ: Kalplerimizi zengileştirsın!

Ağniyâ: Zenginler.

Ağrâz: Garazlar; maksatlar.

Ağsân: Gusnler; ağaç dalları, budakları.

Ağyâr: Gayriler; Hak'tan gayri olan şeyler, mâsivâ.

Ah: Erkek kardeş.

Âhâd: Birler; birden dokuza kadar olan sayılar.

Ahad: Bir; kişi, kimse.

Ahad: (Esmâ-i hüsnâdan) İkinci olan bir; yegâne bir; sayıdan olmayan bir, sonsuz bir.

Ahâdis: Hadisler; sözler.

Ahadiyyet: "Ahad" olma, sayıdan olmayan birlik.

Ahadiyyetü'l-cem': Cem'in birliği.

Âhîrü'l-emr: İşin sonunda.

Âhîz: Ahz eden, alan, alıcı.

Âhîze: Alıcı.

Âhar: Diğer, başka.

Ahcâr: Hacerler; taşlar.

Ahdar: Yeşil.

Ahdâs: Hadesler; pislikler; yeni peydâ olan şeyler; delikanlılar.

Ahd-şiken: Ahdinde durmayan, ahdini, sözünü bozan.

Ahfâ: En gizli; insanlarda bulunan yedi latifeden biri.

Ahfâiyyet: En gizli olma.

Âhîr: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyin varlığı kendisinde son bulan, her şey son bulunca sâdece kendisi var olarak kalan.

Âhîr: En son, son.

Ahîr: Son, sonuncu.

Âhîrîn: Sonra olanlar, sonrakiler.

Ahkâb: Seksen yıllık süreler; uzun yıllar, pek uzun müddet.

Ahkâm: Hükümler.

Ahkem: En çok hükmeden; en sağlam, en kuvvetli.

Ahlâf: Halefler; birinin yerine geçenler, sonrakî nesiller.

Ahlâk-ı hamîde: Övülen, beğenilen ahlâk.

Ahlâm: Tâbir edilmeyen mânâsız rüyâlar, rüyâda görülen şeyler.

Ahlât-ı erbaa: Dört ahlât: Safla, dem, sevdâ, balgam.

Ahmâl-i sakîle: Ağır yükler.

Ahmer: Kırmızı.

Ahsen: En güzel, daha güzel.

Ahsen-i takvîm: En güzel sûret.

Ahvâl: Haller; durumlar.

Ahvel: Şaşı.

Ahyânen: Ara sıra, bâzan.

Ahz: Alma, tutma, elde etme; muâhaze etme, cezâ ve mükâfat verme.

Ahz u i'tâ: Alma ve verme; alış veriş.

Akab: Arka, ard.

Akâmet: Verimsizlik, neficesizlik.

Akârib: Akrepler.

Akd: Bağlama, düğümleme, birbiriyle birleştirme; sözleşme, uyuşma, nikâh.

Akdem: En kadim, en önce, ilk.

Akdes: En kudsi; en mukaddes.

Âkıl: Akıl sâhibi, akıllı.

Âkid: Akd eden; düğümleyen, kuran, düzenleyen.

Âkif: İbâdet eden, sebat eden.

Âkil: Yiyen, yiyici.

Âkile: Yenirce hastalığı.

Akîm: Kısır; neticesiz; semere vermeyen

Akl-ı maâd: Mânevî ve ahrete âit meseleleri idrâk eden akıl; fizik âlem ötesini, metafizikle ilgili şeyleri kavrayan akıl.

Akl-ı maâş: Dünya işlerini ve tabiat âlemiyle meseleleri idrâk eden akıl.

Akreb: En yakın.

Aks: Aksetme, yansıma.

Aksâ: En son, son, en uzak.

Aksâm: Kısımlar.

Aksâm-ı erbaa: Dört kısım.

Aksâm-ı nâs: İnsanların kısımları.

Aksâ-yı emâkin: Mekânların en uzağı.

Aktâb: Kutuplar.

Aktâr: Taraflar, yönler, bölgeler; çaplar.

Akvâ: En kavî, en sağlam.

Akvâl: Kaviller; sözler.

Akvâm: Kavimler; topluluklar; milletler.

Akvâm-ı mâziye: Geçmiş kavimler.

Akvem: En doğru, en âdil.

Âl: Şeref sâhibi ve büyük bir kimsenin yakınları.

Âlâ: İhsanlar, nîmetler.

A'lâ: En üstün; daha üstün.

Alâ-derecâtihim: Derecelerine, mertebelerine göre.

Âlâf: Binler.

Alâ-hidetin: Tek başına, ayrıca; tek tek.

Alâim: Alâmetler, nişanlar.

Alaka: Pıhtılaşmış kan.

Alâ-kadri'l-istitâa: Güç yettiği kadar.

Alâkât: Alâkalar, bağlar, ilgiler.

Alâ-küllî-hâl: Her halde, her hâl ü kârda.

Âlâm: Elemler.

A'lâm-ı gıyûb: Gayblerin işaretleri, isimleri.

Alâ-mâ-hiye-aleyh: Olduğu şey üzere; olduğu gibi, gerçeği üzere, mâhiyeti üzere.

Alâmât: Alâmetler.

Alâ-mele'i'n-nâs: Herkesin önünde; göz önünde.

Alâ-merâtibihim: Mertebelerine göre.

Alâ-merri'l-edvâr ve'l-kurûn: Devirler ve

asırlar geçtikçe; devirler ve asırlar boyunca.

Alâ-sebîl'l-umûm: Umûmî yolda; umûmî bir şekilde.

Âlât: Âletler, vâsıtalar, araçlar.

Alâ-tarîkı'l-....: ...yoluyla, sûretiyle.

Alâ-tarîkı'l-i'câz: İ'câz yoluyla; mucîzevî bir şekilde ifâde etmek sûretiyle.

Alâ-tarîkı'l-ihâta: İhâta sûretiyle, kuşatma yoluyla.

Alâ-tarîkı'l-ilhâm: İlham yoluyla.

Alâ-tarîkı'l-ma'rife: Mârifet yoluyla.

Alâ-tarîkı'l-müşâa: Hisseleri ayrılmaksızın; hisseleri ayrı olmamak sûretiyle.

Alâ-tarîkı'l-verâse: Verâset yoluyla.

Alâ-tarîkı't-teemmül: Teemmül yoluyla; derin düşünme sûretiyle.

Alâ-tarîkı't-tenâsül: Üreme yoluyla.

Alâ-tarîkı't-tesâvî: Mûsâvî, eşit bir sûrette.

Alâ-tarîkı't-tevbîh: Tevbîh, azarlama sûretiyle.

Alâ-vechî ...: ... vechî üzere, .. sûretiyle.

Alâ-vechî't-tafsîl: Tafsîl sûretiyle ayrıntılı olarak.

Alâ-vechî't-tamâm: Tam bir sûrette.

Alâ-vechî't-teselsül: Teselsül sûretiyle, zincirleme olarak.

A'lâ-yı illiyyîn: En yükseklere yükseği.

Âlâyiş: Debdebe, gösteriş.

Ale'd-devâm: Devamlılık üzere, devamlı olarak, dâimâ.

Ale'l-âde: Âdet üzere, tabîî olarak, tabîî, bayağı; alelâde.

Ale'l-amyâ: Körü körüne, görmeksizin, istemeyerek.

Ale'l-ekser: Ekseriyâ.

A'le'l-gâyât: Gâyatelerin en yükseği; netîcelelerin en yükseği.

Ale'l-hakîka: Hakikat üzere; gerçekten.

Ale'l-ıtlâk: İtlâk üzere; mutlak sûrette; umûmî olarak, umûmiyetle.

Ale'l-infirâd: Ferd ferd; birer birer, ayrı ayrı.

Ale'l-kâide: Kâide olarak, kurala gereğince, usûlen.

Ale'l-umûm: Umûmiyet üzere; genel olarak.

A'lem: En âlim, en çok bilen.

Ale's-seviyye: Mûsâvat üzere, eşit sûrette; seviyesine göre.

Ale't-ta'yîn: Tâ'yîn etmek sûretiyle, belirterek.

Ale't-takrîb: Takriben, aşağı yukarı.

Ale't-tedric: Tedricen, derece derece, dereceli olarak.

Ale't-tevâlî: Arka arkaya, birbiri ardınca.

Alef: Yulaf; ot, saman, hayvan yemi.

Alem: Nişan, alâmet; bayrak, sancak; özel isim.

Âlemyân: Âleme mensup olanlar, insanlar.

Aleyhi ve âlihî's-salâtü ve's-selâm: O ve âli üzerine salât ve selâm olsun!

Aleyhi'l-la'ne: Ona lânet olsun!

Aleyhime's-selâm: Selâm ikisinin üzerine olsun!

Aleyhimü's-selâm: Selâm onların üzerine olsun!

Aleyhi's-selâm, (a.s.) : Selâm onun üzerine olsun!

Aleyhine: Onun üzerine, onun hakkında; ona karşı.

Alî, aliyy, aliyye: Yüce, yüksek.

Âlî: Yüksek, yüce.

Âlî-cenâb: Şerefli, yüksek; cömert.

Âlihe: İlahlar, tanrılar.

Aliyy, Alî: (Esmâ-i hüsnâdan) En yüce olan, kemâl sıfatlarında en üstün olan.

Âlim: (Esmâ-i hüsnâdan) En çok bilen, bilgisi ezeli ve ebedî olan, her şeyi her yönüyle bilen.

Âlim-billâh, Âlim-i billâh: Allâh'ı bilen, Allah ile bilen.

Amâ: Körlük.

A'mâ: Kör.

Amâ: İnce bulut; ahadiyet veya vâhidiyet mertebesi.

Âmâl: Emeller.

A'mâl: Ameller.

A'mâl-i hayriyye: Hayır amelleri, hayır ile ilgili ameller.

A'mâl-i tâliha: Uygunsuz, yaramaz, fenâ ameller.

A'mâliyye: Amellere âit, amellerle ilgili.

Ameliyyât: Ameliyeler, işlemler.

Amik, amîka: Derin.

Âmil: Amel eden, işleyen; sebep; vergi toplayan memur; devlet memuru.

Âmilîn: Amel ediciler.

Âmîzîş: Karışma, geçişme.

Âmm, âmme: Umûmî, umûmu ilgilendiren, genele âit; avam.

Âmme: Umum, avam.

Âmme-i mü'minîn: Müminlerin umûmu.

Amûden: Dikine olarak.

Anâsır: Unsurlar.

Anâsır-ı basîta: Birleşik olmayan basit unsurlar.

Anâsır-ı erbaa: Dört unsur.

Ânen-fe-ânen: Bir andan diğer âna; gittikçe, gitgide, sürekli.

Ân-ı gayr-ı münkasım: Parçalanamayan, en küçük zaman dilimi.

Ân-ı vâhid: Bir an.

Ânifen: Biraz önce, yukanda.

An-karîb: Yakında.

Anhüm: Onlardan.

Anhümâ: O ikisinden.

A'râf: Cennet ile cehennem arasındaki yer; âdetler, usûller; sırt, tepe.

Arâis: Gelinler.

Ârâm-ı dil: Gönül sükûnu, rahatlığı.

Ârâste: Bezenmiş, süslenmiş.

Ârâyiş: Süs, zînet; süsleme.

Ârâyiş-i günâ-gün: Çeşit çeşit süs.

Araz: İki zamanda bakı olmayan ve varlığı kendinden olmayıp başkasından olan şey.

A'râz: Arazılar.

A'ref: En ârif; en çok ırfan sâhibi; en çok bilen.

Ârız, ârıza: Ânz olan; sonradan gelen, gelip geçici olan.

Ârızî, ârızıyye: Sonradan gelen; gelip geçici olan.

Ârî: Çıplak; soyulmuş.

Ârif: Bilen, tanıyan.

Ârif-billah, Ârif-i billâh: Allah'ı bilen, Allah ile bilen.

Ârif-i muhakkık: Tahkik sâhibi ârif, bir şeyi hakikatıyla bilen.

Ârifân: Ârifler.

Ârifân-ı billâh: Allâh'ı ârif olanlar, Allah ile bilenler.

Ârifin: Ârifler.

Âriyet: Ödünç, iğreti, geçici.

Arıza: Küçükten büyüğe yazılan dilek yazısı; dilekçe.

Arûs: Gelin.

Arûs-ı zîbâ: Süslü; güzel gelin.

Arz: Genişlik, en; enlem.

Arz: Gösterme, bildirme.

Arz-ı ubûdiyyet: Kulluğunu sunma.

Arzan: Genişlik olarak, genişliğine, enine; enlem bakımından.

Arzî, arzıyye: Arza mensup, arz ile ilgili, yer-küresine âit.

Arziyyât: Arz, yeryüzü ile ilgili şeyler.

(a.s.): (Aleyhi's-selâm) Allah'ın selâmı onun üzerine olsun!

As'ab: En zor, en güç; daha güç.

A'sâb: Sinirler.

Asâkir: Askerler.

Asamm: Sağır.

Âsân: Kolay.

Âsâr: Eserler; te'sirler; fiiller.

Âsâr-ı aliyye: Yüksek eserler.

A'sâr: Asırlar, yüzyıllar.

Adsak: En sâdik, en doğru.

Asfâ: En sâf, en temiz, en hâlis.

Asgar: En küçük, daha küçük.

Ashâb: Sâhipler; sohbet arkadaşları, arkadaşlar.

Ashâb-ı cibâyât: Vergileri toplayan memurlar.

Âsım: Koruyan, gûnahtan muhâfaza eden.

Âsî: İsyan eden, emre karşı gelen.

Asl, Asıl: Esas, kök, asıl, temel, prensip, kâide.

Asl-ı fâsid: Bozuk esas, prensip.

Asl-ı sahîh: Doğru, sağlam esas, prensip.

Asl-ı sâni: İkinci asıl.

Aslah: Daha Sâlih; en iyi, en yakışan, en uygun.

Asliyye, aslî: Asla âit, asılla alâkâli; esaslı.

Asliyyet: Aslî olma, asıl olma.

Aslu'l-usûl: Asılların aslı, esasların esâsı.

Asnâf: Sınıflar.

Asnâf-ı a'mâl: Amellerin sınıfları, kısımları.

Ansâm: Sanemler, putlar.

Âsumân: Semâ, gök.

Asvât: Savdalar; sesler.

Aşr: On.

Aşerât: Onlar.

Âşıkân: Âşıklar.

Âşiyân: Yuva; mesken, ev.

Aşk-bâzlık: Sevgi gösterisinde bulunma, âşıklık.

Âşüfte: Delicesine seven, perişan bir halde olan.

At'ime: Taamlar; yemekler.

Atâ: Verme, bağışlama; ihsan, bağış.

Atâ-bahş: Bahşış veren; bağışta bulunan.

Atâullah: Allâh'ı atâsı, hediyesi, bağışı, ihsânı.

Atâyâ: Atıyyeler; hediyeler, armağanlar.

Atbak: En mutâbık, en uygun.

Âteşin: Ateşten, ateş hâlinde.

Atf: Eğme, meyletirme; bağlama; dokunma.

Âtufet: Karşılık beklemeden gösterilen sevgi; iyilik severlik.

Âtıl: Boş, faydasız; tenbel.

A'tıyyât: Atıyyeler, hediyeler.

A'tıyyât-ı esmâiyye: İlâhî isimlerin bağışlanması.

A'tıye: Bağış, ihsan, atâ.

Atıyye: Hediye, armağan, bağış.

Âtî: Gelen, gelecek; gelecek zaman.

Âtî-i karîb: Yakın gelecek.

Atîk: Eski.

Âtiyyü'z-zikr: Zikri gelecek olan; aşağıda zikredilecek olan.

Atş: Susuzluk.

Atşân: Susuz.

Attâr: Güzel koku; iğne iplik vesâire satan, aktar.

Atyeb: En güzel.

Av'ava: Havlama, uluma.

Avâik, Avâyık: Engeller.

Avâkub: Âkıbetler, netîceler.

Avâlim: Âlemler.

Avâlim-i şehâdiyye: Şehâdet âlemleri; görülen âlemler.

Avâmm: Halk, umum insanlar; ârif olmayan kimseler.

Avâid: Gelitler.

A'vân: Muâvinler; yardımcılar.

Avârız: Arızalar; sonradan olan şeyler; engeller.

Avâyık, Avâik: Engeller.

Avdet: Dönme, dönüş.

Avene: Yardımcılar, destek olanlar.

Avn: Yardım; yardımcı.

Âyân: Belli, açık, âşikâr, meydanda.

A'yân: "Ayn"lar; hakikatler; maddeler.

A'yân-ı sâbite: Değişmez, sâbit hakikatler.

Ayânen: Âşikâr bir şekilde.

Âyât: Âyetler, âlâmetler, nişanlar.

Âyâtullah: Allah'ın âyetleri, işâretleri.

Âyîne: Ayna.

Ayn: Göz, kaynak, çeşme, asıl; hakikat, zât, ta kendisi, kendisi; cisim, madde.

Ayne'l-yakîn: Görerek kesin bir şekilde bilme.

Aynen: "Ayn" olarak.

Ayn-ı basar: Görme duyusu olan göz, baş gözü.

Ayn-ı basîret: Basîret gözü.

Ayn-ı bu'd: Uzaklıktan ta kendisi.

Ayn-ı cân: Rûhun zât, rûhun bizzat kendisi.

Ayn-ı cehil: Cehâletin ta kendisi.

Ayn-ı cem': Cem' mertebesinin hakikatı.

Ayn-ı fesâd: Fesâdın ta kendisi.

Ayn-ı hayr: Haynın ta kendisi.

Ayn-ı hicâb: Hicâbın ta kendisi.

Ayn-ı inâyet: İnâyetin ta kendisi.

Ayn-ı mer'î: Görülenin hakikatı, görülenin ta kendisi.

Ayn-ı meşgûliyyet: Meşgûliyyetin ta kendisi.

Ayn-ı mukarrebîn: Mukarreblerin çeşmesi.

Ayn-ı râî: Görenin gözü, görenin hakikatı.

Ayn-ı sâbite: Sâbit, değişmez olan hakikat.

Ayn-ı savâb: Savâbın, doğrunun ta kendisi.

Ayn-ı suâl: Suâlin ta kendisi.

Ayn-ı tâat: Tâatın ta kendisi.

Ayn-ı vasl: Vuslatın ta kendisi.

Ayn-ı vâhîde: Tek bir "ayn"; tek bir hakikat.

Ayn-ı vücûd: Vücûdun, varlığın ta kendisi, vücûdun hakikatı.

Ayn-ı yakîn: Yakîn gözü; kat'îyyet ve kesin bilgi gözü.

Aynî, ayniyye: "Ayn"a âit, "ayn" ile ilgili.

Ayniyyet: Aynı olma, hakikatı ile aynı olma.

Aynü'd-dîn: Dînin kendisi, dînin zâtı.

Aynü'l-yakîn: Yakîn gözü.

A'yün: Gözler.

A'yün-î nâzirîn: Bakanların gözleri.

Ayş: Yaşayış, yaşama.

A'zâ: Uzuvar; organlar.

Azâim (ilm-i): Tilsimli sözler ilmi.

A'zam: En büyük, daha büyük.

A'zâ-yı sâire: Diğer organlar.

A'zâ-yı vücûdiyye: Vücûdun uzuvları, organları.

Azamet: Büyüklük, yücelik.

Âzâr: Tekdir, incitme; kırılma, kırıklık, kırıncılık.

Azb: Tatlılık; tatlı, şîrin.

Azhar: En zâhir, en âşikâr, en görünen.

Azîm, azîme: Büyük.

Azîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Azamet, ululuk sâhibi, çok yüce, çok büyük, sınırsız ve kayıtsız büyüklük sâhibi.

Azîmet: Gitme, gidiş, yönelme; niyet etme, kasdetme.

Azîmü'l-kadr: Kadri, kıymeti, derecesi büyük olan; şerefli, ulu.

Azîmü's-şân: Şânı büyük olan, yüce olan.

Azîz: (Esmâ-i hüsnâdan) İzzet ve yücelik sâhibi, mağlûp edilemeyen, her şeyde gâlib olan; her şeye gücü yeten.

Azîz, azîze: İzzet sâhibi; muhterem; değerli, kıymetli; sevgili.

Azîzân: Azizler.

Azîzü'l-menâl: Erişilmesi değerli olan.

Azm etmek: Niyet ve kasdetmek.

B

Bâb: Kapı; fasıl, bölüm, mevzû; husus, mes'ele.

Bâb-ı erbaîn: Kırklar bâbı.

Bâ-çâre: Çâre ile, çâreli.

Bâde: Şarap, içki.

Ba'dehû: Ondan sonra; sonradan.

Ba'de: ...den sonra.

Ba'de'l-: ...den sonra.

Ba'de'l-fenâ: Fenâdan sonra.

Ba'de'l-ilm: İlimden sonra; bildikten sonra.

Ba'de'l-îmtizâc: İmtizâcdan, karışmadan sonra.

Ba'de'l-intisâb: İntisâbdan sonra.

Ba'de'l-mevt: Ölümden sonra.

Ba'de'l-müsâade: İzin verildikten sonra.

Ba'demâ: Bundan sonra, bundan böyle.

Ba'de's-sûret: Sûretten sonra.

Bâd-ı semûm: Semum rüzgarı.

Bâdî: Sebep olan, sebep.

Bâdî-i nazar: İlk bakışta.

Bâdiye: Çöl, kır, köy.

Bağbân: Bahçıvan.

Bağteten: Birden bire, ansızın.

Bağy: Azgınlık, aşınıya gitme, serkeşlik.

Bahâ: Kıymet, değer.

Bahhâs: Çok bahseden; bahsi seven; çok araştıran; çok münâkaşacı; iddiacı; cedelci.

Bahîl: Cimri, eli sıkı.

Bâhir: Belli, açık, apaçık; parlak, ışıkl.

Bahr: Deniz.

Bahr-i muhit: İlhâta eden deniz; kuşatan deniz; okyanus.

Bahrî, bahriyye: Denize âit, deniz ile ilgili.

Bahs: Bahsetme; araştırma.

Bahş: Bağış, ihsan.

Baht: Öz, hâlis, sırf, saf.

Baîd, baide: Uzak, ırak.

Bâis: Sebep olan; gönderen; icap ettiren.

Bâis: (Esmâ-i hüsnâdan) Sebepleri yaratan, ölüleri diriltiren, peygamberler gönderen.

Bâk: Korku, çekinme, kaygı.

Bakara: Sığır, inek.

Bâ-kemâl: Kemâllî. (Cemâl-i bâ-kemâl: Tam ve mükemmel güzellik.)

Bâkî, bâkiye: Geriye kalan, bundan başka; bâkî olan, devamlı olan, dâimî.

Bâkî: (Esmâ-i hüsnâdan) Dâimâ var olan, sonsuz olarak varlığı devam eden.

Bâl u pâl: Kanat ve ip; kol, kanat; güç kuvvet.

Bâl: Kanat; kol; boybos; üst, yukarı.

Bâlâ: Yukarı, üst; yüksek, yüce.

Bâlfâter: Daha yüksek, pek yüksek.

Bâliğ, bâliğa: Bülûğa eren; vâsil olan, erişen, yetişen; son mertebeye ulaşan; yekûn.

Bâr: Yük; defa, kerre; meyve; izin, müsâade.

Bârân: Yağmur.

Bârî: Temiz ve sağlam bir nizâm üzere yaratıcı.

Bârid: Soğuk.

Bârid-i ratb: Soğuk ve yaş.

Bârid-i yâbis: Soğuk ve kuru.

Bârigâh: Çadır, yüksek divan.

Bârikât: Bârikalar, şimşek ve yıldırım panitları.

Bâriz: Âşikâr, açık.

Ba's: Gönderme, sevk etme; diriltme, dirilme.

Ba's-i Muhammedî: Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderilmesi.

Bâ-safâ: Safâli.

Basar: Görme duygusu, görme, görüş.

Basar-ı ma'hûd: Mâlûm, bilinen görme duygusu, bilinen görme.

Bâsıra, (kuvve-i) ... : Görme duygusu, görme gücü.

Bâsıt: (Esmâ-i hüsnâdan) Lütuf ve rahmeti yayan, hayırlar veren; nâzik, neş'e, rahatlık ve bolluk veren.

Basîr: (Esmâ-i hüsnâdan) Eksiksiz gören, görücü olan; görme duygusu veren.

Basît: Mürekkebin olmayan, birleşik olmayan.

Bast: Yayma, açma; uzun uzun anlatma, genişçe anlatma.

Bast-ı sâbık: Yukarıda geçen genişçe anlatma.

Bâtıl, bâtil: Gerçekliği olmayan, gerçek olmayan; boş, beyhûde, abes.

Bâtın, bâtine: İç, gizli.

Bâtın: (Esmâ-i hüsnâdan) Gizli, varlığı gizli olan.

Bâtinen: Bâtın bakımından; içten; iç yüzünde, içinden.

Bâtınî-i mahz: Sırf bâtınî; tam mânâsıyla bâtınî.

Battıy, Batî: Yavaş, ağır hareketli.

Batn: Karnı; iç.

Batn-ı mâder: Ana karnı.

Battâl: İşe yaramaz; cesur, kahraman; pek büyük.

Bâyi': Bîat eden.

Ba'z: Bâzi, bir kısım, bir parça, birkaç.

Bâzû: Pazi; güç, kuvvet, istidat.

Becâ: Yerinde, uygun, münâsip.

Bed: Kötü.

Bed': Başlama.

Bed-ahd: (Ezelde) sözleşmesi kötü olan; sözünde durmayan, vefâsız.

Bed-ahlâk: Kötü ahlâk.

Bedâyi': Benzersiz güzellikler.

Bedî': (Esmâ-i hüsnâdan) Eşi ve benzeri olmayan; her şeyi en mükemmel yapan, yaratan, hayret veren güzellikte icad eden, var eden.

Bedî', bedîa: Güzel.

Bedîhi: Akla kendiliğinden gelen; delile gerek göstermeyen, apaçık.

Bedir: Dolunay.

Bedîu'n-nizâm: Nizâmı eşsiz derecede güzel olan.

Bedter: Daha kötü, çok kötü, beter.

Be-gâyet: Pek çok, son derecede.

Behâim, Behâyım: Behîmeler; dört ayaklı hayvanlar.

Behemehâl: Herhâlde, elbette, mutlaka.

Behic: Güzel.

Behîme: Dört ayaklı hayvan.

Behîmiyyet: Hayvanlık.

Behremend: Behreli, hisseli.

Beht: Hayranlık, hayret.

Bekâ: Bâkîlik, devam, devamlı olma, devam etme, sebat.

Bekâ-billâh: Allah'la bâkî olma.

Bel': Yutma.

Belâ: Evet.

Belâdet: Akılsızlık, budalalık, aptallık.

Belâgat: İyi ve güzel söz söyleme.

Belâhet: Bönlük, alıkhik.

Belâyâ: Belâlar.

Belfi: Evet.

Belid: Ahmak, budala, aptal.

Bend: Bağ.

Bende: Kul, köle.

Bendegân: Bendeler; kullar, köleler.

Bende-nevâzlık: Kulunu, kölesini taltif edicilik.

Bende-perver: Kul sever, kul besleyici.

Berâhîn: Burhanlar; deliller.

Ber-aks: Aksine, tersine.

Berây: İçin, maksadıyla.

Berây-ı ...için, ...maksadıyla.

Berây-ı hüccet: Hüccet maksadıyla.

Berâzih: Berzahlar.

Berd: Soğuk.

Berdâberd: "Savulun, çekilini!" diyen kimse; muhâfiz.

Berd-i kurb: Yakınlık soğukluğu.

Berere: Hayır sâhibi kimseler.

Ber-güzide: Seçme, seçkin.

Ber-hayât: Hayatta.

Ber-hevâ: Havaya gitmiş, uçurulmuş; kaybolmuş.

Ber-hordâr: Hayırlı bir işin karşılığını gören; mes'ut, mutlu.

Beriyye: Halk, insanlar; çöl, kır, sahrâ.

Berk: Şimşek.

Ber-karâr: Karar üzerine, dâimî, devamlı.

Ber-mûcib-i: ...gereğince.

Berr: Kara, toprak; kırı'ta ve geniş kara parçası.

Berr: (Esmâ-i hüsnâdan) Kullanna karşı şefkatli olan; ihsan edici, ihsânı bütün yaratıklara yaygın olan; iyilik, güzellik ve bağışı fazla olan.

Ber-takrîb-i: Tahmin üzere, tahmin sûretiyle; bir yolu bu olarak.

Ber-vech-i: ...vechi üzerine, ...sûretiyle.

Ber-vech-i âfî: Aşağıdaki gibi, ileride görüleceği üzere.

Berzah: İki şey arasındaki fâsıla; iki şey arasını ayıran ve birleştiren hat.

Berzahiyyât: Berzaha âit şeyler.

Berzahu'l-berâzih: Berzahların berzahu.

Besâit: Basit olanlar.

Besâit-i adediyye: Basit adetler, sayılar.

Besâtet: Basitlik, basit olma, mürekkep olmama.

Bess: Yayma, dağıtma; meydana getirme.

Beşâset: Güler yüzlülük.

Beşere: Cildin sathı, dış deri, deri; vücûdun zâhiri.

Beşir: Müjdeleyen, müjdecî; güler yüzlü.

Betâlet: İşsizlik, âvârelilik; cesâret, kahramanlık.

Be-tekrâr: Tekrar tekrar.

Bevâtın: Bâtınlar.

Bevl: İdrar.

Bey': Satma, satış.

Beyâbân: Kır, çöl.

Beyn: Ara, arasında.

Beyne'l-: Arasında.

Beyne'l-beşer: Beşer arasında.

Beyne'l-küttâb: Kâtipler arasında.

Beyne'l-müfesssîrîn ve'l-ulemâ: Müfesssîrler ve âlimler arasında.

Beyne'n-nâs: İnsanlar, halk arasında.

Beyne't-tecellî ve'l-istitâr: Tecellî ve istitâr arasında.

Beyne'n-nevm ve'l-yakaza: Uyku ve uyanıklık arasında.

Beyninde: Arasında.

Beyt: Ev; beyit.

Beyt-i kazer: Helâ, yüznumara.

Beyt-i mâl: Devlet hazinesi.

Beytütet: Geceleme, gece kalma.
Beytü'l-mâl: Devlet hazinesi.
Beyyin, beyyine: Açık, aşikâr.
Beyyine: Delil, şahit.
Beyzâ: Beyaz.
Beyza: Yumurta.
Bezl: Bol bol verme, saçma.
Bezl-i mechûd etmek: Olanca gücünü sarf etmek.
Bezm: Meclis.
Bî-: ...süz, ...süz.
Bî-: ...ile, ...yoluyla, ...süretiyle.
Bî-ârâm: Durup dinlenmeyen; rahatsız.
Bîât: Kabul ve tasdik etme; hükümranlığını, başkanlığını kabul etme.
Bî-bâk: Korkusuz, çekinmesi olmayan, kaygısız.
Bî-behre: Behresiz; nasipsiz, yoksun.
Bî-cevâhiri kelâmihi'ş-şerîf: Onun şerefli sözünün cevherleriyle.
Bî-çâre: Çaresiz, zavallı.
Bî-çigûne: Nasılsız, keyfiyetsiz, niteliksiz.
Bî-çün ü çîrâ: Niçinsiz ve nedensiz.
Bî-çün: Emsâlsiz, eşsiz; niçinsiz.
Bîdâr: Uyanık, uyumayan, uykusuz.
Bîdâyet: Başlangıç.
Bî'd-defaât: Defalarca.
Bî-düreri mâkalihî'l-latîf: Latif sözünün incileriyle.
Bî-fîkr: Fikirsiz.
Bî-fikret: Fikirsiz.
Bigâne: Kayıtsız, ilgisiz; yabancı.
Bigâneği: Yabancılık; başkalık.
Bî-gâyât: Gayetleri, nihâyetleri olmayan; sonu olmayan.
Bî-gûş: Kulaksız.
Bî-haberî: Habersizlik; bilgisizlik.
Bî-hadd: Hadsiz, sınırsız, pekçok.
Bî-hakkın: Hakkıyla, tamâmiyle.
Bihâr: Denizler.
Bî-harf ve savt: Harfsiz ve sessiz.
Bî-hasebi: ... hasebiyle, bakımından, dolayısıyla.
Bî-hasebi'l-beşeriyye: Beşer olmak dolayısıyla.
Bî-hasebi'l-esmâ ve's-sîfât: İlâhî isimler ve sıfatlar bakımından.
Bî-hasebi'l-hâce: İhtiyâca göre.

Bî-hasebi'l-hilâfet: Hilâfet bakımından.
Bî-hasebi'l-kasd: Maksada göre, maksat bakımından.
Bî-hasebi'l-münâsebe: Alâkası bakımından.
Bî-hasebi'ş-şuûnât: İlâhî şe'nler bakımından.
Bî-hemtâ: Benzersiz, eşsiz.
Bî-hicâb: Örtüsüz, perdesiz.
Bî-his: Hissiz, duygusuz.
Bî-hod, Bî-hûd: Kendiliksiz, kendinden geçmiş; baygın, olmaksızın.
Bihter: Daha iyi, pek iyi.
Bî-hûd, Bî-hod: Kendiliksiz; kendinden geçmiş; baygın.
Bî-hûş: Şaşkın, sersem, kendinden geçmiş, şuursuz; aklını kaybetmiş.
Bî-ilâc: İlâcsiz; çâresiz, tedbirsiz; tedbîr ve tedâvi olmaksızın.
Bî-kaderi'l-hâce: İhtiyâc kadar, ihtiyâc miktarınca.
Bî-kadr: Değersiz.
Bî-karâr: Kararsız.
Bî'l-: ...ile.
Bilâ-: ...süz, ...süz.
Bilâ-cebr: Cebr etmeksizin; zorlamaksızın.
Bilâd: Beldeler; memleketler, şehirler.
Bilâ-eb ve ümm: Babasız ve anasız.
Bilâ-ihitiyâr: Seçmeksizin, irâdesini kullanmaksızın.
Bilâ-kayd: Kayıtsız.
Bilâ-maslahat: Bir maslahat (iş, yarar) olmaksızın.
Bilâ-pervâ: Pervâ etmeden; korkmadan, çekinmeden.
Bî'l-âhire: Sonradan, sonra.
Bî'l-asâle: Asâletle, asâleten, asıl olarak.
Bilâ-tefavût: Fark bulunmaksızın.
Bilâ-te'hîr: Geciktirmeden.
Bilâ-tekellûf: Külfetsiz, zahmetsiz; tabîî olarak, özentsiz.
Bilâ-zahmet: Zahmetsiz; meşakkatsiz, sıkıntısız.
Bilâ-zevc: Kocasız.
Bilâ-ziyâde ve lâ-noksan: Fazlasız ve eksiksiz.
Bîcümle: Bütün, hepsi, cümlesi.
Bî'l-farz: Farazâ, farz edelim ki, diyelim ki.
Bîlfil, Bî'l-fil: Fiilen, gerçekten, hakikî ola-

rak, "kuvve"de veya itibârî olmayarak.
Bi'l-gayr: Gayr ile, başkasıyla.
Bi'l-hikme: "Hikmet ilmi"ne göre; fizik ilmi bakımından.
Bi'l-hilâfe: Hilâfetle, halife olarak.
Bi'l-ictinâb: Sakınmak sûretiyle.
Bi'l-ikmâl: Tamamlama ile; tamamlayıp.
Bi'l-insâf: İnsafla.
Bi'l-intihâb: Seçmek sûretiyle, seçim ile.
Bi'l-irâde: Irâde ile.
Bi'l-irşâd: Irşâd ile, irşâd sûretiyle.
Bi'l-isbât: Isbât ile; isbât etmek sûretiyle.
Bi'l-istimdâd: İstimdat ile; medet dilemek sûretiyle.
Bi'l-kabûl: Kabul ile, kabul olunarak.
Bi'l-kimyâ: Kimyâ ilmine göre.
Bi'l-kuvve: Kuvve olarak; kabiliyet ve güç hâlinde; bi'l-fiil olmayarak.
Bi'l-küllîyye: Küllî olarak, küllî sûrette.
Billâh: Allah ile, Allah tarafından.
Bi'l-muhâlefe: Muhâlefet sûretiyle.
Bi'l-mukabele: Mukabele ile, karşılaştırma sûretiyle, karşılık olarak.
Bi'l-mürâcaa: Mürâcaat ile; baş vurmak sûretiyle.
Bi'l-müzâkere: Görüşmek sûretiyle.
Bi'l-vâsita: Vâsita ile, vâsıtalı olarak.
Bi'l-verâse: Verâset yoluyla.
Bi-meze: Tatsız tutsuz.
Bi-mikdâr: Değersiz.
Bi-muhâbâ: Çekinmeksiz.
Bi-murâd: Murâdsız; murâdına erişmemiş, istediğini elde edememiş.
Bînâ: Gören, görücü; göz.
Binâen: ...den dolayı; dayanarak.
Bi-nefsihî: Nefsîyle, zâtıyla.
Bi-nevâ: Zavallı, çaresiz, fakir, nasıpsız.
Bi-nihâye: Nihâyetsiz, sonu olmayan.
Bi-pâyân: Nihâyetsiz, tükenmez.
Bi-perde: Perdesiz.
Bi-renklik: Renksizlik.
Bi-sa'y: Çalışmasız, gayretsiz.
Bisât: Kilim, yaygı, yere serilen şey; hükûmdârın etrafında bulunan vazifeliler, me'murlar.
Bi'set: Gönderme, gönderilme.
Bi'set-i seniyye: (Peygamber Efendimiz'in peygamber olarak) kutlu gönderilişi.

Bi-tâb: Güçsüz, kuvvetsiz; bitkin, yorgun.
Bi-tarîk-ı evlâ: Daha üstün, daha uygun yol ile.
Bi-tarîk-ı sûret: Sûret yoluyla, sûret bakımından.
Bi-tarîk-ı l'câz: Olağanüstü bir yol ile.
Bi-tekellüf: Teklifsiz olma, teklifsizlik; külfetsizlik, sıkıntısızlık, tabîlik.
Bi-tekeyyûf: Keyfiyetsiz, niteliksiz.
Bittabî: Tabiatıyla, tabîi olarak.
Bi't-tebaiyye: Tâbi olmak sûretiyle, tâbi olarak.
Bi't-tebeddül: Değişerek.
Bi't-tedric: Tedric ile; azar azar, yavaş yavaş.
Bi't-teemmül: Düşünmek sûretiyle, ince ince düşünerek.
Bi't-tekarriir: Tekarrür etmekle, karar kılarak, yerleşerek.
Bi't-tekâsûf: Kesifleşerek, yoğunlaşarak.
Bi't-tenâsül: Doğup üreyerek.
Bi't-teselsül: Zincirleme olarak.
Bi't-tenezzül: Tenezzül etmek, inmek sûretiyle.
Bizâr: Rahatsız, bıkmış, usanmış; küskün.
Bi'z-zarûre: Zarûrî olarak.
Bi-zâtihâ, Bi-zâtihî: Kendi zâtıyla, kendi kendine, başkasına ihtiyacı olmaksızın.
Bi'z-zât: Zât ile, kendi zâtıyla, kendi kendine.
Bûd: Varlık.
Bu'd: Uzaklık.
Bu'd-i sûrî: Sûrete, maddeye âit uzaklık; maddî, cismânî uzaklık.
Bûd u nâ-bûd: Varlık ve yokluk; var ve yok.
Budelâ: Bedeller; abdâl; Cenâb-ı Hakk'ın seçkin kullarından olan yedi kişi.
Bu'diyyet: Uzaklık.
Buhl, buhul: Cimrilik; kuskanma, men etme.
Bulûğ, Bülûğ: Bâliğ olma; akıl yaşında olma; yetkinlik; erişme.
Burhan: Delil.
Burhânü'l-istifâ: Seçkinliğin delili, seçkinlik delili.
Burûc: Burçlar.
Budlân: Bâtil olma, bâtil oluş; saçmalık.
Butûn: Bâun olma, gizlilik; bâunlar.
Bûy-i müşk: Misk kokusu.
Buyût: Beytler, evler.
Bükâ: Ağlama.

Bü'l-aceb: Çok tuhaf, şaşılacak.
Büleğâ: Beligler, belâgat sâhipleri.
Bülend: Yüksek, yüce.
Bülüğ, Bulûğ: Bâlig olma; yetkinlik; erişme.
Bürûdet, Burûdet: (Dört tabiâtın biri): Soğukluk.
Bürûz: Belirme, âşikâr olma, meydana çıkma.
Büzürg: Büyük, ulu.

C

Câ, Cây: Yer, mevki.
Câde-i şeriat: Şeriat caddesi; şeriatın geniş yolu.
Câfi: Cefâ eden; eziyet eden.
Câh: Makam, mevki, itibâr.
Câil: Ca'l edici, kılan, yapıcı, vücûda getirici.
Cahîm: Cehennem.
Câiz: Cevâz verilen; olabilir, olur.
Ca'l: Yapma, kılma, te'sir etme, vücûda getirme.
Ca'li: Yapmacık, sahte.
Câlib: Celbeden, çeken, çekici.
Câme: Elbise, çamaşır.
Câmi', câmia: Cem' eden; toplayan, bir araya getiren, birleştiren.
Câmi': (Esmâ-i hüsnâdan) Cem' eden, birleştiren, toplayan, bir araya getiren, içine alan.
Câmid: Donuk, donmuş, cansız.
Câmiu'l-ezdâd: Zıtları toplayan, zıtları bir araya getiren.
Cânân, Cânâne: Sevgili, dost.
Cânib: Taraf, cihet, yan.
Cânn: Cin.
Cârî: Cereyan eden; akan, geçen, yürüyen; yürürlükte olan.
Câvidân: Ebedî.
Câvidânî: Dâimî, ebedî.
Cây-ı hande: Gülme yeri; gülünecek şey.
Câzim: Cezm eden; karar veren, kestirip atan.
Cebânet: Korkaklık;
Cebbâr: Cebr edici, zorlayıcı, zâlim, zorba.
Cebbâr: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok cebr edici; çok güçlü ve kudretli; dileğini yaptırmaya gücü yeten, kendisine karşı çıkılamayan.
Ceberût: Cebbarlık; büyüklük, azamet, Kibriyâ; pek ziyâde kibir; âlem-i ceberût.
Cebr: Zorlama.

Cebren: Zorlama sûretiyle.
Cebri: Cebriye mezhebine mensup olan.
Cedd: Dede, büyük baba.
Cedîd, cedîde: Yeni.
Cedvel: Su arku, kanal.
Cehd: Çalışma, çabalama, gayret.
Cehle: Câhiller.
Cehil, cehl: Cehâlet; bilgisizlik.
Cehîr: Yüksek, açık (ses).
Cehl, Cehil: Câhillik, bilgisizlik.
Cehl-i mürekkeb: Bilmediğini de bilmeme.
Cehr: Yüksek sesle söyleme.
Cehren: Yüksek sesle, açık bir şekilde.
Cehûd: Yahûdi, çift.
Cehûl: Çok câhil.
Celâ: Parlak olma, passız olma; tecellî, zuhur, görünme; zât-ı Hakk'ın kendi zâtı için, kendi zâtında zuhûr etmesi.
Celâdet: Yiğitlik, kahramanlık.
Celâl: Büyüklük, ululuk, heybet.
Celâlet: Büyüklük, ululuk.
Celb: Çekme, kendine çekme; çağırma.
Celb-i ervâh: Ruhları çağırma.
Celî: Âşikâr, apaçık, meydanda.
Celîl: (Esmâ-i hüsnâdan) Celâl sâhibi, büyüklük ve ululuğu yüce olan.
Celîlü'l-ism: İsmi Celîl olan.
Celis: Kendisiyle birlikte oturan, birlikte oturan; arkadaş.
Celle celâlühû: Onun Celâl'i çok yücedir.
Celle zikruhû: Onun zikri çok yücedir.
Celse: Oturuş, oturum.
Cem': Toplama, bir araya getirme, birikme; cem' mertebesi, makâmı.
Cemâdi: Cemâdlık.
Cemâdiyyet: Cemâdlık, cemâd olma.
Cemâl: Güzellik.
Cemâl-i bâ-kemâl: Tam ve mükemmel güzelliği.
Cemd: Buz, kar; donma.
Cemel: Deve.
Cemî'-i ...: Bütün, cümle, hepsi.
Cemî'-i ahvâl: Bütün haller, durumlar.
Cemîl: Cemâl sâhibi, güzel.
Cem'iyet: Câmi' olma; esmâ-i ilâhiyyenin hepsine mazhar olma; topluluk; tefrika ve fark mertebesinin zıddı olan cem' mertebesinde bulunma.

Cem'iyyet-i esmâiyye: İlahî isimler topluluğu; esmâ-i ilâhiyyenin hepsine mazhar olma.

Cem'iyyetli: Şümüllü, hepsini içine toplayan.
Cem'u'l-cem': Cem'in cem'i mertebesi, makamı.

Cenâbet: Cünüplük.

Cenân: Gönül, kalp.

Cennât: Cennetler.

Cenûb: Güney.

Cerh: Çürütme, red, kabul etmeme; yaralama.

Cesâmet: Büyüklük, irilik.

Cesîm, cesîme: İri, büyük.

Cevâb-ı şâfi: Yeterli cevap.

Cevâd: Cömert; cûd sahibi.

Cevâhir: Cevherler.

Cevâmiu'l-kelîm: Birçok mânâyı câmi olan; birçok mânâyı kendinde toplayan.

Cevârih: El, ayak gibi organlar.

Cevdet-i akl: Akıl üstünlüğü, olgunluğu.

Cevlân: Dolaşma, dolanma, gezinme.

Cevlân: Dolaşma, gezinme.

Cevf: İç; boşluk.

Cevhere: Bir tek cevher, cevher tânesi.

Cevr: Haksızlık, ezâ, cefâ, eziyet, zulüm.

Ceyyid, ceyyide: İyi, hoş.

Cezâ: Karşılık verme, karşılık.

Ceza': Endişe etme, sızlanma.

Cezb: Kendine çekme, çekme, çekilme.

Cezzâb: Çok cezbedici; çok çekici.

Cibâl: Dağlar.

Cibâyât: Vergileri toplama.

Cidâl: Mücadele; karşılıklı kavga, savaş.

Cidâr: Duvar.

Cidd: Ciddiyet; çalışma, gayret, sebat.

Ciddin ciddi: Kemâl-i ciddiyet, tam bir ciddiyet.

Cihâren: Apaçık olarak, cehren.

Cihât: Cihetler.

Cihât-ı sitte: Altı yön.

Cilve-ger: Tecellî eden, görünen, zâhir olan.

Cimâ': Cinsî münâsebet.

Cinân: Cennetler.

Cinnet: Delilik.

Cirm: Cisim.

Cisr: Köprü.

Ciyâdet: İyilik, güzellik; yenilik, tâzelik.

Cûd: Bir kazanç ve talep karşılığı olmaksızın

bağışta bulunma, cömertlik, ihsan.

Cumhûr-ı kavm: Bir topluluğun bütün fertleri, topluluğun hepsi, büyük ekseriyeti.

Cumûd-i beşeriyet: Beşerî sıfatların donması, donukluğu.

Cûş: Coşma, kaynama.

Cûşîş: Coşma, kaynama.

Cûbn: Korkaklık.

Cüdâ: Ayn, ayrılma.

Cühhâl: Câhiller.

Cühûd: Yahûdi

Cülâd: Cildler; deriler.

Cülûs: Tahta çıkma.

Cümle: Bütün, hepsi; topluluk; sistem.

Cümle-i asabiyye: Sinir sistemi.

Cümle-i vâhide: Bir tek bütün.

Cündî: Asker.

Cünûd: Askerler, ordular.

Cünûd-ı mücennede: Saf saf, sıra sıra dizilmiş ordular.

Cür'et-yâb: Cür'et eden; cesur, atılan.

Cürüm, Cürm: Suç, günah.

Cüst ü cû: Araştırma, arama.

Cüyûş: Askerler, ordular.

Cüz': Kısım, parça.

Cüz'î, cüz'îyye: Parçaya âit olan, parça ile ilgili; bütüne âit olmayan, küçük, ufak, kısım.

Cüzûr: Kökler.

Cüz'îyyât: Cüz'îyyetler, cüz'î şeyler.

Ç

Çâh: Çukur.

Çâh-ı hizlân: Sefil ve zelil olma çukuru.

Çâker: Köle, kul.

Çâkerân: Kullar, köleler, câriyeler.

Çâlâk: Çevik, eline ayağına çabuk.

Çarh-ı idâre: İdâre çarkı.

Çemenzâr: Çimenlik, park.

Çerâğ: Mum.

Çerh: Çarh; felek; çark, tekerlek.

Çeşm: Göz.

Çeşm-i basîret: Basîret gözü.

Çeşm-i hissî: His gözü; beş duyudan biri olan göz.

Çevgân: Cirit oyununda kullanılan değnek; ucu eğri değnek.

Çulha: Dokumacı.

Çün ü çirâ: Nasıl ve nice.

D

Dâbbe: Hayvan; yerde yürüyen hayvan.

Dâd: Verme, vergi, ihsan; adâlet, doğruluk; veriş, satış; feryat; kusmet, nasip.

Dâde: Verilmiş; ihsan, vergi.

Dâfia (kuvve-i ...): Defetme, uzaklaştırma, savunma gücü.

Dâhik: Gülen, gülümseyen.

Dahk: Gülme, gülüş.

Dahûk: Çok gülen.

Dâî: Duâ eden; dâvet eden, isteyen.

Dâimü't-tecellî: Tecellîsi dâimî olan.

Dâir, dâire: Devreden; dönen, dönücü.

Dâiren-mâ-dâr: Çepçevre, firdolayı.

Dâiye: Arzu, istek; iddiâ.

Dâiyye, dâî: Dâvet eden, isteyen.

Dakâyık, Dakâik: "Dakika"lar; incelikler, anlaşılması güç ve dikkat gerektiren şeyler.

Dakâyık-ı nahviyye ve lügaviyye: Nahiv ve dil incelikleri; gramere ve dile âit ince bahisler.

Dakik: Ince; anlaşılması güç.

Dalâl: Dalâlet; doğru yoldan sapma, sapıklık.

Dâil, dâlle: Dalâlette olan, sapan, sapık.

Dâll: Delâlet eden, gösteren, delillik eden.

Dâm: Tuzak, ağ.

Dâmen: Etek.

Dânâ: Bilen, bilici; ârif; bilgin.

Dâniste: Bilmiş, bilme.

Dâniş: Bilgi, biliş.

Dâr: Ev, yurt, yer.

Darabân: Vuruşlar, darbeler.

Darb etmek: Vurmak.

Darb: Vurma.

Darb-ı emsâl: Meseller, hikâyeler söyleme.

Darb-ı mesel: Atasözü.

Darb-ı misâl: Misâl verme, misâl getirme.

Dâreyn: İki ev; iki dünyâ; dünyâ ve âhiret.

Dâr-ı hayevân: Hayat evi.

Dârib: Darb eden; vuran, dögen.

Dârr: (Esmâ-i hüsnâdan) Elem ve zarar verici şeyleri hikmetinin gereği olarak yaratın.

Darr: Zarar.

Dâru'n-naîm: Ni'met yurdu, cennet.

Dârü'l-bevâr: Yok olma, mahv olma yeri; cehennem.

Da'vâ: İddiâ.

Da'vâ-yı teferrüd: Tek olmak, benzeri olmak iddiası.

Da'vetullâh: Allah'ın dâveti, Allah'a dâvet.

Dâye: Dadı, sütnine.

Dâyın: Alacaklı, borç veren.

Deavât: Duâlar.

De'b: Âdet, usul, tarz; gelenek.

Debûr: Batu rûzgân.

Def'a-i vâhide: Bir defâda, bir seferde.

Def'aten: Bir defâda, birden.

Def'-i cû': Açlığı defetme.

Def'-i mazarrat: Zararları defetme, bertaraf etme, uzaklaştırma.

Def'i: Bir defâda olan.

Dehân: Ağız.

Dekâyık: Bk. Dakâyık.

Dehr: Uzun zaman, zaman.

Delâil: Deliller.

Delâlet: Delil olma, yol gösterme, alâmet olma; iz, işâret.

Dele: Kakum, sansar, dağ kedisi; beyaz tilki.

Delle: Vaktiyle Mısır'da kanşıklık çıkaran meşhur hilekâr kadın; hile; fukarânın giydikleri sakım saçak hırka.

Dem: Kan.

Dem-be-dem: Vakit vakit, dâimâ.

Denâet: Alçaklık, âdîlik.

Der: Kapı.

Der ü divâr: Kapı ve duvar.

Der-âgûş: Kucaklama, sarma.

Derc: Sokma, koyma, arasına sıkıştırma.

Derecât: Dereceler.

Derek, Dereke: Aşağı doğru inen basamak, kat.

Derekât: Dereceler.

Derekât-ı süfliyye: Aşağı basamaklar, katlar.

Derek-i esfel: (Cehennemin) en aşağı katı.

Derek-i nâr: Cehennemin katı.

Derine: Donuk ve paslı olan.

Derkâr: Mâlûm, âşikâr, belli.

Derk etmek: Anlamak, kavramak, idrâk etmek.

Dermeyân etmek: Ortaya koymak, ileri sürmek.

Der-piş etmek: Göz önünde bulundurmak.
Derrâk: Çok çabuk idrâk eden, kavrayan.
Derûn: İç, bânû.
Desâis: Desiseler; hileler, oyunlar.
Desâtîr-i esâsiyye: Esas düsturlar.
Dest: El.
Dest-bâf: El ile ören.
Destgâh: Dokuma âleti, tezgâh.
Destgâh-ı tabiat: Tabiat tezgâhı.
Dest-gîr: Elden tutan, yardım eden.
Dest-i icâd: Var etme eli.
Devâbb: Dâbbeler; yerde yürüyen hayvanlar.
Devâî: Dâiyeler; istekler, arzûlar, sebepler, bahâneler; dâvâlar, iddialar.
Devâî-i şârika ve garîbe: İnsanın içinde doğan ve batan, kaybolan istekler.
Devâir: Dâireler.
Devât: Divit; içine kâmiş kalem konulan ve ucunda hokka bulunan âlet.
Deverân, Devrân: Dönme; dervişlerin ayakta dönerek yaptıkları zikir, devran.
Devlet: Büyük saâdet, zenginlik; baht, tâlih; büyük rûtbeye ve mevki.
Devre-i fetkiyye: Yanılma ve ayrılma devresi.
Devre-i külliyye: Küllî devre, büyük devre.
Devre-i mâiyye: Su devresi.
Devre-i nebâtîyye: Bitki devresi.
Devre-i nâriyye: Ateş devresi.
Devre-i ratkiyye: Bitişme devresi.
Devre-i sâniyye-i ilâhiyye: İkinci ilâhî devre.
Devre-i türâbiyye: Toprak devresi.
Devren-ba'de-devrin: Devirden devire, devir devir; her devirde.
Devrî, devriyye: Dönüş ile ilgili; devr edici.
Deymûmiyyet: Dâimîlik, dâimî olma.
Deyn: Borç.
Dihk: Gülme.
Dil'-i eyser: Sol kaburga kemiği.
Dişk: Darlık, dar, sıkıntı.
Dîbâ: Renkli, dokuma motiflerle süslü bir çeşit ipek kumaş.
Dîbâce: Başlangıç, mukaddime, önsöz.
Dîdâr: Yüz, çehre.
Dîde: Göz; görmüş, görme.
Diğerân: Diğerleri, ötekiler, başkaları.
Dîğer: Başka, öteki, diğer.

Dil: Gönül.
Dil-ârâm: Gönül dinlendiren; gönül okşayan.
Dildâr: Sevgili.
Dirâyet: Kavrayış, zekâ.
Dirîğ: Esirgeme; men' etme, önleme; evvâh, aman, yazık.
Disâr: Üste giyilen kaftan, elbise; yatak çarşafı.
Dîv: Dev; şeytan, cin.
Dîvâr: Duvar.
Divit: İçine kâmiş kalem konulan âlet.
Diyanât: Din ile ilgili şeyler.
Dûcâr: Uğramış, tutulmuş, mâruz kalmış.
Duhân: Duman.
Duhûl: Dâhil olma, girme.
Duhûr, Dühûr: Dehşet; zamanlar, devirler.
Dûn: Aşağı.
Dûne's-semâ: Semânın ötesi, aşağısı, ilerisi.
Dûr-bîn: Uzağı gören; ilerisini gören, geleceği gören.
Dûr-endîş: İlerisini düşünen, uzağı düşünen.
Dühûr: Dehşet; zamanlar, devirler.
Dürd-âmîz: Tortu kaşık.
Dürdâne: İnci tânesi.
Dürre-i beyzâ: Beyaz inci tânesi.
Dürretü'l-beyzâ: Büyük ve beyaz inci tânesi.
Dürüst: Kaba, sert, katı.
Düstûr: Kâide, kânun.
Düşvâr: Zor, güç.

E

Eamm: Daha umûmî, en umûmî.
Eâzım: En büyükler.
Eb: Baba.
Eb'âd: Buudlar, boyutlar.
Eb'ad: En uzak.
Eb'âd-ı selâse: Üç buut; üç boyut.
Ebâtûl: Bâtil şeyler; boş, faydasız şeyler.
Ebda': En bedî', en güzel, fevkalâde, hârikulâde.
Ebed: Gelecekte sonu olmayan zaman.
Ebedâ: Ebeden; aslâ, hiç bir zaman.
Ebeden: Ebediyyen; aslâ.
Ebedü'd-dehr: Dehr bâkî oldukça; zaman devam ettikçe.
Ebedü'l-âbâd: Ebedlerin ebedi; ebediyyen; asla, hiçbir vakit.

Ebeveyn: Baba ve ana.
Ebhâr: Denizler.
Ebhûre: Buharlar, buğular, dumanlar.
Ebiyye: Kibirli, onurlu.
Ebnâ: Oğullar.
Ebnâ-yı emr: Emr oğulları; Hakk'ın emrine baş eğenler.
Ebr: Bulut.
Ebrâc: Burclar.
Ebrâr: Hayır ve ihsan sâhipleri; iyiler; özü sözü doğru olanlar.
Ebsâr: Basarlar; görme duyuları, gözler.
Ebtan: En bâtin; en iç, en gizli.
Ebtan-ı butûn: Bâtinların en bâtını; gizliliklerin en gizlisi.
Ebter: Züriyeti kesik ve hayırsız (kimse); faydasız, neticesiz, boş.
Ebu'l-alemeyn: İki alem sâhibi; Seyyid Ahmed er-Rifâî hazretlerine kutbiyet ve gavsîyet makamlarını; ve bâtin ve zâhir ilimlerini kendi zâtında toplamış olmasından dolayı verilen unvan.
Ebu'l-ervâh: Ruhların babası.
Ebvâb: Bâblar; kapılar.
Ebvâl: Bevller; idrarlar.
Ebyât: Beyitler.
Ebyaz: Beyaz, ak.
Ebyen: En açık, en belli; en açık ifâdeli.
Ecdâd: Cedler.
Ecel: Vâde, ömrün sonu; ölüm.
Ecel-i müsemma: Vakti belirlenmiş ecel.
Ecell: En celif; en yüce, daha yüce.
Ecilden: ...den dolayı, ...dığı için.
Ecl: Sebepe, ...den dolayı.
Eclâ: En celif; en âşikâr, en parlak.
Ecma': Daha, en câmi'; en toplayıcı, en birleştirici.
Ecnâd: Cündler; askerler.
Ecnâs: Cinsler.
Ecnebi: Yabancı.
Ecrâm: Cirimler; maddî şeyler.
Ecsâd: Cesetler.
Ecsâm: Cisimler.
Ecza: Cüz'ler, parçalar.
Ed'iyye: Duâlar.
Ed'iyye-i hayriyye: Hayırlı duâlar.
Edîb: Edepli, terbiyeli, nâzik; edebiyatçı.
Edille: Deliller.

Ednâ: En aşağı, en alçak, daha aşağı.
Ednâs: Kirlen, pislikler.
Edvâr: Devirler.
Edviye: İlâçlar.
Edyân: Dinler.
Efâl: Fiiller, işler.
Efâl-i insâniyye: İnsanın fiilleri, insâna âit fiiller.
Efâl-i müteaddiyye: Müteaddî (geçişli) fiiller.
Efâî-i kattâle: Öldürücü engerek yılanları.
Efâzallâhu aleynâ min envârîhi: Allah onun nûrundan üzerimize yaysın!
Efdal: Daha faziletli; daha üstün, en üstün.
Efdaliyyet: En faziletli olma, en üstün olma.
Efgân: Figan etme; inleme, bağışma.
Eft: Engerek yılanı.
Efkâr: Fikirler.
Efkâr-i fâside: Bozuk, bozucu fikirler.
Eflâk: Felekler; her bir seyyâreye mahsus olan gök tabakaları; yörüngeler.
Efrâd: Fertler; tekler.
Efrâd: "Kutb'un idâresinden bağımsız olan gayb erenleri.
Efsûrde: Donmuş, donuk; kansız, gayretsiz, duygusuz, durgun.
Efzâyiş: Artma, çoğalma.
Efzûn: Fazla, çok, aşkın.
Egâlit: İnsanı yanıltacak hatalı sözler, şeyler.
Ehabb: En sevgili, en sevilen.
Ehaff: Daha hafif, en hafif.
Ekakk: Daha haklı, daha müstehak, daha lâ-yık, daha gerçek.
Ehass: En hâs, en husûsî, en seçkin.
Ehibbâ: Dostlar.
Ehlen ve sehlen: "Hoş geldin!"
Ehl-i azâim: Üfürükçüler; hastalara çeşitli u-sımlarla okuyup üfleyen kimseler.
Ehl-i ezvâk: Mânevî zevk sâhipleri.
Ehl-i hey'et: Astronomi bilgileri.
Ehl-i hikmet: Hikmet ehli; fizikçiler.
Ehl-i huzûr: Hakk'ın huzûrunda bulunanlar; ilâhi huzûra ermiş olanlar.
Ehl-i sülûk: Mânevî yolculuğa çıkmış, mânevî yolculuğu yapmış olanlar.
Ehrâm: Piramit.
Ehvâl: Heviller; korkular, dehşetler.
Ehven: En zararsız; daha kolay, daha ucuz.

Eimme: İmamlar.
Eizze: Azizler; muhteremler.
Ekâbir: Büyüklükler.
Ekâlim: İklimler, memleketler, diyarlar.
Ekallı: En az, daha az.
Ekber: En büyük, daha büyük.
Ekhal: Gözü doğuştan pek sürmeli olan.
Ekl: Yemek yeme.
Ekmel: En kâmil, en mükemmel.
Eksef: En kesif.
Ekser: Çoğu.
Ekser-i ukalâ: Akıl sâhiplerinin çoğu.
Ekşef: Keşfi daha çok olan.
Ekvân: Kevnler; kâinat; varlıklar, âlemler.
Elf ü elf: Bin bin; milyon.
Elfâz: Lafızlar.
Elfâz-ı mu'tâde-i hitâbiyye: Hitâbette alışılmış lafızlar.
Elhân: Nağmeler.
El-ıyâzü billah: Sığınma Allah'adır; Allah esirgesin, Allah'a sığınırız.
Elkâb: Lakablar; unvanlar.
El-murâd: Dilek, istek; dileğim var!
Elsine: Lisanlar, diller.
Eltaf: En latîf.
Eltâf: Lutuflar.
Eltaf-ı latîf: Latîfin daha latîfi.
Eltaf-ı eltaf-ı latîf: Latîfin daha latîfinin en latîfi.
Elvâh: Levhler; levhalar.
Elvân: Levnler; renkler.
Elyâf: Lifler.
Elyak: En lâyük.
El-yevm: Bugün, günümüzde.
Elzem: En lüzumlu.
Em'â: Bağrsaklar.
Emâkin: Mekânlar, yerler, mahaller.
Emân: Eminlik, güven; yardım isteme, aman dileme.
Emânât: Emânetler.
Emânet: Emin olma, güvenilir olma; güvenilen kimseye bırakılan şey.
Emâret: Emirlik, emir olma.
Emîr: Bir topluluğun başı, bey; devlet yöneticisi.
Emîrü'l-mü'minîn: Mü'minlerin emîri.
Emlâk: Mülkler, memleketler.
Emmâre: Emredici, cebredici.

Emn: Eminlik, güvenlik.
Emr: İş, şey, hâdise, husus.
Emrâz: Marazlar; hastalıklar.
Emreyn: İki emr; iki iş, iki şey.
Emr-i hatm: Yapılması gerekli olan emr.
Emr-i irâdî: İlâhî irâde ile ilgili emir; Allah'ın bir şeyin olması veya olmamasını dilediği emir.
Emr-i tekliî: Allah'ın kulunu bir şey ile mükellef kıldığı emir.
Emsâl: Misiller; benzerler.
Emsâr-ı kibâr: Zengin ve ileri gelen kimsele-
 rin oturdukları semtler.
Emsile: Misaller.
Emvâc: Mevceler; dalgalar.
Emvâl: Mallar.
En'âm: At, deve, sığır ve koyun gibi hayvanlar.
Enâniyyet: Benlik.
Encâs: Necsler; pisilikler.
Endâm: Boy.
Endâze: Ölçek; ölçü; tahmin, takdir; mertebe, derece.
Endîşe: Düşünce, fikir; vesvese, kaygı; gam, keder, şüphe; korku.
Ene: Ben.
Ene'l-abd: Ben kulum.
Ene'l-Hak: Ben Hakk'ım.
Enf: Burun.
Enfa': En nâfi'; en faydalı.
Enfâs: Nefesler.
Enfûs: Nefisler; iç âlem.
Enhâr: Nehirler.
Enhâr-ı câriye: Akan nehirler; akan sular.
Enniyyet: Zat, hakikat mertebesi.
Ensâr: Yardımcılar.
Envâ': Neviler, çeşitler.
Envâr: Nurlar.
Envâr-ı selâse: Üç nur.
en-yef'ale: Yapmâklık; aktiflik.
en-yenfi'ile: Yapılmâklık; passiflik.
Enzeh: En nezîh; en temiz.
Enzel: En aşağı.
Erbaa: Dört.
Erbâb: Rabler, sâhipler.
Erbâb-ı fikir ve nazar: Akıl düşünce ve görüş sâhipleri.
Erbâb-ı kemâl: Kemâl sâhipleri.

Erbâb-ı müteferrika: Ayn ayn rabler, muhtelif rabler.
Erbâb-ı ukûl: Akıl sâhipleri.
Ercül: Ayaklar.
Erfâ': En yüksek.
Erhâm-ı nîsâ: Kadınların rahimleri.
Erhamû'r-râhimîn: Rahmet edenlerin en çok rahmet edeni; merhametlilerin en merhametlisi.
Erkân: Rükünler; direkler, sütunlar; esaslar; nüfuzlu kimseler.
Erkân-ı erbaa: Dört rükün: Harâret, bürüdet, yubüset, rutûbet.
Erkân-ı tabiat: Tabiatın rükünleri: Harâret, bürüdet, yubüset, rutûbet.
Ervâh: Ruhlar.
Ervâh-ı nâriyye: Ateşe mensup ruhlar.
Erzâk: Rızıklar.
Esâmî: İsimler.
Es'âr: Fiyatlar, satış bedelleri.
Esâret: Esirlik.
Esb: At, beygir.
Esbâb: Sebepler.
Esedullâhi'l-gâlib: Allah'ın gâlib ve muzaffer olan arslanı, Hz. Ali.
Eser: Tesir etme; iz, alâmet.
Eser-i reyy: Kanmışlık, doymuşluk alâmeti.
Esfâl: Testi, tabak parçaları, sifâller.
Esfâr: Seferler.
Esfel: En sâfil, en aşağı.
Esfel-i sâfilîn: Aşağıların en aşağısı; tabiat âlemi.
Eslü'l-vech: Uzun, parlak yüzü.
Esîr: Eter.
Eskâl: Ağırlıklar, yükler.
Eslâf: Selefler; öncekiler, geçmişler.
Eslem: En selâmetli, en sâlim; en emin, en sağlam.
Esmâ: İsimler.
Esmâk: Semekler; balıklar.
Esmân: (Semen: Bahâ, değer, bedel'in çoğulu): Bedeller, değerler; bedel, değer.
Esmâr: Meyveler.
Esnâ: En yüksek, en yüce.
Esnâ-yı....: ...esnasında, ...sırasında.
Esr: Esir alma, esirlik.
Esrâr: Sırlar.
Estâr: Örtüler, perdeler.

Esvâb: Sevbler; giyecek şeyler; giyimler.
Eş'âr: Şiirler.
Eşbâh: Şebahlar; şahıslar, cesedler, karatular, cismânî varlıklar.
Eşbâh: Şebihler; benzerler.
Eşcâr: Secerler; ağaçlar.
Eşedd: En şiddetli, en kuvvetli.
Eşerr: En şerli; en fenâ, en zarar verici.
Eşhâs: Şahıslar.
Eşi'a: Şuâlar, ışıklar, ışınlar.
Eşi'a-nîsâr: Işıklar saçan.
Eşkâl: Şekiller.
Eşkar: Kızıl, kırmızı.
Eşkiyâ: Şakiler; şekâvet ehli.
Eşmel: En şâmil, en şümüllü, en kaplayıcı.
Eşref: En şerefli.
Eşyâ: Şeyler; varlıklar.
Eşyâ-yı hasîse: Değersiz, bayağı şeyler.
Etbâ': Tabî olanlar.
Etemm: En tam; kusursuz, eksiksiz.
Etfâl: Tifiller; çocuklar.
Etibbâ: Doktorlar.
Etkiyâ: Takiler; müttakiler; Allah'dan çekinenler.
Et-tahiyyât: Selâmlar, hayır duâlar.
Etvâr: Tavırlar.
Etvâr-ı hilkat: Hilkat tavırları; yaratılış modaliteleri.
Evâil: Evveller, başlangıçlar, ilk vakitler, baş taraflar.
Evâmir: Emirler.
"Ev ednâ": "Yâhut daha da yakın" (Necm, 53/9)
Evfer: En çok, pek çok; en bol, en geniş.
Evhâm: Vehimler.
Evkât: Vakitler.
Evkât-güzâr: Vakit geçirci.
Evlâ: Daha uygun, daha iyi, üstün.
Evlâ-bi't-târik: En lâyıf, tercihe şâyan, en iyi, en münâsip, en uygun.
Evlâ-ter: Daha da üstün, daha da uygun, daha da iyi.
Evrâd: Virdler; okunması âdet olan duâlar.
Evrâk: Yapraklar.
Evsâ': Daha vâsi'; en geniş, daha geniş.
Evsâf: Vasıflar.
Evsâl: Mafsallar, oynaklar, eklemler.
Evsat: Orta, ortada olan.

Evtâd: Biri doğuda, biri banda, biri kuzeyde, diğeri de güneyde bulunan dört büyük velî, Allah bu bölgeleri bu kulları aracılığı ile korur.

Evvel: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyden önce olan; varlığının öncesi olmayan; herşeyin varlığı kendisinden başlayan.

Evvelen: Evvelâ, ilk olarak.

Evvelîn: Önce olanlar, öncekiler.

Evzâ': Vaz'lar; vaziyetler, durumlar; davranışlar.

Eydi: Eller.

Evzâ-i nâ-becâ: Yersiz, münâsebet-siz vaziyetler, davranışlar.

Eymen: Hayırlı, talihli, kutlu; sağ taraftaki.

Eymîn, İmin: Emin, emniyet içinde, güvenlik içinde olan.

Eyser: En kolay, pek kolay.

Eyser-i şey: En kolay, pek kolay şey.

Eyvân: Dîvân-hâne, köşk.

Eyyâm: Günler.

Ezâ: Ezilyet, incinme, incitme.

Ez'âf: Bir şeyi birkaç misli yapan fazlalıklar, katlar.

Ez'âfiyle: Kat kat daha fazlasıyla.

Ezcümle: Bu cümleden olarak.

Ezdâd: Zıdlar.

Ezel: Geçmişte başlangıcı olmayan zaman.

Ezell: En zelif, en aşağı; daha zelif.

Ezelü'l-âzâl: Ezellerin ezeli; ahadiyet mertebesi.

Ezfer: Güzel kokulu.

Ez-gayr-ı ta'yîn: Tâyin etmeden, belirtmek-sizin.

Ezhân: Zihinler.

Ezhâr: Çiçekler.

Ezkâr: Zikirler.

Ezkiyâ: Zekiler; anlayışlı kimseler.

Ezmân: Zamanlar.

Eznâb: Köleler, hizmetkârlar; kuyruk-lar.

Ezrak: Mâvi, gök renkli.

Ezvâc: Zevceler.

Ezvâk: Zevkler; tadmalar; tad almalar; haz-lar.

Ezyed: En ziyâde, en fazla, daha fazla.

ez-Ziddâni lâ-yectemiân: İki zıt bir araya gelemes.

F

Fa'âl: Çok işleyen; dâima harekette bulunan; gayretli, çalışkan.

Fâcir: "İzhâr eden, açan"; doğrudan sapan; fücûr sâhibi, günâhkâr, yalancı, seffih.

Fahhâr: Çömlek yapılan kuru çamur.

Fâhiş: Mübâlağalı, taşkın, ahlâksız, ahlâka aykırı.

Fahm: Kömür.

Fahr: Öğünme.

Fahşâ: Çirkinlik ve kötülük; meşrû olmayan şey.

Fahz: Oyluk; bacak.

Fâide-bahş: Fayda verici.

Fâide-mend: Fayda, menfaat elde eden, yararlanan, kârlı.

Fâik: ...fevkinde bulunan, üstün olan.

Fâil, fâile: İşleyen, yapan; aktif; özne.

Fâit: Fevt eden; kaybeden, elinden kaçır-an; kaybolan.

Fâiz: Feyezân eden; taşan; feyz bulan.

Fâiz: Nâil olan, elde eden, başan kazanan.

Fâka: Fakirlik, muhtaç olma, ihtiyaç duyma.

Fâka-i umûmî: Umûmî fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık.

Fakd: Yok olma, bulunmama; kaybetme.

Fâkid: Mevcut olmayan, yok olan, bulunma-yan; kaybolan, kaybeden.

Fakîh: Zekî, anlayışlı bilgili; fikh ilmini bilen.

Fakr: Fakirlik.

Falân ibnû falân: Falanın oğlu falan.

Farazıyyen: Farazi olarak.

Fârik: Fark eden, ayıran, ayırıcı.

Fâriğ: Boş kalan, işini bitiren, vazgeçen.

Fâriğ-i battâl: Eli boş ve işe yaramaz temb-el kimse.

Fart: Aşın gitme, ifrât, taşkınlık.

Fasâhat, Fesâhat: Fasîh olma; güzel ve açık konuşma.

Fasâhat-i tâmmе: Tam bir fasâhat.

Fâsık: Fisk eden; günah işleyen, kötülük eden.

Fâsîd, fâside: Kötü, yanlış, bozuk; fesâda uğrayan, yok olan.

Fasîh, fasîha: Âşîkâr, açık; fasâhatli; güzel ve düzgün söz söyleyen.

Fasîle: Âile, familya.

Fasl, Fasıl: Ayırma, halletme, neticelendir-

me; bölüm, ayrını; mevsim.
Fasl-ı bahâr: Bahar mevsimi.
Fasl-ı hitâb: Hak ve bânlı birbirinden tefrik etme; belâgatte kemâl sâhibi olma; sözle kesin olarak hükmetme.
Fasl-ı ibâd: Kullan tefrik etme, birini diğerinden ayırıp haklarında hüküm verme.
Fasl-ı rebî: Ilkbahar mevsimi.
Fasl ve vasl kâidesi: Kelime ve cümleleri birbirinden ayırma ve birbirine bağlama kuralları.
Fass: Bir şeyin hülâsası, zübdesi; yüzük kaşı.
Fatan, Fetan: Zekâ, akıl, anlayış, kavrayış.
Fâtur: (Esmâ-i hüsnâdan): Yaratıcı.
Fatîn: Zeki, akıllı, uyanık, kavrayışlı.
Fâtîr: Fütûrlu; durgun, bezgin, usanmış, bıkmış.
Fatîr: Mayasız sac ekmeği, bazlama; olma-
mış, henüz kıvâmını bulmamış şey.
Fazâhat: Edepsizlik, alçaklık.
Fazâil, Fezâil: Faziletler.
Fazıl, Fazl: Fazilet, üstünlük, iyilik; fazla, fazlalık.
Fâzıl: Faziletli; fazla olan, artan.
Fazl, Fazıl: Fazilet, üstünlük, iyilik; fazlalık, fazla.
Fecere: Fâcirler; günahkârlar, seffhler.
Fehm, Fehim: Anlayış, idrâk, anlama.
Fekâhet: Fakihlik.
Fekk: Bozma, çözme, kaldırma.
Felâsife: Feylesoflar; felsefeciler.
Felek: Gökyüzü; âlem, dünyâ; tâlih; gök tabakası; yörünge.
Felekü'l-hayât: Hayat feleği.
Felsefi: Felsefeye âit, felsefeye mensup, felsefe ile ilgili; filozof.
Fem: Ağız.
Fenâ: Yok olma.
Fenâ-ender-fenâ: Fenâ içinde fenâ; fenâdan da fânî olma.
Fenâ-fi'r-resûl: Resûlullah'da fânî olma.
Fenâ-fi's-şeyh: Şeyhte fânî olma.
Fenâ-fillâh: Allah'da fânî olma.
Fenâ-i sâlis-i mahk-ı küllî: Küllî yok olma demek olan üçüncü fenâ.
Fenâ-pezîr: Fenâ bulan, yok olan.
Fenn: İlim, san'at, mârifet.
Fer': Bir asla ve köke dayanan şey; şûbe, dal.

Ferâgat: Boş olma, işsiz olma; istirahat, dinlenme; vaz geçme.
Ferâg: Vazgeçme, terketme; boş olma, boş bulunma.
Ferâset, Fîrâset: Anlayış, sezme, sezgi.
Ferc: Avret yeri.
Ferd: (Esmâ-i hüsnâdan) Tek, yegâne, eşsiz, ikincisi olmayan.
Ferd: Tek; çift olmayan.
Ferdânî: Tek olan, teke mensup olan.
Ferdâniyet: Tek olma.
Ferdiyyet: Teklik.
Ferdiyyet-i selâsiyye: Üçlü teklik.
Ferheng: Bilgi, hüner, akıl.
Fer'iyyât: Fer'i şeyler; tâlî, ikinci derecede olanlar.
Fermân: Emir, buyruk, buyrultu.
Fermân-ber: Aldığı emri yerine getiren.
Fermân-berdâr: Aldığı emri yerine getiren, fermâna uyan.
Ferrâs: Döşemeci; hizmetçi, süpürgeci.
Feryâd-res: Feryat edenin imdâdına yetişen.
Fesâd: Bozulma, yok olma; kötülük.
Fesâdât: Fesatlar.
Fesâhat: Bk. Fasâhat.
Feseka: Fâsiklar, günahkârlar.
Fesîh: Geniş, açık.
Fe-şukran sümme şukran sümme şukran: "Şükürler olsun, tekrar şükürler olsun, tekrar şükürler olsun!"
Fetânet: Fatînlık; zihin açıklığı; çok zeki ve kavrayışlı olma.
Feterât: İki vak'a arasında geçen zamanlar, fâsılalar; uyuşukluklar, zaafılar.
Feth, Fetih: Açma, açılış; beklenmeksizin gelen bağış, yardım, hediye gibi şey.
Fetk: Kırma, yarma, ayırma, çatlatma.
Fetret: İki şey arasında geçen zaman; uyuşukluk, zaaf.
Fettâh: Açan; feth eden.
Fettâh: (Esmâ-i hüsnâdan) Pek çok açıcı, her türlü güçlük ve sıkıntılar ortadan kaldıran, kolaylaştıran.
Fevâid: Faydalar; faydalı bilgiler.
Fevât: Kaybetme, kaçırma, elden çıkma.
Fevc fevc: Bölük bölük.
Fevk: Üst.
Fevkiyyet: Üst olma, üstünlük.

Fevt: Kaybetme, kaçırma; ölmek.

Feyezân: Taşma.

Feyyâz: Pek çok feyezân eden; taştan; bol bol veren.

Feyz: Suyun taşması, zuhûr; ilhâm; ilim.

Feza': Korku, ürküntü, ürkme.

Fezâil, Fazâil: Faziletler.

Fıkarât: Fıkralar; omurga kemikleri; parçalar, paragraflar.

Fıkdan: Bulunmama, yokluk, kıtlık.

Fıkhullâh: Allah'ın fıkhı; Allah'ı bilme, Allah'ı bilme ilmi.

Fıkhul'îlâhî'l-ekber: Allah'ın en büyük fıkhı; Allah yolunu anlamakta en büyük anlayış.

Fısk: Hak yoldan çıkma; günah işleme, isyan etme, ahlâksızlık.

Fıtnat: Zihnin açıklığı, sür'atli kavrayış.

Fıtrat: Yaratılış; mizaç, tabiat.

Fıtrî, fıtrîyye: Fıtrata âit, fıtratta, yaratılışla ilgili.

Fî: ...de, ...içinde.

Fiil-i lâzum: Geçişsiz fiil.

Fiil-i müteaddî: Geçişli fiil.

Fiilî, fiilîyye: Fiile âit, fiille ilgili.

Filîzât-ı nâkîsa: Eski kimyâ ilmi bakımından noksan addedilen mâden külçeleri.

Fî'l-hakîka: Hakikatte, hakikaten, gerçekten.

Fî'l-hâl: Şimdiki halde, bu anda, hemen, şimdi.

Fî'l-vâkî': Vâkıâ, hakikaten, gerçekten.

Fığân: İnleme, (ağlayıp) sızlama, sızlanma.

Fiilen: Fiilî olarak, gerçekten.

Firâk: Aynlık.

Firâk-âver: Aynılık getiren, aynılık veren.

Firâr: Kaçma, kaçış; cıva.

Firâr-ı mükteseb: Elde edilmiş olan cıva.

Firâset, Ferâset: Anlayış, sezme, sezgi.

Firâset-i hikemîyye: Nazarî, aklî, felsefî, hikemî firâset.

Firâset-i şer'îyye: Şer'î, dinî, mânevî firâset.

Firâş: Döşek, yatak.

Fisk, Fısk: Hak yoldan çıkma, günah işleme.

Fisyolocây-yı tefekkür: Düşünce fizyolojisi, beyin fizyolojisi.

Fiten: Fitneler.

Fî-zamâninâ: Zamânımızda, günümüzde.

Fuâd: Kalb, gönül, yürek.

Fudalâ, Fuzalâ: Fâzullar, faziletliler.

Fuhûm: Fehimler; anlayışlar.

Fuhûm-ı kâsıra: Kusurlu, kısa, dar anlayış-lar.

Fukahâ: Fakihler.

Fukarâ: Fakirler; dervişler.

Furkân: Tefrik etme, fark etme, ayırma; Hak ile bâtılı tefrik etme, temyiz etme.

Furkânî, furkânîyye: Furkân ile ilgili, furkāna mensup.

Fusûl: Fasıllar; mevsimler, bölümler.

Fûta: Peştemal.

Futûr: Yanklar, çatlaklar.

Fuzûl, Fudûl: Kendisine düşmeyen sözler söyleyen.

Fuzûl: Lüzumsuz, fazla şey veya söz; boş şeyler, boş sözler.

Füccâr: Fâcirler; günahkârlar, ahlâksızlar.

Fücûr: Doğrudan sapma; günahkârlık, ahlâksızlık.

Fücûr-hâne: Fücûr evi; günâh ve ahlâksızlık evi.

Fûlk: Gemi, sandal.

Fürû': Fer'ler; dallar, şubeler.

Fürûât: Fürû'lar; dallar, şubeler.

Fürûğ-bahş: Işık bağışlayan, parlaklık bahşeden.

Füşhat: Genişlik, açıklık.

Füşhat-serây: Geniş yer.

Fütûh: Feth oluş; açılış; beklenmeden gelen bağış, yardım, hediye vs.

Fütûr: Zayıflık, bezginlik, usanma, bıkmak.

Fütüvvet: Yiğitlik; cömertlik, el açıklığı.

Füyûzât: Feyizler.

G

Gabrâ: Gri renk, boz.

Gadr: Hâinlik, vefâsızlık; zulüm, merhametsizlik, haksızlık.

Gaffâr: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok affeden, çok bağışlayıcı, günahları örtüp bağışlayan.

Gafr: Setretme; örtme, mağfiret etme.

Gafûr: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok mağfiret eden, günahları bağışlayıp affeden.

Gâib: Hazır olmayan, yok olan, kayıp; görünmeyen.

Galat: Yanlış, yanlışlık.

Galatât: Galatlar, yanlışlar.

Galebât: Galip, üstün gelmeler, üstünlükler.

Galebe: Galibiyet, üstünlük.

Gâliben: Sağlam bir ihtimale göre; galibâ, belki; daha ziyâde.

Gâlit, gâlitâ: Yanılan, yanlışa düşen.

Galîz, galîza: Kaba, çirkin; şeffâf olmayan, kalın.

Galîzu't-tab': Kaba tabiatlı.

Gamâm: Bulut.

Gamerât (-ı mevt): Ölüm anında çekilen zorluklar, sıkıntılar.

Gam-gîn: Kederli, tasalı, üzüntülü.

Gâmız, gâmıza: Anlaşılması güç, kapalı, zor anlaşılan.

Gammâz: Göz kırpan; kaş göz işaretiyle bir şeyler söyleyen; münâfik, koğucu, fitneci.

Gamz: Gözünü kırpmaya, gözünü kapatma.

Gamze: Süzgül bakış.

Gânî: Zengin; müstağnî, ihtiyâcı olmayan.

Ganî: (Esmâ-i hüsnâdan) Hiçbir şeye ihtiyâcı olmayan; hiçbir noksanı ve eksikliği olmayan.

Gâr: Mağara, in.

Garâib: Garibeler; şaşılacak şeyler, şaşırtıcı şeyler.

Garaz: Maksat, gaye, istek, meyil.

Garbiyyûn: Batılilar, garplılar.

Gâret: Yağma, çapul.

Garîb, garîbe: Yabancı; garip, tuhaf, şaşılacak.

Gârîb, gârîbe: Gurûb eden; batan.

Garîbân: Garipler.

Garîb-nevâz: Garibi okşayan; garibi teselli eden.

Garîzî, garîziyye: Tabîî, fitrî, yaratılıştan.

Gark: Boğulma, batma.

Gark-ı zîkr: Zikirde, hatırlamada ve anmada gark olma.

Garrâ': Ak, parlak, güzel, gösterişli, satafatlı.

Gâsîb: Gasheden; sâhibinden izinsiz zorla ve hîle ile alan; zorba, yağmacı, çapulcu.

Gâsil: Gusl eden; yıkayan, yıkanan.

Gasl-i siyâb: Elbiseleri yıkama.

Gassâl: Gasl edici; ölü yıkayıcı.

Gatt: Suyu bauma, suya batırılma; kararma, sislenme.

Gayb: Gizli, gizlilik, görülmelik, şehâdet mukâbilî.

Gayb-dân: Gaybı bilen.

Gaybet: Gaib olma; kaybolma; kendinden geçme.

Gaybî, gaybiyye: Gayb ile ilgili.

Gaybûbet: Göz önünde olmama.

Gaybü'l-guyûb: Gayblar gaybı.

Gâye-i safâ-i nebevî: Peygamber Efendimiz'in safânın, saflığın son mertebede oluşu.

Gâyet: Nihâyet, uc, son; çok, fazla, son derece.

Gâyetü'l-gâyât: Gayelerin gâyesi; nihâyetlerin nihâyeti.

Gayn: Perde, örtü.

Gayr: Başka; Hak'tan başkası, mâsivâ.

Gayr-i kâbil: Kabil olmayan, imkânsız; kabul edici olmayan.

Gayret: Çalışma, çabalama; kıskanma.

Gayr-i bâliğ, bâliğa: Bâliğ olmayan; bülûğa ermemiş olan.

Gayr-i mahsûs: Hissedilmeyen; duyularla algılanmayan.

Gayr-i me'nûs: Alışılmamış.

Gayr-i mec'ûl: Yaratılmamış.

Gayr-i mevzûn: Düzensiz, ölçüsüz.

Gayr-i muayyen: Belirsiz, belirtilmemiş.

Gayr-i muhdes: Yaratılmamış; hâdis olmayan; sonradan meydana çıkmayan.

Gayr-i munkatî': Kesilmeyen, kesiksiz.

Gayr-i mümtenî': Imkânsız olmayan, muhâl olmayan.

Gayr-i münhasır: İnhisar altına alınamayan; sınırlandınamayan.

Gayr-i mütehayyiz: Fezâda bir yer işgal etmeyen.

Gayr-i mütenâhî: Nihâyet bulmayan, sonu olmayan.

Gayriyyet: Gayr olma; gayrılık, başkalık.

Gayrullah: Allah'ın gayri, mâsivâ.

Gayûr: Kıskanç; çok gayretli; çok çalışkan.

Gayz: Hiddet, öfke, kızgınlık, hınç.

Gâzi, gâziyye: Gaza âit, gaz hâlinde.

Gazûb: Çok gazaplı; çok öfkeli.

Gazûbâne: Çok gazaplı bir sûrette.

Genc: Hazine, defne.

Germ: Sıcak; iyi, tatlı.

Germî ve serdî: Sıcaklık ve soğukluk; yumuşaklık ve sertlik.

Gevher: Cevher.
Gılâf: Kılıf, kin, mahfaza.
Gıll: Gizli kin, garaz, düşmanlık.
Gıll ü gış: Garaz ve hâinlik; garaz ve kanşıklık; kin ve hile.
Gızzet: Galizlik; kabalık, kahınlık, sertlik.
Ginâ: Zenginlik; muhtaç olmama; nağme.
Gırıv: Feryat, çığlık.
Gışâ: Perde, örtü, zarı.
Gışâvât: Gışâlar.
Gışâve: Perde, örtü.
Gışş: Kanşıklık, hile; saf olmama; hâinlik.
Gıtâ: Örtü, perde.
Gıriftâr: Tutulmuş, düşkün, uğramış, mâruz.
Gırız, Gûrız: Kaçma; kaçan.
Gırızân, Gûrızân: Kaçıcı, kaçan.
Girye: Ağlama, göz yaşı.
Gulâm: Çocuk; köle.
Gull: Mahkûmların boynuna ve bileklerine geçirilen demir halka, pranga.
Gûnâgûn: Renk renk, türlü türlü.
Gunne: Genizden gelen ses.
Gurûb: Güneşin batması, batma.
Gusn: Ağaç dalı, budak.
Gussa: Keder, kaygı, tasa.
Gûş: İşitme; kulak.
Gûş-i hûş: Akıl kulağı.
Gûşiş: Çalışma, çabalama.
Gûyâ: Söyleyen; sanki.
Guyûb: Gaybler.
Güft ü gü: Dedikodu; söylenti.
Güft ü şinid: Söyleme ve işitme.
Güftâr: Söz.
Güftâr-ı şeker-nisâr: (Şeker saçan söz): Tatlı söz.
Güher: Gevher, cevher; değerli.
Gülistan: Gül bahçesi.
Gülnar: Nar çiçeği, nar ağacı.
Gülzâr: Gül bahçesi.
Gûrız, Gûrız: Kaçma; kaçan.
Gûrızân: Kaçıcı, kaçan.
Gûrızgâh: Kaçıp sığınlan yer.
Gûrûh: Cemâat, topluluk, bölük.
Güzâf: Beyhüde, boş.
Güzide: Seçkin, seçilmiş.
Güzidegân: Seçkinler.

Hâb: Uyku.
Habâis: Kötü şeyler, kötülükler.
Habâset: Habislik; kötülük, alçaklık.
Habbe: Dâne; buğday vesâire dânesi.
Habîb: Sevgili.
Habîr: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyden haberdar olan; gizlilikleri bilen.
Habîr: Haberdâr olan; tecrübe ile bilen, tadarak bilen.
Habîs, habîse: İğrenç, kötü, pis, alçak.
Habisât: (Kadın için) Habisler, kötüler; kötü şeyler.
Hâb u hor: Uyku ve yemek.
Habs: Habsetme, hapis olma.
Hâcât: Hâcetler; ihtiyaçlar.
Hacer: Taş.
Hacer-i mûkerrem: Tekrîm edilen taş; şerefli taş.
Hâcib: Kapıcı, perdecî; pâdişâha en yakın memur; perde, kaş.
Hâcir: Hicret eden, göçen.
Hâcis: İlk hâtur, kalbe gelen ilk hitap; kalbe ânz olan endişe.
Hadd ü pâyân: Sınır ve nihâyet.
Hadd: (Kur'ân'ın haddi): Allah'ın murâd ettiği mânânın sınırı veya mânâdaki hükümün ölçüsü.
Hadd: Târif, tanım; hudut, sınır, nihâyet.
Hadd-i fâsil: Ayıncı hudut.
Hadd-i zâtında: Zâten, esâsen, aslında.
Hadeka: Gözbebeği.
Hademe: Hizmetçiler, hâdimler.
Hâdira: Şehir, şehirdi, bir yere yerleşmiş.
Hâdira-i hâssa: Hükümdâra has olan şehir, hükümdârın şehri, merkez şehir, baş şehir.
Hâdi: (Esmâ-i hüsnâdan) Hîdâyete erdiren, doğru yolu gösteren.
Hadîd: Demir.
Hadîm: Çok hizmet eden, hizmete pek sıkı sânilan.
Hâdim: Hizmet eden, hizmetkâr.
Hâdim: Yıkan, hedmeden.
Hâdis, hâdise: Kadîm olmayan; sonradan var olan.
Hâdisü'l-vücûd: Varlığı sonradan olan.
Hadîs: Söz; yeni hadîs.
Hadîs-i nefis: Nefis sözü; nefsânî söz, nefis-

ten ileri gelen söz.
Hadrâ: Yeşil, yeşillik.
Hadrâ'ü'd-dîmen: Fenâ bir muhitte yetmişmiş güzel kadın.
Hafâ: Hafflik, gizlilik, kapalılık.
Hâfid: (Esmâ-i hüsnâdan) Kendisine boyun eğmeyip karşı çıkanları rezil ve perîşan eden.
Hâfiz: (Esmâ-i hüsnâdan) Koruyan, muhâfaza eden.
Hâfiz: Koriyucu.
Hafî, hafîyye: Gizli, saklı.
Hafid: Torun.
Hafîyyü's-savt: Sesi kapalı olan, alçak sesle konuşan.
Hafiz: Mahfûz; muhâfaza olunmuş, korunmuş.
Hafriyât: Kazılar.
Hâhiş: İsteme, istek, arzu.
Hâhiş-ger: İstekli, isteyici.
Hâib: Mahrum, ümitsiz, me'yus; zarar ve zi-yâna uğrayan.
Hâibîn: Hâibler.
Hâib ü hâsir olmak: Hiçbir şey elde edememek, eli boş kalmak.
Hâif: Korkan.
Hâil: Mâni, engel.
Hâir: Hayrette kalmış, hayret eden, şaşırmış.
Hâiz: Mâlik, sâhip, taşıyan, elinde bulundu-ran.
Hâk: Toprak.
Hakâyık, Hakâik: Hakikatler.
Hakem: (Esmâ-i hüsnâdan) Hüküm koyan, emir veren, hükümünü icrâ eden.
Hâkeza: Böyle, bunun gibi.
Hakîka: Hakikat.
Hakikat-ı vâhide: Tek hakikat, bir tek ger-çek.
Hakikat-itissâm: Hakikat damgası vurulmuş, hakikat damgası taşıyan.
Hakikatü'l-hakâyık: Hakikatların hakikatı.
Hakîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Hikmet sâhibi, her şeyi yerli yerine koyan.
Hakîm-i ilâhî: Hikmet Allah tarafından ken-disine verilen hakîm.
Hakîm: Filozof.
Hakister: Kül, ateş külü.
Hakk: (Esmâ-i hüsnâdan) Varlığı hiç değiş-

-meyen, varlığı yok olmayan, gerçek olan.
Hakk: Gerçek, doğru; doğruluk.
Hakk-ı mu'tenâ-bih: Kendisiyle ilgilenilen şey hakkında.
Hakkıyyet: Hak olma.
Hakkî, hakkıyye: Hakk'a âit, Hakk'a men-sup, Hak ile ilgili.
Hal' etmek: Tahttan indirmek.
Halâ: Boş olma; boşluk.
Halâ ve melâ: Boşluk ve doluluk; boş ve do-lu.
Halâvet-âmiz: Tatlılık, hoşluk ile karışık; tat-lı ve hoş.
Halâif: Halîfeler.
Hâlât: Haller.
Halâvet: Tatlılık, hoşluk.
Halâyık, Halâik: Mahlûklar, yaratıklar.
Halecân: Çarpıntı, titreme.
Halel: İki şey arasındaki boşluk.
Halel-dâr: Bozma, bozulma.
Hâlet-i mahviyyet: Mahvoluş hâli, yok oluş hâli.
Hâlık: Halk eden, yaratan.
Hâlî: Tenhâ, boş.
Hâlid: Devâmlı, ebedî.
Halîfetullah-fi'l-arz: Yeryüzünde Allah'ın halîfesi.
Hâlik: Helâk olan, yok olucu.
Hâlik-i muhdes: Helâk olucu ve sonradan ortaya çıkmış olan.
Halîl: Dost, samîmî arkadaş.
Halîle: Zevce, nikâhlı kadın; dost.
Halîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Hilim sâhibi; yu-muşak davranan, cezâ vermeye gücü yet-tiği halde acele etmeyip cezalandırmayı geriye bırakan.
Hâlis, hâlisâ: Saf, karışık olmayan.
Hâlisan-lillâh: Allah için hâlis bir sûrette, Al-lah için temiz bir yürekle.
Halk: Yaratma; mahlûk, yaratılmış.
Halkan: Yaratılışça.
Halk-ı cedîd: Yeniden yaratma, yeniden ya-ratılma, yeniden oluş.
Halk-ı mahlûk: Mahlûku yaratma.
Halkıyye, halkî: Halka âit; yaratma ile, mahlûk ile ilgili.
Halkıyyet: Yaratılmış olma, yaratılış ile ilgili olma.

Halkî, halkıyye: Yaranış ile ilgili.

Hall: Çözme, çözülme; eritme, analiz.

Hâll: Hulûl eden, giren.

Hallâkıyyet: Yaratıcılık.

Halledallâhu mülkehû: Allah mülkünü dâ-imî kılın!

Hall-i müşkilât: Müşkilleri çözme, güçlükleri çözme.

Halvet: Yalnız olma, tenhâya çekilme, yalnızlık; tenhâ yer, tenhâlık.

Hâm tama'lık: Ham tamahlık, olmayacak şeyi isteme.

Hâm: Çiğ, pişmemiş, olgunlaşmamış.

Hamâkat: Aptallık.

Hame-i mesnûn: Yıllanmış ve kokuşmuş çamur.

Hamel: Kuzu.

Hamele-i arş: Arş'ı taşıyan melekler.

Hâmız-ı fahm: Asit karbonik.

Hâmî-i mâni': Engel olan koruyucu.

Hâmız-ı kibrît: Asit sülfirik.

Hâmid: Hamd eden, öven.

Hamîd, hamîde: Övülmeye değer, beğenilen; övülen.

Hamîd: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok övülen, övgüye değer sıfatlarla kendisine hamdedilen; övülmeye layık olan.

Hâmil: Taşıyan, yüklü, hâiz, sâhip; gebe.

Hâmilen: Hâmil olarak.

Hâmis: Beşinci.

Hamıyyet: Taassup; nâmustan, dolayısıyla bir şeyden çekinip âr etme, izzet-i nefis.

Hamîr-kâr: Hamur yoğuran.

Hâmis: Beşinci.

Hâmisen: Beşinci olarak.

Hamî: Taşıma; yük; isnat etme, atfetme.

Hamlen: Hamîl ederek, edilerek; isnat ederek.

Hamr: Şarap.

Hamrâ: Kırmızı, kızıl.

Hamûl: Çok tahammüllü.

Hamûle: Yük, taşınan şey, yüklenilen şey.

Hande: Gülme, gülüş.

Hankâh: Tekke, dergâh.

Hânûmân: Ev bark, ocak.

Harâbî: Harap olma, haraplık.

Harâbü'l-büldân fi âhiri'z-zamân: Âhir zamanda beldelerin harap olması.

Harâc: Müslüman olmayanlardan alınan ver-

gi; vergi.

Harâret: (Dört tabiatın biri): Sıcaklık.

Harâret-i garîziyye: Tabîî sıcaklık, tabîî ısı.

Harekât: Hareketler.

Harekât ve sekenât: Tavîr ve davranışlar.

Harem: Zevce, eş; başkasına haram olan.

Harem-i zekiyye: Temiz eş.

Harfen harfen: Harf harf olarak; birer birer.

Harf-i ta'rîf: Arapçada isimlerin başına gelen (elif ve lâm) harfi ki, o ismi belirli kılar. (Fr. Article défini).

Hâriç: Dışarıya çıkan; dış, dışarı.

Hâricen: Hâriçten; dıştan, dışardan.

Hâricî, hâriciyye: Hârice âit, dışarıda olan, dışta varlığı olan.

Harîf: Meslekdaş; arkadaş, dost.

Harîf: Sonbahar.

Harîs: Hırslı; düşkün, çok istekli.

Hâris: Ekin eken; iyi amel işleyen.

Hark: Yakma.

Hark: Yırtma; bozma, çiğneme; alışılmışın dışına çıkma.

Hark-ı âdet, hark-ı âdât: Fizik kânunların ötesine geçme; alışılmışın dışına çıkma, olağanüstü.

Harr: Harâret, sıcaklık.

Hârr: Harâretli, kızgın, sıcak.

Hârr-ı ratb: Sıcak ve rutûbedli.

Hârr-ı yâbîs: Sıcak ve kuru.

Hars: Ekin ekme.

Has ü hâşak: Çörçöp, kırıntı.

Hasâis: Hâssalar; husûsiyetler, nitelikler.

Hasâr: Zarar, ziyân.

Hasb: Mikdar; ...göre, gereğince.

Hasbeten-lillah: Allah'tan ecir ve sevâbını bekleyerek; Allah zâtı için.

Haseb-i sinn: Yaşa göre, yaş itibâriyle.

Hasebiyle: Cihetiyle, dolayısıyla, bakımından, göre.

Hasen, hasene: Güzel, iyi.

Hasenât: Güzellikler, iyilikler.

Hasene: İyilik, iyi hal.

Hasf: Işığın sönmeye, ay tutulması; yerin dibine geçirme, batırma; yere batma, alçalma.

Hâsıl: Husûle gelen, husûl bulan, olan, peydâ olan, üreyen, biten.

Hâsılî tahsîl: Elde olanı elde etme.

Hâsır: Hasr edici, tahdit eden, sınırlayan.

Hasıb: (Esmâ-i hüsnâdan) Hesâba çekip karşılığını veren.
Hâsırın: Hâsırlar; merâmına nâil olamayanlar, eli boş dönenler.
Hasıs, hasise: Kıymetsiz, değersiz, bayağı, alçak.
Hasm etmek: Kesin olarak halletmek, kesip atmak.
Hasr: Münhasır, mahsus kılma; dar bir sınır içine alma; tahdit.
Hasret-keş: Hasret çeken, özleyen.
Hasr-ı muhdesât: Sonradan var olan şeyleri tahdit etme.
Hâss, hâssa: Mahsûs, husûsî; seçkin, seçilmiş.
Hassa-i hâssa: Hassın hâssı, seçkinin seçkini.
Hassâsiyet: Hisse, duygulara sâhip olma.
Hâssaten: Husûsî olarak, özellikle; yalnız, ancak.
Hâss, hâsse: Hissedici, duyu sâhibi olan, duyan.
Hasse-i basar: Görme duyusu.
Hasse-i sem': İşitme duyusu.
Hâssıyyet: Husûsiyet; te'sîr, kuvvet.
Hasûd: Hasetçi; çekemeyen, kıskanç.
Hasûdân: Hasetçiler, haset edenler.
Hâşâ ve kellâ: Kat'îyyen, aslâ.
Hâşâ: Aslâ, kat'îyyen, hiçbir vakit, Allah göstermesin.
Hâşâk: Çöp, süprüntü, çörçöp; Pür-hâşâk: Çörçöp dolu.
Hâşâ-lillah: Allah göstermesin, aslâ, kat'îyyen, hiçbir vakit.
Haşem: Maiyet, hizmet için yanında bulunan kimseler; âile.
Hâşî': Huşû sâhibi.
Hâşîye: Bir şeyi şerh ve îzah eden not veya kitap.
Haşr: Ölüleri diriltip mahşerde toplama.
Hatâ-âlûd: Hatâ bulaşmış; hatâ dolu, pek çok yanlış olan.
Hatar: Tehlike.
Hataran: İtibar ve mevki bakımından.
Hatarnâk: Tehlikeli.
Hâtem: Mühür, yüzük; son.
Hâtemü'n-nebiyyîn: Nebilerin hâtemi.
Hâtir: Kalp, gönül, zihin; kalbe gelen şey, il-

ham.

Hâtıra: Kalbe geçen şey, ilham.
Hâtır-ı sû': Kalbe gelen kötü düşünce.
Hâtır-ı zaîf: Kalbe zayıf olarak gelen şey; zayıf düşünce, zayıf ilham.
Hatîât: Hatîeler; günahlar; yanlışlar; suçlar.
Hatfe: Günah, suç.
Hâtîm: Sona erdiren; mühürleyen.
Hâtîme: Son, nihâyet; netice, bitirme.
Hatîr: Yüce, ulu; muhâtaralı, tehlikeli.
Hatm: Mühürleme, tamamlama, bitirme, sona erdirmeye.
Hatra: Zihne gelen bir düşünce.
Hatt: Çizgi, yazı.
Hattâtîyet: Hattatlık.
Hatt-ı istivâ: Ekvator.
Hatve: Adım.
Hatve-endâz: Adım aran.
Hâülâi: Şunlar, bunlar.
Havâdis-i ekvân: Dünya hâdiseleri.
Havâî, havâîyye: Havaya âit, hava ile ilgili.
Havâli: Etrâf, çevre, yöre.
Havârik: Hârikalar; olağanüstü şeyler.
Havâs (ilm-i): Büyü ilmi, tılsımlar ilmi.
Havâss: Hâsslar, seçkinler, ileri gelenler; âriflerin seçkinleri; hâssalar, husûsiyetler.
Havâss-ı...: Hassalar, husûsiyetler, keyfiyetler, hâsslar, seçkinler.
Havâss-ı umûmiyye-i ecsâm: Cisimlerin genel hususiyetleri.
Havâss-ı...: Hasseler; duygular, duygular, hissedilen organlar.
Havâss-i bâtine: İç duygular.
Havâss-i hamse: Beş duyu.
Havvâss-i hamse: Beş duyu.
Havâss-i sâire: Diğer duygular.
Havâss-i zâhire: Dış duygular.
Havâssu'l-havâss: Seçkinlerin seçkinleri.
Havâtîr: Hâturalar; kalbe gelen şeyler.
Havâ-yı nesîmî: Atmosfer.
Havâyic: Hâcetler, ihtiyaçlar.
Havf: Korku.
Havfen: Korkarak, endişe ederek.
Havf ü recâ: Korku ve ümit.
Hâvî: İhtivâ eden.
Havl: Çevre, etraf; sene.
Havsala: Mide, kursak; anlayış, idrâk, akıl, zihin.

Hây u hûy: Gürültü, pauru; çılgılık.
Hayâl (kuvve-i...): Hayal gücü.
Hayâlât: Hayaller.
Hayâl-andîşlik: Hayal düşünlüçük, hayal kuruculuk.
Hayâl-i tânk: Geceleyn yıldız gibi-parlayıp kaybolan hayal.
Hayât-bahş: Hayat veren, hayat bahşeden.
Hayır-hâh: Herkesin iyiliğini isteyen, hayır sever.
Hayl: At, at sürüsü; zümre, takım, gürûh, topluluk.
Haylûlet: Araya girme, engel olma.
Hayrât: Hayırlar.
Hayret-âver: Hayret veren.
Hayret-bahş: Hayret verici.
Hayru'l-umûri evsatuhâ: İşlerin hayırlısı ortasıdır.
Haysiyyet: İtibar; bakım.
Hayvân-ı nâtik: Konuşan ve düşünen hayvan.
Hayvâniyyet: Hayvan olma, hayvanlık.
Hayy: (Esmâ-i hüsnâdan) Hayat sâhibi, canlı, hiç ölmeyen, hayât dâimî olan.
Hayy: Canlı, diri.
Hayy'ale: Ezanda okunan "hayye ala's-salâ" "haydi namaza"dan kısaltma.
Hayyât: Yılanlar.
Hayyız: Taraf, meydan, mekân, mevki.
Hazâin: Hazineseler.
Hazân: Sonbahar.
Hazarât: Hazretler; mertebeler.
Hazarât-ı hams: Beş hazret, beş mertebe, beş varlık mertebesi.
Hazarât-ı vücûdiyye: Vücûd, varlık mertebeleri.
Hazer: Sakınma, korunma.
Hâzır: Baş eğen, alçak gönüllülük gösteren, huzû' sâhibi.
Hâzık: Işının ehli, usta, mâhir, eli uz.
Hâzime (kuvve-i...): Hazmetme gücü.
Hâzır, hâzıra: Hazır, göz önünde bulunan, huzurda bulunan.
Hâzırûn: Hazır olanlar,
Hâzin: Hazîne muhâfızı, hazinedar.
Hazîz-ı esfel: En aşağı çukur.
Hazîz-ı evhed: En aşağı çukur yer.
Hazm: Kat'î karar verme, sebat, direnme;

doğru ve sağlam görüş.
Hazret: Mertebe, derece, rütbe; yüz yüze olmak, mukâbil bulunmak.
Hazret-i iktidâr: Kadir olma rütbesi; iktidar mertebesi.
Hazret-i kalbiyye: Kalbe âit mertebe.
Hazz: Nasip, hisse.
Hebâ': Gayet ince toz, zerre.
Hecr, Hicr: Hicran, ayrılık, ayrılma.
Hediyyeten: Hediye olarak.
Hedm: Yıkma, harap etme.
Helâk: Mahv olma, yok olma; ölme.
Helekât: Helâk edici şeyler.
Hemm: Gam, tasa, kaygı; endişe.
Hem-nişîn: Birlikte oturan, celîs.
Hem-râz: Sırdaş.
Hem-renk: Aynı renkte; aynı vasıfta.
Hemşîre: Kız kardeş.
Hem-zebân: Aynı dili konuşan.
Hendese: Geometri.
Herîse: Keşkek yemeği.
Hervele: Koşma, yürüyüş.
Herze: Boş lakırdı, saçma.
Hest: Vardır.
Hestî: Varlık.
Hetk: Yırtma, yarma.
Hevâ: Hava.
Hevâ: İstek, arzû, heves; sevgi.
Hevâcis: Hâcisler; kalbe gelen ilk hitaplar; kalbe âriz olan endişeler.
Hevesât: Hevesler.
Hevl: Korku.
Hey'et: Şekil, sûret, hal, görünüş; astronomi (îlmî).
Hey'et-i atûka: Eski astronomi.
Hey'et-i cedîde: Modern astronomi.
Hey'et-i mecmûa: Tamâmî, topu, hepsi.
Heyâkil: Heykeller; cismânî sûretler, cisimler, cesetler, bedenler.
Heykel: Cismânî sûret, cisim, maddî kalıp, ceset, beden.
Heyûlâ: İlk madde, ilk cevher; her şeyin ilk maddesi.
Hezl: Alay, şaka, latife.
Hibret, Hibret: "Zevk" ve tecrübe ile bilme; bilgi, tecrübe, ilm-i zevkî.
Hiffet, Hiffet: Hafîlik; hoppalık.
Hıfz: Muhâfaza etme; koruma, saklama; ez-

berleme.
Hikd: Kin tutma, öc almak için fırsat bekleme.
Hill: Helâl olma, helâl.
Himâr: Eşek.
Hüref: Hurfetler; san'atlar, meslekler.
Hısn-ı şer'i: Şeriat kalesi.
Hışm, hışm: Kızgınlık, öfke.
Hıyânet: Hâyinlik.
Hıyel: Hileler, oyunlar, aldatmalar.
Hızâne, Hizâne: Hazine.
Hibetullâh: Allah'ın hibesi, bağışı.
Hibret: bkz. Hibret.
Hibreten: Bizzat tecrübe ederek, deneyerek, tadarak, "zevkan."
Hicâb: Perde, örtü.
Hicâbât: Hicaplar.
Hicr, Hecr: Hicran, ayrılık.
Hiddet: Keskinlik, öfke.
Hiddet-i nazar: Bakışı keskin, keskin bakış-
 lı, görüşlü.
Hidemât: Hizmetler.
Hıffet: Hafiflik.
Hikâyât-ı selef: Daha önce yaşamış kimsele-
 rin hikâyeleri.
Hikem: Hikmetler.
Hikemiyyât-ı ilâhiyye: İlâhî hikmetlerle ilgi-
 li sözler.
Hikmet: Fizik (ilmi).
Hikmet-i tabiiyye: Fizik bilgisi.
Hil'at: Süslü ve kıymetli elbise, kaftan.
Hilâf: İhtilâf, fikir anlaşmazlığı, farklılığı, zıt-
 lığı; karşı, zıt.
Hilim, Hilim: Yavaşlık, yumuşaklık.
Hilkat: Yaratma, yaratılış.
Hilye-i şerif: Hz. Peygamber'in şekil ve va-
 sıflan; bunu anlatan yazı veya şiir.
Himem: Himmeler.
Himmet: Bir şeyin elde edilmesi, meydana
 getirilmesi için kalben ve rühen gösterilen
 gayret, çalışma; kuvvetli istek.
Him: 'Esnâsında, vaktinde, ...ğında; an, za-
 man.
Him-i da'vet: Dâvet vaktinde.
Hirâsân: Korkan, korkak.
Hisset: Cimrilik, tamahkârlık, nekeslik.
Hiss-i müsterek: Ortak duyu.
Hıta: İhâta, kuşatma.
Hicâbât: Hitaplar.

Hitâm: Sona erme, bitme.
Hizâne: Hazine.
Hizb: Kısım, bölüm, taraftar; bir miktar duâ.
Hod-perest: Kendine tapan; kendini beğе-
 nen.
Hoş-âvâz: Hoş sesli.
Hûbân: Hûblar, güzeller.
Hubb: Sevgi.
Hubbî, hubbiyye: Hubb, sevgi ile ilgili, sev-
 giye âit.
Hûb-rû: Güzeli yüzü.
Hubs: Kötülük, fenâlik.
Hübût, Hübût: Yukardan düşme, iniş.
Hucub, Hucub: Hicaplar, perdeler.
Hucub-i zulmânî: Zulmânî hicaplar; zulmânî
 perdeler.
Hud'akâr: Hilekâr, düzenbaz.
Hudâ: Tanrı, Allah.
Hudâvendâ: Ey Allah'ım; ey efendim, ey sâ-
 hibim.
Hudâvendigâr: Âmir, hükümdar, efendi.
Huddâm: Hâdimler; hizmetkârlar.
Hudûd: Haddler; sınırlar; târifler.
Hudûd-ı erbaa: Dört hudut, dört sınır.
Hudûd-ı şer'iyye: Şer'i hudutlar, şeriat sınırları.
Hudûs: Hâdis olma; sonradan olma; sonra-
 dan var olma.
Huffâş: Yarasa.
Hukemâ, Hükemâ: Hakimler; filozoflar.
Hukub: Seksen senelik süre.
Hukûk-şiken: Hukûka riâyet etmeyen.
Hukûk-şinâsan: Hukuk ilmini bilenler; hu-
 kukçular.
Hukûk-ı idâre: İdare hukuku.
Hulefâ: Halifeler.
Hulel: Hulleler; elbiseler.
Hulf: Sözünü tutmama.
Hulk: Tabiat, huy, ahlâk.
Hulkan: Tabiat ve huy tûbâriyle, ahlâkan.
Hulkî: Hulk ile ilgili; ahlâkî.
Hulkûm: Boğaz.
Hulle: Elbise; belden aşağı ve belden yukarı
 olmak üzere iki parçadan ibaret elbise.
Hulle-i behâ: Güzellik elbisesi.
Hulûd: Dâimî olma, ebedîlik, dâimî sûrette
 kalma.
Hulûl: Girme; gelip çatma; Allah'ın insanın

bedenine veya bir şeye girmesi.
Hulve(t): Tatlılık; tatlı, hoş.
Hulve(t)-i hazret: (Dünya) mertebesinin nefse hoş gelen tatlılığı.
Hulviyyât: Tatlılar, tatlı şeyler.
Humakâ, Humeakâ: Ahmaklar.
Humk: Ahmaklık, aptallık.
Humret: Kırmızılık, kızılık.
Hums: Beşte bir.
Humûd: Düşme, zayıflama; soğuma, soğukluk.
Humûm: Hemmler; tasalar, kaygılar, gamlar.
Hûn-âlûd: Kan bulaşmış; kanlı.
Hunnak, Hunâk: Boğmaca, boğaz iltihâbı.
Hûnrîz: Kan dökücü, kan döken.
Hûr: Hürler.
Hurâfât: Hurâfeler.
Hurre: (Câriye ve esir olmayan) hür kadın.
Hurrem: Şen, sevinçli.
Hurûb: Haîrler.
Hurûc: Çıkma, çıkış, dışarı çıkma; isyân, baş kaldırma.
Hurûf: Harfler.
Husamâ: Hasımlar; düşmanlar, muhâlifler.
Husrân, Hûsrân: Zarar, ziyan; yokluk, mahrûmiyet acısı.
Husûf: Ay tutulması.
Husûl: Hâsıl olma, peydâ olma.
Hûş: Akıl.
Huşû: Gönül alçaklığı.
Huşûnet: Haşinlik.
Hutâm: Kuru ot, çörçöp.
Hutâm-ı dünyâ: Dünyânın geçici, boş, değersiz şeyleri.
Hutûr etmek: Hatıra gelmek.
Huveyn: Küçük hayvanlık; mikrop.
Huzemât: Huzmeler; demetler.
Huzû: Tevâzu, alçak gönüllülük.
Huzûr: Hazır olma, hazır bulunma, mevcut bulunma, ilâhî huzûrda bulunma.
Huzûz: Hazılar.
Huzâr: Hazır olanlar, hazır bulunanlar.
Hüccet: Burhan, delil, senet.
Hüccet-i bâliğa: En yüksek mertebedeki hüccet.
Hüccet-i kâtia: Kesin, kat'î hüccet.
Hüceyrât-ı dimâğîyye: Dimâğdaki oyuklar.
Hüdâ: Hidâyet, doğru yola irşat, doğru yolu

gösterme; gösterme.
Hükemâ, Hukemâ: Hakîmler, filozoflar.
Hükkâm: Hâkimler.
Hükûmet-i cumhûriyye: Cumhûriyet idâresi, halka dayanan hükûmet.
Hükûmet-i meşrûta: Meşrûtiyet idâresi.
Hükûmet-i mutlakâ: Mutlakıyet idâresi.
Hükümdârân: Hükümdarlar.
Hükûm-fermâ: Hükmeden, hüküm süren.
Hümâm: Himmetli, azimli.
Hüner-mend: Hüner sâhibi; hünerli.
Hürmet: Haram olma, haramlık.
Hürre: Köle olmayan, hür kadın.
Hüsn, Hüsün: Güzellik; iyilik.
Hüsn-i ahlâk: Güzел ahlâk.
Hüsn-i endâm: Boybos güzelliği.
Hüsn-i netice: Güzел bir netice.
Hüsn-i re'y: Görüş, düşünce güzelliği.
Hüşyârî: Aklılık.
Hüve: O.
Hüve'l-Hak: O Hak'tır.

I

İdlâl: Dalâlete düşürme, sapırma, şaşırtma.
İhzar, İhâr: Hazırlama, hazır etme.
İkâl: Bağ, köstek, düğüm.
İktifâ: İzinden gitme, izini tâkip ederek peşinden gitme, uyma.
İktifâen: İktifâ ederek, izinden giderek.
İktifâ-i isr: İzinden gitme; uyarak peşinden gitme.
Innîn, İnnîn: Kısır, iktidarsız.
İsbr': Parmak.
İsgâ etmek: Kulak verme, söz dinleme.
İsrâh: Sarfîh kılma, izhâr etme; âşikâr ve belli etme.
İstifâ: Seçme, en temizini seçip ayırma, seçkin kılma, ayıklama; Fr. Sélection.
İstilâh: Terim.
İstilâhan: İstilâh, terim olarak.
İstilâhât: İstilâhlar; terimler.
İstinâ': Yapma, işleme; seçip ortaya koyma, güzelce yapma.
İtlâk edilmek, olunmak: Denilmek, isim verilmek.
İtlâk: Mutlak oluş, mutlaklık.
İtlâk: Salıverme, serbest bırakma; kayd ve hasır etmeksizin mutlak sûrette kullanma;

...diye niteleme, ad verme.
İtlâk-ı idâre: İdârenin mutlak oluşu, mutlakıyetle idâre.
İtmâ': Tama'a düşürme, tamah ettirme.
İtnâ: Sözü uzatma; lüzumsuz tafsîlâta boğma.
İttriyyât: Güzel kokular, güzel kokulu şeyler.
İttilâ': Öğrenme, bilme, tanıma, vâkuf olma.
İvaz, İvaz: Bedel, karşılık.
İyâdet: Ziyâret etme, hastayı ziyâret, haur sorma.
İyâl, İyâl: Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler; âile.
İyân: Âşıkârlık, göz ile görme.
İyş, Ays: Yaşama, hayat, dirilik; maişet, ekmek.
İzhâr, İzhâr: Zâhir etme, zuhûra çıkarma; âşikâr etme, meydana çıkarma.
Izmâr: Gizleme, kapalı olarak söyleme.
İzturâb: Titreme, titreşim, dalgalanma; ızdırıp.
İzturâr: Zarûrlık, mecbûriyet, çaresizlik.
İ
İlâre: Ödünç verme.
İbâ: Çekinme, kabul etmeme; râzı olmama.
İbâd: Kullar.
İbâdât: İbâdetler.
İbâd-ı sâlihîn: Sâlih kullar.
İbâdullah: Allah'ın kullan.
İbâha: Mubâh kılma, helâl kılma.
İbârât: İbâreler; cümleler, ifâdeler.
İbdâ': Örneksiz olarak en güzel şekilde yaratma.
İbhâm: Kapalı bırakma, gizli tutma; sözün anlaşılmayacak şekilde kapalı olması.
İbkâ: Mevcut hâlinde bırakma.
İblâğ: (Haber) Ulaştırma, tebliğ etme.
İbrâm: İsrar etme, üstüne düşme, zorlama.
İbrâz: Gösterme, ortaya koyma.
İbride: İnsanın vücûdunda rutûbet ve bürûdetin galebesinden ileri gelen rahatsızlık; üşüme.
İbsâr: Görme, bakma; hissedilen şeyleri görme.
İbtâ': Geciktirme, gecikme, geç kalma.
İbtâl: Bâtl kılma; hükümsüz bırakma; bozma, boşa çıkarma; lağv etme, fesh etme.
İbtidâ: Başlama, başlangıç; öncelik.

İbtilâ: Mübtelâ olma.
İbzâl: Bezl etme; bol bol verme.
İcâbet: Kabul etme; muvâfakat etme.
İcâd: Vücut verme, var etme.
İcâd-ı maânî: Kıyas yoluyla bilinmeyen bir mânâyı ortaya çıkarma.
İcâle: Cevlân ettirme; gezdirme, dolaştırma.
İcâle-i basar: Göz gezdirme.
İcâle-i basîret: Basîret gözünü gezdirme.
İcbâr: Cebr etme, zorlama.
İclâl: Saygı gösterme.
İcmâl: (Tafsîlin zıddı) Toplama, kısaltma, hülâsa etme; hülâsa, öz.
İcmâlen: İcmâl yoluyla; kısaltarak, kısaca.
İcmâlî: Tafsîlsiz, toplu, teferuatsız.
İcrâ: Bir işi yapma, yerine getirme.
İctibâ: Seçilmişlik, seçkinlik.
İctihâd: Gücü yettiği kadar çalışma.
İctihâdât: İctihat.
İctimâ': Toplanma, bir araya gelme, birikme.
İctinâb: Sakınma, çekinme.
İctisâr: Cesâret etme.
İdâ': Emânet olarak verme, tevdi etme.
İ'dâd: Hazırlama.
İ'dâm: Adem hâline getirme, yok etme.
İdâme: Devam etme, devam ettirme.
İddihâr: Biriktirme, toplayıp saklama.
İdhâl: Dâhil etme; girdirme, sokma, içine koyma.
İdlâl: Nazlanma, naz.
İdrâkât: İdrâkler.
İfâdât: İfâdeler.
İfâza: Taşacak derecede doldurma; feyz verme, feyizlendirme.
İfâza-i vücûd: Vücûd verme, var etme.
İffet: Aflılık, temizlik; nâmuslu olma.
İfnâ: Fânî kılma; yok etme.
İfrâd: Ferd kılma, tek kılma, ayırma.
İfsâd: Fesâda uğratma, yok etme, bozma.
İfsâh: Açık söyleme.
İftikâr: Şiddetli ihtiyaç, muhtaç olma.
İftirâs: Avlayıp parçalama, yırtıp parçalama.
İftitâh: Açılış, açılma; başlama.
İftitâk: Yanlıp ayrılmama.
İğfâl: Gaflete düşürme, yanıltma, yanlış iş yaptırma, aldatma.
İğlâk: Kapama; sözü muğlak, kapalı, anlaşılmayacak şekilde söyleme.

İgmâz-ı ayn: (Kabahat ve kusûra) göz yumma; gözünü kapatma.
İğnâ: Zengin etme; muhtaç halde bırakmama, müstağni kalma.
İğtidâ: Oydalanma, gıda alma.
İğvâ: Baştan çıkarma, ayartma, şaşırtma.
İğvâât: İğvâlar.
İğzâb: Gazaplandırma, öfkelenendirme.
İhânet: Haksızlık etme; horlama, hakîr görme, hakâret etme, tahkîr etme.
İhâta: Kuşatma, sarma; tam kavrama; geniş bilgi.
İhâtiyye, ihâtî: İhâta ile ilgili.
İhbâr: Haber verme; bildirme, anlatma; öğretme.
İhbârat: İhbarlar; haber vermeler.
İhbât: Aşağı indirme.
"İhbitû": "İninizi!" (Bakara, 2/36)
İhcâb: Perdeleme, hicaplama.
İhdâs: Meydana getirme, ortaya çıkarma.
İhfâ: Gizleme, saklama.
İhkâm: Muhkem kılma, sağlamlaştırma.
İhrâk: Yakma.
İhrâz: Elde etme, kazanma; erişme.
İhsâ: Sayma.
İhsâ (esmâ-i ilâhiyyeyi...): İlâhî isimlerden her bir ismin hüküm ve eserlerini şahsında tahakkuk ettirip zâhir olma.
İhsâs: Duyurma, hissettirme; duyum.
İhtâr: Hatırlatma, dikkatini çekme, uyarma.
İhtârât: İhtarlar; uyarımlar.
İhtibâr: Bizzat tecrübe ile bilme; deneme, sınama.
İhticâb: Hicaplanma; gizlenme, örtülme.
İhticâc: Delil gösterme, şâhit getirme.
İhticâca sâlih: İhtiyaç duyulan şeye uygun.
İhtifâ: Gizlenme, saklanma.
İhtilâc: Çarpıntı, çarpınma, titreme, seğirme.
İhtilâf: Muhtelif olma; ayrı ayrı olma, farklılık.
İhtilâk: Uydurma.
İhtilât: Kanşma, katışma, birbiri arasına girme.
İhtilâtât: İhtilâtlar.
İhtimâl-i ezâ: Ezâ ve cefâyâ tahammül etme.
İhtirâ': Keşfetme, icat etme; keşif.
İhtirâât: İcatlar.
İhtirâk: Bir gezegenin güneşe yaklaşması,

güneşle bir burçta bulunması.
İhtirâk: Tutuşup yanma.
İhtirâm: Hürmet, saygı.
İhtirâz: Çekinme, sakınma.
İhtisâr: Kısaltma, kısa kesme.
İhtisâs: Tahsis edilme; hâs kılınma; seçkin, seçilmiş kılınma.
İhtiyâr: Seçme; hür ve serbest olma, dilediğini yapabilme; irâde.
İhtiyâren: Seçme sûretiyle, irâde ile.
İhtiyâr-ı kizb: Yalanı seçme, yalanı tercih.
İhtiyâr-kerde: İhtiyar edilmiş; tercih edilmiş, seçilmiş.
İhtiyât: Sakınma, tedbirli olma.
İhtizân: Hazîne toplama, toplanma.
İhtizâr: Can çekişme.
İhtizâz: Titreme, titreşim; sallanma, hareket.
İhvân: Kardeşler; aynı tarıktakiler veya meslekte olanlar.
İhvân-ı bâ-safâ: İyi temiz, saf kardeşler.
İhvet: Kardeşlik, arkadaşlık.
İhyâ: Yeniden hayat verme, diriltme.
İhyâ-yı leyli: Geceyi ihyâ etme; geceleri zikir vs. ile meşgul olarak geçinme.
İhzâr: Hazırlama.
İk'âd: Oturma.
İkâ': Vukûa getirme, vukû buldurma, oldurma, yapma, yapturma; düşürme.
İkâb, İkâb: (Tâkip etme), cezâ, cezâlandırma, azap, sıkıntı.
İkad: Ateş veya ışık yakma.
İkâme: Kaldırma, ayakta durma, meydana koyma, yerleştirme, makama getirme; yerine koyma.
İkamet: Kâim olma, oturma, bulunma.
İkân: Yakîni bilgi; kat'i ve şüphesiz bilgi.
İkbâl: Tâlihli olma, saâdetli olma; baht, tâlih, gözde olma, bir mevkide bulunma.
İkdâm: Gayret ve sebatla çalışma, devamlı çalışma.
İklîl: Taç.
İklîm: Memleket, ülke, bölge.
İkmâl: Kemâle erdirmeye; olgunlaştırma; tamamlama.
İkrâr: Tasdik etme, kabul etme, doğrulama; evet deme.
İksâr: Çoğaltma.
İktibâs: Ödünç alma, alıntı yapma, alma.

iktibâsen: İktibâs sûretiyle.

iktidâ: Uyuma, tâbi olma, birini örnek alıp hareketlerini aynen uygulama.

iktifâ: Yetinme, yeterli bulma.

iktirân: Yaklaşma, yanına gelme.

iktisâb: Elde etme.

iktisâd: Aşın gitmeme, ıtidalli, adâletli davranma; dengeli olma, orta yolda olma.

iktisâr: Kısa kesme, kısaca söyleme, münhasır kılma; hasır etme.

iktitâf: Meyve toplama, devşirme.

iktizâ: Gerek; gerekme, lâzım gelme.

iktizâât: İktizâlar; gerekemeler.

İ'lâ: Yükseltme, yüce kılma.

ilâ-gayri-zâlik: Ve bundan başkası, vesâire.

ilâhî'n-nâs: Nâsın, insanların ilâhı.

ilâhiyyât: İlâhîler; ilâhla ilgili hususlar.

ilâhiyyet: İlâh olma; ilâha âit olma, ilâhlık.

İ'lâm: Bildirme, ilim verme.

İ'lâm-ı ta'lîm: Öğretmek için bildirme.

İ'lâm-ı tenbîh: Uyarma için bildirme.

ilâ-mâ-lâ-nihâye: Nihâyeti olmayarak, sonu gelmeyecek şekilde.

ilâ-mâ-lâ-yetenâhi: Sonu gelmeyecek şekilde.

ilâ-nihâye: Sonuna kadar.

İlbâs: Giydirme, büründürme.

İlel: İlleler; sebepler; hastalıklar.

İlel-i mevânî: Mâni olan illeler.

İlel-i sâriye: Bulaşıcı hastalıklar.

İlhâh: Üzerine düşme, ısrar etme.

İlhâk: Katma, ilâve etme, ekleme.

İlkâ: Bırakma, koyma, atma, telkîn etme; vahy etme, ilhâm etme.

İlkâât: İlkâlar; telkîn etmeler, telkîn edilen şeyler.

İlkâh: Döleme, aşılama.

İlkâ-i Subbûhî: Ahadiyet mertebesinde vâki olan ilkâ.

İlkâî: (Cenâb-ı Hak'tan) ilkâ ile vâki olan; Vehbî, vahiy veya ilham ile.

İlkâ-yı sem': Kulak verme, dinleme.

İllâ: Ancak, sâdece, ...den başka.

İllet: Hastalık, sebep; bir şeyin var olmasını sağlayan sebep.

İllet-i gâiyye: Bir şeyin varoluş sebebi. Fr. Cause finale.

İllyet: İlet olma, sebep olma.

İllyiyyîn: İlâhî emr âlemi.

İlm, ilim: Bilmek; bilme, bilgi, ilim.

İlm-i ebdân: Bedenler ilmi; bedenler ile ilgili ilim.

İlm-i edyân: Dinler ilmi; dinler ile ilgili ilim.

İlm-i hey'et: Astronomi ilmi.

İlm-i ledünnî: Allah tarafından verilen ilim.

İlm-i maânî: Dilbilgisinin çözülmesi güç ve ince mes'elelerinden bahseden ilim.

İlm-i nahv: Gramer ilmi.

İlm-i nücûm: Yıldızlar ilmi; astronomi.

İlm-i râsîh: Sağlam ve köklü ilim.

İltibâs: İki şeyin, biri öteki sanılacak derecede, birbirine benzemesi.

İltifât: Yüzünü çevirip bakma, göz ucu ile bakma, nazar etme.

İltihâk: Katılma, karışma.

İltikâ: Kavuşma, karşılaşma, rast gelme.

İltimâs etmek: İstemek, aramak.

İltiyâm: Kapanma, bitişme.

İltizâz: Lezzet alma.

İlîzâm: Susturma, cevap veremez duruma getirme; birinin tarafını tutma; gerektirme.

İm'ân-ı nazar: İnceden inceye araştırma, çok dikkatle inceleme.

İmâd: Direk, sütun.

İmâle: Meyl ettirme, yöneltme.

İmâta-i ezâ: Sıkıntı veren şeyi uzaklaştırma.

İmâte: Öldürme.

İmdâd: Yardım, yetişme.

İmin, Eymin: Emin, emniyet içinde, güvenlik içinde olan.

İmkân: Varlığı ve yokluğu mümkün olma, zarûf olmama; varlığı ve yokluğu düşünülebilir olma.

İmrâr: Geçirme.

İmrâr-ı hayât: Hayat geçirme, hayat sürme.

İmsâk: Tutma, elinde bulundurma, vermeme; bir şeyden el çekme, kendini tutma.

İmtidâd: Uzama, uzanma, uzun sürme, yayılma.

İmtilâ: Mide dolgunluğu.

İmtinâ': Mümentî' olma, muhal olma, imkânsızlık; çekinme, geri durma, sakınma.

İmtinân: Nîmet, ihsan, bir şeyin karşılığı olmaksızın verme, bağışlama.

İmtisâl: Bir örneğe göre hareket etme; uyma, itâat etme.

İmtisâlen: Uyararak, itâat etmek sûretiyle, örnek alarak.
İmtizâc: Mezc olma, karışma, uyuşma, uygunluk.
İmtizâcât: İmtizaçlar.
İn'âm: Nîmet verme, iyilik etme.
İn'âmât: İn'amlar.
İnâs: Kadınlar; dişiler.
İn'idâm: Adem hâline girme, yok olma.
İn'ikâd: Dügümlenme, bağlanma, akd edilme.
İn'ikâs: Aksetme, yansıma.
İnân: Dîzgin.
İnâyât: İnâyetler.
İnbâ: Haber verme, ihbar etme.
İnbât: Bitki gibi bitmesini temin etme, yetiştirme.
İnbîâs: Meydana çıkma, doğma, ileri gelme; gönderilme.
İnbisât: Bast edilme; yayılma, genişleme, açılma; iç ferahlığı, iç genişliği.
İncâz-ı va'd: Va'dini yerine getirme.
İncilâ: Cilâlanma, parlaması, âşikâr olma, görünme.
İncimâd: Donma, buz gibi olma.
İncimâden: Donmak sûretiyle.
İncizâb: Çekilme, câzibesine kapılma; çekme.
İnd: Yan, kat.
İndallah: Allah katında.
İnde'l-: ...yanında, ...katında.
İnde'l-hâce: İhtiyaç hâlinde.
İnde'l-icâb: İcap ettiğinde, gerektiğinde.
İnde'l-ifâka: İyileşme, kendine gelme esnâsında.
İnde'l-likâ: Karşılaşma, kavuşma esnâsında.
İnde'l-muhakkıkın: Muhakkıklar katında.
İnde'n-nâs: İnsanlar yanında.
İnde's-semâ': Dinleme esnasında, mûsikî dinlerken.
İndifâ': Mündefi' olma; ortadan kalkma, def olunma.
İndimâc: Birbirine geçme, biri diğerinin içinde olma, biri diğerinde gizlenme.
İndirâc: Derc edilme, münderic olma, içinde olma.
İnfâk: Nafaka verme; geçindirme.
İnfâz: Yerine getirme, yapma.
İnfîâl: Bir filli kabullenme, bir şeyin yapılma-

sını kabul eder olma; pasiflik.
İnfîâl: Gücenme, kınılma.
İnfikâk: Münfekk olma; ayrılma, çözülme.
İnfilât: Kaçmak, kaçıp gitmek.
İnfirâd: Tek olma, münferid olma.
İnfisâh: Fesh edilme, kaldırılma, bozulma.
İnfisâl: Ayrılma.
İngişâ: Örtülme, perde gibi çekilme.
İnhidâr: Şişme.
İnhilâl: Çözülme, dağılma.
İnhirâf: Sapma, yoldan ayrılma.
İn'idâm: Adem hâline girme, yok olma.
İnkıbâz: Sıkılma, sıkıntı, gerginlik; kabz hâlinde olma.
İnkıhâr: Kahra uğrama; helâk olma, mahv olma, yok olma.
İnkılâb: Kalb olma; değişme, bir halden bir hâle girme.
İnkılûbât: İnkılâblar.
İnkırâz: Çökme, yıkılma.
İnkisâm: Taksim olunma, parçalanma, bölünme.
İnkıtâ: Kesilme, arkası kesilme, tükenme.
İnkıyâd: Boyun eğme, itâat etme.
İnkızâ: Sona erme, nihâyet bulma, bitme.
İnkıfâf: Âşikâr olma, açığa çıkma.
İnnîn, İnnîn: Kısır; iktidarsız.
İnsikâl: Cilâlanma.
İnsilâb: Kaldırılma, giderilme, soyulma, yok edilme.
İnsilâh: Soyulma, sıyrılıp çıkma; tecerrüd etme; ayrılma, kurtulma.
İnşâd: Âhenk ile okuma.
İnşikâk: Yanılma.
İnşirâh: Açılma, ferahlama; kalpten perdenin kaldırılması.
İnşirâh-ı sadr: Göğsün açılması; kalbin ferahlaması; kalpten perdenin kaldırılması.
İntâc: Netice verme.
İntiâs: Kıvam bulma, hâli iyi olma, kalkma.
İntibâ': Basılma, izi çıkma, iz bırakma; şekli, sûreti görünme; izlenim.
İntibâh: Uyanma, uyanıklık; göz açıklığı.
İntifâ: Faydalanma.
İntihâ: Son, nihâyet.
İntihâb: Seçme, seçim.
İntihâk-i mehârim: Haram şeyleri yaramaz hâle koyma, haramları hiçe sayma.

İntikâd: Tenkit etme, edilme.
İntikâl: Bir yerden bir yere nakl edilme, geç-me.
İntikâs: Baş aşağı dönme, tersine dönme, terslik.
İntizâm: Nizamlı, düzenli olma, düzen.
İntizâr: Bekleme.
İntizâren: Bekleyerek, gözleyerek.
İnzâl: İndirme.
İnzâr: Uyarma,
İrâd: Getirme, söyleme; gelir, kazanç.
İrâe: Gösterme.
İrâniyyü'l-asl: İran asıllı,
İrâs: Sebep olma, verme.
İ'râz: Yüz çevirme, sakınma.
İrbâh: Kazanma, kâr elde etme; kâr, kazanç.
İrcâ': Döndürme, çevirme.
İrcâ'-ı nazar: Bakışı çevirme.
İrcü: Bana dön!
İrdâ: Aşağı düşürme, alçaltma; helâk etme.
İrdâf: Ardi sıra yürütme.
İrkâb: Bindirme.
İrs: Verâset, vâris olma, miras, soy.
İrsâl: Gönderme.
İrşâd-ı dâli: Yolunu şaşırmış olana yol gös-terme; dalâlete düşeni irşâd.
İrticâc: Çalkarırma, kabarma.
İrtidâd: Geri reddolunma, geri dönme; İslâm dînini bırakıp başka bir dîne dönme.
İrtifâ': Yükselme; kalkma, kaldırılma.
İrtihâl: Göçme, ölme.
İrtikâ: Yükselme.
İrtikâb: Kötü bir iş işleme.
İrtikâb-ı kebâir: Büyük günahları işleme.
İrtikâb-ı sagâir: Küçük günahları işleme.
İrtikâm-ı emsile: Misallerin yazımı, yazılma-sı, işâretlenmesi.
İrtisâm: Resimli olma, resim çıkma, resmedil-me.
İrzâk: Rızıklandırma; rızık verme.
İsâet: Kötülük.
İs'âf: İsteği kabul edip yerine getirme.
İs'âfen: İsteğini kabul ederek.
İsâl: Ulaşırma.
İsâr: Tercih, ikrâm, cömertlik; bol bol verme, kendisinin ihtiyacı olduğu halde verme; başkasını kendine tercih etme.
İsbâğ-ı vuzû': Tam olarak abdest alma.

İsbât: Sâbit kulma, var kulma; bir şeyin var ol-duğunu söyleme.
İskâ: Sulama, su verme.
İskât: Düşürme; yok etme, hükümsüz bırak-ma, ortadan kaldırma.
İskolastik: Ortaçağ Hristiyan felsefesi.
İslâm: Teslimiyet, teslim olma, boyun eğme; müslûman olma.
İsmâ': İştittirme, duyurma, dinletme.
İsmâr: Meyve verme, meyvelendirme.
İsmet: Mâsum olma, temiz olma, kötülük ve gûnahtan korunmuş olma.
İsmet-i müşehhere: Meşhur, bilinen ismet.
İsnâd: Bir sözün "sened"i belirleme; nispet et-me, atfetme.
İsneyniyet: İkilik.
İsr: İz, gidiş, eser; meslek.
İsrâ: Geceleyin yürütme; isrâ.
İsrâren: Gizleyerek; "İsm-i Baun'la alâkalı olarak".
İstidlâ': Anlamaya, bilmeye çalışma, bilme isteme.
İstiâne: Avn isteme; yardım dileme.
İstib'âd: Uzak görme; ihtimal vermeme.
İsticâbe: Duâyı kabul etme.
İsti'câl: Acele etme.
İsti'dâd: Kâbiliyet.
İsti'dâdât: İstidatlar.
İsti'dâd-ı gayr-i mec'ûl: Mec'ûl olmayan istidat; yaratılmamış olan istidat.
İsti'dâd-ı mec'ûl: Mec'ûl istidat; kılınmış, yapılmış istidat.
İstihâlât: İstihâleler.
İstihfâf: Ehemmiyet vermeme, küçük görme, küçümseme.
İstihzâr: Hazırlama, hazır etme, huzûra getir-me.
İstikbâl: Karşılama.
İstikbâr: Kibirlenme, kendini büyük görme.
İstiklâl: Müstakil olma, bağımsız olma, baş-kasına bağlı olmama.
İsti'lâ: Yükselme, üste çıkma, üstün gelme, kendini üstün görmek isteme.
İstilâm: El sürme, öpme; "Hacerü'l-esved"e el sürme, okşama, uzakta el sürme işâreti yapma.
İsti'mâl: Kullanma, kullanılma.
İstinâd: Dayandırma, dayanma.

İstinâd-gâh: Dayanma yeri.
İsti'zâm: Büyük görme, gözünde büyütme.
İsti'zân: İzin isteme.
İstiâb: İçine alma; tutma, kaplama.
İstîârât: İstîâreler.
İstiâre: Edebiyatta: Bir kelimenin mânasını başka bir kelime yerinde kullanma.
İstiâze: Sığınmak isteme, sığınma.
İstîbsâr: Basîretli olma, basîretle hareket etme.
İstibtâ': Gecikmesini isteme; gecikme, ağır hareket etme, gecikmeden dolayı üzülmeye.
İsticâb: İcap ettirme, gerektirme, vâcip görme.
İsticlâ: Zât-ı Hakk'ın kendi zâtı için mazharlarda zuhûr ve tecellî etmesi.
İsticlâb: Celbetme, çekme.
İstid'â: Yalvararak isteme, duâ ve niyaz etme.
İstidâm: Devâm etmesini isteme.
İstidâme: Devâm ettirme, sürdürme.
İstidbâr: Arkasını dönme, yüz çevirme.
İstidlâl: Bir delîle dayanarak netice çıkarma; bir şeyi delil yoluyla elde etme; akıl yürütme.
İstidrâc: Derecelendirme, derece derece ilerleme.
İstidrâcât: İstidrâclar.
İstidrâk: Önceden, peşinen görme; bir yanlış anlamayı düzeltme.
İstifâ: Ele geçirme, tamâmen alma; yerine getirme; tatmin etme.
İstifrâğ: Fârîğ olmak isteme; boş olma, boşalma.
İstîfsâr-ı hâtır: Hatır sorma.
İstîftâ: Fetvâ almak isteme, fetvâ sorma.
İstîğfâr: Mağfîret dileme.
İstîgnâ: Müstağnî olma; muhtaç olmama; elindekini yeterli görüp bir şey istememe; yüz çevirip bakmama.
İstîgrâk: Bir şeyin içine dalma, gömülme; bir şeye kendini fazlaca kaptırma.
İstihâle: Bir hâlden bir hâle geçme, hal değiş-tirme.
İstihdâm: Hizmette kullanma.
İstihkâk: Hakkı olma, hak etme, hak kazanma.
İstihlâf: Halîfe kılma.

İstihlâk: Helâk olma; tüketme; harcanma, tüketilme.
İstihlâl: Helâl sayma.
İstihlâl-i dem: Kanını helâl sayma.
İstihrâc: Netice çıkarma, mânâ çıkarma, yeni bir şey veya mânâ çıkarma.
İstihşâl: Hâsil etme; meydana getirme; elde etme; üretme.
İstihyâ: Hayâ etme, utanma.
İstihzâ: Alay etme.
İstikrâ: Bir cinsin ferderinin çoğunda görülen bir keyfiyeti diğerlerine de isnat etme; pek çok araştırma, inceleme.
İstikrâh: Kerîh görme; iğrenme; beğenmeme.
İstikrâr: Karar bulma, yerleşme.
İstikşâf: Keşf etmeye çalışma.
İstîlâ: Yayılma, kaplama; ele geçirme, hükmü ve idâresi altına alma.
İstimâ': İştîme, duyma.
İstimâle: Meyletmesini isteme, meyl etme.
İstimdâd: Medet dileme, yardım isteme.
İstimtâ': Faydalanma.
İstinâf: Yeniden başlama.
İstinâs: Ünsiyet kurma, alışma, yakınlık içinde olma.
İntinsâh: Nûsha çıkarma, bir sûretini, kopyesini yazma, çıkarma.
İntîşâk: Abdest alırken buruna su çekme.
İstirhâmât: İstirhâmlar; merhamet dilemeleri; yalvarmalar; istekler.
İstishâb-ı amel: Amel ile birlikte olma.
İstislâm: Boyun eğme, teslim olma.
İstisnâ: Ayırma, ayrı tutma.
İstisnâ ile söyleme: Bir sözü "inşâallah" (Allah dilerse) cümlesini söyleyerek söyleme.
İstîşhâd: Şâhid getirme, şahit gösterme.
İstîşmâm: Koklama, koku alma; sözü gelişinden anlama.
İstîtâat: Tâkat, kudret, güç.
İstîtâr: Setr olunma, örtünme, perdelenme.
İstitrâd: Asıl mevzûdan olmayıp münâsebet dolayısıyla söylenen söz; ve böyle söz söyleme.
İstivâ: Müsâvî olma, denk olma; düz olma; kaplama, örtme; ortada ve tam bir derecede bulunma.
İstivâ-i şems: Güneşin insanın başı üzerinde olduğu vakit, güneşin ışınlarının yer yü-

züne dik olarak geldiği vakit.
İstivâ-yı zahr: Sırtın düz olması.
İstizân: İzin alma.
İşâa: Yayma, duyurma.
İş'âl: Yakma, alevlendirme.
İşârât: İşaretler.
İşâret: Dolaylı olarak bildirme; sembol, remz.
İşâri: İşaretle ilgili; sembolik, remzli.
İşfâk: Şefkat etme.
İşkâl: Müskillik, güçlük; güçleştirme.
İşkâlât: İşkâller, müşkilleri, güçlükler, zorluklar.
İşrâb: Bir maksadı kapalı olarak anlatma; içirme.
İşrâk: Güneşin doğması; aydınlatma.
İşret: Yaşama, geçinme; arkadaşlık, dostluk; işret.
İştîâl: Yanma, parlama; (saçı ağarmak).
İştîdâd: Şiddetlenme.
İştigâl: Meşgul olma.
İstihâ: Meyil, istek, arzû; istah.
İstihâ-âver: İstihâ veren, arzu uyandıran, isticlendiren.
İstihâr: Şöhret bulma, meşhur olma.
İstikâk: Türeme; parçalanma, bölünme.
İstikâk-ı arabîyye: Arapçada kelime türetme.
İştirâ: Satın alma.
İştirâk: Ortak olma, ortaklık.
İstiyâk: Şiddetle arzu etme, özleme.
İ'tâ: Verme.
İ'râb: Yorma; zahmet verme.
İ'tâ: Çiğnetme, bastırma.
İtâb: Azarlama, paylama, danılma.
İ'râm: Yedirme, doyurma.
İchâf: Hediye olarak verme, hediye gönderme.
İ'tibâr: İbret alma; göz önünde bulundurma; tahmin, takdîr; kabul ediş, farz etme, kıymet biçme; izâfî olma, rölâtif olma.
İ'tibârât: İtibarlar; kabul edişler, farzetmeler.
İ'tibârî: Nisbî, izâfî, rölâtif.
İ'tidâl: Dengeli olma, orta olma, aşırı olma, ölçülülük.
İ'tikadât: İtikatlar.
İ'tilâ: Yükselme, yukarı mertebelere erişme.
İ'tilâf, İtilâf: Ülfet etme, birbiriyle anlaşma, uyuşma.

İ'timâd: Dayanma, güvenme, güven.
İ'tirâzât: İtirazlar; bir fikri, bir hükmü çürütme; kalkışmalar.
İ'tisâm: Temiz olma, gınahtan sakınma; tutma, yapışma.
İ'tiyâd: Alışkanlık.
İ'tizâl: Bir tarafa çekilme, ayrılmama.
İ'tizâr: Özür dileme, özür beyan etme.
İtmâm: Tamamlama.
İttibâ': Uyma, tâbi olma.
İttibâan: İttibâ ederek, tâbi olarak, uyarak.
İttihâd: Birleşme, bir olma, birlik.
İttihâz: Edinme, kabul etme, ittibâr etme, sayma, tutma.
İttikâ: Sakınma, çekinme, korunma, korkma; takvâ.
İttisâ': Genişleme.
İttisâl: Bitişme, dokunma, kavuşma, yapışma.
İttisâm: Damga vurma, süsleme, damgalanma.
İttizâh: Vâzih olma, açık olma, meydana çıkma.
İtyân: Getirme, getirilme.
İvaz, İvaz: Bedel, karşılık.
İ'vizâc: Eğrilik, eğri bûğrü olma.
İyâdet: Hastayı ziyaret etme.
İzâa: Zâyi' etme; kaybetme.
İzâe: Işık verme, aydınlatma.
İzâfât: İzâfetler, nisbeder.
İzâfe, İzâfet: Bağlama, bağlı kulma, alâkalı kulma; isim tamlaması yapma, ilâve etme; izâfîlik, izâfî olma.
İzâfî, İzâfîyye: Nisbetle olan, bir şeye göre olan, nusbî; rölâtif.
İzâfîyât: İzâfî şeyler.
İzâle: Ortadan kaldırma, yok etme.
İzâm: Büyükler. **Peygamberân-ı izâm**: Büyük peygamberler.
İ'zâm: Büyütme; lüzûmundan fazla ehemmiyet verme.
İ'zâm: Yollama, gönderme.
İz'an: Anlayış, kavrayış, akıl.
İzâr: Belden aşağıya örten örtü; peştimal.
İ'zâz: Azîz kulma; saygı gösterme; ikrâm etme, ağırlama.
İzdihâm: Kalabalık, yığılma.
İzdivâc: Çift olma, çiftleşme.

İzlâl: Zelif etme, hakîr kılma, alçaltma.
İzmihlâl: Yok olma.
İzz: Değer, kıymet, yücelik, kudret, saygı.
İzzet: Aziz olma, yücelik, ululuk.

J

Jeng: Pas.

K

Kabâ: Üste giyilen elbise, cübbe.
Kabâyih, Kabâih: Kabîhalar; çirkin şeyler.
Kâbe kavseyn: İki yay arası.
Kabız: Kabzededen, alan, tutan; kabızlık veren; sıkın, çekin.
Kâbız: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyi kudreti altına alan, her şeyi kudret eliyle kavrayan; her şeyi emri altına alıp tutan.
Kâbız-ı cibâyât: Vergileri toplayan, tahsildar.
Kâbız-ı harâc: Haraç toplayan.
Kabîh, kabîha: Çirkin, kötü.
Kâbil, kabîle: Kabul eden; bir işi, bir fiili kabul edici.
Kâbil-i ta'dâd: Sayılabilir.
Kâbil-i tecezzî: Cüz'lere, parçalara ayrılabilen.
Kâbil-i tecvîz: Cevâz verilebilir, câiz görülebilir.
Kâbiliyyât: Kâbiliyetler.
Kâbiliyyet: Kabul edicilik; kâbiliyet.
Kable: Önce.
Kable'l-mevt: Ölümünden önce.
Kable'l-vusûl: Vâsî olmadan önce.
Kabza: Eli ile tutma; avuç içine alma, kavrama, sıkma, sıkılma.
Kabza: Pençe, avuç; şiddetle, sıkıca tutma.
Kaddesallâhu bi-sırrıhi'l-münîr: Allah onun nûr saçan sırrını takdîs etsin!
Kaddesallâhu esrârahum: Allah onların sırrlarını takdîs etsin!
Kaddesallâhu sırrahu'l-azîz: Allah onun azîz sırrını takdîs etsin!
Kaddesallâhu sırrahûmâ: Allah ikisinin sırrını takdîs etsin!
Kadem: Ayak, adım.
Kademeyn: İki ayak.
Kadem-nihâde: Ayak basmış, gelmiş olan.
Kader-i ma'lûm: Mâlûm, belli bir mikdar.
Kaderî: Kaderiye, Mûtezile mezhebine men-

sup olan.

Kadh: Kötüleme.

Kadîm, kadîme: Öncesi olmayan; eski.

Kadîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Kudem sâhibi olan; evveli, öncesi olmayan.

Kadîmen: Eskiden beri, çok eski zamanlardan beri.

Kadîr: (Esmâ-i hüsnâdan) Pekçok kudretli olan, herşeye gücü yeten.

Kadîr: Kudretli, gücü yeten.

Kadr: Mikdâr; derece, rûte, kıymet.

Kadr-i müşterek: Ortak rûte, derece; ortak değer.

Kâffe: Bütün, hep, cümle.

"Kâf"-ı hitâb: Arapça'da muhâtabı bildiren "sen" zamiri.

Kâfi, kâfiye: Yeter, yeterli, yetecek.

Kâfir: Örtün, kaplayan; karanlık gece, karanlık deniz.

Kâfirân: Kâfirler.

Kâfirîn: Kâfirler.

Kâfûr: Beyaz ve yan şeffaf, kolaylıkla parçalanarak kokusu kuvvetli bir madde.

Kahhâr: (Esmâ-i hüsnâdan) Kahr edici, yok edici, kendisine karşı direnilmesi mümkün olmayan.

Kâhil: Hareketi ağır, gayretsiz, tenbel; durgun; orta yaşlı, 30-50 yaş arasında olan.

Kâil: Söyleyen; kanaatini taşıyan, düşüncesine sâhip olan.

Kâim: Ayakta duran; var olan, varlık bulan; birinin yerini tutan, birinin yerine geçen; bir işte sebat eden.

Kâimen: Ayakta olarak, ayakta.

Kâimiyyet: Kâim olma.

Kâim-makâm: Bir kimsenin makâmı temsil eden; halife, kaymakam.

Kâin: Olan, meydana gelen, var olan; bulunan.

Kâinât: Kâin olanlar; var olanlar, mevcûdat.

Kâl: Söz.

Kâl'a: Kale.

Kâle: Buyurdu, söyledi, dedi.

Kâlâ: Kumaş; sermaye.

Kalb: Değiştirme, çevirme, bir başka kalıba koyma.

Kalb-i a'yân: "Ayn"lan, hakikatları değiştirme.

Kalb-i hakâyik: Hakikatleri başka bir kalıba çevirme; A'yân-ı sâbitedeki hakikatleri değiştirme.

Kalb-i maâdin: Mâdenlerin başka bir mâde-ne çevrilmesi.

Kalbî, kalbiyye: Kalp ile ilgili, kalbe âit olan.

Kalem-i ma'hûd: Mâlûm, bilinen kalem.

Kâlen: Söz olarak.

Kâlub: Kalıp.

Kalîl: Az.

Kalîlû'l-hareke: Hareketi az, az hareketli.

Kâm: Emel, istek.

Kam': Ezme, kırma, zaptetme.

Kamer: Ay.

Kâmet: Boybos, boy.

Kâmilân: Kâmilller.

Kâmilîn: Kâmilller.

Kâmin: Gizli, saklı.

Kân: Mâden ocağı; kaynak.

Kâne: Oldu; (bir şeyin var olduğunu bildir-mek için kullanılır)

Kânîtin: Itâat ediciler, muftî'ler; baş eğenler.

Kâr: İş; kazanç.

Ka'r: Dip, derinlik, nihâyet.

Ka'r-ı zemîn: Yerin dibi.

Karâbet: Yakınlık; akrabâlık.

Karâtis: Kırtaslar; kâğıtlar, sahifeler.

Kâri': Okuyucu.

Kâri'-i faîfîn: Zekî, akıllı, anlayışlı okuyucu.

Karîb, Karîbe: Yakın.

Karîben: Yakında, yakın zamanda.

Kârih: Kerîh gören; nefret eden, iğrenen, isteksiz olan.

Karîn: Yakın; arkadaş; birlikte olunan kimse.

Karîn-i hâss: Seçkin, çok yakın arkadaş.

Karn: Yüz yıllık zaman; vakit, zaman; yaştaş, yaşıt; boynuz.

Karnen-ba'de-karnin: Asırdan asıra, yüz-yıldan yüzyıla, asırlar boyunca.

Karye: Köy.

Karz-ı hasen: Fâizsiz ve karşılıksız ödünç verme, borç verme.

(k.a.s.): (Kaddesallâhu sırrahû); Allah sırrını takdis etsin!

Kasâid: Kasideler.

Kasas-ı enbiyâ: Peygamber kıssaları.

Kasem: Yemin, yemin etme.

Kâsır-nazar: Görüşü, düşüncesi kısa olan;

görüşü kusurlu, kıt.

Kâsır, kâsıra: Kusurlu; âciz; kısa.

Kâsırû'l-fehm: Anlayışlı kıt.

Kâsi: Katı, hissiz, taş gibi.

Kâsîr: Kısa; az.

Kasr: Kısaltma, kısalık; azaltma; kısaca söyle-me, kısa kesme.

Kasr-ı müfrit: Aşırı kısalık.

Kasvet: Katlık, sertlik; sıkıntı.

Kâşif: Keşfeden, keşif sâhibi.

Kat': Kesme; biçme; halletme, sona erdirmе; yol alma, geçme.

Kat' etmek: Kesmek; biçmek, halletmek, sona erdirmek; (yol) almak, geçmek.

Kat'-i bâdiye: Çöl kat' etme; çöl geçme.

Kat'-i evsâl: Vücuttaki mafsallar (eklemler)in kesilmesi.

Kat'-ı me'lûfât: Üflet edilen şeyleri kesme, terketme.

Kat'-ı menâzil: Menziller kat' etme.

Kat'-ı merhale: Merhale kat' etme, konak yerlerini geçme, yol alma.

Kat'-ı mesâfât: Mesâfeler kat' etme, yol alma.

Kat'-ı rûûs-ı a'dâ: Düşmanların başlarının kesilmesi.

Kat'-ı visâl: Kavuştuktan kesilme, vuslata mâni olma.

Kat'â, Kat'an: Kat'liyen; kat'î sûrette, kesinlikle.

Kâtî': Kesici, kesen; kesin, kat'î.

Katîat: Kesilme, tâkatsiz kalma.

Kâtîm: Ketrin eden; sır saklayan.

Katî: Öldürme.

Katî-i gulâm: Kölenin öldürülmesi.

Katûl: Çok öldüren, çok öldürücü.

(k.A.v.), (k.v.): (Kerremallâhu vecchehû); Allah onun yüzünü, vechini zâtını şerefli ve mübârek kalsın!

Kavâbil: Kabiller; kabul edenler.

Kavâfi: Kaftiyeler.

Kavâid: Kâideler.

Kavâim-i Arş: Arş'ı ayakta tutanlar.

Kavânîn: Kânunlar.

Kavî: Kuvvetli, sağlam.

Kaviyyen: Kuvvetli olarak.

Kaviyyû'l-aded: Sayıca kuvvetli.

Kaviyyû'l-inâd: İnadi kuvvetli, çok inatçı.

Kaviyyü'l-muhâfaza: Muhâfazası kuvvetli; kuvvetle muhâfaza eden.

Kavl, kavl: Söz.

Kavlî: Sözlü, söze âit.

Kavlühû Teâlâ: Allah Teâlâ'nın kavlî, sözü, buyruğu.

Kavm: Topluluk, ahâli; millet.

Kavvâl: Çok söyleyen, geveze, çenesi düşük; okuyucu. Semâ meclislerinde kasîde vs. okuyan kimse.

Kayd-ı ihtirâzî: İhtiyat kaydı, çekinme payı.

Kaynak: Sirt etlerinin but etlerine yapıştığı yer.

Kayyûm: (Esmâ-i hüsnâdan) Kudret ve irâdesiyle başka varlıkları kaim kılan, ayakta tutan, varlıklar kendisiyle kâim olan.

Kazâ: Hükmetme; ifâ etme; sonradan yerine getirme.

Kazâyâ: Kazıyyeler; hükümler; önermeler.

Kazdır: Kalay.

Kazf: Atma, atılma, fırlatma.

Kâzib, kâzibe: Yalancı.

Kaziye, Kazıyye: Hüküm; önerme; dâva, mes'ele, iş; cümlecik.

Kazm, Kezm: Öfkesini, hırsını yenme.

Kazm-ı gayz: Öfkeyi yenme; öfkesini, hırsını tutma.

Kâzûrât: Pislikler; insan pisliği.

Kebed: Karacığer.

Kebîr: Büyük.

Keenne: Sanki, güya.

Kefere: Kâfîrler.

Keff: Avuç.

Keffâr: Çok örtücü.

Keffâret: Bir günâha karşı olmak üzere verilen cezâ.

Keff-i yed etmek: El çekme, kaşımama, vazgeçme.

Kehl: Olgunluk yaşında olan; otuz beş yaşında olan.

Kehrûbâ: Kehribar; (mıknatıs.)

Kelâl: Yorgunluk, bıkmılık.

Kelâm: Söz; kelâm ilmi.

Kelâm-ı kudsî-l vâcibü'l-îmân: İnanılması gerekli olan mukaddes kelâm.

Kelâm-ı mu'ciz-nizâm-ı Mesnevî: Mesnevî'nin mucize düzenli kelâmı.

Kelâm-ı nefsi: Zâta âit, zat ile ilgili kelâm.

Kelâmullah: Allah'ın kelâmı; Allâh'ın sözü.

Kelb: Köpek.

Ke'l-evvel: Evvelki gibi, önceki gibi.

Kelîl: Yorgun, bıkmış, zayıf; (Dil hakkında:) söylemeyen, çok az konuşan, konuşmaktan kaçınan.

Kelim: Kelimeler; sözler.

Kelimât: Kelimeler.

Kelime: Cenâb-ı Hakk'ın nefes-i rahmânisi ile zuhur eden her bir varlık; varlık âlemindeki her bir mevcut.

Kelimetullah: Allah'ın kelimeleri.

Kem: Kaç, ne kadar?

Kemâl: Olgunluk, tamlik, mükemmeliyet.

Kemâlât: Kemâller.

Kem-bidâa: Sermâyesi kıt, bilgisi az.

Kemmiyet: Nicelik; sayı ile ilgili olma.

Kemter: Daha aşağı, hakir, itibarsız; eksik, noksan.

Kenz: Hazine.

Kenzü'l-ervâh: Ruhlar hazinesi.

Kenzü'l-künûz: Hâzineler hazinesi.

Kenzü's-sifât: Sıfatlar hazinesi.

Kerâmet: Kerim olma; büyüklük sâhibi olma, hürmete lâyık olma; kerem; ikram; kerâmet.

Kerem: Cömertlik, lütuf; asâlet.

Kerh: İstememe, iğrenme, hoşlanmama; zorlama.

Kerhen: İstemeyerek, zorla.

Kerîh, kerîhe: Fenâ, pis, iğrenç.

Kerîm: Cömert, kerem sâhibi.

Kerîman: Kerîmler.

Kerîme: Kız evlât.

Kerremallâhu vechehû (k.a.v), (k.v.): Allah onun vechini şerefli ve mübârek kılsın!

Kesâfet: Kesiflik, yoğunluk.

Kesâfât: Kesâfetler.

Kesân: Kimseler.

Kesb: Kazanma, kazanç.

Kesbî: Kazanılan, çalışmakla elde edilen.

Keserât: Kesretler; çokluklar.

Kesib: Kumların bir araya yığılmasından meydana gelmiş tepe; kum tepesi.

Kesif, kesife: Sık ve tok olan, şeffaf olmayan, koyu, kalın; yoğun.

Kesir, kesire: Çok.

Kesîrû'z-zulmet: Karanlığı çok, çok karanlık.
Kesîrû'l-afv ve't-tecâvüz: Affı ve hatâyâ göz yumması (cezâsız bırakması) çok olan.

Kesîrû'l-âile: Ailesi kalabalık.

Kesîrû'l-heves: Hevesi çok, çok hevesli.

Kesîrû'l-inkılâb: Değişmesi, bir şekilden bir başka şekle girmesi çok olan.

Kesr: Kurma.

Kesret: Çokluk.

Keşâkeş: Çekişme, münâkaşa; bir şeyi iki ucundan çekme; gam, keder; felâket.

Keşfen: Keşif bakımından.

Keşf-i gıtâ: Örtünün, perdenin açılması.

Keşf-i istidlâlî: İstidlâl, delil yoluyla bulma, meydana çıkarma.

Keşfiyyât: Keşifler.

Keşfiyyât-ı fenniyye: Fennî, ilmî icatlar, keşifler.

Keşkûl: Hindistan cevizi veya abanozdan yapılmış çanak.

Ketb: Yazma.

Ketm: Gizleme, saklama.

Ketm-i adem: Adem, yokluk gizliliği.

Kevâkib: Yıldızlar.

Kevkeb: Yıldız.

Kevn: Oluş, meydana gelme; varlık, kâinat.

Kevn-i câmi': Her şeyi câmi' olan, her şeyi kendinde toplamış olan varlık.

Kevn-i sâbık: Önceki, geçmişteki oluş, daha önce olmuşluk.

Kevnî, kevnîyye: Kâinata âit; maddî varlık âlemine âit.

Kevn ü fesâd: Oluş ve yok oluş.

Keyd: Oyun; tuzak, hile.

Keyfe: (On kategoriden biri): Nasıl.

Keyfiyyet: Nitelik; husus.

Keyl: Ölçme; hubûbat ölçęi, ölçek.

Keylen: Ölçme bakımından, ölçek bakımından.

Kezm, kazm: Öfkesine hâkim olma, hırsını yenme.

Kezm-i gayz: Öfkeyi yenme, öfke ve hırsına hâkim olma, tutma.

Kezzâb: Yalancı, çok yalan söyleyen.

Kible-gâh: Kible yeri.

Kıdem: Kadim olma; evveli olmama.

Kıdemü'l-kıdem: Kıdemin kıdemi.

Kıdvat: Önder, rehber, kendisine uyulup arkasından gidilen.

Killet: Azlık, az oluş.

Killet-i bidâa: Sermâye kıtlığı; bilgi azlığı.

Kirâat: Okuma.

Kirtâs: Kâğıt.

Kıs-alâ-hâzâ: Buna kıyas et!

Kıssa: Hikâye, fıkra; vak'a, mâcerâ.

Kısr: Kabuk.

Kıtâât: Kır'alar; ülkeler.

Kıtâl: Vuruşma, savaşıma; öldürme.

Kıvâm: Durma, duruş; direk; bir şeyin istenilen durumda olması.

Kıyâfet-nâme: İnsanın fizikî yapısından ah-lâkî ve mânevî şahsiyeti hakkında hüküm çıkarma kitabı.

Kıyâm: Ayakta durma, var olma.

Kıyâm-bî'n-nefs: Kendi kendine kâim olma, varlığı kendisinden olma.

Kıyâm-ı leyl: Geceleyin kalkıp ibâdet etme, namaz kılma.

Kıyâsât: Kıyaslar.

Kıyl: Kavl, söz; "denildi."

Kıyl ü kâl: "Denildi ve dedi"; dedikodu.

Kıyye: Okka, dört yüz dirhem.

Kibâr: Büyükler, ulular; ince, nâzik.

Kiber: Büyüklük.

Kiber-i sinn: Yaş büyüklüğü.

Kibrît-i ahmer: Kırmızı kükürt; eski kimyâ ilminde altın elde etmeye yarayan madde.

Kifâyet: Yeterli olma, yeterlilik; iktidâr.

Kilâb: Köpekler.

Kils-i bakır: Bakır taşı.

Kimyâger: Kimyâcı.

Kimyâ-yı atîk: Eski kimyâ; alşimi.

Kimyâ-yı sûrî: Şeklî, maddî kimyâ.

Kinâye: Bir düşüncüyü kapalı bir sûrette söyleme; dolaylı sûretle söylenmiş söz.

Kinn: Örtü, perde.

Kirbâs: Bez, kumaş; keten ve pamuk bez.

Kirdgâr: Tanrı.

Kisb, Kesb: Kazanç, iş, güç.

Kisve: Elbise, kıyâfet.

Kitâbet: Yazma.

Kitâb-ı hafız: Muhâfaza olunmuş kitap; levh-i mahfûz.

Kiyânî, kiyâniyye: Var oluşa âit, kâinatla ilgili.

Kızb, kızib: Yalan.

(k.s): (Kuddise sirruhû); Onun sırnı takdis olunsun, onun sırnı mukaddes olunsun!

Kubh, Kubuh: Çirkinlik, kötülük.

(Kuddise sirruhû): Onun sırnı mukaddes olunsun! Onun sırnı takdis olunsun!

Kuddise sirruhû'l-azîz: Onun azîz sırnı takdis olunsun!

Kuddise sirruhû's-sâmî: Onun yüce sırnı takdis olunsun!

Kuddûs: (Esmâ-i hüsnâdan) Her çeşit noksandan mukaddes ve münezzeh olan; güzel sıfatları sebebiyle öğülen.

Kudret-yâb: Kudretli, gücü yeteabilen.

Kulûb: Kalpler.

Kunût: Tâat, duâ, ibâdet.

Kunût: Ümitsizliğe kapılma.

Kurb: Yakınlık.

Kurbet: Yakınlık; Allah'a yaklaşmak için yapılan ibâdet, amel.

Kurenâ-i sû': Kötü arkadaşlar.

Kurret-i ayn: Göz nuru, göz aydınlığı.

Kurs-ı kamer: Ay küresi, ayın görünen yüzü.

Kurs-ı şems: Güneş küresi.

Kurûn: Çağlar, devirler.

Kusûr: Kasırlar; köşkler.

Kusûr-ı cinân: Cennetlerin köşkerleri.

Kût: Gıda, azık.

Kutb-i a'zam: En büyük kutup.

Kûteh-bînân: Kısa görüşlü kimseler.

Kuûd: Oturma; namazda secdeden sonra oturma.

Kuvâ: Kuvvetler; duyular; kuvveler, güçler.

Kuvâ-yı vâhime: "Vâhime" kuvvetleri, güçleri.

Kuvvâd: Kâidler; kumandanlar.

Kuvve: Kuvvet; meleke, güç, duy; fiile gelmeyip tasavvur, düşünce hâlinde olma; kabiliyet ve güç hâlinde olma.

Kuvve-i aklıyye: Akıl gücü.

Kuvve-i anî'l-merkeziyye: Merkezkaç kuvveti.

Kuvve-i bâsıra: Görme gücü.

Kuvve-i câzibe: Cezbetme gücü, çekim gücü.

Kuvve-i dâfia: Defetme, uzaklaştırma gücü, itme gücü.

Kuvve-i fikriyye: Fikir, düşünce gücü.

Kuvve-i gazabiyye: Gazap gücü.

Kuvve-i hâfıza: Hâfıza gücü.

Kuvve-i hayâliyye: Hayal gücü.

Kuvve-i hâzime: Hazmetme, sindirme gücü.

Kuvve-i ifnâiyye: İfnâ edici, fânî kılıcı, yok edici kuvvet.

Kuvve-i lâmise: Dokunma gücü.

Kuvve-i mâsike: Tutma gücü, tutucu güç.

Kuvve-i musavvire: Tasavvur gücü, tasvir edici güç.

Kuvve-i mutasarrafe: Tasarruf edici kuvvet.

Kuvve-i müfekkire: Düşünme gücü.

Kuvve-i sâmla: İştme gücü.

Kuvve-i şâmme: Koklama gücü.

Kuvve-i şeheviyye: Şehvet gücü.

Kuvve-i vâhime: Zihinde hazır olan şeyleri tertip ve sarfetme gücü; vehmetme gücü.

Kuvve-i zâika: Tat alma gücü.

Kuvve-i zâkire-i müfekkire: Hatırlayıcı düşünce gücü.

Kuyûd: Kaydlar, bağlar.

Kuyûdât: Kaydlar, bağlar.

Kübrâ: Büyük, en büyük.

Küdüât: Küdüretler; bulanıklıklar; kederler, tasalar.

Küdüret: Bulanıklık; gam, tasa, kaygı.

Küfr: Örtme, kaplama; karanlık gece; inkâr.

Kühl, Kuhl: Sürme; göz ilacı.

Kühûle: Gözü sürmeli olma.

Külhan: Hamam ocağı.

Küll: Hep, bütün.

Külle şey'in: Her bir şey, her şey.

Küllen: Küll olarak.

Küll-i muhammediyye-i muhîta: Hz. Muhammed'in her şeyi kuşatan külliyyeti.

Küllî, külliyye: Külle âit, küll ile alakalı; üni-versel.

Küllîyyât: Külliyyetler, külller.

Küllîyyen: Küllî olarak; büsbütün, tamâmiyye, toptan.

Küllîyyet: Küllî olma, küllîlik, umûmîlik; üni-versalite.

Kümmelîn: Kümmeller; kâmiller.

Kümm-i gayb: Gayb örtüsü, gayb gömleği.

Kümûn: Gizlenme, gizlilik.

Kûn: Ol!

Kûn-fe-yekûn: Ol! (der) derhal olur.

Kûnh: Asıl, kök, hakikat, öz.

Künûz: Kenzler, hazineler.

Küre-i hâkî: Yer küresi.

Küre-i nâri: Ateş küresi.

Küreviyyü's-şekl: Küre şeklinde.

Kürübât: Kürbetler; tasalar, sıkıntılar, kederler.

Küsûf: Güneş tutulması.

Küşâd: Açma, açılış.

Küşâde-dest: Elini açmış, açık el.

Küşâde-rû: Açık yüzü.

Küşâyış: Açılma, açılış; ferahlık.

Kütüb: Kitaplar.

Kütüb-i münzele: İndirilmiş kitaplar.

Kütüb-i nefîse: Nefis kitaplar, pek güzel ve değerli kitaplar.

Kütüb-i tefâsir: Tefsir kitapları.

L

Lâ (olmak): Yok (olmak).

Lâ-ale't-ta'yîn: Belirtmeksizin, rastgele, gelişli.

Laanehullah: Allah ona lânet etsin!

La'b, Laib: Oyun.

Lâ-bidâyet: Başlangıcı olmayan başlangıcsız.

La-büdd: Lâzım, gerekli, kaçınılmaz, şüphesiz.

Lâ-cerem: Şüphesiz, elbette.

Lafza-i fuzûl: Gereksiz, boş söz.

Lağv: Faydasız, beyhüde, boş; yanılma, atılma; kaldırma, hükümsüz bırakma.

Lâ-havle: "La havle ve lâ kuvvete illâ billâh" (Kuvvet ve güç ancak Allah ile) cümlesinin kısaltılmış şekli: Bir sıkıntı ve belâ vukûunda sabrın tükendiğini ifade etmek için okunur.

Lâhik: Lühûk eden; bitişen, eklenen, bağlanan.

Lâhika: Katılan.

Lâhî: Gâfil, dikkatsiz.

Lahm: Et.

Lahza: Bir an göz ucuyla bakma.

Lâih, lâiha: Parlayan, parlak; hatıra gelen.

Lâik, lâika: Lâyık; yaraşır, yakışan.

Lâim, lâime: Levh edici; kınayıcı, ayıplayıcı.

Lâim, lâine: Lânetlenmiş; nefret kazanmış, istenilmeyen.

La'l: Kırmızı renkte değerli bir taş.

La'l-gûn: Kırmızı renkli.

La'n: Lânetleme.

Lâ-mahâlete: Çâresiz, ister istemez.

Lâ-mekân: Mekânsız, mekânsızlık.

Lâ-mekânî: Bir mekâna âit olmayan, mekânsız.

Lâmise (kuvve-i...): Dokunma duyusu.

Lâ-nihâye: Nihâyeti olmayan, sonu olmayan.

Lâ-nüsellim: Teslim etmeyiz; kabul etmeyiz.

Lâ-râdde limâ kuziyet: Kazâ olunan şeyi reddedecek, geri çevirecek yoktur.

Lâ-şey: Bir şey değil, hiç, pek değersiz.

Lâ-şey'-i mahz: Mutlak sûrette olmayan şey.

Lâ-taayyün: Taayyünlüklük.

Latâif: "Latîfe"ler.

Latîf, latîfe: "Kesîf" in zıddı; yoğun olmayan; gözle görülmeyen; yumuşak.

Latîf: (Esmâ-i hüsnâdan). Kullarına yumuşaklık ve lûtufla iyilik eden, merhamet eden; gizliliklere nüfuz eden ve vâkif olan.

Latîfe: İnsandaki "ruh," "kalp," "sır," "hafî," "ahfâ" gibi cismânî olmayan latîf şeyler; mânevî melekeler, güçler.

Lâ-ya'kûl: Akıl etmez; şuursuz, aklı ermez.

Lâ-yemût: Ölümsüz.

Lâ-yenfekk: Aynılmaz, bölünmez.

Lâ-yenkatt': Kesilmeksizin; kesiksiz.

Lâ-yetecezzâ: Parçalanmaz, bölünmez.

Lâ-yetenâhî: Nihâyet bulmaz, sona ermez.

Lâ-yezâl: Zeval bulmayacak, yok olmayacak.

Lâyih, Lâyih, lâyiha: Parlayan, âşikâr, meydana; hatıra gelen.

Lâ-yuad: Sayılmaz, sayısız.

Lâ-yuhsâ: Hesap edilmez, sayılamaz.

Lâzim, lâzime: Gerekli, gereken.

Leb: Dudak.

Lebib: Akıllı, zekî; akıl ve zekâ sahibi.

Ledünnî, ledünniyye: Hak tarafından ilham edilen.

Leheb: Alev.

Leim: Çok levh edilen; kötü, fenâ.

Lemha: Bir göz atış, bir göz atış âni; parlı, parlamaz.

Lemha-be-lemha: Vakit vakit, anbean; her an, her göz atışta; parça parça.

Lemha-i bârık: Şimşek gibi bir an görünen parlıt.

Lems: Dokunma.

"Len-terâni": "Sen Beni göremeyeceksin!"

Lerzân: Titreyen.

Lerze: Titreme, titreyiş.

Lerzendegân: Titreyenler.

Leşker: Asker.

Letâfet: Yoğun olmama; gözle görülmeyecek durumda olma.

Letâif: Latifeler.

Levâhık: Lâhık olanlar; bitişenler, eklenenler, ilâveler.

Levâzım: Lâzîmeler; lâzım olan şeyler; bir şeyden ayrı düşünülmesi imkânsız olan şeyler.

Levh: Levha.

Levh-i mahfûz: Muhâfaza olunmuş, levh, korunmuş levha.

Levh-i rahm: Rahim levhi, levhası.

Levm: Kötüleme, kınama, ayıplama.

Levn: Renk, boy, sıfat, nevi, çeşit.

Levs: Pislik, kir.

Levvâme: Levn edici; kötüleyici, ayıplayıcı.

Leyâlî-i mukmire: Mehtaplı geceler.

Leyl: Gece.

Leyle: Bir gece, gece.

Leylen: Geceleyin.

Leyyin: Yumuşak.

Lezâiz: Leziz şeyler, zevk alınacak şeyler.

Lezâzet: Lezzetli olma, lezzetlilik.

Lezzât: Lezzetler.

Lezzet-âver: Lezzet verici.

Libâs: Elbise, örtünecek şey; örtü.

Li-eclî'l-muâyene: Muâyene maksadıyla.

Li-hikmetin: Bir hikmetten dolayı.

Likâ: Kavuşma, yüz yüze gelme, karşılaşma.

Lillâhi'l-hamd: Hamd Allah içindir.

Li-nefsihî: Kendi nefsi, zâtı için; kendi zâtından dolayı.

Lisânen: Lisanla, dille, söyleyerek.

Lisân-ı kâl: Söz dili.

Lisânü'l-Hak: Hakk'ın dili.

Li-vechillâh: Allah'ın vechi için.

Li-ya'budûnî: Bana kulluk etsinler diye.

Li-ya'rîfûnî: Beni bilsinler diye.

Liyâkat: Lâyık olma; iktidar, fazilet, hüner.

Li-zâtihi: Kendi zâtı için, kendisi için, kendi-

liğinden.

Lu'b: Oyun eğlence.

Luhûk: Lâhık olma; ilâve, eklenme, birleşme.

Lü'm: "İhtiyaç olmaksızın verme"; kötü olma, alçak olma; aslı yaramaz, alçak, bayağı olma.

Lübâb: Bir şeyin iyisi, içi, özü, seçkini.

Lübb: Öz, iç.

Lûgat: Dil, lisan.

Lügavî: Lügatle ilgili; **Ma'nâ-yı lügavî:** Lügat mânâsı, mecâzî olmayan gerçek anlam.

M

Mâ: (Farsça) Biz.

Mâ': Su.

Maa: Berâber, ile, birlikte.

Maa'l-ferâiz: Farzlarla berâber.

Maa'l-hakîka ve't-taayyün: Hakîkat ve taayyün ile birlikte.

Maa't-teessüf: Teessüfle; yazık ki.

Maâd, Meâd: Dönülecek yer, âhiret; dönüş, gâye, son.

Mâadâ: Başka, başkası, gayrisi.

Maâdin: Mâdenler.

Maa-hâzâ: Bununla berâber.

Maa-îzâhât: Açıklamalar ile.

Maâlim: İzler, nişanlar, âlâmetler.

Maâliyât: Yüksek ve derin fikirler.

Maânî: Mânâlar.

Maânî-i lügaviyye: Lügat mânâları.

Maâric, Meâric: Merdivenler, basamaklar; mîraclar.

Maârif: Mânevî ve tasavvufî bilgiler, mârifetler.

Maâsi: Ma'siyetler, isyanlar, itrâatsizlikler.

Maâş: Yaşayış; geçinecek şey, geçim.

Maa-tafsîlât: Tafsîlatıyla berâber.

Maâyib, Meâyib: Ayıp sayılan şeyler; kusurlar, ayıplar.

Maâzallah: Yegâne sığınacak yer Allah'dır; Allah esirgesin, Allah korusun!

Mâba'd: Sonu, sonrası.

Mâ-bekâ: Geri kalanı.

Mâbeyn: İki şeyin arası, ara.

Ma'bûd: Kendisine ibâdet edilen.

Mâ-cerâ: Cereyan eden şey; olup biten şey.

Mâcid: Şan, şeref ve kemâl sâhibi.

Ma'cûn: Hamur kıvâmında olan şey; hamur kıvâmına getirilmiş.

Madde: Cevher, mayta, unsur, asıl, esas; husus, iş, keyfiyet.

Madde-i ûlâ: İlk madde.

Maddiyyûn: Maddeciler, materyalistler.

Ma'den: Menba, kaynak; masdar, menşe, asıl, ocak, hazîne.

Mâder: Anne.

Mâder-zâd: Anadan doğma; doğuştan.

Mâdi: Medh eden; öven.

Madrûb: Darb olunmuş; dövülmüş, vurulmuş.

Ma'dûd, ma'dûde: Addedilen, sayılan.

Ma'dûm, ma'dûme: Yok, mevcûd olmayan.

Ma'dûmetû'l-ayn: "Ayn"ı, hakikati yok olan.

Ma'dûm-ı sırf: Mutlak yok olan.

Ma'dûmiyet: Yok olma.

Mâdûn: Aşağı, aşağıda olan, aşağısı.

Mâ-fât: Fevt olan, kaybolan, elden çıkan şey.

Mâ-fevk: Üst taraf, üst.

Mâ-fevka'l-Arş: Arş'ın üstünde olan.

Mâ-fevka's-semâ: Semânın üstünde olan.

Mâ-fi'l-bâb: Bâb içindeki; iş, mes'ele ve mevzû içindeki.

Mâ-fi'l-isti'dâd: İstidatta olan şey.

Mâfihâ: İçindeki şey.

Mağbûn: Aldanmış, şaşkın.

Mağdûr: Gadre uğramış; haksızlığa uğramış.

Mağfûr: Mağfîret olunmuş, affa mazhar olmuş.

Mağlata: Zihin kanşuncı, şaşırtıcı söz.

Mağmûm: Gamlı, kederli, üzüntülü.

Mağmûmâne: Kederli halde, üzüntülü olarak.

Mağnem: Menfaat, ganîmet.

Mağrem: Zarar, borçluluk.

Mağrûren: Mağrur olarak, gururlanarak; aldanarak; inanarak, güvenerek;

Mağrûs: Gars olunmuş, dikilmiş.

Mağz: İlik; iç, öz.

Mağzûb: Gazap olunmuş, öfkelenmiş, öfkelendirilmiş.

Mağzûbün-aleyh: Kendisine gazap olunan, gazaba uğramış.

Mahbes: Hapsolunma yeri.

Mahbûb: Sevilmiş, sevilen, sevgili.

Mahbûbân: Sevilmişler, sevgililer.

Mahbûbân-ı ilâhiyye: Allah tarafından sevilen kimseler.

Mahbûbât: Sevgililer; sevilen şeyler.

Mahbûbe: Kadın sevgili, sevilmiş, sevilen, sevgili.

Mahbûbîn: Mahbûblar; sevilmişler, sevgililer.

Mahbûbiyyet: Sevgili olma, sevilme.

Mahbûb-ter: Daha sevgili.

Mahbûs: Hapsedilmiş.

Mahcûb: Hicablanmış, perdelenmiş, örtülü.

Mahdûd: Sınırlı, târif edilmiş, belirlenmiş.

Mahdûdiyyet: Mahdûd olma; hudutlu, sınırlı olma.

Mahdûdû'l-efkâr: Fikirleri sınırlı olan.

Mahdûdû'l-fehm: Fehmi, anlayışı sınırlı olan.

Mahdûdû'l-fikr: Düşüncesi sınırlı olan.

Mahdûdû'l-mikdâr: Sınırlı, belirli, belli bir mikdâr.

Mahdûm: Kendisine hizmet edilen; efendi.

Mahfi: Gizli, saklı.

Mahfûf: (Çizme ve mest gibi şeyleri) giyinmiş, ayağına geçirmiş.

Mahfûz: Hıfz olunmuş; muhâfaza edilmiş, korunmuş.

Mahfûziyyet: Mahfûz olma; korunma.

Mâhi: Mahv eden; silip yok eden.

Mâhiyyât: Mâhiyetler.

Mahkûm: Hükûm olunan; hakkında hükûm verilen.

Mahkûmün-aleyh: Hakkında hükûm verilen; üzerine hükûm verilen; bir hükme muhâtap olan.

Mahkûmün-bih: Kendisiyle hükûm verilen.

Mahlûkât: Mahlûklar, yaratılmışlar.

Mahmedet: Medhetme; övme.

Mahmûd, mahmûde: Kendisine hamd edilen, hamd olunan; övülen.

Mahmûdât: Mahmûd şeyler; övülmeye değer şeyler.

Mahmûl: Yüklənmiş, yüklü; atfolunmuş, haml olunmuş.

Mahmûlün-aleyh: Kendisine hamledilen; mûsned, haber, yüklem; hamal.

Mahmûlün-bih: Yük.

Mahmûr-ı lîkâ: Kavuşma mahmûru, sarhoşu, sersemi.

Mahrec: Hurûc edecek yer; çıkış yeri, kapı; bir harfin ağızdan çıktığı yer.

Mahrek: Hareket edilen yer, yörünge.

Mahrûs, mahrûse: Muhâfaza edilen, korunmuş.

Mahrûse: Büyük şehir.

Mahrût: Koni.

Mahsûb: Hesap edilmiş, hesâba dâhil edilmiş.

Mahsûr: Hasır edilmiş; sınırlanmış, kuşatılmış, inhisar ettirilmiş.

Mahsûs, mahsûsa: Tahsis edilmiş; husûsî, müstakil, ayrı, özel.

Mahsûsât, Mahsûsât: Hislerle, duyularla idrâk edilenler.

Mahsûs, mahsûse: Hissedilmiş; beş duyu-dan biriyle idrâk edilmiş; hissedilebilir.

Mahşûr: Haşır olunmuş.

Mahtûd: Mizaç, asıl, tab', oturulan yer, bir şeyin bulunduğu yer.

Ma'hûd, ma'hûde: Ahd olunmuş; bilinen, mâlûm; sözü geçen, sözü edilen.

Mahûf: Korkulu, korkunç.

Mahz, mahza: Mutlak.

Mahzâ: Sırf, sâdece, ancak, yalnız.

Mahzen: Eşyâ saklanacak yer.

Mahz-ı hayr: Sırf hayır.

Mahzûl: Hor, hakîr, perişan.

Mahzûn: Saklanmış, gizli.

Mahzûrât: Mahzurular; sakıncalar.

Mahzûz: Hazlanmış, haz almış, hoşlanmış.

Mâi: Mâvi; suya âit.

Mâ-i hayât: Âb-ı hayât.

Mâ-i mehîn: Zayıf, bayağı su.

Mâil: Meyilli; eğilimli.

Maîşet: Yaşama ve geçinme.

Maîyyet: Berâberlik, berâber olma.

Makâbir: Makberler; kabirler.

Mâ-kabl: Öncesi, evveli.

Makâdir, Mekâdir: Miktarlar.

Makâl: Söz.

Makâlât-ı aşere: On makâlât; on kategori.

Makâlîd: Kilitler; anahtarlar; hazîneler.

Makâmât: Makamlar.

Makâm-ı kıyîl: Söz makâmı.

Makarr: Karar edilen yer, durulan yer; karar-gâh; başkent.

Makâsîd, Mekâsîd: Maksatlar; niyetler, istekler.

Makbûliyyet: Kabul olunma.

Makbûr: Kabildenmiş; kabire konulmuş, gömülmüş.

Makbûz: Kabz edilmiş; yakalanmış, çekilmiş, tutulmuş; kabzasına girmiş.

Makdûr-ı beşer: Beşerin gücü yeten şey, beşerin elinden gelebilecek.

Makhûr: Kahra uğramış; bozguna uğramış; gazaba uğramış.

Makiys: Kıyas edilebilir, benzetilebilir, benzer.

Mâkir: Mekk eden; hîle ve oyun eden; aldatan.

Maklû': Kal' olunmuş; kökünden sökül-müş.

Makrûn: Bitişik, yakın, ilgili; kavuşmuş, erişmiş.

Makt: Kin, hiddet.

Ma'kul, ma'küle: Akılla idrâk edilen, akılla bilinen; akl edilebilir.

Ma'kulât: Akıl ile idrak edilen şeyler.

Ma'kûs: Ters çevrilmiş.

Ma'kûsen: Aksine, tersine olarak.

Ma'kûsiyyet: Tersine çevrilmişlik, aks, tersine oluş.

Makzere: Dışkılık.

Makzî: Kazâ ve takdîr olunan şey; hükm olunan şey, hükm olunmuş.

Mâlâ-mâl: Dopdolu, çok dolu, ağzına kadar dolu.

Mâ-lâ-nihâye: Nihâyeti olmayan, sonu olmayan.

Mâ-lâ-yutak (Teklif-i...): Tâkat getirilemez, güç yetirilemez teklif.

Maldâr: Mal sâhibi; zengin.

Mâlî: Dolu.

Mâlîk: Mülk sâhibi, bir şeye sâhip olan; hükümdar.

Mâlikiyyet: Mâlik olma, sâhip olma.

Mâlikü'l-mülk: (Esma hüsnâdan) her şeyin tek sâhibi; var olan şeyler kendisine âit olan; her şey üzerinde tasarruf kendisine âit olan.

Ma'lûl: Hasta.

Ma'lûl: İletlenmiş; illeti kabul eden, varlığı illetle olan.

Ma'lûm: Bilinen; ayrı-ı sâbite.

Ma'lûmât: Bilinenler; a'yân-ı sâbite.

Ma'lûmât-ı esâsiyye: Temel bilgiler.

Ma'lûmiyet: Mâlûm olma, bilinme.
Ma'mel: Amel yeri, işleme yeri; iş, işleme.
Mâ-melek: Mâlik olunan şey.
Ma'mûl: İmâl edilmiş; yapılmış.
Ma'mûr: Bayındır, îmar edilmiş.
Ma'mûriyyet: Mâmur olma.
Ma'mûrû'l-kalb: Kalbi mâmur olan.
Ma'nâ-yı lûgavî: Lûgat mânâsı, dildeki mânâsı.
Ma'nen: Mânâ itibâriyle.
Ma'nen ma'nen: Birer birer mânâ olarak.
Mâni', mânîa: Mâni olan, engelleyen, engel.
Mâni': (Esmâ-i hüsnâdan) Her şey kendisinin emir ve korumasına bağlı olan; istemediği şeyin olmasına imkân vermeyen; mâni olan.
Mansıb: Makam, mevki.
Mansıb-ı kazâ: Hükmetme, hâkimlik mevki, rütbesi.
Mansıb-ı şehadet: Şâhitlik etme rütbesi, mevki.
Mansûb: Nasb edilmiş; dikilmiş, getirilmiş, konulmuş, tayin edilmiş.
Mansûr: Kendisine nusret erişen, gâlip gelen, muzaffer olan.
Manzar: Nazar edilen yer, bakılan yer; çehre; görüş.
Manzûme-i şemsiyye: Güneş sistemi.
Manzûr: Nazar edilen; bakılan, görülen.
Manzûr-ı fakîr: Fakîrin görmüş olduğu.
Manzûrun-fih: Kendisine bakılan şey nazar edilen.
Mâr: Yılan.
Maraz: Hastalık.
Ma'raz: Bir şeyin arz olunduğu yer, görüldüğü yer; sergi.
Ma'reke: Savaş meydanı; meydan.
Marîz: Hasta.
Ma'rûf: Bilinen, bilinmiş.
Mâ'rûfiyyet: Bilinme.
Marzî, marziyye: Kendisinden râzî olunan; beğenilen, hoşnut olunan.
Mâ-sadak: "Tasdik ettiği", "doğruladığı"; uygun, tıpkı.
Masdar: Sudûr yeri; kaynak, temel, menşe', asıl.
Masdar-ı binâ-i merre: Bir defa oluş bildiren mastar sığası.

Ma'siyet: Âslik, itâatsizlik, isyan, günah.
Mâsike (kuvve-i...): Tutucu, tutan güç.
Mâsivâ: Hak'tan gayri olan şey, gayr, ayyar.
Maslahat: İş, husus, madde; dirlik düzenlik, iyilik.
Masnû': Sun' edilmiş; yapılmış, meydana getirilmiş.
Masnûât: Sun' edilmiş şeyler; san'atla yapılmış, meydana getirilmiş şeyler.
Masrû': Sar'a hastalığına yakalanmış, sar'alı.
Masrûf: Sarf olunmuş, harcanmış, kullanılmış.
Mass etmek: Emmek; emerek içine çekmek.
Mastûr: Saurlanmış, yazılmış.
Ma'sûm: Korunmuş; ismetli kılınmış; kendisinden günah sâdir olmayan, günahsız.
Masûn: Stâyânat olunmuş; korunmuş.
Ma'ser: Cemâat, topluluk.
Mâşîta: Gelin yüzünü süsleyen kadın.
Mâşiyen: Yürüyerek.
Maşrik, Meşrik: Doğu, güneşin doğduğu yer.
Ma'sûs: Kanşık, hileli; saf olmayan hileli para.
Matâim: Yemek yenilen yerler; yiyecekler.
Matar: Yağmur.
Matbû': Mühürlü.
Mâ-tekkaddem: Geçen şey, geçtiği şekilde.
Matıyye: Binek, binek atı.
Matla': Tulû' yeri; doğuş yeri; başlangıç; (Kur'ân'ın matla'ı): Kur'ân'ın kapalı olan mânâ ve hükümlerinden her birinin, asıl kastedilen mânâyâ vâkıf olunabilecek itulâ' yeri.
Matlab: Talep edilen şey; istek, maksat; bahis, mes'ele.
Matlûb: İstenilen, arzu edilen.
Matlûbun-li-gayrihi: Başka bir şeyden dolayı istenilen.
Matlûbun-li-zâtîhi: Bizzat kendisi için istenilen.
Matrûd: Tardedilmiş, kovulmuş, uzaklaştırılmış.
Ma'tûf: Atf olunmuş; çevrilmiş, yöneltilmiş.
Mat'ûmât: Tadılan; yenerek tadına bakılan şeyler.
Mâverâ: Ötesinde, arkasında.
Mâ-vuzia-leh: Kendisi için konulduğu şey; ne için konulmuş ise o şey.

Mâ-yahtâcü-ileyh: Kendisine ihtiyaç duyulan şey.

Mâye: Maya; asıl, esas; para, mal; iktidar, güç; bilgi.

Mâyî': Sıvı.

Mâyîât: Sıvılar.

Mâyîyyet: Akıcı olma, sıvı olma, akıcılık.

Ma'yûb: Ayıplanmış; kusurlu.

Mazâhik: Tuhaflıklar, gülünç şeyler.

Mazarrat: Zarar, ziyan.

Mazbût, mazbûta: Zapt edilmiş, kayda geçirilmiş.

Mazhar: Zuhûr, tecellî yeri; ilâhî zuhûr ve tecellînin vâkı olduğu, görüldüğü yer.

Mâzî: Geçmiş zaman; geçmiş.

Mazmaza: Abdest alırken ağza su verme.

Mazmûn: Zımında olan mânâ; mânâ, mef-hûm.

Maznûn: Zannolunmuş, zannolunan; kendisinden şüphe edilen; sanık.

Ma'zûl: Azl edilmiş; işinden çıkarılmış.

Ma'zûl etmek: Azletmek; işten çıkarmak.

Meal: Mânâ, kavram, anlam; netice.

Mebâdi: Başlangıçlar, evveler; prensipler.

Mebâhis: Mebhaslar; bahisler, konular.

Mebâni: Binâlar, yapılar; temeller.

Mebde': Başlangıç, evvel, asıl, prensip.

"Mebde' ve maâd": Var oluşun başlangıcı ve dönülecek yer; başlangıç ve dönüş.

Mebgûz: Buğz edilmiş, nefret edilmiş, sevilmeyen.

Mebnî: Binâ olunmuş, kurulmuş; ...den dola-yı.

Meb'sûs: Yayılmış, saçılmış, dağılmış.

Meb'sût, mebsûta: Bast olunmuş; genişletilmiş, açılmış, yayılmış.

Meb'ûs: Ba's olunmuş; gönderilmiş.

Mebzûl: Bezl olunmuş; bol bol verilmiş.

Mecâlis: Meclisler; oturumlar.

Mecânîn: Mecnûnlar; akli olmayanlar.

Mecârî-i feyz: Feyzin akış yolları.

Mecârî-i fikr: Düşünce, fikir mecrâları.

Mecâzib: Meczuplar.

Mecbûl: Yogrulmuş, yaratılmış; yaratılştan bir sıfat ve hal ile olan; bir sıfat ve vasıfla yaratılmış olan.

Mechûd: Cehd olunmuş; gayret edilmiş, çalışılmış; kudret, güç.

Mechûlû'n-nât: Tavssîfî, nitelenmesi mümkün olmayan; bilinemeyen, anlatılamayan.

Mecîd: Şan ve şeref sâhibi, ulu.

Mecîd: (Esmâ-i hüsnâdan) Şan, şeref, büyüklük ve kudretiyle yüce olan.

Meclâ: Tecellî olunan yer; görünme yeri, mazhar, ayna.

Meclûb: Celb olunmuş; getirilmiş; tutkun.

Meclüvv, meclüvve: Cîlâlî, parlak.

Mecma': Cem' olma yeri; toplanma, birleşme yeri.

Mecmû', mecmûa: Cem' olunmuş; toplanmış; toplam, hepsi, tamâmı.

Mecrâ: Suyun aktığı yatak; bir işin gidiş ve oluş yolu; yol.

Mecrûh: Cerh olunmuş; yaralanmış; çürütülmüş.

Mec'ûl: Ca'l olunmuş; kılınmış, yapılmış, yaratılmış, vücûda getirilmiş.

Me'cûr: Ecirlenmiş; ecir kazanmış.

Mec'ûlen: Mec'ûl olarak; yapılmış, yaratılmış olarak.

Mec'ûliyyet: Mec'ûl olma, yaratılma, vücûda getirilme.

Meczûbân: Meczuplar; ilâhî aşka cezbolunmuş kimseler.

Medâr: Bir şeyin üzerinde döndüğü, devrettiği yer; yörünge, etrâfında dönülen nokta, merkez; vesîle, vâsita.

Medâric: Medrecler; basamaklar, merdivenler; yollar.

Meded: Yardım, imdat.

Mededkâr: Medet edici; yardım edici.

Meder: Kuru çamur, kerpiç; köy, mahalle.

Medhal: Dahli olma, bir işte te'siri olma; giriş yeri, giriş.

Medhûs: Dehşete düşmüş.

Medîd, medide: Çekilmiş, uzatılmış, uzun, çok uzun.

Medîne: Şehir.

Medlûl: Delâlet olunan; gösterilen, anlaşılan.

Medlûlât: Medlûller; kendilerine delil getirilmiş şeyler.

Medrec: Basamaklı yol, basamak.

Med'uvv: Da'vet edilen; kendisine duâ edilen.

Mefâsid: Fesatlıklar; ifsat edici şeyler.

Mefâtiḥ: Miftahlar; anahtarlar.
Mefâtiḥ-i üvel: İlk, evvelî anahtarlar.
Mefḥûm: Fehmedilmiş, anlaşılmış; kavram.
Mefkûd: Kaybolmuş, yok olan, bulunmayan; kayıp.
Mefkûdiyyet: Mefkûd olma.
Meflûciyyet: Felc olmuşluk; hareket edemez, işlemez hâle gelmişlik.
Mefrûzu'l-kırâa: (Namazda) Kırâatı, okuması farz edilmiş.
Mefṣûḥ: Fesholunmuş, hükümsüz bırakılmış, hükmü kaldırılmış.
Mefṭûḥ: Açılmış, feth olunmuş.
Mefṭûn: Fitneye düşmüş; gönül vermiş.
Meğîb: Gâib olma, gayb; kaybolma, yok olma, bulunmama.
Mehâbet: Heybetli olma; azamet, ululuk.
Mehâmid: Medihler; övmeler, övülecek şeyler.
Mehârim: Haram kılınmış şeyler.
Mehâsin: Güzellik.
Me'haz: Bir şeyin alındığı yer; kaynak.
Mehbit: Hubût yeri; inilen, inilecek yer.
Mehcûr: Terk olunmuş; ayrılmış, ayrı.
Mehîn: Hor, hakîr, bayağı, zayıf.
Mehleke: Helâk olacak yer; tehlikeli yer.
Meh-rû: Ay yüzü; güzel.
Me'hûz: Ahz olunmuş; alınmış; ödünç alınmış.
Mekâdir, Makâdir: Miktarlar.
Mekâid: Hileler, oyunlar, aldatmalar.
Mekânât: Mertebe, derece, rütbe.
Mekâriḥ: Mekkûḥ şeyler.
Mekîde: Hile, düzen, aldatma.
Mekkâr: Mekk eden; hile eden, oyun eden, aldatan.
Meknûn, meknûne: Saklı, gizli; dizili, dizilmiş.
Meknûz: Gömülmüş, içinde saklı, hazîne saklı.
Meknûzât: Mekkûz şeyler.
Mekr: Oyun, tuzak, hile; aldatma.
Mekren: Mekk olarak; bir oyun ve aldatma olarak.
Mekrûḥ: Kerḥ görülen; fenâ görülen, beğenilmeyen.
Mekrûḥât: Kerḥ görülen şeyler.
Mekrullah: Allah'ın mekri.

Meks etmek: Bir yerde durmak, bulunmak, beklemek.
Mekrûmet: İzzet, şeref, kerem.
Mekşûf: Keşf olunmuş; açılmış, açık.
Mekzûb: Yazılmış.
Mektûm, mektûme: Ketm olunmuş; gizli, saklı.
Me'kûlât: Yenilecek şeyler, yiyecekler.
Mekzûb: Yalanlanmış, yalan yoluyla vâki' olmuş.
Mel'abe: Oyun, eğlence.
Melâike-i tabîyyûn: Tabiat mensup melekler.
Melfûz: Telaffuz olunmuş, lafızla söylenmiş.
Melhûz: Mülâhaza edilmiş, düşünülmüş; hatıra gelen.
Melik: Mülk sahibi, mâlik, hükümdar.
Me'lûf: Ülfet edinilmiş; alışılmış, alışmış.
Me'lûḥ: İlâhî olan, ilâh edinen; kul, mahlûk.
Me'lûhiyyet: İlâhî olma.
Melûl: Mahzun, hüznünlü; melâlli, usanmış, bıkmış.
Mel'un: Lânetlenmiş, lânete uğramış, kovulmuş, uzaklaştırılmış.
Melâ: Çöl, sahrâ.
Melâ': Cemâat, topluluk.
Melâbis: Giyecek şeyler; elbiseler.
Melâhi: Oyunlar, eğlenceler, boş şeyler.
Melâlet: Usanma, bıkmak; sıkılma, sıkıntı.
Melâmet: Levh etmek; ayıplama, kınama.
Melbûsât: Giyilen şeyler.
Melce': İlticâ olunan yer; sığınak.
Mele-i a'lâ: Büyük meleklerin toplandığı yer; büyük melekler topluluğu.
Melek-sıfat: Melek vasıflı, melek nitelikli.
Melekü'l-berk: Şimşek meleği.
Melekü'l-cibâl: Dağlar meleği.
Melekü'r-ra'd: Gök gürlemesi meleği.
Melekü'r-rîḥ: Rüzgâr meleği.
Melekü's-sehâb: Bulut meleği.
Melhame: Kanlı savaş.
Melikü'n-nâs: Nâsın, insanların meliki.
Melikü'l-emlâk: Mülklerin meliki.
Melûl: Usanmış, bıkmış, bezmiş; mahzun, üzülmüş, üzgün.
Melzûm: Lüzumlu kılınan; gerek.
Memâlik: Memleketler; ülkeler.
Memdûḥ: Medh edilmiş; övülmüş, beğenil-

miş.
Me'men: Emin ve güvenilir yer; sığınılacak yer.
Memerr: Mürür edilecek yer; geçilecek yer; geçit, yol.
Memerr-i nâs: İnsanların geçeceği yer.
Memleket-i insâniyye: İnsan memleketi, insânî ülke.
Memlû: Dolu.
Memlûk: Birinin mülkü olan; kul, köle; tebaa.
Memnû: Yasaklanmış, yasak.
Me'mûl: Umulur.
Me'mûn: Kendisine emniyet edilen; güvenilen, emîn.
Me'mûr: Emr edilmiş, kendisine emrolunan kimse.
Me'mûrun-bih: Kendisiyle emrolunan şey.
Memzûc: Mecz olunmuş; karışmış, karışık.
Memzûcen: Karışık olarak.
Men: (Farsça) Ben.
Men: (Arapça) Kim, kimse, o kimse ki.
Men': Yasaklama; mâni olma.
Menâbir: Minberler.
Menâbir-i ukûl: Akılların minberleri.
Menâfi'l'-a'zâ: Azânın faydaları; organların vazifeleri.
Menâzır: Bakılan yerler.
Menâzil: Menziller; duraklar, konaklar.
Menba': Kaynak.
Menfaat-bahş: Fayda verici.
Menfez: Nüfûz edecek yer; delik, yank.
Menfûh: Nefolunmuş, üflenmiş.
Menh: Bağışlama, bağış, ihsan.
Menh-i vehbî: İlâhî bağış, Allah vergisi.
Menhî, menhiyye: Nehyedilmiş, yasaklanmış.
Menhûs: Uğursuz.
Menhûsiyyet: Menhûs olma; uğursuz olma.
Menî': Sarp, çetin, erişilmez.
Menkabe: Güzel fil ve iyi davranış.
Menkûha: Nikâhlı kadın.
Menkûl: Nakl olunmuş, nakledilen; anlatılan.
Menkûş: Nakş olunmuş, resmedilmiş.
Menkûşen: Nakşolunmuş sûrette.
Men-lehû'l'-emr: Emretme kendisine âit olan, emretme hakkına sâhip olan.
Menn: İhsan etme, bağışlama.
Mensî: Unutulmuş.

Mensûb: Nisbeti olan, âlâkası olan, intisap etmiş.
Mensûc: Dokunmuş, örülmüş.
Mensûh: Nesholunmuş, hükmü kaldırılmış.
Menşe': Neş'et edilen, meydana gelinen yer; esas, kök.
Menşeû's-sivâ: Hak'tan gayri olan şeylerin neş'et ettiği yer, esas, asıl.
Menşûr: Neşrolunmuş, yayılmış; ferman; prizma.
Menût: Bağlı, merbût.
Men'ût: Na'denmiş, sıfatlanmış, nitelenmiş.
Menzil: Yoldaki konak yeri; konak; mesâfe.
Menzilet: Derece, rütbe, mevki.
Merâhil: Merhaleler, menziller.
Merâî: Rüyâda görülen şeyler.
Merâret: Acılık.
Merâtib: Mertebeler.
Merâtib-i hakkîyye: Hakk'a âit mertebeler.
Merâyâ: Mir'atlar, aynalar.
Merâtib-i kevnîyye: Oluş, varoluş mertebeleri; kevn'e âit mertebeler.
Merbûb: Rabb'i olan; Rabb'e kul olan; kul.
Merbûbiyyet: Merbûbluk; Rabb'i olma; kul oluş, kulluk.
Merbût: Rabt olunmuş; bağlanmış, bağlı, bi-tişik, ekli.
Merbûtan: Merbût olarak; irtibatlı olarak.
Merci': Rücû' yeri, râci' olunan yer, dönülecek yer.
Mercûm: Kovulmuş, lânetlenmiş; recm edilmiş.
Mercû'un-ileyh: Kendisine rücû edilen, dönülen.
Merd: Adam, insan; erkek; yâğıt; er.
Merdân: Merdler; yâğıtlar, erler.
Merdûd, merdûde: Reddolunmuş; geri çevrilmiş, geri gönderilmiş.
Merfû': Ref' olunmuş; kaldırılmış, ortadan kaldırılmış.
Mergûb: Rağbet edilmiş; beğenilmiş, istenilen, sevilen.
Merhale: Bir günlük yol, uzaklık.
Merhûm, merhûme: Rahmet edilmiş; rahmete uğramış, merhamet olunmuş.
Merî: Yemek borusu.
Mer'î, mer'îyye: Rû'yet edilen; görülen.
Merîd: İnatçı, dikbaşlı.

Merkeb: Binek, binit.
Merkûb: Üzerine binilmiş; binek, binit.
Merkülüm, merkûme: Rakm edilmiş; yazılmış, adı geçen.
Merkûz, merkûze: Rezk olunmuş; yaratılıştan kendisine verilmiş; konulmuş, dikilmiş.
Mermûz: Remz olunmuş; işaret edilmiş, îmâ ile söylenmiş.
Merreten-ba'de uhrâ: Defalarca.
Merreten-uhrâ: Bir başka defa.
Mersûl: Gönderilmiş, rızkı verilmiş.
Mersûm, mersûme: Resmedilmiş.
Mersûm: Yazılmış; bahsi geçmiş, mezkûr; an'ane, gelenek.
Mer'ûs: Bir reisîn idâresi altında olan; yönetilen.
Mervî: Rivâyet olunan.
Merzât: Râzî olma, rızâ, hoşnutluk.
Merzûk: Rızıklanmış, rızkı verilmiş.
Mesâcid: Mescidler.
Mesâfât: Mesâfeler.
Mesâil: Mes'eleler.
Mesâlih: Maslahatlar; işler.
Mesâlik: Meslekler.
Mesâvî: Fenâlıklar, kötülükler.
Mesbûk, mesbûka: Sebik etmiş; geri kalmış, geçilmiş; önde bulunan, geçen, geçmiş.
Mesbûku'l-îcâd: Kendisini îcâd (var edilmek) geçmiş; var edilmeye mazhar olmuş.
Mescûd: Secde edilen, secde edilmiş.
Mescûn: Hapsedilmiş, mahpus.
Mescûr: (Kızgın ateşle veya su ile) doldurulmuş.
Mesdûd: Seddolunmuş; kapanmış, kapalı, tıkanmış.
Mesel: Nümûne; dokunaklı ve mânâlı söz; hikâye, örnek, benzer.
Meserret: Sevinç, şenlik.
Mesh: Şekil ve sûret değiştirme, başka bir sûrete bürünme.
Mesken: Sâkin olunacak yer; oturulacak yer.
Meskenet: Miskinlik, fakirlik.
Meskût: Söylenmemiş, söylenmeden geçilmiş.
Meslek: Sülûk edilen, girilen, tutulan yol veya iş; metod.
Meslek-i irfân: İrfan yolu.

Meslek-i müfid: Faydalı yol.
Meslûbu'l-îman: İmânı selbolunmuş, yok edilmiş.
Mesmû': Dinlenmiş, işitilmiş, duyulmuş.
Mesmûât: İşitilen şeyler, dinlenen şeyler.
Mesmûi: İşitime, duyma veya dinleme ile ilgili.
Mesnevî-dân: Mesnevî bilen.
Mesrûrâne: Sevinçli olarak sevinçli bir halde.
Mess: Dokunma, temas.
Mess-i nisâ: Kadınlara temas etme.
Mest: Sarhoş.
Mest-i lâ-ya'kıl: Hiç düşünemez olmuş sarhoş.
Mestûr, mestûre: Setr olunmuş; örtülmüş.
Mestûrân: Mestûrlar; örtülmüşler, gizliler.
Mestûriyyet: Kapalı, örtülü olma.
Mes'ûlün-fih: İstenmiş şey, istenilen.
Meşâgil: Meşgaleler; meşgûliyetler.
Meşâir-i aşere: On hâsse; on duyu.
Meşâkk: Meşakkatler; sıkıntılar.
Meşâmm: Koku alma duygusu.
Meşârib: Meşrebler; içilecek yerler; içecekler.
Meşâyih: Şeyhler.
Meşâyih-i kadîme: Eski şeyhler.
Meşâyih-i rûsûm: Şeklen şeyh olanlar.
Meşhed: Müşâhede yeri, şühûd yeri; şehit olunan yer; şehit mezarı.
Meşhûd: Şâhid olunmuş, müşâhede edilmiş; görülmüş.
Meşhûde: Görülen, görülmüş.
Meşhûn: Doldurulmuş, dolu.
Meşîme: Döl yatağı.
Meşîyyet: Dileme, isteme.
Meşmûm: Koklanmış, kokusu duyulan.
Meşmûmât: Koklanan şeyler.
Meşrebe: Su içecek yer; yaratılış, huy, tabiat.
Meşreb-i şehiyy: Arzu edilen, istek uyandıran meşrep.
Meşrû', meşrûa: Şeriatın izin verdiği, şeriate uygun olan.
Meşrût, meşrûta: Şart kılınmış; şartlı, bağlı, bir şarta bağlı.
Meşûb: Karşık, karışmış; lekeli.
Meşy: Yürüme.
Metâ': Mal, eşyâ, sermâye, elde bulunan varlık.
Metâlib: Matlablar; istenilen şeyler.

Metbû': Kendisine tâbi olunan, uyulan kimse.

Metbû'-i Muhammedî: Hz. Muhammed'e mânen mensup olup kendisine uyulan kimse.

Metîn: (Esmâ-i hüsnâdan) Kuvvet ve güç çok olup kendisine hiçbir iş zor gelmeyen.

Metrûk: Terk olunmuş; bırakılmış.

Meûnet: Yardım.

Metteanallâhu: Allah bizi faydalandırsın!

Me'vâ: Sığınacak yer; mesken, yer.

Mevâdd: Maddeler.

Mevâdd-i mevteaffine: Fenâ, pis kokulu maddeler.

Mevâhib: Mevhibeler; ihsanlar, bağışlar.

Mevâkîr: Mevkiler.

Mevâkîf: Mevkîler; durulan yerler, duraklar.

Mevâlid: Mâden, bitki ve hayvanın üçüne birden verilen isim.

Mevâlid-i selâse: Üç mevâlid; cemâd, nebat ve hayvan cinsinin üçüne birden verilen isimdir.

Mevâni': Mâniler; engeller.

Mevârid: Mevridler; vürûd yerleri; vârid oluş ve geliş yerleri.

Mevâsim: Mevsimler.

Mevâşi: Davar ve öküz, inek gibi hayvanlar.

Mevâtın: Mevâtınlar; menziller, duraklar; yerler.

Mevâzî': Mevziler.

Mevc: Dalga.

Mevcûd, mevcûde: Var olan, vücûd bulmuş olan.

Mevcûd-i şehâdî: Şehâdet âleminde mevcut olan.

Mevdû': Tevdf olunmuş; emânet edilmiş, üstüne verilmiş.

Meveddet: Sevmeye, sevgi.

Mevfûr: Çoğalmış, çok, bol.

Mevhibe: Hibe, bağış.

Mevhûm, mevhûme: Vehm olunan; tahayyül edilen, zannedilen; hâriçte hakikaten varlığı olmayan.

Mev'ıza: Vaaz, öğüt.

Mevkîf: Durulacak yer, durak.

Mevlid: Doğum yeri, doğum zamânı.

Mevlûd: Doğan, doğmuş.

Mevrid: Vürûd edilen yer; gelinen yer.

Mevsûf, mevsûfe: Vasıflanmış, sıfatlanmış.

Mevsûl: Ulaştırılmış, bitleştirilmiş, işal edilmiş.

Mevsûm: İsimlendirilmiş.

Mevt: Ölüml.

Mevtün: Yerleşilen yer; makam, menzil, durak, mertebe, derece.

Mevt-i ızırârî: Tabîi ölüm.

Mevt-i ihtiyârî: İradî ölüm; ölmeyen önce kendi irâdesiyle nefsin kötülüklerini ifnâ ederek fânî olma.

Mevt-i sûrî: Sûret ölümü; beden ölümü, maddî ölüm.

Mev'ûd, mev'ûde: Vâd olunmuş; vâdeli, zamânî belirli.

Mevvâc: Çok dalgali, çok dalgalanan.

Mevzî': Vaz' etme yeri; koyma yeri.

Mevzû': Vaz' olunmuş; konulmuş; konu.

Mevzûn: Vezinli; düzgün.

Meyelân: Meyl; eğilim, yönelme.

Meyl: Eğilme, eğiklik; sevmeye, gönül verme.

Meyvedâr: Meyveli, meyve verici.

Meyyit: Ölü.

Meyyite: Ölü hayvan, hayvan leşi.

Meyyitü'n-nazar: Bakışı ölü; ölü bakışlı.

Mezâhib: Mezhepler.

Mezâhib-i hakka: Gerçek, doğru mezhepler.

Mezâhir: Mazharlar; zuhûr ve tecellî yerleri.

Mezâk: Zevk alma; tadma; zevk, lezzet; damak.

Mezâmîn: Mazmunlar, mânâlar.

Mezâmm: Zemmetme, kötöleme; kötölenen şeyler, mezmûm şeyler.

Mezbele: Süprüntülük, çöplük.

Mezc: Katma, karıştırma.

Mezcûr: Zecr olunmuş, zorlanmış, yasaklanmış, men'edilmiş; eziyete mâruz kalmış.

Meze: Tad, lezzet, çeşni.

Mezellet: Zellilik, horluk, itibarsızlık, aşağılık.

Mezheb: Gidilen yol; benimsenen inanç ve görüş.

Meziyk, Mediyk, Mezîk: Darlık, dar yer.

Mezîd: Artma, çoğalma; artmış, çoğaltılmış.

Mezkûr, mezkûre: Zikr edilen; anılan, hatırlanan.

Mezmûm, mezmûme: Zemm olunmuş; yerilmiş, kötölenmiş.

Mezmûmât: Mezmûm şeyler.

Mezrûât: Ekili şeyler; ekinler.

Me'zûn: İzinli, izin verilmiş.

Mezûr: Ziyâret edilmiş, ziyâret edilen.
Misbâh: Kandil, çıra, meş'ale.
Misdâk: Bir şeyin doğru olduğunu ispat eden şey; kriter, ölçü.
Milât: Yüzler.
Miftâh: Anahtar.
Mihekk: Mehenk; mîyar, ölçek.
Mihekk-i nazar: Aklî görüş mehengi.
Mihnet: Zahmet, eziyet; sıkıntı, dert; belâ, musibet.
Mihr: Güneş; sevgi.
Mihver: Eksen.
Mikdâr: Kısım, parça; derece; ölçü; kıymet.
Mikdâren: Mikdâr olarak; kıymet bakımından.
Milel: Milletler, dinler.
Milket: Sâhiplik, mâlik olma; sâhip olunan mülk.
Mi'mâriyet: Mîmarlık.
Min-: ... den.
Minah: Bağışlar, vergiler, ihsanlar.
Min-ba'd: Sonradan.
Min-cemîl'l-vücûh: Bütün vecihlerden.
Min-ciheti'l-Hak: Hak tarafından.
Mine'l-ezel ile'l-ebed: Ezelden ebede.
Min-gayr-i iltifât ve lâ-ma'rifet: İltifât ve mârifet olmaksızın.
Min-gayr-i müşâfaheti'l-emr: "Kün" (Ol!) emrini söylemeksizin.
Min-gayr-i siyâsetin: Siyâsete riâyet etmeksizin; gelişî güzel.
Min-gayr-i ta'yîn: Tâyin etmeksizin; belirtmeksizin.
Min-gayr-i teessür: Mûteessir olmaksızın.
Min-gayr-i temsil ve lâ-his: His ve temsil olmaksızın.
Min-gayr-i tevakkuf: Durmaksızın, hemen.
Min-gayr-i tevîl: Tevil etmeksizin.
Min-haysü'l-hakîka: Hakîkat bakımından, hakikat itibâriyle.
Min-haysü't-taayyün: Taayyün bakımından, taayyün itibâriyle.
Min-haysü'z-zât: Zât bakımından.
Min-indillâh: Allah indinden Allah katından.
Min-ledün: (Allah) kaundan.
Min-ledünnî: (Allah) katından olan.
Minnî: Benden.
Min-tarafillâh: Allah tarafından.

Min-vechin: Bir vecihten, bir yönden, bir bakıma.
Min-vücûhin: Vecihlerden (bir vecih).
Mir'ât: Ayna.
Mirâran, Mirâren: Defâlarca.
Mirrîh: Merih; Mars.
Mirsâd: Rasad yeri; gözetme yeri, gözetleme yeri.
Misâk: Sözleşme, anlaşma.
Misillu: Gibi, benzer, eş.
Misk-i ezfer: Güzel kokulu misk.
Mi'sam: Bilek, nabız yeri.
Misliyyet: Misil olma; benzer ve eş olma.
Misliyyet-i lügaviyye: Lûgar mânâsı bakımından misil olma.
Mişkât: İçine lamba veya kandil koymak için yapılmış oyuk, hücre.
Miyâh: Sular.
Mi'yâr-ı ilim: İlim ölçüsü, ölçegi.
Mizâc: Huy, tabiat; sıhhat.
Mizâc-gîr: Nabza göre şerbet vermeyi bilen.
Mizân: Terâzî, tartı.
Muabberün-anh: Kendisinden tâbir olunan, bahsedilen, söz konusu olan.
Muabbir: Tâbir eden; rûyâ yorumlayan.
Muaccel: Tâcil edilmiş; acele olunmuş; peşin verilmiş, hemen ödenmiş.
Muâdil: Mûsâvî, denk.
Muâhaze: Azarlama, çıkışma, cezâlandırma.
Muahhar, muahhara: Tehir edilmiş, geriye bırakılmış; âhirde olan, sonra olan; geri.
Muahhir: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyden sonra yine var olan; dilediğini geri koyan; sonunda sâdece kendisi var olarak kalan.
Muâkab: Cezâlandırılmış.
Muâkabe: Cezâlandırma.
Muâlecât: Muâleceler; ilâç yapmalar, ilâçla tedâvîler; tedâviye yarayan ilâçlar.
Muallâ: Yüce, yüksek.
Muallak: Tâlik edilmiş; alâkalı, bağlı; bir şeye veya şarta bağlı.
Muallem: Tâlim görmüş, tâlimli.
Muallim: Tâlim eden; öğretene, öğretici.
Muâmelât: Muâmeleler.
Muammer: Yaşayan; çok yaşayan.
Muammer olmak: Ömür sürmek, yaşamak.
Muârefe: Bilişme, tanışma.
Muâriz: Muâraza eden; karşı gelen.

Muarrâ: Ârî, çıplak, soyulmuş.
Muarrif: Târif eden; bildiren; teşrifatçı.
Muâsır: Çağdaş.
Muâşaka: Sevişme, birbirini sevmek.
Muâşeret: Birlikte yaşama.
Muâşir: Muâşeret eden; birlikte yaşayan.
Muâteb: Tekdir edilmiş, azarlanmış, ayıplanmış.
Muattal: Tâtil edilmiş; faaliyetten alıkonulmuş; nefy olunmuş.
Muattar: İtirlî; güzel kokulu.
Muâvaza: İvaz, karşılık olarak verme.
Muâvenet: Yardım etme, yardımlaşma; yardım, destek.
Muâvin: Yardımcı.
Muâyene: Gözle görme; gözden geçirme.
Muayyen, muayyene: Tâyin olunmuş; belirlenmiş, belli.
Muayyin: Tâyin eden, belirleyen, belirten.
Muazzam: Tâzim edilmiş, hürmet edilmiş; ulu, mühim, değerli.
Muazzeb: Tâzib edilen; azap gören, azâba uğrayan.
Muazzib: Tâzib eden, azap veren, azap çekti-ren.
Muazzî: Tâziye eden, tesellî eden.
Mubâhât: Mubâh olan şeyler.
Mubâlât: Aldınış etme, kaygılanma, endişe, sıkıntı.
Mubsarât: Görülen şeyler, görülecek şeyler.
Mubsir, mubsira: Gösteren, gösterici.
Mubtûl: İbtâl eden; hükümsüz bırakan, bâtil kulan, bozan.
Mûcib: İcap eden; gereken, gerektiren; sebep, vesile.
Mûcib-i melâl: Sıkıntı ve bıkkınlık gerektiren, veren.
Mûcib-i tatvîl: Sözü uzatmayı gerektiren.
Mûcibince, Mûcebince: Gereğince.
Mûcid: İcat eden; vücûda getiren, var eden.
Mûda: Tevdi edilmiş; emânet verilmiş.
Mudğa, Muzğa: Bir parça et; küçük et parçası.
Mudill, mudille: Dalâlete düşüren, şaşırtan, yoldan saptıran.
Mudill: (Esmâ-i hüsnâdan) Dalâlete sevkeden.
Mufârakat: Aynılma; uzaklaşma.

Mufassal: Tafsîl olunmuş; tafsîlâtlı, ayrıntılı olan.
Muffiz: İfâza eden; bol bol veren; feyz veren; taşıran; çokça yayan.
Mugaddî: Besleyici, besleyen.
Mugannî: Tegannî eden; şarkı, kaside vs. okuyan.
Muganniye: Şarkıcı kadın.
Mugâyeret: Gayri olma, gayrılık, başkalık.
Mugâyir: Aykırı olan; gayri olan.
Mugaylân: Deve dikeni.
Mugayyebât: Gayb ile ilgili şeyler; gizli, görünmez şeyler.
Mugayyir, mugayyire: Tağyir eden, değiştiren.
Muğfil: İğfâl eden; aldatan.
Muğnî: Zengin eden.
Muhabbetullah: Allah sevgisi.
Muhâberât: Muhâbereler; haberleşmeler.
Muhaddeb: Tümseklî, dışa doğru şişkin; dışbükey.
Muhaddes: Kendisine söz söylenen, ilham olunan.
Muhaddid: Tahdit eden.
Muhaddis: Hadis âlimi.
Muhâdese: Karşılıklı konuşma.
Muhâdeseten: Konuşarak, söz söyleyerek.
Muhâfazaten-li'l-mille: Din ehlini korumak maksadıyla.
Muhâkât: Hikâye söyleme, sohbet etme, söyleşme.
Muhakkıkân, Muhakkıkîn: Muhakkıklar.
Muhakkıkîn: Muhakkıklar.
Muhakkik: Mârifette tahkik ve tahakkuk sâhibi olan; bir şeyin hakikatini bulan; eşyanın hakikati kendisine münkeşif olan.
Muhâl: Olması mümkün olmayan, olması düşülemeyen.
Muhâlât: Muhaller; mümkün olmayan şeyler; olmayacak şeyler.
Muhâlet: Dostluk.
Muhâlifin: Muhâlifler; karşı olanlar.
Muhâliyyet: Muhâl olma.
Muhalled: Dâimî kalıcı, sürekli olan.
Muharremât: Haram kılınmış şeyler.
Muharrer, muharrere: Tahrir edilmiş; yazılmış.
Muharrir: Tahrir eden, harekete geçiren, ha-

reket veren.
Muhâsede: Haset etme, birbirini çekememe.
Muhassala: Hâsıl edilen, elde edilen şey.
Muhassalât: Muhassal olanlar; tahsil edilenler, elde edilen şeyler.
Muhât: İhâta edilmiş; kuşatılmış, çevrilmiş.
Muharris: Hırslandırıcı, hırs attıran.
Muhât: Sümük; sümüğe benzeyen yapışkanlı nesneler.
Muhâtab: Kendisine hitap olunan.
Muhâtaba: Birbirine hitap etme; söyleşme, karşılıklı konuşma.
Muhâtara: Tehlike; zarar, ziyan, korku.
Muhâtüb: Hitap eden; söz söyleyen.
Muhâvere: Karşılıklı olarak konuşma.
Muhayyel: Tahayyül olunmuş.
Muhayyelât: Muhayyel olan şeyler; hayal-den hâsıl olan şeyler.
Muhâzî: Birbirinin karşısında bulunan, karşı hizâda bulunan; paralel.
Muhbir: Haber veren.
Muhassis: Hissettiren.
Muhbit: Huşû ve tevâzu sâhibi; çok alçak gönüllü.
Muhbitîn: Muhbitler; çok mütevâzi olanlar.
Muhdes: Sonradan var edilmiş olan, yaratılmış; ihdâs edilmiş, hâdis olan.
Muhdesât: Muhdesler.
Muhdis: İhdâs eden; sonradan var eden, meydana getiren.
Muhakk: Haklı, doğru; hakkı yerine getiren.
Muhıbb: Seven, sevgi besleyen, dost.
Muhıbbân: Muhıbler, sevenler.
Muhît: İhata eden; kuşatan.
Muhkem: Sağlam.
Muhlis: İhlâslı olan; âhlis, katıksız.
Muhlis-i battâl: Amelsiz muhlis; amelî olmayan ihlâslı kimse.
Muhrez: İhrâz olunmuş; elde edilmiş, kazanılmış.
Muhsî: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyin sayısını her yönüyle bilen, çokça veren.
Muhtâcün-ileyh: Kendisine ihtiyaç duyulan.
Muhtar: Serbest, hür; seçilmiş, seçkin.
Muhtâran: Muhtâr olarak; irâde ile, seçerek.
Muhtasar: İhtisâr olunmuş; kısaltılmış; kısa; özet.
Muhtass: Tahsis edilmiş; mahsus kılınmış.

Muhtazar: İhtizar hâline gelmiş olan; hazır edilmiş; ölmek üzere olan, can çekişen.
Muhtazır: Bk. Muhtazar.
Muhteft: İhtifâ eden; hafî olan, gizlenmiş, gizli.
Muhtelif, muhtelif: Çeşitli, farklı, değişik, karışık.
Muhtelifü'l-eşkâl: Şekilleri muhtelif, şekilleri farklı.
Muhtelit, muhtelita: karışık, karışmış.
Muhtell: İhlâl edilmiş; bozulmuş, karışmış.
Muhtemil: Taşîyan; ihtimal içinde bulunan.
Muhtera': İhtirâ' olunmuş; icat edilmiş.
Muhterik: Yanan, yanıcı.
Muhtezir, Muhtazır: Can çekişen; ölmek üzere olan.
Muhyî: (Esmâ-i hüsnâdan) Hayat veren, canlandıran, diriltiren.
Muîd: Hoca, müderris yardımcısı.
Muîd: (Esmâ-i hüsnâdan) Yaratılmışları yok ettikten sonra tekrar yaratan.
Muîl: Çoluk çocuğu ve bakacak kimsesi çok olan.
Muîn: Yardımcı.
Muînü'd-dîn: Dînin yardımcısı.
Muizz: (Esmâ-i hüsnâdan) İzzet veren, ikrâm eden, azîz kılan; şeref sâhibi.
Muka'ar: Çukur, oyuk; konkav, içbükey.
Mukaddem: Sunulan; önde olan, önden giden; ... gelen, önceki; değerli, üstün; takdim edilmiş; öne geçirilmiş; önce.
Mukaddemâ: Önceden, önce, önceleri.
Mukaddemât: Mukaddemeler; ön bilgiler; "Kıyas"ta "kazıyye"nin birinci bölümü; öncüller.
Mukadder: Takdir olunmuş, kader olarak belirlenmiş, yazılmış.
Mukaddes: Takdis edilmiş; mübârek; temiz ve ârî kılınmış.
Mukaddim: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeyden önce olan; dilediğini öne alan; maddî ve mânevî nimetler verip dilediğini yükselten, öne geçiren.
Mukaffâ: Kâfiyeli.
Mukallid: Taklitçi, taklit eden.
Mukallidîn: Taklit edenler, taklitçiler.
Mukârenet: Yakınlık, ilişki.

Mukârin: Bitişik, yakın, berâber olan.
Mukarreb: Yakınlaştırılmış; yakın.
Mukarrebîn: Yakın olanlar.
Mukarrer: Kararlaştırılmış, kararlaştırılmış; anlatılmış, bildirilmiş; süphesiz, sağlam.
Mukassır: Taksir eden; kusur eden, kusur işleyen, hatâ eden; gücü yetmeyip yapamayan.
Mukâtele: Savaşma, savaş.
Mukâtil-i a'dâ: Düşmanlarla savaşan, vuruşan.
Mukavvim: Kıvâma getiren; eğriyi doğrultan, düzelten.
Mukayyed: Kayıtlı, izâfî, itibârî, bağlı, bağlanmış; şarta bağlı, mutlak sûrette olmayıp bâzı şeylerle bağlanmış olan (Mutlak zıddı).
Mukayyeden: Kayıtlı, bağlı olarak.
Mukayyediye: Mukayyet olma, kayıtlı, bağlı olma.
Mukayyid: Takyid eden; kayıt koyan, bağlayan.
Mukbil, mukbile: Gelen, gelici, yönelen; ikballi, bahdî.
Mûknîn: İknâ edenler; kat'î ve şühbesiz olarak bilenler.
Mukırr: İkrar eden; bir şeyi kabul ettiğini, benimsediğini, doğruladığını söyleyen.
Mukîm: İkamet eden; yerleşen, yer eden, oturan.
Mukît: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeye muktedir olan; her yaratığa ihtiyaç duyduğu kuvveti ve rızkı veren; nîmet ve yardımları ile imdat eden.
Mukmir, mukmire: Mehtaplı.
Muknî: İknâ edici; inandırıcı.
Mukrî, Mukrî: (Kur'an) kırâat eden, okuyan.
Muksit: (Esmâ-i hüsnâdan) Doğru hareket eden; bütün işlerini yerli yerinde, düzenli yapan.
Muktebes: İktibas edilmiş; alınmış.
Muktedâ-bih: Kendisine iktidâ edilen, kendisine uyulan.
Muktedir: (Esmâ-i hüsnâdan) Gücü her şeye yeten; her şeyi dilediği duruma getiren; her şeyde dilediği gibi tasarruf eden.
Muktesebât: Kesb olunmuş şeyler; kazanıl-

mış şeyler.
Muktezâ: İktizâ eden; gerektirilmiş, gerek.
Muktezâyât: İktizâ eden şeyler; gerekler, lâzım gelen şeyler.
Muktesid: Orta yolu tutan, mûtedil olan, itidal sâhibi.
Muktezî: İktizâ eden; gerektiren.
Mûmâ-ileyh: İmâ olunan; işâret edilen, adı geçen.
Munfasıl: İnfisâl eden; ayrılmış, ayrı; bitişik olmayan.
Mûnis: Ünsiyet edilen, kendinde ünsiyet bulunan; alışılan.
Munkabız: Kabz olunan; sıkılmış, sıkılan; inkubâz hâlinde olan.
Munkalib: İnkulâb eden; dönen, değişen, başka bir kalıba giren.
Munkatau'l-işârât: Herhangi bir işârede belirtilmesi mümkün olmayan.
Munkatî: Arkası gelmeyen; ayrılmış; fâsılalı; kesilen, kesilmiş.
Munkatî' olmak: Kesilmek, son bulmak, ayrılmak.
Munsabb: Dökülmüş, karışmış.
Munsarif: Geri dönen.
Muntabî: İntibâ' eden; izi, görüntüsü, şekli beliren; kalıplanmış, işlenmiş, basılmış.
Muntalık: Bırakılmış, salıverilmiş; kurtulmuş, serbest kalmış.
Muntazam: İntizamlı, sıralanmış, tertiplenmiş, dizilmiş.
Muntazar: İntizar olunan; beklenen.
Muntazir: İntizâr eden; bekleyen; gözleyen.
Murâd: İrâde olunan; istenen.
Murâdât: Muratlar; dilekler, istekler.
Murâd etmek: İrâde etmek; dilemek.
Murâdullah: Allah'ın murâdî, isteği.
Murâdun-li-gayrihi: Başkasından dolayı istenilen.
Murâkabât: Murâkabeler; gözetme ve göz altında bulundurmalar; kendi iç âlemini gözetmeler.
Murâkib: Murâkabe eden; gözetken; kontrol eden.
Murassa': Kıymetli taşlarla bezenmiş.
Murdâr: Kirli, pis.
Mûris: İrâs eden; getiren, veren, kazandıran; miras bırakan.

Murtabit: İrtibat eden; bağlanan, ilgili, bağlantılı.

Musaddak: Tasdik edilmiş.

Musaddık: Tasdik eden.

Musaffâ: Saflaşmış; saf.

Musâhabet: Arkadaş olma, arkadaşlıkta bulunma, sohbet etme.

Musahhah: Tashih edilmiş, düzeltilmiş.

Musahhih: Tashih eden; düzelten, sahih ve doğru kılan.

Musâhib: Musâhabe eden; birisiyle sohbette, arkadaşlıkta bulunan; arkadaş.

Musalla: Namazgah; namaz kılınan yer.

Musallat: Hükümünü geçiren; sataşan.

Musanaffât: Tasnif edilmiş şeyler; yazılmış kitaplar.

Musarraḥ: Tasriḥ olunmuş; açıkça söylenmiş, belirtilmiş; apaçık.

Musavver: Tasvir edilmiş; sûret verilmiş.

Musavverât: Tasvir olunan şeyler; sûret verilmiş şeyler.

Musavvir: (Esmâ-i hüsnâdan) Tasvir eden, suret veren.

Musaykal: Cilâlanmış, parlatılmış; parlak.

Mûsıl, mûsile: İslâ eden; ulaştıran.

Musırr: İsrar eden; ısrarlı.

Musırrâne: İsrarlı bir şekilde.

Musîb: İsâbet eden, isâbetli.

Muskî: Su veren.

Muslih: İslâh eden; iyileştiren, düzelten.

Mustalah: İstulâh olmuş; istulâhlı; terim olarak konmuş.

Mustatîl: Uzun; dikkörtgen.

Mutâ': Kendisine itâat olunan, boyun eğilen.

Mut'tâ: İ'tâ olunmuş; verilmiş; kendisine atâ edilen.

Mut'tâd: İtiyâd edilmiş; alışılmış.

Mutâbık: Uyan, uygun.

Mutahhar, mutahhara: Tathîr edilmiş; temizlenmiş, temiz.

Mutâlebât: Talepte bulunma, isteme; dâvâ.

Mutâlebe: Talepte bulunma; istek.

Mut'tâ-leh: Kendisine atâ ve ihsan edilen, kendisine bağışta bulunulan.

Mutâlib: Talepte bulunan; isteyen.

Mutarraz: Nakışlanmış, işlenmiş, işlemeli.

Mutasallib: Tasallüb eden; sertleşen, katlaşılan.

Mutasarraḥ, mutasarrafe: Tasarruf olunmuş; kullanılmış; idâre edilen.

Mutasarrıf: Tasarruf eden; idâre eden; kullanan.

Mutasavvife: Mutasavvıflar.

Mutâvaat: İtâat etme; bağ eğme.

Mutavassıt: Tavassut eden; ortada olan, orta.

Mutazallim: Tazallüm eden, yapılan haksızlıktan şikâyet eden.

Mutazammın: Tazammun eden; içine alan; kefil olan; üstüne alan.

Mutazarır: Zarar gören, rahatsız olan.

Mu'teddün-bih: Kendisine değer verilen, inanılan, sayılan.

Mu'tedilîn: Müteditler.

Mu'tekad: Kendisine îtikat edilen inanılan, inanılmış.

Mu'tekid: İtikâd eden; inanan; bağlanan; bir kimseye bağlı olan.

Mu'temed: Kendisine îtimad edilen güvenilen.

Mu'tenâ-bih: Kendisine itinâ edilen; kendisiyle ilgilenilen şey.

Mu'terif: İtiraf eden; kendi kusûrunu kabullen.

Mu'teriz: İtiraz eden; karşı gelen.

Mu'teriza: Parantez.

Mu'tî: (Esmâ-i hüsnâdan) İ'tâ eden; veren, bağışta bulunan.

Mu'tî: İ'tâ eden; veren; bağışta bulunan.

Mutî', mutfa: İtâat eden, boyun eğen; bağlı.

Mutlakîyet: Mutlaklık, mutlak olma.

Mutlaku'l-inan: Yulan sahverilmiş, başıboş.

Mutmain, mutmainne: İtmi'nan bulmuş; tatmin edilmiş; şüphesi kalmamış.

Mutrîb: Çalgı çalan.

Muttakî: İttikâ eden; sakınan, çekinen.

Muttakîn: Muttakîler, takvâ sāhipleri.

Muttali': Vâkif olan, bilen, haberi olan.

Muttasîf: İttisâf eden; vasıflanan, sıfatlanan.

Muttasıl: İttisâl eden; bitişen; aralıksız.

Muvâcehe: Yüz yüze gelme; karşı, ön.

Muvâfakat: Uyuma, uygunluk, râzî olma.

Muvâfık: Uygun, yerinde.

Muvahhed: Tevhit olunan, birlenen.

Muvahhid: Tevhid eden; birleyen; Allah'ın birliğine inanan.

Muvakkafât-ı ukûl: Akılların başardığı şeyler, vâkîf olduğu şeyler.

Muvakkat, muvakkate: Vakitlenmiş; vakit vakit olan; geçici, süresiz; iğreti.

Muvâzabat: Meşgul olma, bir işle dâimî uğraşma.

Muvâzene: Tartma, tartılma; denk olma, denklik; denge.

Muvazzaf: Vazifelenendirilmiş, vazifeli.

Mûy: Kıl.

Muzâaf: İki kat, kat kat, katmerli.

Muzâf: İzâfe olunmuş; âit kılınmış; izâfet yapılmış; bağlı, alâkalı; katılmış, eklenmiş.

Muzâhât: Müşâbehet; benzeme.

Muzâhî: Müşâbih; benzeyen, benzer.

Muzhar: İzhâr edilmiş; açığa çıkarılmış.

Muzhir: İzhâr eden; zuhûra çıkararak, meydana çıkararak, gösteren, zâhir kılan.

Muzırr: Zararlı.

Muzî: Ziyâ veren; ışık veren, parlayan, parlak.

Muzlîm, muzlime: Zulmetli, karanlık.

Muzmahill: Çökmüş, yıkılmış; yok olmuş.

Muzmer: İzmâr edilmiş; gizli, gizlenmiş, dışarı vurulmamış.

Muztarr: ...zorunda kalan; zorlanmış, çâresiz kalmış.

Muztarran: Muztar olarak; çâresiz olarak.

Mü'minîn: Mü'minler.

Mübâderet: Bir işe girişme, bir işe girişmekte acele etme.

Mübâhase: Konuşma; bahse girişme; münâkaşa, tartışma.

Mübâseta: Bast hâli içinde olma, teklîfsiz davranma, görüşme.

Mübâşeret: Bizzat bir işe girişme, başlama.

Mübâşir olmak: Mübâşeret etmek; bizzat teşebbüs etmek, girişmek.

Mübâyaa: Biatlaşma; biat etme; satın alma.

Mübâyaa: Söyleşme; bir şeyhe mürid olup bağlanma; satın alma.

Mübâyenet: Aynılık, başkalık; zıtlık.

Mübâyin: Farklı, zıt.

Mübdî: İbdâ' eden; icâd eden, benzersiz, ve güzel sûrette vücûda getiren.

Mübdî: (Esmâ-i hüsnâdan) İzhâr eden; zuhûra çıkararak, ortaya koyan, var eden, yaratan.

Mübdil: Değiştiren, bir şeyin yerine diğer bir şeyi koyan.

Mübeddel: Tebdil olunmuş; değiştirilmiş.

Mübeddil: Değiştiren, tebdil eden.

Mübeddilü'l-ahvâl: Halleri değiştiren.

Müberra: Berî kılınmış, temiz kılınmış; münezzeh, pak.

Mübeşşire: Tebşir eden, müjde veren; rü'yâyı sâdika, doğru ve gerçek çıkan rüyâ.

Mübeşşirât: Mübeşşireler; sâdik rü'yâlar.

Mübeyyen: Tebeyyün etmiş; meydana çıkarılmış; açıklanmış.

Mübîn: Beyân eden, ayıran, açıklayan; açık, apaçık.

Mübrem: Kaçınılmaz, önlenemez; vazgeçilemez.

Mübşer: Sevinen; müjdelenen.

Mübtedeât: Mübteda'lar; ibdâ' edilen şeyler; yaratılmış şeyler.

Mübtedî: Yeni başlayan; tasavvuf yoluna yeni girmiş olan.

Mübtelâ: Düşkün, tutkun; "belâ"ya mâruz kalan.

Mübtenî: İbtinâ edilen; binâ olunan, kurulan, yapılan.

Mübtenî: İbtinâ edilen; binâ olunan, kurulan, yapılan; dayanan.

Mücâhid: Mücâhede eden; cehdeden, cihat eden; savaştan, uğraştan.

Mücâlese, Mücâleset: Birlikte oturma, beraber bulunma.

Mücâlis: Aynı mecliste birlikte oturan, meclis arkadaşı.

Mücâmaa: Cimâ; cinsî münâsebet.

Mücânebet: İctinap etme; sakınma, çekinme.

Mücâseret: Cesâret bulma, cesâret etme.

Mücânîs: Aynı cinsten olan.

Mücâveret: Mücâvir olma; komşuluk.

Mücâvir: Cıvarda bulunan; komşu.

Mücâzât: Karşılık verme; cezâ verme.

Mücellâ: Cilâlanmış, cilâlı, parlak, parlatılmış.

Mücenned, mücennede: Sıralanmış, saf saf, sıra sıra.

Mücerreb: Tecrübe edilmiş, denenmiş.

Mücerred, mücerrede: Tecrit edilmiş; soyulmuş, kanşık olmayan; soyut; tek, yalnız, ancak.

Mücessem: Tecessüm etmiş; cisimlenmiş.

Müci̇b: İcâbet eden; cevap veren, isteğe karşı-
lık veren.
Müci̇dd: Çalışıp sebat eden, ciddi olan, çok
gayret gösteren.
Mücmel, mücmele: İcmâl olunmuş; toplu,
topluca.
Mücmelen: Topluca, toplu olarak, toptan.
Mücrim: Cürm işleyen; suçlu, günahkâr.
Mücrimin: Günahkârlar, suçlular.
Müctehidîn: Müctehidler.
Müctemil: Bir araya gelen; Cem' olmuş; top-
lanmış.
Müctemian: Toplu olarak, bir arada, beraber
olarak.
Müdâfaaten: Müdâfaa, savunma sûretiyle;
savunarak.
Müdâhalât: Müdâhaleler; kanşmalar.
Müdârâ: İdâre etmek; yüze karşı iyi davran-
ma, hoşlukla muâmele edip idâre etme.
Müdâvemet: Devam etme; devamlılık.
Müdbir, müdbire: İdbâr eden; sırtını çevirip
dönen, giden; tâlîhsiz.
Müddeayât: İddia olunmuş şeyler; iddialar.
Müddehare: Hor ve hakîr kılınmış, alçaltıl-
mış.
Müddei: İddia eden; dâvâcı.
Müdebbir: Tedbir eden; idâre eden, çekip çe-
viren, yöneten.
Müdevver: Tedvir edilmiş; döndürülmüş; yu-
varlak, değirmi.
Müdhuk, müdhuke: Güldüren, gülünç.
Müdüllin: Nazlananlar.
Müdre: İdrâk olunan, idrâk edilebilen, olun-
muş.
Müdrîk: İdrak eden.
Müeccel: Tecil edilmiş; sonraya bırakılmış.
Müeddeb: Te'dîb edilmiş; edeblendirilmiş,
terbiyeli, edebli.
Müeddi: Sebep olan, doğuran, meydana geti-
ren.
Müekked: Te'kid olunmuş; sağlamlaştırılmış.
Müekkid: Te'kid edilmiş; desteklenmiş.
Müesserün-fih: Müessirin tesirini kabul
eden, tesir alan, müteessir olan.
Müessir: Tesir eden; etkileyen.
Müeyyed: Te'yid edilmiş; desteklenmiş.
Müfâd: Mânâ, kavram, ifâde edilen şey.
Müfâhare: Öğünme.

Müfâz: Feyzi kabul eden, "feyiz" lenmiş.
Müferrik, müferrika: Tefrik eden; ayıran,
"tefrika"ya düşüren.
Müferrit: Tefrit eden; gereğinden az yaparak
kusur eden.
Müfessirân: Müfessirler.
Müfid, müfide: İfâde eden, mânâlı; faydalı.
Müfred: Tek kılınmış, tek; yalnız; birleşik ol-
mayan; tekil; terim.
Müfredat: Müfredler; birleşik olmayan basit
şeyler, tekler.
Müfrit, müfrita: İfrat eden; aşın giden, sının
geçen; aşın.
Müfsid, müfside: İfsâd eden, fesat çıkaran,
bozan.
Müfsidât: Müfsidler.
Müftekir: İhtiyaç duyan; fakir, muhtaç.
Müfteraz: Farz olunmuş.
Müftezih: Rezil ve rûsvay olan, olmuş.
Müheymin: Gözetin, koruyan.
Müheymin: (Esmâ-i hüsnâdan) Görüp göze-
ten, her şeye şahit olan, varlıklar üzerine
emin olan, her şeyi koruyup saklayan.
Müheyâyâ: Hazır.
Müheyem, müheyyme: Hayrete gark ol-
muş, şaşkın.
Müheyyci: Heyecan veren, coşturan.
Mühezzeb: İslâh edilmiş, düzeltilmiş, temiz-
lenmiş.
Mühimmât: Mühim şeyler; lüzumlu şeyler,
lüzum duyulan şeyler.
Mühlik: Helâk eden; helâke sürükleyen.
Mühmel: İhmal olunmuş; bırakılmış, bakıl-
mamış.
Mühr-küşâ: Mühür açan.
Mühtedîn: Hidayete ermişler.
Mühtezz: İhtiaz eden; titreyen, şişen.
Mükâleme: Konuşma.
Mükâşefât: Mükâşefeler.
Mükedder: Bulandırılmış, bulanık; azarlan-
mış; kederli, üzüntülü.
Mükellef: Teklîfe konu olan, teklife muhâtap
olan; yükümlü, bir şeyi yapması kendisin-
den istenilen.
Mükemmil: Tekmil eden; kemâle erdiren.
Mükerrrem: Tekrim edilmiş; hürmet ve tâzime
erişmiş; muhterem.
Mükerrrer: Tekrarlanmış.

Mükevvin: Tekvîn eden; olduran, meydana getiren.

Mükeyyifât: Keyif verici şeyler; sarhoşluk verici şeyler.

Mükezzib: Tekzib eden; yalanlayan.

Müktenif: Örtünen, gizlenen.

Mükteseb: Çalışmakla kazanılmış.

Mülâbis: Muttasil, bitişik, iç içe birlikte olan; bürünmüş, giyinmiş.

Mülâhaza: İyice düşünme; inceleme, göz önünde bulundurma.

Mülâhazât-ı ayyâr: Ayyârı, Allah'tan başka şeyleri düşünme, göz önünde bulundurma, dikkate almalr.

Mülâhham: Edi, şişman

Mülakât: Kavuşma; birleşme; görüşme.

Mülâkî: Buluşan, kavuşan, karışan.

Mülâkî olmak: Karşılaşmak, buluşmak, kavuşmak.

Mülâyim: Hoş, yumuşak; uygun, muvâfik.

Mülâzemet: Bir işle devamlı meşgul olma.

Mülâzım: Sarılan, tutunan, yapışan.

Mülâzımân: Bir yere veya bir kimseye bağlı bulunanlar.

Mülemma': Parlak; renk renk, bulaşmış.

Mülevven: Renkli, renklenmiş.

Mülevves, mülevvese: Telsiz edilmiş; kirlenilmiş, pis.

Mülhak: İlhak edilmiş; katılmış, birleştirilmiş, eklenmiş.

Mülhid: Dinsiz, imansız.

Mülhidîn: Mülhidler.

Mültebis: Giyinmiş, başka bir şeyden ayırt edilmaz durumda olan, şüpheli, tereddütlü, karışık.

Mültesik: Bitişik, yapışık; birbirine bağlanmış.

Mültezim: İltizâm eden, lüzumlu kılan, gerekli gören, gerektiren.

Mülûk: Melikler; hükümdarlar.

Mülzem: İlzam edilmiş; susturulmuş; lüzumlu görülen.

Mümâil: Meyilli.

Mümâleset: Benzeme, benzeyiş.

Mümârese: Alışma; alışma için yapılan çalışma; eksersiz.

Mümâs: Temas eden; dokunan, değen, ilişen.

Mümâsil, mümâsile: Müşâbih, benzer, eş,

andıran.

Mümâsilen: Benzer olarak.

Mümessel: Temsil edilmiş, sembolik olarak belirtilmiş.

Mümâşât: Yoldaşlık, berâber gitme; göz yumma.

Mümâtale: Savsaklama, uzatma.

Mümeyyize: Tefrik etme gücü.

Mümidd, mümidd: İmdâd eden; yardım eden.

Mü'min: (Esmâ-i hüsnâdan) Emniyet, güven veren; şüphe ve tereddüderi kaldıran.

Mümît: (Esmâ-i hüsnâdan) Öldüren; mahlûkâta ölümü takdir edip bu hükmünü uygulayan.

Mümkin: Yokluğu ve varlığı zarûrî olmayan; varlığı ve yokluğu düşünülebilen.

Mümkinât: Mümkinler.

Mümtaz: Ayrı tutulmuş, ayrılmış; seçilmiş, seçkin.

Mümtedd: Uzayan, yayılan.

Mümteni': Olması mümkün olmayan; olabilmesi düşünülemeyen; muhal.

Mümteniât: Mümteni'ler; olması mümkün olmayanlar.

Mümteziç, mümteziçe: İmtizac eden; karışan, uyuşan, kaynaşan, karışık.

Münâdâ: Kendisine nîdâ olunan; seslenilen.

Münâdî: Nîdâ eden; seslenen; dellâl, müezzin.

Mün'adim: İn'ikâs eden; yok olan, yok.

Münâfî: Nefy edici; zıt, aykırı, mugâyir.

Münâfikîn: Münâfiklar.

Münâkeha: Nikâhlanma.

Münâkız: Nakz eden, muhâlif, zıt; birbirini tutmayan; çelişen, çelişkili.

Mün'akid: Akdedilen; bağlanmış, kurulan, yapılan.

Mün'akis: İn'ikâs eden; akseden, yansıyan.

Münakkah: Ayıklanmış, temizlenmiş; iyisi seçilmiş; gereksiz sözlerden temizlenmiş.

Münakkaş: Nakışlanmış; nakışlı, işlemeli.

Münâsebât: Münâsebetler, ilişkiler.

Münâsebetdâr: Münâsebetli; ilgilî.

Münâsib: Uygun, yakışan.

Mün'atîf: Atf edilen; yönelen, yönelmiş.

Münâzaa: Çekişme, ağız kavgası.

Münâzara: Münâkaşa, tartışma.

Münâzır: Münâzara eden; münâkaşa eden, tartışan.

Münâzi': Münâzaa eden; kavga eden, çekışen.

Münbais: İnbiâs eden; ileri gelen, doğan.

Münbasit, münbasita: Açılan, yayılan; ge- niş, açık.

Müncefi: Parlıyan, parlak; meydanda olan, âşikâr.

Müncemid, müncemide: İncimâd eden; don- muş, donuk.

Müncemidü'l-kalb: Kalbi donmuş olan.

Müncer: Çekilmiş; bir tarafa sürüklenen; va- rıp sona eren, neticelenen.

Müncezib: İncizâb eden; cezb olunan, çekil- len.

Mündeft': Def edilmiş; savuşturulmuş; atlatıl- mış, önlennmiş.

Mündemiç: İçinde bulunan, içinde yerleşmiş olan, diğerinde gizlenen.

Mündercât, Mündericât: İçindekiler.

Münderic: Derc olunmuş; içinde yer alan.

Mündericât, Mündericât: İçindekiler.

Münderis: Eseri, izi kalmamış.

Münebbih: Tenbih olunmuş; uyarılmış.

Münebbih: Tenbih eden; uyararı.

Münecces: Kirlî, pis.

Müneffiz: Tenfiz eden; nâfiz kıları, hükmünü icrâ eden.

Münekkid: Tenkitçi.

Münevver: Tenvîr edilmiş; aydınlatılmış.

Münevverü'l-fikr: Aydın fikirli.

Münevvir: Tenvîr eden; nurlandıran, aydın- latan.

Münezzeh, münezzehe: Tenzih edilmiş; te- miz, pâk, ârif, uzak.

Münezzih: Tenzih eden.

Münfail, münfaile: Bir filli kabul eden; bir fi- liden etkilenen; pasif; Gücenen, gücennmiş, alınmış.

Münfehik: Yayılan, taşarı, genişleyen.

Münfekk: İnfikâk eden; ayrılmış, ayrılan, ay- nı.

Münferid: İnfrâd eden; tek, ayrı olan; kendi başına.

Münferiden: Yalnız, tek olarak; ayrı ayrı, tek tek.

Münfesid: Fesâda uğrayarı, bozuları.

Münhafız: Hıfz olunan; korunan, korunmuş.

Münhark: Hark edilen; yırtılan, parçalanarı, bozuları; tabîi olan şeylerin dışına çıkan, olağarı üstü olan.

Münhasır: İnhişâr eden; sınırlanmış; yalnız bir şeye mahsus olan.

Münhemik: İnhimâk eden; bir işin üstüne çok düşen, bir şeye düşkün olan.

Münhezim: Hezîmete, bozguna uğrayarı.

Müniff, müniffe: Yüksek, ulu, büyük.

Mün'im: (Esmâ-i hüsnâdan) İn'âm eden; ni- met veren.

Münkâd: İnkıyâd eden; boyun eğen, itâat eden.

Münkalib: İnkılâb eden; dönen, değışen.

Münkarız: İnkıraz eden; biten, tükenen, yıkı- lan, arkası kesilen.

Münkasım: Kısımlara ayrıları; bölünen.

Münkatr', Munkatr': Ayrıları, ayrı kalan; ke- silen, kesilmiş.

Münker: İnkâr olunan; reddolunan, beğenil-meyen, hoş görülmeven.

Münkerât: Münker olan şeyler; şeriat baki- mından yapılması hoş görülmeven şeyler.

Münkesir: İnkisâr eden; kınları, kınılmış; kır- gın, gücennmiş.

Münkesirü'l-kalb: Kalbi kunk, gönlü kırık, gönlü kırılmış.

Münkeşif: İnkışâf eden; keşf olunan, açılan; görülen.

Münketim: Gizlenmiş, gizli.

Münkir: İnkâr eden; kabul etmeven.

Münkirin: Münkirler; inkâr edenler.

Münsarif, Munsarif: Geri dönen.

Münselib: Selb olunan; yok edilen, kaldırılan.

Münşerih: Açılan, açılmış; sıkınutan kurtu- lan, sıkılmayan.

Münşî: İnşâ eden, yapan; güzel yazı yazarı.

Müntaifi: Sönmüş, sönen, sönük.

Müntakım: (Esmâ-i hüsnâdan) İntikam aları; cezâyâ çarptırmaya gücü yeten.

Müntakış: Nakş olunan.

Müntakil: İntikâl eden; geçen; miras kalan; ölen.

Müntavi: İntivâ eden; toplanmış, dürrölüp bü- külmüş, bir araya konmuş.

Münteffi: Nefy olunan; yok edilen.

Müntefi': İntifâ' eden; faydalanan.

Müntehâ: Son bulmuş; varlabilen en uzak yer, son, uç.

Müntehab: Seçilmiş, seçkin.

Müntehî: Nihâyet bulan, sona eren, biten; son; bir şeyin nihâyetinde olan, o şeyi tamamlayan.

Münteshir, münteshire: İntişâr eden; yayılan, dağılan.

Müntezeh: Tenezzüh yeri; gezinti yeri.

Müntic: İntac eden, neticesini veren; sebep olan, meydana getiren.

Münzecir: Zorla boyun eğip yapan, itaat eden.

Münzel, münzele: İnzâl olunmuş; indirilmiş.

Münzîlü'l-hikem: Hikmetleri inzal eden.

Münzîlü'l-maârif: Mârifetleri inzal eden.

Münzîlü'l-ulûm: İlimleri inzal eden.

Mürâdif: Eş anlamlı, eş mânâlı.

Mürâhik: Bülûğ çağına ermiş, yetişkin çocuk.

Mürâi-i âmil: Riyâkâr olarak amel işleyen.

Mürde: Ölü; cansız.

Mürebbâ: Terbiye olunmuş; terbiye görmüş.

Mürekkeb: Terkip edilmiş; bir veya daha fazla şeylerin birleştirilmesinden meydana gelmiş; birleşik.

Mürekkebât: Mürekkeb şeyler.

Mürekkebât-ı fahmiyye: Karbonik birleşikler.

Mürevvic: Tervic eden; taraftar görünen, tutan, destekleyen; ıttıbar eden.

Mürg, Murg: Kuş.

Mürîd: İrâde eden; dileyen, isteyen.

Mürîdân: Müridler.

Mürsel: İrsâl olunmuş; gönderilmiş; resûl.

Mürselün-bih: Peygamberle gönderilen, risâletle getirilen şey; din, vahy, kitap.

Mürselün-ileyh: Kendisine peygamber gönderilen.

Mürsil: İrsâl eden; gönderen; peygamber gönderen; elçi gönderen.

Mürsile: Verici; gönderici.

Mürtabit, Murtabit: İrtibât eden; bağlanan, ilgili, bağlantılı.

Mürtakim: İrtikâm olunan; yazılmış, yazılan, çizilmiş.

Mürtefi': Ref' olunan; yükseltilen, ulaştırılan, yüksek olan; kalkın, ortadan kaldırılan.

Mürtekib: İrtikâb eden; kötü bir işi işleyen.

Mürtesim olmak: Resmedilmek.

Mürûr, Murûr: Geçme, geçiş.

Mürûr-ı slîf: Senelerin geçmesi.

Mürûr-ı zamân: Zamanın geçmesi.

Mürüvvet: Mertlik, yiğitlik; cömertlik, iyilik severlik.

Müsâb: Sevap kazanmış, sevâba nâil olmuş.

Müsâdeme: Çarpışma.

Müsâdif: Tesâdüf eden.

Müsâdif-i nazar: Bakışa tesâdüf eden; göze çarpan.

Müsahhar: Teshir olunmuş; boyun eğmiş, itâat etmiş; âmâde.

Müsahhariyyet: Müsahhar olma; teshir olunma; boyun eğme, itâat altında olma.

Müsâraat, Müsâreat: Sür'at ve acele etme; hemen girişme, teşebbüs etme.

Müsâvâten: Müsâvî, eşit olarak.

Müsâviyü't-tarafeyn: İki tarafı müsavî, eşit.

Müsebbib: Sebep olan.

Müsecca': Secili, secili düz yazı, iç kâfiyeli nesir.

Müseccer, müseccere: Doldurulmuş, taşınmış; ateşi artırılmış.

Müsedded: Doğru yola sevk edilmiş; önü tıkanmış.

Müseddid: Doğru yola sevkeden; devlet işlerinde vazifeli me'mur; doğrultan, tıkayan, sedd yapan.

Müsella: Silâhlî.

Müselleme, müselleme: Teslim olunmuş; herkesçe kabul olunmuş.

Müselles: Üçlenmiş; üçlü, üçgen.

Müsellesât: Üçgenler, üçlüler; trigonometri.

Müsemmâ: İsimlendirilmiş, isimlenmiş.

Müsemmeyât: Müsemmalar; isimlendirilenler.

Müserrah: Tesrih edilmiş, bırakılmış, mutlak.

Müsevvâ: Tesviye edilmiş; düzeltilip son şekli verilmiş; düzgün hâle konmuş.

Müsinn: Yaşlı.

Müslim: Müslüman.

Müslimîn: Müslümanlar.

Müsmî': İştittiren, dinleten.

Müsmir: Semere veren; meyveli; faydalı, necîce veren.

Müsrif: Yükselen, çıkan; etrafı görececek şekilde yüksekte olan.

Müstahikk: Hak kazanmış, hakkı olan, hak eden.
Müstahlefü'n: Müstahlefler; halife kılınmış olanlar.
Müstakbel: Gelecek zaman; gelecek olan.
Müsta'li: İsti'lâ eden; yükselen, üstün gelen.
Müsta'mel: Kullanılmış.
Müstağfir: İstiğfar eden.
Müstağni: İstiğnâ eden; ihtiyacı olmayan; tok gözlü.
Müstağrak: Gark olmuş; dalmış, batmış, boğulmuş.
Müstahil: Olması mümkün olmayan; muhal, imkânsız; boş, saçma.
Müstahkem: Sağlamlaştırılmış; sağlam.
Müstahlef: Halife kılınmış.
Müstahlif: Yerine halife koyan.
Müstahrec: İstihraç edilmiş; çıkarılmış.
Müstahsenât: Beğenilen, güzel görülen şeyler.
Müstaid: İstidatlı, kabiliyeti olan.
Müstakarr, Müstekarr: Karar bulmuş, yerleşmiş; karar edilen yer, karargâh.
Müstakıll, müstakille: İstiklâlî olan; bağımsız; serbest, kendi başına olan, ayrı.
Müstakim, müstakime: Düz, doğru.
Müstakzerât: Def'i hâcet yoluyla vücuttan dışarı çıkan şeyler.
Müstashib: Berâber bulunan, birlikte olan; arkadaşlık eden
Müstatfil: Dikdörtgen; uzayan, uzun.
Müsteân: Kendisinden yardım istenen, yardım beklenen.
Müsteâr: Âriyet olan; ödünç olan; iğreti; takma.
Müstab'ad: İstib'ad edilen; uzak görülen, olacağı sanılmayan.
Müstabân: Meydanda, açık, âşikâr; açık olarak anlaşılan.
Müstebid: İstibdâd eden; hükmü ve idâresi altında olanlara söz hakkı ve hareket serbestliği vermeyen.
Müstecâb: Kabul olunmuş.
Müstecâbü'd-dâ'Ve: Duâsı makbul olan, duâsı kabul olunan.
Müstecmi': Kendisinde toplayan.
Müsted'i: İsteyen, dileyen; dilekçe veren.
Müstedâr: Dâire şekline getirilmiş.

Müstedfir: Dâire şeklinde olan, dâirevî.
Müstefâd: Anlaşılan, anlaşılmış; kazanılmış.
Müstehâsât: Müstehâseler; fosiller.
Müstehikk: İstihkak eden; hak eden, kazanan.
Müstehlek: Helâk olmuş; yok olmuş.
Müstekarr, Müstakarr: İstikrar bulan; karar bulan, yerleşmiş; karar edilen yer, karargâh.
Müstekmil: İstikmâl eden; ikmâl eden, kemâle erdiren; tamamlayan, bitiren.
Müstelzim: Gerektiren, gerekir.
Müstemi': İştien, dinleyen.
Müstemir: Sürekli, devamlı; istimrâr eden, devam eden.
Müstemirren: Sürekli, aralıksız, devamlı, bir-biri arkasına.
Müstenbat: İstinbât olunmuş; çıkarılmış, çıkararak meydana çıkarılmış.
Müstened: Kendisine istinâd edilen; dayanan, dayanak.
Müstenedün-ileyh: Kendisine dayanan.
Müstenfir, müstenfire: Ürken, ürkip kaçan; mücâdeleye dâvet eden.
Müstenid: İstinâd eden; dayanan.
Müsteniden: İstinâd ederek, dayanarak.
Müsterih: İstirahat eden; rahat bulan, gönlü rahat, kaygısız.
Müstersid: İrşat edilmek isteyen.
Müsteşrik: Parlak, aydınlık.
Müşteşrik: Doğunun din, târih, dil v.b. yönlerini araştırıp inceleyen yabancı bilim adamı, oriyentalist.
Müsetâb: Hoş ve güzel bulunan; beğenilmiş, güzel.
Müsetir: İstîrâ eden; örtünen, gizli olan
Mütevâ: İstivâ edilmiş; kaplanmış, örtülmüş, kuşatılmış.
Mütevâfâ: Kâfi derecede olan, yeteri kadar, tam, mükemmel olan.
Mütevfir: Borcunu, başkasının hakkını tamâmen ödeyen.
Mütevî: İstivâ eden; kaplayan, örten, kuşatan.
Mütevîl: İstulâ eden; ele geçiren, yayılan, her tarafı kaplayan; salgın.
Müşâbehet: Benzerlik.
Müşâbih: Benzeyen, benzer.

Müşâfehe: Yüz yüze konuşma, karşı karşıya konuşma; "Kün" (Ol!) emrini söyleme.
Müşâhed: Müşâhede edilmiş; görülen.
Müşâ'iyet: Hisseleri ayrılmamış olma, hisleri birbirinden ayrı olmama durumu.
Müşâkil: Şekilce benzeyen, aynı şekilde olan.
Müşâreket: Ortaklık.
Müşârik: Ortak.
Müşârün-ileyhim: Kendilerine işaret olunan; adı geçenler.
Müşerref: Şerefendirilmiş; şerefli.
Müşevves: Kanşmış, kanşık; içi kanşmış, içi altüst olmuş; düzensiz.
Müş'ir: İş'âr eden; haber veren, bildiren; hissettiren.
Müştak: Şiddetli arzu duyan, isteyen; istiyak çeken, özleyen.
Müştak: İştikak eden; türemiş.
Müştebih: Benzeyen, benzer.
Müşteğil: İştigâl eden; meşgul olan.
Müşteha: İştihâ duyulan şey; istenilen, arzu edilen.
Müşteheyât: İştah çeken, nefsi cezbeden lezzetli şeyler.
Müşteki: Şikâyet eden.
Müştemil: Şümûlûne alan; ihtivâ eden, içine alan.
Müştemilât, Müstemelât: Bir şeyin şâmil olduğu, içine aldığı şeyler.
Müşteri: Jüpiter gezegeni.
Mütâbaat: İtibâ' etme; tâbi' olma, uyma.
Mütâlaa: Okuma, inceleme; düşünce.
Mütâlîn: Mütâlaa edenler; okuyucular.
Müteaddid, müteaddide: Taaddüd eden; çoğalan, çok, birçok.
Müteaffin: Taaffün eden; fenâ kokan, pis kokulu.
Müteahhirîn: Sonra gelenler, sonrakiler.
Müteâl: (Esmâ-i hüsnâdan) Yüksek ve yüce ve aşkın olan; pek çok yüce olan.
Müteallik, Müteallık: Taalluk eden, ilgili, bağlı.
Müteallikât: Müteallik olanlar; yakın kimseler, akrabâ.
Müteallim: Öğrenen, öğrenci.
Müteartış: Susamış, susuz.
Müteayyin, müteayyine: Taayyün eden; zâhîr olan, meydana çıkan, belirlilik kaza-

nan.
Müteazzeb: Azap çeken; azâba düşen; sıkıntı çeken.
Müteazzir: Güç, zor.
Mütebahhir: Çok bilgili,engin bilgisi olan.
Mütebakî: Geriye kalan, bâkî kalan; artan.
Mütebeddil: Tebeddül eden; değişen, başka bir hâle giren; kararsız.
Mütebeyyin: Tebeyyün eden, meydana çıkan; anlaşılan.
Mütecânîs: Bir cinsten olan; homojen.
Mütecâviz: Tecâvüz eden; aşan, geçen; fazla.
Mütecellâ-leh: Kendisine tecellî olunan.
Mütecellî: Tecellî eden.
Mütecezzi: Cüz cüz olan; parçalan, parçalanıya ayrılan.
Mütedeyyin: Bir dîne bağlı olan; dînine bağlı olan ve gereklerini yerine getiren.
Müteeddib: Edeblenen, edepli.
Müteellim: Elem duyan, elemli.
Müteessir: Tesîrî kabul eden.
Müteeyyid: Teyit olunan; desteklenen.
Müteezzi: Ezizet çeken; sıkılan, incinen.
Mütefattun: Tafattun eden; anlayan, kavrayan, zekî.
Mütefâvit: Birbirinden farklı olan, çeşitli olan, çeşitli.
Mütefâzil: Birbirine nisbetle daha fâzil, üstün olan.
Mütefekkirîn: Mütefekkirler; fikir ve düşünce sâhipleri.
Mütefelsif: Filozofluk taslayan.
Mütefennin: Fen bilgini.
Müteferresün-fih: Anlaşılmak, idrâk edilmek istenen şey.
Müteferrik, müteferrika: Ayrı ayrı olan, ayrılmış, dağınık.
Müteferrişin: İnceden inceye anlayıp idrâk edenler.
Mütegaddî: Tegaddî eden; gıdılanan, gıda alan.
Müteğâyir, müteğâyire: Birbirinden başka olan, farklı olan.
Müteğâyir: Tağayyür eden; değişen.
Müteğayyirü'r-rîh: Kokusu tağayyür eden; kokusu değişip bozulan.
Mütehakkık: Tahakkuk eden; gerçek olan, gerçekleşen.

Mütehakkim: Tahakküm eden; hükmünü geçiren.
Mütehallık: Ahlaklanan.
Mütehallî: Tahallî eden; süslenen.
Mütehallil: (Halel'den) Tahallül eden; araya giren, nüfuz eden.
Mütehallil: (Hall'den) Tahallül eden; hulül eden, giren.
Mütehammilât: İhtimâl olan şeyler; ihtimâl verilebilecek şeyler; taşınan şeyler.
Müteharrik: Hareket eden; hareketli.
Mütehassıl: Hâsıl olan; meydana gelen.
Mütehavvîl: Tahavvül eden, değişen.
Mütehayyel: Hayal edilen.
Mütehayyile: Hayal kurma (gücü); vehme tâbi olan düşünce gücü.
Mütehayyir: Hayrete kalan, şaşırın.
Mütehayyiz: Tahayyüz eden; mekân işgal eden, yer tutan.
Mütekâbil: Karşısında olan; karşılıklı olan.
Mütekâbile: Tekâbül eden, karşısında olan, karşılık olan.
Mütekaddim: Tekaddüm eden; önce gelen, geçen.
Mütekaddime: Geçmiş.
Mütekaddimîn: Öncekiler; eskiler.
Mütekâsîf: Kesifleşmiş, yoğunlaşmış, kesâfet kazanmış.
Mütekebbir: (Esmâ-i hüsnâdan) Büyüklük ve azamet sâhibi.
Mütekebbirâne: Kibidenerek, kibirli bir şekilde.
Mütekellim: Konuşan, söyleyen; kelâma.
Mütekellimîn: Mütekellimler, kelâmcılar.
Mütekessir, mütekessire: Tekessür eden, çoğalan, çok.
Mütekevvin: Tekevvin eden; var olan, olan, oluşan.
Mütelâşi: Lâ-şey olan; yok olan, mahv olan.
Mütelevvin: Renkten renge giren, renk renk olan, renkli.
Mütelezziz: Telezüz eden; lezzet bulan, tad alan.
Mütemekkin: Temekkün eden; mekân tutan, mekânlanan, bir mekâna yerleşen; temkin sâhibi.
Mütemekkinîn-i ekâbir: Temkin ehli büyük zadar.

Mütemennî: Temennî eden.
Mütemerrid: Dikbaşlı, inatçı münkirler.
Mütemessil: Temessül eden; başka bir sûret ve şekle giren; cisimlenen, cisimlenip görünen.
Mütemessilen: Temessül ederek; başka bir sûret ve şekle girerek.
Mütemeyyiz, mütemeyyize: Temeyyüz eden; farklılaşan, farklı.
Mütemmim: Tamamlayan, bitiren.
Mütena'im: Tena'üm eden; nîmetlenen, nîmet elde eden.
Mütenâkız: Birbirini nakz edici; çelişen, çelişkili.
Mütenasîh: Nasîhat kabul eden, öğüt dinleyen.
Mütenâvil: Tenâvül eden; yiyen.
Mütenebbîh: İntibah eden; uyanan, aklını başına alan.
Müteneffir: Nefret eden; tiksinen.
Müteneffis: Teneffüs eden, nefes alıp veren.
Müteneffizân: Müteneffizler; nüfuzlu, sözü geçen kimseler.
Mütenevvi, mütenevvia: Çeşit çeşit olan.
Mütenezzih, mütenezzihe: Nezh, temiz olan, temize çıkan; tenezzüh eden, gezinen, gezintiye çıkan.
Müterâdif: Eş anlamlı, eş mânâlı.
Müterâkim: Terâküm eden; biriken, toplanan.
Müterakkıb: Gözleyen, bekleyen.
Mütercem: Tercüme edilmiş; ifâde edilmiş, dile getirilmiş.
Mütercim: Tercüme eden; bir mânâyı dile getiren.
Mütereddîd: Tereddüd eden; iki şey arasında gidip gelen, kararsız.
Müteretteb: Sıralanmış; âit olan, icap eden, gereken.
Müterettib: Terettüp eden; üstüne düşen, gereken.
Mütesaddî: Tasaddî eden; bir işe girişen, teşebbüs eden.
Müteselsil, müteselsile: Zincirleme giden, peş peşe olan.
Müteselsilen: Zincirleme olarak, birbiri peşi sıra.
Mütesemmî: Müsemma olan, bir isimle isim-

lendirilen.
Müteşebbiḥ: Teşebbüh eden; benzeyen, andıran.
Müteşebbis: Teşebbüs eden; yapışan, ilişen; bir işe gışen.
Müetâbi: Birbiri ardınca gelen, peş peşe.
Müterâbiu'l-vürüd: Gelmesi peş peşe olan, geliş birbiri tâkip eden.
Müterâli, müetâliye: Birbiri ardınca sürüp giden.
Mütevaḡḡil: Tevaggul eden; meşgul olan, uğraşan.
Mütevakıf: Tevakkuf eden; bir şeye bağı olan, ancak o şeyle olabilen.
Mütevâli, mütevâliye: Tevâli eden; peş peşe gelen, birbiri ardınca gelen.
Mütevârî: Gizlenen, saklanan, gizli.
Mütevâris: Tevâris eden; kendisine miras kalan, miras olarak geçen.
Mütevâtir: Tevâtür yoluyla nakl edilen; pek çok kimse tarafından nakledilip söylenilen.
Mütevâziâne: Mütevâzi bir şekilde.
Müteveccih: Teveccüh eden; bir tarafa dönen, yönelen.
Müteveddid: Muhabbet gösteren, dostluk beşleyen.
Mütevelli: Bir işi üzerine alan, bir işin idâresi kendisine verilen, yönetici; müteveccih, yüzünü çeviren.
Mütevellid: Tevellüd eden; doğan, meydana gelen; ileri gelen.
Mütevellidât: Doğanlar; meydana gelmiş olanlar.
Mütevevssil: Tevessül eden; sanılan, baş vuran, yapışan.
Mütevevssimîn: Anlayıp kavrayanlar.
Müteyakkız: Teyakkuz eden; uyanık olan, dâima tetikte duran, uyanık.
Müteẓâdd: Birbirine zıt.
Müteẓâhir: Teẓâhür eden, zuhûra gelen, görünen.
Müteẓallim: Bk. Mutazallim.
Müteẓâyid: Teẓâyût eden, ziyâdeleşen, artan.
Mütezebzbib: Kararsız.
Mütezellil: Tezellül eden, alçak gönüllü, çok mütevâzi.

Mütezelzil: Titreyen, sarsılan.
Mütezevvik: Zevkini tadan, zevklenen, tadını tadan; bizzat tecrübe edip bilen.
Müttakî: Çekinen, sakınan; takvâ sâhibi.
Müttebi: İttibâ eden; tâbi olan, uyan.
Müttufakun-aleyh: Üzerinde ittifak edilmiş, anlaşmış.
Müttefik: İttifak eden; birleşen, anlaşılan; hemfikir olan.
Müttahem: İttihâm edilen; töhmet altında bırakılan; suçlanan.
Müttahid: İttihâd etmiş; birleşmiş, bir olmuş.
Müttahiden: İttihâd etmiş olarak; birleşmiş olarak, birlikte.
Müttesi, müttesia: İttisâ' eden; genişleyen, geniş.
Müttetziḥ: İttizâh eden; izah eden, açıklayan, açık hâle getiren.
Müvâneset: Ünsiyet peydâ etme; berâber yaşama.
Müvekkel: Tevkil edilmiş; vekil kılınmış, memur.
Müvekkil: Vekil tâyin eden; birini kendine vekil eden.
Müvelledât: Tevlid edilmiş şeyler; cemad, nebat, hayvan ve insanın hepsine verilen isim.
Müvelledât-ı erbaa: Dört müvelledât.
Müvellidü'l-humûza: Oksijen.
Müvellidü'l-mâ: Hidrojen.
Müverriḥ: Târiḥçi.
Müvesvis: Vesvese veren; kuruntucu; kuruntu eden.
Müyesser: Kolaylaştırılmış; kolay gelen; nasip olan.
Müyesser olmak: Kolay olmak; nasip olmak.
Müzâhame: Zahmet verme; aykırı olma.
Müzâhim: Zahmet veren; aykırı olan, karşı gelen.
Müzahrefât: Süprüntüler, pislikler.
Müzehheb: Altın suyuna batırılmış, yaldızlanmış; tezhip edilmiş.
Müzekkâ: Tezkiye kılınmış; temizlenmiş, pak.
Müzekkir: Zikrettiren, haurlatan, andıran; zikreden, hatırlayan.
Müzevvir: Tezvir eden; yalanı telleyip pullayan; arabozucu.

Müzeyyen: Tezyin edilmiş; süslenmiş, süslü.
Müzill: Zillate düşüren, zelim edici.
Müznib: Günahkâr.

N

Nâ-bâliğ: Bülûğ yaşına gelmemiş, bülûğa ermemiş.

Nâ-becâ: Yersiz, yerinde değil.

Nâ-bûd: Yok, yok olan, muzmahil, müstehlel.

Nâ-bedid: Görünmez, belirsiz, kayıp.

Nâ-bekâr: Hayırsız, işe yaramaz.

Nâ-câr: Çâresiz; ister istemez; ...zorunda kalmış; zavalı.

Nâ-dân: Bilmeyen, câhil, bilgisiz; kaba, terbiyesi kıt.

Nâdim: Pişman olan, nedâmet duyan.

Nâdirü'l-vücûd: Varlığı nâdir olan.

Nâfe-i müşk: Misk kokusu.

Nâfi: Nefy edici; yok edici.

Nâfi', nâfia: Faydalı.

Nâfi': (Esmâ-i hüsnâdan) Hayır ve fayda verici şeyleri yaratan; fayda ve menfaat veren.

Nâfız: Nüfuz eden, tesir eden; bir şeyin içine işleyen.

Nâfizü'l-basîra: Basîreti nâfız, nüfuz edici olan.

Nâfûh, Yâfûh: Bingıldak.

Nâgâh: Ansızın.

Nâgehân: Ansızın, birdenbire.

Nâ-güfte: Söylenmemiş söz.

Nahîf: Çelimsiz, zayıf.

Nahs: Uğursuzluk.

Nahv, Nahiv: Gramer.

Nahvet: Kibir, gurur, böbürlenme.

Nahvî: Nahiv ile ilgili; gramerici.

Nahvullâh: Allah'ın nahvi; Allah'ı bildiren gramer ilmi.

Nâib: Vekil; birinin yerine geçen.

Nâiliyyet: Nâil olma; erişme, ele geçirme.

Nâim: Nîmet, cennet.

Nâim: Uyuyan.

Nâime: Kemiksiz, yumuşak, kılıksız.

Nâka: Dişi deve.

Nakâis, Nakâyis: Kusurlar, eksiklikler, ayıplar.

Nakd, Nakid: Akçe, mâden para; kalp olma-

yan gerçek para; servet, kıymetli şey.

Nakd-i ceyyid: İyi akçe, kalp olmayan para.

Nakdiyyet: Nakd olma; akçelik, akçe olma, gerçek para olma keyfiyeti.

Nâkud: Bir şeyin iyisini kötüsünden ayıran; tenkit eden.

Nâkis, nâkisa: Noksan olan, azalan, noksanlaşan; kusurlu.

Nâkısatü'l-akl: Aklı noksan, aklı kıt, anlayış kıt.

Nâkısü'l-isti'dâd: İstidâdi, kabiliyeti noksan, eksik, az olan.

Nakisa: Eksiklik, kusur, ayıp.

Nakiz: Nakz eden; zıt, karşı.

Nakkâb: Nîkabı, perdeyi kaldıran.

Nakl: Bir şeyi başka bir yere götürme; aktarma, geçirme; anlatma, söyleme; tercüme etme.

Naks: Noksan olma, azalma.

Nakş, Nakış: Resmetme, işleme; süsleme.

Nakz: Bozma, kırma; bir sözleşmeyi bozma; çelişme.

Nakz-ı siyâm: Oruç bozma.

Nakz-ı vuzû': Abdesti bozma.

Na'leyn: Bir çift nalın; bir çift ayakkabı.

Nâm: İsim; ün.

Nâ-mahdûd: Hudutlu, sınırlı olmayan.

Nâ-ma'kulât: Mâkul (akledilebilir) olmayan şeyler.

Namat, Namt, Nemat: Yol; yatak yüzü; çeşit, sergi; şekil, tarz, usûl, üslûp; topluluk, hizb, parti.

Nâmdâr: Namlı, ünlü.

Nâme: Mektup, kitap, mecmua.

Nâ-merd: Mert olmayan, alçak; korkak.

Nâ-meşrû': Şer'an uygun olmayan.

Nâmî: Nümûvlenen; büyüyen, yetişen, yerden biten.

Nân: Ekmek.

Nân-pâre: Ekmek parçası, bir parça ekmek; geçinmeye yarayan şey.

Nâ-pâk: Temiz olmayan; pis, murdar.

Nâ-pesend: Beğenilmez.

Nâ-pesendide: Beğenilmeyen, makbul olmayan.

Nâr: Ateş; cehennem.

Nâs: İnsanlar, halk.

Nasâyih, Nasâih: Nasihatlar.

Nasb: Tâyin etme; dikme.

Nasb-ı nigâh: Bakışını dikme; dikkatle bakma.

Nâsih: Nasihat eden; samîmî, saf, ihlâşlı olan.

Nâsır: Yardımcı.

Nâsiye: Alın.

Nasrâniyet: Hristiyanlık.

Nass-ı kâtı': Kesin, kat'î nass.

Nâşî: Neş'et eden; ...den ileri gelen, dolayı, ötürü.

Na't: Sifat, nitelik.

Nâtık, nâtuka: Söyleyen, konuşan; idrâk eden, düşünen.

Nâtuka: Düşünüp söyleme gücü; düzgün söz söyleme.

Nâ-ümid: Ümitsiz.

Nazar: Bakma, bakış, görüş; düşünme, düşünce.

Nazar-ı akfî: Akfî görüş, akfî düşünce.

Nazar-ı fikrî: Akılla elde edilen fikrî görüş.

Nazar-ı tîz: Keskin görüş.

Nazar-ı ûlâ mehâfeti: İlk bakışın (harâma rast gelmesi) korkusu.

Nazarî: Nazarla ilgili; akfî, teorik.

Nazariyye: Teori.

Nâzenî: Çok nazlı; nârin, ince yapılı.

Nâzır: Nazar eden; bakan.

Nâzurîn: Nazar edenler, bakanlar.

Nâzikî: Nâziklik; nezâket; incelik; güzellik, zarâfet.

Nâzil: Nüzûl eden, inen.

Nazîr: Benzer, misil, eş.

Nebâtât: Nebatlar; bitkiler.

Nebe': Haber, (Peygamber'in getirdiği) haber.

Necâsât: Necâsetler; pislikler.

Necâset: Pislik, pis olma.

Necât: Kurtulma, kurtuluş.

Neccâr: Marangoz, dülgere.

Necdet: Şecâat, cesâret, yiğitlik.

Neces: Pislik.

Necm: Yıldız.

Nedâmet: Pişmanlık.

Nedem: Pişmanlık.

Nef': Yarar, menfaat, fayda.

Nefâset: Nefislik, nefis olma; kıymetlilik.

Nefâz: Geçme; sözü geçme.

Neffâs, neffâse: Üfürükçü.

Nefh: Üfleme, üfürme.

Nefha: Üfürme; esme; nefes; güzel koku.

Nefî'lendirmek: Faydalandırmak.

Nefîr: Bağırma, çığlık, bağırıp çağırma.

Nefis, nefise: Hoşa giden, beğenilen, güzel.

Nefs, nefes: (se harfî ile) Üfürme, üfleme, nefes etme.

Nefs-i Kendisi, bizzat.

Nefs-i fakr: Fakrın kendisi.

Nefs-i mütekellim: Fil çekiminde birinci şahıs, "ben".

Nefs-i mütekellim maa'l-gayr: (Fil çekiminde) Biz, birinci çoğul şahıs.

Nefs-i nâtuka: Rûh-i insânî, insânî ruh.

Nefs-i rûhî: Rûhî olan üfürme.

Nefs-i seb'iyye: Yırtıcı, parlayıcı, kahredici nefis.

Nefs-i vâhide: Bir tek nefis.

Nefy: Sürme, uzaklaştırma; isbâtın zıddı; negatif (olumsuz) hâle getirme; yok etme.

Negamât: Nağmeler.

Negam-ı kârî: Okuyucunun nağmeleri.

Nehâr: Gündüz.

Nehâren: Gündüzleyin, (zâhir olarak).

Nehc: Yol, usûl, üslûp, tarz.

Nehr-i cârî: Akıp giden bir nehir.

Nehy: Nehy etme; yasaklama.

Nekâl: Azap, işkence.

Nekbet: Tâlihsizlik, bahtsızlık; düşkünlük, felâket, musibet.

Nemâ: Artma, çoğalma; büyüme, gelişme.

Nemekîn: Lezzetli, tadı tuzu yerinde, hoş.

Nesak: Tarz, şekil, üslûp, yol.

Nesc: Dokuma, örme.

Nesh: Hükümsüz bırakma, hükmünü kaldırma; bozma.

Nesîm: Hafif rûzgâr, rûzgâr.

Nesîmî: Hafif ve latif esen rûzgârla ilgili.

"Hevâ-yî nesîmî: Hava, atmosfer.

Nesnâs: Yanısı insan, bir eli ve bir ayağı olup sekerek yürüyen hayvan; goril, şempanze vs. maymun cinlerinin adı.

Nesren: Nesir olarak, nesir şeklinde.

Neş'e, Neş'et: Hâdis olma, meydana gelme, var olma, vücûda gelme.

Neş'e-i nefsâniyye: Nefsânî neş'et; nefsânî yaratılış.

Neş'e-i rûhâniyye: Rûhânî neş'et; rûhânî yaratılış.

Neş'e-i uhrâ: Âhiret neş'eti, sonraki neşet; rûhun bedenden ayrılması.

Neş'e-i ûlâ: İlk neş'et; rûhun bedene taalluk etmesi.

Neşât: Sevinç, neş'e, şenlik; canlılık, şevk.

Neşv ü nemâ: Yetişip büyüme, sürüp çıkma; yetişme.

Netâyic: Neticeler.

Neüzü billâh: Allah'a sığınınız.

Nev: Yeni, taze, körpe.

Nevâdir: Nâdir şeyler; az bulunan şeyler.

Nevâfil: Nâfileler; ziyâde ibâdetler.

Nevâhî: Nehiyler; nehy edilen şeyler.

Nevâkıs: Noksanlar, eksikler, kusurlar.

Nevâziş: Okşama, gönül alma, iltifat.

Nevbet: Nöbet.

Nevm: Uykusu.

Nevm-i sübâtî: Kış uykusu.

Nevmîd: Ümitsiz, ümidini kaybetmiş.

Nevmîdî: Ümitsizlik.

Nevzâd: Yeni doğmuş.

Neyl: Nâil olma, erişme.

Neyyir: Nurlu, parlak, ışıktı; güneş.

Neyyîrât: Işıklı cisimler; güneş ve ay; eski kimyâda: Bakır ve gümüş.

Nezâret: Bakma, bakış, etrâfı seyretme; se-yirlik olma.

Nezd: Yan, taraf, kat.

Nezih: Pak, temiz.

Nezîr: Korkutucu, uyarıcı; peygamber.

Nezr: Adama, adak.

Nikmet, Nakmet: Şiddetli cezâ, belâ.

Nisf: Yan, yarım.

Nisf-i kutr: Yançağ.

Nisfiyyet: Yan olma, yanda bir olma duru-mu.

Niam: Nîmetler.

Nidâ: Bağırma, seslenme.

Nifâk: Münâfıklık; iki yüzlülük.

Nifâs: Doğumdan sonraki lohusalık hâli.

Nigâh: Bakış.

Nigehbân: Gözcü, bekçi.

Nihâd: Tabiat, huy, yaratılış.

Nihal: Mezhepler, inançlar.

Nihâyetü'n-nihâyât: Nihâyetlerin nihâyeti, sonların sonu.

Nihle: Mezhep, inanç.

Nîk: İyi, hoş, güzel, beğenilen.

Nîk ü bed: İyi ve kötü.

Nikâb: Örtü, perde.

Nîk-ahd: (Ezelde) sözleşmesi iyi olan; sözün-de duran, vefâli.

Nikam: Nikmetler; şiddetli ezâlar; belâlar, in-tikamlar.

Nikmet: Bk. nûkmet.

Nîk-nâm: İyi nam kazanmış, iyi ün sâhibi.

Nîm: Yan.

Nîrân: Cehennem.

Nisâ: Kadınlar.

Nisbet: Mensup olma; kıyaslama, ölçü, bağli-lik, ilgi; oran.

Nisbet-i bâtun: Gönülden intisap, gönül bağı.

Nisbet-i kevnîyye-i muhammediyye: Hz. Muhammed'in cismânî varlığı ile ilgili nis-bet, mensûbiyet.

Niseb: Nisbetler.

Nîst: Yoktur, yok.

Nîstî: Yokluk.

Nisvân: Kadınlar.

Nisvân-ı ecnebiyye: Yabancı kadınlar.

Nisyân: Unutma.

Nişâne: İz, âlâmet, belirti.

Nişter: Neşter.

Niyâbet: Nâiblik, vekâlet, vekillik.

Niyâz-mend: Niyâz eden; yakaran.

Niyyât: Niyetler.

Nizâ': Münâzaa; çekişme, kavga, münâkaşa.

Nizâm-pezir: Nizam bulan; düzene giren.

Noksânî: Noksanlıklar; kusur, azalma.

Noksânî-i ziyâ: Işığın noksanlaşması.

Nuhâs: Bakır.

Nuhûset: Uğursuzluk.

Nukabâ: Nakîbler; reisler, vekiller.

Nukûş: Nakışlar.

Nûr: Bütün varlıkları nurlandıran; bütün var-lıkların nûru olan; nûr veren.

Nûru'l-envâr: Nurlanın nûru.

Nûr-bahş: Nur verici.

Nûrun-alâ-nûr: Nur üzerine nur.

Nush: Nasîhat etme, öğüt; samîmî, saf, ihlâs-li olma.

Nusrat, Nusret: Yardım.

Nusûs: Nasslar.

Nutfê: Meni, sperma.

Nutk, Nutuk: Söz söyleme, söz, söz söyleme gücü.

Nuût: Na'atler; sıfatlar, vasıflar, nitelikler.
Nuzzâr: Nâzır olanlar, bakanlar.
Nübüvvet: Peygamberlik, nebîlik.
Nübüvvet-i teşrîf: Şeriat koyan, getiren peygamberlik.
Nücûm: Necmler; yıldızlar.
Nüdbe: Ağıt, ölüye ağlama.
Nüfûs: Nefisler; canlar; insanlar.
Nüfûs-ı müterakkıyye: Terakkî eden, ilerlemiş, yükselmiş nefisler.
Nühûset: Bk. Nuhûset.
Nükr: İnkâr etme, tanımama.
Nümûvv: Yetişme, büyüme, gelişme, bitme.
Nüşah: Nüşahlar.
Nüşha: Yazılı şey, yazılı bir şeyden çıkarılan sûret, kopye.
Nüşateyn: İki nüşha.
Nüzehât: Nüzhetler; gezip eğlenmeler; ferahlıklar.
Nüzûl: Nâzil olma; inme.

Ö

Ömür-güzâr: Ömür geçiren.
Örf: Âdet, hüküm, gelenek.
Örf-i şer'î: Şeriat bakımından âdet olan hüküm.

P

Pâdişâhî: Pâdişâha âit; pâdişahlık.
Pâkân: Pak kimseler, temizler.
Pây: Ayak.
Pâyân: Nihâyet, son, kenar, uç.
Pâyidâr: Sağlam, devamlı, sürekli.
Peder: Baba.
Pejmürde: Eski püskü; dağınık; perişan.
Penâh: Sığınma, sığınacak yer.
Pend: Nasihat, öğüt.
Per ü bâl: Kanat ve kol.
Per, perr: Kanat.
Perest: Tapan, tapınan.
Perestîş: Tapınma, tapma.
Pergâr: Pergel.
Perrân: Uçan, uçucu.
Pertev: Işık, nur.
Pertev-feşan: Işık saçan.
Pervâz etmek: Uçmak.
Perverde: Beslenmiş; terbiye edilmiş, büyütülmüş, yetiştirilmiş.

Perverdigâr: Besleyen, terbiye eden, nâzırlandıran.
Perveriş: Besleme, beslenme; terbiye etme, yetiştirme; ilerleme.
Peyderpey: Birbirinin ardı sıra; yavaş yavaş.
Peyk: Uydu.
Peyrev: ...arkası sıra giden, tâkipçi, ...izinde giden.
Peyveste: Bitişik, muttasıl, bağlı; dâimâ.
Pezîr: Kabul eden, kabul edebilir; bulan, kazanan.
Pindâr: Böbürlenme.
Pîr: Yaşlı, ihtiyar; şeyh, pîr.
Pîrân: Pîrler.
Pîşvâ: Reis, başkan, önder.
Pûd: Dokumada enlemesine atılan atkı, iplik; argaç; **Târ ve pûd:** Anş ve argaç.
Pûlâd-ı Hindî: Hind çeliği.
Pûte: İçinde mâden eritilen tava.
Put-şiken: Put kırıcı.
Pûyân olmak: Koşmak; dalmak, batmak.
Pür-taksîr: Çok kusurlu, kusur dolu.

R

(r.a.): (Radiyallâhu anh); Allah ondan râzı olsun!
Rabb: (Esmâ-i hüsnâdan) Terbiye eden, besleyen, mâlik, sâhip.
Rabbenâ: Rabbimiz.
Rabbü'l-erbâb: Rablerin Rabb'i.
Rabbü'n-nâs: Nâsin Rabb'i.
Râbita: Bağ, münâsebet, alâka, ilişki, ilgi.
Râbi': Dördüncü.
Râbian: Dördüncü olarak.
Rabt: Bağlama, bağlanma.
Râcih, râciha: Üstün, önce gelen, makbul olan.
Racîm: Taşlanmış, lânetlenmiş.
Racûl, Recûl: Adam, erkek; er.
Racûliyyet, Recûliyyet: Erkek erkeklik, erlik.
Râdde: Mertebe, derece.
Ra'de: Titreme, titreyiş.
Radiyallâhu anhüm: Allah onlardan râzı olsun.
Râfi': (Esmâ-i hüsnâdan) Kaldıran, yükselten, yüksek.
Râgûb: Ragbet eden; isteyen, imrenen.

Rağbet: İstek, arzu; beğenme.
Rağbeten: Arzû ederek, dileyerek.
Râğîb: Rağbet eden; isteyen, imrenen.
Râh: Yol.
Râh-ı savâb: Doğru yol, doğruluk yolu.
Rahîm: (Esmâ-i hüsnâdan) Merhamet edici, rahmet sâhibi.
Rahm: Merhamet; esirgeme, acıma.
Rahmân: (Esmâ-i hüsnâdan) Pek çok merhametli; her şeye rahmet eden; pek çok rahmet sâhibi.
Rahmeten-li'l-esmâ: (İlâhî) İsimlere rahmet olarak.
Rahmet-i rahîmiyye: Rahîm ismi ile ilgili olan rahmet.
Rahmet-i rahmâniyye: Rahmân ismi ile ilgili olan rahmet.
Rahmet-i sagîr: Küçüğe merhamet etme.
Rahmetullâhî aleyh: Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.
Rahm-i mâder: Ana rahmi.
Râî: Gören.
Râî: Gözeten; çoban, güden.
Raiyye, Raiyyet: Sürü; hükümdârın idâresi altında bulunan halk.
Rakâyık, Rekâik: Rakik şeyler; incelikler.
Rakım: Rakm eden; işaretleyen, yazan.
Râkî': Rûkû edici; eğilen.
Râkib: Binen, binici.
Rakûb: (Esmâ-i hüsnâdan) Murâkabe eden; görüp gözeten; her şeyi kontrolü altında tutan.
Rakîk, rakîka: İnce.
Rakîk: Köle, kul.
Rakk-ı menşûr: Neşr olunmuş sahîfe.
Rakm: Yazı, işaret; yazma.
Raks: Oynama.
Râm olmak: Boyun eğmek, teslim olup emri-ne itâat etmek.
Rân: Mâsiyetleri işlemekten dolayı kalbe gelen perde, karama.
Rasad: Gözetme, bekleme; gözleme, ölçme.
Rasâs: Kurşun.
Râtûb: Rutûbetli; yağ.
Ratk: Yırtık ve yarık şeyi yapıştırma.
Raûf: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok merhamet eden, müsâmahalı ve yumuşak davranan.
Ravâlh, Ravâyh: Kokular.

Râyât: Râyeder; bayraklar, sancaklar.
Râyic, Râic: Revaçta olan, sürümü olan.
Râyîha: Koku.
Râz: Sir.
Râzik: Rızık veren.
Raziya'llâhu anh (r.a): Allah ondan râzî olsun!
Râziye, râzî: Râzî olan; hoşnut olan.
Razî', razia: Süt emen çocuk; süt kardeş.
Reâyâ: Raiyyeler; bir hükümdârın idâresi altında bulunan halk; bütün halk, vatan-daşlar.
Recâ: Ümit; niyaz, temennî.
Recfe: Sallanma, sarsılma; gürüldeme, sarsıl-madan ileri gelen ses.
Redd: Geri döndürme, önleme.
Redî, redîe: Kötü, fenâ, bayağı, alçak.
Ref: Yüceltme, yükseltme; yukarı kaldırma, ulaştırma; hükümsüz bırakma, kaldırma.
Ref-i derecât: Dereceleri yükseltme.
Ref-i isneyniyyet: İkiliği ortadan kaldırma.
Refâkat: Refiklik; arkadaşlık.
Re'fet: Merhamet, acıma.
Reffî', refia: Yüksek, yüce.
Refiu'd-derecât: (Esmâ-i hüsnâdan) Derece-lerin, mertebelerin en yücesi; kullanna yüksek mertebeler veren, mertebelerini yükselten.
Refik: Arkadaş; refâkat eden.
Reftâr: Gidiş, yürüyüş, hareket.
Rehâ: Kurtulma, kurtuluş.
Reh-nümâ: Yol gösterici.
Reh-revân: Yola giden, yolcu.
Rehvâr, Râhvâr: Sarsmadan yürüten, rah-van at.
Reh-yâb: Yolunu bulan, yoluna girebilen.
Rehzen: Yol kesen, yol kesici.
Reis: Başkan.
Reisü'l-kâmilin ve'l-mükemmilin: Kâmil-lerin ve kemâle erdirenlerin başkanı.
Rekâket: Gevşeklik, zayıflık; kekemelik, dil-de tutukluk.
Rekz: Yere saplama, dikme, kırma.
Reml: Bir çeşit falcılık.
Remy: Atma.
Remz: İşaret, işaretle anlatma; gizli ve kapalı söyleme, îmâ; sembol.
Remzen: İmâ sûretiyle, işaret yoluyla, sem-

bolik olarak.

Renc: Zahmet, eziyet, sıkıntı.

Rencide: İncinmiş, kırılmış.

Reŋîn: Renkli, parlak; güzel, süslü.

Re's: Baş.

Resâil: Risâleler.

Re's-i bu'd: Uzaklığın başı, başlangıcı, esas sebebi.

Reseb: Tortu.

Resm, Resim: Arazilara dayanılarak yapılan târif.

Resûl-i mersûl: Gönderilmiş elçi; gönderilen resul.

Reşâdet: Doğru yolu bulma, hak yolda yürüme.

Reşid: Doğru yolu tutan; iyi hareket eden; er-
gin.

Reşid: (Esmâ-i hüsnâdan) Doğru yolu gösteren, doğru yola ileten.

Revâbit: Râbütalar; bağlar, münâsebetler; sırlar, düzenler.

Revân olmak: Gitmek.

Revh: Râhat, gönül rahatlığı; rahmet; canlılık; rüzgâr esintisi ve serinliği.

Revis: Giriş, yürüyüş; tarz, üslup, yol.

Revnak: Parlaklık, güzellik, tâzelik, süs.

Revs: Fışkı; pislik.

Re'y: Görüş, düşünce.

Re'yü'l-ayn: Gözün görüşü.

Reyâhîn: Reyhanlar; fesleğenler.

Reyb: Şekk, şüphe.

Reyhân: Fesleğen.

Reyn: İşlenen bir günehtan dolay kalbe gelen örtü, kir, pas.

Reyy: Kanıncaya kadar içme.

Rezâil: Reziletler; rezâletler, rezillikler.

Rezele-i nâkisa: Kötü ahlâk, kötü huy ve vasıflar.

Rezm: Kavga, savaş, boğuşma.

Rezzâk: (Esmâ-i hüsnâdan) Bol bol rızık veren.

Rıdvân: Râzı olma, hoşnutluk; cennette bir melek.

Rıdvânullâhi aleyhim ecmaîn: Allah'ın rızâsı onların hepsi üzerine olsun!

Rıdvânullâhi aleyhim: Allah'ın rızâsı onların üzerine olsun!

Rıdvânullâni Teâlâ aleyhim ecmaîn: Al-

lah'ın rızâsı onların üzerine olsun!

Rıfk: Yumuşaklık, yavaşlık, tatlılık.

Rıkk: Kölelik, kulluk; boyunduruk.

Rızvânullâhi aleyhim: Allah'ın rızâsı onların üzerine olsun!

Ribât: Zaviye, tekke; kale, han.

Rıbh: Kazanç, kâr.

Ric'at: Rücû etme; geri dönme.

Ricâl: Recûller; erkekler; erler.

Ricâl-i ecnebiyye: Yabancı erkekler.

Ricâl-perest: Erkeklerle tapan.

Ridâ: Belden yukarı kısmı örtün örtü, hırka.

Rîh: Rüzgâr; koku.

Rihlet: Göç etme, göç.

Rıkkat: Rakıklık; incelik, merhamet.

Risâlet-i teşrî: Şeriat getiren risâlet, peygamberlik.

Riyâz: Ravzalar; bahçeler.

Riyâzât-ı şâkka: Meşakkatli, zor riyâzatlar.

Riyâziyyûn: Matematikçiler.

Rizân: Dökülen, akan, yağın.

Rû': Sadır; göğüs, kalbin tabiat âlemine dönük yüzü.

Rub': Dörtte bir, çeyrek.

Rub'ıyyet: Dörtte bir olma.

Rubûbiyye: Rubûbiyyete âit.

Rubûbiyyet: Rablik; sâhıplık, efendilik, mâliklik.

Rubûde-i elest: Elest bezmine, meclisine meftun, mübtelâ olan.

Rufekâ: Refikler; arkadaşlar.

Rûhâniyyûn: Rûhânîler.

Ruhbâniyet, Rehbâniyyet: Râhiplik, keşişlik; evlenmeme ve münzevî yaşama.

Ruhsat: İzin, müsâade.

Rûhu'l-emîn: Cebrâîl.

Rûhu'l-ervâh: Ruhların rûhu.

Rûhu'l-kuds: Cebrâîl.

Rukûm: Rakamlar; işaretler, yazılar.

Rumûz: Remzler.

Rû-siyâh: Siyah yüzü, yüzü kara.

Rusûh: Muhkem, sağlam olma; bir ilmin derinliğine erişme; mahâret.

Rusûbât: Tortular.

Rusûl: Resuller; elçiler.

Rusûl-i emânî: Dilek ve istek elçileri.

Rûşen: Aydın, parlak; belli, âşikâr.

Rûşenâ: Aydın, parlak; belli, meydanda.

Rûşenâlık: Aydınlık, parlaklık.
Rutûbât: Rutûbetler.
Rutûbet: Dört tabiatın biri; yaşlık, nem.
Rûy: Çehre, yüz.
Rûy-i zemîn: Yeryüzü.
Ruyûn: Reynler; kirder, paslar; işlenen gü-
 nahtan ötürü kalbe gelen perdeler.
Rûz: G'in.
Rûzgâr: Zaman, devir, dünya.
Rûz-ı elest: Elest günü; "Ben sizin Rabbiniz
 değil miyim" hitâbının vâki' olduğu an.
Rûz-ı cezâ: Mükâfât ve cezâ günü.
Rûz-merre: Her günlük, günlük.
Rûcû': Geri dönme, geri dönüş.
Rüchan: Üstün olma, üstünlük.
Rüesâ: Reisler; başkanlar.
Rûkn, Rûkûn: Temel direk, sütun; nûfûzlu
 ve kuvvetli kimse; dört "erkân"dan her bi-
 ri.
Rûsûm: Resimler; madde âleminde zuhûra ge-
 len fil vs. gibi şeyler, törenler, âdetler.
Rûsvâ, Rûsvây: Rezil, îtibarsız, bayağı, aşâ-
 ğılık, haysiyetsiz.
Rûteb, Ruteb: Rûtbeler, mertebeler, derece-
 ler.
Rûtebî: Rûtbelerle ilgili.
Rûûs: Başlar.
Rû'yâ-yı sâdika, sâliha: Doğru, iyi rû'yâ;
 gerçekleşen rûyâ, doğru çıkan rûyâ.
Rû'yet: Görme; Allah'ı görme.
Rû'yetullâh: Allah'ı görme.
Rû'yet-i ihsân-ı muhsin: İhsan eden kimse-
 nin iyiliğini görüp (takdir etme).

S
Saâdet: Allah indinde makbul olma; ebedî
 kurtuluşa ermiş olma.
Saâdet-simât: Saâdetli.
Sa'b: Zor, güç.
Sabâ: Doğudan esen rûzgâr.
Sabâvet: Çocukluk.
Sabb: Dökme, boşaltma.
Sâbık, sâbika: Önce olan, önceki; öne geçen,
 ileride bulunan, geçen, geçmiş.
Sabî: Çocuk.
Sâbi': Yedinci.
Sâbian: Yedinci olarak.
Sâbih: Yüzen, yüzücü.

Sâbit, sâbite: Değişmeyen, değişmez; var
 olan, mevcut, isbât edilen.
Sa'bu'l-murtakâ: Çıkılması, erişilmesi zor
 olan.
Sabûr: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok sabırlı; hiç
 acele etmeyen; isyân edenleri cezâlandı-
 mada acele etmeyip kullanna mühlet ve-
 ren.
Sâcid: Secde eden.
Sâcidîn: Secde edenler.
Sa'd: Kutluluk, uğur.
Sadakât: Sadakalar.
Sadâret: Sadrazamlık.
Sâdât: Seyyidler; Hz. Hüseyin soyundan ge-
 lenler; efendiler.
Saded: Söz edilen esas mevzû.
Sadef: İstiridye.
Sâde-i kâde: Önder seyyidler; rehber efendi-
 ler.
Sâdik: Doğru söyleyici, doğrucu.
Sâdir olmak: Sudûr etmek; çıkmak.
Sâdir, sâdira: Sudûr eden; çıkan, ortaya çı-
 kan.
Sadır, sadr: Göğüs.
Sâdic, Sâzic: Sâde, sırf, hâlis.
Sâdis: Altıncı.
Sâdisen: Altıncı olarak.
Sadûk: Çok doğru; doğru sözlü.
Safâ: Saflık; berraklık, temizlik.
Safahât: Safhalar.
Sâfi, sâfiye: Temiz, pâk, arı, saf, hâlis.
Sâfil: Aşağı inici; aşağı, alçak.
Safir: Islık, ince, güzel ses.
Safrâ: Sarı, öd; dört tabiat veya ahlât-ı erba-
 adan biri; öddeki yeşilimsi sarı sıvı; safra.
Safvet: Saflık, temizlik, hâlislik.
Sagîr, sagîre: Küçük, ufak.
Sahâbet: Arkadaşlık; berâber bulunma; sâhip
 olma.
Sâhî: Hatâ işleyen, yanılan.
Sâhib: Arkadaş, dost.
Sâhib-i re'y: Düşünce, fikir, görüş sâhibi.
Sâhib-i tâbîr: Mühürdar; mühür taşıyan kim-
 se.
Sahîf: Zayıf, hafif, gevşek, akli az; boş gev-
 şek.
Sahîh, sahîha: Sıhhatli; gerçek, doğru, sağ-
 lam.

Sahîhatü'l-fenâ: Fenâ hâli sahih olan.
Sahîhü'l-ayâr: Ayan sıhhatli, ayan doğru.
Sahîhü'l-beden: Bedeni, vücûdu sağlam, sıhhatli olan.
Sâhir: Sihirbaz.
Sâhirân: Sihirbazlar.
Sahk: Döğme, ezme, doğup yumuşatma, sürtme.
Sahrınc: Sarınc.
Sahv: Uyanıklık, ayık olma, şuûruna sâhip olma.
Saî: Sa'y edici; çalışan, gayret eden; koşarak yürüyen,
Saîd: Saâdet sâhibi, âhiret saâdetine ermiş kimse; Allah indinde makbul olan, ebedî kurtuluşa ermiş olan.
Sâid: Suûd edici; yükselen.
Sâik, sâika: Sevk eden; yönlendiren; sebep, gerek; sürükleyen şey.
Sâil: Suâl eden; soran; isteyen; dilenen, duâ eden.
Sâim: Oruç tutan, oruçlu.
Sâimiyet: Oruçlu olma.
Sâir, sâire: Diğer.
Saîr: Ateş, alevli ateş.
Sâk: Ağaç gövdesi, ağacın dalı budacı.
Sakale: Cilâli olanlar, parlak olanlar.
Sakata: İstemeksizin, bile bile işlenmeyen kusurlar.
Sakf-ı hâne: Evin tavanı, çatısı, dâiri.
Sâkıt: Düşen; hüküm ve itibardan düşen, hükümsüz; düşük.
Sakîl: Ağır; sıkıntı veren, can sıkın, çirkin, kaba.
Sakîm: Hasta, hastalıklı; yanlış, sakat, sağlam olmayan.
Sâkin, sâkine: Oturan, mukîm; hareketsiz olan; hareketsiz, sessiz.
Sâkit: Sükût eden; susan, suskun, sessiz.
Salâh: Düzeltme, iyileşme, iyilik; rahatlık, barış.
Salâhu'l-hak ve'd-dîn: Hakkın ve dînin salâhı.
Sâlâr: Başbuğ, kumandan, baş, en büyük âmir.
Salât: Namaz; duâ.
Salavât: Salâtlar; duâlar; namazlar.
Salavâtullâhi aleyh: "Allah'ın salâtı onun

üzerine olsun!"
Sâlif, sâlife: Geçen, geçmiş.
Sâlih, sâliha: Elverişli, uygun, iyi; dînen makbûl, iyi, yararlı.
Sâlik: Mürşidinin irşâdıyla mânevî tekâmülü-nü elde etmek için Allah yolunda yürüyen kimse.
Sâlikîn: Sâlikler; tarîkate sülûk edenler.
Sâlim: Sağ, sağlam; eksiksiz.
Sâlis: Üçüncü.
Sâlisen: Üçüncü olarak.
Salsâl: Yapışkan, özlü çamur; silikatlı çamur.
Salsala: İki şeyin sîrtünmesinden ileri gelen ses; cınlama, gürültü.
Salsala-i ceres: Çingirak sesi.
Samed: (Esmâ-i hüsnâdan) Hiçbir şeye muhtaç olmayan; bütün yaratıkların ihtiyâcını karşılayan; her türlü istekle kendisine başvurulana, kendisinden üstün bulunmayan.
Samem: Sağrılık.
Sâmi': İşiten, dinleyen; müzik dinleyen.
Sâmia (kuvve-i...): İşitme duyusu.
Sâmiîn: Dinleyenler, dinleyiciler.
Samîm: İç, öz, asil, merkez.
Sâmî: Susan, sessiz.
Samt: Susma, sükût.
Sanâdid: Başkanlar, ileri gelenler, büyükler.
Sanâyi': San'atlar, zanaatlar.
Sanem: Put.
Sanevberî: Çam fıstığı kozalağı şeklinde.
Sanevberiyü's-şekli: Çam fıstığı kozalağı şeklinde, şekli kozalak gibi olan.
Sânî: İkinci.
Sâni': Yapan, yapıcı; yaranan.
Sâniyen: İkinci olarak.
Sârik, sârîka: Çalan; hırsızlık eden.
Sârî, sâriye: Sereyân eden; sırâyet eden; yayılan, nüfûz eden.
Sârîh, sarîha: Açık.
Sârîhan: Açık bir şekilde.
Sârîr: Cızırtı, gıcırta.
Sath: Satuh, yüzey.
Sâtir: Setr eden; örten, kapatan, perdeleyen.
Satvet: Ezici kuvvet; zorluluk.
Savâb: Doğruluk, dürüstlük; doğru, dürüst.
Savlet: Saldırma, şiddetli hücum.
Savm: Oruç.

Savt: Ses.
Sa'y: Çalışma, gayret; koşma, yürüme.
Sayd: Av; avlama, avlanma.
Sâye: Gölge.
Sayha: Haykırma, bağırma.
Sayyâd: Avcı.
Sâzic, Sâdic: Sâde, sırf, hâlis.
Seâdi: Saâdete mensup, saâdetli.
Seb'a: Yedi.
Sebak: Ders.
Sebeb: Eski kimyâda: lksîr.
Sebîl: Yol.
Sebîlullah: Allah yolu.
Sebk: İleride, önde bulunma, önce geçmiş olma, ileri geçme, öne geçme.
Sebk etmek: Geçmek.
Sebkât: Öne geçme, geçme, ilerleme, ileride olma.
Sedâd: Doğruluk, hatâsızlık.
Sedd, sed: Kapama, tıkama; engel olma; engel, mânia, perde.
Sefk-i dîmâ: Kan dökme.
Sehâ: İhtiyaç hâlinde fazla ve noksan olmaksızın verme; cömertlik, el açıklığı.
Sehâb: Bulut.
Sehâbe: Tek bulut.
Sehâb-ı a'lâ: Yüksek bulut.
Sehâb-ı muzî: Ziyâ veren, ışık veren bulut, parlak bulut.
Sehâb-pâre: Bulut parçası.
Sehâfet: Hafiflik, zayıflık, akılsızlık, bozukluk.
Sehare: Sâhirler; sihirbazlar.
Sehâvet: Cömertlik, el açıklığı.
Sehhâr: Büyücü, büyüleyici.
Sehv: Yanlış, yanılma.
Sekâmet: Sakımlık; bozukluk, sakatlık, yanlışlık.
Sekenât: Duruşlar.
Sekene-i arz: Yeryüzü sâkinleri; yeryüzünde oturanlar.
Sekerât(-ı mevî): Can çekişirken gelen baygınlık, şiddet, sıkıntı halleri.
Sekînet: Karar, sâkinlik, dinlenme; rahatlık, gönül rahatlığı.
Sekîr, Sekr: Sarhoşluk.
Sekrân: Sarhoş.
Selâm: (Esmâ-i hüsnâdan) Emân, sulh, selâ-

met; her türlü eksiklikten sâlim olan; baş-kalanna sulh ve selâmet veren; selâmete ulaştıran.

Selâse: Üç.

Selâsiyye: Üçe âit, üç ile ilgili.

Selâtn: Sultanlar.

Selb: Kaldırma, giderme; nefy etme, yok hâle getirme; kapma, zorla alma; inkâr etme, menfileştirme; Fr. Négation.

Selef: Bir iş veya yerde önce bulunan kimse; eski, eskiler.

Sem': İşitme, dinleme, kulak verme; işitme duygusu.

Semâ': İşitme, dinleme; mûsikî dinleme.

Semâ' ve elhân meclisi: Mûsikî toplantısı.

Semâvât: Semâlar; gökler.

Semâvât-ı ulâ: Yüksek semâlar.

Semâvî, semâviyye: Semâyâ mensup, semâyâ âit.

Semâviyyât: Semâyâ âit şeyler.

Semen: Kıymet, değer, bahâ, fiyat.

Semerât: Meyveler.

Semere: Meyve.

Semere-i vâhîde: Bir tek meyva.

Semî: (Esmâ-i hüsnâdan) İşitici, işiten; işitme, işitme gücü veren.

Semîyyet: Semî' olma; işitcilik.

Semîr: Geceleyin kendisiyle sohbet edilen arkadaş.

Semm: Zehir.

Semm-i kâtil: Öldürücü zehir.

Semûm: Sam yeli, sıcak rüzgâr; zehirli şey.

Senâ: Övme; takdir etme, beğenme.

Sened: Kuvvetli delil olabilecek şey; hadîs-i şerîfleri Hz. Peygamber'den nakleden kimselerin isimlerini ihtivâ eden kısım.

Seneden: "Sened" bakımından.

Sene-i kâmile: Tam bir sene.

Senî, Seniyy, seniyye: Yüksek, yüce.

Ser: Baş.

Serâir: Gizli şeyler, gizlilikler.

Serâpâ: Baştan başa, tamâmiyle.

Ser-be-ser: Başbaşa, baştan başa.

Sereyân: Sârî olma; yayılma, nüfuz etme.

Ser-fürû: Baş eğme, itâat etme.

Ser-gerdân: Başı dönen, sersem, şaşkın; pe-nişan.

Sergerde: Çete başı.

Sergeşte: Şaşkın, başı dönmüş; perişan.
Serheng: Çavuş, kavas, yasakçı.
Serî', serîa: Sür'atlı; çabuk.
Serîan: Sür'atlı bir şekilde, çabucak.
Serîr: Taht.
Serîu'l-meyl: Yöneliş ve eğilimi çabuk.
Serîu'z-zevâl: Zevâli çabuk.
Serîul-hisâb: Hesap görmesi sür'atlı olan.
Serkeşâne: İhtaat etmeyerek, dik başlılıkla.
Sermedî, sermediyye: Dâimî, sürekli.
Sermest: Sarhoş.
Ser-rişte: İp ucu, tutamak.
Server: Başkan, önder, reis.
Setr: Örtme, perdeleme.
Setr-i uyûb: Ayıpları örtme.
Settâr: Ayıplan, kusurları örtücü.
Sevâd: Siyahlık.
Sevâd-ı müfrit: Aşın siyahlık.
Sevâhil: Deniz kıyılan.
Sevb: Elbise, giyecek.
Sevdâ: Sevgi, istek, arzu.
Sevdâ: Siyah; dört tabiat ve ahlât-ı erbaadan biri.
Seyâhat-i bahriyye: Deniz yolculuğu.
Seyf: Kılıç.
Seyf-ale'l-Hak: Hakk'a karşı çekilmiş kılıç.
Seyfeddîn: Dinin kılınıcı.
Seyr: Yürüme, yolculuk.
Seyran-gâh: Seyran yeri, gezinti yeri.
Seyr-fillâh: Allah'ta seyr.
Seyyâl: Akıcı, akan; mâyi.
Seyyânen: Bk. Siyyânen.
Seyyârât: Seyyâreler, gezegenler.
Seyyi', seyyie: Kötü, fenâ.
Seyyiât: Seyyiler.
Seyyid: Efendi, şahip; Hz. Hüseyin soyundan gelen kimse.
Seyyid-i sâdât: Seyyidler seyyidi.
Seyyidinâ: Efendimiz.
Seyyidü's-sâdât: Seyyidlerin seyyidi; efendilerin efendisi.
Seyyie: Kötülük, fenâlık.
Sezâ: Lâyik.
Sıbyân: Çocuklar.
Sidâ': Vuruşma, kınılma.
Siddîk: Pek doğru, sözü doğru kimse; zâhir ve bâtını birbirine denk olan kimse.
Sıdk: Doğruluk.

Sıfat: Nitelik.
Sıfât: Sıfatlar; nitelikler.
Sıfât-ı ma'neviyye: Mânevî sıfatlar, mânâ sıfatları: Cenâb-ı Hakk'ın hayat ilim, irâde, kudret, kelâm, tekvin gibi sıfatlarıdır. Sübûtî sıfatlar da denir.
Sıfât-ı nefsiyye: Nefsine, zâtına âit sıfatlar: Cenâb-ı Hakk'ın vücûd, kıdem, beka, vahdâniyet, muhâlefetün li'l-havâdis, kıyâm bi-nefsihî sıfatlarıdır. Sıfât-ı zâtîyye de denir.
Sıfât-ı sâire: Diğer sıfatlar.
Sıfât-ı semâniyye-i ilâhiyye: Sekiz ilâhî sıfat.
Sıfâtullah: Allah'ın sıfatları.
Sıfru'l-yed: Eli boş, mahrum.
Sıklet, Sikket: Ağırılık, yük.
Sınâat: San'at, zanâat.
Sırâfet: Sırf olma, hâlislik.
Sırf: Hâlis, sâde; başka şeyle kanşık olmama.
Sıyâm: Oruç tutma.
Sıyânet, Sıyânet: Koruma.
Sıyt: İyi olarak anılma; meşhur olma, ün.
Sia: Genişlik; bolluk.
Sibâ': Yırtıcı hayvanlar.
Sibâ'-ı âdiye: Bayağı yırtıcı hayvanlar.
Siccin: Tabiat âlemi, halk âlemi.
Sicillât: Siciller; kütükler, dosyalar.
Sigâr-ı sinn: Yaş küçüklüğü.
Sihan: Kalınlık, içi boş şeylerin çapı.
Sıkl: Ağırlık.
Silk: İplik; sıra, dizi, yol, meslek.
Sîm: Gümüş.
Sîm-ber: Gümüş göğüsli.
Simsime: İbare ve beyâna sığmayan mârifet, bilgi.
Sine-i esrâr-ı gencine-i deryâ: Deniz hazinesi sırlar dolu göğüs ve gönül.
Sinîn: Seneler.
Sinn: Yaş.
Sinn ü sâl: Yaş ve yıl.
Sirâc: Işık, kandil, mum.
Sirâc-ı vehhâc: Yanan, parlıtılı, alevli kandil.
Sîret: Bir kimsenin iç hâli, ahlâkı.
Sirkat: Hırsızlık.
Sitâyiş: Övme.
Sitemger: Zulmeden, haksızlık eden; sitemci.
Sitte: Altı.

Sivâ: Gayr, başka; Hak'tan gayr-i şey.
Siyâdet: Seyyidlik; efendilik.
Siyâk: Sözü'n gelişi, ifâde şekli; üslûp.
Siyâk-ı beyân: İfâdenin gelişi şekli.
Siyâset: Memleket idâresi; politika; terbiye etme, yönetme, idâre. Ölümlü cezâsı verme.
Sıyyânen, Seyyânen: Eşit olarak, müsâvî sûrette.
Sohbet: Bir kimse ile birlikte bulunma ve onunla ülfet ve arkadaşlık etme, arkadaşlık.
Sû: Kötülük, kötü, fenâ.
Suâl: İsteme, dileme, duâ.
Suâl-i mukadder: Sorulması muhtemel veya kaçınılmaz olan sual.
Subh-ı sefid: Beyaz sabah vakti.
Sudûr: Sâdır olma; çıkma, meydana gelme. Sadırlar; göğüsler.
Sûfiyye: Sûfiler, tasavvuf ehli.
Sûfiyyûn: Sûfiler.
Sufret: Sarılık, sarı olma.
Suğrâ: Küçük.
Suhriyye: Alay, alaya alma; maskaralık.
Sûhte: Yanmış, yanık; softa, medrese talebesi.
Suhuf: Sayfalar. Dört ilâhî kitaptan başka bâzı peygamberlere gönderilen emirleri ihtivâ eden eserlere verilen isim.
Suhûlet, Sühûlet: Kolaylık; yavaşlık, nâzik muamele; elverişlilik.
Sû-i ahlâk: Ahlâk kötülüğü, kötü ahlâklılık.
Sû-i hulk: Kötü huyluluk.
Sû-i isti'mâl: Kötüye kullanma, kötü kullanma.
Sû-i karîn: Yakının kötülüğü, yakın arkadaş kötülüğü, fenâlığı.
Sû-i tefehhüm: Yanlış anlama, kötü anlama.
Sukût: Düşme, düşüş.
Sulb: Katı, sert.
Sulb: Zürriyet, sülâle.
Sulehâ: Sâlihler.
Sultân: Kuvvet, kudret, otorite; hükümdar, mâlik, gâlip, sultan.
Sultânü'l-muhlisin: Muhlislerin sultânı.
Sultânü'l-enbiyâ: Nebîlerin sultânı.
Sultânü'z-zâkirin: Zâkirlerin, zikredenlerin sultânı.

Sunûf: Sınıflar.
Sûr: Dügün, ziyâret, şenlik.
Sûr: İsrâfil'in üfleyeceği boru.
Sûretâ: Görünüşte, sûret itibâriyle, zâhiren.
Sûret-bîn: Sûreti görücü; sâdece dış sûreti gören.
Sûreten: Sûret bakımından, sûret itibâriyle.
Sûret-i tesviye: Uzlaşma şekli.
Sûret-i umûmiyyede: Umûmî olarak, genel olarak.
Sûret-pezir: Sûret kabul eden, sûret bulan.
Sûr-ı vücûd: Vücûd borusu.
Sûrî, sûriyye: Sûrete âit, görünüşe âit; mad-dî, şekilî.
Sunûbet: Zorluk.
Suûd: Yükselme.
Suver: Sûretler.
Suver-i berzahıyye: Berzaha âit sûretler.
Suver-i hayâliyye: Hayâlî, hayal gücündeki sûretler.
Suver-i ilmiyye: İlmî sûretler.
Suver-i tafsiliyye: Tafsîlî sûretler.
Sûzân: Yanan, yakıcı.
Sûziş: Yanma, yakılma, yürek yanığı.
Sûadâ: Sâldir; saâdete ermişler.
Sübbûh: Pek çok tesbîh eden.
Sübbûh: (Esmâ-i hüsnâdan) Tesbîhe en lâyük olan; en çok tesbîh edilen.
Sübha-i vech: Cenâb-ı Hakk'ın vechinin celâli, vechinin yüceliği, nûru.
Sübhât-ı vech-i vahdet: Vahdet vechinin yücelikleri, nurları.
Sübût: Sâbit olma; meydana çıkma, var olma.
Süferâ: Sefirler; elçiler.
Süfl: Aşağı, aşağıda olma.
Süfli: Aşağı, aşağıda olan; bayağı.
Süfliyyât: Süflilikler; bayağılıklar, aşağılıklar.
Sükkân: Sâkin olanlar; oturanlar.
Süknâ: Oturacak yer, mesken.
Sükûn: Sâkin olma; dinme, dinlenme, sükûnet içinde olma.
Sülâle: Çamur; soy, döl.
Sülûs: Üçte bir.
Sülûsiyyet: Üçte bir olma, üçte birlik.
Süm'a: Gösteriş, riyâ.
Sünen: Sünnetler.
Sünniyye, sünni: Sünnet ile ilgili, sünnete mensup.

Sünûh: Akla gelme, içe doğma; zuhur etme, vâki olma.

Sünûhât: Kalbe, içe doğan şeyler.

Sûrh: Kırmızı, kırmızı mürekkep; kırmızı mürekkeple yazılmış konu ve bölüm başlığı.

Süst: Gevşek, tenbel, zayıf.

Sütûn-ı hannâne: Ses çıkaran, inleyen, özle sesleri çıkaran direk.

Süûs: İdâreye ve siyâsete çok vâkîf; çok siyâsi, çok idâreci.

Süvâre: Binici, bir bineğe binmiş olan.

Süveydâ: Kalbdeki siyah nokta.

Ş

Şâbb: Genç.

Şâbb-ı emred: Tüysüz genç.

Şâd olmak: Memnun olmak, sevinmek.

Şâdân: Sevinçli, keyifli.

Şâdî: Sevinçli olma, memnûniyet, gönül hoşluğu.

Şâfi': Şefâat eden; şefâatçı.

Şâfi: Şifâ veren, şifâ verici.

Şâfiîn: Şefâatçılar.

Şâh (He ile): Pâdişâh, şeh.

Şâh (Hi ile): Parça; dal, budak.

Şâhenşâh: Şahlar şâhi.

Şâhi: Şâha, hükümdâra âit, şâha mensup, şâh ile ilgili.

Şâhid-bâz: Güzel oynatan, güzelle oynayan; sevgili ile oynayan.

Şâhih: Cimri, eli sıkı; harîs; kıskanan.

Şahne, Şihne: İnzibat me'mûru, emniyet me'mûru; zâbita, polis.

Şâh-râh: Büyük yol, ana yol, cadde.

Şahs-ı vâhid: Tek bir şahıs.

Şahsî, şahsiyye: Şahsa âit, şahısla ilgili.

Şâibe: Leke, kusur, noksan.

Şakî: "Saîd"ın zıddı, bedbaht; Allah indinde makbûl olmayan; ebedî kurtuluştan mahrum olan.

Şâkile: Yaratılış, tynet.

Şâkird: Talebe, mürid; çırak.

Şakk etmek: Yarmak.

Şâkk, şâkka: Zahmetli, eziyetli, güç.

Şâmil: Şümûlüne alan; içine olan, kaplayan.

Şâmme (kuvve-i...): Koklama duyusu.

Şân = Şe'n; Şânî olmak: İşi olmak, ona yakışır, yararışr olmak.

Şa'r: Saç, kıl.

Şarâb-ı memzûc: Başka şey ile kanşık içecek.

Şârik, şârîka: Doğan; parlayan, parlak.

Şâri': Din ve kânun vaz'eden; şer'at getiren, koyan.

Şa'shâni: Parlaklık, parlıtı.

Şatane ve şutünen: Uzak oldu ve uzak olmak.

Şath, Şathiyât: Hakâyika müteallik ve anlaşılması güç sûfi sözleri.

Şâtır: Neş'eli, keyifli, şen.

Şâyân: Yakışır, değer.

Şeb: Gece.

Şebâb: Gençlik.

Şebah: Cisim; heykel, kesif cisimden yapılmış sûret; şahıs.

Şebeke: Ağ.

Şebîh: Benzer.

Şecer: Ağaç.

Şecere-i kevn: Kâinat ağacı, varlık ağacı.

Şecere-i menhiyye: Yasaklanmış ağaç.

Şecî': Şecâatli, cesur.

Şedâid: Sıkıntılar, meşakkatler.

Şedid, şedide: Şiddetli; sert, katı, sıkı.

Şedidü'l-ıkâb: Cezâlandırmaya şiddetli olan.

Şef': Çift.

Şefekaten: Şefkat eser-i olarak.

Şefekaten li'l-ibâd: Kullanı esirgemek için.

Şef'iyyet: Çift olma, çiftlik.

Şehâdet: Görmek, görölme.

Şehâdi, şehâdiyye: (Âlem-i) şehâdetle ilgili, şehâdete mensup.

Şehvât: Şehvetler; aşırı istek ve arzular.

Şehid: (Esmâ-i hüsnâdan) Her şeye şahit olan; hakkıyla gören.

Şehvet: Aşırı istek ve arzu; şehvet.

Şekâ: Şakî olma; şekâvet, şakîlik.

Şekâvet: Şakîlik; "saâdet"ın zıddı; Allah indinde makbûl olmama; ebedî kurtuluştan mahrumluk.

Şekk: Şüphe, tereddüt, zan.

Şekûr: Çok şükreden; çok şükre lâıyk olan; şükredenlere fazlasıyla karşılığını veren.

Şekvâ: Şikâyet.

Şem': Mum, balmumu, çerâğ.

Şem'a: Mumlu fitil.

Şemâil: Huylar, tabiatlar, tavır ve davranış-

lar, ahlâk.
Şemm: Koklama, koku alma.
Şems: Güneş.
Şemsü'l-hakîka: Hakikat güneşi.
Şe'n: İş, fiil, yeni olarak ortaya çıkan iş, hâdis, vâkıa, kefiyet, durum, hâl; tecellî.
Şe'niyyet: Şe'n olma; gerçeklik.
Şer': Şerâat.
Şerâfet: Şereflî olma.
Şer'an: Şeriat bakımından.
Şer'-i müteşerra': Vaz' edilmiş şeriat, kanunlaşmış kanun.
Şer'iyyât: Şer'î şeyler.
Şerâit: Şartlar.
Şerâre: Kıvılcım.
Şerâyi, Şerâi': Şeriatler.
Şeref-sâdır: Şerefle sâdır olan, çıkan.
Şeref-sudûr etmek: Şerefle sâdır olan, ortaya gelen.
Şeref-vârid olmak: Şerefle gelmek.
Şereh: Tamahkârlık, açgözlülük, aşın hırs.
Şerh: Açma, ayırma, açıklama, yorumlama.
Şerif, şerîfe: Şerefli.
Şerik: Ortak.
Şerita şerita: (Şartları) birer birer...; (madde-leri) birer birer...
Şerli: Kötü, hayırsız.
Şermende: Utanmış, mahcup.
Şerr: Kötülük, fenalık, kötü iş.
Şerrü'n-nâs: Nâsın, insanların şerlisi.
Şer'ullâhi'l-ezher: Allah'ın en parlak yolu; Allah'a götüren en parlak yol.
Şeş: Altı.
Şetât: Aynlık, dağınıklık.
Şevket: Büyüklük, heybet.
Şeyâtün: Şeytanlar.
Şeyâtün-i racim: Taşlanmış, lânetlenmiş şeytanlar.
Şeyhu'l-meşâyih: Şeyhlerin şeyhi.
Şeyhu's-süyüh: Şeyhlerin şeyhi.
Şeyhühât: Yaşlılık, ihtiyarlık.
Şey'-i vâhid: Bir tek şey.
Şeytanet: Şeytanlık; uzaklık, uzak olma.
Şihne, Şahne: İnzibat memuru, emniyet memuru; zabıta, polis.
Şikk-ı âhar: Dişer sık, diğer taraf.
Şîâr: Alâmet, işaret, iz; ayıncı işaret.
Şibh: Benzerlik, benzeyiş.

Şibh-i beşer: İnsana benzeyen.
Şiddet: Fazlalık, sık sık olma, peşpeşe olma, sür'at.
Şifâ-i sudûr: Göğüslerin şifâsı.
Şigerf: Güzel ve latîf; iri, kalın; iyi ve yakışıklı; ulu ve muhteşem; şaşılacak şey.
Şihâb: Alev, ateş parçası, kıvılcım; akan yıldız.
Şihâbî, şihâbiyye: Kıvılcım ile ilgili; akan yıldız ile ilgili.
Şikâr: Av; avlanma; avlanan hayvan.
Şikem-hâr: İşkembe yiyen; obur; boğaz tokluğuna hizmet eden hizmetçi.
Şiken: Kıran, kınca.
Şikeste: Kink, değersiz.
Şikeste ve beste: Kink dökük, şöyle böyle.
Şimâl: Kuzey; sol, sol el.
Şimsîr-i Hindî: Hint kılıcı.
Şinid: İşitme.
Şi'r-i garrâ: Parlak, güzel, şatafatlı bir şiir.
Şîr: Süt; arslan.
Şîrâr: Şeriller, kötüler.
Şîrin-mâder-zâd: Anadan doğma tatlı.
Şîrk: Ortak koşma, ortaklık.
Şirket-i müşâa: Hisseleri ayrılmamış ortaklık.
Şitâ: Kış.
Şîve: Nâz, edâ; tarz, tavır.
Şöhret-gîr-i âfâk: Bütün âlemde şöhreti olan.
Suâ': Bir ışık kaynağından yayılan tel tel ışıklar; ışın.
Suâ'-ı âfitâb: Güneş ışını.
Suğl: İş, meşgûliyet.
Suğl-i battâlin: Tenbellerin, eli boşların işi.
Suhh: Cimrilik, eli sıkılık.
Suhûd, Şuhûd: Şahid olma, müşâhede etme, görme.
Şûr: Tuzlu; kekremisi; şamata, gürültü.
Şûr-engîz: Şamatalı, gürültülü.
Şûride: Perişan, dağınık.
Şurrâh: Şârihler.
Şurâ', Şûrû': Başlama.
Şurût: Şartlar.
Suûn, Şûûn: Şe'nler.
Suûnât: Şuûnlar; şe'nler.
Suûniyye: Şe'nler ile ilgili.
Suyûh: Şeyhler.

Şübuhât: Şübheler; şüpheli şeyler.

Şüca': Cesur, yiğit.

Şühûd, Şuhûd: Şâhit olma, müşâhede etme, görme.

Şükren-li'n-niam: Nîmetlere şükür olarak.

Şürb: İçme.

Şürb-i hamr: Şarap içme.

Şürefâ: Şerifler; Hz. Peygamber'in torunu Hz. Hasan soyundan gelenler.

Şürû', Şurû': Başlama.

Şürûk: Güneşin doğması.

Şürûr, Şurûr: Seriler.

Şûûn, Şuûn: Şe'nler, fiiller, işler, hâdiseler.

Şüyû': Yayılma, şâyi olma.

Şüyûh: Şeyhler.

T

Taab: Yorgunluk; sıkıntı, eziyet, zahmet.

Taacçüb: Şaşma, hayret etme.

Taacçüben: Taaccüp ederek, şaşarak.

Taaddî: Sınırı aşma, öteye geçme; saldırma; zulm etme.

Taaddüd: Çoğalma.

Taaddüd-i zevcât: Birden fazla kadınla ni-kâhlanma; zevcelerin çokluğu.

Taaffün: Çürüyüp kokma.

Taahhur: Geri kalma, geride olma, sonra gelme.

Taakkul: Akletme, akıl erdirmе, düşünme.

Taâkub-ı tezelsülât-ı arzıyye: Arzda zelzelelerin peşpeşe olması, birbirini tâkip etmesi.

Taalluk: Alâkası olma; ilgi, ilişik.

Taallukât: Taalluklar.

Taallüm: Öğrenme, bilgi edinme, öğrenim.

Taallüv: Yükselme, yücelme.

Taâm: Yemek.

Taammüm: Umûmî olma, umûmîleşme, yayılma.

Taâmül-i kimyevî: Kimyevî oluşum, tepkime, reaksiyon.

Taannüd: İnâat etme, direnme.

Taarruf: Öğrenme.

Taarruz: İlişme, sataşma; saldırma.

Taâruf, Teâruf: Birbirini tanıma; tanışma, bilişme.

Taâruz, Tearuz: Birbirine zıt olma, muhâlif olma.

Taaşşuk: Aşık olma.

Tâât: Tâatler; itâat etmeler; ibâdetler.

Taattuf: Esirgeme, acıma, merhamet et-me.

Taattuş: Sıddetle, fazlaca isteme, arzu etme; susama.

Taayyün: Zâhir olma, belirme, meydana çıkma.

Taayyünât: Taayyünler, meydana çıkmalar, belirmeler.

Taayyüş: Yaşama, geçinme.

Taazzum: Kibirleşme, büyüklük taslama.

Taazzüz: Aziz ve şerefli olma; kendini aziz ve şerefli addetme.

Tâb: Güç, kuvvet, tâkat; ışık, parlaklık; hararet.

Tab': Tabiat, huy.

Tab'an: Tabiat itibarıyla.

Tabakât: Tabakalar.

Tabakâtü'l-arz ilmi: Jeoloji.

Tâbân: Işıklı, parlak.

Tabâyl': Tab'lar; tabiatlar; (dört) tabiat.

Tabh: Pişirme, kaynatma.

Tabh-ı taâm: Yemek pişirme.

Tâbi': Uyan, boyun eğen, bağlı kalan, birinin emri altında bulunan.

Tabîb: Doktor.

Tabîb-i hâzık: Usta, işinin ehli doktor; hakîkî mürşit.

Tabîî, tabîyye: Tabiata mensup, tabiatla ilgili.

Tabîyyûn: Tabiatçılar.

Ta'bîr: Yorumlama.

Tâbiş: Parlayış, parıldayış.

Tabl: Davul.

Ta'cîl: Acele ettirme, öne aldırma.

Ta'cîn: Hamur yapma, yoğurma, hamur hâline getirme.

Tâcir: Tüccâr.

Ta'dâd: Sayma.

Ta'dîd: Sayısını arttırma, çoğaltma.

Tadlîl: Dalâlete düşürme, doğru yoldan çıkarma.

Tafassul: Fasillara ayrılma, tafsîl edilme, bölümlenme.

Tafazzul: Faziletli olma; üstün olma, üstünlük.

Tafdîl, Tafzîl: Üstün tutma, daha faziletli adetme, üstünlük verme.

Ta'fin: Taaffün; çürüyüp kokma, kötü koku çıkarma.
Tafsilen: Tafsîl itibâriyle, tafsîlî olarak, mu-fassal olarak, teferuâtî olarak.
Tâgî: Tuğyan eden; âsî, azgın.
Tâgût: Kayıptan haber veren büyücü; şeytan; put.
Tagayyür, Tegayyür: Değişme, başkalaşma.
Tagdiye: Gıdalandırma, besleme, gıdâ verme.
Taglit: Yanılma; yanlışını çıkarma.
Taglitât: Yanılmalar.
Tagyib: Gâib olma; kaybolma, kaybetme.
Tagyir: Değiştirme.
Tahaddüs: Hâdis olma, sonradan ortaya çıkma.
Tahaffuz: Kendini muhâfaza etme, koruma; korunma, sakınma.
Tahakkuk: Gerçekleşme; tahkik sûretiyle elde etme, hakikatine erişme.
Tahallî: Süslenme.
Tahalluk: Ahlâklanma.
Tahallus: Halâs bulma; kurtulma.
Tahallûf: Değişme, değişik olma, başka türlü olma; geride kalma, arkada kalma; uygun gelmeme.
Tahallül: Hâle bulma, bozulma; araya girme, nüfuz etme.
Tahallül: Hulûl etme, girme.
Tahâret: Temizlik.
Taharrî: Arama, araştırma, araştırılma.
Tahassun: Müdâfaa için kaleye çekilme, istihkâma çekilme.
Tahassül: Hâsıl olma, netice olarak ortaya çıkma.
Tahassür: Hasret çekme, istediği şeyi ele ge-çiremediği için üzülmeye.
Tahattur: Haurlama.
Tahattut: Çizgi çizme, plan çizme.
Tahavvül: Bir halden başka bir hâle girme, değişme.
Tahayyür: Hayrete düşme, hayranlık.
Tahayyüz, Tehayyüz: Yer tutma, mekân iş-gal etme.
Tahdid: Hudut tâyin etme, sınırlama.
Tahdis: Bahsetme, söyleme.
Tahfif: Hafifletme; yükünü azaltma.
Tâhir, tâhire: Temiz.
Tahiyyât: Selâmlar; namazda okunan "et-

Tahiyyâtü" duâsı.
Tahkik: Gerçekleştirme; gerçeğini, hakikatini araştırma; hakikatini ele geçirme, hakikat ve aslına erme.
Tahkikan: Gerçekten.
Tahlîl: Analiz.
Tahlîs: Kurtarma.
Tahlit: Kaşırma.
Tahmîd: Hamdetme.
Tahmîk: Ahmak olduğunu söyleme.
Tahmîl: Yük yükleme.
Tahrîc: Çıkarma; Hz. Peygamber'in hadisini kitabında rivâyet etme.
Tahrîf: Değiştirme, bozma.
Tahrîk: Hareket ettirme.
Tahrîr: Yazma.
Tahrîs: Hırslandırma.
Tahrîz: Kışkırtma.
Tahsiyn: Kale gibi sağlamlaştırma.
Tahsîl: Hâsıl etme, ele geçirme, elde etme; öğrenme.
Tahsin: Güzelleştirme; güzel bulma, takdir etme.
Tahsinen: Güzel bulup takdir ederek; beğenerek.
Tahşiye: Haşiye yapma, not düşme.
Taht: Alt.
Tahvîf: Korkutma.
Tahyîl: Hayâl ettirme, hayâl ve fikre getirme, tahayyül.
Tahzîr: Sakındırma, men' etme, yasaklama.
Tâî: Itâat eden boyun eğen.
Tâib: Tövbe eden.
Tâife: (Mutasavvîf vs. gibi bir mesleğe men-sup) topluluk.
Tâîn: Tâî'ler; itâat edenler.
Tâin, tâine: Ayrıplayan, kusur gören; iftirâ eden.
Tâk: Kubbe, kümbet.
Takallüb: Başka bir kâlıba girme, değişme, dönme, çevrilme.
Takallûs: Kasilma, büzülme, sertleşme.
Takarrüb: Yanaşma, yakınlık, yakınlaşma.
Takavvî: Kuvvetlenme.
Takayyüd: Kayıtlanma; bir kayıt ile bağlı olma, bağlanma.
Takâzâ, Tekâzâ: Talep, istek.
Takbîh: Kabîh görme.

Takbîl: Öpme.

Takdîr: Kıymet biçme; bir değer tâyin etme.

Takdîs: Mukaddes kılma; temiz ve ârif kılma; Cenâb-ı Hakk'ı zâtına lâyık olmayan şeylerden tenzih etme.

Taklîb: Kalbetme; çevirme, döndürme, değış-tirme.

Takrîb: Yaklaşırma.

Takrîr: Anlatma, anlatış; yerleştirme; sağ-lamlaşırma.

Taksîm: Bölme, kısımlara ayırma.

Taksîr: Bir şeyi eksik veya kusurlu yapma, bir şeyi yapabilecekken yapmama; kusur etme; kusur, suç; kısaltma.

Taktîr: Damla damla akıtma, dökme; damıtma, imbikten çekme.

Takyîd: Kayıt ve şarta bağlanma, mukayyed kılma ("ıtlâk"ın zıddı).

Talâkat: Güzel konuşma, düzgün söz söyleme; güler yüzlülük.

Taleb: İsteme, istek, arzu.

Taleben: Talep ederek, isteyerek.

Tâlîh, tâliha: Yaramaz, faydasız, kötü.

Tâli': Tulû' eden; doğan; tâlih, kısmet.

Tâlib: İsteyen, mürid, talebe.

Ta'lik: İliştirme, bağlama, asma, takma, tesbît etme.

Ta'lîm: Öğretme, ilim verme, bildirme.

Ta'm: Yeme; tad, lezzet, zevk.

Tama': Doymazlık, açgözlülük; hırs.

Ta'mîk: Derinleřtirme; esâsına varacak şekilde inceleme.

Ta'mîm: Umûmleřtirme.

Tâmm, tâmm: Eksiksiz, noksansız, tam, bütün; olgun, mükemmel.

Tâmmu'l-hilka: Hilkatî tam; yaratılışı tam ve mükemmel olan.

Tâmmü'l-a'zâ: Uzunları, organları tam olan.

Ta'n: Ayıplama.

Târ u pûd: Çözgü ve atkı, arış ve argaç.

Târ: İplik; dokumada uzunluğuna atılan iplik.

Tarab: Sevinçlilik, şenlik, coşkunluk.

Tarab-engîz: Neş'e veren, coşuran.

Târâc: Yağma, talan; yağma etme.

Tarafeyn: İki taraf.

Tarassud: Gözetme, gözleme.

Tarattub: Rutûbetlenme.

Tarâvet: Tâzelik.

Tard: Kovma, sürme, uzaklaştırma.

Tareyân: Târi olma; anız olma, ansızın ortaya çıkma.

Tarfetü'l-ayn: Bir göz açıp kapama müddeti.

Tarh: Çıkarma.

Tarh-ı kibir: Kibri çıkarıp atma.

Târık: Geceleyin parlayıp hemen kaybolan ışık; sabah yıldızı.

Ta'rif: Öğretme, bildirme, tanıtırma; târif.

Târî olmak: Anız olmak; ansızın ortaya çıkmak.

Târîk: Yol.

Tariyyât: Ansızın gelen şeyler (belâ vs.)

Tarrâr: Yankesici.

Tarz: Şekil, yol, sûret.

Tarziye: Radıyallâhü anı, anhum... (Allah ondan, onlardan râzı olsun!) duâsını söyleme.

Tasaddî: Girişme, başlama, teşebbüs.

Tasadduk: Sadaka verme.

Tasaddur: Baş köşeye oturma, en başta oturma.

Tasallut: Musallat olma; sataşma; hükmü ve tasarrufu altına alma.

Tasallüb: Katlaşma, sertleşme.

Tasannu': Yapmacık.

Tasannuan: Yapmacıklık olarak, gösteriş yaparak.

Tasarruf: İdâre etme, kullanma; sâhip ve mâlik olma.

Tasarrufât: Tasarruflar.

Tasa'ud: Yukarı yükselme; buharlaşıp yükselme.

Tasavvur-pezîr: Tasavvur kabul eden; tasavvur edilebilir.

Tasfiye: Safaştırma, temizleme, arındırma.

Tashîh: Düzeltme.

Tashihât: Tashihler; düzeltmeler.

Tashîh-i nüshateyn: İki nüshayı sahîh kılma; iki nüshayı karşılaştırma.

Tâsi': Dokuzuncu.

Tas'id: Yukarı çıkarma; ısıtarak buharlaştırma.

Tasîf: Musallat etme; hâkim kılma, tasarrufuna alma.

Tasnî': Yapma, uydurma, yakışırma.

Tasnîfât: Tasnifler; tasnif edilmiş eserler.

Tasrif: Tasarruf etme, idâre etme, (fiil) çek-

me.
Tasrîr: Sızıldama, sızıldanma, inleme sesi; gıcırtı vs. gibi ses.
Tastîr: Satur hâline koyma; yazma.
Tatahhur: Temizlenme.
Tatbîk: Uydurma, yakıştırma; karşılaştırma, mukabele, mukâyese; uygulama.
Tathîr: Temizleme.
Ta'tîl: Durdurma, faaliyetten alıkoyma; muatlatılma, nefy etme, yok sayma; Allah'ın sıfatlarını nefy etme.
Ta'tîl-i şeriat: Şer'i hükümleri yok sayma.
Tatfîk: Boşama.
Tatvîl: Uzatma.
Tatyîb: Hoşnut etme, gönlünü alma, iyi davranma.
Tatyîb-i hâtır: Gönlünü alma.
Tav': Gönüllü olarak yapma ve itaat etme.
Tav'an: İsteyerek, gönüllü olarak.
Tavassut: Aracılık etme; vasatta, ortada bulunma.
Tavazzuh: Vuzûh kazanma, vâzih olma; açıklanma.
Tavîl: Uzun.
Tavîle: Ahır, tavla.
Tavr: Hal, durum; Fr.: Modalité.
Tavran-ba'de-tavr: Bir tavırdan bir tavra, bu tavırdan sonra başka bir tavra.
Tavsît: Vâsita kulma; aracı kulma, vasat kulma.
Tavtîe: Anlatılacak şeyi destekleyecek şekilde önceden bazı şeyleri söyleme.
Tavzîh: Açıklama, vâzih kulma.
Tayaran: Uçma.
Ta'yîb: Ayıplama; ayıplı ve kusurlu hâle koyma.
Ta'yîn: Belirli kulma, belirtme.
Ta'yîn: Tayin, erzak, maişet.
Ta'yîb-i sefine: Gemiye kusurlu hâle koyma, delme.
Tayyîb, tayyibe: Güzel, iyi, hoş, faziletli, temiz.
Tayyîb: Güzel, hoş, iyi, faziletli.
Tayyibât: Tayyibler; iyi ve hoş şeyler; tertemiz kadınlar.
Tazarru': Tevâzu ile yalvarma.
Ta'zîb: Azap verme, eziyet etme.
Tâziyâne: Kırbaç, kamçı; vâsita, sebep.
Ta'ziye: Baş sağlığı dileme.

Teâfî: Yükselme, ululanma.
Teâmî: Görmeme, kör olma; görmez gibi davranma.
Teazzûz: Azfz olma, kudret ve üstünlük.
Tebâdûr: Ansızın akla gelme.
Tebahhur: Buharlaşıma.
Tebahhurât: Buharlaşımlar.
Tebaiyyet: Tâbi olma; uyma.
Tebâud: Uzaklaşma.
Tebdîl: Değiştirme, başka bir hâle koyma.
Tebean: Tâbi olarak, uyarak.
Tebeddül: Değişme, başka bir hâle girme.
Tebellûg: Anlayıp alma, kabul etme.
Teberrûd: Soğuma.
Tebevvül: İşeme.
Teb'id: Uzaklaşırma, uzağa sürme.
Teb'iz: Parçalarına ayırma, kısım kısım ayırma, parçalara bölme.
Tebsîr: Müjdeleme.
Tebyîn: Beyân etme; açıklama.
Tebzîr: Saçma, saçıp savurma.
Tecâvûz: Ötesine geçme, aşma; ileri gitme.
Tecdid: Yenileme.
Tecdid-i vuzû': Abdest yenileme.
Teceddüd: Yenilenme, yeniden olma, tâzeleme.
Tecellî: Görünme, zâhir olma; zuhûr.
Tecemmül: Güzelleşme; süslenme, süs.
Tecerrüd: Mücerred olma, tecrid edilme; soyulma.
Tecezzî: Cüz' cüz' olma, cüz'lere ayrılma, bölünme, parçalanma.
Techîl: Câhilliğini ortaya koyma, câhil olduğunu söyleme.
Tecliye: Cilâlama, cilâ verme.
Tecrid: Mücerred kulma; soyma.
Tecrîh: Cerh etme; yaralanma; cürütme, redetme, kabul etmeme.
Tecrîm: Suçlama, cezâlandırma.
Tecrûbeten, Tecribeten: Tecrübe ederek, sinayarak, deneme yoluyla.
Tecsîm: Cisimlendirme, cismânileştirme, maddî bir vücut verme.
Tecvîf: Oyma, oyuk hâle koyma; oyuk yer, boşluk, içi boş olma.
Tecvîz: Câiz görme, cevaz verme; mümkün görme.
Teczie: Cüzlere ayırma, parçalama, parça par-

ça bölme.
Tedâbir: Tedbirler, çâreler.
Tedâbü: Arkasını dönme.
Tedâbirât-i lafz: Söz araştırıp bulma, söz yetiştirme.
Tedbir: İdâre etme; yönetme; tasarruf etme, kullanma; çâre, yol.
Tedbirât: Tedbirler.
Tedebbür: Bir şeyin sonunu, hakikatini düşünme.
Tederrüc: Derece derece ilerleme.
Tederrüs: Ders alma, ders alarak okuma.
Te'dib: Edeblendirme, terbiye etme.
Te'dib-i nûfûs: Nefisleri terbiye etme.
Tedkîkât: Tedkikler; incelemeler, araştırmalar.
Tedlîs: Asıl durumunu göstermeyip saklama; saklama, örtme; aldatma, hile.
Tednîs: Kirlenme.
Tedric: Dereceleme; derece derece ilerleme, ilerletme; azar azar hareket etme.
Tedricen: Derece derece; yavaş yavaş.
Tedricî: Derece derece; yavaş yavaş.
Tedris: Ders okuma; öğretme.
Tedvîr: Döndürme, çevirme, değirmi, yuvarlak şekle sokma.
Teemmül: Etraflıca düşünme.
Teenni: Yavaş hareket etme, yavaşlık; dikkatle ve acele etmeden davranma.
Teessür: Tesirlenme, bir tesiri kabul etme.
Teenvüh: Âh etme, inleme.
Teenvül: Te'vil edilme.
Teeyyüd: Te'yîd olunma; kuvvetlenme, desteklenme; sağlamlaşma.
Tefahhus: Araştırma, soruşturma, inceleme.
Tefahhusât: Tefahhuslar; inceleyip araştırmalar.
Tefâhür: Öğünme.
Tefakkud: Arayıp soruşturma, araştırma.
Tefâsîl: Tafsiller.
Tefâsîr: Tefsîrler.
Tefattun: İdrak, anlama, kavrama.
Tefâvüt: Farklı olma, değişik olma; fark, farklılık.
Tefâzul: Daha faziletli olma, üstün olma; farklı olma; üstünlük; daha fazla olma, ziyâdelik.
Tefazzul: Fâzil, faziletli olma; üstünlük, ü-

tün olma.
Teferruğ: Fâriğ olma; kurtulma, vazgeçme.
Teferruk: Farklı olma, farklılaşma, ayrılma.
Teferrüc: Açılma, ferahlama; gezintiye çıkma, gezinti.
Teferrüd: Tek olma, yalnız kalma; benzersiz olma.
Teferrüs: Firâsetle anlama, derinliğine kavrama, düşünerek doğru bir şekilde anlama, sezme.
Tefessüd: Fesâda uğrama; bozulma, yok olma.
Tefessüh: Çürüme, kokuşma.
Tefevvuk: Fevkünde olma; üstün gelme, üstün olma.
Tefhym, Tefhim (Hı ile): Büyük sayma, ululama, tâzim etme.
Tefhîm (He ile): Fehm ettirme; anlatma, bildirme.
Tefrîd: Ferd kulma, tek kulma.
Tefrîd-i vücûd: Varlığı ferd (tek) kulma.
Tefrik: Ayırma, seçme; farklı kulma, farklı olma; "fark" ve "tefrika" hâline koyma.
Tefrika: Farklı olma, fark; ayrılık, ayrılma; ikilik, çokluk; "Cem" ve "cem'iyet" mukâbili.
Tefrit: Ortanın aşağısında aşırı gitme (İfrâtın zıddı), çok az yapma.
Tefîş: Sorup araştırma, inceleme, muâyene etme.
Tefvîz: Havâle etme, uhdesine verme.
Tegâbün: Birbirini aldatma, aldanma.
Tegâfûl: Görmemezlikten gelme, göz yumma.
Tegannî: (Mûsikî eseri) okuma, söyleme.
Tegavvut: Büyük abdestini yapma.
Tehabbüben: Sevgiden dolayı, sevgi eseri olarak.
Tehaddüs, Tahaddüs: Hâdis olma; sonradan meydana gelme.
Tehallûf: Muhâlif olma; uygun olmama, değişiklik gösterme.
Tehevvr: Öfkelenme.
Teheyvü: Hazırlanma.
Tehî: Boş, boşuna.
Te'hîr: Geriye bırakma, sonraya bırakma, geciktirme, gecikme.
Tehiyye: Hazırlama.

Tehlîl: "Lâ ilâhe illallâh" deme, kelime-i tev-hîdî söyleme.
Tehzîb: Islâh etme, düzeltme, temizleme.
Tekâbül: Müttekâbil olma; karşı karşıya olma, karşılıklı olma.
Tekâlif: Teklifler; mükellefiyetler, sorumluluklar.
Tekallüb: Başka bir kalıba girme; değişme; dönme, çevrilme.
Tekâmülât: Tekâmüller, olgunlaşmalar; gelişmeler.
Tekârîr: Takrîrler; anlatmalar, yazılı bildirme-ler.
Tekarrüb: Yaklaşma.
Tekâsûf: Kesifleşme; yoğunlaşma.
Tekâsül: Tenbellik etme, tenbellik, ilgisizlik.
Tekayyüd: Kayıdanma; bir kayıt ve şarta bağlanma, mukayyed olma, mutlak olma-ma.
Tekâzâ, Takâzâ: Talep, istek.
Tekbîre-i ihrâm: Namaza başlarken alınan iftîhâh tekbîri.
Tekebbür: Kibirlenme; büyüklenme.
Tekeffül: Kefîl olma.
Tekellûf: Zorlama, yapmacık, özentî.
Tekellüm: Konuşma.
Tekessür: Çoğalma.
Tekevvün: Olma, oluşma, var olma, meydana gelme.
Teklif: Mükellef kılma; yapılmasını isteme, yükümlü kılma.
Teklif-i ilâhî: Allah'ın kuldân yapmasını is-temesi, yükümlü kılması.
Tekmil: Kemâle erdirmе; tamamlama, bitir-me, olgunlaştırma.
Tekmil-i nüfûs: Nefisleri kemâle erdirmе.
Tekrîr: Tekrar etme, tekrarlama.
Teksîr: Kesir kılma; çoğaltma.
Tekvîn: Vücûda getirme, var etme, yaratma.
Tekzîb: Yalanlama.
Telâfî-i mâ-fât: Elden kaçınlan şeyi karşıla-ma; kaybedilen şeyi telâfî etme.
Telâkî: Mülâkî olma; kavuşma.
Telakkî: Alma, kabul etme; öğrenme.
Telattuf: Latif olma, latifleşme; lutf ile mu-âmele etme.
Telbis: Süret-i haktan görünüp aldatma, hîle yapma, şüpheye sürükleme, karıştırma;

bir şeyi olduğundan başka gösterme.
Telebbûs: Giyme, giyinme.
Telif: Yok etme, öldürme; boş yere harcama.
Televvün: Renkten renge girme, renk değış-tirme; kararsızlık; temkîn hâlinin zıddı.
Telezüz: Lezzet alma.
Telfîk: Birleştirme, toplayıp bir araya getirme.
Telhîs: Hülâsa etme, hülâsa.
Te'lîf: Uzlaştırma, bağdaştırma; banşurma; toplama.
Telkîh: Aşılama, aşî yapma.
Telkîn: Söz söyleyip anlatmak, öğretmek.
Telkînât: Telkînler.
Telvin: Renk verme boyama, sâlikin bir hal-den bir hâle girmesi, değışmesi; zıddı: Temkîn.
Temâsül: Benzeşme, benzeyiş.
Temâşâ-gâh: Temâşâ yeri.
Temâşâ-ger: Temâşâ eden; seyirci.
Temdid: Uzatma.
Temeddüh: Kendi kendini medh etme, öğün-me.
Temeddühân: Temeddüh olarak.
Temekkün: Mekân tutma, yerleşme.
Temellük: Mülk edinme, kendine mal etme, sâhip olma.
Temellük: Yaltaklanma.
Temenniyât: Temenniler.
Temessül: Bir şekil ve sûrete girme, cisimlen-me; benzeşme.
Temettü': Kâr etme, kazanma; kâr, fayda.
Temevvüc: Dalgalanma.
Temevvücât: Temevvücler; dalgalanmalar.
Temeyyüz: Farklı olma, farklılaşma, farklılık, ayrılma.
Temhîd: Bildirme; yaygıyı yayma; bir şeyi düzeltme, islâh etme; bir çeşit önsöz.
Temlik: Mülk olarak verme, mülk sâhibi et-me.
Temsil: Bir sûret ve şekle büründürme; ben-zetme; örnek verme; sembolle söyleme, sembol.
Temyîz: Ayırma, tefrik etme, ayrılma.
Ten: İnsan vücûdu, gövde, beden.
Tena'um: Nîmetdenme; nîmet içinde yaşama.
Tenâhî: Sonu olma, son bulma, bitme.
Tenâkus: Azalma, eksilme.
Tenâkür: Birbirine yabancı olma, birbirini ta-

nımama.
Tenâsur: Yardımlaşma.
Tenâsüh: Rûhun bir bedenden diğer bir bedene geçmesi.
Tenâsül: Doğup üreme, türeme.
Tenâsül-gâh: Üreme yeri.
Tenâvül: Alıp yemek.
Tenâzur: Birbirinin karşısında olma, birbirine mukabil olma.
Ten-dürüst: Sağlam vücutlu, sağlam.
Tenemmüv: Gelişip büyüme.
Tenevvü: Nevilenme; çeşit çeşit olma, değişik olma.
Tenevvü-i emâkin: Mekânların değişik olması.
Tenevvü-i evzâ: Vaz'ların durumların değişik olması.
Tenevvü-i ezmân: Zamanların değişik olması.
Tenezzüh: Gezinti; nezih olma, temiz ve pâk olma.
Tenezzüh-gâh: Gezinti yeri.
Tenezzül: İnme; alçalma.
Tenezzülen: İnerek, inmek sûretiyle.
Tenezzülat: Tenezzüller.
Tenfîr: Nefret ettirme.
Tenfîs: Nefes verme, nefesi dışarı verme, nefeslenme, nefesini teneffüs etme.
Tenfîz: Nâfîz kılma; hükümünü yürütmeye yerine getirme.
Ten'im: Nîmetlendirme, nîmet verme.
Te'nîs: Ünsiyet verme, alıştırma.
Ten'it: Sıfatlandırma, tavsîf etme.
Tenkîr: Tanınmayacak hâle getirme; bir kelimayı nekre yapma, yâni harf-i târifsiz hâle getirme.
Tenvî: Nevilendirme, nevilere ayırma.
Tenvîr: Nurlandırma, aydınlatma.
Tenzîh: Noksan ve çirkinlikten berî kılma; Allah'ı her türlü noksanlardan ve yaratılmışların vasfılarından berî kılma.
Tenzîhen: Tenzîh olarak, tenzîh sûretiyle.
Tenzîl: Tedricî olarak indirme, parça parça indirme.
Ter ü tâze: Yaş ve tâze.
Terâcîm: Tercümeler.
Terâcîm-i ahvâl: Hal tercümeleri; biyografiler.

Terakkî: Yükselme; ilerleme.
Terâkkiyât: Terakkîler, ilerlemeler.
Terbiye-kerde: Terbiyesi altında bulunmuş, terbiye edilmiş.
Tercîh-i bilâ-müreccah: Kendisine tercîh edilen olmaksızın tercîh etme; sebepsiz tercîh, sebepsiz üstün tutma.
Tereddüd-âmîz: Tereddüdle kanşık; tereddütlü; kararsız, kararsızlık veren.
Terehhüb: Râhib olma, ruhbanlık.
Terekküb: Mürekkep olma; karışıp birleşme.
Terekkûben: Terekküp ederek, birleşerek.
Terettüb etmek: Âit olmak; âlakadar etmek, düşmek; gerekmek.
Tergîb: Arzu ettirme, isteklendirme.
Terkeb: Birleştirme; sentez.
Terkim: Yazma, işâretleme.
Tersân: Korkan, korkak.
Tersîm: Resm etme, resmini yapma; şekil verme.
Tesâmüm: Sağırmuş gibi davranma duymamazlıktan gelme.
Tesânîf: Tasnîf edilen eserler, kitaplar.
Tesâvî: Müsâvî olma; eşit olma, eşitlik.
Tesbîh: Allah'ı imkân âleminde âit niteliklerden tenzîh ve takdîs etme; "Sübhânallâh" deme.
Tesbîhan: Tesbîh sûretiyle, tesbîh olarak.
Tesbîhât: Tesbîhler.
Tese'ül: İsteme, dileme, dilenme.
Teseffül: Aşağı inme, aşağı olma.
Teselsül: Zincirleme gitme, zincirleme.
Tesettür: Örtünme, gizlenme.
Teshîf: Aklının az olduğunu söyleme.
Teshîl: Kolaylaştırma.
Teshîn: Isıtma.
Teshîr: Müsahhar kılma, emrine âmâde kılma; emrine alma, boyun eğdirme.
Te'sîrât: Te'sîrler.
Te'sîd: Mes'ûd kılma.
Teskin: Sâkin kılma, yatıştırma.
Teskin-i atş: Susuzluğu yatıştırma.
Teslik: Seyr ü sülûk yaptırma; yola koyma.
Teslîm: Selâm verme, selâmet dileyerek duâ etme.
Teslîmât: Teslîmler; selâm vermeler; selâmet dileyerek duâ etmeler.
Tesmiye: İsimlendirme.

Tesniye: İkileme, iki kılma; ikili olma; iki, ikilik.
Tesviye: Düz etme; düzgün yapma, düzeltme.
Tesviye-i cidâr: Duvann düzeltilmesi.
Teşa'ub: Şübelenme, şübelere ayrılma, kollara ayrılma.
Teşbih: Benzetme; Allah'ı yaratılmışlara benzetme.
Teşdid: Şiddetlendirme, şiddet ve kuvvet verme; artırma.
Teşebbühen: Benzemeye çalışarak, benzeyerek.
Teşebbüs: Yapışma, girişme.
Teşeddüd: Şiddetlenme, artma.
Teşekkülât: Teşekküller; meydana gelişler, şekillenmeler.
Teşettüt: Parçalanma, dağılma.
Teşevvüs: Karmakarışık ve dağınık olma, karışıklık.
Teşmî': Bal mumuna batırma, mumlama.
Teşmîl: Şâmil kılma, şümûlüne alma; yayma, içine aldırma.
Teşmülen: Teşmîl ederek; şümûlüne alarak.
Teşne: Susamış, istekli, arzû eden.
Teşnegân: İstekliler.
Teşnelik: Çok istekli olma.
Teşnî': Ayıplama.
Teşrî': Şeriat koyma.
Teşrif: Şerefendirme, şeref verme.
Teşrîh (ilm-i...): Anatomi.
Teşrihan: Anatomi ilmine göre.
Teşrik: Ortak kılma; şirk koşma.
Teşviş: Karıştırma, bulandırma; karışıklık, iç karışıklığı.
Teşvîşât: Teşvişler.
Tetâli: Peş peşe olma; aralıksız birbiri ardından gelme, tetâbü'.
Tettebbu': İnceleme, geniş bilgi edinme.
Tetemüm: Tamamlanma.
Tetmîmen li'l-fâide: Faydalı olan bu kısmı tamamlama olarak.
Tevâbi': Tâbi olanlar; bir merkeze bağlı olanlar; peykler, uydular.
Tevâfuk: Uyuma, uygun gelme.
Tevaggul: Bir işle uğraşma.
Tevahhuş: Yalnızlıktan korkma, ürkme.
Tevakkî: Sakınma, çekinme, korunma.

Tevakku': Bekleme, umma, arzû etme.
Tevakkuf: Durma, bekleme; bağlı olma; bir konuda hüküm ve kanâatini belirtmeme.
Tevâli: Birbiri arkasından gelme, peş peşe gelme, devam etme.
Tevâlûd: Doğma.
Tevârih: Târihler.
Tevâriis: Miras yoluyla eline geçme; miras yoluyla birinden diğerine geçme.
Tevâtür: Pek çok kimse tarafından rivâyet edilme.
Teva'ud: Vaid etme; cezâ ile korkutma, tehdit etme.
Tevazzu': Vaz'edilme, konulma, konuluş.
Tevbih: Tekdir, azarlama.
Tevcih: Yönelme.
Tevdî': Emânet etme.
Teveccüh: Çevrilme, yönelme, doğrulma; güler yüz ve yakınlık gösterme.
Teveddüd: Sevgi, dostluk.
Tevehhüm: Vehm etme; var zannetme.
Tevehhümât: Tevehhümler; vehm etmeler; var zannetmeler.
Tevellî: İdâre etme, yönetme; idâresini yüklenme, yönetimini üzerine alma.
Tevellûd: Doğma.
Teveşşü': Genişleme.
Teveşşük etmek: Vesika ile isbatlanmak.
Tevfik: Muvâfık ve mutâbık hâle getirme, uydurma; Allah'ın muvaffak kılması; ilâhî yardım ve hidâyet.
Tevfir: Çoğaltma, artırma; çokluk.
Tevfir-i akıl: Akıl çokluğu.
Tevhîd: Bir kılma, birleme, birleştirme.
Te'vil: Bir âyeti zâhir ve açık mânâsından başka bir mânâ ile tefsir etme; yorumlama; aslî mânâyı elde etmek için yorum yapma.
Te'vilât: Teviller; yorumlar.
Tevkî': Pâdişah fermanı, buyruğu.
Tevkiât: Tevkî'ler; fermanlar.
Tevkîl: Vekîl kılma; havâle etme.
Tevkîr-i kebîr: Büyük olanı ululama, büyüğe saygı gösterme.
Tevlîd: Doğurma; meydana getirme.
Tevlîd-i mîsl: Benzerini meydana getirme.
Tevsî': Genişletme.
Tevsûm: İsimlendirme, ad koyma.

Tevsît: Vâsita kılma, araya koyma; ortalama, vasat kılma.
Tevvâb: (Esmâ-i hüsnâdan) Tövbeleri pek çok kabul edici; kullarına tövbe imkânı veren; tövbe edenleri bağışlayan.
Teyakkun etmek: İyice bilmek, kesin olarak bilmek.
Teyakkuz: Uyanıklık, dikkatlilik.
Teyh: Hayran olma, hayret.
Te'yîd: Kuvvetlendirme, sağlamlaştırma, destekleme, doğrulama.
Tezâhür: Zuhûra gelme, zâhire çıkma, meydana çıkma.
Tezâyüd: Ziyâdeleşme; artma, çoğalma.
Tezezbûb: Kararsızlık, tereddüd.
Tezehhüd: Dünyâdan yüz çevirme, zâhidlik etme, ibâdet etme.
Tezekkür: Hatırlama.
Tezellül: Kendini hor ve hakîr gösterme, alçalmâ, küçülme.
Tezeyyüd: Artırmaya, çoğaltmaya gayret etmek.
Tezeyyün: Süslenme; süs.
Tezeyyünât: Süslenmeler, süsler.
Tezkîr: Hatırlatma.
Tezkire: Hatırlatış, düşündürme; pâdişah veya başvezir tarafından yazılan ferman, mektup, yazı.
Tezkiye: Temizleme, temize çıkarma.
Tezkiye-i nefis: Nefsi kötülüklerden temizleme; kändini temize çıkarma.
Tezlîl: Zelîl etme, alçaltma.
Tezvîr: Yalan kanştırma; hîle ve yalan kullanma; yalan dolan; kovuculuk yapma, arabozculuk yapma.
Tezyîd: Ziyâdeleştirme, artırma.
Tezyîf: Alay etme.
Tezyîn: Süsleme.
Tibâ': Tabâatlar; yaratılışlar.
Tibâat: Kitap basma.
Tibb: Tabiplik, hekimlik.
Tifl: Çocuk.
Tıyb: Güzel koku, güzel kokulu şey; hoş, hoşnud.
Tıyn, Tîn: Çamur, balçık.
Tıynet: Yaratılış, tıynet.
Tıyneten: Tıynet bakımından.
Tıyn-ı lâzib: Yapışkan çamur.

Tilmîz: Talebe.
Tîmâr: Yara bakımı, tedâvi; bakım.
Tîmsâl: Sûret, resim; sembol.
Tîryâk: Panzehir.
Tîz: Keskin; sık; tez, çabuk.
Tîz-fehm: Anlayış sîr'atlı; çabuk anlayan.
Tufeyl: Dalkavuk.
Tufûliyet: Çocukluk, küçüklük.
Tuğyân: Taşkınlık, azgınlık; ilâhî emirlere karşı gelme.
Tuhme: Mîde dolgunluğu, hazimsizlik.
Tûl: Uzunluk, boy; boylam.
Tûlen: Uzunluğuna; boyca; boylam bakımından.
Tûl-ı müfrit: Aşın uzunluk.
Tûl-i ömr: Ömür uzunluğu; ömür boyu.
Tulû': Doğma, doğuş.
Tu'm: Tad, çeşni; yiyecek, azık.
Tuma'nînet: İtmî'nan, sükûn bulma, tatmîn olma.
Turuk: Yollar, tarikatlar.
Turuk-ı alîyye: Yüce tariklar, büyük tarikatlar.
Tûf: Dudu kuşu; papağan cinsinden bir kuş.
Tuyûr: Kuşlar.
Türâb: Toprak.
Türrehât: Saçma sapan sözler.

U
Ubûdiyyet: Kulluk.
Ubûr: Geçme; diğer tarafa geçme.
Ucâle: Acele yapılan iş; acele yazılan kitap.
Uded: Malzeme, mühimmat, teçhizat.
Udûl: Sapma, yoldan çıkma, geri dönme, vaz geçme.
Ufkî: Bir yüzeye paralel olan; yatay.
Ufkiyyen: Ufkî olarak, yatay olarak, yere paralel olarak.
Ufûl: Batma, kaybolma, görünmez olma; ölme.
Uhrâ: Diğer, son.
Uhûd-ı baide: Uzak ahdlar; uzak devirler.
Uhuvvet: Kardeşlik.
Ukalâ: Âkîller, akıl sâhipleri.
Ukde: Düğüm; zor ve karışık iş; iç sıkıntısı.
Ukûbet: Cezâlandırma, cezâ.
Ukûl: Akıllar.
Ukûl-ı selîme: Akıl-ı selimler.

Ukûs: Akisler.

Ülâ: İlk, evvel, önceki.

Ulemâ: Âlimler.

Ulemâ-i billâh, Ulemâ-billâh: Allâh'ı bilen âlimler; Allah'la bilen âlimler.

Ulûf: Binler.

Ulûhiyyet: İllâhîlik, tanrılık.

Ulûm: İlimler.

Ulûm-ı mürevvece: Revaçta, fübarda olan ilimler.

Ulûm-ı riyâziyye: Matematik ilimler.

Ulûvv: Yükseklik, yücelik.

Ulvî, ulviyye: Yüksek, yüce.

Ulviyyât: Ulvî olan şeyler; ulvîlikler.

Umk: Derinlik.

Ummâl: Amel sâhipleri; âmiller, mutasarrıflar, vâfler.

Umrân: Mâmurîluk, bayındır olma; şehir.

Umûr: İşler.

Unsur: Mürekkebe, birleşik isimleri meydana getiren basit cisimlerin her biri; element, madde.

Unsurîyyûn: Unsura mensup, unsurla âlâkası olanlar.

Urefâ: Ârifler; Allah'ı pek iyi bilenler; nakıblardan sonra gelen reisler.

Urefâ-i billâh, urefâ-billâh: Allah'ı pek çok ârif olanlar; Allah'la bilenler.

Urûc: Yukarı çıkma, yükselme, mîraç.

Usât: Âsiler; cenâb-ı Hakk'a âsî olanlar, itâat etmeyenler.

Usret: Zorluk, güçlük.

Ustukuss: Sıcaklık, soğukluk, yaşlık ve kuruluştan ibâret dört tabiat, dört rûkûn.

Ustukussât: Ustukusslar.

Usturlâb: Yıldızların arza nazaran yükseklik derecesini bulmakta kullanılan âlet.

Usûl: Asıllar.

Usûl-i hendese: Geometri metodolojisi.

Utarid: Merkür.

Uyûb: Ayıplar, kusurlar.

Uyûn: "Ayn"lar, a'yân; gözler, pınarlar.

Ü

Üdebâ: Edipler; edep sâhipleri.

Üftâde: Düşkûn, biçâre; âşık.

Ülû'l-azm: Nübüvvet ve risâlet vazîfelerini büyük bir azim ve kuvvede yerine getiren

peygamberler için kullanılır. Bunlar: Nuh, İbrâhîm, Mûsâ, İsâ ve Hz. Muhammed peygamberlerdir.

Ülû'l-elbâb: Lübb sâhipleri; kalp, akıl sâhipleri.

Ülû'l-emr: Emr sâhibi.

Ülû'n-nühâ: Akıl sâhipleri.

Ümem: Ümmetler.

Ümem-i mâziye: Geçmiş ümmetler.

Ümem-i muhtelife: Muhtelif ümmetler; çeşit çeşit ümmetler.

Ümem-i sâbika: Geçmiş ümmetler.

Ümem-i sâlife: Geçmiş, eski ümmetler.

Ümenâ: Emîn olan kimseler; emânete ehil olanlar.

Ümerâ: Emirler; beyler, devleti yönetenler.

Ümid-vâr: Ümitli.

Ümm: Anne; asıl, esas, prensip.

Ümmehât-ı erbaa: Dört ana; dört esas.

Ümmehât-ı esmâ: İlâhî isimlerin anası, ana isimler, asıl ve temel ilâhî isimler.

Ümmet-i merhûme: Rahmetle müjdelenenmiş ümmet.

Ümmî: Benim annem.

Ümmü'l-kitâb: Kitabın anası, esâsi, aslı.

Ümniye: Temenni, ümit, istek, niyet.

Ünf: Şiddet, sertlik, kalabalık.

Üns: Ünsiyet; alışıklık, yakınlık.

Üns-i billâh, Üns-billâh: Allah ile ünsiyyet.

Ünüset: Müenneslik; dişilik, kadınlık.

Ünvân: Başlık; isim.

Ürcûfe: Yalan, uydurma söz.

Üsbûiyye: Haftalık duâlar, virdler.

Üserâ: Esirler.

Üşniye: Su yosunları.

Üzn: Kulak.

V

Vâbeste: ...e bağlı.

Vâcib: Zarûrî olan, olmaması düşünülemeyen.

Vâcib bi'l-gayr: Başkasıyla vacip olan; başkasından dolayı gerekli ve zarûrî olan.

Vâcib bi'z-zât: Zâtıyla vâcib olan, varlığı kendi zâtıyla zarûrî olan.

Vâcibetü's-sübût: Sübûtu vacip olan; sâbit olması zarûrî olan.

Vâcibü'l-vücûd: Vücûdu vacip olan, varlığı

zarûrî olan; varlığı kendi zâtından olup başkasına muhtaç olmayan.

Vâcid: (Esmâ-i hüsnâdan) Var olan, her şeyi var eden, varlığı kendinden olan; dilediğini istediği anda yaratan; kendisinden hiçbir şey gizlenemeyen.

Va'd: Mükâfât vereceğine söz verme; söz verme.

Va'd-i imdâd: İmdâd etmeye söz verme; yardım etme vaadi.

Vâfi, vâfiye: Yeterli, elverişli, tam.

Vahdânî: Birliğe âit.

Vahdâniyyet: Birlik.

Vâhî: Boş, mânâsız, boşuna.

Vâhib: Hibe eden, bağışlayan, bağışlayıcı.

Vâhid: (Esmâ-i hüsnâdan) Bir olan, zâtında, sıfatlarında ve işlerinde ortağı, dengi ve benzeri olmayan, vahdet kendisiyle kâim olan.

Vâhidîyyet: Vâhidlik, birlik.

Vâhidü'l-ayn: "Ayn"ı tek olan; hakîkatî bir olan.

Vâhidü'z-zaman: Zamânının yegânesi olan.

Vâhime: "Vehim" duyusu.

Vahş: Yabânî, insandan kaçan (hayvan).

Vâid: Cezâ ile tehdid etme, korkutma, yıldırma.

Vakfiyyet: Vakıf durumunda olma.

Vâkr', vâkîa: Vukû bular; meydana gelen.

Vâkıâ: Gerçi, her ne kadar; gerçekten.

Vâkıa: Rüyâ.

Vâkıf olmak: Durmak; bir şeyden haberi olmak, bilmek.

Vakten mine'l-evkât: Vakidlerden bir vakit, herhangi bir vakit.

Vakt-i merhûn: Süresi bilinmeyen belirli bir zaman; bir şeyin gerçekleşmesi için takdir edilmiş belirli bir zaman.

Vakt-i zevâl: Zeval vakti; öğle vakti.

Vâfi: (Esmâ-i hüsnâdan) Mahlûkatı idâre eden, yöneten.

Vâlid: Baba.

Vâlide: Anne.

Vâlideyn: Vâlid ve vâlide; ana ve baba.

Vallâhü a'lem: Ve Allah en iyi bilir.

Vallâhü'l-hâdî: Ve Allah hidâyet edendir.

Vâreste: Kurtulmuş, serbest, rahat, ilîşkısiz.

Vârid, vâride: Gelen; hâricten insanın kalbi-

ne gelen şey; Hak'tan kula gelen feyz, ilhâm.

Vâridât: Vâridler; ilhamlar.

Vârid olmak: Gelmek, erişmek.

Vâris: Mîrasçı, kendisine mîras düşen.

Vâris: (Esmâ-i hüsnâdan) Varlıklann gerçek sâhibi ve vârisi olan.

Varta: Çukur, uçurum, tehlike.

Vasat: Orta.

Vasâyâ, Vesâyâ: Vasîyetler; tavsiyeler.

Vâsıl: Eren, erişen, ulaşan.

Vâsılân: Vâsıllar; erenler, ermişler.

Vâsılîn: Vâsıllar; erenler, ermişler.

Vasî: Bir ölünün vasîyetini yerine getirmeye memur olan kimse; bir yetimin veya zayıf, hasta bir kimsenin malını idâre eden kimse.

Vâsî': Geniş.

Vâsî': (Esmâ-i hüsnâdan) Genişlik veren; geniş olan; bağışlaması ve rahmeti çok geniş olan.

Vâsiu'r-rahmet: Rahmeti geniş ve bol olan.

Vassâf: Vâsî edici, niteleyici, övücü.

Vaz' etmek: Koymak.

Vaz', Vazî': Koyma, konuluş, durum, duruş, tavrı.

Vaz'-ı yed: El koyma.

Vaz'-i haml: Hâmîleliğin bitişi, doğurma.

Vazâif: Vazîfeler.

Vâzî': Vaz' eden, koyan.

Vâzih, vâziha: Açık, âşikâr.

Vazî': Alçak, bayağı.

Veca': Ağrı, acı.

Vecbe: Düşen bir şeyin çıkardığı ses, gürültü; kaynayan ve sürtünen bir şeyin çıkardığı ses, fıkırtı; göğüste meydana gelen fıkırtı.

Vecebât: Vecbeler; fıkırtılar.

Vecb: Yüz, cebhe, yön, sûret, şekil.

Vecbe-hû: Onun vecbi.

Vecb-i meşrû': Meşrû şekil, hukukî bir şekil; şerîata uygun sûret.

Vecb-i şebbeh: Benzeyiş yönü.

Vecûd: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok seven; çok şefkatli, çok muhabbetli, çok sevilen.

Vefâ: Kâfi gelme, yetişme; ödeme.

Vefir, vefire: Pek çok.

Vefk: Uyuma, uygun gelme, uygunluk.

Vehb: Hibe, bağışlama, hediye etme.

Vehbî, vehbiyye: İlahî bağış ile ilgili, Allah'dan olan.
Vehhâb: (Esmâ-i hüsnâdan) Çok hibe eden; herhangi bir hakkı olmayana da bol bol ihsan eden, bağışlayan.
Vehim, Vehm: İhtimale dayanan zayıf bilgi; duygulara dayanan cüz'î bilgileri sağlayan güç.
Vehle-i ülä: İlk anda, ilk önce.
Vehleten: İkkin, ilk bakışta, birdenbire, ilk anda.
Vekâyi': Vak'alar, olaylar, hâdiseler.
Vekîl: (Esmâ-i hüsnâdan) Vekâlet eden; kendine sığınanları idâre eden; idâresinde hiç bir kayda ve şartta bağlı olmayan.
Velâdet, Vilâdet: Doğum.
Velâyât: Velâyetler; velîlikler.
Velâ etmek: Sâhiplik etmek, idâre etmek, tevccüh edip tasarruf etmek.
Veled: Çocuk.
Veled-i tabîi: Nikâhsız kadınlardan doğan çocuk.
Vellev: Olsa da, bile, hattâ, ister, isterse.
Velî, Veliyy: (Esmâ-i hüsnâdan) Emir sâhibi; müminlerin dostu, seven ve sevilen, yar-dım edip dostlarının işlerini yöneten.
Veliyy-i ni'met: Nîmet sâhibi; nîmet verip besleyen.
Velvele: Gürültü, patırtı.
Vely: Yaklaşma.
Verâ: Öte, geri, arka.
Vera': Haram olup olmadığı şüpheli olan şey-lerlerden sakınma.
Verâ-yı zahr: Sırtın arkası; arka.
Verese: Vârisler.
Vesâit: Vâstalar.
Vesâtat: Vâsıta olma, aracılık etme.
Vesâvis: Vesveseler.
Vesâyâ: Vasiyetler, tavsiyeler.
Vesî', vesîa: Geniş, bol.
Vesvâs: Vesvese veren; şeytan.
Vezer: Sığınak.
Vezn: Tartma.
Vicdân: Bulma; iç duygu, derûnî idrak.
Vichet: Vecih, yön; zât, hakikat.
Vilâdet: Velâdet, doğum.
Vird: Tarikat ehlinin belirli zamanlarda oku-dukları dua.

Visâl: Vuslat, kavuşma.
Vitr: Tek.
Vitriyyet: Tek olma.
Vizr: Ağırlık, yük, günâh.
Vukuât: Vâkı' olan şeyler; olanlar, olup biten şeyler.
Vukûf: Durma, kalma; anlama, bilgi, bilme, vâkıf olma; haberli olma.
Vusûl: Vuslat; ulaşma, varma, erişme, yetiş-me.
Vuzûf': Abdest.
Vücûb: Vâcip olma, zarûrî olma, gereklilik, zorunluluk.
Vücûd: Varlık, var olma; bulunma; beden.
Vücûdât: Vücûdlar; varlıklar.
Vücûd-bahş: Vücûd bahşeden; varlık veren.
Vücûden: Varlık olarak.
Vücûd-ı elem: Elemin var olması.
Vücûd-ı aynî: Maddeten, cismen var olan varlık; "ayn" hâlinde varlık.
Vücûd-ı zıllî: Gölge vücut, gölge varlık.
Vücûd-pezîr: Varlık bulan, varlık kabul eden, varlık kazanan.
Vücûd-pezîr olmak: Varlık bulmak, varlık kazanmak, varlık kabul etmek; meydana gelmek.
Vücûh: Vechler; yüzler.
Vükelâ: Vekiller.
Vürûd: Vârid olma; gelme, varma, yetişme.
Vüs': Güç, kuvvet; bolluk, genişlik.
Vüs'at: Genişlik.
Vüzerâ: Vezirler.

Y

Yâbis: Kuru.
Yâd-ı âhiret: Âhireti anma.
Yakaza: Uyanıklık, uyanık olma.
Yakîn: Kat'î, kesin ve şüphesiz bilgi; kesinlik, kat'îyyet.
Yakînen: Kat'î sûrette; kesin ve şüphesiz ola-rak, kesin bir bilgi hâlinde.
Yakzân: Uyanık.
Yakzân-ı fehîm: Anlayışı uyanık.
Yârî: Dostluk.
Yâr-şinâslık: Dostluk.
Yâver: Yardımcı.
Yecûz lâ-yecûz: Câiz olur, câiz olmaz.
Yed: El.

Yedeyn: İki el.
Yed-i beyzâ: Hz. Mûsâ'nın mucize olarak gösterdiği parlak el.
Yed-i fâile: İşleyen el; aktif el.
Yed-i kâbile: Kabul eden el.
Yed-i münfaile: Fiili kabul eden el; passif el.
Yed-i tûlâ sâhibi: Çok geniş bilgisi olan.
Yed-i yemîn: Sağ el.
Yegânegî: Bir olma; teklik, biriciklik.
Yekdiğer: Biri ötekini, birbirini.
Yeknesak: Tek düzen, değişmez; tutarlı, kendi içinde âhenkli.
Yektâ: Tek, eşsiz, benzersiz.
Yemîn: Sağ el, sağ taraf.
Yemm: Deniz.
Yenbû': Kaynak, pınar.
Yesâr: Sol el, sol taraf; zenginlik, varlık.
Yesîr: Kolay, az miktarda.
Yetîm: Yalnız, tek, eşsiz; yetim.
Yevm: Gün.
Yevme-izin: O gün.
Yevmen-fe-yevmen: Günden güne.
Yevmî: Günlük, günde.
Yevm-i ba's: Öldükten sonra diriliş günü.
Yübûset, Yübûset: Dört tabiatın biri; kuruluk.
Yuhyî ve yûmît: Diriltir ve öldürür.
Yübûset: Kuruluk, dört tabiatın biri.
Yümn: Uğur, bereket.
Yüsr: Kolaylık, rahatlık; zenginlik.

Z

Zâbit: Zapteden; düzene koyan, çizen; iki kolla çalışan (âlet); pergel.
Zabt: Tutma, yakalama; kaydetme, not etme.
Zâcir: Önleyen, yasaklayan; zorlayan, zorla yaptıran.
Zâd: Azık.
Zâd u zahire: Azık ve yiyecek.
Za'f: Zayıflık, âcizlik.
Za'ferân: Safran.
Za'f-i pîrî: Yaşlılıktan ileri gelen kuvvetsizlik, âcizlik.
Zâhib: Giden; bir fikre uyan, kapılan, benimseyen.
Zâhid: Dünyâdan yüz çeviren, dünyâya râbet etmeyen.
Zâhife: Sürüngen.

Zâhil: Unutan, haberi olmayan, ihmâl eden.
Zâilât: Zâil olanlar; sona erenler, yok olup gidenler.
Zâhir, zâhire: Görünen, açık, belli, âşikâr; dış, yüz.
Zâhir: (Esmâ-i hüsnâdan) Görünen, varlığında hiçbir şüphe olmayan; varlığı herşeyden âşikâr olan.
Zâhir: Yardımcı, arka çıkan, destek olan.
Zâhir-bîn: Zâhiri, dışı gören.
Zâhiren: Zâhirda; dış görünüşte.
Zâhir-i kavî: Sözün zâhiri, sözün dış ve açık mânâsı.
Zâhirî, zâhiriyye: Zâhirde alâkalı, zâhire âit.
Zâhirî-i mahz: Sırf zâhirî; tam mânâsıyla zâhirî.
Zâhir-ter: Daha zâhir; daha âşikâr.
Zahr: Arka, sırt.
Zahr-ı gayb: Gıyâbında, arkasından.
Zâid, zâide: Ziyâde olan; eklenen, artan, lüzumsuz, fazla; matematikte: Artı (+).
Zaif, zaife: Zayıf, güçsüz.
Zaiften: Zayıf olarak.
Zâika (kuvve-i...): Tatma duyusu; tad alma.
Zâil, zâile: Zevâl bulan; geçip giden, kaybolan, yok olan.
Zâir: Ziyâret eden.
Zâkir: Zikreden; anan, hatırlayan.
Zâkire-i mütefekkiye: İnsanın düşünme gücü aklın hükmüne tabi olursa bu güce "zâkire-i mütefekkiye" denir.
Zâkire-i mütehayyile: İnsanın düşünme gücü "vehm" in hükmüne tabi olursa bu güce "zâkire-i mütehayyile" denir.
Zâlim: Zulmeden; karanlık olan.
Zâlimân: Zâlimler.
Zâlûm: Çok zâlim olan.
Zamâir: Zamîrler; gizli olan düşünceler, sırlar.
Zamân, Zimân (Dâd ile): Kefâlet; garanti, tazmin etme, tazminat ödeme, diyet.
Zamîme: Ek, ilâve, ekleme.
Zamîr: İnsanın gizli düşüncesi, sakladığı sır; haur, gönül, kalp.
Zamm: Katma, ekleme, artırma.
Zanîn: Esirgeme, kıskanma.
Zann-ı gâlib: Kuvvetli, üstün zan.
Zarar-dide: Zarar görmüş; zarara uğramış.
Zarfiyyet: Zarf olma; zarf gibi içine alma.

Zâri: Ağlayıp sızlama.

Zât-ı hüve hüve: Kendi kendinden ibâret olan zat.

Zât-maa's-sıfât: Sıfatlarla berâber zât.

Zâtullah: Allah'ın zâtı; zât-ı ilâhî.

Zâviye: Köşe, aç.

Zâyi' etmek: Kaybetmek.

Zebân: Dil, lisân.

Zebânîyye: Zebânîler.

Zebh: Boğazlama, hayvanı kesme, kurban etme.

Zebûn: Zayıf, güçsüz, âciz.

Zebûn-kûş: Kendinden zayıfa gücü yeten ve yüklenen, düşkün ve zayıf ezen.

Zecr: Önleme, yasaklama; zorlama, sıkıştırma.

Zeferât: Zefreler; teevvühler, âh etmeler.

Zehâb: Gitme, gidiş; bir düşünceye uyma, kapılma; zihnen bir yola sapma.

Zehâb-ı ömr: Ömrün geçip gitmesi.

Zehârif: Sahte zinetler, süsler, yaldızlar.

Zekâvet: Zekîlik, çabuk anlayış.

Zekî, Zekiyy, zekiyye: Zekî; temiz, pak.

Zelîl: Hor, hakîr, alçak, aşağılanmış.

Zelle: Küçük hatâ ve günah; sürçme.

Zemîm, zemîme: Kötülenen, beğenilmeyen; kötü.

Zemm: Kötüleme.

Zendaka, Zendeka: Zındıklık, dinsizlik, kâfirlik.

Zen-perest: Kadına tapan.

Zer: Alın.

Zer': Ekme, tohum saçma.

Zerkâ: Gök, mâvî.

Zerrât: Zerreler.

Zerrîn: Altundan yapılmış, altın.

Zevâhif: Sürüngenler.

Zevâhir: Zâhirler; zâhir olanlar, görünüşler.

Zevâl: Zâil olma; sona erme, geçme, yok olma.

Zevât: Zatlar.

Zevât-ı kirâm: Muhterem kimseler.

Zevc: Çift; eş.

Zevce: Kadın eş.

Zevceyn: İki zevc; iki eş.

Zevî'l-ihtirâm: Saygı sâhipleri; saygı değer kimseler.

Zevk: Tadma; mânevî idrâk, anlayış, tecrübe

etme.

Zevkan, Zevken: "Zevk" yoluyla, bizzat tararak, yaşayarak, deneyerek.

Zeyl: Etek; kuyruk; ek; son.

Zıddân: İki zıt. **Ez-zıddâni lâ-yectemiân:** İki zıt bir araya gelemmez.

Zılâl: Gölgeler.

Zıll: Gölge.

Zıll-ı memdûd: Meddolanmış, uzatılmış gölge.

Zıllî, zıllîyye: Gölgeye âit, gölge ile ilgili.

Zımn: İç taraf, iç; dolayısıyla anlatılmak istenen; gizli maksat.

Zındık: Nur ve zulmet kendilerinden zuhûr eden iki yaratıcıya inanan kimse; ulûhiyet ve âhirete inanmayan; münkir, mülhîd, dinsiz.

Zî-: Sâhip.

Zîbâ: Güzel.

Zîbâ-endâm: Güzel vücutlu, yakışıklı.

Zî-hakk: Hak sâhibi.

Zî-hayât: Hayat sâhibi, canlı.

Zî-iktidâr: İktidar sâhibi.

Zî-kiyem: Kıymetli, değerli.

Zî-kiymet: Kıymetli.

Zikr: Anma, hatırlama.

Zikr-i mahal irâde-i hâll: Mahallî (yeri) zikredip hâllî (o yere gireni, o yerde bulunanı) kasdetme.

Zikrullah: Allah'ı zikretme.

Zillet: Hakîrlik, aşağılık, alçaklık.

Zimâm: Yular, dizgin.

Zinde: Diri, canlı; dinç, sağlam.

Zindegânî: Hayat, yaşama, yaşayış.

Zînet: Süs.

Zirâ': Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan bir uzunluk birimi (75-90 cm)

Zî-rûh: Ruh sâhibi; canlı.

Zî-şân: Şeref sâhibi, şerefli.

Ziyâ: Işık.

Ziyâdâr: Ziyâlı, aydın.

Ziyâ-pâş: Ziyâ, ışık saçan.

Zî-zıll: Gölge sâhibi.

Zû, Zü: Sâhip.

Zû-fünûn: Fenler sâhibi.

Zuhr: Ögle.

Zuhûr: Zâhir olma, zâhir oluş; görünme, ortaya çıkma.

Zulem: Zulmetler; karanlıklar.
Zulm, Zulüm: Bir şeyi konulması gereken yere koymayıp başka yere koyma; zulüm.
Zulmânî: Zulmete, karanlığa mensup, zulmede ilgili.
Zulmet: Karanlık.
Zulümât: Zulmetler; karanlıklar.
Zu'm: Zannetme, zan; yanlış kanâat.
Zunûn: Zanlar.
Zûr: Yalan, asılsız, sahte, uydurma.
Zü'l-ciheteyn: İki cihet sâhibi; iki yönlü.
Zü'l-vücûd: Vücûd, varlık sâhibi.
Züâk: Tatsız, herhangi bir tadı olmayan.
Zübde: En seçkin, öz; özet, hülâsa.
Zübde-i havâssü'l-havâs: Havâssın havâssının hülâsası; seçkin velîlerin seçkinlerinin en seçkini.
Zücâc: Sırça, cam.

Zühal: Satürn.
Zühd: Dünyâdan yüz çevirme, dünyâya râğbet etmeme.
Zükûr: Erkekler.
Zükûret: Erkek olma; müzekkerlik.
Zü'l-celâli ve'l-ikrâm: (Esmâ-i hüsnâdan) Celâl ve ikram sâhibi.
Zü'l-fikarât: Omurgalılar.
Zü'l-kuvveti'l-metîn: Pek çetin kuvvet sâhibi.
Zü'll: Alçalma, alçaklık, horluk, hakirlik.
Zü'l-vücûd: Varlık sâhibi.
Zünnâr: Papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örme kuşak.
Zünûb: Zenbler; günahlar.
Zürriyyât: Züriyetler; nesiller.
Züvvâr: Ziyâretçiler; görmeye, ziyârete gelenler.

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
347 / 14	عبرى	عبرى	515 / 30	emr unâ	emr unâ [:-uniye]
351 / 27	بیدار شد	بیدار شو	515 / 30	unâ emr	unâ [:-uniye] emr
359 / 11	فَتْنَةٌ	الْأَفْتَنَةُ	523 / 14	مواوا	موتوا
366 / 14	Kâf' dağ	Kâf ve Târ dağ	523 / 29	شه	شه
378 / 22	"hudâ" (حدى)	"hudâ" (حاء)	526 / 5	وَأَسْمَانُ	وَأَسْمَانُ
403 / 16	mücmemi'dir	müctemi'dir	544 / 17	دلدارى	دلدارى
406 / 31	Bebâtü'n-na's	Benâtü'n-na's	548 / 24	قَوْمًا قَلْبًا	قَلْبًا
410 / 30	Ayyûk'u	Ayyûk'u	555 / 25	پُرْآئیده	پُرْآئیده
434 / 7	"Tîrgi", (طیرگی)	"Tîregi", (طیرگی)	556 / 18	لاخیه	لاخیه
434 / 7	"tîrgi", (تیرگی)	"tîregi", (تیرگی)	557 / 23	ز عقد	از عقد
451 / 18	"hannet" (حنة)	"hanne(t)" (حنة)	557 / 23	کس عقد	کس از عقد
465 / 9	"Vaktâki	"Vaktâki	561 / 6	راندن	راندند
465 / 14	زندانی	زندانی	571 / 26	tarafaina	tarafına
476 / 30	gayn	"ayn"ı	572 / 25	دانشی کی	دانستی که
482 / 13	"Kerbâs"	"Kîrbâs"	573 / 29	lu'b	lu'b
482 / 25	muhtazarın	muhtazann	578 / 23	sifâtiyyesine	sıfâtisine
		[:-muhtazırın]	578 / 23	ef'âliyyesine	ef'âlisine
488 / 8	حس	حس	590 / 8	یاغی	یاغی
493 / 28	etme!	etme! [Yol sor!]	593 / 31	hakiketler	hakikatler
503 / 20	کشتن	کشتن	604 / 12	"Pendâšten"	"Pindâšten"
510 / 7	"Der mifet"	"Der me-yuft"	619 / 10	لَا يَشْبِعَانُ	لَا يَشْبِعَانُ
510 / 28	فره	فره	622 / 7	baş	yaş
511 / 1	"Ferih"	"Fîrih"	627 / 11	[ti ile]	[ti ile] (بغلطاق)

12. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
18 / 26	ی رود	کی رود	129 / 2	muhakkık	muhakkık-ı
19 / 17	"Cân-güzâr"	"Cân-güdâz"	139 / 1	va	ve
26 / 18	kulağundan	mülâkâtından	139 / 27	tahtnda	tahtında
34 / 19	olan olan	olan	144 / 17	Ceyhûn	yüz Ceyhûn
34 / 26	bârlık	yârlık	147 / 11	be-gû	bi-gû
35 / 1	استاد	استاد	149 / 18	delâil-i	delâil,
35 / 16	nasîbedâr	nasîbdâr	153 / 13	نی	نی
39 / 24	hazreterine	hazretlerine	154 / 1	هرورا	رهرورا
43 / 19	Tâlkân	Tâlekân	162 / 17	وموتا	موتا
43 / 21	"Tâlkân"	"Tâlekân"	177 / 15	neskden	nesukdan
43 / 24	Tâlkân	Tâlekân	205 / 17	نی که	که
48 / 2	"Garre"	"Gurre"	208 / 24	"Tûl müddet	"Tûl-i müddet
51 / 12	Serhindî	Sirhindî	214 / 3	"Kem harâş"	"Kem hırâş"
51 / 17	Serhindî	Sirhindî	214 / 28	murlazâ	murlazî
55 / 15	mertebebsine	mertebesine	221 / 5	تخرئ	تخرئی
56 / 2	unsiruyyûn	unsuriyyûn	226 / 19	küfuvü	küfvü
56 / 18	منطمن	منطمن	232 / 25	günüin	kevinin
56 / 21	"Müntames"	"Müntamis"	244 / 4	درآ	درآ
56 / 21	olmak	ol[an]	244 / 7	"Dirâ"	"Derâ"
57 / 8	gâyet naks	gâyet-i naks	246 / 24	"Çâşegâh"	"Çâştgâh"
59 / 23	Serhindî	Sirhindî	254 / 19	صباح	صبح
62 / 6	hîn-i zamânda	hîn-i zamânında	254 / 20	مساء	مساء
67 / 21	"Leb-i huşk"	"Leb-huşk"	255 / 10	"nigirîsten"	"nigerîsten"
72 / 26	înâs	înâsı	259 / 17	بنو شید	بنو شید
74 / 23	"garîden"	"gurrîden"	260 / 17	زانک	زانکه
93 / 2	"Lâ-edriye"	"Lâ-edriyye"	263 / 15	üflet	ülfet
100 / 3	تدرکه	لاتدرکه	267 / 30	گونهگون	گونهگون
101 / 27	gibidir	gibidir.	276 / 29	ما کسیم	ما کسیم
105 / 9	Müfelsefen	Müfelsiften	278 / 7	به بین	بین
105 / 11	Yanlış: "Müfelsef", ism-i mef'ûldür. Doğru: "Müfelsif", ism-i fâildir].		280 / 18-19	cismâniyet	cismâniyet
105 / 11	Yanlış: "Feylesoflaşmak Doğru: "Feylesoflaşmış [ism-i fâil olarak felsefe yapan]		302 / 29	تقایس	یقاس
128 / 22	kuluna	kavline	317 / 18	hoş havâssin	hoş-havâssin
			317 / 20	"Hoş havâs"ten	"Hoş-havâs"ten
			322 / 7	figendesi	figendesi
			322 / 9	Fegende-i	"Figende-i

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
341 / 1	بَخر	بَخر	487 / 25	کردم	گردم
343 / 8	bütündüğü	büründüğü	490 / 17	tuzdan	tozdan
348 / 16	الاذنان	الاذنان	490 / 19	"tuz"dan	"toz"dan
349 / 15	Irak'ta	Örfde	490 / 20	tuzlarından	tozlarından
349 / 23	سجود	bu kelime birinci misranın sonuna gelecek سجود	491 / 4	"hakkan"	"hakka"
354 / 11	افزودی	افزودی	491 / 8	hakkan ki	hakka ki
367 / 5	موسی	موسی	493 / 8	با محب	یا محب
370 / 25	عدو	عدو	495 / 26	گردان	گردان
373 / 14	عینی قلبه	عینی قلبه	501 / 11	dalâlat	dalâlet
375 / 21	be-purs	bi-purs	504 / 14	Circîs	Cercîs
375 / 25	شمر	شمر	504 / 16	Circîs	Cercîs
384 / 21	nûrsun:	nûrsun ki	504 / 18	Circîs	Cercîs
393 / 18	بو جنسیت	بو جنسیت	504 / 24	Circîs	Cercîs
404 / 35	"tîn-i	"tûn-i	510 / 4	derem	direm
415 / 9	fihûm-i	fuhûm-i	510 / 8	dereme	direme
422 / 20	از	ازجا	510 / 15	deremi	diremi
422 / 30	safrası	sofrası	514 / 1	بیر	بیر
424 / 27	رو کتب	روی کتب	519 / 22	جوی	جوی
426 / 11	"be-îst"	"bi-îst"	538 / 7	"Tehî-rev"	"Tühî-rev"
428 / 19	"Ferû	"Furû	543 / 10	خطا	خطا
432 / 10	برد رخت	برد رخت	543 / 13	"Hatâ"	"Hitâ"
436 / 2	Âmilî	Âmulî	543 / 23	Hatâ	Hitâ
436 / 32	معنی	معنی	544 / 19	Hatâ	Hitâ
438 / 17	کحکم	کحلم	545 / 22-23	Hatâ	Hitâ
440 / 13	ma'nevî nezdine,	ma'nevî, nezdine	551 / 12	Hitâ	Hitâ
445 / 4	"Müntekim"	"Müntakim"	551 / 13	Hatâ	Hitâ
449 / 23	buyurulmuş	buyurulmuş	558 / 5	Hatâ	Hitâ
452 / 8	gündüz	gündüz yokun	570 / 11	galîttir	galîzdır
466 / 25	دارد وهر	دارد هر	585 / 6	rek'at midir?	rek'at midir? Acabâ bu dört rek'at midir?
472 / 14	کهن	کهن	586 / 2	dedin	dedik
480 / 9	من کان	و من کان	604 / 28-29	Şuarâ	Şûrâ
481 / 10	بیز	بی ز	618 / 1	"gez pey şeş	"kez pey-i şeş
486 / 21	بکش	بکش	618 / 1	"gez pey heft	"kez pey-i heft
487 / 12	vuran	uran	618 / 4	و ما کان	ما کان

11. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
13 / 19	gırızândır	gürizândır	179 / 22	للخبيثين	للخبيثين
17 / 18	zımında	zımnunda	180 / 1	ترس	این ترس
20 / 5	هَلَمْ	هَلَمْ	180 / 16	erdim	erem
33 / 24	degidir."	degildir."	181 / 17	بیز	بی ز
37 / 7	رنگئ	رنگئی	186 / 13	iyidir, ve	iyidir ve
63 / 2	شد	شو	187 / 5	افسوس	افسون
68 / 3	نَحْمُ	نَحْمُ	200 / 10	rakasında	arkasında
74 / 27	پاك	پاك	200 / 17	شیر ز	شیر نر
79 / 11	tasfilî	tafsilî	210 / 29	murâd, dahi	murâd dahi
79 / 16	طَمَطْرَاقْ	طَمَطْرَاقْ	212 / 2	çaylak	çıplak
82 / 29	"Câiz ki,	"Ve câiz ki,	217 / 28	tebâbet	tabâbet
83 / 1	دستان	دستان	227 / 11	düşerür	düşürür
88 / 23	şuttâr"	şüttâr"	230 / 11	vafı-ı	vasf-ı
93 / 22	"hıfzeden"	"hıfzeder"	230 / 28	ihlâlât-ı	Ahlâlât-ı
94 / 27	Gavnevî	Gaznevî	233 / 18	مَنْ	مَنْ
103 / 13	پودت	پودت	249 / 3	می ندانم	من ندانم
126 / 1	می دهد	می زهد	250 / 26	"Hey muri"	"Hey mori"
126 / 27	خون	خونی	251 / 11	از کجائی	از کجائی
130 / 11	çakmağı	gönül çakmağı	254 / 27	"menü'l-ahîr"	"mennü'l-ahîr"
136 / 4	"Dest hûş"	"Dest hûş [-haveş]"	255 / 14	mitrka	mitraka
137 / 4	gırız	güriz	257 / 29	ilallâh	illallâh
145 / 10	شد	شدی	262 / 29	tasfilâtı	tafsilâtı
146 / 25	بعمر	بعمر	269 / 31	بشکافت	بشکافت
147 / 2	kendinden	güneşten	277 / 26	این ندارد	این تن ندارد
147 / 3	gölğenden	gölğeden	278 / 14	Yanlış: ağlamak ve mâtem tutmak	
159 / 5	çaylak	çıplak		Doğru: ağlaman ve mâtem tutman	
162 / 13	koyunun	kuyunun	278 / 15	lisânını	lisânini
162 / 15	koyunun	kuyunun	279 / 9	ferahlık	ferruhluk
167 / 1	بی	به	289 / 28	böcügü	böceği
167 / 1	نی	به	290 / 5	"Sevdâger"	"Sûdâger"
173 / 10	بچه	بچه	294 / 4	کی می زنی	که می زنی
176 / 20	نهبه	نهبه	309 / 19	on diken	onu diken
176 / 25	"Nehbe"	"Nühbe"	321 / 28	تقدیر	تقدیر
177 / 10	"Eştür	"Üştür	326 / 16	جان و جسم	جان جسم
178 / 4	آنه	آنکه	334 / 1	وی اصل	سوی اصل

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
312 / 1	جَدَّ	جَدَّ	433 / 1	سیرتی است	سیرتست
312 / 10	آن گهان	آن گهان	433 / 15	فنی است	فینست
316 / 22	خواجه است	خواجه ست	433 / 15	کشتی است	کشتینست
320 / 13-14	Yanlış: ["Gizli sır, "Yazılan yazıldı, ka- lem de kurudu" kaynağından bir su gibi coşar, davul ile bay- rakla meydana çıkar"] Doğru: ["Gizli sır, ceffe'l-kalem cihëtinden, böyle davul ve bay- rak su fişkıncı olmuştur."]		450 / 22	روشنی است	روشینست
321 / 15	بندزد	بندزدی	460 / 16	o rûh	oruç
321 / 24	رفته ست	رفتست	461 / 23	gelir ise	gelmiyor ise
324 / 20	غدر و روشنی	غدر روشنی	479 / 20	فرعی است	فرعیتست
329 / 27	göğünü	kökünü	489 / 1	مفقلان	مفقلان
329 / 30	مکن	کمن	489 / 3	"Miskāl"	"Müskal"
330 / 3	فُعِّلَ	فُعِّلَ	496 / 18	onların	atların
332 / 13-	"Güstâh-rû"	"Güstâh-rev"	511 / 11	فالینظر	فالینظر
335 / 4	gün	köle	525 / 22	پنیه است	پنیه ست
336 / 27	ایمی است	ایمینست	541 / 8	فانتیهوا	انتیهوا
337 / 12	تهی است	تهیست	555 / 1	آن دهان	آن از دهان
341 / 7	خشک است	خشکست	563 / 6	بیا بر سرم	بیا ید بر سرم
348 / 5	Yusûfiyye'dedir	Yûsufî'dedir	574 / 9	شدست	شدست
349 / 28	ره زنی است	ره زینست	579 / 20	korkar.	ne korkar!
349 / 29	akabe	ukbe	589 / 5	senden	sened
351 / 1	بسته ست	بستست	589 / 24	سرمه و کش	سرمه کش
355 / 3	Onu	Anı	591 / 8	kılmadı, ve	kılmadı ve
355 / 27	فعول	فعول	597 / 6	يَا قَوْمِ	قَالَ يَا قَوْمِ
362 / 24	می بیند	بیند	602 / 11	Tecellî-i	Tecellî
366 / 12	ای است	ایست	602 / 18	dururlar	duralar
377 / 21	بسترش	بسترش	603 / 5	اِخْشَوْشُوا	اِخْشَوْشُوا
378 / 13	خشنودی	خشنودئ	603 / 5	وَ اِخْشَوْشُوا	وَ اِخْشَوْشُوا
380 / 11	خَنَكْ	خَنَكْ	609 / 22	آرام	آرم
380 / 30-31	âlemine	ilmine	611 / 10	Yanlış: bu vatandan benim eşyâm Doğru: bu vatan benim eşyâm[dan]	
395 / 16	کردنی است	کردنیتست	611 / 12	vatanından	vatani
403 / 9	سیرت	سیرتبی	611 / 13	nefsânîyyem	nefsânîyyem[de]
403 / 14	مسخن	مسخن	614 / 3	"Ben nefis	, nefis
403 / 21	امید را	امید را	622 / 1	پادشاهی	پادشاهی
413 / 12	ıyş	ayş	624 / 16	Âdem ise	Âdem isen
413 / 14	ıyş	ayş	627 / 11	مَسَاكِنُكُمْ	Dikkat: Bu kelin âyetin sonuna gele
422 / 11	دبوسی	دبوسی	629 / 3	بیرون چست	رون [جهد] چست
433 / 1	حیرتی است	حیرتست	631 / 29	tuğla gibi	[kerpiç] gibi
			632 / 5	tuğla gibi	[kerpiç] gibi
			632 / 6	Akıl tuğla	Akıl [kerpiç]
			636 / 5	Cumâdî'l-	Cumâde'l-

10. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
15 / 27	خوردن	خورد	184 / 4	musâhebesinden	musâhabesinden
19 / 28	وجوهم	وجوهم	186 / 3	شاه وجود	شاه جود
32 / 25	icrâ et, ve	icrâ et ve	187 / 12	بازگونه	باز گونه
35 / 2	hamların	hâsların	190 / 3	غیبی	غیبی
35 / 27	نَقَذُ بِالْحَقِّ	نَقَذُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ	193 / 19	sey'e lillâh	sey' lillâh
41 / 22	جانی من	جان من	194 / 15	أَقْرَضُوا	أَقْرَضُوا
45 / 29	فالیطلبها	فالیطلبها	194 / 15	بر انصروا	انصروا
51 / 25	شوقرین	شو قرین	195 / 5	halk	Hâlık
51 / 26	okudu	okudun	204 / 29	دریایی است	دریاییست
51 / 27	oldu.	ol!	204 / 30	şinide	şenide
52 / 7	beyitte	[2185.] beyitte	209 / 12	معنی است	معنیست
63 / 14-15	azmerderse	[avdet] ederse	216 / 7	برده اتو	برده تو
74 / 11	بیامان	بی امان	221 / 8	عالی	عالی
79 / 24	اگراو	ار	228 / 17	tenkîh	tenkiye
85 / 15	tehî	tühî	228 / 20	"Tenkîh"	"Tenkiye"
87 / 19	fâideler	[fâide]	237 / 25	تو نه ای	تو نه
87 / 23-24	Yanlış: "Ücrâ", lügatte	"bahşış ve fâide"	239 / 2	vereciliğine	vericiliğine
	ma'nâsına olan "cervî" kelimesi-		247 / 21	رستخیز	رستخیز
	nin cem'idir.		247 / 22	rûstahîzi	resthîzi
	Doğru: ["İcrî"], lügatte	"bahşış ve fâide"	247 / 24	"Rûstahîz"	"Resthîz"
	ma'nâsına olan ["icrâ"] kelime-		248 / 21	بول	بول
	sinin [imâle olunmuştur].		258 / 24	âleşkede	âleşgede
92 / 20	"Küftâr"	"Keftâr"	261 / 8	ایش	ایش
100 / 27	ومن	من	263 / 3	ایش	ایش
101 / 16	gazab	gasb	263 / 4	"Hâsâ"	"Hâşe"
126 / 13	Huten	Hoten	271 / 32	hatâyı	hitâbı
126 / 16	"Huten"	"Hoten"	275 / 14	"mev"	(مَو) "mav"
142 / 28	(فسون)	(فسونی)	275 / 18	mev mev	mav mav
165 / 24	اختیار	اختیار	275 / 26	delâle	dellâle
167 / 27	erişmiştir	erişmemiştir	275 / 28	"Delâle"	"Dellâle"
168 / 13-14	Binâenaelyh	Binâenaleyh	280 / 20	gözlüğünden	güzelliğinden
171 / 3	oldu	oldum	287 / 15	değildir	değildir. [Akile
171 / 22	این خلق	این از خلق			bir işaret kâfidir]
172 / 24	yaktı	yaph	296 / 4	خوردنی است	خوردنیست
173 / 15	getirdim	getirdin	300 / 22	برد	برد
175 / 12	"guriden"	"gurriden"	307 / 27	گفتنی است	گفتنیست
178 / 4	بر بر	بر بر	308 / 20	تپرد شد	تپرد
180 / 28	beyenmedi	beğenmedi	310 / 15	"bâyist"	"bi-îst"

9. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞ
14 / 20	وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي	مَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي	143 / 8	söyleyeyim	söyleye
14 / 30	beyân-ı aliyyeleri	beyâ[nât]-ı aliyyeleri	143 / 11	söyleyeyim	söyleye
20 / 5	mahzar-ı tammı	mazhar-ı tammı	147 / 9	دل دلداری داری	ناری
20 / 12	ای ا ضیاء الحق	ای ضیاء الحق	152 / 16	hikme-i tabliyye	hikmet-i t
22 / 20	"Kâmurân"	"Kâmrân"	154 / 5	حالی	حال
23 / 6	"kihan"	"kihan" [:"keyhân"]	165 / 29	آینئه	بینئه
23 / 7	"Keyhân"	"Geyhân"	168 / 29	tâli'-i ezelindir	tâli'-i eze
23 / 11	عالم بر	عالم کبری	172 / 23	uluyor	ölüy
24 / 1	اعلموا أَن	اعلموا أَن	173 / 8	uluyor	ölüy
35 / 12	"berden"	"burden"	175 / 28	"Bâ-efdâl"	"Bâ-ifî
38 / 5	فی معاء	فی معاً	175 / 31	efdâl	ifdâ
42 / 17	Yanlış: "Üc ibn Avk"	Doğru: "Üc ibn Avk" [:"Unuk"]	176 / 20	عاشق	عاشقی
44 / 22	ölürsüzüz	ölürsünüz	177 / 6	kapıdan	kuyuda
46 / 4	"Ser şüden şeb"	"Ser şüden-i şeb"	180 / 23	olurdu, ve	olurdu
47 / 29	پردء	پردء	181 / 1	"dâmen keşten"	"dâmen keş
49 / 27	خندءء	خندءء	188 / 5	lûgatin	la'netin
58 / 25-26	terâvette	tarâvette	188 / 29	"el-melikü	"el-müll
60 / 8	أَفَرَضُوا	أَفَرَضُوا	189 / 3	"El-melikü	"El-müll
71 / 8	ناری هتو	ناری عتو	189 / 5	"Melik kısırdır"	"Mülk kısı
81 / 10-11	temizliklerin	temizliklerin	200 / 4	بی حس بی	حس و بی
82 / 17	رستهء	رستهء	202 / 26	زین گریز	حد گریز
82 / 17	ناشستهء	ناشستهء	218 / 11	azâbın	azâbım
106 / 26	"zift"	"zeft"	224 / 7	این صحرا سحرای	سحرای
117/9	ابر	ابرو	234 / 6	پاری	یاری
117 / 25	خیال پاک	جان پاک	235 / 7	برخم	بزخم
120 / 30	şâh	şân	235 / 25	eder, ve	eder ve
120 / 31	"Şikûh"	"Şükûh"	236 / 14	حنجرم	خنجرم
126 / 1	ییلوهُم	ییلوهُم	236 / 22	جَبَانُ بود	مُتَبَانُ بود
126 / 29	edeler	ederler	238 / 13	Fâtür 35/15))
130 / 31	اخوان	اخوان	238/13	وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ	تُمْ الْفُقَرَاءُ
134 / 29-30	Bu beyit anlamı italik olacak		242 / 5	خیال	خیالی
135 / 16	"Safvet-i taleb"	"Safvet-taleb"	242 / 24	مداد	مدار
139 / 25	لاعرف	لاعرف	248 / 31	بل که	بلکه
			253 / 7	شمنه	شمنه

9. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
14 / 20	وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي	مَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي	143 / 8	söyleyeyim	söyleyemem
14 / 30	beyân-ı aliyeleri beyâ[nât]-ı aliyeleri		143 / 11	söyleyeyim	söyleyemem
20 / 5	mahzar-ı tammı	mazhar-ı tammı	147 / 9	دل دلداری داری	دلدارى
20 / 12	ای ضیاء الحق	ای ضیاء الحق	152 / 16	hikme-i tabîyye	hikmet-i tabîyye
22 / 20	"Kâmurân"	"Kâmrân"	154 / 5	حالی	حال
23 / 6	"kîhan"	"kîhan" [:"keyhân"]	165 / 29	آینئه	آینئه
23 / 7	"Keyhân"	"Geyhân"	168 / 29	tâli'-i ezelindir	tâli'-i ezelinindir
23 / 11	عالم بر	عالم کبری	172 / 23	uluyor	ölüyor
24 / 1	اعلموا أن	اعلموا أن	173 / 8	uluyor	ölüyor
35 / 12	"berden"	"burden"	175 / 28	"Bâ-efdâl"	"Bâ-ifdâl"
38 / 5	فی معاء	فی معا	175 / 31	efdâl	ifdâl
42 / 17	Yanlış: "Üc ibn Avk"		176 / 20	عاشق	عاشقى
	Doğru: "Üc ibn Avk" [:"Unuk"]		177 / 6	kapıdan	kuyudan
44 / 22	ölürsüzüz	ölürsünüz	180 / 23	olurdu, ve	olurdu ve
46 / 4	"Ser şüden şeb"	"Ser şüden-i şeb"	181 / 1	"dâmen keşten"	"dâmen keşiden"
47 / 29	پردء	پردء	188 / 5	lûgatin	la'netin
49 / 27	ختندء	ختندء	188 / 29	"el-melikû	"el-mülkü
58 / 25-26	terâvette	tarâvette	189 / 3	"El-melikû	"El-mülkü
60 / 8	أَقْرَضُوا	أَقْرَضُوا	189 / 5	"Melik kısırdır"	"Mülk kısırdır"
71 / 8	ناری هتو	ناری عتو	200 / 4	بی حس و بى	بی حس و بى
81 / 10-11	temziliklerin	temizliklerin	202 / 26	زین گریز	زین حد گریز
82 / 17	رستء	رستء	218 / 11	azâbın	azâbım
82 / 17	ناشستء	ناشستء	224 / 7	این صحرا سحرای	این سحرای
106 / 26	"zift"	"zeft"	234 / 6	باری	باری
117/9	ابر	ابرو	235 / 7	برختم	برختم
117 / 25	خیال پاک	جان پاک	235 / 25	eder, ve	eder ve
120 / 30	şâh	şân	236 / 14	حنجرم	خنجرم
120 / 31	"Şikûh"	"Sükûh"	236 / 22	جنبان بود	جنبان بود
126 / 1	ییلوهم	ییلوهم	238 / 13	Fâtr 35/15))
126 / 29	edeler	ederler	238/13	وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ	وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ
130 / 31	اخوان	اخوان	242 / 5	خیال	خیالی
134 / 29-30	Bu beyit anlamı italik olacak		242 / 24	مداد	مدار
135 / 16	"Safvet-i taleb"	"Safvet-taleb"	248 / 31	بل که	بلکه
139 / 25	لأعرف	لأعرف	253 / 7	شخنه	شحنه

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
253 / 20	کیا	گیا
258 / 15	بدید	پدید
259 / 23	Yanlış: Bu cihanda ve o cihanda Doğru: Bu cihan da ve o cihan da	
265 / 17	horozun, ve	horozun ve
265 / 18	kazın, ve	kazın ve
269 / 21	tebdil dah	tebdil dahi
270 / 14	yaparsın, ve	yaparsın ve
272 / 23	بران آن	بر آن
273 / 4	یدیکر	یکدیگر
276 / 28	رنج	بنج
287 / 12	مجوس	محبوس
287 / 13	کشتن	گشتن
287 / 13	خشک	خشک
288 / 18	گاه	کاه
288 / 18	گاه	کاه
289 / 4	کشتم	کشم
291 / 11	کالا مان	کالامان
293 / 14	بزر	بزر
300 / 6	اغنی	ای غنی
300 / 24	چنان	چنان
301 / 13	پرست	پرست
302 / 9	tenmiyesinden	tenmiyesinden
310 / 9	ناموسی	ناموس
321 / 6	معدنها	معدنهای
327 / 30	perestij	perestij
330 / 7	فرق	فرق
332 / 19	له	که
335 / 8	kan, ve	kan ve
335 / 14	zâhir, ve	zâhir ve
338 / 13	کم	کم
338 / 13	هر کذ هنر	هرگز
338 / 19	شکر و داد	شکر و داد
338 / 28	کام ران	کامران
339 / 28	وَأَقْرَضُوا	وَأَقْرَضُوا
339 / 28	(Hadîd, 57/18)	(Müzemmil, 73/20)
344 / 9	سبیل	سبیل

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
345 / 26	nebât, ve	nebât ve
347 / 16	esmâ-ilâhiyyenin	esmâ-i ilâhiyyenin
349 / 13	ندار	ندارد
353 / 19	لیک	لیک
357 / 26	sıhhal	sohbet
358 / 5	sıhhati	sohbeti
358 / 16	binâenaleyh	binâen
366 / 22	هوشست	هوش
372 / 15	جهد	جهد
372 / 18	"cehdü'l-mukal"	"cühdü'l-mukall"
373 / 17	بهستید	بهستیت
373 / 19-21	Bu beyit anlamı italik olacak	
375 / 18	sadânın	meydanın
375 / 23	به بند	بند
378 / 29	اُکْتُم	اُتَم
388 / 23	-hamûza	-humûza
390 / 13	نی دانی	می دانی
395 / 27	"pisteh"	"piste",
401 / 22	مُنْتَبِست	که مُنْتَبِست
402 / 26	نیاشد	نیاشند
408 / 4	انسیان	انسیان
408 / 5	enîslerden	insilerden
409 / 2	مددعی	مدعی
412 / 11	فرعونی	فرعونی
412 / 12	Yâhud	Yâhud [ey alil]
412 / 12	üzerine	üzerine [Nîl gibi]
427 / 22	کرسد	کرس
429 / 21	عُمیا	عُمیا
429 / 25	"Umyâ"	"Amyâ"
432 / 13	bahs-i cîdâlde	bahs ü cîdâlde
436 / 1	Âmilî	Âmilî
436 / 21	ذالک	ذالک
437 / 20	دعا	دعا
439 / 27	بوید	بود
444 / 2	نیزک	کنیزک
451 / 21	در چار	دو چار
460 / 16	olur	ölür

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
460 / 18	olur	ölür	535 / 12	بين	بين
462 / 15	لقمه و	لقمه	536 / 3	"Sevgend	"Suvgend
462 / 23	delil	dil	556 / 9	منكر	منكر
463 / 1	hakki, ve	hakki ve	557 / 4	oldu	öldü
463 / 12	خويش را	خويش	557 / 9	هست	هشت
466 / 5	كشت	گشت	558 / 6	قوم	قومی
468 / 12	sun'unun	san'atın	559 / 17	Yanlış: يَرْزُقُونَ فَرْحِينَ (Âl-i İmrân, 3/170)	
468 / 13	sun'unun	san'atının		Doğru: يَرْزُقُونَ فَرْحِينَ (Âl-i İmrân, 3/169-1)	
468 / 21	mürîdlerin	merdlerin	565 / 18	حياتست و مرگ	حياتست مرگ
470 / 1	سنگ	سنگ	573 / 21	haşir ve büyük	haşir büyük
470 / 21	مگر کاند	مگر گاند	575 / 5	kissa mîdır	kissadır
470 / 28	کشتی	گشتی	580 / 28	بدست	بدست
471 / 25-26	25. satırdaki âyetin baş tarafındaki		581 / 8	چون	چنین
	قُمْلِسِ، 26. satırdaki âyetin		581 / 9	aydınlık	aydınlık lûmîdî
	somuna gelecek ve şöyle harekelenecek		584 / 12	کرم	کرم
	فَاِذَا قَرَأْتَ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ		592 / 1	ويا عقیق	یا عقیق
478 / 18	هجاب	حجاب	592 / 22	نگردست	نکردست
479 / 9	وز	واز	595 / 5	چیر	چیز
485 / 21	بر کشما	بر شما	595 / 24	Sever-i	Server-i
486 / 11	کشزار	کشت زار	596 / 5	Muhamedî'ye	Muhammedî'yi
487 / 15	زمین و	زمین و	598 / 18	و یکنه	یکنه
488 / 27	vardur	O'dur	607 / 13	پوشتین	پوستین
491 / 18	پگه	پگه	624 / 30	ساز	سازی
495 / 4	کر	مگر	628 / 8	çün ü çirâ	çün ü çirâ
499 / 14	"Atâ-yı zâtiyye"	"Atâyâ-yı zâtiyye"	634 / 18	چنان چنانکه که	چنانکه
499 / 29	Şîşî'de	Şîsî'de	642 / 26	damarlarındaki	damarlardai
507 / 5	ایتلا	ایتلا	642 / 27	yara	yâr
525 / 3	خیر	خیز	642 / 28	yaram	yârim
526 / 13	بر	بر			

8. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
19 / 7	olup	kör olup	160 / 16	کرد تو	کرده تو
21 / 2	oldu, ve	oldu ve	162 / 17	کی	که
22 / 23	cism-i unusrî	cism-i unsurî	173 / 6	büt'ün	"büt'ün"
31 / 24	نان و تنور	نان تنور	184 / 25	hüy-ı Rab	hüy-Rab
32 / 15	aklı, sen	aklı sen,	184 / 25	O'nun	onun
34 / 18	قصه آن که کسی	قصه آنکه کسی	186 / 2	ذر و نسل	ذَر و نسل
37 / 28	نعتل	عقل	188 / 6	Hâlık-ı Teâlâ	Hâlık Teâlâ
39 / 16	gariden	gurriden	188 / 26	"sebelet"	"sebelet (سَبَلَة)"
43 / 11	"Ser-hod	"Ser-i hod	197 / 20	دُر	دُر
52 / 9	صفاند	صفند	204 / 5	muhtezir	muhtazır
52 / 10	Pes	Beş	216 / 10	مندیش	مندیش
54 / 1	گر یست	کر یست	222 / 3	"Destenbevi"	"Destenbûy"
54 / 2	2020.	2020. [2027]	222 / 16	muhassenât-ı	muhassinât-ı
54 / 8	2021. [2027]	2021.	224 / 16	بی شتر	بیشتر
59 / 5	زین	زین	226 / 11	یُکَذِّبْ	یُکَذِّبْ
60 / 21	humâr-eşken	humâr-işken	226 / 25	جويز	جوز
60 / 30	humâr-eşken	humâr-işken	239 / 20	جُسْتْ	جُسْتْ
63 / 25	دلہا پریشان	دلہای پریشان	239 / 20	رُسْتْ	رُسْتْ
63 / 30	gül burada	gül	249 / 9	قوم	قومی
63 / 32	"Ânz",	"Ânz", burada	251 / 2	vardır, ve	vardır ve
66 / 30	Ona söz aldırdı,	Ona söz elverdi,	252 / 9	پرہ	پرہ
70 / 13	انہا	انہا	259 / 13	ki ondan	ki, ondan
70 / 14	الکئی	الکئی	259 / 15	"Ne-pürdâzi"	"Ne-perdâzi"
75 / 21	Âmilî	Âmulî	259 / 15	"pürdâhten"	"perdâhten"
80 / 28	filhakikada	filhakika da	259 / 30	vermişdir ki onu	vermişdir ki, onu
113 / 1	"Dem zinde zeden"	"Dem-i zinde zeden"	260 / 9	müeyyed	müeyyid
120 / 9	ورد و سخن	ورد سخن	261 / 8	Yanlış: Et-Tedbîrâtü'l-İlâhiyye	
126 / 5	مرد	مردی		Doğru: Et-Tedbîrâtü'l-İlâhiyye	
126 / 6	بیدار	بیداری	264 / 16	alev	ulûvv
133 / 25	نبار	باز	269 / 13	نکه	که
142 / 2	havâniyyede	hayvâniyyede	273 / 2	"şâh-ı çîn"	"şâh-çîn"
145 / 21	ona ta'bir	ona akıl la'bir	273 / 13	olmamışdır	olmamışdır
148 / 4	اللہام	اللہم	275 / 27	زہرو بود	زهر بود
152 / 27	habuki	hâlbuki	277 / 6	"küçe"	"kü çî"
154 / 15	نچون	چون	280 / 7	افتاد نیست	افتادن نیست
			280 / 10	"Üftâd nîst"de	"Üftâdenîst"de

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
309 / 5	"öndil"	"öndil (اَوْدِل)"	499 / 22	donsun	dönsün
323 / 19	saykal-ı tevfiği	saykal tevfiği	506 / 25	نچون	چون
326 / 24	"Cübân"	"Cebân"	514 / 10	ثرى	ترى
329 / 18	نستعين	نستعين	515 / 18	düşti, ve	düşti ve
335 / 20	دل دلدلار دار	دلدار	519 / 22	vururum."	vurur."
341 / 27	آدم	یا آدم	524 / 16	نمی	می
353 / 13	bozdumve	bozdun ve	532 / 16	جزو جزو	جزو جزو
358 / 26	در	در	557 / 15	فانتبهوا	انتبهوا
371 / 28	دارو	دارد	557 / 21	غمضه	غمزه
381 / 6	رنکهای رنگین	خاکهای رنگین	558 / 14	mahz hayâlden	mahz-ı hayâlden
383 / 26	kalbi	kalıbı	567 / 3	کاصیبت	کاصیبت
385 / 16	ölüm, ve	ölüm ve	571 / 16	بنهسه	بنفسه
386 / 23	فانتبهوا	انتبهوا	575 / 8	gördün	gördüm
387 / 21	مباد	مبادا	577 / 2	ne derler?	nedirler?
388 / 26	پدید	پدید	583 / 11	تا ثری	تا ثری
388 / 26	گشت	گشتی	593 / 14	پشه	پشه
389 / 5	akılların	illetlerin	596 / 12	[Eymın]	[;Eymın]
389 / 13	تا شمار ریک	تا شماری که	600 / 8	ززلله	زلزله
391 / 14	"tâ bemâned"	"tâ bemâned"	608 / 3	"Nâz-hoş"	"Nâz-ı hoş"
407 / 7	"tâ nemâned"	"tâ nemâned"	614 / 27	kıbrın	gebrin
407 / 9	"Sihir"	"Seher"	616 / 22	onları	onların
416 / 30	ist'dâd-ı	isti'dâd-ı	618 / 12	gördükleri sûret	gördükleri sû
420 / 33	Bu numara	* Bu numara	619 / 26	geldi, ve	geldi ve
432 / 4	بگفتند	بگفتندش	620 / 18	dâinden	denâiden
443 / 13	تتریه	تنزیه	620 / 20	müzevirin	müzevvirir
445 / 10	خود	خود	620 / 21	müzevirin	müzevvirir
448 / 18	دمشق	دمشق	620 / 23	müzeviri	müzevviri
457 / 25	geçmez, ve	geçmez ve	621 / 3	müzevir	müzevvir
458 / 19	bırak, ve	bırak ve	621 / 10	müzeviri	müzevviri
462 / 7	الآیات	الآیات	621 / 23	توانی	توانی
462 / 16	"bâyist"	"bi ist"			
467 / 27	"Hasbiden"	"Husbiden"	362 / 28	بوده	بوده
475 / 15-16	yeni ve eski	yeni eski	362 / 28	بوده	بوده
478 / 23	شکوه	شکوه	362 / 29	بوده	بوده
479 / 1	"Şikûh"	"Şükûh"	412 / 16	زاده	زاده
485 / 1	"Ber kerdên ser"	"Ber ser kerdên"			

7. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
9 / 10	muk_bele	mukâbele	167 / 11	وَمَا يَتَزَلْ	وَمَا يَتَزَلْ
9 / 17	muk_bele	mukâbele	167 / 14	نیست	نیست
10 / 17	muk_bele	mukâbele	180 / 11	پرستید	پرستید
13 / 10	شَفَاءُ	شَفَاءُ	181 / 23	dileyesin	dileyesin
14 / 16	bekleyicidir;	yenileyicidir;	194 / 22	مگر	مگر
27 / 31	uzak ıtı!"	uzak tutı!"	202 / 9	melîk-	mülk-
36 / 18	Avvânlıktan	Avvânlıktan	204 / 2	damarlıktan	damarlılıktan
36 / 22	avvânlıktan	avvânlıktan	204 / 14	"Dereng"	"Direng"
37 / 2	avvânın	avânın	204 / 15	"Bî-dereng"	"Bî-direng"
37 / 17	avvân	avân	218 / 4	بارآ	بازآ
37 / 26	avvânı	avânı	218 / 10	حراسان	خراسان
37 / 26	avvândan	avândan	222 / 21	su gibi sâf	su gibi latîf ve sâf
37 / 27	"Avvân"	"Avvân" (عَوَان)	232 / 22-23	çıkuralana	çıkarılana
38 / 1	avvânı	avânı	237 / 2	tere	tera
38 / 2	avvândan	avândan	241 / 20	تا بخلق	تا بخلق
39 / 17	دیگر	دیگر	248 / 12	كَهْ كَهْ	كَهْ كَهْ
49 / 17	avvân	avân	248 / 12	طین كه	طین كه
50 / 1	کافرای	کافری	254 / 18	وَاعْشِقُوا	وَاعْشِقُوا
51 / 14	avvân	avân	259 / 23	پناه	پناه
51 / 27	birakmamaklıktır	birakmaklıktır	260 / 22	لَا يَخْتَمِنُكُمْ	لَا يَخْتَمِنُكُمْ
51 / 28	avvânlardan	avânlardan	268 / 17	سر	سر
51 / 29	avvânlar	avânlar	270 / 10	از نبر	از نبرد
52 / 26	avvânlık	avânlık	272 / 12	عفرید	عفریت
67 / 15	fiil-i	fiili	287 / 9	آرد	آر و
81 / 8	tarahon	tarahon (طاراخون)	296 / 14	ترش	ترش
82 / 21	حارس	حارسی	297 / 26	"ümmühât"	"ümmehât"
93 / 8	الحیثین	الحیثین	299 / 24	زین زر	زین رز
104 / 12	آورد	آوری	303 / 7	تا پشیت	تا پشیت
107 / 1	tâ ki seni bu	tâ ki bu	303 / 13	الاصلوب	الاصلاب
117 / 31	مسترح	مستراح	304 / 8	enişe [anş]	enişe (انیشه) [=anş]
147 / 9	وَفَضَّلْنَا	وَلَقَدْ فَضَّلْنَا	304 / 10	eniş [anş]	eniş (انیش) [=anş]
150 / 12	"Âb ve kil"den	"Âb ve gil"den	314 / 18	وَرَضِي	رَضِي
166 / 27	خاصه	خاصه	315 / 9-10	جَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةً مِّثْلُهَا	جَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةً مِّثْلُهَا

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
328 / 1	وَكَلَّ	وَكَلَّ
329 / 11	Kara kömür senin hırsından kor oldu;	
	[Kor] senin hırsından [kara kömür] oldu;	
340 / 10	نام	نام
345 / 26	kimde	kerîmede
351 / 22	پنداری	نپنداری
353 / 10	مغتنم	مغتنم
353 / 11	mağlenem	muğlenem
375 / 24	(Mâide, 5/231)	(Mâide, 5/31)
375 / 24	أَخِيْهٖ	أَخِيْ
376 / 25	بخوان	بخون
387 / 21	نکوتر	نیکوتر
395 / 13	فانتبهوا	انتبهوا
400 / 17	اوکنا	اوکتنا
401 / 5	تَعْمَلُوْنَ	تَعْمَلُوْنَ
434 / 11	satur tamâmen bozuktur	
	Doğrusu: Bu sûrh-i şerîfin yukarıya sûret-i rabt budur ki: Yukariki kıssada vazifesi-	
435 / 4	وَلَا	لَا
436 / 20	mahz	mahz-ı
439 / 16	hayvandır, ve	hayvandır ve
449 / 11	کرهش	کره ش
451 / 3	bibirimize	birbirimize

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
453 / 20	در قدم	دو قدم
454 / 28	gelir.	gelmez.
472 / 21	müntekillin	müntekılın
476 / 21	ediriz;	ederiz;
478 / 16	ihtiyâr	ahyâr
478 / 23	rahîmdir.	rucîmdir.
485 / 19	girizandır.	gürizândır.
489 / 17	âledleri	âletleri
490 / 19	خَيْفَةً مَّوْسَى . قُلْنَا	خَيْفَةً مَّوْسَى . قُلْنَا
499 / 29	(kutâ') vâki'dir; ve "kutâ' "	
	(katâ') vâki'dir; ve "katâ' "	
509 / 8	indallâhda	indallâh da
529 / 4	بالصدق	بالصدق
530 / 9	چسمت	جسمت
530 / 24	Kulzûm, ve	Kulzûm ve
530 / 31	enişi	enişi (انیشی)
535 / 3	قطر	قطره
542 / 19	حلیهاش	حلیه اش
545 / 10	babası, ben	
	babası: [Eğer bana bunamış demezseniz] ben	
551 / 10	ماندهست	مانده ست
555 / 9	شعلیها	شعله ها
557 / 1	چون شود	چون می شود
557 / 26	ما بدء	ما بدی

6. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
11 / 14-15	Settâr'ının	Settâr'lığının	98 / 1	بچون	چون
12 / 8	نكه	كه	107 / 24	نسوى	سوى
15 / 3	kesen, ve	kesen ve	108 / 27	توزيباين	توزيباين
15 / 5	نخضم	خضم	109 / 6	indallahta	indallah dâ
16 / 4-5	o tarafu	Dâvûd tarafına	111 / 23	mesel	meseller
27 / 3	نهر	هر	120 / 5	گور	کور
28 / 10	keşfi gönüle düşer	keşfi düşer	120 / 8	بنهيب	بی نهیب
33 / 4	نخویشتن	خویشتن	120 / 11	رفته ستی	رفتستی
33 / 14	gine	neye	124 / 5	چشمهای	چشمه
34 / 20	kazıyıcı	kazıcı	131 / 29	یجفت	جفت
41 / 5	یکسره	یکسر	132 / 3	lâ-yünfek	lâ-yenfek
45 / 30	O gözün	O öküziün	133 / 23	كهتان	كه تان
47 / 3	her dilinde	her dilin de	134 / 4	زمت	زنم
48 / 18	ondadır	evindedir	137 / 17	senden sûri	sûri
51 / 27	"reste"	"ruste"	142 / 21	ذره‌ای	ذره
51 / 29	"Reste"	"Ruste"	145 / 24	رَبِّ الْعَالَمِينَ	(Bu iki kelime â sonuna geçcel
52 / 4	"reste"	"ruste"			أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ
54 / 11	بیر	بر	147 / 11	بیانده	بی اندوه
58 / 18	hücceli	sohbeti	153 / 25	(Tevbe, 9/493)	(Tevbe, 9/49)
59 / 23	قصه‌ی	قصه	155 / 14	یتو	تو
60 / 27	انرازه	اندازه	155 / 14	کرده‌ای	کرده
63 / 21	پناغ	پناخ	158 / 20	بده ست	بد ست
68 / 12	لترسد	ترسد	158 / 31	الْإِنْسِ	الْإِنْسِ
69 / 24	دزدی	دزدی	163 / 22	نهادید	نه اید
70 / 8	دامناز	دامن از	169 / 9	بینان	بی نان
71 / 29	o revâyı	o nâ-revâyı	169 / 19	بیسرمایه	بی سرمایه
74 / 16	میرمیدندی	می‌رمیدندی	169 / 26	میرند	می‌برند
75 / 4	میافتاد	می‌افتاد	172 / 13	o kân,	o kân
75 / 4	میشد	می‌شد	175 / 24	هیک	یک
83 / 25	سی	سیر و	177 / 23	diye sorar,	diye sorar;
85 / 10	المؤف	المؤمن	179 / 8	bende-nüvâz	bende-nevâz
88 / 15	رویت	رؤیت	180 / 24	نبسته	بسته
89 / 28	gözü	sözü	183 / 17	تیزی	تیزی
90 / 20	گمانی برده	گمانی برده	194 / 18	ennine	fennine
91 / 26	زر	زود	195 / 13	بیندم	بی ندیم
97 / 3	مه	من			

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
197 / 15	"Sütürg"	"Sütürg"
206 / 26	یسرو بیای	بی سرو بی پای
215 / 9	öleydim,	öleydim
216 / 1	ناطقهی	ناطقه
216 / 8	هم	همم
216 / 11	نایابید	نایابید
219 / 18	کت	کیت
232 / 21	قائم مقام	قائم مقام
233 / 6	زیانگارش	زیانکارش
237 / 26	kurvetinden de,	kütundan da
247 / 5	حی علی الفلاح	حی عَل فلاح
249 / 18	قوبانی	قربانی
257 / 16	زنده ئ	زنده
257 / 16	پاینده ئ	پاینده
257 / 29	بردند تا	بردند تا
262 / 10	داد حقت	چون حقت
262 / 10	زمر	زامر
262 / 23	بنودی	نبودی
263 / 1	سه	وسه
274 / 10	گویی	گویی که
275 / 1	چون	چوب
276 / 23	چون پرید	چونکه پرید
280 / 3	شجرَت	شجره
281 / 7	فودا	فردا
286 / 6	lemme-i	lümme-i
288 / 17	اندر	کاندر
289 / 16	ماند بیضه	ماند به بیضه
290 / 17	زوق	ذوق
298 / 11	آزار	آزاد
300 / 4	بتش	تیش
301 / 29	چنگلوك	چنگلوك
304 / 21	بیید	بیید
311 / 10	صدقی	صدقی
311 / 11	sıdk	saddak
311 / 13	kemâlât-ı rûhânî	kemâlât-ı rûhânî
319 / 17	خیوان	حیوان
322 / 16	عادا	عادی
327 / 7	ماهیت	به ماهیت
331 / 26	نشیت	نسبت

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
337 / 20	sullânın	o sullânın
338 / 19	گر بیان	گریبان
343 / 1	خورشید	خورشید
345 / 7	از وی	ازو می
345 / 15	گوشس	گوشش
348 / 25		
	جزو مهست خود جهان آن يك كسست او آگهست هر ستاره بر فلک	
	خود جهان آن يك كسست او آگهست هر ستاره بر فلک جزو مهست	
349 / 22	دیگر	دیگر
366 / 2	بیا درد	بیا ورد
372 / 17-18	کردن کردن	کردن
382 / 8	kadar.	kadar gider.
383 / 14	کو	گو
383 / 16	şımaz!"	şımaz!" de!
385 / Dipnot	okunabilir.	okunabilir (M. Tahrah).
388 / 11	رحت	رخت
391 / 1	بلای	بلا
392 / 21	birinde	yerinde
397 / 15	کویدم	گویدم
411 / 14	هم اینجا	همینجا
416 / 24	پیشهایکه	پیشهای که
417 / 1	رهید	رهیدن
417 / 23	چنگ	چنگک
417 / 26	sıci	sancı
418 / 1	رنجور	رنجوری
418 / 21	چارها	چارها
418 / 21	پارها	پارهها
418 / 25	آقبت	عاقبت
419 / 1	وَ اِذَا	فَاِذَا
419 / 2	(A'raf, 7/3)	(A'raf, 7/34)
420 / 2	ملاقت	ملاقت
426 / 18-19	الْبَيْتِمْ فَلَا تَقْهَرُ فَاَمَّا	فَاَمَّا الْبَيْتِمْ فَلَا تَقْهَرُ
427 / 25	مَا زَادُوْكُمْ	مَا زَادُوْكُمْ
429 / 3	دا	دل
431 / 11	گریخت	گریختن
435 / 8	سیه	سینه
435 / 22	سورت	صورت
436 / 19	سواخ	سوراخ
438 / 13	"eüne"	"a'vüne"

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
439 / 8	"Tamtrâk",	"Tamtrâk", *	561 / 3	دروست	دورست
Dipnot: * A. Avni Bey "Tumtrâk" kelimesini "tamtrâk" olarak harekelemiş ve öylece açıklamıştır (M.Tahrâli).			562 / 21	âzâdlıgındandır?"	âzâdlıgındandı
440 / 1	چون	چو	568 / 8	bâb	bâm
440 / 13	زشت ها	زشتها	569 / 22	عمد	عُمد
442 / 6	تیز	نیز	569 / 24	"Amed"	"Umd"
446 / 22	müeyyed	müeyyid	572 / 13	بحجر کم	بحجر کم
446 / 25	بدی	بدی	572 / 13	نقتمون	نقتمون
447 / 10	آتش ست	آتشست	573 / 12	tâğî	tâgî
458 / 27	muhassenât-ı	muhassinât-ı	573 / 14	"Tâgî"	"Tâgî"
459 / 28	وری	روی	573 / 24	خواجه آن زمان	وواجه آن زمان
486 / 5	sâdelik	sâde-dilin	575 / 2	"münhazim"	"münhazim" (م)
491 / 2	muhassenât-ı	muhassinât-ı	575 / 27	galabeden	galebeden
500 / 26	بعیش	بغیش	578 / 13	جاوران	جاودان
502 / 7	سالک	سک	578 / 25	این ره بغیر	این ره بغیر
504 / 15	گفت	گفت	579 / 11	رخشان	رخشان
505 / 28-29	şafalları bulacaklardır.	sahallarını yollacaklardır.	580 / 26	ölmüş	olmuş
514 / 23	خدای	خدایی	582 / 14	جاز بست	جاذبست
515 / 1	کیک	کیک	584 / 5	ettin,	ettik,
515 / 17	کیک	کیک	588 / 25	نفی	نفسی
517 / 10	بشنو	بشنود	592 / 10	کل	کل
522 / 1	توست	توامست	592 / 12	"safd"ın	"safed"ın
522 / 1	سومت	سوامست	595 / 11	دیگر	دگر
526 / 24	فرعها	فرعه	596 / 25	"Kazârânden"	"Kazâ rânc
528 / 9	vasl-ı cü	vasl-cü	597 / 13	چوینده	چوینده
531 / 6	et-Tedbîrâtü	et-Tedbîrâtü'l-	598 / 7	سایهایی	سایهائی
535 / 12	Toprak	Can	599 / 6	رسید	رسیده
537 / 6	جذبه	جذبه	605 / 22	velâ	vely (لی)
542 / 19	آتشکده	آتشکده	605 / 24	velâ	vely (لی)
542 / 22	"Gede"	"Kede"	609 / 9	zümürd-i	zümürd-
542 / 22	"âtes-gede"	"âtes-kede"	614 / 16	aşktır	aşktır
543 / 2	kalbinde	kalbinde	615 / 4-5	"Dühyâ	"Dünyâ
543 / 29	Filhakikada	Filhakika da	620 / 6	اندر	اندر بزم
548 / 19	bü	yüz	627 / 1	خوشهای	نوشه‌های
551 / 5	خاق	حلق	630 / 11	دیدهای	نیده‌های
551 / 15	چارها	چاره‌ها	632 / 10	حمله	جمله
			633 / 30	cüz'ünü	gayrini
			636 / 19	کشتش	کشتش

5. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
11 / 6	جُنُودُ اللَّهِ	جُنُودُ اللَّهِ	96 / 14	evzāk-ı	ezvāk-ı
19 / 9	hakkāniye	Hakkāni'ye	96 / 24	Sâlik'	Sâlik,
21 / 13	رَبِّهِ	رَبِّهِ	99 / 6	karşı, ve	karşı ve
25 / 18	semirden (سمیردن) [?]	semirten (سمیردن)	100 / 1	جزو	جزو
34 / 1	نشود	نشنود	100 / 2	cüz' ve muttasıl	cüz'-i muttası
34 / 26	dair	bir	100 / 3	cüz' ve muttasıl	cüz'-i muttası
37 / 6	از ی	از بی	100 / 5	cüz' ve muttasıl	cüz'-i muttası
38 / 23	فردا	فرد	101 / 9	bilmezsiniz, ve	bilmezsiniz v
39 / 25	yetimdirler,	yetimdirler;	101 / 22	کشتی	کشتی
44 / 14	için, ve	için	105 / 5	أُولَئِكَ	فَأُولَئِكَ
51 / 22	Binâenelayeh	Binâenaleyh	107 / 5	أَعْرَضَ	أَعْرَضَ
51 / 25	بنگو	بنگر	113 / 1	(Abese, 80/70-21)	(Abese, 80/17-
56 / 13	کمی	که	113 / 15	bârî Teâlâ	Bârî Teâlâ
60 / 16	وَعَلِمُوا	وَأَعْلَمُوا	114 / 28	الْأَبْصَارُ إِذَا	الْأَبْصَارُ إِذَا
61 / 28	مَا فِي	مَا تَيْسَ فِي	123 / 21	یار مُکْرَد	یار مُکْرَد
62 / 12	delâlete	dalâlete	127 / 19	خیر	خیر
63 / 5	گفتند	بگفتند	132 / 20	جزو	جزو
63 / 15	حی علی الفلاح	حی عَلْ فلاح	133 / 29	حفضه	خفضه
67 / 8	"Utû"	"Utûv"	137 / 13	نهان	جهان
67 / 30	pesîman	peşîman	141 / 15	"Sözümüzü	"Sözünüzü
72 / 14	الْإِنْسَانُ أَعْرَضَ وَتَأَى	الْإِنْسَانُ أَعْرَضَ وَتَأَى	141 / 20	دیگه‌ها	دیگه‌ها
72 / 16	Hak	[yüz çevirir ve] Hak	143 / 3	dineyen	dinleyen
83 / 4	Yanlış: وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ بِحُكْمٍ مَا يُرِيدُ Doğru: وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ (İbrâhim, 14/27) ve [إِنَّ اللَّهَ] بِحُكْمٍ مَا يُرِيدُ (Mâide, 5/1)		146 / 12	غصه	غصه
84 / 1	کرده‌ای	کرده	147 / 16	غریس	غریس
84 / 1	برده‌ای	برده	147 / 18	"Gırs"	"Gars"
85 / 13	zerû'da	zürû'da	151 / 2	eymin-âbâd	îmin-âbâd
87 / 23	کور	گور	152 / 18	şey	şeyh
87 / 24	fîrâr	mezâr	161 / 13	"Sepes"	"Sipes"
89 / 2	سومی	شومی	168 / 26	پیشته بی	پیشته
92 / 13	خرس	حرص	172 / 3	حرس	جرس
93 / 7	eder?"	eder"	183 / 23	Ehre-	Ehri-
			183 / 25	"Ehremen"	"Ehrimen"
			191 / 11	دعوی	دعوی

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
192 / 28	damarlığı	damarlı(lı)lığı
205 / 28	مکش	بکش
214 / 7	فر تاب	فر و تاب
216 / 4	رسی	رسی
219 / 23	وَلْتَعْرِفْنَهُمْ	وَلْتَعْرِفْنَهُمْ
231 / 19	کع	که
237 / 25-26	şikem-hârların	şikem-horların
237 / 32	löpçülerin	lüpçülerin
238 / 6	بجو شیندن	بجو شیدند
239 / 2	باز کشتن	باز گشتن
244 / 10	ürkttü	ürktü
250 / 26	Löpçülersiniz	Lüpçülersiniz
250 / 28	"Tabla-hâr"	"Tabla-hor"
250 / 28	löpçü	lüpçü
253 / 5	ve geceden	o geceden
254 / 5	رتخت	تخت
256 / 12	آزان	ازآن
258 / 1	hakkânî"	Hakkânî"
263 / 27	خیزم	هیزم
277 / 26	ژارخا	ژازخا
278 / 4	رفته	رفته در
282 / 14	او بی	او بی
284 / 20-21	olmuş	ölmüş
284 / 25	olmuş	ölmüş
284 / 28	olmuş	ölmüş
287 / 19	نی	نه
291 / 13	girişme	kirişme
293 / 6	muallim	muallem
294 / 28	عجت	عجب
298 / 20	کرید	کردید
298 / 22	"Piş-i âheng"	"Piş-âheng"
299 / 31	پسته	پشته
303 / 19	müeyyed	müeyyid
306 / 12	eymin	îmin [:eymin]
309 / 12	نسبت	نیست

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
311 / 5	ساحرای بد	ساحری بد
316 / 8	بعدزان	بعد از آن
319 / 26	اخطاست	خطاست
325 / 13	واران	و از آن
325 / 25	بی ثابت	بی تاب
330 / 9	دسد	رسد
331 / 21	مسریفهای	تشریفهای
337 / 16	و مستست	د مستست
352 / 28	خویش	خویشی
364 / 17	'Bu küfr-i	'Bu küfür
372 / 13	صاق	صاف
372 / 27-28	sâkınu	sâfını
372 / 28	lubbü	lebi
392 / 14	خوارست	خواریست
392 / 14	منبلی	منبلی
392 / 17	"münbil"	"menbel"
393 / 4	"Müli" zengin	"Melî" zengin
393 / 5	خسیم	خسیم
393 / 11	نوشته	بنوشته
393 / 11	دیگر	دگر
394 / 12	کزد	کرد
395 / 18	معجزاتش	معجزاتش
398 / 10	"küfteş"	"güfteş"
402 / 27	دیگر	دگر
403 / 5	یکدیگر	یکدگر
404 / 20-22	<p>Yanlış: بَكَفَّرُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَيَلْعَنُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ (An-kebût, 29/25) ya'ni "O erbâb-ı i'tikâdın ba'zısı, ba'zısını tekfir; ve ba'zısı ba'zısını tel'in eder; hal-buki onlar için yardımcı yoktur"</p> <p>Doğru: بَكَفَّرُ بَعْضَكُمْ بَعْضًا وَيَلْعَنُ بَعْضَكُمْ بَعْضًا وَمَا يَكُنْ الْإِنَارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ (Ankebût, 29/25) ya'ni ["Ba'zınız ba'zınızı tekfir eder; ve ba'zınız ba'zınızı tel'in eder; varacağınız yer cehennemdir; ve sizin hiç yardımcınız yoktur"]</p>	

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
404 / 27	فَاتَذَرْ	فَاتَذَرْ	529 / 20	gülünç	[güleç]
407 / 9	میزان	خیزان	529 / 23	gültünç	[güleç]
408 / 7	پردان	یزدان	529 / 26	میوه	میوه
408 / 15	اونیفتند	اونیفتند	536 / 31	افتاب	افتاد
408 / 16	Ve onların	O onların	541 / 8	اند پس	اندر پس
410 / 14	محوال	احوال	546 / 2	açlı	açlı
411 / 14	"remeh"	"reme"	550 / 18	پشوا	پیشوا
414 / 4	آمدن	آمدند	558 / 4	آدم	آمد
420 / 20	"Me tu	"Meh tu	558 / 4	جهد	جهد
426 / 7	گشتند	گشتند	558 / 5	cehdini	cühdünü
427 / 28	رأینہ وا کبرنہ	رأینہ وا کبرنہ	558 / 6	"Cehd"	"Cühd",
436 / 25	münterş	münteaş	558 / 12	cehdü'l-mukallı	cühdü'l-mukallı
444 / 12	تأثیر	تأثیر	594 / 1	آب آب	آب
452 / 3	خلق	خلق	594 / 1	آیت	آیت
455 / 1	دین	وین	596 / 27	تر	تو
464 / 10	گوه	کوه	599 / 1	âlemleri	âlimleri
465 / 3	وَالزُّوْلُ	وَالزُّوْلُ	599 / 18	مَنْ	وَمَنْ
466 / 29	ذرها	ذره ها	599 / 19	وَهُوَ	فَهُوَ
488 / 4	باند	ماند	604 / 5	تدرد	تدرد
491 / 5	eyâ	âyâ	606 / 3	از پشت	از پس پشت
491 / 17	اصبعت	اصبعت	607 / 3	gördüm	görmedim
507 / 13	خَلَقَ	خَلَقَ	617 / 6	گرافه	گرافه
512 / 14	reşk-hôred"	reşk-hard"	617 / 25	و بیش	بیش و کم
514 / 15	نَعِجَةٌ فَقَالَ	نَعِجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ	621 / 24	şâhidür	şâhididir
516 / 8-9			621 / 30	چون	چو
Yanlış: ["Pîr de, mürid de, derd de, devâ da benim! Bu sö-			622 / 13	محنت	محنت
zû açık söylüyorum; Şems de, hudâ da benim!"]			623 / 12	دام	وام
Doğru: ["Benim pîrim ve benim müridim, benim derdim			623 / 12	شناست	شناست
ve benim devâm! Bu sözü açık söylüyorum: be-			623 / 32-33 Mübdî-i Feyyâz'dan	mebdî-i feyyâz	
nim Şems'im ve benim efendim!"]			627 / 18	تو هسی	تو همی
518 / 1	کی قبادی	کیقبادی	636 / 31	Nebiyy	Nebî
521 / 12	[: görmü]	[: gönlü]	638 / 4	آنکه	آنکه

2. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU	BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU
1972. Beyit Farsça	گشودگ	گشود	2370. Beyit Farsça	او افسون	او فسون
1975. Beyit şerhi 1. st.	şer'f	şerif	2402. Beyit şerhi 2. st.	و	ev
1975. Beyit şerhi 4. st.	müeyyed	müeyyid	2417. Beyit Farsça	از	ار
1997. Beyit anlamı	rengi	dengi	2439. Beyit anlamı	ola.	öle!
2006. Beyit şerhi 10. st.	ibi	gibi	2457. Beyit şerhi 4. st.	خیش	حیش
2010. Beyit Farsça	کردی	گردی	2476. Beyit anlamı	olmak	ölmek
2059. Beyit Farsça	امامه	عمامه	2494. Beyit şerhi 3. st.	müteayyine	müteayyene
2066. Beyit şerhi 5. st.	(...)	1170	2509. Beyit şerhi 1. st.	و مِن	و جعلنا مِن
2078. Beyit Farsça	سردی	سردی	2513. Beyit şerhi 5-6. st.	seyr-i fillâh	seyr-fillâh
2085. Beyit şerhi 3. st.	estidiği	estiği	2521. Beyit şerhi 3. st.	hey'et-i	hey'et-
2118. Beyit Farsça	کوبه	کوبه	2523. Beyit Farsça	با سفل	بأ سفل
2139. Beyit Farsça	و و	و	2524. Beyit Farsça	جهان	جهات
2187. Beyit şerhi 7. st.	أَفَوَاهِمَ	أَفَوَاهِمَ	2548. Beyit şerhi 7. st.	بَطْمُونَهَا	بَطْمُونَهَا
2225. Beyit anlamı	Ömer'e	ömre	2553. Beyit Farsça	شخنهء	شخنهء
2226. Beyit anlamı	Ömer	ömür	2598. Beyit Farsça	ك	کز
2226. Beyit şerhi 1. st.	Ömer	ömür	2650. Beyit şerhi 2. st.	الْحَيَّرَ	الْحَيَّرَ
2226. Beyit şerhi 2. st.	Ömer'den	ömürden	2687. Beyit anlamı	Alleh	Allah
2226. Beyit şerhi 6. st.	Ömer	ömür	2694. Beyit şerhi 4. st.	الرَّحْمَنِ	الرَّحْمَنِ
2226. Beyit şerhi 6. st.	Ömer'in	ömürün	2696. Beyit Farsça	أَدْخُلْ	أَدْخُلْ
2226. Beyit şerhi 8. st.	Ömer'den	ömürden	2711. Beyit Farsça	ج	چه
2275. Beyit Farsça	ر	گر	2739. Beyit şerhi 1. st.	"Güvâhi"	"Gevâhi"
2283. Beyit Farsça	بخشش	بخشش	2750. Beyit şerhi 8. st.	mücennes	münecces
2318. Beyit Farsça	گنجی است	گنجیست	2758. Beyit şerhi 7. st.	تَحْتَهَا	تَحْتَهَا
2352. Beyit şerhi 10. st.	hâline	hâle	2784. Beyitin üstündeki başlığın 2. satırında بود	den	
2356. Beyit Farsça	باد بروت	باد و بروت	sonra ilâve		
2365. Beyit Farsça	خمچو	همچو	edilecek		

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU	BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU
2786. Beyit Farsça	ز بیا	ز بیا	3489. Beyit şerhi	أَلِ التَّوْرَةِ ثُمَّ حَمَلُوا التَّوْرَةَ	
2795. Beyit Farsça	نه نوشد	ننوشد	3492. Beyit Farsça	به بینی	بینی
2808. Beyit Farsça	خطیست	خطیست	3494. Beyit anlamı	ne vakit Hû'dan	ne val
2846. Beyit şerhi 4-5. st.	kimsele kimsele	kimsele			hevâlan
2848. Beyit anlamı	rahmeti	zahmeti	3501. Beyit Farsça	به بینی	بینی
2859. Beyit Farsça	پرفتند	پذرفتند	3538. Beyit anlamı	falak	fakal
2865. Beyit Farsça	بعوض	بحوض	3548. Beyit Farsça	به بیند	بیند
2866. Beyit anlamı	gülüne	küllüne	3548. Beyit Farsça	به بینم	بینم
2869. Beyit Farsça	در	دُر	3581. Beyit Farsça	یکدیگر	کدیگر
2887. Beyit anlamı	dedik	diktik	3591. Beyit şerhi 1. st.	seblet	seblet
2896. Beyit şerhi 1. st	adidıdır	adıdır	3618. Beyit anlamı	gemeyen	gelmey
3004. Beyit Farsça	بویم	بگویم	3625. Beyit Farsça	بندانش	گانش
3008. Beyit Farsça	برو	برودر	3697. Beyit Farsça	خورر	خور
3047. Beyit Farsça	تراور	تراور	3741. Beyit şerhi 2. st.	فانه	فان
3048. Beyit Farsça	جزئ	جزوی	3805. Beyit şerhi	Aliyyü'l-	Aliyye
3078. Beyit Farsça	ظانین	ظانین	3829. Beyit üstündeki başlık	دَارَن	آن
3078. Beyit Farsça	کر	گر	3837. Beyit Farsça	خسی است	بست
3095. Beyit Farsça	در الا	در إلَا	3837. Beyit Farsça	بسی است	ست
3097. Beyit üstündeki başlık	آنکس	آنکس که	3905. Beyit Farsça	ظلمت ست	نست
3143. Beyit Farsça	کند	کند	3922. Beyit Farsça	مر	گر
3173. Beyit Farsça	هو	هر	4011. Beyit şerhi 2. st.	جسرا	سر
3216. Beyit şerhi 2. st.	görendim	gönderdim	4017. Beyit Farsça	بهنام	گام
3230. Beyit Farsça	الیمینی	الیمین	4026. Beyit Farsça	پُذرفت	قُت
3301. Beyit anlamı	rebatı	ribâtı	4032. Beyit şerhi 12. st.	نور	احد
3308. Beyit Farsça	فرو پر	فرو پر	4034. Beyit Farsça	ل	گل
3447. Beyit Farsça	آستانم	آستان من			

BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU	BEYİT NUMARASI	YANLIŞ	DOĞRU
2786. Beyit Farsça	ز بیا	ز بیا	3489. Beyit şerhi	حَمَلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ حَمَلُوا التَّوْرَةَ	
2795. Beyit Farsça	نه نوشد	نوشد	3492. Beyit Farsça	به بینی	بینی
2808. Beyit Farsça	خطیست	خطیست	3494. Beyit anlamı	ne vakit Hû'dan	ne vakit
2846. Beyit şerhi 4-5. st.	kimseler	kimseler			hevâlardan
2848. Beyit anlamı	rahmeti	zahmeti	3501. Beyit Farsça	به بینی	بینی
2859. Beyit Farsça	پرفتنند	پُذرفتند	3538. Beyit anlamı	falak	fakat
2865. Beyit Farsça	بخوض	بحوض	3548. Beyit Farsça	به بینند	بینند
2866. Beyit anlamı	güllüne	küllüne	3548. Beyit Farsça	به بینم	بینم
2869. Beyit Farsça	در	دُر	3581. Beyit Farsça	یکدیگر	یکدیگر
2887. Beyit anlamı	dedik	diktik	3591. Beyit şerhi 1. st.	seblet	seblet-i
2896. Beyit şerhi 1. st	adıdır	adıdır	3618. Beyit anlamı	gemeyen	gelmeyen
3004. Beyit Farsça	بوم	بگویم	3625. Beyit Farsça	بندانیش	بندگانش
3008. Beyit Farsça	برو	برودر	3697. Beyit Farsça	خورر	خور
3047. Beyit Farsça	تَراوَر	تَراوَر	3741. Beyit şerhi 2. st.	فانه	فان
3048. Beyit Farsça	جزئ	جزوئ	3805. Beyit şerhi	Aliyyü'l-	Aliyye'l-
3078. Beyit Farsça	ظانین	ظانین	3829. Beyit üstündeki başlık	دارن	در آن
3078. Beyit Farsça	کر	گر	3837. Beyit Farsça	حسی است	حسبست
3095. Beyit Farsça	در الا	در الا	3837. Beyit Farsça	بسی است	بسیست
3097. Beyit üstündeki başlık	آنکس	آنکس که	3905. Beyit Farsça	ظلمت ست	ظلمتست
3143. Beyit Farsça	کند	کند	3922. Beyit Farsça	مر	مگر
3173. Beyit Farsça	هو	هر	4011. Beyit şerhi 2. st.	جسرا	جسر
3216. Beyit şerhi 2. st.	gönderdim	gönderdim	4017. Beyit Farsça	بهنام	بهنگام
3230. Beyit Farsça	الیمینی	الیمین	4026. Beyit Farsça	پُذرفت	پُذرفت
3301. Beyit anlamı	rebatı	ribâtı	4032. Beyit şerhi 12. st.	نور	نور احد
3308. Beyit Farsça	فرو پر	فرو پر	4034. Beyit Farsça	ل	گل
3447. Beyit Farsça	آستانمن	آستان من			

1. Cildin ilk baskısı için YANLIŞ-DOĞRU CETVELİ

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
19 / 21	tal'ati	tal'at	144 / 30	mülâkî	mülâkî
26 / 7	gibi şekilde	şeklinde	149 / 11	مرد و مال	مرد مال
35 / 29	نوا	نوی	149 / 27	Esb-tâzî	Esb-i tâzî
35 / 30	ادهاست	ازدهاست	150 / 11	sûi'l-kazâ	sûi'l-kazâ
37 / 10	kudsi	kudsi-i	152 / 17	o akıl, câriyesi	o akıl câriyesi,
37 / 12	evvel-i	evvel	159 / 13	<i>Dîvân-ı Kerbîr</i>	<i>Dîvân-ı Kebîr</i>
37 / 24	أما	أما	176 / 12	برای گدا	برای گدا
38 / 27	mu'ciz-nizâm	mu'ciz-nizâm-ı	183 / 23	olsaydı	olmasaydı
38 / 29	nemegîn-i	nemekîn-i	195 / 14,18	tohumunu	tohumunu
45 / 14	müverrici	mürevvici	207 / 3	میفکن	در میفکن
48 / 10	هستهای	هستهای	209 / 10	هر	هم
48 / 29	نه	نه	215 / 10	پیش او	پیش او
59 / 25	zebâniler	rabbâniler	217 / 14	meşe'idir	menşe'idir
59 / 25	semâiller	semâvîler	217 / 27	mesetti	messetti
59 / 26	kiblelerin	kabilelerin	226 / 3	الْمَطْمِنُ	الْمَطْمِنَةُ
63 / 15	سَفَرَةُ کَرَامِ برده	سَفَرَةُ کَرَامِ برده	226 / 27	هستی	عیسی
66 / 27	فیفصم	فیفصم	226 / 28	cân-ı sâ	cân-ı sâ'sı
69 / 18	Urnu	[Urmiye]	234 / 1	Bunu gibi	Bunun gibi
78 / 20	isti'dâd mazharlanna	isti'dâd-ı fitrîlerine	239 / 21	بیماری	بیماری
79 / 6	قَبْلُ	قَبْلُ	240 / 17	Hani	Hani [sana]
94 / 13	Hafz	Hafs	241 / 21	alâkası	alâmeli
94 / 19	idim, ben	idim, [ney gibi] ben	246 / 1	دیگر	دیگر
101 / 26	-gerd-	-gird-	249 / 21	bu	bir
104 / 23	feyz	kabz	252 / 26	شرح	شرح
119 / 3	شر	شد	253 / 24	تغابی	تغابی
119 / 29	حانش	جانش	256 / 11	تسمع	تسمع
121 / 9	râzı olmuş	râzı olunmuş	259 / 14	عبد	عبدی
123 / 3	خوش	خوشی	264 / 10	نفخ	نفخ
123 / 3	آتش	آتشی	269 / 4	جزو	جزو
126 / 23	nev'i insanı,	nev'i, insanı	273 / 23	efs-i	nefs-i
130 / 30	gönül	gögün	282 / 3	و حمت	رحمت

SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU	SAYFA / SATIR	YANLIŞ	DOĞRU
285 / 31	الهوى	الهوى	440 / 4	alkıma	aklıma
285 / 31	الشرعية	شرعية	442 / 1	عقل گوش	عقل و گوش
293 / 19	mürekkəbini	merkebin	444 / 4	şey'in" yerine	şey'in" yerine
298 / 11	جزو	جزؤ	444 / 4	"mâ fi	"mâ fihî
304 / 5	ترجیح	ترجیح	444 / 8	قطرها	قطره ها
307 / 26	kedûret-i	küdûret-i	445 / 25	سفره است	سفره ست
310 / 20	تقبول	مقبول	446 / 22	kazıcının	kazıcının canının
310 / 28	وى	یى	452 / 10	فستغرون	فیستغرون
314 / 18	لتزول	لتزول	452 / 30	merteb-i	mertebe-i
326 / 14	یوتا	من الجبال یوتا	454 / 21,25,28	Hakem	Hikem
326 / 15	hâneler	[dağlardan] hâneler	468 / 14	غلام هر	غلام و هر
330 / 19	خو گوش	خر گوش	472 / 1	مگوفت	نگفت
334 / 26	بعدزان	بعدازان	473 / 3	أَشَاءُ	أَشَاءُ
341 / 11	معلم	معلم بود	479 / 7	يُؤْمِنُ	يُؤْمِنُ
346 / 13	جفت	جفت به	480 / 23	شرح	شرح
348 / 22	گرا	را	496 / 20	هو	هر
350 / 13	sûret	sû	498 / 25	شریک	شریکی
351 / 2,3	müeyyed	müeyyid	510 / 29	هم آتشی	هم آتش
352 / 9	نَفَرَقِ	لَا نَفَرَقِ	519 / 10	حوف	حرف
353 / 8	الذین	الذین	525 / 23	هو	هر
369 / 18	خلقه	خلقه	526 / 5	hûn-ı buhâmızı	hûn-buhâmızı
381 / 10	مستئ	مستی	527 / 9	bir akıl	bu akıl
384 / 16	تو چنان	چنان	528 / 25	شیرین	شیرینی
396 / 4	Mürde rik	Mürde-riğ	532 / 14	muvâfik	demek muvâfik
397 / 26	rekûb	rakûb	534 / 22	نالها	نالها
397 / 29	hafîz	hazîz	536 / 27	cânıdan	cânından
398 / 23	زآب خاك	زآب و خاك	545 / 29	كَلِمَاتُ	كَلِمَاتُ
412 / 5	آزانها	ازانها	552 / 4	پای	پایی
419 / 11	کشدن	کشتن	555 / 3	آنى	آنى
422 / 10	küşd	küşed	556 / 13	hoşcağızlar	kuşcağızlar
423 / 7	بنی	نبی	558 / 19	فاصدانش	فاصدانش
423 / 10	کاف	قاف	564 / 10	هوتا	هوتا
423 / 14	kesifim	kesifimin	567 / 2	ماشاء الله	ماشاء الله کان
423 / 16	ربك	ربك	570 / 5	مطويات	مطويات
423 / 20	خرد	خود			